M

ARISTO. STAGYRI.

Libri Phyſicorum octo cum
ſinguloꝝ Epitomatis hacte-
nus non imp̄ſſis: Auerroeq;
eius exactiſſ. interp̄te; ac M.
Ant. Zimarę phī famoſiſſ.
apoſtillis. Et hec & alia eius
opa, ꝯſultis variis exēpla-
ribus tā fęliciter expo
lita ſunt, vt hacten⁹
nitidiora non
prodie-
rint

IO. BAPTISTA PAVCIDRAPIVS Papiensis ad. M. Dñm Ioãnem Glorierium Lugdunensem Questorem Regiũ meritiss. S.

CUm veterũ librariorum cõsuetudinẽ animo peruoluerem integerrime Glorieri: deprehẽderemq̃ quantum gloriae ac emolumẽti indepti fuerint illi: qui emẽdatissimos Libros in Bibliothecis disponerent: aut ĩ Sigillarijs venui publicarent: operepreciũ facturũ me sum ratus si ab eorum tramite nõ deuius Aristotelis opera alias cicatricosa: confusa: & innumerabilibus mendis obsita: sanitati pristine: ordini vero: ac nitori genuino reducerẽ. Arbitrabar etenim paulo rudiorũ vigilias inanes futuras esse: & cassas si sordium inuolucris irretiti Aristotelicã supellectilẽ excuterent. Quando nil grauius: nilq̃ periculosius esse existimem: q̃ in malos & corruptos codices incidere: in quibus tot aliquãdo verborũ portenta visuntur: vt legentiũ aĩos nõ modo a lectione deterreant: verũ etiã oculos amoliãtur. Idcirco vt vitijs occurrerem: que Stagyritẽ ciuẽ obsederãt: totis (vt aiunt) remis incubui ne tã diu Philosophorũ Princeps sua scripta erroribus cõfundi ingemisceret: & vt labor qualiscũq̃ noster oĩbus sit obuius: breuiter in quibus luculentã operam nauauerĩ explicabo. Et in primis quinq̃ Predicabiliũ Porphyrij librũ: Aristotelisq̃ Predicamẽta: ac eiusdem libros Perihermenias duos aggrediar: in quibus quũ Auerroẽ interpretũ omniũ primariũ cura lucerna seduliore emendatissimũ perquisiuissem: peruenissetq̃ ad nostras manus Pauli Ricij Israelite Codex non infimi stipendij: aiaduerti errorũ duo millia latinis codicibus passim inoleuisse: siue interpretis indocta fuerit diligentia: siue librariorũ inhonesta obrepserit incuria. Siquidem intelligebam quantũ vir ille in Chaldaicis/ Arabicisq̃ ac Hebraicis inuigilasset studijs: quantisue elucubrationibus latino volumini succurrisset. O adulescentium laqueos & pedicas quibus captiuũ ingeniũ suũ discruciarent. Transeo Topica: Elenchos: quibus ita suppetiati fuimus: vt nihil in illis comperiatur q̃ emunctissimã limã nõ sapiat: & qd rubricis suis indigeat: nec me diligentia mea vsum arbitreris: quũ Fabri Stapulensis auspicio dialecticã concinnauerim. Omitto Physicorũ ac librorũ de Celo & mũdo: necnõ de Generatione & corruptione: de Animaq̃ ac Metaphysicis apte positas periochas (periochã siquidẽ Epitomen vocant) quas eo iure singulis preposui: vt quid in quocũq̃ habeat volumine quiuis perniciter licet oculo discernat. Quid q̃ figurarũ ornatus: reformatioq̃ his oĩbus insita est: in qua qd profecerim: alij diiudicẽt. Iam habe qd in Posteriorũ libris exegerim: in Primi. vz. cõtextu. 18. 19. 20. 21. 22. inuerso tantũ series ordinata erat (qd & in Auerroe) vt in calce plura essent male posita/ que capitis exposcerẽt initia. Nec id meopte ingenio sum executus: verum greci codicis fide innixus ordinẽ sic ob-

...e q̃tuz ...rroi suc ...currerit. ...alus ri... ...lus. ...ii To... ...e Elẽ... ...rose... ...de dili... ...iam. ...abe qd i... ...posteriorũ... ...bro effece...

struauit: vt lectio nunc vero tramiti sit tradita. In his vero que ad Phiam morales pertinent: et presertim in Politicis atque Oeconomicis quod scabrum visum est/ politissimum: quod rusticum/ venustissimum Fabri Stapulensis ductu reduximus: ac eiusdem astipulatu in capita lectiones omnes seiunximus: vt scholasticorum firmiori eet memoriae facilior ingressio. Postremo et ad complementum speculationum Auerroicarum (quibus maxime inuigilant recentiores Peripatetici) hoc superaddimus: Commentarij Augustini Niphi Suessani phi nostro euo celeberrimi/ in librum cui Titulus est Destructio destructionum: contra Algazelem. Cum eisquoque cernitur quasi appendix Tractatus alius ipsius Augustini De sensu agente. Post que sequitur nobilissima illa Q. d. M. Antonij Zimare auerroiste acutissimi De primo cognito: cum Concordia eiusdem ac Solutionibus ad contradictiones in dictis Auerrois. Quapropter quum succederet eiusmodi labores alicui dignissimo viro dedicandos esse: emersisti tu solus: cui eos offerremus: quoniam nulla tam parua/ aut remota in Europa sit regio: cuius doctiores incole tibi aliquid non dedicarint: vtpote inter mortales famigeratissimo. Tu Mecoenatem liberalitate vincis: Pollionem munificentia exuperas: ac Ptolemeum Regem codicum inuestigatione longe antecellis: a quo nullus nisi voti compos vnquam digressus est. Jam habent Principes quem imitentur. Jam Reges edoceri possunt qua arte immortalitatem consequi possunt. Suscipe igitur Aristotelis volumen vna cum ceteris appositis opusculis ea qua soles eruditissimorum vigilias/ fronte. Que si tibi cordi fuisse sensero: alia non supprimam exactissimarum in phia lucubrationum commentaria que propediem nos in publicum daturos omnino esse confidimus. Sed vt que hoc Enchyridio contineantur/ elicias: omnia seriatim subdemus.

Elimatio Politicorum ac Oeconomicorum.

Vir glorie nomine

¶ Series contentorum in hac Aristotelica supellectili.

a ij

¶ Auerrois Cordubensis in lib. Physicorum Aristotelis: Prohemium.

INtentio mea in hoc sermone est glosare librum Arist. qui dicitur auditus naturalis. ¶ Et secundum vsum glosatorum dicentium in principio libri octo capitula. s. intentionem libri: vtilitatem: ordinem diuisionem: et proportionem: et viam doctrine: nomen libri: et nomen auctoris. dicam et ego: licet plura ex istis possint intelligi ex prohemio libri: sicut in subsequentibus ostendemus. ¶ Dico quod intentio scientie naturalis in summa cuius intentionis iste liber est pars: et est cognoscere causas specierum sensibilium et causas visibiles in eis speciebus accidentium: et quia subiectum istius artis non sunt nisi res sensibiles. secundum dico secundum quod transmutantur per se. i. secundum quod habent de se principium motus et quietis. ¶ Et intentio huius libri est cognoscere de istis causas comes omnibus rebus naturalibus. s. materiam: formam: finem: et agentem. et cognoscere causas primas ex hoc quod est possibile sciri in hac scientia: sicut materia prima et mouens primum. Forma autem prima et finis primus a metaphysico considerantur: et consideratio in consequentibus comibus omnibus rebus naturalibus sicut motu tempore loco et eis similia/ est inquisitio naturalis. ¶ Utilitas eius est pars vtilitatis scientie speculatiue: et declaratum est in scientia considerante in operationibus voluntariis: quod esse hominis secundum vltimam perfectionem ipsius/ et substantia eius perfecta est ipsum esse perfectum per scientiam speculatiuam: et ista dispositio est sibi felicitas vltima et sempiterna vita. ¶ Et in hac scientia a manifestum est quod predicatio nominis hominis perfecti a scientia speculatiua/ et non perfecti/ siue non habentis aptitudinem quod perfici possit: et est equiuoca sicut nomen hominis predicatur de homine viuo et de homine mortuo: siue predicatio hominis de rationali et lapideo. ¶ Et quum hoc consequitur cognitionem scientie speculatiue de moralitate virtuosa: quoniam b scientes istam scientiam quum erunt secundum ordinem naturalem oportet eos de necessitate esse virtuosos in omnibus speciebus virtutum moralium: que sunt: iusticia/ abstinentia/ audacia/ sublimitas/ bonitas/ veritas/ fiducia/ et alie de virtutibus hominum. ¶ Et declarauit Alexander in prohemio huius libri quomodo sequitur scientia harum virtutum ad scientiam speculatiuam: quia quum nouerit sapiens paruitatem vite sue et perpetuitatem sempiternam et motum continuum: et quod proportio sue vite ad tempus sempiternum est sicut puncti ad lineam: vel sicut finiti ad infinitum: non procurabit propriam vitam: et tunc erit audax ex necessitate. ¶ Et similiter quum nouit quod mors est ex necessitate hyle siue materie: et proprie quum habet perfectionem humanam: et dubitat quod a perfectione expolietur: tunc non est mirum si aliquando eligit mortem pre vita. Sicut fecit Socra. cum Athenensibus: et quamuis opinetur de Socrate quod non fuerunt ei declarate vie et discipline comes et proprie: quia voluit ambulare in via propria populorum. ¶ Et similiter quum sciuerit quod perfectionem habere non potest erit ei mors preligenda super vitam: et manifestum est quod quum sapiens dubitauerit non esse perfectus/ quod audacia eius non erit nisi in acquirendo hanc perfectionem. ¶ Iterum oportet sapientes esse iustos et abstinentes. Justi quum sciuerint naturam iustitie existentem in substantia rerum: tunc amant similari illi nature et acquirere illam formam. Abstinentes cum sciue/

Vide i cō. 5. pmi hui⁹ ad finem.

Ali⁹ codex hȝ rcās visibiliū accñ/tium.

Idē i cō. 4. pmi phy.

Forma pri/ma et pm⁹ fi/nis a meta/physico ɔsi/derāt. Idez 12. meta. cō. 6. et. 3. met. cō. 3. et ita i/ueni in anti quo codice.

a Ex hoc vr̄ Cōmē. ponē felicitatē in scientiis spe culatiuis. sȝ vide oppm̄ .x ala. cō.

b Uide pro hoc pmo ce. cō. 2.

Oppositum hui⁹ vr̄ vel/le Phus. 3. ethi. c. 11.

Uide pro B p meta. tex. cō. 5.

rint indignitatē voluptatū: qꝛ nō sunt de dispositionib⁹ necessarijs in esse hominū nedum de perfectionibus ipsorum: sed sunt ꝯsequētia ex necessitate materie de seipsis eijcient voluptates oīno: ꝛ erunt ab/stinentes: ꝛ manutenebūt leges diuinas: ꝛ imitabunt ordines nāles. ¶ Et manifestuȝ est ꝙ debent esse boni/ ꝛ liberi: qꝛ vilipendunt pecuniam quuȝ sciant essentie pecunie vilitatem: ꝛ ꝙ studiositas in ea est vnum de desiderijs preter naturā: similiter debent eē sublimes ꝛ amātes veritateȝ in operationib⁹ ꝛ dictionionib⁹ ipsorū cum alijs consequētibus eis ex veritate humana. ¶ Si auteȝ dicit ꝙ esse nō testatur super hoc qꝛ plures sapientes huius artis huius tēporis non sunt ta/les. ¶ Dicitur ꝙ hoc accidit eis ꝓpter dispositionē inaturalē in hac cōitate: ꝛ ista dispositio est declarata exercitātibus in disciplina pra/ctice. ¶ Et signū super hoc ꝙ accidit eis res extra naturā: est ꝙ inue/nimus Alex. ꝛ alios dicentes: ꝙ sapiētes virtuosi fuerunt in tempore suo: sapiētes vero tēporis huius qꝛ a cōitate gentium viles habentur ꝛ principes existimāt ꝙ nō sunt digni regere ciuitateȝ: neqȝ digni sint esse eorum secretarij ꝛ proximi: sapientes tunc existimant ꝙ h̄ vilitas ex sciētia acciderit eis: ꝛ ꝓpter hoc declinabit dispositio quā naturalr̄ a scientia habuerunt a dispositiōe opinionis istius: ꝛ declināt vlr ad voluptates: ꝛ accidit eis dispositio extra naturā: sutantū ꝙ non sunt digni esse pars ciuitatis: ꝛ hec dispositio pluries dialecticis aduenit: ergo ḿm naturā sciētie sequūtur eos oēs virtutes: ꝛ ḿm accidens se/quūtur eos vitia pp societatē hominū tēporis huius. ¶ Ordo autem huius libri est primus librorū positorum ab Aristo. in scientia nāli: qꝛ res naturales diuidunt ad diuersas naturas: ꝛ cum diuersificant in eo qđ propriuȝ est vnicuiqȝ eoruȝ: cōicant ēt in rebus cōibus existen/tibus in eis: ꝛ ꝓpter hoc diuidit cōsideratio huius artis in duas par/tes. prima est cōsideratio in rebus cōibus omnib⁹ rebus nālib⁹. scđa est cōsideratio in rebus proprijs vnicuiqȝ generū naturarū diuersarū: ꝛ ista pars scđa diuiditur ḿm numerū diuersorū generū: ꝛ pp hoc fue/runt libri positi in hac pte plures: sicut accidit in logica ꝛ in alijs par/tibus speculatiuis. ¶ Cause autē/ quare pars cōis est prior partibus proprijs/ sunt tres in his actib⁹. Prima est ꝙ cōe est noti⁹ naturaliter proprio apud nos. Scđa ꝙ ideȝ in disciplina nō erit pluries iteratum. Tertia ꝙ propositiōes vsitate in hoc nō eēnt prime ꝛ proprie. V. g. q demonstrat in triangulo angulos esse equales duobus rectis/ demonstrat hoc per propositiōes primas. qui aūt demōstrat hoc in triangulo diuersoruȝ laterū: vel equaliū laterum: tūc ꝓpositiones quib⁹ vtitur nō erunt prime. similr̄ qui demonstrat eētiaȝ prime materie homini vel animali/ vel alijs rebus particularib⁹/ pp hoc opȝ preponere pteȝ cōem proprie sicut libruȝ Priorū: ꝛ librū Perihermenias ante Posteriora ꝛ dialecticā ꝛ alias. ¶ Diuisiones ēt huius libri sunt in octo ser/mones: ꝛ quilibet sermo partit in partes maiores ꝛ minores: ꝛ maiores in minores partiunt: ꝛ nos narrabim⁹ istas partes in prohemio cuiuslibet sermonis. ¶ Proportio eius oibus scientijs speculatiuis. s. cōparatio scientie nālis est ḿm proportionē partis ad totuȝ: qꝛ sciētie speculatiue sunt duob⁹ modis. vnus numerat pp exercitiū sicut ma/thematica: alius pp perfectionē per quā ipsum est: ꝛ est sciētia nālis ꝛ diuina. ¶ Proportio aūt istius libri ad scientiā nālem est sicut propor

Dubium.

Solo.

Idē p̄ me/teororū cō. p̄. Et. 4. celi cō. 25.

Idem. 2. de aīa. p̄ ꝛ. 34. cō. Et pmo phy. cō. 4. Et clari⁹ cō. 57. vbi etiaȝ istas tres cās assignat

Hic pmit/tit vnuȝ qđ nō obsuat: sed nos supplebim⁹.

Vide.2.ce.cõ.35.

dio elemẽtorum rei ad rem: q2 iste liber cõprehendit res que sunt sicut principia ⁊ radices vles illorum in qbus vult loqui naturalis. ¶ Via doctrine hui⁹ libri sunt species doctrine vsitate in hac sciẽtia: ⁊ sunt modi omniũ disciplinarũ.s.tres modi demrationũ.s.signi: ⁊ demonstratio cause: ⁊ demõstratio simpliciter: quãuis signum ⁊ causa sint plus vsitata in hac scientia. ⁊ aliquãdo est vsitata demõstratio simpliciter. ¶ Et maneries disciplinæ diuisionis ⁊ diffinitionis ⁊ enthymematis exempli ⁊ inductiõis: ⁊ q2 vsu istorum quinq3 vtitur ars demonstratiua ßm modum datum in posterioribus: sed vsus quo vtitur enthymemate ⁊ inductõe est alius ab vsu quo vtitur rethorica ⁊ dialectica. ¶ Nomẽ huius libri est Audit⁹ naturalis: siue sermo naturalis: sed quum acciderit sermoni ꝙ audiat: mutatum est loco sermonis auditus ßm mutationem ⁊ alterationem ꝑpter delectationem ⁊ extraneitatem existẽtem in verbis mutatis: ßm ꝙ declaratum est in rethoricis. ¶ Et appropriatur hoc noĩe quãuis sit cõe arti huic: q2 iste liber est principiũ ⁊ radix toti⁹ istius artis: ⁊ vocatur pars noĩe totius: q2 est in potẽtia oẽs partes: sicut elementũ est in potentia oĩa generata ex eo. ¶ Nomẽ auctoris est Aristo. filius Nichomachi sapientissim⁹ grecorum: qui composuit alios libros in hac arte: ⁊ in logica ⁊ metaphysica: ⁊ ipse inuenit ⁊ compleuit has tres artes. inuenit: q2 quicqd inuenitur scriptum ab antiquis in hac scientia non est dignum ꝙ sit pars artis huius: nec principium: nec ambiguitas etiam: nedum ꝙ principia essent. compleuit: q2 nullus eorum qui secuti sunt eum vsq3 ad hoc tempus qđ est mille ⁊ quingentorum ãnorum nihil addidit: nec a inuenit in eius verbis errorem alicui⁹ quãtitatis: ⁊ talem virtutem esse in indiuiduo vno miraculosum ⁊ extraneum existit: ⁊ h dispõ ⁊ quum in vno homine reperitur dignus est esse diuinus magis ꝙ̃ humanus: ⁊ quũ nos compleuimus capitula precedentia ad hunc librum: ⁊ cõpendiose exposuim⁹ illi qui vult intelligere verba libri huius. Ad exponenda verba libri iam debemus transire.

Qũo differat iductio dialectica ⁊ demratiua. Vide in.2. prior.c.23. Et i.8.phy. cõ.33.

Cõsile.3.ce. cõ.68.

a Vide pro hoc.2.ce.cõ. p. Et.12.metha.c.14. Et p d gña.cõ. 33. Et.3.de aĩa.cõ.14. Et.3.meteoro. cõ.vlti mo ł expõne media.

¶ARISTOTELIS STAGYRITÆ Peripatheticoꝝ p̄ncipis, de Physico auditu Liber Primus: cū Auerro. Cordubensis exactissimi interpretis cōmentariis, fauste incipit.

¶Summa Primi Physicoꝝ. ſm Auer.

¶A tex. p̄ vſq; ad. 6. docet modū ꝓcedēdi in phia naturali.
¶A. 6. vſq; ad. 32. refellit veteres nō nāliter loquētes.
¶A. 32. vſq; ad. 41. cōtradicit ponētibus infinita p̄ncipia.
¶A. 41. vſq; ad. 60. pandit eſſe tria principia rerū naturaliū.
¶A. 60. vſq; in finē diſſerit de mā prima ac priuatione.

Uoniā qdē itelligere ⁊ ſcire ɔtingit circa oēs ſciās, quaꝝ ſunt p̄ncipia cauſe, aut elnta, ex hoꝝ cognitione, Tūc enī opinamur cognoſcere vnūqdq;: cū cāas p̄mas cognoſcimus: ⁊ p̄ncipia prima ⁊ vſq; ad elnta. ¶Manifeſtū qdē q̄ q̄ ſūt circa p̄ncipia ſcie q̄ ō nā eſt prio determinare tētandū.

Uoniā diſpō ſcie ⁊ certitudinis in oib' vijs hn̄tib' p̄ncipia aut cāas aut elnta: nō acqrit niſi ex cognitiōe iſtoꝝ. Credim'. n. i vnaqq; reꝝ ipſaꝫ ſcire: cū ſciuerimus cāas ei' ſimpliceſ: ⁊ pria p̄ncipia ei': donec ꝑueniam' ad elemēta eius. Manifeſtū eſt q̄ in ſcia nāli etiā opꝫ p̄mo querere determinationē p̄ncipioꝝ eius. a Noia synonyma nō vſitāt i doctria demr̄atiua. Jō. 4. ph. cō. 129. Et p̄ ce. c. f. Quo noia ſynonima vſitari qant i doctria demōſtratiua Uiō p̄lchre Auer. i cō. 45. q̄rti ph.

Acepit hūc librū a cauſa pp' quā fuit ɔſideratio hui' ſcie in cognitiōe cāruꝫ reꝝ nāliuꝫ. ¶Et. d. Qm̄ diſpō. i. qr declaratuꝫ eſt in poſterioꝛib' q̄ diſpō ſcie certe in oib' artib' demr̄atiuis cōſiderātib' de reb' habētib' vnā q̄ttuoꝛ cauſarūt aut plures vna: aut oēs: nō acquirit niſi ex cognitiōe cauſaꝝ. ¶Et nō itēdebat p ſciāꝫ ⁊ certitudinē noia ſynonyma: a qm̄ noia ſynonyma nō vſitāt' i doctrina demr̄atiua: ſꝫ itēdebat diſpōnē ſcie certe: ⁊ eſt ſcia pfecta. ¶Scia. n. alia eſt pfecta: ⁊ eſt illa q̄ eſt per cāꝫ. Alia eſt īpfecta: ⁊ eſt illa q̄ eſt ſine c i. ¶Et intēdebat per vias Diſtinctio ſcie.

a Vide p hoc. 5. meta. cō. 4. Et. 12. meta. cō. 13. vr̄ ex pte sibi ɔtradicere.
b Scia diuina de trib⁹ causis ɔsiderat. Vide oppositū. 3. met. cō. 3. Et. 12. met. cō. 6. vbi dič φ duas. Vide 2. meta. cō. 6. vbi dicit φ cōsiderat quattuor genera causarum ꝛc.

artes speculatiuas: que dicunt vie: qꝛ cōsiderās in eis vadit a determinatis rebus ad res indeterminatas: ꝛ per res terminatas. ¶ Et dixit. Principia/ aut cās/ aut elemēta: qꝛ artiū speculatiuaꝝ/ aut suarū partiū sunt quedā q̄ cōsiderāt de rebus simplicib⁹ carētib⁹ pncipijs: ꝛ hec est dispositio scie cōsiderātis de pmis pncipijs cuiuslibet entis. ¶ Et dixit. pncipia/ aut cās/ aut elēta pp diuersitatē modoꝝ q̄ttuor causarū: ꝛ intēdebat p pncipia in hoc loco cās agētes ꝛ mouētes: ꝛ p causas: fines. ꝛ per elēta causas que sunt partes rei. s. māz ꝛ formā. ꝛ φ hic vtit hoc noīe pncipiū pprie. ꝛ silr hoc noīe cā: qꝛ sunt noīa synonyma cū vtitent coīter. ꝛ sic vt mihi vr̄ exposuit ipse Alex. ¶ Et a Intēdebat Arist. p hūc sermonē docere φ nō oēs artes cōsiderāt de oīb⁹ causis: sed q̄dā cōsiderāt de causa formali tm̄. s. mathematice: ꝛ quedā de trib⁹ causis. s. motore/ ꝛ forma/ ꝛ fine: ꝛ est scia diuina: b ꝛ q̄dam de q̄ttuor causis: ꝛ est scia nālis: ꝛ qꝛ hoc nō fuit manifestū in hoc loco: induxit sermonē in forma dubitatiōis: ꝛ. d. hn̄tibus pncipia aut causas aut elemēta. i. qm̄ idē sequit siue ponat φ ille res habeāt pncipia agētia: aut finalia: aut elemētaria: aut oia: ꝛ impoīe est vt hec coniunctio aut sit sicut copulatiua. nam dispō certe scie inuenit in rebus habētibus causas quasdā per scientiā illaꝝ causarū: sicut inuenit in habentib⁹ oēs cās. ¶ Et cū posuit hāc ꝓpōnem induxit testimoniuz ad verificandū illāq̄ φ fere induxit in posteriorib⁹ analeticis. Et. d. Credimus c eniz in vnaq̄q̧ rerū ꝛc. ꝛ signū ei⁹ qđ diximus φ dispō scie certe de aliquo nō acquirit nisi ex cognitiōe cause cuius est: qm̄ ois q dicit se scire aliq̄d: nō dicit hoc nisi qn̄ sciuerit illud p suas oēs causas ppinquas ꝛ remotas: ꝛ hoc inuenit in omni q aliq̄d scit in veritate... fm̄ existimationē: ꝛ φ in ista ꝓpōne cōueniūt oēs cōsiderantes adeo φ ēt sophiste. d vt dixit in posteriorib⁹. D. d. cū sciuerimas causas eius simplices: ꝛ intēdit vt vr̄ causas existētes in re pmas nō cōpositas: ꝛ sunt pma mā: ꝛ vltima forma. que em̄ sunt pter pmā mām ꝛ vltimaz formā cuiuslibet rerū nāliuz: sunt māe cōposite: ꝛ forme cōposite. D. d. Et pma pncipia. ꝛ intēdit hic vt vr̄ per pma pncipia: pmas causas que sunt extra rem. s. primū agēs: ꝛ vltimū finez oium rerū. D. d. Donec perueniamus ad elemēta eius: ꝛ intēdit p elemēta causas existētes in re ppinquas ꝛ eēntiales. ¶ Et f innuit per hoc qđ dixit: φ doctrina ordinata est incipere a cognitiōe causaꝝ primarū rei cognoscēde pfecte. Deinde intēdere ad cognitionē aliaꝝ causarū remotaꝝ fz ordinē: donec perueniat ad cās ppinquas. ¶ Et fz hoc g vtit hic hoc noīe causa ꝛ elementū alio mō ab eo quo vsus est illic pus fm suū morē in habēdo modicā sollicitudinē de noībus. ¶ Et cuz posuit hāc maiorē ꝓpositionē in hoc sermone. s. dicēte φ scia certa de reb⁹ habētibus causas ꝛ elemēta nō acquirit nisi ex cognitione causaꝝ ꝛ elemētorum eoꝝ: dimisit minorē ꝓpositionem: ꝛ induxit cōclusionez quam intendit per hunc sermonem. ꝛ dixit. Manifestum est φ in scietia naturali ꝛc. i. manifestum est: quoniam ex hoc sequitur φ qui vult largiri scientiam de natura: oportet ipsum prius querere determinationem causarum rerum naturalium habentium causas ꝛ elementa.

Vide cō. 31 3. celi.

c Idē 3. ce. tex. cō. 30.

d Prīo posite. ... Vide phīe. 2. ph. cō. 10 Et h̄ ce. cō. 1. Et 5. me. cō. 29. Et p ph. c. 81.

e Oppositūz. 12. me. cō. 6. Et. 3. meta. cō. 3. vbi hr̄ φ vltimus finis oium reꝝ a metaphysico ɔsideratur.

f Vid̄ ɔsile 8. met. c. 12. Et l. 2. ph. cō. 72. ꝛ. 38.

g Quō liceat vti verbis equocis in doctrina demr̄atiua. Vide. 3. de aīa. cō. 20.

¶ Et iste sermo cōponitur sic. ¶ Omnia naturalia habent causas ⁊ elementa. ¶ Et omnia habētia causas ⁊ elementa non sciuntur nisi ex cognitione causarum ⁊ elementorum. ¶ Ergo omnia naturalia nō sciuntur nisi ex cognitione suarum causarum ⁊ elementoꝝ.

minor
maior
conc

¶ Innata est autē via ex notioribus nobis ⁊ certiorib⁹ in certiora nature ⁊ notiora. ¶ Non enim sunt eadē nobis nota ⁊ simplr. vnde quidē necesse est ꝑm hunc modum ꝓcedere ex incertioribus nature: nobis aūt certioribus in certiora nature ⁊ notiora.

¶ Et via ad illa est de rebus notioribus ⁊ manifestioribus apud nos ad res q̄ sunt manifestiores in natura. ¶ Illa eniꝫ que sunt cognita apud nos nō sunt illa que sunt cognita simplr. Et ideo necesse est per hāc viam ⁊ venire de rebus que latētiores sunt apud naturā/ ⁊ manifestiores apud nos: ad res que sunt manifestiores ⁊ notiores apud naturam. 2

¶ Et via. Cū declarauit ꝙ opꝫ nālez largiri cognitionē causarū ⁊ elementoꝝ: incepit declarare viā inducentē ad cognitionē causarū rerū nālium. s. naturā demonstrationū largientiū cās rerū nāliuꝫ. ¶ Et. d. Et via est a ad illa. i. ⁊ via inducēs ad cognitionē causarū reruꝫ nālium est de ꝓpositionibus acceptis ex rebus posteriorib⁹ in eē q̄ sunt notiores ⁊ manifestiores apud nos/ ad cōclones priores in esse q̄ sunt n[illegible]ores ⁊ manifestiores apud nām ⁊ latētiores apud nos: ⁊ est modus demonstrationū qui dr̄ signū. ¶ Et cū declarauit naturā demonstrationis qua vtitur in hoc: causam dedit. Et dixit. Illa eniꝫ que sunt cognita apud nos ⁊c. i. ⁊ cā in hoc ꝙ via per quā itur in hac scientia dꝫ esse a rebus posterioribus in esse ad priores in esse: qꝛ illa que sunt cognita apud nos in rebus nālibus nō sunt illa que sunt cognita simpliciter. i. nāliter: qḋ est cōtrariū in mathematicis. illa eniꝫ q̄ sunt cognita in illis simplr ⁊ sunt cause priores in eē ⁊ sunt cognita apud nos. ¶ Quia igit nāliter imus de scito apud nos ad ignotū: si cōtigerit vt notū apud nos sit notū apud nāꝫ. tūc demr̄atiōes [illegible]c date in hac scia erūt demr̄ationes cause ⁊ esse: ⁊ si cōtigerit vt nota apud nos nō sint nota apud naturaꝫ: que nō sunt priora in esse sed posteriora: tunc: demonstrationes date in hac scia erunt de numero signoꝝ non demonstrationes simplr. ¶ Et cū notificauit ꝙ via in hac scia: est incipere a rebus notis apud nos ⁊ intendere res notas apud naturā ⁊ ignotas apud nos ⁊ ꝙ impossibile est aliter incedere in hac scia: incepit declarare ꝙ per hanc viā opꝫ in hoc libro ire. s. ꝙ opꝫ ipsum cōsiderare de hoc ex rebus cognitis apud nos/ ꝓcedendo ad res cognitas apud naturam que sunt cause quesite. Et. d. Et ideo oportet nos ⁊c. ¶ Deinde demonstrauit que sint illa que sunt cognita apud nos ⁊ latentiora apud naturam: ⁊ que sunt illa que sunt cognitiora apud naturam ⁊ ignota apud nos.

a Idē. 2. de aīa. t. cō. 12 ⁊. 33 Idē. s. i hoc p. t. c. 57 Et. 7. metā. t. c. 10. ⁊ 3. ce. c. 61.

b Idez. 7. me. cō. 10. ⁊ 3. ce. cō. 61. Et p̄ de aīa. cō. 10.

Documētū

c Hic ptꝫ qd sit dēmrō simplr ⁊ qd signi demrō Uid ꝑhise. 2. ce. cō. 35. Et ibi etiā iuēies qd sit dēmrō cāe tm̄ seu ꝓp qd. Uid ꝑ hoc ēt. 8. phy. cō. 65 exēplū ꝯuenies de demonstratōē cause tm̄.

¶ Sunt autem primuz nobis manifesta & certa cõfusa magis: posterius aũt fiunt ex his nota elemẽta & prin/cipia nobis diuidentibus hec.

¶ Et illa que primo sunt apud nos euidentia & mani/festa sunt mixta: scilicet composita proprie. deinde in postremo efficiuntur nobis ex istis elementa & princi/pia manifesta.

¶ Et illa. Dicit & illa que sunt cognita apud nos primo de rebus natu
3 ralib⁹ sunt cõposita causata ab elemẽtis: & illa que sunt ignota apud nos naturaliter sunt cause cõpositorum. sed possibile est ex rebus cõpo/sitis. i. ex cõsequentibus earũ cognoscere causas: adeo q ex hoc erũt note ille cause ex quibus cõponuntur. Cause aũt sunt notiores apud naturaz: q natura facit cõposita ex causis. vnde videt q cause sunt notiores apud illam sicut est dispositio in rebus artificialibus cum artifice. s. q cause sunt notiores apud illuz. Si igitur nos ageremus res naturales: tunc cause essent notiores apud nos: sed q nos non habemus agere eas: ideo dispositio in eis apud nos est contraria di/spositioni in rebus artificialibus.

Composita sunt notiora apd nos q̃ sue cãe. Idẽ. 3. celi. cõ. 61. Contrare cãe nãe notio/res.

¶ Unde ex vlibus in singularia opz procedere. ¶ Totũ enim sm sensuz notius est. vniuersale aũt totũ quoddã est. multa eniz cõprehendit vt partes vniuersale.

¶ Et ideo opz nos intẽdere & procedere de rebus notis vlibus ad particulares. ¶ Uniuersuz eniz notius est in sensu. & vniuersale est aliqd vniuersum. vniuersale enim cõtinet res plures tanq̃ partes.

Contradi/ctio h & i. 2. poste. t. cõ. 21. q ibi dr q a singula rib⁹ ad vlia opz procedere.

¶ Et ideo. Cuz declarauit q cã pp quã debemus ire in hac scia de po/
4 sterioribus ad priora/est: q semp debemus ire de illo qd est notũ apud nos ad illud qd est ignotum apud nos. narrauit q pp hãc causam. s. ire de notiori apud nos ad latẽtius/opz incipere in ordine doctrine a cognitione causarũ vlium & accidentiũ vniuersaliuz. ¶ Et dixit. Et ideo opz procedere &c. i. & causa pp quã fuit nece vt demonstratiões hu ius sciẽtie fuerint signa: & est ire de notiori apud nos ad latẽtius: opz etiã nos procedere in doctrina de reb⁹ vlibus ad particulares. ¶ Et in/tendit per vlia vlissima que pñt inueniri in istis rebus reruz nãlium: sez de causis & accidẽtibus: qm quãto magis vle fuerit cõius: tanto magis cõtinebit. ¶ Et ex hoc sermone declarat q intẽtio isti⁹ libri est loqui de rebus vlibus cõib⁹ oĩbus que cõstituunt per nãm. ¶ Et cuz d. particularia nõ intendit indiuidua: sz vltimas spẽs: aut illa q̃ sunt q̃si vltime spẽs. ¶ Et cũ declarauit modũ ordinatiõis doctrine I hac sciẽtia: & q opz procedere de illo qd est magis cõe ad illud qd est magis propriũ: q illd qd est magis cõe est notius: quẽadmodũ via demrãtio/nis in hac scia per hãc causam nece fuit ire de posterioribus ad priora: incepit dare cãm pp quã fuit necesse vt vle intelligibile vlr sit notius

Que sint res vles oĩ/bus nãlib⁹ cões. Uide i prologo Cõ. q̃ sit ẽt libri intẽtio. vid ibidẽ. Et. 3. celi. cõ. 2.

particulari qḋ est sub illo. ⁊ dixit. Uniuersuȝ eniȝ ⁊c̃. i. ⁊ res vl'es sunt notiores apud intell'ȝ ꝙ̃ particulares. s. ipẽs: q: vniuersale assimilaẜ indiuiduo cõposito: ⁊ cõpositũ est notius apud sensuȝ. i. queadmodũ igiẜ istud vniuersum qḋ est notius apud sensum qḋ est principiũ fidei ꝙ̃ simplicia que sunt cause illius vniuersi. s. demonstrati. ⁊ similiter vniuersalia sunt notiora apud intellectũ ꝙ̃ ꝓpria. vl'e enim est aliqḋ vniuersuȝ cũ cõtineat multa. Q: igiẜ ita se hȝ ad intell'm sicut cõpositum particulare ad sensuȝ. ideo dispositio vl'is apud intellectũ est dispositio particularis apud sensuȝ. Causa igiẜ in hoc ꝙ vl'e demonstrationum in hac sciẽtia sunt de cõpositis ad simpliciaꝛ ⁊ in hoc ꝙ principium doctrine est de rebus vniuersalibus ⁊ est qm̃ vniuersuȝ demonstratũ est notius apud sensuȝ ꝙ̃ partes eius: ⁊ vl'e est noti⁹ apud intellectũ ꝙ̃ ꝓpriũ. ℭ Et cũ declarauit ꝙ vl'e assimilaẜ vniuerso cõposito demonstrato/ dedit modũ siĺitudinis: ⁊ dixit. vniuersuȝ eniȝ cõtinet multas sicut partes: vl'e eniȝ cõtinet multas species que sunt sub eo: ⁊ sunt sicut partes rerũ cõpositarum indiuidualium.

Idẽ. j. c.5
Et.2. de aīa cõ.p̃.t.34.
Et.2. de generatiõe. t. cõ.51.

ℭ Sustinẽt aũt idȝ quodãmodo hoc/ ⁊ noĩa ad rõnẽ. totũ enim quoddã ⁊ indistincte significat: vtputa circulus: diffõ aũt ipsius diuidit ĩ singularia. ℭ Et pueri primum appellãt oẽs viros patres: ⁊ feminas matres. posterius aũt determinant horũ vnũquodꝗ.

ℭ Et iam accidit hoc idẽ quoquo mõ in noĩbus apud diffõnes: significãt eniȝ aliqḋ vniuersuȝ nõ determinatum. U.g. hoc nomen circulus: diffinitio eius distinguitur per particularia. ℭ Et puer existimat in principio omnem virum quem videt esse patrem eius: ⁊ omnem mulierem esse matrem eius. Deinde in postremo distinguit: ⁊ determinat vtrũꝗ.

ℭ Et iaȝ. Cũ declarauit cãm pp quã vl'e est notius pticulari qḋ est sub eo: incepit docere ꝙ pp hãc cãm illud qḋ signãt nomẽ est notius apud nos ꝙ̃ illḋ qḋ signãt diffõ. s. apud intell'ȝ. 5
ℭ Et. d. Et accidit silr̃ hˀ idẽ ⁊c̃. i. pp hãc causaȝ accidit silr̃ eis q̃ significãt noĩa apud illa q̃ significant diffões. s. qm̃ illa q̃ signãt noĩa sunt notiora eis ꝙ̃ que signãt diffões. ℭ D. d. Et signãt aliqḋ vniuersuȝ ⁊c̃. i. ⁊ cã ĩ hoc ꝙ noĩa sũt notiora diffõnibus est: qm̃ nomẽ significat aliqḋ vniuersuȝ. ⁊ est spẽs noĩata: ⁊ illud vniuersuȝ nõ est distinctũ: vt hoc nomen circulus qḋ significat vniuersuȝ nõ distinctũ: diffõ v̇o el⁹ q̃ est figura plana intra quã est pũctus a q̃ oẽs linee exeuntes ad circũferentiã sunt eq̃les: ⁊ est vniuersuȝ distinctũ ⁊ determinatũ p el'nta ex qb⁹ cõstituiẜ circulus. s. genus ⁊ dr̃ia. ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit. determinaẜ p particularia. vocat eniȝ elemẽta speciei ⁊ cãs pticularia i respectu vniuersi. ℭ Et. d. quoꝗ mõ: qm̃ illa q̃ significãt noĩa. s. noĩa spẽrũ assimilanẜ vl'i inquãtuȝ cõtinet cãs ex qb⁹ cõstituiẜ spẽs: ⁊ differũt ab eo ĩ eo ꝙ vl'e ꝯtinet spẽs. vl'e igiẜ est aliqḋ vniuersuȝ spẽꝝ: ⁊ illḋ qḋ signãt noĩa est aliqḋ

Idē.12.me diuisum in cās ex quib⁹ cōstituit spēs. vniuersuz vero in rei veritate
ta.cōm.27. est indiuiduū cōpositū demōstratū: ⁊ silr ptes in veritate q̄ sunt ptes
Et.2.de ge indiuidui: ⁊ sunt ille de quib⁹ dixit ꝙ sunt notiores in sensu q̄ cāe ⁊
nera.cō.59 ex hoc ꝙ istud vniuersuz est notius apud sensum cāis / est cā in hoc ꝙ
vniuersia intellecta sunt notiora apud intellectū q̄ sue ptes itellecte:
siue ille ptes sint spēs aut cāe. ⁊ silr hec est cā ī hoc ꝙ res posteriores
Questio. in esse. s. accn̄tia sunt notiora apud nos q̄ cāe. ¶ Et quereret aliquis ꝙ
hoc qd̄ dixit: ⁊ illa q̄ sunt apud nos euidētia ⁊c̄. ⁊ hoc qd̄ dixit post. ⁊
accidit hoc idē in nominib⁹ apud diffōnes sunt idē: qm̄ impoīe ē ipm
intelligere p res mixtas cōpositas indiuidua demr̄ata: cū ex istis non
pcedat ad elemēta ⁊ principia intellecta: nō eniz sunt ptes sylli: sed
pcedit ad illud ex specie cōposita: nō ex indiuiduo. ergo ista est dispō
spēi apud suas cās: ⁊ dispō eius qd̄ significāt noīa apud qd̄ significāt
Prima solo diffōnes: qūo igit posuit hic aliū modū? ¶ Ad hoc aūt dicam⁹ ꝙ ī pri
mo sermone fecit cōparationē inter spēs ⁊ suas cās fm fidē. ⁊ dixit ꝙ
spēs cōposite apud nos sunt notiores suis cāis. ⁊ ꝙ ex istis speciebus
pcedimus ad cognitionē cāruz mediantib⁹ accidentib⁹ existentib⁹
in eis: in hoc aūt sermone fecit cōparationē inter spēs ⁊ cās suas fm
imagiationē: ⁊ dixit ꝙ illud qd̄ significāt noīa sunt notiora apud nos
Tres modi q̄ illud qd̄ significāt diffōnes. ¶ Sunt igit tres modi cōpōnis. s. cōpo
cōpōnis. sitio spēi ex suis cāis. Et cōpositio generis ex specieb⁹: ⁊ vtraq3 ista ꝯ
a Que sint cōpositionū est notior apud intellm̄ q̄ partes. Tertia aūt cōpō ē cō/
ptes fz qli/ positio indiuidui ex suis ptibus. s. que sunt a fm sui qualitatē: ⁊ ista
tatē. Uide cōpositio est notior apud sensuz q̄ ptes: ⁊ ex eo ꝙ ista cōpō est notior
4.phy.cō. apud sensum: iō illi duo modi cōpōnis sunt notiores apud intellectū.
20. Et.3.ce ¶ Et iō nō est remotū ipm intelligere per hoc qd̄ dicit: ⁊ illa que sunt
li.cō.12. apud nos manifesta sunt mixta cōposita fm duos modos cōpōnis. s.
Scda solo. cōpositionē indiuidui ⁊ cōpōnē spēi ī indiuiduū. n. cōpositūz lz no[illegible]
Uide p hoc principiū in doctrina demr̄atiua: tn̄ est principiū acqsitiōis vlis qd̄
in scdo po/ est principiū doctrine demr̄atiue. ¶ Et cū declarauit ꝙ cōe est notiꝰ
steriorū in apud nos pprio: quēadmodū cōpositū est notius simplicib⁹ suis: de/
fine. dit testimoniū sup hoc ⁊ dixit. Et puer existiat ⁊c̄. i. signū eius qd̄ cōe
est notius apud nos nāliter q̄ ppriū est: q2 videm⁹ cōprehensionem
cōem pcedere tpe ī infantib⁹ ppriā cōprehēsionē. infans eniz in pn/
cipio cōprehēsionis existimat oēm virū esse patrē: ⁊ oēm mulierē eē
matrem. ⁊ cum vigorat intellectus suus cognoscit patrem inter cete/
ros viros: ⁊ matrem inter ceteras mulieres.
¶ Iste igitur est prologus libri: ⁊ continet intentionem: ⁊ ordinem
eius: ⁊ modum doctrine demonstratiue.

Necesse est aūt / aut vnum esse principiuz: aut
plura. ⁊ si vnū: aut imobile sicut dicunt Par/
menides ⁊ Melissus: aut mobile sicut phyſi
ci. hi quidē aerē asserētes esse. alij vero aquā
primū principiū. si aūt plura: aut finita / aut ī
finita. ⁊ si finita: plura aūt vno: aut duo / aut tria / ut quat
tuor: aut fm aliquē aliuz numerū. ⁊ si infinita: aut sic est

sicut dixit Democritus genus vnum: figura vero aut specie aut differentia: aut cõtraria.

¶ Et opꝫ necessario vt principiũ sit vnũ: aut plura vno. Si vnũ: aut imobile vt dicunt Parmenides ⁊ Melissus: aut mobile vt dicũt naturales. quidã enĩ dicunt ꝙ primũ principiũ est aer: quidã aũt aqua. Si vero principia fuerint plura vno: aut erunt finita: aut infinita. Si igit fuerint plura vno: ꝫ finita: aut erunt duo aut erunt tria/ aut q̃ttuor aut alteri⁹ numeri necessario ꝗcũqꝫ sit. Si aũt īfinita: aut erũt sicut dixit Democrit⁹ eadē ĩ gñe: ꝫ in figura ⁊ in forma diuersa: aut erũt cũ hoc ꝯ̃ria.

Finito prologo incepit perscrutari de principijs cõibus omnium rerum. ¶ Et dixit. Et opꝫ necessario ſm naturã diuisionis vt principiũ existens in re sit vnũ aut plura vno: ⁊ si aliquis posuerit principiũ esse vnũ: aut erit nõ transmutabile vt dicunt Parmenides ⁊ Melissus qui dicunt non naturalr̃: q꜡ negant trãsmutationẽ ⁊ motũ: aut transmutabile: vt dicũt naturales. s. qui naturalr̃ loquũtur: ⁊ ſm naturã diuisionis debere dicere. ⁊ si vnũ: aut erit finitũ/ aut infinitũ: vt dicũt Parmenides ⁊ Melissus. ꝫ innuit hanc diuisionẽ plurium principioꝝ ꝑ finita ⁊ infinita. ⁊ dixit. Ut dicũt Parmenides ⁊ Melissus. i. si imaginati fuerim⁹ ꝙ Parmenides ⁊ Melissus vtant̃ hoc noĩe ens ꝓ principio: isti enĩ nõ dixerũt principiũ esse vnũ imobile: le[illegible] ens esse vnũ imobile. ⁊ sic põt quis intelligere ꝑ ipm ens non principiũ entis: ⁊ est cõuenientius vt dicet post: q̃m si vtunt̃ hoc noĩe ens pro principio: tunc nõ possunt dicere ens esse vnũ: q̃m principiũ hꝫ in se duo: ipsũ principiũ ⁊ illud cuius est principiũ. ¶ Et cũ induxit modos quos põt dicere. qui dicit principiũ esse vnuꝫ reuersus est etiã ad numerandũ omnes modos quos potest dicere: dicens principia esse plura vno. s. pricipia que sunt in re. ⁊ dixit. Et si principia fuerint plura vno ⁊c̃. i. si quoniã fuerint finita: necessario habent numerum determiatũ. ¶ D. d. Et si infinita ⁊c̃. i. ⁊ si infinita: aut erũt eadẽ in genere: diuersa in forma ⁊ figura: aut diuersitate cõtraria: aut nõ cõtraria. s. infinita: aut erunt eadẽ in specie: diuersa in q̃titate vt dicebat Democrit⁹: sed inuit hoc cõdiuides per primũ: vt est suus mos in abbreuiatione: multitudo enĩ aut est rerũ ſm formã: aut ſm q̃titatem. ⁊ has duas multitudines dixerunt antiqui de principijs: ⁊ tacuit diuisionem plurium principiorum in motũ ⁊ in quietem: nullus enim dixit plura principia quiescentia esse: aut q꜡ contentus est hac diuisione in primo principio. Tex. cõ. 8.

¶ Silr̃ aũt querũt: ⁊ que sunt querẽtes: quot sunt ex quibus sunt que sunt querunt primũ hoc: vtrũ vnũ aut plura sint: ⁊ si multa: aut finita aut infinita: quare principiũ ⁊ elementũ querunt vtrum vnũ aut multa. Multitudo aut ẽ rerum ſm formã: aut ſm q̃titatem. Idẽ. 3. meta. t. cõ. 11.

¶ Et eodē modo querūt illi qui querunt de entib⁹ quot sunt: prius enim q̄ pscrutent de illis ex quib⁹ sunt entia pscrutant ꝺ eis vtrū sint plura aut vnū. Et si plura: vtrū finita aut infinita: ⁊ sic erit pscrutatio eorū: ⁊ de principio ⁊ de elemētis: vtrū sint vnū aut plura.

7 ¶ Et eodē. Et in hunc modū inq̄sitionis diuidit pscrutatio eorū qui perscrutant de entib⁹ quot sint: ⁊ sunt illi qui vtunt hoc noīe ens / pro hoc noīe principiū: existimāt enim principia esse entia: ⁊ q: solūmodo pceperūt mātle principiū ⁊ nō formale: quare nō fecerūt driam inter principiū ⁊ ens. isti enim perscrutant de entibus vtrū sint vnū aut plura: q: intendūt per hoc nomen ens principiū: ⁊ sic pscrutatio eorum in nihilo differt a perscrutatione de elementis vtrum sint vnum aut plura: cum non differant nisi in voce tm̄. ¶ Deinde dixit. Quoniā ex hoc ꝙ perscrutantur de illis ex quibus ⁊c̄. i. qm̄ isti ex perscrutatione sua de rebus que sunt principia entiū perscrutant primo de entibus vtrū sint vnū aut plura. ⁊ si plura: vtrū finita aut infinita: ⁊ sic pscrutatio eorū de ente vtrū sit vnū aut plura: eadē est cum pscrutatione de principio aut elemento: vtrū sint vnum aut plura.

Antiq pcepērunt solū mātle principiū nō formale. Idem 2. phy. c. 9. Idem. 1. de ala. c. 36. ⁊ 3c. 7. met.

¶ Id quidē igit si vnū ⁊ imobile sit qd̄ est intēdere: nō de natura est intēdere. ¶ Sicut. n. geometre nō ampli⁹ rō est ad destruentē principia sua. Sȝ aut alteri⁹ est sciē: aut oīb⁹ cōis. Sic neq̄ ei q de pricipijs. Nō amplius principiū est: si vnū solum: ⁊ sic vnum est. principiū. n. cuiusdam / aut quorūdam est.

Lr̄a Argyrop. clarior Cōsiderare igit si id qd̄ est: vnū sit: atq̄ imobile: nō ad naturalē phisicū ptinet ⁊c̄.

¶ Et dico nunc ꝙ cōsideratio de ente: vtrū sit vnū imobile: nō est cōsideratio nālis. Queadmodū igit geometra nō hȝ disputationē cū eo q negat principia geometrie. Sȝ loqui de hoc spectat ad aliā sciaȝ a geometria: aut ad sciam cōem oībus sciētijs. Simil̄r naturalis nō hȝ loqui in principijs an sint. Non enim erit h̄ principium oīno si fuerit vnū tm̄: ⁊ fuerit hmōi vnū. Principium enim est alicuius principiū: aut aliquorum.

8 ¶ Et dico. Cum dixit ꝙ illi qui vtunt hoc nomie ens ꝑ principio nō differt perscrutatio eorū. s. vtrū ens sit vnū aut plura a pscrutatione eorū qui perscrutāt: vtrum principiū sit vnū aut plura. incepit dicere ꝙ illi qui vtunt hoc noīe ens ꝑ ipso ente / ⁊ nō pro principio dicētes ipsum esse vnum ⁊ imobile: multū distant ab eis qui vtuntur hoc nomine ens pro principio. cōsideratio enim istorum est naturalis: illorum vero nō naturalis. ¶ Et dixit. Et dico nūc ⁊c̄. i. consideratio nunc de ente: vtrū sit vnū aut plura: ⁊ mobile aut imobile qn̄ hoc nomen ens nō significat ipsum principiū est pscrutatio innālis. ¶ Deinde dicit cām. queadmodum igit geometra ⁊c̄. i. qui dicit ens vnum esse

ꝛ imobile/negat principia que ponit naturalis.s.naturalia plura eē ꝛ mobilia ꝛ habentia principia.i.cōposita.nam posito ente esse vnuȝ nō erit illic principiū oīno: ꝛ silr a motu ablato non erit illic principium monēdi.s.natura. ꝛ qꝛ qui hoc ponit negat pricipia posita a naturali: rectū est vt cuȝ eo nō sit disputatio: quēadmodū geometra nō disputat cum negātibus prima principia geometrie. sed loqui cum hmōi hominibus pertinet ad aliam sciam: aut ppriam/aut cōmunē oībus scientijs.s.primā phiam aut artem disputandi. ꝛ dixit: silr naturalis nō hȝ loqui de principijs.i.similr aut de principijs notis per se nō opȝ loqui in hac sciat: aut si fuerit erit alteri⁹ a nāli. ℭ B.d.non enim erit hic ꝛc̄.i.fm enim sermonē dicentis ens esse vnum ꝛ imobile non erit hic principiū oīno: neqꝫ cā rerum naturalium. si enim est principiuȝ/est illud cuius est principiū: quare eius nō erit vnum sȝ plura vno. Qui igitur dicit ens esse vnū ꝛ imobile negat principia cognitionis: ꝛ principia eius qđ est esse ꝛ cognitionis. entia enim esse plura ꝛ mobilia est de principijs cognitionis in hac scia: entia aūt naturalia habere principia que sunt cause motus ꝛ quietis in eis est principium cognitionis ꝛ esse: hoc igit nomen principiū vsitat hic pro ambobus modis. ℭ Et exposuit modum in quo sequitur ꝙ dicens ens esse vnum negat principiū essentie ꝛ cognitionis. ꝛ tacuit modum ex quo cōtingit dicenti ens esse vnum negare principia cognitionis: ꝛ est pluralitas ꝛ motus. Nam qui negat principiū: negat pluralitateȝ ꝛ motum. principium enim est causa vtriusqꝫ. ℭ Et dixit. nō erit hic ꝛc̄. fm enim dicentē ꝙ ens est vnū intendēdo simplr nō erit hic principium oīno qꝛ principiū exigit cōpositionē ꝛ pluralitatē: ꝛ dicere ens esse vnum exigit contrariū: non igitur erit hic principiū si ens fuerit vnum hoc modo.s.simplex: ꝛ hoc intendebat cum dixit. ꝛ fuerit vnū [illegible].i. ꝛ fuerit simplex.

ℭ Simile igit intendere est: an sic vnū est: ꝛ ad aliā positionē quālibet disputare. V.g. ad dicta aut heraclitana: aut si quis dicat hominē vnum qđ est esse.

ℭ a Et pscrutari de vno si fuerit hmōi est simile ad loq in contradictione alterius positionis quecūqꝫ sit positionum: que solūmodo sunt ex eis que simpliciter dicuntur verbis: vt sermo Heracliti: aut sermo dicentis ens esse vnum hominem.

ℭ Et perscrutari. Hec perscrutatio de ente vtrum sit vnum aut non vnum aut loqui de hoc: simile est cum loqui ꝛ perscrutari de aliqua positione falsa que nullam habet rationem: sed solūmodo dicitur verbis: vt sermo Heracliti ꝙ omnia sunt mobilia: aut sermo dicentis omnia entia esse vnum hominem demonstratum. non enim est differentia inter sermonē dicentis omnia esse vnum: ꝛ dicētis omnia esse vnum equum: aut omnia esse vnum hominem.

ℭ Aut soluere litigiosam rōnem qđ sane vtreqꝫ quideȝ habent rationes: ꝛ Melissi ꝛ Parmenidis: etenim falsa

a Motu ablato auferf nā. Ideȝ.2. phy.71. ꝛ.j.i hoc prīo.11. ꝛ.8. phy.22. ꝛ.23.

Que sit scia cōis oībus sciētijs que disputat hȝ cōtra negātes pricipia oīum sciaꝝ pticulariū. Vide.3.ce. cō.4. Et.8. phy.cō.22.

Qui negat pncipiū negat pluralitatē ꝛ motū pncipiū .n. est cā vtriusqꝫ. Qūo pncipiū sit cā motꝰ: Vide 5.met.t.c.1. ex diffōne sua: sȝ ē cā pluralitatis pp suā relōneȝ ad pncipiatū ꝛc̄.

a Lra Arg. Sile ē itaqꝫ si hoc nō sit vnū ꝯside/ 9 rarē ꝛ ad aliā quauis pōnere disserere: qꝛ hmōis cā de q̄lis est Heracliti vel ꝯspiā id qđ ē vnū hoieȝ ēē dixerit.

accipiunt: & non syllogizantes sunt. ¶ Magis autem Melissi opinio onerosa est & non habens defectum: sed vno inconuenienti dato alia contingunt: hoc autez videre nihil est difficile.

Uno inconuenienti dato alia ptingunt. Jdē .j. h cō. 22.

¶ Et assimilant cuidaz sermoni sophistico: & hoc inuenitur in vtroqz sermone. s. Melissi & Parmenidis: accipiūt enī falsa: & qḋ nō sequit syllo. Sz sermo Melissi est magis vanus & nō est in hoc dubiū: concessit eniz in eo improbabile: & iduxit sup ipsuz residues sermones.

10 ¶ Et assimilant. Cum dixit ꝙ sermo dicentiū ens esse vnū est de genere sermonū fictoꝝ: incepit declarare nām sermonis a quo acceperunt signū: dicētes ens esse vnū. s. Parmenides & Melissus. ¶ Et dixit. & assimilant &c. i. sermo eoꝝ per quē rōcinant sup hoc ꝙ ens est vnuz / silis est quibusdā sermonibꝰ sophisticis: & hoc sophisma inuenitur in vtroqz sermone per quem rōciuant ambo. ¶ D. dixit. accipiūt eniz falsa &c. i. ponunt eniz in suis syllogismis falsas ꝓpositiones & faciunt syllogismū nō cōcludentē aut simplr: aut illud qḋ nitunt cōcludere: & talis est sermo vanus: vt dictū est in sophistica. s. q est ex falsis ꝓpōnibꝰ & ex mala forma. ¶ Deiñ dixit. sz ſmo Melissi &c. i. sz sermo Melissi est magis vanus ꝙ sermo Parmenidis: & nō facit aliquā dubitationē: qꝛ cōcessit in eo propositionē improbabilem falsaz: & est ꝙ si ens nō generat non hz principiū: sylls eius est ꝙ si ens generat hz principiū. Deinde destruxit añs & cōclusit ꝙ nō hz principiū & peccauit in destructione: cū hoc ꝙ ꝓpositio dicēs ꝙ ens nō generat ē falsa. ¶ Sylls aūt Parmenidis est ꝙ quicquid est preter ens nō est ens: & ꝙ nō est ens nihil est: ergo ens est vnū. iste etiā nō conclusit illud qḋ intēdebat cōcludere cuz hoc ꝙ ꝓpositiones eius ēt non sunt vere: qꝛ sunt duplices ex equocatione: cōuenit igit cum syllogismo Melissi in hoc ꝙ ē malus in mā & forma: sz dixit in eo ꝙ est minus vanus: qꝛ ꝓpositio minor in eo nō est negatiua: sed est infinita. a & cum ꝓpositio minor est infinita in prima figura erit concludens: sed nō est ita de negatiua. syllogismus enim tunc non concludet: & intelligo per priuatiuam hoc quod dixit: quicqd est preter ens est non ens. i. nō est ens. Jntendebat enim per hoc qḋ dixit: ꝙ quicquid est preter ens in rei veritate est non ens: & quicquid est nō ens est nihil. & ipse loquetur post in hoc ꝙ isti syllogismi sunt sophistici: & declarabit b corruptionem eoꝝ sicut diximus.

Sermo vanus est q ē ex falsis ꝓpōnibꝰ & ex mala foia. Jdez infra cōmen. 22.

a Qñ ꝓpo minor ē infinita in pria figura sylls erit ꝯcludēs mīme autē qñ negatiua fuerit. Jdē primo poꝝ. t. c. 7.

b Jn 8 ꝓ. t. cō. 23. 24. & 25.

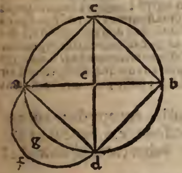
¶ Nobis aūt subijciāt que sunt natura / aut omnia / aut quedā moueri: manifestū est autē hoc ex inductiōe. sil'r aūt neqz cōuenit oia soluere: sz aut quecūqz ex pricipijs aliquis demōstrās mentit: quecūqz vero nō minime vt tetragonismū euz quidē qui p decisiones geometrici est dissoluere: illud aūt Antiphontis geometrici est.

Lra Argy. Sz ea tm q aspiā ex pncipijs ostendit falsa.

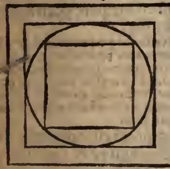
¶ Noq

¶ Nos aũt ponam⁹ q̄ oia nãlr / aut q̄dã / sunt mobilia: ꝛ hoc manifestũ est ex inductõe: ꝛ cũ hoc nõ oꝫ ꝯdice/re oib⁹: sed solũmõ oꝫ ꝯdicere eis q̄ꝫ declarãio funda/ta est sup pncipia: ſꝫ sũt fal/sa: eis aũt q̄ nõ sũt talia / nõ. U.g. q̄drature circuli: q̄.n. sit ꝓm abscisionẽ geometer hꝫ ei ꝯdicere. Que ãt sit ꝓꝫ Antiphõtẽ ñ hꝫ geometer

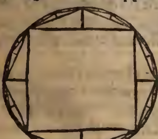
Hippocratis coñ tetragonism⁹.

Brissonis Tetragonismus.

Tetragonismus Antiphontis

b ¶ Nos aũt. Cũ declarauit q̄ ser/mo dicẽs q̄ ens est vnũ ꝛ imobi/le non est sermo nãlis: ꝛ q̄ nãlis nõ dꝫ ꝯtradicere ei. ¶ Dixit. Nos aũt ponam⁹ ꝛc̃. i. nos aũt cũ intẽ/dim⁹ log nãliter ponam⁹ ꝓmo q̄ oĩa nãlia / aut q̄dã / sunt mobilia: ꝛ h̃ manifestũ ẽ ex inductiõe reꝝ nãliũ. ¶ Et dixit: aut q̄dã. ꝓseruã/do se ab aĩa ꝛ formis: ẽ.n. dubiũ vtrũ sint mobiles aut nõ: ſꝫ lꝫ nõ moueant tñ sunt nãles ꝓꝫ q̄ sunt in mobili: aut dixit h̃: q: dubitat de ptib⁹ q̄ sunt apud cẽtrũ terre vtrũ possint moueri / aut nõ: ꝛ silr est dubiũ vtrum tota terra possit moueri / aut nõ. ¶ Et cũ ꝯdit cãꝫ pp quã posuit istã ꝛ ẽ q: ꝯsideratõ ei⁹ est nãlis: ꝛ q̄ intẽtio eius pria nõ est ꝯtradicere opionib⁹ falsis in hac scia: ſꝫ declare sb̃as ꝛ q̄di/tates reꝝ nãliũ. ¶ Dedit ẽt scb̃aꝫ cãm ad hoc ꝛ dixit: ꝛ cũ hoc non opꝫ ꝯtradicere oib⁹. i. ꝛ cũ hoc si posuerim⁹ q̄ opꝫ artificẽ ꝯtradi/cere opionib⁹ falsis sue artis: tñ nõ oib⁹: ſꝫ solũmõ dꝫ ꝯtradicere eis q̄ ꝯcludunt a ꝓmis ꝓpõnibus illi⁹ artis: ſꝫ cũ ꝯclõne falsa. Eis aũt in q̄b⁹ est peccatũ in ipsis ꝓn/cipijs nõ oꝫ ꝯtradicere. U.g. q̄m sermo ei⁹ q existimauit se q̄drare circulũ cũ q̄drauit lunares figu/ras: q̄ sunt portões circuloꝝ / opꝫ geometrã ꝯtradicere ei: q: peca/uit in eis q̄ sunt post principia.

11 Uid. 2. celi cõ. 34.

Forme nã/les lꝫ ñ mo/ueãt tñ sũt nãles ꝓm q̄ sunt in mo/bili.

Uide d̃ mo/tu terre p ce. cõ. 57.

Intẽtio pri/ma Ari. nõ ẽ ꝯtradice/re opionib⁹ falsis ĩ hac scia: ſꝫ d̃cla/rare sb̃as ꝛ q̄ditates re/rum nãliũ. Ex q̄ pꝫ me/taphysicuꝫ nõ ꝯsiderar̃ q̄ditates re/rũ ĩ pticula/ri. Cõsilr vi/de. 6. meta. cõ. 2. Et. 2. phy. 17. 17.

t.26.c.74. Et p de aia. co.3.c.11. Et.4.met. co.pmo. Portiones enim cadetes in circulo lz sit possibile facere quadrata equalia eis: tn no sequit ex hoc facere quadratu equale circulo: na ille portioes no cosumut circulu3 per diuisione. Istud igitur peccatu no est scientiale: & geometer dz destruere ipsum: Antiphonti aut no dz 9tradicere; qm cu iste fecit in circulo figura equaliu lateru & angulor: & fecit sup quodlz lateru triagulu ysocheles diuidedo arcus inspicietes latera in duo media deducedo lineas ad extrema lateris: & sic fecit in circulo figura eqliu lateru & angulor maiore pma: cui' nuer' later e duplus ad later pme figure: & cu fecit i hac figura illo qd fecit in pma/fuerit et i circulo figura alia maiore scda: & existimauit q cu fecerit sic q diuisio no pcedit in infinitu: sz pueniet ad figura equale circulo: & cu fecit qdratum equale huic figure/existimauit q illud quadratu erat equale circulo. sed istud peccatu est

Geometer hz p10 pnci pio q diui/sio pcedit i infinitu. Id 3o phy. co. 60. scentiale: q: geometer hz principiu. q diuisio procedit in infinitum & ideo non dz ei cotradicere.

Sed qm de na quide no nales aut oppones aut defectus contingit ipsos dicere: fortasse.n. bene se hz aliquatulum disputare de ipsis: habet enim phosophia hic respectus.

Sed q: accidit q sermo eorum est de na: & si dubitationes eor no sint nales: rectu est incipere paru loqui cu eis. 9sideratio.n. de hoc est phie.

12 Sed q: Cum declarauit q no op3 nalez loq de dubitationib' no nalibus: & voluit loqui cu eis fm dubitatione pp vtilitate puenietem ex hoc ei qui incipit in hac arte: incepit declarare cam cogentis ipsum ad loquedu3 de hoc. Et dixit. sed q: accidit &c.i. sed q: accidit istis duob' viris loq de naturis/ vt de vacuo & infinito & alijs rectu est loq cu eis cu istis qonib' disputare: lz no sint nales: qm & si loq cu eis no op3 nalez: tn op3 primu phm.

Principiu aut maxime oiu3 ppriu est: qm multiplr dicit id qd est. Quo dicut dicetes vnu ee oia: vtru sbaz oia: aut quatitate: aut qualitate: & iteru vtru subam vna oia: vt hoiez vnu: aut equu vnu: aut quatitate vna: aut qualitate vna erut hec: vt albu: aut calidu3: aut aliquid aliorum taliu. Hec eni3 oia differunt multu & sunt impossibilia dicere.

Et illud qd est principiu oiu3 istor est istud: q: ens dr multiplr: quo igitur dicut illi qui dicut oia ee vnu3: vtru fm q oia sunt substatie aut quatitates: aut qualitates: & et vtru oia sint vna suba. V.g. vnus ho aut vnus equ': aut vna aia: aut oia sunt quale: sed vnu. V.g. alb'

aut calidus: aut aliud ſimiliũ. Oia.n.iſta multũ diffe/
runt: & dicere ea eẽ impoſſe eſt.

¶ Et iſtud qḋ opʒ poni principiũ in loquẽdo de iſtis oibus opinio/
nibus nõ nalibus: eſt iſtud. qm cum ſit notũ ꝙ ens dr multipliciter 13
de decẽ pdicamẽtis: qḋ igitur predicamẽtuʒ ſignificãt per hoc no/
men ens dicẽtes oia entia eſſe vnũ: & vtruʒ ſit hoc: qꝛ oia ſunt ſbaʒ
aut quãtitates: aut qualitates. i. vnuʒ in ſba: aut vnuʒ in quãtita/
te: aut in qualitate: & ſic erunt vnũ ſm genus & plura ſm ſpẽm: aut
intendũt per hoc qḋ dicunt: ꝙ oia entia ſunt vnũ ꝙ oia entia ſunt
vnum indiuiduũ. V.g. vnus homo: aut vnus equꝰ: aut intendunt
p hoc qḋ dicũt ꝙ entia ſunt vnũ. i. ꝙ oẽs qualitates ſunt vna quali
tas ſm indiuiduũ. V.g. hoc calidũ & hoc albuʒ. & ꝙ oẽs quãtitates
ſunt vnuʒ indiuiduũ quãtitatis: & alioꝝ indiuiduoꝝ predicamen/
toruʒ. iſta eniʒ que ſignificãt hoc nomẽ ens multũ diſtant: & omnia
ſunt impoſſibilia: hoc eniʒ nomẽ ens aut ſignificat genus aut vnuʒ
indiuiduuʒ numero: & quocunqꝫ ſit ens erit multũ. ¶ Et cuʒ dixit:
iſta eniʒ diſtãt multũ &c̃. intendit intẽtiones enim de quibꝰ dr hoc
nomẽ ens ex iſtis q̃ numerauimꝰ. ſ. vle & indiuiduũ multũ differũt:
& vnaqueqꝫ earuʒ eſt impoſſibilis.

Notũ eſt ꝙ ens dr multiplr de decem pdicamẽtis. Idẽ 4. met. tex. cõ. 2. Ideʒ in pntis.

Intẽtões iſte de qbꝰ dr hoc nomen ens. ſ. vle & indiuiduũ multuʒ drnt. p hoc vid. 7. met. cõ. 57. quo oppo/nant vle & pticulare. Vid ẽt. 12. me. cõ. 27.

¶ Si quidẽ eniʒ oia erũt ſuba & quale: & quãtũ: & hoc
ſiue ſepata adinuicẽʒ ſiue nõ: multa ſunt q̃ ſunt: ſi vero
oia: aut quãtũ ſunt: aut quale: ſiue cũ ſit ſuba: ſiue cum
nõ ſit: incõueniẽs eſt. Si opʒ ẽt incõueniẽs dicere im/
poſſibile. Nulluʒ a eniʒ alioꝝ ſepabile eſt extra ſubſtã
tiam. oia nãqꝫ de ſubiecta ſubſtãtia dicũtur.

¶ Qm ſi fuerit hic ſuba & quale: & quãtuʒ: ſiue iſta fue
rint diſtincta abinuicẽ: aut nõ fuerint: entia erunt plu/
ra. & ſi oia fuerint quale aut quãtũ ſiue ſuba fuerit: aut
nõ fuerit: hoc erit iprobabile. ſi ipoſſe poſſit dici iprobabile/
bile. Nullũ. n. ceteroꝝ ſepat a ſuba. ſ. exñs p ſe ſingula
ris: & diſtincta. oia. n. dicunt in ſubto qḋ eſt ſba.

a Nullũ alioruʒ pdicamentoꝝ ſeparabile ẽ a ſba.

¶ Quoniaʒ. Si eniʒ conceſſerint hoc eſſe ſubſtãtiã: & quãtũ & quale 14
contingit eis entia eſſe plura: aut ſm indiuiduũ ſi non conceſſerint
vniuerſale eſſe: aut ſm genus & indiuiduũ ſi conceſſerint ipſuʒ eẽ;
& ſiue ponant iſta predicamẽta ſeparari abinuicẽʒ aut nõ: ſed que/
dam ex iſtis exiſtere in quibuſdaʒ vt eſt verum. & hoc intẽdebat cũ
dixit: ſiue fuerint diſtincta abinuicẽʒ: aut nõ fuerint. ¶ Et cuʒ de/
clarauit ꝙ ſi conceſſerint hoc eſſe ſubſtãtiam & quãtum: & quale: &
vniuerſale plus ꝙ̃ vnum predicamẽtuʒ: cõtinget eis entia eſſe plura
incepit etiaʒ dicere impoſſibile cõtingens eis ſi hoc nõ cõceſſerint:
& poſuerint ens eſſe aliquod ceteroruʒ predicamentoꝝ preter ſub/
ſtantiam: nam ſi poſuerint ens eſſe in vno predicamẽto: aut ponẽt
eũ eſſe ſbam: aut in alio a ſba. & dixit. & ſi omnia fuerint quale &c̃. i.

et si posuerint quod per hoc nomen ens intendunt aliquod predicamentorum preter substantiam aut quale: aut quantum: siue concesserint substantiam esse aut non: hoc erit impossibile et improbabile. si impossibile possit dici improbabile cotingit eis omni modo entia esse plura. nam si posuerint quod omnia sunt qualitates tantum: aut quantitates: aut vnum ceterorum predicamentorum: tunc aut concedent substantiam esse: aut non concedent. si concedent tunc entia erunt plura: et si non concedent illam esse: contingeret illud predicamentum existere per se et separari: et nullum ceterorum predicamentorum preter substantiam potest separari per se: sed omnia dicuntur in subiecto: vt declaratum est in cathegoriis: et cum predicamentum quod intendunt per hoc nomen ens sit in subiecto. ergo entia sunt plura.

In capitulo de substantia.

¶ Melissus autem infinitum esse dicit quod est: quantum itaque aliquid est quod est. Infinitum enim in quantitate est: substantiam autem infinitam aut qualitatem: aut passionem esse non contingit: nisi secundum accidens: si simul et alique quantitates sunt. Infiniti enim ratio congruit quantitati: sed non substantie: neque qualitati: si quidem igitur substantia est quantum: dico autem non vnum est quod est. Si vero substantia solum sit non infinitum est neque magnitudinem habebit vllam: quantum enim quoddam erit.

Infiniti ratio congruit quantitati.

¶ Melissus vero dicit ens esse infinitum: et secundum hoc ens erit aliquod quantum. Infinitum enim est aliquod collocatum in quanto. substantia autem infinita: aut qualitas: aut vbi impossibile est vt sit nisi per accidens: si aliqua ex eis cum eis que sunt habuerint quantitatem. Diffinitio enim infiniti exigit quantitatem: et non substantiam: neque qualitatem. Si igitur ens fuerit substantia: et quantum erit duo non vnum: et si fuerit substantia tantum tunc ens non erit infinitum: neque habebit mensuram omnino. Nam si habuerit mensuram erit aliquod quantum.

15 ¶ Melissus. Cum declarauit quod hoc nomen ens dicitur de intentione vniuersali et particulari. s. indiuiduo: et quod si intenderit per illud intentionem vniuersalem: tunc non erit vnum: sed plura. si intenderit intentionem particularem: tunc aut erit de predicamento substantie: aut de ceteris predicamentis: et manifestum quoniam impossibile est vt ens sit vnum si intendunt aliquod indiuiduum ceterorum predicamentorum preter substantiam: aut quantum: aut quale: nam indiuidua ceterorum predicamentorum preter substantiam existunt in indiuiduis substantie: et sic ens saltem erunt duo: indiuiduum accidentis: et indiuiduum substantie: incepit destruere reliquum codiuidens: et est ipsum indiuiduum substantie. ¶ Et dixit. Melissus vero dicit etc. i. et si dixerint quod intendunt per hoc quod dicunt: quod ens est vnum indiuiduum substantie: tunc sermo eorum destruitur ex hoc quod ponunt: quoniam alter eorum dicit ens esse infinitum: scilicet Melissus: alter dixit finitum scilicet Parmenides: et secundum vtrunque contingit si ens fuerit vnum vt sit quantum tantum.

Ex hoc patet secundum Commentatorem indiuiduum substantie distinctum esse ab indiuiduis ceterorum predicamentorum. Idem 7. me. co. 2.

Infinitū em̄ ⁊ finitū sunt de differētijs quātitatis: ⁊ hoc intēdebat cū dixit. infinitū em̄ est collocatū in quāto. D. d. s̄ba v̄o infinita ⁊c̄. i. s̄bam aūt dici īfinitā aut q̄litatē: aut vbi: aut aliō predicamētoꝝ impoſſe est ꝑ se. s. ſm qḋ est s̄ba: aut vbi: ſʒ est poſſe ꝑ accn̄s. cuʒ fuerit poſitū h̄ esse aliqua ꝑdicamentoꝝ: q̄ cū suo esse ꝓprio hn̄t quātitatē: ita. s. ꝙ quātitas accidat eis: ſʒ hūc modū igit̄ d̄r ꝙ s̄ba est infinita aut finita. i. ſm ꝙ accidit ei ꝙ sit quāta: ⁊ silr̄ de alijs ꝑdicamētis. ℭ Et cū posuit ꝙ infinitū est ꝓpriū quāti dedit rōnē sup hoc: ⁊ dixit diffō em̄ infiniti ⁊c̄. i. qm̄ diffō infiniti est quātū nō terminatū: quātum igit̄ est genus infiniti q: nō d̄r in diffōne ei⁹ ꝙ est s̄ba: aut vbi. ⁊ hoc qḋ dixit de infinito intelligēdū est de finito. D. d. si igit̄ ens ⁊c̄. dicit: ⁊ cū declaratū sit ꝙ īfinitū ꝑdicat̄ de quāto eēntialr̄: ⁊ de alijs ꝑdicamētis ꝑ accn̄s: si itēdūt cū dicūt ꝙ ens est vnū s̄ba ⁊ quātū: s̄ba em̄ nō d̄r infinita: nisi ſm ꝙ est quāta: tūc ens erit duo: nō vnū. s. s̄ba ⁊ quātū: ſm ꝙ d̄r ipsa eē finita: aut infinita: ⁊ si intēdūt s̄bam tm̄ tūc nō d̄r infinita: neqʒ hr̄e mensurā oīno. si em̄ hr̄et mensuram esset quāta: ⁊ ista cōtradictio est ſm sermonē non ſm rem.

Infinitū ⁊ finitū sunt de d̄fijs quātitatis. Jō. 8. ph. c. 79. Idē. j. i hoc ꝑ cō. 18. Jō 3. ph. c. 24.

ℭ Amplius qm̄ ⁊ ipsum vnum multipliciter dicitur queadmodum ⁊ qḋ est. Intendendum est quomodo dicunt vnum esse omne. Dicitur enim aut cōtinuum vnū: aut indiuisibile: aut quoꝝ ratio vna ⁊ eadē est que aliquid erat esse: queadmodū vapa ⁊ vinum.

Unum. Cōtinuitate. Indiuisibilitate. Ratione.

ℭ Et etiam cum vnum dicatur multipliciter sicut ens dicitur. Cōsiderandū est quomodo dicunt totum esse vnum. Dicit̄ enim vnū aut de cōtinuo: aut de indiuisibili: aut de eis quorum ratio que significat quiditates est idem: vt vinum ⁊ merum.

ℭ Et etiā. Cū destruxit ꝓpōnē dicentē: ꝙ ens est vnū diuidēdo oēs intentiones de quibus dicitur ens ſm famositatē qḋ est subiectum ꝓpositionis: incepit destruere eā diuidendo intētiones: de quib⁹ d̄r vnū qḋ est predicatū in ꝓpōne. ℭ Et dixit. ⁊ etiā cū vnū dicat̄ ⁊c̄. i. ⁊ queadmodū nobis apparuit ex diuisione intētionū de quib⁹ d̄r hoc nomen ens: ꝙ ista ꝓpositio nō est vera ſm aliquā earū. Silr̄ apparebit nobis si diuiserimus intētiones de quibus d̄r hoc nomen vnū: ⁊ cū dixit hoc: incepit diuidere ſm quot modos d̄r vnū: ⁊ dixit ꝙ d̄r tribus modis: quoꝝ vnus est ꝯtinuū. U. g. vna linea ⁊ vnuʒ corpus ⁊ vna supficies. Scḋs v̄o est indiuisibile, v. g. pūctus. Tertius v̄o noīa q̄ significāt idē ſm diffinitionē. vbi grā: vinū ⁊ merū: ⁊ intēdit per rōneʒ que significat quiditatē diffinitionē. 16

ℭ Si quidē igit̄ cōtinuū est multa sunt qḋ est. In infinitū em̄ diuisibile est cōtinuū. Habet aūt dubitationeʒ de toto ⁊ parte: fortassis aūt non ad hāc rōneʒ: sed ad ipsam ⁊ ſm seipsam: vtrū vnum aut plura sunt pars: ⁊

Lr̄a argy. Existit aūt dubitatio d̄ pte ac toto nōn ad sermoneʒ so:

totū: ꝛ si vnū quō vnū: ꝛ si plura: quō plura: ꝛ de partibus nō cōtinuis. Et si toti vnū vtrūqȝ est sicut indiuisibile est: qm̄ ꝛ eisdem eadē erunt.

¶ Et si semper est: cōtinuū est vnū ꝛ multū. Cōtinuū em̄ diuidit in infinitū. Sȝ est hic questio de pte ꝛ toto: ꝛ si nō est hui⁹ sermonis v₃ existere p se: ꝛ est vtrū ps ꝛ totū sit vnū aut plura vno: ƀm queadmodū sunt vnum aut plura vno ꝛ ptes etiā nō cōtinue si q̄libet est toti⁹: ꝛ vnaqueqȝ est idē: q₂ non separat ab eo: ergo necesse est vt quedā cōueniāt cū quibusdā.

17 ¶ Et si semp. Cū diuisit intētiōes de quib⁹ dr̄ hoc nomē vnū icepit declarare ꝛ ꝯsiderare de vnaq̄qȝ eaꝝ vtrū p̄dicet de ente. ¶ Et dixit. ꝛ si semp est ꝯtinuū ꝛc. ꝛ sͥ intēdūt p hoc qd dicūt ꝙ ens est vnū qd est ꝯtinuū: opȝ eos cōcedere ipm eē vnū quodā mō/ ꝛ plura alio mō. Cōtinuū. n. pōt diuidi i īfinitū: ꝛ sic ens nō erit vnū simplr. est em̄ vnū actu: ꝛ plura potētia. s. ƀȝ diuisibilitatē. ¶ Et q₂ ēt accidit i ꝯtinuo ꝛ in oī hn̄te ptes vt multitudo ei⁹ nō sit ƀȝ diuersitatē partiū a seinuicē: sȝ ꝛ ēt ƀm diuersitatē ptis a toto: icepit ēt q̄rere hāc diuersitatē: ꝛ inducit qōnē ꝯtingētē antiqs in hoc: ꝛ dixit: sȝ est qō ꝛc. i. ꝛ est h̄ qō de pte ꝛ toto pēdēs ex hoc sermone: ꝛ visuȝ est ꝙ sͥ nō pēdet de hoc sermone necio: tn̄ est qō pscrutāda p se. D. induxit qōnē: ꝛ dixit: ꝛ est vtrū ps ꝛ totū ꝛc. i. ꝛ ista qō est vtrū ps ꝛ totū sint idē aut diuersa. ꝛ si idē quō pn̄t dici eē idē: totū. n. vr̄ eē aliō a ptē ꝛ ēt si ptes dn̄t a toto quō dn̄r eē alie: totū. n. nihil aliō est ꝙ̄ ꝯgregatio ptiū: ꝛ cū iduxit hāc qōnē i ꝯtinuo dixit: ꝛ ptes ēt nō ꝯtinue ꝛc. i. ꝛ i ptib⁹ reꝝ ꝯtiguarū: ꝛ nō ꝯtinuaꝝ. U. g. manu ꝛ pede: ꝛ aliarū ptiū cōpositoꝝ accidit hec qō: qm̄ si vnaqueqȝ ptiū est idē cū toto q₂ est toti⁹. i. nō separata a toto: tūc vnaqueqȝ partiū erit idē toti: ꝛ sic oēs ptes erūt inter se eedē. ꝓ ꝛ caput ꝛ manus ꝛ collū erūt idē: ꝓ ps nō est totū. ꝛ istō ipoſe qd sequit si totū ꝛ ps fuerint idē sequit necio: ꝛ sermo oppositus isti nō exprimit pp suā famositatē: ꝛ est ꝙ si oīs pars est alia a toto: tūc oēs ptes erūt aliud a toto: ꝛ totū nihil aliud est ꝙ̄ cōgregatio ptiū: ꝓ totū est aliō a se. ꝛ istud sophisma est cōpositionis ꝛ diuisionis: qm̄ vnaqueqȝ partiū dr̄ esse aliud a toto: sed oēs insimul non possunt dici esse aliud a toto.

¶ At vō si sic īdiuisibile est: nullū erit quātū: neqȝ q̄le: neqȝ iā īfinitū: qd ē sicut Melissus dicit: neqȝ finitū sic Parmenides: terminus em̄ indiuisibilis finit⁹ nō est.

¶ Et si totū fuerit vnum ita ꝙ sit indiuisibile: tūc non erit quantū aut quale. Et etiā ens non erit infinituȝ vt dicit Melissus. Neqȝ finitū vt dicit Parmenides: indiuisibile enim est finis non finitum.

tamen accōmodata. sȝ p seipaȝ cōsideranda. vtrū vnum aut plra sint ps ꝛ totū. ꝛ q̄ pacto sint vnū vl plra. ꝛ si sint plra q̄nā mō sint plra. Et ō ptib⁹ nō ꝯtinuis eadē sūt q̄rēda. Et si vtraqȝ ps ꝛ ipm totum sint vnū p inde atqȝ idiuisibile ꝛ ipe p secto ptes vnū idē idem erūt.

Totū. n. nihil aliō ē ꝙ̄ cōgregatio ptiū. Opp. hr̄. 7. meta. 27. ꝛ. 60. c. Et. 3. de aīa cō. 5. i solō/ ne sic dē qōis iuxta dimi diū cō. Sȝ 4. ph. c. 43 hr̄ cōsile vt hic. Et ēt. 3 celi. cō. 8.

¶ Et si totum. Cū induxit illud qđ contingit eis si intenderint per vnū cōtinuū: induxit ēt impoßē cōtingēs eis si intēderint p hoc nomen vnū indiuisibile. ¶ Et dixit: et si totū fuerit vnū ꝛc. i. si aliqs dixit q cū dixerit totū ens esse vnuz intēdebat eē indiuisibile: tūc nō erit hoc quantū: neqꝫ quale: neqꝫ sbā: neqꝫ aliud aliqđ pdicamētoꝝ: qm oia ista sunt diuisibilia: a aut p se: vt ē quātū: aut p accidens: vt sunt reliqua. ¶ Et cū declarauit q dicens hoc nō pōt cōcedere hoc esse sbam: aut quale: aut quantū: qđ est valde iprobabile: incepit declarare impoßē: qđ cōtingit his duob⁹ viris fm hoc. qđ ponūt: nō fm rē in se. ꝛ dixit. ꝛ ens ēt nō erit infinitū ꝛc. i. ꝛ contingit Parmenidi ꝛ Melisso fz h q dicūt vt ens nō sit infinitū: vt Melissus dicit: neqꝫ finituz vt Parmenides dicit: nam b finitū ꝛ infinitum non dicuntur nisi de quāto: non de fine quanti.

18

a Oia pnta sūt diuisibilia aut p se aut p accns ex q vi velle Aue. q nullū idiisibile sit i pnto reponibile. vide tn̄ oppo. de habitib⁹ itelſualib⁹ q sūt i pma spē qlitatis fz ipm i. 7. ph. c. 20. vel in pnto ad aligd. Et iđ pz. 5. me. c. 20. Iđ i pnt isi sermōe de qlitate.

b Finitū ꝛ ifinitū non dnr nisi de quāto nō de fine quāti.

¶ At vero si oia que sunt ratione vnū sunt: sicut tunica ꝛ indumentum: Heracliti rationem cōtingit dicere ipsos. idem eñ erit ꝛ bono/ꝛ malo: ꝛ non bono esse ꝛ bono: quare idē erit bonum ꝛ non bonum: ꝛ homo ꝛ equus: ꝛ non de eo q vnuz sunt que sunt ratio erit: sed de eo q nihil sunt ꝛ tali igit̄ esse ꝛ tanto idem.

¶ Et si oia entia fuerint vnū fm rationē vt vestis ꝛ tunica: cōtinget eis dicere qđ Heraclitus dicit. esse enim erit boni ꝛ mali vnuz: ꝛ boni ꝛ non boni: ex quo sequitur vt bonū ꝛ non bonū erunt idem: ꝛ homo ꝛ equus: ꝛ tunc sermo eoruz non erit in hoc q entia sunt: sed in hoc q nullum eoruz est: ꝛ erit etiā intentio quiditatis talis dispositionis. i. qualitatis: ꝛ intētio eius talis mensure. i. quantitatis eadem intentio.

c Primuz incōueniēs quātum ad opposita cōtrarie.

¶ Et si omnia. Cū destruxit duos modos illoꝝ trium fm quos dicit̄ hoc nomē: vnū: icepit destruere tertiū. ¶ c Et. d. ꝛ si entia ꝛc. i. ꝛ si intēderit per hoc qđ dicūt q entia diuersoꝝ nominū oia sunt idē fm diffōnem: adeo q significatio hoꝝ noīum: hō: equus: asinus: sit sicut significatio hoꝝ noium: vestis ꝛ tunica: cōtinget eis dicere qđ dixit Heraclitus sophista. s. cōtraria esse idē. D. d. esse eñ erit boni ꝛc. i. ꝛ cū significationes noim sint eedē reꝝ cōtrariarū ꝛ oppositaꝝ: sicut vinū ꝛ merū significāt idē: ꝛ vestis ꝛ tunica: tūc esse pprīū bono ꝛ malo erit vnū esse. ¶ Et d h nō solūmō inuenit̄ i bono ꝛ malo: q sunt ꝯtraria: sz i bono ꝛ nō bono q sunt cōtradictoria: adeo q eē erit nō eē. ¶ D. d. ex q seqt̄ vt bonū ꝛ n bonū sint idē. ¶ Et e hō ꝛ equ⁹ i. ꝛ cū esse pprīū oppositas sit idē eē ꝯtinget q opposita. V. g. bonuz ꝛ non bonū sint idē ꝛ non solū opposita: sed ꝛ spēs diuerse. vbi grā. homo ꝛ equus. ¶ Deinde f induxit iprobabile cōtingēs huic sermonis ꝛ dixit. ꝛ tūc sermo eoꝝ ꝛc. i. ꝛ cū posuerit q opposita q significant esse ꝛ non esse sint idem: tunc ponunt q illud qđ est non est:

19

d Scđz icōueniēs qtū ad cōtradictoria.

e Tertiū icōueniens quantū ad disparata spē.

f Quartū icōueniens quātum ad puatiue opposita.

⁊ ſm hoc priuant entia eſſentia cum dicant ea eſſe vnum ⁊ ⁊ ſm hoc quia voluerunt dare entibus aliquam diſpoſitionem deſtruxerũt ea eſſe. hoc igitur eſt vnum improbabilium contingentiuꝫ huic poſitõi. ¶ Deinde induxit aliud improbabile: ⁊. d. ⁊ erit etiam intentio q̄/ditatis ⁊c̃. i. e ꝯtingit huic põni vt aliqd eſſe in aliqua diſpõne. i. in aliqua qualitate. Uerbi gratia. album aut calidum ⁊ ipſum eſſe in aliqua quãtitate. U. g. longum ⁊ breue ſint idem: ⁊ ſm hoc omnia predicamenta erunt vnum predicamentum.

Quintũ inconueniens cõtrũ ad diſperata genere.

¶ Conturbati ſunt autem ⁊ poſteriores quẽadmodũ ⁊ antiqui ne forte contingat idem ſimul vnum eſſe ⁊ multa. Unde ⁊ alij quideꝫ eſt auferebãt quẽadmodũ lycophron: alij autem mutabant dictionem: vt quoniã homo albus non eſt: ſed albatur: neqꝫ ambulans ẽ: ſꝫ ambulat: vt non eſt adijcientes multa faciant eẽ vnũ: ¶ Et poſteriores antiquorum timuerunt ne contingẽret eis idem eſſe vnum ⁊ plura inſimul. Quare quidã dimiſerunt hoc nomen eſſe: vt lycophronus: ⁊ quidaꝫ quaſi rectificauit dictionem: ⁊ dixit: non opꝫ hominẽꝫ eſſe album: ſed hoiem albefieri: ⁊ non eſſe hoiem ambulantem: ſed hoiem ambulare. Neqꝫ cum imponunt in ſermone hoc verbũ eſſe faciẽt de aliquo vno plura: ¶ Et poſteriores. Dicit. ⁊ quia antiqui conſenſerũt eis. ſ. Parmenidi ⁊ Meliſſo ens eſſe vnuꝫ: quod eſt ſubſtantia: timuerunt ex...re in propoſitionibus hoc verbum eſſe/ne contingeret eis aliquid eẽ vnum ⁊ multa: quia non intelligebant per hoc nomen ens niſi vnaꝫ intentionem. ſ. ſubſtãtiam. ¶ Quapropter quidam dimiſerunt dictiones que ſignãt eſſe in propoſitionibus quarum predicata ſunt accidentia: vt fecit lycophronus: dicebat enim quoniam non opꝫ dicere hominem eſſe ambulantem ſed hominẽꝫ ambulare: quia ens tunc eſſet pluſq̃ vnum. ⁊ totum hoc fuit: quia timebat ſi in propoſitione: cuius ſubiectum eſt ſb̃a: ⁊ predicatum aliud p̃dicamentuꝫ interponeret hoc verbum eſſe: qꝛ tunc ens eſſet pluſq̃ vnuꝫ: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit. imponunt in ſermonem ⁊c̃.

20

Cã opinionis. Opio Mel.

¶ Tanq̃ꝫ ſinglr̃ dicto vno aut ente: ſed multa ſunt que ſunt: aut. n. rõne: vt albo eſſẽ ⁊ muſico ſi idem vtraqꝫ: multa itaqꝫ vnum: aut diuiſiõe quẽadmodum totuꝫ ⁊ partes. Hic auteꝫ iam deficiebant: confitebantur vnũ multa eſſe tanq̃ꝫ non conuenire idem vnũ ⁊ multa eẽ: nõ oppoſita ãt, ẽ. n. vnũ ⁊ potẽtia ⁊ endelechia. i. actu. ¶ Quaſi hoc nomen vnum ⁊ hoc nomen ens diceret ſingulr̃. Sed entia ſunt plura: aut ſm rõnem: quoniaꝫ

esse album est aliud ab esse musici: ꝛ vnū erit vtriusqꝫ:
tunc vnum erit multum: ſm vero diuisionem: vt totū
ꝛ partes. Sed non potuerunt se excusare in hoc mō: ꝛ
ↄcesserunt vnum esse plura: quasi esset impossibile aliquid — In hoc cō. ðñ
esse vnum ꝛ plura sine ↄdictōe: vnū est potentia ꝛ ē actu. — cit ↄtiuatō q̄ suppleaf.

¶ Quasi hoc nomen. Dicit: ꝛ iste sermo eoꝝ fundatur super hoc ꝙ — 21
hoc nomen vnum: ꝛ hoc nomen ens semper significant idem: qd nō — 1. instan.
est verū: qm̄ a hoc nomen ens dī de pluribus ſm diffōnem: ꝛ vnū — a Hoc nom
ſm subiectum. Verbi gratia. vnus homo est albus ꝛ musicus: ꝛ eē — ens dicit ð
eius ſm albedinem est aliud ab esse eius ſm musicam: ꝛ est ſbiectū — plib⁹ ſꝫ dif
vtriusqꝫ ſm humanitatem: ꝛ sic aliquid erit vnum ꝛ plura duobus — finitōem: ꝛ
modis diuersis: vnum ſm subiectum: plura vero per accn̄s. ¶ Et si/ — vnū ſꝫ ſbꝫ.
milr pōt ee aliqd vnum ſm cōpōnem: ſm aūt diuisionem plura. — 2. instan.
V. g. totum ꝛ partes. ¶ D. d. sed non potuerunt excusare se ꝛc̄. i. illi
qui non ↄcesserunt pluralitatē ex pluralitate accn̄tiū in ſbo. Potue
runt enim in multitudine accn̄tium dicere aliquid. s. q: non habēt
verum esse: ꝛ non potuerunt hoc dicere in partibus ꝛ toto. totū eni
est ſba: ꝛ similr partes sunt ſbe. ꝛ iō non potuerunt excusare se in
hac ↄōne. ¶ D. d. quasi esset impossibile ꝛc̄. i. ꝛ dicens hoc vī quasi ōpi — Vltia instā
nari idem esse vnum ꝛ plura duobus modis diuersis esse īpossibile. De/ — tia.
inde incepit dare istos duos modos in toto ꝑte. ꝛ dixit. vnum eniꝫ
est potentia ꝛ actu. i. totum enim est vnū actu ꝛ plura potētia: quē/ — Totum est
admodū ē possibile in plibus actu vt sint vnū in posse: qm̄ hoc n̄ ē īpossibile. — vnū ī actu

¶ Hoc igitur modo facientibus impossibile vr que sunt — ꝛ plra in po
vnum esse. Et ex quibus demonstrant soluere non dif — tētia. quē/
ficile est. vtriqꝫ enim sophystice syllogizant. ꝛ Parme/ — admodū ē
nides ꝛ Melissus/ ꝛ nāqꝫ falsa recipiunt: ꝛ non syllogi — possibile ī plib⁹
zantes sunt. Est autē magis Melissi onerosa rō ꝛ nō — actu vt sint vnū in po/
habens defectum: sed vno inconuenienti assignato — tentia.
alia contingunt: hoc autem nihil graue est.

¶ Cum igitur ↄcesserunt per hanc viā apparebit im
possibile eis entia esse vnum. Et non est et difficile cō/
tradicere eis ex illo ex quo nitūtur declarare hoc. Oēs
enim ↄcedunt in argumētatōe sua via sophistica. Me
lissus ꝛ Parmenides accipiunt enim falsa: ꝛ qd nō se
quitur ex syllo. Sed sermo Melissi est magis vanus:
ꝛ in eo non est dubium. Concessit. n. vnū improbabi/
le: ꝛ sup ipꝫ fundauit suū ſmonē: ꝛ in h̄ n̄ ē difficultas.

¶ Cū igr. Dicit cū igr̄ ↄsiderātes ↄcesserunt p hāc viā ↄsideratōis
p quā nos ↄcessimus: appebit eis qm̄ impossibile est entia esse vnū: vt — 22
illi dixerūt. ꝛ cū ↄtradixit ↄclusiōi eoꝝ p se īcepit ↄtradicere argu/ — Cōtinuatio.

Disputatio exigit vt cō clusiōi ɔtradicat̄ ⁊ argumentis.

Sermones sophistici facilius cōtradicūtur ꝙ disputatiui.

a Qui sūt ꝭmōes vañ. Uide ɔsile 8.cō.10.

b Cōparatio ꝭmonū.

mentis. hec.n. duo exigit disputatio. ⁊ dixit. ⁊ nō ē ēt diffic ile ⁊c. ⁊ nō est difficile ɔtradicere syllo ꝗ vtūtur in ɔfirmādo suā opionē. ¶ Et cū notificauit ꝙ facile ɔtradicit̄ syllo eoꝝ dedit cām in hoc ꝙ facile ɔtradicit̄ eis: ⁊ ē: q: argumētatōes eoꝝ sunt sophistice: ⁊ sermōes sophistici ɔtradicūtur facilius ꝙ disputatiui. ¶ Deinde demr̄auit modū ꝭm quē sunt sophistici. ⁊ dixit. accipiūt ⁊c. i. ponunt enī ꝑpōnes falsas ⁊ cōponūt eas cōpone ñ ɔcludēte: ⁊ ꝭmōes a q sunt ꝭmōi dr̄ vani. i. q peccāt in mā ⁊ formā. ¶ b Et iō dixit. s; sermo Melissi ē magis van⁹. i. ⁊ si vterq; ꝭmo sit vanus tm̄ ꝭmo Melissi ē magis vanus: q: oīno nō ɔcludit. ꝭmo aūt Parmenidis concludit: sed non que sunt ad ꝑpositū suū. D. d. ⁊ in eo nō est dubiū. i. ⁊ cū eo qd̄ ē magis vanus nullā facit dubitatōez. ꝑpōnes.n. posite in eo sunt false ⁊ improbabiles vt cum dixit ꝙ ens non generatur.

Lr̄a Argy.

Quasi non fieret ylle mutatō sil.

¶ Quidem igr̄ paralogizat Melissus manifestū ē: opinat̄.n. accipe: si qd̄ fcm̄ ē hz ꝑncipiū oē: qm̄ ⁊ qd̄ ñ fcm̄ est nō hz. Postea ⁊ hoc incōueniēs ois esse ꝑncipium rei ⁊ non tpis ⁊ generatōis non simplr̄: sed alteratōis tanq̄ non momentanee facta mutatione.

¶ Qm̄ aūt Melissus peccat in syllo manifestū est. existimat.n. qd̄ acceptum est: ꝙ si oē qd̄ gn̄at̄ hz ꝑncipiū: ⁊ oē qd̄ nō gn̄at̄ nō hz ꝑncipiuz. Deinde hoc ēt est magis iprobabile. s. existimare ꝙ oē qd̄ hz ꝑncipium ē intentio substātie. Et nōne tp̄s hz ꝑncipiū: ⁊ ꝑncipiuz ēt necesse est esse in alteratōe: ⁊ non est necesse ei qd̄ gn̄atur simplr̄: ac si transmutatio non fieret subito.

23 ¶ Qm̄ aūt. Dicit qm̄ aūt Melissus peccat in syllo manifestū est: q: opinat̄ ꝙ si fuerit ɔcessum: ꝙ oē qd̄ gn̄atur hz ꝑncipiū: seqtur ꝙ oē qd̄ nō gn̄atur nō hz ꝑncipiū: ⁊ hoc non seqtur: qm̄ si predicatū affirmatur in eo in quo affirmatur s̄bm: nō seqtur vt ꝑdicatū negat̄ ab eo a quo negat̄ s̄bm. ¶ Si.n. opinat̄ hoc hz ꝙ destructo añte in oī mā seqtur oppositū ɔñtis. ⁊ cum Melissus habuerit hoc pro vero: ⁊ ɔcedebat̄ ꝙ oē qd̄ gn̄at̄ hz ꝑncipiū: existimauit ꝙ oē qd̄ nō gn̄atur nō hz ꝑncipiū. Deinde ɔtingit huic ꝙ ens non gn̄atur: ⁊ ɔclusit ꝙ ens non hz ꝑncipiū. ¶ Et hec ꝑpō dicēs ꝙ ens nō gn̄at̄ declarabat̄ ex eis vt dicit Arist. post sic. ⁊ est ꝙ ens gn̄at̄: aut gn̄at ex ente: aut ex non ente: qm̄ si ex non ente: tunc non ens mutatur in ñām non entis. ⁊ si ex ente. ergo ens fuit anteꝙ gn̄aret̄: ergo non gn̄atur: ꝫ non hz ꝑncipiū. Deinde ex hoc ꝙ ens non hz ꝑncipium. cōclusit ip̄z esse vnum ⁊ imobile. ꝑncipiū.n. qd̄ est extremum magnitudinis cū fuerit non ens/ magnitudo erit infinita/ ⁊ erit vna: q: cuz ea nō erit aliud. ipsa.n. est infinita: ergo totū locū occupat: ⁊ erit imobilis: q: non habebit locum in quo moueat̄: ⁊ ista dubitatio induxit antiquos ante Arist. in maximum errorem. vt dicet post Arist. ¶ Et cū declarauit corruptionem ꝭmonis Melissi ꝭm formam eius: incepit

Hic deficit ɔtinuatio.

Modus arguēdi Melissi. Jnfra in 8 p. t. cō. 71.

Petūz ꝭm materiam.

declararé corruptóem eius fm suam mám. z dixit. deinde hoc est magis improbabile. s. z est magis improbabile hoc qd existimauit q hoc nomen pncipium dz vno mó. s. de pncipio rbe tm. pncipium. n. é tpis z est alteratóis. Si igr vtitur hoc noie pncipiú pro pncipio temporali: tunc hoc qd dixit: q qcqd nó gñatur non hz pncipiú. i. tpale est verum: sed est vtile in hoc qd intédebat ccludere. s. q ens é vnú z imobile z infinitú. si aút vtitur eo pro pncipio alteratóis non est verum: qm non oís alteratio hz pncipium: vt alteratio subita. si vo vtitur eo pro pncipio magnitudinis: non est necesse vt oé qd nó generatur non hz pncipium qd est in rba. corpus. n. celeste habz pncipium qd est in rba z non gñatur: vt post declarabit. ¶ Sz a Arist. ptentus est in ptradictóe istius ppónis dicentis: q oé qd gñatur hz pncipium ab alteratóe que fit subito quo gñatur: sed non hz extremum a quo incipiet gñatio. z hoc intendebat cum dixit. z nó ptinget ei qd gñatur simplr. i. z non ptingit apud istum vir vt principium gnationis sit illud qd est in rba tm: sed vt in alio: cú simplr induxit hoc nomen generatio in ppóne z non determinauit ipm: z hoc est quasi qui opinatur q alteratio non fit subito.

¶ Postea pp qd imobile si vnú est sicut enim z ps vna cum sit hec aqua mouet in ipsa quare z non oís aqua. Postea alteratio pp qd nó erit. At vero nec specie possibile est vnum esse: sed sicut ex quo: sicut enim z physicorum quidam dicunt vnum: illo autem modo nó: hó náq; ab equo alterum est specie z ptraria abinuicem.

¶ Deinde quare est necesse cum fuerit vnú vt sit imobile: z queadmodú ps. V. g. istius aque z ps vna mouet in suo loco/ quare et totú nó é hmói: z postea quare non é alteratio: z et ipole vt sit vnú in fórá nisi sit fm illud a quo é. hoc quidem dixerunt quidam naturales: alio modo impossibile é. homo enim alius é ab equo in forma: z similr contraria diuersa sunt adinuicem.

¶ Deinde quare. Cum declarauit corruptóem sylli Melissi: z q ex eo non sequitur pclusio quam nitebat pcludere. ¶ Dicit. z si pcesserimus pclusionem eoz: z est q ens est vnum z infinitum: tn non segtur ex hoc vt sit imobile: qm queadmodum videmus q pars totius qd est infinitum vt dicunt. V. g. aer mouet fm suas ptes toto pmanéte in suo loco. silr pole est vt hoc accidat in infinito. s. vt totú moueat fm ptes nó fm totú. ¶ Deinde si pcesserimus q nó habet motum in loco qre nó hz motú q est alteratio. z hoc intédebat cuz dixit: deinde qre nó est alteratio. i. deinde post húc fmoné: si pcesserimus q nó hz motú tráslatóis qre nó hz motú alteratióis. D. d. z impossibile est vt sit vnum in forma zc. i. impossibile est vt aliquis existimet q ens est vnum in substantia nisi fm illud ex quo generatur scilicet materia: vt plures antiqui opinabátur: q entia sunt

Nó oís alteratio hz pncipiú tpale sicut sunt alterationes subite. Js 6. phy. c. 32

a Vt eé secúda expó.

A. oppo. hz 4. physi. c. 43. contra Themistiú.

24

i. instan.

2. instan.

Jn má entia vnr posse cóicare. mime tn in fóa. Opp. 8. phy. 46. Et. 8. me. t. có. 11. z. 12.

ignis aut terra aut aer: q apud eos cõponebant ex vno istorū: ꝙ aūt entia sint vnū in forma impossibile est opinari. homo enim manifestū est ꝙ est alius ab equo in forma: ⁊ manifestius est hoc ꝙ contraria differunt a seinuicem ſm formam.

¶ Et ad Parmenidē aūt idē modus rōnū est: ⁊ si aliq alij sunt ꝓprij: ⁊ solutio ꝑtim quidē: q falsa est: partim quidē: q nō ↄcludit: falsa quidē: qm̄ simplr̄ accipit qd est dici multiplr̄ dicto. Nō ↄcludit aūt q si sola alba recipiant significante vnū albo: nihil minus multa alba sunt: ⁊ nō vnū. Nō enim cōtinuatione erit albū vnum: neq̄ rōne: aliud enim erit esse albo ⁊ susceptibili: ⁊ non erit extra albū nihil diuisum: nō enim inquantū est separabile: sed qd est alterū esse albo ⁊ ei cui inest: sed hoc Parmenides nōdum vidit.

¶ Et hoc mō sermonū ↄdicet sermoni Parmenidis ⁊ alijs modis qui forte sunt ei proprij. Qm̄ manifestum est ꝙ sermo eius est falsus ⁊ nō ↄcludēs: q vtit ente: ac si diceret simplr̄: ⁊ dicit multis modis. Est aūt nō concludēs q si posuerim⁹ sola alba: ⁊ dixerim⁹ ꝙ album in eis significat vnū hoc nō erit sufficiēs: i hoc ꝙ alba nō sint plura sed vnū. albū enim nō est vnū neq̄ ſm ↄtinuationē: neq̄ ſm rōnē. Rō enim albi alia est ab ea que est recipiētis: ⁊ ēt nō intēdimus ꝙ poss̄e est: vt album sit separatū: qm̄ nos diximus hoc qd diximus: nō q albū separat: sed q est aliud ab eo cuius est. s. a recipiēte. Sed hoc in tempore Parmenidis nōdum erat terminatū.

25 ¶ Et hoc mō. Cum ↄtradixit syllo Melissi: reuersus est ad cōtradicendum Parmenidi. ¶ Et dixit. ⁊ hoc mō ⁊c. i. ⁊ ſm illū modū quo con-
Pria expō tradixim⁹ Melisso / ↄtradicem⁹ Parmenidi ⁊ alijs modis ꝓprijs. est enim cōe eis: q vtunt ꝓpōnibus falsis ſm equiuocationē: ⁊ ꝙ vterq̄ nō cōcludit illud qd intēdebat ↄcludere: sꝫ syll's Melyssi est nō cōcludēs oīno: ⁊ iō dixit ꝙ est magis van⁹. ¶ Et intēdit p hoc qd di-
Scda expō xit: ⁊ alijs modis ⁊c. vt mihi vr̄ hoc ex quo ↄtradixit conclusioni ex ipsis ꝓpōnib⁹ ex quib⁹ Parmenides cōposuit syllm. iō forte intendit p hoc qd dixit. ⁊ hoc mō sermonū. i. sermōes qbus vsus est in destructiōe ↄclōnis absq̄ sermonib⁹ ex quib⁹ ↄcluserūt eā. videm⁹. n. ꝙ sermonū qbus vsus est in dstructiōe ↄclōnis eoꝝ qdā sunt fundati super ꝓpōnes ꝓbabiles: ⁊ ↄtradictio est cōis eis: ⁊ qdā sunt sermones ex qbus ↄcludit improbabile ⁊ imposs̄e a Parmenide: ⁊ est ꝓpria Parmenidi. In ↄtradictione vero Melissi nulla ꝓpōne cap-

vtit̃ quas põit in suo syllo: q2 oẽs sunt equoce. ¶ Et cũ narrauit ꝙ
isti ꝯueniũt in hoc ꝙ corruptio sylli eoꝝ est ẽm mãm ⁊ formã: ⁊ iam
notificauit hoc in syllo Melissi: incepit notificare hoc in syllo Par/ — *Corruptio ẽm mãm.*
menidis: ⁊ dixit. ⁊ manifestũ est ꝙ est falsus ⁊ nõ cõcludẽs. i. ⁊ ma/
nifestũ est ꝙ ꝓpões sui sylli sunt false: ⁊ ꝙ syll9 est nõ ꝯcludẽs illd
qd intẽdebat ꝯcludere: qm̃ ꝓpões eius sunt false: q2 vtit̃ hoc noĩe
ens: ita ꝙ dĩ de vna intẽtiõe: s3 dictũ est de plurib9. s. in hoc qd di/
xit. ꝙ qcqd est ṗter ens est nõ ens: ⁊ qcqd est nõ ens est nihil: qm̃ h
nomẽ ens ⁊ nõ ens dicunt̃ de decẽ ꝑdicamẽtis. Cũ igit̃ intẽdim9 ꝑ
hoc nomẽ ens vnũ decẽ ꝑdicamẽtoꝝ. V. g. sb̃a: aut q̃titũ: tũc nõ erit — *Ens ⁊ non*
verũ dicere ꝙ qcqd est nõ ens est nihil: qm̃ nõ sequit̃ vt illud qd ẽ — *ens dr̃r de*
nõ q̃tũ neq3 sb̃a sit nihil. g̃ ꝓpões ei9 nõ sunt vere nisi cu3 intẽde/ — *decẽ ꝑdica*
rim9 ꝑ hoc nomẽ ens oĩa decẽ ꝑdicamẽta: s3 tũc nõ ꝯcludet illud qd — *mentis.*
nitebat̃ ꝯcludere. s. ꝙ ens est vnũ: s3 cũ iste ꝓpões ponent̃ illo mõ
quo sunt vere: sequet̃ vt ens sit multũ. ¶ Et cũ narrauit corruptiõe3
exñtẽ in syllo eius ex ꝓpõnib9 reuersus est ad declarãdũ corruptio — *Corruptio*
nẽ eius ex figura. ⁊ dixit. est aũt nõ ꝯcludẽs ⁊c̃. i. est aũt nõ ꝯcludẽs — *ẽm formã.*
illud qd intẽdebat ꝯcludere. s. ꝙ ens est vnũ in numero: qm̃ mani/
festũ est ex hoc ꝙ si posuerim9 loco hui9 noĩs ens hoc nomen albũ: ⁊
acceperim9 ꝙ hoc nomẽ albũ significet idẽ de albis: sicut ipse acce
pit ꝙ hoc nomẽ ens significet idẽ de entib9: ⁊ posuerim9 ꝙ nihil est
ṗter albũ: ⁊ cõposuerim9 syllogismũ sic: qcqd est ṗter albũ est nõ al
bum: ⁊ qcqd est nõ albũ est nihil: ergo quicquid est preter album est
nihil: aut solum albũ est ens si coniunxerim9 huic cõclusioni aliam
ꝓpõnem: ⁊ est ꝙ quicqd est ṗter ꝙ nihil est: solũ est ens. ⁊ manife/
stu3 est ꝙ ex hoc enũciabili albũ solũ esse nõ sequit̃ albũ esse vnum
numero nisi cõtingat vt albũ sit vnũ ẽm cõtinuationẽ aut ẽm diffi/
nitionẽ: ⁊ hoc ꝑ accidẽs: ⁊ q2 manifestũ est ꝙ albũ nõ est vnũ ẽm cõ
tinuationẽ: neq3 ẽm diffinitionẽ declaratũ est ex hoc exẽplo: ꝙ iste
sermo nõ est cõcludẽs illud qd intẽdebat cõcludere. albũ eni3 non
est vnũ ẽm cõtinuationẽ: neq3 ẽm rõnẽ. i. ẽm diffinitionẽ. sermo. n. — *Sermo cõ/*
cõcludẽs ꝑ se d3 cõcludere in omni mã: ⁊ est manifestũ ꝙ sermo qui — *cludẽs ꝑ se*
cõcludit aliqd esse solũ: nõ sequitur ex eo vt illud sit vnu3 numero — *d3 cõclude*
nisi cõtingat vt illud sit vnũ numero: neq3 ꝙ sit vnũ ẽm diffinitio/ — *re ĩoĩ mã.*
nẽ etiã. i. simpl'r. vnũ eni3 simpl'r d3 habere has duas dispositões.
¶ Et cu3 narrauit ꝙ ex hac mã in qua vsus est hoc syllogismo appa
ret ꝙ illud qd accipit̃ in eo qd est albũ nõ est vnũ numero: neq3 ẽm
cõtinuationẽ: neq3 ẽm diffinitionẽ: dedit modum ẽm que3 non est
vnum ẽm diffinitione3: ⁊ dixit: ratio enim albi ⁊c̃. i. ⁊ illud qd signi
ficat hoc nomen album nõ est vnum ẽm diffinitionẽ: q2 albu3 signi/ — *Albũ signi*
ficat albedinẽ ⁊ recipiens albedinẽ. diffinitio aũt albi est alia a dif — *ficat albedi*
finitione recipientis albedinẽ. ⁊ cũ narrauit ꝙ diffinitio albedinis — *ne3: ⁊ reci/*
differt a diffinitione recipiẽtis albedinẽ: narrauit ꝙ nõ sequit̃ vt il — *piẽs albe/*
lud qd differt in diffinitione differat in esse: ne aliquis existimet hoc — *dinẽ. qũo h*
sequi. ⁊. d. ⁊ nõ intẽdimus ⁊c̃. i. nõ sequit̃ ex hoc qd diximus: ꝙ dif — *sit verũ: vid*
finitio albi est alia a diffinitione recipientis albedinem: vt albedo — *5. met. c. 14*
sit separata a recipiente. intẽdimus enim per hoc albedinem alia3 — *vide cõsile*
a substantia: ⁊ nõ aliam. i. separatã. ¶ Et q2 iste intentiones inuen/ — *12. me. c. 39*
te in hoc exemplo quo demonstrauit ꝙ iste syllogismus nõ conclu/ — *Excusatio Parmẽidis*

dit illud qđ intendebat cócludere; necesse est vt sint ꝓbabiles: ⁊ vt sint cócesse ab aduersario si cótradictio fuerit disputatiua: ⁊ iste intentiones nó erant famose in tempore Parmenidis. s. vt aliquid sit vnum ⁊ diuersum ſm diffinitioné excusauit ipsum. Et. d. sed hoc in tẽpore Parmenidis nó erat terminatū. i. sed ista que diximus in hoc exéplo per hoc qđ intendimus cótradicere syllogismo Parmenidis: ⁊ declarare ipsum esse nó cócludenté per se illud qđ intendebat cócludere nódū erat terminata in tpe Parmenidis: ⁊ sic intelligit recte iste sermo nó ſm ꝙ exponit Themistius ⁊ alij.

¶ Necesse igit accipere nó solū vnū significare qđ ē de quo vtiq̃ predicet: sed ⁊ qđ vere est / ⁊ qđ vere vnū est. Accidés eni de subiecto quodá dicit: quare cui accidit qđ est: nó erit. alterū enī est ab eo qđ ē: erit itaq̃ aliquid cuī nó sit. nó itaq̃ inerit alij existés qđ vere est. Nó enī erit ens aliqđ ipsi esse nisi multa qđ est significet sic vt sit aliqd vnūquodq̃: sed supponitur quod est significare vnum.

¶ Contingit igit dicẽti ꝙ ens est vnū opinari ꝙ ens nó significat vnū tm̃ de quocúq̃ dicat: sed significat illud ẽt qđ est ens ⁊ illud qđ est vnū. Accidés enī dicit de subiecto aliquo: ergo erit illud cui accidit ens / non ens: est enim aliud ab ente; erit ergo qđ nó est ens aliquid: ergo necesse ē vt qđ est ens / nó sit aliqđ accñs alteri. Impossibile. n. est aliqd esse: si ens nó significat multas intétiones: adeo ꝙ substátia ⁊ accidés vtraq̃ sit aliqua intétio: sed positū est ꝙ significat vná intétionem.

26 ¶ Cótingit. Cū ꝯtradixit syllo Parmenidis: icepit cótradicere cóclusioni eius ex ꝓpónibus quas posuit in syllo; ⁊ est que dr redargutio cótradictio. ¶ Et dixit. cótingit igit ⁊c. i. ⁊ qui dicit ens eē vnū: nó dz opinari ipm esse qđcunq̃ vnū sit: sed ens qđ est vnū in rei veritate ⁊ est sba. ¶ Deinde dedit cám in hoc: ⁊ dixit. accidés enī dr de sbto. i. qm̃ si fuerit opinat᷒ ipm dici đ nó sba: necessario dr đ accidente: ⁊ accidés indiget sbto. sunt igit duo: accñs: ⁊ sbm accidétis: accñs enī dr de subiecto aliquo. Deinde dixit. erit igit illud cui accidit ⁊c. i. illud igit qđ est sbm entis qđ est accidés erit non ens: iste enim posuit ꝙ quicqd est preter ens: est nó ens. Contingit igit ei vt illud qđ est nó ens sit aliqđ ens. D. d. ergo necesse est ⁊c. i. ⁊ cū illđ impossibile sequit ex hoc qđ posuimus ꝙ ens significat accidés. necesse est vt ens non significet accidens. Deinde. d. impossibile est vt aliquid sit ⁊c. i. ⁊ cá in hoc est: qm̃ si posuerimus ꝙ ens significet accidens: impossibile est vt accidés sit aliqđ ens: nisi ponamus ꝙ hoc nomen ens significet saltẽ duo: accidens: ⁊ subiectū accidentis: sed

q: Parmenides posuit ꝙ ens significet vnū: ideo accidit ei impossibile: hoc igitur nomen ens apud ipsum fm hanc positionē non potest significare accidens: sī cum hoc significet vnum.

¶ Si igit̃ qd vere est nulli accidit: sed illi aliquid magis qd vere est significat qd est: q̄ꝫ qd nō est. Si enī erit qd vere est idem ⁊ album: albo aūt esse nō est qd vere est: neqꝫ accidere ipsi possibile est qd est. Neqꝫ enī qd est, est qd nō vere est: non ergo qd est, est quod albuꝫ est: non sic autē sicut cum aliquod non sit: sed omnino non sit qd vere itaqꝫ est, non est. Uerū enim dicere est quod vere est: quoniā album est: hoc auteꝫ non qd est significat: quare si ⁊ album significat qd vere est: multa ergo significat quod est.

¶ Et si illud qd est ens non accidit alicui oino: sed ei dignius accidit illud qd accidit: ergo ens significat illud qd est ens: aut significat nō ens. Qm̄ si illud qd est ens sit albū: q: intētio albi nō est illud qd est ens. Naꝫ impossibile est vt ens accidat ei: ⁊ q: nō est ens nisi illud qd est ens: ergo albuꝫ nō est ens: nō ita ꝙ sit illud qd est ens: sed ita ꝙ est nō ens omnino: ergo necesse ē vt illud qd est ens sit nō ens. Dicere enīꝫ ipsum esse album est verum: sed dicere hoc significabat nō ens: ergo necesse est ex hoc vt album etiam significet ens: ergo significat plures intentiones.

¶ Et si illud. Cū redarguit Parmenidē in hoc ꝙ posuit ꝙ ens significat vnū qd est accidēs: incepit ēt redarguere ipm si posuerit ipsuꝫ ens significare vnū qd est substātia. ¶ Et dixit. ⁊ si illud qd est ens ⁊c̃. i. si intēdit cū dixit: ꝙ ens est vnū qd est illud cui accidit oino: sꝫ oīa que accidūt ei accidūt: tūc ens apud ipm significat illud qd est ens in rei veritate: ⁊ ens significat nō ens. ¶ Deinde incepit declarare quō sequit̃ hoc. ⁊ dixit. qm̄ si illud qd est ens ⁊c̃. i. qm̄ si illd qd est ens dr̃ eē albū: q: intētio albi ē alia ab intētiōe entis. nā impōle est vt ens accidat sibi: ⁊ in alia trāslatiōe. naꝫ ipōle est vt accidat ei vt sit ens. i. qm̄ dicere aliqd esse nō est p̄dicatio p accn̄s sicut p̄dicatio albedinis. D. d. ⁊ q: nō est ens ⁊c̃. i. q: positū est ꝙ non est ens nisi fm albi. ergo albū nō est ens: nō ita ꝙ sit nō ens qd ponit Parmenides esse ens: ⁊ est ens aliqd: sꝫ ita ꝙ sit nō ens oino. D. d. ergo necesse est vt illud qd est ens sit non ens. i. cōtingit igit̃ vt sit ens, illud qd nō est ens. ¶ Deinde declarauit hāc cōsecutionē: ⁊ dixit: dicere enīꝫ ipm esse albū ē verū ⁊c̃. i. dicere enīꝫ ꝙ ens est albū: est ponere albū eē ens: q: ista ꝓpō est vera: ⁊ iam declaratū ē ꝙ hoc

Qd vere est nulli accit. Lr̃a Argy. Si igit id qd ꝓprie ē ens, nō accidit cuiq;: sꝫ aliqd illi alid accit: ⁊ cur id qd ē ens ꝓprie ens signat potius ꝙ̄ nō ens. Naꝫ si id qd ꝓprie est ens erit ēt albū: album aūt nō ē ꝓprie ens: neqꝫ enī id qd ē ipsi accidere pōt. Nihil ē. n. ens qd nō ē ꝓprie ens. album ergo n̄ ē ens atqꝫ n̄ hoc quidē pacto: vt qppiā n̄ sit: sꝫ vt oino nō sit. Si igit̃ vti diximus id qd ē ꝓprie 27 ens erit ēt album: fit vt id n̄ sit ens qd ē ꝓprie ens. verū. n. dicemus si illd album eē dixerimus: ad hoc n̄ ens vti dicebat̃ significabat. q: si album ēt ꝓprie ens signat nō vnuꝫ id qd ē: sꝫ plura sane signat

nomē albū significat nō ens ſm positionē aduersarij: ex quo seqtur vt ens significet illud qđ ipse posuit nō ens. D.d. ergo ens ꝛc̄.i. ergo ens signāt illud qđ posuit ens. ꝛ est illud qđ recipit albedinē: ꝛ illud qđ posuit nō ens. s. albedinē. ergo ens significat plura.

¶ Neqꝫ igit̄ magnitudo erit qđ est siqdē qđ vere est: ē qđ est: vtriqꝫ. n. alterū est esse ptiuꝫ. Qđ aūt diuidit̄ qđ vere est: in qđ est ꝑe aliqd aliud ꝛ rōne manifestū ē: vt hō si est qđ vere est aliqd: necesse est ꝛ aīal qđ vere est, aliqd eē: ꝛ bipes. Si. n. qđ vere est aliqd est: ꝛ accn̄tia erūt aut igit̄ hoī: aut alicui alij sbto: sꝫ impoſſe est. Accidens. n. dr̄ hoc: aut qđ qdeꝫ ꝯtingit eē: aut nō esse: aut cuiꝰ est in rōne hoc cui accidit: vt sedere qdē sic̄ sepa/bile. in simo aūt ē rō naris: cui dicimꝰ accidere simū.

¶ Et ēt ens nō est magnitudo: si ens ē illud qđ ē ens: intētio. n. vtriusqꝫ ptis est alia ab altera: ꝛ manifestū est ꝙ illud qđ est ens diuidit̄ rōne ēt in aliqs ptes q̄ sunt ēt illud qđ est ens. V.g. qm̄ hō si fit illud qđ est ens/necesse est vt aīal ēt fit illud qđ est ens ꝛ bipes. Naꝫ si nō fuerint illud qđ est ens: ergo sunt accn̄tia: aut ergo hoī accidunt aut alteri sbto. Accn̄s. n. dr̄ aut de illo qđ pōt eē alicuiꝰ: aut de nō esse: aut de illo in cuius rōne acci/pitur illud cui accidit. V.g. sessio aūt quasi separatum: simitas vero ratio nasi accipit̄ in eo de quo dicimus ꝙ simitas accidit ei.

28 ¶ Et ēt. Cum redarguit Parmenidē, ꝓprie incepit cōtradicere eis ambobꝰ cōiter. ¶ Et dixit: ꝛ ēt ens nō est magnitudo ꝛc̄.i. ꝛ ēt ens ſm hanc opinionē impoſſe est vt dicat̄ esse corpus: ꝛ cum ens apud eos sit ens principalr̄: ꝛ corpus dr̄ de sbā ꝛ quātitate. erit igitur eē sbe aliud ab esse quātitatis. ¶ Et forte intēdit ꝙ si ens fuerit vnū: impoſſe est vt sit corpus. nam corpus est diuisibile: ꝛ hoc est manifestius vt mihi vr̄. ¶ Deinde incepit ꝯtradicere eis alio mō. ꝛ dixit: ꝛ manifestū est ꝛc̄.i. ꝛ vl̄r siue crediderint ipsuꝫ esse corpus siue nō: necesse est vt habeat diffinitionē ex qua intelligat̄ eius sbā. s. vt habeat aliqd quasi genꝰ: ꝛ aliqd quasi dr̄iam. ¶ Deinde induxit exēplum: ꝛ dixit. V.g. homo ꝛc̄.i. V. grā. qm̄ si posuerint ꝙ ens qđ est vnum apud eos sit hō: necesse est vt animal qđ est genus hoīs: ꝛ bipes qđ est eius differētia sint entia in rei veritate: nam ptes a rei que sunt ſm diffinitionē precedūt rem in esse. Deinde dedit rōnem super hoc. ꝛ dixit. nam si nō fuerint ꝛc̄.i. animal eniꝫ ꝛ bipes si nō fuerint đ nā illius qđ est ens ergo erūt accn̄tia in eo: ꝛ tūc aut erūt accn̄tia hoī aut alteri sbtō, sed impoſſe est vt animal bipes sint ac/cidentia

Rō ꝯ antiquos.

a Partes rei ſꝫ diffōnē pcedūt rē in eē. Jō 2. phy. 28. ꝛ ꝑ de aīa cō. 5. ex q̄ pꝫ ꝑtes diffōnis esse reales. Sed oppm̄ 7. meta. 33. ꝛ. 43. cō. Et ꝑ physi. cō. 5. ꝛc̄.

cidentia homini. Accidens eniꝫ inuenitur duob⁹ modis: aut separatuꝫ qd̓ qñqꝫ est in re: ⁊ qñqꝫ nõ vt sessio. aut nõ separatuꝫ: ⁊ est illud in cuius diffõne accipit illud cuius est accñs. Uerbi gratia: simitas que accidit naso: nasus eniꝫ accipit in eius diffõne. Deinde induxit impossibile qd̓ sequit̃. si aial ⁊ bipes fuerint alteri⁹ duorum modorum accidentis.

Accñs repitur duobus modis: aut separatuꝫ aut nõ separatuꝫ. 7. meta. 17. t. 18.

¶ Amplius quecũqꝫ in diffinitiua rõne insunt: aut ex qbus sunt in rõne horũ nõ inest rõ toti⁹: vt in bipede rõ hoĩs: ⁊ in albo que est rõ albi hoĩs. Si igit̃ hec hũc habent modũ: ⁊ oĩ accidit bipes: necesse est separabile esse ipsum: quare ꝯtingit vtiqꝫ nõ bipedeꝫ eẽ hoĩeꝫ: aut in rõne bipedis inerit hoĩs rõ: sed impossibile est istud. Istud eniꝫ in illi⁹ rõne inest. Si aũt alij accidũt bipes ⁊ aĩal: ⁊ nõ est vtrũqꝫ qd̓ vere ẽ aliqd ⁊ hõ vtiqꝫ erit accidentium alteri.

¶ Et dicamus etiã ꝙ illa que accipiunt̃ in rõne diffiniente rem: aut illa ex qbus inueniũt̃ res impossibile ẽ vt rõ illius rei vl̓is accipiat̃ in rõne illarum reruꝫ. U. g. vt rõ hoĩs accipiat̃ in bipede: aut rõ hoĩs albi accipiatur in albo: ⁊ si illa sunt talia: ⁊ bipes accidit hoĩ: necesse est aũt vt illud separatuꝫ sit ita ꝙ sit possibile vt homo nõ sit bipes: aut rõ hoĩs accipiat̃ in rõne bipedis: sed hoc est impossibile: nam hoc accipiat̃ in diffinitione illius. Et si bipes ⁊ animal accidant alteri: ⁊ vterqꝫ non est illud quod est ens: necesse est vt homo etiam sit de rebus accidentibus alteri.

¶ Et dicamus. Dicit. ⁊ manifestũ est etiã ꝙ illa que accipiunt̃ in rõne diffiniente rem: impossibile est vt in diffinitionib⁹ illoꝝ accipiant̃ ille res: qm̃ partes diffõnis precedũt diffinitũ: nõ diffinituꝫ precedit diffõneꝫ. Uerbi gr̃a. vt hõ qui est posterior bipede ⁊ aiali accipiat̃ in diffõne bipedis ⁊ aialis: aut hõ albus qui est posterior albedine ⁊ hoĩe: accipiat̃ in diffõne hoĩs ⁊ albedinis: qm̃ si ita eẽt tunc causatũ precederet cãm: ⁊ cum posuit hanc ꝑpositionẽ dicẽtem: ꝙ aĩal ⁊ bipes: ⁊ vl̓r illa que accipiunt̃ in diffõnibus rerũ nõ diffiniunt̃ per illas res: incepit facere mentionẽ de ꝑpositionibus ꝑdeclaratis. s. ꝙ accidentia sunt duobus modis. est eniꝫ accidens sepabile ⁊ insepabile: ⁊ qꝛ in diffõnibus insepabiliuꝫ accipit̃ illud de quo ꝑdicant̃: ⁊ cõgregat eas cum hac ꝑpositiõe: ⁊ declarat inducendo ad incõuenieñs illud qd̓ intendebat declarare. s. ꝙ aĩal ⁊ bipes non predicantur de hoĩe ꝫm ꝙ sunt accidẽtia. ⁊ dixit. si illa sunt talia ⁊c̃. i. cũ iste ꝑpõnes sint posite. s. qꝫ hõ nõ accipit̃ in dif 29

Partes diffinitõis precedũt diffinitũ nõ ecõtra: qꝛ tunc cãtum ꝑcederet cãm. Oppositũ ꝑ phyſi. tex. cõ. 5.

Hic ꝑbat̃ ptes diffõnis nõ esse accñtia.

finitiõe bipedis. Et ꝙ accidẽtia sunt duobus modis.s.mõ quo nõ separant a subiecto: ⁊ in cuius diffinitiõe accipit subiectũ: ⁊ mõ quo qñq; separant a sbto: manifestũ est ꝙ cũ posuerimꝰ ꝙ aĩal ⁊ bipes sint accidentia homini: ⁊ coniunxerimus eis has ꝓpões.s.ꝙ accidentium aliud est sepabile ⁊ aliud insepabile. ⁊ ꝙ in diffõne inseparabilis accipit sbm in quo est: sequet ex hoc alterꝫ duorũ impossibilium: q2 si bipes ⁊ aĩal fuerint accidẽtium sepabilium: seqt hoiem esse qñq; non aĩal: ⁊ qñq; non bipedem: si vo insepabilium seqtur vt homo accipiat in diffõne aĩalis ⁊ bipedis: ⁊ vtrunq; est impoẽ. Impoẽ enĩ est vt homo sit ⁊ careat vita: ⁊ impoẽ est ẽt vt homo accipiat in diffõne bipedis. sed est econuerso. Et cũ istud impoẽ seqtur si posuerimus ꝙ bipes ⁊ aĩal sint accidẽtia in hoĩe: ergo manifestum est ꝙ non sunt accidentia in eo. Deinde dixit. ⁊ si bipes ⁊ aĩal ⁊c. idest si bipes ⁊ aĩal que sunt rñdentia rebus q̃ accipiunt in diffõne entis: accidũt alicui sbo aliĩ ab hoĩe: ex eis q̃ ꝑdicantur de hoĩe: quem posuimus similẽ enti apud eos: ⁊ ista accipiuntur in diffõne hoĩs: manifestum est qm̃ ex hoc seqtur vt hõ qui est similis enti in põne sit accidens: ⁊ sic vnum eius apud eos erit accidens non sba qḋ est contra positum. ¶ Et abbreuiatio sũme istius ſmonis est: qm̃ que accipiũtur in diffõne entis: aut erũt de nã entis: aut erunt accñtia. si aũt accñtia: aut sbz eoꝝ erit ens: aut aliud ꝑdicabile de illo. si igit sbm eoꝝ erit ens: non erunt accidentia in eo: qm̃ accñtia aut sunt sepabilia aut insepabilia. separabilia aũt possunt esse extra illud in quo sunt: sed ab illis que accipiuntur in diffõnibus impoẽ est vt diffinita sepentur: insepabilia aũt diffiniũtur per sbm: sed non sbm per illa. vnde impoẽ ẽ vt illa que accipiunt in diffõne entis sint accñtia in eo: ⁊ impoẽ est vt sint accñtia in alio. nã si fuerint accñtia in alio: ⁊ sunt accepta in diffõne entis contingeret vt ens sit de natura eoꝝ: ⁊ sic vnũ ens apud eos erit accñs: ⁊ hoc est cõtra illud qḋ dñt. etiam si dixerint ipm esse accñs: seqt impoẽ ꝑdictum. Et cũ destructi sunt oẽs modi: ſm quos possibile est dicere: ꝙ illa que accipiunt in diffõne entis non sunt de natura accidẽtis: remanet vt sint de natura entis. ergo est multa non vnum. ⁊ h̃ est abbreuiatio istius sermonis.

Abbreuiatio ſmonis Arist.

Accidẽtia insepabilia diffiniũtur p sbm. s3 ñ sbm p illa. idem. 7. meta. 17. Et 19. ⁊. 40. c.

¶ Sed qḋ vere est sit accidens nulli: ⁊ de quo ambo ⁊ vtrũq;: ⁊ qḋ est in his dicatur: ex indiuisibilibus itaq; qḋ est erit oẽ. Quidam aũt rõnibus vtrisq; acquiescunt: huic quidem quoniam oĩa vnum sunt: si quod est vnum significat quoniam est: ⁊ quod non ẽ. Ei ãt qui decisione indiuiduas facientes magnitudines.

Qḋ verẽ est nulli accidit. idem supra. t. c. 27.

¶ Ponamus ergo ꝙ illud qḋ est ens nulli accidat: ⁊ vl'r dicatur illud de vtroq;: ⁊ de illo quod est ex eis: sequitur igitur ex hoc vt totum sit ex rebus indiuisibilibus: ⁊ videmus quosdam qui obediunt vtriq; ſmõi. obediũt enim sermoni dicẽti: ꝙ omnia sunt vnum si

ens significat vnū: q2 dicūt quod nō est ens h3 essentiam. obediūt aūt alteri s̄monı: q2 ɔcedunt magnitudies eē īdiuisibiles s̄3 diuisionē in duas medietates.

¶ Ponamus ḡ. i. ponat̄ igr̄ rōcinatio Parmēidis scḋa sup hoc q̄ ens est vnū sit talis: ens qḋ ē vnū ē corpus ōtrēs accn̄tia non est accidens: ⁊ corpus est vnū ⁊ indiuisibile; qm̄ si fuerit diuisibile p̄cedit diuisio sp̄ in duas medietates: ⁊ p diuisiōe3 in medietates deueniet ad hoc q̄ corpus sit cōpositū ex punctis: ⁊ sic corpus erit compositum ex non magnitudine ⁊ ex non corpore: qḋ ē impōle. ḡ corpus est vnum indiuisibile: ⁊ hoc intēdebat cum dixit. ⁊ vl'r ⁊c. idest vl'r ponamus q̄ corpus diuidit̄ in duas medietates: ⁊ q̄ ens dī de vtraq3 medietate. ⁊ ɔgregatio qḋ est corpus: ex quo sequitur vt corpus sit cōpositum ex non corpore. nam ille due medietates diuiduntur in duas: ⁊ ille due in duas alias. ⁊ p̄cedet hoc adeo q̄ in corpore non remanebit magnitudo: sed diuidet̄ s̄m totū: ⁊ deficiet aut dissoluet̄ in puncta: ⁊ vl'r in non corpus. qḋ est impōle. D. d. ⁊ videmus quosdam ⁊c. ⁊ intendit per istos duos sermones istū sermonem: ⁊ p̄mam rōem in q̄ dixit. qcqd est p̄ter ens est non ens ⁊c. D. d. obediunt aūt ⁊c. idest obediunt aūt huic qḋ dixit: q̄ qcqd ē p̄ter ens non dī ens: q2 existimant q̄ ens solūmodo dī vno mō. ⁊ iō visi sunt ɔtradicere huic s̄moni dicētes: q̄ qcqd est p̄ter ens h3 aliquam essentiam: etsi non dicat̄ ens: ⁊ innuit per hoc Platonē3. D. d. obediūt vero ⁊c. idest alij non obediunt isti rōni; q2 contradicunt ei ponendo corpora indiuisibilia. i. qm̄ Parmēides cu3 dixit: q̄ corpus diuiditur in duas medietates: continget vt diuisio pueniat ad non corpus. Cōtradixerunt huic sermoni alij homines cōcedendo: q̄ diuisio cadit in totum: ⁊ est falsum. Et dixerunt q̄ ista diuisio non peruenit ad non corpus: sed peruenit ad corpora indiuisibilia: ⁊ sic fugerunt vnum falsum: ⁊ ceciderunt in aliud falsu3. 30

In hoc cōmēto ōficit ɔtinuatio. Scḋa rō p̄menidis.

¶ Manifestum autem est: quoniam non verum ē q̄ si vnum sign̄at quod est: ⁊ nō pōle est sil' ɔdictiōe3 eē: nō erit nihil quod nō est: nihil. n. p̄hibet quod non ē non simpl'r esse: sed non ens aliquid esse quod non ē dicere extra ip̄m quod est: nisi aliquid erit aliud. vnū omnia esse inconueniens est: quis enim addiscit ip̄3 quod est: nisi quod vere est aliquid sit. si āt hoc ē: nihil tn̄ p̄hibet multa que sunt esse: sicut dictum est. q̄ qḋ ē igitur sic vnum esse quod est impōle sit: manifestū ē.

¶ Et manifestum est q̄ dicere q̄ ens significat vnū: ⁊ q̄ contradictoria non possunt esse insimul: impōle est vt non ens habeat essentiam rōnis: ⁊ non est vnū: ⁊ non est veru3. Nihil enim prohibet vt nō sit simpl'r:

sed non ens erit nō aliqḋ ens: ex quo sequit̃ vt dicere: ꝙ si hic non fuerit aliqḋ habens essentiā preter ipsum ens: oīa erūt vnū: sit impoſſe: nullus.n.intelligit p hoc nomen ens: nisi illud qḋ est ens: ⁊ sic nihil phibet vt reputo: vt entia sint plura: vt predictum est. Qm̄ aūt impoſſe est vt ens sit vnū: hoc modo manifestum est.

31 ¶ Et manifestū. Dicit. ⁊ manifestum est ⁊c. i. manifestum est: ꝙ si aliquis posuerit ꝙ ens significat vnuȝ: ⁊ ꝙ impoſſe est vt cōtradictoria cōgregent̃ insimul. s. esse ⁊ non esse existimauerit ꝙ ex istis ppositionibus sequit̃: ꝙ illḋ qḋ nō est illḋ ens: nō hȝ eēntiā: ⁊ manifestū est ꝙ existimatio ei9 nō est vera. ¶ Deinde dedit causaȝ in hoc ⁊ dixit. nihil em̄ phibet ⁊c. i. nihil phibet vt illud qḋ est non ens: qḋ dictū est: vno modo non sit non ens simpl'r: sȝ nō illud qḋ significat̃ p hoc nomen ens. i. nō simile ei. D. d. ergo necesse est vt dr ⁊c. i. ergo necesse est vt sermo dicētis: ꝙ si nō fuerit h̄ aliqḋ ens non habēs essentiā in rei veritate. s. sicut essentiā entis: oīa erunt vnū sit sermo impossibilis. possibile est enim vt aliqua sint que nō habent essentiā similē essentie entis. D. d. nullus. n. intelligit ⁊c. i. nullus. n. intelligit p hoc nomen ens: nisi ens qḋ est ens pncipal'r ⁊ vere. s. substantia: ⁊ cum illud ens verū sit vnuȝ poſſe est vt entia que sunt sub eo in esse sint plura. D. dixit. qm̄ autē impoſſe est ⁊c.

¶ De improbatione eoꝛuȝ qui de principijs nālibus sunt locuti non remouentes motum. Cap. 2.

Sicut autē physici dicunt duo modi sunt: hi quidem enim vnuȝ facientes qḋ est corpus subiectum: aut triuȝ aliquid: aut aliud quod est igne quidem densius: aere autem subtilius: alia autē generant densitate ⁊ raritate multa facientes: hec autem sunt contraria: vniuersaliter autem excellentia ⁊ defectus sicut magnum dicit Plato ⁊ paruum: nisi ꝙ hic quidem hoc facit materiā: vnū aūt speciem. Alij vero vnum quidem subiectum materiam: cōtraria autem drias ⁊ species. Quidā aūt ex vno inherentes ꝯrietates segregāt: queādmodū Anaximādros dicit: ⁊ qcūqȝ aut vnū ⁊ multa dicūt esse sicut Empedocles ⁊ Anaxagoras: ex cōmixtione nāqȝ segregāt alia. Differūt aūt ab inuicē: in eo ꝙ hic circulationē facit horū: hic aūt semel: hic qdem infinitas sil'es partes ⁊ ꝯrias: ille vero vocat elementa solum.

¶ Q, aūt dicūt naturales: eſt duobus modis. quidā enim cōpoſuerunt ens: vnū genus ſubiectū: aut vnū trium: aut aliud denſius igne ꝛ ſubtilius aere. Attribuunt alia denſitati ꝛ raritati: ꝛ poſuerunt ea multa: ꝛ hec duo ſunt contraria. ꝛ vniuerſaliter additio ꝛ diminutio ſm ſentētiā Platonis in magno ꝛ paruo. Sꝫ Plato ponit hec duo loco materie: ꝛ ponit vnuꝫ loco foꝛme: iſti autem ponunt iſtud vnum ſubiectum materiā: ꝛ ponunt duo contraria: differentias ꝛ ſpecies: ꝛ quidam dixerunt ꝙ cōtraria ſunt exiſtentia in vno: ꝛ ex eo reſoluunꝭ ꝛ exeunt: vt dicit Anaximandros: ꝛ ſimiliter etiā qui dixerunt ꝙ entia ſunt vnū ꝛ plura: vt Empedocles ꝛ Anaxagoꝛas. iſti enim attribuunt exitum aliarum rerum diſſolutioni que fit ex mixto: ſed differunt: quoniā ille dicit hoc eſſe recipꝛoce: iſte aūt dicit hoc eſſe ſemel. Amplius ille dixit: ꝙ partes cōſimiles ſunt ꝛ infinite ꝛ cōtrarie. Iſte aūt dicit ꝯria in eis: que apud ipſum dicunꝭ elementa tantum.

Quod aūt. Cum cōtradixit opinionib⁹ non eēntialibus in hac arte ſm diſputationē: reuerſus eſt ad contradicendū opinionib⁹ nālibus dictis ab eis: q cōcedunt pꝛīcipia eſſe: ꝛ vtunꝭ hoc noīe ens ꝓ pꝛīcipio: ꝛ q iſtoꝝ dicit ꝙ ens eſt vnū: intēdit ꝙ pꝛīcipiū eſt vnū: ꝛ q dicit entia eē plura: ꝛ intēdit principia eē plura: ꝛ incepit Ari. ī opinionib⁹ iſtoꝝ ab opinione dicētis pꝛīcipiū eē vnū. ¶ Et dixit. ꝙ āt dicūt nāles ꝛc. i. nāles aūt q vtūtur hoc noīe ens ꝓ pꝛīcipio: ꝛ dicūt ꝙ ens ē vnū in q̄litate gn̄ationis ſūt bipꝛtiti: iſti eñ ꝯueniūt in hoc qḋ dicūt: ꝙ ens. ſ. pꝛīcipiū eſt vnū: aut triū elemētoꝝ: qm̄ qdā dicūt: ꝙ iſtud pꝛīcipiū eſt ignis: ꝛ quidā aer ꝛ quidā aq̄: aut aliqd mediū inter ignē ꝛ aerē: denſius igne: ꝛ ſubtilius aere: ſed diuiſi ſunt ī modo gn̄atōis reꝝ ex hoc pꝛīcipio vno in duas ſectas: quidā. n. ponūt gn̄atiōes reꝝ ex hoc pꝛīcipio ſm raritatē ꝛ denſitatē: ꝛ iſti quoquo mō ponūt pꝛīcipia plura: ponūt. n. vnū ſbm ꝛ duo cōtraria. ſ. raritatē ꝛ denſitatē: ꝛ vlr additionē ꝛ diminutionē: ſub qbus collocanꝭ magnū ꝛ paruuꝫ: q̄ dicit Plato. ſꝫ iſti differūt a Platone: qm̄ Plato ponit hec duo cōtraria loco materie: ꝛ ponit vnū qḋ eſt ſbm eoꝝ loco foꝛme. iſti vero ponūt vnum qḋ eſt ſbm materiā: ꝛ ponūt cōtraria dr̄ias ꝛ ſpēs mãe. ſ. qm̄ vnū ponunt pꝛo mã: ꝛ cōtraria pꝛo foꝛma. ¶ Et cū notificauit vnā ſniaꝫ dicētiū. pꝛīcipiū eē vnū in mō gn̄atiōis reꝝ ab illo pꝛīcipio: reuerſus eſt ad ſcḋam ſniaꝫ. ꝛ dixit. ꝛ quidā dicūt ꝙ cōtraria ꝛc. i. ꝛ qdā eoꝝ q dicūt ꝙ pꝛīcipiū eſt vnū: nō ponūt modū gn̄atiōis ſm denſitatē ꝛ raritatē: ſed dicūt ꝙ cōtraria ꝛ vlr oīa diuerſaꝝ ſpērū 32

Iſtoꝝ opiniones req̄re ī pꝛhemio meta. ca. 1.

Conuenientia iter Empedoclem et Anaxagoram.

Diia pma.

Idem.8.phy.2.

Alie diias vide p opinione anaxagori et empedoclis.12.meta.2.9.et.11. Et in 8.phy.co.2. et prio celi.c.102.oppositum repies d anaxagore opinioe circa gnationem mundi etc.

et formarum sunt existentia in actu in illo vno principio secundum latentiam et et gnatio nihil aliud est quam exitus illarum rerum latentium ex illo vno: vt dixit Anaximandros nalis. ¶ Deinde dixit. quo conueniunt quidam eorum qui dicunt pncipia esse plura vno cum istis in hac opinione. s. in hoc quod gnatio ex pncipijs est secundum dissolutionem et exitum. et dixit: et similiter illi qui dicunt etc. i. talem opinionem de modis gnationis non opinantur solum illi qui dicunt quod pncipium est vnum: sed qui dicunt pncipia esse plura: vt Anaxagoras et Empedocles: isti enim attribuunt gnationem rerum exitui earum a mixto. ¶ Et cum narrauit quod isti duo viri conueniunt in hoc. i. in modo gnationis: incepit narrare in quo differunt. et dixit. et differunt in hoc: qm etc. i. Empedocles et Anaxagoras differunt: qm Empedocles opinatur: quod mixtio et congregatio rerum habet tps: quod est tps corruptionis mundi: et segregatio earum habet aliud tps: et est tps gnationis mundi. et quod ista congregatio et segregatio semper est reciproce in infinitum. Anaxagoras vero opinatur res esse mixtas tpe infinito. deinde intellectus incepit distinguere eas: et extraher eas a mixto: et quod hoc erit in infinitum. Mundus igitur apud Empedoclem est: et quandoque: et corrumpitur quandoque: apud Anaxagoram vero est ens factum a pncipio: sed permanebit in infinitum. Deinde induxit alias diias inter eos. et dixit: et iste facit semel etc. idest et non differunt in hoc tm. s. quod Anaxagoras ponit gnationem mundi semel: et Empedocles infinities: sed etiam in hoc quod Anaxagoras dicit: quod illa que dissoluuntur sunt ptes consiles et contraria: et quod ideo accidet mundo remanere in infinitum: eo quod iste partes sunt infinite: quare nunquam cessant exire. Empedocles autem dicit: congregationem et segregationem elementorum quattuor esse reciproca: quia apud ipm sunt elementa corum que sunt consimilium partium: sed apud Anaxagoram econuerso. s. qm illa que sunt consimilium partium sunt apud ipm elementa elementorum quattuor.

¶ Videtur autem Anaxagoras sic infinita opinari, vt accipiat coem opinionem physicorum esse veram tanquam non fiat nullum eorum que sunt ex eo quod non est: pp hoc enim sicut dixit erant simul oia: et fieri huiusmodi statuerunt alterari: alij autem congregationem et segregationem. ¶ Et forte Anaxagoras existimauit ea esse infinita: quia opinabatur quod illud quod erat famosum inter naturales est verum. s. quod nihil oino generatur ex non ente. Qm pp hoc dixerunt. s. quod oia erant simul in illo pncipio: et quod generatio rei demonstrate est alteratio: et quidam dixerunt quod est mixtio et distinctio.

33 ¶ Et forte. Cum numerauit opiniones istorum de principijs et de modo generationis: incepit notificare illud quod mouit illos ad opinandum hoc. ¶ Et dixit: et forte Anaxagoras etc. i. posuit elementa infinita consimilium partium: quia existimauit quod propositio concessa apud naturales est vera omnibus modis: et est quod impossibile est vt

aliquid fit ex non ente omnino. Deinde dixit: quoniam ppter hoc dixerunt rc. i. propter hoc q concesserunt hanc propositionem: dixerunt isti q omnia erant insimul: r q generatio est congregatio: r corruptio est segregatio: lz quidam vocent generationem rei nō distinctere alterationem: quoniam apud ipsum generatio in rei veritate non est alteratio: r est Anaxagoras: r quidam vocant eaz mixtioné r distōné: r isti magis ɔseruant noiationé ſm intētōez suā.

Uib p. s. f.

¶ Amplius ex eo q fiunt ex alterutris ɔtraria inerāt ergo: si eniz omne qd̄ est fit necesse est fieri: aut ex his que sunt: aut ex his que non sunt. Horum autez illud qd̄ est ex his que non sunt aliquid fieri impoſe est. de hac enim conueniunt opinione omnes qui de natura sunt. Reliquū iā ɔtingere ex necessitate putauerūt ex eis que sunt r insunt fieri. Sed pp puitatē magnitudinū ex insensibilib' nobis: vñ dicūt esse in oē misceri pp id qd̄ oē ex oī videbant fieri. Appere aūt dña r appellari altera abinuicē ex magis supabūdāti pp multitudinem in mixtura infinitoꝝ: fincere qdez enim totum album: aut nigrum: aut carnem: aut os non esse: sed qd̄ plus vnumquodqz hz hoc vr̄ esse natura rei.

Oēs qui de natura locuti sunt in hoc ɔuenerūt q ex nihilo nihil fit. Idez supra in te. p̄ ce. Et. 3. celi. cōm. 25.

¶ Et ēt si alteꝝ ɔtrarioꝝ generatur ex reliquo. Qm̄ qz oē generatuz necesse est vt generatio eius sit ex rebus entibus aut ex nō entibus: r est impoſe aliquid generari ex non ente. Naturales enim oēs conueniūt in hoc: r existimauerunt q sequitur necessario: q gñatio ex rebus exñtibus in se pp puitatē corporis eorū erit gñatio ex rebus insensibilibus apud nos: r ideo dñt: q qdlibz ē mixtū cū quolz. Opinabātur. n. q qdlibet generatur ex quolibet: r q illa que vñr diuersa: r dñr alia a seinuicē vñr ita: pp illud qd̄ hz dñium in mixto. Qm̄ vr dñt nihil est qd̄ sit totum puꝝ albū: aut nigruz: aut dulce: aut caro: aut os: sed in vnaquaqz reruz illud qd̄ vincit in ea existimatur q nā eius ē illi'.

¶ Et etiam. Hoc qd̄ dicit. r etiam si alteꝝ ɔtrarioꝝ rc. est alia res que induxit eos dicere q entia erant insimul: qm̄ qz opinabātur 34
q gñatio est ex ɔtrarijs: r q contraria sunt que sunt pncipia: opz vt nō sint generabilia neqz corruptibilia. r iō opz apud eos ɔtraria esse insimul: r quedā exeūt a qbusdā: r cū induxit illud primū

indubitabile qđ mouit eos ad opinandum entia eē insimul: ⁊ ꝙ gn̄atio est exitus ⁊ resolutio: incepit declarare illā ambiguitatē: ⁊ quoquō excusat Anaxago. eos q dicunt esse impossibile: ꝙ generatio est aliquid esse qđ nō erat. ⁊. d. qm̄ cū omne generatū ⁊c. ⁊ sermo eius in hoc manifestus est p se. ¶ D. d. ⁊ ꝓpter paruitatē ⁊c. i. excusant se in hoc ꝙ sensus ꝯtradicit huic opinioni dicētes. ꝙ hoc qđ apparet sensui. s. ꝙ generatio fit ex nō ente est ꝓpter paruitatē partium: non ꝙ in rei veritate est gn̄atio ex non ente. D. d. ⁊ ideo dicūt ⁊c. i. ⁊ q: coacti sūt ad credēdū ꝙ ens generat̄ ex ente: ⁊ hoc nō appet sensui: est pctm̄ sensus ex paruitate partiū: ex quibꝰ ē generatio: dixerunt ꝙ omne est mixtū cū omni: lȝ nō appareat sensui: ⁊ ꝙ necesse est omne generari ex omni: non vt aliq̄ terminata generentur ex aliquibus generatis terminatis. Deinde di. ⁊ illa que videntur diuersa ⁊c. i. Anaxagoras qui est coactus ad credēdum omne generari ex omni: excusat se ex hoc qđ apparet sensui. s. q: res videntur diuerse separate dicendo hoc ꝙ res videntur diuerse: est propter illud qđ dominatur in illa re mixta ex partibus infinitis. ¶ Verbi gratia. quoniā tunc existimat̄ hoc esse aqua qn̄ partes cōsimiles aquose fuerint in eo plures q̄ alie partes infinite mixte in eo: ⁊ tunc existimatur ꝙ hec est caro: quādo partes carnose fuerint in eo plures alijs partibus infinitis mixtis in eo: non q: in carne nō sunt nisi partes carnose tantū: sicut existimat̄: neq̧ in aqua nisi partes aquose: sed in aqua ⁊ aere: ⁊ in omni qđ distinguitur: nō distinguit̄ nisi propter illud qđ habet dominiū in eo ex partibus consimilibꝰ infinitis in numero nō in forma. dicūt igitur ꝙ nihil est hic qđ totum sit albū purum: aut nigrū purū: aut dulce purum: aut caro pura: aut os purum: sed vnaqueq̧ res existimat̄ eē de nā illius qđ magis est in ea: ⁊ ꝙ illud est de natura eius pura: ⁊ ꝙ nō est nisi illa natura pura: ⁊ hoc est falsum.

Infinitum ƀȝ ꝙ infinitū est ignotū. Jdē. 2. meta. tex. cō. 11.

¶ Si igit̄ infinitū ƀm qđ infinitū ignotū est: ƀm multitudinē ⁊ magnitudinē infinitū ignotū quantum est quoddā: ƀm spēm aūt infinitū ignotū quale quoddā est. Principijs aūt existētibus infinitis: ⁊ ƀm multitudinē ⁊ ƀm speciē impossibile est que sunt ex his cognoscere: sic. n. cognoscere cōpositū arbitramur: cum cognoscimus ex quibus ⁊ quātis sit.

¶ Dicamus igit̄ ꝙ si infinitū ƀȝ ꝙ est infinitū nō scit̄. ergo illud qđ est infinitū in numero aut in magnitudine: est quantū non scibile. Et illud qđ est infinitū in forma est quale nō scibile: ⁊ cū ƥncipia sint infinita in numero ⁊ in forma. ergo nulla est via ad sciēdū illa q̄ sunt: nos enī nō existimamus scire cōpositū nisi cū sciuerimus illa ex quibꝰ ⁊ ex quot est cōpositū.

¶ Dicamus. Cū numerauerit opiniones naturaliū in numero prin 35
cipioꝝ ⁊ in modo generatiōis: icepit primo destruere sermonē dicē-tium ea esse infinita. Et cū hoc destruxerit: incepit perscrutari vtrū sint vnum aut plura: ⁊ si sint plura: quot sunt: ⁊ posuit suum sermonem in hoc contra Anaxagoraz: ⁊ si sit etiam cōtra Democritum qui dicit partes esse indiuisibiles modo cōmuni nō proprio: cum in hoc libro ⁊ in alio dicetur de modo proprio. ¶ Et incepit cōtradicere huic opinioni ratione logica. ⁊ dico hꝫ logicam. i. argumentationez cuius propositiōes sunt declarate in logica: ⁊ sunt accepte illic pro declaratis per se. logica enim vsitatur in scientijs duobus modis: aut fm ꝙ est instrumētuz distinguēs verum a falso: ⁊ hꝫ est modus proprius: aut fm ꝙ illa que sunt declarata in ea accipiuntur pro maximis in destruendo: aut cōstruendo aliquid. ⁊ ista consideratio cum vsitatur in artibus particularib⁹ est nō propria: in arte autē vniuersali. s. prima phia est propria. ¶ Et iste sermo est syll's in secūda figura cuius altera ꝓpositio est posita sine medio ⁊ scda subītellecta est: sed eius mediū ponit qđ cōponit in prima figura: ⁊ altera ꝓpō eius est manifesta per se: altera vero duarum propositionū que ponunt in scda figura est. Omne compositum ex principijs infinitis in quātitate ⁊ forma est cōpositū qđ non scitur ex quibus componit ⁊ ex quot: ⁊ scda vero est. Et omne compositum notum est compositum: ⁊ scitur ex quot componitur ⁊ ex quib⁹. ergo in secunda figura. Omne cōpositū ex principijs infinitis est cōpositum ignotum. i. qđ non potest sciri. ꝓpositio autē dicens ꝙ omne compositum notum est compositū ex principijs: quoꝝ quantitas ⁊ qualitas est nota / est posita sine medio: ⁊ est illa quā expressit cum dixit: nos enim existimamus non scire ⁊c. propositio vero posita sine medio in hoc sillogismo: cum dicimus. ꝙ omne compositū ex principijs infinitis in quātitate ⁊ forma / est cōpositū ex principijs ignotis: ⁊ mediū est ꝙ omne qđ est infinitū in numero aut in magnitudine est q̄tum nō scibile: ⁊ omne qđ est infinitū in forma est quale non scibile: ⁊ sic iste sermo componitur in prima figura. Omne infinitum in numero aut in magnitudine est q̄tum non scibile. Et omne qđ est infinituz in forma est quale non scibile. Omne compositū ex principijs infinitis in q̄titate aut qualitate est compositū ex magnitudinibus: aut numeris: aut qualitatibus nō scibilibus: ergo in prima figura. Omne cōpositū ex principijs infinitis in q̄titate ⁊ in forma est cōpositū ex principijs nō scibilibus. ⁊ ꝓpositio minor istius syllogismi declaratur etiam per mediū. s. propositio dicens ꝙ omne compositū ex principijs infinitis in q̄titate ⁊ qualitate est compositū ex magnitudinib⁹ aut numeris: aut qualitatibus nō scibilibus: ⁊ mediū per qđ declaratur ꝓpositio est ꝓpositio dicens. Infinitū fm ꝙ est infinitū est non scibile: ⁊ syllogismus componitur sic in prima figura. Omne qđ est infinitum est non scibile. Sed omne qđ est infinitū in magnitudine aut numero aut qualitate est infinitū. ergo. Omne qđ est infinitum in numero aut magnitudine aut qualitate est non scibile fm magnitudinem aut numerum aut qualitatē. ¶ Sunt igitur tres syllogismi ⁊ sex propositiones: ⁊ duo syllogismi sunt in prima figura: ⁊ vnus in se-

Que rō logica appellatur. vide hic. Et aliā significatione regre p̄mo cc. c. 70 Logica vsitatur duob⁹ modis. idē 8. phy. c. 70 Et. 2. met. cō. 15. Idez 7. met. cō. ⁊

Epilogus.

cunda. ppositionũ aũt due sunt manifeste declarate cum medio: & quattuor sine medio. & Aristote. expressit ex istis duas ppositiones tertij syllogismi que sunt manifeste sine medio: cum dixit: q infinitũ fm q est infinitum &c. Deinde induxit ultimã cõclusionẽ prouenientem ex istis tribus syllogismis. & dixit. & cum principia sint infinita in numero &c. deinde expressit alterã duarum ppositionũ primi syllogismi qui est in secũda figura: que est declarata sine medio. nos enim existimamus non scire &c. Aristo. igitur expressit ex istis sex propositionibus tres manifestas sine medio: & tacuit duas manifestas cum medio: cum sint in potentia in suo sermone: fm q sunt conclusiones & unam manifestam sine medio. ¶ Et vide quomodo est sermo huius boni hominis breuis. & forte est ita de quolibet verbo eius.

Considere p d generatõe. cõ. 38.

Totum ɔsequitur partẽ quo ad magnitudinẽ & puitatẽ.

Est dar̃ minimã ptẽ.

¶ Amplius aũt si necesse est: cuius ps contingit qñtacũq; esse fm magnitudinem & paruitatem & ipsũ cõtingere: dico aũt talium aliquam partium: in quã cũ insit, diuiditur totum. Si aũt impossibile est aĩal aut plantam quãtacunq; esse fm magnitudinem & paruitatem: manifestum est: quoniam neq; partiũ aliquã: erit enim totum simile partibus: caro enim & os & huiusmodi partes sunt animalis & fructus plãtarũ. Manifestum est igitur: quoniam impossibile est carnem aut os: aut aliqd aliud quãtũcũq; esse fm magnitudinem: aut in maius aut in minus.

¶ Et etiam illud cuius pars põt esse cuiuslibet mẽsure posite in magnitudine aut in paruitate: necesse est vt illud ẽt possit hoc: & intelligo aliquam partẽ ex talibus partibus: in quas diuiditur vniuersũ: & ẽ vnũ. Si igitur impossibile est vt aĩal aut planta sit cuiuslibet quãtitatis in magnitudine aut paruitate: manifestum ẽ q impossibile ẽ hoc etiã in aliqua parte eius. Quoniam necesse ẽ vt vniuersum sit tale: & caro & os & similia sunt partes aĩalis: & fructus sunt partes plãtarum. ergo manifestum ẽ q impossibile ẽ vt caro aut os aut alia quecunq; pars sit cuiuslibet mensure posite in magnitudine aut in paruitate.

¶ Et etiam. Iste est alius sermo per quem destruit corpora esse com-
36 posita ex partibus infinitis fm quãtitatẽm: & abbreuiatio sui fmonis est: qm totũ sequit̃ ptes que sunt fz quãtitatẽ in puitate & magnitudine: & finite & infinite: & vl̃r terminatõe & interminatiõe.

ñ cōpositū est finitū ⁊ terminate quātitatis: necesse est vt quātitates ex quib⁹ cōponit̄ sint finite in mēsura ⁊ in numero: sȝ cōposita sunt finite quātitatis ⁊ terminata. ḡ ⁊ partes eius sunt terminate ⁊ finite. ¶ Et iste sermo cōponit̄ in forma sillogismoꝝ hypotheticoꝝ. Cum igitur dixit: qm̄ cuius pars ⁊c. est q̄si p̄cedens: intēdit ꝙ cōpositio cuius partes sunt nō terminate in quātitate: ⁊ sȝ possibile est vt sint in quacūqꝫ mensura: ponantur in magnitudine aut paruitate. D. d. necesse est vt illud possit: ⁊ hoc est ꝯñs: ⁊ intēdit: necesse est vt illud compositum ex illis partibus que pñt esse cuiuscūqꝫ mēsure in magnitudine ⁊ paruitate non sit et terminatum: sȝ sit possibile ipsum esse cuiuslibet mensure posite in magnitudine ⁊ paruitate. D. d. ⁊ intelligo partez ⁊c. i. ⁊ distinguit ħ illud qd̄ intēdebat per hoc nomen pars. cum ptes dicantur qñqꝫ ſm qualitatem: ⁊ qñqꝫ ſm q̄titatem: ⁊ hoc duobus modis. aut partes que sunt in potentia in toto. aut partes que sunt in actu in toto: ⁊ qꝛ nō ꝯsequit̄ vt sequatur partes in mēsura: nisi in partib⁹ q̄ sunt ſm quātitatē: que sunt in toto ī actu declarauit: ꝙ istd̄ intēdebat ħ per partē. ⁊ dixit. ⁊ intelligo ħ partem ⁊c. idest ⁊ intelligo ħ per partem: que est de specie partiū: in quas totū diuidit̄ ſm quantitatē ⁊ non ſm qualitatem: sicut corpus diuiditur in materiā ⁊ formaȝ: neqꝫ partes que sunt in toto ſm potentiaȝ: sȝ partes in quas vniuersum diuidit̄: ⁊ sunt ille que sunt in toto in actu: ⁊ cū induxit precedens ⁊ ꝯñs: ita ꝙ consecutio fere est manifesta per se: destruxit ꝯñs. ⁊ dixit. si igit̄ est impossibile vt animal ⁊c. i. ⁊ hoc intendebat cōcludere. ¶ Deinde dedit exemplum de partibus compositoꝝ: ⁊ dixit. necesse enim ꝙ vniuersum sit tale: ⁊ caro ⁊ os ⁊c. i. necesse est eniȝ vt totū sit in dispositione partium: vt caro ⁊ os ⁊ similia sunt partes animalis: ⁊ fructus ⁊ similia sunt partes plantarum. Deinde dixit. ⁊ manifestum est: qm̄ impossibile est ⁊c. i. ⁊ cū totum in compositis sequit̄ partes in hoc ꝙ sunt terminate aut interminate: ⁊ totuȝ quod est animal aut planta est terminatū: necesse est vt partes ei⁹. i. caro ⁊ os ⁊ fructus sint terminata: ⁊ manifestum est: ꝙ qui dicit ꝙ in carne sunt partes infinite: ⁊ ꝙ exitus earum est in infinitū: opinat̄ ꝙ partes ex quibus animal componitur aut planta sunt non terminate: ex quo sequitur vt totum etiam sit non terminatum.

¶ Amplius si omnia insunt quidē huiusmodi in inuicem ⁊ non fiunt: sed segregantur cum insunt. dicuntur autem ⁊ a plurimo: fit autem ex quolibet quodlibet: vt ex carne aqua segregatur: ⁊ caro ex aqua: omne autem corpus finitum resecatur a corpore finito. manifestum est ꝙ non cōtingit in vnoquoqꝫ vnūquodqꝫ esse. remota enim ex aqua carne: ⁊ iterum alia facta ex reliqua segregabitur: q̄uis semper minor est segregata: sed tamen non excellit magnitudo paruitatem: quare siquidem stabit segregatio: non omne in omne

Isto mō ñ ptes sūt infinite cōpositū est infinitū. sȝ cōpositū est finitū. ḡ partes sūt finite a destructione cōsequētis ⁊c.

Partiū alie ſm quātitatē: alie ſm qualitateȝ. Idē. 7. meta. cō. 33.

Ra argu. Cū oē corpus finitū ꝯ ablatiōe finiti corporis ꝯsumat̄ atqꝫ tollat̄.

erit: in reliqua enim aqua nō inerit caro: ſi vero nō ſta
bit: ſꝫ habebit ſemp remotioneꝫ in infinita magnitu
dine: equalia finita inerūt infinita ꝓm multitudinem:
hoc enim impoſſibile eſt.

¶ Et etiam ſi iſta genera ⁊ ſimilia ſunt omnia exiſten
tia: aut quedā in quibuſdam ⁊ nō generanť: ſed diſſol
uuntur ⁊ exeunt: ⁊ nō nominanť niſi ꝓm illud qđ vin/
cit in eis: ⁊ omne generatur ex omni. Uerbi gratia: ex
carne aqua que reſoluiť ⁊ ex aqua caro: ⁊ omne corp'
finituꝫ cōſumitur a corpore finito: manifeſtū eſt: quo
niam impoſſibile eſt vt vnaqueqꝫ rerũ exiſtat in vna/
quaqꝫ re. Quoniā quādo exit caro ex aqua: deinde ex
aqua reſidua generať alia caro ꝓm reſolutioneꝫ: tunc
⁊ ſi illud exit ex carne ſit ſemp minus: tamen caro ne/
ceſſario pertrāſit in paruitate magnitudinem determi/
natā: ex quo ſequitur aut vt ceſſet reſolutio: ⁊ ſic non
erit omne exiſtens in omni: quoniā in aqua reſiduum
nō erit caro: aut nō ceſſet: ſed in ea erit qđ ſemp reſol/
uitur: ⁊ ſic in magnitudine terminata nō erunt magni
tudines equales finite ſꝫ infinite in nūero: qđ ē īpoſ'e.

37 ¶ Et etiam. Iſte ſermo poteſt eſſe contradictio tertia qua deſtruit
ꝙ generatio ſit ſemper ꝓm exitum: ⁊ vt qđlibet ſit in quolibet vt
dicunt. ⁊ poteſt fundari ſuper illud qđ p̄dictū eſt. ſ. ꝙ hic ſunt par
tes terminate in paruitate. ſꝫ eſt alia rocinatio: ⁊ abbreuiatio iſti'
ſermonis eſt ꝙ ſi ſpēs corporū ꝯſimiliū fuerint omnes in ſeinuicē
⁊ nihil generať ab aliquo: ſed exeunt ex ſeinuiceꝫ vt dicunt: quia
qđlibet eſt in quolibet: ſꝫ vnūquodqꝫ eoꝝ nominatur ꝓm illud qđ
vincit in eo. ⁊ ideo quodlibet generatur ex quolibet. Uerbi gratia
qm̄ ex carne generatur aqua que reſoluitur: ⁊ exit ſemper: ⁊ ex
aqua etiam caro. Et eſt regula ꝙ omne corpus finitum quādo ex
eo exit corpus finituꝫ multotiens neceſſario conſumet illud. qua/
re impoſſibile eſt vt quodlibet ſit in quolibet. generatio enim ꝓm
hunc modum neceſſario ceſſabit: qm̄ quando ex aqua exit caro:
deinde ab ea exit alia caro: ⁊ ſic in infinituꝫ neceſſe eſt aut vt exi/
tus ceſſet: aut in corpore finito ſint corpora equalia infinita: qm̄
non pōt aliquis dicere ꝙ cuꝫ ex aqua exiuerit prima caro: deinde
exiuit alia caro: ꝙ illa caro ſcđa erit minor prima ꝓꝫ minorationē
aque per exitū prime carnis: ⁊ ſimilr̄ tertia caro erit minor ſecun
da ꝓm minorationē aque per exituꝫ ſcđe carnis: ⁊ ꝙ hic procedit
in infinitū. ſ. paruitas aque ⁊ paruitas carnis exeūtis. caro eniꝫ
hꝫ in paruitate magnitudinē terminatā: quā nō pertrāſit. ſ. ꝙ nō

Eſt r'la ꝙ oē corp' fi/nitū qm̄ ex eo exit cor/pus finituꝫ multotiēs nec̄cio cōſu/met illud. idē. 6. phy. ſt. 20.

inuenitur caro habens magnitudinē minorē ista: illa igit̄ magnitudo terminata, que est carnis quādo exit ex aqua semꝑ necesse est alterū duorꝫ: aut vt cesset generatio aut in magnitudine finita ꝛ terminata. s. in aqua erūt magnitudines equales infinite: ꝛ est minor magnitudo carnis minima: qđ est impossibile. ¶ Deinde dixit ꝛ etiā si ista genera ꝛc. i. spēs corporuꝫ cōsimiliū: quas ponit Anaxagoras pro elemētis. Uerbi gratia. caro ꝛ os ꝛ vniuersalr̄ corpora: quorꝫ diffinitio totius ꝛ partis est eadeꝫ. ¶ Deinde dixit. ꝛ non generant̄ ꝛc. i. ꝛ iste partes nō generant̄ ex inuicē ꝑm trāsmutationem: sed ꝑm ꝙ exeūt a seinuicē: ꝛ ante exitū erant in seinuicē. sed vnūquodqꝫ eorꝫ vocatur diuersuꝫ ab altero ꝑm illud qđ denominatur in ipso. Deinde dixit: qm̄ ꝛ si illud qđ erit ꝛc. i. qm̄ cum posuerimus ꝙ illud qđ ex carne scđa exit est minus primo: ꝛ tertiuꝫ est minus secūdo: ꝛ quartū est minus tertio: ꝛ manifestū est per seꝫ ꝛ declaratū etiā ꝙ caro habet mensurā terminatā in puitate quā non pertrāsit necesse est alterū duorꝫ: aut vt generatio cesset: aut vt in corpore finito sint corpora equalia infinita. ¶ Et iste sermo est in forma syllogismi hypothetici: cuius precedens est: ꝛ etiaꝫ si ista generatio ꝛc. Consequēs autē est ꝙ impossibile est vt qđlibet sit in quolibet ꝛc. sermo residuus declarat consecutionem. Idē infra t. c. 38. ideꝫ sup. 36. ex quo pꝫ dari minima Jđ. 2. đ aīa 41. ꝛ. 97. iđ 6. phy. 91. idē. 7. phy. cō. 1. idē. 8. phys. c. 62. Idē primo celi. 116.

¶ Adhuc autē si omne quidē corpus remoto quodaꝫ min⁹ necesse est fieri. carnis autē determinata est quātitas in magnitudine ꝛ paruitate. manifestū est: ꝙ ex minima carne nullum segregabit̄ corpus. erit enīꝫ minus minima. Amplius aūt infinitis corporibus inest vtiqꝫ iam caro infinita ꝛ sanguis ꝛ cerebruꝫ: separatā tamen ab inuicē: nihil autē minus sunt entia que sunt ꝛ infinitū vnūquodqꝫ est: hoc aūt irrationabile est.

¶ Et cum hoc si omne corpus quādo ex eo diminuit̄ aliqua pars necessario fit min⁹: ꝛ q̄ntitas carnis est terminata in magnitudine ꝛ puitate. Manifestū est: qm̄ impossibile est: vt ex minima carne exeat corpus omnino: qm̄ si ex ea diminuit̄ aliquid erit minor minima: ꝛ etiā necesse est vt in corporibus infinitis sit caro infinita: ꝛ sanguis infinitus: ꝛ medulla infinita: ꝛ vnūquodqꝫ eorum nō est minimus illo in hoc qđ est infinitum: ꝛ hoc est extra rationem.

¶ Et cum. Et hec est etiam quarta rationū quā cōtradixit vt generatio sit ꝑm exitū corporum infinitū ¶ Et dicit. ꝛ cum sit manifestum per se ꝙ omne corpus quādo ex eo diminuit̄ aliquid fit minus: ꝛ etiam est manifestū per se ꝙ q̄ntitas carnis est terminata in magnitudīe ꝛ paruitate. Manifestū est etiā: ꝙ ex minima carne. s. 38

qua nulla caro est minor impossibile est exire corpus ꝯsimile oīno.
nam quando exitus procedit semper ⁊ minoratio corporis ex quo
est exitus: ⁊ si procedit semper necesse est vt illud corpus a quo exe
unt hec corpora perueniat ad minimā quātitatē illius speciei corpo
ris: ⁊ tunc erit impossibile vt ex eo exeat aliquid: qm̄ tunc fieret mi
nus ꝙ deberet esse: quod est contra positum; ergo necesse est vt cesset
exitus. ¶ Et cum compleuit hanc cōtradictionem induxit etiam
quintā rationē: qua cōtradicit etiam vt quilibet sit in quolibet. ⁊
vt exitus a quolibet sit in infinitū ⁊ dixit. ⁊ etiā necesse est ⁊c. i. ⁊
etiā necesse est si exitus ab vnoquoqꝫ corporum cōsimilium infini-
torum fuerit infinitus: necesse est vt in vnoquoqꝫ istorum corporuꝫ
infinitoruꝫ sint corpora infinita: etiam in quantitate ⁊ qualitate:
⁊ erunt hec corpora infinita necessario distincta abinuiceꝫ in loco
⁊ in vnoquoqꝫ infinitoruꝫ: istorum existentium in vnoquoqꝫ infini
torum: erunt etiā corpora infinita in quātitate ⁊ qualitate distin-
cta etiā in loco: ⁊ similiter etiam in vnoquoqꝫ istorum erunt corpo
ra infinita: ⁊ sic infinita erunt in infinitis infinities. qḋ est contra
Contra rationē est infinita multiplicari per infinita. rationem. s. infinita multiplicari per infinita.

¶ Nequaqꝫ autem segregāduꝫ esse nescienti dicitur:
recte dicitur ꝙ nō omne. Passiones eniꝫ inseparabi-
les sunt. si igiť mixti sunt colores ⁊ habitus: si segre-
gentur: erit aliquod album ⁊ sanatiuū nō alterum alī
quod: cum sit neqꝫ de subiecto. Quare incōueniēs est
impossibilia querens intellectus: si vere velit siquidē
segregare hoc autem facere est impossibile: ⁊ sm̄ quā
titatem ⁊ sm̄ qualitatē. sm̄ quantitatē quidem: qꝛ nō
est minima magnitudo. sm̄ qualitatem autē quoniāꝫ
inseparabiles sunt passiones.

¶ Hoc autem quod dixit ꝙ res nunqꝫ distinguentur
est sermo sine discretione: sꝫ est verus. Passiōes eniꝫ
sunt inseparabiles: ⁊ quia corpora ⁊ forme sunt mi-
xta si distinguantur: tunc albedo erit existens: ⁊ sani-
tas erit existens per se sine indigentia alicuius alteri⁹
existentis: ⁊ absqꝫ eo ꝙ sint in subiecto: ⁊ ideo intellī
gentia erit vilis: que querit impossibile: cum vult di-
stinguere ꝙ non potest: neqꝫ in quātitate: neqꝫ in qua-
litate. in quantitate vero: quoniā impossibile est vt sit
magnitudo qua nulla est minor. in qualitate vero: qꝛ
passiones sunt inseparabiles.

39 ¶ Hoc autem. Cum cōpleuit contradictionē contra Anaxa. ⁊ no-
tificauit quid collocetur in eo ⁊ falso: incepit notificare quid est in

eo de veritate. ¶ Et dixit. hoc autē qđ dixit ꝛc. i. qm̄ est sermo verus ſm partē nō ſm totum. s. hoc qđ dixit ꝙ res non distinguunt neqꝫ separant. ꝛ dixit ꝙ est sermo sine discretione: qꝛ nō distinguebat accidentia a subiectis ꝛ corporibus. hoc enim quod dixit: qđlibet est mixtuꝫ cum quolibet: exigit mixtionē corporum adinuicē: ꝛ mixtionem corporuꝫ cum accidētibus: cum corpa ꝛ accidentia sint duo: ꝛ ideo sermo eius in quo dixit ꝙ res non distinguūt: est verus ſm partem. s. ꝙ accidētia ꝛ substātie nō possunt separari abinuicē ꝛ ſm hoc ꝙ existimat ꝙ cā in hoc est: qꝛ qualitates multuꝫ fortiter sunt mixte cum corporibus. nō qꝛ apud ipm sunt corpa: sꝫ qꝛ qualitates sunt accidētia nō sepabilia. ꝛ intēdit hic p passiōes oīa accidētia. ¶ Et cū notificauit ꝙ sermo eius est verus in accidētibus ꝛ corpib⁹ incepit declarare hoc. ꝛ quō sequit ex hoc sermone eius. ꝛ dixit. ꝛ qꝛ corpa ꝛc. i. ꝛ qꝛ corpa ꝛ q̄litates in opiniōe isti⁹ viri. aut ſm ꝙ sequit ex suo sermone. sunt mixta: sicut mixtio corporū cōsimiliū partiū est inuicē cū nōduꝫ distinguebat mixtionē. cū existimabat ꝙ mixtio corporū in seinuicē est sicut mixtio accidētiū cuꝫ corpibus: ꝛ manifestū est ꝙ nō est ita: ꝛ ꝙ ꝯtinuatio accñtiū cum corpib⁹ si dicat mixtio: tñ impolē vt mixta separent in corꝗm si separēt erūt accñia exñtia p se: ꝛ sic albedo erit exñs p se: ꝛ silr sanitas sine idigētia ad hꝰ ꝙ sint icorpe: ꝛ accñtia vlr nō erūt in sbto: qđ ē impolē. ¶ Et cuꝫ declarauit veritatē istius sermonis in quo dixit: ꝙ res nunꝗ distinguunt: declarauit ēt iprobabile ꝯtingēs ei si cōcedat ſm totū. ꝛ dixit. ꝛ iō intelligētia erit vilis. i. ꝛ cōtinget Anaxagorā in hoc qđ dixit: ꝙ omnia sunt mixta adinuicē tēpore infinito. Deinde intelligētia que apud ipsum est generās diuidit ꝛ separat ea abinuicē. sed ista diuisio ꝛ separatio nunꝗ cōplet: vt actio istius intelligētie fit ociosa: qꝛ incepit distinguere qđ nunꝗ cōplebitur. ꝛ tale agēs est valde vile. s. qꝛ nitit agere qđ nunꝗ cōplebit ꝛ dixit ꝙ nō pōt distiguere neqꝫ in quātitate neqꝫ in qualitate. in quātitate vero: qꝛ ptes cōsilēs quas intelligētia diuidit abinuicē sunt apud ipsuꝫ mixte mixtiōe infinita. in omni. n. pte quā diuidit sunt ptes infinite. ꝛ sic nitit distinguere ſm quātitatē qđ nūꝗ distinguet. ꝛ distinguere aūt qualitatē aut qualitates a corporib⁹ est impossibile: sicut dixit ꝙ passiones sunt inseparabiles.

Passio aliquādo pro omni accidēte capit.

¶ Non recte autem neqꝫ generationē accipit similiū specierum: est autē vt lutū in luta diuidit. est autē vt non. ꝛ non idem modus est: vt lateres ex limo: ꝛ domus ex laterib⁹: sicaūt aqua ꝛ aer ex alterutris ꝛ fiūt. ¶ Neqꝫ etiā recte dixit in hoc qđ attribuit generationem ꝯuenientibus in forma: est enꝫ generatio ſm modum ſm quē vnuꝫ frustū luti diuidit in frusta lutea: ꝛ est alio mō: ꝛ est alius nō est vnus modus. Uerbi gratia generatio lateruꝫ ex luto: ꝛ generatio domus ex lateribus: ꝛ silr aqua ꝛ aer vterqꝫ vr gñari ex reliquo.

40 ¶ Neq; etiam. Dicit. ⁊ Anaxagoras nõ bene dixit etiã in hoc q̃ posuit gñationẽ ex elemẽtis cõueniẽtibus in forma. cũ gñatio. s. vt caro fit ex multis carnib⁹: ⁊ os ex multis ossibus: neq; induxit determinationẽ sup hoc. est enim gñatio ex ptibus cõueniẽtib⁹ in forma. ⁊ silr corruptio est diuisio ⁊ resolutio in ptes cõuenientes in forma: vt gñatio frusti lutei ex frustis puis luti ⁊ corruptio eius in illa parua. est aũt generatio alia ex rebus nõ cõueniẽtibus in forma. ⁊ silr corruptio vt gñatio luti ex aqua ⁊ terra: ⁊ eius resolutio in aquam ⁊ terrã. ¶ Et hoc intendebat qñ dixit. ⁊ est alio mõ. i. deinde dixit ⁊ iste alius modus ⁊c. i. ⁊ iste modus gñationis nõ est vnus ⁊ est. n. modus qui est vt gñatio lateris ex luto: ⁊ idoli ex cupro: est aũt ali⁹ vt gñatio dom⁹ ex laterib⁹ ⁊ lapidib⁹: ⁊ hoĩs ex mẽbris cõsimilib⁹ diuersis. est etiã alius vt gñatio aque ex aere: ⁊ aeris ex aqua: ⁊ est propriũ huic mõ generationis vtrũq; qđ generatur ex reliquo: ⁊ intendit in toto hoc sermone declarare: q̃ omne qđ Anaxa. induxit in hoc est sine demonstratione.

¶ De cõtrietate ipsorũ principiorũ nãliũ. Cap. x.

Melius aũt est minora ⁊ finita recipere: qđ vere facit Empedocles Oẽs igitur cõtria pncipia faciunt: ⁊ dicẽtes q̃ vnũ sit oẽ ⁊ imobile. Parmenides enim calidũ ⁊ frigidum principia facit: hec aũt appellat ignẽ ⁊ terrã: ⁊ quidã rarũ ⁊ densũ: ⁊ Democrit⁹ firmũ ⁊ inane: quorũ aliud quidẽ qđ est: aliđ aũt sicut qđ nõ ẽ: esse dicit. adhuc aũt positione, figura, ⁊ ordine: ⁊ hec genera contrariorũ sunt positione sursum ⁊ deorsũ: ante ⁊ retro: figura angulus rectum circulatum.

¶ Et meli⁹ est accipe principia finita: sicut fecit Empedocles: ⁊ oẽs ponũt principia cõtria: qui dicunt q̃ totum est vnũ ⁊ imobile. Quoniã Parmenides ponit calidũ ⁊ frigidũ principia: ⁊ vocat hec duo ignem ⁊ terrã: ⁊ qdam dñt raritatem ⁊ densitatem. ⁊ Democritus cũ dixit: plenũ ⁊ vacuũ. primũ vero pro ente: scđm aũt pro non ente: ⁊ cũ hoc dicit: q̃ in pleno est positio: aut alietas qua entia diuersant̃ fm positionẽ ⁊ figurã ⁊ ordinẽ: ⁊ sunt cõtriorũ gñã ista: põ vo ẽ gen⁹ supioris ⁊ inferioris ⁊ posterioris ⁊ anterioris: figura vo ẽ gen⁹ hñtium angulos: ⁊ carentiũ angulis ⁊ recti ⁊ rotundi.

Et melius.

Et melius. ¶ Cum destruxit vt principia sint infinita: cepit ponere ea esse finita: et declarare quod ista non solúmodo est vera: sed et melior ét. deinde querit quot sunt. ¶ Et dixit: et melius est etc. i. et melius in hac scientia est ponere principia finita: quoniam cum posuerit ea huiusmodi quibus poterit cóplere naturá omnium entium que sunt ex principiis: et nihil coget vt sint infinita: et dare causas entiú secundum finitaté est melius: vt fecit Empedocles cú posuit sex principia. s. quattuor eleméta et amicitiá et lité. et cú declarauit quod non solúmodo est necesse ponere principia finita: sed et melius ét incepit querere quot sunt: et posuit principiú consideratióis in hoc: ex hoc quod oés naturales fuerunt coacti a natura entis ad ponendú princi/pia esse contraria: nó solúmodo qui eorum concedunt entia esse plura tantum: sed ét qui nó cócedút hoc. s. qui dicit totú esse vnum: Parmenides autem dicebat hoc: quia opinabatur quod entia sunt duobus modis: vera. s. et existimabilia: et quod vera sunt intelligibilia et sunt vnú: et quod existi/mabilia sunt sensibilia et sunt plura: et ponebat principia istorum plu/rium duo contraria. s. ignem et terrá. ¶ Deinde dixit: et quidá dicunt densitaté et raritaté. i. eorum qui dicunt principium esse vnú: aut vnú elementorum quattuor: aut mediú inter duo eorum. D. d. et Democritus etc. i. et ét ponit principia esse cótraria in hoc quod dixit: quod vacuum est inuolutú cum pleno in oibus rebus. adeo quod principia rerum apud ipsum sunt vacuú et plenú. vacuú enim apud ipsum est cótrarium ple/no secundum cótrarietaté que est inter esse et nó esse. plenú. n. est ens: et va/cuú est nó ens: et hoc intédebat cú dixit: primú vero pro ente. i. ple/num vero quod est primú inesse est cótrariú vacuo secundum quod est ens: et va/cuú quod est secundum inesse cótrariú est pleno secundum quod est nó ens. D. d. et cum hoc quod dicit vacuú et plenú esse que sunt cótraria secundum esse et nó esse. po/nit ét in pleno alietaté et diuersitaté: cuius vis est sicut vis cótra/riorum: et illa alietas est positio et figura et ordo: entia enim quia apud ipsum sunt vnius nature. s. partis indiuisibilis indiget ponere aliam rem qua entia composita ex partibus diuersent: et dixit: quoniam diuersant his tribus differentiis. ¶ Aristo. igitur dicit quod Democritus dixit princi/pia esse cótraria duobus modis. s. secundum quod ponit plenú et vacuú: et secundum quod ponit differentias entiú secundum pónem et figurá et ordiné. Deinde incepit decla/rare quod ista sunt genera rerum cótrariarum: et dixit. pó autem est genus etc. i. quoniam pó diuiditur per differentias contrarias que sunt supius et inferius et anterius et posterius: et similiter figura diuiditur per cótraria secundum esse et non esse. s. in habens angulos et carés angulis. Et similiter diuiditur in contrarias differentias secundum famositaté. s. in rectam et rotundá: rectú enim nó est cótrariú ro/tundo: quoniam rotundo nihil est cótrariú cum sit perfectior figurarum in veritate sed in primo aspectu. et similiter ordo diuiditur ét per differentias cótrarias. s. prius et posterius: et tacuit ipsum: quia intelligitur ex illis. ¶ Et notádú est quod hoc nomé cótrariú vsitatur hic large pro contrario et priuatione et habitu: siue sit in rei veritate siue secundum famá: quod con/trariú secundum quod ego credo nos appellamus disperatum.

¶ Quod quidem igitur contraria quodámodo omnes faciunt principia manifestum est: et hoc rationabiliter. Oportet enim principia neque ex alterutris esse: neque ex

41

Oppositum 1. meta. t. et 14. có. Ibi n. habetur quod oia extra iudicem acceperunt preter naturam. et nullus naturam potuit principiú preter ponentes legé.

Rotúdo nihil est contrarium.

Figura di/uiditur in cótrarias dif/ferétias secundum famositaté ex quo tollitur contradictio h. t. 3. ce. 75 vbi habetur quod figure nihil est contrariú.

Contrarie/tas quandoque dicitur de oppositis secundum priuatio/nem et habi/tum. Idé in có. 43. t. 10 met. có. 9.

Principiorum conditiones.

aliis: ⁊ ex his omnia: contrariis autez primis insunt hec: pp id qđ prima quidẽ nõ sunt ex aliis: ob id vero q̄ sunt ꝯria nõ sunt ex alterutris.

¶ Manifestuz est igitur q̄ oẽs ponunt principia contraria quoquo mõ: necesse est eniz vt principia nõ generent̃ ex inuicẽ neq̧ ex aliis: ⁊ vt oĩa generent̃ ex eis ⁊ hec existentia sunt in principiis cõtrariis: ſm aũt q̄ sunt pricipia nõ generant̃ ex aliis: ſm vero q̄ sunt cõtraria/ nõ sunt ex inuicez.

42 ¶ Manifestuz est. Quia apparet ex sermonib⁹ omniũ: q̄ ponũt principia cõtraria: lz nõ conueniãt in eadem cõtrarietate: tñ vniuersalr̃ cõueniũt in hoc q̄ sunt ꝯtraria: ⁊ intendit notificare q̄ antiqui cõueniunt in hoc q̄ sunt ꝯtraria principia: aut eũ contrarietate pp duo. s. vt demonstret q̄ oẽs cõcedunt principia esse plura vno: ⁊ ẽt perscrutet̃ de hoc qđ dicunt: ⁊ ponat principiũ ꝑscrutationis de illo. Deinde ꝑscrutabit̃ post de hac ꝯtrarietate quid sit: ⁊ vtruz est necesse ponere aliam nã[illegible] ꝯtrarietate: aut nõ. ¶ Dixit. manifestũ est igitur ⁊c̃. i. manifestũ est igitur ex hoc qđ narrauim⁹ q̄ oẽs ponunt principia ꝯtraria aliquo mõ ꝯtrarietatis: lz nõ conueniãt in hoc: quis. s. sit ille modus. Deinde cepit notificare q̄ bñ fecerunt: ⁊ inducere rõnes que mouerũt eos ad dicẽdũ hoc: ⁊ dixit ⁊ hͦ necesse est. i. necesse est. n. vt principia ⁊c̃. i. quoniã si generant̃ ex inuicẽ tunc erit idem principiũ ⁊ nõ principiũ insimul: siue sint principia adinuicez ſm reciprocationẽ siue non. ¶ Deinde dixit: neq̧ ex aliis: ⁊ hoc manifestuz est per se etiaz. s. q̄ prima principia nõ debent generari ex aliis. ⁊ sic essent pria ⁊ nõ prima. ¶ Deinde induxit tertiuz propriũ: ⁊ dixit. ⁊ vt oĩa generent̃ ex eis: ⁊ hoc manifestum est ẽt ſm q̄ principia debent esse cõmunia oĩbus entibus que sunt ex principiis: ⁊ cũz demonstrauit ista ꝓpria in principiis: incepit etiã demonstrare ⁊ declarare illa eẽ in cõtrariis: ⁊ dixit. ⁊ hec sunt existentia in primis cõtrariis ⁊c̃. i. necesse est eniz vt nõ generentur ex aliis: q̄r sunt principia: ⁊ nõ generẽtur ex inuicem: q̄r sunt ꝯtraria: ꝯtrariũ. n. nõ gnãtur ex ꝯtrario. i. nõ mutat̃ in illud.

Cõtrariũ ñ mutat̃ ĩ suũ cõtrarium. Idez infra cõmẽ. 51.

¶ Sed oz hoc in rõne cõsiderare qualr̃ cõtingat. Accipienduz igitur est principiũ q̄ oĩum que sunt nihil neq̧ facere aptũ natuz est: neq̧ pati contingẽs a ꝯtingenti: neq̧ fit quodlibet ex quolibet: nisi aliquis accipiat ſm accidẽs: qualr̃ eniz vtiq̧ fiet album ex musico nisi ſz accidẽs: sic ex albo aut nigro musicũ. Sed albũ quidem fit ex nõ albo: ⁊ nõ ex oĩ: sed ex nigro: aut mediis. ⁊ musicũ ex nõ musico sed non ex oĩ: sed ex immusico: aut si aliquid ipsis est medium.

Nõ qđlibet fit ex q̃lz.

¶ Sed opꝫ cõſiderare in hoc ſm rõnem quõ ſequit. Dicamus igitur ꝙ oium entiũ nõ quodlibet agit/aut patitur a quolibet: nec generat a quolibet: niſi aliqs accipiat hoc per accidẽs: albũ.n. non fit album ex muſico niſi accidat nigro aut albo vt ſit muſicus. Sed albũ ex nõ albo: ⁊ nõ ex omni nõ albo: ſed ex nigro aut ex medio: ⁊ muſicus ex nõ muſico: ⁊ nõ ex omni nõ muſico. Sed ex illo qꝺ nullaꝫ hꝫ dignitatẽ in muſica: aut ex eo qꝺ eſt alterius diſpõnis ſi ſit aliqua hic diſpoſitio inter has duas diſpoſitiones.

43 ¶ Sed opꝫ. Quia ille tres ꝓprietates in pͥncipijs iam ſunt manifeſte: in cõtrarijs vere due tm̃ ſunt manifeſte: tertia vero .ſ. ꝙ oia generent ex eis nõ eſt manifeſta p ſe: ⁊ iõ incepit declarare hoc p inductionẽ. ¶ Et di. ſed opꝫ ꝯſiderare ⁊c̃. i. ſed opꝫ ꝯſiderare in tertio ꝓprio p inductõeꝫ. ⁊ dixit. ſed ꝯſiderare opꝫ. ſ. ꝙ oẽ qꝺ gnãtur: gnatur ex ꝯtrario. D. d. dicamꝰ igit̃ ⁊c̃. i. qm̃ cũ induxerimꝰ oia entia: nõ inueniemꝰ qꝺlibet agere in qꝺlꝫ: neqꝫ pati a quolibet: ſꝫ aliqꝺ vnũ terminatũ agit in aliqꝺ terminatũ: ⁊ patit ab aliquo terminato: ⁊ ſilr in gnãtione: ⁊ vlr in oibus tranſmutationibꝰ: quoꝝ actio ⁊ paſſio eſt quaſi genus. ¶ D. d. niſi aliqs accipiat. i. niſi aliqs accipiat illud qꝺ eſt p ſe per accñs: qm̃ tũc poſſet peccare in hoc: apparet. n. ꝙ impoſſe eſt albũ fieri ex muſico: aut ex grãmatico: niſi accidat nigro ex quo fit albũ per ſe vt ſit muſicus aut grãmaticꝰ: ⁊ hoc intendebat cũ dixit niſi accidat ⁊c̃. ſed albũ oẽ: ⁊ qꝺ fit ex aliquo alio generat ex illo qꝺ eſt aliud: ⁊ nõ ex oi alio ſimplr: qm̃ tũc quodlibet eſſet ex quolibet: ſed ex aliquo alio aut cõtrario aut medio inter cõtraria: cũ cõtraria fuerint mediata. vt cũ albũ fit ex nigro: aut colore medio inter album ⁊ nigrũ. ¶ Et intendit hic p cõtrariũ: vt dixĩmꝰ illud qꝺ eſt cõe ꝯtrarijs ⁊ ꝓuationi ⁊ habitui: ⁊ iõ cũ induxit exẽplũ de ꝯtrarijs. ſ. albo ⁊ nigro: induxit aliud exẽplũ de ꝓuatiõe ⁊ habitu. ⁊ dixit. ⁊ muſicꝰ ex nõ muſico. i. ⁊ muſicꝰ non gñat ẽt ex oi de q̃ dr̃ nõ muſicꝰ: ſꝫ ex illo qꝺ eſt nõ muſicꝰ: ⁊ eſt natuꝫ recipe muſicã: qꝺ eſt hõ ignorãs muſicã: q nullã hꝫ dignitatẽ i ea: ſed hꝫ potẽtiaꝫ addiſcẽdi illã. D. d. aut ex eo qꝺ eſt alterꝰ ⁊c̃. i. aut ex medio: qꝺ eſt inter muſicã ⁊ ꝓuatiõeꝫ ⁊ habitũ. ¶ Et dixit hoc nõ qꝛ inter habitũ ⁊ ꝓuationẽ inuenit mediũ: ſed ad verificanduꝫ ꝓponẽ dicentẽ: ꝙ oẽ qꝺ gnãtur: aut gnãtur ex ꝯtrarijs: aut ex medio. ſ. in ꝯtrarijs mediatis: ⁊ in hoc loco nõ curat quocunqꝫ mõ ſit: ſiue aliqs ponat ꝙ inter habitũ ⁊ ꝓuatiõeꝫ ſit mediuꝫ aut nõ: ⁊ cũ notificauit ꝙ oẽ gnãtuꝫ eſt aut ex ꝯtrario aut ex medio: incepit declarare hoc in corruptione. ⁊ dixit.

¶ Neqꝫ igitur corrũpit in ꝯtingẽs primũ: vt albuꝫ in nõ muſicũ niſi forte ſm accñs: ſed in nõ albuꝫ ⁊ nõ in cõtingẽs: ſed in nigrũ aut mediũ ſilr aut muſicũ in nõ

ut dicebat Anaxagoras

Jꝺ. ſ. phy. 6. 19. ⁊. 52. cõ. i dẽ inſequẽti, Jdẽ p celi. 20. ⁊ p ꝺ gnãtõe. 50. Et. 10. meta. 23. ⁊ 2. de aia. c. 44. ⁊. 12. meta. t. cõ. 6. Jdẽ iſra hꝫ tex. c. 4.

musicum.⁊ hoc non in contingens: sed in immusicum: aut si ipsis aliquid medium est.

¶ Neq; aliquid etiã corrũpit primitus in quodlibet. verbi gratia. albũ in musicũ: nisi hoc cadat i aliqua dispositione p accidẽs: sȝ corrumpit in nõ albũ: ⁊ non in quodlibet nõ albũ: sȝ in nigrũ aut in mediũ. ⁊ silr musicus corrũpit in nõ musicũ: ⁊ nõ in quodlibet nõ musicũ: sȝ in illud quod nõ hȝ dignitatẽ in musica: aut in aliquã dispõnem inter has duas dispositiones.

44 ¶ Neq; etiã corrumpit aliquid pncipaliter ⁊ per se in quodlibet: sȝ principaliter ⁊ per se corrumpitur in aliqđ terminatum vnum: ⁊ secundario vero ⁊ per accidens nihil prohibet vt aliquod corrumpatur in plura vno: aut in quodlibet: eorũ enim in que fit corruptio aliud est primũ: ⁊ aliud est scđm: ⁊ est illud in qđ fit corruptio mediante primo: ⁊ aliud est accidẽs: ⁊ est illud qđ fit in qđlibet. illud aũt quod est per accidens differt a scđo: qm̃ scđm quoquomodo est terminatũ. ⁊ illud qđ est per accidens est non terminatũ. Arist. igit exigit prioritatem in corruptione: vt illud in quo fit corruptio vt vnum: ⁊ exigit essentialitatem vt sit terminatũ: ⁊ hoc idẽ intelligendũ est in generatione. Alia aũt dicta in corruptione in hoc capitulo manifesta sunt ex eis que dicit in generatione: ⁊ dicit vlr ꝙ corruptio etiam principaliter ⁊ per se est: aut de cõtrario in contrarium: aut de habitu in priuationẽ: aut ad mediũ: sicut est dispositio in generatione: ⁊ ꝙ hoc manifestum est per inductionem: ⁊ cũ notificat hoc in generatione simplici in qua vnum fit ex vno: notificat etiam ꝙ ita est in generatione composita: in qua vnum fit ex pluribus vno.

Per accñs differt a secundo.

¶ Similiter aũt hoc est ⁊ in alijs: qm̃ non solũ simplicia eorũ que sunt: sȝ ẽt cõposita ſm eandẽ se hñt rõnẽ: sȝ pp hoc ꝙ opposite dispõnes nõ denoĩate sunt, latet hoc cõtingẽs: necesse est. n. oẽ cõsonãs ex incõsonãti fieri: ⁊ incõsonãs ex cõsonãti: ⁊ corrũpi ꝯsonãs in incõsonantiã: ⁊ hãc nõ in cõtingentẽ: sȝ in oppositã.

¶ Et ita est de alijs: videmus enim ꝙ illa que nõ sunt singularia ex entibꝰ: sȝ cõposita eodem mõ hñt dispõnẽ: sȝ qȝ dispositiones cõposite nõ hñt noĩationẽ: ideo non percipiunt: ⁊ si sit necessariũ: necesse est enim vt oẽ cõpositũ postq̃ fuit ex nõ ꝯposito: ⁊ vt cõpositũ corrũpat in nõ habẽs cõpositionẽ: sȝ nõ i qđlibet nõ hñs cõpositionẽ: sȝ in illud qđ est oppositũ illi cõpositioni.

¶ Et ita. Dicit ꝙ silr est de omnibus speciebus generabilium ⁊ corruptibilium. s. qm̃ generant ex cõtrario ⁊ corrumpunt in contrarium: videmus enim ꝙ illa que generant ex pluribus vno: ⁊ sunt 45
illa que nõ sunt singularia: sꝫ cõposita: talem dispositionẽ habent in generatione ⁊ corruptione: sed qꝛ dispões opposite existẽtes in istis rebus inter illud qd generat: ⁊ illud ex quo generat: ⁊ inter illud qd corrumpit: ⁊ illud in qd corrumpit non habent nomina: ideo latet cõtrarietas existẽs in istis rebus ⁊ non percipit: sꝫ cum inspicit / videt necessario existere in eis. ¶ Necesse enĩ vt omne cõpositum fiat ex non cõposito ⁊ non ex quolibet non cõposito: sed ex non cõposito terminato: ⁊ est illud in quo est priuatio ꝓpria illi cõpositioni: ⁊ similiter cõpositum corrumpitur in non cõpositum ⁊ nõ in quodlibet non cõpositũ: sed in illud in quo est priuatio illius cõpositionis: manifestum est igitur etiã in hoc modo generationis ⁊ corruptionis qd fit ex oppositis ſm habitum ⁊ priuationem.

¶ Differt autem nihil inconsonantia dicere aut ordine aut compositione: manifestum enim est ꝙ fit eadẽ ratio: at vero domus ⁊ statua / ⁊ quodlibet aliud fit silr: domus quidẽ enim fit non ex eo ꝙ cõposita sunt: sed ex eo ꝙ diuisa sunt hec sic: ⁊ statua ⁊ figuratorum aliquod ex non figurato: ⁊ vnũquodqꝫ horum: alia quidem ordo: alia vero cõpositio quedã sunt.

Lra argy. Atqꝫ h partim ordine partim cõpositiõe cõstant.

¶ Et non est differẽtia inter hoc ꝙ iste sermo fit in cõpositione / aut in ordine / aut cõplexione: manifestũ est enim ꝙ est idem sermo: ⁊ silr domus ⁊ idolum: ⁊ alia generãtur hoc modo: domus enĩ generat ex non cõposito sed separato: ⁊ sunt aliqua talia in tali dispositione: ⁊ similiter idolum ⁊ vnũquodqꝫ habentium figuras fit ex non habente illam figuram: ⁊ vnũquodqꝫ istoꝝ quidẽ est ordo aliquis: ⁊ quidẽ aliqua ꝯpositio.

¶ Et non est. Dicit ꝙ nõ est dria in hoc sermone inter hoc ꝙ aliqs ponat ꝙ generatio istoꝝ. s. que generantur ex pluribus vno fit ſm 46
cõpositionem aut ſm ordinẽ: aut alijs modis: eadẽ enim est consecutio in hoc: ⁊ ita est in artificialibus sicut ĩ naturalib': domus enĩ generat ex aliquo non composito cõpositione domus: sed separato: sed illa separata sunt terminata ⁊ in dispositionibus terminatis: non enim componit domus ex quolibet: neqꝫ ex illis ex quibus innata est componi nisi fiant in dispositionibus terminatis: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ sunt talia in tali dispositiõe: ⁊ similiter idolum ⁊ vnũquodqꝫ artificialium: quorũ generatio est in figura: generantur ex non habente illam figurã: ita ꝙ ista priuatio sit propria. Deinde dixit: ⁊ vnũquodqꝫ istorum ⁊c. i. vt mihi videtur ⁊ vnũquodqꝫ eorum ex quibus generatur cõpositum quoddã hꝫ or/

Ita est ĩ artificialibus sicut ĩ nãlib' ꝙ id qd fit fit ex opposito terminato ad oppositũ terminatum.

finem proprium in esse compositi: et quoddam h3 cōpositionē propriam in esse eius. et dixit hoc demonstrando q̄ cōpositum componitur ex rebus terminatis.

¶ Si ergo hoc verū est q̄ omne qd̄ fit fiat: et corrumpatur qd̄ corrumpit: aut ex ꝯrijs aut ī cōtraria: et in horum media: media autem ex cōtrarijs sunt vt colores ex albo et nigro: quare omnia vtiq3 erunt que natura fiunt/ aut contraria/ aut ex cōtrarijs.

¶ Si igit̄ sit hoc verū omne qd̄ generatur et omne qd̄ corrumpitur: generat̄ et corrūpitur: aut ex contrarijs: aut in contraria: aut inter cōtraria: illa autem que sunt īter ꝯria sunt ex ꝯrijs. Verbi grā: aliqs color ex albo et nigro: ex quo necesse est vt illa que generant̄ per naturam: sint aut cōtraria: aut ex cōtrarijs.

47 ¶ Si igitur. Et cum ista inductio sit vera: apparet q̄ ista propositio vniuersalis est vera. s. dicens: q̄ omne quod generatur: generatur ex contrario: aut ex eis que sunt inter contraria: et omne quod corrumpitur: corrumpitur aut in contrarium: aut in illa que sunt inter contraria. ¶ Deinde dixit. illa autem que sunt inter contraria. etc. idest et cum iniunximus huic propositioni aliam manifestam per se: et est q̄ omnia que sunt inter contraria sunt ex contrarijs: vt aliquis medius color ex albo et nigro: sequit̄ q̄ omne qd̄ generatur in natura generat̄ aut ex cōtrarijs: aut ex generatis ex cōtrarijs: et hoc est in prima figura.

¶ Usq3 quidem igitur ad hoc fere secuti sunt: et aliorum plurimi: queadmodum diximus prius. Omnes enim elemēta/ et ab ipsis vocata principia/ et vere sinē ratione ponētes: tñ cōtraria dicunt tanq3 ab ipsa veritate coacti. Differūt tamen abinuicē in eo q̄ alij quidem priora: alij posteriora suscipiunt: et q̄ hi quidem notiora ꝑm rationē: illi autem ꝑm sensum: hi quidem enim calidū et frigidū: illi autem humidū et siccū: alij autem imparē et parem: quidam autem concordiam et discordiam causas ponūt generationis: hec autem abinuicem differunt ꝑm dictum modum.

¶ In hoc igitur fere plures residuorum conueniunt cum istis vt prius diximus: omnes enim ponunt elementa contraria: et illa que vocant principia: licet sint sine ratione contraria: quasi compellantur ad hoc ex

ipſa veritate: ſed differunt in hoc: quoniam quidam accipit ex eis illud qđ eſt prius in ſcientia: ꝛ quidam accipit ex eis illud qđ eſt poſterius in ſcientia: ꝛ quidam accipit ex eis illud qđ eſt notius in intellectu: ꝛ quidam aliud qđ eſt notius in ſenſu: quidam enim ponunt cauſas generationis calidum ꝛ frigidum: ꝛ quidam humidū ꝛ ſiccū: ꝛ quidam parem ꝛ imparem: aut amicitiam ꝛ litem: ꝛ iſta differūt ſꝫm modum quem diximus.

¶ In hoc igitur. tantum de cognitione principiorum. ſ. ea eſſe cōtraria: fere omnes antiqui cōueniunt cum iſtis quos diximus: omnes enim ponunt principia ꝛ elementa eſſe cōtraria: ꝛ ſi ſint ſine ratione quoquo modo: ſed natura veritatis cōpellit eos ad hoc: ꝛ ſi conueniunt in hoc ꝙ principia ſunt contraria: tamen differunt etiam in hac cōtrarietate quid ſit ſꝫm diuerſitatem eorum in priori ꝛ poſterio: i. ex contrarijs: quidam enim accipiunt illud qđ eſt prius in ſcientia. i. in cognitione per collationem: ꝛ quidam accipiunt prius apud intellectum in cognitione: ꝛ eſt illud qđ eſt magis vniuerſale: ꝛ quidam accipiunt prius apud ſenſum: ꝛ eſt illud qđ eſt magis pticulare: ꝛ eſt hoc ſꝫm qđ apparet vnicuiqꝫ eorum. ¶ Et dixit. hoc igitur tm̄ ꝛc. i. ꝛ intendit per plures reſiduorum illos quos nō numerauit. D. d. lꝫ ſit ſine ratione. i. ſine rōne perfecta: nam inductio induxit eos ad dicendum hoc. ſ. inductio in qua non inducūtur omnia particularia. Deinde dixit: quaſi cōpellant ꝛc. ideſt quaſi veritas que eſt in inductione/ cōpellat ad hoc eos. ¶ Deinde dixit. ſed differunt ꝛc. ꝛ intēdit per prius in ſciētia vt mihi videt̄ illđ qđ eſt notū per argumētationē: ante illud cuius cognitio indiget argumētatione magis. iſti enim vt mihi vr̄ videāt ꝙ illđ qđ eſt hmōi eſt prius in eſſe. D. d. ꝛ quidā accipiūt illđ qđ eſt notius in intellectu: ꝛ eſt illđ qđ eſt magis vle: ꝛ cōparatio inter cōprehenſibilia ab ītellectu ꝛ a ſenſu non verificat̄ niſi qn̄ accipit̄ in reſpectu cōis cōprehenſionis. D. d. ꝛ iſta etiā differunt ꝛc. i. ꝛ iſta que diximus differūt ſꝫm modos ꝓprietatis quos diximus: qui enim ponebāt calidū ꝛ frigidum ꝛ humidū ꝛ ſiccū principia cōtraria/ opinabant̄ ꝙ prius eſt illud qđ eſt notius in ſenſu: qui aūt ponebāt ꝑncipia par ꝛ impar credebāt ꝙ prius in eē eſt illud qđ eſt notius apud intellectū: ꝛ eſt illud qđ eſt magis vniuerſale: illi aūt q ponebant ꝑncipia amicitiā ꝛ litē: opinabant̄ ꝙ prius in eſſe notū per argumētationē eſt notius.

Prius cognitū apud intellm̄ eſt illud qđ eſt magis vle. Et pri⁹ cognitum apd ſenſum eſt illud qđ eſt magis pticulare. Idē in ſeq. Inductio ī q non inducuntur oīa pticularia eſt rō imperfecta. ꝑ hoc vide. 2. priorum. cō. 23. ꝛ que ibi.

¶ Quare eſt eadem dicere quodāmodo ꝛ altera adinuicem: altera quidem queadmodum videtur pluribus: eadē aūt ſꝫm analogiā. accipiunt enim ex eadem coordinatione: hec quidē enim cōtinēt: alia aūt ꝯtinentur ꝯtrariorum: ſic igitur ſimiliter dicunt ꝛ aliter peius ꝛ

Vle notum ſm rōnem: ſingulare ſʒ ſenſum.

melius:⁊ hi quidem notiora ſm rōnem: ſicut dictum eſt prius:illi aūt ſm ſenſum: vniuerſale quidem eniʒ ſm rōnem notum eſt:ſingulare aūt ſm ſenſuʒ:rō qui/dem enim vniuerſalis eſt:ſenſus aūt particularis: vt magnum ⁊ paruum ſm rationem eſt:rarum autem ⁊ denſum ſm ſenſum.

¶Et ſic iſti hoīes conueniunt quodāmodo ⁊ dīnt: differunt enim ſm ꝙ vident in eis plures hoīes: conueniunt autem ſm ꝙ ſequuntur eandem rōnem:accipiunt enim ex eadem ꝯiunctione: contrariorum eniʒ quedam ſunt determinantia:⁊ quedam determinata: ſunt igitur hoc modo ꝯuenientes in ſermone: ⁊ alio modo cōueniūt:quoniam quedam ſunt viliora:⁊ quedam nobiliora: ⁊ quedam notiora apud intellectum: vt prius diximus:⁊ quedam notiora apud ſenſum:⁊ vl'e eſt notius apud intellectum:⁊ particulare ē notiꝰ apud ſenſum.intelligere.n.eſt vl'e:ſentire vero particulare.Uerbi gratia: quoniam magnuʒ ⁊ paruū ſunt in intellectu:⁊ rarum ⁊ denſum in ſenſu.

49 ¶Et ſic iſti.Cum dixit ꝙ antiq ꝯueniunt in hoc ꝙ principia ſunt ꝯtraria quodāmodo:⁊ differunt alio modo:incepit numerare modos.ſ.in qbus ꝯueniunt ⁊ in qbus differunt.¶Et dixit. differunt enim ſm ⁊c.i.differunt diuerſitate quam plures hoīes ſciunt.ſ. famoſa diuerſitate: ⁊ ꝯueniunt q: ꝓcedunt in ꝯſideratōe per eandeʒ argumētatōem in genere: oēs enim vtuntur inductione: eſt enim cōe omnibus contrarijs hoc: qm̄ quedam ſunt determinantia ⁊ q̄/dam determinata:⁊ ꝯueniunt in hoc ꝙ reducunt terminata ad terminantia per inductionem. Uerbi grā: qm̄ qui dicit ꝙ principia ſunt calidum ⁊ frigidum ⁊ humidum ⁊ ſiccū nitit̄ per inductionē reducere oīa ꝯtraria ad iſta:⁊ ſilr̄ qui dicit ꝙ principia ſunt par ⁊ impar:aut additio ⁊ diminutio: ſm igr̄ hūc modū ꝯueniūt in hoc ꝙ vtunt̄ eadē argumētatōe in foīa:ſed dīnt ſm illud in q̄ arguūt. ¶Deinde dixit:⁊ alio modo ⁊c.i.⁊ ꝯueniūt ēt alio mō: illa enim que dicunt eſſe principia ꝯueniunt in hoc ꝙ alteꝝ ꝯtrarioꝝ eſt vi/lius:⁊ reliquum nobilius:⁊ in hoc ꝙ ſunt ꝓportiōalia: q: quedam ſunt notiora apud intell'm:⁊ quedam notiora apud ſenſuʒ:⁊ ſic cōtraria que ſunt notiora apud intell'm habent inter ſe ꝓportionem ſm intellectum:ſicut proportio contrarioꝝ que ſunt notiora apud ſenſum inter ſe ſm eſſe.¶D.declarat quod eſt notius apud intellectum:⁊ qd̄ apud ſenſum.⁊ dixit.vniuerſale enim ⁊c.⁊ ſm hoc ꝓportio calidi aut frigidi apd̄ ſenſuʒ ē:ſicut ꝓportio paris ⁊ īparis apd̄ ītell'm:⁊ ſilr̄ ꝓportio additiōis ⁊ diminutionis apud intellectum.

¶ Et cũ declarauit ꝙ vl'e est noti⁹ apud intell'uz: ⁊ pticulare apud sensuz dedit cãz in hoc: ⁊ dixit. intelligere. n. ⁊c̃. i. ⁊ cã in hoc ẽ. qm̃. cõprehẽsibile apud intellectũ est vl'e: ⁊ cõprehensibile apud sensuz est particulare. D. dixit. verbi grã ⁊c̃. i. verbi gratia qm̃ magnuz ⁊ paruũ sunt magis vl'ia ꝙ̃ rarum ⁊ densuz: ideo attribuunt̃ magis intellectui: ⁊ rarũ ⁊ densum magis sensui. ¶ Et hoc ita est: q: rarꝫ ⁊ densum comprehendũtur in corporibus sensibilibus naturalib⁹ magnum aũt ⁊ paruuz cõprehẽdunt̃ in corporibus naturalibus ⁊ mathematicis.

¶ De numero pncipioꝝ nãliũ ꝑm veritatẽ. Cap. 2.

Uod quidez igitur cõtraria opꝫ principia esse manifestũ est. Cõsequẽs aũt vtiqꝫ erit dicere: vtrũ duo aut tria aut plura sit. vnũz qdẽ. n. ĩpoı'e ẽ: qm̃ nõ vnuz [a] ꝯ̃ria: infinita aũt nõ: qm̃ neqꝫ scibile qđ est erit. [b] Et est igit̃ vna ꝯ̃rietas in oĩ gñre vno: substãtia aũt vnũ qđ/dam genus est. Et qđ cõtingit ex finitis melius ex fi/nitis queadmodum Empedocles ꝙ̃ ex infinitis: oĩa nãqꝫ ex finitis assignare opinat̃: queadmodũ Anaxa/goras ex infinitis. Amplius sunt alia aliјs priora con/traria: ⁊ fiunt altera ex alterutr'is: vt dulce ⁊ amaruz: ⁊ albũ ⁊ nigrũ; principia [c] aũt semꝑ opꝫ manere.

¶ Apparet igitur ꝙ necesse est vt principia sint con/traria: ⁊ sequit̃ hoc dicere vtrũ sint duo aut plura: im/possibile eniz est vt sint vnũ: cõtraria eniz nõ sunt vnũ neqꝫ ẽt infinita: quoniã tunc ens nõ sciret̃: q: igitur in oĩ genere est vnuz ꝯtrariũ: ⁊ substãtia est vnuz genus ⁊ q: impossibile est vt generatio fit ex principiјs infi/nitis: ⁊ est melius vt sint finita: vt dicit Empedocles ꝙ̃ infinita. põt eniz cõplere oĩa que affirmauit Anaxa/goras: cuz posuit generationẽ eẽ ex infinitis: ⁊ etiã q: cõtrarioꝝ sunt quedã priora aliјs ꝯtrariјs: ⁊ quedaz ꝯtraria que generãtur ex aliјs ꝯ̃riјs: vt dulce ⁊ amarꝫ: ⁊ albũ ⁊ nigruz: principia vero necesse est vt sint per/manentia eterna.

Apparet igitur. Manifestuz est igitur vniuersaliter ꝙ ne/cesse est ꝙ sint principia contraria: sed perscrutã/dum est primo vtrum sint duo vl' plura duobus. impoı'e eniz est vt sint vnũ pncipiũ; q: pncipia sunt ꝯtraria: ⁊ ꝯtraria sunt saltẽ. lıer 50

Rarꝫ ⁊ densuz sunt in corpib⁹ nãlibus. magnũ ⁊ pũuũ i nãlib⁹ ꝙ̃ i mathematicis sꝫ tũc oppono ꝑ cõ. 84. q̃rti phy. vbi hꝫ ꝙ rarꝫ ⁊ densuz contraria sunt i ꝙ̃titate ⁊ eã ꝯsequuntur. cũ igit̃ in mathematicis fit rõ ꝙ̃ti. g̃ ⁊c̃. Itẽ oppono ꝑ cõ. 72. ꝙ iaꝫ ibi dicit ꝙ subtilitas mathematice crescit in infinitũ. nõ ãt nãlr ⁊c̃.

a Cõtrarietas nõ salvat̃ i vno.

b Una contrarietas ẽ i oĩ genere. Idez infra tex. cõ. 55.

c Pricipia semꝑ oꝫ manere.

duolt impole ēt est vt sint infinita: qm̄ tunc ens erit non scibile: & vt prius diximus: & ēt in vnoquoqꝫ genere decem pdicamentorū est vna ꝯtrarietas: & ista est vnū genus eoꝝ: cuius principia sunt quesita: cum ista sit ista aliorꝫ generꝫ: vnde necesse ē vt ꝯtrarietas exñs in principijs non sit plus q̄ vna: & ē ꝯtrarietas exñs in ista & nedum vt sint infinita. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: & ista ē vnū genus: sed tacuit ꝯcl'on em: & cē: q ꝯtrarietas exñs in eadē ē vna & est pncipium aliorum entium. ¶ D.d. & qr impole est &c. dicit: & ēt si ꝯcesserimus dicētibus principia esse infinita: hoc esse pole: & q generatio possit fieri ex eisdem: tunc dicens hoc posset ꝯcedere q generatio pōt fieri ēt ex principijs finitis: & cū hec duo sint possibilia melius est vt sint ex finitis: vt dicit Empedocles: q̄ ex infinitis: vt dicit Anaxagoras: qm̄ dicēs pncipia finita esse/ pōt cōplere causas oīum apparentium sicut potest cōplere dicēs ea esse infinita: vt accidit Empedocli cum Anaxagora: & cum ꝯcesserimus q natura potest facere ex principijs finitis illud qd facit ex infinitis. melius est & rectius vt faciat hoc ex finitis: & si non tunc natura ageret ociose: & cum pōt saluare modica actiōe: ille aget actione artificiali: si aūt laborauerit actione maiori: ociose faciet & superflue: & ita est de natura sicut de arte. D.d. & etiā ꝯtrarioꝝ &c.i. & ēt non pōt aliqs dicere q oīa ꝯtraria sunt pncipia nedū vt sint infinita. ꝯtrarioꝝ enim quedam sunt priora quibusdam: quia quedā generantur ex quibusdam: vt sapores ex amaro & dulci: & colores ex albo & nigro: principia autem sunt illa ꝯtraria que non generātur ex alijs: neqꝫ transmutantur vt'r: principia enim debent esse pmanentia non transmutabilia: neqꝫ generabilia ex alijs.

Uide ꝯsile 8. phy. t. 9. 48. & 2. celi. tex. c. 35. Qui pōt sanare modica actiōe ille aget actione artificiali. si aūt laborauerit actione maiōi ociose faciet & superflue & ita est d nā sicut d arte ex q̄ ptꝫ q nihil est superfluū in nā nec i arte. Idē infra cō. 56. & prio ce. 32. Idem. 3. de anima. 45. Idē. 2. ph. 78. & 79.

¶ Q quidem igitur: neqꝫ vnū: neqꝫ infinita sunt: manifestum est ex his. Quoniam aūt finitoꝝ facere duo tātum: vel non facere duo tātum hꝫ q̄dam rōem: deficiet. n. vtiqꝫ aliqs qualr densitas raritatē facere aliqd apta nata sit: aut hic densitatem: sir aūt & alia quecūqꝫ ꝯtrarietas: non enim ꝯcordia discordiam ꝯducit: & facit aliquid ex ipsa: neqꝫ discordia ex illa: sed vtraqꝫ alterum quoddam tertium. Quidā aūt & plura recipiūt ex quibus parant eorum que sunt naturam.

¶ Declaratum est igitur ex istis sermonibus q principia non sunt vnum: neqꝫ infinita: & quia sunt finita erunt tunc in hoc sermōe dicēte: q sola duo nō agūt est locus dicendi. Homo enim ambigit & nescit quō densitas agit raritatem: aut raritas densitatem: & similiter in alijs contrarijs. Impole enim est vt amicitia ducat secum litem: & faciat ex ea aliquid: neqꝫ lis facit

ex amicitia:ſed omnes faciunt aliud tertiũ:videmus enim quoſdam qui acceperunt aliqua plura vno:⁊ poſuerunt ex eis natura entium.

¶ Declaratum. Cum declarauit ꝙ principia non ſunt infinita: incepit perſcrutari vtruȝ ſint plura duobus. ¶ Et dixit:⁊ quia ſunt finita ⁊c. idest ⁊ q: apparet ꝙ pncipia ſunt finita:⁊ ꝙ nõ ſunt pauciora duobus. ideo in ſermone dicente ꝙ duo non ſufficiunt in hoc ꝙ alterum patiatur a reliquo eſt locus rationis: contrarium enĩȝ non recipit ſuum contrariuȝ.ſ.non alteratur in eius formã:qm̃ calidum non recipit ex frigido calidum ſibi ſimile: frigus enim ſm ꝙ eſt frigus non recipit caliditatem neqȝ alterat in eam: ⁊ cum ſit impoſſe vt calidum faciat ex frigore calidum ſibi ſiſe: impoſſibile eſt vt ex eo faciat illud vl'r: ⁊ ſi'r ét dẽſitas nihil facit ex raritate: neqȝ amicitia ex lite ſm Empedoclem: ſed vnumquodqȝ ꝯtrariuȝ agit in tertium ⁊ ex tertio. Et cum declarauit ꝙ contraria non ſufficiunt in hoc ꝙ ſint pncipia:q: alter̃ nihil facit ex reliquo. dixit. videmus enim quoſdam ⁊c. i. ⁊ iõ videmus quoſdam ponere aliq̃ plura vno: ex qbus componit̃ natura vniuſcuiuſqȝ entis entiũ tranſmutabilium:⁊ ꝙ corpus demonſtratum eſt compoſituȝ ñ ſimplex. ⁊ dicit hoc: qm̃ ſi pncipia eſſent ꝯtraria tm̃: tunc generatũ eẽt ſimplex non compoſituȝ:⁊ dixit hoc: q: eſt ex mã ⁊ forma: alteratio igitur ꝯtrariorum inuicem coegit oẽs credere: ꝙ oĩa corpora ſunt cõpoſita non ſimplicia. ⁊ ꝙ in eis ſunt aliqua plura vno: ⁊ maxime prima corpora.ſ. quattuor elementa: iſta enim principia de quibus perſcrutantur ſunt cõmunia ſimplicibus ⁊ compoſitis corporibus.

¶ Adhuc autem amplius: ⁊ de hoc aliquis dubitabit niſi aliquis alteram ſuppoſuerit contrarijs naturam. Nullius enim videm⁹ eorum que ſunt ſubſtantiam contraria. Principium autem non de ſubiecto oportet dici aliquo: erit enim principium principij. Subiectum enim principium eſt ⁊ prius videtur eſſe predicato. Amplius non eſſe dicimus ſubſtantiam contrariam ſubſtantie: qualiter igitur ex non ſubſtantijs ſubſtantia vtiqȝ erit: aut quomodo prius non ſubſtantia ſubſtantia erit.

¶ Et cum hoc ét ambigit hõ in hoc ꝙ narrabo ſi non poſuerit ꝯtrariorum aliam naturam: nõ.n. videmus contraria eſſe ſubſtantiam alicuius rei: ⁊ principium non opȝ vt dicatur in ſubiecto aliquo: dȝ.n. eſſe principium principij: ſubiectũ.n. eſt aliqđ principiũ:⁊ exiſtimat̃ ꝙ ẽ pus pdicato de illo. Et ét non dicimus ꝙ

51

Cõtrariũ ñ recipit ſuũ ꝯtrarium. Idem infra ꝯ.54.⁊.57. Idem ſupra cõ.42. Idẽ 8. phy. cõ. 4. 12. met. cõ.53. ⁊ .5. phyſ.14. ⁊ p celi com. 106.

Alteratio ꝯtrariorum inuicem coegit oẽs credere ꝙ oĩa corpa ſunt compoſita. Idem infra com.83. ex hoc ſumit̃ ꝙ tranſmutatio fecit cognoſcere materiam. Idem p ce. 20. 7. meta. cõ.4. phy. 14. 8. met. cõ.12. ⁊c.

Subiectum pncipiũ eſt ⁊ prius vr̃ eſſe pdicato ⁊c.

ſubſtantia eſt contraria ſubſtantie: quomõ igitur po/
teſt eſſe ſubſtantia ex nõ ſubſtantia: ⁊ quõ poteſt eſſe
non ſubſtantia prior ſubſtantia.

52 ¶ Et cum. Quia ro coegit principia eſſe cõtraria: induxit ſcðʒ ſer
mone cõtradicentẽ illi: vt cõtradictio iſtoꝝ duoꝝ ſermonũ cogat
nos ad ponendũ aliqḋ tertiuʒ aliud a cõtrarijs: vt eſt ꝓpriũ ſermo
nibꝰ diſputatiuis dicentibus. ſ. qñ illud qḋ accipit ſimpl'r in vtroqꝫ
terminatur ſm partem veram: ⁊ iſte ſermo diſputatiuus eſt: ꝙ cõ/
traria nõ ſunt ſubſtantia alicuius. cõtraria enim dicuntur in ſub/
iecto: ſubſtãtia aũt nõ dicit in ſbto. ergo ↄtraria nõ ſunt ſubſtãtie:
ſʒ principia debẽt eſſe ſbe: qꝛ principiuʒ ſubſtãtie eſt ſba: ergo con/
traria nõ ſunt principia: ſʒ iſta ↄſecutio nõ eſt recta: cũ apparuerit
ꝙ prima ↄtraria ſunt priuatio ⁊ forma. ¶ Deinde induxit ſecundã
rõnem iſtius generis: ⁊ eſt ꝙ cõtraria nõ ſunt ſubſtãtie: cuʒ ſubſtã
tia nõ ſit cõtraria ſubſtãtie: ⁊ principia ſunt ſubſtãtie: qm̃ prin
cipia ſubſtantie ſunt ſubſtantie. ¶ Modus cõuenientie inter has
duas rõnes eſt: qm̃ cum poſuerimus ſubiectum principioꝝ qḋ eſt
ſubſtantia: ⁊ ꝙ alteruʒ cõtrarioꝝ eſt priuatio: ⁊ ꝙ hic eſt ſubiectũ
illius priuationis ⁊ forme diſſoluent oẽs queſtiones: ⁊ verificabit
ꝙ principia ſunt cõtraria: ⁊ ſimiliter etiã nihil prohibet vt ſubſtã/
tie ſint cõtrarie ſm formas nõ ↄtrarie ſm ſubiectũ. ⁊ ſic dicere ꝙ
ſubſtantia nõ eſt cõtraria ſubſtãtie eſt verum ſm ſubiectum: ⁊ ꝙ
ſubſtantia eſt contraria ſubſtantie ſm formã eſt veruʒ. ⁊ hoc adiu/
uat Alexãdruʒ cum dicit. ꝙ in ſubſtãtijs ſimplicibus põt eſſe con
trarietas nõ in cõpoſitis. ⁊ Alexander intelligit hoc qḋ Ariſt. dicit
in predicamentis: qui dicit: ꝙ proprium eſt ſubſtantie non habere
contrariũ de ſubſtantijs compoſitis: nõ de ſimplicibus. Ariſto. eniʒ
dicit in libro de gñatione: ꝙ corpora ſimplicia ſunt contraria.

Nõ coegit ꝑncipia eẽ ↄtraria. ſʒ oppoſitum habet ſupra t. c. 48.

Principiũ ſbe eſt ſba. Idẽ. 12. meta, cõ. 22.

Nihil prohibet vt ſbe ſint ↄtrarie ſm formas oppoſitũ. 5. phy. c. 10. ⁊ 8. met. c. 5.

Scðo ð gene. t. c. 22.

¶ Unde ⁊ ſi aliquis priorem verã putabit eſſe rõnem
⁊ hanc: neceſſariuʒ eſt ſi debet ſaluare vtraſqꝫ ſubeſſe
quoddam tertiuʒ queadmodũ dicit vnã quãdaʒ na/
turam dicentes eſſe: vt aquã ⁊ ignẽ aut mediũ hoꝝ.
¶ Et ideo qui credit ꝙ primus ſermo eſt verꝰ: ⁊ iſte
ſermo cõtinget ei neceſſario ſi voluerit ꝙ iſti duo ſer
mones cõcedant ponere tertiũ: ſicut dixerũt ponẽtes
totum vnius nature aque aut ignis aut medij horuʒ.

53 ¶ Et ꝓpter hoc neceſſe ẽ vt opinat ꝙ primus ſermo dicẽs: ꝙ prin
cipia ſunt cõtraria: eſt verus ſm partẽ. ⁊ ꝙ iſte ſermo dicẽs ꝙ ꝑn
cipia nõ ſunt cõtraria; eſt etiã verus ſm partẽ. ⁊ ꝙ iſti duo ſermo/
nes nõ ſunt falſi ſimpl'r ſi ponat hic tertiã materiã: ⁊ ẽ alteratio cõ
trariorum inuicẽ: qm̃ ponẽdo iſtam naturã poterit ſoluere dubita
tioneʒ accidentẽ ex iſtis duobus ſermonibus oppoſitis. ¶ Deinde
dicit: ſicut dixerũt ⁊c. i. ſicut dixerũt quidaʒ: ꝙ omnia entia facta
ſunt ex eadẽ natura: ⁊ ꝙ ſubſtãtie reruʒ diuerſaꝝ ſunt in rei verita
te iſta natura vna: ex quibus ſunt facte. Quidam igit opinant: ꝙ

ista natura cõis omnibus entibus est vnum elementum quattuor: quidã autẽ ipsam esse mediũ inter contraria eorum.

¶ Uidetur autẽ medium magis: ignis enim & terra & aer & aqua ↄtrarietatibus cõpleta sunt. Unde nõ irrationabiliter faciũt subiectũ alterum ab his. facientes. Aliorum aũt quidã aerem. aer enim minime hꝫ aliorũ differentias sensibiles: cõsequẽter autẽ aqua.

¶ Et existimatur ꝙ mediũ est dignius: ignis enim & terra & aqua & aer sunt mixta per ↄtrarietatẽ. Et ideo qui ponit subiectum aliud a cõtrarijs: nõ fecit non rectum. Et post illum in rectitudine est qui ponit ipsum aerem: aer enim est minimus aliorum in diuersitate sensibili: & sequitur aqua.

54 ¶ Dicit. Et appet ꝙ q ponũt subiectũ aliqδ mediũ inter aerem & ignem: & vniuersalr inter duo viciniantiũ dicunt rectius: qm̃ isto subiectum opꝫ vt non habeat aliquam cõtrarietatẽ in sua substantia: cum cõtrariũ nõ recipit suum cõtrarium: & aqua & ignis & aer & terra vtrũq; habet cõtrariũ in sua substantia: mediũ autẽ nullam habet cõtrarietatẽ in substantia sua: quare mediũ est ppinquius nature istius subiecti ꝙ quattuor elementa: & hoc intẽdebat cum dixit. & ideo qui ponit &c. ¶ Deinde di. & post illum &c. i. & qui ponit ipsum aerem rectius facit ꝙ qui ponit ipsum vnum aliorum: & post illum in rectitudine est qui ponit ipsum aquam. & dixit hic. nam qui ponit ipsum vnum mediorũ. i. aque & aeris: & rectius facit ꝙ qui ponit vnum extremorũ. Cõtrarietas enim minus est in medijs ꝙ in extremis: & qui ponit aerem/rectius facit ꝙ qui ponit aquam: qm̃ differentię sensibiles cõtrarię pauciores sunt in eo. & ideo dixit: & sequit qui ponit ipsum aquã: q: aqua etiã est mediũ sicut aer: sed aer excedit aquã in hoc: q: differentię aque sunt manifeste magis sensui: & differentię aeris sunt latentiores. ¶ Et intẽdit per diuersitatẽs sensibiles dĩas ↄtrarias sensibiles. & dixit. ꝙ qui ponit subiectum habens dĩas latẽtes ponit rectius: q: subiectum in rei veritate est mãifestius esse est in potentia.

¶ Sed omnes vnũ hoc cõtrarijs figurãt: vt densitate & raritate: & eo qδ maius & minus. hec aũt omnia sũt excellentia. videlꝫ & defectus sicut dictũ est prius. sed videtur antiqua esse hec opinio: ꝙ vnũ & superabundantia & defectus principia rerum sint: sed nõ eodem modo. Sꝫ antiqui duo quidem facere: vnum autem pati: posteriorum autem quidam contrarium: vnum quidem facere: duo autem pati dicunt magis.

Lrã argy. Aer. n. minime respectu ceterorũ dĩas sensibiles hꝫ. atq; hũc sequit aqua.

Aer mĩme hꝫ dĩias sẽsibiles. idẽ p de gñone t. c. 19. Idẽ 2. δ aĩa. 113. Deinde aq̃ ex q̃ ptꝫ ꝙ terra sit frigidior aq̃. sꝫ oppositũ vide. 2. δ generat. t. c. 23.

Contrarietas min⁹ ẽ i medijs ꝙ i extremis. Idẽ. 5. phy si. cõ. 52.

Subĩ i rei vitate ẽ mã cui⁹ eẽ est i potẽtia. cõ sire p ca. de sba orbis.

Uidet ãtiq̃ esse opio ꝙ vnũ & supabũdãtia & defect⁹ pricipia reruꝫ sunt.

¶ Sed oēs figurant istud vnū per cōtraria densitatē & raritatem: & magis & minus: & manifestū est ꝙ ista vniuersalr̄ sunt in additione & diminutiōe: vt diximꝰ prius: & fortasse est opinio antiqua. s. vt principia entium sunt vnū & additio & diminutio: sꝫ non eodem modo. Antiqui enim dicunt ꝙ illa duo agunt: & vnū patitur: alij autē qui post venerunt: dixerunt econtrario. s. ꝙ vnum agit & duo patiuntur tm̄.

¶ Cum narrauit ꝙ bene fecerunt antiqui in hoc ꝙ cum contrarijs posuerunt subiectū: incepit etiā narrare qualr̄ ponebant dispositionem cōtrarioꝝ ex hoc subiecto. ¶ Et dixit: sed oēs figurant &c. idest sed oēs cōueniūt in hoc ꝙ faciunt subiectum figurari per hec duo cōtraria. i. ꝙ ponūt subiectū materiā: & duo cōtraria formam sm̄ ꝙ vnusquisqꝫ opinabatur in cōtrarijs. qui enim opinabantur ꝙ densitas & raritas sunt prima contraria ponebant illa differentias subiecti: & similr̄ qui opinabant̄ ꝙ hec contraria sunt magis & minus ponebant hec duo drias istius subiecti. D. d. & manifestum est &c. i. ꝙ raritas & densitas & magis & minus oīa sunt sub additione & diminutione. ¶ D. d. & forte est opinio antiqua: & intendebat ꝙ nō est inuenta a Platone. oēs enim & Plato opinabant̄ ꝙ principia sunt vnum subiectū: & additio & diminutio: sed opinio eoꝝ in ordinatione istius vnius & cōtrarioꝝ non est eadē. antiqui enī dicebāt: ꝙ cōtraria sunt forma agens: & subiectū est materia patiens. posteriores vero & Plato dicebāt: ꝙ cōtraria sunt materia passiua. s. magnū & paruū: & ꝙ vnum est forma agens.

¶ Tria quidem igit̄ dicere elemēta esse & ex his: & ex hmōi alijs intēdentibus videbit̄ vtiqꝫ habere quandam rōnem sicut diximus. Plura autē tribus nō amplius est ad patiendū quidem enim sufficiēs est vnū: si autē quattuor existentibus due erunt contrarietates oportebit seorsum vtrisqꝫ esse alteram quādam materiam mediam. si autē ex inuicē poterit generare: ociosa vtiqꝫ altera cōtrarietatū erit. Simul autē & impossibile est plures esse ꝯtrarietates primas. substātia enī vnum quoddam genus est entis: quare in eo qđ prius & posterius sunt differunt abinuicem principia tm̄: sed nō genere: semꝑ enim in vno genere cōtrarietas vna est: oēs enim cōtrarietates reduci vident̄ ad vnam.

Sꝫ in vno gnere vna est ꝯtrarietas. Jdē sup. t. cō. 50. Jdeꝫ 10. meta. t. cōmē. 15.

¶ Dicere igitur elemēta esse tria est sm̄ rationē quoquo modo: quū consideratū fuerit hoc de istis rebus

proprie et similibus: vt diximus. Plura autem tribus non: in passione autem sufficit vnum: si igitur fuerint quattuor: ita quod contrarietates sint due et indiget vtraque contrarietas per se alia natura existente inter illa. Si igitur possibile est vt vnum contrariorum sufficiat: tunc reliquum erit superfluũ: et cum hoc impossibile est vt prima cõtraria sint plura. substãtia enim est vnũ genus: et principia differũt abinuicẽ secundum prius et posterius tamen: nõ secundum genus: in vno enim genere vna est contrarietas: et omnes cõtrarietates videntur reduci ad vnam.

56 ¶ Dicere igitur. Quoquo mõ: quia propositiones quibus vtitur in hoc sunt famose: et cum declarauit quod principia nõ sunt vnũ: et apparuit ex disputatione ea esse tria: incepit declarare quod non sunt plura tribus. Deinde perscrutabitur demonstratiõe: vtrũ sint duo aut tria. Deinde. d. plura autẽ tribus non. i. quia in passione que est secundum generationem sufficit vna cõtrarietas. patiens debet enim esse cõtrariũ ei a quo patitur: ergo duo contraria cum subiecto sufficiunt in transmutatione: quia patiens quodãmodo est contrarium: et quodãmodo simile: et est modus quo recipit actionẽ agentis: et hoc nõ est nisi ex subiecto. D. di. si igitur fuerint quattuor etc. i. si igitur contraria fuerint duplicia: tunc vtrũque par indiget subiecto: et tertia natura cõmuni: et hoc intendebat cum dixit: existente inter illa: quoniam subiectũ est medium inter contraria. ¶ Et ipse dixit quod subiectũ est in similitudine medij. est enim sile ei quoquo mõ: quia est in potẽtia vtrũque extremũ: sed tamen secundum quod ẽ vtrũque extremũ potẽtia pura. mediũ vero ẽ vtrũque extremũ nõ pura potẽtia: sed aliqua potẽtia. in medio enim est vtrũque extremũ in actu: sed tamen non in vltima perfectione. est igitur in potentia vtrũque extremũ quodã modo: et in actu alio modo. subiectum vero pura potentia est vtrũque extremũ. ¶ Deinde. d. si igitur alterũ cõtrariorum sufficit reliquum est superfluum. i. si posuerimus quod principia essent sex. et quattuor cõtraria: et duo subiecta: tunc si alterum par contrariorum cum suo subiecto sufficiunt in hoc quod ex eis generentur omnia: tunc reliquum par erit superfluum. et natura nihil agit superfluum. alterum autẽ par contrariorum sufficit in generatione omnium entium: quia dictum est quod prima principia debent esse cõmunia omnibus entibus. ¶ Et signum eius est hoc quod omnia entia alterantur in inuicem. ¶ Deinde induxit secundam rationẽ et dixit. et cum hoc impossibile est. i. et impossibile est vt prima contraria sint plura: quia prima contraria necesse est vt sint primi generis. s. substantie: et contraria in quolibet genere sunt vnum par. vnde necesse est vt prima cõtraria sint vnũ par. ¶ D. d. et principia differũt etc. potest intelligi quod prima principia contraria que sunt in vnoquoque genere decem predicamentorum non differunt abinuicem secundum genus: sed secundum quod quedam sunt priora quibusdam: et cause quorundã: et omnia sunt in vno genere: sed reducuntur ad prima contraria: que

Patiẽs quodãmõ ẽ cõtrariũ et quodãmõ sile.

Dĩia inter sim̃ et mediũ. sed vide oppositũ de sio p phys. cõ. 82.

In medio ẽ vtrũque extremũ in actu: sed nõ in vltima perfectiõe. Jõ. 5. phy. 6. 19. Et. 52 cõ. sed tamen oppono de elementis medijs in quibus extrema nullo mõ sunt in actu sicut patet ex scdo de gñatione. et ex quarto cel.

Ex hoc p3 ꝙ prioritas cãe ad cãtũ tollit vni/ uocationẽ. Hoc nomẽ pma ꝯtra/ ria existen/ tia in vno/ ꝗ3 gñe non dĩ equoce nec vniuo/ ce: s3 ꝑm pᵒ ⁊ posteriᵒ.

Pria expõ

Secũda.

sunt causa aliorum cõtrarioꝝ. U.g. qm̃ si prima contraria in vno/ quoq3 genere sunt opposita ꝑm esse ⁊ nõ eẽ sunt: tũc opposita in ſba ꝑm esse ⁊ nõ esse sunt cãe alioꝝ oppositoꝝ existẽtiũ in a'ijs p̃dica/ mẽtis: ⁊ illa dñt eẽ pria ꝯtraria. qm̃ ħ nomen pria ꝯtraria exñtia ĩ vnoq3 genere nõ dicit̃ equiuoce: neq3 vniuoce: sed ꝑm prius ⁊ po/ sterius: ⁊ est modoꝝ nominis ambigui. ℭ Et põt intelligi alio mõ ⁊ est ꝙ principia cõtraria que sunt in substãtia l3 sint plura: tñ non differũt a seinuicẽ: nisi ꝑm prius ⁊ posterius: nõ q2 sunt in generibᵒ diuersis. ⁊ talia cõtraria reducunt̃ ad vnã ꝯtrarietatẽ que est pos oĩbus. ℭ D. d. in vno enim genere ⁊c. forte intẽdit dare cãm ꝓpter quã quedã cõtraria plura que sunt in eodẽ genere sunt priora qui/ busdã ꝑm scdam expõnez. ℭ Et forte iste sermo est maior ꝓposi/ tio: quã intendebat declarare ꝙ necesse est vt cõtrarietas que est in primis principijs est vna: ⁊ syllogismᵒ sic componit̃. prima ꝓn/ cipia cõtraria sunt illa que sunt in genere substãtie: ⁊ prima ꝯtra/ rietas que est in vno genere est vna. ergo prima principia ꝯtraria sunt vnũ par ꝯtrarioꝝ: ⁊ ꝑm hoc erit iste sermo p̃posterus. ⁊ tũc sic d3 legi: ſba enim est vnũ genus: ⁊ in vno genere est vna ꝯtrarietas. principia enim nõ differũt abinuicẽ nisi ꝑm prius ⁊ posterius. ꝑm do aliam expõnem d3 legi vt in textu: sed d3 intelligi in eo maior ꝓposi tio dicẽs: ꝙ in vno genere est vna cõtrarietas. qm̃ per illam cõple bitur cõclusio. ℭ D. d. ⁊ oĩa cõtraria vident̃ reduci ⁊c. põt intelli/ gi ꝙ oĩa cõtraria que sunt in eodẽ genere: cũ reducunt̃ in vnã con/ trarietatẽ sunt in potentia ⁊ principia vnũ. ℭ Uel sic: ꝙ oĩa ꝯtra/ ria que sunt in eodẽ genere ꝑm vnũquodq3 genus p̃dicamẽtoꝝ cu3 reducuntur ad cõtraria que sunt in ſba oĩa erunt vnum in poten/ tia ⁊ ꝑm respectum.

ℭ Hic phs determinat veritatem de numero princi/ piorum naturalium. Cap. 3.

Scdm naz cõia pus ẽ dicere. ⁊ sic circa vnũ. qdq3 ppria speculari. Jõ. 3. phy. te. cõ. 2. Et vide ibi.

Quod quidem igit̃: neq3 vnũ sit elemẽtum: neq3 plura duobus vel tribus manifestum est. horũ aũt vtrũ sit verũ queadmodu3 di/ rimus dubitationẽ h3 multam. Sic igitur nos dicamus primũ de omni generatione aggredientes. Etenim ꝑm naturã cõmunia prius dice re: ⁊ sic circa vnũq3q3 propria speculari.

ℭ Manifestũ est igitur ꝙ elemẽtu3 nõ est vnum: ⁊ ꝙ elemẽta nõ sunt plura duobus aut tribus: vtru3 aũt sit verũ h3 maximã qõnem. ponamᵒ igitur sermonẽ no/ strum hoc mõ: incipiamᵒ ⁊ ꝯsideremᵒ de omni gene/ ratione: qm̃ tunc procedemᵒ cursu nãli: ⁊ prius dica/ mus vl'ia cõia: deinde cõsideremus post de proprijs existentibus in particularibus.

Intẽdit

57

¶ Intendit hic per elemētū principia que sunt in re. & dixit q̄ hȝ maximā q̄onem: lȝ iam apparuerit ex disputatione principia esse tria/q: necesse est ponere illud qd̄ recipit esse generatuȝ ipsum esse subiectū aut cōtrariū. Si igitur fuerit cōtrariū: cōtinget cōtrariū alterari in suum cōtrariū: ita q̄ non esse: alteret̄ in esse: & mutetur in illud: qd̄ est valde improbabile: & si posuerim⁹ q̄ subiectū est recipiens: & q̄ cōtrariū recepit: continget vt in s̄ba nō sit generatio oīno. subiectū eniȝ est aliquid demonstratū & substātia: & vlr contingit vt aliquid sit/ anteq̄ sit: qm̄ si nō sit nisi ex s̄ba que est subiectum: & ista substātia sit cōis oībus entibus: & ens nō generat̄ nisi ex ente: ergo ens est anteq̄ generet̄: & ista q̄stio coegit plures antiquos ad negādū generationē. ¶ Deinde. d. tunc eniȝ p̄cedim⁹ &c̄. & in via doctrine. & q. dicat: & intēdimus cōsiderare prius de rebus vniuersalib⁹ cōibus/ q: ista doctrina est nālis. est eniȝ doctrina cuius propositiōes accepte in ea sunt maxime & sine medijs: & cum hoc manifestiores & nō accidit in ea iteratio. ¶ Et intendit per cōmunē generationē: generationē que fit in substātia & in omnibus predicamētis: & de substātia generationē cōmunē quattuor corporibus. s. igni & aque & aeri & terre: & corporib⁹ cōpositis. & vlr generationē que est vnius ex vno. ista eniȝ generatio est quattuor elementorū & compositoꝝ. generatio autē que est vnius ex pluribus p̄scrutanda est in libro de generatiōe: & hoc intendebat quuȝ dixit. D. cōsiderabim⁹ post de p̄prijs. i. de p̄prijs exn̄tibus in generatione vniuscuiusq̄ generū generabiliū: & hoc est in omnib⁹ partibus istius scientie. De generatiōe autē corporuȝ simpliciū & cōpositorū loquitur in libro perigeneos. & in quarto metheoroꝝ. & de proprijs vnicuiq̄ cōposito loquit̄ in libro de mineris: & in libro de plantis. & in libro de animalibus. sed librū de mineris nō habem⁹ neq̄ de plantis nisi duos tractatus.

Cavillus quo antiqui gener. negaverunt

Doctrina q̄ incipit a rebus vlibus cōib⁹ ē nālis: tum q: p̄pōnes accepte sunt imediate. tū q: manifestiores. tū ēt q: nō accidit reiteratio. Idem Cōme. i p̄logo suo sup. p. p phys.

Libꝝ d̄ mineris non hēm⁹ neq̄ de plantis nisi duos tractatus.

¶ Dicimus eniȝ fieri ex alio aliud: & ex altero alteruȝ: aut simplicia dicentes: aut cōposita. Dico autē sic: hoc est eniȝ hoc fieri hominē musicū: est autē nō musicum aliqd̄ fieri musicuȝ: aut nō musicū hominē fieri hominem musicū. Simpliciter quidē igitur dico: q̄ fit hominē & nō musicū: & q̄ simpliciter fit musicū: compositum autē & qd̄ fit: & qd̄ factū est cum nō musicuȝ hominē dicim⁹ fieri: aut musicū: aut musicū hominē. horum aūt hoc quidē non solū dicitur hoc aliquid fieri: sed etiam ex hoc vt ex nō musico musicuȝ: hoc autem non dicitur in omnibus: vt ex homine factus sit musicus: sed homo factus sit musicus.

¶ Dicamus igitur q̄ cum dicimus aliquid generari ex aliquo alio: & q̄ vniuersaliter generabile generatur

q. fit .i. id cuj attribuitur fieri
q. factum est .i. id ad q terminatur fieri

ex alio: forte intendim⁹ ſimplicia ⁊ forte compoſita. ⁊ intelligo hoc qđ narrabo: homo fit muſicus: ⁊ nõ muſicus fit muſicus: ⁊ homo nõ muſicus fit homo muſicus: intelligo hoc cum dico generatuꝫ ſimplex hominem ⁊ nõ muſicuꝫ. Et intelligo cum dico generatuꝫ ſimplex muſicũ. Et intelligo ét ꝑ generatũ compoſitũ hominẽ nõ muſicuꝫ fieri hominẽ muſicũ. Sed alterum duoꝛuꝫ illoꝛum dicitur fieri ex hoc ⁊ fieri hoc. Dicimus eniꝫ ꝙ ex nõ muſico fit muſicus: aut nõ muſic⁹ fit muſicus. Reliquũ vero nõ in omni dicitur vtrũqꝫ. non enim dicimus ꝙ ex homine fit muſicus: ſed homo fit muſicus.

58 ¶ Et eſt manifeſtuꝫ: ꝙ aliquid generaꝛ ex aliquo aut ab aliquo: ⁊ intendim⁹ alterã duaruꝫ intentionũ: qm̃ aut intẽdimus per hanc propoſitionẽ rem ſimplicẽ aut cõpoſitaꝫ. V. grã. qm̃ quũ dicimus ꝙ hõ fit muſicus: intẽdim⁹ ꝙ muſicus fit ex ſimplici qđ eſt hõ qui eſt ſubiectũ muſici. ⁊ ſimilr̃ qđ dicimus ꝙ nõ muſic⁹ fit muſicus: intẽdimus ꝙ muſicus ét fit ex re ſimplici que eſt nõ muſicũ: que eſt priuatio muſici. ⁊ quũ dicimus ꝙ homo nõ muſicus fit muſicus: intẽdimus ꝙ muſicus fit ex duob⁹. ſ. ex homine ⁊ nõ muſico. ⁊ hoc intendebat quũ dixit. forte intẽdimus ⁊c. ¶ Et quũ dixit. homo ~~imu ſicus~~ fit muſicus: intendit generationẽ que attribuitur ſubiecto in quo eſt generatũ. ¶ Et quũ dixit. ⁊ imuſicus fit muſicus: intendit generationẽ que attribuiꝛ oppoſito: ſiue ſit cõtrariuꝫ ſiue ſit priuatio. ¶ Et quuꝫ dixit. ⁊ homo nõ muſicus fit muſicus. intendit generationẽ que attribuitur vtriqꝫ. ſ. ſubiecto ⁊ oppoſito. Deinde expoſuit hec tria. ⁊ dixit: ⁊ intelligo quuꝫ dico generatuꝫ ſimplex ⁊c. i. ⁊ intelligo quuꝫ dico ꝙ generatio generati attribuitur rei ſimplici ſubiectũ qđ eſt homo in hoc exemplo: ⁊ oppoſitũ qđ eſt nõ muſicũ. ⁊ intelligo per illud cuius generatio attribuiꝛ rei compoſite illud qđ attribuitur vtriqꝫ. ſ. oppoſito ⁊ ſubiecto: qđ eſt homo nõ muſicus. ⁊ vniuerſalr̃ dicit ꝙ generatio attribuiꝛ oppoſito ⁊ ſubiecto ⁊ ambobus: ⁊ per oppoſituꝫ intellige contrariuꝫ ⁊ priuationẽ: ⁊ hoc eſt cõmune ſiue generatio fit in ſubſtãtia aut in alijs p̃dicamentis.

Drĩa ſm voce inter priuationeꝫ ⁊ mãm. ¶ Et quũ notificauit ꝙ generatio attribuiꝛ his duob⁹ ſimplicib⁹: dedit drĩam inter illam ſm vocem ⁊ ſm rem. ⁊ dixit. ſed alterum duoꝛũ ⁊c. i. ſed oppoſitũ põt proferri duobus modis. diciꝛ eniꝫ ipm̃ fieri hoc. ⁊ ex ipſo fieri hoc. ⁊ hoc eſt ſm idioma coꝝ. ⁊ ideo dixit. dicimus eniꝫ ꝙ nõ ex muſico ⁊c. reliquũ vero. ſ. ſubiectũ nõ proferꝛ tur niſi vno modo: ſcꝫ ipſum fieri hoc: nõ ex ipſo fieri hoc: nõ enim dicimus ꝙ ex homine fit muſicus: ſed dicimus hominẽ fieri muſicum.

Documẽtũ ¶ Et notãdum eſt ꝙ hoc eſt ſm idioma eoꝛum: ⁊ quoddã accidit in hoc tempoꝛe. hec enim prepoſitio. ex. in arabico eſt cõmunis: quãdoqꝫ igitur notat oppoſitum. ⁊ quandoqꝫ ſubiectum. hec

autem prepoſitio.ab.notat cauſam agentē tanquam ſubiectum. oppoſitum vero in noſtro idiomate non dicitur fieri hoc:ſed tantum dicitur in ſubiecto.hec vero prepoſitio.poſt.in noſtro idiomate dicitur proprie de oppoſito ꝛ nō de ſubiecto: dicimus enim poſt non muſicum fit muſicum:ꝛ non dicimus ꝙ poſt hominem fit muſicus: ꝛ cum dedit differentiam ſm vocem dedit differentiam ſm rem ꝛc.

Eorum autem que fiunt ſicut ſimplicia:dicimus fieri aliquid quidē permanēs fit: aliud vero nō permanens:homo quidem enim permanet muſic⁹ factus homo: ꝛ eſt:ſed nō muſicum ꝛ īmuſicū:neq; ſimpliciter: neq; compoſitum permanet.

Et illa que dicimus ſm ꝙ ſunt ſimplicia generari: quedam generanť permanēdo:ꝛ quedam nō permanendo.homo enim permanēs homo fit muſicus: non muſicus vero non permanet: neq; ſimplex:neq; quādo componitur.

Et illa que dicuntur generari ꝛ fieri aliquid aliud ſm ꝙ ſunt ſimplicia:ꝛ ſunt illa duo que prediximus:differunt in hoc:quoniā alterum permanet quādo generatur aliud ex eo:alterum vero non permanet ſed deſtruitur:ꝛ non eſt pars generati:alterum vero permanet ꝛ eſt pars generati. Verbi gratia.muſicus qui generatur ex homine: ꝛ non ex muſico.homo enim permanet quādo fit muſicus: nō muſicus aūt nō permanet quum ſit oppoſitus muſico: ꝛ ſi oppoſitum accipiatur ſingulariter:aut oppoſitum cū ſubiecto ꝛc. 59 Dña ſm rē inter priuationē ꝛ materiam.

Determinatis igitur his ex omnib⁹ que fiunt: hoc eſt accipere(ſi aliquis intēderit ſicut dicimus)quoniā aliquid opꝫ ſemper ſubijci qḋ fit.Et hoc ſi numero ē vnum:ſed ſpecie nō vnum eſt.ſpecie enim dico ꝛ ratione idem:nō enim idem eſt homini ꝛ īmuſico eſſe: ꝛ hoc qdē pmanet:aliḋ vero nō pmanet: nō oppoſitū qdē pmanet:hō enim pmanet:muſicū aūt ꝛ īmuſicū nō pmanet:neq; ex ambobus cōpoſitum:vt īmuſicus hō.

Et cum determinauim⁹ iſta ex omni qḋ generatur poteſt homo accipere hoc ſi poſuerit ſuam conſiderationem ex hoc qḋ dico.ſ.quoniā ſemper indigetur aliquo qḋ fit ſubiectū illorum omniū:ꝛ eſt illud qḋ ē generabile:ꝛ iſtud licet ſit vnum numero:tamen ſm formam nō eſt vnum:ꝛ intēdo per formam rōnem.ratio

enim hoīs non est ratio non musici: sed illud permanet: ⁊ hoc nō. illud aūt qd̓ non habet oppositū permanet: hō enim permanet: non musicus vero non: neq̄ cōpositum ex eis: vt homo non musicus.

60 ¶ Et quū determinata sunt hec duo pncipia simplicia quib⁹ attribuit gn̄atio: pōt homo accipere hec duo esse necessaria in omni gn̄atione si cōsiderauerit ī hoc ex hoc qd̓ dico: apparet em̄ bene q̄ omne generatū semper indiget aliquo subiecto: ⁊ est illud qd̓ in rei veritate dicit̄ generari. s. in tempore in quo generat̄ in actu: generatū enim cōpletum fuit generatū: ⁊ non est in actu: generatio igitur ſm q̄ est motus necessario habet subiectū: ⁊ est illud qd̓ dr̄ generari in actu. ¶ Et hoc qd̓ dixit manifestū est in substātia ⁊ aliys. generatum enim est generatū per motū: quem habet apud generationē. Deinde dixit. ⁊ istud licet sit vnum ⁊c. i. ⁊ istud qd̓ est generatum in actu: licet sit vnū a numero. i. subiecto: tamen non est vnū ſm rōnē. i. ſm diffinitionē: apparet em̄ in eo duo: quoꝝ vnum est oppositū rei qd̓ est principiū generationis: ⁊ aliud recipiēs illā rem: ⁊ oppositū b equiuocat̄ in arabico cum eo qd̓ est finis generationis. rō em̄ hoīs qui fuit musicus non est rō non musici qui fit musicus: homo enim permanet musica generata in ipso: non musica vero non permanet: sed destruit̄ quādo musica generatur in subiecto: ⁊ vniuersal̄r illud qd̓ caret opposito ex istis duob⁹ permanet: vt homo si fit musicus. musica em̄ non est opposita homini: non musica vero existens in homine est opposita musice: vt nō esse ad esse: ⁊ ideo deficit quādo fit musica. ¶ Et hoc qd̓ dixit intelligendum est cōiter in oībus predicamētis: ⁊ in predicamēto substantie. in spermate em̄ qd̓ hō fit necesse est vt sit aliqd: ⁊ est illud per qd̓ dicit̄ sperma. rō enim hoīs qui fit est opposita rationi spermatis: ⁊ etiā vt in eo sit aliquid recipiēs formam hoīs: ⁊ est in rei veritate illud c qd̓ dr̄ gn̄ari. s. illd̓ in quo inuenit̄ iste motus. motus em̄ dꝫ eē in subiecto: sicut diximus: ⁊ impossibile est vt sit in illo: cuius partes successiue destruuntur per generationem partiū illius: ⁊ est illud qd̓ est oppositū gn̄ato: sed iste motus est in subiecto: ⁊ si nō eēt subiectū: non eēt hic aliquid deferens istū motum: nec aliquid qd̓ diceretur moueri: neq̄ aliquid qd̓ esset in potētia aliqd: ⁊ auferret̄ nā possibilitatis: sed hoc ignorant moderni ꝓpter cōsuetudinē.

¶ Sed ex aliquo fieri aliqd / ⁊ non hoc fieri aliqd: magis quidē dr̄ in nō pmanentib⁹. vt ex nō musico musicū fieri: ex hoīe aūt non: at vero ⁊ in pmanentib⁹ aliqū dr̄ sil̄r: ex ere enim statuam dicimus fieri: nō es statuā. hoc tn̄ ex opposito ⁊ non permanenti vtrolibet dr̄ ex hoc hoc: ⁊ hoc hoc. ⁊ nāq̄ ex imusico: ⁊ imusicus fit musicus. vnde ⁊ in cōposito sil̄r est: etenim ex imusico hoīe: ⁊ imusicus hō dr̄ fieri musicus.

a Ex ꝗ ptꝫ aliquid: eē idē ſm ſbm ⁊ plura ſm diffinitōēꝫ. Idē. 5. phy ſi. 2. 47. Et 2. de aīa cō. 147. ⁊ q̄ ibi. Idē etiā. 3. physi. 19. ⁊ 21. Idē. 3. de aīa. cō. p.

b Opp. apd̓ arabes eq̄uocat̄: qd̓ ꝑ tāto dixit: q̄ꝛ oppo. dr̄ tā de termino a q̄ q̄ȝ de termino ad quē: ex quo hn̄t oppositionē adinuicē ⁊c.

c Illd̓ qd̓ ī rei veritate dr̄ gn̄ari est illd̓ ī q̄ inuenit̄ iste motus. ex q̄ pꝫ mā̄ꝫ de gn̄ari. sꝫ opp. vide. 7. me. 2. 23. vbi dicit cōpositū ex mā̄ ⁊ forma eē de gn̄abile: nō mām̄ neq̄ formā nisi p accidens. vide idē. p met. cō. p.

¶Dicere vero aliqd gñari ex aliquo nõ ipſuȝ gñari: hoc dr̃ ꝓprie in reb⁹ que nõ ꝑmanent: vt cũ dicimus ꝙ muſicus fit ex nõ muſico: ex hoĩe aũt non: ⁊ rariſſime dr̃ de eodẽ mõ in rebus q̃ permanẽt: dicimus.n. ꝙ ex cupꝛo fit idolũ: ⁊ non dicimus ꝙ cupꝛũ fit idoluȝ. In oppoſito vo qd̓ nõ permanet vtimur ſermone vtroqȝ mõ: dicimus.n. ex hoc fieri hoc: ⁊ hoc fieri hoc. U.g. ex nõ muſico fieri muſicũ: ⁊ non muſicũ fieri muſicũ: ⁊ ſil'r dicimus in cõpoſito. U.g. ex hoĩe nõ muſico fieri muſicũ: ⁊ hoĩem nõ muſicũ fieri muſicũ.

¶Quũ dedit dr̃iam inter illa duo ex quib⁹ eſt generatio ſm vocez ⁊ ſm reȝ vult hic diſtinguere quõ vitate ſunt iſte ꝑpoſitiões apud 61
eos. ¶Et dixit. dicere vero ⁊c. ⁊ intendit per illud qd̓ nõ permanet oppoſitum ⁊ apparet ex ſermone eius qd̓ oppoſitum non dicitur fieri hoc: ſed ex ipſo fieri hoc. ſed ipſe dicet poſt. ⁊ iam dixi: ꝙ dicitur vtroqȝ modo. ſcilicet ex ipſo fieri hoc: ⁊ ipſum fieri hoc. videtur igitur ꝙ ex ipſo eius exemplo qd̓ dixit non ipſum fieri hoc: non ſit in rei veritate: ſed large: quoniam illud qd̓ in rei veritate dicit̃ apud eos fieri hoc: eſt ſubiectum. ¶Deinde dixit: ex homine vero non. i. ex ſubiecto vero non dicitur fieri hoc. Uerbi gratia ex homine fieri muſicum. Deinde dixit: ſed rariſſime ⁊c. ideſt ſed rariſſime ⁊ tranſumptiue dicimus has prepoſitiones ex ⁊ ab in rebus permanentibus. ſcilicet ſubiectis. dicimus enim ex cupꝛo fieri idolum: ſicut dicimus ꝙ cupꝛum fit idolum: ⁊ hoc eſt ꝓpꝛium idiomati eoꝝ. Deinde dixit in oppoſito vero ⁊c. i. in oppoſito vero vtimur vtraqȝ prepoſitione. dicimus enim ꝙ ex non muſico fit muſicuȝ: ⁊ non muſicus fit muſicus: ⁊ ſimiliter faciunt in cõpoſito ſicut dixit: ⁊ ſermo eius eſt manifeſtus per ſe.

Illd̓ qd̓ in rei veritate dr̃ fieri hoc apd̓ grecos eſt ſbȝ. Idẽ 7. me. c. 25.

¶Multipliciter aũt cũ dicatur fieri: ⁊ hoꝝ quedã non ſimpl'r fieri: ſed hoc aliquid fieri: ſimpl'r autem fieri: ſubſtantiarũ ſolum: ſm quid aũt alioꝝ: manifeſtuȝ ꝙ neceſſe eſt ſubijci aliquid qd̓ fit; eteniȝ quantũ: ⁊ quale: ⁊ ad alterum: ⁊ qñ: ⁊ vbi: fiunt in ſubiecto aliquo. ꝓpter id qd̓ ſola ſubſtãtia de nullo alio dr̃ ſubiecto: ſȝ oĩa alia de ſubſtãtia. ꝙ aũt ſubſtãtia ⁊ quecũqȝ alia ſimpl'r entia ex quodam ſubiecto fiãt: cõſideranti fiet vtiqȝ manifeſtũ: ſemper eniȝ eſt aliquid qd̓ ſubijcitur ex quo fit qd̓ fit: vt plãte ⁊ animalia ex ſemine.

Fieri ſimpl'r ẽ ſbaꝝ: ſȝ qd vo accidẽtiũ ⁊c.

¶Et qꝛ generatio dr̃ multis modis: ⁊ ſunt quedam q̃ nõ dicunt̃ fieri aut gñari ſimpl'r: ſȝ dr̃ hoc fieri hoc:

Sempꝰ ẽ aliqd qd̓ ſubijcit̃ ex q̃ fit qd̓ fit ⁊c.

aut generari: dicit aũt simplr fieri/aut gñari in substã
tijs tm̃: in alijs vero manifestũ est q̃ necessario indigẽt
aliquo subiecto qd̓ est generatũ. dicere enĩ generari:
aut fieri in quanto: aut in quali: ꝛ in relatiõe: ꝛ in qñ: ꝛ
in vbi non dr̃: nisi quando imaginati fuerimus aliqd̓
subiectũ: q: sola substãtia nõ dr̃ de alio subiecto oĩno
alia vero oĩa dicunt de suba: ꝛ appet p cõsiderationez
q̃ sube ꝛ oĩa entia simplr indigẽt in gñatiõe subo: est
eñ hic semp subiectũ ex quo fit gñatio generati. V.g.
qm̃ aĩalia ꝛ vegetabilia generant ex spmate ꝛ semine.

62 ¶ Idest: q: generatio dr̃ multipliciter: sunt enĩ quedã que non dicunt generari simplr: sed generari hoc aut fieri hoc: ꝛ sunt accidẽtia. generari aũt simplr ꝓprie est substantie: manifestũ est q̃ necessario indigetur aliquo qd̓ dicat generari. ¶ Deinde dedit causam in hoc: ꝛ dixit. dicere eñ generari ꝛc. i. ꝛ causa in hoc q̃ subiectuz apparet in istis rebus. s. accidẽtibus est: qm̃ quuz dicimus quãtuz aut quale: aut ad aliqd: aut vbi: aut qñ: nõ dicimus: nisi qñ imaginati fuerimus aliqd̓ sbm vniuscuiusq̧ eoꝝ: qm̃ ista dicũt de substãtijs: sba eñ sola non dr̃ de subiecto. ꝛ quũ posuit q̃ subiectũ trãsmutationis in alijs p̃dicamẽtis/preter sbam/est manifestũ per se: incepit declarare q̃ silr apparet in sba: ꝛ dixit: ꝛ apparet per consideratioñ ꝛc. i. ꝛ ex nã generationis apparet illi qui ꝯsiderauerit: q̃ sbe ꝛ oĩa gñabilia indigẽt in gñatiõe: in eo q̃ est gñatio aliquo subiecto: oĩa enĩ habẽt aliqd̓ subiectũ ex q̃ generant. V.g. in sba: ꝛ est sperma aĩalium: ꝛ semen vegetabilium. ꝛ dixit hoc: q: perfecte apparet q̃ in spermate est aliqd: cuius ꝓportio ad aĩal generatuz ex ipso est sicut ꝓportio sbe demonstrate ad albũ ꝛ nigrũ: ꝛ silr ad predicamẽta accidentis. ¶ Queadmodũ enim generatio albi fm q̃ est motus indiget principio opposito ei qd̓ generatur ex quo fit motus: ꝛ tertio subiecto motui. silr est in alijs generationibus: ꝛ silr partes oppositi successiue recedũt a subiecto/ꝛ fiunt in ipso partes generati: silr est ꝛ in substãtia: in spermate a eñ apud generationẽ hoĩs non cessant ptes spermatis recedere: ꝛ ptes fieri hoĩs: donec forma humana pficiat: ꝛ hoc si forma recipit ꝑtitionẽ: si aũt non: istud necessario accidit in accidẽtib' ꝓprijs forme generate. vnde necio generatio sequit alterationẽ. ¶ Et q: subiectũ esse necessariũ in sba apparet ẽt inductiõe incepit notificare hoc: ꝛ dixit.

Gñari simplr ꝓpe est sbe idem. 5. phy. t.c. 7. Et p̃ d̓ gña. t.c. 11.
a In spmate apd̓ gñatiõez hoĩs ñ cessãt ptes fieri hoĩs: ꝛ ptes spmatis recedere donec forma hũana pficiat. ꝛ hoc si forma recipit partitionẽ. idẽ. 6. phy. cõ. 59. ex q̃ pz gñatiõez sbalẽ eẽ successiuã. cui' tñ oppo. d. Cõ. 6. phy. cõ. 32.

¶ Fiunt aũt que fiunt simplr: alia quidem trãsfiguratione: vt statua: alia vero appositione: vt que augmentant: alia vero subtractione: vt ex lapide mercurius: compositione autem alia: vt domus: alteratione vero alia: vt que cõuertunt f3 naturã. Oĩa aũt que sic fiunt: manifestum/quoniã ex subiectis fiunt.

Ea q̃ fiunt: fiunt/aut Trãsfiguratione. Appõne. Sbtractõe Cõpõne. Alteratõe.

[illegible]

[illegible]

¶ Et illa que generant̄: quedā p trāſmutationē figu/ re: vt idolum ex cupro: ⁊ quedam per additionem: vt illa que augmentant̄: ⁊ quedā per diminutionē: vt ex lapide humus: ⁊ quedā per cōpoſitionem: vt domus: ⁊ quedam per alterationem: vt illa que mutantur ſm materiā. Manifeſtum eſt igitur ꝙ generatio ſm iſtos modos eſt ex ſubiectis.

¶ Et apparet per inductionē ꝙ generatio indiget neceſſario ſubiecto: non ſolūmodo in naturalibus: ſed ⁊ in artificialibus. gñatio em̄ aut eſt in qualitate: vt idolū ex cupro: aut in quātitate vt augmentum ⁊ diminutio: aut ſm cōpoſitionez: vt domus ex laterib⁹ ⁊ lapidibus: aut ſm trāſmutationē que eſt in ipſa ſba: ⁊ hoc intēdebat quū dixit: ⁊ quedā per alterationē: vt illa q̄ mutant̄ ſʒ mām. i. quoꝝ materia tranſmutat̄: ⁊ oīa iſta vident̄ eſſe in ſbo: ⁊ neceſſario eſt vt omne generatum ſit ex ſubiecto ⁊ in ſubiecto: ⁊ verificat hoc inductione. ¶ Et he due tranſmutationes. ſ. que eſt in accidentib⁹ rei: ⁊ que eſt in ſubſtantia couenitunt in hoc: quoniam ſunt alteratio eiuſdē rei de vna qualitate in aliā: ⁊ de vna diſpoſitione in aliā: ſed qꝛ viderunt ꝙ qñ res tranſmutat̄ in quibuſdam iſtis diſpōnibus: ſtatim nomen ⁊ diffinitio eius trāſmutabunt̄: ⁊ in quibuſdaʒ non, vocauerunt primū modum trāſmutationē in ſubſtantiā ⁊ alterationem ſubſtantialem: ⁊ vocauerunt iſtas diſpōnes ſbales. Secundam vero trāſmutationē in qua neqʒ nomē rei: nec eius diffinitio trāſmutatur: vocauerūt alterationē accidentalē. ſʒ cū cōſiderauerunt illud qđ defert vtrāqʒ trāſmutationē inuenerūt ipm idē numero: ⁊ eſt corpus demonſtratū. videmus. n. idē corpus in eodem loco trāſferri de carneitate in terreſtreitatē: ⁊ de terreſtreitate in vegetabilitatē: ⁊ mutabit̄ nomē eius ⁊ diffinitio: ⁊ videmus ēt ipm trāſferri de albedine ī nigredinē: ſʒ nō amittit nomē ⁊ diffinitionē ⁊ ex hoc ſcitur ꝙ corpus qđ eſt ſubiectū iſti trāſmutationi ꝑmanet in noīe ⁊ diffinitōe: ⁊ ꝙ eſt ei⁹ diſpō ſbalis qua ſit vnū numero. corpus aūt cuius nomē ⁊ diffinitio mutant̄ p trāſmutationē diſpōnū: nō eſt vnū per diſpōnez exiſtentē in ipſo dantē ei nomē ⁊ diffōnem ꝓpriā: vnde neceſſe eſt vt iſtud ſubiectū ſit vnū: qꝛ non hʒ formaʒ dantē nomē ⁊ diffōnē vnā. ¶ Et eſt neceſſe ēt vt tres dimēſiones q̄ vident̄ inſeparabiles ab ipſo ⁊ eedē numeroque dicunt̄ corpus: ſint accidentia ⁊ vnum: qꝛ ſubiectū eoꝝ nō hʒ nomen neqʒ diffinitionem vnā numero: non enim eſt ſubiectū habēs formā ſubſtātialem, qm̄ ſi eſſent de diſpōnibus ſbe non mutaretur nomē iſtius ſubiecti: neqʒ eius diffinitio per mutationem alicuius diſpōnis eius: ⁊ eſſet tota trāſmutatio in accidētibus: ⁊ quū ita ſit: eſt igit̄ vnuʒ ſubiectū numero non hñs diſpōnem ſubſtātialē: ſʒ habēs naturā recipiēdi iſtas diſpōnes ſubſtātiales. eſt igit̄ in potētia ens oēs diſpoſitiones ſubſtātiales ⁊ accidētales: ⁊ hec dr̄ prima mā ⁊ primū hyle. etiam manifeſtum eſt ꝙ iſta mā non denudat a corporeitate: qm̄ tūc haberet diſpōnem ſubſtantialē: ⁊ haberet nomē ⊄ diffōnē.

63

Digreſſio.

Trāſmutatio ſbalis fit eit amittere nomē ⁊ diffinitōez. nō aūt trāſmutatio accñtalis. idē. 1. de cō. ⁊ ſba orbis. Et. 1. de aīa. com. 8. Et. 7. phyſ. cōmen. 15.

Iſtō ſbm. ſ. mā pma eſt vnuʒ: qꝛ nō hʒ ſolaʒ dātē nomen ⁊ diffōnē vnā idē. 12. meta. cō. 14.

Idē p ca. 5. ſba orbis. ⁊ 7. me. t. c. 8.

Et ex hoc pz q qui ponit hanc mām esse corp⁹ / peccat: et silr qui ponit illud qđ defert dimensiones subiectum habens formaz in actu: vt existimat Auicēna. Et hoc quidez verificato: dicamus q generatio et corruptio aut est alteratio in substantia: aut cōgregatio et segregatio: et quomodocunqz fuerit/non erit nisi ex aliquo: et ideo antiqui conueniunt in hac ꝓpositione: et q: non intelligebāt nām istius subiecti: negauerunt quidam generationē et corruptionem: et qdam posuerunt oēm transmutatōem de genere alterationis: et quidam appropriauit generationem et corruptōem et cōgregatōem et segregatōem. Qđ aūt indiuiduum substantie. s. cōpositum ex mā et forma fit et transmutetur ꝑm totum de non esse in eē sine aliquo deferente transmutationem: impossibile est oīno: nisi n. esse indiuidui compositi mutaretur in esse indiuidui substantie cōpositi: et morari in hoc est superfluū. Et q: corpus celeste caret potentia ad aliquam dispōnem non potentia ad vbi: ideo istud sbm. caret tali potentia: et q: caret hoc subiecto: ideo caret forma que sustentatur per hoc sbm: et fuit necesse vt forma eius esset liberata ab hoc sbo: et vt non haberet ꝯtōnem per corpus celeste: sed corpus celeste constituitur per illam: vt scies alibi.

Cōtra Aui. — Idez p. de gen. p̄mo. — Cōtra tres leges. — Corp⁹ celeste caret potētia ad aliquā dispōnē nisi potētia ad vbi.

Quare ostensum ex dictis est: quoniam qđ fit semp compositum est: et est quidem aliquid qđ fit: est autez aliquid qđ hoc fit: et hoc dupliciter: aut enim subiectū aut oppositū. dico aūt oppositū qdē nō musicū. subiectum aūt hoiem: et infiguratōem et inordinatōez et informationem/ oppositum: es autem et lapidem et aurum dico subiectum.

Idē. 8. meta. cō. 12. et 12. meta. c. 10. et 2. ca. de sba orbis.

Declaratum est igitur ex dictis: q oē generatuz sp est compositum ex aliquo qđ generaꝝ: et ex aliquo qđ est generatum: et hoc duobus modis: aut subiectum: aut oppositum. et per oppositum intelligo non musicū. et per subiectum hominem: et similr etiaz non figura: et non idolum: et non ordo est oppositum: cuprum vero et lapis et aurum est subiectum.

Oē gn̄atuz ē cōpositum.

64 Intēdit p illud qđ generaꝝ/formam: et quū dixit: et hoc duobus modis. innuit illud qđ gn̄atur. dicimus. n. sbm fieri hoc: et silr oppositum ꝑm q p̄dixit. Sed gn̄atum in rei veritate est compositū ex forma et sbo: oppositum vero qđ est non esse/est de necessitate generatōis: qm̄ necesse est vt nō eē p̄cedat gn̄atum: et si nō: nō esset gn̄atū: sz nō esse recedit a forma et remanet sbm: et sic gn̄atum in rei veritate est cōpositū ex mā et forma. quū igr̄ dixit: q oē gn̄atum est sp et c. Deinde diuisit illud qđ dī generari in duo: in nō esse et in sbm: et nō esse recedit a gn̄ato qđ est forma. Forte igr̄ intēdit p gn̄atum: non illud qđ est cōpletum iam: sed illud qđ est in via gn̄ationis: in hoc

Gn̄atuz in rei veritate ē cōpositū ex sbo et forma. Idē. 7. m. c. 23. 26. 27. 31. 33. Idē. 8. m. t. c. 8. Et 12. m. c. 18.

enim tria exigunt: scilicet .s. et pars de non esse: et pars de forma: et sic generatum secundum hoc erit compositum ex tribus: quantum vero completum est compositum ex duobus tantum .s. subiecto et forma: et si istud subiectum nunquam est extra non esse: sed non esse/ quod semper est coniunctum cum forma est priuatio forme opposite illi forme. ¶ Aut sermo eius ex aliquo quod generatur ex eo erit de dispositione generati: non quia est compositum ex aliquo quod generatur: et ex aliquo quod est generatum: et est euidentius. ¶ D.o. et intelligo per subiectum .i. subiectum musice. Deinde dixit: cuprum do et lapis et aurum sunt subiectum .i. habentium figuram et idolum: et ordinem quibus sunt opposita: non figura et non idolum et non ordo que sunt in eis ante figuram et idolum et ordinem.

¶ Manifestum igitur quod siquidem sunt cause: et principia eorum que natura sunt: ex quibus primis sunt et fiunt non secundum accidens sed vnumquodque quidem dicitur secundum substantiam quod fit ex subiecto et forma. Componitur enim musicus homo ex homine et musico quodammodo: resolues enim rationes in rationes eorum.

Ex hoc textu habetur quod omne compositum resoluitur in sua componentia. Idem .3. me. co. 15. et .3. celi co. 15.

¶ Manifestum est igitur quod si cause et principia existentia naturaliter sunt illa ex quibus primo sunt: aut generantur non accidentaliter: sed secundum intentionem quam intendimus per vnumquodque eorum in sua substantia: tunc generatio cuiuslibet est ex subiecto et creatione. Dicere enim hominem musicum est compositum ex homine et musico quodammodo compositionis. potes enim resoluere vtrunque sermonem in suas diffinitiones.

¶ Quum declarauit quod principia sunt tria: forma et priuatio et subiectum: et quod hec tria exiguntur in generatione: incepit notificare que eorum sint per se: et que per accidens. ¶ Et dixit: manifestum est igitur quod si cause et principia existentia naturaliter sunt illa ex quibus primo fiunt illa quorum sunt principia: aut generantur si sint innata generari: et hoc non per accidens: sed per se: et est vt vnumquodque eorum habeat rem in substantia compositi: et hoc intendebat quum dixit: sed per intentionem etc. i. dest: sed sunt principia secundum intentionem quam intelligimus ex principiis que sunt pars substantie rei. ¶ Et quum induxit sermonem qui est quasi precedens induxit illum qui est quasi consequens: et est quod omne est ex subiecto et forma tantum: non ex priuatione: et tacuit de precedente illud per quod apparet consecutio consequentis: et est quod ex subiecto et forma fit generatio rei per se. ¶ Et sillogismus componitur sic: si principia naturalia sunt illa ex quibus generatur generabile per se et principaliter: et talis est dispositio forme et subiecti: necesse est vt omne generabile generetur ex forma et subiecto. ¶ Deinde dedit exemplum et dixit. dicere .n. hominem musicum etc. i. ex subiecto et forma et hoc quod dixit: de qualitate intelligendum est in substantia: sed induxit exemplum in qualitate: quia est notius. Deinde dixit: potes .n. etc. i. potes enim

dissoluere rōnem materie ⁊ forme: ⁊ distinguere eas ſm diffōnem: ls nō ineſſe: non.n. ſeparant a ſeinuicem in eſſe: licꝫ ſeparentur rōne.

¶ Manifeſtum igitur eſt ꝙ ſunt que fiūt ex his. Eſt aūt ſubiectum numero quidē vnum: ſpecie vero duo: hō quidē ⁊ aur: ⁊ oīno materia numerabilis. hoc.n. aliqd magis: ⁊ non ſm accidēs ex ipſo fit qḋ fit: priuatio aūt ⁊ contrarietates p accñs: vnū aūt ſpēs vt ordinatio: aut muſica: aut alioꝝ aliquod ſit predicantium.

¶ Declaratuꝫ eſt igitur ꝙ generatio cuiuſlibet quod generaṫ eſt ex iſtis duobus: ſed ſubiectuꝫ in numero vero eſt vnū: in forma aūt duo. hō.n. ⁊ aur: ⁊ vlr mā eſt numerabilis: ⁊ poteſt numerari q: ē dignior vt ſit demonſtrata: ⁊ quod generatur ex ea: non generatur per accidens. priuatio autē ⁊ contrarietas eſt per accidens: forma vero eſt aliud: vt ordo ⁊ muſica: aut alia eorum que predicantur hoc modo.

66 ¶ Quum declarauit ꝙ omne gnābile generaṫ per ſe ex ſubiecto ⁊ forma: incepit ēt declarare quomō accidit ſubiecto priuatio: ⁊ daṫ dīiam inter illa quam ignorauit Plato: quare non diſtinxit inter materiā ⁊ ꝑuatiōeꝫ. ¶ Et dixit. eſt ex iſtis duobus ſm rōem duo: lꝫ ſit vnum ſubiectum: eſt enīꝫ ens ⁊ priuatio. Deinde dixit. homo enim ⁊ aur ⁊c. i. ⁊ ꝑma mā eſt aliud a ꝑuatōe: q: ita ſe hꝫ ad res ſicut homo ad muſicam: ⁊ auruꝫ ad ānulum: ⁊ homo ⁊ aurum: ⁊ vlr mā ſm ꝙ eſt mā numeratur in entibus: qḋ non eſt in priuatione: licet mā non ſit aliqd in actu ſm ꝙ eſt mā: tñ dignior eſt vt ſit aliqḋ demonſtratum ꝙ̄ priuatio. i. tñ ꝓpinquior eſt dici eſſe in actu: ꝙ̄ priuatio. ¶ Et dixit hoc: q: prima materia multum admiſceṫ cum priuatione. ¶ Deinde induxit ſcḋam dīiam: ⁊ dixit. ⁊ qḋ generaṫ ex ea ⁊c. i. ⁊ ꝑuatio ēt differt a materia qm̄ generatum eſt ex materia per ſe: quum ſit pars eius. ex priuatōe aūt eſt aliquid per accidens quum non remanet: ita ꝙ ſit pars generati: ⁊ intelligendum ē hic per accidens ⁊ neceſſarium. ¶ Illud enim qḋ eſt ꝑ accñs aliud eſt neceſſarium: aliud rariſſimum: q: eſt neceſſarium generatōi: q: neceſſario ꝓcedit generatum: ſed quum attribuiṫ ſubſtantie generate inuenietur ꝑncipium per accñs: ſed vlr non ſeparaṫ a materia: ſꝫ quñcūqꝫ materia admiſcetur cum aliqua forma tm̄ admiſcebiṫ cū ꝑuatōe forme oppoſite illi: ⁊ ipſa ēt non hꝫ in ſe formā ꝓpriam: neqꝫ ꝑuatōem ꝓpriam: nam ſi haberet formam ꝓpriam nō reciperet oēm formam: ⁊ ſimilr ſi haberet priuationem ꝓpriam.

¶ Unde eſt quidem ſicut duo dicenda ſunt eſſe principia: eſt autem ſicut tria: ⁊ eſt quideꝫ ſicut contraria: vt ſi aliquis dicat muſicum ⁊ imuſicum: aut calidūꝫ ⁊

Plato nō diſtixit inter māꝫ ⁊ ꝑuationem.

Mā nūerat̄ī entib' lꝫ ñ ſit aliqd ī actu: ꝫ ꝙ ē mā. qō quō intelligēdū ſit vide. 4. phy. 59. c.

Per accñs neceſſariū. Rariſſimū.

Mā nō hꝫ formaꝫ ꝓpriaꝫ neqꝫ ꝑuatonem ꝓpꝫ. Idē ſupra c. 63. Idē v

fri3idum: aut ɔſonans ⁊ inconſonans: eſt autem ſicut non. ab alterutris enim contraria pati impoſſibile ē. Soluitur autem ꝓpterea ꝙ aliud eſt ſubiectum: hoc enim non eſt ɔtrarium: quare neq3 plura contrario: u3 ſunt principia quodā modo: ſed duo vt eſt dicere numero neq3 iterum penitus duo: pp id qđ alterum eſt eſſe ipſis: ſed tria. alteꝝ enim eſt homini ⁊ nō muſico eſſe: ⁊ in figurato ⁊ eri.

ſra.c.69. Idē.3. ce. c.67. Ide3 7.met.ɔ.8. Idē p ca.6 iba oꝛđ. Id iſra i hoc ꝑ phy.c.79. Id.4. phi. 59.

¶ Et ideo poteſt quis dicere principia eſſe duo: ⁊ poteſt dicere eſſe tria: ⁊ poteſt dicere ea eſſe cōtraria. V. g. muſicum ⁊ non muſicum: aut calidu3 ⁊ frigidū: aut compoſitum ⁊ non compoſitum: ⁊ pōt dicere ꝙ nō ē ita. nam impoſſibile eſt ɔ̄rioꝝ vnu3 pati a reliquo: S3 iſta queſtio diſſoluit: q2 ſubiectum eſt aliud. hoc enim non eſt ɔtrarium: ergo principia non ſunt plura numero ɔtrarioꝝ quodā modo: ſed quaſi in numero ſunt duo: ſed tñ non ſunt duo oībus modis: accidet enim eſſe eoꝝ aliud ſed tria: dicere enim in homīe ipſum eſſe non muſicum eſt aliud ab ipſo eſſe hoīe3: ⁊ dicere in cupꝛo ipſum eſſe ſine figura tali: eſt aliud ab ipſo eſſe cupꝛum.

¶ Quū declauit ꝙ ꝑncipia p ſe ſunt duo: mā. ſ. ⁊ foꝛma: ⁊ ꝙ ñ ꝑuatio dicat ꝑncipiū eſt p accñs: dicit ꝙ ex hoc nō diſſoluent ɔ̄ōnes ꝑdicte. ¶ Et dixit. ⁊ iō pōt qs dicere ꝑncipia eſſe duo. ſ. quum intēderit illa que ſunt ꝑncipia per ſe: ⁊ pōt dicere illa eſſe tria: quū non fecerit diſtōnem inter illa q̄ ſunt p ſe ⁊ per accñs: ⁊ pt dicere illa eē ɔtraria. i. quū ſolūmō ɔſiderauit inductōem p qua3 ſupra ꝓbauit ꝑncipia eſſe ɔtraria: aut ſm ꝙ ꝑncipia ⁊ ɔtraria ɔueniunt in illis trib⁹ ꝓprijs ꝑdcis. ſ. qm̄ nō ſunt ex inuicē: neq3 ex alijs: ⁊ ꝙ oīa ſunt ex eis. ¶ D. d. ⁊ pōt dicere ꝙ ñ ē ita. i. pt dicere ꝙ ꝑncipia ñ ſolūmō ſunt ɔtraria: ɔtraria. n. nō patiunt abinuicē: ⁊ patiēs. n. d3 eſſe ſīle ⁊ nō ɔtrariū. ¶ D. d. ſed iſta qō ⁊c. i. ſed hoc non ꝓhibet ut ꝑncipia ſint ɔtraria: ⁊ non notificat ꝙ ꝑuatio nō ē ꝑncipiū niſi p accñs: ſ3 addit tertium qđ nō eſt ɔtrariu3: ⁊ ē ſubiectū. D. d. g̃ ꝑncipia ⁊c. i. g̃ ſm ꝙ diximus ꝑus: principia non ſunt plura numero cōtrarioꝝ que ſunt duo: quū ꝑncipia accipiant per ſe: ⁊ hoc intēdebat quū dixit: q̄dā mō. D. d. ſ3 q̄ſi i nūero ſunt duo ⁊c. i. ſunt duo p ſe: ⁊ ñ duo quū accipient ſ3 ꝙ ſunt ꝑncipia ſimplr̄ ñ diſtiguēdo illa q̄ ſunt p ſe: ab illꝭ q̄ ſunt p accñs: accidit. n. ꝑncipijs q̄ ſunt p ſe aliud: ⁊ ē ꝑuatio: ⁊ ſic erūt tria. quū ꝑuatio fit ō necītate gñatiōis. D. d. ſ3 ſūt tria. i. ſ3 ſ3 hūc modū ſūt tria. dicere. n. i hoīe ip3 eē ñ muſicū: qđ ē 67

priuatio musice: est aliud a subiecto qđ est hō: ⁊ hō: ⁊ non musicus sunt alia a musico. Sunt igit̄ tria: forma ⁊ subiectū ⁊ priuatio.

¶ Quot quidem igitur principia circa generationem physicorū: ⁊ quomodo tot sunt: dictum est: ⁊ ostēsum est: qm̄ oportet subijci aliquid contrarijs: ⁊ contraria duo esse: sȝ quodāmō alio: nō necessariū est: sufficiēs eniȝ erit alterū ꝯrioꝝ facere abſ̄ntia ⁊ pn̄tia mutatiōeȝ.

¶ Iam igit̄ diximus quot sunt principia rerū generabilium: ⁊ vnde sunt tot: ⁊ est declaratū ꝙ cōtraria debēt habere subiectū: ⁊ ꝙ ꝯtraria sunt duo: alio v̄o modo nō est necesse: sufficit enim alterum cōtrarioruȝ in hoc ꝙ agat trāsmutationē ipso presente ⁊ absente.

68 ¶ Quum demōstrauit numerū principioꝝ: incepit facere summaȝ de illis que declarauit. ¶ Et dixit: iaȝ igit̄ diximus. i. declaratū est: igitur quot sunt principia reruȝ naturaliū quū numerāt̄ per se: aut quū numerant̄ per se ⁊ per accidēs: ⁊ causa ꝓpter quā sunt tali numero: ⁊ quū hoc declaratū est ꝙ necesse est vt in generatiōe in substantia sit aliqđ subiectuȝ: ⁊ est prima materia: sicut est dispositio in generationibꝰ alioꝝ predicamentoꝝ. ¶ Deinde di. ⁊ ꝙ contraria sunt duo. i. quū non distinguat̄ illud qđ est per se ab illo qđ est ꝑ accidēs. quū aūt accipiunt̄ ſm ꝙ sunt ꝑ se. sufficiunt in hoc subiectum ⁊ forma: ⁊ hoc intēdebat quū dixit. alio v̄o mō nō est necesse. ¶ Et dixit hoc: q2 sufficit in generatione esse forme ⁊ in corruptiōe nō esse eius: ⁊ hoc intēdebat quū dixit: sufficit alterū. idest forma.

¶ Tractatus Tertiꝰ in quo dissoluit dubitationes antiquoꝝ per ea que determinata sunt de principijs.

¶ De dubitatiōe ⁊ errore in quē antiqui inciderūt ex ignorantia materie: ⁊ eius dissolutiōe. Cap. j.

Subiecta aūt natura scibilis ē ſm analogiā. sicut eniȝ ad statuā es: aut ad lectuluȝ lignū: aut alioruȝ aliquod habentiū formā in materia: ⁊ informe se hȝ priusq̄ȝ accipiat formā. sic ipsa se ad substātiaȝ habet: ⁊ hoc aliquid ⁊ qđ ē. Unuȝ quidē igitur principiū est non sic vnum existēs: neqȝ sic vnū sicut hoc aliqđ: vnū aūt ſm ꝙ est rō: amplius aūt ꝯriuȝ huic priuatio est.

¶ Natura aut̄ subiecta cognoscit̄ per cōparationē: sicut est cōparatio cupri ad idolum: aut ligni ad scānū: ꝛ sicut cōparat̄ ad aliud habentiū creationē mā eius ꝛ priuatio illius creatiōis anteq̄ creat̄: ita est cōparatio isti⁹ nature ad istā substantiā: aut cōgregatā ex vtroq̄ aut formā demōstratā: sꝫ dispō eius apud ens vniuersaliter. Ista igit̄ natura est vnū principiū: ꝛ nō est vna neq̄ vnum vt demonstratū: ꝛ est aliud principiū qd̄ est ratio: ꝛ contrarium isti ꝛ est priuatio.

69 Et ista natura que est subiecta substātie non pōt intelligi per se: quū nō sit aliquid in actu habēs quiditatē: sed intelligit̄ ꝓm cōparationē ꝓpter latentiā sue substātie. ꝛ ideo quū voluerimus dare substantiā eius dicim⁹ ipsam esse illud cuius ꝓportio ad substantiā esse est sicut ꝓportio cupri ad idolū: aut ligni ad scānū. D. d. ꝛ sicut cōparatur. i. ꝛ vl'r sicut cōparatur ad aliud habens creationē ꝛ formā materia eius ꝛ priuatio creationis eius ita ista natura cōparat̄ ad substantiā. i. ꝓm q̄ est subiecta substantie ꝛ recipiēs illā. Deinde di. aut ꝯgregatā ex vtroq̄. hic exposuit substantiā cui cōparat̄ ista natura. substantia enim dicit̄ de cōgregato ex hac mā ꝛ forma: ꝛ dicit̄ de forma etiā: ꝛ dicit q̄ ista natura dr̄ in respectu substātie: aut substantie aggregate ex vtroq̄. s. indiuidui demōstrati aut forme: ꝛ est illud p qd̄ substantia est demōstrata in actu. Deinde di. ista igit̄ nā est vnū principiū ꝛc. i. ꝛ ista nā que est prima mā est vnū principiū cōe oībus entibus trāsmutabilib⁹ que alterant̄ in inuicē: sꝫ nō est vna in se: ita q̄ sit substantia simplex existēs actu. neq̄ ita q̄ sit aliqd̄ cōpositū ex materia ꝛ forma. nam si haberet formā ꝓpriam nullā aliā reciperet ipsa permanēte: sed statim corrumperet̄ q̄ cito alia forma generaret̄: ꝛ etiā quicquid recipit aliquid nō recipit ipsum ꝓm q̄ est in actu: sed ꝓm q̄ est in potentia. si igitur prima materia innata est recipere oēs formas: necesse est vt sit in potētia oēs forme: ꝛ vt nō habeat in sua sbā formā ꝓpriā qua ē mā: ꝛ etiā si eēt aliqd̄ existēs in actu. i. hñs formā: tunc gñatio in sbā esset alteratio: ꝛ forme essent accñtia. Deide di. ꝛ est aliud principiū. i. ꝛ entia hñt aliud principiū a subiecto: ꝛ est forma: sꝫ primū ꝓncipiū in hoc genere nō potuit sciri in hac sciētia sicut primū subiectū. Deinde di. etiam contrarium isti. i. forme.

Mā nō pōt itelligi p se sꝫ ꝓꝫ ꝯpōnē Idē p ca. d sba or. ꝛ. 7. met. t. c. 35. 4. phys. 16. 2. physi. 26.

Quicqd recipit aliqd nō recipit illud ꝓm q̄ ē in actu. sed ꝓm q̄ ē i potētia. cōsile 3. d aia. c. 4 Idē. 2. d aia 67. ꝛ. 104. c. Idē prio cap. de sba or. idce. 67.

¶ Hec aut̄ quō duo ꝛ quō plura dictū est. Primū qdē igit̄ dictū est q̄ principia cōtraria sunt: posteri⁹ aut̄ q̄ necesse ē: ꝛ aliud quoddā subijci ꝛ eē tria. Ex his aut̄ nunc manifestū estque differētia cōtrarioꝝ: ꝛ quomō se habent ad inuicē principia: ꝛ quid subiectū. vtrum autē substātia sīt aut subm nōdū manifestū est: sꝫ q̄ ꝓncipia tria: ꝛ quō: ꝛ quis modus eoꝝ dictum est.

Primū ꝓncipiū in hoc gñe nō potuit sciri hac scia sicut pmū sbm. sꝫ vide oppositū ifra cōmē. 83. ꝛ. 8. physi. cō.

¶ Et iam diximus prius: quō ista sunt duo: τ quō plura. Diximus enim primo ꝙ ꝑncipia sunt cōtraria tm̄. Et diximus post ꝙ necesse est vt sit hic aliqđ aliđ ſbm: τ iam appuit ex dictis nūc dr̄ia inter ꝯ̄tria: τ quō se habēt principia adinuicē: τ qđ est subiectū: vtrū vero forma sit substātia: τ subiectū nōdū est declaratū. Sȝ declaratū est ꝙ ꝑncipia sunt tria: τ quomō sunt tria: τ declaratus est modus sup quē fundanť quis modus sit.

70 ¶ Et iam diximus prius. i. quū cōsideraťs p se. s. mā τ forma. D. d. τ quō plura. i. quū cōsideraťs ſm necessitatē gňationis tm̄: τ non distinguat illud qđ est per se / ab illo qđ est per accidēs. apparet enim ꝙ ſmᵉ hoc hec sunt tria: forma τ ſbm τ priuatio. D. d. diximus enim τc. i. τ innuit ſmonē in quo pbauit ꝙ ꝑncipia sunt cōtraria. τ ideo dixit. diximᵘˢ enim ꝙ ꝑncipia tm̄ sunt cōtraria. D. d. τ diximᵘˢ post: τ innuit sermonem. in quo declarauit post: ꝙ est necesse vt cum contrarijs sit aliqđ ſbm nō in ꝑdicamētis accidētium tm̄: sȝ in ꝑdicamēto substātie. D. d. τ apparuit ex dictis dr̄ia inter cōtraria. i. qm̄ forma a est principiū p se. τ priuatio est principium per accidens. Deinde di. τ quō se habentᵘˢ τc. i. qm̄ subiectū sustētat formā ſm ꝙ forma b nō pōt esse sine subiecto. forma autē sustētat ſbm ſm ꝙ ē cōplementū eius: τ ſm ꝙ subiectū nō pōt denudari a forma. D. d. τ qđ est subiectū. i. τ modus c essentie eius est ꝯ̄ nō est demōstratū in actu: sed est quasi mediū inter nō esse simplr̄: τ eē in actu. ¶ Et accidit substātie eius vt sit in potētia oēs forme: nō ꝙ potentia eiᵘˢ est in ſba ita ꝙ sit ps diffōnis. qm̄ d si potētia esset i ſba eiᵘˢ: tūc eē eius destrueret ablatione potētie τ pntia forme in actu. s. forme ad quā habebat potētiā vt reciperet: τ vl̄r si potētia esset in ſba eius: tūc ſba eius corrūperet apud gňonē: τ eēt in ꝑdicamēto ad aliqđ nō in ꝑdicamēto ſbe. ¶ Ex his igiť pȝ ꝙ illud ſbm est ſba nō potētia: neqȝ ꝑuatio: ps e enim ſbe est ſba: τ forte hoc intēdebat quū dixit: τ qđ est ſbm: τ iō dixit post: vtrū vero τc. ¶ Et forte innuit oīa q̄ diximus: τ est melius. ¶ Et intēdebat quū dixit. vtrū vō forma. i. vtrū vero forma est magis ſba q̄ ſbm: aut ſbm magis q̄ forma: nōdum declaratum est: sed in scđo declarabiť. ¶ Et forte intendit ꝙ ħ nō est declarādum in hac scīa τ est melius. D. d. sȝ est declaratum ꝙ ꝑncipia sunt tria τc. i. τ est declaratū q̄t sunt ꝑncipia. τ quō sūt. s. qm̄ duo eoꝝ sunt ſbe τ tertiū ꝑuatio. τ declaratᵘˢ est modus ſm quē vnūqđqȝ eoꝝ est necessariū in eē gňati: qm̄ sup hoc sunt fundata.

¶ Quot q̄dē igiť τ q̄ sunt ꝑncipia ex his ꝯ̄sidereť: ꝙ aūt singulr̄ sic soluiť τ antiquoꝝ defectᵘˢ: dicamᵘˢ post hec querētes enim ſm phiam primi veritatē τ nām rerū diuerterūt: vt in viā quādā aliā abscedētes ob infirmitatē: τ dicūt neqȝ fieri eoꝝ q̄ sunt nullū: neqȝ corrūpi pp id qđ necessariū est fieri qđ fit: aut ex eo qđ est: aut ex

a Forma ē ꝑncipiū p se. τ ꝑuatio ē ꝑncipiū p accidēs. idē. 8. 64. τ. 67.

b Nota quō mā ē cā forme τ forma māe. vid cōtrā. 2. phy. c. 30. 3. phy si. 65. τ. 2. de aīa. cō. 4.

c mōus eēntie māe ē ꝙ nō ē i actu: sȝ ē q̄si mediū iter nō eē simplr̄ τ eē in actu. Idē. 12. meta. 11. τ. 14. cō. Idē. 5. phys. c. 7. τ ibi.

d Pōa nō ē d ſba māe oppositū ꝑ ca. 3 ſba or.

e Pars ſbe ē ſba. idē. 2 d aīa. cō. 2.

eo qḋ nõ eſt. ex his aũt vtriſq; impoſſe eſt eſſe: neq; .n. qḋ eſt fieri cõtingit. eſt enĩ iaz: neq; ex eo qḋ nõ eſt nihil vtiq; fieri: ſubijci enim aliud op3.

¶ Ex his igit̃ cõſideraẽ ⁊ ſcit̃ quot ſunt principia ⁊ q̃ ſunt. Et declarãdu3 eſt poſt ꝙ hoc ſolũmodo diſſoluetur etiã qõ quã antiqui querebãt. Antiqſſimi enim in phia quũ fuerãt pſcrutati de veritate ⁊ natura entium reflexi ſunt ab ea: ⁊ quaſi expulſi ad aliã viã pp paucitatẽ exercitij: ⁊ dixerũt ꝙ nullũ entiũ recipit generationẽ ⁊ corruptionẽ: nã qcqd generat̃ neceſſe eſt vt generet̃: aut ex ente: aut ex nõ ente. ſ3 impoſſe eſt aliquid generari ex aliquo iſtoꝝ: ens enim nõ generatur: qm̃ iam eſt: ⁊ ex non ente nihil generatur: indiget̃ eni3 in generatione alio qḋ ſit ſubiectum.

¶ Quũ declarauit quot ſunt principia: ⁊ que eorũ ſunt per ſe: ⁊ q̃ per accidẽs: ⁊ que actu ⁊ que potẽtia. incepit declarare ꝙ ex iſtis rebus diſſoluet̃ queſtio quã querebãt antiqui naturaliu3: ita ꝙ coegit eos negare principia: ⁊ generationẽ ⁊ trãſmutationẽ ⁊ multitudinẽ. ¶ Et dixit. ex iſtis igitur ⁊c. i. ex iſtis igit̃ que dixim⁹. põt quis ſcire numerũ ⁊ naturã eoꝝ. D. d. ⁊ declarãdu3 eſt poſt. i. qꝛ ſermo demõſtratiuus inatus eſt ſoluere oẽs qõnes accidentes in re: ⁊ hoc ſignificat ẽt ꝙ ipſe inuenit hanc cãm. ſ. primã materiã ⁊ iſtum numerũ principioꝝ: ⁊ intẽdebat p antiqͦs Parmenidẽ ⁊ Meliſſu3 D. icepit dicere quõ accĩt antiqͦs iſta qõ: ⁊ q̃ opiniões acciderũt eis pp hoc: ⁊ dixit. antiqſſimi. n. ⁊c. i. ãtiqſſimi. n. quũ intẽdebãt pſcrutari de entib⁹: ⁊ accĩt eis iſta qõ: ⁊ nõ potuerũt ſoluere eã pp paucitatẽ exercitij in dialectica: reuerſi ſunt a via pſcrutationis nalis: ⁊ declinãtes ad res extrĩſecas dicẽtes nihil gñari ⁊ corrũpi: qm̃ generatio aut eſt ex ente aut ex nõ ente: ſ3 nõ eſt ex ente: neq3 ex non ente. g̃ gñatio nõ eſt. ¶ D. in deſtructiõe vtriuſq3 ɔdiuidẽtiũ vtũt̃ duob⁹ ſillis in ſcda figura. p primũ enĩ declarãt ꝙ ĩpoſſe ẽ vt gñatio ſit ex ente ſic: gñatũ eſt illud qḋ nõ eſt dũ gñat̃: ens aũt eſt illud qḋ eſt. g̃ ens nõ generat̃. ¶ In hoc aũt p qḋ declarãt ꝙ nõ ens non generat̃. vtunt̃ etiã duob⁹ ꝓpõnibus: quaꝝ vna eſt ꝙ qcquid gñat̃ ẽ aliqd dum generat̃: ⁊ nõ ens nõ eſt aliqd: ergo qcquid eſt nõ ens nõ generat̃: ⁊ hoc intẽdebat quũ dixit: ⁊ ex non ente ⁊c. i. illud qḋ dicit̃ gñari dum generat̃. generatũ enim cõpletũ dicit̃ generatũ: qꝛ ante generabat̃. ¶ Et iõ qui ponit aliqd gñari ex non ente dicit aliqd habere diſpõnẽ quã nũq̃ habebat neq3 ſimplr̃ neq3 in ſbto: qm̃ qñ nõ ens eſt generatũ: ⁊ eſt in actu: h3 hanc diſpõnẽ: ⁊ anteq̃ generaret̃ nõ habuit illam. qui igitur dicit ꝙ generatum eſt ex non ente: contingeret ei concedere alterũ duoꝝ: aut ꝙ eſt hic tranſmutatum ſiue tranſmutatione: aut ꝙ trãſmutatio eſt in priuatione: ⁊ to/

Sermo demõſtratiu⁹ inat⁹ eſt ſoluere oẽs qõnes accidẽtes in re. 71

Cõtra tres leges.

Ad p^m̃ [illegible] catholici [illegible] ex nichilo [illegible]

tum hoc est impossibile: sed moderni recipiunt tale impossibile propter hoc quod assueti sunt a pueritia audire ipsum: consuetudo enim est altera natura.

Cōsuetudo e altera nā

¶ Et sic ꝯsequēter ꝯtingens augmētantes nō eē multa dicunt: sed tm̄ qd̄ est: illi ergo taliũ accipiebāt opinionem pp ea que dicta sunt.

¶ Et quū viderunt quid sequit hanc positionē ꝛ copulat cū illa: dixerūt q res nō sunt plures: sꝫ solū ens: illi eniꝫ opinati sunt hāc opinionē ex hoc qd̄ diximꝰ.

72 ¶ Et quū ꝯsiderauerūt quid sequit ex hoc qd̄ dicunt q generatio ꝛ corruptio nō sunt: cōtingit apud eos vt oīa sint vnū: qm̄ cum nō fuerit illic generatio nec corruptio: nō erit mā neqꝫ forma: ꝛ quũ nō fuerit forma neqꝫ mā: qbus res trāsmutent: oīa erunt vnū simplex. iste igitur sermo coegit eos opinari cōtra illud qd̄ apparet.

Nota qualiter antiqui dixerūt oīa vnū esse.

¶ Et ideo dixit Parmenides: si ens generatur hꝫ principium: sed non generatur: ergo nō habet principiū: sed iste sermo est vanus: vt declaratum est.

¶ Nos aūt quidē dicimꝰ ex eo qd̄ est: aut ex eo qd̄ nō est fieri: aut qd̄ est: aut qd̄ nō est aliqd facere aut pati: aut qd̄libet hoc fieri: vno quidē mō nihil differunt: vt medicum aliquid facere aut pati: aut ex medico aliquid esse aut fieri.

¶ Nos autē vtemur in sermone alio modo a primo. dicere eniꝫ q generatio est ex ente: aut ex nō ente: aut q non ens aut ens agit aliquid aut patit: vt q hoc fit aliqd ex quolibet non hꝫ drīam. nō eniꝫ est drīa inter hoc qd̄ dicimus q medicus agit aliquid aut patit: aut dicamus q non medicus est aliquid: aut fit aliquid quodcunqꝫ simpliciter.

73 ¶ Quum induxit oōnem antiquoꝝ: incepit dissoluere eam. ¶ Et dixit. nos aūt ꝛc. i. ꝛ locus deceptiōis istoꝝ hominū est: qꝛ vtūtur eo qd̄ dī multiplr: vno mō: ꝛ sic mixtū est eis veꝝ cū falso: nos aūt debemus distinguere ꝓpōnes eoꝝ ꝛ demonstrare modū ſm quem verificant ꝛ ſm quē nō verificant. ¶ D. incepit declarare hoc: ꝛ dixit. ꝛ incepit ab hoc notificando q nō est drīa inter hoc q aliqs dicat: q generatio est ex ente ꝛ nō ente: ꝛ inter hoc qd̄ dicat q nō ens aut ens agant aliqd aut patiant. ¶ Et dixit hoc: qm̄ quū dicimus q generatio est ex ente aut nō ente: intēdimus q generatuꝫ fit ex passione nō entis: aut entis: aut actione eoꝝ: ꝛ hoc manifestum est. ¶ D. induxit exemplū qd̄ declarat hoc in generatione. ꝛ dixit. nō eniꝫ est drīa. i. ꝛ quēadmodū nō est drīa inter hoc q aliquis dicat: q medicꝰ agit aliqd aut patit. ꝛ qui dicit q a medico inuenit

inuenitur aut generatur aliquid: ſimiliter nõ eſt dĩa inter hoc ꝙ aliqs dicat: ꝙ ex nõ ente generatur aliquid: aut ens fit aliquid: aut dicat ꝙ ex nõ ente generatur aliqd: aut nõ ens fit aliqd. ¶ Et quũ decla rauit dĩam inter iſta / incepit declarare ſm quot modos dicitur ali/ qd agere hoc: aut pati aut generari ex hoc.

¶ Quare qm̃ hoc dupliciter dicitur manifeſtũ: qm̃ ex eo qđ eſt: aut ex eo qđ non eſt: aut facere / aut pati. Edificat qdem igitur medicus nõ ſm ꝙ medicus: ſed ſm ꝙ edi ficator: et albus fit nõ inquãtum medicus: ſed inquãtum niger: medicatur aũt et nõ medicus fit inquãtum eſt me/ dicus. Quoniã maxime ꝓprie dicim⁹ medicum aliqd facere aut pati: aut fieri ex medico: ſi ſm ꝙ medicus hoc patiatur aut faciat: manifeſtum ꝙ ex eo qđ nõ eſt ali/ quid fieri: et hoc ſignificat inquãtum nõ eſt: qđ illi qdem non ꝑcipiẽtes deliquerũt: et ꝓp hanc ignorãtiam intãtũ ignorauerunt ꝙ nihil opinati ſunt fieri: neqꝫ eẽ alior: ſed auferebant omnẽ generationem.

Medicus edificat nõ inq̃tum me dic⁹: ſʒ inq̃tum edifi/ cator.

¶ Et quũ hoc dicitur dupliciter: aut multipliciter: manifeſtũ eſt ꝙ ita eſt in hoc ꝙ diximꝰ ex ente: aut ens agit aut pa/ titur. Medicus igitur edificat nõ ſm ꝙ eſt medicꝰ: ſʒ ſm ꝙ eſt edificator: et medicus fit albus nõ ſm ꝙ me dicus: ſed ſm ꝙ niger: medicinare autẽ et nõ medici/ nare eſt ſm ꝙ eſt medicus: et qꝛ nõ dicimus proprie et principaliter medicũ agere aut pati: aut aliqd generari a medico: niſi qñ illud quod agit aut recipit / fuerit ſʒ ꝙ eſt medicus. manifeſtũ eſt ꝙ quũ dicimꝰ ꝙ genera/ tio eſt ex nõ ente: intẽdimus hoc etiã. ſ. ſm ꝙ eſt non ens: et qꝛ illi nõ diſtinxerunt hoc / errauerũt: et qꝛ igno/ rauerunt hoc / peccauerunt: adeo ꝙ exiſtimauerunt ꝙ nihil generatur: et ꝙ nihil fit omnino: ſed negauerunt generationem omnino.

¶ Et quũ hoc dicitur ⁊c̃. i. dicere ꝙ a medico fit aliquid: aut ꝙ me/ dicus agit: aut patitur aliqd: qm̃ quũ dicere ꝙ ex medico fit aliquid 74
aut medicus agit aliqd: aut patitur. fuerit ſicut dicere ꝙ ex nõ ente fit aliquid: aut ꝙ non ens patitur. et ſicut ẽt dicere ꝙ ex non ente generatur aliquid. aut ꝙ nõ ens patitur. manifeſtũ eſt ꝙ ſm numerum modor ſʒ quos dicitur ꝙ medicus agit aut patitur: aut fit ex eo aliqd dicitur ꝙ nõ ens agit hoc aut patitur: aut fit ex eo hoc. ¶ D. incepit nu merare modos ſm quos dr̃ ꝙ medicus agit hoc aut patitur: et no

tificare ꝙ sunt duo modi: vnus per se: ꝛ alius per accidēs: ꝛ dixit. medicus igitur edificat ꝛc̄.i.ꝛ eidem attribuunt plures actōes aut passiones: quedaȝ per se: quedaȝ per accidēs. V. gratia. qm̄ medico attribuit actio edificādi: ꝛ dr̄ ꝙ medic⁹ edificat: aut ꝙ ex medico fit edificatio: ꝛ hoc est p accn̄s: nō.n. edificat ſm ꝙ est medic⁹: sed ſm ꝙ accidit ei ꝙ fuerit edificator. ꝛ silr attribuit ei pati ab albedine: sed nō ſm ꝙ est medic⁹: sed ſm ꝙ accidit medico ꝙ fuerit niger. ¶ D.d. mediciare aūt ꝛc̄.i. medicinare aūt: ꝛ nō medicinare est ei p se: ꝛ ſm ꝙ est medicus. dicere igit medicum curare aut a medico fieri curationē est aliō a dicere medicū edificare: aut albefieri: aut a medico fieri edificationeȝ/aut albedinem. ¶ Deinde. d. manifestuȝ est ꝛc̄.i.ꝛ quum passio ꝛ actio nō attribuitur rei per se: nisi ſm ꝙ est cui attribuitur non ſm ꝙ accidit ei aliud: ꝛ intentio est predicatio que est per se: manifestum est ꝙ dicere ꝙ nō ens: fit ens: ꝛ ꝙ ex non ente fit ens: intelligēduȝ est ꝙ nō ens ſm ꝙ est nō ens fit ens: qđ est impoſſe. ꝙ aūt nō ens fit ens nō ſm ꝙ est nō ens: sed ſm ꝙ est aliqđ ens: non est impoſſe. illi igit antiq nō distinxerūt inter illud qđ est p se: ꝛ illud qđ est p accn̄s. illud.n. qđ est p accn̄s est possibile vno mō: ꝛ illud qđ est p se: est impoſſe. iō existimauerunt ꝙ illud qđ est p accn̄s est impoſſe: ꝛ sic destruxerūt gnātiones oīno. vn̄ dixerūt ꝙ totū ens sensibile est vnū. ¶ Et declaratū est ꝙ ꝑuatio est principiū gnātionis p accn̄s: ꝛ ꝙ est necessariū in gnātione s. ſm ꝙ accidit subiecto ex quo est gnātio: ergo necesse est vt gnātio fit ex nō ente p accidēs: ꝛ est impossibile per se.

Priuatio ē ꝑncipiū generatōis p accn̄s ꝛ est neciuȝ ī generatiōe. iō. s. cō. 64. 65 66. ꝛ. 67.

¶ Nos aūt ꝛ ipsi dicimus fieri quidē nihil simpliciter ex eo qđ non est: sed tn̄ fieri ex eo qđ non est vt ſm accidens, ex priuatione eniȝ qđ est quidē p se non ens: non ex eo qđ est fit. mirabile autē vr̄ ꝛ impossibile sic fieri aliquid ex eo qđ non est.

¶ Et nos ēt dicim⁹ ꝙ nihil fit oīno ex nō ente simplr: sed dicim⁹ ꝙ aliqd gnātur ex non ente. V.g. p accn̄s: gnātur.n. aliquod ex priuatiōe: ꝛ est aliqđ nō ens p se absq; eo qđ fit in eo: ꝛ hoc tenet pro improbabili: ꝛ existimat eē impossibile aliquid gnāri ex nō ente.

75 ¶ Et nos cōuenimus cuȝ his in hoc ꝙ nihil omnino fit ex simplici priuatiōe: qm̄ si ita esset: tunc ens inueniret per se ex priuatione: ꝛ sic priuatio posset alterari: sed dicim⁹ aliquid generari ex nō ente per accidens. i. ex subiecto cui accidit ꝙ in eo fuerit priuatio rei ex qua generat: ꝛ si hoc nō esset. s. si priuatio forme nō ꝓcederet in subiecto nō generaret ex eo. D.d. generat eniȝ aliquid ex priuatōe ꝛc̄. i. necesse est eniȝ aliqd esse ex priuatione: quū impossibile est vt generatū inueniat p se absq; eo ꝙ ꝑuatio eius sit in subiecto ex quo generat per se. D.d. ꝛ est nō ens per se. i. ꝛ priuatio est nō ens per se ꝛ mā est non ens per accidēs. D.d. absq; eo ꝙ sit ens. i. pars gnāti. ¶ Et quū declarauit ꝙ priuatio necessaria est in generatiōe dixit.

Priuatio ē n̄ ens p se: mā aūt ē n̄ ēs p accn̄s idē. J. c. 79.

⁊ hoc tenetur pro improbabili.i.generationẽ fieri ex priuatione. ⁊ hoc nõ est possibile fieri:sed necessariuȝ tñ per accidens. Deinde incepit ẽt declarare ꝙ similiter accidit in hoc ꝙ gñãtio attribuit̃ enti.s.qm̃ est necessariũ per accidens:⁊ impossibile per se.

¶ Siłr aũt ex eo qd ẽ:neqȝ qd est fieri nisi ꝑm accñs: sic aũt ⁊ hoc fieri eodẽ mõ:vt si ex aiali aial vtiqȝ fiat:⁊ ex quodã aiali quoddã aial:vt si canis ex equo fiat:fiet quidẽ.n.vtiqȝ nõ soluȝ ex quodam aiali canis: sȝ ẽt ex aiali:sȝ nõ inqȝtuȝ est aial:est.n.iam hoc.Si aũt aliqd dȝ fieri aial non ꝑm accidẽs nõ ex animali erit.

¶ Et ꝑm hunc moduȝ non generat̃ etiaȝ ens ex ente nisi per accidẽs: hoc eniȝ etiã erit ꝑm illum eundem moduȝ.V.gratia.quoniã gñãtur animal ex animali:⁊ ex aliquo aiali animal.si igitur canis gñatur ex equo: tunc gñãtio canis est ab aliquo aiali:⁊ ab aiali simpl'r sed gñãtio eius ex eo nõ est ꝑm ꝙ est aial quũ hȝ rõnẽ aialis.Qd igitur inatum est fieri aial nõ per accidẽs: necesse est vt gñãtio eius sit ex non animali.

¶ Hoc est eniȝ ẽt sit illo eodeȝ mõ.i.quo gñãtuȝ sit ex nõ ente.s.per accñs.impo'e.n.est vt gñãtuȝ sit ens aut nõ ens anteꝙ̃ gñãtur nisi per accidens.¶ Deinde.d.V.grã.⁊c.i.V.grã.si aliqs dicat ꝙ nõ videmus aial gñãri ex aiali sibi simili:⁊ aliqd aial ex aiali diuerso in spẽ.V.grã.canẽ ex equo:⁊ ꝙ pp hoc possibile est vt aial generet̃ ex animali adhuc aũt dicemus ꝙ si canis generet̃ ex equo per se cõtinget vt aial generet̃ ex aiali simpl'r:sed generatio aialis ex aiali:⁊ entis ex ente non põt esse simpl'r.generabile eniȝ transmutat̃ ad illud qd nõ hȝ ⁊ animalitas est ĩ generato.si igitur aial gñãret̃ ꝑm ꝙ est animal:⁊ aial ex animali ꝑm ꝙ est aial:cõtingeret aliqd trãsmutari in spẽm eius qd hȝ in actu:qd est impossibile.⁊ ideo necesse est vt oẽ qd ĩnatuȝ est fieri aial per se transferat̃ ex nõ animali.ergo si generatio esset possibilis animalis simpliciter:tunc eẽt in esse vt ex nõ animali simpliciter generaret̃: sed qꝛ generatio est animalis demõstrati: cõtinget vt sit ex nõ aiali demonstrato per accñs:⁊ ex animali demõstrato per accidens.¶ Et cã eius qd est per accñs hec est:qm̃ prima mã non põt denudari a forma:quẽadmoduȝ cã eius qd est per accidẽs in gñãtionẽ a priuatione est ꝙ illud quod generandum est dȝ esse priuatum.

Impo'e est aliqd transmutari ad spẽm ei⁹ qd hȝ in actu. cõsi'r.2.de aia.cõ.67. Et.3.d aia. cõ.4.

¶ Et si aliquid fit qd est: non ex eo qd est: neqȝ ex eo quod nõ est:quod.n.est ex eo quod nõ ẽ:dictum ẽ nobis quid significet:qm̃ inquãtuȝ nõ est:amplius autẽ esse oẽ aut non eẽ non remouetur.

¶ Si igr̃ aliqd fuerit ens nõ ẽ ex nõ ente:neqȝ ex ente

Iā.n.diximus qd intēdimus quū dicim⁹ ex nō ente: & nō auferemus per hoc totū ens: neq₃ totū non ens.

77 ¶ Si igit aliquid generat: nō generat ex ente simplr neq₃ ex non ente simplr: vt existimauerūt antiqui: iā.n. declarauimus qd intēdimus quū dicimus aliqd gñari ex nō ente & ex ente: & q₃ quodā mō generat ex nō ente: & alio modo ex ente. ¶ Et quū dicim⁹ aliqd generari ex nō ente: nō intēdimus negationē totius entis: quū dicimus aliqd gñari ex ente: nō intēdimus affirmationē toti⁹ entis: & hoc intēdebat quū dixit: & nō negamus p hoc.i. q₃ quū dicimus aliquid gñari ex nō ente: nō intēdimus negationē oium modo₄ essendi: qm hoc impossibile est: neq₃ quū dicimus aliqd generari ex ente affirmamus omnes modos essendi.

¶ Unus quidem igit modus hic est: alius aūt quando cōtingit eadē dicere fm potentiā & actū: hoc autē determinatū est in alijs per certitudinē magis. Quare qd vere diximus defectus soluunt: ppter quos coacti remouēt predicto₄ quedā: ppter hoc em intantū desttiterūt priores a via in generationē & corruptionē: & oino mutationē: hec em vtiq₃ visa natura oēm soluit hanc ipsorum ignorantiam.

¶ Iste igit est vnus modus eo₄ qb⁹ vtimur: & ē ali⁹: qm pot̄e est dicere ista eē in potētia: & pot̄e est dicere in actu: & iā determinauimus hoc pfecti⁹ in alio loco. Iam igit habemus illud qd pmisimus de dissolutiōe qōnū: quib⁹ antiq coacti sunt ad negandū qdā dicta: qm hac cā declinauerūt antiqui hac declinatione a via ducēte ad gñationē & corruptionē: & vlr trāsmutationē. Si enim cōsiderassent hāc ipsā naturā: tūc recessisset omne qd ignorauerūt in hac intētione.

78 ¶ Idest: iste igit est vnus modorū quib⁹ dissoluit ista qō. ¶ Deinde induxit scdm modū: & dixit. & est ali⁹ &c.i. & ista qō predicta dissoluit: qm dicere ens esse aliquid: aut ex eo fieri aliqd dr duob⁹ modis: quo₄ vnus est de ente in actu: & ali⁹ de ente in potētia. ens igit generari ex ente in actu est falsum & īpossibile. sequit enim ex eo vt generatū sit anteq₃ generet. ens aūt generari ex ente in potētia est necessariū. ens em in potētia nō est puatio pura: ex q sequit vt ens sit ex nō ente: neq₃ actio pura: ex quo sequit vt generatū sit anteq₃ generet & h sunt extrema cōtradictorie ex quibus sequit questio. ¶ Antiqui enim ignorauerūt q₃ inter nō eē purū & eē purū est medium aut aliqua natura. Deinde dixit. iam igit habemus illud qd pmisimus &c.i. questio igit que coegit plures naturales nō cōcede

Inter non eē purū & eē purū ē aliq nā media.
Idē.12.me teta..c.1

re quedá illoꝝ que sequunt generationé iam dissoluta est: oés esse cócedút sbm ꝛ nó cócedút nó esse: qꝛ apud eos ens non generat ex nó ente: ꝛ etiá expulsi sunt a nã gñationis ꝑpter hoc adeo ꝙ posuerút generationé eé ꝯgregatióez aut segregationé aut exitú a mixto. B. d. ꝛ hac causa ꝛc. i. antiqui vero ꝑpter hác góné negauerunt generationé oíno. posteriores vo nãles ꝑpter hác etiá negauerút quedá sequétia generationé: sꝫ etiá negauerút verá generationé: ꝛ sic quod. modo cócedent illá. B. d. ꝛ si inspicerét hác naturá ꝛc. dicit: ꝛ si nãles cóprehendissent essentiá isti⁹ nature. i. materie: tűc auferret omne qd ignorauerút in generatióe. ¶ Et hoc significat ipm inuenire hác causam ꝛ scire eam principaliter. Arist. inuenit ꝛ sciuit principalr nãm mãe prime.

¶ De dubitatione ꝛ errore in quem antiqui inciderunt ex ignorátia ꝑuatióis: ꝛ eius dissolutione siue exclusione. Cap. ij.

Angétes qdé igit ꝛ alteri quidá sunt ipsaꝫ: sꝫ nó sufficiéter. Primű quidá em̃ ꝯfitent simplr fieri aliquid ex eo qd nó est: inquátű Parmenidé recte est dicere. Postea vt ipsis si vere est numero vna: potétia tm̃ vna esse: differűt aűt ꝫ pr̃m. Nos quidé. n. mãm ꝛ priuationé alterá dicimus: sed hoꝝ hanc quidé non esse ꝫm accidens materiam. priuationeꝫ aűt per se non esse: ꝛ hác quidem prope substantiam aliqualiter materiam: priuationem autem nequaqꝫ.

¶ Et inuenimus alios qui aliquátulű inspexerűt eaꝫ: sꝫ nó quantű sufficit. Primo vero: qꝛ dűt simplr aliqd gñari ex non ente: qꝛ sermo Parmenidis apud eos é verus. D. qꝛ dűt ꝙ quű fit vna nűero: est étin potétia ꝛ ratione vna. Et in hoc est dria magna. nos aűt dicim⁹ ꝙ mã ꝛ priuatio differűt: ꝛ ꝙ altera. s. mã non est p accidens: ꝑuatio aűt nó est p se: ꝛ ꝙ mã est aliqd ꝓpinquű ꝛ substátia quodá modo: ꝑuatio aűt nó oíno.

Idest. ꝛ videmus quosdá alios accedere cóprehésioni nature isti⁹ mãe: sꝫ nó ꝙ ꝑtingát sufficiéter: ꝛ inuit Platonez 79 [1 error platonis]
¶ B. icepit notificare in q deficiűt: ꝛ dixit. ꝑ vo ꝛc. i. deficiűt. n. i cognitióe nãe ei⁹ in hoc: qꝛ nó distinguűt iter illá ꝛ ꝑuationé. ꝑ em̃ cócedűt ipsaꝫ nó eé: qꝛ ꝯcedűt argumétationé ꝑmenidis. s. ꝙ qcqd est ꝑter ens/est nó ens: ꝛ ꝙ ens est vnű. ¶ B. d. qꝛ dicűt ꝛc. i. scdo do: qꝛ dicűt ipsaꝫ eé vnű nűero: ꝛ ꝙ pp hoc est vna diffőne ꝛ rőne: ꝛ [2 error]
ex hoc sequit: vt sit aliqd entiű. s. ꝙ si é vna ꝫ sbm est vna ꝫ rőne. ꝫm igit ꝑmű sermoné ꝯcesserűt ꝑuationé esse in sba ei⁹: ꝛ ꝫm hunc [3 error]

sermonē scđm negauerūt priuationē eē in sbā ei⁹:ꝛ hoc demonstrat ꝙ isti nō distinxerūt nām ei⁹a nā priuatiōis. ¶ Et quū notificauit ꝙ Plato solus fuit ꝓpinquus videre verū in hac nā:sꝫ tñ nō distinxit eā bñ:incepit dicere dñias veras inter nām ꝛ ꝑuationē. ꝛ dixit. nos aūt dicim⁹ ꝛc. ꝛ intēdit p ꝓpinquū.i.ꝓpinquū ei qđ est ī actu. ꝛ dixit. ꝛ quodāmō sbā: q2 nō est sbā in actu:ꝛ opposite istis diūs sunt dñie ꝑuatiōis. D.d. ꝑuatio aūt nō oīo.i.ꝑuatio aūt nō est:neqꝫ ꝓpinque neqꝫ remote:neqꝫ est accñs:nedū vt sit sbā. ꝛ dixit ꝙ mā nō est p accñs:ꝛ ꝙ ꝑuatio nō ē p se:diuidēdo ꝑuationē ab eo qđ est ī potētia. ens em̄ ī potētia est aliqd cui accidit ꝑuatio nō ī sua sbā. priuatio aūt ꝭm ꝙ est ꝑuatio:est nō ens per se. ¶ Et ex hoc appet ꝙ oē hūs māꝫ est gñabile ꝛ corruptibile:nā ī nā māe ēst ꝑuatio foīe:ꝛ si in sua nā eēt foiata:nō recipet foias nisi ens gñaret ex ente; quēadmodū si in sua natura eēt priuatio simplr:tūc oīno nihil generaretur ex ea. est igit q̄si cōposita ex esse ꝛ non esse. ¶ Et hoc declarabitur in de sbā orbis ꝙ corpa celestia nō hñt materiā oīno: qm̄ tūc essent gñabilia ꝛ corruptibilia ꝓpter mixtionē priuationis cū nā eoꝝ. nihil aliud a em̄ est cā gñationis ꝛ corruptionis q̄ ꝑma mā ꝓpter non esse qđ mixtū est in substātia eius.

Ens in potētia est aliqd cui accidit ꝑuatio nō ī sbā. priuatio āt ꝭꝫ ꝙ ꝑuatio/ē nō ens p se. Jdē.ŏ.c.75

¶ Quidā aūt ꝙ non est magnū ꝛ paruū silr:aut simul vtrunqꝫ:aut seorsuꝫ vtrūqꝫ: quare penit⁹ alter modus est hic trinitatis ꝛ ille:vsqꝫ quidē em̄ ad hoc ꝑuenerūt ꝙ opꝫ quādā supponi naturā:hāc tñ vnā faciūt; etem si aliquis dualitatem facit dicēs magnū ꝛ paruū ipaꝫ: nihil minus idē facit:alterā.n.despexit. Subta quidē mā b cū foīa cā est eoꝝ:q̄ fiūt sicut mater:ꝛ altera vo ps ꝯrietatis multotiēs imaginabit ad maleficiū: ipsi⁹ ꝓtendēti intellꝫ:neqꝫ esse penitus ꝛ eē extra omne. ¶ Jlli aūt ponūt nō ens magnū ꝛ paruū eodē mō:siue p ambo demonstrēt illō:siue p vtrūqꝫ p se: ꝛ sic erit ista snīa trinitatis alia ab illa:vsqꝫ aūt ad hūc locū bñ dixerūt:qm̄ necesse est vt sit hic aliqua nā sbta:sed posuerunt istā nām vnā:q2 igit si aliqs dixerit in ea dualitatē dicēdo ipsaꝫ eē magnū ꝛ paruuꝫ nihil dicet diuersum a dicto: negat enim aliaꝫ naturā:qm̄ illa nā ꝑmanet ꝛ est amplexa cuꝫ creatione q̄ creant gñabilia vt mater:ista aūt alia natura que est altera partiū ꝯrietatis multotiēs facit existimare cōsiderantē p suā mentē malitiā actionis eius:ipsam non esse oīno.

a Nihil aliđ est cā gñationis ꝛ corruptiōis q̄ ꝑia mā ꝓpter nō eē qđ mixtū est in sbā ei⁹. Jdē p̄ ꝛ 3.ca. de sbā orb. ꝛ p ce. cō. 20.

b Sbta mā cū foīa cā ē eoꝝ q̄ fiūt sicut mr̄.

Priuatio semp imaginat ad maleficium.

80 ¶ Jducit ēt aliū indistinctionis priuationis a mā. ꝛ dicit. illi aūt ponūt non ens magnū ꝛ paruū ꝛc.i. Plato aūt nō distinguit inter

priuationē ⁊ materiā: quū per nō ens demonſtret qđ demonſtrat per magnū ⁊ paruū: ⁊ indifferēter ſiue demonſtret illđ p ambo infimul: aut per vtrūqꝫ per ſe. B. d. ⁊ ſic erit iſta ſnīa ⁊c. i. ⁊ ſic iſte modus trinitatis in pncipijs ſi cōcedat ipſuꝫ eſſe trinū: quuꝫ magnū ⁊ paruū reducant in mām: erit alius a mō trinitatis quē diximus. ſ. ꝙ trinitas eoꝝ de pncipijs q̄ eſt vnū ⁊ magnū ⁊ paruū erit alia a nr̄a trinitate: que eſt puatio ⁊ mā ⁊ foia. ⁊ accidit ei iſte modus erroris: qꝛ dimiſit ꝯſiderare de puatōe. ¶ B. d. vſqꝫ aūt ad hūc locū ⁊c. i. i hoc aūt ꝙ peruenit ꝯſideratio eoꝝ in iſtis reb⁹. ſ. in hoc qđ ꝙ nece vt ſit h aliq̄ nā ſubiecta gn̄abiliū bene dixerūt. in illis aūt que ſunt pter hoc nihil recte dixerūt. B. d. qꝛ igit ſi aliqs ⁊c. i. iſti eniꝫ peccāt poſt iſtū locū: qꝛ nō numerauerūt puationē ſm pncipiū: cū mā neqꝫ per ſe neqꝫ per accidēs: neqꝫ poſuerūt dualitatē in pncipijs ex quib⁹ eſt gn̄atio. ſ. in nālibus. ſi igit aliqs dixerit eos dicere dualitatē: quū dicūt ꝙ mā eſt magnū ⁊ paruū: nihil dicit diuerſuꝫ ab eo ꝙ dixerāt pmo. magnū. n. ⁊ paruū reducunt in vnū. vt dcm̄ eſt in predicta q̄ōne: non in duas naturas diuerſas. ⁊ ēt p hoc ꝙ ponūt dualitatē ī magno ⁊ paruo. ⁊ ſi ꝯceſſerimus illa ſignificare dualitatē inquātū diligit inducere vnā formā poſt aliā negāt aliā naturā. ſ. puationē eē de numero pncipioꝝ: ⁊ hr̄e introitū in gn̄ationē: neqꝫ p ſe neqꝫ per accidēs. ¶ B. incepit dare cauſaꝫ q̄re latuit Platonē puationē hr̄e pncipiū in gn̄atione: ⁊ nō latuit ipm h in mā: ⁊ dixit. illa mā em̄ permanet ⁊c. i. ⁊ fuit manifeſta eis diſpō iſtius nāe. ſ. māe: ⁊ latuit eos ſcđa nā. ſ. puatio mixta cū nā. ꝓpter quā mā ē parata ad recipiendū formas: qm̄ iſta nā. ſ. mā permanet in gn̄ato: ⁊ foia non pōt eē ſine ea: ⁊ iſta ſe hꝫ ad gn̄ata ſicut mr̄ ad filios: ⁊ pp iſta non latuit eos hāc nām eſſe neciaꝫ in gn̄atione: alia aūt nā. ſ. priuatio ꝓpter malitiā ſue actiōis in generabilibus latuit eos: nam quum accidit generabilib⁹ priuat illa: ⁊ multotiēs qui inſpexerit illā hoc modo: credet ipſam magis deſtruere generationē q̄ eſſe neceſſariā in gn̄atione. ¶ Et hoc intēdebat quū dixit. multotiēs ⁊c. i. qm̄ nō facit generari: ſed deſtruit generationem.

Plato nō diſtixit iter puationē ⁊ mām.

¶ Exiſtēte enim quodā diuino ⁊ optimo ⁊ appetibili: aliud quidē ꝯtrium eſſe ipſi dicimus. aliud aūt aptū natū eſt appetere ⁊ deſiderare ipſum ſm ipſius nām: qbuſdā aūt accidit ꝯtriū appetere ſuiipſius corruptionē: ⁊ neqꝫ ipſaꝫ ſuiipſius poſſe eſt appetere ſpēꝫ ꝓpter nō eē indigēs: neqꝫ ꝯtriū. corruptiua em̄ ſiūt adinuicē ꝯtria: ſꝫ hoc eſt mā: ſicut in femina maſculū: ⁊ turpe bonū: niſi qđ nō per ſe eſt turpe/ ſꝫ ſm accidēs.

Contraria ſūt adiuicē corruptiua. Appetēs pp idigētiā eſt

Mā appetit formā: ſicut turpe bonū ⁊ femina marem.

¶ Qm̄ qꝛ eſt hic aliqd diuinū qđ eſt bonū ⁊ appetibile dicimus: ꝙ h eſt ꝯtriū eius: ⁊ eſt illud qđ eſt innatuꝫ ſ. nāliter appetere ⁊ aſſimulari ipſum illi: aut cōtingit eis vt contrarium appetat corruptionem ſuiipſius:

⁊ impossibile est vt forma appetat se: quoniam non ē diminuta: neq; appetit suum contrarium: q: cõtraria corrumpunt seinuicem: sed mã appetit formam: sicut femina marem: ⁊ turpe pulchrum: non q: in se est turpis: sȝ ꝑ accñs: neq; q: est femina: sed per accidens.

St ¶ Quũ declarauit quõ apparet ↄsiderãti ꝓmo aspectu ꝙ priuatio non hȝ dignitatem in generatione cum mã incepit declarare ipsaȝ habere introitum in gñatõem ⁊ quõ: ⁊ ꝙ mixtio eius cũ mã est cã in hoc ꝙ desiderium nãle est in mã ad formam. ⁊ h est cã in hoc ꝙ res mãles sunt generabiles ⁊ corruptibiles. ¶ Et dixit: qm̃ quia ē h aliquod diuinum ⁊c. i. ⁊ q: ꝓuatio accidit mãe de necessitate: ⁊ ē h pfectio diuina maxima: cui oĩa entia appetunt assimilari: ⁊ ex q̃ appetunt acqrere ꝼm ꝙ nã eoꝝ põt recipere: dicimus nos ꝙ materia ꝼm ꝙ accidit ei priuatio est inata appetere se assimilari primo ꝓncipio ꝼm ꝙ potest: ⁊ hoc est appetere receptionem forme. ¶ Et intelligit' hic per appetitum illud qδ mã hȝ de motu ad recipiendum formam. appetitus enim alius est naturalis sine sensu: vt in plãtis ad nutrimentum: ⁊ alius est cum sensu: vt appetitus aĩaliuȝ ad nutrimentum. in mã igiꝭ est appetitus nãlis ad recipiendum oẽs formas. recipit igiꝭ eas alternatim: qñ forma agens est pñs. ¶ D. d. ille aũt ⁊c. i. q aũt non ↄcedit ꝓuatõem ↄiungi cum mã: non ꝑt dicere quare iste appetitus nãlis est in entibus ad recipiẽdum formã post formam: qm̃ quum non ↄcedunt ꝓuatõem esse mixtam cũ mã: quapp non est in actu: ↄtinget eis dicere ꝙ istud desiderium nãle est in entibus nãlibus ꝼm ꝙ sunt cõpleta exñtia in actu: ex quo cõtinget eis aliqd appetere suum ↄtrarium corrumpens ipm: ⁊ sic aliqd appetet se corrumpi. ¶ Et hoc qδ dixit manifestum est: qm̃ si nõ esset h aliqd non habens formam: non esset h aliqδ appetẽs formã post formam: ⁊ si esset: tunc nã ageret ociose: q: poneret in entibus potentiam ad corruptõem eoꝝ ꝼm ꝙ sunt in actu: ⁊ totum hoc ē impossibile. oẽ enim ens vt dem̃ est diligit se ꝑmanere: sed mã diligit se inducere formam ꝑꝑ aliã ꝑꝑ diminutõeȝ ↄtingentẽ sibi. ¶ D. d. sed mã appetit formã sic femina marẽ: ⁊ lȝ exẽpla ñ vsitẽtur ĩ doctria demonstratiua: tñ vsitãtur in rebus non sensibilibus que non intelliguntur nisi per comparationem. ¶ Deinde. d. non q: est in se: sed ꝑ accñs: q: turpitudo accidit ei ex ꝓuatõe mixta cum ipsa mã: ⁊ ĩ se nõ est ꝓuatio: est igr̃ turpis per accñs: ⁊ silr̃ est femina ꝑ accñs: femina est hõ impfectus: femineitas eniȝ accidit ei ex priuatione.

¶ Corrumpiꝭ aũt ⁊ fit: est quidem vt sic: est aũt vt nõ: ꝼm quidem. n. ꝙ est in quo ꝼȝ se corrũpiꝭ: qδ eni corrumpitur in hoc est priuatio inq̃ȝtum aũt ꝼm potẽtiaȝ non per se: sed incorruptibilem ⁊ ingenitam necesse ē esse ipsam: si enim fiat: subijci aliquid opȝ primum ex quo fiat: hoc aũt est hec nã: quare erit ante fieri.

Perfectiõi diuine oĩa appetũt assimilari ꝼȝ ꝙ pñt. Jõ 2. δ aĩa. t. c. 34. Et. 2. celi. t. cõ. 64.

Appetitus Naturalis ⁊ aĩalis.

Oẽ ens diligit se ꝑmanere.

Exẽpla nõ vsitãtur in doctria demoustratiua: tñ in reb' ñ sensibilib' q̃ ñ itelligũt nisi ꝑ cõpõnẽ ad alteꝝ vsitari pñt. vide ↄsimile. 4. phy. c. 84. Et. 3. de aia c. 6. ⁊. 14. Et. 2. δ aia 149.

Dico autez materiam pmum subiectum vnicuiqз: ex quo fit aliquid quum insit non sm accñs: ⁊ si corrūpit i hoc abibit vltimū: quare corrupta erit anteqз corrūpat. ¶ Et corrūpit ⁊ generat quodā mō: ⁊ alio mō nō. Sm enim illud qd est in ea corrūpit per se corrūpit. Illud enim qd corrūpit per se in ea est priuatio: sm aūt potentiam non corrumpit p se: imo necesse est vt sit non corruptibilis: neqз generabilis: quoniā si fuerit gene rata indiget subiecto ex quo generet: ⁊ istud ē ipa mā: ergo erat anteqз generaret. Dico enіз materiā primū subiectum illud ex quo generat res: ⁊ est in ea non p accidēs: ⁊ si fuerit corrupta ad hoc veniet in postreō. ergo erat corrupta anteqз corrumperetur.

Mā ē pmū sbз vnicuiqз: ex quo fit aliqd cū insit nō sm accñs. Id 2. phy. t. c. 28. ⁊. 5. me. t. c. 2.

¶ Quū notificauit nām pme māe. ⁊ in quo differt a priuatiōe: ⁊ dissoluit qōnes ↄtingentes antiqs in generatione: incepit declarare ipsam esse neqз generabilem neqз corruptibilem: ⁊ qr generabile ⁊ corruptibile dr duobus modis: per se: ⁊ per accñs. ¶ Dixit. ⁊ corrumpit ⁊c. i. qm est gnābilis ⁊ corruptibilis per accidēs: ⁊ non generabilis neqз corruptibilis p se. D. exposuit hoc ⁊ dixit. Sm enī ⁊c. i. ⁊ dī esse corruptibilis: qr priuatio que est in ea est corruptibilis p se: ⁊ ideo esse eius est cā corruptionis: ⁊ non esse eius est cā essendi: ⁊ qр non attribuitur corruptioni nisi sm rem corruptibilem que est in ipso attribuitur p accidēs ⁊ transumptiue: vt dicimus doliū acescit: qñ vinum qd est in ipso/ acescit. ¶ D. d. Sm aūt potentiaз ⁊c. i. ⁊ sm pñtiam priuationis forme in ea recipit corruptōem: non sm pñsentiam potentie in ea: qr potentia non est corruptibilis p se: ⁊ mā est ēt gnābilis p accñs pp pñtiam eius qd est per se in ea: ⁊ ē act⁹. ¶ Et quum notificauit ipsam esse non generabilem neqз corruptibilem: induxit sup hoc demrātōem: ⁊ dixit: qm si fuerit gnāta ⁊c. i. ⁊ iste sermo est inducens ad inconueniēs sic: mā est gnāta: ⁊ hoc ē in quo dubitat: ⁊ oē gnātum hз sbm exñs in potētia: ⁊ hoc declaratum fuit superius: igit pma mā hз sbm exñs in potentia: ⁊ sbm qd est in potētia est vnum oīum gnābilium. g pma mā ⁊ suuз sbiectū sunt vnum numero. s. vnum sbm: ⁊ oē qd cum suo sbo/ ex quo generat est vnum numero/ est anteqз sit. g pma mā est anteqз sit: quod ē impoſe. ¶ Et hoc impoſe seqtur ex hoc qd posuimus qр pma mā est gnābilis: ⁊ hoc mō argumētatiōis declarauit ipsam esse non corruptibilem p se: seqtur enim vt sit corrupta antequaз corrumpatur. ¶ D. d. dico enim mām ⁊c. i. intelligo enim quum dico mām pmuз sbm qd est in potētia: non sbm ex quo gnātur res ⁊ est in actu: ⁊ generatum ex eo ē exñs p se non p accñs. hoc. n. scdm sbm ⁊ pmuз cōueniunt in hoc qр gnātum inuenit ex eis p se: ⁊ differūt in hoc qр primum est in potētia: ⁊ scdm in actu: aut mō medio inter potentiam ⁊ actum: sicut est dispō in illo qd generatur ex pluribus vno sbo. 82

¶ Et dixit hoc: qꝛ si ponaṫ in generatõe mãe primum sᷓm.s.in potẽ
tia non ɔtingit vt sit cum mã vnum numero. ⁊ sic non accidit im/
possibile predictum. ⁊ ideo excitauit audientẽ ad itelligẽdũ ex hoc
qḋ dixit: ꝙ si pria materia generaṫ indiget sᷓbo.i.primo subiecto.
¶ De principio aũt ᷓm spẽm vtrum vnum aut plura
aut quot: aut que sunt p certitudinẽ ṗme philosophie
opus est determinare: ergo in illud tṕs apponaṫ. De
physicis autez ⁊ corruptibilibus spẽbus in posterius
demonstrandis dicemus. Qꝫ quidem igiṫ sunt prin-
cipia: ⁊ que ⁊ quot numero: determinetur a nobis sic.
Rursus aũt aliud principiũ incipiẽtes dicamus.
¶ Considerare aũt de principio ᷓm formam: vtruz sit
vnum aut plura: ⁊ quid sit: ⁊ que sint perfecte: est ꝺ ope
ṗme philosophie. vnde opꝫ nos expectare ad ipsam.
De forma aũt nãli ⁊ corruptibili nos incipiemus de/
clarare ⁊ dicere: ꝙ iam determinauimus p hunc ᷓmo
nem quem compleuimus nunc ṗncipia esse: ⁊ que: ⁊
quot sint: ⁊ nos intẽdimꝰ in hoc ᷓmõe aliud ṗncipiũ.

83 ¶ Quũ notificauit principia esse tria. duo p se.s. mã ⁊ forma. ⁊ vnũ p accñs.s. priuatio: ⁊ iam declarauit primaȝ mãm esse de prin cipijs. ¶ Dicit: ɔsiderare autem de ṗncipio ᷓm formã ⁊c.i. ɔside/ rare autem de. ṗrio principio foꝛali: vtrũ sit vnũ aut plura: ⁊ q̃ est sᷓba eiꝰ: est ṗpriũ ṗme phie. formaꝝ.n. a alie sunt in materijs: alie non in materijs: vt declaratum est in hac scia. ⁊ ideo ɔsideratio de formis est duaꝝ scientiaꝝ: quarum vna.s. nãlis ɔsiderat de formis mãlibus: scḋa aũt de formis simplicibus abstractis a mã: ⁊ est illa scia que ɔsiderat de ente simplr. ¶ Sed notandum est ꝙ istud ge/ nus entium: esse.s. sepatum a mã non declaratur nisi in hac sciẽtia nãli: ⁊ q dicit ꝙ prima phia nititur declarare entia separabilia eẽ: peccat. h enim entia sunt subiecta prime phie: ⁊ declaratum est in posterioribus analeticis: ꝙ impoᷓe est aliquam b sciam declara re suum sᷓm esse: sed ɔcedit ipm esse: aut qꝛ manifestuȝ per se: aut qꝛ est demonstratum in alia scientia. ¶ Unde Auicẽ. peccauit maxie quum dixit c ꝙ primus Phs demonstrat ṗmum ṗncipium esse: ⁊ ṗcessit in hoc in suo lib. de scia diuina p viam quam existimauit esse necessariam ⁊ eẽntialem in illa scia: ⁊ peccauit petõ manifesto. certior.n. illoꝝ ᷓmonũ qbus vsus ẽ in hoc: ñ ptrãsit ordinẽ ᷓmonũ pbabiliũ: ⁊ iã eãm inuimus huius alibi. ¶ Et prius ẽ hoc qḋ dicit: ꝙ ista scĩa accepit a ṗmo pho d corpa componi ex mã ⁊ forma: ne gligens est ne alia via ad sciendum hoc nisi ex transmutatione exĩ stẽte in sᷓba. Sed sicut dixit Arist. phs declarat sᷓbam mãe que sit p fcte p compatiõeȝ eius ad oẽs dĩas entium ᷓm ꝙ sunt entia. ĝ im possibile est declarare ipsam esse nisi in hac scia. ¶ D.d. quoniã iã determinauimus per hunc sermonem ⁊c.i. ⁊ intendit quum dixit:

Nota dr̃ iaȝ iter sᷓbȝ priniũ ⁊ scḋȝ: Pꝫ q̃ ẽt vid 3. ce. c. 67. Et. 2. de aia com. 4.
a Formaꝝ alie sunt in mãijs alie nõ. Cõsiᷓe. 12. meta. c. 25. ⁊. 2. ph. 26.
b Scia ɔcedit suũ sᷓbȝ eẽ aut qꝛ ẽ mãifestũ p se: aut qꝛ ḋ mr̃atũ ẽ in alia sciẽtia idẽ. 2. phy. 22. ⁊. 26. c. Et. 12. met. c. 5. Jḋ. 2. ḋ ania. 27. ⁊ 29. c. Ideȝ 6. me. c. ṗ. iḋ. 3. ce. c. 4
c Uiḋ ɔsiᷓe ɔtra Aui. i 8. ph. c. 3. ⁊ 12. met. c. 5. viḋ. 2. ph. c. 73. ⁊ q ibi.
d Nulla ẽ via ad pbãdũ corpa eẽ cõposita ex mã ⁊ fcia q̃ via trãsinutatiõis. Jḋ supra. c. 51. ⁊. 63. Jḋ. 12 met. 5. ⁊. 8. c. Jḋ. 8. meta. 4. ac. 12 c. Jḋ. 4. ph. cõ. 38. Jḋ ṗ. cõ sᷓba orb.

de que sint formam et mam. et quum dixit: et quot sint: intendit duo per se: et tertium per accns. A. d. et nos intendimus aliud etc. et innuit hoc qd vult incipere in secudo tractatu de natura quid sit. A. de numeratoe sperum causarum. ¶ Et forte innuit primum principium movens qd declaratum est in fine istius libri. omne enim de quo loquitur in hoc libro principaliter est pp illud principium: et ille est primus locus in quo naturalis inspicit alium modum essendi ab illo de quo considerat: et apud illum cessat: et dimisit considerationem de eo usque ad scientiam nobiliorem que considerat de ente sm q est ens. ¶ Et totum hoc est quasi contrarium eius quod existimavit Avic. qm si hic non demonstraretur iste modus entium. s. separabilium non esset nisi scientia naturalis et doctrinalis: et io antiqui nales existimabant q scientia nalis est prior oibus scientiis dicentes. q subiecta eius sunt priora omnibus entibus. ¶ Et forte intendit p aliud principium: aliud initium doctrine: qm principium doctrine in hoc libro dz ee a scdo tractatore et hoc et evidentius est apud me.

De de q loquit in hoc libro principalr e pp primu pncipiu moves Ide. 8. ph. com. p.

¶ Incipit lib. scds: qui est de pncipiis scientie nalis.

¶ Suma. 2. libri phy. sm Aver.

A textu p usque ad. 16. logt de na: ac quot modis dicatur natura.
A textu. 10. usque ad. 27. ponitur dia inter nalem et Mathematicu.
A. 27. usque ad. 75. agit de causis et modis causarum.
A. 75. usque ad finem edocet omne agens agere propter finem.

¶ Tractatus primus in quo ostendetur quid sit na: et quot modis dicatur.

¶ Determinatur quid sit natura. Cap. 1.

Orum que sunt: alia qdem sunt na: alia vero pp alias cas. Na quidez sunt aialia queqz et partes ipsorum et plante: et simplicia corpa: ut terra: et ignis: et aer: et aqua: hec enim et hmoi a natura ee dicimus. Oia autem que predicta sunt: videntur differentia ad non natura existentia. Que quidem enim natura sunt oia vident habentia in seipsis principium motus et status: hec qdem sm locum: illa vero sm augmetum et decrementum: quedam autem sm alterationem.

¶ Dicamus q entiu quedam sunt natura et queda ex aliis cais. illa aut que sunt sm naturam sunt spes aialium et partes eorum: et species vegetabilium et corpa

simplicia: vt terra: ignis: aqua: ꝛ aer: ꝛ ista eniꝫ similia dicim⁹ natura esse. Et videmus ꝙ oīa ista differūt ab eis que nō ꝯstituunť per naturā: qm̄ in vnoquoq; isto/rum est pꝛincipiū motus ꝛ quietis cuiusdaꝫ in loco: ꝛ cuiusdā in augmēto: ꝛ cuiusdam in alteratione.

1 Quia quū intendit in hoc tractatu loq̄ de his que sunt quasi fundamēta ꝛ pꝛincipia isti⁹ scientie: incepit notifica/re naturā quid sit: ꝛ posuit pꝛincipiū cōsiderationis in hoc a reb⁹ na/turalibus quū sint manifestioꝛa ꝙ̄ natura. ¶ Et dixit. dicam⁹ igiť ꝛc. i. ꝛ intendit per alias causas voluntatē ꝛ casum: ꝛ. q. d. quoniaꝫ entium quedā sunt ex natura: ꝛ quedā fiunt ex alijs causis. Deide numerauit illa que fiunt ex natura: ꝛ dedit modū quo ista coꝛpa na/turalia differūt a coꝛpoꝛibus inaturalibus: ꝛ ꝭm quem dicuuť na/turalia. ¶ Et dixit. ꝛ videm⁹ ꝛc. i. ꝛ vnūquodq; entiū naturalium differt ab artificialibus in hoc: qm̄ vnūquodq; entiū naturaliū a hꝫ in se pꝛincipiū quo quādoq; trāsmutať: ꝛ quandoq; quiescit: qđ nō videmus in rebus artificialib⁹. vnde naturalia dicunť natura/lia ꝭm hoc pꝛincipiū. ¶ Deinde numerauit modos trāsmutationis ꝛ dixit: quedā in loco: ꝛ in hoc collocanť quattuoꝛ elementa: ꝛ ha/bentia animas ꝛ coꝛpoꝛa b celestia: ꝛ si⁹ pꝛincipiū in istis dicať fe/re equiuoce: sed tamē in descriptionibus non pōt quis facere plus isto. ¶ Deinde. d. ꝛ quedā in augmēto: ꝛ innuit pꝛincipiū trāsmu/tationis pꝛopꝛie in vegetabilibus ꝛ augmentū. ¶ Et quū dixit: ꝛ quedam in alteratione. intendit trāsmutationē in substantia: que dicitur generatio ꝛ coꝛruptio: ꝛ trāsmutationē in qualitate que dř alteratio: ꝛ ꝙ vtiť hoc noīe alteratio hic large. ꝛ istud pꝛincipium qđ est in alterato simplici ꝛ trāsmutabili simplici est aliud a pꝛinci/pio quod est in mobili localiter ꝛ in augmēto ꝭm genus ꝛ in gene/rabilibus ꝛ alterabilib⁹ cōpositis: qm̄ illud pꝛincipiū qđ est in cōpo/sitis ꝛ est ꝭm foꝛmā: ꝛ in simplicib⁹ est ꝭm mām: sꝫ hoc nomē ꝑncipiū vtiť hic equoce pꝛo mā ꝛ foꝛma. ¶ Et hoc est ita: c qm̄ nō inue/niť coꝛpus simplex qđ altereť ex se: aut qđ genereť ex se: sicut inue/niť coꝛp⁹ simplex qđ trāsferť ī loco ex se. d ꝑncipiū aūt alteratōis q̄ est in cōpositis pōt inueniri in ipso alterato. s. ꝑncipiū mouēs: vt in alteratiōe q̄ est in aīali ab eis q̄ adueniūt coꝛpi suo: ꝛ siľr plātis: ꝛ iam expꝛessit hoc Arist. in libꝛo de generatione ꝛ coꝛruptione.

¶ Lectulus aūt ꝛ indumētuꝫ: ꝛ si aliqđ hmōi gen⁹ est: ꝭm ꝙ quidē soꝛtitū est in pꝛedicatione vnaquaq;: ꝛ in/quantū est ab arte: neq; vnū habet impetuꝫ mutatiōis inatum: ꝭm aūt ꝙ cōtingit ipsis lapideis aut terreis esse: aut mixtis: ex his habent hoc tantum.

¶ Scānum autē ꝛ vestes ꝛ alia hmōi generis: ꝭm au/tē ꝙ vnūquodq; eoꝝ habet nomē inquantū est ex ar/tificio: nō hꝫ in se pꝛincipiū trāsmutatiōis oīno: sꝫ ꝭm

a Unūqđq; entiū nāliū hꝫ ī se ꝑnci/piū ī q̄ trās/mutať qđ ñ videm⁹ ī re/b⁹ artificia/lib⁹. Idē in/fra. c. 23. iđ 3. phys. c. 2. Idem. 3. de aīa. cō. 18.
b Uř ex ħ motuꝫ celi eē nālē: sed oppositū vř velle. 2. celi cō. 3.
c Nō inueniť coꝛp⁹ sim/plex qđ alte/retur ex se: aut qđ gñeť ex se sic inue/niť coꝛpus simplex qđ trāsferť ī lo/co ex se. idē 8. phy. c. 20 ꝛ. 60. Idē 4. ce. 24. iđ 2. đ aīa. c. 50 tñ vide op/positū in. 7. meta. c. 29. vbi hꝫ ꝙ sicut ī mobilib⁹ ī loco ita ē đ gñalib⁹: nā sicut q̄dā mo/uenť ex se ī loco ꝛ q̄daꝫ ab alio: ita ētest đ gña/bilib⁹ ꝛc.
d Pꝛinci/piū altera/tōis q̄ ē ī cō/positis pōt

ꝙ accidit eis: vt sint ex lapide/aut terra: aut aliquo mi/ incitũ in ipo
xto ex istis: ⁊ in hoc tm̃ hñt dignitatẽ in natura. alterato. s.

Ⲥ Et non debet aliquis dicere ꝙ scamnum ⁊ idolum ⁊ vnũquodqꝫ pncipiũ mo
artificialium habet in se principium quo mouetur ⁊ quiescit: qm̃ uẽs. ꝑ B vi
vnũquodqꝫ artificialium sm ꝙ habet nomen quo significatur sm de. 4. ce. 24
ꝙ est artificiale nullum habet omnino principiuꝫ quo mouetur: sm Et. 2. de aia
vero ꝙ accidit corpori artificiali: ꝙ suum subiectum fuit naturale 50. ⁊ pᵒ̃ ge
habet principium in se: vt lapis ex quo fit idolum habet potentiaꝫ neratiõe ⁊
qua mouetur ad inferius: sed hoc est sm ꝙ est naturale: non sm ꝙ corruptiõe.
est artificiale: idolum autẽ sm ꝙ est idolum non habet potentiam tex. cõ. 34.
qua moueatur: sicut habet homo sm ꝙ est homo: ⁊ vniuersalr̃ om 2
nia naturalia sm ꝙ sunt naturalia. Ⲥ Naturalia ergo differunt ab
artificialibus in hoc: qm̃ in naturalibꝰ est pricipiũ ꝑ se. in artificia/
libus vero nõ est pncipiũ ꝑ se. ⁊ quũ declarauit ꝙ naturalia sunt il
la in quibus est principiuꝫ per se quo transmutant̃: ⁊ cessant̃ a trãs
mutatione: demonstrauit ex hoc naturam quid sit.

Ⲥ Est igitur natura principiũ alicuiꝰ ⁊ causa mouẽdi
⁊ qescendi in eo in quo est primũ ⁊ ꝑ se: ⁊ nõ sm acci/
dens: dico autẽ non sm accidẽs: quũ fiat vtiqꝫ ipse sibi
aliquis causa sanitatis quũ fit medicus: sed tñ nõ sm
ꝙ sanatur medicinã hꝫ: sed accidit eundẽ medicum
esse ⁊ sanari: vñ ⁊ diuidunt̃ aliqñ abinuicẽ. Similr̃ au
tem ⁊ aliorꝫ vnũqđqꝫ que fiunt: nullũ eniꝫ ipsorũ ha/
bet in seipso factionis principiuꝫ: sed alia quidem in
aliĳs ⁊ ab exteriori vt domus ⁊ aliorꝫ manufactorum
vnũquodqꝫ. alia autẽ in seipsis qdẽ: sed nõ sm seipsa:
quecunqꝫ autẽ sm accidens fiunt: cause sunt vtiqꝫ ip/
sis: est igitur natura quod dictum est.

Ⲥ Et sic natura erit principiũ aliqđ ⁊ cã vt moueat̃: ⁊
quiescat illud in quo est primo ⁊ ꝑ se: nõ ꝑ accidẽs: ⁊
dico nõ ꝑ accidẽs: qm̃ hõ põt esse cã suiipsius: in sa/
nari ab infirmitate/quũ fuerit medicus: sed nõ sm ꝙ
recipit sanitatẽ hꝫ artẽ medicãdi: sed accidit ei eidem
ꝙ fuit medicus: ⁊ recipiẽs sanitateꝫ: ⁊ ideo forte hec
duo differũt vnuꝫ ab altero. ⁊ similiter est in oĩbꝰ aliĳs
rebus que facte sunt: qm̃ nulla eaꝝ est cuiꝰ principiũ
facture est in se: sꝫ in qbusdã est in aliĳs: ⁊ ex intrĩseco
vt in domo ⁊ in vnoquoqꝫ eoꝝ q̃ fiũt manu: in qbusdã
aũt est in eis: sꝫ nõ ꝑ se: ⁊ sunt cãe quas hꝫ ꝑ accidens.

3 ¶ Quia manifestũ est p se ꝙ nãlia sunt illa que hñt principiuꝫ quo trãsmutant̃ ⁊ cessant a trãsmutatõe p se: ⁊ ꝑm ꝙ sunt naturalia: ⁊ ꝙ p naturã mouent̃ ⁊ cessant ⁊ generãt̃ ⁊ corrũpunt̃: fuit manifestũ ex hoc ꝙ nã est principiũ ⁊ cã quo trãsmutat̃ illud in quo ẽ ⁊ q̃escit primo ⁊ p se: nõ p accidẽs. ¶ Et ista a diffõ nãe est manifesta hic: ⁊ naturã esse est manifestũ per se: vt post dicet Aristo. ⁊ est vnũ ꝓncipiorꝫ istius scientie: ⁊ nõ est declarandũ a primo phõ: neqꝫ est ex eis que nõ sunt nota p se: vt appet ex verbis Auicẽne: nisi intendat ꝙ primus phs dꝫ cõtradicere eis qui negãt illud principiũ esse: vt ꝯtradicit falsis opinionibus inductis de primis principijs. ¶ Et iste homo inducit signũ ꝙ ista diffõ nõ est nota hic: q2 iaꝫ declarauit in septimo ⁊ octauo ꝙ omne motũ habet motoreꝫ. ⁊ dixit illic ꝙ nõ est dubiũ in hoc: nisi de corporib⁹ simplicib⁹. ¶ Et põt ẽe rõcinari super hoc: ex hoc ꝙ dixit Arist. in tertio celi ⁊ mũdi: qm̃ elemẽta habẽt grauitatẽ ⁊ leuitatẽ. ¶ Et hoc nõ est sicut existimauit: qm̃ nõ dubitamus b ꝙ ista mouent̃ ex se: nõ ex motore extrinseco. s. quattuor elementa: ⁊ oĩa corpa mota ex se. vtrũ aũt motor in eis sit alius a moto: ꝑscrutatus est in illo libro. ⁊ cã in hoc est hec ꝙ Plato opinabat̃: qm̃ hoc est aliqd qd mouet se: ⁊ manifestuꝫ est ꝙ si hic esset aliquid quod moueret se: ꝙ illud esset dignius habere hoc nomen natura ꝑm hanc descriptionem. scꝫ ꝑm ꝙ dicitur hic ꝙ naturalia sunt illa que non mouentur ex extrinseco: ⁊ manifestũ est ꝙ quicquid non mouetur ex extrinseco mouetur ex se. sed vtrũ iste motor in eis sit motum aut nõ motũ quando mouet: ⁊ aut est ipsum motuꝫ: indiget declaratõe. ¶ Et quũ notificauit que sunt naturalia. dixit. ⁊ sic natura erit principium ⁊c. ⁊. q. di. si naturalia sunt illa que habent principium quo mouent̃ ⁊ quiescũt ex se ⁊ per se: nõ per accidẽs: ⁊ natura est illa que mouent̃ ⁊ q̃scũt. necesse est vt natura sit principiuꝫ quo mouet̃ ⁊ q̃scit: illud in quo est p se ⁊ ꝑmo: nõ p accidẽs. ⁊ añs esse ĩ hoc syllõ est manifestũ p se: ⁊ similr̃ ꝯñs. ¶ Et non debet aliquis dicere ꝙ ista diffinitio ꝓpter hoc ẽ cõclusio demõstratiõis: qm̃ est dictũ in priorib⁹ analeticis c ꝙ p huiusmodi syllogismos hypotheticos nullũ ignotũ declarat̃ omnino sꝫ vtunt̃ ad cõfirmandũ illud qd est manifestũ p se: ⁊ nõ indiget modicula inuitione: sicut vsitat̃ diuisio ⁊ inductio. ¶ Et dixit. primo ⁊ per se: qm̃ illud qd est p se: est magis vl̃e: ꝙ illud qd est primũ. omne enim primũ est p se. ⁊ nõ omne qd est per se est primũ: vt dictum est in posteriorib⁹. ¶ V. g. qm̃ nauis mouet̃ ex pricipio in ipsa: sed nõ primo: sed mediãte homine. ¶ Et addit nõ p accidẽs ꝓpter illud qd dixit. ⁊ accidit in quibusdã artificialib⁹ vt ꝓncipiũ sit in ipso facto ꝑm hoc ꝙ accidit quibusdã vt subiectũ artificij in quo agit est sbm artificij in quo inenit̃ scia artificij: vt ars medicine: qm̃ sbtũ eius in qd agit est corp⁹ hoĩs ꝑꝫ ꝙ est hõ: ⁊ ipse est sbm in quo inuenit̃: ⁊ hoc nõ est p accñs necessariũ: qm̃ nõ oĩs hõ est apt⁹ vt sit medicus: ita ꝙ medic⁹ agat in se. g̃ ars medicine d ⁊ alie artes sunt parate primo ⁊ p se vt agãt in alia a sbto in quo sunt. ¶ e Artes igit̃ sicut diximus sunt duob⁹ modis. aut ars cui⁹ principiũ ẽe est extrinsecũ necessario: vt ars edificatoria ⁊ alie artes: quorꝫ sbm ĩ qd agit est aliud a sbto in q̃ inueniũt̃. ars aũt medicĩe agit ĩ se p accñs.

3 a Digressio ĩ q̃ reprehẽdit Aui. opinãtẽ nãꝫ eẽ: d mr̃ari posse p ß viđ cõ. s. q̃nti met.

b Nõ dubitam⁹ an elemẽta moueant ex se: nõ ex motore extrinseco. sꝫ vtrũ motor ĩ eis sit ali⁹ a moto ex q̃ pꝫ elemẽta ab intrĩseco moueri. idẽ. 8. cõ. p. Ideꝫ 4. phys. 71. idẽ. 8. phy. 32. idẽ. 3. ce. 28. Idẽ. 4. ce. 22. ⁊. 24. 25. Et prio celi cõ. 81. ⁊ 89. ⁊. 5. physico. 18.

c Pro hoc vide p porꝫ ĩ digressiõe ꝓpa đ silłis ypotheticis viđ. 6. phy. cõ. 41. ⁊. 1. ce. cõ. 2.

d Ars medicĩe ⁊ alie artes sũt parate p ⁊ p se vt agãt ĩ alia a sbto ĩ q̃ sũt. Idẽ. 8. cõ. p ⁊. 2. Idẽ. 5. physi. cõ. 2.

e Artes sũt duob⁹ mõis

¶ Et dixit. que fiũt manu: qꝛ ps medicine cui accidit agere in suũ ꝫ a sm̃ est ps theorica nõ practica: qm̃ nullus flobothomat in suo corpore. ¶ Sꝫ est dubiũ de arte saltitãdi. ¶ Sꝫ iste sermo nõ est nisi ꝺ artib⁹ ex qb⁹ ꝑueniũt acta: nõ solũmõ actões: ⁊ silr est ꝺ arte musice que ẽ sine instr̃o. vtrũ aũt in istis ꝑncipijs exñtib⁹ in reb⁹ nãlib⁹ est aliqd qꝺ nõ sustẽtaᷓ ꝑ nãm ꝑscrutãdũ est de eo: sꝫ in hac scĩa nõ ꝯsideraᷓ nisi in vnoquoqꝫ generũ istoꝝ ꝑncipioꝝ: ⁊ in eis que accidũt illis. ¶ Etiã diximꝰ ꝙ ista diffõ a nõ dr̃ vniuoce neqꝫ ẽ equoce: sed ꝺm pri⁹ ⁊ posteri⁹: ⁊ in talib⁹ incipiẽdũ est a cõiori ⁊ veniẽdũ ad ꝑpria: sicut fecit in diffõne mot⁹ ⁊ loci. ¶ Et sciẽdũ est ꝙ sbꝫ b istius libri ẽ nã ⁊ ꝑncipia nãlia: quũ sint cõia oĩb⁹ reb⁹ naturalib⁹ ⁊ ideo in hoc libro nõ diffinit corpus neqꝫ alia de quib⁹ considerat naturalis sicut fecit in principio celi ⁊ mundi.

¶ Naturã autem habent quecũqꝫ hm̃õi habẽt principium: ⁊ sunt hec omnia substantia. subiectũ enim est qꝺdam: ⁊ in subiecto est natura semper.

¶ Q. autẽ habent naturã est illud qꝺ habet tale principium: ⁊ hoc omne est substantia. natura enim semper est subiectum aliqꝺ in subiecto semper.

4 ¶ Quũ descripsit nãꝫ: icepit ꝺscribere hñs nãꝫ. ¶ Et dicit: qꝺ aũt hꝫ nãm est illud qꝺ hꝫ ꝑncipiuꝫ in se q̃ trãsmutaᷓ ex se: ⁊ cessat trãsmutatõe. D. d. ⁊ oẽ vtrũqꝫ est sba ⁊c. i. ⁊ nã: ⁊ hñs nãm. s. mã ⁊ forma: vtrũqꝫ est sba. nã eniꝫ que dr̃ de mã est sba: qꝛ est subiecta. nã aũt que est forma est sba que est in sbto qꝺ sustẽtaᷓ ꝑ illã: ⁊ hoc intẽdebat quũ dixit semp: nõ qꝛ est in sbto c ꝑ qꝺ sustẽtaᷓ sicut accñs. ⁊ ex hoc declarabiᷓ ꝙ vtraqꝫ nã est sba. ¶ Sꝫ videᷓ ꝙ hoc ꝯcedendũ est a naturali ⁊ accipit a pho. s. ꝙ nã que dr̃ de forma est sba ⁊ vlr d ꝯsiderare de sba nõ est ꝑpriũ huic scĩe. sba eniꝫ ⁊ accñs sunt diĩe entis ꝺm ꝙ est ens. ⁊ apparet illic ꝙ mã est sba in potentia: ⁊ ꝙ forma est illa ꝑpter quã ens est sba in actu. e cõpositũ igiᷓ est digni⁹ habere hoc nomẽ sba q̃ materia: qꝛ est in actu: ⁊ mã est in potentia: ⁊ forma est dignior hr̃e hoc nomẽ sba q̃ cõpositũ: qm̃ ꝑ illã est cõpositũ in actu: ⁊ cã rei est dignior causato: ⁊ oẽs iste ꝑpõnes sunt cões ⁊ essentiales enti: ⁊ ideo ponẽdum hoc est in hac scĩa positione.

¶ Scꝺm aũt naturã sunt ⁊ hec ⁊ quecunqꝫ his insunt ꝺm se: vt igni ferri sursuꝫ: hoc eniꝫ natura quideꝫ nõ est: neqꝫ hꝫ naturam: sꝫ a natura ⁊ ꝺm naturã est.

¶ Qꝺ aũt est ꝺm cursuꝫ naturalẽ est illud in illa q̃ inueniuntur in istis per se. V. g. qm̃ ignis hꝫ ascendere superius: hoc enim non est natura: neqꝫ habens naturam: sed est per naturam ⁊ ꝺm cursum naturalem.

¶ Dicit: illa aũt que sunt ꝺm cursuꝫ nãleꝫ sunt actões ⁊ passiões q̃ sunt in reb⁹ nãlib⁹ ꝑ se: vt mot⁹ ignis supius ⁊ terre infri⁹. actões eniꝫ rerũ nãliuꝫ nõ sunt nã: neqꝫ nãlia: sed ꝺm cursum naturalem.

a Diffõ nãe nõ dr̃ vniuoce uꝫ equiuoce sꝫ ꝺm pri⁹ ⁊ posteri⁹. iꝺ ꝑ cel. cõ. 5.

b Subiectũ isti⁹ libri est nã ⁊ principia nãlia.

c Forma ẽ in sbto non sicut accñã idẽ. 2. ꝺ aĩa. cõ. 4.

4

d Cõsiderare ꝺ sba nõ est ꝑpriũ huic scĩe. iꝺ ꝑ meta. 15. ⁊ 18. iꝺ. 7. metaph. 5. ⁊ 9 ⁊. 39. idẽ. 12 met: ꝑ. 5. 6. c. idẽ. 6. meta. cõ. ꝑ. iꝺ 4. met. c. ꝑ. idẽ. 8. met. cõ. 4. idẽ infra in hꝫ secũdo cõ. 21.

e Cõpositũ est dignius hr̃e hoc nomen sba q̃ mã: ⁊ forma adhuc dignior cõposito. idẽ. 7. meta. c. 7. ⁊ 8. met. c. 7. Idem. 2. de aĩa cõ. 7.

5

Quid quidem igitur natura sit dictũ est:⁊ qd quidem natura ⁊ ſm naturã. Si aũt est natura tentare demonstrare ridiculũ est:manifestũ enĩ est ꝙ hmõi rerum sunt multa. Demõstrare aũt manifesta per immanifesta nõ potentis indicare est pp ipsum ⁊ nõ ppter ipsum cognitũ:ꝙ aũt cõtingat hoc pati nõ immanifestũ est:syllogizat enĩ aliquis vtiqꝫ quũ natus sit cecus de coloribus:quare necesse est hmõi de noĩbus habere rõnem:nihil autem intelligere.

Demõstrare aũt manifesta p immanifesta nõ potẽtis idicare est pp ipsũ ⁊ nõ pp ipsũ cognitũ. 2 phisic. 8. phy. t.c. 22 ⁊. 26. Idẽ 4. meta. 9.

Jam igitur diximᵘ naturã quid sit ⁊ quid est nãliter ⁊ ſm cursũ nãlem: qui autẽ declarauit naturã esse dẽ derideri. est enĩ manifestũ ꝙ plura entia sunt talia: ⁊ declarare manifestũ per occultũ est mos eius qui nõ põt distinguere inter illud qd est notũ per se ⁊ notum p aliud:⁊ nõ latet:qm̃ possibile est hoc accidere. possibile enĩ est vt aliquis declaret rõne dispõnẽ colorũ ei qui est cecus nã:⁊ sic sermo eius qui talẽ hꝫ dispõnem est de noĩbus:⁊ nihil intelligit omnino.

Cec⁹ de coloribus syllogizãs de nominib⁹ rões hẽbit nihil tñ itelliget

6 Congregat illa que declarauit: ⁊ dicit ꝙ descriptio qua descripsit naturã est descriptio rei manifeste per se nõ cõcesse in hac scientia:sicut quidã existimauerũt:⁊ dixit. est enĩ manifestũ ⁊c̃. i. ⁊ naturã esse est manifestũ per se:qm̃ plura entia videnẽ habere principiũ in se quo mouenẽ ⁊ quiescũt ex se. Et dixit:plura vt mihi videẽ:qz dubiũ est de aliquib⁹ vtrũ moueanẽ ex se aut ex cã extrinseca:⁊ forte inuit per hoc ꝙ existimaẽ ꝙ motor in quibusdã reb⁹ est ipsũ motũ:sed ista sicut diximᵘ nõ est dubiũ ꝙ mouenẽ ex se:⁊ vl'r nõ est dubiũ ꝙ plura nãlia sunt hmõi:⁊ si nõ oĩa. D. d. ⁊ declarare manifestũ est ⁊c̃. i. querere declarare illud qd est manifestũ p se qd accidit eis qui initunẽ declarare illud qd est manifestũ per illud qd est latens:quũ nihil est manifestiᵘ illo qd est manifestũ p se. est mos eius qui nõ põt p suã nãm distinguere inter illud qd est manifestũ p se:⁊ illud qd est manifestũ p aliud. ⁊ iste modus hoĩuꝫ nũꝗ potuit philosophari:nec põt. D. d. ⁊ nõ latet ⁊c̃. i. ⁊ nõ latet: qm̃ poẽe est iuenire in hoĩbus aliquos quoꝝ nã sit talis:⁊ sic rõ vsitata cũ istis in declaratiõe reꝝ manifestaꝝ/silis est rõni qua vsitaẽ cuꝫ ceco in declaratiõe coloꝝ ⁊c̃. D. d. ⁊ sic sermo eius q talẽ hꝫ intẽtionẽ ⁊c̃. i. ⁊ audiẽs tales rõnes:q cecus est oculo vel corde: nihil cõprehẽdit nisi verba quũ vterqꝫ careat virtute qua põt cõprehẽdere illud qd intendit declarare rõne. cecus enĩ caret visu: quare impoẽe est ipsũ cõprehẽdere colores. ⁊ ille qui diminuiẽ in nã caret virtute intellectus nãlis: quare impossibile est ipsum apprehendere ipsas primas propositiones.

Vid. 4. meta. cõ. 8.

Modus hominũ nõ potẽtiũ philosophari.

Pro hoc vide. 2. meta. tex. cõ. 15.

Quor

¶ Quot modis dicit̃ natura. Cap. 2

Videt̃ aũt nã ⁊ sb̃a eoꝝ que nã ſunt qđ ꝓmũ ineſt vnicuiq; nõ formatũ ꝑ ſeipſum: vt lectuli nã lignu₃: ſtatue aũt es. ¶ Signũ aũt dicit Antiphon: qm̃ ſi aliqs ꝓiecerit lectu₃ deoꝛſu₃: ⁊ accipiat potẽtiam putreſcens vt vtiq; ſit germẽ: nõ vtiq; fieri lectum: ſed lignum: tanq̃₃ ſi dicat ꝙ ꝑm accidens eſſe diſpoſitione₃ ꝑm legem ⁊ artem: ſubſtãtiam aũt entẽ illam q̃ permanet hoc patiens continue.

¶ Et quida₃ exiſtimauerũt ꝙ natura ⁊ ſubſtãtia eoꝛũ que ſunt ꝑ naturã eſt illud pꝛimu₃.ſ.qđ eſt in quolib₃ qđ eſt nõ foꝛmatũ per ſe. V. gratia. qm̃ natura ſcamni eſt lignu₃: ⁊ nã idoli eſt cupꝛu₃: vtrũq; enim eſt ſubiectum in materia. ¶ Dixit Antiphon: ⁊ ſignum eius eſt: quoniã ſi in terra plantatur ſcamnu₃: ⁊ fieret in eo ex putrefactione virtus ⁊ creſceret ex eo ramus: tunc illud qđ generat̃ non erit ſcamnu₃/ſed lignum: quare illud.ſ. diſpoſitio: qua eſt ſcamnu₃: ⁊ ars eſt ei per accidens: ſubſtãtia aũt eius eſt illud qđ permanet.

¶ Quum declarauit qd ſit nã: ⁊ nãle: ⁊ nãliter: incepit querere ꝑm quot modos dicit̃ nã qua₃ pꝛius diffiniuit. ¶ Et dixit: ⁊ quidã exiſtimauerũt ⁊c̃.i. ⁊ quida₃ opinati ſunt ꝙ nã que eſt sb̃a eoꝛu₃ que ſunt ꝑ nãm eſt illud pꝛimũ exiſtẽs in vnaquaq; reꝝ nãliũ: qđ eſt nõ foꝛmatũ ꝑ ſe.ſ.mã. V.g. qm̃ nã ſcamni eſt lignũ nõ figura: ⁊ nã idoli eſt cupꝛũ: non foꝛma. qm̃ hec duo ſunt mã ⁊ foꝛma. ¶ D.d. Antiphon ⁊c̃.i. ⁊ natura d₃ ꝑmanere: ſed ſcamnu₃ nõ ꝑmanet: ⁊ potentia iſtius ſermonis eſt potentia duoꝝ ſyllogiſmoꝝ: quoꝛu₃ vnus eſt in ſecũda figura: ⁊ cõcludit ꝙ ſcamnũ qđ eſt ſimile foꝛme in entib⁹ naturalib⁹ nõ eſt nã rei ex duab⁹ ꝓponibus: quaꝝ vna eſt ꝙ natura ꝑmanet: ⁊ ſcamnũ nõ ꝑmanet. ergo illud qđ eſt ſimile ſcamno in rebus naturalibus nõ permanet.ſ. foꝛma. ergo foꝛma non eſt nã rei. Deinde. d. ergo illud.ſ. diſpoſitio ⁊c̃.i. dicunt ergo ꝙ iſta diſpoſitio que eſt in ligno qua eſt ſcãnu₃ eſt ei per accidens: q₂ nõ permanet: sb̃a autẽ ſcãni eſt lignu₃ ꝑmanens apud generationẽ. ¶ Et intendebat ꝑ hoc: qm̃ quũ sb̃a ſcamni apud generationẽ eſt lignum nõ figura: ⁊ figura in ſcamno eſt ſimilis foꝛme in rebus nãlibus: ⁊ lignũ eſt ſimile materie. ergo sb̃a reꝝ nãliu₃ ẽ mã: ⁊ q₂ figura nõ generat ſimile: ergo foꝛma nãlis nõ generat ſibi ſimile: ⁊ intendebat cõcludere ex hoc ꝙ foꝛme reꝝ nãlium ſunt accidẽtia; q₂ mutãtur: ⁊ ꝙ mã eſt natura; q₂ nõ mutatur ⁊ permanet.

¶Si aūt ⁊ hoꝝ vnūq̄dq; ad alteꝝ aliq̄d idē hoc susti/nuit: vt es q̄dē ⁊ aurū ad aquā: ossa aūt ⁊ ligna ad ter rā: silr aūt ⁊ alioꝝ q̄dlʒ illaʒ nām eē ⁊ subam ipsoꝝ.

¶Et si dispō vtriusq; istoꝝ apud aliud sit ista eadem dispō: ⁊ est sicut dispō cupri ⁊ auri apud aquā: ⁊ dispō ossis ⁊ ligni apud terram: ⁊ simılr de alijs necesse est vt illud sit nature ⁊ suba eorum.

8 ¶Idest: ⁊ si dispō ligni ⁊ cupri apud aliud fuerit sicut dispō eorūʒ apud formā idoli ⁊ formā scāni. V.g. sicut ē dispō cupri ⁊ auri apd aquā ⁊ ossis ⁊ ligni respectu terre. necesse est vt vltima mā istorū ⁊ similiū sit nā ⁊ sba eorum. ¶D.d. ⁊ simılr de alijs ⁊c. ⁊ silr primuʒ sbm in oībus alijs rebus sicut in cupro ⁊ in ligno: est illud q̄d pma net ⁊ nō trāsmutaṫ. D.d. necesse est vt illud ⁊c. i. sbm a vltimū cōe oībus rebus nālibus: ⁊ est illud de quo dicimus ipsuʒ eē nō forma/tum p se: vel nō formatū in respectu vniuscuiusq; speciei: ⁊ sunt ma terie proprie vnicuiq; speciei.

a Subm vltimū cōe oībus reb⁹ nālib⁹ est illd q̄d dicim⁹ eē ñ formatuʒ p se. sed sbʒ ppū vnicuiq; spēi ē illd q̄d nō ē foiatū i respcū vniuscuiusq; spēi vid ꝯsile. 3. ce. cō. 67. ⁊ 8. meta. 11. 12. ⁊ 14. cō. Jd. 12. me. cō. 11. Jd infra l. 2. cō. sequēti. ⁊ p phy. cō. p.

¶Unde sane hi q̄dē terrā: alij vero ignē: alij aerē di cunt: q̄daʒ aūt aquaʒ: q̄daʒ vero q̄daʒ hoꝝ: sed alij oīa hec nāʒ eē eoꝝ q̄ sunt. Q.n. aliq̄s ipsoꝝ accepit hmōi siue vnū siue multa: hec ⁊ tanta dicit eē oīum subam: alia aūt oīa passiones istoꝝ ⁊ habitus ⁊ dispōnes.

¶Et iō dixerūt q̄daʒ: q nā entiuʒ est ignis: ⁊ q̄daʒ ter ra: ⁊ q̄daʒ aer: ⁊ q̄daʒ aqua: ⁊ q̄dā plres eoꝝ: ⁊ q̄dā oīa. Illd. n. q̄d existimauit vnusq̄sq; eoꝝ eē hmōi: siue vnū siue plura: illud vel illa posuerūt totam subaʒ: ⁊ q alia sunt passiones accñtes istis ⁊ dispōnes ⁊ forme.

9 ¶Et q̄ antiqui opinabanṫ q sba ⁊ nā entium est vltimuʒ sbm. iō snīa eoꝝ in nā entiuʒ sequiṫ snīam eoꝝ in nā cause istius. qui enim eoꝝ dicit q nā entiuʒ est ignis: dicit q nā oīum entiuʒ est ignis: ⁊ silr: qui dicit aquā aut aerē: aut aliud elemētoꝝ: aut plura: aut oīa ipsa. vnusquisq; eniʒ eoꝝ posuit nām entiū illud q̄d existimauit esse hmōi ⁊ opinati sunt q forme ⁊ alia existētia in ista nā sunt passio/nes ⁊ accñtia: ⁊ q nulla est hic sba nisi ista nā. ¶D.d. illud eiʒ q̄d existimauit ⁊c. i. illud enim q̄d vnusq̄sq; antiquoꝝ existimauit esse primum subiectum ⁊ primā materiam omniuʒ entium: siue vnum fuerit illud subiectuʒ siue plura: illud vel illa subra dicunt eē subas oīum reꝝ: ⁊ q oīa alia pter illa sunt accidētia. ¶Et dixit h: q̄ tūc nōduʒ sciebant cāʒ formalē: neq; erat distincta ab alijs accñtibus. sicut dixit Alex. ¶Et quū dixit. ⁊ q̄deʒ terrā intēdebat cū alijs ele mentis: vt dixit Parmenides: terram ⁊ ignem nullus enim dixit solam terraʒ esse principium.

Antiq opinabanṫ q sba ⁊ nā entiū est vltimū sbʒ. Jd 7. met. c. 7. ⁊ 8. Et 4. ce. c. 37. Et 2. d gen. ⁊ te. cō. 51. Antiq nōduʒ sciebāt cām foialē. neq; erat distincta ap

¶Et hoꝝ q̄deʒ q̄dlibet esse ppetuū: nō eni esse muta/

tionē ipſis ex ſeipſis: alia aūt fieri ⁊ corrūpi infinities. Uno qdā mō nā ſic dr̄: pˀma vnicuiq3 ſubiecta materia habētiu3 in ſeipſis motus pˀicipiū ⁊ mutationis. alio autē mō forma ⁊ ſpēs que eſt ſm rationem.

cos ab aliјs accn̄tibus. Idē infra ī cōmē. 12.

¶ Et qδcūq3 iſtoꝝ ſit eſt eternū: nō. n. h3 trāſmutatōe3 ex ſe: ⁊ alia gnānt ⁊ corrūpūt īfinities. Iſte igit ē vnˀ modus ſm quē dr̄ nā. ſ. pˀma mā ſbta vnicuiq3 eoꝝ: in qbus eſt principium motus ⁊ trāſmutatiōis. ⁊ dr̄ alio mō de creatione ⁊ forma que eſt ſm rōnem.

¶ Dicit: qcūq3 iſtoꝝ dixerint ipſuz eē ſbm oēs cōueniūt in hoc: ꝙ neceſſe eſt vt ſit eternū: nō. n. h3 trāſmutationē ex ſe: qꝛ nō h3 ſbm vt poſitū eſt. ſ. ipſu3 eſſe pˀmū in tractatu pcedenti. ⁊ alia q̄ ſunt in iſto gnānt ⁊ corrūpunt infinities ſucceſſiue: ⁊ qꝛ iſti crediderunt ꝙ ens deb3 eē pmanēs nō trāſmutabile: ⁊ inuenerūt mām eſſe tale3: crediderūt eā eſſe ſolam nām entis. ¶ D. d. iſte igit eſt vnˀ modus eoꝝ ſm quos dr̄ nā. ſ. prima mā ſbta oībus formis: qm̄ a nō pˀma eſt cōpoſita ex forma ⁊ mā: qm̄ qꝛ vnūqδq3 entiū h3 principiū motus ꝓpriu3 neceſſe eſt ipſum hr̄e ſbm propriū pter ſbm cōe: ſed iſta nō eſt mā pura ſed cōpoſita. eſt igit hn̄s nām non nā. ¶ D. d. ⁊ dr̄ alio mō ⁊c̄. ⁊ intēdit per rōnē diffinitionē. ⁊ dixit hoc: b qꝛ forma compreheditur per intellectum. 10

a Mā nō pˀma ē ꝯpoſita ex foīa ⁊ mā. ꝯſile p phy. cō. p. Ide3. 8. cō. pce. ⁊ vid q̄ ibi. 7. met. c. 26.

b Foīa cōprehēdit p intell3. Id p ce. cō. 92. ⁊. 12. met. c. 14. S3 vid oppm̄. 2. de aīa. c. 2. vbi hr̄ ꝙ aīa eſt foīa q̄ ē ſba qꝛ ꝯphēdit ſenſu ⁊c̄.

¶ Sicut. n. ars dr̄ qδ eſt ſ3 artē ⁊ artificioſu3: ⁊ ſic ⁊ nā qδ ſm nām dr̄ ⁊ qδ nāle. Neq3 aūt illud adhuc dicimus hr̄e ſm arte3 nihil: ſi potētia tm̄ eſt lectulus: nōdum h3 ſpēm lectuli: neq3 eē ſm artē: neq3 in his que nā ſubſiſtunt. potētia. n. caro ⁊ os: neq3 h3 adhuc ſuuphus nām priuſq3 accipiat ſpēm ſm rōne3 qua diffinientes dicimus qd eſt caro aut os: neq3 natura eſt.

¶ Queadmodū artificiale ⁊ artificiū dr̄ arte: ſil'r nāle ⁊ nātū dr̄ nā: ⁊ nō dicimˀ in h' ꝙ h3 aliqδ artificiale oīno du3 fuerit ſcānu3 ī potētia tm̄: niſi h3 formā ſcāni: neq3 ꝙ eſt hic ars: ⁊ nō dicimˀ ēt nā3 in aliq̄ reꝝ quaꝝ ꝯſtō eſt p nām quū eſt in potētia: vt caro aut os: non h3 aliqua3 nām donec recipiat illā formā que eſt ſm rōnē p quā diffinit: ⁊ dr̄ caro qd ſit: ⁊ os qd ſit: neq3 ē nāliter.

Ex hoc textu ſumit ꝙ dnomīatio fit ab actu. Ide3 in textu ſequēti.

¶ Quū poſuit ꝙ nā nō ſolūmodo dr̄ de mā vt antiq opinabant: ſ3 de forma: incepit declarare hoc. ¶ Et dixit. queadmodū igit ⁊c̄. i. qm̄ ſm ꝙ ars attribuit artificiali ⁊ artificiato: ſimil'r nā attribuit nāli ⁊ nāto. ſ. qm̄ queadmodū qditas artificij eſt ī arte: ſil'r qditas naturati eſt in natura. ¶ D. incepit declarare hoc in eis. ⁊ dixit: 11

⁊ nō dicimus ⁊c.i.⁊ signū eius qđ esse artificij in actu est ꝑ artē: ⁊ naturati ꝑ nām est/qm̄ nihil dicimus esse artificiale donec habeat artē in actu: vt scānum. non eniꝫ dicimus ipsum iaꝫ eē artificiale: aut ipsum habere artē dum fuerit scānum in potētia: ⁊ nō habuerit formam scāni. quuꝫ igit̃ acquisiuerit formā scamni: tūc dicet̃ habere artē ⁊ eē artificiū. ⁊ silr̃ nihil dicim⁹ habere nāꝫ aut eē naturale dū fuerit ī potētia: ⁊ nō habuerit in actu illā nāꝫ. V.g. qm̄ quicq̄d est in potētia caro aut os: nō dicitur habere nām ossis aut carnis: donec recipiat formaꝫ carnis aut ossis: per quā respondet̃ ad quid ⁊ ex quo fit diffinitio.

a' Vnūqđ/ ꝙ tūc dicit̃ quū endelechia sit et magis ꝙ̄ cū potētia.
b Mā dif/fert a foīa. Idē ꝑ celi. 92.⁊.8. meta.cō.8.
c Si mā de/nudaret̃ ab oib⁹ foīs: tūc qđ nō ē ī actu eēt ī actu. vide. c.65.3.phi.

¶ Quare alio modo natura vtiq3 erit habentium in seipsis motus principiū forma ⁊ spēs nō separabilis ens: sed aut ſm rōnē: qđ aūt est ex his nā quidem nō est: sed a nā vt homo. Et magis natura hec est ꝙ̄ mā. vnūquodq3 a enim tunc dicit̃ quum endelechia sit ⁊ magis ꝙ̄ cum potentia.

¶ Iste igit̃ modus ſm quem dicimus nām esse creationē ⁊ formā eius in quo est ꝑ se principium motus: est alius ab illo modo: ⁊ ista forma est inseparabilis nisi ratione. Cōpositū aūt ex istis nō ē nā: sꝫ ꝑ nāꝫ. V.g. hō: illa aūt est dignior mā vt sit nā. Dē.n. dr̃ eē illud qđ est quū fuerit in sua ꝑfectiōe: ⁊ illđ tūc est dignius ei: ꝙ̄ quum fuerit potentia.

12 ¶ Scđꝫ igit̃ hoc nomen nā qđ dr̄ de foīa: dr̄ alio mō ab eo ſm quē dr̄ de mā. B.d. ⁊ ista forma ⁊c.i. nō separat̃ a mā inesse: ita ꝙ possit esse sine mā: sed est separata a mā ſm diffōneꝫ tm̄: māꝫ aūt b differt a forma: sed nunꝙ̄ denudat̃ a forma: imo quuꝫ separat̃ a forma induit aliam: qm̄ si denudaret̃ c ab omnibus formis. s. prima materia: tūc qđ non est in actu esset in actu. ¶ Et quum notificauit ꝙ natura dicitur de forma. incepit etiam declararare d formam eē digniorē hoc ꝙ̄ materiā. ⁊ dixit. illa aūt ⁊c.i. forma. B. induxit rationē super hoc ⁊ dixit. omne enim ⁊c.i. omne eñ non dr̄ esse e simpliciter: nisi quū fuerit in sua vltima perfectōe qđ est habere formā: ⁊ tūc esse est dignius ei: ꝙ̄ quum fuerit in potentia.

d Foīa est dignior nā ꝙ̄ mā. Idē ꝑ celi cō.5. Idē.5. me. cō.5. idē.7. me.c.7. Idē 8.me. cō.7. Idē.ō.ī hoc 2.c.4. Idē 2. de aīa cō. 7.⁊.8.
e Nihil dr̄ eē simplr̄: nisi quū fuerit ī sua vltima ꝑfectōe qđ ē hr̄e formā. Idē.9. me. t.cō.7.

¶ Amplius fit ex hoīe hō: sed nō lectulus ex lectulo. vnde dicūt non figurā esse nām/ sed lignū: qm̄ fiet vtiq3 si germinet nō lectulus sꝫ lignū. si ergo hec est ars: ⁊ forma est natura. fit enim ex homine homo.

¶ Et etiaꝫ ex homine generat̃ homo: sed non ex scā/no scamnū: ⁊ ideo dicunt ꝙ figura non est natura sed lignū: nam illud, qđ generat̃ ex eo apud ramificationē

non eſt ſcamnum/ſed lignũ:ſi igiť hoc eſt:forma etiã eſt natura:ex hoĩe enim generať homo.

¶ Quum induxit rationẽ Antiphontis ſuper hoc ꝙ materia eſt natura:incepit declarare ꝙ illud ex quo exiſtimauit ꝙ materia eſt natura inueniť etiam in forma naturali:non artificiali:ꝛ cauſa erroris eorum fuit:qꝛ aſſimilabant formaꝫ artificialem in hoc quod eſt non eſſe naturã ꝛ ſubſtantiã rei forme naturali: ꝛ illud ex quo exiſtimauerũt materiã eſſe naturã eſt: qꝛ natura eſt illud qđ generat ſibi ſimile ꝛ permanet. ¶ Et dixit ꝛc.i.ꝛ etiam videmus formã generari ex forma.vt hoiem ex hoie:ſed hoc licet inueniatur in forma naturali:tamen non inuenitur in formis artificialibus: non enim generatur ſcamnum ex ſcamno.D.d.ꝛ ideo dicunt ꝛc.i.ꝛ quum viderunt ꝙ forme artificiales non generantur ex ſeinuicem:ꝛ crediderunt ꝓpter hoc eas non eſſe naturas: ꝛ exiſtimauerunt ꝙ forme naturales non generantur ex ſeinuiceꝫ.opinati ſunt vniuerſaliter nullam formam eſſe naturam:ꝛ ꝙ natura ita ſe habet ad res ſicut lignum ad ſcamnum:qm̃ ipſum ſolum permanet:ꝛ qđ enim generatur ex ipſo ſcamno apud ramificationem non eſt ſcamnum ſed lignum.D.d.ſi igitur hoc eſt ꝛc.i.ſi igitur hoc eſt verum.ſ. ꝙ natura eſt illa que generat ſibi ſimile.forma etiam erit natura.homo enim generatur ex homine:ſed nõ ſcamnũ ex ſcamno. ¶ Et cauſa in hoc qđ dixit eſt:quum forme artificiales ſunt accidentia in ſubſtantijs naturalibus:ꝛ forme naturales ſunt ſubſtantie:ſed forme artificiales licet ſint accidentia in corporibus naturalibus:tñ conſtituunt res artificiales ſm ꝙ ſunt artificiales:quẽadmodum forme naturales cõſtituunt res naturales ſi igitur naturalia ſunt ſubſtantie: neceſſe eſt vt forme naturales ſit ſubſtantie:quẽadmodũ:qꝛ artificialia ſm ꝙ ſunt artificialia ſunt accidentia:ideo forme artificiales ſunt accidentia. 13

Forme artificiales lꝫ ſint accidẽtia ĩ corporibus nãlibꝰ:tñ cõſtituũt res artificiales ſꝫ ꝙ ſunt artificiales.

¶ Amplius aũt natura dicta ſicut gñatio via eſt in naturã. Non enim quẽadmodũ medicatio dr̃ non in medicinã via:ſed in ſanitatẽ neceſſe quidem a medicina non in medicinã eſſe medicationẽ:non ſic aũt nã ſe hꝫ ad naturã:ſed qđ naſciť ex quodã in qddã venit ſm ꝙ naſciť:qđ igiť naſciť nõ ex quo/ſꝫ in quid.

Forme artificiales ſũt accñtia Idem.2.de aĩa.c.8.

¶ Et etiã nã que dr̃ de generatione eſt via ad naturã: qm̃ nõ eſt in hoc:ſicut eſt quũ dicimus ꝙ via per quã imus in medicinãdo nõ inducit ad medicinã: ſꝫ ad ſanitatẽ:neceſſe.n.eſt vt initiũ medicinãdi ſit ex medicina ꝛ nõ ĩducit ad medicinã:ꝛ nõ ẽ talis diſpõ nãe apđ nãm:ſꝫ naturatũ ab aliq̃ ad aliqd venit ꝛ naturať aliquid:ipm̃ igitur naturari aliquid non eſt illud ex quo incipit:ſed illud ad quod venit.

Gñatio eſt via in nãꝫ.

14 ¶ Ista etiã est alia rõcinatio: ex qua declarat etiã q nã dr̃ de forma: qm̃ hoc nomen nã di de generatiõe que est in via ad hoc q forã fiat: ideo forma est dignior hac: hoc em̃ nomẽ trãsmutari a deriuat in reb⁹ nãlib⁹ ab eo ad qd est trãsmutatio: illd eni qd trãsmutat de nigredine in albedinem dr̃ albescere non nigrescere. ⁊ silr dicimus q illd qd alterat de frigore in calore ẽ calefieri ⁊ non infrigidari. ¶ D. notificauit q nãlia in hoc differũt a b artificialib⁹. ⁊ dixit. nõ eniz est in hoc ⁊c. i. non eniz est in gñabilibus per nãm: sicut est in gñabilibus partẽ: qm̃ in qbusdã gñabilib⁹ p artẽ deriuat hoc verbum ab eo ex quo fit trãsmutatio: ⁊ si trãsmutatio nõ inducat ad illd. ¶ Et causa in hoc est: q2 transmutatio in eis est de genere eius ex quo fit trãsmutatio: b magis q de genere eius ad qd est trãsmutatio: aut ipsam esse de genere ei⁹ ex quo fit trãsmutatio est famosius: q ipsaz esse de genere ei⁹ ad qd est trãsmutatio. vt via q inducit p curationẽ ad sanitatẽ: que di curari ⁊ medicinari: qd deriuat ab h vocabulo medicus ⁊ curator nõ dr̃ sanari: lz ista via nõ inducat ad medicinã sed ad sanitatẽ: ⁊. q. d. dispositio eniz in hoc non est sicut dispositio in hoc qd dicimus: q via pertrãseũda in curatiõe medicine nõ inducit ad medicinã: sed ad sanitatẽ: sed nomẽ ei⁹ deriuat ab eo ex q fit. s. medicina: non ab eo ad qd est: ⁊ hoc dz intelligi ex suis verbis: D. d. ⁊ nõ est talis dispõ ⁊c. i. ⁊ dispositio vie actionis medicine ad sanitatẽ nõ est dispõ nature: que est via idncẽs ad formã apud illd ad qd inducit. s. qm̃ via c in reb⁹ gñabilibus per naturã est de specie eius ad qd venit: sed differũt fm magis ⁊ minus: hoc igit nomẽ nã deriuat a noĩe eius qd aduenit. s. quũ dicimus ipm esse naturatũ: ⁊ hoc intẽdebat quũ dixit: sz naturatũ ⁊c. i. sed naturatum ab illo a quo generat ad aliqd venit: ⁊ dr̃ ipsum naturari aliqd: ⁊ illd nõ est illd ex quo est pncipiũ gñationis: sz illd ad qd venit gñatio.

a Hoc nomẽ trãsmutari deriuat in reb⁹ nãlib⁹ ab eo ad qd ẽ trãsmutatio. Id. 5. phy. c. 48.

b Rex nãliũ trãsmutatio denoĩatur a termino ad quẽ. Artificialiũ vo a termĩo a quo.

c Via in reb⁹ gñabilib⁹ p nãz ẽ d spẽ eius ad qd venit: sz dĩnt fz magis ⁊ mĩn⁹. Idẽ. 5. phy si. cõ. 9.

¶ Forma itaq3 nã est. sed forma ⁊ natura dupl̃r dicit: etenim puatio d spẽs quodãmodo est: si aũt est puatio ⁊ ꝯriuz aliqd circa simplicẽ generationẽ / aut nõ est: posterius cõsiderandum est.

d Priuatio spẽs ẽ quodãmodo.

¶ Natura igit est creatio: ⁊ creatio nature dr̃ duobus modis: puatio em̃ quodãmodo est forma: vtruz vero in gñatione simplici est priuatio ⁊ aliqd ꝯriuz: aut non est: perscrutandũ est post.

e Formarũ alia pfecta. alia dimĩnuta.

¶ Quum declarauit q natura dr̃ de forã: incepit diuidere fm quot
15 modos dicit forma: e ⁊ dixit eam dici duobus modis: di enim de formis perfectis in esse cũ quibus non cõiungitur priuatio: ⁊ dicit de diminutis cũ quibus cõiungit aliqua priuatio: vt qñ fit motus de nigredine ⁊ in albedinẽ. albedo enim est forma cum q nõ cõiungitur priuatio omnino. nigredo vero est forma cum qua cõiungit priuatio albedinis: ⁊ similiter videt in oĩbus cõtrarijs. f contrariuz igitur cũ quo cõiungit aliq priuatio est vnũ eox de quibus di forma: forma igit dicit de cõtrario cui nõ cõiũgitur priuatio: ⁊ dicit de alio contrario cui cõiungit priuatio. ¶ Et forte intẽdit q forma

f Sẽp vnũ ꝯtrarioꝝ ẽ puatio alteri⁹. Idẽ. 10 met. t. c. 15. c. 16. ⁊. 7. Idẽ. 4. meta. t. cõ. 27.

dī duob⁹ modis de habitu ꝛ ꝑuatione existēte ī ꝓma mā.ista eñ a ꝑuatio quodāmodo nō est priuatio simplex: imo est sicut forma materie. Et q: hoc manifestū est in ꝯtrarijs q̄ sunt in qualitate: ꝛ nō est manifestū quō est de generatiōe in sbā.s. vtrū cū priuatione forme sbalis ꝯiūgat cōtrariū aut nō. dixit. vtrū aūt in gñatiōe ꝛc. i. vtrū aūt in gñatione simplici inueniat cōiunctū cū priuatiōe aliqd cōtrariū: ita q̄ dicat hoc nomē forma: ēt de isto ꝯtrario cui cōiungit ista priuatio: ꝛ de priuatiōe cōiuncta cū hoc ꝯtrario sm q̄ est cōiuncta aut nō: perscrutandū est post. i. in libro de gñatione ꝛ corruptione: illic eñ declarabit q̄ priuatio que est in ꝓma materia non denudatur a primis contrarijs que sunt quattuor q̄litates ꝛ q̄ ista cōtraria sunt prima oīm que generant ꝛ corrumpuntur.

Idē p̊ de generatiōe. t.c.18 idē.2. ce.c.18. Idē.2.d gene.c.32. Idē.12. meta.c.22. idē 5.met.c.17. vbi hr̄ q̄ ꝑuatio ē aliqs habit⁹. Id.3.d aīa c.25. ꝯsile. 4.phy.49 ꝛ.118.

¶ Tractatus scd̄s in quo ostendetur de quibus cōsiderat scientia naturalis.

¶ In hoc demonstratur quomodo differat naturalis a mathematico. Cap. j.

a Priuatio exn̄s ī ꝓma mā q̄dāmō nō est ꝑuatio simplex imo ē sicut forma māe. Idē p.c. de sba orb. cōsire hēs de itellu poli. t.c.5.

uoniā aūt determinatū est quot modis nā dr̄: post hoc speculandum est quō differt mathematicus a physico. Etenī plana ꝛ firma habent physica corpa: ꝛ longitudines ꝛ puncta de quib⁹ intēdit mathematicus.

¶ Et quum determinauimus modos sꝫ quos dicitur natura: opꝫ nos cōsiderare differentiam inter mathematicuꝫ ꝛ naturalem que sit: corpora enīꝫ naturalia hn̄t superficies soliditates ꝛ longitudines ꝛ puncta: ꝛ sunt ille de quibus cōsiderat mathematicus.

Dicit. ꝛ quū declarauim⁹ nā qd sit ꝛ sm q̄t modos dr̄: oꝫ nos 16
loq de alio ꝑncipio ēt nāli: ꝛ est dare drīaꝫ īter ꝯsiderationē nālis: ꝛ mathematici. ꝯueniūt. n. in cōsideratiōe de eodē: qm corpa nālia q: habēt soliditates ꝛ supficies ꝛ lineas ꝛ pūcta: opꝫ vt ꝯsideratio de eis sit pars scīe nālis: ꝛ q: ista sunt subiecta geometrie: necesse est vt si geometria sit alia a scīa nāli vt ambe ꝯsiderēt in eis duob⁹ modis diuersis: aut geometria sit ps scīe nālis. ¶ Et ista pscrutatio lꝫ ptineat ad logicā tn̄ mos b est vt illō qd est cōe oīb⁹ artib⁹ dicat in logica: ꝛ illō qd est ꝓpriuꝫ vnicuiqꝫ arti dicat in illa arte. ¶ Et quū quesiuit drīaꝫ īter ꝯsideratione nālē ꝛ geometriā in corporib⁹ ꝛ superficieb⁹ lineis ꝛ pūctis: incepit querere drīaꝫ ēt inter ꝯsiderationē nāleꝫ ꝛ astrologicā. cōueniūt eñ in hoc q̄ cōsiderāt de figura lune ꝛ solis ꝛ terre ꝛ corporū celestium.

b Nos est vt illō qd ē cōe oīb⁹ artib⁹ dicat ī logica ꝛ illō qd ē ꝓpriū vnicuiqꝫ arti dicat in illa arte.

C Ampli⁹ astrologia aut altera ē aut ps phyfice. ſi enī phyfici eſt quid ſit ſol: aut luna ſcire: accidentium aūt que ſunt per ſe nullum inconueniens eſt. Et alr q̄m videntur de natura dicentes ⁊ de figura ſolis ⁊ lune: ⁊ vtruȝ ſpherica ſit terra ⁊ mundus: aut non.

C Et ēt vtrū astrologia ſit alia a ſcientia naturali: aut eſt pars eius: q̄m ſi opȝ naturalem ſcire ſolem ⁊ lunaȝ que ſunt: ⁊ non opȝ ipſuȝ ſcire ꝯn̄a eoꝝ: hoc eſt inopinabile omni modo: ⁊ maxime q: videmus illos q loquuntur de natura/ loq ēt de figura lune ⁊ ſolis: ⁊ perſcrutari de mūdo ⁊ terra: vtrū ſint ſpherica: aut n̄o.

17 C Et querendum eſt ēt: vtrum astrologia ſit alia a ſcīa naturali: aut ſit pars eius: ꝯſiderāt. n. de eiſdem. ſ. de figuris corpoꝝ celeſtiū ⁊ ſtellaꝝ. conſideratio aūt mathematici in hoc manifeſta eſt: conſideratio vero naturalis eſt: q: quum ꝯſiderauerit de nā ⁊ ſolis ⁊ lune: ⁊ vl̄r de corporibus celeſtibus/ ꝯtinget ꝯſiderare de accidentib⁹ eoꝝ: figure aūt ſunt accidentia in eis. ⁊ iō dixit. q̄m ſi opȝ naturalem ſcire ⁊c. ⁊ hoc eſt inopinabile: q: ꝓbabile eſt ꝙ q pſcrutatur de natura alicuius dȝ pſcrutari de accidentibus eius: ⁊ cum hoc qd̄ ē ꝓbabile eſt verum: ⁊ dixit. ⁊ maxime q: ꝓbabile eſt oppoſitum inopinabili. C Et quuȝ narrauit ipſum eſſe improbabile induxit opinionem famoſam oppoſitam illi: ⁊ eſt hec: ꝙ oēs nāles conueniunt in conſideratione de iſtis rebus: ⁊ dcm̄ eſt ꝙ vnus modus ꝓbabilium eſt ille in quo conueniunt artifices: ⁊ ſic famoſitas congregatur hic duobus modis: quoꝝ vnus eſt in ipſa re: ⁊ ſecūdus eſt in ꝓpoſitione ꝯtinente ipſam rem: ⁊ eſt: ꝙ oīs artifex dȝ conſiderare de accidentibus ſui ſubiecti. C Et quum induxit teſtimonium cōe. ⁊ dixit. ⁊ maxime: ⁊ q: ſeqtur ex hoc: aut vt astrologia ſit pars ſciētie nālis: aut vt ꝯſideratio diuerſetur in eis: ſed ipſam eſſe partē eius eſt impoſſibile: ergo neceſſe eſt vt diuerſentur in conſideratione: ⁊ ideo incepit notificare modum conſiderationis eorum.

Oīs artifex dȝ ꝯſiderar̄ d̄ accn̄tib⁹ ſui ſbi. Idē ꝑ poſte. t.c. 43. Et. 2. d̄ aīa com. 3.

C De his quidem igit̄ negociatur ⁊ mathematicus: ſed non inq̄ꝫtuȝ phyſici corporis terminus eſt vnumquodq;: neq; accidentia ſpeculat̄ inquātuȝ talibus exiſtentibus accidentium: vnde ⁊ abſtrahit. abſtracta eīȝ in intellectu a motu ſunt ⁊ nihil differt: neq; fit mendacium abſtrahentium.

Abſtrahentiū nō ē mēdaciū. vide cō. 3. de aīa ꝯ.

C Et mathematicus ēt ꝯſiderat de iſtis: ſȝ cōſideratio eius de eis non eſt ſm̄ ꝙ vnumquodq; eoꝝ ē vltimuȝ corporum naturalium: neq; ꝯſideratio eius ēt de accidētibus eoꝝ eſt ſm̄ ꝙ accidūt iſtis corporibus q̄ ſunt

hmõi: ꝛ ideo abstrahit ꝛ separat ea ab eis. separantur enim in mẽte a motu: ꝛ in hoc non est dñia: neqꝫ accidit quum separantur/ falsum.

¶ Intendit hic per mathematicum/ geometram ꝛ astrologuꝫ: intẽdit per ista in quibus conueniunt geometra ꝛ nãlis corpora ꝛ superficies: ꝛ lineas ꝛ puncta: ꝛ dixit ꝙ geometer nõ ↄsiderat de eis ꝟm ꝙ sunt vltima corporis naturalis: qꝛ vltimum exigit subiectuꝫ cuius est vltimum: ꝛ ista ↄsideratio est ꝟm ꝙ sunt in materia: ꝛ est ꝑpria naturali: quum sit declaratum ipsum considerare de reb⁹ ꝟm ꝙ sunt in materijs ꝛ mobiles. geometer igit̃ considerat de corpoĩ ꝟm ꝙ habet tres dimẽsiones tm̃: naturalis vero considerat de eo ꝟm ꝙ iste dimẽsiones sunt vltima existentia in corpore transmutabili: ꝛ silr̃ considerat geometer de superficie ꝟm ꝙ ẽ superficies tm̃: naturalis vero ꝟm ꝙ est finis corporis naturalis: ꝛ silr̃ ẽt considerant de lineis ꝛ punctis. ¶ Deinde di. neqꝫ considerant etiam de accidentibus coꝝ. i. astrologus qui considerat de pluribus accidẽtibus corporum celestium: de quibus naturalis considerat: ꝛ dixit: ꝙ astrologus non ↄsiderat de istis accidentibus ꝟm ꝙ accidũt nature istius corporis: sicut naturalis considerat de eis. s. qm̃ non ↄsiderat de figura lune ꝛ solis ꝟm ꝙ natura illoꝝ exigit illam figurã: sed ꝟm ꝙ mens abstrahit eas a motu ꝛ transmutatione. s. qm̃ considerat de figuris eoꝝ: ꝟm ꝙ sunt figure tm̃: non ꝟm ꝙ sunt celestia mobilia: ꝛ qꝛ esse istaꝝ reꝝ est alio mõ ab eo quo astrologus ↄsiderat de eis: considerat. n. de eis ꝟm ꝙ sunt abstracte a materijs: sed extra aĩam sunt in materijs. ¶ D. d. non accidit falsum. i. qm̃ nãistoꝝ exigit illa separari rõne: nullo modo falso accidente: ꝛ non ẽ ita de formis naturalibus. Sunt igitur hic aliqua de quibus possibile est considerare ꝟm ꝙ sunt in materijs: ꝛ ꝟm ꝙ extrahuntur a materijs: ꝛ sunt illa in quibus ↄueniunt mathematicus ꝛ naturalis: ꝛ sunt aliqua de quibus impossibile est considerare: nisi cũ mã ꝛ ista ꝑprie sunt naturalis. ¶ Deinde. d. ꝛ non est in hoc dñia: ꝛ nõ debes intelligere ꝙ ↄsideratio in eis vtroqꝫ modo inducit ad idẽ in omni loco: imo inducit ad dispõnes diuersas: sed illis intelligẽdũ est ꝙ nõ est dñia in hoc ꝙ vtraqꝫ ↄsideratio de eis inducit ad veritatẽ. D. d. ꝛ quũ abstrahunt̃ ñ accidit falsuꝫ. a. lꝫ ↄsideratio de eis fit alio mõ: ab eo ꝗ sunt extra mẽtẽ. s. qꝛ sunt in mã: ꝛ ↄsideratio ꝺ eis. ẽ ꝟm ꝙ ñ sunt ĩ mã: ꝛ hoc cõe ẽ geometre ꝛ astrologo: sꝫ ↄsideratio geometre ẽ magis abstracta ꝛ magis remota a mã. ↄsiderat. n. de figura simplici: astrologus ỽo de figura termiata. s. corpe celesti.

¶ Latent autem hoc facientes ꝛ ideas dicẽtes: physica enim abstrahũt quum minus sint abstracta mathematicis. Fiet autem vtiqꝫ hoc manifestum si aliquis vtrorũqꝫ tentauerit dicere terminos ꝛ ipsoꝝ ꝛ accidentium: impar qdem enim ꝛ par: ꝛ rectũ ꝛ curuum: adhuc aũt ꝛ linea ꝛ figura sine motu: caro aũt ꝛ os ꝛ hõ

18 Mathẽati c⁹ abstrahit a mã sẽsibili. Ideꝫ. 6. me. t. c. 2. ꝛ 3. me. t. c. 3. ꝛ. 7. me. t. c. 35. ꝛ ꝑ ꝺ aĩa t. c. 17. Et ꝑ cel. 92. ꝛ. 7. meta. 34.

Astrolog⁹ considerat res vt abstrahunt a motu. opp. vĩ dicere. ꝑ met. cõ. 19.

Quõ ↄsideratõ mathematici ꝛ nãlis ꝺ eisdeꝫ reb⁹ ducat ad dispões diuersas vide ꝑ ce. cõ. 32. ad finẽ. ꝛ. 4. ph. 72. ꝛ. 3. ph. 60. vide ꝑ ce. c. ꝑ

Geometre ↄsideratõ ẽ magis abstracta ꝛ remota a mã qꝛ ↄsiderat ꝺ figura simplici. Astr. ỽo de figu/

ra teriata s.corpe celesti. Idē.12. met.c.44. Idē p met. cō.19. Et.2. celi.cō.57.

ñ adhuc: sed hec sicut naris sima: sꝫ nō sicut curuū dr̄.
¶ Et dicentes formas: faciūt hoc absq; eo ꝙ pcipiūt: separant enim formas naturales: ⁊ in respectu mathematicorum minus separantur: ⁊ hoc potes scire si inceperis diffinire vtrūq; modum. s. naturam ⁊ accidentia. inuenies enim diffinitōeȝ ⁊ imparis: ⁊ recti: ⁊ curui: ⁊ etiam numeri ⁊ linee ⁊ figure extra motum: qd̄ non inuenies in diffinitōe carnis: aut ossis: aut hoīs: sed ista dicuntur sicut dr̄ simus: nō sicut dicit̄ curuus.

19 ¶ Intendit per dicentes formas platoneȝ: ⁊ contingit istis separare formas naturales rōne: q: sunt separate in esse apud eos. ⁊ manifestum est ꝙ quicqd separatur ab esse: separatur rōne: ⁊ non conuertitur: vt existimant dicentes res mathematicas separari. ⁊ dixit. dicentes formas ⁊c. i. ⁊ contingit dicentibus formas esse: diffinire formas naturales abstractas a materia: vt facit geometer in superficie ⁊ linea: ⁊ non percipiunt hoc qd̄ ꝯtingit eis. Deinde dixit: separant enim formas nāles. i. ꝯtingit eis hoc: q: separant formas nāles in esse a mā: quare ꝯtinget eis facere silr̄ in diffōnibus ⁊ nō pcipiūt. ¶ D. d. ⁊ in respectu mathematicoꝝ ⁊c. i. ⁊ quum cōparantur ista ⁊ mathematica inuenietur: aut nō separari oīno: aut separari minus ꝙ̄ illa. ⁊ dixit hoc: q: quedam forme sunt magis separabiles a mā ꝙ̄ quedaȝ. ¶ Deinde certificauit hoc ex diffōnibus. ⁊ dixit. ⁊ hoc potes scire ⁊c. ⁊ intēdit per accidentia illa de quibus geometer ꝯsiderat: ⁊ hoc qd̄ dixit. manifestum est per se: qm̄ quum diffiniuerimus parem ⁊ imparem: sicut dixit. ⁊ vlr̄ numerum ⁊ accidētia numeri: ⁊ silr̄ magnitudines ⁊ accidētia earum non apparebit mā in diffinitōe earum que est causa transmutationis. quum autē diffiniuerimus carnem ⁊ os ⁊ alia nālia: statiȝ apparebit mā in diffinitōe eoꝝ: ⁊ iō dixit in istis ꝙ diffiniūtur sicut diffinitur simitas: ⁊ vlr̄ accidētia nālia nō mathematica: sicut curuitas ⁊ alia. ¶ Et induxit exēplum de simitate: q: manifestum est ꝙ in diffōne ei⁹ accipit̄ nasus: quum dr̄ ꝙ simitas est nasus cauus: in cauitate aūt nō apparet materia: cauitas enim est depressio superficiei.

Documētū. In diffōe simi apparet mā: nō aūt ī diffōne cōcaui. Id. 6. me. t. c. 2. ⁊ 7. me. 34. ⁊ 3. d aīa. 35. Idē ifra h te. com. 21.

¶ Demōstrant aūt ⁊ que magis physica q̄ȝ mathematica: vt perspectiua ⁊ armonica ⁊ astrologia: cōtrario enim quodāmodo se habent cum geometria. geometria quidem enim physicam lineam intendit: sed non inq̄ȝtum est physica: sed perspectiua quidē mathematicam lineam: sed non inquātum mathematica: sed inquātum est physica.

Lr̄a argy. Hoc idē di cāt ⁊ mathematicaꝝ facultatuȝ: q̄ magis sunt naturales.

¶ Et demonstrant hoc etiam ꝙ de mathematicis est ꝓpinquius scientie naturali: vt scientia de aspectibus

& musica & astronomia. habent enim dispositionem quodammodo conuersam dispositioni geometrie. geometer enim considerat de linea naturali: sed non secundum quod est naturalis: aspectiuus autem considerat de linea mathematica: non prout est mathematica: sed secundum quod est naturalis.

¶ Et declarabit quod in diffinitionibus naturalibus apparet materia ex hoc: quoniam quod de mathematicis est propinquius scientie naturali/magis pertinet ad materiam: & magis apparet materia in diffinitionibus eius, licet minus appareat quam in scientia naturali: ut in scientia de aspectibus & musica & astrologia. ¶ Et dixit quidam modo: quoniam illa que sunt in hoc in conuersa dispositione geometrie simpliciter sunt diffinitiones scientie naturalis. geometria enim considerat de magnitudinibus abstractis a materia. naturalis vero considerat de eis secundum quod sunt in materia. aspectiuus autem considerat de lineis in dispositione media inter illas duas considerationes. non enim considerat de linea secundum quod est linea simpliciter ut geometer: neque secundum quod est linea ignea aut aerea ut naturalis: sed secundum quod visualis: istud enim esse est quasi medium inter naturale & mathematicum. & similiter musicus considerat de proportionibus numerabilibus: non prout quod sunt proportiones numerabiles: sed secundum quod sunt sonorum sensibilium. ¶ Et ideo quum dixit aspectiuus autem considerat de linea mathematica non secundum quod est mathematica: sed prout quod est naturalis. non debes intelligere quod consideratio eius est consideratio naturalis: sed intendebat quod consideratio eius est propinquior considerationi naturali. 20

Geometria considerat de magnitudinibus abstractis a materia. naturalis vero ut sunt in materia. Idem 6. met. t.c. 2. Idem 3. phy. co. 60. & 4. phy. 71. idem primo de anima. 16. & 17. Idem supra in hoc 2. co. 18. Idem 3. phy. 71. & 3. celi. c. 5. & 6.

¶ In hoc capitulo demonstratur ad que se extendat consideratio scientie naturalis. Cap. ii.

QUoniam autem natura dupliciter dicitur: species & materia: sicut de simo: quid sit intendimus sic considerandum est: quare neque sine materia huiusmodi neque secundum materiam. Etenim iam & de hoc dubitabit aliquis dupliciter: quoniam due nature sunt de qua est physica: aut ex eo quod est de vtrisque: sed si de eo quod ex vtrisque & circa vtraque.

¶ Et quum natura dicitur duobus modis. scilicet de forma & de materia: oportet nos ponere considerationem de illa: sicut de simo quid sit: si perscrutaremur de eo & non ponamus considerationem de rebus naturalibus sine materia: neque de materia secundum materiam tantum. homo enim dubitat in hoc etiam & dicit: quum nature sint due: de quibus oportet naturalem perscrutari: & quum necesse est ipsum perscrutari de composito ex eis: sed si necesse est ei ipsum perscrutari de composito: ergo necesse est ipsum perscrutari de vtroque: vtrum igitur scientia vtriusque est eadem: aut scientia vtriusque est separata ab alia.

21 ℭ Et quum natura dicatur de forma & mã: & forma nõ inuenitur nisi in mã. opz naturalẽ ꝯsiderare de forma sicut de simo. s. ẽm ꝙ est in mã & hoc est itaqz ex fundamẽtis que ponit nãlis ẽ ꝙ plures forme naturales sunt in mãt & hoc manifestuz est per se. de forma aũt naturali in qua hoc nõ est manifestuz per se: ista sciẽtia perscrutatur vtruz sit in mã vel nõ: & in hoc nõ est dubiũ nisi de aĩa tm̃. ℭ Et quũ declarauit ꝙ opz naturalẽ ꝯsiderare ꝺ forma ẽm ꝙ est in mã: incepit declarare ꝙ hoc necesse est in oĩbus reb⁹ naturalib⁹: siue forma fuerit substantia siue accidẽs. & dixit: & nõ ponamus ꝯsideratione de rebus naturalib⁹ sine mã. D. d. neqꝫ de materia. i. tm̃: sicut fecerũt naturales quũ ꝯsiderauerũt de illa ẽm ꝙ est vnũ entium: sed debemus cõsiderare de illa ẽm ꝙ est materia forme. ꝯsideratio enim de materia in respectu forme est ꝯsideratio naturalis: & ꝯsideratio de illa ẽm ꝙ est vnum entiũ est ꝯsideratio primi phi. ℭ Et quũ narrauit ꝙ opz naturalẽ cõsiderare de forma ẽm ꝙ est in mã: nõ ẽm ꝙ est tm̃: sicut existimauerũt quidã antiqui: & considerare de mã ẽm ꝙ est subiectũ forme nõ in illa per se: incepit inducere qõnes accidentes in hoc. & dixit. homo eniz dubitat &c. i. & hoc qđ diximus de ꝯsideratione naturali de forma, & materia: atqz natura dicatur ꝺ vtroqꝫ querendũ est de eo ab aliquo: qm̃ si natura dicatur duob⁹ modis: de qua igitur opz naturalẽ pscrutari: vtrũ de forma aut de materia: si opz ipsum pscrutari de altera earũ tm̃: aut non opz ipsum pscrutari de altera illarũ: sed de cõposito ex eis: sed si fuerit ꝯcessum ꝙ necesse est ei pscrutari de cõposito: necesse erit ei pscrutari de vtroqꝫ: sed si positũ fuerit ꝙ necesse est ei pscrutari de vtroqꝫ nõ de altero: accidet questio. s. vtrũ sciẽtia vtriusqꝫ sit eadẽ aut diuersa. ℭ Et dixit hoc: qz existimatur ꝙ de reb⁹ diuersis considerãt scientie diuerse. Deinde incepit demõstrare illa que faciũt dubitare in eis & pscrutari: quõ est vnius scientie cõsiderare de materia & forma. & quãta est cõsideratio istius scientie de vtroqꝫ.

Ex fundamẽtis q̃ ponit nãlis ẽ ꝙ plẽs foĩe nãles sunt in materijs. Idẽ primo phy. t. c. 11.

Cõsideratõ de mã in respectu foĩe est ꝯsideratio naturalis & cõsideratio ꝺ illa vt est vnũ entiũ ẽ ꝯsideratio primi phi. Idem 7. met. c. 9. & 39. Et 1. met. cõ. vl. vide cõsilẽ ꝑ meta. cõ. 15. & 18. 4. met. cõ. p. & 6. met. c. ꝑ 8. met. c. 4. Idẽ. 12. meta. p. 5. & 6. cõ. idez sup in B. 2. cõ. 4

ℭ Utrum igitur eiusdẽ: aut alius vtrãqꝫ cognoscere. in antiquos quidẽ eniz aspiciẽti videbitur vtiqꝫ esse materiei. ex parua eñi parte quadã Empedocles & Democritus speciẽ: & ꝙ quid erat esse tetigerũt. Si autẽ ars imitatur naturã: eiusdẽ aũt scientie est cognoscere spẽm & mãm vsqꝫ ad hoc. ℭ Ut medici sanitatẽ & cholerã & flegma: in quib⁹ est sanitas. similiter aũt & edificatoris est cõsiderare spẽm domus & materiam: qm̃ lateres & ligna sunt. similiter autez & in alijs: & physice vtiqꝫ erit cognoscere vtrasqꝫ naturas.

Eiusdẽ scie ꝯsiderare spẽz: & mãz vsqꝫ ad h.

ℭ Qm̃ si tu posueris tuã cõsideratione ẽm ꝙ antiq fecerunt: videbis ꝙ pscrutatio est de mã. Empedocles eniz & Democrit⁹ inceperũt ꝺ forma & qditate modicũ: & si ars sequitur nãz & scire formã & mãz vsqꝫ ad aliquẽ

locū ē vni⁹ scie. ℂ Verbi grā. qm̄ medic⁹ hʒ scire sanita
tē ⁊ cholerā ⁊ flegma: Et silr̄ edificator hʒ scir̄ q̄ditatē
dom⁹ ⁊ materiā eius: q̄ est lateres ⁊ ligna: ⁊ silr̄ ꝺ aliis
artificiis: necesse ē vt scia nālis notificet has duas nās.

ℂ Et cū hō ꝯsiderauit in hoc ex testimonio antiquoꝝ ⁊ fuerit sustē 22
tatus in modo ꝯsideratiōis eoꝝ ꝺ entib⁹: necesse est vt maxima cō
sideratio istius sciētie sit de mā. maxime eniʒ eoꝝ de quibus antiq
reddiderūt cās de rebus naturalib⁹ ſm mām sunt. Empedocles ve
ro ⁊ Democritus inter eos reddiderūt cās quarūdā rerum ſm for/
mam in paucis rebus. nō eniʒ pceperūt formā vltimā: ⁊ iō dixit: in
ceperunt de forma. i. dederunt cās rerū ſm formā. cuʒ aūt homo cōsi
derauerit in hō ſm ꝙ vna ars ꝯsiderat de forma: ⁊ cōsiderat ꝺ istis
vsqꝫ ad aliquē terminū: ⁊ ars assimilat̄ nature in hoc: ⁊ ꝯsideratio
naturalis dʒ ꝯuenire actioni nature: a deo ꝙ illud qꝺ est notū apꝺ
ipsum sit illud qꝺ est notuʒ apud naturā que est artifex rerum natu
raliū: manifestū est ꝙ vnius scie est scire has duas naturas. Dein
de dicit. ⁊ scire formā ⁊ mām ⁊c. i. ⁊ scia de forma ⁊ de materia est in
eadē arte: sʒ eadē ars nō pvenit ad vltimā mām: sʒ ad aliquē locū
terminatū: ⁊ est ꝓpria forme. s. ꝓpinqua. ℂ Et. ꝺ. g. qm̄ scia medi/
cine scit sanitatē: ⁊ pvenit de scia materie sanitatis ad materiā ꝓ/
pinquā sanitati ⁊ est cholera ⁊ flegma. ⁊ silr̄ edificator scit domuʒ ⁊
scit materiā ꝓpinquā illi. D. ꝺ. opʒ igit̄ naturalē ⁊c. i. nō debes itel
ligere ꝙ dʒ scire formā simplr̄ ⁊ materiā ad aliquē terminū: sicut
accidit hoc in aliquib⁹ artificiis aliis: qm̄ hoc accidit artificiis: q̄
sunt reruʒ pticulariū. si autē est hic aliq̄ ars cōis oib⁹ artificiis ne/
cesse est vt ista ars pveniat ad vltima subiecta eaꝝ: quēadmoduʒ
si est hic scia naturalis cōis oib⁹ naturalib⁹: necesse est ipsaʒ pveni
re ad ſm vltimū entiū naturaliū ⁊ formā eaꝝ vltimā. ℂ Auicēna
aūt dicit ꝙ naturalis nō loquit̄ nisi de materia ꝓpinqua vnicuiqꝫ
enti. de ꝓma aūt nō ꝯsiderat nisi primus phs: ⁊ peccauit. cuʒ. n. au/
diuit in posteriorib⁹ ꝙ nullus artifex demr̄at cās sui subiecti ꝺ quo
ꝯsiderat: qm̄ si ꝺmr̄aret eas p res priores illis causis: tūc erit ꝺ gn̄e
supiori. q̄re illa declaratio erit ꝺ alia arte supiori que ꝯsiderat ꝺ ge
nere ꝯtinēte ſm illi⁹ artis: quū hoc audiuit existimauit hoc eē im
possibile in trib⁹ modis demōstrationū. s. in a demōstratiōe simplr̄: ⁊
demōstratiōe: q̄. ⁊ demr̄atōe pp quid: ⁊ nō ē ita. hoc. n. nō est ipossibile
nisi in demr̄atiōe simplr̄: ⁊ demr̄atōe pp q̄d. in ꝺmōstratōe aūt q̄:
nō est ipossibile. sicut fecit Ari. in demr̄atiōe ꝓme māe ⁊ primi motoris
in hoc lib. si fuerit de accn̄tib⁹ ꝓpriis entis trāsmutabilis. erit demr̄a
tio nālis. ⁊ si fuerit de accn̄tib⁹ ꝓpriis entis simplr̄ erit demōstra/
tio metaphica. ⁊ vł ꝙ ꝓma b mā nō pōt ꝺclarari eē ꝓprie nisi p si
gnū nāle. ꝓm⁹ aūt motor ipossibile ē vt ꝺclaret̄ nisi p signū nāle. via aūt
qua ꝓcessit Aui. in ꝓbādo primū pncipiū est via loquentiū: ⁊ ſmo
eius semp inuenit̄ quasi medi⁹ inter pipatheticos ⁊ loquētes. ℂ Cū
aūt cāe subiecti artis habuerint cās priores: tūc demōstratio illaꝝ
causaꝝ erit p demōstrationē simplr̄ in arte ꝯtinēte illā artē: ⁊ erit
ēt p signa in illa arte: ⁊ hoc totū erit qñ cāe ſbi artis latuerint.

a Cāe ſbi i scia illius ſbi si latuerit poterūt demr̄ari de mr̄atiōe si/gni. nō aūt demr̄atiōe simplr̄: nʒ demr̄atiōe pp q̄d. Idē 12. met. cō. 5. ⁊ ifra hic cōmen. 26.

b Pria mā nō pōt ꝺclarari eē ꝓpe nisi p signū naturale. ꝓmus āt motor ipossibile est vt declaret̄ nisi p signū nāle. cōsile p phyſi. cō. vł. 7. 8. phyſi. cō. 3. ⁊. 12 meta. cō. 5.

Lra Argy. Nō enī qđ/ uis vltimū finis est: sȝ id qđ est optimum.

CAdhuc qđ cuius cā fit:ꝛ finē eiusdē:ꝛ quecūq; sunt pp hoc. natura aūt finis est:ꝛ cui⁹cā fit. Quoꝝ enī ꝯtinui motus existētis est finis aliquis mot⁹ hoc vltimū est ꝛ cuius cā fit. vnde ꝛ poeta derisorie apposuit dicere hunc finem: cuius quidem causa factus est. vult enī nō omne esse vltimū finem: sed optimum.

Finis habȝ rōnē optimi. idē īfra t. cō. 31. ꝛ 2. met. t. c. 8. ꝛ 5. met. t. c. 3

CEtiā illud pp qđ est illud qđ est:ꝛ finis intēta: ꝛ qđ est cā istius: est vnius scīe. natura aūt est finis: ꝛ propter quid est qđ est. Qđ enī de rebus habētib⁹ motū ꝯtinuū hȝ aliquē finē: ille finis est vltimū eius: ꝛ pp qđ est. ꝛ ideo sermo verificatoris: cum dixit: ipsum ire ad mortē: ꝛ est illud ꝓpter qđ fuit est derisibilis. nō enim omne vltimū est finis: sed vltimū nobilius.

23 CHec est alia rōcinatio qua declarat ꝙ naturalis cōsiderat de natura que est forma ꝛ de materia insimul: ꝛ cōpositio istius sermonis est ex duabus propositionib⁹. quaꝝ vna est: ꝙ omne pp quid est aliquid cum illo est vnius sciētie. secūda aūt ꝙ natura que est forma est illud ꝓpter qđ sunt alie res que sunt subiecta illi: ꝛ concludit ex hoc ꝙ scire naturā ꝛ res subiectas nature est vnius sciētie: sȝ tacuit conclusionē: q2 est manifesta.

2 CD. v. qđ enī de rebus ꝛc. hec est ꝓpositio maior alterius sillogismi: quo declarat minorē ꝓpositionē dicentē ꝙ natura est finis: ꝛ cōponit sic. natura est illud apud qđ cessant motus rerū generatarū ꝛ vltimū suoꝝ motuū ꝯtinuoꝝ: ꝛ omne ex reb⁹ habentib⁹ motū cōtinuū ꝛ habentib⁹ finē: finis est vltimū illius mot⁹: ergo natura est finis in generatōe. CSed est ex duab⁹ affirmatiuis in scđa figura ꝛ Arist. vtit hoc qñ maior ꝓpō ꝯuertit vlr: ꝛ qñ hoc est manifestū p se: qm̄ tūc cōpositio erit quasi in prima figura. CEt iđ notificauit qñ ꝯuertit ista ꝓpō ꝛ qñ nō. s. ꝙ omne qđ est vltimuȝ motuū continuoꝝ est finis: ꝛ dixit. ꝛ ideo sermo verificatoris ꝛc. i. ꝛ nō cōuertit ita ꝙ omne qđ est vltimū motuū sit finis: nisi dicamus vltimū nobile: nō vltimū ꝓueniēs ex necessitate materie vt mors: ꝛ cū verificator existimauit hic cōuerti. s. ꝙ omne qđ est vltimū est finis: ideo sermo eius fuit derisibilis. qđ igit ꝯuertit est ꝙ oē vltimū nobilius ꝓori est finis: ꝛ vltimū qđ est in motu gñatiōis reꝝ est nobili⁹ prioribus. ergo est finis. CEt sill'us cōponit sic in ꝑma figura: natura ē vltimū motuū gñatiōis. s. ꝙ ē nobilior ꝑcedētib⁹: ꝛ oē qđ est tale ē finis. ḡ natura est finis. ꝛ mors q̄ est vltimuȝ distinguit ab vltimo qđ est finis in hoc: qm̄ vltimū qđ est finis est prima q̄es ad quā veniūt gñata. mors aūt est post illud vltimū qđ est finis. ergo ꝑmum vltimum ad qđ peruenit motus generationis est finis.

Arist. qñ q̄s arguit ex duab⁹ affirmatiuis ī secūda figura qñ maior ꝓpō ꝯuertit vlr. idē. 4. phy. cō. 33. ꝛ 42. Idē 3. celi cō. 23

CQm̄ aūt ꝛ faciūt artes materiā: alie quideȝ simplr. alie vero operose: ꝛ vtimur tanq̄ pp nos oībus q̄ sūt.

sumꝰ eniꝫ quodāmō ⁊ nos finis. duplr̄ eniꝫ est id cuiꝰ cā fit. dcm̄ est aūt ꝺ his in his q̄ de prima pħia sunt. Nos sumꝰ quodāmō finis oīum.

¶ Et ēt artes faciūt mām: q̄dā simplr̄: ⁊ q̄dā ꝓm preparationē vt sit apta in opatōe: nos aūt vtimur illis ꝓꝫ ꝙ oēs sunt ꝓpter nos: nos eniꝫ ipsi ēt sumꝰ finis quodāmodo. illud enim qꝺ est ꝓꝓ quid dicit̄ duobus modis. ⁊ hoc dictū est in nostris sermonibus de pħia.

¶ Hec est rōcinatio qua declarat ꝙ opꝫ naturalē ꝯsiderare ꝺ materia: ⁊ intēdit ꝙ artes operatiue habēt sollicitudinē circa materiā. quedā q̄ faciūt illā ꝓm formā vt ars edificatoria: qm̄ sicut facit domū que est forma: ita facit lateres que sunt mā domꝰ. q̄dā autē q̄ preparāt mām ad recipiendū formā vt ars nauificatiua: qm̄ cuꝫ hoc ꝙ facit formā nauis: ⁊ q̄ scia in arte nāli est sil̄is operatiōi in rebus artificialibꝰ necesse est: si opatio artiū pēdet de mā: aut ꝓꝫ ꝙ faciunt illā: aut ꝓm ꝙ ꝓparant illam: necesse est: vt ꝯsideratio sciē nālis pēdeat de mā: cū hoc ꝙ ꝯsiderat ꝺ forma: sꝫ tacuit ꝯn̄s: q̄ intelligit̄ ex hoc qꝺ dixit. ⁊ ēt artes ⁊c̄. i. ⁊ q̄ oēs artes faciūt mām: aut simplr̄: aut ꝓm ꝓparationē: necesse est vt naturalis ꝯsideret de mā. scia. n. hec est sil̄is opationi illic. ¶ D. d. nos aūt vtimur ⁊c̄. i. ⁊ iō q̄ nos sumꝰ finis oīum reꝝ factaꝝ ab artibꝰ quodāmō. iō vtimur oībꝰ: ⁊ intēdebat ꝙ finis dr̄ duobꝰ modis: aut sicut dicimꝰ ꝙ forma ē finis māe. ⁊ illud ad qꝺ ꝓuenit res ē finis rei. Aut sicut dicimus ꝙ illud cuiꝰ ē res ē finis rei: ⁊ ꝓꝫ hoc dicimus ꝙ hō ē finis reꝝ creataꝝ ꝓꝓ ipꝫ. ⁊ cū notificauit ꝙ illꝺ qꝺ ē ante finē ꝓꝫ ꝓmū modū est notū cū fine. declarauit ꝙ ita ē in scꝺo mō. ⁊ ꝙ eadē est cā in B. 24

Pro hoc vide cō. 37. secūdi de aīa

¶ Due igit̄ sunt principātes mām: ⁊ cognoscētes artes que vtit̄: ⁊ factiua q̄ architectonica est. vn̄ ⁊ vsualr̄ architectonica quodāmō ē. Differt aūt ꝓm hoc ꝙ hec spēi q̄dē cognoscitiua est architectonica. alia aūt vt factiua materie. gubernator enim qualis sit spēs aliqua temonis cognoscit ⁊ instituit. alius aūt ex quo ligno: ⁊ q̄bꝰ motibꝰ erit: in his q̄dē igit̄ q̄ sunt ꝓm arteꝫ nos facimus mām propter opus: sꝫ in physicis inest.

¶ Et artes ꝯtinētes mām cognoscētes illā sunt due: ⁊ de arte opatiōis est geometria operatiua: ⁊ iō ars operatiua attribuit̄ ēt quodāmō geometrie opatiue: sꝫ tn̄ differūt. illa eniꝫ attribuit̄ geometrie operatiue ꝓm ꝙ cognoscit formā. ista aūt ꝓm ꝙ scit mām. gubernator enim scit formā remi q̄uo dꝫ esse: ⁊ ꝓcipit fieri hmōi: ⁊ ista alia scit ꝺ q̄bꝰ lignis ⁊ q̄bꝰ motibꝰ ꝓficit̄: qꝺ autem

fit per artē: nos facim⁹ mām in illa pp illud qđ intendimus: in rebus aūt naturalibus est existens.

Artes operatiue sunt duob⁹ modis. idem p̄ ethi. cap. i.

25 ℭ Artes operatiue sunt duob⁹ modis: aut facientes artificiū: aut vtētes illo. ⁊ sunt principales. s. q2 p̄cipiūt eis que sunt sub eis operari. ⁊ cum ars que est sub: perficit opationē: tunc principalis vtit̄ eo qđ fecit: ⁊ pōt aliq̄s dicere q̄ iste artes nō sciunt mām: incepit declarare q̄ iste ēt sciunt mām. ⁊ istam vocat geometriā operatiuam. ℭ Et dixit. ⁊ artes cōtinētes ⁊c̄. i. cognoscētes mām. nō facientes eam sunt due. vna aūt est que vtit̄. que nō facit formā: neq3 mām sed p̄cipit illi que est sub opari. ⁊ ista dicit̄ geometria opationū simpliciter: ⁊ principalis simpl̄r. scđa vero est quodāmō vtens. i. precipit: ⁊ quodā mō facit. ⁊ hoc intēdebat cū dixit. ⁊ de arte opatiua est geometria opatiua. ⁊. q. d. ⁊ de arte opatiua est ars que vtitur. i. p̄cipit. D. d. ⁊ iđ ars que vtitur ⁊c̄. ⁊ si sit operans: tn̄ attribuit̄ geometrie opationū p̄m q̄ vtitur: nō p̄m q̄ facit.

2 ℭ Et q2 vtraq3 ars ē geometria opationū. incepit facere dr̄ias inter illas. ⁊ dixit. sed differunt ⁊c̄. i. sed he due artes differunt: quoniā prima principalis nouit formam ⁊ precipit iuxta illam. ⁊ similiter materiā. alia autem nouit materiā: ⁊ p̄cipit circa illā tm̄. formā aūt facit. ℭ D. induxit exēplū d̄ duab⁹ artib⁹. ⁊ dixit. gubernator enim ⁊c̄. i. ⁊ ars que vtit̄ simpl̄r que scit vtrūq3: est sicut ars gubernandi nauē. scit. n. formā remi que dz ēē. ⁊ p̄cipit ipsū fieri p̄m illā formā. ista aūt alia ars que vtitur quodā mō: ⁊ facit alio modo: est sicut ars faciēdi naues. ista enim facit formā: ⁊ scit mām. scit enim ex quib⁹ lignis erit melior forma nauis: ⁊ quō debēt abscindi: ⁊ p̄cipit arti que est sub facere hoc que nō vtitur oīno. ℭ Et intēdebat p totum hoc declarare q̄ mā est nota in oībus artibus p̄ncipalib⁹ ⁊ nō principalib⁹. cū artes sint tribus modis. aut operans simpl̄r. aut vtens simpl̄r. aut vtēs quodāmō: ⁊ opans alio mō. ⁊ oēs sciūt mām.

Documētū

3 ℭ Deinde. d. in hoc aūt qđ fit per artē ⁊c̄. i. ⁊ nō est dr̄ia in hoc inter artē ⁊ nām. sed ars sicut facit formā facit mām. nā aūt facit formā: nō mām: cū sit exn̄s: q2 est eterna. ⁊ sil̄r inuenit̄ in quibusdā artibus. s. quarū mā est naturalis. qm̄ ars non facit illam.

ℭ Amplius eorū que sunt ad aliqđ mā est. in alia aūt spē alia mā vsq3 ad quātū: ergo physicū opz cognoscere spēm: ⁊ q̄ quid est. Aut queadmodū medicū neruū. ⁊ fabrū es: vsq3quo. cuius. n. cā vnūquodq3: ⁊ circa hec que sunt separate quidē spēs in mā. ℭ Hō. n. hominē generat ex mā ⁊ sol: quō aūt se habeat hec separabilis: ⁊ qđ sit phie prime est determinare.

Hō hoiem gnāt ex mā ⁊ sol.

ℭ Et ēt materia est de capl̄o relationis. diuersa. n. in forma diuersant̄ in mā. vsq3quo igitur opz nālem puenire in scia forme ⁊ quiditatis. Dicam⁹: qm̄ queadmodum medic⁹ peruenit in scia neruorū ⁊ operās cuprū

Mā ē in caplo relonis

in scientia cupi peruenit ad illud qd est vtrūq3. simi-liter est de istis etiā. oportet enī3 ipsum scire eam esse formam abstractā3: sed esse cuius est in mā. homo. n. generat ab homine & sole. Dispō aūt in abstracto que sit: & qd sit: est prime phie.

Intendit etiā declarare q oportet naturalē cōsiderare de forma 26
q2 considerat de materia: quoniā materia est de genere relationis. dicit enī3 in respectu forme. & similr vr esse de forma. op3 igit ɔsiderantē de materia cōsiderare de forma. & cōsiderantē de forma considerare de mā. & ēt materia est ppter forma3: & op3 considerantē de aliquo cōsiderare de illo ppter qd est. Et dixit. diuersa enī3 in forma diuersant in materia. hec est rōcinatio qua declarat q materia dicit in respectu forme. &. q. d. & ideo diuersat mā p diuersitatē forma᷑. adeo q mā aīaliu3 est alia a materia alia᷑ specie᷑.

Et cum declarauit q nālis cōsiderat de forma per se: & de materia ppter formā: incepit querere quousq3 d3 cōsiderare de forma. & dixit: quousq3 igitur &c. i. ad que3 igitur ordine3 op3 naturalē peruenire in scientia formaru3: & nō pertransire illu3. s. in sciētia quiditatis: nō in sciētia eius qd est esse: sed sunt hic multi ordines formarum. s. abstracte a materia: & nō abstracte. Deinde dicit. dicam⁹ 2
igit̃ qm̄ queadmodu3 medic⁹ &c. i. & est manifestu3: quonia3 queadmodum medicus oportet ipsum peruenire de cognitione formarum existentiā in suo subiecto: de quo considerat vt neruis & carne ad cognitionem quiditatis vltimaru3 formaru3 existentium in sua materia nō separabiliu3 ab ea. similiter oportet naturalē peruenire in ɔsideratione de formis ad vltimā formā pp qua3 fuit materia. V. gratia. ad forma3 hoīs. Deinde. d. op3 enī3 ipsum scire &c. i. oportet naturalē peruenire per suam cōsideratione3 ad forma3 abstractam. s. vltima3: si eē eius est in materia anteq̄ perueniat apud consideratione3 de forma hominis: sed homo generat ab homine & a sole: & vtrūq3 est forma in materia. Et dixit h̄ quasi contradicendo dicentibus formas separari: & innuendo q forme naturales sunt in materia.

Mā diuersat p diuersitatē foia᷑. Idē p d aia cō. 53. &. 2. d aia. cō. 60.

a Cōsideratio ī eē istarū foia᷑ abstractarū ē in scīa nālī nō in pma phia. Jō p phy. cō. vl. Et. 8. phy. cō. 3. Et. 12. me. cō. 5.

Deinde dixit. dispositio autem in abstracto &c. i. consideratio aute3 de dispositionib⁹ formaru3 abstractaru3 sm q sunt abstracte: & de quiditatibus earu3: est proprie prime philosophie: nō sciētie naturalis. Et notandu3 q consideratio a in esse istaru3 formarum est in sciētia naturali: nō in prima philosophia. sicut existimat Aui. quoniā in hac scientia apparet istud genus formarū esse. Deinde ɔsiderat de quiditatib⁹ & dispōnibus ea᷑: & hoc est rectū. impossibile. n. est aliquā scientiā vlem & particularē declarare subiectum esse: siue p signu3: siue p demonstrationē: qd nō est ita in causis sui subiecti: qm̄ declarat eas per signu3: nō per demonstrationē simplr. sciētia igit nālis cōsiderat de esse formarū quousq3 pueniat ad vltimā forma᷑ māliu3 & primā abstractarū: aut ad formas formarum que sunt medie in esse inter illas. sicut existimatur de forma hominis b vltima. 3

b Foīa hoīs vltīa ē media iter abstracta & mālia. Oppositū. vid p me. ɔ. 39. vbi h̄r non dari mediū iter abstractū & mālle.

¶ Tractatus tertius in quo ostendit ex quibus causis demonstret scientia naturalis.

¶ Capl'm in quo ostēdit necessitatē determinandi de causis: ⁊ determinăt ipsa⁊ spēs. Cap. j.

Determinatis aūt his: cōsiderādū est de causis: que ⁊ quot numero sunt: qm̄.n. sciēdi grā hoc negociū est: scire aūt nō ante opinamur vnūquodq;: q̄ȝ vtiq; accipiamus ꝑpter qd vnūquodq;: hoc aūt est accipere primā cām. manifestum est: qm̄ ⁊ nobis hoc faciendū est: ⁊ de generatiōe ⁊ corruptiōe: ⁊ de omni physica mutatione: quatenus sciētes ipsoꝝ principia reducere in ipsa tentemus quesitoꝝ vnūquodq;.

¶ His igitur determinatis: ꝯsiderandū est de causis: que ⁊ quot sunt. intentio enīȝ istius consideratiōis: qȝ est scientia: ⁊ nos nō credimus aliquid scire absq; eo ꝙ prius determinem⁹ illa ex quibus est: ⁊ hoc est scire suas causas primas. manifestū est: ꝙ oportet nos etiā facere hoc in generatione ⁊ corruptione: ⁊ in omni transmutatione naturali: ita ꝙ cum sciuerim⁹ principia eoꝝ: queremus reddere ad illa vnūqōq; eoꝝ de quibus erimus perscrutati.

27 Nos nō credim⁹ scire aliqd perfecte nisi cuȝ sciam⁹ ip̄m cū suis causis ꝑmis. donec pueniam⁹ ad suas cās ꝑpīnq̄s Jō. p phy. ⁊ cō. i. ⁊ te.

Et cum determinauimus ista que debēt precedere hanc sciētiam: opȝ etiā perscrutari de causis reruȝ nāliuȝ que sunt ⁊ quot. ¶ Et hoc est necesse: quoniā intentio istius consideratonis ꝯ sciētia rerū naturaliū: est sciētia certificata perfecta. ¶ Et nos nō credim⁹ scire aliquid pfecte: nisi cum sciamus ipsuȝ cū suis causis primis: donec perueniam⁹ ad suas causas ꝑpinquas. ⁊ hoc erit cuȝ prius determinauim⁹ numeruȝ causarū querendarū in illo genere: que sunt: ⁊ quot sunt. ergo manifestū est: ꝙ similr debemus facere in hac consideratiōe nāli: ita ꝙ cum prius sciuerimus causas cōmunes oībus rebus naturalib⁹ ⁊ numerū eaꝝ: querem⁹ in vnoquoq; eoꝝ: de quib⁹ loquimur: illas causas esse: ⁊ cū dixit. ⁊ hoc est determinare suas primas cās intēdit: ⁊ ista scīa perfecta acquiritur ab aliquo qn̄ prius sciuerit cās rei primas: donec perueniat ad causas eius propinquas.

¶ Uno quidẽ igit̄ mō cā dr̄ ex quo fit aliqd cum insit: sicut es statue: ꝛ argẽtũ phiale: ꝛ hoꝝ genera. alio aũt mō spẽs ꝛ exemplũ: hec aũt rō est ipsius qd̄ qd erat eẽ ꝛ hmōi genera: vt eius que est diapason duo ad vnũ: ꝛ oino numerus ꝛ partes que in diffinitione. — Quid sit cā

¶ Dicam⁹ igitur ꝙ cā dr̄ vno mō de illo ex quo fit res ꝛ est in ea. U.g. cuprũ idoli hoīs: ꝛ argentũ idoli ānuli: ꝛ gnā istoꝝ. ꝛ dr̄ alio mō de forma ꝛ imagine: ꝛ est rō significans qditatẽ rei ꝛ genera istius. U.g. ꝙ gen⁹ eius qd̄ est diapason: est ꝓportio binarij ad vnũ: ꝛ vlr numerus ꝛ partes cōclusē in toto.

¶ Et cā dr̄ multis modis. dr̄. n. cā mãlis vt cuprũ idoli: ꝛ argẽtũ ānuli: ꝛ dixit: ꝛ est in ea: vt faciat drīaꝫ inter mãꝫ ꝛ ꝑuatiōeꝫ. ꝛ dr̄ alio mō ꝑm formã: vt figura ꝛ imago in cupro. ꝛ hec est cā quā dat rō signās quiditatē rei. s. diffō: ꝛ dixit hoc. q2 diffōnes cōponũtur ex forma vli que est gen⁹: ꝛ ꝓpria que est drīa. B. d. ꝛ gnā istius. i. ꝛ drīa: ꝛ ista forma cōis que ponunt̄ in diffinitiōe ita se hꝫ ad ꝓpriā differētiā sicut cōe ad ꝓpriuꝫ. ¶ U.g. qm̄ forma cōis que est quasi genus propinquũ ad diapason: est ꝓportio duoꝝ ad vnum: ꝛ gen⁹ cōcludens ꝛ propriũ ei equiuocat̄ in arabico: ꝛ vnum est numerus proprius: ꝛ vltimuꝫ est in forma. — 28 Diffōnes cōponũtur ex forma vli q̄ est genus ꝛ ꝓpa que est drīa. Ideꝫ 7. meta. 43. ꝛ īfra cō. 92

¶ Amplī⁹ vñ ꝑncipiũ mutatōis ꝑmũ aut q̄etis est: vt ꝯsiliãs cā: ꝛ pr̄ filij: ꝛ oīo faciẽs facti: ꝛ cōmutãs cōmutati. Adhuc aũt queadmodũ finis. hic aũt ẽ qd̄ cui⁹ cā vt ãbulãdi sanitas: ꝓp qd. n. ãbulat: dicim⁹ vt sanet̄: ꝛ dicẽtes sic opinamur assignare cām: ꝛ q̄cũqꝫ iaꝫ mouẽte alio ītermedia fiunt finis: vt sanitatis macies ꝛ purgatio: aut pōnes: aut organa. oīa aũt hec finis grā sũt: differũt tñ abīuicẽ: qm̄ alia qdẽ sũt opa: alia vō organa.

¶ Et dr̄ ẽt illud ex q̄ est ꝑncipiũ ꝑmũ trãsmutatiōis ꝛ q̄etis. U.g. qm̄ ꝯsulẽs alicui est cā: sīlr pater filij: ꝛ vlr agẽs acti: ꝛ trãsmutãs trãsmutati: ꝛ dr̄ ẽt hꝫ finẽ intẽtũ. ꝛ hͦ ẽ illd̄ ꝓpqd. U.g. sanitas apd̄ ambulatōeꝫ. cũ. n. dr̄ q̄re ãbulat sortes: dicem⁹ ꝓp hͦ ꝙ suũ corp⁹ sanet̄: ꝛ hͦ dicto reddim⁹ cām: ꝛ sīlr illa q̄ sunt apud motũ alteri⁹ īter illd̄ ꝛ finẽ intẽtũ. U.g. sanitas ex diminutōe ꝛ purgatōe ꝛ potatōe medicīe ꝛ īstrīs: qm̄ oīa ista ītẽdũt ꝓp finẽ: ſꝫ differũt: qm̄ q̄dã sunt actiōes: ꝛ q̄dã īstrã.

29 ¶ Cum induxit causam materialē ⁊ formalem: induxit etiam causam agentem ⁊ finalem. F Et dixit. ⁊ dicitur etiam de fine intento idest ⁊ dicit: causa etiā de causa finali vt sanitas que est causa exercitij: ⁊ signum eius est: qm̄ cū aliquis interrogat nos quare ambulat fortes: dicimus respondēdo: ꝓpter hoc ꝙ sit sanus. B.d. ⁊ similiter illa ⁊c. i. ⁊ similiter omnia quoꝝ vnūquodqꝫ est vltimū motus eius qđ est ante ipsum: ex illis multis que sunt inter primū agens ⁊ vltimum finē. s. quoniā vnūquodqꝫ eoꝝ est finis eius qđ est ante ⁊ omnia sunt ꝓpter vltimum finē. ¶ Uerbi gratia: ambulatio que est ꝓpter extenuationem: ⁊ extenuatio ꝓpter sanitatem: ⁊ silr potio medicine ⁊ phlebotomia est ꝓpter extenuationeꝫ humoris vincentis in corpore: ⁊ hoc est propter sanitatem. B.d. quoniaꝫ omnia ista intenduntur ꝓpter finem. i. quoniam omne qđ est ante finem ⁊ est ꝓpter finem. Uerbi gratia. qm̄ ista que diximus intendunt propter sanitatē: sed differunt: quoniā quedaꝫ sunt actiones vt ambulatio: ⁊ quedā instrumenta vt phlebotomia.

De qđ ē añ fineꝫ est pp finem.

¶ Cause quidem igitur fere tot modis dicunt. Contingit autem multiplr dictis causis: ⁊ multas eiusdeꝫ causas esse non ẜm accidens: vt statue statuifica: ⁊ es non ẜm alteruꝫ aliqđ: sed ẜm ꝙ est statua: sed non eodem modo: sed hoc quidē vt materia: illud aūt sicut vnde est motus. ¶ Sunt aūt quedam ⁊ adinuicē cause: vt laborare causa est boni habitus ⁊ hic laborādi: sed non eodē modo: sed hic quidem sicut finis ille sicut principium motus. ¶ Amplius aūt eadem causa ꝯ̃riorum est: que enim presens causa hmōi est: hanc ⁊ absentē causam aliqñ ꝯ̃rij. vt absentia gubernatoris nauis submersionis: cuius erat pn̄tia causa salutis.

Cāe sūt siбiinuicem cause.

Eadē cā cōtrarioꝝ est.

¶ Isti igit sunt modi ẜm quos fere dicuntur cause: ⁊ accidit si cause sint multis modis vt plures cause sint vnius rei: ⁊ non per accidens. U.g. quoniā causa idoli hominis est ars statuandi: ⁊ causa eius est cupruꝫ: ⁊ hoc non est alio modo: sed ẜm ꝙ est statua: sed non eodem modo sunt cause: sed hoc ẜm materiam: hoc autem ẜm ꝙ est principium motus. ¶ Et sunt aliqua que sunt cause sui adinuicem. U.g. quoniaꝫ labor est causa bone consistentie corporis: ⁊ bona cōsistentia est causa laboris: sed non eodem modo. bona enim existentia corporis est causa ẜm finem: labor autem ẜm ꝙ est principiū motus. ¶ Et etiā ideꝫ est causa duoꝝ

contrariorum. absentia enim eius cuius presentia est causa alicuius rei: est causa sui ɔrij. V.g. quoniā absentia gubernatoris est causa submersionis nauis: eius presentia erat causa salutis.

¶ Cum numerauit modos quattuor causarum: incepit dicere dispositiones earum: ⁊ quomodo se habent ad causata ⁊ ad se inuicem. ¶ Et dixit ꝙ accidit ꝙ plures istarum causarum ꝙ̄ vna sunt cause vnius rei. Verbi gratia: qm̄ causa statue est cuprum ⁊ agēs: sed duobus modis diuersis. cuprum aūt ſm materiam: artifex vero vel ars ſm agens. ⁊ similiter figura statue est causa ſm formam: ⁊ illud ꝓpter quid fuit facta/ est causa ſm finem. 30

¶ Et contingit etiam ꝙ eadē causa est causa duorum contrariorum: sed duabus dispositionibus diuersis. V.g. qm̄ gubernator est causa saluationis nauis ⁊ submersionis. saluationis aūt ipso presente. submersionis autem ipso absente. 2

Eadē est cā ɔtrariorū ſm disposi tiōes diuer sas. Idē. 5. me. c. 2. Et 2. ce. 92.

¶ Cause etiam habent se adinuicem: ita ꝙ vtraq; duarum causarū in specie diuersarum est causa relique. sed duobus modis diuersis. Verbi gratia: quoniā labor est causa sanitatis ſm agens. sanitas autem/ est causa laboris ſm finem: ⁊ similiter materia est causa forme ſm ꝙ forma non potest inueniri nisi per illam: forma autem est causa materie ſm ꝙ materia non potest esse in actu ⁊ demonstrata: nisi per illam: ⁊ precipue prima materia. ¶ Deinde dicit. isti igitur sunt modi ⁊c. ⁊ dixit. fere. quia possibile est inuenire aliqua que collocantur in numero istorum quattuor modorum: vt illa que assimilantur istis: ⁊ inueniuntur in eis: ⁊ ideo dixit. fere. que notat dubitationem quousq; declaretur hoc per inductionem. cum fuerit declaratum ſm quot modos dicit̄ vnūquodq; eorū. ⁊ dixit Alex. ꝙ dixit hoc ad excipiendum causas que sunt per accidens.

3 Q̄uomā sit cā forme: ⁊ forma mãe. vide ɔsilē p phy. 70. 2. 4.

¶ Omnes aūt nunc dicte cause in quattuor incidunt modos manifestissimos: elementa enim syllabarum: ⁊ materia vasorum: ⁊ ignis: ⁊ huiusmodi corporū: ⁊ partes totius: ⁊ suppositiones ɔclusionis: sicut ex quo cause sunt. harum autem alie quidem sunt sicut subiectum ⁊ partes: alie autem sunt sicut ꝙ quid erat esse: ⁊ totum: ⁊ compositio: ⁊ species. Semen autem ⁊ medicus: ⁊ consilians: ⁊ omnino faciens: omnes sunt vnde principium mutationis: aut status: aut motus est. alie autem sicut finis ⁊ bonum aliorum. ¶ Q̄d autē est cuius causa potissimum est: ⁊ finis aliorum voluit esse. differt autem nihil eandem dicere bonam: vel videri esse bonam.

Ex hoc sumit ꝙ finis est nobilior his que sūt ad finē ⁊ ꝙ h̄z rationē optimi. idē 2. me. t. cō. 8. ⁊. 5. met. t. cō. 3. ⁊. ē. hic. 23.

¶ Et iste cause quas diximus omnes collocantur in

quattuoꝛ modis qui sunt valde manifesti. littere enim dictionum: ⁊ materia artificiorum: ⁊ ignis: ⁊ similia corporum: ⁊ partes totius: ⁊ propositiones conclusionis sunt cause sm illud ex quo est generatio: sed quedam sunt quasi subiectum: vt partes: ⁊ quedam quasi quiditas: scilicet vniuersum: creatio ⁊ cópositio ⁊ forma. Sperma aũt ⁊ semen: ⁊ medicus: ⁊ sol: ⁊ vĩr agens: ⁊ oĩa sunt illud ex quo est pncipiũ trãsmutatiõis ⁊ quiẽtis: ⁊ quedã sunt quasi finis intẽta p alias res ⁊ bonũ. illud enim ꝓpter quid debet esse nobilius ceteroꝝ: ⁊ cause eoꝝ: ⁊ non est dĩa in hoc ꝙ dicamus ipsuꝫ esse bonum: aut dicamus ipsum existimari bonum.

31 ℂ Cum numerauit genera causaꝝ sm exemplũ: incepit notificare quõ vnaqueqꝫ causaꝝ collocat̃ sub istis quattuoꝛ generibus. ℂ Et dixit: ⁊ iste cause ⁊c. idest ⁊ omnis causa: aut est sm materiaꝫ: aut sm formã: aut sm agens: aut sm finem. ℂ Deinde dicit. littere eniꝫ ⁊c. idest. omnia enim ista sunt cause sm illud ex quo fit generatũꝫ. syllabe eniꝫ generant̃ ex litteris: ⁊ similiter corpora partiũ cõsimilium composita generantur ex igne: ⁊ ex alijs elementis: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: ⁊ ignis: ⁊ similia corpora. idest ⁊ ignis: ⁊ alia elemẽta sunt materia corporum consimilium que generat̃ ex eis. Deinde dicit. ⁊ partes totius. i. ⁊ partes sunt totius quasi materia. Deinde dicit. ⁊ propositiones cõclusionis. idest ⁊ quoniã conclusio generatur ex propositionibus assimilant̃ igitur materie. ℂ Et omnia ista cõueniunt in hoc ꝙ sunt materia: ⁊ differunt in hoc: quoniã quedã sunt materia a sm compositionẽ vt littere syllabaꝝ: ⁊ lapides domus. ⁊ quedam sunt sm alterationeꝫ: vt panis sanguinis: ⁊ quedã sm alterationẽ ⁊ cõpositionẽ: vt acetũ ⁊ mel oximellis: ⁊ quattuoꝛ elementa oĩm cõpositoꝛum: ⁊ hec duo sunt fundamenta materie. i. compositio ⁊ alteratio: ⁊ tertium cõpositum ex eis. Partes auteꝫ ⁊ totum posuit alium modum a compositione: vt reputo sm ꝙ intendebat partes que sunt in potentia: non que sunt in actũ: aut sm ꝙ intendebat vniuersum congregatum tm. Cõpositio enim est congregatio propria partiuꝫ. fit enim ex qualitate: ⁊ oꝛdine: ⁊ positione. propositiones b aũt assimilantur materie: qꝛ sunt in potentia cõclusio: ⁊ conclusio est eis quasi forma.

a Mã sꝫ cõpõnẽ: sꝫ alterationeꝫ. sm alterationẽ ⁊ cõpositionẽ.

b Propositiões assimilant̃ mãe qꝛ sunt in potẽtia actꝰ. ⁊ actꝰ est eis q̃si foꝛa. idẽ ĩfra. 74.

2 ℂ Deinde dicit. sed quedã sunt quasi quiditas. i. sed istaꝝ causarũ quedã est quasi demonstrans quiditatẽ rei: ⁊ iste inueniunt̃ sm numerũ dĩarũ: quibus differt illud qđ accipit̃ in quiditate: ⁊ sunt tria: vt forma vniuersi partiũ: ⁊ forma cõpositionis partiũ: ⁊ forma oximellis: mellis ⁊ aceti: ideo dixit vniuersuꝫ: ⁊ cõpositio: ⁊ forma. ℂ Et intẽdit per formã que est sm alterationẽ: ⁊ aut sine cõpositione: aut cum cõpositione. ℂ Et intendit per vniuersum cõgregationem partiũ tantũ. ⁊ intẽdit per cõpositionẽ cõgregationẽ illarum

Forma. Uniuersuꝫ. Cõpositio ⁊ Forma.

triuum dispositionũ in partibus.s.figure ordinis et positionis.

¶ Et cum numerauit causas que collocant sub causa mãli et formali. dixit.sperma aũt et semen ec.i.et sperma aũt animaliũ:et semen ve 3
getabiliuim:et medicus sanitatis:et vlr agens acti omnia collocan tur sub causa que est principiũ transmutationis:et sue cessationis.

¶ Deinde induxit genus qð est ſm finem:et dixit:et quedã ſm finẽ. 4
idest et sunt quedam cause que sunt quasi finis intentus per opera/ tiones:et quasi bonũ intentũ. Deinde induxit rõcinatiões sup hoc: et dixit.illð em̃ pp qð ec.i.qm̃ illud pp qd:q: est nobilius illis que ꝗrunt pp illð:est bonũ intẽtũ per illas res:et ideo est causa oĩm illa/ rum.agẽs em̃ et mã non sunt nisi ꝓpter finem:et silr forme nõ sunt ante illam in rei veritate nisi ꝓpter vltimũ finẽ. D.d.et non est dĩa ec.i.non est dĩa inter hoc ꝙ describemus istã causam: qð est bonũ intentũ per illa que sunt:aut illud qð existimatur esse bonũ: lz non sit bonũ in rei veritate:et dixit hoc:vt descriptio sit cõis reb⁹ volun/ tarijs et naturalibus. qm̃ vltimũ intentũ in rebus volũtarijs mul/ totiẽs videtur bonũ et non est in rei veritate.intentum vo in rebus naturalibus est bonum verum.

Ultimũ intẽtuz i reb⁹ voluntarijs multotiẽs vr̃ bonuz et nõ est in rei vitate. Intẽtũ võ i re b⁹ nãlib⁹ est bonũ verũ.vide ꝓ hoc.18 12.meta.

¶ Determinat modos diuersarum causaruz ſm vnã/ quamq: speciem. Cap.2.

Ause quidẽ igitur he et tot sunt spẽ.modi aũt causarũ numero quidẽ sunt multi:ca/ pitales aũt et hi minores. Dicũt aũt cause multiplr̃ et ipsarum similiũ specierũ prius et posterius:alteri⁹ altera:vt sanitatis me/ dicus et artifex:et diapason dupluz et numerus:et sem/ per continentia ad vnumquodq:.

¶ Iste igitur sunt cause:et tot sunt species earum:mo di autem causarum sunt multi: sed cum adunantur fiunt pauciores. Cause enim etiam dicuntur multipli citer.dicitur enim in causis que sunt eiusdem speciei: ꝙ vna causa est prior:aut posterior alia. V.g.quoniaz causa sanitatis est medicus:et causa eius est ars:et cau sa eius quod est diapason est dupluz:et causa eius est numerus:et similiter semper in respectu comparatio continentis ad particularia.

Intendit per modos causas que diuiduntur per accidẽtia:et cũ notificauit ꝙ modi causarũ cõcludunt ſm genera 32
eorũ:incepit numerare eos:et dixit: dicitur enim in causis ec.idest Causa.
cause enim que sunt eiusdem speciei quattuor specierum dicun/ Prior.
tur cause ſm prius et posterius. Uerbi gratia: in causis agentibus: Posterior.
medicus et ars, medicus enim est posterior : ars autem est prior.

¶ Et similr̃ in causis formalibus. V.g. qm̃ forma diapason est duplum: ꝛ forma dupli est numerus: ꝛ form a numeri est quãtitas: ꝛ similr̃ inuenitur semper ꝓportio inter vl̃e ꝛ particulares: ꝛ hoc intendendo cum dixit: ꝛ similr̃ semper ꝛc. i. ꝛ similr̃ sp̄ inuenitur comparatio cõis ad ꝓprium. s. qm̃ cõe est prius ſm formam: aut ſm gen⁹ ꝓprio: ꝛ hoc accidit priori ꝛ posteriori in vnaquaqꝫ specieꝝ causaꝝ. s. ꝙ prius est quasi cõe ad posterius. ¶ Et prius ꝛ posterius in materijs manifesta. vt mã pͥma ꝛ ꝓpinqua: siue composita sunt. ¶ Et similr̃ in finibus. extenuatio enim est finis exercitij: ꝛ finis extenuationis est sanitas.

Causa. Per se. Per accñs ¶ Amplius aũt ſm accñs: ꝛ hoꝝ genera sicut statue: ꝛ alr̃ polycletus: ꝛ alr̃ statuam faciẽs: qm̃ accidit statuã facienti polycletum esse: ꝛ ꝯtinentes ſm accñs: vt si hõ cã sit statue: aut oĩno aĩal. Sunt ꝛ accñtium alie alijs longius ꝛ ꝓpius: vt si albus ꝛ music⁹ cã dicant̃ statue.

¶ Et ẽt ſm accñs ꝛ genera istoꝝ. V.g. qm̃ cã statue ẽ polyclet⁹ quodã mõ: ꝛ alio mõ faciẽs statuas. accidit enim artifici statuaꝝ ꝙ fuit polycletus: ꝛ ꝯtinentia ſp illud qđ est accidens. V.g. qm̃ hõ est cã statue: ꝛ vl̃r aĩal: ꝛ accñtia quedam sunt remotiora: quedã ꝓpinquora. V.g. qm̃ albus ꝛ musicus sunt causa statue.

¶ Cum declarauit ꝙ in oĩbus spẽbus cãrum inueniunt̃ duo modi s. ꝓus ꝛ posterius: incepit ẽt declarare alios modos cãrum. s. per se ꝛ per accñs. ¶ Et dixit: ꝛ ẽt ſm accñs. i. ꝛ iste cãe diuiduntur ſm accidens: ꝛ genera istoꝝ collocant̃ in hoc modo. V.g. cum dr̃ ꝙ polycletus fecit statuam: ꝛ ꝙ artifex statuaꝝ fecit statuam. hoc. n. est ꝑ se: illud aũt per accñs. accidit. n. artifici statuaꝝ ꝙ fuit polycletus: qm̃ non fecit statuam ſm ꝙ est polycletus: sed ſm hoc qđ hꝫ de arte statuaꝝ. D. d. ꝛ continentia ꝛc. i. ꝛ illa que ꝯtinent cãs: ꝛ sunt genera cãrum sunt cãe per accidens. V.g. qm̃ hõ est cã statue per accidens ꝛ vl̃r aĩal. homo aũt est cã statue per accñs: qꝛ accidit artifici qui est cã per se ꝙ fuit homo aut aĩal. ¶ Et cum narrauit ꝙ in illo qđ est per accñs inuenitur ꝓpinquum ꝛ remotum: dedit exemplũ: ꝛ dixit. V.g. dicere ꝙ albus ꝛ musicus sunt cã statue. albus enim ẽ remotius ꝙ̃ musicus: lꝫ vterqꝫ sit cã per accidens: quia album ẽ cõmunius homine. ergo est remotius ꝙ̃ musicus.

Cã in potẽtia in actu. ¶ Preter oẽs aũt ꝛ ꝓprie dictas ꝛ ſm accidẽs: alie sicut potentes dñr: alie vero sicut operantes: vt edificãdi domum edificator.

¶ Et oẽs cãe que dñr conuenienter: ꝛ que dñr p accidẽs: quedã dicuntur cãe: qꝛ possunt: ꝛ quedã dicunt̃ cãe: qꝛ agũt. V.g. qm̃ cã dom⁹ ẽ edificator dũ edificat.

¶ Et oẽs cause que dicuntur per se: ⁊ que dicũtur per accidens ⁊ ꝓ 34
pinque/aut remote dicuntur esse: aut actu aut potentia. U.g. qm̃
edificator est cã domus: sed cum edificat est cã in actu: ⁊ cum ñ edi
ficat est cã in potentia. ⁊ hoc intendebat cum dixit. U.g. qm̃ cã do/
mus est edificator ⁊c. i. qm̃ cã domus est edificator: sed dũ edificat
est edificator in actu: ⁊ dum non edificat est edificator in potentia: ⁊
sed tacuit hoc: quia intelligitur per oppositum.

¶ Silr̃ ãt dicunt̃ ⁊ in qbus cãe q̃ sunt cãe in his que
dcã sunt: vt hu⁹ statue vt statue: aut ⁊ oĩno imaginis:
⁊ eris h⁹ vt eris: aut oĩo mãe: ⁊ in accidẽtibus silr̃ est.
¶ Et ſm ꝙ narrauim⁹ dr̃ ẽt in reb⁹ quaꝝ cãe sunt cãe.
U.g. cã statue isti⁹ hoĩs: aut cã statue hoĩs: aut causa
statue vlr̃: ⁊ ẽt cã istius cupri: aut cã cupri: aut cã mãe
vniuersalr̃ ⁊ similr̃ est de accidentibus.

¶ Et sicut hoc dicitur in causis: similr̃ dicitur in causatis: scilicet 35
ꝙ quedam propinqua sunt: ⁊ quedam remota: ⁊ quedam per se: ⁊
quedam per accidens: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ ſm ꝙ narraui
mus. dicitur etiam ⁊c. i. ⁊ sicut ista inueniuntur in causis: inueniũ
tur in eis. quorum sunt ille cause scilicet in causatis. ¶ D. induxit
exemplum in propinquo ⁊ remoto in causatis: ⁊ dixit. U.g. causa
statue ⁊c. i. quoniam faciens statuam istius hominis ⁊ faciens sta/
tuam/dicitur faciens statuam hominis. ⁊ dicitur faciens statuam
vniuersaliter. statua igitur hominis huius est causatum ꝓpinquũ.
statua vero simpliciter est causatum remotum. ¶ Et similiter cum
dicitur ꝙ h̃ est causa cupri: aut causa materie. cuprum enim est cau
satum propinquum: materia autem est causatum remotum. Dein/
de dixit ⁊ similr̃ de accidentibus: idest quoniaꝫ in causatis accidẽ
tibus inuenitur propinquum ⁊ remotuꝫ: sed sicut inuenitur in eis
per se: ⁊ hoc capitulum inuenitur in libro Alex. manifestius ꝙ̃ h̃ sit.
⁊ eodem modo dĩ in rebus: quarum cause sunt cause. etiam sicut
ista narrata. U.g. huius statue dĩ in rebus pluribus ꝙ̃ dicit̃ statue
vniuersalr̃. ⁊ huius cupri magis ꝙ̃ cupri: ⁊ vniuersalr̃ materie: ⁊ ĩ
accidentibus etiam eodem modo.

¶ Amplius ãt complexe ⁊ iste ⁊ ille dicunt̃: vt nõ po/ Causa.
lycletus neq; statuam faciẽs: sed polycletus statuam Simplex.
faciens. Sed tamen oẽs he sunt multitudine quideꝫ Cõposita.
sex: dcẽ ãt duplr̃: aut. n. sicut singular̃: aut sicut genus:
aut sicut accidẽs: aut sicut accidentis genus: aut sicut
complexe: he aut sicut simplr̃ dicte: oẽs. n. actu operã/
tes: aut ſm potentiam sunt.

¶ Et dicitur etiam composite istis cum illis. U.g. nõ
dicere polycletum: neq; dicere artificem statuarum:

sed polycletum artificem statuarum: sed omniū istoꝝ numerus est sex. modi vero ſm quos dicuntur sunt duo. Sunt enim aut quasi pars: aut quasi genus: aut quasi accidēs: aut quasi genus accidentis: aut dicere composite: aut sigillatim: ⁊ omnia dicentur: aut actu: aut potentia.

36 ¶ Inducit hic tertium modum cārum: ⁊ est / qm̄ quidam istoꝝ modoꝝ dicuntur sigillatim: ⁊ quidam composite: ⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ dicūtur etiam ⁊c. ¶ D. induxit exemplum compositi ex eo qđ est per se: ⁊ ex eo qđ est per accn̄s. ⁊ dixit. U.g. non di ⁊c. i. U.g. compositum ex eo qđ est per se: ⁊ ex eo qđ est per accn̄s: n̄ ita ꝙ dicať ꝙ sortes ē factor statuaꝝ: sʒ ꝙ polyclet⁹ artifex statuaꝝ fecit statuā.
2 ¶ Et cum numerauit ſm exemplum modos causarum: fecit summam de numero eorum. ⁊ dixit. sed omnium istorum ⁊c. i. sed ista q̄ numerauimus ſm dr̄ias: quibus diuiduntur sunt sex. s. ſm ꝓpinq̄tatē ⁊ remotōem: ⁊ per se: ⁊ per accn̄s: ⁊ compositōem: ⁊ diuisionē: ⁊ ſm dr̄ias: in q̄bus conueniunt sunt due. s. potentia: ⁊ actu: qm̄ vnusq̄sq; eoꝝ sex est potentia ⁊ actu. erunt igitur oēs modi cāruʒ. 12. D. d. aut sunt quasi pars: aut quasi genus: ⁊ intendit per partem q̄si cām ꝓpinquam: ⁊ per genus quasi remotam: ꝓpinquum. n. est quasi pars i. ꝓpria. remotum aūt est quasi genus: ⁊ maxime cāe que sunt ſm formam: ⁊ ſm mām. D. d. aut quasi accn̄s: aut quasi genus accidentis. i. aut quasi cā que est per accn̄s ꝓpinquum: aut quasi cā que est per accn̄s remotum: ⁊ hoc vocauit genus accidentis.

¶ Differunt aūt intantum ꝙ operantes quidem ⁊ singulares simul sunt: ⁊ non sunt: ⁊ quoꝝ sunt cāe: sicut hic medicus cum hoc qui fit sanus: ⁊ hic edificator cū edificato. que aūt sunt ſm potentiaʒ non semper: corrumpitur. n. non simul domus ⁊ edificator.

¶ Et differētia inter hec duo est: qm̄ cāe que agūt particularia sunt: ⁊ non sunt in eis: quoꝝ sunt cāe. U.g. qm̄ iste medicus cum hoc curator: ⁊ iste edificator cuʒ hoc edificato. in potentia vero non semꝑ sunt ita: corruptio. n. domus non est cum corruptōe edificatoris.

Cā in actu simul ē cū effectu. Jō 5. me. t. c. 3.

¶ Uult dare dr̄iam inter cās q̄ sunt in potētia: ⁊ que sunt in actu.
37 ¶ Et dixit. ⁊ dr̄ia inter hec duo ⁊c. ⁊ dr̄ia inter cās que sunt actu: ⁊ que sunt potentia: est / qm̄ que sunt actu inueniuntur cum illis / quorum sunt cāe: ⁊ deficiunt cum illis. U.g. qm̄ iste medicus nō est curator in actu: nisi cuʒ hoc curato in actu. cause aūt in potētia sunt: ⁊ licet causata non sint. nō. n. corrumpiť domus insimł cū edificatoř.
¶ Et hoc capłm inueniť in libro Alex. manifestius sic. ⁊ differūt in
2 hoc: quoniam causē q̄ agunt: ꝑticularia sunt: aut non sunt insimul

cum illis: quorum sunt cause. V.g. qm̃ iste curator cum hoc cura/tore iste edificator cum hoc edificatore in potentia autem non semper non.n. corrumpitur domus & edificator simul.

¶ Opz autem semper causam vniuscuiusq; summã querere: sicut & in alijs: vt homo edificat: qm̃ edifica/tor est: edificator autem est s'm edificatiuam. hec autẽ prima causa ẽ. & sic i omnibus. ¶ Amplius autez alie quidem genera sunt generum. alie autẽ singulare sin/gularium vt statue statuam quidem faciens: hic autẽ & huiusmodi. ¶ Et potẽtie quidem possibilium: ope rantes autem ad operata. — Uniuz cãe sunt vles & singulariũ singulares.

¶ Et oportet querere in vnaquaq; rez/cãm eius que est extremum vltimũ: sicut querit in alijs rebus. V.g. qm̃ homo edificat: qz est edificator: & est edificator: qz habet artẽ edificandi. Hec igit cã est prior: & similiter de eis omnibus. ¶ Et etiam generã sunt cause gene/rum: & particularia cãe particularium. V.g. quoniam artifex est cã statue: & iste artifex ẽ cã huius artificiati. ¶ Et potentia sunt cause potentiarum: & que agunt: sunt in respectu actorum.

¶ Cum notificauit numerum modorum causarum: incepit narra/re qui istorum modorũ sunt querendi principal'r. ¶ Et dixit: & opz querere &c. i. oportet intendere principal'r de causis causaz vltimã in questione: non vltimam in esse: & illa est causa ppinqua: vltima enim in esse est causa remota. ¶ V.g. quando aliquis interrogat: quare edificat aliquis homo: & dicetur: quia est edificator: & cuz di citur: & quare est edificator: dicetur: qz hz artem edificandi: & hic cessat questio. D. d. & similiter de alijs. i. de speciebus causarũ. s. qm̃ oportet querere semper causam priorem. 38

¶ Cum dedit istud preceptum; notificauit etiam aliam dispositio/nem de causis: & est quoniam alie sunt vniuersales & alie particula/res: quemadmodum causatorum: alia vniuersalia: alia particula/ria: & q' opinandum est q' particulare est causa particularis: & vni uersale causa vniuersalis. ¶ Et dixit: hoc preseruando se a Plato/nica opinione. s. q' vniuersalia sunt cause particularium. V.g. qm̃ artifex simplex est causa statue simpl'r: & iste artifex demonstratus est causa istius statue demonstrate. 2 — Idẽ.5.me ta.t.cõ.3.

¶ D. induxit aliam dispositionem de cãis: & dixit: Et potentie sunt cause potentiarum. i. & cause que sunt in potentia sunt cause eorum que sunt in potentia. & que sunt in actu sunt cause eo℞ que sunt in actu. & hoc intendebat cum dixit: & que agunt in respectu acto℞. i. & cause que sunt in actu dicũt in respectu actorum: que sunt in actu. 3

¶ Tractatus quart⁹ in quo determinat de qbusdã modis ĩmanifestis causarũ. s. de forma ꝛ casu.

¶ Ponit opiniones alioꝝ de forma ꝛ casu. Cap. j.

Quot quidẽ igiť cause: ꝛ quõ cãe sunt a nobis determinatũ sit sufficiẽter. ¶ Diciť aũt: ꝛ fortuna: ꝛ casus causarũ: ꝛ multa fieri: ꝛ esse ꝑpter fortunã: ꝛ pp cãuz. Quo igř mõ ĩ his causis ẽ fortuna ꝛ casus: ꝛ vtrũ idez sint fortuna ꝛ casus: aut altera: ꝛ omnino quid sit fortuna ꝛ casus considerandum est.

¶ Iam igiť determinauim⁹ cãs quot sunt: ꝛ ſm quot modos sunt sufficiẽter: ꝛ in numero causarũ est casus ꝛ ex se. Diciť eĩz in pluribꝰ fieri: ꝛ eẽ casu: ꝛ ex se. Opz igitur ꝯsiderare ſm quot modos collocanť casus: ꝛ ex se: ĩ istis cãis: ꝛ vtrũ casus ꝛ ex se sint idẽ: aut diuersa: ꝛ vniuersał̃r quid sit ex se: ꝛ quid casus.

39 Intẽdit ꝑ quot sunt numerũ specierũ. B. d. ꝛ in numero cãrũ ꝛc. i. ꝛ qꝛ appet de casu: ꝛ de illo qđ dř fieri ex se: ꝙ collocantur in numero causaꝝ: opz nos perscrutari de eis cõsiderando ſm quot modos possunt collocari in causis. ꝛ vtrum sint idem: ſm diffinitionẽ: aut diuersa. ꝛ hoc sciemus si sciuerimus substantiã vtriusqꝫ. perscrutatio enim de substãtia vtriusqꝫ perscrutationem cõtinet in se: ꝛ de eis: vtrum sint diuersa: aut idem. ꝛ ideo dixit. vniuersaliter quid sit ex se: ꝛ quid sit casus.

2 ¶ Et qꝛ ista pscrutatio nõ potest fieri nisi cõcedẽdo casum: ꝛ ex se esse: que plures antiqui negabãt: incepit prius dicere opiniões eorum: ꝛ cõtradicere eis: quẽadmodũ multi etiã antiqui attribuebãt omnia casui: ꝛ ei qđ est ex se. ¶ Et hoc caplm sic dꝫ legi: qꝛ ꝛ in numero causarum est casus vsqꝫ ad finem capituli.

Multi antiqui attribuebãt oĩa casui.

¶ Quidã eniz/ ꝛ si sint/ an nõ/ dubitãt: nihil enim fieri a fortuna dicunt: sꝫ oĩuz esse aliquã cãm determinataz quecũqꝫ nos dicimus a casu fieri: aut a fortuna: vt veniendi a fortuna in forum reperiẽdi/ quẽ volebat quidem: nõ est aũt opinatus: causa est velle venientẽ emere. simił̃r aũt ꝛ in alijs que a fortuna dicuntur: semper est aliquã accipere causaꝫ: sꝫ non fortunam.

¶ Quidã eniꝫ dubitauerũt in eis: vtrũ sint: aut non: ꝛ

dixerūt ꝙ nihil fit caſu:ſʒ omne qḋ dicit̄ fieri ex ſe/aut
caſu/hʒ aliquā cām terminatā. U.g. qm̄ iuit cā emēdi
aliqd ad forū:ita ꝙ inueniat aliquē hoīem quē dilige/
bat inuenire:ſʒ nō cogitabat ipſuʒ inuenire illic:eſt ip
ſum velle ire ad foruʒ/dicunt:⁊ ſilr̄ oīa que dicunt̄ fie
ri caſu/habent cām exiſtentē/que nō eſt caſus.
¶ Et pſcrutatio de caſu:⁊ de eo qḋ eſt ex ſe:eſt neceſſaria. quidā aūt
negabāt ea eſſe:⁊ dicebāt ꝙ nō ſunt niſi noīa tm̄. hʒ enī vnūqḋqꝫ 40
eoꝝ:que dicunt̄ fieri caſu:aut ex ſe:cām notam cui poſſit attribui.
¶ U.g. qui vadit ad forū:⁊ inuenit illic hoīeʒ/quē diligebat inue
nire:ſʒ nō iuit/vt inueniret ipm̄. ſʒ cā inueniēdi cum nō eſt niſi exi
tus a foro:aut voluntas eundi alias. ⁊ ſimilr̄ eſt de omnibus alijs:
que dicunt̄ fieri caſu. ſ. qꝛ habent cauſam terminatā.
¶ Et ſermo ei⁹ ſic dʒ legi. U.g. qm̄ cā eūdi aliquē ad forū ita ꝙ in/
ueniat aliquē hoīem quē diligebat:ſʒ nō cogitabat ipm̄ inuenire il 2
lic. i. qꝛ nō cogitabat inuenire ipm̄ illic eſt ꝓp ipm̄ velle ire ad foꝝ.
¶ Et iſte ſyll'ɜ cōponitur ſic:⁊ ſi caſus eſt cā eſt:ſʒ nō eſt cā:qꝛ non
eſt terminatus:⁊ cāe ſunt terminate. ergo caſus non eſt.
¶ Qm̄ ſi aliqd erat fortuna incōueniēs vtiqꝫ videbit̄
ſicut ⁊ vere eſt:⁊ dubitabit vtiqꝫ aliqs ꝓp quid nullus
antiquoꝝ ſapientū cās de generatiōe ⁊ corruptiōe di/
cens/de fortuna nihil determinauit:ſʒ ſicut viſum eſt
nihil opinabant̄:neqꝫ illi aliquid eſſe a fortuna.
¶ Et dicūt:⁊ ēt ſi caſus haberet rōnē:eſſet inopinabile
⁊ locus ambigu⁹:qūo pbi antiq loquētes ḋ cāis gene
ratiōis ⁊ corruptōis:nihil dixerūt ḋ caſu:videt̄ igitꝫ ꝙ
illi nō tacuerūt:niſi qꝛ opinabant̄ aliquid fieri caſu.
¶ Inducit teſtimoniū ſup hoc ꝙ caſus nihil eſt:qm̄ ſi eſſet:aliquis
antiquoꝝ locut⁹ fuiſſet de nā illius:ſʒ nullus eoꝝ fuit locut⁹ de eo.
ergo nō eſt:⁊ cum induxit has duas rationes deſtruētes caſuʒ eſſe 41
⁊ ex ſe:incepit contradicere:⁊ primo prime rationi.
¶ Sʒ mirabile hoc videbit̄:ſicut vere eſt. multa enim
⁊ ſunt ⁊ fiunt a fortuna ⁊ caſu:q̄ nō ignorātes:qm̄ ē in
ferre vnūqḋqꝫ in aliquā cāʒ eoꝝ que fiūt:ſicut antiqua
rō dixit deſtruēs fortunā ⁊ caſum:tamē horū alia qdē
dicunt omnes eſſe a fortuna:alia nō a fortuna.
¶ Sʒ hoc eſt mirabile. ſ. ꝙ plura fiunt caſu ⁊ ex ſe. ⁊lʒ
nō ignorem⁹ qūo reducit̄ vnūqḋqꝫ iſtoꝝ ad aliquā cāʒ
gnatōis:vt antiq dixerūt negātes caſuʒ:tn̄ oēs dicim⁹
ꝙ rerum quedā fiunt caſu:⁊ quedā nō fiunt caſu.

¶ Dicit: ⁊ mirabile est ꝙ oēs hoīes ꝯueniūt ꝙ hec sunt aliq̄ q̄ fiūt
42 casu: ⁊ cū hoc ꝙ nullus ignoret ea reduci ad cāis gn̄atōis. nos. n. ⁊ il
li ꝯuenim⁹ ī hac diuisiōe entiū. s. q̄m q̄dā fiūt casu. q̄dā nō fiūt cāu.

¶ Unde ⁊ quodāmō erit ipsis faciēdi memoria: at ve
ro neq̄ illoꝝ aliq̄ opinabant̄ esse fortunā: vt amicitiā:
aut litē: aut ignē: aut intellectū: aut aliq̄d taliū: incōue
niens est igit̄ siue nō putauerūt esse siue putātes reli/
querūt: ⁊ hac aliquādo vtētes: sicut Empedocles non
semp̄ aerē ꝯgregari sup̄ius dicit: s; vt ꝯtingit. Dicit. n.
in mūdi creatōe ꝙ sicut collisit se currēs: tūc mltotiēs
aūt alr: ⁊ p̄tes aīaliū a fortuna ait fieri plurimas.

¶ Op; igit̄ oīno ꝙ illi dixissent aliq̄d de eo: ⁊ nō vide
runt ēt ꝙ casus sit aliq̄d illaꝝ rerū. s. amicitie: aut litis
aut intelligētie: aut ignis: aut alioꝝ silīū: ⁊ malū est si
nō opinabant̄ ipm esse aliq̄d existēs: ⁊ malū est etiā
si opinabant̄ ipm esse: ⁊ nihil dixerūt de eo: s; fortasse
vtant̄ illis in verbis suis: vt fecit Empedocles: cum
dixit ꝙ aer nō semp̄ excutit̄ ad superi⁹: s; q̄uocūq̄ sit:
dicit enim cū loquit̄ de factura mūdi. hec v̄ba sic. ac/
cidit casu: vt creuit in illo tp̄e: ⁊ forte est alio mō: ⁊ di/
cit: in mēbris animaliū plura accidunt casu.

43 ¶ Cū declarauit ꝙ illud qd̄ antiq̄ induxerūt in negādo casum ipm
esse vnū sup̄ hoc ꝙ sit casus; incepit dicere ēt ꝙ rō quā induxerunt
de hoc ꝙ antiqui nihil locuti fuerūt de casu: nō est rōcinatio: neq̄
demōstratiua neq̄ p̄babilis: s; solūmō accusatio antiquoꝝ: q: debe/
bant loqui de illo ⁊ dicere: aut ꝙ nihil aliud est a cāis notis: aut ꝙ
est aliq̄d aliud ab eis. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit. op; igitur oīno
⁊c. i. ⁊ hoc ꝙ antiq̄ dimiserūt loq̄ de illo nō est rōcinatio sup̄ hoc ꝙ
nō sit: s; ē accusatio eoꝝ: q: debebāt dicere aliq̄d d̄ eo. D. d. ⁊ nō vi
derūt ēt ⁊c. i. cū hoc qd̄ app̄et ꝙ apud eos nō est vna illaꝝ cārū q̄s
dicūt: vt amicitie ⁊ litis apud Empedoclē: ⁊ intelligētie apd̄ Ana
xagorā: aut ignis aut alioꝝ corpoꝝ apud eos q̄ nō ꝯcedūt nisi cās
māles tm̄: ⁊ hoc īrēdebat cū dixit. s. amicitie ⁊c. D. d. ⁊ malū ē ⁊c. i.
⁊ malū est eos nō opinatos fuisse ipm esse aliq̄d exn̄s p̄ se: s; est vna
illaꝝ cārū. ⁊ nō notificare hoc: sic ēt est malū opinari ipm esse ali/
quid aliud ab eis: ⁊ nihil dicere de eo oīno. ¶ Deinde dixit. ꝙ ap/
paret ex Empedocle ⁊ aliis. ꝙ apud eos est aliqd̄ additū illis cāis.
⁊ rōcinat̄ sup̄ hoc ex eo ꝙ Empedocles attribuit aliq̄ casui. dixit. n.
ꝙ ꝯgregatio mūdi ⁊ ei⁹ segregatio fuit ex amicitia ⁊ lite. s; ex hoc
ꝙ ꝯgregatio fit in aliquo tp̄e p̄prie: ⁊ segregatio in alio: dicit eē ca
su. ⁊ silr̄ attribuit motū aeris sup̄ius in quibusdā tp̄ibus: ⁊ non in
quibusdā casui: ⁊ dicit̄ etiā ꝙ causa ꝯgregatiōis ex qua fit caput

Cōgregatō mūdi fit s; Empedoc. ex amicitia ⁊ segrega/tio ex lite. Idē. 8. phy si. cō. 8.

ꝯprie: ⁊ ꝯgregationis ex qua fit manus est casus: ⁊ coact⁹ est ad h qm̃ cum posuit cãm ꝯgregationis amicitiã simplr: ⁊ nõ potuit dare cãm pp quã accidit aliquã ꝯgregatio ⁊ nõ alia: ⁊ ideo attribuit h casui. apparet igit̃ ex Empedo. ipsuz ponere casuz esse aliud a suis principijs. ergo opʒ ipsum dicere quid sit casus.

¶ Sunt aũt quidã qui celi huius ⁊ mũdanoꝝ omniuz cãm asserunt esse casum: a casu eniʒ fieri volutationeʒ ⁊ motũ discernentẽ ⁊ statuentẽ in hunc ordinẽ omne.

¶ Et quidã alij posuerũt cãm istius celi ⁊ oĩuʒ mũdanoꝝ ex se: dixerũt eniʒ ꝙ ex se fuit ex circulo motus qui distinxit ⁊ cõstituit totum ƀm hunc ordinem.

¶ Uult destruere sermonẽ dicẽtiũ ꝙ casus est cã vltima oĩuʒ: ⁊ incepit iducere inopinabile ꝯtingẽs istis: ⁊ est hoc ꝙ ponũt cãs celi ⁊ oĩuʒ entiũ casuʒ ⁊ ex se. ¶ Et dixit. ⁊ qdã alij ⁊c. Deinde induxit illud ex quo ꝯtingit hoc: ⁊ dixit. dicũt. n. ⁊c. i. qm̃ cũ posuerunt ꝙ ex se ⁊ casu fuit reuolutio corpis celestis: ⁊ mot⁹ q largit̃ alijs entibus ordinẽ: ꝯtingit eis vt oẽs cãe inueniant̃ in eis ex casu. qd̓ eniʒ inuenitur ex illo qd̓ inuenitur ex casu / inuenit̃ ex casu. 44

¶ Et multũ hoc admiratione dignũ est: dicentes animalia quidẽ ⁊ plantas a fortuna / nec esse / nec fieri: sed aut naturã: aut intellectũ esse: aut hmõi alterã cãm. nõ eniʒ qñ euenit ex semine vnoquoqʒ aliqd fit. sʒ ex tali qdẽ oliua: ex tali aũt hõ. celũ aũt ⁊ diuīa oīa manifeste casu fieri: hmõi aũt cãm nullã qualẽ aĩaliũ ⁊ plãtarũ.

¶ Et hoc ipm est mirabile. s. dicere in aĩalib⁹ ⁊ vegetabilibus ea nõ fieri: nec moueri casu: sʒ habẽt causaʒ aut naturã: aut intelligentiã: aut aliud silr. nõ enim generat̃ qd̓libet ex quolibet semine: aut ex spermate: sʒ ex hoc semine generat̃ oliua: ⁊ ex hoc spermate generatur homo: ⁊ dicunt de celo ⁊ de corporib⁹ que sunt de genere alioꝝ corporum diuinoꝝ ea fieri ex se: ⁊ nõ habere cãm oĩno vt aĩalia ⁊ vegetabilia.

Nõ qd̓lʒ generat̃ ex q̃libet semie idẽ. S. phy si. c. 46. Et 2. met. c. 15.

Uide ꝯsile 2. ce. t. c. 50

¶ Cum induxit primum inopinabile cõtingens eis induxit aliud. ¶ Et dixit: ⁊ hoc qd̓ dicunt valde est mirabile. s. opinari ꝙ animalia ⁊ vegetabilia: ⁊ alia que sunt viliora corporibus celestibus nõ generantur nec corrumpunt̃ casu: sed ex causis terminatis: aut natura: aut intelligentia: aut alijs causis. cum appareat ꝙ nõ quodlibet generetur ex quolibet: ⁊ opinari cum hoc de corporibus celestibus que sunt principia istorum: ⁊ que eis largiunt̃ ordinem ea fieri ex se: ⁊ nõ habere cãm oĩno quã animalia ⁊ vegetabilia habent. 45

Aĩalia ⁊ vegetabilia sunt viliora corporibus celestib⁹. ꝓ hoc vide. 2. ce. cõ. 61. ⁊ tex. eõ. 50.

¶ Et igitur si sic se habet hoc: ipsum dignum est insi/stere: ꝛ bene hꝫ aliquid dicere de hoc ipso ad id eteni: eo qualiter incōueniēs est qḋ dicit: adhuc incōueniēti⁹ est dicere hoc. vidētes quidē in celo nihil casu fieri. in in his aūt que nō sunt a fortuna multa cōtingere a for/tuna: ꝛ erat merito ecōtrario fieri.

¶ Si hoc est ita: exigit per se cōsiderationē: ꝛ rectum est loqui de illo aliquantuluꝫ. Iste enim sermo licet sit irratiōabilis omni modo: tñ maximū inopinabile: cō/tingit etiā eis ex hoc loco. s. ex hoc ꝙ nō inueniunt in celo aliquid qḋ sit ex se: ꝛ inueniūt in eis quoꝝ gñātio non est casu: plura q̄ accidunt casu: ꝛ necesse eēt ꝯriū.

46 ¶ Quia iste sermo destruit primuꝫ principiū esse. ideo induxit ser/monez in forma significante ꝙ necesse est perscrutari de hoc. ¶ Et dixit: ꝛ si hoc est ita ꝛc̄. ꝛ notificat ꝙ pscrutari de hoc magis est ne/cessariū q̄ perscrutari de nā casus: ꝛ dixit: ꝛ rectū est loqui aliquā/tuluꝫ: q: ista cōsideratio nō est ꝓpria huic sciētie: sicut dixit fingēs ꝙ ens est vnū: ꝛ q: iste sermo est inopinabilis dixit: iste. n. sermo lꝫ sit ꝛc̄. i. ꝛ rectū est loqui cū istis: qm̄ ꝛ si sermo eoꝝ est irrationabi/lis: maxima eniꝫ inopinabilia accidūt eis. s. qm̄ attribuūt omnia que apparēt in celo casui. ꝛ cū hoc ꝙ nunq̄ senserūt: neqꝫ sentient aliquid in eis fieri casu: ꝛ attribuūt que apparēt in oībus que sunt sub celo ordini/ꝛ nō casui. cū hoc ꝙ plura eoꝝ sunt que fiunt casu: ꝛ opꝫ ponentē casum esse ꝓncipiū/ponere contrarium.

Cōsideratō asserentiuꝫ oīa fieri a casu nō est ꝓpria scien tie nāli.

¶ Sunt autez quidam quibus videt esse quidē causa fortunā. imanifesta autē humano intellectui tanq̄ di/uinuꝫ quoddā ens ꝛ felicius. Quare cōsiderāduꝫ est qd sit vtrūqꝫ: ꝛ si idē aut alteruꝫ sit ꝛ casus ꝛ fortuna: ꝛ qūo in determinatas causas incidunt.

¶ Et alij existimauerūt ꝙ casus est aliqua causa: sed est subtilior q̄ꝫ vt apprehēdatur a mente hominis: q: ē res diuina nobilis. Opꝫ igit perscrutari de vtroqꝫ qd sit: ꝛ vtrū casus ꝛ ex se sint ideꝫ aut diuersa: ꝛ qūo redu cuntur ad causas quas distinguimus.

47 ¶ Cū notificauit ꝙ qdā negāt ipm eē: ꝛ qdā nimiū extollūt ipm: ita ꝙ attribuūt celos ei. icepit iducere tertiā sectā: ꝛ sunt illi q ꝯce dunt ipm eē: ꝛ dicūt ꝙ nullus scit qditateꝫ eius: sꝫ est res diuina. ꝛ tacuit istos: q: iste sermo est irrōnabilis. s. vt sit h̄ causa ignorata nāliter: ꝛ etiā cōtradictio eoꝝ est/demonstrando eis qd sit casus: ꝛ sermo eius residuus manifestus est per se.

Ex h̄ sumit ꝙ nihil est nālr igtuꝫ. 16. p̄ d̄ gnā. c. 19. Et. 3. de aīa. c. 4.

¶ Determinat

¶ Determinat qd sit fortuna ſm veritatē. Cap. 2.

Primuʒ qdeʒ igitur: qm̃ videmus alia qdē semp ſimilr fieri: alia āt ſicut frequēter. manifestū est ꝙ neutri hoꝝ cā fortuna dr: neqʒ quidē ex necessitate ꝛ semp neqʒ eius qđ est ſicut frequēter: ſed qm̃ q̄dā fiunt ꝛ extra hec: ꝛ oēs dicūt hec eē a fortuna: manifestū ꝙ fortuna aliqd ſit: ꝛ cāsus. hui⁹. n. a fortuna fieri: ꝛ q̄ a fortuna h⁹ esse ſcim⁹.

¶ Dicam⁹ igit̄ pⁱo ꝙ nos videmus res quaſdā esse semp eodē mō: ꝛ quaſdā in maiori parte. manifestuʒ est igit̄ ꝙ casus nō dr̄ esse cā alicuius istoꝝ duoꝝ modoꝝ: ꝛ ꝙ casus nō est illud qđ est necessariuʒ ꝛ semp: nec illud qđ est in maiori pte: ſed q꞉ ſunt hic aliqua q̄ fiunt extra istos duos modos: ꝛ hoīes dicunt ista fieri casu: manifestū est ꝙ casus est aliqd: ꝛ ſiilr ex ſe: ſcim⁹ eiʒ ꝙ qcqd est tale ſit casu: ꝛ qdqd ſit casu est tale.

Primo pſcrutat̄ de nā q̄ inuenit̄ ex casu: ꝛ qm̃ cū fuerit declaratū h̄ eē nām ꝑpriā ei declabit̄ ip̄m eē: ꝛ declabit̄ poſt q̄ cā eſt: cāta. n. ſunt notiora apud nos cāſis. ꝛ incepit diuidere res in aliq̄ q̄ ſunt ſemp: ꝛ alia q̄ ſunt in maiori pte: ꝛ poſuit ꝙ neuter istoꝝ duoꝝ modoꝝ ſit casu. ¶ Et h̄ qđ poſuit manifeſtū eſt p ſe: qm̃ cū poſuerim⁹ ꝙ nō oīa ſunt neceſſaria: ſequit̄ vt quedā ſint poſſia: ꝛ poſſibile diuidit̄ in illud qđ eſt poſſe in maiori pte: ꝛ in illud quod non eſt poſſibile in maiori parte: ꝛ ſimiliter etiam manifeſtū eſt ꝙ illa que fiunt in maiori pte nō dicuntur fieri casu. ſi igit̄ casus ꝛ ex ſe ſit aliqd: neceſſe eſt vt ſit in reb⁹ que nō ſunt poſſes in maiori pte. ꝛ ē potētia ſylli hypothetici: ꝛ cōponit̄ ſic: casus aut eſt in reb⁹ neceſſarijs aut poſſibus in maiori pte: aut in illis q̄ fiunt in minori pte: ſʒ nō inuenit̄ in neceſſarijs: neqʒ in poſſibus in maiori pte: ergo neceſſario inuenit̄ in eis que ſunt in minori pte. ¶ Deinde induxit teſtimoniū hoīuʒ. ꝛ dixit: ꝛ hoīes dicūt ꝛc̄. ꝛ rōcinat̄ ſup hoc ēt ex cōuerſione exñte ēt inter ista. Manifeſtū eſt. n. p ſe: ꝙ illud qđ nō eſt neceſſariū: neqʒ poſſe in maiori pte ſit casu: ꝛ qđ ſit casu nō eſt neceſſariuʒ neqʒ poſſe in maiori pte. ¶ Sed iſta que nō ſunt neceſſaria neqʒ poſſia in maiori pte quedā ſunt poſſia equalr ꝛ quedā in minori pte. Querendū igit̄ vtruʒ casus inueniat̄ in vtroqʒ. Sed ſi exiſtimauerim⁹ ꝙ potētia iſti⁹ ſmōis ē potētia ſylli hypothetici diuiſiui necē eſt ſm Ariſto. vt casus ſit in vtroqʒ. ¶ Sed poſteriores pipathetici vt narrauit Auicē. dicūt ꝙ casus inuenit̄ in eis que ſunt poſſibilia in minori pte: non in eis que ſunt equalr: ꝛ hec eſt ſentētia Themiſtij. ¶ Auicēna aūt dicit ꝙ casus eſt in vtroqʒ ꝛ narrauit ꝙ illi ratiocinant̄ ſup hoc dicentes ꝙ illa que ſunt ꝛ nō ſunt equaliter: cum

48 — Idē ꝑ phy. cō.3.

Casus nō ē in neceſſarijs neqʒ in bis q̄ ſūt vt ī plib⁹. Id 2. gene. tex. cō.39.

Op. Themiſtij ꝛ rō opi.

attribuūtur potētie actiue: sunt vt ambulatio ⁊ quies. cū.n. aliquis ambulat nō dicimus ꝙ ambulatio eius fuerit casu: neqꝫ si quieuerit ꝙ quies eius fuerit casu.

Auicē. ꝯtra Themistiū.

¶ Auicēna aūt ꝯtradixit huic fic: non est impoſſe inuenire vnū qḋ dicat̄ esse necessariū in respectu alicuius: ⁊ casuale in respectu alteri⁹: ⁊ silr̄ erit posse in maiori parte in respectu alicui⁹: ⁊ in minori pte in respectu alteri⁹. ¶ Et quasi itendit ꝙ ambulatio si attribuit̄ potētie motiue ī loco erit casualis: qꝛ nō est in nā istius potentie mouere plusqꝫ qescere: ⁊ si attribuit̄ ad

Auer. cōtra Auicēnā.

appetituꝫ qḋ facit motū nō erit casualis. ¶ Sꝫ si hoc fuerit nō erit ꝯtingēs vt in paucioribus nāliter: neqꝫ vt ī plurib⁹: neqꝫ necāriū qḋ est inopinabile. ¶ Et manifestū est ꝙ qn̄ dicimus ꝙ ꝯtingit mihi ꝙ comedi cū societate: ⁊ hoc est casu: dr̄ sine casu: vt me comedere per appetitū. ergo ꝯtingēs equale impossibile est vt inueniat̄ ex eo altera duaꝝ actionū nisi ex altera causa ꝯiuncta cū eo: qm̄ neutra actio est dignior vt sit reliqua. ⁊ cuꝫ ista sit actio: nō inuenitur ex eo qḋ est cōtingens equaliter nisi ex aliqua cā extrinseca cōiuncta cum eo. Ista igitur cā si fuerit vt in pluribus. tūc illa actio nō dicet̄ fieri casu. s. si ꝓuent⁹ illius actionis ab eo fuerit ī maiori parte: ⁊ si fuerit in minori parte: erit in paucioribꝫ. cū igitur actio prouenit ab aliquo cōtingente per se ⁊ primo: necessario aūt est in minori pte aut in maiori: a cōtingente aūt equalr̄ nulla actio ꝓuenit

A ꝯtingēte eqlr̄ nulla actio prouenit s̄m ꝙ ē ꝯtingēs eqliter.

s̄m ꝙ est cōtingens equalr̄. ¶ Quoniā nā eius est nā materie non natura forme. Actiones igit̄ que nō sunt necessarie neqꝫ ꝯtingētes vt in plurib⁹: necessario ꝓueniūt in minore parte: ⁊ s̄m hoc casus nō erit in cōtingenti equalr̄: neqꝫ ēt Aristo. dimisit vnum modum actionū in qbus inuenit̄ casus. ¶ Et debes scire ꝙ differētia inter

Nota ꝙ ex h̄ soluit̄ rō Auicen.

contingēs vt in plurib⁹ ⁊ necessariū: nō est ꝙ cōtingēs vt in pluribus hꝫ impedimētuꝫ vt in paucioribꝫ: ⁊ necessariū nō hꝫ impedimentū: vt dicit Auicēna. s̄m eniꝫ h̄ sequit̄: vt oīa sint nāliter necessario: imo cōtingēs vt in plurib⁹ est illud in cuius nā est politas vt actio eius deficiat in minori pte. ⁊ iō inuenit̄ illic impedimētū extrinsecū. necessariū vero: qꝛ nō hꝫ hoc in sua nā: nō inuenit̄ impedimentū illi extrinsecū. si ergo nō inuenit̄ impedimētū extrinsecū ꝯtingeret tunc vt possibilitas in illo esset ociosa: ⁊ si igit̄ inuenit̄ ei qḋ est necessariū impedimētuꝫ: tūc eēt impedimētuꝫ ociosum. ⁊ nā nihil agit ociose. ¶ Et cū cōtingētia dr̄ de cā agente ⁊ recipiente:

Pria mā ē pata ad recipiendum duo cōtraria equalr̄. Idē. 9. me. 17. Et. 4. celi. cō. 35. Et 2. de gnā. 51.

ꝑscrutandū est de istis ꝑfecte. dicamus igit̄ ꝙ prima mā est parata ad recipiendū duo ꝯtraria equalr̄: ⁊ ideo receptio vtriusqꝫ ꝯtrarioruꝫ est ei nālis: ⁊ silr̄ appet̄ de aīa cōcupiscibili. s. ipsaꝫ esse ꝑparatā ad actiōes ꝯtrarias equalr̄. Istud igit̄ cōtingēs nō hꝫ cās agentes ꝯtraria equalr̄ in omni tpe. s. illud qḋ est nāle: ⁊ si nō: tunc nā ageret ociose. vn̄ necesse est vt ille actiōes attribuant̄ agēti. s. qḋ fuit alterū ꝯtrarioꝝ: ita s̄m ꝙ in plurib⁹ nō casu: ⁊ si eēt h̄ aliqd qḋ agit ⁊ nō agit equalr̄: tūc nā ageret ociose. potētia. n. ad eē ⁊ nō eē esset equalis in eo p se: ⁊ cū dicim⁹ ꝙ potētia ad eē in pma mā est equalis potētie ad nō eē: intēdim⁹ ꝙ duo ꝯtraria inueniunt̄ in ea ī tpibus equalib⁹ oppositis: vt pluuiā eē ⁊ nō eē equalr̄: sed h̄ in hyeme: ⁊ h̄ in estate: ⁊ cāꝝ alternatio agētiū hec duo ꝯtingētia equalr̄ est necesse in tpib⁹ eqlib⁹: ⁊ actio eoꝝ in cātis est in maiori pte: ⁊ sunt

corpa celestia: τ ideo sunt cāe eoꝝ q̄ sunt τ non sunt equalr. ℭ Appet Recapitulo
igit ex hoc ꝙ ꝯtingēs equalr nō inuenit ī potētijs agētib⁹ p se: sꝫ ī
potētijs passiuis: τ eaꝝ in eis. quaꝝ ꝑparatio ad receptiōez duoꝝ
ꝯtrarioꝝ est eq̄lis: siue sit aīa aut nō aīa: ī potētijs aūt passiuis que
digni⁹ recipiūt alteꝝ ꝯtrarioꝝ ꝙ reliquū nō est ꝯtingētia equalr:
τ tn̄ ꝯtingēs equalr inuenit in passiōe nō in actiōe. nō. n. inueniunt
actiōes que sunt eq̄lr. passiuū. n. nō exit ad actū nisi a potētia acti
ua: τ hec est cā: quare Aristo. admisit in hoc caplo contingēs equa
liter: sermo autē dicens: ꝙ oīa sunt necessaria: nullus est: τ in meta Sermo di/
phyfica contradicitur. cens ꝙ oīa

ℭ Eoꝝ aūt que fiunt alia qdē pp hoc fiūt: alia qdē nō. sunt necia
Hoꝝ aūt alia qdē ꝓm ꝓpositū. alia vero nō ꝓm ꝓposi/ nullus est.
tuꝫ. ambo aūt sunt in his q̄ sunt pp hoc. Quare mani/
festū est, qm̄ in his q̄ sunt pter necessariū: τ ꝙ sicut fre/
quēter sunt: q̄dā circa q̄ ꝯtigit qd̄ est pp hoc. sunt āt pp
hoc q̄cūqꝫ ab intellectu vtiqꝫ agunt: τ q̄cūqꝫ a nā.

ℭ Et postea illa q̄ sunt: q̄dā pp aliqd: τ q̄dā nō: q̄dam
eiꝫ sunt p cognitionē vel volūtatē τ electōeꝫ: τ q̄dā nō:
sꝫ hec duo collocant in eis q̄ sunt pp aliqd. Declaratū
est igit ꝙ in eis q̄ sunt extra necessariū: τ extra illō qd̄
est in maiori pte: sunt aliq̄ in qb⁹ pōe est inuenire ali
qd qd̄ est pp aliud: τ illa q̄ sunt pp aliqd sunt oīa que
facta sunt per cognitionē: τ oīa que sunt a nā.

ℭ Et postea. Cū declauit ꝙ casus τ ex se sunt in reb⁹ que sunt ī minori 49
pte: τ illa q̄ fiunt in minori pte: q̄dā fiunt a reb⁹ que nō sunt pp aliqd Cōtinuatio
vt actiōes que fiūt sine cognitōe: τ vt casus capilloꝝ a ꝯfricatōe bar
be. h. n. fit in minori pte: τ quedā fiunt in minori pte: sed a reb⁹ que
sunt pp aliqueꝫ finem: sed sequit ex eis aliud ab alio fine: vt inuen/
tio debitoris in foro. h enim est in minori parte: sed fit ex itinere ad
forum qd̄ fuit ꝓpter aliquē finē. τ cū hoc fecit: incepit in hoc sermo/
ne declarare ꝙ casus τ ex se sunt in rebus que sunt in minori par/
te que fiunt a rebus que sunt ꝓpter aliquaꝫ causaꝫ: sed errauerunt
in illa causa: τ fuit inuenta ab eis alia causa. ℭ Et dixit: τ postea Expō text⁹
τc̄. i. postea illa ex quibus sunt res que sunt in minori parte: quedā
sunt ꝓpter aliud τ sunt actiones: quedaꝫ sunt a cognitione τ volū/
tate: τ quedaꝫ sunt nō ꝓpter aliud τ sunt actiones ociose. Deinde
d. sed h duo τc̄. i. sed casu τ ex se fiunt ex rebus que sunt ꝓpter ali/
quid ex quib⁹ inuenit aliud in minori parte. Deinde. d. declaratū
est igitur τc̄. i. τ cum sit declaratū de rebus que fiunt in minori par
te: ꝙ quedā fiunt ex rebus que sunt ꝓpter aliud: τ quedā fiunt a re
bus que nō sunt ꝓpter aliqueꝫ finem: manifestuꝫ est ꝙ in illis que
nō sunt necessaria neqꝫ contingētia in maiori parte: inueniūtur ali
qua que fiunt in minori parte que fiunt a rebus que sunt pp aliquaꝫ
causam. i. ꝓpter aliquem finem.

2 ¶ Et cū declarauit ꝙ illa q̄ sunt in minori pte sunt duob⁹ modis: mō. s. qui fit ex aliquo qđ est pp aliquē finē: ⁊ mō qui fit nō per aliquē finē: ⁊ ꝙ illa q̄ fiūt pp aliđ / sunt res pfecte a natura / ⁊ a cognitione. incepit declarare ꝙ in pmo mo est casus.

¶ Hmōi igif cū ſm accñs fiāt / a fortuna dicimus eē: sicut. n. ⁊ qđ est aliđ quidē p se ipz ē: aliđ aūt ſz accñs: sic ⁊ cām ɔtingit esse vt dom⁹ qdē p seipsā cā esse edificatiua: ſm accñs aūt albū aut musicū. Per se qdē igitur cā finita est: ſm accñs aūt īfinita: īfinita aūt vni acciđūt. Sicut igif dictū est cū in his q̄ ppter hoc fiunt: aliqd fiat: tūc dicif a casu ⁊ a fortuna.

Cause p se sunt finite: ſz cāe p accidēs sunt infinite.

¶ Qđ igif est tale cuȝ fuerit per accñs / dicemus ipm fieri casu: ⁊ queadmodū ens qđdā est per se: ⁊ qđdaȝ per accñs: silr pōt esse causa. V. g. qm̄ cā eēntialis domus est edificator: accñtalis vero musicus: ⁊ cā eēntialis est terminata: accidētalis vero nō terminata: eidē enim pñt accidere infinita: ⁊ est sicut diximus: qm̄ qñ in rebus que sunt pp aliqd fuerit hoc qđ narrauimus: iam dr̄ esse tūc ex se ⁊ casu.

50 ¶ Qđ igif. Et illa que sunt talia ex reb⁹ que sunt pp aliqd qñ ex eis fit aliđ p accidēs: dr̄ ꝙ illđ fit casu. D. d. ⁊ quēadmodū ens qđdā est p se ⁊c. i. ⁊ quēadmodū ens qđdā est p se ⁊ est sbā: ⁊ quoddā est accidēs ei ⁊ est accñs. silr est de cā. s. qm̄ cā quedā dr̄ cā p se: vt edificator domus: ⁊ quedā p accñs: vt edificator cui accidit ꝙ fuit musicus: di em̄ ꝙ musicus est cā domus per accñs. i. qr iuuenif i cā que est p se. ¶ Et dña inter illud qđ agit casu: ⁊ iter cām que est p accñs: vt dixerūt expositores / ē qm̄ cā que est p accñs: vt musica aut medicina nō operaf in domū oīno neqȝ agit in illū: sed dr̄ cā per accñs: qr accidit cause agēti: ⁊ dr̄ illud agēs per accidēs: qr ex eo fit aliqd per accñs: nō illud ppter qđ est: ⁊ est illđ qđ fit ex eo per se. ¶ D. d. causa aūt per accidēs ⁊c. cā que est per accidēs non est terminata: cū poſſe est vt accidāt cause q̄ est p se plura infinita p accidēs: ⁊ pdixit hoc vt notificet post ꝙ causa agēs per accñs illđ qđ fit ex ipsa: est ēt cā nō terminata: qm̄ illa acta facta p accidēs pñt fieri a plurib⁹ causis diuersis. iuenire. n. debitorē pot eē abire ad forum ⁊ ire ad scholas a plurib⁹. D. d. ⁊ est sicut diximus ⁊c. ⁊ cū declarata sunt ista ⁊ exposita: manifestū est ꝙ cū a reb⁹ agentib⁹ que sunt ppter aliquā actionē fuerit iste modus actiōis fit ex eis per accñs: ⁊ sunt cause ei⁹ agētes p accñs dñr ſm hūc modū fieri casu ⁊ ex se.

Cā p accñs nō ē terminata. Idē ȝ p. h⁹. c. 44 ⁊. 8. phy. 15 ⁊. 46.

¶ Ipsoꝝ aūt dña hoꝝ adinuicē posterius determinanda: nūc aūt hoc sit manifestū ꝙ vtraqȝ sunt in his que sunt ppter hoc vt causa accipiēdi argentū venit vtiqȝ

delaturus pecuniā si sciuit. venit aūt nō huius cā: sed accidit venire & facere repoꝛtādi hoc gratia. Hoc autē neqꝫ sicut frequēter veniēs ad villā neqꝫ ex necessitate. ¶ Amplius aūt finis est repoꝛtatio nō in seipso causaꝝ sed ꝑpositoꝝ & ab intellectu: & dr̄ a foꝛtuna venire. Si aūt ꝑponēs & huius cā: aut semꝑ veniēs: aut sicut frequenter repoꝛtaturus/non a foꝛtuna.

¶ Diria aūt que est inter hec duo in se determinanda est post: sꝫ in hoc loco manifestū est ꝙ ambo collocant̄ in eo qđ ꝑꝑ aliquid. U.g. qm̄ iste homo iret ad talē locū vt acciperet a debitoꝛe suā pecuniā si sciret hoc: sꝫ non ꝑꝑ hoc iuit ad illū locū: itio eius ad illū locū ꝑꝑ hoc qđ accipiet suā pecuniā/fuit accn̄s ei: & hoc erit qn̄ itio eius ad illū locū nō fuerit ꝯsueta ei neqꝫ necessaria: & finis. i. accipere pecuniā nō est ex causis que sunt in ipsa natura rei: sꝫ ex causis que sunt sine voluntate & sine cognitione: & tūc dr̄ ꝙ contingūt casu. si igitur fuerit per volūtatē: & itio illic fuerit ꝑpter hoc semꝑ aut in maioꝛi parte: tūc accipere pecuniā nō erit casu.

¶ Diia aūt inter h̄ duo. i. inter casum & ex se. A. d. in hoc aūt loco. i. qđ declaratū est ex eis est: qm̄ collocant̄ in causis que sunt ꝑꝑ aliqd̄ s. agentibus. h̄ em̄ ita se hꝫ ad illa: sicut genus: & illud qđ hꝫ se ad illā: sicut diia est vt sint cause agētes ꝑ accn̄s. ¶ A. induxit exēplum & dixit. U.g. &c. i. & cause agētes que sunt ꝑpter aliqd esse causas alicuius ꝑ accn̄s: & sūt illa q̄ dn̄r casu sunt: sicut si aliqs hō hꝫ debitoꝛē & est in aliquo loco quē nescit eē ibi: & si sciret tūc iret ad illū. accidit igit̄ illi homini tēdere ad illū locū ad faciēdū aliud: cuius ꝯsuetudo fuit vt fieret in illo loco. iste igit̄ hō qn̄ tēderit ad illū locū & inuenerit suū debitoꝛē in illo: & acceperit pecuniā ab eo: dicet̄ ꝙ inuentio eius fuit casu: & manifestū est ꝙ cū exiuit ad illū locū nō intēdebat accipere pecuniā. exitus igit̄ eius ad illum locū fuit causa acceptiōis pecunie ꝑ accn̄s: cū volūtas eius nō intēdebat accipe illā pecuniā: & hoc intēdebat cū dixit: nō est ex causis q̄ sunt in ipsa nā rei. i. in nā exitus ad illū locū: cū nō sit cōsuetudo ad inueniēdū debitoꝛē illic: sed est cā ꝑ accn̄s cū nō cogitabat neqꝫ intendebat illud: & tūc dr̄ ꝙ acceptio pecunie est ꝑ accidēs. si aūt itio eius ad illū locū fuit ad hoc vt inueniret suum debitoꝛē in illo loco: qꝛ debitoꝛ est assuetus inueniri illic aut semper: aut in maioꝛi parte; & inuenit illum. tunc itio erit causa acceptionis pecunie per se: & nullus dicit ꝙ acceptio pecunie fuit per accidēs: & hoc intendebat cum dixit. si igitur fuerit per voluntatē &c. i. si igit̄ itio eius ad illū locum fuit per voluntatem 51

ad accipiendum illic pecuniam a debitore: qꝛ cõsuetudo est vt illic accipiat pecunia ab eo semper: aut in maiori parte: ⁊ iuerit ⁊ acceperit pecuniá ab eo. tunc non dicet ꝙ acceptio pecunie fuit p accñs: ⁊ causa vtriusqꝫ est vana: ⁊ est itio. cause igit agẽtes collocant in casu: ⁊ ex anima cum fuerint cause alicuius per accidens.

Quid sit fortuna.

¶ Manifestum itaqꝫ ꝙ fortuna causa sit ſm accidens in his que in minori sunt ſm ꝓpositũ eoꝝ que ꝓpter hoc sunt: vnde circa idem ⁊ intellectus ⁊ fortuna est: propositum enim non sine intellectu est.

Circa idem ⁊ intellꝰ ⁊ fortuna versat.

¶ Declaratum est igit ꝙ casus est causa per accidẽs in rebus que sunt volũtarie: ⁊ ex eis que sunt propter aliquid: ⁊ ideo cognitio ⁊ casus sunt in eodẽ: volũtas enim non est sine cognitione.

52 ¶ Declaratum. Hec est diffinitio casus ſm ꝙ apparuit ex sermone pdicto: ⁊ dixit: ꝙ est causa per accidẽs: vt distinguat inter illud ⁊ causam essentialẽ: ⁊ cũ dixit. in rebus que sunt voluntarie: intẽdit in rebus paucioribus que sunt voluntarie: ⁊ est differentia qua distinguitur subiectũ casus ab eo in quo nõ ɔtingit casus: ⁊ cũ dixit. ex eis que sunt ꝓpter aliquid. distinguit inter ipm ⁊ actiões ociosas. per has igit tres differentias perficit diffinitio casus: ⁊ contentus est ad dicendũ illa que sunt voluntarie: vt distinguat casum ab eo qđ fit ex se. ⁊ forte tacuit hoc: qꝛ notũ est ꝙ illud qđ fit ex natura in hoc est/ sicut illud qđ fit ex voluntate. ¶ Deinde dixit. ⁊ ideo cognitio ⁊ casus sunt in eodem. i. ⁊ qꝛ casus est causa per accidens in rebus que sunt a volũtate ⁊ ꝓpter aliquid. ideo subiectũ casus ⁊ cognitiõis est idẽ: qm̃ subiectũ casus ⁊ volũtatis est idem: ⁊ voluntas non est extra cognitionem. ⁊ similiter intelligendũ de natura. s. ꝙ subiectum casus ⁊ rerum intentarum in eis est idem.

Voluntas nõ ẽ extra cognitiõez Idẽ. 12. meta. cõ. 39.

¶ Infinitas quidẽ igitur causas necesse est esse a quibus vtiqꝫ fiat quod est a fortuna. vnde videtur fortuna infinita esse ⁊ imanifesta homini: ⁊ est vt nihil a fortuna videbitur vtiqꝫ fieri. omnia quidem enim hec recte dicunt: quoniam rõnabiliter est quidẽ enim vt fit a fortuna: ſm accidens enim fit.

¶ Et cause ex quibus est illud quod est casu/ necesse est vt sint non terminate: ⁊ ideo existimatur ꝙ casus etiam est non terminatus: neqꝫ manifestus homini. ⁊ quodãmodo rectũ est existimari ꝙ nihil fit casu: quoniam oẽs isti sermones/ qꝛ sunt recti/ sunt necessarij in illo: est enim hic modus latens eius qđ fit casu: ⁊ quoniam non fit nisi per accidens.

¶ Et cause que sunt casu nō sunt terminate: q2 sunt cause per accidēs: et ut in paucioribus: et intēdebat per hoc notificare q cognitio non cōtinet casum: et q nulla sciētia speculatiua perscrutat de illo: cum nullū ens intentū naturalr pueniat ex eo: et entia que sunt ab eo: non possūt habere causas terminatas. D. d. necesse est ut sint nō terminate. i. in se. i. extra mentē: et cū nō sint cause ut in pluribus: neqz in paucioribus eoz que fiūt ex eis. ¶ D. d. et ideo existimat et c. i. q sciētia eius est nō terminata apud nos: qm ex eo q i se est, nō terminata: ideo sciētia eius est non terminata. D. d. et rectū est quodāmodo existimare et c. ppter latentiā sue nature existimat ipsuz non eē. et causa latentie eius est per accidēs: et qd est per accidens est in minori parte: et qd est in minori parte existimat non esse: et hoc intendebat cum dixit. est enim hic modus et c. 53

Nulla sciētia speculatiua pscrutat de ente per accns. Idē. 6. me ta. te. c. 4.

¶ Et est causa sicut accidens fortuna: ut aūt simpliciter nullius ut domus edificator quidē causa est: p3 accidens aūt tubicen: et veniente referendi argentū non huius causa veniente infinite sunt multitudine: etenim vī aliqd volēs et persequens et fugiēs et visurus.

¶ Casus igitur est causa sm q est accidens. simpliciter autē non est causa alicuius omnino. Verbi gratia. quoniam causa domus est edificator per se: per accidens vero musicus: et hominem ire ad aliquē locum: donec apprehendat pecuniā: absqz eo q propter illaz pecuniam iuit ad illum locuz, habet causas infinitas: verbi gratia: velle inuenire illic aliquem amicum: aut querere fugientem: aut fugere querentem.

¶ Casus. Qd casus est, causa agens per accidēs et non simpliciter. causa enim essentialis est vna eius cuius est causa. cause aūt per accidens sunt infinite. V. g. qm causa domus per se est edificator: per accidēs vero sunt infinite. V. g. musicus et medicus: et similiter cause casus sunt infinite. ire: enim ad aliquem locum vbi cōtingit inuenire debitorē a quo apprehendit pecunia h3 causas infinitas. vadit enim illuc pp causas diuersas. V. g. ad querēdu3 aliquē amicū aut fugiēdū aliquē amicum. ¶ Et iste sermo est quasi in prima figura: et vna propositio eius est: q illud qd est casu habet causas infinitas. scda aūt q cause infinite collocant in causis que sunt per accidens et c ōcluditur q casus est causa per accidēs. Exemplū igitur qd induxit de domo et edificatore: induxit ad verificandum maiorem propositionem. et exemplum qd induxit de debitore induxit ad verificādum minorem. 54

Cā eēntialis est. vna ei9: cui9 est cā. s3 cāe p accns sunt infinite.

¶ Et dicere aliquid extra rationē fortunam recte est. ratio enim est aut eorū que semper sunt: aut eoruz que sicut frequenter: fortuna aūt est in his que preter hec,

Quare qm̄ infinite q̄ sic cāe sunt: ⁊ fortuna infinita est. Tn̄ ēt in qbusdā deficiet vtiqȝ aliqs: nūqd igr̄ ꝯtingē‑tia cā vtiqȝ fiant fortune vt sit in terris sp̄us ⁊ estus: sȝ non depilari. sunt autem vt sanitatis alie alijs ꝓrimiores que sunt ꝑm accidens causarum.

¶ Cum igitur cāe que sunt ꝑm hunc modum sunt nō terminate: casus ēt est non terminatus: sed homo dubitat in vnaquaqȝ eaꝝ vtrum cāe casus sunt quecunqȝ cāe sint ex eis ex quibus fit aliquid casu. Verbi gratia, ꝙ cā sanitatis fuit aduētus vēti ⁊ solis: nō euacuatio. cāe enim que sunt per accidens quedam sunt ꝓpinquores quibusdam rebus.

55 ¶ Cum igitur. Hoc qd̄ dicit manifestum est per se: qm̄ cum cāe fuerint non terminate: causatum etiam erit non terminatū: sed licet homo concedat ꝙ cause casus sunt nō terminate: ⁊ dubitat in cāis vniuscuiusqȝ eorum que fiunt que eorum attribuitur casui ⁊ que nō: qm̄ q: cāe casus sunt cāe per accn̄s ⁊ cāe que sunt per accn̄s quedā sunt ꝓpinque: ⁊ quedam remote. remote autē magis sunt de caplo accidentis q̄ ꝓpinque: ⁊ magis sunt ꝓpinque de eo qd̄ est per se. id considerans reuoluit se in istis causis. Cū aūt dr̄ia fuerit manifesta in eis non reuoluetur. s. inter cām essentialem ⁊ accidentalem: vt cum dicimus ꝙ causa sanitatis casualis est aduentus venti ⁊ solis non euacuatio. manifestum est enim ꝙ aduentus venti est causa sanitatis per accidens. euacuatio aūt per se. exemplū igitur qd̄ induxit non est de causis que faciunt dubitare de casu: sed de eis que nō faciunt dubitare: ⁊ induxit exemplum loco secundi modi: ⁊ quasi dicat: ⁊ causarum in quibusdam dubitatur ⁊ non possunt distigui ille que sunt casu ab illis que sunt per se: ⁊ quedam non: vt cū dr̄ ꝙ causa sanitatis fuit aduentus venti ⁊ solis: non euacuatio. ¶ D. induxit causam dubitationis accn̄tis in istis causis: ⁊ dixit: cause eius que sunt per accidens ⁊c. hoc est ita: qm̄ cum in quolibet genere sunt aliqua nota nāe ⁊ aliqua ignota: ⁊ casus est vnum generum: accidit in eo etiam tale accidens. s. qm̄ in eo est qd̄ est manifestum per se ip̄m esse causam: ⁊ quod non est manifestum per se. ¶ Themistius vero exponit hoc capitulum: ita ꝙ intendebat notificare ꝙ cāe casus quedam sunt ꝓpinque: ⁊ quedā remote: ⁊ ꝙ hoc intendebat per exemplum dixit: vt cum dr̄ ꝙ causa sanitatis fuit aduentus venti ⁊c. quasi intendit ꝙ alteꝝ istoꝝ est ꝓpinquius reliquo. ¶ Et in quibusdam libris inuenimus non abradere caput: ⁊ ꝑm hoc qd̄ intēdit ꝙ cause remote que sunt per accidēs non numerantur in causis casus. abradere enī caput est cā casualis remota. sol autem ⁊ ventus est causa ꝓpinqua.

¶ Fortuna aūt bona qdē dr̄ cū bonū aliqd euenit. praua aūt cū prauū aliqd. Eufortunium aūt ⁊ disfortuniū

eft cũ magnitudine hñtia funt hec. vñ ⁊ fecus paruuz malũ aut bonũ accipe magnũ vt difcótingere: aut eu/ cótingerẽ e: qm ficut ẽ dict̃ itell's. qđ. n. ẽ ad paꝝ tanq̃ nihil ðtraher̃ vr̃. Amplius ãt icertũ eufortuniũ rõnabilẽ e. fortuna. n. icerta eft. neq̃. n. vt fp neq̃ vt frequẽter poffibile eft que funt a fortuna nihil.

¶Et dr̃ ꝙ cafus eft bon⁹ cũ finis ei⁹ fuerit laudabil'; ⁊ dr̃ ꝙ ẽ malus qñ finis eius fuit illaudabil': ⁊ dr̃ bonitas cafus ⁊ malitia cafus: qñ ifti fines fuerit maximi: ⁊ iõ q fer̃ venit ad maximũ malũ: aut maximũ bonuz: dr̃ fortũati cafus: aut ifortũati. Intell's. n. pfert res fꝫ ꝙ funt aut fer̃. illud. n. ꝙ diminuit̃ quafi nihil ẽ: fed fortunitas cafus eft res non certa. qđ. n. fit cafu nõ eft fp: neq̃ in maiori parte.

¶Et dr̃ ꝙ cafus eft bonus cũ fuerit laudabilis: vt cũ finis eius fuerit laudabilis: ⁊ ecõtra bonitas aũt cafus ẽ qñ illud laudabile fuerit maximũ. ⁊ filr̃ malitia cafus dr̃ qñ illud illaudabile fuerit maximum. ¶Et quafi intẽdit ꝙ bonitas ⁊ malitia cafus vfitant̃ qñ cafus fuit maximus magis ꝙ vfitantur bonus cafus ⁊ malus cafus: ⁊ forte hoc eft in vfu hoium. ¶D. d. ⁊ iõ qui fere venit ⁊c. i. ⁊ pp hoc qđ diximus ꝙ malitia ⁊ bonitas cafus dr̃ in maximis cafibus. ideo dñr in eo qui fere venit ad maximũ maluz: ⁊ euadit ab ipo quod ẽ fortunati cafus ⁊ q fere venit ad maximum bonum/ ⁊ non attingit ipm: dr̃ ꝙ eft mali cafus. illud enim qđ eft ppinquum ad habẽdũ: ⁊ exiftimat̃ oino hẽriteſt apud intellectum quafi habituz. ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit. itellectus eni ⁊c. i. ⁊ hoies tenẽt illa q̃ funt ppinqua ad habẽdũ q̃fi habita: qꝛ itellectus pfert res fm ꝙ funt in fe: fed forte diminuit̃ in aliquo modico: ⁊ exiftimat̃ ꝙ nõ diminuit in aliquo: ficut accidit in iftis rebus que funt ppinque ad effe: deinde impediunt̃ a cafu. intellectus. n. ponit eas quafi exiftẽtes. ¶Et induxit totũ hoc ad demonftrandũ ꝙ non dicũt malitiam ⁊ bonitatẽ cafus nifi de finibus exiftẽtibus in actu: aut de illis que funt quafi exiftentes in actu. Deinde dixit: fed fortunitas cafus eft non certa res: ⁊ dixit hoc ne homo decipiatur in fua vita humana ex hoc quod accidit ei de bonitate cafus. 56

¶Determiãt in quo dr̃nt cafus ⁊ fortũa. Cap. iij.

SUnt quidem igitur ambo cãe queadmodũ dictum eft fm accidẽs ⁊ fortuna ⁊ cafus in contingẽtibus fieri: neq̃ fimplr̃: neq̃ ficut frequenter: ⁊ eoꝝ quecunq̃ vtiq̃ fiunt pp aliquid. ¶Differunt autem quoniaz cafus

in amplius est: qd eni est a fortuna/est ꝛ a casu. hic aũt non omnis a fortuna est. fortuna quidem enim ꝛ qd a fortuna est quibuscunqꝫ est eucontingere vtiqꝫ inerit ꝛ omnino actus est.

¶ Casus igitur ꝛ ex se ambo sunt cãe per se accidẽs i rebus contingentibus non simplr: neqꝫ vt in plurib⁹: ꝛ istorum in eis que sunt propter aliquid. ¶ Sed dif ferunt qm̃ ex se dr̃ de pluribus eis de quib⁹ dr̃ casus. omne. n. qd ẽ casu/ ex se est: ꝛ nõ oẽ qd est ex se/est ca su. casus enim ꝛ illud qd est casu inueniuntur in reb⁹ in quibus potest contingere bonitas casus: ꝛ vlr in re bus que possunt operari.

57 Casus igit. Cum declarauit nãm cõem casus ꝛ eius qd est ex se: incepit dare dr̃iam inter illa: ꝛ pmo dedit diffõnem continẽtem illa. ¶ Et dixit: casus igr̃ ꝛ ex aia ꝛc. i. ꝛ intendit p cõtingentia: ꝛ per hoc ꝙ dixit non simplr. i. non illa que sunt necessaria: neqꝫ illa que sunt i maiori parte: sed in eis que sunt neqꝫ necessaria neqꝫ vt in pluribus: ꝛ ex istis ẽt eis que sunt propter aliquid. ¶ Deinde dixit: sed differunt ꝛc. i. ꝛ ex se dr̃ magis generale ꝙ casus. omne igitur quod est casu dr̃ esse ꝛ ex se. ꝛ omne qd est ex se non dicitur esse casu: sed non ſm ꝙ illud qd est ex se est quasi genus ei quod est casu: sed ex se. ꝛ casus in rei veritate sunt due spẽs. quarum altera est in rebus voluntarijs: ꝛ secunda in rebus naturalibus: sed dr̃ vno nominum istarum duarum specierum cõiter ꝛ ꝓprie: ꝛ est ex se: qñqꝫ igitur significat casum in rebus naturalibus tantum: ꝛ qñqꝫ significat casum in rebus naturalibus ꝛ voluntarijs. casus aũt non significat nisi illud qd fit in rebus voluntarijs tm̃. D. d. casus enim ꝛc. casus enim significat illa in quibus casus potest dici bon⁹ ꝛ sunt vniuersaliter res operatiue.

¶ Unde necesse est circa practicam esse fortunam. Signum aũt est ꝙ vr̃ idez esse felicitati aut ꝓpe. felicitas enim praxis quedam est: eupraxia enim est quare qui buscunqꝫ non ꝯtingit ageř: neqꝫ a fortũa aliqd faceř. ¶ Et iđ necesse est vt casus sit ex rebus que fiunt. Et signuz eius est: qm̃ existimaẗ ꝙ bonitas casus ꝛ fortunitas maximoꝝ est aliqua operatio. crescit. n. in operatione: ex quo sequiẗ: vt quicquid non intẽdit opatiõez: impossibile est vt faciat aliquid casu.

Felicitas qđã pxis ẽ.

58 ¶ Et iđ. Et qꝛ bonitas casus inuenitur in rebus voluntarijs: necesse est, vt casus sit in rebus voluntarijs non naturalibus. ¶ D. d. ꝛ signum eius est: quia existimatur ꝛc. i. ꝛ signum eius qd bonitas ca/

fus est in rebus operatiuis est: quoniam bonitas casus est fortunitas eorum qui maximam habent fortunitatem. fortunitas autem non est nisi in actionibus. nihil enim aliud est nisi actiones finium laudabilium. et hoc intendebat cum dixit. inuenitur enim in operone.

¶ Et cum declarauit quod bonitas casus est fortunitas: et fortunitas non inuenitur nisi in homine: ergo casus non inuenitur nisi in actionibus hominis voluntarijs tantum. et ideo dixit post ex quo sequitur etc. idest cum posuerimus quod casus inuenitur in rebus voluntarijs: sequitur vt omnia que non habent voluntatem neque intentionem: vt non habeant casum.

Fortunitas non est nisi in actionib*. Idem .12. meta. co. 39.

¶ Et propter hoc neque quod inanimatum nihil: neque infans: neque bestia: neque facit a fortuna: quoniam non habent propositum: neque eufortunium neque infortunium inest his nisi secundum similitudinem: sicut dixit Protarchus eufortunatos esse lapides ex quibus sunt are cum honorentur: copulati autem his conculcantur. pati autem a fortuna inest quodammodo et his: cum agens aliquid circa hec agat a fortuna. aliter autem non.

Fortuna non est in reb* aia carentibus neque in infantibus neque in brutis.

¶ Et propter hoc nihil agit casu aliquid illud quod non habet animam neque brutum: neque infans: quoniam non habent electionem: neque habent fortunitatem casus: neque infortunitatem nisi secundum similitudinem secundum quod dixit Protarchus: quoniam lapides ex quibus fiunt idola sunt fortunati: quia sunt gloriosi: et alij lapides incedunt super ipsos. passio enim casus est istius etiam quodammodo quando aliquod agens egerit aliquid casu: alio vero modo non.

¶ Et propter. Cum declarauit quod casus est in rebus que sunt secundum cognitionem. incepit declarare quod sequitur ex hoc vt casus non inueniatur in aliqua operatione rerum non animatarum: et non habentium cognitionem. ¶ Et dixit: et propter hoc etc. idest et propter hoc quod declaratum est quod casus est in actionibus intentis: manifestum est quod casus non inuenitur in rebus carentibus anima neque in animalibus brutis/neque in infantibus: quia non habent cognitionem. ¶ Deinde induxit exemplum: et dixit et in istis non inuenitur casus: quia fortunitas aut infortunitas non attribuitur alicui istorum nisi transumptiue .s. secundum passiones contingentes eis ex habentibus voluntatem: vt accidit quibusdam lapidibus vt fiant idola glorificata aut altaria: et hoc intendebat: cum dixit. passio autem est casus istorum .i. quoniam non habent casum in actione/sed in passione: sed actiones eorum/quorum actionibus accidit casus: et sunt habentes voluntatem. 59

¶ Sed casus est in alijs animalibus et inanimatis vt equus casu venit: quoniam saluatus est quidem veniens

non salutis aūt causa venit ⁊ tripoda casu cecidit: stat quidē enī causa sedēdi: sȝ nō causa sedēdi cecidit.

¶ Ex se aūt est in alijs aīalibꝰ: etiā in pluribꝰ carētibꝰ aīa. V.g. qm̄ dicimꝰ ꝙ equus venit ex se: ⁊ saluatur ex suo aduentu: sȝ aduentus eius ad nos nō fuit pp suaȝ salutē: ⁊ dicimꝰ ꝙ scānū hn̄s pedes cecidit ex se super suos pedes: ita vt sit aptū vt sedeat quis sup ipsuȝ: sed cadere non fuit vt quis sederet super ipsum.

60 ¶ Vult narrare ꝙ ex se inuenit̄ in opationibꝰ carentiū volūtate: vt accidit equo quē cepit inimicꝰ qui euasit ad nos: ⁊ fugit ad nos pp ꝯsuetudinē: ⁊ accīt ei saluari ex se. dicimꝰ.n. ꝙ iste equꝰ saluat̄ ex se: ⁊ q̄ nō intēdebat p suū aduentū salutē. ⁊ silr qn̄ accidit vt cadat scānū sup suos pedes: ita ꝙ sit aptuȝ vt sedeatur super ipsum. dicimus enim ꝙ ipsum cadere super pedes fuit ex se.

¶ Quare manifestū est ꝙ in his que simplr ̄ppter aliquid fiunt cum nō accidētis cā fiunt: quoꝝ extra est cā tunc a casu dicimus: a fortuna aūt eoꝝ quecūq̄ a casu fiunt ppositoꝝ in habentibus propositum.

Casus ⁊ inopinate rei euentus.

¶ Manifestuȝ est igit̄ ex hoc ꝙ illa que sunt simplr ⁊ pp aliqd: cū nō fuerit pp aliqd illd qd accidit ex eis ex cā extrinseca dr̄ esse ex se: ⁊ ꝙ ex istis q̄ fiunt ex se fiūt ex hn̄tibus voluntatē/ ⁊ p voluntatē dicitur esse casu.

61 ¶ Et cā ex se est cā p accidēs ⁊ est ex cāis q̄ sunt pp aliqd: manifestum est ꝙ illa que sunt pp aliquid simplr qn̄ ex eis nō fuerit illd ̄ppter qd fuerint: sed ex eis fuerit aliqd qd ınatū est ̄puenire ab alijs extrinsecus essentialr: manifestū est ꝙ illa dicūt̄ fieri ex se: ⁊ si ista fuerint actiones habentiū cognitionē ⁊ ̄pueniūt ex cognitione: ⁊ dicunt̄ ̄pprie casus: ⁊ si fuerint actōes non habentiū cognitionem ⁊ ̄pueniunt ex habentibus cognitionē: sed nō ex cognitione dicuntur cōiter ex se. ¶ Et cū dixit. q̄ sunt simplr ̄ppter aliquid. intēdebat que in sua natura ⁊ sua substantia sunt ̄ppter aliquid non ꝺm quid. ⁊ quasi intendit hic p simplr cōitatē ⁊ vniuersitatē. D.d. cuȝ nō fuerint pp aliquid. i. cuȝ nō sequit̄ illud pp qd fuerint. D.d. qd aūt accidit ⁊c. i. qd aūt fit ex talibus ex eis: quorum cāe essentiales sunt extrinsece. illud dicit̄ fieri ex se: cum nō inuenitur a causis a q̄bus innatū est inueniri: sed a rebus a quibus nō est inueniri innatum: ⁊ ꝺm hoc dicimus in istis causis ꝙ sunt ex se.

¶ Signū aūt est ꝙ vanū est: qm̄ dr̄ cuȝ non fiat qd pp aliud illius cā: vt ambulare depositionis cā est. si vero nō fiat ambulāti: frustra dicimꝰ ambulasse: ⁊ ambulatio vana tanq̄ hoc sit frustra qd aptū natū est alterıꝰ cā

Quid frustra fit.

cum non includat illud: cuius cā erat aptum natum: quoniā si aliquis se balneatū dicat frustra: q2 nō defecit sol: derisio vtiq3 erit: nō. n. erat hoc propter illud.

¶ Et signū eius qd diximᵘ est: ꝙ dr̄ aliquid esse ociosum qñ aliqd qd est pp aliud nō est ꝓpter illud aliud V. g. qm̄ si hō ābulat ad laxādū vētre ⁊ nō laxat: dr̄ ꝙ ambulauerit ociose: ⁊ ꝙ eiᵘ ambulatio fuit ociosa. hoc enī3 est ociosu3. s. vt illud qd īnatū est puenire ad aliō: nō pueniat ad illd pp qd fuit: qm̄ si aliqs dixerit ꝙ introitᵘ in balneū fuerit ociosus: q2 sol nō eclipsat: sermo eius erit risibilis: qm̄ hoc nō fuit propter illud.

¶ Et signū ꝙ illud qd est ex se: iuenit a rebᵘ que nō sunt innate vt ab eis inueniat illud qd attribuit casui: qñ ab eis inuenit aliud casu in loco finis intēte est: qm̄ ista dicunt fieri ociose. ociosu3. n. dicit in rebᵘ q̄ sunt pp aliud: s3 ab eis nō iuenit illud. ¶ V. g. qñ hō ambulat ad laxādū ventrē ⁊ nō laxat. tūc. n. dr̄ ꝙ eiᵘ ambulatio fuit ociosa. illa aūt q̄ nō sunt pp aliq̄ cū nō sequunt se adinuicē: nō dn̄r fieri ociose. si. n. aliqs dixerit ꝙ introitᵘ balnei fuerit ociosus: quia sol nō eclipsat esset derisibilis. eclipsis enī3 nō sequit introitū balnei. ¶ Et cū declarauit ꝙ ociosa est illa cā a qua nō iuenit eiᵘ finis ⁊ vult ꝯcludere ex hoc: ꝙ ex se inuenit a talibus causis: induxit minorem ꝓpositionē: ⁊ est ꝙ ex se est frustra. 62

¶ Si igit qd automatū f3 nomē est cū ipm frustra fiat cecidit. n. nō pcutiēdi cā lapis ab eo. igr̄ qd automatū cecidit lapis: q2 cadit vtiq3 a quodā ⁊ pcutiēdi cā.

¶ Et silr̄ est d automato. i. ex se: qm̄ fm̄ suū nomē nō est nisi qñ fuerit automatū. i. quādo res fuerit frustra. V. g. qm̄ si lapis ceciderit ⁊ interfecerit: tūc ipm cadere nō fuit ad interficiendum. ex se igit cecidit adeo ꝙ interfecit: qm̄ possibile esset vt aliquis ꝓijceret ipsum ⁊ intendisset propter ipsum interficere.

¶ Dicit. ⁊ silr̄ est de automato. i. ex se: ⁊ intendit qm̄ est frustra. hoc enī3 nomē deriuat apd eos ab hoc aduerbio frustra: ⁊ dicūt qm̄ ex se est frustra: ⁊ illud qd est frustra est illud/ cuiᵘ finis nō est ab eo. g ex se fit ex rebᵘ ex qbᵘ nō inuenit ea3 finis. ¶ D. induxit exēplum q̄ declarauit ꝙ illd qd fit ex se: īnatū ē inueniri p se ab alijs. ⁊ dixit. V. g. qm̄ si lapis ceciderit ⁊ interfecerit hoiem: hoc erit ex se cu3 lapis p suū descensu3 ad inferius nō est innatū interficere hoiem. ergo hoc fuit ab alio a quo nō est īnatū fieri. est enī3 īnatū fieri a lapide si aliqs homo ꝓiecerit lapidē ad interficiendū alium hominē3. 63

¶ Et debes scire ꝙ res fiunt frustra: qñ ex eis nō inuenitur aliqd. ⁊

tunc dicunt frustra in rei veritate: et quandoque inuenitur ex eis aliquid: sed nõ fuit propter illud et hoc est illud qd derivatur ab hoc adverbio frustra in idiomate grecorum.

¶ Maxie aũt separatũ est a fortuna in his q̃ nã fiunt. cũ enim fiat aliqd extra nãm: tũc a fortuna. Sz magis ab eo qd p se frustra est factũ esse dicim⁹. Est aũt et hoc alterũ: huius qdẽ enim exteri⁹ est cã. illius vero interius.
¶ Et hoc magis differt ab eo qd est casu ĩ reb⁹ q̃ sunt p nãm: cũ. n. fuerit in cursu extra nãz: tũc nõ diceret eẽ casu: sz digni⁹ diceret ex se: sz hec ẽ alia intẽtio nãe ab illa: illud. n. cã ei⁹ est extrĩseca. hoc aũt cã ei⁹ ẽ itrĩseca.

64 ¶ Et diuersitas eius qd est ex se: et ab eo qd est casu: magis appet in reb⁹ nãlib⁹. s. qꝫ hoc magis appet in nãlib⁹ q̃ in hñtib⁹ aĩas irrõnabiles. nãlia. n. qñ currũt extra nãm vt generat hõ hñs sex digitos: non dicim⁹ qꝫ accidit casu: sz ex se. D. d. sz hic est ali⁹ modus nãe. cã enim illi⁹ est extrĩsec⁹: et hoĩez gñari cũ sex digitis est ex materia.

¶ Determinat ad quod genus cause casus et fortuna reducantur. Caplm. 4.

Quid igit fit per se frustra: et qd fortuna dictum est: et qd abinuicẽ differãt. ¶ Sz modorũ cãrum in qbus est. vñ principiũ motus vtrũqꝫ ipsorũ est: aut enim eorũ que sunt a nã cã aliqua est: aut eorũ q̃ sunt sub itellꝰ causa semp est: sz eorũ multitudo indeterminata est.
¶ Iã igit narrauim⁹ ex se: qd fit: et casus: et in quo differũt: et vtrũqꝫ collocat ex mõ fm quẽ dr cã in mõ cõtinente illud ex quo est principiũ mot⁹. illud. n. qd est p naturã: aut per cognitionez semper est cã: sz numerus istorum nõ est numerabilis neqꝫ determinatus.

65 Includit hic illa que iam declarauit de casu ex se: et dixit. iaz igit narrauimus. i. cõiter in quo differũt. i. fm vocem et fm rem. et est declaratũ qꝫ vtrũqꝫ collocat de spẽbus causarũ sub specie que est illud ex quo est principiũ mot⁹ et est cã mouens et agẽs. ¶ D. d. qd enim fit p naturã etc. i. et hoc est ita qm omne qd fit casu: fit aut a cã nãli: aut a cã volũtaria: cuz nõ sit hic tertia causa agẽs alia ab istis duab⁹ cãis. D. d. sz ista sunt inumerabilia et non terminata. i. sz cãe rei q̃ fit casu: lz sint ex cãis agẽtibus tñ sunt nõ terminate et inumerabiles: qꝛ casus fit ex eis per accidẽs et nõ sunt ĩnate vt sequatur ab eis nisi illud qd impeditur a casu: et est actio perueniens a natura per se aut a cognitione.

Ex hoc hr qꝫ nã et itellect⁹ sunt efectiua oĩm niũ corũ q̃ constant.

¶ Cum aût sunt casus & fortuna cāe eoꝝ:quoꝝ3 vtiq3 aut intellect⁹ fiat cā:aut nā:cu3 ƀm accñs cā aliqua fiat hoꝝ ipsoꝝ:nihil aût ƀ3 accñs pri⁹ est his q̃ sunt per se manifestū est ꝙ neq3 p accñs cā prius ē ea q̃ est per se. ¶ Et q2 ex se & casus sunt due cause rerū:quaꝝ cause sunt intellectus & natura:& est cā illarū earūdem reru3 per accidens:& nihil qd̄ est per accidens est prius illo qd̄ est per se:ita ꝙ sit hoc etiā necessariū in causa:manifestum est ꝙ cā per accidēs nō p̄cedit cām per se.

Nihil p accidēs pri⁹ est his que sūt p.se.idē 4.met.cō.14.Et p ce li.14.& 4.phys.43.

¶ Quia casus,& ex se sunt due cāe.s.nā & intellect⁹.& nā & intellectus sunt cāe due hoc modo.s.ƀm ꝙ dicunt cause casus p accidēs & nihil qd̄ est per accidēs est prius illo qd̄ est per se:manifestu3 est ꝙ causa que est per accidēs nō est prior causa que est per se. 66

¶ Posteri⁹ itaq3 est casus & fortuna intellu & nā. quare si q̃3maxime celi cā est casus:necesse est prius cām intellectū & nām esse:& alioꝝ multoꝝ:& huius omnis. ¶ Ex se igit & casus sunt posteriores ab intellu & nā: ex quo sequit si cā celi ꝓprie est ex se vt necessario intellectus & natura sint due cāe prius celi & aliaꝝ rerū.

¶ Cum declarauit ꝙ ex se:& casus sunt posteriores in hoc ꝙ sunt cāe ab intellectu & natura: dixit.ex quo sequitur si intellect⁹ & natura sunt due cause ƀm quas casus & ex,se:vt prius sint cause celi per se & aliarum prius q̃ celi:& totum hoc est impossibile. 67

¶ Determinat ꝙ cāe nō sunt plures q̃3 que sepius dicte sunt:& ꝙ physic⁹ ex oībus cāis demrāt. Cap.5.

Quie aût sunt cāe:& ꝙ tot sunt numero/quot diximus/manifestū est:tot.n.ƀm numeru3 ꝓpter quid cōprehendit:aut.n.in qd̄ quid est reducit ꝓpter quid vltimū in imobilibus vt in mathematicis:in diffōne.n. recti aut cōmēsurati:aut alius cuiusdā reducit vltimū. ¶ Et māifestū ē ꝙ he sunt cāe exñtes:& ꝙ sūt tot quot diximus.qd̄.n.per quare ꝯtinet istu3 numeꝝ.quare.n. aut reducit ad q̃d est res:& ē vltimū coꝝ ad q̃ reducit ī reb⁹ imobilib⁹.V.g.ī mathematicis:nō.n.reducunt nisi ad diffōnē recti:aut simetri:aut ad aliud ab istis.

Cum posuit pri⁹ ꝙ gñā cāꝝ sunt q̃ttuor:& notificauit ꝙ casus & fortuna nō sunt alie cāe ab illis:& ꝙ collocant in gñe 68

q͛ est moués.s.in eo q͛ est p accidés nó p se: reuersus est ad certifi candũ cás eẽ q̄ttuor. ¶ Et dixit. ⁊ manifestũ est ⁊c̃. i. ⁊ declarauit φ hic sunt cáe exñtes: ⁊ sunt tot quot diximꝰ. querere. n. p hác cõ/ iunctioné quare nó vsitaẽ nisi istis q̄ttuor modis nó in pluribꝰ. ⁊ φ vĩr ꝯtinet interrogatio istũ numeꝝ: ⁊ cũ narrauit hoc dixit. q̄re. n. aut reducitẽ ⁊c̃. i. interrogare. n. p q̄re: aut rñdere ei est aut p qd est s. p cám formalé. ista. n. cá est vltimũ eoꝝ ad que puenit interroga/ tio p quare iu rebꝰ imobilibꝰ. ⁊ apud illam cessat q͛ó ⁊ rñsio. ¶ Et intédit p res imobiles ea q̃ sunt iu mã ẽm eẽ: nó aũt ẽm diffõnẽ: sĩc est diffõ in mathematicis: ista. n. ꝯsiderát de formis: ⁊ ió cáe iu eis sunt ẽm formã: ⁊ deinde induxit exéplũ de mathematicis: ⁊ dixit. U. g. ⁊c̃. i. U. g. q͛ónes accñtes iu mathematicis: qm̃ oẽs reducun tur ad diffõnem vt ad diffõnem simetri ⁊ asimetri: aut recti: aut cir cularis: aut aliud ab istis.

¶ Aut in mouenté primũ: vt pp qd certauerũt: qm̃ su rati sunt: aut alicuꝰ grã: vt dominenẽ: aut in his q̃ fiũt mã: quot qdẽ igiẽ cáe he ⁊ tot sint manifestũ est.

¶ Aut reducitẽ ad primũ motoré. U. g. quare pugnát: diceẽ q: depredabanẽ: aut reducitẽ ad illud pp qd. U. g. vt regnarét: aut reducunẽ in rebꝰ gñábilibꝰ ad mãz. apparet igitẽ φ cáe sunt quattuor ⁊ quot sunt.

69 ¶ Hoc q͛ dixit manifestũ est p se. ⁊ est declaratio ad ꝯfirmãdũ per syllum dialecticũ. dialecticꝰ. n. ponit φ interrogatio p quare redu citur ad istos quattuor casus: ita φ hoc est manifestũ p se. ¶ Et ser mo cóponitẽ sic: cáe sunt ille que inducunẽ ad quare. Et illa que idu cuntur in rñsione ad quare sunt quattuor. Ergo cáe sunt quattuor. ¶ Et exéplu z rñsionis ad quare ẽm mãm cuz dr̃. quare corrũpitur aĩal: est cuz diciẽ: q: cópositũ est ex cótrarijs.

¶ Qm̃ aũt cause q̄ttuor: sunt de oĩbus erit physici co gnoscere: ⁊ in oés iducés pp quid demóstrabit physice mãm spém mouenté: ⁊ q͛ est cuius cá. ¶ Ueniunt aũt tres in vnã multotiés: q͛ qdez eniz quid é: ⁊ q͛ cuius cá vna est: q͛ vero vñ motus principiũ spẽ eadez est his: hõ enim hominé generat.

Tres cause multotiens coincidunt in id. s. forma efficiés ⁊ fi/ nis. ió effi/ ciens ⁊ mã nó coinci/ dunt nec ẽt mã coinci/ dit cuz alijs causis.

¶ Et q: cáe sunt quattuor oz nãlem scire oés/ ⁊ redu cere q͛onem p quare ad illas oés/ ⁊ cópellere rñsionez de eis ẽm cursuz nãlem. s. ẽm mãm ⁊ formã ⁊ motoré ⁊ pp quid. ¶ Et multotiens reducunẽ tria ad vnum. q͛ enim est aliquid est: ⁊ etiã illud ꝑpter quid est: ⁊ il lud ex quo prio est motus est in forma: ⁊ hoc est vnũ: homo eniz generat hominem.

¶ Q͛ opz

¶ Qđ opꝫ nālem dare in responsione ad quare/oēs cās quattuor: qm̄ in scientia nāli apparet mā: ⁊ in quo est mā sunt oēs cāe. D. d. multotiēs reducunt̄ tria ad vnuꝫ. i. ⁊ accidit in sciētia nāli vt tres cause. s. agens ⁊ forma ⁊ finis sint vnū s̄m s̄bm: ⁊ plures s̄m diffini/nitionē: ⁊ h̄ accidit: qm̄ cuꝫ nālis voluerit reddere cās gnātiōis nō causas generabiliū: ⁊ generatio est ab equali in spē. V. g. qm̄ hō generatur ex hoīe. iō generās ⁊ generatū sunt vnū s̄ꝫ formā: ⁊ forma gnāta est finis motus materie ab agente: ⁊ sic ista forma erit agēs ⁊ finis ⁊ forma: ⁊ q: hoc nō est veꝝ in rebus que nō gnānt̄ ab equali sibi in spē: neqꝫ in finibus reruꝫ gnābiliū. ideo finis gnātionis est alia a fine gnāti. V. g. qm̄ finis hōis in gnātione est inuenire suam primā pfectionē ⁊ finis eius s̄m ꝙ est ens ipsum esse in sua vltima pfectione. ⁊ ideo dixit. ⁊ multotiens. ⁊ intendit per illa tria agens ⁊ formaꝫ ⁊ finem. sicut diximus.

70 In q̄ ē mā sūt oēs cāe

Finis gnātiōis alter ē a fine rei gnāte. Idē ā. 24. ⁊. 8. met. cō. 12. Et. 4. ce. 22

¶ Et tenetur physicus considerare oīno quecūqꝫ mota mouent: quecūqꝫ autē non: nō amplius physice sunt. non eniꝫ in seipsis habētia motuꝫ: neqꝫ principia motus mouent: sed imobilia sunt. ¶ Unde tria negocia sunt: hec quideꝫ circa imobile. alia vero circa mobile qdeꝫ incorruptibile. quedā aūt circa corruptibilia. ¶ Et vniuersalr̄ omne qđ cū mouet mouet̄: qđ auteꝫ nō est ita: non est de sciētia naturali. omne eniꝫ qđ est hmōi nō mouet: q: in eo est motus: aut principiū motus: sed mouet q: est imobile. ¶ Et ideo modi sciētie sunt tres. Unus eniꝫ ꝯsiderat de eo qđ mouet̄: sed est corruptibile. Scđs aūt cōsiderat de eo qđ mouet̄: sed nō est corruptibile. Tertius aūt considerat de eo quod nō corrūpitur neqꝫ mouetur.

Physicus cōsiderat quecūqꝫ mota mouēt: qcūqꝫ aūt nō: nō amplius physice sūt vid pro hoc cō. 11. pmi huius.

a Cōsiderez diuisionē sciarū. vid. 6. me. t. cō. 2.

71 ¶ Dē qđ cum mouet mouet̄. Querunt̄ in eo q̄ttuor cause cū sit de scientia nāli: qđ aūt mouet: sed nō mouetur: neqꝫ ex alio est mouens ⁊ nō motuꝫ: ⁊ ista est forma abstracta a mā. D. d. non mouet: q: in eo est mot⁹ ⁊c. i. nō mouet: q: est motū ab alio: ⁊ nō est motuꝫ ex se. ¶ Hoc aūt a qđ dixit ꝙ modi scīe sunt tres hꝫ qōnem. Un⁹ eniꝫ modoꝝ triuꝫ sciētie est scīa que cōsiderat de rebus mobilib⁹: ⁊ est scīa nālis. Scđs est q cōsiderat de rebus imobilib⁹ sed sunt in mobilibus: ⁊ est in sciētia mathematica: mobilia aūt corruptibilia ⁊ mobilia incorruptibilia sunt vnius sciētie: ⁊ iō forte h̄ nō intēdit dicere modos artiuꝫ speculatiuarū: sed dicere modos entiū diuersoruꝫ: de quoꝝ vnoquoqꝫ opꝫ dicere per se. ista eniꝫ genera que dixit sunt genera diuersa: ⁊ scīa diuina b nō cōsiderat de rebus abstractis tm̄: sed ⁊ de rebus existētibus s̄m ꝙ existūt. ⁊ ideo c cū ens diuiditur s̄m cōsiderationē demōstratiuā: intrabit vna nā in duas artes: vt cōsideratio mathematici ⁊ diuini de numero: ⁊ similr̄ cō/

71 b Scīa diuina nō ꝯsiderat de rebus abstractis tm̄: sꝫ ēt de rebus existētib⁹ s̄m ꝙ existunt. Oppm̄. vid 7. meta. 53. vbi dr̄ ꝙ de existētib⁹ nō ē demr̄atio neqꝫ diffō.

c Cuꝫ ens diuidit̄ s̄m

ↄſideratio/ neꝫ demr̄a tiuā intra/ bit vna nā in duas ar tes. conſil'e hꝛ. ẜ. te. cō men. 18.

ſideratio mathematici ⁊ naturalis in corpoꝛe ⁊ linea ⁊ ſuperficie: h̄ igitur nō intendebat diuidere artes: ſed dicere genera entium que ſunt diuerſarum naturarum. ⁊ cum conſiderantur ⁊ inueniuntur ſicut dixit tria.

¶ Quare ꝓꝑ qd in mām reducēti reddit̄: in eo qḋ qd eſt: ⁊ in ꝑmuꝫ mouēs. De gnātione autē maxime hoc mō cās cōſiderāt: quid pōt aliqd fiat: aut qd ꝑmuꝫ ſe/ cit: aut qd ſuſtinuit: ⁊ ſic ſemꝑ qḋ cōſequēter.

¶ Neceſſe eſt igit̄ vt rn̄ſio ad quare reducat ad mām: ⁊ ad qd eſt: ⁊ ad pꝛimū motoꝛē. Perſcrutari enim de generatiōe eſt hoc mō: ita ꝙ cōſideret̄ qd eſt poſt qd: ⁊ qd eſt pꝛimū qḋ egit: ⁊ qd recipit actionē: ⁊ ſilr̄ cōſi/ derat̄ in ſequētibus vnū poſt aliud ſemꝑ.

72 ¶ Cuꝫ dixit ꝙ nālis ꝑſcrutat̄ de q̄ttuoꝛ cauſis: incepit ꝑſcrutari h̄ ⁊ pꝛi⁹ de mā. nec̄e eſt igit̄ ⁊c̄. i. ⁊ opꝫ igit̄ nāleꝫ apud interrogationē ꝑ quare: rn̄dere ꝑ mām ⁊ ꝑ ꝑmuꝫ motoꝛeꝫ. cognitio eniꝫ gnātionis nō ꝑficit̄ niſi dando has duas cās. ¶ V. g. qm̄ cū querim⁹ ſcire ge nerationē hoīs: ꝑmo querim⁹ ex quo gnātur ⁊ a quo gnātur. D. d. ita ꝙ ↄſiderem⁹ ⁊c̄. i. cuꝫ ꝑſcrutati fuerim⁹ in aliquo genere de iſtis duab⁹ cauſis opꝫ ꝑmo ꝑſcrutari de pꝛimis cauſis illi⁹ entis actiuis ⁊ paſſiuis. D. poſtea de alijs cauſis ſm̄ oꝛdinē donec perueniat ad cās rei ꝓpinquas. ſ. icipiēdo a ꝑmo motoꝛe: ⁊ ꝑueniēdo ad vltimū mo toꝛē: ⁊ ſilr̄ incipiēdo a ꝑma mā: ⁊ ꝑueniēdo ad vltimā mām ꝓpꝛiā illi enti de quo ꝑſcrutat̄. ⁊ iō opꝫ in hoc libꝛo ꝑſcrutari de ꝑma mā ⁊ pꝛimo motoꝛe. D. d. ⁊ qd eſt ꝑmū qḋ egit ⁊c̄. i. ⁊ incipiem⁹ apud cō ſiderationē de iſtis cauſis ⁊ oꝛdinē eaꝝ a ꝑmo agente ⁊ a ꝑmo pa/ tiente. Deinde deſcēdemus ſm̄ cōſecutionē ⁊ cōtinuationē donec perueniamus ad cauſas ꝓpinquas.

Vide ↄſil'e ꝑ de gene. cō. 14.

Jō ꝑ phy. cō. ꝑ. Et. 8. met. cō. 12.

¶ Duplicia aūt ſunt ꝑncipia mouētia: quoꝝ alterū nō phyſicū eſt: nō. n. hꝫ motus ꝑncipiū in ſeipſo: hui⁹ aūt eſt ſi aliqd mouet qḋ nō mouet̄: ſicut eſt qḋ ⁊ penitus imobile ⁊ oīum pꝛimum.

Ex hoc loco pꝫ deū mo/ uere vt effi/ ciens.

¶ Pꝛima pꝛincipia ſunt duo: vnuꝫ nō nāle: qm̄ in eo nō eſt pꝛincipiū motus: ⁊ qḋ eſt tale mouet ⁊ nō mo/ uetur: vt illud qḋ non mouet̄ aliquo modo oīno: ⁊ eſt pꝛimuꝫ omniū rerum.

73 ¶ Cuꝫ declarauit ꝙ opꝫ nāleꝫ ↄſiderare de cauſis motiuis incepit inducere modos eoꝝ. ¶ Et dixit: ꝙ ſunt nālis ⁊ nō nālis: ⁊ h̄ inten debat cū dixit nō nālis: ⁊ intēdebat per hoc ꝙ cōſideratio de qdi/ tate iſtius motoꝛis nō eſt nālis: ſed ſolūmō cōſiderat de hoc moto/ re: in ꝓbando ipſuꝫ eē tm̄. ¶ Et cū narrauit ꝙ iſte motoꝛ nō eſt na turalis: dedit cām ⁊ dixit. nō eniꝫ eſt in eo ꝑncipiū motus. ⁊ iſte ſeꝑ

Cōſideratō de qditate ꝑmi moto/ ris nō ē nā/ is: ſed ſolū/

mo cōponit̄ sic in scđa figura. Primus motor nō h₃ principiū mot⁹ a quo mouet. Sed motor nālis h₃ in se principiu₃ motus ꝑ qđ mo/uet. Ergo ꝑmus motor nō est nālis. D.d.⁊ qđ est tale ⁊c̄.i.hmōi motor necesse est si fuerit/ipm mouere absq₃ eo ꝙ moueat̄:⁊ nō est ita de motore nāli. Deinde exponit ꝙ intēdebat ꝑ hoc ꝙ dixit.⁊ non mouet̄.⁊ dixit vt illud qđ nō mouet̄ aliquo mō oīno:⁊ intelligo per hoc qđ d[illegible]co: qđ nō mouet̄.i.qđ nō recipit motu₃ oīno naturaliter. ¶D.i[illegible]xit scđ₃ ꝓpriū istius motoris.⁊ dixit:ꝙ primu₃ est oīum rerū:⁊ hoc necesse est si oēs motores qui sunt sub eo nō mouēt nisi moueant̄ ab eo:⁊ ipse mouet absq₃ eo ꝙ moueat̄.

¶Et qđ quidē est ⁊ forma:finis enī₃ ⁊ cuius cā quare qm̄ natura pp aliqd est:⁊ hanc cognoscere op₃:⁊ penitus reddendū est pp quid: vt q₂ ex hoc necesse est hoc esse:hoc aūt ex hoc aut simplr̄ est:aut sicut frequēter:⁊ si hoc d₃ fieri sicut ex ꝓpōnibus conclusio. Et qm̄ hoc erat qđ quid erat esse:⁊ q₂ dignius est sic nō simplr̄: s₃ ad vniuscuiusq₃ substantiam.

¶Et cōsiderat de quiditate rei ⁊ creatione eius q₂ est finis ⁊ pp quid: ⁊ q₂ igitur nā agit: ⁊ ꝓpter aliud op₃ scire hoc ēt:⁊ o₃ cōplere rn̄sionē ad quare ꝑm oēs modos. U.g.qm̄ ex hoc necesse est vt sit hoc hic: ⁊ hoc eē ab hoc:aut est simplr̄:aut ī maiori pte:si.n.hoc fuerit: necesse est si fuerit futurū hoc. U.g.qm̄ ex ꝓpōnib⁹ est conclō:⁊ hoc est qditas rei:⁊ hic est modus nobilior nō simplr̄:sed ꝑm eēntiā vniuscuiusq₃.

¶Dicit.⁊ oportet naturalē considerare etiā de quiditate ⁊ forma rei.forma enī₃ est in generatiōe quasi finis:⁊ quasi ꝓpter qđ est aliquid.⁊q₂ concedere hoc fundat̄ super hoc ꝙ natura agit oē qđ agit ꝓpter aliquid sicut dispositio ī arte:⁊ hoc est maximū a fundamētum istius sciētie. ¶Dixit:q₂ igitur natura agit ꝓpter aliquid op₃ scire hoc.i.nālem. Deinde.d.⁊ op₃ cōplere respōsionē ⁊c̄.i.op₃ nālem cōplere rn̄sione₃ apud interrogationē per quare per cām agentem ⁊ mālem oībus modis ex qbus accidit:vt cause sint cause agētes. ¶Quoniā de generib⁹ entiu₃ est ꝙ ex agēte sequit̄ actum necessario:⁊ hoc est in reb⁹ eternis: b ⁊ ꝙ ex agēte sequit̄ actum in maiori parte:⁊ hoc est in reb⁹ generabilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹.D.d. ⁊ hoc esse aut est simplr̄.i.cōsecutio necessaria:⁊.q.d.⁊ op₃ naturale₃ attribuere causas causatis mō attributiōis illarum causaru₃ causatis suis. U.g.qm̄ si aliqs dixerit ꝙ ex tali cā ꝓuenit tale causatu₃: oportet dicere ꝙ hoc aut est necessario aut in maiori parte.⁊ ista dispositio inuenit̄ de quattuor causis in agente ⁊ materia.s.ꝙ causata earu₃ sequuntur causas in maiori parte:⁊ hoc est in agēte nāli. ¶Et cū notificauit hoc incepit declarare modum necessita/

mō cōsiderat de h̄ motore in ꝓbādo ipm esse tm̄. Idē.8. cō.26. Et ꝑ h⁹ cō. vltio ⁊.8. h⁹ cō. 3. Et ꝑ ð ge. cō. 14.⁊.2. met. cō. 4. Et.12. met. cō.:.

a Maximū fundamētū isti⁹ scie est nām agere pp finē. Idē cō. sequēti. ⁊ cō.84.

74

b In eternis ex agente seqt̄ actū necio.sed ī gnābilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹ ex agēte sequitur actū in maiori pte: ex q̄ p₃ in eternis eē agēs Uide cōsile 2.ca.de sb̄a orbis.s₃ vide oppositū 12.meta.cōmen.44.

tis existentis inter ista entia ⁊ suas causas: ⁊ dixit. hoc enim necesse est vt sit si fuerit futurū. i. s3 ista que sequunt suas causas in maiori parte cū fuerint posita eē: seqt necīa vt cause eoꝝ sint. s. qm̄ pn̄cipia in eis sequent vltima: ⁊ nō couertit. V. g. qm̄ si fuerit cōclusio necesse est vt sint ꝓpositiones ⁊ nō couertitur. ⁊ dixit. si igit hoc fuerit necīo: intēdebat causas ⁊ cū dixit. si hoc fuerit futurū intēdebat causata: ⁊. q. d. causa eni3 necē est vt sit si causatū fuerit necesse vt sit. V. g. qm̄ ꝓpōnes necesse est vt sint: si cōclusio erit. D. d. hoc em̄ est qditas rei. i. ista em̄ cā que cū ponat eē sequit necīo vt pora in gn̄atione sint: est qditas ⁊ forma rei. cū em̄ fuerit forma: necesse est vt prius sit mā ⁊ agens. D. d. ⁊ h̄ est modus nobilior. i. ⁊ forma est in rebus nālibus: vt ens sit in dispōne nobiliori ꝑm ꝙ est illud ens non nobilius simpliciter. nobilius eni3 in esse non est nobilius simplr̄. ℭ Et dixit hoc vt notificet ꝙ foīa a nō sequit naturā materie necessario vt opinati sunt antiqui nālium: s3 nā inuenit eam ꝓpter hoc ꝙ ens sit in sua nā nobilius: ⁊ ideo forma que sequit nā3 entis nō est dicta nobilior vt forma mathematica: non em̄ dicimus ꝙ linee exeūtes a centro circuli ad paripheriam sunt equales vt circulus sit nobilior: s3 hoc cōtingit nature circuli: ⁊ ideo nobilius nō inuenitur in formis b mathematicis: hoc enim. s. nobilitas non accidit formis nisi ꝑm ꝙ est finis.

> Cu3 forma rei fuerit necesse est vt pri⁹ sit mā ⁊ agēs.
>
> a Foīa nō sequit nā3 māe necīo vt opinati sunt antiq. Idē īfra. c. 87. ⁊ q̄ ibi.
>
> b In foīis mathmaticis nō reperit nobilitas: q: nobilitas nō accidit foīe nisi ꝑ3 ꝙ ē finis. Ide3 3. me. t. c. 3. Et vide ibi Cō. qūo l3 intelligendum sit.

ℭ Tractatus quintus ī quo manifestat ꝙ natura agat ꝓpter finem: ⁊ ꝙ in qbusdam necessariū non sit ex causis priorib⁹ inesse: que sunt mouēs / ⁊ mā: sed ex causis posteriorib⁹: que sunt forma / ⁊ finis.

ℭ Capitulū in quo ostēdit ꝙ nā est de numero illaru3 causarū que ꝓpter aliquid agunt. Cap. I.

Dicendu3 quidem igit primum: qm̄ nā eoꝝ que sunt ꝓꝑ hoc causarū ē: postea de necīo qūo se habeat in physicis: in hanc em̄ causam inducūt oēs: q: qm̄ calidu3 hmōi aptū natū ē / ⁊ frigidū: vnū / qdq3 igit taliū: hec ex necessitate sunt ⁊ fiūt: ⁊ apta nata sunt: ⁊ nā / q3 si aliā cām dicūt quācunq3 tāgentes gaudere sināt: hic qdē cōcordiā ⁊ discordiā: ille vero intellectū.

ℭ Oportet nūc igit loqui primo de hoc: ꝙ natura est de causis que agūt ꝓpter aliqd: deinde post loquemur de necessario: ⁊ qūo se h3 in reb⁹ nālibus que agūt propter aliquid: oēs em̄ ad hāc causa3 reducūt: ⁊ dicūt ꝙ

calidum est tale: ⁊ frigidum est tale: ⁊ silr vnūqđqȝ similium necesse est vt ei generent̄ ista: quoniaȝ ⁊ si inponunt aliud: ⁊ quidā dicit amicitiam ⁊ litem: ⁊ quidam intelligentiam: tñ inspiciunt sicut fulgur tantuȝ: deinde dimittunt ipsum ⁊ vadunt.

Quia ista ꝓpositio est maxima ⁊ fundamentum in hac sciētia ⁊ in scīa diuina: qm̄ si naturalis non cōcesserit eam negat ṗncipiū finale ⁊ negat materiā esse ꝓpter formā: ex quo sequit̄ ipsum negare agēs: generās em̄ non generat nisi ꝓpter aliquid: ⁊ similiter mouēs mouet propter aliquid: ⁊ cum sequitur forma necessario materie natura nascit̄ casu: ⁊ sic non erit agens: aut si erit: erit frustra: ⁊ similiter si diuinus non concesserit eam: non poterit ꝓbare ꝙ deus habet sollicitudinem circa ista que sunt h̄. ideo incepit Aristo. dicere ꝙ natura agit ꝓpter aliud: ⁊ ꝙ ab hoc debet incipere hic: ⁊ postea loquet̄ de necessitate ad quam antiqui reducebāt generationē: vtrum sit in rebus naturalibus: ⁊ quomodo se habet ad causas que agunt ꝓpter aliud. ¶ Et hoc intendebat cū dixit: ⁊ quō se habet in rebus naturalibus ⁊c̄. D. d. oēs em̄ ⁊c. i. oēs. n. antiqui reducebāt ⁊c. i. attribuebāt omnia generabilia ad istā causam ex qua inuenit̄ necessitas in rebus ⁊ est materia: dicebāt em̄ qm̄ ex necessitate calidi ⁊ nature frigidi ⁊ humidi ⁊ sicci: necesse est inuenire oīa ista generabilia. s. ꝙ ꝓpter hoc ꝙ calidū innatū est admisceri cū frigido: ⁊ humidū cum sicco: necesse est vt ab istis qualitatibus inueniant̄ oīa generabilia sine aliqua causa extrinseca admiscente ⁊ dante vnicuiqȝ enti cōplexionē ꝓpriam: ⁊ silr dicebant: qm̄ q2 calidum innatū est ascendere superius / frigidum descendere inferius: ideo calidū cum ascendit ad superiora plātarum fient flores ⁊ folia: sicut etiā cū frigidum descenderit ad inferius fient radices: ⁊ similiter faciebāt de omnibus de quibus nitebantur reddere causas rōnum: quēadmodum nitebātur in hoc in generationē eorum. eadē em̄ est dispositio de causis gn̄ationis: ⁊ de causis actionum: qui em̄ attribuit generationeȝ necessitati / attribuit actiones necessitati: ⁊ qui attribuit eam fini intento / attribuit gn̄ationē fini intento. ¶ Et q2 quidā istoꝝ dicūt agens esse in prima generatiōe mūdi / non in oībus gn̄ationibus. vt Empedocles amicitiā ⁊ liteȝ: ⁊ Anaxagoras intelligentiā dixit: qm̄ ⁊ si imponūt. i. ⁊ dicimus ꝙ isti hoīes reducunt oīa ad causam mālem: q2 isti ⁊ si ponūt causam aliā. s. agentē: vt Empedocles ⁊ Anaxagoras: tamen modicū perceperunt eam: ⁊ concesserunt eam in principio generationis: deinde dimiserunt eam in alijs rebus. 75

Quō deus habeat sollicitudinem circa ista q̄ sunt hic. vide. 12. met. cō. 37.

¶ Habet aūt oppositionē quid ꝓhibeat naturam non ꝓpter hoc facere: neqȝ q2 melius sed sicut pluit iuppiter nō vt frumentū augmētet: sȝ ex necessitate: sursum em̄ ductā aquā cōgelari opȝ: ⁊ cōgelatā aquā deorsum venire: augeri autem cuȝ hoc fiat accidit frumentum.

Similiter si perditur frumentũ in area non huius cau/
sa pluit vt perdat̃: sed hoc accidit: quare qd ꝓhibet: ⁊
sic ptes se habere in nã vt dentes ex necessitate oriri:
anteriores quidã acutos aptos ad diuidẽdũ: maxilla/
res aũt latos ⁊ vtiles ad cõterendũ cibum: qm̃ non pp
hoc fieri/sed simul euenire: silr̃ aũt est ⁊ de alijs ptibus
in quibꝰ vr̃ eẽ ꝙ pp hoc: vbiq; enim oĩa accidũt: sicut
si pp hoc fiãt: hec qdẽ saluata sunt ab eo qd̃ pp se est va
nũ ꝯstãtia apte: quecũq; vero nõ sic pdita sunt quẽad/
modũ Empedo. dixit bouigenas ⁊ viriperas.
¶ Et est hic qd̃: dicet enĩ aliqs quid prohibet: vt na/
tura nõ ꝓpter aliquid agat: neq; vt aliqd sit nobilius.
sed sicut pluuia venit a celo: non vt crescãt messes: sed
ex necessitate: qd̃ enĩ ascendit necesse est vt infrigide
tur: ⁊ cum infrigidatur ⁊ fit aqua ⁊ descendit: ⁊ cũ hoc
fuerit accidit vt messes crescãt: ⁊ eodẽ modo si semẽ
corrumpat̃ in aceruo: aduẽtus pluuie non fuit ad hoc
vt semen corrumperet̃: sed hoc fuit peraccñs. ¶ Ita
nihil ꝓhibet vt mẽbra corporis talem habeant dispo/
sitionem in natura. V. g. vt dentes anteriores necessa
rio fuerint acuti ad abscindendũ cibũ: ⁊ molares sunt
lati ad molendum cibũ: ⁊ non ꝓpter hoc fuerunt: sed
hoc accidit casu: ⁊ eodem modo est de alijs mẽbris
in quibus existimatur esse illud ꝓpter qd̃ fuerunt. V.
g. cũ igit̃ cõueniunt oẽs res illa cõuenientia si esset pp
aliquid: illic erit salus ⁊ pertinentia: accidit enim eis
ꝙ fuerint ꝯuenientes actioni ex se: ⁊ illud cui nõ acci/
dit hoc corrumpitur ⁊ destruitur: vt accidit in vaccis
quas dixit Empedocles: qd̃ quasi pepererũt eñ vac/
cas: quaꝝ superiora erant hoĩes.

76 ¶ Et hec est qd̃. dicet enĩ aliquis ꝙ nihil ꝓibet ꝙ nã non agat pp aliquid neq; vt aliquid sit nobilius: qm̃ quẽadmodũ pluuia videt̃ ꝙ non venit a deo vt crescant messes: sed ꝯtinget necessario ex nã materie: necesse est enim vt vapores calidi ⁊ humidi ascẽdant ad locũ frigidũ: ⁊ vt infrigidẽtur illic: ⁊ fiant aqua: ⁊ ꝯtingit necẽio vt descẽdat ad inferius: ⁊ si inuenerit triticũ in terra seminatũ acci/ det ei vt crescant messes: ⁊ si inuenerit ipsum in aceruo corrumpet

ipſum: queadmodū aduētus pluuie nō fuit vt corrūperet triticū in aceruo: ſilr nō fuit vt creſcerēt meſſes: ſed vtrūqȝ fuit per accidens. τ cū ita eſt de pluuia cū ſemine: nihil ꝓhibet vt hoc ꝙ mēbra corpis ſint cōueniētia ad ſalutē corporis ſit huius diſpōnis in nā. ſ. ꝙ hoc accidat eis caſu: ſicut accidit meſſibus creſcere ꝑ pluuiā. U. g. qm̄ dentes neceſſe eſt in hoc vt aīal ſaluetur: vt anteriores ſint acuti: vt ſint apti ad abſcindēdū cibū: τ poſteriores lati ad molendū cibū: ſed nō ꝓpter hoc, fuerūt: ſȝ accidit eis caſu ex nā materie: τ eodē mō poſſet qs dicere ꝙ ita eſt de alijs vtilitatibus mēbroꝝ: de quib⁹ exiſtimatur ꝙ mēbra ſūt ꝓpter illas vtilitates: τ dicūt. U. g. accidit vt actiones mēbroꝝ ꝯueniāt hoc mō cōueniētie que nō ſecus eēt: ac ſi iſta membra eſſent in principio ꝓpter iſtas actiones τ vtilitates: τ eodem modo aīalia habēbūt ſalutē: nō ꝙ illa cōueniētia fuerit intēta: ſed accidit caſu. dicūt: τ illud cui nō accidit caſu iſte modus cōuenientie deſtruetur τ corrumpet: vt accidit in vaccis Empedoclis. accidit enīȝ eis hoc qđ non oīa mēbra eoꝝ fuerint apta ad actiões hoīs neqȝ ad actiones vaccarū: τ ideo cito moriebant.

¶ Et dixit. ſȝ queadmodū pluuia τc. i. ſed queadmodū pōt aliqs dicere ꝙ pluuia venit a celo: nō vt meſſes creſcant: ſed de neceſſitate materie. D. d. ꝙ enim aſcendit τc. i. τ ex hoc pōt quis opinari ꝙ pluuia eſt de neceſſitate. Deinde. τ cū fuerit τc. i. τ cū aduētus pluuie eſt de neceſſitate materie: ergo cremētū meſſiuȝ eſt per accidēs. D. d. τ eodem modo τc. i. apparet: qm̄ queadmodū pluuia corrumpit triticū in aceruo: ſilr facit ipſum creſcere: τ qȝ ipſum corrumpere eſt per accidēs: neceſſe eſt vt ipſuȝ facere creſcere ſit per accidēs: aduerſarius enim cōcedit ꝙ ipſum corrūpere eſt per accidēs. Deinde. d. Uerbi gratia. i. U. g. τc. vt anteriores dentes ſint acuti: nō ad abſcindendū cibū ſȝ ex neceſſitate materie ex qua generant: τ molle etiā ſunt plate ad molendū cibū: τ hoc etiā accidit eis de neceſſitate materie: τ nō fuit intentū apud nām. D. d. vbi grā. ꝯueniūt τc. i. Uerbi grā cōueniunt vtilitates oīum mēbroꝝ in animali gñato tali cōueniētia: ac ſi eēt intēta a nā: illic erit ſalus ꝑmanentia illius ſpeciei aīalium: τ illud cui non accidit hoc corrumpet τ deſtruet: vt accidit vaccis Empedoclis. D. d. accidit enīȝ eis τc. i. accidit mēbris animaliū ꝙ fuerint cōuenientia actionibus ex ſe: τ caſu: non qȝ mēbra fuerunt generata ꝓpter illas vtilitates. 2

¶ Ratio quidē igitur qua vtiqȝ deficiet aliquis hȩc eſt: τ ſi aliqua alia huiuſmodi eſt. Sed impoſſibile eſt iſta hunc hr̄e modū: hec quidē enim τ quecūqȝ ſunt a nā: aut ſemꝑ ſic fiunt: aut ſicut frequēter: ſȝ eoꝝ que fiunt a fortuna τ ꝑ ſe: vano nihil: neqȝ em̄ a fortuna: neqȝ caſu vr̄ pluere multotiēs hyeme: ſȝ forte ſub cane: neqȝ cauma ſub cane: ſȝ ſi hyeme. ſi igit̄ a caſu videnẗ: aut ꝑꝑ hoc eē: ſi nō poẗe eſt hoc eē: neqȝ a caſu: neqȝ per ſe vano ꝓpter aliqd vtiqȝ erūt: at vero natura ſunt huius

omnia:quemadmodum ꝛ ipsi firmabant hoc dicẽtes: est itaqȝ ꝙ propter aliquid in his que nã fiunt ꝛ sunt. ℭHoc igit̃ ꝛ si l'e facile facit dubitationem: ꝛ impol'e est vt sit hoc modo. ista enim membra ꝛ omnia q̃ sunt per naturam: sunt in eo ꝙ sunt: aut semper: aut in maiori parte: ꝛ nihil omnino est tale eorum que generantur casu ꝛ ex se: impol'e est existimare ꝙ casu multipliciter pluuia in hyeme: imo in ascensu canis aut casu vigoretur calor apud ascensum canis: imo in hyeme si fuerit calor. Si igit̃ ista ventura esse: aut casu: aut ꝓpter aliquid: ꝛ impol'e est vt sint casu ꝛ ex se: ergo necesse vt sint ꝑpter aliqd. sed oĩa ista ꝯcedunt dicentes hoc nedũ alij ea fieri ex natura. necesse igit̃ ẽ illud qd̾ est ꝑpter aliqd fit in rebus existentibus per naturam.

77 ℭCum induxit q̃onem destruentium cãm finalem: incepit declarare ꝙ impol'e est dicere ꝙ iste vtilitates: ꝛ cãe finales' que apparent in gñabilib' sunt ex necessitate mãe ꝛ casu. ℭEt dixit: ꝛ impol'e est ꝛc. i. ꝛ ipol'e ẽ vt ꝯgregatio istaꝝ vtilitatũ in oĩbus membris indiuidui gñati fit casu. mẽbra. n. ꝛ oĩa que generant̃ a nã generantur in aliq̃ dispõne: aut sp: aut in maiori parte: monstruose eñ accidũt raro: ꝛ cũ posuit ꝙ ista mẽbra gñant̃ a nã: ꝛ ꝙ illud qd̾ generatur a nã: gñat̃ in eadem dispõne: aut sp aut in maiori pte: seq̃tur ꝙ ista mẽbra gñantur in illa dispõne conueniẽti in qua sunt: aut sp aut ĩ maiori pte: ꝛ oẽ qd̾ fit casu ꝛ ex se non fit sp: neqȝ in maiori pte: sed raro. ℭSyll's igr sic cõponitur. ꝯueniẽtia que est ĩter mẽbra: aut ẽ sp aut in maiori pte. Et qd̾ ẽ sp aut in maiori pte non est casu: ergo ista ꝯueniẽtia nõ est casu. ℭB. d. si igitur ista ꝛc. i. si igitur ista cõuenientia aut est casu aut a nã pp salutem aĩalis: ꝛ iaȝ apparuit ex sermone ꝑdcõ ꝙ non est casu. remanet vt sit pp aliquid: ꝛ est salus aĩalis. B. d. sed oĩa ista ꝛc. i. qm̃ cum coniunctum fuerit huic ꝓpositõi quã ꝯcedũt. s. ꝙ res existentes sunt a natura. s. hoc ꝙ res existẽtes sunt pp aliqd. ꝯcludet̃ in tertia figura ꝙ quedam eoꝝ que sunt a nã sunt pp aliqd: ꝛ est veꝝ: non eñ oẽ qd̾ est a nã a ẽ pp aliqd. ℭEt tacuit solonem q̃onis dicte de pluuia: q2 iam notificauit ꝙ descensus pluuie in hyeme est in maiori parte: ꝛ apud ascẽsum canis est in minori parte: ꝛ calor ecõtrario: ex quo seq̃t̃ necessario: vt pluuia sit pp aliqd: ꝛ ẽt apparet ex hoc sermone ꝙ messes non crescunt a pluuia casu: cum hoc fit in maiori parte: corruptio aũt in aceruo est in minori parte: ꝛ hoc ꝙ pluuia est de necessitate mãe nõ facit vt non sit pp aliqd. ꝛ si ꝯcesserimus ꝙ nõ est pp messes declarabit̃ ꝙ ẽ pp aliud: ꝛ est equalitas gñatõis b in elemẽtis: ꝛ si nõ eẽt pluuia corrũperetur mundus. ꝛ Alexander dicit ꝙ pluuia non est pp messes: qm̃ messes sunt ab arte ꝛ non a nã: sed nã c cõplet multa que que sunt per artem: ꝛ ars multa que sunt per naturam.

Monstruosa ꝛ q̃ sunt casu ꝛ ex se raro cõtingunt. Idez supra com. 48. Idẽ ꝑ celi. 138.

a Nõ oẽ qd̾ ẽ a nã ẽ pp aliquid.

b Pluuia ẽ pp eq̃litatẽ gñatõis in elementis. Uide ꝑ hoc 83. 4. phy.

c Nã ꝯplet m'ta q̃ sũt ꝑ artem. ꝛ ars m'ta q̃ sunt ꝑ nãȝ. Idez infra tex. cõ. 79.

¶ Amplius in quibuſcūq; finis aliq̄s eſt huius cauſa agiť qđ prius ⁊ qđ conſequenter: ergo ſicut agitur ſic aptum natum eſt: ⁊ ſicut aptū natū eſt/ ſic agitur vnūquodq;: ſi non aliquid impediat: agitur autem ꝓpter hoc ⁊ quod aptum natum eſt. itaq; huius cā vt ſi eſſet domus eorum que natura fiunt: ſic vtiq; facta eſſet ſicut nunc ab arte eſt: ſi autem que natura non ſolum natura: ſed ⁊ arte fierent: ſil'r vtiq; fierent ſm q̄ apta nata ſunt. propter ergo alterum alterum.

¶ Et ēt illa in quibus eſt finis intenta ꝓpter illuʒ finē agiť: primuʒ qđ agiť ⁊ in illa que ſunt poſt. Et neceſſe eſt vt vnūq̄dq; eoꝝ que agunt ſic agit: ⁊ ſi'r ē natuʒ vt agat: ⁊ ſicut ē natum vt agat: ita agit niſi impediatur: qđ autem agit propter aliq̄d ē natum: vt agat propter aliq̄d. U. g. Q̄m ſi domus generetur per naturaʒ: tūc gñatio eius eſſet ſicut generatio eius ab arte: ⁊ omne qđ eſt per naturam ⁊ eſt per artem eſt eodem mō ſm q̄ ē natum: neceſſe ē igitur in hoc illud quod fuit neceſſe in ſuo compari.

¶ Nititur in hoc ſermone declarare q̄ illa que hñt finem qñ aguntur ſunt pp finem. ¶ Et dixit. ⁊ ēt ⁊c. i. ⁊ ēt oīa in quibus eſt finis intē 78
ta per aliquas actōes: prima que agitur ex illis actōibus agitur pp illum finem: ⁊ actōes que ſunt poſt ſcđm ordinem ſunt pp illū finē: demum addit aliam ꝓpōnem ⁊ vult declarare ſuā ꝯuerſam. ⁊ dixit. neceſſe eſt vt aliquid agat ⁊c. i. qñ aliq̄d agit aliquaʒ actiōem ſicut agit illam actionem: ita eſt natum vt agat illam actionem. i. q̄ nā eius exigit illam actōem. ¶ Et cuʒ poſuit hoc q̄ intēdebat: incepit declarare ēt ex hoc q̄ actio natī dʒ eſſe in maiori parte. ⁊ dixit. ⁊ ſicut eſt natum ⁊c. ſ. q̄m qui agit aliquam actiōem: eſt natuʒ vt agat illam: ita q̄ eſt natum ad agēdum illam actōem agit/ illā actōem: aut ſp aut in maiori pte: ⁊ hoc erit qñ nequaq̄ impedietur ab aliquo: ⁊ ſeqť ex hoc vt illud qđ eſt natum agat: niſi impediať ab aliquo: ⁊ cū ponit has ꝓpoſitōes. ſ. q̄ oē qđ agit aliquam actōem ē natum ⁊ cātum pp illam: ⁊ q̄ oē qđ eſt natum actio eius eſt in maiori pte: ⁊ aut ſp: ⁊ ꝯiungit huic q̄ oīa nālia videnť agere pp aliq̄d: ſeq̄tur vt ſint nata vt agāt pp aliq̄d. ⁊ q̄ hoc ſit ī maiori pte. ¶ Et ſyllogiſmus ſic cōponiť. Nālia agūt pp aliq̄d. Et oē qđ agit pp aliq̄d ē cātum ⁊ natum ad illam actōem. Ergo nālia ſunt nata ad hoc vt agant pp aliq̄d: ⁊ oē qđ eſt natum agit in maiori parte. ergo qđ eſt nāle non agit pp aliq̄d caſu: ſed dimiſit maiorem ꝓpoſitōeʒ. ſ. q̄ naturalia agūt pp aliquid. ¶ Deinde incepit demonſtrare q̄ hoc apparet in arte ⁊ nā eodē mō. ſ. ex iſtis ꝓpoſitōibus: q̄m q: manifeſtum

est in arte q illa que sunt ante finem sunt ppter finem: & iam posuerimus cum hoc aliam ppōnem: & est sicut est dispō in nā. & est q illud qd agit ppter finem; sic est dispō in arte vt agat ppter finē: apparet q non est dīia in hoc inter artē & nām: & q si domus generaret a nā tunc oīa que sunt ante domum ppter domū gñarent a nā sicut est dispō in arte: cum oē qd agit ppter aliqd est natū vt agat ppter aliquid: & qd est natum vt agat ppter aliqd: illud hz finē: & hoc intendebat cum dixit. V.g. &c. deinde dixit. & oē qd est p naturam &c. i. & cā in hoc q eadem est dispō in arte & nā in hoc ē q oē qd ē gñatum per nām aut per artē est fm q ē natū vt fit illud ab eo non casu. & cum declarauit q eadem est dispō in arte & nā induxit conclusionem sequentem ex hoc: & dixit: necesse est igit in hoc &c. i. opz igit inuenire in nā illud qd inuenitur in arte de causa finali.

Ars aliqua pficit q nā non pt operari. alia do imitat. Consimile supra. 22.

¶ Omino aūt ars alia qdem pficit q nā nō potest operari: alia vero imitat: si. n. q sunt fm artem pp hoc sunt: manifestum q & que sunt fm naturam: silr enī se habēt adinuicem in his que sunt fm artē: & in his que sunt fm naturam posteriora ad priora.

¶ Et vlr videmus q ars in quibusdam rebus perficit diminutōem nāe in eis in qbus nā debilitat ad pficiēdum actōem: & in qbusdā rebus sequit illā: si igit qd agit per artē/agit pp aliqd: manifestum est q similiter est de eo qd est fm cursum naturalem: relatio enī primorum ad vltima est eadem in eo qd est fm artē: & in eo q est fm cursum naturalem.

79 Eadem est dispō ī nā & in arte ī agendo pp aliqd. Idē supra com. precedēti. Et p phy. cō. 50. Et que ibi.

¶ Cū declarauit q eadē est dispō in arte & in nā. s. in hoc q vtrūq agit ppter aliqd: incepit ↄfirmare silitudinem inter artē & nām in hoc: qm si nā ageret aliqd ppter aliquid casu: tunc ars non perficeret diminutōem nāe: neq ars assimilaret in pluribus suis actionibus nāe. qd. n. innatum est existere casu: non est īnatum existere p intētōem. ¶ V.g. qm si sanitas pueniret a nā casu: tunc ars nō cōpleret diminutōem nāe in hoc: ita q sanitas fieret ab ea in maiori parte. silr si sanitas pueniēs ab exitu sanguinis a naribus in creticis/esset per accñs: tūc sanitas pueniēs a phlebotomia: quā pcepit ars medicine: qz vult se assimilari nāe: pueniret per accñs: & qz igit ars qñq est loco nāe: & ars agit ppter aliquid: necesse ē vt natura agat ppter aliqd: & qz ars ēt seqtur nām: & agit ppter aliqd: necesse est vt nā agat ppter aliqd. ¶ Et intēdit per pma illa que sunt añ finem: & per postrema ipsum finem: & intendit q si pma sunt in arte sunt per se ppter vltima: necesse est vt ita sit in natura: imo dignius: ars enim in hoc assimilatur nature.

¶ Maxime aūt manifestum in aīalibus alioz q neq arte neq quesitura neq deliberatura faciūt: vnde dubi/

būant quidam vtruʒ intellectu:aut quodā alio operē/tur aranee ⁊ formice ⁊ hmōi: paulatim aūt ſic pceden ti ⁊ in plantis apparent experientia quedam facta pp finem:vt folia pp fructus coopertimētum. Quare ſi na tura facit ⁊ ppter hoc hirūdo niduʒ:⁊ aranea telam:⁊ plante folia grā fructuum: ⁊ radices non ſurſum/ſed deorſum gratia vegetandi: manifeſtum autem ꝙ cā huiuſmodi eſt in his que natura fiunt ⁊ ſunt.

Et hoc apparet multum in alijs aīalibus que agūt non per artem:neqꝫ per rōem ⁊ cognitōem: ⁊ iō qui/dam dubitant vtruʒ hoc qḋ agūt/agāt per intellm̄ aut per aliud:vt aranee ⁊ apes ⁊ ſiľia : ⁊ ſi tu ꝯſideraueris videbis in vegetabilibꝰ neduʒ in aīalibus aliqua que ſunt pp aliquā vtilitatem in fine intētam. V.g. qm̄ fo lia ſunt ad cooperiēdum fructum. Si igiť natura ē pp aliqd:⁊ ppter aliquid facit hirundo ſuum niduʒ:⁊ te/xit aranea ſuā domū:⁊ folia ſunt ppter fructum in vē getabilibus:⁊ ramuli radicibus: ⁊ vene oriunť ad in/ferius/non ad ſuperius querentes cibum : manifeſtū eſt ꝙ iſta cauſa inuenitur in eis que ſunt per naturā : ⁊ que generantur per illam.

80 Cū iduxit rōes ſup hoc ꝙ nā agit pp aliqd:⁊ ñ ſunt nāles: cū ſit māifeſtū p ſe ꝙ nā agit pp aliqd:⁊ tales rōes vſitanť cū aduerſario ſ. cū negātibꝰ pncipia nālia:icepit iducerē modū certificatōis iſtaꝝ ppōnū ex qbꝰ cōponunť ille rōes:⁊ icepit a rebꝰ i qbꝰ hoc ē māife ſtū valdē:⁊ ſunt hñtia aīas:actio.n.iſtoꝝ qꝛ pueit ab imagiatiōe ⁊ ꝯprehēſiōe eiꝰ qḋ agit:ſciť necario ꝙ iſta agūt pp ſinē:ſicut ē diſpō i hirūdibꝰ ⁊ apibꝰ. Et iō dixit.⁊ hoc appet mltū ⁊c.i.q faciūt ac tōes artificiales ñ p artē neqꝫ p cognitiōem:qm̄ ſi ageret hoc pp co gnitōeʒ ⁊ tūc trāſferreť ḋ aliq̄ i aliqd: ⁊ qꝛ hoc latuit qſdā i exiſtima uerūt ea ageř p cognitōeʒ ⁊ itellʒ. Et cū dmr̄auit hoc i rebꝰ i qbꝰ appet hoc mltū:icepit dmr̄are hoc ēt i eis que ſunt magis latētia: qm̄ ſic acqriť cognitō meliꝰ.i.qm̄ ſi hoc ꝯſiderauerit prio ḋ actōibꝰ hñtiū aīas:⁊ pꝰ ḋ vtilitatibꝰ mēbroꝝ: videbit ꝙ iſtā gnāt h mēbrā pp vtilitates exūtes i ſuis nāis:⁊ hoc iueiť i plāťis nedū i aīalibꝰ: folia.n.vñr eē i vegetabilibꝰ ad coopiēdū ⁊ ad cuſtodiēdū fructꝰ: qñ.n.arbor dnudať a folijs corrūpiť i maiori pte fructꝰ: aut nō erit i diſpōne meliori. Et cū dificauit iſta p iductōeʒ:poſuit ea añs:⁊ poſuit vlitatē ꝯñs.⁊ dixit.ſi igř nā ē pp aliqd ⁊c.⁊ dixit hoc refuā/do ſerme aliqs exiſtiet ꝙ iſte actōes ſunt p itellʒ:q.n.pōit ꝙ iſte ac tōes ſunt p itellm̄ ñ ſeqť apud ipm̄ iſtud ꝯñs. Et iſte ſyllꝰs eſt in

Rōes pbātes naturā ageř pp aliqd nō ſunt nāles cū ſit māifeſtū p ſe ꝙ natu/ra agit pp aliqd. Cōſimile ſupra com. 74. Apes ⁊ hirūdines agūt actōes artificiales ſiñ arte ⁊ co/gnitōe. Oppoſitū. 2. ḋ aīa. c. [illegible]

In īductione demonstratiua acquirit certitudo ⁊ vniuersalitas antequam cōpleant oīa particularia. ꝑ hoc vidē pul chre Auer. 2. poster. cap. 23. Et in. 8. phys. cō. 33

forma hypotheticis: ⁊ potētia ei⁹ est potētia inductiōis: ⁊ iste modus inductiōis est demōstratiuus: q꞉ ꝑ ꝯsideratione acgrimus certificationem ⁊ vniuersalitatē anteq̄ cōpleant omnia particularia: ⁊ ſm hoc inductio habebit introitū in demonstratione; iudiciū enī vle non acquirit in pluribus rebus nisi post maximā cōsiderationē de pluribus indiuiduis; ⁊ hoc diuersatur ſm magis ⁊ minus/ ſm naturam principij/ ⁊ naturam considerantis.

¶ Et quoniam natura dupliciter: alia quidē sicut natura: alia vero sicut forma: finis autē hec est. ꝓpter finē autē alia sunt: hic vtiq꞉ erit causa cuius gratia.

¶ Et cū nā est duobus modis. s. ſm mām: ⁊ ſm creatione: ⁊ finis est creatio. ⁊ alia residua sunt ꝓpter finē: ergo creatio est causa propter quid.

81

Oīa q̄ sunt ante finem sūt ꝑꝑ finē.

¶ Et q꞉ natura dicit de mā ⁊ forma: declaratū est ꝙ forma est finis in gñatione: ⁊ oīa que sunt ante finē sunt ꝓpter finē: necesse est vt oīa que sunt ante formā sint ꝓpter formā. ¶ Et iste sermo cōponitur sic. Forma est finis. Et finis est illud ꝓpter qđ sunt oīa que sunt ante finem. ergo forma est illud ꝑꝑ qđ sunt oīa que sunt ante illam: ⁊ necesse est vt forma sit finis in gñatiōe q꞉ sequit ab agēte: aut semp aut in maiori pte. ⁊ sequit ex hoc vt materia sit ꝓpter formā.

¶ Peccatū aūt fit in his que sunt ſz artē. Scripsit enī nō recte grāmaticus: ⁊ potauit medicus nō recte potione. Quare manifestū est ꝙ ꝯtigit: ⁊ in his que ſm naturā sunt. Si igit sunt quedā ſm artē in qbus quod recte fit ꝓpter aliquid fit: in quibusdā autē peccat alicuius quidem gratia agitur: sed fallit: ⁊ simil'r vtiq꞉ ⁊ in physicis monstra sunt peccata illius qđ ꝓpter aliquid est: ⁊ in substātijs: ergo que sunt ex principio bonigena: si non ad eundem terminum ⁊ finem possibilia erunt venire corrupto principio aliquo facta sunt sicut nunc in semine.

¶ Sed accidit peccatū qđ fit ꝓpter artē. Grāmaticus enim barbarizat quādoq꞉: ⁊ medicus nocet in dando medicinā. Manifestū est igit: q꞉ pōe ē simil'r accidere in eo qđ est ſm cursū naturalē: ⁊ in his que fiunt ꝑ artē illud qđ cadit recte est ꝓpter aliqd: ⁊ illud in quo accidit peccatū querit ꝓpter aliquid: sꝫ querēs nō inuenit suā intentionē: ⁊ sil'r est de nā: ⁊ mōstruosa sunt res extranee ab illo ꝑꝑ qđ sunt. Illa. n. vacca cui⁹ superiora

fuerūt hō:a pꝛincipio fuit ex coꝛruptiōe alicuius pꝛincipij suoꝝ pꝛincipioꝝ:ita ꝙ nō fuit possibile puenire ad terminū ⁊ ad finez intentum:sicut inuenimus nūc in sperma quod coꝛrumpitur.

¶ Quia illi dicebāt ꝙ cā oꝛdinis in generatōe est casus:quēadmodum cā mōstruositatis est casus:incepit dare dr̄iam inter attributionē illius casus ad naturā ⁊ istius ad illā.cā eniz illius casus quē illi dicūt est natura:cā eniz istius est impedimētuz nature:⁊ peccatum eius a nō veniēdo ad illā intentionē.Deinde incepit assimilar̄ artē nāe in hoc ꝙ casus accidit ĩ vtroqꝫ.¶ Et dixit:⁊ accidit peccatum ⁊c̄.i.quēadmodū possibile est vt accidat peccatum in arte: vt gramaticū barbarizare:⁊ medicū errare in potione.sil'r possē est vt hoc accidat a natura:⁊ dixit hoc qꝛ aliqs pōt dicere si nā agit propter aliqd:impoſſē est vt accidat hic casus oīno:⁊ sic aut nou erunt mōstruositates oīno:aut mōstruositates erūt intēte a nā:⁊ iō notificauit ꝙ iste mōstruositates accidūt ex erroꝛe nāe:sicut accidit in arte.¶ Et qñ posuit ꝙ in actōe nāe est rectitudo ⁊ peccatū sic est in actiōe artis:incepit declarare ꝙ rectitudo in actōe nāe est pp aliqd: ⁊ pctm̄ est qñ nā errat ab illo pp qđ agit:⁊ posuit hoc in arte q̄si añs ⁊ in nā quasi ꝯñs.⁊ dixit.cū illud qđ fit recte ⁊c̄.i.cū actio recta ĩ arte est actio inducēs ad finē intētū sine aliquo impedimēto.pctm̄ aūt in ea est qñ nō ĩducit ad illū finē querēdū:sꝫ ad aliđ nō intētū sil'r est đ pctō nāe ⁊ ei' rectitudīe.¶ Et cū đclarauit ꝙ in nā p̄t accidere pctm̄ sicut ĩ arte:incepit đclarare ꝙ mōstruositates sunt đ pctō nāe:⁊.si ꝯcesserim' vaccas Empedoclis eē:tunc ponerem' eꝫ ex pctō nāe:nō ꝙ illa agat casu:vt illi dicebāt.⁊ dixit:mōstruositates ⁊c̄.i.mōstruositates puenientes a nā sunt ex pctō nāe ⁊ exitu illi' actionis ab illo ꝓpter qđ fuerūt p aliqđ ĩpedimētū qđ fecit eam errare a fine:cā igit̄ illi' vacce quā Empedo.dicit.si fuerit verū est qꝛ in pria gñatiōe coꝛruptū fuit aliqđ p̄ncipioꝝ in eo:adeo ꝙ nā nō potuit ĩinducere illud p̄ncipiū ad finē intētū:sicut ĩuenim' mōstruositates in aīalib' accidere ex coꝛruptiōe spermatis:nō ꝙ fuit hec actio nāe sine aliquo accñte:vt dicunt illi qui attribuūt actionē nāe casui. 82

Mōstruositates accidūt ex erroꝛe nāe sicut accidit ĩ arte. Idē.12. meta.c.13. Et.6.ethicoꝝ.t.cō.5.

¶ Amplius necesse est semē fieri pꝛimū:sꝫ non statim aīalia:⁊ molle natura pꝛimū quidē semē erat.Amplius ⁊ in plātis inest pꝛopter aliqd:minus aūt colligit̄:vtrū igit̄ in arboꝛibus fiāt sicut bouigene:viripere sic vitigere oliuigere aut nō:incōueniēs enim est:sed tamen opoꝛtuit siquidem ⁊ in animalibus est.

¶ Et ēt opꝫ in gñatiōe aīalis:vt pꝛimo p̄cedat spīna:deīde gnāt̄:⁊ nō gnāt̄ subito:⁊ totū gnātū pꝛīo ē sperma:⁊ ēt in vegetabilibus videmus pꝛopter qđ ⁊ si minus appareat:vtrū igit̄ sicut in vaccis gnāt̄ vacca cu'

superiora sunt homis: et silr in vite generat vitis: cuius superiora sunt oliue aut nõ. Hoc eniz est inopinabile: sz oporteret vt hoc esset si ita est in aialibus.

83 ¶ Dicit. Et ẽt. et hoc est vt mihi videt rõcinatio super hoc q gñatio aialis nõ ẽ casu: qm cũ posuerim' q oẽ aial' gñatũ ex spermate nõ gñatur subito ex nõ spermate: sequit necio vt gñatio ei' ex spermate sit p se et necio. g gñatio ei' ex spermate nõ est casu. ergo sperma est pp̃ter aial: aut ita q sit agens: aut mã: aut vtrũqz. ¶ D. d. vide generat et c. i. et necesse est vt sperma p̃cedat gñatioñe aialis tpe: et q generet ex eo in tpe terminato: et prim' ordo eius in gñatõe est sperma: et vltimus aial: et inuebat p hoc q aial p se fit a nã: cũ. n. posuerimus q aial hñs sperma necesse est vt sperma p̃cedat ipz: sperma igit est pri' nãliter aiali: est igit cã eius p se: et silr cũ cõcesserim' q ex spermate non fit subito: sz in tpe terminato: appebit ẽt q gñatio eius est mediãtib' alterationib' necessarijs in gñatione aialis: et q initiũ istius mot' est a re terminata. s. a spermate: et ad rẽ terminatã. s. aial: et ptrãsit sup media terminata: et totũ hoc demrauit q generatio ei' ex spermate est p se. D. d. et ẽt videm' et c. i. et nõ hoc inuenit solũmõ in aialib'. s. illud qd est pp cãm finalẽ. vt sperma in animalib'. sz hoc ẽt inuenit in vegetabilib': lz minus. s. qm in eis inuenit pp qd: et est mã eius: et cã ei' agẽs. ¶ Et cũ declarauit hoc fundamentũ: et est q nõ generat aliquid ab aliquo casu: et q ita est de vegetabilibus sicut de aialibus: reuersus est ad ptradicẽdum Empedocli. et dicit: vtrũ igit et c. i. si igit hoc qd dicit Empedocles est verũ: q quedã vacca fuit cuius supiora fuerũt hois et inferiora vacce per locũ a maiori: necesse est vt vitis generet: cui' supiora sint oliue: ordo eniz in aialibus magis est q̃ in vegetabilibus. D. d. hoc eniz est inopinabile. i. vt sit vitis cuius supiora sunt oliue: sz hoc inopinabile sequitur si posuerimus hoc qd Empedocles dicit de gñatione animalium. ¶ Et iste sermo est quasi hypotheticus continuus in quo destruit pñs: et pcludit oppositũ antecedẽtis: et accipit per locũ a maiori: qm si hoc inuenitur in animalibus circa que maior est sollicitudo: q̃to magis in vegetabilibus.

Ordo i aialibus magis est q̃ in vegetabilibus.

¶ Adhuc oportuit et in seminibus fieri qũo cõtingit: et oĩno aũt destruit sic dicẽs: que natura quidẽ sunt et vz nãm: natura autẽ sunt quecũqz a quodã in seipsis prin cipio ptinue mota accedũt ad aliquẽ finẽ. In vnoquo qz aũt nõ idem vnicuiqz neqz cõtingens: semp tamen in eundem nisi aliquid impediat.

¶ Et ẽt opz vt dispõ in modis spermatis et seminũ in gñatione eoz que gñantur ex eis sit casu: et qũocunqz accidit. et vlr q hoc dicit: destruit illud qd est p nãm: et ipsaz nãm: qd. n. est p nãm est illud qd mouet cõtinue

ab aliquo principio in ipſo/donec pueniat ad finez:⁊ nõ omne principiũ vniuſcuiuſq; rei eaꝝ que ſunt per naturá/hʒ vnũ finé:neq; eſt ad quélibet finé:ſed vnuz principiũ ſemp inducit ad vnũ finez niſi impediatur.

¶ Uult etiã demonſtrare ex diſpoſitionibus entium ꝙ natura agit propter aliquid. ¶ Et dixit.⁊ opʒ ⁊c.i.⁊ ſi generatio vniuſcuiuſq; 84
ſpeciei eſſet caſu:⁊ caſus eſt cã non terminata:poſſibile eſſet vt vna ſpecies generaret a quolibet ſemine a qualibet mixtione elementorum:⁊ hoc eſt cõtra ſenſum:⁊ qꝛ iſtud principiũ eſt ex primis principijs ſcientie naturalis:⁊ nõ opʒ naturalẽ loqui de eo cum negáte ipm ſm ꝙ eſt naturalis:ſʒ ſm ꝙ eſt prim⁹ phs:aut ſm ꝙ eſt diſputator. ¶ Dixit.⁊ vlr ⁊c.i.⁊ iſte ſermo deſtruit ſbm iſtius ſcie qđ eſt natura:⁊ illud qđ generat per naturã:qđ eniʒ fit per naturã:⁊ a natura mouet cõtinue in generatiõe vniuſcuiuſq; ẽntis.incepit eniʒ a principio terminato ⁊ puenit ad finẽ terminatũ. D.d.⁊ nõ ex omni principio ⁊c.i.⁊ nõ omne principiũ hʒ vnũ finẽ:neq; qlibet finis eſt ab vno principio:qđ aũt generat caſu nõ gñatur a nã: cũ non generet a principio terminato:neq; ad finẽ terminatũ.ſi igit generata generent hoc mõ:ergo nõ eſt nã:neq; generant a natura:⁊ cũ poſuit ꝙ natura agit ex principio terminato ⁊ ad finem terminatũ: ⁊ hoc non eſt ſemp:dixit niſi impediatur.

Nãm agere pp finez eſt principium iſtius ſcie. Idẽ.ſ.74.⁊.75.

Nõ oẽ principiũ habʒ vnũ finem: neq; qlibet finis eſt ab vno principio.

¶ Qđ aũt eſt cuius cã fit:⁊ qđ eſt pp hoc fiet vtiq; a fortuna:ſicut dicimus:a fortuna venit extrane⁹ ⁊ balneatus abſceſſit cũ tãq̃ ꝑpter hoc veniẽs egerit:nõ ꝑpter hoc aũt venit:⁊ hoc ſm accñs.fortuna eniʒ eſt cãruʒ q̃ ſunt ſm accidẽs:queádmodũ ⁊ prius diximꝰ: ſʒ cum hoc ſemp:aut ſicut frequẽter fiat nõ ſʒ accidẽs:neq; a fortuna ẽ. In phyſicis át ſemp ſic fit niſi aliqd ipediat. ¶ Et illud pp qd quãdoq; eſt caſu. U.g. hoſpes venit caſu ⁊ intrauit balneũ ⁊ receſſit. ⁊ dicimꝰ hoc cuʒ actio eius quaſi aduẽtus eius fuerit ꝑpter illam: ſʒ aduentus eius nõ fuit propter illã:hoc enim eſt per accidẽs cum caſus ſit de cauſis que ſunt p accidẽs:vt diximus ſuperius. Si igitur hoc eſt ex eo ſemper aut in maiori parte:nõ eſt p accidẽs:neq; caſu:⁊ res naturales ſemper ſunt in eodem curſu:niſi abſcindantur.

¶ Cum declarauit ꝙ finis inuenit in rebus naturalib⁹ per ſe:nõ caſu:incepit facere rememorationẽ de hoc qđ predixit:qm̃ qñq; a caſu inueniunt fines ſed per accidens:cum ſint in minori parte: fines autem exiſtentes a natura impoſſibile eſt vt dicant fieri a caſu:cũ ſint ſemp:aut in maiori parte. ¶ Et dixit. U.g.⁊c.i. U.gratia.qm̃ 85

intendit quiescere nobiscũ: ⁊ accidit ꝙ intrauit balneũ ⁊ recessit: introitus enim balnei cã eius fuit hec ꝙ intendebat quiescere apud nos: ⁊ est finis sue quietis apud nos: sed nõ quieuit apud nos pp istũ finem. D. d. ⁊ hoc erit ⁊c. i. ⁊ dicimus ꝙ aliqd est pp casum cũ fuerimus existimãtes ꝙ actio eius quã egit. U. g. introitus balnei fuit pp aduẽtum eius ad nos: sed in rei veritate nõ fuit pp suũ aduẽtum ad nos. cũ non intẽdebat hoc. Deinde dixit. hoc enim est p accidẽs ⁊c. i. iste enim actiones quas fecit ex suo aduentu sunt per accidens: ⁊ cũ casu accidũt ex suo aduẽtu: ⁊ declaratum est ex sermone pdicto ꝙ casus est de causis que sunt per accñs. D. d. si aũt hoc ⁊c. i. si aũt introitus balnei ex suo aduẽtu fuit semp aut in maiori pte: ⁊ qñ intẽderit per suũ aduẽtum introitũ balnei: nõ dicimus ꝙ introit⁹ balnei a suo aduẽtu fuit per accñs aut casu. Deinde posuit qd ꝓuenit a nã: est aũt semp aut in maiori parte. ⁊ dixit. ⁊ nãlia ⁊c. ¶ Et syllogismus sic cõponit. Propter qd ꝓueniẽs a nã: aut est semp aut in maiori parte. Et pp quid ꝓueniẽs ab aliquo per se: ꝓuenit ab eo: aut semp aut in pluribus. Ergo sequit in scda figura ꝙ illud pp qd ꝓueniẽs a nã nõ ꝓuenit a casu. ¶ Et vlr ꝙ isti hoĩes cõcedunt: ꝙ illud qd ꝓuenit a nã ex istis finibus ꝓuenit a casu. ⁊ nõ cõcedũt ꝙ illud qd ꝓuenit a casu ꝓuenit in minori parte. ⁊ cõcedũt ꝙ isti fines nõ ꝓueniũt a nã in minori pte: ⁊ hoc cõtingit eis ex hoc qd declaratũ est de nã casus: ideo reuersus est cũ eis ad verificandũ istã propositionem: q̃ est propositio in qua est disputatio: in prima aũt posuit hoc quasi notũ per se. ipse igitur in illis que sunt manifesta p se: qñqz ponit ea pro manifestis: apud eos qui inati sunt recipe illd qd est notũ p se. ⁊ qñqz vtit in dclaratiõe eoꝝ ꝓpõnib⁹ famosiorib⁹ eis ad ꝯfirmãdũ: ⁊ iõ iterauit sermonẽ in hoc vt mihi videt.

Idẽ supra tex. cõ. 48.

Aristo. ea q̃ sunt manifesta per se qñqz ponit ea p manifestis / apd eos q inati sunt recipe illud qd est manifestũ p se. ⁊ qñqz vtit in declaratione eoꝝ ꝓponibus famosiorib⁹ eis ad cõfirmãdum.

¶ Incõueniẽs aũt est nõ opinari pp hoc aliquid fieri nisi videat mouẽs deliberatiuũ: ⁊ tñ ẽt ars nõ deliberat: sed nãqz si esset in ligno nauis factiua: similr vtiqz natura fecisset. Quare si in arte inest pp aliqd: ⁊ in nã est. Maxime aũt manifestum est: cum aliqs medicatus fuerit ipse seipsum: huic enim cõparat nã. qd quidẽ igit cã sit nã: ⁊ sic sicut pp aliqd manifestũ est.

¶ Et malum est ẽt ꝙ nõ opinant ea fieri pp aliquid si non inuenerint agẽs cogitare in sua actione: ⁊ ipsi inuenerunt sine cogitatiõe artem: ⁊ si ars edificãdi naues esset in ipsis lignis: tunc opatio eorũ esset ad modum opationis nature: ex quo sequit. Si in arte est pp aliquid vt etiã sit hoc in natura: ⁊ magis quo declaratur hoc est in illo qd curat se in medicina: ⁊ natura assimilatur huic: manifestum est igitur ꝙ natura est cã: ⁊ qd est causa ꝓpter aliquid.

¶ Demonstrat hoc inopinabile ꝯtingēs ei qui nō cōcedit cām fina 86
lem esse in nā pp hoc ꝙ in nā non est cogitatio. & finis nō inuenitur
apud eos nisi in cogitatiōe: & est qm̄ cōtingit eis vt ista cā nō inue/
niatur in rebus artificialib⁹ carētibus cogitatōe. ¶ Et dixit. & ma
lum est ēt eos nō opinari ꝙ actiones nō sunt pp aliquid nisi agens
agat a cogitatiōe: & ipsi inueniūt artē agere pp aliquid: cū hoc ꝙ
agens nō cogitat: & dixit hoc in artibus que nō vtunt cogitatiōe:
vt texere & suere: nō sicut ars medicine & nauigādi. Deinde reuer/
sus est ēt ad declarandū ꝙ nā in hoc cōuenit cū arte declarādo ꝙ
illud per qd pōt quis existimare eas diuersari ꝙ nō diuersent. i. eo
& per hoc pficit sermo in cognitiōe modi similitudinis inter illas: &
dixit. & si ars edificādi &c. i. manifestū est ꝙ nō est dr̄ia h inter nām
& artem: sed ars agit extra: & nā intra. si igit essemus imaginari ꝙ
ars est in re: tunc necessario ꝯtingeret agere ac si eēt extra: & si hoc Ars agit ex
esset nō esset illic dr̄ia inter nām & artem: & intendebat per hoc ꝙ si Idē. 12. me
actio artis pp aliquid essz qd est extra: necesse eēt si imaginari esse/ ta. com. 13.
mus artē intra: vt nō ageret pp aliquid: sed qꝛ notuz est p seipsam tertio d' aīa
agere pp finem: aliquid fit extra siue intra: manifestū est ꝙ hoc est 13. Idez. 5.
sm ꝙ semp agit: aut in maiori pte: ars eniz igit cōuenit in hoc cuz cō. p. & que
nā. ¶ Deinde induxit illud qd sequit ex hoc: & dixit. ex quo sequit s. ib
&c. & ista ꝯsecutio est manifesta ex hoc ꝙ declarauit: ꝙ illud in quo
dr̄t ars a natura nihil operat in hoc ꝙ agit pp aliqd: & cū induxit
testimoniū sup h ex h ꝙ si ars eēt i ipsa re: tūc ageret ac si eēt extra
& dixit: & hoc magis declarat &c. & est qm̄ ars inuenit in medico q
curat se agere in illud in quo est ars ac si esset extra. s. ppter aliqd:
& si hoc non esset: tunc ars non ageret propter aliquid: qꝛ est extra
& cū destructū est ꝙ actio extrinseca opatur in hoc non est differen
tia in hoc inter artē & naturam.

¶ Capitulū in quo ostendit quō necessariū reperiat
in rebus naturalibus. Cap. 2.

Quod aūt ex necessitate est vtrū ex suppōne
sit: aut & simplr: nunc quidā eniz opinātur
qd est ex necessitate in generatiōe eē: qué/
admoduz vtiqz si aliquis murū factū esse ex
necessitate existimet: qm̄ qdē grauia deor/
sum ferri apta nata sunt: leuia aūt supeminēt. vnde la
pides quidez deorsum & fundamētuz: terra autē sur/
sum ppter leuitatē: supeminēt aūt maxime ligna: leuis
sima enim sunt.

¶ Et ꝯsiderāduz est de necessitate: vtrū sit a pōne: aut
simplr. opinant eniz ꝙ necessitas in gnātiōe est pzmo
duz: si aliqs existimasset ꝙ paries est necessario: qꝛ gra
uia inata sunt descēdere inferius: & leuia ascēdere su/

perius.τ iō lapides eſt τ fundamētum eſt inferi⁹: terra τ lutum ſuperius: qꝛ ſunt leuioꝛa τ ſupꝛa oīa ligna qꝛ ſunt leuiſſima.

87 **Et cum** declarauit ꝙ nā agit pp aliquid: τ ꝙ exiſtentia finis in reb⁹ nālibus τ ꝯuenientia mēbroꝝ ī ſalute entis nālis nō eſt caſuꝫ τ oēs antiqui dicētes cām mālem tm̄ eſſe: nitunt ex illa reddere cās foꝛmarum τ actionuʒ. opinabant enim ꝙ foꝛme ſequunt de neceſſitate nām materie: τ ꝙ diuerſitas earum eſt ex diuerſificatione materieꝫ ipſe igitur vult deſtruere hoc ꝫ quoniā ipſe opinabat ecōtra. ſ. ꝙ mā ſequitur foꝛmaʒ. ℭ Et dixit. τ ꝯſiderāduʒ eſt τc. i. τ ꝯſiderādum eſt de neceſſitate exiſtēte ī reb⁹ nālibus: vt ꝑ ſit ex poſitiōe foꝛme. ſ. ꝙ cū poſuerim⁹ ꝙ foꝛma ſit/ſequit vt mā ſitꝫ aut neceſſitas inuenit ſimplr. i. ex mā: qm̄ iſta neceſſitas nō eſt pp aliquid: ſed ſimplr eſt. i. ex ſe nō ex alio. D. d. opinant enim iſti τc. i. iſti enī q opinabant ꝙ neceſſitas eſt in gnātione generati ex māꝫ ſiles ſunt in hoc ꝙ opinant de rebus nālib⁹ eis q opinant in rebus artificialibus ꝙ domus generatur ita ꝙ fuerit cuſtodiens a caloꝛe τ frigoꝛe ex neceſſitate: qꝛ partes graues que ſunt in ea deſcēdunt ex neceſſitate nature grauis inferiusꝫ τ partes leues que ſunt in ea aſcendunt de neceſſitate etiā ex natura leuis: τ partes medie exiſtunt mediocriter: vt ligna ſuperi⁹ τ lapides inferiusꝫ τ terra τ lutū in medio. ℭ Et ex hoc exemplo apparet ꝙ natura eſt ſimilis artiꝫ qui enī dicit ꝙ homo generat ex hac creatione: qꝛ neceſſe fuit vt partes graues que ſunt in eo deſcenderent τ leues aſcenderent: eſt ſicut qui dicit hoc in domo: τ iſti nō euadunt per hunc ſermoneʒ ab eſſe caſu in generatiōe entiūꝫ quoniā ſi partes graues deſcenderēt in plantis τ animalib⁹ ex neceſſitate ſue natureꝫ τ leues aſcēderētꝫ tunc cōueniētia actionuʒ partium grauiū τ actionuʒ partiū leuiū in ſalute illius ſpeciei erit caſu: ſʒ hoc in plurib⁹ rerum nālium videatur ecōuerſo. aīalia enīʒ teſtea ſi natura nō intendiſſet cuſtodiā deberet defendiſſe in eis pars teſtea.

Antiq dixerunt foꝛmas eē pp mās τ diuerſificari pp mās. ſʒ Ariſt. rʒ oppoſitū. Idē ñ.74.τ.75. Idē p ð aia. 53.τ.2. de aniā. 36. τ 60. Idē infra ī hoc.2. cō.88.τ 90 τ.91.

ℭ Sed tñ non ſine his quidē facta ſunt: non tñ ꝑpter hoc niſi ſicut ꝑpter materiā: ſʒ cauſa abſcōdendi ipſa τ ſaluandi: ſimiliter aūt τ in alijs omnib⁹ in quibuſcunqꝫ ꝑpter aliquid eſt: nō ſine quidē habētibus neceſſariā naturā ſunt: non tñ ꝑpter hoc: ſed aut ſicut materia ſunt: ſed ꝑpter aliquid eſt: vt ſerra. hmōi eīʒ eſtꝫ qꝛ talis eſt: τ ꝑpter hoc eſt: ſed tamē id qđ eſt cuius cauſa impoſſibile eſt fieri niſi ferruʒ ſit: neceſſe igitur ferrum eſſe ſiquidē ſerra erit τ opus ipſius: ex ſuppoſitione neceſſariū eſt: ſed nō ſicut finis: in mā enīʒ neceſſariū eſt: qđ aūt eſt cuius cā ſit in rōne eſt.

ℭ Et veruʒ eſt certe ꝙ paries nō eſſet ſine iſtis: ſed eē

eius nō fuit ꝑpter iſta:niſi intelligas per hanc p:epo
ſitionē/ꝑpter/materiā:ſed ꝑpter cuſtodiā ⁊ ſalutē:⁊
ꝑpter iſtas fuerūt illa:⁊ eodēꝫ modo eſt de omnibus
que ſunt ꝑpter aliquid:nō enīꝫ ſunt ſine illis que ha/
bent aliquā naturā neceſſariā: ſed eſſe eo:uꝫ nō ꝑpter
hoc exiſtimaꝛ materia: ſed ꝑpter aliquid. V.g.ſerra
quare ē talis: ⁊ diceꝛ vt agat aliquid: aut ꝑpter aliqd:
⁊ qð agit hoc:⁊ eſt ꝑpter illud:nō eſt aptum niſi ſit ex
ferro:ex quo ſeqꝛ neceſſario vt ſit ex ferro ſi fuerit ſer/
ra:⁊ ſua actio fuerit eius actio:ex poſitiōe igitur eſt ne
ceſſitas: nō ex fine intenta.neceſſitas eniꝫ eſt in mā:⁊
illud ꝑpter qd eſt in diffinitione.

¶ Et verum eſt ꝙ paries nō poteſt eſſe ſine illis grauibus ⁊ leuib⁹ 88
que ita habēt ſe ad illum quaſi materia:ſed eſſe parietis nō fuit pp
hanc cauſaꝫ que eſt graue ⁊ leue,niſi qs nō intelligat per hanc p:e
poſitionē ꝑpter cauſaꝫ finalē intentā per artē:⁊ ē cuſtodia ⁊ ſalus:
tunc eniꝫ erit verum dicere reſpondēdo ad quare fuit paries: ꝙ pa
ries fuit ꝑpter ſuam cām:⁊ deinde dixit.⁊ eodem mō ⁊c̄.i.⁊ eodēꝫ
modo eſt de omnib⁹ que generātur ꝑpter aliquem finem intētum:
quoniā impoſſibile eſt vt ſit aliquid ſine illis que habēt naturā ne/
ceſſariaꝫ in eſſe eius;ſed eſſe eius a tali materia.ſ.neceſſaria in ge/
neratione ſua nō facit exiſtimare ꝙ pp materiā fuit tale:ſed opinā
dum eſt ꝙ ipſuꝫ eē tale eſt ꝑpter aliquid:⁊ intēdebat hoc cū dixit:
ſed eſſe eius ⁊c̄,i.ſed ipſuꝫ eſſe hmōi.ſ.q: illa ſunt neceſſaria in ſuo
eſſe:nō ꝑpter hoc dꝫ quis exiſtimare ꝙ mā eſt cauſa eē eius:ſed opi
nanduꝫ eſt ꝙ eē eius eſt ꝑpter aliquid.¶ Et in libro Alex.diciꝛ.ſꝫ
non ꝑpter iſta;ſed pp materiā.i.⁊,illa que ſunt aute finē in re non
dicūtur eſſe cauſe finis:niſi ſm quem mā eſt cauſa finis;imo finis
eſt cauſa eius p:incipaliter.

¶ Et cū poſuit qð ſignificat ꝙ partes ⁊ alia co:po:a gnāta nō gene
rātur ex neceſſitate māe:lꝫ mā ſit neceſſaria in eē eius.hoc.ſ.ſigni 2
ficat ꝙ cū aliqs interrogauerit quare eſt aliqd:nō rñdebiꝛ per mā/
lem cām ſed finalem:notificauit hoc per exēplum ⁊ dixit. V.g.qm̄
cū aliqs qſiuerit;qre ſerra hꝫ multos dētes:⁊ diceꝛ vt ſerret ligna
aut pp ſerratōeꝫ:⁊ nō diceꝛ ꝙ hꝫ mltos dētes:q: ē ex ferro:lꝫ ſerra
non poſſit eſſe niſi ex ferro:⁊ hoc intendebat cum dixit.⁊ hoc ꝑpter
qð eſt non eſt aptum ⁊c̄.i.licet hoc ꝑpter qð fuit ſerra non aptetur
niſi ſerra ſit ex ferro.

¶ Deinde induxit illud qð eſt quaſi ↄclō iſtius ſermonis.⁊ dixit.ſe
quiꝛ igiꝛ neceſſario vt ſit ex ferro ⁊c̄,i.ſeqtur igiꝛ ex hoc qð dicim⁹ 3
ꝙ ſerra eſt pp ſuā actionē:⁊ ꝙ actio eius non pōt eſſe niſi ſit ex fer/
ro:vt neceſſitas in ſerra ſit ſm poſitionē.ſcꝫ ſm pōneꝫ finis nō ſm
mām:⁊ hoc intēdebat cū dixit:ex pōne igitur erit neceſſitas ſm fi/
nem intētuꝫ.i.ex poſitiōe igitur finis querēda erit neceſſitas māe

Que ĩ reb⁹ nãlib⁹ inueniunt ex necessitate ꝛ nó ꝑp aliqd sũt ꝑp mãꝫ ꝛ q̃ ineniũt ĩ eis ꝑp aliqd sunt ꝑp formã. vide idẽ.3.ð aĩa có.60.

cõuenientis illi actioni: ꝛ necessitas esse rerũ sequentiũ mãm: non ꝙ esse istoꝝ est ꝑpter finẽ: neqꝫ ꝙ finis est ex necessitate mãe.illa.n. que inueniunt in rebus nãlibus de necessitate nõ ꝑp aliqd. vt mors aĩalis: sunt ꝑp mãm: ꝛ illa que inueniunt in eis ꝑp aliquid sunt ꝑp formã ꝛ dissinitionẽ: ꝛ ideo nõ sunt necĩa simplr: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit. necessitas eñ est in mã: ꝛ ꝑp quid est in diffinitione. ¶ Et inuebat ꝑp hoc diuersitatẽ essentie reꝝ sequentiũ essentiã ex necessitate mãe que non intẽdunt ꝑp aliqd: ex quib⁹ antiqui errauerũt ꝛ existimauerũt: ꝙ oĩa q̃ accidũt reb⁹ sunt de necessitate materie.

¶ Et hoc cõponitur in scđa figura sic. Res necessarie nõ intẽte sunt ex materia. Et res intẽte non necessarie non sunt ex materia. Ergo
4 res intente non sunt necessarie non intente. ꝙ aũt res intente non sunt ex materia manifestum est: qm̃ res intẽte sunt ex forma. ꝛ ideo non sunt necessarie generationis: ꝛ forma non est ꝑpter materiaꝫ. ergo res intẽte non sunt ꝑpter mãm. ¶ Et potentia totius sermonis predicti est in tertia figura sic. Qñ in rebus generabilib⁹ interrogat: quare generat: non rñdetur p cãm materialẽ. Et qñ in reb⁹ gñabilibus interrogatur quare: rñdetur per causam finalem. Ergo causa finalis est alia a causa materiali. ¶ Et oẽs iste rationes sunt cõtra eos qui non cõcedunt illud qđ est notum per se. si enim causa finalis sequeret necessario causam materialẽ: tunc apud questionẽ per quare responderet causa materialis. hec eniꝫ est dispositio entis necessarij simplr. s. vt non sit propter suam actioneꝫ: sed actio eius ꝑpter ipsum: ꝛ iste modus necessitatis inuenitur in rebus eternis: ꝛ ista est necessitas simplr: quã antiq existimabãt esse in rebus nãlibus generabilibus ꝛ corruptibilibus. si igitur forme sequerentur materiam de necessitate: tunc omnia essent necessaria.

Nec est dispõ entis necĩj simpliciter. s. vt ñ sit ꝑp suam actionẽ: sꝫ actio ei⁹ ꝑp ipꝫ qđ quo itelligẽduꝫ sit. vide.2. celi. cõ.17. ꝛ.21. Et.12. meta.36.

¶ Est aũt necessarium ꝛ in doctrinis: ꝛ in his que sm naturam fiunt quodãmodo similiter qm̃ rectũ huiusmodi est: nece est triangulũ duobus rectis equalẽ habere. sed non si hoc est illud est: sed si hoc nõ est: neqꝫ ille rectus est: in his aũt que ꝑpter aliqd fiunt ecõtrario est si finis: aut erit: aut est: qđ est ante finẽ: aut erit: aut est: si vero non: sicut ibi: cũ non sit cõclusio: principiũ non erit: ꝛ hic non est finis: ꝛ qđ est eius causa sit. principiũ enim ad hoc est non actionis aũt: sꝫ animi: ibi aũt sunt animi: actus enim nõ sunt.

¶ Et necessariũ est in doctrina: ꝛ in eis q̃ sm cursum nãleꝫ sunt quodãmõ ficta: qm̃ rectũ est tale: necesse est vt anguli ꝛ trianguli sint equales duobus rectis: ꝛ nõ q: fuerit tale fuit illud: sꝫ hoc si non esset tale: illud nõ esset rectũ: ꝛ illa que sunt ꝑpter aliqd: si finis intẽta per illa fuerit p̃sens aut futura fuerit. illa ẽt que sunt ante

erūt p̄sentia aut futura: ⁊ si nō sunt queadmodū igit
illic: si cōclusio non fuerit: nō erit principiū: silr hec est
dispō finis: ⁊ illud pp qd. hoc em̄ etiā est principiū: s3
non est principiū operationis: s3 cogitationis: ⁊ princi
piū illic est cogitationis: q2 illic nō est operatio.

¶ Idest. ⁊ necessitatē eē ī doctrina ⁊ in nālibus est ꝯsimile: quodā/ 89
modo. s. qm̄ in vtroq3 inuenit necessitas expositiōe: ⁊ dixit: quodā/
modo: q2 ex priorib' in doctrina cōsequunt posteriora: ⁊ cū conclusio
que est posterior in scia s̄m tp̄s: sequit ex ppōnibus que sunt priores
in esse: aut illa que sunt, priora in tpe sequunt posteriora. ¶ Et simi
litudo inter illa est: qm̄ si ppōnes fuerint erit cōclusio necio: ⁊ non
sequit ecōtrario: ⁊ si finis fuerit: erūt illa que sunt ante finē: ⁊ ī hoc
aduersant hec duo: ppositiones igit s3 hunc modū assimilant fini:
conclusio autem assimilat eis que sunt ante finē. ¶ Et cum dixit: ꝙ
necessitas est in eis cōsimilis: incepit declarare similitudinem: ⁊ di
xit: qm̄ q2 rectu3 est tale ⁊c. ⁊ in doctrina inuenitur aliqd simile ne
cessario qd est in generatione: qm̄ ex esse ppositionū sequitur eē cō
clusionis. V. g. q2 angulus extrinsecus in triāgulo valet duos itrin
secos sibi oppositos: ⁊ cū angulo sequēti valet duos rectos: ⁊ h̄ est cau
sa in hoc ꝙ anguli trianguli sunt eq̄les duobus rectis. ppōnes igit
sunt illa pp que est res: cōclusio vero est illud qd est ante illud pro/
pter qd est: ⁊ intēdebat per rectū triāgulū rectoꝝ. laterū: ⁊ intēde/
bat per tale hoc: ⁊ qd extrinsecus valet duos intrinsecos: ⁊ cū sequēte
valet duos rectos. D. d. ⁊ non q2 hoc est tale: fuit illud tale. i. ⁊ nō: q2
anguli trianguli valēt duos rectos: est nec̄e vt angulus extrinsecus
sit talis. i. qm̄ hec non est causa illius. D. d. sed si hoc non fuerit ⁊c.
s. si non fuerint anguli equales duobus rectis triāgulus nō erit re/
ctoꝝ laterū. ¶ D. d. ⁊ illa que sunt pp aliquid ⁊c̄. i. ⁊ dispositio cō
clusionis cū ppositionib' est dispositio eoꝝ que sunt pp aliqd ⁊ cu3
illo pp qd sunt: cū em̄ fuerit finis pp quem sunt in actu erūt illa in
actu: ⁊ si fuerit finis in potētia: illa erūt in potētia: l3 nondū sint in
actu: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: ⁊ si non sunt. ⁊ silr cum conclusio
fuerit in actu: ppositiones erunt in actu: ⁊ si cōclusio fuerit in poten
tia: ppositiones erunt in potētia. ¶ Et cum declarauit ꝙ ita se ha/
bent ppositiones cū conclusione: sicut finis cū his que sunt ante fi/
nem. ⁊ dixit. ⁊ queadmodu3 illic ⁊c̄. i. queadmodū si non fuerit cō/
clusio: non erūt ppōnes. silr si nō fuerint illa que sunt ante finē: nō a Pricipiū
erit finis: illa en3 que sunt in doctrina q̄si finis sunt ppositiones: ⁊ ī cogitatio/
illd qd est q̄si illa que sunt ante finē est cōclusio. D. d. hoc em̄ est pri/ ne est finis
cipiū ⁊c̄. ⁊ innuit ppositiones que sunt pncipiū doctrine. ¶ D. d. s3 ī opatiōe, ⁊
neq3 principiū operationis s3 cogitationis: ⁊ pseruat se ne qs di/ finis ī cogi
cat ꝙ nos videmus ꝙ ad quedā pncipia sequunt vltima: ⁊ sunt pn tatione est
cipia doctrine: ⁊ hoc est cōtra positū in nā: ⁊ rn̄sio ad hoc est: qm̄ hoc pncipiū in
nō est pncipiū opationis: s3 pncipiū cogitationis. sermo autē est de opatōe, idē
pncipijs operationū: ⁊ accidit vt ex pncipio cogitatiōis sequat illd 7. me. c. 23.
ppter qd: pncipiū: a in cogitatiōe est finis in opatione. ⁊ finis in Et. 3. de aīa
cogitatione est pncipiū in opatione. D. d. ⁊ pncipiū illic ⁊c̄. i. in do/ tex. cō. 49.

ctrina speculatiua.⁊ dixit hoc: q: doctrine operatiue accidit eis vt illic sint duo principia: pncipiū.s.cogitationis ⁊ pncipiū operationis: ⁊ silr finis cogitationis ⁊ finis operationis.

¶Quare si erit domus hec necesse est fieri: aut existere: aut esse: aut oīno materiā que ꝓpter hoc: vt lateres ⁊ lapides eē si domus: nō tñ ꝓpter hoc est finis: sz aut sicut mãe: neq3 est pp hec: oio tñ si nō sint nō erit: neq3 domus neq3 serra. hec quidē nisi sint lapides: illa vero nisi sit ferrū: neq3 em̄ ibi pncipia sunt nisi triangulū duobus rectis. Mãifestū igit̄ est qd̄ est necessariuz in physicis: q sicut mã dr̄ ⁊ motus ipsius.

¶Necesse est igitur: vt si domus erit vt ista sint necessario: aut vt sint: aut q erūt p̄sentia ⁊ vniuersaliter mã que est ꝓpter aliquid. V.g. quoniā lapides erunt si erit domus: sed non ꝓpter ista est finis intenta: sed ſm q est materia: sed illa si non fuerint nō erunt ista: domus igitur non erit si lapides non fuerint: neq3 serra erit si ferruz non erit: illic enim principia non erunt: ⁊ si anguli triāguli non fuerint equales duobus rectis. Manifestum est igitur q necessarium in rebus nãlibus est illud qd̄ dr̄ de materia ⁊ eius motibus.

90 ¶Idest. necesse est igit̄ si dom⁹ fuerit in actu: vt illa ex quibus domus fit sint ante domū. ⁊ hoc intēdebat cū dixit. vt sint necẽio. i. vt ista ex quibus domus fit sint necessario in eē: aut generata ante generationē domus. ⁊ hoc duob⁹ modis: aut vt sint p̄ntia cū ea: aut q erunt p̄ntia. D.d. ⁊ vlr mã. i. ⁊ vlr ista est dispō materie cū illo pp qd̄ fuit mã. D.d. V.g. i. V.g. qm̄ lateres ⁊ lapides necesse ē vt sint si domus fuerit: sz nō ex laterib⁹ ⁊ lapidib⁹ sequit̄ necẽio vt sit finis intentus. V.g. domus neq3 hēt introitū in fine nisi ſm mãm. s. ſm q mã est vna causarū rei cui⁹ est mã. D.d. ⁊ nō erit pp ista. i. ⁊ forma nō erit p nãm: sed p agēs. D.d. sz illa. i. mã. D.d. si ista nō fuerint. i. forma ⁊ finis. ¶D.d. illic em̄ ⁊c. ⁊ q accidit ex hoc in gñatione est silr ei q accidit in doctrina. in doctrina. n. ēt non erunt ꝓpositiones si cōclusio nō fuerit. V.g. qm̄ ꝓpositiones ex quib⁹ declarat̄ q anguli

Jdē.š.t.c.89. triāguli valent duos rectos non erūt si nō fuerint equales duob⁹ rectis: ⁊ iam p̄dixit h: sed iterauit illud ad rememorationem. ¶In libro ỏ Alex. neq3 illic etiam erunt principia si triangulus habuerit angulos equales duobus rectis. i. qm̄ nō sequit̄ q si cōclusio sit q ꝓpositiones sint. Deinde dixit. manifestum est igit̄ q necessitas in rebus naturalibus notat materiā: ⁊ illud qd̄ sequitur materiam

Jdē.š.87. ⁊ que ibi. de motibus: ⁊ nō notat formā. s. qm̄ materia inuenit̄ ꝓpter formā: non forma ꝓpter ipsam: cum non sequit̄ materiā.

¶ Et vtreq; physico dicēde sunt cāe: magis aūt q̄ cuius
causa. cā em̄ hec mīe est: ſ3 nō hec finis. Et finis q: cu
ius causa ꝛ principium a diffōne a rōne est: sicut in his
q̄ ꝯm artē: qm̄ si domus talis est: op3 hoc fieri ex neces
sitate ꝛ esse: ꝛ qm̄ hoc est sanitas: hoc op3 fieri ex neces
sitate ꝛ esse sic: ꝛ si hoc est hō hoc: si aūt hoc ꝛ hoc.
¶ Et op3 nālē intēdere has duas cās: ſ3 magis d3 in
tēdere cām que est ppq̄d: qm̄ ista est cā mīe: ipsa aūt
nō est finis ꝑpter quē: ꝛ ꝑncipiū est de diffōne ꝛ rōne:
sicut est in reb⁹ que sunt ꝑ artē. V. g. qm̄ q: domus est
tale: neće est vt sit hoc: ꝛ hoc q: sanitas est talis: neces
se est vt sit hoc: ꝛ silr q: hō est talis: neće est vt sit hoc.
¶ Et oportet naturalem reddere vtranq; causam: q: cōstitutio re 91
rum naturaliu3 est ex ambobus. s. ex materia: ꝛ ex illo ꝑpter qd̄ est
materia. D. d. sed magis debet ꝛc̄. i. op3 naturalē sollicitari magis
circa causam finalē cū ꝑpter cām finalē est causa materialis: ꝛ nō
ꝑpter causam materialem est causa finalis. Deinde. d. ꝛ principiū
est ex diffinitiōe ꝛ rōne. i. ꝛ principiū ex quo sequit̄ si fuerit necessi
tas materie: est illud qd̄ cōtinet diffinitio ꝛ forma in reb⁹ cōpositis.
¶ Et intēdebat per hoc q̄ cū diffinitio rei fuerit posita: sequit̄ mate
ria necessario in esse eius. diffinitio enim cōtinet formā comunem ꝛ Diffō cōti
propriam. Deinde dixit. sicut est in rebus artificialib⁹. i. Verbi gra net formaꝫ
tia. q: diffinitio domus est continens cooperiens defendēs a calore cōem ꝛ pro
ꝛ frigore: necesse est vt sit composita ex tecto ꝛ pariete. ꝛ q: diffini priā. Idem
tio hōis est animal rationale necesse est vt sit cōpositum ex carne ꝛ 7. met. 43.
osse: q: diffinitio sanitatis est dispositio in mēbro qua agit suam
actionē in mēbro: necesse est vt ista dispositio sit cōplexio. ꝛ hoc in
tendebat cum dixit q̄ domus est tale ꝛc.
¶ Fortassis aūt ꝛ in rōne est necessariū: determinaturi
enim opus serrandi: qm̄ diuisio hmōi est: hoc aūt nō
est: nisi habeat dentes hmōi: hi aūt non: nisi sit ferreū.
sunt aūt in diffinitione quedā partes vt materia.
¶ Et rectum est vt necessarium intret in diffinitione
etia3: ꝛ hoc erit quādo diffinierimus actionem serra
tionis: qm̄ est scindere tali modo q̄ non aptatur nisi
serra habeat dentes tali modo: ꝛ hoc impossibile est
vt sit hoc modo nisi sit ex ferro: in diffinitione em̄ etiā
quedam partes sunt quasi materia.
¶ Quia diffinitiones cōtinēt gn̄a ꝛ dr̄ias: ꝛ genera sunt forme vni 92
uersales: dr̄e forme proprie: ꝛ est declaratum q̄ materia sequitur

Ju diffóni bus nālib' appet ma/ teria vl'ima nifeste vel ꝯsecutiue. Uid idē fu pra cō.pce dēti. Et p̄ d aīa.c.16. ꝛ que ibi.

Arist.2. me ta.t.c.14. Idem p'io phy.co.71.

P'io phy. tex.co.34.

necario ex forma: rectū ē vt diffōnes in hac scīa sint pncipiū appa rētie necītatis mãe: ꝛ q: ex qbusdā diffōnib' ñ solūmō appet cōse/ cutio mãe: sed ēt in eis intrat mā. ¶ Dixit: ꝛ rectum est vt in qbus/ dā diffōnib' nō seqꝫ necariū ex pōsitōe diffōnis: sed intrat in diffō/ ne q̄si ps: in talibus igr̄ diffōnibus appet mā q̄si ps non ſm ꝯsecu/ tōem. B.d.si.n.diffinierimus ꝛc. hoc est exemplum diffinitōis: in q̄ appet mā: serra: o.n.q: nō cōplet nisi p formā ꝛ māin serre: iō itrat mā in diffōne: serra.n.si dixerimus ipsam esse instrumentum hñs dentes: non erit diffō: donec dicamus ipsam esse ex ferro.

Consuetudo/ sicut dixit Arist. in scdo meta physi. ē maxima cā īpediēs a pluribus rebus māifestis p se: quēadmodū.n. cum hō fuerit assuetus ad aliquas actiōes: l3 noceant illi erunt faciles illi: ꝛ credit ꝙ sint vtiles. silr cū fuerit assuetus credere ſmōes falsos a pueritia: erit illa cō suetudo cā ad negādū rex māifestū: sicut qdā cum vsitati sunt comeder̄ venenū intm̄ ꝙ erat eis cibus. sic accidit mo/ dernis dicētib' ꝙ gnātio fuit ex ñ ente: ꝛ cā isti' existimatōis fuit ꝯsuetudo. ¶ Et tu potes scire hoc ex hoc qd̄ dixit Arist. ꝙ oēs antiq ꝯueniūt in hoc ꝙ nihil gñaꝫ ex nihilo. ꝛ iā vidi quosdā socios du/ bitātes in hac qōe. tñ obuiaui huic aliq̄rulū ī tractatu de sba orb. ¶ Et ista mala ꝯsuetudo auferri pt̄ per hic ꝯsuetudinē audiēdi con traria sua. quēadmodum igr̄ malitie acqsite per malā ꝯsuetudinē obuiamus p ꝯsuetudinē habituū bonoꝝ oppositoꝝ illis: silr creder res falsas dstruit per hic ꝯsuetudinē reꝝ vaꝝ: ꝛ ista ꝯsuetudo est im pediens multos intellc̄s perfectos recipere veritatē. ¶ Et iō videm' modernos loquētes dicere: ꝙ q in pncipio addiscit phiā nō potest addiscere leges: ꝛ q pmo addiscit leges nō ei abscondētur post alie scīe. ꝛ bñ dixerunt: in quo enim congregatur cōsuetudo ꝛ comphē/ sibilitas veritatis: ille non hꝫ impedimentum a veritate: sed impedi mentum sp a falsitate: vel saltē ab eo in quo nō est veritas neq3 fal sitas vt in legibus. sed q hꝫ ꝯsuetudinē recipiēdi falsum: aptus est vt impediaꝫ a veritate: quēadmodum in quo ꝯgregaꝫ cū nutrimē/ to panis q est cibus temperatus ꝯsuetudo nutrimenti: rectum est vt non impediaꝫ in aliqua hora ab hoc: qn nutriaꝫ ab eo: ꝛ qn non acci dat ei nocumentum: sed q assuetus est ad aliqd aliud q̄ panē/ bñ pōt impediri a nutrimēto illius. ¶ Et ex hoc mō.s. per cōsuetudinē estimaꝫ ꝙ apologi pposititi ciuitatū corrūpūt multa pncipia nāe: ꝛ hoc ē p assuetudinē. ¶ Et iō fides vulgi ē fortior q̄ fides phoꝝ. qm̄ vulgus nō assueuit audire aliud: phi aūt audiunt multa. ꝛ iō qñ di/ sputatio ꝛ ꝯsideratio ꝯñs est oībus: corrūpitur fides vulgi: ꝛ ideo quedam leges phibent disputare. ¶ Et potest bene videre q̄tum operatur audire res extraneas in opinione que est per cōsuetudinē ꝛ hoc tpe. hoīes.n. multi cum intrauerūt res speculatiuas ꝛ audie runt res extraneas eis cum fuerint assueti statim corrumpetur opi nio: quā habuerunt ex assuetudine: ꝛ nō fuerint tm̄ assueti ad istas res extraneas vt possint recipe: ꝛ fuit dstructa apō eos maior ps le gū: ꝛ mltiplicati sunt hoīes apō eos q dicebanꝫ zenodic. Et Alga/ zel fuit maior cā h' cū suis comparatōibus mixtis. Et diximꝰ hoc.

¶ Finit lib. scds phy.

¶ Incipit liber Tertius physicorum Aristotel.

¶ Sũma.3.lib.phy.ẜm Auer.
A textu p̊ vsq3 ad.24.differit de motu: et de eius speciebus.
A textu.24.vsq3 in finem facit longam narrationem de infinito.

¶ Tractatus primus de motu.

¶ De diffinitione motus. Cap. 1

Quoniam aũt nã est principiũ motus et mutatõis: scia aũt nobis d̃ nã est: op3 non ignorare quid sit motus. necessarium est enĩ ignorato ipso et ignorari nãm. Determinantibus igr̃ de motu: tentandum est eodẽ aggredi modo: et de his que 9nr̃ sunt. Ur̃ aũt motus 9tinuo4 esse: sed infinitum apparet primum in continuo: vnde et in diffiniẽtibus continuum/contingit primu3 indigere multotiẽs rõe infiniti: cum infinitum diuisibile continuum sit. Ignorato motu nec̃e est naturã ignorari. Infinitum apparet p̃/mum in cõtinuo.

¶ Quia nã est principium motus et quietis: et transmutationis: et in hac scĩa intẽdimus nãm: op3 nos narrare primo motum quid sit: deinde cum determinauerimus hoc: determinabimus vnumqd̃ q3 9sũtiũ hoc mõ: et existimat ꝙ motus est de rebus continuis: et primo eorum que sequuntur sciam de continuo est de infinito: et ideo accidit multotiens cum diffinierimus continuum vti in eius diffõne infinito: illud eni3 qd̃ diuiditur in infinitum est continuum.

Incipit notificare cãm pp quã cõtingit ei log in hoc libro de motu: et de rebus que sequũtur motũ: qm̃ cũ 9sideratio eius est de nã: cuius diffõ est pncipiũ motus et qetis: fuit necesse ei declarare ẜm quot modos di de mã et forma: sed primũ pncipium nãle qd̃ est pncipiũ potuit declarare anq̈ pscrutaret de motu et accidẽtibus motus. pncipiũ aũt qd̃ est pmus motor nõ potuit pscrutari de eo nisi post perscrutatõem de motu: et icepit h declr̃are ꝙ ex diffõne nãe apparet ꝙ perscrutatio de motu ẽ necẽia: et qr op3 nãlem perscrutari de vnaquaq3 illa4 partiu3 accepta4 in diffõne. ¶ Dixit: ꝙ nã dc.i. et qr iam apparuit ex pdictis ꝙ diffõ nãe est pncipium motus et quietis.i. et trãsmutatõis: et non transmutatõis: et intendimus in 1 Cõtiuatio. Principiũ qd̃ ẽ pmus motor ñ potuit pscrutari nisi p' pscrutatione d motu. Jd̃.8.phy. 4.5.7.6.c.

Idē ꝑ phi. ꝓlogo suo ⁊ ibidē.c.4.

hoc libro ꝑscrutari de nā: cum intentio huius libri sit loq̄ de reb⁹ cōibus oībus rebus nālibus: ⁊ iā locuti sumus de ṗmo ṗncipio quod ē quasi mā oium reꝝ nālium: opꝫ nos igr̄ loq̄ de motu qd sit: ⁊ cum determinauerimus.i.diffinierimus motū: determinabimus post vnū/ qdq; eoꝝ que accipiūtur in diffōne motus ⁊ que sequūtur motum. ¶ Et cuꝫ dixit hoc: incepit dicere illa que ita se hn̄t ad vnūqdq; eorum que accipiūtur in diffōne motus: ⁊ que sequūtur motum: ⁊ cū dixit hoc/ incepit dicere illa que ita se hn̄t ad motū. ⁊ dixit. ⁊ existimat ⁊c.i. vtrū diuidit̄ in indiuisibilia sp. aut in aliqua diuisibilia. Deinde incepit narrare ēt ꝙ ꝯsideratio de ꝯtinuo exigit ēt ꝯsideratōem de infinito: ⁊ dixit. ⁊ ṗmum eoꝝ ⁊c.i. ⁊ ṗmum eoꝝ q̄ apparent ex ꝯsideratōe de ꝯtinuo est considerare de infinito. ¶ Deinde dedit cām in hoc: ⁊ dixit. ⁊ iō accidit multotiens ⁊c.i. qꝛ infinitum ꝯtingit ꝯtinuo: aut est dīa eius: accidit multotiēs ꝙ cum diffinierim⁹ ꝯtinuum accipe in sua diffōne infinitū. ꝯtinuū enim est illud qd diuiditur in infinitum. ¶ Deinde induxit testimoniū sup hoc ⁊ dixit ⁊ qd a enī diuidit̄ in infinitū est ꝯtinuū.i. ⁊ diximus ꝙ diffō continui est illud qd diuidit̄ in infinitum: qꝛ illud qd diuidit̄ in infinitū est infinitum: qd.n. ṗdicat̄ ꝑm qd qn̄ ꝯuertit̄ ē diffō. ¶ Et dixit. vt mihi vr̄ accidit multotiēs ꝙ ista diffō cōtinui apud dicētes ipsum cōponi ex ptibus indiuisibilibus non est ꝯcessa: dicētes.n. ꝙ continuū cōponit̄ ex ptib⁹ idiuisibilib⁹ nō ꝯcedūt hāc diffōnē. Et.d.d. ⁊ iō accidit pluribus eoꝝ q̄ vtunt̄ diffōne ꝯtinui: accipe in diffōne eius infinitum. ¶ Et forte dixit hoc: qꝛ ꝯtinuum potest habere aliā diffinitionem vt in qua dr̄. continuum est illud in cuius medio potest poni terminus comunis duabus partibus.

Qd ꝑtur i qd qn̄ ꝯuertit̄ ē diffō.

a Cōtinuū diuidit̄ in infinitum. Idem infra 31.cōm. ⁊ q̄ ibi. Idē.3. phy.tex.c. 69. Idē in ṗdicamētis.c. d q̄titate.

¶ Adhuc āt sine loco/ ⁊ vacuo/ ⁊ tpe/ ipoſſe ē eē motū. manifestū igit̄ est ꝙ ⁊ pp hoc: ⁊ pp id: ꝙ oīa sunt cōia: ⁊ vlr hoc oībus intēdēdum ṗargumētantibus de vno/ quoq; istoꝝ: posterior aūt de ꝓpriis speculatio ea que de cōmunibus est.

Speculatio de ꝓpriis posterior ea q̄ de cōib⁹ ē.

¶ Et cū hoc ipoſſe ē vt motus sit/ si locus ⁊ tp̄s nō fuerit. manifestū ē igr̄ ꝙ pp hoc: ⁊ pp hoc ꝙ ista sunt cōia oībus: oꝫ ꝑscrutari de vnoquoq; eoꝝ: ꝯsideratio enī d ꝓpriis est post ꝯsiderationem de rebus cōmunibus.

¶ Cū declarauimus ꝙ ex dīa nāe apparebit ꝙ opꝫ nālem ꝑscrutari
2 de motu ⁊ ꝯñtibus motum. ⁊ dixit: ꝙ illoꝝ que sequunt̄ motum que sunt ꝓpinqua sibi eius est ꝯtinuum: ⁊ ꝙ infinitum seqt̄ ꝯtinuū: ⁊ incepit dicere ēt: qm̄ qꝛ locus ⁊ tp̄s sequūtur motum in rei veritate ⁊ vacuū: ⁊ dn̄t qdam nāles. opꝫ ēt ꝯsiderare de istis tribus cuꝫ ꝯsideratōe de illis tribus ṗdictis. ¶ Et dixit. ⁊ manifestum est igr̄ ⁊c. idest manifestum est igr̄ ꝙ ex hoc qd diximus ꝙ ista apparēt in diffinitiōe nāe: ⁊ qꝛ ēt ista sunt cōia oībus rebus nālibus: opꝫ nos in hoc libro loqui de istis rebus: cum iste liber sit ṗmus liber in q̄ loquitur de rebus naturalibus de cōi opꝫ loqui prius q̄ de ꝓprio. ⁊ ideo

Opꝫ prius loq̄ d cōi q̄ d ꝓprio. Idē i ꝓ/

fuit necesse loqui de istis rebus in hoc libro. ¶ Et hinc expressit suã intentionem in a hoc libro: et illa q̃ sunt s̃ba isti⁹ cõsiderationis et sunt cões cões et accñtia cõia que apparent ex diffinitione nature.

logo suo ff p̃ phy. et ibi dẽ cõ. 27. et tex. Idẽ. 2. de aĩa. cõ. 30. et ibidẽ c. p̃. Idẽ p̃ de partib⁹ aĩaliũ. ca. p. Et. 2. de gñatione et corruptiõe text. cõ. 51.

¶ Primum aũt sicut diximus de motu: est igit̃ aliqd q̃ endelechia tm̃ est: aliud aũt potẽtia: et eoꝝ que sunt actu hoc quidem hoc aliqd: aliud vero quãtum: aliud vero quale: vel aliqd alioꝝ entis p̃dicamentoꝝ: sed et eius qd ad aliquid: aliquid quidem s̃m superabũdantiam et defectum d̃r: aliud aũt s̃m actiuum et passiuũ: et oĩno motiuum et mobile: motiuum enim motiuum mobilis est: et mobile a motiuo est mobile.

¶ Et incipiemus sicut diximus de motu: et dicamusq̃ rerum quedam sunt in perfectione: et quedam in potẽtia: et istorum qdam demonstratur esse hoc: et qdaz demonstratur esse huius q̃ntitatis: et qdam demõstratur esse huius dispositionis: aut attribuitur hoc modo alicui aliorum p̃dicamentorum entis: relatiuoruz quedam dñr s̃m magis et minus: et quedam s̃m agens et patiens: et vl̃r s̃m mouens et motum: mouens enim ẽ mouens motum: et motum est motum a mouente.

a Idem supra. c. p̃io. et que ibi.

¶ Cum voluit diffinire motum: incepit de illis que ita se hñt ad id qd vult diffinire q̃si p̃pões: et icepit p̃mo diuidere ens s̃m actuz et potẽtiam: et sunt duo genera extra que nõ p̃t motus esse: aut nõ eẽ mediũ inter illa: deindẽ posuit scd̃am p̃põnem: et est. q̃ entia diuiduntur in decem predicamenta: ad hoc q̃ vult etiam declarare q̃ motus inuenitur in quatuor eorum tm̃. Deinde posuit tertiam propositõem: et est q̃ p̃dicamẽtum relationis q̃nq̃ relatio in eo est s̃m magis et minus: vt duplum et dimidium: et multũ et paucũ: et q̃nq̃ est relatio in eo s̃m agens et patiens: quẽadmodum enim duplum d̃r in respectu dimidij: et dimidiũ in respectu duplici. ¶ Sil̃r agẽs d̃r in respectu patiẽtis: et patiẽs in respectu agentis. ¶ Et induxit hoc ad declarandũ q̃ motus a ẽ actio motoris in moto: et q̃ non h̃z esse nisi in moto: et ideo accipit rem motam quasi diffĩam motus. ¶ Deinde dixit. et qdam demonstrat̃ esse hoc. i. indiuiduum s̃bstantie: qdam huius q̃ntitatis. i. indiuiduum q̃ntitatis: et qdam hui⁹ dispõnis. i. indiuiduum qualitatis. D. d. s̃m magis et minus. i. relatiuum qd in q̃ntitate. D. d. agens et patiens: et intendit relatiuũ qd inuenitur in p̃dicamento agere et pati: Et dixit: et vl̃r s̃z mouẽs b et motũ: q2 mouens et motum sunt priora q̃ agens et patiens: cũ oẽ agens sit mouens et non conuertitur.

a Mot⁹ ẽ actio motoris ĩ moto: et nõ h̃z eẽ nisi ĩ moto. Idẽ 5. phy. c. 3. Et. 8. ph. c. 4. Id ĩfra. ĩ hoc tertio 4. et. 6. 18. 19. 22. 23.

b Mouẽs et motũ sunt p̃ectiõa q̃ agẽs et patiẽs: cũ oẽ agẽs sit mouẽs. et non ecõtra. Id p̃ d̃ gñatõe. t. c. 45. et. 12 met. cõ. 23.

¶ Non est aũt motus p̃ter res: mutat̃. n. s̃p id qd mutatur: aut s̃m subiectũ: aut s̃z qualitatẽ: aut s̃m q̃ntitatẽ:

aut ſm locū. Cōe aūt in his nullū eſt accipe ſicut dixi/mus: ꝙ neqȝ hoc neqȝ quātū: neqȝ quale ſit: neqȝ alioꝝ ꝑdicamētoꝝ nullū: quare neqȝ mot⁹ neqȝ mutatio nullius ē extra ea que dicta ſunt: cū nihil ſit extra ꝑdicta. ¶ Et non eſt motus extra ipſas res: trāſmutatū a enim ſemper trāſmutat: aut in ſubſtātia: aut in quāto: aut in qualitate: aut in loco: ⁊ nihil inuenitur oīno cōe iſtis: quaſi dicat ꝙ nō eſt ita: neqȝ vnum alioꝝ predicamentorum. vnde neceſſe eſt ꝙ non eſt motus: neqȝ trāſmutatio omnino alicuius/ niſi iſtorum que diximus.

¶ Et nō eſt. Hoc etiā eſt quartū fundamentū ad hoc qđ vult ꝺ diſ/finitiōe motus: ⁊ eſt ꝙ motus inuenit in plurib⁹ vno predicamēto. ¶ Et dixit. ⁊ nō eſt motus ⁊c. i. ⁊ nō inuenit motus extra decē pre/dicamēta: qm̄ trāſmutatū ſemp tranſmutat/ aut in predicamento ſubſtātie: aut ꝗtitatis: aut qualitatis: aut vbi: aut in alio ꝑdicamē to: ⁊ trāſmutatio nō inuenit niſi in trāſmutato: ex quo ſequit vt motus ſit in pluribus vno predicamēto. ¶ Et iſte ſermo componit ſic. motus eſt in moto: ⁊ motū eſt in pluribus vno predicamento. ergo motus eſt in pluribus vno ꝑdicamento: ⁊ nihil inuenit ⁊c. i. impoſſibile eſt inueniri aliqd vnū cōe iſtis ꝑdicamētis in quib⁹ inuenit motus. V. g. aliquod cōe iſtis quattuor qđ nō ſit vnū eorū neqȝ alioꝝ ꝑdicamentoꝝ: ex quo ſequit vt motus ſit in alia natura a ꝑ/dicamētis: ſi dicat vniuoce. ¶ Et intēdebat ꝺclarare qm̄ qꝛ b motus nō dr̄ vniuoce: iō nō hȝ diffōnē dictā vniuoce: ſed ſm pri⁹ ⁊ poſterius: ſed tñ tales diffōnes intrāt in artib⁹ demōſtratiuis. ¶ Et c querit de hoc qđ dixit hic: ꝙ motus nō inuenit in vno ꝑdicamēto: ⁊ dictū eſt in libro de predicamētis: ipm̄ eſſe in ꝑdicamento paſſionis: ⁊ ſm hoc aut nō debemus cōputare ꝑdicamentū paſſionis: aut nō debemus dicere ipm̄ inueniri in plurib⁹ vno ꝑdicamento. ¶ Ad hoc aūt dicam⁹: qm̄ mot⁹ d ſm ꝙ nō differt a pfectōe ad quā vadit niſi ſm magis ⁊ minus: neceſſe eſt vt ſit de gñe illius pfectōis. mot⁹ enim e nihil aliđ eſt ꝙ̄ gñatio ptis poſt aliā illius pfectionis: ad quā intēdit motus donec pficiat ⁊ ſit in actu. Unde neceſſe eſt vt motus qui eſt in ſbā inueniat in genere ſbe: ⁊ motus qui eſt in ꝗtitate in gñe ꝗtitatis. ⁊ ſilr qui eſt in vbi ⁊ q̄litate. ſm aūt ꝙ eſt via ad pfectionē q̄ eſt alia ab ipſa pfectōe: neceſſe eſt vt ſit gen⁹ ꝑ ſe. via enim ad rē eſt aliud ab ipſa re: ⁊ ſm hoc fuit poſitū ꝑdicamētū ꝑ ſe: ⁊ iſte modus eſt famoſior: ille aūt eſt verior. ⁊ iō Ari. induxit illum modū famoſum in ꝑdicamentis: ⁊ iſtū modū verū in hoc libro.

¶ Unūqđqȝ aūt duplr ineſt oīb⁹: vt hoc: aliud qdē. n. forma ipſi⁹: aliđ vero ꝑuatio. Et ſm qualitatē: hoc qdē enim albū: illđ aūt nigrū. Et ſm ꝗtitatē: aliud qdē perfectū: aliud vero impfectū. Silr aūt ⁊ ſm loci mutatōē.

a Mot⁹ ſm ſbā: ꝗtitatem: qualitatē ⁊ vbi.

b Mot⁹ nō hȝ diffōnē vniuoce dictā ſȝ ſm pri⁹ ⁊ poſteri⁹: ⁊ tales diffōnes intrāt in artibus demſtratiuis. vide 4 cōſile. 2. de aīa. c. 7. 30. Et. 3. ꝺ aīa. c. 5. ꝺ diffōe aīe. Et. 4. met. c. 2. vide ꝯſile. ꝫ. 2 phyſi. c. 3. ꝺ diffōne nāe

c Digreſſio q̄ q̄rit vtrū mot⁹ ſit in plurib⁹ ꝑdicamētis.

d Mot⁹ nō differt a pfectōe ad quā vadit: niſi ſȝ magis ⁊ minus. ⁊ iō neceē eſt vt ſit ꝺ gñe illius pfectionis. Idē. 5. phyſic. cō. 9. ⁊. 17.

e Mot⁹ nihil aliđ eſt ꝙ̄ gnāō ptis poſt aliā illi⁹ pfectōis ad quā itē

hoc quidem ſurſum:illud vero deorſum:aut aliud q/dem graue:aliud vero leue:quare motus ꝛ mutatio/nis tot ſunt ſpecies quot ꝛ entis.

dit mot⁹ do nec pficiať ꝛ fit i actu. Sȝ oppoſi/tū vt diceť. 4.phyſ.cō. 84. Uid cō ſiſte ſicut ꝑ 5.phyſi.cō. 47.

¶ Et vnūqđqȝ iſtoꝝ oīuȝ eſt duob⁹ modis. U.g.qm̄ illud qđ demrāť eſſe hoc demrāť p formā:ꝛ demon ſtrať p priuationē. Et ſilr in qualitate:aliqd enīȝ eſt al buȝ:ꝛ aliqđ nigrū. Et ſimilr in q̄ītitate:aliqđ eſt perfe ctum ꝛ aliqđ diminutū. In tranſlatiōe aliqđ eſt ſupe/rius ꝛ aliqđ eſt inferius: aliqđ leue ꝛ aliqđ graue: vn/de neceſſe eſt vt tot ſint ſpecies motus tranſmutatio/nis quot ſunt ſpecies entis.

¶ Et vnūqđqȝ. Cum poſuit ꝙ diffinitio motus eſt ambigua:qꝛ inue nitur in pluribus p̄dicamētis vno:incepit declarare ēt ꝙ nō ꝓpter hoc ſolum eſt motus talis:ſȝ e qꝛ motus inueniť in vnoquoqȝ gene/rum motus in duo:vnū nobilius ꝛ aliud vilius. motus enīȝ qui eſt in eodē genere de viliori oppoſitoꝝ ad nobilius eſt nobilior: ꝛ q eſt a ꝯtrario eſt vilior:vt motus de nō eſſe in eſſe: ꝛ de eſſe in non eſſe. ¶ Et dixit. ꝛ vnūqđqȝ iſtoꝝ ꝛc.i. ꝛ vnuſquiſqȝ quattuor motuū in/ueniť in eodē p̄dicamēto duob⁹ modis: qm̄ trāſmutatū in ſubſtan/tia:cuius trāſmutatio eſt cōpleta: qn̄qȝ demōſtrať in eſſe.i.in forma ꝛ qn̄qȝ demonſtratur in priuatione forme:motus enīȝ in cuius fine demōſtrať ꝙ motū hȝ formā/dr̄ gn̄atio:ꝛ in quo priuať forma/diciť corruptio. ꝛ ſilr in fine trāſmutatiōis in qualitate:qn̄qȝ demōſtrať ſm ꝙ eſt albū:ꝛ qn̄qȝ ſm ꝙ eſt nigruȝ. ꝛ ſilr in q̄ītitate:qn̄qȝ ſm ꝙ eſt diminutū:ꝛ qn̄qȝ ſȝ ꝙ eſt pfectū. ꝛ ſilr ī trāſmutatōe: qn̄qȝ finis trāſmutatōis eſt eſſe ſupius:ꝛ qn̄qȝ eſt inferi⁹. ¶ D.d. ꝛ aliqđ leue: ꝛ aliqđ graue. forte eſt exēplū đ motu in vbi.i. ꝙ motū in loco qn̄qȝ moueť ad hoc vt ſit leue ēt in actu.i. aſcēdens ſup̄ illa corpa:ꝛ qn̄qȝ vt ſit graue in actu.i. vt ſit ſub alijs corpib⁹. ¶ Et forte eſt exēpluȝ de generatione ꝛ corruptione. elementa.n. tranſmutanť de grauita te in leuitatē:ꝛ de leuitate in grauitatē. D.d. neceſſe eſt igiť ex hoc ꝛc.i. neceſſe eſt igitur ex hoc qđ diximus vt ſpecies vltime motus ſint tot quot ſunt ſpecies rerum motaꝝ:ꝛ ſunt octo:vt hic appare/bit:vel.ſ.in vnoquoqȝ p̄dicamento:vtrū autē inueniať motus in alio p̄dicamento ab iſtis quattuor pſcrutabiť in quinto.

5

Mot⁹ qui ē in eodē ge/nere de vi/liori oppoſi torū ad no bilius ē no bilior.

Pria expō

Scđa

5.phyſic.t. cō.10.

¶ Diuiſio aūt ſm vnūqđqȝ genus hoc quidē eſſe ende lechia:aliud aūt potentia in potētia exn̄tis endelechia ſm ꝙ hmōi eſt motus eſt:vt alterabilis quidē inquan tum eſt alterabile:alteratio eſt:augmētabilis aūt ꝛ op poſiti:nullum enim cōe nomen vtriuſqȝ augmentuȝ ꝛ decrementū:generabilis autē ꝛ corruptibilis genera/tio ꝛ corruptio:loco mutabilis loci mutatio.

Mot⁹ ē ac tus entis ī potētia. ſm ꝙ ī potētia Idē infra.t. cō.7.9.ꝛ.10 ꝛ.16.ꝛ.23.

¶ Et cum vnũquodq; istorũ generũ diuidať in illud qđ est actu/ ꝛ illud qđ est potẽtia: tunc motus erit pfe/ ctio eius qđ est in potẽtia ƀm ꝙ est tale. Uerbi grã. qm̃ pfectio alterati quãdo alterať est alteratio: ꝛ perfectio augmenti ꝛ sui oppositi: ꝛ est diminuti: ꝛ habent vnũ nomen cõmune ambobus qđ est augmentum ꝛ dimi/ nutio: ꝛ perfectio generati ꝛ corrupti est generatio ꝛ corruptio: ꝛ perfectio translati est translatio.

6 ¶ Et cũ vnũqđq;. Cum numerauit illa que debent p̃cedere hoc qđ
dicit de diffinitiõe motus: incepit diffinire eum ꝛ dixit: ꝛ cũ vnũ/
quodq; ꝛc. i. cum vnũquodq; generũ motus diuidať in potentiã ꝛ
actũ: qm̃ vnũquodq; eorũ quãdoq; est in potẽtia: quandoq; est in
actu: ꝛ manifestũ est ꝙ motus est pfectio rei mote: ergo manifestũ
est si nõ fuerit perfectio eius ƀm ꝙ est in actu necessario erit pfectio
eius ƀm ꝙ est in potẽtia. ¶ Et addidit in diffinitiõe ƀm ꝙ est in po
tentia: q: omne motũ ƀm ꝙ est in actu ꝛ habet potentiã hʒ duas
perfectiones: pfectionẽ. s. in actu non ƀm ꝙ est motũ: perfectionẽ
ƀm ꝙ est in potentia que diciť motus.
¶ Deinde incepit demonstrare ꝯuenientiã istius diffõnis vnicuiq;
generũ motuũ. ꝛ dixit. Uerbi grã. qm̃ perfectio alterati ꝛc. i. Uerbi
gratia. qm̃ pfectio alterati ƀm ꝙ est in potentia est illud qđ diciť al
2 teratio: ꝛ pfectio augmẽtati ꝛ diminuti ƀm ꝙ sunt in potẽtia est il
lud qđ diciť augmentũ ꝛ diminutio: ꝛ pfectio generati ꝛ corrupti
ƀm ꝙ sunt in potẽtia est generatio ꝛ corruptio: ꝛ perfectio translati
ƀm ꝙ est in potẽtia est illud qđ dicitur translatio. ¶ Et manifestũ
est ꝙ ista diffinitio motus est cõmunis motui nouo ꝛ eterno. ꝛ silr
etiam apparet ex hac diffinitione cõtinuatio motus. motus enim
quando quiescit erit perfectio eius qđ est in actu: vnde videmus ꝙ
motus augmenti ꝛ alterationis sunt plures motus. non. n. possum⁹
dicere ꝙ augmẽtatũ est motũ vno motu de initio augmenti vsq;
ad finẽ: apparet enim motus eius in tempore sensibili. ꝛ silr est di
spositio in pluribus alterationibus. ꝛ impoƀe est vt in toto tempo/
re augmenti sit motũ ꝛ non cõprehendatur a sensu. Motus igitur
augmẽti de initio motus ad finẽ cõponitur pluribus motib⁹ ꝛ plu/
ribus quietibus. in vno autem motu translati: qui est de principio
ad finem nõ interponitur quies: ꝛ ideo continuatio est manifestior
in eo: ꝛ credimus hoc in augmento ꝛ alteratione: q: videmus ali/
qua augeri per annũ vno digito: ꝛ remotum est vt ille digitus di/
uidatur per omnes partes temporis illius anni: quoniã minimum
tempus sensibile non habet ex eo partem sensibilem.

Idẽ. 4. me ta. cõ. 28.

Documẽtũ

Que potentia ponať i diffõne motus. vid. 9. met. cõ. 11.

Digressio.

Diffõ mot⁹ cõis est motui nouo ꝛ antiquo.

Mot⁹ augmẽti đ initio mot⁹ ad finẽ cõponitur ex plib⁹ motib⁹ ꝛ ex plurib⁹ qetibus. Uide ꝑ ƀ. 8. phy si. cõ. 23.

¶ Qm̃ autẽ hoc sit motus actu ab hinc manifestum est cũ ẽdificabile inquantũ hmõi ipsum dicim⁹ esse actu ƀʒ ꝙ edificať: ꝛ est hec edificatio. silr aũt ꝛ doctrinatio ꝛ medicatio: ꝛ saltatio: ꝛ adulescentia: ꝛ senectus.

¶ Et declarabit q motus est hoc: ex hoc qd narrabo. edificatum enim non dicit edificari in actu: nisi dum nos edificamus: et hoc est edificari: et similiter addiscere et medicari et labi et titubare.

¶ Et declarabit. Dicit: et declarabit q motus est perfectio rei potentis sm q potest ex inductione trasmutabilium: edificatu eni no dicit esse edificatum quado cessat ab edificatione: neq quado nondum edificatur: sed dum edificatur: et illud est perfectio edificati: et edificatum est no edificatum nisi q habet potetia. et similr est de addiscete et medicinato et de lapso: dicimus eni in vnoquoq istorum esse tale: dum hz illam specie trasmutationis sm q est in potetia. ¶ Cu igit edificatio est pfectio edificati sm q est edificatu: et silr in alijs transmutationibus manifestum est q motus est perfectio moti sm q est motum: et qz no est motu nisi sm q est in potetia: manifestu est q motus est perfectio moti sm q est in potentia. 7

Mot° est pfectio moti sm q e i potetia. vide com. 28. 4. meta.

¶ Qm aut queda eade sunt potetia et actu q̃tuis non simul no sm idez: sz vt calidum quide potetia: frigidu aut endelechia multa iam agunt et patiunt adinuicez. Omne enim est simul actiuu et passiuu: ergo et moues physice mobile est: omne enim hmoi mouet cuz mouetur et ipsuz. Videt quide igit qbusda omne moueri moues: sed de his quide ex alijs manifestu quomodo se habet: est eni qdam mouetium et imobile.

¶ Et qz videm° aliqua eade esse in potetia et in actu: sz no insimul sm ide. V.g. calidu actu et frigidu potetia: sunt eni plura que agut in inice: et patiunt abinuicez. Oia enim ista sunt ex eis q agut insimul et patiut: vn necesse e vt qcqd mouet natr moueat. Et qda existimauerut q oe qd mouet/ mouet: sz hoc declarabit alio mo ab hoc: est. n. aliqd qd mouet/ et no mouetur.

Ide sz ide no pot esse in actu et in potetia.

Quicquid mouet natr mouet. idez p. phys. 11. et 2. phy. 71.

¶ Et quia. Quia videmus res sensibiles esse duob° modis: aut in potentia aut in actu: sed no sm ide et eode mo: qm impossibile est aliqd esse calidum in actu: et calidu in potetia sm eunde moduz: et sz ide in respectu eiusdem qnq est in potentia: qnq in actu. V.g. qm aqua qnq est calida in actu: et qnq calida in potentia: in respectu aute duoz est in potentia: et in actu. s. in potetia respectu alterius: et in actu respectu reliqui: et silr in respectu eiusde est duob° modis. V.g. qm cibus est ages in corpus sm q est panis in actu: et patiens ab ipso sm q est corp° in potetia. necesse est igit vt sint hic aliqua que mouet se abinuice et mouent abinuice. et q hec duo sint vera. s. agere et pati insimul: sed in respectu duoruz no in respectu eiusde: 8

Impossibile est vt ide sz ide et eode mo sit i actu et i poa. ide. 8. phy. t. c. 40 ide. 3. de aia co. 4. 19. Et p̃io cap. de sba orbis.

Deinde dixit. necesse est igitur ⁊c. i. cū sint aliqua in quibus inue/nitur potētia ⁊ actus insimul: necesse est vt illud qđ mouet ꝓʒ hūc modum vt moueaꝛ. ❡ Et intēdebat quū dixit nāliter: illud qđ mo/uet ꝓm ꝙ est in potētia mouēs. ❡ Deinde induxit: ⁊ quidā existima/uerunt ⁊c. i. sine hac determinatiōe. s. vt sit cōpositū de potētia ⁊ actu: sed nō est verū: sed in fine a istius libri declarabiꝛ ꝙ hic est motor qui nō mouetur omnino: quū in eo nō sit aliqua potentia: ⁊ innuit Platonem.

Arist. tenet nullū oīno simplex moueri posse. cuꝰ oppm̄ sensit Plo. Uide ꝯtr̄e 8. phy. cō. 40. Et. 7. physi. cō. 2. Et. 3. ce. cōmē. 28.

❡ Sed potētia existētis cuʒ endelechia ens agat aut ipsum aut aliud inquātuʒ mobile motus est. Dico aūt hoc inquātuʒ sic: est eniʒ es potentia statua: sed tn̄ nō eris endelechia: ⁊ inquātuʒ es est motꝰ: nō eniʒ idem est eri esse ⁊ potētia alicui mobili: qm̄ si idem eēt sim/pliciter: ⁊ ꝓm rationē esset vtiqʒ eris inquātū est ende/lechia motꝰ: nō est aūt idē queadmodū dictū est.

a In. 8. ph. a tex. cō. 37 vsqʒ ad tex. tuʒ cō. 53.

❡ Motus aūt eius qđ est in potētia est in eo qđ est: qm̄ illud qđ est in pfectione agit: aut per se: aut per aliud ꝓm ꝙ est motuʒ: ⁊ intelligo per hoc qđ dico ꝓm ꝙ est motuʒ: hoc qđ narrabo: cuprū. s. est in potētia idoluʒ: sed perfectio cupri ꝓm ꝙ est cuprū nō est motꝰ. quidi tas eniʒ cupri: ⁊ ipsuʒ esse motū per aliquā potentiam nō hʒ eandē intentionē: ⁊ si haberet eandē intentionē simpliciter: tunc ēt in diffinitione cupri esset motus: sʒ intentio eorum nō est eadem.

9 ❡ Quū declarauit ꝙ entia nālia sunt in potētia ⁊ actu insimꝉ aut ī duo/bus tpibꝰ in respectu eiusdē: aut in eodē tpe respctu duoꝝ: aut eiusdē: sʒ duobꝰ modis: ⁊ ꝙ motꝰ est in hꝭ gn̄e: incepit declarare ꝙ motꝰ est perfectio entis ꝓm ꝙ est in potētia: nō ꝓm ꝙ est in actu. ❡ Et di/xit: motus aūt eius ⁊c. i. motus aūt eius qđ est in potentia. scʒ ēius qđ exit de potētia in actū inuenit in illo qđ est in actu: ⁊ qm̄ illđ qđ est in actu agit: ⁊ hꝭ est ꝓm ꝙ est motū: ⁊ non ꝓm ꝙ est in actu. U. g. qm̄ cuprū est in actu cuprū: ⁊ in potētia idolū: ⁊ pfectio cupri ī actu ꝓm ꝙ est cuprū nō est motus: qm̄ tunc qditas eius esset in motu: sʒ actio cupri que est motꝰ est actio eius ꝓm ꝙ est in potētia idolū: in/tendit qm̄ quū potētia in aliqđ fuerit aliud ab actu: ⁊ motus nō est pfectio rei ꝓm ꝙ est in actu: necesse est vt sit pfectio eius ꝓm ꝙ est ī potētia. ⁊ si motꝰ eēt pfectio actiōis. tunc qditates reꝝ eēnt motꝰ: sed motus nō est pfectio actionis: ⁊ qꝛ qditas cupri que est pfectio eius in actu nō est ꝙ habeat potētiaʒ ad motum. qm̄ si hoc eēt: tūc potentia ⁊ actus essent idem.

Entia nālia sunt in potentia ⁊ actu simꝉ altero trium modoꝝ.

Si motꝰ eēt pfectō actionis tūc qditates reruʒ eēnt motꝰ. Jđ ifra cō. sequēti.

❡ Manifestum est aūt ⁊ in cōtrarijs. posse qdē enim sanari: ⁊ posse laborare alterum est: ⁊ nāqʒ si laborare

quidem

quidē ꝛ sanari idē eēt: subiectū aūt ꝛ sanabile ꝛ infirmū: siue humiditas: siue sanguis/ vnū ꝛ idē est: qm̄ aūt non est idē quēadmodū neq3 color idē ꝛ visibile: pote in q̄ztū est pote endelechia manifestū q̄ sit mot⁹.

¶ Si intētio eoꝝ nō est eadē vt diximus: ꝛ hoc manifestū est in cōtrarijs: sanū in potētia: aliud est ab infirmo in potentia ſm illum sermonē debent habere eandem intentionē: subiectū eni3 eorum: ꝛ illud qd̄ sanat ꝛ infirmatur: siue sit humor: aut sanguis/ est ide3: ꝛ quū hoc non sit idem sicut color ꝛ visibile non sunt idem: manifestum est q̄ perfectio eius qd̄ pōt aliquid ſm q̄ potest illud est motus.

Si posse sanari ꝛ posse egrotare essent idē: sanitas ꝛ egritudo essent idem.

¶ Et intentio actus cu3 potentia, in re demōstrata nō est eade3: ꝛ si ſbm sit idē: ꝛ hoc est manifestū in ꝯtrarijs. ſbm eni3 est idē ꝛ sunt in maxima diuersitate. V.g. qm̄ hoc demonstratū est esse in potentia: sanū est aliud a dicere ipsu3 eē in potentia infirmū: ꝛ si duo diuersa eēnt ide3: pp hoc q̄ ſbm eoꝝ est ide3: cōtingeret vt potētia ad infirmitatē eēt eadē cum potētia ad sanitatē: ꝛ si hoc eēt: tunc sanitas ꝛ infirmitas eēnt eade3: qm̄ potētie reru3 cōtrariaꝝ sunt cōtrarie. Deinde dixit. ꝛ ſm illu3 sermonē ꝛc. i. ꝛ eēt necesse vt si aliqua duo essent ide3: q2 ſbm est idem. s. q̄ aliqd esse sanū in potentia ꝛ infirmū in potentia eēnt idem: q2 ſbm sanitatis ꝛ infirmitatis est ide3. V.g. Humor aut sanguis ꝛc. quū aliqd eē in actu ꝛ in potētia nō est ide: q2 ſbm illi⁹ est idē sicut color ꝛ visibile nō sunt idem: ꝛ si ſbm sit ide3: manifestū est q̄ pfectio eius qd̄ pōt aliquid ſm q̄ pōt illud est mot⁹: nō pfectio actionis eēt motus: tunc quiescēs esset motum: ꝛ tūc q̄ditates ipsarum reꝝ eēt motus vt dixit. 10

Potētie rerum cōtrariaru3 sunt ꝯtrarie. Cō simile p2o celi. cō. 119. ꝛ. 121.

¶ Qd̄ quidē igif est hoc: ꝛ quod accidit tunc moueri quū est endelechia: vel ipse ꝛ neq3 prius: neq3 posterius ostēsu3 est. Cōtingit eni3 vnūqd̄q3 opari quide3: aliqñ aūt nō vt edificabile: ꝛ edificabilis actus inquātum est edificabile edificatio est: aut eni3 huius est edificatio actus aut dom⁹: sed quū dom⁹ sit/ nō amplius edificabile est: edificaf aūt edificabile. Necesse ē ergo edificationē esse actu3: edificatio aūt motus quidē est. at vero eadē cōueniet rō in alijs motibus.

¶ Et declaratum est q̄ intētio motus est hec: ꝛ q̄ esse eius d3 eē in pfectiōe illius: vtrūq3. n. est impote. s. vt act⁹ cadat/ aliq̄ hora: ꝛ ñ cadat. V.g. edificatū: pfectio

eiꝫ edificati ſ̃ꝫ ꝙ ē edificatū ē edificatio. edificatio. n. eſt actio edificati aut dom⁹: ſed quū dom⁹ eſt: tūc non eſt edificatio: ergo neceſſe eſt vt edificatio ſit actio. edificatio enim eſt aliquis motus: ⁊ iſte ſermo eſt conueniens in ceteris motibus.

¶ Et declaratū eſt ꝙ diffinitio mot⁹ eſt iſta. ſ. ꝙ debet eē in actione
11 que eſt in potentia dum eſt actio: neq; ante neq; poſt. Deinde dixit.
vtrunq; eſt impoſſibile ⁊c. id eſt: ⁊ hoc neceſſe eſt ꝙ vtrūq; iſtorum
eſt poſſibile in moto. ſ. vt actio ſit in eo: in alia hora cadens: ⁊ vt nō
cadat in alia: ⁊ impoſſibile eſt vt in eo ſit motus anteq̃ actio cadat
ex eo. ¶ Uerbi gratia. qm̄ dicim⁹ ꝙ pfectio edificati ſ̃m ꝙ eſt edificatū eſt edificatio que eſt mot⁹ edificati non ante neq; poſt. ante
aūt impoſſibile eſt: q2 nō h̃ꝫ actionē que eſt edificatio: remanet igitur vt edificatio ſit: aut actio edificati: aut actio eius qḋ iaꝫ edificatum eſt. U. g. domus: ſed dom⁹ nō eſt edificatū neq; trāſmutatū: ergo neceſſe eſt vt edificatio ſit actio edificati ſ̃m ꝙ eſt edificatuꝫ. i.
ſ̃m ꝙ eſt ēt in potentia edificatum.

¶ Capitulūꝫ in quo indirecte probat diffinitionē motus bene aſſignatā p hoc ꝙ non cōtingit motū aliquē aliter diffinire. Cap. 2.

QUod aūt bn̄ dictuꝫ ſit manifeſtuꝫ eſt ex quibus alū de ipſo dicunt: vt ex eo qḋ non eſt facile diffinire aliter ipſum: neq; eniꝫ motū ponere in alio gn̄e. pōt vtiq; aliqs. ¶ Manifeſtum autē intēdentibus queadmoduꝫ ponunt quidaꝫ ipſum alteritatē ⁊ inequalitatē: ⁊ ꝙ nō eſt dicētes eē motū: quoꝝ nulluꝫ neceſſariuꝫ eſt moueri: niſi altera ſint neq; ſi inequalia: neq; ſi nō ſint.

¶ Et declarabitur etiā hoc eſſe rectuꝫ/ex hoc qḋ alij dixerunt: ⁊ q2 difficile eſt ipſum diffinire alio modo. impoſſibile eniꝫ eſt ponere motū ⁊ tranſmutationē in alio genere: ⁊ iſte ſermo eſt rectus. ¶ Et hoc manifeſtum eſt ei qui cōſiderauerit ipſum ſ̃m ꝙ alij poſuerūt ipſum: dixerunt eniꝫ ꝙ motus eſt alietas ⁊ exitus ab equalitate: ⁊ ꝙ nō eſt: ⁊ nullum illorū neceſſe eſt moueri: neq; illud qḋ eſt aliud: neq; illud qḋ eſt nō equale: neq; illud qḋ non eſt.

12 Dicit. ⁊ declarabit etiā ⁊c. i. ⁊ apparet ēt ꝙ hoc qḋ diximus de diffōne motus eſt rectū qn̄ aliqs ſciuerit quid alij dixe/

runt de illo: ⁊ q: ſermo aduerſarij nõ eſt ꝯtradictoriꝰ verus. dixit. ⁊ q: difficile eſt ⁊c̃. i. ⁊ q: impoſſe eſt diffinire motũ alio modo ab eo quo nos diffinimusꝰ ipſuȝ: q: nullus põt ponere motuȝ ſub alio genere ab eo ſub quo nos poſuerimus ipſuȝ. ❡ Et quuȝ narrauit hoc: incepit declarare errorẽ aliorũ: ⁊ dixit: ⁊ iſte ſermo eſt rectus ⁊c̃. i. ei qui cõſiderauerit diffõneȝ qua alij diffinierũt ipſuȝ: quidã. n. dixerunt ipſuȝ eẽ alietatẽ: ⁊ quidã exitũ ab eq̃litate: ⁊ q̃dã ipſuȝ eſſe nõ ens: ſed nullũ iſtoꝝ eſt motus: qm̃ ſi eẽt: tũc qḋ diceretꝛ aliqḋ iſtoꝝ eſſe, eẽt motũ: ſi igitꝛ motus eẽt alietas: tũc oẽ aliud eſſet motꝰ: ⁊ ſi eẽt exitus ab equalitate: tunc oĩs exitus ab equalitate eẽt motũ: ⁊ ẽ magis remotũ vt ſit nõ ens: qm̃ nõ ens a nõ trãſmutatꝛ. D. d. ⁊ nulluȝ iſtoꝝ mouetꝛ. i. ⁊ ſi aliqḋ iſtoꝝ eẽt diffinitio motꝰ: neceſſe eẽt ꝙ q̃cq̃d diceretꝛ eſſe aliqḋ illoꝝ ipſuȝ hr̃e motum. ❡ Et debes ſcire ꝙ iſta diffõ nõ eſt manifeſta per ſe: ſed tm̃ dȝ inueniri ꝑ aliquã viaȝ eaꝝ in q̃bus inueniuntꝛ huius generis diffões: aut per viã diuiſionis: aut per viã cõpoſitiõis: diffões aũt ignote nãliter neceſſe eſt vt in eis vtatꝛ qs ſyllo: aut in declarãdo diffõneȝ ⁊ diffinitũ eſſe qñ vtrũq; fuerit ignotũ: aut in declarãdo ꝙ diffõ eſt diffiniti qñ diffinitum fuerit manifeſtũ per ſe ⁊ diffinitio ignorata. Ariſt. igitꝛ in declarando diffinitionẽ motus: vtitꝛ tribus. ſ. diuiſione ⁊ inductiõe: ⁊ via accepta a ꝯtrario in qua declarauit ꝙ ſi eſt impoſſe vt ꝑfectio q̃ eſt motus rei mote ſcḋm ꝙ eſt in actu eſt ꝑfectio eius ſcḋm ꝙ eſt in potentia: ⁊ eſt diſſolutio q̃onis in illo loco.

a Nõ ens nõ trãſmutatꝛ. Iõ ꝑ phy. ꝯ.71. Et te. cõ.75. ⁊ .77

Documẽtũ

Diffinitões nãlr ignote neceſſe ẽ vt in eis vtatꝛ qs ſyllo ⁊c̃. Idem. 2. de aĩa. cõ. 12.

❡ Sed neq; mutatio: neq; in hoc: neq; ex his magis eſt, q̃ȝ ex oppoſitis. ❡ Cauſa ẽt in hoc ponere ꝙ indeterminatum quoddaȝ videtꝛ eſſe motus: alterius autẽ coordinationis principia ex eo ꝙ ſunt priuatiua indeterminata ſunt: neq; eniȝ hoc, neq; tale: neq; vnũ ipſorum: q: neq; alioꝝ predicamẽtorum.

❡ Et ẽt trãſmutationẽ ire ab iſta ⁊ fieri ab iſtis nõ eſt dignꝰ q̃ȝ fieri ab oppoſitis. ❡ Et cã pp quã poſuerunt motuȝ in iſtis intẽtionibꝰ eſt: qm̃ motꝰ vr̃ non hr̃e terminum apud quẽ ceſſet: ⁊ ꝙ principia alterius partis quũ ſit in capitulo priuationis nõ habent diffinitionẽ: nullus eniȝ eoꝝ eſt demonſtratum eẽ hoc: neq; eſſe in hac diſpõne: neq; in alijs ꝑdicamẽtis.

❡ Dicit: ⁊ ẽt ⁊c̃. i. ẽt dicere ꝙ trãſmutatio eſt de nõ ente ad nõ ens
non eſt dignius q̃ȝ dicere ipſuȝ venire de ente ad ens. videmꝰ enim 13
etiã ꝙ trãſmutatio venit de forma in formaȝ: ſicut venit de alietate
in alietateȝ: iſta igitꝛ oĩa ſunt accidẽtia motui: nõ ꝙ ꝑ iſta ſubſtantia motus cõſtituatꝛ. ❡ Et quũ deſtruxit diffinitiões quibus vtebãtur in motu: incepit narrare cãm ꝓpter quã diffiniebãt motũ iſtis diffinitionibꝰ. ⁊ dixit. ⁊ cauſa ⁊c̃. i. ⁊ cauſa pp quã iſti diffiniebant motũ iſtis diffõnibꝰ ẽ: qm̃ motꝰ quũ ſit de rebꝰ q̃ nõ ꝑmanẽt vr̃ nõ

habere diffinitionē. diffinitiões em̄ sunt rerū permanētiū: & ꝙ si haberet diffinitionē cessaret & destrueret: &.q.d. ꝙ motus vr̄ nō habere terminū apud quē zcesset: vt innate sunt res ꝑmanere apud suas diffōnes. Quuʒ igit̄ existimauerūt ꝙ motus nō hʒ diffonē: & ꝙ ista que sunt ꝓncipia partis cōtrarie parti eēndi non hn̄t diffonem. s. pars ꝓuationis: existimauerūt ꝙ sequit̄ ex hoc vt motus sit sub hac parte que est pars ꝓuationis. ¶ Et potentia istius sermonis est ex duabus affirmatiuis in scđa figura: & vtraqʒ ꝓpositio est falsa. motus enim habet diffinitionē vt declaratum est: & priuationes etiam quodāmodo hn̄t diffinitiōes. ¶ Et intēdit per partē hoc qđ pythagorici opinabant̄ ꝙ ꝓncipia reruʒ diuidunt̄ in duas partes cōtrarias: & ꝙ vna ps cōtinet magis illa opposita que sunt magis in capitulo ꝓuationis: & alia pars cōtinet illa que sunt magis in caplo habitus: & imponebāt in vna parte decē. s. bonum & equale: & parte vnū dextrū & lumen & masculū & motum: & rectū & quadratū: & opposita istoꝝ in capitulo priuationis: & qꝛ oīa apud istos sunt ꝑ in altera istarum duarū partiū: & motus nō est in capitulo entis: ergo est in capitulo priuationis: que est non equale & aliud.

Priuatōes qđāmodo hn̄t diffinitiones.

¶ Videri aūt indeterminatū motum esse causa/est: qꝛ neqʒ in potentia eorum que sunt generuʒ/neqʒ in actu est ponere ipsum: neqʒ enim possibile est quātitatem moueri ex necessitate: neqʒ qđ actu quantū est.

¶ Et causa in hoc existimauerūt ꝙ motus non hʒ diffinitionē est: qꝛ impoſſ est ipsuʒ poni in potētia entiū: aut in actione eorū simplr: qđ em̄ est in potentia aliqđ quantum non est necesse ipsum moueri: neqʒ illud qđ est aliqu od quantū in actu.

14 ¶ Quum declarauit ꝙ causa in hoc ꝙ posuerūt motuʒ in principio capituli priuationis est: qꝛ existimabāt ipsum esse priuationē: incepit dare causam existimationis. ¶ Et dixit. & causa in hoc ꝙ existimauerūt &c̄. i. quia impossibile est ponere ꝙ genus eius est potentia simplr: aut actus simplr. nullus eniʒ pōt dicere in eo qđ adhuc mouetur in potētia ipsuʒ moueri in actu. ¶ V. g. qm̄ illud qđ est in potētia aliqđ quātū: nondū mouet̄ in quāto: neqʒ illud qđ est in actu ēt quantū mouet̄: qꝛ iam quiescit. & quuʒ motus nō est sub potētia simplr: nec sub actu simplr: & hec duo sunt due partes entis. ḡ non est in caplo entis sed in ꝓuatione: & latuit eos actus medius inter potentiā & actū qui est perfectio potentie ſm ꝙ est potētia.

Latuit antiquos act⁹ medi⁹ inter potētiam & actū. ꝯsile 1. phy. c. 78 Et p̄ de aīa. cō. 4 ꝫ. ¶ Imꝑfectuʒ est qđ potē est.

¶ Et motus quidē actus videt̄ esse: imperfectus aūt. causa aūt est qm̄ imperfectū qđ possibile cuius est actus. & ꝓpter hoc ergo difficile est ipsum accipe qđ sit: aut enim in priuationē necesse est ponere ipsum: aut in potentiam: aut in actum simplicē: hoꝝ aūt nullum

videt cõtingẽs:relinquit aũt igit p̃dictus modus:actũ quidẽ quendã esse. Sed hmõi actũ qualẽ diximus difficilẽ quidẽ videre cõtingentẽ aũt esse.

¶ Et existimat q̃ motus sit actio aliq̃:sȝ actio iperfecta. & causa in hoc est:qm̃ illud qd̃ est in potẽtia motũ: & est illd̃ cuius actio est motus:est nõ pfectum: & ideo scire qd sit/est difficile:necesse est em̃ ipsum poni aut in p̃uatione aut in potẽtia aut in actu simplr: & manifestũ est:qm̃ impo e est ipsuȝ poni in aliquo istoꝝ:remanet igit modus quẽ posuimus:& ipsum esse est esse in actu:sed intelligere ipsum esse actum s̃m modũ queȝ narrauimus/est difficile:sed tñ possibile.

¶ Quum declarauit causaȝ pp quã antiqui posuerũt motũ sub gñe priuationis:narrauit q̃ motus est positus in actu nõ in p̃uatiõe: sȝ est actus non perfectus. vnde antiqui existimauerũt ipsum esse sub priuatione:quando actus non perfectus sit ppinquus priationi. 15
¶ D. d. qd̃ em̃ est in potentia &c̃. i. & causa in hoc q̃ motus est actio non pfecta est:qm̃ illud cuius actio est motus:est nõ perfectum: q2 est in potẽtia: & q2 est actus nõ pfectus:ideo difficile scitur quid sit. ¶ Deinde induxit rõnẽ super hoc qd̃ est actus nõ perfectus. & dixit. necesse est enim &c̃. i. sȝ apparet necessario ipsum esse actuȝ nõ perfectum. necesse est em̃ ipsum poni sub p̃uatione: aut sub potẽtia: aut sub actu perfecto:sed nõ põt poni sub aliquo istorum:ergo remanet ipsum poni in actu nõ perfecto: & est actus potẽtie. ¶ D. d. sed intelligere &c̃. i. sed ipsuȝ intelligi actũ est difficile: q2 est imperfectus in se:difficile em̃ in a cognitiõe q̃nq3 est ppter rẽ latentẽ: & hoc erit pp imperfectioneȝ sue nature. accidit igit motui imperfectio ppter cõmunicationem eius cum potẽtia: & ideo eius diffinitio latuit antiquos. sed licet sit difficilis:tñ est possibilis.

a Difficultas i cognitione q̃nq3 ɔtingit pp rẽ latẽtẽ. & hoc erit pp iperfectioeȝ sue nãe. cõsiste de tpe hr̃. 4. phy. & de numero. c. 131. Et i li. 3. phy. c. 56. Et de relatõe. 12. meta. c. 21. Uide ãple de hac mã. 2. me. cõ. p̃.

¶ Mouet aũt & mouẽs omne sicut dictũ est/quũ sit potẽtia mobile:& cuius imobilitas quies est:cui em̃ motus inest hui⁹ imobilitas quies est adhuc. agere em̃ inquãtũ hmõi ipȝ mouere est:hd̃ aũt facit tactũ:q̃re simul & patit:vñ motus est act⁹ mobilis inquãtũ est mobile.
¶ Et oẽ qd̃ mouet nãliter mouet vt dixim⁹/cũ in potẽtia fuerit mouẽs:& nec io ei⁹ a motu fuerit qes. cessatio em̃ ei⁹ cui⁹ est motus est quies ei. actio em̃ ei⁹ est v̄sus hãc intẽtionẽ:& s̃m q̃ est tale est mouere:& facit hoc p ɔ̃tiuȝ:ergo necesse est vt patiat cũ sua actiõe: & ideo ẽt motus est perfectio moti s̃m q̃ est motũ.

16 ¶ Dicit q oẽ qđ mouet mouet ꝛc̃.i.ꝛ q2 motus rei est ſʒ q est in po tẽtia.ideo omne qđ mouet mouet: quū in potẽtia fuerit mouẽs.ſ. mouẽs qñqʒ ꝛ qñqʒ non: trãſlatio cuʒ huius motoris de potentia in actū est trãſmutatio: ꝛ q2 est ꝓprium huic motori q eius ceſſatio a motu est quies: q2 quies iuenit in eo qđ recipit motū: ꝛ ideo exigit iſtam ſcđam diſpõneʒ in corpoꝛtia em ꝛ habitus ſunt mouẽtis in potẽtia: quū aliquãdo moueãt ꝛ aliquãdo nõ: ſʒ nõ dicunt qeſcerẽ quū non ſint corpora.ꝛ dixit.ꝛ ceſſatio ei⁹ ꝛc̃.ꝛ.q.d.ꝛ oẽ qđ mouet ex eis q̃ mouẽt in potẽtia qñ ceſſant a motu ꝛ ceſſatio ei⁹ fuerit vera quies: nõ mouet niſi moueat: ſʒ actio motoris nõ est moueri. illud eñ qđ agit motū ſm q ceſſatio ei⁹ ab hac actiõe est quies: actio ei⁹ ꝓpria ſibi ſm q est mouẽs in actu est mouere nõ moueri: ſʒ q2 non agit hoc niſi p cõtactum cum ſit corpus: ideo cõtingit ei necio moueri ab eo qđ mouet: ſʒ hoc nõ est ſʒ q est mouẽs.i.ſʒ q est in actu ꝛ ſʒ ſm q est in potẽtia mouẽs ꝛ tale mouẽs ꝛ motū ſunt illa quoꝛuʒ mã est eadẽ. vt declaratū est in libro ꝑ geneꝛos: ꝛ ideo corpa celeſtia non mouent ab illis q̃ mouẽt. ¶ Et quū notificauit hoc dixit. ꝛ iõ motus ꝛc̃.i.ꝛ pp hoc qđ diximus q motoꝛ mouet per accidẽs: ideo motus est ꝑfectio moti p ſe.i.ſm q est motū non perfectio motoris. ¶ Et induxit hãc dr̃iam ad hoc q diffiniat motū p iſtã aliã diffinitionẽ que est notioꝛ ꝑma: ſed prima demõſtrat magis ſcđm motus. iſta eñ diffinitio est mãlis: ꝑma aũt est ſm foꝛmã.

Prio de generatiõe ꝛ coꝛruptõe. t.cõ.43. Documẽtū

¶ Accidit autem hoc tactu motiui: quare ſimul ꝛ patitur: ſpecies enim ſemper exiſtimabit aliqua mouens: aut enim hec aut qualis aut/ꝛ quãta: que erit ꝑncipiuʒ ꝛ cauſa motus quuʒ moueat actu: homo facit ex potẽtia exiſtente homine hominẽ.

Semp exiſtimabitur aliqua ſpẽs mouens.

¶ Et hoc ſemp accidit p ꝯtactū motoris: ꝛ foꝛma ſemper iducit illđ qđ mouet/aut ad hoc: aut ad hãc diſpoſitionẽ: aut ad hãc quãtitatẽ: ꝛ est illud qđ est principiū ꝛ cauſa motus qñ mouet. U.g. qm̃ hõ qui est in perfectione facit hoiem ex hoie qui est in potẽtia.

17 ¶ Dicit: ꝛ motus fit in moto p cõtactū motoris: ꝛ motoꝛ mouet per ſuã foꝛmã: ꝛ foꝛma ſemp inducit illud qđ mouet.ſ. motū ad illđ ad qđ nãl'r inducit. ſi igit foꝛma fuerit demonſtrata ſimpl'r.ſ. in ſbã mouebit ad ſubſtantiaʒ demonſtratam: ꝛ ſi fuerit qualis mouebit ad q̃litatẽ demonſtratã: ꝛ ſi fuerit quãta mouebit ad quãtitatẽ demonſtratã: ꝛ ſi habuerit nãm mouẽdi ad aliquẽ locū mouebit ad illum. ¶ D.d.ꝛ est illud qđ est ꝑncipiū.i.ꝛ illud qđ est in actu in motore q qđ mouet: est illud p qđ motoꝛ induxit illud quod est in potentia in actuʒ. U.g. qm̃ hõ q̃ est in actu facit. U.g. de ſanguine mẽſtruoſo: q est hõ in potẽtia hoiem in actu. ¶ Et inducit hoc ad declaranduʒ q motoꝛ a nõ mouet niſi ſm q est in actu: ꝛ q motuʒ mouet ſm q est in potẽtia: ꝛ ideo ſi motoꝛ mouet per accñs non ſʒ q est motor. ergo motus est perfectio moti ſm q est motū.

Oppoſitum de q̃litate ꝛ quãtitate. vide.7.me. tex.cõ.32.

a Motoꝛ ñ mouet niſi ſm q est in actu.ꝛ mo/

¶ Capitulum in quo manifeſtat quoddam dubium ex predictis: vtrum. ſ. motus ſit in mouente: aut in mobili. Capitulum. 3.

Et dubium aūt manifeſtū eſt ꝙ eſt motus in mobili. actus enim huiuſmōi ⁊ ab hoc. motiui aūt actus non alius eſt: opʒ quidē em̄ eſſe actū vtriſqʒ. motū quidē enim in ipſo poſſe: mouens aūt in ipſo operari vel agere: ſed eſt actiuū mobilis: quare ſilr̄ vnus vtriſqʒ actus ſicut idē ſpaciū eſt vnū ad duo: ⁊ duo ad vnū ⁊ aſcēdētis ⁊ deſcendentis. hec enīʒ ſunt quidē vnū: ratio aūt non vna. ſimiliter eſt ⁊ in mouente ⁊ in moto.

tum mouet vt eſt in potētia. Idē 2. de aīa. t. c. 54. ⁊. 3. de aīa. cō. 4. Et i. 2. de generat. cō. 53. Et. 9. me. t. cō. 20. Idē 8. phy. tex. cō. 40. Idē eſt actus motiui ⁊ mobilis.

¶ Apparet igitur ex hoc illud in quo accidit qō: ⁊ eſt qm̄ motus eſt in moto: ⁊ eſt pfectio eiꝰ qō eſt a motore: ⁊ actio moti nihil aliud eſt ꝙ̄ hoc: dʒ em̄ eē pfectio vtriuſqʒ: motor enim eſt motor eiꝰ qō pōt ad motuʒ: ⁊ mouet ſm ꝙ agit: ⁊ ita ſe hʒ ad motū ſicut agēs. actio igiť vtriuſqʒ eſt eadē ⁊ eodē modo: quēadmodū ideʒ ſpaciū in reſpectu duoꝝ inter que eſt vnū erit in reſpectu vnius eſt duo: ⁊ ſilr̄ aſcendere ⁊ deſcēdere. hec em̄ duo ſunt idē: ſed diffinitio eorū non eſt eodē: ⁊ eodeʒ modo eſt de motore ⁊ moto.

Et cum ſit manifeſtū ꝙ motor agit p ſuā formaʒ: ⁊ ſm ꝙ eſt in actu: ⁊ motū moueť ſm ꝙ eſt in potentia: diſſoluiť qō in qua dr̄: vtruʒ motus ſit in motore: aut in moto: ⁊ apparuit ex hoc ipſum eſſe in moto: ⁊ ipſuʒ eſſe actū ⁊ perfectionē in moto: ⁊ impoſſe eſt vt hoc ſit aliter: neceſſe eſt enim vt motus ſit eadē perfectio vtriuſqʒ. ſ. motoris ⁊ moti: ⁊ nō qō moueť ſit aliud a moueri oībus modis. ſ. aliqō exñs in eēntia motoris: quēadmoduʒ motus eſt in eēntia moti. actio. n. motoris q̄ eſt mouere eſt eiꝰ nō in eo. ⁊ hoc intendebat cū dixit: motor enim ⁊c. i. actio em̄ motoris eſt facere motū in aliū. B. d. ⁊ ita hʒ ſe ad motuʒ ſicut agens ad patiens. ſ. qm̄ ſicut actio agētis ⁊ patiētis eſt vna in ſbto ⁊ duo in diffōne: ſilr̄ eſt de motore ⁊ moto: ⁊ vlr̄ in oībꝰ relatiuis oppoſitis: quēadmodū. n. idē ſpaciū a ſurſuʒ ad deorſuʒ: qñ accipiť ſʒ ꝙ eſt ꝓportio inter duo erunt idem: ⁊ qñ accipiť ſm ꝙ illa duo ſunt oppoſita: tūc erūt duo: vnū. n. dr̄ ſuperius ⁊ alterū inferius: ⁊ h duo ſunt oppoſita: ⁊ ſilr̄ idē motus p illud ſpaciū dī in reſpectu inferioris deſcenſus: ꝓportio em̄ eſt eadē ⁊ illa duo que ſunt ſba ꝓportionis ſunt diuerſa ſm diffinitionem. ¶ Et dicit: quoniam quemadmodum idem ſpacium ⁊c. i. 18

Actio agētis ⁊ patiētis ē vna ī ſbto ⁊ duo ī diffōe: ⁊ ſilr̄ ē ī motore ⁊ moto. Et vlr̄ ī oībꝰ relatiuis oppoſitis.

quemadmodum spatium inter duo loca diuersa. U.g. superius qñ accipitur ẜm ꝙ est ꝓportio inter duo erit vnum: ⁊ qñ accipitur ẜm ꝙ illa duo sunt diuersa: erit duo. B.d. ⁊ in respectu vnius est duo. i. ⁊ qñ accipitur ẜm respectum vnius ad duo erit duo: ꝓportio. n. primi ad scðm est alia a ꝓportione scði ad pmuz. ꝓportio. n. inter vnū ⁊ duo est eadem ẜm ꝙ est inter duo: ⁊ est due ẜm ꝙ est ꝓportio vni⁹ ad duo qđ est dimidium: ⁊ est alia a proportione duorum ad vnum que est dupla: ⁊ similr̃ ascensus ⁊ descensus sunt idez ẜm ꝙ sunt motus inter duo ⁊ sunt duo: qm̄ in respectu superioris dī ascensus: ⁊ in respectu inferioris dī descensus: diffinitio tamen non est eadē ascensus ⁊ descensus. lz ambo sint idem ẜm subiectuz: ⁊ ẜm hoc est de motore ⁊ moto: quoniam actio facta inter illa est eadem: sed in respcū alteri⁹ dī mouer̃: ⁊ in respcū reliq dī moueri: ⁊ sunt valde opposita.

¶ Habet autem defectum rōnalem: necesse. n. est fortassis quēdam actum esse actiui ⁊ passiui: hinc qdē. n. actio: illinc āt passio: opus. n. ⁊ finis hmōi qdez actio: illius āt passio. Qm̄ igr̃ vtraqz sunt motus: si qdē alteri in aliquo sunt: aut. n. vtraqz in moto: ⁊ patiēte sunt: aut in agente sunt vtraqz: aut actio quidem in agente: passio aūt in patiente est: si aūt opz ⁊ hanc actiōem vocare: equiuoce vtiqz fuit: sed si hoc est in mouēte mot⁹ erit: eadē. n. rō est in mouente ⁊ in moto: quare aut oē mouens mouebitur: aut hñs motum non mouebitur. Si āt vtraqz in moto sunt ⁊ in patiēte: ⁊ actio ⁊ passio: ⁊ doctio ⁊ doctrina cum duo sint in addiscente: primuz quidem actus vniuscuiusqz non in vnoquoqz erit: postea ⁊ inconueniens est per duos motus simul moueri: quedam namqz erūt alteratōes due vnius: ⁊ in vnā spēm: sed impoẜe est. Sed si vnus erit actus: sed irrationabile est: ⁊ duoꝝ ⁊ alteroꝝ ẜm spēm eūdez: ⁊ vnū esse actum ⁊ est siqdem doctio ⁊ doctrina idē ⁊ passio ⁊ actio ⁊ docere cum addiscere idem ⁊ agere cū pati: quare necesse est oēm docentē addiscer̃: ⁊ agētē pati.

Passio ē in passo. Idē 3. de aia. t. c. 139.

¶ Et in hoc est locus qōnis logice: qm̄ forte de necessitate agētis: ⁊ actum hñt aliquam actiōem: que dicit̃ agere: ⁊ hoc dr̃ agi: ⁊ erit actio ipa operatio: ⁊ pfectio: illius aūt ē actio: istius vero ē passio: si igit̃ ambo sunt motus: ⁊ sunt diuersi: in quo igit̃ sunt: qm̄ aut ambo sunt in eo qđ patit̃: aut in eo qđ agit: ⁊ transmutat: aut

agere ē in eo qđ agit:⁊agi in eo qđ patit̄: ⁊ ſi ē neceſſe vt paſſio ēt dicat̄ actio:ſunt equoca.Si igr̄ ſit ſm hoc: motus erit in eo qđ mouet:eadem.n.rō dr̄ in eo quod mouet:⁊ moueť:⁊ ſic aut oē quod mouet:moueť: aut h̄z motum:⁊ non mouetur:ſi igiť ambo ſunt in eo qđ moueť ⁊ patiť.ſ.agere ⁊ agi:⁊ in addiſcēte erūt ambo ſ.docere ⁊ addiſcere:p̄rimo autē actio alterius erit in vtroq;:deinde inopinabile eſt vt moueat̄ duobus mo tibus inſimul: impoſſe.n. eſt vt due alteratiōes vnius rei ducant ad vnam formam:ſi igiť aliqs dixerit: imo eſt poſſe:dicemus neceſſe eſt vt actio ſit vna: ⁊ impoſſe eſt vt actio duoꝝ diuerſoꝝ ſm formam ſit eadē:⁊ ne/ ceſſe ē ſi doctrīa ⁊ diſciplina ſint idē ſicut actio ⁊ paſſio ſunt idem:vt docere ⁊ addiſcere ſint idē:⁊ agere ⁊ pa ti ſilr̄ ⁊ ſic docens neceſſario erit addiſcens: ⁊ oē agēs neceſſe eſt vt patiatur.

¶ Et cum non diſtinguatur diſpō de motu:dicendo ꝙ eſt vnuz ſm ſbm:⁊ duo ſunt rōne: ⁊ fuerit hoc acceptum ſimplr̄ .ſ. vtrum agere qđ eſt in motore ſit agi qđ eſt in moto:aut aliud accidet queſtio di ſputatiua:poteſt enim aliquis dicere:qm̄ neceſſe ē: aut vt actio mo toris que eſt agere ſit alia ab actione moti que eſt agi: aut ſint idē adeo ꝙ hec verba agere ⁊ agi dicantur de eodem : ſi igitur actio il/ lius ſit alia ab actione iſtius ⁊ vnicuiq; eſt motus:neceſſe eſt vt iſti duo motus ſint:aut in patiente:aut in agente: aut agere in motore: ⁊ agi in moto : qm̄ econuerſo non poteſt eſſe niſi qs vocet actionem paſſionem equiuoce.ſi igitur agere eſt in motore:⁊ agi in moto:mo/ tus eſt in motore:ſicut eſt in moto: diffō enim eius qđ mouetur / ⁊ mouet/eſt eadem ſm ꝙ mouetur:ex quo ſequitur alterum duoꝝ .ſ. aut ꝙ oīs motor moueatur:aut ꝙ in aliquo ſit motus: ⁊ nō mouea tur;⁊ ſi ambo fuerint in moto adeo ꝙ doctrina ⁊ diſciplina inſimul ſint in addiſcente:p̄rimo continget ꝙ actio alterius ſit in reliquo ⁊ in ſe:⁊ actio.n.alicuius neceſſe eſt vt ſit in ſe:⁊ ſic eadem erit actio in duobus.¶ D.contingit aliud inopinabile:⁊ eſt vt idem numero moueatur duobus motibus diuerſis:⁊ ducat ad eundem finem : ſi igitur aliquis dixerit forte hoc eſt poſſibile dicemus . neceſſe eſt vt duo motus ſint idem:⁊ ſic duo diuerſa ſm formam habebunt eādē actionem:⁊ ſi hoc fuerit adeo ꝙ doctrina ⁊ diſciplina fuerint eadē: ſequitur vt docens addiſcat omne qđ docet dum docet: ⁊ addiſcens doceat omne qđ addiſcit dum addiſcit:⁊ hoc eſt inopinabile. ¶ D. D.forte enim neceſſe eſt : ⁊ cum dicit.⁊ queſtio logica eſt iſta. poteſt enim aliquis dicere:quoniam neceſſe eſt vt actum habeat aliquā actionem p̄priam:⁊ agens habeat aliquam actōem p̄priam: ⁊ ac/ tio agentis dr̄ agere:⁊ actio patientis dr̄ agi : ⁊ he due actiōes ſunt 19

¶ Hic incepit dissoluere qōnem vtrum motus sit in motore aut in moto: ⁊ q2 posuit ꝙ si ponatur ꝙ actio motoris est in moto: accidit inopinabile: ⁊ ē ꝙ actio alicuius sit in alio: īcepit declarare ꝙ hoc non est inopinabile nec falsum. ¶ Et dixit: dicamus igr̄ ⁊c. i. ⁊ non ē ipo◌̄e vt actio agētis sit in alio: est. n. manifestū p se ꝙ doctrina ē actio docētis: ⁊ ē in addiscēte: ⁊ hoc intēdebat cū dixit. sed in aliq̄ vno ē. i. addiscēte: ⁊ nō dicimus ꝙ actio agētis est in patiēte fm ꝙ abscindit ab agēte: qm̄ si hoc esset nō esset agētis: sed fm ꝙ est cōtinua ex hoc in hoc. i. ab agēte in patiente. ¶ D. incepit dclare ꝙ ex hac pōne nō accidit ēt iopinabile. ⁊ dixit. ⁊ nihil phibet ⁊c. i. ⁊ nihil phibet ēt vt eadē actio sit duoꝝ: qñ illa actio non facit ea hēre eādē qditatē: ⁊ hoc erit sicut qñ eadē actio ē duaꝝ spēꝝ. hoc qdē ē impo◌̄e. D. d. sed sicut respcūs ⁊c. i. ⁊ actio ex q̄ si fuerit duoꝝ nō sequitur vt qditas illoꝝ duoꝝ sit vna: est de gñe relatiōis: sicut relō eius qd pōt ad illud ad qd pōt: ista. n. est dispō ois que refertur ad illud. s. qm̄ relo/iter illa ē vna dispō exñs iter duo: ⁊ hoc erit actionis qñ fuerit vna fm vnum modum: ⁊ duo fm alium modum.

¶ Neq3 necesse ē docētem addiscer: neq3 si pati ⁊ agere idē est: nō tñ tanq3 rōnē eē vnā: ꝙ qd erat eē dicētē: sicut tunice ⁊ idumēti: s3 sicut via a thebis ad athēas: ⁊ ab athēis ad thebas: quēadmodū dcm̄ ē pus. nō. n. oia eadem insunt quolz mō eisdem: sed solū qb' idē esse est: at vero neq3 si doctio ⁊ doctrina idē: ⁊ addiscere ⁊ docere idem: sicut neq3 si spatium vnum distantiū sit ⁊ distare hinc illuc: ⁊ inde huc vnum ⁊ idem est.

¶ Et non ē ēt necesse vt docēs sit addiscēs oē: ⁊ non ē iprobabile vt actio ⁊ passio sint idē: nō ita ꝙ qditas eaꝝ sit eadē vt tunica ⁊ vestis: sed sicut via de asia ad athenas: ⁊ de athenis ad asiā: non. n. oia que sunt eoꝝ q̄ dñr eē vnū sunt vnū: sed sunt in eis quoꝝ qditas ē eadē: neq3 ē necesse ēt vt doctria ⁊ disciplina sint eadē: neq3 vt disciplina sit doctria quēadmodū spaciū inter duo: siue accipiat̄ ꝺ hoc ad hoc: aut ꝺ hoc ad hoc ē idē.

¶ Et non sequitur ex hoc quod posuimus ꝙ actio motoris/ ⁊ moti est eadē: vt docens addiscat omne quod docet. non enim est improbabile: vt doctrina: ⁊ disciplina: ⁊ vniuersaliter actio ⁊ passio significent idem: non sicut tunica ⁊ vestis significant idem fm quiditatem: sed intelligimus ⁊ dicimus hoc ꝙ passio ⁊ actio sunt idem fm subiectum: ⁊ duo fm diffinitionē: sicut est via de asia ad athenas: ⁊ ab athenis ad asiam: via enim est eadem: sed in respectu vnius regionis dicitur ascensus: ⁊ in respectu alterius descensus: vt diximus superius. ¶ Deinde dixit. non enim omnia ⁊c. idest ⁊ illud inopinabile non contingit: q2 non oē de quo dī hoc nomē vnū dī de

20

21

Actio ⁊ passio sunt idē sbto ⁊ duo fm diffōnē.

T. com. 13.

eo fm hoc q̄ quiditas sit eadē vt vnū dicit̄ de tunica ⁊ veste.⁊.q.d. ⁊ esse oīum rerū fm q̄ dr̄ eas esse vnū:nō est q̄ habeāt vnā qditatē B.d.sȝ hec est ⁊c.i.sȝ ista intētio de vno nō īuenit̄ nisi in reb⁹:quaꝝ quiditas est eadē:neqȝ sequit̄ ex hoc qđ posuimus q̄ actio motoris ⁊ moti est eadē fm sb̄m:hoc est q̄ doctrina ⁊ disciplina sunt idē fm diffōnem:neqȝ q̄ doctrina sit disciplina:sicut nō sequit̄ si spaciū inter duo sit idem vt illa duo sint idem fm diffōnē.s.sursuȝ ⁊ deorsuȝ hoc eniȝ impōle cōtingit ei qui ponit q̄ actio eoꝝ est eadē fm quiditatē.qđ igitur cōtingit ex hoc q̄ accipimus illud qđ dr̄ de pluribus dici de vno:⁊ cuȝ distinguit̄ dissoluit̄ qđ.sunt igit̄ vnū fm vnū modū ⁊ diuersa fm aliū.⁊ hoc ꝯuenit ei:qđ est manifestū per se; apparet eniȝ q̄ sunt idē fm sb̄m:⁊ diuersa fm diffinitionem.

¶ Omino aūt dicere est:neqȝ doctio cum doctrina: neqȝ actio cum passione idem ꝓprie est:sȝ cui insunt hec motus:qđ eniȝ huius in hoc: ⁊ qđ hmōi ab hoc actuȝ esse ratione alterum est.

¶ Et dicam⁹ vlr̄ q̄ intētio doctrine apud disciplinā: ⁊ intētio actiōis apud passionē nō est eadē in rei ṽitate: sȝ fm illđ p qđ ista īueniunt̄ est mot⁹:dicere.n. q̄ hoc ē actio hu⁹ in hoc/est aliud a dicer̄ q̄ h̄ ē actio h⁹ ab h̄.

22 ¶ Dicit.sed fm ⁊c.i.⁊ mouere ⁊ moueri sunt idem fm subiectū: per qđ inuenit̄ mouere ⁊ moueri:⁊ illud est motus.D.d.dicere eniȝ ⁊c. idest ⁊ mouere ⁊ moueri nō sunt idem fm quiditatē:qȝ diffō eorum est diuersa.mouere eniȝ est actio motoris in rem motā:moueri autem est passio moti a motore:⁊ hoc intēdebat cū dixit:dicere enim ⁊c.i.dicere enim q̄ mouere est actio motoris in rem motā est aliud a dicere q̄ moueri est actio moti a motore.

¶ Quid qdē igit̄ mot⁹ sit:⁊ vlr̄:⁊ fm ptē dictū est.nō eniȝ īmanifestū est qūo ðterm̄iabit̄ speꝝ vnaqq̄ȝ ipsi⁹. alteratio qdē.n.alterabilis fm q̄ est alterabile endelechia ē:ampli⁹ aūt noti⁹ q̄ potētia actiui ⁊ passiui iq̄stū hmōi simplr̄qȝ:⁊ iterū fm vnūqđqȝ:qm̄ edificatio:aut medicatio:eodē aūt dicat̄ mō ⁊ ð alijs motib⁹ singul̄r.

¶ Jam igit̄ dixim⁹ mot⁹ qd sit gn̄alr̄ ⁊ distincte.nō.n. latet qūo opȝ diffiniri vnāqnāqȝ suaꝝ spērū:dr̄.n.q̄ alteratio est pfectio alterati fm q̄ est alteratū.⁊ notius ē q̄ȝ hoc dicere q̄ est pfectio agātis ⁊ acti fm q̄ sunt talia simplr̄:⁊ etiā in particularib⁹ vt in edificatione ⁊ in medicinatiōe:⁊ debes ponere tuum sermonē fm hūc modum in vnoquoqȝ aliorum motuum.

¶ Dicit ⁊ declaratū est: igit ex hoc sermone que est diffō motus vl'r: 23
⁊ simil'r diffō suarum primaꝝ specierū. nō eniȝ latet quō opȝ diffi/
nire vnāquāq; specierū primaꝝ ex sua diffinitione simpl'r: ⁊ maxi/
me cum sustentat sup alia diffōne: in qua dicit ꝙ est perfectio moti
ſm ꝙ est motū. est eniȝ notior: ⁊ sic ⁊ alteratio erit pfectio alterati:
⁊ translatio pfectio trāslati: ⁊ augmētatio pfectio augmētati. ¶ Et
dixit: ⁊ notius q̄ hoc est dicere ꝙ pfectio agētis ⁊c: pp q̄ōnē dictaȝ
de motu: vtrū sit in motore: aut in moto: aut in vtroq;: ⁊ intēdebat
declarare ꝙ dicere ipm esse pfectionē motoris est noti' q̄ dicere ipm
esse pfectionē moti: quēadmodū dicere ipm esse pfectionē moti est
notius q̄ dicere ipm esse pfectionē eius qd est in potētia ſm ꝙ est in
potētia nō ſm ꝙ est in actu: ⁊ si ista diffō magis demrat ſbta eius: ⁊
ſm hoc dr ꝙ alteratio est pfectio alterati: qd est in potētia ſm ꝙ est
in potētia. ⁊ dicit ꝙ trāslatio est perfectio trāslati ſm ꝙ est in potē
tia. ¶ D. incepit declarare ēt ꝙ ex hac diffōne potest quis scire oēs
diffōnes vltimaꝝ specieꝝ: vt edificatiōis ⁊ medicinatiōis. edifica/
tio. n. est pfectio edificati ſ3, ꝙ ē edificatū. ⁊ silr. medicinatio est pfe
ctio medicinati ſm ꝙ est medicinatū. ⁊ simil'r de alijs.

¶ Tractatus secundus de infinito.

¶ Capl'm in quo ostendit ꝙ ad sciam naturalē ptinet determinare de infinito. ⁊ ponit opiniones antiquorum de ipso infinito. Cap. I.

Quoniā autē de natura scia est circa magnitudines ⁊ tēpus ⁊ motū: quorum vnūqdq; necesse est: aut infinitum: aut finitū esse: ⁊ si nō omne infinitū sit: aut finitū vt passio: aut punctus. taliuȝ enim fortasse nullum necesse est in altero horum esse: conueniens vtiq; erit de natura negociātē considerare si est: aut non est: ⁊ si est: quid est.

¶ Et q: scia naturalis ꝯsiderat d quātitatibus: ⁊ d motu: ⁊ de tpe: ⁊ est necesse vt vtrūq; istoꝝ sit: aut finitum aut infinitū: cuȝ nō sit necesse in omni vt sit finituȝ: aut infinitū sicut est dispō de pūcto. qd. n. est tale: rectū est vt nō sit in altero istoꝝ: necesse est ei q ꝯsiderat de natura ꝯsiderare de infinito: vtrū sit: aut nō. ⁊ si sit quid est. 24

Cum cōpleuit sermonē de motu incepit loqui de infinito. ¶ Et dixit: ⁊ q: scia nālis a ꝯsiderat de q̄titatib'. i. ſ3 ꝙ sūt fines corpis nālis: ⁊ est necesse vt vnūqdq; istoꝝ sit finitū: aut infi/

a Nālis cō siderat de q̄titatibus

nirũ p se nõ accñtalr.s.q2 ista sunt ĩnata hr̃e alterũ istoꝝ duoꝝ op positoꝝ. ℭ D. induxit cãm pp quã ꝯtingit nãli considerare de finito aut infinito ex ꝯsideratõe de mẽsuris ⁊ motu ⁊ tpe: ⁊ dixit. cũ nõ sit necesse ⁊c. i. ⁊ opꝫ nãlẽ ꝯsiderare ď finito ⁊ ĩfinito: pp hoc ꝙ ꝯsiderat de istis trib⁹: q2 nõ oẽ qδ ꝯtinet in hac arte dr̃ finitũ/aut infinitũ p se: vt dixit de pũcto q nõ est ĩnat⁹ dici finitus: aut infinit⁹. opposita eniꝫ quoꝝ a potẽtia est potẽtia ꝯtrarioꝝ nõ diuidũt ꝫ verũ ⁊ falsuꝫ: nisi ď eo qδ est ĩnatũ recipe illa: ⁊ iõ dicit. ⁊ rectũ est. n. ⁊c. i. pũctus. n. ⁊ silia de reb⁹ que nõ hñt mẽsuras nõ debent esse sub altera istaꝝ duarũ partiũ: adeo ꝙ altera sit v̄a ⁊ reliq̃ falsa. ℭ Et potẽtia isti⁹ ꝫmõis ẽ hypothetica. ⁊. q. d. ⁊ scia nãlis ꝯsiderat hꝫ: sꝫ q2 nãlis ꝯsiderat de istis q̃ sunt talia: oꝫ ponere ꝯsideratiõeꝫ suã de infinito.

ℭ Signũ ꝙ hui⁹ scie ppꝛie ꝯsideratio de ipso est: oẽs eniꝫ qui videnť rõnabil̕r tetigisse hmõi phiam/secerũt verbũ de infinito: ⁊ oẽs tanq̃ꝫ principiũ qδdã ponunt eoꝝ q̃ sunt. alij quidẽ queadmodũ pythagoꝛici ⁊ Plato p se: nõ sicut accñs alicui alteri: sꝫ sicut subam ipꝫ eẽ infinitũ: pter ꝙ pythagoꝛici qdẽ in sensibilib⁹ neq3. n. abstractũ faciũt numerũ: ⁊ esse extra celũ infinitũ: Plato aũt extra nullũ esse coꝛpus: neq3 ideas: ĩeo ꝙ nusq̃ꝫ sint ipse: tñ infinitũ: ⁊ in sensibilib⁹: ⁊ in illis esse.

ℭ Et signũ ei⁹ ꝙ ꝯsideratio de illo ẽ isti⁹ scie/est: q2 oẽs q existimanť incipe in hoc mõ phie aliquãtulũ locuti sunt ď infinito: ⁊ oẽs posuerũt ipm quasi principiũ entiuꝫ: vt Pythagoꝛas ⁊ Plato: ⁊ ipꝫ eẽ exñs p se: ⁊ substãtiã p se: nõ ꝫm ꝙ accidit alij: sꝫ ꝫm ꝙ est suba p se. sꝫ pythagoꝛici posuerũt ipm in sensibilib⁹. dñt. n. ꝙ numerus nõ ẽ aliud abstractũ: ⁊ dicũt ꝙ infinitũ est extra celũ. Plato autem dicit ꝙ extra celũ nõ est coꝛp⁹ oĩno: neq3 forme que apud ipm nõ sunt in loco oĩno: sꝫ tñ dicit ꝙ infinitũ est in sensibilibus ⁊ in illis.

25 ℭ Cũ declarauit ꝙ opꝫ naturalẽ loqui de infinito: induxit testimoniuꝫ sup hoc ex antiquis: ⁊ dixit. ꝙ oẽs posuerũt ipm quasi principiũ entiũ: vt Pythagoꝛas ⁊ Plato. D. declarauit ẽt ꝙ isti posuerũt infinitũ sbam existentẽ p se: ⁊ nõ posuerũt ipm est q̃ntũ: sꝫ posuerunt infinitũ esse dr̃iam substantialẽ q̃ti: ⁊ hoc vt mihi videť est: q2 posuerunt ipm esse principiũ. ⁊ dixit. ꝙ est exñs p se. i. ⁊ nõ posuerunt ipm esse in alio sicut debebãt facere: sꝫ posuerũt ipsuꝫ substantiã existens p se. i. nõ existẽs in alio: ⁊ nõ posuerũt ipm de genere eoꝝ que accidunt sbe. s. de alijs pdicamẽtis. ℭ Et cuꝫ notificauit hoc: ⁊ in quo antiqui ꝯueniunt: notificauit ẽt illud: in quo differunt: ⁊ dixit. sed

ꝫm ꝙ sũt fines coꝛpis nãlis. Ideꝫ 3. physi. cõ. 18. ⁊ q̃ ibi.

a Opposita q̃2ũ potẽtia est potẽtia ꝯtrarioꝛuꝫ nõ diuiduntur ꝫm veꝝ ⁊ falsuꝫ nisi ď eo qδ ẽ innatũ recipe illa. consi͛le 10. meta. cõmen. 15.

Ponẽtes infinituꝫ posuũt ipm primo pncipio

pythagorici ꝛc̃.i.ſʒ pythagorici opinabanť ꝙ principia reruʒ quibus ſunt que ſunt.ſ.ſenſibiles ſunt numeri:ꝛ qꝛ numeri ſunt infiniti/opinabanť eas ſb̃as ꝛ infinitas:ſunt quidẽ infiniti:qꝛ infinitum ꝯtingit nãe numeri:ſunt aũt ſb̃e:qꝛ ſunt principia ſb̃aruʒ.D.d.ꝛ dicunt ꝙ eſt infinitũ extra celũ.i.ꝛ dicũt hic ꝙ extra celũ eſt aliquod infinitũ:ſʒ nõ dicũt qd eſt.Deĩde dixit.Plato aũt ꝛc̃.i.ſʒ plato aũt differt a pythagora:qꝛ plato ponit infinitũ principiũ ſenſibiliũ: ſʒ nõ dicit pp hoc qȯ extra celũ eſt aliqȯ infinitum:neqꝫ corpus neqꝫ forme quas dixit.dicit.n.ꝙ nõ ſunt extra mũdũ neqꝫ intra: qꝛ apȯ ipſm nõ ſunt in loco:ꝛ plato ponit infinitum in cauſa materiali que eſt apud ipſum magnum ꝛ paruũ.magnum enim apud ipſum creſcit in infinitũ:ꝛ paruum diminuiť in infinitum.

Forme platonis ñ sũt ẽm ipm nec ex mundũ nec itra: qꝛ nõ ſnnt in loco.

¶Et hi quidẽ infinitũ eſſe parẽ:hic quidẽ eniʒ cõprehẽſus ꝛ ſub impari recluſus adhibet his que ſunt infinitatẽ.ſignũ autẽ huius eſt qȯ ꝯtingit in numeris:circũpoſitis enim gnomonibus circa vnum ꝛ extra aliquãdo quidẽ aliaʒ fieri ſpeciẽ:aliquãdo autẽ vnam.

¶Et in illis dicũt ꝙ infiniti eſt par.dicũt eni ꝛ eſt vnũ qñ patiť ꝛ finiť ab impare largiť entib⁹ ĩfinitatẽ.dicũt ꝛ ſignũ eius eſt hoc qȯ accidit in numeris.numeri.n. qñ cõtinẽt vnũ ꝛ quando ſeparanť ab eo/forte forma fiet alia a forma que erat ꝛ forte erit vna. 26

¶Dicit.in illis dicũt ꝛc̃.ꝛ innuit pythagoricos q̃ui dicũt ꝙ infinituʒ nõ accidit entib⁹ niſi ex natura paris.ſolũ eniʒ par qñ diuidiť in duo:ꝛ infinitũ a pari:largiť corporib⁹ per naturam diuiſionis in duo media vt ſint infinita.omne.n.corpus diuidiť in duo media:ꝛ vtrũqꝫ in duo media:ꝛ ſic in infinitũ.diuiſio igiť in duo media cuius cã eſt nã paris eſt cã in eſſendo in infinitũ:ꝛ impar qꝛ nõ diuidituꝛ:eſt cã illius indiuiſibilitatis entiũ.ergo eſt cã finitatis.qꝛ finitum eſt vn ñ idiuiſibile.ꝛ hoc innuebat:cũ dixit.ꝛ finiť ab impare.ꝛ quidã dicũt:ĩnuebat p parẽ/mãm:ꝛ per imparẽ/formã. ¶D.reddit aliã rõnem ꝛ dixit.dicũt ꝛ ſignũ eius eſt ꝛc̃.i.ꝛ ẽt dicũt ꝙ ſignum eius eſt ꝙ par eſt cã multitudĩs ſpecieꝝ in entib⁹ nõ impar eſt hꝰ ꝙ accidit numeris apud cõpõnẽ eoꝝ cũ vno.primũ cuiʒ impar.ſ.tria cum vno facit quadratũ:ꝛ cũ ſcȯm impar cõponiť cuʒ hoc quadrato facit quadratũ.ꝛ ſimilr̃ eſt diſpoſitio in oĩbus imparibus.ſ.qm̃ ſemp cõſeruãt eandẽ formã.ſ.formã quadrati.primũ eniʒ par cum vno facit triãgulũ:ꝛ qñ cõponiť cũ hoc ſcȯʒ par.ſ.quattuor facit pẽtagonũ:ꝛ qñ cũ hoc pẽtagono cõponiť tertiũ par facit tetragonũ.ꝛ ſic facit formas diuerſas ĩfinitas:ꝗ̃re eſt cã multitudĩs.ꝛ hoc intendebat cũ dixit.numeri eniʒ ꝛc.numeri.n.qñ addunť vnitati quãdo diminuiť ex eis forte forma numeri poſt additionem erit alia a forma que erat.ꝛ hoc erit quãdo numer⁹ addit⁹ aut diminutus fuerit par.ꝛ forte forma numeri remãebit eadẽ quãdo numer⁹ addit⁹ aut diminutus fuerit impar.ꝛ ideo vocabant imparia gnomones:

qz obseruāt nām numeri quadrati qñ addunł numeris quadratis sicut gnomo ꝯseruat nām quadrati qñ addił quadrato.

¶ Plato aūt duo infinita: magnuz ⁊ paruū. de natura autē oēs subijciunt alteram quādam nām infinito di/ ctorum elementoꝶ vt aquā/aut aerē/aut mediuz hoꝶ: finita aūt facientium elemēta: nullus infinita facit. qui/ cūqz aūt infinita faciūt elementa: quēadmodū Anaxa gozas ⁊ Democritus: hic quidez ex similibꝰ partibꝰ: ille aūt ex omni semine figurarū per tactum continuū infinitum esse dicit.

¶ Plato aūt dicebat ꝙ infinita sunt duo/ magnū ⁊ par uuz: nāles aūt omnes ponūt infinitum aliam nām ab ea que dicił elementuz. V. gratia. aqua aut aer: aut ali qꝺ mediū. eoꝝ aūt qui ponūt elementa finita nullus ponit res infinitas: illi aūt qui ponūt elementa infinita vt Anaxagozas ⁊ Democritus: dicūt ꝙ infinitū est cō tinuū per ꝯtactū. Anaxa. autem ex partibꝰ ꝯsimilibus. Democritus vero ex illo qꝺ vocat radicez ois figure ⁊ semen omnis figure.

27 ¶ Plato aūt. Hic incepit narrare sniam platonis de nā infiniti: ⁊ dixit. ꝙ plato nō posuit cām infiniti rem vnā. s. par: sicut fecerūt py thagozici. sed duo. s. magnū ⁊ paruū: magnū aūt est cā additōis in infinitū: ⁊ paruū cā diminutiōis. ¶ Cuz narrauit snias eoꝝ qui po fuerūt infinitū dr̄iam Thalez: incepit narrare snias eoꝝ qui posue/ runt ipsuz accidēs nature elemēti. ⁊ dixit. nāles aūt ⁊c̄. i. nāles aūt phi oēs ponūt infinitū accn̄s pncipijs ⁊ elemētis reꝝ mobiliū. qui eniz dicūt elemētū esse aquā/ aut aerē/ aut aliqꝺ mediū inter h po/ nit infinitū existere in magnitudine illius rei cuiꝰ est elemētū. ⁊ di/ xit ab eis que dn̄r elemētuz. i. qui posuerūt infinitū esse in hoc me/ dio nō in alijs elemētis. ¶ D. d. eoꝝ aūt qui ponūt ⁊c̄. i. eoꝝ qui ponunt elemēta finita in numero ⁊ in magnitudine nullus cōcedit infinitum esse. illi aūt qui ponūt elm̄ta infinita numero: ꝯtingit eis corpus infinitū esse cōtinuū per ꝯtactū elemētoꝝ infinitoꝝ sui ad/ inuicē: qm̄ cū fuerit posituz h esse partes infinitas exn̄tes in simul: necesse erit vt ex eis fiat vnum corpus cōtinuū ꝯm cōtactū. D. d. Ana. aūt ⁊c̄. i. ꝯtingit Anaxagore corpus eē ꝯtinuū infinitū ex cor poribꝰ infinitis ꝯsimiliū ptiuz. Demo. vero ex ptibus infinitis i nu mero ⁊ figura: quas vocat radices ⁊ semina figurarum.

¶ Et hi quidē quālibet partē esse simplr̄ mixtaz toti. ex eo qꝺ videt quodlibet ex quolibet fieri: hinc enim vr̄ ⁊ simul aliqñ oēs res affirmare esse vt hec caro: ⁊

hoc ea

i

hoc os.ꝛ sic quodlꝫ:ꝛ oīa itaqꝫ ꝛ simul igit̃.ꝑncipiū.n. nō solū in vnoquoqꝫ disgregatiōis:sed oīuꝫ est.Qm̄ eniꝫ oē qd̉ fit ex hmōi fit corpe:oīum.n.gnātio ꝑterq̄ꝫ ꝙ nō simul:ꝛ quoddā principiū ē opꝫ gnātionis.hoc aūt est vnū qd̉ ille vocat intellectū.intellect⁹ aūt ex ꝑn cipio quoddaꝫ opat̃ intelligēs:quare necesse ē simul oīa eē ꝛ incipe moueri aliquādo.

¶Qm̄ quācūqꝫ partē accepis inuenies eā mixtaꝫ ad modū totius.qdlꝫ.n.gnātur ex quolꝫ.vr̄ igit̃ ꝙ necesse est ex hoc dicere in aliqua hora oīa esse insil̃. V.g.qm̄ ista caro est:ꝛ istud os est:ꝛ simil̃r qdlibet mēbrū: oīa igitur mēbra sunt:ergo sunt insil̃. Pricipiū.n.in vnaquaqꝫ reruꝫ nō est principiuꝫ distinctiōis tantū:sed cuiuslibet:quoniā qꝛ illud qd̉ generat̃:generat̃ a corpore:qd̉ est tale: ꝛ omne habēs gnātioneꝫ: sed non sunt insimul:ergo necesse est:vt gnātio habeat aliqd̉ principium:ꝛ hoc est vnuꝫ:ꝛ est illud qd̉ vocat intelligētiaꝫ: ꝛ intelligētia ab aliquo principio intelligit:ergo necesse est vt oīa in aliqua hora sint insimul:ꝛ vt incipiant in aliqua hora moueri.

¶Et cōtingit Anaxagore corp⁹ infinitū esse in actu ex partib⁹ cōtiguis:qꝛ dixit.qm̄ quācunqꝫ partē acceperis ex mundo inuenies eam mixtaꝫ cū quolibet:sicut est dispō in toto mundo:ꝛ dixit hoc: qꝛ opinabat̃ ꝙ quodlibet generat̃ ex quolibet:ꝛ ꝙ totuꝫ gnātur ex toto:ꝛ ꝙ generat̃ ex simili nō ex priuatōe:neqꝫ ex dissimili.D.d.vr̄ igitur ꝛc.i.vr̄ igitur ꝙ contingit dicenti hunc sermonē: vt oīa sint insimul in aliqua hora.s.anteq̄ꝫ a toto distinguat̃ aliquod coꝝ que sunt cōsimiliū partiū:vt est in hora/in qua a toto nihil distinguebatur:vt dicim⁹ in istis partib⁹ ea esse tanq̄ꝫ ab eis distinguat̃ aliqd. ¶Et hoc intendebat cuꝫ dixit. V.g.ꝛc.i.V.g.qm̄ ista caro est anteq̄ꝫ ab ea distinguat̃ aliquid:ꝛ simil̃r istud os:ꝛ sic oīa in illa hora erunt in toto:ꝛ tunc totum erit cōpositū ex partibus cōsimilibus infinitis.¶Et cum narrauit ꝙ ex hoc sequit̃:vt oīa in aliqua hora sint insimul:dixit.principiū eniꝫ ꝛc.i.ꝛ hoc cōtingit ꝙ necessariuꝫ est vt sit hoc principiū qd̉ distinguit res ex inuiceꝫ: nō ab istis particularib⁹ tantū: sed a toto:ꝛ in alia translatiōe dicit̃.principium eniꝫ segregatiōis nō est in vnoquoqꝫ tm̄:sed totius: ꝛ est necesse vt sit hic principiū distinguēs ꝯm hanc opinioneꝫ:quoniā illud qd̉ generatur apud ipsuꝫ generat̃ a causa existēte in re:a qua generat̃: ꝛ omne hꝫ generationē:sed oīa nō generant̃ insimul:ergo necesse est vt oē generatū totale qd̉ est ꝑncipiū distinctiōis adinuicē habeat 28

Cōtra opinionē istaꝫ Anaxagore.vid̉ phm̄ ꝑ phy.a.t.cō.35.vsqꝫ ad tex.co.41.ꝛ.3.celi ꝑ longū ꝓcessuꝫ. Et ꝑ de gene.ad ꝓpriū.Et ꝑ meta.a te.cō.16.vsqꝫ ad te.c.19.

principiũ agẽs: qd Anaxagoras vocat itelligẽtiã. i. ⁊ istud pncipiũ qd est intelligẽtia ab initio tpali intelligit: ⁊ est illa hora in qua intellexit. mũdus. n. apud ipsuz est nouꝰ: ex quo sequit: vt cũ intellexit: ⁊ incepit distinguere: vt oĩa in aliq̃ hora sint insimul. s. anteq̃ intelligentia incepit distinguere. ⁊ sic in toto in illa hora erunt res infinite insimul.

¶ Democritus aũt nihil alterũ ex altero fieri priorum dicit: sed tñ cõe ipsum corpꝰ oĩum eẽ principiuz magnitudine ẜm partes ⁊ figuras differẽtes.

¶ Democritꝰ võ nõ dicit: q̄ in pncipijs nõ erit aliqd ex aliquo alio: sed ipsuz corpus cõe oĩbus vr̃ ipsuz eẽ diuersuz ẜm suas ptes in quãtitate ⁊ figura.

29 ¶ Dicit. Democritus vero q: apud ipsuz nulluz elemẽtoꝝ generat ex eis adinuicẽ: sed ex partibꝰ indiuisibilibꝰ: sz opinat q̄ in corpe cõi oĩbus: qd est cõpositũ ex ptibus indiuisibilibꝰ: diuersant ẽt ẜm diuersitatẽ ptiuz in quãtitate ⁊ figura: ex quo sequit: vt totũ apud ipsuz sit infinitũ. s. corpꝰ cõe. opinat. n. q̄ gñatio est p cõgregatiões ptiuz: ⁊ corruptio per segregationẽ eaꝝ: ⁊ q̄ entia diuersant ẜm diuersitatẽ partiũ in positiõe ⁊ figura ⁊ ordine.

Opinionez Democriti. vide etiã p phy. 35. ⁊ in/ de. ⁊ p õ generatione. text. cõ. 7. ⁊ i de. Et p'io de aĩa. tex. cõ. 20.

¶ Qd quidẽ igit ꝯueniẽs sit physicis hec speculatio: manifestũ est ex his. Rõnabilr aũt ⁊ pncipiũ ipm ponũt oẽs. neq3. n. frustra possibile est ipsuz eẽ: neq3 aliã ineẽ ipsi potẽtiaz nisi sicut pncipij. oĩa. n. aut pncipiuz sunt: aut ex pncipio: infiniti aũt nõ est pncipiuz: eẽt. n. finis vtiq3 ipsiꝰ. ¶ Amplius aũt ⁊ ingenitũ ⁊ incorruptibile si est quoddã pncipiuz: qdcũq3. n. fit necesse est accipe finẽ: ⁊ finalitas oĩs est corruptiõis. Quare sicut diximus: non huius principiuz: sed hoc alioꝝ videt esse ⁊ cõtinere oĩa: ⁊ omnia gubernare sicut affirmãt: quicũq3 non faciunt extra infinitũ aliquã causaz: vt intellectũ: aut cõcordiã: ⁊ hoc esse diuinum. Immortale enĩ ⁊ incorruptibile est: sicut affirmãt Anaximãdros ⁊ plurimi philosophoꝝ.

Dẽ qd est: aut principiũ est: aut ex pncipio.

¶ Declaratuz est igitur ex hoc q̄ ista consideratio est necessaria naturalibꝰ: ⁊ necessario posuerũt oẽs ipsuz principiũ. Nõ igitur frustra dixerũt ipsuz esse. ⁊ ipsuz nõ habere alium gradũ nisi graduz principij. omne. n. aut est principiũ: aut a principio. sed infinitũ nõ hz pncipium: qm̃ si haberet: esset finitũ. Et si est pncipiũ infi-

nitu₃/est neq₃ generabile: neq₃ corruptibile:generatū enī₃ h₃ vltimū:⁊ vltimū cuiuslibet gnātionis est corru ptio. Et ideo existimaṫ ſm hunc ſermonē₃ ꝙ iſtud nō h₃ principiū: ſed eſt principiū aliaru₃ rerū: ⁊ continet quodlibet:⁊ regit quodl₃:vt dicit:qui nō cōcedit alias cauſas ṗter infinitū:vt intelligentiā: ⁊ amicitiā:⁊ litē: ⁊ ꝙ h̄ eſt deus. Eſt.n.imortale ⁊ icorruptibile ſicut di xit Anaximandros ⁊ plures loquētes de natura.

¶ Dicit.⁊ declaratū eſt igitur ex hoc ꝙ nāles dixerunt de infinito
ꝙ cōſideratio de illo eſt nāli neceſſaria:generatio enī₃ q₂ videṫ eſſe 30
infinita/op₃ nālem reddere cauſa₃ illius:⁊ cām infinita₃ in gene/
rabilibus.in primo enī₃ aſpectu videṫ ꝙ hoc nō fit:niſi infinitū po
natur principiu₃ in principijs generatiōis. D.declarauit ꝙ hoc in
quo couenit.ſ.imponere ṗncipiū eſt neceſſariū eius nature ſi cōce/
datur ipſu₃ eē:⁊ dixit:nō enī₃ fruſtra ⁊c̄.i.⁊ recte poſuerūt ipſu₃ ṗn
cipiu₃ oēs qui cōceſſerūt ipſu₃ eē.neceſſe eſt enī₃ vt nō ſit fruſtra:ſ₃
ſed pp aliquā actionē: ⁊ impoſſibile eſt ponere ei actionē: aut ipſu₃
⁊ habere ordinē aliquē₃ niſi ordinē principij. ¶ D.incepit declara
re hoc:⁊ dixit:omne enī₃ aut eſt principiū:aut ex principio ⁊c̄.i.o₃
ponente₃ infinitū eſſe ponere ⁊ ipſu₃ ṗncipiū:q₂ infinitū cu₃ ſit vnū
entiu₃:⁊ oē ens aut eſt cā:aut cauſatū:neceſſe eſt vt infinitū ſit:aut
cā:aut cauſatu₃. ¶ Deinde deſtruxit altera₃ partem:⁊ dixit:ſed ſi
habuerit ṗncipiū erit infinitū:ita inueniṫ in libro.⁊ ſi ſit veru₃ in/
tendit ꝙ ſi infinitū habuerit ṗncipiū:neceſſe eſt vt illud ṗncipiū ēt Pria expō
ſit infinitū:q₂ impoſſe eſt:vt aliqđ infinitū inueniaṫ ab aliquo infi/ ſup illo vbo
nito:⁊ ſic erunt duo infinita:⁊ hoc nō eſt cōceſſu₃.alietas.n.exigit ⁊ ſi hēr.
finitatem:q₂ exigit diſcretione₃: ⁊ diſcreta ſm ꝙ ſunt diſcreta ſunt
infinita:⁊ vr̄ videṫ de infinito ꝙ dignius eſt principio ꝙ illud qđ Non pñt eē
ſit ex principio:⁊ etiā oē habēs principiū:cum illud ṗncipiū ponaṫ duo ĩ finita
extrinſecū:cōtinget vt illud cuius eſt principiū ponatur:⁊ ſit fini/ q₂ alietas
tum in parte extra quā eſt aliud:⁊ ſic infinitu₃ erit finitu₃. ⁊ ideo q exigit fini/
ponit ꝙ infinitū eſt aliquid a principio extrinſeco: ꝯtinget ei neceſ tatē: q₂ exi
ſario vt illud qđ ponit infinitū ſit infinitu₃: ⁊ ſi poſuerit etiā ipſum git diſcre/
eſſe principiū in te cōtinget formā eſſe infinitā:⁊ materiā infinita₃: tionē:⁊ di/
qđ eſt impoſſibile. ⁊ ideo melius eſt ponere eu₃ ṗncipium. ¶ Et in ſcreta h₃ ꝙ
alia trāſlatiōe eſt.ſ.⁊ infinitū non h₃ principiū: q₂ tunc eēt finitū: diſcreta ſūt
⁊ hoc eſt manifeſtu₃. ¶ Deinde declarauit ꝙ ſi fuerit principiū:ſe/ finita.
qtur vt ſit neq₃ generabile:neq₃ corruptibile:⁊ dixit:⁊ ſi fuerit ṗn/
cipium ⁊c̄.i.⁊ neceſſariū eſt vt generatū etiā habeat fine₃ ⁊ magni Scđa expō
tudinē:quam cū habuerit cōplebiṫ generatio:quēadmodū neceſſe ſup idem.
eſt ipſu₃ habere ṗncipiū in magnitudine ex qua incepit gnāri:⁊ cū
haberit principiū in finē in magnitudine: eſt finitū:⁊ ſilr̄ h₃ corru/
ptionē.vltimū.n.gnātionis eſt ṗncipiū corruptiōis: ⁊ hoc intēde/
bat cum dixit:⁊ vltimū ⁊c̄. ¶ Et in alia tranſlatione dr̄.gnātio.n.
h₃ cōplemētū neceſſario.⁊ oīs corruptio h₃ cōplemētū: ⁊ intendit
ꝙ iſti motꝰ ſunt finiti.⁊ cū declarauit ꝙ qui ꝯcedit ipm eſſe.o₃ ipm

ponere ipsum eē ꝑncipiū: ⁊ non generabile neqꝫ corruptibile: declarauit ꝙ recte opinati sunt illi qui nō cōcedunt cām agentē in hoc ꝙ posuerunt primū ꝑncipiū: ⁊ isti sunt oēs antiqui ꝑter Ana. ⁊ Empe. Anaxa. enim ponit causam agentē. s. intelligentiā. Empe. vero litē ⁊ amicitiā: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: vt dicit q nō cōcedit ⁊c. vt intelligentia quā cōcedit Anaxa. eē infinito: aut amicitia ⁊ lis quas concedit Empedo. sed vt mihi videt̄ non ponit infinitum: ⁊ sermo eius in hoc manifestus est per se.

Oēs antiq negauerūt cām agētē ꝑter Empedo. ⁊ Anaxagorā.

¶ Capl'm in quo ponit rationes ad ostendendum ꝙ infinitum sit: ⁊ demōstrat quot modis dicitur infinitū: ⁊ remouet opinionē antiquoꝝ qui de infinito non naliter loquebantur. Cap. 2.

Esse aūt aliquid infinitum fides ex quinqꝫ ↄtinget maxime intēdētibus. Ex tpe. hoc enim infinitū. ¶ Et ex in magnitudinib' diuisione. vtunt̄. n. mathematici infinito. ¶ Amplius sic vtiqꝫ solū non est deficere fieri ⁊ corrūpi si infinitum sit. ¶ Amplius includendo finitū semp ad aliqd: q̄re necesse est nullū eē terminū si semper includere necesse est alterū ad alterū. ¶ Et cōtingit cōsiderantibus de infinito credere aliquid esse īfinitū ex quinqꝫ rebus ꝑprie. s. ex tpe. tp̄s. n. est infinitū. ¶ Et ex diuisione mensurarū. mathematici. n. ⁊ alij vtunt̄ i eis īfinito. ¶ Et ēt ex h. q: h mō est possibile ꝙ nunqꝫ deficiāt gn̄atio ⁊ corruptio. ¶ Et ēt q: finitū semp finit̄ ad aliqd. ex quo sequit̄ vt nō sit finis oīno si est necesse aliqd finiri ad aliud.

Et iste quinqꝫ rōnes sunt ꝑbabiles. ⁊ quedā sunt vere: ⁊ quedā false. ⁊ eaꝝ que sunt vere: quedā sunt note p se: ⁊ q̄
31 daꝫ nō. illa igit̄ que est nota p se. ⁊ aceidit ei ꝙ fuit ꝑbabilis: est de tpe: nullus eniꝫ pōt intelligere tp̄s esse finitū: neqꝫ in initio neqꝫ in fine. qui. n. ponit tp̄s generari aut corrūpi/ contingeret ei ponere ante illud tp̄s/ tempus. gn̄atuꝫ. n. nihil aliđ est ꝙ̄ illud qđ est in instanti p̄nti. ⁊ sil'r corrumpit̄. ⁊ instās p̄ns necessario exigit tp̄s preteritū ⁊ futurū: ⁊ v'r generatū ⁊ corruptū est illud cui' extrema extendunt̄ a tpe. si igitur tp̄s ponat̄ generatū ⁊ corruptū/ cōtinget vt sit illđ cōclusum in tpe excedēte ipm in duabus extremitatibus. ⁊ ideo vt dicit Aristo. oēs antiqui cōueniunt ꝙ tp̄s sit eternū: preter Platonē. ¶ Diuisio aūt mensuraruꝫ in infinitū semper in duo media est principium maximū inter mathematicos. ⁊ v'r esse notum per se. sed qui ponit ꝙ magnitudines cōponunt̄ ex magnitudinibus indiuisibili/

Vide ↄtr'e 8. phy. 10. ⁊ 11.

8. ph. t. c. 10 Diuisio mēsurarū i īfinituꝫ semp

bus nonteconcedet hanc diuisionē: sed tamen vnum eorū quibus destruit ista opinio est hoc principiū. & destruit ꝑ principia nālia: & illic existimat ꝙ hoc demonstrat in scientia naturali. ¶ Et nō est re motum vt istud principiū sit notū per se: & magnitudines componi ex indiuisibilibus aut diuisibilibus sit ignotum naturaliter. sed cū fuerit declaratū eas non cōponi ex indiuisibilibus: tunc scientia de hoc principio/erit certificata. sequit enī ex hac positione ꝙ magni tudo diuiditur semper in diuisibilia: vt declarauit Aristo. in. 6. forte igitur geometer ponit hoc principiū: & nālis dissoluet hāc qōnem: vbi dicamus ꝙ istud ꝓncipium indiget demonstratione. & hoc erit in hac scīa. & de hoc perscrutabit in sexto. ¶ D. d. & etiā: q2 hoc solū/ modo &c. & ista est tertia ratiocinatio: & est necessaria. sꝫ non est no/ ta per se: sed tamen est cōcessa ei qui ꝯcedit generationē eē ex ente. & corruptionē esse in non ens: & intendit etiā hoc ſm hunc solū mo/ dum .s. ponere infinitum: possumus dicere ꝙ generatio & corruptio nunꝗ deficiunt. qui enim negat infinituꝫ/ non pōt dicere ꝙ nunꝗ deficiet gñatio & corruptio. ¶ Quarta aūt rōcinatio: & est hoc ꝙ exi stimatur ꝙ infinitū finitur ad aliud extra ipsuꝫ est ratiocinatio fa/ mosa falsa: qm̄ hoc accidit finito.

In duo me/ dia est ꝓnci pium maxi mū iter ma thematicos & vr̄ eē ꝑ se notū. Jd. s. cō. 39. & 60 & 56. Sꝫ vi de oppositū 6. phy. ad principiuꝫ vbi. demon strat ħ. Sꝫ ħ soluitur ſi bene aduer tis. Uide ꝑ hoc calceꝫ. cō. 70. hui9 tertij. & ꝑ ce li. cō. 4. 8.

¶ Maxime aūt & magis ꝓprie qd̄ cōem facit dubita/ tionē oīb9: ꝓp id. n. ꝙ itellectu nō est deficere: & nume rus infinitus vr̄ esse: & mathematice magnitudines: & qd̄ extra celū. infinitū aūt cū sit extra & corpus infinitū vr̄ esse & mūdi. qd em̄ magis vacuū hic q̄ȝ ibi: ꝙ siqdē in vno loco & vbiqꝫ eē magnitudinē: silr̄ aūt & si vacuū est & locus infinitus corpus infinitū necesse est esse. cō tingere. n. ab esse nihil differt in perpetuis.

In ꝑpetuis nō dr̄t pos/ se ab esse.

¶ Et maximū eoꝝ que faciūt oēs dubitare & dignius est existimatōe. opinari eīn aliqd q2 nō cessat: ideo nu merus existimat īfinitus: & silr̄ mēsure mathematice: & qd̄ est extra celū. & si vacuū est infinitū existimat cor pus esse infinitū: & mūdos eē infinitos: nihil. n. coget vt locus mūdi sit in hoc loco vacui dignius q̄ȝ in alio loco. si igitur corpus est in vno loco: possibile est vt sit in omni loco: & cū hoc si fuerit vacuū & locus īfinitus: & necesse est vt sit corpus infinituꝫ. in eternis. n. nō est dr̄ia inter possibile & illud qd̄ est.

¶ Hec est causa quinta que facit existimare infinituꝫ esse. & est: qm̄ qñ hō opinat aliqd posse/est ipꝫ opinari aliō extra illō. vn̄ existimat 32 ꝙ hoc qd̄ accidit i opinione: sequit naturā entis. ¶ Et dicit: & facit oēs dubitare in hoc ꝙ existimat infinitū eē hoc maxime. s. opinio. hec. n. est cā in hoc ꝙ existimat ꝙ numeri sunt infiniti in additiōe.

ꝛ siſr ēt mēſure. ꝛ in hoc ꝙ exiſtimat̃ ꝙ ex̃ celū eſt vacuū infinitū: ꝛ ſi ſit poſſe vt vacuū ſit infinitū. ꝛ vacuū eſt illd ī quo corpus pōt eē poſſe vt in eo ſit corpꝰ īfinitū ꝛ mūdi īfiniti. D. d. nihil. n. coget ꝛc. ꝛ hec eſt rōcinatio in hoc ꝙ ex vacuo ſeqt̃ vt ſint plures vno mundo ꝫ īmo mundi infiniti: qm̄ nullus locꝰ vacui eſt dignior vt in eo ſit mūdus ꝙ̄ alius: ḡ poſſe eſt: vt in eo ſint mūdi infiniti. ¶ Et poſſe in rebꝰ eternis: quas nō cōtinet tp̄s eſt neccium. qd. n. eſt poſſe vt ſit ꝛ vt nō ſit eſt ī īdiuiduis ſpecieꝝ q̄ cōtinet tp̄s: ꝛ hoc intēdebat cū dixit in eternis. n. ꝛc. i. qm̄ cū poſuerimus hoc eē vacuū infinitū: aut locum infinitū: nō ſequit̃ ex hoc infinitū corpus eſſe poſſe aut impoſſe: ſʒ ſequit̃ ex hoc corpus infinitū eſſe. ꝛ ſiſr cū fuerit poſſe mundos eſſe infinitos erit neccium. eterna a .n. nō ꝯtinent̃ a tp̄e: ꝛ cū fuerit poſſe alīqd eſſe de nā rerū eternarū/illud erit neceſſariū nō cōtingens.

Poſſe in rebꝰ eternis: q̄s non ꝯtinet tp̄s eſt neccium. Idē 2. celi. 33. ꝛ 34. c. Ideꝫ 12. me. c. 30 Idē hic. ī. cō. 75.

a Eterna n̄ cōtinent̃ a tp̄e. Idē. 4 phyſi. t. cō. 118, ꝛ q̄ ibi.

¶ Habet aūt dubitationē de infinito cōſideratio: ꝛ nāꝙʒ non eē ponētibus multa īpoſſibilia accidunt ꝛ eſſe. Amplius aūt qualr̃ eſt vtrū ſicut ſbā: aut ſicut accidēs p ſe alicui nature: aut neutralr̃: ſʒ nihilominus finituꝫ ꝛ infinita multitudine.

¶ Et certe in ꝯſideratiōe de infinito eſt qd: qm̄ ſi aliqs poſuerit ipʒ nō eē/ cōtingerēt ei plura impoſſia. ꝛ ſi poſuerit ipm̄ eſſe: qūo igit̃ ponit ipſum: vtruꝫ ſbam: aut ꝙ in ſe accidit alicui nature: aut ꝙ non eſt ꝑm alterum iſtoꝝ: ꝛ ſiue infinitū ponat vnū: aut plura in numero.

33 ¶ Dicit ꝙ ꝯſiderare de infinito inducit maximā perſcrutationē. declaratū eſt. n. ꝙ ſi aliqs ponat ipſum nō eē/ꝯtingēt ei plura īpoſſia: ꝛ eorū eſt tp̄s nō eē neqꝫ motū: neqꝫ diuiſionē mēſuraꝝ: neqꝫ additionē numeroꝝ. pſcrutādū eſt igit̃ qūo eſt: vtruꝫ ꝑm ꝙ eſt ſba: aut ꝑm ꝙ accidit aliꝗ̄ nāe aut ꝑm ꝙ nō eſt alteꝝ iſtoꝝ/indifferēter: ſiue ponamus finitū vnū in magnitudine infinitū: aut plura infinita in numero. ſ. qn̄ poſuerimus ꝙ infinitumꝰ accidit aliꝗ̄ nature.

¶ Maxime aūt phyſici ꝯſiderare eſt/ſi eſt magnitudo ſenſibilis infinita. Primū igit̃ determinādū quot modis dicit̃ infinitū. ¶ Uno quidē igit̃ modo qd impoſſibile eſt tranſiri ex eo qd non eſt aptum tranſiri: vt eſt vox inuiſibilis. ¶ Aliter aūt tranſitum habēs inconſumabilē. ¶ Aut qd vix. ¶ Aut qd aptū natū eſt hr̃e: nō tn̄ hʒ trāſitū: aut finē. ¶ Ampliꝰ infinitū eē: aut ꝑm appoſitionē: aut ꝑm diuiſionē: aut vtroqꝫ modo.

Quot modis dr̃ infinitum.

¶ Et opʒ nālem cōſiderare vtrū quātitas ſenſibilis ſit infinita. Opʒ igit̃ ꝑmo determinare ꝑm quot modos dr̃ infinitū. ¶ Unus igit̃ eoꝝ eſt illd in q̄ eſt impoſſibi/

le incipi:q: non est innatũ acqri:sicut dr̃ sonũ ẽe inui/sibilẽ. ¶ Et dr̃ d illo: cui⁹ pcessus ñ hz finẽ. ¶ Aut d eo: cui⁹ pcessus ẽ cũ labore ꝛ fatigatõe. ¶ Et dr̃ de illo: qd est aptũ vt pcedatr̃ in ipso: sz nos nõ possumus pcedere ꝛ peruenire ad finẽ. ¶ Et ẽt dicunt modi ẽe ĩfiniti: aut in additiõe: aut diuisione: aut in vtroqz.

¶ Et opz nũc ꝯsiderare. vtruz sit posĩe vt magnitudo sensibilis sit infinita: aut nõ: ꝛ prius opz pscrutari de hoc ƒm quot modos dr̃ infinitum. ¶ Quorũ vnus est illud in quo nõ põt pcedi: q2 non hz longitudinem: neqz finitam: aut infinitam: vt dicitur q color: aut punctus est infinitus: ꝛ iste modus priuatiõis est vt aliquid careat illo: quo non est innatum: neqz suum genus habere: si habeat genus: vt cum dicit deum esse non corpus. ¶ D. d. ꝛ dicit ꝛc. i. de illo qd hz quantitatẽ ꝛ longitudinẽ in actu: sed non hz finem. ꝛ de isto modo perscrutabit hic. ¶ D. induxit tertium modum: ꝛ dixit: ꝛ de illo cuius pcessus est cum labore. i. ꝛ dicitur infinitum trãsumptiue de illo: qd non pertransit nisi cum labore pp̃ter longitudinem spatij: sed hz finẽ: vt cuz dicit q via longa est infinita. ¶ Deinde induxit quartum moduz: ꝛ dixit: ꝛ de illo qd possibile est vt in illo pcedatur ƒm q est quantũ finitum: sed non possumus pertransire illud pp̃ter rem extrinsecã: vt cum dr̃ q pfunditas maris est infinita: ꝛ tertius modus: ꝛ iste dicuntur infiniti transumptiue. ¶ Deinde induxit quintum modum: ꝛ est illud qd dicitur esse infinitum ƒm q actus in eo semper seruat potentiam: ꝛ est illud qd potest esse tantum non secundus modus .s. numerus: ꝛ dixit: dicitur enim ꝛc. i. ꝛ iste modus infiniti est ille qui dicitur in additione actionis prouenientis a re: aut passionis in additione: aut actionis vt generatio in passione ꝛ diuisio mensurarum in partes: ꝛ iste modus infiniti manifestum est q est alius a secundo. s. qui habet quantitatem in actu: sed non habet finem. 34

Ex hoc loco pz auerroiz velle q vere puationis aptitudo ad gña dr̃ referri ꝛc.

¶ Separatum quidẽ igit esse a sensibilibus infinituz ipm aliqd ens infinitũ imposĩe est. si nãqz neqz magnitudo: neqz multitudo est. sba aũt est ipm infinitũ: ꝛ nõ accñs idiuisibile erit. diuisibile. n. aut magnitudo: aut multitudo erit. si aũt idiuisibile est: nõ infinituz est nisi sicut vox inuisibilis est: sed neqz sic dicũt esse affirmãtes ẽe infinitũ: neqz nos qrimus: sz sicut trãsibile.

¶ Nũc aũt dicamus q iposĩe est vt infinitũ sit separatuz a sensibilib⁹: ꝛ sit exñs p se infinitũ. Si. n. infinituz nõ est mẽsura: neqz numerus: sz est sba nõ accñs nece est vt sit indiuisibile. mẽsura. n. est illd qd est diuisibile ꝛ numerus. ꝛ si est indiuisibile non est infinitum: nisi

eo modo quo dr̃ ꝙ sonus est indiuisibilis: sed nõ hoc modo vtuntur infinito dicentes ipsum esse: nec etiam nos perscrutamur de hoc modo: sed de illo cuius intentio est ipsum esse non pertransibile.

35 ¶ Cum narrauit ꝙ opz nãlem perscrutari de infinito vtrum sit cor
pus sensibile infinitum: aut corpora sensibilia infinita in actu. ince
pit ꝑ pscrutari sm exercitium disputatiuũ de infinito qđ ponit̃ sba
separata a sensibilibus vt plures antiqui opinabant̃. ¶ Et dixit.
nunc aũt dicamus ⁊c. i. qm̃ impoĩe est vt infinitũ sit aliqđ separa
tum a sensibilibus demr̃atis sm ꝙ est sba: cuius qditas est in infi/
nito. ¶ D. induxit rõnem destruentem infinitum positum hoc mõ:
⁊ dixit: qm̃ si infinitum ⁊c. i. qm̃ si illa nã que dr̃ infinita non sit de
genere mensure: neqȝ de gñe numeri: sed fuerit sba per se: necesse ẽ
vt sit indiuisibilis. diuisibilitas. n. rei est sm ꝙ est mẽsura: aut nu/
merus. ¶ Et iste sermo est in scđa figura sic: infinitum separatũ nõ
est numerus: neqȝ quãtum: ⁊ oẽ diuisibile est numerus: aut q̃tum:
ergo infinitum est indiuisibile. ¶ Et deinde dixit: ⁊ infinitum nõ
est numerus: ⁊ hoc sic concluditur. Infinitum est sba. Et quantũ
⁊ numerus non est sba. Ergo infinitum non est q̃tũ neqȝ nũerus.

Diuisibilitas rei ẽ sm ꝙ ẽ mẽsura aut nũer'. Jõ. 5. met. text. cõ. 18.

¶ Et cum declarauit ꝙ sm hoc infinitũ est indiuisibile/incepit de
2 clarare ꝙ ex hoc seq̃t̃ vt non dicat̃ infinitum nisi per accñs: sicut
dr̃ de puncto: ⁊ dixit: ꝗ infinitum ⁊c. i. ⁊ cum fuerit indiuisibile: tũc
non dicet̃ infinitum: nisi sicut dr̃ de illo qđ non est inatum recipere
finitatem: aut infinitatem vt punctus ⁊ color. ¶ Et iste syll's est ĩ
secunda figura sic. Infinitum hoc mõ est indiuisibile: ⁊ infinitum
verum est diuisibile: ꝗ infinitum hoc mõ non est verũ infinitũ. ꝙ aũt
infinitum verum est diuisibile sic declarabit̃. verũ infinitũ. s. illud
qđ est inatum dici infinitum est q̃tum aut numerus: ⁊ oẽ q̃tũ aut
numerus est diuisibile. ergo verum infinitum est diuisibile.
¶ Et cum declarauit ꝙ ꝯtingit ei sm hoc ꝙ infinitum est punctus:
3 aut color: aut alia nã: incepit declarare ꝙ iste modus infiniti non
significat nãm terminatam: neqȝ antiq̃ dicẽtes hoc infinitum esse
sbam exñtem per se intẽdebãt hoc. iste. n. modus nõ signat in re qđ
est sba magis q̃ qđ est pũctus: neqȝ qđ est punctus magis q̃ qđ est
color. si igit̃ fuerit hec sba exñs p se: tunc illa non dicet̃ infinita nisi
sicut dr̃ punctus. ⁊ manifestum est ꝙ antiq̃ non intendebant hoc: ⁊
ideo dixit. ⁊ non hoc mõ ⁊c. i. sed dicentes infinitum: non intende/
bant istũ modũ: neqȝ ẽt pscrutatio nr̃a est de tali infinito qđ est per
accñs: sed de illo qđ est infinitum p se: ⁊ qđ est q̃tum non ptrãsibile.

¶ Si aũt sm accñs ẽ infinitum nõ erit vtiqȝ elm̃ eorũ q̃ sunt sm ꝙ ẽ infinitum: sicut neqȝ inuisibile locutiõis q̃uis vox sit inuisibilis. ¶ Amplius quõ ꝯtinget aliqd esse ipm infinitũ si vere nõ est/⁊ sm numerũ ⁊ magnitudinem: quorũ est p se passio q̃dam infinitum. adhuc. n. minus necesse est esse q̃ sm numerũ ⁊ magnitudinẽ.

¶ Et ēt si infinitū p accñs non ē elētum. entiū .n. in eo qd̄ ē infinitū queadmodū inuisibile non ē elētū idiomatis visi: ⁊ sonus ē inuisibilis. ⁊ ēt qūo ē pōle vt infinitū sit existēs p se: ⁊ numerus ⁊ mēsura q̄ sunt illa quibus accidit infinitum / non sunt existētia p se.

¶ Hic incepit declarare q̄ si ponat̄ ipm̄ esse sb̄am erit p accñs: ⁊ sic si ponat̄ pncipium ⁊ elementum. ¶ Et dixit. ⁊ si infinitum ec. i. ⁊ si infinitum vt declaratū est ex hoc sermone est fm̄ q̄ est infinitū per accñs non est elemētum entium in eo q̄ est infinitū vt antiqui posuerunt: sed si fuerit elemētum: erit fm̄ q̄ est sb̄a: ⁊ sonus non est elemētum dictionum fm̄ q̄ est inuisibilis: sed fm̄ q̄ est audibilis: qd̄ igit̄ existimauerunt q̄ ex hoc q̄ est principium ⁊ elemētum: sequit̄ vt sit infinitum. est falsum si ↄcesserimus aliqd̄ esse tale. s. sb̄am infinitam exn̄tem p se. q̄ aūt infinitum est sb̄a per accñs manifestū ē: q̄m substantia exñs p se infinita est elemētum p accñs fm̄ q̄ est infinita ⁊ nullum elementoꝝ est elemētum fm̄ q̄ accidit ei aliqd̄. ⁊ in scd̄a figura sb̄a infinita non est elementū fm̄ q̄ est infinita. Prima ppō manifesta est ex predictis. Scd̄a vero manifesta est per se. ¶ Et cum declarauit q̄ fm̄ q̄ ē infinitum non est pncipium: incepit destruere aliqd̄ esse exñs p se infinitum. ⁊ dixit. ⁊ ēt ec. i. ⁊ si infinitū est exñs per se: q̄to magis vt illud cui accidit infinitum sit existens per se. s. sb̄m. V. g. numerus ⁊ mensura: sed sb̄m non est exñs per se: ⁊ q̄to magis infinitum non erit exñs p se: ⁊ ista declaratio est logica ⁊ demonstrata quodāmodo. q̄ aūt subiectum infiniti est dignius vt sit separatum magis q̄ infinitum: declaratur per duas ppōnes sic. Infinitum dr̄ in subiecto. Et oē qd̄ dr̄ in subiecto subiectum eius ē magis exñs per se q̄ illud. ergo subiectum infiniti magis est exñs p se q̄ infinitum: sed q̄tum ⁊ numerus sunt sb̄a infiniti. Ergo q̄tū ⁊ numerus sunt magis separabilia q̄ infinitum. deinde compōitur in syllo hypothetico. Si infinitum est sepatum: q̄tum ⁊ numerus erunt magis separabilia. deinde destruetur ↄñs ⁊ ↄcludet̄ añs. ⁊ in hoc sermone sunt duo sylli cathegorici. ⁊ vnus hypotheticus.

¶ Manifestum aūt ē q̄ non contingit eē infinitū sicut actu eē: ⁊ sicut subam ⁊ pncipiū: erit .n. q̄dlibet ⁊ ipsius acceptum ⁊ infinitū si ptibile ē: infinito eē: ⁊ infinitū idē ē: si vero substātia infinitū eēt ⁊ nō d̄ subiecto eēt quare aut indiuisibile ē: aut in infinita diuisibile ē: multa aūt infinita eē idē ipōle ē: at vero sicut aeris aer ps ē: sic ⁊ infinitum infiniti: siquidē substantia est ⁊ principium: impartibile ergo ⁊ indiuisibile ē: sed impōle ē actu eē infinitum: q̄tum enim aliquod esse necesse est.

¶ Manifestum ē q̄ impōle ē infinitum sit sicut illa q̄ sunt in actu ⁊. q. substantia ⁊ principium: q̄m necesse ē

vt quodcūq; accepis ex eo ſit infinitum ſi ē diuiſibile: qm̄ ſi infinitum ē ſubſtantia ⁊ non dr̄ in ſubiecto: tunc q̄ditas infiniti ⁊ infinitum erit idē. ergo neceſſe ē: aut vt ſit indiuiſibile diuiſionibus quarum nulla ē non infinita: ⁊ ficerunt plura infinita/⁊ infinitum idē: quod ē impoſſe. quēadmodum enim pars aeris ē aer: ſilr̄ ps infiniti ē infinita ſm̄ ꝙ ē ſubſtantia ⁊ principium: ⁊ ſic erit indiuiſibile: ſ; impoſſe ē vt illud qđ ē in actu infinitum ſit indiuiſibile: neceſſe. n. ē vt ſit aliquod q̄ntum.

¶ Et manifeſtum eſt ex hoc qđ ego dico: ꝙ impoſſe eſt vt infinitum
37 ſm̄ ꝙ eſt infinitum ſit de natura ſubſtantiarum ⁊ principiorum exiſtentium in actu que non ſunt in ſubiecto. Deinde dixit. neceſſe eſt enim vt quodcūq; acceperis ⁊c. i. quācunq; partem. ¶ Deinde induxit cauſam ſuper hoc ⁊ dixit. quoniam ſi infinitum ⁊c. i. qm̄ ſi infinitum fuerit ſubſtantia ⁊ non di in ſbo: tunc diffinitio eius qđ dr̄ infinitum ⁊ diffinitio infinitatis erunt eedem. ex quo ſeq̄tur necio ſi fuerit diuiſibile vt ponunt vt diffinitio totius ⁊ partis ſit eadem. pars enim infiniti ſi diffinitio diſpōnis ⁊ diſpoſiti eſt eadem: necē eſt ēt vt ſit infinita. Diffinitio eni; partium ſubſtantiarum ꝯſiliu; partium: ⁊ diffinitio ſubſtantie ſunt eadem. V. g. qm̄ pars aeris ē aer. ⁊ pars aque eſt aqua. D. d. ⁊ ſic erunt plura ⁊c. i. ⁊ cu; pars infiniti eſt infinita erunt plura infinita: ſed impoſſe eſt vt infinitu; ſit magis q̄ vnum. ¶ D. ꝯfirmauit h̄ ⁊ dixit. quemadmodum. n. pars aeris eſt ⁊c. i. ⁊ ſilr̄ neceſſe eſt vt pars infiniti ſit ēt infinita ſm̄ ꝙ accidit ſbe ⁊ p̄ncipio. D. d. erit igitur indiuiſibile. i. ⁊ cu; h̄ impoſſe cōtingit ſi fuerit diuiſibile. ergo eſt indiuiſibile: ſed impoſſibile eſt vt aliquid qđ eſt in actu infinitum ſit indiuiſibile. qđ. n. eſt infinitum neceſſe eſt vt ſit aliqua habens quātitatem: ⁊ ſic ponunt ipſu; antiq ⁊ cum poſuit ꝙ illud qđ dr̄ infinitum: neceſſe eſt vt ſit q̄ntum: incepit declarare quid ſequitur ex hoc.

Diffō ptiu; ſba; ꝯſiliu; ptiū. ⁊ diffō p̄ie ſunt eadem.

¶ Scđm ergo accn̄s eſt infinitum: ſed ſi ſic eſt dictu; eſt ꝙ nō ꝯtingit ipm̄ dicere principiū: ſed in illud cui accidit vt aerem aut partē: quare inconueniēter vtiq; enunciant idem dicentes: ſicut pythagorici dicunt. ſilr̄ enim ſubſtantiam faciunt infinitu; ⁊ partiuntur.

¶ Per accn̄s igitur eſt infinitum: ſi igitur eſt ſm̄ hūc modum. Iam diximus ꝙ impoſſe eſt ipm̄ dici principium: ſed principiu; eſt illud qđ cui accidit: ⁊ eſt aer: aut par: appet igiᷓ ꝙ iſte ſmo ē inopinabilis: cum cōueniat ei qđ dn̄t pythagorici: dicētes enim ipm̄ ponūt infinitum ſubſtantiam: ⁊ cum hoc diuidunt ipſu;.

¶ Dicit. ⁊ cum infinitum est q̄tum vt ponunt: ⁊ sm ꝙ est in se: tunc
esse infinitum sm ꝙ est infinitum est per accñs: qm̄ suum esse essen 38
tiale est sm ꝙ est q̄tū: ⁊ accidit in q̄to: ꝙ fuit infinitum. D. d. si est
igit hoc modo ⁊c. i. qr nihil di principium sm ꝙ accidit ei aliqd p ac
cidens. ¶ Et dixit vt mihi vi: iam diximus innuendo illud quod
predixit: qm̄ si infinitum di de illo quod non inatuz est recipere fini
tatem neqꝫ infinitatem: ⁊ fuerit elementum sm hunc modū necesse
est vt elementum sit elementum per accñs. potentia. n. illius sermo/
nis ⁊ potentia istius quam pbauit h: ⁊ si posuerint ipsum esse q̄tum
est eadem potentia: qm̄ si posuerit ipsum esse q̄tum: ⁊ non fuerit oē
q̄tum infinitum: tunc infinitum erit accidens quāto: ⁊ non erit in
eo sm ꝙ est q̄tum: ⁊ sic si q̄tum ponatur elementuz sm ꝙ est infini
tum: tunc elementum erit elementum sm accñs: ⁊ siue illud accñs
fuerit ppinquum aut remotum. si aūt infinituz esset accñs essentia
le quibusdam spēbus q̄ti non contingeret eis ista redargutio. est
enim aliquod elemētuz sm accidēs qm̄ illud accñs fuerit essentiale
vt dicimus ꝙ ignis ⁊ aqua sunt elementa sm pmas qualitates. D.
d. apparet igr̄ ⁊c. i. apparet igitur ꝙ iste sermo est improbabilis ⁊
cum sit conueniens ei qd̄ dn̄t pythagorici. ponunt enim infinitum
esse sbam liberatam a q̄titate. D. diuidunt illam.

¶ Sed fortassis hec est vniuersalis questio magis si contingit infinitum ⁊ in mathematicis esse: ⁊ in intelligibilibus ⁊ in nullam habentibus magnitudinē. nos autem intendimus ⁊ de sensibilibus: ⁊ de quibus facimus scientiam: vtrum in ipsis est: aut nō est corpus infinitum in augmentum.

¶ Sed perscrutatio: vtrum sit impossibile vt infinitū sit in mathematicis ⁊ intellectis que non habent mensuram omnino sit perscrutatio vniuersalis. ⁊ perscrutatio nostra sit de illo quod est in sensibilibus: ⁊ de illo quod continetur in hac arte: ⁊ est considerare vtruz in istis sit corpus infinitum in augmento aut non.

¶ Cum destruxit vt infinitum sit substantia exñs per se denudata a
q̄titate: ⁊ ista perscrutatio non est propria huic scientie: sed est de
mathematica. ¶ Dixit: sed perscrutatio ⁊c. i. sed perscrutatio de vtrum 39
inuenitur infinitum in intellectis aut in quantitate sm ꝙ est non
in materia est scientie diuine que perscrutatur de infinito in intelle/
ctis sm ꝙ considerat de intellectis sm ꝙ sunt intellecta scilicet sm
ꝙ sunt abstracta a mensura: ⁊ perscrutat de infinito in mensuris sm
ꝙ sunt abstracte a materia: ⁊ est principium quod ponit mathema
ticus. s. infinitum esse in tribus mensuris. possibile est eniz apud ip
sum lineam exire in infinitum: ⁊ simil'r superficiē ⁊ corpus. natura/
lis ꝰo pscrutat̄ d̄ infinito qd̄ accidit mēsuris sm ꝙ sunt in materia.
¶ Et hoc intendebat cum dixit: ⁊ perscrutatio nostra est de infini/

Arr. de metaphysica. Perscrutatio vtrū infinitū sit ī intellectis sꝫ ꝙ sunt itellecta ē scie diuine.

to ꝛc.i.vtrū sit mēsura sensibilis infinita: ꝛ primo vtrū corp⁹ sensibile infinitū sit: quoniā si hoc fuerit: erit linea sensibilis infinita: ꝛ superficies sensibilis infinita: ꝛ q: ista scientia cōsiderat de infinito quod est in actu: ꝛ qđ est in potētia dixit: ꝛ ista scientia ↄtinet ꝛc. ꝛ intendit per augmentū additionem.

¶ Capl'm in quo disputatiue ostendit nō esse infinitū sicut antiqui naturales ponebant. Cap.3.

Rationaliter quidē igit̄ speculātib⁹ ex hm̄oi videbit̄ nō vtiq3 esse. si eni3 corporis ratio ꝙ planitie terminatū est. nō vtiq3 erit corp⁹ infinitū: neq3 itelligibile: neq3 sensibile. ¶ Qui aūt cōsiderat de hoc consideratione logica: ex istis videt ꝙ non est in eis: cum ratio corporis sit ipsum esse terminatū p supficiē. impoſſe est igit̄: vt aliqđ corp⁹ sit ifinitū: neq3 itelligibile neq3 sensibile.

Nō est corpus infinitū neq3 intelligibile: neq3 sensibile. Idē p celi.35.

40 Cum declarauit ꝙ propria pscrutatio huius sciētie est: vtrum sit hoc corpus sensibile infinitū in actu: incepit destruere hoc. ¶ Et dixit. hoc eni3 corpus quādoq3 vtitur ipso fm modu3 sermonum dialectice. ꝛ qñq3 fm sermones disputatiuos. ¶ Et iste sermo cōponit̄ sic. Omne corpus ↄtinetur ab vna superficie aut a pluribus. Et omne qđ cōtinet̄ ab vna superficie aut pluribus est finitū. Ergo omne corpus est finitū: ꝛ hoc in prima figura. ¶ Et propositio dicens: ꝙ omne corpus continet̄ ab vna superficie/aut a superficiebus declaratur sic. Omne corpus est figuratum. Et omne figuratum aut est rotundū aut non. ergo omne corpus aut est rotundum aut non. ¶ Sed omne rotundu3 continetur ab vna superficie. Et non rotundū continet a superficiebus finitis pluribus vna. Ergo omne corpus cōtinetur ab vna superficie aut a superficieb⁹. ¶ Sed omne qđ est tale est finitū. ergo omne corpus est finitū. ¶ Sed qui concessit corpus infinitum esse: non cōcessit ipsum habere figuram. Et hoc videtur manifestum per se. omne enim corpus aut habet figuram sphericam aut nō: ꝛ ideo si posuerimus hoc esse corpus infinitum: nō erit verū dicere ipsum esse sphericu3: aut nō sphericu3: sicut non est verum dicere punctū esse sphericū aut non sphericum. Deinde dicit̄ terminatū per superficiē. i. terminatū per vnāquāq3 superficierum aut rotundam aut rectam.

Oē corpus cōtinet̄ ab vna superficie aut a pluribus.

Oē corpus ē figuratū. s3 oppositū vide de elemētis.3. celi. cō.67. ꝛ tex.

Qđ numerus non sit ifinit⁹ actu.

¶ At vero neq3 numer⁹ sic ē: sicut separat⁹ ꝛ ifinit⁹. numerabile. n. numer⁹ est aut hñs numerū. si ergo numerabile ↄtingit numerare ꝛ trāsire: vtiq3 poſſe erit ifinitū. ¶ Neq3 numer⁹ etiā pōt esse sepatū ꝛ infinitū: numer⁹ eni3 ꝛ illud cui⁹ est numer⁹ est numeratū. si igit̄ numeratū pōt numerari: poſſe est puenire ad infinitum.

¶ Cum declarauit vīr ꝙ infinitū nō est q̄ntum cōtinuū: incepit de/
clarare etiā vīr ꝙ infinitū nō est q̄ntum discretum. V.g. numerus. 41
¶ Et dixit: neq̄ʒ numerus ⁊c. i. neq̄ʒ etiā est possibile inuenire nume
rum in actu separatū a materia: aut nō separatū esse infinitū: nu/
merus enim ⁊ numeratū in actu est numeratū in actu: aut est poſſe
vt numeret in actu. s. vt perficiat numerari: ⁊ cū posuerim⁹ ꝙ om/
nis numerus est numerabilis: ⁊ omne numerabile poſſe est vt nu/
meretur: tunc cum posuerimus ꝙ inuenitur aliquis numerus infini
tus: necesse erit vt infinitū numeret q̄d est impoſſe: ergo non hic nu
merus infinitus. ¶ Et forte etiā ista ꝓpositio est de genere ꝓpōnū
notaꝝ per se. s. ꝙ omnis numer⁹ est numerat⁹: ⁊ ꝙ omne numeratū
in potētia cum fuerit in actu: poſſe est vt sit numeratū in actu. sʒ ista
ꝓpositio est cōis non essentialis: ꝙ autē infinitū impossibile est vt
sit numeratū in actu manifestum est per se.

Forte ista ꝓpō est de numero ꝓ/pōnū notarum p se. s. ꝙ ois numerus est nu/meratus.

¶ Physice aūt magis ꝯsiderantib⁹ ex his manifestum
erit: neq̄ʒ. n. cōpositū poſſe est esse īfinitū neq̄ʒ simplex.
cōpositū quidē igitur nō erit infinitū corp⁹: si finita sint
elemēta multitudine: necesse est. n. plura esse ⁊ equare
elemēta semp ꝯtria: ⁊ nō est vnū eoꝝ eē infinitū: si nāq̄ʒ
q̄ntūcūq̄ʒ deficiat q̄ in vnoquoq̄ʒ corpe est potētia a po
tentia alterius: vt si ignis finitus sit: aer aūt infinit⁹. est
autem equalis ignis aeri equali potētia q̄ntūcunq̄ʒ du/
plicatus: soluʒ autē numerū habēs: tunc manifestum
est ꝙ infinitum excellit ⁊ corrūpit finitum.

¶ Qui aūt posuit suā ꝯsideratōeʒ magis nālē ex istis
declarabit: q̄m ipoſſe est corp⁹ infinitū esse: neq̄ʒ cōposi
tū neq̄ʒ simplex: cōpositū vero si elēta fuerit finita in nu
mero: necesse est. n. vt ꝯtria valeāt sibi semp. ipoſſe igitur
est vt vnū eoꝝ sit infinitū: si potētia q̄ est in aliquo illo/
ruʒ eoꝝ fuerit diminuta a potētia q̄ est in alio corpe sʒ
aliquā q̄ntitateʒ: ⁊ ignis. v.g. fuerit finitus: ⁊ aer fuerit
infinitus: ⁊ mēsura ignis fuerit multiplex mēsure ae/
ris in potētia quacūq̄ʒ multiplicate: manifestum est ꝙ
infinitum excedet finitū ⁊ corrumpet ipsum.

¶ Cum destruxit hoc per sermones dialecticos: incepit destruere hoc
destructione ꝓpria sciētie naturali: qui autē ponit suam considera/ 42
tionē magis ꝓpriam scientie naturali ex istis ꝓpositionib⁹ declara
bit. ¶ D. incepit dicere ꝙ impoſſe est corpus infinitū esse cōpositum
aut simplex. ⁊. q. d. ⁊ signum eius ꝙ impoſſe est corpus naturale eē
infinitū: est q̄m si fuerit: aut est cōpositū: aut simplex: sed non est cō
positum neq̄ʒ simplex. ergo corpus infinitum est. ¶ D. incepit decla/

rare ipm esse nō cōpositū: & dixit. si igit̄ fuerint ĩfinita numero &c. i. & cōpositū infinitū necesse est vt sit infinitū: aut q2 vnū elementorū ex quib' cōponit̄: aut plura vno sunt infinita in magnitudīe: aut q2 elemēta ex quib' cōponit̄ sunt finita in magnitudine: s3 infinita in nūero. ¶ D. incepit destruere ipm esse ĩfinitū: q2 vnū eoꝝ est ĩfinitū in magnitudine: deinde dixit. si igit̄ elemēta &c. i. si cōpositū fuerit cōpositū ex elemētis finitis. U. g. quīq3 aut sex: & possē est vt vnum eoꝝ sit infinitū. i. in magnitudine. ¶ D. induxit rōnē3 sup hoc & dixit: necesse est. n. &c. & iste sermo est in prima figura sic. Elemēta sūt ꝯtraria. Et cōtraria debēt esse equipotētia. Ergo elemēta ex quib' cōponit̄ corpus cōpositū infinitū sunt equipotētia. ¶ Sed equipotentia impossē est vt quedā sint finita: & quedā infinita. Ergo elemēta que sunt in cōpositū/impossē est vt vnū eoꝝ sit infinitū. ¶ D. induxit rōnē3 sup hoc q̄ elemēta sunt equipotētia & dixit: q̄m si potētia &c. i. q̄m si potētia ꝯtraria qua est in altero illoꝝ elemētoꝝ existentein magnitudine equali alicui magnitudini alterius elemēti fuerit minor potētia existēte in magnitudine equali alteri' elementi: & debilior illa in q̄titate terminata. U. g. q̄ potētia in vna palma ignis fuerit dupla potētie que est in vna palma aeris: q̄m tūc si totus ignis fuerit finit': & totus aer fuerit infinit'. ꝯtinget necessario vt aer corrūpat ignē: & sic elementū finitū nō obseruabit̄ cū3 elemēto infinito: quare mundus corrūpet̄. ¶ Et posuit q̄ potētia partis terminate elemēti finiti est maior potētia partis equalis illi ex infinito: q2 pōt aliquis dicere q̄ totū elementū infinitū nō corrūpet finitū3: nisi posuerimus q̄ potētie duaꝝ partiū equalium in q̄titate sint equales in qualitate: & ideo dixit q̄ idē sequit̄: & si potētie partium equaliū in q̄titate fuerīt diuerse in cōtrarietate. nō enim accidit vt quedā excedat quandā nisi q̄titate finita: cum sit manifestū per se q̄ q̄to magis augmētat̄ q̄titas corporis: tāto magis augmentabit̄ potētia eius: & cū3 corpus debile habuerit q̄titatē infinitā necessario habet potētiam maiorē corporis finiti maioris. ¶ Et omnes iste ꝓpōnes sunt manifeste per se: nisi ꝓpositio dicens elementa esse cōtraria: & accepit illam: aut ꝑ famositatē3 aut concessam q2 declarabit̄ in hac scientia: & hoc est rectius: q2 sic cō tradictio erit demonstratiua nō disputatiua: & cum destruxit partē dicentē: cōpositum esse infinitū: q2 vnum elementoꝝ ex quibus componitur: aut plura vno sunt infinita in q̄titate: reuersus est ad secundam partē s3 vt vnum eorum sit infinitum.

Cōtraria debēt esse equipotentia.

Est manifestū per se q̄ q̄to magis augmētat̄ q̄titas corporis: tāto magis augmētabit̄ potentia ei'.

2. de gñatōe & corruptione. t. cō. 49 & h. t. c. 44

¶ Unūquodq3 autē3 infinitū impossibile est esse: corpus enim penitus habens dimensionē: infinitū autem interminate distans est causa: quare infinitum corpus vbiq3 erit distans in infinitum.

¶ Et impossibile etiā vt vnūquodq3 eoꝝ sit infinitū3. corpus enī3 est illud qđ habet dimensionē ad omnes partes: & infinitū est illud qđ habet dimensionē3 infinitam; ex quo sequitur vt corpus infinitū habeat dimen/

ſionem infinitā ad oēs partes: ⁊ ſic elementoꝛū vnum infinitoꝝ implebit totū: vbi igiť erunt reliqua.

℃ Dicit ⁊ impoſſibile eſt ēt vt cōpoſitū ſit infinitū: qꝛ vnūqđqꝫ ele mentoꝛum ex quibus componitur eſt infinitum: quando coꝛpus eſt 43 illud qđ habet dimenſionem in omnibus partibus: ⁊ infinitum eſt illud qđ habet dimenſiones infinitas: ex quo ſequitur vt coꝛpus infinitum/ ſit infinitum in omnibus partibus. ℃ Et hoc eſt neceſſe: qm̄ cum aliquid fuerit compoſitū ex duobus: neceſſe eſt vt diffini/tio illius cōpoſiti ſit compoſita ex diffinitionibus illoꝛum duoꝛum. Uerbi gratia. qm̄ qꝛ diffinitio coꝛpoꝛis eſt illud qđ expanditur ad omnes partes: ⁊ diffinitio infiniti eſt illud qđ nō habet finem: ideo diffinitio coꝛpoꝛis infiniti eſt illud qđ extenditur ad omnes partes in infinitum. ℃ Et iſte locus eſt verus: ⁊ qꝛ ſi vnum elementoꝛū fue rit infinitū/ impoſſibile erit vt cum ipſo ſit aliud elementum fini/tum: nedum infinitum. dixit: ⁊ ſic vnum elementoꝛū infinitoꝝ ⁊c. ℃ Et hoc qđ dixit manifeſtum eſt ex hoc qđ poſuit ꝙ infinitum debꝫ eſſe infinitum in omnibus tribus dimenſionibus: ⁊ ſunt ſex partes ⁊ hoc intendebat per omnes partes: ⁊ ſi nos poſuiſſemus ꝙ infini/tum eſt infinitum in quadā parte: continget infinitum eſſe maius infinito. poſſibile eñi eſſet ponere in parte in qua eſt infinitū/ aliud coꝛpus cōtiguū: ⁊ tunc cōgregatū ex duobus coꝛpoꝛibus erit ma/gis vno coꝛpoꝛe: ⁊ vtrūqꝫ eſt infinitū. ſ. congregatum ⁊ ipſum infi/nitum qđ eſt impoſſibile.

Cum aliqđ fuerit cōpoſitū ex duobus neceſſe eſt vt diffō illius cōpoſiti ſit cōpoſita ex diffinitionib' illoꝝ duoꝝ. vid̄ ꝯſiſte. 2. de anima. cō. 158.

℃ At vero neqꝫ vnū ⁊ ſimplex eſſe ꝯtingit infinitū coꝛpus: neqꝫ ſicut dicunt quidā etiā extra elemēta eſſe: ex quo hic generanť neqꝫ ſimplr. Sunt eñi quidā q hoc faciunt infinitū: ſed nō aerem: aut aquā: quaten' non alia elemēta coꝛrūpanť ab infinito: habent enim adinuicē ꝯrietatē: quoꝝ aer quidem humidus vel frigidus aqua vero frigida: ignis vero calidus: quoꝝ ſi eſſet vnum infinitū: coꝛrūperenť iam alia. nunc autem di/cunt alterum eſſe ex quo hec ſunt.

℃ Qꝛ aūt impoſſe eſt ꝙ infinitū ſit vnū coꝛpus ſimplex ſic declarabiť. hoc enim nō eſt poſſe: neqꝫ ſm dicentes ipm eſſe aliquid extra elemēta: ex quo res generanť: neqꝫ ſimplr. Quidā eñi ponūt īfinitū vt diximꝰ: ⁊ nō ponūt ipſum aquā aut aerē: ne illud qđ ponūt infinitū coꝛrūpat alia. Sunt enim cōtraria adinuicē. U. g. qm̄ aer eſt frigidus ⁊ aqua humida: ⁊ ignis calidus: ⁊ ſi ali quod iſtoꝝ eſſet infinitū: tunc alia coꝛrūperenť: nūc igi tur dicunt hoc eſſe aliquid ex quo generať iſta.

Ex h̄ pꝫ cō tra moder/nos vnū in finitū nō eſſe maiꝰ alio aliquo mōꝛ qꝛ cū aliqđ coꝛpus fue/rit infinitū ſꝫ qđ ſtati erit īfinitū ſimplr: ⁊ ſic ex hoc loco colligitur. idē īfra cō. 53. vide tñ ꝓ hoc ꝑ celi cō. 39. quō coꝛpꝰ infini tuꝫ imagi/nari queat ⁊ quō nō.

44 ¶ Cum destruxit ꝙ corpus infinitū sit cōpositū: qꝛ illa ex quibus cōponit̄ sunt infinita in magnitudine: incepit destruere anteꝙ̄ destrueret scd̄am partē de cōposito infinito: ⁊ est illud qd̓ est infinitū qꝛ partes eius sunt infinite in specie: incepit destruere corpus simplex esse infinitū. ¶ Et dixit: ꝙ aūt impossibile est ⁊c̄. i. ex hoc qd̓ dicam: ⁊ qꝛ hoc intelligitur duobꝰ modis: aut qꝛ illud corpus est ex̄ quattuor elemēta: ⁊ ex eo gnān̄tur elemēta vt quidā dicunt: aut qꝛ illud corpꝰ est vnū elementoꝝ quattuor: dixit: nō eniȝ est possibile ⁊c̄. i. ⁊ impossibile est vt corpꝰ infinitū esset siue ſm ponentes ipsum eē extra mundū siue supra. s. si quocūqȝ ponat̄ siue extra siue intra: siue vnū elemētoꝝ siue aliud. ¶ Deinde narrauit cām pp quā quidam posuerūt ipsuȝ extra elemēta ⁊ dixit. quidā eniȝ ponūt infinituȝ ⁊c̄. i. in mō ī quo pōt plus cōseruari. s. vt sit extra elemēta ⁊ sermo eiꝰ in hoc manifestꝰ est: qm̄ manifestū est ista esse cōtraria. quare si vnuȝ eoꝛuȝ erit infinitum/necessario corrūpent̄ reliqua: ⁊ ideo isti fugerūt in hoc ꝙ sit vnum elementorum.

¶ Impossibile āt ē eē hmōi nō qꝛ infinitū. de hoc eniȝ cōe quiddā dicēduȝ est: ⁊ de oī simil̄r ⁊ igne ⁊ aqua ⁊ quolibet. Sed qꝛ nō est hmōi corpus sensibile ex̄ vocata elemēta: oē nāqȝ ex quo est/resoluit̄ in hoc: quare esset vtiqȝ hoc corpus extra aerē ⁊ ignē ⁊ terrā ⁊ aquā. videtur aūt nullum huiusmodi.

¶ Et impoſſe est aliqd eē tale nedū vt sit infinitū: sȝ de hoc dicemꝰ sermonē cōem oībus eodē mō aeri ⁊ aque ⁊ alijs elemētis: ⁊ impoſſe est corpꝰ simplex eē ex quo elemēta gnān̄t: sȝ nos dicemꝰ in hoc loco in destructōe eius sermonē cōeȝ ꝯ eos qui ponūt ipsuȝ aliud ab elemētis: aut vnū eoꝛuȝ: ꝙ nulluȝ corpus est tale. oē. n. ad illd̓ ex quo fit/dissoluit̄: quapꝛopter necesse est hoc eē aliquid preter aerē ⁊ ignem ⁊ aquam ⁊ terram: sȝ non videmus aliud.

¶ Cum premisit sermonē cōeȝ in destruēdo corpus simpl̄r eē tale: incepit ṗmo destruere ipsuȝ ex̄ elemēta. ¶ Et dixit: ꝙ nullū corpus
45 est tale ⁊c̄. i. ⁊ impoſſe est corpꝰ infinitū eē aliud a q̄ttuor elemētis: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: tale: qm̄ si hoc corpꝰ eēt aliud ab elemētis quattuor ex qbus cōponeret̄: tunc necesse eēt cū corrūperentur vt viderent̄ sensu dissolui in illud: ⁊ hoc nō vr̄. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: quapp ⁊c̄. i. quapp neċe eēt h̓ eē aliā nāȝ ī q̄ dissolueret̄ aer ⁊ ignis ⁊ aq̄ ⁊ terra: ⁊ cū destruxerit el̄tū simplex eē ex̄ q̄ttuor el̄ta simpl̄r: nedū infinitū incepit destruere vnū el̄ntoꝝ eē infinituȝ.

Impoſſe est eē aliđ corpus ex̄ el̄ta. Idē ȝ. 2. de gene. text. cō. 3.

¶ Neqȝ igitur ignē neqȝ alioꝛū elemētoꝝ nullū infinitum cōtingit eē aliqd̓: oīno enim ⁊ preter id qd̓ infinitum

tum sit aliqd ipsorum impossibile est esse: & si infinitu3
sit: aut esse aut fieri vnu3 aliqd ipsorum. sicut Era. dicit
omnia aliqñ fieri ignem.

¶ Et impossibile est vt ignis aut aliqd elemētorū3 sit
infinitū: quoniā vniuersalr si nos diximus q aliquod
eorꝫ est infinitū impossibile erit vt oē totum fiat: & si sit
finitū3 vnum eorꝫ: vt dicit Eraclitus q omnia fient in
aliqua hora ignis.

¶ Dicit & impossibile est vt vnu3 elemētorꝫ sit infinitu3: qm̄ illud 46
elemētū vinceret totū: & tot' mūdus tūc cōuerteret in illud elemē
tu3. vlr. n. est impoſſe hoc: si nos dixerim' aliqd elemētorꝫ esse infini
tum: nō vt posuit Eracli. oīa esse finita: & opinat q oia reuertunt in
igne3. ¶ Et dixit hoc narrando q ista positio que sequit si vnū ele/
mentorꝫ fuerit infinitū est impossibilis: si aliqs pōsuerit illa3: nisi po
nat q aliqd elemētorꝫ est infinitū. vt fecit Eraclitus. sed debes scire
q ponēs vnu3 eorꝫ eē infinitū ꝯtingit ei mundū fuisse corruptū ne
cessario: ponēs aūt oia esse finita: s3 q in aliquo eorꝫ sit potētia ex/
cedens alias q exigit corruptionē aliorꝫ: vt Eraclit' dicit de igne:
nō ꝯtradicit hic: sed declarabit hoc cū declarabit q impoſſe est mū/
dum corrumpi naturaliter.

¶ Eade3 aūt rō & de vno est & de alio qd faciūt extra
elementa physici: omne nāq3 mutat ex ꝯtrario in ꝯtra/
rium: vt ex calido in frigidu3. Oportet aūt de omni &
ex his considerare: si cōtingat aut nō contingat corp'
esse infinitum sensibile.

¶ Et hoc idem dicimus de vno vt naturales ponunt
ipsum extra elemēta. si igitur quodlibet transmutatur
de cōtrario in cōtrariū. V. g. de caliditate in frigidita/
tem: & ex istis oportet ꝯsiderare in vnoquoq3 quattuor
elemētorū vtru3 possit vt sit aut non.

¶ Cum destruxit vnū elemētorꝫ esse infinitū: q2 tūc corrūpet reliq. 47
oēs, n. cōcedūt q elemēta sunt cōtraria. incepit narrare ēt q istud
impoſſe cōtingit dicētibus ipsu3 eē extra elemēta. s. h ꝯtingit dicen
tibus elm̄tu3 eē infinitū: necesse est. n. vt istud corp' extrinsecu3 sit
ꝯtrariū elemētis sm̄ q ponūt q ex eo gn̄ant elm̄ta: & si fuerit ꝯtra/
riu3 infinitū necessario corrūpet reliqua. ¶ Et dixit: & hoc ide3 &c.
idest. & hoc impossibile ꝯtingēs ponētib' elm̄tū aliqd esse infinitū3
ꝯtinget silr ponētib' vnū corp' esse ex̄ elm̄ta infinitū: & cū narrauit
q ide3 cōtingit in hoc: incepit declarare hoc. & dixit: si igit qdlibet
trāsmutat &c. i. qm̄ si vnū trāsmutat in elm̄ta: & oē qd trāsmutat de
ꝯtrario in ꝯtrariū: necesse est vt illud corp' vnū sit ꝯtrariū elm̄tis.
quapp si ponat infinitū: ꝯtingit illud idē qd cōtingit si vnū elm̄torꝫ

fuerit infinitũ:⁊ ipse expressit in hoc sermone maiorē ꝓpōnez ⁊ tacuit minorē:⁊ ꝯclōnē. ℭ D. dixit ⁊ ex istis reb⁹ ⁊c. i. ⁊ ex conside/ratione de hoc ꝙ elemēta sunt ꝯtraria:oz cōsiderare de vnoquoqꝫ coꝝ:vtrũ sit possibile vt sit finitũ aut infinitum.

ℭQ𝔡 aũt oīno impoſſe sit esse corpus infinitũ sensibi/le/ex his manifestũ est. aptuz est. n. natum oē sensibile alicubi esse ⁊ locus est aliqs vniuscuiusqꝫ: ⁊ idem est partis ⁊ oīs: vt totius terre ⁊ vnius glebe: ⁊ ignis: ⁊ scintille. Quare siquidē fit eiusdē speciei imobile erit aut semp mouebiẛ:qđ ētim possibile est:qd enim ma/gis deorsuz aut sursuz aut aliquo: dico autē vt si gleba sit vbi ipsa mouebiẛ:⁊ etiã vbi manebit. locus enĩz in/finitus erit sibi ⁊ cognati corporis:vtrũ igiẛ cōtinebit totum locuz aut quo:que igitur ⁊ vbi mansio ⁊ motus ipsius:aut si vbiqꝫ manebit:non ergo mouebitur:aut si vbiqꝫ mouebitur nō ergo stabit.

ℭQ𝔡 aũt impoſſe est vlr corpus sensibile eē infinituz ex his declarabiẛ. omne enĩz corp⁹ sensibile hꝫ vbi:⁊ vnũquodqꝫ hꝫ aliquē locũ:⁊ vnus loc⁹ est locus ptis ⁊ totius:⁊ qm̃ locus toti⁹ terre est locus vnius glebe: ⁊ locus totius ignis est locus scintille. Si igitur infini/
Idē ē loc⁹ toti⁹ ⁊ ptis. Idez īfra text. cō. 52. tum totũ est vna spēs:erit imobile:aut cōpelleẛ semp: sed hoc est impoſſe:descēdere. n. nō est dignius q̃ ascē/dere:aut ire ad aliaz partez:⁊ intelligo vt si posuerint ipsaz glebã:quo igiẛ mouebiẛ illa ⁊ vbi quiescit:locus enĩz corpis qui est hu⁹ generis est infinitus:vtrũ igi/tur occupat totum locuz:⁊ quomō erit hoc: quo quie/scit ⁊ mouebitur:⁊ vbi erit. H autem est in omni loco quiescens ⁊ mota.

ℭCum dixit ꝓprie dicētib⁹ infinitũ esse corp⁹ simplex ex̃ elemēta.
48 ⁊ silr dicētib⁹ ipsuz eē vnũ elmtoꝝ:incepit ꝯtradicere eis cōiter v. ꝓmisit:⁊ ꝓposuit ad hoc ꝓpōnes. quaꝝ prima est:ꝙ oē corp⁹ sen/sibile hꝫ verbi. secũda aũt est ꝙ vniuscuiusqꝫ corpoꝝ sensibiliũ lo/cus ptis nãlis in quo qescit ⁊ locus toti⁹ sunt idez numero. tertia vo est:ꝙ oē corp⁹ hꝫ locũ nãlez ⁊ locũ nō nãlez:⁊ ꝙ in nãli quiescit ⁊ ex̃ ipsuz moueẛ ad ipsuz. ⁊ tacuit istã tertiã:q: sequiẛ ex scđa. D. iun/git istis ꝓpōnē. i. corp⁹ simplex eē infinitũ:⁊ induxit ad ipoſſe:infi/nituz. n. hꝫ vnum locũ infinitũ:quapp si ĩnatuz est quiescere in illo vbi necesse est vt moueaẛ:q: nō habebit locuz extra suuz locũ nã/

lem: sicut habēt corpora simplicia que mouent motu recto: aut mouebitur semp per suas partes: qđ est impossibile. ⁊ iam eniʒ posuim⁹ ꝙ pars nāliter mouet ſm ꝙ totuʒ: ſʒ totū nō hʒ locū distinctū nālr ab illo qđ est extra nām. ergo nō hʒ motuʒ. ergo neq₃ pars habebit motuʒ: q₂ tunc nō dignius mouebit magis ad aliquā partem ꝙ̄ ad oppositā. ¶ Et h intendebat cuʒ dixit. aut cōpellet semp. i. mouebitur semp per suas partes nāliter ad superius aut ad inferius: sed descendere nō est dignius ꝙ̄ ascendere: sed cā in hoc est: q₂ non hʒ duo loca. s. locum nālem. ⁊ inaturalē. V. gratia. qm̄ si terra eēt infinita: tunc gleba nō haberet duo loca in quoruʒ vno moueret ⁊ in reliquo quiesceret. locus eniʒ terre esset vnus q₂ est infinit⁹. ⁊ ideo dixit vtruʒ igitur occupat totum locū. i. vtrum igitur pars implet totum locum: ⁊ si nō implet: quō mouetur ⁊ quomō quiescit. i. quō pōt quis dare causaʒ in motu partis illius corporis quādoq₃: ⁊ in quiete illius qn̄q₃ ⁊ vbi quiescit ⁊ vbi mouet. qđ eniʒ est tale habet duo loca: sed infinituʒ hʒ vnum locū. ¶ Deinde. d. aut est in omni loco ⁊c̄. i. ⁊ ponens h necessario dʒ ꝓcedere hanc diuisionē: quoniā aut ponet ꝙ locus quietis est alius a loco mot⁹: aut ꝙ locus quietis ⁊ motus est idem: ex quo sequit ꝙ in eodem loco quiescat ⁊ moueatur insimul: aut vt neq₃ quiescat neq₃ moueat. ¶ Et iste propositiones sunt vere in corporibus mobilibus motu recto: ⁊ in motibus qui sunt corporis ex se nō ex extrinseco. a corpus autē celeste qđ non mouet recte non cōtinet in hac declaratiōe: ⁊ ideo iste sermo nō est cōmunis simpliciter: sed ſm ꝙ est notū in primo aspectu de natura corporū. nōdum eniʒ declaratū est vtruʒ sit hoc corpus habēs nām extra istaʒ nām: aut non: b ⁊ ideo iterat hanc qōnem in celo ⁊ mūdo. illic eniʒ erit sermo cōis simplr. cuʒ illic declarabit numerū specieꝝ corporū simpliciuʒ. c ¶ Et ideo pōt intelligi per corpus sensibile nō quolibet sensu: sed tactu. d corp⁹ eniʒ celeste est sensibile visu. s. ptes ei⁹ luminose: ⁊ est nō tāgibile oīno. ¶ Declaratū est igit ex hoc sermone vlr ꝙ impoīe est corp⁹ simplex tāgibile infinitū esse: siue sit elementū siue non.

¶ Si aūt dissimile est oē: dissimiles ⁊ loci sunt ⁊ ꝓmū quideʒ nō vnuʒ corpus oīs est: ſʒ aut ī tangēdo postea aut finita hec erūt: aut infinita spē: ⁊ finita quidē nō eē possunt: erunt. n. alia quideʒ finita: alia vero non: si oē infinitū est vt ignis ⁊ aqua: corruptio. n. hmōi in ꝯtrarijs eēt: sicut dcm̄ est prius: ⁊ pp hoc nullus vnū ⁊ infinitū ignē facit: neq₃ terrā physiologoꝝ: sed aut aquā aut aerem aut hoꝝ mediū: q₂ locus vniuscuiusq₃ manifestus erat determinat⁹: hic autem determinant ad duas partes: sursum ⁊ deorsuʒ. si autē ⁊ infinita ⁊ simplicia sunt ⁊ loci infiniti ⁊ erunt elemēta infinita. si aūt hoc impossibile est ⁊ loci finiti sunt: ⁊ totū finituʒ esse

a Corpis celestis nō est locus nālis ⁊ violētus.

b Propter qd phs iterauit istam qōnē ī pe ce. ⁊ mūdi. 33. te. ⁊. j. Vid cō. 33. pmi de ce.

c Per corpus sensibile qn̄q₃ capit tāgibile. Ideʒ. j. cō. 54.

d Corp⁹ celeste est sensibile sensu visus ⁊ non est tangibile oīno.

necesse est: impossibile námq; est nó cóparare locú & corpus neq; eñ locus oís maior est/ q̄ quátúcúq; cótingit corpus esse: silr aút neq; infinitú erit corpus: neq; corpus maius est q̄ locus: aut. n. vacuuz est aliqđ aut corpus nusq̄ aptuz natuz est esse.

Loc'nó est maior locato neq; locatú loco.

¶ Et si totú infinitú fuerit nó cósimile: loca eius etiaz erút nó cósimilia: & sic corpus totius non erit vnú nisi sm cótactú: & postea ista corpa aut erút finita aut ífinita in se: sed ípossibile est vt sint finita: quoddá. n. erit finitú: & qđdá non: cú totú fuerit ífinitú: & ípossibile est vt vnú elemétorz sit ífinitú: vt ignis aut aqua: & qđ est tale corrúpit p cótria: & io nullus posuit vnú infinitú igné neq; terram: sz aquá aut aeré aut mediú: qm locus vtriusq; est terminatus: & hec declarauit ad vtráq; pté in supiori & in inferiori. si igit simplicia ét fuerint ífinita: loca eorú ét erút ífinita: & sic & elemēta erút ífinita. si igit hoc sit ípossibile: q2 loca sunt ífinita totú erit finitú: ípossibile est eñ vt locus non sit nisi corpis: ípossibile est. n. vt locus totalis sit maior quátitate corpis: ex q̄ sequit vt corpus ét sit ífinitú: & ípossibile est ét vt corp9 sit maius loco. cótingeret. n. ex hoc aut vacuú eé: aut aliqđ corpus sine loco.

49 ¶ Destruxit corpus cópositú infinitú eé: ita q vnú corporú ex quibus cóponit aut plura vno sunt infinita: & remanet sm diuisionem vt sit infinitú: ita q sit cópositú ex corporibus infinitis in specie: lz sint finita in magnitudine: reuersus est ad destruendú hanc parté. ¶ Et dixit: si igit totum &c. i. si igitur totum cógregatum sm cótactum ex corporibus simplicibus fuerit infinitum & q2 illa corpora ex quibus cógregat sunt dissimilia. s. sunt diuersarum diffinitionú: vt ignis & aqua: túc loca totius erút dissimilia: & ista ppositio apparet ex hoc: q2 omne corpus simplex hz locú & locum naturalé. D. & si corpus totius &c. i. si cótingat dicentibus h vt totus mundus non sit vnus: q2 cótinetur ab vno corpore: sed est vnú sm cótactú tantú. ¶ Et cú induxit hoc improbabile: induxit impossibile qđ sequit ex hac ppóne: & incipit diuisioné a principio: & dixit. Deinde h corpa &c. & dixit h ad rememorationé de illo qđ predixit: declaratú est. n. q impossibile est corpus infinitú eé cópositú ex corporibus finitis in forma: nisi vnú eorz aut plura fuerint infinita in magnitudine: & si nó totú erit finitú: & hoc intédebat cú dixit. qđdá. n. erit finitú: & qđdá non. i. cótinget. n. dicétibus corpus infinitú cógregatú ex corporib9 infinitis in forma eé: vt quedá sint finita in magnitudine: & quedá non: cú totú sit cógregatú. D. d. vt ignis & aqua. i. & illud infinitú

in sua magnitudine necesse est vt sit cõtrariũ vt ignis ⁊ aq̃: ex quo
sequit̃ vt ipm corrũpat̃. ¶ Et ipse ponit in hoc sermone ꝙ simplicia
dñt eẽ cõtraria: ⁊ hoc nõ est verũ nisi de corpibus que mouent̃ motu
recto: ⁊ h̃ significat ꝙ pscrutatio eius h̃ est de hac nã qm̃ nõ appa/
ruit h̃ aliã naturã esse. ¶ Et cũ dixit ꝙ si corpus infinitũ magnitu/
dine fuerit: necesse est vt corrumpat reliq̃: q̃ est cõtrariũ. narrauit
ꝙ ꝓpter h̃ fugerũt antiqui hmõi corpus poni alterũ extremoꝝ ele/
mẽtoꝝ: inter que apparet cõtrarietas magis ſm vnũ medioꝝ. me
dia.n. videt̃ q̃si mã extremoꝝ: ⁊ dixit: ⁊ iõ nullus ⁊c̃. ⁊ intendit p
hoc qd̃ dixit. q̃ locus vtriusq̃ ⁊c̃. i. q̃ ignis nõ h̃z nisi leuitatẽ tm̃ q̃
est causa motus ad superius: ⁊ locus eius est terminatus: ⁊ silr̃ terra
nõ h̃z nisi grauitatẽ tm̃ que est eã motus ad ĩferius: ⁊ locus ei⁹ ẽt est
terminatus: sunt igit̃ valde cõtraria. aq̃ aũt ⁊ aer hñt vtrũq̃. s. gra
uitatẽ ⁊ leuitatẽ. aer. n. est grauis in loco aque ⁊ in grauitate assimi
lat̃ aque: ĩ leuitate aũt assimilat̃ igni: ⁊ silr̃ est dispõ de aq̃: est. n. gra
uis in loco ignis: ⁊ leuis in loco terre. ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: decli
nant ad vtrãq̃ partẽ. i. aqua ⁊ aer: ⁊ intẽdebat p vtrãq̃ partẽ supe
rius simplr̃ ⁊ inferius simplr̃. ¶ Et induxit h̃ ad declarandũ ꝙ ista
ꝓpõ dicẽs: ꝙ cõtrarium corrũpit cõtrariũ cũ fuerit fortius illo. est
ꝓpositio cõcessa ab antiquis: imo declaratũ est in pncipio istius li/
bri: ꝙ gñatio ẽ ex ꝯtrarijs: ⁊ ꝙ iter aquã ⁊ aerẽ nõ est corp⁹ ĩ actu — p̊ phy. tex. cõ. 42. ⁊. j.
mediũ denudatũ a differẽtijs. s. aeris ⁊ aque a cõtrarijs s. calore ⁊
frigore. ¶ Et forte dixit ꝙ antiqui dicebãt aquã ⁊ aerẽ eẽ infinita:
q̃ loca eoꝝ nõ sunt terminata. illõ. n. cui⁹ locus est terminatus/ ma
nifestũ est ꝙ est finitũ: ⁊ q̃ loca illoꝝ duoꝝ corporũ non sunt termi/
nata: dixerũt ea eẽ infinita: ⁊ adiuuat hãc expõnẽ hoc qd̃ dixit post
q̃ loc⁹ vtriusq̃ est terminatus: cũ igit̃ extrema sint terminata quã/
to magis media. ¶ Deinde reuersus est ad id qd̃ intẽdebat declara
re hoc. s. qm̃ impossibile est corpus infinitũ eẽ cõpositũ ex corpori/
bus infinitis in specie: ⁊ q̃ incepit hãc declarationẽ a duab⁹ ꝓposi/
tionibus dicẽtibus: ꝙ si simplicia fuerint diuersa ĩ spẽ loca erũt di
uersa in specie: ⁊ ꝙ spẽs locoꝝ debẽt esse ſm numerũ specierũ corpo
rum simpliciũ: dixit. si igit̃ simplicia ⁊c̃. ¶ Et h̃ est q̃si ratiocinatio
per se. elemẽta eñ si fuerint ĩfinita necesse est vt cõposita ex eis sint
infinita: aut intẽdit ꝙ ex hoc sequit̃ vt motus sint ĩfiniti in specie.
D. reuersus est ad id qd̃ intẽdebat declarare: ⁊ est ꝙ si simplicia fue
rint infinita in specie: loca erũt infinita in specie. ¶ D. destruxit ꝯñs
⁊ cõclusit oppositũ antecedẽtis: ⁊ dixit. si igit̃ hoc est ĩpossibile ⁊c̃.
i. sed loca sunt infinita in spẽ. ergo simplicia sunt finita: ⁊ hoc qd̃ de/
struxit manifestũ est vt post dicet. oĩs. n. locus aut est superius aut
inferius: aut dextra aut sinistra: aut anterius aut posterius. ⁊ appa
rebit in celo ⁊ mũdo ꝙ loca nãlia sunt superius ⁊ inferius ⁊ illa que
sunt inter ista: ⁊ apparebit ẽt illic ꝙ loca sunt finita in magnitũdi/
ne: ⁊ ideo sermo de infinito perfectior est illic. ¶ D. induxit modũ — Sermo de infinito pfectior ẽ ĩ li.
ex quo certificat̃ ꝙ corpora sunt ſm numerũ locoꝝ: ⁊ eq̃lia eis: ⁊ ꝙ — de ce. Idez
ex hoc sequit̃: ꝙ oẽ corpus simplex sit finitũ: ⁊ dixit. impoſſe eñ est — p̊ ce. cõ. 33.
⁊c̃. i. impoſſe. n. est vt aliquis locus careat corpore sibi ꝓprio ⁊ ĩpoſſe
est etiã vt aliquis locus excedat suũ corpus naturale. aut ꝙ corpus
excedat suũ locũ. vnde necẽo locus est equalis corpori. ergo omne

Simplicia sunt cõtraria. h̃z vitatẽ de corporibus que mouẽt̃ motu recto.

corpus est infinitũ nescio. ⁋ Et hͦ est declaratio ꝙ oĩs loc⁹ est finitus in sua magnitudine: ⁊ declarat̃ ex eo ẽt ꝙ oẽ corpus simplex est finitũ. ⁊ iõ dixit ex q̃ sequit̃. vt nõ sit corpus infinitũ ⁊ q̃si iterposuit hãc aliã declarationẽ ĩ suo sermone: q: sua intẽtio fuit hͦ ad declarãdũ: ꝙ impoſ᷑e est corpa eẽ finita in magnitudine: ĩfinita in sp̃e: ⁊ cũ declarauit hoc ex locis: ⁊ iã declarauit ex eis ẽt ꝙ ĩpoſ᷑e est ẽt corpus simplex esse infinitũ ĩ magnitudine induxit hoc. ⁋ Et syll'ꝰ sic cõponit̃. Oẽ corpus simplex est in loco sibi eq̃li. Oẽ qđ est eq̃le alicui est finitũ. Ergo oẽ corpus simplex est finitũ. Infinitũ. n. non dr̃ eq̃le neq3 maius neq3 minus: ⁊ hoc qđ dixit: ꝙ ĩpoſ᷑e est vt locus sit extra corpus declaratũ erit cũ declarabit̃ vacuũ non esse: ⁊ sil'r declarabit̃ ex hoc ꝙ impossibile est vt vbi excedat locum: ⁊ cum sit declaratum ꝙ loca sunt infinita in specie: in magnitudine. ergo corpora sunt finita necessario.

Infinitum nõ dr̃ eq̃le neq3 mai⁹ neq3 min⁹.

⁋ Anaxagoras aũt incõuenienter dicit de infiniti mãsione: fulcire. n. ip̃m seip̃m dicit infinitũ. hoc aũt q: in seipso est. aliud eni3 nihil ↄtinet: tanq̃3 vbi vtiq3 aliqđ sit aptũ natũ esse ibi est: h᷑ aut nõ verũ est: erit em̃ vtiq3 aliquid alicubi: ⁊ nõ ibi aptũ natũ est esse.

⁋ Anaxagoras aũt dicit sermonẽ inopinabilẽ in quiete infiniti. dicit. n. ꝙ sustẽtat̃ ⁊ retinet se: q̃m hoc in eo dixit. non. n. cõtinet̃ ab alio ⁊ q̃si sit innatũ vt sit aliqđ vbi: ⁊ est hoc: sed sermo ei⁹ non est verus: est. n. alicu⁹ vbi violẽte: nõ ſm ꝙ est innatũ vt sit: cũ fuerit in remotiori loco q̃3 vt moueat̃ ad illũ ſm totũ.

50 ⁋ Cũ destruxit: vt in aliquo vbi sit corpus infinitũ: ⁊ ꝙ ĩpoſ᷑e est vt in eo sit quiescẽs: aut motũ: reuersus est ad illud qđ dixit Anaxa. ꝙ causa quietis totius qđ est mixtũ est ipsum esse infinitũ. ⁊ Anaxa. dicit: ꝙ si causa quietis alicuius corporis est: q: cõtinet̃ ab alio quiescẽte: ⁊ illud aliud cõtinet̃ ẽt ab alio quiescente necessario. tũc causa quietis totius nihil aliud est nisi ipsum eẽ infinitũ: ⁊ ideo dixit ꝙ sustentat̃ super se ⁊ retinet se: ⁊ cu3 voluit destruere sermonẽ eius in hoc. ⁋ Dixit. Ana. vero ⁊c. i. Ana. vero dat ĩ quiete infiniti qđ est mixtũ apud ipsum causam inopinabilẽ. dicit eni3 ꝙ causa quietis eius est: q: sustentat̃ sup se ⁊ retinet̃ nõ ab alio: q̃m q: quiescẽs qđ cõtinet̃ ab alio sustentat̃ super illud aliud: ⁊ retinet̃ ab illo: necesse est ꝙ infinitũ ſ3 ꝙ nõ cõtinet̃ ab alio retineat se: ⁊ sustẽtat̃ sup se: ⁊ dixit: ⁊ quasi innatũ est ⁊c. i. ⁊ infinitũ: q: est qescẽs per se ⁊ continens totũ. ideo est quasi aliqđ vbi eoꝝ q̃ sunt hͦ per se: aut intẽdit ꝑ hoc qđ dicit ⁊ est in entib⁹ tale. s. locus ꝑ se ⁊ alia loca sunt quiescentia ꝑ illud. ⁋ D. d. ⁊ nõ est verũ. i. ⁊ sermo eius non est verus: q: q̃ñ quiescit aliquid in aliquo loco violente. s. quando quieuerit in loco qui est remotissimus locoꝝ ab illo ad quem mouent̃ res naturaliter ſm totũ ⁊ ſm partes: ⁊ est locus naturalis: ⁊ quasi intẽdebat ꝙ nõ sequitur si ponatur quiescens vt sit quiescens naturaliter: imo re-

octius eſt vt ſit quieſcens violēte:ponit ꝙ cauſa quietis eius eſt infi nitum:q: non habet locum ad quem mouetur.q.igitur caret motu violente non naturaliter.

¶ Si quidem igiť q: maxime non moueť totum. In ſe ipſo nāq; fulcitur:ꝛ ſeipo eſt:inopinabile eſſe neceſ ſe eſt:ſed quare non aptū natum ſit moueri: dicendū eſt.non enim ſufficiēs eſt ſic dicētē liberari.ſic.n. vtiq; ꝛ quodlibet aliud non eſſe motum:ſed aptum natum eſſe nihil ꝓhibet:qm̄ ꝛ terra non fertur:neq; ſi infinita eſſet ferreť coercita tñ a medio:ſed q: nō eſt aliud vbi ferať/ manebit in medio:ſ; non moueť:q: nō apta na ta eſt aliter ſic:ſ; tñ licebit vtiq; dicere ꝙ fulcit ſeipſa;. ſiquidē igiť neq; in terra hec cauſa eſt cū ſit infinita : ſ; q: grauitatē h;:graue aūt manet in medio:ſilr ꝛ infini tū:manet vtiq; in ſeipſo ꝓp aliā cauſam.

¶ Si igiť eſt retentū hoc mō retētionis:ꝛ h̄ eſt intētio retētionis in ipſo:necio eſt imobile.ſ; op; dicere:q̄re nō eſt innatū moueri.videm⁹.n.ꝙ terra non trāſfert: neq; ſi eēt infinita:q: eſt ipedita a motu ex medio ꝛ nō q: non h; locū aliū ad quē vadat eſt quieſcēs:ſ; q: in/ nata eſt hoc:ꝛ pōt qs dicere.ſi igiť i quiete terre ſi eēt infinita nō eſt iſta cā:ſ; q: eſt grauis ꝛ graue figiť i me/ dio:ꝛ terra eſt in medio ſm̄ hunc modū op; ꝙ infini/ tum eſſet fixū per ſe ꝓpter cauſam.

¶ Id eſt ſi igiť infinitum eſt retētū nāliter ꝛ h eſt intentio eius qđ dixit qđ retinet ſe:neceſſe eſt vt ſit imobile nāliter:ſiue ſit finitum: 51 ſiue infinitū.D.d. ſ; op; dicere ꝛc̄.i.ſ; cū ponať ꝙ ifinitū eſt quie ſcēs nāliter.V.g.terra.op; dare aliā cām p̄ter hoc ꝙ eſt infinita in hac quiete quā h; nāliter.nō.n.eſt dr̄ia i terra īter hoc.ꝙ ſit fini ta:aut infinita:in dando ꝙ medium eſt cauſa quietis eius.finitas enim ꝛ infinitas accidunt quieſcēti naturaliter:quapropter impoſ ſibile eſt vt ex altero eoꝝ reddatur cauſa quietis eius qđ quieſcit na turaliter.infinitum enim dignius eſt vt ſit cauſa quietis violente: non nālis.D.d.ꝛ non:q: non habet ꝛc̄.i.ſi terra eēt infinita: adeo ꝙ non h̄ret locū ad quē transferreť: hoc non eſſet cauſa quietis ter re in medio nāliter.ſed cauſa quietis eſt hoc ꝙ nā eius exigit hoc: ꝛ poſſibile eſt dicere in ea per hanc naturā ipſam retinere ſe.D.d.ſi igitur cauſa ꝛc̄.i.ſi igiť nullus pōt dicere ꝙ cauſa quietis terre na/ turalis ſi eſſet infinita eſt ipſam eſſe infinitam:ſed oporteret dicere aliam cauſam.Uerbi gratia: ipſam eſſe grauem : ꝛ quod graue in/ natum eſt figi in medio: manifeſtum eſt ꝙ nullus poteſt dicere ꝙ

Finitas ꝛ īfinitas ac/ cidūt qeſcē ti nāliter.

Terra quie ſcit in me/ dio: q: nā eius exigit hoc.Idē.8. phy.32.

cā in quiete infiniti naturaliter est ipsum esse infinitum: sed opȝ da re aliam cām: qm̄ si hoc esset tunc omne qđ poneretur quiescens na turaliter necesse esset dicere ꝙ causa quietis eius naturalis est ipsum esse infinitum.

¶ Sed non qꝛ infinitū est: ꝛ non qꝛ fulcit ipm̄ seipm̄: simil'r autem manifestum ē: quia ꝛ si sit ꝛ quelibȝ pars indigeat manere. sicut enim infinituȝ in seipso manet se fulciens: sic ꝛ si quelibet accipiat pars in seipsa ma nebit. totius enim ꝛ partis similes sunt loci: sicut terre totius ꝛ glebe deorsum: ꝛ ignis omnis ꝛ scintille sursum: quare si infiniti locus in seipso est ꝛ partis idem est: manet igitur in seipso.

¶ Et non quia est infinitum ꝛ ꝙ sustentat se: ē necesse vt figatur per suam sustētatiōem: ꝛ simil'r vt aliqua ps eius figatur quecunqȝ pars sit: quemadmoduȝ igitur infinitum figitur: quia sustentet se. simil'r quelibet ps eius figitur per se. locus enim totius ꝛ partis est cōsi milis in spē. V. g. qm̄ locus totius terre ꝛ glebe est in ferius: ꝛ locus totius ignis ꝛ scintille ē superius. si igi tur īfinitū hȝ locū. ergo ps hȝ illū eūdē. ergo figit̄ p se.

52 ¶ Idest: ꝛ hoc qđ dn̄t ꝙ sustinet se: ꝛ ꝙ ipm̄ est suus locus: qꝛ ē infi nitum non pp hoc necesse est dicere ipm̄ figi nāl'r ꝛ ſm totū: ꝛ simili ter cū posuerit ꝙ aliqua ps eius figit nāl'r nō poterit dare cām quā dāit in toto: ꝛ dixit hꝫ: qꝛ notum est per se ꝙ locus rei est aliud a re: ꝛ ꝙ res nō pōt sustētari super se. ¶ Et cū narrauit ꝙ hoc qđ dn̄t d infi nito ꝙ ipm̄ est suus locus nō est verū: neqȝ de toto neqȝ de parte: ꝛ nā liter incepit declarare ꝙ illud qđ dixerunt de toto: illud idē ꝯtingit eis in pte: ꝛ dixit: ꝛ queadmodum infinitum ꝛc. i. ꝛ si fuerit dcm̄ d infinito ipm̄ figi: qꝛ ipm̄ est suus locus: necesse est dicer̄ in pte ipsaȝ figi: qꝛ ē su⁹ loc⁹: loc⁹. n. toti⁹ ꝛ ptis est idē. ¶ Et intēdebat ꝙ si di ctum fuerit de toto ipm̄ figi: qꝛ ē suus locus: qꝛ ē infinitū: oȝ ēt dicer̄ hoc de pte: ꝛ sic locus ptiū erūt ptes: qđ ē ipossī. locus. n. toti⁹ ꝛ ptis ē ꝯsilis in spē. ¶ Et intēdebat ꝙ locus ptis terre qn̄ ē separata p se ē idē in spē cum loco totius: ꝛ sil'r est dispō in aliis elemētis. locus. n. quē q̄rit gleba est idē in spē cum loco quē q̄rit tota terra si esset ex tra cētrū. mediū. n. mūdi non diuersat̄ ſm ꝙ mediū in respcū toti⁹ ꝛ ptis: sed diuersat̄ in magnitudine ꝛ puitate. s. ꝙ locus in quo ē to tum est maior loco in quo est ps: ꝛ sil'r locus quē q̄rit totus ignis: ꝛ est vt maxime distet a medio est idē cum eo quem querit scintilla: ꝛ sil'r opȝ intelligere de aere ꝛ eius ptibus ꝛ aqua ꝛ suis partibus. Sic igit̄ itelligēda est ista ꝓpō dicēs: ꝙ locus totius ꝛ ptis est idē: ꝛ sepe vtit̄ illa ꝛ maxīe in celo ꝛ mūdo. ¶ D. d. si igr̄ infinituȝ ꝛc. i. ꝛ si ponat̄ ꝙ locus infiniti est ipm̄: ꝛ iam posituȝ est ꝙ ita est de toto.

Notū ē p se ꝙ loc⁹ rei ē aliud a re.

Loc⁹ toti⁹ ꝛ ptis ē silis i spē. vid. p ce. t. cō. 19. 58. 73. 80.

Qūo dȝ in telligi ꝓpō famosa que dicit ꝙ idē ē loc⁹ toti⁹ ꝛ partis.

sicut de pte: sequit̃ q pars sit locus suspicionis: sed hoc non est verum: ergo locus totius non est ipsum. ¶ Et iste smo est hypotheticus: et destruitur ons: et concluditur oppositum antecedentis.

¶ Omnino autem manifestum est: q impossibile est sic infinitum dicere corpus: et locum quendam corporibus ee: si omne corpus sensibile/ aut grauitatem hz aut leuitatem. et si graue quidem est: in medio hz natura ferri: si vero leue sursum: necesse e. n. et infinitum corpus: impossibile autem e aut omne vtrolibet aut medium vtrunq; sustinere: quo. n. diuides: aut quo infiniti erit hoc quidem sursum: illud autem deorsum: aut vltimum aut medium. ¶ Et manifestum est vlr q impossibile est dicere corpus infinitum esse: et dicere cum hoc q corpora habent aliquem locum: cum oe corpus sensibile hz grauitatem aut leuitatem: si igitur fuerit graue: grauitas eius naturaliter erit ad medium: et si leue supius: ex quo sequitur necessario vt infinitum sit fm hoc: et impossibile est vt totum sit fm alterum istorum: neq; vt vtraq; medietas sit fz vtrunq; istorum: impossibile est. n. ipsum diuidi in duo equalia: neq; pot dicere quo quoddam erit superius: et quoddam inferius: aut quoddam in altissimo: et quodda in medio.

53 ¶ Ista est alia rocinatio ex qua declarat: q impossibile est corpus tagibile simplex ee infinitu. ¶ Et dixit: et manifestu e vlr &c. i. et opinari hoc inducit ad contradictoria. s. concedere q oe corpus e in loco: et corpus tagibile infinitu ee. D. d. cu oe corp &c. i. cu oe corp tagibile e: aut graue aut leue. si igr graue: locus ei erit mediu. si leue: supius. D. d. ex q seqt vt infinitu sit fm h. i. ex q seqt si corpus tangibile fuerit infinitu: vt heat altera istarum duarum dispononu. ¶ D. d. et impossibile e &c. i. et impossibile e vt infinitu sit in altera istarum duarum disponu. na si eet graue no esset tuc corpus leue: cu infinitu nihil sit extra ipm: et silr si eet leue no eet h corp graue: et impossibile est et dicere q medietas eius e grauis et in loco inferiori: et alia medietas leuis et in loco superiori. hoc. n. e impossibile: qm impossibile e diuider infinitu in duo eqlia. na vtraq; ps eet infinita: et sic ps eet eqlis toti: et et corpus infinitu eet extra corpus infinitu: et corpus infinitu oz ee infinitu in oibus dimesionibus. D. d. neq; pt dicere &c. i. et superius et inferius: qr sunt finita impossibile e vt p illa diuidat corpus infinitu adeo q dicat q qdda e superius et qdda inferius. ¶ Et. q. posuit hoc notu ee p se: qr superius et inferius sunt loca nalia et finita: qr sunt fines motuu naliu: et hoc declarabit i celo et mudo ad confirmadu si sit maifestu p se: aut ad pbadu si sit ignotu: et quocuq; sit hoc fere maifestu e p se: qr hoc nom mediu magis notat finitate q hoc nom inferius: dixit: et quoda in altissimo et quoda in medio.

Impossibile est diuider infinitu i duo equalia.

Corp infinitu oz ee infinitu i oibus dimesionibus Idez supra tex. co. 43.

Que sunt diie loci.

¶ Amplꝰ oē corpꝰ sensibile ī loco ē. loci āt spēs ⁊ dñe sunt sursū ⁊ deorsū: aū ⁊ retro: dextrū ⁊ sinistrū: ⁊ hoc nō solū ad nos ⁊ pōnes sunt: sed in ipso toto determinata sunt: impossibile autem ⁊ in infinito hoc esse.

¶ Et ēt oē corpꝰ sensibile ē in loco. dñe eiꝰ sunt supiꝰ ⁊ iferiꝰ: ⁊ dextrū ⁊ sinistrū: ⁊ aū ⁊ retro. ⁊ iste dñe nō sunt ī respcū ad nos tm̄ ⁊ fm positōem: sed sunt distīcte ēt in ipso toto: ⁊ ipossibile ē vt iste dñe sint in corpore ifinito.

54 Obiectio.

¶ Dicit. ⁊ oē corpus sensibile .i. tangibile est in loco ⁊c. ⁊ intendit dñias loci: non dñias corporis. ¶ Sed si intellexerimus dñias speciēs loci: tunc loca nālia erunt ista sex: sed vt dictum est in celo ⁊ mundo: loca nālia sunt duo tm̄ .s. superius ⁊ inferius: ⁊ ipse expssit hoc ꝙ iste dñe sunt nālr: nō pōne: hec igit̄ qd̄ ꝯtingit si intellexerimꝰ p superius locū ignis ⁊ aeris: ⁊ p īferius locū terre ⁊ aque: vt dicit Themistiꝰ ⁊ alij expositores vt mihi vr̄ .s. ꝙ dextrū ⁊ sinistrū sunt loca nālia in mundo: ⁊ silr ante ⁊ retro: ⁊ si intellexerimus p superiꝰ ⁊ inferius ptes loci sequentes istas sex ptes corporum nālium: tūc istud non erit verū de corporibus nisi in aīatis. vt dcm̄ est in celo ⁊ mūdo.

Solutio. Qd̄ sex dñie loci sunt nāliter distincte hoc nō ē nisi ī aīatis. Idē .2. ce. ⁊ .cō. 9. Idē .4. ph. cōm. 5.

¶ Ad hoc aūt dicamus: qm̄ ꝙ iste ptes inueniunt̄ p se in oī corpore non in respcū istoꝝ: manifestū ē p se. Qd̄ aūt superius ⁊ inferius: ⁊ dextrū ⁊ sinistrū: ⁊ aū ⁊ retro sunt distincta nālr hoc nō inuenit̄ nisi in aīatis: ⁊ fm hoc oē corpus hȝ sex ptes ⁊ sex loca ⁊ sunt sex ptes loci que supponūtur ptibus corpis: ⁊ si opposite ex istis ptibus fm loca non sunt distincte nālr: ⁊ cum ita sit: ⁊ infinitū nō hȝ istas dñias ptiū neqꝫ locoꝝ. ḡ nullū infinitū est corpus. ⁊ fm hāc expōnem cū dixit: ⁊ iste dñie ⁊c. intēdit ꝙ sex ptes ⁊ ex vbi supposita ptibus corporis inueniunt̄ in toto mūdo fm ꝙ ē corpus p se: nō in respcū ad aliud: sed non ita ꝙ opposita eaꝝ sint distincta nālr: cū hoc nō inueniat̄ nisi in aīatis.

Obiectio. 4. phy. 43.

¶ Sed queret aliqs: si cū dixit distīcta in ipso toto itēdebat in toto mundo: tūc mūdus apud ipm erit in loco: sed in quarto istius libri declarabit mūdū nō eē in loco: nisi per accñs.

Solutio. In hac solutione dicit mūduꝫ eē ī loco fm partes: ⁊ tn̄ oppositum tꝫ 4. physi. c. 43. contra Themistiuꝫ.

¶ Ad hoc aūt dicamus ꝙ cum dixit distincta in toto intendebat in ptibus totius: ⁊ est mundus fm quem est verum dicere mūdū esse in loco .s. fm hoc ꝙ ptes eius sunt in loco: ⁊ cū ita sit: manifestum est ꝙ infinitum non est in loco: neqꝫ fm partem: neqꝫ fm totum: ergo non est.

¶ Simplr āt si ipossibile ē locū eē ifinitū: in loco āt oē corpus ē: ⁊ ipossibile ē ifinitū eē corpꝰ aliqd̄. at vero qd̄ alicubi ⁊ in loco ē: ⁊ qd̄ in loco alicubi: si igr̄ neqꝫ q̄ntitatē possibile est infinitā eē. q̄ntū .n. aliqd erit aut bicubitū aut tricubitū: hec qdē signāt q̄ntū: sic ⁊ ī loco qd̄ alicubi ē: hoc ē aūt sursum aut deorsum: aut in aliqua distantia que sunt sex: hoꝝ aūt vnūqdqꝫ terminus aliquis est.

¶ Dicamus simplr̄ q̄ impossibile est vt locus sit infi/nitus: ⁊ omne corpus est in loco: ⁊ etiam omne quod est vbi est in loco: ⁊ omne qḋ est in loco est infinitum vbi: si igitur impossibile ē vt infinitum sit q̄ntū: q2 nō erit quantum nisi fuerit. Uerbi gratia. bicubitum aut tricubitum: quoniam h̄ ⁊ similia notant quantum: ⁊ similiter erit dispositio eius in loco: quia vbi est supe/rius ⁊ inferius: aut alia pars sex partium: ⁊ vnaqueq̄ʒ istarum est aliquis finis.

¶ Dicamus simplr̄. Iste s̄mo cōponit̄ sic in p̄ma figura: oē corpus ē in loco: ⁊ nullus locus est infinitus. ḡ nullū corpus est in loco infi/nito: ⁊ oē infinitum est in loco infinito. ḡ in scđa figura: nullū corp⁹ est infinituʒ. ¶ Et p̄pō dicēs q̄ ipoſ̄e ē vt aliq̄s loc⁹ sit ifinit⁹: decla/rabit̄ ex hoc qḋ dixit: q̄ p̄tes loci sunt supi⁹ ⁊ iferi⁹ an̄ ⁊ retro dextrū ⁊ sinistrū ⁊ oīa ista sunt finita. ¶ Deinde induxit aliā decl̄atiōem ⁊ dixit: ⁊ ēt ⁊c. ⁊ itēdit p̄ vbi sp̄ēm: ⁊ p̄ locuʒ genus: ⁊. q. d. ⁊ oē h̄ñs aliquā sp̄ēȝ vbi. U. g. ē ī loco simplr̄: ⁊ ecōuerso ēt. D. d. si igr̄ ipoſ̄e ē ⁊c. i. si igr̄ ipoſ̄e est vt ifinitū dicat̄ q̄ntū simplr̄ nisi s̄m q̄ h̄ʒ aliq̄ȝ sp̄ēȝ q̄ti. U. g. s̄m q̄ est bicubitū: aut tricubitū. q̄ntū. n. nō inuenit̄ nisi in suis sp̄ēbus: nec̄e ē igit̄ vt qḋ dī esse in loco simplr̄ non dicat̄ nisi s̄m q̄ est in aliquo loco aut superi⁹: aut iferi⁹: aut in alia sp̄ēru loci: ⁊ oīs sp̄ēs loci est finita. ḡ oīs locus est finitus: ⁊ oē qḋ est in fi/nito est finitum. ¶ Et debes intelligere hic de vbitatibus vbitates partium eiusdem corporis: de quo dī q̄ qḋdam eius superius ⁊ qḋdā inferi⁹: ⁊ qḋdā an̄: ⁊ qḋdā retro: ⁊ nō vbitates que sunt totius cor/poris: in illis. n. nō īuenit̄ vbi n̄āle qḋ dicat̄ dextrū ⁊ sinistrū. ¶ Et sic syll̄s cōponit̄: oē corpus nō est in loco nisi q2 p̄tes eius sex sunt ī sex p̄tibus loci finitis: ⁊ oē qḋ ē tale est in loco finito. ḡ oē corpus ē in loco finito. ¶ Et sign̄at hoc qḋ ītēdebat p̄ supius ⁊ inferius p̄teȝ hoc qḋ dixit: aut alia pars sex p̄tium. D. d. ⁊ vnaqueq̄ȝ ⁊c. ⁊ intēde/bat q̄ sunt terminate: q2 sunt superficies extranee: ⁊ sunt p̄tes cor/poris contiuentis locatum: ⁊ hoc dicetur in loco.

¶ Capitulum in quo incipit determinare veritatem de infinito ⁊ ostendit an sit infinituʒ ⁊ qd sit. Cap. 4.

Quod qdē igit̄ actu corpus nō sit infinitum simplr̄ manifestū est ex his. ¶ Q. aūt si nō sit infinituʒ simplr̄ multa impossibilia acci/dant: manifestū est: tp̄is qdē. n. erit qḋdaȝ principium ⁊ finis ⁊ magnitudines non di/uisibiles in magnitudines: ⁊ numerus nō erit infinit⁹: quoniam autē si determinat̄ sic neutro modo videtur cōtingere arbitro indiget: ⁊ manifestum est q̄ sic qui/

55

Documētū.

dem est.sic vero nō est.Dicit̄ igit̄ esse aliquid quidē potentia:aliud vero actu.ꝛ infinitū quidē est appositione:est autē ꝛ ablatione:ꝛ magnitudo aūt ꝙ quidē ſm actuȝ nō sit infinita dictum est:diuisione aūt est:nō enim difficile est partiri athomos lineas.

Magnitudo nō ē actu infinita sȝ potentia.

¶Manifestū est igit̄ ꝙ corpus infinitū nō est in actu: ꝛ manifestū etiā est ꝙ si infinitū nō fuerit oīno/ꝯtingēt plura impossibilia.cōtingit eniȝ tp̄s habere vnū principiuȝ:ꝛ mēsurā aliquā nō diuidi in mēsuras:ꝛ numeros nō esse infinitos:ꝛ cū determinatū sit hac determinatione adeo ꝙ nō est poſſe ſm alterū istoꝝ duoꝝ modoꝝ videt̄ indigere cōsideratione:declarabit̄ igitur ꝙ quodāmodo est ꝛ quodāmodo nō.ens eniȝ dicit̄ potētia ꝛ dicit̄ in actu:ꝛ infinitū est ī additiōe ꝛ est ī diuisiōe ꝛ mensura in actu ei⁹ nō est infinita:in diuisiōe vero est infinita.nō.n.est difficile destruere lineas īdiuisibiles.

56 Manifestū est.Cuȝ declarauit corp⁹ īfinitū sensibile nō eē simpl'r.s.actu.fecit rememoratōeȝ ð h̄:ꝛ dicit manifestū est igit̄ ꝛc.i.ex predictis.¶D.d.ꝛ manifestum est ꝛc.i.ꝛ manifestū est ꝙ si infinitū nō fuerit oīno simpl'r:multa accidēt impossibilia.accidet.n.tp̄s esse finitū:ꝛ primū:notū est tēpus esse infinitū.nullus eniȝ generat tp̄s cū sit generatū illud postꝙ nō fuit: ꝛ hec prepositio/post/notat tp̄s p̄dictū.¶Et accidit ēt magnitudinē esse indiuisibilē:sicut est opinio dicentium ptes esse indiuisibiles:ꝛ ſm hoc nō oīs linea diuidit̄ in duo equalia:ꝛ hoc est vnū fundamētorum que ponit geometra. ꝛ simil'r cōtinget vt numerus non crescat in infinitū:ꝛ hoc est vnuȝ fundamētoꝝ que ponit arithmetic⁹.¶Et cum induxit impoſſia cōtingentia si infinitū nō fuerit simpl'r: ꝛ iam ēt dixerat impossibilia cōtingētia:si fuerit simpl'r:dixit:ꝛ cū iam determinauimus ꝛc.i.ꝛ cum iam determinauerimus sermonē de infinito ſm disputationem sub istis duobus:scȝ quoniam impossibile est vt sit simpl'r:ꝛ impoſſe est vt nō sit simpl'r:opȝ nos ꝯsiderare ꝛ demōstrare partē verā in vtroqȝ istoruȝ duoꝝ sermonū oppositorum.tales eniȝ sermones sunt falsi ſm partē nō ſm totū.D.d.declaratū est igit̄ ꝛc.i.ꝛ declarāduȝ est ex predictis:ꝛ ex eis que dicā ip̄m esse potētia:ꝛ nō esse actu:q̄ð autē non est actu:demōstratū est superius:q̄ð aūt est potētia:declarabit̄ si ꝓcesserimus additionē numeroꝝ in infinitū:ꝛ diuisionē mēsure ī infinitū.ꝛ iō dixit ꝛ infinitum est in additiōe ꝛc.i.ꝛ infinitū potētia inuenit̄ in additiōe numerorū ꝛ in diuisione mēsurarū. D.d.ꝛ mensura in actu eius non est infinita.i.vt declarauimus.In diuisione vero est infinita in potentia:ꝛ hoc manifestū est:etiā cuȝ declarabit̄ ꝙ nulla mensura est indiuisibilis: ꝛ hoc notum est etiā per se in additione numerorum:

Nullus generat tp̄s. ꝓ hoc vide supra cō.31. Et.8.phy.t.c.10.quō sit intelligēdum.Uide supra cō.31.

sed in diuisione mẽsurarum indiget declaratiõe. tps aũt esse infinitum latet: pp hoc q substãtia tpis latet: nõ qr infinitũ nõ est. manifestũ per se in tẽpore: & forte tacuit hoc: qr est manifestum. & post declarabitur in motu: si declarabit motum esse eternũ.

Tps eẽ infinitum latet pp hoc q sba tpis latet. vide cõsile 8. cõmẽ. 15. & que ibi.

Relinquit igit potẽtia esse infinitũ: non opz aũt potentia accipere esse infinitũ: sicut poẽ fit hoc statuã esse: vt q hoc es erit statua: sic aliqd quoqz infinitum qd erit actu: sz qm multiplr est esse quẽadmodum dies & agon qz eo in semp est aliud & aliud fieri: sic & infinitũ. & nãqz in his est & potẽtia & actu esse. olympia. n. sunt & in eo q possunt agones fieri: & in eo q sunt. aliter. n. & in tempore manifestum est infinitum: & in hominibus: & in diuisione magnitudinũ. omnino enim sic est infinitum in semper aliud & aliud accipiendo: & acceptum quidem semper finitum esse.

Habemus igit q infinitũ est in potẽtia: & non debz aliquis intelligere hic per potẽtiam illud qd intelligit cum dicimus aliquid esse in potẽtia idolum: tunc enim intẽdimus q fiet idolum: adeo q intelligere q infinitũ exibit. sz qr ens dicit multis modis: quẽadmodũ igit dicit q dies est: & scdm q semp generat successiue. sic etiã infinitum: & alio modo declarabit hoc in tẽpore: & in hominibus & in diuisione mẽsurarũ: vniuersalr enim hec est dispositio infiniti. potes enim accipe ex eo semp aliquid post aliud: & omne qd accipis ex eo est finitũ: sed semp est aliquid ab eo qd iam accepisti.

Dicit qr iam determinauit q infinitum inuenit in potẽtia: non in actu & potẽtia dicit hic alio mõ/ab eo quo dicit i respectu ad actũ. Dixit. habem' igit &c. i. determinat' est. igitur q infinitum est in potẽtia nõ in actu: sz ista potẽtia nõ dicit in respectu ad actum: vt dicimus q cuprũ in potẽtia est idolum: qr ista potẽtia inata est exire in actũ: sz opz intelligere hic cum dicimus q infinitũ est in actu: hic q infinitũ esse in re: nõ est nisi scdm potentiã existentẽ in ea: quẽadmodũ differẽtie substãtiales pluriũ rerum: que cõseruãt suum esse in cõiunctione potẽtie cum eis: vt in rebus quarum esse in motu est. rerũ enim quedã sunt in actu: vt homo demõstratus: & quedam sunt scdm q potentia admiscet cum actu: & si potẽtia non fuerit: nõ erit actus vt dies: hic nomẽ dicit de pte tẽporis & tps est cum motu. D. d. sed qr ens &c. i. sed qr ens dicitur de illo qd est in actu puro: & de illo qd in actu mixto cũ potẽtia: vt de illis quorum esse est in motu. similr infini/

Que est dispõ infiniti/ 57

Rerũ qdam sunt in actu & quedã habẽt potẽtiã admixtam cum actu.

tum est de hoc genere aut secundum quod est species eius: et aut accidens infinitū. n. est in privatione huius coniunctionis nō in corruptione eius. infinitum enim est. q. accidēs huius entis: et perfectio eius est in potētia coniuncta cum actu: et non est accidens entis: cuius esse est in actu puro.

Prima expō. ¶ D. d. et alio modo etc. pōt intelligi quod infinitū esse in tempore et in hominibus: est alio modo ab eo quod est in mēsuris. ex tempore enim et hominibus recedit pars: et fit pars. in diuisiōe aūt mēsurarum illud quod fit ex diuisione nō recedit: sed remanet mēsura diuisa et fit ex diuisiōe alia mēsura: et sic in infinitū et nō est ita de motu.

Secunda. ¶ Et forte intendit quod infinitū ex hoc modo declarabitur ex tempore et hominibus et mēsuris. alio modo ab eo quo declaratur hic ex modo in quo admiscetur potētia: quoniam ex hoc modo apparet infinitū esse possibile. ¶ D. d. vltra enim etc. i. apparet enim quod id quod est cōe omnibus speciebus infiniti est quoniam pōt quis accipere ex eo aliquid post aliud in intellectu et indifferēter: siue illud quod imaginatur ex hoc fuerit actio mentis: vt est dispositio in diuisione mensurarum aut fuerit extra animam: sicut est dispositio in motu: et illud quod mēs accipit semper ex finito est finitum: sed est aliud ab eo quod accepit in preterito. quando igitur ista actio mentis fuerit in aliquo entiū dicitur ipsum esse infinitum.

¶ Sed semp alterū et alterū esse: quare infinitū nō oportet accipere sicut hoc aliquid: vt hominem aut domum: sed sicut dies dicitur et agon quibus esse nō sicut substātia quedam facta est: sed semp in generatiōe aut corruptiōe finitū est sed semp alterū et alterū: sed in magnitudinibus quidē permanēte accepto hoc accidit: in hominibus aūt et tempore corruptis: preacceptis sic quidē nō est deficere.

¶ Et ens dicitur multis modis: oportet igitur vt intelligamus infinitū: nō sicut intelligimus hoc demōstratū. V. g. homo et domus: sed sicut dicitur dies et lis: cuius esse nō est secundum quod est aliqua substātia iam generata: sed ita quod semp generatur et semp corrumpitur finitū: sed tamen semp generatur vnum post aliud: sed in mēsuris erit hoc remanēte illo quod accipitur: in tempore autē et hominibus corrumpitur vnum post aliud: et non habent remanentiam.

58 ¶ Cum declarauit modū secundum quē infinitū est: et voluit declarare quōo inuenitur additio et diminutio in infinitum: reuersus est a principio et rememorat essentiā infiniti: et distinguit actum qui est in eo ab alijs actibus entium: sicut distinxit potentiā eius ab alijs potētijs.

Ens dicitur tribus modis s. actu et potētia. Et secundum cōpōnem ex actu et potētia quōo sit i

¶ Et dixit: et ens dicitur. i. et quia ens dicitur tribus modis. s. actu et potentia: et secundum cōpositionē ex potētia et actu: nō oportet intelligere de essentia infiniti actum demonstratū: vt hominē et domū: sed actum compositū cum potentia: quēadmodū nō oportet intelligere ex ea puram potentiam: et dedit exēplum de die et lite. ista enim sicut dixit: non ha/

uent esse fm q sunt sba aliqua perfecta:sz fm q semp generaf r cor rupunt. D.d.r si sit infinitu rc.i.r infinitu semp inuenit in re que semper generaf: r ista actio est in se infinita:licet sit in finito: sz no est finiti nisi fm q fit successiue. ¶ Et cu3 determinauit modu essen di fm q dicitur infinitu:incepit dare differentia inter hoc qd est in mensuris: r inter hoc qd est in generatione: r ia3 innuit hoc superi fm alteram expositione: r dixit. sed in mensuris rc.i. sed differen tia inter infinitu qd est in diuisione mensurarum est: qm scda men sura in diuisione quarulibet duarum fit/prima remanente: in tepo re vero prima corrupitur per generatione secundi.

telligedu B tertiu me/ bzum. vide supra co.9.

¶ Qd aut est fm appositione: ide quodamodo est ei qd est fm diuisione: infinitu.n. fm appositione fit eco/ trario: inquantu eni3 diuisum osiderat in infinitum/ sic appositu videf ad indeterminatu: infinita eni3 magni tudine sic accipies aliquis determinatu accipiet eade rone: no eandem aliqua magnitudine rone accipiens no transibit finitu. si vero si augmentet ratione: q quia semp eade aliqua fit accipere magnitudine/ transibit finitu: pp id qd omne finitu remouef quolibet fini/ to: aliter quide igif no est: sic aut est infinitu potetia r i diuisione: r actu aut est: sicut die esse dicim r agonem: r potetia est sicut materia: r non per se sicut finitum. ¶ Qd aut est fm additione est quodamodo sicut illd qd est fm diuisione. in infinitu eni3 est fm additionem ecouerso. ex modo eni3 ex quo qu terminatu3 diuidif videf pcedere in infinitu: apparet additio: r est infini tum. cum eni3 intederis aliqud mesura finita3: r ex ea acceperis aliqd terminatu: deinde acceperis ex ea: et fm illam pportione ad totu no fm illam mesura non peruenies ad finitu. si ante addideris in diuisione: ita vt qd acceperis ex eo semp sit i eade mesura puenies. omne eni3 finitu cosumif p mensura terminatam: esse eni3 infiniti in potetia in diuisione r in perfectione est sicut dicitur in esse diei r esse belli: r est in potentia. q. materia non sicut ipsum finitum.

¶ Cu declarauit illud in quo differunt infinitu in mensuris r ex ge neratione r tpe: incepit declarare in quo coueniut infinitu in addi tioe mesurar r infinitu in diminutione: r in q differut: r declarare modu quo infinitu in diuisioe est ipole: r q pole r sit in additioe.

59

¶ Et dixit qd aũt est ẽm additionẽ ⁊c.i.⁊ infinitũ qd est in additione mensurarũ est quodãmodo sicut infinitũ qd est in diuisione: ⁊ q: dixit quodãmodo dedit modũ quo additio est sicut diminutio ⁊ dixit: infinitũ.n. ⁊c.i.⁊ c.i in hoc est: q: infinitũ in additiõe mensure nõ inuenit nisi qñ additio vtatur ecõtrario õ infinito qd est in diminutiõe.i.qñ additio in mensura ponit ex parte diminuta: quẽadmodũ.n. diuisio tũc nõ finitur: similr additio per diuisionez: ⁊ ideo põt quis intelligere ex h q dixit: infinito.n. est ẽm additionẽ ⁊c. q3.i. modus quo assimilat ⁊ modus q̃ differt. ¶ Et cum declarauit hoc incepit declarare modũ possibilẽ: in eẽ infiniti in diuisione: ⁊ impossibilẽ: ⁊ q qñ intellexerit aliqs hunc modũ: poterit intelligere modũ possibilẽ in additiõe ⁊ nõ in additione in infinitum. ⁊ dixit: ⁊ mõ eiuz ⁊c.i.⁊ cũz sit determinat⁹ modus ẽm quem possibile est vt diminutio mensure sit in infinitũ apparebit ex hoc modus ẽm quẽ additio est possibilis in infinitũ qñ additio fuerit ex parte diminuta. Deinde.d. si enĩz intẽderis ⁊c.i.⁊ modus quo possibile est infinitũ esse in diuisione mẽsure est: qm cũz aliquis intendit aliquã mensurã terminatam ⁊ diuiserit illam in aliquam proportionem: ⁊ deinde diuisit alteram partem in illa proportione videbit diuisionem procedere in infinitum ⁊ nunq̃ venire ad finem: ⁊ nõ accidit ita si diuiserit ẽm vnaz mensurã. ⁊ ideo dixit: nõ p illã mensurã.i. qm si diuiserit mẽsurã in eandez ꝓportionẽ nõ ẽm eãdẽ mensurã: nunq̃ peruenies ad finez mensure. ¶ Deinde incepit narrare modum quo diuisio cõsumit mensurã: ⁊ dixit: si aũt addideris ⁊c.i. si aũt diuiseris mensurã ita q accipias ex eã aliquã partẽ equalem prime: ⁊ sumi⁹r ex remanẽte tertiam equalẽ prime: tunc consumes mensurã. ⁊ cũ dixit. si addideris in diuisione: intẽdebat si posueris diuisionẽ crescere per eandẽ partẽ: tunc ꝯsumes mẽsurã ⁊ nõ ꝓcedet diuisio in infinitũ. ¶ Deinde induxit rõnem super hoc. ⁊ dixit. Omne enĩz finitũ ⁊c.i. Omnis.n. mensura est finita. Et oẽ finitum cõsumit per eandẽ mensurã. ergo oĩs mensura cõsumitur per eandẽ mensurã. ⁊ maior est manifesta p se: ⁊ minor ex p̃dictis: qm impossibile est mensurã infinitã esse in actu. ¶ Et cum declarauit q diminutio mensure in infinitũ est similis additioni. declarauit q modus essendi in eis est vnus: ⁊ dixit: esse ergo infiniti in potentia ⁊c.i. infinitũ igitur in additiõe ⁊ diminutiõe est cõsimile in hoc qd est in eis in potẽtia sicut dr in die ⁊ prelio: qñ nõ sunt bellum: aut preliũ: nisi ẽm q admiscẽtur cũz potẽtia. ¶ Et cũz declarauit cõuenientiaz eorum in eẽ dedit cãm isti infinito: ⁊ dixit ⁊ est in potentia ⁊c.i.⁊ esse eius ẽm q est in potẽtia est simile ad eẽ materie: nõ simile forme: essentia enĩz materie ⁊ infiniti est in potẽtia, forma aũt ⁊ finis sunt in actu: finitas igit ẽ silis forme: ⁊ infinitas mãe: vñ post declarauit q infinitas est in re ẽm mãm: ⁊ finitas ẽm formam.

Quõ cõtinuũ sit diuisibile in infinitũ ⁊ quõ nõ. vid. Jo 8. phy. c. 68

Oĩs mẽsura est finita ꝯsile.10.meta.te.c õ.3 ⁊.4.

Eẽntia materie ⁊ infiniti est in potentia. forma aũt ⁊ finis sunt in actu. õ mã. vide ꝯsile p cap. de sba orbis.

¶ Et ẽm appositionẽ: sic igitur infinitũ potẽtia est q idem dicim⁹ esse quodãmodo ei qd est ẽm diuisionẽ: semp quidẽ enĩz aliqd ipsius est extra accipere: nõ tñ excellit oẽm determinataz magnitudinẽ: sicut in diuisione

ſione excellit oẽ determinatuʒ: ⁊ erit ſemp̱ minus: q̄re aũt neq̃ eſt oẽ excellere ſm̃ appoſitionẽ: neq̃ potẽtiã poſſibile eſt eſſe ſi vere nõ eſt ſm̃ accidens actu infinitum: ſicut dicũt phyſiologi extra corpus mundi cuius ſb̃a aer: aut aliud aliq̃d hm̃oi infinitũ eſt. ſed ſi nõ poſſibile eſt eſſe infinitũ actu corpus ſenſibile: ſic manifeſtum ꝙ nec ſm̃ potẽtiã vtiq̃ erit ſm̃ appoſitionẽ: ſed aut ſicut dictũ eſt ecõtrario: aut nullo modo.

¶ Et ſm̃ additionẽ etiã eſt aliq̃d in potẽtia infinitum ſm̃ illud quodãmõ eorũ: quibus dicim⁹ infinitũ eſſe in diuiſione: poſſum⁹. n. ſemp̱ inuenire aliq̃d excedẽs: ſed nõ ptranſit per diuiſionẽ oẽm diuiſionẽ terminatam: queadmodũ in diuiſione ptranſit in diminutione omnẽ mẽſurã terminatã: ⁊ ſemp̱ ſit minor: ⁊ impoſſibile eſt vt aliquid in potẽtia ptranſeat per additionẽ omnem mẽſurã niſi corpus ſit infinitũ in actu: vt dicũt dicentes ꝙ extra mundũ eſt corpus infinitũ in actu hoc. ſed q̃ eſt impoſſibile: manifeſtũ eſt ꝙ impoſſibile eſt ẽt vt ſit in potẽtia ſm̃ additionẽ niſi ſm̃ moduʒ quem diximus. ſ. ecõuerſo diuiſioni.

¶ Dicit. Cuʒ declarauit modũ poſſibilẽ in diuiſione in infinitum ⁊ poſuit oppoſitionẽ: qm̃ hoc nõ declarabiẽ donec declaretur ꝙ oĩs menſura ſemp̱ diuidet in menſurã diuiſibilẽ: incepit declarare modum quo additio eſt poſſibilis in mẽſura. ¶ Et dixit. ⁊ ſm̃ additionem ⁊c. i. ⁊ infinitũ inuenit ẽt in potẽtia in additione mẽſure quodãmõ. ſ. ſm̃ ꝙ dicim⁹ ꝙ diſio eſt in infinitũ: nõ oĩb⁹ modis. põt eniʒ quis imaginari ꝙ poſſibile eſt accipere vnicuiq̃ mẽſure mẽſurã maiorem illa: ſicut eſt poſſibile accipere omni mẽſure menſurã minorẽ ipſa: ⁊ hoc eſt poſſibile apud ipſuʒ: ſed additio nõ eſt poſſibilis apd̄ ipſuʒ in menſuras niſi quando additum fuerit diminutũ ex menſura: ⁊ hoc intendebat cum dixit. ſcilicet vt ſit econuerſo diminutionis. iſta enim additio: q̃ eſt ex diminutiõe infinita abſq̃ eo ꝙ menſura cõſumetur: cõtinget vt additio ſit ſemp̱ abſq̃ eo ꝙ magnitudo mẽſure creſcat. V. g. vt diuidam⁹ mẽſurã. a. b. c. d. in duo equalia. B. d. addam⁹. a. d. ad. c. b. Deinde diuidam⁹. a. d. in duo equalia ⁊ addam⁹ ipſuʒ illi: qm̃ ſic ſemp̱ diuidem⁹. a. d. ⁊ addem⁹ ipſuʒ c. b. ⁊ ſicut. a. d. nõ cõſumit per diminutionẽ. ſimiľr. c. b. non puenit p additionẽ ad totũ. a. b. nedũ vt excedat illud: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit. poſſum⁹. n. ⁊c̃. i. poſſum⁹. n. ĩ additiõe q̃ eſt p mẽſurã diminutã ſemp̱ inuenire menſurã excedentẽ: nõ ꝙ pertrãſeat p additionẽ oẽʒ menſurã terminatã: ita ꝙ ad oẽm menſurã inueniam⁹ menſurã ma 60

forem illa: sicut in diuisione possum⁹ ptrásire oẽm mensurã terminataȝ ꝛ accipere minoꝛẽ illa. ℭ Et cuȝ induxit modũ possibileȝ in additiõe ꝛ impossibilẽ: incepit declarare quare est impõe: ꝛ dixit: ꝙ impõe est ꝛc. i. ꝛ iste sermo est hypothetic⁹ sic. Si magnitudo in potentia põt esse maioꝛ oĩ mensura: põe erit magnitudinẽ in actu esse infinitã: deinde destruxit ꝯñs ꝛ ꝯclusit oppositũ antecedẽtis. ℭ Destructũ aũt in hoc syllogismo manifestuȝ est ex p̃dictis. cõsecutio vero est manifesta, qm̃ si aliqua magnitudo haberet potẽtiaȝ vt esset maioꝛ oĩ mẽsura: tunc inueniret in actu maioꝛ oĩ mensura. ꝛ si hoc esset: tunc eẽt hic magnitudo infinita in actu: qm̃ si magnitudo haberet nãm crescẽdi in infinitũ: tunc esset possibile vt inueniretur in actu infinita: qđ nõ est ita in diminutiõe: qm̃ põe est diminui in infinitũ: ꝛ nõ accidet impõe: sed impõe accidit si diminutio cessat: qm̃ tunc aut pueniet ad magnitudinẽ īdiuisibilẽ: aut ad nihil: ꝛ vtrũqȝ est impõe. ℭ D. d. manifestũ est igiꝛ ꝛc. i. ꝛ cã in hoc eẽ impõe est: qm̃ si posuerim⁹ ꝙ magnitudo põt crescere in infinitũ: tũc infinitũ exibit in actũ: ꝛ tũc potẽtia intelligereꝛ sicut intelligiꝛ cũ dicim⁹ ꝙ hoc ẽ hõ ĩ potẽtia: ꝛ cũ posuerim⁹ ꝙ diminutio est in infinitũ nõ accidit impõe. ꝛ cã in hoc ẽ: qm̃ diminutio est ire ad nihil: cuius cã est mã. ꝛ additio est ire ad eẽ: cui⁹ cã est forma. ꝛ infinitas inuenitur per mãm: sicut finitas per formã. ℭ D. d. ꝛ est illud qđ est ẜm conuersionẽ diuisionis. ꝛ hoc põt intelligi duobus modis sibi ꝓpinquis: quoꝝ vnus est vt illud qđ diminuimus ab altera duaꝝ mẽsurarũ addam⁹ relique: aut vt illud qđ diminuimus extremo duaꝝ mensurarũ addam⁹ sc̃do extremo. sic igiꝛ opȝ intelligere verba Arist. in hoc loco. ℭ Sed est hic qđ nõ modica: quẽ admoduȝ eniȝ vnũ p̃ncipioꝝ que ponit geometer est: qm̃ põe est accipere ad oẽm lineã/lineã minoꝛẽ illa. Similr̃ ẽt ponit: qm̃ possibile est accipere ad oẽm lineaȝ/lineã maioꝛem illa: additio igitur mensure ꝓcedet in infinitũ sicut eius diminutio. ꝛ hoc esse possibile apparet ex verbis Alpharabij sup hunc libꝛuȝ: ꝛ ex verbis Auẽpace. ℭ Sed siquis cõsiderauerit verba Arist. videbit ipsuȝ dicere veꝝ. cõsideratio eniȝ nãlis de mẽsura est ẜm ꝙ est finis ꝛ existẽs in mã, cõsideratio eniȝ geometre ẜm ꝙ est abstracta a mã: ꝛ cuȝ mensura cõsideraꝛ his duob⁹ modis. inueniꝛ ẜm dispõnes oppositas ꝛ conuenientes: cõueniẽtia eniȝ est in hoc: qm̃ semp diminuiꝛ siue consideretur ẜm ꝙ est in mã: siue ẜm ꝙ est in imaginatiõe. ꝓpositio igiꝛ geometre est: qm̃ possibile est imaginari ad oẽm lineã/lineaȝ minorem illa: ꝛ ꝓpositio nãlis conueniẽs, isti est ꝙ linea põt diminui in infinitũ: ꝛ ꝓpositio geometrica dicẽs ꝙ põe est imaginari ad oẽm lineã/lineã maioꝛẽ illa ẽ vera. nãlis vero dicẽs. ꝙ oĩs linea potest crescere in infinitũ: est falsa. qꝛ cõtingit ex ea magnitudinẽ eẽ infinitaȝ in actu: qꝛ tunc esset possibile inueniri magnitudinẽ maioꝛem oĩ magnitudine. ergo est infinita necessario. Infinitũ. n. est maius oĩ magnitudine. ꝛ cũ dicim⁹ ꝙ possibile est inueniri magnitudinẽ maioꝛẽ oĩ magnitudine: intendim⁹ inuenire magnitudinẽ maioꝛeȝ magnitudinib⁹ infinitis. ℭ Et vlr̃ additio mensure qua vtitur geometer est de capitulo ꝓpositionũ opinabiliuȝ que sunt. q. fundamẽta geometrie absqȝ eo ꝙ sunt extra animã: sicut vt cum imaginaꝛ

Mã ẽ cã nihil ꝛ infinitatis.

Forma vo ẽ cã eẽ ꝛ finitatis. Ideȝ s. cõ. p̃ce.

Digressio q̃ qriꝛ. vtrum magnitudo diuidaꝛ in infinitum. Et per ꝯñs vtꝝ geometra mẽtiaꝛ in suppositiõib⁹ suis. Magnitudo siue ꝯsidereꝛ vt in mã siue ẜm ꝙ ẽ in imaginatiõe sp̃ ꝛ diuidiꝛ in īfinituȝ. Sȝ oppositum vide cõ. 72. 4. phys.

ꝙ figure habẽt positiões: ꝛ ꝙ cuꝫ punctus mouet̃ facit lineã: ꝛ ꝙ cum linea mouet̃ facit superficiẽ: ꝛ superficies corpora: ꝛ similr videtur ponere diminutionẽ esse semp nõ ꝙ extra animã est sic. ꝛ sicut geometer potest accipere magnitudinẽ cuiuslibet quantitatis: qđ nõ põt nãlis. ita geometer cuꝫ posuerit magnitudinẽ cuiuscunq̃ quãtitatis põt accipere maiorem illa.

Propõnes mathematice fere oēs sũt ad imaginationē. Idē. 3. celi cõ. 72.

¶ Quoniã ꝛ Plato pp hec duo infinita fecit ꝙ ꝛ ĩ augmentũ vĩ excellere: ꝛ in infinitũ abire: neq̃ ĩ decrementum: faciens tantuꝫ duo non vtitur duobus: neq̃ enim numerus ẽm diuisionẽ infinitus est. vnitas enim minima est: neq̃ in augmentũ. vsq̃ enim ad decem Plato facit numerum.

Usq̃ ad decem plo facit numerum.

¶ Et videm᷒ Platonẽ pp hoc ponere infinitũ duo: q̃ existimabat q̃ res põt pertrãsire ẽm augmẽtũ: ꝛ pcedere in infinitũ: ꝛ ẽꝫ diminutionẽ: sed posuit illa duo: ꝛ non vtit̃ eis: in numeris eniꝫ nõ est infinitum: neq̃ ẽm diminutionẽ: cũ vnitas sit minima: neq̃ ẽꝫ augmẽtum: numerus eniꝫ peruenit ad decem.

¶ Dicit. Cum declarauit ꝙ infinituꝫ inuenitur in diminutiõe simpliciter. ꝛ in additione nõ simpliciter. sed in illa que est econuerso diminutioni: incepit accusare platonem: q2 equauit infinitum in vtraq̃. s. in additiõe ꝛ diminutione. ¶ Et dixit: ꝛ videmus platonem ꝛc̃. i. ꝛ plato propter hoc ꝙ existimauit ꝙ infinituꝫ procedit in augmento in infinituꝫ. ꝛ diminutione in infinituꝫ: posuit infinitum duas species: in additione ꝛ diminutiõe: ꝛ induxit hoc nomẽ augmentum loco huius nominis additio ad distinguẽdum inter propositionẽ naturalẽ ꝛ geometricaꝫ. deinde incepit declarare ꝙ cũ hoc ꝙ errauit in hoc nõ seruauit sua fundamẽta. ¶ Et dixit: sed posuit ꝛc̃. i. sed non cõseruauit sua fundamẽta in hoc. s. q2 posuit illa duo: ꝛ non dixit illa esse in numeris: cũ diminutio peruenit ad vnitatẽ que est indiuisibilis: ꝛ non procedit in infinitum. in additione vero non conceditinfinitum: dicit enim ꝙ species numerorum perueniunt ad decem: deinde post decem iteratur. i. ꝛ oportet ipsuꝫ cum opinetur ꝙ additio in mensura potest esse in infinitum: ꝛ additio numerorum est in specie: opinari ꝙ numeri crescunt in specie in infinitum. 61

¶ Accidit aũt cõtrariuꝫ esse infinitũ qđq̃ sicut dicunt. nõ eniꝫ cuius est nihil extra: sed cuius semp aliqđ extra est hoc infinitũ est. ¶ Signũ aũt est: ꝛ nãq̃ ãnulos infinitos dicũt: vt hñtes circulationẽ: quoꝝ semper aliqđ est extra accipere: ẽm similitudinẽ quidẽ quãdã dicẽtes: non tñ proprie opꝫ enim ꝛ hoc esse: ꝛ non aliqñ

Quid ẽ infinitum.

idem recipit. in circulo autem non fit sic: sed semper qđ est consequenter solum alterum.

¶ Et infinitum debet esse ecótrario ei qui dicunt infinitum. infinitum enim non est illud extra quod nihil est: sed illud ex quo semper est aliquid. ¶ Et signum eius est: quoniaꝫ homines assueti sunt dicere in annulo qui non habet locum gemme, ipsuꝫ esse infinitum: qꝛ semper est extra illud quod accipis ex eo: ⁊ in hoc qđ dicunt est quedam similitudo: sed nō vera. infinito enim necesse est vt hoc sit in eo: ⁊ ꝙ etiā illud quod accipitur ex eo non erat omnino: ⁊ hoc non est in circulo: sed aliud in eo semper est in successione.

62 ¶ Cum declarauit naturā infiniti ꝭm exemplū: incepit declarare diffinitionē eius: ⁊ ꝑmo narrare errorē antiquoꝝ ī hoc. ¶ Et dixit: ⁊ infinitum ⁊c. idest ⁊ ꝭm ꝙ diximus de natura infiniti: ⁊ ꝙ est ꝭm potentiaꝫ: sequitur ꝙ diffinitio eius sit ecótrario ei ꝙ dicunt: diffinitio eniꝫ infiniti nō est vt antiqui descripserunt. s. illud extra qđ nihil est: sed illud extra quod semꝑ est aliquid. ¶ Et signū eius est hoc ꝙ oēs homines sunt assueti vocare annulos, quoꝝ gēme sunt rotunde, infinitos: qꝛ si acceperis ex eis aliquā gēmā poteris accipere aliā extra illā. tale exemplū recessit in isto tꝑe: qꝛ nō est notū nedū vt sit famosum: sꝫ in tꝑe eius erat famosuꝫ. ¶ D. induxit differentiā inter infinitum. s. hoc exemplū ⁊ verū infinituꝫ: ⁊ dixit: ⁊ in hoc qđ dicūt ⁊c. i. ⁊ hoc qđ dicūt de hmōi ānulis. s. eos esse infinitos: hꝫ aliquā similitudinē ad infinitū: sed nō est verū infinitū: in infinito đo duo exiguntꝛ. s. vt hoc qđ semꝑ iuenitꝛ ex eo aliqd extra illud sit ei nāliter nō positione: ⁊ ꝙ illud qđ inuenitꝛ extra illud sit aliqd qđ nunꝙ fuit prius: ⁊ hoc nō est in circulo sicut est dispositio in gēma annuli: sꝫ infinitū in circulo est ꝭꝫ iterationē ⁊ reuolutionē: nō ꝭm nouitatē: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ hoc nō erit in circulo ⁊c. i. ⁊ ī circulo nō iuenitꝛ aliqd ex̄ illđ qđ acceptū ē ex eo qđ sit aliđ ab eo qđ accipitꝛ semꝑ: sꝫ inuenitꝛ in eo aliqd ex̄ illđ qđ accipitꝛ ꝭm iterationē ⁊ cōsecutionē. s. ꝭꝫ iterationē eiusdē rei infinities.

In đo. īfinito duo exiguntur.

Infinitum quid.

¶ Infinitum igitur hoc est, cuius ꝭm quantitateꝫ accipientibus semper aliquid est accipere extra. cuius aūt nihil est extra: hoc est perfectum ⁊ totū. ¶ Sic eñ diffinimus totum cui nihil abest: vt hominem totum: aut archam: sicut auteꝫ singulare: sic ⁊ quod est ꝓprie: vt totuꝫ cuius nihil est extra: cuius autem absentia est extra, non omne est cum absit.

Totū qd.

¶ Infinitum igitꝛ est illud ex quo cuꝫ aliquid accipitꝛ

poſſibile eſt ſemper accipe aliqd extra illud in quātitate. Et illud extra qđ nihil eſt/illud eſt perfectū totale. ¶ Sic eñi diffinimus totū.ſ.q: eſt illud ex quo nihil eſt ſeparatū ab eo: vt dicimus totus hō ⁊ tota archa: ⁊ ſicut eſt de particularibus: ita eſt in rei veritate.ſ. ꝙ totuꝫ eſt illud extra qđ nihil eſt: ⁊ illud extra qđ aliquid eſt ſeparatū non eſt totū quodcūqꝫ ſit illud ſeparatuꝫ: ſiue extraneū: ſiue non extraneum.

¶ Id eſt. diffinitio igitur infiniti eſt illđ extra qđ cū aliquid accipiť in actu: poſſibile eſt inuenire extra illud aliquid in quātitate: ⁊ hoc ſemp: ⁊ dixit in quātitate: q: impoſſibile eſt inuenire aliqd ex̄ illud in qualitate ſemper: ⁊ iſta diffinitio infiniti eſt manifeſta ex eo qđ declaratū eſt: ꝙ infinitū eſt ſm potentiā non ſm actū. ¶ Et cum declarauit ꝙ iſta eſt diffinitio infiniti: incepit declarare ꝙ diffinitio ꝗ antiqui diffiniebant ipſum magis eſt diffinitio finiti perfecti ꝙ̄ infiniti: ⁊ dixit. ⁊ illud extra qđ eſt aliqd ⁊c̄. ⁊ intendit per hoc qđ dixit illud: ex quo nihil eſt ſeparatū ab eo. hoc.ſ. illud a quo nihil eſt ſeparatū ex eis: ex quibus eſt illđ qđ eſt.ſ. qñ ex eo nihil diminuiť ex eis: ex quibus eſt illud qđ eſt: vt cuꝫ dicimus totus homo: qñ ex eo non diminuiť mēbꝛū: ⁊ tota archa: qñ ex ea nō diminuiť aliqua pars. ¶ Et cū declarauit ꝙ iſta eſt diffinitio totius ⁊ perfecti in rebus particularibus: declarauit ēt ꝙ ita dꝫ eē in diffinitiōe totius.ſ. mundi: ⁊ dixit: ⁊ ſicut eſt de particularibus ⁊c̄.i. ⁊ ſicut eſt in diffinitione totius in particularibus que nō ſunt totū in rei veritate: cuꝫ extra illa inueniať aliquid: licet non ſit pars eoꝝ: ita eſt in diffinitione totius in rei veritate: ⁊ eſt illud extra qđ nihil eſt oīno: quoniam ſi extra omne totuꝫ inueniť aliquid. ſequiť neceſſario corpus inueniri in actu infinitum: ſed hoc eſt impoſſibile ex predictis. ergo totū in rei veritate eſt illud extra qđ nihil eſt: neqꝫ de ſua ſubſtātia: neqꝫ de alia ſubſtātia. ⁊ hoc intēdebat cum dixit. ſiue extraneū ⁊c̄. ⁊ dixit hoc: quoniā ſi ſeparatū fuerit extraneū. tūc totum erit particulare: ⁊ non erit totum in rei veritate. ⁊ ſi fuerit nō extraneū: nō erit totū: neqꝫ particulare: neqꝫ totale. 63

¶ Totū aūt ⁊ perfectū: aut idē penitus oē: aut ꝓximū ſm naturā eſt: perfectū aūt nullū non hn̄s finem: finis aūt terminus eſt. vñ melius opinandū eſt Parmenidē Meliſſo dicere: infinitū quidē totū dicit: totum aūt finiri a medio eque pugnās. non enim ſicut linū lino eſt cōtīnuare omni ⁊ toti infinitum.

Totū ⁊ pfectū aut penitus idē ſūt aut ſunt ſibyuicē ꝓxima. vide ꝓ h.ꝑ ce.t. cō.3.

¶ Et totū ⁊ perfectū: aut ſunt inſimul idē equale: aut naliter ſunt ꝓpinqui: ⁊ perfectuꝫ non eſt niſi illud qđ hꝫ cōplementū: ⁊ cōplementū eſt finis. vnde opinan/

Nullū īfinitū pfectuȝ. Idē. p cel. t.c.12.

dum est ꝙ sermo Parmenidis est rectior: ꝗ̄ Melissi. iste enim dixit ꝙ infinitum est totum: ille autem ꝙ totum est finitum equiualens ex medio. non enim oportet coniungere infinitum toti ꝛ vniuerso: quasi applicare filum cum filo.

64 ¶ Dicit: ꝛ totū ꝛ cōpletū qḋ est oppositū infiniti: aut nomina sunt synonima aut cōsequentia: ꝛ cū declarauit ꝙ ad totū sequit̄ cōpletum: declarauit ꝙ ad cōpletum sequit̄ finis: ꝛ dixit: ꝛ completū ꝛc. ꝛ cōpletum non est nisi in eo qḋ hȝ cōplementū: ꝛ ꝙ cōplementū est finis. ḡ cōpletū est illḋ qḋ hȝ finē: ꝛ qꝛ totū est cōpletū: ꝛ cōpletū est illud qḋ hȝ cōplementū: ꝛ cōplemētuȝ est finis: sequit̄ necessarie vt totū hȝ finē. ¶ D. d. ꝛ ideo opinādū est ꝛc. i. ꝛ qꝛ finis sequit̄ totū: opinandum est ꝙ sermo Parmenidis rectior est sermone Melissi. Melissus. n. dicit totū esse infinitū. Parmenides aūt dixit totū eē finitū. D. d. non eñ opȝ ꝛc. i. ꝛ non eñ opȝ ponere īfinitū de sequētibus vniuersuȝ ꝛ totū. sicut dr̄ in pūerbio applicare filū cū filo. i. inducere rē ꝛ suū cōsile. ꝛ ideo dixit. nō eñ opȝ. i. q̄si applicare aliquid ad illud cū quo cōtinuat̄. ꝛ dixit. equiualens ex medio. i. habens medium equale inter extrema. i. qꝛ equaliter distat ab extremis. ꝛ quasi intendit in hoc ipsum esse sphericum.

¶ Qm̄ hic accipiūt dignitatē de infinito qḋ est oīa cōtinēs ꝛ oīa in seipso hn̄s: ppter id qḋ hȝ quādā silitudinē cū toto. Est eñ infinitū magnitudinis pfectōis mā: ꝛ qḋ potētia totū est: actu vero nō: diuisibile aūt in diuisionē ꝛ in oppositā ei appositionē: totū aūt ꝛ infinitum: non ꝑm se: sed ꝑm aliud: ꝛ nō cōtinet sed cōtinet̄ inquantū infinitū est. vnde ignotū est inquantū est infinitum: speciem autem non habet materia.

Infinitū ꝑȝ ꝙ infinitū ignotū est.

¶ Et videmus eos distiguere. i. nobilificare infinitū ex hoc loco. s. qꝛ cōtinet oē: qꝛ inter illḋ ꝛ totū est silitudo aliqua. Infinitū eñ est mā cōplementi mēsure: in potētia vero est totū: in actu aūt nō: ꝛ est diuisibile ꝑm diuisionē ꝛ additionē que est ꝯrio illi: ꝛ nō est totū ꝛ infinitū per se: sed per aliud: ꝛ non cōtinet sed cōtinet̄ ꝑm ꝙ est infinitum: ꝛ ideo est delatum ꝑm ꝙ est infinitum: in materia enim non in forma.

65 ¶ Dicit. Et videmus eos magnificare infinitū: qꝛ opinant̄ ipȝ esse totū cōtinēs omne. ꝛ cā ī hoc est: qꝛ inter illud ꝛ totū ē similitudo. vnde existimauerūt ipm esse totū. ꝛ similitudo īter illa est. qꝛ illud qḋ dicit̄ infinitū est ꝑma mā que subiecta cōplemēti mensure que

est totũ. vnde existimauerunt illud qđ est in potẽtia totũ ⁊ cõpletum esse in actu totũ ⁊ completũ. ¶ Deinde incepit declarare modũ quo opꝫ. ꝙ esse ei⁹ est in potẽtia. ⁊ dicit. ꝙ ⁊ est diuisibile ⁊c̃. i. ⁊ est in potẽtia: q꞉ infinitas nõ inueniť ĩ mẽsura nisi ꝫ diminutionẽ existẽteꝫ in ea. ⁊ additionẽ que est ecõuerso diminutioni. vt declaratũ est in sermone p̃dicto. Deinde dicit: ⁊ nõ est totũ ⁊c̃. i. ⁊ subiectum recipiẽs infinitatẽ qđ est mã a nõ est totũ neqꝫ finitũ per se: sed per aliud scilicet per formam. ⁊ est cõtentum in composito ex materia ⁊ forma: ⁊ forma continet illud: ⁊ q꞉ infinitum accidit materie ꝫm ꝙ est materia: dixit. sed continetur ꝫm ꝙ est infinituꝫ: idest subiectum infiniti est contentum ꝫm ꝙ est infinituꝫ: idest ꝫm ꝙ est materia. Deinde dicit. ⁊ ideo est delatum ⁊c̃. i. ⁊ q꞉ subiectum recipiens infinitum est conclusum in toto. ideo existit in alio: idest in in composito: ⁊ non est existens per se. sed ꝫm ꝙ recipit infinitum. ⁊ hoc est ꝫm ꝙ est materia. b ⁊ causa in hoc est. quia materia non habet formam. nam si haberet formam esset per se c non delata in alio. ⁊ quia non habet formaꝫ: ideo est delata in alio. ¶ Et debes intelligere hoc per delatum non illud quod dicitur in subiecto. aut de subiecto. materia enim non dicitur in subiecto neqꝫ de subiecto. sed delatum accipitur hic loco eius quod non inuenitur nisi in alio. ⁊ hec est dispositio d materie ⁊ dispositio accidentium ⁊ formarũ. sed accidentia ⁊ forme differunt a materia in hoc ꝙ fiunt in subiecto aut de subiecto. materia autem est ipsum subiectum. Intendebat igitur per delatum illud in quo materia conuenit cum accidentibus ⁊ formis. ⁊ ꝙ non inuenitur per se: sed in aliquo scilicet in cõposito. ⁊ cum aliquo scilicet cum forma. sed mã e inuenitur per formam ꝫm ꝙ forma est perfectio eius. forma aũt inuenitur per materiam ꝫm hoc ꝙ materia est subiectũ eius. ⁊ similiter accidentia.

¶ Ergo manifestuꝫ est ꝙ magis in partis ratione infinitum sit q̃ꝫ in totius: pars enim mã totius est: sicut es statue: quoniam si continet in sensibilibus ⁊ intelligibilibus magnũ ⁊ paruum oportuit cõtinere ⁊ intelligibilia. Incõueniens aũt ⁊ impossibile est ignotuꝫ ⁊ indeterminatum continere ⁊ determinare.

¶ Apparet ergo ex hoc ꝙ infinitum magis est quasi pars q̃ꝫ quasi totum: materia eniꝫ est pars totius: quẽadmodum cuprum est pars statue cupree: ⁊ si illud quod continet sensibilia ⁊ intelligibilia esset magnum ⁊ paruum: tunc illud contineret intelligibilia: sed improbabile est ⁊ impossibile vt ignotum non terminatum cõtineat terminatum.

¶ Et si illđ infinitũ qđ ꝯtinet sensibilia ⁊ ĩtelligibilia eẽt magnũ ⁊ paruum ꝫm sñiam Plato. quorum nã nõ est terminata neqꝫ nota. nec illud qđ terminat terminatũ ⁊ notũ. s. intelligibilia eẽt nõ ter/

a Mã nõ ẽ totũ neqꝫ finitũ p se. sꝫ p aliud. s. p formã: ex q̃ pꝫ formã eẽ cãꝫ finitatis: ⁊ mãm infinitatis. Idẽ. 8. 59. ⁊. 60. idẽ p̃ capi. de sbã orb. Idẽ. 3. ce. c. 72. Idẽ h. j. c. 67. ⁊ 68. 72. ꝯsiľe 4. ph. t. cõ. 38. ⁊. 49. idẽ p̃ ce. cõ. 61. Et. 3. cel. c. 6. Et. 4. ce. 40.

b Infinitũ accidit materie ꝫm ꝙ est mã.

c Quare mã non est exñs p se.

d Eẽ i alio ꝯpetit mãe. ⁊ forme: ⁊ accidẽtib⁹ differẽter tñ. vide ꝯsiľe. 2. de aïa. c. 4.

e Qñ mã est cã forme ⁊ ecõtra. Vide cõsiľe p̃ phi. c. 70. ⁊ 2. phy. 30. ⁊ 2. de aïa. cõ. 4. ⁊c̃.

Pars est mã totius.

66

Inopinabile est vt nō terminatū: neq₃ notuz termiet terminatum ꝛ notum.

minatum neq₃ notum. ꝛ inopinabile est vt non terminatū neq₃ notum terminet terminatum ꝛ notum. ℭ Et hoc contingit Platoni ꝛ qꝛ ipse ponit magnum ꝛ paruum esse infinitum. ꝛ ponit ea terminātia res sensibiles ꝛ intelligibiles. ꝛ facit bñ in hoc ꝙ ponit infinitū in magno ꝛ paruo: qꝛ magnum ꝛ paruuz sunt ꝼm mām. sed infinitū non inuenit in magno nisi ꝼm additionem mēsure que ē ↄuersum diminutōis. ꝛ peccat in hoc ꝙ ponit ipsum determinare totum.

ℭ Capl'm in quo ex diffōne infiniti assignat rōnē omnium que de infinito dicuntur. Capl'm. 5.

Secundum rationem autem accidit ꝛ quod est ꝼm appositionem non esse videri infinitum: sic vt ꝙ omnem excedat magnitudinem: in diuisione autem esse: ↄtinet ē. n. sicut mā intus ꝛ infinitum. continet autez spēs.

ℭ Et recte ēt ↄtingit ꝙ infinitum ꝼm additōem vr̄ eē impossibile pertransire oēm mensuraz. ꝼm aūt diuisionem possibile: mā enim continetur intra: ꝛ est res infinita. continens autem est forma.

Foie ē cōtinere.

67 Cum declarauit ꝙ mensura non crescit in infinitū ꝛ diminuit in infinitum. ꝛ ꝙ cā in hoc ꝙ infinitum non est in actu ē forma: ꝛ in hoc ꝙ infinitum est in potentia est mā: incepit declarare ↄuenientiam eius: qđ declarauit cum ista cā. ℭ Et dixit. ꝛ recte ēt ꝛc. i. ꝛ cuz finitas acciderit rei ex forma. ꝛ infinitas ex mā. recte cōtingit ꝙ magnitudo non possit pertransire oēm mensuram in additōe. qm̄ si hoc esset: tunc esset possibile formam inuenire infinitam. ꝛ intelligo per hoc qđ dico. qm̄ forma est causa terminatiōis ꝛ ↄtinentie. impossibile est vt ex ea accidat non terminatio ꝛ non continētia rei habenti formam. ꝛ similr̄ ēt contingit recte vt diminutio sit in infinitum. causa. n. diminutionis est mā que est terminata nō terminans. ꝛ hoc intēdebat cum dixit: mā. n. ꝛc. ꝛ qꝛ mā est terminata ab alio non terminata in se: ideo non est impossibile vt infinitas q̄ est in potentia accidat ex illa non ex forma: qꝛ est termināns. ex illa enim si esset infinitum. tunc possibile esset corpus in actu eē īfinitū. ꝛ vniuersalr̄ apparet ꝙ infinitum est contrarium terminato.

Foia est cā terminationis ꝛ ↄtinētie. vide supra cō. 65. Idem ꝑ de aīa. cō. 90.

Numer⁹ ē augmētabilis nō diminuibilis in īfinitū: ecōtrario est ō magnitudine.

ℭ Rōnabilr̄ autem est: ꝛ vnum quidem numero esse minimum terminum. ad plus autem sp oēm excellerē multitudinem. In magnitudinibus autē econtrario: in minus quidem oēm excellit multitudinem: sed in maius non esse magnitudinem infinitam. Causa aūt ꝙ vnū est indiuisibile cum vere vnū sit: vt homo vnus homo ꝛ nō multi: numerus aūt est vno plura: ꝛ quelz quedam. Quare necesse est stare īdiuisibile: duo nāq₃

⁊ tria denoīatiua ſunt noīa: ſilr autem ⁊ alioꝝ nūeroꝝ vnuſqſq;. In plus āt ſp eſt intelligere: infinite .n. ſunt deciſiones magnitudinis: quare potētia quidem ē: ac/ tu aūt non eſt: ſed ſp excellit acceptum oēm determiā tam multitudinem: ſed non ſeparatus eſt hic nūerus a deciſione: neq; manet in infinitas: ſed fit ſicut ⁊ tem pus: ⁊ numerus tempoꝛis.

Unū ē īdi uiſibile cuī vꝛ vnū fit.

¶ Et recte ēt numerus in ꝓceſſu ad paucitatem hab; finem. in ꝓceſſu ad multitudinem ſp addit omni nu/ mero: ⁊ mēſura eſt econtrario. ſ. qm̄ in paruitatez per/ tranſit oēm menſuram. in magnitudine aūt impoſſibi le eſt mēſuram eē infinitam. ⁊ cauſa in hoc ē: q: vnum ē indiuiſibile qđcunq; vnum fit. V.g. homo qui eſt vnus homo non plures ⁊ numerus ē plures vnitates ⁊ q̄ſtitates: op; igitur ipſu; ceſſare apud indiuiſibile: duo. n. ⁊ tria ſunt res: ⁊ ſimilr vnuſquiſq; alioꝝ nume roꝝ: ꝓceſſus aūt ad multitudinem poſſibile ē ſp ima/ ginari: qm̄ diuiſio mēſur̄ in duas medietates: ⁊ medie tatis in duas medietates ꝓcedit in infinitum: ⁊ ſic erit in potētia. in actu aūt non: ſ; inuēitur in eo aliqd quod ſp addit omni numero terminato: ſ; iſte numerus nō ſeparatur ab hac diuiſione: neq; infinitu; ē aliqđ pma/ nēs: ſ; ſp gn̄atur ⁊ ſimilr tp̄s ⁊ numerus tēpoꝛis.

¶ Cum declarauit ꝙ recte menſura diuidir̄ in infinitum ⁊ non cre ſcit: ⁊ dedit cām in hoc: incepit declarar̄ ēt ꝙ ex illa cā accidit in nu 68 mero ꝯtrarium. ſ. creſcere in infinitū ⁊ non diminui: cā. n. additio/ nis in numero eſt mā̄xe diminutio in ea inducit ad foꝛmam vnita/ tis que ē indiuiſibilis. ¶ Et dixit: ⁊ recte ēt. i. ⁊ pp illud qđ dicim⁹ ēt diuiſio numeri ad paucitatem vadit ad finem: ſed verſus parte; multitudinis non h; finem: ſed ſp potes addere omni numero poſi/ to in infinitu;. in menſura aūt eſt econuerſo. D. d. in paruitate aūt ⁊c. i. diuiſio aūt magnitudinis. ⁊ diminutio eius ad paruitate; per/ tranſit oēm mēſuram. i. pōt qs accipe ad oēm mēſurā minoꝛē illa: qm̄ ſi hoc non eſſet: tūc mēſura non diuiderer̄ ſp. D. d. in magnitu/ dine aūt ⁊c. i. additio aūt eius ſp ſm ꝙ eſt vna menſura impoſſibil̄ eſt: qm̄ impoſſe eſt menſuram infinitam eſſe in actu: vt declaratū ē. ¶ Et cum declarauit ꝙ diſpō in numero eſt ecōtrario ei qđ ē in mē ſura: exponit cām in hoc: ⁊ dicit: ⁊ cā in hoc eſt ⁊c. i. ⁊ cā in hoc ꝙ nu merus diuidir̄ in indiuiſibile eſt: q: oē vnu; eſt indiuiſibile: vt vn⁹ homo ⁊ vnus equus: eſt enim indiuiſibilis in illa ſpecie: ideo vnu;

Amplr.s.vle est indiuisibile &c. q: numerus e coaceruus vnitatu: numerus erit compositus ex indiuisibilibus:z diuidit in indiuisibi le:ergo numerus diuidit in indiuisibile: z oe qd diuidit in indiui/ sibile diuisio finit in eo: ergo diuisio finit z cessat in numero. D.d. duo.n.z tria sunt res indiuisibiles:z non sunt qtitas ptinua:z silr alij numeri:z ca in hoc q vnum est indiuisibile/est: q: ois res e vna per sua formam:z forma est indiuisibilis per se. C D.d. pcessus aute eius zc. i. idest pcessus aut numeri ad multitudinez numerox semp est possibilis:disp.o.n.in additioe numerox est sicut disp.o in dimi nutione mensure. Que admodum.n.ca in diuisione mensure in in/ finitum est ma:similr est ca in additoe vnitatum in infinitu:z ad/ ditio numeri in infinitum est in potentia:no q additio infinita exe at in actum:ita q inueniat numerus in actu infinitus:sed q addi tio nunq cesset. D.d. sed iste numerus zc.i. sed numerus non est se paratus ad hanc additoem que est in infinitum: neqz existes in eo est res fixa:sed infinitas in eo est in actu z in transmutatoe: sicut e disp.o in tpe z numero tpis. C Et intendit per numex tpis: numex qui est genus tpis: vt post declarabit:z diias inter has duas addi/ tiones vbi diximus est: qn additio in ptinuo est ex forma:z in qti/ tate discreta est ex ma:z diuisio in eis est econuerso.s.qm diuisio in numero est ex forma:z in magnitudine ex materia.

Ois res est vna p suaz forma z for ma e idiui/ sibilis p se. Idem p de ala co.90. z.53. Id.2. de ala.2.7. 8.9.60. Id 8. met.t.c. 3.z com.7. Id.5. met. co.15. p ec. 72. Ide.8. met.co. vl. z.7. met.5. z.60.37. p phyfi.63.

C In magnitudinibus aut ptrariu est: diuidit qde.n. in infinitum ptinuum: in maius aut no est infinitum: qtum.n. ptingit potetia esse: z actu ptingit tatude ee: quare qm infinita nulla est magnitudo sensibilis: non contingit ois excellentia esse determinate magnitu/ dinis: esset.n. vtiqz celo maius aliquid.

Quatu co/ tigit aliqd potetia ee: tatudez con tingit actu esse zc.

C In mesuris aut est econtrario: ptinuu.n. diuidit in infinitum: sed in magnitudine non est infinitum: qm in quacuqz mesura pot esse in potentia: in illa mesura pot esse in actu: z cu nulla mesura sensibilis est ifinita: impossibile est vt excedat oem mensuram terminata: qm si hoc esset possibile: tunc aliquid esset maius celo.

69 C Dicit: sed in magnitudine zc.i. sed mesura impole est vt crescat in magnitudine in infinitu: qm mesura demrata in qcuqz qtitate fuerit in potentia in illa qtitate pot poni in actu. C Et intedit q si mesura demonstrata posset augeri z crescere in infinitum: et possibi/ le erit inueniri mesuram infinitam in actu. Deinde destruxit ans z pclusit oppositum pntis: z dixit: z cum nulla mesura zc.i. z cum po/ suerimus q in quacuqz qtitate fuerit pole vt mensura sit in potetia in illa qtitate erit pole vt sit in actu. z cum posuerimus q aliq men sura sit in potentia infinita. seqtur q illa erit mesura infinita in ac/ tu. sed nulla mensura est infinita in actu. vt declaratum est. g nulla mesura potest crescere in infinitu. C Deinde pfirmauit istud destru

ctum per aliud pter illud qđ superi⁹ declarauit. ⁊ dixit. qm̄ si hoc eēt posse ⁊c. i. qm̄ si esset posse mēsuram crescere in infinitum. tūc mensura non eēt terminata nāīr. ⁊ sic esset posse vt aliqua esset maior mēsura ɔtinente totum ⁊ est celi. ¶ Sed queret aliqs in hac ppōne dicente ꝙ in quacūqꝫ q̄titate ponatur magnitudo in potentia/ in illa q̄titate potest poni in actu in quo differt ab hac rōne. s. ꝙ in q̄cūqꝫ q̄titate ponat̄ aliqs numerus demonstratus in potētia in illa q̄titate pōt in actu. vnde existimat̄ ꝙ non est diūa in hoc ꝙ sit posse infinitum esse in potētia in numero ⁊ in magnitudine. vt dcm̄ est. ¶ Sꝫ cum aliqs ɔsiderauerit hoc videbit ꝙ additio in q̄ nō cessat infinitum esse: ⁊ non seq̄t̄ si ponat̄ ipsam exire in actu: qđ ē impossē: ē additio cuiuslibet ptis q̄ātate possibilitas est alia a possibilitate alterius ptis: ⁊ nō sunt oēs ptes vnius possibilitatis demōstrate. ⁊ hoc est sicut est dispō in motu ⁊ tpe. in additōe aūt cuiuslibet ptis possibilitas est ps vnius possibilitatis dmōstrate. ista possibilitas quōcūqꝫ ponat̄ in potētia seq̄t̄ ex ea vt inueniat̄ in actu in illa dispone. ¶ Et si nō ɔtingeret vt potētia esset frustra. ⁊ additio que ē in magnitudine demonstrata est de q̄ōe istius additōis. ⁊ additio que est in numero est de gn̄e pme additionis. ⁊ cā in hoc ꝙ potentie q̄ sunt in additōe vniuscuiusqꝫ ptis ptium mēsure: oēs sunt ptes vnius potentie: ⁊ non est ita in numero: qm̄ sicut mēsura est vna ⁊ continua ⁊ numerus non: s̄m hoc igit̄ intelligendus est iste locus.

Digressio q̄rit̄. vtrū sic est inter nūeꝝ ⁊ magnitudineꝫ s. q̄ ad posse in infinituꝫ augeri.

Possibilitates ī reb⁹ augm̄tabilib⁹ in īfinitū sunt diuersaꝝ dispōnū. ⁊ nō sunt partes vnius possibilitatis. secus ē in nō augmentabilibus.

¶ Infinitū āt n̄ ē idē ī motu: ⁊ magnitudīe: ⁊ tpe tāq̄ꝫ vnā q̄dā nā: sꝫ posteri⁹ dr̄ ⁊ ꝑus: vt mot⁹ qdē: q: pri⁹ ē magnitudo in qua mouet̄: aut alterat̄: aut augmētat̄: tps āt pp motū. Nūc qdē igit̄ vtimur his: posteri⁹ aūt tētabimus dicere ⁊ qd est vnūqđqꝫ: ⁊ pp quid oīs magnitudo sit in magnitudines diuisibilis.

Nō infiniti nō est eadē ī motu magnitudīe ⁊ tempore.

¶ Et intētio infiniti nō ē eadē in mēsura ⁊ in motu ⁊ in tpe. q. vna nā: sed dr̄ in postrēo: q: ē in priori. V. g. qm̄ dr̄ in motu ⁊ in tpe: q: ē in mēsura in qua fit mot⁹ aut alteratio aut augmētū: ⁊ dr̄ in tpe pp motū: qm̄ in istis locis accepimus istam acceptōem: ⁊ post dicem⁹ de vnoquoqꝫ eorum ⁊ de causa in hoc ꝙ omnis mensura diuiditur in mensuras.

¶ Dicit. ⁊ intētio in mēsura ⁊ in motu ⁊ in tpe nō est dcā vniuoce: ita ꝙ significet vnā nām: sed illud qđ dr̄ de posteriori dr̄ pp ꝑus. s. 70
qm̄ est dcm̄ in eis s̄m ꝑus ⁊ posterius s̄m hoc ꝙ mēsura est prior motu ⁊ motus tpe. ¶ V. g. qm̄ infinitum non dr̄ de motu: nisi q: dr̄ de mensura: mensura. n. q: est s̄m s̄m motus: ⁊ mensura est cā infiniti existentis in ipsa s̄m ꝙ mensura est subiectum ⁊ motus etiā causa est infiniti existentis in ipso s̄m ꝙ motus est subiectum: ⁊ necesse est vt infinitum existens in mensura/ ita se habeat ad infinitum exn̄s in motu: sicut mensura ad motum. si igitur quātitas dicit̄ de men/

sura ₹ motu ₼m prius ₹ posterius: necesse est vt infinitū dicaꝛ ꝺ eis ₼m prius ₹ posterius. ₹ similr̄ ꝺe motu cū tēpore: queadmodū eniꝫ motus est prior tēpore: similr̄ infinitū existēs in motu est prius infinito existēte in tempore. ¶ B.d. qm̄ in mēsura in qua fit mot⁹. i. translatio. ₹ intēdit per mensurā subiectū motus translationis aut alterationis: aut augmēti: ₹ est corpus. B.d. ₹ dicit in tēpore ₹c. i. ₹ dicit in tēpore: qͥ dicit in trāslatione. ¶ B.d. ₹ post dicemus ₹c. i. ₹ hoc qꝺ diximus ꝙ quedā istoꝝ precedūt quedā est positum hoc: ₹ post declarabiꝛ cum dicemus vtrūqꝫ eoꝝ quid sit. s. motū: ₹ tēpus idest quomodo se habent adinuicēꝫ: qm̄ motus iam declaratus est. B.d. ₹ causa in hoc ꝙ omnis mensura ₹c. i. ₹ declarabimus causaꝫ: Documētū vide. 8. cōmen. 31. ꝑpter quā semꝑ mēsura diuidiꝛ in diuisibile. ¶ Et hoc significat ꝙ diuisio mēsure semꝑ est nota ꝑ se: ₹ ꝙ causa eius indiget demonstratione: nō sicut qdaꝫ existimauit ꝙ geometer accipit hoc esse a uāli.

¶ Non remouet aūt ratio neqꝫ mathematicos a ꝯsideratione auferens sic esse aliqd infinitū qꝺ in actu sit: ₹ in augmentū intransibile: neqꝫ eniꝫ nūc sic indigēt infinito: neqꝫ vtuntur: sed solum esse quantācunqꝫ vtiqꝫ velint finitā. Maxime autē magnitudini ₼m eandem inest secari rationē quantūcunqꝫ magnitudo sit altera: quare ad demonstrandū quidem illo modo nihil differt: esse autē in existētib⁹ erit magnitudinibus.

¶ Et iste sermo nō destruit scientiā mathematicoꝝ. s. hoc qꝺ dicimus: ꝙ infinitū nō est ₼m ꝙ nunqꝫ finiꝛ in augmento in actu: quoniā non indigent in sua sciētia: hoc enim infinito: semper eniꝫ indigent in ea vt finitū sit quomodo voluerit. Et possibile ē diuidere ₼m diuisionē maxime mēsure quācūqꝫ aliā mēsurā: ex quo declaratū est ꝙ neqꝫ illis accidit nocumētū in demonstratione: neqꝫ est hic aliquid cogens: vt hic sit in mēsuris.

¶ Dicit: ₹ hoc qꝺ dicimus ꝙ magnitudo nō pōt crescere in infinitū

71 nulluꝫ fundamentū destruit mathematicoꝝ: sicut qui dicit ꝙ impossibile est magnitudinē diuidi in infinitū destruit fundamentū mathematicoꝛuꝫ: nō eniꝫ indigent in sua scientia ponere ꝙ mēsura crescit in infinitū: sꝫ indigēt in sua scientia ponere mēsurā in quacūqꝫ quātitate voluerint. possunt eniꝫ ponere mēsuraꝫ maiorē celoꝛ cū dicunt extraham⁹ lineā in infinitū: intēdūt vt accipiāt ex ea ꝗtum voluerint. ¶ Et hoc accidit eis: qꝛ nō ꝯsiderāt de mēsura ₼ꝫ ꝙ est finis corporis naturalis: sꝫ ₼m ꝙ est nō in corpe oīno. ¶ B.d. ₹ possibile est diuidere ₹c. i. vt mihi videꝛ: ₹ figuuꝫ eius ꝙ geometer nō indiget ponere lineā infinitā in additione est: qm̄ illud qꝺ pōt declarari in linea maioꝛi: ₹ si esset maxima pōt declarari in minori linea quecunqꝫ sit vt diuidere lineā in aliqua ꝓportōe: ₹ alia multa que

Vide ꝑ illo 2. phys. cō. 80. ₹ q ibi.

accidũt lineis: & cũ nõ est differẽtia ĩter magnũ & paruũ in hoc quo indigent: quid igit̃ coget eos ad ponendũ lineá infinitá in actu.

¶ Quoniá autẽ cause diuise sunt quadrifariá: manifestum est: qm̃ sicut materia causa infinitũ est: & q̄ eẽ quidem ipsius priuatio est: per se aũt subiectũ continuuz & sensibile est: videtur autẽ & omnes alij sicut materia vtentes infinito: vnde & inconueniens continẽs facere ipsum: sed non contentum.

¶ Et cum cause sunt quattuor: manifestuz q̄ infinituz est causa quasi materia: & q̄ quiditas eius est priuatio: & q̄ subiectum per se est continuum sensibile: & videmus omnes loquẽtes de infinito vti ipso quasi materia: & iõ non ẽ rectum vt sit cõtinẽs non contẽtum.

¶ Dicit: & cũ genera causa℞ sunt quattuor. manifestũ est q̄ cã infiniti est mã: & q̄ si infinitũ ponat̃ cã erit cã ꝑm mãm. a qm̃ quiditas infiniti est priuatio finis: & cã priuatiõis est mã: sʒ sꝺm istius priuationis nõ est materia abstracta a forma: sʒ sꝺm per se istius priuationis est corpus cõtinuũ sensibile; cõpositũ ex materia & forma: ꝑm q̄ est materiatũ: nõ ꝑm q̄ est formatũ. ¶ D. d. & videmus omnes loquentes de infinito &c. i. vt Platonẽ qui ponit ipsum magnũ & paruum: & illos qui ponunt ipsuz numeros: & cum ponunt ipsum quasi materiá. ideo necesse est vt sit cõtentũ non continens. 72

Manifestũ est q̄ cã infiniti est mã. Idẽ. s. 59. 60. 65. 67. 69.

a Quiditas infiniti est priuatio finis & cã priuatiõis ẽ mã.

¶ Capitulum in quo soluit rationes que supra posite fuerũt ad ostẽdendũ infinitũ esse. Cap. 6.

Reliquum aũt aggredi est ꝑm quas rõnes infinitũ esse videtur: nõ solum potẽtia: sed sicut determinatũ est: alia quidẽ enĩ ipsorũ nõ necessaria sunt: alia autẽ habẽt quasdaʒ veras cõtrarietates: neq; enĩ vt generatio nõ deficiat necessariũ est infinitum esse corpus sensibile actu: contingit enim alterius corruptionez alterius generationem esse: cum omne finitum sit.

¶ Et opʒ nũc narrare sermones ex qb⁹ existimat̃: non solum mã esse in potẽtia: sʒ est ex n̄s p se: qdã enĩ eorũ sermonũ nõ est necessari⁹ & in qbusdã sunt obiectiões vere: qm̃ vt nõ gñatio deficiat est in actu corpus infinitum sensibile: quoniam possibile est vt corruptio alterius sit generatio reliqui: totum & vtrũq; finitum.

73 **Cum** numerauit quinqz rōnes in pbando infinituz esse: incepit demōstrare deceptiōes in eis. ¶ Et dixit: et opz nūc. i. et postq̄ diximus de modo infiniti possibili et īpossibili: opz nos narrare sermones: ex quib' existimat̄ q̄ infinitū nō est solūmodo in potentia: sed in actu. quidā enim illoꝝ sermonū sunt veri: sz nō sequitur ex eis illud qḋ reputant sequi: et quidā sunt falsi: et habēt cōtradictiones veras. ¶ Deinde incepit a rōcinatione que est ex reb' veris: sz nō cōclusit illud qḋ existimant: et dixit: qm̄ vt generatio non deficiat &c. i. qm̄ nō q: generatio nō dficit: est necesse corpus in actu esse infinitū sensibile: generatū eniz q: occupat locuz corrupti non est necesse ex hoc q̄ generatio est in infinitū locū esse infinitū: qm̄ si locus pcessit generatū: et generatū est factū successiue in infinituz: et generatio generati nō sit corruptio alterius: tunc necesse est locum esse infinitū: et vt totū addat̄ in potētia in īfinitū: et sic poterit exire in actū: sz q: hoc nō est; imo gn̄atio alicui' est corruptio eius ex quo generat̄: nō nō sequit̄ ex hoc illud qḋ existimabāt sequi.

¶ Amplius tangi et includere alterū est hoc: quidē. n. ad aliquid est et cuiusdā: tangit eniz omne aliqd et finitorum alicui accidit. finitum autem nō ad aliquid est: neqz tangere tangentis contingentis est.

¶ Et ēt cōtentio cōtactus est alia ab intētione infiniti. cōtactus eniz est in respectu alicuius: si eniz aliqd tangit aliqd: et hoc accidit quibusdā finitis. finita autē nō in respectu dicunt̄: neqz qḋlibet tangit quodlibet.

74 ¶ Hec est rōcinatio in qua dictū est q̄ corpus finitū finitur p suam cōtinuationē cum alio corpe: et istud aliud cum alio: si igit̄ corpora necesse est vt finiant̄ in aliquid: necesse est vt totū sit infinitū: et incepit declarare deceptionē in hac ratiocinatione: accipit̄ eniz in ea loco contactus finitas. ¶ Et dixit: et etiaz &c. i. et istud qḋ sequit̄ in cōtactu nō sequit̄ in finitate: cōtactus eniz aliud est a finitate: contactus eniz dicit̄ in respectu alterius. finitas aūt rei dicit̄ in respectu suiipsius. vnde dr̄ q̄ corpus finitū est illud qḋ continet̄ ab vno termino: aut terminis que sunt sue superficies: nō superficies corporum extraneoꝝ. ¶ Et cuz declarauit q̄ finitas nō est cōtactus: declarauit etiā q̄ nō est necesse vt omne finitū tangat: et si alterū istorum esset verum: ratiocinatio esset vera: et dixit. et hoc accidit quibusdam finitis: et hoc. s. cōtactus accidit qbusdā rebus finitis. omne. n. tangēs est finitū: sed nō omne finitū est tāgens. Deinde dixit. finita autem &c. i. sed omne corpus dicit̄ in respectu alicuius. qḋ eniz dicitur in respectu est pars totius: et si omne corpus diceret̄ in respectu ei' a quo cōtinet̄ et qḋ tangit: tūc nō esset illic totū oīno: et cum totum nō fuerit: nō erit pars. ¶ Et ista ratiocinatio: vt mihi videt̄ ē cōis: cum nō sit manifestū per se hoc: sed hoc declarabit̄ ppe cum fuerit declaratū q̄ extra mundū nō est vacuū neqz plenū. i. et nō omne tāgens hz naturā tangendi: quodlibet eniz nō tangit nisi illud qḋ est suum totū naturaliter: nō enim quodlibet tangēs tangit qḋlibet;

Cōtact' dr̄ respcū alterius: sz finitas dī in respectu suiipsius.

Dē tāgēs ē finitū et nō omne finitū ē tāgēs.

Documētū

nedū vt quodlibet ſit tāgens. ¶ Et apparet ꝙ corpus circulare nō eſt inatū tangere cū ſit cōpletū per ſe: ⁊ ꝙ corpus rectum eſt natū tangere cum ſit finitum ⁊ cōpletum per aliud: ⁊ hoc inuenit in corpore circulari: ⁊ in elemētis: vt poſt declarabit.

Corpꝰ circulare nō eſt inatū tāgere cū ſit cōpletū p ſe: ſ3 corpꝰ rectū eſt inatū tangere cū ſit cōpletū ⁊ finitū p alter. idē 4. phyſi. cōmen. 43.

¶ Intelligētie a aūt credere incōueniēs eſt. nō eni3 in re abūdantia ⁊ defectus eſt: ſed in intelligētia: vnūquēq3 enim noſtrū vtiq3 intelliget aliquis multiplicatum ſeipſo augmētans in infinitū: ſ3 non propter hoc extra vrbem eſt: aut aliquātulā magnitudinē habens quā itelligit aliquis. ſ3 quoniā eſt hoc: hoc aūt accidit. tēpus autē ⁊ motus infinita ſunt habemus: qm̄ intelligentia nō pmanēte accepto: magnitudo aūt neq3 diuiſione: neq3 intelligibili augmentatione eſt infinitū: ſed de infinito quidem quomodo eſt: ⁊ quomodo nō eſt: ⁊ quid eſt: dictum eſt.

a Intelligētie credere incōueniēs eſt.

¶ Et nō eſt rectū etiā credere illud qd̄ imaginat imaginatione. additio enim ⁊ diminutio nō erit tūc in re: ſ3 in imaginatōe. pōt eni3 quis imaginari ꝙ vnuſq3 noſtrum creuit multotiēs in infinitū ſup quantitatem in qua ſumus. ſ3 nō ſequit ſi aliquis imaginat hoc in nobis: vt nos ſimꝰ extra ciuitatē: ſ3 cū erimus ſic, accidet hoc nobis. tēpus autē ⁊ motus ſunt infinita: ⁊ ſiſt imaginatio abſq3 eo ꝙ id qd̄ inuenit ex eis ſit fixū: mēſura aūt neq3 ſm̄ diminutionē neq3 ſm̄ additionē per imaginationē erit infinita: iam igitur diximus d̄ infinito: qūo eſt: ⁊ quomodo nō eſt: ⁊ quid eſt.

¶ Imaginatio facit credere infinitū i actu eē ⁊ in potētia. in vero. ſ. ⁊ in falſo. in vero aūt qꝛ poſſe eſt imaginari infinitū in additiōe numerorum ⁊ in diminutione mēſure. in falſo vero qꝛ poſſibile eſt imaginari mēſurā creſcere ſicut diminui: in eo aūt qd̄ eſt in actu facit credere vt dictū eſt ſuperius. nō eni3 poſſumꝰ imaginari extra mūdum niſi corpus aut vacuū: ⁊ illud vacuū aut corpus ſi ponit finitū: tūc nō poſſumus imaginari extra ipm niſi aut vacuū aut corpus exiſtimat ſequi ꝙ extra mūdū eſt corpus īfinitū: aut vacuū aut corpora infinita: ⁊ vbi imaginat vacuū: poſſe eſt vt in eo ſit corpus. ergo ſi vacuū fuerit infinitū corpꝰ erit infinitū. imo neciu3 hoc eſt. poſſe. n. vt dicit Ari. i eternis eſt neciu3. ¶ Et cū imaginatio facit hī: icepit declarare ꝙ multa ſunt que nō pn̄t imaginari: ⁊ multa imaginant q̄ nō ſunt. ⁊ dixit. ⁊ nō eſt rectū ēt ⁊c̄. i. ⁊ nō eſt rectū credere ꝙ eſſe ſequit imaginationē. augmētū. n. ⁊ diminutio q̄ pn̄t imaginari in 75

Poſſe vt dicit Ariſt. in eternis eſt neciu3. idē 3. phyſi. 32. ⁊ que ibi.

rebus existētib⁹ in qbus impōle est additionē eē aut diminutionē: nō sequit imaginationē: imo illud qđ est in imaginatiōe nō est nisi in aīa tm̄. ℂ U.g. qm̄ possibile est vt aliqs imaginet ꝙ vnusquisqꝫ
Pria expō nostrū crescat plus sua quātitate nāli. sed nō sequit ex illa imagina tione vt sim⁹ in hac dispōne magnitudinis. ℂ Et dixit. sed nō seqtur ⁊c̄. forte intēdit. sed si aliqs imaginet hoc in nobis. s. vt ita sim⁹
Secūda. magni: adeo ꝙ sum⁹ eẋ ciuitatē: nō seqt ex hoc vt sim⁹ eẋ ciuitatē. ℂ Et forte ē defect⁹ in lib. ⁊ sic dꝫ legi. ⁊ silr pōt qs imaginari nos esse eẋ ciuitatē: sed nō sequit ex sua imaginatiōe nos eē eẋ ciuitatē. sed cū fuerim⁹ eẋ ciuitatē: tunc imaginatio illius erit vera ⁊ erit accn̄s entis: ⁊ hoc intēdebat cū dixit. sed cū fuerim⁹ sic accidet hoc
Imaginatio sequitur ens. ⁊ non ens imaginationem. nobis. i. sed cū fuerim⁹ eẋ ciuitatē accidet vt imaginatio sit talis. imaginatio. n. sequitur ens: sed nō ens imaginationē. ℂ D. d. tps aūt ⁊c̄. i. tēpori aūt ⁊ motui accidit ꝙ sunt in se infinita. ⁊ silr imaginatio corꝝ: sed illud qđ inuenit de infinito in eis nō est fixuꝫ. i. existens in actu. hoc enīꝫ est impōle: sed est successiuū. D. d. mēsura vō ⁊c̄. i. mēsura vero nō est infinita in additiōe ⁊ diminutiōe pp hoc ꝙ imaginat diminui ⁊ crescere in infinitū: sed in hoc ꝙ est infinita in diminutiōe cōueniūt esse ⁊ imaginatio p accn̄s. ⁊ in hoc ꝙ est infinita in additiōe nō ꝯueniūt vt declaratū est superi⁹: ex imaginatiōe igitur nō pōt qs iudicare vero iudicio essentialr ipsaꝫ diminui in infinitū: aut crescere. sed si iudicauerit ipsam diminui erit verū iudiciuꝫ per accn̄s: ⁊ si iudicauerit ipsam crescere erit falsum simplr.
Epilogus. ℂ Et cū cōpleuerit ꝑmonē de infinito: dixit: iā igit dixim⁹ ⁊c̄. i. iā igit diximus qūo est infinitū. i. in potētia: ⁊ qūo nō ē. i. in actu. ⁊ qd est. i. ⁊ iam diffiniuim⁹ ipsuꝫ sic. s. qm̄ est illud eẋ qđ semp est aliqd.

ℂ Incipit Liber Quartus physicoꝝ Arist.

ℂ Sūma. 4. lib. phys. ꝑm Auer.

ℂ A tex. primo vsqꝫ ad. 50. loquitur de loco.
ℂ A. 50. vsqꝫ ad. 87. disputat de vacuo.
ℂ Ab. 87. vsqꝫ in finem differit de tempore.

ℂ Tractatus primus de loco in quo inquirit disputatiue an locus sit. Cap. 1.

Similiter autē necesse est de loco sicut ⁊ de finito cognoscere: si est aut nō est: ⁊ quomō est: ⁊ qd est: ⁊ ea nāqꝫ que sunt: oēs opinant alicubi eē: que vero non sunt nusqꝫ eē: vbi enim eēt tragelaphus aut sphinx. Et de motu q cōis maxime est ⁊ magis proprius ꝑm locum est quem vocamus loci mutationem.

¶ Et opz nãlem ɔsiderare de loco sicut de infinito do/ nec sciat: vtrũ sit an nõ: ꝛ quõ: ꝛ quid sit. homines enim opinãtur entia esse in vbi. qḋ.n.nõ est ens/ nõ est apḋ eos in loco: hircoceruus enim ꝛ chimera nõ hñt vbi. Et qꝛ cõmunioꝛ motuũ ꝛ manifestioꝛ est ille qui est in loco: qui dicitur translatio.

Intendit in hoc tractatu pscrutari de loco ꝛ tẽpore quid sit sb̃a vtriusqꝫ. illa enĩ eẽ' manifestũ est p se: sed apud perscrutationẽ de nã eoruꝫ accidũt in hoc qõnes. ꝛ post pscrutatio/nem de loco perscrutabiꞇ de vacuo: vtrũ sit aut nõ: qꝛ assimilatur loco: ꝛ qꝛ existimaꞇ esse locus in quo nõ existit corp⁹: ꝛ primo ince/pit perscrutari de loco ꝛ incepit in hoc notificãdo que sunt ɔsiderã/da de loco. ¶ Et dixit. opꝫ nãlem cõsiderare ꝛc. ꝛ intendit ꝙ nãlis dꝫ considerare de vtroqꝫ. vtrũqꝫ enĩ est cõsequẽs corporis nãlis. Deinde dixit. vtruꝫ sit aut nõ. ¶ Et nõ intendit perscrutari de suo esse ẜm demonstrationẽ: sed ẜm dialecticã: locum enĩ esse notũ est per se: sed cum perscrutaꞇ ẜm dialecticã de quiditate eius: occurrũt hic questiões que faciũt dubitare in suo esse. Deinde dixit: ꝛ quõ. i. vtrum sit de genere entiũ per se: aut de genere entiuꝫ per aliud: ꝛ qd sit. intendit diffinitionẽ ꝛ sb̃am. ¶ Et cuꝫ narrauit ꝙ opꝫ naturalẽ perscrutari de loco incepit dare causaꝫ famosaꝫ cogentẽ ad perscru/tationeꝫ de hoc ꝛ dixit: qm̃ homines ꝛc. i. ꝛ oportet perscrutari de loco: quoniã antiqui opinabanꞇ ipsuꝫ esse necessariũ in esse cuiusli/bet entis: ꝛ causa illius opinionis est: qꝛ cum videꞇ ꝙ illud qḋ non est ens vt chimera ꝛ hircoceru⁹ non est in loco. existimauerũt ꝙ se/quitur ẜm cõuersionẽ ꝙ omne qḋ est ens est in loco. 1

Documẽtũ primuꝫ. Arist. nõ intẽdit pscrutari de esse loci ẜm de/mõstratio/neꝫ: sed ẜm dialecticã: qꝛ locũ esse est notũ per se ꝛc̃.

¶ Sed⁹ declaratũ est in logica: ꝙ nõ tꝫ ista ɔuersio. sunt.n. entia q̃ nõ sunt in loco. ¶ Et cũ dedit cãm famosaꝫ cogentẽ ad perscrutãdũ de loco dedit in hoc causaꝫ naturaleꝫ ꝛ dixit: ꝛ qꝛ cõmunioꝛ motuum ɔprie ꝛc̃. i. ꝛ causaruꝫ cogentiũ ad pscrutãdum de loco est: ꝙ in esse motus localis qui est cõmunioꝛ motuũ. s. extra quẽ nulluꝫ ens est naturale: ꝛ prioꝛ eoruꝫ. s. ẜm tẽpus ꝛ cãm: vt post declarabiꞇ neces/sarius est locus: ꝛ cum naturalis habꝫ perscrutari de motu: opor/tet ipsum ẽt perscrutari de loco. 2

Quõ mot⁹ localis est cõioꝛ oĩ motu ꝛ prioꝛ ẜm tps̃ ꝛ ẜꝫ cãꝫ. Vid. 8. ph. a tex. cõ. 55 vsqꝫ ad te. cõ. 61.

¶ Habet aũt multas dubitatiões quid forte sit locus. nõ enĩ videꞇ idem cõsiderãtibus ex oib⁹ que insunt: amplius aũt neqꝫ habem⁹ nihil ex aliis: neqꝫ ante q̃si/tum: neqꝫ bene exquisitum de hoc.

¶ Et in intentiõe loci quid sit sunt multe qõnes. non enĩ in quacũqꝫ parte inspexerim⁹ ipsum inueniemus ipsuꝫ vnũ: ꝛ nõ habem⁹ ab aliis p̃decessoribus aliqd dubitatũ: neqꝫ aliquid inuentum de ipso. 2

¶ Cum narrauit ꝙ opꝫ nãlem pscrutari de loco ꝛ dedit cãm in hoc

incepit narrare difficultatē cognitiōis loci ⁊ declarare cām in hoc. ¶ Et dixit. ⁊ in intentione qd sit locus sunt multe qōnes. i. in scire diffinitiōez ⁊ quiditatē loci sunt multe qōnes ⁊ maxima difficultas. ¶ Deinde dedit cām in hoc ⁊ dixit. nō eniz in quacūqz pte ⁊c. i. ⁊ cā difficultatis qditatis ei⁹ ē: qꝛ cū cōsiderabim⁹ de illo nō īuenimus ipsuz vnū dictū vniuoce in oīb⁹ corporib⁹ nālibus: sed dictū mō dubitatiuo. i. multiplr. ⁊ scire a qditatē hmōi entiū est difficile: qꝛ appropinquat ei qd non hz cōem nām. ⁊ iō latet. ⁊ diffō cōis declarat hanc nām cōem. ⁊ hmōi diffōnes difficile inueniunt p regulas dantes diffinitiōez que sunt diuisio ⁊ cōpositio ⁊ demrātio. ¶ b Aut intēdit ꝙ cōsiderare de loco inducit ꝯsideratiōez ad res diuersas de dispōne eius. sunt. n. aliq̄ que faciūt existimare in ipso res diuersas vt post declarabit. ¶ Et cuz dedit cām ex ipsa re: dedit aliam cām extrinsecā facientē ēt scire qditatē loci eē difficilē: c ⁊ dixit: ⁊ ēt nō habem⁹ ab alijs pcedētib⁹ ⁊c. i. ⁊ ēt considerare de loco erit difficile: qꝛ nihil inuenim⁹ in ipso dictū a pcedentib⁹: neqz aliquid qd faciat dubitare in eius esse: neqz aliquid inuentū de cognitione substantie eius.

Pria expō

a Scire qditatez huiusmōi entiū q multiplr dnr est difficile: ⁊ diffōnes taliū difficile īueniunt p regulas dātes diffōnē q sunt cōpō diuisio ⁊ dimōstratio. Vid. 6. me. cō. p. ⁊ p de aīa. cō. 5. de regulis diffinitiōis.

¶ Q igit locus sit: videt manifestū esse ex transmutatione. vbi nāqz nunc est aqua: hinc exeunte sicut ex vase, iterum aer inest: aliqn aūt eundez locum aliud aliquod corporeū cōtinet: hoc autē ab his que fiunt ⁊ cōmutant alteruz videt oībus esse. in quo eniz aer nunc est: aqua i hoc prius erat. Quare manifestū est ꝙ erat locus aliquid ⁊ receptaculuz alteꝝ ab vtrisqz in qd ⁊ ex quo mutatum est.

b Scda expositio.

c Vide. 2. meta. text. cō. 4.

¶ Et existimat ꝙ manifestū est locum esse aliquid ex mutatione ⁊ translatiōe. vbi eniz nunc est aqua illic qn exit aqua est aer. V. gratia. qn aqua exit a vase erit etiā ibi aer: ⁊ forte fm hunc moduz erit ibi aliqd corpus aliud: ⁊ existimat hoc aliud ab oībus rebus que sunt: ⁊ transferūtur in ipsuz: illud eniz in quo modo est aer: prius erit in ipso aqua. Declaratum est igitur ex hoc locum esse aliquid aliud a duobus. s. illud ad quod ⁊ a quo succedunt.

3 ¶ Cum declarauit cām pp quā opz nālem cōsiderare de loco: ⁊ declarauit cām difficultatis que ē in cognitiōe sbe eius: incepit numerare res famosas faciētes locū esse: deinde post hoc numerauit res famosas ēt que faciūt dubitare in eē eius: vt est ei⁹ mos. s. in pordinādo sermones logicos sermonib⁹ demrātiuis q hnt cū cognitiōe rei dissolutionē illoꝝ sermonū ꝯtrarioꝝ. ¶ Et dixit: ⁊ existimat ꝙ manifestū est ⁊c. i. ⁊ appet locuz eē ex mutatione fm translatiōez. s.

Cōsuetudo fuit Ari. dialecticos sermones demonstrati/

permutationē corporū succedētiuz in ipso. apparet.n.ꝙ illud vbi est aqua qñ recedit ab eo succedit in illo vbi aer aut aliud corpus: vt accidit in vase ꝙ cū ab eo exit aqua succedit ei aer: aut aliud corpus: ⁊ hoc intēdebat cuz dixit. vbi eniz est mō aqua ⁊c.i. apparet.n.ꝙ vbi inuenit aqua illic qñ exit aqua ab eo sicut exit a vase inuenit aer. D.d.⁊ forte hoc mō erit illic aliqd corpus aliud.i.⁊ forte fz successionē veniet in huncloců in quo fuit aqua aliqd corpus aliud ab aere. ¶ D.d. existimat igitur ⁊c.i. scitur igitur ex successione cuius cā est resolutio: ꝙ locus est aliud a rebus succedētibus in ipsuz. Manifestuz est eniz ꝙ illud in quo mō est aer: iaz in eo erat prius aqua ⁊ ipsum est fixum ⁊ recipiens successionē istoruz duorum corporū: ⁊ hec duo corpora nō sunt fixa sed successiua. ergo est aliud necessario a corporibus accidētibus: ⁊ hoc qd dixit: cū hoc qd est famosuz est notum per se etiaz. ¶ Deinde.d. declaratum est igitur ex hoc ⁊c.i. declaratuz est igitur ex hac cōsideratione locuz esse aliquid aliud ab illis duobus que succedūt sibi in illo: ⁊ est illud aliud ad qd trāsferuntur ⁊ in quo succedunt sibi.

uis ꝑponet Vide ꝯsile 2.d aīa.cō. 136.⁊ in.3. meta.cō.ꝑ vid'h.j.cō. 51. Sed vid oppositū ꝑ celi cō.2.vide solonez. cō.85.ꝑmi de celo.

¶ Amplius aūt loci mutatiōes physicorū corporuz ⁊ simpliciū: vt ignis terre ⁊ taliuz: nō solum ostēdunt ꝙ aliqd sit locus: sed qꝛ ⁊ hz quādaz potētiā locus. fertur eniz vnūqdq; in suū locuz nō prohibitū: hoc quidē sursuz: illud vero deorsuz. He aūt sunt loci partes ⁊ spēs: sursuz ⁊ deorsuz: ⁊ reliqua sex distantia.

Sex sūt loci diīe. Jdē 3.phy.tex. cōmen.54. Et.2.ce.te. cō.9. Jdez ꝑ infra tex. sequēti.

¶ Etiā modi trāslatiōis corporū nāliuz simpliciuz. V. grā. trāslatiōis ignis: ⁊ terre: ⁊ similiū significāt cū hoc ꝙ significāt locū esse aliqd: ipsuz habere ēt aliquā potētiam. qdlibet eniz eorū transfert ad suū locum quē hz nisi impediat ab aliquo: hoc igit transfert superius: ⁊ hoc inferius. Et iste sunt partes loci ⁊ species illius. superius ⁊ inferius ⁊ alie partes.

¶ Ex hoc appet ꝙ locus est aliqd ens aliud a corporib⁹ locatis: ⁊ opz ex eo etiā ipsuz habere potētiam nālez couenientē ei qd moue-
tur ad ipsuz: ⁊ si nō: tunc corpora nō mouent ad ipsuz: ⁊ apparet ex 4
eo etiā tertiū: qñ diuidit in spēs cōtrarias: ⁊ hoc appet sicut dixit ex cōsideratiōe modorū translatiōis corporū simpliciū translatione naturali. vt ignis superi⁹ ⁊ terra inferius: ⁊ aer supra aquā ⁊ aer sub igne: apparet.n. intuētib⁹ hoc ꝙ illud qd terra querit per suū motum ad inferius est locus illi cōueniēs: ⁊ similr illud qd ignis querit per suuz motū ad superius. ¶ Et apparet ex hoc ꝙ locus est ꝑfectio moti ad ipsuz: ⁊ hoc intēdebat cū dixit ipsuz habere potētiā.i. qm appet ex motu terre ad inferius ⁊ ignis supius: qd querūt p istū modū vbi ꝯueniēs sibi: que ꝯueniētia nō est nisi p potētiaz nālem existentez in illo vbi. ¶ Deinde.d.⁊ hoc transfert ad inferius ⁊c.i. ⁊ apparet ēt ex hoc ꝙ vnuz corp⁹ simplex trāsfertur ad superius: ⁊

aliud ad inferius: qđ superius τ inferius sunt partes loci: in quas diuiditur ſm ꝙ genus diuidit in suas differentias specificas: τ. q. d. sunt partes loci que sunt species illius: τ addit: hoc ne aliquis intelligat per partes/ partes ſm quantitatem: non ſm formam: τ intendit per sex partes sursum τ alia.

¶ Sunt aũt hec hmõi non solum ad nos: τ dextruȝ τ sinistrũ: τ sursum τ deorsum. nobis enim non semper idẽ: sed ſm positionẽ quocũqȝ vertamur fit. vnde ideȝ multotiẽs dextrũ τ sinistrũ est: τ sursum τ deorsum: τ ante τ retro. in natura aũt determinatũ est seorsuȝ vnũquodqȝ: non. n. qm̃ cõtingit sursum est: sed vbi fertur ignis τ leue aliqđ silr deorsum: non qz contingit: sed vbi habẽtia grauitatẽ τ terrena sunt tanqȝ non positione dña solũ: sed potẽtia. ¶ Ostẽdũt aũt τ mathematica: cũ enĩ nõ sint in loco: tñ ſm positionẽ ad nos hñt dextrũ τ sinistrũ: quare solũ est intelligere ipsoꝝ positionẽ non habẽtia horũ natura vnũquodqȝ.

¶ Et ista τ ei silia nõ sunt in respectu ad nos. s. superius τ inferi⁹: τ dextrũ τ sinistrũ. nõ. n. vnũ eoꝝ est vnũ semper in respectu ad nos. pars. n. non est apud nos semp vna: sȝ est ſm sitũ ſȝ motũ nr̃m: τ iõ forte idẽ in nobis erit dextrum τ sinistrũ: τ superius τ inferius: τ ante τ retro: sed vnũquodqȝ istorum distinguitur per naturam. superius enim non est quilibet locus: sed locus ad quẽ transfert ignis τ leue: τ similiter etiaȝ inferius nõ quilibet locus: sed ille ad quẽ transfert graue τ corpora terrestria. ¶ Manifestũ est igit ex hoc ꝙ diuersitas eorum non est solũmodo in situ sed in potentia: τ hoc significat dispositio mathematicoꝝ. V. g. triãgulus: qm̃ τ si non sunt in loco: tñ ſm suum sitũ qñ cõparantur ad nos inuenitur in eis dextruȝ τ sinistrum: sed situs eorum est opinabilis tantũ: non quia habẽt in sua natura quodlibet actorum.

¶ Cum declarauit ꝙ ex hoc qđ superius τ inferius apparẽt apparebit natura specierũ loci: τ superius τ inferius sunt duob⁹ modis.
5 alia eniȝ sunt que sunt in respectu ad nos absqȝ eo ꝙ habẽt esse extra animaȝ in se: τ alia sunt que sunt habẽtia esse naturaliter: incepit declarare ꝙ superius τ inferius que sunt species loci naturalis

nõ sunt illa q̃ sunt in respecũ ad nos. ¶ Et dixit. ⁊ ista ⁊ eis silia ⁊c. i. ⁊ iste ptes nõ sunt partes que dñr in respectu ad nos. B. d. pars eniʒ ⁊c. i. pars em̃ que est in respectu nõ est vnum existens naturaliter: sed est ẽm nostrũ situm. i. ẽm illud quod est in nobis in respectu ad nos est ẽm locũ rei ad nos: quoniã si fuerit versus caput erit superius: ⁊ si versus pedes dicet̃ esse inferius. Deinde. d. ⁊ ideo forte ⁊c. i. quia iste partes nõ sunt in se res existentes: sed sunt dispositiões collate ad nos forte accidit eidem vt sit dextrũ: deinde erit sinistrum per mutationẽ nostri situs in respectu ad ipsum: aut per mutationeʒ sui in respectu ad nos silr accidit ei q̃ qñqʒ sit superius in respectu ad nos: ⁊ qñqʒ inferius: ⁊ qñqʒ ante: ⁊ qñqʒ retro: iste. n. partes nõ sunt existẽtes in se: sʒ sunt collationes dicte in respectu ad nos: ⁊ collatio distinguitur p trãsmutationeʒ vtriusqʒ collatoꝝ. ¶ B. d. ⁊ q̃libet istoꝝ est distinctũ p nãʒ. i. ⁊ iste ptes nãles nõ sunt collate ad nos: sʒ quelibet earũ est distincta nãliter. superius em̃ nãle nõ est quelibet pars: sʒ pars ad quã trãsfert̃ ignis: ⁊ vlr corpus leue: ⁊ silr inferius non est quelibet pars: sed pars ad quã trãsfert̃ terra ⁊ vlr corpora grauia. ¶ B. d. declaratũ est igit̃ ex hoc ⁊c. i. ⁊ declaratũ est igit̃ ex hoc q̃ corpa cõtraria ẽm nãm mouent̃ ad ista loca cõtraria in loco: qm̃ q̃ ista loca vel situs nõ sunt in hoc loco tm̃. s. q2 sunt in duob⁹ extremis vni⁹ linee recte lõgissime: sʒ ⁊ cũ h̃ sunt cõtraria ẽm potentiã. res. n. quarũ sbe sunt siles cõtrarijs: hñt sbas contrarias aliquo modo. ¶ B. d. ⁊ significat hoc dispõ mathematicoꝝ. i. ⁊ dña que vr̃ inter ptes que sunt in reb⁹ nãlibus: ⁊ in reb⁹ mathematicis: qm̃ mathematica non hñt potentiã ad partẽ: ⁊ nãlia hñt hoc. s. significat q̃ partes rerũ nãliũ nõ sunt ẽʒ positionẽ: nec loca eoꝝ sunt p existimationẽ: sicut est dispõ in reb⁹ mathematicis: ⁊ si non: non eẽt dña inter corpora nãlia ⁊ mathematica. ¶ B. d. sʒ situs eoꝝ ⁊c. i. sʒ ⁊ partes exñtes in corporib⁹ mathematicis nõ sunt partes existẽtes in eis ex̃ intellectũ ẽm q̃ sunt mathematica: sicut est dispõ in corporib⁹ nãlibus. s. qm̃ in eis inueniunt̃ partes sex distincte ẽm naturã: ⁊ h̃ in aĩato: in inaĩato vo nõ inueniunt̃ h̃: sʒ sunt res q̃ existimant̃ in eis estimatiõe tm̃: ita q̃ ex̃ aĩam nõ sunt sicut sunt in aĩa. ¶ Et est itelligendũ de hoc qđ dixit in eis q̃ sunt p̃ter supi⁹ ⁊ iferi⁹: qm̃ sunt distincta nãlr qđ itẽdebat p hoc ẽm q̃ sunt ptes: ⁊ nõ ẽm q̃ sunt vbi: qđ nõ est ita de supiori ⁊ iferiori: inuenit̃ em̃ in eis aliqđ distinctũ ẽm q̃ est vbi: ⁊ ẽʒ q̃ est pars: ⁊ iaʒ exposuimus h̃ in caplo de infinito. vbi numerauit dñas loci nãles: ⁊ q̃si intẽdit q̃ iste partes sex nõ sunt distincte in mũdo: sʒ in celo: ẽm q̃ est aĩatum.

Res q̃ꝛ sbe sũt siles cõtrarijs hñt sbas cõtrarias aliq̃ modo.

Drie loci nãliter sunt distictę i aĩatis: sʒ i iaĩatis nõ inueniuntur ex̃ aĩaʒ: sed in imagiatiõe tm̃. Idẽ. 3. phy. c. 54. ⁊. 2. ce. 9.

¶ Amplius vacuũ affirmãtes esse locũ esse dicũt: vacuũ enim vtiqʒ locus erit priuatus corpore: qđ quideʒ igitur aliquid sit locus preter corpora: ⁊ q̃ omne corpus sensibile in loco per hoc aliquis accipiat. ¶ Uidetur autem vtiqʒ ⁊ Hesiodus recte dicere faciẽs primũ chaos. dicit igit̃ primũ omniũ chaos factum: sed postea terram latam tanq̃ indigeret primum esse rece-

Uacuũ est locus puatus corpe.

ptaculum hts que sunt: propter hoc qd opinati sunt queadmodu multi esse oia vbiq; et in loco.

¶ Et etiã dicẽtes vacuũ esse dicũt locũ: vacuum enim est locus sine corpore. ex his igit existimat locus esse aliud a corporibus: et q oẽ corpus sensibile est in loco.

¶ Et existimatur q Home. etiã bene dixit in suis versibus: q inane fuit pmo: et sermo eius est talis: in principio fuit inane: et postea terra ampla et spaciosa: et dixit hoc: q: intendebat q primo necesse est locum esse entibus: q: existimabat illud qd vulgus existimat. s. q oia entia sunt in aliquo vbi et loco.

6 ¶ Ista est tertia famosa rõ etiam: et accidit ei q fuit non vera: sicut accidit duabus precedentibus q fuerunt cum hoc q fuerunt famose vere etiam. dicere enim vacuũ esse: et q est locus sine corpore est famosum ppter existimationẽ: et est necessarium in existimatione eis qui generant mundũ sm totum. s. existimare vacuum precedere: et necesse est em vt locus precedat corpus: et cũ totũ est generatũ sequit vt vacuũ precedat generationem totius. ¶ Et ideo loquentes nostre legis dicunt vacuum esse: q: generant mundum: et q: existimatio est cõmunis omnibus generantibus mundum sm totũ: ideo dixit Homerus q inane. i. vacuũ fuit pmo etc. ¶ D. d. et dixit hoc: q: intendebat etc. i. et iste versificator dixit hoc: q: existimabat illud qd vulgus existimat. s. q entia oia indigent loco: q: existimat: quoniã cum id qd non est ens non est in loco: sequitur q illud qd est ens est in loco. ¶ Et ista est quasi quarta ratio famosa: et accidit ei q fuit falsa: et hoc est vnum eorum que mouent Homeruz ad dicendũ. hoc tamẽ maxime inducit ipsum ad hoc existimatio cõis oibus. s. q vacuum dz precedere generationẽ mundi: et hoc est vnum eoꝝ quibus Aristo. destruit corpus generari simplr: qm sequeret vacuũ pcedere ipsum: et vacuum esse apud ipsum est famosum.

Vacuũ esse est famosuz pp existiatione et necessariũ eis q generant mundũ sm totũ.

¶ Si aũt hmõi est mirabilis quidẽ potẽtia loci: et prima oium: et prima oibus: sine quo nãq; nullũ alioꝝ est. Illud aũt sine alijs necesse est primũ esse. nõ em perditur locus his que sunt in eo corruptis.

¶ Si igitur ista est dispositio loci mirabilem habet potentiam: quoniã precedit omnia entia. Illud em extra qd impossibile est vt alia sint: et potest esse sine illis necesse est vt sit primum. locus enim non corrumpitur cũ corruptione eius qd est in eo.

7 ¶ Si igitur dispositio loci est talis. s. q: est necessarius in esse oium entium vt antiqui dicebant: mirabilem habet potentiam: est enim

prior naturaliter omnibus entibus. alia eniz entia fm hoc non possunt esse sine ipso. ille vero potest esse sine illis: z qd est tale est prius naturaliter. ¶ Et sic debet legi: z potest esse sine illis. quoniam locus non corrumpitur per corruptionē eius qd est in eo. ergo necesse est vt sit primū. i. prior nāliter non fm naturā: sed fm tempus.

Illd ē prius nālr qd pt eē sine alijs z alia nō sine ipso. Idē 5. me. ca. de priori.

¶ At vero hz defectū si est qd est: vtrū em moles quedā corporis: aut quedā altera natura. Querendū eniz est genus ipsius primum: distātias quidē hz tres: longitudinis: pfunditatis: z latitudinis: quibus determinatur corpus oē. Impossibile aūt est corpus esse locū: in eodē enim vtiqz essent duo corpora.

¶ Sed in ipsum esse sunt loca dubitabilia. querit em̄ vtrum sit corpus aut alia natura. Perscrutādum est enim de suo genere: primo quid sit. dicamus igitur q locus habet tres dimensiones: longitudinis. s. z latitudinis: z pfunditatis: z ista termināt quodlibet corpus. Et est īpossibile locum esse corpus: sequitur eniz duo corpora esse in eodem loco.

¶ Cum induxit rationes famosas in esse loci: incepit numerare et res famosas negantes ipsum esse. ¶ Et dixit: sed in ipsum esse sunt loca dubitationis. Deinde incepit numerare illa z dixit. queritur enim zc. i. querit enim vtrū corpus sit adeo q corpus sit locus corporis. s. adeo sit aliqd corpus qd dicit in respectu alterius corporis. locus. n. est locus locati: aut est alia natura a corpore: quoniā primo oportet perscrutari de genere sub quo collocatur locus qd sit. res em̄ que sunt ignorate diffinitionis perscrutandum est primo de genere earum: z post de differentia quando vtraqz pars diffinitionis fuerit ignoratiē. s. genus z differētia: sicut est dispositio in loco. ¶ Deinde incepit perscrutari de hoc: z di. dicamus zc. i. dicamus igit: quoniam existimatur locus esse corpus nō aliud: quoniam existimatur q locus habet tres dimensiones: longitudinem. s. z latitudinem: z pfundū. z omne a quod habet tres dimensiones est corpus. ergo locus est corpus. ¶ Deinde induxit impossibile qd sequitur ex hac positione: z dixit: sed est impossibile vt sit corpus zc. i. sed est impossibile locum esse corpus. contingit enim duo corpora esse in eodē loco fm penetrationē: qm̄ cōtinget vt dimēsiones corporis locati penetrent dimensiones loci: qd est impossibile. 8

Res q̄ sunt ignorate diffinitiōis perscrutādū ē p de gñe eārū. z post de dīia quādo vtraqz ps diffinitiōis ignota fuerit. s. genus z dīia.

a Oē qd hz tres dimensiōes: ē corpus. Idē. p ce. t. cō. 2.

¶ Amplius si locus vere est corporis receptatiuum: manifestū qm̄ z superficiei z reliquorū terminorū. eadem. n. cōsonat ratio: vbi nāqz erant prius aque planities: erunt iterum que sunt aeris: at vero dīam neqz vnā habemus puncti z loci pūcti: quare si neqz ab hoc

est locus alterum: neqꝫ aliorum nullius: neqꝫ est aliqd
ꝑter vnūquodqꝫ horum locus.
¶ Et ēt si corpus habet locum: manifestum est ꝙ pla/
num ēt habet locum: ⁊ alia vltima: ⁊ ꝙ illa eadem rō
seqtur in istis. vbi. n. ꝑmo fuerunt superficies aque: il
lic ēt sunt superficies aeris: sed nulla dr̄ia ē apud nos
inter punctum ⁊ locum puncti. si igit̄ locus puncti nō
est aliud qꝫ pūctus: ergo neqꝫ locus alicuius alio⁊ est
aliud ab eis: ⁊ locus nihil aliud ē qꝫ quodlibet isto⁊.

9 ¶ Ista est quasi rōcinatio per se destruens locum esse: ⁊ incepit ser/ monem a syl'o hypothetico ꝯtinuo dicente si corpus sit locus ⁊c. ⁊ intēdit per planum superficiem: ⁊ per alia vltima lineam ⁊ pūctū. superficies enim est vltimum corporis. ¶ Deinde incepit declarare continuationem istius syllogismi ⁊ dixit. vbi enim ꝑmo fuerūt ⁊c. idest illud enim quod sequitur ex translatione in hoc ꝙ corpus hꝫ locum: idem sequitur in hoc ꝙ superficies habeat locum: ⁊ lineam: ⁊ pūctum. ¶ Syllogismus sic componitur: superficies ⁊ vl'r vltīa corporum ita succedant super idem sicut corpus: ⁊ omne qđ est tale est in loco: ergo superficies ⁊ vltima sunt in loco: deinde induxit cō/ clusiōem: ⁊ dixit: sed nō est dr̄ia ⁊c. ¶ Et ista ꝯclusio seqtur ex duo bus hypotheticis: ⁊ duobus cathegoricis. primus enim hypotheti cus est: quoniam si vltima sunt in loco: pūctus est in loco. ¶ Scōs vero: si punctus est in loco: locus pūcti idem est cum puncto: ⁊ ista cōtinuatio declarabitur per duos syllogismos cathegoricos. s. loc⁹ puncti est pūctus: ⁊ pūctus superponitur pūcto. ergo pūctus suppo nitur suo loco. ¶ Deinde ꝯiūgitur huic ꝯclusiōi ꝙ superposita sunt vnum: ⁊ sequitur vt pūctus ⁊ locus eius est idem. ¶ Deinde indu xit alium syl'm hypotheticum: ⁊ est: si locus pūcti nō fuerit aliud a pūcto: nō est locus alicuius alio⁊: supficiei. s. ⁊ linee aliud ab eo: deinde tacuit inconueniens: quod est: ꝙ cum locus rei sit res: erit res in se: quod est impossibile. ¶ Et dceptio est in hoc sermone famo so: quia accipit illud quod est per se: in loco eius quod est per acci/ dens. translatio enim superficierum ⁊ vniuersaliter vltimorum: ⁊ vniuersaliter successio eorum super vbi est per accidens: quod non ē ita in corporibus: ⁊ ideo non sequitur: si corpus debet habere locuꝫ per suam translationem. vt etiam superficies habeat nisi in primo aspectu ⁊ s̄m famam.

Documētū.

Translatio supficie⁊ ⁊ vl'r vltiorū ⁊ vl'r succes sio co⁊ sup vbi ē p acci dēs. Jō. 5. phy. cō. 22.

¶ Quid enim forte ⁊ ponemus esse locuꝫ: neqꝫ elemē
tum est: neqꝫ ex elementis possunt esse huiusmodi ha
bētia naturam: neqꝫ corporeorum: neqꝫ incorporeorū
magnitudinem habet locus: corpus autem nullum ē.
sunt aūt sensibilium corporum elementa corpora: sed
ex intelligibilibus elementis nulla fit magnitudo.

¶Quid igitur ponetur locus eſſe: impoſſibile enĩ ē vt locus ſit elementum aut aliquod ex elemẽtis: ⁊ iſta eſt natura non de corporeis neq̃ de incorporeis: ꝙ corporeis autem predictum eſt: de incorporeis vero nõ: q̄ habent menſuram: corpus vero non. ⁊ elemẽta corporum ſenſibilium ſunt corpora: ⁊ ex intelligibilibus non eſt menſura omnino.

¶Hec eſt tertia ratiocinatio apparens que facit dubitar̄ ineſſe locum. habet enim aliquis dicere ꝙ ſi locus ſit: aut eſt elemẽtum aut compoſitum ex elemento: ⁊ vtrũq̃ eſt corpus: ⁊ locus vniuerſaliter non eſt de natura corporea neq̃ de incorporea. de corporea vero nõ ē: q̄m aut erit corpus: aut elementum corporis: ſed non eſt corpus: q̄a tunc eſſent duo corpora in eodem loco: neq̃ elemẽtum corporis. nā elementum corporis eſt corpus: neq̃ eſt etiã de natura incorporea. Verbi gratia. intelligibilium. locus. n. vĩ habere q̃titatem ⁊ mẽſuram: ⁊ nihil qđ eſt de natura incorporea habet quãtitatem. ergo ſi locus eſt aliquid non eſt de natura corporea aut incorporea: quod ē impoſſibile. ⁊ per hoc qđ dixit ꝙ habet menſuram declarat ꝙ non ē de incorporeis. ¶Et in hoc ſermone eſt ordo prepoſterus ⁊ diminutio: ⁊ ſic debet legi: neq̃ de incorporeis. locus enim habet menſurã: ⁊ incorporea que ſunt intelligibilia non habent mẽſuram. corporeꝰ vero non eſt ẽt: q̄m aut eſt corpus aut elementum corporis: ⁊ non ē corpus: neq̃ elemẽtum corporis: q̄ elemẽtum corporis ē corpus. 10

Nihil qđ ē de nā incorporea habz q̃titatem.

¶Amplius autem ⁊ alicuius vtiq̃ aliquis ponet in his que ſunt cauſam eſſe locum: neq̃ enim cauſa ipſi vna ineſt de quattuor: neq̃ enim ſicut materia eorum que ſunt: neq̃ ex ipſa conſtitutum eſt: neq̃ ſicut ſpẽs ⁊ rõ eorꝫ erit: neq̃ ſicut finis: neq̃ mouet que ſunt.

¶Et etiam propter quid oportet ponere locum entibus. non enim eſt cauſa aliquo modo quattuor: quoniam non eſt quaſi materia entibus. nihil enim videmus conſtitui per illum: neq̃ eſt etiam quaſi forma ⁊ ratio rerum: neq̃ eſt complementum: neq̃ etiam motor qui mouet entia.

¶Hec etiam eſt quarta rõ que facit dubitare in loco. ¶Et dicit ẽt ſi locus ſit exiſtimatur eſſe aliqua cauſarꝫ entium: que igitur cauſa poteſt poni de quattuor cauſis. materia vero non: q̄m ex materia ē conſtitutio entium. ex loco vero nihil conſtituitur: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit. nihil enim videmus conſtitui per ipſum. ſ. per locũ: neq̃ etiam eſt in entibus quaſi forma: q̄m ſi ita eſſet: tũc q̄ñ corpus mutatur de loco in locum corrũperetur: ⁊ ipſe poſt perfecte perſcrutabit̄ de hoc. ſ. ipſum eſſe materiam: aut formam. hoc enim exiſtimatum ē 11

e maxime materia: deinde autem ꝙ locus non est agēs manifestū est per se: ꝙ post declarabitur ꝙ est tanꝙ finis extrinseca in corporibus simplicibus: non in compositis. ¶ Et in te dit per hoc qd̄ dixit neqȝ etiam est complementum finis que est forma. s. in re. forme. n. in rebus generabilib⁹ quodāmodo sunt forme: quodāmodo fines ⁊ vt predictum est: ⁊ locus apparentie in hac ratione est: qm̄ locus non est de genere contingentium.

Forme in rebus gñabilib⁹ qdāmō sunt forme ⁊ qdāmō sūt fines. Jō. 2. ph. t. c. 70.

¶ Amplius aūt ⁊ ipse si est aliquid eoꝝ que sunt ⁊ alicubi est. Zenonis enim opinio querit quādam rōnem. si enim omne qd̄ est in loco est manifestum: qm̄ ⁊ loci locus erit: ⁊ hoc in infinitum procedet.

¶ Et etiam si est de entibus vbi est. questio enim Zenonis dat aliquam rationem. s. ꝙ oē ens est in loco manifestum est: qm̄ locus habebit locum: ⁊ sic in infinitum.

12 ¶ Ista est. q. quīta: ⁊ est questio Zenōis: ⁊ deceptio est in ea in duobus locis in maiori. s. ppositione dicente ꝙ omne existēs in aliq̄ ē in loco: aut ꝙ oē ens est in loco. scd̄a aūt ē dicēs ꝙ locus est in aliquo. ista enī est ppō equoca ⁊ dī multiplex: vt post dclarabit Arist. locus. n. est in aliquo ſm ꝙ accn̄s ē in ſbō: ⁊ res est in loco sicut aq̄ in vase: ⁊ iō anteꝙ perscrutetur de loco: pscrutādū est ſm quot modos dī aliqd esse in aliquo sicut facit Arist. post.

¶ Amplius si sicut omne corpus est in loco: sic ⁊ in oī loco corpus. qūo ergo dicemus de his que augmētantur. necesse enim simul ex his augmētari locum cum ipsis. Sed neqȝ maior neqȝ minor locus est vnicuiqȝ: p hoc quidem: ergo non solum quid est: sed etiam si ē: dubitare necesse est.

¶ Et etiam quemadmodum omne corpus est in loco: ita in omni loco est corpus. quid igitur dicemus in rebus que crescunt. sequitur enim vt locus augmētaret per suum augmētum. Si locus cuiuslibet nō est minus nec maius ipso: ex istis igitur opȝ dubitare in suo eē: nedum in sua quiditate.

13 ¶ Ista est ēt alia dubitatio: qm̄ sicut existimaṫ ꝙ oē corpus est in loco: ⁊ ꝙ nullū corpus est extra locū: ita existimaṫ ēt ꝙ locus nō ē extra corpus: ⁊ maxime vacuo negato: ⁊ cum in oī loco est corpus oīa loca sunt plena corporibus sibi equalibus: cū sit notum de loco ꝙ non est minus aut maius locato: ⁊ qꝛ multa corpora que sunt in loco crescunt: necesse est vt locus crescat cum cremēto eoꝝ. ex quo seqṫ locū eē corp⁹. Et seqṫ ēt vt totū augmēteṫ per augmētum vni⁹ corporis: ⁊ sic ꝯtingit vt corpora penetrenṫ. ⁊ cū numerauit illa ex quibus accidit questio de loco: dixit. ex istis igitur ⁊c.

¶ Capitulum in quo inquirit qd sit locus. Cap. 2.

Quoniam aūt aliud quidem ꝑm se: aliud vero ꝑm aliud dr̄. silr̄ ꝛ locus quidem alius cōmunis in quo omnia corpora sunt: alius vero ꝓprius in quo primo. Dico āt cōis: quoniam quasi tu nunc sis in celo: quia in aere. hic autem in celo ꝛ in aere: quia est in terra. Silr̄ aūt ꝛ in hac: qꝛ in hoc loco qui continet nihil plusq̄ꝫ te. Si igitur ē locus primum continens vnūquodqꝫ corpus terminus quidam vtiqꝫ erit: quare vr̄ forma ꝛ spēs vniuscuiusqꝫ locꝰ esse: quo determiatur magnitudo ꝛ mā magnitudis: hic. n. ē vniuscuiusqꝫ terminꝰ.

Locus aliꝰ cōis aliꝰ ꝓprius.

¶ Et qꝛ quedam dicuntur per se: ꝛ quedam alio mō: ꝛ locus etiam alius ē cōmunis: ꝛ ē ille in quo sunt omnia corpora: ꝛ alius proprius: ꝛ ē ille in quo primitus ē res. Verbi gratia. qm̄ te esse in celo ē: quia es in aer̄: ꝛ es in celo ꝛ aere: quia es in terra: ꝛ ꝑm hunc moduꝫ es in terra: quia es in tali loco eius qui continet te ꝛ circūdat te solum non maiꝰ. Si igitur locus ē primuꝫ continēs: ꝛ omne corpus ꝑm ꝙ ē vltimum existimaꝛ ꝓp hoc ꝙ locus ē forma ꝛ creatio exn̄s in qualibet re: ꝑ quam determinatur sua mēsura ꝛ materia sue mēsur. ista enim ē finis vtriusqꝫ eorum.

Intendit adiuuare opinionem dicentem locum esse formam ꝛ creationem ꝛ firmare ipsam: ꝛ similr̄ opinionem 14
dicentem ipsum esse materiam: ꝛ fecit hoc: quia intendit contradicere duabus opinionibus perfecte: ꝛ maxime dicenti ꝙ mā est locꝰ. existimaꝛ. n. Platonem intendere hoc. ¶ Et dixit: ꝛ quia quedam dr̄ per se ꝛc. i. quia quedam dicuntur ꝑmo: ꝛ quedam secūdo. i. qꝛ quedam attribuuntur rei ꝑmitus: ꝛ quedam scdo. s. ꝓp ꝑmuꝫ ꝛ hoc intendebat cum dixit ꝑ se ꝛ alio modo: ꝛ ista est dispō loci: quoniā alius est cōis ꝛ alius ꝓprius. non enī corpus attribuiꝛ loco cōi nisi ꝓp hoc qđ attribuiꝛ ꝓprio. ¶ Verbi grā qm̄ dicere sor. esse in mūdo. est qꝛ est in aere q est pars mundi: ꝛ dr̄ ipm̄ esse in aere: qꝛ est in suo ꝯcauo ꝯtinente ipm̄ absqꝫ eo ꝙ sit maius aut minus ipo: ꝛ cum hoc fundamentū fuerit positum. s. ꝙ locus est vltimum rei sibi eq̄le existimaꝛ ꝙ locus est forma: qm̄ forma est vltimum rei quam ꝯtinet ꝛ terminat mām eius ꝛc. ¶ Et deceptio in hoc ꝑmōe est duplex: qm̄ finis dr̄ de loco ꝛ forma equiuoce: ꝛ etiā argumentatio est de duabus affirmatiuis in secunda figura.

Forma ē vltimū rei quā ꝯtinet ꝛ terminat māꝫ eiꝰ. Jđ. 2. d gñatōe. t.c. 50. Jdē. h. cō. sequēti. t.c. 35. Jdē 3. phy. 59. ꝛ que ibi.

¶ Sic ergo cõsiderãtibus locus vniuscuiusq; species est: ſm aũt ꝙ videt locus esse distãtia magnitudinis: materia hec nãq; altera est magnitudine. hec aũt contenta est sub specie ⁊ diffinita sicut sub plano ⁊ termino. est aũt hmõi materia ⁊ infinitũ. cum aũt remoueãtur terminus ⁊ passiones/⁊ species relinquit nihil ꝑter materiã. vnde ⁊ Plato ⁊ locũ ⁊ materiã idẽ dicit eẽ in Timeo: receptiuũ. n. ⁊ locũ vnũ ⁊ idẽ. alio vero modo ibidem dicens receptiuum: ⁊ in dictis nõ scriptis dogmatibus locũ ⁊ receptaculum idem retulit.

¶ Cum igit inspexerimꝰ hoc modo erit locus forma cuiuslibet rei: ſm vero ꝙ existimat ꝙ locus est dimensio que est mẽsure est materia. dimẽsio eniz est aliud a magnitudine: ⁊ dimẽsio est illud qđ cõtinet formaz: ⁊ cum determinauit illud. Uerbi gratia. illud qđ cõtinet planũ ⁊ vltimũ: ⁊ ista est dispositio materie: ⁊ eius qđ nõ est terminatũ. cuz eniz auferes a materia vltimuz ⁊ dispõnes nihil remanebit nisi materia. ¶ Et ideo dixit Plato in Timeo: ꝙ materia ⁊ locus sunt idẽ. illud enim qđ recipit mutationẽ: ⁊ locus sunt idem: sed ille disposuit illud qđ recipit mutationẽ alio modo ab eo quo disposuit ipsum in suis opinionibꝰ que dicuntur sine titulo: sed iudicauit ꝙ locus ⁊ subiectũ sunt idẽ.

15 ¶ Uult declarare ꝙ locus est valde similis materie: ⁊ ꝙ hoc induxit Platonẽ ad existimandũ locũ esse materiã. ¶ Et dixit: ſm vero ꝙ existimat ⁊c. i. qui aũt existimat ꝙ locus est tres prime dimensiões que primo existũt in materia: nihil hꝫ ꝓ loco nisi mãm que defert dimẽsiones. D. d. dimensio eniz ⁊c. i. ⁊ causa in hoc: qm̃ qui existimat dimẽsiones esse locũ debet existimare ꝙ mã est locus ⁊ est cã: quoniã dimẽsiones in se nõ sunt corpus determinatũ: ⁊ forma ẽ determinãs dimensiones ⁊ materiã. s. que dat eis terminũ: ⁊ vltimũ. Uerbi grã. superficies cõtinẽtes corpus: ⁊ sic existimat ꝙ dimẽsiones sunt materia: cõueniunt in hoc ꝙ determinant a forma: ⁊ in se nõ sunt determinate. D. d. qm̃ cuz tu auferes a materia ⁊c. i. ⁊ est necesse vt materia sit dimẽsio in potẽtia: quoniã cuz abstuleris a materia vltimũ ⁊ figurã nihil remanebit in ea nisi dimensio nõ determinata. s. que est corpus in potẽtia: ⁊ cũ saltẽ determinat per vltima. s. per superficies sit corpus in actu. ¶ Et dbes scire ꝙ vidit Aristo. ꝙ dimensio nõ separat a materia in magnitudine nedũ in esse quoniã quãdo a materia auferunt superficies nihil remanet in ea

Forma ẽ determinans dimẽsiões ⁊ mãm. idẽ pmo cap. d' ſba orbis.

Documẽtũ

nisi dimēsio: sed ista dimēsio in ea est in potētia: ⁊ cū determinatur per superficies fit dimensio in actu. s. corpus: ⁊ cū auferunt superficies fit dimensio in potētia. ergo ꝓpriū est materie vt habeat dimēsionē in potētia: ⁊ locus anteꝙ̄ in eo existat locatū ẜm Aristo. ⁊ in veritate est dimēsio in potētia. ⁊ ꝓpter hanc silitudinē existimauit Plato locū esse mām. ¶ Et cū numerauit similitudines que faciūt opinari locum esse mām dixit. ⁊ ideo dixit Plato ⁊c. i. ⁊ ꝓpter hāc similitudinē inter locū ⁊ materiā existimauit Plato locū esse materiā vt inuenit in Timeo. dicit. n. illud qđ recipit mutationē ⁊ successionē formaꝝ: qđ est materia idem est cum loco ⁊c. in hoc nō differt in suis libris a se: sꝫ sermo eius diuersat̃ in diffōne recipientis. ¶ Et narrauit hoc ne aliquis existimet ꝙ diuersitas sermonis eiꝰ in diffōne recipiētis est opinio diuersa in hoc. s. ꝙ recipiēs est locꝰ apud ipsum: ⁊ dixit: sed disposuit ⁊c. i. sermo eius nō diuersus est in hoc ꝙ illud qđ recipit mutationē ⁊ successionē formaꝝ est locus: sꝫ diuersat̃ in hoc: qꝛ in Timeo diffinit recipiēs alio modo ab eo quo diffinit ipm in suo libro qui dicit̃ sine titulo. ¶ Et silitudo inter locum ⁊ mām est: qm̄ mā fundamētū est successiōis formaruꝫ ⁊ locus ẜm successionū corporuꝫ: ⁊ ideo existimat̃ ꝙ locus est materia.

Nota hic ꝙ sunt termini dimēsionuꝫ itermīnatarum.

¶ Dicunt enim oēs aliquid esse locuꝫ. quid aūt est hic solus conatus est dicere. Merito aūt ex his intēdētibꝰ vtiqꝫ videtur difficile esse cognoscere quid sit locus: si quidem horum quodcunqꝫ est siue materia: siue spēs: aliter quidē eniꝫ altissimaꝫ hꝫ speculationē: ⁊ sensu ab alijs nō facile est ipsa cognoscere.

seorsum

¶ Omnes eniꝫ dicunt locū esse aliquid: quid autē sit iste solus vir voluit narrare: ⁊ rectū est vt recte qui cōsiderat ex istis existimatur vt sciat locus quid sit: si fuerit alterū istoruꝫ aut forma aut materia: quoniā ꝯsiderare de ipso inducit ad considerationem vltimorum: ⁊ quia cognitio istorum duorum alterum absolutum a reliquo non est facilis.

¶ Cum declarauit similitudinē inter locum ⁊ formaꝫ ⁊ materiaꝫ: ⁊ ꝙ hec fuit causa in hoc ꝙ Plato posuit materiā ⁊ locum esse idem: incepit declarare quantū habebant antiqui de hoc: ⁊ difficultatem accidentē apud cōsiderationē de substantia loci existimantibus locum esse materiā aut formā. ¶ Et dixit. omnes enim dicunt locum esse aliquid ⁊c. i. ⁊ omnes antiqui nihil dixerunt de loco nisi ipsum esse. Plato autem post illos solus quesiuit narrare: quid sit locus ⁊ diffinire ipsum. ¶ Et cum notificauit illa que inducunt ad opinādum ꝙ quiditas loci est materia aut forma: narrauit difficultatem considerationis de loco accidentē in hoc querentibus scire quiditatem eius hoc modo: ⁊ quasi in hoc excusat Platonē ⁊ dixit ⁊ rectū

16

Plato posuit mām ⁊ locū idē eē. Idem infra comē. 59.]

est &c. i. qui opinatur locum esse alterum istorum. s. materiã aut formam: rectum est, vt sit difficile ei scire quid sit locus. ¶ Deinde dedit causam in hoc & dixit: quoniam cõsiderare &c. i. quoniam considerare de quiditate loci hoc modo inducit ad sciendum que sunt vltime cãe entium. materia enim & forma sunt prima principia simplicia entiũ: & scire quiditates principiorum vltimorũ est difficile: & scire formã absq; materia, & materiã absq; forma impossibile est. ¶ Et intendit q scire alterum nõ potest esse sine scientia alterius: & innuit nõ sciri ea: & cum narrauit difficultatẽ accidentẽ cõsiderantibus de quiditate loci hoc modo incepit narrare q leuiter posset sciri q locus non est alterum istorum: vt declararet q ista difficultas que accidit istis in loco est accidens.

Scire qditates principiorum vltimorum ẽ difficile & scire formã absq; materia: & mãm absq; formã impossibile est. cõstat primo phys. 69. & 70.

¶ At vero q impossibile sit quodlibet horum esse locum nõ difficile est videre: species enim & materia nõ separantur a re: locum autem contingit: in quo namq; aer erat & in hoc iterum aqua sicut diximus fit. transmutatis adinuicem aereq; & terra & alijs corporibus similiter: quare neq; pars neq; habitus: sed separabilis est locus ab vnoquoq;: & videtur huiusmodi aliquid esse locus vt vas. est enim vas locus transmutabilis. vas autẽ nihil est rei.

¶ Scire vero q locus impossibile est vt sit alterũ istorum nõ est difficile: forma. n. & materia nõ separant a re ab intẽtione: locus vero põt separari. locus. n. in quo fuit aqua sicut dixit: erit in eo aer fm successionẽ: & similr de alijs corporibus: necesse est igit vt locus non sit pars: neq; forma: sz est separatũ a quolibet eorum que sunt in eo: existimatur enim q locus est. q. vas: vas enim est locus translatus: & vas nõ est aliquid ex re.

17

Unũ eorum q ponit nãlis est q forma nõ separat p se. s. nõ mutat de mã i mãm fm q corpa mutãtur d loco i locũ. cõsile. 5. phys. c. 5. Et. 4. de. cõ m cu. 23.

¶ Dicit. forma enim & materia &c. i. mã enim & forma nõ numerant in actu sz rõne. vnũ enim eorum que ponit naturalis est q forma nõ separat p se. s. nõ mutat de mã in mãm fm q corpora mutant de loco in locũ: sz separatio eius a mã est corruptio: & cũ forme nõ separant a mã in actu neq; mã separat a formis & loc9 separat. ergo i scda figura: locus nõ est forma. ¶ Et ẽt qñ forma nõ separat a mã. ergo vtraq; ẽ pars corporis: & locus nõ est pars corporis: cũ sit separabilis: ergo loc9 nõ est alterũ istorum. ¶ Et dixit. existimat. n. q loc9 est. q. vas &c. ad notificãdũ q manifesta est dñia p se inter collocationẽ rei ad locũ: & collocationẽ forme ad mãm: lz vtraq; collocatio demõstret p hãc ppõnẽ. i. dicere. n. aliqd eẽ in loco est: sicut dicere eẽ aquã in vase: & in nullo differũt nisi sicut dixit vas est locus translatus: & loc9 est fixus: dicere vero q figura est in scãno: & rõnalitas in homine: est

ſicut forma in ſubiecto. ¶ Et cum induxit ꝓpõnes ex quibus ſequitur ꝙ locus nõ eſt materia neqꝫ forma generaliter incepit terminare modũ: ex quo ſequitur ꝙ locus nõ eſt forma neqꝫ materia.

¶ Scḋm igit̃ ꝙ ſepabilis eſt a re/ ſic quidẽ nõ ẽ ſpẽs: ſm aũt ꝙ ꝯtinet: ſic vtiqꝫ alterũ a mã: vr̃ autẽ ſemp qḋ alicubi eſt ipm̃ eſſe aliqd: ⁊ alteruꝫ eſſe vnuſquiſqꝫ ab ipſo. Platoni igit̃ dicẽduꝫ eſt: ſi opꝫ trãſgrediẽtes dicere quare nõ in loco ⁊ ſpẽs ⁊ numeri ſunt: ſi vere participatiuũ ſit locus ſiue magnitudis ⁊ puitatis participatiuum: ſiue materiei: ſicut in Timeo ſcripſit.

¶ Scḋm igit̃ ꝙ eſt ſeparatus a re ſm hoc nõ eſt forma: ⁊ ſm ꝙ ꝯtinet/ ſꝫ hoc nõ eſt materia: ⁊ ſemp exiſtimatur in illo qḋ exiſtit in loco ꝙ eſt aliquid: ⁊ ꝙ aliud eſt extra ipſum. Sꝫ opꝫ dicere Platoni ſi eſt rectũ pertranſire modicum in ſermone. quare forme ⁊ numeri nõ ſunt in loco: ſi locus eſt cõe ſiue cõe fuerit magnuꝫ ⁊ paruũ: ſiue mã: vt vocauit ipſum in Timeo.

¶ Scḋm igit̃ ꝙ locus ſeparat̃ a re que eſt in eo ⁊ forma nõ eſt ſeparata: locus nõ eſt forma: ⁊ ſm ꝙ locus ꝯtinet illud qḋ eſt in eo: materia aũt nõ: nõ eſt materia: ⁊ põt aliquis querere cũ locus non poteſt dici ſeparari: niſi ſm opinionẽ dicentiũ vacuũ eſſe: ſm aũt opinionẽ Ariſt. nõ ſeparat̃ a locato: ſed corrũpit̃ ꝑ corruptioneꝫ eius. vltimũ eniꝫ aeris in quo eſt aqua qñ aqua transfert̃ ab eo ⁊ intrat ipm̃ aliud corpus/ corrũpit̃ illud vltimũ: ⁊ fit illud: ⁊ cum ita ſit iſta ꝓpoſitio eſt famoſa nõ vera. ¶ Et forte eſt dr̃ia inter ſeparationẽ loci ⁊ ſeparationẽ forme: ⁊ ſi vtraqꝫ corrũpit̃: qñ corruptio forme eſt corruptio locati: ⁊ nõ ſequit̃: ſi locatũ ſepat̃ a loco abſqꝫ eo ꝙ corrumpat̃ vt locus ſeparet̃ a locato abſqꝫ eo ꝙ corrũpat̃. ¶ Et cũ declarauit modũ ex quo appet ꝙ loc⁹ nõ eſt forma: ⁊ modũ ex q̃ appet ꝙ loc⁹ nõ eſt mã: dixit: ⁊ exiſtimat̃ ſemp ⁊c. i. ⁊ notuꝫ eſt ꝙ illud qḋ exiſtit in loco aliud ẽ a loco: ⁊ ꝙ loc⁹ eſt aliḋ extra illud: ſꝫ forma ⁊ mã nõ ſunt ex̃ rẽ que eſt in loco: ſꝫ ſunt partes ipſi⁹. ¶ Et cũ ꝯtradixit huic opinioni ex ipſa re: incepit ꝯtradicere ei ſm vocẽ dicentẽ: ⁊ q: talis ꝯtradictio. ſ. q̃ eſt ſm ſermonẽ nõ ẽ neceſſaria: dixit: ſꝫ opꝫ dicere ⁊c. i. ſꝫ opꝫ Platonẽ dicere ſi eſt rectũ ptrãſire ĩ ꝯtradictõe rem neceſſariã: q̃re forme ⁊ numeri nõ ſunt in loco. ꝯtigit. n. Platonẽ ponere ꝙ forme ⁊ numeri ſunt in loco. forme. n. ⁊ numeri ⁊ oĩa apud ipm̃ hñt rem cõeꝫ: ⁊ ipſe vocauit locũ rem cõem ⁊ ſiue cõe fuerit apud ipm̃ magnũ ⁊ paruũ vt exiſtimat̃ qḋ ipſe dixit in q̃buſdaꝫ libris. ſ. ꝙ hec duo ſunt q̃ſi mã: ⁊ ꝙ ſḋꝫ eoꝝ eſt q̃ſi forma. aut ſiue cõe apud ipm̃ fuerit mã. i. ſḃm: vt exiſtimat ĩ Timeo ĩtelligere ꝑ cõe: ⁊ hoc ĩtẽdebat cũ dixit: ſiue cõe ⁊c. i. ſiue res cõis apḋ ipꝫ oĩb⁹ entib⁹ fuerit magnũ ⁊ paruũ: aut ſiue ſubiectũ fuerit magnũ ⁊ paruũ con

18 Loc⁹ ſꝫ opinionẽ Ariſt. nõ ſepat̃ a locato: ſed corrũpit̃ ꝑ corruptõeꝫ eius.

Sepatio loci ⁊ ſepatio forme dr̃nt

tingit ei cōcedere q forme sunt in loco: cum iaȝ diffiniuit locum q est cōe: ꝛ cōcessit q cōe est oībus entibus: ꝛ hoc cōtingit Platoni: nisi vocauerit locū cōeȝ ꝑm transumptionē: q: assimilat materie: ꝛ fuerit diffinitio rethorica nō demonstratiua. quocūq mō igit fue rit nō pōt Plato vitare vitium.

¶ Amplius qūo ferrent in suū locuȝ si locus esset mā aut spēs. impōle. n. est cuius non est motus neq sursum neq deorsum locuȝ esse: quare querēdus in huiusmodi est locus.

¶ Et ēt qūo transfertur res ad suū locum: si loc⁹ sit mā aut forma. impossibile. n. est vt illud cui nō attribuitur motus neq superius aut inferius sit locus: loc⁹ igit nō dȝ queri nisi in eis quibus attribuit hoc.

19 ¶ Per istam rōnem declarat q locus nō est mā neq forma. notum est eniȝ de loco q est illud ad qd est motus nālis cum fuerit motum extra ipsuȝ: vt motus lapidis ad mediū ꝛ ignis ad superi⁹. Simil'r est notuȝ de loco q differētie eius sunt superi⁹ ꝛ inferius: ꝛ q: manifestuȝ est ēt q materie ꝛ forme nō attribuit motus: cū res nō mouetur ad illud qd est pars ipsius: neq ēt attribuit eis superius aut inferius. ergo neq forma neq mā est locus ꝑm scdaȝ figurā. ¶ D. d. locus igitur nō dȝ queri ꝛc. i. locus igit non dȝ queri nisi in genere entiū cui attribuit mot⁹: ꝛ pars. s. supius ꝛ inferius.

Notum est de loco q ē illud ad qd mot⁹ est nālis: cū motū fuerit ex ipsum.

¶ Si aūt seipso est loc⁹: opȝ eniȝ si vere aut forma aut mā est: erit loc⁹ in loco: transmutatur enim simul cum re: ꝛ mouetur ꝛ infinitū ꝛ species nō semper in eodeȝ: sȝ vbi vtiq ꝛ res. quare loci erit locus.

¶ Et si locus est in re: ꝛ hoc necesse est si locus est forma aut mā: necesse est vt locus sit in loco: transmutat enim cū trāsmutatione rei: ꝛ mouet per suū motum: forma ꝛ interminatū: ꝛ nō sunt semp in eodē loco: sed vbi est res. ergo necesse est vt locus hēat locuȝ.

20 ¶ Ista est tertia rō: ꝛ dixit. ꝛ si locus est in re. s. ꝛ si est pars locati aut corpis. D. d. ꝛ hoc est necesse ꝛc. i. ꝛ hoc est necesse ꝑm ponētes locum eē formā aut mām. vtraq. n. istarū est pars rei locate: ꝛ h ꝑȝ qualitatē: non ꝑm quātitatē. D. d. necesse est ex hoc vt locus sit in loco. i. sequit ex hac positiōe ipōle. s. q loc⁹ idigeat loco: qm cōtingit isto loco illud qd cōtingit in primo: ꝛ ita pcederet in infinitū qd est impōle: aut dicamus ēt q manifestū est p se q locus non hȝ locum. ¶ Et cum narrauit impōle sequēs ex hac positione incepit declarare modū: ex quo ɔtingit impōle: ꝛ dixit. trāsmutat eniȝ ꝛc. i. sequit. n. ex hac positiōe: vt locus transferat per trāslatiōeȝ locati ꝛ. d. qm ꝑm q locus est pars rei siue forme necesse est vt moueat per

Mā ꝛ forma sunt partes rei ꝑm q̄litatem nō ꝑm quātitateȝ.

motum

motuꝫ rei:qm̄ mā ⁊ forma mouent̄ per motuꝫ rei.B.d.i nterminatū s.mā.B.d.⁊ nō sunt in eodē loco.s.mā ⁊ forma:sed vbi est res.i.corpus compositū ex mā ⁊ forma.❡Sed pōt aliqs querere ⁊ dicere ꝙ iste sermo cōponit̄ ex ꝓpositionib⁹:quarū prima est ꝙ forma ⁊ mā mouent̄ per motū corpis cōpositi ex ambob⁹.Scđa aūt est:qm̄ ꝫ ꝙ mouētur indigent loco. Tertia vero est ꝙ si altera earuꝫ est locus: necesse est vt loc⁹ habeat locū. Scđa aūt ⁊ tertia sunt vere. Prima vero nō.sequitur enim ex ea ꝙ forma ⁊ mā sint in loco:qđ nō dicit Arist.declarabit eniꝫ in textu.ꝙ oē trāsmutabile est corpus: ⁊ cum ita sit/mā igitur ⁊ forma non mouent̄ nisi per accn̄s.ergo si indigēt loco est ꝑ accn̄s:⁊ est nō impoīe vt locus habeat locuꝫ per accn̄s.ex hoc igitur apparet ꝙ ista ꝯtradictio non est vera neqꝫ essentialis.

Mā ⁊ for. mouent̄ per motū rei.

Digressio.

❡Sed qꝛ illud qđ est per accidēs est duob⁹ modis.s.semp ⁊ raro. vr̄ ꝙ illud qđ est semp intret quoquo mō in numero demōstrationū veraruꝫ nō essentialiū que dr̄ demonstratiōes dialectice:⁊ ista cōtradictio est huius generis sermonū.mā eniꝫ ⁊ forma lꝫ moueātur per accidēs.s.ꝫm ꝙ sunt pars moti:tn̄ motus accn̄talis inuenitur in eis semp cuꝫ motu corpis: ex quo sequit̄ vt inueniat̄ in eis semp locus:lꝫ per accidens.sequit̄ igitur si fuerit loc⁹ habeat locuꝫ semp ex necessario.s.formā ⁊ mām:lꝫ per accn̄s.sed est manifestū ꝙ loc⁹ non hꝫ semp neqꝫ per se neqꝫ per accidēs:nisi sit de genere accidentis qđ accidit raro:⁊ qn̄ acciderit vltimo continēti rem moueri per motuꝫ corporis:cuius est vltimuꝫ:tunc igitur pōt attribui loco motus per accidēs:sed illud accidēs est raro.ex hoc igitur modo iste sermo potest eē de numero sermonū cōtradicētiuꝫ demōstratiuoꝝ.

Solō. Illud qđ ē ꝑ accn̄s est duob⁹ modis.semp ⁊ raro. Sꝫ vide oppm̄. 8.phẏs.cō. 36.vbi hꝫ ꝙ illđ qđ ē ꝑ accn̄s nō est necessarium neqꝫ semp ⁊c̄.

❡Et Alexā.rn̄det.qm̄ cuꝫ fuerit posituꝫ ꝙ forma aut mā est locus ⁊ locus est de quātitate:qꝛ est equale ei qđ est in eo:sequit̄ ꝙ cū trāsfertur vt sit equale loco in queꝫ transfert̄: ⁊ sic forma erit in loco ꝑ se.locus enim qui est forma aut materia est equalis corpori translato.s.habenti formaꝫ ⁊ materiā:⁊ corpus est equale loco in quē trāsfertur:⁊ sic forma aut materia vtra earuꝫ sit locus erit equalis loco in quem corpus transfert̄:qꝛ est equale equali ei:⁊ oē qđ est eq̄le loco est in loco eēntialr.❡Et hoc qđ dixit Alex.nō est sine dubitatione:qm̄ loc⁹ ꝫm ꝙ est q̄ntitas nō mouet̄:sed loc⁹ ꝫm ꝙ est locus ꝑ se est nō mobilis n̄aliter ⁊ essentialiter.

Cōtra Ale.

❡Amplius cū ex aere aqua fiat/ꝑditus est locus.non eniꝫ in eodē loco fit corpus:quid igit̄ corruptio.

❡Et etiam cum ab aere fiat aqua destruet̄ locus.nō eniꝫ est possibile vt corpus fiens sit in illo eodeꝫ loco: quid igitur corrumpit ipsum.

❡Iste sermo videt̄ esse cōtradictio ꝓpria dicētibus locum eē for/
maꝫ.⁊ intentio huius sermonis est talis ⁊ ēt cuꝫ dixerim⁹ locum eē 21
formaꝫ:⁊ posuerim⁹ aquaꝫ fieri ab aere:cōtingit vt locus corrum/
patur:qui est forma aeris.nō eniꝫ est possibile vt aqua facta sit in lo
co aeris:qm̄ forma eius est alia a forma aeris:⁊ iam diximꝰ ꝙ for/
ma est locus.Cōtingit igitur dicētibus h̄ cum aliis impossibilibus
dare cām ꝓpter quā dꝫ locus corrumpi in motu locali:sicut forma

corrumpitur in generatione.s.cu3 aqua succedit aeri ⁊ nõ generatur ex eo: ⁊ maxime si locus fuerit equalis: ⁊ accidit hoc: vt translatio sit corruptio. ¶ Et põt esse cõtradictio dicẽtibus locum esse mãm: ⁊ sic intentio erit talis ⁊ etiã notu3 est: qm̃ qñ ex aere demonstrato fiet aqua ꝙ locus aeris prim⁹ corrumpit per sua3 transmutatione3 ad locu3 aque ꝓpriu3 primũ.s. per suã diuersitatẽ in quãtitate. impossibile.n.est vt corp⁹ factũ sit in illo eode3 loco in quo fuit corp⁹ ex quo fit: nisi aliqs dicat ꝙ loc⁹ est ei ꝫ spẽ3 nõ ꝫ numerũ: ⁊ cũ ita sit ⁊ loc⁹ est mã: cõtinget dicẽtib⁹ hoc vt mã corrũpatur apud corruptionẽ forme aeris ⁊ gñationẽ forme aque: qd igit corrũpit ipsu3 ⁊ mã declaratũ est ꝙ neq3 est gñabilis neq3 corruptibilis.

p phy.tex.cõ.82.

¶ Ex quibus igitur necessariu3 est aliquid esse locu3: ⁊ iterum ex quibus dubitabit vtiq3 aliquis de substã/tia ipsius dictũ est: post hoc aũt accipiẽdu3 quot mo/dis aliquid in aliquo dicitur.

¶ Iam igitur numerauim⁹ illa ex quibus apparet ꝙ locus d3 esse aliquid: ⁊ illa ex quibus dubitat in sub/stantia ⁊ esse eius: ⁊ op3 post narrare aliquid eẽ in alio ꝫm quot modos dicitur.

22 ¶ Cum compleuit sermones famosos ex quibus apparet locum esse aliquid: ⁊ sermones qui faciunt dubitare in suo esse: fecit rememo/rationem de hoc ⁊ narrauit illud a quo d3 incipere de loco: ⁊ est ꝫ quot modos dicit aliquid esse in alio: quoniã istis modis determi/natis apparebit modus ꝫm que3 dicitur aliquid esse in loco: ⁊ dis/soluuntur plures questiões accidẽtes in hoc. ¶ Et dixit: in substan/tia ⁊ esse eius: quoniã dubitare in esse eius accidit apud cõsidera/tionem ⁊ de substãtia ⁊ quiditate eius: illa enim que existimat pri/mo aspectu esse sba loci: q2 qñ perscrutatur de eis: vñr non esse sba eius: ⁊ existimat locus nõ esse aliquid.

¶ Capitulu3 in quo premittit quedã que sunt necessaria ad cõsideratione veritatis de loco.v3.quot mo/dis dr aliqd eẽ i aliquo: ⁊ vtrũ aliqd possit eẽ in se/ipso: ⁊ soluit et q̃dã ꝑius dubitata. Cap. 3.

Uno quidẽ igitur mõ sicut digitus in manu ⁊ oĩno pars in toto est: alio aũt sicut totum in partib⁹: nõ est.n. preter ptes totũ: ⁊ alio mõ sicut hõ in animali ⁊ oĩno spẽs in genere: alio vero sicut gen⁹ in spẽ: ⁊ oĩno ps spẽi ĩ spẽi rõne: adhuc sicut sanitas in calidis ⁊ frigidis: ⁊ oĩno species ĩ mã: adhuc sicut in rege q̃ sunt grecorũ: ⁊ oĩno motũ in primo motore: amplius sicut in optimo;

⁊ oino ſicut in fine: hoc eſt aũt cuius cã fit: oĩum autẽ maxime ꝓpriũ eſt ſicut in vaſe: ⁊ oĩno in loco.

¶ Unus igitur illoꝝ modorũ eſt ſicut digit⁹ in manu ⁊ vlr pars in toto: ⁊ alio mõ ſicut dicit totũ in partib⁹. non.n.eſt totũ niſi ptes eius: ⁊ alio mõ ſicut homo in aĩali: ⁊ vlr ſicut ſpecies in genere: ⁊ alio mõ ſicut gen⁹ in ſpecie: ⁊ vlr pars ſpẽi in ſua diffinitiõe: ⁊ ẽt ſicut ſanitas in rebus calidis ⁊ frigidis: ⁊ vlr forma in mã: ⁊ ẽt ſicut dicis q̃ ɔſtõ diſpõnũ grecoꝝ eſt in rege: ⁊ vlr in primo moto: e: ⁊ etiã ſm q̃ eſt in bono: ⁊ vlr in fine intento: ⁊ hoc eſt illud: ꝑꝑ qd ⁊ dignior oĩu̾ illorũ ⁊ magis ꝑncipalis eſt: aliqd eẽ in vaſe: ⁊ vlr in loco. — Quot modis aliquid dr̃ eẽ ĩ alio

Iſti modi quos hic numerauit ſunt vlr octo: quattuor ſm totum ⁊ partẽ: ⁊ vle ⁊ pticulare: ⁊ quattuor ſm quattuor cãs: ſed dĩmiſit mãm: q̃ eſt propinqua parti in toto: ⁊ ſpẽs in gñe: quattuor igiẗ ꝑmi ſunt pars in toto: ⁊ ecõuerſo: ⁊ pticulare in vli ⁊ ecõuerſo: quattuor aũt ſcdi ſunt forma in mã: ⁊ mã in compoſito ex mã ⁊ forma. ⁊ res in agente ⁊ in fine: ⁊ oĩa iſta dicunẗ trãſumptiue: ſed illud qð dr̃ vere: ⁊ ꝑncipalr̃ eſt res in vaſe ⁊ in loco. ⁊ alia dñr ſm ſilitudinẽ iſti⁹: ⁊ ꝓpinqor illoꝝ huic eſt forma in mã: dinde ps in toto: deinde pticulare in vli. iſta.n. aſſimilanẗ ad aliqd eſſe in vaſe: totũ vero in ſuis partib⁹ aſſimilaẗ forme in mã. eſt igitur ſilr̃e ſili vle in pticularib⁹. ⁊ remotius eſt res in ſuo agente: ⁊ ſuo fine: vt diximꝰ bonũ in rege: ⁊ bonũ in fortuna. ¶ Et numerauit iſtas intẽtiões ad diſtinguẽdũ nãm: de qua pſcrutaẗ: ⁊ eſt aliqd eẽ in loco: ⁊ aliqd eẽ in vaſe. vr̃.n. q̃ dicere aliqd eẽ in loco: ⁊ aliqd eſſe in vaſe ſit in eodẽ ordine ſic ꝑme põnes idiomatis: ⁊ iõ numerauit hec duo quaſi vnũ ⁊ accepit alterũ. ſ. aliqua eſſe in vaſe. in expoſitiõe alterius. ſ. aliquid eſſe in loco. vt notius accipiaẗ in expoſitione latentioris ſm famoſitatem. 23

¶ Dubitabit aũt aliqs: vtrũ vnũ: ⁊ idẽ aliqd in ſeipſo ɔtingit eẽ: aut nihil: ſed oĩa: aut nuſq̃: aut in alio eſſe. dupl̃r aũt hoc eſt: aut ſm ſe: aut ſm alterũ. ¶ Cũ.n. ſint quidẽ partes toti⁹: ⁊ hoc in illo: ⁊ illa in hoc: diceẗ totũ in ſeipſo. diceẗ.n. ⁊ p ptes: vt albus: q: ſupficies alba: ⁊ ſciẽs: q: rõcinatiuũ. amphora quidẽ igiẗ nõ erit in ſeipſa: neq; vinũ: vini aũt amphora erit: qð nãq; ẽ: ⁊ in quo eſt vtraq; eiuſdẽ partes ſunt. — Idẽ in ſeipſo eẽ dupl̃r põt ɔtingere: aut ſ3 ſe aut ſm alterum.

¶ Et dubitaẗ etiã: vtrum eſt poſſibile: etiam aliqd eẽ in ſe: aut nihil eſt in ſe: ſed oẽ: aut non eſt in vbi pĩno:

aut eſt in alio: ⁊ hoc duobus modis: aut per ſe: aut per aliud. Cū igiṫ illd̕ in quo eſt aliquid: ⁊ illud qd̕ eſt in eo fuerit partes totius: diceṫ ꝙ totuz eſt in ſe: diciṫ.n. in eo illud qd̕ diciṫ in ſuis partibus. V.g. qm̄ dr̄ albū: q: ſuperficies eius eſt alba: ⁊ diciṫ ſciens ꝓpter rōnalitatē: ⁊ vas non eſt in ſe: neq; vinū: cyphus aūt vini eſt in ſe qn̄ hō vtiṫ noībus tranſumptiue: ipſuz eñi ⁊ illd̕ qd̕ eſt in eo inſimul ſunt partes eiuſdē.

¶ Cū numerauit modos famoſos: ſm quos dr̄ eſſe aliquid in aliquo
24 ſm ꝙ artifex demonſtratiuus diſtinguit noīa equiuoca: incepit perſcrutari etiam de quodam modo ſignificationis qui vſitabaṫ apud eos: dicebāt.n. aliqd eſſe in ſe. V.g. hoīem eſſe in ſe: ⁊ deliū in ſe: ⁊ q: iſte modus erat famoſus apud eos: dicebant.n. aliquid eſſe in ſe: ⁊ eſt alius a numeratis: ⁊ facit exiſtimare aliquid eē in ſe: ⁊ ſic locus rei nō eſſet aliud ab ipſa re. ¶ Dixit: ⁊ dubitaṫ ⁊c.i. qm̄ ſi aliquid non fuerit in ſe: contingit alterum duorum neceſſario: aut vt nihil ſit in loco oīno: aut vt ſit in alio. ¶ D. dixit: ⁊ hoc duobus modis: aut per ſe: aut per aliud: ⁊ hoc eſt ꝑncipium perſcrutationis de aliqd eſſe in ſe.i. aliquid eſſe in ſe intelligitur duobus modis: quoꝝ vnus eſt: vt aliqui ſit in ſe ꝑmo: alius autez eſt: vt dicaṫ ipſum eſſe ꝓpter ſuā partē. ¶ Et cū narrauit ꝙ illud qd̕ intellligiṫ ex hoc eſt duplex: incepit declarare modū poſſibilē ex iſtis duobus: ⁊ eſt aliquid eē in ſe non principaliṫ: ſed ſcḋario ⁊ ꝓpter ſuā partē: ⁊ dixit. cum igitur illud in quo eſt ⁊c.i. cū igiṫ fuerint duo: quorū vnum exiſtit in altero: que duo ſunt partes alicuius vnius qd̕ eſt totū eoꝝ: ⁊ hoc totuz fuerit noīatum a noīe partis: dr̄ tunc illud eſſe in ſe. ¶ Et cū narrauit hoc declarauit modū famoſum ſm vſum qui eſt poſſibilis in talibus rebus: in dicēdo aliquid eſſe in ſe: ⁊ dixit. diciṫ enī in eo illud qd̕ dr̄ in ſuis partibus ⁊c.i. ⁊ eſt poſſibile in talibus dicere aliquid eſſe in ſe trāſumptiue. qn̄.n. totū diſponiṫ per illud: per qd̕ diſponiṫ pars. V.g. qm̄ dr̄ corpus albū: q: ſuperficies eſt alba: ⁊ ſi ipſuz totū non eſt albū. ⁊ ſiliṫ dicitur homo ſciens: ſi non ſm totū eſt ſciēs: ſed ſm partem rationalē tantū: ⁊ dicitur infirmus gratia alicuius mēbri: ⁊ cū ita ſint due partes: a quaꝝ altera eſt in reliqua fuerint partes alicuius vnius qd̕ eſt totum: poſſibile eſt vt illud totū diſponaṫ per illud: per qd̕ diſponunṫ ille partes: ⁊ q: diſponunṫ ille partes per hoc ꝙ altera eſt in altera: poſſibile eſt vt totum diſponaṫ per illam diſpoſitionē: qn̄ totū nominaṫ noīe partis. V.g. qm̄ cum rationalitas inueniṫ in corpore hoīs: ⁊ rationalitas ⁊ corpus ſunt partes hominis: ⁊ homo diſponiṫ per rationalitatez: poſſibile eſt dicere rationale eſſe in ſe. ¶ Et intendit qm̄ cuz pars dicitur eſſe in toto: ⁊ totum dicitur eſſe illud qd̕ dicitur eſſe pars: poſſibile eſt totum dici eſſe in ſe.i. in ſuo toto: vt dicitur homo eſſe infirmus partis. V.g. oculi. ¶ D.d. cyphus igiṫ ⁊c.i. dicere aūt aliquid eſſe in ſe principaliter non: ſed dicitur ꝓpter partē. V.g. qm̄ vas in quo eſt vinuz non dr̄ eē in ſe: neq; vinū qd̕ eſt in vaſe dr̄ eſſe in ſe: q: non accidit

Artifex demōſtratiu⁹ diſtingnit noīa equiuoca qd̕ quō ſit ītelligēdū. vid̕ cō. ꝑmū tertij. ⁊ etiā qnti meta.

a Qn̄ ſunt due ptes: q̄ruz altera ē i altera: ⁊ fuerit ptes alicui⁹ vnius qd̕ eſt totuz: poſſe eſt vt illd̕ totū diſponaṫ ꝑ illd̕: ꝑ qd̕ diſponūṫ ille ptes ⁊ h̕ nō accidit niſi qn̄ totū nominaṫ a nomine ptis: vt infra dr̄. Idē cō. ſequenti.

ei vt in eo sint due partes: quarũ altera est in reliqua. cõgregatum aũt ex eis ecõuerso. V.g. doliũ aut cyphus dr̃ esse in se: qñ pars ex eis est in toto: ⁊ est in toto: qꝛ est in sc̃da parte: ⁊ hoc nõ accidit nisi vbi totum nominatur a nomine partis. ¶ Et iste modus transumptiuus vsitatur in omnibus idiomatibus. s. vt aliquis dicat̃ gratia sue partis: sed ista transumptio non est vsitata apud arabes. s. dicere rationale esse in se: ⁊ si ẽm suum idioma deberet esse: qm̃ totum apud eos disponitur per dispositionẽ partis. Documẽtũ

¶ Sic igit̃ cõtingit idẽ aliquid in seipso esse: primuꝫ aũt non cõtingit: vt albũ in corpore: superficies. n. in corpore: sciã aũt in aĩa. ẽm aũt hoc sunt appellationes cũ partes sint sicut in homine: amphora aũt ⁊ vinũ cuꝫ seorsuꝫ sint nõ partes sunt. ¶ Simil̃ aũt cũ sint ptes erit idẽ in seipso: vt albũ in hoĩe: qm̃ in corpore: ⁊ in hoc qm̃ ⁊ in superficie. in hac aũt non amplius ẽm aliꝺ est: ⁊ altera specie hec sunt: ⁊ alterã naturaꝫ habent vnũquodqꝫ ⁊ potentiã: vt superficies ⁊ album.

¶ Scđm igit̃ hunc modũ põt esse aliqđ in se: principalr̃ võ non: supficies. n. est in corpore: ⁊ sciẽtia in aĩa: ⁊ ẽm ista que sunt partes. V.g. in homine erũt noĩa: cyphus aũt ⁊ vinum cũ fuerint separata non erũt partes: sed cũ fuerint insimul. ¶ Et ideo cuꝫ fuerint partes erit ip̃m in se: vt albũ in hoĩe: qꝛ est in corpore ei⁹: ⁊ est in corpore eius: qꝛ est in superficie: ipsuꝫ aũt esse in hoc nõ est ꝑpter aliꝺ: ⁊ hec duo diuersant̃ in forma ⁊ vtrũqꝫ hꝫ naturã ⁊ potentiã aliã a natura reliqui: ⁊ a potentia eius. s. superficies ⁊ album.

¶ Dicit: ẽm igit̃ hunc modũ: ⁊c̃. i. ꝑpter hoc ꝙ aliqđ disponit̃ per illud: per qꝺ disponitur aliud: propter hoc ꝙ disponitur aliquid per illud qꝺ inuenitur in illo primo. D. d. principaliter vero ⁊c. i. qm̃ albedo in corpore non est principaliter: neqꝫ sciẽtia in homine: sꝫ albedo principaliter est in superficie: ⁊ superficies in corpore: ⁊ sciẽtia in anima. D. d. ⁊ ẽm ista ⁊c̃. i. ⁊ in omnibus inueniunt̃ due significationes prima. s. ⁊ sc̃da sicut in rebus. ¶ D. d. cyphus vero ⁊ vinũ. i. vas aũt in quo est vinũ: ⁊ vinũ cum fuerint separata. s. qñ vinum non fuerit in vase non erũt partes alicuius vnius: sꝫ erunt partes alicuius vnius cũ fuerint insimul: ⁊ ideo cũ fuerint partes alicuius vnius erit possibile vt illud vnũ: qꝺ est compositũ dicat̃ eẽ in se non principaliter: sed qꝛ aliqua pars eius est in alia parte: vt dicitur ꝙ homo est albus ⁊ homo non est albus nisi ꝑpter suã partem: albedo enim est in hoĩe. s. qꝛ est in corpore: ⁊ in corpore: quia est in superficie. 25

D.d.ipsum aũt esse in hoc ⁊c̃.i.superficiẽ aũt esse in corpore non est ꝓpter aliud:sed est ei principaliter:ſ3 impossibile est:vt superficies ⁊ corpus in quo est sint idem:ita ꝙ res inueniat̃ per se in se.sed res inueniẽ per se in alio.superficies enim.ver.g. ⁊ corpus in quo est superficies sunt duo in forma:⁊ vtraq3 h3 naturam aliã a nã reliqui:⁊ potentiam aliam a potentia eius.⁊ similiter est dispositio albedinis cũ superficie.albedo em̃ existit in superficie per se. ¶ Et cum narrauit ꝙ impossibile est aliquid esse in se:⁊ aliquid eẽ in alio dr̃ multis modis p̄ter hunc modũ:vt prius numerauit:incepit narrare ꝙ impossibile est aliquid esse in se aliquo modo eorum quibus dicit̃ esse aliquid in aliquo.

Ex isto textu ⁊ sequenti sumit̃ ꝙ nihil est in seipso.

¶ Neq3 igit̃ inductiue cõsiderantibus nihil in seipso videmus ẜm nullũ determinatorũ:⁊ rõne manifestu3 est ꝙ impoẞe est:op3.n.vtraq3 vtrũq3 eẽ:vt amphora3 vas:⁊ vinũ esse vinũ.vinũ aũt vinũ ⁊ amphorã: si ꝯtingit quidẽ ipm in seipso eẽ:q̃re siqdẽ maxime ĩ alterutris eẽt:amphora qdẽ accipet vinũ: nõ ẜm ꝙ ipa vinũ est:ſ3 inquantũ illud vinũ est: ⁊ vinũ inerit in amphora:non inquãtũ amphora ipm est:ſ3 ẜm ꝙ illa amphora est. Igit̃ ẜ3 qd' eẽ ꝙ alterũ sit manifestũ ẽ:alia nãq3 rõ est eius/qḋ est in quo:⁊ alia illꝰ qḋ est in hoc.

¶ Et nõ inuenimus aliqd eẽ in se aliquo mõ eoꝝ q̃s determinauimus:cu3 ꝓcesserimus via inductionis:⁊ declarabit̃ etiã ex diffinitiõe ꝙ hoc est impoẞe:ẜm em̃ istũ sermonem erũt ambo vtrũq3. V.g.qm̃ doliu3 erit vas ⁊ vinũ: ⁊ vinũ erit doliu3: sed sic possibile aliquid per se eẽ in se:si igit̃ est possibile aliquo modo vt alteꝝ eoꝝ sit in reliquo:doliũ erit recipiens vinũ non ẜm ꝙ doliũ est vinũ:ſ3 ẜm ꝙ vinũ est vinũ:⁊ vinũ erit in dolio non ẜm ꝙ doliũ est vinũ:ſ3 ẜm ꝙ doliu3 est doliu3. Declaratũ est igit̃ ꝙ he due intẽtiões sunt diuerse in esse:diffinitio enim eius in quo est res est alia a diffinitione illius in quo est.

26 ¶ Cum declarauit ꝙ impoẞe est dicere aliqd esse in se:ẜ3 hoc ꝙ significat aquã eẽ in vase:incepit declarare ꝙ impossibile est aliquid esse in se aliquo modo eorum.s.ẜm quos dicitur aliquid esse in aliquo. ¶ Et dixit.nõ inuenimus aliqd esse in se ⁊c̃.i.e cũ nos induximus omnes modos ẜm quos dicitur aliquid esse in alio erimus certi: ꝙ nihil est qḋ dicitur esse in se.D.narrauit.⁊ hoc etiã apparet alio modo ab inductiõe magis certe,s.ẜm diffinitionẽ. ¶ Et dixit.⁊ decla/

rabitur et ꝑm diffinitioné ꝛc.i.ꝛ declarabit́ et ꝑm diffõnez rei q̃ inuenit́ in aliquo ꝛ diffõné rei in q̃ inuenit́: ꝙ est impoſſe vt aliquid ſit in ſe:ꝑm em̄ hoc aliqd.ſ.eé in ſe illud qð eſt in aliquo:ꝛ illud in quo eſt aliqd: vtrūqꝫ eſt reliquū: adeo ꝙ diffõ vtriuſqꝫ eſt diffõ reliqui: ꝛ eſt manifeſtū necio ꝙ diffõnes eoꝝ diuerſant́. ¶ D.d.v.g. vt doliū ſit vas ꝛ vinū ꝛc.i.v.g.qm̄ cõtingit dicere ꝙ aliqd ſit in ſe: vt vas in quo eſt vinū ſit vas ꝛ vinū inſimul: ꝛ vinū ſit vas ꝛ vinuz inſimul: qð eſt impoſſe. D.d.ſi igit́ eſt impoſſe aliomodo ꝛc.i.qm̄ ſi aliqd recipit aliqd per ſe/opꝫ vt nõ recipiat illud niſi ꝑm ꝙ diffõnes eoꝝ ſunt diuerſe.v.g.qm̄ doliū non recipit vinuz niſi ꝑm ꝙ vinum eſt vinū/non ꝑm ꝙ eſt dolium: ꝛ vinū eſt in dolio non ꝑm ꝙ dolium eſt vinū/ſed ꝑm ꝙ dolium eſt dolium.

¶ At vero neqꝫ ꝑm accidés cõtingit: ſimul aūt duo corpora in eodé erūt: ipſa quoqꝫ amphora in ſeipſa erit ſi cuius natura receptiua eſt. hoc cõtingit in ſeipſo eſſe: ꝛ adhuc illud cuius receptiuū eſt: vt ſi vinū vini.

¶ Neqꝫ et eſt poſſibile vt ſit per accidés: cõtingit enīz ex hoc vt duo inſimul ſint in eodem: doliuz em̄ erit in ſe/ſi illud cuius nā eſt recipiés fuerit in ſe. poſſibile eſt igit́ vt aliqd ſit in ſe: ꝛ etiā illud qð recipit.v.g.qm̄ illð quod recipit vinum eſt vinum.

¶ Dicit.ꝛ impoſſe eſt vt aliquid recipiat ſe per aliqð accidens ſibi: niſi ponat́ ipſum recipere ſe eētialiter.vt declaratū eſt prius. cõtingit em̄ ex hoc vt recipiat in ſe duo inſimul: qm̄ ſi fuerit aliqd qð habeat nām: vt recipiat ſe per accidés in ſe/poſſibile eſt vt recipiat per accidens illud qð eſt in eo: queadmodū ſi recipit ſe eſſentialr recipiet aliud in ſe.ꝛ ſic dolium recipiet vinū ꝛ ſe inſimul aliqua hora. ergo dolium erit doliū ꝛ vi[...]m inſimul ꝛ adunabunt́: qm̄ quando aliquid receperit in ſe eſſent[...] alicuius adunabunt́ due eſſentie neceſſario.ꝛ ſic res recipiet ſe.qð eſt impoſſibile.ſiue hoc fuerit poſitū eſſentialiter: aut accidétaliter.i.in aliqua diſpoſitione. ¶ Hec eſt intétio iſtius capituli: ꝛ debet legi ſic.quoniā dolium ꝛ illud qð recipitur eſt vinū: quoniā ſi inueniat́ aliquid cuius natura recipit accidens per ſe: poſſibile eſt vt aliquid ſit in ſe: ꝛ etiam illud quod recipit: ꝛ ſic cõtingit primū impoſſibile: qð eſt aliquid recipere ſe.U.g. quoniā recipiens erit vinum: qð eſt impoſſibile. 27

¶ Quod igit́ impoſſibile ſit in ipſo aliquid eſſe prio manifeſtū eſt: qð aūt Zeno oppoſuit ꝙ ſi locus eſt aliquid in aliquo erit: ſoluere non difficile erit: nihil autē phibet quidem in aliquo primo eſſe locum: non tñ in illo ſicut in loco: ſꝫ ſicut ſanitas quidé in calidis: vt habitus: color aūt in corpore eſt ſicut paſſio: quare nõ neceſſe eſt in infinitum abire.

Dicvi Cõ. dicere ꝙ impoſſe ē rē recipe ſe ſiue ꝑ ſe ſiue per accidens. Sꝫ vide oppoſitū de i/tellu.t.c.8. 3.de aia.

¶ Māifestū ē igr̄ φ ipoſſe ē: vt aliqd ſit i ſe p̄ncipalr̄: Zeno āt pōebat qōnē h̄ mō: ⁊ dixit: ſi loc⁹ ē aliqd: neceſ ſe ē: vt ſit in aliquo: ergo locus nō ē. ¶ Et diſſolutio il/ lius nō eſt difficilis: qm̄ nihil p:ohibet: vt locus q dr̄ p̄mo ſit in alio: ſ3 nō ſm locū: ſ3 ſm φ ſanitas ē in reb⁹ calidis ſm formā: ⁊ calidū i corpe ſm pōnē: ⁊ corpus in loco ſm vas: ⁊ nō ſeqtur ex hoc pceſſus in infinitū.

28 ¶ Cum declarauit ſm quot modos dī aliqd eſſe in aliquo eēntiali/
ter: potuit diſſoluere ex hoc: ⁊ opinione eius in loco' qōem Zenōis:
⁊ ſimilr̄ ſmonem dicentium locum eſſe mām: aut formam. ¶ Et di/
xit. Zeno vō ⁊c̄. i. Zeno vero negabat locum eſſe hoc modo: dicebat
enim qm̄ ſi locus eſt: neceſſe ē: vt ſit in aliquo: ⁊ oē qd̄ eſt in aliquo
eſt in loco: ergo locus eſt in loco. deinde reuertet̄ interrogatio d̄ hoc
loco ſcdo: ⁊ ſeqtur: vt ſit in loco tertio: ⁊ ſic in infinitum: ⁊ ſic inue
nientur loca in actu infinita: ⁊ cu3 hoc eſt impoſſibile: ſequitur φ lo
cus non ſit. ¶ Deinde incepit diſſoluere hanc qōnem: ⁊ dixit: ⁊ diſ
ſolutio illius non eſt difficilis ⁊c̄. i. qm̄ ppoſitio dicens: φ locus eſt
in aliquo eſt vera de primo loco. ſ. de primo corpore contento: ⁊ hoc
intendebat cum dixit principalr̄: ſed dicere locu3 eſſe in aliquo: nō
Locum eē i eſt idem φ dicere corpus eſſe in loco: ⁊ aquam in vaſe: vt poſt d̄cla
aliq̄ ē ſicut rabitur de loco. D. d. ſed ſicut ſanitas eſt in rebus calidis ⁊c̄. i. ſed
fōa in ſbō. locum eſſe in aliquo eſt ſicut forma in ſbō. V. g. ſicut ſanitas in tem
perantia calidi cum frigido: ⁊ ſicut calidum ⁊ frigidum in corpore:
corpus vero in loco eſt ſicut aqua in vaſe: terminus igitur medius
quo Zeno vtebatur in ſyllogiſmo nō ē vnus: ergo non ſequitur ex
eo illud qd̄ exiſtimauit ſequi. ſ. loca eſſe infinita: ⁊ hoc intendebat
Documētū. cum dixit: ⁊ non ſequitur ex hoc procedi in infinitum. ¶ Et iſta ſo/
lutio eſt poſſibilis ſm Ariſt. dicētem φ locus eſt ſuperficies corporis
ꝯtinentis: ſuperficies. n. eſt forma in corpore: qui vero ponit locu3 eē
dimenſiones exn̄tes in quibus diſponitur locatum non pōt euade
re a qōe Zenonis: ⁊ ideo hoc eſt vnum eoꝝ: quibus vtitur in deſtru
ctione iſtius opinionis. ſ. dicentis locum eſſe inane ⁊ vacuū: qd̄ eſt
īter ſupficies vaſis n̄ ipe ſupficies vaſis: ſ3 q pōit locū eē in corpore
⁊ oē corp⁹ eē i loco: ꝯtingit ei nec̄io corpa eē īfinita in actu: aut po
ner̄ φ corp⁹ ꝯtinēs totū nō ē in loco eſſentialr̄: ⁊ hec eſt opi. Ariſt.

¶ Illud aūt manifeſtum ē: q2 qm̄ nihil ē vas eius/ qd̄ ē in ipſo: alteꝝ. n. primo: ⁊ qd̄ eſt: ⁊ in quo eſt: non erit vtiq3 mā: neq3 ſpēs locus: ſed alteꝝ. illi⁹. n. aliqd hoc vtrūq3 eſt: ⁊ materia/ ⁊ forma.

¶ Et manifeſtum ē: φ cu3 vas nō eſt illud qd̄ ē in eo: cū illud qd̄ dr̄ p̄ncipl̄r ē aliud ab eo qd̄ ē in eo: loc⁹ nō eſt mā: neq3 forma: ſed aliud. hec. n. duo ſunt ex re exi ſtente in eis. ſ. materia ⁊ forma.

¶ Cum et declarauit q impossibile est: vt aliquid sit in se principaliter .i. primo et essentialiter: et aliquid esse in loco dicitur sicut aqua dicitur esse in vase: incepit declarare quoniam contingit ex hoc vt non sit forma: aut materia. ¶ Et dixit: et est manifestum &c. i. et est manifestum per se: quoniam cum dicitur aliquid esse in loco est sicut dicere aquam esse in vase: et vas non est aliquid ex eo quod est in eo: sed aliud: manifestum est q locus non est aliquid ex illo quod est in eo: sed aliud: cum sit declaratum q illud quod dicitur esse in loco essentialiter: et primo est aliud ab illo quod dicitur esse in eo: ergo locus non est materia: neque forma: materia .n. et forma vtraque est pars rei que dicitur esse in eis .s. corpus compositum ex forma et materia. ¶ Et compositio istius sermonis est in secunda figura sic: locus non est pars locati: et forma et materia sunt partes locati: ergo locus non est forma neque materia. 29

¶ Capitulum in quo accedit ad determinandum veritatem de loco &c. Cap. 4.

HEc igitur sunt opposita: quid autem forte sit locus hinc vtique fiet manifestum: accipiamus autem de illo quecunque videntur vere secundum ipsum inesse ipsi. Dignum igitur est locum esse primum quidem continens illud cuius locus est: et nihil rei esse amplius primum: neque minorem: neque maiorem esse: adhuc neque deficere vnicuique: et separabilem esse: adhuc autem omnem locum habere sursum et deorsum: et ferri natura: et manere in proprijs locis vnumquodque corporum. hoc autem facere: aut sursum: aut deorsum.

¶ Tantum igitur accidit in hoc de questione: locus vero quid sit: hoc modo apparebit: et accipiamus de illo ab eis que existimantur re vera esse ei essentialiter. Dicamus igitur q omnes conueniunt in hoc q locus primo continet illud: cuius est locus: et non est aliquid illius. et post quod primus locus non est maius: aut minus illo: et etiam non est extra aliquod singularium: et separatur ab eo: et cum hoc est omne: de quo dicitur superius et inferius. et vnumquodque corporum transfertur naturaliter ad illud: et figitur in suo loco proprio. et facit hoc: aut superius: aut inferius.

Cum compleuit sermones famosos: ex quibus apparet locum esse: et sermones qui faciunt dubitare in suo esse: et dissoluit quasdam aliis dubitationes incepit considerare de natura eius ex rebus essentialibus ei que sunt manifeste per se: ex talibus potest aliquis scire substantiam eius: et soluere omnes 30

Illa q̃ cõpe tũt loco es/ sentialr sũt quinqȝ.

qõnes accidentes in eo. illa vero que inueniuntur in loco essentialr ter ⁊ primo sunt sicut dixit quinqȝ. ¶ Primum vero ẽ ꝙ locus ꝯtinet locatum: ita ꝙ nõ est aliqd de locato: ⁊ in hoc differt a forma: forma enim ⁊ si ꝯtinet: tñ non est aliud a locato: ⁊ in hoc differt a vacuo ⁊ vacuum. n. non ꝯtinet. ¶ Scđm aũt est: qm̃ locus est equalis locato. ¶ Tertium vero ẽ: qm̃ locus separatur a locato: ⁊ in hoc ẽt differt a mã ⁊ forma: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit. ⁊ ẽt est extra qđcũqȝ singularium: ⁊ separatur ab eis. ¶ Et in libro Alex. habetur loco istius: ⁊ ẽt nõ est extra aliqđ singulariũ: ⁊ ẽ separatũ: ⁊ hoc ẽ magis verũ: sȝ non est notum per se de loco. illi. n. q dicũt locũ eẽ vacuũ separãt locum a locato: ⁊ remanet locus in actu. ⁊ Alex. exponit hũc locum: qȝ Arist. intẽdebat ꝙ locus non excedit locatum: ⁊ exponit ipm̃ ẽt ꝑm suum modum. ⁊ dicit. ꝙ non accidit ei hoc qđ diximus. s. ꝙ nõ est notum per se de loco. ¶ Quartũ vero est: qm̃ due loci sunt superius ⁊ inferius: ⁊ in hoc differt a vacuo: in vacuo. n. nõ est superius: neqȝ inferius nãlr. ¶ Quintum vero est: qm̃ locus est illud ad quod trãsfert locatũ nãlr: ⁊ ꝙ ista translatio est quorũdam corporum superius: ⁊ quorũdam inferius: ⁊ hoc ẽt demonstrat ꝙ nõ ẽ vacuũ: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: ⁊ facit hoc. i. facit translationem: ita ꝙ est cã finalis ei.

¶ Suppositis aũt his reliqua considerãda sunt: oꝫ aũt tentare intẽtionem sic fieri: vt qđ qđ sit reddat: ⁊ q̃cũqȝ opponunt soluant. ⁊ que vident loco inesse inerunt. ⁊ amplius dischölie cã ⁊ oppositorum ipsorum erit mãifesta. sic. n. vtiqȝ pulcherrime demonstratur vnũquodqȝ.

Que ⁊ quot sunt ꝓprie diffõnis alicuius.

¶ Opꝫ igitur nos ponere ꝯsideratõem de ceteris: ita ꝙ ista sint posita nobis. ⁊ opꝫ nos querere: vt ꝑscrutatio nostra sit talis: vt per illaȝ compleat locus quid sit. ita ꝙ oẽs qões dissoluant: ⁊ illa q̃ existimant eẽ ei sint. ⁊ apparet cuȝ hoc causa difficultatis eius: ⁊ in questionibus accidentibus in eo. hoc igitur modo declarabitur sua diffinitio melius.

Diffõnes q̃ dant qditatẽ đbẽt hẽ tria ꝓpria. vide p. de aĩa. 11. 2. de aĩa. 12. 26. 4. cel. 2. Et pᵒ de aĩa. cõ. 21.

31 ¶ Cum declarauit ꝙ opꝫ ponere ꝑncipium ꝑscrutatõis de loco a ꝑncipijs notis nãlr: deinde cũ numerauit illa incepit declarare cuiusmodi opꝫ esse diffõnem quam nititur dare de loco ex istis rebus: cũ hoc. n. ꝙ diffinitio dat qditatem loco: dȝ habere tria ꝓpria. ¶ Quorum vnum est: vt per illã dissoluant qõnes accñtes in eo. ¶ Scđm vero vt per illam appareat cã esse rerum existentium in loco per sensuȝ. s. cã oĩum accñtium sensibiliuȝ in eo. diffõnes. n. cõplete inate sunt reddere cãm oĩum accidẽtium exñtiuȝ in re: sed non ꝯuertit. s. qm̃ non oẽ ex quo reddũtur cãe accñtium est vera diffõ: ⁊ iõ existimat ꝙ hec est regula destruẽs diffinitõẽs non verificans. Et hoc intendebat cum dixit: ⁊ illa que existimantur esse in eo sunt. s. de causis apparentium. ¶ Tertium vero ꝓprium est vt ex diffõne data appeat difficultas accñs in hoc. Et hoc est ꝓprium diffõnibus rerum difficiliũ

diffiniri: τ ista tria necessaria sunt in diffinitione quereda in hoc loco: qm si vnum eoꝝ diminuitur: aut oino non erit diffō: aut si erit non erit perfecta: τ iō dixit: hoc ergo modo τc. i. qm perscrutando d tali diffone τ sciendo illa declarabitur qd sit locus: bñ τ perfecte.

¶ Primum igitur opꝫ intelligere ꝙ non quereret locus/ nisi motus aliqs esset ſm locum: pp hoc.n. τ celuꝫ maxime in loco opinamur: qꝛ sp est in motu. huius aūt aliud qdem est loci mutatio: aliud vero augmētum τ decremētum: τ nāqꝫ in augmēto τ decremēto transmutatur: τ qd ṗus erat hic iteꝝ trāsmutatum est in maius aut minꝰ. Est aūt qd mouetur qdem per seipm actu: aliud vero ſm accñs: ipsius taūt qd ſm accidens ē: alia quidem sunt contingētia moueri per se: vt partes corporis τ in naui clauus: alia vero non ꝯtingētia: ſꝫ simplr ſm accñs: vt albedo: τ scia: hec enim sic trāsmutāt locum: quia id in quo sunt transmutatur.

Nō quereret locꝰ nisi motꝰ aliqs eēt ſꝫ locū.

Eoꝝ que p accñs mouētur aliq p se moueri pñt alia vō minime τc.

¶ Dicamus igitur qm sciēduꝫ est primo: ꝙ locus nō esset perscrutandum de illo si motus nō esset in loco: pp hoc.n. existimamus celum ꝓprie esse in loco: quia est sp in motu: τ iste motus alius est translatio: τ alius augmētum τ diminutio. res.n. transmutatur ſm augmētum τ diminutōeꝫ. Illud igit qd hic erat translatuꝫ attribuitur ad vbi minus aut maius. motum autē aliud mouetur per se: τ aliud mouetur per accñs: τ illud qd mouetur p accñs aliud est qd pōt moueri per se. verbi gratia. membra hoīs τ clauus in naui: τ aliud nō potest: sed semper mouetur per accidens. Verbi gratia. albedo τ cognitio: ista enim non mutant sua loca: nisi quia illa in quibus sunt transferuntur.

¶ Cum incepit perscrutari de diffōne loci: incepit dicere ṗmo illud quod mouit homines ad credendum locum esse. τ est motus localis. ¶ Et dixit. ꝓprie motum τ non getem. lꝫ vtrūqꝫ signet locum esse. qꝛ motus a ē notior quiete: quies.n. est priuatio: τ motus habitꝰ. τ dixit. dicamus igitur τc. i. sciendum est ergo ꝙ causa in hoc ꝙ homines credunt ꝙ locus est vnum entium de quibus perscrutanduꝫ est: est motus rei in loco. si hoc non esset non perciperent ipsum esse. Deinde dixit. propter hoc enim τc. i. quoniam ꝓpter hoc ꝙ celum mouetur: existimatur quod sequitur ex hoc: vt sit in loco: τ dixit hoc. quia celum habere locum latet: existimatur enim ꝙ illud quod

32

a Motꝰ est notior getenā: motus ē habitus: τ ges est ṗuatio: ex q vr habituꝫ notiorē eē priuatiōe. Sꝫ vide instātiā. 8. phy. c. 27.

mouet in loco dz mutare locũ ſm totum: ⁊ celuz nõ mutat locũ ſm totum. ⁊ ideo opinatus eſt Auic. ꝙ nõ hꝫ motuz in loco: ⁊ ponere ꝙ mouet ſm partes: ⁊ non mouet ſm totũ eſt inopinabile. ⁊ ideo Zeno negauit ipſuz moueri vt poſt dicemus. ¶ Et cum declarauit ꝙ tranſlatio fecit hoies percipere locum eſſe: declarauit modos trãſlationis faciẽtis hoc: ⁊ dixit. ⁊ iſte modus alius eſt ⁊c. i. illud quod erat tranſlatũ ⁊c. ſ. attribuit ad vbi magnũ ⁊ paruũ: ⁊ in quibuſdã libris in loco attribuit transfert. ¶ Et induxit hoc: q: hoc etiam dz ꝓponi cognitioni de loco. ſ. qm̃ locus alius eſt maior ⁊ ali⁹ equalis: ⁊ ꝙ ipm̃ exiſtere in maiori eſt pp ſuam exiſtentiã in minori. ſ. in eq̃li: vt dictũ eſt. ⁊ ſm hoc vocauit equalem minorẽ. locus eniꝫ impoſſibile eſt vt ſit minor locato. ¶ Aut intẽdebat augmentum ⁊ diminutionẽ in exẽplari animalis: augmẽtabile mouet ad maiorẽ locum: ⁊ diminutũ ad minorẽ locum. ¶ Et cuz declarauit ꝙ motũ ⁊ mot⁹ fecerunt homines ꝑcipere locũ eſſe: declarauit numerũ modoꝝ mobilium vt diſtinguat ex eis illum moduz qui fecit homines percipere locũ eſſe eſſentialr̃. ⁊ dixit. ⁊ motũ aliud mouet per ſe ⁊c. ⁊ intendebat per hoc innuere ꝙ motũ qd̃ de neceſſitate hꝫ locum eſſe motũ eſſentialr̃. ⁊ ꝙ hoc fecit homines percipere locũ eſſe. ¶ Deinde dixit. illud qd̃ mouet per accidẽs ⁊c. i. qm̃ mẽbrum qñ diuiditur a corpore põt moueri per ſe quieſcente corpore. quãdo autẽ mouet per motum totius corporis mouet per accidẽs. ⁊ ſimiliter quãdo clauus in naui mouet ꝑ motuz nauis mouet per accidẽs: ⁊ quãdo mouet diuiſim a naui mouet ꝑ ſe: ⁊ iſte modus moti per accidẽs eſt pars cui attribuit motus ꝓpter hoc qd̃ attribuit toti: quoniã id qd̃ mouet per accidens eſt duobus modis: ſicut dixit. ¶ Unus vero eſt vt motus attribuatur parti ꝓpter hoc ꝙ attribuit toti: ⁊ iſtud motũ ꝑ accñs põt moueri eſſentialr̃: qñ pars diuidit a toto: ⁊ fit totũ ꝑ ſe. ¶ Secundus vero eſt vt motus attribuatur accidenti rei mote: vt cum attribuitur albedini ⁊ nigredini: ⁊ tale motum per accidens impoſſibile eſt: vt moueat in aliqua hora per ſeteum accidentia ⁊ vniuerſaliter oĩa que ſunt in ſubſtantia nõ poſſint ſeparari: ⁊ iſta diſpoſitio eſt omniuz formaruz que exiſtunt in ſubiecto: ⁊ fuit dictũ de hoc modo moueri per accidens ſicut dixit. qm̃ iſta non dicunt mutare locuz ⁊ moueri: niſi q: illud in quo ſunt mutat locum per ſe: ⁊ transfertur ſicut pars transfertur per tranſlationẽ totius: ⁊ albedo per tranſlationem corporis.

Cõ. 43. Tranſlatio fecit cognoſcere hoies locũ eẽ. idẽ ſupra cõ. 3. ⁊ infra. 38. 61

Pars qñ diuidit a toto ⁊ fit totũ põt ꝑ ſe moueri. J dez 5. phy. c. p.

Accña ⁊ vlr oĩa q̃ ſunt ĩ ſb̃a ſicẽ forma in ſb̃to impoſſe eſt vt ꝑ ſe moueri poſſint. J dẽ. 5. phy ſi. cõ. ꝑ. ⁊. 6 phy. cõ. 86

¶ Qm̃ aũt dicimus eſſe ſicut ĩ loco in celo: q: in aere: hoc aũt in celo eſt: in aere aũt nõ omni: ſed ꝓpter vltimum ipſius: ⁊ continẽs in aere eſſe dicimus: ſi. n. omnis aer. loc⁹ nõ equalis erit vniuſcuiuſqꝫ locus ⁊ vnũquodqꝫ locatũ. videt aũt hmõi primũ: in quo eſt.

¶ Et dicimus aliquid eſſe in celo: intẽdendo ipm̃ eẽ in loco: q: eſt in aere: ⁊ aer eſt in celo: ⁊ dicimus ipſuz eſſe in aere: nõ q: eſt in toto aere: ſꝫ q: vltimuz eius: ⁊

illud qđ continet ipſum eſt in aere: ⁊ ſi totus aer eſſet locus eius: tunc locus cuiuſlibet ⁊ quodlibet nō eēnt equalia: ⁊ hoc exiſtimatur: ⁊ hec eſt diſpoſitio pꝛimi loci: in quo eſt res.

¶ Uult declarare quid ſit locus ex illis pꝛincipijs manifeſtis per ſe: ⁊ incepit in hoc ēt a pncipio manifeſto p ſe: ⁊ eſt qm̄ locus alius eſt pꝛim⁹: ⁊ alius ſcđs: ⁊ res eſt in ſcđo: qꝛ eſt in pꝛio. ¶ Et dixit: ⁊ qñꝙ dicimus ⁊c. i. ⁊ eſt manifeſtū p ſe de loco: qm̄ qñꝙ dicim⁹ aliqđ eſſe in celo. i. in mūdo: qꝛ eſt in aere mūdi: ⁊ eſt in aere: qꝛ ē in vltio fine ↄtinēte ipm̄. ¶ Et cū poſuit ꝙ finis aeris: alia eſt ꝓpꝛia rei que dr̄ eſſe in aere: ⁊ alia eſt cōis q̄ ↄtinet ipm̄: ⁊ aliud. U. g. finis toti⁹ aeris: incepit declarare ꝙ ex quibuſdā alijs ꝓpōnibus ſequit̄: vt locus nō ſit finis cōis. ſ. ex ꝓpoſitione dicente ꝙ locus dꝫ eſſe equalis: ⁊ dixit: ⁊ ſi totus aer ⁊c. i. ⁊ ſi totus aer eſſet pꝛim⁹ locus rei que dr̄ eſſe in aere: tūc locus rei ⁊ res q̄ eſt in eo: nō eſſent eq̄les. ſꝫ exiſtimatur hoc eſſe neceſſe. ſ. locū ⁊ locatū eſſe equalia: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: ⁊ exiſtimat̄. i. ⁊ ſcitur neceſſario. ¶ Et foꝛte vocauit exiſtimationem hec: qꝛ eſt de genere ꝓpōnum que declarat̄ per modicā pſuaſionem. ¶ Et foꝛte fecit hoc: qꝛ iſtis ꝓpōnibus accidit ꝙ ſunt famoſe: cum hoc ꝙ fuerūt neceſſarie: ⁊ multotiēs fecit hoc Ari. ¶ Et cōpoſitio iſtius ſermonis eſt ſic in ſcđa figura. Pꝛimus locus eſt equalis. Et aer ſm̄ totuꝫ nō eſt equalis. ergo aer nō eſt pꝛimus locus. B. d. ⁊ iſta eſt diſpoſitio pꝛimi loci: in quo eſt res idest: ⁊ equalitas eſt diſpoſitio pꝛimi loci qui eſt vltimi finis aeris continentis locatum: ex quo ſequit̄ vt iſta vltima ſint locus nō vltima cōia. ¶ Et cōpoſitio iſtius ſermonis eſt ex duabus affirmatiuis in figura ſcđa: ⁊ foꝛte fecit hoc: qꝛ locum eſſe equalem locato eſt pꝛopꝛiū loco: ⁊ quādo cōuerſio in talibus ꝓpōnibus eſt manifeſta p ſe: poſſibile eſt enīꝫ in demōſtrationibus: qm̄ tunc pōt reuerti ad pꝛimā figurā: qm̄ cuꝫ tales ꝓpōnes cōponunt̄ in pꝛima figura: tunc maioꝛ ꝓpoſitio erit pꝛedicabilis nō ſm̄ mām̄: ⁊ ideo cōponit̄ in ſcđa figura. ¶ Sꝫ foꝛte cōuerſio in hoc nō eſt manifeſta p ſe: exiſtimat̄. n. ꝙ inane qđ eſt inter vltimos fines aeris eſt etiā equale: ⁊ ideo inducit poſt alia pꝛincipia: ex quibus declarat ꝙ non eſt inane: ⁊ ſm̄ hoc cuꝫ dixit: ⁊ iſta eſt diſpoſitio pꝛimi loci: non intendit declarare ꝙ pꝛimus locus. ſ. vltimus finis aeris eſt locus in rei veritate: ſed intendebat declarare ꝙ qui ponunt locum vltimuꝫ finem cōceditur ei hec ꝓpoſitio. ſ. dicens locū eſſe equalem: ⁊ nō negat̄ ei ſicut accidit dicentibus locū eſſe totum aerem: ⁊ intēdebat per hoc notificare ꝙ illa omnia pꝛincipia non conceduntur omnia niſi ponentibus locum eſſe vltimum finem aeris: ⁊ continentē locatum. 33

Exiſtimat̄ quot mōis ſumit̄ apud phm̄. vid. h. ⁊ p de aīa. cō. 19. ⁊. 2. đ aīa. 52.

Qñ termini ſunt cōuertibiles ⁊ ↄuerſio eſt manifeſta p ſe: lꝫ arguere ex ambab⁹ affirmatiuis ī ſcđa figura. idē 2. phyſ. cō. 23. Idē hic ē. cō. 33.

¶ Cum quidē igit̄ nō diuiſum ſit cōtinēs: ſed continuum ſicut in loco nō dicit̄ in illo: ſꝫ ſicut pars in toto. cum vero diuiſum ſit ⁊ cōtactū: in pꝛimo quodā eſt vltimo cōtinentis: qđ neꝗ pars eſt ipſius qđ eſt in ipſo:

neqȝ maius distantia: sed equale: in eodē enim vltima
cōtingētia: & cum cōtinuū sit nō in illo mouetur: sȝ cuȝ
illo: diuisum aūt in illo: & siue moueaṫ continens: siue
non: nihil minus. Amplius cum nō diuisum sit: sicut
pars in toto dicitur: sicut in oculo visus: & in corpe ma/
nus: cum aūt diuisum est: vt in cado aqua: & in cypho
vinuȝ: man⁹ enim cum corpe moueṫ: aqua aūt in cado.
¶ Cum igiṫ cōtinens nō fuerit diuisum: sȝ cōtinuuȝ:
nō dicemus ꝙ illud est in eo: sicut aliquid est in loco:
sed sicut pars in toto: & cum fuerit diuisum: sed conti/
nens: tunc est in vltimo ꝯtinētis: sicut aliqd est in p:i/
mo loco: & hoc nō est pars illius ī quo est qđ est in eo:
neqȝ maius: sed equale: qm̄ vltima contingentia sunt
in eadē dispōne: & cum fuerit cōtinuū: tūc motus eius
nō erit in eo: sed cū eo: cuȝ fuerit diuisum mouetur in
eo: & nō mouetur cum eo: nisi ꝯtinens moueaṫ: qđ nō
dicunt: & si non mouetur: & etiā cuȝ fuerit diuisum di/
cetur ipsum esse quasi pars in toto. V.g. qm̄ visus est
in oculo & manus in corpore: cum fuerit diuisum erit
sicut aqua in cypho: & vinuȝ in dolio: manus enim mo
uetur cum corpore: & aqua in cypho.
¶ Cum declarauit ꝙ locus impossibile est/ vt sit finis cōis locato &
34 alij: qm̄ locus est equalis: & finis cōis nō est equalis: incepit decla/
rare etiā ꝙ iste finis qui existimaṫ esse locus. s. cōtinens & equalis:
nō est forma: neqȝ aliqđ cōtinuū cuȝ illo qđ est in eo: sicut est dispo/
sitio in parte cuȝ toto: & intēdebat distinguere p hoc inter locatum
esse in corpore qđ est: vbi eius: & inter partem esse in toto: ex hoc ꝙ
p:ius posuit: qm aliquid esse in loco est sicut aquam esse in vase.
¶ Et dixit: cuȝ igiṫ cōtinens &c. i. & cuȝ posuerimus ꝙ locus est cōti
nens. & continens est duobus modis: aut continuum cum locato:
aut diuisum ab eo: sed cōtinens cum posuerimus ꝙ locus est conti/
nens cōtinuū. V.g. superficies corpis tunc illud corpus non erit in
illo cōtinēti sicut aqua in vase: & si sit verum: tunc ipm esse equale
sed est quasi pars in toto: & iam diximus ꝙ locus nō est talis: & cuȝ
ꝯtinens fuerit diuisum & cōtingēs: tunc dicetur ꝙ locatum est sicut
Continens aqua in vase: & ꝙ est equale. Cōtinēs igiṫ diciṫ de tribus de fine cō
di de trib⁹. tingenti: & de nō cōtingēti. & de forma: & equalitas falliṫ in fine nō
cōtingenti: & est vera de cōtingēti: & dicere aliquid esse in loco sicut
aqua in vase: est verum de fine contingēti: & non contingenti: & fal/
litur in forma: & facit differentiā inter locatum esse in corpore qđ est
suum vbi: & inter partē esse in toto: ergo id de quo vere dicitur ista

tria principia est finis contingens: et continens fallitur de inani: quod est inter superficies vasis cõtingentes aquã: quod imaginatur esse locus apud dicentes vacuũ esse: ergo hec tria ppria nõ vere dicũtur nisi de fine cõtinẽti. ¶ Et forte illud quod cõgregatur ex eis est ppriũ fini cõtingenti: et cõvertitur de illo: ita quod cõclusio sit talis: locus est cõtinẽs et eq̃lis: et res est in eo sicut aq̃ in cypho: et quod hz istas tres dispõnes est finis cõtingens: ergo locus est finis cõtingẽs: et ideo dixit post.

¶ Capitulum in quo investigat et assignat loci diffinitionem per genus et differentiam. Cap. 5.

Iam igitur manifestũ ex his quid est locus: forte autem quattuor sunt quorum necesse ẽ vnũ locũ aliquod esse: aut.n. materia est: aut forma: aut spaciũ aliquod mediũ in medio extremorum: aut extrema: si nõ est vllũ spaciũ extra facti corporis magnitudinẽ: horũ autem quod nõ cõtingat tria eẽ manifestũ est: sed ppter id quod cõtinet videtur forma eẽ: in eodẽ.n. sunt extrema cõtinẽtis et cõtẽti: sunt quidẽ.n. vtraque termini: sed nõ eiusdẽ: sed spẽs quidẽ rei: locus autem cõtinẽtis corporis. In eodem sunt extrẽa cõtinentis et contenti.

¶ Apparet igitur ex hoc: quid sit locus. sunt.n. quattuor: quorum locus dignus est vt sit aliquis eorum: est.n. aut forma aut materia: aut aliqua dimẽsio inter fines: aut finis: si nulla est dimẽsio preter dimẽsiones corporis quod est in re: et manifestũ est quod impossibile est vt locus sit aliquod istorum triũ: sed ppter cõtinentiã videtur esse forma: fines enim cõtinẽtes et cõtenti sunt insimul: dicamus igitur quoniam sunt ambe fines sed nõ fines eiusdẽ: sed forma est finis eius quod continetur: locus vero est finis corporis continentis.

Dicit. Apparet igitur ex predictis et ex hoc quod dicã quid sit locus. locus enim si est necesse vt sit vnum quattuor.s. aut 35 materia: aut forma: aut inane: aut dimẽsio que est inter superficies vasis: et hoc intẽdebat cum dixit; aut dimẽsio inter fines.i. inter superficies cõtinentes locatũ. aut vt locus sit ipse superficies continẽtes. D.d. si nulla fuerit dimensio etc.i. si non fuerint hic dimẽsiões tres separate.i. existẽtes per se preter dimensiones corporis locati: dicentes enim locũ esse vacuũ dicunt tres dimẽsiones esse nõ in subiecto in quibus subijciuntur dimẽsiões corporis. ¶ D.d. et manifestũ est etc. et intẽdit per tria: formã: et mãm: et dimẽsiões que dicũtur vacuũ: et ipse intẽdit declarare ẽt cũ destructiõe vniuscuiusque istorum triũ silitudinem inter vnũquodque eorum: et locum: et vnũquodque nõ existimatur locum esse: et incepit dare cãm ex qua existimatur quod locus est forma: et dixit: sed ppter cõtinentiã etc.i. sed pp hoc quod locus existimatur continere: et

forma existimatur cōtinere et.s.superficies corporis locati: quia dicitur in diffinitiōe corporis quod est illud quod continetur ab vna superficie, aut superficiebus. ¶ Deinde incepit dare differētiam inter hunc finē: et finem qui est locus. et dixit. dicamus igitur etc. i. quoniam superficies corporis continētis et superficies corporis cōtenti licet conueniāt quod sunt finis et superficies et continēs: tamen non sunt finis eiusdem: quoniam forma est finis corporis et eius terminus: locus autem est finis corporis cōtinētis corpus habens formam.

Cōtinens loci et forme differunt.

¶ Sed ex eo quod mutatur multotiens manēte continēte contētum et diuisum: vt ex vase aqua ipsum medium esse aliquod videtur spacium: tanquam aliquid sit preter corpus quod distat: hoc autem non est: sed cōtingens incidit corpus eorum que distant: et que se tangere apta nata sunt.

¶ Et propter hoc quod contētum diuisum multotiēs cōtinente mutatur permanēte. V.g. aqua in vase: existimatur quod est aliqua dimensio inter fines: et quod est aliquid preter corpus quod trāsfertur: et nihil est huiusmodi tale: sed cadit in ipsum quodlibet corpus quodcunque corpus sit corporum que transferuntur: et nihil est hic tale: et innata sunt tangi.

36 ¶ Cum declarauit quod locus nō est forma: neque materia et dedit similitudines ex qua apparet quod locus est forma: et dissoluit illam: incepit dare similitudinē ex qua apparet et quod locus est dimēsio que est inter superficies corporis cōtinētis extranei. V.g. dimēsio que est inter superficies vasis. ista enim est opinio magis apparēs: quoniam primum notum est quod aliquid esse in loco est sicut aquā in cypho. sed vtrum locus sit superficies cyphi: aut inane quod intelligitur inter superficies cyphi habet perscrutationē. videtur enim quod significatio vulgaris huius propositionis. in. quoniam dicunt aliud esse in loco est circa vacuum: quod vulgus intelligit in vase. et si fuerit demonstratum quod nihil est vacuum: tunc locus necessario erit cōtinēs extraneum: sed quia vulgus nō percepit hoc nō posuit hanc significationē huius propositionis. in. et ideo ista opinio est valde apparens. Incepit igitur declarare similitudinē sicut diximus: que fecit homines credere locum esse vacuum. s. tres dimēsiones que intelliguntur in vase extra formam. ¶ Et dixit. et quia cōtentum etc. i. et quia corpus quod continet finis continens qui est locus in rei veritate transfertur quandoque fine manēte nō trāsmutabili in quibusdam rebus per translationē corporis: vt accidit aque quando transfertur a cypho. s. quando superficies cyphi permanet sicut erat quando aqua erat in eo: et existimatur quod locus est tale. s. quod nō transfertur per trāslationem locati: ideo existimatur quod locus est vacuum: et dimēsio que est inter superficies corporis cōtinētis locatum. et adiuuat et hanc existimatiōem hoc quod quando aer exit a vase nullum corpus remanet inter superficies vasis: sicut dicit Arist. post. ¶ Deinde incepit cōtradicere huic opinioni. et dixit. et nihil est hic tale etc. i. et nō sunt hic dimēsiones separate in vase que remanēt vacue postquam corpus separatur ab eis. sed cum aliquod corpus separatur a vase statim cadit in ipsum aliquod corpus quodcunque

sit aut

ſit aut aer aut aqua:ꝛ nõ eſt hic corpus qđ ſeparat̃ a corpore:itaꝙ inter illa ſit nõ corpus:ſed oīa corpora tangũt ſe:ꝛ nõ diuiduntur abinuicẽ.ꝛ hoc apparet de Cantaplora:ꝛ de alijs qđ dixit.¶ Et dicit ꝙ ſi eſſent hic dimẽſiones in quas caderet corpus locatũ cõtingeret vt quilibet locus eſſet locus cuiuſlibet corpis.ꝛ ſic ignis non eſſet ꝓpriuz ſuperiori.ꝛ terra inferiori.¶ Et cã in hoc eſt:qm̃ a in dimenſionib⁹ abſtractis ꝛ vacuo nõ ſunt differẽtie quib⁹ diuerſantur:ſed nã earuz eſt cõſimilis:fines b aũt corpoꝝ diuerſant̃ ſm diuerſitatẽ nãruz corpoꝝ:ꝛ in eis inuenit̃ ſuperi⁹ ꝛ inferius: c ꝛ oīa corpora mouentur ad ſua vltima propria vt perficiantur per illa:ꝛ vt tangant illa.

¶ Si aũt aliqđ eẽt ſpaciũ aptuz natũ:ꝛ manẽs in ipſo infiniti vtiqꝫ eẽnt loci:diſtante.n.aere ꝛ aqua idem faciẽt ptes oẽs in toto: qđ nũc oīs aqua in vaſe:ſil' autẽ ꝛ locus erit mutandus:quare erit loci ali⁹ loc⁹:ꝛ multi loci ſimul erunt:nõ eſt aũt alius locus ptis: in quo mouetur cũ totũ vas trãſmutat̃:ſed idẽ:in quo.n.eſt mutatur aer ꝛ aqua:aut ptes aq̃: ſed nõ in quo fiunt loco: qui pars eſt loci:qui eſt locus totius celi.

¶ Et ſi eẽt aliq̃ dimẽſio nãta pmanẽs in eadẽ diſpõne: tũc loca eẽnt infinita: aqua.n.ꝛ aer qñ trãfferunt ptes faciunt in toto:ꝙ aqua tota facit in vaſe:ꝛ cuz hoc loc⁹ erit trãſlatũ.ꝛ ſic locus ẽt habebit aliuz locum:ꝛ erunt multa loca ſimil':ꝛ loc⁹ ptis in quo mouet̃ qñ trãnffert̃ totuz vas nõ eſt alius loc⁹:ſed idẽ:loc⁹.n.in quo ẽ aer ꝛ aqua:ꝛ ptes aque eſt ille q trãffert̃: nõ q: veniũt in illuz locũ:q eſt ps in loco:q: eſt loc⁹ ex toto celo.

¶ Iſte ſunt alie rõnes:ex quib⁹ declarat ꝙ impoſſibile eſt dimenſiones eſſe ſeparatas per ſe extra materiã ꝛ formã ꝛ omnia accidentia:ſicut exiſtimant dicentes vacuũ eſſe. 37 ¶ Et dixit.ꝛ ſi eſſet hic dimenſio naturata.i.exiſtẽs per ſe extra ſubiectũ.i.ſi tres dimenſiones quibus corpus diffinit̃ exiſtunt per ſe ſine ſubiecto. Deinde.d. permanẽs in eadez diſpoſitiõe.i.nõ trãſmutabilis neqꝫ tranſlatabilis ſm ꝙ exiſtimãt opinãtes hoc.Deinde.d.tunc loca eſſent infinita ꝛc̃.i.qm̃ ſi locus eſſet dimenſiões abſtracte a materia: in quibus dimẽſiones corporis ſubijcient cõtingeret loca eſſe infinita:cõtinget enim vt totuz corpus locatũ: ꝛ partes eius ſint in loco eſſentialiter:qm̃ ſi locus ſit tres dimenſiones:in quib⁹ ſubijciunt̃ dimẽſiones corporis: ꝛ corpus:ꝛ quelibet pars eius hꝫ tres dimenſiones:neceſſe eſt vt ſubiectio totius in loco ſit admodũ ſubiectionis partis:adeoꝙ qñ aer:aut aqua intrat in vas:ſubijcient̃ ſm tres dimenſiones in trib⁹ dimenſionib⁹ vaſis.ſ.que ſunt inane: ꝛ ſil'r contingit vt medietas aque ſm tres ſuas dimẽſiones ſubijciat̃ in trib⁹.

a In dimẽſionib⁹ abſtractiſ ꝛ vacuo nõ ſũ dñe qb⁹ diuerſant̃.Sꝫ nã earũ eſt ꝯſilis. Idẽ.1.cõ.42.

b Fines cõ poꝝ diuerſant̃ ſm diuerſitatem nãrũ corporũ.Idez ꝑ ca.ð ſba orbis.ꝑ celi.72.3.celi.6.ꝛ.72.

c Oīa corpa mouent̃ ad ſua vltima ꝓpa vt pficiant̃ per illa:ꝛ vt tãgant illa. Idẽ ꝑ celi.cõ.ꝛ te.24. Idẽ ĩfra cõmen.42.43.ꝛ.48.ꝛ cõ.69.

dimensionib⁹ que sunt medietas dimēsionū p̄mi loci:⁊ sic de me/
dietate medietatis:⁊ sic p̄cedit in infinitū:ex quo cōtingit loca eē
infinita:cū hoc ꝙ cōtingit ꝙ dimēsiones ptis subijciunt:ēt in di/
mensionib⁹ in quibus totū subijcit:⁊ sic erunt dimēsiones in dimē
sionibus in infinitū.pars.n.indiget dimēsionib⁹ per se:in quibus
existat sicut totū existit ⁊ differt a toto:dimensiones ptis que sunt
suuz vbi:i indigēt existere in dimensionib⁹ toti⁹ que sunt suū vbi:⁊
ita ꝙ sint diuerse a dimēsionib⁹ totius.¶ Et hoc intēdebat cū di/
xit:partes.n.⁊c̄.i.qm̄ quēadmoduz fm totū aqua que est in vase:
indiget dimēsionib⁹:in quib⁹ subijciat:ita partes aque indigēt di
mensionib⁹:in quib⁹ subijciant:que differūt a dimēsionib⁹ totius:
qm̄ si dimensiones ptis in quib⁹ subijcit essent ptes dimensionū:in
quib⁹ totum subijcit:tunc pars nō eēt in loco per se:neqꝫ totum ēt:
totum.n.etiā est pars toti⁹ corporis cōtinētis:⁊ illud corp⁹ alteri⁹
corporis cōtinētis:ita ꝙ sit pars toti⁹ mundi:⁊ ꝯtinget in dimen/
sionib⁹:in quib⁹ subijcitur totum:vt indigeāt dimēsionib⁹:in qui/
bus subijciant:⁊ ille dimēsiones alijs dimēsionib⁹:⁊ sic in īfinitū.
¶ Deinde induxit ēt aliud impossibile:⁊ dixit:⁊ cū hoc erit trans/
2 latuz ⁊c̄.i.⁊ cū posuerim⁹ dimēsiones esse separatas:in quibus subij/
ciuntur dimēsiones corporis:ꝯtinget/vt locus moueat essentialr̄ ⁊
indigeat loco:qm̄ cum vas transfert de loco in locuz:⁊ in eo fuerit
aq̄:aut aer:cōtinget necesse sic̄ vas fm totū mutat locū:vt dimen/
siones:in quib⁹ est aqua in vase mutēt locuz:⁊ sic locus indiget lo
co:⁊ cū trāsfert ad aliū locū:fiēt i eo alie dimēsiōes p̄manētes i va
se q̄ mouent p motuz ei⁹.⁊ sic cōtingit vt in vase sint loca infinita:
q: crescunt in vase per motuz:⁊ totum remanet:q: aqua remanet:⁊
similr̄ cōtingit ēt in partib⁹ aque.¶ Et hoc intēdebat cum dixit:
⁊ locus partis in quo mouet qn̄ transfert totuz vas nō est alius lo/
cus.⁊ similr̄ ptes loci:⁊ cōtinget vt cū eo transferant dimēsiones:
in quib⁹ subijciant aqua:⁊ ptes aque in vase:⁊ cū trāsfert cōtinget
vt dimēsiones que sunt in vase:subijciant in dimēsiones:ad quas
trāsfert vas:⁊ sic locus mouebit p se:⁊ erūt multa loca insimul.D.
d.locus.n.in quo est aer ⁊c̄.i.dicimus.n.fm nr̄am sniam ꝙ vas in
quo est aer:aut aqua:aut ptes aque:est illud qd̄ transfert p se:⁊ aq̄
existit in vno loco q est vas:nō q: aqua:aut ptes ei⁹ trāsferunt p se:
per trāslationē vasis ita ꝙ sint in loco qui est ps loci:ad quē trāsfer
tur totuz vas:q est pars loci totius mūdi.¶ Et hic sunt multa im/
possibilia manifestiora istis que sequunt ex pōne dimēsionū separa
tarum:que post dicet Aristo.qn̄ loquet de vacuo:sed ista impolia
que h̄ dixit:sequūtur ex positiōe dimēsionis sepate:nō fm ꝙ est di
mēsio separata:sed fm ꝙ ponit loc⁹.¶ Et Alex.dicit in hoc caplo qd̄
P:ia expō Alexádri. est valde difficile:⁊ exponit ipsuz duab⁹ expōnib⁹.dixit.n.ꝙ cū di
xit Arist.aqua.n.⁊ aer qn̄ trāsferunt ⁊c̄.forte intēdit:qm̄ si loc⁹ eēt
dimensio:cōtingeret vt ptes aque qn̄ aq̄ transfert/agerent illud qd̄
agit aq̄ que est in vase qn̄ vas transfert.i.qm̄ dimēsiones in quib⁹
ptes subijciunt debēt trāsferri cū ipsis partib⁹ sicut cōtingit si aq̄
eēt in vase in dimēsione:vt dimēsio in qua est trāsferat cū vase:⁊ di
cit ꝙ silitudo inter hec duo q̄ fecit ꝯsecutionē est:qm̄ vtrūqꝫ est ps
totius:⁊ ps nō mouet p se.s.qm̄ aq̄ que est in vase est ps cōgregati

sicut ps aque trãslate est ps totius aque: ⁊ cũ illud qd contingit in vtraq; est idez: ⁊ vas qñ transfertur ⁊ aqua existit in eo transfert cũz eo dimẽsio: in qua est aqua: ⁊ cõtingit vt subijciat in alia dimẽsione. ita est de oĩbus partibus cuiuslibet moti: ⁊ cuz ita sit: quodcũq; corpus transfert: necesse est vt per translationẽ eius transferant dimensiones partiũ eius: ⁊ subijciant in dimẽsionib⁹ loci ad quem transferunt: ⁊ sic in illo loco cõgregant due dimẽsiones vni parti. ⁊ similr de alijs partib⁹: ⁊ deinde qñ scõa transfert: transferunt cum vnaquaq; parte due dimẽsiones: ⁊ subijcient in tertia dimensione: ⁊ sic vna pars in secũda trãslatiõe. s. in scõo loco habebit dimensiones tres. ⁊ sic quãto magis corpus mouebit in loco: tãto magis habebit dimẽsiones: ⁊ sic vna pars habebit dimẽsiones infinitas insimul. ¶ Secũda expositio est: ⁊ est manifestior: vt dixit: ⁊ est vt cõtradictio fit de partibus corporis qd est in vase tantũ: hoc enim manifestuz. s. ꝙ si locus fit dimẽsio ꝙ necesse est cuz aqua que est in vase: per translationẽ vasis transferat dimensio que est in ipso: ex quo sequitur: vt aqua que est in vase habeat loca infinita; ⁊ hoc sic dixit est manifestius. s. aquã quiescere eẽntialiter in vase ⁊ moueri per accidẽs ꝙ partes eẽ in toto hoc mõ: ⁊ etiã prima rõcinatio nõ sequitur nisi postꝙ ponit partes moueri per accñs: ⁊ forte hoc non concedet nisi post cõcessionẽ eius ꝙ est locus esse cõtinẽs: qui vero ponit dimẽsionẽ que est inter superficies cõtinẽtis esse locuz: opinat partes esse in loco essentialiter. ¶ Et ideo videt ꝙ nostra expositio est rectior: q: est fundata super hoc ꝙ partes sunt in loco essentialiter: ⁊ hoc sequitur ex sermone eorum: ⁊ impossibile ad qd inducitur: ⁊ est etiam manifestuz. s. ꝙ vnum translatuz transfertur in locis infinitis. ⁊ sm hanc expositionez induxit aquã in vase: vt appareat ꝙ contingit eis ꝙ pars dz esse in loco essentialr: sicut aqua in vase est in loco essentialiter.

Scõa expõ eiusdem.

Laudat expositionem ppriam.

¶ Et mã autẽ vr vtiq; esse locus: si in quiescẽte aliqs cõcederet ⁊ separato: sed cõtinuato: sicut. n. si alteret hoc quidẽ vtiq; nunc albũ est: olim aũt nigruz: ⁊ nunc quidez durũ: olim aũt molle: vñ dicimus aliqd eẽ materiã: ⁊ sic ⁊ locus p hanc quãdam videt eẽ phantasiã: pp id quidem: qm ꝙ erat aer: nunc hic aqua est: locus aũt q: vbi erat aer: nũc hic ẽ aqua. ¶ Sed mã qdẽ/sicut dictũ est in priorib⁹/neq; diuisa est a re: neq; continet rem: locus autem vtrũq;.

Mã neq; diuisa est a re: neq; cõtinet rem.

¶ Et existimat ꝙ mã etiam est locus: qñ consideratio fuerit posita sm hoc ꝙ in quiescente est aliqd transmutabile/absq; eo qd separatur: sed remanet cõtinuuz: vt in vase sit aqua: ⁊ nõ mouetur vas: ⁊ trãsmutat aqua: ⁊ nõ est separata a vase: sed ɔtinua cũ eo: ⁊ fiet aer absq;

eo q̃ꝺ ſeparatur: ſed remanente cõtinuo: ⁊ queadmo/
dum in alteratiõe eſt aliquid: qꝺ nũc eſt albũ: ⁊ prius
fuit nigrũ: ⁊ etiam qꝺ nunc eſt ꝺurũ: ⁊ prius fuit mol/
le: ex quo ꝺicimus materiã eſſe aliquid: ſiꝯ exiſtima/
mus locũ eſſe hoc modo imaginatõis: ſꝫ illa exiſtimã
mus ꝑpter hoc qꝺ illud qꝺ fuit aer: eſt nũc aqua: locũ
vero exiſtimamus eẽ: qꝛ vbi fuit aer: illic nunc eſt aq̃.
❡ Et mã ſicut ꝺiximus ſuperius non eſt ſeparata a re:
neqꝫ cõtinens ipſam: in loco vero eſt vtrũqꝫ.

38 ❡ Cũ poſuit ꝙ locus vĩ aliqꝺ q̃ttuor: ⁊ ꝙ nõ eſt aliqꝺ triũ. ſ. forã aut
mã: aut ꝺimẽſio inter vltima corporis cõtinẽtis: ⁊ ꝺedit ſilitudines
que faciũt exiſtimare vnũqꝺqꝫ eoꝝ: ⁊ ꝑmo ꝺedit ſilitudinem q̃ facit
exiſtimare locũ eſſe formã: ⁊ q̃ facit exiſtimare locũ eſſe vacuũ: ince/
pit etiã ꝺare ſilitudinẽ que facit exiſtimare ipſum eſſe materiã.

2 ❡ Et ꝺixit: ⁊ exiſtimat̃ materiaꝫ eſſe locum. i. ⁊ ſilitudo que eſt inter
motũ trãſlationis ⁊ motũ trãſmutationis que eſt generatio ⁊ cor/
ruptio eſt: qm̃ vtrũqꝫ indiget aliquo in quo ſit trãſmutatio: ⁊ ideo
exiſtimatur ꝙ illud in quo eſt trãſmutatio ſm̃ generationẽ ⁊ corru
ptionẽ qꝺ eſt materia ſit ſubiectuꝫ trãſlationis. ſ. locus: ⁊ hoc exiſti/
matur qñ aliqꝺ corpus trãſmutat̃ in aliud in vbi quieſcente abſqꝫ
eo ꝙ ſeparatur ab eo: ſed remanet cõtinuum cum illo vbi: vt aqua
que in cypho que tranſmutatur in aereꝫ abſqꝫ eo ꝙ vas moueatur:
⁊ abſqꝫ eo ꝙ aqua ꝺiuidat̃ a vaſe: qm̃ ſubiectum iſtius tranſmuta/
tionis eſt inſimul cuꝫ vaſe: facit exiſtimare ipſum eſſe locũ. ❡ D. ꝺ.
⁊ queadmodum in alteratione ⁊c. i. ⁊ illud qꝺ mouit nos ad credẽ
dum materiam eſſe: ⁊ locum eſſe: eſt conſimile. illud enim qꝺ mouit
nos ad credendũ materiam eſſe eſt ſubiectũ eſſe in alteratione: qm̃
queadmodum in alteratione: aliqꝺ eſt ſuper qꝺ ſuccedunt ſibi ꝺuo
contraria. V. g. albedo ⁊ nigredo ⁊ ꝺuricies ⁊ mollicies: ita ꝙ in
aliqua hora eſt album: ⁊ in alia nigruꝫ: ⁊ ſimiliter in trãſmutatione
que eſt in ſubſtantia: ⁊ eſt aliqꝺ ſubiectũ: vt in trãſmutatione aque
in aerem: ⁊ aeris in ignem. ⁊ ſimiliter exiſtimauimus per motũ trã
ſlationis locũ eſſe: locus eniꝫ ita ſe hꝫ in motu trãſlationis ſicut ma
teria in motu ſm̃ ſubſtantiã: ⁊ ſubiectũ in alteratione. ⁊ hoc intẽde
bat cũ ꝺixit: ita exiſtimauimus locũ eſſe ⁊c.

a Trãſmutatio ĩ ſb̃a fecit nos cogſcere mãꝫ. Idẽ ꝑ phi. 63. ꝑ ca. ꝺe ſb̃a orb. 8. meta. 4. ⁊ 12. c. 12. me. 10. ꝑ ce. 20.

b Trãſmutatio ĩ loco fecit cogſcere locũ. idẽ ẽ. t. c. 3. ⁊ 8 meta. c. 12. Idẽ h. ĩ. t. cõ. 61. ⁊ ſup̃ t. c. 32.

3 ❡ Et cũ ꝺedit ſilitudinẽ inter cãm facientẽ opinari locũ eẽ mãm ꝺe/
dit ꝺr̃iam: ⁊ ꝺixit: ſed illam ⁊c. ideſt ⁊ eſt ꝺifferẽtia inter has ꝺuas
tranſmutationes: qm̃ tranſmutatio que induxit nos ad credenduꝫ
materiã eſſe: eſt tranſmutatio a que eſt in ſb̃a: trãſmutatio aũt
que induxit nos ad credendũ locũ eẽ eſt trãſmutatio in loco. b ⁊
hoc intẽdebat cũ ꝺixit. qm̃ illꝺ qꝺ fuit aer eſt mã aque. ideſt qꝛ trã/
mutatur ⁊ tranſfert̃ ꝺe forma aeris in formaꝫ aque. ❡ Deinde ꝺixit
ſignum ꝺeclarationis ꝙ mã eſt aliud a loco: ⁊ eſt qm̃ mã c nõ ſe/
paratur a re: neqꝫ continet ipſaꝫ: locus vero ſeparat̃ ⁊ cõtinet. ergo
in ſecunda figura/ locus non eſt materia.

c Mã non ſepat̃ a re neqꝫ ꝯtinet ipãꝫ. Iꝺ. 3. phy. 65. ⁊ q̃ ibi. Ideꝫ ꝑ ꝺe aĩa. c. 90

¶Si igit nihil triū est locus: neqȝ spēs: neqȝ materia: neqȝ spacium aliqḋ: sed semper est alterū preter id qḋ rei distantia: necesse est locū esse reliquū de quattuor: cōtinentis terminū corporis: dico aūt cōtentū corpus qḋ mouetur ſm loci mutationem.

¶Et cum locus non sit forma: neqȝ materia neqȝ dimensio: quoniā si fuerit dimēsio cōtinget: vt sit hec alia dimensio a dimensione rei translate: sequit vt locus sit residuū. iiij. qḋ est vltimū corporis cōtinentis: scilicet qḋ continet corpus contentum: qḋ innatum est moueri motu translationis. Loc⁹ ē vltimū cōtinētis corpis.

39 ¶Cum posuit hic q̄ttuor quasi contradictoria nālr: ⁊ destruxit tria eoꝝ: dixit. ¶Cū igit locus ⁊c. idest qm̄ si locus fuerit dimensio que est inter superficies vasis necesse est vt sint hic dimēsiones separate alie a dimēsionibus corporis trāslati qḋ subijcitur in loco: qḋ est impolē: cōtinget em̄ ex hoc vt sint dimensiones separate: ⁊ alia impossibilia que dicent apud sermonē in destructione vacui. ¶Et iste sermo est hypotheticus diuisiuus. sed illa que ponunt ieo nō sunt cōtradictoria sibi naturaliter: ⁊ ideo existimat esse ꝓbabile. ⁊ ꝙ non vtitur ipso nisi ad confirmandum demonstrationem super quaȝ sustentatus est: que est congregatio illorum existentiū in loco in continente: ⁊ qui conuertuntur adinuicem. Quō syllo hypothetico vti possum⁹ ad cōfirmādū. Uide. 2 phyſi. cō. 3. ⁊ ꝑ porū in digressione ꝓpa de sillo hypotheti co.

¶Uidetur aūt aliquid magnum esse: ⁊ difficile accipi quidem locum: ⁊ ꝓpter id qḋ apparet esse materia ⁊ forma: ⁊ ꝓpter id quod in quiescenti ⁊ continenti fit trāsmutatio eius qḋ fertur: contingere autem videtur esse spacium medium aliqḋ aliud a motis magnitudinibus: proficit aūt ⁊ aliquid aer apparēs incorporeus esse: videtur aūt non solum terminus vasis esse locus: sed ⁊ medium tanqȝ vacuum.

¶Et existimat ꝙ cōprehendere locū est maximum ⁊ difficile: ⁊ hoc qḋ apparet in eo de materia ⁊ forma: ⁊ q: trāslatio translati est in ꝯtinente: ⁊ ipsum est quiescens: vn̄ ⁊ apparet hic esse aliā dimēsionē aliquā aliā a dimēsione quātitatū mobiliuȝ: ⁊ adiuuat hoc aliquātulū aer qui apparet esse non corpus: ⁊ ideo facit apparere ꝙ locus nō tantum est vltimū vasis: sed cum hoc illud quod est in medio ita ꝙ sit vacuum.

40 Sup.1.c.31 ¶ Cum promisit dare diffinitionē de loco: ex quo appareat natura loci: & per quā dissoluant̄ qōnes accñtes in eo: & apparet cā difficultatis in cognitione substantie eius: & ꝑm quā ɔ̄ueniat omnibus exñtibus in loco: & iam apparuit ꝙ ꝑmū ɔ̄tinens est illud per qđ ɔ̄uenit oībus exñtibus in loco per se: & declarauit similitudinē que est inter cōtinēs & mām & formā: & similitudinē ex qua existimatur locum esse materiā: incepit declarare ꝙ ista similitudo que est inter continens & ista/est causa difficultatis & cognitionis loci.

2 ¶ Et dixit. & existimatur &c. idest ꝑpter similitudinem quam diximus esse inter ipsum & materiam & formam: & propter hoc etiam ꝙ quedam corpora translata transferantur in continente quiescente vt aqua in cypho quiescente: & ideo existimatur ħ esse dimensiones separatas inter superficies cyphi: & ꝙ ille dimensiones sunt locus. s. longitudo & latitudo & profundum que imaginantur illic: quoniā si superficies vasis corrumperentur apud exitum aque non facerēt apparere ꝙ inter superficies eius esset inane: & ideo non existimat̄ hoc in columna que transfertur in aqua de loco in locum.

3 ¶ Deinde dedit aliā causam quam nondum dixit: & est q̄ aer qui est in vase est insensibilis: & est causa fortis: q̄m propter hoc quādo aqua extrahitur a vase existimatur ꝙ vas est vacuū: & dixit: & adiuuat hoc &c. & est sermo manifestus.

¶ Est autem sicut vas locus transmutabilis: sic locus vas imobile est: vnde qñ in moto mouetur & mutat̄ intus vt flumine nauis tanq̄ in vase vertit̄ magis q̄ in loco cōtinenti. vult aūt imobilis esse locus: vñ oīs magis fluuius locus est: q̄ oīs imobilis est: quare cōtinentis terminus imobilis primū locus hoc est.

Uult autē imobilis eē locus.

¶ Et queadmodū vas est locus translatus: & similiter locus etiā est vas imobile: & ideo cum fuerit aliqđ cōtinens intra qđ mouetur: & transfertur in aliquo moto. Uerbi gratia. nauis que mouetur in flumine: tunc cōtinens apud ipsam quasi vas non quasi locus: vnde necesse est vt locus sit immobilis: & ideo si omnino fuerit flumen ꝑm totum est dignius vt sit locus: quia totum est immobile: vltimum igitur continentis immobile primum est locus.

Diffō perfecta loci.

41 ¶ In diffinitione loci aliā dr̄iam ponit inter ipsum & vas: & est q̄m vas est cōtinens & mobile essentialiter. locus vero est cōtinens imobile nisi per accidēs. Deinde dixit: & ideo cum fuerit aliqđ cōtinēs intrinsecū qđ mouetur in aliquo mobili vt nauis. tunc cōtinens ita habebit se apud ipsum: sicut vas: nō sicut locus. i. & q̄ locus est imobilis essentialiter. ideo qñ locatum fuerit intra aliqđ & illud intra qđ est. s. in quo est mouetur etiā: vt nauis que mouet̄ intra flumen

per motū fluminis: tūc non dicemus φ istᵭ cōtinens hз se de cōtento: sicut locus: sз sicut vas. Deinde dixit. ergo necesse est vt locus sit imobilis. i. e si hoc sit manifestum de loco necesse est vt locus sit imobilis essentialiter. ℭ Et ideo melius est si dixerimus φ flumē est locus nauis: dicere φ totum flumē est dignius hoc q̄ continens nauem: qm̄ flumen s̄m totuз est imobile. non enim est mobile nisi s̄m partes. ℭ Et significat φ locus nō mouet̄ essentialiter: sed φ locus est illud ad qδ mouetur res τ quiescit in eo з τ si aliquid mouet̄ ad motā rem: tūc motus eius esset ociosus: τ hoc apparebit in aliis locis.

Documētū

ℭ Et cum dedit hanc differentiā dedit diffinitionē in qua perficiuntur oēs dñe determinantes naturā loci: τ dixit. vltimū igitur cōtinentis τc̄. τ intēdit per vltimū superficiem cōtinentem: τ per primuз superpositam corpori. primum igit̄ est dr̄ia per quaз differt cōtinens equale ab inequali: τ per hoc φ dixit imobilis essentialr̄ distinguit̄ finis extranea a fine naturali. s. que est similis locato.

Si aliquid mouet̄ ad motā̄ rem: tūc motus ei⁹ eēt ocio/sus.

ℭ Et ꝑpter hoc medium celi/ τ vltimuз ad nos circularis loci mutationis vr̄ esse: hoc quidem sursuз: illud vero deorsuз: maxime omnibus ꝑprie: q: hoc semper quidem manet: circuli autem vltimum similiter se hābens manens est. quare qδ leue est quidem fertur sursum natura: qδ v̄o graue est deorsum: qδ quidē est ad mediū cōtinens deorsuз est τ ipsum mediū: qδ v̄o ad vltimū sursuз est τ ipзˢ vltimū. τ pp̄ hoc vr̄ planū qδdā esse sicut vas locus τ cōtinens: ampli⁹ simul cū re quodāmodo est locus: simul em̄ fines sunt τ locus.

ℭ Et ꝑpter hoc opinant̄ oēs hoīes φ medium celi τ vltimū motus circularis est locus: hoc aūt superius: hoc v̄o inferius principalr̄: τ hoc est: qm̄ hoc est semper permanēs: τ vltimū circuli est ꝑmanens in eadeз dispōne. cū igit̄ leue est trāslatabile naturalr̄ ad superius: τ graue ad inferius: tūc inferi⁹ est vltimū cōtinēs qδ est versus mediū τ ipsuз mediū: τ superius est vltimū cōtinens qδ est versus extremū τ ipsum extremū: τ ideo existimat̄ φ locus est aliqδ planum: τ quasi est vas continens: τ ēt locus τ res sunt insimul: fines. n. τ finitū apud ipsas sunt insimul.

ℭ Cū posuit φ locus nō mouet̄ eēntialr̄: dedit sup hoc rōnē famosaз. 42
ℭ Et dixit. τ ꝑpter τc̄. τ intendit per medium celi mediū mundi: τ per vltimum motus circularis concauum orbis lune. D. d. hoc aūt superius. i. vltimus motus circularis motuū orbiū: qui est orbis lune. D. d. hoc vero inferius. τ intēdit mediū mūdi qδ est locus terre.

Loc⁹ aque ē īferi⁹:sꝫ ñ simplr. ꝛ locus aeris ē supi⁹:sꝫ nō simplr. Jō 4. celi. 26. Solo .1. Solo .2. Qñ propō maior ꝯuertit possum⁹ arguere ex ābab⁹ affirmatiuis in scđa fig. Jō supra ꝯ.33. Jō.2.ph.23 Solo.

a In vacuo ñ sunt dr̃ie qb⁹ diuidat̃ in supi⁹ ꝛ īferi⁹. Idē supra 36. ꝛ infra 64. ꝛ. 65. Pr̃la expō.

b Finis ñ īueit̃ nisi qñ īueit̃ illud: cui⁹ ē finis. Cōsilr̃ īfra t.c.107.

¶ Et dixit. pncipl̃r ꝛ vere: qm̃ h̃ duo loca sunt supi⁹ ꝛ inferi⁹ simpl̃r: ꝛ qđ nō ē ita de loco aque ꝛ aeris. loc⁹.n. aque ē īferi⁹ ēt: sꝫ ñ simpl̃r: ꝛ silr̃ aeris loc⁹ ē supi⁹: sꝫ ñ simpl̃r. D.d. q: illud ē pmanēs: ꝛ intendit mediū ver̃ mūdi. D.d. sꝫ illud ē pmanēs in eadē dispōne .i. qđ nō pt̃ trāsferri ad īferi⁹ neqꝫ ad supius: ꝛ si moueẽ circul̃r. ¶ Et iste syll̃s ē ex duab⁹ affirmatiuis in scđa figura: ꝛ cōponit̃ sic. Supi⁹ dꝫ eē fixū. Et vltimū circulatōis ē fixū. Ergo supi⁹ ē vltimū circulationis. ¶ Et pt̃ dici ad hoc. qm̃ q: rō non ē famosa nō curat vti in hoc duabus affirmatiuis in scđa figura. ¶ Et pt̃ dici ad hoc ēt q̄ ppō maior ꝯuertit̃ qñ addit̃ ei hoc. s. vt fixū sit in maxio supiori: qm̃ tūc syll̃s cōponit̃ sic. Supi⁹ simpl̃r ē fixū qđ est in vltio supiori. Et fixū qđ ē in vltio supiori ē vltimū ī circulatōe. Ergo qđ supi⁹ ē simpl̃r ē vltimū in circulatōe: ꝛ silr̃ dr̃ de inferiori. s. q̄ cū addit̃ ei qđ ē vltio īferiori: tūc ꝯuersio erit v̄a. ¶ Et q: v̄e diffōnes dēbēt cōuenire oib⁹ spēbus rei diffinite: icepit dclarare quō ista diffō loci cōueit duab⁹ spēbus loci. s. supiori ꝛ īferiori: ꝛ dixit: cū igit̃ leue ꝛc. i. cū igr̃ leue trāsfert̃ nāl̃r supi⁹ ꝛ trāsfert̃ nāl̃r ad finē ꝯtinētē. g̃ supi⁹ ē finis cōtinēs. ¶ Et existimat̃ q̄ ista ꝯclō ē vlis: ꝛ in tertia figura qđ nō oꝫ. ¶ Sꝫ ista ꝯclō est vlis: q: minor ꝯuertit̃ vlis affirmatiua. vñ syll̃s cōponit̃ sic in pⁱma figura. Supius ē id ad qđ trāsfert̃ leue nāl̃r. Et illud ad qđ trāsfert̃ leue nāl̃r ē finis vltie circulatōis. Ergo supius ē finis ꝯtinēs q̄ inequat̃ corpori vltio. ¶ Et sil̃r ꝯcludit̃ q̄ īferi⁹ est finis aque. s. ꝯcauū aque: ꝛ dixit. ꝛ mediū: qm̃ graue nō querit hūc finē. s. finē aque nisi ẜm q̄ est mediū toti⁹: nō ẜm q̄ ē finis aque: ꝛ si nō/ tūc terra moueret̃ ad aquā vbi esset finis eius: sicut ferrū mouet̃ ad magnetē vbicūqꝫ fuerit: ꝛ hoc ñ sentit̃ de aqua. ꝛ ẜmo de hoc erit pfecte in libro de celo ꝛ mūdo. hic. n. loq̃t̃ de loco cōi vli oibus corpib⁹ nālibus. ¶ D.d. ꝛ iō existimat̃ q̄ locus est ꝛc. ꝛ q: corpora trāsferunt̃ nāl̃r ad vltia. s. ad supficies ꝯtinētes ipsa: ꝛ qescūt ī eis ẜm ꝯueniētiā ꝛ silitudinē: nece est vt locus vltimus sit: ꝛ q̄si ē vas ꝯtinēs nō inane qđ ē iter vltia. nō. n. ē ꝯuenientia iter inane ꝛ corpus: a neqꝫ in eo sunt dr̃ie qbus diuidat̃ in supi⁹ ꝛ īferi⁹. ¶ D.d. ꝛ ēt locus ꝛc. ꝛ forte itēdit qm̃ loc⁹ ꝛ locatū sunt relatiua: ꝛ relatiua sunt insil̃: ꝛ cū alter̃ aufert̃: aufert̃ ꝛ reliquū. ꝛ hoc nō iuenit̃ nisi in loco q̄ ē finis. finis b .n. nō iuenit̃ nisi qñ iuenit̃ illud: cuius est finis ꝛ deficit p suū defectū: ꝛ si locus esset inane nō esset neciuꝫ in suo esse locatū esse: ꝛ tunc inueniretur locus sine locato. ¶ Et forte idu cit per hoc rōnem qua declarat q̄ locus debet esse permanens cum permanentia corporis in eo.

¶ Caplm̃ in quo oñdit qual̃r aliqđ sit in loco. Ca. 6.

Qui quidem igitur corpori inest aliquod extra corpus continens ipsum: hoc in loco ē: cui vero non: minime. Unde ꝛ si aqua fiat huiusmodi: partes quidem mouebuntur ipsius: continentur enim subinuicē: omne autem est tanq̄ quod mouebitur: ꝛ tanq̄ nō: sicut q̄dē

enim totum simul locum non mutat: circulariter autẽ mouebitur: partium enim hic locus est: ⁊ sursum qdẽ ⁊ deorsum non circulo aũt: quedam alia vero ⁊ deor/sum ⁊ sursum quecũq; habent densitatem ⁊ raritatẽ.

¶ Dicamus nunc igitur ꝙ quodlibet corpus extra qḋ est aliquid corpus quod continet ipsum illud corpus est in loco: ⁊ quodlibet corpus extra qḋ non est aliud corpus non est in loco. Et ideo si posuerimꝰ aquã eẽ hmõi: tunc partes eius essent mobiles: quedam enim essent continentes quasdam: ipsa vero ẜm totum quodammodo est mobilis: ⁊ quodãmodo ĩmobilis: qm̃ ẜz qḋ est totum non transmutat insimul locum: ⁊ alio mȯ mouetur circulariter: iste.n. locus est locus partium ⁊ quedam mouentur superius: ⁊ quedam inferius non circulariter: ⁊ quedam superius: ⁊ est omne quod ha/bet densitatem ⁊ raritatem.

Cum declarauit ꝙ locus est ẜmum ꝯtinẽs: ⁊ declarauit ẜusꝙ non oẽ corpus est ꝯtẽtum: qm̃ si ita esset tũc infinitũ eẽt in actu: seqꝛ ex istis duobus vt non sit oẽ corpus ẜm totum in loco essentialr̃: sed illud extra qḋ est corpus: illud autẽ extra qḋ non est corpus non est ẜm totum in loco essentialiter: ⁊ ista est dispȯ totiꝰ scz ꝙ non est in loco essentialiter: cum nihil sit extra ipm: ⁊ ideo dixit. dicamus nunc igitur ⁊c̃. Deinde incepit declarare qd sequitur ex hac põne. s. ꝙ oẽ extra qḋ nihil est non est in loco ẜm totum. ⁊ ideo dixit: ⁊ iȯ si posuerimus totum ⁊c̃. i. pp hoc si posuerimus totum eẽ aquam: tunc aqua non esset in loco ẜm totum: ⁊ esset ĩmobilis ẜm totum: ⁊ tunc partes eius necessario mouerentur in loco cum eẽnt ꝯtente. ⁊ iȯ partes mundi pñt moueri modis tribus motuũ. s. qm̃ quedam partes mouentur circulariter: ⁊ quedam superius: ⁊ est oẽ in quo est raritas vt aer ⁊ ignis: ⁊ quedã ĩferius: ⁊ ẽ oẽ in q̊ dẽsitas est; vt aqua ⁊ terra. ¶ Ergo dispȯ in toto manifesta est: ⁊ non accidit in ea qȯ: ⁊ silr̃ nȯ accidit qȯ in spheris ꝯtẽtis de numero sphe/rarum celestium: in sphera aũt octaua non ꝯtẽta: si non accidit ei motus ꝓprius: ⁊ totus orbis q mouetur motu diurno accidit in eo magna qȯ: qm̃ manifestum est ipm moueri: ⁊ cum oẽ motum sit in loco necesse est vt totus orbis sit in loco. ergo sumus inter duo: aut ponere ꝙ aliqḋ motum nȯ est in loco: aut ponere ꝙ locus est inane ⁊ dimensio. ¶ Joãnes vero pp hoc obedit huic. s. locũ esse ⁊ dimẽsionem ⁊ vacuum. ¶ Non finem continentẽ. vt dicit Arist. lz apḋ ipsum non possit inane separari a corpore: qm̃ dicentes vacuum eẽ sunt bipartiti. aliĳ. n. dicunt ipm separari a corporibus: ⁊ aliĳ non: quorꝫ est Joannes grãmaticus. ¶ Aristoteles dicit: cũ hoc post: qḋ celũ ⁊ aĩa sunt ĩ loco ꝑ accñs: ⁊ ĩ hoc dubitauerũt oẽs expositores.

43

Digressio vtꝝ octaua sphera sitĩ loco.

Op. Joãnis grãmatici. Jmprobȯ prima. Scḋa rȯ. s. t. cȯ. 45.

Op. Themistij quam etiam recitat .6. phy.c.85.et 8.phy.c.67.

¶ Themistius vero dicit rñdendo q corpus celeste nõ est in loco sm
totũ: sed sm ptes. s. sm orbes quos ↄtinet maximus orbis: sicut est
dispõ in toto mũdo. fingit. n. q cã in hoc est: qm̃ corpus celeste non
est mobile sm totũ sed sm ptes: et apud ipsum ptes celi sunt in loco:
q: ↄtinent suas ptes: sed q: corpus altissimum. V.g. orbis stellarũ
fixarum non ↄtinet ab aliquo: ↄcessit q hoc corpus est in loco pp suas
partes intrinsecas tm̃. s. que sunt in ↄcauo eius. Iste enim partes
mouent circa ↄuexum. s. ↄuexum corporis circa qd reuoluunt q̃s

Prima rõ cõtra Themistium.

circũdet ipsas lz sit intra. ¶ Et hoc idem ↄtingit toti orbi quarenus
mouetur motu diurno. s. q ẽ in loco sm partes que sunt in ↄcauo: si
dixerimus q motus stelle est alius a motu orbis. g melius ẽ dicere
q totũ corpus celeste est in loco sicut dicimus in corpore vltimo. s.
sm ptes que sunt in ↄcauo: aut dicam ipz esse in loco vtroq mõ. s.
q: ptes eius sunt in loco pter vltimum: et q: ptes ↄcaui sunt in loco
si posuerimus q motus diurnus est totius orbis essentialr: et nõ stel

Scḋa rõ.

larũ: et hoc est necesse sm sciam nãlem. ¶ Et in hoc qd dixit Themi-
stius sunt qõnes non modice: qm̃ qñ dĩ sphera moueri sm omnes

Totũ nihil aliud est q̃ ptes. Idẽ p phy.c.17.

ptes: et non mouet sm totum: et totum nihil aliud est q̃ ptes. ¶ Et
ẽt videmus Arist. in vltio sexti a qñ logr de qõe Zenonis d motu

a 6.phys. t.c.85.

sphérico: ponere spheram moueri sm totum et sm partes: et q sz to-
tum mutat loca diuersa sm formam tm̃. sm aũt ptes sm formam et
sñm vt in illo declarabit: nihil est igit hoc qd dicit Themistius q cã
in hoc q sphera non est in loco simplr est: q: mouet sm ptes nõ sm

Obio p Themistio.

totum. ¶ Si igr aliqs dixerit q hec est intentio Arist. cum dixit: sz
enim qd est totum etc. ¶ Dicemus ad hoc q cũ dixit. sm enim q ẽ

Solutio.

totum non transmutat locum: non intẽdit corpus qd mouet circu-
lariter: sed intẽdit totum mundum: et cum dixit: de alio mõ mouet
circulr intendit q toti attribuitur motus circularis pp q̃sdam ptes
s. corpora celestia sicut attribuit ei rectus mot pp motũ elemẽtorum
que sunt ẽt quedã ptes ei. D. d. iste. n. locus est locus ptiũ. i. locus
ei qd mouet circulr: et eũ illud qd mouet circulr ẽ ps toti. locus. n.
simplr corporis qd mouet circulr ẽ loc ei ptiũ: sicut videm Themistiũ itelligere ex vbis Arist. ¶ Et ẽt sm expõnem Themistij: cum

Quarta rõ i Themistiũ.

Arist. dicit: q celũ est in loco p accñs: intẽdit: q: alter celorum ẽ in lo-

Illd q apd Arist. attribuit alicui pp suã ptem ẽ alid ab eo qd attribuitur alicui p aceñs. Idẽ 5.phy.ↄ.p.

co. s. orbium: et illud qd apud Arist. attribuit alicui pp suam ptem
ẽ aliud ab eo qd attribuit alicui p accñs: et iõ oĩb expositorib / vt
dicit Themistius / displicet: vt celũ sit in loco p accñs et dicũt ipz eẽ
in loco sm ptes. Themistius vero dicit q Arist. vtit hillo qd est p ac-
cidẽs large de eo qd ẽ cõe ad accñs et ad ptẽ: et hoc ↄberemus dicere
si nõ iuenirem aliquẽ modũ vnũ sm quẽ diceremus celum eẽ in
loco p accñs: et oẽs igit hoies vt appet de eis nõ potuerunt itelligere

Auẽpace hyspani opinio.

vba Arist. recte. ¶ Auẽpace vero rñdit in hoc loco sic: qm̃ sphera sz
q ẽ sphera nõ est in loco: q: aliqd extrinsecũ ↄtinet illã: et q hoc p-
prium ẽ corpori recto: nõ corpori rotũdo: et locus sphere g fingit ab
isto sm q ẽ sphera ẽ ↄuexũ cẽtri circa qd reuoluit. q̃si igr loc ei
est superficies conuexi quod continet sphera: et est quodãmodo con-
tinens spherã. ¶ Et nititur dicere q diffinitio quam induxit Arist
in loco: quoniam est continens diuisum a re debet intelligi in cor-
poribus rectis ab extrinseco: et in rotũdis ex intrinseco. ¶ Et dicit

Corp⁹ rotūdū finit p se ⁊ corpa recta finiunt p aliō. Jdē 3.ph.c.74.

Improbō. prima.

ꝙ eā in hoc ē: qm̄ corp⁹ rotūdū finit p se: ⁊ corp⁹ rectaꝝ dimēsionū finit p aliō: ⁊ iō corpa recta. s. elemēta idigēt ī hoc ꝙ finiant rotūdo. rotūdū vo nō idiget corpe extrīseco: ⁊ eā in hoc ē: qm̄ linea rotūda ē pfecta ⁊ nō pt recipe additōem aut diminutōem. linea vo recta ē diminuta. ¶ Et ſm hoc ꝙ sphera erit in loco simplr̄ ⁊ essentialr̄ sicē erūt corpa recta: ⁊ oīa sphera spheraꝝ celestiū quā ptinet alia sphera hēbit hoc p accñs: ⁊ ſm hoc oē corp⁹ simplr̄ erit in loco eēntialr̄ ⁊ vr̄ mihi ꝙ h̄ qō narrauit Auēpace ē opīo Alpharabij. Alpharabi⁹ eñi ē q posuit se ꝯtradicētē qōib⁹ Joānis. Et vna illaꝝ qōnū ē ista q̄ inuenit in libris nr̄is: sicut iueñ ex vbis Auēpace: ⁊ nō incidit in manus nr̄as.

Scda.

¶ Et cū ita sit hoc qō dicit Arist. ꝙ oē corp⁹ extra qō nihil ē: nō est in loco: ⁊ ꝙ oē corp⁹ extra qō ē aliqd/est in loco/est falsum. appēt. n. ex ſmone ei⁹ in hoc loco ꝙ corpora nālia apud ipsuz sunt trib⁹ modis. est. n. modus q ē in loco essentialr̄. s. corpa recta: ⁊ modus q est in loco p accñs ⁊ hoc est corpora rotūda: ⁊ mōus q ē in loco pp suas ptes: ⁊ h ē tot⁹ mūdus. s. corp⁹ cōpositū ex corpibus simplicibus qnq3: ⁊ totū hoc māifestū ē ex suis vbis.

Auer. solo ⁊ tertia im probatio.

¶ Nos autez reuertamur ⁊ dicamus: qm̄ cū sit notū p se ꝙ loc⁹ ſm ꝙ ē locus est eq̄lis locato: māifestū ē ꝙ supficies ꝯuexi cētri sphere nō ē loc⁹ simplr̄. nō. n. ē eq̄lis nisi supficiei ꝯcaue: ⁊ nō oib⁹ supficieb⁹ sphere: ⁊ locus est eq̄lis locato: qr̄ oēs supficies ei⁹ sunt eq̄les oib⁹ supficieb⁹ locati. eq̄litas. n. dr̄ duob⁹ mōis: dr̄. n. ſm ꝯtinētiā: ⁊ ſm hoc dr̄ ꝙ circulus ē eq̄lis figure rectoꝝ lateꝝ: ⁊ dr̄ ēt qn̄ duo eq̄lia habēt mēsurā cōez q̄ mēsurent: ⁊ ſ3 h̄ dr̄ corp⁹ eē eq̄le corpi ⁊ supficies supficiei: ⁊ ista eq̄litas n̄ ē vā ō loco nisi inane eēt: ⁊ eq̄litas igr̄ ppa loco ē eq̄litas ſ3 ꝯtinētiā: ⁊ ex hoc igr̄ appet māifeste ꝙ sphera ſ3 ꝙ ē sphera n̄ ē ī loco simplr̄ nisi accidat ei hoc sicut accidit spheris celestib⁹: q̄s ꝯtiet alia sphera extrīseca.

Eq̄litas dr̄ duob⁹ modis.

¶ Et h̄ appet ēt ex hoc: ⁊ qm̄ pmū notū ē ō loco: ꝙ collatio rei ad ip3 ē sicē collō ꝯtēti ad ꝯtinēs: ⁊ sicē dicim⁹ ꝙ aq̄ ī cipho n̄ ē sicē collō toti⁹ ad ptē: ⁊ s3 dicer̄ sphera eē ī cētro ē sicē dicer̄ totū eē ī pte n̄ sicē dicer̄ aquā eē ī vase: ⁊ iō si cōuexū cētri dicat eē ꝯtinēs spherā: ⁊ iō illud extrīsecū dicat eē ꝯtinēs: erit ſ3 equoca rōez: qr̄ ī altero sunt ve ppetates loci. ē. n. ꝯtinēs ⁊ eq̄le: ⁊ res ē ī eo sicē aq̄ ī cipho: h̄ igr̄ totū ōmr̄at vitatē opionis Aris. ⁊ falsitatē ei⁹ qō itēdit Auēpace: ⁊ ꝙ ipole ē expōer̄ vba Ari. ita ꝙ diffō quā idu xit ō loco sit cōis corpi simplici ⁊ rotūdo.

Quarta.

Opio ppa.

¶ Nos āt dicam⁹: qm̄ cū sit fixū ſ3 totū nece ē vt hoc mō sit qescēs: ⁊ qr̄ qes ē ei pp qetē centri qō ē ī terra: ⁊ qes ē: qr̄ ē ī loco eēntialr̄. iō dr̄ celū eē ī eodē loco ⁊ n̄ trāsmutar̄ ab eo p accñs. i. qr̄ cētrū ei⁹ ē ī loco eēntialr̄: ⁊ h ē in tētio ſmōis Ari. dicētis: ꝙ celū ē ī loco p accñs. vtrū vo dicar̄ moueri ī eodē loco ī q̄ ē p accñs: cū nihil sit ex̄ ip3 ſ3 ptes aut ſm totū declabit cū Ari. dclarauerit ipm moueri ſm totū: ⁊ mutare locum in q̄ est p accñs in fōia ei⁹ nō in mā. est igr̄ motū p se ⁊ qescēs ī suo loco p accñs. s. pp cētrū qō ē in loco eēntialr̄. oē. n. qō iueñr̄ in aliq̄ p accñs: iueñr̄ in eo pp aliqō hñs illud per se: ⁊ h est intētio eius cuz dixit de aq̄ ⁊ de q̄libet corpore ꝯtinēte: ipm vo ſm totū quodāmodo est mobile ⁊c. ⁊ ſm h̄ erit opio Arist. ꝙ oē corpus est in loco: ⁊ ꝙ oē motū est in loco: sed istoꝝ qōdā ē in loco per accñs: ⁊ qōdā ē ī loco per se: ⁊ ſm hoc diuidir̄ motū: qm̄ aliud mouebir̄ in loco eēntialr̄:

Oē qō inuenit i aliq̄ p accñs iueñr̄ in eo pp aliqō hñs illō p se. ꝯtrā i fra. c. 67. ⁊ p̄ celi. t. cō. 14. ⁊. 62.

⁊ aliud mouebit in loco p accńs. appet igit ex hoc ꝙ oē corp⁹ attri/buit loco in motu ⁊ qete aut p se aut p accidēs: ⁊ ꝙ nullū corp⁹ est qđ nō est in loco: sicut Alex. intēdebat in expōne loci huius vt post videbit. ¶ Et appet ex hoc ꝙ corpa attribuunt loco trib⁹ modis p se ⁊ p accidēs: ⁊ ꝑm partē. vt intēdebat Ari. ⁊ ꝙ oēs expositores nō potuerūt attingere hanc expōnez. ⁊ ꝙ Auēpace dimisit sermonem Ari. ⁊ errauit multū. ¶ Sꝫ querit sup hoc si corp⁹ celeste est in loco

Obiectio.

p accidēs. ergo mouet p accidēs. declarabit. n. in hoc lib. ꝙ est pri/mum mobiliū simplr: ⁊ sic illud qđ est p accidēs erit pri⁹ illo qđ est per se. ¶ Ad hoc aūt dicendum est ꝙ illa que mouent p se indigent

Solutio.

aliquo quiescēte circa qđ mouent. vt declarat Ari. in libro de moti bus aīaliuꝫ localib⁹: ⁊ hoc qescens forte erit locus p se: qñ fuerit cō tinens rem motā: ⁊ forte erit locus per accidens quādo nō fuerit cō tinens rem motā in oībus ptibus: sicut est dispō in corporib⁹ celesti bus. ergo locū esse p se nō est de necessitate essendi rem motā p se: sed dignius est vt sit de necessitate essendi quietē naturalr. qescēs eniꝫ

Quiescens qescit pp similitudinē cōtinētis ⁊ mouet pp puationem silitudinis inter ipm ⁊ ꝯtinēs: ⁊ ꝟ erit qñ mo/uet i ꝯtinē te. Et ideꝫ vide infra cō. 69. pro hoc ēt vide 4. celi. cō. 35.

quiescit ꝑpter similitudinē ꝯtinētis: ⁊ mouet pp priuationē silitu/dinis inter ipm ⁊ ꝯtinens: ⁊ hoc erit qñ mouet in ꝯtinēte: ⁊ iō cau/sa motus ei⁹ qđ mouet in ꝯtinēte est extra naturā: ⁊ est reꝫ motā eē extra suuꝫ vbi naturale: ⁊ hec est dispō corporū simpliciuꝫ que mo/uent motu locali. s. quattuor elemētorꝫ: qđ aūt mouet nō in ꝯtinen te: sed circa quiescens aliqđ tm̄ est illud: cuius motus nō est p aliqđ extrinsecū a natura: ⁊ est dispō corporis rotundi: ⁊ hoc qđ accidit q/busdā corporib⁹ celestibus. s. qı sunt in loco: qꝛ ꝯtinent ab alijs est p accidēs: ꝑm hoc igit est intelligēdus iste loc⁹ vt mihi videt. ¶ Ale/xan. vero opinat ꝙ sphera stellarꝫ fixarꝫ nō est in loco: ⁊ dicit hāc eē opinionē Ari. dicit. n. ꝙ nō est in loco nisi eo mō quo mouet ⁊ non mouet p se: neqꝫ per accidēs: neqꝫ ꝑm ptes: aut totuꝫ. ergo nō est in loco. ⁊ verificat ipm nō moueri per se: qı impoſe est vt moueat ꝑm to tum aut ꝑm ptes. ꝑm vero totū: qm̄ nō mutat locuꝫ. ꝑm autē partes: qı nō sunt diuise a toto: ⁊ qꝛ totuꝫ ēt est quiescens: ⁊ simlr dicit ꝙ nō mouet per accidēs. illud eniꝫ qđ mouet p accidēs nō mouet ꝑm ptes p accidēs: nisi qꝛ motus toti⁹ est p se: ⁊ simlr nō est in actu: qꝛ nō sunt distincte neqꝫ in potētia: qꝛ nunq̄ distinguent: ⁊ pp hoc di/cit precise ꝙ motus circularis nō est in loco: ⁊ ꝙ nō est translatio: ⁊ dicit ꝙ nō est impoſe corpus esse nō in loco. locus eniꝫ nō est cor/poris essentialr: qm̄ nō accipit in diffōne corporis neqꝫ corp⁹ in dif/finitione loci. Et cum locus qui est finis est in continente nō contē/

Improba/tio.

to. ¶ Et nos dicimus. ponatur ꝙ non est de necessitate corporis vt sit in loco: tamen est de necessitate moti vt sit in loco aut per se aut p accidens: qm̄ cuꝫ sphera nō fuerit in loco per se neqꝫ per accidēs nō erit in loco: ⁊ cum non fuerit in loco: quō igit mouebit: nisi dicat ꝙ locus nō est de necessitate mot⁹: ⁊ totū hoc est impoſe.

¶ Sicut aūt dictū est alia sunt in loco ꝑm potētiā: alia vero ꝑm actū. Unde cū quidē ꝯtinuū sit qđ est similis partis: ꝑm potentiā in loco ptes sunt. cum vero sepa/rata sint quidē: tāgāt aūt se: sicut collectio ꝑm actū sunt.

¶ Et res sicut diximus alie sunt in loco potētia: et alie sunt in loco actu. Cū igit illud qd est ɔsīlīū partiū fuerit ɔtinuū: ptes eius in potētia sunt in loco donec cum separent sed erunt cōtingētes vt aceruꝰ in loco ī actu.

¶ Cum declarauit ꝙ quedam corpora sunt in loco per se: et sunt illa extra que est aliqd corpus contingens: et quedam sunt in loco: quia partes coꝝ sunt in loco: et hec est dispositio corporis totiꝰ mundi: et quedā sunt in loco per accidēs vt illud quod mouetur circulariter: incepit declarare etiam ꝙ quedā attribuunt loco potentia: et quedam actu. ¶ Et dixit: et res sicut diximꝰ ec. i. quoniā corporū aliud est in potentia in loco: qꝛ potest esse in ipso in actu: et aliud est in loco in actu. D. d. cum igit corpora ec. i. et corpora que sunt in loco in potentia sunt partes corporis cōtinui cōsimilium partium duꝫ fuerit cōtinuum. U. g. aqua: et cum partes illius separant et diuiduntur abinuicem erit in loco in actu. ¶ Et in isto sermone est ordo preposterus. et dꝫ sic legi: donec cum separant erunt in loco in actu: sed erunt contingentes sicut aceruus: et intēdit: sed accidit eis vt contingantur: et erit locꝰ eoruꝫ vnum: vt aceruꝰ tritici. corpus enim cōsimilium partium dum nō diuiditur partes eius sunt in loco in potentia: et cum diuiditur tunc partes eius sunt in loco in actu. si igit separant partes coꝝ erūt in locis diuersis actu: et si nō separant: sꝫ erunt ɔtingentes erunt in vero loco in actu: et tunc erunt quasi medium inter illud qd est in potentia pura et actum purum: et intendebat declarare per hoc ꝙ totum non est in loco actu aut potentia: et similiter celum. 44

Que sunt ī loco in potētia et que in actu.

¶ Et alia quidē per se sunt vt omne corpus aut ꝑm loci mutationē: aut augmentū mobile alicubi per se: celum autēꝫ sicut dictum est: non est alicubi totum: neqꝫ in quodam loco: siquidem nullum ipsum cōtinet corpus: ꝑm ꝙ autē mouetur sic et locus est partibus: altera enim ab altera habita partiū est: alia vero ꝑm accidens sicut anima et celum. Partes eniꝫ in loco quodā modo omnes sunt: in eo enim ꝙ circulariter sunt continet alia aliaꝫ: vnde mouet circulariter solum qd sursum est. omne autē nō alicubi est. Qd eniꝫ alicubi est ipsum aliqd est: et adhuc aliud quiddam opꝫ esse extra hoc: in quo quidē cōtinet: extra aūt oē et totū nihil est.

Anima et celum sunt in loco per accidens.

Extra oē et totū nihil ē

¶ Et ēt quedā p se. U. g. qm̄ omne corpus qd mouet ꝑm trāslationē aut ꝑm augmētū est p se in aliquo vbi: et celū sicut diximꝰ nō est in aliquo vbi ꝑm totū: neqꝫ in aliquo loco / cū nō ɔtineat a corpe oīno: sꝫ ꝑꝫ ꝙ mouet

ẜm hoc partes eius habēt locū etiā. partes enī eiꝰ sunt inseparabiles abinuicē: ꝛ quedā per accidēs. V. g. aīa ꝛ celū. partes enī aliquo mō oēs sunt in loco: quedā enī ꝯtinēt quasdā circulariter: ꝛ ideo ps mouet circulariter: totū vero nō est in aliquo vbi. hoc. n. est in vbi qđ ē in se aliqđ: ꝛ īdiget aliquo alio qđ extra illđ ē ꝛ qđ ꝯtinet illđ: ꝛ nō ē aliqđ ꝑter totū: ꝛ vniuersū extra totū.

45 ¶ Cum diuisit illud qđ est in loco in actū ꝛ potētiā: incepit etiā diuidere illud in per se ꝛ per accidēs. ¶ Et dixit: ꝛ ēt quedā per se ꝛc. i. etiā quedā corpora mobilia sunt in loco p se: ꝛ sunt illa que mouent ẜm rectā translationē aut ẜm augmentū: illa enī que mouent his motibus ꝯtinent ab aliquo alio extrinseco: cū sint naturalr terminata nō terminātia. ¶ Et cū declarauit ēt hanc ꝓpōnē dicentē ꝙ oīa corpora extra que est aliquid sunt in loco p se: posuit aliā: ꝛ est ꝙ celum nō cōtinet ab aliquo corpore/ diuo: ꝛ ista ꝓpositio declarabit ꝓprie in celo ꝛ mundo: ꝛ cōclusit in scđa figura ꝙ celū nō est in loco p se: ꝛ est. s. ẜm totū. i. orbis qui mouet motu diurno ẜm totum: ꝛ hoc intēdebat cū dixit. ꝛ celū sicut diximus ꝛc. iste enim sermo ꝯtinet cōclusionē ꝛ vnam ꝓpositionē. ¶ Et forte intēdit p hoc qđ dixit nō est in vbi neqꝫ est in loco idē: ꝛ erūt nomina synonima ꝛ talis doctrina vsitatur ad expositiones.

p ce. t. c. 96 vsqꝫ ad tex. cō. 100.

Nominū synonimorū doctrina vsitat ad expositiones.

¶ Et qꝛ qđā ptes eiꝰ ꝯtinent ab aliqđ extrīseco excepit & dixit: sꝫ ẜꝫ ꝙ mouet ꝛc. i. sꝫ ẜm ꝙ ptes eiꝰ mouent ꝛ ptes eiꝰ ꝯtinent se adiuicē dr ꝙ ptes eiꝰ sunt in loco simplr: ꝛ est intelligēdū ꝙ licꝫ sunt simplr in loco: tñ hoc est ei per accñs. sphera. n. nō est innata moueri ī sphera: ꝛ vlr in ꝯtinente: ꝛ nō est ita de illo qđ mouet motu recto. Mobilium igit quedā sunt in loco vero: quedā sunt in loco p accidens: vt colores ꝛ accidētia que sunt in loco: qꝛ ẜm corp est in loco: ꝛ prope istum modū dicimus ꝙ celum est in loco per accidēs. s. qꝛ aliqua ps eius est in loco. s. centrū: ꝛ illorꝫ que sunt in loco vero quedā sunt p se: ꝛ sunt illa que mouent motu recto: ꝛ sunt p accidēs quedā: ꝛ sunt sphere celestes cōtente: si oīs sphera celestis ꝑter pmā que hꝫ motū ꝓpriū est cōtēta: ꝛ cum induxit modū corporū que sunt ī loco per se: dixit: ꝛ quedā p accidēs. verbi. g. aīa ꝛ celū. i. qm aīma est in celo: qꝛ ẜm eius qđ est corpus est in celo: ꝛ celū ẜm totū est in loco: qꝛ centrum eius est in loco.

3 ¶ Et isti sunt duo modi eius qđ est per accidens. s. attribuere accidenti rei illđ qđ attribuit rei: ꝛ attribuere toti illud qđ attribuitur parti. ¶ Deinde dixit: ptes. n. ꝛc. ꝛ innuit per hoc ꝙ celum est in loco per accidens ẜm totū. ptes vero eius sunt in loco vero. quedā enī cōtinet qsdā circulariter. ¶ Et dixit hoc: qꝛ vltimꝰ orbis qui hꝫ ꝓprie motū diurnū siue fuerit stellatꝰ siue aliꝰ nō hꝫ ꝗre motū ꝓpriū ꝑter diurnū. ¶ Et dixit quodāmō: qm hoc ē accñs ei cū corpꝰ celeste nō est īnatū vt sit ꝯtētū sꝫ ꝯtinēs ē. D. o, ꝛ iō ps mouet circulariter: ꝛ intēdit p ptes ptē mūdi q est totū celū: ꝛ innuit ꝙ ista ps est in loco p accidēs. qđ. n. nō est in loco a p se neqꝫ p accñs nō hꝫ motū per se.

a Qđ nō ē in loco neqꝫ p se neqꝫ p accidēs nō hꝫ motū p se.

¶ Et iō dixit: totū vero nō est in aliquo vbi: ꝛ intēdit per totū/totum mundū: ꝛ dixit in aliquo vt cōcludat eētialr ꝛ accidētalr: ꝛ q.d. totū veruꝫ nō est oīno in vbi. i. neqꝫ p se neqꝫ per accidēs. D.d. qm̄ hic vbi ꝛc. i. id enim qđ est in loco est in se aliqd ꝛ indiget alio aliquo ꝯtinente ipm: sed extra totū nihil est ꝯtinens ipm: qm̄ hoc nomen totū significat ꝙ extra ipm non est corpus aliqđ oīno: ꝛ hoc manifestū est. ¶ Et debes scire ꝙ Auicē. opinatur ꝙ corpus celeste nō est in loco neqꝫ p se neqꝫ per accidens. dicit enim ꝙ motus rotūdi nō est trāslatio sed motus in situ: ꝛ nō est necessariū in motu ꝑm situ vt sit in loco. ¶ Et hoc est ꝯtra Arist. ꝛ ꝯtra verū ꝓprio vero: qm̄ in situ nō est mot⁹ vt declaratū est in q̄nto. ¶ Et ēt qm̄ loc⁹ est prior situ ꝛ accept⁹ in diffōne ei⁹: qūo igif hēbit aliquē sitū: ꝛ nō hēbit locū. ¶ Et ēt manifestū est p se ꝙ mot⁹ sphere est trāslatio: ꝛ trāslatio est in loco: ꝛ hoc manifestū est in suis partib⁹: qm̄ mutāt locuꝫ. tota vero sphera nō mutat locū vt existimaf. ¶ Et Ari. ꝺclarat in vltimo sexti: ꝙ sphera mutat locū ꝑm formā: nō ꝑm sbm: vt ꝺclarabif in illo loco. ¶ Et existimauit Auic. ꝙ mot⁹ qui mutat locū in forma nō in sbto est mot⁹ in situ. ꝛ hoc est error manifest⁹: ꝛ intelligo p formaꝫ hoc qđ trāsferf circa ꝯuexū cētri ex cōuexo pfecte rotūditatis: ad cōuexū perfecte rotūditatis: cū cōuexū diuidaf in multa ꝯuexa: quoꝝ vnūqđqꝫ est perfecte cōuexitatis ꝛ rotūditatis. Est igif vnū ꝑm sbm nō ꝑm formā: ꝛ iō trāslatio corporis rotūdi ꝑm totū circa totalitatem centri est mutatio loci ꝑm formā eius: nō ꝑm sbm: ꝛ q2 isti translationi accidit diuersitas situs. s. situs totius sphere ad totū cētruꝫ vocauit ipsum Auic. situalē ꝛ dicere motū esse situalem: q2 mutatur de situ in situm: est aliud ꝙ̄ dicere motum esse situalem: q2 est in ipo situ. Et hoc ignorauit Auic. aut vitiose protulit. ¶ Et mouit ipsum ad dicendū hoc qđ dixit Alexan. ꝙ orbis stellatus non est in loco p se neqꝫ per accidens: ꝛ ꝙ iste motus non est in loco: ꝛ ꝙ nō est translatio: ꝛ hoc totum nihil est.

Auic. opīo tenētis celum nō esse ī loco neqꝫ per se neqꝫ p accn̄s. quā ēt requiras 6. physi. cōmen. 55. 6. phy. 55.

Causa dece ptōis Aui.

¶ Et propter hoc omnia in celo sunt. celum eniꝫ quidem fortassis est omne: est autē locus nō celum: sꝫ celi quiddā vltimū ꝛ tangēs mobile corporis est termin⁹ quiescēs: ꝛ ꝓpter hoc quidē terra ī aqua: hec in aere: hic vero in ethere: ꝛ hic vero in celo. celum autem nō amplius in alio est.

¶ Et ꝓpter hoc oīa erunt in celo. videtur enim ꝙ celum est totū: ꝛ celum nō est locus: sed aliquid ex celo. ꝛ est vltimū eius contingens corpus qđ habet moueri: ꝛ ideo terra est in aqua: ꝛ aqua ī aere: ꝛ aer in ethere: ꝛ ether in celo: celum vero nō est in aliquo alio.

¶ Dicit. qm̄ oīa sunt in toto: ꝛ totū est in celo. ergo oīa erūt in celo. 46
ꝛ ipse iduxit ꝯclonē tm̄ cū dixit. ꝛ ꝓp hoc oīa erūt in celo. ꝛ ꝯuersionē maioris ꝓpōnis cū dixit. vr̄. n. ꝙ celū ē totū. ꝛ fecit h̄. q2 ꝯuersio eius est manifesta. ꝛ minor ꝓpositio est manifesta. ꝛ dixit: videturq2

declarabiť qñ declarabiť ꝙ eē celuȝ nō est aliqđ corpus omnino. ¶ D.d. ꝛ celuȝ nō est locus ꝛc̄. ꝛ intendit ꝑ vltimū ꝯtingēs cōcauū orbis lune qđ cōtinet ignē: ꝛ intēdit ꝑ corp⁹ qđ hȝ moueri ignē: ꝛ intēdit vt mihi vr̄ ꝙ hȝ moueri ad illud.s. ad cōcauū orbis lune: ꝛ dixit hoc: ne existimeť ꝙ loc⁹ sit corp⁹: ꝛ ꝙ celū nō est loc⁹ nisi ꝼm ꝙ cōtinet. ¶ Intēdebat ēt per hoc declarare ꝙ illud qđ est dictum in diffōne loci inueniť esse cōueniēs in quattuor elemētis. a terra enim sicut dixit inueniť in vltiō aque: ꝛ aqua in vltiō aeris: aer ēt vt demr̄ať in celo ꝛ mūdo est in vltimo ignis: ꝛ ignis in vltimo orbis: sed posuit ista ħ positione.s. ꝙ est ex istis nō manifestū per se vel nec declareť post: ꝛ similiter hoc qđ dixit: celum vero non est in aliquo declarabitur b in celo ꝛ mundo.

Documētū

a Loc⁹ terr̄ est vltimuȝ aq. loc⁹ aq vltimū aeris. loc⁹ aeris vltimū ignis. loc⁹ ignis vltimū orbis. Idē. 4. celi cō. 23.

b pⁱo celi 96. vsqȝ ad 100.

¶ Capl'm in quo ex diffōne supius data de loco soluit dubitatiōes supra positas de loco. Cap. 7.

Manifestuȝ aūt ex his: qm̄ dubitatiōes oēs soluūtur: sic vtiqȝ dicto loco: neqȝ siť augmentari necesse est locū: neqȝ pūctū eē locuȝ: neqȝ duo corpa in eodē loco: neqȝ spaciuȝ aliqđ eē corporeū: corpus aūt mediū loci cōtingēs est: sed nō spaciū corpis: ꝛ est loc⁹ alicui nō sicut in loco aūt: sed sicut termin⁹ in finito: nō eniȝ oē qđ est in loco est: sed mobile corpus.

¶ Declaratū ē ex hoc cū loc⁹ dicať hoc mō: oēs qōnes dissoluunť: nō.n. est necesse: ꝙ aliqd neqȝ augeať per augmētuȝ eius in quo est: neqȝ vt punct⁹ sit loc⁹: neqȝ vt duo corpora sint in eodē loco: neqȝ vt loc⁹ sit dimēsio aliqua corpalis: sicut est finis in finito: qm̄ illud qđ est inter locū est corp⁹ qđcūqȝ corp⁹ sit: nō dimēsio corporis: locus vero est in vbi: nō ita ꝙ sit in loco: sed ꝼm ꝙ est finis in finito: quoniā non omne ens in loco: sed corpus qđ habet moueri.

Duo corpa nō pn̄t eē ī eodē loco. Idē. 3. tex. cō. 53. ꝛ. 55.

47 Cum pmisit dare diffōnē loci cōuenieēteȝ oīb⁹ ꝑncipiis inuentis in loco: ꝛ ꝑ quā dissoluanť oēs qōnes accñtes in eo: incepit declarare quō dissoluanť qōnes ꝑdicte ex hac diffinitiōe. ¶ Et dixit: ꝛ declaratū est ex hoc ꝛc̄. i. ꝛ declaratū est ex ꝑdictis ꝙ oēs qōnes ꝯtingētes ī loco dissoluunť ex hac diffōne. ¶ Deinde incepit dissoluere vnā illaruȝ qōnum: ꝛ dixit: qm̄ non est necesse ꝛc̄. i. qm̄ qō dicens: ꝙ si oē corp⁹ est in loco: ꝛ in oī loco est corp⁹: necesse est qñ corp⁹ augeť vt loc⁹ augeať: ex quo sequiť locū esse corp⁹. ista eniȝ qō dissoluiť hoc mō per hanc diffōnē: qm̄ loc⁹ ꝼm ꝙ est finis accidit ei augmētuȝ per accñs ꝼm ꝙ locus est finis corpoꝝ que sunt facilis

cilis passiõis.s.aque ⁊ aeris: ⁊ qđ ↄtingit qñ ponaṫ augeri eẽntialr s.vt ex suo augmẽto sequiṫ vt sit corp⁹: qm̃ hoc nõ sequiṫ nisi augmentum eius esset per se.

¶ Deinde dedit aliã qõnez: ⁊ dixit. neq₃ vt punctus habeat locũ: ⁊ est qđ dicẽs: qm̃ si corp⁹ h₃ locũ necesse est vt supficies hẽat locũ: 2
⁊ si supficies h₃ locu₃: necesse est vt linea habeat locũ: ⁊ si linea silr ⁊ punct⁹. ista eni₃ sunt ꝓportiõalia. hoc eni₃ nõ cõtingit nisi ponẽtibus locũ corporis eẽ corpus: ponẽtib⁹ vero locu₃ corpis esse vltimum cõtinẽs/ non cõtingit hec questio.

¶ Deinde induxit tertiã qõnẽ: ⁊ dixit: neq₃ duo corpa erunt in eodem loco: ⁊ ista qõ non ↄtingit ẽt nisi ponẽtib⁹ locum eẽ tres dimẽ 3
siones ⁊ sermoni dicẽti: qm̃ quẽadmodũ locus puncti est punct⁹: ⁊ loc⁹ supficiei est supficies: ita ↄtingeret vt loc⁹ corpis sit corp⁹. ponentib⁹ vero ipsu₃ eẽ vltimũ cõtinẽs nõ ↄtingit hec q̃stio.

¶ D. induxit quartã qõnez: ⁊ dixit: neq₃ vt sit nobis aliqua dimen 4
sio in finito. illud enim qđ est inter locum ⁊c̃. i. ⁊ non contingit nobis vt locus sit dimẽsio que est inter vltima. illud eni₃ quod est inter vltima apud nos semper in eo est aliquod corpus non dimensio abstracta a corpore: ⁊ sic non contingit nobis ſm hanc expositionem vt locus indigeat loco: qm̃ locus apud nos ſm ꝙ est finis est in aliquo: ⁊ non ſm ꝙ aliquid est in loco: sed ſm ꝙ superficies est in corpore: ⁊ ideo nõ concediṫ ꝙ omne ens est in loco: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit locus est in vbi: non ſm ꝙ est in loco: sed ſm ꝙ est finis in finito. i. ⁊ cũ diciṫ locum esse in vbi nõ est ſm ꝙ est in loco: sed ſm ꝙ diciṫ in fine qui est vna superficies: aut superficies plures esse in finito: cuius sunt superficies. Deinde. d. nõ ei₃ omne ens est in loco. i. sed quedã entia etiã sunt in subto. s. accidẽtia: ⁊ quedã in loco. s. indiuidua s̄be. ⁊ dixit: sed corp⁹ qđ h₃ moueri: ad accipiẽdũ corpus mathematicu₃ qđ non est in loco nisi ſm imaginationez.

Loc⁹ est in aliq̃ nõ ſm ꝙ aliqđ est in loco. sed ſm ꝙ supficies ẽ i corpore.

Corp⁹ mathematicũ nõ est in loco nisi ſm imagiatione₃. Uiđ ꝓ hoc. 44. c. p̃mi de geñ. ⁊ h. j. text. cõ. 76.

¶ Et ferṫ igiṫ in suiipsius locu₃ vnũqđq₃ rõnabiliter: cui. n. cõsequẽter: ⁊ qđ tangiṫ nõ vi proximu₃ est: ⁊ simul apta nata impassibilia sunt: que vero tanguntur passiua ⁊ actiua sunt adinuicẽ: ⁊ manet igiṫ natura oẽ in ꝓprio loco vnũqđq₃ rationabilr: ⁊ nãq₃ pars in toto loco sicut diuisibilis pars est ad totum: vt cum aque aliquis moueat partem aut aeris.

¶ Et recte vnũqđq₃ corpoꝝ transferṫ ad eũdem locũ. oẽ. n. qđ est cõsequẽs aliqđ ⁊ ↄtingẽs ipsu₃ non est violẽte vnigeneũ cũ eo. cu₃ igitur ista fuerint ex eo qđ esse ↄtinuũ nõ agũt in se adinuicẽ: ⁊ cũ fuerint cõtingentia agunt in se adinuicẽ: aut patientur in seinuicẽ: ⁊ q̃lib₃ rerum nãliũ q̃escit in loco sibi ꝓprio: ⁊ hoc rectum est cũ pars nõ quiescit in toto: ⁊ illud qđ est in loco dispo/

Nãlr vnũqđq₃ in proprio loco ꝑmanet.

sito eius est sicut dispō partis diuise ad vniuersū. V.
48 g. cū aliquis motor mouerit partē aque ⁊ aeris.

¶ Cum dixit ꝙ ex hac diffōne dissoluunt qōnes accidētis in locor incepit declarare etiā ꝙ ex illis pōt hō dare cām ex qua vnūqdqꝫ corporū hꝫ ꝓprie locū ꝓpriū ex locis nālibus: ⁊ ꝙ qui dicit locum esse inane in aliquo nō pōt dare cām eius qd apparet ex diuersitate spērū loci pp diuersitatē spērum corpor. ¶ Et dixit: ⁊ recte ⁊c. i. ⁊ cū locus sit vltimū corporis cōtinēs locatū: rectū est vt vnūqdqꝫ corpor trāsferat ad locū ꝓpriū: cū transfert ad vltimū corporis sibi ꝓpriū. a oē eniꝫ corp⁹ mouet nāliter ad vltimū alterius corpis donec tangat ipsū: ⁊ illud corp⁹ ad qd mouet est vnigeneū cum eo. b cā igitur in hoc ꝙ corpa mouent ad loca ꝓpria: est q: vltimū corpis cōtinētis cōuenit cū vltimo rei mote. ⁊ hoc nō inuenitur in vacuo. c in vacuo eniꝫ non est nā neqꝫ vnigenea: neqꝫ diuersa. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit. oē eniꝫ qd est cōsequēs ⁊c. i. oē enim qd mouet ad aliquid nāliter nō violente donec occurrat illi est vnigeneū cum eo: ⁊ q: mobilia vident moueri ad vltimū cōtinentis: ⁊ omne qd mouet ad aliquid nāliter est vnigeneū cum eo: vltimum igitur necesse est vnigeneū: ⁊ sic in quolibet vltimo ɔcauo elementorū. s. ꝙ aqua mouet etiā ad vltimū aeris qñ aqua fuerit in suo loco proprio mundi: aut in aliquo loco violentē. D. d. cum igit ista ⁊c. i. cū igitur res d vnigenee fuerit ɔtinue: nō agūt in se adinuicem: ⁊ cū fuerint contigue agunt in se adinuicē. ¶ Deinde dixit: in qualibet rerū ⁊c. ⁊ iste sermo nititur dare causam quietis corporū in suis vbi naturalibus ex diffinitione loci: sicut dedit ex illo causā motionis corpor ad sua vbi nālia: ⁊ sermo sic cōponit. Corpus in corpe cōtinēte ipsū est sicut ps diuisa a toto ɔtinuo. Et oīs ps diuisa a toto ɔtinuo sigit qñ ɔtinuat cū toto ⁊ quiescit apud ipm. V. g. ps aque diuisa qñ mouet ad vniuersū aque ⁊ ɔtinuat cū eo. Sequit ex hoc vt corp⁹ locatū sigatur in loco fm ꝙ est pars illius. ¶ Et nitit ēt ꝑ hunc sermonē dare cām qetis nālis ⁊ vlis: cū cā in quiete est eadē cū cā in motu: ⁊ est silitudo que ē in ɔtinēte: ⁊ dixit: ꝙ dispō eius est sicut dispō partis diuerse ⁊c. q: locatū qñ tangit corp⁹ ɔtinēs ipꝫ nō copulat cū eo: ⁊ silitudo īter illa ē vnigeneitas.

¶ Sicut aūt aer hꝫ se ad aquā vt mā: hic autē hꝫ se vt spēs. aq̄. n. mā e aeris: aer act⁹ qdā illi⁹. Aq̄. n. potētia est aer: aer aūt potētia aq̄ est alio mō: determinādū aūt est posteri⁹ de his: sed pp tp̄s necesse est dicere qdeꝫ: incerte aūt nūc dictū tūc erit certi⁹. Si igit ideꝫ est mā ⁊ act⁹. aq̄. n. vtrūqꝫ: sꝫ hoc qdē potētia: id vero actu ē: hꝫ se vtiqꝫ sicut ps quodāmō ad totū: vñ ⁊ his tactus inest. Aptitudo aūt cum vtraqꝫ actu vnū fiant: ⁊ de loco quid ē: ⁊ qm̄ est: ⁊ quid est: dictum est.

¶ Et vr ēt ꝙ collatio aeris apud aquā est q̄si mā: ⁊ alid

a De corp⁹ nāliter mouet ad vltimū alteri⁹ corpis donec tāgat illud: ⁊ illud corp⁹ ad qd mouet vnigeneū ē cuꝫ eo. Idē. 8. cō. 36. ⁊ ibi Vide. j. cōmen. 69.

b De cā motus simpliciū. vid. 4. te. cō. 23.

c In vacuo nō ē nā vnigenea neqꝫ diuersa. ɔsimile. 8. 36. ⁊. 42. ⁊. 67

d Cuꝫ res vnigenee fuerint cōtinue si agūt in se adiuicē: ⁊ cū fuerint contigue agūt in se adiuicē Idē ꝑ de gene. text. cō. 78. Ideꝫ. 7. physi. tex. cō. 2.

e Aq̄ ē tanq̄ mā aeris aer vo ē tanq̄ act⁹ illi⁹.

forma: aq̄ aūt est tanq̄ mā aeris: aer vero est tanq̄ aliq̄s act⁹ illius. Aqua. n. est in potētia aer: aer vero est in potētia aq̄: alio mō: ⁊ hoc determinādū est in postremo: sʒ necessitas cogit ad dōʒ hoc in hoc loco. Si igiť sermo nō sit manifest⁹ in hoc loco illic erit manifest⁹. Cū igiť idē fuerit mā ⁊ cōplemētū. sunt. n. ambo aq̄: sed illud est ī potētia ⁊ hoc ꝺm ꝑfectiōeʒ: ⁊ ita hʒ se sicut ps in aliquo mō apud totuʒ: ⁊ iō hec duo sunt ꝯtingētia: ⁊ fiunt continua qū fuerint ambo vnum in actu: hoc igitur sit dictum de loco si est: ⁊ quid est.

49 ¶ Nitiť in hoc sermone darc cām in hoc ꝙ ꝯtentū est sīle ꝯtinenti. dicit. n. ꝙ ꝯtētū a ita se hʒ ad ꝯtinēs sicut mā ad formā. i. ⁊ quēadmodū mā ꝑficiť ꝑ formā ita ꝯtentū ꝑficiť ꝑ cōtinēs: ⁊ q2 hoc est q̄si nō manifestū ī hoc loco: dixit. ⁊ vr̄ ⁊c̄. i. ⁊ vr̄ ꝙ aq̄ est silis mãe; ⁊ aer est silis forme: ⁊ ꝑꝑ hāc silitudinē alteꝝ ꝑficieť ꝑ alteruʒ: sicut mā per formā. ¶ Et differūt: q2 ꝯtinēs ⁊ ꝯtentū sunt in actu: ⁊ forma ⁊ mā nō sunt in actu: vtraq̄ ꝑ se. ꝯtinēs igiť b ⁊ ꝯtētū assilanť pti ⁊ toti quodāmō: ⁊ mãe ⁊ forme quodāmō. ¶ Et q2 vtrūq̄ vr̄ q̄si mā reliq. vtrūq̄. n. eꝝ ntoꝝ vicinoꝝ est in potētia reliquū: ⁊ fuerit positū ꝙ alterū est q̄si mā. s. ꝯtentū: ⁊ alteꝝ q̄si forma. s. ꝯtinēs: incepit declarare ꝙ potētia nō dr̄ in eis eodē mō: ⁊ dixit. aq̄. n. est in potētia aer ⁊c̄. i. ⁊ diximꝰ ꝙ aq̄ est q̄si mā aeris: c q2 aq̄ est creata in potentia ꝓmitꝰ ⁊ ꝓma intētiōe vt sit aer. aer vero q̄si est in potētia ꝑꝑ formaʒ mãe: ⁊ q̄si cā in h̄ est: q2 aer est q̄si ꝑfectio aq̄: ⁊ ignis aeris. s. q2 ꝯtinēs d est nobiliꝰ ꝯtēto ꝺm hoc: ⁊ ēt alteꝝ est q̄si ꝑuatio: ⁊ alteꝝ q̄si foīa: ⁊ alteꝝ q̄si gñatio: ⁊ alteꝝ q̄si corruptio: ⁊ q2 oīa ista nō sūt manifesta in h̄ loco dixit: ⁊ determinādū est hoc in postremo ⁊c̄. i. ⁊ h̄ qō diximꝰ ꝙ ꝯtinēs est q̄si forma ⁊ ꝯtētū q̄si mā: nō est manifestū in h̄ loco: sed accipiēdū est hic ꝑ ꝯstāti quousq̄ declareť in alijs. s. in q̄rto celi ⁊ mūdi. ¶ D. d. cū igiť idē fuerit mā ⁊c̄. vult declarare ꝑ istū sermonē ꝙ alteꝝ eē q̄si mām ⁊ alteꝝ q̄si formā facit ēt credere vt alteꝝ sit sicut ps. ⁊ alteꝝ q̄si totū alio mō vt dcm̄ est supius. ⁊ dixit: cū igiť idē ⁊c̄. i. cū faiť idē. V. g. aq̄ fuerit cōpositū ex mā ⁊ foīa. vtrūq̄. n. dr̄ aq̄: qm̄ mā dr̄ aq̄ in potētia. ⁊ forma dr̄ aq̄ in actu. manifestū est ꝙ mā est. e tanq̄ ps: ⁊ foīa tanq̄ totū: qm̄ h̄ nomē res dr̄ de pte in potētia: ⁊ de toto in actu: ⁊ cū ista sit dispō ꝯtinētis de ꝯtēto: manifestū est ꝙ ꝯtinēs ita se hʒ de ꝯtento sicut ps de toto: ⁊ ēt q̄si alia cā in silitudine que est inter illa. D. d. ⁊ iō h̄ duo sunt cōtingētia ⁊c̄. ⁊ q2 ista hn̄t se adinuicē sicut ps ⁊ totuʒ. iō sunt ꝯtingētia: ⁊ sicut cōtinua. s. ꝯtinēs ⁊ ꝯtentū qū alteꝝ trāsmutabiť in alterum. ¶ Hoc igiť sit dictū de esse loci ⁊ eius quiditate.

a Cōtētum ita se hʒ ad cōtinēs sicut māa ad foīam ⁊ quēadmodū mā ꝑficitur ꝑ foīaʒ. ita ꝯtentū ꝑficiť ꝑ ꝯtinēs. ꝯsile ꝑ ꝺ ge. ⁊ c. cō. 50. Idē. 4. ce. 34. ⁊. 35.

b Sīa iter ꝯtinēs ⁊ cōtētū: ⁊ iter māʒ ⁊ foīaʒ

c Potētia q̄ aq̄ ē aer: ⁊ q̄ aer ē aq̄ nō dr̄ in eis eodeʒ mō. aq̄. n. creata est ꝓmitꝰ ꝓria ītētiōe vt sit aer. aer ꝟo est ī potētia ꝑꝑ formā mãe. q̄ sit sit foīa mãe. vid ꝯ. 60. 7. met. vide ꝯsile. ꝑ de gene. tex. cō. 18.

d Cōtinēs nobiliꝰ est ꝯtento ⁊ alterū est q̄si ꝑuatio ⁊ alterū q̄si forma ⁊ alteruʒ q̄si gñatio: ⁊ alteꝝ quasi corruptio. pro hoc vide cōmen. 15. 2. physi. ⁊ que ibi vide. 4. celi. text. cōmen. 34. ⁊. 35.

e. Materia est tanq̄ pars ⁊ forma tanq̄ totuʒ. consimile. 7. me. cōmen. 35.

¶ Tractatus secundus de vacuo.

¶ Capitulum in quo ostendit ꝙ ad naturalez spectat determinare de vacuo: ⁊ quo ordine de vacuo determinandum sit. Cap. I.

Eodem modo accipiendũ est esse physici ꝯsiderare ꝺ vacuo: ⁊ si est: aut nõ: ⁊ quõ ẽ: ⁊ qd est: sicut ⁊ de loco. Et nãq; sil'em hʒ incredulitatẽ ⁊ fidẽ per ea que opinant. vt. n. locũ quedã ⁊ vas vacuũ eẽ ponũt dicẽtes: vr̃ aũt esse plenũ quidẽ cũ hʒ graue cuius receptiuũ est. cum vero priuatũ est: vacuũ: tanq̃ idẽ sit vacuũ ⁊ plenum ⁊ locus: esse aũt ipsis non idem est.

¶ Et sciẽdũ ꝙ opʒ nãlẽ ẽt ꝯsiderare de vacuo ħ mõ q̃ de loco: ⁊ pscrutari ꝺ ipo qd sit: ⁊ vtrũ sit: aut nõ: ⁊ quõ iter illa est ꝓpinqtas in negãdo ⁊ ꝯcedẽdo illa ex hoc ꝙ ptrãsit mentẽ ex eis. Dicẽtes. n. vacuũ eẽ ponũt ipm q̃si aliquẽ locũ. Et vas qꝺ existimat eẽ plenũ qñ in eo est corp⁹ receptũ: ⁊ qñ caret illo est vacuũ: ita ꝙ plenũ ⁊ vacuũ ⁊ locus sunt idẽ: sʒ eẽ eoꝝ nõ est idẽ.

50 Cum compleuit sermonez de loco icepit loqui de vacuo. ¶ Et dixit: ⁊ sciẽm est ⁊c. i. ponere perscrutationẽ in ipso de tribus interrogatiõib⁹: de quib⁹ pscrutatus est in loco. s. vtrũ sit ⁊ qd: ⁊ quale: ⁊ nãlis dʒ cõsiderare de vacuo: qr cõuenit ꝑm imaginationẽ loco ⁊ motui ⁊ aliis naturalib⁹: ⁊ hoc mouit dicẽtes ipm ad hoc credendũ: ⁊ qr locus est similis vacuo: ⁊ vacuũ em̃ apud dicẽtes ipm esse est locus sine corpore: dixit: ⁊ inter illa est ꝓpinquitas: ⁊ ita inuenimus in libro Alex. in libro aũt nr̃o inuenim⁹ ꝙ inter illa est distãtia: in arabis aũt cõueniũt ꝓpingtas ⁊ distãtia: ⁊ forte est error scriptoris: ⁊ forte distãtia est: qr alterũ est verum ⁊ alterũ est falsuz. ¶ D. d. ⁊ perscrutari quid sit ⁊ vtrũ sit. i. ⁊ pscrutari ꝑmo qd significat hoc nomẽ vacuuz: qm̃ quid est interrogat ad sciendũ significationẽ nominis: ⁊ ista interrogatio precedit iterrogationẽ de vtrũ sit in interrogationibus simplicib⁹. iterrogatio aũt ꝑ quid sit que interrogat de eius diffinitiõe est etiã post interrogationẽ per vtrũ: ⁊ ideo incepit ab iterrogatiõe per qd sit: ⁊ post induxit interrogationem per vtrũ. ⁊ dixit: ⁊ pscrutari ⁊c. i. vtrũ sit aut nõ sit: ⁊ si sit quõ est. ¶ Et forte in hoc sermone est ordo ꝑposterus: ita ꝙ legat sic: ⁊ opʒ ꝑmo perscrutari de vacuo vtrũ sit aut nõ. ⁊ si sit ⁊ quid

Pria expõ Qõ qd nominis p̃cedit qõnẽ si est i iterrogatõib⁹ simplicib⁹. idẽ j. cõ. 57.

Scda expõ

ftes: et quale. ¶ B. d. dicētes eīm vacuū &c. hic dat causā, ꝓpter quā opꝫ nālem ꝯsiderare de vacuo: et q. d. et cā in hoc ꝙ naturalis dꝫ ꝯsiderare de vacuo est: qm̄ dicētes vacuū esse: credūt ipsum esse sicut locus est vas: et cū aliqđ corpus est in eo est plenū: et cum caret illo corpore est vacuū: ita ꝙ cōtingit istis vt locus et plenū et vacuū sint idem ſm subiectū: et diuersa ſm diffinitionē. s. ꝙ cū nihil fuerit in eo dicatur vacuū et ecōtrario. he enim due dispositiones sunt opposites: et si fuerit cōsideratum in respectu eius qđ subijcitur in eo dicetur locus. cū igitur dixit idē intendit ſm subiectum. B. d. sed esse eoꝝ non est idē. i. ſm diffinitionē. vacuum enim et locus sunt idem ſm subiectum: et duo ſm diffinitionem.

Hic sumit aliq ee idē ſbo et diffone distincta. Idē. j. 106. t. 2. de aīa. 147. et q ibi vide h. j. c. 61. t. 99. et 104. et tex. cō. 121.

¶ Incipe aūt opꝫ ꝯsiderationē accipiētes ea q̄ dicunt affirmātes eē: et iteꝝ q̄ dicūt nō affirmātes eē: et tertio cōes opiniones de ipsis. Alij quidē igiť mōstrare tentātes qꝛ nō est: nō ꝙ hoīes volūt dicere: vacuū hoc arguunt: sꝫ peccātes dicūt sicut Anax. et q eodē mō argumētātes. Demonstrāt. n. ꝙ aliqđ sit aer litigātes p tres et demonstrātes ꝙ fortis sit aer: et accipiētes in clepsydrīs. Alij aūt hoīes volunt vacuū esse spaciū in quo nullū est corpus sensibile.

¶ Et opꝫ nos ponere ꝑncipiū ꝯsideratiōis et narrem⁹ qđ dicūt in hꝫ opinātes ipm eē: et qđ dicūt ēt opinātes ipsū nō eē: et ēt res cognitas in eo. Dicam⁹ igiť ꝙ illi qui nitunť ꝓbare ipm nō eē: nō cōtradicūt ei qđ hoīes intēdūt per hoc nomē vacuū: sꝫ ei qđ ipsi intēdūt p hoc nomē peccādo: vt Anax. q iuit sua via ꝯdictione. Probāt. n. aerē esse aliqđ p cōpressionē vtris inflati: et vidēt p hoc ꝙ aer hꝫ ṽtutē: et p inclusionē ei⁹ in instrīs q̄ dīr cantaplore. hoīes. n. intēdūt cū dicūt vacuū dimēsionē in qua nō est corpus sensibile oīno.

¶ Quia principiū perscrutationis nālis est ꝓponere sermones dialecticos sermonibus demrātiuis: et sermones eoꝝ q ponunt vacuū: et qui destruūt ipm sunt tales: et maxīe sermones eoꝝ qui ponūt ipm.

51 Principiū ꝑscrutatōis nālis ē ꝓponere sermones dialecticos ſm onib⁹ demrātiuis. Idē supra. c. 3. et que ibi.

2 ¶ Dixit: et oportet nos ponere &c. i. et ponamus primo perscrutationem de suo esse per prima cognita que naturaliter habemus in ipso: deinde incepit dicere rōnes eoꝝ qui negant ipsum esse: et accusat eos: qꝛ non cōtradixerunt ei. s. ꝙ significat hoc nomen vacuū: ita ꝙ cōtradictio eoꝝ esset cōtradictio vlis: sed cōtradixerunt contradictione particulari. s. ꝙ quidam eorū estimauerunt vacuum eē: et est aer inuisibilis: et hoc intēdebat cū dixit: et nō cōtradixerūt &c. i. qm̄ nō ꝯtradixerūt ei qđ significat hoc nomē vacuū vt opꝫ in

cõtradictionibus demonstratiuis:sz ɔtradixerũt intẽtioni particu/
lari quã ipsi intellexerũt p hoc nomen vacuũ:aut opinabanť ipz eẽ
vacuũ.s.aerẽ:ꝛ hoc sicut dixit:q: exprimebãt vtres inflatos ɔ̃ueq̃
sentiať per tactũ exitus aeris ab eis:ꝛ declarabãt per hoc ꝙ aer nõ
est vacuũ:sed corpus:ꝛ silr faciebãt de intrõitu aeris in cantaplo/
ris.hoc.n.instrm qñ superius claudiť nõ fluit aq̃ ab inferiori ꝛ cũ su
perius aperiť fluit:ꝛ hoc accidit nečio ex introitu aeris in ipsum in/
strumentũ.ꝗ qñ aqua exit ab eo nõ remanet vacuũ:sz succedit aerẽ
ꝛ hoc qd dicũt nõ destruit nãm vacui:sz destruit solũmõ vt aer sit va
cuũ:ꝛ dicẽs vacuũ eẽ põt dicẽ ꝙ est dispersũz ĩ corpib⁹ nõ separatũ ab
eis:ꝛ qd est ẽt separatũ ex mũdũ:ꝛ iõ ista cõtradictio fuit pticularis.

Nota cãm q̃re qñ orifi ciũ supius clypsedre claudiť nõ fluit aq̃.

3 ¶ Deinde induxit descriptionẽ vacui apud dicẽtes ipm esse cui dz
resisti.ꝛ dixit.hõies võ intẽdũt ꝛc̃.ꝛ intẽdit hõies dicẽtes vacuũ eẽ
ꝛ dixit:corpus sensibile ad accipiendũ corpus mathematicuz. non
eñ est dr̃ia inter vacuũ ꝛ corpus mathematicũ:cũ vtrunq̃z sit tres
dimensiones abstracte a materia.

Nõ est dr̃ia īter vacuũ ꝛ corp⁹ mathematicũ: cuz vtrũq̃z sit tres di/ mensiones abstracte a mã ɔ̃ſle.j. cõ.76.

¶ Opinantes aũt oẽ qd est corpus esse/dicunt:in quo
oĩno nihil est illud esse vacuum: vnde plenũ aere va
cuũ esse:igiť non opz hoc demonstrare ꝙ aliqd sit aerẽ
sz ꝙ non est spaciũ alterũ a corporibus:neq̃z separabi/
le:neq̃z ꝙ sit actu:igiť recipiat oẽ corpus:ꝛ ꝙ nõ sit cõ/
tinuum:sicut dicunt Democritus ꝛ Leucippus ꝛ alij
multi physiologoꝝ:aut ꝛ si aliquid extra omne corpus
est cum sit continuum.

¶ Et q: opinabanť ꝙ oẽ ens est corpus:dixerũt ꝙ id
in quo nihil est omnino illud est vacuum:ꝛ ideo vide/
bãt ꝙ illũ qd est plenũ aere est vacuũ:nõ igiť opz de/
clarare aerẽ esse aliqd:sz opz declarare ꝙ nulla est hic
dimẽsio fm dimẽsionẽ corpoꝝ:neq̃z separata:neq̃z exñs
in actu:ita ꝙ misceanť cũ toto corpe ꝛ erit nõ cõtinuũz:
sicut dicit Democritus ꝛ Leucippus ꝛ multi alij q lo/
quunť de natura:neq̃z est aliquid extra corpus vniuer
sale:ꝛ istud corpus est cõtinuum.

52 ¶ Cũ dixit ꝙ significatũ huius nõis vacuũ fm ꝙ ipsi intẽdunt est
dimẽsio in qua nõ est corpus sensibile:ꝛ ista expõ nõis lz semp non
sit dicta ab eis:tñ sequiť ex v̇bis eoꝝ:incepit notificare hoc. ¶ Et
dixit:ꝛ q: opinabanť ꝙ omne ens est corpus ꝛc̃.i.ꝛ q: isti opinabã
tur ꝙ omne ens est corpus sensibile.intendebant p vacuũ illud in
quo nihil est oĩno.i.illud in quo non est corpus sensibile:ꝛ q: pone
bant ipsum esse aliquid ꝛ nõ priuationẽ simplr:sed inane ꝛ vacuuz
cõtingit vt sit dimensio.ergo significatum huius nõis vacuum fm
ꝙ ipsi intelligunt est dimensio in q̃ non est corpus sensibile:ꝛ intẽ/

Antiqui põ nentes va/ cunz existi/ mabant ꝙ oẽ ensẽ cor pus. idẽ.j. t.cõ.57.

dit per dimēsionē tres dimēsiones. ¶ B.d. et ideo videbāt &c.i. et qr opinabant φ vacuū est illud in quo nō est aliqđ sensibile: et aer est insensibilis: crediderunt φ illa que sunt plena aere sunt vacua.
¶ B.d. nō igit opz &c.i. et cū sit declaratū ꝑm opinionē eoꝝ φ significatū huius nois vacuū apud eos est dimēsio in q̄ nō est corpus sensibile: nō opz volētes cōtradicere huic opinioni ṽa cōtradictiōe declarare φ aer est aliqđ corp⁹: sꝫ declarare φ nō sunt hic dimēsiones ꝑter dimēsiones corpoꝝ exñtiū in eis: neqꝫ sepate: ꝑꝫ opiōnē dicentiū φ vacuū iuenit ex oīa corpa et p semeqꝫ exñtes oēs i actu i corporibus: etsi nō separent a corpib⁹: sꝫ innuit a corpb⁹: ita φ nullꝫ corpus sit ꝯtinuū in rei ṽitate nisi ꝑm sensuꝫ: sꝫ in oīb⁹ corpib⁹ sunt foramina plena vacuo: vt Democritus et Leucippus itēdūt et multi alij loquentiū de nā. ¶ B.d. neqꝫ ē aliqd ex corp⁹ totale &c.i. et ꝑꝫ hoc destruet ēt opinio dicētiū φ ex mūdū est vacuū infinitū: et φ in corpe totius non est vacuū: et intēdebat declarare φ cū destruxerit significatū hui⁹ nois vacuū: destruent oēs opiones dicte de vacuo. qui aūt vult destruere vacuū per hoc φ aer est corpus: non destruit nisi vnam opinionem particularem de vacuo. 2

¶ Qui quidē igit non per portaꝫ ad ꝓblema ꝯdicūt: sꝫ affirmātes eē magis: dicūt aūt vnū quidē: q: motus ꝑꝫ locū nō erit: hic aūt est loci et mutatio et augmentū: nō eñ videbit motus vtiqꝫ eē nisi sit vacuū: plenū.n. ipossibile est recipe: si ṽo recipiat et sunt duo in eodē: cōtinget vtiqꝫ et q̄libet simul esse corpora. dr̃ia eñ pp quā nō vtiqꝫ erit qđ dcm̄ est: nō erit dicere. Si aūt ꝯtingit hoc: et paruissimū accipiet maximū. Multa nāqꝫ parua magna sunt: quare si equalia magna multa cōtinget in eodem esse et multa inequalia. Si duo corpora essent i eodeꝫ loco et qlꝫ corpa essent i eodē loco. cōsiste. J.t.c.76.

¶ Isti ṽo non ꝯdixerūt significato ꝑm φ opꝫ: dicētes vero vacuū eē: sermo eoꝝ est ꝯueniētior. Dicūt.n. primo φ mot⁹ localis ipoꝭe ē vt sit sine vacuo: et iste mot⁹ est trāslatio et augmentū et diminutio. Existimat.n. φ ipoꝭe est vt sit mot⁹ nisi sit vacuū. plenū.n. poꝭe est recipere aliqd: qm̄ si recipit: erit poꝭe duo corpa eē in eodē loco: et plura qēlibet isimul. Nō.n. pōt aliqs dicere φ inter hoc et illud est dr̃ia pp quā nō pōt esse sicut est dictum. Et cuꝫ ita sit poꝭe est vt minima rerū recipiat maximā. Magnū eñ diuidit i multa parua. ergo si est poꝭe vt multa equalia sint in eodeꝫ loco: necesse est vt multa inequalia etiam sint in eodē loco.

53 ¶ Cum dixit ꝙ ꝯtradictio eoꝝ qui dixerūt vacuū non esse est debi/lis: incepit inducere rōnes eoꝝ q̄ ponunt vacuum esse ⁊ declarat ꝙ rōnes eoꝝ sunt valde apparētes. ¶ Et dixit. isti 6o ⁊c̄. i. q̄ destruūt vacuum. D. d. dicentes aūt vacuum: sermo eoꝝ est ꝯueniētioꝛ. i. ⁊ rōnes eoꝝ magis ptinēt ad sufficientiam ⁊ apparētiam. D. d. primo vero q2 motus localis non potest esse sine vacuo. i. ⁊ pina rōcinatio eoꝝ est: q2 dicunt ꝙ si vacuū non fuerit non erit motus localis: sed motus localis est. ergo vacuum est: vel si motus localis: sed motus localis ē. g̃ vacuū ē: vel si mot⁹ ē: vacuū ē: s3 mot⁹ ē. g̃ vacuum est. ¶ Et q2 ꝯtinuatio nō est manifesta: incepit inducere rōnes eoꝝ in ꝯtinuatōe. ⁊ dixit. existimat. n. ꝙ impoſſe est ⁊c̄. i. existimat. n. ꝙ vacuum seqtur ex motu: ⁊ cum vacuum non est mot⁹ non est. D. d. plenum enim non pōt recipe aliqd. i. ⁊ existimat: ꝙ si mot⁹ est: vacuū est: qm̄ motum mouet in aliquo recipiente ipsum: ⁊ illud aut est vacuum: aut corpus: ⁊ si corp⁹ tunc corp⁹ recipit corp⁹: ⁊ erūt duo corpora in eodē loco: qđ est impoſſe: ⁊ cū3 impoſſe est vt recipiēs sit corpus. g̃ ē vacuū. ¶ Deinde addidit huic impoſſi improbabilitatē statim: ⁊ dixit: ⁊ multa corpora ⁊c̄. i. ⁊ si sit possibile duo corpora esse ī eodem loco: possibile est plura corpora esse in eodem loco: nō enim pōt aliqs dicere ꝙ ē dr̄ia inter hoc ꝙ vnū corp⁹ recipiet duo corpa aut plura corpora: ⁊ ꝙ ꝑpter illam dr̄iam non est sicut fuit dictum s. ꝙ illud qđ ꝯtingit in duob⁹ corporib⁹ cōtingat in plurib⁹. D. d. ⁊ cum ita sit poſſe est ⁊c̄. i. ⁊ cū sit possibile vt multa corpora subijciā/tur in eodem loco: poſſe est vt maximum corp⁹ subijciat in loco mi/nimi corporis: et vt ꝙ mund⁹ subijciat in loco sinapis: possibile ē corpus maximum diuidi in minima corpora equalia corpori minimo: que oīa penetrant in loco minimi corporis. ¶ Deinde induxit aliđ impoſſe ēt qđ seqtur ex hoc. ⁊ dixit. g̃ si poſſe ē ⁊c̄. i. qn̄ inequalia fiēt equalia. s. maximum subijci in minimo: ⁊ sic deficiet excessus.

Pria rō antiquoꝝ probātium vacuum esse.

Si duo corpora eēnt ī eode3 loco poſſe eēt vt maximum corp⁹ subijciatur loco minimi corporis: vt ꝙ mūdus sbijciat in loco sinapis.

¶ Melissus quidem igr̄ dmōstrat ꝙ oē sit imobile ex his. si. n. mouebit aliqd necesse est dicit esse vacuū: vacuum autem non est eorum que sunt.

¶ Melissus igitur declarauit ex hoc ꝙ totum non mouetur: dixit: quoniam si mouetur necesse est vt sit va/cuum: sed vacuum non est.

54 ¶ Dicit. ⁊ Melissus cum obedit ad vacuum esse si mot⁹ ē ⁊ vacuu3 apud ipm nō est. igitur dixit totum nō moueri: ⁊ cecidit in pei⁹ vacuo: quia negat motum esse.

Melissus tēdit in peius vacuo: quia negat motum eē.

¶ Quodam qdem igr̄ mō ex his demonstrat ꝙ aliqd est vacuum: alio vero mō: q2 vidētur quedā coeūtia ⁊ calcantia: vt vinū dicūt cu3 vtribus recipe dolia: tanq̄3 in ea que sunt vacua coeūte densato corpore. Amplius ⁊ augmētu3 vr̄ fieri oībus per vacuum: alimētum qdē enim corpus esse: duo aūt corpora impoſſe simul esse.

Duo corpora ipoſſe est simul esse.

¶ Iste igr est vnus modus ex quo declat vacuum eē aliqd: ⁊ alius modus ē: qz nos videmus res q̄ cōgregant adinuicem ⁊ ꝯdēsant: dicūt. V.g. vinū: dolia .n. occupant ipm cum albun in exēplari: ⁊ hoc signat hic esse loca vacua ad que corpus ꝯgregat: qn̄ densatur: ⁊ ēt augmentum oēs hoīes existimant ipsum esse mediante vacuo. Dicunt.n. ꝙ nutrimentum est corpus: ⁊ impoſſe est vt duo corpora sint insimul.

¶ Cum declarauit ꝙ vnum eoꝝ ex qbus ꝓbant vacuum esse ē motus translatōis. dicit ēt ꝙ ex dēsitate ꝓbat ēt vacuum. dicūt.n. ꝙ vnum corpus vi ꝯstringi ⁊ fieri minus q̄ erat: ⁊ si vacuum non esset ꝯstringeret vt partes eius inuicem penetrarentur. qđ est impossibile. 55 Scđa rō.
¶ Deinde induxit tertiam rōnem. ⁊ dixit: ⁊ ēt augmētum ⁊c. i. qm̄ nutrimētum: qz est corpus adueniens corpori nutribili: ⁊ penetrās ipm necesse est vt in corpore nutribili sint foramina vacua in qb⁹ intrat cibus: qm̄ si non eēnt illic foramina ꝯtingeret corp⁹ penetrari. Tertia rō.
¶ He igitur sunt tres rōnes: quaꝝ vna est ex motu translatōis. ⁊ scđa ex densitate ⁊ raritate. ⁊ tertia ex nutrimēto: ⁊ impoſſe qđ seqꝛ ex eis ſm existimatōem est vnū. s. corpus penetrari: ⁊ rōcinatio ex vtrib⁹ ē pticularis: ⁊ reducit ad rōnem ex densitate ⁊ raritate.

¶ Testimonium aūt ⁊ qđ est de cinere faciunt ꝙ tātū aque recipit/ q̄ztum vas vacuum esset. ¶ Esse autez ⁊ pythagorici affirmauerunt vacuum ⁊ ingredi ipm in celo ex infinito spiritu tanq̄ respiranti. Et hoc esse vacuum quod determinat naturas reꝝ tanq̄ sit vacuum separatio quedam eoꝝ que sunt ꝯñr ⁊ determinatio: ⁊ hoc in numeris esse primum. Vacuum enim determinare naturam ipsorum.

¶ Et testatur apud eos hoc qđ accidit cineri. recipit enim ex aqua tantuz q̄tuz vas in quo erat cinis. ¶ Et pythagorici dicebant vacuum esse ⁊ qđ per anhelituz intrat celum. celum enim attrahit ipm cum hoc qđ attrahit qn̄ anhelabat ex spiritu infinito. Et vacuum ēt est illud quod distinguit inter naturas: quoniā vacuū est distinctio ⁊ determinatio inter ꝯña: dn̄t ⁊ hoc. p̄rio īuenit in nūeris. vacuū. n. apud eos distinxit nāz eoꝝ.

¶ Et h̄ est alia rō pticularis ⁊ inducūt ipsam ꝑ testimonio dicētes vacuū eē. dn̄t. n. ꝙ idē vas tm̄ capit de aqua: qn̄ est plenum cinere: q̄ntū capit de aqua qn̄ est vacuū: ⁊ hoc nō sum expertus. ⁊ si est sicut 56 Quarta rō pticularis.

Propter qd ē ꝙ vas plenū cine re tm̄ reci/ pit de aqua q̄tū recipe/ ret si vacuū esset.

dicūt: non hʒ aliam cām nisi q: aqua corrūpitur a cinere: et aut fʒ totum. si dixerimus ꝙ inter ptes cineris oēs nō est aer diuisus: ita ꝙ ex eo non remaneat in eo nisi qualitas tm̄: aut corrumpantur ex eo partes alique: ⁊ aer qui est mixtus cū ciner̄ succedūt ex eo ptes ali/ que ⁊ dissoluuntur a cinere alie partes: ⁊ hoc est verius. ❡ Et signū cius est: qm̄ qn̄ cinis exprimitur exit quedam pars aque ab eo: ⁊ si tota: ⁊ qn̄ cinis desiccatur: reuertitur minor q̄ erat. ❡ Et pythago

Quarta rō vlis pythagoricoꝝ.

rici inducebant quartam rōnem vl'em: dicebāt .n. ꝙ cā diuisionis entium ꝯn̄tium .i. non ꝯtingentium est vacuum: ⁊ dicebant: qm̄ si diuisio est: vacuum est. sed diuisio est. ḡ vacuū est. ❡ D. d. ⁊ pytha/ gorici dixerunt vacuum esse. i. ⁊ pythagorici opinabātur vacuū eē penetrans totum mundum per anhelitum ⁊ non separatuꝫ: cū mū/ dus anhelet a spū infinito. s. vacuo.

Quīta rō.

❡ Deinde induxit aliam rōnē ex distinctōe que inuenitur in rebus ꝯn̄tibus. ⁊ dixit. ⁊ est illud qd̄ distinguit inter nās ⁊c. i. ⁊ vacuum est illud qd̄ distinguit inter na/ turas distinctas apud eos. est. n. apud eos cā distinctōis ⁊ determi natōis ꝯn̄tium. ⁊ h̄ p̄mo inuēitur in numeris. i. ⁊ q: ꝯn̄s p̄mo inue/ nitur in numeris ⁊ mediāte numero inuēitur in alijs entibus: dixe/ runt ꝙ vacuum est illud qd̄ distinxit nām numeroꝝ: ⁊ post distinxit naturas rerum per distinctionem nature numerorum.

❡ Capl'ʒ i quo oñdit cōes opin. hoīuʒ d̄ vacuo. Ca. 2.

Ex quibus quidēʒ igr̄ alij dicūt esse: alij vero nō dicūt fere tot ⁊ hmōi sunt. ❡ At qualē aūt se hʒ opʒ accipe qd nomē signat. vr̄ aūt vacuū locus esse in quo nihil est: huius autem causa est: q: qd̄ est: corpus eē opinā tur. oē aūt corpus in loco est: vacuū āt in quo loco nullum corpus est quare sic vbi non est corpus: nihil est hic: corpus aūt opinaṫ esse qd̄ tangiṫ: hmōi aūt est qd̄ hʒ grauitatem ⁊ leuitatē. accidet ergo ex syll'o hoc est vacuum in quo nulluʒ graue aut leue. Hec quidē igr̄ sicut diximus prius ex syll'o accidūt: inconueniēs aūt est si punctum vacuum sit: opʒ. n. locum vacuuʒ esse in quo loco corporis sit spacium quod tangitur.

Diffō vacui

❡ Ista igr̄ ⁊ sil'ia fere sunt per que rōcinanṫ dicentes vacuum esse: ⁊ negātes ip̄ʒ. ❡ Et ē necesse decl'are ꝙ istoꝝ est verum scire signātuʒ huius nois: ⁊ existimatur ꝙ vacuum est locus in quo nihil est: ⁊ cā in hoc ē: q: existimāt ꝙ ens est corpus: ⁊ ꝙ oē corpus est in lo/ co: ⁊ ꝙ vacuum est locus in quo non est corpus: seqṫ igitur ꝙ si aliquod vbi fuerit in quo non est corpus: ꝙ

nihil ſit illic oīno: ⁊ exiſtimant ēt ꝙ oē corpus eſt tangibile: ⁊ illud qđ eſt tale: eſt illud qđ hꝫ grauitatem ⁊ leuitatem. ergo ſequitur ex hoc ꝙ vacuū ſit illud in quo non eſt grauitas aut leuitas. Iſta igitur ſicut diximus ſuperius ſequūtur ſm rōnem: ſed eſt inopinabile: vt punctus ſit vacuum: qm̄ ſequitur vt ſit locus: ⁊ illud ē in quo eſt dimenſio corporis tangibilis.

Dicit hoc igiť qđ narrauimus eſt fere totus ſermo ꝓbantium vacuum eſſe: ⁊ improbantium: ⁊ neceſſe eſt illi q intēdit, 57
declarare ꝙ iſtorum eſt neceſſarium ſcire qđ ſignificat hoc nomen vacuum. ¶ Et dixit hoc: qꝛ ꝑncipium ꝑſcrutatōis per vtrum ſimplex. ſ. vtrū aliqđ ſit: aut non: eſt exponere nomen ꝑ ſermonem cōpoſitū ex aliquo qđ eſt tanq̄ genus: ⁊ alio qđ eſt tanq̄ dr̄ia. Deinde quereť ſi illud genus eſt illi dr̄ia ſi fuerit verificabiť illud queſitum. ⁊ ſi nō: nō vt declaratum eſt in poſterioribus. ¶ D. d. ⁊ exiſtimatū ē ꝙ vacuū eſt locus: ⁊ in quo nihil eſt. i. exiſtimať ſm opinionem eoꝝ: ꝙ hoc nomen vacuum ſignificat apud eos locum in quo nihil ē. ¶ D. d. ⁊ cā in hoc eſt ⁊c. i. qm̄ opinabanť: ꝙ oē ens eſt corpus: ⁊ ꝙ oē corpus eſt in loco: ⁊ ꝙ vacuum eſt locus in quo non eſt corpus: ⁊ ex quo ſequiť ꝙ vacuum eſt illud in quo nihil ē. ¶ D. d. ⁊ exiſtimāt ꝙ oē corpus eſt tangibile ⁊c. i. ⁊ qꝛ ponunt ꝙ vacuū eſt illud in quo non eſt corpus: ⁊ ponunt ēt ꝙ oē corpus eſt tangibile: ⁊ ꝙ tangibile hꝫ grauitatem aut leuitatem: ſeq̄tur ꝙ vacuum ſit illud in quo nō eſt grauitas aut leuitas. ¶ D. d. iſta igitur ⁊c. i. iſta igiť inopinabilia ſequūtur eis q exponunt hoc nomen vacuum tali expōne: ſ. qꝛ ɔtingit eis: ꝙ vacuum ſit aliqđ in quo nō eſt grauitas aut leuitas. ¶ D. induxit vnum inopinabilium ɔtingentium huic poſitiōi: ⁊ dixit: ſed eſt inopinabile vt punctus ſit vacuum ⁊c. i. qm̄ cum ɔtingit eis ꝙ vacuum ſit illud in quo non eſt graue aut leue: ⁊ hec eſt deſcriptio vacui: ⁊ deſcriptio ɔuertiť ſuper deſcriptum: erit verū ꝙ illud in quo nō eſt graue aut leue eſt vacuum: ergo pūctus eſt vacuum: ſed in puncto non eſt graue aut leue. ergo punctus eſt vacuum. ſi igiť pūctus eſt vacuum: ⁊ vacuum eſt locus. ergo pūctus eſt locus: ſed locus eſt diuiſibilis: cum in eo eſt dimēſio corporis tangibilis: ⁊ pūctus eſt indiuiſibilis: qđ eſt inconueniēs: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: qm̄ nece ē vt ſit locus ⁊c. i. qm̄ ſeqť ex hoc ꝙ pūctus eſt vacuū: ⁊ vacuum eſt locꝰ apud eos vt punctꝰ ſit locꝰ: ⁊ locꝰ apud eos eſt illud in quo eſt dimenſio corporis tāgibilis: ex q̄ ſeqť vt dimenſiones ſubijcianť in puncto. ſ. diuiſibile indiuiſibile: ⁊ hoc ɔtingit eis: qꝛ negatio ꝑ quā diſpoſuerunt vacuum: eſt negatio vlis per quam non intelligiť natura terminata. ſ. cum dicunt: ꝙ eſt locus in quo non eſt corpꝰ. hoc enim eſt verum de colore ⁊ de pūcto: ⁊ iō illi qui dicūt ipm eſſe dimēſionem in quo non eſt corpꝰ non ɔtingit eis hoc inopinabile: qm̄ dicere ipſum eſſe locum in quo non eſt corpꝰ non ſignificat naturam terminatam: ſicut ſignificat apud dicentes ipſum eſſe dimenſionē in qua non eſt corpus.

Principiū ꝑſcrutatōis ꝑ vtrū ſimplex. ſ. vtrū aliquid ſit: aut nō: eſt expōere nomen ꝑ ſmonē cōpoſitū ex aliq̄ qđ eſt tanq̄ genus. ⁊ alio qđ ē tanq̄ dr̄ia. cōſile ſupra. c. 50.

¶Siquidē igiť videť dici vacuū vno quidez modo: nō plenū sensibili corpe ſm tactū: sensibile aūt ſm tactuz est grauitatē hñs vel leuitatē. Unde ⁊ si dubitauerit aliqs ꝙ vtiqꝫ dicat si habeat hoc spaciū colorē: aut sonū vtrū vacuū an nō: aut manifestū est siquidē corp⁹ accipiat qđ tangiť vacuū esse: si vero nō: minime.

¶Et etiā videmus ꝙ vacuū diciť vno mō illud qđ nō est plenū corpore sensibili ſm tactū: ⁊ sensibile ſm tactuz est illud qđ hꝫ grauitatē aut leuitatē. Quid igiť dicunt. si aliquis interrogauerit eos: ⁊ dixerit: si dimēsio recipit colorē aut sonum qñ percutiť: vtrum sit vacuū aut non: sed est manifestum ꝙ si recipit corpus tangibile: est vacuum: ⁊ si non recipit: non.

58 ¶Cum destruxit descriptionē dicentē vacuū esse locū in quo nō est corpus: reuersus est ad alias descriptiōes. ¶Et dixit. ⁊ videmus ꝙ vacuū diť vno mō ⁊c. i. ⁊ videm⁹ ꝙ vacuū describiť multis modis. Quoꝝ vn⁹ est ꝙ est dimēsio nō plena corpe sensibili ſm tactū. D. d. ⁊ sensibile ſm tactū ⁊c. i. ⁊ ꝯtingit istis ex hoc ꝙ vacuū sit dimēsio in qua nō est grauitas aut leuitas tm̄. ⁊ iō dixit: qd igiť dicūt ⁊c. i. ⁊ dicēduz est dicētib⁹ hoc: qñ ista dimēsio recipit colorez ⁊ sonum: vtrū sit vacuū aut nō. si vacuū tūc vacuū erit vnū entiū sensibiliū non intelligibiliū: qđ nō dicunt. si aūt nō vacuū: tūc vacuuz nō est illud in quo nō est corpus tāgibile tm̄: sꝫ in quo nō est qualitas tangibilis neqꝫ color: neqꝫ sonus. ¶D. d. sꝫ est manifestū ⁊c. i. sꝫ debebent addere in diffōne ꝙ est illud in quo nō est corpus tāgibile: ⁊ recipit illud. nō. n. sequiť vt illud in quo nō est corpus tāgibile sit vacuū: cū celum sit hmōi. s. ꝙ est illđ in quo nō est qualitas tāgibilis. ¶Dixit Alex. ⁊ in alio lib. loco ei⁹ in quo dicit: qđ nō est plenū corpore tāgibili ē: qđ ē plenū corpe tāgibili: ⁊ ſm h̄ intēdūt p illđ aerē aer. n. apud illđ est tāgibile p tactū tm̄ ⁊ apud eos est vacuum: ⁊ iō crediderūt ipm eē tāgibile p tactū tm̄ ⁊ ipm hoc ꝯtradixit eis post cū dixit: qm̄ cū recipit alias q̄litates a tāgibilib⁹: vtrū remāet vacuum aut nō. si igiť remanet: destrueť descriptio. si nō remanet: tunc vacuum recipiet qualitates in loco corporum.

In celo nō ē q̄litas tāgibilis. idē p ⁊. 2. capi/te de sb̄a orbis. Idez p celi. t. c. 20.

¶Alio aūt mō in quo nō hoc aliqd est: neqꝫ subā corporea aliqua. vñ dicūt qdā vacuū esse corpis mā: qdaz nō locū idē dicētes nō bene: mā quidē. n. nō separabilis est in reb⁹: vacuū aūt querūt sicut separabile.

¶Et alio mō diciť illud in quo nō est aliquid demonstratū: neqꝫ substātia corporalis: ⁊ ideo dixerūt quidā ꝙ vacuū est materia corporum: ⁊ isti sunt qui dixerunt

Lfa Argy. Qui qdē ē locū h̄ idez asserūt esse nō recte dicētes. vt pꝫ

etiā φ locus est ista: ꝛ nō bñ dixerūt: mā. n. nō ē sepatā
a reb⁹: vacuū. n. nō pscrutat̃ de illo nisi ſ₃ φ est sepatū.

¶ Et alij describunt ipsum φ est illud in quo nihil est demoustra/
tum neq₃ accidens: neq₃ substantia corporalis: ꝛ qꝛ ista descriptio
cōuenit materie putauerūt quidā φ materia ꝛ vacuū sunt idē: sicut 59
existimauerūt φ locus ꝛ materia sunt idem ꝛ innuit: vt mihi vide
tur Platonē. ¶ B. d. ꝛ nō bene dixerunt ꝛc. i. ꝛ nō bene existimaue
runt: qm̄ cum dicimus φ in materia nihil est demōstratum in actu
nō intelligimus φ possit denudari a rebus demōstratis in actu: sed
intēdimus quidē φ in sua essentia nō est aliquid demōstratū: neq₃
est in se aliqđ demōstratū qm̄ si ita esset: nō reciperet res demoustra
tas: vacuū vero est idē in quo nō est aliqđ demōstratū: ita φ vacuū
inuenit̃ separatū a rebus demōstratis quādo dicunt̃ vacuum.

Plato existimauit φ loc⁹ ꝛ materia sūt idē. cōsile supra cōmen. 16.

¶ Qm̄ autē₃ de loco terminatū est ꝛ vacuum locu₃ ne/
cesse est esse si sit priuatū corpore. Quomodo autē₃ lo
cus est: ꝛ quō nō est/ dictu₃ est. manifestū est: qm̄ sic va
cuum quidē nō est: neq₃ separatu₃: neq₃ inseparabile.
Vacuū eni₃ nō corpus s₃ corporis spaciū esse volunt:

Quō intelligit̃ dictum cōe. v₃ φ in mā nihil ē demonstratū in actu.

¶ Quia ia₃ determinauim⁹ de loco ꝛ est necesse in va
cuo ēt si est poſe vt sit loc⁹ q̄ caret corpe: ꝛ iā narrauim⁹
locū quō est: ꝛ quō nō. manifestū est φ vacuū qđ dicit̃
hoc mō nō est sepatū: neq₃ nō separatū. Vacuū eni₃ nō
est apud eos corpus sed dimensio sine corpore.

¶ Cum destruxit descriptiones dictas de vacuo: incepit declarare ēt 60
φ illud qđ dicit in perscrutatione de loco destruit descriptionē vera₃
vacui que est ipsum esse dimēsionē in qua nō est corpus. ¶ Et dixit
qꝛ iam determinauimus ꝛc. i. ꝛ qꝛ iam declarauimus quid sit: ꝛ quō
nō est: qꝛ declarauim⁹ φ est primū cōtinēs extraneum: ꝛ φ non est
hoc dimensio existens per se separata a corporibus: neq₃ nō separa/
ta sed mixta est eis: ꝛ vacuū si sit: nihil aliud est q̄ dimensio separa
ta: manifestu₃ est φ vacuum nō est. ¶ Et cum dixit separata: neq₃
inseparata intēdit ſm opinionē dicentiū φ vacuum est separatu₃
a corporibus. ꝛ ſm opinionē dicentiū φ est mixtum cum corporib⁹ ꝛ
ꝛ non separatū ab eis. ꝛ cum dixit: vacuum eni₃ apud eos ꝛc. innuit
etiā modum ex quo contingit vt non inueniat̃ dimensio per se. illud
enim qđ inuenit per se est corpus. dimensiones vero inueniuntur in
corporibus: ꝛ qꝛ vacuum est dimensio existens per se: sequitur vt nō
sit: quoniā si esset/ tunc predicamentum q̄titatis esset separatum: ꝛ
tunc q̄titas esset separata a substantia.

¶ Unde ꝛ vacuū₃ videt̃ esse aliquid qꝛ ꝛ locus: ꝛ pp
hoc acceptū est: cōuenit eni₃ motus qui ſm locū est: ꝛ
locum dicētib⁹ esse aliquid preter incidētia corpora: ꝛ
his qui quidē dicunt φ vacuū est: causam autē motus

opinant vacuū esse sic:sicut in quo mouet:hoc autem erit:quare locum dicunt quidam esse.

¶ Et ideo dicunt q vacuū est aliquid:qr locus ēt est aliquid:ꝛ eisdē causis dicunt hoc q vacuū est: motus enī in loco coegit dicētes locū esse aliquid aliud a corporibꝰ que subijciunt in eo ad dicenduz hoc:ꝛ coegit dicētes vacuū esse ad dicēdum hoc. Qui enī existimauit vacuum esse causam motus:existimauit ipsū esse illud in quo mouetur res mota:ꝛ ideo dixerūt quidā q hoc est tanq̄ locus.

Motꝰ in loco coegit dicētes locū esse aliquid aliud a corporibꝰ que subijciūtur in eo.

61 ¶ Dicit:ꝛ qr existimāt q locus ꝛ vacuum sunt idem:ꝛ locus apud eos est aliquid:existimant etiam hoc modo vacuum esse aliquid.i. ens. D.d.per easdem cās.i.ꝛ per easdē causas crediderunt locū esse ꝛ vacuum esse.ꝛ existimauerunt ea esse vnum sm subiectum:ꝛ duo sm modum. ¶ D.dedit causam ex qua existimauerunt hoc:ꝛ dixit motus enim in loco coegit ꝛc.i.quoniā motus est illud qd induxit homines ad credendū locum esse:ꝛ vacuum esse:sed opinari locum esse ppter motum est vera opinio:opinari vero vacuum esse propter motum est falsum:ꝛ similr hoc qd opinant ex hoc q vacuum est locus:est falsum. D.d.qui enim existimauit ꝛc.i.qui enim existimauit vacuū esse causam motus:existimauit hoc: qr reputauit ipsum esse illud in quo res mota mouet:sicut reputat de loco:ꝛ ideo dixerunt q vacuum ꝛ locus sunt idē. ¶ Et cum dixit q motus induxit eos ad dicendū vacuum esse/incepit cōtradicere eis.

Crediderūt antiq locū ꝛ vacuū idē esse sm sbm Idē.ē.cō. 50.ꝛ infra.65

Motꝰ est illud qd induxit homines ad credendū locū eē ꝛ vacuū eē. Sz opinari locū eē pp motū est vera opio:opinari vo vacuū esse pp motū ē falsū. Idē.ē. cō.3.ꝛ.38.ꝛ ibi.

¶ Neq aūt vna necessitas est si motus est eē vacuum: oīno quidē igit oīs motio nequaq̄:vn̄ ꝛ Melissuz latuit:alterari nāq cōtingit plenū:sed neq ꝛ sm locum motū.similis enī subingredi adinuicē cōtingit:lz nullum spaciū extra sit pter corpa mota:ꝛ hoc manifestuz est ꝛ in cōtinuoꝝ reuolutiōibꝰ sicut his q̄ sunt hūidoꝝ.

¶ Et nō est hic necessitas cogēs:si fuerit motus vt vacuum sit:qm̄ vlr nō est hoc necessariū de oī motu:ꝛ hoc ignorauit Melissus.posse enī est vt plenum alteret:ꝛ postea qm̄ neq est necessariū in motu locali. possibile enim est vt ambo cōgregent:ꝛ sic corpa mobilia cedūt sibi in locis adinuicē absq eo q hic sit dimensio separata preter dimensionē eorum:ꝛ hoc est manifestuz in cursu corporum continuorum etiā:ꝛ similr etiā in cursu corporum humidorum.

℄ Dixit. ⁊ nõ est hic necessitas cogẽs: si motus fuerit vt sit vacuũ. 62
Primo vero qm̃ si vtamur motu vl'r ⁊ cõtinuo hoc manifestũ est. s.
ꝙ vacuũ nõ est necessariũ ĩ omni motu. mot⁹ eniꝫ alteratiuus aut
indiget pleno de necessitate: aut nullus existimat ipm̃ indigere va/
cuo: ⁊ hoc est manifestũ per se. ⁊ hoc ignorauit Melissus: cuꝫ dixit ꝙ
totũ est imobile oĩno quolibet genere motus: q2 nõ est vacuũ.
℄ Et cum declarauit ꝙ manifestũ est per se: ꝙ non oĩs motus facit 2
existimari vacuũ esse: incepit declarare etiã ꝙ neq3 ex motu in loco
sequit̃ vacuũ esse. ⁊ dixit: ⁊ postea ⁊c. i. ⁊ postea si cõcesserim⁹ ꝙ ipsi
nõ ꝓbant vacuũ ex omni motu: sed ex motu locali. apparebit etiaꝫ
ꝙ hoc nõ sequit̃ etiã in motu locali: qm̃ poſſ est motũ localẽ esse sine
vacuo: ⁊ hoc intendit cum dixit. poſſ enim est vt duo cõgregent̃. si
motum esse: ⁊ vacuũ nõ esse. D. d. quõ. ⁊ dixit. s. corpora mobilia ce/
dãt sibi ⁊c. i. ⁊ hoc erit ita ꝙ omnia corpora mobilia quãdo aliquod
corpus eorum mouet̃ cedat ei in loco aliud corpus ad quẽ transfer/
tur: ⁊ illi aliud absq3 eo ꝙ ibi sit dimensio separata: in qua motum
moueat̃ preter dimensionẽ corporum mobilium.
℄ Deinde narrauit ꝙ iste modus qualitatis translationis mobi/
lium manifestius est de causis sensibilibus. ℄ Et dixit. ⁊ hoc manife 3
stum est in cursu ⁊c. ⁊ intendit per corpora cõtinua cõtingentia. ista
enim quãdo mouent̃ cedunt sibi adinuicẽ: ⁊ si non impediret̃ mot⁹. Prima expõ
⁊ intẽdit per corpora humida motũ partiũ aque ⁊ aeris. ptes enim
istoꝝ mouent̃ qñ cedũt sibi in loco adinuicẽ: ⁊ sil'r ista corpa cedũt
in loco naturalr reb⁹ que mouent̃ in eis. s. mobilib⁹ in aqua ⁊ aere.
℄ Et forte intẽdit p hoc qd̃ dixit in cursu corporũ ꝯtinuoꝝ: corpora
mobilia sm̃ ptes sicut aqua ⁊ aer, ⁊ p hoc qd̃ dixit: ⁊ sil'r in cursu cor Scd̃a expõ
porum humidoꝝ intẽdit ꝙ hoc manifestũ est ẽt in cursu corporũ hu
midoꝝ. s. qm̃ mot⁹ eorum est per motus rerum in quibus mouent̃.

℄ Cõtingit aũt ⁊ densari nõ in vacuum: sed ꝓpterea
ꝙ ea que insunt illabunt̃: vt aqua collisa aere cũ inest:
⁊ augmẽtari nõ solum ingrediẽte aliquo: s3 ex altera/
tione: vt si ex aqua fiat aer: oĩno aũt ⁊ que est d̃ augmẽ
to ratio: ⁊ in cinerẽ diffuse aque ipsa seipsaꝫ impedit:
aut. n. nõ auget̃ qd̃libet: aut nõ in corpe: aut contingit
duo corpora in eodẽ esse: dubitationẽ igit̃ cõem volũt
soluere: sed nõ vacuũ demõstratur sicut est: aut omne
eẽ corpus necessariũ vacuũ si penitus augetur: ⁊ auget̃
per vacuum: eadẽ enim ratio ⁊ in cinere est.
℄ Et poſſ est ẽt corp⁹ cõdẽsari nõ ad vacuũ: s3 q2 illd̃
qd̃ est in eo dissoluit̃ ⁊ exit ab eo. U. g. qm̃ qñ aqua dis
soluit̃ ⁊ exit ab ea aer qui est in ea: ⁊ poſſ est corp⁹ au
geri: q2 aliquid intrat ipm̃ tm̃: s3 augetur p alteratõẽ ⁊.
etiã. U. g. qñ aer gñat̃ ex aqua: ⁊ vl'r sermo de augmẽ/

Augmẽtari cõtingit nõ solũ ingrediẽte aliq. sed ex alte/ ratione.

to ⁊ sermo de aqua que fundit̄ in cinerem destruūt se
adinuicē: quoniā aut nihil augef: aut augmētum eius
nō fiet per corpus: aut duo corpora congregētur in lo/
co. Ipsi igitur per hoc qd̄ dicūt: nō declarāt vacuū esse:
sed querunt dissoluere questionē cōem nobis ⁊ illis: ⁊
ideo oportet etiā vt corpus sit vacuū cum totuʒ auge/
tur: ⁊ augmentuʒ sit mediante vacuo: ⁊ hoc idem di/
cimus de cinere.

63 ¶ Cum declarauit ꝙ nō sequit̄ si motus sit vt vacuū sit vt proban
tes vacuū esse existimauerūt: incepit ēt declarare ꝙ neqꝫ ēt sequit̄
ex densitate ⁊ raritate. neqꝫ ex augmēto ⁊ diminutiōe. ¶ Et dixit:
⁊ poſſe est corp⁹ condēsari nō ad vacuū. i. ⁊ poſſe est existimari ꝙ cor
pora cōdensent̄ sine eo ꝙ vacuū sit impositū in ipsis: ⁊ hoc intelli/
git vt a corpe cōdensato dissoluūtur quedā ptes ⁊ exeūt ab eo: ⁊ sic
ↄstringunt̄ ptes residue ad loca illarū partiuʒ: ⁊ sic corp⁹ fiet mino
ris quātitatis absqꝫ eo ꝙ imaginet̄ ꝙ inter ptes eius sunt foramina
vacua ad que ↄstringunt̄ ptes eius apud densitatem. ¶ U. g. ꝙ qn̄
aqua exprimit̄ reuertit̄ in minorē quātitatē: q: ptes aeree mixte cū
ea dissoluūtur ab ea. ⁊ silr̄ in lana ⁊ filtro: ⁊ ēt poſſe ꝙ densitas acci
dat nō pp exitū partiū: sed ex alteratōe tm̄: qn̄ corpus maioris q̄ti
tatis transfert̄ in minorē quātitatē: ⁊ similr̄ poſſe ēt est vt magnitu
do eius crescat absqꝫ eo ꝙ admisceat̄ ei aliqd extrinsecū: vt aq̄ que
transmutat̄ in aerem. ⁊ hoc intēdebat cum dixit: ⁊ poſſe est corpus
augeri: ⁊ q: hoc dr̄ augmētuʒ trāsumptiue: augmētuʒ. n. in rei veri
tate nō est nisi in aīato: ⁊ per aliqd̄ extrinsecum. ⁊ declarare quō fit
augmētuʒ verū manifestū impertinēs est h̄ incepit declarare ꝙ qd̄
de augmēto nō dissoluit̄ ex positione vacuiʒ sʒ remanet super illos
sicut remanet in hoc loco sup nos. ⁊ dixit. ⁊ vlr̄ ⁊c̄. i. ⁊ vlr̄ qd̄ de aug
mento ⁊ de aq̄ que fundit̄ in cinere remanet. lʒ ponat̄ vacuū. Con/
tinget. n. si corp⁹ auget̄ p introitū alteri⁹ corpis in ipsuʒ ⁊ augmētū
est in omnib⁹ partib⁹ augmētabilis per introitū alicuius extrinse
ci: nō possumus dicere ꝙ oēs partes corporis sunt vacuū: qm̄ si ita
esset nō esset illic corporeitas oīno. ergo questio remanet supra illos
sicut sup nos. sumus igitur inter tria: qm̄ augmētuʒ nō negabimus
esse: aut negabim⁹ ipsuʒ fieri per additamētuʒ corpis extrinseci: aut
si cōcesserim⁹ habebim⁹ pro possibili corp⁹ penetrare corp⁹. ¶ D. d.
ipsi igitur. ⁊ per hoc qd̄ dn̄t ⁊c̄. i. ⁊ maximūqd̄ faciunt est querere a
nobis dare cām augmēti nō aliud: qm̄ cum declarauim⁹ ꝙ vacuuʒ
nō sufficit ⁊ dare cām augmēti. opʒ nos dare cām illius. deinde no/
tificauit quō remanebat sup eos: ⁊ dixit: ⁊ opʒ etiā vt totuʒ corpus
⁊c̄. i. ⁊ necesse est vt totum corp⁹ sit vacuū si posuerim⁹ ipsuʒ augeri
per oēs ptes: ⁊ augmētū fit per introitū priū corpis: qd̄ ē ex extrin/
seco in locis vacuis augmētari: qm̄ corpus ipsuʒ nō augmētatur in
omnib⁹ ptibus sed in quibusdā: qm̄ addunt̄ in eo partes que ante
nō erant: ⁊ hoc est additio nō augmētuʒ. D. d. ⁊ hoc ideʒ dicim⁹ de
cinere. i. ꝙ positiōe vacui etiā nō dissoluit̄ qd̄ de cinere: nisi totum

Augmētuʒ in reb⁹ ī animatis dicitur trāsum/ptiue. augmentū. n. ī rei veritate nō est nisi ī aīato corpe Uide pro h̄ p̄ ce. cō. 23.

vas cēt

vas eẽt vacuũ: qm̃ cũ fuerit poſitũ ꝙ tm̃ capit de aqua cum cinere ſicut ſine aqua: ⁊ vacuũ qđ eſt in cinere eſt minus neceſſario ꝙ̃ inane totius vaſis: remanebit queſtio.

¶ Oſtendit vacuũ nõ eẽ ex pte mot⁹. Cap. 3.

Quod quidẽ igitur ⁊ ex quibus demõſtrãt vacuum ſoluere facile ſit manifeſtum eſt. ¶ Quoniaꝫ aũt non eſt vacuũ ſic diuiſum ſicut quidã dicunt: dicemus iteruꝫ. Si.n. vniuſcuiuſqꝫ loci mutatio aliqua ſimpliciũ corporũ quedã natura eſt: vt ignis qdem ſurſuꝫ: terre aũt deorſuꝫ: ⁊ ad mediũ: manifeſtuꝫ eſt ꝙ nõ vacuum erit cã loci mutatiõis: cuius igiť cã erit vacuũ: vř.n. cã eſſe motus ſm locũ: huius aũt non eſt.

¶ Manifeſtuꝫ eſt igiť ꝙ ſermo eoruꝫ de vacuo deſtrui facilis eſt ex illis rebus quibus probant ipſum eſſe: ⁊ nos narrauimus prius ꝙ nõ eſt hoc vacuũ ſepatũ: vt qdam dicũt. dicam⁹ igitur qm̃ cũ vnũqđqꝫ corpoꝝ ſimpliciũ habeat aliquã trãſlationẽ. V.g. ignis ſuperi⁹: ⁊ terra inferius: ⁊ ad mediũ: manifeſtũ eſt ꝙ non eſt rectuꝫ vt vacuũ ſit cã trãſlatiõis. Quis igiť mot⁹: põt aliquis dicere ꝙ vacuũ eſt eius cã cum nõ exiſtimetur ꝙ ſit cauſa alicuius vbi motus in loco: ⁊ nõ eſt cauſe niſi iſtius motus.

64 Ideſt manifeſtum eſt igitur ꝙ ſermo eoꝝ in pbando vacuũ per motum deſtruetur ex ipſo motu: apparet eniꝫ ꝙ ex motu non ſequiť vacuũ eſſe: imo ex illo deſtruiť vacuũ. ¶ Et dixit. dicamus igitur ⁊c̃. i. apparet ex iſto ſermone ꝙ nõ intendit in eo deſtruere vacuũ: vt promiſit in principio ſermonis. ſ. deſtruere rõnem eoꝝ de vacuo. deſtructio eniꝫ aduenieñs ſuper rõnem eoruꝫ fuit deſtructio conſecutiõis: quaꝫ exiſtimabãt eſſe inter motuꝫ ⁊ vacuuꝫ. iſte vero ſermo eſt deſtructio eius ꝙ vacuũ ſit cã motus ſm finem. q. igitur in primis ſermonib⁹ declarauit ꝙ vacuuꝫ non eſt cã formalis motus: ⁊ in hoc ſermone declarauit ꝙ nõ eſt cã finalis. ¶ Et ſermo ſyllogiſticus cõponiť ſic. Si vacuũ fuerit cã motus ſm ꝙ locus eſt nobis cã eius ꝙ tranſlatio alia eſt ad ſuperius: ⁊ alia ad inferius: ⁊ ſi fuerit cã diuiſionis tranſlatiõis erunt diuerſe nature nõ cõſimilis: ſed eſt cõſilis a nature. ergo nõ eſt cã trãſlationis. ⁊ cuꝫ non fuerit cã tranſlatiõis: nõ erit cã motus ſm fineꝫ. ¶ Sed cã quã ipſi dicũt de vacuo nõ eſt iſta: qm̃ cã quã ipſi fingebant de vacuo. q. eſt cauſa nãlis. ſ. cã per quã aptatur mot⁹. ⁊ ideo incepit poſt declarare ꝙ im poſſibile eſt motũ fieri in vacuo: ⁊ ẽt fingunt ipſuꝫ eẽ cãm leuitatis:

a Vacuũ ẽ ꝯſilis nãe. Idẽ. 8. cõ. 36. ⁊. 42. ſꝫ vide oppoſitũ. 8. cõ. 48 vbi hꝫ ꝙ in vacuo nõ ẽ nã vnigenea: neqꝫ diuerſa.

Documētū

et plenum cā; grauitatis. ¶ Et apparet ex hoc ſmone bñ q vacuū nō ē loc⁹: qm̄ ſi vacuū eēt loc⁹ in q nō erit corp⁹ et trāſfert ad ip; corp⁹ et eēnt in eo ſupi⁹ et inferi⁹: ſ; in eo nō ſunt ſupi⁹ et inferi⁹: ḡ in eo nō ē loc⁹. et cū nō fuerit loc⁹ nō erit ens: qm̄ in diffōne ei⁹ dr̄ q ē loc⁹. et hoc intēdebat p hūc ſmonē: et ſmo ei⁹ erit talis: manifeſtū ē q vacuū cū nō fuerit loc⁹ ad quē trāſferunt corpa nālr nō erit ens: et forte qr ſmo ꝯtinet duas ꝯclones ſimil ꝑmiſit in ꝑncipio ſmonis ꝑmā ꝯclonē: et ꝓpalauit in ipſo ſmōe ſcdam ꝯclonē. et demrauit p hoc q ſmo ꝯtinet duas ꝯclones ſimil. et hoc ſm ſuū morē in abbreuiatōe. ¶ D. d. qs igit mot⁹ ⁊c. i. et cū ſit declaratio q nō eſt cā mot⁹ q exiſtimat q ē digni⁹ vt vacuū ſit cā ei⁹. ſ. mot⁹ trāſlatiōis. ſeqt vt nō ſit cā alicui⁹ mot⁹ oīo: et cū nō fuerit cā illi⁹ nō ſeqt ex pōne mot⁹ vacuū eē. ſ; ecōtrario. ſ. vacuū nō eē. ¶ Et Alex. expōit hūc ſmonē ita: q ſi nā ſit cā trāſlatōis corpoꝝ nāliū: vacuū nō ē cā trāſlatōis: et cū nō fuerit cā trāſlatōis nō erit cā alicui⁹: et cū nō fuerit cā alicui⁹: n̄ erit ens oīno. et iſta ꝯtradictio eſt ꝓpa ponētib⁹ vacuū: qr eſt cā agens trāſlatiōis ad ſupius nō ponētib⁹ ipſu; cām māle; trāſlatiōis.

Expoſitio Alexan.

¶ Amplius ſi vacuū eſt aliquid vt locus priuatus corpore cum ſit vacuū qūo mouebit impoſitu; in ipſo corpus: nō. n. ſiam in oē: eade; aūt rō et ad locū eſſe aliqd opinātes ſepatū in quē fert qd fert: qūo nāq; mouebit poſitū aut manebit ſurſu; et deorſu;: et de vacuo ꝯuenit eadē rō merito: vacuū. n. locū faciūt eē dicētes: et qūo iam inerit; aut in loco: aut in vacuo. nō. n. accidit cū toto tu; ſit poſitū: ſicut in ſeparato loco et ſufferēte corpore. pars. n. niſi ſeorſu; ponat non erit in loco ſed in toto. ampli⁹ aūt ſi nō locus, neq; vacuū erit.

Pars niſi ſeorſu; ponatur non erit in loco ſed in toto.

¶ Et ēt ſi vacuū ſit ſicut loc⁹ cōe corpi: cū fuerit poſitū in vacuo aliqd corpus: quo igit attrahit: impoſſe. n. eſt vt attrahat ad ipſu; totu;. et p hunc eundē ſermonē ꝯdicet illis q exiſtimāt locu; eē aliqd ſepatū ad qd fiet et trāſlatio. qret igit ab eis qūo ſit attractio corpis poſiti in eo: aut qes eius et qrit de ſupiori et inferiori: ſicut fuit qſitū in vacuo. neceſſe eſt. n. vt ſermo d illo ſit ſicut ſermo de vacuo: dicētes eni; vacuū eſſe ponūt ipſu; locum: et querit ēt qualr erit aliqd in loco aut in vacuo: hoc. n. nō adaptat qn̄ totū illius rei fuerit poſitū in loco ſepato: et illud corpus totale fuerit pmanēs: ps. n. ſi nō ponat p ſe nō erit in loco: ſed in ſuo toto: et ēt ſi loc⁹ nō fuerit, nō erit vacuum.

¶ Hec est secūda declaratio ꝙ vacuū separatū nō est: ꝛ differt a p̄ria: qm̄ in p̄ma posuit vacuū eē nō ꝯsiliuʒ p̄riuʒ ꝛ ꝙ in eo non est potētia silis moto. ita ꝙ motū attrahat ad ipm̄ ex illa potētia: sicut attrahit ad ꝯtinēs sibi ꝓpriū: in hoc vo. q. ꝯcedit ꝙ in vacuo ē potētia silis moto. ꝛ ꝙ motū attrahit ad illā. sʒ cū hoc fuerit positū: ꝛ fuerit manifestū ꝙ si in vacuo sit potētia est ꝯsilis: nece est cū idē corp⁹ fuerit positū in vacuo: aut nō moueat oīno pp eq̄litatē attractiōis ex q̄lʒ p̄te equaliter: aut vt moueat ꝯm totū ad loca ꝯtraria: aut diuidat. sʒ ipʒ ꝯm totū moueri ad loca ꝯtraria ē impoſe: ꝛ ipm̄ ēt gescere i oī loco est ipoſe: ꝛ diuisio ei⁹ ēt nō sentit. ¶ Et ipse exp̄ssit in hoc ſmone p̄mā istaꝝ diuisionū ꝛ tacuit duas: qꝫ ītelligunt ex dictis. ¶ Et forte ꝯtēt⁹ est in hac diuisiōe: ꝛ erit argumētū p se. s. qn̄ mot⁹ nālis fuerit ꝯsiderat⁹ in eo tm̄. q. d. ꝛ ēt argumētū scdʒ ē: qm̄ cū posuerim⁹ ꝙ hoc nomē vacuū sigñat locū corpis: ꝛ posuerim⁹ ipm̄ ꝯm ꝙ est loc⁹ hr̄e potētiā p quā attrahunt ad ipsuʒ corpa q̄ gescūt in eo nāliter cū fuerit in eo: ꝛ mouent ad illud cū fuerit ex̄: ad modū ei⁹ ꝙ sentit de loco: ꝛ posuerim⁹ in hoc vacuo aliqḋ corp⁹: nō poterim⁹ dicere ipm̄ moueri nāliter p attractionē ei⁹ a ꝯtinēte: ꝛ sic dicim⁹ hoc de loco. sequit. n. ex hoc vt idē corp⁹ ꝯm totū moueat ad loca cōtraria. ¶ Et Alex. exponit hūc sermonē ita ꝙ illḋ qḋ sequit in eo: nō sequit nisi qꝛ vacuū ponit infinitū: sic sequit in tertio. vt motus nō sit in corpe infinito: ꝛ coegit ipʒ ad hoc ꝙ expō nr̄a existimat ꝙ Arist. diceret eā post p̄o rōne alia ab ista. D. d. ꝛ p hūc eundē sermonē ꝛc̄. i. ꝛ illud qḋ ꝯtingit dicētib⁹ vacuū eē ex hoc. s. qm̄ in eo nō erit supi⁹ ꝛ inferius nāliter: neqꝫ aliqd pp qḋ eadē res gescit in alio loco ꝛ moueatur in alio cōtingit ideʒ ponētib⁹ locū eē dimēsiōes separatas a mā. D. d. q̄rit igit ab eis. i. qm̄ cū interrogant de cā q̄re q̄dā corpa mouent in aliquo loco ꝛ gescunt in alio loco nō pn̄t dare cām: dimensiōes. n. qn̄ abstrahunt a mā nō habebūt potētiā ne duʒ vt habeāt potētiā nō ꝯsileʒ: ita ꝙ faciat quietē in aliquo loco: ꝛ motū in alio: ꝛ similr etiaʒ qn̄ interrogātur de differētiis quib⁹ locus diuiditur in superius ꝛ inferius: nō possent dare aliquid ex dimensionibus: ꝛ totuʒ hoc est ꝯtrariū ei qḋ accidit dicentib⁹ locū eē vltimū cōtinens. ¶ Et cū declarauit ꝙ idē impoſe cōtingit dicētibus locū eē dimēsiones: ꝛ dicētib⁹ vacuū: dedit cām in hoc: ꝛ dixit. necesse est eniʒ ꝛc̄. i. ꝛ hoc impoſe ꝯtingit vtrisqꝫ: qm̄ ambo ponūt vacuū ꝛ locū eē dimēsiōes: qm̄ nō differūt apud eos nisi ꝯm modū. s. qꝛ cū accipitur ꝯm ꝙ in eo existit corp⁹ dr̄ loc⁹: ꝛ cū accipit ꝯm ꝙ in eo nō est corpus dr̄ vacuū. ¶ Deinde induxit aliud inopinabile cōe eis: ꝛ dixit: ꝛ querit quō ꝛc̄. i. ꝛ dicentes ꝙ dimēsiones sunt locus ꝛ vacuum. nō pn̄t dare cām ex qua corpus ꝯm totuʒ est in loco per se: ꝛ ꝯm partes in loco per accidēs. Manifestū est eniʒ ꝙ cū pars nō fuerit separata a toto ꝙ nō erit in loco per se sed in toto: ꝛ hoc intendebat cuʒ dixit. hoc enim non aptatur ꝛc̄. i. ꝛ interrogantur etiam quomodo aliquid ꝯm totuʒ est in loco per se ꝛ ꝯm partes in loco per accidens: cum posuerit dimensiones separatas esse locuʒ ꝛ vacuū. hoc enim non adaptatur cum res ꝯm totuʒ fuerit posita in loco qui est dimensiones separate ꝛ illud corpus totale fuerit permanens in sua dispositione non corruptum diuidendo se in suas partes.

65 Expositio Auer.

Expō Ale.

Dimensiones qn̄ abstrahunt n̄ hn̄t potētiā nedū vt habeāt potentiā n̄ ꝯsileʒ. Vide ꝯsile .ꝯ. cō. 48.

Vacuum ꝛ loc⁹ apḋ antiq̄s n̄ dr̄nt nisi ꝯm modū. Idē. ꝯ. 50. ꝛ. 61.

Pars cū nō ponit̄ sepata a toto nō ē i loco p se sz in toto.

pars.n.cū non ponit̄ sepata a toto nō est in loco p se sz in toto: ⁊ fm hoc sequit̄ vt dispositio de toto ⁊ parte sit eadē.s. ꝙ vtraqȝ sit in loco per se: ⁊ hoc predictū est in cap. de loco. D.d. neqȝ etiā si locus nō fuerit nō erit vacuū.i.neqȝ ēt si locus nō fuerit: cū est dimēsio separata erit vacuū: vacuū em̄ aut est puatio oīm rerū demonstrata ꝑ.s. decē pdicamentoꝝ: aut est dimēsio separata. ℂ Dixit Alex. ⁊ in quibusdā libris nou inuenit̄ ex hoc capitulo.s.ex postremo nisi hoc qđ dixit. interrogat̄ quō aliquid erit in vacuo. ⁊ fm hoc iste sermo non erit ratio per se: sed cōiunctus sermoni predicto.

ℂ Accidit aūt dicētibus vacuū eē tanqȝ neccīuȝ: si vere eēt motus ꝯriū magis eē: si aliqs intēdat non cōtingere moueri nihil si sit vacuū: sicut em̄ pp sile dicētes terram qescere: sic ⁊ in vacuo necesse est quiescere: nō em̄ est quo magis ⁊ minus mouebit̄: fm em̄ ꝙ vacuū est non habet differentiam.

ℂ Et cōtingit dicētibus vacuū eē necio si fuerit motus ꝯriū ei qđ dicūt si aliquis pscrutatus fuerit pfecte de hoc s. qm̄ possibile est aliqd moueri si vacuū fuerit: queadmodū igit̄ dixerūt illi q fecerunt terrā quiescere ꝓpter silitudinē: ita necesse est etiā quiescere in vacuo: qm̄ nō erit vbi ad qđ motus sit dignior ⁊ remotior: qm̄ fm ꝙ est vacuū non est in eo differentia.

66 ℂ Cū narrauit ꝙ ex ipsa rōne eoꝝ improbat̄ sua rō: incepit narrare ēt ꝙ ex illo eodē iprobat̄ cōclusio eoꝝ.s.illud ex q̄ nixi sunt pbare ipm.s.motū. ℂ Et dixit. ⁊ ꝯtingit dicētib᷒ ⁊c̄.i. ⁊ illis q existimāt vacuū esse ꝙ sequit̄ ex motu necio ꝯtingit cōtrariū ei qđ dicūt.s. ꝙ si fuerit vacuū nō erit mot᷒. ℂ D. incepit numerare argumēta ex

Pria expō

quib᷒ apparet ꝙ si fuerit vacuū nō erit motus: ⁊ dixit: queadmodū igit̄ ⁊c̄.i. pmū igit̄ eoꝝ q̄ cōtingūt istis est: ꝙ qꝛ vacuū est ꝯsile necē est: vt in eo sit quies nō mot᷒: qm̄ si posuerimus ipȝ hr̄e potētiā attractiuā: sequit̄ vt sit fm eq̄litatē: ex quo sequit̄ vt motū quiescat vbicūqȝ ponat̄: sicut dixerūt fingētes ꝙ cā ī gete terre est: qꝛ circūferētia orbis attrahit eā ex oīb᷒ partib᷒ eq̄liter. ⁊ nō intēdebat verificare sermonē istoꝝ de terra: sȝ intēdebat ꝙ cū fuerit positū in cōtinente potentia attractiua: cōtinget vt res posita quiescat in medio.

Scđa expō

ℂ Et forte intēdit ꝙ cōtingit istis de inopinabili sile ei qđ cōtingit illis: qm̄ queadmodū cōtingit illis ꝙ oē corpus positū in medio deȝ quiescere in eo: adeo ꝙ ignis ēt ita cōtingit istis: vt corpa vbicūqȝ ponant̄ in vacuo qescant. ℂ D.d. qm̄ nō est vbi ⁊c̄.i. qm̄ qꝛ est cōsimilis nō erit vbi qđ est motus digni᷒ attractiōe ⁊ remotius simplr̄ q̄ illud ex quo est motus: ⁊ cū in vacuo nō sint dr̄ie quib᷒ diuidat̄ in superius ⁊ inferius: ⁊ duo extrema distātia simplr̄ nō inueniunt̄ nisi in superiori ⁊ inferiori. ex quo sequit̄ vt omne motum positum in eo quiescat vbicūqȝ ponatur.

In vacuo nō sūt dr̄ie qb᷒ diuida

¶ Primū quidē igiť qm̄ oīs motus aut violētus aut ſm nām eſt: neceſſe aūt eſt ſiquidē vere eſt violētus: eē τ eū qui eſt ſm nām: violētus. n. extra nām poſterior eſt eo q eſt ſm naturā: q̄re ſi non ſm nām ineſt vnicuiq; phyſicoꝝ motus corpoꝝ neq; alioꝝ erit mot⁹ neq; vnius. At vo motus ſm nām q̄uo erit in vacuo/ cū nec vna ſit dr̄ia ſm vacuū τ infinitū: ſm quidē em̄ ꝙ infinitū eſt nihil erit ſurſū aut deorſū neq; mediū. ſm aūt ꝙ vacuū eſt nihil differēs eſt deorſū a ſurſū: ſicut em̄ nullius neq; vna eſt dr̄ia: ſic τ illius qđ nō eſt: vacuum aūt cū non ſit aliquid priuatio vr̄ eſſe: loci aūt nā mutatio differens eſt: quare erūt que ſunt nā dr̄ia: aut igitur non ineſt nā vllo modo τ nulla loci mutatio eſt: aut ſi hoc eſt/ non eſt vacuum.

tur ī ſupino τ īferi⁹. Jđ 8. cō. 42. τ ibi. Jdez. 1. c. τ te. ſeq.

¶ Et poſtea oīs motus aut eſt violētus/ aut nālis: τ ſequitur neceſſario ſi motus violētus ſit/ vt etiā nālis ſit: motus enim violētus eſt extra nālem: τ motus qui eſt extra nālem eſt poſt nālē motū. ergo ſequiť ſi vnūqđq; corpoꝝ nālium nō habuerit nāleʒ motū: vt nō habeat aliquē alioꝝ motuū. Q̄uo igiť eſt poſſibile vt mot⁹ ſit nālis: τ in vacuo nō eſt ſuperius dr̄ia: τ eſt infinitū: ſm em̄ ꝙ eſt infinitū non eſt in eo ſuperius neq; inferius neq; mediū oīno: τ ſm ꝙ eſt vacuū nō differt in eo ſuperius ab inferiori: quēadmodū igiť in nihilo non eſt oīno diuerſitas: ſiť etiā in illo qđ non eſt ens: τ vacuū eſt aliqđ nō ens τ priuatio: hoc eniʒ exiſtimať de illo. ſed trāſlatio naturalis eſt diuerſa. ergo hec eſt diuerſitas nālis: eſt igiť alterū duoꝝ: aut nulla trāſlatio naturaliter eſt oīo alicuius rei ad aliquā partē: aut ſi eſt hic tranſlatio naturalis/ non eſt vacuum.

Oīs motus aut violēt⁹ aut nālis. Si motus violētus ē nālis eſt. Mot⁹ violētus eſt poſterior nāli

¶ Hec eſt alia declaratio. τ pma ſuarum ꝓpoſitionum eſt ꝙ omnis motus aut eſt naturalis aut violētus. i. extra naturaʒ: τ eſt manifeſta per ſe. ſcđa autem eſt ꝙ omne habens motum extra naturam habet motum naturalem: τ iſta eſt etiam manifeſta per ſe: qđ enim eſt extra naturam intelligiť in reſpectu eius qđ non eſt extra naturaʒ: τ exiſtimať ꝙ Ariſt. declarauit hāc ꝓpoſitioneʒ per hoc qđ dixit. motus enim violentus τc. ſ. qm̄ diſpoſitio in hoc eſt ſicut diſpoſitio in 67

Oīs motus aut ē nālis aut violentus. τ iſta ꝓpō eſt ma

nifesta p se. Sz vide i/ státiá d mo tu ignis in ppa sphera ·.ce.cõ.20. z ...2. me/ theororum. c.2.

a Habit⁹ e pos puatõe in re q̃ ca/ ret habitu.

habitu z puatiõe: qm̃ habitus a est prior puatiõe in re q̃ caret hi bitu. z hec ppõ vt mihi vr̃ nõ cõcedit ab Auic. z est fatuitas in illo. ¶ Et cũ posuit has duas ppões cõclusit q illud qd mouet in va/ cuo necio mouet motu nãli: z si non: nõ mouet: qm̃ cũ cõtingit ppo sitioni dicẽti q corpus mouet: aut nãliter: aut violẽter q motũ in vacuo est corpus: cõclusit in pma figura q motũ in vacuo: aut mo uetur nãliter aut violẽter: z cũ cõtingit huic q illud qd mouet vio lẽter: mouet nãliter: cõclusit ẽt q corp⁹ qd mouet in vacuo mouet nãlr. z ẽt cũ fuerit verũ q oẽ qd mouet violẽter mouet nãlr: sequit vt illud qd non mouet nãliter non moueat oĩno. ¶ Et h etiã est. q. syllogismus inducẽs ad incõueniens z in forma illius induxit suuz sermonẽ: cũ dixit. ergo cum vnũqdqz corporũ zc̃. z cũ verificauit q corpus qd mouet ĩ vacuo dz moueri motu nãli. incepit destruere vt aliqd corpus in vacuo moueat motu nãli: z ĩ vacuo nõ est superius omnino: z ille sermo est in scda figura sic. Omne qd mouetur natu/ rali motu mouet in aliquo in quo est superius z inferius. Et in va/ cuo non est superius omnino. Ergo illud qd mouetur motu natura/ li non mouetur in vacuo. Deinde incepit declarare q in vacuo non est superius neqz inferius: z dixit: z est infinitum. i. qm̃ vacuum est infinitum: z infinitũ non hz superius z inferius. ergo vacuum non hz superius z inferius qd non est mediũ totius.

2 ¶ Et cũ declarauit q in vacuo nõ est superius z inferius: qz est infi/ nitũ: incepit declarare etiã hoc alio modo z dixit. z sz qd est vacuũ zc̃. i. qm̃ in vacuo nõ est diuersitas nãliter: sz superius z inferius dif ferunt nãliter. ergo in scda figura in vacuo non est superius z infe/ rius. D. verificauit ppositionẽ dicentẽ q in vacuo nõ est diuersitas. z dixit. quẽadmodũ igit zc̃. ¶ Et iste sermo cõponit sic. vacuuz est non ens: z qd est non ens/ est puatio. ergo vacuũ est puatio. z in pri uatione nõ est diuersitas. ergo in vacuo non est diuersitas: z cũ di/ xit ita illud qd non est ens: intẽdit ita illud qd nõ est ens cuius po/ tẽtia est potẽtia: nihil qd est puatio: nõ negatio simplr: vacuũ enim nõ est negatio simplr. i. priuatio pfecta: sz priuatio corporũ natura/ lium: z illa quoz potẽtie diuersant sunt corpora nãlia. D. d. z vacuũ est aliqd non ens. i. non simpliciter: sed priuatio corporis naturalis. ¶ Et cũ verificauit q in vacuo non est diuersitas: z cũ in eo nõ fue rit diuersitas/ nõ est in eo motus nãlis: declarata est ɔtinuatio inter pcedẽs z ɔñs. s. q si vacuũ est motus nõ est nãlis. D. destruxit ɔñs z cõclusit vacuũ non esse: z qz oppositũ ɔñtis est manifestum per se: induxit hec in forma redargutionis: z dixit. est igitur alterz duoz. i. aduersarius igit non põt fugere alterũ istorũ: aut cõcedere vacuũ esse: ex quo sequit motũ naturalem non esse: ex quo sequit necio va cuum non esse. D. d. sed trãslatio naturalis zc̃. per hoc verificat ppo/ sitionez dicentẽ q superius z inferius sunt diuersa nãliter: z. q. d. z signuz eius q h sunt vbi diuersa nãliter: est qm̃ hic sunt motus di/ uersi naturaliter: causa eniz in diuersitate motuũ est diuersitas na turarum locoz: z naturarum rerum motarũ.

In pnatõe nõ est diuer sitas. ɔñs. 5. c. 48.

Cã ĩ diuer/ sitate mo/ tuũ ẽ diuer sitas nãruz locoz. z nã/ rũ rez mo/ tarũ. ɔñs. 5. cõ. 36.

¶ Amplius nũc quidẽ mouet piecta piectore nõ tan/ gente: aut pp repercussionẽ: sicut quidã dicũt: aut ex eo

qđ pellit pulsus aer velociori motu illius qđ pellit mo tu ſm quē fertur in ꝓpriū locū: in vacuo aūt nihil hoꝝ cōtingit esse: neqꝫ eñ ferri erit ſꝫ aut ſicut qđ vehit. ¶ Et etiā videmus ꝙ illud qđ mouetur per expulsio/ nem mouet expellente separato: ꝛ hoc est aut ſm suc/ cessionem ꝛ motionē: vt quidam dicunt: aut q: motus aeris expulsi est velocior trāslatione rei expulse in mo tu eius ad suum locū quē habet: ꝛ nihil est ex hoc va/ cuo: ꝛ trāslatio non pōt esse in eo alio modo. V.g. ſm modum equitantis aut natantis.

a Ex hoc vr Auer. velle aerē moue re ꝓiecta. q̄ etiā vide 7. ph. c. 10.

b Plato dixit motū ꝓiectoꝝ esse ab aere ſm successionē. Idē. 8. ph. cō. 82.

68 ¶ Cū declarauit prius ꝙ si motus nālis est/ vacuū non est: incepit etiā declarare hoc ex motu violēto. ¶ Et dixit. ꝛ videmus ꝛc. i. ꝛ videmus ꝙ illud qđ mouet per expulsionē violēter moueri postq̄ motor separat: videmus in lapide ꝓiecto q mouet postq̄ manus sepa/ rat ab eo ꝛ silr sagitta directa postq̄ separat a chorda. ꝛ hoc nō pōt esse in vacuo nisi esset pōe aliqd moueri sine motore: ꝛ ideo a oēs cōueniūt in hoc ꝙ cā isti⁹ motus est aer aut ſm successionē: vt Plato b dicit. s. ꝙ qñ res expulsa vacuat locū in quo est per expellens succedit ei in loco alius aer qui mouet illud expulsuꝫ post sepationē expellētis: ꝛ ille aer ſm ꝙ vacuat locū suū ꝛ succedit ei in eo alius aer: mouet ēt ab aere succedēte: ꝛ sic donec mot⁹ quiescat. ¶ Aut ſm hoc ꝙ aer qui defert rē expulsaꝫ mouet ab expellēte postq̄ expellens separat ab eo ꝓpter hoc: q: in nā aeris est recipere moueri ab alio: ꝛ retinere ipm diu postq̄ separat a motore: ꝛ hoc ſm c formā. s. qñ postq̄ separat ab expellēte mouet a sua forma nāli: ꝛ ante separatio neꝫ mouet ab vtroqꝫ. s. ab expellēte ꝛ a sua forma: quapp motus d ei⁹ est velocior necessario q̄ motus expulsi: expulsum enim non hꝫ in se principiū motus cū motus eius sit violentus purus: aer vero hꝫ in se principiū motus vt alibi declaratū est. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: aut qr motus aeris expulsi ꝛc. i. per potentiā leuitatis q̄ est in aere per quā innatus est cū aliquo motu adueniēte moueri ad su/ perius. s. ꝙ causa in motu e lapidis post separationē ꝓiicientis non est successio aeris sed trāslatio ipsius aeris. ꝛ h̄ est sententia Arist. vt declaratū est in lib. celi ꝛ mūdi: ꝛ vltimo isti⁹ libri. ¶ Deinde dixit. ꝛ nihil est ex hoc in vacuo. i. ꝛ nō est in vacuo aliquid de quo dicat succedere: aut illud qđ defert rem expulsam est velocioris motus q̄ ipsa res: ita ꝙ motus violētus remaneat post sepationē expellentis. ¶ Et iste sermo cōponitur sic. Motus violētus post separationem expellētis fit: aut ex successione aeris: aut ex velocitate motus eius. Sed in vacuo non est aliquid ex quo sit possibile aliqđ istoꝝ. Ergo in scđa figura motus non pōt esse in vacuo. D. d. ꝛ trāslatio non pōt esse alio modo ꝛc. i. ꝛ impossibile est etiaꝫ vt translatio fit in vacuo ſm ꝙ equitās trāffertur super aliqđ. i. delatū super deferens: aut ſm ꝙ animal natat. volatile enim transfert in aere ſm alterum istoꝛuꝫ duorum modorum: aut ſm vtrunqꝫ.

c Aer i motu ꝓiectoꝝ postq̄ sepa/ rat ab expellēte mouet a sua forma nāli: ꝛ ante separationeꝫ mouet ab vtroqꝫ scilꝫ ab expellente/ ꝛ a sua forma.

d Quare mot⁹ aeris ī motu ꝓie/ ctoꝝ ē velocior q̄ motus expulsi.

e Cā in motu lapidis post sepatione ꝓiicientis nō ē successiō ipsi⁹ ae/ ris sed trā/ slatio ipsi⁹ aeris. ꝛ hec est sñia Aristo. idē. 8. ph. c. 82.

¶ Amplius nullus itaq; habebit dicere propter quid quod mouetur stabit alicubi. quid enim magis hic q̄ ibi: quare aut quiescet: aut in infinitu; necesse est ferri: nisi aliquid impediret magis potens.

¶ Et ēt non posset aliqs dare cām ex qua cu; aliquid moueť in eo qescit ex eo in aliquo vbi. quaŕ igř digni⁹ qescit hic q̄ hic: ex quo seqť aut qescere: aut moueri in infinitum: cum non ipeditur ab alio ipediēte fortiori.

69 ¶ Cu; destruxit vacuū esse ex motu: incepit etia; destruere ipsu; ex quiete naturali. causa.n. in motu nāli est cā in quiete nāli: ꝛ hec est silitudo continentis ad contentum. ¶ Et dixit: ꝛ etiam non posset aliquis dare causa; ꝛc̄.i. non posset aliquis eoꝝ qui dicunt vacuu; esse dare causa; ꝑpter quā qñ aliqd mouetur in vacuo qescit in aliquo loco magis q̄ in alio: quēadmodum nō pōt dare cām pp quā corpus mouetur motu nāli de vbi in vbi. ¶ D.d. quare igitur ꝛc̄.i. qm̄ non pñt dare in hoc causa; ex vacuo que coueniant huic qđ sentiť s. de corporibus ipsa qescere in aliquo loco: ꝛ non in alio; ꝛ intendit h per quietem: quietē nālem. ¶ D.d. ex quo seqtur ꝛc̄.i. ꝛ si ꝯcesserimus q̄ naturalr inter vacuū ꝛ rē motā est aliqua consilitudo. necesse est vt illa comparatio sit vna ꝛ simplex propter hoc q̄ vacuu; est vnū ꝛ simplex; ex quo seqtur q̄ naturalr in vacuo sit alteꝝ duoꝝu; tm̄. s. aut quies aut motus; ex quo seqtur vt corpora nālia aut semp qescant in eo vbicūq; ponantur; aut sp moueātur; qm̄ si inter illud; ꝛ corpus nāle fuerit cōparatio silis que est inter corpus ꝛ suu; vbi ꝓpriū tunc corpora quiescunt vbicūq; ponantur; ꝛ si inter illud ꝛ corpora nālia fuerit cōparatio que est inter corpus ꝛ vbi non nāle; erit necesse vt corpora semper moueantur in eo.

Cā i motu nāli ē cā in qete nāli. ꝛ h ē silitudo continētis ad ꝯtētu;. Jdē. ã. cō. 36. ꝛ. 43. ꝛ 48.

¶ Amplius aūt nunc quidem in vacuum ob id qđ cedit ferri videtur: in vacuo aūt vbiq; similr huiusmodi est: quare vbiq; fertur.

¶ Et ēt motus existimať fieri nunc in locis vacuis ex appositōe in ipso vacuo: hoc est eodem mō in oībus suis partib⁹. ergo sequiť vt illud qđ mouetur in eo expellatur ad omnes partes.

70 ¶ Ista est alia rōcinatio qua nititur destruere vacuum esse per motum violentum. pluries enim motus apud expulsione; expellentis erit in aliqua parte ꝛ non in alia pp diuersitatem ptium in diuersa aptatōe, s. q: moueť ad ptē que est magis aptata; adeo q̄ motū nāle; moueť pp aptatōem contra suum motum nāle;: vt accidit in assub: vt moueatur ad inferius qñ non inuenit exitum ad superius.

2 ¶ Et dicit q̄ ponētes vacuū ponūt ipm: q: existimāt ipm adaptari motui: ꝛ si ita esset non esset h aliqua pars magis adaptata q̄ alia.

¶ Et totū hoc contingit dicētibus vacuū esse separatū; qbus intē

dit in hoc ſmone ↄtradicere. dicẽtibus vero ipm̃ eſſe non, ſeparatũ non ↄtingit hoc: ſed impoſitũ in corporibus. Iſti. n. põit ponere ſuperius & inferius & vl'r mediũ per qḋ fiant motus corpoꝝ ſimplicium. D. d. ergo neceſſe eſt &c. i. ergo neceſſe eſt vt illud qḋ mouet in eo expellatur ad oẽs ptes equal'r: & ſic nullũ motũ mouebit pp aptatõez ad aliquam partem aliam ab ea ad quã expellens expellit: qḋ non ſentitur in pluribus mobilibus.

¶ Et in libro Alex. hoc capl'm inuenit. & ẽt exiſtimat ꝙ tranſlatio eſt nunc in vacuo pp aptatõem: & hoc in vacuo eſt eodem mõ ex oĩbus ptib⁹. ergo illud qḋ mouet in eo expellit ad oẽs ptes. i. ꝙ ſi vacuum eſt cã trãſlatõis pp aptatõem ſicut fingũt dicẽtes ipm̃ eſſe neceſſe eſt vt illud qḋ mouet in eo moueat ad oẽs ptes: qm̃ aptatio ẽ in oĩbus equal'r. & hoc in infinitũ: q2 vacuũ eſt infinitũ apud eos. 3

¶ Et maxima ẽ dña inter ponere ꝙ aptatio eſt neccia in eẽ motus: & ponere ipſam eſſe cãm agẽtem motũ. ſi igit poſuerimus ꝙ aptatio eſt de neceſſitate motus, expõ erit illa quam diximus: & ſi poſuerimus ꝙ aptatio eſt cã agens motus. expõ erit Alex. ſed erit deſtructio non ſm rem in ſe: ſed ſm ſmonem eoꝝ. aptatio enim eſt de neceſſitate motus non cauſa agens. Aptatõ ẽ d neceſſitate motus & ñ cauſa agẽs motum.

¶ Oñdit vacuum non eſſe ex pte velocitatis. Ca. 4.

Amplius aũt & ex his manifeſtum eſt qḋ dicitur: videmus. n. idem graue & leue & corpus velocius ferri pp duas cãs: aut in differendo per quid vt per aquã: aut p terrã: aut aerẽ: aut in differẽdo qḋ fert ſi alia ſint eadem pp excellentiam grauitatis aut leuitatis: hoc quidem igitur per quod fertur cã eſt que impedit: maxima quidem qḋ contra fertur: poſtea aũt & manẽs: magis aũt qḋ non facile diuiditur: hmõi aũt pinguius ẽ. Nõ duplicẽ cauſam velocitatis & tardita tis ĩ motu.
Id aũt in quo eſt. a. mouebitur per. b. qḋ aũt in quo ẽ c. tps. per ipm̃ autẽ. d. cum ſit ſubtilius in quo. e. tps ſi equalis lõgitudo eſt ipſi. b. que eſt ipſius. d. ſm analogiam impedientis corporis. Sit. n. b. quidẽ aqua. d. vero aer. q̃to ergo ſubtilius eſt aer aqua & incorporalius: tãto citius. a. per. d. mouet q̃ per. b. hʒ ergo eãdẽ rõnem ſm quam vere diſtat aer ab aqua velocitas ad velocitatẽ: quare ſi dupl'r ſubtile eſt in duplici tpe qḋ eſt ipm̃. b. trãſibit. a. q̃. d. & erit in quo ẽ. c. tps duplex eo in quo eſt. e. & ſp iaʒ q̃tocũqʒ ſit incorporalius & minus impeditiuũ & bñ diuiſibilius p qḋ fert citius mo/

uebit. Vacuũ aũt nullã hʒ rõem qua excellat a corpe: ficut neqʒ nihil ad numerꝝ. si.n. quattuor excellũt tria ĩ numero: pluribus autẽ duo: ꝛ adhuc vnum pluribꝰ qʒ duobus: nihil aũt hʒ non amplius rõem qua excellãt. necesse.n.est diuidi excellens in excellentiam: ꝛ in id qꝺ excellit. quare igit erit quattuor qʒtũcũqʒ excellunt ꝛ nihil: vnde neqʒ linea pũctum excellit nisi cõpoatur ex pũctis: silr aũt ꝛ vacuum ad plenuʒ nihil possibile est habere rationem: ergo neqʒ ad motum.

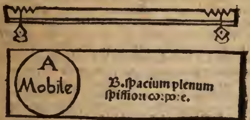
Necesse est diuidi excellẽs i excellẽtiã. ꝛ i id qꝺ excellitur.

¶ Et apparet ẽt hoc qꝺ diximus hoc mõ. videmus.n. idem corpus velocitari in motu pp alterꝝ duorꝝ: aut pp hoc ꝙ illud mediãte quo mouet diuersat. V.g. vt motus eius sit in aqua: aut in terra: aut in aer: aut in igne: aut qꝛ motũ diuersat: si igit alia fuerit eadẽ ex dñsa grauitatis ꝛ leuitatis illud mediante quo erit motus erit cã. impedit.n. motus: aut multuʒ qñ motus illius fuerit ꝯtrarius motui eius qꝺ mouet in eo: aut minus qñ ẽt fuerit qescẽs: ꝛ magis qñ nõ fuerit facilis diuisiõis: ꝛ qꝺ ẽ tale est illud in quo ẽ spissitudo. Expellat igit corpus.a. mediante.b. in tpe.c. mediãte.d. ꝛ qꝺ ẽ subtilius in tpe.h. in longitudine ex .a. equali lõgitudini ex.c.f. corpus ĩpediẽs: ꝛ intẽtio illius est: qm̃.b. sit aqꝛ ꝛ.d. sit aer. ꝛ qʒto aer ẽ subtilior aqua: ꝛ leuioris corporeitatis: tãto.a. expellit mediãte.d. velocius qʒ mediãte.b. ꝛ sit ꝓportio velocitatis ad velocitateʒ, sicut ꝓportio excessus aeris sup aquã: ita ꝙ si fuerit duplũ in subtilitate: ꝑtrãsibit spaciũ.b. in duplo tpis in quo ꝑtransit spaciũ.d. ꝛ erit tps.c. duplũ tpis.h. ꝛ qʒto magis fuerit illud mediãte quo erit motꝰ leuioris corporeitatis ꝛ minoris resistentie: sed faciliorís diuisiõis: tanto magis expulsio erit sp velocior. Vacuũ vero nullã hʒ cõparatõem ad corpus per quã corpus excedat ipʒ: queadmodũ nullam hʒ cõparatõem illud qꝺ nõ dr̃ vnuʒ oĩo ad illud qꝺ dr̃ nũerus: quattuor eni si excedũt tria per vnũ excedũt duo ꝑ magis: ꝛ excedũt vnuʒ ꝑ magis ad

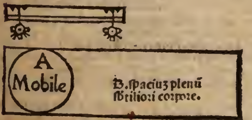
non vnum:vnũ vero nullã hꝫ ꝓportõeꝫ quo excedit ip ſum:excedẽs.n.diuidit̃ neceſſario in eo qđ excedit̃ ⁊ augmẽtũ:ergo quattuoꝛ diuidunt̃ in hꝰ duo:i exceſſuꝫ: ⁊ ẽt in nõ vnũ/⁊ iõ linea ẽt nõ excedit pũctũ:cũ nõ cõ/ ponitur ex pũctis ⁊ ſiłr ẽt vacuum non hꝫ ad plenũ ꝓ/ poꝛtõem:ergo neqꝫ etiam motus erit in eo.

¶ Demõſtratio exẽplaris oñdens ꝙ talis ẽ ꝓpoꝛtio motus ad motuꝫ in velocitate/qualis eſt ꝓpoꝛtio medij ad medium in ſubtilitate.

C. Tempus.

E. Tempus.

¶ Hec eſt.ẽt alia demõſtratio in qua declarat ꝙ impoſſe eſt motum fie ri mediante vacuo ſeparato.¶ Et dixit: ⁊ apparet ⁊c̃.i.⁊ hoc qđ di 71
ximus.ſ.ꝙ impoſſe eſt vt motus fiat in vacuo apparet ex hoc:qm̄ vi demus coꝛpoꝛa grauia diuerſari in motu ſm velocitatem ⁊ tardita/ tem per duo:qm̄ ſi coꝛpus fuerit idem:aut fuerint duo equalia in de clinatione:diuerſitas erit ſm illud in quo mouentur̃. U.g. qm̄ idẽ coꝛpus velocius mouetur in aere q̃ in aqua:⁊ ſiłr duo coꝛpoꝛa equa lia in grauitate ⁊ figura ⁊ magnitudine. ſi autẽ coꝛpoꝛa fuerint di uerſa ⁊ mouentur in vno medio:tũc diuerſitas in motu erit ꝓpter diuerſitatem in grauitate ⁊ leuitate.ſ.ꝙ grauius illoꝛum erit velo/ cius.¶ Et cum declarauit hanc ꝓpoſitionem.ſ.ꝙ cauſa velocitatis ⁊ tarditatis in coꝛpoꝛibus mobilibus ẽ:aut diuerſitas medij in ſpiſ ſitudine ⁊ tenuitate:⁊ diuerſitas coꝛpoꝛuꝫ in grauitate ⁊ leuitate: dixit.ſi igr̃ alia fuerint eadẽ.i.qm̄ ſi alia extrĩ̃ſeca in coꝛpoꝛibꝰ faciẽtia velocitatẽ ⁊ tarditatẽ:vt diuerſitas coꝛpoꝛ in grauitate ⁊ figura ⁊ magnitudine fuerint eadẽ in duobꝰ coꝛpibꝰ ñ diuerſis:⁊ videmꝰ ꝙ

illud qđ mouet in aere: mouet veloci⁹ illo qđ ē in aq̄. manifestū ē q̄
cā diuersitatis mot⁹ ē illud mediāte q̄ est mot⁹: ⁊ silr est ēt in eodē
corpe. s. cū videm⁹ q̄ mot⁹ eius in corpe subtiliori est velocior q̄ mo
tus eius in corpe spissiori. ¶ B. dedit cāz pp quā accidit hoc medio
⁊ dixit: q2 impedit multū ⁊c̄. i. ⁊ cā tarditatis est qm̄ illud mediāte
quo erit mot⁹ resistet rei mote: ⁊ hoc resistens diuersat̄ fm magis ⁊
minus. resistet eniz multum qn̄ medium mouet̄ motu ɔtrario ei qđ
mouet̄ in eo: ⁊ resistere minus qn̄ fuerit quiescēs. B. d. ⁊ magis ⁊c̄.
idest ⁊ mediū qđ resistit p suū motū ad ɔtrariaz ptē resistit magis
qn̄ fuerit difficilis diuisiōis ⁊ passionis. Diuersitas igit̄ medioꝝ in
istis duab⁹ cāis. s. in difficultate ⁊ facilitate resistētie: aut mot⁹ aut
geris eoꝝ est cā in diuersitate motus eiusdē moti aut mobiliuz cōsi
miliū. ¶ B. narrauit qd est difficilis diuisionis ⁊ dixit: ⁊ est illud ī
quo est multa spissitudo. ¶ Et cuz pposuit hāc ppositionez incepit
vti hac doctrina p lrās: ⁊ dixit. expellat̄ ergo ⁊c̄. i. ponat̄ igitur. a.
corpus qđ mouet̄ in medio: ⁊ mediū in quo mouet̄ ponat̄. b. ⁊ tpus
in quo mouet̄ sit. c. ponat̄ ēt moueri. a. in alio medio subtiliori pri
mo. ⁊ sit. d. ⁊ tps in quo mouet̄. a. in hoc medio sit. h. ⁊ ponat̄. a. mo
ueri ex duob⁹ medijs p duo spacia equalia. s. ex. b. grossiori: ⁊ ex. d.
subtiliori. sequit̄ igit̄ vt tps in quo ptransit hec duo spacia diuersēt̄:
notū est. n. q̄ velocius ptrāsit idē spaciū in minori tpe: ⁊ q2 cā veloci
tatis ⁊ tarditatis his duob⁹ motib⁹ est diuersitas medioꝝ in tenui
tate ⁊ spissitudine: sequit̄ vt pportio tpis ad tps sit sicut proportio
spissitudinis q̄ est in altero medio ad illā q̄ est in alio. ⁊ silr propor/
tio motus ad motū. ¶ Et cuz dedit exēplū ēt de lrīs dedit exēplum
đ materijs vt demōstratio sit manifestior: ⁊ qđ vr̄ diminutū in vno
exēplo appebit in alio. ⁊ dixit. intētio illius est ⁊c̄. U. g. ponat̄ in lo
co. b. qđ est mediū grossius aqua: ⁊ in loco. c. qđ est mediuz subtili⁹
aer: q̄to igit̄ magis aer est subtili⁹ aqua: ⁊ minoris resistētie cōtra
rem motā: tāto magis erit velocitas mot⁹. a. in eo q̄ in aqua: ppor/
tio igit̄ velocitatis ad velocitatē erit sicut pportio excessus subtili/
tatis aeris sup subtilitatē aque: ⁊ iō dixit. erit pportio velocitatis
ad velocitatē ⁊c̄. i. sequit̄ igit̄ ex istis ppōnibus: vt pportio veloci/
tatis motus. a. in. b. ad motuz eius in. d. sit sicut pportio excessus
subtilitatis aeris sup subtilitatē aque. B. dixit. ita q̄ si fuerit duplū
⁊c̄. i. ita q̄ sequit̄ si posuerim⁹ q̄ aer est duplū ad aquā in subtilitate
vt res mota in aqua ptrāseat spaciū equale spacio qđ ptrāsit ī aere
in tpe duplo ad tps in quo ptrāsit ipm in aq̄. Tpu igit̄ qđ est. c. ⁊ ē
illud in quo ptrāsit spaciū res mota in corpe spissiori: est duplū ad
tps. b. in quo mouet̄ p spaciū equale illi in corpe subtiliori qđ est. c.
tardi⁹. n. semp ptrāsit idē spaciū in lōgiori tpe: ⁊ lz nō expssit hanc
pportionē: intellecta tn̄ est ex ipso sermone. B. d. ⁊ q̄to magis fue/
rit illud mediāte quo ⁊c̄. ⁊ hoc ēt manifestū est p se. ¶ Et cuz posuit
has ppōnes ɔiunxit ēt aliā ppōnē. ⁊ dixit. vacuū vero nullā hz cō/
parationē in subtilitate ad subtilitatē corpis mediāte quo fit mot⁹
⁊ cū dixit. nullā hz cōparationē ad corp⁹ intēdit. ⁊ vacuū nullā hz
cōparationē qua corp⁹ mediū excessit vacuū. U. g. in subtilitate: in
vacuo. n. nō est subtilitas qua dicat̄ esse subtili⁹ igne. U. g. aut aere.
B. dixit. quēadmodū nō hz cōparationē ⁊c̄. i. inter vacuū ⁊ corp⁹

Diuersitas medioꝝ est cā in diuersitate mot⁹ ⁊c̄.

Si post exēpluz de lrīs adducatur exēpluz de materijs demonstratio erit manifestior.

mediū nō est ꝓportio: cū in vacuo nō est subtilitas: ⁊ est illud ꝑ quod
cōparant media adinuicē in subtilitate ⁊ spissitudine: quēadmodū
nō est cōparatio: neqꝫ ꝓportio in eo qđ nō est vnū ad illud qđ est nu
merus: numeri.n. cōparant adinuicē ꝗ ꝗ cōicant in vno: ⁊ vl'r oīa
duo que nō cōicāt in eadē nā nō habēt cōparationē adinuicē. ⁊ hoc
intēdebat cū dixit. si igit quattuor excedūt tria ⁊c̄. i. ⁊ numeri exce
dunt se adinuicē ꝑ vnitates in quib⁹ cōicant. illud aūt in quo non
est vnū nullā hꝫ cōparationē ad numerū: ⁊ sil'r illud in quo non est
subtilitas nullā hꝫ cōparationē ad corpora habētia subtilitatē: di/
uersa enim ꝑm magis ⁊ minus necessario cōicant in eadē nā. Dein/
de dixit. nō vnū vero ⁊c̄, i. qđ aūt fuerit ex entibus in quo non inue/
nitur vnū non habet proportionē ad illud in quo est vnū qua exi/
stat inter illa excessus. ¶ Deinde. dixit. excedens. n. ⁊c̄. i. illud enim
qđ dicit excedere aliquid necessario ſ diuidit in illud qđ excedit. ⁊ in
id per qđ excedit. Uerbi gratia: qꝛ quattuor excedunt duo: necesse
est vt diuidantur in duo quibus excedunt: ⁊ in quo que excedunt.
Cū igit fuerit aliquod qđ non diuidit in aliqđ ⁊ fuerit aliud qđ di
uidit in ipsum: nō dicet ꝙ illud qđ diuidit in illud excedit illud qđ
non diuiditur. ¶ U. g. qm̄ quattuor non di excedere aliqd in quo
nō est vnū: qm̄ si excederet tunc quattuor diuidunt in excessuz: ⁊ in
illud in quo nō est vnū: qđ est impoſſe. ⁊ hoc intēdebat cum dixit: er
go necesse est vt quattuor diuidant ⁊c̄. i. qm̄ necesse est vt quattuor
diuidant in illud ꝑ qđ excedūt illud in quo nō est vnū: ⁊ in illud in
quo nō est vnū. ¶ Et qꝛ ꝓportio quā intēdit declarare est cōis nu/
meris ⁊ aliis: ⁊ dedit exēpluz de numeris: vult et dare exēplū đ ma
gnitudinib⁹: ⁊ dixit: linea. n. nō excedit punctū. i. ⁊ ꝓꝑ hoc nō inue
nit ꝓportio inter lineā ⁊ punctū qua ꝓueniat excessus: qm̄ si ita es
set: tūc excedēs ⁊ res excessa essent ptes linee: ⁊ sic linea cōponeret
ex punctis: qđ post declarabit esse impoſſe. ¶ Et cū declarauit hanc
ꝓpōnē dicentē ꝙ omne excedēs aliqd opꝫ diuidi in excessum: ⁊ in
rem excessaz: ⁊ vacuū nō diuidit in illud ꝑ qđ excedit corpus: cum
in eo nō est subtilitas: dedit cōclusionē que sequit ex hoc: ⁊ est ꝙ va
cuum nō hꝫ ꝓportionē ad plenū qua dicat excedere plenū in subti/
litate: ⁊ dixit: ⁊ similr̄ et vacuū. ¶ Et iste syllogismus est et in scđa
figura: ⁊ qđ subticuit est minor propositio. ¶ Et cū declarauit hanc
cōclōnē dedit impoſſe qđ sequit ex ea si aliquid moueat in vacuo: ⁊
dixit: ergo neqꝫ mot⁹ erit in eo. i. ⁊ cum vacuum non hꝫ ꝓportionez
ad plenū in subtilitate: ⁊ ponit aliqd moueri in eo sequit ex hoc ꝙ
motus in vacuo nō hꝫ ꝓportionē ad motū in pleno: ⁊ sic erit mot⁹
indiuisibilis in tꝑe diuisibili. s. instanti: qđ est impoſſe: vt post decla
rabitur: qꝛ hoc accepit pro constanti: qđ declaratur in sexto. s. ꝙ om
nis motus est in tēpore ⁊ motus diuisibilis. ¶ Auēpace autē bene
mouit hic qōnem. dicit. n. ꝙ non sequitur vt proportio motus eius
dem lapidis in aqua ad motum eius in aere sit sicut proportio spis
situdinis aque ad spissitudinē aeris: nisi motus lapidis esset in tē/
pore: ꝓpter hoc ꝙ mouet in medio: ⁊ si hoc esset cōtingeret vt nul/
lus motus esset in tꝑe nisi ꝓpter impediēs: mediū enim videt impe
dire rem motā: ⁊ si ita esset: tunc corpora celestia mouerent in instā
ti: cum nulluz mediū impediēs sit illic: ⁊ dicit ꝙ proportio subtili/

i. nihil.

Ul'r omnia duo que nō cōicāt ī eadē nā non hn̄t cōparationē adinuicē. diuersa enim ꝑm magis ⁊ minus necessario cōicant in eadē nā.

a. l. propo.

6. phys. ⁊ cō. 50. ⁊ s. Digressio mota ab Auēpace nūqd graue simplex moueret ī nō tꝑe dato vacuo ⁊ ei⁹ opio.

tatis aque ad subtilitatē aeris est sicut proportio tarditatis accide
tis motui in aqua ad tarditatē accidentē ei in aere: & hec sunt ver/
ba eius in septimo sui libri: dicit: & ista resistentia que est inter ple/
num & corpus qd mouet in eo est illa inter quā & potētiā vacui fe/
cit Arist. pportionē in quarto: & nō est sicut existimat de eius opi/
nione. pportio enim aque ad aerē in spissitudine nō est sicut ppor/
tio motus lapidis in aqua ad motū eius in aere. sed pportio poten
tie cōtinuitatis aque ad potētiā cōtinuitatis aeris est sicut ppor/
tio tarditatis accidētis rei mote ex illo ī quo mouet. ℭ V. g. aqua
ad tarditatē accidentē ei qn mouet in aere: qm si esset sicut estima
uerunt aliqui: tunc motus naturalis esset violent⁹: ergo si illi non
esset resistentia quo esset motus: necesse est enim vt esset in instanti:
quid ergo dicetur de motu circulari: & illic nō est resistētia: qm il/
lic nō est diuisio oino: nā locus circuli idem est simplr: nō itaq3 eua
cuatur vnus locus & alius implet: necesse est igit vt motus circula/
ris sit in instanti: sed nos videmus in eo maximā tarditatem: vt in
motu stellarū fixarū: & maximā velocitatem vt in motu diurno: &
hoc nō est nisi ppter distantiā motoris in nobilitate a moto. cū igit
fuerit nobilior: tunc illud qd mouet ab eo erit velocius: & cum mo/
tor fuerit minoris nobilitatis erit ppinquior moto: & tunc mot⁹ erit
tardior: & hec sunt verba eius. ℭ Et si hoc qd dixit ɔcedat: tunc de/

Improbatio opionis Auēpace.

monstratio Arist. erit falsa: qm si pportio subtilitatis medij ad sub/
tilitatē alterius medij: est sicut pportio tarditatis accntis moto in
altero eorū ad tarditatē accidentē ei in alio: nō sicut pportio ipsius
motus: non sequit vt illud qd mouet in vacuo moueat in instanti:
qm tunc nō auferet ab eo: nisi tarditas que accidit ei pp mediū & re
manet ei motus nālis: & ōis motus est in tpe: ergo illud qd mouet ī
vacuo mouet in tpe necessario & motu diuisibili: & nullū sequitur im/
possibile. hec igit est qd Auēpace. ℭ Nos aūt dicam⁹ ꝙ manifestū

Opio Auer.

est per se: ꝙ si cā equalitatis rerum motarū cōuenientium in declina/
tione & figura & magnitudine quādo mouent in vno medio: aut in
duobus medijs equalibus in tenuitate & grossitudine est equalitas
medij: manifestū est ꝙ diuersitas eius in tenuitate sm magis & mi/
nus est cā diuersitatis motus in velocitate & tarditate: & ꝙ ista di/
uersitas cuius cā est diuersitas medij: sequitur essentialr subtilitatē. s.
ꝙ augmentū illius diuersitatis sequtur augmentū subtilitatis: & di/
minutio illius diminutionē illius. ergo manifestū est ꝙ proportio

Alr ppōes a Alr manifestū ē ꝙ cā diuersitatis & eqlitatis motuū ē diuersitas & equalitas pportionis motoris ad rem motā.

motuū ad pportionē mediorū est cā in spissitudine & tenuitate: & iste
pportiones sunt manifeste p se. s. ꝙ cū fuerint duo mota equalia ī
grauitate & figura & magnitudine: & moueant in vno medio: ꝙ mo
tus eorū erit equalis in velocitate: & ꝙ vtrunq3 pertransit equale
spaciū in tēpore equali: & cum duo media fuerint diuersa in tenui/
tate: ꝙ motus eorum diuersabit diuersitate pportionali. & alr ma
nifestum a est ꝙ causa diuersitatis & equalitatis motuū est diuer/
sitas & equalitas pportionis motoris ad rem motā. cū igitur fue/
rint duo motores & duo mota: & pportio alterius motoris ad alte/
rum motū fuerit sicut pportio reliqui motoris ad reliquū motū:
tunc duo motus erunt equales in velocitate: & cum proportio diuer
sabitur: diuersabitur motus sm illam pportionem. ℭ Et hoc idem

est in motibus violentis & naturalib⁹: sed in violentis cũ duo mo-
tores fuerint equales in potẽtia diuersitas erit ꝓpter ĩpediens. in
naturalibus vero diuersitas aut equalitas est ꝓpter diuersitatem:
aut equalitatẽ proportionis motoris ad rem motã: & non seqtur vt
in eis sit equalitas apud equalitatẽ mouentiũ in potentia quãdo
proportio diuersaẜ: sicut non seqtur hoc in violentis quãdo impe-
diens diuersaẜ: qm̃ ĩpedientis diuersabiẜ proportio. iste igitur sunt
ꝓpositiões manifeste per se. ¶ Et si hoc esset sicut dicit Auẽpace. s.
ꝙ in talibus motibus non erit ꝓportio motus ad motũ sicut pro-
portio spissitudinis ad spissitudinẽ: sed sicut ꝓportio tarditatis ad
tarditatẽ: cõtingeret hoc in oĩbus motibus violentis: ita ꝙ illud di-
ctum in vltimo septimi. s. ꝙ cum aliqđ corpus mouerit aliud cor-
pus per aliqđ spacium in aliquo tp̃e qđ mouebit medietatem illius
corporis per illud spacium in medietate illius tẽporis esset falsum.
cõtingeret. n. ẜm Auẽpace vt ꝓportio tp̃is ad tẽpus non esset nisi
sicut ꝓportio tarditatis ad tarditatẽ. ¶ Et causa isti⁹ erroris fuit
existimare ꝙ tarditas & velocitas sunt motus additi motui & dimi-
nuti ab eo: sicut linea que addiẜ linee: aut diminuiẜ ab ea. Cũ igiẜ
existimaẜ ꝙ velocitas est additio sup motũ naturalem: & tarditas
diminutio: & cã istius additiõis & diminutiõis fuerit resistẽtia: seq-
tur ex hoc vt ꝓportio resistẽtis ad resistẽs sit sicut ꝓportio tardita-
tis ad tarditatẽ: nõ sicut ꝓportio mot⁹ ad motũ: qm̃ qñ q̃titatib⁹
ꝓportionalib⁹ addiẜ eadẽ q̃titas: aut diminuiẜ nõ remanebũt ꝓ-
portionales. & Auẽpace existimauit ꝙ mot⁹ sensibilis est illud qđ re-
manet ex motu nãli. & existimauit ꝙ mot⁹ nãlis est quasi vna mẽsu-
ra ex q̃ diminuunẜ due mẽsure ẜm ꝓportionẽ aliarũ duarũ q̃titatũ.
& vidit ꝙ cũ hoc accidit in q̃titatib⁹: nõ seqẜ vt ꝓportio diminuti ad
diminutũ sit sicut ꝓportio remanẽtis ad remanẽs. & existimauit ꝙ
accidit motui nãli pp̃ ĩpediẽs aliq̃ diminutio ẜm ꝓportionẽ ĩpediẽ-
tis ad ĩpediẽs: & existimauit sicut diximus ꝙ mot⁹ sensibilis est illud
qđ remanet ex motu nãli post diminutionẽ: sicut remanet ex ma-
gnitudine post diminutionẽ: & iõ iudicauit ꝙ nõ sequiẜ vt ꝓportio
mot⁹ sensibilis ad motũ sensibilem sit sicut ꝓportio impediẽtis ad
impediẽs: sꝫ sicut ꝓportio tarditatis ad tarditatẽ: sicut non sequiẜ
in q̃titatibus que diminuunẜ in aliqua ꝓportione vt residuũ sit in
illa ꝓportione: sed differũt: q2 quando ex q̃titate mathematica di-
minuiẜ aliqua q̃titas in actu remanet residuũ q̃titatis in actu: &
qñ motui nãli accidit diminutio: tũc mot⁹ nãlis nõ hẽbit esse nisi ĩ
potẽtia: ergo tũc mot⁹ sensibilis nõ erit nisi mot⁹ nõ nãlis q est dimi-
nutio ex motu nãli: nõ mot⁹ nãlis cui accidit diminutio. & siĺr cum
aliqđ motũ moueẜ velocius motu nãli: tũc nõ erit illic motus nãlis
& additio: sꝫ additio tm̃. verũtñ dicim⁹ ꝙ ꝓportio tarditatis ad tar-
ditatẽ est sicut ꝓportio ĩpediẽtis ad ĩpediẽs vt dicit Auẽpace: sed
nõ est illic aliqđ nisi tarditas: & ista qđ est sophystica: sꝫ ẽ difficilis
q2 est ẜm cõcatiõnẽ; qm̃ q2 motus assimilatur linee existimaẜ ꝙ il-
lud quod contingit in linea cõtingit in motu. ¶ Declaratũ est igiẜ
ex hoc sermone ꝙ proportio impediẽtis ad impediens est sicut pro-
portio motus ad motum: & hoc est in motibus violentis quando
motor fuerit idem: & siue impedimentum fuerit ex medio: aut ex

Nota dñiaz inter mot⁹ naturales & violentos.

Tex. cõ. 35.

Cã erroris Auẽpace.

Epilogus.

ipso motore: ꝙ hoc diuersatur in motibus nālibus ꝑm diuersitatē pro/portionū que sunt inter motores ⁊ res motas cū nullum sit hoc impediens: sed ꝑm diuersitatē ꝓportionis excessus potentie motoris sup rem motaꝫ ad excessuꝫ potētie secūdi motoris sup rem motam. ℭ Sed queret aliqs cuꝫ posuerimꝰ ꝙ iste motꝰ erit in medio impeditus a medio non sequitur. Et si cōcesserimꝰ ꝙ ꝓportio motuū q̄ fiunt in medio adinuicē est sicut ꝓportio impedientis ad impediens: vt qn̄ idē motū mouetur in vacuo moueatur motu indiuisibili ⁊ in instāti: sed sequitur necessario: vt moueatur in tpe: cuius ꝓportio ad tps in quo mouetur in medio: sit sicut proportio excessus potentie motoris super rem motaꝫ ꝑm ꝙ est mota tantū. s. absqꝫ eo ꝙ illic sit impediēs extrinsecū ad excessum potētie motoris sup rem motā ꝑm ꝙ est impedita: vnde existimatur etiā ꝙ licꝫ concedantur ille ꝓportiōes quibꝰ vsus est: tn̄ non inducet ad impossibile ad qꝺ nititur inducere. ℭ Et ad hoc est dicenduꝫ ꝙ isti motus qui fiunt corporū simpliciuꝫ mediantibus aqua ⁊ aere: nō sunt motus impediti a medio: vt apparet in primo aspectu: qm̄ si ita esset: tunc essent hic motus nāles qui nondum inuenti sunt neqꝫ inuenientur: nisi esset possibile hec corpora moueri sine medio: qꝺ est impossibile: nisi vacuū esset. ℭ Et cā in hoc est qꝛ ista mota indigent medio: qm̄ a res mota necessario debet habere cū motore aliquā resistētiam qua potentia motoris excedat potentiaꝫ illius: ⁊ hoc est in motibus nālibus: ⁊ si nō: tunc quilibet motor moueret quodlibet corpus ⁊ ꝓpter diuersitatē istiꝰ proportionis que est ex resistētia inter motorē ⁊ rem motaꝫ simpliciter diuersatur motus corpoꝝ celestiū vt quedā sint velociora quibusdā: ⁊ per hanc resistentiā motor non mouet rem motaꝫ: nisi qn̄ potētia eius excedit potentiā rei mote. res b eniꝫ mota vniuersalr ē similis quodā modo motori ⁊ cōtraria alio modo. ℭ Et hoc intelligendum de nobilitate quam dicit Auēpace in corporibꝰ celestibꝰ: motor eniꝫ cuius potētia est excedens est nobilior motore cuius potentia est minor excessu: ⁊ manifestū est ꝙ c ista resistētia inuenitur inter motorē ⁊ rem motaꝫ: qn̄ res mota fuerit distincta per se: sicut est dispositio in corporibꝰ celestibus. in elementis d vero res mota est in potētia ⁊ motor in actu cuꝫ sint cōposita ex prima materia ⁊ formis simplicibꝰ: ⁊ motor ē forma: ⁊ res mota est mā: ⁊ qꝛ hec corpora non distinguuntur in rem motā ⁊ motorē in actu: impossibile est ea moueri sine medio. ℭ Et Arist. declarauit ꝙ ꝓp hoc fuit necesse illa nō moueri ex se i octauo e istiꝰ libri. Si igitur hꝫ duo corpa simplicia mouerentur sine medio nō esset hꝫ resistētia inter motorē ⁊ reꝫ motam. imo nō esset hꝫ res mota oīno eēntialr. ⁊ si hoc ꝯtingeret vt nō mouerentur in tpe: ⁊ in quolibet motore ex hoc igitur: dixit Arist. ꝙ si hꝫ corpa mouerentur in vacuo sequeretur vt mouerentur motu īdiuisibili in tpe indiuisibili: ponendo hꝫ corpa moueri in medio est nāle eis: ⁊ est cā in hoc ꝙ moueantur: f nō sic existimatur ꝙ sunt mota ex se nō motu nāli sicut existimauit Auēpace. ℭ Auēpace igitur fecit dubitare in hoc sermone in duobꝰ locis. Unus eoꝝ est in quo dicit ꝙ ꝓportio motꝰ ad motū nō est sicut ꝓportio spissitudinis medij ad spissitudinem medij. Scđo aūt est ꝙ isti motꝰ sunt impediti ex medio ⁊ non nāles: ⁊ nullus peruenit ante ipsuꝫ ad istas q̄ōnes: ⁊ iō ꝓfundiꝰ erat

iste sup

a Res mota necēio dꝫ hr̄e cū motore aliquā resistētiā q̄ potētia motoris excedat potētiā illius.

b Res mota vlr ē silis qdā mō motori ⁊ ꝯtraria alio mō.

c Nota a q̄ elr̄nta hēant resistētiā in motu locali

d In elr̄ntis res mota ē ī potētia ⁊ motor est in actu cū sint cōposita ex pria mā ⁊ formis simplicibus. ⁊ motor ē forma ⁊ res mota ē mā Sꝫ vide oppositū. 4. celi. cō. 22. Ubi hꝫ ꝙ fora est mouēs ⁊ motū

e Tex. cō. 28. 29. 30. 31 ⁊. 32.

f Si elr̄nta mouerentur ī vacuo mouerentur i instanti. Idē 3. cō. 74. Et 8. phy. 82.

iste sup alios. ¶ Et in exēplari a quo scripsimus inuenimus qđdaȝ foliū p se: ⁊ inscriptū erat hoc. Nos autem dicamus ꝙ necesse est ꝙ inter motorē ⁊ rem motā sit resistētia: motor. n. mouet rem motā: fm qđ est cōtrariuȝ: ⁊ res mota mouetur ab illo fm ꝙ est similis: ⁊ ōis motus erit fm excessuȝ potentie motoris super rem motam: ⁊ diuersitas motuuȝ in velocitate ⁊ tarditate est fm hanc proportionem que est inter duas potētias: ⁊ ista resistētia aut erit ex ipso moto qñ illud qđ mouet ex se volūtate diuidit in motorē in actu ⁊ rem motā in actu: sicut est dispō in aīalibus ⁊ in corporibus celestibus: aut erit ex ipso medio in quo mouet: ⁊ hoc erit qñ res mota nō diuidit in motorē ⁊ rem motam in actu: sicut est dispositio etiaȝ in corporib⁹ simplicibus. aut resistētia erit ex vtroqȝ. s. ex re mota ⁊ ex medio: sicut est dispositio in aīalib⁹ que mouent in aqua. illa autē in quibus res mota ex se diuidit in motoreȝ in actu ⁊ rem motam in actu nō necessario indigent medio: sed si fuerit erit per accidens. illa auteȝ que mouētur ex se que non diuidunt in motorem ⁊ rem motaȝ in actu necessario indigent medio. ⁊ h̄ sunt corpora grauia ⁊ leuia ⁊ si non mouerētur nō in tēpore cum nihil sit actu illic qđ resistat potentie motiue: ⁊ est impossibile etiā vt habeāt motus naturales: ⁊ sunt semp impedita: ⁊ ideo cōtingit ꝙ cum posuerim⁹ ista moueri in vacuo vt moueatur nō in tempore: ⁊ vt motus grauis ⁊ grauioris sit equalis in velocitate: qđ est impossibile. Qđ igitur existimauit Auēpa. est ꝙ ista simplicia habent motus naturales sine medio.

Laus magna ð Auēpace hyspano.

Resistentia in motu nāli qñqȝ ē ex ipso moto ⁊ qñqȝ est ex ipso medio ⁊ qñqȝ ex pte vtriusqȝ respectu diuersoȝ ⁊c̄.

¶ Sed si per subtilissimū in tanto tali qđ fert per vacuū omnē exuperat rōneȝ: sit enim. z. vacuū: equale aūt magnitudine his que sunt. b. ⁊. d. a. ergo si transibit. z. ⁊ mouebit in quodā qdē tēpore in quo est. i. sed in minori qȝ in quo est. e. ⁊ hanc habebit rationem vacuū ad plenuȝ: sed in tanto tpe quātū in quo est. i. ipsum. d. a. transibit. t. transibit aūt si sit subtilitate differēs ab aere in quo est. z. fm hanc proportionē quā hȝ tēpus in quo est. e. ad tps in quo est. i. Si eniȝ sit tanto subtilius corpus in quo est. z. ipso. d. qȝtum exuperat. e. ipsuȝ. i. ecōuerso transibit velocitate in tanto qȝtuȝ. i. ipsuȝ exuperat. z. qđ est in quo est. a. si ferat. si ergo nullū sit corpus in quo est. z. adhuc veloci⁹: sed erat in quo est. z. i. quare in equali tempore transibit quodqȝ plenum ⁊ vacuū sed impossibile est.

¶ Sed si res mota mouet mediāte subtilissimo corporum in tanto tpe per tantū spaciū: tunc mediāte vacuo exit ab omni cōparatione: sit igit. z. vacuū: ⁊ sit equale.

b.si igit̃.a.ptransit vacuuz ⁊ mouet̃ in aliquo tẽpore.f. in tẽpore.k.si est breuius tẽpore.h.tũc ista ꝓportio nõ erit ꝓportio vacui ad plenũ.ptrãseat igit̃.a.in tp̃e eq̃li.k.per spaciũ.b.⁊ ptranseat etiaz ſm ꝓportionalitatẽ q̃ est inter tp̃s.h.⁊ tp̃s.k.aliqd addens in subtilitatẽ sup aerez qui est.b.qm̃ si.z.fuerit corp⁹ subtilius q̃z.b.ſm excessuz.h.sup.k.tũc ptransit⁹.z.in velocitate erit i tp̃e equali.k.si a.mouet̃.si igit̃ in.z.nõ fuerit corpus:tunc motus.a.in eo erit velocior: sed erat in.k.ergo sequit̃ vt pertransitus eius per ipsuz sit in tẽpore equali: siue fuerit plenũ siue vacuũ:qd̃ est impossibile.

72 Abbreuiatio rõnis p̃ntis textus. ¶ Ista etiã est alia declaratio ad cõfirmanduz: qm̃ si aduersarius nõ concessit nobis impossibile qd̃ sequit̃ ex sermone predicto:qd̃ est motuz esse indiuisibilez ⁊ in tẽpore indiuisibili ⁊ dixit: imo motus qui est in vacuo est in tẽpore: demonstrabim⁹ ei ꝙ ex hoc sequitur impossibile qd̃ non põt cõcedi:⁊ hoc erit ponẽdo ꝙ idem motuz mouetur per spaciuz equale in vacuo ⁊ pleno.verbi gratia.in aere:cũ igitur posuerim⁹ ipsuz moueri per hec duo spacia equalia:quorum alteruz est in vacuo ⁊ reliquũ in aere in duob⁹ temporib⁹:manifestum est ꝙ tẽpus in quo pertrãsit spaciũ qd̃ est in vacuo erit breui⁹: qm̃ in vacuo nõ est resistẽtia: hoc igitur tẽpus minus habebit aliaz proportionẽ terminatã ad hoc temp⁹ maius: ⁊ manifestuz est.ꝙ si nos imaginati fuerim⁹ corpus subtilius aere ſm additionẽ tẽporis maioris super tẽpus minus:manifestũ est ꝙ istud motuz pertransibit in corpore subtiliori spaciũ equale tẽpori in quo ptransiuit ipsuz in vacuo:cuz posuerim⁹ ꝙ proportio tẽporis ad temp⁹ est sicut proportio subtilitatis alterius medij ad subtilitatez reliqui medij:⁊ sic idem motuz pertrãsibit spaciũ equale in tẽpore equali mediãte vacuo ⁊ mediante pleno.hoc igitur est demonstratio eius in hoc loco.

Expõ lr̃e. ¶ Et dixit:sed si omnis res mota ⁊c̃.i.qm̃ si posuerimus ꝙ res mota mouetur in aliquo corpore subtilissimo:⁊ mouet̃ etiã in vacuo necessario mouebit̃ in vacuo velocius:⁊ cum preposuit hanc propositionez incepit inducere propositiões inducẽtes ad incõueniens ⁊ dixit:sit igitur.z.vacuũ ⁊c̃.i.sit igitur spaciũ in vacuo.z.⁊ sit equale spacio.b.qd̃ est in aere. Deinde dixit:si igitur.a.pertrãsit vacuũ ⁊c̃.i.a.igitur qd̃ est res mota si pertrãsit hoc spaciũ qd̃ est in vacuo scz.z.⁊ cõcesserim⁹ ipsum moueri in eo in aliquo tẽpore sit igitur illud tẽpus.k.⁊ est manifestuz ꝙ hoc tẽpus est breuius tẽpore.h.in quo.a.mouet̃ in spacio.b.qd̃ est in aere.motuz eniz in vacuo est velocius moto in aere:⁊ cuz ita sit tunc ꝓportio tẽporis.k.ad temp⁹ h.est sicut ꝓportio motus.a.in vacuo ad motuz eius in aere:⁊ hoc intendebat cuz dixit: tunc ista ꝓportio erit sicut ꝓportio vacui ad plenuz.Deinde.d.pertrãseat igitur.a.⁊c̃.i.⁊ cuz proportio tẽporis h.ad temp⁹.k.est proportio motus qui est in vacuo ad motum qui

est in aere. ponat igitur q .a. qd est motuz moueat in tpe equali .k. e est illud in quo mouet in vacuo spaciuz equale spacio vacui e aeris in corpore subtiliori aere; z sit illud spaciu .z. est manifestu q ptransibit istud spaciuz fm pportioné téporis .k. ad tépus .h. cu posuerimus q corpus in quo est spaciu .z. est subtilius aere fm proportionem téporis .h. ad tépus .k. i. qm pertrasiuit spaciu .z. ad tépus .k. qd pertrasiuit in eo in vacuo. z hoc intédebat cu dixit: z ptransibit et fm pportionalitaté zc. i. e est impole ipsuz pertrasire hoc spaciuz .s. z. fm pportioné téporis motus in vacuo ad tps mot' in aere cum posuerim' hoc corp' in quo est spaciu .z. maius in subtilitate aere .s. q tépus .h. est maius tpe .k. s. sicut pportio téporis motus in vacuo ad tépus motus in aere. e hoc intédebat cum dixit: qm si .z. zc. i. si igitur corpus imaginatu .s. z. sit subtili' .b. s. aere fm excessuz téporis .h. z est illud in quo .a. mouet in vacuo per illud spaciu terminatuz super tépus .k. e est illud in quo .a. mouet in vacuo p illud spaciu: tunc .a. pertrasibit spaciu .z. in velocitate in tépore equali et in quo pertrasibit illud spaciu in vacuo: qd est tépus .k. si posuerim' .a. moueri in vacuo. ¶ Deinde incepit declarare impole qd sequit ex hoc e dixit: si igitur in .z. nó fuerit corpus .i. si posuerim' q in vacuo nó est corp' oino: manifestuz est q motus .a. erit in eo velocior q motus eius in corpore qd posuimus subtilius aere fm proportionem téporis motus .a. in aere ad tépus mot' eius in vacuo. sed iaz declarauim' q motus eius mediante vacuo z corpore subtiliori est equalis: q2 est in eodé tpe: qd est inconueniés. motus eniz vacuo dz esse velocior. ¶ Et Aris. induxit hác demóstrationé scdaz pp hoc q sciuit de qóne accñte prime demóstrationis: qm in ppositionib' huius demóstratióis nó est dubitáduz nisi in ppositióe dicéte q possibile est imaginari corp' cuius pportio in subtilitate ad aeré sit sicut proportio tpis in quo est motus. V. g. in aere aut in igne ad tps motus in vacuo: dr eniz q ista ppositio est falsa impossibilis: nó falsa possibilis: impossibile eniz est inueniri extra aiam corpus subtilius igne: ergo impole qd existimabat sequi nó sequtur: qm tunc pót dici q illud impossibile seqtur ex póne falsa non ex posito. ¶ Et vr q ita est de subtilitate z spissitudine sicut est de diuisione linee z superficiei: qm quéadmodu linea a fm q est linea pót diuidi in infinitum: qd est impole fm q est linea terrestris aut ignea: ita de subtilitate pót intelligi processus in infinitu ex sua nã. s. fm q est subtilitas simplr nó fz q est subtilitas corpis mobilis: z fm .ß. hec ppo posita est falsa polis fm q fuit posita: z ex falso poli nó seqtur falsuz impole: z hoc mó declaratióis multotiés vtit Ari. e ét Plato: e' est vera declaratio: qm nó ponit falsuz in eo fm q est falsuz impole: sed fm q est falsum possibile.

¶ Manifestum est igitur q: si fuerit aliquod temp' in quo per vacuum aliquod ferretur: accidit hoc impossibile: in equali enim accipietur z qd plenum est transire aliqd z vacuu: erit enim aliqd analogu corpus alterum ad alteru: vt tépus ad tépus: sicut in capitulo est

a Quéadmodu linea pt diuidi i infinitu fm q é linea nó aut fz q é terrestris vel ignea: ita subtilitas pót diuidi in infinituz fz q subtilitas: nó aut vt é corporis mobilis. Vide .3. phy. có. 60 Et que ibi.

Motus ad motum ois est ꝓportio. dicere ostensa accidentis causa: q2 motus quidem ad motuꝫ omnis est proportio: in tempore enim est: tem poris autem omnis est ad tempus finitis vtrisq3: va/ cui autem ad plenum non est.

¶ Apparet igiť ꝙ si fuerit hoc aliquod tp̄s in quo alı́ quid expellať ex vacuo erit impossibile: qm̄ inuenitur aliquid qd̄ pertrāsit in tempore equalı́: siue plenū siue vacuū fuerit aliud in cōparatione corporis: sicut tem/ pus habebit proportionem ad tp̄s. ⁊ dico hoc ꝙ causa eius qd̄ sequiť ex hoc est manifesta: ⁊ est ꝙ quilibet mo tus habet ad quelibet motum aliquā ꝓportioneꝫ: mo tus eniꝫ est in tempore: ⁊ omne tp̄s hꝫ ꝓportionē ad omne tempus cū fuerint finita: sed vacuum aut plenū non habent ꝓportionem.

73 ¶ Hic inducit sum/ mā eius qd̄ ꝑdixit in in hac demōstratiōe. ¶ Et dixit manife/ stū est igiť ex hoc ꝙ si fuerit positum aliqd̄ tp̄s in quo aliqd mo ueť in vacuo contin git impoſſe qd̄ est ali/ qd ptrāsire in equali tpe spaciū equale in vacuo ⁊ pleno: ⁊ cau sa eius qd̄ sequiť ex hoc est: qm̄ poſſe ē ima ginari corpus cuius ꝓportio ad corp⁹ me/ diāte pleno ⁊ mediā te vacuo posuerimus aliqd moueri p idem spaciū ī aliquo tpe. s. sicut ꝓportio tp̄is in quo aliqd moueť per illud spaciū mediāte corpore posito primo ad tēpus in quo mo uetur per illud mediante vacuo: ex quo sequitur aliquid moueri per idem spacium in aliquo tpe mediāte vacuo ⁊ pleno qd̄ est impoſſe.

¶ Demōstratio ducēs ad impossibile ꝓbans non esse poſſe ꝓportionē eē inter motū: quı́ fit per vacuum: ⁊ qui fit per plenū.

¶ D. d. ⁊ vl̄r cā eius qd̄ sequiť ⁊c̄. i. ⁊ vl̄r ꝓpōnes ex quibus sequiť hec impoſſe/ sunt due, quaꝝ altera est qm̄ quilibet motus hꝫ ꝓportio

nem ad quelibet motū: qm̄ quilibet est in tpe: & quodlibet tp̄s h₃ ꝓportionē ad q̄libet tp̄s cū fuerint finita. Altera aūt ē ꝙ vacuū nō h₃ ꝓportionē ad plenū. Cū igit̄ cōiungatur his duabus ꝓportionibus motū esse in vacuo: sequit̄ alteru₃ duoꝝ aut ꝙ motus in vacuo est nō in tpe: cū posuerimus ꝙ causa eius ꝙ motus est in tpe est plenum mediante quo fit motus: aut ꝙ illud motu₃ moueat̄ per idem spacium in eodem tpē mediante vacuo & pleno.

Q̄libet tp̄s h₃ ꝓportionē ad q̄libet tp̄s cu₃ fuerint finita.

¶ Scōm quidē igit̄ ꝙ differunt per que ferunt̄ hec cōtingūt: ſm quidē eoꝝ que ferunt̄ excellentiā hec sunt. Uidemus.n. maiorē impetu₃ hñtia aut grauitatis aut leuitatis: si quidē alia silr̄ se habēt figuris: citius lata p equale spaciū finitū & ſm rōnē quā hñt magnitudines adinuice₃: quare & p vacuū: s₃ impoſſe est: pp quā eni₃ cām ferret̄ velocius. In plenis quidē.n. ex necessitate est: velocius.n. diuidit fortitudine maius: aut eni₃ figura diuidit aut impetu quē h₃ qd̄ fert̄: aut ꝓiectū: eque velocia ergo oīa erunt: sed impossibile est.

¶ Hoc igit̄ contingit corporibus ex diuersitate ex illo mediāte quo fit motus: ex successione aūt corpoꝝ mobilium: hoc qd̄ narrabo. Dicamus ꝙ videmus corpora que sunt magis ponderosa siue grauia siue leuia: cu₃ fuerint in alijs dispositionibus in capitulo figure eodē modo moueri in equali loco velocius ſm proportiones eoꝝ adinuicem: ergo sequit̄ vt talis sit dispositio eorum in vacuo etiā: sed hoc est impossibile: qm̄ non pōt aliquis dicere: qua de causa expellit̄ i eo velocius qm̄ hoc in pleno est necessariū. Qd̄.n. est fortius velocius diuidit illud: illud enim qd̄ mouetur aut illud qd̄ cecidit: aut per suam figuram diuidit: aut per suū pondus: ex quo sequitur vt motus omnium corporum sit equalis in velocitate: qd̄ est impossibile.

¶ Cum induxit duas demōstratiōes acceptas ex diuersitate medij in quo corpora simplicia mouentur: vult inducere demonstratione₃ acceptā ex diuersitate potētiaꝝ motiuaꝝ q̄ sūt in corpibus simplicibus. ¶ Et dixit: hoc igit̄ ꝯtingit &c̄. i. hoc igit̄ impoſſe ꝯtingit huic positioni ex ꝓpōnibus acceptis ex diuersitate corporum mobiliu₃ in velocitate & tarditate: s₃ illud mediāte quo fit motus. D. d. ſm vero successionē corporu₃ mobiliu₃ &c̄. i. qd̄ aūt ꝯtingit huic ꝓpositioni ex ꝓpōnibus acceptis ex successione corpoꝝ mobiliū in velo/ 74

citate & tardirate s3 potētias eo4 motiuas ē h q̄d narrabo. ¶ D. & dicamus igit &c. i. manifestū eni3 est p se q corpora q̄ sunt maioris declinationis siue fuerint leuia siue grauia cum fuerint equalia in figura & magnitudine & modo sunt velocioris motus q̄ illa q̄ sunt minoris declinationis: & q illud q̄d est maioris declinationis pertrāsit idem spaciū in minori tpe illo in quo pertrāsit ipsum illud q̄d est minoris declinationis: & q ꝓportio temporis ad tempus erit sicut ꝓportio potentie motiue ad potentiā motiuā: ita q si posuerimus duo corpora eq̄lia in figura & magnitudine: & grauitas vnius fuerit dupla ad grauitatē alterius: tūc illd q̄d est minoris grauitatis mouebitur p spaciū in duplo tpe ad tps in quo mouet in illo grauius. ¶ D. d. g sequit &c. i. & manifestū fit p se q corpus grauius est velocioris motus: & hoc accidit pp mediu3 q̄d resistit motori: q̄m si illic nō eēt mediū non eēt illic resistētia. g cū posuerimus grauius moueri in vacuo nō est nece vt sit velocius illo q̄d est minoris grauitatis: q̄m nō erit illic cā ex q̄ grauius expellet veloci⁹. ex quo sequit vt motus eo4 nō solūmodo fit eq̄lis s3 nō in tpe vt declarauimus. a ¶ Et cū declarauit q impoſſe est dare cām diuersitatis moto4 diverso4 in declinatione & velocitate & tarditate ex vacuo: incepit declarare q cā illi⁹ manifesta est ex pleno: & dixit: hoc. n. in pleno &c. i. & grauius esse velocioris motus necessariū est cū motus eius fuerit in pleno. & causa in hoc est q̄m illud q̄d est maioris declinationis est fortius & citius diuidit plenū: & sit illud b q̄d est acutioris figure leuius diuidit aerē. D. d. illd. n. q̄d mouet &c. i. corpus. n. q̄d mouetur in medio: aut cedit ab eo: diuidit mediū aut p grauitatē. tm̄ aut per declinationem. s. q̄m id q̄d est acutioris figure diuidit citius & sit grauius aut per vtrūq3. ¶ D. d. ex quo sequit &c. & intēdit in vacuo: & ex hoc īpossibili intelligunt duo. s. q oīa fint eq̄lia in velocitate. s. motus grauioris & minoris grauitatis: & cum hoc erit in tpe aut fit cū hoc non in tpe. Si igit posuerimus q illud q̄d sequit est ipsum esse non in tpe: tunc impoſſe q̄d intendit concludere: accidit in eo q̄d Auēpace quā iam dissoluimus. & si dixerimus q impoſſe q̄d intēdit h Arist. est vt illud q̄d est maioris grauitatis non est velocius: & euadet ab illa q̄one. ¶ S3 pōt aliquis dicere forte ex hoc non accidit impoſſe: q̄m hoc non accidit graui & leui: nisi q2 sunt impedita a motu naturali. ¶ Sed r̄nsio ad hoc est respōsio predicta. s. q̄m graue & leue non impeditur a medio in quo mouet: neq3 motus eius in medio est violentus: sed naturalis.

Qn̄ corpa siue grauia siue leuia fuerit eq̄lia ī figura magnitudīe & mō & fuerit maioris declinationis sunt velocioris mot⁹ q̄ illa q̄ sūt minoris declinationis: & ꝓportio tēporis ad tēpus erit sicē est ꝓportio potētie motiue ad potentiā motiuam.

a Cō. 71.

b Illd q̄d ē acutioris figure leui⁹ diuidit aerem.

Obiectio.

Solutio.

¶ Quod quidē igit si vacuū sit accidat 2riu3. quapropter quidā ꝓbant dicentes esse vacuū ex dictis manifestu3 est: opinant quidē igit vacuū esse si vere erit sm̄ locu3 motus discretus sm̄ se: hoc aūt idem est ei q̄d est dicere locum esse aliquid separatum: sed q hoc sit impossibile esse/dictum est prius.

¶ Oportet igit q si vacuū fuerit sequit 2riū ei ꝓpter q̄d ponunt vacuū distinctum dicentes ipsum esse: exit

stimant enim vacuū esse si motus in loco sit distinctus per se: ⁊ hoc est dicere locū esse aliqđ separatum ⁊ iam posuimus hoc esse impossibile.

¶ Dicit. Manifestuz est igiṫ ex his demonstrationibus ꝙ si vacuū fuerit cōtingit cōtrariū illud qđ coegit dicentes vacuū esse dicere ipsum .s. motuz esse: existimabāt eniz ꝙ si motus esset/ vacuū foret: ⁊ cū dixit distinctū per se: intēdit ꝙ isti non opinanṫ admisceri cū corporibus: sicut opinaṫ alia secta dicentiū vacuuz esse. D. d. ⁊ hoc est dicere ⁊c. i. ⁊ dicere vacuū esse separatū nihil aliud est ꝙ̄ dicere locū esse dimēsiones separatas: qđ iam destruximus. 75

¶ Et per se aūt cōsiderantibus videbiṫ vtiq; dictū vacuum sicut vere vacuū: sicut eniz in aqua si apponat aliquis cubum distabit tanta aqua quātus est cubus: sic ⁊ in aere: sed sensui imanifestū est: ⁊ semp igiṫ in oī corpore habēt trāsmutationē inquantū est aptū natū trāsmutari necesse est nisi cocat transmutari: aut deorsum semper: si deorsuz motus est sicut est terre: siue sursum: sicut est ignis: aut in vtraq;: aut quale aliqđ sit ipositū: in vacuo aūt hoc impoſe est: nullū eñ corpus est: sed per vacuuz equale spaciū transire videṫ: qđ vere prius in vacuo erat: tanq̄ si aqua prius non cederet ligneo cubo neq; aer: sed omnia transirent per ipsuz: aut vero ⁊ cubus hʒ magnitudinē tantaz quantā cōtinet vacuū: ꝙ si calidū est aut frigidum aut graue aut leue: nihilominus alterum inesse ab oībus passionibus est: ⁊ si nō diuisibile sit ab illis: dico aūt corpus lignei cubi. Quare ⁊ si separeṫ ab oībus aliis ⁊ neq; leue neq; graue sit cōtinebit equale spacium: ⁊ in eadez erit que est ⁊ loci ⁊ vacui parte equali sibiipsi: quid ergo distabit corpus cubi ab equali vacuo ⁊ loco: ⁊ si duo huiusmodi sunt simul ꝓpter quid nō quilibet in eodem erunt. Unum quidē igiṫ hoc incōueniens ⁊ impossibile est.

¶ Et cū aliquis fuerit perscrutatus de vacuo inueniet ipsum in rei veritate esse vacuū sicut dicitur: quēadmodum si quis posuerit corpus cubitū in aqua euacuabiṫ de aqua quantū corpus cubitū: ita est de aere: ⁊ si latet sensum, ⁊ in quocunq; corpore habente translationem

Si i aq̄ apponat aliqs cubū: distabit tāta aq̄ quātus est cubus.

a Si corpꝰ cubū ab oībus qlitatibꝰ sensibilibus sepatū fuerit in aq̄ adhuc eq̄le spaciū cōtinebit: ex q̄ vr̄ corpora mathematica non abstrahere a loco. Jd. s. c. 47. Et p̄ de gñā. cō. 44. 53. vid oppo. 3. cel. tc. c. 55.

ponatur. necesse est igitur ēt si non congregetur ⁊ condensetur vt transferatur quo innatum est trāsferri. s. ad inferius si translatio eius fuerit ad īferius vt terra: aut ad superius: vt ignis: aut ad vtrāq3 partem: ⁊ quō fuerit corpus in quo ponitur. In vacuo aūt hoc est ipoſſe: q: non est corpus: sed penetrabit ex eo in cubitum dimēſio equalis dimēſioni eius: ⁊ illa dimēſio erit prius in vacuo: ⁊ silr̄ eſſet diſpō ſi aqua nō cederet cubito qd̄ est ligni neq3 aeris: ſed intraret ipm̄: ſed cubitum hab3 q̄ītitatem ſicut eſt q̄ītitas vacui qd̄ occupat: ⁊ hoc ſiue fuerit calidū: ſiue frigidum: ſiue graue: ſiue leue: eſſentia eius eſt alia ab oībus accn̄tibus ſuis: ⁊ ſi non ſit ſeparata. ſ. corpus cubitum qd̄ ex ligno ſi imaginetur eē ſeparatum ab oībus alijs rebus: ⁊ nō fuerit leue neq3 graue: tn̄ occupabit vacuum equale ſibi: ⁊ erit in p̄te loci ⁊ vacui equale ipſi: que igitur erit dr̄ia inter corpꝰ cubitum ⁊ vacuum: aut locum equalē illi ⁊ ſi fuerit poſſibile vt duo ſint in hac diſpōne: quid igitur ꝓhibet vt in eodē loco ſint quot poſuerimꝰ in numero. Hoc igr̄ eſt vnum capitulum de impoſſibili ⁊ inopinabili.

76 ℭ Cum cōpleuit deſtructōem vacui ex motu: reuerſus eſt ad deſtructōem vacui ex ſua nā ſm quā ponūt ipm̄ eſſe. ſ. ſm quā recipit corpora. ℭ Et dixit. Et cū aliqs fuerit ꝑſcrutatus. i. ⁊ cū aliqs perſcrutatus fuerit de vacuo vtrū ſit aut nō inueniet ipm̄ eſſe vacuū ab eē. ſ. ipm̄ eſſe ꝑuatōem purā: ⁊ ꝙ nulla eſt vtilitas in ponēdo ipm̄ in rebꝰ nālibus. ℭ D. incepit inducere ꝓpōnes ex qbꝰ ſeqtur impoſſe ſi vacuū fuerit ⁊ dixit. qm̄ queadmodū ſi aliqs ⁊c̄. i. qm̄ apparet ſenſui ꝙ ſi aliqs poſuerit corpus cubitū in aqua cedet ex aq̄ ⁊ fundet in aliū locū q̄ītū eſt corpus cubitū: ita neceſſe eſt vt accidat in aere qñ in eo fuerit poſitū corpus cubitū: l3 hoc lateat ſenſum: ⁊ hoc manifeſtum eſt p̄ ſe. D. d. ⁊ cū corpꝰ h̄ns. i. ⁊ vlr̄ māifeſtū ē p̄ ſe qd̄cūq3 corpus īnatū eſt trāſferri qñ in eo fuerit poſitu3 aliqd̄ corpus/ neceſt vt ſi illud corpus nō ꝯdēſet ⁊ ꝯgregeret ad ſe necē eſt vt transferat ⁊ cedat in loco q̄ītum eſt illud corpus: aut vbi īnatū ē trāſferri nālr̄. ſi igr̄ terra trāſferet ad īferius: ſi ignis ad ſupius: ſi aer aut aq̄ aut vtraq3 ad vtrāq3 p̄tē: qm̄ cū aq̄ fuerit in loco terre tūc trāſferetur ad ſupius: ⁊ cū in loco aeris ad inferiꝰ: ⁊ aer qñ eſt in loco aque ad ſupius exit: ⁊ qñ in loco ignis/ ad inferius: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: ad vtrāq3 p̄tē: ⁊ ſi corpus in quo ſubijciat cubitum fuerit aer aut aq̄: ⁊ vlr̄ corpus in quo ꝯgregant h̄ duo. ſ. grauitas ⁊ leuitas.

ℭ Et cu3 declarauit ꝙ omne corpus in quo poſſibilis eſt motus poſ

sibile est vt in eo subijciatur aliqđ corpus. Uerbi grã. cubitum: aut ita ꝙ illud corpus ꝯdẽsetur q̃tum est corpus cubitum: aut vt transferatur. Incepit declarare ẽt ꝙ sicut ꝯtingit hoc in oĩ corpoĩ habẽte trãslatõez. s. vt corpus in quo subijcitur moueatur: ita seq̃tur in corpore qđ subijcitur cuiuscũq; modi sit ⁊ dixit: ⁊ qñ fuerit corpus: qđ ponitur in eo: ⁊ cum declarauit hanc ꝓpõnem dicẽtez ꝙ oẽ corpus qđ subijcitur in aliquo loco facit transferri de corpore exñte in illo loco q̃tũ est eius corpus: aut ſm ꝯdẽsatõem: aut ſm translationez: incepit declarare hoc esse impoſſe in vacuo ſm ꝙ est corpus simplex. s. qñ impoſſe est vt transferatur: ⁊ q: est tres dimensiones separate ⁊ dixit: in vacuo vero ⁊c. i. vacuuz vero impoſſe est vt ꝯdẽsetur aut moueatur: q: non est corpus nãle: ⁊ iđ si cubitũ. U. g. subijciatur in eo necesse est vt transferantur dimẽsiões vacui. s. lõgitudo ⁊ latitudo ⁊ ꝓfundum equales dimẽsionibus tribus cubiti: necesse est vt penetrent in dimẽsionibus ipsius cubiti. D. d. sed penetrabunt ex eo cubitum. i. sed penetrabit ex vacuo in cubito posito in illo dimẽsio eq̃lis dimensioni eius. s. ꝙ dimensiones cubiti penetrabunt dimensiones vacui. Deinde dixit: ⁊ illa dimensio fuit per vacuum: ⁊ ista dimẽsio que penetrat ẽt cubituz non est nisi per vacui nãm: cũ vacuũ nihil aliud sit q̃ dimẽsiões separate. D. d. ⁊ sic esset dispõ ⁊c. i. ⁊ similr ꝯtingit in aqua ⁊ in aere qñ in eis subijceretur corpus cubitũ. s. ꝙ si nõ cederẽt in loco ꝯtingeret duo corpora penetrari. s. corpus cubitũ ⁊ corpus aque: aut aeris: ⁊ hoc intendebat cum dixit. ⁊ penetrarẽt in ipm. s. ⁊ ꝯtingeret in aere: aut aq̃ ꝙ penetrarẽt in cubitũ.

¶ Et q: poſſe est existimari ꝙ corpus subijci in eodem loco est ipoſſe in corporibus nãlibus hñtibus grauitatem ⁊ leuitatem non ſm ꝙ hñt tres dimẽsiones tm̃: dixit: sed cubitum ẽt hz ⁊c. ⁊ hoc ꝙ cubitũ dz hẽre in vacuo dimẽsionem equalem quam occupet. i. inane eq̃le qđ occupet: ita ꝙ dimensiões penetrent se adinuicem. s. dimensiões cubiti in dimẽsiones vacui non est ſm ꝙ est cubitum calidum aut frigidum: aut graue: aut leue: sed hoc hz ex sua essentia. s. ex sua nã. essentia. n. eius est alia a suis accidentibus: ⁊ hoc impoſſe est vt separentur ab eo in esse sed imaginatõe tm̃. ¶ Et dixit hoc ad declarãdũ ꝙ ipoſſitas a penetratõis corporuz accidit eis ex suis terminis mathematicis non ex suis accidẽtibus sensibilibus. ¶ Et cuz declarauit ꝙ hoc est necesse in cubito ex nã dimẽsionum: incepit declarare ꝙ non est dĩa inter vacuum ⁊ cubitum qñ ab eo abstrahũtur accidẽtia eius in imaginatiõe. vacuum. n. nihil aliud est q̃ corpus abstractum ab accidẽtibus in imaginatiõe: ⁊ dixit: ⁊ si imaginemur separatum. i. ⁊ si cubitum imaginetur separatum ab alijs accidentibus: necesse est vt occupet de vacuo dimensionem equalem sibi: sicut est necesse cum non fuerit separatum ab accidẽtibus. D. d. que igitur erit dĩa ⁊c. i. b ⁊ cum cubitum ligneum fuerit abstractum in imaginatõe ab accidẽtibus: nulla erit dĩa in accidentibus iter ipm ⁊ vacuum: cum vtrũq; sit tunc dimẽsiões separate ab accidentib⁹. D. d. ⁊ si fuerit poſſe vt sint duo ⁊c. i. ⁊ si fuerit poſſe vt duo corpora c penetrentur ſm dimensiones ita ꝙ subijciãtur in vno loco quid prohibet vt in eodem loco subijciantur multa corpora infinita: quod est inopinabile.

a Impossitas penetratõis corpoꝝ accidit eis ex suis terminis mathematicis nõ ex suis accñtibus sensibilib⁹.

b Cum corpus cubitũ fuerit abstractuz in imagiatõe ab accidẽtib⁹ nll'a erit dĩa ĩter ipsum in accidẽtib⁹ ⁊ vacuum: cum vtrunq; sit tres dimensiões separate a mã. Idẽ. cõ. 51.

c Si duo corpa pñt esse in eodẽ loco: ẽt infinita possẽt esse in eodẽ loco. cõſtře ẽ. te. cõ. 53. Idez infra tex. cõ. 77.

¶Amplius aũt manifestum est: q̄ hoc cubus hꝫ trãſ/mutatus quod ⁊ omnia alia corpora hñt: quare si hoc a loco nihil differret: quid opꝫ facere locum in corporibus extra vnuſcuiuſq; corpus si impassibile est cor/pus. nihil enim confert si alterum circa ipsum equale spacium huiuſmodi sit.

¶Manifestum est ẽt ꝙ cubitum habebit qñ transfert ẽt illud qꝺ habẽt oia corpora: si ergo nulla dĩa est iter hoc ⁊ locuꝫ: ad quid igitur ponetur corpus habere locum nisi dimẽsiones cuiuſlibet corp: cum dimensiones non recipiant passionem: non enĩꝫ est vtilitas vt in circuitu eius sit alia dimensio huiuſmodi equalis ei.

77 ¶Dicit. ⁊ manifestum est ẽt ꝙ cubitum hꝫ qñ subijcit in loco illud qꝺ hñt oĩa corpora. s. tres dimensiões: ⁊ est illud idem qꝺ isti ponũt in vacuo. si igit nulla est dĩa inter dimensiões cubiti ⁊ dimẽsiões vacui qꝺ est locus apud illos. qd igit coget ad dõm ꝙ corpora hñt dimensiones in quibus subijciuntur preter suas dimensiones ⁊ absolutas a passione. i. ab accidentibus: ⁊ hoc intendebat cum dicit ⁊ cum corpus non recipiat passionem. ¶Et intendebat per hoc ꝙ corpora indigent dimensionibus: sed non duobus modis dimensionũ. s. dimensionibus quibus constituatur: ⁊ dimensionibus in quibus subijciatur. non enim est necessitas vt habeat corpus dimensiones preter dimensiones suijpsius: ⁊ si ita esset/ tunc inuenirent dimẽsiones infinite: qm̄ dimensiones indigerent dimensionibus in quibus subijcerentur. ¶D. d. non enim est ⁊c̄. i. que igitur est necessitas ad ponendum hic esse dimensiones preter dimensiones corporis. cum enim h̄ sit accusatio ⁊ nulla est accusatio in ponendo h̄ esse dimẽsionem extrinsecam continentem corpus equale illi que est locus. ¶Et intẽdebat p hoc inuenir̄ ꝙ equalitas loci nõ est eq̄litas dimẽsionũ: sed equalitas ꝯtinẽtis: qm̄ ex hoc ꝙ locus est eq̄lis/ ⁊ equale ẽ dimẽsiões/ existimauerunt locũ esse dimẽsiones: ⁊ modus deceptionis in hoc est equiuocatio in hoc nomine equalitas.

Documẽtũ.

Non est necessitas vt corp⁹ h̄eat dimẽsiões p̄ter dim̄sio nes suijpsi⁹ ⁊ si ita esſꝫ tũc inuenirent dimẽ/ siones infi/ nite.

¶Amplius opꝫ manifestum esse quale vacuum sit in his que mouentur: nunc aũt nuſq̄ꝫ infra mundum. aer enim aliquid est: non vr̄ aũt: neq; si in aqua eẽnt pisces ferrei. tactu. n. fit discretio illius qꝺ tangitur.

Tactu fit discretio illi⁹ qꝺ tangit.

¶Et ẽt opꝫ vt manifestet nobis residuũ vacui in mobilibus: sed hoc non videmus in aliquo intra mũduꝫ. aer. n. est aliqꝺ existens lꝫ reputet nihil esse: ⁊ sit r̄ existimat de aqua: ⁊ si spissitudo esset frustum ferri. iudicare. n. de tangibili est per sensum tactus.

¶ Dicit. & ſi eſſet ſicut dicẽtes vacuũ eẽ fingũt. ſ. vacuũ eſſe ſepara tum extra mũdum in quo mũdus exiſtit oporteret vt appareret no bis aliquod reſiduum ex eo: ſed nihil ex eo ſentimus intra mundũ. aer. n. ſentit̃ ſm tactum eſſe corpus: & ſi ſm viſuʒ exiſtimet̃ nihil eẽ cum non habeat colorem: & viſus cõprehẽdit colorata. ¶ D. d. & ſi ſpiſſitudo eſſet &c. i. & ſilr reputaret̃ ſi ſpiſſitudo eius eſſet in duritie ferri. iudicare. n. de tangibili nõ eſt p ſenſuʒ viſus: ſʒ p ſenſuʒ tact⁹. 78

Aer ſm ta/ ctuʒ ſentit̃ eẽ corp⁹: & ſi ſm viſuʒ exiſtiet̃ ni/ hil eſſe cuʒ nõ hẽat co lorem: & vi ſus ꝯprehẽ dit colora/ ta. Uide ꝑ hoc. 2. ð aia c. 67. Uide ꝯſiſe ð odo re. 2. de aia cõ. 97. Et ĩ libro de ſen ſu & ſenſa/ to.

¶ Capitulum in quo oſtendit non eſſe vacuum corpo ribus inditum. Capl'm. 5.

Quod igitur non ſit ſeparatum vacuũ ex his manifeſtum eſt. Sunt autẽ qdam q rarũ & dẽſum opinant̃ mãifeſtũ eẽ ꝙ ſit vacuũ. ſi qdẽ. n. rarũ & dẽſuʒ nõ ẽ: nihil coire neqʒ inculcari poſſe eſt. ſi vero hoc nõ ſit: aut oĩo motus non erit: aut vniuerſum fluctuabit: ſicut dixit Xuthus: aut equale ſemper eſt mutare aerem & aquã: dico autẽ ſic: vt ſi ex aqua ciathi factus eſt aer: ſimul ex equali aere tñdem aque fieri: aut vacuuʒ eſſe ex neceſ ſitate: conculcari. n. & extendi non aliter contingit. ¶ Ex his igitur declarabit̃ vacuum ſeparatum nõ eẽ. Et qdam exiſtimauerunt ꝙ ex raro & denſo apparet vacuum eſſe: qm̃ ſi rarũ non eſſet: & denſum: nihil cõgre garet̃ & condenſaret̃: & ſi hoc nõ eſſet: aut non eẽt mo/ tus oĩno: aut vniuerſum moueret̃: ſicut dixit Caſime/ dras: aut aqua & aer tranſmutarent̃ equalr. ſ. ſi ex vna vncia aque fit aer & poſſe eſt ex illo aere fieri auttm̃ de aqua: aut vacuum eſſe: impoſſibile. n. eſt ꝯſtringi: & ex/ pandi alio modo ab iſtis.

Cũ deſtruxit vacuũ eẽ ex motu: & ðclarauit ꝙ ſi motus ẽ/ vacuũ nõ eſt: & fuit ꝑſcrutatus poſt hoc de nã vacui: & declarauit ꝙ ĩpoſſe eſt ipm recipe corpus ex quo oẽs exiſtimauerũt ipm eſſe. ſ. ex receptiõe corporum: & iſti ſunt illi qui dixerunt vacuum eſſe ſeparatũ: reuerſus eſt ẽt ad dicentes vacuum eſſe inhẽbitum in corporibus & penetrans illa: & incepit inducere rationes eorum. 79

¶ Et dixit: & qdã exiſtimãt. i. queadmodũ dicẽtes vacuũ eẽ ſepatũ mouebant̃ ad h̃ ex motu: ſilr dicẽtes vacuũ eẽ penetrãs ĩ corpe dixe rũt h̃ ex h̃ ꝙ ſenſerũt ð raritate & dẽſitate ĩ corpib⁹: dicũt. n. ꝙ ſi ĩ corpib⁹ ñ eẽt raritas & dẽſitas/ ĩpoſſe eẽt: vt corpa ꝯgregarent̃ ĩ ſe & fierẽt minoris q̃titatis: aut rẽſicerẽt: & eẽnt maioris q̃titatis. & h a ꝓpõ ẽ da. ſ. dicẽs h̃ eẽ dẽſuʒ & rarũ q̃ ſunt cã ĩ hoc. ꝙ idẽ corp⁹ qñqʒ minorat̃ & qñqʒ ſit mai⁹. D. d. aut ñ erit mot⁹ eẽ. i. & qñ ñ fuerit h co/

2

a Nec ꝑpõ eſt da. ſ. di/ cẽs hoc eſſe dẽſuʒ & rarũ q̃ ſunt cã in hoc ꝙ ideʒ corp⁹ qñqʒ minorat̃ & qñqʒ ſit ma ius.

gregatio & cōstrictio ad minorē q̄ntitatē seq̄tur vnum trium.s.aut
q̄ non erit motus.s.generatio:aut motus translatiōis rectus: aut
totū moueat̄:aut si fuerit generatio necesse est/vt gn̄atio sit equa/
lis.s.q̄ si ex aqua trāsmutat̄ aliqua q̄ntitas aerea:vt ī illa hora trās
mutet̄ aqua in illa eadē q̄ntitate:qm̄ si nō:mouebit̄ totū. ¶ Et hoc
qd̄ dixerunt manifestū est p se. Nos.n.iam posuimus q̄ corpus non
subijcit̄ in corpe nisi qn̄ corpus ↄstringit̄.s.corpus in quo subijcitur
aut transfert̄ a suo loco. Cū igit̄ corpus generat̄ a corpore:& genera
tum fuerit maioris q̄ntitatis q̄ illud ex quo generatur. V.g. ex vna
vncia aque cuius magnitudo est pedalis generat̄ aer cuius q̄ntitas
est bipedalis.sequit̄.n.ex hoc aut vt corpus cōdenset̄ in se aut cōti/
nens expellat corpa vicinātia & cōtinētia ipz:& hec ēt expellāt alia
cōtinētia donec tot⁹ mūdus expellat̄:aut in illa hora generet̄ aqua
ex aere in alio loco equalis illi aeri qui generat̄ hic ex aqua.
¶ D.d. aut vacuū esse. sz hic nō sequit̄ ab ablatiōe istoꝝ appositoꝝ
3 sz ex interēptione istoꝝ sequit̄ vt sit densitas:& ex densitate vt fin/
gūt sequit̄ vacuū esse:ergo ista apposita que nōīauerūt hec sunt su/
perflua:sz intēdebant declarare vacuum esse ex densitate & rarita
te:& si intendebant declarare densitatē & raritatē esse: tūc syll̄us
eoꝝ erit manifestus:qm̄ tūc cōponeret̄ sic:si vacuū nō est neq̄ dēsi
tas:& raritas est. Et si densitas & raritas non est non erit motus re/
ctus nisi corpora penetrarent̄:aut totuz expellat̄:aut moueat̄. neq̄
ēt generatio erit nisi equal̄r: sz dēsitas & raritas sunt. ¶ Deceptio
in hoc syll̄o est in hoc q̄ existimāt q̄ densitas & raritas non p̄nt esse
nisi per vacuum. D.d. impoſ̄e est eniz cōstringi &c̄.i.qm̄ si fuerit im
poſ̄e vt sit constrictio:necesse est vt aliquis istorum modoruz sit pos
sibilis.s.aut vt nō sit generatio:aut vt totum moueatur:aut vt ge
neratum/& illud in quō generat̄ sint equalia in quantitate.

¶ Si quidē igit̄ dicere rarum multa vacua habēs se/
parata:manifestū est q̄ si neq̄ vacuū cōtingit esse sepa
rabile:sicut locū h̄ntē aliqd̄ spaciū sui ipsi⁹ neq̄ rarū sic.
¶ Et si intelligūt p rarū illud in quo sint foramia mul
ta vacua existentia per se:manifestū est igit̄ q̄ si fuerit
per se impoſ̄e:vt vacuū sit existens per se:sicut est im/
possibile etiā vt locus sit habens dimensionem per se:
impoſ̄e etiā est vt sit rarum hoc modo.

¶ Cum cōpleuit rōnes eoꝝ incepit cōtradicere eis. ¶ Et dixit:& si
80 intelligūt &c̄.i.& cū rarū apud eos est illud in quo sunt multa fora/
mina vacua p se:inter corpus rarū manifestū est q̄ nō est dr̄ia iter
hanc positionē & ponere vacuuz existere p se. Si igit̄ impoſ̄e est va/
cuum esse existēs p se:cum sit impoſ̄e dimēsionē esse separataz p se:
manifestū est q̄ est impoſ̄e foramina eē in corpa vacua. ¶ D.d. ma
nifestuz est igit̄ &c̄.& apparet ex hoc:q̄ vult destruere vacuū eē alio
modo a p̄dicto:in predicto ēniz destruxit vacuū esse ex penetratio/
ne dimensionū inuicē:& hoc cōtingit ēt in raro qd̄ est tale. Cuz aūt
dixit hoc quēadmoduz est impoſ̄e aliquā dimensionē existere per se

vult destruere ipsum alio modo. dimēsiones enim sunt vltima ⁊ vltr accidentia que nō possunt existere per se: ⁊ videt ꝙ ista destructio est destructio vacui ꝑm ꝙ est vacuū: destructio autē predicta est ꝑm ꝙ ponunt ipsum recipere corpora: ⁊ necesse est vt qui dicit foramina esse vacua/ dicat vacuū esse separatuȝ: qꝛ foramina habent tres dimensiones. s. longitudinē ⁊ latitudinē ⁊ profundum.

¶ Si aūt nō sit separabile sȝ tñ inest aliqđ vacuū minꝰ quidē impoꝛe est: cōtingit aūt primū nō oīs motꝰ cām esse vacuū: sȝ eius qui sursum est: rarū enīȝ leue vñ ignē rarum esse dicunt: postea cā motus nō sic vacuū sicut in quo est: sed sicut vtres in eo qđ ferunt ipsi sursum ferunt cōtinuuȝ: sic vacuum sursum fert: ⁊ etiam qualiter potest esse motus vacui aut locus vacui. vacui enīȝ fit vacuum in qđ fertur.

¶ Si igit nō fuerit existens per se sȝ in eo fuerit aliqđ subiectū: tūc dicere hoc erit minus in impossibilitate: sed cōtingit ei primo vt vacuū non sit causa cuiuslibet motus: sed cā motus ad superius: rarū enim est leue: ⁊ ideo dicūt ꝙ ignis est corpus rarū. deinde cōtinget ei etiā vt vacuū sit cā motus: nō ita ꝙ sit in eo: sȝ sicut vtres ꝑ suū motū ad superiꝰ mouēt illud qđ pendet ex eis ad supius: ita vacuū mouet ad supius: sed quō est poꝛe vt vacuū aut locus habeat trāslationē: tunc enīȝ vacuum aut locus habebit locum ad queȝ transferatur.

¶ Dicit. sȝ dicere vacuū nō existere ꝑ se: sȝ esse positū in corpibꝰ minus est distans a possibilitate ꝙ̄ dicere vacuū esse separatū: appet enīȝ ꝙ nō ꝯtingit istis dicere dimēsiōes esse separatas: cū ponūt eas nō absolutas a corpibus: sȝ si posuerūt ipm esse in corpibus raris: ita ꝙ sit mixtū cū eis. s. nō existēs in actu cōtinget dimēsiones penetrari. s. vacui ⁊ corporis: ⁊ si posuerint ipm sicut foramia vacua: ꝯtinget eis dimēsiones esse exntes ꝑ se. ¶ Videt igit ꝙ cū dixit: si igit nō fuerit existens per se ⁊c. intēdebat: si igit nō posuerint ipsuȝ existēs ꝑ se sȝ mixtū oīno: tūc sermo erit eoꝝ magis sufficiēs: qꝛ tūc nō ꝯtinget eis dimensionē esse separatā. ¶ Et forte intēdit ēt ꝙ dicere vacuū esse foramina vacua in corpe vacuo: ⁊ qđ est nō separatū est minus impoꝛe ꝙ̄ dicere vacuū esse sepatū: qꝛ illi sermoni cōtingūt multa impoſſa ex motu in loco: isti aūt sermoni nō ꝯtingunt illa impoſſa: vñ vr̄ minꝰ impoꝛe: ⁊ iō post induxit ipoꝛe ꝓpriūꝰ huic: ⁊ dixit. sȝ tñ ꝯtinget ei ⁊c. i. ⁊ dicētes vacuū esse nō sepatū a corpibꝰ nō dāt ex eo cāȝ cuiuslibȝ motꝰ sȝ motꝰ leuis tm̄: isti. n. dicūt ꝙ leue est illud in quo est multū vacuū: ⁊ ꝙ cā leuitatis eiꝰ est vacuū.

81

Pria expō.

Scda expō

¶ Et cum dixit ꝙ isti dicunt ꝙ vacuum est cā motus leuis tm̄: ⁊ ꝙ 2

primo ɔtingit eis ꝙ hoc qd dicūt de vacuo nō est cōe omnī motui. D. dixit: ɔtingit ⁊c. i. ⁊ ɔtingit istis vt vacuū nō sit cā mot⁹ ita ꝙ sit locus: vt opinabant̃ hn̄tes primā opinionē: sȝ vacuū est cā motus: ita ꝙ est motor: sicut vtres mouēt reȝ ligatā cū eis ad superi⁹: ⁊ sic vacuū mixtū cuȝ corpe leui mouet ipsum ad superius.

3 ℂ Deinde induxit inopinabile ⁊ impoſſe qd sequit̃ hunc sermonē ⁊ dixit. sȝ quō est poſſe ⁊c. i. ⁊ ɔtingit huic sermoni vt vacuū moueat̃ per se ad superi⁹ qn̄ mouet aliqd corpus: omne enī qd mouet aliud per attractionē necesse est vt moueat̃ ad locū ad quē attrahit ipm: qd est inopinabile. ⁊ maxime si dixerimus ꝙ vacuū est loc⁹ in quo nō est corp⁹: qm̄ tunc ɔtingit vt loc⁹ transferat̃ ⁊ indigeat loco: ⁊ h̃ intēdebat cū dixit: sȝ quō locus aut vacuū habebit trāslationē. i. sȝ quō est poſſe vt vacuū habeat translationē aut locus si posuerimus ꝙ vacuū est locus vt ponunt dicentes vacuum esse.

Dē qd mouet aliud p attractiōez necesse ē vt moueat̃ ad locum ad quē attrahit ipm qd quō intelligēdū sit. vide com. 10. 7. phȳsi.

ℂ Amplius aūt ⁊ quō in graui assignāt ferri deorsū: ⁊ manifestū vtiqȝ est ꝙ q̄nto rarius ⁊ magis vacuū sit sursum fertur: ⁊ omnino si sit vacuū velocissime vtiqȝ fertur: fortasse autē ⁊ hoc impoſſe est moueri: rō aūt eadē: qm̄ sicut in vacuo sine motu sunt omnia: sic ⁊ vacuum quidē est qd sine motu: incōparabiles. n. sunt velocitates. ℂ Et ēt per qd rōcinant̃ in descēsu grauis ad inferi⁹: ⁊ manifestū est ēt si quantū magis res fuerit rara ⁊ vacua: tanto magis attrahit̃ ad superius: ꝙ qn̄ fuerit vacuū pfectū: tunc motus eius erit valde velocissimus: dignius est igitur vt sit impossibile vt moueat̃: ⁊ eadē est rōcinatio in hoc ꝙ oīa nō habēt motū in vacuo: ⁊ in hoc ꝙ vacuum non mouet̃: qm̄ inter q̄ntitatem velocitatis non est comparatio.

82 ℂ Dicit. ⁊ ɔtingit istis h̃: qm̄ cū dixerint ꝙ cā leuitatis est vacuū nō pn̄t dicere q̄ sit cā grauitatis: qm̄ si dixerint ipm esse plenū: ɔtingit vt nō inueniat̃ graue simplr̃ neqȝ leue simplr̃: sȝ grauı⁹ ⁊ leuius. vt dictū est in q̄rto celi ⁊ mūdi. illic enim ɔtradictū est istis pſertī.

Tex. cō. 26. 27. ⁊ inde.

ℂ Deinde iduxit ēt aliud iopinabile: ⁊ dixit: ⁊ māifestū est ēt ⁊c. i. qm̄ si rarū est illud qd penetrat vacuū: ⁊ vacuū est cā mot⁹ ad superius: māifestū est ꝙ q̄nto corp⁹ fuerit magis rarū: tāto magis mouebit̃ veloci⁹ ad superi⁹: q: erit maioris vacuitatis. ɔtingit igit̃ necessario: vt cū aliq̄ duo mota ex istis fuerint diuersa in velocitate ⁊ tarditate: vt pportio mot⁹ alteri⁹ ad motū reliq̄ sit sicut pportio raritatis ad raritatē. cū igit̃ imaginati fuerim⁹ vacuū moueri: tūc illic nō erit pportio: vn̄ necesse est vt mot⁹ eius sit indiuisibilis: ⁊ in tpe idiuisibili. ℂ Et iō dixit. digni⁹ est igit̃ ⁊c. i. digni⁹ est vt sit ipoſſe ⁊ moueat̃. s. vacuū: q: sequit̃ vt mot⁹ ei⁹ sit nō in tpe: ⁊ si nō fuerit cōcessuȝ nobis ꝙ mot⁹ vacui est nō in tpe: pbabim⁹ ꝙ poſſe est inueniri

aliqđ motū cōpositū ex vacuo ⁊ pleno qđ ptrāsit cū solo vacuo idē spaciū in eodē tpe: qđ est valde iopinabile. ¶ Et vīr ipoſe qđ ɔtingit istis est simile impoſi ɔtingēti dicētib⁹ vacuū esse cām mot⁹ simplr: ⁊ iō dixit. ⁊ rōcinatio est eadē ⁊c̄ i. ⁊ impoſe ɔtingēs dicētibus vacuū esse cām trāslatōis ad superi⁹ est sīle ipoſi qđ ɔtigit dicētib⁹ vacuū esse cāz mot⁹ in loco. nō est. n. cōparatio inter id qđ mouet̄ i vacuo solo: ⁊ illud qđ mouet̄ in pleno apud dicētes vacuū esse cām trāslatiōis ad supius: ita q̄ ē vbi nec īter illud qđ mouet̄ cui admisceť vacuū ⁊ ipm vacuū apud dicētes vacuū esse cāz trāslatiōis ad supi⁹ ita q̄ ē motor pleni. ⁊ cū ɔtingit istis duob⁹ sermonib⁹ vt īter velocitates nō sit ꝓportio: ⁊ q̄ vacuū mouet̄ nō in tpe: ɔtingēt he due demr̄atiōes siles q̄ ɔtingūt illis. s. demr̄atiōi inducēti ad h̄ q̄ mot⁹ sit nō in tpe: ⁊ demr̄ationi īducēti ad h̄ q̄ idē motū moueat̄ i vacuo ⁊ pleno eodē spacio in eodē tpe: ɔtingit. n. istis q̄ plenū ⁊ vacuū moueatur eodē spacio in eodē tpe. ¶ He igit̄ due rōes sicut dixit sunt eedē ꝑm silitudinē: ⁊ terminꝰ mediꝰ in eis est idē ꝑm genus.

¶ Qm̄ aūt vacuū quidē nō dicimus esse: alia vero dubitata sunt: aut motus non erit nisi erit densitas ⁊ raritas: aut turbabiť celuz: aut semp equalis aqua ex aere erit: ⁊ aer equalis ex aqua: manifestū enim q: plus aer ex aqua fit: necesse igiť est vt fit vacuū aut depulsuz: qz habeť vltimū tumultuari facere: aut aliđ alicui equalr̄ mutare ex aere in aquā: vt omne corpus totius equale maneat: vel fit aut nihil moueri: semp enīz transmutato hoc accidet nisi circulariter circūstet: nō aūt semp in circulum loci mutatio: sed ⁊ in rectuz est. Hi igitur quidē ꝑpter hoc vacuum aliquid esse dicunt.

¶ Et nos ēt si nō dicimus vacuū esse: tn̄ dicimꝰ q̄ illa in quibꝰ dubitať de illo sunt dubitāda. rectum enīz fuit dictū q̄ si nō fuerit densitas ⁊ raritas non erit motus: aut celuz expelleť: aut semper erit equalis gn̄atio aque ex aere: ⁊ aeris ex aqua: sed manifestū est q̄ fit aer maioris q̄ntitatis: vn̄ necesse est si nō fuerit hic aliqua constrictio vt ɔtinua expellanť ⁊ sic accidit postremo eoꝝ ad quē ꝑuenit hoc. q. in motu sunt suffocari: aut in aliquo alio loco transmutať aqua equalr̄ ex aere: ita corpus vniuersi sit equale: aut vt nihil moueať: hoc enim sequitur si semper trāsferť, nisi transferatur circulariter: sed motus non semper circularis est: sed quandoqz rectus. Per ista igitur dixerunt isti vacuum esse.

83 ¶ Cum destruxit vacuũ esse: incepit dissoluere questiões acciden/tes in hoc. ¶ Et dixit. & nos etiã si nõ dicimus &c. i. & nos si nõ dicimus vacuũ esse: tñ concedim⁹ q̃ ille questiões que induxerũt istos ad dicẽdum vacuũ esse sunt questiões in quibus oꝫ hõ dubitare: & quas homo oꝫ dissoluere. Deinde. d. rectũ enim &c. i. verũ enim est hoc qđ diceretur q̃ si densitas & raritas nõ fuerint: sequit̃ aut vt motus translatiõis rectus non sit: aut si fuerit expelletur vniuersuꝫ. & similr̃ etiã sequitur: aut vt generatio nõ sit aut totum expellet̃: aut vt generatio sit in elemẽtis equaliter in eodeꝫ tẽpore. s. q̃ si in aliqua hora generat̃ ex vncia aque aer in aliquo loco opꝫ vt illa hora generet̃ ex aere vncia aque in loco alio. ¶ Deinde incepit declara/re quõo seqtur si non fuerit densitas & generatio nõ fuerit equaliter aut vt vniuersuꝫ expellet̃: aut vt nõ sit hic motus generatiõis neqꝫ translatiõis rectus oĩno: & dixit: sed manifestũ est &c. i. & hoc neces/se. s. si nõ fuerit densitas: vt nõ sit hic generatio nisi equaliter: aut vt vniuersuꝫ expellat̃: qm̃ manifestuꝫ est q̃ cuꝫ aer generat̃ ex aliqua quãtitate aque q̃ erit maioris quãtitatis aqua: & sic indiget necessario maiori loco q̃ sit locus aque ex qua generat̃. & cum ita sit corpus cõtinens aquã corruptã non põt cõstringi ita q̃ locus impleatur aeris generati: necesse est vt illud corpus qđ continet aquã & cõtinuat̃ cum ea expellatur donec euacuet locuꝫ equalem aeris & cuꝫ hoc corp⁹ expellatur cõtinget ei vt expellat aliud: & illud aliud: & sic procederetur si nõ fuerit densitas donec motus perueniat ad totum corpus cõtinens: & sic accidit ei inundari & fluctuari: & si hoc nõ acciderit ꝯtinget qñ ex aere generat̃ aqua in aliquo loco: vt in illa hora generetur aer ex aqua equalis illi aeri in alio loco: ita q̃ quantuꝫ corpus cõtinens aquã expellitur apud generationẽ aeris ex aqua vt euacuet locum: tantũ constringet̃ corpus cõtinens aerem ab aqua ex qua generat̃: & sic quãtum corpus ꝯtinens illic euacuat ex illo: tantũ occupat hoc ex hoc loco. & sic non cõtinget inundatio vniuersi: sed motus perueniet ad hunc locum vacuũ. s. quem aer euacuauit qñ ex eo generabat̃ aqua. ¶ Deinde dixit: ita q̃ totũ corpus vniuersi sit equale. i. quoniã nõ accidit inundatio neqꝫ additio in corpore vniuersi: quoniã quãtuꝫ addit̃ in aliquo loco tantũ diminuit̃ in alio: & sic vniuersuꝫ remanebit in eadem dispositione. ¶ Deinde dixit: aut vt nihil moueatur. i. cuꝫ fuerit impossibile vniuersum inundari: & nõ ꝯcesserim⁹ etiã q̃ generatio est insimul equalis in eadẽ hora: sequitur ex hoc vt nõ sit translatio neqꝫ generatio omnino. Deinde incepit declarare quomõ sequitur hoc in translato: & dixit: hoc enim sequit̃ &c. s. quoniã motũ translatiõis auferri ex ablatione densitatis: sequitur si posuerimus q̃ translatuꝫ expellit qđ vicinat̃ ei: & illud expulsum expellit aliud & sic semper: quoniam ex hoc sequitur vt totum inundetur: nisi aliquis ponat q̃ omnis translatio est circularis: sed est manifestũ per se q̃ nõ oĩs translatio est circularis: cũ sit hic trãslatio recta.

Qđ gñatio in elemẽtis fit equalr̃ i eodẽ tpe in locis diuersis. Uiđ. 2. phy. cõ. 77.

Una est mã ꝯtrariorũ.

¶ Nos aũt dicimus ex suppositis quoniã est mã vna cõtrariorũ & calidi & frigidi & aliaruꝫ physicaꝝ ꝯrietatum: & ex eo q̃ potẽtia est: actu fit qđ fit: & nõ separata

quidem

quidē est mā: esse aūt alterꝫ est: ⁊ vna est numero q̄uis ꝯtingat colori ⁊ frigido ⁊ calido: est igitur ⁊ corporis mā ⁊ magni ⁊ parui eadeꝫ. manifestū autē est hoc. cuꝫ eniꝫ ex aqua fit aer eadeꝫ mā non accipiēs aliqd aliud facta est: sed qd̄ erat potētia actu facta est: ⁊ iterꝫ aqua ex aere similr: aliqn̄ quidē in magnitudinē ex paruitate: aliqn̄ vero in paruitatē ex magnitudine: similr aūt ⁊ cum multus aer fit in minori fit corpore: ⁊ ex minori maior potētia cuꝫ sit mā vtraqꝫ. sic eniꝫ ex frigido fit calidum: ⁊ ex calido frigidū: qꝛ eadē est que erat potentia: sic ex calido magis calidū nullo facto in mā calido qd̄ nō esset prius calidū: ⁊ qd̄ nō minus esset caliduꝫ: sicut quidē neqꝫ maioris circuli circulatio ⁊ ambitus si fiat minoris circuli eadeꝫ cū sit aut alia: in nullo alio factus est ambit⁹ qd̄ non esset ambit⁹: sed rectuꝫ: non eniꝫ in deficiēdo minus aut maius est: neqꝫ scintille ē accipere aliquā magnitudinē in qua nō inest caliditas aut albedo. sic aūt ⁊ prius calor ideꝫ posteriori: quare ⁊ magnitudo ⁊ paruitas sensibilis corpis nō accipiente aliqd mā extendit: sed qꝛ potentia est mā vtriusqꝫ: itaqꝫ ideꝫ densuꝫ ⁊ raꝝ: ⁊ vna mā ipsoꝝ est: ipsuꝫ autē densuꝫ quidē graue: raruꝫ aūt leue.

Ex calo fit magis calidum nullo facto in mā calido qd̄ n̄ esset, pri⁹ calidum:

¶ Nos aūt dicam⁹ ꝑm fundamēta posita nobis qd̄ cōtraria hn̄t eandē mām̄. s. caliduꝫ ⁊ frigiduꝫ ⁊ alia ꝯtrialia: ⁊ qꝛ generatio est ex illo qd̄ est ī potētia ad illud qd̄ est in actu: ⁊ qꝛ mā nō est separata: sed quiditas ei⁹ est aliud: ⁊ est eadeꝫ in numero coloris. V.g. ⁊ caliditatis ⁊ frigiditatis ⁊ corp⁹ etiā magnū ⁊ paruū hꝫ eandem mām: ⁊ signuꝫ eius est hoc qd̄ narrabo: qm̄ cū ex aqua fit aer: tunc eadē mā nō recipit additionē alteri⁹: sed illud qd̄ est in potentia fit in actu: ⁊ similr generat aqua ex aere: ⁊ sic trāsfert qn̄qꝫ de paruitate in magnitudineꝫ: ⁊ qn̄qꝫ de magnitudine in paruitatē: ⁊ eodeꝫ modo ēt ipse aer quādoqꝫ fit in minori corpore: qn̄qꝫ in maiori: materia eniꝫ que est in potentia fit vtrūqꝫ:

queadmoduz ipsa eadē transferet de calido in frigi/
dum: ꝛ de frigido in calidū: qd erat in potētia: sic etiā
venit de caliditate in magis calidū absq ꝫ eo ꝙ in ea
fiat aliqd calidū qd ante nō erat: aqua enī nō erat mi
noris caliditatis: queadmodū si incuruaueris arcū cir
culi maximi quousq ipse fiat idē nō alius circuli par
ui: nō erit illic aliqd in quo fiet incuruatio qd ante nō
fuit curuū: sed rectū: qm̄ minus ex maiori nō est carē/
tia: nec pōt inueniri ex flāma alia quātitas in qua non
est caliditas aut albedo: ꝛ simil'r est de caliditate que
est ante calidū: ꝛ caliditate que est in postremo: magni
tudo igitur ꝛ paruitas corpis sensibilis non est q: mā
recipit additionē ꝛ expādit: sed q: mā est vtrūq ꝫ in po
tentia: ergo necesse est vt densū ꝛ rarū sint idē: ꝛ mā
eorū eadē: ꝛ densū est graue ꝛ rarū est leue.

84 ℭ Cum induxit qōnes que faciunt dicentes vacuū esse concedere
hoc: ꝛ iam destruxit naturā vacui: incepit hic dissoluere questionē
dicentē impossibile rarū aut densū esse sine vacuo: ꝛ declarādo ꝙ
hec est alia causa rari ꝛ densi a vacuo: ꝛ incepit preponere ad hoc
qd vult dicere propositiōes declaratas in primo istius libri. ℭ Et
dixit. Nos autē dicamus ꝛc̄. i. nos sūt preponam⁹ ad hoc ꝙ volu/
mus dicere de nā rei ꝛ densi fundamenta que iam declarauimus.
ℭ Quorum primū est ꝙ oīa cōtraria. V.g. calidū ꝛ frigidū ꝛ alia
cōtraria habēt eandē materiā recipientē illa alternatim. ℭ Scdm
autē est ꝙ generatū est aliqd inuentū in actu ex illo ex eo qd est in
potentia nō in actu: ꝛ intentio illius est ꝙ calidū generatū est cali
dum in actu ex calido in potentia nō in actu: ꝛ hoc intēdebat cum
dixit: ꝛ ꝙ generatio ꝛc̄. i. qm̄ generatio est trāsmutatio ex eo qd est
aliquid in potētia: in hoc qd fit illud in actu. ℭ Tertium vero est qd
de mā non separat ab altero cōtrariorū cum hoc ꝙ quiditas eius
est aliud a quiditate cōtrariorū. ℭ Quartū autē est qd est idem
in numero albi ꝛ nigri: ꝛ calidi ꝛ frigidi: sed qm̄ quādoq ꝫ recipit ca
lidum: ꝛ qñq ꝫ frigidū. ℭ Et cum posuit has ꝓpositiones. a ꝛ est
manifestū ꝙ rarū ꝛ densum sunt cōtraria in quātitate: cū trans/
latio corpis de raritate in densitatē est translatio de maiori quā/
titate in minorē ꝛ econuerso: sequitur ex hoc vt mā densi ꝛ rari sit
eadē: ꝛ ꝙ idē corpus transferat de minori quātitate in maiorē: ꝛ nō
aliqua quātitate in actu adueniēte ei ex qua fit maius: sed fit ma/
ius ex eo qd est aliquid: nō ex illo qd est in actu: ꝛ simil'r qñ fit min⁹.
non exeunt ab eo partes in actu sed mā tunc denudatur a termino
maioris quātitatis ꝛ recipit terminū minoris: eodem mō quo re/
cipit calidum ꝛ frigidum ꝛ alia cōtraria. ℭ Et hoc manifestū est:
cum illis propositionib⁹ coniunget ꝙ densū ꝛ rarum sunt cōtraria: ꝛ

a Manife/
stū ē ꝙ rarū
ꝛ dēsū sūt
cōtraria in
quātitate.
Sed vid op
positū cō
sequēti vbi
hꝫ ꝙ nō sūt
de essentia
quātitatis.
Et i. 7. phy.
dicit eē qli/
tates. Et p
met. cō. 15.
dicit ꝙ sunt
ex pdicamē
to situs.

⁊ maxime ꝓpositioni dicenti ꝙ materia recipit cõtraria ex eo ꝙ est in potentia cõtrariaꝝ non actu: ⁊ ꝙ est eadem amboꝝ cõtrarioꝝ: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit post: ⁊ corpus ẽt magnū ⁊ paruū habꝫ eandem materiã. ℭ Deinde. d. signuꝫ eius est ⁊c. ⁊ hoc nõ est principium demonstrationis: sed cõfirmatio ꝓpositionis dicentis ꝙ materia cõtrarioꝝ est eadeꝫ. est enim sermo exemplaris: ⁊. q. d. ⁊ manifestuꝫ est ex hoc ꝙ corpus magnuꝫ ⁊ paruū habẽt eandem materiam ſm hoc ꝙ magnuꝫ ⁊ paruū sunt cõtraria: ⁊ dictuꝫ est ꝙ contraria habẽt eandeꝫ materiã: ⁊ signuꝫ eius est etiã hoc qđ narrabo. ℭ Deinde incepit inducere signuꝫ super hoc qđ cõclusit ex propositionibus positis. s. ꝙ mã eiusdeꝫ corporis qđ transfert de magnitudine in paruitateꝫ quãdoqꝫ ⁊ quãdoqꝫ econuerso est eadeꝫ: ⁊ translatio eius ad magnitudinẽ nõ fit partibus extrinsecis aduenientibus ad foramina: neqꝫ translatio eius de magnitudine ad paruitatem est partibus exeũtibus ab illis foraminibꝰ ex quo constringuntur illa foramina: ⁊ fit corpus minoris q̃titatis. ℭ Et dixit. quoniã quãdo ex aliqua aqua fit aer ⁊c. i. quoniã cū sit manifestuꝫ in generatione ꝙ cum aliqđ corpus maioris quãtitatis generat ex corpore quãtitatis minoris. U. gratia. aer ex aqua: tunc mã recipiẽs formam aque recipit maioreꝫ quantitatẽ post minorẽ nullo extrinseco aduenieute quo aer fit maioris quãtitatis: sed illud qđ est in potentia maioris quãtitatis. s. materia fit in actu maioris quãtitatis nullo extrinseco in actu adueniẽte. ℭ Deinde. d. ⁊ silr fit aqua ex aere. i. ⁊ similiter quãdo aqua fit ex aere: igitur quãdoqꝫ transfert de magnitudine in paruitatẽ: nullo exeunte: ⁊ quãdoqꝫ econuerso nullo addito. ℭ Et cuꝫ declarauit hoc de generatiõe in qua est manifestuꝫ: incepit notificare ꝙ hoc est possibile dici in causa leuis vel rari vel densi absqꝫ eo ꝙ sit necesse ponere vacuum esse: ⁊ dixit: ⁊ eodem modo ipse aer ⁊c. i. dest ⁊ ſm hunc modum quem diximus qui accidit in generatione: ⁊ accidit etiam in ipsa alteratione in eodem corpore. aer enim. U. gratia. quãdoqꝫ minoratur sine aliquo exeunte: ⁊ quãdoqꝫ fit maior: ⁊ ex hoc accidit ei de calore nullo adueniente extrinseco: sed qꝛ materia eius nãliter recipit vtrãqꝫ quãtitatem: maiorẽ. s. ⁊ minoreꝫ: hanc quãdoqꝫ ⁊ hanc quãdoqꝫ sine aliqua quantitate in actu addita aut diminuta: quẽadmodū naturaliter recipit quandoqꝫ caliditateꝫ: ⁊ quãdoqꝫ frigiditatem. ℭ Et hoc qđ dixit: manifestū est in doliis fusis ex musto: quãdo mustuꝫ fit maioris q̃titatis nullo extrinseco adueniẽte. ⁊ vniuersaliter manifestum est in aere: quãdo rarefit ex calore ⁊ condensatur ex frigore. ℭ Et cum assimilauit quãtitateꝫ minoreꝫ fieri ex maiori ⁊ econuerso: hꝰ ꝙ calor fit ex frigido aut econuerso: ⁊ existimat ꝙ inter hꝰ duo est differẽtia: potest enim aliquis dicere ꝙ caliditateꝫ fieri ex frigiditate ⁊ econuerso: nõ est sicut quãtitateꝫ maiorem fieri ex minori: aut econuerso: quoniã impossibile est imaginari ꝙ caliditas argumentetur ex frigiditate cuꝫ sint contraria: ⁊ est possibile imaginari magnuꝫ augmentari ex partibus paruis additis: magnuꝫ igitur ⁊ paruum licet sint opposita: possibile est imaginari alterū augmentari ex alio: ⁊ non est ita de contrariis que sunt in qualitate: ⁊ cum perceperit hanc obiectionem. ℭ Dixit. ⁊ veniet de caliditate in

Cõsimile ꝑ cap. de sãa orbis.

caliditatem rc.i.sz sicut dicim⁹ q̄ mā veniet de hac calitate demonstrata ad maiorē caliditatez nullis ptib⁹ calidis in actu aduenientibus.s.corpib⁹ calidis: sz transferūt in maiorē caliditatē ex intensione ipsius q̄litatis: et silr mā trāsfert de minori quātitate in maiorez nulla quātitate in actu adueniēte: etiā pōt aliqs querere q̄ caliditas crescit ex calitate adueniēte extrinsecā: opz igit vt ita sit de quātitate. Dicam⁹ igit q̄ additio caloris a agētis in calorē corporis nō est fm additionē ptis in toto et vlr ptis mãe in mãm: sz fm additionē agētis in passionē patiētis.s.q̄ qñ calor agētis vigorabitur crescat calor patiētis nō fm additionē partiū calidaꝝ extrinsecarū cū ad patientē non transferat aliqua pars ab agente. ¶ Et dña est inter illa: qm̄ caliditas fit ab alia calitate in actu . b qd non inuenit in quātitate.s.qz nō fit p aliā quātitatē fm viā gñationis: cū nō sit quātitas de potētijs c actiuis: sed sequit potentias actiuas et opationes eaꝝ.s.calidū et frigidū. Intendebat igit q̄ caliditas nō crescit ex alia caliditate fm traslationē: et hoc in alteratione de debilitate in vigorē: et silr est dispō in trāslatione corpis de parua quātitate in magnā: aut ecōuerso. ¶ Et qz hoc est graue imaginari.s.aliqd crescere sine q̄titate extrinseca adueniēte: aut diminui ēt sine q̄titate recedēte: vsus est i hoc exēplo d rethorico: et taliter vtit i istis locis pp difficultatē imaginādi. et dixit. aq̄ eñ erat minoris caliditatis. rc.i. et hoc q̄ aqua est mō minoris caliditatis: et postea fit maioris in q̄libet pte suarū partiū nō in partibus aliquibus ppriis silr est arcui circuli: q cū incuruat fit maioris icuruatiōis in qualibet parte: nō ita q̄ alique partes recte erāt in eo q̄ fiūt maioris incuruationis sz in q̄libet partiū ei⁹ recipit incuruationez: et hoc intēdebat cū dixit nō fuit hoc aliqd in quo fit incuruatio rc.i.qm̄ incuruatio nō est facta in eo in aliqb⁹ partib⁹ et nō in alijs. V.g. vt aliquis dicat q̄ partes recte que erāt in arcu icuruabant. ¶ D. d. minus enim ex maiori nō est carentia rc.i. qm̄ trāsmutatio corporis de magnitudine in paruitatē nō fit p carentiā partiū exeuntiuz a foraminib⁹ vt fingūt dicētes vacuū eē: qm̄ si ita eēt cōtingeret vt corpus calidū nō eēt calidū fm oēs ptes et silr albū: sz solūmō eēt calidū fm ipsa foramina: illud aūt qd interiacet inter ea et ipsa foramina non disponit p aliquid ex hoc qd est impoſſe. et cū intendebat cū dixit: et nō pt iueniri ex flāma rc.i.sz q̄libet e ps flāme ignis q̄ existimat esse in fine raritatis hz calitatē eq̄liter: et silr est de oib⁹ calidis: sz dedit exēplū de flāma pp suā raritatē: et hoc intēdebat cū dixit: et silr est de calore rc.i.q crescit ex pmo.s.qm̄ est in oib⁹ partibus. ¶ Et intēdebat p hoc q̄ densitas et raritas sunt in oib⁹ partib⁹ rci: et hoc significat q̄ nō sunt ex foraminib⁹. ¶ D. d. et magnitudo igit et puitas rc. declaratū est igit ex hͦ q̄ magnitudo et puitas q̄ inueniunt in eodē corpe sensibili nō fiūt ita q̄ mā qñ trāsfert in magnitudinē recipit additionē corpoꝝ qñ foramina expandunt: neq̄ ꝯstringunt foramina qñ trāsfert ad paruitatē: sz cā in hͦ est qm̄ mā est i potētia magnū et puū: et cū declarauit q̄ trāslatio corpis de paruitate in magnitudinē: et ecōuerso: nō fit ex foraminib⁹ vacuis i corpore que qñq̄ constringunt et fit corpus minus: qñq̄ ampliant et fit maius siue fuerint stricta apd exitū corpoꝝ et ampla apud introitū

a Additio caloris agētis i calorē corpis no ē fz additionē ptis i toto et vlr partis mãe in mãm: sz fz additionez agētis i passionē patiētis.s. q̄ qñ calor agentis vigorabit crescat calor patiētis. facit p tenētib⁹ intēsionē nō fieri p additionez ptis gradualis ad ptē gradualē.

b Vide oppos. p̄ de gene. cō. 30.

c Quantitas nō ē de potētijs actiuis: sz sequitur potentias actiuas et opatiōes eaꝝ.

d Exēplis rethoricis vtit Arist. i locis i qb⁹ ē difficultas imaginandi. Cōsile p phy. cō. 81. et q̄ ibi.

e Quelibet pars flāme ignis q̄ existimat esse

corporū: vt opinant dicētes vacuū nō esse separatū: aut strictura & ampliatio in eis fuerit sine introitu & exitu corporū: vt opinant in densitate dicētes vacuū esse separatū: & cū declarauit h de paruitate & magnitudine: & densuz & rarū nihil aliud est ꝙ idē corpus trāsferri de paruo in magnuz: & econuerso. Et. d. necesse est ergo vt raruz & densum &c. i. & cū hoc declaratū sit: necesse est vt corpus qd quandoqz condensatur & quandoqz rarefit: sit idem absqz eo ꝙ accidat additio ex introitu corporū extrinsecorū: & diminutio ex exitu partiū: sed qr eadē materia recipit quandoqz maiorē quātitatē: & quandoqz minorē. ¶ D. d. & densuz est graue: & rarū est leue: pōt intēdere cōtradictionē istorū: sequitur enim secundum sermonē eorum vt leue sit grauius: qr in eo sunt partes plures & densum sit leuius qr in eo sunt partes pauciores. ¶ Et pōt intelligi qm̄ queadmodū materia recipit graue & leue & est in potentia vtrūqz nullo graui aut leui adueniente in actu: ita est de raro & denso: cum vtrūqz sequatur suum comparem.

in fine raritatis hz caliditatē equaliter. Vide cōsilē in cō. sequēti.

Prima expō

Secūda expō

¶ Amplius sicut circuli circulatio conducta in minus non accepit aliud cōcauum: sed qd erat innexuz: sic & ignis: qr si aliquis accipiat omne calidum est: sic & oīs cōgregatio est corruptio ipsius materiei. Duo. n. sunt in vtroqz denso & raro. graue em̄ & durū densa vident esse: ꝯrium vero rara leneqz & molle. Dissonāt aūt graue & durum in plumbo & ferro.

In translatiōe Bisantiū nō inueniebatur p̄ns textus: & ipse credit textum istū superfluū esse.

¶ Et etiam queadmodū arcus circuli qn̄ cōgregatur & fit minor nihil fit in eo qd nō accidit ei. s. incuruatio: sed hoc qd habebat congregat: & quodcūqz accipit ab igne est calidū: ita ꝙ de toto: cōgregatio enim & segregatio sunt eiusdē materie. Sunt em̄ hec duo que fiunt ex vtroqz ex denso & raro: graue em̄ & durū existimant esse densa: & leue & molle rara: grauitas em̄ & durities segregant in plumbo & ferro.

¶ Idest & queadmodū idem arcus circuli aliqn̄ recipit minorem incuruationez: & quandoqz maiorem absqz eo ꝙ in eo fiat aliquid qd ante non fuit: sed illud qd erat in eo. s. incuruatio aliqn̄ inuenit maior aliqn̄ minor: & additio incuruationis in eo non est in aliqua parte: & non in alia: sed quācūqz partē acceperis inuenies incuruationem additam in ea: queadmodū quelibet pars ignis est calida. 85
¶ D. d. & silr est de toto. i. in hoc ꝙ aliqn̄ est densum & est cōgregatū: aliqn̄ rarum: & est segregatuz. s. ꝙ densitas & raritas est in qualibet parte illius. ¶ Et innuit per hoc peccatum qd accidit dicentibus: ꝙ densitas & raritas sunt ex cōstrictiōe & ampliatione forāminū: qm̄ secundum hoc non quelibet pars corporis recipit densitatē & raritatem: & est manifestū per se ꝙ densum est densum secundum omnes partes & similiter. ¶ D. d. cōgregatio enim & segregatio &c. i. generatio enim & corru/

prio apud nos quas antiqui vocabāt segregationē ꝛ cōgregationē: sunt eiusdē materie: ꝛ nō ſm cōgregationē partiū ꝛ segregationē partiū aliarū: ꝛ additio ꝛ diminutio. D. v. sunt enim duo ꝛc. i. quoniam hoc duo sequuntur densum ꝛ rarum: densum vero sequit grave ꝛ durum: rarū aut sequit leve ꝛ molle. ¶ Et intēdebat per hoc innuere ꝙ densitas ꝛ raritas nō sunt de eēntia quātitatis: qm̄ si eēnt tūc sequerent ex eis iste qualitates cōtrarie. ¶ D. v. 43 gravitas ꝛ durities ꝛc. i. sed in quibusdā corporibus separant gravitas ꝛ durities ꝛ nō sequunt densum: sed aliqđ gravius invenit magis rarū: vt in plūbo ꝛ ferro: plumbū eni est gravius ferro: ꝛ est magis rarum.

Densitas ꝛ raritas nō sunt de eēntia quātitatis. Plūbū est gravius ferro ꝛ est magis rarum.

¶ Ex predictis igitur manifestū est ꝙ neqꝫ discretum est vacuū neqꝫ simplr: neqꝫ in raro neqꝫ in potētia est: nisi aliquis velit vocare vacuū cām illius qđ fertur. sic aūt gravitas: aut levitas mā hmōi erit vacuū: densum ꝛ rarum ſm hanc ꝯtrarietatem motus activa sunt: ſm aūt durum ꝛ molle passionis ꝛ non passionis receptiua: ꝛ non loci mutatiōis: sed alterationis magis. de vacuo aūt determinatum sit hoc modo.

Durities ꝛ mollities cāe sunt facilitatis ꝛ difficultatis receptiōis nō loci mutationis ſꝫ alteratōis.

¶ Apparet igit ex hoc qđ diximus: ꝙ non est vacuum distinctū per se simplr: neqꝫ in raro: neqꝫ in potentia: nisi aliquis voluerit oīno vocare causam trāslationis vacuū. tunc igitur erit mā gravis ꝛ levis vacuum: qm̄ densitas ꝛ raritas hoc modo ꝯtrarietatis recipiūt translationē. durities aūt ꝛ mollicies sunt cause facilitatis ꝛ difficultatis receptionis non trāslationis sed alteratiōis ꝓprie. iam igit determinavimus quō est vacuū: ꝛ quō non est hoc modo determinationis.

¶ Dicit: cum compleuit loqui de vacuo inducit declarata ex illo.
86 ¶ Dixit. apparet igit ꝛc. ꝛ intēdit per distinctū per se existēs per se cū dixit. simplr neqꝫ in raro. intēdit ꝙ vacuū nō invenit existēs per se neqꝫ existēs in alio. s. in raro. ¶ Et cū dixit: neqꝫ in potētia: innuit opinionem dicentium: ꝙ vacuum non est extra corpus: quoniā ſm opinionem istorum vacuum erit semper in potētia cum nunꝙ inveniatur in actu. s. extra corpus: ꝛ qꝛ mā est causa passionis: que est causa trāslationis: ꝛ materia etiā est in potentia: vt dictū est de mā ꝙ hoc nomen potentia dr̄ equivoce de vacuo esse in potētia apud ponentes ipsum esse non separatū: ꝛ de mā premunivit se a deceptione in hoc ꝛ dixit: nisi aliquis voluerit ꝛc. i. nisi aliquis vocet causam translationis que est passio corporis in quo fit translatio: ꝛ tūc illud qđ intendit per vacuum erit ipsa materia. ¶ D. v. quoniam densitas ꝛ raritas cū hoc modo cōtrarietatis ꝛc. i. ꝛ materia est causa translationis: qm̄ materia est causa densitatis ꝛ raritatis: vt etiam declaratū

est ⁊ corpa nõ recipiũt trãslationẽ in eis nisi hoc mõ ꝯtrarietatis.s. ſm densitatẽ ⁊ raritatẽ: dẽsitas.n.⁊ raritas recipiũt motũ trãslationis.s.mot⁹ corpoꝝ trãslatoꝝ in aliis ⁊ cũ ita sit mã est cã ei⁹ ꝙ corpora recipiũt trãslationẽ per hoc ꝙ recipiũt ex densitate ⁊ raritate. ❡ D.d. durities võ ⁊ mollities ⁊c̃.i. duricies vero ⁊ mollities non sunt cã trãslatiõis sicut dẽsũ ⁊ rarũ: sʒ sunt cause facilitatis ⁊ difficultatis trãslatiõis: qm̃ si corpus in q̃ est trãslatio fuerit molle translatio erit facilis in eo sicut ĩ aere: ⁊ cũ fuerit durũ erit difficilis aut ĩpolis sicut ĩ terra. ❡ D.d. nõ trãslatiõis sʒ alietatis.i.⁊ nõ sunt cãe trãslatiõis in loco sicut sunt leue ⁊ graue: sʒ sunt cãe trãslatiõis proprie: ⁊ intẽdit vt mihi vr̃ ꝙ molle est cã passionis: ⁊ durũ actiõis: molle eñi est passiuũ: ⁊ durũ actiuũ. ❡ Et debes scire ꝙ ex h̃ ꝙ mã est eadẽ ꝯtrarioꝝ ⁊ est ĩ potẽtia: appet p demr̃ationẽ ſʒ cãʒ ꝙ est cã dẽsitatis ⁊ raritatis: ⁊ hoc appet ẽt ex signis q̃ ĩduxit Ari.s. ex h̃ ꝙ raritas ⁊ dẽsitas iueniunť ĩ qlibet pte corpis rari ⁊ dẽsi ⁊ silr̃ appet h̃ ẽt ꝙ densitatẽ ⁊ raritatẽ sequunť q̃litates ꝯtrarie. ❡ D.d. iã igiť determinauim⁹ quõ est vacuũ.i. si qs vocauerit mãm vacuũ: ⁊ quõ si aliqs vocauerit vacuũ dimensiones separatas hoc modo.

Si corp⁹ in q̃ ẽ trãslatiõ fuerit molle translatio erit facilis ĩ eo sicut aere. Vide ꝯsilr̃ in. 8. phy. cõ. 32 Idẽ. s. hic cõ. 68.

❡ Tractatus tertius de tempore.

❡ Caplm̃ in q̃ opponẽdo inquirit an tp̃s sit. Cap. 1.

Conueniens autem dictis est aggredi de tempore: primum aũt bene se hʒ opponere de ipso ⁊ p extraneas rõnes vtrũ sit eorũ que sunt: aut non sit eorum que sunt: postea que natura ipsius.

❡ Et copulatur cũ hoc qd̃ diximus narrare de tp̃e: ⁊ rectum est inducere prius dubitationes accidentes in eo: ex hoc qd̃ dixerunt extranei: ⁊ cõsideremus vtrũ sit de rebus entibus: aut non entibus: ⁊ que sit natura eius.

Cum cõpleuit loqui de loco ⁊ vacuo: incepit perscrutari de tp̃e. ❡ Et dixit: ⁊ sequiť q⁊ sermo de tp̃e cõuenit sermoni de loco: qm̃ pscrutatio de vacuo est ps pscrutatiõis de loco. D.d. ⁊ rectũ est ⁊c̃.i.⁊ rectũ est ponere pscrutationẽ de illo ex sermonib⁹ logicis q faciũt dubitare de illo. ❡ Et intẽdit p ex̃neos logicos: sermones eñi logicos vocat sermones ex̃neos: ⁊ phiam q̃ cõponiť ex istis vocat phiam extraneã: ⁊ vt dr̃ ꝙ ipse cõposuit phiaʒ ex̃neã. ❡ D.d. cõsideremus igiť vtrũ sit ⁊c̃.i. ſʒ logicã: qm̃ a tp̃s esse manifestũ est p se: qm̃ ſʒ hãc pscrutationẽ iueniũť plures sermones q destruũt suũ eẽ. ❡ D.d. ⁊ qd sit nã ei⁹.i.⁊ cũ psoluerimus illas dubitatiões: tũc perscrutabimur de natura eius perscrutatiõe demõstratiua. Deinde incepit inducere sermones dialecticos: ⁊ dixit. 87

Phia facta ex rõnib⁹ logicis ẽ ex̃nea. Pro h̃ vide. cõ. 70 pmi celi.

a Tp̃s esse manifestũ est p se.

¶ Q igitur oīno fit aut vix ⁊ obscure ex hoc aliqs cō cipiet: hoc.n. ipsius sciā est ⁊ non est: id vero futurum ⁊ nondum est: ex his aūt ⁊ infinitum ⁊ sp̄ acceptū tp̄s componitur: ex his autem que non sunt compositū impossibile esse vr̄: participare aliquando substantiam.

¶ Dicamus igitur ꝙ cadit in mente in eo qm̄ aut nō est oīno: aut si est: est valde difficile ⁊ latens ex hoc qd̄ dicam: qm̄ quoddam eius iam fuit ⁊ nō est: ⁊ quoddā eius est futurꝫ ⁊ nō est: ⁊ ex his duob⁹ cōponit tp̄s infi-

88 nitum qd̄ inuenit sp̄: ⁊ qd̄ cōponit ex non ente impossibile est imaginari ipsum habere cōicationem in esse.

¶ Iste sermo sic componit: tp̄s componitur ex preterito ⁊ futuro: qm̄ instans distinguens non est tp̄s: sed preteritum iam defecit ⁊ futurum nondum est: ⁊ hec duo non sunt: ergo tp̄s componitur ex nō ente. ¶ Et dixit: aut si fuerit est difficile ⁊ occultum: qm̄ ex sermonibus logicis non p̄cise iudicabitur aliqd esse: aut nō esse: sed ꝑm estimatiōem intrinsecam. D. d. ⁊ ex his componitur tp̄s infinitum qd̄ semp est: ⁊ disposuit ip̄m hoc modo ad affirmandum ip̄m esse semp. plures a enim antiquoꝝ ꝯcedebant tp̄s esse infinitum ⁊ ipsum eē semper: preter Platonem q generabat ipsum. ¶ Et deceptio in hoc sermone est: qm̄ ita est de motu: motus enim comprehēditur sensu: ⁊ nulla ps eius est in actu: sed quelibet pars demonstrata recessit. ergo est compositus ex hoc qd̄ iam defecit: ⁊ ex hoc qd̄ nondum ē: sꝫ talia non hn̄t esse completum: sed b esse eoꝝ completur ex actiōe aīe in eo qd̄ est in eis extra aīam: ⁊ entia c completa sunt illa in quorum esse nihil facit aīa: vt post declarabitur de tpe. s. qm̄ est d̄ numero entium quoꝝ actus completur per aīam: ⁊ forte hoc innuebat cum dixit: aut erit difficile ⁊ occultum. i. erit de entibus latētibus: quia si in anima non esset: non esset nisi in potentia.

¶ Adhuc aūt oīs ꝑtibilis siqdem sit necesse est cuꝫ ē: aut quasdā aut oēs ꝑtes eē: tpis aut alie facte: alie vero future sunt: ē aūt nihil cum sit diuisibile: ip̄m aūt nunc non ē pars: mensurat enim ps q̄ cōponi oꝫ totū ex ꝑtibus: tp̄s autem non vr̄ componi ex ipsis nunc.

¶ Et cum oē habens ꝑtes necesse ē cuꝫ fuerit: vt oēs sue ꝑtes sint: aut quedam: sed tpis quedam ꝑtes iā fuerunt ⁊ non sunt: ⁊ quedam sunt future ⁊ nō sunt. ergo nulla eaꝝ ē non tp̄s hꝫ partes: instans vero non ē ps: qm̄ pars mensurat: ⁊ ē necesse vt totum cōponatur ex suis ꝑtibus: sed tp̄s existimatur nō cōponi ex istātib⁹.

a ¶ Ptes antiquorū ꝯcedebant tp̄s eē infinitū ⁊ ip̄ꝫ eē sp̄ p̄ter platonē q gn̄abat ip̄ꝫ. Jd̄ 8. phy. tex. cō. 10.

b Entia successiua non hn̄t eē ꝯpletū ex̄ aīaꝫ: sed eē eorū ꝯplet ex actōe aīe i eo qd̄ ē i eis ex̄ aīaꝫ: cōsiře d̄ motu h̄r i fra. c. 104. ⁊ īfra. c. 109 de motu ⁊ tpe idē h̄r.

c Entia cōpleta sūt illa in q̄ꝝ eē nihil facit aīa. Cōsiře infra. c. 131.

d De rōne ꝑtis ē mēsurař totū: q̄ oꝫ totuꝫ ex ꝑtib⁹ ꝯpōi.

¶ Iste˜mo etiam est logicus ⁊ facit dubitare de tpe: ⁊ compõitur sic. Omne habens partes necesse est vt ptes eius sint oẽs insimul: aut quedam si fuerit ens: ⁊ tps h꜠ ptes quarum nulla inuenitur in actu. ergo tps non est. ¶ Et ipse verificauit ꝓpõnem dicentem: ꝙ nulla pars tpis inuenitur in actu per duas ꝓpões: quarum / Una est: ꝙ ex tpe nihil inuenitur in actu nisi instans: ⁊ ista est mãifesta per se. Secunda autem est ꝙ instans non est pars tpis: ergo ex tpe nulla pars inuenitur in actu. ¶ Et ipse verificat ꝓpositionem dicentem ꝙ instans non est pars tpis: sic. Omnis pars mẽsurat: ⁊ instãs non mensurat. ergo instans non est pars. ¶ Uel sic. Partes componunt totum. Et instantia non componunt tps. ergo instans non ẽ pars temporis: ⁊ ista ꝓpositio declarabitur perfecte in sexto. 89

Ex tpe nihil iueĩt in actu nisi in stãs: ⁊ h̄ est manifestũ per se.

Tex. cõ. 10. 11. ⁊ inde.

¶ Amplius aũt ipm nunc qđ vr̃ determinare p̃teritũ ⁊ futuꝝ vtrum vnum ⁊ idẽ sp pmanet aut aliud ⁊ aliđ nõ facile ẽ scire: siqdẽ sp alteꝝ ⁊ alteꝝ ẽ: nulla aũt pars eoꝝ que sunt in tpe alia: ⁊ alia ps sil' ẽ que non ꝯtineat: alia vero ꝯtineat: sicut minus tps sub pluri: ipsum aũt nunc qđ modo non ẽ: prius aũt fuit necesse corrũpi ali qñ q: ipsa qdem nunc sil' adinuicem non erunt: corru ptum aũt esse necesse ẽ sp prius. In eodem igit qdeꝫ corruptum esse impoſ'e ẽ pp id qđ tunc ẽ. In alio aũt nunc corrumpi prius nunc non contingit. Sic. n. ipossibile se habere adinuicem ipsa nunc vt punctum cuꝫ puncto. Siqdem igitur in eo qđ ẽ ꝯñr non corrumpitur: sed in alio: in medijs nunc que sunt infinita simili ter erit: hoc autem impossibile ẽ.

¶ Et ẽt ẽ difficile ad sciẽdum hoc. s. vtrum instans qđ vr̃ distinguere inter p̃teritum ⁊ futuꝝ sit ideꝫ pmanẽs sp: aut ẽ vnum pº aliud: qm̃ si sp vnum fuerit pº aliud ⁊ ex tpe non aliqua ps que sit ⁊ alia pars insil': nisi altera sit ꝯtẽta ⁊ altera ꝯtinẽs: vt minus tps in maiori: tũc instans qđ non ẽ nunc ⁊ fuit prius necesse ẽ ⁊ ipm corrumpi: ⁊ impoſ'e ẽ vt corruptio eius sit qñ fuit: qm̃ tũc erat ens: ⁊ impoſ'e ẽ vt prius instans corrumpat in posterius instantis: impoſ'e enim ẽ vt duo instãtia copulent quemadmodum non ꝯtinuantur duo puncta: ⁊ si ñ corrũpit in illo qđ ẽ pº: ſꝫ in alio: tũc ĩueĩt in istãtibº que sunt iter illa que sunt infinita: ⁊ insil': qđ ẽ impoſ'e.

90 ℭ Cũ induxit fmões dubitabiles de tpe induxit ét fmões dubitabi-les de instãti. ℭ Et dixit: ⁊ est difficile ⁊c̃.i. ⁊ est difficile de istãti qđ ẽ distiguẽs iter pteritũ tps ⁊ futuꝝ scire vtrũ sp sit idẽ.s. pñs ⁊ pteritũ: aut sunt plura succedentia.s. vnũ post aliud. ℭ Et cũ posuit ꝙ istãtia nece ẽ vt sint vnũ nũero aut plura. icepit ꝓus iducere iopinabilia ɔtingẽtia si fuerint plura nũero: ⁊ dixit: qm̃ si sp fuerit vnum post aliud ⁊c̃.i. ⁊ si instãtia fuerint plura succedẽtia: ⁊ ẽ ipole vt ex tpe inueniant duo insil̃.s. due ptes aut duo istãtia: qm̃ istãtia ñ numerant nisi p nũeratõem tpis: cũ sint vltia tps: ⁊ seqꝛ necio vt istãs qđ nõ ẽ nũc ⁊ iã fuit in pterito corrũpat. ℭ D.d. ⁊ ex tpe nõ ẽ aliq̃ ps ⁊c̃. ⁊ intẽdit p ptẽ illud qđ ɔtinet instãs ⁊ tps: qm̃ ps tpis in rei veritate non est instãs sed tps. ℭ Et cũ posuit hãc ꝓpõnez.s. qm̃ ex tpe nõ inueniũtur duo instãtia insil̃: qm̃ ex eo nõ ieniunt due partes insil̃ nisi in vna eaꝝ accipiat ɔtinẽs scđaz. U.g. sicut diximus ꝙ talis mẽsis est in tali ãno: ⁊ talis dies est in tali mẽse: ⁊ hoc ñ nocet in vlitate illius ꝓpõnis: excepit hoc ne aliqs existimet ipm̃ ignorare illud: qm̃ in instãti nõ imaginat ɔtinẽs ⁊ ɔtẽtũ: ⁊ cũ posuit ꝙ in tpe non inueniũtur duo instãtia insil̃: seqꝛ necio vt ꝓus instans corrũpat: ⁊ dixit: instãs.n. qđ nõ est nũc ⁊c̃.i. instãs.n. qđ nõ ẽ nũc ⁊ fuit in pterito necio est nũc corruptũ eẽ. ℭ Deinde icepit iducere qõnes ɔtingẽtes ex hoc: ⁊ dixit: ⁊ ipole est vt corruptio eius ⁊c̃.i. ⁊ si est corruptũ: nece ẽ vt corruptio ei⁹ sit in tpe: cũ oẽ corruptuz sit hmõi: ⁊ ipole ẽ vt corruptio ei⁹ sit in instãti pñti: qm̃ tũc nõ inuenit nisi ipm: ⁊ sic erit in se corruptũ: qđ est ĩpole: ⁊ hoc itẽdebat cum dixit: in hora q̃ est nũc. ℭ Et cũ declarauit ꝙ instãs ipole ẽ vt corrumpat in instãti pñti: aut in seipso: qm̃ pñs idẽ est cũ corruptor: icepit declarare ét ꝙ ipole est vt corrũpat in instãti futuro: ⁊ dixit: ⁊ ipossibile est ét vt ꝓus instãs corrũpat in posteriori ⁊c̃.i. qm̃ cũ posuerimus ꝙ instãs corrũpit in instãti futuro ɔtinget vt illud instans ɔtinuet cũ eo: ita ꝙ suum esse ɔtinuet cũ sua corruptiõe: ⁊ erit istãs in quo est aliud ab instãti in quo corrũpit: ⁊ post declarabimus ꝙ instans non ɔtinuat cũ instãti: sicut neqꝫ pũctus cũ pũcto. ℭ D.d. ⁊ si nõ corrũpit in illo qđ est post ⁊c̃.i. ⁊ si nõ corrũpit in illo: ita ꝙ sit ɔtinuum cũ eo corrũpet in instãti qđ est post qđ nõ est ɔtinuum cũ eo: qm̃ iter q̃libꝫ duo istãtia ẽ tps: ex q̃ seqꝛ vt illud istãs ineiat in illo tpe: ⁊ oẽ tps diuidit in instãtia infinita: ex q̃ seqꝛ vt instans corruptũ ieniat in instãtib⁹ ĩfinitis.s. cũ eis insil̃: qđ est impole: ⁊ similr̃ ẽ impole ipsum poni corruptum in instãti qđ ẽ ante: qm̃ tũc erit corruptum anteq̃ sit: ⁊ ista questio dissoluetur post.

Pars tpis in rei vita-te ñ ẽ istãs sed tps. Jđ supra.c.89.

ℭ At vero neqꝫ nũc sp mãere idẽ pole ẽ: nullius.n. diuisibilis finiti vn⁹ termin⁹: neqꝫ si in vno sit ɔtinuũ: neqꝫ in plãib3 ãt nũc terminus ẽ ⁊ tps ẽ accipe finituz. ℭ Et impole ẽ vt idẽ sit sp pmanẽs: qm̃ nullũ finitum diuisibile hꝫ vnũ finẽ: neqꝫ si fuerit ɔtinuuz in vna pte: neqꝫ si fuerit ɔtinuum in pluribus vna pte: sed instãs est finis: ⁊ possibile est inuenire tempus finitum.

¶ Cum destruxit ꝙ instantia sunt plura: incepit destruere ꝙ instãs sit idez: qm̃ si instãs fuerit aut erit vnũ aut plura: ⁊ cũ h̄ duo d̄struũtur: destruet instãs esse. ¶ Et.d. ĩpoĩe ē ēt vt sit idẽ ⁊c̃.i. ⁊ ĩpoĩe est ēt vt sit ens ita ꝙ sit idem sp̄ p̄manens. ¶ Et signũ eius est q: non inuenit̃ finitũ aliqđ ꝯtinuũ h̄ñs vnũ finẽ: sed saltẽ duos q̇bus sit finitum: neq; si fuerit ꝯtinuũ in vna p̄te: vt linea: qm̃ linea h̄z duos fines tm̃: neq; si fuerit ꝯtinuũ in plurib⁹ vna p̄te: vt sup̄ficies ⁊ corpus: corpus enim h̄z sex fines: ⁊ superficies quattuor. D.d. s̄z instãs est finis ⁊ poĩe est inueniri tp̄s finitũ: ista est ꝓpõ minor isti⁹ figur̃. ¶ Et iste p̄mo cõponit̃ sic. Instans est finis alicuius finiti. Et nihil qđ est finis alicuius finiti est vnum. ergo instans non est vnum. 91

Linea habet duos fines tm̃: superficies quattuor: corp⁹ vero sex.

¶ Amplius si simul ē p̄m tp̄s: ⁊ neq; prius neq; posterius in eodem esse ⁊ ipso nũc ē: ⁊ si q: prius aut posterius in ipso nunc sunt: simul erunt que in millesimum fuerũt annum: cũ his que sunt hodie: ⁊ neq; pri⁹ neq; posterius: ⁊ nihil aliud alio.

¶ Et ēt si intẽtio essendi in tp̄e nõ añ neq; post ē vt sint in eodem instanti: deinde illud qđ est añ: ⁊ illud qđ ē post sunt in eodem instãti d̄m̃rato: tũc illud qđ fuit trãsacto millesimo: ⁊ qđ est hodie sunt insimul: ⁊ neutruz precedit reliquum: aut est post illud.

¶ Ista est sc̄da rõcinatio: ⁊ cõponitur p̄m inductiõem ad inconuenieus ⁊c̃. ⁊ ista ēt p̄dicta sunt vera. i. ⁊ sc̄õm signum ē: qm̃ cũ ĩtẽtio eius qđ dicimus de aliq̇bus duob⁹ ꝙ sunt insimul in aliquo tp̄e qđ nõ est añ: aut post est: vt illa duo sint in eodem instãti. ¶ Et cũ induxit istam ꝓpõnem veram ꝯuertibilem ꝯiungit cum sua conuersa ꝓpõnem dubitataz: ⁊ induxit incõueniẽs: ⁊ dixit. Deinde illud qđ est ante ⁊ illud qđ est post ⁊c̃. i. ⁊ cum ꝯiũximus ꝯuersẽ ꝓpõni dicẽti: ꝙ illa que sunt insimul sunt in eodez instanti: ⁊ ē q: illa que sunt in eodem instanti sunt insimul: hanc ꝓpõnem. s. ꝙ idem instans ē oium entium: de quibus dicimus quedam esse ante: ⁊ quedam esse post: sequitur vt illud qđ fuit transacto millesimo: ⁊ illud qđ est hodie sint insim̃l: qđ ē inopinabile. ¶ Et syll̃s cathegoricus concludẽs incõueniẽs in hoc sermone cõponitur sic in p̄ma figura. Oẽs res inueniuntur in eodem instanti. Et oĩa que sunt in eodem instanti sunt simul. ergo omnia que sunt: sunt simul: qđ est impossibile. 92

¶ De his igitur que insunt ipsi tot opposita sunt.

¶ Cap̄m in quo disputatiue inq̇rit q̇d sit tp̄s. Ca. 2.

Quid aũt tp̄s: ⁊ que ipsius nã sit ⁊ ex traditis imanifestuz est: ⁊ de q̇bus attingimus aduenientes prius. Quidam. n. totius q̇dẽ esse motũ dicũt: alij ipsam sphærã qm̃ circulatõis est ps quedã: illa aũt circulatio non

est.pars enim circulationis est que accipit:sed nõ cir
culatio est.Amplius aũt si plures essent celi:esset sīr
tps cuiuslibet ipsoꝝ mot⁹: quare multa tẽpora simul.
℄ Ista igit sunt dubitabilia de rebus que inueniunt
in tpe:ꝛ ẽt quid ipsum sit:ꝛ quã hꝫ naturã latẽtem hoc
modo ex hoc qꝺ recipim⁹a pdecessorib⁹. Quidaꝫ.n.
dicũt ipm esse motũ totius:ꝛ qdã dicunt ipm eẽ sphe/
ram ipsam: ꝛ si ps tẽporis sit tps ꝛ pars reuolutionis
nõ sit reuolutio:qm̃ est sicut appellat ps reuolutõis nõ
reuolutio.ꝛ ẽt si celi eẽnt plures vno:tũc tps eẽt eodẽ
modo.mot⁹cuiuscũqꝫ mõi eoꝝ:ꝛ eẽnt plã tpa ĩsimul.

Ista igit que diximus sunt qõnes que faciũt dubitare in esse tẽ/
poris accepti ex rebus existentib⁹ in tpe:vt dixim⁹ de esse tẽ
93 porum ꝛ de esse pteriti ꝛ futuri:qm̃ ex cõsideratione existẽte in istis
rebus puenit dubitatio in suo esse.℄ D.d.ꝛ ipm etiã quid sit ꝛc.i.
Nullus pdecessoꝝ dixit de tpe aliqꝺ rectum. ꝛ scire ẽt ipm quid sit:ꝛ que sit natura eius si cõcesserim⁹ ipsum eẽꝛ
similr latẽtꝛ hoc manifestũ est:qm̃ nullus pdecessoꝝ dixit de eo ali
qꝺ rectũ.℄ D.d.quidã eniꝫ dicunt ꝛc.i.ꝛ intẽdit per motuꝫ totius
reuolutionẽ totius cõpletã.℄ Deinde induxit inopinabile contin
gens dicentibus reuolutionẽ totius.s.motũ diurnũ:ꝛ dixit.lꝫ pars
tẽporis sit tẽpus ꝛc.i.ꝛ iste sermo destruit leuiter.s.dicentiũ tẽpus
esse reuolutionẽ cõpletã:qm̃ pars tẽporis reuolutionis diurne est tẽ
pus:vt dies ꝛ nox:ꝛ pars reuolutionis non est reuolutio:ꝛ si tẽpus
esset tota reuolutio:tunc pars reuolutiõis esset reuolutio.℄ D.ince
pit inducere ẽt scꝺam cõtradictionẽ:ꝛ est cõis isti opinioni:ꝛ opi/
nioni dicẽtiũ ꝙ tps est mot⁹ toti⁹ celi:ꝛ ptes ei⁹ sunt ptes tpis.ꝛ est
opinio Plato.ꝛ est sufficiẽtior omnibus alijs:ꝛ dixit.ꝛ etiaꝫ si celi
essent ꝛc.i.ꝛ si tps esset motus celi cuiuslibet eoꝝ esset tẽpus:ex quo
sequeret plura tpa esse insimul:si enim tpa essent celi:tunc ipsa es/
sent multa sm numerũ celoꝝ:si igit essent plures celi:vt dicũt anti
qui dicentes plures mũdos esse:tunc necesse esset vtꝫ motus cuiusli
bet eorum esset tps:ex quo sequeret plura tpa esse ĩsimul.qꝺ est im/
Digressio. possibile.℄ Et ista rõcinatio cõponit ex propositione dubitabili ꝛ
alia que videt impossibilis nisi sm imaginationẽ: ꝛ est illa in qua
ponit plures celos esse:ꝛ cum ita sit:põt aliquis dicere ꝙ illud fal/
sum qꝺ sequitur ex hoc sermone ꝛ est plura tẽpora esse insimul:non
sequitur ex positione eius ꝙ tẽpus est motus celi:sed ex positione
eius ꝙ est plures celos esse vno:qꝺ est falsuꝫ impõle.℄ Sed ista de/
Solutio. claratio est alterius modi:qm̃ cum fuerint duo cõsequẽtia se cõple
te:ꝛ posuerimus aliquid esse ipsum precedens:aut disponi vt dispo
Ex hꝫ sumit aliquã ꝯse/quentiã necessariã esse cui⁹ tñ ans nerent per precedẽs:necessario sequet consequẽs: lꝫ sit impõle illud
disponi per precedens.V.g.qm̃ dies sequitur ortum solis: manife/
stum est ꝙ in quacũqꝫ hora ponemus solem oriri:sequet tunc diem
esse:lꝫ solem oriri in illa hora sit impossibile:ꝛ similr omne qꝺ ponit
volare:sequitur vt habeat alas:lꝫ sit impossibile ipsum volare : ꝛ qꝛ

tempus ꝛ celum sunt cōsequētia se: vt ponit aduersarius dicens tē pus esse motuʒ celi: necesse est si posuerimus plures celos esse vt sint plura tpa: ꝛ sʒ plura tpa esse est impoſe: ergo id ex quo sequif hoc impossibile est impossibile: ꝛ est tps esse motum celi.

ꝛ ɔñs sunt ipossia. ɔ̄ſile 7. phy. cō. ꝛ Et. 8. phys. cōme. 78.

¶ Totius aūt sphera visa est quidē dicētibus esse tps: q꞉ ꝛ in tpe oia sunt: ꝛ in totius sphera: est aūt stulti⁹ qȯ dicif q̃ʒ ꝛ qȯ est de hoc impossibilia cōsiderare.

¶ Et quidā dixerūt tēpus esse spherā totius: ꝛ existi/mauerūt hoc q꞉ oia sunt in tpe: ꝛ sunt in mūdi sphera: ꝛ iste sermo est magis vanus q̃ʒ indigeat ꝓbatione.

¶ Cum destruxit sermonē dicentiū tps esse reuolutionē totius celi: incepit inducere aliā opinionē debiliorē: ꝛ est opinio dicentiū ꝙ tē pus est sphera totius: ꝛ induxit rōnem eoꝝ. dicebāt eniʒ ꝙ omnia sunt in sphera totius: ꝛ omnia sunt in tēpore: ergo tps est sphera to/tius. ¶ Et decipiebanf in hoc ꝙ due affirmatiue nō cōcludūt in se/cūda figura: ꝛ ēt dicere oia esse in tēpore ꝛ in sphera mūdi nō signi ficat idem: ꝛ sic sermo eoꝝ est in falsis ꝓpositionib⁹ ꝛ figure incon/stantis: ꝛ q꞉ cōclusio eoꝝ est improbabilis per se: ꝛ etiā syllogismus eorū est falsus ſm formā ꝛ materiā: dixit. ꝛ iste sermo ꝛc. ¶ Et quia magis sufficiens istaꝝ opinionū trium de tpe est sermo dicentium ipm esse motū: reuersus est ad cōtradicendum huic opinioni. 94

Due affir/matiue nō ɔcludūt in scda figura. Uide limi/tationeʒ in 2. phys. cō. 23. Et in ꝓ qrto cō. 33. ꝛ. 42.

¶ Quoniā aūt videf maxime mot⁹ esse ꝛ mutatio que dā corpus: hoc cōsiderandū est: vniuscuiusq; quidem igitur mutatio ꝛ motus in ipso mutatio est solum: aut vbi fortassis est ipsum qȯ mouef ꝛ transmutans: tem/pus autē simil'r ꝛ vbiq; ꝛ apud omnia est.

¶ Et q꞉ existimaf ꝙ dignius ē vt sit motus ꝛ transmu tatio: opʒ nos intēdere hec in ꝑscrutatione ꝛ cōsidera/tione: dicamus igif ꝙ trāsmutatio est in omni qȯ trās/mutatur: ꝛ mot⁹ eius est in ipso transmutato tm̄: ꝛ vbi fuerit illud motum: tēpus est eodē modo in omni lo/co: ꝛ apud qȯlibet: ꝛ in respectu cuiuslibet.

¶ D. d. ꝙ mot⁹ est dignior vt existimef ꝙ sit tps: qm̄ tēpus impoſe est vt imaginef nisi cū motu: ꝛ multotiēs existimaf ꝙ illud qȯ seqf rē sit ipsa res. ¶ Et in hoc sermone sunt ꝓpōnes: quaꝝ vna ē ꝙ ois trāsmutatio ꝛ ois mot⁹ est in moto. Et omne motuʒ est in aliq̄ vbi. ergo ois motus est in aliquo vbi: ꝛ q꞉ plura mota sunt in pluribus vbi: sequitur vt plures motus sint in pluribus vbi. ¶ Deinde con tingit huic hanc ꝓpositionem dicētem: ꝙ tps est vnū in omni loco ꝛ apud qȯlibet ꝛ in respectu cuiuslibet: ꝛ ɔclusit in secūda figura ꝙ mot⁹ nō est tps sic: motus nō est vnus in omni loco ꝛ apud qȯlibet: ꝛ tps est vnū in omni loco ꝛ apud qȯlibet: ergo mot⁹ nō est tēpus. 95

Tps ipoſe ē vt imagi/nef nisi cuʒ motu. Idē īfra cō. 97.

¶ Amplius aũt mutatio quidẽ oĩs velocior aut tardior: est tẽpus aut nõ est: tardũ enim & velox tpe determinant: velox quidẽ in pauco multũ mouet: tardũ autem qd in multo paucum: tps aũt nõ determinat tempore: neq quo q̃tum aliquid est: neq quo quale.

Velox & tardũ tpe determinant.

¶ Et ẽt oĩs trãsmutatio est velocior aut tardior: & tps nõ est tale: velox.n. & tardũ diffiniunt p tps: velox eni est illud qd est multũ in tpe breui: & tardũ est illud qd est modicũ in tẽpore longo: & tps nõ diffinit per tps: neq ſm q est quatũ: neq ſm q ẽ quale.

96 ¶ Ista est scda ɔtradictio: & cõtinet quattuor ppõnẽs: quarum tres sunt manifeste per se: & quarta declarabit per duas illarum: cum igit ppositio cõclusa ex duabus cõiunget ad tertiã manifestã per se sequetur cõclusio: & cõpositio eax est sic. Velox & tardũ in motibus diffiniuntur per tempus. Sed tẽpus non diffinit per tẽpus: ergo in secũda figura in tpe nõ est velocitas & tarditas. Sz in omni motu est velocitas & tarditas: ergo in scda figũra/ tẽpus nõ est motus.

2 ¶ Et dixit. velox enim est illud qd est multum &c. i. velox enim est illud qd ptransit longũ spaciũ in tpe breui: & tardũ est illud qd ptrãsit breue spaciũ in longo tpe: & cum dixit. & tps nõ diffinitur per tps &c. nõ intendit q in tẽpore quodãmodo est q̃tum & quodãmodo est quale: qm̃ tps est q̃tũ nõ quale: sed intẽdit q impoſe est vt aliquis diffiniat tps per tps: neq ſm quale: si haberet quale: neq ſm q̃tũ vt in motu diffiniunt. s. qm̃ velocitas & tarditas que sunt in eo sunt quale: & diffiniunt per tps: & simil'r q̃tum qd est in eo diffinit p tpus; cum dr q magnus mot⁹ est in tpe magno: & paruus in paruo.

Tps ẽ q̃tũ & nõ quale.

¶ Qd quidẽ igit nõ est motus manifestũ est: nihil autem differat nobis dicere in pñti motũ aut mutatiões: at vero neq sine motu enim tps est: cum vero nihil ipsi mutamur ſm intelligentiã: aut latet trãsmutãtes: non videtur nobis fieri tps: sicuti neq qui in sardo fabulantur dormire apud heroes cũ expgiscunt: copulant autem primũ nunc posteriori nũc & faciunt vnũ remouentes pp insensibilitatẽ mediũ: tanq igit si non esset medium alterũ nũc: sz vnũ & idem: nõ esset tps: sic & quãdo latet alterũ esse nõ videt mediũ esse tpis. Si igitur & nõ opinari eẽ tps: tũc accidit nobis nõ diffinim⁹: nec vnã mutationẽ: sz in vno indiuisibili videt aĩa manere. Cum aũt sentim⁹ & determinam⁹ tũc dicim⁹ fieri tpus,

Cum nihil ipsi mutamur ſz intelligẽtiã: aut latet transmutãtes nõ vr nobis fieri tẽpus.

¶ Manifestuz est igit̄ q̄ nō est motus: ⁊ nō est dr̄ia in hoc inter motū ⁊ trāsmutationē: sed nō est ēt extra motū: qm̄ si nos nō fuerim⁹ trāsmutati in nostra mēte: aut fuerimus transmutati/ sȝ nō pceperimus: nō reputabimus tēpus esse: vt dicit̄ in apologis de somno quia accidit diuinis in insula rhodos. s. q: nō perceperunt cū surrexerunt a somno se dormiuisse: ⁊ giunxerūt instās precedēs somnū ad scdm̄ instans: ⁊ fecerūt ipsa vnū: ⁊ abstulerunt illud qđ fuit inter: q: nō pceperunt ipm: quēadmodū igit̄ si instans nō esset diuersum sed idez nō esset tp̄s: simil'r ⁊ si esset diuersum ⁊ nō pcepissem⁹ nos nō reputarem⁹ tēpus inter illa duo instātia. Si igitur nos cōprehenderimus determinare trāsmutationem omnino: sed existimauerim⁹ nos existere in eadē dispositione indiuisibili: tunc accidet nobis existimare tempus nō esse: ⁊ cum senserimus trāsmutationē terminatā: tunc dicemus tempus fuisse.

¶ Cum declarauit q̄ tp̄s non est motus: incepit innuere ipm sequi motū ⁊ accidere ei. ¶ Et dixit. manifestū est igit̄ ⁊c. i. ⁊ hoc nomine 97
motus vtimur in hac pscrutatiōe large. s. tanq̄ synonimo cum hoc nomine trāsmutatio: ita q̄ ex hac declaratiōe hic declarat̄ q̄ tēpus nō est aliqđ generū quattuor motuū. D. d. sȝ nō est extra motū ⁊c. i. sed appareꝫ se q̄ impo͞le est vt tēpus sit sine motu: ⁊ hoc manifestum est qm̄ cuȝ nos nō intellexerimus motuȝ: aut intellexerim⁹: ⁊ post tradiderimus obliuioni nō sciemus tp̄s: neq̄ȝ cōprehēdim⁹ ipsum oīno: ⁊ hoc itēdebat cū dixit: nō trāsmutabimur nos in nostra mēte. i. nō cōprehēdimus trāsmutationē. ¶ Non sicut existimauit Gal. Gal. enim credidit q̄ Arist. intēdebat q̄ nos nō cōprehendimus tp̄s nisi cum mouemur. i. qn̄ per imaginationē cōprehēdimus motuȝ. ⁊ q̄ hoc est signū q̄ tp̄s nō est extra motū. ⁊ cum Gal. existimauerit hoc: cōtradixit Arist. ⁊ dixit q̄ multotiēs cōprehendimus res qescentes ⁊ mouemur: cum oīs imaginatio sit mot⁹: vt qn̄ comprehendimus polos mūdi ⁊ cētrum. ¶ Sȝ Arist. nō intēdebat nisi q: nos nō sentimus tp̄s qn̄ nō sentimus motū: ⁊ q: tp̄s non imaginatur sine motu: ⁊ motus potest imaginari extra tempus significat hoc q̄ motus precedit tēpus naturaliter: ⁊ q̄ tp̄s accidit motui: licȝ sint cōsequentia se cōplete. ¶ Et cum dixit: q̄ qui non sentit motū nō sentit tēpus: dedit testimoniū de hoc qđ dicitur de illis qui dormierunt multis annis ⁊ non perceperūt. isti enim cum existimauerūt q̄ instans precedens suū somnū est instans scdm̄ aut prope ipm: q: nō pceperūt motum inter illa: existimauerunt q̄ nō dormierunt aut q̄ non dormierūt modicū. D. d. quēadmodū igit̄ ⁊c. ⁊ hoc quod dixit

Inuehit cōtra Gale. arabē.

Tp̄s n̄ imaginat̄ sine motu. ⁊ motus p̄t imaginari ex̄ tp̄s Sȝ vide oppositu ȝ. 12. met. co. 29. ⁊ hl' tex. sequenti vbi hȝ p̄hs q̄ cum tp̄s aliqđ vi fieri simul: ⁊ mot⁹ aliqs fieri vr̄.

significat ꝙ tēpus hꝫ esse extra animā: ⁊ sermo eius intellectus est per se.s.ꝙ quēadmodū si instans fuerit idē nō fiet tēpus omnino: similr̄ si reputauerim⁹ ipsum esse idem nō reputabim⁹ tēpus fieri. sicut accidit illis hoībus quos dixit: ⁊ forte erant illi quos Macu/ met numerauit in alcorano.

3 ℭ Deinde.d.si igitur nos cōprehēderim⁹ ⁊c̄.i.qm̄ cuꝫ nos percepe rimus neqꝫ imaginauerim⁹ motuꝫ determinatū.s.finitū in duo ex/ trema: sed existimauerim⁹ ꝙ nullus motus est fact⁹ in nobis neqꝫ in alijs: ⁊ ꝙ nō sumus in eē indiuisibili: tunc accidet nobis nō sen/ tire tēpus. ℭ Et hoc qđ dixit: multotiēs accidit dormiētib⁹ multū etiā: ⁊ ēt qui faciūt opus delectabile fit tēpus eis breue: qꝛ delecta tio prohibet eos cōprehendere motuꝫ: ⁊ ecōtrario eis qui laborāt: ⁊ ideo dixit verificator.

Dormienti bus ⁊ opus delectabile agētib⁹ fit tps breue: ecōtrario la boratibus.

ℭ Manifestuꝫ est ꝙ nō est sine motu nec mutatiōe tē/ pus: ꝙ igitur neqꝫ mot⁹ neqꝫ sine motu temp⁹ est ma/ nifestuꝫ est: accipiendū autē qm̄ iam querim⁹ quid est temp⁹ ab hinc incipere quid sit motus. simul enīꝫ mo tum sentim⁹: ⁊ tēpus: etenīꝫ si sint tenebre ⁊ nihil p cor pus patiamur: motus aūt quidā in anima fit subito si/ mul fieri quoddā tēpus: at vero cum tēpus videt̄ fieri aliquod/simul ⁊ motus fieri aliquis videt̄: quare ⁊ mo tus aliquid esse ipsum.

ℭ Manifestuꝫ est igitur ꝙ tēpus nō est extra motuꝫ ⁊ transmutationē: manifestū est igitur ꝙ temp⁹ non est motus: neqꝫ extra motū: ⁊ cuꝫ nostra intentio est diffi/ nire tēpus ponem⁹ primū cōsideratiōis ex hoc loco: consideremꝰ igitur quid sit de motu: qm̄ si fuerim⁹ in obscuro ⁊ nihil acciderit nostris corporib⁹: sed in ani ma nostra acciderit aliqs motus statim reputabit̄ tps fieri: ⁊ similr̄ etiā cum sciuerim⁹ aliqđ tempus fieri/sta tim reputabim⁹ aliquē motuꝫ fieri: ex quo sequit̄ ꝙ tē pus: aut est motus: aut aliquid motus: ⁊ cū non sit mo tus: sequit̄ necessario vt sit aliqđ motus.

98 ℭ Cum declarauit ꝙ tēpus nō est motus: neqꝫ extra motuꝫ notifi/ cauit hoc ⁊ dixit: ꝙ necesse est ex hoc vt sit accidēs motui: ⁊ cū intē tio est h̄ scire qđ sit tēpus: opꝫ prius perscrutari qđ accidētiuꝫ mot⁹ sit tēpus. accidētia enīꝫ motus sunt multa: ⁊ qꝛ tēpus nō sentit̄ nisi cum sentire aliquē motū demonstratū fm̄ ꝙ sentiunt̄ cū motu mul ta accidētia eius sensibilia: qm̄ si ita esset/cōtingeret vt tēpus mul tiplicaret̄ fm̄ multiplicationē motus: ⁊ si posuerim⁹ ipsuꝫ sequi ali quēꝫ motū propriū. V.g. motū corporis celestis: tunc qui nō sense/ rit in

rit in aliqua hora ipsuz nõ sentiet tẽpus: aut nõ sentiet ipsuz oĩno. vt dicit Pla. de incarceratis a pueritia sub terra. s. q si nõ compre henderet nisi p cõprehẽsionẽ alicuius mot⁹ sensibilis. V.g. motus celi: tunc isti incarcerati nõ sentirent tẽpus: qr nunq̄ senserũt motum corporis celestis: ⁊ ideo dixit: quoniam insimul sentimus motum ⁊ tempus ⁊c. i. qm̃ sentire tp̄s nõ est p sentire aliquẽ motũ comprehensuz p aliquẽ sensum. Nos eniz sentim⁹ tẽpus existẽdo in obscuro absq3 eo q accidat sensib⁹ nostris aliqs motus: ⁊ hoc nõ est nisi qr sentim⁹ motuz in nostra aĩa qualẽcũq3: qm̃ cuz fuerim⁹ imaginati in aĩa nostra aliquẽ motũ statim cõprehẽdem⁹ tẽpus. ℭ Et in hoc qd̃ dicit est qõ non parua: qm̃ si tẽpus nõ sequit aliquẽ motuz existẽtez extra aĩam: sed sequit motuz imaginatiõis: ⁊ imaginatio nõ h3 esse extra aĩam: quõ igitur dicet Arist. post ipsuz sequi motum corpis celestis: ⁊ dat sup cõtinuationẽ motus ex cõtinuatione tpis. ℭ Et ẽt si sequit motũ a corpis celestis: cõtinget vt cecus nõ pcipiat tp̄s qui nunq̄ pcipit motũ celi. ℭ Et ẽtiã si sequit oẽz b motum: cõtinget ẽt vt tẽpus multiplicet p multiplicationẽ motuũ: qd̃ est impoẽ: apparet igit q tp̄s aut nõ h3 esse extra aĩam: aut si h3 sequitur oẽz motũ: ⁊ sic multiplicabit per multiplicationẽ motuũ: aut sequet vnuz motũ: ⁊ sic qui nõ sentit illum motuz nõ sentit tp̄s: qd̃ est impoẽ. ℭ Nos aũt dicam⁹ qm̃ si nos sentire tẽpus est apud sentire quẽlibet motũ: ⁊ apud imaginari quãlibet trãsmutationẽ: manifestũ est. Nos vero sentire tẽpus apud sentire quẽlib3 motũ pmo ⁊ essentialr impoẽ est: qm̃ si ita esset ↄtingeret vt tp̄s multiplicaret p multiplicationẽ sensibiliũ imo motuũ imaginabiliũ. si aũt sentire tẽpus p sentire quẽlibet motũ nõ fuerit pmo ⁊ essentialr: sed pp hoc qr cũ sentim⁹ quẽcuq3 motuz sentimus illuz vnũ motũ cui accidit tẽpus: nõ accidet qd̃ predicta. s. q qui nõ sentiet illuz motum vnũ nõ sentiet tp̄s: qm̃ ille motus vr̃ sentiri qñ sentit quicũq3 mot⁹ siue fuerit imaginat⁹ siue existẽs. ℭ Et apparet qñ qs intuebit hoc qd̃ tp̄s sentit essentialr ⁊ primo: qñ nos sentim⁹ nos esse in esse moto: ⁊ hoc sentire. s. nos eẽ in eẽ moto erit qñ imaginati fuerim⁹ quẽcũq3 motũ: qm̃ cuz fuerim⁹ in esse indiuisibili in trãsmutatione qd̃ est instãs: nõ fiet tẽpus: neq3 reputabim⁹ ipsuz fieri: cũ autẽ fuerimus in eẽ diuisibili ẽm trãsmutationẽ ⁊ nõ percepim⁹ nos eẽ in esse transmutabili nõ pcipiem⁹ oĩno tp̄s: si aũt pceperim⁹ nos esse in eẽ transmutabili statiz pcipiem⁹ tẽpus: ⁊ hoc manifestũ est: ⁊ nos esse in eẽ trãsmutabili sentit p se: nos. n. sentim⁹ q instãs in quo incepimus scribere hũc sermonẽ est aliud ab illo in quo fuit cõplet⁹. Motus c igit ↄcuz sentit: sentit prĩo ⁊ essentialr tp̄s est motus. ex quo sentim⁹ nos eẽ in eẽ trãsmutabili ⁊ nõ trãmutari: qr sum⁹ in h̄ esse. Nos igit eẽ in eẽ trãsmutabili sentit sic dixim⁹ cuz senserim⁹ quẽcũq3 motuz: sentire igit nos eẽ in esse trãsmutabili est illud ex quo sequit nos sentire tp̄s primo: ⁊ manifestũ est q nos nõ sentim⁹ nos esse in esse trãsmutabili: nisi ex trãsmutatione celi. ⁊ si esset d poẽ ipsuz quiescere: esset possibile nos esse in esse nõ trãsmutabili: s3 hoc est impoẽ: ergo necesse est vt sentiat hunc motuz qui nõ sentit motum corporis celestis. s. per visum: sed dormientes sentiunt ipsum postq̄ surgunt a somno: ex hoc q rememorant motus imaginatio/

Digressio q̃ q̃rit vtrum tp̄s ↄsequit oẽz motũ: ⁊ p̃ arguit q nõ cõsequit motũ imaginatiõis.

a Qd̃ nõ sequit motuz corpis celestis.

b Qd̃ nõ sequit omnez motũ.

c Mot⁹ q̃ cũ sentitur sentitur p̃ ⁊ eẽntialr tẽpus ẽ mot⁹ ex q̃ sentimus nos eẽ in eẽ transmutabili.

d Si poẽ cẽt celũ quiescere: poẽ eẽt nos esse in eẽ ñ trãsmutabili.

nis in somno. cum autē somnus fuerit profundus & non fuerint rememorātes aliquā imaginationē somni: neq3 aliquā trāsmutationem: tūc nō percipiūt tps in quo dormiuerūt. ¶ Qđ igitur debet intelligi ex sermone Arist. in quo dicit. ꝙ cū nos nō fuerimus transmutati &c. nō est ꝙ cū motus nō fuerit factus aut fuerit factus: sed cū nos nō pcepim⁹ nō reputabim⁹ tps fieri: sed cū nos nō fuerim⁹ trāsmutati in nobismetipsis: q2 fuim⁹ in eē indiuisibili ſm trāsmutationē qđ est instās: aut fuerim⁹ in eē diuisibili ſm trāsmutatiōe3: s3 nō pcipim⁹ hoc/ reputabim⁹ tps nō fieri: sed vna reputatio est vera & altera nō est vera: pcipere eni3 hāc trāsmutationē est illa res quā sequit pcipere tps essentialr: cum tps accidat huic trāsmutatiōi: & iō coact⁹ fuit Ari. ad hec verba: sc3 cū dixit: cū nos nō fuerim⁹ trāsmutati in nobismetipsis: & nō dixit loco eius cū nō fuerit trāsmutatio: aut fuerit: sed nō cōprehēdim⁹ ipsa3: vt appet ex expositorib⁹. ¶ Et in hoc ēt peccauit Gale. q intellexit ꝙ Arist. intēdebat p hoc qđ dixit. cū nos nō fuerim⁹ trāsmutati in nobismetipsis ꝙ nos nō cōprehēdim⁹ tps: cū nō fuerim⁹ moti p imaginationē. Sunt eni3 tres intentiōes. Qua3 vna est: ꝙ nos nō pcipim⁹ tps nisi qñ fuerimus moti in aīa nr̃a: & hoc existimauit Gal. & est corrupta p se. Secunda aūt est: ꝙ nos nō pcipim⁹ tps nisi cū pceperim⁹ aliquē motu3 qcūq3 sit: & hoc est pcipe p accñs. Tertia vo est: ꝙ nos nō pcipimus motū neq3 tps: nisi cū pceperim⁹ nos trāsmutari: q2 sum⁹ i eē trāsmutabili: & ista pceptio est pceptio quā sequit tps eēntialr: & nō accidet ei aliq̄ qđ. ¶ Et verba Arist. manifesta sunt ſm hāc intētionem: vt cū dixit: si igit nos nō cōprehēderim⁹ determinare &c. i. & ſm hunc modū possum⁹ ponere tps sequi motu3 corpis celestis: & ꝙ sentiet tps qui nunq̄ sensit corp⁹ celeste: & iō oēs cōueniūt in hoc ꝙ tēpus seqtur motū celi: & ista qđ nunq̄ potuit dilucidari mihi nisi post magnu3 tēpus: & qcqđ scripsi a de tpe secut⁹ su3 expositores: sed hic nō. ¶ Et cū numerauit ꝙ tps sentit qñ motus sentit. dixit: & silr ēt &c. & intendebat per hoc declarare ꝙ tps & iste mot⁹ sequūtur se adinuicē perfecte. s. mot⁹ qui cu3 sentit: sentit tps pmo & eēntialiter: & cū declarauit ꝙ tps nō cōprehēdit nisi per cōprehēsionē istius motus. s. cōprehēsi per intellectū: & ꝙ tps nō est mot⁹: icepit narrare ꝙ ex hoc seqtur vt sit accidēs isti motui: & dixit: necesse est igitur vt tps &c. i. & cu3 verū est qđ tps & motus ꝯsequūtur se in eē: necesse est vt sit alterū duo3. s. aut vt tps b sit ipse mot⁹ aut aliqđ ꝯñs motū. D. excepit ipsu3 esse motū: ergo sequit vt sit aliqđ mot⁹ aut ꝯñs: aut cā: qñ cum seqtur ipsum aut erit prius aut posterius: sed q2 tps nō apparet in diffōne motus declarat ꝙ nō est cā eius: ergo remanet vt sit accidens.

¶ Q3 quidē igitur mouet: mouet ex quodā in qđdā: & oīs magnitudo cōtinua est: sequit magnitudinē motus. ¶ Propter id eni3 ꝙ magnitudo ꝯtinua est: & motus erit ꝯtinuus. Quātus vero motus est: tantū & tempus videt fieri. ¶ Prius autē & posterius in loco primum sunt: hec quidē iam positione sunt determinata:

Quō sit intelligēdus ſmo Arist.

a Quicqđ Cōmētator scripsit de tpe secut⁹ ē expositores sed hic nō.

b Necesse ē vt tps aut sit mot⁹ aut ꝯñs motū: s3 q2 tps nō appet in diffinitōe motus declarat ꝙ nō est cā ei⁹: ḡ remanet vt sit accidēs. Cōsimile. 8. phyfico. cō. 10. Et. 12. met. cō. 29. Idē 5. physi. cō. 3. & 35.

Propter id ꝙ magnitudo cōtinua ē & mot⁹ est cōtinu⁹.

Pri⁹ & posteri⁹ i loco pmū sunt.

qm̄ autē in magnitudine primū ⁊ vltimū est: necesse est in motu esse prius ⁊ posterius pportionabilia his que sunt ibi: at vero in tpe est prius ⁊ posterius pp id qđ sequit semp alteruz ipsoruz: est aūt prius ⁊ posterius ipsorū in motu: qđ quidem aliqñ cum sit mot⁹ est esse: tñ ipsoꝝ alteruz est ⁊ nō motus.

℄ Et motuz mouet de aliquo in aliqd: ⁊ oīs mensura est cōtinua: ideo motus sequit mēsurā. ℄ Et qm̄ mensura est cōtinua: ideo mot⁹ est cōtinu⁹. Et q: motus ēt est cōtinuus: tps ēt erit ꝯtinuū: qm̄ ꝺm motū existimatur semp tēpus esse. ℄ Et prius ⁊ posterius sunt prio in quātitate: sed hic sunt in situ: ⁊ q: prius ⁊ posterius sunt in quātitate: necesse est vt prius ⁊ posteri⁹ sint in motu ēt ꝺm ꝙ illic: ⁊ in tpe etiā sunt prius ⁊ posterius qm̄ sequūtur se adinuicē semp: ⁊ ēt prius ⁊ posterius sunt in motu: ꝺm vero ꝙ sunt in aliqua hora sunt motus in eēntia: aut sunt aliud a motu.

a Unū accidētiū motus est cōtinuatio: qđ quō sit vide cō. 6. tertij phy. ⁊. 23. 8. phy.

99

℄ Idest ⁊ vnum a accñtiuz motus est ꝯtinuatiō: ⁊ cā in hoc est: q: illud p qđ est mot⁹ ⁊ est mēsura est cōtinuū: ⁊ motū ēt est tale. ℄ Et intēdit p hoc qđ dixit de aliquo in aliqd de vbi in vbi inter que est mensura: ⁊ q: oīs mēsura est ꝯtinua: sequit vt motū moueat p cōtinuū: ⁊ cū motū mouet p cōtinuū: mot⁹ eius erit cōtinu⁹. ℄ Et intēdit h per motū trāslatū. ℄ Et q: appet ꝙ dispō tēporis de motu est sicut dispō mot⁹ de cōtinuo p qđ est motus: ⁊ tps est ꝯtinuū: seqtur ēt vt cā ꝯtinuatiōis eius sit cōtinuatio mot⁹: queadmodū cā cōtinuatiōis motus est mēsura supra quā est mot⁹. ℄ D. d. qm̄ scdz ⁊c. i. ⁊ signuz eius ꝙ cōtinuatio accidit ei ex cōtinuatiōe motus: est qm̄ quātitas b tēporis seqtur ēt quātitatē motus. s. q: est equalis ei. ℄ Et cū declarauit ꝙ ꝯtinuatio est in motu ex ꝯtinuatiōe quātitatis p quā est motus: ⁊ ꝙ cōtinuatio motus est cā ꝯtinuatiōis tpis: ⁊ intēdebat declarare ꝙ qñ motus accipit cōtinuus tēpus erit ꝯtinuū: ⁊ si diuisus: tps erit diuisuz: incepit ēt inducere aliud accidēs. ℄ Et dixit. ⁊ prius c ⁊ posterius ⁊c. i. ⁊ q: prius ⁊ posterius inueniunt in mēsura in qua fit motus ꝑmo: ⁊ est illa que est in situ: nece est ēt vt in motu inueniant prius ⁊ posteri⁹: ⁊ si nō habeat sitū qm̄ pars mot⁹ que est in pte mēsure priori ꝺm initium ex quo est mot⁹: necesse est vt sit prior motu q est in pte cōsequēte mēsuraz. D. d. ⁊ in tpe ēt ⁊c. i. ⁊ ex hoc ꝙ prius ⁊ posterius inueniunt in ptibus motus sequitur vt inueniant ēt in ipso tēpore. ℄ Et cum declarauit hoc ⁊ vult declarare ꝙ tps est prius d ⁊ posteri⁹ in motu: ⁊ iaz posuerit ꝙ tps differt a motu: incepit ꝑmo declare ꝙ pus ⁊ posteri⁹ q sunt in motu hñt qditatē aliā a qditatē mot⁹: lz sint cū motu idez in sbto.

b Quantitas tpis seqtur qtitatē mot⁹. Idez 5. met. tex. cō. 18. Idē 6. j. tex. cō. 104. ⁊. 113.

c Pri⁹ ⁊ posteri⁹ q: repiunt i magnitudine sūt in motu ⁊ q: sunt in motu repiunt ⁊ i tpe.

d Pri⁹ ⁊ posteri⁹ q sūt i motu hñt qditatē aliā a quiditate mot⁹: lz sint cū motu idē i sbo. Cōsilē j. cō. 110. ⁊c.

Prius ⁊ poſteri⁹ cū fuerit accepta ſ̄z q̄ ſunt ī ſb̄o tc̄ erūt ptes mot⁹. Cū aūt fuerint ꝯſiderata ſ̄z diffinitionē ⁊ q̄ditatē ſ̄z tc̄ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ erit aliō a motu: qm̄ mot⁹ eſt in q̄titate: ⁊ pri⁹ ⁊ poſteri⁹ ſūt ī numero. ex q̄ p̄z motū diffinitiue ⁊ q̄ditatiue eē quātitatē. Opp. ſ. me. c. 18. vbi h̄z q̄ tp̄s ⁊ motus ſunt de paſſiōibus quāti ⁊ nō de ſb̄a q̄ti.

¶ Et etiā prius ⁊ poſterius in motu ⁊c̄. ⁊ intendit per hoc q̄ð dixit: in aliqua hora. i. ſm̄ ſubiectū: ⁊. q. d. ⁊ etiam de fundamentis ponendis ad hoc q̄ð querimus ſcire ſupra illa que poſuimus eſt: qm̄ prius ⁊ poſterius cū fuerint accepta ſm̄ q̄ ſunt in ſubiecto: tūc erunt partes motus: cū aūt fuerint cōſiderata ſm̄ diffinitionē ⁊ quiditatē: tunc prius ⁊ poſterius erit aliud a motu: qm̄ motus eſt in quātitate: ⁊ prius ⁊ poſterius ſunt in numero.

¶ At v̄o tp̄s cognoſcimus cū diffinimus motū prius ⁊ poſterius determinātes: ⁊ tūc dicimus fieri tp̄s / qm̄ prioris ⁊ poſterioris in motu ſenſu p̄cipimus: determinamus aūt motum accipiēdo aliud: ⁊ aliud ipm̄: ⁊ mediū ipſoꝝ alterū: cū em̄ altera extrema medij ītelligimus ⁊ dicit aīa ipſa nūc duo: hoc quidē p̄us / illō vero poſterius: tūc ⁊ hoc dicimus eſſe tp̄s: determinatū aūt ipſo nūc tp̄s eſſe vr̄ vt ſupponat̄.

¶ Et tp̄s ēt nō ſcimus niſi motu determinato p̄ prius ⁊ poſteri⁹: ⁊ tūc dicem⁹ tp̄s eē cū ſenſerimus p̄us ⁊ poſterius in motu: ⁊ nos determinauim⁹ illa vidēdo illa diuerſa: ita q̄ īter illa ſit aliō: qm̄ cū videmus p̄ intellectū duo extrema: ⁊ iudicauerit aīa q̄ alterū inſtans eſt prius: ⁊ alterū eſt poſteri⁹: tūc dicimus eē tp̄s: qm̄ hoc q̄ð modo diffinimus exiſtimat̄ eſſe tp̄s.

¶ Cum p̄poſuit q̄ tp̄s ſentit̄ p̄mo ⁊ eēntialr̄ cū ſenſerimus motū in quo ſentim⁹ nos trāſmutari. i. eē in eē trāſmutabili: ⁊ poſuerim⁹ q̄ motus ſm̄ q̄ eſt motus īuenit̄ in eo p̄us ⁊ poſteri⁹: ſicut īuenit̄ in
100 eo cōtinuatio: ⁊ q̄ eēntia p̄oris ⁊ poſterioris eſt alia ab eēntia motus: vult cōiungere huic aliud notū de tp̄e ēt: ⁊ eſt q̄ nos p̄cipere tp̄s ex p̄ceptiōe motus nō eſt ex p̄ceptione motus ſm̄ q̄ ē mot⁹. ſ. motus in quo ſum⁹ trāſmutati: ſ3 determinam⁹ in imaginatiōe aliquā ptē3 illius determinatā: ⁊ hoc erit cu3 ſenſerimus duo inſtātia p̄us ⁊ poſterius: qm̄ iſte mot⁹ nō diuidit̄ p̄ inſtātia niſi in nr̄a mēte: ⁊ nō determinat̄ nobis aliqua ps eius determinata: niſi qn̄ diuiſerimus motū p̄ duo inſtātia: quēadmodū linea nō determinat̄ niſi qn̄ inter duo puncta fuerit que ſunt vltima eius. quēadmodū igit̄ pūcta ſunt vltīa lineaꝝ terminātia illas ex q̄b⁹ accidit eis numeratio: ita īſtātia ſunt vltīa ptiū iſti⁹ motus: ⁊ ſunt cā ī hoc q̄ nūerant̄.

¶ Et hoc intendebat cum dixit: ⁊ ſcimus tempus ⁊c̄. i. ⁊ nos cogno
2 ſcimus tp̄s qn̄ determinamus hūc motum per inſtans p̄us ⁊ poſterius. determinatio em̄ motus erit p̄ determinationē inſtātis prioris ⁊ poſterioris: quēadmodu3 determinatio linee erit per duo puncta.

Qui p̄cipit vnū īſtās n̄ p̄cipit tp̄s:

¶ Et ſignū eius eſt qm̄ qui percipit vnū inſtās nō p̄cipit tp̄s: ſicut accidit diuinis. ¶ Et cū declarauit q̄ determinatio motus erit per determinationē duoꝝ inſtantiū ſaltē: incepit declarare q̄uo deter/

minaf p duo instātia: 2 dixit: 2 nos determinabimus illa 2c.i. determinaf per duo instātia qñ videmus illa duo instātia esse diuersa: 2 hoc erit qñ videmus inter illa eē aliud diuisuʒ ab eis sicut est dispō in determinatōe duoꝝ punctoꝝ: hͨ em̄ nō erit nisi qñ imaginati fuerimus aliqd tertiū.s. lineā: cū aūt abstulerimus lineā q̄ est īter duo pūcta tūc duo pūcta fierēt vnū: 2 silr est de duob⁹ instātibus.

sic accidit diuinis. Js j.t.c. seque tis: 2. j. 106 Uide ɔsile de gete l.6. phy. cō. 73.

¶ Deinde fecit summā de hoc: 2 dixit. hoc erit qñ viderimus 2c. 2 dixit: alterū pus 2 alterū posteri⁹: qm̄ si imaginati fuerim⁹ duo in/statia insimul nō fiet motus.s. si diuiserim⁹ motū per duo instantia: 4
quoꝝ alterū nō est pri⁹ reliq̄ 2 si sit falsa imaginatio. D.d. hoc em̄ qd nō diffinim⁹ 2c.i. 2 seqꝭ ex hoc sermone q̄ mot⁹ diuisus p duo instātia: quoꝝ alterū est prius 2 alterū est posteri⁹: 2 est ipsum tps.s. fm q̄ est diuisus. ¶ Et ɔpō isti⁹ sermonis est sic. Motus terminaf ad duo instātia. Et qd terminatur ad duo instātia est tps. Igitur motus fm q̄ terminaf ab his duob⁹ instantibus est tps: 2 dixit: 2 ponatur itaq̄ post declarabif magis.

¶ Qñ quidē igif tanq̄ vnū ipm nūc sentimus: nō aūt sicut prius 2 posteri⁹ in motu: aut sicut idē quidē prioris 2 posterioris alicuius nō vr̄ tps fieri: nullū quidē: neq̄ motus: sʒ cū prius 2 posteri⁹ est tūc dicimus tps: hoc em̄ est tps numerus motus fm prius 2 posteri⁹. Diffō tpis.
Nō ergo tps mot⁹ est: sʒ idē fʒ q̄ numerū hʒ mot⁹. ¶ Cū igif senserimus aliquid quasi in eodē instāti: 2 nō perceperimus in motu prius 2 posterius: aut senserimus ipsum vnū vnius non ita q̄ sit prius: 2 posterius: non reputabimus ipsum fieri in tpe: cum non habeat motū: 2 cū senserimus prius 2 posterius: tūc dicemus tps esse: fm hoc igitur tps est numeratio numeri motus fm prius 2 posterius. Tps igif non est motus: sed quodāmodo est numerus motus.

101

¶ Cum intēdit declarāre tps esse numeruʒ motus fm prius 2 posterius ex hoc q̄ nos sentimus motum cuʒ diuiserim⁹ ipsum saltē3 per duo instātia pus.s. 2 posterius: 2 ista via est aliqd inuenire p aliud inuētum: 2 ista via est diminuta nisi cōiungaf ei via ablationis: scʒ inueniēdo cās 2 diffīnes reꝝ: reuersus est ad vtēdū via ablatiōis. ¶ Et dixit: cum igitur senserimus aliquid 2c.i. 2 quemadmodum nō sentimus aliqd eē in tēpore nisi cū senserimus ipsum saltē esse in duob⁹ instātibus pori 2 posteriori: ita cum senserimus aliquid eē in eodē instāti: aut fuerimus imaginati duo instātia esse isimul: tūc nō reputabim⁹ tempus fieri. D.d. cū nō habeat motū.i. qñ cū fuerit imaginatū vnū instās tm̄: aut duo instātia insimul nō ima/ 2
ginabimur motū: 2 sic nō imaginabimur tēpus oīno. ¶ Et ex hoc potes videre q̄ ipse intēdit per hūc motū nō quēlibet motū sed mo

In inueniēdo cās 2 diffinitiōes reruʒ ex aliis inuētis ē via diminuta nisi ɔiūgaf ei via ablationis.

tū per quem videmus res quiescētes esse in trāsmutatiōe eternate q. trāslatas: q2 sunt in trāslatabili.

3 ¶ Et cū dificauerit per hāc viā q ista est sīa tpis: ⁊ ista via multo/
ties vtit Ari. lz Alpharabi⁹ repḣēdat illā: idurit diff. nē tpis: ⁊ di/
rit sm hoc igit tēp⁹ ē numerare numez motus ⁊c. i. manifestū est
igit ex hoc smone q diffinitio tēpois est numerare numez motus
sm pus ⁊ posterius. i. cōpreḣēsio numerati motus: ⁊ ḣ est numerus
eius: qm qn numeramus numez motus q fit ex diuisione eius per
instātia pora ⁊ posteriora/ tunc fit tēpus: ergo tēpus nihil aliud est
q numeratio numeri motus q fit in eo ex diuisione eius sm pus ⁊
posterius instātiuz: ⁊ q2 tps fit apud diuisionē motus p instātia: ⁊
hoc sequit necessario numeratio: ⁊ ideo numerus motus est tanq
genus in hac diffinitione: ⁊ sm pus ⁊ posterius tanq dfia. D. d. tē/
pus igit nō est motus: sed quodāmodo est numer⁹ motus. i. sed sm
prius ⁊ posterius est numerus motus. i. numerat motū per suas par
tes priores ⁊ posteriores: sm q sunt priores ⁊ posteriores: non sm q
sunt insimul.

4 ¶ Dixit Alex. ⁊ non est intelligendū ex hoc qd dixit in diffōne tpis
Expō alex. q est numerus motus sm pus ⁊ posteri⁹ ex hoc q tps numerat mo/
tū: sz dz itelligi ex hoc q tps est numerus pois ⁊ posterioris existē
tium in motu: ⁊ in lib. Alex. nō est numerare numerū motus: sz nu/
merus motus: diffō igit in qua nō est dubitatio est dicere: q tps est
numeratiuū prioris ⁊ posterioris existentiū in motu.

¶ Signum est aūt plus quidē enim ⁊ minus iudica/
mus numero: motum autem vt plurē: ⁊ minorē tem/
Numer⁹ du plex est nu/ merās ⁊ nu meratus. pore. Numerus itaq3 quidam tps est: quoniā aūt nu/
merus est duplex: ⁊ nāq3 qd numeram⁹ ⁊ numerabi/
le numez dicimus: ⁊ quo numeramus quidē. Tēpus
aūt est qd numerat: ⁊ non quo numeramus: est autez
alterū ⁊ quo numeramus: ⁊ qd numeratur.

¶ Et signū eius est hoc qd narrabo: qm nos determi/
nauimus per numerū magis ⁊ minus: ⁊ per tempus
determinauimus motuz magis ⁊ minus. Tēpus igit
est aliquis numerus: ⁊ cū numerus est duob⁹ modis,
dicimus eniz numerū illud qd numerat: ⁊ numeratū:
⁊ illud per qd numerat: tps est illud qd numerat: nō
illud per qd numeratur: ⁊ illud qd numerat est aliud
ab illo per quod numeratur.

102 ¶ Cum posuit q genus tpis est numerus motus dedit signū de hoc:
hoc modo. per tps determinat magis ⁊ minus ex motu: ⁊ omne per
qd determinatur magis ⁊ minus ex aliquo est numerus illius: ergo
tps est numerus eius per qd determinat. Deinde coniungit huic q
tempus determinat per prius ⁊ posterius motus: ergo in tertia: tps

est numerus motus fm ꝓus ⁊ posteri⁹:⁊ pp̃. cōuersionē affirmatiue
in eo vlis:est nec̃e vt illud p qđ determinaṫ magis ⁊ minus ex aliq̃
sit aliqs numerus:qm̃ illđ p qđ determinaṫ magis ⁊ minus simplr
est numerus simplr:qm̃ si illđ qđ est calidū simplr est ignis simplr
illud qđ est calidū est aliqs ignis:⁊ q: oē p qđ numeraṫ oīa aut est
numerus simplr:⁊ hoc est numerās nō numeratū eēntialr:aut ali/
quis numerus alicuius gn̄is:⁊ hoc accidit vt sit numerās quodā/
modo:⁊ numeratū alio mō:⁊ ista sunt q̄ numeranṫ per vnitates exi
stentes in illo gn̄e non p vnitatē simplicē:⁊ tp̄s est in hoc genere.s.
ꝙ est numerās ⁊ numeratū:incepit declarare hoc. ℭ Et dixit.⁊ cuȝ
numerus ⁊c̃.i.⁊ cū numerus est duob⁹ modis.s.numerās tm̄ nō nu
meratū:⁊ numerās numeratū:⁊ dixit. Nos em̄ dicimus numeruȝ
⁊c̃.i.⁊ numer⁹ ē duob⁹modis:q: nos dicim⁹ numeruȝ illđ p qđ nu/
meraṫ aliqđ genus ⁊ ī se est numeratū nō numerās. ℭ Et qđ nume
rat ip̄ȝ in actu:⁊ est numeratū in potētia an̄q̄ nūeret illđ: vt expo/
nit Alex. ℭ Et vocamus numerū ēt illđ p qđ numeranṫ oīa:⁊ hoc ē
numerās nō numeratū oīno eēntialr. ℭ D.incepit declarare ꝙ nu
merus accept⁹ in diffōne tp̄is nō est numer⁹ simplr:sȝ de gn̄e nume/
ri cui accidit ꝙ fuit numerat⁹:⁊ dixit.tp̄s em̄ ⁊c̃.i.⁊ cū dicimus ꝙ
tp̄s est numerus:intēdimus numerū q numeraṫ:nō illđ p qđ nume
raṫ simplr qđ est numer⁹ non numeratū. ℭ Et pōt aliqs dicere ꝙ si
intēdebat p numerū acceptū in diffōne tp̄is numeratū.s.ꝓus ⁊ po/
sterius in motu:q̄re nō dixit ꝙ tp̄s est numeratū mot⁹:loco ei⁹ qđ di
xit ꝙ est numer⁹ mot⁹. ℭ Dicam⁹ igiṫ ꝙ h̄ qđ tp̄s numerat motū ⁊
mēsurat illud est ei eēntialr:⁊.q. hoc mō assimilaṫ numero simplr.
ip̄ȝ aūt eē numeratū p aliqđ ē p accn̄s.s.ꝙ accidit tp̄i ēt mēsurari
⁊ nūerari:aut p accn̄s simplr:aut p motū.motui em̄ accidit ei mē
surare tp̄s:vt dicemus post. Et Themisti⁹ exponit h̄ numerū p nume
rato:⁊ nō ꝯsiderat hoc qđ dixim⁹. Qm̄ vo numerus motus est tan/
q̄ gen⁹ tp̄is manifestū est.numerus em̄ mot⁹ alius est ꝑtiū motus
fm ꝙ sunt insimul:⁊ ali⁹ est fm ꝙ in eis inueniṫ ꝓus ⁊ posteri⁹.i.nu
merus ꝓoris ⁊ posterioris existētiuȝ i motu:⁊ manifestum est ꝙ tp̄s
sit qn̄ mot⁹ numeraṫ p prius ⁊ posterius:⁊ ḡ tp̄s necio est numer⁹ prio
ris ⁊ posterioris exn̄tiū in motu. ℭ Et intelligēdū est ex hoc ꝙ dici
mus ip̄m eē numerū mot⁹.i.numerū cuiuslibet motus: cū sit ip̄oſē
imaginari ip̄m:nisi fm ꝙ numerat motū:⁊ iō dr̄ ꝙ est numer⁹ mo/
tus. ℭ Et intelligendum est prius ⁊ posterius existentia in motu
per cuius esse inueniṫ tempus ꝓmo:⁊ est ille p quē intelligimus nos
trāsmutari.i.nos eē in esse trāsmutabili:⁊.q.d.tp̄s est numerus cu
iuslibet motus per prius ⁊ posterius q̄ sunt in motu in quo sentimus
nos esse in esse trāsmutabili:qm̄ si esse tp̄is eēt p esse prioris ⁊ poste
rioris in quolibet motu:tūc tp̄s multiplicareṫ per multiplicationeȝ
motuū:aut nō h̄ret eē nisi solūmō in mēte:sȝ ex hoc ꝙ est numerus
oīuȝ motuū hoc mō nō sequiṫ ip̄m multiplicari p multiplicationē
motuū:vt post declarabit Ari. ℭ Et Alex. dicit:ꝙ hoc qđ dicit nu/
merus motus p prius ⁊ posterius nō est intelligēdū ip̄sum eē nume
ratū p numerū partiū motus prioꝝ ⁊ posterioꝝ:neq̧ numerus ea/
rū:sed numerus ꝓoris ⁊ posterioris in motu.i.numeratū eoꝝ:⁊ per
hoc distinguiṫ nā tp̄is a nā motus fm diffinitionem.

Si illđ qđ ē calȝ simplr ē ignis simplr: illđ qđ ē aliqđ calidū ē aliqs ignis.

Numer⁹ fȝ Auer. sumitur triplr.

Obiectio.

Solutio.

Tp̄i eēntiale ē nūerare ⁊ mēsurare motū: sȝ accit ei nu/merari aut mensurari. Ideȝ.ȝ.cō. 112.113.

Documētū primū.

Scđm.

Expō alex.

¶ Capl'm in quo determinat de ipso nunc. Cap. 3.

E sicut motus semper ali⁹: sic ꝛ tempus. Simul aũt ꝛ tps oẽ idem ẽ: ipsum. n. nũc idem ẽ qd qdẽ erat: eẽ autẽ ipsi alterum ẽ. ¶ Sed quemadmoduȝ motus ẽ semper vnus post aliũ: ita ẽ tps. Tẽpus vero esse insil'. ẽ idẽ qm̃ istãs ẽ idẽ: cũ fuerit: ẜm aũt eẽ diuersat.

103 Idest quemadmodum motus non inueniũtur partes eius insimul: sed quelibet pars aut iam defecit: aut nonduȝ venit: ita est tẽpus. ¶ Et intendebat per hoc dissoluere qõem pdictam in esse tpis dicẽteȝ: ꝙ si tps est/ necesse est vt oẽs partes eius: aut quedam sint insimul: sed non est ita: ponit igitur h̃ ꝙ rectum est dicere ꝙ partes eius inueniuntur quedam post alias non insimul: sicut est dispõ in ptibus. s. qm̃ quedam inueniuntur per alias. ¶ Deinde de/dit dr̃iam inter tps ꝛ motuȝ: ne existimetur ꝙ tps ẽ motus: ꝛ dixit: tps vero esse insimul ẽ idem. i. sed motus dr̃t a tpe: qm̃ motus nõ ẽ ideȝ apud illa que mouentur insimul: ꝛ tps ẽ idem illis que sunt in tpe insimul. ¶ Et cã in hoc ꝙ tps ẽ idem: qm̃ instans qd ẽ agẽs tẽpus ẽ idem in oĩ motu cum fuerit demonstratum: sed esse eius diuersatur. s. per prioritatem ꝛ posteritatem.

Instãs ec. ẽ agẽs tps per ptinua/ tioeȝ qm̃ cõ tinuat ptes tpis. nõ ꝙ sit agẽs .i. pducẽs aliquid.

¶ Ipsum autem nunc mensurat tps ẜm ꝙ ẽ prius ꝛ posterius: ipsum aũt nunc ẽ quideȝ sicut ideȝ: ẽ vero sicut non ideȝ: ẜm quidem enim ꝙ in alio ꝛ alio ẽ: alteꝝ ẽ: hoc aũt erat ipsi nunc: inqȝtum aũt qdcũqȝ ens ẽ ipm nunc idem est. Sequit enim sicut dictum est magnitudinem motus: hunc aũt tempus sicut diximus: ꝛ similr iam punctum id qd fertur quo motum cognoscimus: ꝛ prius in ipso ꝛ posterius. Hoc autem quidẽ qdcunqȝ ens ẽ idem ẽ: aut punctũ enim aut lapis: aut aliqd hmõi ẽ: rõne aũt alteꝝ ẽ: sicut sophyste accipiũt alteꝝ Coriscum in theatro esse: ꝛ Coriscum in foro: ꝛ ꝙ hoc iam in eo qd alibi ꝛ alibi ẽ alterum: id auteȝ qd fertur sequitur ipsum nũc sicut tẽpus motum: eo eniȝ qd fertur cognoscimus prius ꝛ posterius in motu. ẜ autem ꝙ numerabile ẽ prius ꝛ posterius ipsum nunc ẽ. Quare in his quidem quod ẽ cum ẽ ipȝ nũc ẽ idẽ: prius auteȝ ꝛ posterius ẽ quod in motu ẽ: sed in ipso esse alterum ẜm enim ꝙ numerabile est prius ꝛ posterius ẽ ipsum nunc: ꝛ motum autem maxime hoc est.

Eo qd fert cognoscimus pri⁹ ꝛ posterius in motu.

Et motus eniz propter id qđ mouetur: ⁊ loci mutatio propter id quod fertur aliquid est: motus autem non est. Est quidem igitur sicut idem primum quod nunc dr sp: est aũt sicut non idez: ⁊ nãq; est silr quod fertur. ¶ Et instans mensurat tempus ƀm q̧ terminat illud per prius ⁊ posterius. Et potes dicer̃ q̧ instans quodãmodo est idem ⁊ quodãmodo nõ: qm̃ ƀm q̧ ẽ vnũ post aliud: ẽ diuersum: ⁊ hec est rõ instantis: ƀm vero q̧ instans ẽ in aliqua hora: ẽ idem. Quãtitatem enĩz sicut diximus sequitur motus: ⁊ motum sequitur tẽpꝰ: sicut diximus: ⁊ ƀm hunc modum translatio sequitur translatum: ⁊ est illud per qđ cognoscitur motꝰ ⁊ priꝰ ⁊ posterius in eo: ⁊ translatuz ƀm q̧ est in aliqua hora est idem. Est enim aut punctus aut lapis: aut aliud simile: ƀm autem comparationem diuersat: sicut sophyste dicunt q̧ sortes diuersatur cuz fuerit in domo ⁊ cũ fuerit in foro: quoniam ipsum esse in locis diuersis facit diuersitatem: ⁊ instans sequitur translatum sicut tẽpus sequitur motum: quoniam per translatum cognoscimus prius ⁊ posterius in motu: ⁊ ƀm q̧ prius ⁊ posterius sunt numeratum ẽ instans. Et similr etiam q̧ instans ẽ in aliqua hora ẽ idem: qm̃ prius ⁊ posterius sunt in motu: in esse vero diuersatur: qm̃ ƀm q̧ prius ⁊ posterius ẽ numeratum ẽ instans: ⁊ hoc p̃pe ẽ magis cognitum. Motus enim cognoscitur per rem motaz: ⁊ translatio per translatum: qm̃ translatum ẽ aliqđ demonstratum: ⁊ motus non est ita. Instans igitur quodãmodo est. q. idem semper: ⁊ quodãmodo non ẽ. q. idem: quoniam translatum est tale.

Motus pp id qđ mouetur: ⁊ loci mutatõ pp id qđ fert aliquid est.

¶ Vult h̃ dissoluere qõnem dictam de instanti dicentem: qũo dr̃ instans esse vnum aut plura. ¶ Et. d. ⁊ instans mẽsurat tp̃s ⁊c. i. ⁊ instans est cã in mensuratione tp̃is: qm̃ diuidit motum in prius ⁊ posterius: ⁊ h̃ est diuisio ipsius tp̃is. s. qm̃ cum diuiserimus tp̃s per instantia accidet in eo prius ⁊ posterius. Cã igit̃ in mẽsuratiõe tp̃is ẽ instans; quemadmodum cã in mensuratione linee sunt puncta. ¶ D. d. ⁊ potes dicere ⁊c. i. ⁊ instans quodãmodo est idem ⁊ q̃dãmodo diuersum: ⁊ iõ dissoluitur qđ p̃dicta: qm̃ illa qđ accidit ex h̃ q̧ instans accipitur vnum aut plura simplr. Cũ igitur accipitur 104

vnuz quodámodo: ⁊ plura alio modo dissoluetur qꝺ. ¶ Deinde ex/
posuit istos duos modos: ⁊ dixit: ſm enim ꝙ est in alio: ⁊ alio est di
uersum ⁊c̃.i. qm̄ instans ſm ꝙ accidit ei vt sit idem in rebus diuer
sis: vt vnum indiuiduum qꝺ inuenitur in pluribus locis ē diuersuz
vt sor. esse in foro aliud est ab ipso esse in domo. D. d. ⁊ ħrō instātis
i. ⁊ nā instātis est in diuersitate: qm̄ ſm numeratum in quo est rōne
est numeratum: ⁊ ſm ſbm est idem. D. d. ſm vero ꝙ instās est in eo
dem ſbo est idem. i. ſm ſbm: ⁊ dixit: in aliqua hora in loco eius qꝺ ē
in ſbo: sicut fecit in pori ⁊ posteriori: qꝛ ſbm ē in aliqua hora: ⁊. q. d.
ſm aūt ꝙ est in aliquo vno est vnū: qꝛ ē in aliquo ⁊ est in vna hora:
⁊ translatum est idem: ⁊ expositio dꝫ esse talis: qꝛ instans non est in
aliqua hora. ¶ Et ſmo cōponitur sic. instās est in aliquo exn̄te in di
spōnibus diuersis: ⁊ qꝺ est tale est vnum ſm ſbm ⁊ duo ſm rōnem:
ergo instans est vnum in ſbo: ⁊ duo rōne. ¶ D. d. q̄ntitatez eni ⁊c̃.i.
⁊ cā in hoc ꝙ instans est tale est ħ qꝺ dicam. iam eniz p̄diximus ꝙ
motus seqtur q̄ntitatem in hoc ꝙ sit ꝯtinuus: qm̄ ꝯtinuatio ⁊ alia q
hꝫ ſm ꝙ est q̄ntitas ꝯtinua sunt in eo ex mensura: ⁊ silr tp̄s ēt seqt
motum: ⁊ ſm hunc modum translatio seqtur translatum ⁊ tp̄s in/
stans: qm̄ instans agit tp̄s sicut translatum translatōem: ⁊ pūctus
mensuram: vt geometre dicunt: cum mouetur facit mensuraz. ⁊ cū
ista sequuntur sese adinuicem: necesse est ēt vt agentia ista ꝯsequā/
tur seinuicem: ⁊ sic instans sequitur translatum: sicut instans seqt
translatōem agentem dimēsionem: quemadmodum seqtur motus
dimensiones. ¶ Deinde dixit: ⁊ est illud per quod cognoscitur mo/
tus ⁊c̃.i. translatum cum hoc qꝺ agit motuz est notius q̄ motus: cū
per ipsum cognoscitur motus: ⁊ prius posterius que sunt in eo sunt
per illud: ip̄m enim esse motum facit ip̄m esse in locis diuersis: ⁊ ip̄ꝫ
esse in locis diuersis dat partibus motus poritatem, ⁊ posteritatez:
⁊ similr instans est notius in tempore.

Nā istantis ē eadē ſbo ⁊ rōne disti cta. Idē. j. tex. cō. 121.

Qꝺ ē i aliq̄ exn̄te in di spōnibꝰ di/ uersis ē vnū ſꝫ ſbꝫ ⁊ duo ſm rōnem.

¶ Deinde incepit declarare ꝙ trāslatum est vnuz ſm ſbm ⁊ plura
2 ſm diffōnem: ⁊ dixit: ⁊ translatum ſm ꝙ est ⁊c̃.i. ⁊ translatū ſm ꝙ
est in vno ſbo ꝯtinuo non est idez: ⁊ dixit: loco eius in aliqua hora:
qm̄ cum idem indiuiduum corrūpitur ⁊ postea reuertitur erūt duo
non idem: vt post declarabitur. D. d. aut punctus ⁊c̃.i. U. g. ꝙ tran
slatum sit aut vnus punctus. vt imaginantur geometre: aut vnus
lapis; aut aliud. ¶ Et cum declarauit ꝙ translatum est idem ſm ꝙ
est non corruptibile neqꝫ gn̄abile. s. qꝺ cum translatum corrumpit
⁊ postea reuertitur erit translatum: incepit declarare modū ſm quē
est diuersum: ⁊ dixit: ſm vero comparatōem. i. ⁊ cum translatuz ac
cipitur per se erit vnuz: ⁊ cum accipitur in respectu ad loca diuersa
in quibus est apud suam translationem erit diuersum ſm poritatē
⁊ posteritatem: ⁊ accidit ei numerus: ⁊ vt sophyste dicunt ꝙ sor. est
aliud in foro ab ipso in domo: ergo sor. est idem ⁊ aliud. ¶ Et itēdit
ꝙ si nō eēt ħ aliq̄ pluralitas nō possent sophyste accipe eē ip̄m pla
simplr: ⁊ dꝫm ē eis ꝙ sor. ē idē q̄dāmō ⁊ ē ſm ſbm ⁊ diuersum alio
mō. i. ſm diffōnem. ¶ Et cū posuit ꝙ trāslatū est tale: incepit narra
re ꝙ instās seqtur trāslatū: ⁊ dixit: ⁊ instās seqtur trāslatum ⁊c̃.i. ⁊
trāslatū qꝺ agit motum ē cā in esse instātis qꝺ agit tp̄s: quēadmo/
dum tp̄s sequitur motum. s. qꝛ motus est cā eius: quia est ſbm illius

queadmoduz magnitudo est cā motus: qm̄ est s̄bm motus. ℭ D. d. signum super hoc: ꝛ dixit: qm̄ per translatum ꝛc. i. ꝛ signuz eius est qm̄ ex cognitione translati p̄oris ꝛ posterioris cognoscitur p̄us ꝛ posterius in motu: ꝛ per hoc ꝙ translatum p̄us ꝛ posterius est numeratum erit instans numeratum: ꝛ innuit ꝙ esse translati est cā in esse instantis: ꝛ numeratio eius est causa in numeratione istius.

ℭ Et cum declarauit ꝙ translatum est vnum s̄m s̄bm ꝛ plura s̄z rōnem. s. s̄m p̄oritatē ꝛ posteritatē: ꝛ instās ē s̄m ꝙ trāslatū ē ꝛ nūeratuz s̄m ꝙ trāslatū est nūeratū: intēdit ↄcluderē ex hoc istās est idez s̄m s̄bm: ꝛ pl̄a s̄m diffonē. i. s̄m p̄oritatē ꝛ posteritatē: ꝛ dixit: ꝛ silr̄ ēt ꝛc. i. ꝛ cū instās ē p eē trāslati ꝛ nūeraꝛ per nūeratōez illius: ꝛ iā posuimus ꝙ trāslatum est vnū s̄m s̄bm ꝛ pl̄a s̄m diffonē: ꝛ ita dz eē ēt in instāti: qm̄ s̄m ꝙ ē in vno s̄bo sp est idē: qm̄ ipm est p̄us ꝛ posterius in motu. i. qm̄ instās p̄us ꝛ posterius in motu est idē: qꝛ translatum est idem ꝛ est numeratum: qꝛ trāslatū nūeraꝛ. ℭ Deinde iterauit cām in hoc ꝛ dixit. qm̄ s̄m ꝙ p̄us ē nūeratū est instās. i. ꝛ cā in hoc est illud qd̄ diximus. s. qm̄ esse instantis ꝛ numeratio eius ē ex hoc ꝙ translatum numeraꝛ. s. multiplicaꝛ p p̄us ꝛ posterius. D. d. ꝛ hoc ꝓpriē est notius. i. translatum cū hoc ꝙ ē p̄us instāti in esse ē ēt notius apud nos. D. d. motus enim cognoscit ꝛc. i. vt mihi vr̄: qm̄ cū motū est notius motu: qꝛ est demonstratum: ꝛ motus nō ē demōstratus. s. ↄgregatus in sil' sed mēs facit ipm: ꝛ motus ē notior tpe: ꝛ seqtur ꝙ trāslatū qd̄ agit motum sit notius instanti: cuius ꝓportio ad tp̄s ē sicut ꝓportio translati ad motū. ℭ Deinde fecit rememoratōem de hoc qd̄ declarauit: ꝛ dixit: instās igiꝛ ꝛc. i. declaratum ē igiꝛ ex hoc s̄mone ꝙ instās q̄dāmodo est q̄si idē ꝛ nunq̄ trāsmutabile: ꝛ quodāmodo ē trāsmutabile ꝛ multiplicabile: ꝛ cā in hoc ē: qꝛ translatum est tale: ꝛ per hoc dissoluetur questio de instanti predicta.

Motum ē noti' motu qꝛ ē demr̄atuz: ꝛ mot' non est demōstrat'. s. ↄgregat' in sil: s̄z mēs facit ipsuz. Consule. ö. com. 88.

ℭ Manifestū ē āt ꝙ nisi tp̄s sit ipz: nūc n̄ erit vtiqz: siquidē ipm nūc nō erit: tp̄s nō erit. Sil'. n. sunt sicut id qd̄ ferꝛ ꝛ loci mutatio: sic nūerus q ē eius qd̄ ferꝛ ꝛ q ē loci mutatōis. Tp̄s qdē enim ē loci mutatiōis nūerus: ipz aūt nūc ē sicut qd̄ ferꝛ: vt vnitas ē nūeri: ꝛ ↄtinuum iaz tp̄s est ipsi nunc: ꝛ diuidiꝛ s̄m ipm̄ nunc: sequiꝛ autez ꝛ hoc ad loci mutatiōem ꝛ ad id qd̄ fertur. Et motus enim ꝛ loci mutatio vna cum quo fertur: qꝛ vnuz ꝛ nō qn̄ est ꝛ nāqz si deficiat sed non rōne: ꝛ nāqz d̄terminat p̄orem ꝛ posteriorem motum hoc: sequiꝛ autem hoc quodāmodo ad punctum. Et punctum eniz cōtinuat quodāmodo longitudinem ꝛ determinat: est eniz huius quidem principium: illius autem finis.

ℭ Et manifestum est ēt ꝙ cum nō fuerit tp̄s nō erit instās: ꝛ cum nō fuerit instās nō erit tp̄s. Queadmodū

igif translatio z trãslatũ sunt insimul: simil'r numerus translationis z numerus trãslati sunt insimul. Numerus enim translationis est tempus: z instans est numerus translati: vt vnitas ẽ de numero: tẽpus enim est cõtinuũ per instãs: z diuisuz per instans: z hoc sequitur translationẽ z translatuz. Motus eniz z translatio sunt idem translati si fuerit idem: nõ ita ꝙ sit in aliqua hora hoc enim deficit intẽtione. Et hoc etiã distinguit pri⁹ z posterius in motu: z hoc etiã sequif punctũ quodãmodo. Punctus enim continuat longitudinez z diuidit illam: est enim principium z finis huius.

105 ¶ Cum declarauit ꝙ instans est vnũ quodãmodo z plura alio modo. vult declarare ſ̃dam eius quid sit: z incepit hic declarando ꝙ instans z tẽpus cõsequunf se in esse. ¶ Et dixit: manifestũ zc. Deinde dedit cãm in hoc: z dixit: quẽadmodũ igit trãslatio zc. i. z cã in hoc ꝙ instans z tempus sunt insimul est: qm̃ instans est numerus translati: z tempus est numerus trãslationis: z numerus translati z numerus translationis sunt insimul: qr translatio z translatum sunt insimul. Deinde d. z instans est numerus translati zc. i. z instans qd est numerus translati ita se habet de tẽpore: sicut vnitas de numero. ¶ Deinde dedit moduz ſm quem instans assimilaf vnitati: z moduz in quo differt: z dixit. tempus enim est cõtinuũ zc. i. sed tempus cõtinuaf per instans z diuidif per ipsum. per vnitatẽ vero diuiditur numerus: sed nõ cõtinuaf: z instans cõtinuat tempus: cũz accipif pro termino cõmuni duobus tẽporibus: sicut punctus accipif vltimũ cõmune duabus lineis: z diuidit illud qn̄ accipif pro principio futuri z fine preteriti: vt post declarabif bene. ¶ Et cum narrauit ꝙ tẽpus est vnum ſm ꝙ est cõtinuũ: dedit cãm in hoc: z dixit. z hoc sequif zc. i. z cõtinuatio in tẽpore ipsum esse vnũ sequif trãslationem z translatum. s. ꝙ causa in hoc est: qm̃ translatio cui accidit tẽpus est vna z cõtinua. z causa in hoc ꝙ ista translatio est continua est qr est vnius translati non translati existentis in aliqua hora z nõ in alia: qm̃ translatuz quando deficit in esse in aliqua hora deficit motum esse. s. ꝙ quando priuatur in aliqua hora priuatur motus: z simil'r quando quiescit. z hoc intendebat cum dixit: non ita ꝙ sit in alia hora: hic enim diminuit intẽtionẽ. i. qm̃ motus est vn⁹ z continuus cum fuerit vnius translati non deficiens in translatione in aliqua hora: qm̃ si tempus esset in translato deficiente in aliqua hora: tunc tempus deficeret in aliqua hora: z sic tempus esset in tempore: z ex hoc apparet cõtinuatio motus cui accidit tẽpus: z ꝙ nunꝗ̃ deficiet. ¶ Deinde d. z hoc etiaz diuidit prius z posterius zc. idest z instans diuidit prius z posterius in motu: qm̃ per illud diuiditur motus prior a posteriori: z ita actio instantis sequitur actionem puncti. scilz ꝙ ista actio que est diuidere z distinguere est puncti principaliter z instantis secundario. ¶ Et dixit quodãmodo:

Tp̃s ꝯtinuatur p instãs z diuidif p instãs: sed numer⁹ diuidif p vnitatẽ: s3 nõ cõtinuatur p vnitatẽ.

Q̃uõ mot⁹ ꝯtinuus sit vni⁹ mobil' z in eodem tpe. Uid' ẽt 5. phÿsi. cõ. 41. z tex. cõmen. 34.

q: punctus in actu inuenitur super lineam: et instans inuenit in po/
tentia in motu: cum sit impossibile demonstrari vnum instans bis.
Deinde dixit. punctus enim cōtinuat longitudinē &c. i. qm̄ punct⁹
cōtinuat lineam cum intelligit differentia cōis: et diuidit illam: cū
intelligit principiū vnius linee et finis alteri⁹ linee. ¶ Et hoc inten
debat cum dixit: et erit principium isti⁹ et finis illius. i. ista actio pū/
cti erit quando accipitur principium istius linee et finis alteri⁹ li/
nee ex duab⁹ lineis cōtinuātis per illum punctū: et similr est de instan/
ti. s. qm̄ diuidit tēpus et continuat ipsum etiam.

Punct⁹ in actu inue/nit sup lineam: et īstās inuenit ī potētia in motu: q: īpōle est idez instās demrari bis. Idē comē. sequitur.

¶ Sed cum quidez sic accipiat aliquis tanq̄ duobus
vtens vno: necesse est stare: si quidē erit principiū et fi/
nis ipsum punctū: sz ipsum nunc pp id qd̄ mouet: qd̄
fertur semper alterū est: quare numerus tēpus est nō
sicut ipsi⁹ puncti: q: est pncipiuz et finis: sed sicut vltima
ipsi⁹ magis et nō sicut ptes: pp qd dictū ē. Medio eniz
puncto tanq̄ duobus vtimur: ergo quiescere accidet.
¶ Sz cuz fuerit acceptū hoc: hoc mō ita q vnus pun/
ctus accipiat pro duob⁹: necesse est cessare vt idē pun/
ctus sit principiuz et finis: instās vero q: trāslatū sem/
per mouet diuersat: tps igit est numer⁹ nō sicut attri/
butus eidē puncto: q: est principium et finis sed sicut
duo fines vni⁹ linee: nō sicut ptes ex dictis. Punct⁹ eniz
medius accipit p duob⁹: ita q qes est necessaria ei.

¶ Cum assimilauit instās in tpe vnitati in numero: et dedit dr̄iaz in
ter illam: deinde assimilauit illud pūcto cui magis assimilat q vni/ 106
tati: incepit dare differētiam inter illum et punctū. ¶ Et dixit. Sz
cum fuerit hoc acceptū &c. i. sed instans differt a puncto: qm̄ cū in/
stans fuerit acceptū sicut punctus accipitur. s. q pōle sit ipsum bis
demonstrari sicut est pōle punctū bis demonstrari. et ideo necesse est
tps quiescere nō moueri: qd est impōle. ¶ Et cuz dixit: ita q vnus
punctus accipiat pro duob⁹: intēdit q illud qd est in eo quasi vnus
punct⁹ accipiat in linea bis. s. pncipiū et finis: et hoc intēdebat cum
dixit: duob⁹ punctis. i. bis: ex quo sequit vt habeat situz sicut linea:
et vt sit quiescens. ¶ Et cuz narrauit q si instās fuerit imaginatuz
in tempore sm q imaginat punctus in linea. s. quiescere ad moduz
puncti: sequit impossibile qd est tēpus sequi ad quiescēs. ¶ Deinde
dicit cām ex qua fuit hoc necesse in pūcto: et dixit: cuz punct⁹ sit prin
cipium et finis. i. et est necesse vt iste punct⁹ sit in actu cuz sit pncipiū
alicui⁹ in actu et demōstrati: et finis alteri⁹ etiā existētis in actu: in/
stans vero est finis deficiētis. et pncipiū deficiētis. s. pteriti et futuri.
¶ Et cū narrauit q instās in hoc differt a pūcto dedit cāz in hoc: et di
xit. instās vero &c. i. instās nō pōt demōstrari bis: q: sequit trāslatū 2
qd semper mouetur. vnde necesse est ipsum diuersari: adeo q instās

qđ demonstratur in secunda sit aliud a demōstrato in primo. et cō-
cedit differentiā inter punctū et instans ex qua accidit vt numera-
tio linee sit a puncto et numeratio motus a tēpore: incepit narrare
hic. punctus enim est causa numeri linee: quēadmodū instās est cā
numeri tēporis: sed punctus ſm q̄ est quiescēs est causa numeri linee
inquantū accipit principiū vnius linee et finis scđe. instās vero q2
est impossibile ipsum quiescere: est impossibile vt sit cā numeri tem-
poris hoc modo. s. idem instās demōstratū: ita q̄ sit finis preteriti et
principiū futuri: qm̄ si ita esset: tunc esset poſſe idem instās demon-
strari bis: et hoc accidit in instāti cum fuerit imaginatū sicut pūct9
et fuerimus imaginati tēpus sicut lineā: et ideo necesse est vt instans
mensuret tēpus saltem per duo instātia prius et posterius: et ambo
sint fines eiusdem tēporis: quēadmodū duo puncta sunt fines eius-
Tex. c. 100. dem linee. ¶ Et ideo dixit Arist. superius q̄ si nō pceperimus mul-
Opio Themistij. tiplicationē instantis: nō pcipiemus tēpus. ¶ Themistius vero vi-
detur cōcedere tēpus percipi ad perceptionē vnius instātis: qm̄ assi-
milatur instās puncto: et sicut vnus punctus sufficit in numeratiōe
linee. s. in diuisione eius saltē in duo: ita est instans: et hoc erit quā-
do imaginatur pars prior motus in illo instāti et posterior eo: et hoc
Improbatio. erit in tribus instantibus presentibus. ¶ Et ideo nō est sic ut existi-
mauit: nisi esset possibile vnum instans demonstrari bis. et hoc non
esset possibile: nisi tempus haberet situm.
3 ¶ Et dixit. tēpus igitur numerus est &c. i. tempus igitur est numerus attributus motui ppter instās: nō est sicut numerus qui attribuit linee: ex hoc q̄ idem tēpus accipit principium et finis: sed ſm q̄ instans accipit duo eiusdē tēporis. s. vnum principiū eius et alterum finis: et hoc intendebat cū dixit: sed sicut duos fines eiusdem linee. ¶ Deinde dixit. nō sicut partes &c. i. ex dictis post. s. q̄ punct9 et instans sunt indiuisibilia: et nō sunt partes eorū in quib9 sunt. ¶ Deinde dixit. punctus enim &c. i. hic dat causam ppter quā est possibile idem punctū accipi principiū vnius linee et finem alterius: et qm̄ punctus demōstratur bis: ita q̄ ppter hoc accidit ei necessario quies: et est impossibile in instanti: qm̄ sequeretur ex hoc vt instans quiesceret: qđ est impossibile: et sequitur translatum.

¶ Et adhuc manifestum q̄ nulla pars ipm̄ nunc tēporis est: neq3 diuisio motus: sicut neq3 pūcta linee: linee autem due partes vnius sunt: ſm igitur q̄ terminus est ipsum nunc; non est tempus: sed accidit: ſm vero q̄
Termini illius solum sunt cuius sunt termini. 3 de 3. 6. comē. 42. numerat numerus. Termini quidem ipsius enim solum sunt cuius sunt termini: numerus autē qui est horum equorum decem: et alibi est.

¶ Et q2 manifestū est q̄ instans non est pars tēporis: neq3 diuisio pars motus: quēadmodū punctus nō est
2 pars linee: sed due linee sunt partes vnius linee: tunc instans ſm q̄ est finis non est tēpus sed accidēs quod

accidit ei: sm autez φ numerat est numerus qm̄ fines sunt fines illius solius cuius sunt fines. Numerus vero vt denarius: sicut dicitur de vno vnitas: sic dicit de decem denarius: vt idem denarius est istorū equorum decem demonstratorum & aliorum.

¶ Et cum dedit dr̄iam inter numerū tpis ab instanti & numerū linee a pūcto: incepit declarare ēt φ instans nō est pars tpis. ¶ Et dixit. & q2 manifestū est &c. i. & q2 manifestū est φ instās nō est pars tēporis: q2 est dr̄ia inter motū priorē & posteriorē. & dr̄ia que est inter duos motus. s. priorē & posteriorē nō est pars motus: ergo instās nō est pars tpis. D. d. sicut pūct⁹ &c. i. cū sit dr̄ia inter duas lineas. D. d. sz due linee &c. i. sz due ptes linee q̄s pūct⁹ diuidit sunt ille due linee nō punct⁹: vt declarabit in sexto pfecte: vbi declarabit φ omne tps est semp diuisibile: & φ instans est indiuisibile. 107

¶ D. d. instans igit sm φ est finis &c. i. vult declarare φ cum hoc φ instās nō est pars tpis est accidens ei. i. instās sm φ est finis in motu nō est tps: sed ipsum esse finē est accidēs ei. D. d. sm aūt φ numerat &c. i. sm aūt φ diuidit tps est numerus. D. d. fines enim &c. hic declarat cām pp quā instans nō est instans sm φ est finis alicuius demonstrati: & est sm φ est numerus: & est quoniaz fines sunt in eo cuius sunt fines & instans non inuenitur in aliquo proprio & nō in alio sicut est dispositio in numero: vnde dictum est in diffinitione eius φ est numerus translati. 2

Fines sunt in eo cuius sunt fines. Idez. 6. cō. 42. & infra cō. 120.

¶ Caplm in quo ex diffinitione reddit rationez eorū que dicunt de tempore. Cap. 4.

Quod quidē igit tp̄us numerus motus sm prius & posterius sit & cōtinuū: cōtinui nāq3 manifestū est. ¶ Minimus autē numerus est: qui simplr quidē dualitas est. Quidam autē numerus est: qui est quidē sic: est autez tanq̄3 nō est: vt linee minimus quidez multitudine est duo aut vnus: magnitudine aūt nō est minimus: semp enim diuiditur omnis linea: quare & similr & tempus: minimū enim sm numerum est vnum aut duo: sm autem magnitudinem non est.

¶ Manifestū est igit φ tēpus est numerus motus sm prius & posterius: & qd̄ est continuū cum sit numerus ptinui. ¶ Et habem⁹ accipere numerū minimū de ipso simplr. Qd̄ aūt est aliquis numer⁹: poste quodā mō inueniri numerū. Et alio mō impossibile. V. g. quoniam

minimū linee eſt vna linea aut due:in menſura vero
nō hȝ minimū:qm̄ oīs linea diuidit̄ ſemp:⁊ ſimilr̄ eſt
de tpe etiaȝ:qm̄ minimuȝ tp̄s in numero eſt. U.g.aut
vnū tp̄s aut duo tpa:in mēſura vero nō eſt.

108 Cum dedit dr̄iaȝ inter numerū acceptū in diffōne tp̄is ⁊ nume
rum ſimplr̄:⁊ numerū q eſt inſtātia:q eſt in cā in nume/
ratiōe p̄oris ⁊ poſterioꝛis:quēadmodū numer⁹ q eſt puncta ē cā in
numeratōe linee:ꝑ lineas vult inducere accn̄tia qbus numer⁹ ac/
ceptus in diffōne tp̄is differt a numero ſimplr̄.℄ Et dixit maniſe/
ſtuȝ eſt igit̄.i.qm̄ eſt numer⁹ motus nō ſm ꝙ mens accipit illū hn̄s
ptes tm̄: ſed ſm ꝙ accipit illum hn̄s partes prioꝛes ⁊ poſterioꝛes.
℄ Et fecit rememoꝛationē de hoc in hoc loco pp̄ hoc ꝙ vult ꝯſide/
rare de accn̄tibus tp̄is:⁊ iō dixit.⁊ qđ eſt ꝯtinuū.i.⁊ appet ex hac
diffōne ꝙ eſt ꝯtinuū eū ſit numer⁹ ꝯtinui.ſ.mot⁹:⁊ qꝛ eſt numerus
cōtinui:⁊ nō eſt numer⁹ ſimplr̄ dedit dr̄iam inter numerū ſimplr̄ in
hoc ꝙ paucitas inuenit̄ in eo ⁊ inter numerū alicuius:vt aſcēdat
ad modū quo inuenit̄ in eo paucitas ⁊ multitudo.℄ Et.d.⁊ hēm⁹
accipe ⁊c̄.i.⁊ in numero ſimplr̄ inuenit̄ minimū. U.g.duo aut vnū
ſi intellexerim⁹ ꝑ minimū illud qđ eſt indiuiſibile.ſ.vnitatem.
℄ Et cum declarauit ꝙ in numero ſimplr̄ poſſibile eſt inuenire mi/
2 nimum ⁊ indiuiſibile.ſ.vnitateȝ:declarauit ꝙ numer⁹ alicuius eſt
ecōtrario:⁊ ꝙ quodāmodo inuenit̄ in eo minimū ⁊ quodāmō nō:
⁊ dixit:qđ auteȝ eſt aliquis numerus ⁊c̄.i.illud aūt ꝙ eſt numerus
alicuius:poſſibile eſt ſm ꝙ eſt numerus vnitatum indiuiſibiliū:in
illo genere inueniri minimuȝ eius:⁊ ſm ꝙ eſt numer⁹ alicuius cui
accidit diuiſio in infinitū nō īuenit̄ in eo minimū.℄ D.d.U.g.li/
nea ⁊c̄.i.qm̄ eū linea accipiat̄ ſm ꝙ eſt numer⁹ mēſurās:⁊ nūerās
⁊c̄ minimū ei⁹ erit:aut vna linea ſi intelligit̄ per minimuȝ illud qđ
nō eſt diuiſibile in illa menſura.ſ.per qđ menſurat̄ numer⁹ illius li/
nee:⁊ ē illđ qđ ē ex eo.q.vnitas aut due linee:ſi itelligit̄ ꝑ minimū
p̄ma multitudo numeri:duo eīȝ ſunt hmōi.ſ.qm̄ ſunt minima mul
titudo numeralis.℄ Et eū declarauit ꝙ accidit ei ſm ꝙ eſt nume/
rus vt ex eo inueniat̄ minimū illis duobus modis quibus inuenit̄
in numero:incepit declarare ꝙ ſm ꝙ eſt mēſura:⁊ non numer⁹ ſim
pliciter accidit ei etiā vt in eo nō inueniat̄ minimuȝ:⁊ eſt diuiſibi/
le in duo naturalr̄.⁊ dixit:menſura ⁊c̄.i.qm̄ non diuidit̄ in indiui/
Tex. cō. 4. ſibile ſicut diuidit̄ numerus.⁊ hoc declarabit̄ in ſexto huius libꝛi.
⁊ inde. ℄ Et cum declarauit ꝙ in cōtinuo quodāmodo inueniunt̄ ꝓpꝛia
numero ⁊ quodāmodo ꝓpꝛia cōtinuo:⁊ hoc erit eū numerat:⁊ tp̄s
3 fuerit cōtinuū:cōcluſit ex hoc ꝙ tp̄s eſt hmōi.⁊ dixit:⁊ ſilr̄ eſt de tē
poꝛe.i.⁊ qꝛ tp̄s eſt cōtinuuȝ neceſſe eſt vt in eo inueniat̄ minimum
quodāmō ⁊ alio mō non inueniat̄.ſm igitur ꝙ numerat inuenitur
in eo minimū ⁊ eſt vnū tēpus per qđ numerat̄:aut duo tempoꝛa.ſm
aūt ꝙ eſt mēſura nō inuenit̄ in eo minimum.

℄ Manifeſtū eſt aūt pp̄ qđ tarduȝ quidē ⁊ velox non
dicit̄:multū aūt aut paucū:⁊ bꝛeue ⁊ longū.ſm enim

ꝙ ꝯtinuū

q̄ cōtinuū est longū ⁊ breue: ſm aūt q̄ numerus mul/tum ⁊ paucū. Velox aūt ⁊ tarduz nō est. Non. n. nume/rus quo numeram⁹ velox ⁊ tardus vllus est.

¶ Manifestū est igitur: q̄ in eo non dr̄ velox ⁊ tarduz ⁊ dr̄ in eo multū ⁊ paucū: ⁊ longū ⁊ breue: ſm aūt q̄ ē cōtinuū est longū ⁊ breue: ſm aūt qđ est numerus est multū ⁊ paucū. Velox vō ſʒ tardū nō est: q̄m neq̄ nūe/rus p quē numerat̄ est velox aut tardū oīno.

¶ Hic dat tria ꝓpria tp̄i: quoꝝ vnū est q̄ nō est velox aut tardum.
¶ Scđʒ aūt est q̄m pōt dici multū ⁊ paucū qđ est propriū numero. 109
¶ Tertiū aūt est q̄m est longū ⁊ breue: qđ est ꝓpriū q̄titati ꝯtinue: Tria ꝓpria
⁊ hoc pōt dici ſm q̄ est ꝯtinuū. i. q: sequit̄ ꝯtinuū. multū vō ⁊ pau tēpori.
cuʒ pōt dici ſm q̄ est numer⁹: velox aūt ⁊ tardū nō pōt dici q: ē nu
mer⁹: ⁊ numer⁹ nō pōt diſpon ꝑ alterū istoꝝ oppositoꝝ: ⁊ cōtraria
sunt falſa: in eo qđ nō est ſđm ꝓpriū eis qđ nō accidit in ꝯtrarijs.
¶ Et quereret aliqs: ſi tp̄s quodāmō est ꝯtinuū ⁊ quodāmō diſcretū: 2
quare diffinitū est p diſcretū / cū dr̄ ipſuʒ eē numerū. ¶ Dicam⁹ igit Dubiū.
ad hoc q̄ ex̄ mentē nō est niſi motum: ⁊ motus tp̄s nō ſunt niſi q̄n Solo.
mens diuidit motū in prius ⁊ posteri⁹: ⁊ h̄ est intētio mot⁹. i. motū Tp̄s ⁊ mo/
esse numeratū: ergo ſđa tp̄is que est in a eo. q. forma est numer⁹: ⁊ tus nō ſūt
qđ est in eo. q. mā est mot⁹ cōtinu⁹: q̄m nō est numer⁹ ſimplr̄ ſed nu niſi q̄n mēs
merus mot⁹: ꝯtinuatio igit̄ accidit ei gr̄a mā̄e: ⁊ diſcretio. ſ. nume/ diuidit mo
rus gr̄a forme: ⁊ est cōpoſitū ex duab⁹ q̄ātitatib⁹. ſ. diſcreta ⁊ cōti tū in pri⁹ ⁊
nua: ⁊ iſta cōpoſitio accidit mēſuris q̄n diuidunt̄: ⁊ ꝯſideratio que posteri⁹. Cō
est in decimo Euclidis est de magnitudinib⁹: in illo enim tractatu ſile. ō. cō.
cōſiderat de magnitudinib⁹ ſm q̄ ſunt numerus. 88. 104.

¶ Idē aūt vbiq̄ʒ est ſilr̄: ⁊ prius aūt ⁊ posteri⁹ nō idē: q: ⁊ mutatio q̄dem vna p̄ns: facta aūt ⁊ futura altera. Tp̄s [b] aūt numer⁹ est: nō quo numerat̄ ſʒ qđ numera mus: vel numerat⁹. Hoc aūt accipit pri⁹ ⁊ posteri⁹ ſem per altera: ipſa. n. nunc ⁊ altera ſunt. Est aūt numerus vn⁹ q̄deʒ ⁊ idē q est centū equoꝝ: ⁊ q est centū hoīuʒ. quoꝝ aūt numer⁹ est: altera ſunt vt eq ab hoībus. ¶ Et in oī loco qđ vere est ſiſīt est idē: pri⁹ aūt ⁊ po/ steri⁹ nō est idē: q̄m trāſmutatio ē p̄ns nō est idē. Qđ aūt fuit ⁊ erit: est diuerſuʒ: ⁊ tp̄s nō numer⁹ est: p queʒ numerat̄: ſʒ numer⁹ nūerat⁹ ꝯtigit huic. Vt pri⁹ ⁊ poste rius ex eo ſint ſemp diuerſa: q̄m iſtātia ſunt diuerſa. Et numer⁹ cētū equoꝝ: ⁊ nūer⁹ cētū hoīuʒ est idē: illa aūt quoꝝ ē hic: ſunt diuerſa: q: ſunt eq ⁊ hoīes.

[a] Illđ qđ ē in ſđa tp̄is q̄ſi forma ē nūer⁹: ⁊ il/ lud qđ ē q̄ſi mā ē mot⁹ cōtinu⁹.

[b] Tp̄s ē nu mer⁹ nume rat⁹ ñ nūe/ rus quo nu meratur.

110 ¶ Nititur in hoc sermone narrare accidētia que accidūt tpi ƒm q̄ est numerus: ⁊ accñtia/quib⁹ differt a numero ƒm q̄ nō est numerus simplr̄: sed numerus numerat⁹. ¶ Et dixit: ⁊ in omni loco ⁊c̄. i. ⁊ in omni loco illud qđ accipit̄ de tēpore presens: ⁊ in actu est idē: ⁊ non multiplicat̄ per multiplicationē motoꝝ: aut motuū cum sit numerus eorum: ⁊ numerus non multiplicatur per multiplicationem numerati.

2 ¶ Et cū declarauit hoc q̄ accidit tēpori ƒʒ q̄ est numer⁹: incepit ēt declarare q̄ accidit ei ƒm q̄ est numeratū. i. numer⁹ mot⁹: ⁊ nō numer⁹ simplr̄: ⁊ dixit: prius aūt ⁊ posteri⁹ ⁊c̄. i. ꝑus aūt ⁊ posteri⁹ tpis sunt idē ƒm sbm: sʒ est diuersuʒ ƒm diffōnē: ⁊ hoc nō accidit in numero simplr̄: sed hoc accidit tpi: q̄ꝛ tp̄s ē numer⁹ trāsmutati: ⁊ trāsmutatuʒ est idē ƒm diffōnē ⁊ sbm. prius vero ⁊ posterius diuersantur ƒm diffōneʒ. s. in prioritate ⁊ posterioritate: vt dictū est supius.

Cōmē. 99. ¶ D. d. ⁊ tp̄s est numer⁹ ⁊c̄. ⁊ intēdebat declarare p hoc q̄ ex hoc mō accidit ei diuersitas in preterito ⁊ futuro: ⁊ vṫr in priori ⁊ posteriori: ⁊ hoc est equale instanti: ⁊, tēpori: ⁊ ideo dixit post: ⁊ cōtingit hoc ⁊c̄. i. ⁊ sequit̄ ex hoc q̄ tēpus est numer⁹ ⁊ numeratuʒ, i. numerus motus: vt prius ex eo ⁊ posterius diuersent̄ ƒm diffinitionem: sʒ sint vnū ƒm sbm. Deinde. d. instantia enim sunt diuersa, i. ƒm prioritatem ⁊ posterioritatem.

¶ Deinde. d. numer⁹, i. hominū ⁊c̄. declarauit ex hoc: q̄m est ꝓpriū numero simplr̄: hoc q̄ nō multiplicat̄ per multiplicationē suorum subiectorū: ⁊ q̄ subiecta multiplicant̄: ⁊ q̄ illud qđ est numer⁹ quodam mō ⁊ numeratū alio mō: sicut est dispositio in tēpore accidit ei vtrūq;. s. multiplicari per multiplicationē subiecti: ⁊ adunari per formaʒ. s. ƒʒ q̄ est numer⁹: ⁊ ex hoc mō pri⁹ ⁊ posteri⁹ in tp̄e sunt idē in oībus motibus nō multiplicata p multiplicationē eorū: sicut est dispō in istāti. ¶ Et cā in hoc est, q̄m est prius ⁊ posterius in motu cōtinenti totū: ⁊ ideo oīa sunt in tēpore q̄ꝛ sunt in sphera mundi: vn̄ quidā existimauerūt tp̄s esse spherā: aut mundum.

¶ Amplı⁹ aūt sic ɔtingit motū eē ipsum: ⁊ vnū iterū: ⁊ iterū sic: ⁊ tp̄s ɔtingit vt annū: aut ver: aut autūnū.

¶ Et ēt sic est poſſe/vt idē mot⁹ iteret̄ iteꝝ post aliuʒ: silr̄ est hoc poſſe: ēt ī tp̄e. V. g. hyemis: ⁊ ver: ⁊ autūn⁹.

111 ¶ Declarat hoc q̄ accidit tempori illud qđ accidit motui circulari: ⁊ hoc demonstrat ipsum sequi motum circulareʒ nō motum rectū: motus eniʒ qui potest iterari iteruʒ post aliuʒ est idem cuʒ circulari: ⁊ adduxit sermonē ƒʒ modū ƒmōis dictis cāʒ eius q̄ est tp̄s circulare. Et quasi aliq̄s diceret. q̄uō est poſſe tp̄s reuolui. Et tunc dicetur illi: q̄ꝛ declaratū est ēt ipsuʒ sequi motū: ⁊ quēadmodū poſſe est eundē motū reuolui in se. s. circularē: ⁊ silr̄ tp̄s. V. g. hyemē: ⁊ autūnuʒ: ⁊ estatē: ⁊ ver: q̄m vnūq̄dq; reuoluitur.

Tp̄s sequit̄ motū circulare nō motuʒ rectū.

¶ Non solū aūt motū tēpore metimur: sʒ motu tēpus qđ diffinitur adinuicē. Tempus quidē eniʒ determinat motū cū sit nūerus ipsius: motus aūt tēpus, ⁊ dicimus

Nō solū motū tp̄e mēsuram⁹: sʒ ēt motu tp̄s.

multū ꝛ paucū tēpus motu mēsurātes: sicut ꝛ numera bilibꝰ numeꝝ. Ut vno equoꝝ numeꝝ. Numero enim equoꝝ multitudinē cognoscimꝰ: iterū aūt vno equoꝝ numeꝝ ipsum: sil'r aūt est in tēpore ꝛ in motu: tempore quidē eniȝ motū: motu aūt tēpus mēsuramus.

¶ Et nō solūmodo motus mēsurat̄ p tp̄s: sed tp̄s per motū etiā: qm̄ vtrūqȝ ðterminat reliquū. Per tempus eniȝ determinat̄ motus: qꝛ est numerus illius: ꝛ qn̄qȝ etiaȝ tēpus p motū: dicimus. n. tēpus magnū ꝛ paruū nos mēsurādo ipsuȝ p motū: quēadmodū etiā p numeratū terminamꝰ. U. g. qm̄ qn̄qȝ notificamꝰ numerū istorum equoꝝ p vnū equū illoꝝ: quēadmodū igitur p numeꝝ notificamꝰ numeꝝ equoꝝ: ꝛ p vnū equū etiā notificamus illum numerū: ita est ēt de tp̄e ꝛ motu: mēsuramꝰ. n. tp̄s p motū: ꝛ motū p tp̄s etiam.

¶ Quia substātia tēporis est aliquis numerꝰ: ꝛ actio numeri est mēsurare: ideo actio substātie tēporis est mēsurare motuȝ. ꝛ qꝛ numerꝰ accidit ei per accidēs ipsā numerari per numeratū: ꝛ ideo cōtingit tēpori: etiā per accidēs ipsuȝ mensurari per motū. ¶ Et dixit: ꝛ non solūmodo ꝛc̄. i. ꝛ intelligenduȝ est ex hoc ꝙ tempꝰ mensurat motuȝ ꝙ hoc est essentiale ei: ꝛ ex hoc ꝙ motus mensurat tēpus qđ ē accidens ei. ¶ Et cum narrauit ꝙ vtrūqȝ mensurat reliquū hoc modo: quo diximꝰ ðedit causaȝ in hoc: ꝛ dixit: quoniā vtrūqȝ ꝛc̄. i. ꝛ necesse est vt vtrūqȝ mensuret reliquū: qꝛ vtriusqȝ paucitas: ꝛ multitudo determinat̄ in eo per reliquū: ꝛ omne qđ determinat̄ per aliud est mensuratuȝ per illud. Deinde dixit hoc: ꝛ dicit. per tēpus enim ꝛc̄. i. per tēpus vero determinat̄ motus essentialiter: quoniā substātia tēporis est numerꝰ motus. ꝛ qꝛ determinatio tēporis per motuȝ est per accidens: dixit: ꝛ quandoqȝ ꝛc̄. i. ꝛ demonstrat p hoc ꝙ dixit: quādoqȝ: ꝙ hoc raro accidit: ꝛ ꝙ est per accidens. Deinde declarauit hoc: ꝛ dixit: dicimus eniȝ ꝛc̄. i. ꝛ nos cōprehēdimus tempus esse magnuȝ cum nos comprehēdimus ꝙ motus queȝ sequitur tempus est magnus. 112

Tpi p accidēs cōtigit ipsuȝ mēsurari. Idem ꝫ. cō. 102. ꝛ ꝫ. 113.

¶ D. declarauit modū ex quo accidit tpi mēsurari p motū: ꝛ est modus ex q̄ accidit nūerato mensurare numeꝝ: ꝛ dixit: qm̄ mēsurat̄ p motū ꝛc̄. i. ꝛ accidit nobis mēsurare tp̄s p motū sicut accidit nobis nūerare p numeratuȝ in aliqua hora ipsum numerū: lȝ rectū sit numerare numeratū per numeruȝ: sed cum dubitamꝰ de numero: tunc numeramꝰ ipsum per numeratū: vt accidit numerātibus quādo signant numeros digitis: ꝛ accidit nobis sicut dixit numerare numerum istoruȝ equoruȝ per vnuȝ equū istorum quādo dubitauerimus de numero illoꝝ: qm̄ prius cognoscimꝰ p numeꝝ/numerū equorū. ꝛ cū dubitamꝰ de numero illoꝝ: cognoscimus hoc per ipsos equos. 2

Lȝ rectū sit nūerar̄ nūeratū p nūerū: tn̄ cū dubitamꝰ de nuō: tc̄ nūeramꝰ ipȝ p nūeratuȝ.

¶ Et qꝛ ꝓportionalitas in hoc inter numerū ꝛ numeratū: ꝛ motū ꝛ tp̄s est vera.s.in hoc ꝙ vtrūqꝫ numerat reliquū eo modo quo diximus.s.qm̄ vnū numerat alterū ēentialr: ꝛ alterū numerat illō per accn̄s.d.quēadmodū igit̄ cognoscimus p numerū ꝛc̄.i. quēadmodum igit̄ per numerū scimus numeratū: sic scimus numerum istoꝝ equoꝝ p numerū: cū numer⁹ eoꝝ fuerit cognit⁹: silr p numeratū qd̄ est equus vnus scimus numerū illoꝝ cū acciderit nobis dubitare aut errare in numero illoꝝ: ꝛ ita est de tp̄e cū motu: ꝛ accidit nobis vt numerū nūerari p numeratū sit p accn̄s: qm̄ nō facimus h̄ semp in pncipio: sicut facimus hoc in mēsuratiōe nūerati p nūerū: sꝫ facimus hoc p accn̄s.s.ꝙ illō qd̄ est noti⁹ apud nos nālit̄er est numerus: ꝛ ignoratū nālr est numeratū: ꝛ sic semp p notius qd̄ est numerus scimus latētius qd̄ est numeratū. ꝛ si post hanc cognitionē accidit nobis errare: aut dubitare in numero: tūc reuertimur ꝛ scimus numerū p ipsuꝫ numeratū: ꝛ ſm hoc est itelligēdū de numero ꝛ numerato ꝛ motu ꝛ tp̄e.s.in hoc ꝙ vtrūqꝫ numerat reliquū.

¶ Et hoc rōnabilr accidit: imitat̄.n.magnitudinē motus: hūc aūt tp̄s in eo ꝙ ꝛ quātitates ꝛ cōtinua ꝛ discreta sunt. Propter.n.magnitudinē eē hmōi motus hoc sustinet: ꝓpter aūt motus ꝛ tp̄s mēsuramus: ꝛ magnitudinē motu: ꝛ motū magnitudine. Multam em̄ dicimus eē viā/ si ꝓcessus multus: ꝛ hūc multū/ si via multa: ꝛ tempus/ si motus: ꝛ motū/ si tempus.

¶ Et recte sequit̄ hoc: qm̄ mot⁹ sequit̄ quātitatē: ꝛ tp̄s sequit̄ motū: qꝛ est de quātitate: ꝛ est de diuisibili: qm̄ ſm ꝙ mēsura est talis: motus est talis: ꝛ qꝛ motus est talis: tp̄s est tale: ꝛ etiā mēsura mensurat̄ per motū: ꝛ motus per mensurā. Dicimus.n.viā esse longam/ qn̄ cursus fuerit longus: ꝛ dicimus cursum esse longū/ qn̄ via fuerit longa: ꝛ dicimus de tempore ſm motum: ꝛ de motu ſm tempus.

113 ¶ Et recte cōtingit vt tp̄s mēsuret motū: qm̄ quēadmoduꝫ motus sequit̄ mensurā in hoc qd̄ est de quāto ꝛ de cōtinuo ꝛ diuisibili.s.qm̄ ista eē in motu est p illa esse in mēsura. silr tp̄s sequit̄ motū in habēdo ista.s.ꝙ est quantū discretū quodā mō ꝛ ꝯtinuū alio mō.i.ꝙ ista sunt in eo pp hoc ꝙ sunt in motu. ¶ Et h̄ intēdebat cū dixit: qm̄ ſm ꝙ mēsura est talis ꝛc̄.i.qm̄ sꝫ ꝙ mēsura ē hmōi ꝯtinuatōis ꝛ discretōis ꝛ q̄ntitatis.iō mot⁹ est hmōi de q̄ntitate ꝛ discretōe ꝛ ꝯtinuatiōe: ꝛ qꝛ mot⁹ ē hmōi de ꝯtinuatiōe aut discretiōe.iō tp̄s ē hmōi.

¶ Et intēdebat per hoc declarare ꝙ cā in hoc ꝙ accidit tp̄i.s.ꝙ mē
2 surat̄ p motū est: qꝛ motus est cā in eē ei⁹ ſm ꝙ est ſbm illi⁹. ꝛ ideo
Documētū accidit ei cū fuerit imaginatū ip̄m esse mensurā extēsā p extēsionē motus mēsurari per motū ſm modū quo mēsurat motū: sꝫ differūt

qm̃ motũ mẽsurare ip̃m est accñs motui: tp̃s vo mẽsurare motum est illi essentiale:cũ essentia eius sit mensurare motum. ¶ Et qꝛ dispositio tp̃is in hoc cuz motu est:sicut dispositio motus cũ mensura .s.qm̃ mensurã eẽ esñcã in eẽ motus: narrauit ꝙ silr accidit quãtitati ẽt cũ motu de mẽsuratiõe vtriusqꝫ a reliq̃ sicut accidit tp̃i cum motu:ꝛ dixit:ꝛ ẽt mẽsura mẽsurat̃ p motũ ꝛc.B.d.ꝛ dicam⁹ de tpe s̃m motũ.i.ꝛ mẽsuramus tp̃s p motũ. ¶ Sꝫ sciendũ est ꝙ s̃ba mot⁹ nõ est ĩ mẽsuratiõe spacij sicut s̃ba tp̃is est in mẽsuratiõe motus.

Motũ mẽsurare tp̃s ẽ accñs motui: sed tp̃s mensurare motuz ẽ illi eẽntiale:cũ eẽntia eius sit mẽsurare motum. Idẽ.8.cõ.102.111.ꝛ.j.133. Sciẽdũ est ꝙ s̃ba mot⁹ nõ ẽ ĩ mẽsuratiõe spacij sicut s̃ba tp̃is ẽ ĩ mẽsuratõe motus.qd̃ quõ sit itelligendũ.vid̃ cõsequẽs.

¶ Capitulum in quo cõparat tempus ad motuz ꝛ ad alia que sunt in ipso. Cap.5.

Quoniam aũt tp̃s est metrũ motus ꝛ eius qd̃ mouetur:mensurat aũt motũ in determinãdo quendã motũ qui mensurabit totũ:sicut longitudinẽ cubitũ indeterminãdo aliquã magnitudinem que remetit̃ totũ. Et est motui in tempore esse:mensurari tpe ꝛ ipsuꝫ ꝛ esse ipsius: simul enĩ motũ ꝛ esse motus mensurat:ꝛ hoc est ipsi in tempore esse mensurari ipsius esse.

¶ Et quia tempus mensurat motum ꝛ moueri:ꝛ motus mensuratur quãdo per illud terminat̃ aliquis motus per quẽ numerat̃ totus motus:sicut per cubitũ numeramus longum quãdo per ipsum terminamus aliquam mensurã per quam mensurat̃ totũ. Motũ enim esse in tpe est:qꝛ tp̃s mensurat essentiã eius:qm̃ mensurat insimul motũ ꝛ essentiã eius:ꝛ intentio eius qd̃ est in tempore est: qꝛ numerat essentiam eius.

Motum in tpe eẽ ẽ ip̃ꝫ mẽsurari p tp̃s ꝯhẽc.j.t.c.119.

Intendit narrare qũo dr̃ ꝙ trãsmutabilia sunt in tpe ꝛ incepit a motu cuꝫ manifesti⁹ se hꝫ ad tp̃s. ¶ Et dixit: 114
ꝛ qꝛ tp̃s ꝛc̃.i.ꝛ qꝛ tp̃s est illud per qd̃ mensurat̃ motus:qm̃ nos mensuramus motũ:ita ꝙ per tp̃s determinamus aliquã partẽ motus.s. qm̃ p aliquã partẽ terminatã tp̃is terminamus aliquã partẽ terminatã motus.s.equalẽ ei:ꝛ post p illã partẽ mẽsuramus totũ motũ. V.g.cũ dixerimus ꝙ iste motus fuerit in qnqꝫ horis.ista.n. mensuratio motus ẽst qñ acceperimus vnã horã ꝛ determinauẽrimus p illã aliquã partẽ motus equalẽ ei:ꝛ post per illã partẽ mẽsuramus alias partes motus sicut accipimus vnũ cubitũ ꝛ terminamus p ipsum aliquã partẽ illi⁹ qd̃ volumus numerare:ꝛ post mẽsuramus ip̃m per illã partẽ cognitã. Quẽadmodũ igit̃ cubitus hꝫ est notior apd̃ nos ꝙ illud qd̃ mensurat̃ per cubitũ:ita ista pars temporis dꝫ esse notior ꝙ motus mensuratus per tp̃s:ꝛ ista pars tp̃is dꝫ sciri per notiorem motuum ꝛ priorem illorum qui est motus diurnus vt post dicet.

¶D.d. illud qđ sequit ex hoc ⁊ est q̄ dicere motū esse in tpe est idē cū dicere tps mēsurare illū motū: h̄ est intētio ei⁹ qđ dicimus q̄ numeratū est in numero: ⁊.d. motū.n. eē in tpe ⁊c̄.i. ⁊ cū ita sit de mō mēsuratōis motus a tpe. ḡ intētio ei⁹ qđ dicim⁹ q̄ motus est in tpe est q̄ mot⁹ mēsurat p tps.s. a qm̄ mēsurat ipm in eē ipsius: b tps vo mēsurat de motu vtrūq₃.s. quātitatē ⁊ esse: ⁊ hoc accidit motui: q: non est ens fm oēs suas partes in actu: sicut est dispositio in mēsurat: forte hoc intēdebat cū.d. mēsurat simul ⁊c̄. D.d. ⁊ intētio eius qđ est in tpe ⁊c̄.i. ⁊ intētio eius qđ dicimus q̄ oīs motus est in tpe nihil aliud est/ q̄ hoc q̄ tps mensurat esse eius.

a Credo q̄ lra sit corrupta. Et sic d₃ stare: qm̄ mot⁹ mēsurat spaciū nō eē ipsi⁹. tps vo. ⁊c̄.

b Tps mēsurat de motu vtrūq₃.s. quātitatē ⁊ eē. ⁊ hoc accidit motui quia nō h₃ oēs partes i actu sicut est dispō in mēsura.

¶Manifestū aūt est q̄ ⁊ i alijs hoc est in tpe eē ipsoꝝ eē mēsurari sub tpe. in tpe em̄ esse duoꝝ alterū est: vnū quidē eē tūc qñ tps est: alteꝝ aūt sicut quedā dicimus: q: in numero sunt: hoc aūt significat: aut ēt sicut partes numeri ⁊ passiones: ⁊ oīno quidē q̄ numeri est aliqd aut q̄ est numerus ipsi⁹: qm̄ aūt numerus tps est: ipm quidē nūc ⁊ prius ⁊ posterius ⁊ quecūq₃ sunt hmōi: sic in tpe sunt: sicut in numero vnitas ⁊ superfluus ⁊ par. Hec quidē em̄ numeri aliqd: illa vero tpis aliqd sunt: res aūt sicut in numero: in tpe sunt. si aūt hoc est contivnenf sub numero: sicut que sunt in loco sub loco.

¶Manifestū est q̄ de alijs intētio ei⁹ q̄ sunt in tpe est q̄ tps numerat q̄ditatē eoꝝ: qm̄ aliqd eē i tpe h₃ duas intētiōes: quarū vna est vt aliqd sit cū tps fuerit: ⁊ alia sicut dicimus de qbusdā reb⁹ q̄ sunt in numero: ⁊ si iste sermo signāt aut illud qđ est q̄si pars numeri/ aut accñs ei: ⁊ vlr aliqđ attributū numero: aut q̄ h₃ numerū. Et q: tps est numerus: instās prius ⁊ posterius: ⁊ alia filia sunt in tpe sicut vnitas i numero ⁊ par ⁊ impar: ista.n. attribuunt numero ⁊ illa tpi: ⁊ res sunt in tpe sicut sunt in numero. Et cū ita sit numerus cōtinet illas: sicut locus cōtinet illud qđ est in loco.

115 ¶Dixit: ⁊ manifestum est etiā q̄ intētio eius q̄ alia sunt in tpe est q̄ tps mēsurat essentiā illoꝝ.i. esse eoꝝ. ⁊ q̄ attributio illoꝝ tempori est fm q̄ tps cōtinet illa ad modū eius q̄ numerus ɔtinet numeratum. ¶Et cū posuit hoc positione: incepit declarare illud. ⁊.d. qm̄ aliquid esse in tpe h₃ duas intentiones ⁊c̄.i. ⁊ hoc apparet qm̄ dicere aliquid esse in tempore h₃ alterā istarū duarū intentionū. Quarum vna est vt tps sit cōiunctum cū esse eius ita q̄ sit aliud ab eo non cōtinuum cū eo sed separatum tantū in esse.s. vt inter illa non

Aliqđ eē i tpe dupliciter ɔtingit.

fit ligatio: nisi in esse eorum insimul. ¶ Secunda aūt intentio est vt intentio eius qd dicimus aliquid esse in tpe est aliquid esse in numero. ¶ Et facit hanc diuisionē bimembrē: qm notū est q ens attribuit tempori fm q est coiunctum ei non fm q accipit in diffinitione rei tanq pars illius: neq q res accipiat in diffinitione illius. & cū tps fit coiunctū non remanet vt attribuat ei illud qd est in tpe nisi aut sicut numeratum attribuit numero: aut sicut aliquid attribuit illi qd existit cū eo: lz aliquis possit dicere q adhuc est ista tertia pars possibilis: que est attributio partis rei ad rem: & accidentium illius ad ipsam rem. & ideo iam cito post induxit illam: qn diuisit aliquid attribui numero cum. d. & iste sermo &c. sed apparet vlt q sufficta/tus est in hac declaratione super hoc qd prius declarauit. s. q tps est aliquis numerus: & illa que induxit sunt ad cōfirmandum. Documētū

¶ Et cū posuit q res attribuit tempori altero duorum modorum: aut si/cut res q inuenit in numero/attribuit numero: aut sicut illud est cōiunctū alicui in eē ad ipsum cui cōiungit: reuersus est ad diuidēdū ipsum qd est aliquid esse in numero. & d. & iste sermo significat &c. i. 2

¶ Et intēdit p partē illud qd est in numero. q. spēs & diie. ¶ Et per accidēs pña essentialia. Et p attributū illud qd est cōe accidētib⁹. ¶ Et intēdit p hoc qd dixit: aut q hz numerū hoc. s. aut qd attribuitur ei ita q fit numeratū ab eo: ita q ipsum fit numerus illius. & q. d. & res attribuit numero: aut sicut aliqd qd accipit in diffōne nu/meri: aut sicut aliqd in cuius diffōne accipit numerus. s. accidētia eēntialia: aut sicut ea quorum vtrūq accipit in diffōne alteri⁹: & sunt correlatiua q sunt in numero: vt duplū & dimidiū: aut sicut nume/ratū attribuit ei: & hoc est siue attributioni cōtinētis ad cōtentū.

¶ Et cū posuit hoc: incepit narrare qd inuenit ex istis in tpe: lz hoc nō fuerit intētio ei⁹: qm intētio ei⁹ fuit declarare quō attribuunt tpi res existētes in tpe: sz vidit q cū fuerit declaratū q sunt illa q sunt de tpe: sicut partes numeri de numero: & accntia eius: declarabit ex hoc q attributio rerum tpi est alia. ¶ Et. d. & q tps &c. i. & q tps est numerus necesse est vt in eo sint etiā aliq que ita sint in eo sicut vnitas & par de numero: & sunt instātia que multiplicant p prius & posterius: vt declaratū est prius. pportio enim istarū ad tps est sicut pportioni differentiarū numeri ad numerū: & hoc intendebat cum dixit: ista enim attribuunt numero &c. 3

¶ Et cū posuit q tps est numer⁹: & q illa q attribuunt numero sunt duob⁹ modis: aut de nā numeri: aut numerata q ptinet numerus. & et declaratū q illa q sunt i tpe: sunt sicut ista: q sūt de nā nūeri sunt alia ab eis q sunt in tpe: pclusit ex hoc q illa q sunt i tpe attribuunt tpi fz q nūeratū attribuit nūero. ¶ Et dixit: & res sunt in tpe &c. & forte induxit cito hāc pclusionē antequā destrueret tertiā diuisionē q est vna diuisionū syllogismi: q iam declaratū est q tps est numer⁹: & cū ita fit illa q attribuunt ei sunt duob⁹ modis: aut ptes: aut accidentia ei: aut numerata ab eo: & q illa q sunt ex eo q si ptes & accidentia sunt alia ab eis q dicunt esse in tpe: sequit vt illa q dicunt esse in tpe attribuant ei fz q numeratū attribuit numero: & q si induxit tertiā diuisionē ad cōfirmandū: non q est nēcia in hoc syllo. D. d. numerus. n. cōtinet illas &c. i. & q res sunt in tpe sicut numer 4

in loco ē q cū fuerit loc⁹: erit res: ꝛ dixit: qm̄ si ītētio eius qd ē aliqd eē in loco ꝛc̄. i. qm̄ si intētio eius qd est aliqd esse in loco est vt sit qn̄ locus fuerit: tunc intētio eius non erit nisi hoc q loc⁹ rei sit oē: qd cum fuerit: erit res ſm cōiunctōem nō ſm essentiam: ꝛ cū ita sit: cōiūctōes sunt plres: tūc idē erit in plib⁹ infinitis. ꝛ magis iopīabile ē q si locus ē illud qd cū fuerit: erit res: ꝛ qn̄ miliū fuerit: erit celū: ꝛ tūc seqꝛ vt celū sit in milio. D. d. sꝫ hʒ ē p accn̄s. i. sꝫ ista ꝯsecutio ē p accn̄s. s. dicere q cū fuerit miliū: erit celū. ꝛ silr dicere q cū fuerit tps: erit hō: ꝛ cū fuerit hō: erit tps. D. d. necīuꝫ vo est ꝛc̄. i. ꝯsecutio aūt necīa ē: vt sp sequaꝛ esse ex eē alicuius in tpe esse tpis ꝓpꝛij illi rei nō eē tpis simplr: ꝛ silr ꝯsecutio necīa motus ex eē alicuius qd ē in motu nō ē ꝯsecutio simplr. s. q cū aliqd fuerit: erit motus simplr: sed ꝯsecutio necīa in hʒ ē q cū aliqd fuerit: erit motus ꝓpꝛius ei. ℭ Et intēdebat p hoc dclarare dr̄iam inter ꝯsecutōem essentialē ꝛ accidētalē: dicere. n. aliqd eē in tpe ꝓpꝛio sibi ē dicere q cū fuerit: erit pp hoc illud tps ꝓpꝛium ei. ista igr̄ ē ꝯsecutio necīa: ꝛ nō est dr̄ia inter dicere q aliquid est in tpe: aut dicere q cū fuerit tps: erit illud qd est in illo tempore.

Documētū.

ℭ Qm̄ aūt ē sicut in numero: ita in tpe: accipietur aliquid plus tpe oī eo qd est in tpe: vnde necesse ē oīa ea que sunt in tpe ꝯtineri sub tpe: sicut ꝛ alia quecūqꝫ in aliquo sunt: vt q̄ sunt in loco sub loco: ꝛ pati iam aliquid sub tpe: sicut ꝛ dicere ꝯsueuimus: q tabefacit tps: ꝛ senescūt oīa sub tpe: ꝛ obliuiscunꝛ pp tps: sed nō didicit: neqꝫ nouum factum est: neqꝫ bonum. ℭ Corruptōis enī cā per se tempus est. Numerus enim motus est. Motus autem distare facit qd est. Quare manifestum est: q que sunt semper ſm q semper sunt non sunt in tpe. Non. n. ꝯtinenꝛ sub tpe: neqꝫ mēsuraꝛ esse ipsoꝛ sub tēpore. Signum aūt huius est q neqꝫ patiūtur nihil a tēpore: sicut que nullo modo sunt in tempore.

Corruptōis cā p se tps ē.
Motus distare facit quod est.
Sēpiterna ñ sunt ī tpe.

ℭ Et si res non ineniꝛ in tpe nisi ſm q ē in nūero: possibile est inuenire tps maius tpe cuiuslibet exn̄tis ī tpe. Unde necesse ē vt oīa exn̄tia in tpe ꝯtineantur a tpe: sicut alia exn̄tia in aliquo: vt locus continens res que ē in loco. Tps igitur operatur aliquid in istis oīb⁹ reb⁹: vt sumus assueti dicere q tps inducit senectutē: ꝛ corrumpit oīa: ꝛ facit obliuisci omnia: ꝛ non dicimus ipꝫ docere: ꝛ renouare: ꝛ meliorare. Tēpus. n. ꝑse dignius ē vt sit causa corruptionis: quia ē numerus motus: ꝛ mo

tus aufert ens. Manifestum ē igitur ex hoc ꝙ res eterne ſm ꝙ ſunt res eterne in eſſe nō ſunt in tempore: q̄ꝛ tēpus non continet illas: neq; mēſurat eēntiam illarū. Et ſignū eius ē: quia non opatur in eis omnino: ſicut illud quod non ē in tēpore.

117 ¶ Intēdit in hoc capl'o dare dr̄iam inter illa que non ſunt in tpe: ꝛ que ſunt. ¶ Et dicit: ꝛ ſi aliqd non eſt ꝛc̄. ꝛ iſte ſmo cōponitur ſic. Oē qd eſt in tpe: eſt in eo: vt numeratum in aliquo numero. Et oē qd eſt in aliquo numero/ numerus excedit ipū in duobus extrēis: ergo. Oē qd eſt in tpe tp̄s excedit ipm ex duobus extrēis. ¶ Et maior ꝓpoſitio in hoc ſermone. ſ. dicens ꝙ res ē in tpe ſicut numeratū in numero ē manifeſta per ſe ex declaratis: ꝛ ſilr minor. D. d. vnde neceſſe ē ꝛc̄. i. vnde neceſſe ē vt oīa ꝯtineātur a tpe: ꝛ tp̄s excedat illa. ¶ Et intēdit per hoc qd. d. ſicut alia exn̄tia in aliquo. ſ. ſicut oīa que attribuuntur alicui continenti. V. g. ſicut attribuitur aliquid loco: ꝛ vt aqua vaſi: locus. n. continet locatum: ꝛ vas aquā: ꝛ ſilr tp̄s ēt exn̄tia in illo: ꝛ numerus vlr numeratum. ¶ D. d. tp̄s igitur operatur ꝛc̄. i. tp̄s igitur ſm ꝙ ꝯtinet illa exn̄tia in ipſo. ꝛ ſequitur ī hoc continens operans qd eſt motus totius: neceſſe ē dicer̄ ipm operari in res exiſtentes in ipſo/ paſſione corruptōis. ꝛ iō oēs coueniūt in hoc ꝙ tp̄s inducit ſenectutem ꝛ corruptōem ad oīa: ꝛ non dicunt ipſum renouare: ꝛ docere. ¶ D. d. cauſam pp̄ quam attribuitur ei corruptio ꝛ non gn̄atio: ꝛ ſi vtrūq; inueniatur in ipſo: q̄ꝛ ſequitur motum circularem; ꝛ dixit: tp̄s. n. per ſe ꝛc̄. i. ꝛ hoīes attribuunt ei corruptionem: ꝛ non gn̄ationem: qm̄ cum tp̄s attribuitur per ſe operationi dignius eſt vt attribuatur operationi que inuenitur eēntialiter in re quam ſequitur tp̄s. ſ. in motu: ꝛ motus nālr in ſe hȝ a vt per ipſum auferatur res a ſua ſb̄a: ꝛ iſta ablatio inducit per ſe corruptōem rei: lȝ inducat gn̄ationem in rebus gn̄atis per accidens. Ex motu b igr̄ inuenitur gn̄atio per accidēs: ꝛ corruptio per ſe: ꝛ ex tēpore inuenitur vtrūq; per accn̄s: ſed gn̄atio per accn̄s accn̄tis. tp̄s. n. accidit ei cui accidit gn̄atio ex motu: ꝛ ſeqtur ex illo in quo inuenitur corruptio per ſe. corruptio igitur attribuitur ei quaſi ſcd̄ario: ꝛ gn̄atio quaſi per accidens purum. ¶ Et cum declarauit ꝙ illa que ſunt in tempore ſunt illa que tempus excedit ex vtraq; parte: declarauit ex hoc ꝙ res eterne non ſunt in tempore: ſic. Tempus non continet res eternas. Et continet res exiſtentes in tempore. Ergo res eterne non ſunt in tempore. ¶ Deinde. d. ꝛ ſignum eius ꝛc̄. induxit hoc ad confirmandum ex hoc ꝙ apparet ſenſui: ꝛ intendit per res eternas corpora celeſtia. apparet enim ſenſui ꝙ tempus non operatur in eis: ſed omnia que ſunt in tempore. tempus operatur in eis. ergo res eterne non ſunt in tempore. D. d. ſicut illud quod non eſt in tempore: ꝛ innuit ſeparata a materia. corpora enim celeſtia c lȝ non ſint in tpe ſm ꝙ tp̄s non continet illa: tn̄ ſunt coexiſtētia cum tpe. ſ. ꝙ eſſe eoꝝ qd eſt in motu eſt coexn̄s cum eſſe tpis: coexiſtētia q̄titatis cum q̄titate: res aūt ſeparate non hn̄t ꝯtinētiā neq; coexiſtentiam. ꝛ iō dixit: ſicut illud qd non eſt in tpe. i. in aliquo mō.

a Motus naturalr ī ſe hȝ vt per tp̄s auferat res a ſua ſb̄ſtātia. Vid tn̄ oppo. ī. l. t. c. 128. ꝛ ī. 8. phy. t. c. 59.

b Ex motu inuenit gn̄ō p accn̄s: ꝛ corruptio p ſe: ꝛ ex tpe inuenit vtrūq; p accn̄s: lȝ gn̄atio per accn̄s accidentis. corruptio vero eſt ei q̄ſi ſecūdario. ꝛ idem infra 128.

c Corpa celeſtia lȝ nō ſint ī tpe ſȝ ꝙ tp̄s n̄ ꝯtinet illa: tn̄ ſunt coexiſtētia cum tpe. coexiſtentia q̄titatis cum q̄titate. res aūt ſepate n̄ hn̄t ꝯtinentiā: neq; coexiſtētiā.

¶Quoniam autem tempus mẽſuratio motus ẽ: erit
ꝛ quietis metrum ſm accidẽs. Omnis enim quies in
tẽpore ẽ. Non enim ſicut ꝙ in motu eſt neceſſe moueri
ſic ꝛ qð in tẽpore. Non enim motus tẽpus ẽ: ſ; nume
rus motus. In numero autẽ motus contingit eẽ ꝛ qe
ſcẽs. Non enim oẽ imobile quieſcit: ſ; priuatu; motu:
aptum autem natum moueri: ſicut dictum ẽ in p̃ori/
bus. Eſſe autem in numero ẽ eẽ quẽdam numerũ rei:
ꝛ mẽſurari eẽ ipſius numero in quo ẽ: quarꝛ ſi in tẽpore
ꝛ ſub tẽpore ẽ. Mẽſurabit autẽ tẽpus quod mouetur ꝛ
quieſcẽs: ſ; ꝙ hoc qdẽ mouet: illð vero qeſcẽs ẽ. mo/
tum.n. ipſoꝝ mẽſurabit: ꝛ qetẽ ſ; ꝙ q̃ta quedã.

Nõ oẽ imo bile qeſcit: ſed p̃uatu; motu. aptũ aũt natum moueri. vi/ de. 6. phy. t.c.30: ꝛ t. c.67.

¶Et cum tẽpus mẽſuret motum: mẽſurat etiam quie
te;. Omnis enim quies ẽ in tẽpore. Quoniam non oẽ
quod ẽ in motu: neceſſe ꝙ moueatur ſimilr: qð ẽ in tẽ
pore. Tp̃s eni; nõ ẽ motus: ſ; nũerus motus. Et rectũ
ẽ vt quieſcẽs ſit in numero motus: ꝛ non oẽ qð moueꝛ
neceſſe ẽ vt quieſcat: ſ; oẽ quod inatum ẽ moueri: ꝛ ca
ret motu: ſicut diximus ſup̃. Eſſe autẽ alicuius in nu
mero ẽ vt illud habeat aliquẽ numerum: ꝛ ꝙ eẽntia il/
lius mẽſuretur a numero in quo ẽ: ꝛ eẽ alicuius etiam
in tẽpore ẽ: vt mẽſuretur a tp̃e. Et tempus mẽſurat re;
motam ſm ꝙ eſt res mota: ꝛ mẽſurat quieſcens ſm ꝙ
eſt quieſcens: menſurat enim motum: ꝛ quietem quo/
tus eſt: ꝛ quota eſt.

¶Cũ declarauit ꝙ illa que exiſtũt in tp̃e: ſunt in tp̃e ſm ꝙ illa ſunt
in numero: ꝛ oẽ qð eſt in numero menſuratur ab illo numero: ergo 118
neceſſe eſt: vt oĩa exiſtentia in tp̃e menſurentur a tp̃e: ꝛ q: tp̃s ẽ nu/
merus motus: neceſſe eſt vt mẽſuret res exiſtẽtes in ip̃o ſm ꝙ ſunt
mote: aut in actu: ꝛ ſunt res mote: aut in potẽtia: ꝛ ſunt qeſcentes:
ꝛ q: manifeſtius menſurat res motas q̃ quieſcentes: ꝛ rõ eſt in eis
eadem. ¶D. ꝛ cum tp̃s menſurat motum: menſurat etiam quietẽ.
D. narrauit quõ aſſimilantur: ꝛ. d. oĩs enim qes in tp̃e eſt. i. ꝛ necẽ
eſt vt diſp̃õ motus in hoc ſit ſicut diſp̃õ quietis: quoniam quies dꝫ
eſſe in tempore ſm modum quem dicimus motum eſſe in tp̃e. ſ. ſm
ꝙ mẽſuratur a tp̃e: ꝛ q: aliq̃s põt dicere ꝙ res ſunt in tempore ſm
ꝙ ſunt mote: ꝛ quieſcens eſt contrarium moto. ergo quieſcens non
eſt in tempore ſm ꝙ eſt quieſcens: ideo dixit: quoniam non omne
quod eſt, in motu ꝛc̃, idest ꝛ non debet aliquis dicere ꝙ res non eſt

in tempore nisi sit mota: quoniá quéadmodú illud qð est in motu
idest in re mota est sicut dispositio nostra cum motu totius: nó có/
tingit in eo ꝙ sit motú: ita est dispositio in rebus que sunt in tépo/
re.i. quoniá sequit in eis vt sint mote. ℭ D. incepit declarare ꝙ té/
pus est dignius hoc ꝙ motus.s. qꝛ nó est motus: sed numerus mo/
tus ꝛc. d. tépus enim nó est motus ꝛc.i. ꝛ tépus est dignius in hoc ꝙ
motus.s. vt in eo inueniatur quiescens: quoniá tempus nó est mo/
tus: sed numerus motus: ꝛ possibile est vt quiescens inueniatur in
numero motus cum sit possibile vt inueniat in motu: sed esse eius
in numero motus est dignius. ℭ Et qꝛ quiescens dicit transumpti/
ue vt dicitur ꝙ poli sunt quiescentes: ꝛ dicit vere in eis que innata
sunt moueri essentialiter: ꝛ quies que est in tépore est vera quies: in/
cepit declarare hoc ne in eo cadat deceptio; ꝛ dixit: ꝛ non omne mo
tum necesse est vt quiescat ꝛc.i. ꝛ non omne ens necesse est vt dispo
natur per quieté: sꝫ solúmodo illa que innata sunt moueri essentia/
liter. Et ideo dicimus ꝙ corpora quiescút: ꝛ nó dicimus ꝙ pūctus
est quiescens: cum nó sit innatus moueri: ꝛ similis dispositio est in
omnibus accidentibus: ꝛ cum talis fuerit expositio; tunc cum dixit:
ꝛ non omne motum. intendit ꝛ non omne ens nisi sit error in libro.
ℭ Et forte vult notificare modum motarú rerum que recipiunt mo/
tum quandoqꝫ ꝛ quietem quandoqꝫ: ꝛ sunt mota que innata sunt ca/
rere motu; ꝛ quasi dicat; ꝛ non omne motum necesse est vt quiescat
sed quiescit ex motis illud qð naturaliter habet moueri sꝫ caret mo
tu apud quietem: ꝛ sic innuit que mota: ꝛ que quiescétia sunt in té
pore; ꝛ que nó sunt: mota enim semper nó sunt in tempore vt orbis.
ꝛ similiter quiescentia; vt terra: cum tépus non excedat ipsa. ℭ Et
cum narrauit ꝙ quies mensuratur per tempus sicut motus mensu/
ratur: quoniá modus quo dicimus ꝙ quiescens est in tempore: est
idem cum modo quo dicimus ꝙ motum est in tempore: ꝛ ꝙ non se
quitur vt omne qð est in tépore sit motum: quéadmodum non se/
quitur vt illud qð est in motu sit motú: immo illud qð est in tépore
est remotius ab hoc; quoniá tempus non est motus sed numerus mo
tus. ꝛ cum sit possibile vt quiescens sit in motu: dignius est vt inue/
niatur in numero motus: ꝛ cum narrauit etiam ꝙ quiescentia que
sunt in tempore sunt mota que carét motu: incepit demonstrare ex
predictis ꝙ necesse est ex predictis vt tempus mensuret quiescens.
ℭ Et dixit: ꝛ sicut diximus superius ꝛc.i. ꝛ cum posuerimus illud qð
declaratum est prius.s. ꝙ esse alicuius in numero est vt illud qð est
in numero habeat aliqué numerum; qui mensuret essentiam eius: ꝛ
cum posuerimus ꝙ esse alicuius in tempore est esse eius in numero:
manifestum est ꝙ ex hoc concluditur ꝙ esse alicuius in tempore est
vt tempus mensuret essentiam eius. ℭ Et ipse expressit maiorem p/
positionem ꝛ cóclusioné: ꝛ tacuit minoré: qꝛ est manifesta: ꝛ cú có/
clusit; ꝙ omne qð est in tépore mensurat a tépore: ꝛ quiescens est in
tempore: conclusit ex hoc ꝙ quiescens mensurat a tempore: ꝛ similr
motú. ℭ Et qꝛ ista cóclusio est manifesta ꝛ similr minor ppositio in
sermone hoc/ dimisit minorem ppositionem: ꝛ contentus est inducere
modum mensurationis modus ꝛ quietis a tempore: qm̄ dicere mo/
dum conclusionis habet in se cóclusionem: licet non expresse; ꝛ ideo

Quies alia trásumpti/ua sicut est qes poloꝝ: alia vera. p hoc vide. 2. celi. có. 14.

Pria expó.

Scda expó

Mota semper nó sunt in tpe vt orbis: nꝫ qe/scétia semp sicut terra, ꝯsile. 8. t. c. 117. ꝛ infra 119. ꝛ. 120. Idé p celi. có. 100. ꝛ. 3. physi. 32. ꝛ 2. ce. có. p.

induxit modum cõclusionis.s.modum mẽsurationis quietis ⁊ motus a tẽpore:⁊ hoc fecit fm abbreuiationẽ.¶ Et dixit post.s.postꝙ induxit cõclusionẽ dicentẽ ꝙ omne qd est in tempore mẽsuratur per tempus:⁊ tempus mẽsurat rem motam ⁊c.i.⁊ cum sit declaratũ ex hoc sermone ꝙ tempus mensurat motum ⁊ quietem: ergo mẽsurat rem motam fm ꝙ res est mota:⁊ quiescentẽ fm ꝙ est quiescẽs: nõ fm ꝙ est mota:⁊ q᷑ quies est priuatio motus ⁊ priuatiões terminant in respectu habituũ ⁊ mẽsurant:necesse est vt mẽsuratio quietis a tẽpore nihil aliud sit ꝙ mẽsurare priuationẽ motus:ergo mẽsurat motũ ⁊ eius priuationẽ:⁊ hoc intẽdebat cũ dixit:ergo mẽsurat motũ ⁊ quietẽ quanta sunt.i.mensurat motum quotus est ⁊ priuationẽ eius.Mẽsurat igr̃ motũ a prĩo:⁊ eẽntialiter:⁊ quietẽ scd̃o ⁊ per accidẽs fm ꝙ est priuatio motus:sicut accidit in cõprehẽsiõe habituũ ⁊ priuationũ.visus.n.cõprehẽdit albũ p se:⁊ nigrũ p accñs fm ꝙ est priuatio albi:⁊ silr̃ est de oĩbus habitibus ⁊ priuationibus.

Priuatões terminãt in respcũ habituũ. Idẽ 3.de aĩa.t.c.25.⁊ p a.85. Idẽ hic ĩfra.c.120.

¶ Quare qd mouet nõ simplr̃ erit mẽsurabile sub tpe fm ꝙ q̃tũ aliquid est:sꝫ fm ꝙ motus ipsius quãtus est: quare quecũqꝫ neqꝫ mouent neqꝫ quiescũt:nõ erunt in tpe:in tpe b quidẽ esse est mẽsurari tempore:tempus autem motus ⁊ quietis mensuratio est.

a Tps mensurat motũ p eẽntialr̃ ⁊ quietẽ scd̃o ⁊ p accñs. Idẽ infra cõ.130.

¶ Motum igit nõ simplr̃ mensuratur a tpe:sed fm ꝙ motus eius est q̃tãtus:ergo necesse est vt illud qd minime mouet:neqꝫ quiescit nõ sit in tẽpore.intẽtio enĩ eius qd est aliquid esse in tẽpore est ipsum mensurari per tẽpus:⁊ tẽpus est mensura motus ⁊ quietis.

b In tpe eẽ est mẽsurari tpe. Idẽ 6.t.cõ.14.

119 ¶ Cum posuerat ꝙ res eterne nõ mensurant a tpe:q᷑ nõ excedit illas:⁊ declarauit et ꝙ tps mensurat motũ ⁊ quietẽ: incipit etiã declarare ex hoc ꝙ illa que non mouent:neqꝫ quiescunt nõ sunt in tẽpore:⁊ q᷑ hoc nõ apparet donec declaret ꝙ tps nõ mensurat entia que excedit nisi fm ꝙ sunt mota aut quiescentia tantũ.

2 ¶ Dixit:motum igit nõ simplr̃ mensurat a tpe.i.⁊ cum consideratum fuerit mẽsurationẽ motũ a tpe apparebit ꝙ non mẽsurat rem motã fm ꝙ est mota simplr̃.V.g.substãtiã aut quãtũ:aut quale: aut aliud modorũ essendi:sꝫ fm ꝙ motũ est in p̄dicamẽto passionis: sed motum fm ꝙ est motum est in predicamento:scilicet fm q̃titatem accidentẽ motui:⁊ hoc intẽdebat cũ dixit:sꝫ fm ꝙ motus eius est quantus:⁊ est manifestũ ꝙ cum nõ mensurauit rem motã fm ꝙ est mota simplr̃:sed fm q̃titatẽ accidentẽ motui:dignius est ipsum non mensurare aliquid fm ꝙ est eus. Et similr̃ est intelligẽdum de quiescente:qm̃ non mensurat ipm nisi fm ꝙ existimat in eo quantitas:nõ fm ꝙ est quiescens simplr̃:quantitas in quiescẽte existimatur existimatione quietis in respectu motus. ¶ Et cũ declarauit ꝙ tempus mensurat ens fm ꝙ est motũ:aut quiescens non simplr̃:sꝫ fm q̃titatem accidentẽ motui ⁊ quieti: sequit ex hoc vt qd mouet non sit in tempore:⁊ hoc fm conuersionẽ per cõtrapositionem:⁊ qm̃

Nõ de cõuersione p contrapositõẽ;

hec propositio. omne qd mensurat a tempore est aut quiescens aut motuz: couertit sic. omne qd nó mouet: neqz quiescit: nó mensurat a tépore: et qz ppositio cuius couersam per cotrapositionem accepit est dicens q omne qd est in tempore est aut motum/ aut quiescens: incepit declarare hanc propositioné ex predictis de substantia tépo/ris: notificando cám propter quam tempus mensurat motú et quie/tem tm̃: et dixit: intentio enim eius qd est aliquid esse in tempore ec. i. et signum eius q omne qd est in tempore est motú: aut quiescés est: qm manifestú est per se: q dicere aliquid esse in tempore: est q tempus mensuret illud: et qz ipsum tps est mensura motus et quietis: et mensurans debet esse de genere mésurati sequitur vt omne quod mensurat a tempore mensuret fm q est motum aut quiescens: li/nea enim mensurat per lineam: et corpus per corpus: et superficies p superficiem: et hoc manifestuz est. ¶ Sed induxit hanc rationé: qm cum crescunt cause cum scientia: tunc scientia erit perfectior.

Mésurans oz eé d gñe mensurati. idé. io. me. t. c. 4. idé b ifra. t. c. 133

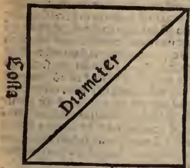
Cú crescút cae cú scia. túc scia erit pfectior ec.

¶ Manifestum igitur est: quoniá neqz qd non est erit omne in tépore: vt quecunqz nó contingunt aliter esse sicut diametrú esse lateri simetrú. Omnino enim si mé/sura quidem est tempus motus per se: aliorum autez fm accidens: manifestú est q quorum esse mensurat: his omnibus erit esse in quiete et in motu. Quecunqz quidem igitur corruptibilia et generabilia sunt: et om/nino quecunqz aliquádo quidem sunt: aliquando ve/ro nó: necesse est in tempore esse. Est enim tépus qdá plus quod excellit esse ipsorum et mésurat substantiá. Eorum autem que non sunt: quecunqz quidem conti/net tempus: alia quidem erant: vt Homerus aliquan/do erat: alia vero erunt: vt futurorum aliquod: et tem/pus vtraqz cótinet: et si ad ambo vtraqz: et erant: et erút. Quorum autem non continet nequaqz: neqz erit: neqz est: neqz erat. Sunt aút huiusmodi eorum que nó sunt quorúcunqz opposita sunt semper: vt simetron esse dia/metron semp est: et non erit hoc in tempore: ergo neqz simetron: vnde non semper est: quoniam contrariú est ei: quod semper est. Quorúcunqz cótrarium autem nó semper est: hec autem possunt et esse et non esse: est ge/neratio et corruptio ipsorum.

Quecunqz corruptibi/lia et gñabi/lia. et oiá q/cúqz aliqñ sunt. aliqñ vero nó. ne/cesse é in té/pore esse.

¶ Et manifestum est q non est: non omne etiaz est in tépore. Verbi gratia. illud quod impossibile est vt sit

aliter: vt diametrum esse simetrum coste: quoniam si vniuersaliter tempus est mensura motus per se: et mē/surat alia per accidens: manifestum est q̄ omne cuius mensurat essentiam: essentia omnis illius erit in hoc quod mouetur: aut q̄ motus sit in eo primo. Omne igi/tur corruptibile: aut generabile: et vniuersaliter omne quod est in aliqua hora: et non est in alia: necesse est vt sit in tempore: est enim aliquod tempus quod exce/dit essentiam istarum rerum: et quantitatem substan/tiarum que sunt in ea. Non ens vero illud quod ex eo tempore terminatur aliud iam fuit: vt Homerus qui iam fuit in aliqua hora: et aliud erit vt quedam futura et tempus continet vtrūq; modum si ex vtralibet parte inspexeris: et q̄ ex non ente non determinatur a tem/pore nunq̄ fuit: neq; est: neq; erit. Et illa que sunt talia sunt illa quorum opposita sunt semper necessario. Uer/bi gratia. vt diametrum esse simetrum semper est: hoc igitur non erit in tempore: neq; simetrum: et ideo est nō ens semper: quia est contrarium ei quod est semper ens. Illa vero quorum contraria non sunt semper pos/sunt esse et non esse: et generatio/ et corruptio semper est istorum.

Quia ens est duob' modis ens semper: et ens nō semper: et non ens etiam est duob' mo/dis: non ens semper: et nō ens non semper: et est iam declara/tum q̄ tempus non mensurat ens semper: sed mēsurat ex eo illud cuius esse non semper est: incepit etiam declarare hic q̄ tempus non mensurat nō ens semper: sed illud cuius nō esse non est semp. Et dixit: et ma/nifestum est etc. i. et manifestum igitur q̄ illud qđ est nō ens: nō sunt eius duo modi in tēpore: 120
qm̄ modus eius qui est nō ens semp: nō est in tpe quēadmodū mo/dus entis: qđ semp nō est in tpe: et illud qđ est semp nō ens. sz illud qđ impossibile est: vt sit aliter ab eo modo quo est. Uerbi gratia. vt

diameter sit similiter coste. ¶ Et cum narrauit q tps nõ mẽsurat il/
lud qd est nõ ens semp: incepit dare cãm ppter quã tẽpus mẽsurat
illud qd mensurat per se & per accidẽs: vt ex hoc appareat impossi/
bilitas mensurationis eius ad illud qd sequitur mensurationẽ illius
simpliciter: qm illud qd non mẽsurat per se/neqs per accidens/non
mensurat illud oino. ¶ Et dixit: qm si vniuersalr &c. i. & hoc q dici/
mus de mensuratiõe: aut nõ mensuratiõe priuatiõis a tẽpore: appa
ret ex predictis de mensuratiõe entis ab eo: qm si vniuersalr tẽpus
mensurat de entib⁹ per se motuz: & mensurat alia entia per accidẽs
idest q: cõiungunt cuz motu: manifestũ est q oẽ cuius esse mensurat
temp⁹ mẽsurat ipsum sm q est motuz: aut sm q est imobile: illud
aũt qd non põt moueri: esse eius nõ mensurat a tẽpore. ¶ Et cũ de/
clarauit q tẽpus mẽsurat de entib⁹ illud in quo est motus: aut põt
esse in eo/dixit: oẽ igitur corruptibile &c. i. oẽ igitur qd fuerit corru/
ptibile: aut generabile: & vlr illud cuius tẽpora in suo esse & nõ esse
sunt terminata: necesse est vt esse eius & nõ esse eius sint in tẽpore:
q: esse mot⁹ est possibile in nõ esse eius: & nõ est ita in eo qd est non
ens semp: qm priuatiões istoruz cum sunt cõsiderate in subiecto p/
pinquo eis sunt terminata per tẽpus. ¶ Et quasi intẽdebat notifi/
care q iste modus entiũ est ille cuius esse & nõ esse mẽsurat temp⁹ &
nõ illa cuius esse & nõ esse sunt semp: & q: generabilia & corruptibi/
lia mensurant a tpe duabus de causis. quaruz vna est: q: sunt mo/
ta: aut mobilia. scda aũt est: q: temp⁹ excedit illa in vtraqs parte: &
iam dedit cãm primaz in hoc: & mõ induxit secũdaz. ¶ Et dixit. est
enim tẽpus &c. i. & esse generabiliũ/& nõ esse/determinant a tẽpore:
q: excedit esse eoz & esse substãtiarũ que inata sunt vt in eis inue/
niantur ista: qm per hoc qd excedit esse subiectoz excedit tpa priua
tionis eoruz: qm tẽpora priuationũ rerũ terminant per tẽpora sub/
iectoz suoruz ppinquoz in quib⁹ est possibilitas essendi illaz rez.
¶ V. g. qm priuatio sor. qd pcedit suuz esse terminat per tps qñ ac/
cipitur in respectu subiecti ppinqui ei. V. g. ex quo sperma adiũge/
batur cũ sanguine menstruo. Cuz aũt priuatio eius accipit in respe
ctu possibilitatis eius in pma mã inuenient infinita in pterito. & simlr
puatio eius qñ priuat res in pterito est infinita in futuro: sz hoc igi
tur si dicat in istis q tps terminat puationẽ eoz. sm vnũ modum
eniz: sicut iam diximus: nõ est poẽ vt tps mensuret suũ nõ esse: nisi in
respectu subiecti terminati. & hec est puatio q precedit esse. s. cũ quo
cõiungit possibilitas eẽntie. puatio vero q est post eẽ cũ nõ ↄiungit
cũ ea possibilitas essendi scdo. & hoc nõ est nisi in rebus reciproca/
tis nõ mẽsurat per tẽpus oino: illud aũt per qd mensurat esse alicu/
ius scdo: & sunt illa que reciprocãt tpa suarũ priuationũ: sunt termi
nata per tẽpus: vt qñ aqua generat ex aere: & aer ex aqua: & substã
tia reruz generabiliũ & corruptibiliũ. s. propinqua inuit cum dixit: &
& quãtitatem substãtiaruz in qbus sunt: qm puatiões rez termina/
taruz sunt in substãtijs in qbus inueniunt res.
¶ Et cũ declarauit q tps nõ mẽsurat illa quoz puatio est semp: q: nõ
2 mẽsurat puationẽ alicui⁹: nisi in respectu sui eẽ: & ista nunq̃ hẽbũt
eẽ: iõ tps nõ mẽsurat nõ eẽ eoz: & cũ hoc q tps ẽt nõ excedit eẽ eoz:
& declarauit cũ hoc q tps mensurat entia sm q sunt mobilia motu
nouo

Gñabilia & corruptibilia mẽsurãtur a tẽpore duabus de causis.

Nota quõ priuatio sortis pt sumi vel in subiecto ppinq vel in sbto remoto. Uide ↄsilẽ primo celi cõ. 120.

nouo ⁊ corruptibili: incepit ẽt inducere scðz moduz priuatiuoruz: ⁊ sunt illa que pñt mensurari a tpe: ⁊ dixit: non ens vero ⁊c̃. i. modus vero nõ entis in quo dicim⁹ ꝙ tp̃s mensurat suaz priuationẽ: nece est ipsuz esse: aut in p̃terito: vt homer⁹: aut in futuro: vt eclypsis. s. ⁊ alia futura: ⁊ est necesse in p̄uatis que terminant a tpe: vt sint in p̃terito aut futuro: q̄ p̄uatio nõ imaginat nisi in respectu eius cuius est priuatio. ⁊ iõ cuz ẽt terminat a tpe erit per respectũ eius ad tp̃s essentie illius rei priuate. ⁊ iõ sequit vt oẽ cuius nõ esse est terminatuz vt sit aut in p̃teritoꝫ aut in futuro. ¶ D. d. ⁊ tp̃s cõtinet ⁊c̃. i. ⁊ tẽpus cõtinet istos duos modos essendi. s. qð iam fuit. ⁊ qð erit. si ex vtralibz parte inspexeris. s. ex futuro: aut preterito. ¶ Et intẽdebat innuere per hoc ꝙ cã in hoc ꝙ tẽpus terminat p̄uatiões istaꝝ reruz: ita ꝙ possumus dicere ꝙ tot anni sunt elapsi a tpe eclypsis: est hoc ꝙ hoc temp⁹ terminat illa. ⁊ iõ dixit postea qð est ex nõ ente nõ determinat a tpe. i. ⁊ illud qð est non ens qð determinat a tẽpore: est ecõtrario nõ enti qð nõ determinat a tpe. non ens. n. qð determinatur a tpe: est illud qð fuit ⁊ aut erit ⁊ nõ ens aũt qð nõ determinatur a tpe: est illud qð nunꝗ̃ fuit aut erit neqꝫ est mõ: ⁊ q̄ iste modus non entis differt ab illo mõ alio in hoc ꝙ oppositũ illi⁹ inuenit qñqꝫ: ⁊ oppositũ isti⁹ inuenit qñqꝫ: ⁊ oppositũ istius inuenit semp dixit: ⁊ que sunt talia ⁊c̃. i. ⁊ est propriũ huic generi priuatiõis hoc ꝙ oppositum ei⁹ est semp diametrũ esse simetrũ coste: diametrũ eniz eẽ assimetrũ est semp: ⁊ iõ ipsum eẽ simetrũ est nõ ens semp nunꝗ̃ est. D. d. ⁊ hoc nõ est in tempore: neqꝫ simetrum. i. ⁊ ipsuz esse assimetrum non ẽ in tempore: q̄ ẽ necessariũ: neqꝫ etiã ipsuz esse simetrũ ẽ in tẽpore: q̄ ẽ oppositũ ad assimetrũ. D. d. ⁊ ideo ẽ non ens semp. i. ⁊ iõ diametrũ esse simetrũ ẽ non ens semp: q̄ ẽ cõtrariũ ei qð ẽ ens semper. s. ad assimetrũ. ¶ Et cũ narrauit ꝙ illa q̄ sunt semp priuata: sunt illa quoꝝ cõtraria sunt semp: ⁊ sunt illa quorũ esse ⁊ nõ esse nõ terminat temp⁹: narrauit ꝙ scðs modus priuationũ est opposit⁹ istis. ⁊ dixit. illa autẽ quoruz cõtraria ⁊c̃. i. priuata aũt quoꝝ cõtraria nõ sunt semp possunt esse qñqꝫ ⁊ nõ esse qñqꝫ econtrario alio mõ priuationis: ⁊ generatio ⁊ corruptio sunt semper hoc modo entiuz.

Priuatio nõ imagiatur nisi ĩ respectu eius cuius est p̄uatio. Idẽ. 8. cõmẽ. 118. ⁊ ibi.

¶ Capitulum in quo ostẽdit de nunc: ⁊ quõ per comparationez ad ipsum nunc: aliqua diuersimode ẽm tẽpus nominant. vz. olim/ iam/ nuper/ quõdam/ ⁊ subito/ prius/ ⁊ posterius. Cap. 6.

IPsuz aũt nunc est cõtinuatio tẽporis sicut dictum est prius: cõtinuat eniz tp̃s preteritum ⁊ futuruz: ⁊ oĩno termin⁹ tẽporis est. Est eniz huius quidẽ principiũ illius: aũt finis: sed hoc nõ est sicut in linea in puncto manente manifestũ. Diuidit aũt potentia: ⁊ inquãtuz quidez hmõi est semp alterũ ipsum nũc: inquãtuz aũt

copulat semp idē est: sicut est in mathematicis lineis. Non eni3 semp ide3 punctū intellectū est. Diuidentiū eni3 semp aliud est. ꝟm autē ꝙ vnit idem penit⁹ est: sic ꝛ ipsu3 nunc aliud quidē tempoꝛis diuisio ꝟm potētiā est: aliud aūt termin⁹ vtroꝛūq3 ꝛ vnitio: est aūt ide3: ꝛ ꝟm idem diuisio: ꝛ vnitio: esse aūt nō est idem.

¶ Instans vero est copulatio tēpoꝛis: sicut dictu3 est: copulat eni3 tēpus preteritū cu3 futuro: ꝛ est extremu3 tēpoꝛis: q2 est pꝛincipiū cuiusdā ptis: ꝛ finis cuiusdā. Sed hoc nō est manifestū sicut est in puncto qn̄ fingitur: ꝛ ipsum instans est punctus potentia: ꝛ ꝟm ꝙ instans est tale/ semper est aliud ab alio: ꝛ ꝟm ꝙ ligat semper est idem: ꝛ quemadmodum igitur in lineis mathematicis punct⁹ acceptus in eis in imaginatiōe nō semp est idem: qm̄ cu3 diuiserim⁹ lineā p illū erūt diuersa: ꝟm vero ꝙ est vnū est necessario ide3: ꝛ silr̄ ēt instans est quodāmō diuersum tpis in potētia: ꝛ quodāmō extremū: ꝛ adunatio duoꝛu3 tēpoꝝ: ꝛ adunatio: ꝛ diuisio sunt idē in eodē: eēntia vero eoꝝ nō est eadē:

121 Supra tex. c. 104. ꝛ. j.

Cum narrauit pꝛius ꝙ instās in tēpoꝛe est tanꝙ punct⁹: ꝛ quō est vnus ꝛ mult⁹: reuertit̄ ēt hic: ꝛ cōplet intentione3 in eo: q2 intēdit dare modū quo assimilat̄ puncto: ꝛ quo differt. ¶ Et dixit: instans vero est copulatio tēpoꝛis ꝛc. i. ꝛ instans est cā in hoc ꝙ tēpus preteritū est copulatū cum futuro non diuisu3 ab eo: ꝛ est eadem cā in hoc ꝙ preteritū diuidit̄ a futuro: qm̄ per hoc ꝙ est differentia vel termin⁹ cōis: ꝛ est cā ꝯtinuatiōis preteriti cū futuro. D. d. ꝛ extremū tēpoꝛis. i. ꝛ est extremū duoꝛu3 tempoꝝ. futuri nāq3 ꝟ3 ꝙ est pꝛincipiū: ꝑteriti aūt ꝟm ꝙ est finis. ¶ Et q2 punct⁹ in hoc est sicut instans. s. in hoc ꝙ copulat lineā ꝟm ꝙ est tern⁹ cōis duabus lineis insimul: ꝛ diuidit illam ꝟm ꝙ est finis vnius: ꝛ pꝛincipiū alterius dedit dr̄iam in hoc inter instās ꝛ punctū: ꝛ dixit: sed hoc non est manifestū ꝛc. i. sed hec diuisio que ē in instāti. s. qm̄ est pꝛincipiū futuri: ꝛ finis preteriti: ꝛ similr̄ copulatio nō ē manifestū: sicut ē in puncto. ¶ Et causa in hoc est: qm̄ pūctus accept⁹ in linea est fixus demonstrat⁹ bis: ꝛ instans non est fixum neq3 demonstratu3 bis. Deinde. d. ꝛ instans est punctus ex potentia. i. ꝛ instans: q2 est non fixum: ideo est in potētia: ꝛ punctus q2 est fixus est in actu: ꝛ sic instans ꝟm veram similitudine3 est punctus in potentia. ¶ Deinde d. ꝛ ꝟm ꝙ instans est tale ꝛc. i. ꝛ ꝟm ꝙ instans ligat tempus: ꝛ diuidit illud quādo accipitur ꝟm ꝙ eus diuidēs est duo ꝟm terminos: est eni3 pꝛincipiū futuri ꝛ finis preteriti: ꝛ pꝛincipiu3 est aliud a fine

Pūct⁹ accept⁹ i linea ē demr̄atus bis: s3 īstās nō ē fixu3: neq3 demōstratū bis. Ide3. ē. cō. 105. 106.

ſm diffinitionē: ⁊ ſm ꝙ eſt differētia: vel terminus cōmunis ē idē:
⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ ſm ꝙ ligat ē idem. ¶ Et q: hoc mani/
feſtius eſt in puncto cū lineis ꝙ̄ in inſtanti cū tēpore. d. queadmo/
dum igitur cū lineis mathematicis ⁊c̄. i. qm̄ non erunt idem om/
nibus modis. ſ. q: eſt idem vno mō: ⁊ duo alio mō. Deinde dedit
modū quo nō ſunt idem: ⁊ dixit: qm̄ cum diuiſerim⁹ lineam ⁊c̄. i.
qm̄ cum diuiſerim⁹ lineam per ipſū erit finis vnius linee: ⁊ prin/
cipium alterius: ⁊ ſic ſm ꝙ eſt principiū eſt alterius rōnis ab ipſo
ſm ꝙ eſt finis. Deinde. d. ſm vero ꝙ eſt vnus ⁊c̄. i. ſm vero ꝙ ē vn⁹
punctus nō eſt in eo diuerſitas: ⁊ intendit ꝙ vnus punctus per ſe — Un⁹ pūct⁹
eſt duo ſm rationē: ⁊ ſm ꝙ eſt duo diuidit lineam: ⁊ ſm ꝙ eſt vnū — p ſe eſt duo
copulat illam. ¶ Et cum declarauit hoc de puncto cum linea: ince — ſm rōnem.
pit declarare hoc de inſtanti cū tempore: ⁊ dixit: ſimiliter inſtans — Jō. 6. phy.
eſt quodāmodo ⁊c̄. i. ſimiliter inſtans quodāmodo eſt diuidēs tem — cō. 24.
pus in potentia nō in actu in preteritū ⁊ futurū: ⁊ eſt modus ſm
quē eſt duo. ſ. ſm ꝙ eſt principiū vnius ⁊ finis alterius: ⁊ alio mō
eſt exemplū cōmune ambobus qd̄ facit illa adunari: ⁊ eſt modus
ſm quem eſt vnū ita eſt vnum in potētia. Deinde dixit: ⁊ diuiſio ⁊
adunatio ſunt idem in eodē ⁊c̄. i. ⁊ diuiſio ⁊ adunatio ſunt vnius
eſſentie: ſm vero eſſentiam ⁊ diffinitionē: ⁊ differunt quoniā diffi/
nitiones eorum ſunt contrarie: ⁊ iſta diuiſio que accidit puncto eſt
diuiſio relatiua: non in eius ſubſtātia: qm̄ punctus non diuiditur — Diſio q̄ ac/
ſed ſolūmō diuidit ſm ꝙ ē principiū in reſpectu: ⁊ finis in reſpectu. — cidit pūct⁹

¶ Hoc quidē igitur ſic dr ipſoꝝ nūc: aliud aūt cū tps — ē diuiſio re
qd̄ eſt hmōi prope ſit: vt veniet nunc: q: hodie veniet: — latiua nō i
venit nunc: q: hodie venit: ſed in Ilion facta nō ſunt — ei⁹ ſb̄a. Jō
nunc: neq: diluuium factum eſt nūc: ⁊ tn̄ cōtinuū tem — 6. phy. cō.
pus in hoc eſt: ſed q: nō ppe eſt. — 27.

¶ Quedā igit dr in eis inſtās ſic: ⁊ quedā dr alio mō
in tēpore propinquo iſti: ſicut dicim⁹: Sortes veniet
nunc. i. veniet hodie: ⁊ venit nunc. i. venit hodie: bel/
lum vero quod fuit in Ilion: nō eſt nunc: quāuis tem
pus ſit ipſi continuū: quoniam tempus eius non eſt
propinquum.

¶ Cum declarauit ꝙ inſtans eſt illud qd̄ ita ſe hȝ ad tps ſicut pun/
ctus ad lineā: ⁊ hoc nomē inſtās vſitatr trāſumptiue de tpe propin/ 122
quo huic: ⁊ inſtanti vero: ⁊ de illo qd̄ ↄtinet ipſū ex vtraq: pte no/
tificauit hoc ne aliqs exiſtimaret ꝙ verū inſtās eſt diuiſibile. ¶ Et
dixit: quedā igitur ⁊c̄. i. quedā igitur attribuunt huic inſtāti vero:
⁊ quedā attribuunt tpi propinquo iſti qd̄ tēpus noīatur: noīe vero
inſtantis: ⁊ dicimus. Sor. veniet nunc: in hoc inſtanti intendendo
ꝙ veniet hodie: aut in tēpore: ppinquo vero inſtanti. ⁊. D. d. bellū
vero qd̄ fuit in Ilion ⁊c̄. i. bellū vero qd̄ fuit in Ilion nō dr eſſe nūc
lȝ hoc tēpus idē ſit cōtinuū cū vero inſtāti in quo fuit bellum: qm̄
hoc tps non ē propinquū illi inſtanti vero.

¶ Ipsum aũt tp̃s determinatũ ad prius tũc est. vt tũc destructa est troia: ⁊ tunc erat diluuiũ: opꝫ enim inter/cludi ad ipsuꝫ nũc: erit ergo quantũ aliqđ ab hoc tpe: ⁊ in illud aliqđ: ⁊ ab hoc ad preteritũ.

¶ Qñ vero est tp̃s terminatũ apud instãs precedẽs. V.g. qñ fuit capta Ilion: ⁊ qñ fuit diluuiũ: qm̃ necesse est vt finiatur apud instãs presens: quãdo igitur futurum: est aliq̃ mẽsura tpis inter futurũ ⁊ illud: qñ prete/ritũ: est mẽsura tpis instãs nunc: ⁊ preteritũ.

123 ¶ Vult in hoc sermone exponere dictiões vsitatas q̃ significãt intẽtiones existẽtes in tẽpore: vt quãdo ⁊ ecce ⁊ pauolante: ⁊ incepit a quãdo cuꝫ sit famosius. ¶ Et dixit. qñ vo est tp̃s terminatũ apud instãs precedens. i. hec aũt dictio/qñ/significat tp̃s terminate q̃titatis p instans p̃cedens qđ est principiũ illius facti de quo interrogat: ⁊ instãs posterius qđ est finis illius facti: qñ illud tp̃s note fuerit distantie ab instanti presenti. ¶ B. d. necesse est enim vt finiat apud instãs. i. necesse est enim vt finiat tp̃s de quo interrogat p qñ i. determinat per qñ instãs presens. s. distãtia eius ab eo. ¶ V.g. cuꝫ dicit quando fuit capta Ilion: ⁊ dicet in tali die: mẽsis: talis anni. dies enim terminant per mensẽ: ⁊ mẽsis per annum: ⁊ annus per suam distantiã ab instãti presenti: ⁊ sic dies in qua capiebat terminatur per instãs qđ est p̃ncipiũ: ⁊ instãs qđ est finis: ⁊ per suã distantiam ab instãti presenti: sed silr̃ si captio fuerit in quinq̃ horis aut sex: tũc ille hore terminant per tria instãtia. ¶ B. d. qñ igit futuruꝫ ec. i. quãdo futurũ est quãtitatis inter duo instãtia: futurũ. s. qđ est ante factũ: ⁊ futurũ qđ est post. B. d. ⁊ qñ preterituꝫ est quantitatis tpis inter futurũ nunc ⁊ preteritũ. ¶ Et intendit inter futurũ qđ est post factũ: ⁊ preteritũ qđ est ante ipsum: ⁊ hoc tp̃s terminatum per duo instantia est terminatũ per presens instans.

¶ Si vero neq̃ tp̃s est qđ non sit tunc: omnẽ erit tp̃s finitũ: aut igitur deficiet: aut nõ: siquidẽ semper est motus. Aliud igit aut multotiens est idẽ: qm̃ manifestuꝫ est sicut motus sic ⁊ tp̃s est. Siquidem enim ⁊ vnus ⁊ idem motus sit aliquãdo: erit tempus vnum ⁊ idem. Si autem non: non erit.

¶ Si igitur non est tp̃s nisi sit quãdo: ergo omne tempus est finitũ: vtrũ igit tempus deficiet aut non: amplius vtrũ est vnũ post aliud: aut vtrũ est idẽ iteratuꝫ: dicamus igit: qm̃ dispositio temporis in hoc est sicut dispositio motus. Si igit motus est in aliq̃ hora idẽ: ⁊ tp̃s erit idẽ. Et si non: tp̃s erit huiusmodi.

¶ Cum declarauit ꝙ qñ est tṗs determinatū per instans precedens: ꝙ instans posterius terminātia rem factam. ⁊ est terminatū etiam 124
per suā distantiā ab instāti p̄senti: incepit querere de tp̄e vtrū sit finitum aut non. ¶ Et dixit, si igit̄ ⁊c̄. i. si igit̄ omne tṗs pōt induci in responsione ad quādo ⁊ omne qḋ pōt reduci in responsione ad qñ est terminatū. ergo oē tṗs est determinatū: ⁊ oē determinatū est finitum. ergo oē tṗs est finitū. ⁊ cū vnaqueq̧ partiū tp̄is est finita: querendū est vtrū illud qḋ est cōgregatū ex partib⁹ finitis est finitum: aut infinitū. existimat̄ igit̄ ꝙ cōpositū ex partibus finitis est finitū: ⁊ ideo dicit post: si igit̄ ⁊c̄. i. vtrum igit̄ tṗs ⁊c̄. ⁊ si oē tṗs qḋ accipit̄ pars tp̄is totalis est finitū: querendū est vtrū dispositio in vniuerso tp̄e est sicut dispositio in partibus. s. vtrū vniuersum tṗs est finitū: queādmodū quelibet pars ei⁹ est finita: ⁊ si omne tṗs est finitū deficit suum esse ⁊ nō cōtinuatur: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: vtrū tṗs deficit: aut non. i. an deficiat eē ſm genus. D. d. ⁊ vtrum est idē ⁊c̄. i. ⁊ si non deficiat eē vtrū est hoc ꝑpter qḋ tempus sit vnum post illud: ita ꝙ infinitas tp̄is sit ꝑpter generationē ⁊ corruptionē perpetuā in partibus: sicut est dispositio in motibus cōsequentibus ⁊ indiuiduis generabilibus: aut est idē: sed iterat̄ infinities ſm ꝙ corpus sphericū mouet̄ circulariter. ¶ Sed voluit exprimere ꝙ impossibile est tempus deficere lꝫ post dicat hoc: quoniā hoc manifestū est per se: qḋ enim deficit: deficit in aliquo tempore: ⁊ si tṗs deficit tūc erit tempus aliud a tempore deficiente: ⁊ ideo nullus potest auferre tempus absq̧ eo quin ponat aliqḋ tempus: imo qui aufert tempus ponet ipsum necessario: ⁊ cū impossibile est auferre tṗs remanet perscrutari: vtrum tempus acquirat eternitatē ex successione: aut ex reciprocatione: ⁊ q2 tempus sequit̄ motū dixit: si igit̄ motus ⁊c̄. i. si igit̄ fuerit possibile inuenire aliquē motū vnum circularē qui sit causa in oībus motibus: tūc erit idē in omnib⁹ motibus tṗs circulare etiā: ⁊ si fuerit possibile inuenire aliquē motū perpetuū: licet cōsequentē successum: tp̄a erunt successiua: ⁊ erit impossibile inueniri idē tṗs reciprocatū: sed succedens ⁊ successiuum.

Documentū Null⁹ pt auferre tēpus absq̧ eo qn ponat aliqḋ tṗs. vid cōsile. 8. phy. t. c. 10. ⁊. 11.

¶ Quoniam aūt ipsum nunc finis ⁊ principium tp̄is est, sed non eiusdē: sꝫ preteriti quidē finis: principiū aūt futuri: habebit sicut circulus ⁊ in eodē quodāmodo ambitum ⁊ planū: sic ⁊ tempus in principio ⁊ fine ⁊ iam hoc videt̄ semper alterum. Non enim eiusdem principiū ⁊ finalitas ipsum nunc: simul enim est ⁊ ſm idē opposita essent: ⁊ nō deficiet itaq̧ tṗs: semper eñ in principio est.

¶ Et q2 instans est principiū ⁊ finis tp̄is: sed non eiusdē tp̄is: sed est finis preteriti temporis ⁊ ꝑncipiū tp̄is futuri: ideo dispositio eius est sicut dispositio circuli queādmodum igit̄ in circulo gibbositas ⁊ concauitas

sunt idem subiecto quodãmodo: similiter tempus ẽt est semper in pncipio ꝛ fine: ꝛ ideo existimat semper aliud vnũ post aliud: qm̃ instans non est principiũ ꝛ finis eiusdem temporis: quoniam si ita esset: tunc duo cõtraria essent in eodẽ insimul: ergo non deficit: quoniam semper est in principio.

125 ℭ Cũ quesiuit vtrũ tps sit perpetuũ ppter hoc ꝙ est idez: aut ppter hoc qꝛ est successiuũ: ꝛ narrauit ꝙ dispõ in hoc in tpe sequit̃ dispositionem in motu: incepit innuere moduz ex quo certificat̃ ꝙ tps est perpetuũ ꝛ circulare: ꝛ ꝙ perpetuitas est ei ex hoc modo. ℭ Et dixit: ꝛ qꝛ instãs ꝛc̃.i. ꝛ qꝛ instans ƀm suã ſƀam ꝛ suã naturã est finis tpis preteriti ꝛ pncipiũ futuri: ꝛ hoc non est in respectu eiusdẽ temporis: sequit̃ vt dispositio eius sit sicut dispositio puncti qui est in circulo: non pũcti qui est in linea recta põt imaginari principiũ linee absq3 eo ꝙ sit finis linee alteri°: ꝛ silr̃ põt imaginari finis linee absq3 eo ꝙ sit principiũ alterius. Instãs vero ƀm ꝙ est p̃sens non põt imaginari nisi distinguẽs inter duo tẽpora.s. preteritũ ꝛ futurũ vbicũq3 ponat̃ in tpe.s. siue ponat̃ in millesimo preterito siue in millesimo futuroꝝ sicut est dispositio in puncto qui ponitur in circulo vbicũq3 ponat̃. ℭ Et cũ fuerit cõiunctũ huic ꝙ tps sequit̃ in sua specie spẽz motus: ꝛ est declaratũ ꝙ in oĩ instãti in quo inuenit̃ principiũ est ꝛ finis: ꝛ omne instãs in quo inuenit̃ finis est ꝛ principiũ: ꝛ ista est dispositio linee circularis cũ pũcto imaginato in ea necẽo sequit̃ motũ circuli. est igit̃ motus circularis cõtinuus eternus vt post declarabitur. ℭ Et cũ narrauit ꝙ instãs est principiũ ꝛ finis duorũ diuersoꝝ ex quo existimat̃ ꝙ instans est diuisibile: aut ꝙ cõtraria inueniunt̃ in eodẽ.d. queãdmoduz in circulo gibbositas ꝛ cõcauitas ꝛc̃.i. ꝛ queãdmodũ in circulo gibbositas ꝛ cõcauitas sunt idẽ indiuisibile ꝛ circulus ſƀm gibbositatis ꝛ cõcauitatis est idẽ indiuisibile ꝛ est linea circulata: ita instãs qđ est positũ pncipiũ ꝛ finis est in se indiuisibile: ꝛ s3 est indiuisibile in respectu duoꝝ. ℭ Et intẽdebat qm̃ queãdmodũ non sequitur ex hoc qđ posuimus ꝙ linea circulata habet gibbositatẽ ꝛ cõcauitatem vt inter gibbositatẽ ꝛ cõcauitatẽ sit aliquod diuisibile.s. vt linea sit diuisibilis latitudine: ita est dispositio in instãti.s. quoniã non sequit̃ ex hoc ꝙ sit principiũ ꝛ finis vt sit diuisibile. ℭ Deinde dixit. vñ existimat̃ semp ꝛc̃. ꝛ qꝛ instans diuidit tps preteritũ a futuro qui est finis illius ꝛ principiũ istius: existimat̃ ꝙ tempora sunt multa ꝛ sũt vnũ post aliud: ꝛ non est ita: qm̃ ꝛ si instans diuidit tps quodã modo: tamen copulat ipsum alio modo vt post declarabit̃. Deinde dixit: silr̃ tps ꝛc̃.i. ꝛ qꝛ de tempore non demonstrat̃ nisi instans tantũ.s. ꝙ illud qđ est ex eo nõ est nisi instans tantũ: ꝛ nõ est ita ꝙ demonstrat̃ bis ꝛc̃. hoc est principiũ futuri ꝛ finis preteriti. ergo esse tpis est semper in principio ꝛ fine: ꝛ qꝛ instans diuidit illud existimat̃ esse vnum post aliud. Deinde dicit: instãs eñ non est pncipiũ ꝛc̃.i. ꝛ est necesse vt tps sit semper ꝛ nũq3 deficiat: qꝛ instãs est principiũ ꝛ finis: ꝛ impossibile est vt sit princi-

Pôt imaginari pũct° qui sit pncipiũ linee ꝛ nõ finis alteri° linee: ꝛ econtra. Nõ aũt instãs: Jd. 8. phy. cõ. 11.

pium & finis eiusdẽ temporis.i. ex eadem parte: qm̃ si ita esset/tunc idẽ esset principiũ & finis eiusdẽ: & eodẽ modo: qđ est impossibile: & cũ instans non fuerit principiũ & finis eiusdẽ tp̃is. Uerbi grã: preteriti aut futuri: sed duorũ temporum quorum vnũ est preteritũ & alterũ futurũ. ergo tp̃s nunq̃ deficiet: qm̃ illud qđ est ex eo est instãs: & instans semper est principium tp̃is: & finis tp̃is: & hoc intendebat cum dixit: tp̃s igit̃ semper est in principio.

¶ Ipsum aũt iam ppe est presenti nunc atomo pars futuri temporis: quãdo vadis: iam q: ppe est tempus in quo futurum est: & preteriti tp̃is per se qđ non pcul est ab ipso nunc: quãdo vadis iam iui. Ilion autẽ iam destrui non dicimus: q: pcul multũ est ab ipso nũc.

¶ Ecce vero est pars tp̃is futuri ppinqua instanti presenti indiuisibili. U.g. quãdo ambulabis ecce.i. tp̃s in quo est ambulandum iam venit: & temporis preteriti illud qđ non est remotum ab instanti. U.g. quando ambulauit ecce iam ambulauit: & nõ dicimus q̃ Ilion ecce capta est: quoniam captio eius fuit valde remota ab instanti.

¶ Cũ descripsit qñ & soluit q̃õnem acciñtẽ ex eo in tp̃e: icepit ẽt declarare qd signat h̃ dictio ecce. ¶ Et. d. q̃ ista dictio signat ptẽ tp̃is: ppinquã vo instãti.s. indiuisibili: & iducit i rñsione ad qñ: pars.n. aut erit i tp̃e futuro: aut in p̃terito. ¶ U.g. sic dixit i futuro dicere qñ ambulabit Sort. & rñdet ecce ambulat.s. qñ fuit ppinquũ istãti in quo fuit iterrogatus p hãc dictionẽ qñ: & in p̃terito dicere qñ ambulauit Sort. ecce iam ambulauit qñ ambulatio fuit ppinqua instãti in q̃ fuit interrogatũ. ¶ Et signum eius q̃ h̃ dictio nõ signat tp̃s remotum ab instãti p̃nti est hoc: q: nõ rñdetur per illã ad interrogationẽ p qñ in rebus remotis ab instãti p̃nti. v.g. cũ dr̃ qñ fuit capta Ilion: qm̃ tũc non dr̃ ecce iam fuit capta ilion. 126

¶ Ipsum aũt modo qđ prope presenti nunc est pars p̃teriti vt qñ veniet: modo: si sit tp̃s proximum presenti nunc. Olim autem pcul est. Repente autem qđ in sensibili tempore est ppter paruitatem.

¶ Et pauloante est etiam ppinquum instanti presenti: sed est pars temporis preteriti. U.g. quando venisti: & respondetur pauloante: quando illa hora fuerit ppinqua instanti presenti. Pridem aũt & antiquitus significat tempus remotum. Subito significat illud quod fit in tempore non sensibili.

Significa/ta oiu3 ista rũ dictõu3 sunt quasi spẽs coru3 que signat h dicto qñ.

ℭ Significata istaꝝ oium dictionum sunt quasi spẽs coꝝ que signi
127 ficat hec dictio. qñ. oĩa enim sunt qñ. i. inducuntur in rñsiõe ad qñ ꝛ pauloante igitur sicut dixit est qñ ꝓpinquu3 est instãti pñti: sed nõ est pars tpis p̃teriti qd nõ est in ecce: qm̃ est pars p̃teriti ꝛ futuri. s. ꝓpinqua instanti. ℭ Uerbi grã. dicere sicut dixit: qñ venit Sor. ꝛ rñdetur pauloante qñ aduentus suus fuerit ꝓpinquus instanti p̃senti ꝑdem vero ꝛ antiquitus signat vt dixit qñ remotum est ab instãti pñti: ꝛ sunt ptes tpis p̃teriti. ℭ Deinde dicit: subito aũt significat aliquid esse in tpe insensibili. i. in tpe valde veloci: ita ꝙ ante nesciturillud fieri: qm̃ subito habet in se hec duo.

Ois muta/tio a nã remotiua est.

Mutatio aũt oĩs a natura remotiua est. In tpe autem oĩa fiunt ꝛ corrumpũtur: vnde ꝛ aliĩ quidem sapientissimu3 dicebãt. Pythagoricus aũt paron penitus indisciplinabile qꝛ obliuiscũtur: in hoc dicẽs rect᷒.

Tp̃s magis erit p se cã corruptõis q̃ gñatõis. Idem. 8. t. c. 117.

Manifestu3 igitur est ꝙ corruptiõis magis erit per se cã q̃ generatõis: sicut dcm̃ est prius. Destructiuũ eni3 mutatio per se est: generatõis aũt ꝛ ipsius esse ꝑm accidens est. ℭ Signum aũt sufficiens est: qꝛ fit quidem nihil nisi moueat quodãmodo ipsum: ꝛ agat: corrumpitur autem ꝛ cum nihil mouet: ꝛ hanc dicere maxie consueuimus sub tpe corruptione3. At vero neq3 hãc tp̃s facit: sed accidit in tpe fieri ꝛ hanc mutationem. ℭ Qd quidem igitur tp̃s est: ꝛ quid est: ꝛ quot modis dr̃ ipsum nunc: ꝛ quid ip̃m tunc: ꝛ quid modo: ꝛ quid iam: ꝛ quid olim: ꝛ quid repente: dictum est.

ℭ Et oĩs transmutatio naturalr̃ est auferens: ꝛ in tpe generatur ꝛ corrumpitur. omne qd generat ꝛ corrumpitur. ꝛ ideo quidam attribuunt ipsum maxime scientie: pythagorici vero attribuunt ip̃m maxime ignorantie: qꝛ facit tradi obliuioni: ꝛ bñ dixerunt. Manifestu3 est igitur ꝙ per se dignius est vt sit cã corruptionis q̃ cã generatõis vt diximus superius. Transmutatio eni per se est auferens: generationis vero ꝛ esse est per accidens. ℭ Et qd significat hoc perfecte ẽ: qm̃ nihil generatur quin moueatur aliquo modo motus: sed põt aliquid corrumpi ꝛ si non moueatur: ꝛ hoc proprie: ꝛ hoc sumus assueti dicere corruptionem facta3 ex tpe;

ſed tñ auctor non eſt tps: ſed ſequitur vt tranſmutatio ipſius ſit in tpe. ¶ Iam igitur narrauimus tps eſſe: ⁊ quid ſit: ⁊ ſm quot modos dr: ⁊ inſtans quid ſit: ⁊ qñ quid ſit: ⁊ pauloante: ⁊ ecce: ⁊ ſubito.

¶ Dicitur ⁊ oĩs tranſmutatio ⁊c. i. aufert ſbam tranſmutati: trãſmu/ 128
tatum enim tranſmutatur in ſua ſba: oĩs igitur tranſmutatio natu
ralr aufert ſbam tranſmutati in quacunq; ſpecie fuerit tranſmuta
tio: niſi in loco. ¶ D. d. ⁊ in tpe gñatur ⁊ corrumpitur ⁊c. i. ⁊ qr oẽ
gñatum ⁊ corruptum in tpe gñatur ⁊ corrumpitur, ideo q ↄſidera/
uit gñationem ⁊ attribuit ipſam tpi pp hoc qd fit in tpe attribuit tẽ
pus maxime ſcientie. credidit. n. ipm eſſe cãm ſcie ⁊ cãm bonorum
gñabilium: ⁊ qui conſiderauit ipm ſm hoc φ corruptio fit in eo: at/
tribuit ipſum maxime ignorantie: ſicut narrauit de pythagoricis.
iſti enim attribuunt ei obliuionem ⁊ corruptionez. ¶ Et cum indu
xit has duas ſententias rectificauit ſniaz de pythagoricis: ⁊ dixit: ⁊
⁊ bñ dixit. i. qm̃ ſi tranſmutatio attribuatur tpi aliquo modo eſſen
tiali: dignius eſt ⁊ ꝓpinquius vt attribuatur ei corruptio φ genera
tio vt predixit. ¶ D. induxit cãm in hoc: ⁊ dixit: tranſmutatio eniz
per ſe ⁊c. i. ⁊ corruptõem attribui ipſi eſt dignius φ gñationez attri
bui ei: qr ſequitur tranſmutationez: ⁊ tranſmutatio per ſe aufert na
turam entis: qm̃ tranſmutatio alicuius extrahit illud ab illo cuz q
eſt: ⁊ tranſmutatio non eſt cauſa eſſe ⁊ gñationis niſi per accñs. eſſe
enim non eſt eſſentialr a in aliquo ente: niſi ex cã gñante ⁊ agẽte
que eſt: aut nã: aut aĩa: aut intellectus. Eſſe aũt forme rei gñate ex
tranſmutatõe rei pcedẽte que dr gñatio: eſt per accñs: qm̃ illa trãſ/
mutatio in rei veritate aufert formam tranſmutati que eſt cõtraria
forme gñabili eẽntialr. Eſt igr̃ cã forme gñabili p accñs: ⁊ cõrupte p ſe.
¶ D. d. ⁊ qd ſignat hoc ⁊c. i. vt mihi vr: ⁊ ſignuz eius φ gñatio nõ 2
attribuitur tpi ⁊ attribuitur ei corruptio. eſt φ gñatio qr ẽ in re ex
cã extrinſeca ſenſibili: iõ ſemper attribuitur illi cãe: corruptio vero
qr eſt de eſſentia rei abſq; eo φ hʒ cauſam extrinſecam ſenſibilez: iõ
hoĩes attribuunt ipſaz tpi. ¶ Et qr corruptũ eſt duobus modis: b
modo qui corrumpitur ex alio. ſ. extrinſeco: ⁊ modo qui corrumpit
ex ſe. ſ. qm̃ cauſa corrumpens in eo eſt in ſe: notificauit φ illud cuiꝰ
corruptio attribuitur tpi eſt corruptum qd corrumpitur ex ſe pp la
tentiam ſue cãe. ¶ Et dixit: ⁊ hoc ꝓprie ⁊c. ⁊ dixit hoc: qr ratio eiꝰ ẽ
ꝓpria qbuſdam corruptibilibus: ⁊ in initio ſmonis dixit expreſſe
φ corruptio attribuitur tpi ſimplr: ⁊ ideo declarauit hic φ illud qd
fuit acceptum ſimpliciter eſt particulare: ⁊ ideo qui mortuus ẽ gla
dio: non dr corrumpi ex tempore: ⁊ qui mortuus eſt ex vita huma/
na completa: dr φ eius corruptio eſt ex tempore: ⁊ quia tempus ẽ:
non eſt tranſmutatio: aut tranſmutatio eſt illud cui attribuitur per
ſe corruptio: tempori vero attribuitur: quia ſequitur tranſmutatio/
nem. ⁊ ideo declarauit hoc: ⁊ dixit: ſed auctor illius ⁊c. i. ſed illud qd
agit corruptionem rei non eſt tempus: ſed tempus ſequitur agentẽ
corruptionem rei eſſentialiter: ⁊ eſt tranſmutatio: quoniam neceſſe
eſt vt tranſmutatio ſit in tempore.

Oĩs trãſmutatio nãlr aufert ſbaʒ trãſmutati i qcũq; ſpẽ fuerit trãſ/mutatio niſi i loco. Jd 8. phy. t. c. 59.

Si trãſmutatio attri/buat tpi aliq mõ eſſen/tiali dignꝰ ẽ: ⁊ ꝓpiqꝰ: vt attribuat ei corruptõ φ gnõ. ꝓ h vid. 8. cõ. 117.

a Eẽ ñ ẽ eſſentialr in aliq ente niſi ex cã agẽte ⁊ gñante q ẽ aut nã: aut aĩa: aut itellẽs. eẽ aũt forme gñate ex tranſmutatõe pcedente q dr gñatio ẽ p accñs ⁊c.

b Corruptõ duplex. ab itrinſeco ⁊ ab extrinſeco.

3 ¶ Et cum declarauit ista de tpe fecit rememorationem & summam de hoc quod declaratur: & dixit: iam igitur narrauimus &c.i.iam igitur narrauimus esse tps.i.dissoluimus qones accidetes in eius ee & & declarauimus post sbam eius quid est & quot h3 modos. D.d. & in/stans quid sit &c.i.determinauimus has dictiones.

Oē qd mouet necesse ē in tēpore moueri.

His autem nobis sic determinatis manife/stum est: q2 oēm mutatōem & oē qd moue tur necesse est moueri in tpe. Velocius enī & tardius fm oēm est mutatiōem: in oib9 enim sic vr. Dico aūt velocius mutari pus transmutans in subiectum fm idem spacium & regu/larem motum eius qd mouetur: vt in loci mutatione: si vtraq3 fm circulatōem mouent: aut vtraq3 fm rectū. similr aūt est & in alijs. At vero prius in tpe est: prius enim & posterius dicimus fm ad ipm nunc distantiā: ipm aūt nunc terminus pteriti & futuri est: quare: qm ipsa nunc in tpe sunt: & prius & posterius in tpe erunt. In quo enim est ipsum nunc & ipsius nūc hypostasis: econtrario aūt dr prius & posterius: & fm pteritu3 tps & fm futur. In preterito qdem enim prius dicimus qd longius est ab ipso nunc: posterius aūt qd ppe est. In futuro qdem pus qd ppinquius est: posterius aūt qd pcul est: quare: qm prius in tpe est. Et ad oēm autē motum sequit prius: manifestum est q oīs mutatio & omnis motus in tempore sunt.

Pri9 & posterius sunt i tempore.

¶ Et cum iam determinauimus hec hoc modo: ma/nifestum est q oīs transmutatio & oīs motus est in tē pore. Velocius enim & tardius īueniūtur in oī trāsmu tatione: qm hoc manifestum est in oī trāsmutatione: & intelligo cu3 dico aliqd esse velocioris motus illud qd pacquirit in transmutatōe rem intētam in eade3 di mēsione & in equali motu. Verbi grā. in translatiōe vt duo mota moueantur in circūferentia circuli: aut mo/ueant in linea recta: & silr in alijs motib9. Et pacgrens ē pcedēs in tpe: qm nō dr posterius nisi fm suā distā/tiam ab instāti: & instās ē terminus inter tps pteritū &

tps futu℞: ⁊ iõ instás est in tpe: ꝑus. n. ⁊ posterius etiã sunt in tpe. Illud. n. in quo istás est in eo ẽ distátia ab instáti: ⁊ intẽtio eius qḋ est prius in tpe ꝑterito ẽ cõtraria intẽtõi eius qḋ est in tpe futuro. In tpe. n. preterito ꝑus est illud qḋ est remotius ab instáti: ⁊ posterius illud qḋ est ꝓpinquus ei. In tpe vero futuro prius ẽ illud qḋ est ꝓpinquus ei: ⁊ posterius remotius. Et si prius ẽ in tpe: ⁊ prius sequitur oẽm motum: manifestum est ꝙ omnis transmutatio ⁊ omnis motus est in tempore.

¶ Cum declarauit ꝙ tps est numerus motus: ⁊ ꝙ instás est terminus inter tps ꝑteritum ⁊ futu℞: vult declarare ꝙ oĩs trásmutatio ẽ in tpe: ⁊ ꝙ impoſſe est vt aliqua trásmutatio fit non in tpe. V. g. in instáti. ¶ Et dixit: ⁊ cũ iam determinauimus ⁊c. i. ⁊ cũ iaȝ determinauimus ſḋam tpis hoc mõ: manifestum est ex hoc ꝙ oĩs transmutatio ⁊ oĩs motus est in tpe: ⁊ ꝙ impoſſe est vt motus fiat in instáti indiuisibili. ¶ Et vr̃ ipm intẽdere ꝑ motũ motũ trásſlatiõis ꝓprie: ⁊ per trásmutatõem oẽs modos motuum: ⁊ hoc erit ad confirmandum. ¶ Et si intẽdebat ꝑ motum illud qḋ intendebat ꝑ trásmutatõem: tunc vteref noĩbus synonymis qḋ displicet expositoribus. ¶ Et cũ posuit ꝙ illud qḋ vult declarare in hoc loco est ꝙ oĩs trásmutatio ⁊ oĩs motus est in tpe: incepit declarare hoc: ⁊ dixit: velocius enim ⁊ tardius ⁊c. i. manifestum est enim per se: ⁊ oĩs transmutatio. ⁊ oĩs motus disponif in respectu alterius motus: aut ꝑ velocitatem: aut per tarditatem. ¶ Et cum posuit hanc ꝓpõnem: incepit exponer̃ nomen qḋ signãt velocitatem: ⁊ dixit: ⁊ intelligo ⁊c. i. ⁊ qḋ dr̃ esse velocius duo℞ moto℞ est illud qḋ ꝑacgrit rem ad quam mouentur in dimensione equali ⁊ vno modo motus: ⁊ hoc intendebat cũ dixit: in motu equali. i. in ſpẽ: qm̃ non dr̃ ꝙ illud qḋ mouef in circulo est velocius illo qḋ mouef in recto. ¶ D. induxit exẽpluȝ: ⁊ dixit. V. g. in translatione ⁊c. i. ⁊ illud qḋ aut pertransit circulum aut lineã rectam illud dr̃ velocius: ⁊ cum posuit ꝙ velocius est ꝑacgrẽs dixit: ⁊ ꝑacgrens ẽ ꝑcedens: ⁊ hoc manifestum ẽ per se. ¶ Et cum conclusit ex his duabus ꝓpõnibus: ꝙ oẽ transmutatum: aut ẽ ꝑus: aut posterius: posuit ẽt ꝙ oẽ ꝑus ⁊ posterius ẽ in tpe: ⁊ ad declarandũ hoc exposuit hec noĩa ꝑus ⁊ posterius: ⁊ dixit. dicimus. n. posterius ⁊c. i. ⁊ ꝑus ⁊ posterius in motu diffiniunf ꝑ tps. posterius. n. duo℞ moto℞ ẽ remotius ab instáti: ex quo icepit motus: ⁊ ꝑus eo℞ ẽ ꝓpinqui⁹. ⁊ cum posuit ꝙ in diffõne ꝑoris ⁊ posterioris accipitur instans: incepit diffinire instans ad declarandũ ex hoc ꝙ ꝑus ⁊ posterius sunt in tpe: ⁊ dixit. ⁊ instans ẽ terminus ⁊c. i. dr̃ia cõis sicut ꝑũctus qui est terminus cõis inter duas lineas. ergo manifestum est ꝙ instans ẽ in tpe ſm ꝙ finis est in finito ⁊ terminus in terminato: ⁊ hoc intendebat cũ dixit: ⁊ iõ istás ẽ ẽt in tpe. ¶ Et syllõs cõponif sic. Instás ẽ termin⁹ duo℞ tẽpo℞. Et oĩs a termin⁹ ẽ in re c⁹ ẽ termin⁹. Ergo instás ẽ in re cuius ẽ termin⁹. Et res cuius ẽ terminus est tempus. 129

Displicet expositori/ b⁹ Aris. vti noĩb⁹ synonimis. Idẽ ꝑ phy. c. ꝑ.

Illḋ qḋ mouef ĩ circulo ñ dr̃ velocĩ⁹ mouerĩ eo qḋ mouetur ĩ recto. ꝓ h̃ vid̃ cõ 10. meta. c. 14. ⁊. 7. ph. tex. c. 21. ⁊ 24.

a Oĩs terminꝰ ẽ ĩ re c⁹ ẽ terminus. Iḋ. 6̃. c. 42. ⁊. 107. Idẽ 6. ph. c. 57. ⁊. 2. de aĩa. cõ. 22.

Ergo instās est in tpe.s.fm ꝙ termin⁹ est in terminato. ¶ Et cū de⁄
clarauit ꝙ instās est in tpe: ⁊ iam declarauit ꝙ posterius ⁊ remoti⁹
ab instanti: ⁊ prius est ꝓpinquius dixit. prius eniȝ ⁊ posterius ⁊c.i. ⁊
cuȝ sit declaratū ꝙ posterius est illud qđ est remoti⁹ ab instāti: ⁊ pri⁹
est ꝓpinquius: ⁊ instans est in tpe: sequit̄ ex hoc ꝙ prius ⁊ posteri⁹
sunt in tpe: qm̄ illud in quo est instans est illud in quo est illud quod
significat hoc qđ dicim⁹.s. remoti⁹ ab instāti ⁊ ꝓpinquius ei. Et qꝛ
iam declarauit ꝙ instās est in tpe. ğ remoti⁹ etiā ⁊ ꝓpinqui⁹ sunt in
tpe. sȝ ista sunt ptes tēporū ⁊ instās ē termin⁹ istoꝝ temporum.

3 ¶ Et cum descripsit ꝙ prius ē illud qđ est ꝓpinqui⁹ instanti ⁊ poste
rius illud qđ est remotius: ⁊ hoc non ē verū nisi in priori ⁊ posterio
ri in futuro: incepit declarare duos modos prioris ⁊ posterioris in tē
pore futuro ⁊ preterito: ⁊ dixit: ⁊ intētio eius qđ ē prius in tpe ⁊c. ⁊
sermo eius est manifestus: dicim⁹ enim ꝙ Plato prior est Alexā. qꝛ
est remoti⁹ ab hoc instāti: ⁊ dicim⁹ ꝙ Alex. est posterior: qꝛ est ꝓpin⁄
quior huic instāti: ⁊ ecōtrario ē de tēpore futuro. dicim⁹.n. ꝙ ascēsio
solis in crastino est prior suo esse in meridie: qm̄ ascēsus ei⁹ est ꝓpin⁄
quior huic instāti ꝙ̄ esse ei⁹ in meridie: ⁊ esse ei⁹ est remoti⁹ qꝛ est remo
ti⁹ ab hinstāti: ergo pri⁹ hȝ est ꝯtrariū priori illic ⁊ posteri⁹ posteriori.

4 ¶ Et cum declarauit hoc induxit cōclusionē ex istis ꝓpositionib⁹: ⁊
dixit cū prius est in tēpore ⁊c.i. ⁊ cuȝ manifestū ē ex hoc ꝙ dicimus
in omni trāsmutatione inuenit̄ prius ⁊ posteri⁹: ⁊ prius ⁊ posteri⁹
sunt in tēpore: ergo manifestū est ꝙ omnis transmutatio ⁊ oīs mot⁹

Digressio. Dubium. Illuminatio fit in īstāti. Idē. 2. de aīa t. cō. 70.

sunt in tpe. ¶ Et querit quō pōt esse hoc: nos eniȝ videm⁹ trāsmu⁄
tationes quasdā que fiunt nō in tpe: vt illuminatio toti⁹ orizontis
a sole: ⁊ toti⁹ domus a candela: ⁊ sicut factio forme rei generate in
actu existimat̄.n. ꝙ hoc ē aliquod indiuisibile. sum⁹ enim inter duo
aut cōcedere hanc demr̄ationeȝ esse vl'em ⁊ dicere sensuȝ peccare in
istis reb⁹ ⁊ ꝙ non cōprehēdit tp̄s ꝓpter velocitatē earū: aut iste ser
mo erit particularis.s. qm̄ non ē verus nisi de quibusdā transmuta⁄
tionib⁹ in quibus inuenit̄ velocius ⁊ tardius. ¶ Et ad hoc dicem⁹

Solutio.

ꝙ transmutatio dr̄ equiuoce de transmutatione que est per se ⁊ de
trāsmutatiōe que nō est p se: sȝ est finis trāsmutationis. finis enim

Finis rei n̄ ē de nā rei. Idē. 6. phy tx. 32.

rei nō est de natura rei: ⁊ qꝛ transmutatiōes a que fiunt non in tpe
sunt fines transmutatiōis: ⁊ non sunt transmutationes nisi equiuo
ce: ergo in omni trāsmutatiōe vera inuenit̄ velocius ⁊ tardius. Et
omne in quo inuenitur velocius ⁊ tardius: inuenit̄ in eo pri⁹ ⁊ po⁄
sterius: ⁊ omne in quo inuenit̄ prius ⁊ posterius est in tpe: ergo oīs
trāsmutatio ē in tpe: siue finis trāsmutationis fuerit de genere illi⁹
siue de alio genere: ⁊ hoc declarabit bene in sexto b.

a Trāsmutatiōes subite n̄ sūt trāsmutatiōes nisi equoce Idē. 6. phy tx. 32.

b 6. phys. cōme. 32.

¶ Remouet aliquas dubitatōes circa tp̄s. Cap. 7.

Dignum aūt cōsideratione est: ⁊ quō igitur se habet tēpus ad animaȝ: ⁊ ꝓpter quid in omni videt̄ esse tēpus: ⁊ in terra: ⁊ in mari ⁊ in celo. Aut qꝛ motus passio quedā est vel habitus numerus existens. Hec auteȝ

mouenť omnia:in loco enim omnia ſunt. Tēpus aūt ꝛ motus ſimul ſunt ꝛ ſm potentiā ꝛ ſm actum.

¶ Et querendū eſt quomodo diſpoſitio tpis eſt apud animā:ꝛ quare homines dicunt ꝙ tempus eſt in quoli bet in terra:ꝛ in mari:ꝛ in celo. Dicamus igiť ꝙ tem/ pus eſt accidens motui:ꝛ foꝛma eius cū ſit numer⁹ il/ lius:ꝛ iſta omnia inata ſunt moueri. omnia enim ſunt in loco. Et tēpus ꝛ motus in potentia cū eo qđ eſt in potentia:ꝛ qđ eſt in actu cum eo qđ eſt in actu. Tps ꝛ mo/tus ſil' ſunt ꝛ ſm potē/tiā ꝛ actū.

Perſcrutatur hic de tempoꝛe de duobus. Quoꝛū vnū eſt quomodo eſt diſpoſitio tēpoꝛis in eſſe ſcʒ ſi habet eſſe extra animā:ſicut eſt in anima:ita ꝙ ſi anima non eſſet:eſſet tempus:aut ſi anima non eſſet:nō eſſet⁹ tēpus/niſi in po/ tentia:queadmodū numerus nō eſt niſi anima ſiť:niſi in potētia. 130

¶ Et hoc intendebat cū dixit:quō eſt diſpoſitio ꝛc. ¶ Queſtio au tem ſecunda eſt. quare tempus inueniť in quolibet: ſiue quieſcente ſiue moto. Nos enim cōpꝛehēdimus tempus in terra:ꝛ in mari:ꝛ in celo:ſicut dixit:ꝛ tempus eſt accidens motui:vnde neceſſe eſt vt non inueniat niſi in mobilibus:ꝛ hoc intendebat cum dixit:ꝛ qua/ re homines dicunt. ¶ Et intendebat per terram quieſcens: ꝛ per ce lum motum:ꝛ quaſi dicat:ꝛ quare homines dicūt ꝙ tempus ita eſt in quieſcente ſicut in moto.

¶ D. incepit ſoluere ſecundam qōnem: ꝛ dixit. Dicamus igitur ꝙ 2 tempus eſt. i. ꝛ tempus exiſtit in terra ꝛ mari ꝛ celo:q2 eſt accidēs motui ꝛ foꝛma eius:cū ſit numerus illius. ſ. qm̄ numerus eſt acci/ dens numerati:ꝛ cum tempus eſt numerus rerum mobilium ꝛ nu/ merus inueniť in numerato:ꝛ iſta omnia. ſ. terra celum ꝛ mare na/ turaliter habent moueri:neceſſe eſt vt tēpus inueniať in eis. ¶ Sʒ Documētū ſciendum eſt ꝙ nō eodē oꝛdine inueniť in iſtis:qm̄ pꝛimo inuenitur in celo:ꝛ inuenitur in alijs motis ſecūdo:ꝓpter hoc ꝙ inuenitur in celo:ꝛ inuenitur etiam in quieſcente ꝓpter hoc ꝙ inuenitur in mo/ to. ¶ D. dicit:ſunt enim omnia in loco. i. ꝛ cā in hoc ꝙ iſta in quib⁹ inueniť tēpus innata ſunt moueri eſt eſſe eoꝛum in loco:omne enim qđ eſt in loco:inatū eſt moueri:q2 eſt coꝛpus. D. d. ꝛ tempus ꝛ mo/ tus ꝛc. i. ꝛ qđ eſt ex iſtis rebus motū in potētia:ꝛ eſt illud quod eſt quieſcens tempus inuenitur in eo in potentia: ꝛ qđ eſt motum in actu tempus inuenitur in eo in actu.

Tps nō eodē oꝛdie repiť in reb⁹:qm̄ p̄ iueniť ī celo ꝛ in alijs motis ſecū dario:pp̄ h̄ qđ iueniť ī celo:ꝛ inueniť ī qeſcē/ te:pp̄ h̄ qđ iueniť ī mo to. ꝯſile. ſ. cō. 118. vide etiā infra cō. 132.

¶ Utrum autē cum nō ſit anima:erit tunc tēpus: aut nō dubitabit vtiq3 aliquis:impoſſibile enim cū ſit nu/ merantē eſſe aliquē:impoſſibile eſt numerabile aliqđ eſſe:quare eſt manifeſtū ꝙ non numerus eſt. Nume/ rus enim eſt:aut quo numerať:aut numerabile. Si au tem nihil aliud aptū natum eſt ꝙ̄ anima numerare vt

anime intellectus:impossibile est tēpus esse cum non sit anima. Si autē hoc ꝙ aliquādo cum sit tēpus est:vt si contingit motū esse sine aīa:prius aūt ꝛ posterius in motu sunt:tēpus autē hec sunt ꝺm ꝙ nūerabilia sunt. ¶ Et querit etiā vtruȝ est possibile ꝙ tēpus sit licet aīa nō sit:aut est impossibile. Dicamus igit ꝙ cuȝ numerans nō fuerit:numerare nō erit. Ergo manifestuȝ est ꝙ numerus etiaȝ non erit. Numerus eniȝ est aut numeratū:aut illud per qȯ numeratur: ꝛ cuȝ nihil innatum sit numerare preter animā ꝛ de anima intellectꝰ: impossibile est vt tēpus sit cum anima non fuerit: nisi fuerit ex illo qȯ cuȝ fuerit erit tēpus. Verbi gratia. qm̄ possibile est vt motus sit absq; eo ꝙ sit anima:ꝛ ꝙ priꝰ ꝛ posterius sunt in motu:ꝛ quod tempus est hec duo ꝺm ꝙ sunt numerata.

131 ¶ Cum dissoluit secundā questionē reuersus est ad primā. ¶ Et dixit:ꝛ querendū est etiā vtrū sit possibile ꝛc.i.ꝛ querit de tēpore vtrū inueniat extra animā sicut est in anima:ꝛ sic erit:licet nō cōprehēdatur ab anima:si posuerimus animā deficere:sicut erit si apprehēdatur ab anima:ꝛ ista est dispositio entiū naturaliū:aut est impossibile vt sit in actu:nisi anima sit. ¶ D. incepit declarare hoc:ꝛ dixit. dicamus igit ꝙ cum numerās nō fuerit:ergo numerare nō erit.i.ꝛ cum res numerās que est anima nō fuerit:tūc numerare qȯ est actio rei numerātis nō erit. ¶ D.d. manifestū est igit ꝙ numerus ꝛc. idest ꝛ cuȝ numerare qȯ est actio numerantis nō fuerit:manifestuȝ est ꝙ numerus non erit. numerus eniȝ aut est numeratuȝ aut actio numerātis in numerato.i.illud per qȯ numerat numerās. ꝛ hoc intendebat:vt mihi videt:cuȝ dixit:aut illud per qȯ numerat.i.aut illud per qȯ numerat numerans:ꝛ cuȝ manifestum est ꝙ numerans nō est numeratū:ergo est actio numerātis in numerato:ꝛ est manifestuȝ ꝙ cū numerās nō fuerit:actio eius nō erit. ¶ D.d.ꝛ cuȝ nihil innatū sit ꝛc.i.ꝛ cum sit declaratū ꝙ cum numerans non fuerit non erit numerus:ꝛ est impossibile aliquid aliud numerare preter animam ꝛ de anima intellectus:manifestuȝ est ꝙ si anima non fuerit: non erit numerus:ꝛ cuȝ numerus nō fuerit:non erit tempus. ¶ Et q: esse numeri a in anima nō est omnibus modis esse in anima: b quoniā si ita esset:esset fictum ꝛ falsum vt chimera ꝛ hyrcoceruus: sed esse eius extra mentē est in potentia propter subiectū propriuȝ: ꝛ esse eius in anima est in actu.s.quando anima egerit illam actionem in subiecto preparato ad recipiendū illam actioneȝ que dicit numerus. Dixit enim nisi ex illo sit ꝛc.i.ꝛ cum nō fuerit anima nō erit tēpus:nisi aliquis dicat ꝙ erit: ꝛ si anima non fuerit ex illo ꝙ cum fuerit in actu tempus erit in potentia: ꝛ hoc est propter suum

Dispõentiū nāliū est ea. bre eē:lȝ ab aīa nō cōp hēdāt; idē .3.cō.38.

a Esse nūeri in aīa nō est oībꝰ modis: sȝ ī aīa est in actu ꝛ extra aīam in potētia.

b Ex ħ sumitur ꝙ omne ens in anima cui nihil correspōdet in re est figmētuȝ.

subiectũ propriũ.s.motus aut motũ. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit. V.g. qm̃ possẽ est vt motus sit absq3 eo ꝙ aĩa sit.s.motus erit: et si aĩa nõ erit: et ſm ꝙ prius et posteriꝰ sunt in eo numerata in potentia est tp̃s in potẽtia: et ſm ꝙ sunt numerata in actu est tp̃s in actu: tẽpus igit̃ in actu nõ erit nisi anima sit: in potẽtia vero erit licz anima nõ sit. ¶ .D.d. et ꝙ prius et posterius sunt in motu.i. et nõ põt aliquis dicere ꝙ tempus est et si anima nõ erit nisi quia motus est: et si anima nõ fuerit: et similiter sunt in eo prius et posterius: et tempus nihil aliud est q̃ prius et posterius in motu: sed ſm ꝙ sunt numerata: et ideo indiget in hoc ꝙ sit in actu anima.s.ſm ꝙ est prius et posterius numerata. ¶ Et quasi per hoc qđ dixit: et tempus est hec duo ſm ꝙ sunt numerata: innuit ꝙ tempus diminuitur ab eo ex esse perfecto extra animam hoc ꝙ numeratur ab anima tantũ.ſm igitur huncmodũ dicitur tempus habere esse extra animã simile perfecto et si non sit perfectum. ¶ Et ista perscrutatio de tempore magis est phylosophica q̃ naturalis: sed induxit ipsam in hoc loco: quia est causa in ipsum a latere.s.quia est diminutum in se.

Tp̃s ĩ actu nõ erit nisi aĩa sit. tp̃s vero in potẽtia erit: licz aĩa non sit.

¶ Dubitabit autẽ aliquis et qualis motus tẽpus numerus sit: aut cuiuslibet: et nãq3 fit in tẽpore et augmentatur et alteratur in tẽpore et fertur: ſm igitur quod motus est: sic est vniuscuiusq3 motus numerus: vnde motus simpliciter est numerus continui: sed non cuiusdam. Sed est nunc motũ esse vnũ et aliud quorum vtriusq3 motus numerus erit. Alterũ et alterũ erit igitur tẽpus: et simul duo equalia tẽpora vel erũt aut nõ: omne nãq3 tempus vnũ similiter et simul est: specie autẽ et que nõ simul: si enim sunt hi canes: illi vero equi: vtriq3 autem septem: idem numerus est. Sic autem et motuum simul terminatorum idem tempus est: sed hic velox fortassis: alius vero non: et alius quidẽ loci mutatio est: hic autẽ alteratio. Tempus autẽ idem est. Siquidẽ et numerus equalis sit: et insimul cum alteratione et loci mutatiõe: et propter hoc motus quidẽ alteri et seorsum sunt: tempus autem est idem vbiq3. Quia numerus vnus et idẽ vbiq3 est qui est equalium et simul.

a Materia tẽporis est: quia est ens diminutũ ĩ se. Consimile de motu. 3. physi. cõmẽ. 15.

¶ Et querendũ est etiã de tẽpore hoc.s.cuius motus est numerus. Dicamꝰ igit̃ ꝙ si fuerit numerꝰ cuiuslibet motus: et oẽ qđ generat̃ semper ẽ in tẽpore: et similiter qđ augmentat̃ et qđ alteratur et qđ transfert̃. Scđm igitur ꝙ tẽpus est numerus motꝰ: ſm hoc est numerus

vniuscuiusqz motuū: ⁊ ideo est numerꝰ motus cōtinui simplr: idest numerus cuiuslibet motꝰ continui: nō numerus alicuiꝰ motus: sed est possibile vt nunc moueať aliquid ⁊ cū eo moueať aliud. Tēpus ergo est numerus vtriusqz motus: ergo est hic aliud tēpus. erunt igitur duo tēpora insimul equalia. Dicamꝰ igitur ꝙ nō est ita: qm̄ est idem tēpus equaliter ⁊ insimul: in forma vero nō est insimul: qm̄ si haberemꝰ numerū canū ⁊ numerum equorū: ⁊ numerꝰ vtriusqz esset septenarꝰ: tūc numerus esset idem. Et similr tēpus duorum motuū coexistentiū est idem: sed forte alter erit velox: ⁊ alter tardus: ⁊ forte alter erit motus trāslatiōis: ⁊ alter erit motus alteratiōis: tēpus vero eorū est idē: cū numerꝰ motus alteratiōis: ⁊ numerꝰ motus translationis sunt equales ⁊ insimul: ⁊ tñ motus sunt diuersi. Tempus vero est in omni loco idem: qꝛ numerꝰ rerū equalium que sunt insimul est idez in oī loco.

132 ¶ Et cū declarauit de sēa tēporis ꝙ est numerus motꝰ ꝑm prius ⁊ posteriꝰ querit hic qs motꝰ est iste. s. cuius numerꝰ est tempꝰ. s. vtrū est numerꝰ cuiuslibet motꝰ aut alicuius: ⁊ si est numerꝰ cuiuslibet motus: vtrū attribuať eis eodē modo. aut principalr ⁊ secūdario. ¶ Et dixit. ⁊ querēdū est ⁊c̄. i. ⁊ ista qō accidit sicut diximꝰ: qm̄ si posuerimꝰ ꝙ ē numerꝰ alicuius motus. sequiť vt nō numeret alios motus. ⁊ si posuerimꝰ ꝙ est numerꝰ cuiuslibet motus: sequiť vt tp̄s multipliceť per multiplicationez motuū. ¶ Et cum narrauit ꝙ in ista qōne est difficultas: dixit: dicamꝰ igiť in hoc ꝙ est numerꝰ ⁊c̄. i. ꝙ est numerꝰ cuiuslibet motus: qꝛ oīs motus est in tp̄e: ⁊ ē in tp̄e qꝛ tempꝰ numerat ipsū: ⁊ siue motꝰ fuerit generatio: aut corruptio: aut augmētatio: aut alteratio: aut trāslatio tēpus numerat ipsum qꝛ ē in tp̄e. ¶ Sed debes scire ꝙ tēpus lz sit numerꝰ cuiuslibet motus: tñ non eodez mō: sed ꝑm prius ⁊ posteriꝰ: qm̄ est numerꝰ aliorū motuū preter translationē: qꝛ est numerꝰ translatiōis: qm̄ si translatio nō eēt: nō esset tēpus. si alteratio nō eēt: neqz augmētatio: neqz diminutio: neqz corruptio. ⁊ si eēt translatio tm̄: esset tēpus: ⁊ si de modis translatiōis nō esset translatio circularis nō esset tp̄s: ⁊ de circulari velocioris circulatiōis. s. diurni motꝰ. tempꝰ igitur ⁊ si nō est numerꝰ cuiuslibet motus: tm̄ attribuiť eis principalr ⁊ secundario. ¶ Et cū narrauit ꝙ tempꝰ est numerꝰ cuiuslibet motꝰ hoc mō. d. ꝑm igitur ꝙ tempꝰ ⁊c̄. i. ꝑm igitur ꝙ tp̄s sequitur motuz ⁊ accidit ei est numerꝰ cuiuslibet motus: ⁊ qꝛ sequiť motū simplr quicunqz sit: necesse est vt sit numerus motus cōtinui simplr non numerus alicuius motus: sed cuiuslibet motus cōtinui: qꝛ est cōtinuum: ꝑm hoc

Documētū

Tp̄s licz sit nūerꝰ motꝰ cuiuslz: ñ tm̄ eodē mō: sz ꝑm priꝰ ⁊ posteriꝰ. ꝯsile 8. cō. 130.

Pria expō

igitur

igit exponendus est iste locus. ¶ Et in quibusdam scripturis inue/
nitur: sʒ hoc igitur ꝙ tẽpus est motus ẽm hoc erit numerus vnius
motuũ. est igitur ꝓpter hoc numerus motus continui simplr̃ non
numerus alicuius motus. ¶ Et intendebat ẽm h̃ verba: qm̃ ẽm ꝙ
tẽpus accidit motui: ꝛ motus est prior nãliter: necesse est vt sit nu/
merus vnius motus ꝑmo ꝛ eẽntialr̃: ꝛ est motus q̃ accipit in diffõ/
ne tẽporis. D. d. est igitur pp hoc numerus motus. i. corporis cele/
stis. D. d. nõ numer⁹ alicuius motus. i. cuiuslibet motus: ꝛ ẽm hanc
expositionẽ intendebat ꝙ ẽm hoc ꝙ in diffinitiõe tp̃is accipit mo/
tus sequit vnum motũ: ꝛ est numerus illius ꝑmo/ ꝛ essentialr̃: ꝛ ẽm
ꝙ mensurat oẽs motus est numerus cuiuslibet motus. D. d. sed est
posĩe ꝛc̃. i. sed si posuerim⁹ ipsuʒ esse numerũ cuiuslibet motus cũ fue
rit numerus alicuius mot⁹ demonstrati: ꝛ in illa hora mouet aliud
motu equali ei: tũc tp̃s erit numer⁹ vtriusqʒ illoꝝ motuũ: ꝛ sic mul/
tiplicabitur per multiplicationem eorum: ꝛ sic essent duo tempora
insimul: qḋ est impossibile.

¶ D. incepit dissoluere hãc qõnẽ. ꝛ. d. dicam⁹ igit ꝙ nõ est ita ꝛc̃. i.
ꝛ hoc nõ sequit: qm̃ posĩe est vt idẽ tp̃s sit equalr̃ duoꝝ motuũ insit 2
diuersoꝝ absqʒ eo ꝙ tp̃s multiplicet per multiplicationẽ motuũ: ꝛ
nõ sequit necessario vt duo motus habeãt duo tp̃a necessario: tp̃s
eniʒ ẽm ꝙ est numer⁹ motuũ nõ multiplicabit per multiplicationẽ
motuũ: ꝛ numer⁹ nõ multiplicabit p multiplicationẽ numeratoꝝ.
U. g. quinari⁹ per queʒ numerant q̃nqʒ canes ꝛ quinqʒ equi ꝛ alia
genera: qm̃ est ideʒ: nõ ergo sequit vt tẽpus multiplicet p multipli
cationeʒ motuũ. ¶ Sed si posuerim⁹ ꝙ dispõ tẽporis cuʒ omni mo/
tu sit talis. s. sicut dispõ numeri cũ numerato: sequit vt tp̃s non sit Questio.
ens nãle neqʒ mobile sed imaginabile. res. n. que sunt in mente nõ
accipit mot⁹ in diffõne earuʒ. ꝛ si posuerimus ẽt ꝙ tp̃s accipitur in
diffõne cuiuslibet motus: sequit vt multiplicet p multiplicationeʒ
motuũ: sicut est dispõ in albedine ꝛ alijs accidẽtibus que multipli/
cantur per multiplicationẽ subiecti. ¶ Si autẽ posuerim⁹ ꝙ dispõ Solo.
eius cũ motu vno est dispõ sequẽtis: ꝛ in cuius diffinitiõe accipit illḋ a Cõ. 98.
ad qḋ sequit ꝛ cum alijs motib⁹: sicut dispõ numeri cuʒ numerato b Tp̃s seqt
dissoluet qõ. ꝛ iaʒ declarauim⁹ pri⁹ a ꝙ nos ꝑcipim⁹ tp̃s qñ ꝑcipi motũ circu
mus motũ per quẽ sentim⁹ nos esse in trãsmutatõe ꝯtinua ꝛ est mo lareʒ diur/
tus circularis. Tp̃s b igitur sequit hunc motũ ꝛ iste motus acci/ num: ꝛ iste
pitur in diffõne eius: ꝛ ipsuʒ mẽsurat illũ nõ ẽm ꝙ numer⁹ mẽsurat mot⁹ sum: it
numeratũ: sed ẽm ꝙ mẽsurat aliqd qḋ est forma in re. alios v̊o mot⁹ i diffõne ei⁹
mẽsurat ẽm ꝙ numer⁹ mẽsurat numeratũ. s. ꝙ nũatuʒ nõ accipit i ꝛ ipm mẽsu
diffõe numeri: p hoc igit dissoluit qõ Themistij ꝛ alioꝝ. ¶ Et h̃ ma rat nõ sʒ ꝙ
nifestũ ẽ ex sermone ei⁹. ꝛ p hoc põt demr̃are ex hoc ꝙ tp̃s ẽ ꝯtinuũ nũer⁹ mẽsu
ꝯtinuitate mot⁹ ex hoc ꝙ tp̃s ẽ reciprocũ reciprocatõe mot⁹. ¶ D. rat nũatuʒ.
d. sʒ forte alter erit velox ꝛc̃. i. sed forte erit alter velox: ꝛ alter tar/ sʒ ẽm ꝙ ali
dus: ꝛ nõ hẽbũt tp̃s eq̃le lʒ sit ideʒ. D. d. ꝛ forte alter erit ꝛc̃. ꝛ innuit qd mẽsurat
ꝙ nõ solũmõ mẽsurat mot⁹ q̃ sunt insil eiusdẽ spẽi: sed ẽt q̃ sunt spe qḋ ẽ forma in
cierũ diuersaꝝ. D. d. tp̃s v̊o eoꝝ ꝛc̃. i. ꝛ dispõ in tp̃e duoꝝ motuũ di re. Sʒ oppo
uersoꝝ in spẽ: in hoc ꝙ tp̃s eoꝝ est idẽ ꝛ eq̃le si mot⁹ fuerint eq̃les: situ vr̃ sc̃ti
aut diuersuʒ ẽm magis ꝛ min⁹: si mot⁹ fuerint diuersi ẽm magis ꝛ re. j. cõ. 133.
min⁹ est: sicut dispõ in motib⁹ qui sunt vnius generis.

¶ Quoniã aũt loci mutatio ⁊ hmõi circularis. Numeraẽ aũt vnũquodq; vno quodã primo: vnitates vnitate: equi vero equo: sic ⁊ tps tẽpore quodã finito. Mensuratur aũt sicut diximus tẽpus motu: ⁊ motus tẽpore. Hoc aũt est q2 sub terminato motu tẽporis mensuraẽ motus quãtitatis ⁊ tẽporis. Si igiẽ pria mẽsura oium primorũ circulatio est regularis mensura maxime: q2 numerus hmõi notissimus est. Alteratio quidem igiẽ: neq; augmẽtatio: neq; generatio nõ sũt regulares: loci aũt mutatio est. Vñ ⁊ videẽ tẽpus esse sphere motus: q2 hoc mẽsuranẽ ⁊ alij motus: ⁊ tẽpus hoc motu. Propter hoc aũt qđ ⁊ ɔsuetũ est dici accidit. Dicunt enim circulũ esse humanas res: ⁊ aliorũ motuũ habentiũ naturalẽ ⁊ generationẽ ⁊ corruptionẽ. Hoc aũt est q2 hec omnia tẽpore iudicanẽ ⁊ accipiunt finem ⁊ pncipiũ: sicut si fm quãdã circulationẽ fit. Etenim tẽpus ipm esse vr circulus quidã: hoc aũt iterũ vr ob hocq; hmõi in loco mutationis mẽsura est: ⁊ mẽsuraẽ ipm subiectũ ab huiusmodi. Quare dicere rerũ eẽ qui fiunt circulũ: dicere est tẽpus esse quẽdã circulũ. Hoc aũt est: q2 mẽsuraẽ circulatione. Extra. n. metrũ nihil aliud vr eẽ qđ mẽsuraẽ: sed aut multa metra totum.

Alteratio augmẽtatio ⁊ gñatio ñ sunt regulares. loci ãt mutatio regularis esse potest.

¶ Et hic q2 est translatio ex qua est motus circularis ⁊ vnaqueq; rerũ numeraẽ p aliquid sui generis: qm vnitates numerantur p vnitatẽ: ⁊ equi p equũ. Silr tps necesse est vt mẽsureẽ per aliqđ tẽpus terminatũ. Sed tps: sicut diximus: mensuraẽ per motũ: ⁊ motus per tps: qm tẽpus motus terminati mẽsurat quãtitatẽ motus ⁊ quãtitatẽ tẽporis. Et cũ p primam mẽsurã mẽsurenẽ omnia que sunt vnius generis: dignius motuũ vt sit mẽsurans est motus circularis equalis: qm numerus istius motus est notior numerorũ: ⁊ motus alteratiuus non est equalis: neq; motus augmenti: neq; motus generationis. Translatio vero aliqua est equalis: ⁊ ideo existimatur q tempus est motus sphere: quoniã per istum

Vna quęq; rerum mẽsuraẽ p aliqđ sui generis.

motum mensurant isti ceteri motus tempus. Et ideo mos est dicere q dispositiões hominũ currunt sm circulum: vt cũ homines dicũt rotam infortunij: et similr alia que habẽt motũ nãlez et generationẽ et corruptionem. Et hoc dicit: q: oia experimentant per tẽpus: et in eo desinunt et incipiunt quasi essent currẽtia per aliquaz rotam. Ipsuz enĩz tẽpus existimat esse circulus: et hoc existimat etiã: q: mensurat motũ qd est tale. Dicere igit q res que sunt in generatiõe currũt super circulum/est dicere q tẽpus est circulus: et intentio eius est: qm tempus mẽsurat motum circularẽ: et qm mensura nihil aliud est q mensurãs mẽsuratũ: preter hoc q totũ est plures mensure vna.

¶ Cum declarauit q tẽpus numerat quẽlibet motũ: incepit decla 134
rare tẽpus primuz esse ex hoc q motus est primus. ¶ Et dixit: quia aũt h est translatio etc. i. et q: hec est trãslatio in qua inuenit trãslatio circularis que est prior ceteris motib: et tps sequit istaz etiaz: et vnaqueqz rez numerat per aliqd sue speciei. ¶ V. g. qm vnitates in numero numerant per vnitatẽ: et equi numerant p vnuz equuz: necesse est vt tẽpus et numeret per aliqd tẽpus notuz et terminatũ naturaliter. ¶ Et. d. in pcedenti q hic est motus translatiõis et circularis: qm cum fuerit positum q tẽpus est numerus cuiuslibet motus et fuerit posituz q hic est prior motus ceteris motibus: sequitur vt tẽpus istius motus sit prius ceteris tẽporibus et numerans illa.

Unaqqz rez nũerat p aliqd sue spẽi. Jd. s. cõ. 119. et. 10 meta. text. cõ. 4.

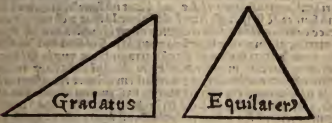
¶ Et cum declarauit q necesse est vt sit hoc primũ tps: incepit declarare per quid pot hoc tps determinari: et. d. sed tps sicut diximus mensurat per motuz etc. i. sed tps qd est primũ mẽsurans dz esse terminatuz per motũ: cuz iam diximus q tẽpus mensurat per motuz: lz sit mẽsuratio a accñtalis: et q motus mẽsurat per tẽpus prio: et essentialr: qm per tẽpus motus terminati pot mẽsurari quantitas motus et quãtitas tẽporis. s. per tẽpus istius primi mẽsurat quantitas totius tẽporis: et quãtitas motuũ. ¶ Et cuz declarauit q istud tẽpus terminat per motuz: incepit declarare per quẽ motum: et. d. et cum prima mensura etc. i. et cum manifestuz est q pria b mẽsura et indiuisibilis in aliquo genere est illud per qd mẽsuratur omnia que sunt in illo genere: dignius motuũ vt suum tẽpus sit primũ tempus est motus circularis equalis: et hoc est ita: quia iste motus est prior motuuz: vt post declarabimus: et est primus naturaliter et velocior. ergo primum temp est istius motus: quoniaz prima mensura talis est. s. q non diuidit in illo genere. ¶ Deinde induxit rõnem sup hoc et. d. quoniã numer istius motus etc. i. et prima mensura dz esse notior: et syllogism cõponit sic. Numerus mot circularis est notior. Et notius in oi numerato est prima mensura. Ergo numerus motus circularis est primus numerus numerorum omniuz motuum.

a Mẽsuratio tpis per motũ e accñtal. econtra vo e eẽntialis. Jdẽ. s. cõ. 102. 112. 113.

b Pria mensura eorũ q sunt in aliq gñe e idiuisibilis i illo gñe. Jd. 10. met. t. c. 3. et t. cõ. 4. et. 6. phy. c. 64. et. 2. ce. tex. cõ. 28.

decē eadem sunt:sicut neqꝫ trianguli idē q est equilaterus ⁊ gradatus:⁊ tñ figura eadem est:quia vtraqꝫ triāguli sunt. Idem enim dr̄ a quo non differt differentia: sꝫ non a quo differt:vt triangulus a triangulo differentia differt. Alteri quidem.n.trianguli sunt:a figura aūt non sed in ipsius diuisione ⁊ vna. Figura.n.alia quidem hmōi est circulus. Alia vero hmōi triāgulus. Huius/alia qdem hmōi equilaterum: alia vero hmōi ⁊ gradatum. Figura qdem igitur eadem: ⁊ hec.triangulus.n.est triangulus aut non idem est. Et numerus iā similiter. Non.n.differt a numero differētia numerus horum. Decem aūt non idem est. In quibus.n.dicit differunt hec qdem enim canes:alia vero equi. ¶ Et de tempore qdem ipso:⁊ de circa ipsuꝫ proprietatibus hac intentione dictum est.

Idē.n.dr̄ a q nō differt dria.

¶ Et bene dr̄ etiā ꝙ numerus boūm ⁊ numerus canum est idē:cū vterqꝫ numerus fuerit alij eq̄lis. Et dr̄ ꝙ denariꝰ numerꝰ nō est idē neqꝫ decē res sunt eedē: queādmodum triāgulus equaliū ⁊ diuersoꝝ lateꝝ nō sunt idēꝫ:lꝫ sit eadē figura:q: ambo sūt triāguli. Dicit n.aliquid eē idē qñ non differt in differētia : ⁊ dr̄ eē diuersuꝫ qñ dr̄ia eius fuerit diuersa. ⁋ U.g.triāgulus: qm̄ triāguli diuersi differunt in dr̄ia eius : in figura vero non differūt: sꝫ collocant in eadē diuisione. Qm̄ figura illa que est talis/est circulus:⁊ illa que ē talis/ est triāgulus: ⁊ triāgulus ille qui est talis/est equaliū laterum:⁊ ille q est talis/est diuersoꝝ laterum. Et triangu

lus est eadem figura: ⁊ non est eadem intentio in nu/
mero. Et numerus etiam est idem: ⁊ non diuersat in
rebus numeralibus in dria numeri. Decē vero non
sunt idē. Diuersant eniz in rebus de quibus dicunt:
quoniā possunt esse numer⁹ canū: ⁊ numerus equoꝝ.
¶ Jam igit cōpleuimus sermonez de tempore: ⁊ de
rebus perscrutandis in hac cōsideratione.

134 ¶ Cōplet caplm in quo dr̄ ꝙ tp̄s nō multiplicat p multiplicationē
motuū: ⁊ dat cām in hoc. Et. d. ⁊ bene dr̄ ⁊c. i. ⁊ bn̄ fuit dictū in ser/
mone pdicto ꝙ numerus nō multiplicat p multiplicationē nume/
ratoꝝ: ⁊ ꝙ numerus istaꝝ ouiū decē ⁊ numerus istoꝝ canū decē est
idē cū nō differāt ꝺm numerū cū sint equalia ꝺz numerū. D. d. ⁊ dr̄
ꝙ denarius est numerus ⁊c. i. denari⁹ aut collocatus sub denario nu
merali nō est idē. iste em̄ denarius est denarius talis. s. decē alicuius
generis nō decē simplr: ⁊ ideo post dixit. neqꝫ decē res sunt eadē. i. ⁊
si accepissemus vniuersalius genus entis. U. g. decem res.

2 ¶ Et cū narrauit driam inter numerū simplr: ⁊ numerū nō simplr
in hoc ꝙ numer⁹ simplr nō multiplicat ⁊ est idē: ⁊ nō simplr multi/
Numerus simplr non mltiplicat sz nuer⁹ nō simplr multiplicat. plicabit. d. exēplū de illo qui est nō simplr. ¶ Et. d. quēadmodum
triāguli equaliū lateꝝ ⁊c. i. ⁊ decē q̄ sunt nō simplr. U. g. decē aīalia
nō sunt eadē in spē: qm̄ h decē aīalia quedā sunt decē equi: ⁊ quedā
decē canes. quēadmodū triāgulus nō est idē: qm̄ alius est equaliū
laterū: ⁊ ali⁹ diuersoꝝ laterū: lz ꝯueniāt in hꝫ ꝙ sunt eadē in figura:
q: ambo sunt triāgulos. ¶ Et cū narrauit hoc de vno in spē ⁊ de vno
in gnē: dedit cām in hoc. ⁊. d. dr̄ enim aliqd eē idē ⁊c. i. ⁊ triāguli ⁊
silia nō sunt eadē in spē: q: diuersant ꝺm drias: ⁊ res q̄ sunt eedē in
spē nō diuersant ꝺm drias: ⁊ diuersa ꝺz spēm sunt diuersa ꝺm drias:
Res q̄ sunt eedē in spē ñ diuersantur ꝺz drias D. d. U. g. triāgulus ⁊c. i. qm̄ triāgulus diuidit in drias i quib⁹ triā
guli diuersant ꝺm ꝙ sunt triāguli. D. d. i figura aūt ⁊c. i. qm̄ nō di/
uersant i hoc ꝙ sunt figura triāgularis: sz ꝺm hūc modū colloeant
sub eodē gnē qd̄ est triāgulus. D. d. figura em̄ illa q̄ ē talis ⁊c. i. figu
ra. n. q̄ est ex trib⁹ lineis eq̄lib⁹ dr̄ hisopleuros: ⁊ cū nō fuerint eq̄les
dr̄ diuersoꝝ lateꝝ: ⁊ triāgulus est eadē figura ꝺz genus: ⁊ nō est ea/
dē ꝺm spēm. ¶ Et cū posuerit ꝙ illa q̄ diuersant ꝺz spēm sunt illa q̄
differūt ꝺm drias: incepit declarare ꝙ numerus nō diuersat ex nu/
meratis essentialr: cū nō sint tanq̄ drie ipsi⁹: ⁊. d. ⁊ nūerus est etiaz
idē ⁊c. i. ⁊ nūerus est idē ꝺm spēz: ⁊ non diuersat p res numeratas:
sicut numer⁹ diuersat ex suis drijs. s. par ⁊ impar ⁊ aliis drijs. ¶ Et
sylls cōponit sic. Numerus nō diuersat in specie per drias sbales ex
numeratis. Et omne qd̄ diuersat in specie/ diuersat p drias sbales.
Ergo numerus non diuersatur ex numeratis. Sz tp̄s est numerus.
Ergo tp̄s non multiplicat in specie per multiplicationē numeratis
⁊ hoc intēdebat per hūc sermonē. D. d. denarius vero nō est ipse ⁊c.
i. decē vo simplr. U. g. decē aīalia non sunt idē in spē: qm̄ diuersant
p drias sbales ex rebus q̄ sunt sub eis. U. g. qm̄ aīalitas est eadē: is
diuersat p latrabile ⁊ rōnabile: qm̄ iste sūt drie sbales aut tāq̄ drie.

¶.B.d. iā igitur cōpleuim⁹ ꝛc̄.i.iaꝫ igiẗ declarauim⁹ perfecte quid sit tēpus in sua natura: ꝛ declarauimus illa que consideranda sunt 3
apud cōsiderationem de tpe.

¶Liber Quintus physicoꝝ Aristo. Stragyrite.

¶Summa Quinti libri physi. ẜm Auerro.

¶A textu primo vsqꝫ ad.21.loquiẗ de partibus subiectiuis motus.
¶A.21.vsqꝫ ad.46.docet quō mot⁹ sit vnus spē/vel gnē/aut nūero.
¶A.46.vsqꝫ in finē pandit quo nā pacto motus ad motum oppo/natur:ꝛ motus ad quietem.

¶Tractat⁹ pmus i q̄ agit de diuisione mot⁹ in ei⁹ spēs.

¶Distinguit motū ꝑ se a motu per accidēs. Cap.1.

TRansmutaẗ aūt transmutans oē. Aliud quidē ẜm accidēs:vt cū dicimus musicū ambulare: qm̄ cui accidit musicū esse hoc ambulat. ¶Hoc aūt in aliquid huius mu/tari:ꝛ simplr̄ dr̄ mutari: vt quecū qꝫ dicunẗ ẜm partes. Sanaẗ em̄ corpus qꝛ oculus:aut torax. Hec aūt partes totius corporis sunt.

¶Est aūt etiā aliqd qđ neqꝫ ẜm accidēs moueẗ:neqꝫ in eo ꝙ aliquid ipsius:sed in eo ꝙ ipsuꝫ moueẗ pmuꝫ: ꝛ hoc est ẜm seipsum mobile. Scđm aūt alium motuꝫ ꝛ alium alterum est vt alterabile:ꝛ alterationis sanabile:ꝛ calefactibile alterum.

¶Omne ergo qđ trāsmutaẗ:trāsmutaẗ aliud ꝑ accñs. V.g. musicū currere:qꝛ accidit ei q est musicus vt currat. ¶Et aliđ qꝛ pars ei⁹ transmutaẗ diceẗ simplr̄ ipm trāsmutari. V.g. illud qđ dr̄ ẜm dispōnē suarū partiū: dicimus em̄ sorté sanari:qꝛ oculus ei⁹ sanaẗ:aut pectus ei⁹:ꝛ hec duo sunt due ꝑtes totius corpis. ¶Et quedā mouenẗ nō ꝑ accidēs:neqꝫ qꝛ aliud existēs in eo mo/ueẗ:sꝫ qꝛ ipsum in se pmo moueẗ:ꝛ hoc est motū ꝑ se. Et ēt est per alium motum ceteroꝝ modoꝝ motus vt alteratū:ꝛ de alteratione etiā alteratū ad sanitatem est aliud ab alterato ad calefactionem.

Infra.tex. c.7.

1 **Quia** intēdit numerare spēs motuū essentialium: incepit prīo diuiderē mota essentialia a non essentialibus. ¶ Et dixit ꝙ transmutatum vlr est tribus modis aut per accñs: vt cum dicit ꝙ musicus currit:non.n.currit sʒ ꝙ musicus:sed ꝓm ꝙ est aīal ambulans cui accidit vt sit musicus:ꝛ sic cursus attribuit ei p accñs. ¶ Scdō vero modus est illud qd dr transmutatum simplr: qr transmutatur ꝓm partem vt cum dr:sortes est sanus lʒ non sit sanus nisi ꝓm oculum:ꝛ infirmus:qr est infirmus oculo.ꝛ hoc intendebat cuʒ d.ꝛ aliud qr pars eius ꝛc.i. ꝛ quoddam dr transmutari simplr: tñ non transmutat ex eo nisi vna pars tm̄. ¶ Et iste modus reducitur ad illum qui est per accñs:ꝛ est quasi mediū inter illud qd est per accidēs ꝛ illud qd ē per se:pars.n.pōt moueri per se qñ distinguitur a toto:qd est impoīe in musica:aut in albedine. Prio.n. modo attribuitur motus gratia eius qd non est inatum moueri.s. qualitatuʒ:vt cum dicimus ꝙ musicus currit:ꝛ medicus scribit. Scdō vero attribuitur motus grā eius qd innatum ē moueri. ¶ Et isti tres mōi inueniuntur in eis que mouētur in loco ꝛ in alteratōe manifeste: ꝛ illud qd mouetur per accñs:aut grā partis:aut qr mouetur per se. sʒ Arist.non indiget in hoc loco diuidere motum p se in hoc gnto: sed in septimo ꝛ in octauo faciet hoc: ꝛ ꝯtētus est ex his tribus modis s.motum p accñs:ꝛ motum ꝓm partem:ꝛ motum per se ad declarandum ꝙ sermo eius non est nisi de moto per se:qm̄ nulla ars considerat de moto per accñs. ¶ D.d.ꝛ est motum per aliuʒ motum.i. ꝛ ēt mouetur per se motu alio a motu translationis: vt illud qd mouet ꝓm alteratōeʒ.ꝛ qr alteratio dr quasi equoce.d.ꝛ de alteratōe ēt ꝛc. idest ꝛ illud qd signāt hoc nomen alteratio qd est transmutatio ad sanitatem/est aliud ab illo qd significat hoc nomen alteratio quod est transmutatio ad caliditatem.

Documētū ꝓmum. Pars pōt moueri p se qñ distigui tur a toto qd est ipoīe in accidētibus. Idem 4.phys.32. ꝛ.8.ph.27. ꝛ p̊ de aīa. 37. Ideʒ hr cō.17. Nulla ars ꝯsiderat de moto p accidēs. Idē infra cō.6. vid cāʒ.6. met.t.c.6.

¶ Est autem in mouēte similiter:aliud quidem enim ꝓm accidēs mouet:aliud vero ꝓm partem: in eo ꝙ hꝰ aliqua: aliud vero p seipsum p:imuʒ:vt medicus quidem sanat:manus autem percutit.

¶ Et ita ē de moto:e:quoniam alius mouet per accidēs:ꝛ alius mouet: quia pars eiꝰ mouet:ꝛ alꝰ mouet p se p:imo. V.g.medicum sanare ꝛ manum percuterē.

2 ¶ Cum declarauit ꝙ motus diuiditur in illos tres modos declarat etiam ꝙ in moto:e inueniuntur illi tres modi.s.moto: per se. V.g. medicum sanare alium ab infirmitate. Et moto: per accidēs. Verbi gratia musicus sanat se:quoniaʒ accidit musico vt sit medicus: aut medicus sanans se.medicus enim non sanat per se nisi aliud: cum res artificiales non agant in se:nisi p accñs. econtrario .n. ei qd dcm̄ est in diffōne nāe. Aliud aūt dr mouerē:qr pars eius mouet: ꝛ vt cum diximus,so:.mouet hoc pondus:lʒ non moueat nisi manu tm̄. D.d.ꝛ manum percutere.hoc est exemplum de illo qd mouet ꝓʒ partem.s.so:teʒ percutere:lʒ non percutiat nisi manu aut dicerē manum percutere:lʒ non percutiat nisi pars eius.

Res artificiales non agūt ī se nisi p accñs. Idē.2.ph. cō.p.2.3. ꝛ 3.d aīa.c.18

¶ Qm̄ aūt est aliq̄d mouēs p̄mū: est aūt & aliquid qd̄ mouet: adhuc in quo tp̄s: & pter hec ex quo: & in quid. Ois.n. motus a quodā in q̄ddā. Alter.n.ē qd̄ p̄mū mouet: & in qd̄ mouet: & ex quo: vt lignum & calidū: & frigidum. Hor aūt aliud quidem mobile est: aliud vero in qd̄: aliud ex quo: Motus aūt manifestum q̄ in ligno: nō in specie autē est: neq̄.n. mouet neq̄ mouetur species: aut locus: aut q̄ntum hoc.

Ois motus est a q̄dam in quedā.

Spēs neq̄ mouet, neq̄ mouet.

¶ Et q̄ est hic aliquis motor primo: & aliq̄d motū primo: & cū hoc aliquid in quo est motus. s. tp̄s: & preter ista aliq̄d ex quo est: & aliq̄d ad qd̄ est. Ois.n. motus est ex aliquo: & ad aliq̄d. Illud qd̄ p̄mo mouet ē aliud ab illo ad qd̄ mouet: & ab illo ex quo mouet. V.g. qm̄ lignum est aliud a calido: & frigido: & p̄mum istor est motū: & scd̄m est illud ad qd̄ est motus: & tertiū est illud ex quo est motus. Manifestū est igitur ex hoc q̄ motus in ligno non est forma. forma.n. non mouetur neq̄ mouet: neq̄ locus: neq̄ talis q̄ntitas.

¶ Cum distinxit illud qd̄ est per se ab illo qd̄ est per accn̄s in motore & motore incepit nūerare p̄ria motus ad declarandum qd̄ eor de q̄bus attribuitur motus per se. & vt ex hoc veniat ad numerādū sp̄es motus. ¶ Et dixit. & q̄ est hoc &c̄. i. & q̄ in oī motu inueniunt quīq̄ s. Motor per se & motum per se. ¶ Et hoc intendebat cum dixit. primo. primum.n. est q̄n̄q̄ synonymum ei qd̄ est per se: & q̄n̄q̄ dr̄ magis p̄prie: & est id qd̄ mouet non pp̄ alium motorem. ¶ Et similiter p̄mum motum dr̄ his duobus modis. s. de illo qd̄ est per se: & de illo qd̄ mouet per se: non q̄ in eo est alia pars que est p̄mum motum in ipso: sed hoc intendebat per motum p̄mū illud qd̄ est per se simplr̄. Tertium vero est illud sicut dixit in quo est motus. s. tp̄s. Et quartū illud ex quo est motus. Et q̄ntum illud ad qd̄ est motus. ¶ Et hoc ē ita qm̄ ois motus est a motore. & in motu: & in tp̄e: & ab aliquo: & in aliquid. oēm vero motum esse a motore est positum hic & declarabit in p̄ncipio septimi. ¶ Et silr̄ oēm motum esse in tp̄e declarabit etiā pfecte in sexto: lz modicum inde declaratum sit in caplo de tēpore. ¶ Qm̄ aūt ois motus n̄alis rectus est ex aliquo & in aliq̄d: manifestum per se in motu alteratōis: & augmēti: & translatōis recte: lz existimet q̄ ipse pscrutabit d̄ hoc in alio loco: & vr̄ q̄ ipse ponit h̄ ista s3 q̄ sunt famosa: & post pscrutabit pfecte de eis. ¶ D.d. motum enim p̄mo est aliq̄d &c̄. i. & illud qd̄ mouet p se manifestum est ipm eē aliud ab illo ad quod mouetur: & ista alietas est ei primo & essentialr̄: per accn̄s vero nō est remotum: vt illud qd̄ mouet: & illud ad qd̄ est motus/ sint idē: & silr̄ est de illo ex quo ē mot⁹. s. q̄ ēt est aliud a moto.

3

Primū q̄n̄q̄ ē sinonymum ei qd̄ ē p se. & q̄n̄q̄ dr̄ magis p̄prie.

Tx. c. 1. & infra. 6. ph. t. c. 50. & . 8. 4. phy. t. c. 129.

C B.d.U.g.qm̄ lignum zc.i.qm̄ lignum est illud qd mouetur in alteratõe: z illud ad qd est alteratio est calidum z frigidum: z lignuz est aliud a calido aut frigido. B.d. z pmum istoz est motum zc.i. illud ex istis qd magis disponitur per motum est res mota: z seqt ipz illud ad qd ẽ motus: cum illud sit finis motus. z seqtur ista illud ex quo est motus: cum ab hoc separatur res mota z transfertur ab eo. Primum igitur istoz z dignius in motu est res mota. scilicet subiectum motus. Deinde illud ad quod est motus. Deinde illud ex quo est motus. C Iste igit ordo est istarum causarum ex quibus cõstituitur motus: motus.n. constituitur a in sba eius ex istis tribus cãis. s. de cãis existentibus in eo non extrinsecis: z ideo non numerauit motorem aut tps: q2 tps b est de accñtibus eius: z motor de causis extrinsecis. C Et cum posuit ista dixit: manifestum est igitur φ motus est in ligno zc.i. z cum motum est aliud ab eo ad quod ẽ motus z est forma: manifestũ est c φ motus est in moto: nõ in illo ad qd est motus: z est forma. C Et hoc manifestũ est per se. U.g. qm̄ calefactio est in corpore calefacto: non in calore qui est finis calefactionis. z silr trãslatio est in trãslato: non in superiori aut inferiori que sunt fines translati: z q̃titas que est finis augmẽtati: non est in ea augmẽtum: z ideo illud ad qd est motus: est aliud a moto per se. C B.d. forma enim non mouet neq3 mouetur: z intẽdit formaz substãtialem que est finis motus gñatiõis: z qualitates que sunt fines motus alteratõis. B.d. neq3 talis q̃titas: z intẽdit q̃titatẽ ad quã puenit motus augmẽti z diminutõis. B.d. forẽ.n.ñ mouẽt d neq3 mouẽtur.i. qm̄ motor z motum est compositum ex mã z forma: z declaratum est in tertio e φ motus est in moto: non in motore.

C Sed est mouens qd mouet in qd mouetur. Magis aũt in qd q̃3 ex quo mouet/ dnoiatur mutatio: vñ corruptio in non esse mutatio est: q̃3uis ex esse mutat qd corrumpit: z generatio in esse q̃3uis ex non esse.

C Sed hic est motor: z motuz: z ad qd est mot⁹. Trãsmutatio .n. magis f noiatur ab illo ad qd est motus non ab illo ex quo est motus: z ideo corruptio est trãsmutatio ad non ens: z si corruptum trãsmutatur ex aliquo ente: z generatio est transmutatio ad ens: z si transmutaret a ñ ente: z iã nũerauimus motũ qd sit supi⁹.

C Idest sed si h sunt motor z motum: z ex quo: z ad quod: z motus est in aliquo istorum preterquam in re mota: hoc nomen motus est acceptum ab illo ad quod est motus: non ab illo ex quo est motus:
4 z ideo motus ex ente in non ens dicitur corruptio: quoniam non ens est corruptum z non denominatur a nomine eius ex quo est/ sc3 ab ente: z hoc intendebat cum dixit. z ideo corruptum zc. idest z motus qui dicitur generatio dicitur. quia est transmutatio ad illud quod est ens z generatum: scilicet transmutaretur de non ente. idest incipiat ex eo.

a Motor⁹ pstituit in sba ei⁹ ex istis trib⁹ cãis. s. sbo termino ad quẽ. termio a q. loquendo de cãis itrinsecis.

b Tps ẽ de accñtibus mot⁹. Idẽ 4. phy. cõ. 98. z q ibi.

c Maifestũ ẽ φ mot⁹ ẽ i moto nõ i illo ad qd ẽ mot⁹ z ẽ forma. idẽ. i. cõ. 5. Idez 3. phy. c. 3. z ibi.

d Forẽ nõ mouent neq3 mouent qñ motor z motum ẽ cõpositũ ex mã z foia⁹.

e 3. ph. 18. 19. 22. z. 23.

f Trãsmutatõ magis denoiat ab illo in qd ẽ q̃ ab illo ex q ẽ. vid cã3 2. de aia. t. cõ. 49.

¶ Quid qdem igr motus sit dcm est prius. Spes at 7 locus 7 passiões in que mouentur que mouent imo bilia sunt: vt scientia 7 calor. ¶ Et hic dubitabit aliqs si passiones motus sunt sicut albedo que passio est: erit enim in motum mutatio. ¶ Sed fortassis non est albedo motus sed albatio. ¶ Est autem 7 in illis 7 qd est fm accidens: 7 quod est fm partem: 7 fm aliud: 7 quod primo est: 7 non fm aliud: vt quod fit album in id quod intelligitur numeratur fm accidens. Colori enim accidit intelligi. In colorem autem quia ps albi coloris est: 7 in europam: quia pars europe athene sunt. In album autem colorem per se. ¶ Quomodo quidem igitur per se mouetur: 7 quomodo fm accidens: 7 quomodo fm aliud: 7 quomodo ipsum primum in mouente: 7 in eo quod mouetur manifestum est: 7 quod motus nõ est in specie: sed in eo quod mouetur: 7 mobili fm actum sit.

Spes at 7 locus 7 passiões i que mouetur: q mouentur immobilia sunt. Non e albedo mot' s3 albatio.

¶ Et iam narrauimus motum quid sit superius: 7 forme: 7 passiones: 7 qualitates: 7 locus: ad quem moue tur res mote non mouentur. U.g. scia 7 calor. ¶ Sed hic est questio: in passionibus forte sunt motus: 7 albedo e passio: 7 sic trãsmutatio ad illam e trãsmutatio ad motũ. ¶ Et ad hoc dicẽdum e q dignius e vt albificatio sit motus nõ albedo. ¶ Et in illis et est illud qd est p accñs 7 illud qd e fz pte: 7 illud qd e pmo: nõ p aliũ. U.g. qm trãsmutatio albificati ad intellm e transmutatio p accñs: intelligere.n. e accñs colori: 7 trãsmutatio eius ad colore: q: albu3 est pars coloris: 7 simlr transfertur ad europam quãdo trãsfertur ad athenas: quia Athene sunt pars europe: transmutatio vero eius ad colorem album est per se. ¶ Declaratũ est igitur quomodo est motus per se: 7 quomodo per accidens: 7 quomodo per aliud: 7 quomodo erit esse pmo in moto: e 7 in moto: 7 est declaratum q motus non e in forma: sed in moto: 7 est motum in actu.

¶ Et q̄ iam narrauimus prius motū quid sit: ⁊ diffiniuimꝰ eū: q̄
5 est pfectio moti ſm ꝙ est motū: manifestū est ꝙ forma ⁊ est illud ad
qđ est motus in generatione est imobilis: ⁊ silr passiones q̄ sunt id
ad qđ est motus in alteratiōe: ⁊ silr locus: ⁊ est illud ad qđ est motꝰ
in translatione: motus eniȝ nō est pfectio alicuius istoȝ. ¶ Deinde
dedit exēpluȝ de qualitate: ⁊ dixit. V.g. scientia ⁊ calor. i. quoniā iste
passiones nō mouent per motum alterationis cum sint fines eius.
¶ D.d. sed hec est qđ ⁊c. i. ⁊ q̄ passiones diuidunt. s. ſm magis ⁊
minus: ⁊ ppter trāsmutatione sequentē illas existimat ꝙ albedo ē
motus: ⁊ sic motus ad illā erit motus ad motū. ⁊ q̄ manifestū est ꝙ

Qui fingit formas moueri non est āplius loquēdū cū eo in hac sciētia. idē 4. phy. 17. vid̄ cāȝ istiꝰ s̄. cō. 3. ad finē cōmē.

albedo est forma quiescens imobilis: ⁊ qui fingit ipsam moueri: nō
est loquendū cuȝ eo in hac scientia. ¶ D.d. sed dignius est vt albi-
ficatio sit motus nō albedo. i. sed apparet per se ꝙ albificatio ē mo-
tus non albedo ad quā est motus albificationis. ¶ Et q̄ accidit ei
ad qđ est motus vt in eo inueniat illud qđ est per se: ⁊ illud qđ est p
accidēs: ⁊ illud qđ est ſm partē. Narrauit hoc ne aliquis deciperet
⁊.d. ⁊ in illis ⁊c. i. ⁊ in illo ad qđ est motus: inueniūt etiā illi tres mo
di quos numerauimus in motore ⁊ moto. ¶ V.g. in illo ad qđ est
trāsmutatio per accidēs ⁊ trāsmutatio albi ad hoc ꝙ sit intellectū
scȝ ad hoc ꝙ intelligat ab hoīe: qm̄ hic est albi per accidens cum il-
lud qđ albificat nō hȝ regulā vt transmutet ad hoc vt sit intellectū
nisi per accidens: ⁊ hoc intēdebat cū dixit. intelligi eniȝ ⁊c. i. qm̄ in-
telligi est accidēs qđ accidit ei qđ trāsmutatur ad colorē ⁊ est albū.
¶ Et exēpluȝ eius qđ dicit transmutari gratia partis: est vt cuȝ di-
cimus hoc albuȝ demonstratū trāsmutari ad colorari: qm̄ non dicit
colorari: nisi q̄ transmutat ad partē coloris. s. ad aliquā speciē eiꝰ:
⁊ hoc intēdebat cuȝ dixit. trāsmutatio eius ad colorē ⁊c. i. ⁊ cuȝ di-
cimus albū colorari dicimus hoc q̄ trāsmutat ad partē coloris: ⁊
est albedo. ¶ D. dedit exēplū de motu translationis. ⁊ dixit. ⁊ trans-
fertur ad europā: q̄ transfert ad athenas. i. ⁊ dicimꝰ aliquid trans
ferri ad aliquē locum: q̄ transfert ad parteȝ illius rei cui attribuit
trāslatio. V.g. vt cuȝ dicimꝰ ꝙ sor. transfert ad hispaniā: lȝ nō trās
ferat nisi ad cordubā. ¶ D.d. trāsmutatio vero eius ad colorē albū
est per se. i. ⁊ cuȝ dicimus de aliquo alterato in colore transmutari đ
nigro ad albū est per se: ⁊ etiā cuȝ dicimꝰ ipsūȝ trāsferri ab hispania
ad cordubā est per se. ¶ Et cū declarauit ista perfecit sermonē inuē

Mos ē inuenir̄ sūmā ḋhis q̄ dclarata sunt i sermonibꝰ dm̄ratiuis.

do summā de his que declarauit vt est mos in sermonibus demon-
stratiuis: ⁊ dixit: declaratuȝ est igit' ex hoc sermone quomodo attri-
buitur motus ei ad qđ est ſm ipsum motū: ⁊ ſm accidens ⁊ ſm par-
tem: ⁊ similr est declaratū quō moueri attribuit motori per se: ⁊ per
accidens: ⁊ ſm parteȝ: ⁊ quō mouere attribuit etiā motori per se: ⁊
per accidēs ⁊ ſm partē. Etiā declaratū est cū hoc ꝙ motus nō est p
se in eo ad qđ est motꝰ. s. forma. ¶ Et intelligit hic per formā: formā
substantialē ⁊ qualitatē ⁊ quantitatē ⁊ vbi: ⁊ vtitur ea in hoc loco

Foīa qn̄q̧ vsitat largē ⁊ qn̄q̧ proprie.

large sicut fecit prio: ⁊ qn̄q̧ vtit ea ppriē: vt cuȝ dixit: forma enim
non mouet nec locus ⁊c. ⁊ quoniā in hoc loco vtitur forma pro pas-
sionibus ⁊ substantijs: ⁊ qn̄q̧ vtitur ea magis proprie: vt cuȝ dicit.
forme ⁊ passiones ⁊ locus ⁊c. quādoq̧ igitur vtitur forma large: ⁊
quādoq̧ pro substantijs tantū. ¶ Deinde dicit ⁊ qđ etiā primū ⁊c.

⁊ intendit hic per primum/ primū ⁊ essentiale ſm ꝙ declaratum est in posterioribus analecticis.

¶ Sc͂dm quidē igiꝉ accidēs mutatio dimittaꝉ. In omnibus eniȝ est: ⁊ semp: ⁊ omni. Qđ vero nō ſm accñs est: nō est in omnibꝰ sed in cōtrarijs ⁊ medijs: ⁊ in contradictione: huius aūt fides ex inductione est. Ex medio aūt mutaꝉ: vtiꝉ eniȝ ipso sicut qđ est ꝯriū ad vtrūqȝ. Est eniȝ quodāmodo mediū vltima. vnde ⁊ hoc ad illā: ⁊ illa ad hoc quodāmodo dicunꝉ contraria: vt vox media grauis ad vltimā: subtilis ad extremā: ⁊ fuscuȝ album ad nigrum: ⁊ nigrum ad album. Mediū q̄dāmō ē extrema.

¶ Transmutatio vero per accidens omittēda est: q2 ē in quolibet ⁊ est semp necessario. Qđ aūt nō est per accidens: nō est in quolibet: sed in cōtrarijs: ⁊ inter illa: ⁊ in cōtradictorijs: ⁊ hoc crediꝉ ex inductione. Transmutatio eniȝ ē ex medio: qm̄ ita se habȝ ad vtrāqȝ extremitatē sicut cōtrariū. Mediuȝ eniȝ quodāmodo est duo extrema: ⁊ ideo dicunꝉ cū cōparatur ad illa: ⁊ cuȝ illa cōparanꝉ ad illud: sicut dicunꝉ contraria. V.g. qm̄ neuma qđ diciꝉ mediū in respectu iota diciꝉ acutū: ⁊ in respectu ita diciꝉ graue: ⁊ color pallidus ī respectu nigri dicitur albus: ⁊ in respectu albi dicitur niger.

¶ Cuȝ declarauit ꝙ oīs motus cōstituiꝉ per quinqȝ. s. motorē: ⁊ motuȝ: ⁊ illud ex quo est: ⁊ illud ad qđ est: ⁊ illud in quo est: etiā declarauit ꝙ vnūquodqȝ istoꝝ quattuor attribuiꝉ motus: aut per se: aut p accidens. s. motor ⁊ motū ⁊ illud ad quod: ⁊ illud ex quo: incepit declarare ꝙ non est considerandū de illo qđ est per accidens cum hoc non sit de arte demonstratiua. ¶ Et dixit. transmutatio vero p accidens ⁊c̃. i. illud autē qđ attribuiꝉ istis rebus per accidēs dimittendum est: q2 non habet subiectū determinatū. D. d. ⁊ est semper necessario. i. transmutatio que est per accidens inueniꝉ infinita in eadem re: qm̄ idem corpus pōt dici ipsum nō euadere a transmutatione per accidens. V.g. ꝙ albefiat. D. humefiat. D. transferatur. Deinde calefiat. Et qđ est infinitū ⁊ non habet naturaȝ terminatā non cōtineꝉ a scientia: neqȝ est pars artis demōstratiue. ¶ Et intēdit hic per accidens illud qđ est cōmune ei qđ est per accidens ⁊ ei quod est ſm partem. ¶ Et cum declarauit ꝙ in illo qđ est per accidens non cōsiderat aliqua ars: ⁊ dedit cām in hoc: ⁊ dixit. qđ autē non est per accidens ⁊c̃. i. ⁊ transmutatio cuius natura subiecti est essentialiter terminata nō est nisi in cōtrarijs: aut in illis que sunt inter ꝯtraria: aut in cōtradictorijs. ¶ Et intendit hic per cōtradi/

6 Motꝰ ꝯstituiꝉ p quinqȝ qđ quo sit. vide supra cō. 3.

Qđ est īfinitū ⁊ non hȝ naturam terminatā nō cōtineꝉ a scīa: neqȝ est pars scīe demr̄atiue. idē. 6. met. t. c. 6.

ctorũs. ¶ Et intẽdit hic per cõtradictoria illa que opponuntur ſm affirmationẽ ⁊ negationẽ: ⁊ per cõtraria / que dicunt̃ proprie vt dictum eſt in lib. Cathegoricoꝝ. ¶ D. d. ⁊ hoc credit̃ ex inductione. i. ⁊ hoc certificat̃. ſ. ꝙ omnis motus eſt de cõtrario in contrariuꝫ: aut de cõtrario in mediuꝫ: aut de medio in contrariuꝫ: aut de nõ eſſe in eſſe: aut de eſſe in nõ eſſe ex inductione. ¶ D. d. tranſmutatio. n. erit ex medio ⁊c. i. ⁊ cã in hoc ꝙ tranſmutatio eſt ex medio ⁊ ad mediuꝫ eſt: qm̃ mediuꝫ eſt cõtrariũ vtriqꝫ extremo ſm ꝙ extrema ſunt contraria. ¶ Et cum narrauit ꝙ cã in tranſmutatione ex medio: ⁊ ad mediũ eſt ꝙ mediuꝫ eſt contrariũ vtriqꝫ extremo: dedit etiam cãm in hoc: ⁊ dixit medium eniꝫ eſt quodãmodo ⁊c. i. ⁊ cã in hoc eſt qm̃ in medio ſunt duo extrema in media diſpoſitione: ſm vero ꝙ in eo inueniunt̃ duo extrema in media diſpõne: ſm hoc vtrũqꝫ extremum eſt ꝯtrariũ ſimplicibus duobus. ¶ V. g. color pallidus eſt medius inter album ⁊ nigrũ: que ſunt duo extrema: ⁊ in eo eſt albedo ⁊ nigredo. ſ. quodã modo potentie. ſm igit̃ ꝙ hꝫ in ſe de albedine in potentia eſt cõtrariũ nigredini que eſt in actu: ⁊ ſm illud qḋ hꝫ in ſe de nigredine modo medio inter actum ⁊ potentiã: eſt cõtrariũ albedini in actu qḋ eſt ſm extremũ. Cum igit̃ ꝓpoſitio dicẽs ꝙ trãſmutatio eſt de cõtrarijs in cõtraria fuerit intellecta; ita ꝙ hoc nomẽ contrariũ dicit̃ de illo de quo intelligit̃ maius ⁊ minus. ſ. illud qḋ eſt in potentia: tunc nõ indiget dicta expõne: ⁊ verificabitur ꝙ oĩs tranſmutatio eſt de contrario in contrarium. Deinde dicit. mediũ enim eſt quodãmodo duo extrema: ⁊ intẽdit eſſe medium inter actum ⁊ potentiam ſicut diximus.

Oĩs motus eſt de ꝯtrario in ꝯtrariũ. Ideꝫ ꝑ phyſi. 43.

In medio ſunt duo extrema ĩ media diſpõe. qḋ quõ ſit ĩtelligẽduꝫ. vide cõ. 26. 4. de ce. idẽ ĩfra hic. 19. 52. Idẽ. 10. meta. 23. ⁊ 12. meta. 6.

Quoniã aũt oĩs mutatio ẽ a quodã in qddã: manifeſtat ⁊ vtiqꝫ nomẽ poſt aliud eniꝫ aliquid: ⁊ aliud quidẽ prius: aliud autẽ monſtrat poſterius: ⁊ mutabit mutãs quadrifarie. Aut eniꝫ ex ſubiecto in ſubiectũ. aut ex ſubiecto in nõ ſubiectũ: aut ex nõ ſubiecto in ſubiectuꝫ: aut ex nõ ſubiecto in nõ ſubiectum. Dico autẽ ſubiectũ ex affirmatione monſtratũ: q̄ neceſſe eſt ex his que dicta ſunt tres eſſe mutatiões. ſ. ex ſubiecto in ſubiectũ: ⁊ ex ſubiecto in nõ ſubiectũ: ⁊ ex nõ ſubiecto in ſubiectum. Que. n. eſt ex nõ ſubiecto in nõ ſubiectũ non eſt mutatio: ꝓpter hoc ꝙ nõ eſt ſm cõtrapoſitionẽ. Neqꝫ eniꝫ cõtradictio: neqꝫ cõtraria eſt. Ex nõ ſubiecto qdẽ igitur mutatio in ſubiectũ ſm cõtradictionẽ generatio eſt: Alia qdẽ ſimplr ſimplex: Alia vero quedã cuiuſdã: vt ex nõ albo in albũ generatio quidẽ huius eſt. Que vero ex non eſſe ſimplr in ſubſtantiam eſt: generatio

Mutatio ex ſbto in ſbꝫ: ex ſbto in nõ ſbm: ex nõ ſbto ĩ ſubiectuꝫ ⁊ ex nõ ſbto ĩ non ſbtum.

Generatio Alia ſimplr Alia ſ꞉ꝫ qd.

ſimplr eſt: ſm quā fieri ⁊ nō fieri ſimplr dicim⁹. Que vero ex ſubiecto in nō ſubiectū corruptio eſt. Simplr qdē que ex ſubſtātia in nō eſſe eſt. Quedā aūt eſt ꝙ eſt in oppoſitā negationē: ſicut dictū in gnātione eſt.

Et qꝛ omnis tranſmutatio eſt ꝺ aliquo in aliquid: ⁊ hoc ſignificat ſuū nomē: ſignificat enim in idiomate greco: qꝺ eſt aliquid quod fit per aliud: ⁊ ſic ſignificat aliquid fuiſſe: ⁊ aliquid fore.

¶ Diuidit mutationem per ſe in ſuas ſpecies: quarū vna eſt motus. Caplm. 2.

Et omne qꝺ tranſmutat̃ trāſmutat̃ quattuor modis: aut de ſubiecto in ſubiectū: aut de ſubiecto in nō ſubiectū: aut de nō ſubiecto in ſubiectū: aut a nō ſubiecto in nō ſubiectum. Et intelligo per ſubiectū illud qꝺ ſignificat̃ per affirmationē: ergo neceſſe eſt ex hoc qꝺ diximus ꝙ modi trāſmutationis ſunt tres: qm̄ trāſmutatio de nō ſubiecto in nō ſubiectū nō eſt trāſmutatio: qꝛ non ſunt oppoſita: qm̄ nō ſunt cōtraria neqꝫ contradictoria. Tranſmutatio igit̃ de nō ſubiecto in ſubiectū ſm ꝯdictionem eſt generatio: ⁊ trāſmutatio ſimpliciter erit ſimplr: ⁊ qꝺ eſt tranſmutatio aliqua eſt in aliquo. V.g. qm̄ trāſmutatio de nō albo in albū eſt generatio albi. Tranſmutatio vero de nihilo ſimpliciter ad aliquam eſſentiā eſt generatio ſimpliciter: ⁊ hoc dicimus ſimpliciter aliqd generari. Tranſmutatio vero de ſubiecto in nō ſubiectū: aut eſt corruptio ſimpliciter: cum fuerit trāſmutatio de aliqua eſſentia in nihilū: aut erit corruptio aliqua: cum fuerit trāſmutatio in negationē contradicentē: ſicut dictum eſt de generatione.

Cum declarauit cōſequentiā motorū quorum vnum eſt ꝙ omne motum mouet̃ de aliquo in aliquid: ⁊ intendit numerare ſpecies motuum: incipit perſcrutari de hoc diuidēdo illud ex quo poſſibile eſt tranſmutatum tranſmutari: ⁊ ad qꝺ: ⁊ ex quo eſt impoſſe: qm̄ iſtis numeratis determinabunt̃ ſpecies motuum: ⁊ qꝛ numerauit iſta ex inductione cū dixit. qm̄ erit de ꝯtrario aut de cōtradictorio. vult tūc numerare illa ſm diuiſionē a qꝛ ē via certior. 7

a Diuiſio ē via certior in nūerādo ꝗ̄ ſit īductō

diterre sunt illa que sunt in sba:cuz sba fit per se:ꝛ quedã nõ dicunt simplr:ꝛ sunt illa que sunt in accidẽtibus:qm̃ hoc nomẽ eẽ aut nõ esse dr̃ de sba simplr:ꝛ de accidẽte nõ simplr:ideo transmutatio q̃ est in sba de nõ subiecto simplr ꝛ de non ente simplr ad ens simplr dicit gñatio simplr: ꝛ transmutatio de ente simplr in nõ ens simpliciter:dicit corruptio simplr:ꝛ trãsmutatio que est de aliquo ente s.existente in alio non simplr qd est accidens in nõ aliqd ens dicit gñatio aliqua nõ simplr:ꝛ simlr trãsmutatio que est de aliquo ente in nõ aliqd ens dr̃ aliqua corruptio:ꝛ cũ hoc sit declaratũ cũ dixit: ꝛ transmutatio de nõ sbto in subiectũ est gñatio:ꝛ intendit ꝙ trãsmutatio vlr siue suũ esse fuerit in accidẽte siue in sba cum accipit sm ꝙ est ex nõ subiecto in sbm dicit gñatio.D.d.ꝛ trãsmutatio simpliciter ꝛc.i.ꝛ trãsmutatio simplr: ꝛ est illa que est de nõ subiecto in subiectũ:ꝛ est illa que est in substãtia dicit generatio simpliciter: qꝛ est in ente simpliciter:nõ in aliquo ente.ꝛ que est de nõ ente aliquo in aliqd ens:ꝛ est accidẽs:dicit generatio aliqua nõ generatio simpliciter:qꝛ est in aliquo ente:non in ente simplr.Deinde.d. transmutatio vero de nihilo ꝛc.i.trãsmutatio de nõ ente simpliciter.i.de nõ substãtia aliqua ĩ ens simpliciter.i.in aliquã substãtiaz est generatio simpliciter:ꝛ trãsmutatio simplr.Deinde dixit.transmutatio vero de subiecto in nõ subiectũ ꝛc.i.trãsmutatio vero de ente in nõ ens est duobus modis etiã.quoniã si trãsmutatio fuerit in essentia indiuidui demonstrati.s.indiuidui substãtie:donec fiat illud nõ indiuiduũ dicitur corruptio simpliciter:cuz autez fuerit in aliquo accidente donec fiat nõ illud accidẽs dicitur aliqua corruptio nõ corruptio simpliciter.Intelligẽdũ est igitur in hoc loco per negationẽ/priuationẽ que non est propria alicui subiecto:ꝛ per affirmationem/esse.

Trãsmutatio in sba ẽ simplr:ĩ accidẽtib⁹ do ẽ nõ simplr Idẽ ꝑ phy. 62.ꝛ ꝑ d generatione.te.cõ. 11.ꝛ.20. Id 8.phy.tex.cõ.46.

¶ Si igitur qd non est dicit multipliciter: qꝛ neqꝫ qd est sm cõpositionẽ ꝛ diuisionẽ contingit moueri: neqꝫ qd est sm potentiaz: qd ei qd est simpliciter sm actum oppositũz est. Hoc quidez enim nõ album:aut nõ bonum:tñ contingit moueri sm accidẽs:erit enĩz homo nõ albus. Qd aũt simpliciter nõ hoc aliquid est/nullo mõ mouet:impossibile enĩz qd nõ est moueri. Si aũt hoc:ꝛ generationẽ motuz esse impossibile erit:fit enĩz quod non est. Si enĩz ꝛ quod ex nõ ente maxime sm accidens fit:sed tñ verum est dicere qd est: qd non est de eo qd fit simpliciter. Similiter aũt ꝛ quiescere: hec igitur accidũt incõuenientia. Et si oẽ qd mouet in loco est:qd autẽ nõ est:nõ est in loco:esset enĩz alicubi:neqꝫ iam corruptio motus est:cõtrarium quidẽ enim motui motus:aut quies. Corruptio aũt gñationi:ꝯriũ est.

Subiectuz motus ẽ in actu.

¶ Et dicam⁹ nunc q̄ nō ens cuȝ dr̄ pluribus modis illud qđ dicit̄ ex eo ſm cōpoſitionē ⁊ diuiſionē impoſſibile eſt vt ſit motū: neq̄ʒ illud qđ dr̄ ſm potentiā: ⁊ eſt illud qđ eſt oppoſitū ei qđ eſt ſimpl̄r in actu. Quoniaȝ nō albuȝ: aut nō bonū: pōt eſſe alio mō motū p accñs: qm̄ poſſibile eſt vt nō albuȝ ſit hō. Illud aūt qđ eſt ſimpliciter nō ens: ⁊ nō eſt demonſtratuȝ: impoſſibile eſt vt moueat̄: qm̄ nō ens impoſſibile eſt vt moueat̄: ⁊ cū ita ſit impoľe eſt vt generatio ſit mot⁹: qm̄ non ens eſt illud qđ generat̄. Qm̄ ſi illud qđ eſt per accñs ꝓprie non ens: ē illud qđ generat̄. Tamē veꝝ dicit̄ q̄ nō ens eſt in generatiōe ſimpl̄r: ⁊ ſimil̄r ē de qete. ⁊ tale inopinabile ſequit̄ ex hoc: q̄ oē motuȝ eſt in loco: qm̄ qđ non eſt: nō eſt in loco: qm̄ ſi fuerit in loco eſt in aliquo vbi: neq̄ʒ corruptio etiā eſt motus: corruptioni eniȝ eſt cōtrariū: aut motus: aut quies. Corruptio eſt cōtraria generationi: ⁊ quieti.

8 ¶ Cum declarauit q̄ genera trāſmutationū ſunt tria. ſ. de ſubiecto in ſbm: ⁊ de nō ſubiecto in ſbm: ⁊ de ſubiecto in non ſbm: ⁊ eſt illud qđ gñatio: ⁊ corruptio: qm̄ gñatio ⁊ corruptio numerat̄ in vna ſpecie ſpecierū trāſmutatiōis: ſicut aliq̄s motus numerat̄ de ſuperiori in inferius: ⁊ de inferiori in ſuperius/ in vna ſpē: ⁊ eſt trāſlatio recta: ⁊ ſicut tranſmutatio de albedine in nigredineȝ ⁊ ecōuerſo numerat̄ in vna ſpecie alteratiōis: incepit declarare q̄ trāſmutatio que eſt de ſubiecto in nō ſbm: aut ecōuerſo nō eſt motus. ſ. q̄ hoc nomen tranſmutatio nō dr̄ de illa: ⁊ de illa que eſt de ſubiecto in ſbm vniuoce: neq̄ʒ quaſi vniuoce. ſicut eſt in eis que cōtinent̄ ſub eadeȝ diffōne principal̄r ⁊ ſecūdario. ¶ Et incepit ⁊ dixit: ⁊ dicam⁹ nūc q̄ nō ens ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ nō ens dicit̄ trib⁹ modis. ꝑ Quoꝝ vnus eſt ſm cōpoſitionē. i. affirmationē: ⁊ negationeȝ. U. g. chymera non ē nā. ꝑ Secūdus vero: eſt. vt cū dicim⁹ in īdiuiduo ſubſtātie demonſtrato: eſſe nō ens ⁊ eſt ens in potētia: qđ eſt oppoſitū ei qđ eſt in actu ens: ⁊ per ſe. ꝑ Tertius eſt. vt cuȝ dicimus in indiuiduo accidētis ipſum eſſe nō ens. U. g. nō albuȝ ⁊ nō coloratū: ⁊ hoc eſt nō ens nō ſimpl̄r ſed non ens aliquid. Qđ igitur ex iſtis dicit̄ ſm cōpoſitionē ⁊ diuiſioneȝ. ſ. q̄ falſitas in eo eſt ſm cōpoſitionē aut diuiſioneȝ. ſ. affirmationē ⁊ negationē. manifeſtuȝ eſt q̄ impoſſibile eſt in eo vt ſit trāſmutatnm: qđ aūt eſt non ens aliqđ. U. g. non ens albuȝ poſſibile eſt moueri per accidens. U. grā. qm̄ hō non albus ſit albus: quoniā nō ſit albus: p ſe: niſi ex nigro a nō ex non albo: niſi per accidens: nō albuȝ enim nō tranſmutat̄ ſm q̄ eſt non albuȝ: qđ auteȝ trāſmutatur de nō ente ſimpliciter in aliquod ens ſimpliciter ⁊ eſt

Marginal notes:

Uide ꝑ celi tex. cō. 5.

Nō ens dr̄ trib⁹ mōis. Idē. 12. meta. cō. 11.

a Albū p ſe ſit ex nigro nō aūt ex nō albo niſi p accñs. vid ꝑ 3 clariſſime. ſ. i. tex. cō. 51.

generatio que est in substātia: nō inuenit in eo transmutatio omni/
no: sm ꝙ res inuenit in subiecto: qm̄ subiectū transmutatiōis in ea
est in potentia. ⁊ ideo impossibile est trāsmutari per se: aut per ac/
cidens. nō ens vero nō simpliciter possibile est vt moueat: quoniā
subiectuz trāsmutatiōis in eo est in actu: ⁊ est illud ad qđ est trans/
mutatio: ⁊ cum mot⁹ attribuit ei sm ꝙ est ens erit essentialr: ⁊ cuz
attribuitur ei sm alietatez: erit per accidēs. Priuatio eniz nō trās/
mutatur: sed transmutat subiectū priuatiōis: cum fuerit existens in
actu: ⁊ idē demonstratū in duabus extremitatib⁹. ¶ Deinde. d. mo
tus neqꝫ idez qđ dicit sm potētiaz ⁊c̄. i. neqꝫ mouet etiā de nō ente
illud qđ dicit de ente in potentia: a qđ est oppositū enti in actu:
qm̄ trāsmutatū ē ens in actu necessario. ¶ Deinde dixit: non albū
enim ⁊ nō bonum ⁊c̄. i. illud eniz de nō ente: qđ dicitur de non ali/
quo ente: nō de non ente simpliciter: est ens in actu. V. grā. non al/
bum: ⁊ nō bonuz: est ens in actu: ⁊ est possibile moueri per accidēs:
essentialiter vero nō. s. sm ꝙ est nō ens. Deinde dicit. quoniā possi
bile est vt nō albus sit homo ⁊c̄. idest ⁊ est possibile vt hoc transmu
tetur: q2 non albuz est ens in actu. V. gratia. homo. nō homo vero
nō est ens in actu: sed in potētia. ¶ Deinde dicit. illud autē qđ sim
pliciter nō est ⁊c̄. i. illud autē qđ non pōt demonstrari. i. ꝙ ens non
est simpliciter: impossibile ē moueri omnino per se aut per accidēs:
quoniā nō esse non mouet per se: ⁊ nihil est hic ens in actu subiectū
motui demonstrato de principio eius vsqꝫ ad finez. Accidit igitur
ex hoc dicere ꝙ nō ens mouet per accidēs. aliud eniz qđ est per ac/
cidens: accidit enti per illud qđ est per se: ⁊ q2 per nō ens non sim/
pliciter disponit subiectū in actu: vt cum dicim⁹ ꝙ iste homo nō al
bus fit albus. possibile est vt transmutatio tribuat hic ad non esse
per accidēs. s. per suū subiectū qđ est ens in actu. Ad non esse vero
existens in substātia. s. ex qua fit trāsmutatio simpliciter: impossi/
bile est vt attribuat transmutatio per accidēs: nedum per se: q2 sub/
iectum eius est ens in potētia: ⁊ ens illic in actu nō est idem demō
stratuz in duabus extremitatib⁹ eiusdem motus. quoniā nō aer qñ
fit aer accidit quādoqꝫ aqua. ¶ Verbi grā. cum aqua corrūpitur:
deinde succedit ei aer. ergo hic non est idem subiectū forme aque ⁊
aeris super qđ succedebāt forme sibi: sicut album ⁊ nigrū succedūt
sibi in indiuiduo demōstrato. ⁊ prima materia nō est in actu: ⁊ qđ
nō est in actu impossibile est moueri: ⁊ cū esse prime mãe b nō ad/
misceatur actus oīno: impossibile est vt moueat. Quia ergo in dua/
bus extremitatib⁹ istius motus. s. generatiōis ⁊ corruptionis exi/
stentis in substātia non est aliqđ idem demonstratū dispositū per
motū a principio vsqꝫ ad finem eius: ⁊ dixit. ergo impossibile est vt
generatio sit motus. ¶ Deinde dedit causaz in hoc. ⁊ dixit. quoniā
non ens est illud qđ generat. i. ⁊ causa in hoc ꝙ generatio in substā
tia nō est motus: est qm̄ generatū in ea est nō ens simpliciter: ⁊ est
ens in potentia quādo transmutat: ⁊ exit de potentia in actum: qđ
non est ita in generatione accidētium. Transmutatū enim in ea est
in actu: lz transmutet sm ꝙ est in potentia. ¶ Et q2 dixit ꝙ trans/
mutatio in substātia est de nō ente simpliciter: ⁊ ꝙ est causa in hoc
ꝙ transmutatio in ea nō est motus: ⁊ generatio eius est a non ente

Priuatio nō trāsmutat. sz sbm pua/ tionis. Idē 8. cō. 7. ⁊ p phy. 51. ⁊ 6 ibi. Idē. 8. phy. c. 4. ⁊ 62. ⁊ p cel 106. ⁊. 3. ce. cō. 25.

a Ens ī potentia non mouet. Id 9. met. tex. cō. 7. ⁊. 8. phy. cō. 30.

Existis verbis vr̄ tenere Comē. ꝙ nulla forma sbalis q̄ est in corrupto remanet in gñato. Idē p̄ d gen. 23.

b In eē prie mãe nō admiscet act⁹ oīno. Id. 8. cō. 7. ⁊ ibi.

per accidés: ⁊ gñatio eius ab ente in potētia est per se: incepit quasi excusando se in hoc ꝙ dedit causaz illius: ꝙ generatio simpl'r nó est motus: que est causa. s. q2 est trásmutatio ex nó eē: ⁊ est cā p accñs. ¶ Dixit. qñ si illud qd est per accñs ⁊c. idest diximus ꝙ generatio simpl'r est de non ente simpl'r. ⁊ si generatū per se est de ente in potentia: ⁊ de nó ente per accidens: q2 dicere ꝙ in nō ente a simpl'r est gñatio simpl'r est verum: licet sit per accidens: ⁊ quasi dicit. ⁊ diximus ꝙ causa in hoc ꝙ in generatiōe nō est motus: q2 est de nó ente ⁊ ipsum esse de nó ente est per accidés: ⁊ non eēntial'r: ⁊ causa essentialis in hoc est dicere ꝙ generatio nó est motus: q2 trásmutatū in ea est de ente in potētia. ¶ Deinde dicit: ⁊ similiter est de quiete. i. ⁊ cū in generatione non erit motus non erit in ea priuatio motus: cuius ꝓportio ad motū in loco est: sicut ꝓportio priuationis que dicitur quies in rei veritate. ¶ Et determinatio isti' sermonis est: qm̄ q2 oīs generatio b est factio alicuius qd ante nō fuit. necesse est vt priuatio omnis generationis precedat illam in subiecto ex quo generet. Si igitur subiectū fuerit ens in actu: tūc generatio erit motus: ⁊ ista est dispositio trásmutationis in alteratione ⁊ augmēto ⁊ translatione. Et si subiectū fuerit in potentia non erit illic motus: cū non sit illic motū in actu/ sicut est dispositio in substātia: ⁊ dicit generatio ⁊ corruptio simpliciter. ⁊ si alie trásmutationes dicunt generatio ⁊ corruptio: tamen nō simpliciter: sz cū determinatione. ¶ Deinde dicit. ⁊ sequit tale impossibile ⁊c. i. ⁊ cōtingit dicentib' ꝙ generatio ⁊ corruptio sunt motus aliud impossibile. ⁊ est ꝙ illud qd non est ens est in loco: qm̄ omne motum est in loco: ⁊ qd non est ens mouet. ergo qd nō est ens: est in loco: c ⁊ cū contradictorie hui' conclusionis coniunget vna duarum istarum ꝓpositionum vera. s. est ꝙ omne motū est in loco: cōcludetur in secunda figura ꝙ illud qd nō est ens non mouetur. ¶ Deinde dicit. neq3 corruptio est motus: qm̄ contrarium corruptionis est aut motus aut quies ⁊c. i. ⁊ corruptio etiā3 non est motus: q2 est contraria generationi: ⁊ impossibile d est vt illud qd est motus: sit cōtrariū ei qd non est motus: ⁊ intēdit hic per quietē priuationē motus. ¶ Et syllogismus cōponit sic. Cōtraria corruptioni est gñatio ⁊ quies. Et quies est priuatio motus. Ergo cōtraria corruptioni est ꝓuatio mot': ⁊ cū cōtrariū corruptionis est ꝓuatio motus ⁊ cōtraria sunt sub eodē genere: impossibile est vt alterū istorum sit sub priuatione: ⁊ alterum sub habitu: qm̄ priuatio ⁊ habit' nō sunt sub eodē genere: ⁊ ꝓpositio e dicēs ꝙ cōtraria sunt in eodē genere est famosa: ⁊ verificabit in ꝓma phia.

¶ Qm̄ aūt omnis motus mutatio quedā est: mutationes aūt tres sunt dicte: harum aūt que sunt ꝺm generationē ⁊ corruptionē nō sunt motus. He aūt ꝺm contradictionem sunt: necesse est ex subiecto in subiectū mutationē motus esse solū: subiecta aūt aut contraria aut media. Et priuatio enim ponit contrariū: ⁊ monstrat affirmatione nudū: ⁊ album ⁊ nigrum.

a In nō ente simpl'r ē gñatio p accidēs. Idē p phys. t.c. 74.75.76.

b Sbz gñatiōis sbalis ē i potētia. sz sbm trāsmutatiōis accñtalis ē i actu. Idē 2. d aīa. c.4 ⁊.8. me.4. ⁊ p phi.63. ⁊ p.c. d sba orb. p hm vide limitationē pō generatiōe.23.⁊.24 vide ēt calcē cō. pmi. i p d gña.

c Hic hz p icōuenienti ꝙ mā sit in loco. Sz vide opp. p d gene. tex.c. 27.

d Impo'le ē vt illd qd ē mot' sit cōtrariū ei qd nō ē mot'. Idē. 5.63.

e Propō dicēs ꝙ contraria sūt i eodē gñe ē famosa ⁊ verificabit i pria phia. 10. me. t.c. 13.

SI igiť predicamenta diuisa sunt substātia: ⁊ q̄litate: ⁊ vbi: ⁊ qñ: ⁊ ad aliquid ⁊ quātitate: ⁊ facere: ⁊ pati: necesse est tres esse motus quātitatis: ⁊ qualitatis: ⁊ ſm locum.

¶ Et q: oīs motus est trāsmutatio aliqua: ⁊ modi trā/ ſmutationū sunt tres predicti: ⁊ istoꝝ triū modoꝝ illō qō est ſm generationē ⁊ corruptionē non est motus in quo est ꝯdictio: est necē vt trāsmutatio sola q̄ est de sub/ iecto in subiectū sit motus: ⁊ duo subiecta sunt aut cō/ traria aut media. Qm̄ nos ponemus priuationez etiā ꝯrium: qm̄ per illā significať sicut significať nuduz per affirmationē: ⁊ albū ⁊ nigrum.

¶ Diuidit motum per se in suas species. Cap. 3.

CUm predicamēta diuidanť in sbaz: ⁊ qua/ litatez: ⁊ vbi: ⁊ aliquid ⁊ quantum: ⁊ age/ re: ⁊ pati: necesse est vt motus sint qualita tis: ⁊ motus quantitatis: ⁊ in loco.

Cum posuerit ꝙ trāsmutatio: aut est de subiecto ī subiectū: aut 9
de subiecto in nō subiectū: aut de nō subiecto in subiectū
aut de nō subiecto ī nō sbm: ⁊ destruxit tres modos: remāsit vnus q
est de sbo in sbm. ¶ Et dixit. ⁊ q: transmutatiōes sunt tres: ⁊ dixit
tres q: quartus modus manifestus est per se. s. qm̄ trāsmutatio non
fit de nō subiecto in nō sbm. ¶ D. d. ⁊ istoꝝ triū ⁊c. i. declaratū est ꝙ
duo istorum trium que dicunť generatio ⁊ corruptio non sunt mo/
tus. ergo necesse est vt vera trāsmutatio sit de subiecto in subiectuz:
Deinde dicit. in quo est cōtradictio. i. de affirmatiōe in negationē:
⁊ ecōuerso: vt diximus in gn̄atione ⁊ corruptione. ¶ Et cū declara
uit ꝙ vā transmutatio est illa q̄ fit de subiecto in sbm: incepit q̄rere
spēs aut genera istius trāsmutationis ꝑmas: ⁊ dixit: sbm est altera
tio subiecti in sbm. i. transmutatio que est de subiecto in sbm: est alte
ratio subiecti in sbm. i. trāsmutatio alicuius affirmatiōis in aliquā
affirmationē: remanēte essentia rei disposite illis duab⁹ disp̄onib⁹.
¶ Verbi grā. vt aliqō corpus demonstratū muteť de albedine in ni/
gredinē: aut de vbi in vbi: aut de minori quātitate in maiorē. Dein/
de dicit. ⁊ duo subiecta sunt aut cōtraria ⁊c. idest ⁊ q: manifestū est
per se ꝙ transmutatio est de cōtrario in cōtrariū. g̃ trāsmutatio que
est de affirmatiōe in affirmationē est de affirmatiōe cōtraria in affir
mationē cōtrariā. ¶ Et q: due affirmatiōes aut eaꝝ habit⁹ aut al/
tera erit habit⁹ ⁊ altera ꝑuatio: dixit: ponamus nos igiť ꝑuationez
et cōtrariū. i. ⁊ intelligēdū est hoc ꝑ cōtrariū illō qō est cōe duob⁹.
¶ D. dedit cām ꝓpter quā vtiť hoc cōtrario large: ⁊ est: q: affirma/
tiones cōtrarie diuidunť in ꝯ duo. s. in verā cōtrarietatē ⁊ in ꝑua/

tionē ꝛ habitum:ꝛ iam ponit ꝙ trāsmutatio dꝫ esse de affirmatione opposita in affirmationeꝫ oppositā: ꝛ dixit. q̄nqꝫ enim significat per illam sicut per affirmationē. idest ꝛ possumus cōtraria ſm habitū ꝛ priuationē in affirmationibus oppositis: ꝛ q: puatio q̄nqꝫ significat per affirmationeꝫ: vt cum dicimus soꝛ. est nudus: que est affirmatio significans priuationē: queadmodum cū dicimus soꝛ. est niger aut albus: est affirmatio que significat habitū. ꝛ quasi dicit. ꝛ q: necesse est vt transmutatio fit de affirmatiuo opposito in affirmatum oppositum: ꝛ affirmatio opposita est duobus modis. necesse est vt oīs trāsmutatio fit aut de cōtrario in cōtrariū: aut de nō esse in esse: aut ecōuerso. ꝛ manifestū est ꝙ istud nō esse est aliud a nō esse: ex quo est generatio. ¶ Et q: manifestū est p se ꝙ trāsmutatio que est motus in rei veritate est inter opposita mediata: ꝛ nō est mediū in trāsmutatione que est de priuatione in habitū: q: inter priuationē ꝛ habitū nō est mediū: dimisit destruere hāc diuisionē: q: est manifesta: ꝛ q: dā cōtraria mediata inueniunt in trib⁹ pdicamētis: necesse est vt motus sit in trib⁹ pdicamētis: sꝫ ipse nō cōpleuit hāc declarationē hoc modo: ꝛ q̄si dimisit pscrutationē diligēti. ¶ D. incepit inducere aliā viā manifestioꝛē ꝛ famosioꝛē in determinādo gn̄a motuum per determinationē generū pdicamētoꝝ: in quib⁹ inuenit motus: ꝛ dixit: ꝛ cū predicamēta ꝛc. i. ꝛ cū sit declaratū ꝙ motus est de subiecto cōtrario in subiectū cōtrariū: ꝛ est declaratū a ēt in alia sciētia ꝙ pdicamēta sunt decē: necesse est vt motus sit in trib⁹ tm̄. In qualitate. ꝛ est alteratio. In quātitate: ꝛ est augmentū ꝛ diminutio. Et in loco: ꝛ est trāslatio: quoniā in istis predicamētis inueniūtur cōtraria b ꝛ media: lꝫ lateat in loco aliqnātulū: ꝛ ideo declarabit post. ¶ Et expositores querūt hic q̄re hic ponit motū sub tribus generib⁹: ꝛ ipm posuit illud genus p se. s. pdicamētū passionis. ¶ Quidā e sgit̄ cōcesserūt ipsuꝫ esse sub istis generibus: ꝛ dixerūt ꝙ predicamentū passionis est gen⁹ ſm cōsiderationeꝫ receptionis motus nō ſm cōsiderationē motus: ꝛ isti dicūt ꝙ q̄le aliud est quiescens: ꝛ aliud motū: ꝛ silr quantū: ꝛ locus alius est forma quiescēs: ꝛ ali⁹ est forma mutata. ¶ Et quibusdā displicet hoc: ꝛ dicūt ꝙ q̄le nō est genus per se: nisi ſm ꝙ est quiescēs: ꝛ silr locus: ꝛ quantū. Cū aūt ista sunt ɔsiderata ſm ꝙ sunt mota: sunt opposita ipsis cū sunt quiescētia: ꝛ impossē est vt motū sit spēs quiescētis. ꝛ isti dixerunt p̄cise ꝙ mot⁹ est in pdicamēto passionis: ꝛ ꝙ Aristoteles attribuit illū istis pdicamētis: q: ista pdicamēta sunt mā motus: nō q: collocat sub eis. ¶ Et vr̄ ꝙ si potētia ad vnūquodqꝫ pdicamentū est in illo genere predicamenti qd̄ est in actu: ꝛ silr via de potentia ad actum. s. si potētia ad sbam est quoquo mō in pdicamēto sbe: ꝛ silr via ad gn̄ationē sbe: ꝛ silr potētia ad quantū: ꝛ ad alia pdicamēta: visum est ꝙ illud esse qd̄ est inter potētiā ꝛ actū in illo gn̄e sit sub illo genere: ꝛ qm̄ esse medium inter potentiam ꝛ actum que sunt in illo genere necessario est de genere actus qui est cōplemētū: sꝫ differūt ſm magis ꝛ minus: ꝛ ire em̄ ad caloꝛē est caloꝛ quoquo modo: ꝛ silr ire ad frigus. ¶ Et ſm hūc modū est verū dicere ꝙ motus est in gn̄e in quo est illud ad qd̄ est motus. s. ſm suaꝫ materiā: ſm vero ꝙ motus est forma in hac materia existimandū est ꝙ motus est per se

Priuatio q̄nqꝫ significat p affirmationeꝫ. Idē. 5. me. tex. 17.

Documētū

a In añ pdicamētis. ca. 5. ꝛ. 1. 5. me. t. c. 14. ꝛ. 6. met. t. c. 4.

b Cōtrarie tas: ꝛ media sūt in trib⁹ predicamētis: lꝫ ī loco lateat aliquātulum. Id ē. 8. phy. c. 16. sꝫ vr̄ opp. 8. me. cō. 4. ꝛ. 10. me. c. 13.

c Pria solō ꝛ ē Alfara.

Scd̄a solō. ꝛ est Auic.

Improbatio scd̄e solutionis.

Mot⁹ vt ē via ē ī gn̄e termini ad quem.

Auer. solō.

Sed videt ɔtradictio

pdicamentū: & fm hoc fuit cōsiderandū in lib. de pdicamētis. Motus igit hʒ duplicē cōsideratione: qm fm suā māȝ est in genere ei⁹ ad qd est motus. fm aūt formaȝ .i. fm q est transmutatio cōiuncta cum tpe est in predicamento passionis. ¶ Et pp famositateȝ istius diuisionis .s. qm omnes intētiones diuidunt in habitus quiescētes & mobiles: cōueniunt oēs gentes in hoc q posuerūt principia nominationū nomen & verbū: & posuerūt nomen cuilibet forme quiescēti & verbū cuilibet forme mobili: & posuerūt indeclinabile ad collationem inter illa duo. ¶ Ponētes vero receptionē esse predicamentū passionis nō bene fecerūt: qm receptio est potētia ad rem: & iaȝ diximus q potentia ad aliquā rem/est de genere illius rei.

h. t. 3. phy. cō. 4. q: ibi dixit q motus vt ē via ē ipnto passionis. h ē e. d. q ē i gñe termini ad quem.

Improbatio pme solutionis.

¶ Scdm substantiā autē non est motus pp̄ter: nullum entium substantie ɔ̄rium esse: neqȝ iam est in ad aliqd. Cōtingit enim altero mutante: verum esse alterū nihil mutans: quare fm accidens motus horū est. Neqȝ agētis: aut patiētis: neqȝ omnis qui mouetur aut mouentis: q: non est motus: nec generatiōis generatio: neqȝ omnino mutationis mutatio.

¶ In substantia vero nō est motus: q: nullū ens est cōtrarium substātie: neqȝ in relatione etiā est motus: qm possibile est vt alterum relatiuorū transmutet absqȝ eo q alterum transmutatur. Motus igitur eorum est per accidens: neqȝ in agere/& pati etiā est motus: neqȝ motoris: aut moti: quādo motus non hʒ motū: neqȝ generatio habet generationeȝ: & vniuersaliter: neqȝ trāsmutatio transmutationem. 10

a In scdo de ge. 24. & 49. t. 22.

¶ Cum posuit q motus inuenit in tribus predicamētis tātū: incepit destruere ipm esse in aliquo ceterorū: & incepit a substantia &c. ¶ Et dixit. in sba vo &c. .i. in sba vo non est motus: qm ois mot⁹ est de cōtrario ad cōtrariū: sȝ sba nō est cōtraria sbe: & vt dictū est in predicamētis. ¶ Et intēdit hic per cōtraria: cōtraria mediata: quorū vtrūqȝ est forma & habitus: & habent media. ¶ Sed querit hic qūo dixit in libro a perigenesees q ignis est cōtrarius aque: & terra aeri. ¶ Et Alex. b dicit ad hoc q hoc qd dixit in libro pdicamētorū est de substātijs q sunt cōposite .i. ex forma & mā: & in libro de generatione loquit de simplicib⁹ .s. de formis tm̄ q sunt in potētia in prima mā. ¶ Et c ista solutio nō sufficit in hoc qd est dictum h: qm hoc qd est dictū h q in sba non est trāsmutatio q: non hʒ cōtrariuȝ est sermo ponentis q in substantia non est cōtrarietas fm formam aut subiectū: & si in substantia eēt cōtrarietas fȝ formā nō fm sbm: tūc sermo Ari. nō eēt verus in hoc loco. ¶ Et d opinandū est q sbe simplices sunt cōtrarie fm suas q̄litates: & pprie q̄litates in eis nō sunt sbe: & si assimilant substātijs: & qm̄ e impoẜe est vt aliqd in

b Alex. solo. Vide ɔ̄s. p. phy. 52.

c Improbatio.

d Respōsio Auerrois.

e Impoẜe ē vt aliqd in aliquo sit & aliq pdicamēto: & in alio de alio ɔ̄s. 1. ph. t. c. 30. & 27 & 8. me. c. 5

aliquo sit de aliquo predicamentorꝭ ⁊ in alio de aliorita ꝙ calor sit in hoie de q̃litate: ⁊ in igne de sb̃a: sed est in igne a ꝓpinquus sb̃e: ⁊ io accipitur in diffōne loco dñie: b ⁊ in alijs cōpositis remoti⁹ a sb̃a: vtrū igr̃ sit necium dicere ꝙ sb̃e quarꝭ ꝓpria sunt ɔtraria debere eẽ ɔtraria: aut dicere ꝙ nō seqtur nisi vt solūmodo sint diuersa: ẽ ɔsiderandum: sed non h̃. ¶ Cum igr̃ ɔcesserimus ꝙ in sb̃a est ɔtrarietas: tunc sermo Aristo. non erit verus ⁊ vtrum seq̃t ex hoc ꝙ in sb̃a sit motus sicut existimauit Alex. adeo ꝙ diuisit sb̃am in formam ⁊ sb̃m. s. q: ɔcessit: qd̃ ꝓma simplicia sunt ɔtraria s̃m formas ⁊ nō cōtraria s̃m mãs: qm̃ quocūq3 fuerint posite sb̃e ɔtrarie: non sequitur ex hoc: vt in eis sit motus. ¶ Qm̃ si ponatur ɔtraria s̃m formas tm̃ non erit in eis motus: q: sb̃m eorꝭ est in potentia: ⁊ si essent c ɔtraria s̃m vtrūq3. s. s̃m formaz ⁊ sb̃m: non esset in eis trãsmutatio nedum motus: non. n. seqtur si posuerimus ꝙ in sb̃a sit ɔtrarietas / vt in ea sit motus. ¶ Et cum Themistius credidit hanc cõsecutionem rñdit ꝙ ignis non transmutatur ad aquam nisi ꝑ medium. ¶ Et est sermo valde debilis: cum hoc qd̃ est ɔtra Arist. in libro d de generatione ⁊ corruptõe: qm̃ cuz posuerimus ꝙ in sb̃a est ɔtrarietas: q: ignis est ɔtrarius aque: ⁊ ipm transmutatur ad aquam: ⁊ nō destruit hoc dicere sermonem dicẽtem ꝙ ignis transmutatur in aquã ꝑ medium: q: ista est dispõ ɔtrariorꝭ mediatorꝭ. s. ꝙ motus non ẽ nisi in istis: ergo qd̃ non dissolueretur s̃m ꝙ existimauit Themisti⁹ dissolui: neq3 s̃m ꝙ existimauit Alex. ¶ Et qd̃ non seqtur oĩo: qm̃ non seqtur si dixerimus ꝙ in illo in quo non est ɔtrarietas non est motus: vt in illo in quo est ɔtrarietas sit motus. In ponẽdo igitur ꝙ in sb̃a est contrarietas nihil malum est plus q̃ destruere iudiciũ Arist. ⁊ quocunq3 ɔcedatur ꝙ in sb̃a est contrarietas: destruetur signum Arist. quare solutões Alex. ⁊ Themistij non valẽt. ¶ Et ista demonstratio qua declarauit ꝙ in sb̃a non est motus fundatur super hoc ꝙ in sb̃a non est ɔtrarietas: ⁊ ꝙ motus est in ɔtrarijs. ¶ Et forte ista declaratio est famosa: ⁊ illa qua sustentatus est: est illa quam ꝑdixit. s. ꝙ transmutatio que est in sb̃a est gñatio ⁊ corruptio: ⁊ generatio ⁊ corruptio non sunt motus: q: sunt in illo qd̃ est in potẽtia non in actu: ⁊ motū est in actu. ¶ Et hoc qd̃ narrauimus de Alex. ẽ dictum in expositõe eius in libro de gñatione: ⁊ idem in expõne sua hic illud qd̃ nos dicimus de nobis. s. ꝙ elementa non sunt ɔtraria nisi s̃m qualitates non s̃m formas: ⁊ eramus leti in hoc. ¶ Et cum declarauit ꝙ in sb̃a non est motus: declarauit ẽt ꝙ in relatõe non est motus: qm̃ illud qd̃ transmutatur ad relatõez transmutatur se gescente ꝑ transmutatõem sui correlatiui. ¶ V. g. qm̃ colūna que est in dextro sor. vertitur ad sinistruz Sor. qñ sor. trãsfertur in loco: transmutatio igitur in colūna est ꝑ accñs: transmutatio vero relatiui que est in sorte l3 sit ꝑ se: seqtur verꝭ motum. s. translatiõem in loco. ⁊ hoc intendebat cum dixit. qm̃ qñq3 transmutatur alterum correlatiuorꝭ ⁊c̃. B. d. motus igr̃ eorum est ꝑ accñs: in illo vero qd̃ non transmutatur manifestum est: ⁊ in illo autem qd̃ transmutat̃ transmutatio ꝑ quam est relatiuum est ꝑ accñs: q: relatio que accidit ei est ꝑꝑ suam transmutationem in loco ꝑ accidens. Est igit̃ vtriusq3 ꝑ accñs: alterius vero q: est gescens: reliq̃ vero q: mouet̃

a Calor in igne ẽ ꝓpinquus sb̃e: ⁊ io nō accipit̃ i diffõne loco dñie. Vide ɔsid̃e. 8. me. c. 5. Et 4. celi. 6. ⁊ 26. 7. met. 41. 8. phy. 32. ꝓ de aĩa 11.

b Calitas i igne ẽ ꝓpinquior sb̃e: ⁊ in alijs cōpositis ẽ remotior a sb̃a. Vide diligẽter ꝑ isto c. 40. q̃rti de celo ⁊c̃.

c Si sb̃stãtie eẽnt cõtrarie s3 formas ⁊ sb̃m nō eẽt i eis transmutatio nedum motus. Vide cõm. 8. me. t. c. 14. Et ꝓmo de gñatõe. 43

d In. 2. de generatõe. tex. cõ. 24. ⁊. 26.

motu diuerso a transmutatõe accsite ei:qm̃ sequtur suã translatões in loco:ipm esse in dextro aut in sinistro colũne. D.d.neq in actõe & passione &c. ¶ Et itendit per actõem illud qd est cõmune actioni agentis:siue fuerit agens verum motum aut aliquaz transmutatio nem que non sunt motus:& similr itendit per passionem:& ideo in/duxit post destructõem:& dixit:neq motoris aut moti: & quasi dic. q actio & passio non hñt motus neq motoris & moti:neq genera/ti & generantis:& vlr transmutantis & transmutati:qm̃ motus nõ habet motum:neq transmutatio habet transmutatõem vlr. Dein de incepit declarare hoc & dixit.

¶ Primum quidem enim contingit dupliciter mot⁹ esse motum:aut sicut subiectũ vt homo mouetur: quia ex albo in nigruz mutatur:sic & motus:aut calescit:aut frigescit:aut locum mutat:aut augetur: aut diminuit: hoc autem impossibile est:non enim subiectorum ali/quid est mutatio.

¶ Primo vero non est possibile vt motus habeat motum nisi altero duorum modorum : aut ita q sit subie/ctum. Verbi gratia:q homo mouetur quia transmuta tur de albedine in nigredinem:aut q: calefit:aut infri gidatur:aut mutat locum:aut augmentatur:aut dimi/nuitur:sic dr̃ in motu:sed hoc est impossibile:quoniaz transmutatio non est de rebus subiectis.

¶ Quia motum hẽre motuz intelligitur duobus modis:aut ita q motus sit subiectus motui fm qd res mota ẽ sbta motui : aut ita q motus habeat motum.i.indigeat ad hoc q sit motu precedenti:vt ens gñatum indigeat motu gñationis: & impo e est imaginari : & vt motus habeat motum nisi altero istoꝝ duoꝝ modoꝝ:incepit pscru tari de pma diuisione. ¶ Et dixit:aut ita q motus sit sbm &c.i.aut ita q motus sit sbm motui:ita q dicatur q motus mouetur per mo tum exñtem in ipso:sicut dr̃ q homo mouetur:q: transmutatur d al bedine in nigredinem:aut de frigore in calorez:aut de loco in locũ: aut de diminutõe in augmẽtum:aut econuerso. Deinde dixit: sicut dr̃ in motu.i.fm hũc igitur modum dr̃ q motus mouetur.s.q: trãs mutatur & mouetur p alium motũ sicẽ diximus hoc in re sbta motui s.ipsam moueri. ¶ D.d. sed h ẽ impo e &c.i. sed h q motus sit sbm motui:ma̅isestũ est qd ẽ impo e:qm̃ si mot⁹ esset sbm motui:tũc mo tus reciperet motum & qetem:qm̃ illud qd inatum est moueri inatũ est qescere:& impo e est vt motus recipiat qetem:qm̃ motus est con trari⁹ qeti. Ex hoc igitur apparet q impossibile ẽ vt in motu sit mo tus:aut.s.vt motus sit subiectum motui. 11

¶ Aut in mutando aliquod subiectum ex mutatiõe in alteram speciem:vt homo ex egritudine in sanitatem.

Sed neq; hoc possibile est nisi ſm accidens. Hic eniȝ motus ex alia specie in aliam mutatio est: ⁊ generatio autem ⁊ corruptio similr: preter qꝫ he quidem sint in opposita sic: motus autem non similr. Similr igitur mutabitur ex sanitate in egritudineȝ: ⁊ ex hac ipsa mutatione in aliam. Manifestum autem qꝫ cum infirmetur mutatus erit in qualibet. Contingit enim quiescere ⁊ amplius in non contingente semper. ⁊ illa ex quodam in quoddam alterum est. Quare ⁊ opposita erit sanatio: sed ſm qꝫ accidit: vt si ex recordatione in obliuionem mutat: qm̄ cui inest illud mutat/aliqñ in sciaȝ aliquando vero in sanitatem.

¶ Alius vero modus est vt sit aliud subiectum cui accidit transmutatio: ⁊ transferatur ad aliam formā. Verbi gratia: homo de egritudine in sanitatem: ⁊ hoc etiā non est possibile in motu per accidens: ipse enim motus est translatio de aliquo in aliquid aliud. Generatio eniȝ ⁊ corruptio sunt tales: preter hoc qꝫ motus ad opposita est in hoc quodā modo: ⁊ in hoc alio modo. Transmutatum igitur transmutatur de egritudine in sanitatem: ⁊ cum hoc de hac transmutatione in aliam. Manifestum est igitur qꝫ transmutatio eius cuȝ fuerit ad egritudinem: erit ad aliquā transmutatiōem q̄cūq; sit: qm̄ possibile est quiescere: ⁊ etiam possibile est vt sp transmutetur non ad qualibet transmutationem: sed illa transmutatio est de aliquo in aliud: ⁊ quādoq; erit in oppositum: ⁊ est sanitas per accidēs. Verbi gratia. Quoniam transmutatio de rememoratiōe ad obliuionem est transmutatio accidēs illi qui habet illam trāsmutationem. Quandoq; igitur transmutatur ad sciaȝ: ⁊ quandoq; transmutatur ad sanitatem.

12 ¶ Cum destruxit primum moduȝ incepit destruere scđm qui est vt motus fiat a motu aliquo ad motum. ¶ Et dixit: alius vero modus ⁊c. idest modus vero secundus ſm quem possibile est imaginari qꝫ motus habet motum est: non qꝫ motus sit subiectum motui: sed qꝫ illic sit aliud subiectum: ex quo sit motus ad motum: sicut homo mouetur de egritudine ad sanitateȝ: ⁊ quasi dicat ita qꝫ aliud sub/

iectum sit ab ipso motu: cui subiecto accidat transmutatio: e transfertur de motu in motum: sicut subiectum transfertur de forma in aliam formam: vt homo de egritudine in sanitatem. ¶ Deinde. d. e hoc est impossibile rc̃. i. e non est possibile vt motus sequatur eẽntialiter alium motum sicut forme quiescentes sequuntur motum: sed si hoc fuerit erit per accñs. s. vt esse motus sit perfectio eius quod est in potentia: ita ꝙ motus sit perfectio motus: quemadmoduz forme quiescentes sunt perfectio motus. ¶ Et cum narrauit ꝙ hoc est impossibile: nisi per accidens: dedit causam super hoc: e dixit: ipse eniz motus rc̃. i. e hoc est impoſe in motu essentialr: qz motus est translatio rerum existentium de forma quiescente in formam quiescentem. vñ sequitur vt translatio non indigeat translatione nisi per accidens. D. d. gñatio e corruptio sunt tales. i. e hoc qd̃ seqtur de hoc in vero motu: silr est de gñatõe e corruptõe: qm̃ impoſe ē vt gñatio habeat gnãtõem: aut corruptio corruptõem. ¶ D. d. pter hoc ꝙ motus rc̃. i. e inter motum e gñatõem e corruptõem non est dña: pter hoc ꝙ gñatio e corruptio sunt in oppositione alia ab oppositione in qua ē motus. s. qm̃ gñatio e corruptio sunt de non esse in esse: e de esse in non esse: e alij motus sunt de esse ꝯtrario in esse ꝯtrarium: e hic nõ facit dñam in hoc ꝙ sit impoſe transmutationem habere transmutationem: e motum hic motum essentialr. ¶ Et cum narrauit ꝙ generatio e corruptio in hoc sunt tanꝙ motus: incepit inducere impossibilia sequentia hanc positõem: e dixit: erit igitur transmutatio de sanitate in egritudinem: e cum hoc de hac transmutatõe in aliã. i. e cum transmutatio transmutatur in aliam transmutationẽ: e trãsmutatio qñ transmutatur ē in re ad quam transmutatur: manifestũ est ꝙ si illud qd̃ transmutatur de sanitate in egritudinem: trãsmutatur in aliam transmutatõem: erit in duabus transmutationibus insimul. s. in egritudine: e in transmutatione ad quam transmutaꝛ. Omne enim qd̃ transmutatur de aliquo in aliqd dum mouetur sꝑ separatur a parte illius ex quo mouetur: e acqrit partem illius ad qd̃ mouetur. ¶ D. d. manifestum est igitur rc̃. i. e cum posuerimus ꝙ illud qd̃ mouetur de sanitate in egritudinem est in duabus trãsmutationibus insimul. s. transmutatõe ad egritudinem: e in transmutatõe ad transmutatõem: ad quam transmutatur: manifestum est ꝙ qñ transmutatur ad egritudinem: transmutatur cum hoc ad ꝗlibet transmutatõem: cum sic fuerit positio dicentis ꝙ oĩs transmutatio est a transmutatõe sine determinatõe. ¶ Deinde induxit id qd̃ seqtur ex hoc: e dixit: qm̃ impoſe est quiescere. i. e cum trãsmutatur de sanitate in egritudinem: e transmutatur cum hoc a ꝗlibet transmutatõe: poſe est ipsum transmutari ad ꝑuatõem transmutatõis: e sic erit simul transmutatum ad egritudinem: e non transmutatum insimul: qd̃ est impossibile. ¶ Deinde induxit aliud impoſe: e dixit: e possibile est rc̃. i. e ēt possibile est ꝺm hoc vt transmutatuz trãsmutetur: sed non ad qd̃libet: sed ad oppositum: qm̃ transmutatio essentialr est de opposito in oppositum: e sic seqtur vt res transmuteꝛ duab⁹ trãsmutatõib⁹ oppositis insilr: adeo ꝙ illud qd̃ transmutaꝛ de sanitate in egritudinẽ dũ trãsmutaꝛ: trãsmutaꝛ de egritudine in sanitatẽ. e h̃ qz accidit trãsmutatõi trãsmutari ad ꝯtrariũ.

Un⁹ mot⁹ ñ seqꝛ eẽntialr aliuz: sz si hoc fuerit erit per accñs. Vide pfectaz declaratõem hui⁹. 8. ph. cõ. 71.

Dẽ qd̃ trãsmutatur d̃ aliq̃ in aliqd dũ mouet sꝑ separat a pte illius ex quo mouet e acqrit ptez illius ad qd̃ mouet. Cõsile. 3. phy. cõ. 4. e. 6. ph. 32. e. 8. ph. t. c. 70.

¶ V.g. q̄m trāſmutatio de rememoratiōe ad obliuionē exiſtimat cōtinuari cū trāſmutatione que eſt de obliuione ad rememoratio/nem: ſ3 per accidens. V.g. q̄m trāſmutatio de memoria alicuius intentionis ⁊ obliuione eius eſt tranſmutatio accidens illi rei: cuius eſt illa intentio. ¶ Deinde dixit: quando igit̄ tranſmutatur ad ſciē tiam ⁊c. ideſt ſed hoc ꝙ eſt mos dicere ꝙ tranſlatio eſt de tranſmutatione cōtraria ad trāſmutationē ꝯtrariā: vt dicit̄ ꝙ de memoria eſt trauſmutatio ad obliuionē: nō eſt eſſentialr̄: ſ3 hoc accidit propter tranſmutatū: q̄m ſicut tranſmutat̄ aliquādo ad ſcientiā: ⁊ aliquādo ad ſanitatē: ita accidit tranſmutari q̄nq3 de obliuiōe ad ſciē tiam: ⁊ de egritudine ad ſanitatē: ⁊ q̄nq3 de ſciētia: ⁊ q̄nq3 ad ſcientiam: ⁊ q̄nq3 de ſanitate ⁊ q̄nq3 ad ſanitatē: nō ita ꝙ tranſmutatio que eſt de ſanitate in egritudinē eſt eſſentialr̄. i. copulata: ſed inter illa eſt quies: quoniā ſi hoc non eſſet: ſequeret̄ vt moueret̄ duobus motibus oppoſitis inſimul.

¶ Amplius autē in infinitū vadit ſi erit mutatiōis mutatio: ⁊ generatiōis generatio. Neceſſe igit̄ eſt eſſe primam ſi vltima erit: vt ſi ſimpliciter generatio fiebat aliquando ⁊ qđ fit fiebat. Quare nondū erat tunc qđ fit ſimpliciter: ſed aliquid cum fit: ⁊ factū eſt iam: ⁊ iterū fiebat hoc aliquādo: q: nondū erat tunc qđ fit. Quoniam autē infinitoꝝ nō eſt primū: non erit quidē vltimum. Quare neq3 habitum: neq3 fieri igit̄: neq3 moueri poſſibile eſt: neq3 mutari nihil.

Cū infinitorū nō ſit primū nō erit et vltimū.

¶ Et etiā hoc procedit in infinitū ſi trāſmutatio hab3 trāſmutationē: ⁊ generatio generationē: q̄m neceſſe eſt vt ſit prius ſi poſterius eſt futurum. V. grā q̄m ſi generatio ſimpliciter fuerit: erit generatio ī aliqua hora. generatio enim generabat̄. Ex quo ſequit̄ vt generatio nondū ſit ſimpliciter generata: ſed cū fuerit generata tunc exiſtet generata: ⁊ iā fuit etiā generata in aliqua hora. Ex quo ſequit̄ vt generatio non fuerit generata: ⁊ cū infinita nō habent primū / impoſſibile eſt primū eſſe. Ergo impoſſibile eſt ꝯſequēs eſſe. Ergo impoſſibile eſt ſ̄m hoc aliqđ generari: ⁊ aliqđ moueri.

13 ¶ Cum declarauit ꝙ trāſmutatio nō pōt tranſmutari ad tranſmutationem: niſi per accidēs: q̄m trāſmutatio eſſentialr̄ eſt de quieſcē te ad quieſcentē: ⁊ intelligo hic per quieſcentē illud quod caret trāſmutatione ſiue in loco: ſiue in alio: incepit inducere impoſſibilia cōtingentia huic poſitioni: ſi aliquis poſuerit ipſam eſſentialr̄. ¶ Et dixit: ⁊ etiā hoc ꝓcedit in infinitū. i. ⁊ ſi tranſmutatio ſequitur trāſ/

mutationē precedentē essentialiter: ɔtingit vt ante hanc trāsmutationē demonstratā sint trāsmutationes infinite. D.d. necesse est eūt vt prius sit &c. i. & cōtingit huic opinioni vt ante transmutationez demōstratā sint trāsmutationes infinite: qꝛ necesse est cuz ante trāsmutationē fuerit trāsmutatio: & posuimus trāsmutationē posteriorem esse iu actu: vt prior trāsmutatio sit actu ante: & hoc intēdebat cuz dixit: & vt prius sit & cū posterius fuerit futurū. i. cuz posterius fuerit erit prius. ¶ D.d. U.g. &c. intēdit per hunc sermonē destruere generationē habere generationē: & vl'r motuz habere motum & fundat sup duas ppōnes. ¶ Quarū altera est ꝙ res generata: cum fuerit in generatione nōduz est illa res generata. U.g. qm̄ homo cū fuerit in generatione nōdum est homo: & hoc manifestum est per se. ¶ Secūda autē est ꝙ cum generatio simpl'r fuerit generata tūc generatur. Si igit aliquis posuerit ꝙ generatio generat sicut generatur indiuiduū substātie: sequit ex prima propōne vt gñatio non sit dum generat: sicut hō nō est homo dū gñat. Et sequit ex secūda: ꝙ cuz generatio simpl'r existat cōpleta nō erit: qꝛ positū est ipsaz generari cum fu erit: & ipsam nō esse cū gñatur: ex quo sequit vt sit: & vt nō sit in eodē instanti: qd est impo'e. Impo'e igitur sequitur ex hoc qd posuimus ꝙ generatio hz generationē. ¶ Et cuz dixit. U.g. qm̄ si generatio &c. intendit. U.g. qm̄ si generatio simpl'r existit gñata in actu in aliqua hora cuz gñatur. D.d. necesse est igit ex hoc &c. i. necesse est igit vt gñatio simpl'r dum generatur nō sit generata pfecte. D.d. sed cū fuerit generata &c. i. sed cum fuerit generatio: tūc inuenitur generatū: sed ante hoc hec generatio que est gñata in alio tēpore generabat: & hoc intendebat cum dixit. & hoc etiaz generabat in aliqua hora. D.d. ergo necesse est &c. i. ergo necesse est vt generatio simpl'r nonduz fit. s. in illa hora in qua est: qd est impo'e: & l3 vt appet nō induxit hoc exēplū nisi ad destruēdū hāc opinionē ex h ꝙ ɔtingit ei. s. infinitū esse: tñ ɔtinet aliā destructionē: ex hoc qd dat exēplificatiōez quā intēdit. ¶ Et iō a reuersus ē ad declarādū illā primā destructionē: & dixit: & cū infinita &c. i. & cū ante trāsmutationez demōstratā in actu est alia trāsmutatio: & ante illā alia: & hoc est eēntial'r: tūc inueniēt trāsmutatiōes īfinite: & cū infinita nō hñt primū: ergo iste trāsmutatiōes nō hñt primā: & cū pria trāsmutatio nō est: nō erit ɔñs: qm̄ primū est necessariū in eē sequētis: & cū sequēs nō erit: nō erit ista trāsmutatio psens. qd est impo'e. Ergo b ante trāsmutationē nō est trāsmutatio essential'r. per accidēs vero est necessariū. s. ꝙ ante oēm trāsmutationē fit trāsmutatio: qm̄ necesse ē hoc vt fit hic vn⁹ motus etern⁹ qui fit cā ꝙ ante oēm motū factum fit motus: vt declaratū est in octauo. ¶ Et qꝛ c moderni nō distinguūt illud qd est per se: & illud qd est per accidēs: existimauerūt qd sequitur ex hoc ꝙ si homo semper generatur ab homine: & primū nō fuerit: postremū nō erit. ¶ Et d nō est ita: quoniam primum est: & est solū intelligētia operans. Hominē autem generari ab homine in infinitū est verum per accidens non per se.

¶ Amplius eiusdē motus ɔtrarius est: & adhuc quies & generatio & corruptio. Quare & qd fit: cum fiat quod

Res gñata cū fuerit in gñatōe nōduz est illa res gñata. idē infra. cō. 6. vid' ɔsile 6. phy. 99. & 8. phy. 69.

a Hic pficit pmā demonstrationez.

b Añ transmutatiōem eēntial'r nō ē trāsmutatio eēntial'r p accñs do est necium. idē p'ce. 12. ɔsile. 8. phy. fi. cō. 47.

c Inuehit ɔtra leges. Uide ɔsile 8. phys. cō. 15. & 47.

d In gñatiōe hois pmū est & est sol' itelligētia operās.

fit: tunc corrumpitur. Neq; enim cum mox fit: neq; posterius. Esse enim op3 qd corrumpitur.

Esse op3 illud qd corrumpitur.

¶ Et etiam motus per cõtrariũ erit eiusdẽ rei: & quies etiam & generatio: & corruptio. Si igitur tunc generatio est generata quando generatur: quãdo igitur corrumpitur: quoniam impossibile est vt generet & corrũpatur dum generat. Neq; in postremo quoniã corruptum indiget vt generetur necessario.

14 ¶ Id est hoc qd dixit: & et &c. fundat sup tres ppones. ¶ Qua & vna res mota in reb⁹ que mouent motib⁹ oppositis est eadẽ. V. g. qm id qd mouet in loco: idẽ est cũ illo qd gesciit & sit illud qd generat: idẽ est cũ eo qd corrũpit. ¶ Scda aũt ppositio est qp oẽ gñabile est corruptibile: & hoc appet p inductionẽ: & declarabit pfecte in primo celi & mũdi. ¶ Tertia vero est qp corruptũ nõ corrũpit du3 generat neq; res mota gescit dum mouet. ¶ Cu3 igit posuerim⁹ qp gñatio h3 gñationẽ: seqt vt hẽat corruptionẽ: & cu3 habuerit corruptionem: sequitur vt ipsa generatio recipiat corruptionem: & sic contrariu3 recipit suum ɔtrariu3: qd est impoe. ¶ D. d. si generatio tũc &c. i. si igit gñat du3 gñat ẽ gñatũ nõ corruptũ. s. q2 nõ põt corrũpi apd gñationẽ: qñ igit corrũpit gñatũ si h3 gñationẽ &c. ¶ Qm impoe est corrũpi apud gñationẽ: neq; qñ complet gñatio om̃ corruptum est ipsum generatũ. s. qp generatũ est fbm corruptiõis. si igit generatio corrũpit tunc ɔtrariũ erit fbm sui ɔtrarij: & hoc intẽdebat cũ dixit neq; in postremo &c. i. q2 res corrupta indiget vt illa sit generata: & vt sit gñata: & vt sit in eadẽ hora cum corruptione.

Impoe est ɔtrariũ recipe suũ cõtrariũ. id c3 8 phys. co. 51. & que ibi Et. 2. de gener. t. c. 6. & que ibi.

¶ Amplius oportet materiã subesse & ei qd fit & mutãti. Que igit erit materia sicut alterabile: vt corpus aut anima. Sic aliqd qd fit motus: aut generatio.

¶ Et etiã generatũ trãsmutatũ indiget vt habeat mã3 subiectã. Que igit ẽ ista mã: qm̃ quẽadmodũ alteratũ est corp⁹ aut aĩa: ita gñatũ est aliqd: mot⁹ aut gñatio.

15 ¶ Ista est alia rõcinatio: & est: qm̃ si trãsmutatio est gñatio: & omne gñatũ h3 mãm: necesse est vt trãsmutatio hẽat mãm subiectã: & illa mã est q̃ disponit p illã trãsmutationẽ sicut corp⁹ aut aĩa dispõnit p trãsmutationẽ: cũ trãsmutatio fuerit in eis. ¶ Et dixit: q̃ igit est ista mã. i. mã trãsmutatiõis que est gen⁹ in quo est trãsmutatio: nõ mã in qua est trãsmutatio. s. q̃ est de alio gñe a gñe trãsmutatiõis: si trãsmutatio fuerit trãsmutata. ¶ D. d. quẽadmodũ igit alteratũ &c. i. quẽdmodũ igit trãsmutatiõis in fba fbm est laut corp⁹ aut aĩa: sic fbm gñatiõis si generat. s. genus in quo est gñatio d3 esse aliquid aliud: aut mot⁹ vl' qcunq; aut gñatio. ¶ Utit igit hoc nomie alteratio pro trãsmutatiõe in fba: sz nõ pro trãsmutatione in q̃litate: nõ gñatio nõ esse de fba: qm̃ si nõ vteret hic pro trãsmutatiõe in

tia:ſ3 pro tráſmutatione in q̄litate túc gnatio nō erit de ſubſtātia.
¶ Et quaſi intēdit declarare per hunc ſermonē q̄ impoſſibilia ↄtingen/ Documētū
tia ponētibus q̄ motus h3 motū:ita q̄ motus ſit ſbm motui:eadē3
cōtingunt ponentibus q̄ motus h3 motū:ita q̄ ſubiectū ſit aliud:
q̄m ſequit ex hac poſitione vt motus moueat:ſicut ſequit ex prima
q̄m ſicut in tranſmutatione de albedine in nigredinē ſequit vt ni/
gredo ſit tráſmutata:ſilr ſi genus motꝰ in quo eſt fuerit motus:ſeq/
tur vt motus moueat:ꝛ ſi nō ponat q̄ motus eſt ſbm motui: vt po/
ſuimus in primo modo. ¶ Et hoc eſt ita q̄m ſubiectu3 motus intelli
gitur duobꝰ modis. ¶ Quoru3 vnus eſt illud in quo eſt motus.ſcil3 Subiectu3
corpus motum:ꝛ ſm hoc intelligitur primus modus in hoc q̄ corpꝰ motꝰ intel/
moueat.ſ.in hoc q̄ motus ſit ſubiectu3 motui ſicut corpus eſt ſubie/ ligit duobꝰ
ctum ei. ¶ Secundus vero modus eſt genus in quo eſt motus. ſc3 modis.
qualitas tranſmutabilis:aut ſubſtātia:aut q̄titas aut vbi: hoc.n.
eſt ſubiectum motui etiam alio modo:ꝛ ex hoc modo etia3 ſequitur
vt motus moueat ſi motus habeat motu3:ita q̄ ſubiectum eius ſit
aliud a ſubiecto motus:ꝛ iſte eſt ſecundus modus.

¶ Et iterū aliqd in qd mouet. Op3.n.aliqd eſſe huiꝰ
ex hoc in hoc motū:nō motū aut gnātionē.Silr autē ꝛ
q̄uo erit.non.n.erit doctrina:que doctrine generatio.
Quare nec gnātiōis generatio: neq3 quedā cuiuſda3.
¶ Et ēt illud igit ad qd eſt motꝰ qd eſt:neceſſe eſt enī
vt motꝰ huiꝰ denifati ſit de hoc ī hoc aliqd nō motꝰ.Et
cū hoc impoſſe eſt hoc intelligi q̄uo ſit:impoſſe.n.eſt vt
ſcia fiat ſciētia:ergo gnātio nō h3 generationē oīno.

¶ Dicit ꝛ etiā ſi poſuerimus q̄ motus h3 generationē:qd igit eſt il 16
lud ad qd generat motus:q̄m neceſſe eſt vt motus rei ſit de hoc in
hoc:ꝛ vt illud ex quo eſt motus:ꝛ ad qd eſt motus ſit aliud a motu:
ꝛ cum poſuerimus q̄ motus h3 generationem:tunc illud ad qd eſt
motus ꝛ ex quo eſt motꝰ:erit motꝰ:ꝙ nō eſt ītelligibile.ſ.q̄uo ſcia
ſit ſcia:ꝛ motus ſit motus. ¶ Q̄m generatū eſt illud qd nondu3 eſt
in actu pfecto.ſ.qd eſt in via generationis.nā ſi eſſet in actu:nō eſſ3
illic generatio:q̄m generatio eſt exitꝰ eius qd eſt in potētia in actū:
ꝛ eſt eſſe non completum.ſi igitur motus haberet generationē:tūc Gnātio eſt
eſſe rei in via generationis eſſet eſſe eius perfecte in actu:ꝛ ſic res q̄ exitꝰ eiꝰ qd
eſt iam completa generata generaret:ꝛ hoc intendebat cum dixit: eſt in potē
q̄m impoſſe eſt:vt ſciētia fiat ſcientia.i.q̄m ſicut eſt impoſſe vt ſcia tia ī actū:
fiat ſcia:ita eſt impoſſe vt generatio generetur. ꝛ eſt eſſe nō
¶ Amplius ſi tres ſpecies ſunt motus:harū aliquā ne cōpletu3.
ceſſe eſt eſſe ſubiectā naturā:ꝛ in quā mouet:loci igi/
tur mutationem alterari aut ferri. Omnino autē quo/
nia3 quod mouetur omne mouet tripliciter:aut in eo
qd eſt ſm accidēs:aut q2 pars aliqua aut quia per ſe:

ꝟm accidēs solū cōtingit mutare mutationē: vt q̄ sanꝰ fit currat: aut discat: hoc aūt ꝟm accn̄s diuisimꝰ olim. ¶ Et etiā si species motus sunt tres: necesse est vt nā subiecta isti sit vna earuꝫ: ⁊ similr̄ illud ad qđ mouet̄: ⁊ sic translatio alterabit̄: aut transfert̄. Et vlr̄ cū omne motū mouet̄ tribus modis: aut per accn̄s: aut ꝟm partem: aut per se: possibile est vt transmutatio transmutetur. V.g. vt infirmus ecce adhuc iam medicinat̄: aut addiscit: ⁊ iam dimisimus superius loqui de transmutatione per accidens.

17 ¶ Cum dixit ꝙ si motus hꝫ motū sequit̄ vt motus moueat̄: incepit dicere inopinabile cōtingēs in hoc. ¶ Et dixit: ēt si spēs motꝰ sunt tres ⁊c̄. i. ⁊ ēt si in p̄dicamento motus fuerit motus. s. ꝙ nā motus sit motus: sicut nā alteratiōis est in qualitate: ⁊ nā translationis est in vbi: ⁊ iam declaratū est prius ꝙ spēs motus sunt tres: trāslatio: ⁊ alteratio: ⁊ diminutio: necesse est si motus est in motu sicut alteratio in qualitate: trāslatio in vbi: vt idem motus sit aut in sua specie aut in alia: si in sua sequit̄ vt trāslatio transferat̄: ⁊ alteratio altereretur: quod est inopinabile: si in alia: sequitur translatio alteretur: ⁊ alteratio transferat̄: qđ est magis inopinabile. ¶ Deinde d. necesse est vt nā subiecta ⁊c̄. ⁊ intendit per nām subiectā genꝰ in quo est motus. i. necesse est vt nā sbta isti motui sit vnus motuū: ⁊ similr̄ necesse est vt iste motus qui est quasi forma in hac nā sit vnꝰ trium motuū: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ similr̄ illud ad qđ mouetur. i. ⁊ similr̄ est necesse: vt forma istius motꝰ: sit vnus triū motuū: ⁊ accipit illud ad qđ mouet̄ loco motus: q̄ꝛ illud ad qđ est motus: est de nā motus. ¶ D. d. ⁊ vlr̄ ⁊c̄. ⁊ intendit declarare q̄uo seq̄tur vt motus sit a motu p accn̄s: manifestū est eniꝫ ꝙ hoc est ꝯn̄s motuꝫ generatū: ⁊ apparet in principio octaui: ⁊ quasi dicat: ⁊ q̄ꝛ oē motum mouet̄ aut p se: aut per accn̄s: ⁊ declaratū est ꝙ motꝰ non ē ex motu per se/ necesse ē vt motus fiat a motu per accn̄s. ¶ Et tacuit de illo qui est ꝟm partē: q̄ꝛ oē qđ hꝫ motum ꝟm partē: possibile ē vt motus sit in toto: q̄ꝛ cuꝫ pars diuidit̄ fit totū: si igitur esset possibile vt motus moueret̄ ꝟm partē: esset possibile vt moueret̄ ꝟm totuꝫ: ⁊ cum ē impoſ̄e vt motꝰ moueat̄ per se: aut ꝟm ptem: ergo est poſ̄e per accn̄s: imo apparebit ꝙ ē necessariū. s. vt ante oēm transmutationē fit trāsmutatio. ¶ D. d. V.g. ⁊c̄. i. V.g. vt trāsmutatio egri de egritudine in scientiā: hec eniꝫ ē transmutatio ex transmutatiōe p accn̄s: ⁊ similr̄ qn̄ transmutat̄ de egrituditudine in disciplinam.

Illud ad qđ motꝰ ē de nā motꝰ. iđ ē. c. 9. Et. 3. phy. cō. 4.

Documētū

Oē qđ hꝫ motum ꝟm ptēꝫ poſ̄e ē vt motꝰ sit ī toto: q̄ꝛ cū ps diuidit̄ fit totū. Iđ ē. cō. primo ⁊ ibi.

¶ Quoniā autēꝫ neq̄ꝫ substātie: neq̄ꝫ ad aliquid: neq̄ꝫ ipsius facere ⁊ pati relinquit̄ ꝟm quale ⁊ quantū ⁊ vbi motuꝫ esse soluꝫ: in vnoquoq̄ꝫ eniꝫ horū est contrarietas. Motus quidem igitur ꝟm quale alteratio fit: huic

Motꝰ ē in tribꝰ p̄dicamentis.

enim

enĩz alludit cõe nomẽ. Dico aũt quale nõ in ſubſtãtia. Et nãq̧ differẽtia quale eſt. Sed qḋ paſſiuũ eſt ſꝫ q̄ dicit̃ pati aut impaſſibile eſſe. ¶ Qui vero ſm quãtũ eſt ⁊ ſm cõe quidẽ inoĩatus eſt ſm vtrũq̧: aut augmẽtum aut decremẽtuꝫ. Qui quidẽ eſt in perfectã magnitudineꝫ augmẽtuꝫ eſt: qui vero ex hac decrementum. ¶ Qui aũt ſm locũ ⁊ ſm propriũ: ⁊ cõe: inominatus eſt. Si aũt loci mutatio vocata qḋ cõe eſt: q̄uis dicãtur ferri hec ſola ꝓprie: cum nõ in ſeipſis ſit ſtare mutãtibus locũ: ⁊ qḋcũq̧ nõ ipſa ſeipſa mouẽt ſm locuꝫ.

Dña ẽ qlitas qdaꝫ.

¶ Et cum motus nõ eſt ſubſtãtie neq̧ relatiõis: neq̧ actionis: neq̧ paſſiõis: remanet vt ſit in quãtitate/ ⁊ in qualitate/ ⁊ vbi tm̃: qm̄ in vnoquoq̧ iſtoruꝫ eſt contrarietas. ¶ Motus igit̃ in qualitate ſit alteratio: qm̄ hoc nomẽ cõiunctũ eſt cum qualitate vl̃r. ¶ Et intelligo ꝑ quale non oẽ illud qḋ eſt in ſubſtãtia: qm̄ differẽtia ẽt eſt qualitas: ſed qualitas que attribuit̃ paſſioni: ⁊ ẽ illa per quã dicit̃ aliqd pati: aut nõ pati. ¶ Motus aut in quãtitate vl̃r non nominat̃. vnuꝫ aũt eoꝝ dicit̃ augmẽtum: aut diminutio. Motus vero ad magnitudinẽ cõpletaꝫ dicit̃ augmentuꝫ: ⁊ motus ex hac dr̃ diminutio. ¶ Motus vero in loco vl̃r ⁊ ꝓprie nõ noĩat̃. Dicat̃ igitur tranſlatio: lꝫ tranſlatio nõ dicatur vere niſi de illis rebus tantũ que mutant loca: ⁊ nõ habent quieſcere: ⁊ que nõ mouent ſe in loco.

18 ¶ Iſta eſt ꝯclõ quã intẽdit: qm̄ cuꝫ poſuit q̄ mot⁹ inuenit̃ in trib⁹ ꝑdicamẽtis: ⁊ declarauit q̄ nõ inuenit̃ in ſb̃a: neq̧ in relatiõe: neq̧ in actione: aut paſſiõe. ſequit̃ vt ſolũmõ ſit in iſtis trib⁹. ¶ Et dixit: qm̄ in vnoquoq̧ iſtorũ eſt cõtrarietas: ⁊ innuit vl̃r h̄ q̄ cã vl̃r ꝓpter quã eſt poẽ vt motus ſolũmõ ſit in his tribus ꝑdicamẽtis eſt q2 cõtraria exiſtunt in eis: hec eniꝫ neceſſaria cã eſt in eſſe eoꝝ. ¶ Et dixit: motus igit̃ in qualitate ⁊c. i. ⁊ vocet̃ intẽtio vl̃is que eſt motuũ in quale alteratio: qm̄ hoc nomẽ poſituꝫ eſt vl̃r oĩbus motibus qui ſunt in quale: ⁊ intendit per hoc qḋ dixit cõiunctũ. i. poſitũ ad placitum. ¶ D. d. ⁊ intelligo ꝑ quale: non illud qḋ eſt ſb̃a ⁊c. i. ⁊ intelligo per qualitatẽ in qua inuenit̃ iſte mot⁹ nõ qualitatẽ que eſt in ꝑdicamẽto ſb̃e. v. g. dr̃ias quẽ ſunt qualitates ſb̃ales: ſed ſpeciem qualitatis cui attribuit̃ paſſio aut paſſibile: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ eſt illa per quã dicit̃ aliqd pati: aut nõ pati: ⁊ intẽdebat ge/

Cã vl̃r ꝑꝑ quã eſt poẽ vt mot⁹ ſolũmõ ſit in trib⁹ ꝑdicamẽtis eſt q2 ꝯtraria exiſtũt in eis.

nus p hoc de pdicamēto qualitatis passibilis ēt potentiā nālem: et impotētiā: qm̄ p hoc qd dixit pati 9tinet duo genera simul: 9tinet genus passiuū / et gen⁹ qd dr̄ fm impotētiā nālem: et p hoc qd dixit, et nō pati inuit potētiā nālē. ¶ Et dixit h fm 9sideratiōem large: sicut posuit gn̄atōem pmo in diffōne: qm̄ in septimo istius libri de/clarabit q motus alteratiōis nō inuenit in pdicamēto qualitatis: nisi in genere qualitatis passiue fm tactū gustum et visū: nam iste qualitates recipiūt magis et minus: et nō est ita de qualitatib⁹ que sunt in aīa: et in aīato: et in q̄litate a que est fz quātitatē. Illa aūt que dicit fm potentiā et impotētiā nālem est propinqua passiue: et videt q in ea est mot⁹: et in septio b pscrutabit de hoc: sed fm ver ba eius in hoc loco apparet q fm eam inuenit mot⁹. ¶ Deinde. d. et motus in quātitate rc. i. et motus cōis qui est in pdicamēto quan titatis. s. qui cōtinet duas species nō hz nomen: sed alteraj duarū specierū dicit argumētū: et reliqua diminutio. ¶ Deinde. d. et mo tus in loco rc. idest et intentio cōis oībus motibus qui sunt in loco: est etiā illa que est tanq genus istius motus nō hz nomen. ¶ Et in/tendit per propriū motū qui ita se hz ad hunc motū generalē sicut species. et hoc est fm idioma grecorū. Deinde. d. dicat igitur trans latio. i. nos autē vocemus illud qd inuenit in speciebus istius mo/tus translationē. ¶ Et qz hoc nomen trāslatio dr̄ in idiomate corū de eis que mouent in loco: que non habēt cessare in eo ex se. s. que mouent violenter: et de corporib⁹ ipsis simplicibus narrauit hoc et dixit: lz translatio rc. i. lz translatio in nostro idiomate dicat vere de rebus que mutāt sua loca: et nō habēt cessare ex se cū sint inani/mata. ¶ Deinde. d. et que nō mouent se in loco: et forte addidit hoc: qz hoc nomē translatio apud eos dicebat de motib⁹ violentis tm̄: quoniā e corpora quattuor simplicia existimant mouere se ī loco: sed nō hn̄t quiescere ex se. d ¶ Et forte hoc nomē translatio apud eos dicebat de omni qd mouetur in loco preterq de habētib⁹ ani/mas: corpora e enīz simplicia nō mouent se in loco nisi per acci/dens: et illa que mouent se in loco / sunt animata fm hoc: igitur ani/mata sunt illa que quiescunt ex se: et cum dixit qz iste due dispōnes nō inueniunt in eis de quibus dr̄ hoc nomen translatio apud eos: demonstrauit q hoc nomē translatio apud eos dicebat de nō ani/matis siue moueant nāliter: aut violenter.

¶ Que aūt est in eadē spē mutatio in magis et in min⁹ alteratio est: aut enim ex 9trio: aut in 9trium motus est: aut simplr: aut sic. In minus quidem enīz cū sit in 9triū dicet mutare: in magis aūt tanq ex cōtrario in ipsum. Differt enīz nihil fm quid mutare: aut simplr: nisi q sic indigebit 9tria esse. Magis aūt et minus est in quo plus aut minus 9triū insunt: aut non.

¶ Et transmutatio etiā que est in eadē specie in ma/gis et minus est alteratio: quoniā est motus: aut ex cō/

Documētū 7. phy. tex. cō. 14. vsq ad. t. 9. 20.

Vid cō. 14. 7. phy. cur de odore ñ fēc mētōez.

a Que sit q̄litas ī q̄ti tate. Vide 7. ph. 9. 15.

b In. 7. p/scrutabitur vtrū ī scda spē q̄litatis sit motus. Vide calcē cōmē. 20. 7. phy. pb.

Pria expō.

c Corpa q̄t tuor simpli cia existi/mant moue re se ī loco: sed nō hn̄t qescere ex se. Vide cō fine. 2. phy. cō. p. Et q ibi. vid cla ri⁹ pro hoc 9mē. 29. 8. phy. rē.

d Secūda expositio.

e Corpora simplicia ñ mouēt se in loco nisi p accñs.

trario: aut ad cõtrariuz: aut simpliciter: aut quodã mõ. Transmutatio igitur cũ est ad minus dicit᷑ q̄ res trãsmutat᷑ ad ꝯ̃riũ: ⁊ si ad maius dicit᷑ q̄ transmutat᷑ ad illam ex cõtrario. Q̃m non est differentia inter hoc q̄ res transmutet᷑ quodã modo: ⁊ simpliciter: nisi in hoc q̄ duo cõtraria necesse est vt sint existentia quodã mõ. Et magis ⁊ minus sunt: vt cõtrariũ existens: aut non existẽs: fit quodã mõ magis ⁊ minus.

¶ Cum posuit q̄ motus sunt de ꝯtrario in ꝯtrariũ: ⁊ q̄ꝛ latet hoc: q̃m nos videm᷒ eandẽ spẽm trãsmutari de simili in sile: vt cuz album trãsmutat᷑ ad magis albũ aut nigrũ ad magis nigrũ: incepit dissoluere hoc. ¶ Et dixit: ⁊ trãsmutatio ẽt ⁊c̃. i. ⁊ trãsmutatio non solũmodo que est de spẽ in spẽm ꝯtrariã est alteratio: vt albũ in nigruz: sed trãsmutatio q̃ est in eadẽ spẽ ẜm magis ⁊ minus: vt albuz in magis albũ: ⁊ ecõuerso. ¶ D. incepit declarare q̄ ista transmutatio que est in eadẽ spẽ est de ꝯtrario in ꝯtrariũ: ⁊ dixit: q̃m ẽ mot᷒ ⁊c̃. i. ⁊ dixim᷒ q̄ ista trãsmutatio est mot᷒ de ꝯtrario in ꝯtrariũ: aut simpl'r: aut quodã mõ: ⁊ iste motus. s. qui est in eadẽ spẽ est de ꝯtrario in cõtrariũ quodã mõ. ¶ Et intendit q̃m qõ sequeret᷑ si oĩs motus esset de cõtrario in cõtrariuz simpliciter: cuz autẽ inuenit᷑ duobus modis. s. in respectu extremitatũ ⁊ medij nõ cõtingit qõ. ¶ Et cũ narrauit q̄ mot᷒ qui est in eadez spẽ est de aliquo ꝯtrario in aliq̃d cõtrariũ: incepit declarare hoc: ⁊ dixit: ⁊ cũ trãsmutatio fuerit ad minus ⁊c̃. i. ⁊ in transmutatiõe que est in eadez specie inuenitur magis ⁊ minus ex ꝯtrarietate. Cũ igitur transmutatio fuerit de magis in maius dicet᷑ transmutari ad cõtrariuz: q̃m nõ fit minus nisi ex mixtione cõtrarij. ☞ V. g. q̃m id q̃d est magis album q̃d trãsmutatur ad minus albũ dr̃ transmutari ad aliq̃d nigrũ: ⁊ cũ ecõuerso dicit᷑ trãsmutari ad aliq̃d album. ¶ Deinde. d. nõ est eniz differẽtia ⁊c̃. i. ⁊ hoc est necesse q̄ꝛ nõ est differẽtia inter hoc q̄ res transmutetur quodã modo nõ simpl'r: ⁊ q̄ transmutet᷑ simpl'r in hoc q̄ vtraq̃ transmutatio indiget: vt sit de cõtrario in ꝯtrariũ: nisi in hoc q̄ in transmutatione simpl'r duo cõtraria sunt cõtraria existentia simpliciter: ⁊ in transmutatione quodã modo sunt cõtraria quodã modo. ¶ Et hoc intẽdebat cum dixit: sed in cõtrarijs ⁊c̃. i. sed cõtraria in transmutatione que est simpliciter sunt cõtraria in ea existẽtia simpliciter: ⁊ in trãsmutatõe quodã modo sunt cõtraria quodã modo: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: sed in cõtrarijs ⁊c̃. i. sed ꝯtraria in trãsmutatiõe q̃ est quodã mõ sunt ꝯtraria ĩ ea quodã mõ: ⁊ quasi p hoc dat cãm pp quã quedã trãsmutatio est de ꝯtrarijs simpl'r: ⁊ quedã de aliq̃b᷒ ꝯtrarijs. ¶ D. d. ⁊ magis ⁊ minus ⁊c̃. ⁊ quasi dicat. ⁊ magis ⁊ minus est vt cõtrariũ aut mediuz diuersent᷑ ẜm min᷒ ⁊ magis. 19

¶ Q̃d quidẽ igitur hi tres soli motus sint ex his manifestũ est. ¶ Immobile aũt ẽ q̃d oĩno ipo᷑e ẽ moueri: sicut son᷒ est inuisibilis. ☞ Et q̃d multo tp̃e vix mouet᷑:

Nõ fit min᷒ nisi ex mixtõe ꝯtrarij. Idẽ. ĩ. te. c. 43. Sz vid oppositũ. 2. ce. cõ. 15. In trãsmutatiõe simpl'r ꝯtraria sunt simpl'r ⁊ ĩ trãsmutatiõe q̃dã mõ ꝯtraria sunt quodã mõ. Idem ĩ. cõ. 6. Et ĩ. cõ. 52.

aut qđ tarde incipit: qđ dr̃ grauiter moueri. ¶ Et qđ aptum natum est moueri: ⁊ possibile: non mouet̃ autẽ tunc cũ aptũ natum est: ⁊ vbi: ⁊ sic: qđ quidẽ quiescere voco imobilium solũ. Cõtrariũ enim quies motui est: quare ⁊ priuatio erit susceptiui.

¶ Declaratum est igitur ex hoc ꝙ isti tres sunt motus tantũ. ¶ Et imobile est illud quod non potest moueri omnino. V.g. sonus est inuisibilis. ¶ Et illud quod mouet̃ tarde ⁊ difficile/est illud qđ dicit̃ difficilis motus. ¶ Et illud qđ innatũ est moueri: ⁊ potest moueri omnino: sꝫ nõ mouet̃ in illa hora in qua innatũ est: ⁊ vbi innatũ est: ⁊ sicut est innatũ. Et hoc solũ inter alia imota dicit̃ quiescẽs: ⁊ quies est ꝯ̃tria motui.

Immobile tripl'r.

20 ¶ Hic vult etiam declarare quid sit quies que opponitur motui in rei veritate: ⁊ incepit sermonẽ in declarando hoc ſm quot modos dicit̃ imobile. ¶ Et dixit. Et imobile est illud qđ non potest moueri ⁊c̃. i. ⁊ immobile dicitur multis modis. dicitur eniꝫ immobile illud cuius species non est innata recipere motum: vt dicitur ꝙ sonus est inuisibilis: quia non est innatus vt videatur. ¶ D.d. ⁊ illud quod mouetur tarde ⁊c̃. i. ⁊ vt dicitur imobile etiam illud qđ difficile mouetur ⁊ tarde: ⁊ isti duo modi dicuntur immobile transumptiue. ¶ Et Alexan. dixit. ⁊ ꝙ illud quod est tardi motus est aliud ab illo quod est difficilis motus: quoniam illud quod est difficilis motus: est illud quod incipit tarde: non illđ quod mouetur tarde. ¶ Deinde dicit: ⁊ illud quod est innatum ⁊c̃. idest ⁊ dicitur immobile tertio modo illud quod habet naturaꝫ vt moueatur: sed non mouetur in illa hora in qua innatum est moueri: ⁊ in loco in quo innatuꝫ est moueri: ⁊ quando cessat a motu quo innatum est moueri: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ⁊ vbi est innatum ⁊c̃. i. est in loco in quo innatum est moueri ⁊ potest moueri illo motu quo innatum est moueri: quiescẽs enim in rei veritate est hoc. s. illud quod caret motu in tempore in quo innatũ est moueri: ⁊ in loco in quo innatum est moueri: ⁊ in dispositiõe motus ſm quã innatũ est moueri. ¶ Sed ista quies videtur esse rei mote ex se: ⁊ quies violenta non quies naturalis. Quiescẽs eniꝫ naturaliter est illud quod caret motu in loco in quo non est innatum moueri. ¶ Sed forte contentus est a descriptione quietis p hoc qꝛ est manifestius ⁊ notius: ⁊ intẽdit declarare ꝙ quiescens in rei veritate est illud quod opponitur vero motui: ⁊ est illud quod caret motu vero: ⁊ tacet descriptionem aliorum modoꝝ quietis. Quiescens eñ naturaliter innatũ est moueri in alia hora. ¶ Et potest intelligi hic de innato ⁊ possibili/illud quod est cõmune violẽto ⁊ naturaliter. Terra eniꝫ cum quiescit in suo loco naturali caret etiã cum hoc illo qđ innatum est habere violenter ex motu: ⁊ in loco in quo innatã est habere hunc. s. motum violentuꝫ ⁊ in tempore ſm

Cõtrarieꝫ distinctioneꝫ vide de inuisibili. 2. de aĩa. t. c. 103 Et que ibi.

Dubium.

Solo ſma

Solo ſcđa.

hoc ista descriptio erit cõmunis omni quiescẽti:τ ideo intelligẽdũ
est hoc ex quiete priuatio motus dicti de tribus modis qui sunt mo
tus in rei veritate.D.o.τ hoc solũ τc.idest τ hoc postremũ eius qđ dr
imobile est illud qđ dicit quiescens in rei veritate:τ est id qđ dicitur
esse cõtrarium vero motui.

Uid quidẽ igitur est motus:τ quid quies:
τ quot mutationes:τ quales motus:mani/
festum est ex dictis.

Tractatus secundus de vnitate τ diuersitate motus
in suas species.

Capitulum in quo premittit quasdam diffinitiones
necessarias ad sequentia. Cap.i.

Ost hec autem dicamus quid est
simul τ separatim:τ quid est tan/
gere:τ qd est mediũ:τ quid ꝯñr:
τ quid habitũ:τ quid cõtinuũ:τ
in qualibetre vnũquodq; horũ
esse aptum natum sit.

Manifestum est igitur ex his
dictis quid est motus:τ quid est
quies:τ quot sunt transmutationes.Dicamus nunc
igit quid est simul:τ quid est separatim:τ quid est se/
qui:τ quid est succedere:τ cõtinuari:τ vnũqđq; istoꝝ
in quibus innatum est inueniri.

Declaratum est igit ex dictis qd est motus in rei verita/
te:τ quoꝝ est diffinitio motus pdicta i3 ter 21
tio:qm̃ illic nõ distinxit iter gñationẽ τ corruptionẽ τ alios motus: In tertio
h aũt declarauit ꝙ illa diffinitio nõ dr simplr nisi de istis trib⁹ tm̃: phs nõ di/
perfectio enim que accepta est in diffinitione motus que est tanq̃ stinxit iter
genus non inuenit in trãsmutatione que est in gñatione.s.qm̃ a gñationẽ τ
in ea nõ est pfectio diminuta de gñe eius ad qđ est motus.s.a gene/ corruptio/
re perfectionis cõplete τ causa in hoc est qm̃ forma est indiuisibilis: nẽ τ alios
τ qr gñatio ẽ de nõ esse.D.o.τ qd est quies.s.qes opposita vo mo mot⁹:s3 bñ
tui.D.o.τ quot sunt trãsmutationes.i.trãsmutatiões q̃ nõ sunt i hoc gnto
motus que inueniuntur in sba τ in alijs predicamentis preter tria. τc.
Et itedit ꝙ in h sermone distixit verã trãsmutationẽ a vo motu. a Cã ꝙ ge/
2 Et qr in hoc sermone declarata sunt hec dicta:incepit h q̃rere neratio nõ
fm descriptionẽs τ sermones faciẽtes scire illa q̃ accidunt motui:vt est mot⁹ ẽ:
sit aiq pparatio ad illud qđ vult pscrutari de nã ꝯtinui. Et dixit. Di qr i ea non
camus nũc τc.i.dicamus igit nũc intentionẽ eius qđ dicimus cor est pfectio
pora esse insimul τ separatum τ cõtinua,τ ꝯña:τ qd est intẽtio istius diminuta de

ꝓpositionis inter que est neccia in motib⁹. D. d. ꝛ vnũquodq₃ istoꝝ ꝛc. i. ꝛ cuz expoliuerimus istas intẽtiones declarabimus ſ₃ba ꝓpria vnicuiq₃ eoꝝ. V. g. q̄m cũ fuerit declaratũ qd est cõtinuatio: declarabit q̃ sunt res cõtinue ꝛ que sunt res nõ cõtinue: ꝛ silr de alijs.

¶Simul quidẽ igit̃ dicũt hec eẽ ſ₃ locũ quecũq₃ vno loco sunt prio. ¶Separatiz aũt quecũq₃ sunt in altero. ¶Tãgere aũt quoꝝ vltima simul. ¶Mediũ vo in qd aptũ natũ est primũ ꝑtingere mutãs: q̃₃ in qd vltimuz: mutat ſ₃ nãm ꝯtinue mutãdũ. In minimis aũt est mediũ in trib⁹: vltimũ quidẽ. n. mutationis ꝯriũ est. ¶Dicimus igit̃ simul in loco in reb⁹ q̃ sunt in eodem loco. s. in ꝑmo loco. ¶Et dicimus sepatim in reb⁹ que sunt in locis diuersis. ¶Et dico cõtigua duz extrema sunt insimul. ¶Et dico inter ĩtelligẽdo illud ad qd primo transmutatio est innata ire anteq̃ eat ad illud ad qd postremo trãsmutat̃: cũ trãsmutatio eius fuerit ſm cursum nãlẽ ꝛ cõtinua. Et inter saltẽ inuenit̃ in trib⁹: finis enim trãsmutationis est cõtrarium.

gñe ei⁹ ad qd ẽ mot⁹: ꝛ cã i h̄ est q̄m forã est in diuisibil. S₃ videop post. 3. celi. 67. De forĩs elemẽtoꝝ q̃ ſ₃ ipm itẽduut̃ ꝛ remittunt̃. Quid sit se paratiz tãgere mediũ

22 ¶Simul dr̃ multis modis vt dictũ est in lib. de ꝑdicamẽtis: s₃ hic intẽdit describere de illis illũ modũ q est ſm locũ tm̃. ¶Et intẽdit ꝑ primũ locũ cõtinens ꝓprium q nõ est locus mediante alio. ¶Et dixit: in eodem loco: q2 si cõtinentia fuerint duo erunt in duobus locis: non in eodem loco.

2 ¶Et q2 sepata sunt opposita eis q̃ sunt insimul: incepit describere illa: ꝛ dixit. ꝛ dico separata in reb⁹ que sunt in locis diuersis. i. diuersis ſm demonstrationẽ. s. multis non vno.

3 ¶D. d. ꝛ dico cõtigua ꝛc. i. ꝛ ꝯtigua sunt corpa quoꝝ vltĩa sunt s. supficies insimul: ita q̃ inter illas nõ est corpus extraneũ: ꝛ h̄ est cõtiguatio nãlis: cõtiguatio vo a mathematica est in magnitudinib⁹ quoꝝ vltima superponunt̃. Si igit̃ fuerint corpa/ supponũt̃ supficies eoꝝ cõtigue: ꝛ si supficies/ supponent̃ linee: ꝛ si linee/ supponent̃ pũcta: si dicimus q̃ pũctus supponit̃ pũcto. S₃ hic nõ intẽdit mathematicã: q̄m i mathematicis b duo vltĩa reuertunt̃ in vnũ: ꝛ sic assimilant̃ cõtinuo. In nãlibus vero duo vltima remanẽt duo demonstrata: ꝛ ideo dixit: dũ extremitates sunt insimul. i. ꝛ res contigue sunt quarũ vltĩa que sunt in actu sunt insimul: ꝛ dicuntur cõtigua sicut dixit dum vltima sunt insimul: ꝛ h̄ significat q̃ cõtiguatio significat hãc intẽtionez. ¶Et ꝑ simul intẽdit h̄ illa que sunt ĩ loco: ꝛ ſm hoc erit in loco ꝑ accñs: q̄m vltĩa c nõ sunt ĩ loco ẽẽntialr.

4 ¶D. d. ꝛ dico ĩter ꝛc. ꝛ iter est illd ad qd trãsmutatũ trãsmutat̃ ꝑmo. i. anteq̃ trãsmutet̃ in illud in qd trãsmutat̃ ĩ postremo. ¶Istd em̄ est ꝑmũ eius ad qd trãsmutat̃ trãsmutatũ cũ non trãsmutat̃ ad ipsum ꝑ suã trãsmutationẽ ad aliđ nisi si mot⁹ h̄ret motũ: s₃ cũ mo

Cap. antepenultio. a In mathematicis est ꝯtact⁹. Id. 4. ph. t. cõ. 76. Et ꝑ de gen. 44. b In mathematicis duo vltĩa reuertunt̃ i vnũ ꝛ sic assimilãt̃ ꝯtinuo. S₃ i nãlib⁹ duo vltĩa remanẽt duo demõstrata Idẽ. j. c. 30 Vid clari⁹ ꝑ h̄. j. c. 39. c Vltĩa nõ sunt ĩ loco ẽẽntialr: s₃

tus nõ hʒ motũ sic ꝓdiximus: ⁊ motũ qñ est ĩ illo ex q̃ ẽ mot⁹ dĩ nõdũ trãsmutari: ⁊ cũ fuerit ĩ illo ad qd dĩ iaʒ trãsmutari ⁊ desinere in trãsmutatiõe: ꝫ nõ dr̃ trãsmutari nisi qñ fuerit iter. ¶ Et iter necio est ã de nã ei⁹ ad qd ẽ mot⁹: qm̃ si mot⁹ fuerit ĩ loco/iter erit loc⁹. s. ꝑmuꝫ loc⁹ ad quẽ motũ mouet. ⁊ silr̃ si mot⁹ fuerit ĩ q̃litate: tũc iter erit p̃ria q̃litas ad quã trãsmutat trãsmutatũ. Qm̃ ãt necẽ ẽ vt sit h ꝑmus locus: ⁊ qñ est primus appet ex hoc qd diximus: q motus nõ hʒ motũ. ¶ Et dixit. q necesse est vt motus sit ꝫm cursum naturalẽ: qm̃ si nõ fuerit ꝫm cursuʒ nãleʒ/poẽ est vt quiescat interlʒ: ⁊ tunc iuter erit ipsum ad quod. ⁊ ideo dixit: dum fuerit continua. ¶ D. d. ⁊ inter est saltẽ in tribus. i. in duob⁹ cõtrarijs ⁊ medio: qm̃ si mediũ nõ fuerit nõ erit inter. ¶ D. d. finis eñ trãsmutatiõis ẽ cõtrariũ. i. ⁊ inter inuenit in trib⁹ qm̃ finis ⁊ principiũ trãsmutationis sunt duo cõtraria: ⁊ inter illa est aliqd. s. inter cõtraria.

p acciñs: oppositũ. p de gñã. cõ. 29. Ubi hĩ q neq3 p se ne q3 p acciñs ⁊c.

a. Mediuʒ est de nã ei⁹ ad qd ẽ motus.

¶ Cõtinue aũt mouet qd nihil/aut paucissimũ deficit rei non tẽpori. Nihil eñ ꝓhibet deficientẽ rei non tempori: ⁊ aut statiʒ: aut post hypaten. i. primã sonare vltimã: ꝫ rei in qua mouet. Hoc aũt ⁊ in his que sunt ꝫm locũ: ⁊ in alijs mutationib⁹: manifestũ est.

Quid cõtinue.

¶ Et illud qd mouet ꝫm ꝯtinuationẽ est illud qd nõ deficit oĩno: ⁊ saltẽ in illa intẽtione in qua est motus: nõ in tp̃e. Quoniã nihil ꝓhibet deficere: ⁊ statiʒ euenire neuma qd dr̃ Bam cuʒ neumate qd dicit zir. Nos eniʒ intelligimus per hoc intẽtionẽ in qua est motus. Et hoc manifestum est in transmutationib⁹ que sunt in loco: ⁊ in alijs trãsmutationibus.

¶ Cũ accepit in diffinitiõe ei⁹ qd est iter cõtinuationẽ motus: incepit exponere ꝯtinuationẽ ĩ motu. ¶ Et. d. ⁊ illud qd mouet ⁊c. i. ⁊ illud qd mouet ꝫm cõtinuationẽ sic describit: qm̃ est illud qd non deficit oĩno ꝫm intẽtionẽ ⁊ ꝫm tp̃s: ⁊ si defecerit ꝫm intẽtionẽ/erit paucũ: ꝫm do tp̃s deficit ꝫm intẽtionẽ q̃ non deficit ꝫm illud: qm̃ plura mota nõ deficiũt ꝫm tp̃s: ⁊ mot⁹ eoꝝ nõ est cõtinuus: vt q inducit neuma qd dr̃ bam post neuma qd dĩ zir. iste. n. nõ desistit ꝫʒ tp̃s ⁊ desistit ꝫʒ motũ: qm̃ neuma qd dr̃ bam est aliud ĩ intẽtiõe a neumate qd dĩ zir. ⁊ in ꝯtinuis nõ posuit necio vt nõ deficiãt oĩno ĩ intẽtione: q2 parua mota ꝯtinua deficiũt aliquãtulũ ĩ intẽtiõe: vt aĩalia q̃ ambulãt: illa aũt q̃ natãt/aut volant nõ deficiũt in intẽtione oĩno. ¶ D. d. nos. n. intelligim⁹ p hoc illã intẽtionẽ in q̃ est mot⁹. i. ⁊ nos descripsim⁹ cõtinuationẽ hac descriptiõe: q2 cũ diximus motũ ꝯtinuũ: itelligimus cõtinuationẽ intẽtiõis in q̃ est mot⁹ rei mote. s. qm̃ si mot⁹ ei⁹ fuerit in loco/cõtinuatio ei⁹ erit in loco: ⁊ si ĩ alteratiõe cõtinuatio ei⁹ erit ĩ alteratione. D. d. ⁊ hoc manifestũ est in trãsmutatiõib⁹ que sunt in loco: ⁊ in alijs trãsmutationib⁹. i. qm̃ cõtinuatio in eis est ⁊ est in intentione in qua est trãsmutatio. 23

¶ Contrarium autem ſm locum eſt ſm rectitudinez diſtans plurimum: minima.n.finita: metrũ aũt finitũ ẽ.

¶ Et ꝯtrarium in loco eſt diſtantiſſimum in rectitudine: qm̄ minima linea recta eſt finita: ⁊ finituz ẽ paruũ.

24 ¶ Cum poſuit ꝙ oĩs motus eſt de ꝯtrario in ꝯtrariũ: incepit notificare que ſunt ꝯtraria in loco. ¶ Et dixit. ⁊ ꝯtrariuz in loco ⁊c̃.i. ⁊ loca ꝯtraria ſunt illa inter q̄ eſt maxima diſtantia recta: ⁊ iſta ſunt ſuperius ⁊ inferius ſimpl̕r: ⁊ dixit: in rectitudine: q2 diſtãtia maxia ⁊ minima non diffiniũtur niſi per lineam rectam: ⁊ ſi non poſſe ẽ ponere inter q̄libet duo puncta diſtãtias infinitas arcuales diuerſas. ¶ Et hoc intẽdebat: cum dixit: qm̄ minima linea recta eſt finita.i. qm̄ minima linea recta poſita inter duas diſtãtias eſt vna: ⁊ hoc intendebat cum dixit finita: ⁊ q2 minima linea inducta inter duo puncta eſt recta. ¶ Neceſſe eſt vt maxima linea in mundo cuius vnus finis eſt ſuperius ſimpl̕r ⁊ ſcd̕s eſt inferius ſimpl̕r diffiniat̃ p rectã: qm̄ h̄ eſt finita.i.vna. Linee aũt arcuales ſunt infinite: ⁊ iõ in eis ñ inuenitur maxima linea: neq3 minima. ¶ D.d. ⁊ finituz eſt paruũ: ⁊ intendit per finitũ rectum: q2 inter duo puncta nõ cadit ex eo niſi vnum tm̄: ⁊ intẽdit per paruum breue.i. ⁊ linea recta eſt breuiſſima linea inducta inter duo oppoſita: ⁊ iſta linea eſt menſura cum menſura ſit minima.

Vid.10.meta.13. Diſtantia maxima ⁊ minima ñ diffiniũtur niſi p lineã rectã. Idẽ 4.phy.c.5.

Linee arcuales ſunt infinite. Iõ p ce.27. Liea recta eſt breuiſſima iducta iter duo oppoſita. Idẽ pmo ce.28.

¶ Conſequẽter autẽ eſt ꝙ cum poſt primum ſolum ſit aut poſitione: aut ſpecie: aut aliquo alio ſic determiatũ nullum medium eſt eoꝝ que ſunt in eodem genere ⁊ cuius ꝯñr ẽ. Dico aũt vt linea linee/ſm qd̕ ſunt linee: aut vnitatis vnitas ſm ꝙ ſunt vnitates: aut domus domus. Aliud autem nihil ꝓhibet eſſe medium. Conſequenter.n.alicui eſt ꝯñr: ac poſterius aliq̄d eſt. Nõ.n. ꝯñr vnuz ex duobus: neq3 noua luna ſcd̕e ꝯñr: ſ3 h̄ illi.

Quid ꝯñr.

¶ Et dico ſequi in illo qd̕ eſt poſt principium: aut in ſitu: aut forma: aut in alia intentione: ⁊ cum hoc fuerit poſitum non erit inter illa aliquod illius generis. Verbi gratia aut linea: aut linee ſequantur lineam: aut vnitas: aut vnitates ſequantur vnitatem: aut ſequat̃ domus domum. Et nihil prohibet inter hec duo ſit aliq̄d non illiuſmodi. Sequens enim eſt ſequens in aliquo priori ⁊ in aliquo poſteriori. Non.n.vnuz ſequitur duo: neq3 nox nouilunij ſeq̃t noctez futurã: ſed iſta ſequunt̃ illã.

25 ¶ Et dico ſeq̄tur ⁊c̃.i. ⁊ dĩ ſeq̄ in re que eſt poſt aliaz: que eſt quaſi principium: aut in ſitu: vt cum dicimus domum ſeq̄ aliquã domũ: aut in forma ſpecifica. V.g. ꝙ aial ambulans ſequitur hominem.

¶ Et intẽdit per aliam intẽtõem sequẽs ſm nãm. V.g. ꝙ dualitas sequitur vnitatẽ ⁊ trinitas dualitatem:⁊ vt cum dicimus ꝙ in sermonibus narratio seqtur ꝓhemium:⁊ existimatur ꝙ sub hoc collocatur sequẽs ſm placitum : ⁊ est oppositũ ei:quia est ſm naturam.
¶ D.d.⁊ cũ ħ fuerit positũ ⁊c̃.i.⁊ est necẽ vt inter hec duo q̃ cõñr seq non sit aliqd sui gñis.s.vt inter lineas cõñtes non sit linea : ⁊ inter domos cõñtes non sit domus:⁊ nihil ꝓhibet vt inter illa sit aliquid alterius gñis. V.g. ꝙ inter domos cõñtes sit aliquid qđ nõ ẽ dom⁹. 2 puta arbor
¶ D.d.sequẽs.n.ẽ sequẽs ⁊c̃.i.sequẽs.n. est sequẽs aliqđ p̃cedens ipm sui gñis:⁊ ipm est posterius ab eo. Consequẽtia igr̃ sunt illa in q̃bus sunt pri⁹ ⁊ posterius:aut in situ:aut in specie.i.in nã:⁊ sequẽs est posterius non prius:vnde nullus dicit ꝙ vnũ seqtur duo:⁊ noꝫ nouilunij sequitur futuram noctem:sed econtrario. 3

¶ Habitum autem est qđ cõñr est cum tangat. Qm̃ aũt oĩs mutatio in oppositis est:opposita autem cõtraria: ⁊ ſm contradictionem sunt:contradictiõis autẽ nihil medium:manifestum est ꝙ in contrarijs erit mediũ. ¶ Continuum aũt est quidem ꝙ de habitu aliquid ẽ. Dico autem esse continuum cum idẽ fiat:⁊ vn⁹ vtriusqꝫ terminus eoꝝ que tanguntur:⁊ sic significat nomen continui. Hoc aũt esse non põt cum duo sint vltima. ¶ Et sese succedere est illud qđ est cõñs:⁊ tangẽs:⁊ qꝛ oĩs transmutatio est in oppositis:⁊ opposita sunt cõtraria ⁊ contradictoria:⁊ inter cõtradictoria nõ ẽ mediũ: manifestũ est ꝙ inter est in cõtrarijs. ¶ Continuũ vero est quodãmodo sese: sed dico continuũ qñ vltimũ vtriusqꝫ in quo tangunt se fuerit idem:⁊ fuerint continua:ſm ꝙ significat hoc nomen. Qđ est impossibile si vltima fuerint duo.

Quid habitũ

Contradictõis nihil est mediũ.

Quid continuum.

¶ Dicit sese:⁊ sese est illud in quo inuenitur p̃us ⁊ posterius:⁊ in quo vltima sunt insimul:qm̃ hoc nomen sese signat cõsecutõem ⁊ tactũ insimul:signat igitur duos ⁊ ideo dixit : ⁊ sese est illud qđ est cõñs ⁊ tangens:quoniam tangentia sunt de spẽbus diuersis:sese vero sunt eiusdem speciei sicut consequentia. 26
¶ Deinde incepit đclarare vbi inuenitur inter:⁊ dixit: ꝙ inter inuenitur in contrarijs mediatis:⁊ propter hoc impossibile est vt motus sit in contradictorijs:aut in contrarijs immediatis:⁊ sermo eius in hoc manifestus est. 2
¶ D.d.cõtinuum vero ⁊c̃.i.cõtinua aũt sunt sese.i.quoꝝ vltima adunantur apud cõtactum:⁊ fiunt vnum:⁊ in hoc differt cõtinuũ a sese. D.d.ſm ꝙ signat hoc nomen.i. in rebus nãlibus ⁊ artificialibus : in nãlibus vero dicim⁹ ꝙ cõtinua sunt a illa quoꝝ vltia sunt vnũ 3

Cõtinua sũt q̃rum vltia sũt vnũ nãlr. Idẽ.i.t.c. 39.40.

a Nō dĩiaȝ iter ꝯtinui tatē nāliū: artificialiū ⁊ mathē/ticorum.

naturalr: vt in membris continuis. a ℭ Et in artificialibus qñ vltima eorum fiunt vnum per artificium. ℭ In mathematicis vero dicimus ꝯtinua qñ vltimum vnum imaginatur esse cōe cuȝ eis: vt punctus qđ est cōe duabus lineis: ⁊ linea duabus superficiebus: ⁊ ista ꝯtinuatio non est nālis: ⁊ hic intendimus describere ꝯtinuatiōnē nālē. ℭ D.d. qđ ē ipōle ⁊c. i. ⁊ impōle est vt ꝯtinuatio sit duoꝝ ꝯtinuoꝝ qñ vltīa eoꝝ ñ fuerint adunata: ⁊ hē dĩia iter sese ⁊ ꝯtinua.

ℭ Sed hoc determinato: manifestum est ꝙ in his est quidem continuum ex quibus vnum aliqđ aptum natum est fieri ꝭm ꝯtactum. Et sicut aliqñ fit continuum vnum: sic ⁊ totum enim erit: vt aut penetratiōe: aut cōclauatione: aut colla: aut tactu: aut insertu.

ℭ Manifestum est igitur ꝙ continuatio est in rebus q̄ innate sunt vt ex eis fit vnum per coniunctionem. Et quemadmodum copulatum fit vnum qñ q̄z/sil'r totum fit vnum. Verbi grā. per applicatōem: ⁊ ꝯclauationē: ⁊ per contactum: ⁊ per consolidationem.

27 ℭ Cum diffiniuit ꝯtinua ꝙ sunt illa que īnata sunt vt vltima eoꝝ fiunt vnum: dixit. manifestum est igit̄ ex hac descriptiōe ꝙ cōtinuatio est in rebus que īnate sunt vt ex eis fit vnum per coniunctiōem s. aut per ligamētum: aut per applicatōem: aut per ꝯsolidatiōem. illa aūt in quibus non aptat̄ non hn̄t ꝯtinuatōem. ℭ D.d. ⁊ quēadmodum copulatum ⁊c. i. ⁊ quēadmodū copulatum fit in aliqua hora vnum. s. per adiunctionem vltimoꝝ: aut per ligamentū: aut p aliud. Sil'r vtrūq̄ ꝯtinuatoꝝ fit vnum qñ illic nō fuerit vltimum cōe in/

Documētū. ter illa. s. qñ vltimum destruitur. ℭ Et quasi intēdit dicere quēad/modum sese transferuntur de cessatione ad continuationem: simil'r transfertur de continuatione ad adunionem.

ℭ Manifestum aūt est ꝙ primuȝ ꝯ sequēter est: cōtactū qdē. n. necesse ē ꝯñr esse: qđ ꝯñr aūt non oē est tanger̄: vnde ⁊ in prioribus rōne ꝯsequēte est: vt in nūeris: tactus āt nō est. Et si qdē ꝯtinuū est necesse est tāger̄. Si vero tāgit nōdū ꝯtinuū ē. Non. n. necesse ē vnū eē ipsorum vltima si sil' sunt. Sed si vnū sunt necesse ē ⁊ simul esse: quare vltimus insertus ꝭm gnātōem ē. Necesse ē eni tāgere si adunata erūt vltima. Cōtacta aūt nō oīa adunata sunt in quibus aūt non est tactus: manifestuȝ est ꝙ non est consertus in his.

ℭ Māifestū ē ēt ꝙ ꝑmū istoꝝ est seq: tāgēs. n. necessario seq̄: ȝ nō oē qđ seq̄ ē tāgēs: ⁊ iō seq inuēit ēt in ꝑn/

cipijs in rōne. V.g. in nūeris: tāgere āt nō ē in eis. Et qđ ē ꝯtinuū neceſſario tāgit. Et qđ ē tāgēs nōdū ē ꝯtinuū: qm̄ nō ē neceſſe vt extrēitates eoꝝ ſint vnū: ſi fuerint inſil'. Sʒ ſi fuerit vnū erūt īſil': vnde ſeqꝛ vt adunatio ſit poſtrema oīum eoꝝ in eē. Illa. n. quoꝝ extrema ſunt adunata: neceſſe eſt vt ſint ſe tāgētia: ⁊ tāgētia nō neceſſario ſunt adunata: ⁊ illa in qbus nō ē ꝯtact': manifeſtum eſt ꝙ in eis nō eſt ꝯtinuatio: neqʒ adunatio.

¶ Intēdit p p̄mū p̄us nālr: qm̄ oē tāgēs ē ſequēs: ⁊ nō oē ſequēs ē tāgēs: ⁊ cū ſequēs nō fuerit nō erit tāgēs: ⁊ h̄ ē diſpō p̄oris nāliter. 28
¶ Et cū narrauit ꝙ nō oē qđ ſequit' tāgit: dixit: ⁊ iō ſeq inueniꝛ in p̄ncipijs in rōne. ⁊ intēdit per principia in rōe/p̄ncipia in diffōne. ſ. qm̄ inueniꝛ in pluribus rebus: ⁊ in eis non inueniꝛ ꝯtactus vt eſt diſpō in numeris. ¶ Et intēdebat qm̄ hoc eſt quaſi genus: ⁊ genus eſt p̄mum in rōne. ¶ Et cum declarauit ꝙ ſequēs p̄cedit nālr tangēs: declauit ēt ꝙ tāgēs p̄cedit nālr ꝯtinuū. oē. n. ꝯtinuū ē tāgēs: ⁊ ñ ꝯuertiꝛ qm̄ ñ ſeqꝛ vt oīa tāgētia aduneñꝛ ſm̄ vltia. ⁊ h̄ itēdebat cū dixit. qm̄ ñ ē neceē vt extrēitates eoꝝ ſint vnū ſi fuerit īſil'. i. qm̄ ñ ſeqꝛ ſi vltia eoꝝ fuerit īſil' vt ſint vnū ita ꝙ oē tāgēs ſit cōtinuū. D. d. ſʒ ſi extrēitates ⁊c̄. i. ſʒ ſeqꝛ ēcōuerſo. i. qm̄ ſi fuerit ꝯtinua. ſ. ſi extrēa eoꝝ fuerit vnū neceē ē ꝙ añ fuerit ꝯtacta. ſ. ꝙ extrēa eoꝝ fuerint inſil'. i. qm̄ neceē ē vt ꝯtinuū ſit p̄us ꝯtactū: ⁊ poſt ꝯſecutiōem: ⁊ tūc ꝯtinuaꝛ. ¶ Et q2 aduātio ē qñ vltimū cōe qđ ē īter duo ꝯtinua d̄ſtruiꝛ. ⁊ h̄ accidit neccio poſt ꝯtinuatōeʒ: quēadmodū ꝯtinuatō accidit poſt ꝯtactū: ⁊ ꝯtact' poſt ꝯſecutōeʒ dixit: neceē ē igr̄ ⁊c̄. i. ⁊ q2 eē adunatū p̄us fuit ꝯtinuū: ⁊ oē ꝯtinuū p̄us fuit ꝯtiguū: ⁊ ñ ſeqꝛ: vt oē ꝯtiguū ſit ꝯtinuū: nedū ſit aduātū. ⁊ ñ ſeqꝛ ſilr vt oē ꝯtinuū ſit adunatū: ⁊ cū ꝯſecutio ñ fuerit/ꝯtinuatio ñ erit: ſʒ cū ꝯtinuatio nō fuerit/aduātio ñ erit. ḡ h̄ q̄ttuor p̄cedūt ſe adinuicē ſʒ ordinē nālr.

¶ Quare ſi eſt vnitas ⁊ pūctū qualia dicūt ſepata non poſſe ē eē vnitatē ⁊ pūctū idē. his qdē. n. ieſt tāger̄: vnitatibus aūt ꝯſequēter. Et hoꝝ qdē ꝯtingit eē mediuʒ. Oīs. n. linea mediū pūctoꝝ ē. haꝝ aūt nō eſt neceſſe: nullū. n. medium eſt dualitatis ⁊ vnitatis.

¶ Sequitur igitur ex hoc ꝙ ſi ſunt h̄ puncta: ⁊ vnitas abſoluta: vt dicunt: impoſſibile erit vt vnitas ⁊ punctum ſint idem: quoniam punctus habʒ tangere: ⁊ vnitates vero ſequi habent ſe adinuicem. Et inter pūcta poteſt eſſe aliquid: quoniam omnis linea eſt inter duo puncta: a vnitates vero nō habēt hec neceſſario: qm̄ inter vnitatem/ ⁊ dualitatem non eſt aliqđ.

Adunatō ē qñ vltimū cōe qđ ē inter duo ꝯtinua d̄ſtruiꝛ ⁊ hoc accidit neceario poſt ꝯtinuationem.

Hec ſe hñt ſm̄ ordinē. vʒ. ꝯñr ens Cōtāgens. Cōtinuū ⁊ Adunatū.

a D. trāſlatoꝛ ita cecidit i greco: ⁊ vīmihi ꝙ d̄bēret dicere. ꝙ inter oīa duo pūcta ē linea.

29 ¶ Et cum sequi sit aliud a tangere necesse est si fuerint pūcta & vnitas existētia p sevt dicūt dicētes puncta esse elemēta corporū; vt punctus sit aliud ab vnitate. ¶ Puncta.n. possunt tāgere.s. imaginari punctū tangere punctū: & sic est possibile imaginari corp⁹ componi ex eis: vnitates vero possunt sequi & nō tāgere.i. & hoc qd dixit est sm opinionē eo℞: qm̄ ex sexto declarabit q impossibile est punctū tāgere punctū. ¶ Et forte intēdit p hoc qd dixit q pūctus hab; tangere.i. q linee tangūt sese sup punctū: & nō est ita in vnitatib⁹. ¶ Et silr exponit Themistius hunc locū: & Alex. exponit hic tactum pro suppositione. ¶ D. d. & inter puncta &c.i. hec est differētia vera inter puncta & vnitates.s. qm̄ inter vnitatē & vnitatē nō est aliquid & inter punctū & pūctū est linea. Et ideo dicit q differētia est inter vnitatē & punctū: lz vtrūq; sit aliqd indiuisibile: & est q vnitas nō h; situm: & punctus h; tq; est in aliquo loco demōstrato linee in extremo: aut medio. D. d. oīs enim linea est inter duo puncta.i. inter quelibet duo puncta est linea sm q puncta sunt in natura vltima linee. ¶ Et dixit: vt mihi videt q inter puncta pōt esse aliquid: q: dicentes puncta esse: hūt p possibili inter illa nō esse aliquid: s; nō negauit hoc esse possibile sicut negauit ipsum de vnitatibus. ¶ Et videtur mihi q induxit cōuersā; ppōnis intente.s. dicentis q inter qlibet duo puncta est linea: q: nondū apparuit: & cōuersa eius est manifesta: & est q oīs linea est inter duo pūcta: qm̄ cū cōcedat q oīs linea est inter duo puncta ͻuertet particularis sic: q inter aliq duo puncta est linea: & ēt cum ͻcedat q oīs linea est inter duo puncta: declarabit q inter quelibet duo puncta possibile est vt sit linea: qm̄ si fuerit impossibile: nō erit verū dicere: q oīs linea est inter duo pūcta: qm̄ cum fuerit verū hoc.s. q nulla duo puncta sunt inter que est linea: erit vera ͻuersa eius: que est. nulla linea est inter duo puncta qd est falsum manifeste. & hoc est apud me illud qd intendit Aristo. quapropter dimisit hanc ppositionē: & accepit cōuersam: lic; translator existimet q hic fuit error in libro greco: & intelligendu; est hic per lineam: lineam finitam.

¶ Quid quidē igit est simul: & extra: & quid tangere: & quid mediū: & quid cōsequenter: & quid habitum: & qd cōtinuū: & in quolibet vnūqdq; eo℞ inest: dcm̄ est. ¶ Etiam igit posuim⁹ quid est esse insimul: & separatim: & tangere: & inter: & sequi: & sese: & continuū: & in quibus inuenitur vnūquodq; istorum.

30 ¶ Dicit qm̄ ex hoc q declaratū est ex descriptionib⁹ ista℞: declarabitur in quibus inueniunt. ¶ Et queret aliquis qm̄ esse insimul est tangere: qm̄ omnia contigua sunt insimul: & oīa que sunt insimul in loco sunt ͻtigua: & silr est dispositio in sese. ¶ Dicēdū est igit adhuc vt videt q l; esse insimul: & tangere sint idem sm sbm̄: tñ sunt duo sm diffōnem: qm̄ esse insimul opponit ad esse solum: & tangere non opponit ad esse solum: s; ad esse separatū. ¶ Et in diffōne eius non apparet locus: s; in diffōne eius qd est esse insimul apparet locus.

Pria dria inter pūctū & vnitatem. Pria expō. Secūda. Expō Themistij. Scda dria. Pria expositio bona. Secūda intricata. Dubium. Solutio. Pria dria. Scda dria.

¶ Sese aût separat a ptiguo: qm̄ sese est côtiguũ ꝛ sequens. ꝛ sese etiã potest esse corpus: ꝛ põt esse nõ corpus. V.g. motus aut tẽpus. motus eni3 est sese ad motũ: ꝛ tps ad tps. s3 tps nõ tangit tpus: qm̄ côtigua necessario sunt magnitudines. In naturalibus vero est corpus. in mathematicis aũt potest esse linea aut superficies: s3 omne a contiguum in mathematicis est continuũ.

¶ Capl'm in quo procedit ad tractandum de vnitate ꝛ diuersitate motus. Cap. 2.

Nus aũt motus dicit multiplr: vnũ quidem enim multiplr dicim⁹. Genere quidẽ igit vnus est ꝑm figuras ꝑdicamẽti: loci mutatio quidẽ eni3 omni loci mutationi genere vna est. Alteratio aũt a loci mutatiõe altera genere est. Specie autem vnus est: cuz genere vnus: ꝛ indiuidua specie fit: vt coloris quidem sunt differẽtie. Jam igit alius specie denigratio ꝛ dealbatio. Omnis aũt dealbatio omni dealbationi idem ꝑm spẽm erit. Et ois denigratio omni denigrationi: albedini aũt nõ amplius: vñ specie vna dealbatio albationi omni. Si aũt sunt q̃dam q̃ ꝛ gñe simul: ꝛ spẽ sunt: manifestũ ẽ q̄ spẽ vn⁹ erit. simplr aũt vn⁹ spẽ nõ: vt doctrinatio: si sciẽtia qdẽ est spẽs existimatiõis: gen⁹ aũt sciẽtiaꝝ aliaꝝ.

¶ Et vnus mot⁹ dicit multis modis: qm̄ vnũ dr̄ multis mõis. Vnũ igit in gñe est ꝑm figuras ꝑdicamẽti: qm̄ qñ trãslatio côparat ad aliquã trãslationẽ q̃cũq3 sit eẽntialr vnũ in gñe. Alteratio vero ẽ alia a trãslatõe in gñe: ꝛ vnũ in spẽ est qñ fuerit vn⁹ in gñe. Deide fuerit idẽ spẽ qua nõ diuidit. V.g. qm̄ color ẽ multis mõis: ꝛ nigrificatio ẽ alia ab albificatõe in spẽ. Et si ois albificatio pueniet in specie oĩ albificationi: ꝛ omnis nigrificatio omni nigrificatiõi: albificatio vero nõ côuenit: ꝛ ideo albificatio cũ omni albificatiõe côparat per illam vnũ in specie. Côueniẽtes igit in genere ꝛ specie insimul. manifestũ est q̄ sunt vn⁹ mot⁹ in spẽ. Q aũt sit simplr vnus motus in specie nõ. V.g. qñ disciplina sit scia: qm̄ est sp. consideratiõis: ꝛ genus. s. scientiarũ. V.g. grãmatic. ꝛ geometrie ꝛ ceteraꝝ scientiarũ.

Côtact⁹ nã lis est p corpus: s3 côtactus mathematic⁹ põt esse p lineã aut p superficiem. Idẽ p ce. cô. 32. ꝛ p de aia. t. com. 13. ꝛ 3. met. cô. 8.

a De contiguũ in mathematicis est ptinuũ. Idem supra comẽ. 22.

31 In hoc capl'o incepit dicere ſm quot modos dicit motus vn'ꝰ: qm̄ hoc eſt vtile/ꝛ neceſſariū de perſcrutatione de motu vtrū ſit eternus: aut nō. ¶ Et dixit: ꝛ vnus motus dicit multis modis. i. ꝛ vnus motus dicit multipl'r: q: vnuz dr̄ etiā multipl'r: motꝰ eniz dicit vnus ſm genus: ꝛ eſt ille qui eſt vnus ſm formā alicuiꝰ pdicamentoꝝ: in quibꝰ ſunt. ſ. q: cōicant in vno pdicamēto pdicamētoꝛuz: in quibꝰ inuenit motus. ¶ V. g. tranſlatio ad ſuperiꝰ: cū cōparatur ad tranſlationē ad inferiꝰ: qm̄ eſt ſm genus vnus: in quo eſt motus in loco. ſ. in pdicamēto vbi: ꝛ hoc intēdebat cum dixit. i. qm̄ oīs trāſlatio qn̄ cōparat ad aliā tranſlationem diuerſam in forma: tunc due tranſlatōes inuenient vnuz in genere. D. d. alteratio vero ꝛc. i. ꝛ hoc manifeſtū eſt: qm̄ pdicamentū alterationis. ſ. qualitatis aliud eſt a pdicamēto trāſlationis qd̄ eſt vbi. ¶ D. d. ꝛ vnus in ſpē ꝛc. i. ꝛ dr̄ vnus motus ſcd̄o modo. ſ. ſm ſpēm: ꝛ vnus motus in ſpē eſt/ qn̄ duo motus fuerint vnus in genere: ꝛ vnus in vltima ſpecie que nō diuidit in alias ſpēs. D. d. V. g. ꝛc. i. ꝛ cā ꝓpter quā a qdā motus ſunt diuerſi ſm ſpēm: ꝛ quidā ꝯuenientes ſm ſpēm eſt diuerſitas eius: ad qd̄ eſt motus in ſpecie: aut cōuenientia eius in ſpecie. ¶ V. g. q: colores qui ſunt fines motuū qui ſunt ī coloribꝰ ſunt multi modi: ideo motus qui ſunt in coloribꝰ diuerſis in ſpecie ſunt diuerſi in ſpecie; ꝛ qui ſunt in cōuenientibus in ſpecie/ ſunt cōuenientes in ſpecie. V. g. qm̄ nigrificatio q: eſt ire ad nigredinē: ꝛ albificatio eſt ire ad albedinē: ꝛ nigredo differt ab albedine in ſpecie: ideo nigrificatio que eſt motus ad nigredinem differt ab albificatione in ſpecie que eſt motus ad albedinē: ꝛ q: hec albedo conuenit in ſpecie cuz hac alia albedine demonſtrata: ideo hec albificatio cōuenit cuz hac albificatiōe in ſpecie. D. d. albificationi vero nō cōuenit. i. motꝰ vero qui eſt in albedine nō cōuenit in ſpecie ei qui eſt in nigredine: cuz nigredo differat ab albedine in ſpecie. ¶ D. d. cōuenientes igit ꝛc. i. manifeſtuz eſt igit ꝙ cuz diximus ꝙ oīs motus cōueniēs ī ſpē eſt cōueniēs in genere: nō ſequit vt oīs motus cōueniens in genere ꝛ ſpecie. i. vnus in gn̄e ꝛ ſpecie ſit vnus motus in ſpecie ſimpl'r: qm̄ quedā ſpēs ſunt que ſunt gn̄a. ¶ D. d. V. g. ꝛ cuz diſciplina fuerit ſcientia ꝛc. i. ꝛ vnus motꝰ in genere ꝛ ſpecie nō eſt vnus in ſpecie ſimpliciter. ſ. ꝙ ſcientiā ad diſciplinam eſt ſpecies cōprehenſionis: cum cōphenſio b quedam eſt diſciplina. i. ex diſciplina: ꝛ quedaz non ex diſciplina: ꝛ cum hoc qd̄ dixit ſpecies eſt genus pluriū ſcientiarum diſciplinatarum.

¶ Dubitabit aūt aliqs ſi vnus ſpecie motus ſit: cuz ex eodē in idē/ idē mutet: vt vnū punctum ex hoc loco in hunc locum iterū ꝛ iterū. Si autē hoc eſt: erit circulatio rectitudini eadē ꝛ volutio ambulationi.

¶ Et eſt hic locus queſtionis. ſ. quādo idez transfert de vno loco ad aliū. Verbi grā. quādo idem punctus tranſfert de hoc loco in hunc locū vna vice poſt aliaz: vtrū ille motus eſt vnus in ſpecie; qm̄ ſi ita fuerit; tunc

i. genere

Oīa trāſlatio qn̄ cōparat ad aliā trāſlatiōez diuerſaz in forma: tunc due tranſlatōes iueniētur vnuz in gn̄e. cōſidera inſtātiaz de motu celi ꝛ de motu iſtoꝛuz que ſunt hic.

a Cā ꝓpter quā qdam motꝰ ſūt diuerſi ī ſpē ꝛ qdā ꝯuenientes ſm ſpēz eſt diuerſitas eius: ad qd̄ eſt motꝰ ī ſpē aut cōuenientia eiꝰ in ſpē. ꝯſile īfra. t. c. 35.

b Cōprehēſio qdā ē ex diſciplina: ꝛ qdaz ſine diſciplina.

motus circularis conueniet motui recto: & tunc volutio conueniet ambulationi.

32 ¶ Cum posuit q motus qui sunt vnus in specie: sunt illi/quib⁹ illud ad qd motu mouet est idem in specie: e no existimat q isti mot⁹ sunt conuenientes sm spem: sz motus qui mouet de eode in ide: sz in tepo ribus diuersis: induxit qonem super hoc. ¶ Et dixit. & est hic locus qonis. i. & querit quado aliqd idem trasfertur de eode loco in eude locum multoties. Uerbi gra. de puncto. b. ad punctu. c. vtru isti mo tus numerent in illis qui sunt ide specie aut no: qm si ponat q mo tus qui fuerit de vno pucto ad vnu punctu sunt cuenietes in specie & est posse vt motu moueat de eode puncto ad ide punctuz motu re cto & motu circulari: cotingit ex hoc vt motus circularis & rect⁹ sunt idem specie: qd est impossibile. & si ponat q sunt idem numero cotinget vt tepus eoru sit ide numero: qd est impossibile. ¶ Et cum induxit questionem incepit dissoluere illam.

¶ Aut determiatu est id in quo est: si alteru est specie: qm alter mot⁹ est. Circulare aut a recto alteruz spe est. Genere quide igit & specie motus vnus sic est. — *Circulare a recto alter specie est.*

¶ Ad hoc igit dicamus qm iam determinauim⁹: q illud in quo est mot⁹ cuz fuerit in spe: mot⁹ erit aliud in spe. Et aliud circulare est et aliud specie a recto. Scdz hoc igit dicit q motus est vnus in genere & specie.

¶ Quia motus recti diuersant sm illud ex quo: & ad qd: & in motu circulari non est ex quo & ad qd: & est dictu in diffone motus qui est 33 ide in spe q est ille in quo illud ex quo: & illud ad qd sunt ide specie in numero plura sm tps. ¶ U. g. motus qui est ex eode puncto ad ide punctu: aut plures motus cadetes inter duo pucta in tepoib⁹ — *Aliter I circulo.* diuersis accidet questio pdicta: qm possibile est vt inter duo pucta demonstrata sit motus circularis & rectus. & silr possibile est vt iter duo loca cuenietia alijs duobus locis cadant duo mot⁹: vnus rectus & alius circularis. & sic accidit questio. ¶ Cum igitur in diffinitione dicat loco eius qd est ad qd & ex quo: illud qd est in quo est — *Qonis solo* motus scz q idem motus in specie: est ille in quo idem in quo est motus est idem in specie: dissoluet questio qm duo motus qui sunt ex eodem loco ad eunde locuz: quorum vnus est rectus & alius circularis no erunt in eode. s. per idem: qm rectus erit per linea recta: & circularis per rotuda. & circulare est aliud a recto in specie. ¶ Et ideo dixit. Dicamus igitur quonia iam determinauimus q illud in quo est motus cuz fuerit aliud in specie/motus erit alius in specie. Deinde dicit & circulare est aliud a recto specie. i. & isti diffinitioni eiusdem motus in specie non contingit questio: quoniam illud in quo est motus rectus est aliud ab illo in quo est circularis econtra rio sp: sme diffinitioni.

¶ Simpliciter aut vnus mot⁹ est qui substatia quidez vnus & numero est; quis aute hmoi sit/manifestuz est

Tria sunt circa que ē motus.

diuidentibus. ¶ Tria enim sunt ſm̄ numerū circa que dicim⁹ motum vnū qd̾: ꝛ in quo: ꝛ qn̄. Dico aūt qd̾: qm̄ necesse est esse aliqd̾ qd̾ mouet̄: vt hominē ꝫ / aut aurū. Et in aliquo hoc moueri: vt in loco aut in passione. Et quādo in tempore eniꝫ omne mouet̄.

Oē qd̾ mouet̄ in tpe mouet̄.

¶ Et dicitur ꝙ motus est vnus simpliciter cum fuerit vn⁹ in se ꝛ in nūero. Et declarat̄ qs mot⁹ est iste mot⁹ ſm̄ diuisionem. ¶ Jlla enim in quib⁹ dicit̄ mot⁹ sunt tria: res: ꝛ quo est: ꝛ qn̄. Et intentio ei⁹ est qm̄ necesse est vt sit hic aliqd̾ motuꝫ. U.g. hō / aut auruꝫ. Et vt motus istius rei sit in aliquo. U.g. in loco: aut in passiōe. Et vt sit qn̄qꝫ: qm̄ omne qd̾ mouetur: mouet̄ in tpe.

34 ¶ Cum declarauit qd est idem motus genere ꝛ specie: incepit declarare qd est idem mot⁹ simplr̄. ¶ Et dixit: cuꝫ fuerit idem in se. i. in sua sb̄a: ꝛ dixit: ꝛ in numero: qm̄ motus qui est ideꝫ in sb̄a: alius est genere: ꝛ alius specie: ꝛ alius numero: ꝛ inuit ꝙ diuisio qua vsus est in motu: ē diuisio in sb̄a ei⁹: qm̄ illud qd̾ significat hoc nomē: vnū: ꝛ essentia: ꝛ quiditas in istis rebus, est idem. D. d. ꝛ declarat̄ ꝛc̄. i. ꝛ ſm̄ diuisionē motus in motus qui cōueniunt: ꝛ differūt in reb⁹ tribus: ex quib⁹ cōstituit̄ motus declarabit̄ qd est motus vnus in numero. ¶ Et cū narrauit ꝙ ex ista via pōt d̾clarari quid est vn⁹ motus in numero: icepit declarare hoc: ꝛ dixit: illa. n. in quib⁹ est motus ꝛc̄. i. illa. n. ex quibus cōstituit̄ motus sunt tria: res mota: ꝛ res in qua est mot⁹. U.g. vbi in trāslatione qd̾ est genus: in quo est motus: ꝛ hoc intēdebat cuꝫ dixit: ꝛ res in qua est: ꝛ intendit per qn̄ tēpus: qm̄ ex istis tribus fit motus. ¶ Et cum numerauit ista tria: ex quibus cōstituit̄ motus: dixit: ꝛ intentio eius est ꝛc̄. i. ꝛ hoc est ita: qm̄ manifestū est per se: ꝙ necesse est vt in oī motu sit aliqd̾ motum. U.g. hō ꝛ frustuꝫ auri: ꝛ vt motus sit in aliquo. U.g. in loco: aut q̄litate: ꝛ intēdit per illud in quo est motus māam motus in qua est motus sicut formā: ꝛ hoc manifestū est ꝙ nō mouet̄: ꝛ hoc distinctū est apud perscrutationeꝫ eius qd̾ est vtrū motus hꝫ motū. D. d. ꝛ vt sit qn̄. i. in tpe: ꝛ hoc declarabit̄ in sexto. ꝛ existimat̄ ꝙ aliquātuluꝫ: ꝛ ex eo declaratū est in sermone de tēpore.

Jllō qd̾ sig̃t ꝑ nom̄ vnū ꝛ eēntia ꝛ quiditas in istis reb⁹ ē idē. vid̾ ꝯsimile. 4. meta. tc. cō. 3.

Motus cōstituitur ex tribus. s. re mota: illo ī quo ē mot⁹ ꝛ tpe: sꝫ op/ positū. d. 8. cō. 3. vbi dixit ꝙ mot⁹ nō ꝯstituit̄ ex tpe: quia tp̄s ē d̾ accidētib⁹ motus. tn̄ vid̾ ꝯsileꝫ sn̄iaꝫ huic in. 8. ph. t. c. 64.

¶ Horum auteꝫ trium genere quidem: aut specie esse vnum est in re in qua mouet̄: habituꝫ aūt erat in tempore. Simplr̄ aūt vnum esse in oībus his est. Et nāqꝫ in quo est vnuꝫ oportet esse ꝛ indiuisibile: vt speciem. Et qd̾ est aliqn̄ vnum tempus: ꝛ non deficiens. Et qd̾ mouet̄ vnū esse nō ſm̄ accidens: vt albuꝫ nigruꝫ fieri: ꝛ coriscum ambulare: vnuꝫ aūt est: ꝛ corisc⁹ ꝛ album: sed ſm̄

ſed ſm accidens. Neqꝫ cõmune: eſſet enĩ duos hoĩes ſimul ſanari ſm eandeꝫ ſanitatẽ: vt ophtalmie: ſed non vnus hic eſt: ſed ſpecie vnus eſt.

¶ Et motũ eſſe idem in genere: aut ſpecie: eſt ex iſtis rebꝰ, in quibꝰ eſt motus: ꝛ ſequitur hoc vt ſit in tẽpoꝛe: aut vno: aut pluribus. Ipſum aũt eſſe eundem ſimpliciter eſt in omnibus iſtis. Illud enim in quo eſt motꝰ debet eſſe vnum. ſ. indiuiduum demoſtratum. U. g. in ſpecie. ¶ Et qñ. U. g. qñ tẽpus debet eſſe vnũ ſine defectu. Et motum debet eſſe vnum non per accidens. U. g. vt albus niger ſiat: ꝛ ſoꝛ. ambulat: ꝛ albus ꝛ ſoꝛ. ſunt idẽ: ſed per accidẽs. Neqꝫ cõe: qm̃ poſſibile eſt vt homo ſanetur vna ſanitate ab ophtalmia oculi: ſꝫ iſte motus nõ eſt vnus niſi in ſpecie.

Ad vnitatẽ nũeralẽ motus tria requiruntur.

¶ Cum declarauit qđ eſt motus vnus in genere ꝛ in ſpecie: ꝛ declarauit ꝙ vnus motus ſimplr̃ ſcitur per diuiſionẽ eius in illa: ex quibus ſit motus: ꝛ notificauit illa eſſe tria: incepit declarare qñ motus erit vnus in genere: ꝛ in ſpecie: ꝛ in numero ſm iſta. ¶ Et dixit: ꝛ motuꝫ eſſe vnum in genere ꝛ ſpecie ꝛc̃. i. ꝛ motus erit vnuꝫ in genere: aut in ſpecie ſm illud in quo eſt motus ꝛ motuꝫ. ¶ Et dimiſit diuiſioneꝫ quã innuit in motu: qꝛ iam eſt declarata: quoniã anteꝙ̃ inciperet ad declarãdum iſtos motus ſm cõuenientiã ꝛ diuerſitatem eoꝛuꝫ in iſtis rebus: deberet incipere a diuiſione: dicendo ꝙ oĩs motus: aut nõ cõuenit in aliquo iſtoꝛum: aut cõuenit in quibuſdam: aut in oĩbus. deinde conuenĩẽtes: aut ſunt cõueniẽtes in genere: aut ſm ſpẽm: aut ſm numeruꝫ: ſed qꝛ hoc intelligit ex hoc qđ dixit: ꝛ eſt manifeſtũ per ſe: incepit determinare ſpecies eius: ꝛ numerare diuiſiones vtiles ad ſciendũ ſm quot modos dicit̃ vnꝰ motus. ¶ Et dixit: ꝛ vnuꝫ motũ eſſe in genere ꝛc̃. i. ꝛ motus eſt vnꝰ in genere: aut in ſpecie ſm illud in quo eſt motus. ſ. in nã in qua eſt motus: qm̃ ſi illa nã fuerit vna ſm genus. U. grã. qualitas: aut vbi motus erit vnus ſm genus: ꝛ ſi illa nã fuerit vna ſm ſpeciem: motꝰ erit vnus ſm ſpecieꝫ. F U. g. vt duo motus ſint albificatio ꝛ nigrificatio: aut trãſlatio. ¶ Et qꝛ hmõi motus vnus in genere: aut vnꝰ in ſpecie nõ eſt neceſſe vt ſit vnus ſm tẽpus: dixit: ꝛ ſequit̃ tempus hoc. i. ꝛ accidit hmõi motibus vt ſint in tẽpoꝛe: aut vno: aut pluribus vno. ſ. ꝙ nõ eſt neceſſe a in eſſe eiuſmodi motus in gñe: aut in ſpecie ſm ꝙ eſt vnus in eis: vt ſint in vno tẽpoꝛe: ſed hoc ſequit̃: ꝛ accidit nature motus: ſm ꝙ eſt motus. ſ. vt ſit in tẽpoꝛe: nõ ꝙ motus qui dicetur per tẽpus. ¶ Et cum declarauit diſpoſitionẽ eſſentialem qua motꝰ eſt vnus in genere: aut in ſpecie ab accidentali. i. a diſpoſitiõe accidentali: incepit declarare illa que ſunt neceſſaria in eſſe eiuſdem motus ſimplr̃: qui eſt vnuꝫ ſm numerũ. ¶ Et dixit: 35

Occurrit tacite obtioni qua aliqs poſſet dicere Ari. fuiſſe diminutum.

a Nõ eſt neceſſe in eſſe eiuſmõi motus in gñe: aut ĩ ſpẽ ſꝫ ꝙ eſt vnꝰ in eis vt ſit in vno tpe: ſꝫ hoc accidit nãe motꝰ ſꝫ ꝙ ẽ motꝰ. ſ. vt ſit ĩ tpe: nõ ꝙ motꝰ q dicet̃ per tps. vid ꝯſimile. ĩ. cõ. 3. ꝛ. 4. hꝰ ꝯ. 98. ꝛ q̃ ibi.

ipsum aũt esse vnuz simpliciter ⁊c̃.i.motuz autẽ esse vnum simpliciter est vt sit vnus simplr.⁊ in omnib⁹ istis tribus.s.vt sit vn⁹ motus numero in moto:⁊ in eo in quo est motus:⁊ in tẽpore. ¶Deinde incepit declarare hoc:⁊ incepit ab illo in quo est motus:⁊ dixit⁊ illud enim in quo est motus ⁊c̃.⁊ hoc est ita:qr si motus est vnus numero:necesse est vt illa natura in qua est motus sit vna numero.s. indiuiduũ demonstratũ speciei illius nature:⁊ hoc intendebat cuz dixit.v.g.in specie.i.v.g.aliqđ indiuiduũ indiuiduorũ speciei illius in qua est motus. ¶Et cum narrauit ꝙ est necesse in vno motu ẜm numerũ vt illud in quo est motus.s.in ã motus sit vnuz numero:incepit declarare etiã ꝙ necesse est ꝙ tẽpus sit vnum numero. ¶Et dixit:⁊ qñ ⁊c̃.i.etiã necesse est vt temp⁹ sit vnuz numero sine defectu.i.ꝙ in ipsuz nõ cadat quies:sed erit cõtinu⁹: quoniã tunc nõ esset vnus motus:qr tẽpus eius nõ esset vnum.quoniã illud in quo est motus lz sit vnuz numero:⁊ similr res mota si mouebitur in tpibus diuersis tũc motus eius nõ erit vnus in numero. ¶Deinde induxit tertium necessariũ:⁊ est ꝙ res mota dz esse vna numero:⁊ hoc essentialiter:nõ accidẽtaliter:⁊ dixit:⁊ motum est vnuz nõ per accñs ⁊c̃.i.⁊ in hoc ꝙ motus sit vnus in numero: necesse est ꝙ res mota sit vna in numero nõ per accidẽs:quoniã si fuerit vna per accidẽs:tunc erit possibile vt moueat duobus motib⁹ insimul in eodem tẽpore.v.gr̃a qm̃ albus ⁊ sortes sunt idez per accidens qñ accidit ꝙ sor.sit albus:⁊ ideo possibile est hoc vnuz per accidẽs moueri duobus motib⁹ insimul:vt niger fiat ẜm ꝙ est album ⁊ ambulet ẜm ꝙ est sor. ¶Deinde dixit:neqz cõe:⁊ intẽdit illud in quo est motus:qm̃ cum declarauit ꝙ necesse est vt illud in quo est motus:⁊ etiã temp⁹ sunt vnuz in numero:vult declarare ꝙ temp⁹ esse vnũ numero nõ sufficit in hoc:ꝙ motus sit vnus numero:cum illud in quo est motus fuerit cõmune nõ vnuz numero:⁊ quasi dicit:⁊ impossibile est si illud in quo est mot⁹ fuerit cõmune:vt motus sit vn⁹ numero:licet temp⁹ sit vnum numero.quoniã possibile est vt duo homĩes insimul sanẽtur ex vna infirmitate in specie in vno tẽpore:tñ sanatio eorum nõ erit vna in numero:sed in specie.s.motus quo mouentur lz tempus sit idem.

Sed vid' oppositum.8.phy.cõ.82.qr vr̃ ꝙ ista tria nõ sufficiãt ad vnitatẽ nũeralem mot⁹ ⁊c̃.

Licet illđ in quo est motus sit vnũ numero:⁊ silr res mota sit vna nũero:si tñ moueat in tpib⁹ diuersis:tũc motus ei⁹ non erit vn⁹ numero:sz oppositũ vr̃ dicere cõ.sequẽti ẜm primã expositionem.

¶Socratem autẽ ẜm alterationẽ eandem alterari specie:in alio autez tẽpore:⁊ iterum in alio.Siquidez cõtingit corruptuz iterum fieri vnum numero:erit ⁊ hic vnus.Si vero non:idem quidem specie:vnus autem numero non.

¶Si autez sor.alteratur eadez alteratione in specie:sed hoc in aliquo tẽpore:deinde iterum in alio tempore.Sed si possibile est vt illud qđ iam corruptũ est reuertatur:⁊ fiat vnum in numero:tunc motus possibile est vt sit etiã vnus.Et si illud fuerit impossibile: mot⁹ erit ille idem:sed nõ vnus.

¶ Hec est qđ circa hoc qđ dictum est: ꝙ in hoc ꝙ motus sit vnus numero: necesse est vt tēpus sit vnum numero: qin pōt aliquis dicere ꝙ cum idem motū mouetur eodē motu in specie vna vice post alteraȝ.i.pluries. V.grā.vt modo moueaꝛ: deinde quiescat: ⁊ inde reuertaꝛ ad illum motuȝ quo mouebaꝛ prius: qm̄ ille motus secū dus ⁊ prim⁹ sunt vnus in numero: eodeȝmō in generatiōe ꝙ cum idem indiuiduū corrūpitur: deinde reuertiꝛ: ⁊ sunt vnum in numero. ¶ Et ideo dixit: si autē soꝛ.⁊c̄.i.sed cuȝ posuerimus ꝙ soꝛ.moueꝛ tur in aliquo vno iteruȝ post primaȝ vicem. V.g.alteratur iterum post: aliud aūt transfertꝛ: tunc si corruptū qn̄ reuertitur est vnuȝ in numero motus soꝛ.qui reuertiꝛ postꝙ̄ quies interuenit est vnus: ⁊ si illud nō fuerit: hoc non erit. ⁊ hoc intēdebat cum dixit: si igitur possibile est ⁊c̄.i.motus soꝛ.qui fuit modo: ⁊ post reuertiꝛ possibile est vt sit vnus. ⁊ ideo dixit post. si igitur illud fuerit impossibile ⁊c̄. hoc igitur est vnū eorum quepn̄t intelligi ex hac qōne. ¶ a Et forte intendit per hanc questionē venire ad questionē de motu cōtinuo: quō motus est cōtinus cuȝ hoc ꝙ in omni motu quedam pars corrumpiꝛ ⁊ quedā generaꝛ: ⁊ cuȝ corruptuȝ nō reuertiꝛ: nō est hic vnus motus in numero: ⁊ ꝭm hanc expositionē est cum dixit: tunc motus possibile erit vt sit: intendit. si igitur est possibile vt illud qđ est corruptū reuertaꝛ ⁊ fiat vnuȝ in numero: possibile erit vt sit hic vnus mot⁹ in numero. ⁊ si illud fuerit impossibile: nō erit hic vnus motus in numero. sed impossibile est vt generatum ⁊ corruptum sint idē numero. ergo īpossibile est vt vnus mot⁹ sit in numero: vt si sit vnius subiecti numero: ⁊ in eodē: ⁊ cōtinu⁹: ⁊ hoc erit finis huius qōnis. Si aūt cōcesserim⁹ ꝙ illud qđ generaꝛ post corruptionē est vnum numero: nō sequiꝛ vt motus cōtinu⁹ sit vnus motus tm̄. sed etiaȝ mot⁹ inter quos est quies: cuȝ subiectū eorū fuerit vnum numero: ⁊ illud in quo est motus fuerit etiaȝ vnum numero. ¶ Et videꝛ si ista qͣstio intelligatur de motu continuo. ꝙ differētia inter partes motus cōtinui: ⁊ motus qui reuertunꝛ iterum post alium sit hec.s. ꝙ generatū ⁊ corruptuȝ in istis motibus vtrūqȝ distinguitur a reliquo per quieteȝ interiacenteȝ: in motu vero cōtinuo generatum nō distinguiꝛ a corrupto neqȝ demonstraꝛ: sed est vnum. possibile est igitur dicere ꝭm hoc ꝙ motus continu⁹ est vnus numero: sed modo magis diminuto ꝙ̄ modo quo dicimus in re quiescente ipsam esse vnam: ꝭm numeruȝ. ⁊ si intendit per hunc sermonem dubitare de motu qui est iterum post primuȝ: dissolutio est manifesta: cum fuerit concessuȝ ꝙ generatuȝ ⁊ corruptuȝ non sunt idem in numero. ⁊ hoc manifestum est per se. ⁊ illud quod dixit post: significat ꝙ non intendit nisi querere de motu continuo. quasi dicat. si igitur posuerimus ꝙ soꝛ.transfertur. iterum post primuȝ si fuerit possibile vt illud quod est corruptuȝ reuertatur: ⁊ fiat vnum in numero: tunc motus iterat⁹ potest esse vnum in numero nedum continuus. ⁊ sic est intelligendus iste locus. ⁊ sic non accidet questio valoris in hoc: ꝙ cum aliquid fuerit corruptum ⁊ post reuertatur ꝙ non est idem in numero. ¶ Et qꝛ ita est dixit. si autem soꝛ.⁊c̄.s. sed cum posuerimus ꝙ sortes mouetur in aliquo vno iterum post aliud. Verbi gratia. ꝙ alteretur aut transferatur iterum post aliud

36
Pͥa expō

Qōnis solo
Si corruptuȝ qn̄ reuertitur est vnū in numero mot⁹ soꝛ. postꝙ̄ quies interuenit est vn⁹.
Sȝ vide oppositū.c.pcedenti vt ibi notaui.

a Expositō Themistij.

Quō pt eē vn⁹ motus continuus cū ptes motus cōtinue corrūpanꝛ.

gñe ciº ad qd ē motº: ⁊ cā ī h est qm̄ fo͛ia est in īuisibil. Sȝ vide op posi.3. celi. 67.De fo͛is elemētoꝝ q̄ ꝯȝ ipm̄ itē/ dunt ⁊ re/ mittunt. Quid sit se paratiȝ tā/ gere mediū

ꝑpositionis inter que est necīa in motibº. D.d.⁊ vnūquodqȝ istoꝝ ⁊c.i.⁊ cuȝ expoliuerimus istas intētiones declarabimus ſbra ꝓpria vnicuiqȝ coꝝ. U.g.qm̄ cū fuerit declaratū qd est cōtinuatio: decla/ rabit q̄ sunt res cōtinue:⁊ que sunt res nō cōtinue:⁊ silr̄ de alijs.

¶Simul quidē igit dicūt hec eē ꝯȝ locū quecūqȝ vno loco sunt prio. ¶Separatiȝ aūt quecūqȝ sunt in altero. ¶Tāgere aūt quoꝝ vltima simul. ¶Mediū vo in qd aptū natū est primū ꝯtingere mutās:q̄ȝ in qd vltimuȝ: mutat ꝯȝ nām ꝯtinue mutādū. Jn minimis aūt est me diū in tribº:vltimū quidē.n.mutationis ꝯriū est.

¶Dicimus igit simul in loco in rebº q̄ sunt in eodem loco.s.in ꝑmo loco. ¶Et dicimus sepatim in rebº que sunt in locis diuersis. ¶Et dico cōtigua duȝ extrema sunt insimul. ¶Et dico inter itelligēdo illd ad qd pri mo transmutatio est innata ire anteq̄ȝ eat ad illud ad qd postremo trāsmutat:cū trāsmutatio eius fuerit ꝯm cursum nālē ⁊ cōtinua; Et inter saltē inuenit in tribº: finis enim trāsmutationis est cōtrarium.

Cap. ante/ penultio. a Jn mathe maticis est ꝯtactº. Jd. 4.ph.t.cō. 76. Et ꝑ de gen.44. b Jn mathe maticis duo vltīa reuer tunt ī vnū ⁊ sic assimi lat ꝯtinuo. Sȝ ī nālibº duo vltīa re manēt duo demōstrata Jdē.ī.c.30 Uid clariº ꝑ h.ī.c.39. c Ultīa nō sunt ī loco ꝯntialr: sȝ

22 ¶Simul dr̄ multis modis vt dictū est in lib.de ꝑdicamētis: sȝ hic intēdit describere de illis illū modū q est ꝯm locū tm̄. ¶Et intēdit ꝑ primū locū cōtinens ꝓprium q nō est locus mediante alio. ¶Et di xit:in eodem loco:qr si cōtinentia fuerint duo erunt in duobus lo/ cis:non in eodem loco.

2 ¶Et qr separa sunt opposita eis q̄ sunt insimul:incepit describe/ re illa:⁊ dixit.⁊ dico separata in rebº que sunt in locis diuersis.i.di uersis ꝯm demonstrationē.s.multis non vno.

3 ¶D.d.⁊ dico cōtigua ⁊c.i.⁊ ꝯtigua sunt corpa quoꝝ vltīa sunt s.supꝑficies insimul:ita q̄ inter illas nō est corpus cōtinēs:⁊ h est cōti guatio nālis:cōtiguatio vo a mathematica est in magnitudinibº quoꝝ vltima superponunt. Si igit fuerint corpa/supponūt supꝑficies coꝝ cōtigue:⁊ si supꝑficies/supponent linee:⁊ si linee/supponent pū/ cta:si dicimus q̄ pūctus supponit pūcto. Sȝ hic nō intēdit mathe maticā:qm̄ ī mathematicis b duo vltīa reuertunt in vnū:⁊ sic assi milant cōtinuo. Jn nālibus vero duo vltima remanēt duo demon/ strata:⁊ ideo dixit:dū extremitates sunt insimul.i.⁊ res contigue sunt quarū vltīa que sunt in actu sunt insimul:⁊ dicuntur cōtigua sicut dixit dum vltima sunt insimul:⁊ h significat q̄ cōtiguatio si/ gnificat hāc intētioneȝ. ¶Et ꝑ simul intēdit h illa que sunt ī locos ⁊ ꝯm hoc erit in loco ꝑ accn̄s:qm̄ vltia c nō sunt ī loco eētialr.

4 ¶D.d.⁊ dico iter ⁊c.⁊ iter est illd ad qd trāsmutatū trāsmutat ꝑmo.i.anteq̄ȝ trāsmutet in illud in qd trāsmutat ī postremo. ¶Jstd em̄ est ꝑmū eius ad qd trāsmutat trāsmutatū cū non trāsmutat ad ipsum ꝑ suā trāsmutationē ad aliud nisi si motº hēt motū:sȝ cū mo

tus nõ hʒ motũ sic ꝑdiximus: ⁊ motũ qñ est ĩ illo ex q̃ ẽ mot⁹ dr nõ/dũ trãsmutari: ⁊ cũ fuerit ĩ illo ad qḋ dr iaʒ trãsmutari ⁊ ꝺefinere in trãsmutatiõe: ꝫ nõ dr̃ trãsmutari nisi qñ fuerit iter. ¶ Et iter necio est a ꝺe nã ei⁹ ad qḋ ẽ mot⁹: qm̃ si mot⁹ fuerit ĩ loco/iter erit loc⁹.s. ꝑmũ loc⁹ ad quẽ motũ mouet. ⁊ siłr si mot⁹ fuerit ĩ q̃litate: tũc iter erit pria q̃litas ad quã trãsmutaƚ trãsmutatũ. Qm̃ aũt necẽ ẽ vt sit h ꝑmus locus: ⁊ quõ est primus appet ex hoc qḋ diximus: ꝙ motus non hʒ motũ. ¶ Et dixit. ꝙ necesse est vt motus sit ꝰm cursum na/turalẽ: qm̃ si nõ fuerit ꝰm cursuʒ nãleʒ/poñe est vt quiescat interiʒ: ⁊ tunc iter erit ipsum ad quod. ⁊ ideo dixit: dum fuerit continua. ¶ B.d. ⁊ inter est saltẽ in tribus. i. in duob⁹ cõtrariis ⁊ medio: qm̃ si mediũ nõ fuerit nõ erit inter. ¶ B.d. finis em̃ trãsmutatiõis ẽ cõtrariũ. i. ⁊ inter inuenit in trib⁹ qm̃ finis ⁊ principiũ trãsmutatio/nis sunt duo cõtraria: ⁊ inter illa est aliqd. s. inter cõtraria.

p accñs: ⁊ oppositũ. p ꝺe gña. cõ. 29. Ubi hr̃ ꝙ neqʒ p se neqʒ p accñs ⁊c. a. Mediuʒ est ꝺe nã ei⁹ ad qḋ ẽ motus.

Quid cõtinue.

¶ Cõtinue aũt mouet qḋ nihil/aut paucissimũ deficit rei non tẽpori. Nihil em̃ ꝓhibet deficientẽ rei non tempori: ⁊ aut statiʒ: aut post hypaten. i. ꝓimã sonare vltimã: ꝫ rei in qua mouet. Hoc aũt ⁊ in his que sunt ꝰm locũ: ⁊ in aliis mutationib⁹: manifestũ est.

¶ Et illḋ qḋ mouet ꝰm ꝯtinuationẽ est illḋ qḋ nõ deficit oĩno: ⁊ saltẽ in illa intẽtione in qua est motus: nõ in tpe. Quoniã nihil ꝓhibet deficere: ⁊ statiʒ euenire neuma qḋ dr̃ Bam cuʒ neumate qḋ dicit zir. Nos eniʒ intelligimus per hoc intẽtionẽ in qua est motus. Et hoc manifestum est in transmutationib⁹ que sunt in loco: ⁊ in aliis trãsmutationibus.

¶ Cũ accepit in diffinitiõe ei⁹ qḋ est iter cõtinuationẽ motus: incepit exponere ꝯtinuationẽ ĩ motu. ¶ Et. d. ⁊ illḋ qḋ mouet ⁊c. i. ⁊ illḋ qḋ mouet ꝰm cõtinuationẽ sic ꝺescribit: qm̃ est illud qḋ non ꝺeficit oĩno ꝰm intẽtionẽ ⁊ ꝰm tp̃s: ⁊ si ꝺefecerit ꝰm intẽtione/erit paucũ: ꝰm ꝯo tp̃s ꝺeficit ꝰm intẽtionẽ q̃ non ꝺeficit ꝰm illḋ: qm̃ plura mota nõ ꝺeficiũt ꝰm tp̃s: ⁊ mot⁹ eoꝝ nõ est cõtinuus: vt q inducit neuma qḋ dr̃ bam post neuma qḋ dr zir. iste. n. nõ ꝺesistit ꝰʒ tp̃s ⁊ ꝺesistit ꝰʒ motũ: qm̃ neuma qḋ dr̃ bam est aliḋ ĩ intẽtiõe a neumate qḋ dr zir. ⁊ in ꝯtinuis nõ posuit necio vt nõ ꝺeficiãt oĩno ĩ intẽtione: qꝛ paruꝰ mota ꝯtinua ꝺeficiũt aliquãtulũ ĩ intẽtiõe: ⁊ vt aĩalia q̃ ambulãt: illa aũt q̃ natãt/aut volant nõ ꝺeficiũt in intẽtione oĩno. ¶ B.d. nos. n. intelligim⁹ p hoc illã intẽtionẽ in q̃ est mot⁹. i. ⁊ nos ꝺescripsim⁹ cõtinuationẽ hac ꝺescriptiõe: qꝛ cũ dixim⁹ motũ ꝯtinuũ: itelligimus cõtinuationẽ intẽtiõis in q̃ est mot⁹ rei mote. s. qm̃ si mot⁹ ei⁹ fuerit in loco/cõtinuatio ei⁹ erit in loco: ⁊ si ĩ alteratiõe cõtinuatio ei⁹ erit ĩ alteratione. B.d. ⁊ hoc manifestũ est in trãsmutatiõib⁹ que sunt in loco: ⁊ in aliis trãsmutationib⁹. i. qm̃ cõtinuatio in eis est ⁊ est in intentione in qua est trãsmutatio. 23

¶ Contrarium autem ſm locum eſt ſm rectitudinez diſtans plurimum: minima. n. finita: metrũ aũt finitũ ẽ.

¶ Et ↄtrarium in loco eſt diſtantiſſimum in rectitudine: qm̃ minima linea recta eſt finita: ⁊ finituz ẽ paruũ.

24 ¶ Cum poſuit ꝙ oĩs motus eſt de ↄtrario in ↄtrariũ: incepit notificare que ſunt ↄtraria in loco. ¶ Et dixit. ⁊ ↄtrariuz in loco ⁊c̃. i. ⁊ loca ↄtraria ſunt illa inter q̃ eſt maxima diſtantia recta: ⁊ iſta ſunt ſuperius ⁊ inferius ſimpl'r: ⁊ dixit: in rectitudine: q2 diſtãtia maxĩa ⁊ minima non diffiniũtur niſi per lineam rectam: ⁊ ſi non poſſe ẽ ponere inter qlibet duo puncta diſtãtias infinitas arcuales diuerſas. ¶ Et hoc intẽdebat: cum dixit: qm̃ minima linea recta eſt finita. i. qm̃ minima linea recta poſita inter duas diſtãtias eſt vna: ⁊ hoc intendebat cum dixit finita: ⁊ q2 minima linea inducta inter duo pũcta eſt recta. ¶ Neceſſe eſt vt maxima linea in mundo cuius vnus finis eſt ſuperius ſimpl'r ⁊ ſcd̃s eſt inferius ſimpl'r diffiniaꝛ p rectã: qm̃ hec eſt finita. i. vna. Linee aũt arcuales ſunt infinite: ⁊ iõ in eis ñ inuenitur maxima linea: neq3 minima. ¶ D. d. ⁊ finituz eſt paruũ: ⁊ intendit per finitũ rectum: q2 inter duo puncta nõ cadit ex eo niſi vnum tm̃: ⁊ intẽdit per paruum breue. i. ⁊ linea recta eſt breuiſſima linea inducta inter duo oppoſita: ⁊ iſta linea eſt menſura cum menſura ſit minima.

Vñ. 10. me ta. 13. Diſtantia maxima ⁊ minima ñ diffiniũtur niſi p lineã rectã. Idẽ 4. phy. c. 5.

Linee arcuales ſunt ĩfinite. Iõ p̃ ce. 27. Lĩea recta eſt breuiſſima ĩducta ĩter duo oppoſita. Idẽ p̃mo ce. 28.

¶ Conſequẽter autẽ eſt ꝙ cum poſt primum ſolum ſit aut poſitione: aut ſpecie: aut aliquo alio ſic determiatũ nullum medium eſt eoꝝ que ſunt in eodem genere ⁊ cuius ↄñr ẽ. Dico aũt vt linea linee / ſm qd̃ ſunt linee: aut vnitatis vnitas ſm ꝙ ſunt vnitates: aut domus domus. Aliud autem nihil ꝓhibet eſſe medium. Conſequenter. n. alicui eſt ↄñr: ac poſterius aliqd eſt. Nõ. n. ↄñr vnuz ex duobus: neq3 noua luna ſcd̃e ↄñr: ſ3 h̃ illi.

Quid ↄñr.

¶ Et dico ſequi in illo qd̃ eſt poſt principium: aut in ſitu: aut forma: aut in alia intentione: ⁊ cum hoc fuerit poſitum non erit inter illa aliquod illius generis. Verbi gratia aut linea: aut linee ſequantur lineam: aut vnitas: aut vnitates ſequantur vnitatem: aut ſequaꝛ domus domum. Et nihil prohibet inter hec duo ſit aliqd non illiuſmodi. Sequens enim eſt ſequens in aliquo priori ⁊ in aliquo poſteriori. Non. n. vnuz ſequitur duo: neq3 nox nouilunij ſeqꝛ noctez futurã: ſed iſta ſequunꝛ illã.

25 ¶ Et dico ſeqtur ⁊c̃. i. ⁊ dĩ ſeq in re que eſt poſt aliaz: que eſt quaſi principium: aut in ſitu: vt cum dicimus domum ſeq aliquã domũ: aut in forma ſpecifica. V. g. ꝙ aĩal ambulans ſequitur hominem.

¶ Et intēdit per aliam intētōem sequēs fm nām. V.g. q dualitas sequitur vnitatē & trinitas dualitatem: & vt cum dicimus q in sermonibus narratio seqtur prohemium: & existimatur q sub hoc collocatur sequēs fm placitum: & est oppositū ei: quia est fm naturam.

¶ D.d. & cū h fuerit positū &c. i. & est nece vt inter hec duo q̄ dn̄r seq non sit aliqd sui gn̄is. s. vt inter lineas ɔn̄tes non sit linea: & inter domos ɔn̄tes non sit domus: & nihil phibet vt inter illa sit aliquid alterius gn̄is. V.g. q inter domos ɔn̄tes sit aliquid qd nō ē dom⁹. 2 puta arbor

¶ D.d. sequēs. n. ē sequēs &c. i. sequēs. n. est sequēs aliqd p̄cedens ipm sui gn̄is: & ipm est posterius ab eo. Consequētia igr sunt illa in qbus sunt pri⁹ & posterius: aut in situ: aut in specie. i. in nā: & sequēs est posterius non prius: vnde nullus dicit q vnū seqtur duo: & noc nouiluniū sequitur futuram noctem: sed econtrario. 3

¶ Habitum autem est qd ɔn̄r est cum tangat. Qm āt oīs mutatio in oppositis est: opposita autem cōtraria: & fm contradictionem sunt: contradictiōis autez nihil medium: manifestum est q in contrarijs erit mediū. ¶ Continuum aūt est quidem q de habitu aliquid ē. Dico autem esse continuum cum idē fiat: & vn⁹ vtriusq terminus eoꝝ que tanguntur: & sic significat nomen continui. Hoc aūt esse non pōt cum duo sint vltima. Quid habitū Contradictiōis nihil est mediū. Quid continuum.

¶ Et sese succedere est illud qd est ɔn̄s: & tangēs: & qr oīs transmutatio est in oppositis: & opposita sunt ɔtraria & contradictoria: & inter cōtradictoria nō ē mediū: manifestuz est q inter est in ɔtrarijs. ¶ Continuū vero est quodāmodo sese: sed dico continuuz qn̄ vltimū vtriusq in quo tangunt se fuerit idem: & fuerint continua: fm q significat hoc nomen. Qd est impossibile si vltima fuerint duo.

¶ Dicit sese: & sese est illud in quo inuenitur p̄us & posterius: in quo vltima sunt insimul: qm̄ hoc nomen sese signat cōsecutōem & tactū insimul: signat igitur duos & ideo dixit: & sese est illud qd est ɔn̄s & tangens: quoniam tangentia sunt de spēbus diuersis: sese vero sunt eiusdem speciei sicut consequentia. 26

¶ Deinde incepit dclarare vbi inuenitur inter: & dixit: q inter inuenitur in contrarijs mediatis: & propter hoc impossibile est vt motus sit in contradictorijs: aut in contrarijs īmediatis: & sermo eius in hoc manifestus est. 2

3

¶ D.d. ɔtinuum vero &c. i. ɔtinua aūt sunt sese. i. quoꝝ vltima adunantur apud ɔtactum: & fiunt vnum: & in hoc differt ɔtinuū a sese. D.d. fm q signat hoc nomen. i. in rebus nālibus & artificialibus: in nālibus vero dicim⁹ q ɔtinua sunt a illa quoꝝ vltia sunt vnū Cōtīua sūt qꝝ vltia sūt vnuz nālr. Idē. i. t. c. 39. 40.

a Nõ dĩiaȝ iter ꝯtinuitatẽ nãliũ: artificialiũ ⁊ mathẽaticorum.

naturalr: vt in membris continuis. a ¶ Et in artificialibus qñ vltima eorum fiunt vnum per artificium. ¶ In mathematicis vero dicimus ꝯtinua qñ vltimum vnum imaginatur esse cõe cuȝ eis: vt punctus qd̃ est cõe duabus lineis: ⁊ linea duabus superficiebus: ⁊ ista ꝯtinuatio non est nãlis: ⁊ hic intendimus describere ꝯtinuatiõné nãlé. ¶ D. d. qd̃ ẽ ipo͞ſe ⁊c̃. i. ⁊ impo͞ſe est vt ꝯtinuatio sit duoꝝ ꝯtinuoꝝ qñ vltia eoꝝ ñ fuerint adunata: ⁊ hẽ dĩia iter sese ⁊ ꝯtinua.

¶ Sed hoc determinato: manifestum est ꝙ in his est quidem continuum ex quibus vnum aliqd̃ aptum natum est fieri ƀm ꝯtactum. Et sicut aliqñ fit continuum vnum: sic ⁊ totum enim erit: vt aut penetratiõe: aut cõclauatione: aut colla: aut tactu: aut insertu.

¶ Manifestum est igitur ꝙ continuatio est in rebus q̃ innate sunt vt ex eis fit vnum per coniunctionem. Et quemadmodum copulatum fit vnum qñq; sic totum fit vnum. Verbi grã. per applicatõem: ⁊ ꝯclauationẽ: ⁊ per contactum: ⁊ per consolidationem.

27 ¶ Cum diffiniuit ꝯtinua ꝙ sunt illa que ĩnata sunt vt vltima eoꝝ fiant vnum: dixit. manifestum est igit̃ ex hac descriptiõe ꝙ cõtinuatio est in rebus que ĩnate sunt vt ex eis fit vnum per coniunctiõem s. aut per ligamẽtum: aut per applicatõem: aut per ꝯsolidatiõem. illa aũt in quibus non apta͞t non hñt ꝯtinuatõem. ¶ D. d. ⁊ quẽadmodum copulatum ⁊c̃. i. ⁊ quẽadmodũ copulatum fit in aliqua hora vnum. s. per adiunctionem vltimoꝝ: aut per ligamentũ: aut p aliud. Sil̃r vtrũq; ꝯtinuatoꝝ fit vnum qñ illic nõ fuerit vltimum cõe inter illa. s. qñ vltimum destruitur. ¶ Et quasi intẽdit dicere quẽadmodum sese transferuntur de cessatione ad continuationem: similr̃ transfertur de continuatione ad adunionem.

Documẽtũ.

¶ Manifestum aũt est ꝙ primuȝ ꝯsequẽter est: cõtactũ quidẽ. n. necesse ẽ ꝯñr esse: qd̃ ꝯñr aũt non oẽ est tangeñ: vnde ⁊ in prioribus rõne ꝯsequẽte est: vt in nũeris: tactus aũt nõ est. Et si qdẽ ꝯtinuũ est necesse est tãgeñ. Si vero tãgit nõdũ ꝯtinuũ ẽ. Non. n. necesse ẽ vnũ eẽ ipsorum vltima si sil̃ sunt. Sed si vnũ sunt necesse ẽ ⁊ simul esse: quare vltimus insertus ƀm gnãtõem ẽ. Necesse ẽ eni tãgere si adunata erũt vltima. Cõtacta aũt nõ oĩa adunata sunt in quibus aũt non est tactus: manifestuȝ est ꝙ non est consertus in his.

¶ Maĩfestũ ẽ ẽt ꝙ ƥmũ istoꝝ est seq: tãgẽs. n. necessario seq̃t: ȝ nõ oẽ qd̃ seq̃t ẽ tãgẽs: ⁊ iõ seq inṽit ẽt in pri/

cipijs in rõne. V.g. in nũeris: tãgere ãt nõ ẽ in eis. Et qð ẽ ꝯtinuũ necessario tãgit. Et qð ẽ tãgẽs nõ duꝫ ẽ ꝯtinuũ: qm̃ nõ ẽ necesse vt extrẽitates eoꝝ sint vnũ: si fuerint insil'. Sꝫ si fuerit vnũ erũt isil': vnde seqꝛ vt adunatio sit postrema oĩum eoꝝ in eẽ. Illa.n. quoꝝ extrema sunt adunata: necesse est vt sint se tãgẽtia: ꝛ tãgẽtia nõ necessario sunt adunata: ꝛ illa in qbus nõ ẽ ꝯtact᷒: manifestum est ꝙ in eis nõ est ꝯtinuatio: neqꝫ adunatio.

¶ Intẽdit p pmũ pus nãlr: qm̃ oẽ tãgẽs ẽ sequẽs: ꝛ nõ oẽ sequẽs ẽ tãgẽs: ꝛ cũ sequẽs nõ fuerit nõ erit tãgẽs: ꝛ h̄ ẽ dispõ poris nãliter. 28
¶ Et cũ narrauit ꝙ nõ oẽ qð sequiꝛ/tãgit: dixit: ꝛ iõ seq inueniꝛ in pncipijs in rõne. ꝛ intẽdit per principia in rõe/pncipia in diffõne. s. qm̃ inueniꝛ in pluribus rebus: ꝛ in eis non inueniꝛ ꝯtactus vt est dispõ in numeris. ¶ Et intẽdebat qm̃ hoc est quasi genus: ꝛ genus est pmum in rõne. ¶ Et cum declarauit ꝙ sequẽs pcedit nãlr tangẽs: dclauit ẽt ꝙ tãgẽs pcedit nãlr ꝯtinuũ. oẽ.n. ꝯtinuũ ẽ tãgẽs: ꝛ ñ ꝯuertiꝛ qm̃ ñ seqꝛ vt oĩa tãgẽtia aduneñ ẽm vltĩa. ꝛ h̄ itẽdebat cũ dixit. qm̃ ñ ẽ neceẽ vt extrẽitates eoꝝ sint vnũ si fuerit isil'. i. qm̃ ñ seqꝛ si vltĩa eoꝝ fuerit isil': vt sint vnũ ita ꝙ oẽ tãgẽs sit cõtinuũ. D.d. sꝫ si extrẽitates ꝛc̃. i. sꝫ seqꝛ ẽcõuerso. i. qm̃ si fuerit ꝯtinua. s. si extrẽa eoꝝ fuerit vnũ neceẽ ẽ ꝙ añ fuerit ꝯtacta. s. ꝙ extrẽa eoꝝ fuerint insil'. i. qm̃ neceẽ ẽ vt ꝯtinuũ sit pus ꝯtactũ: ꝛ post ꝯsecutiõem: ꝛ tũc ꝯtinuaꝛ. ¶ Et qꝛ aduãtio ẽ qñ vltimũ cõe qð ẽ iter duo ꝯtinua õstruiꝛ. ꝛ h̄ accidit nec̃io post ꝯtinuatõeꝫ: quẽadmodũ ꝯtinuatõ accidit post ꝯtactũ: ꝛ ꝯtact᷒ post ꝯsecutõeꝫ dixit: neceẽ ẽ igr̃ ꝛc̃. i. ꝛ qꝛ eẽ adunatũ pus fuit ꝯtinuũ: ꝛ oẽ ꝯtinuũ pus fuit ꝯtiguũ: ꝛ ñ seqꝛ: vt oẽ ꝯtiguũ sit ꝯtinuũ: nedũ sit adũatũ. ꝛ ñ seqꝛ silr vt oẽ ꝯtinuũ sit adunatũ: ꝛ cũ ꝯsecutio ñ fuerit/ꝯtinuatio ñ erit: sꝫ cũ ꝯtinuatio nõ fuerit/adũatio ñ erit. ḡ h̄ q̃ttuoꝛ pcedũt se adinuicẽ ẽꝫ ordinẽ nãlr.

Adunatõ ẽ qñ vltimũ cõe qð ẽ inter duo ꝯtinua õstruiꝛ ꝛ hoc accidit nec̃ario post ꝯtinuationem.

¶ Quare si est vnitas ꝛ pũctũ qualia dicũt sepata non posse ẽ eẽ vnitatẽ ꝛ pũctũ idẽ. his qdẽ.n. iest tãgeꝛ: vnitatibus aũt ꝯsequẽter. Et hoꝝ qdẽ ꝯtingit eẽ mediuꝫ. Ois.n. linea mediũ pũctoꝝ ẽ. haꝝ aũt nõ est necesse: nullũ.n. medium est dualitatis ꝛ vnitatis.

Hec se hñt ẽm ordinẽ. vꝫ. ꝯñr ens. Cõtãgens. Cõtinuũ ꝛ Adunatũ.

¶ Sequitur igitur ex hoc ꝙ si sunt h̄ puncta: ꝛ vnitas absoluta: vt dicunt: impossibile erit vt vnitas ꝛ punctum sint idem: quoniam punctus habꝫ tangere: ꝛ vnitates vero sequi habent se adinuicem. Et inter pũcta potest esse aliquid: quoniam omnis linea est inter duo puncta: a vnitates vero nõ habẽt hec necessario: qm̃ inter vnitatem/ ꝛ dualitatem non est aliqd.

a h̄. trãslatoꝛ ita cecidit i greco: ꝛ vr̃ mihi ꝙ õbeꝛet dicere. ꝙ inter oĩa duo pũcta ẽ linea.

29 ¶ Et cum sequi sit aliud a tangere necesse est si fuerint pũcta ⁊ vni
tas existẽtia ꝑ sẽrvt dicũt dicẽtes puncta esse elemẽta corporuꝫ vt
Pria drĩa inter pũctũ ⁊ vnitateꝫ. punctus, sit aliud ab vnitate. ¶ Puncta.n.possunt tãgere.s. imagi
nari punctũ tangere punctũ:⁊ sic est possibile imaginari corp⁹ co/
poni ex eis: vnitates vero possunt sequi ⁊ nõ tãgere.i.⁊ hoc qd̃ dixit
Pria expõ est ſm opinionẽ eoꝝ: qm̃ ex sexto declarabit ꝙ impossibile est pun
Secũda. ctũ tãgere punctũ. ¶ Et forte intẽdit ꝑ hoc qd̃ dixit ꝙ pũctus habꝫ
tangere.i.ꝙ linee tangũt sese sup punctũ:⁊ nõ est ita in vnitatib⁹.
Expõ Themistij. ¶ Et siſr exponit Themistius hunc locũ:⁊ Alex.exponit hic tactuꝫ
pro suppositione. ¶ D.d.⁊ inter puncta ⁊c̃.i.hec est differẽtia vera
inter puncta ⁊ vnitates.s.qm̃ inter vnitatẽ ⁊ vnitatẽ nõ est aliquid
⁊ inter punctũ ⁊ pũctũ est linea. Et ideo dicit ꝙ differẽtia est inter
Scd̃a drĩa. vnitatẽ ⁊ punctũ:lꝫ vtrũqꝫ sit aliqd̃ indiuisibile:⁊ est ꝙ vnitas nõ
hꝫ situm:⁊ punctus hꝫ:qꝛ est in aliquo loco demõstrato linee in ex/
tremo: aut medio. D.d.oĩs enim linea est inter duo puncta.i.inter
quelibet duo puncta est linea ſm ꝙ puncta sunt in natura vltima li
Pria expo/ sitio bona. nee. ¶ Et dixit: vt mihi videt̃ ꝙ inter puncta põt esse aliquid:qꝛ di
centes puncta esse:hñt ꝓ possibili inter illá nõ esse aliquid:sꝫ nõ ne
gauit hoc esse possibile sicut negauit ipsum de vnitatibus. ¶ Et vide
Secũda in/ tricata. tur mihi ꝙ induxit cõuersaꝫ ꝓpõnis intente.s.dicentis ꝙ iter qli/
bet duo puncta est linea:qꝛ nondũ apparuit:⁊ cõuersa eius est ma
nifesta:⁊ est ꝙ oĩs linea est inter duo pũcta:qm̃ cũ cõcedat̃ ꝙ oĩs
linea est inter duo puncta ꝯuertet̃ particularis sic:ꝙ inter aliq̃ duo
puncta est linea:⁊ et cum ꝯcedat̃ ꝙ oĩs linea est inter duo puncta:
declarabit̃ ꝙ inter quelibet duo puncta possibile est vt sit linea:qm̃
si fuerit impossibile:nõ erit verũ dicere:ꝙ oĩs linea est iter duo pũ
cta:qm̃ cum fuerit verũ hoc.s.ꝙ nulla duo puncta sunt inter que est
linea:erit vera ꝯuersa eius:que est.nulla linea est inter duo puncta
qd̃ est falsum manifeste.⁊ hoc est apud me illud qd̃ intendit Aristo.
quapropter dimisit hanc ꝓpositionẽ:⁊ accepit cõuersam:licꝫ trãs/
lator existimet ꝙ hic fuit error in libro grecoꝝ:⁊ intelligenduꝫ est hic
per lineam: lineam finitam.

¶ Quid quidẽ igit̃ est simul:⁊ extra:⁊ quid tangere:
⁊ quid mediũ:⁊ quid cõsequenter:⁊ quid habitum: ⁊
qd̃ cõtinuũ:⁊ in quolibet vnũqd̃qꝫ eoꝝ inest:dcm̃ est.
¶ Etiam igit̃ posuim⁹ quid est esse insimul:⁊ separa/
tim:⁊ tangere:⁊ inter:⁊ sequi:⁊ sese:⁊ continuũ:⁊ in q̃/
bus inuenitur vnũquodqꝫ istorum.

30 ¶ Dicit qm̃ ex hoc ꝙ declaratũ est ex descriptionib⁹ istoꝝ: declara/
Dubium. bitur in quibus inueniunt̃. ¶ Et queret aliquis qm̃ esse insimul est
tangere:qm̃ omnia contigua sunt insimul:⁊ oĩa que sunt insimul in
Solutio. loco sunt ꝯtigua:⁊ siſr est dispositio in sese. ¶ Dicẽdũ est igit̃ adhuc
Pria dr̃ia. vt videt̃ ꝙ lꝫ esse insimul:⁊ tangere sint idem ſm sb̃mitꝫ:sunt duo
ſm diffõnem:qm̃ esse insimul opponit̃ ad esse solum:⁊ tangere non
Scd̃a dr̃ia. opponit̃ ad esse solum:sꝫ ad esse separatũ. ¶ Et in diffõne eius non
apparet locus:sꝫ in diffõne eius qd̃ est esse insimul apparet locus.

¶ Deinde aūt separat a cōtiguo: qm̄ deinde est cōtiguū z sequens. z deinde etiā potest esse corpus: z pōt esse nō corpus. U.g. motus aut tēpus. motus enim est deinde ad motū: z tps ad tps. sz tps nō tangit tpus: qm̄ cōtigua necessario sunt magnitudines. In naturalibus vero est corpus. in mathematicis aūt potest esse linea aut superficies: sz omne continuum in mathematicis est continuū.

Cōtact⁹ nālis est p corpus: sz cōtactus mathematic⁹ pōt esse p lineā aut p superficiem. Idē p ce. cō. 32. z p de aīa. t. com. 13. z. 3. met. cō. 8.

a De contiguū in mathematicis est ptinuū. Idem supra comē. 22.

¶ Caplm̄ in quo procedit ad tractandum de vnitate z diuersitate motus. Cap. 2.

Unus aūt motus dicit multiplr: vnū quidem enim multiplr dicim⁹. Genere quidē igit vnus est fm figuras pdicamēti: locimutatio quidē enim omni loci mutationi genere vna est. Alteratio aūt a locimutatiōe altera genere est. Specie autem vnus est: cum genere vnus: z indiuidua specie fit: vt coloris quidem sunt differētie. Jam igit alius specie denigratio z dealbatio. Omnis aūt dealbatio omni dealbationi idem fm spēm erit. Et oīs denigratio omni denigrationi: albedini aūt nō amplius: vnā specie vna dealbatio albationi omni. Si aūt sunt qdam q z gn̄e simul: z spē sunt: manifestū ē q spē vn⁹ erit. simplr aūt vn⁹ spē nō: vt doctrinatio: si sciētia qdē est spēs existimatiōis: gen⁹ aūt sciētiarum aliarum.

¶ Et vnus mot⁹ dicit multis modis: qm̄ vnū dr multis mōis. Unū igit in gn̄e est fm figuras pdicamēti: qm̄ qn̄ trāslatio cōparat ad aliquā trāslationē q̄cūqz sit eēntialr vnū in gn̄e. Alteratio vero ē alia a trāslatōe in gn̄e: z vnū in spē est qn̄ fuerit vn⁹ in gn̄e. Deide fuerit idē spē qua nō diuidit. U.g. qm̄ color ē multis mōis: z nigrificatio ē alia ab albificatōe in spē. Et si oīs albificatio pueniet in specie oī albificationi: z omnis nigrificatio omni nigrificatiōi: albificatio vero nō cōuenit: z ideo albificatio cū omni albificatiōe cōparat per illam vnū in specie. Cōuenietes igit in genere z specie insimul. manifestū est q sunt vn⁹ mot⁹ in spē. Qr aūt sit simplr vnus motus in specie nō. U.g. qn̄ disciplina sit scia: qm̄ est spēs consideratiōis: z genus. s. scientiarū. U.g. grāmatice z geometrie z ceterarum scientiarū.

31 In hoc caplo incepit dicere ꝑm quot modos dicit motus vn⁹: ꝛ qm hoc est vtile/ꝛ necessariū de perscrutatione de motu vtrū sit eternus:aut nō. ¶ Et dixit: ꝛ vnus motus dicit multis modis.i.ꝛ vnus motus dicit multiplr:qꝛ vnuz dr etiā multiplr: mot⁹ cuiꝫ dicit vnus ꝑm genus:ꝛ est ille qui est vnus ꝑm formā alicui⁹ ꝑdicamentoꝝ:in quib⁹ sunt.s.qꝛ cōicant in vno ꝑdicamēto ꝑdicamētoꝝ:in quib⁹ inuenit motus. ¶ U.g.translatio ad superi⁹ secū cōparatur ad translationē ad inferi⁹: qm̄ est ꝑm genus vnus:in quo est motus in loco.s.in ꝑdicamēto vbi:ꝛ hoc intēdebat cum dixit.i.qm̄ oīs trāslatio qñ cōparat ad aliā translationem diuersam in forma: tunc due translatōes inuenient vnuz in genere. D.d. alteratio vero ꝛc̃.i.ꝛ hoc manifestū est:qm̄ ꝑdicamentū alterationis.s.qualitatis aliud est a ꝑdicamēto trāslationis qd̄ est vbi. ¶ D.d.ꝛ vnus in spē ꝛc̃.i.ꝛ dr vnus motus scd̄o modo.s.ꝑm spēm:ꝛ vnus motus in spē est/qñ duo motus fuerint vnus in genere:ꝛ vnus in vltima specie que nō diuidit in alias spēs. D.d. U.g.ꝛc̃.i.ꝛ cā ꝓpter quā ^a^ qdā motus sunt diuersi ꝑm spēm:ꝛ quidā ꝯuenientes ꝑm spēm est diuersitas eius:ad qd̄ est motus in specie: aut cōuenientia eius in specie. ¶ U.g.qꝛ colores qui sunt fines motuū qui sunt ī colorib⁹ sunt multi modi:ideo motus qui sunt in colorib⁹ diuersis in specie sunt diuersi in specie:ꝛ qui sunt in cōuenientibus in specie/sunt cōuenientes in specie. U.g.qm̄ nigrificatio qꝛ est ire ad nigredinē: ꝛ albificatio est ire ad albedinē:ꝛ nigredo differt ab albedine in specie: ideo nigrificatio que est motus ad nigredinem differt ab albificatione in specie que est motus ad albedinē:ꝛ qꝛ hec albedo conuenit in specie cuꝫ hac alia albedine demonstrata:ideo hec albificatio cōuenit cuꝫ hac albificatiōe in specie. D.d. albificationi vero nō cōuenit.i.mot⁹ vero qui est in albedine nō cōuenit in specie ei qui est in nigredine: cuꝫ nigredo differat ab albedine in specie. ¶ D.d. cōuenientes igit ꝛc̃.i.manifestuꝫ est igit ꝙ cuꝫ diximus ꝙ oīs motus cōueniēs ī spē est cōueniēs in genere:nō sequit vt oīs motus cōueniens in genere ꝛ specie.i.vnus in gñe ꝛ specie sit vnus motus in specie simplr: qm̄ quedā spēs sunt que sunt gñā. ¶ D.d. U.g.ꝛ cuꝫ disciplina fuerit scientia ꝛc̃.i.ꝛ vnus mot⁹ in genere ꝛ specie nō est vnus in specie simpliciter.s.ꝙ scientiā ad disciplinam est species cōprehensionis: cum cōprehensio ^b^ quedam est disciplina.i.ex disciplina: ꝛ quedaꝫ non ex disciplina: ꝛ cum hoc qd̄ dixit species est genus pluriū scientiarum disciplinatarum.

Ola trāslatio qñ cōparat ad aliā trāslatiōez diuersaz in forma:tunc due translatōes iuenientur vnuz in gñe. cōsidera instātiaz de motu eeli ꝛ de motu istoꝝ que sunt hic.

a Cā ꝓpter quā qdam mot⁹ sūt diuersi ī spē ꝛ qdā ꝯuenientes ꝑm spēꝫ est diuersitas eius ad qd̄ est mot⁹ ī spē aut cōuenientia ei⁹ in spē. ꝯsiīr īfra. t.c.35.

b Cōprehēsio qdā ē ex disciplina: ꝛ qdaꝫ sine disciplina.

¶ Dubitabit aūt aliqs si vnus specie motus sit: cuꝫ ex eodē in idē/idē mutet:vt vnū punctum ex hoc loco in hunc locum iterū ꝛ iterū. Si autē hoc est:erit circulatio rectitudini eadē ꝛ volutio ambulationi.

¶ Et est hic locus questionis.s.quādo ideꝫ transfert de vno loco ad aliū. Uerbi grā.quādo idem punctus transfert de hoc loco in hunc locū vna vice post aliaꝫ: vtrū ille motus est vnus in specie:qm̄ si ita fuerit:tunc

motus circularis cōueniet motui recto: ⁊ tunc volutio conueniet ambulationi.

ℭ Cum poſuit ꝙ motus qui ſunt vnus in ſpecie: ſunt illi/quibꝰ illud ad qđ motū moueť eſt idem in ſpecie: ⁊ nō exiſtimať ꝙ iſti motꝰ ſunt cōuenientes ſm ſpēm: ſꝫ motus qui moueť de eodē in idē: ſꝫ in tēporibus diuerſis: induxit qōnem ſuper hoc. ℭ Et dixit. ⁊ eſt hic locus qōnis. i. ⁊ queriť quādo aliqđ idem trāſfertur de eodē loco in eūdē locum multotiēs. Uerbi grā. de puncto. b. ad punctū. c. vtrū iſti motus numerenť in illis qui ſunt idē ſpecie aut nō: qm̄ ſi ponať ꝙ motus qui fuerit de vno pūcto ad vnū punctū ſunt ꝯuenientes in ſpecie: ⁊ eſt poſſe vt motū moueať de eodē puncto ad idē punctuꝫ motu recto ⁊ motu circulari: cōtingit ex hoc vt motus circularis ⁊ rectꝰ ſunt idem ſpecie: qđ eſt impoſſe. ⁊ ſi ponať ꝙ ſunt idem numero cōtinget vt tēpus eoꝝ ſit idē numero: qđ eſt impoſſibile. ℭ Et cum induxit queſtionem incepit diſſoluere illam. 32

ℭ Aut determiatū eſt id in quo eſt: ſi alterū eſt ſpecie: qm̄ alter motꝰ eſt. Circulare aūt a recto alteruꝫ ſpē eſt. Genere quidē igiť ⁊ ſpecie motus vnus ſic eſt. Circulare a recto alterū ſpecie eſt.

ℭ Ad hoc igiť dicamus qm̄ iam determinauimꝰ: ꝙ illud in quo eſt motꝰ cuꝫ fuerit in ſpē: motꝰ erit aliud in ſpē. Et aliud circulare eſt ēt aliud ſpecie a recto. Scđꝫ hoc igiť diciť ꝙ motus eſt vnus in genere ⁊ ſpecie.

ℭ Quia motus recti diuerſanť ſm illud ex quo: ⁊ ad qđ: ⁊ in motu circulari non eſt ex quo ⁊ ad qđ: ⁊ eſt dictū in diffōne motus qui eſt idē in ſpē ꝙ eſt ille in quo illud ex quo: ⁊ illud ad qđ ſunt idē ſpecie in numero plura ſm tpꝰ. ℭ U. g. motus qui eſt ex eodē puncto ad idē punctū: aut plures motus cadētes inter duo pūcta in tēporibꝰ diuerſis accidet queſtio pdicta: qm̄ poſſibile eſt vt inter duo pūcta demonſtrata ſit motus circularis ⁊ rectus. ⁊ ſilr poſſibile eſt vt inter duo loca ꝯueniētia alijs duobus locis cadant duo motꝰ: vnus rectus ⁊ alius circularis. ⁊ ſic accidit queſtio. ℭ Cum igitur in diffinitione dicať loco eius qđ eſt ad qđ ⁊ ex quo: illud qđ eſt in quo eſt motus ſcꝫ ꝙ idem motus in ſpecie: eſt ille in quo idem in quo eſt motus eſt idem in ſpecie: diſſolueť queſtio qm̄ duo motus qui ſunt ex eodem loco ad eundē locuꝫ: quoꝝ vnꝰ eſt rectus ⁊ alius circularis nō erunt in eodē. ſ. per idem: qm̄ rectus erit per lineā rectā ⁊ circularis per rotūdā. ⁊ circulare eſt aliud a recto in ſpecie. ℭ Et ideo dixit. Dicamus igitur quoniā iam determinauimus ꝙ illud in quo eſt motus cuꝫ fuerit aliud in ſpecie/motus erit alius in ſpecie. Deinde dicit ⁊ circulare eſt aliud a recto ſpecie. i. ⁊ iſti diffinitioni eiuſdem motus in ſpecie non contingit queſtio: quoniam illud in quo eſt motus rectus eſt aliud ab illo in quo eſt circularis econtrario ſ. p̄ſme diffinitioni. 33 Aliter I circulo. Qōnis ſolo

ℭ Simpliciter aūt vnus motꝰ eſt qui ſubſtātia quideꝫ vnus ⁊ numero eſt; quis autē huiōi ſit/manifeſtuꝫ eſt

Tria sunt circa que ē motus.

diuidentibus. ¶ Tria enim sunt ſm numerū circa que dicim⁹ motum vnū qḋ: ⁊ in quo: ⁊ qñ. Dico aūt qḋ: qm̄ necesse est esse aliqḋ qḋ mouet: vt hominē, aut aurū. Et in aliquo hoc moueri: vt in loco aut in passione. Et quādo in tempore eniꝫ omne mouet.

Ōe qḋ mouet in tpe mouet.

¶ Et dicitur ꝙ motus est vnus simpliciter cum fuerit vn⁹ in se ⁊ in nūero. Et declarat qꝫ mot⁹ est iste mot⁹ ſm diuisionem. ¶ Illa enim in quib⁹ dicit mot⁹ sunt tria: res: ⁊ quo est: ⁊ qñ. Et intentio ei⁹ est qm̄ necesse est vt sit hic aliqḋ motuꝫ. V.g. hō, aut auruꝫ. Et vt motus istius rei sit in aliquo. V.g. in loco: aut in passiōe. Et vt sit qñqꝫ: qm̄ omne qḋ mouetur: mouet in tpe.

34 ¶ Cum declarauit qd est idem motus genere ⁊ specie: incepit declarare qd est idem mot⁹ simplr. ¶ Et dixit: ⁊ cuꝫ fuerit idem in se. i. in sua sb̄a: ⁊ dixit: ⁊ in numero: qm̄ motus qui est ideꝫ in sb̄a: ⁊ alius est genere: ⁊ alius specie: ⁊ alius numero: ⁊ innuit ꝙ diuisio qua vsus est in motu: ē diuisio in sb̄a ei⁹: qm̄ illud qḋ significat hoc nomē: vnū: ⁊ essentia: ⁊ quiditas in istis rebus, est idem. D. d. ⁊ declarat ⁊c. i. ⁊ ſm diuisionē motus in motus qui cōueniunt: ⁊ differūt in reb⁹ tribus: ex quib⁹ cōstituit motus declarabit qd est motus vnus in numero. ¶ Et cū narrauit ꝙ ex ista via pōt dclarari quid est vn⁹ motus in numero: icepit declarare hoc: ⁊ dixit: illa .n. in quib⁹ est motus ⁊c. i. illa .n. ex quibus cōstituit motus sunt tria: res mota: ⁊ res in qua est mot⁹. V.g. vbi in trāslatione qḋ est genus: in quo est motus: ⁊ hoc intēdebat cuꝫ dixit: ⁊ res in qua est: ⁊ intendit per qñ tēpus: qm̄ ex istis tribus fit motus. ¶ Et cum numerauit ista tria: ex quibus cōstituit motus: dixit: ⁊ intentio eius est ⁊c. i. ⁊ hoc est ita: qm̄ manifestū est per se: ꝙ necesse est vt in oī motu sit aliqḋ motum. V.g. hō ⁊ frustuꝫ auri: ⁊ vt motus sit in aliquo. V.g. in loco: aut q̄litate: ⁊ intēdit per illud in quo est motus māam motus in qua est motus sicut formā: ⁊ hoc manifestū est ꝙ nō mouet: ⁊ hoc distinctū est apud perscrutationeꝫ eius qḋ est vtrū motus hꝫ motū. D. d. ⁊ vt sit qñ. i. in tpe: ⁊ hoc declarabit in sexto. ⁊ existimat ꝙ aliquātuluꝫ: ⁊ ex eo declaratū est in sermone de tēpore.

Illḋ qḋ signt h nom vnū ⁊ eēntia ⁊ quiditas in istis reb⁹ ē idē. vid̄ ꝯsimile. 4. meta. tc. cō. 3.

Motus cōstituitur ex tribus. s. re mota: illo ī quo ē mot⁹ ⁊ tpe: sꝫ oppositū. d. 8. cō. 3. vbi dixit ꝙ mot⁹ nō ꝯstituit ex tpe: quia tps ē d acci dētib⁹ motus. tñ vid̄ ꝯsileꝫ sniaꝫ huic in. 8. ph. t. c. 64.

¶ Horum auteꝫ trium genere quidem: aut specie esse vnum est in re in qua mouet: habituꝫ aūt erat in tempore. Simplr aūt vnum esse in oībus his est. Et nāqꝫ in quo est vnuꝫ oportet esse ⁊ indiuisibile: vt speciem. Et qḋ est aliqñ vnum tempus: ⁊ non deficiens. Et qḋ mouet vnū esse nō ſm accidens: vt albuꝫ nigruꝫ fieri: ⁊ coriscum ambulare: vnuꝫ aūt est: ⁊ corisc⁹ ⁊ album:

sed ſm

sed ſm accidens. Neqꝫ cõmune: eſſet enĩ duos hoĩes ſimul ſanari ſm eandeꝫ ſanitatẽ: vt ophtalmie: ſed non vnus hic eſt: ſed ſpecie vnus eſt.

¶ Et motũ eſſe idem in genere: aut ſpecie: eſt ex iſtis reb⁹, in quib⁹ eſt motus: ⁊ ſequitur hoc vt ſit in tẽpore: aut vno: aut pluribus. Ipſum aũt eſſe eundem ſimpliciter eſt in omnibus iſtis. Illud enim in quo eſt mot⁹ debet eſſe vnum. ſ. indiuiduum demoſtratum. V. g. in ſpecie. ¶ Et qñ. V. g. qm̃ tẽpus debet eſſe vnũ ſine defectu. Et motum debet eſſe vnum non per accidens. V. g. vt albus niger fiat: ⁊ ſoꝛ. ambulat: ⁊ albus ⁊ ſoꝛ. ſunt idẽ: ſed per accidẽs. Neqꝫ cõe: qm̃ poſſibile eſt vt homo ſanetur vna ſanitate ab ophtalmia oculi: ſꝫ iſte motus nõ eſt vnus niſi in ſpecie.

Ad vnitatẽ nũeralẽ motus tria reqruntur.

¶ Cum declarauit qd eſt motus vnus in genere ⁊ in ſpecie: ⁊ declarauit ꝙ vnus motus ſimpl'r ſcitur per diuiſionẽ eius in illa: ex quibus ſit motus: ⁊ notificauit illa eſſe tria: incepit declarare qñ motus erit vnus in genere: ⁊ in ſpecie: ⁊ in numero ſm iſta. ¶ Et dixit: ⁊ motuꝫ eſſe vnum in genere ⁊ ſpecie ⁊c̃. i. ⁊ motus erit vnuꝫ in genere: aut in ſpecie ſm illud in quo eſt motus ⁊ motuꝫ. ¶ Et dimiſit diuiſioneꝫ quã innuit in motu: qꝛ iam eſt declarata: quoniã anteꝙ inciperet ad declarãdum iſtos motus ſm cõuenientiã ⁊ diuerſitatem eoꝛuꝫ in iſtis rebus: deberet incipere a diuiſione: dicendo ꝙ oĩs motus: aut nõ cõuenit in aliquo iſtoꝛum: aut cõuenit in quibuſdam: aut in oĩbus. deinde conuenĩetes: aut ſunt cõuenĩetes in genere: aut ſm ſpẽm: aut ſm numeruꝫ: ſed qꝛ hoc intelligit̃ ex hoc qđ dixit: ⁊ eſt manifeſtũ per ſe: incepit determinare ſpecies eius: ⁊ numerare diuiſiones vtiles ad ſciendũ ſm quot modos dicit̃ vn⁹ motus. ¶ Et dixit: ⁊ vnuꝫ motũ eſſe in genere ⁊c̃. i. ⁊ motus eſt vn⁹ in genere: aut in ſpecie ſm illud in quo eſt motus. ſ. in nã in qua eſt motus: ⁊ qñ ſi illa nã fuerit vna ſm genus. V. grã. qualitas: aut vbi motus erit vnus ſm genus: ⁊ ſi illa nã fuerit vna ſm ſpeciem mot⁹ erit vnus ſm ſpecieꝫ. V. g. vt duo motus ſint albificatio ⁊ nigrificatio: aut trãſlatio. ¶ Et qꝛ hmõi motus vnus in genere: aut vn⁹ in ſpecie nõ eſt neceſſe vt ſit vnus ſm tẽpus: dixit: ⁊ ſequit̃ tempus hoc. i. ⁊ accidit hmõi motibus vt ſint in tẽpoꝛe: aut vno: aut pluribus vno. ſ. ꝙ nõ eſt neceſſe a in eſſe eiuſmodi motus in gñe: aut in ſpecie ſm ꝙ eſt vnus in eis: vt ſint in vno tẽpoꝛe: ſed hoc ſequit̃: ⁊ accidit nature motus: ſm ꝙ eſt motus. ſ. vt ſit in tẽpoꝛe: nõ ꝙ motus qui dicetur per tẽpus. ¶ Et cum declarauit diſpoſitionẽ eſſentialem qua mot⁹ eſt vnus in genere: aut in ſpecie ab accidentali. i. a diſpoſitiõe accidentali: incepit declarare illa que ſunt neceſſaria in eſſe eiuſdem motus ſimpl'r: qui eſt vnuꝫ ſm numerũ. ¶ Et dixit:

35

Occurrit tacite obtioni qua aliqs poſſet dicere Ari. fuiſſe diminutum.

a Nõ eſt neceſſe in eſſe eiuſmõi motus in gñe: aut ĩ ſpẽ ſꝫ ꝙ eſt vn⁹ in eis vt ſit in vno tpe: ſꝫ hoc accidit nãe mot⁹ ſꝫ ꝙ ẽ mot⁹. ſ. vt ſit ĩ tpe: nõ ꝙ mot⁹ q dicet̃ per tps. vid̃ ꝯſimile. s. cõ. 3. ⁊. 4. h⁹ ꝯ. 98. ⁊ q̃ ibi.

Sed vid op positum. 8. phy. cō. 82. qr vr ꝙ ista tria nō sufficiāt ad vnitatē nūeralem mot' &c.

Licet illd i quo est motus sit vnū numero: et similr res mota sit vna nūero: si tñ moueat in tpib' diuersis: tūc motus ei' non erit vn' numero: lz oppositū vr dicere cō. sequenti ſm primā expositionem.

ipsum aūt esse vnū simpliciter &c. i. motū autē esse vnum simpliciter est vt sit vnus simplr. et in omnib' istis tribus. s. vt sit vn' motus numero in moto: et in eo in quo est motus: et in tēpore. ¶ Deinde incepit declarare hoc: et incepit ab illo in quo est motus: et dixit: illud enim in quo est motus &c. et hoc est ita: qr si motus est vnus numero: necesse est vt illa natura in qua est motus sit vna numero. s. indiuiduū demonstratū speciei illius nature: et hoc intendebat cū dixit. V. g. in specie. i. V. g. aliqd indiuiduū indiuiduorū speciei illius in qua est motus. ¶ Et cum narrauit ꝙ est necesse in vno motu ſm numerū vt illud in quo est motus. s. in quo motus sit vnū numero: incepit declarare etiā ꝙ necesse est ꝙ tēpus sit vnum numero. ¶ Et dixit: et qn̄ &c. i. etiā necesse est vt temp' sit vnū numero sine defectu. i. ꝙ in ipsū nō cadat quies: sed erit cōtinu': quoniā tunc nō esset vnus motus: qr tēpus eius nō esset vnum. quoniā illud in quo est motus lz sit vnū numero: similr res mota si mouebitur in tpibus diuersis tūc motus eius nō erit vnus in numero. ¶ Deinde induxit tertium necessariū: et est ꝙ res mota dz esse vna numero: et hoc essentialiter: nō accidētaliter: et dixit: et motum est vnū nō per accñs &c. i. et in hoc ꝙ motus sit vnus in numero: necesse est ꝙ res mota sit vna in numero nō per accidēs: quoniā si fuerit vna per accidēs: tune erit possibile vt moueat duobus motib' insimul in eodem tēpore. V. gr̄a qm̄ albus et sortes sunt idē per accidens qn̄ accidit ꝙ sor. sit albus: et ideo possibile est hoc vnū per accidēs moueri duobus motib' insimul: vt niger fiat ſm ꝙ est album et ambulet ſm ꝙ est sor. ¶ Deinde dixit: neqꝫ cōe: et intēdit illud in quo est motus: qm̄ cum declarauit ꝙ necesse est vt illud in quo est motus: et etiā temp' sunt vnū in numero: vult declarare ꝙ temp' esse vnū numero nō sufficit in hoc: ꝙ motus sit vnus numero: cum illud in quo est motus fuerit cōmune nō vnū numero: et quasi dicit: et impossibile est si illud in quo est mot' fuerit cōmune: vt motus sit vn' numero: licet temp' sit vnum numero. quoniā possibile est vt duo homies insimul sanētur ex vna infirmitate in specie in vno tēpore: tñ sanatio eorum nō erit vna in numero: sed in specie. s. motus quo mouentur lz tempus sit idem.

¶ Socratem autē ſm alteratione eandem alterari specie: in alio autē tēpore: et iterum in alio. Siquidē cōtingit corruptū iterum fieri vnum numero: erit et hic vnus. Si vero non: idem quidem specie: vnus autem numero non.

¶ Si autē sor. alteratur eadē alteratione in specie: sed hoc in aliquo tēpore: deinde iterum in alio tempore. Sed si possibile est vt illud qd iam corruptū est reuertatur: et fiat vnum in numero: tunc motus possibile est vt sit etiā vnus. Et si illud fuerit impossibile: mot' erit ille idem: sed nō vnus.

36 ¶ Hec est qđ circa hoc qđ dictum est: ꝙ in hoc ꝙ motus sit vnus numero: necesse est vt tẽpus sit vnum numero: qñ põt aliquis dicere ꝙ cum idem motũ mouetur codẽ motu in specie vna vice post alteraz.i.pluries. V.grã. vt modo moueat̃: deinde quiescat: ⁊ inde reuertat̃ ad illum motuz quo mouebat̃ prius: qm̃ ille motus secũdus ⁊ prim⁹ sunt vnus in numero: codezmõ in generatiõe ꝙ cum idem indiuiduũ corrũpitur: deinde reuertit̃: ⁊ sunt vnum in numero. ¶ Et ideo dixit: si autẽ sor. ⁊c̃.i. sed cuz posuerimus ꝙ sor. mouetur in aliquo vno iteruz post primaz vicem. V.g. alteratur iterum post: aliud aũt transfertur: tunc si corruptũ qñ reuertitur est vnuz in numero motus sor. qui reuertit̃ postꝙ̃ quies interuenit est vnus: ⁊ si illud nõ fuerit: hoc non erit. ⁊ hoc intẽdebat cum dixit: si igitur possibile est ⁊c̃.i. motus sor. qui fuit modo: ⁊ post reuertit̃ possibile est vt sit vnus. ⁊ ideo dixit post. si igitur illud fuerit impossibile ⁊c̃. hoc igitur est vnũ eorum quepñt intelligi ex hac q̃õne. ¶ a Et forte intendit per hanc questionẽ venire ad questionẽ de motu cõtinuo: qñõ motus est cõtinus cuz hoc ꝙ in omni motu quedam pars corrumpit̃ ⁊ quedã generat̃: ⁊ cuz corruptuz nõ reuertit̃: nõ est hic vnus motus in numero: ⁊ s̃m hanc expositionẽ est cum dixit: tunc motus possibile erit vt sit: intendit. si igitur est possibile vt illud qđ est corruptũ reuertat̃ ⁊ fiat vnuz in numero: possibile erit vt sit hic vnus mot⁹ in numero. ⁊ si illud fuerit impossibile: nõ erit hic vnus motus in numero. sed impossibile est vt generatum ⁊ corruptum sint idẽ numero. ergo ĩpossibile est vt vnus mot⁹ sit in numero: vt si sit vnius subiecti numero: ⁊ in codẽ: ⁊ cõtinu⁹: ⁊ hoc erit finis huius q̃õnis. Si aũt cõcesserim⁹ ꝙ illud qđ generat̃ post corruptionẽ est vnum numero: nõ sequit̃ vt motus cõtinu⁹ sit vnus motus tm̃. sed etiaz mot⁹ inter quos est quies: cuz subiectũ eorũ fuerit vnum numero: ⁊ illud in quo est motus fuerit etiaz vnum numero. ¶ Et videt̃ si ista q̃stio intelligatur de motu continuo. ꝙ differẽtia inter partes motus cõtinui: ⁊ motus qui reuertunt̃ iterum post alium sit hec. s. ꝙ generatũ ⁊ corruptuz in istis motibus vtrũq; distinguitur a reliquo per quietez interiacentez: in motu vero cõtinuo generatum nõ distinguit̃ a corrupto neq; demonstrat̃: sed est vnum. possibile est igitur dicere s̃m hoc ꝙ motus continu⁹ est vnus numero: sed modo magis diminuto ꝙ̃ modo quo dicimus in re quiescente ipsam esse vnam: s̃m numeruz. ⁊ si intendit per hunc sermonem dubitare de motu qui est iterum post primuz: dissolutio est manifesta: cum fuerit concessuz ꝙ generatuz ⁊ corruptuz non sunt idem in numero. ⁊ hoc manifestum est per se. ⁊ illud quod dixit post: significat ꝙ non intendit nisi querere de motu continuo. quasi dicat. si igitur posuerimus ꝙ sor. transfertur. iterum post primuz si fuerit possibile vt illud quod est corruptuz reuertatur: ⁊ fiat vnum in numero: tunc motus iterat⁹ potest esse vnum in numero nedum continuus. ⁊ sic est intelligendus iste locus. ⁊ sic non accidet questio valoris in hoc: ꝙ cum aliquid fuerit corruptum ⁊ post reuertatur ꝙ non est idem in numero. ¶ Et q̃ ita est dixit. si autem sor. ⁊c̃. s. sed cum posuerimus ꝙ sortes mouetur in aliquo vno iterum post aliud. Verbi gratia. ꝙ alteretur aut transferatur iterum post aliud

Pria expõ

Q̃õnis solo

Si corruptuz qñ reuertitur est vnũ in numero mot⁹ sor. postꝙ̃ q̃es iteruenit est vn⁹. Sz vide oppositũ. c. precedenti vt ibi notaui.

a Expositõ Themistij.

Q̃uõ p̃t eẽ vn⁹ motus continuus cũ ptes motus ɔtinue corrũpant̃.

nunc si illud qd iam est corruptũ revertatur: et fiat idẽ in numero: tũc motus sor. qui heri fuit revertetur idem. qd est impossibile. ¶ Et forte ista expositio est difficilior: et manifestius est ex verbis eius hoc qd ipse intẽdit declarare: qꝫ nece est in hoc qꝫ vnus motus sit qꝫ tps sit vnũ: sed fecit qõnẽ de cõtinuo: aut forte intẽdit vtrũqꝫ: qm ex illis que dicit post apparet qꝫ ipse fecit questionẽ de continuo: quoniam due questiones sunt similes.

¶ Habet autem dubitationẽ huic similẽ: et vtrũ vna sanitas et oĩno habitus et passiones substantie sint in corporibus: moveri nãqꝫ videntur habentia et fluẽtia. Si igitur eadem et vna que diluculo: et nunc est sanitas: quare non et cum non deficiens accipiat iterum sanitatem/ et h et illa vna numero erit.

¶ Et est etiã questio similis isti vtrũ sanitas est eadem: et vlr vtrũ forme et passiones sunt in corporib⁹ in suis substãtiis: qm nos invenimus illud qd habent ex hoc in eis dum movent et fluunt. Si igitur sanitas que fuit in mane et que est nunc: est eadem: quare sanitas que fuit et destruitur et post revertitur illa et ista non sunt eadem in numero.

37 ¶ Quia questio predicta fundatur super hoc. s. vtrũ generatũ postqꝫ corrumpitur sit idem in numero cũ corrupto: et fuit positum qꝫ si fuerit idẽ in numero continget vt motus qui fuit sor. hodie et qui fuit heri sint idẽ in numero. et si posuerimus qꝫ est aliud continget vt non sit vnus motus in numero: incepit dicere qꝫ talis qd accidit in formis quiescẽtibus: qr sunt in trãsmutato. ¶ Et dixit: et est questio et c. i. et est questio silis questioni dicte de motu vno in numero et de formis: et vlr de passionibus q̃ sunt in corporib⁹ que sunt in suis sbiis: vtrum sint eedem dum corpus fuerit idẽ: aut non sunt eedẽ si corpus deferens non fuerit idẽ. s. multiplicare sm multiplicationem corporum: aut qũo est. Nos enim videmus hanc formã existentẽ in corporibus et corpus moveri. i. transmutari et fluere semper: vnde necesse est vt ita sit in formis q̃ sunt in istis corporibus: cũ sint in sba corporũ trãsmutabilium. si igitur sanitas que fuit hodie sort. et que fuit heri sit eadem in numero: necesse est vt sanitas que est eius: deinde destruitur et deinde revertitur: sit eadẽ in numero. et si hoc est inopinabile: nece est vt nõ sit hic eadẽ forma in numero. D. d. vtrũ sanitas est eadẽ. i. in numero. s. que fuit heri i sor. et que est hodie. ¶ D. d. et vlr et c. i. et hec perscrutatio vlr fundatur super hoc. s. vtrũ forme et passiones existant in sba corporum: qm si ita fuerit necesse est vt illud qd invenitur in corporibus motis et fluentibus moveatur et fluat. vnde sequitur vt forme moveantur et fluant: et si forme fluunt: et sunt eedẽ in numero: necesse est vt forma q̃ fuit heri: deinde revertitur hodie postqꝫ corrũpitur sit eadẽ in numero: et hoc contingit in eodẽ motu: qm dictũ est qꝫ necesse est

vt ſubiectum eius ſit idē numero.ſi igiť non eſt hec eadeʒ forma in numero:ergo neq̄ idem motus numero.

ℭEadem enim ratio eſt niſi q̄ intantum differunt: q2 ſiquidē duo ſunt idem hic ſicut numero vnus: ꝛ habi/tus eſſe neceſſe eſt. Unus enim numero actus vnius numero.ſi vero habitus vnus eſt: fortaſſis non alicui videbitur vnus ꝛ actus eſſe.Cū enim pauſet ambula/re:non amplius eſt hec ambulatio:iterum autem am bulare erit.ſi igitur vnus ꝛ idem eſt:contingit ꝛ idem corrumpi ꝛ eſſe multotiens.De quidē igitur ſunt du/bitationes extra que nunc eſt intentionē.

ℭQuoniā eadeʒ ratio eſt in hoc:preter hoc.ſ.in quo differunt:quoniaʒ due actiones ꝛ ſi ſint due ex illo eo/dem/neceſſe eſt vt forme etiam ſint ſicut ille due in nu mero:quoniam eadem actio in numero eſt eiuſdē in numero:ꝛ ſi forma fuerit eadeʒ:dignius eſt vt nullus exiſtimet q̄ actio etiaʒ eſt eadē.Quoniam homo cuʒ ceſſauit ab ambulare:non erit tunc illud apud ipſum ambulatio:ꝛ cū reuertitur ꝛ ambulat:tunc erit ambu/latio.ſi igiť ambulatio eſt eadē:poſſibile eſt vt idē cor/rumpatur ꝛ generetur multotiens.ſ.q̄ iſte queſtiones ſunt extrinſece ab hac perſcrutatione.

ℭCū narrauit q̄ in hoc q̄ forme etiā ſunt eadē in numero accidit 38
queſtio ſilis ei que accidit ex hoc in eis de motibus in numero: ꝛ
dedit ſilitudinē inter iſta:incepit dare differentiā. ℭEt dixit: qm̄ Conuenien/
eadē ratio eſt ꝛc.ſ.in hoc qđ cōtingit in formis:ꝛ in ipſis motibus. tia īter qō/
ℭQm̄ ſi forma iterata eſt eadē motus q eſt hmōi eſt idē:ꝛ ſi foīa q̄ nes.
eſt hmōi eſt plus vna motus q eſt hmōi erūt plures vno:ꝛ ſilr ecō/ Probō ei⁹
trario.Et ſi forma q̄ hʒ cōtinuū eſſe fuerit vna cū hoc q̄ ſuū ſbm eſt
ſemper in trāſmutatione:ita motus cōtinuus in eē erit vnus in nu
mero:cū hoc q̄ ſuū ſbm demōſtratū eſt trāſmutatū.ℭEt ſi ille qui Pḿa expō
eſt hmōi fuerit pluſq̄ vnus:forme q̄ ſunt hmōi erūt plures.Q2 igiť Dḿa inter
inter motus ꝛ formas eſt iſta ſilitudo manifeſta:non eſt dḿa inter qōnes.
motus ꝛ formas in queſtionib⁹ accidētibus in eis:pterq̄ in hoc q̄
adunatio in motib⁹ ꝛ formis nō eſt in reb⁹ pn̄tib⁹.ℭQm̄ cū actio Dḿe illius
ſ.motus fuerit eadē ſequiť vt forme ſubiecte illius actionis ſint ee/ pbatio.
dem:ꝛ ſilr forma agens illā.Et cū forma fuerit eadē non ſequiť vt
motus ſit idē:qm̄ cū ſor.ambulat hodie ꝛ ambulauit heri ſubiectuʒ
eſt idē:ꝛ motus ſunt plures:ꝛ ſilr ab eadē forma inueniunť plures
actiones in tpibus diuerſis.ℭSi igiť diceret pterq̄ in hoc q̄ diffe Cōtra pmā
runt:qm̄ actio cō fuerit vna:forma erit vna:ꝛ cum forma fuerit vna: expoſitionē

non sequit᷑ vt actio sit vna: tũc sermo esset manifestus p se: sꝫ dixit: preter ꝙ ⁊c. ¶ Et iste sermo vt apparet non est verus: quoniaꝫ non sequitur cum actiones fuerint plures in numero vt forme subiecte illius actionis sint plures in numero: neqꝫ forme agẽtes. neqꝫ sequitur ad hoc ꝙ si eadem actio in numero puenit ab eadeꝫ forma: aut est in eadem forma ꝙ necesse est vt plures actiones inueniant᷑: aut a pluribus formis: aut in pluribus formis nisi esset verũ ꝙ posset cõuerti cõsecutio a destructione antecedentis. ¶ Sed ista differentia videtur differentia inter hoc ꝙ accidit in primo aspectu: existimat᷑ enim ꝙ cũ vnus motus in numero fuerit vnius subiecti numero ꝙ sequit᷑ ꝙ plures motus sunt plurium subiectoꝝ: existimat᷑ tñ ꝙ non ex eadeꝫ forma: aut in eadem forma est eadem actio. Et sic iste sermo habet duas dr̃ias: differentiã.s. ſm hoc ꝙ accidit in primo aspectu: ⁊ dr̃iam ſm ipsam rem: ⁊ ideo dixit. dignius est igit᷑ vt nullus ⁊c.i. ⁊ dr̃ia inter illa est: qm̃ cũ actiones fuerint plures existimat᷑ ꝙ necesse est vt forme sint plures: q: existimat᷑ ꝙ cũ eadẽ actio fuerit ab eadẽ forma ꝙ sequit᷑ plures actiones esse a pluribus formis: ⁊ nullus existimat ꝙ cũ forma fuerit eadẽ ꝙ necesse est vt actio quẽ puenit ex ea: aut que est in ea sit eadẽ. Iste enim homo demonstratus quando cessat ab ambulatione non prouenit ex eo ambulatio: ⁊ quando reuertit᷑ ad ambulationẽ: tunc puenit scda ambulatio. ¶ Et forte intendit. sed est dr̃ia inter hoc ꝙ sequit᷑ ex hoc ſm similitudinem: ⁊ ſm ipsam rem: qm̃ ex similitudine que est inter motus ⁊ formas: sequit᷑ ꝙ cuꝫ posuerimus plures motus esse sequit plures formas esse: sed non est necesse: quoniã idem motus est eiusdem forme: ⁊ eadẽ forma non est idem motus. ¶ Et forte intendit per duas actiones duas passiones: quoniã cum passiones fuerint due sequit᷑ vt forme sint due: qđ non sequitur in actione: ⁊ quasi intendit dare dr̃iam in hoc inter actionẽ ⁊ passionem: ⁊ super hanc expositioneꝫ est sustinendũ. ¶ Et cũ scripserã hoc nondũ inspexerã libruꝫ Alex. in hoc capitulo: ⁊ post inueni ipsum dicere pꝑinquũ huic: dicit enim ꝙ actio dicta in hoc loco dicta est equiuoce: ⁊ ꝙ Ari. intendebat per actionẽ cũ dixit: qm̃ actiones si fuerint due ⁊c.i. subiectũ actionis ⁊.q.d. ꝙ si subiectũ actionis fuerit duo: sequitur ꝙ forme sint due. Deinde declarauit hoc: ⁊ dixit: qm̃ eadem actio in numero est eiusdem in numero: ⁊ hoc est ita: qm̃ vnũ subiectũ in numero est vnius forme. ¶ Et dedit rationẽ super hanc expõnem: ⁊ dicit de hoc ꝙ inuenitur in quibusdam libris loco istius sic: sed differunt: qm̃ si fuerint due in numero necesse est vt forme sint sic. ⁊ non dixit actionem. Deinde reuersus est ad primã qõneꝫ. ⁊ dixit: si igit᷑ ambulatio ⁊c.i. si igitur ambulatio for. heri ⁊ ambulatio hodie est eadẽ: possibile est vt aliquid idem generet᷑ ⁊ corrumpat᷑ multotiẽs: ⁊ dicat᷑ ipsum esse idem qđ est valde inopinabile. ¶ Et q: questio dicẽs quomõ forme sunt eedem ⁊ corpora sunt semper in transmutatione: non est huius scientie: aut huius loci: dixit: sed iste qões ⁊c.i. ⁊ pꝑter hanc questionem dixerũt quidã antiqui ꝙ non est hec sciẽtia necessaria: ⁊ ꝙ omnia sunt in trãsmutatione: ⁊ est sermo sophisticus: vnde loquẽtes in lege Mahumeti dicunt ꝙ accidentia non remanẽt per duo tpa: ⁊ intendunt ꝙ oĩa sunt mota preter substantiã.

Dubiũ contra textũ.

Scđa expõ

Tertia expositio.

Quarta expositio.

¶ Quoniã aũt cõtinuus est oĩs mot⁹: simpliciter quidem vnũ necesse est cõtinuum esse: siquidẽ oĩs diuisibilis est: ꝛ si cõtinuus vnus. Non enim fiet oĩs cõtinuus omni sicut neqꝫ aliud nullũ cõtingenti cõtingens: sed quoꝝ vnũ sunt extrema. Ultĩa aũt alioꝝ nõ sunt quidẽ: alioꝝ aũt sunt: sed spẽ dĩa: ꝛ equiuoca sunt: qũo nãqꝫ tanget: aut fiet vltimũ linee vnũ ꝛ ambulationis.

Oĩs mot⁹ ẽ ꝯtinu⁹. oĩs mot⁹ vnus simplr ẽ cõtinuus: ꝛ sĩ continuus vnus.

¶ Et qꝛ oĩs motus est continuus: ideo motus qui est simplr vnus dꝫ esse cõtinuus: cũ oĩs motus est diuisibilis: ꝛ si motus fuerit cõtinuus erit vnus: qm̃ nõ oĩs motus est cõtinuus cum omni motu. Quẽadmodũ in alijs nõ quilibet cõtinuaꝛ cũ quolibet: ſꝫ illa quoꝝ vltima sunt vnũ. Et quedã nõ hñt vltima: ꝛ quedã hñt: ſꝫ in forma sunt equoca. Qm̃ impoſſe est vt vltimũ linee tangat vltimũ ambulationis: ꝛ fiant vnum.

Nõ qlꝫ cõtinuaꝛ cum qlibet.

¶ Cũ declarauit ꝙ vnus motus in numero est motus qui est in eodem in numero: ꝛ in eodeꝫ in tpe: ꝛ induxit q̃ones sup hoc ꝛ incepit 39
dare rationẽ ꝓpter quam necesse est in hoc ꝙ motus sit vnus in numero: vt tps sit vnũ: ꝛ subiectum sit vnum: ꝛ est qꝛ est continuus. ¶ Et dixit: ꝛ qꝛ oĩs motus ꝛc̃. i. ꝛ qꝛ omnis motus est cõtinuus: qꝛ omnis motus est diuisibilis. necesse est vt vnus motus in numero sit cõtinuus. ꝛ cũ declarauit ꝙ oẽs motus sunt de nũ cõtinuis: dicit: ꝛ si igitur fuerit motus ꝯtinuus ꝛc̃. i. si igiꝛ motus qui est vnius subiecti numero ꝛ in eadẽ re numero habuit partes cõtinuas tũc erit vnus. ꝛ si partes eius non fuerint cõtinue: nõ erit vnus: ꝛ causa in hoc ꝙ quidã motus sunt: qui nõ sunt cõtinui: est: qm̃ nõ oĩs motus põt cõtinuari cũ quolibet motu quẽadmodũ impossibile est in alijs que sunt de speciebus continui cõtinuari ita ꝙ quodlibet cõtinuaꝛ cũ quolibet: qm̃ si ita esset tunc oĩa essent cõtinua: sed cõtinua sunt illa quoꝝ vltima põt esse vnũ: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit: quẽadmodum in alijs ꝛc̃. i. impoſſe est vt quilibet motus cõtinueꝛ cũ quolibet motu: sicut est impoſſe quodlibet cõtinuari cum quolibet. ¶ Deinde induxit determinationẽ per quaꝫ res fuerint cõtinue ꝛ dixit: sed illa quoꝝ vltima sunt vnum. i. entia cõtinua sunt illa quoꝝ vltima possunt esse vnum: sed in corporibus nãlibus cõtinuatio fit qñ duo vltima fuerint vnũ absqꝫ eo ꝙ vltimũ cõmune qđ est vnum corrumpatur: ꝛ similiter est cõtinuatio in magnitudinib⁹ mathematicis: diffiniuntur enim ꝙ sunt illa que possunt recipere vltimũ cõmune: ꝛ silr vꝫ esse in motibus: ꝛ sic cum dixit: sed illa quorũ vltima sunt vnum intendit aut in imaginatione: ꝛ hoc est in motibus: ꝛ in tempore: ꝛ in magnitudinib⁹: qm̃ ista scientia cõsiderat etiã de istis quodãmodo: aut in rẽ: ꝛ est hoc in corporibus naturalibus cõtinuis: sicut est dispositio in mẽbris animaliũ cõsolidatis. ¶ Deinde dedit causaꝫ ꝓpter

Cã q̃re ad vnitatẽ motus regriꝛ vnitas tpis ꝛ sbi est: qꝛ est ꝯtinuus ꝛc̃.

Oĩs mot⁹ ẽ ꝯtinuus. qꝛ oĩs mot⁹ est diuisibilis. vide istãtiã d̃ motu augmẽti. 3. ph. cõ. 6. ꝛ. 8. phy. 23.

Cõtinuatio in nãlib⁹ fit qñ duo vltima fuerint vnuꝫ absqꝫ eo ꝙ vltimũ cõe corrũpaꝛ. talia ãt vltĩa

possunt esse vnū vl'fʒ imagiatiōnē: sicut est i successiuis vel fʒ eē: sicut est in pmanentibus.

quā quedā entia recipiūt ꝯtinuatōem ꝛ quedā nō: ꝛ dixit: ꝛ quedā nō hn̄t vltima ꝛc̄. i. ꝛ cū ꝯtinua sunt illa quoꝝ vltima sunt vnū: vt ꝙ cā in hoc ꝙ non oīa sunt ꝯtinua est: ꝙ nō oīa entia hn̄t vltima: sicut est dispō in numeris: neqꝫ oīa entia hn̄tia vltīa pn̄t ꝯtinuari: neqꝫ ēt in imaginatōe: qm̄ quedam entia hn̄t vltima diuersa in forma: ꝛ quibus hoc nomen vltimum dī equiuoce: ꝛ hoc intēdebat cū dixit: sed sunt in forma equoca. D. d. qm̄ impoſſe est vt vltimū linee tangat ꝛc̄. i. ꝛ impoſſe est dicere ꝙ vltimum linee tangit vltimū ambulatōis: cū magnitudo n̄ tāgat motū: qm̄ vltimū in eis dī equoce.

¶ Habiti quidem igitur sunt ꝛ qui neqꝫ idem specie: neqꝫ idem genere sunt. Currēs. n. aliqs statim febricitabit: ꝛ vt lampas ex diffusiōe loci mutatio est habita: ꝯtinua aūt non. Ponit. n. ꝯtinuum quoꝝ vltima vnū sunt: quare habiti ꝛ ꝯn̄r sunt quo tpe ꝯtinuū est. Cōtinuū āt ē: quo mot᷒. Hoc āt ē cū vnū vltimū fiat āboꝝ.

¶ Dicamus ergo ꝙ motus sesei erūt ꝛ si nō ꝯuenient in specie aut in gener. U. g. ꝙ hō currit ꝛ febricitat stati: ꝛ sic motus candele successiuus est translatio sesea: ꝯtinua vero nō. Positū est. n. ꝯtinuū in rebus quaꝝ vltia sunt vnum. Cisti igr̄ motus sunt sesei ꝛ ꝯsequētes: quia tp̄s eoꝝ est ꝯtinuū: ꝛ ꝯtinuatio tpis est per ꝯtinuatiōeꝫ mot᷒. Et hoc erit quādo vltimum amboꝝ fuerit vnū.

40 ¶ Cum descripsit motus ꝯtinuos: incepit post dicere motus seseos. ¶ Et dixit. ꝛ dicamus ꝛc̄. i. ꝛ motus dn̄r sesei lꝫ non ꝯueniāt in spē aut in gn̄e: sed ē necesse solūmodo vt vltima eoꝝ sint insil. s. vt interim non sit qes: vt dcm̄ est in descriptione reꝝ seseaꝝ simplr: siue fuerint motus aut alia. ¶ Et cum induxit hoc dedit duo exempla: vnum de motibus seseis diuersis in gn̄e: ꝛ aliud in motibus seseis ꝯuenietibus in specie. ¶ Et dixit. U. g. hō currit ꝛc̄. i. exemplū motuum seseoꝝ non ꝯueniētium est ꝙ hō currat. ꝛ statim accidit ei febricitatio. ¶ Et exemplum seseoꝝ ꝯueniētium in specie est candela que intrat manus hominum vna post aliam. ¶ Deinde dixit. continua vero non ꝛc̄. i. ꝛ isti motus ꝛ silia non dn̄r continua: qm̄ positum est ꝙ ꝯtinua sunt illa: que possunt habere vltimum cōe. sed isti non possunt habere vltimum cōe. In illis autē que diuersantur fm̄ speciem: manifestum est ꝙ vltima eoꝝ sunt diuersa. In eis autem que conueniunt in specie: vt motus candele de vna manu in alteram ē seseus: quia quies non interponitur ꝛ priuatur ꝯtinuatōe in rei veritate: qꝛ motuꝫ non est vnum. ¶ Deinde dixit. isti igitur motus sunt sesei ꝛ ꝯn̄tes: qꝛ tp̄s eoꝝ est continuum. idest ꝛ motus sesei dicūtur sesei ꝛ ꝯseq: qꝛ tp̄s eoꝝ est continuuꝫ in rei veritate; aut existimatur esse continuum: qꝛ non interponitur illis quies sensibilis; ꝛ in rei veritate non est ꝯtinuum: nisi quando instans in quo fuit vltimū primi motus in eo erit vnicū secundi motus: vt motus mortis q seqt

In illis q diuersant spē manifestū est ꝙ vltima eoꝝ sūt diuersa

Mors cuꝫ vita dī motus seseus.

motum videte isti sunt sesci in rei veritate.s. quoꝝ tp̃s est continuũ in rei ỽitate.D.d.ꝛ tp̃s eoꝝ ē ꝯtinuũ ꝛc̃.i.ꝛ tp̃s motꝰ ꝯtinui per se ē ꝯtinuuȝ per ꝯtinuatoem motuũ cadẽtiũ in ip̃m.ꝛ hoc erit qñ vltia illoꝝ motuũ fuerint vnũ; vt mihi vi;ꝛ continuatio tp̃is motuũ se/ seorum est ꝓm ꝙ imaginatur; ꝛ vltima eorum sunt vnum.

¶Unde necesse est eundem ꝓm specieȝ esse ꝛ vnius: ꝛ in vno ꝛ eodem tempore simpliciter continuum motum ꝛ vnum. Tempore quidem vt non imobilitas interfit. In deficienti quidem enim quiescere necesse ē. Multi igitur ꝛ non vnus motus est quorum quies in medio est. Quare si aliquis motus statu occupetur: neq; vnus est: neq; continuus. intercidit autem si in medio tempus est. Qui autem specie non vnitur: nõ vnus motus est: ꝛ si nõ deficiat tempus. Tempus quidem enim vnum est: specie autem alius. Unum qdeȝ enim necesse est: ꝛ specie vnum esse: hunc autem simplr̃ vnum esse: non est necesse. Quis quidẽ igitur motus simpliciter vnus est; dictum est.

Multi ꝛ ñ vnꝰ ē motꝰ qrũ qes in medio ēcc.

¶Et ideo necesse est in motu qui est simpliciter continuus ꝛ vnus: vt sit conueniens in specie; ꝛ eiusdem rei in eodem tempore. In eodeȝ vero tempore est ne cadat interim defectus motus: quoniam in d̃fectu necesse est vt sit quies. Et motus in quo est quies non ē vnus: sed plures; ergo quilibet motus in quo est qes non est vnus: neq; continuus: ꝛ est in eo quies quãdo in eo fuerit tempus. Motus autem qui non vnus in specie: licet non deficiat ꝓm tempus: ē diuersus in specie. Quoniam vnus motus necesse ē etiam vt sit vnus in specie: ꝛ non ē necesse vt iste sit simplex: ꝛ vnus. Iã igitur narrauimus quis motus simpliciter ē vnus.

¶Cum declarauit ꝙ vnus motus simplr̃.s. in nũero debȝ esse conti
nuus: ꝛ iam declarauit ꝙ vnus motus in numero simplr̃ est conue 41
niens in specie: ꝛ eiusdem rei: ꝛ in eodem tp̃e incepit declarare ꝙ
seqtur ex hoc vt motus q est continuus simplr̃ sit vnus.s. q hȝ has
duas dispõnes.s. vt ꝯueniat in illis tribus.s. in sp̃ē motus: ꝛ in hoc
ꝙ motum sit vnum motum: ꝛ tp̃s sit vnum. ¶Dixit: ꝛ iõ necesse est
in motu ꝛc̃.i.ꝛ q: vnus motus in numero est cõtinuus; necesse ē vt
motus continuus ꝛ vnus simplr̃ sit conueniẽs in specie: ꝛ eiusdem
moti; ꝛ in eodem tp̃e. Qm̃ cuȝ fuerit necesse vt vnus motus conue/

Motus ꝯtinuus ⁊ vnꝰ in tribus ꝺ bēt ꝯueīr. Idē.ꝺ.t.c. 34.⁊.4 pḃ. 105.⁊.7 pḃ. t.cō.5.

niat in illis tribus: ⁊ motus continuus est vnus: sequitur vt contīnuus ⁊ vnus conueniant in illis tribus. ℂ Et cum narrauit ꝙ necesse ē vt sit vnus ꝭm tp̄s.s. vnus ꝯtinuus dedit cām in hoc: ⁊ dixit: in eodem ēo tpe ⁊c̄.i.⁊ vnus motus ꝯtinuus: necesse est vt sit in eodem tpe: q2 si non fuerit eodem tpe: tunc in eodem s̄bo interponitur defectus motus: ⁊ in eodē s̄bo necesse est vt qn̄ motus deficit sit qes: ⁊ hoc intēdebat cum dixit. qm̄ in defectu. ⁊ cum declarauit ꝙ motꝰ cuius tp̄s non est vnum h3 in se qetem: declarauit ꝙ motus in quo est qes est plures motus non vnus: ⁊ intendit: sed positum est ipsū esse vnum: ⁊ hoc est impossibile.s. ꝙ in vno motu sit qes. ℂ Et cum declarauit hanc ꝯclusionem: dixit: qlibet igitur motus ⁊c̄. ⁊ hoc sequitur ꝭm destructōem ꝯñtis: qm̄ cum fuerit ver ꝙ vnus motus ꝯtinuus non h3 in se qetem: seqtur ex hoc ꝙ ille motus q h3 in se qetē non est vnus neqꝫ ꝯtinuus. D.d. ⁊ h3 in se qetem.i.⁊ qes interpoīt motui qn̄ ipsi motui interponitur tp̄s in quo res non mouet. ℂ Et cum dixit: ꝙ in hoc ꝙ vnus motus sit: necesse est vt tp̄s sit vnū: incepit narrare ꝙ hoc inuenire in motu ꝯuenienti ꝭm genus: ⁊ diuerso ꝭm speciē non extrahet ip̄m a suo gñe.s. vt sit diuersus ꝭm genus: sed ꝯueniens in specie: aut in numero: ⁊ dixit: motus vero q non est vnus in sp̄ē ⁊c̄.i.⁊ silr est de motu ꝯuenienti in sp̄ē diuerso in nūero s. ꝙ l3 tp̄s non deficit non facit ip̄m esse vnum in numero. D.d. qm̄ vnus motus necesse est vt sit vnus in specie ⁊c̄. ℂ Et innuit ꝙ motus qui est vnus in sp̄ē est poꝛ nālr vno motu in numero: ⁊ silr ē dispositio vnius motus in gñe cum motu vno in sp̄ē: ⁊ similr ē dispō vnius motus in numero cum illo cuius tp̄s est vnum.s. ꝙ cum vnꝰ motus fuerit in numero/tp̄s eius erit vnum: ⁊ cum tp̄s erit vnum, non seqtur vt sit vnus in numero. Et pp hanc silitudinē que est inter illa: posuit hoc ꝙ si motus fuerit vnus in numero erit vnꝰ in sp̄ē: ⁊ nō ecōuerso: tanꝗ cām huius ꝙ si fuerit vnus in numero erit in vno tpe: ⁊ non ecōuerso: ⁊ ēt induxit sermonem in forma rōis: ⁊ dixit: motus vero qui nō est vnus in sp̄ē ⁊c̄.i. qm̄ dispō in hoc ꝙ si motus fuerit vnus in numero: seqtur vt tp̄s eius sit vnū: ⁊ nō econuerso: est sicut dispō in hoc ꝙ si motus fuerit vnus in numero: seqtur ꝙ sit vnus in sp̄ē: ⁊ non est econuerso: ⁊ silr vnus in sp̄ē est vnus in genere: ⁊ non econuerso. ℂ D.d. iam igitur narrauimus quis motus est ⁊c̄.i. ⁊ declaratum est igitur ex hoc sermone quis motus est vnus simpliciter: ⁊ est vnus in numero.

Docum̄tū.

Motꝰ q est vnꝰ i sp̄ē ē poꝛ nāliter motu qui ē vnus in numero: ⁊ silr ē dispō motus vniꝰ in gñe cū motu vno ī sp̄ē ⁊ motꝰ vnius in numero cū motu cuius tp̄s ē vnum.

ℂ Amplius aūt dr̄ vnus ⁊ pfectus: siue ꝭm genꝰ: siue ꝭm spēm: siue ꝭm substātiam sit: sicut ⁊ in alijs pfectū ⁊ totum vnus est. Est autem aliqñ: ⁊ si imperfectus sit: vnus dicitur si solum sit continuus.

ℂ Et dr̄ ēt vnus motus/motus completus: si in specie fuerit cōpletus: aut in substantia: quēadmodū in alijs rebꝰ ñ attribuit vni nisi illō qō ē pfectū ⁊ ꝯpletū. Et forte dr̄ motus vnus: ⁊ si nō sit pfectus dūmō sit ꝯtinuus.

C Cum declarauit quid sit motus vnus numero: incepit declarare
q vnus motus in numero est duobus modis completus: et non cō 42
pletus: et completus est dignior hoc nomine vnus numero: incepit
declarare hoc: et dixit. C Et dicitur etiam etc. i. et vnus motus dicit
de motu completo: siue fuerit completus: quia est de specie comple/
ta: vt motus circularis: aut quia est de genere completo: vt motus
translationis: qui est perfectior ceteris motibus: cum sit perfectus
in numero: et hoc intendebat cum dixit: vt mihi videtur: aut in sub
stantia: et completus in specie motus est motus in quo non potest
esse additio: aut diminutio: et est circularis finitus per se: in substan
tia autem est motus: quia est prior motuū naturaliter et perfectior:
et est motus translationis. a vt post d̄clarabitur. C D. d. queadmo
dum in alijs rebus etc. i. et motus completus dignius est vt attribua
tur vni numero: quemadmodum in alijs rebus non attribuitur vni
in maiori parte nisi illud quod est perfectum et completum: et qr mo
tus non completus dicitur vnus numero modo secundo induxit hoc
vocabulum. Et forte dicitur vnus motus etc. i. cum solūmodo fuerit
continuus. s. quia cum continuatione non erit perfectior et hec est di
spositio motus recti.

Motꝰ cōple
tus in spē ē
cui n̄ pt̄ fie
ri additio:
aut diminu
tio: et ē mo
tus circula
ris. Jdē. 8.
phy. t. cō.
75. et 76.
a Motꝰ trā
slationis ē
por motuū
nālr et perfe
ctior. vid p
hoc. 8. phy.
a. t. c. 55. vs
q3 ad. t. cō.
61.

C Amplius āt alr p̄ter p̄dictos dr̄ motus vnus regu/
laris: irregularis. n. non vr̄ vnus: sed magis regularis
sicut rectus. Irregularis. n. diuisibilis est: vr̄ āt differr̄
sicut magis et minus. Est aūt et in oī motu qd regl'r ē:
aut non. Et nāq3 alterabit regl'r: et ferr̄ in regulari: vt
circulo: aut rectitudīe: et circa augm̄tū silr̄ et decremētū.
C Et dr̄ vnus motꝰ alio modo ab istis dictis motus
equalis: qm̄ motꝰ diuersus quasi nō existimat̄ eē vnꝰ:
s3 motus equalis ē dignior hic vt linea recta: qm̄ mo/
tus diuersus ē diuisibilis. Vr̄ igr̄ q diuersitas īter duos
motus ē quasi additio et diminutio. Et in quolib3 mo
tu ē equalitas et inequalitas. Et qm̄ qūq3 alterat̄ res
equalr̄ et trāsfertur ex aliquo equalr̄. Verbi gratia p cir
culum aut per lineam rectam: et similiter et in augmen/
to et diminutione.

Jn q̄l3 mo
tu est equa
litas et in/
equalitas.

C Cum declarauit q vnus motus in numero est duobus modis cō
pletus et non completus: et q completus est dignior vt sit vnus nu/ 43
mero: vult declarare etiam q de isto est dignior vt sit vnus nume
ro ille qui est equalis: et sic motus continuus perfectus equalis erit
ille qui dicitur dignius vnus numero. C Et dixit: et dicitur vnꝰ mo
tus alio modo etc. i. et vnus motus in numero dicitur alio modo a
duobus modis predictis. s. motus continuus completus equalis q
est dignior vt sit vnus. Verbi gratia motus per lineam rectam qui
est dignior vt vnus q̄ motus p lineā tortuosam: qm̄ queadmodum

linea tortuosa existimat esse cōposita ex recta & circularis: silr motus p illā est diuersus: & motus diuersus existimat esse plus φ vnus motus: sʒ motus equalis est dignior vt sit vnus: & est ille qui est p lineam rectā. ¶ Deinde dedit cām pp quā motus diuersus nō est vnus in rei veritate: & dixit: qm̄ motus diuersus est diuisibilis. i. & cā in hoc φ motus diuersus nō est ynus simplr est: q: diuidit in velocitatē & tarditatē: & iste modus diuersitatis est similis diuersitati que est ſm additionē & diminutionē in rebus diuersis ſm magis & minus. ¶ Et intēdit: qm̄ est diuersitas q̄ nō extrahit motū de vna specie in aliā: sʒ facit aliquā multitudinē: & hoc intēdebat cuʒ dixit: vr̄ igit φ diuersitas &c. i. φ ista diuersitas est de gn̄e diuersitatis que accidit in rebus ſm additionē & diminutionē. ¶ Et intēdebat φ velocitas & tarditas nō diuidūt motū ſm φ genus diuidit in spēs: & dixit: quasi additio & diminutio: q: velocitas & tarditas sunt ꝓ q̄litate: & additio & diminutio sunt de q̄titate. ¶ D. d. & in quolibet a motu est equalitas & īequalitas. i. & in quolibet genere motuū inuenitur equalitas & inequalitas qm̄ in alteratiōe inuenit inequalitas: qm̄ alteratio est in quibusdā ptibus eiusdē motus intēsior & velocior: & in quibusdā partibus remissior & tardior: & inuenit etiā in ea equalitas qm̄ partes eius motus sunt equales in velocitate & tarditate: & silr est de augmēto & in translatiōe: & eius sermo in hoc est manifestus.

Regulare & irregulare nō variant speciē motus: sʒ faciunt ī eo aliquā multitudinē.

Velocitas & tarditas nō diuidūt motū vt differētie essentiales. ꝓ[illegible] in tex. & cō. sequēti.

a In q̄libet motu est eq̄litas & ineq̄litas: quod q̄mo sit itelligēdū. vid 4. physico. cō. 129. & 6 phys. c. 15. & hic cō. 45

b Impossibile ē regularē eē motū nō in regulari magnitudine.

¶ Irregularitatis aūt differētia est aliquādo quidē in quo mouet. impossibile b est enīʒ regularē esse motū nō in regulari magnitudine: vt reflexi motus aut obliqui: aut alius magnitudinis quoꝝ nō ꝯuenit ꝯtingēs in cōtingentē partē. Aliquādo aūt neqʒ in vbi: neqʒ in quādo: neqʒ in qō: sʒ in eo qō sic ē: velocitate enīʒ & tarditate aliqñ determinat. Cuius quidē enim velocitas est eadē: regularis est: cuius aūt nō: irregularis. ¶ Vñ neqʒ species motus: neqʒ differētie sunt velocitas & tarditas: q: oēs sequunt differētes ſm spēm. Quare neqʒ grauitas neqʒ leuitas que in idem est: vt terre ad ipsaʒ aut ignis ad ipsum.

¶ Et in diuersis est differētia que forte est ex illo p qō est motus: impossibile enim est vt motus sit equalis & magnitudo per quā est motus nō est equalis. V. g. motus gyratiuus: aut motus tortuosus: aut motus alterius q̄ʒtitatis: q̄ʒtitatū quaruʒ quelibet pars nō superponit cuilibʒ parti. Et forte erit nō in re: neqʒ in tēpore: neqʒ in illo ad qō: sed vlr in illo in quo est: quasi in via velocitatis: & tarditatis in eo qō est solū. Motus igit cuius

velocitas est eadē: est motus equalis: τ qui nō est tā/
lis est diuersus. ¶ Et ideo velocitas τ tarditas nō sunt
species neq3 differentie motus: qꝛ sequit oēs modos
eius. Ergo neq3 grauitas neq3 leuitas inducentes ad
eundē locum. V.g. inducentes terrā ad terrā3: τ ignē
ad ignem: sunt species aut differentie motus.

¶ Cum declarauit ꝙ mot⁹ equalis est dignior vt sit vn⁹: τ dedit dif 44
ferentiā inter motū equalem τ diuersum cuius generis est: τ quare
mot⁹ equalis nō est vn⁹: vult dclarare hic cās ineq̄litatis: τ ꝙ mot⁹
nō diuidit in equalē τ in inequalē: fm ꝙ genus diuidit in differen
tias: sed fm ꝙ genera τ spēs diuidunt in modos τ accidētia: τ pri⁹
incepit declarare cās ex quib⁹ motus est inequalis. ¶ Et dixit: τ in
diuersis τc̃. i. τ in motibus diuersis sunt differētie: qm̄ quidā3 sunt
quoꝝ cause diuersitatis sunt ex illo per qd̄ est motus quando fuerit
inequale: qm̄ possibile est vt sit translatio inequalis sicut dixit: si
magnitudo per quā3 fit trāslatio nō fuerit equalis. s. recta. ¶ V.g.
motus per lineā tortuosā3 aut per lineā gyratiuā τc̃. i. τ vl̄r motus
qui est inequalis per illud per qd̄ est motus est ille qui est p aliquā3
q̄titatē cuius oēs ptes nō superponūtur sibi adinuicē: qm̄ ista q̄ti/
tas est cōtraria q̄titati recte: cum recta sit illa cuius ptes superpo
nunt sibi adinuicem. ¶ Et cum dedit hanc causam inequalitatis
motus incepit dare cām secundā τ dixit: τ forte erit nō in re τc̃. i. τ
forte motus erit inequalis nō per illud per qd̄ est motus. V.g. per lo/
cum neq3 per tps: neq3 per finē: τ hoc intēdebat vt mihi videt: cum
dixit: neq3 in illo ad qd̄: sed vl̄r τc̃. i. s3 ex ipsius mot⁹ nā aut moti. s.
quādo fuerit innata velocitari in quibusdā partib⁹ τ tardari in q̄/
busdā. ¶ Et hoc intēdebat vt mihi vr̄: cū3 dixit: in eo qd̄ est in via
velocitatis. i. in eo qd̄ innatū est veloci⁹ fieri aut tardari est nā ipsius
motus aut moti. ¶ Et posuimus hunc sermonē sic: qꝛ cāe oīs veloci
tatis τ tarditatis oīs accidētis in motu sunt hec quattuor. s. aut di
uersitatis eius per qd̄ est motus: aut diuersitas dispōnis moti in se:
aut dispōnis motoris aut dispōnis eius ad qd̄ est mot⁹: τ intendit
per hunc sermonē quasi determinare cās diuersitatis mot⁹. ¶ D. d.
in eo qd̄ est solum. i. illud qd̄ est in via velocitatis τ tarditatis. s. qd̄
aliqn̄ velocescit τ aliqn̄ tardat fm ꝙ solu3 h3 hanc dispōnē ppriē. s.
qꝛ h3 velocitatē τ tarditatē ppriē: τ solū h3 ꝙ ē motū. ¶ D. d. mot⁹
igit τc̃. i. cui⁹ velocitas ptiū est eadē: qꝛ hoc est in accn̄tib⁹ eiusdē mo
tus: τ dixit: τ iō velocitas τ tarditas τc̃. i. τ cā in hoc ꝙ velocitas τ
tarditas nō sunt drīe motus: ita ꝙ motus velox τ tardus sint spēs
eius est: qꝛ velocitas τ tarditas sequunt vnūquēq3 modū motus: τ
ista est dispō a accn̄tiū sepabiliū. s. ꝙ inueniunt in qualib3 specie
qn̄q3 τ nō inueniunt qn̄q3 in qbusdam specieb⁹. ¶ D. d. ergo neq3
grauitas τc̃. i. τ signū eius ꝙ velocitas τ tarditas nō sunt drīe mo/
tus ita ꝙ p illas diuidant in spēs est: qm̄ graue τ leue qn̄ duo illoꝝ
mouent ad eundē locum: τ alterū est graui⁹ aut leuius reliquo: tūc
alterū necessario erit veloci⁹ reliquo: τ motus eoꝝ est idē in specie τ

Quantitas tortuosa est ↄtraria q̄titati recte.

Documētū

Cāe oīs velocitatis τ oīs tarditatis accn̄tis ī motu sunt hec quattuor τc̃.

a Ista ē dispō accn̄tiū sepabiliu3. s. ꝙ inueniū t in q̄lib3 spē qn̄q3 τ n̄ inueniūt qn̄q3 in qbusdā specieb⁹ τc̃.

quoniã mouent̃ ad locũ terre tunc motus grauioris erit velocior: & vterq; est motus ad mediũ: & si mouent̃ ad locũ ignis: tũc motus leuioris erit velocior & vterq; est idẽ motus in specie: & est mot⁹ a medio. & hoc intẽdebat cũ dixit. V.g. inducẽs terrã ad terram &c. i. & V.g. motus qui inducit terram ad terram/aut motus qui inducit ignem ad ignem. V.g. motus ad medium: aut a medio.

¶ Unus quidẽ igit̃ irregularis est quo est cõtinu⁹: minus aũt qđ quidẽ reflexiuo motui accidit: hic aũt min⁹ cõmixtio semper cõtrarij est. Si autẽ oẽm vnũ contingit regularẽ esse & nõ: nõ erunt qui non ꝑm spẽm habiti sunt ipsi vnus & continu⁹. Quõ enĩ erit regularis ex alteratiõe cõposit⁹ & loci mutatiõe: indiget. n. ꝯuenire.
¶ Et dicam⁹ ꝙ motus diuersus est vnus cũ fuerit cõtinuus: sed est in hoc minus: & hoc accidit trãslationi ꝑꝫ tortuositatẽ: & minus semp est per mixtionẽ ꝯtrariorũ. Si igitur oĩs motus vnus possibile est vt sit ꝑm equalitatẽ aut inequalitatẽ: pos̃e est vt motus sesqus nõ ꝑm spẽm idẽ motus ꝯtinu⁹. Qm̃ impossibile est vt motus compositus ex alteratiõe & translatione sit equalis: qm̃ necesse est si esset equalis vt superponeret̃ sibi.

Min⁹ semp est p mixtionẽ cõtrarij.

45 ¶ Et dicamus &c. i. appet ꝙ motus diuersus ꝑm velocitatẽ & tarditatẽ est vnus numero cuꝫ fuerit cõtinu⁹: sꝫ in vnitate est in dispõne minori & equalis in hoc in dispõne pfectiori. i. D. d. & hoc accidit trãslationi ꝑm tortuositatẽ. i. & hoc ꝙ vnus mot⁹ numero q necessario ẽ inequalis accidit trãslationi que est p lineã rectã necessario. i. q nõ est vnus in numero. ¶ Deinde dedit cãm pp quã motus inequalis nõ est vnus sꝫ cõpositus: & dixit: & min⁹ est p mixtionẽ ꝯtrariorum. i. & cuꝫ motus inequalis fuerit motus magis diminut⁹: in caplo eiusdem motus numero: & diminutũ in omni genere est diminutũ per mixtionẽ ꝯtrarij sequit̃ vt mot⁹ inequalis sit cõposit⁹ ex cõtrarijs: & sic nõ est vnus in rei veritate. ¶ Et cũ narrauit ꝙ motus inequalis est inequalis p mixtionẽ cõtrarij: & mixtio est possibilis in oi motu ꝑm ꝙ est mot⁹ dixit: qm̃ oĩs motus vnus &c. i. & cuꝫ ita sit/possibile est vt oĩs mot⁹ sit equalis & inequalis. ¶ Sed querit̃ quõ ista ppõ est vlis: & declaratũ est in celo & mũdo: ꝙ motus corporis celestis nullam hꝫ in se diuersitatẽ. ¶ Et ad hoc dicendũ est ꝙ hoc pprium est corporis celestis ꝑm ꝙ celeste: & nõ inquantũ motũ: & sermo a in hoc loco est de motu nõ ꝑm ꝙ est motus alicuius corporis. ¶ Et cũ narrauit ꝙ vnus motus numero recipit equalitatẽ & inequalitatẽ: incepit declarare ex hoc ꝙ motus sesqui nõ pñt ꝯtinuari: & dixit: & impossibile est &c. i. & impossibile est vt ex motibus sesqueis nõ cõuenientibus in specie fiat vnus motus cõtinuus: qm̃ mot⁹ cõtinu⁹ recipit equalitatẽ: & qđ recipit equalitatẽ recipit suppõneꝫ: & mot⁹ cõpositus ex

Diminutuꝫ in oi gñe est diminutuꝫ p mixtionẽ ꝯtrarij. idẽ 5. cõ. 19.
In. 2. ce. t. c. 23. & c. 38
Digressio q̃rit. vtrum oĩs motus possit esse irregularis.
a Sermo in hoc loco est

tranſlatione ⁊ alteratiõe nõ recipit equalitatẽ. ℭEt iſte ſermo eſt in ſcda figura: ⁊ q2 iſte cõponit̃ ex duabus ꝓpõnibus quarũ affirmatiua declarata eſt: iam incepit declarare ſecundã: ⁊ dixit q̃m ſi eſſet equalis neceſſe eſſet vt ſupponeret̃.i.⁊ ſignũ eius ꝙ motus cõpoſitus ex ſpẽbus diuerſis nõ põt recipe equalitatẽ eſt: q2 motus qui pñt recipere equalitatẽ ſunt quoꝝ partes pñt ſuperponi ſibi adinuicem: ⁊ motus diuerſi ſm ſpeciem nõ ſuperponunt̃ ſibi: q2 impoſſibile eſt vt tranſlatio ſuperponatur alterationi: aut augmentũ tráſlationi: ⁊ iſte ſermo eſt in ſecunda figura.

de motu nõ ſm ꝙ ẽ motus alicuius corporis.

ℭTractatus Tertius in quo determinat de ꝯtrarietate motuum ⁊ quietis.

ℭDe cõtrarietate motuum. Cap. I.

AMplius aũt determinãdum eſt q̃lis motus eſt ꝯrius motui: ⁊ d̃ mãſione eodẽ modo: ſed primo determinandum eſt vtrum ꝯrius motus ſit q eſt ex eodẽ ei q eſt in idẽ: vt q eſt ex ſanitate: ei qui eſt in ſanitatẽ: vt gñatio ⁊ corruptio videt̃: aut q eſt ex ꝯrijs vt q eſt ex ſanitate: ei qui eſt ex egritudine: aut q eſt in ꝯria vt q eſt i ſanitatẽ: ei q eſt i egritudinẽ: aut q eſt ex ꝯrio ei q eſt i ꝯriũ: vt q eſt ex ſanitate ei q eſt i egritudinẽ: aut q eſt ex ꝯrio in ꝯriũ: vt q eſt ex ſanitate i egritudinẽ: ei q eſt ex egritudine in ſanitatẽ: neceſſe eſt enim aut vnũ quẽdã horũ eſſe modoꝝ: aut plures: non enim eſt aliter contraponere.

ℭEt determinãdũ ẽ ẽt quis mot⁹ eſt ꝯrius cui ⁊ d̃ qete ẽt hoc mõ: ſ3 pri⁹ dõm eſt vtrũ mot⁹ de aliquo eſt ꝯrius motui ad ipm. V.g. vtrũ mot⁹ de ſanitate ẽ ꝯri⁹ motui ad ſanitatẽ: ⁊ ſm ꝙ exiſtimat̃ de gñatiõe ⁊ corruptõe: aut q ſunt ex ꝯrijs. V.g. ꝙ mot⁹ ad ſanitatẽ eſt ꝯri⁹ motui ad egritudinẽ: aut ad ꝯria. V.g. ꝙ mot⁹ ad ſanitatẽ eſt ꝯrius motui ad egritudinẽ: aut mot⁹ de ꝯrio in ſuũ ꝯriũ eſt ꝯrius motui de hoc ꝯrio in illud. V.g. ꝙ mot⁹ de ſanitate in egritudinẽ eſt ꝯrius motui d̃ egritudĩe i ſanitatẽ. Q̃m neceſſe eſt vt ſit vn⁹ iſtorum modoꝝ: aut plures vno: oppoſitio. n. impoſſe ẽ vt ſit alio modo.

46 Cum declarauit quis mot⁹ est vnus mot⁹ in numero in rei veri/tate incepit declarare d motu ⁊ qete: duo. s. q mot⁹ sunt ꝯtrarij: ⁊ q nō: ⁊ etiā que duaꝝ quietū ꝯiunctaꝝ cum motu. s. quies in eo ex quo est motus: ⁊ quies in eo ad qd est: est ꝯtrarius motus: ⁊ hoc intendebat cū dixit: ⁊ de quiete etiā hoc mō. i. q̄ qes est con/traria cui quieti: ⁊ que quies est cōtraria cui motui: ⁊ qs motus est cōtrarius cui motui. ℭ Deinde incepit pscrutari de hoc: ⁊ dixit: sed prius dicendū est ⁊c̄. i. sed priusꝙ pscrutemur de hoc diuidendū est ⁊ dicēduȝ de oībus modis quibus pōt aliqs dicere ꝙ motus est cō trarius motui. D. cōsiderandū qs eoruȝ est possibilis: ⁊ quis nō. Et primo vtrū motus ex aliquo est cōtrari⁹ motui ad ipsum. ꝩ U. grā. motus de sanitate ad egritudinē est ꝯtrarius motui de egritudine in sanitatem: ⁊ ꝑm hunc modū ꝯtrarietatis existimaꝫ ꝙ gn̄atio est ꝯtraria corruptiōi. mot⁹ eniȝ de sanitate in egritudinē ē corruptio sanitati: ⁊ ⁊ d egritudine in sanitatē est gn̄atio. ℭ Et hoc intēdebat cū dixit: ⁊ ꝑm ꝙ existimaꝫ de gn̄atione ⁊ corruptiōe. i. ⁊ ꝑm hūc moduȝ ꝯtrarietatis existimaꝫ ꝙ gn̄atio ⁊ corruptio sunt ꝯtraria. ℭ D. induxit scd̄ȝ modū: ⁊ dixit: aut ille q est ex ꝯtrarijs. i. aut motus cō trarij sunt illi qui incipiūt a ꝯtrarijs ꝑm ꝙ incipiunt ex eis. ꝩ U. g. vt mot⁹ ex sanitate fit ꝯtrari⁹ motui ex egritudine: qm iste incepit ex egritudine: ⁊ iste ex sanitate: ⁊ sanitas ē ꝯtraria egritudini. ℭ Et cū induxit hūc modū dedit tertiū q est opposit⁹ isti: ⁊ dixit: aut illi q sunt ad ꝯtraria. i. aut mot⁹ ꝯtrarij nō sunt ꝯtrarij ꝑm ꝙ sunt ex re bus ꝯtrarijs: sȝ ꝑm ꝙ ad res ꝯtrarias. ꝩ U. g. vt mot⁹ ex sanitate ad egritudinē nō fit ꝯtrari⁹ motui de egritudine in sanitatē ꝑm ꝙ ē ex rebus ꝯtrarijs: sed ex hoc ꝙ sunt ad ꝯtraria. ℭ D. induxit quartuȝ modū: ⁊ dixit. aut mot⁹ de ꝯtrario est ꝯtrari⁹ motui ad ꝯtrariuȝ. i. aut mot⁹ ꝯtrari⁹ motui est ille q incepit ex aliquo ꝯtrario illi ad qd puenit scd̄s motus. ꝩ U. g. ꝙ iste motus denāratus de hac egritudi ne fit ꝯtrari⁹ motui denārato ad hanc sanitatē. q: iste est de egritu dine: ⁊ ille ad sanitatē. ℭ D. induxit qntuȝ modū ⁊ est verus: ⁊ di/xit: aut mot⁹ ꝯtrarij sunt illi qui sunt cōtrarij ꝑm illud ex quo: ⁊ ꝑm illud ad qd. ℭ Et sciendū est ꝙ ꝯtrarietas motus est in motib⁹ qui sunt ex cōtrarijs ad cōtraria: sed queriꝫ hic modus verus quo sunt cōtrarij. ℭ Deinde cū cōpleuit hanc diuisionē: dicit: qm necesse est vt sit vnus istoꝝ ⁊c̄. i. ⁊ dixit: ꝙ motus ꝯtrarij necesse est vt sint cō/trarij aliquo istoꝝ modoꝝ: aut pluribus vno: q: apparet ꝙ necesse est cū diximus in talib⁹ istis motibus q sunt cōtrarij vt ꝯtrarietas sit in eis aliquo istorū quinqȝ modorū: aut plurib⁹ vno. motus eniȝ de sanitate in egritudineȝ/si est cōtrari⁹ motui de egritudine in sa/nitateȝ: necesse est vt sit ꝑm ꝙ illud ex quo incepit iste mot⁹ ad ipm peruenit iste alius. Et sic oppositio inter eos erit de genere opposi/tionis que est inter principiū ⁊ fineȝ. s. ꝙ illud qd est principiuȝ in altero erit finis in reliquo. Aut oppositio inter eos erit ꝑm ꝙ sunt ex rebus cōtrarijs: aut res cōtrarias: aut q: alter est ex aliquo con/trario illi ad qd est alius motus. Aut cōtrarietas erit inter eos ꝑm vtrūqȝ. s. ꝑm illud ex quo: ⁊ ꝑm illud ad quod. Manifestuȝ est enim per se ꝑm diuisioneȝ ꝙ impossibile est vt alius modus sit quo dica/tur ꝙ motus de sanitate in egritudinem est contrarius motui de egritudine

Documētū

egritudine in sanitatem. Et cum ita sit/necesse est vt contrarietas inter eos sit vno mō istoꝝ modoꝝ: aut pluribus vno: aut oībus.

¶ Est aūt qui quidē ex ꝯtrario ei qui est in ꝯtrariū non cōtrarius: vt qui est ex sanitate ei qui est in egritudinē. idē.n.ꝛ vnus est. Esse quidem igit̄ nō idem est ipsis: sicut nō idē est ex sanitate mutare: ꝛ in egritudinez.

¶ Sed motus ex cōtrario nō est contrarius motui ad ꝯtrariū. U.g.ꝙ motus de sanitate nō est ꝯtrari⁹ motui ad egritudinem: qm̄ idez motus est ꝛ si eēntia nō est eadem: queadmoduz motus de sanitate non est idem cum motu ad egritudinem.

¶ Cum numerauit oēs modos qbus pōt imaginari ꝙ mot⁹ est contrari⁹ motui: incepit destruere illos q nō sunt veri. ¶ Et dixit: s3 motus ꝛc.i.sed mot⁹ nō sunt ꝯtrarij ƀm ꝯtrarietatē eius ex quo est motus ꝛ eius ad qđ est mot⁹: qm̄ idem mot⁹ est ꝯtrari⁹ sibi ƀm illud ex quo ꝛ ƀm illud ad qđ est. si igitur mot⁹ essent ꝯtrarij hoc mōtrūc eadem res esset ꝯtraria sibi: qđ impoſſe est: ꝛ hoc intēdebat cuz dixit. est eniz idem mot⁹.i.in numero. ¶ D.d.ꝛ si essentia nō est eadez.i. l3 non sit idem ƀm diffōnem. Motuz.n.de sanitate ƀm ꝙ est motus de sanitate nō est idem ƀm diffōnez cum motu ad egritudinē: l3 sit idem ƀm ſbm.s.qm̄ motū de sanitate est motum ad egritudinē: sed illa que sunt idem ƀm subiectū ꝛ diuersa ƀm diffinitionē: non sunt cōtraria: ꝛ nō posuit istuz modū in prima diuisione: qm̄ manifestuz est ꝙ est idem motus. 47

Illa q sunt idē ƀm ſbm ꝛ diuersa ƀz diffōnez nō sunt cōtraria.

¶ Neqꝫ q est ex ꝯ̄rio: ei q est ex ꝯ̄rio: simul qdez.n.accidit mutare ex ꝯ̄rio in ꝯ̄riuz: aut in mediuz: sed de hoc quidē posteri⁹ dicem⁹: sed magis in ꝯ̄riuz mutare: videbitur cā esse ꝯ̄rietatis q̄ȝ ex ꝯ̄rio. hic quidē.n. mutatio ꝯ̄rietatis: ille vero acceptio. Et dr̄ vnusquisqꝫ in qđ mutat magis q̄ȝ ex quo: vt sanatio in sanitatez: egrotatio aūt in egritudinē. Relinquit̄ igit̄ qui est in ꝯ̄ria ei qui in ꝯ̄riuz ex ꝯ̄rijs. Fortassis quidē igitur accidit hos qui in ꝯ̄ria: ꝛ ex ꝯ̄rijs esse: sed esse forsitan nō idē: dico aūt qui est in sanitatē ei qui est ex egritudine: ꝛ qui est ex sanitate ei qui est in egritudinez.

Denominatio fit a termino ad quē non a termino a quo.

¶ Neqꝫ eniz motus ex ꝯ̄rio est idez ei qui est ex ꝯ̄rio: qm̄ necesse est vt cū motu ex ꝯ̄rio sit motus ēt ad ꝯ̄riū aut ad medium: sed sermo de hoc post determinabit̄ imo trāslatio ad ꝯ̄rium magis existimat̄ esse cā ꝯ̄rieta/

tis: q̃ trāslatio de ꝯ͛rio. Ista.n.trāslatio est separatio a ꝯ͛rietate: ꝛ ista est acq̄sitio ei⁹: ꝛ qd̄libet noiat ab illo ad qd̄ trāsfert: ꝛ nō ex q̄ trāsfert. V.g. qm̄ dicim⁹ sor. sanari qn̄ transfert ad sanitatē: ꝛ egrotari qn̄ trāsfert ad egritudinē. Remanet igit motus ad ꝯ͛ria: ꝛ mot⁹ de ꝯ͛rijs ad ꝯ͛ria: ꝛ rectum est vt illud qd̄ mouet ad ꝯ͛ria necesse est vt moueat ex ꝯ͛rijs: s3 forte eēntia nō est eadē.s. qm̄ mot⁹ ad sanitatē nō est idē cū motu ad egritudinē.

48 ¶ Hic vult loqui de reliq̄s modis ꝛ dicit: neq3 mot⁹ ē est ꝯ͛trarius motui tm̄ fm ꝯ͛trarietatē eius ex quo est alter mot⁹ ei ex quo est reliqu⁹: qm̄ quilibet duo mot⁹ tales inueniunt ꝯ͛trarij s3 illud ad qd̄ sic inueniunt ꝯ͛trarij fm illd̄ ex quo. ¶ Et q2 ista rōcinatio nō sufficit .s. vt mot⁹ nō sint ꝯ͛trarij fm illud ex quo tales mot⁹ inueniunt ꝯ͛trarij s3 illud ad qd̄: ꝛ cū aliq̄s pōt dicere q̄ hoc accidit motib⁹ ꝯ͛trarijs .s. hoc q̄ sunt ad cōtraria: ꝛ q̄ cōtrarietas nō inuenit in eis nisi fm q̄ sunt ex reb⁹ cōtrarijs: dixit: sed sermo de hoc ꝛc̄.i. ꝛ in fine istius sermonis. ¶ D. incepit declarare q̄ nō pōt aliq̄s dicere q̄ ꝯ͛trarietas motuū fm illud ad qd̄ est accn̄s ꝛ fm illud ex quo est p se: ꝛ dixit: imo trāslatio ꝛc̄.i. imo magis est existimādū q̄ trāslatio motuū ad ꝯ͛traria est cā in cōtrarietate motuū: q̄ trāslatio de contrarijs. ¶ D. dedit rōnem sup hoc: ꝛ dixit: ista trāslatio ꝛc̄.i. ꝛ cā in hoc est: q2 translatio rei mote de cōtrario a quo mouet est separatio ab illo: ꝛ translatio eius ad ꝯ͛trariū ad qd̄ mouet est receptio: ꝛ acq̄sitio: ꝛ hoc est ita: q2 motus nihil aliud est q̃ acquirere partē post aliam ex illo ad qd̄ res mota mouet: donec acq̄rat illud ad qd̄ mouet perfecte ꝛ tunc cessat: ꝛ cum mot⁹ dr̄ esse cōtrarius motui aliquo istoꝝ dignius est vt sit cōtrari⁹ fm illud qd̄ acquirit ꝛ per qd̄ pficit: non fm illud a quo separat: qm̄ illud a quo separat a nō est pars substantie eius sed est accidēs ei: ꝛ illud qd̄ acquirit est pars substātie. ꝛ cum ita sit. ergo motus aut sunt cōtrarij fm illud ad qd̄: ꝛ nō fm illud ex quo: aut erunt ꝯ͛trarij magis fm hunc modum. ¶ D. dedit aliam rōcinationē: ꝛ dixit: ꝛ quilibet nominat ꝛc̄.i. ꝛ q2 substātia motus est de nā eius ad qd̄ est: nō eius ex quo est. ideo mot⁹ denominatur ab illo ad qd̄ est: cū dr̄ q̄ motus de albedine ad nigredinē est nigrificatio non albificatio: ꝛ similr̄ dicit q̄ illud qd̄ mouetur de egritudine ad sanitatē: ē ip3 sanari nō infirmari. ¶ Et cū posuit istos quinq3 modos: ꝛ posuit q̄ impossibile est vt motus sint cōtrarij fm ꝯ͛trarietatē eius ex quo ad illud ad qd̄: ꝛ posuit q̄ dign⁹ est vt sint cōtrarij fm illud ad qd̄: q̃ fm illud ex quo: ꝛ nō precise direxit sermonē in hoc: dixit: remanet igitur ꝛc̄.i. ꝛ cū destructi sunt duo illorum modoꝝ remanēt tres. s. vt mot⁹ sint cōtrarij: aut fm translationē eoꝝ ad cōtraria: aut ex ꝯ͛trarijs aut fm vtrūq3. D. d. ꝛ rectū est vt illud qd̄ mouet ꝛc̄.i. ꝛ bene apparet ex dictis q̄ necesse est vt oīa duo mota que mouent ad ꝯ͛traria moueant ex cōtrarijs: ꝛ dixit hoc: q2 trāsmutatiōes que sunt ad ꝯ͛traria sunt mot⁹ in rei veritate .s. de subiecto ꝯ͛trario in subiectū ꝯ͛trariū: qd̄ nō est ita de alijs trāsmutationibus

Mot⁹ nihil aliud est q̃ acq̄rere p̄te post aliam ex illo ad qd̄ res mota mouetur donec acq̄rat illd̄ pfecte. Idē .3. phy. cō. 4. Idem h.5. cō.54.

a Illud a q̄ separat motus nō ē ps sb̄e eius: s3 ē accn̄s ei. sed oppositū dixit .8. cō.3.

in 52°, ...

mutationibus.s.que sunt de affirmatione in negationem: et de negatione in affirmationem: et iste sunt contrarie secundum hoc quod altera est ex illo ad quod est alia: ut generatio et corruptio. ¶ Et cum posuit quod motus qui sunt ad contraria necesse est ut sint ex contrariis secundum quod sunt motus: et intendebat declarare ex hoc quod motus contrarii sunt contrarii secundum utrumque s. secundum contrarietatem eius ex quo/ad illud ex quo: et secundum contrarietatem eius ad quod/ad illud ad quod. et iam declaravit quod motus qui dicuntur esse contrarii secundum contrarietatem eius ex quo/ad illud ad quod/sunt idem motus: et quod non est necesse propter hoc et rectum ut dicantur contrarii: incepit primo declarare de motibus qui ponuntur contrarii secundum utrumque quod non contingit eis illud impossibile: quod contingit primo modo. s. ut sit idem in numero: et fecit hoc ne aliquis existimet quod in hac positione sequitur illud impossibile quod contingit in primo. s. in hoc quod motus est contrarius motui secundum illud ex quo et secundum illud ad quod. ¶ Et dixit: sed forte essentia etc. i. sed essentia duorum motuum qui ponuntur contrarii secundum contrarietatem eorum ex quo sunt: et secundum contrarietatem eorum ad quod sunt: non sequitur ex hoc ut duo motus sint unus sicut sequitur si ponantur contrarii per contrarietatem eius ex quo ad illud ad quod: quoniam motus ad sanitatem ex egritudine non idem est cum motu de sanitate ad egritudinem: sed sunt duo. ¶ Deinde incepit dare causam propter quam necesse est ut motus contrarii sint contrarii per utrumque. s. secundum illud ex quo: et secundum illud ad quod.

¶ Quoniam autem differt mutatio a motu: ex quodam enim subiecto in quoddam mutatio est. Motus igitur qui est ex contrario in contrarium ei qui ex contrario est in contrarium: motus contrarius est. Ut qui est ex sanitate in egritudinem ei qui est ex egritudine in sanitatem. Motus qui est ex contrario in contrarium ei qui est ex contrario in contrarium/contrarius est.

¶ Et quia transmutatio differt a motu in hoc: quoniam motus est transmutatio de subiecto in subiectum. motus igitur contrarius de contrario in contrarium. V.g. de sanitate in egritudinem est contrarius motui de egritudine in sanitatem.

¶ Dicit: et quia transmutatio differt a motu in hoc quod motus est transmutatio de subiecto contrario in subiectum contrarium ut declaratum est in principio istius tractatus. Transmutatio autem est de non subiecto in subiectum: et de subiecto in non subiectum: necesse est ut motus contrarii sint contrarii secundum illud ex quo: et illud ad quod ambo: quoniam eos esse de contrario in eis essentialiter est quemadmodum ipsos esse ad contrarium est eis essentialiter: et cum utrumque est eis essentialiter: et res contrarie sunt contrarie per differentias et dispositiones contrarias: necesse est ut motus contrarii sint contrarii per istas duas dispositiones. s. per contrarietatem eius ex quo et eius ad quod: licet magis sint contrarii secundum illud ad quod. 49 T. co. 7.

¶ Manifestum est autem et ex inductione qualia videntur contraria esse. Egrotari enim ipsi sanari: et ipsi addiscere decipi: per mutatum vero non per ipsum: incontraria enim: sicut enim in scientia est: sic et in deceptione: et per ipsum

Surſuz ⁊ deorſum ſunt cōtraria in lōgitudine. Dextrū ſiniſtrū i latitudine. Ante retro ꝯtraria in altitudine.

habere ⁊ per aliū: ⁊ ſurſum motus ei qui eſt deorſum: cōtraria enim hec ſunt in longitudine: ⁊ qui eſt ad dexteram ei qui eſt ad ſiniſtram: contraria enim hec ſunt in latitudine: ⁊ qui eſt ante ei qui eſt retro: cōtraria eñ hec ſunt in altitudine.

¶ Et declaratū eſt ſm inductionē q̄ intētiones exiſtimant eſſe ꝯ̄ria. Nos eñ videmus ꝙ ꝯ̄rium eius qđ eſt hoiem ſanari: eſt ipſum infirmari: ⁊ ipſm addiſcere eſt ꝯ̄riū ad ipſuz male ſcire: nō ex ſe: qm̄ hic eſt motus ad ꝯ̄ria: quēadmodū poſſibile eſt acquirere ſcientiā ex ſe: ⁊ ex alio: ⁊ ſilr pōt decipi ex ſe ⁊ ex alio. Et trāſlatio ad ſuperius eſt ꝯ̄ria tranſlationi ad inferius: qm̄ hec duo ſunt ꝯ̄ria in longitudine. Et trāſlatio ad dextrū eſt ꝯ̄ria tranſlationi ad ſiniſtrū: que ſunt ꝯ̄ria in latitudine. Et trāſlatio ad anterius eſt ꝯ̄ria trāſlationi ad poſterius: que ſunt etiam cōtraria in latitudine.

50 ¶ Cū declarauit rōnez qui motus ſunt cōtrarij: ⁊ ſm ꝙ ſunt cōtrarij incepit declarare ꝙ ſm inductionē etiā apparet hoc. ¶ Et dixit: ⁊ ex inductione etiā ⁊c. ⁊ intēdit ꝑ intētiones motus aut fines motuū. D. d. nos eniz videmus ⁊c. qm̄ ex inductione apparet ꝙ motus cōtrarij ſunt illi qui ſunt ex cōtrarijs ⁊ ad cōtraria. V. g. motus ex egritudine in ſanitatē: qm̄ manifeſtū eſt ꝑ ſe ꝙ eſt ꝯtrarius illi qui eſt de ſanitate in egritudinē: ⁊ ſilr deſcēdere eſt cōtrariū ad aſcēdere: ⁊ cōtrariū eſt augeri ad diminui. ¶ D. d. ⁊ addiſcere ⁊c. i. ⁊ ſilr eſt diſpō in motibꝰ cōtrarijs aīe. ſ. qm̄ ꝑ inductionē. ſ. qm̄ etiā apparet hoc ⁊ dixit: ꝙ cōtrarij ſunt ex ꝯtrarijs ⁊ ad ꝯtraria: vt addiſcere ⁊ decipi q̄ ſunt cōtraria. i. motus de ſcīa falſa ad verā eſt cōtrariꝰ motui de vō ad falſum: ſ3 qr trāſlatio eēntialr de ſcia ad errorē eſt ex deceptiōe ſilr ex errore ad ſciaz: tūc addiſcere eſt ꝯtrariū ad errare ex alio non ex ſe: cū hō non erret ex ſe: ſ3 ex alio: ſicut addiſcit ex alio nō ex ſe: ⁊ ideo dixit: nō ex ſe. ita dixit Alex. ¶ Et pōt itelligi ſic ꝙ ſcīa que eſt ex alio opponit errori q̄ eſt ex alio: ⁊ q̄ eſt ex ipſa aīa opponit illi q̄ eſt ex ipſa aīa: ⁊ teſtat huic hoc qđ dixi poſt: ⁊. quēadmodum poſſe eſt ⁊c. ¶ D. d. ⁊ trāſlatio ad ſuperius ⁊c. i. ⁊ hoc eſt ꝑ inductionē per quam vult declarare ꝙ motus cōtrarij ſunt cōtrarij: ſm illō ex quo ⁊ ſm illud ad qđ: ⁊ ideo d3 legi cōtinuū cū hoc qđ dixit. nos eñ videmus ⁊c. ¶ Et cū declarauit ꝙ duo motus q̄ ſunt ī longitudine ſunt cotrarij ſm illud ex quo: ⁊ illud ad qđ: notificauit etiā ꝙ ita eſt de motibus qui ſunt in latitudine ⁊ ꝓfundo: ⁊ dixit: ⁊ trāſlatio ad dextrū ⁊c. ⁊ ſermo eius eſt manifeſtus.

Expō alex.

Expō ſua.

Gñatio albi ex nō albo ñ ē motꝰ ſ3 mutatio.

¶ Qui aūt eſt in ꝯ̄riū nō ſolū eſt motus: ſed mutatio: vt fieri album non ex quodaz: quibus aūt nō eſt ꝯ̄rium

qui eſt ex ipſo ei q̄ eſt ipm̄ mutatio ꝯ̄ria eſt: vñ gn̄atio coꝛruptiōi ꝯ̄ria eſt: ⁊ remotio acceptioni. He aũt mutationes q̄dē: motus aũt nonſunt.

¶ Ire aũt ad ꝯ̄trariũ nõ eſt motus: ſed trãſlatio. V.g. gn̄atio albi non ex aliquo: omne igitur q̄ð nõ h̄ꝫ ꝯ̄riuꝫ ſua iteratio ex ſeipſo ad ſeipſuꝫ ſunt tranſmutationes cõtrarie: ⁊ ideo gn̄atio eſt ꝯ̄ria coꝛruptiōi: ⁊ denudatio foꝛme eſt cõtraria foꝛme inueſtitiōi: ⁊ iſta intẽtio ſunt modi trãſmutationis nõ motus.

¶ Ire aũt ad cõtrariũ qñ accipit̃ ſm̄ ꝙ eſt ex non contrario non eſt motus: ſꝫ trãſmutatio eſt enī ire de nõ eſſe ad eẽ: ⁊ eſt declaratũ ꝙ h̄ nõ eſt motus. ¶ V.g. ꝙ albũ generatur nõ ex nigro ſed ex nõ albo: qm̄ generatio albi qñ accipitur ſm̄ ꝙ accidit ei ꝙ fuit ex nõ albo eſt trãſmutatio nõ motus. ¶ Et intẽdebat declarare ex hoc ꝙ omne q̄ð generat̃ ex non cõtrario non eſt motus non ꝙ albũ generatur ex non cõtrario: qm̄ omne album generatur ex nigro aut ex medijs: ſed cum conſideratur ſm̄ hoc ꝙ accidit nigro q̄ð fuit non album eſt tranſmutatio non motus: ſed hoc eſt ei per accidens non per ſe. Trãſmutatio aũt que eſt de cõtrario non omnino eſt tranſmutatio per ſe: ⁊ non inuenit̃ in ea cõtrarietas ſm̄ eſſe: niſi ſm̄ vnuꝫ. ſ. quãdo accipitur ꝙ trãſmutatio eſt ex illo ⁊ ad illud. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit: omne igitur q̄ð non habet contrarium ⁊c̃. i. ⁊ omne ens q̄ð non habet cõtrarium tranſmutatio eius cuius principiũ eſt ex ſeipſo ⁊ eſt coꝛruptio eius: ⁊ tranſmutatio eius ad ſeipſum: ⁊ eſt generatio eius: ſunt tranſmutationes cõtrarie in his duobus generibus econtrario de tranſmutatione que eſt motus in rei veritate: ⁊ eſt tranſmutatio que eſt in rebus que habent cõtraria. D. d. ⁊ ideo generatio ⁊c̃. i. ⁊ propter hoc. ſ. quoniam illud q̄ð non habet cõtrarium contingit vt trãſmutationes cõtrarie in eo ſunt de re in ipſaꝫ rem: ⁊ ideo generatio eſt contraria coꝛruptioni. ⁊ contrarietas accipitur hic ex vno extremo ſm̄ diuerſum reſpectum ad aliud: ꝗ2 contrariuꝫ eſt aliq̄ð ens: ⁊ in hac trãſmutatiōe non eſſe niſi in vno extremo. In generatione autem in fine: in coꝛruptione vero in principio. ¶ Et intendit in hoc ſermone declarare hoc q̄ð apparet in generatione ⁊ coꝛruptiõe non nocet ei q̄ð apparet ex inductione. ſ. ꝙ motus contrarij ſunt de contrarijs ⁊ ad contraria: ⁊ cũ generatio ⁊ coꝛruptio non ſunt motus.

51

Cũ albũ fit ex non albo ſm̄ ꝙ accidit nigro ꝙ ſit nõ albũ eſt trãſmutatio ñ motus: ⁊ h̄ ē ei p̄ accñs nõ p̄ ſe. idē. 5. cõ. 8. ⁊. 12. me. c. 6. J6 h. J. cõ. 55.

Documētū

¶ Qui aũt in mediũ motus ſunt: quibuſcũq; cõtrariorum eſt mediũ: tanq̃ꝫ in cõtraria quodãmodo ponendi ſunt: ſicut enīꝫ cõtrario vtit̃ medio motus in vtraq; vtiq; mutat̃: vt ex fuſco quidē in albũ: tanq̃ꝫ ex nigro: ⁊ ex albo in fuſcũ tanq̃ꝫ in nigrũ: ex nigro aũt in fuſcũꝫ tanq̃ꝫ in albũ fuſcũ. Medium aũt ad vtrũq; dicit̃ quo-

Motus 9tinuus ⁊ vnꝰ in tribus ꝺ́bēt 9ueīrꝭ. Jdē.ß.t.c. 34.⁊.4 ph. 105 ⁊.7 ph. t.cō.s.

niat in illis tribus: ⁊ motus continuus est vnus: sequitur vt conti nuus ⁊ vnus conueniant in illis tribus. ℭ Et cum narrauit ꝙ necesse ē vt sit vnus ꝭm tꝑs. s. vnus 9tinuus dedit cām in hoc: ⁊ dixit: in eodem vō tꝑe ⁊c̄. i. ⁊ vnus motus 9tinuus: necesse est vt sit in eodem tꝑe: q: si non fuerit eodem tꝑe: tunc in eodem sbō interponitur defectus motus: ⁊ in eodē sbō necesse est vt qn̄ motus deficit sit qes: ⁊ hoc intēdebat cum dixit. qm̄ in defectu. ⁊ cum declarauit ꝙ motꝰ cuius tꝑs non est vnum h3 in se qetem: declarauit ꝙ motus in quo est qes est plures motus non vnus: ⁊ intendit: sed positum est ipsu3 esse vnum: ⁊ hoc est impossibile. s. ꝙ in vno motu sit qes. ℭ Et cum declarauit hanc 9clusionem: dixit: qlibet igitur motus ⁊c̄. ⁊ hoc sequitur ꝭm destructōem 9ñtis: qm̄ cum fuerit vez ꝙ vnus motus 9tinuus non h3 in se qetem: seqtur ex hoc ꝙ ille motus q h3 in se qetē non est vnus neq3 9tinuus. D. d. ⁊ h3 in se qetem. i. ⁊ qes interpōit motui qn̄ ipsi motui interponitur tꝑs: in quo res non mouet. ℭ Et cum dixit: ꝙ in hoc ꝙ vnus motus sit: necesse est vt tꝑs sit vnu3: incepit narrare ꝙ hoc inuenire in motu 9ueniēti ꝭm genus: ⁊ diuerso ꝭm speciez non extrahet ipm a suo gñe. s. vt sit diuersus ꝭm genus: sed 9ueniens in specie: aut in numero: ⁊ dixit: motus vero q non est vnus in spē ⁊c̄. i. ⁊ silr̄ est de motu 9ueniēti in spē diuerso in nūero

Documētū.

s. ꝙ l3 tꝑs non deficit non facit ipm esse vnum in numero. D. d. qm̄ vnus motus necesse est vt sit vnus in specie ⁊c̄. ℭ Et innuit ꝙ motus qui est vnus in spē est ꝑor nālr̄ vno motu in numero: ⁊ silr̄ ē dispositio vnius motus in gñe cum motu vno in spē: ⁊ similr̄ ē dispō vnius motus in ñumero cum illo cuius tꝑs est vnum. s. ꝙ cum vnꝰ motus fuerit in numero/ tꝑs eius erit vnum: ⁊ cum tꝑs erit vnum, ⁊ non seqtur vt sit vnus in numero. Et pp hanc silitudinez que est inter illa: posuit hoc ꝙ si motus fuerit vnus in numero erit vnꝰ in spē: ⁊ nō ecōuerso: tanꝗ̄ cām huius ꝙ si fuerit vnus in numero erit in vno tꝑe: ⁊ non ecōuerso: ⁊ ēt induxit sermonem in forma rōis: ⁊ dixit: motus vero qui nō est vnus in spē ⁊c̄. i. qm̄ dispō in hoc ꝙ sit motus fuerit vnus in numero: seqtur vt tꝑs eius sit vnū: ⁊ nō econuerso: est sicut dispō in hoc ꝙ si motus fuerit vnus in numero: seqtur ꝙ sit vnus in spē: ⁊ non est econuerso: ⁊ silr̄ vnus in spē est vnus in genere: ⁊ non econuerso. ℭ D. d. iam igitur narrauimus quis motus est ⁊c̄. i. ⁊ declaratum est igitur ex hoc sermone quis motus est vnus simpliciter: ⁊ est vnus in numero.

Motꝰ q est vnꝰ i spē ē ꝑor nāliter motu qui ē vnus in numero: ⁊ silr̄ ē dispō motus vniꝰ in gñe cū motu vno ī spē ⁊ motꝰ vnius in numero cū motu cuius tꝑs ē vnum.

ℭ Amplius aūt dr̄ vnus ⁊ ꝑfectus: siue ꝭm genꝰ: siue ꝭm spēm: siue ꝭm substātiam sit: sicut ⁊ in alijs ꝑfectū: ⁊ totum vnus est. Est autem aliqn̄: ⁊ si imperfectus sit: vnus dicitur si solum sit continuus.

ℭ Et dr̄ ēt vnus motus/ motus completus: si in specie fuerit cōpletus: aut in substantia: queadmodū in alijs rebꝰ n̄ attribuit vni nisi illō qd̄ ē ꝑfectū ⁊ 9pletū. Et forte dr̄ motus vnus: ⁊ si nō sit ꝑfectus dūmō sit 9tinuus.

¶ Cum declarauit quid sit motus vnus numero: incepit declarare
quod vnus motus in numero est duobus modis completus: et non cõ 42
pletus: et completus est dignior hoc nomine vnus numero: incepit
declarare hoc: et dixit. ¶ Et dicitur etiam etc. i. et vnus motus dicit
de motu completo: siue fuerit completus: quia est de specie comple/
ta: vt motus circularis: aut quia est de genere completo: vt motus
translationis: qui est perfectior ceteris motibus: cum sit perfectus
in numero: et hoc intendebat cum dixit: vt mihi videtur: aut in sub
stantia: et completus in specie motus est motus in quo non potest
esse additio: aut diminutio: et est circularis finitus per se in substan
tia autem est motus: quia est prior motuũ naturaliter et perfectior:
et est motus translationis. a vt post declarabitur. ¶ D. d. queadmo
dum in alijs rebus etc. i. et motus completus dignius est vt attribua
tur vni numero: quemadmodum in alijs rebus non attribuitur vni
in maiori parte nisi illud quod est perfectum et completum: et quia mo
tus non completus dicitur vnus numero modo secundo induxit hoc
vocabulum. Et forte dicitur vnus motus etc. i. cum solũmodo fuerit
continuus. s. quia cum continuatione non erit perfectior et hec est di
spositio motus recti.

Motus cõple
tus in spẽ ẽ
cui ñ pt fie
ri additio:
aut diminu
tio: et ẽ mo
tus circula
ris. Idẽ. 8.
phy. t. cõ.
75. et 76.

a Motus trã
slationis ẽ
prior motuũ
nãlr et perfe
ctior. vide p
hoc. 8. phy.
a. t. c. 55. vsque
ad. t. cõ.
61.

¶ Amplius aũt alr pter pdictos dr motus vnus regu/
laris: irregularis. n. non vr vnus: sed magis regularis
sicut rectus. Irregularis. n. diuisibilis est: vr aũt differr
sicut magis et minus. Est aũt et in oi motu qd reglr ẽ:
aut non. Et nãqz alterabit reglr: et ferr in regulari: vt
circulo: aut rectitudĩe: et circa augmẽtũ silr et decremẽtũ.
¶ Et dr vnus mot⁹ alio modo ab istis dictis motus
equalis: qm mot⁹ diuersus quasi nõ existimat eẽ vn⁹:
sz motus equalis ẽ dignior hic vt linea recta: qm mo/
tus diuersus ẽ diuisibilis. Vr igr qd diuersitas iter duos
motus ẽ quasi additio et diminutio. Et in quolibz mo
tu ẽ equalitas et inequalitas. Et qm qñqz alterat res
equalr et trãsfertur ex aliquo equalr. Verbi gratia p cir
culum aut per lineam rectam: et similiter et in augmen/
to et diminutione.

In qlz mo
tu est equa
litas et in/
equalitas.

¶ Cum declarauit quod vnus motus in numero est duobus modis cõ
pletus et non completus: et quod completus est dignior vt sit vnus nu/
mero: vult declarare etiam quod de isto est dignior vt sit vnus nume 43
ro ille qui est equalis: et sic motus continuus perfectus equalis erit
ille qui dicitur dignius vnus numero. ¶ Et dixit: et dicitur vn⁹ mo
tus alio modo etc. i. et vnus motus in numero dicitur alio modo a
duobus modis predictis. s. motus continuus completus equalis qui
est dignior vt sit vnus. Verbi gratia motus per lineam rectam qui
est dignior vt vnus quam motus p lineã tortuosam: qm queadmodum

linea tortuosa existimat esse cõposita ex recta ⁊ circulari: silr motus p illã est diuersus: ⁊ motus diuersus existimat esse plus q̃ vnus motus: sȝ motus equalis est dignior vt sit vnus: ⁊ est ille qui est p lineam rectã. ¶ Deinde dedit cãm pp quã motus diuersus nõ est vnus in rei veritate: ⁊ dixit: qm̃ motus diuersus est diuisibilis. i. ⁊ cã in hoc q̃ mot⁹ diuersus nõ est vnus simplr est: q: diuidit in velocitatẽ ⁊ tarditatẽ: ⁊ iste modus diuersitatis est similis diuersitati que est ſm additionẽ ⁊ diminutionẽ in reb⁹ diuersis ſm magis ⁊ minus. ¶ Et intẽdit: qm̃ est diuersitas q̃ nõ extrahit motũ de vna specie in aliã: sȝ facit aliquã multitudinẽ: ⁊ hoc intẽdebat cuȝ dixit: vr̃ igit q̃ diuersitas ⁊c. i. q̃ ista diuersitas est de gñe diuersitatis que accidit in reb⁹ ſm additionẽ ⁊ diminutionẽ. ¶ Et intẽdebat q̃ velocitas ⁊ tarditas nõ diuidũt motũ ſm q̃ gen⁹ diuidit in spẽs: ⁊ dixit: quasi additio ⁊ diminutio: q: velocitas ⁊ tarditas sunt ꝺ q̃litate: ⁊ additio ⁊ diminutio sunt de q̃titate. ¶ D. d. ⁊ in quolibet a motu est equalitas ⁊ ĩequalitas. i. ⁊ in quolibet genere motuũ inuenitur equalitas ⁊ inequalitas: qñ in alteratiõe inuenit inequalitas: qm̃ alteratio est in quibusdã ptib⁹ eiusdẽ mot⁹ intẽsior ⁊ velocior: ⁊ in quibusdã partib⁹ remissior ⁊ tardior: ⁊ inuenit etiã in ea equalitas qñ partes eius motus sunt equales in velocitate ⁊ tarditate: ⁊ silr est de augmẽto ⁊ in translatiõe: ⁊ eius sermo in hoc est manifestus.

Regulare ⁊ irregulare nõ variant speciẽ motus: sȝ faciunt ĩ eo aliquã multitudinẽ.

Velocitas ⁊ tarditas nõ diuidũt motũ vt differẽtie eẽntiales. ꝯsile in tex. ⁊ cõ. sequẽti.

¶ Irregularitatis aũt differẽtia est aliquãdo quidẽ in quo mouet. impossibile [b] est enȝ regularẽ esse motũ nõ in regulari magnitudine: vt reflexi motus aut obliqui: aut alius magnitudinis quoꝝ nõ ꝯuenit ꝯtingẽs in cõtingentẽ partẽ. Aliquãdo aũt neqȝ in vbi: neqȝ in quãdo: neqȝ in qꝺ: sȝ in eo qꝺ sic ẽ: velocitate enȝ ⁊ tarditate aliqñ determinat. Cuius quidẽ enim velocitas est eadẽ: regularis est: cui⁹ aũt nõ: irregularis. ¶ Vñ neqȝ species motus: neqȝ differẽtie sunt velocitas ⁊ tarditas: q: oẽs sequunt differẽtes ſm spẽm. Quare neqȝ grauitas neqȝ leuitas que in idem est: vt terre ad ipsaȝ aut ignis ad ipsum.

[a] In q̃libet motu est eq̃litas ⁊ ineq̃litas: quod q̃ñ sit ĩtelligẽdũ. vid̃ 4. physico. cõ. 129. ⁊ 6 physi. c. 15. ⁊ hic cõ. 45

[b] Impossibile ẽ regularẽ eẽ motũ nõ in regulari magnitudine.

¶ Et in diuersis est differẽtia que forte est ex illo p qꝺ est motus: impossibile enim est vt motus sit equalis ⁊ magnitudo per quã est motus nõ est equalis. V. g. motus gyratiuus: aut motus tortuosus: aut motus alteri⁹ q̃titatis: q̃titatũ quaruȝ quelibet pars nõ superponit cuilibȝ parti. Et forte erit nõ in re: neqȝ in tẽpore: neqȝ in illo ad qꝺ: sed vlr in illo in quo est: quasi in via velocitatis: ⁊ tarditatis in eo qꝺ est solũ. Motus igit cuius

velocitas est eadẽ: est motus equalis: ⁊ qui nõ est tá/lis est diuersus. ¶ Et ideo velocitas ⁊ tarditas nõ sunt species neq; differentie motus: q̄ sequit oẽs modos eius. Ergo neq; grauitas neq; leuitas inducentes ad eundẽ locum. V.g. inducentes terrá ad terrã: ⁊ ignẽ ad ignem: sunt species aut differentie motus.

¶ Cum declarauit ꝙ motꝰ equalis est dignior vt sit vnꝰ: ⁊ dedit dif 44
ferentiá inter motú equalem ⁊ diuersum cuius generis est: ⁊ quare motꝰ equalis nõ est vnꝰ: vult dclarare hic cãs ineq̄litatis: ⁊ ꝙ motꝰ nõ diuidit in equalẽ ⁊ in inequalẽ: s̄m ꝙ genus diuidit in differentias: sed s̄m ꝙ genera ⁊ spẽs diuidunt in modos ⁊ accidẽtia: ⁊ priꝰ incepit declarare cãs ex quibꝰ motus est inequalis. ¶ Et dixit: ⁊ in diuersis ⁊c̄. i. ⁊ in motibus diuersis sunt differẽtie: q̄m quidã sunt quoꝝ cause diuersitatis sunt ex illo per qd̄ est motus quando fuerit inequale: q̄m possibile est vt sit translatio inequalis sicut dixit: si magnitudo per quã fit trãslatio nõ fuerit equalis. s. recta. ¶ V.g. motus per lineá tortuosã aut per lineá gyratiuá ⁊c̄. i. ⁊ vr̄ motus qui est inequalis per illud per qd̄ est motus est ille qui est ꝑ aliquã q̄titatẽ cuius oẽs ptes nõ superponũtur sibi adinuicẽ: q̄m istá q̄ti/tas est cõtraria q̄titati recte: cum recta sit illa cuius ptes superponunt sibi adinuicem. ¶ Et cum dedit hanc causam inequalitatis motus incepit dare cãm secundá ⁊ dixit: ⁊ forte erit nõ in re ⁊c̄. i. ⁊ forte motus erit inequalis nõ per illud per qd̄ est motus. V.g. per lo/cum neq; per tp̄s: neq; per finẽ: ⁊ hoc intẽdebat vt mihi videt: cum dixit: neq; in illo ad qd̄: sed vr̄ ⁊c̄. i. sz ex ipsius motꝰ nã aut moti. s. quãdo fuerit innata velocitari in quibusdá partibꝰ ⁊ tardari in q/busdá. ¶ Et hoc intẽdebat vt mihi vr̄: ⁊ cũ dixit: in eo qd̄ est in via velocitatis. i. in eo qd̄ inatú est velociꝰ fieri aut tardari est nã ipsius motus aut moti. ¶ Et posuimus hunc sermonẽ sic: q̄ cãe oĩs velocitatis ⁊ tarditatis oĩs accidẽtis in motu sunt hec quattuor. s. aut diuersitatis eius per qd̄ est motus: aut diuersitas dispõnis moti in se: aut dispõnis motoris aut dispõnis eius ad qd̄ est motꝰ: ⁊ intendit per hunc sermonẽ quasi determinare cãs diuersitatis motꝰ. ¶ D.d. in eo qd̄ est solum. i. illud qd̄ est in via velocitatis ⁊ tarditatis. s. qd̄ aliq̄n velocescit ⁊ aliq̄n tardat s̄m ꝙ solũ hz hanc dispõnẽ ꝓprie. s. q̄ hz velocitatẽ ⁊ tarditatẽ ꝓprie: ⁊ solũ hz ꝙ ẽ motũ. ¶ D.d. motꝰ igit ⁊c̄. i. cuiꝰ velocitas priũ est eadẽ: q̄ hoc est in accñtibꝰ eiusdẽ motus: ⁊ dixit: ⁊ iõ velocitas ⁊ tarditas ⁊c̄. i. ⁊ cã in hoc ꝙ velocitas ⁊ tarditas nõ sunt drĩe motus: ita ꝙ motus velox ⁊ tardus sint spẽs eius est: q̄ velocitas ⁊ tarditas sequunt vnũquẽq; modũ motus: ⁊ ista est dispõ a accñtiũ sepabiliũ. s. ꝙ inueniunt in qualibz specie q̄nq; ⁊ nõ inueniunt q̄nq; in q̄busdam specieb'. ¶ D.d. ergo neq; grauitas ⁊c̄. i. ⁊ signũ eius ꝙ velocitas ⁊ tarditas nõ sunt drĩe mo/tus ita ꝙ ꝑ illas diuidant in spẽs est: q̄m graue ⁊ leue q̄n duo illoꝝ mouent ad eundẽ locum: ⁊ alterũ est grauiꝰ aut leuius reliquo: tũc alterũ necessario erit velociꝰ reliquo: ⁊ motus eoꝝ est idẽ in specie

Quantitas tortuosa est ɔtraria q̄ntitati recte.

Documẽtũ

Cãe oĩs ve/locitatis ⁊ oĩs tarditatis accñtis ĩ motu sunt hec quattuor ⁊c̄.

a Ista ẽ dispõ accñtiũ sepabiliuz. s. ꝙ inueniũt in q̄libz spẽ q̄nq; ⁊ ñ inueniũt q̄nq; in q̄bus[dam] specieb' ⁊c̄.

quoniã mouent̃ ad locũ terre tunc motus grauioris erit velocior: ꝛ vterq; est motus ad mediũ: ꝛ si mouent̃ ad locũ ignis: tũc motus leuioris erit velocior ꝛ vterq; est idẽ motus in specie: ꝛ est mot⁹ a medio. ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit. V.g. inducẽs terrã ad terram ꝛc. i. ꝛ V.g. motus qui inducit terram ad terram/aut motus qui inducit ignem ad ignem. V.g. motus ad medium: aut a medio.

¶ Unus quidẽ igit̃ irregularis est quo est cõtinu⁹: minus aũt qꝺ quidẽ reflexiuo motui accidit: hic aũt min⁹ cõmixtio semper cõtrarij est. Si autẽ oẽm vnũ contingit regularẽ esse ꝛ nõ: nõ erunt qui non ſm spẽm habiti sunt ipsi vnus ꝛ continu⁹. Q̃uo enĩ erit regularis ex alteratiõe cõposit⁹ ꝛ loci mutatiõe: indiget. n. ꝯuenire. ¶ Et dicam⁹ ꝙ motus diuersus est vnus cũ fuerit cõtinuus: sed est in hoc minus: ꝛ hoc accidit trãslationi ſꝫ tortuositatẽ: ꝛ minus semp est per mixtionẽ ꝯtrariorũ. Si igitur oĩs motus vnus possibile est vt sit ſm equalitatẽ aut inequalitatẽ: posse est vt motus seseus nõ ſm spẽm idẽ motus ꝯtinu⁹. Q̃m impossibile est vt motus compositus ex alteratiõe ꝛ translatione sit equalis: qm̃ necesse est si esset equalis vt superponeret̃ sibi.

Min⁹ semp est p mixtionẽ cõtrarij.

45 ¶ Et dicamus ꝛc. i. appet ꝙ motus diuersus ſm velocitatẽ ꝛ tarditatẽ est vnus numero cuꝫ fuerit cõtinu⁹: sꝫ in vnitate est in dispõne minori ꝛ equalis in hoc in dispõne pfectiori. D. d. ꝛ hoc accidit trãslationi ſm tortuositatẽ. i. ꝛ hoc ꝙ vnus mot⁹ numero q necessario ẽ inequalis accidit trãslationi que est p lineã rectã necessario. i. q nõ est vnus in numero. ¶ Deinde dedit cãm pp quã motus inequalis nõ est vnus sꝫ cõpositus: ꝛ dixit: ꝛ min⁹ est p mixtionẽ ꝯtrariorũ. i. ꝛ cuꝫ motus inequalis fuerit motus magis diminut⁹: in caplo eiusdem motus numero: ꝛ diminutũ in omni genere est diminutũ per mixtionẽ ꝯtrarij: sequit̃ vt mot⁹ inequalis sit cõposit⁹ ex cõtrarijs: ꝛ sic nõ est vnus in rei veritate. ¶ Et cũ narrauit ꝙ motus inequalis est inequalis p mixtionẽ cõtrarij: ꝛ mixtio est possibilis in oĩ motu ſm ꝙ est mot⁹ dixit: qm̃ oĩs motus vnus ꝛc. i. ꝛ cuꝫ ita sit/possibile est vt oĩs mot⁹ sit equalis ꝛ inequalis. ¶ Sed querit̃ quõ ista ppõ est vlis: ꝛ declaratũ est in celo ꝛ mũdo: ꝙ motus corporis celestis nullam hꝫ in se diuersitatẽ. ¶ Et ad hoc dicendũ est ꝙ hoc pprium est corporis celestis ſm ꝙ celeste ꝛ nõ inquantũ motũ: ꝛ sermo a in hoc loco est de motu nõ ſm ꝙ est motus alicuius corporis. ¶ Et cũ narrauit ꝙ vnus motus numero recipit equalitatẽ ꝛ inequalitatẽ: incepit declarare ex hoc ꝙ motus sesei nõ possũt ꝯtinuari: ꝛ dixit: ꝛ impossibile est ꝛc. i. ꝛ impossibile est vt ex motibus sescis nõ conuenientibus in specie fiat vnus motus cõtinuus: qm̃ mot⁹ cõtinu⁹ recipit equalitatẽ: ꝛ qꝺ recipit equalitatẽ recipit suppõneꝫ: ꝛ mot⁹ cõpositus ex

Diminutuꝫ in oĩ gñe est diminutuꝫ p mixtionẽ ꝯtrarij. idẽ 8. cõ. 19. In. 2. ce. t. c. 28. ꝛ. c. 38

Digressio q̃rit. vtrum oĩs motus possit esse irregularis.

a Sermo i hoc loco est

translatione et alteratiõe nõ recipit equalitatẽ. ¶ Et iste sermo est in scda figura: et qz iste cõponitur ex duabus ꝓpõnibus quarũ affirmatiua declarata est: iam incepit declarare secundã: et dixit qm̃ si esset equalis necesse esset vt supponeret.i. et signũ eius ꝙ motus cõpositus ex spẽbus diuersis nõ põt recipe equalitatẽ: est: qz motus qui pñt recipere equalitatẽ sunt quoꝝ partes pñt superponi sibi adinuicem: et motus diuersi ꝺm speciem nõ superponunt sibi: qz impossibile est vt translatio superponatur alterationi: aut augmentũ trãslationi: et iste sermo est in secunda figura.

de motu nõ ꝺm ꝙ ẽ motus alicuius corporis.

¶ Tractatus Tertius in quo determinat de ↄtrarietate motuum et quietis.

¶ De cõtrarietate motuum. Cap. i.

AMplius aũt dterminãdum est q̃lis motus est ↄ̃rius motui: et ꝺ mãsione eodẽ modo: sed primo determinandũ est vtrũ ↄ̃rius motus sit q est ex eodẽ ei q est in idẽ: vt q est ex sanitate: ei qui est in sanitatẽ vt gñatio et corruptio videt: aut q est ex ↄ̃rijs vt q est ex sanitate: ei qui est ex egritudine: aut q est in ↄ̃ria vt q est i sanitatẽ: ei q est i egritudinẽ: aut q est ex ↄ̃rio ei q est i ↄ̃riũ: vt q est ex sanitate ei q est i egritudinẽ: aut q est ex ↄ̃rio in ↄ̃riũ: vt q est ex sanitate i egritudinẽ: ei q est ex egritudine in sanitatẽ: necesse est enim aut vnũ quẽdã hoꝝ esse modoꝝ: aut plures: non enim est aliter contraponere.

¶ Et ꝺterminãdũ ẽ ẽt quis mot⁹ est ↄ̃rius cui et ꝺ qete ẽt hoc mõ: sz pri⁹ ꝺõm est vtrũ mot⁹ de aliquo est ↄ̃rius motui ad ipm. V.g. vtrũ mot⁹ de sanitate ẽ ↄ̃ri⁹ motui ad sanitatẽ: et ꝺm ꝙ existimat de gñatiõe et corruptõe: aut q sunt ex ↄ̃rijs. V.g. ꝙ mot⁹ ad sanitatẽ est ↄ̃ri⁹ motui ad egritudinẽ: aut ad ↄ̃ria. V.g. ꝙ mot⁹ ad sanitatẽ est ↄ̃rius motui ad egritudinẽ: aut mot⁹ de ↄ̃rio in suũ ↄ̃riũ est ↄ̃rius motui de hoc ↄ̃rio in illud. V.g. ꝙ mot⁹ de sanitate in egritudinẽ est ↄ̃rius motui ꝺ egritudie i sanitatẽ. Qm̃ necesse est vt sit vn⁹ istoꝝum modoꝝ: aut plures vno: oppositio.n. impoĩe ẽ vt sit alio modo.

46 Cum declarauit quis mot' est vnus mot' in numero in rei veritate incepit declarare d motu et qete: duo.s.q mot' sunt ɔtrarij: et q nõ: et etiã que duarum quietũ ɔiunctarum cum motu.s.quies in eo ex quo est motus: et quies in eo ad qd est: est ɔtrarius motus: et hoc intendebat cũ dixit: et de quiete etiã hoc mõ.i.q̃ qes est contraria cui quieti: et que quies est cõtraria cui motui: et qs motus est cõtrarius cui motui. ℭ Deinde incepit pscrutari de hoc: et dixit: sed prius dicendũ est etc.i.sed priusq̃ pscrutemur de hoc diuidendũ est et dicẽdum de oĩbus modis quibus põt aliqs dicere q motus est cõtrarius motui. D. cõsiderandũ qs eorum est possibilis: et quis nõ. Et primo vtrũ motus ex aliquo est cõtrari' motui ad ipsum. V.gra. motus de sanitate ad egritudinẽ est ɔtrarius motui de egritudine in sanitatem: et sm hunc modũ ɔtrarietatis existimat q gñatio est ɔtraria corruptiõi. mot' enim de sanitate in egritudinẽ ẽ corruptio sanitati: et d egritudine in sanitatẽ est gñatio. ℭ Et hoc intẽdebat cũ dixit: et sm q existimat de gñatione et corruptiõe.i.et sm hũc modum ɔtrarietatis existimat q gñatio et corruptio sunt ɔtraria. ℭ D. induxit scdm modũ: et dixit: aut ille q est ex ɔtrarijs.i.aut motus cõtrarij sunt illi qui incipiũt a ɔtrarijs sm q incipiunt ex eis. V.g. vt mot' ex sanitate fit ɔtrari' motui ex egritudine: qm iste incepit ex egritudine: et iste ex sanitate: et sanitas ẽ ɔtraria egritudini. ℭ Et cũ induxit hũc modũ dedit tertiũ q est opposit' isti: et dixit: aut illi q sunt ad ɔtraria.i.aut mot' ɔtrarij nõ sunt ɔtrarij sm q sunt ex rebus ɔtrarijs: sed sm q ad res ɔtrarias. V.g. vt mot' ex sanitate ad egritudinẽ nõ fit ɔtrari' motui de egritudine in sanitatẽ sm q ẽ ex rebus ɔtrarijs: sed ex hoc q sunt ad ɔtraria. ℭ D. induxit quartum modũ: et dixit. aut mot' de ɔtrario est ɔtrari' motui ad ɔtrarium.i. aut mot' ɔtrari' motui est ille q incepit ex aliquo ɔtrario illi ad qd peruenit scds motus. V.g. q iste motus denñatus de hac egritudi-

Documẽtũ

ne fit ɔtrari' motui denñato ad hanc sanitatẽ. q2 iste est de egritudine: et ille ad sanitatẽ. ℭ D. induxit qntum modũ et est verus: et dixit: aut mot' ɔtrarij sunt illi qui sunt cõtrarij sm illud ex quo: et sm illud ad qd. ℭ Et sciendũ est q ɔtrarietas motus est in motib' qui sunt ex cõtrarijs ad cõtraria: sed querit hic modus verus quo sunt cõtrarij. ℭ Deinde cũ cõpleuit hanc diuisionẽ: dicit: qm necesse est vt sit vnus istorum etc.i.et dixit: q motus ɔtrarij necesse est vt sint cõtrarij aliquo istorum modorum: aut pluribus vno: q2 apparet q necesse est cũ diximus in talib' istis motibus q sunt cõtrarij vt ɔtrarietas sit in eis aliquo istorũ quinq3 modorũ: aut plurib' vno. motus enim de sanitate in egritudinem/si est cõtrari' motui de egritudine in sanitatem: necesse est vt sit sm q illud ex quo incepit iste mot' ad ipm peruenit iste alius. Et sic oppositio inter eos erit de genere oppositionis que est inter principiũ et finem.s.q illud qd est principium in altero erit finis in reliquo. Aut oppositio inter eos erit sm q sunt ex rebus cõtrarijs: aut res cõtrarias: aut q2 alter est ex aliquo contrario illi ad qd est alius motus. Aut cõtrarietas erit inter eos sm vtrũq3.s.sm illud ex quo: et sm illud ad quod. Manifestum est enim per se sm diuisionem q impossibile est vt alius modus sit quo dicatur q motus de sanitate in egritudinem est, contrarius motui de

egritudine

egritudine in ſanitatem. Et cum ita ſit/neceſſe eſt vt contrarietas inter eos ſit vno mõ iſtoꝝ modoꝝ: aut pluribus vno: aut oĩbus.

¶ Eſt aũt qui quidẽ ex ↄtrario ei qui eſt in ↄtrariũ non cõtrarius: vt qui eſt ex ſanitate ei qui eſt in egritudinẽ. idẽ.n.ꝛ vnus eſt. Eſſe quidem igit̃ nõ idem eſt ipſis: ſicut nõ idẽ eſt ex ſanitate mutare: ꝛ in egritudineꝫ.

¶ Sed motus ex cõtrario nõ eſt contrarius motui ad ↄtrariũ. V.g. ꝙ motus de ſanitate nõ eſt ↄtrariꝰ motui ad egritudinem: qm̃ ideꝫ motus eſt ꝛ ſi eẽntia nõ eſt eadem: queadmoduꝫ motus de ſanitate non eſt idem cum motu ad egritudinem.

¶ Cum numerauit oẽs modos qbus põt imaginari ꝙ motꝰ eſt contrariꝰ motui: incepit deſtruere illos q nõ ſunt veri. ¶ Et dixit: ſꝫ motus ꝛc.i. ſed motꝰ nõ ſunt ↄtrarij ſm ↄtrarietatẽ eius ex quo eſt motus ꝛ eius ad qd eſt motꝰ: qm̃ idem motꝰ eſt ↄtrariꝰ ſibi ſm illud ex quo ꝛ ſm illud ad qd eſt. ſi igitur motꝰ eſſent ↄtrarij hoc mõ: tũc ead em res eſſet ↄtraria ſibi: qd impoſſ eſt: ꝛ hoc intẽdebat cuꝫ dixit. eſt eniꝫ idem motꝰ. i. in numero. ¶ D. d. ꝛ ſi eſſentia nõ eſt eadeꝫ. i. lꝫ non ſit idem ſm diffõnem. Motuꝫ.n. de ſanitate ſm ꝙ eſt motuꝫ de ſanitate nõ eſt idem ſm diffõneꝫ cum motu ad egritudinẽ: lꝫ ſit idem ſm ſbm. ſ. qm̃ motũ de ſanitate eſt motum ad egritudinẽ: ſed illa que ſunt idem ſm ſubiectũ ꝛ diuerſa ſm diffinitionẽ: non ſunt cõtraria: ꝛ nõ poſuit iſtuꝫ modũ in prima diuiſione: qm̃ manifeſtuꝫ eſt ꝙ eſt idem motus. 47

Illa q̃ ſunt idẽ ſm ſbm ꝛ diuerſa ſꝫ diffõneꝫ nõ ſunt cõtraria.

¶ Neqꝫ q eſt ex ↄ̃rio: ei q eſt ex ↄ̃rio: ſimul qdeꝫ.n. accidit mutare ex ↄ̃rio in ↄ̃riuꝫ: aut in mediuꝫ: ſed de hoc quidẽ poſteriꝰ dicemꝰ: ſed magis in ↄ̃riuꝫ mutare: videbitur cã eſſe ↄ̃rietatis q̃ꝫ ex ↄ̃rio. hic quidẽ.n. mutatio ↄ̃rietatis: ille vero acceptio. Et dr̃ vnuſquiſqꝫ in qd mutat magis q̃ꝫ ex quo: vt ſanatio in ſanitateꝫ: egrotatio aũt in egritudinẽ. Relinquit̃ igit̃ qui eſt in ↄ̃ria ei qui in ↄ̃riuꝫ ex ↄ̃rijs. Fortaſſis quidẽ igitur accidit hos qui in ↄ̃ria: ꝛ ex ↄ̃rijs eſſe: ſed eſſe forſitan nõ idẽ: dico aũt qui eſt in ſanitatẽ ei qui eſt ex egritudine: ꝛ qui eſt ex ſanitate ei qui eſt in egritudineꝫ.

Denõiatio fit a termĩo ad quẽ non a termĩo a quo.

¶ Neqꝫ eniꝫ motus ex ↄ̃rio eſt ideꝫ ei qui eſt ex ↄ̃rio: qm̃ neceſſe eſt vt cũ motu ex ↄ̃rio ſit motus ẽt ad ↄ̃riũ aut ad medium: ſed ſermo de hoc poſt determinabit̃: imo trãſlatio ad ↄ̃rium magis exiſtimat̃ eſſe cã ↄ̃rieta/

tis: q̄ trāslatio de ꝯtrio. Ista. n. trāslatio est sepatio a ꝯtrarietate: et ista est acqsitio ei⁹: et qđlibet noiat ab illo ad qđ trāsfert: et nō ex q̄ trāsfert. V. g. qm̄ dicim⁹ scz. sanari qn̄ transfert ad sanitatē: et egrotari qn̄ trāsfert ad egritudinē. Remanet igit motus ad ꝯtria: et mot⁹ de ꝯtriis ad ꝯtria: et rectum est vt illud qđ mouet ad ꝯtria necesse est vt moueat ex ꝯtriis: sz forte eēntia nō est eadē. s. qm̄ mot⁹ ad sanitatē nō est idē cū motu ad egritudinē.

48 ¶ Hic vult loqui de reliqs modis et dicit: neq3 mot⁹ ē est ꝯtrarius motui tm̄ fm ꝯtrarietatē eius ex quo est alter mot⁹ di ex quo est reliqu⁹: qm̄ quilibet duo mot⁹ tales inueniunt ꝯtrarij fz illud ad qđ sic īueniunt ꝯtrarij fm illđ ex quo. ¶ Et q2 ista rōcinatio nō sufficit s. vt mot⁹ nō sint ꝯtrarij fm illud ex quo tales mot⁹ īueniunt ꝯtrarij fz illud ad qđ: cū aligs pōt dicere q hoc accidit motib⁹ ꝯtrarijs s. hoc q sunt ad cōtraria: et q cōtrarietas nō inuenit in eis nisi fm q sunt ex reb⁹ cōtrarijs: dixit: sed sermo de hoc et ē i. e. in fine istius sermonis. ¶ D. incepit declarare q nō pōt aligs dicere q ꝯtrarietas motuū fm illud ad qđ est accēs et fm illud ex quo est p se: et dixit: imo trāslatio et c. i. Imo magis est existimādū q trāslatio motuū ad ꝯtraria est cā in cōtrarietate motuū: q̄ trāslatio de contrarijs. ¶ D. dedit rōnem sup hoc: et dixit: ista trāslatio et c. i. et cā in hoc est q2 trāslatio rei mote de cōtrario a quo mouet est sepatio ab illo et trāslatio eius ad ꝯtrariū ad qđ mouet est receptio et acqsitio: et hoc est ita q2 motus nihil aliud est q̄ acquirere partē post aliā ex illo ad qđ res mota mouet: donec acqrat illud ad qđ mouet pfecte et tunc cessat: et cum mot⁹ dr̄ esse cōtrarius motui aliquo ī horū dignius est vt sit cōtrari⁹ fm illud qđ acquirit et per qđ pficit: non fm illud a quo separat: qm̄ illud a quo separat a nō est pars substantie eius sed est accidēs ei: et illud qđ acquirit est pars substātie. et cum ita sit. ergo motus aut sunt cōtrarij fm illud ad qđ: et nō fm illud ex quo: aut erunt ꝯtrarij magis fm hunc modum. ¶ D. dedit aliam rōcinationē: et dixit: et quilibet nominat et c. i. et q2 substātia motus est de nā eius ad qđ est: nō eius ex quo est. ideo mot⁹ denominatur ab illo ad qđ est: cū dr̄ q motus de albedine ad nigredinē est nigrificatio non albificatio: et simil'r dicit q illud qđ mouetur de egritudine ad sanitatē: ē ips3 sanari nō īfirmari. ¶ Et cū posuit istos quinq3 modos: et posuit q impossibile est vt motus sint cōtrarij fm ꝯtrarietatē eius ex quo ad illud ad qđ: et posuit q dign⁹ est vt sint cōtrarij fm illud ad qđ: q̄ fm illud ex quo: et nō pcise direxit sermonē in hoc: dixit: remanet igitur et c. i. et cū destructi sunt duo illorum modorū remanēt tres. s. vt mot⁹ sint cōtrarij: aut fm translationē eorū ad cōtraria: aut ex ꝯtrarijs aut fm vtrūq3. D. d. et rectū est vt illud qđ mouet et c. i. et bene apparet ex dictis q necesse est vt oīa duo mota que mouent ad ꝯtraria moueant ex cōtrarijs: et dixit hoc: q2 trāsmutatiōes que sunt ad ꝯtraria sunt mot⁹ in rei veritate. s. de subiecto ꝯtrario in subiectū ꝯtrariū: qđ nō est ita de alijs trāf-

in 52° ...

Mot⁹ nihil aliud est q̄ acqrere ptē post aliam ex illo ad qđ res mota mouetur donec acqrat illđ pfecte. Idē. 3. phy. cō. 4. Idem h. 5. cō. 54.

a Illud a q̄ separat motus nō ē ps sbe eius: sz ē accēs ei. sed opposi tu3 dixit. 8. cō. 3.

mutationib⁹.s.que sunt de affirmatiōe in negationē: ⁊ de negatiōe in affirmationē: ⁊ iste sunt contrarie fm hoc ꝙ altera est ex illo ad qd̄ est alia: vt generatio ⁊ corruptio. ¶ Et cum posuit ꝙ motus qui sunt ad ꝯtraria necesse est vt sint ex ꝯtrarijs fm ꝙ sunt mot⁹: ⁊ intendebat declarare ex hoc ꝙ motus ꝯtrarij sunt ꝯtrarij fm vtrūqꝫ s.fm ꝯtrarietatē eius ex quo/ad illūd ex quo; ⁊ fm ꝯtrarietatē eius ad qd̄/ad illud ad qd̄. ⁊ iaꝫ declarauit ꝙ motus q dicunt eē ꝯtrarij fꝫ ꝯtrarietatē ei⁹ ex quo/ad illud ad qd̄/sunt idē mot⁹: ⁊ ꝙ nō est necesse pp hoc ⁊ rectū vt dicant ꝯtrarij: incepit pmo declarare de motibus qui ponunt cōtrarij fm vtrūqꝫ ꝙ nō cōtingit eis illud impossibile: qd̄ cōtingit pmo modo. s. vt sit idē in numero: ⁊ fecit hoc ne aliqs existimet ꝙ in hac positōe sequit illud impossibile qd̄ ꝯtingit in primo. s. in hoc ꝙ mot⁹ est cōtrarius motui fm illud ex quo ⁊ fm illud ad qd̄. ¶ Et dixit: sed forte eēntia ⁊c. i. sed essentia duorū motuum qui ponunt contrarij fm cōtrarietatē eoꝝ ex quo sunt: ⁊ fm cōtrarietatē eoꝝ ad qd̄ sunt: nō sequit ex hoc vt duo mot⁹ sint vn⁹ sicut sequit si ponant cōtrarij per cōtrarietatē eius ex quo ad illud ad qd̄: qm̄ motus ad sanitatē ex egritudine nō idem est cum motu de sanitate ad egritudinē: sed sunt duo. ¶ D. incepit dare causam ppter quā necesse est vt motus ꝯtrarij sint ꝯtrarij per vtrūqꝫ. s. fm illud ex quo: ⁊ fm illud ad quod.

¶ Quoniam autē differt mutatio a motu: ex quodam enim subiecto in quoddā mutatio est. Mot⁹ igitur qui est ex cōtrario in ꝯtrium ei qui ex cōtrario est in ꝯtriū: motus cōtrarius est. Ut qui est ex sanitate in egritudinem ei qui est ex egritudine in sanitatem. — Mot⁹ q est ex ꝯtrario i ꝯtrarium ei qui ē ex cōtrario in cōtrariū/ contrari⁹ est.

¶ Et q: trāsmutatio differt a motu in hoc: quoniā motus est transmutatio de subiecto in subiectū. motus igitur cōtrarius de cōtrario in ꝯtriuꝫ. U. g. de sanitate in egritudinē est ꝯtriūs motui de egritudine i sanitatē.

¶ Dicit: ⁊ q: trāsmutatio differt a motu in hoc ꝙ mot⁹ est transmutatio de subiecto ꝯtrario in sbm̄ ꝯtrariū vt declaratū est in pncipio istius tractat⁹. Trāsmutatio aūt est de nō sbto in sbꝫ: ⁊ d̄ sbto in nō sbm: necesse est vt mot⁹ ꝯtrarij sint ꝯtrarij fm illud ex quo: ⁊ illd̄ ad qd̄ ambo: qm̄ eos eē de ꝯtrario in eis eēntialr est quēadmodū ipos eē ad ꝯtrariū est eis essentialr: ⁊ cū vtrūqꝫ est eis eēntialr: ⁊ res cōtrarie sunt ꝯtrarie p ꝯrias ⁊ dispōnes ꝯtrarias: necē est vt mot⁹ cōtrarij sint ꝯtrarij p istas duas dispōnes. s. p ꝯtrarietatē eius ex quo ⁊ eius ad qd̄: lꝫ magis sint cōtrarij fm illud ad quod. 49 T. cō. 7.

¶ Manifestū est autē ⁊ ex inductione qualia videntur cōtraria esse. Egrotari enim ipsi sanari: ⁊ ipsi addiscere decipi: permutatū vero nō per ipsum: incōtraria enim: sicut enim in sciētia est: sic ⁊ in deceptione: ⁊ per ipsum

qui est ex ipso ei q est ipm mutatio ꝯria est: vñ gñatio corruptioĩ ꝯria est: & remotio acceptioni. Ille aũt mutationes qd ẽ: motus aũt non sunt.

¶ Ire aũt ad ꝯtrariũ nõ est motus: sed trãslatio. V. g. gñatio albi non ex aliquo: omne igitur qd nõ hꝫ ꝯriuꝫ sua iteratio ex seipso ad seipsuꝫ sunt transmutationes cõtrarie: & ideo gñatio est ꝯria corruptioĩ: & denudatio forme est cõtraria forme inuestitioĩ: & ista intẽtio sunt modi trãsmutationis nõ motus.

¶ Ire aũt ad cõtrariũ qñ accipit̃ ſm ꝙ est ex non contrario non est motus: sꝫ trãsmutatio est enĩ ire de nõ esse ad eẽ: & est declaratũ ꝙ hͦ nõ est motus. ¶ V. g. ꝙ albũ generatur nõ ex nigro sed ex nõ albo: qm̃ generatio albi qñ accipitur ſm ꝙ accidit ei ꝙ fuit ex nõ albo est trãsmutatio nõ motus. ¶ Et intẽdebat declarare ex hoc ꝙ omne qd generat̃ ex non cõtrario non est motus non ꝙ albũ generatur ex non cõtrario: qm̃ omne album generatur ex nigro aut ex medijs: sed cum consideratur ſm hoc ꝙ accidit nigro qd fuit non album est transmutatio non motus: sed hoc est ei per accidens non per se. Trãsmutatio aũt que est de cõtrario non omnino est transmutatio per se: & non inuenit̃ in ea cõtrarietas ſm esse: nisi ſm vnuꝫ. s. quãdo accipitur ꝙ trãsmutatio est ex illo & ad illud. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit: omne igitur qd non habet contrarium &c. i. & omne ens qd non habet cõtrarium transmutatio eius cuius principiũ est ex seipso & est corruptio eius: & transmutatio eius ad seipsum: & est generatio eius: sunt transmutationes cõtrarie in his duobus generibus econtrario de transmutatione que est motus in rei veritate & est transmutatio que est in rebus que habent cõtraria. D. d. & ideo generatio &c. i. & propter hoc. s. quoniam illud qd non habet cõtrarium contingit vt trãsmutationes cõtrarie in eo sunt de re in ipsaꝫ rem: ideo generatio est contraria corruptioni. & contrarietas accipitur hic ex vno extremo ſm diuersum respectum ad aliud: qꝛ contrariuꝫ est aliqd ens: & in hac trãsmutatiõe non esse nisi in vno extremo. In generatione autem in fine: in corruptione vero in principio. ¶ Et intendit in hoc sermone declarare hoc qd apparet in generatione & corruptiõe non nocet ei qd apparet ex inductione. s. ꝙ motus contrarij sunt de contrarijs & ad contraria: cũ generatio & corruptio non sunt motus.

Sl . . .

Cũ albũ fit ex non albo ſm ꝙ accidit nigro ꝙ sit nõ albũ est trãsmutatio ñ motus: & hͦ ẽ ei ꝑ accñs nõ ꝑ se. idẽ. 5. cõ. 8. & 12. me. c. 6. Jõ h. 5. cõ. 55.

Documẽtũ

¶ Qui aũt in mediũ motus sunt: quibuscũqꝫ cõtrariorum est mediũ: tanqꝫ in cõtraria quodãmodo ponendi sunt: sicut enĩ cõtrario vtit̃ medio motus in vtraqꝫ vtiqꝫ mutat̃: vt ex fusco quidẽ in albũ: tanqꝫ ex nigro & ex albo in fuscũ tanqꝫ in nigrũ: ex nigro aũt in fuscũ tanqꝫ in albũ fuscũ. Medium aũt ad vtrũqꝫ dicit̃ quo-

dāmodo vtrūq; vltimoꝝ:ſicut dictū eſt pꝛius. Motus quidē igiť motui contrarius eſt ſic: qui eſt ex cōtrario in contrarium ei qui ex contrario in contrarium.

Motus ṽo ad illud qḋ eſt inter contraria:⁊ ī ꝯrijs hn̄tibus interponendi ſunt tanq̄ illi qui ſunt ad ꝯriuz quodāmodo:qm̄ apud motus inter eſt quaſi cōtrariū apud trāſmutationem vtrūlibet ſit trāſmutatio. Uer.g. qm̄ transmutatione de viridi ī albū viride nominatur quaſi nigrū:⁊ ſilr transmutatio de albo in viride:⁊ trāſmutatio de nigro in viride nominatur quaſi in albuz. Medium enim dr̄ quodāmodo vtrūq; extremū quādo comparatur ad vtrūq; extremoꝝ:vt diximus ſuperius:⁊ ſm̄ hoc motus erit ꝯrius motui quando fuerit de contrario in cōtrarium.

Mediū eſt q̄dāmodo vtrūq; extremū. Id. 5.t.c.6.

52 Cum poſuit q̄ motus cōtrarij ſunt illi qui ſunt de rebus cōtrarijs ⁊ ad res contrarias:⁊ accidit in hac queſtio in motibus qui ſunt de extremis in media:incepit declarare q̄ iſti motus ſunt ad media ſꝫ illud qḋ habent de cōtrarietate ad extremuz ex quo incipit motus. Et dixit:motus vero ⁊c̄.i.motus vero qui perueniunt ad vnū medioꝝ que ſunt inter illud ex quo eſt motus:⁊ illud ad qḋ eſt motus debēt reputari de ſpē motus qui eſt de cōtrario in cōtrariuz quodāmodo nō ſimplr. Et dixit:in cōtrarijs hn̄tibus iter:q2 nō ſunt motus de cōtrarijs in cōtraria q̄ nō hn̄t inter: qm̄ hoc declaratū eſt in pͥncipio iſtius tractatus:ſed.q.d.motus vero qui ſunt ad illḋ qḋ eſt inter contraria qḋ accidit in cōtrarijs habētibus/interponēdi ſunt de numero motuū q̄ ſunt ad cōtraria quodāmodo. Et dixit: tanq̄ ad cōtraria quodāmodo:q2 medium a eſt cōtrariuz vtriuſq; extremoꝝ nō ſimplr ſicut alterū extremū eſt cōtrariū reliq̄: ſꝫ mediū eſt cōtrariū vtriuſq; p illud qḋ eſt in eo de reliquo extremo ⁊ cōtrarietas ei⁹ differt a ꝯtrarietate extremi in hoc:q2 ꝯtrariū ī eo.ſ. vnū extremū nō eſt in ſua vltīa pfectione ſicut eſt in ipſo extremo. D.d.qm̄ apud motus ⁊c̄.i.⁊ cauſa in hoc q̄ motus q̄ ſunt ad inter ſunt ad cōtrariū quodāmodo eſt:q2 intereſt de motib⁹ peruenientibus ad ipſuz quaſi ꝯtrariū apud trāſmutationē eius ad vtrūlibet extremū: b qm̄ inter:eſt cōtrariū vtriuſq; extremo:q2 vtrūq; extremum inuenitur in eo non perfecte. Uer.g.qm̄ in trāſmutatiōe que ſit de viridi in album viride eſt quaſi nigrū.viride eīm nō trāſmutatur in album niſi ſm̄ q̄ eſt in eo de nigro:non ſm̄ q̄ eſt in eo de albo ⁊ etiam qñ viride tranſmutatur in nigrum:tranſmutatur ſm̄ q̄ eſt in eo de albo:⁊ ſilr qñ albū trāſmutatur in viride trāſmutatur in nigrū qḋ eſt in viridi:⁊ quando nigrum trāſmutatur in viride trāſmutatur in album qḋ eſt in eo:⁊ hoc intēdebat cuz dixit. Uer.g.qm̄ in trāſmutatione ⁊c̄.i.viride in eo reputatur quaſi nigruz:q2 qm̄ trāſmutatio

a Mediuz eſt ꝯtrariū vtriuſq; extremoꝝ ñ ſimplr:ſicut alterū extremū ē cōtrarium reliq̄. Idē p phi. cō.54.

b Mediuz eſt ꝯtrariū vtriuſq; extremo:q2 vtrūq; extremū inueniť ī eo ñ pfecte. id 6.6.t.19. vid.10.me. 6.t.21.12. me.6.p ph. 56.1.de aīa. 95.t.105.

ex eo nõ est nisi ex pte nigra que est in eo. D.d. et sitr. trãsmutatio de albo in viride. i. qm tũc viride tenet quasi nigrũ. D.d. et transmutatio de nigro ad viride reputatur quasi album. i. q viride tenetur in hac trãsmutatione quasi albũ. ¶ D.d. mediũ. n. opponit quodãmodo vtriq3 extremo quãdo cõparat. i. et causa in hoc: qm mediũ est vtrũq3 extremũ. D.d. et sm hoc ec. i. sm hoc igit ois motus qui est cõtrarius alij motui qui est cõtrarius sm illud ex quo et sm illd ad qd: siue fiãt motus ad media: aut ad extrema: dico et sic est intelligendũ de motibus qui sunt de medio in mediũ.

¶ Determinat de cõtrarietate quietũ. Cap. 2

Quoniam aũt motui non solũ vr esse motus cõtrius/sed et quies: hoc determinandũ est: simplr quidem. n. cõtrius est motus motui. Opponit aũt et quies priuatio em est. Est aũt sic q priuatio quodãmodo cõtria dr motui. Qualis aũt qli vt ei qui est sm locũ: que est sm locum. Sz hoc non dr simplr. Utrũ enim ei q est huic mãsioni: qui est ex hoc: aut q est in hoc motus opponit. ¶ Et qz existimat q illud qd est cõtrium motui non est motus tm/sed quies: opz et nos determinare hoc. Dicamus igit q motus opponitur motui: et etiã quieti: qz est priuatio. Et quodãmodo dr q priuatio est cõtriũ. i. q priuatio alicuius motus. U.g. qm cõtriũ motui in loco est quies in loco: sz hoc dictũ est indefinite: qm perscrutandũ est vtrũ illud qd opponit quieti est motus ex hoc: aut motus ad hoc.

Et quia. Cũ declarauit qui motus sunt cõtrarij et apparet vir q quies opponit motui sz priuatioñ et habitũ. vult 53
hic perscrutari que duarum quietũ opponit motui. s. quies in eo ex quo est motus: aut quies in eo ad qd est motus. ¶ Et dixit: et qz existimat ec. i. et qz videt q motus nõ solãmodo opponit motui sz etiã quieti: qm motus opponit motui sm cõtrarietatẽ et quieti sm priuationẽ et habitũ. ¶ D.d. dicamus igit q motus opponit motui. i. sm cõtrarietatẽ. D.d. et qeti: sm priuationẽ. D.d. et quodãmodo di ec. i. et iste modus oppositiõis quodãmodo di cõtrariũ: qm aliquis motus est cõtrarius alicui priuationi. s. priuationi illius motus. ¶ Et dixit alicuius motus: ne aliquis existimet q intẽdebat priuationẽ motus simplr. hoc enim non videt esse nisi sm opinionẽ generantium corpus simplr. D.d. U.g. qm cõtrariũ motui in loco est quies in loco. i. U.g. qm quies est cõtraria motui tali modo q quies in loco est cõtraria motui in loco: et qz hoc manifestũ est per se. i. q quies in loco est cõtraria motui in loco sm priuationẽ et habitũ: et hoc põt

intelligi de qete que est in loco ex quo est motus: aut de qete in eo ad quod est motus: dixit: sed hoc dcm̄ est simplr. i. sed hoc qd dictuz est hic non est distinctum: qm̄ nondum est determinatum hic quas quietez intendimus: ꝛ ideo perscrutandum est vtrum qd opponitur motui est quies que ē ex hoc. i. que est ex illo ex quo est motus; aut quies in illo ad quod est motus.

¶ Manifestum igitur est: qm̄ quia in duobus motus subiectis est: huic quidem qui ex hoc in ꝯtrarium: que est in hoc quies: huic aūt qui est ex ꝯtrario in hoc: que in ꝯtrario quies: similiter aūt ꝛ adinuicez ꝯtrarie he sunt. Et nāq; inconueniens est: si motus quidē contrarij sunt. quietes autem opposite nō sunt. sunt aūt in oppositis he: vt que est ex sanitate in egritudinem: ei qui ē ex egritudine in sanitatez ei. Que aūt est in sanitate ex egritudine qes. Motui aūt ei qui ē ex sanitate in egritudinem. Ei enim qui est ex egritudine in sanitatem irrōnabile est. Qui enim in ipso motus est in quo stetit quietatio magis est ſm ꝙ accidit simˡr fieri motui. necesse aūt est aut hanc aut illam esse. Non enim que est in albedine quies: ꝯtraria est ei que est in sanitate.

¶ Dicamus igitur ꝙ motus: q: est in duobus subiectis: tunc ꝯtrarium motui ex hoc ad suum ꝯtrarium: ē quies in hoc: ꝛ ꝯtrarium motui ex suo ꝯtrario ad ipsuz est quies in suo ꝯtrario: ꝛ cum hoc he due ēt sunt ꝯtrarie: qm̄ impoſſe est vt in motibus sit ꝯtrarietas: ꝛ qes n̄ sit ꝯtraria quieti: ꝛ non sunt nisi in contrarijs. V.g. qm̄ quies in sanitate est ꝯtraria qeti in infirmitate: ꝛ cōtraria motui de sanitate in egritudinem: qm̄ impoſſe ē vt sit cōtraria motui de egritudine in sanitatem. Qm̄ motus rei ad illud apud qd erit qescens dignius est vt sit faciēs quietem. Illud enim qd gn̄at cum illo motu necessario est ꝯtrarium huic. Et iō impoſſe est vt quies in albedine sit contraria quieti in sanitate.

¶ Dicamus igitur ꝙ motus: q: est ꝛc̄. i. de subiecto in subiectū ecō
54 trario transmutatiōi que est de affirmatione in negationem aut de negatione in affirmationem. D. d. contrarium motui ꝛc̄. i. ꝛ q: motus est de contrario in contrarium. ideo contrarium motui qui est de hoc contrario ad hoc contrarium demonstratum est quies que

est in hoc.s.ex contrario ex quo est motus. ¶ Et dixit hoc: quia manifestum est per se: q quies in eo ex quo est contraria motui: et contrariuz motui qui est de contrario qd est illud ad quod peruenit iste motus positus est quies in illo contrario. Uerbi gratia. qm sanari est motus de egritudine in sanitatem: quies igit contraria isti motui est quies in egritudine nõ in sanitate: qm ista quies est perfectio motus: et perfectio non est ɔtraria ei cuius est perfectio: et silr contrarium motui de sanitate in egritudiñe est quies in sanitate. ¶ B.d. et cum hoc ẽt he due sunt contrarie.i.et cum hoc q motus est contrarius qeti/iste due ẽt qetes sunt contrarie: qm si in motibus est ɔtrarietas: et in qete ẽt dz esse ɔtrarietas. D.d. et non sunt nisi in contrarijs.i.e quies non est ɔtraria qeti: nisi qz due qetes sunt in contrarijs queadmodum motus non est ɔtrarius motui: nisi qz sunt de cõtrarijs et in ɔtraria. ¶ B.d. v.g. qm qes etc.i.qm qes in sanitate est ɔtraria qeti in egritudine: qm sanitas est contraria egritudini et ẽ ɔtraria ipsi motui: qz possibile est vt sit ɔtraria motui de egritudine in sanitatez: cum qes ad quã peruenit motus dignior est vt sit pfectio motus ꝙ vt sit ɔtraria. hoc intẽdebat cũ dixit: qm impossibile ẽ motum.i.qm impolẽ est vt qes que est in sanitate sit ɔtraria motui q ẽ ad sanitatem: qm dignius ẽ vt motus de egritudine ad sanitatẽ sit via ad sanitatem. ¶ Et hoc ẽ ita: qm motus ẽ de gñe pfectionis ad quã peruenit: sed ẽ pfectio diminuta: qz ẽ ɔiũcta cũ potẽtia: et eẽ vltime pfectõis ẽ in qete. si igr motus de egritudine in sanitatez ẽ ad qetẽ in sanitate. necẽ ẽ vt motus de egritudine in sanitatem sit faciens qetem in sanitate.s.qm in eo inuenitur vna ps post aliam qetis ad quã peruenit: sicut inuenitur in eo vna pars post aliã habitus ad quã peruenit: et qz sba motus ẽ de gñe qetis ad quã peruenit: et illa q diuersantur fm magis et minus non sunt ɔtraria. ergo qes ad quã pueñit motus nõ ẽ ɔtraria motui: sed finis eius. ergo quies que ẽ in eo ex quo ẽ motus ẽ ɔtraria motui: et ẽ illa que corrũpitur p gñatõez motus: non qes que gñatur paulatim p gñatõem motus. Et ex hoc declarabitur q qes que ẽ in re ad quã ẽ motus ẽ ɔtraria qeti que est in eo ex quo ẽ motus. Qm cum motus ẽ ɔtrarius quieti in eo ex q ẽ motus: et qes ad quã ẽ motus gñatur cum motu. Ergo ista quies ẽ ɔtraria qeti in eo ex quo ẽ motus. ¶ Et intẽdebat cum dixit: qm illud qd gñatur cum illo motu etc.i.qm qes que gñatur cuz gñatõe motus necessario ẽ ɔtraria qeti ex qua ẽ motus: cum ista quies destruatur p gñatõem motus. D.d. impolẽ.n.ẽ vt qes in albedine etc. idest qz qs in altero nõ corrũpit p gñatõem qetis in reliq.s. q qes in albedine non generatur per corruptionem quietis in sanitate: et similiter quies in sanitate non generatur per corruptionem quietis in albedine.

¶ Quibuscũqz aũt non sunt ɔtraria: hoz mutatio qdẽ est opposita: que est ex ipso ei que est in ipm. motus ãt non est: vt que est ex esse ei que est in esse. quies quidẽ horum non est: imutatio autem est: et si quidem aliqd erit subiectum que in esse est imutatio ei que est in nõ

Quies ɔtraria motui ẽ quies ĩ termino a q̃ ñ quies ĩ termĩo ad quẽ qz illa ẽ pfectio mot9: sz oppositũ vi dicer.s. t.cõ.64. et ibi soluit.

Documẽtũ. Mot9 ẽ de gñe pfectionis ad quã peñit: sed ẽ pfectõ dimĩnuta: qz est ɔiũcta cuz potẽtia et eẽ vltime pfectõis est in qete. Idez s.cõm.9.et 47. Idẽ.3. phy. cõ.4.

eē ꝯtraria erit. si vero nō ē aliqd ei qđ non ē/dubitabit aliqs cui sit ꝯtraria q̄ est in esse imutatio an quies. si aūt hoc ē aut nō oīs qes motui ē contraria: aut gn̄atio aut corruptio motus sunt. Manifestū ē igiť ꝙ quies nō dicēda ē si nō ꝛ hē motus: sił autē aliquid ē ꝛ imutatio. ¶ Contraria autem est: aut nulli: aut ei que est in non esse: aut corruptioni. Hec enim ex ipsa est. generatio autem in ipsam.

¶ Intētōes vero in qbus nō est ꝯtrarietas: ꝛ sunt que trāsmutatōez oppositā hn̄t. s. trāsmutatōem q̄ est de aliquo opposito transmutationi q̄ puenit ad illud: motuz aūt nō hn̄t. ¶ V. g. quoniā trāsmutatio ex eē ē opposita trāsmutatōi ad non esse. Quoniam in intētiōibus istis non est quies: sed illud qđ est in eis ē priuatio trāsmutationis: si non ens fuerit aliqđ subiectuz. V. g. quoniā si transmutatio deficit in ente transmutatio deficiet in non ente. Si igiť non ens nihil fuerit/ambiget homo ꝛ non videt ꝙ priuatio transmutatiōis in ente: ꝛ quies in eo sit contraria alicui. Et si hoc fuerit: tunc aut non omnis quies est contraria motui: aut generatio ꝛ corruptio sunt motus. Sz est manifestum ꝙ non debet dici quies sed simile ei: ꝛ priuatio transmutatōis aut non est contraria alicui: aut est ꝯtraria corruptōi: quoniam corruptio ex illa fit. generatio autem ad illam.

55 ¶ Cum declarauit ꝙ quies est contraria motui vult pscrutari de eodem in transmutatōe. s. vtrum in trāsmutatōe est qes opposita trāsmutatōi: sicut est in motu: aut non est quies. ¶ Et dixit: intētiones vero ꝛc. i. transmutatōes vero que sunt in intentionibus in quibus non est ꝯtrarietas. D. d. ꝛ sunt ille que ꝛc. i. trāsmutatiōes vero que sunt in intentiōibus in quibus non est ꝯtrarietas sunt ille que hn̄t transmutatiōes oppositas. ¶ Deinde exposuit hoc: ꝛ dixit. s. ꝛc. i. s. ꝙ transmutatio que est de aliquo est opposita in illo gn̄e transmutationi que peruenit ad illud. D. d. motum vero non hn̄t. i. ꝛ in istis intentōibus in quibus non est ꝯtrarietas non est motus neduz vt sint ꝯtrarie illo modo quo motus sunt ꝯtrarij. ¶ D. d. exemplum ꝛ dixit. V. g. qm̄ transmutatio de esse ꝛc. i. ꝛ exempluz eius qđ est trāsmutatio sit opposita transmutatōi. s. ꝙ ex illo ex quo est altera trāsmutatio ad idem sit reliqua: ꝛ est transmutatio de esse in non esse: que est corruptio: ꝛ transmutatio de non esse in esse que est gn̄atio: ꝛ ista transmutatio non est opposita per illud ad qđ: ꝛ si esse opponitur ad

non effe:q2 non eft hoc motus exñs per fe oppofitus alij motui:quia
tranfmutatio de non effe eft per accñs:e tranfmutatio de fbo.f. de cō
trario eft per fe:aut ē propinquus vt fi: per fe. tranfmutatio vero fbm
qđ ōfert ꝯtrarium ex illo ꝯtrario ad fuum ꝯtrarium eft per fe: ⁊ hoc
non inuenitur in gñatione ⁊ corruptōe. ¶ Et cum narrauit ꝙ ꝯtra
rietas in talibus tranfmutatiōibus ē fm ꝙ trāfmutatio vna in eis
eft ad illud ex quo eft fecūda tranfmutatio : cum effe in iftis duab⁹
tranfmutationibus non eft nifi in altero extremo: incepit narrare
ꝙ ēt non inuenitur in talibus tranfmutatiōibus quies cōtraria ge
tifficut inuenitur in motibus:neqꝫ ēt ges eft ꝯtraria trāfmutatiōi.
B.d.qm̄ in iftis intentōibus ⁊c̄.i.in iftis.n.intentōibus in quibus
eft gñatio ⁊ corruptio non eft ges oīno:fed eft in eis ꝑuatio trāfmu
tationis:⁊ hoc erit fi pofuerimus ꝙ nō ens ex quo ē gñatio: ⁊ aliud
ad qđ ē corruptio ē aliqđ actu:qm̄ fi hoc pofuerimus tūc erunt illic
duo non effe:⁊ ꝑuatio in non ente fm ꝙ pofuerimus ipm̄ effe aliqđ
⁊ ꝑuatio in ente. Priuatio igitur que eft in ente fi pofuerimus ipfaꝫ
effe getem fequitur vt fit ꝯtraria ꝑuatōi trāfmutatōis que eft in nō
ente eft eadem cum ꝑuatōe tranfmutatōis que eft in ente: ⁊ fic iter
illas non erit ꝯtrarietas oīno:qm̄ quies in eo ad quod ē motus nō
eft contraria quieti in eo ex quo:nifi q2 funt in duobus contrarijs.
¶ B.d.fi igitur non ens non fuerit ⁊c̄.i. fi igitur non ens nō fuerit
fbm impoſſe ē imaginari ꝙ ꝑuatio tranfmutatōis que eft in ente:eft
ges:qm̄ impoſſe eft imaginari ipfam eē ꝯtrariam motui:neqꝫ priua
tio exiftimatur effe ges:qm̄ fi non ens non ē aliqđ:non erit illic pri
uatio que poffet imaginari que ē quies oppofita quieti que non eft
in ente:neqꝫ imagiatur ꝙ ifta ꝑuatio que ē in ente ēt ē quies oppo/
fita tranfmutatōi ex eo:qm̄ tranfmutatio ex eo non ē motus: ⁊ oīs
quies ē ꝯtraria motui aut quieti. Si igitur pofuerimus ipfum effe
quietem tūc erimus inter duo:aut ponemus ꝙ non oī quieti oppo/
nitur motus:aut dicem⁹ ꝙ gñatio ⁊ corruptio funt motus: ⁊ vtrū/
qꝫ ē impoſſe. ¶ B.d.fed ē manifeftum ⁊c̄.i.qm̄ non ē quies in rei ve/
ritate:⁊ cum non fuerit quies in rei veritate: fed ꝑuatio tranfmuta
tōis:diffoluetur qđ dicens ꝙ non oīs quies ē ꝯtraria motui:aut cō
traria quieti:qm̄ h in rei veritate non eft ges fed fili9 quieti. B.d.
aut nō erit ꝯtraria alicui omnino.i.⁊ ifta priuatio que eft quies fm
filitudinem opinandum eft:aut ꝙ non eft contraria alicui omnino
aut ꝙ ē contraria tranfmutationi que eft corruptio:quoniam ex eo
eft principium motus corruptionis.

Trāfmutatio de nō eē ē p accñs: ⁊ trāfmutatio de ꝯtrario eft p fe. Idez. 6.8. c.51.

¶ Capitulum in quo mouet dubitationes quafdaz circa premiffa. Cap. 3.

Dubitabit āt aliquis quare in mutatiōe qui
dem fm locū funt: ⁊ fm nām: ⁊ extra nām:
⁊ getes: ⁊ mot⁹: i alijs āt ñ: vt alteratio hec
qdē fm nām: illa autē extra nām. nihil.n.
magis fanatio aut egrotatio fm naturam:
aut extra naturam: neqꝫ dealbatio aut denigratio:

sil'r autē est ⁊ in augmēto ⁊ decremēto: neq; adminuiceȝ bi ꝯꝛij ƀm nām sunt ⁊ extra nām: neq; augmentū augmento. Et in gñatiōe ⁊ coꝛruptiōe eadē rō est: neq; generatio quidē ƀm naturā: coꝛruptio aūt extra naturaȝ: senescere.n. ƀm naturā ē: neq; gñationē videm⁹ aliā quidem ƀm naturā: aliam vero extra naturam.

¶ Et querit hō quare in trāsmutatiōe in loco sunt modi motuū ⁊ modi quietis nāles: ⁊ nō nāles: qd nō ē in alijs modis trāsmutatōis. ¶ U.g. in alteratiōe. s. ita φ alia esset naturalis ⁊ alia innaturalis: qm̄ hoīem sanari aut infirmari: neutrū est dignius vt sit nālis: aut nō naturalis: neq; albificatio: neq; nigrificatio: ⁊ ƀȝ hoc ē de augmēto ⁊ diminutiōe: qm̄ ꝯꝛietas istoꝝ duoꝝ non ē ƀm nām: ⁊ extra naturā. Ergo augmentū nō est ꝯꝛiuȝ augmēto. Et iste idem sermo dicet̃ de generatōe ⁊ coꝛruptione: qm̄ gñatio nō est nālis: ⁊ coꝛruptio innaturalis: q꞉ hoīem senescere ē nāle: ⁊ ēt nō inuenim⁹ aliquaȝ generationē naturalē ⁊ aliam innaturalem.

56 Cum narrauit qui motus sunt ꝯtrarij in specie: ⁊ que quies est ꝯtraria cui motui: ⁊ cui q̃eti: ⁊ in motib⁹ in vbi inuenitur ꝯtrarietas ƀm nām ⁊ innaturā: ⁊ sil'r de q̃ete: īcepit pscrutari vtrū in ceteris motib⁹ cōtrarijs inueniat̃ hic motus ꝯtrarietatis. ¶ Et dixit; ⁊ querit hō ⁊c̃.i. quare in translatione in loco inueniunt̃ duo modi. s. nālis ⁊ innālis: qm̄ motus lapidis ad superius est violentus ⁊ inferi⁹ ecōtrario. s. nālis: ⁊ sil'r inuenit̃ de eadē q̃ete in specie: qm̄ quies inferi⁹ est ꝯtraria q̃eti superi⁹; qm̄ quies inferi⁹ est nālis terre; ⁊ superius innālis: ⁊ sil'r quies superius est coꝛpis leuis nālis: ⁊ inferi⁹ innaturalis. Querit̃ igit̃ quare in loco inueniunt̃ duo modi cōtrarij hoc mō ⁊ nō in alijs generib⁹ motuū ꝯtrarioꝝ. U.g. ī alteratiōe: qm̄ nō possum⁹ dicere φ alia est nālis ⁊ alia innālis. U.g. hoīeȝ sanari ⁊ hoīeȝ infirmari. nō. n. existimat̃ φ hoc est nāle: ⁊ hoc ē innāle. s. in eadē spē. U.g. hoīeȝ egrotare. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: qm̄ hoīeȝ sanari aut egrotare ⁊c̃.i. qm̄ neutra istaꝝ dispōnū est dignioꝛ vt sit nālis alicui: ⁊ sil'r ē de albificatiōe aut nigrificatōe. s. qm̄ nulla albificatio: aut nigrificatio est dignioꝛ vt sit magis nālis φ alia. ¶ Et cuȝ narrauit φ in primo aspectu nō inuenit̃ in modis alteratiōis iste modus ꝯtrarietatis quietis: fecit φ neq; ēt in motu augmēti: ⁊ dixit: ⁊ ƀm hūc modū est ēt ꝺ augmēto ⁊ diminutōe. s. q꞉ de augmēto nō inuenit̃ aliud nāle ⁊ aliud violētū: ⁊ sil'r in generatiōe ⁊ coꝛruptōe: qm̄ hoīeȝ senescere est via ad coꝛruptionē: ſȝ senectus nō diuidit̃ in nāle ⁊ innāle. Et sil'r iuuenescere est via ad generationē: ſȝ nō existimat̃ φ illud est nāle ⁊ aliud innāle.

Hoīeȝ senescere ē via ī coꝛruptionem.

¶ Aut si est qd violētia fit extra nām: ꝛ tunc corruptio erit corruptiōi ꝯria: que violēta est vt q̄ extra nām est et q̄ ſm nām. Ergo nāe ꝛ gnātiōes q̄dā sunt violēte ꝛ nō moderate: qbꝰ ꝯrie sunt q̄ sunt ſꝫ nām. Et augmēta sūt violēta ꝛ decremēta: vt augmēta q̄ velociter pp alimē-tuꝫ pubescētiū sunt: ꝛ tritica cito adaucta ꝛ nō ꝯstricta. ¶ Dicimꝰ igit̄ ꝙ si id qd fit violēter extra naturā: tunc aliqua corruptio est ꝯria alicui corruptiōi. s. corruptio violenta que fit extra naturā corruptiōi naturali. Sunt igit̄ modi generationis violēti: ꝛ generatio nō est mē-surata aliqua mēsuratiōe. Erunt igit̄ ꝯtraria eiusmodi generatiōis naturalis: ꝛ erunt modi augmenti violēti ꝛ modi diminutionis. V. g. augmētum puberuꝫ pro-pter luxum in comestione: ꝛ senien luxuriosum cuius corpus impinguatur ꝛ non cōdensatur.

¶ Cuꝫ narrauit ꝙ in primo aspectu existimat̄ ꝙ in vna specie mo-tuum qui sunt in alteratōe: ꝛ qui sunt in augmēto ꝛ diminutione: ꝛ vix in aliis trāsmutationibꝰ nō inuenit̄ ꝯtrarietas sicut in motibꝰ qui sunt in loco. Incepit narrare ꝙ hoc accidit in primo aspectu: ꝛ cū hoc bene considerat̄ apparet ꝙ in vnaquaqꝫ specie istoꝝ inuenit̄ ꝯtrarietas ſm naturā ꝛ nō naturā: ꝛ si hoc fuerit possibile erit vt in speciebꝰ oppositis inueniat̄ ꝯtrarietas hoc mō. ¶ Et dixit: dicamꝰ igit̄ ꝛc. i. qm̄ si hic fuerit corruptio violēta: qd est violētū est extra naturā: sequit̄ vt sit ꝯtraria corruptio corruptiōi. Et cū in hoc sillo hypothetico pōit̄ anns: erit ꝯclō ꝙ corruptio erit ꝯtraria corruptōi ꝛ hoc ē illud qd intēdebat declarare. ¶ Deinde declarauit quō ꝯñs sequit̄ añs: ꝛ dixit: corruptio. s. violēta ꝛc. i. Quia corruptio violē-ta est ex nām: ꝛ qd ē ex nām est ꝯtrariū nāli. Ergo corruptio nālis ꝛ violēta sunt ꝯtrarie. Et cū narrauit ꝙ corruptio alia est violēta: alia nō violenta. Incepit narrare ꝙ in gñatione inuenit̄ hoc similit̄ ꝛ dixit: ꝛ sunt modi generatiōis ꝛc. i. ꝛ gñatio violenta est modoꝝ qm̄ gñatio violēta nō est terminata. s. vna species vniuerunt igitur cōtraria istoꝝ modoꝝ modi gñationis ōis nālis. ¶ Et hoc qd dixit existimat̄ nō sequi: qm̄ ꝛ si infirmitas ē multaꝝ specierū existimat̄ vt nō sequat̄ ꝙ cōtraria eaꝝ sint spēs sanitatis: qm̄ sanitas est vna ꝛ egritudines sunt multe. ¶ Sꝫ forte d. vr ꝙ vna sanitas cōtinet multas pticulares oppositas illis multis egritudinibꝰ: sed nō hñt nomina: ꝛ ideo latent. ¶ Et cūꝫ narrauit ꝙ in generatiōe ꝛ corru-ptione inuenit̄ contrarietas. s. in vna specie: incepit narrare ꝙ sit̄ inuenit̄ in augmēto ꝛ diminutiōe. ꝛ dixit. ꝛ sunt modi augmēti ꝛc. idest ꝛ simil̄r sunt modi violenti augmētatiōis ꝛ modi nō violenti. ꝛ sic etiā augmentatū etiā est cōtrariū augmentū ſm naturā ꝛ nō naturā: qm̄ violentū est extra nām: ꝛ augmentū violentū est augm̄

Dubium. a Tot sunt spēs sanitatis qt sunt spēs egritudis. sꝫ nō hñt nomia. Idē hꝫ ipse 3. colliget. cap. pmo. ꝛ 3. ec. cō. 18.

rum puberum qđ festinat ante tps assuetū ꝓpter multitudinē in la xu. ⁊ sicut semen abundans in aqua cui⁹ corpus crescit ⁊ non condensatur propter multitudinem humoris.

¶ In alteratiōe aūt sic: aut similr: erunt eniʒ alie qdeʒ violente: alie vero naturales: vt dimissi non in creticis dieb⁹: alij aūt creticis. Alij quidē extra naturā alterāť: alij vero ſm naturā. Erunt ergo corruptiōes contrarie adinuicē: nō generationi soluʒ: ⁊ quid ꝓhibet est. n. sic. Et nāq; si hec quideʒ dulcis: illa vero tristis est: quare nō simplr corruptioni corruptio contraria est: sed ſm hoc quidē hmōi: alia vero hmōi harum est.

¶ Sed quō erit hoc in alteratione. dicamus igiť ꝙ silr est de illa: qm̄ possibile est vt sint aliqua ex ea violenta; U. g. qm̄ quidā hoīes euadūt ab egritudine nō in die cretica: ⁊ quidā in die cretica. illi igiť sunt alterati non naturaliter; isti aūt naturaliter: ⁊ sic corruptio est cōtraria corruptiōi, nō generationi: ⁊ nihil ꝓhibet hoc; qm̄ possibile est vt altera corruptio sit contristabilis: ⁊ alia delectabilis. Et erit corruptio cōtraria corruptioni nō simpliciter: sed cum altera corruptio fuerit talis dispositionis: ⁊ alia talis dispositionis.

58 ¶ Cum declarauit ꝙ in gnatione ⁊ corruptione ⁊ augmēto inueniť cōtrarietas; incepit declarare ꝙ silr est in alteratione: ⁊ qr latet in alteratione magis q̄ in generatione ⁊ corruptione. ¶ Dixit. sʒ quō erit hoc in alteratione. Deinde dixit. dicamus igiť. i. ꝙ in vno motu in specie inueniť cōtrarietas in alteratiōe: sicut in gnatiōe ⁊ corruptione ⁊ augmento ⁊ diminutione. D. d. qm̄ possibile est ⁊c̄. i. qm̄ possibile est vt quedā alterata altereň violēte: ⁊ quedā nō violēte. ¶ U. g. in alteratione infirmoꝝ de egritudine in sanitatē: qm̄ q̄dā est in die cretica: ⁊ est alteratio naturalis: ⁊ quedā nō ī die cretica: ⁊ hec est alteratio inaturalis. D. d. illi igiť sunt alterati ⁊c̄. i. ille cui accidit crisis nō in die cretica: vt in sexta. D. d. isti aūt ⁊c̄. i. quibus accidit in die cretica. U. g. in septima. ¶ Et qr hoc nō est manifestū in omnibus alterationibus dixit. possibile est igitur vt sint aliqua ⁊c̄. ⁊ non dixit. possibile est igitur vt in qualibet specie alterationis inueniatur aliqua violentia ⁊ naturalitas: ⁊ dimisit hoc qr difficile est verificare hoc per inductionē. ¶ Deinde fecit rememorationeʒ de istis que declarauit. ⁊ dixit. ⁊ sic erit corruptio contraria corruptioni ⁊ non generationi. i. nō generationi tm̄: sed ipsi corruptiōi. ¶ Deinde dedit aliū modū ex quo imaginať esse possibile vt corruptio sit contraria corruptioni. ⁊ dixit. ⁊ nihil prohibet hoc ⁊c̄. ⁊ intēdit per contristabilem corruptionē/ violentā: ⁊ per delectabilē corru

ptionē/naturalem. ¶ Et forte intendit hoc per delectabile3 id qđ est minoris cōtristationis: qm̄ oīs corruptio est contristabilis necessa rio: sed violenta magis cōtristabilis. ¶ D. d. ꝛ erit corruptio con/ traria corruptioni nō simplr: sed cum altera corruptio fuerit in ali/ qua dispositione vno modo ꝛ alia alio modo: cuz fit specie nō sibi cōtraria: sed cum accidit alteri corruptioni vt sit vno modo: ꝛ alia alio modo cōtrario vt natura ꝛ violētia ꝛ cōtristatio ꝛ delectatio.

Ois corru/ ptio ē cōtri stabilis ne/ cessario sed violenta est magis con/ tristabilis.

¶ Omnino quidē igit̄ cōtrarij motus ꝛ quietes dicto modo sunt: vt qui est sursum ei qui est deorsum: loci. n. cōtrarietates he sunt. Fertur aūt qđ quidem sursuz est motus natura ignis: qđ vero deorsuz terra: ꝛ cōtrarie ipsorum loci mutationes sunt. Ignis autē sursum qdē natura: deorsuz autē extra naturā. Et cōtrarius est qui est sm̄ naturā ipsius ei qui est extra naturā.

¶ Scd̄m hoc igit̄ qđ narrauimus vniuersalr̄ erūt modi motuū: ꝛ modi quietis cōtrarij. V. g. qm̄ superi⁹ ex hoc est ɔtrariū inferiori: qm̄ hec duo sunt cōtraria in loco: ꝛ iste due intētiones vniuersalr̄ sunt digniores pri cipalr̄: Qm̄ illud qđ transfert naturalr̄ supi⁹ est ignis: ꝛ inferius ē terra. Et trāslatiōes sunt eoꝝ ɔrie: ꝛ locus ignis ē superius naturalr̄: ꝛ locus eius est inferi⁹ extra naturam. Et naturale ē cōtrariū innaturali.

¶ Hic facit rememorationem de modis predictis sm̄ quot motus sunt cōtrarij: ꝛ quies est cōtraria: ꝛ dat exemplu3 de hoc qđ iam de 59
clarauit: ꝙ motuu3 cōtrarioru3 quidam sunt diuersi in specie: ꝛ isti sunt cōtrarij sm̄ formas: qꝛ sunt ad contraria: ꝛ ex cōtrarijs: ꝛ con/ trariorū. ꝛ sunt cōtrarij sm̄ naturā ꝛ nō naturā in respectu eiusdē: ꝛ isti sunt idem in specie: ꝛ sunt cōtrarij sm̄ nō naturā ꝛ naturā tan tum. Quies vero declaratū est de illa: ꝙ contrarium in eo motui est quies que est in eo ex quo est motus: nō quies que est ī eo ad quod est motus: ꝛ ꝙ due quietes cōtrarie sunt quies in eo ex quo: ꝛ quies in eo ad qđ. ¶ Et dixit. sm̄ igitur hoc qđ narrauimus ꝛc. ꝛ intēdit per modos motuum duos modos motuum cōtrarioꝝ. s. cōtrarioru3 diuersoꝝ in specie: ꝛ cōuenientiu3 in specie: ꝛ cōtrarioru3 sm̄ natu ram ꝛ nō naturam: ꝛ intendit per modos quietis quietē que est cō/ traria motui: ꝛ quasi dicit. sm̄ hunc igitur modum quem narraui/ mus erunt modi motuu3 cōtrarij: ꝛ modi quietis contrarij motib⁹ ꝛ quietibus ipsis. ¶ Deinde induxit exēpla sm̄ speciē in trāslatio/ ne. ꝛ dixit. Verbi gratia quoniā superius ꝛc. i. Verbi gratia qꝛ su/ perius est cōtrariū inferiori in loco: ideo illud quod transfertur na/ turaliter superius est cōtrariū ad inferius trāslato naturali. ꝛ ideo translatio est cōtraria trāslationi. ¶ D. d. ꝛ iste due intētiones ꝛc.

Contrarietas p̄r principalr non inuenit̄ nisi in eis que sunt ī loco. Idē. 10. meta. cō. 13.

et intendit vt mihi vr̄ q̄ iste due cōtrarietates sunt ille que dicunt̄ ɔtraria principalr: cuȝ diffinitio ɔtrarioꝝ que est: ɔtraria sunt illa que maxime distant: non inuenit̄ primo et principalr nisi in eis que sunt in loco. Deinde dr̄ in qualitate ſm similitudinē. ¶ Et forte intendit q̄ ɔtrarietatē esse superi⁹ simplr: et inferi⁹ simplr est digni⁹ q̄ vt sit in inferiori et superiori nō simplr sed in respectu: vt in loco aeris et loco aque: et forte pp hoc dixit. illud igitur qđ transfert nāliter superius .i. simplr. ¶ Et hoc caplm diminutū est in quibusdā libris: et in libro Alex. inuenit̄ sic. ista igitur sunt sicut p̄ncipalr et primo. et Alex. exponit hec verba duob⁹ modis. dicit .n. q̄ cū dixit ista q̄ inuit illa que disposuit prius per motus et quietes ɔtrarias .i. ista q̄ hn̄t istas intētiones principalr et essentialr: et ista expō non couenit verbis Arist. ſm q̄ accidit nobis. ¶ Et secūda expō est propinqua nostre. ¶ Deinde .d. et trāslationes coꝝ sunt ɔtrarie .i. et q2 sunt contrarie: ideo trāslationes coꝝ sunt ɔtrarie. Deinde .d. et locus ignis est superius &c. et intendit vt mihi videtur q̄ isti duo motus .s. ad superius et ad inferius qn̄ imaginant̄ ſm q̄ sunt duoꝝ corpoꝝ nāliter. V.g. ignis et terre tunc vterq̄ erit cōtrari⁹ reliquo: ſm illud ad qđ mouet̄ nāliter: et cum accipiunt̄ ſm q̄ sunt vnius corporis. V.g. ignis aut terre: tunc alter erit cōtrarius reliquo ſm nām et nō nāȝ. V.g. mot⁹ lapidis ad inferius et superius.

¶ Et quietes aūt similr: que nāq̄ȝ est sursuȝ quies que est desuper in deorsuȝ motui cōtraria est. Fit aūt terre illa quidē quies extra nām: motus aūt hic ſm naturā: quare motui quies cōtraria est que est extra nām ei q̄ est ſm nām eiusdē. Et motus eniȝ eiusdeȝ ɔrius sic ē. Alia quideȝ eniȝ ſm naturā ipsoꝝ est sursuȝ aut deorsum. alia autē extra naturam.

¶ Et similr etiā est de modis quietis: qm̄ quies superior est cōtraria motui de superiori ad inferius. Et si quies illic erit terre extra nām: et iste motus erit nālis. quies igitur ɔtra motui est quies que est extra naturā motui nāli in eadeȝ re. Motus .n. qui est in eadem re nō est in eo cōtrarietas nisi hoc modo: qm̄ alius est ei naturalis: aut ille qui est ad superi⁹: aut ille qui est ad inferius: et alius nō naturalis.

60 ¶ Cum narrauit q̄ mot⁹ cōtrarij sunt illi qui sunt ɔtrarij ſm illud ad qđ et illud ex quo: vt superi⁹ et inferius in motib⁹ corporuȝ simplicium: et accidit q̄ in eadē re opponunt̄ sibi isti duo mot⁹ ſm nāȝ et nō nāȝ: incepit narrare q̄ qes est cōtraria motui in eadeȝ re hoc mō. ¶ Et dixit. et similr &c. i. et quēadmodū duo motus in eadeȝ re, qui sunt ad loca ɔtraria sunt ɔtrarij: q2 sunt ad loca cōtraria: et q2 alter est nālis et reliqu⁹ non nālis: ita est de cōtrarietate quietis ad motum

motum in eadez re.s. qꝫ quies que est in cōtrario loco in quo est qes ad quam est motus: ꝛ qꝫ si motus fuerit nālis illi rei erit quies non nālis. ¶ Verbi grā. qm̄ quies superius est ꝯtraria motui a superiori ad inferius. si igitur quiescens fuit illic terra. s. superius erit ſm violentiam: ꝛ tunc motus ex illo loco erit nālis: ꝛ si quiescens fuerit illic ignis: tunc quies erit nālis ei: ꝛ motus ex eo erit violentꝰ. Deinde. d. quies igitur ꝛc. i. ꝛ quies ꝯtraria motui nāli est. qes violenta que est ex nām: ꝛ dixit. in eadē re: qꝛ quies supius est cōtraria motui de supiori simplr. ꝛ quies ēt simplr supius est cōtraria quieti in inferiori nō ſm nām ꝛ nō nām: ſm qꝫ ambe sunt nāles duobꝰ cōtrarijs. ¶ Et quasi intēdit declarare qꝫ dispō cōtrarietatis existētis in eadē rē est ſm nām ꝛ nō nāz: ꝛ siue fuerit ꝯtrarietas in motu aut in motu ꝛ qete: ꝛ iō dixit: qm̄ motus qui est ꝛc. i. qm̄ motus nō est ꝯtrariꝰ motui in respectu eiusdē nisi ſm modū quo qes in eadez re est cōtraria motui: ꝛ qes ꝯtraria quieti: mō ſm modū quo motus q sunt in pluribus vna specie sunt contrarij: ꝛ quietes que sunt ī pluribus vna specie: quoniam isti sunt cōtrarij: quia sunt ex contrarijs ꝛ ad contraria ꝛ ꝯtrarioꝝ. ¶ Et debes scire qꝫ intēdebat declarare: qm̄ quēadmodū vni motui in numero accidit ꝯtrarietas ſm nām ꝛ nō nām: ita est de motibꝰ ꝯtrarijs in spē in respectu eiusdē. s. qꝫ accidit eis ꝯtrarietas ſm nāz ꝛ nō nām: vt motus ad supius ꝛ ad inferius: qm̄ in respectu terre/ aut ignis alter est nālis: ꝛ alter nō nālis: ꝛ similr est de ꝯtrarietate quietis ad motū. s. quietis ex qua est motus: sed qꝛ ista cōtrarietas nō imaginaꝛ nisi in eadē re: nō accidit vt ambe sint nāles sicut accidit in duobꝰ motibꝰ in spē cōtrarijs: qm̄ accipiunꝛ in respectu duoꝝ diuersoꝝ: vt motꝰ ignis ad supiꝰ ꝛ terre ad inferiꝰ: qm̄ sunt ꝯtrarij ꝛ nāles. iste igni: ꝛ iste terre. — Documētū

¶ Habet aūt dubitatōez si est oīs quietis que nō semp est generatio: ꝛ ipsa hoc ipsuz stare. Manētis igitur ex nām: vt terre sursuz erit generatio. Cum ergo ferebaꝛ sursuz violenta stetit: sed qđ semp stat vr ferri velociꝰ. Qđ aūt violētia est ꝯtrium est: nō factū ergo quiescens erit quiescēs. Amplius vr stare positū: aut oīno esse in ipsius locū ferri aut accidere simul.

¶ Et est hic locus qōnis: qm̄ si oīs quies nō est semp generata cū nō est: deinde est: ꝛ generatio eius est cessatio: tunc quies rei quiescit nō nāliter. V. g. quies terre supius habebit generationez: qm̄ illud qđ transferꝛ superꝰ violente cessabit: sed illud qđ cessat semp existimabiꝛ qđ translatio ē velocior: ꝛ qđ transferꝛ violēte est ecōtrario: erit igitur quiescēs absqz eo qꝫ quiescat: ꝛ existimaꝛ ēt qꝫ dicere aliqđ cessare: aut ē dicere qꝫ trāsferꝛ vlr ad locū quē hz: aut vt sequaꝛ insimul.

61 ¶ Et est questio vtruꝫ quies violenta habeat generationeꝫ: qm̄ si quies violenta nō est semp: ꝛ oīs quies que nō est semp: est generata: necesse est vt quies violēta sit generata: ꝛ intelligo p gñationē quieteꝫ factā cum motu: ꝛ hoc intēdebat cuꝫ dixit: qm̄ si oīs quies ꝛc̄. i. qm̄ si oīs quies nō est semp qm̄ modo nō est: deinde erit: necesse est vt quies violenta habeat generationē: ꝛ itelligo per cessationem ire ad cessanduꝫ. ¶ Et cū declarauit ꝙ ex hoc sermone sequit ꝙ quies violēta est generata. s. facta ex motu violento: induxit impossibile qd̄ sequit ex hoc: ꝛ dixit. illud eniꝫ qd̄ transfert superi⁹ violente cessabit. i. sed si posuerim⁹ ꝙ quies violenta hꝫ generationeꝫ sicut hꝫ quies nālis seqtur ex hoc vt illud qd̄ transfert violente trāsferatur vt cessꝫ sicut illud qd̄ mouet nāliter. Deinde. d. sed illud qd̄ cessat ꝛc̄. i. sed illud qd̄ cessat sm̄ ꝙ cessatio eius generat. i. fit ex motu naturali apparet ꝙ trāslatio eius erit velocior qñ appropinquat loco in quo inatuꝫ est cessare: sicut est dispō in motu nāliter: ꝛ motum violentuꝫ est ecōtrario: s. qm̄ oīs motus est remissior qñ appropinquat loco cuꝫ quo cessat: ꝛ ideo motus eius nō est ppter quietē: ꝛ cum ita sit/ cessatio eius nō erit generata: ꝛ sic qescet ita ꝙ nunq̄ venit ad quietē. ¶ Et hoc intēdebat cuꝫ dixit. ergo erit quiescens ꝛc̄. i. ꝛ cuꝫ illud qd̄ mouetur violente nō mouetur vt cesset: tunc illud qd̄ mouetur erit quiescēs absq; eo ꝙ quies eius generet: qd̄ est impoſſe. Deinde. d. ꝛ existimat ꝛc̄. i. ꝛ apparet ꝙ cuꝫ dicimus aliqd cessare/ intēdim⁹ alterū duoꝝ: aut ire ad cessandum ꝛ transferri ad ipsuꝫ: aut ꝙ mot⁹ ꝛ quies sunt insimul: aut ꝙ quies est inseparabilis a motu: aut generata cuꝫ motu: ꝛ hec duo nō inueniunt in illo qd̄ quiescit violēte. ergo necesse est vt illud qd̄ qescit violēte nō veniat ad qescendū: ꝛ sic quies eius nō habebit gñationem.

¶ Habet aūt ꝛ dubitationē si cōtraria est quies que est hic: qui hīc est motui: cū. n. moueat ex hoc: aut reyciatur: adhuc vr̄ habere qd̄ abiectū est. Quare si hec qes cōtraria est ei qui huic est in cōtrariū motui: simul erūt cōtraria: aut sic quiescit: aut adhuc manet. ¶ Omnino aūt eius qd̄ mouet alíud quidē ibi: alíud autē est in qd̄ mutat. vñ ꝛ magis mot⁹ motui ɔ̄rius est q̄ꝫ quies.

Oīs eius qd̄ mouet aliud qdēꝫ ibi. alid vo est in quod mutat.

¶ Et est qd̄ vtrū quies hic est cōtraria motui ex hoc qm̄ qñ mouet aliquid ab aliquo/ ꝛ separat ab eo: existimatur ꝙ in eo est illud a quo separatur. Si igitur ista quies est contraria motui: ex hoc erunt duo contraria insimul. ¶ Ad hoc autem dicamus quoniaꝫ ꝛ si adhuc est quiescens: quies eius est quodāmodo: ꝛ vniuersaliter motuꝫ quoddam est illic ꝛ quoddam in eo ad qd̄ transmutatur: quoniam motus dignior est vt sit cōtrarius motui q̄ꝫ quies.

¶ Et est q̃stio de hoc qđ posuimus prius.s.ꝙ quies que est in re ex qua est motus est cōtraria motui ex hac quiete vt posuimus prius. Deinde induxit questionē.ꝛ dixit.quoniā q̃n aliquid mouetur ꝛc̃.i. apparet eniꝫ qđ q̃n aliquid mouetur de aliqua re ꝛ separatur ab eo aliquid qđ est in eo de illa re a qua separatur.i.dum mouet̃:quoniā quādo separat̃ ab eo totaliter tunc perficitur motus ꝛ nihil remanet in eo de illo a quo mouetur. Et cum posuit ꝙ q̃n aliquid incepit moueri ꝙ adhuc est quiescens in eo ex quo mouetur.dixit.si igitur ista quies ꝛc̃.i.si igitur res mota est quiescens in illo ex quo mouetur dum mouetur:ꝛ quies est cōtraria motui:tunc in re mota inueniūtur duo cōtraria insimul.s.quies ꝛ motus. ¶ Et cum induxit hanc questionē incepit dissoluere eam.ꝛ dixit.ad hoc autem dicamus ꝛc̃.i.ꝛ questio nō cōtingit nisi ex hoc qđ accipimus ipsuꝫ quiescens simpliciter in eo ex quo mouet̃:ꝛ non est in eo quiescens nisi quodāmodo. Deinde declarauit hunc moduꝫ quis est:ꝛ dixit: motuū eniꝫ quoddā est illic ꝛc̃.i.ꝛ cuꝫ a omne motū est diuisibile:vt post declarabit̃; b tunc motū nō est quiescens in eo ex quo mouetur nisi ꝫm parteꝫ:nō ꝫm totum idest simplr̃:quoniā dum mouetur quedā pars eius est in eo ex quo mouet̃:ꝛ quedaꝫ pars in eo ad qđ mouet̃:ꝛ sic nō sequit̃ vt duo cōtraria inueniant̃ in eodē subiecto. ¶ Et cum cōcessit in hac q̃one ꝙ quies est cōtraria motui: incepit ēt declarare ꝙ quies nō est nisi priuatio motus ꝛ ꝙ cōtrariuꝫ in rei veritate motui est motus opposit⁹ ei.ꝛ ideo possibile est vt quies ꝛ motus inueniātur in duabus partib⁹ moti:ꝛ nō est posse vt duo motus cōtrarij inueniant̃ in duab⁹ ptib⁹ eius; sed necessario impediūt se adinuicē. ¶ Et ideo dixit.q̃m motus dignior est ꝛc̃.i.ꝛ q̃ motus pōt cōgregari cuꝫ quiete in eadem re mota;ꝛ nō cum motu cōtrario:neqꝫ in duab⁹ partib⁹ diuersis. ¶ Et sciendū est ꝙ quies ꝯiuncta cū motu nō est distincta a motu.i.in pte distincta:q̃m sequeret̃ ex hoc vt aliqđ moueret̃ in aliqua pte ꝛ quiesceret in aliaꝫ ꝛ cuꝫ nō est distincta.ergo est in potētia nō in actu.

a De motū ē diuisibile Jđ.6.phy. t.c.32.ꝛ.39. 48.ꝛ prio đ aīa.t.c.67. ꝛ.5.met. t. cō.18. Jdeꝫ 8.phy. t.c. 40.ꝛ.46.

b 6.physi. cō.ꝛ.t.32.

c Quies nō est nisi priuō mot⁹ ꝛ ꝯtrariū in rei v̄itate motui ē motus opposi/tus ei. Jdē 8.cō.8.

62 ¶ Et de motu quidē ꝛ quiete ꝛ q̃uo vterqꝫ vnum sunt ꝛ que cōtrarie quibusdā:dictū est.

¶ Jam igitur narrauim⁹ de motu ꝛ quiete q̃uo vterqꝫ est vnus ꝛ q̃uo cōtrariant̃ sibi.

63 ¶ De motu q̃uo est vnus iam dixit:ꝛ de quiete aūt innuēdo p ipm motuꝫ:ꝛ sic ēt quies erit vna tribus modis.s.vna genere:ꝛ vna specie:ꝛ vna numero: ꝛ illa que sunt necessaria in vnoquoqꝫ istorum:ꝛ sunt illa que sunt necessaria in motu.

¶ Dubitabit aūt vtrū quis ꝛ de stare:si ꝛ quicūqꝫ preter naturā motus:his est quies opposita. Si qdeꝫ igitur non erit inconueniēs:manet enim violentia quare quiescens aliquid erit non semper sine fieri:sed palam qđ erit sicut eniꝫ mouet̃ preter naturā: ꝛ quiescit vtiqꝫ aliquid preter naturam.

Jn translatōe bisantij nō reperit̃ illud qđ sequit̃ ab isto tex.vsqꝫ in finē.ꝛ sicut dicit vr̃ superfluere vt ī 61.62.ꝛ.63

tex. cōnotari pōt. s3 q̄ ē in trāslatiōe vulgate ⁊ in arabico. iō inferendū eē iudicatur.

¶Et queret hō ēt de cessatione vtrū oēs motus q sunt extra nām hn̄t quietē oppositā. Q̄ñ si hoc non fuerit erit inopinabile: qm̄ tūc remanebit res in violentia: ⁊ erit aliquid qđ nunquā quiescet sine generatione. ergo manifestū est ꝙ hn̄t. Qm̄ queadmodū res que mouetur extra naturam: quiescet extra naturam.

64 ¶Ista est p̄ma questio quā ĩduxit prius ⁊ nō inuenit̃ in quibusdā libris. ⁊ forte iterauit eam ad cōplendū sermonē qm̄ in illo sermone negauit vt quies q̄ est extra naturā hз generationē. q̄ est semper: qđ est inopinabile: ⁊ quies que est ex nām vr̃ fieri p seniuni semper. Dissoluit igit̃ hanc qonem ita ꝙ gn̄atio dr̃ de illo ⁊ de quiete naturali multipl'r. ¶Et dixit. ⁊ queret homo ⁊c̃. i. ⁊ queret homo sicut diximus de cessatione q̄ est ire ad cessandū in motib' qui sunt extra naturā: vtrū habēt quietē intentā sicut hn̄t motus nāles. ¶Et non intendit per quietē oppositā quietē de qua dixit prius ꝙ est cōtraria motui. s. quietē in eo ex quo: s3 intēdebat quietē ad quā est motus: ⁊ dixit: opponit large. ¶Et cū narrauit ꝙ questio est de quietis esse non nālis que est motuū nālium: dixit: si igit̃ nō hn̄t hoc erit inopinabile. i. si igit̃ non hn̄t quietē vt dictū est prius: q: non hn̄t generationē erit inopinabile: apparet em̄ sensui ꝙ hic sunt aliq̄ que quiescunt violēte ⁊ non nāliter: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: qm̄ aliquid remanet in violētia. i. qm̄ apparet sensui ꝙ aliqđ quiescit in loco per violentiā. Deinde. d. ⁊ sic erit aliquid qđ nunꝗ̄ quiescit sine generatione. i. ⁊ nullū inopinabile est maius q̄ ponere ꝙ quies violēta est facta ⁊ nō hз gn̄ationē. ¶Deinde dicit. manifestū est igit̃ ꝙ hn̄t ⁊c̃. i. ⁊ cū quies violēta est motuū post ꝗ̄ nō fuit per sensū: manifestum est ꝙ hn̄t generationē: sed gn̄atio in hac quiete non hз eandē intentionē cū generatione in quiete naturali: ⁊ hoc fuit negatū in sermone p̄dicto a motis non nālibus: s3 ista quies fit a motu qui est extra nām: ⁊ modo quo iste motus q est ex nām inuenit̃ in corpore. s. qm̄ queadmodū iste motus est a causa extrīseca violēta: sil'r quies violenta inuenit̃ post istū modū sicut quies naturalis que est a causa que est in re inuenit̃ post motū naturalē q est in re a natura idest a causa existēte in re. ¶Et hoc intēdebat cum dixit. queadmodū illud qđ mouet̃ extra nām ⁊c̃. i. ⁊ quies est ei ꝺm ꝙ est motus: queadmodū quies est in re ꝺm ꝙ est motus naturalis. s. qm̄ sicut motus dr̃ multipliciter de naturali ⁊ violēto: ita est de quiete nāli ⁊ violenta: ⁊ questio accidit ex hoc qđ ponebant̃ vniuoca.

¶Qm̄ aūt est quibusdam motus ꝺm nām ⁊ p̄ter naturā: puta ignis qui sursū ꝺm nām: qui aūt deorsū preter nām: vtrū hic p̄rius aut qui terre: hec em̄ fert̃ ꝺm naturā deorsū. ¶Aut palā q: ambo s3 nō eodē modo: s3 qui quidē s3 nām: ꝺm nām existēti: eius aūt qui ipsius qui sursum ignis: ei qui deorsum. vt ꝺm naturā existēs

pter nām existēti:fit aūt z ī mā̄sionib⁹. Forte aūt geti motus aliquatenus opponit cū enī3 moueat ex hoc z abijciat adhuc vr̄ hr̄e qꝺ abijcit. Quare si ipsa quies ꝯria ei qui hinc in ꝯriū motui/simul existūt ꝯria ł siali/ quatenus quiescit aut adhuc manet:totalr̄ aūt eius qꝺ mouet:hoc qdē ibi:hoc aūt in qꝺ mutat. Propter qꝺ z magis motus motui ꝯriū ꝙ quies. Quis quidē igit motus simplr̄ vnus dictū est:z de motu qdē z quiete: qūo vterqꝫ vnus z qui ꝯrij quibusdā dictū est.

¶ Et qꝛ quedā hn̄t motū nālem z quedā3 extra nām. V.g. qm̄ ignis h3 motū ad supius nāle3:z ad inferius innaturalē:querendū est vtrū iste est ꝯrius illi: aut motui terre:qm̄ terra mouet nāliter ad inferius. ¶ Dicamus igit qm̄ vtrūqꝫ istoꝝ est verū:s3 nō eodē modo:s3 motus nāles sunt ꝯrij ꝯrietate nāli:z in ipso igne est cōtrarius motus ad supius motui ad inferius ſm nām z non nām:z ſm hūc modū sunt cōtrarij modi quietis:z dignū est vt quies sit opposita motui.

¶ Et qꝛ quedā hn̄t motū nālem z non nālem:z motus nā nālis est nālis alteri corpori. V.g. qm̄ terra h3 motū nālē.s.ad inferius:z nō nālem.s.ad superius:z ignis h3 motū naturalē ad superius:z nō naturalem.s.ad inferius:z iste qui est ad inferius est nālis terre. Querendum est igit quis istoꝝ motuū est cōtrarius vni motui naturali s.vtrū cōtrarius3 oppositū ei est ſm ꝙ est naturalis alteri:aut ſm ꝙ est non naturalis illi qui h3 motū nālem. Verbi grā. vtrum motus contrarius motui terre ad inferius est motus terre ad superius qui est violētus terre:aut motus ad superius qui est naturalis igni. 65

¶ Et ipse dicit:ꝙ vtrūqꝫ est verum.s.ꝙ vterqꝫ motus est cōtrarius motui nāli:s3 duobus modis diuersis.s.ſm ꝙ est nālis alteri:z ſm ꝙ est non nālis ipsi. Verbi grā. qm̄ iam motus ignis naturalis ad superius est cōtrarius motui terre ad inferius:s3 ꝙ est nālis terre: z motui ignis ad inferius ſm ꝙ est non nālis igni. ¶ Deinde dicit.z ſm hunc modū est de modis quietis.i.qm̄ vna quies naturalis h3 duas quietes cōtrarias.s.quietem illius rei extra naturā: z quietē naturalē alteri. V.g. qm̄ quies terre inferius est naturalis terre: z quies superius terre est contraria huic quieti ſm naturā. ignis vero est contrarius huic quieti ſm ꝙ res naturalis est contraria alicui rei naturali:z similiter quies ignis superius habet duas quietes cōtrarias.s.quiete3 inferius violentam z quietem terre inferius naturaliter. ¶ Et qꝛ notificauit ꝙ quies a non opponitur motui in rei veritate sed ſm priuationē z habitū:notificauit hic ꝙ quodāmodo opponunt licet non sicut motus opponitur motui. 2

a Quies n̄ opponit motui rei veritate:s3 ſm ꝑuationē z habitū. Jō. 8.S.t.63.

¶ Incipi lib. Sext⁹ phys. Arist. Stragy. q̃ ē de motu.

¶ Summa lib. Sexti physicorum ſm Auerro.

¶ A textu p̄ vſq; ad. 24. declarat motū nō cōponi ex indiuiſibilib⁹.
¶ A. 14. vſq; ad. 40. docet motū nō momēto ſ; tēpore mēſurari.
¶ A. 40. vſq; ad. 75. pandit motus finē / non principiū aſſignari.
¶ A. 75. vſq; in finē oſtēdit indiuiſibile non moueri: ⁊ nullam mutationem eſſe infinitam.

¶ Tractatus primus in quo determinat qualiter diuidatur motus in partes quantitatiuas.

¶ Oſtēdit nullū ↄtinuū ex īdiuiſibilib⁹ cōponi. Ca. 1.

Si aūt cōtinuum: ⁊ qḋ tangit: ⁊ ↄñr ſicut diffinitū eſt prius: cōtinua quidē quoꝝ vltima ſunt vnū: que vero tangunt quorū vltīa ſunt ſimul: ↄñr aūt quoꝝ nihil eſt mediū primi generis: impoſſe eſt ex indiuiſibilibus eſſe aliqḋ cōtinuum: vt lineā eſſe ex punctis. Si vero linea quidē cōtinuū eſt: punctū aūt indiuiſibile: neq; enim vnū ſunt vltima punctoꝝ. Non enim eſt hoc q̄ vltimū punctoꝝ aliud aliqḋ: illud aūt aliqua pars indiuiſibilis. Neq; ſimul ſunt vltima: nō eñ quidē vltimū nihil impartibilis: alterū eñ eſt vltimū ⁊ cui⁹ eſt vltimū.

Cōtinuū ex īdiuiſibilib⁹ eē ipoſſe eſt.

Impartibile nō h; vltimum.

¶ Si cōtinuū: ⁊ cōtiguū: ⁊ cōſequens ſunt ſm̄ q̄ determinauimus prius. ſ. q̄ cōtinua ſunt quorū vltima ſunt vnum: ⁊ cōtigua ſunt quoꝝ vltima ſunt inſimul: ⁊ cōſequentia ſe adinuicē ſunt illa inter que non eſt aliqḋ ſui generis: impoſſe eſt vt aliqḋ cōtinuū ſit cōpoſitum ex indiuiſibilib⁹. ¶ V. g. vt linea ſit cōtinua: ⁊ pūctus ſit indiuiſibilis: ⁊ linea ſit cōpoſita ex pūctis: cū linea cōtinua: ⁊ punctus indiuiſibilis: qm̄ punctus non h; vltimum vnū: qm̄ indiuiſibile non h; partē vltimā ⁊ aliā partē vltimā: neq; habent vltima inſimul. Quod eñ non habet partem: non habet vltimū omnino: nā vltimum eſt aliud ab eo cuius eſt vltimum.

Iste tractatus sicut dixit Alex. sequit᷑ qntū cū i pncipio ei⁹ vtat᷑ 1
illis descriptionib⁹ q̄s posuit in quinto isti⁹ rerū cōtinuarū ⁊
cōtiguaꝝ ⁊ cōsequentiū. ¶ Et dicit. si illa q̄ dicta sunt de diffōne cō
tinui/⁊ ɔtigui/⁊ ɔn̄tis sunt va. s. ꝙ ɔtinua sunt illa quoꝝ vltia sunt
vnū: ⁊ ɔtigua sunt illa quoꝝ vltia sunt insil᷑ ɔn̄a sunt illa iter q̄ no
est aliqd̄ sui gn̄is. ipole est vt aliqd̄ ɔtinuū cōponat᷑ ex īdiuisibilib⁹. 2
¶ Et cū posuit hec ⁊ positio an̄tis est maīfesta ex hoc qd̄ dixit i quin
to. ⁊ ɔsecutio nō est manifesta p se: incepit declarare eā. ⁊. d. pūctꝰ
em̄ nō h̄z vltimū ⁊ vltimū ⁊c. ¶ Et iste sermo cōponit᷑ sic in scḋa fi/
gura. Oīa ex qnib⁹ cōponit᷑ ɔtinuū diuidunt᷑ in vltia ⁊ in h̄n̄s vlti/
mū: vltimū. n. est vltimū alicui⁹ rei. Ex pūctꝰ nō diuidit᷑ in hec duo.
Ergo cōtinuū nō cōponit᷑ ex pūctis ⁊ vl᷑r ex diuisibilib⁹. ¶ Et etiā
anteq̄ cōtinuū cōtinuet᷑/necesse est vt cōtiguet᷑. Et cōtigua ēt diui
dunt᷑ in vltimū ⁊ in h̄n̄s vltimū. Pūcta aūt nō. Ergo ex pūctis nō
cōponit᷑ linea: neq3 ex lineis superficies: neq3 ex supficiebus corpus.
¶ D. d. qm̄ qd̄ nō diuidit᷑ non h̄z partē ⁊c. i. qm̄ oē indiuisibile non
h̄z duas ptes diuersas: q̄rū vna est vltimū: ⁊ alia illd̄ qd̄ h̄z vltimū.
¶ Et in hoc syllogismo nō expressit nisi minorē ɔpositionē ⁊ pertrā
sit maiorē: q2 est manifesta. D. d. neq3 h̄n̄t vltima insimul. i. ꝙ cōti
gua dn̄t h̄ie: ɔtinua em̄ sicut diximus ɔtiguabunt᷑ anteq̄ ɔtinuent᷑.
¶ Amplius nec̄e est aut ɔtinua eē pūcta: aut tāgētia se
adinuicē ex quib⁹ est cōtinuū: eadē aūt rō est ⁊ in oib⁹
indiuisibilibus: ⁊ cōtinua quidē non erūt ɔpter predi
ctam rōnē. Tangit aūt omne aut totū totum: aut pars
partē: aut totū pars. Qm̄ aūt impartibile est indiuisibi
le: necesse est totū tangere totuꝫ. Totū aūt totū tangēs
non est cōtinuū. Cōtinuum enim h̄z hoc quidē aliam:
illud vero alias partē: ⁊ diuidit᷑ in sic diuisibilia ⁊ loco
discreta. At vero neq3 cōsequenter inerit punctus pun
cto: aut ipm̄ nūc ipsi nunc: vt ex his fit longitudo tps.
Cōsequēter. n. est quoꝝ nullū est mediū primū. Pun/
ctoꝝ aūt semp est mediū linea: ⁊ ipsoꝝ nūc est tps.
¶ Et sequitur necessario vt illa pūcta sint aut cōtigua
aut continua. s. puncta ex quib⁹ fit cōtinuū: ⁊ iste sermo
sequit᷑ in omni indiuisibili. Sꝫ impossibile est vt pun/
cta sint cōtinua ex pūctis: ⁊ cōtiguatio fit: aut ita ꝙ ali/
quid cōtiguet᷑ ꝯm totuꝫ: aut aliqua pars eius cōtigue/
tur cum aliqua parte alterius: aut aliqua pars cū toto.
Et q2 indiuisibile non h̄z partē: sequit᷑ vt cōtiguet᷑ ꝯm
totum. Et cū aliquod totū cōtiguabitur cum aliquo to
to/non fiet ex hoc cōtinuum: qm̄ continuum h̄z partes

Oīa ex qb⁹ cōponit᷑ ɔtinuum diui dunt᷑ i vltima ⁊ i h̄n̄s vltima.

Cōtinua cōtiguāt᷑ anteq̄ conti/ nuent᷑.

diuersas adinuicem ⁊ diuidiẗ in hmȯi partes ⁊ segre/
gatas in loco. Et impoſſe est ẽt vt punctus ſeqꝰ pũctuȝ
aut instans instans: ita ꝙ ex eis fiat lõgitudo ⁊ tp̃s: cõ
ſequentia enim ſunt illa inter que nihil est vnigeneuȝ:
⁊ inter quelibet duo pũcta ſemper eſt linea: ⁊ inter qli/
bet duo instantia ſemper eſt tempus.

2 ¶ Iste est ſcðs ſylls ⁊ componitur ſic. ſi continuum componitur ex
indiuiſibilibus. V. g. pũctis: neceſſe eſt cum ꝯtinuum cõponitur ex
illis: vt ſint/aut ꝯtinua: aut ꝯtigua: aut ꝯñtia. ¶ Deinde excepit
ea eſſe ꝯtinua ex illo ꝙ declarauit in demonstratione predicta: ⁊ hoc
intendebat cuȝ dixit: ⁊ impoſſe eſt vt puncta ſint ꝯtinua ex pũctis.
2 ¶ Deinde declarauit ꝙ impoſſe eſt ẽt ꝙ pũcta ſint ꝯtigua: ⁊ dixit: ⁊
ꝯtiguatio ⁊c. ⁊ quaſi dicat. ⁊ cum non ſunt ꝯtinua remanet vt ſint
aut contigua: aut ꝯñtia: ſed ſi fuerint ꝯtigua neceſſe eſt vt vnuȝ cõ/
tiguetur cum alio ſm totum aut ſm partem: aut vnuȝ ſm totum ⁊
aliud ſm partem. ¶ Deinde incepit destruere vnũqḋqȝ istoꝝ triũ:
⁊ dixit. ⁊ cum illud qḋ non diuiditur nõ hȝ partem ⁊c. i. ſed qꝛ illud
qḋ eſt indiuiſibile non hȝ partem/impoſſe eſt imaginari aliquẽ istoꝝ
modoꝝ trium: niſi illum qui eſt ſm totum: qm̃ duo modi reſidui cõ
tiguatõis non inueniuntur niſi in habentibus partem: ⁊ indiuiſibi
le non hȝ partem. ⁊ iste ſermo eſt in ſecunda figura. Et cum poſuit
ꝙ ſi fuerint ꝯtigua neceſſe eſt vt contiguẽtur ſm totuȝ: induxit im
poſſibile qḋ ſeqtur ex hoc: ⁊ dixit: ⁊ cum aliqḋ totum ꝯtiguabiẗ ⁊c.
ideſt ſed ꝯtiguatio rei ſm totum cum alia re ſm totuȝ eſt ſuppoſitio

Ex ſuppõe idiuiſibilis ſup indiui/ſibile ex pte q̃ ẽ idiuiſi/bile non fit diuiſibile.

⁊ ex ſuppoſitõe non fit magnitudo que ante non erat: neqȝ aliquid
habens partes. vnde ex ſuppoſitiõe linee ſuper lineã non fit magni/
tudo in latitudine: cum non ſuperponatur niſi ex parte latitudinis
ſm ꝙ eſt linea indiuiſibilis: ⁊ ſilr ſuppoſitio ſuperficieꝝ non facit ꝓ
fundum: ⁊ qꝛ pũctus eſt indiuiſibilis in oĩ parte: non facit aliquid
hñs partes: ⁊ ꝯtinuum hȝ partes. ¶ Et cõpõ iſtius ſermonis ẽ ſic
in ſecunda figura. Continuum fit ex rebus ex quaꝝ ꝯtinuatiõe fiet
magnitudo: ⁊ eſt id qḋ hȝ partes. Et oẽ indiuiſibile nõ fit ex ſua cõ
tinuatõe magnitudo neqȝ aliqd hñs ptes cũ ꝯtinuatur: qm̃ conti/
nuatio ⁊ ꝯtiguatio eiꝰ nihil aliud eſt ꝙ ſuppoſitio. Ergo continuuȝ
non cõponitur ex indiuiſibili: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit. qm̃ conti/
nuum hȝ partes diuerſas adinuicem. i. ⁊ ſuppoſitũ non hȝ partes.
D. d. ⁊ diuidiẗ in hmȯi partes ⁊c. i. ⁊ ꝯtinuũ diuidiẗ in hmȯi par/
tes: non ſolũmodo in mente: ſed in loco: aut intẽdit non in quali/
tate: ſed in quãtitate.

3 ¶ Et cũ dſtruxit ꝯtinuũ cõponi ex indiuiſibilibus ſm ꝯtinuatõeȝ
aut ꝯtiguatõem: ⁊ aliqs ꝯteruus poſſet dicere illud cõponi ex illis
ſm ꝯſecutõem: incepit dſtruere iſtũ modũ cõpõnis. ⁊ dixit. impoſſe
eſt ẽt vt pũctus ꝯſequaẗ pũctũ ⁊c. ⁊ iste ſmo ẽt cõponiẗ in ſecũda
figura ſic. Et ꝯñ ſunt illa inter que nihil eſt vnigeneũ. Sed inter
pũcta ⁊ inſtãtia ſp aliud eſt vnigeneũ. ſ. pũcta ⁊ inſtãtia. Ergo ꝯti
nuum nõ cõponiẗ ex ꝯñtibus ⁊ declarabiẗ ꝙ inter quelȝ duo pũcta

est linea ex hoc: q2 punctus non ꝯtiguaẗ cũ pũcto: ⁊ hoc declaratuȝ est ex partibus istius sylli. ⁊. ex hoc ꝙ pũcta impoſſe est vt separẽtur a linea: ⁊ hoc manifestum est ex hoc ꝙ pũcta sunt vltima linee: ⁊ destruxit illum modum ad ꝯfirmandum qm̃ notum est per se ꝙ continuum non cõponiẗ ex ꝯñtibus tm̃: q2 ꝯñtia sunt non ꝯtigua: ⁊ iter illa est aliqđ etherogeneum: ⁊ impoſſe est vt vnum ſm ꝯtiguatiõem cõponaẗ ex diuersis in spẽ: ⁊ ẽt impoſſe est imaginari ꝙ inter ꝯña sit vacuum: qm̃ vacuum iam destructum est: ⁊ ẽt istud vacuum aut est indiuisibile: aut diuisibile. Si diuisibile: tunc ille partes indiuisibiles erunt vltima eius: ⁊ tunc ꝯtiguum cõponetur ex vacuo. Si aũt indiuisibile ⁊ ptes sunt ĩdiuisibiles: tũc ex eis nõ fit diuisibile.

¶ Amplius aũt diuidereẗ in indiuisibilia siqdẽ ex qb⁹ est vtrũqȝ in ipsa diuidiẗ: sed nullũ ẽ ꝯtinuoꝝ in ĩpartibilia diuisibile. Aliud aũt genus nõ põt esse medium pũctoꝝ ⁊ ipsoꝝ nũc nullum. Si nãqȝ ẽ mãifestũ ꝙ aut ẽt diuisibile aut indiuisibile ẽ. Et si diuisibile aut indiuisibilia: aut in sp diuisibilia: hoc aũt ẽ ꝯtinuum. Manifestum aũt ẽ ꝙ oẽ ꝯtinuũ diuisibile in sp diuisibilia. si enĩ in indiuisibilia diuidereẗ ꝯtinuũ: esset indiuisibile indiuisibili ꝯtactũ. Unũ. n. vltimũ ⁊ q̃ tãguntẗ ꝯtinuoꝝ ẽ.

¶ Et ẽt si ita eẽt tũc diuidereẗ in indiuisibile cũ in illa ex qb⁹ cõponiẗ vtrũqȝ diuidiẗ. Sȝ iã habeamus ꝙ nullum ꝯtinuũ diuidiẗ in aliqđ non hñs ptes: ⁊ impoſſe ẽ vt inter hec duo sit medium genus. Res. n. ẽ aut indiuisibilis aut diuisibilis. si diuisibilis: aut diuidiẗ in indiuisibile: aut in diuisibile sp: ⁊ hoc ẽ ꝯtinuũ. Et manifestũ ẽ ẽt ꝙ oẽ ꝯtinuũ diuidiẗ sp in diuisibile. Continuũ. n. si diuidiẗ in indiuisibile: tũc indiuisibile ꝯtinuaẗ cũ indiuisibili: qm̃ ptes ꝯtinuoꝝ sunt ꝯtinue: ⁊ sunt vnum. Unũqđqȝ diuiditur ĩ ea ex qbus cõponitur.

¶ Hec est quasi alia declaratio super hoc ꝙ ꝯtinuum nõ cõponitur ex indiuisibilibus. ⁊ iste declaratões sunt quasi abũdantes; ⁊ ipse pcedit ex hoc ad declarandum ꝙ ꝯtinuuȝ diuidiẗ sp in diuisibilia. 3

¶ Et dixit. ⁊ ẽt si ita esset ⁊c. i. ⁊ cũ ẽt manifestum est ꝙ si ꝯtinuum esset cõpositum ex indiuisibilibus tũc ꝯtinuum diuidereẗ in indiuisibile. i. tunc diuisio eius perueniret ad ptes indiuisibiles: cuȝ oẽ cõpositum diuidiẗ ⁊ in minima eorum ex qbus cõponitur. ⁊ hoc intendebat cum dixit. cum in illa ex qbus cõponiẗ ⁊c. i. qm̃ cũ posuerimus duas ptes quaꝝ vtraqȝ cõponiẗ ex duabus partibus indiuisibilibus: tũc vtraqȝ diuidiẗ in indiuisibile; cum illa ex quibus cõponiẗ vtraqȝ pars in illa diuidiẗ. Oẽ ꝯpositũ diuidiẗ ⁊ ĩ minima eorũ ex qbus ipȝ cõpoiẗ. Jđ. j. c. ii.

¶ Et cũ ĩduxit syllȝ hypotheticũ ĩ q̃ diẽ. ꝙ si ita eẽt ⁊c. B. ĩduxit cathegoricũ ad pbãdũ ꝯsecutõeȝ iđ syllo ĩ q̃ dixit: cũ illa ex qb⁹ cõpo 2

nitur &c. destruxit pñs ad ɔcludē illum oppositum p̄cedentis: s. q̄ ɔtinuum non diuiditur in indiuisibile: & hoc fecit innuendo q̄ ista sunt manifesta ex p̄dictis: & dixit: sed iam declarauimus q̄ nullum ɔtinuum &c. i. qm̄ si diuideret in indiuisibile/tunc indiuisibile hēret partes: & tunc illud qd̄ poneret indiuisibile esset diuisibile: & cū dixit: q̄ ɔtinuum non diuidit in indiuisibile: icepit declarare q̄ ex h̄ seqtur vt ɔtinuum diuidat sp̄ in diuisibile: & dixit. impōle est vt inter hec duo sit mediū gen⁹ &c. i. inter diuisibile & indiuisibile. D. d. qm̄ res aut est idiuisibilis &c. i. qm̄ oīs res necessario aut recipit diuisiōez: aut nō recipit: & si recipit diuisionē sicut ē dispō in ɔtinuos aut diuidit ī idiuisibile: aut in sp̄ diuisibile. D. d. & hoc ē ɔtinuū &c. i. & ista ē d̄scriptio ɔtinui. s. q̄ est illud qd̄ sp̄ diuidit in diuisibile: vt appet ēt ex hoc s̄mōe. D. d̄clarauit quō seq̄t hoc ex hoc s̄mone: & iterauit ip̄m vt sit magis mālfestū: & dixit: & mālfestū ē ēt &c. i. & manifestū est ex s̄mone p̄dcō cū posuerimus q̄ inter illud qd̄ diuiditur in idiuisibile & in diuisibile nō ē mediū q̄ oē ɔtinuū sp̄ diuidit in diuisibile: qm̄ si diuidat in idiuisibile: tūc aliqd idiuisibile ɔtiguat cū aliquo indiuisibili: qm̄ ɔtinua sunt ɔtigua: & declaratū est q̄ indiuisibile non ɔtiguatur cum indiuisibili: quia contigua sunt illa que habent vltima alia a se: vnde apparet q̄ sunt diuisibilia.

Magnitudo tēpus & motus eiusdē rōis sūt q̄tuʒ ad diuidi & ɔpōi

¶ Eiusdeʒ aūt rōnis est & magnitudinē/& tp̄s/& motū ex idiuisibilib⁹ cōponi: & diuidi ī idiuisibilia: aut nihil.

¶ Et rō eadeʒ est in magnitudine/& tpe/& motu. s. qm̄ sunt cōposita ex indiuisibilibus: & qd̄ diuidūtur in idiuisibilia: aut q̄ nullum eorum est tale.

4 ¶ Dicit: & rō eadē est in hoc in trib⁹ sp̄ebus ɔtinui. s. in magnitudine & motu & tpe: qm̄ illud qd̄ ɔtingit in aliquo eoꝝ/ɔtigit in reliqs s. q̄ si vnū fuerit idiuisibile/seq̄t vt reliq̄ sint idiuisibilia. s. cōposita ex idiuisibilibus. Et si fuerit vnū cōpositū ex diuisibilib⁹/seq̄t vt reliqua sint talia.

2 ¶ Et cū dixit q̄ eadē rō ē in eis: icepit declare h̄ eē ipōle in motu ad declarādū hoc eē ipōle ī magnitudine: & icepit pri⁹ declare q̄ si magnitudo cōponitur ex indiuisibilibus cōtingit vt reliqua sint talia.

Si magnitudo ex idiuisibilibus cōponit: & motus &c.

¶ Manifestū aūt ex his: si enim magnitudo ex indiuisibilibus cōponit: & motus q huius ex equalibus erit motib⁹ idiuisibilib⁹: vt si ip̄sa. a. b. c. ex. a. b. c. ē idiuisibilib⁹: mot⁹ ī quo. d. h. ʒ. s̄m quē motū est ip̄z. k. in spacio qd̄ est. a. b. c. vnāquāqʒ partem habet indiuisibileʒ.

¶ Et hoc declarabit ex hoc qd̄ narrabo: qm̄ si magnitudo cōponat ex idiuisibilibus: tūc motus istius enaʒ erit cōpositus ex motibus equalibus indiuisibilibus. V. g. qm̄ si magnitudo. s. a. b. c. fuerit composita ex ptibus indiuisibilibus. a. b. c. tūc motus per illaʒ. d. h. ʒ

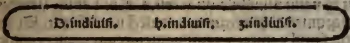
quo mouebitur.k. per longitudinem.a.b.c. quelibet pars eius erit indiuiſibilis.

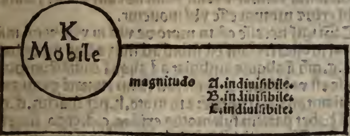
¶ Uult declarare ꝙ ſi magnitudo cōponatur ex īdiuiſibili: neceͤ eſt ēt vt motus cōponatur ex īdiuiſibili. Deī cū hoc declarauerit īducet īpoſſe ſequēs ex hoc ꝙ motus ſit cōpoſitus ex īdiuiſibili: ex quo declarabiť ꝙ neqꝫ magnitudo ēt ē cōpoſita ex īdiuiſibilit ⁊ hec eſt ei⁹ intētio. ¶ Et māifeſtū ē ꝙ ſi magnitudo fuerit cōpoſita ex īdiuiſibili: ꝙ motus ēt erit cōpoſitus ex indiuiſibili: qm̄ cā ꝯtinuatōis mot⁹ eſt ꝯtinuatio magnitudinis: ⁊ ꝙ motus eſt equalis magnitudini: ⁊ partes eius partibus iſtius. ¶ Et qꝛ hoc eſt manifeſtum per ſe: ꝯtentus eſt in hac declaratōe ſolo exemplo: ⁊ poſuit magnitudinem hāc a.b.c. cōpoſitam ex tribus magnitudinibus indiuiſibilibus.ſ.a.b. ⁊.c. ⁊ cū ita fuerit: māifeſtū ē ꝙ motus p magnitudinē.a.b.c. erit eq̄lis ei.ſilr ptes ptib⁹: ꝑōať igiť ſicut dixit.motū.d.h.z. p magnitudinē.a.b.c.⁊ māifeſtū ꝙ totus motus.d.h.z.erit eq̄lis magnitudini.a.b.c.⁊ ptes ptibus: erūt igiť tres ptes motus.h.d.z. equalis tribus ptib⁹ magnitudinib⁹.a.b.c.⁊ ptes.a.b.c. ſunt īdiuiſibiles. ergo ptes tres.d.h.z.ſunt īdiuiſibiles: ⁊ ſic erit ps.d. eq̄lis pti.a.⁊ h.pti.b.⁊.z.pti.c.⁊ qꝛ magnitudines ſunt īdiuiſibiles: motus erūt indiuiſibiles. ¶ Et cum declarauit qđ cum magnitudo fuerit cōpoſita ex indiuiſibili: ꝙ motus erit compoſitus ex indiuiſibili: ꝺclarauit ēt ꝙ cū mot⁹ fuerit īdiuiſibilis/res mota ēt erit īdiuiſibilis.ſ.k.

Cā ꝯtinuatōis mot⁹ ē ꝯtiuatō magnitudinis Idē.c.7.⁊ 39.⁊.73.⁊ 88. Idē.8. phy.t.c.68 ⁊.2.de gn̄atōe.cō.62.

¶ Demonſtratio probans ꝙ partes motus correſpondent partib⁹ magnitudinis.

Motus.

¶ Si igiť p̄ntis motus neceſſe ē moueri p aliquā ptē: ⁊ ſi mouet aliq̄d ad eſſe motū: ⁊ mouere erit ex indiuiſibilib⁹: ſꝫ q̄dē igiť.a.motū ē ip̄ꝫ.k. motu quo.d.mouetur: ſꝫ ꝟo.b.mouet motu quo ip̄ꝫ.h.⁊ ſꝫ.c. quo ip̄ꝫ.z.

¶ Si igiť neceſſe eſt cū motus fuerit vt aliq̄d moueatur: ⁊ cuꝫ aliq̄d mouet vt motus ſit: neceſſe ē vt motū

cõpositũ ex indiuisibili.k.igit mouet perfecte.a.motu d.& per.b.motu.h.& per.c.similiter motu.z.

6 ¶ Cũ posuit q cum fuerit motus: necesse est vt res mota sit.& iam posuerat q mota que sunt sup magnitudinẽ indiuisibilem sunt indiuisibilia; sequitur vt isti motus indiuisibiles habeãt rem motã.naz omnis motus inuenitur in moto: & q: isti motus sunt indiuisibiles necesse est vt res mota sit indiuisibilis: impoẽ est vt motũ sit maius motu. ¶ Et induxit hũc sermonẽ in forma syllogismi hypothetici: & dixit.si igit &c.i.si igit necesse est cuz fuerit motus vt res mota sit: & posuerim⁹ motus indiuisibiles per magnitudinẽ indiuisibilez: & res mota nõ est maior motu: neq magnitudine per quã mouetur: necesse est vt res mota primo sit indiuisibilis; ex quo sequit vt mota cõposita sint cõposita ex indiuisibilib⁹.s.mota nõ primo. ¶ D. dedit exẽplũ & dixit.k.igit mouet &c.i.k.igit qd est res mota mouetur per.a.indiuisibile qd est pars a.c.motu indiuisibili qui est ps d.z.s.motu.d.& mouet per.b.qd. est pars magnitudinis motu.h.& mouetur per partẽ indiuisibilem que est.c.motu indiuisibili qd est etiã.k.igitur.qd est res mota necessario est indiuisibilis.

Impoẽ est vt motũ sit mai⁹ motu.

¶ Si igitur necesse est qd mouet vnde & vbi nõ simul moueri: & motũ esse quo mouit qñ mouit: vt si thebas aliqs it: impoẽ est simul ire thebas: & itũ esse thebas: ɜm.a.quidẽ igit impartibilẽ motũ est ipm.k.ɜm q ipsum.d.motus aderat. Quare siquidẽ posteri⁹ deuenerit qз venit diuisibile vtiqз erit.a. ¶ Cum enim veniret: neqз quiescebat neqз transierat: sed mediũ erat. Si autem simul veniret & venit veniens cum venit: ventum ibi erit: & motum esse vbi mouetur.

Impoẽ est simul ire thebas & itum esse thebas

¶ Si igit necesse est in moto de vbi in vbi: vt nõ insimul moueat: & iam est motũ ad illuz ad qd mouebat. V.g.qm si aliquis ambulat ad aliquã ciuitatẽ: impossibile est vt insimul ambulet ad illã ciuitatẽ & iam ambulauit ad illaz ciuitatẽ: & in moto.k.per spaciuz.d.qd nõ habet partem fuit motus existẽs.c.d.ergo necesse est si motum non pertransit spacium nisi postqз mouet per illum/vt sit diuisibile: quoniã dum mouetur per illud spacium: impossibile est vt sit quiescens: aut pertrãseat illud: sed est in dispõne media. Et si insimul sunt pertransire & pertransisse: tunc ambulans dum ambulat iam ambulauit: & peruenit ad illud qd intendebat: & mouebatur ad illud quo mouetur.

¶ Cum declarauit q cuȝ magnitudo fuerit indiuisibilis necesse est vt motus sit indiuisibilis: ꝛ motio.s.passio sit indiuisibilis: ꝛ similr motū cuȝ eā cōtinuatiōis mot⁹ est cōtinuatio magnitudinis: incepit declarare impossibile qđ accidit ex hoc q motū sit indiuisibile ꝛ sup magnitudinē indiuisibilē. ¶ Et dixit. si igit ꝛc.i.si igit necesse est vt in oi motu de loco in locū vt nō insimul moueat: ꝛ perficiat motū: ꝛ perueniat ad locū quo mouebat dū mouet: qm motus inuenitur anteq motus perficiat. ¶ Et cum posuit q impossibile est vt res mota moueat insimul ꝛ q iam pfecit motū.s.q in eodē instāti sunt vera hec duo. nā instans in quo mouet p magnitudinē est aliud ab instanti in quo pficit mot⁹: dedit exēplū de hoc. ¶ Et dixit. V.g. ꝛc.i. qm instās in quo dr ambulare est aliud ab instāti in quo dr ambulasse. Et cū posuit hāc ꝑponēȝ que est manifesta p se coniungit ei ꝑpositionē quā intēdebat destruere: ꝛ dixit. ꝛ in moto.k. ꝛc.i. ꝛ cum declaratū est q impossibile est vt res mota insimul ptrāseat spaciū: ꝛ q iam ptrāsiuit ipm: ꝛ fuit positū q motū.k.qđ est indiuisibile p spacium.a.qđ est indiuisibile hȝ motū existentē.s.ȝ. qui est ps motus d.h.ȝ.ergo necesse est vt istud spaciū sit diuisibile qđ est ꝯtra positū. ergo impossibile est vt mot⁹ indiuisibilis sit p spaciuȝ indiuisibile. ¶ Et cuȝ posuit in hoc sermone q qñ.k.mouet per spaciū.a.b.c.est.qđ est cōpositū ex magnitudinib⁹ indiuisibilib⁹ qđ hȝ motū per parteȝ.a. indiuisibilē: ꝛ pōt aliqs dicere q.k.nō hȝ motū existēteȝ nisi p totam magnitudinē: nō p ptes: incepit declarare q cū fuerit motum p totā magnitudinē sequit vt habeat motū p vnāquāq partiū: dixit: qm dū mouet ꝛc.i. ꝛ necesse est vt motū.k.hēat motū existē per vnāquāq illaꝝ partiū indiuisibiliū: qꝛ motū.k.duȝ mouet p illud spaciū qđ est.a.b.c.impossibile est vt gescat in vnaquaq illarū ptium: sed necesse est vt moueat p vnāquāq eaꝝ. Motū.eniȝ dum mouet nō est in eo ex quo: neq in eo ad qđ: sȝ sicut dixit inter vtrūq. ¶ Et cū declarauit q motū indiuisibile p vnāquāq partiū indiuisibiliū facit motū: dixit: si igit insimul ꝛc.i.si igit istud motū mouebat per vnāquāq istaꝝ partiū indiuisibiliū necesse est ꝫm hoc q vnaqueq eaꝝ est indiuisibilis vt insimul ptrāseat: ꝛ q iā ptrāsiuit.s.q instās in quo dr ipm ptrāsire eā sit idē cū instāti in quo dr ipm ptrāsiuisse: ꝛ hoc sequit necessario pp hoc q magnitudo ꝛ mot⁹ sunt indiuisibiles. ¶ Deinde induxit inopinabile qđ est in hoc: ꝛ dixit: si igit insimul ꝛc.i. ꝛ ex quo sequit vt ambulās dicat vere iam ambulasse in loco in quo ambulat: ꝛ in loco in quo vere dr iam ambulasse/ dicat vere ambulare: ꝛ sic motus eius erit ociosus: qm si homo quando ambulat ad balneū est in balneo: motus eius est ociosus: ꝛ similiter si ambulat ad balneum quando est in balneo.

Motū duȝ mouet nō ē i eo ex quo neq i eo ad qđ: sȝ inter vtrūq. idē ītra.t.c.32. idē.5.phy. 54.ꝛ.62.

Si hō quādo ambulat ad balneuȝ ē in balneo mot⁹ ei⁹ est ociosus.

¶ Si vero ꝫm totū.a.b.c.moueat aliqd: ꝛ motus quo mouet.d.h.ȝ.est: ꝫm aūt impartibileȝ.a.nihil mouet: sed motū est: erit vtiq mot⁹ nō ex motibus sed ex momentis: ꝛ motū esse aliqd nō motū: ꝫm.a.eniȝ trāsiuit nō trāsiens. Quare erit aliquid trāsitū esse nō aliquando iens vel trāsiens. hanc.n.trāsiuit: nō transiens hāc.

¶ Et si aliqd mouet p spaciuz.a.b.c.mot⁹ quo mouet est.d.h.z.sed nihil mouet oīno per.b.qđ nō hz partez & est pars.a.sed iaz mouebat:motus igit erit cōposit⁹ non ex motibus:& aliqd mouet:& iam mouebat absq3 eo q semp mouebat. Jam eniz ptransiuit p spaciuz.a. absq3 eo q sit iens. Erit igit aliqd qđ iam ambulauit absq3 eo q in omni hora ambulabat. Jam eniz ambu/lauit per hoc spaciū absq3 eo q fuit ambulans in hoc spacio:idest in omni qđ innatum est moueri.

S ¶ Cum induxit impossibile qđ sequit ex hoc q motū indiuisibile habeat motū per vnaquaq3 partiū indiuisibiliū:& aduersari⁹ forte non ɔcedit hoc:lz iam declarauit ipm:incepit inducere impoſſe qđ seqt: si nō fuerit motū per vnaquaq3 eaꝝ:& est illud qđ sequit ex ipsa re. ɔtingit eniz et vt mot⁹ per magnitudinē īdiuisibilē sit cōpositus ex finib⁹ motuū:non ex motib⁹.& est aliud impoſſe:aut ɔcedit q moue/tur per vnaquaq3 partiū:& tunc ɔtingit impoſſe pdictū. ¶ Et dixit. & si aliqd mouet p spaciū &c.i.& si posuerin⁹ q aliqđ indiuisibile mo/uet p totū spaciū.a.b.c.absq3 eo q mouebat per vnaquaq3 partiuz indiuisibiliū.a.b.c.sequit vt motus per hanc totā magnitudinem sit cōposit⁹ ex motib⁹.d.h.z.D.d.sz nihil oīno mouet &c.i.& cū mo/tus per totā magnitudinē.a.b.c.fuerit cōposit⁹ ex motu qui est per magnitudinē.a.& p magnitudinē.b.& p magnitudinē.c.& nihil om/nino mouet p aliqd qđ nō hz partē:sz non vere dr de illo qđ mouet in vnaquaq3 istaꝝ ptiū idiuisibiliū nisi ipsuz iaz fuisse.i.pficere mo/tū & qescere nō moueri:ex quo sequit vt mot⁹ qui ē p magnitudinē cōpositā ex idiuisibilib⁹ sit cōposit⁹ ex vltimis motuū:nō ex motib⁹ sz ex qetib⁹:& fm hoc erit aliqd qđ iam mouebat absq3 eo qđ prius mouetur. ¶ Et intēdebat hoc cum dixit: & erit aliquid motū & iam mouebat &c.i.cōtingit eniz in moto per magnitudinē.a.indiuisibi/lem vt moueat per illam absq3 eo q in alia hora iuisset ad ipsam. ¶ Deinde induxit exēplum impossibilitatis in hoc:& dixit:erit igit aliquid &c.sequit enim ex hac positione vt sit aliquid qđ iam ambu/lauit per aliquod spacium absq3 eo q in aliqua hora esset ambulās ad ipsum:qđ est valde impossibile.D.d.sed in omni qđ innatuz est moueri &c.& hoc necesse est in omni qđ innatum est moueri.s.vt nō vere dicat q iam est motum:nisi postq mouet.s.q hoc est inopina/bile in omni quod innatuz est moueri.s.dicere q iam est motū absq3 eo q prius mouebatur.

Inopinabile ē in oī eo qđ innatū est moueri. scz dicere q iā ē motū an/teq pri⁹ moueretur.

¶ Si igit necesse est aut quiescere:aut moueri omne: quiescit aūt per vnūquodq3 eoꝝ que sunt.a.b.c. Ergo est aliqd cōtinue quiescēs simul:& qđ mouet:per totaz enim.a.b.c.mouebat,k.& quiescebat fm quālibet par/tem quare & per omnē. Et siquidem indiuisibilia: que

funt.d.b.z.motus funt:motu p̄sente continget vtiq̄ non moueri:sed quiefcere. Si autem non funt motus: motum non ex motibus effe.

¶ Si igitur neceffe eft in quolibet:aut vt fit quiefcens aut vt moueat̄:fequit̄ vt fit quiefcens in vnaquaq̄ par tium.a.b.c.ex quo fequit̄ vt aliquid fit infimul cõtinue quietũ ⁊ moueat̄. Q̃m eft motũ in toto fpacio.a.b.c.⁊ quiefcẽs in vnaquaq̄ partiũ. Ergo eft quiefcẽs in toto: ⁊ ſi p̄tes motus.d.b.z.ĩdiuifibiles funt mot⁹ poſſe eſt vt motus fit:⁊ nihil mouet̄:ſʒ eſt quiefcẽs. Et ſi nõ fuerit motus poſſibile eſt vt mot⁹ nõ ſit cõpoſitus ex motib⁹.

¶ Hic cõgregat p̄dicta ⁊ vult inducere impoſſe qd̄ fequit̄ ex dibus
diuiſionib⁹ quib⁹ vſus eſt in deſtructione eius: q̄ mot⁹ ſit indiuiſi/ 9
bilis:aut cõpoſit⁹ ex ĩdiuiſibilib⁹. ¶ Et abbreuiatio iſtius ſyllogiſmi
eſt talis. Si oĩs res neceſſe eſt vt ſit aut quieſcẽs aut mota: tũc mo
tum.k.indiuiſibile per ſpaciũ.a.b.quoꝝ vnũqd̄q̄ eſt indiuiſibile:⁊
aut eſt motũ per vnaquaq̄ partiũ.a.b.c.aut q̄eſcens ⁊ iam eſt mo
tum:⁊ impoſſe eſt vt moueat̄:q̄m q̄n aliquid fuerit in indiuiſibili:d̄r
iam eſſe motũ:ex quo ſequit̄ vt aut infimul moueat̄:⁊ iam eſt mo/
tum:aut vt ſit motũ abſq̄ eo qd̄ prius mouebat̄:⁊ totũ hoc eſt im/
poſſibile. Et ſi nõ fuerit motũ in aliqua hora p vnaquaq̄ partiũ.a.
b.c.neceſſe eſt vt ſit quieſcẽs in vnaquaq̄ eaꝝ:q̄m ſi inatũ eſt mo/
ueri ⁊ nõ mouet̄/erit quieſcẽs. Et ſic mot⁹ p magnitudinẽ.a.b.c.eſt
cõpoſit⁹ ex q̄te:⁊ erit q̄ſcẽs in tota magnitudie:cũ eſt q̄ſcens in
vnaquaq̄ partiũ. Sʒ poſitũ eſt ipʒ moueri p totã magnitudinẽ: qd̄
eſt ĩconueniẽs. ¶ Et cũ declarauit impoſſe qd̄ ſequit̄ ex hoc q̄ motũ
ſit q̄ſcẽs in vnaquaq̄ p̄tiũ magnitudis ĩdiuiſibilis: declarat ĩpoſſe
qd̄ ſequit̄ ex hoc q̄ ſit motũ:⁊ dixit.⁊ ſi p̄tes mot⁹.d.b.z.⁊c.i.ĩpoſſe
erit vt mot⁹ ſit ſine moto:impoſſe.n.eſt vt motũ moueat̄ p indiuiſi/
bile:⁊ v̄r p eq̄le ſibi:cũ fuerit diuiſibile nedũ cũ fuerit ĩdiuiſibile:⁊
cũ nõ fuerit motũ erit q̄ſcẽs. D.d.poſſe eſt vt ſit mot⁹ cõpoſit⁹ non
ex motib⁹:ſʒ aut ex q̄etib⁹: aut ex vltimis motuũ:⁊ totũ h̃ ẽ ĩpoſſe.
Et cũ deſtruxit ꝯñs in hoc ſyllo quẽ p̄io poſuit dicẽtẽ q̄ ſi magnitu
do fuerit ĩdiuiſibilis q̄ mot⁹ erit ĩdiuiſibilis.i.cõpoſit⁹ ex ĩdiuiſibi/
li:ꝯcluſit oppoſitũ p̄cedẽtis:⁊ eſt q̄ magnitudo nõ eſt cõpoſita ex
ĩdiuiſibili. ¶ Et iſte ſmo cõpoĩt̄ ex ſyllis hypotheticis:quoꝝ p̄m⁹
eſt. Qd̄ ſi magnitudo fuerit ĩdiuiſibilis:mot⁹ erit ĩdiuiſibil'. ¶ Se
cũdus aũt eſt. Qd̄ ſi mot⁹ fuerit indiuiſibilis:motũ erit ĩdiuiſibile.
¶ Terti⁹ vero eſt. Qd̄ ſi motũ fuerit indiuiſibile:tunc motũ infimul
iam eſt motũ:⁊ mouet̄:aut motus erit cõpoſit⁹ ex quietibus.

Qd̄ eſt ĩnatũ moueri⁊ nõ mouet̄ d̄ neceſſitate quieſcit.

Abbreuiatio toti⁹ ſermonis.

¶ Siĩr autẽ neceſſe eſt longitudini ⁊ motui indiuiſibi le eẽ tẽpus:⁊ cõponi ex ipſis nũc entib⁹ indiuiſibilib⁹. Si enim oĩs diuiſibilis eſt:in minori tp̄e autẽ equalr

velox trāsibit minorē: diuisibile erit ꝛ tps. Si aūt tpus diuisibile est in quo fertur aliquid per ipsum.a.ꝛ que est ipsuz.a.erit diuisibile.

¶ Et ad modū longitudinis: ꝛ motus necessario seq̄tur vt tps sit indiuisibile: ꝛ cōpositū ex instātib⁹ q̄ sunt indiuisibilia. Si igit̄ hoc fuerit diuisibile: ꝛ illud qḋ est equalis velocitatis pertrāsit in minori tēpore per minus spacium: tunc tēpus erit diuisibile. Et si tēpus in quo illud mouet̄ per spaciuz.a.fuerit diuisibile: tūc spaciuz qḋ est pars.a.erit diuisibile.

10 ¶ Cum declarauit ꝙ magnitudo nō est indiuisibilis: qm̄ si fuerit indiuisibilis mot⁹ erit indiuisibilis: ꝛ si mot⁹ erit indiuisibilis motus nō erit: incepit declarare ꝙ silr̄ declarabit̄ ꝛ ex tpe ēt.s. ꝙ cuȝ fuerit positū ꝙ magnitudo est indiuisibilis/ꝯtinget in tpe illud qḋ ꝯtingit in motu.s. vt sit idiuisibile: ex quo accidit vt nō sit velocī⁹ ꝛ tardi⁹: vt post dicet. ¶ Et hoc itēdebat cū dixit. ꝛ ad modū ꝛc̄.i. ꝛ sicut ꝯtingit in longitudine ꝛ motu ꝙ si longitudo fuerit indiuisibilis seq̄tur vt mot⁹ sit indiuisibilis. Silr̄ ꝯtingit in longitudine ꝛ tpe s. ꝙ cū longitudo p quā est mot⁹ fuerit indiuisibilis seq̄tur vt tēpus ēt sit indiuisibile.i. cōpositū ex instātibus que sunt indiuisibilia.

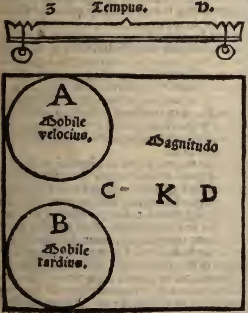
2 ¶ Et cū narrauit ꝙ cū magnitudo fuerit cōposita ex īdiuisibilib⁹: seq̄tur vt tps sit cōpositū ex indiuisibilib⁹: incepit declarare q̄uo sequitur ꝙ si alteꝝ fuerit diuisibile reliquū erit diuisibile: qm̄ hoc declarato declarabit̄ ꝯtrariū.ꝛ.d. si igit̄ fuerit diuisibile ꝛc̄.i. si igitur magnitudo p quā est mot⁹ fuerit diuisibilis: ꝛ est notū p se: ꝙ illud qḋ ē eq̄lis velocitatis si ptrāsit p aliquā magnitudinē in aliq̄ tpe necesse est vt ptrāseat p quādā ptez illi⁹ magnitudinis in quodā illi⁹ tpis: qm̄ cū magnitudo fuerit diuisibilis necesse est vt tps sit diuisibile. Nā cū posuerim⁹ magnitudinē diuisibilē p quā mouet̄ idē motum in aliq̄ tpe: possibile est vt moueat̄ p medietatē illi⁹ in medietate illius tpis: ꝛ sic tps diuidet̄ necio: cū dixit. ꝛ illḋ qḋ est eq̄lis velocitatis ptrāsit ꝛc̄. intēdit ꝯuersum.s. ꝙ illud qḋ est equalis velocitatis ptrāsit spaciū min⁹ in tpe minori: ꝛ pp hoc verificabit̄ ꝙ cū magnitudo diuidit̄: tps diuidet̄. ¶ Et forte erat error in scriptura: qm̄ in libro Alex. inuenim⁹ loco istius: ꝛ in minori equalis mot⁹ ptransit minus.i. ꝛ in minori magnitudine illud qḋ est equalis mot⁹ ptrāsit p tps min⁹. ¶ Et forte cū declarauit ꝙ cū magnitudo fuerit diuisibilis/tps erit diuisibile: declarauit ēt ꝯuersaȝ ꝙ intēdebat.s. ꝙ cū tps fuerit diuisibile: magnitudo erit diuisibilis. ꝛ hoc manifestū est ex hoc qm̄ cū motū qḋ est equalis velocitatis mouet̄ p aliquā magnitudinē/cū diuidit tps diuidit magnitudinē: ꝛ cū declarauit ꝙ si tps fuerit diuisibile: magnitudo erit diuisibilis: fuit declaratū ꝙ si magnitudo fuerit indiuisibilis: tps erit īdiuisibile: qm̄ destructo ꝯñti sequit̄ oppm̄ p̄cedētis. ꝛ in hoc caplo intēdebat declarare siītudinē q̄ est inter spaciū ꝛ tps: sicut ē dispō inter spaciū ꝛ motū.

¶ Capitulū

¶ Caplm in quo ostēdit φ ad diuisionez magnitudis sequit diuisio tpis: ꝛ ecōuerso. Cap. 2.

Quoniā aūt oīs magnitudo in magnitudīes ē diuisibilis: ostēsuz est.n.qm̄ impōle ē ex atomis cōtinuū eē aliqd. Magnitudo autē oīs ꝯtinua/necesse est veloci⁹ in equali tpe maius ꝛ in minori plus moueri: sicut diffiniunt qdā ipsuz veloci⁹. Sit.n.ip̄z in quo.a.eo in quo b.velocius. Quoniam igitur velocius quod mutat in quo tempore ipsuz.a.mutatum est ab ipso.c.in ipsum d.scz in tempore.ʒ.h.in hoc ipsuz.b.non erit iuxta ipsum.d.sed deficiet. Quare in equali tēpore plus abibit velocius.

¶ Demonstratio φ mobile velocius moueaf in equali tpe per maiorem magnitudinem φ̄ mobile tardius.

¶ Et cum omnis magnitudo est diuisibilis in magnitudines. nam declaratum est φ impossibile est vt magnitudo componatur ex indiuisibilib⁹. Et oīs magnitudo est continua: necesse est vt veloci⁹ in eq̄li tempore cum motu tardioris moueaf per maius ꝛ in minori tempore p equale: vt quidaz determinant velocius. Sit igif.a.

Oīs magnitudo ē diuisibilis ī magnitudines

Veloci⁹ in equali tpe ptrāsit maius spaciū.

velocius q̄z.b.qm̄ velocius est illud quod citius mu/
taſ:& tp̄s in quo mutaſ.a.de.c.in.d.& ſit.z.h.nō pōt in
eo.b.peruenire ad.d.ergo in equali tēpore velocius
pertranſit per maius ſpacium.

¶ Cuȝ declarauit ꝙ magnitudo & tp̄s ꝯſequunſ ſe in diuiſibilitate
& in indiuiſibilitate:& intēdit declarare ꝙ ꝑ veloci⁹ & tardi⁹ q̄ ſunt
11 infinitū in motu:apparet ꝙ tp̄s eſt diuiſibile:& ꝙ magnitudo ē di/
uiſibilis ſemꝑ:& q aufert diuiſibilitatē a tp̄e & a magnitudīe:aufert
velocitatē & tarditatē.ſ.ponit velociſſimū: quo nihil eſt veloci⁹:&
tardiſſimū:quo nihil eſt tardi⁹.¶ Et dixit:& cū oīs magnitudo di/
uidiſ in magnitudinē.i.diuiſibilē.B.d.nā ḋclaratū eſt &c.i.qm̄ oē
cōpoſitū diuidiſ in ea ex qb⁹ cōponiſ:& eſt declaratū ꝙ impoſſe eſt
vt aliqua magnitudo cōponatur ex indiuiſibilibus.i.manifeſtuȝ eſt
ꝙ omnis magnitudo diuidiſ in magnitudinē.i.diuiſibilē:qm̄ nō
eſt illic niſi diuiſibile aut īdiuiſibile.Et cū poſuit ꝙ oīs magnitudo
diuidiſ in magnitudinē diuiſibilē dixit:& oīs magnitudo eſt conti/
nua.i.ſeq̄tur ex hoc ꝙ oīs magnitudo diuidaſ in ꝯtinuū.¶ Et cuȝ
poſuit ꝙ oīs magnitudo diuidiſ in ꝯtinuū:loco ꝓcedētis in h ſyllo
induxit ꝯñs & dixit:neceſſe eſt veloci⁹ &c.i.& cū magnitudo diuidiſ
ſemꝑ in diuiſibile:& tp̄s ſeq̄ſ vt veloci⁹ & tardi⁹ ſit vt q̄dā determi
nāt:veloci⁹.n.dr̄ in reſpectu tardioris:& eſt illud qd̄ ꝑtranſit in tp̄e
equali tp̄is ꝑtrāſit⁹ tardioris maius ſpaciū:imo ꝑtrāſit mai⁹ ēt in
minori tp̄e:& ēt ꝑtrāſit eq̄lē.¶ Et itēdebat ꝑ hoc ꝙ cū veloci⁹ hēat
has tres diſpōnes:manifeſtū eſt ꝙ ꝑtrāſit ſpaciū ꝑ qd̄ mouetſ tardi⁹
in minori tp̄e:& ꝑtrāſit tardi⁹ in tp̄e equali motu velocioris ꝑ min⁹
G ſpaciū.Si igiſ magnitudo nō diuidereſ in reȝ diuiſibilē: nō eēt poſ
ſibile/cuȝ veloci⁹ mouereſ ꝑ magnitudinē indiuiſibilē in aliquo tē
pore:vt mouereſ tardi⁹ in illo tp̄e:qm̄ tūc diuidereſ illud qd̄ nō eſt
diuiſibile: & ſic deſtrueretſ diffō tardioris: & eſt ꝙ mouetſ in tp̄e in
quo mouetſ velocius ꝑ ſpaciū min⁹.& cū deſtruiſ diffō tardioris:de/
ſtrueſ diffō velocioris:& eſt ꝙ mouetſ in tp̄e equali ꝑ maiorē magni
tudinē:& tacuit diffōnē tardioris q2 intelligiſ ex diffōne velocioris
& dixit:mouetſ in minori tp̄e ꝑ ſpaciū maius:vt appareat ex eo ma
gis:& cū minori tempore mouetſ per ſpaciuȝ maius:quanto magis
mouebitur in eo per ſpacium equale.

¶ Et cū declarauit ꝙ ponēdo magnitudinē eē cōpoſitā ex diuiſibi
libus/verificabunſ diffōnes q̄bus diffiniſ veloci⁹ & tardius:& icepit
2 declarare hoc:& primo declarare ꝙ veloci⁹ pertrāſit in equali tp̄e
maius ſpaciū:& dixit:ſit igiſ.a.&c.i.ponanſ igiſ duo mota ſcȝ.a.&
b.& ſit.a.velocius.b.& moueaſ ꝑ ſpaciū.c.d.& q2 veloci⁹ ſcȝ.a.ꝑue/
nit ad.d.in minori tp̄e q̄ tp̄s in quo ꝑuenit.b.qd̄ eſt tardi⁹: qd̄ eſt
velocioris tranſlationis ſit hoc tempus.z.h.& manifeſtum eſt ꝙ in
hoc tempore non peruenit tardius de.c.ad.d.ergo neceſſario mo/
uebitur per minus ſpacium q̄ ſpacium.c.d.ſit igitur.c.k.ergo ve/
locius eſt illud qd̄ ſemper mouetur in equali tempore per ſpacium
maius:& tardius per ſpaciū minus.¶ Et cum declarauit hoc per
exēplum:incepit declarare ēt ꝙ in minori tp̄e mouetſ ꝑ maius ſpa/
cium:& eſt ſcd̄a demonſtratio.

Qui aufert diuiſibilitatez a tp̄e & a magnitu/dine aufert velocitatez & tarditatē

¶ At vero ⁊ in minoꝛi plus. In quo.n.ipſuꝫ.a.factuꝫ eſt iuxta ipm̄.d.ipm̄.b.erit iuxta.k.lꝫ qđ tardi⁹ eſt. Ergo qm̄ ipſuꝫ.a.ad ipm̄.d.factū eſt in oī in quo eſt.ꝫ.h. tpe:ad ipm̄.t.erit in minoꝛi hoc:⁊ erit in q̄.ꝫ.l. Ipſuꝫ q̄dē igit̄.c.t.qđ tranſibit ipſum.a.maius eſt ipſo.c.k. Tempus autem qđ eſt.ꝫ.l.minus eſt cuꝫ eo qđ eſt.ꝫ.h. quare in minoꝛi abibit maius.

¶ Et ēt in minoꝛi tpe ꝑtranſit maius. Ponat̄ igitur ꝙ in tēpoꝛe in quo.a.ꝑuenit ad.d.peruenit.b.qđ eſt tardius ad.k. Et q2.a.peruenit ad.d.in toto tēpoꝛe.ꝫ.h. peruentus ergo eius ad.t.erit in minoꝛi hoc tempoꝛe:ſit igitur in tēpoꝛe.ꝫ.l.b.igit̄ ꝑtranſit.c.k.in tpe.ꝫ.h. ⁊.a.pertrāſit.c.t.in.ꝫ.l.ergo illud qđ ꝑtrāſit.a.eſt maius q̄ꝫ.c.k.⁊ tp̄s.ꝫ.l.eſt minus q̄ꝫ totum.ꝫ.l.h.ergo in minoꝛi tpe pertranſit maius.

¶ Demonſtratio ꝙ mobile veloci⁹ ꝑtrāſeat maioꝛē magnitudinē in minoꝛi tpe: q̄ꝫ tardius mobile.

¶ Vult declarare etiā exēplū quo ſequitur ꝙ omne velocius pertrāſeat ī minoꝛi tempoꝛe ſpacium maius ponendo ꝙ velocius eſt.a.⁊ tardius.b.⁊ velocius mouetur per longitudinem.c.d.in tempoꝛe.ꝫ.h.tardius igitur ſcꝫ.b. pertranſit in hoc tempoꝛe diuiſione minoꝛe q̄.c.d. ſit igitur.c.k.⁊ ponamus igitur ꝙ velocius qđ mouet̄ ꝑ longitudinem maioꝛē.c.k. minoꝛe.c.d.⁊ ſit longitudo.c.k.t. manifeſtuꝫ eſt igitur ꝙ pertranſibit illam in minoꝛi tempoꝛe q̄ tempus in quo pertranſiuit totuꝫ.c.d. ſcꝫ tp̄s.ꝫ.h.ſit igit̄ hoc tp̄us.ꝫ.l.ergo.a.veloci⁹ pertrāſit in tpe.ꝫ.l.qđ eſt minus tpe.ꝫ.h. ſpacium.c.k.t.qđ eſt mai⁹ in ſpacio.k.c.qđ ꝑtrā/ 12

fuit tardius in tpe.z.l.h.mai⁹ et hoc intēdebat declarare cū dixit: ergo peruentus eius ad.c.et cum intendit peruentū.a.de.c.ad.t.q̄ð est positū inter.k.et d.ita ꝙ magnitudo.c.k.sit maior.k.t.et minor c.d.et ptrāsitus eius in illa erit in minori tpe q̄ sit tempus in quo velocius peruenit de.c.ad.d.et tardi⁹ de.c.ad.k.et sermo residuus est manifestus.¶ Et ex hoc manifestū est ꝙ necesse est vt magnitudo diuidatur semper in diuisibilia:queadmodum cum fuerit positū ꝙ magnitudo est talis:sequitur vt velocius et tardius sint talia.¶ Sz prima ꝯsecutio est consecutio pcedētis ex posteriori.Scða vero est posterioris a priori.et ideo in hac declaratione non est contrarietas vt existimant quidam.

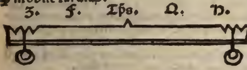
Hic Cōmētator inuit aperte dari regressum. Vide ꝯfite 8.ph.c.53. Jachī h.5.cō.15. Et p de ala.c.11.

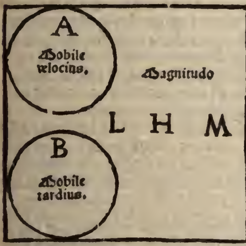
¶ Manifestū autem est ex his et ꝙ velocius in minori tempore abibit equale. Quoniam quidez enim maiorem in minori transit tardiori. Ipsum autem sm se/ipsum acceptum in pluri tempore maiorem minori: vt que est.l.m.ea que est.l.n.plus vtiqz erit tp̄s quod est.z.h.in quo ipsum.a.transit.l.m.q̄z quod est.z.q. in quo transit ipsum.l.n. Quare si quod est.z.q. tempus minus est in eo qð est.z.h.in quo qð tardius est transit ipsum.l.n.et qð est.z.f.tempus minus est in quo est.z.h.ipso.n.z.q.minus est:minore aūt minus:et ipsuz minus est. Quare in minori mouebitur equale.

Velոci⁹ in tpe minori ptrāsit spaciū eqle.

¶ Et apparet etiam ex hoc ꝙ velocius in minori tempore pertransit spacium equale. Quoniam cum per/transit spacium longius in minori tempore: q̄z sit tp̄s in quo pertransit illud tardius: cum accipitur per se: tunc pertransibit spacium longius in maiori tempore q̄z tempus in quo pertransiuit breuius spacium: Verbi gratia ꝙ spacium.l.m.est longius spacio.l.n. et tempus.z.h.in quo pertransit spacium.l.n.est maius tempore.z.q.in quo pertransit spacium.l.m. Ex quo sequitur ꝙ si tp̄s.z.q.fuerit minus tempore.z.h. in quo tar/dius pertransit spacium.l.n.vt.z.f.sit minus tempore z.h.qm̄ est minus tempore.z.q.et qð est minus mino/re:est etiā minus. Ergo necesse est vt moueat in tem/pore minori equaliter.

¶ Demonstratio φ mobile velocius moueatur per equalē magnitudinē in minori tpe ꝙ̄ mobile tardius.

¶ Uult etiaȝ declarare φ velocius ptransit in tpe minori spaciū equale. Qm̄ cum pertrāsit in tpe minore spaciuȝ maius/ ꝙ̄ illud qđ pertrāsit tardius: necē est vt pertrāseat spaciū qđ pertrāsiuit tardi⁹ in minori tpe ꝙ̄ tps i quo pertrāsiuit maius spaciū: ⁊ qđ est min⁹ minore est min⁹ necīo. 13
¶ Et dixit: qm̄ cum ptransit ⁊c̄. i. qm̄ cuȝ velocius ptrāsit longius spaciū in minori tpe ꝙ̄ tps in q̄ pertrāsiuit illđ tardi⁹ vt declaratū est: tūc cū velocius accipit p se: ⁊ fuerit cōsideratum quō pertrāsit vtrūq; spacium. s. spaciū qđ pertransit tardius: ⁊ spaciū qđ est maius illo. s. φ velocius pertransit in minori tpe: ⁊ tūc pertransibit spacium qđ est maius in tpe maiori tpe in quo pertrāsiuit spaciū breuius. s. per qđ mouebaē tardius: ⁊ qꝛ maius istoꝝ duoꝝ tempoꝝ est minus tpe in quo tardius pertrāsit illud spaciū terminatū: manifestum est φ minus tempus tpe maiori: ⁊ est illud in quo pertransit velocius breuius spacium. s. spaciū per qđ mouetur tardius est minus multuȝ ꝙ̄ tps in quo pertrāsit illđ tardius. ¶ D. d. U. g. ⁊c̄. i. ponaē igiē spaciū. l. m. longius spacio. l. n. ⁊ ponaē tps. z. h. in quo tardi⁹ pertrāsit spaciū. l. n. ⁊ tps z. q. in quo velocius pertrāsit spaciū. l. m. maius ⁊ minus ꝙ̄ tps. z. h. vt pri⁹ declaratū ē: ⁊ cū posuit duo spacia ineq̄lia: ⁊ posuit φ veloci⁹ moueē per maiorē longitudinē in minori tpe ꝙ̄ sit tps in quo moueē tardius per minorē longitudineȝ: ⁊ accepit loco spacij maioris l. m. ⁊ minoris. l. n. ⁊ loco tpis maioris. z. h. ⁊ minoris. z. q. dixit ergo: si tps. z. q. ⁊c̄. i. sequiē ergo φ si tps. z. q. in quo velocius moueē per maiorē magnitudinē que est magnitudo. l. m. fuerit minus tpe z. h. in quo tardius moueē per minorē magnitudinē. s. per spaciū. l. n. vt tps in quo velocius moueē per minus spaciū: scilȝ. l. n. ⁊ si tps z. f. sit minus multū ꝙ̄ tps in quo tardius pertrāsiuit hoc spaciū. s. minus: ⁊ est tps. z. h. qꝛ necesse erit minus tpe. z. q. cū ideȝ motum moueē per minus spaciū in minori tpe. Ergo tps. z. f. in quo veloci⁹ moueē per spaciuȝ per qđ moueē tardius: est minus necessario tpe

in quo mouetur per magnitudinem maiorem hac magnitudine. Et iam posuimus q istud tps est minus tempore in quo tardius mouet per minorē magnitudinem. Ergo tempus in quo velocius mouetur per minorem magnitudinem est minus multum q tempus in quo tardius mouetur per hanc magnitudinem. B. d. sequitur igitur vt moueatur in minori tempore equaliter. i. declaratū est igitur ex hoc q possibile est in velociori vt pertranseat spacium equale ei per qd tardius mouetur in tempore minori: et hoc intendebat.

¶ Amplius aūt si oē necesse est aut in equali: aut in minori: aut in pluri moueri: et qd quidē in pluri tardius est: qd aūt in equali eque velox: velocius aūt non est equalr velox neq tardius: neq vtiq in pluri aut equali mouetur ipsum velocius. Relinquit igit in minori tpe transire velocius. Quare necesse est et equalē magnitudinē in minori tpe transire velocius.

¶ Et etiā si oē motū nece est vt moueat aut in tpe eq̃li aut ī minori: aut in maiori: et illd qd mouet in tpe eq̃li est eq̃le ī velocitate: et velocius nō ē eq̃lis velocitate: neq tardius. Impole est vt velocius moueat in eq̃li aut maiori tpe. Ergo remanet vt velocius trāseat in minori tpe.

14 ¶ Hec est alia declaratio q velocius pertrāsit spacium equale in minori tpe: et cōpositio eius est talis. Quelibet duo mota que pertranseunt idē spaciū: quorum alterū est velocius reliquo: necesse est vt velocius pertrāseat illud spaciū aut in equali tpe: tempori pertrāsitus tardioris: aut in minori: aut in maiori. Sz ipole est vt velocius pertrāseat illud in maiori tpe: qm illud qd mouet in maiori tpe est tardius. Et silr etiā est impole vt pertrāseat illud in eq̃li tpe. Et cū velocius non mouet per illud spaciū in maiori tpe neq in equali: necessario mouetur in minore.

Oē qd mouet ꝯuenit et velocius moueri et tardius.

¶ Qm autē ois motus in tpe est: et in oi tpe pole est moueri. Oē aūt qd mouet cōuenit et velocius moueri: et tardius. In omni tpe aūt erit velocius et tardius moueri. Hec aūt cū sint: necesse est et tps ꝯtinuū esse. Dico aūt cōtinuū diuisibile in semper diuisibilia: hmōi enim supposito cōtinuo: necesse est cōtinuum esse.

¶ Et q: ois motus est in tpe: et ī oi tpe pōt eē motus. Et oē motū pole est vt moueat velocius et tardius: g in oi tpe est motus tardior et velocior. Et cū ita sit: nece est vt tps sit ꝯtinuū: et itelligo p ꝯtinuū diuisibile sp ī diuisibile. Cōtinuū. n. cū tali mō ē positū nece ē vt tps sit ꝯtinuū.

¶ Cū pri⁹ declarauit ꝙ si magnitudo fuerit diuisibilis ī infinitū: ꝙ veloci⁹ ⁊ tardius inueniunt̄ ī infinitū: vult declarare ecōuerso: ⁊ est illd̄ qđ intēdit in hoc sermone: ⁊ est ꝙ ex hoc ꝙ veloci⁹ ⁊ tardi⁹ ptrāseūt ī īfinitū: seqt̄ ꝙ magnitudo semꝑ diuidet̄ ī diuisibile: ⁊ post declarauit ꝙ si magnitudo fuerit diuisibilis ꝙ veloci⁹ ⁊ tardi⁹ erūt diuisibilia in īfinitū: qꝛ diuisibilitas magnitudinis est cā ī diuisibilitate velocitatis ⁊ tarditatis in infinitū: ⁊ velocitas ⁊ tarditas sunt signa diuisibilitatis: ⁊ si signa demōstratiua sunt illa q̄ ↄuertunt̄ cū suis causis. s. ꝙ cū ponat̄ cā sequet̄ signū ⁊ ecōuerso: ⁊ iō icepit ꝑmo declarare ↄsecutionē signi ex cā. D. ↄsecutionē cāe ex signo. ¶ Et dixit: ⁊ qꝛ declaratū est ꝙ oīs mot⁹ est ī tpe: ⁊ est manifestū ꝑ se: ꝙ ī oī tpe pōt eē mot⁹: ⁊ ꝙ oē motū aliq̄ motu pōt moueri velocius illo motu posito: ⁊ necīo cadet in aliq̄ pte illi⁹ tpis: ⁊ cū hoc fuerit positū s. ꝙ in oī tpe pōt eē mot⁹ velocior motu posito: ita ꝙ sit in pte illius: necē est vt tp̄s sit cōtinuū. ¶ Qm̄ aūt oīs mot⁹ est ī tpe: declaratuz est ī sermone de tpe. qm̄ in oī motu est pri⁹ ⁊ posteri⁹. Et ꝑus ⁊ posterius sunt in tpe. Ergo oīs mot⁹ est in tpe: ⁊ hoc declarabit̄ post: ⁊ induxit hāc ꝓpositionē. s. ꝙ oīs mot⁹ est in tpe: ⁊ nō est ↄtētus hac cōclusione quā itēdebat ꝑ duas ꝓpōnes q̄ vt vr̄ sufficiūt ad illā ↄclōnē. s. dicētes: ꝙ in oī tpe pōt eē mot⁹: ⁊ ꝙ oīs mot⁹ pōt eē velocior: qm̄ ex hoc seq̄uit̄ ꝙ ī oī tpe pōt eē mot⁹ velocior ⁊ tardior. Sꝫ qꝛ pōt aliqs dicere ēt si ↄcedamus ꝙ in oī tpe pōt esse motus velocior: sꝫ ille motus velocior cadet nō ī tpe/ sed in instanti: ideo indiget cōuersione. s. ꝙ oīs motus est in tpe. ¶ Et q̄rit̄ de hac ꝓpōne dicente ꝙ oē motū pōt moueri motu velociori suo motu. Nā declaratū ē ꝙ mot⁹ motoꝝ nāliū intermīnat⁹ est velocitate ⁊ tarditate. Et celū impoſſe est vt sit velocius: vt post a declarabit̄. Ergo ꝓpositio q̄ ponit̄ h̄ polis est īpolis. ¶ Ad hoc aūt dicam⁹ ꝙ b oē motū ꝑm ꝙ est motū pōſſe est vt moueat̄ motu velociori suo motu ꝑm ꝙ ē motus. Et cā ild̄ est qm̄ motus est de cōtinuo. ⁊ velocitas q̄ est in motu est silis diuisibilitati in ↄtinuo. ¶ Queadmodū igit̄ diuisibilitas ꝓcedit in cōtinuo in infinitū: silr̄ velocitas in motu: qm̄ si velocitas finiret̄ ī motu ꝑꝫ ꝙ est motus: esset pōſſe motū fieri in īstāti: ⁊ forte pp hoc dixit pri⁹ ꝙ oīs motus est ī tpe: ⁊ sic ista ꝓpō est polis c ꝑ se: impolis ꝑ accn̄s. s. qꝛ accidit motuiqđ fuit in rebus nālibus. i. mālib⁹. Cū igit̄ cōiuncta fuerit huic ꝓpōni ꝓpositio in q̄ dubitat̄: ⁊ ↄclud̄it̄ impoſſe: sciet̄ ꝙ illud impoſſe nō sequit̄ ex possibili ꝑm ꝙ est pōſſe. ¶ Et Alex. rn̄det huic q̄ōni duob⁹ modis. Pꝛīo ꝙ corꝑa celestia ꝑm ꝙ mot⁹ eoꝝ est volūtarius pn̄t moueri veloci⁹: ⁊ si nō mouent̄ queadmodū boni pn̄t moueri ad nō bonū lꝫ non moueat̄. ¶ Scđa rn̄sio est ꝙ ista politas nō pēdet a moto sꝫ a motu: oīs. n. motus positus in aliq̄ moto pōſſe est/ vt imaginet̄ ī alio⁹ moto velocior ⁊ tardior: ⁊ hoc īpoſſe est in eodē moto: cū motus oīs moti est terminat⁹. ¶ Nos aūt dicamus ꝙ hec est rn̄sio Eudemi: ⁊ est cōsiderandū in hoc ꝙ dixit corpora celestia pn̄t moueri veloci⁹. ¶ Et cū posuit hāc ꝓpōnē icepit declarare q̄ūo accidit si tp̄s ⁊ magnitudo fuerint cōposita ex īdiuisibilib⁹: vt velocitas ⁊ tarditas nō ꝓcedant in infinitū: ⁊ dixit. ↄtinuū em̄ cū fuerit tale necesse est vt tp̄s sit cōtinuū. i. qm̄ cum cōtinuum ponat̄ hmōi ⁊ tp̄s etiā fuerit hmōi: sequit̄ vt tp̄s sit cōtinuum.

15

Signa demōstratiua sūt illa q̄ cōuertunt̄ cū suis cāis. s. ꝙ cū ponat̄ cā sequetur signū ⁊ ecōuerso.

Digressio q̄ q̄rit̄ vtrum oē motū pt̄ moueri motu velociori suo motu.

a 2. ce. c. 38

Solutio.

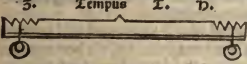
b Oē motū ꝑꝫ ꝙ ē motū pōſſe ē vt mot⁹ ei⁹ sit velocior q̄lꝫ motu ꝑm ꝙ ē mot⁹. ↄsimile. 5. ph. cō. 45.

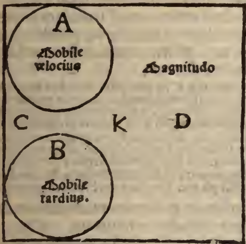
c Aliq̄ ꝓpō ē polis ꝑ se ⁊ īpolis per accidēs.

¶Qm̄ enī ostensum est qd̄ velocius in minori tpe trā sibit equale. sit qdem in quo est .a. velocius: qd̄ aūt ē in quo est .b. tardius: ⁊ sit motum tardius que est .c.d. p magnitudinem in quo est .z.h. tpe. manifestum est igit̄ q̄ velocius in minori q̄z hoc mouebitur per eandem magnitudinem. Et si motum .a. in quo cum .z.t. Iterū aūt qm̄ .a. qd̄ est velocius in eo qd̄ est .z.t. trāsiuit totaz magnitudinem que est .c.d. ipm tardius in eodez tpe minorem transibit. Si igr̄ in quo est .c.k. Qm̄ autē tar dius qd̄ est ipm .b. in eo qd̄ est .z.t. tpe: ipsam que ē .c. k. transiuit velocius in minori transit. Quare iteruz di uidetur qd̄ ē .t.z. tp̄s hec aūt diuisio ⁊ .c.k. magnitudo diuidetur f̄m eandem rōnez. Si vero magnitudo. Et tp̄s hoc sp erit accipiētibus a velociori tardius: ⁊ a tar diori velocius: ⁊ eo qd̄ demōstratum est vtētibus. Di uidet .n. qd̄ est velocius tp̄s: tardius aūt longitudinē. Si igr̄ sp vez est conuerti: ꝯuerso aūt sp sit diuisio. Ma nifestum est qm̄ omne tempus continuum est.

¶Quoniaz declarauimus q̄ velocius pertrāsit in mi nori tēpore equalr̄. Sit .a. velocius ⁊ .b. tardius ⁊ mo/ ueatur tardius per mēsuram .c.d. in tēpore .z.h. mani/ festum est igit̄ q̄ velocius in minori hoc tpe moueba tur per hanc mensuram. Moueat̄ igitur in tpe .z.t. ⁊ ēt q: velocius pertransit in tēpore .z.t. totum spaciū .c.d. ideo tardius pertransit in tpe .z.t. minus spaciū q̄z spa/ cium .c.d. Sit igit̄ spaciū .c.k. ⁊ q: tardius sc3 .b. ptran sit in tpe .z.t. spaciū .c.k. idō velocius ptrāsit illud in mi/ nori: ex quo seq̄t vt tp̄s .z.t. sit diuisibile: ⁊ cuz fuerit di uisibile: tūc magnitudo .c.k. erit ēt diuisibilis f̄m illam ꝓportōem: ⁊ si magnitudo fuerit diuisibilis: tp̄s etiaz erit diuisibile. Et hoc seq̄t sp si trāslati fuerimus de ve locius in tardius: ⁊ ecōuerso. Nā veloci⁹ diuidit tp̄s: ⁊ tardius magnitudinem. Et cum ista reflexio sp ē ve ra: ⁊ cum hoc vsitatur: sp seq̄t diuisibilitas: manifestuz est q̄ omne tempus necesse est vt sit continuum.

¶ Demonstratio ꝙ similr̃ diuiditur tp̄s ꝛ magnitudo.

¶ Cū posuit ꝙ velocius ptransit magnitudinē quam pertransit tardius in minori tp̄e: ꝛ ꝙ tardi⁹ pertrāsit in illo tp̄e: in quo ptrāsit veloci⁹ magnitudinem minorē magnitudine quā ptransit veloci⁹: ꝛ ꝙ velocitas ꝛ tarditas procedūt in infinitū: ꝯcludit ex hoc ꝙ diuisibilitas in magnitudine ꝛ tp̄e ꝓcedunt per diuisioēz tp̄is a velociori ꝛ magnitudinis a tardiori in infinitum: ꝛ cum diuisio est in eis sp̄ ꝛ h̄ est diffinitio ꝯtinui: necesse ē vt magnitudo ꝛ tp̄s sint cōtinua. ¶ Et declauit hoc ponēdo ꝙ tardi⁹ 16 Diffō continui ē vt sit sp̄ diuisibile. confirmē le. 8. cō. 3. mouetur per aliquam magnitudinem terminataz in tp̄e termiato: ꝛ ꝙ velocius mouetur per illam in tp̄e minori tp̄e in quo mouet̄ tardius. Uelocius igitur diuidit tp̄s in quo mouet̄ tardius. ꝛ cum posuerimus ꝙ tardius mouet̄ in hoc tp̄e in quo mouet̄ velocius p illaz magnitudinem terminatam: non est dubiuz ꝙ mouebit̄ p magnitudinem minorem illa: ꝛ si non: tunc tardius ꝛ velocius mouerentur in eodē tp̄e p eādē magnitudinē: ꝛ cū tardi⁹ mouet̄ in tp̄e in q̄ veloci⁹ ptrāsit minorē magnitudinē necio diuidet magnitudinē. Cum igr̄ posuerimus ꝙ veloci⁹ mouet̄ p illā magnitudinē p quaz tardius mouet̄: ptrāsit ipam ēt in minori tp̄e q̄ꝫ minus tp̄s. s. q̄ꝫ tp̄s in q̄ mouet̄ p illā magnitudinē. Et cū posuerim⁹ ēt ꝙ tardi⁹ mouet̄ i h̄ tp̄e p illā magnitudinē p quā mouet̄ veloci⁹ necio mouet̄ p magnitudinē miorē illa miot̄. Et sic i ifinitū sp̄ veloci⁹ diuidit tp̄s: ꝛ tardi⁹ diuidit magnitudinē. ¶ Aris. vtit̄ i h̄ lr̄is vt sit h̄ magis māifestū: ꝛ sermo ei⁹ i h̄ ē māifest⁹: ꝛ ītēdit p reflexioēz h̄: ꝙ veloci⁹ sp̄ diuidit tp̄s ꝛ tardius magnitudinez: ꝛ ꝙ hoc est quasi circulare ꝛ reciprocū.

Aris. vtit̄ i hoc lr̄is vt sit hoc magis manifestum. Sed vide oppositū 4. ph. c. 71.

¶ Similr̄ autem manifestuz ꝙ magnitudo omnis cōtinua est. per easdem. n. ꝛ equales diuisiones tēpusq̧ ꝛ magnitudo diuiditur. Amplius autez ex cōsuetis rōnibus dici manifestum est: ꝙ si tempus q̄dem ꝯtinuū est q̄ ꝛ magnitudo. Si q̄dem in medio tēpore mediū

Eedeʒ sunt diuisiones tpis ⁊ magnitudinis

transit:⁊ simplr in minori minus. Eedeʒ nāq; diuisiones temporis ⁊ magnitudinis sunt.

¶ Et cū oīs magnitudo ēt est ↄtinua:qm̄ eisdē ptibus ⁊ equalibꝰ diuidiť tp̄s ⁊ magnitudo. Et hoc apparet ex hoc ꝙ hoīes sunt assueti ad dicēdum.s.ꝙ si tp̄s fuerit ↄtinuū magnitudo ēt erit ↄtinua. Cū dicūt ꝙ in medietate tpis ptrāsit medietateʒ spacij:⁊ vlr ptrāsit in minori tpe minus spacium. Partes enim eedem ponuntur temporis ⁊ magnitudinis.

17 ¶ Cum dclarauit ꝙ magnitudo ⁊ tp̄s sunt ↄtinua:dicit.⁊ apparet ꝙ magnitudo est continua ex tpe:magnitudo.n.⁊ tp̄s in diuisibilitate sunt in eadeʒ dispōne. Apparet.n. ꝙ tp̄s ⁊ magnitudo diuiduntur eisdem ⁊ equalibus ptibus:ꝙ cum aliqđ motum ptrāsit per aliquam magnitudinem in aliquo tpe:pertrāsibit in medietate illius tpis medietatē illius magnitudinis:⁊ in medietate illius medietatis medietatē illius medietatis. Si igitur medietates ꝓcedunt in tpe in infinitum:q2 est ↄtinuum:vt qdā dicūt:in hoc necio ꝓcedūt in magnitudine in īfinitū:qm̄ ptes ī eis sunt eedē ī nūdꝫ ⁊ ꝓportōe.

¶ Caplm in quo ostendit ꝙ finitum ⁊ infinituʒ similr inueniuntur in magnitudine ⁊ tempore. Cap.3.

Et si quodcūq; infinitū est ⁊ alter:⁊ sicut alter ⁊ alter est: vt siqdē in vltimis infinitū est tp̄s:⁊ longitudo in vltimis. Si vero diuisiōe ⁊ longitudo. Si aūt in vtrisq; tp̄s:in vtrisq; ⁊ longitudo.

¶ Et cū alter fuerit īfinitū/reliquū erit infinitū:⁊ sicut dispō alterius in hoc erit dispō reliq. U.g. ꝙ si tp̄s ꝟm vltima est infinitum:⁊ ēt longitudo ꝟm vltima erit infinita. Et si tp̄s ꝟm diuisiōeʒ erit infinitū: ēt lōgitudo ꝟʒ diuisiōem erit infinita. Et si tp̄s vtroq; modo fuerit īfinitum:⁊ ēt magnitudo vtroq; modo erit infinita.

18 ¶ Dicit ꝙ tp̄s ⁊ magnitudo sequūtur se adinuicē oībus modis quibus dñr infinita. U.g. ꝙ si tp̄s fuerit infinitum ex duobus extrēis: longitudo ēt erit infinita ex duobus extremis. ¶ Et si tp̄s ēt fuerit infinitum ꝟm diuisionem:longitudo ēt erit infinita ꝟm diuisioneʒ. ¶ Et si tp̄s fuerit infinitum vtroq; mō.s.acto.i.in duobus extrēis: aut altero ⁊ ꝟm diuisiōem:tūc lōgitudo ēt erit infinita vtroq; mō.

¶ Unde ⁊ Zenonis rō falsum opinať ꝙ nō est poſſe īfinita ptrāsire aut tāgeř īfinita ꝟm vnūqōq; in finito tpe.

Scđm diui sionem. Infinitū.

Scđ3 extre ma.

¶Dupl'r.n.dr ⁊ longitudo ⁊ tp̄s infinitum:⁊ oĩno oẽ ꝯtinuatum:aut ſm diuiſiõem:aut in vltimis. Infinitis quidem igit' ſm quãtitatem non ꝯtingit ſeſe tãger' infinito tpe:eis autē que ſunt ſm diuiſionem contingit. Et nãq; ipm tp̄s ſic infinitum eſt. Quare ⁊ infinito tpe ⁊ non finito accidit tranſire infinitum:⁊ tãgere infinita ipſis infinitis ⁊ non finitis. Neq; iam infinitum põt in finito tpe trãſire:neq; in infinito tpe tranſire:neq; in infinito finitum. Sed ſiquidem tp̄s infinitū ſit: ⁊ magnitudo erit infinita. Et ſi magnitudo:⁊ tp̄s.

¶Et iō ſermo zenonis ẽ ſermo in quo accipit' falſū: ⁊ ẽ:ꝙ impoſſe ẽ vt infinitum ptrãſeat:aut vt infinita contingant' ſm idiuidua in tpe finito. Qm̃ lõgitudo ⁊ tp̄s ⁊ vl'r oẽ ꝯtinuū dr̄ infinitum duobus modis:aut ſm diuiſionem:aut ſm vltima. Qð aũt eſt infinitū impoſſe eſt vt tangat in tempore finito. Qð autem eſt infinitū ſm diuiſionem poſſe eſt vt tangat: qm̃ tp̄s eodem mõ eſt infinitum: vnde neceſſe eſt vt infinitum pertrãſeat in infinito/non in finito:⁊vt infinita tãgãt infinita/non finita. Impoſſe eſt igit' vt infinita pertranſeant' in tpe finito:aut vt finitum pertranſeatur in tẽpore ĩfinito.

¶Dicit:⁊ q: tp̄s ⁊ magnitudo ꝯſequuntur ſe adinuicē ſm modos quibus dicuntur infinita:aut finita:⁊ h̄ dicũtur multis modis. nõ bñ dixit zeno in ſuis ꝓpõnibus quas poſuit in deſtructõe motus. dicit enim ꝙ magnitudo per quam eſt motus diuiditur in duo: ⁊ vtraq; in duo:⁊ ſic in infinitum ꝯtingit ꝙ cum aliqð mouetur de extremo ſpacij finiti: impoſſe eſt vt perueniat ad extremum ſpacij poſiti: quia pertranſit magnitudines infinitas. ¶Et hoc intendebat cū dixit: ⁊ eſt ꝙ impoſſe eſt ⁊c̃. i. ⁊ ex hoc apparet ꝙ ſmo zenõis in deſtructõe motus collocatur in eo falſum. ⁊ eſt ꝙ ſi motus fuerit: poſſe ẽ vt motum pertranſeat ſpacium infinitum: ita ꝙ vnum indiuiduū tangat indiuidua magnitudinis infinita in tempore infinito. 19

¶D. d. qm̃ longitudo ⁊ tp̄s ⁊c̃. i. ⁊ ſermo zenonis eſt corruptus q: longitudo ⁊ tp̄s: ⁊ vl'r oẽ ꝯtinuum videtur dici infinita duob⁹ modis: aut ſm diuiſiõem aut ſm extrema. i. in actu: ⁊ hoc intendebat cum dixit: ſm aũt vltima: ⁊ qð aũt eſt infinitum ex extremis impoſſe eſt vt motum in eo tangat magnitudines infinitas in tpe finito: ⁊ hoc itẽdebat cũ dixit: infinitū ðo impoſſe eſt vt tãgat in tpe finito. qð aũt dr̄ infinitū ſm diuiſiõem: ⁊ finitū ſm extrema: poſſe eſt vt motū in eo tãgat ptes ſpacij infinitas ſm diuiſiõem: in tpe infinito ſm diuiſiõe3. ¶Et h̄ itendebat cũ dixit: qð ãt eſt ĩfinitū ſ3 diuiſionẽ ⁊c̃. 2

idest magnitudo autem infinita fm diuisionem: possibile est vt in ea tangat motum magnitudines infinitas fm diuisioné in tempore infinito fm diuisionem: et finito fm extrema. Si igitur accepisset finitum in magnitudine et tpe eodem modo: tunc sermo eius esset verus. Zeno igit decipit in argumétatióe: qz vtit nomine equoco.

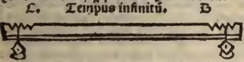
Documétū ¶ Et dr q ista ptradictio est ptradictio fm sermoné nó fm ré: quia Ari. cócedit in hoc falsuz: et est q motú ptransit de magnitudine per quá mouet ptes infinitas. Deinde ex hoc sequit verú: et est q si pertransit magnitudines infinitas/ptrásit eas in tpe infinito: et sic destruit cóclusio eius dicés q ptrásit magnitudines infinitas in tpe finito. In octauo vero ptradicit ei fm ré: et est q nó ptrásit medietates infinitas. ¶ D.d. necesse est igit q ífinitú ptráseat etc. i. segt igit ex hoc qd diximus q ífinitú quocúqz modo accipiat siue fz extrema siue fm diuisionez ptráseat de tpe infinito. s. q si magnitudo fuerit infinita fm extrema: et tps silr: et si fm diuisioné et silr tps nó vt infinitú ptráseat in ífinito vt Zeno fingit. ¶ D. d. et vt infinita tágant etc. i. et illud qd sequit est vt motú tangat spacia infinita fm diuisionem in tpibus infinitis fm diuisioné: non infinitis fm extrema: vt existimauit Zeno. D. d. impoe igit est vt ptranseat etc. i. manifestú est igit q impoe est vt ptranseat spaciuz infinituz in tpe finito: qñ intelligit de infinito in spacio: et in tempore eodé modo: et etiá ptráseat spacium finitum in tpe infinito.

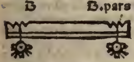
8. phy. t. c. 61. et 79.

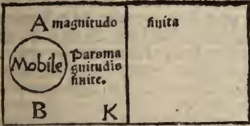
¶ Si enim magnitudo finita in qua est. a. b. Tempus autem infinitú in quo est. c. d. Accipiat igr témporis aliquid finitú in quo est. b. In hoc ergo transibit aliquid magnitudinis. Et sit qd transitú est in quo est. b. k. hoc auté aut mensurabit qd est in quo est. a. b. aut deficiet: aut excellet: differt enim nihil. Sz enim semper equalem ei que est in. b. k. magnitudinem in equali tempore transibit: hoc auté mensurat totum: finitum erit omne tempus in quo tráfibit. In equalia enim diuidetur sicut et magnitudo.

¶ Et si magnitudo fuerit finita: tempus etiá erit finitum. Sit igit magnitudo finita. a. b. et tempus infinitum. c. d. et ex tempore accipiatur aliquod finitum et sit b. d. In hoc igitur tempore pertrásit quandá partez illius spacij. Sit igit. b. k. et ista pars aut é equalis. a. b. aut minor aut maior. Si igitur magnitudo fuerit equalis scilz. b. k. pertransit in tempore equali: et ista magnitudo est equalis toti: necesse est vt totú tempus in quo ptrásit sit finitú. Diuidit. n. p ptes eqles magnitudini.

Demōſtratio pꝛima p quā ꝓbať ꝙ ſi ma gnitudo eſt finita: ꝙ tp̄s eſt finitū: ⁊ ſumiť hec demr̄atio ex ꝓpoꝛtione ptis ad totū.

Vult demōſtrare il lud qđ poſuit pꝛius.ſ. ꝙ impoſſe ē vt magni tudo finita ꝑtrāſeat ī tēpoꝛe infinito/ponen do magnitudinez ter/ minataz: ⁊ qꝛ poſſe eſt vt p illā moueať aliqđ in tp̄e infinito.deinde abſcidit ō illa magni/ tudine ptez termina/ tam:⁊ poſuit ꝙ mani/ feſtū eſt vt motuz mo/ ueať per illā partē ma gnitudinis in tp̄e mi/ noꝛi:ꝙ̄ in quo moueť p totū:⁊ illud tp̄s ne/ ceſſario eſt finitū: ⁊ qꝛ motū equalis veloci/ tatis moueť p magni/ tudines equales in tē poꝛib⁹equalib⁹:neceſ ſe eſt vt motū moueať p partes equales magnitudīs poſite parti poſite:⁊ in tp̄ib⁹equali/ bus tēpoꝛi in quo ꝑtrāſit partē poſitaz.Et pars poſita magnitudīs aut mēſurat magnitudinē:aut excedit illā:aut diminuiť ab illa:⁊ quocunqꝫ fuerit cōſumiť illa.Et cuz diuiſio magnitudis per hāc par tem cōſumiť:⁊ iſte partes equales magnitudinis ꝑtrāſeunť in par tibus equalib⁹tp̄ib⁹:in quo ꝑtrāſit totā magnitudinē:⁊ hꝫ eundem numerū:Manifeſtuz eſt ꝙ tēpus eſt finituz:nam illud qđ cōponiť ex partib⁹finitis in numero:neceſſario eſt finitū. Dixit: ſit igitur magnitudo finita ⁊c̄.i.ponamus igiť magnitudinē finitā.a.b.⁊ ꝑ/ trāſeať iſta magnitudo vt dicit aduerſarius in tp̄e infinito.ſ.in tē/ poꝛe.c.d.qđ eſt finitū ex parte.d.⁊ cum poſuit hoc dubitatū:dixit: ⁊ accipiať ex tp̄e ⁊c̄.i.poſſe eſt vt ex hoc tp̄e infinito accipiať ex extre/ mo finito.ſ.d.pars finita ⁊ ſit de.h.d.hoc igiť tp̄e ꝑtranſit ⁊c̄.i.⁊ cū acceperim⁹partē finitā ex tēpoꝛe infinito:in quo motū ꝑtrāſit to tum ſpaciū:tunc in hoc tp̄e qđ eſt pars:ꝑtranſiuit quandā partē il/ lius ſpacij neceſſario:nam poſitū eſt ꝙ ꝑtrāſit totum in tp̄e finito:⁊ impoſſe eſt vt ꝑtranſeat totū ⁊ partē in eodē tp̄e idez motū equalis velocitatis:nedum vt ꝑtranſeat illa in tp̄e infinito. Et cuz declara uit ꝙ neceſſe eſt vt motū ꝑtranſeat in hac parte tēpoꝛis finita par/ tem magnitudīs etiā finitā.d.iſta igiť pars aut mēſurat ⁊c̄.i.⁊ iſta pars mēſure quā ꝑtrāſit in parte tp̄is finita neceſſe eſt ſm ꝙ mēſu/ ra eſt finita:qn̄ menſurať per illam:aut excedat illā qn̄ ex magnitu dine remanet minus:qđ min⁹mēſurať per illam:aut vt excedať qn̄ nō menſurať p illam illud minus. Et cum poſuit ꝙ iſta pars ma/ gnitudis neceſſe eſt vt ꝯſumat p mēſurationē totā magnitudinē:in cepit declarare ꝙ illa ps tp̄is in quo ꝑtrāſit illā partē magnitudis

20

Illđ qđ cō poniť ex ꝑti bus finitis ī nūero ne/ ceſſario eſt finitū. Idē cō.ſequēti. ⁊ cōmē.60.

Impoſſe eſt vt ꝑtrāſeat totū ⁊ ptez idē motum eq̄lis velo/ citatis: ne/ dū vt ꝑtrā/ ſeat illa in tp̄e infinito

Oē qđ ꝯſumiť a mēſuratōe finiti eſt finitum. Idē primo phy. co.37.

neceſſe eſt vt ꝯſumat tp̄s per mēſurationē ēt.ſ.aut ꝙ mēſuret illudt aut ꝙexcedat illō.ſ.tp̄s in q̄ ptrāſit illā totā magnitudinē: ⁊ oē qđ ꝯſumiť a mēſuratōe finiti ē finitū: ſʒ poſitū eſt eſſe īfinitū: qđ eſt inꝯueniēs. ¶D.d. Si igiť magnitudo ⁊c̄.i.ſi oēs ptes eq̄les parti.b.k.q̄ cōſumūt totā magnitudinē ptrāſit illas motu eq̄lis velocitatis ī tpe eq̄li: neceſſe eſt vt tpa in quib⁹ ptranſit iſtas ptes ſint eq̄lia ēt: ⁊ vt numer⁹ eaꝝ ſit ſicut numer⁹ ptiū magnitudis: ⁊ cū ptes magnitudinis cōſumāt magnitudinē: neceſſe eſt vt ptes tpis cōſumāt tp̄s in quo motū moueť per totā magnitudinē: vnde neceſſe eſt vt tēpus in quo pertranſit totam magnitudinem ſit finitum.

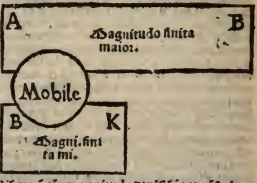
¶Ampli⁹ aūt ſi nō oēʒ magnitudinē in īfinito tpe trāſibit: ſʒ ꝯtigit aliquā īfinito tpe trāſire vt q̄ eſt.b.k. Hec aūt mēſurabit totā ⁊ equalē in eq̄li trāſibit: quare ⁊ finitū erit tp̄s. Qđ aūt nō in finito tpe trāſit q̄ ē.b.k. manifeſtū eſt ſi accipiaťin altera finitū tp̄s. Si eni in minori pteʒ trāſit hāc: neceſſe eſt finitā eē altero termio exñte.

¶Et ēt ſi nō oīs magnitudo ptrāſiť in tpe infinito ſicut magnitudo.b.k.⁊ħ mēſurat totū. Et eq̄lis magnitudo ptrāſiť ī tpe equali: neceſſe ēvt tp̄s ēt ſit finitū. Et appet ꝙ ps q̄ eſt.b.k. nō ptrāſiť in īfinito: ſi poſuerim⁹ ipſam finitā ex altera pte. Qm̄ ſi ps ptrāſitur in minori tpe: neceſſe eſt vt hoc ſit finitū: qm̄ altera pars eſt finis eius.

¶Demōſtratio ſecūda per quā probať idē qđ ſupra: ⁊ ſumitur ex proportione cuiuſlibet finiti ad quodlibet finitum.

21 ¶Cū declarauit ꝙ impoſſe eſt vt motū ptrāſeat ſpaciū in tpe finitoꝛ poſuit ꝙ pertrāſit ptē illius magnitudis in pte illi⁹ tpis: ⁊ ꝙ illa magnitudo ꝯſumit totā magnitudinē: ⁊ ꝙ totū tp̄s diuidiť in tpa eq̄lia numero magnitudinū: in q̄s diuidiť magnitudo: cū q̄libet magnitudo eaꝝ ptrāſeat in tpe finito: ⁊ oē qđ cōponiť ex finito in nūero ⁊ magnitudīe ē finitū: ⁊ iſta demr̄atio

Cōtinuatō

fundať ſup hoc qđ ꝯcediť ꝙ nō oīs magnitudo ptrāſiť in tpe īfinito: ⁊ icepit notificare quō iſtud poſitū eſt necium in hac demr̄atiōe: ⁊ verificare ppōnē dicētē ꝙ nō oīs magnitudo ptrāſiť in tpe īfinito. Aduerſari⁹.n.cū poſuerit ꝙ aliq̄ magnitudo ptrāſit in tpe infinito nō pōt ponere ħ niſi in toto nō in pteꝫ ⁊ ſi nō tūc totū ⁊ ps ptrāſirēť

in eodē tpe: et qđ est impoſſe: et hec est ei' intētio in hoc capl'o: et incepit declarare quō verificabit demōſtratio eius cū aduersari' cōcesserit q nō ois magnitudo ptrāsit in tpe infinito. ¶ Et dixit: et ēt si non ois magnitudo rc.i. et manifestū est q cū posuerim' q nō ois magnitudo ptrāsit in tpe infinito. Uerbi grā magnitudo que est ps toti' magnitudinis.s.b.k. et posuerim' q ista magnitudo quā ptrāsit in tpe finito mēsurat totū: et posuerim' q magnitudines equales ptransit illud qđ est equalis velocitatis in tpibus equalib': necesse est vt tēpus in quo pertrāsit partē magnitudis mēsuret totū tps: sicut illa ps magnitudis mēsurat totā magnitudinē. Et cū ita sit necesse est q tps in quo ptrāsit totā magnitudinē sit finitū. ¶ Et cū posuerit ppōnes ex qb' sequit vt ois magnitudo ptrāseat i tpe finito: et vna earū fuit q qdā magnitudies ptrāseant in tpe finito: aduersari' forte nō ↄcedet hāc: icepit declarare illā.e.d. et appet rc.i. et appet q ps magnitudis necesse est vt ptrāseat in tpe finito: qm̄ cū posuerimus tps finitū ex altero extremo et est extremū in quo icepit motū moueri: et posuerim' q motū icepit moueri i extremo isti' tpis: et ex extremo illius magnitudis: et ptrāsiuit ex illo aliquā ptē: manifestū ē q ptrāsiuit istā ptē in tpe finito. Nā notū est per se q in minori tpe ptrāsit ps: q tps in quo ptrāsit totū: et min' q infinitū est finitū necessario. ¶ D.d. ergo necesse est vt sit finitū rc.i. qm̄ cū posuerim' tps finitū ex altero extremo.s. ex vltimo ex quo motū incepit ptransire spaciū: et posuerim' ipz ptrāsire ptes magnitudis: et totū tps ptis distinguet p duo vltima.s. vltimū ex quo motū incepit moueri ex extremo magnitudis: et vltimū.s. ad qđ puenit motū ad vltimā ptez magnitudis: et posuit tps finitū ex altero extrēo: qm̄ difficile est: aut ipoſſe imagiari q aliqđ motū ptrāseat magnitudinē finitā ex vtroqꝫ extremo tpe finito: nō ex vtroqꝫ extrēo: nā illud tps manifestū ē q ē finitū ex extrēo in q icepit motū moueri: et ex extrēo magnitudis.

Tex. expō.

Notū est p se q in minori tpe ptrāsit pars: q tps i quo ptrāsit totū. et min' q infinitū est finitū necessario.

¶ Eadē aūt demōſtratio est et si lōgitudo qdē infinita sit: tps aūt finitū. Manifestū igit ex dictis ē q neqꝫ linea: neqꝫ planū: neqꝫ oīno nullū ↄtinuoꝝ erit atom' nō solū ppter qđ id nūc dictū est: sꝫ et qꝛ diuidi atomū accidet.

¶ Et ista eadē demōſtratio seqt si magnitudo fuerit infinita: et tps fuerit finitū. Manifestū ē igit ex dictis q neqꝫ linea: neqꝫ superficies: neqꝫ aliqđ ↄtinuū est indiuisibile: Et declaratio illius est ex hoc qđ nunc diximus: et ex hoc qꝛ sequitur q indiuisibile sit diuisibile.

¶ Idest demōſtratio p quā declarat q impoſſe est vt spaciū finitū ptrāseat in tpe infinito: p illā eandē declarabit q impoſſe est ēt vt aliqđ motū ptrāseat magnitudinē infinitā in tpe finito: qm̄ qñ idē motū ptrāsibit illā magnitudinē infinitā in tpe finito: necio ptrāsibit ptē illi' magnitudis in pte illi' tpis. et illa ps ↄsumet totū tps et mēsurat illud cū fuerit finitū: et in tpib' equalib' finitis ptrāsit motum magnitudines eqles sꝫ numeꝝ tēpoꝝ. ex quo sequit vt tota magni- 22

Illa ex qb⁹ Ari. declarauit q̄ magnitudines nō sunt indiuisibiles sunt tria genera.

tudo sit finita. ℭ D.d. manifestū est igit̄ ex dictis ꝛc̄.i. declaratū est igit̄ ex dictis q̄ impoſſe est vt aliqđ ꝯtinuū cōponat̄ ex idiuisibilib⁹. U.g. linea aut ſupficies: aut corp⁹: aut tp̄s: aut mot⁹. D.d. ꝛ declaratio illi⁹ ꝛc̄.i. ex demr̄ationib⁹ p̄dictis: illa.n. ex qb⁹ declarauit q̄ magnitudines nō sunt indiuisibiles sunt tria gn̄a: quoꝝ Unum est ex nā ꝯtinuoꝝ/ꝛ ꝯtiguoꝝ. Scđm aūt est ex nā moti: ꝛ mot⁹. Tertiū aūt ex nā velocioris ꝛ tardioris. Et ipse vult ēt inducere aliā demōstrationē ex nā velocioris ꝛ tardioris: in q̄ declarat q̄ q̄ ponit magnitudinē idiuisibilē ꝯtinget ei q̄ velocior nō diuidat̄. ꝛ hoc ītēdebat cū dixit: ꝛ qr̄ sequit̄ vt idiuisibile sit diuisibile.i. ꝛ hoc appet ēt fm̄ q̄ declarabit̄: qm̄ sequit̄ vt indiuisibile sit diuisibile.

Veloci⁹ in equali tp̄e maius spaciū ptrāsit.

ℭ Qm̄ autē in oi tp̄e velocius ꝛ tardius est. velocius aūt plus transit in equali tp̄e: cōtingit aūt ꝛ duplicē ꝛ hemioliā transire longitudinē. Sit.n. h ratio velocis. Adducat̄ igitur velocius fm̄ hemioliā in eodē tp̄e: ꝛ diuidant̄ magnitudies q̄ qdē velocioris sunt ī q̄ ē.a.b.c.d. ī tres atomos. Que v̄o sunt tardioris ī duos ī qb⁹ sunt.e.z.i. Itaq̄ ꝛ tp̄s diuidet̄ ī tria atoma. Eq̄le.n. ī eq̄li tp̄e ptrāsibit. Diuidat̄ igit̄ tp̄s ī ea q̄ sunt.k.l.m.n. Iteꝝ āt qm̄ tardi⁹ deductū ē p.e.z.i. ꝛ tp̄s sepabit̄ ī gemina. Diuidet̄ ḡ atom⁹ ꝛ īpartibile: nō.n. ī atomo trāsit sz ī pluri. Maīfestū ḡ ē q̄ nihil ꝯtinuoꝝ ē imptibile.

ℭ Demr̄atio q̄ nullū ꝯtinuū est cōpositū ex in diuisibilibus.

ℭ Quoniam

¶ Quõ qꝛ in oĩ tpe inueniť velocius ⁊ tardiꝰ: ⁊ velociꝰ pertrãſit maius in equali tpe: ⁊ põt tranſire longitudinem duplã longitudinis: aut equalẽ ⁊ dimidiã: ⁊ contingit ex hoc vt velocitas ſit in hac pꝛopoꝛtione. Ponatur igitur ꝙ velocius ptranſeat equalẽ ⁊ dimidiũ illius ꝙ pertrãſit alterũ in equali tpe: ⁊ diuidamꝰ mẽſuras velocioꝛis. ſcʒ. a. b. c. in tria indiuiſibilia: ⁊ menſuras tardioꝛis in duo. ſcʒ. h. ʒ. ergo neceſſe eſt ẽt vt tp̃s diuidať in tria tpa indiuiſibilia. Mẽſura. n. equalis ptranſitur in tpe equali. Diuidemꝰ igitur tp̃s in. q. m. n. Et etiã qꝛ tardius ptrãſit ſpaciũ. h. ʒ. neceſſe ẽ ẽt vt tp̃s diuidatur in duo equalia. Ergo diuiditur illud quod eſt indiuiſibile: quoniã pertrãſitus eius non erit in tpe indiuiſibili: ſed in maioꝛi q̃ʒ tp̃s velocioꝛis. Manifeſtũ eſt igiť ꝙ nullũ cõtinuũ eſt indiuiſibile.

¶ Iſta declaratio fundať ſuper ꝓpõnes: quarũ vna eſt: ꝙ velociꝰ pertrãſit in equali tpe maius ſpaciũ q̃ illud qḋ pertrãſit tardius: ⁊ cum ita ſit: ⁊ velocius ⁊ tardiꝰ ſunt multis modis: ⁊ poſſibile eſt vt cũ poſuerimꝰ ꝙ aliqḋ tardius moueť p aliqḋ ſpaciuʒ in aliquo tpe inuenire aliqḋ velociꝰ qḋ moueť illo tpe per equale ⁊ dimidiũ illius ſpacij. ⁊ ꝙ motũ ptranſit medietatẽ ſpacij p qḋ moueť in medietate illius tpis. ¶ Et cuʒ declarauit hoc poſuit aliqḋ tardius qḋ mouetur per aliqḋ ſpaciũ cõpoſitũ ex duabꝰ partibus indiuiſibilibꝰ in aliquo tpe: ⁊ poſuit aliqḋ velociꝰ moueri in illo tpe per equale ⁊ dimidiuʒ illius ſpacij: ⁊ hoc poſſibile eſt: vnde neceſſe eſt vt ſpaciuʒ p qḋ moueť hoc velociꝰ cõponať ex tribus ptibus indiuiſibilibꝰ cum ꝓpoꝛtio trium ⁊ duoꝛũ ſit ſexquialtera. ⁊ qꝛ tp̃s in quo ptranſiť magnitudo eſt equale magnitudini: ⁊ diuiſibile in ptes equales numero ptibus quibus diuidiť magnitudo: vt declaratũ eſt ex predicta demonſtratiõe: ſequiť vt illud tẽpus in quo velocius pertranſit magnitudinẽ cõpoſitã ex tribus magnitudinibꝰ indiuiſibilibꝰ / ſit etiã compoſitũ ex tribus partibꝰ indiuiſibilibꝰ. Et qꝛ tardius pertranſiuit in hoc tpe magnitudinẽ compoſitã ex magnitudinibꝰ indiuiſibilibꝰ pertrãſibit medietatẽ iſtius magnitudinis cõpoſite ex duabus partibus indiuiſibilibꝰ in medietate illius tẽpoꝛis. Et qꝛ iſtud tẽpus cõponitur ex tribus partibꝰ indiuiſibilibꝰ / ſequiť vt pertranſeat illam in tpe ⁊ dimidia tẽpoꝛis: ⁊ ſic diuidiť indiuiſibile. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit: ⁊ ẽt qꝛ tardius ⁊c. i. qñ tardius pertranſit medietatẽ ſpacij. h. ʒ. qm̃ notũ eſt ꝙ cum aliqḋ notuʒ pertrãſit aliqḋ ſpaciũ in aliquo tpe ꝙ ptranſibit medietatẽ illius ſpacij in medietate illius tẽpoꝛis. Et ẽt ſi poſuerimꝰ hoc motũ tardius moueri per totuʒ ſpaciũ per qḋ velocius moueť pertrãſibit illud in maioꝛi tẽpoꝛe ⁊ mouebiť in medietate illius tẽpoꝛis per medietatẽ il/ 23

liu9 spaciũ cópositi ex tribus partibus indiuisibilib⁹. Et sic diuidit indiuisibile: ⁊ hoc intédebat cum dixit: qm̃ pertrãsitus ei⁹ nó erit in tpe equali in tpe maiori nedũ vt sit in tpe indiuisibili.

❡ Capl'm in quo ostédit ꝙ indiuisibile tpis est ip̃z nũc: ⁊ ꝙ in ipso nũc nó ꝯtingit eẽ motũ neq; qeté. Cap. 4.

Necesse aũt est ⁊ ipsuz nũc qḋ nó ꝑm alterũ: sed per se ⁊ primũ dictum indiuisibile ⁊ in omni tpe hmõi eẽ. Etenĩ aliquid vltimuz eius qḋ est factũ cuius sup hoc nihil futuri est. Et iteruz futuri est cuius super hoc nihil est illius qḋ factuz est. Quod vtiq; diximus vtrisq; esse terminum.

❡ Et necesse est vt instãs ét qḋ non dicit̃ ꝑ aliqḋ sed ꝑ se ⁊ principalr̃ vt sit indiuisibile. Et qḋ est in toto tpe vnũ vno mõ. Est.n. vltimũ eius qḋ fuit: ⁊ nihil ex eo ẽ futuri. Et est vltimũ futuri ⁊ nihil ex eo est ei⁹ qḋ fuit. Et hoc est qḋ diximⁿ ꝙ est extremũ vtriusq;.

Instãs ẽ indiuisibile ꝑz sbm: ⁊ diuisibile ꝑz rõnez. Jḋ. 4. phy. cõ. 121.

a Instans dr̃ ṗe ⁊ trãsũptiue. Jḋ l. 54.

b Tp̃s pñs in rei veritate cópoñit ex duobus tépoṙibus. s. ṗterito ⁊ futuro.

24 Uult declarare ꝙ instãs qḋ dr̃ finis ṗteriti ⁊ principiũ futuri est vnũ indiuisibile ꝑm sbm; sed est diuisibile ꝑm rationez. s. ꝙ vltimũ ṗteriti nó est aliud in subiecto a principio futuri. Et qz instans in rei veritate dr̃ de illo qḋ nó diuiditur: nõ ⁊ dr̃ trãsumptiue a de tpe breui in cuius medio est hoc instãs: qḋ vulgus appellat tp̃s ṗsens. Et hoc tp̃s b in rei veritate cóponit̃ ex duobus téporib⁹. s. ṗterito ⁊ futuro. ❡ Dixit. ⁊ necesse est vt instãs ét ⁊c̃. i. ṗseruando se ab isto tépore de quo dr̃ instans nó principalr̃. D. narrauit ꝙ veruz instãs necesse est vt sit indiuisibile: ⁊ vt sit vnũ in toto tépore. ❡ Et cũ narrauit ꝙ necesse est vt sit vnũ indiuisibile: incepit declarare hoc: ⁊ dixit: est.n. vltimũ ⁊c̃. i. ⁊ necesse est vt sit indiuisibile; qz est vltimũ finis tpis preteriti ⁊ nó est pars tpis futuri: ⁊ est ét principiũ téporis futuri: ⁊ nó est pars téporis ṗteriti. D. d. ⁊ hoc est qḋ diximus ⁊c̃. i. ⁊ istud instans est illud de quo diximus cũ locuti fuimus de tépore ꝙ est extremũ téporis preteriti ⁊ futuri. s. finis preteriti ⁊ principium futuri.

❡ Hoc aũt si demonstret̃: qm̃ hmõi est ꝑ se ⁊ ꝑm ipsuz simul manifestũ erit ꝙ indiuisibile est.

❡ Et cũ declaratũ est in hoc ꝙ est tale ⁊ ꝙ est vnũ apparet cũ hoc ꝙ est indiuisibile.

Scire istãs eẽ vnũ ⁊ sci/

25 ❡ Dixit: ⁊ cũ declaratuz est ꝙ vex instans est tale. s. ꝙ nó est pars tpis ṗteriti aut futuri: manifestuz est ꝙ est vnũ: ⁊ ꝙ cũ hoc est indiuisibile. ❡ Et nó intédit ꝙ cuz fuerit declaratũ ꝙ est vnuz/ apparebit per mediũ qḋ est indiuisibile: qm̃ scire ipsuz eẽ vnũ: ⁊ scire ipsuz eẽ indiuisibile est in eodé ordine: ⁊ iḋ dixit: appebit cũ hoc: nã aliqs

pōt dicere: et si ɔcedamꝰ ꝙ instãs est indiuisibile: tñ nõ ɔcedemꝰ ꝙ est vnũ: sed duo: vnũ finis pteriti: et scd̃z pncipiũ erit futuri: et ambo sunt indiuisibilia. Cuz igit̃ apparet qd̃ est vnuz: declarabit̃ cuz hoc ꝙ est indiuisibile ſm dualitatẽ. Hoc igitur qd̃ declarauit h̃ de indiuisibilitate est aliud ab illo qd̃ declarauit in tẽpore: et fundat̃ super duo fundamẽta: quoꝝ vnũ est ꝙ instãs nõ est ps pteriti aut futuri. Scd̃z vero est ꝙ idiuisibile nõ ɔtinuat̃ cũ indiuisibili. ¶ Et cũ narrauit ꝙ cũ instãs fuerit tale necesse est vt sit vnum nõ diuisibile in duo. naz declaratũ est ꝙ in se nõ est diuisibile: sed q̃rit̃ hic ꝙ nõ diuidit̃ in duo: et iõ incepit declarare hoc: et dixit.

re instãs est indiuisibile est in eodẽ ordine. pro hoc rõ cõ. 3. q̃rti met.

¶ Necesse est igit̃ idez esse ipsuz nũc qd̃ vltimũ vtrisq; tpibus est. Si eniz alterũ est: cõsequẽter nõ erit alteruz alteri: pp id qd̃ nõ est cõtinuũ ex impartibilibꝰ. Si aũt seorsuz est vtrũq;: inter mediũ erit tps. Omne eniz cõtinuũ hmõi est: quare erit vniuocuz medio terminoꝝ. At vero si tps mediũ est diuisibile erit. Oẽ eiz tps ostẽsum est ꝙ diuisibile sit. Quare et diuisibile est ipm nũc. Si aũt diuisibile est ipsuz nunc esset aliqd qd̃ factuz est in futuro: et futuruz in eo qd̃ factũ est: ſm qd̃.n. diuidet̃ hoc determinat pteritũ et futurũ tẽpus.

¶ Necesse est vt instãs qd̃ est vltimũ duoꝝ tẽporũ sit vnum. Qm̃ si fuerit vnũ post aliud: impoſſe est vt vnuz sequat̃ aliud: qm̃ tunc continuũ erit cõpositũ ex indiuisibilibus. Et si vtrũq; fuerit separatũ a reliquo: tũc iter illa erit tps. Qm̃ hec erit dispõ cuiuslibet cõtinui. Ergo necesse est vt inter duo extrema sit aliqd̃ vnigeneũ: Sed si inter duo extrema fuerit tps diuidit̃. Naz declaratum est ꝙ oẽ tps est diuisibile: et sic instãs erit diuisibile. Et si istãs fuerit diuisibile: sequit̃ vt aliqd̃ pteritũ sit in futuro: et aliqd̃ ex futuro sit in pteritũ. Qm̃ vbi h̃ distinguit̃ illic est dr̃ia inter pteritũ tps et futurũ.

¶ Et cuz hoc sit declaratũ: necessario sequit̃ vt instans qd̃ est finis pteriti et principiũ futuri sit idez indiuisibile: nisi ſm dictionem tm̃. 26
¶ Et cum narrauit ꝙ est vnum dedit rõnem super hoc: et dixit: qm̃ si fuerit vnum post aliud etc̃. i. qm̃ si finis preteriti fuerit vnũ instãs: et principiũ futuri fuerit aliud instãs: necesse est aut vt instãs sequatur instãs et tangat ipsuz: aut vt alteruz nõ tangat reliquũ: sed impossibile est vt alterũ tangat reliquũ: qm̃ tunc cõtinuũ esset cõpositum ex indiuisibilibꝰ: qd̃ est impoſſe: et etiã impossibile est vt alteꝝ sit separatũ a reliquo nõ tangens: qm̃ tunc sequitur vt inter illa sit tempus: nam impoſſe est vt continuũ sit cõpositum ex segregatis:

In oī cōti/nuo neće ē vt īter duo vltia posita sit aligd de gn̄e illoꝝ cōtinuoꝝ.

inter q̄ ipoſſe eſt vt ſit aliqd ethrogeneū: ꝛ hoc intēdebat cū dixit: qm̄ hec eſt diſpō cuiuſlibet ꝯtinui ꝛc̄.i.qm̄ in omni cōtinuo neceſſe eſt vt inter duo vltima poſita ſit aliqd de gn̄e illoꝝ duoꝝ vltimoꝝ. Si igit̄ fuerint puncta: neceſſe eſt vt inter illa ſit linea: ꝛ ſi ſupficies neće eſt vt iter illas ſit corp̄: ꝛ ſi linee: neće eſt vt iter illas ſit ſupficies: ꝛ ſi inſtantia: neceſſe eſt vt inter illa ſit tp̄s. Ultima em̄ nō inueniūt̄ niſi in habentibus vltima.ſ. ꝙ pūcta nō ſunt niſi in linea ꝛ inſtātia in tp̄e. Et ipoſſe eſt vt cōtinuū cōponat̄ nō ex ſuo gn̄e: ſ ex rebus ſeparatis: ꝛ ēt impoſſe eſt vt vltima ſegregent. ℭ Deinde dicit: ſʒ ſi iter duo extrema fuerit tp̄s ꝛc̄.i.nā poſitū eſt ꝙ inſtās eſt indiuiſibile: qm̄ nō eſt pars tp̄is p̄teriti aut futuri. ℭ Deinde induxit impoſſe qḋ ſequit̄ ſi fuerit diuiſibile: ꝛ dixit: ꝛ ſi inſtās fuerit diuiſibile ꝛc̄.i.qm̄ inſtās ſi ponat̄ tp̄s diuidet̄ per verū inſtās in p̄teritū ꝛ futurū: ꝛ q: eſt terminus inter p̄teritū ꝛ futurū: vt deſcribit̄: neceſſe eſt vt pars p̄teriti q̄ eſt in eo ſit futura: q: diſtinguet̄ ab vltimo qḋ eſt inter tp̄s p̄teritū: ꝛ inſtās qḋ diuiſibile. Et ſilr̄ ſequit̄ vt pars futura ſit p̄terita: qm̄ erūt illic tria vltia.ſ. vltimū p qḋ diuidit̄ inſtans: ꝛ vltimū per qḋ cōtinuat̄ cū preterito: ꝛ vltimū per qḋ cōtinuat̄ cum futuro. Et vl'r cū illud tempus accipit̄ ſm̄ ꝙ eſt poſt preteritum erit futurū: ꝛ cum accipit̄ ſm̄ ꝙ eſt ante futurū erit preteritū. ꝛ ſilr̄ partes eius: qm̄ cū diuidit̄ in duo diuidit̄ in p̄teritū ꝛ futurum: ꝛ vtrūq; eſt preteritū ꝛ futurū inſimul. qḋ eſt impoſſe.

ℭ Simul aūt ꝛ nō per ſe erit hoc nūc: ſed ſm̄ alteruʒ: Diuiſio em̄ nō ſm̄ ipſuʒ eſt. Adhuc aūt ipſius nūc hoc quidē factū erit: illud aūt futurū: ꝛ nō ſemp idē factuʒ eſt ꝛ futurū. Neq; itaq; ipm̄ nūc idē eſt ſimul: multiplr̄ enim diuiſibile eſt tempus.

ℭ Et erit cū hoc inſtās nō illud qḋ eſt per ſe: ſʒ idē qḋ alio modo. Diuiſio em̄ nō eſt ei in ſe. Et cū hoc inſtās non hʒ quandā partē preteritā ꝛ quandā futurā: ꝛ qḋ eſt vnū nō fuit ꝛ erit. Et inſtās non erit idē: tp̄s enim diuidit̄ in multis diuiſionibus.

Diuiſio nō eſt i eēntia i.ī nā inſtātis niſi per accn̄s: qḋ quō ſit itelligēdū vid 4. ph̄. c. 121

27 ℭ Cū declarauit ꝙ vnū impoſſibiliū ꝯtingētiū ponentib' ꝙ inſtās eſt tp̄s: ꝛ eſt vt ſit ps futuri p̄terita: ꝛ pars p̄teriti ſit futura: Incepit inducere aliud impoſſe. ℭ Et dixit: ꝛ erit cū hoc inſtās nō illḋ qḋ eſt p ſe.i.ꝛ cū hoc inſtās nō eſt inſtās qḋ eſt per ſe p̄mo ꝛ p̄ncipalr̄: ſed illud qḋ dr̄ ſm̄ ſilitudinē. D.d. diuiſio em̄ ꝛc̄.i.ꝛ iſta ipoſſibilia cōtingūt ponētib' ꝙ inſtās eſt tp̄s: q: diuiſio nō eſt in eēntia.i. in nā inſtātis niſi p accn̄s: ꝛ cū ſit terminus iter p̄teritū ꝛ futurū. ℭ D. induxit ēt aliud ipoſſe: ꝛ dixit: ꝛ cū hoc ꝛc̄. ꝛ ēt ſequit̄ tertiū impoſſe: ſi inſtās fuerit tp̄s.ſ. vt q̄dā ps inſtātis ſit preterita ꝛ q̄dā ſit futura: ꝛ vni' q̄dā ps nō eſt futura ꝛ q̄dā p̄terita. nā vtraq; ps nō eſt: ꝛ ipoſſe eſt vt vnū ens cōponat̄ ex duob' nō entib'. ℭ Deinde iduxit quartā rōnē: ꝛ dixit: ꝛ inſtās nō erit idē.i.ꝛ impoſſe eſt ſi inſtans fuerit tp̄s vt ſit indiuiſibile. nam omne tp̄s eſt diuiſibile.

¶Quare si hoc impossibile est necesse ipsi nūc necesse est idē esse ei qd in vtroq; est nunc. At vero si idem: est manifestum q est indiuisibile. Si enim diuisibile est iterū cōtingent eadem que ꝛ prius.

¶Cū igit ista sunt ipossibilia necesse est vt instās sit idē.s. instās qd est in vtroq;. Sed si fuerit idē manifestū est q est etiaz indiuisibile. Qm̄ si fuerit diuisibile sequunt ex hoc etiā illa que prius sequebant.

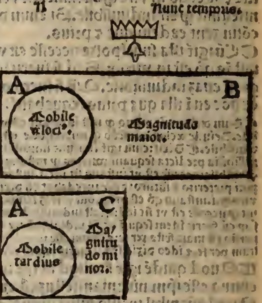
¶Dum declarauit primo q instās impossibile est vt diuidat in indiuisibile. Deinde declarauit scdo q impossibile est etiam vt diuidat in diuisibile. ¶Dixit: cum igit ista sunt impossibilia ꝛc.i.ꝛ cū ista impossibilia predicta sequant ponētes q instans est diuisibile: siue indiuisibile: necesse est vt instans sit idē.s. instās cōmune vtriq; tempori preterito ꝛ futuro; ꝛ hoc intēdebat cū dixit.s. instans qd est in vtroq;.i. instans qd est pria cōis vtriq; tempori. ¶Et cuz declarauit q necesse est vt sit idē; qz est indiuisibile: declarauit ēt cōuersam s. q cū fuerit idem sequit vt sit indiuisibile: ꝛ quasi intēdebat q cōuersio est manifesta per se: ꝛ ipsum esse indiuisibile non est manifestum per se. ꝛ ideo dixit; sed si fuerit vnum ꝛc. 28

¶Quod quidē igit sit aliqd in tpe indiuisibile qd dicimus esse ipm nūc: manifestuz est ex his q̄ dicta sunt. Quod aūt nihil in ipso nunc mouet ex his manifestū est. Si nāq; est cōtingit ꝛ veloci⁹ moueri in ipso nunc ꝛ tardius. Sit igit ipm nūc in quo eni moueat aut velocius in ipso: per.a.b. Ergo tardi⁹ in ipso per minorē q̄z sit.a,b, mouebit vt p.a.c. Qm̄ aūt tardi⁹ in toto ipso nūc mouet p.a.c. velocius in minori q̄z hoc mouebit. Quare diuidet ipm nūc: sed erat indiuisibile. Nō ergo est moueri in ipso nunc. Qd mot⁹ i instāti nō possit fieri.

¶Declaratū est igit ex dictis q i tpe est aliqd idiuisibile qd dr instās: ꝛ nos declarauim⁹ prius q nihil mouet in h istāti. Si igit possibile est vt moueat veloci⁹ ꝛ tardius. Si igit instās eni ꝛ moueat in illo aliqd veloci⁹ per spaciū.a.b. ergo tardius mouebit in illo p minus spaciū q̄z p spaciū.a.b. V.g. spaciū.a.c. Si igit tardi⁹ in toto instāti mouet p spaciū.a.c. tūc veloci⁹ mouebit p minus. Vñ seqt vt instās sit diuisibile. Sz est idiuisibile. ergo impossibile est vt aliqd moueat in instāti.

29 ℭ Cum declarauit ꝙ istās est īdiuisibi / le: vult declarare ꝙ impoſſe est vt motus fiat in instāti decla/ ratiōe pfecta: et pre ponit ad hoc ꝙ ī qlī bet pte tpīs in qua mot⁹ pōt fieri/ poſſe est vt duo mota mo ueant: vnū veloci⁹ et aliō tardius. Cū igitur hoc fuerit po/ situm et posuerimus duo mota vnū velo cius et aliō tardius moueri in instāti p aliqđ spaciū: nō est dubiū qn tardi⁹ mo ueat in illo p spaciū min⁹. Et cū posueri mus ꝙ veloci⁹ mo/ uebit p illud spaciū minus: et motū velo cius mouet per spa/ cium minus in mi/ nori tpe. Manifestū est ꝙ veloci⁹ ptrāsibit hoc spaciū in tpe minori instāti: qđ est ɔtra positū. ℭ Et sermo ei⁹ ī hoc caplo ē manifest⁹: et iā declaratū est ꝙ ipoſſe est vt mot⁹ fiat in instāti ex pdictis. s. qī oē veloci⁹ poſſe est ponere velocius ipſo. Qm̄ non pōt aliqs dicere ꝙ illū quo nihil est velocius est illud qđ mouetur in instāti: et illud quo ni/ hil est tardius est illud qđ mouetur per magnitudinē indiuisibilē: et et si hoc esset non esset proportio inter illum motū et alios motus. s. qui est in maxima velocitate et maxima tarditate: quia non est pro/ portio inter lineam et punctum. Notum est per se ꝙ motus sunt pro/ portionales ſm velocius et tardius.

ℭ Demonstratio ostendens ꝙ in ipſo nunc motus esse non potest.

Quid est quiescere.

ℭ At vero neqꝫ qescere. Quiescere enī diximus aptū natū moueri qđ non mouetur: qn̄ aptum natum est et quo et sic. Quare: qm̄ in ipſo nūc nihil aptū natum est moueri: manifestū est qꝛ neqꝫ quiescere.

In ipſo nūc nihil ē ap/ tū natū mo ueri neqꝫ qescere.

ℭ Neqꝫ ēt est poſſe quiescere: qm̄ iaꝫ diximus ꝙ quies non dr̄ nisi in eo quo innatū est moueri: cuꝫ nō mouet qn̄ innatū est moueri: et quo innatuꝫ est moueri: et quo est. Et qꝛ impoſſe est aliqđ innatū eē moueri in instāti: manifestū est ꝙ nihil oīno est innatū qescere in eo.

¶ Cū declarauit q̄ impossibile est motū fieri in instanti: vult declarare q̄ similiter est in quiete: et posuit q̄ quiescēs non dr̄ quiescere nisi quādo fm̄ suam naturā et locū et tp̄s fuerit innatū moueri: et nō mouetur. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: qm̄ iam diximus q̄ quies et cetera. et intendebat cū dixit: in eo qd̄ innatū est moueri: in eo qd̄ hz naturā recipiendi motū. ¶ Et cū dixit: et qn̄ intendit in tp̄e in quo innatuz est moueri. ¶ Et cuz dixit: et in quo innatum est: intendit et ad locum quo innatum est moueri. ¶ Et cum dixit: fm̄ quem innatuz est: intendit: et cū fuerit in ea dispōne qua innatum est moueri. 30

2 ¶ Et cū preposuit q̄ quiescēs est illud qd̄ innatū est moueri in tp̄e in quo est innatū: et ad locū in quo est innatū: et silr̄ in alijs dispōnibus: dixit: qr̄ igit impossibile est et cetera. ¶ Et cōsecutio istius sermonis est manifesta qm̄ qr̄ quiescens nō quiescit: nisi in tp̄e in quo innatū est moueri: et instās non est tp̄s in quo pōt aliqd moueri: cōcludit in scd̄a figura q̄ tp̄s in quo aliqd quiescit nō est instans.

Quiescens nō dr̄ quiescēs nisi qn̄ fz suā nām et locū et tp̄s fuerit innatuz moueri et n̄ mouet. J5.4.ph. t.cō.118. et idē hic.j.t. 67.et.72.et 75.

¶ Amplius si idē quidē nūc in vtrisqz tp̄ibus est: contingit aūt hoc quidez moueri: illo aūt quiescere p totū. Qd̄ aūt mouet in tp̄e et toto: in quolibet mouebit huiusmōi fz qd aptū natū est moueri: et quiescēs silr̄ quiescet: cōtinget idē simul quiescere et moueri. Idē.n. vltimū tēporū vtrorūqz ipm nūc. ¶ Et et si instās est idē in vtroqz tp̄e: et est possibile vt fm̄ aliqd totū moueat in altero et quiescat. Et illo qd̄ mouet fm̄ totuz in aliquo tp̄e mouet in quolibet loco de numero locorū in quibus innatū est vt motus fiat: et qd̄ quiescit silr̄ quiescit illo mō. Sequit necio vt idez sit motū: et quiescēs: Nā instās idē est vltimū duorū temporū.

¶ Ista est alia declaratio: et intētio eius est: qm̄ qr̄ motū mouet in tp̄e et quiescit in alio: et instans qd̄ diuidit hec duo tempora est idez: et vt predictū est: et omnis pars in qua demonstratur res mota in tempore in quo mouet est mota in ea: et ois pars in qua demonstrat res quiescens in tempore in quo quiescit est in ea quiescens: si dispositio motus in instanti qd̄ diuidit hec duo tempora.s. tempus quietis et tempus motus sit ista dispositio: sequit vt in hoc instanti sit quiescens et motū insimul: qr̄ est cōmune vtriqz tempori: et illud qd̄ mouetur in vno tempore est quiescens in toto vel in oībus partibus et in toto alterius est motū. Si igit quiescit in hac parte cōmuni necessario mouebit in ea: ex quo sequitur vt illud sit in instanti quiescens in motū insimul. Deinde dixit. et etiā si instās et cetera.i. et cū posuerimus q̄ instās est idē: vt declaratū est: et cōmune vtriqz tēpori: et est possibile vt illud moueat fm̄ totum in altero duorū temporum que diuidit instās: et quiescit in altero. ¶ Et cū posuerit hāc ppositionē coniunxit ei aliā et dixit: et illud qd̄ mouet fm̄ totū et cetera.i. et omne totum qd̄ mouet fm̄ totum in toto aliquo tēpore necessario mouet in qualibet parte illius temporis: cum sit positum ipsum moueri in oībus partibus eius.s. q̄ motus eius est possibilis in qualibet parte temporis 31

ris in quo mouetur ꝓm totum. Et similr qđ qescit est quiescens in oibus partibus temporis in quo qescit. ¶ Et cum posuit has ꝓposi-tiones quasi ꝓcedentes: quarum vna est ꝙ instans est cõe duobus temporibus insimul: ꝛ est vnum indiuisibile. Et scđa est: ꝙ possibile est vt illud ꝓm totum moueatur in vno tempore ꝓm totum ꝛ qescat in alio. s. in duobus temporibus que diuidit instans cõmune. Et tertia est ꝙ in qualibet parte temporis in quo res mota mouetur ē mota: ꝛ in qualibet parte temporis in quo qescit est qescens: induxit cõsequens ꝛ dixit: sequitur necessario ꝛc. ꝛ ista cõsecutio manifesta ē: qm cum instans fuerit cõmune vtriq₃ tempori motum mouetur in omnibus partibus vnius temporis: ꝛ quiescit in omnibus partibꝰ alterius temporis. Si fuerit possibile ipsum qescere in instanti necessario mouebitur in eo: ꝛ fi[illegible]erit in eo quiescens ꝛ motum: quod est impossibile. Ergo in hac pte neq₃ qescit neq₃ mouetur. Et cum verificauit ꝙ impossibile est vt aliqđ moueatur aut qescat in instanti: necesse igitur est vt motum non moueatur ꝛ quiescens non quiescat nisi in tempore.

¶ Amplius aūt quiescere qdem dicimus qđ similr se h₃: ꝛ ipsum ꝛ partes ꝛ tunc ꝛ prius. In ipso aūt nunc non est prius: quare neq₃ qescere. Necesse est ergo ꝛ moueri qđ mouetur in tpe: ꝛ quiescere quiescens.

¶ Tractatus Secũdus in quo agit de diuisione motꝰ ꝛ qetis: postq₃ premiserat in superioribus quedam necessaria ad tale₃ diuisionem.

¶ Ostendit ꝙ indiuisibile nõ potest moueri: sed qũo motus diuiditur. Cap. I.

Quod mutatur autem oē diuisibile esse necesse ē: qm̃. n. ex quodã in qđdam oīs mutatio est. Et cũ qdem sit in hoc in qđ mutatu₃ ē: non amplius mutatur. Cum aute₃ est in eo ex quo mutatum ē ꝛ ip₃ ꝛ partes eius non mutãtur. Qđ enī₃ similr se h₃ ꝛ ipm ꝛ partes oēs non mutantur. Necesse igr hocq₃dem aliqđ in hoc esse: aliud vero in altero mutantis. Non. n. in vtrisq₃ neq₃ in neutro posse est esse. Dico aūt in qđ mutatur ꝓmũ ꝓm mutatõem: vt ex albo in fuscum nõ in nigrũ: nõ. n. necesse ē ꝙ mutatur in quocũq₃ eē vltimo₃. Manifestũ igitur est ꝙ oē qđ mutatur erit diuisibile.

¶ Et omne transmutabile necessario ē diuisibile. Qm̄ q̄ oīs transmutatio est de aliquo ⁊ ad aliquid. Et qm̄ res manet in illo ad qđ transmutatur tūc non transmutatur. Et cum ēt manet in illo a quo transmutatur oīb⁹ suis partibus: tunc non transmutatur. Et qm̄ illud qđ est ⁊ sue partes eodem mō non est transmutatum. Sequitur necessario vt transmutatum ẜm quādam partez sit in hoc: ⁊ ẜm aliaz sit in hoc. Qm̄ impol'e ē vt in vtro q̄ sit: aut sit in neutro. Et intelligo p hoc qđ dico ī quo transmutatur primum in transmutatione. Uerbi grā. ex albo in palliduz non in nigrum. Qm̄ nō est necessarium vt transmutatuz sit: aut in hoc extremo: aut in B. Ergo manifestū est q̄ illud qđ trāsmutat̄ est diuisibile.

In hac qōne accidit expositoribus qđ quasi insolubilis contra Aristo. dicunt enī q̄ si intelligit per transmutabile mobile .s. illud quod ꝓprie cadit in tria p̄dicamenta tm̄ .s. in quāto: ⁊ vbi: ⁊ quali: tunc ẜmo eius non ꝯtinet transmutatōem in sbstātia: ⁊ manifestum est q̄ illud qđ transmutatur in substantia non est diuisibile sicut illud qđ transmutatur in alijs motibus. Et etiam iam dixit super hoc q̄ transmutatio in substantia collocat̄ sub hac declaratione: vnde opinandum est q̄ vtit̄ hic transmutatiōe pro tribus transmutatōibus. sed si modo fuerit intellectus iste locus: excipiūtur tunc transmutatōes que fiunt non in tpe: ⁊ ista transmutabilia sunt diuisibilia ⁊ corpora: ⁊ sic demonstratio erit particularis: ⁊ deberet esse vniuersalis. Et si intellexerimus per trāsmutabile illud qđ transmutat̄ in tpe ⁊ in nō tpe: tunc demonstratio non erit vera: trāsmutatum non in tpe non erit ẜm quādam partez in eo ex quo: ⁊ ẜm aliam in eo ad qđ. ¶ Et iđ expositores ambigūt in r̄n̄sione ⁊ in isto loco: ⁊ dicunt q̄ Alex. exponit q̄ oīs transmutatio est in tpe: sꝫ qdā latet sensum. ¶ Themistius vero dixit q̄ Aristo. non loqtur hic de illo qđ transmutatur non in tpe: ⁊ fingit cum istam transmutatōem esse diuisibilem: ⁊ qđ manifestum est per se transmutatōem esse non in tpe: intentio eius est transmutatio in oībus partibus. ¶ Alex. āt contradicit in hoc famoso vel magistro magno: qm̄ Arist. ⁊ oēs peripathetici dicunt hic esse transmutatōes que fiunt non in tpe: ⁊ hoc est manifestum in illuminatōibus ⁊ silibus. Ergo nihil est ponere q̄ oīs transmutatio est in tpe. ¶ Dissolutio aūt Themistij corrūpitur ex hoc: qm̄ ignorare transmutatum esse diuisibile aut indiuisibile: p transmutatōem diuisibilem aut indiuisibilem est in eodez ordine. Sed dignius est vt sit latentius naturalr̄ transmutatum esse diuisibile per transmutatōem indiuisibilem. Existimat̄ .n. q̄ trāsmutatio indiuisibilis dꝫ esse in indiuisibili. Et ēt demōstratio qua Arist. vtitur in hoc non erit ẜma ⁊ essentialis: qm̄ diuisibilitas eius qđ transmutatur in tempore non est ei ẜm q̄ est in tpe: cuz inueniatur in eo

32

Qđ vtrum Phs ī hoc loco intelligat per trāsmutabile id qđ soluz in trib⁹ predicamētis ē trāsmutabile.

Rō Alexā.

Rō Themi.

Cōtra Ale.

Cōtra Themistium.

qd non transmutatur in tpe. Et sic illud qd accipitur cā in hac dmōstratione non est cā: et erit ac si aliqs diceret q homo est ambulans: qz est rōnabile: rōnalitas enim non est cā ambulationis nisi per accidens.

Responsio Auēpace.

¶ Auēpace rndit ad hoc: q diuisibilitas quam Aristoteles intendit in hoc loco non est diuisibilitas fm vltima: sed diuisibilitas que est in corpore per accntia opposita: qm cum transmutatum transmutatur de contrario in contrarium necessario diuiditur p duo ptraria dum transmutatur: et certe ista diuisibilitas est pūma trāsmutatio in tpe: et non accidit ei idem qd accidit Themistio. Sz ista diuisibilitas est per accns in continuo: et Arist. non considerat in h loco nisi diuisibilitatem que est continui essentialr. s. fm vltima.

Cōtra Auēpace.

¶ Ego aūt sustinui opinionem Auēpace: sed modo non: qm transmutatōes sunt duobus modis: modus exns per se: et est trāsmutatio que est de gete in getem. et modus exns non per se: et est trāsmutatio que est finis alterius transmutatiōis. V.g. illuminatio domus q fit a motu candele: et mutatio colūne de dextro in sinistrum a motu colūne. Et manifestum est q iste transmutatōes sunt non in tpe: quia sunt transmutatōes: et finis est indiuisibilis: et differt ab illo cuius est finis. ¶ Et est manifestum q impole est vt sit per se: ergo trāsmutationes que sunt principales sunt duobus modis. Aut transmutatio cuius finis est de gne illius transmutatōis. Aut transmutatio cuius finis est de alio gne: et vtraqz est transmutatio in tpe: et quedaz ē i eo ex q: et qdā i eo ad qd: et i alteri siue finis trāsmutatōis fuerit d gne ipsi⁹: aut n d gne. Ergo trāsmutabilia q sunt n i tpe eadē ipsa sunt trāsmutabilia q sunt i tpe. Ergo cū fuerit dclatū d istis q sunt i tpe: que sunt diuisibilia: declabunt oīa transmutabilia esse diuisibilia. Cum omne transmutabile non in tpe est transmutabile in tpe. ¶ Et ēt transmutari aliqd non in tpe est per accns cum cōsequatur transmutatōem aliam. ¶ Quō igitur accusatur Arist. si demōstratio ipsius non cōtinet ipsam: cum illud qd est per accns non habeat demrātiōem cum hoc q cognitio eius collocat in cognitōe trāsmutabilis per se: qm illud qd est per accns seqtur illud qd est per se: et ēt finis trāsmutatōis nō est trāsmutatio: qm finis rei non est illa res. Si igitur dicat transmutatio: erit per equocationem: et ideo Arist. nō apponit mētem illi: cum hoc qd apparet in sua declaratiōes et sic Arist. intētio latet oēs expositores. ¶ D. d. et oīs trāsmutatio est de aliquo. i. de aliquo in quo est qescēs: et ista sicut diximus est trāsmutatio que est essentialr. s. de gete in getem. Trāsmutatio vo que seqtur trāsmutatōem nō est de gete in getem: et iō nō est transmutatio exns per se. Et cum posuit q oīs trāsmutatio est de gete in gētez: dixit: et res qn manet in illo rc. i. et res trāsmutabilis qn qescit in illo ad qd trāsmutatur: tūc nō trāsmutatur: qm iam transmutata ē. Et silr qn qescit in illo a quo trāsmutatur fm oēs suas partes nō dicit tūc trāsmutari ipsam. Et cum posuit q cum aliqd fm suas oēs ptes fuerit in illo ad qd trāsmutat nō trāsmutatur: quoniam iaz trāsmutatum est. Et similr qn fuerit fm omnes ptes in eo a quo trāsmutat qm nōdum trāsmutatur: dixit. seqtur necessario rc. i. sequitur necessario vt trāsmutatum in prima trāsmutatōe sit fm quādam ptes in eo a quo est trāsmutatio: et fm aliam in eo ad qd est trāsmutatum.

Trāsmutatio duplex. p se: et non per se. Vid ↄsilez distinctionez. 4. ph. cō. 129. Finis ē indiuisibilis et differt ab eo cuius ē finis. Idez infra tex. c. 46.

Finis trāsmutatōis n ē trāsmutatio. et si dicatur trāsmutatō erit fz equocationez. Cōsilr 5. phy. c. 8. Et. 4. phy. c. 129. Idē 8. phy. c. 7.

Idē. 5. ph. tex. cō. 62.

pmo. Nam īposs̄e ē vt in tpē trāsmutatōis sit in vtroq̄ȝ insil̄ s̄m oēs ptes: qm̄ tūc eēt qescēs̄ ⁊ motū insil̄. Et īposs̄e est ēt vt in pma trāsmutatōe sit in neutro:.s. neq̄ȝ in illo ex q̄ ē transmutatio: neq̄ȝ in eo ad qd̄ est trāsmutatio pmo. Qm̄ īter illud ad qd̄ ē trāsmutatio/ ⁊ illud ex q̄ ē trāsmutatio pmo/ nō ē mediū. ¶ Et cum posuit h̄ dixit: q̄ necē ē vt trāsmutatū ⁊c̄. D. dclauit q̄ sunt h̄ duo: ⁊ dixit: ⁊ intelligo ⁊c̄. i. ⁊ intelligo p h̄ qd̄ dixit: q̄ trāsmutatū in pma trāsmutatiōe dȝ eē s̄m quādā ptē in eo a quo ē trāsmutatio: ⁊ in eo ad qd̄ est trāsmutatio pmo non postremo: qm̄ non est necesse vt trāsmutatum in pria transmutatōe sit s̄m quādam ptem in eo ex quo: ⁊ s̄m aliam in eo ad qd̄ est transmutatio in postremo: cū inter h̄ duo sit mediū. ¶ Et induxit exēplum de transmutatōe in qualitate ⁊ de qualitate in coloribus: cum pmum appareat in hac transmutatōe: bn̄ apparet .n. q̄ in coloribus est color inter quem ⁊ illum a quo est transmutatio non est medius. ¶ Et ꝯsiderandū est qd̄ sit pmū in vnaq̄ȝ q̄ttuor trāsmutationū: nā ista dēmrātio fundat̄ sup h̄ q̄ h̄ pmū iueniat̄ in oībus transmutationibus. ¶ Dicamus igit̄ q̄ hoc pmuȝ est natural̄r in transmutationibus que sunt in qualitate: manifestum est in coloribus cum bn̄ apparet q̄ inter colores sunt media finita in nūero natal̄r. Et itelligo h̄ p mediū nō illud qd̄ diuersat̄ s̄m magis ⁊ minus: sed illud qd̄ diuersat̄ s̄m formam ⁊ q̄litatē. Qm̄ palliduȝ nō differt ab albo s̄m magis ⁊ minus: sȝ s̄m q̄litatē: ⁊ si nō eēnt eiusdeȝ spēi. ¶ In gustabilibus aūt vī q̄ ita est sicut in coloribus. ¶ In primis aūt in qualitatib⁹.s. caliditate ⁊ frigiditate vī q̄ mediū ē tēpatuȝ. Trāsmutatum.n. in pmo cū trāsmutat̄ de calido in frigidum: dī q̄ quoddam est in calido/ ⁊ quoddam in temperato: cum inter calidū ⁊ temperatum non est equalitas media diuersa s̄m formam: sed s̄m magis ⁊ minus. Qm̄ manifestum est per se: q̄ cum trāsmutatū amittit partem calidi: ⁊ acquirit partem frigidi: q̄ quedam pars eius ē in calido: ⁊ quedam in temperato: qm̄ non calidum s̄m totum: neq̄ȝ temperatum s̄m totum. Et simil̄r quādo amittit aliquam parteȝ albi ⁊ acquirit aliquam partem pallidi: nō est in albo s̄m totum: sed quiddam in albo ⁊ quiddam in pallido: sȝ h̄ quiddam nō distiguatur in actu/ sed in potētia: qm̄ cum fuerit in actu destruetur motus. ¶ Primum in trāslatione est locus qui seqtur locum ex quo mouet̄ res mota. Si igitur motum fuerit natural̄r ⁊ finituȝ de primo extremo ad vltimum extremum: tunc erit illic primum natural̄r. Verbi gratia q̄ si terra moueatur de superiori in inferius. V.g. de vltimo ignis ad locum inferiorem: tūc primum erit locus aeris: quoniam non est locus medius inter locum ignis ⁊ aeris: ⁊ si nō fuerit motū natural̄r nō erit illic pmum natural̄r. Sed quia locus ex quo mouetur res mota est alius a loco in quo quiescit necessario: ⁊ inter quelibet duo loca est corpus: cum inter quaslibet duas superficies ē corpus. Qm̄ superficies nō sequitur superficiē necesse est vt motus qdā sit in loco a quo mouet̄: ⁊ qdā in loco q est iter locuȝ a quo mouet̄ ⁊ locū ad quē mouet̄.s. in corpore qd̄ ē in potētia locus inter hec duo loca.s. pmū ⁊ postremū. Et iō iter q̄libȝ duo loca ē loc⁹: ⁊ si loc⁹ sequeret̄ locū: ⁊ posuerimus q̄ motū qn̄ fuerit totum in loco a quo mouet̄ est quiescēs: ⁊ qn̄ ēt fuerit totū in loco a quo mouet̄ ⁊ qdaȝ

Quid pmū ī q̄litatib⁹.

Digressio q̄rit qd̄ sit pmū ī vnaq̄ȝ trāsmutatōe.

Mediū s̄ȝ magis ⁊ minus ⁊ mediū s̄m formā ⁊ q̄litatē. Ideȝ.3. Meteorologicō. vltio.

Quid pmū in loco.

in loco ad quē mouet̄ est qeſ̄cēs: necesse est cū fuerit motū vt q̄d des sit in loco ad quē mouet̄: & si posuerimus motū esse indiuisibilē & loca esse īdiuisibilia: & ɔ̄ña sequit̄ vt motū sit diuisibile. ¶ Et iō Ari. nō vtit̄ in hac declaratiōe ꝙ inter quelibet duo loca est locus: & ꝙ locus nō sequit̄ locū: sicut opinatus est Auēpace. s. ꝙ ista demōstratio non pficit̄ nisi vtendo hac ꝓpōne. ¶ Primū aūt in generatiōe & corruptione est minima pars: que pōt inueniri de gñato: minimū eniʒ de oī gñatiōe terminate q̄ntitatis. V.g. ꝙ minima pars ignis ē terminata. s. minima pars que pōt esse ignis. ¶ Deinde. d. manifestuʒ est igit̄ ꝙ oē qd trāsmutat̄ est diuisibile: & hic demōstrat ꝙ intēdebat diuisibilitatē simplr̄. s. ꝫm vltia; nō sicut existiauit Auēpace.

Apostro/ phat cōtra Auēpace.
Quid pmū in gñatiōe.
Mima ps ignis ē ter/ miata. idē ifra cō. 91. idē. 8. phy. 44. idē pri mo phy. 36 37. & 38. idē 2. de aīa. 41 & 97. Ideʒ 7. phy. cō. 2 & in. 8. phy. 62. Et in p ce. 116. ideʒ hic ifra. cō. 49. & 59. & tertio celi, cōmē. 9.
Mot' ē diuisibilis dupl̄r. vʒ. ad diuisionem mobil' & ad diuisionem tēporis.

¶ Motus aūt est diuisibilis dupl̄r: vno quidē mō tpe: alio vero ꝫm ptiū illius qd mouet̄ mot': vt si ipm. a. b. c. mouet̄ totū: &. a. b. mouebit̄ &. b. c. Sit igit̄ ipsi' quidem. a. b. qui est. d. h. ipsius. b. c. qui est. h. ʒ. mot' partium. Necesse igit̄ totuʒ in quo est. d. h. ʒ. ipsius. a. b. c. esse motū: mouebit̄. n. ꝫm hūc. Qm̄ q̄dē vtraqʒ partiuʒ mouebit̄ ꝫm vtrūqʒ. Nulla. n. mouebit̄ ꝫm alteri' motum. Quare tot' mot' totius est magnitudīs mot'.

¶ Et motus est diuisibilis duob' modis: vn' est in tpe & alius ꝫʒ ptes moti. V.g. qm̄ cū mouet̄. a. b. c. mouetur ꝫm totuʒ ps. a. b. & mouebit̄ ēt sil'r ps. b. c. Sit igitur mot' partis. a. b. d. h. & motus. b. c. h. ʒ. Erit igr̄. d. h. ʒ. mot' partiū. a. b. c. Vñ necesse est vt tot' mot'. d. h. ʒ. sit motus magnitudīs. a. b. c. Cū vtraqʒ pars ei' moueat̄ vno motu illoꝝ: & neutra moueat̄ hoc motu toto vñ necesse est vt iste motus totus sit istius totius magnitudinis.

¶ Pria demōstratio ōñdēs ꝙ motus diuidit̄ ꝫʒ diuisionē mobil'.

¶ Cū declarauit ꝙ oē motū est di
33 uisibile; fuit necesse vt diuisibilitas accidat motui ꝫʒ tps & ꝫʒ motū. Incepit notificare hoc. ¶ Et dixit: & mot' est diuisibilis duob' modis &c. & intēdit per partes mo

ti partes q̃ mouent de pricipio spacij vsq̃ ad fine: ↄ silr est intelli-
gẽdũ de partitione mot⁹ ſm partitione partiũ: qm̃ ista partitio dif-
fert a partitiõe eius ſm partitionem tpis. ¶ D. induxit exẽplũ ↄ di
xit. V. g. ↄc. i. qm̃ vtraq̃ istaꝝ partiuꝫ mouebit de initio spacij vsq̃
ad finẽ sicut totũ mouet. D. d. sit igit mot⁹ ↄc. i. ↄ cũ fuerit necesse
vt vtraq̃ pars. s. a. b. ↄ. b. c. moueat apud motũ toti⁹. a. b. c. necesse
est vt vtraq̃ pars. a. b. ↄ. b. c. habeat motũ. Sit igit. d. h. mot⁹ ptis
a. b. ↄ. h. z. motus. b. c. erit igit mot⁹ cõposit⁹ ex duobus motib⁹. d. h
ↄ. h. z. ¶ D. d. vnde necesse est ↄc. i. vñ necesse est vt iste tot⁹ motus
qui est cõposit⁹ ex duob⁹ motib⁹ partiũ. d. h. ↄ. h. z. sit mot⁹ magnitu
dinis. a. b. c. cuius ptes sunt a. b. ↄ. b. c. ¶ D. dedit cãm huius cõse-
cutionis: ↄ dixit: cũ vtraq̃ pars ↄc. i. ↄ cã in hoc est qm̃ tota magni-
tudo. a. b. c. nõ dicit moueri nisi cũ vtraq̃ pars eius mouebit vno
motu: ↄ hoc intẽdebat cũ dixit: cũ vtraq̃ ps ↄc. ↄ cum declarauit
ꝙ aliquid nõ dr moueri ſm totũ: nisi cũ quelibet suaꝝ partiũ mo-
ueat motu vnõ: ↄ dixit: ↄ neutra moueat ↄc. i. ↄ qꝛ motus quẽ hꝫ
tota magnitudo: nõ est rei nisi cum ptes eius fuerint mote: ↄ est im
poẽ vt motus toti⁹ attribuat parti: sequit vt mot⁹ totius sit omniũ
partiũ. Naꝫ impoẽ est vt mot⁹ alicui⁹ attribuat alij ab eo qd moue
tur illo motu. ¶ Et intẽdit in declaratione eius qd est motus priuꝫ
sit motus totius declarare ex hoc ꝙ motus totius ẽt sit diuisibilis
ſm diuisibilitatẽ moti: ↄ qꝛ iste modus diuisibilitatis est ali⁹ ab eo
quẽ hꝫ ſm suam extẽsionẽ cum tempore.

¶ Ampli⁹ aũt si oĩs motus alicuius est: tot⁹ aũt motus qui est in quo est. d. h. z. neq̃ partiũ ẽ neutre: ptis vtraq̃ enĩ est. Neq̃ alteri⁹ nullius. Cui⁹ enĩ tot⁹ totius ↄ ptes partiũ sunt. Partes aũt ipsius. d. h. z. sunt ipsarũ q̃ sunt a. b. c. ↄ nullaꝝ aliarũ. Pluriũ. n. nõ erat vnus mot⁹: ↄ vtiq̃ totus motus est ipsius. a. b. c. magnitudinis. ¶ Et ẽt si oĩs motus est alicui⁹: ↄ mot⁹. d. h. z. est neu-trius ptis. Qm̃ vtraq̃ pars est pars ptis. Non alteri⁹ oĩno. Qm̃ illud cuius est tot⁹ est toti⁹ motus: ptes mo-tus sunt partiũ eius. Et ptes eius sunt ptiũ. a. b. c. nõ al terius oĩno. Qm̃ si vnus mot⁹ nõ est pluriũ vno. Neces se est vt iste mot⁹ totus etiã sit magnitudĩs. a. b. c. — Ad idem.

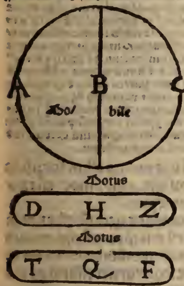
¶ Ista est alia demõstratio quodãmõ ↄfirmat pdictã alio mõ. ¶ Et
dixit: ↄ ẽt ↄc. i. si oĩs mot⁹ est moti ↄ mot⁹ cõposit⁹ ex motib⁹ partiũ.
V. g. mot⁹. d. h. z. qui est cõposit⁹ ex motib⁹. d. h. ↄ. h. z. qui sunt par 34
tiũ. a. b. ↄ. b. c. ↄ nõ est alteri⁹ ptis istius moti: necesse est vt tot⁹ sit
toti⁹. ¶ Sꝫ anteq̃ induceret exẽplũ icepit verificare hoc qd posuit in
pcedẽti. s. ꝙ mot⁹ cõgregat⁹ ex ptib⁹ moti cũ nõ fuerit alteri⁹ ptium
moti: necesse est vt sit toti⁹ moti. Et hoc acceptũ fuit in pmã demon-
stratiõe p manifesto. ↄ dixit: qm̃ vtraq̃ ps ẽ ps ↄc. i. mot⁹ cõgregat⁹
ex motu partis nõ est vnius partiũ: qm̃ quelibet ps hꝫ partes illi⁹

motus: et impossibile est vt motus ꝯgregat⁹ ex motib⁹ istarum partium sit vnius istarum partiū: ita ꝙ totū et ps sint eiusdē: ergo necesse est vt sit totius. ¶ D. induxit aliū sermonē ex quo sequitur ista ꝯclo priā ꝯsecutione: et dixit: qm̄ illud cui⁹ totius rc. i. qm̄ nō est dubiū in hoc. s. ꝙ ptes motus cuius totū est totius moti sunt ptiū moti: sꝫ ē dubiū de ꝯuerso. s. ꝙ motus q est ptiū moti est motus totius. s. oīuꝫ ptiuꝫ. Sꝫ dicimus ꝙ ista ꝯuersio ē vera: qm̄ cū fuerit ipossibile vt ptes sint alterius rei a partibus moti: necesse est vt motus totius sit ꝯgregat⁹ ex motibus ptiū: qm̄ si hoc nō fuerit tūc mot⁹ totius erit magis vlis ꝙ̄ id qd̄ cōgregatur ex motib⁹ partiū: et sic erūt ptes motus totius in ptibus totius in aliquo alio a ptibus totius: si motus eius qd̄ ꝯgregatur ex ptibus fuerit magis particularis ꝙ̄ motus totius. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: qm̄ si vnus motus nō fuerit rc. i. qm̄ si ptes motus totius nō fuerint nisi ptiū totius: cū sit ipossibile vt vnus motus sit pluriū vno moto/ necesse est vt motus ꝯgregatus ex motibus ptiuꝫ sit motus totius: quēadmodū ptes motus totius sunt ptiū moti. s. ꝙ ista ꝓpō ꝯuertitur. ¶ Et ista declaratio est vtilis in eis qbus vtitur in fine octaui. s. ꝙ motus infinitus nō est corpis finiti.

Tex. cō. 79 et inde. Ad idem. ¶ Amplius aūt si quidē est toti⁹ alius mot⁹ vt in quo t. f. remouebitur ab eo qui sit vtrarūqꝫ partiū motus. Hi aūt equales erāt his q sunt. d. h. ꝫ. vnius mot⁹. Quare si totus quidē diuidetur qui est. t. f. in ptiū mot⁹ eq̄lis erit q est. t. f. ei q est. d. ꝫ. Si vero deficit aliqd: vt qd̄ est. q. f. qui nulli⁹ est mot⁹: neqꝫ. n. toti⁹ neqꝫ partiū: pp id qd̄ vni⁹ vnius est: neqꝫ alteri⁹ nulli⁹. Cōtinu⁹. n. mot⁹ est cōtinuorum quorūdā. Silr aūt est et si excellat ſm diuisionē. Quare si hoc impossibile est: necesse eūdē motum esse et equalē. Hec quidē igitur diuisio ſm partiuꝫ motus est: et necesse est oīs esse partibilis ipsam.

¶ Et ēt si mot⁹ toti⁹ magnitudīs sit ali⁹ ab isto. V. g. t. f. diuidetur ex eo ꝙ mot⁹ vtriusqꝫ ptis: et erūt isti duo eq̄les duob⁹ motib⁹. d. h. ꝫ. qm̄ vnū hꝫ vnū motū. Ergo necesse est si mot⁹. t. f. tot⁹ diuidatur i duos mot⁹ ptiū: vt mot⁹ t. f. sit equalis duob⁹ motib⁹. d. ꝫ. Si igitur diminuit aliqd. V. g. ps. q. f. tūc ista ps nō est alicui⁹ oīno. Nā iste mot⁹ nō est toti⁹ neqꝫ partiū: qm̄ vnū nō hꝫ nisi vnū motum. Neqꝫ est alteri⁹ oīo: qm̄ motus ꝯtinu⁹ est rerum ꝯtinuarum. Et silr est si addet apud diuisionē. Vn̄ necesse ē si hoc est impossibile vt sit idē equalis illi. Ergo ista diuisio est ſm partes: et necessario iuenitur in omni partibili.

¶ Demonstratio tertia osten/ dens idem qd supra.

¶ Ista est tertia declaratio: et di cit: et si motus totius magnitudi nis fuerit ali⁹.i.alius a motu cõ posito ex duob⁹ motibus partiũ magnitudinis.d.h.z. V.g.mot⁹ t.f. Deinde.d.diuidit ex eo etc.i. qm̃ magnitudo quã diuidim⁹ in duas ptes eq̃les:scz.a.b. et b.c. et posuim⁹.d.h. motũ.a.b.et.h.z. motũ.b.c.si posuerimus q̃ mot⁹ istius totius magnitudinis:scilz a.b.c.sit alius a moto ꝯgregato ex.d.h.h.z.qui sunt motus priũ illi⁹:scz.a.b.b.c.Verbi grã.mo/ tus.t.f. necesse est vt iste motus t.f.diuidat in duos motus scz in motu vtriusqz partiũ magnitudi nis.scz.a.b.b.c.qm̃ cũ totũ mo/ uetur partes mouebunt. Et.d.d. e erũt isti duo etc.i.erunt isti duo motus in quos diuiditur motus t.f.quẽ posuimus esse alium mo/ tum a motu.d.z.equales duob⁹ motibus in quos diuidit motus d.z.scz mot⁹.d.h.z.et cũ isti duo 35

motus fuerint equales eis.s.motus duaꝝ magnitudinuz:ergo sunt vnius motus idẽ.s.q̃ motus.t.q.erit motus.d.h.et motus.q.f. erit motus.h.z.qm̃ impoẽ est vt vna magnitudo habeat nisi vnuz mo tum.s.magnitudo.a.b.et magnitudo.b.c.que sunt partes toti⁹ ma gnitudinis. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: qm̃ vnũ hz vnuz mo/ tum.i.cum fuerint motus.t.q.q.f.que sunt partes motus.t.f. equa les duobus motibus.d.h.h.z.que sunt partes duoꝝ motuũ.d.z.et partes.t.q.et.d.h.sunt vnius magnitudis.s.magnitudinis.a.b.et sunt equales:et motus.q.f.et.h.z.sunt vnius magnitudinis etiaz.s. b.c.et sunt etiã equales:et vna magnitudo non hz nisi vnum motũ ergo motus.t.q.est idem cuz motu.d.h.et motus.q.f.est idem cum motu.h.z. ¶ Et cum declarauit hoc dixit: ergo necesse est si motus t.f.etc.i.et cum motus.t.f.quẽ posuimus alium a motu.d.z.et posue/ rimus q̃ motus magnitudinis diuidit in duas partes motus.d.z.q̃ sunt partes.a.b.b.c.necesse est vt mot⁹.t.f.sit equalis motui.d.z.et cum sint equales et sunt in vna magnitudine:ergo sunt idẽ:cũ vnũ motum nõ habeat nisi vnuz motum. ¶ Et cum voluit confirmare eos esse equales dixit:si igit diminuit etc.i.et totus motus.t.f.si di minuit a toto moto.d.z.tunc nihil inuenit cui attribuatur iste mo/ tus diminutus:neqz toti neqz parti:toti vero:q2 illud quod dimi/ nuitur ab hoc motu est motus partium:aut quia motus diminutus est ille qui diuiditur in omnes/scilz partes moti:et ideo dixit:si igi tur diminuit etc. idest et ista pars diminuta a motu non inueni/ tur aliquid de magnitudine cui attribuatur:nisi esset possibile vt.

Impoẽ est vt vna ma/ gnitudo ha beat nisi vnũ motũ

vna magnitudo haberet plus ꝙ vnū in motū: vnde impossibile est vt hec diminutio attribuat alicui oīno toti aut parti: qm̄ totum ꝛ partes habent motus alios ab istis. D. d. neq3 alterius oīno ꝛc̄. i. ꝛ ista diminutio que est ī motu impoſſe est vt attribuat aliȷ̄ moto a toto ꝛ a parte: qm̄ impoſſe est vt diminutio existēs in moto istius magnitudinis attribuatur aliȷ̄ moto: qm̄ cu3 duo mota fuerint diuersa abinuicē: tunc motus eorū nō erit cōtinu⁹: ꝛ cum nō fuerit cōtinu⁹ nō erit vnus. ℂ Deinde. d. ꝛ simil'r ꝛc̄. i. ꝛ simil'r motus addens nō erit alicuius moti oīno: q2 addidit super partes motis ꝛ q2 vnū motum nō h3 nisi vnum motu3: ꝛ v'r sequitur vt motus sit partis ꝛ nō sit. Totum aūt nō eē partis est: q2 motus totius diuisus est in oēs partes: ꝛ diminuitur ex eo iste motus. Ipsum vero esse partis est: q2 iam posuim⁹ primo ꝙ est vnus motuū partiū: qm̄ p illū excedit illū qd̄ cōgregat ex motib⁹ partiū motuū totius positum.

Cū duo mota fuerit diuersa abinuicē motus eo⁊ nō erit ꝯtinu⁹. Id. 5. phy. tex. co. 34. 41. ꝛ 4. phy. 105.

ℂ Alius aūt ſm tp̄s est: qm̄ oīs motus est in tpe: tp̄us aūt oē diuisibile est. in minori aūt minor mot⁹ est: necesse est aūt diuidi motus ſm tēpus.

ℂ Ista igitur diuisio est p3 partes: ꝛ necesse est vt sit in oī partibili. Et alia diuisio est ſm tp̄s: qm̄ oīs motus est in tēpore. Et omne tēpus est diuisibile: ꝛ motus in minori tempore est minor: ꝛ sequitur necessario vt oīs motus sit diuisibilis ſm tempus.

36 ℂ Cum declarauit ꝙ motus est diuisibilis ſm diuisibilitatem motis vult declarare ipsum eē diuisibilem ſm diuisibilitatē tēporis. ℂ Et syllogismū cōposuit sic. Oīs motus est in tēpore: ꝛ hoc declaratū est. Et tēpus oē est diuisibile: ꝛ hoc ēt declaratū est: ꝛ existimat qd̄ seqt ex hoc ꝙ oīs mot⁹ est diuisibilis: s3 nō est ita donec pbet ꝙ omnis mot⁹ est in tpe sibi eq̄li. Et id̄. d. ꝛ mot⁹ est in tpe minori minor: qm̄ si hoc nō eēt: esset possibile motū esse indiuisibile: ꝛ tēpus diuisibile: vnde necesse est dicere ꝙ oīs motus est in tēpore equali ei: ꝛ omne tēpus ē diuisibile: ergo oīs motus est diuisibilis: ergo diuisibilitas mot⁹ est ſm motū ꝛ ſm tp̄s. ℂ Et q2 diuisibilitas in eo est diuersa: quia motus sunt in generib⁹ diuersis: īcepit rememorare hoc: ꝛ dixit: ꝛ necesse est vt sit in oī ptibili: ꝛ pōt ītelligi ſm̄ mot⁹ nō diuisio eius per rem motā ſm ꝙ est res mota: qm̄ hoc declaratū est. Et intelligo p ſm̄ motus illud in quo est. V. g. locum in motu locali ꝛ Alex. dicit: ꝛ oē motu3 h3 motum.

ℂ Quoniā3 aūt omne qd̄ mouet in aliquo mouetur ꝛ quodā tpe: ꝛ oīs moti est motus: necesse est easde3 diuisiones esse tēporis: ꝛ motus: ꝛ ipsi⁹ moueri: ꝛ qd̄ mouetur: ꝛ in quo motus est. Sed nō omniū simil'r est in quibus mot⁹ est: sed quāti quidē ſm seipsu3: qualis ēt ſm accidēs. Accipiatur eni3 tp̄s in quo mouet in quo

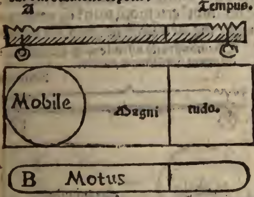
Necesse est easdē eē diuisiones tēporis: ꝛ motus: ꝛ ipsi⁹ moueri: ꝛ qd̄ mouet.

fit.a.ꝛ motus in quo.b.ſi igiť ꝑ totũ in oi tpe eſt motuz in medio ꝑ minorez:ꝛ iterũ hoc diuiſo ꝑ minorẽ hoc: ꝛ ſic ſemp.Siľr aũt.ꝛ ſi motus diuiſibilis ſit:ꝛ tp̃s diuiſibile.Si eiz ꝑ totũ in omni:ꝑ mediũ ĩ medio:ꝛ iteruz per minorem in minorí.

Si mot⁹ diuiſibiľ ꝛ tp̃s diuiſibile.

¶Et qꝛ oẽ motuz moueť in aliquo tpe:ꝛ oĩs mot⁹ hꝫ motũ:neceſſe eſt vt tp̃s:ꝛ motus ꝛ motũ:ꝛ motio:ꝛ illud in quo eſt mot⁹/habeãt eãdẽ diuiſionẽ:ꝑter hoc ꝙ non ſunt eodẽ mõ in oĩbus rebus in qbus eſt mot⁹: ſꝫ ſunt q̃ztitatis eſſentialr̃:ꝛ q̃litatis ꝑ accñs.Sit igitur tp̃s in quo eſt motus.a.ꝛ motus ſit.b.ſi igiť iſte totus motus eſt in hoc toto tpe:ille q erit in medietate erit mĩoꝛ:ꝛ cũ hoc diuideť iſte erit minoꝛ. Eodẽ mõ ſi motus etiaꝫ erit diuiſibilis ꝛ tempus etiaꝫ erit diuiſibile: qm̃ ſi in toto eſt tot⁹:medietas erit in medietate.Deinde minoꝛ in minorí.

¶Demonſtratio oſtendẽs ꝙ motus diuidiťur ſm diuiſionẽ tẽporis.

¶Et qꝛ omne motum moueť in aliquo.i.aut ĩ vbi/aut in quale/aut ĩ quãto:ꝛ omnis motus eſt in iſtis tribus.ſ. in moto: ꝛ in eo in quo eſt motus:ꝛ in tempoꝛe.¶Et videtur mihi ꝙ illud quod iacet ĩ textu eſt melius ꝙ̃ coꝛrectio Alexã.quoniã ſi poſuerimus ꝙ tẽpus ꝛ motum ꝛ genus in quo eſt motus haberent motum:ſequeretur neceſſario vt tempus ſit diuiſibile:ꝛ motum ꝛ motio:quoniaꝫ ſi iſta habẽt motum aliquez:ꝛ omne qđ habet motum eſt diuiſibile: cõcludetur ex hoc ꝙ omnia iſta ſint diuiſibilia:quod non cõcluditur ſi poſuerimus ꝙ omne motuz habet motum.¶Et cum dixit ꝙ motus attribuiť vnicuiqꝫ iſtorum trium coꝛpoꝛum.d. neceſſe eſt vt tẽpus ꝛ motus ꝛ motio ꝛ motuz ꝛc̃.ſ.ꝛ cum motus dicitur eſſe in illo in quo mouetur ꝛ in tempoꝛe ꝛ in moto: neceſſe eſt vt iſta diuidantur per diuiſiones equales.ſ.ꝙ medietas motus ſit in medietate tẽpoꝛis:ꝛ in medietate eius in quo eſt motus ꝛ in medietate motiꝛ ſiľ de medietate medietatis:ꝛ ſic in infinitũ. D.d.ꝑ/ 37

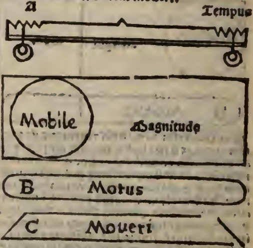
Diuisio est essentialis quātitati. Jd 5.meta.18. t.3.cc.7.
Locus numeratur in quāto. Jdē 5.meta.18.

ter hoc ec̄.i.ꝛ lȝ mot⁹ ꝛ illud in quo est mot⁹ ꝛ tp̄s diuidaꝭ diuisioni bus eq̄lib⁹: tn̄ diuisio in illo ī quo est motus nō attribuiꝭ ei in quo est motus eodē mō: sȝ attribuiꝭ motui in q̄titate p ſecū diuisio fit eēntialis q̄titati: ꝛ attribuiꝭ motui in q̄litate p accn̄s. ¶ Et intelligendum est h̄ de quantitate cum motu augmenti ꝛ diminutionis ꝛ motu locali: locus enim numeratur in quanto: ꝛ accidet ei diuisio essentialiter. ¶ Deinde induxit exemplū de litteris. Et sermo eius in hoc est manifestus: ꝛ intentio eius est si posuerimus ꝙ aliquis totus motus est in aliquo toto tēpore medietas erit in medietate: ꝛ ſiīr minor in minori: ꝛ sicut motus diuidiꝭ per diuisionē tēporis: ſiīr tēpus diuidiꝭ per diuisionē motus.

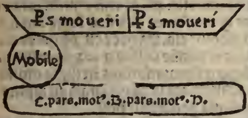
¶ Eodē aūt mō ꝛ ipsū moueri diuideꝭ: sit.n. in quo ē c. ipsū moueri: ſm igiꝭ mediū motū minꝰ est toto: ꝛ iteꝝ ſȝ medietatis mediū: ꝛ sic semp. Est aūt ꝛ ponētē ſm vtrūq; motū ipm moueri vt ſȝ.c.d.ꝛ.d.h. dicere ꝙ totū erit ſm totū. Si nāq; aliud plus: erit ipm moueri ſm eūdē motū: sicut determinauim⁹: ꝛ motuȝ diuisibilem in partiū motus esse. Accepto enim ipso moueri ſm vtrūq;: cōtinuū erit totum.

¶ Et ſm hunc modū ēt diuidiꝭ motū: sit igiꝭ motū.c. in medietate igiꝭ isti⁹ mot⁹ erit motū min⁹ q̄ȝ totū motum: ſiīr in medietate medietatis: ꝛ sic semp. Et debemus ēt ponere ꝛ dicere ꝙ mouerí vtroq; motuū. U.g. c.d.ꝛ motū.d.h. totuȝ ēt est illud qd̄ ē totius illi⁹. Q̄m si fuerit aliud tūc plusq̄ȝ vnū mouebiꝭ vno motu vt declarauim⁹: cū mot⁹ ēt diuidaꝭ ī mot⁹ ptiū: q̄m si ptitio accipiaꝭ vtroq; eoꝝ totū erit ꝯtinuū.

¶ Demonstratio ostendens ꝙ motus diuiditur ſm diuisionem moueri.

¶ Demonstratio ostendens q̃ moueri diui/
ditur ſm diuiſionem motus.

¶ Cum declarauit 38
quō motus ⁊ tēpus
diuidunt̃ diuiſioni/
bus equalibus: vult
declarare ēt quō ipa
motio etiā3 diuidit̃
per diuiſionē mot⁹
ſ.motio moti. ¶ Et
dixit: ⁊ ſm huncmo
dum etiam diuidit̃
motio.i.⁊ cū poſuē/
rimus q̃ tota motio
eſt totius mot⁹: ma/
nifeſtu3 eſt q̃ motu3 ēt diuidit̃ per diuiſione3 motus.ſ. q̃ medietas
motus erit medietas moti qd̄ pertrāſit ſpacium de initio vſq3 ad fi/
ne3: q̄m iſte partes ſunt ille per quas diuidit̃ totus motus: vt dictū
eſt: nō partes que ſunt ſm diuiſionē tpis. ¶ Deinde.d. ſi igitur tota
motio ⁊c̃.i. q̃ pars moti que mouet̃ per medietatē iſtius motus de
initio ſpacij ad finem erit neceſſario motus minor q̃ illud qd̄ moue
tur toto motu: ⁊ illud quod mouetur in medietate illius neceſſario
erit minus. Deinde.d. Et debemus etiam ponere ⁊c̃.i.⁊ debemus
etiam dicere q̃ cum poſuerimus duas motiones vtriuſq3 motuum
qui ſunt partes vnius motus. Uerbi gratia. motionem que eſt mo/
tus.c.d.⁊ motionem que eſt motus.d.h. dico q̃ tota motio que eſt
congregatum motionis duorum motuū eſt tota motio que eſt to/
tius motus qui congregat̃ ex duobus motib⁹.c.d.d.h. ¶ Deinde
induxit demonſtrationē: ⁊ dixit: quoniā ſi fuerit aliquid ⁊c̃.i. quo/
nia3 ſi tota motio que cōgregatur ex duab⁹ motionib⁹ que duaru3
ſunt partiu3 motus/fuit alia a motione que eſt totius motus/⁊ fue/
rint partes motionis que eſt totius motus: vt narrauim⁹ motionis
partiu3 motus: tunc plus q̃ vna motio erit vnius mot⁹: q̄n vnaq̃q3
pars habebit duos motus; motū ſui ipſi⁹: ⁊ motu3 qui eſt ps motus
totius: na3 poſitū eſt q̃ partes motus toti⁹ ſpacij ſunt partiū moti.
D.d. vt declarauim⁹ ⁊c̃.i. vt declarauim⁹ q̃ motus diuidit̃ in ptes:
⁊ motus partiū in ptes motuū toti⁹. D.d. q̄m cum accipiat̃ motio
⁊c̃.i. q̄m cū motio accipiat̃ vtriuſq3 partiū motuū.i. auferat̃ finis q̄
imaginat̃ inter illas: tūc mot⁹ erit cōtinu⁹: ⁊ tota motio erit ꝯtinua
⁊ vna: ⁊ cū finis imaginat̃ erunt plures.

¶ Similiter aūt demōſtrabit̃ ⁊ longitudo diuiſibilis:
⁊ oīno illud oē in quo eſt mutatio: pter quedā que ſm
accn̄s. Qd̄ eni3 mutat̃ eſt diuiſibile: vno.n. diuiſo oīa
diuident̃. Et in ipſo finita eſſe aut infinita: ſilr ſe habe
bit de oībus. Secutū aūt maxime eſt diuidi oīa: ⁊ infi
nita eē ab ipſo mutāte. Mox.n. ineſt mutāti diuiſibile
⁊ infinitū. Diuiſibile quidē igitur oſtēſu3 eſt pri⁹. Infi/
nitum aūt in ſequētibus erit manifeſtum.

¶Et eodez modo declarabit ꝙ longitudo diuidit: ⁊ vlr oẽ i quo est trãsmutatio fm̃ qõdã diuidit p accñs. Q2 trãsmutatũ est diuisibile: qm̃ cũ vnũ diuidit: oĩa diuidunt. Et in hoc ꝙ diuisiones eoꝝ sunt finite aut infinite: eodẽ mõ est de oĩb9 eis. Sz neceẽ est ꝓprie, vt oĩa ista sint diuisibilia: ⁊ vt diuisio sit ĩfinita eoꝝ ꝑ trãsmutatũ. Qm̃ cũ ĩtelligis trãsmutatũ, statiz ĩtelligis diuisionẽ: ⁊ ꝙ est ĩfinita. Diuisio aũt in eo declarata est supius. Ipsam aũt esse infinitã declarabit post.

a Oẽ p̃dicatũ ĩ q̃ inuenit trãsmutatio inuenit ĩ eo diuisibilitas vel p se vel p accñs. Vide. ẽ. t. c. 37

39 ¶Dicit: ⁊ eodẽ mõ declarabit ꝙ spaciũ p qõ est motus: in vbi diuidit p diuisionẽ motus: ⁊ vlr oẽ a p̃dicatũ ĩ quo inuenit trãsmutatio inuenit in eo diuisibilitas: sz in qbusdã p se. s. in quãtitate: ⁊ in qbusdã p accñs. s. in q̃litate: ⁊ b trãsmutatio q̃ est in vbi numerat in quãtitate. ¶D. d. q2 trãsmutatuz est diuisibile. i. ⁊ diuisibilitas accidit trãsmutatiõi p trãsmutatũ: qm̃ oẽ trãsmutatũ est diuisibile essentialr: vt declaratũ est: ⁊ sunt eq̃lia in accñtib9 diuisionis. s. ꝙ si vnũ erit diuisibile, oĩa erũt diuisibilia. s. ꝙ si vnũ ponat diuisibile declarabit ꝙ alia sunt diuisibilia. D. d. ⁊ in hoc ꝙ diuisiones ⁊c. i. ⁊ illud qõ ꝯtingit in vno de finitate aut ĩfinitate: cõtingit in alijs. D. dixit ⁊ sequit ꝓprie vt oĩa ista sint diuisibilia ⁊c. i. ⁊ neceẽ est vt motus ⁊ tp̃s ⁊ motũ sint diuisibilia in infinitũ: ⁊ vlr vt sint ꝯtinua: q2 trãsmutatũ est diuisibile ⁊ de nã ꝯtinui. ¶Qm̃ cã c in hoc ꝙ tp̃s sit ꝯtinuũ est motũ eẽ ꝯtinuũ: ⁊ cã in hoc ꝙ mot9 sit ꝯtinuus est: q2 motũ est cõtinuũ. ¶D. d. qm̃ cũ intellexeris trãsmutatũ ⁊c. i. qm̃ si tu ĩtellexeris trãsmutationẽ statiz ĩtelliges diuisibilitatẽ ĩ ĩfinitũ: diuisibilitatẽ aũt q2 trãsmutatũ d nõ intelligit esse ĩ trãsmutatione: nisi qñ imaginat eẽ in eo ex q̃ in eo ad qõ. Ipsam ṽo eẽ infinitã declarabit posticũ declarabit ꝙ oẽ qõ trãsmutat ꝑus trãsmutabat: ⁊ oẽ qõ transmutabat prius transmutabat: ⁊ sic in infinitũ.

b Trãsmutatio q̃ ẽ in vbi numerat ĩ q̃titate. ex q̃ ptz ꝙ loc9 ⁊ vbi sunt idẽ.

c Cã ĩ ẽ ꝙ tp̃s sit cõtinuũ ẽ motũ eẽ ꝯtinuũ: mot9 ṽo est motũ in cã ꝯtinuatõis. Idẽ. 5. t. 7

d Trãsmutatũ ñ ĩtelligit esse in transmutatiõe nisi qñ imaginat eẽ ĩ eo ex q̃ ĩ eo ad qõ. Cõsilr. ẽ. 32 Et. 5. ph. 13 16. 47. 54. Idẽ. 3. ph. cõ. 4.

¶Determinat de ordine partium motus. ⁊ primo an sit primum in motu. Cap. 2.

Q Uoniã aũt oẽ qõ mutat ex quodã in aliqd mutat: neceẽ est qõ mutat c cũ primũ mutatũ est eẽ in quo mutatũ est. Quod mutat enĩ ex quo mutat distat aut deficit ipsum: ⁊ aut idẽ mutari ẽ ⁊ deficere: aut sequit ad mutari ipsuz deficere. Nã qõ est mutatũ esse defecisse: silr enim vtrũqz se habet ad vtrunqz.

e Qõ mutat cũ p̃io mutatũ est: est ĩ eo ĩ qõ mutatũ ẽ.

¶Et q2 oĩs trãsmutatio est de aliquo: ⁊ in aliqd: neceẽ est vt illud qõ trãsmutat qñ est in principio trãsmutationis est in illo in quo trãsmutat: trãsmutatum enim

remouetur ab eo a quo trāſmutatꝰ ⁊ ſeparatꝰ ab eo: ita ꝙ trāſmutatio ⁊ ſeparatio ſunt idē: aut ſeparatio ſequitꝰ trāſmutationē: neceſſe eſt vt illud qḋ trāſmutatꝰ ſeparetur: qm̄ eodem modo ſe habent adinuicem.

Uult h̄ declarare ꝙ trāſmutatū in initio trāſmutationis dr̄ iaꝫ trāſmutatū eſſe nō trāſmutari: qm̄ hec duo ſunt oppoſita. 40 ❡ Et intendit h̄ per trāſmutationē: trāſmutationē que dr̄ de q̄ttuoꝛ trāſmutationibus. ſ. ſba ⁊ vbi ⁊ quale ⁊ quātū: ⁊ dixit: de aliquo in aliqd. i. de aliquo in quo eſt quieſcēs: ⁊ in aliqd in quo eſt q̄ſcens. D. d. nec̄e eſt ⁊c̄. i. ⁊ cū oīs trāſmutatio eſt de aliquo ⁊ in aliqd: īter que eſt trāſmutatio: ⁊ īter primā trāſmutationē ⁊ quietē q̄ eſt in eo ex quo nō eſt mediū: nec̄e eſt vt trāſmutatū p̄iꝰ cū trāſmutatꝰ recedat ab eo a quo trāſmutatꝰ: ⁊ veniat ad illḋ ad qḋ trāſmutatꝰ pmo: nō ſcḋo: qm̄ cū ſeparatꝰ a q̄ete q̄ eſt in eo ex quo: ſtatiꝫ veniet ad primū ad qḋ eſt trāſmutatio nec̄io. ❡ D. d. lꝫ trāſmutatio ⁊ ſepatio ⁊c̄. i. trāſmutatū pmo cū tranſmutatꝰ ſeparatꝰ ab eo a quo trāſmutatꝰ in inſtāti: aut q: ſeparatio ⁊ trāſmutatio ſunt ideꝫ: aut q: ſequunꝰ ſe. ❡ Et nō curat in hoc qūo eſt cū ſit manifeſtū eas eē inſimul. ❡ Et cū poſuerit hoc dixit: nec̄e eſt vt illḋ qḋ trāſmutatꝰ ⁊c̄. i. ⁊ cū trāſmutatio ⁊ ſeparatio ſint ꝯñā ſequeꝰ vt illḋ qḋ trāſmutatꝰ ab aliquo: ſeparetur ab illo. ⁊ q: īter quietē in eo ex quo: ⁊ initiū eiꝰ ad qḋ eſt trāſmutatio: nō eſt mediū: ſequitꝰ vt cū trāſmutatū ſeparatꝰ a q̄ete ſit in eodē initio eius ad qḋ traſmutatio eſt nec̄io cū eodē mō habeat ſe. ſ. ꝙ cū trāſmutatio fuerit ſeparatio erit ⁊ ecōuerſo.

❡ Qm̄ ergo vna mutationū eſt ſm̄ ꝯdictioneꝫ cū mutatuꝫ eſt ab eo qḋ non eſt in eſſe: deficit nō ens: eſt igitꝰ in eſſe. Omne enim neceſſe eſt eſſe: aut non eſſe. Manifeſtum igitur eſt ꝙ in mutatione ſm̄ ꝯdictionem qḋ mutatum eſt erit in quo mutatū eſt. Si aūt in hac ⁊ in alijs eſt. Similiter enim in vna ⁊ in alijs eſt.

❡ Et q: vna trāſmutationuꝫ eſt illa q̄ eſt ſm̄ ꝯdictoꝛia qñ aliqd trāſmutatꝰ de nō ente in ens: tunc ſeparatꝰ a nō ente: erit igitꝰ ī ente. Qm̄ nec̄e eſt vt oē aut ſit ens: aut nō ſit ens. Declaratū eſt igitꝰ ꝙ in traſmutatiōe ſm̄ ꝯdictoꝛia illud qḋ trāſmutatꝰ erit in illo in quo trāſmutatꝰ. Et ſi hoc erit neceſſariū in hac trāſmutatiōe neceſſariū eſt ēt in alijs trāſmutationibus. Diſpoſitio em̄ in vno modo trāſmutationū eſt ſicut in alijs modis.

❡ Uult declarare ꝙ hoc qḋ dcm̄ eſt de trāſmutationibꝰ vl'r: manifeſtū eſt p ſe in trāſmutatiōe q̄ dr̄ trāſmutatio pncipal'r: ⁊ eſt illa que eſt de affirmatiua ī negatiuā. ⁊ de negatiua in affirmatiuā: q̄ dr̄ generatio ⁊ coꝛruptio. ❡ Et dixit: ⁊ q: vna trāſmutationū ⁊c̄. i. ⁊ q: hoc 41 Trāſmutatio ī ſba dr̄ principal'r

nomen trāſmutatio dicit̄ p̄ncipaliter de ea q̄ eſt de non ente in ens: ⁊ de ente in nō ens: vt dictū eſt in quinto. a ⁊ eſt manifeſtū in hac trāſmutatione ꝙ non h̄z mediū: ꝙ cū aliquid traſmutat̄ a nō ente ſtatī ſeparat̄ a nō ente: vnde neceſſe eſt vt ſit in ente: q2 nō eſt b mediū inter ens ⁊ nō ens. ℭ Et cū dixit ꝙ iſta ei⁹ intētio manifeſta eſt in trāſmutatiōe que eſt in ſb̄a: ⁊ dixit: ⁊ ſi hec eſt neccīuz in hac trāſmutatiōe ⁊c. ℭ Et hec qȯ declarauit nō eſt declaratio exēplarios ſ3 eſt declaratio ad dirigēndū cōſiderationē: nō q2 hec declaratur in alijs trāſmutationibus ſ̄m ꝙ declarat̄ illud qȯ eſt ignotū nāliter a noto: ſed ſ̄m ꝙ declarat̄ illud qȯ eſt minoris latētie: eoꝙ eſt ignotū nāliter: per illud qȯ eſt manifeſtius. Et ſ̄m hunc modū c vſitat̄ in deſcriptionibus ⁊ diffinitionibus via diuiſionis ⁊ exēplificationis. Q̄m terminus medius in iſtis eſt idē: ⁊ eſt ꝙ illḋ qȯ trāſmutat̄ ſtatim ſeparat̄ ab eo a q̄ trāſmutat̄: ⁊ venit ad illḋ ad qȯ trāſmutat̄: ⁊ cū nō ſit mediū inter illḋ a quo trāſmutat̄ p̄ ⁊ illḋ ad qȯ transmutat̄ p̄ius: ſ3 hec apparet magis in trāſmutatiōe que eſt in ſb̄a cū illic nō eſt mediū inter illud a quo: ⁊ illud poſtremū ad qȯ eſt trāſmutatio: ſed p̄imū mediū eſt in alijs trāſmutationibus: quaſi illud ad qȯ in hac transmutatione. Iſta igit̄ transmutatio in duobus extremis h̄z diſpoſitionem ſicut eſt diſpoſitio aliarū trāſmutationū inter illud a quo ⁊ illud ad qȯ p̄imo venit transmutatum.

ℭ Amplius ⁊ ſ̄m vnāquāq3 accipiētib⁹ manifeſtū eſt: ſiquidē neceſſe eſt qȯ mutatū eſt eē alicubi: aut ex quo mutatū eſt: aut in aliquo. Q̄m aūt ex quo mutatū eſt deficit: necē eſt aūt eſſe alicubi: aut in hoc aut in alio erit. Si quidē in alio vt in ipſo. c. qȯ in ip̄m. b. mutatū eſt iterū ex. c. mutat̄ in. b. nō enim erit habitū ipſi. b. mutatio enim cōtinua eſt. Quare qȯ mutatū eſt qū mutatū eſt mutat̄ in qȯ mutatū eſt. Hoc aūt eſt īpoſſe: necē ergo qȯ mutatū eſt eē in hoc in qd mutatū eſt.

ℭ Et ēt hoc apparet illi q ꝯſiderauerit vnūquēq3 modū trāſmutationū: cū3 ſit necīum ꝙ oē qȯ trāſmutat̄ ſit in aliquo vbi: aut in aliqua re. Q̄m cum ſeparatur ab illo a quo trāſmutat̄: neceſſe eſt vt ſit in aliquo vbi/ aut in aliqua re/ aut in hoc. Si igit̄ illud qȯ trāſmutatur ad b. eſt in alio. V. g. in. c. ſemper ēt tranſmutabunt̄ de. c. ad. b. q̄m. c. non eſt cōtinuū ad. b. ⁊ trāſmutatio eſt cōtinua. Vn̄ neceſſe eſt vt illud qȯ iam trāſmutat̄ cū trāſmutatū eſt ſemp trāſmutet̄ ad illud ad qȯ trāſmutat̄: qȯ eſt impoſſe. Ergo neceſſe eſt vt illud qȯ ia3 trāſmutatur ſit in illo ad qȯ tranſmutatur.

trāſmutatio. Opp. dixit. 8. cō. 32 Et. 5. ph. c. 8. ⁊ ī cō. 45 I. vbi h̄z ꝙ nō eſt trāſmutatio: ſ3 eſt ſequens tranſmutationē.

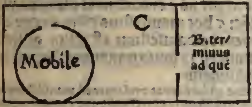
a tex. c. 7. ⁊. 8.

b Nō ē mediū iter ens ⁊ non ens. Opp. p̄ ph. 78. ⁊. 12. meta. cō. 11.

c Nota q̄r ī deſcriptionib⁹ ⁊ diffōnib⁹ vſitet̄ via diuiſionis ⁊ exēplificationis. Vide ꝯſile p̄ poꝫ ī digreſſione de ſyllo hypothetico. Et li. 2. ph. c. 3. Et p̄ ce. c. 2

Ad idem.

¶ Demonstratio probans ꝙ illud qđ mutatum est: est in eo in qđ mutatū est.

¶ Cū declarauit ostēsiue: ꝛ post hꝫ exēplificationē vult ēt declarare hoc ducēdo ad icōueniēs. ¶ Et dixit: ꝛ ēt ꝛc. i. ꝛ nō solūmodo appꝫ hoc in alijs trāsmutationibus: ex hoc qđ apparet ī trāsmutatione q̄ est in sbā: sꝫ hoc apparet verisilr in oībus trāsmutationibus: qm̄ oē trāsmutatū cū trāsmutatꝛ venit ī aliđ ab eo a q̄ trāsmutatꝛ: aut vbi: aut aliđ: aut q̄le aut quātū. ¶ D. d. qm̄ cū separatꝛ ab illo ꝛc. i. ꝛ hoc qđ diximꝰ necē est: qm̄ cū trāsmutatū separatꝛ ab eo a q̄ trāsmutatꝛ necē est vt sit in aliq̄: ꝛ illđ aut erit ad qđ est trāsmutatio prio: aut erit aliđ ab eo ad qđ est trāsmutatio nō pmo. ¶ Et cū dixit: aut ī hoc: intēdit illđ ad qđ trāsmutatū trāsmutatꝛ pmo. ¶ Et cū dixit: aut in alio intēdit ab eo ad qđ est trāsmutatio nō pmo: qđ est mediū ī trāsmutatiōibꝰ hñtibꝰ mediū: aut illđ ad qđ est trāsmutatio postremo in trāsmutationibꝰ q̄ sunt ꝰm ꝯtinuū vel habitū. ¶ Et cū dixit: ꝙ cū trāsmutatū sepatꝛ ab eo a q̄ trāsmutatꝛ: ꝛ est ī aliq̄ aut ī illo ad qđ ē trāsmutatio pmo: aut ī alio: dixit: si igitꝛ illud qđ trāsmutatꝛ ad. b. ꝛc. i. ponatꝛ igitꝛ aliqđ trāsmutatū separi ab eo a q̄ trāsmutatꝛ/ ꝛ venire ad illud ad qđ trāsmutatio est prio ꝛ sit. b. ꝛ ponatꝛ ꝙ cū hoc trāsmutatū trāsmutetꝛ ad. b. qđ est in alio. V. g. in. c. sequitꝛ necīo vt semꝑ in. c. trāsmutetꝛ ad. b. ꝛ vt in. b. sit iā trāsmutatū. ¶ D. dedit cām in hoc ꝛ dixit: qm̄. c. nō est ꝯtinuū ad. b. ꝛc. i. ꝛ necē est vt sit in. c. ꝯtinue trāsmutationis: qꝛ. c. nō est cōtinuū ad. b. vt trāsmutatū sit in eo quiescēs: ꝛ cū in. c. non fuerit quiescēs: necīo est in eo trāsmutatū. ¶ Et cū declarauit hoc dedit impoſſe qđ sequitꝛ si trāsmutatū fuerit in aliq̄ alio ab eo ad qđ est trāsmutatio pmo: ꝛ dixit: ḡ necē est vt illud qđ iam trāsmutatū est ꝛc. i. ḡ necē est vt trāsmutatū trāsmutetꝛ semꝑ ad illđ ad qđ iaꝫ trāsmutabatꝛ: ꝛ cū posuit ꝙ ē ī pmo a q̄ trāsmutatꝛ: sequitꝛ vt trāsmutetꝛ ad illud ad qđ trāsmutabatꝛ: ꝛ sic ambulās ad aliquē locū est in illo loco dū ambulat ad ipsū: ꝛ cū cōtingit ei in hoc impoſſe sequitꝛ: vt trāsmutatū in pmo cū trāsmutatꝛ sit iam trāsmutatū: qm̄ sequitꝛ si hoc nō fuerit vt trāsmutatū trāsmutetꝛ ad illđ in quo est. s. trāsfertꝛ ad illud in quo est aut trāsfertur cū trāslatum est: ꝛ sic preteritū erit futurū. ¶ Et cū declarauit ipoſſibile qđ sequitur hoc: dedit cōclusionē q̄ est cōtradictoria impoſſi: ꝛ dixit: ergo necesse est vt illđ qđ trāsmutatꝛ sit in illo ad qđ trāsmutatꝛ prima. 42

¶ Manifestū igitꝛ est ꝛ qđ factū cū factū est erit: ꝛ qđ corruptū est cū corruptū est non erit. Uniuersaliter autē dictū est ꝛ de oī mutatiōe: ꝛ maxīe est manifestū in eā que est ꝰm ꝯdictionē. Qđ quidē igitꝛ ꝙ mutatū est: cū mutatū est primū in illo est: manifestū est.

Fcm̄ cū factū ē hꝫ eē. ꝛ corruptū cum corruptū est hꝫ nō esse.

¶ Manifestum est igitur q illud quod fuit est cũ fuit ens: ⁊ illud qd corrũpit nõ ẽ ens. Qm̃ iã diximus vlr in oĩ transmutatõe: ⁊ hoc manifestius est in ea que est ſm contradictionem. Manifestum est igitur q illud quod transmutatum est in initio transmutatõis/ est in illo ad quod transmutatur.

43 ¶ Vult notificare q hoc qd intẽdebat declarare est manifestum in trãsmutatõe que est in ɔtradictoria ex declaratiõe que continet alias trãsmutatões. Et si manifestius est in hac trãsmutatõe. s. que fit ſm ɔtradictoria: quoniam hoc est manifestum per se ⁊ in alijs p mediũ. ¶ Et quasi dicit: manifestum est igit in alijs transmutatiõibus q illud qd iam transmutatum est in initio transmutatõis est in illo ad qd transmutat: quẽadmodũ apparet in hac transmutatiõe que est ſm ɔtradictõem: lz hoc sit manifestius in hac transmutatiõe. D. d. manifestum est igit ⁊c. i. manifestum est igit q illud qd gñat est ens in initio cum fuerit in ente ⁊ separat a non ente; ⁊ sitr illud qd cor/rumpit in initio eius cum corrumpit est in non ente: ⁊ hoc intende/bat cũ dixit: ⁊ illud qd corrũpit nõ est ens. ¶ D. d. iã igr dixim⁹ vlr in oĩ transmutatõe. i. iam declarauimus hoc: lz sit mãifestius in trãs/mutatõe in substantia: ⁊ causa in hoc est: qꝛ non habet medium.

¶ In quo ãt pmo mutatũ ẽ qd mutatũ ẽ necesse ẽ ato/mũ eẽ. Dico ãt pmũ qd ñ p alterũ aliqd ipsius eẽ hmõi fit. Sit igr diuisibile qd ẽ. a. c. ⁊ diuidat ſm. b. si qdem igr in. a. b. mutat ẽ aut itez in. b. c. nõ vtiqz i pmo qd ẽ a. c. qd mutatũ ẽ erit. Si ãt trãsmutat in vtroqz: necesse ẽ. n. in vtroqz trãsmutatũ eẽ aut trãsmutari: ⁊ vtiqz in to/to trãsmutabit: sz erat mutatũ. Eadẽ rõ aũt est ⁊ si in h qdẽ mutat: in hoc ãt mutatum est. Erit. n. aliqd pmo pus: quare non erit vtiqz diuisibile in quo mutatũ ẽ.

¶ Et illud in quo fuit trãsmutatum in initio trãsmuta/tõis/ necesse est vt sit indiuisibile. Et intelligo p initiuz illud qd ẽ tale: nõ pp hoc q aliud ẽ tale. Sit ergo. a. c. diuisibile: ⁊ diuidat in. b. si igit trãsmutat in. a. b. ⁊ ĩ. b. c. tũc initiũ trãsmutatõis nõ erit in. a. c. Qm̃ in vtroqz aut trãsmutatũ ẽ: aut adhuc trãsmutat: vñ necesse est vt in toto trãsmutet: sz iã trãsmutatũ est. Et ista eadẽ rõci/natio seqt si aliqd p̃o pte trãsmutet: ⁊ p̃o pte transmu/tatuz est. Qm̃ sequitur vt sit prius primo: vnde necesse est vt idem in quo est res non sit diuisibile.

¶ Demrātio ondēs q̄ id in q̄ aliqd p̄ mutatū ē non est tempus neq̄ aliquid diuisibile: sed instans ⁊ indiuisibile.

¶ Cū declarauit q̄ in initio eius qd̄ trāsmutat̄ res trāsmutabilis venit ī illud in q̄ trāsmutat̄: vult dclarare q̄ initiū illius in qd̄ est trāsmutatio ē indiuisibile. ¶ Et dixit. illud in q̄ ⁊c̄.i. ⁊ illud in q̄ trāsmutatū erit in initio trāsmutatōis: necē est vt sit idiuisibile: ⁊ silr id ad qd̄ puenit: ⁊ hec est cā in hoc q̄ finis ⁊ pncipiū trāsmutatōis sint idiuisibilia. ¶ Et cū dixit q̄ initiū eius in qd̄ trāsmutatū trāsmutat̄ ⁊ finis eius debz eē indiuisibile/exposuit illud qd̄ itēdit: ⁊ dixit: ⁊ intelligo p pmū ⁊c̄. idest ⁊ intelligo per primum illud qd̄ dr̄ trāsmutari: nō q2 aliqua ps eius ē talis: pmū.n. ē illd̄ quod non predicatur de aliquo pp aliud. ¶ D. incepit dclare q̄ pmū qd̄ tale dz eē indiuisibile: ⁊ dixit: sit igr̄.a.c. ⁊c̄.i. dico q̄ initiū ei⁹ ī qd̄ trāsmutat̄ dz eē idiuisibile: si āt sit diuisibile ⁊ sit .a.c. ⁊ diuidat̄ in.b. dico igr̄ q̄ si magnitudo.a.b.c. fuerit diuisibilis necē ē vt trāsmutatū sit trāsmutatū in vtraq̄ pte.a.b.c. aut adhuc transmutet̄. Si aūt trāsmutatū est in vtraq̄ pte: tūc trāsmutatio ei⁹ in a.b.c. toto non erit pma. Sed positum ē ita: qd̄ est incōueniēs. Et si in vtraq̄ adhuc trāsmutet̄ ⁊ nō ē trāsmutatū/ continget vt in toto trāsmutet̄. Sed positū est ipm iam transmutatum esse. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: si igit̄ trāsmutatum.i. si igit̄ transmutatum in vtraq̄ pte.a.b.c. non vere dr̄ iā eē trāsmutatū: qm̄ seqt̄ ex eo vt nō sit initiū trāsmutatōis; sed sp transmutat̄: g̃ necesse est vt sit in toto s.in.a.c. sp transmutari: q2 necesse ē vt sit in vtroq̄: aut vē dicat̄ sp transmutari: aut iam transmutatum esse. Si igr̄ nō vē dr̄ iam transmutatum esse: necesse est vt in vtraq̄ transmutet̄: ergo in toto ē tale.s. transmutari. Et positum est q̄ in toto transmutat̄: ergo in eodē sp trāsmutat̄: ⁊ est transmutatū insimul: qd̄ est impōle. ¶ Et abbreuiatio huius demrātōis est talis. Necesse est vt illud qd̄ trāsmutat̄ in tota magnitudine sit in vtraq̄ pte.s. cū est in altera parte; aut nōdū transmutat̄; aut iā transmutatū est; aut sp transmutatur. Si aūt nōdū transmutat̄. ergo est desccens in oībus partibus magnitudinis; ⁊ in toto iam transmutatum est: ⁊ hoc est incōueniens. Et si iā transmutatū est in vtraq̄: tunc in magnitudine iam trāsmutatū est non in primo: ⁊ si in eis sp trāsmutet̄: ergo in.a.b.c. toto transmutat̄. Sed positū est iā trāsmutatū esse: ergo in eodē trāsmutatur: ⁊ est iā transmutatū: ⁊ hoc est impōle. ¶ Sed Aristo. tacuit diuisiōem dicentē: q̄ in vtraq̄ erit desccens: q2 est manifesta: ⁊ q2 iam vsus est in hac ppōne in initio huius tractatus. ¶ D.d. ⁊ ista eadē rōcinatio sequitur ⁊c̄.i. ⁊ istud ipossibile sequitur etiā si

44

Abbreuiatio rōnis.

posuerimus ipsuz in vna parte iaz transmutatū eē: ⁊ in alia adhuc transmutari. U.g. in parte .a.b. iā trāsmutatū esse: ⁊ in parte .b.c. adhuc transmutari: qm̄ rō in hoc eadem est. s. q2 seqtur vt illud qd̄ positum est pͥmū non sit pͥmū. D.d. ergo necesse est vt illud ⁊c̄. i. seqꝛ igitur ex hoc s̄mone vt illud qd̄ est initium in quo est trāsumatio nō sit diuisibile neqꝫ vltimum eius in quo est trāsmutatio. ¶ Et intelligendum est hoc etiam in tempore transmutatiōis. s. ꝙ initium eiꝰ est indiuisibile: ⁊ ꝙ non est tempus sed instans.

Initiū trāsmutatōis ē īdiuisibile.

¶ Mānifestū igr̄ q: ⁊ qd̄ corruptū ē / ⁊ qd̄ fcm̄ ē in atho mo: hoc qdē corruptū / hoc aūt fcm̄ est. Dr̄ aūt in quo pͥmo mutatū est duplr̄: aliud qdē in quo pͥmo pfecta ē mutatio: tūc. n. vez est dicer̄ qd̄ mutatū est: aliud vero in quo primo cepit mutari.

De factū ⁊ corruptū ē ī idiuisibili

¶ Manifestū ē igr̄ ꝙ illud qd̄ corrūpiꝛ ⁊ qd̄ est / est in indiuisibili. Et hoc qd̄ dicimus initium eius in quo ē transmutatiōe ē duobus modis. Quoz vnus est illud in quo pficiꝛ trāsmutatio: qm̄ tūc dr̄ vere aliqd iā transmutatū eē. Aliꝰ vero ē illud in quo icepit trāsmutatio.

45 ¶ Ista demonstratio pͥdicta est in transmutatiōibus diuisibilibus que hn̄t pͥncipium ⁊ finem. transmutationes vero diuisibiles. s. que sunt in indiuisibili. U.g. gn̄atio ⁊ corruptio sunt in forma: ⁊ forma est indiuisibilis. Manifestuz est igr̄ de eis ꝙ iste trāsmutatōes sunt in rebus indiuisibilibus. ¶ D.d. manifestum est igitur ⁊c̄. i. manifestum est igitur ꝙ illud qd̄ corrūpit / corrūpiꝛ in indiuisibili: ⁊ illud qd̄ fit / fit in indiuisibili. ¶ Et non intendit ꝙ hoc apparet ex pͥdcā demr̄atione. nam gn̄atio ⁊ corruptio non sunt diuisibiles ita ꝙ habeant pͥncipium ⁊ finem: sed forte transmittit nos ad hoc qd̄ dictum est prius ꝙ gn̄atio ⁊ corruptio sunt fines transmutatiōis. Et declaratum est h̄ ꝙ finis transmutatiōis est indiuisibilis. ¶ Et intelligo per trāsmutatōem illud cuius finis est gn̄atio ⁊ corruptio. s. trāsmutatōem alteratōis: ⁊ gn̄atio est finis alteratōis ⁊ non est trāsmutatio: sed est sequēs transmutatōem: q2 non diuidiꝛ in magis ⁊ minꝰ: q2 non intelligiꝛ hō esse magis q̄ͣ homo: neqꝫ equus est magis q̄ͣ equꝰ: sicut intelligiꝛ albedo magis q̄ͣ albedo: ⁊ id̄ gn̄atio ⁊ corruptio nō sunt motus: neqꝫ existūt p se: sed sequanꝛ motū: ⁊ id̄ forte intendit p indiuisibile in gn̄atione ⁊ corruptione formam. ¶ D.d. ⁊ hoc quod diximus ⁊c̄. i. ⁊ dixit hoc: quia non est locutus nisi in principio tm̄: qm̄ demonstratio super ea eadez est: ⁊ forte hoc nomen pͥmū in idiomate eorum significat principium ⁊ finem.

Sola ē īdiuisibil. Jd 3. ph. c. 68.

Documētū.

Nō intellr̄ hō magis q̄ͣ hō: nec equus magis q̄ͣ equꝰ sic̄ itellr̄ albedo magis q̄ͣ albedo.

¶ Scd̄m qdē igiꝛ finem mutatōis qd̄ pͥmū dr̄ existit ⁊ est: ꝯtingit. n. pfici mutatōem ⁊ est mutatiōis finis: qd̄ ōn̄sum est indiuisibile eē pp id qd̄ finis. Qd̄ aūt h̄z pͥncipium oīno non est: non. n. pͥncipiuz est mutationis ⁊

Dař vltiuz motus ⁊ n̄ pͥmum.

neqз in quo pmo qs mutabit. Sit.n.pmuз in quo sunt a.d. hoc igr indiuisibile non est: accidit eni habita esse ipsa nunc: amplius si in.c.a.tpe oino quiescit: ponatur enim qescens ꝛ in.a.qescit. Quare si impartibile e .a. d. simul qescit ꝛ mutatum est. In.a. qdem enim qescit d. autem mutatum est.

Primum vero qd dr pp copleme͂tu͂ tra͂smutatiois e extra p se: qm pole est vt pficiat tra͂smutatio: ꝛ vltimuз tra͂smutatois est illud qd iam declarauimus esse indiuisibile: qr est finis. Primuз vero qd dr pro principio non est ens oino: quoniam tra͂smutatio non hebit principium: neqз erit ex primo tpe aliqd in quo tra͂smutet res. Sit igit pmum.a.d. istud igr pmum non est indiuisibile quonia͂ seqtur in oi indiuisibili vt instantia sint sesea. Et et si in tpe toto.c.a. fuerit qesce͂s/ poemus ipз esse qescens in.a.et. Seqt igit si.a.d. fuerit quiesce͂s ꝛ indiuisibile: vt sit qescens ꝛ iam transmutatum insimul. Quonia͂ in.a. erit qesce͂s ꝛ in.d. erit iam transmutatu͂. Nō finis in indiuisibili consistit.

Cu͂ dclauit ꝙ in pncipio eius qd transmutat: separat ab eo in q tra͂smutat: veniet in illud in q pmo transmutat: ꝛ ꝙ initium ꝛ finis transmutatois sunt indiuisibilia: vult declarare ꝙ initium tra͂smutatois non est in actu sed in pote͂tia: ꝛ silr initiu͂ eius in quo est tra͂smutatio no͂ est in actu: sed in pote͂tia. finis au͂t tra͂smutatiois i actu est ꝛ demrato: ꝛ silr finis eius in quo est tra͂smutatio. Qm si est necesse vt tra͂smutatu͂ in initio tra͂smutatois sit in illo in qd transmutat: ꝛ non tra͂smutat nisi in indiuisibili: ꝛ initiu͂ eius in q tra͂smutatur est indiuisibile. seqt vt non transmutat in initio tra͂smutatois. Et cum in transmutato non inuenitur transmutatio nisi sit iam tra͂smutatu͂: manifestu͂ est ꝙ tra͂smutatio non hз pncipiu͂ nisi tra͂smutatio esset co͂posita ex idiuisibilit ꝛ tps silr. Ergo istud pncipium necessario est in pote͂tia: ꝛ e illud de q dclatu͂ e in smone pdco ipз ee͂ idiuisibile. Et expositores dubitabat i hoc qr existimabat ꝙ isti smones sunt ɔtradictorij. s. dice͂s ꝙ e idiuisibile: ꝛ dice͂s ꝙ no͂ e ens: ꝛ no͂ sunt ɔtradictorij nisi eet dclatu͂ ꝙ no͂ est ens oino. Sз no͂ fuit declaratu͂ nisi ꝙ est no͂ ens in actu: ꝛ hoc ignorat oe͂s expositores in hoc loco: io inuenimus Alex. tra͂stulisse dclatoem ad tps. s. hoc qd dclarauit ꝙ initiu͂ tra͂smutatois est idiuisibile. D.d. ipm esse non ens: ꝛ forte itendit per hoc qd declarauit ipm esse idiuisibile: ipsum esse non ens in actu: ꝛ quasi dicit: si istud pncipium fuerit ens in actu nece e vt sit idiuisibile. Deinde declarauit ꝙ si fuerit indiuisibile necesse est vt non sit ens: ꝛ si ponatur esse accidet impole: ꝛ iste modus dclaratois est modus verus. Expositores autem non fecerunt differe/ 46

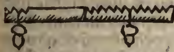
Perfectio transmutatiõis est res exñs in actu sicut alię pfectiões ⁊ demõstrata magis ꝙ̃ ĩ vno instãti.

tiam inter sermonẽ de principio ⁊ fine in hac intẽtione: ⁊ dixerũt
qñ motus habebit finẽ ⁊ nõ habebit princĩpiũ: ⁊ hoc qḋ existima/
uerunt de hoc est in primo aspectu a deceptione. ¶ Deinde.d.primũ
vero ⁊c̃.i.indiuisibile vero qḋ dr̃ de fine trãsmutatõis: ⁊ fine eius in
quo est transmutatio est existẽs in actu; ⁊ põt demonstrari. ¶ Et cũ
narrauit hoc dedit causã ⁊ dicit: quoniã possibile est vt perficiat̃ ⁊c̃.
idest ⁊ hoc est itaq: trãsmutatũ potest perfici in sua trãsmutatione:
⁊ perfectio trãsmutatiõis est res existẽs in actu sicut alie pfectiões;
⁊ demõstrata magis ꝙ̃ in vno instãti. ¶ Et hoc manifestũ est in om
ni trãsmutatione: qm̃ pfectio in vbi est superius; ⁊ in qualitate est
albũ ⁊ nigrũ; ⁊ in q̃titate est q̃titas terminata. Ista igit̃ ingt̃ sunt
in actu; ideo finis in eis que est indiuisibilis ⁊ est vltimũ transmu
tationis est ens in actu: principiũ vero trãsmutatiõis q: nõ est prin
cipium alicuius pmanẽtis: sicut est dispositio in principio lineę: ⁊
illḋ qḋ est ei in actu est ipsa trãsmutatio: ⁊ in trãsmutatõe nõ est ini
tiũ naturalr̃; necesse est vt istud principiũ nõ sit ens neq: existens.
Cũ igit̃ posuit ꝙ possẽ est vt pficiat̃ trãsmutatio trãsmutationis: ⁊ ꝙ
ista pfectio est in actu: ⁊ ꝙ hꝫ finẽ: fuit necesse vt finis eius sit ĩ actu
sicut est finis lineę: ⁊ finis supficiei. ¶ Et cã in hoc est q: mot⁹ ⁊ tp̃s
nõ habẽt sitũ: ⁊ linea hꝫ sitũ; declaratũ est ꝙ est indiuisibilis: ergo
finis motus indiuisibilis est in actu. ¶ D. reuersus est ad principiũ
motus de quo declaratũ est ꝙ si fuerit ens nõ erit indiuisibile; ⁊ de/
clarauit ipm̃ esse nõ ens nisi in potẽtia.s.sꝫ ꝙ instãs est in tpe: ⁊ di
xit: primũ vero ⁊c̃.i.principiũ vero trãsmutatiõis d quo diximꝰ ꝙ si
fuerit ens qḋ nõ erit diuisibile: nõ est necesse vt sit ens diuo: q: ẽ in/
diuisibile in sua natura.s.principiũ ſm ꝙ est principium. D.d.qm̃
trãsmutatio nõ habebit pricipiũ ⁊c̃.i.qm̃ trãsmutatio nõ habebit
principiũ que est trãsmutatio: nã principiũ est indiuisibile: ⁊ trans
mutatio est diuisibilis: neq: etiã in hoc tpe qḋ est indiuisibile cadit
trãsmutatio: qm̃ trãsmutatio est diuisibilis ⁊ nõ cadit nisi in tpe: vt
declaratũ est in initio istius tractatꝰ: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: sit igi
tur primũ ⁊c̃.i.sit igit̃ primũ eius in quo est trãsmutatio. V.g. pmũ
spacij.a.d.D.d.istud primũ igit̃ ⁊c̃.i.sequit̃ igit̃ vt primuꝫ spacij in
quo est motꝰ in actu nõ sit ĩdiuisibile: sꝫ diuisibile necessario. ¶ Et
cũ narrauit ꝙ istud primũ dꝫ eẽ diuisibile ex cõtrario primo qḋ est
pncipiũ eiꝰ in quo est motio motꝰ ĩ initio eiꝰ qḋ mouet̃: ⁊ est pncipiũ
motꝰ: pcedit ĩ oppõita ↄ̃ria si ponat̃ indiuisibile: ⁊ dixit: sequit̃ si fuerit
ĩdiuisibile ⁊c̃.i.qm̃ si primũ eiꝰ in quo demõstrat̃ motꝰ fuerit ĩdiuisi
bile ita ꝙ sit ps motꝰ ↄtingit motũ inueniri in spacio ĩdiuisibili: ⁊
tpe indiuisibili.s.instãti: ⁊ sic tp̃s ⁊ motꝰ erũt cõposita ex ĩdiuisibi/
libus: qḋ est ĩpossẽ. D.d. ⁊ ẽt si in tpe.c.a.⁊c̃.i. ⁊ si ps tpis in qua est
initiũ qetis fuerit ps in q̃ est vltimũ motꝰ ſm ꝙ est aliqḋ ĩdiuisibile
cũ instãs nõ seqt̃ instãs: neq: inter finẽ qetis ⁊ initiuꝫ motꝰ est tp̃s;
manifestũ est ꝙ si in hac pte tpis indiuisibilis fuerit possis motus;
possis erit qes: ⁊ sic res erit mota ⁊ qescẽs in eodẽ: q: finis est qetis
⁊ initiũ motus. Ponat̃ igit̃.s.motũ moueri in toto tpe.a.d. ⁊ ponat̃
ẽt ipm̃ qescere in fine istius tpis.s.d. mouet̃ igit̃ ẽt in initio eius. qḋ
est.a. ergo necesse est si ille finis ⁊ initiũ qḋ est ĩdiuisibile posset in eo
fieri motꝰ ⁊ qes: vt illud qḋ mouet̃ in eo sit qescẽs ⁊ motuꝫ ĩ simul;

qm̄ in.a.d.qđ est indiuisibilē erit quiescēs ſm q̄ est finis quietis: et erit in.a.motum ſm q̄ est initium motus: et sic in eadem re erit quiescens et motum insimul.

CDemōstratio prima sumpta ex parte tpis ostendens q̄ nō est accipere primū in quo mutatū est ex parte principij.

C.Tempus A. B. D.

Aliqd tpis i quo mobile p̄ mutatū est

CQm̄ āt nō ē ipartibile: necesse est diuisibile esse: et i quolibz hmōi mutatū eē. Diuiso.n.ipso.a.d.si quidē in neutro mutatū ē:neqꝫ in toto. Si aūt in ambobꝰ mutat et in oi. Si vero i altero tm̄ mutatū est:nō in toto p̄mo. Quare necesse est in quolibet mutatū eē. Manifestum igit est q̄ nō est in quo primo mutatū est: infinite enim diuisiones sunt.

CSi igit.a.d.nō est indiuisibile:necesse est vt sit diuisibile:et in quolibet istius accipiat/trāsmutabit in eo qm̄ a.d.diuidet. Si igit nō trāsmutet/neqꝫ in altera duarū partiū:ergo neqꝫ in toto trāsmutabit. Et si in eis semp trāsmutat/ista erit dispō eius in toto. Et si trāsmutatur in altero/nō erit primū eius in quo transmutat totum. Ergo necesse est vt trāsmutet in quocūqꝫ eiꝰ accipiat. Ergo manifestū est q̄ nō est primū eius in quo transmutatur: qm̄ diuisio eius est infinita.

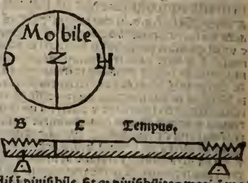
CDicit. Si igit.a.d.in quo posuimꝰ pricipiū trāsmutatiōis extrīn in actu nō fuerit indiuisibile:necesse est vt semp diuidat in diuisibiles: et vt in qualibet pte ponat trāsmutari in actu:necesse est vt priꝰ trāsmutet.s.q̄ ante hanc trāsmutationē positam sit trāsmutatio. Qm̄ magnitudo in qua posita est trāsmutatio est diuisibilis necessario. 47
CEt hoc intēdebat cuꝫ dixit:cuꝫ diuidat.a.d.et cuꝫ narrauit q̄ cū trāsmutat in hac magnitudine:necesse est vt sit trāsmutatū in partibus:icepit declarare hoc et dixit:et si nō trāsmutat et c.i.et cū posuerimus q̄ primū eius in quo demōstrāt trāsmutatū et eius in quo est trāsmutatio est diuisibile. CU.g.a.d.diuidet i.b.si igit nō trāsmutatur in altera pte scꝫ in.a.b.b.d.ergo neqꝫ in tota magnitudie.a.d.qđ est ꝯtra positū:et trāsmutat in eis semp:tūc dispō eius in toto erit talis:sꝫ positū est q̄ ista trāsmutatio est pncipiū trāsmutatiōis: et hoc est impōle. Et si trāsmutat in altera et nō in reliqua:tūc totū nō erit principiū eius in quo trāsmutat:sꝫ positū est primū:et hoc est

incõueniẽs. ¶ Et hoc itẽdebat cũ dixit: ꝛ si trãsmutaẽ in altera ꝛc. ꝛ cũ sit impoĩe vt in vtraqȝ sit qeſcẽs: aut in eis semp trãsmutet ꝛ in alia nõ trãsmutaẽ: sequiẽ ex hoc vt in vtraqȝ sit iam trãsmutatũ: ꝛ dixit: ergo necesse est ꝛc. i. queqȝ pars accipiaẽ ex illo prĩo: necesse est vt trãsmutatũ in eo sit iam trãsmutatum: ergo trãsmutatio erit ante transmutationem ꝛ ante hanc alia sicut est dispõ in diuisione magnitudinis in infinitũ: ꝛ hoc intẽdebat cuȝ dixit: ergo manifestum est ꝛc. i. ergo manifestũ est ꝙ in eo nõ est principiuȝ eius quod transmutaẽ: qꝛ diuisio eius est in infinitum.

¶ Neqȝ itaqȝ in eo qδ mutatuȝ est aliquid ipsius prius est qδ mutatũ ẽ. Sit eiȝ. d. z. qδ primo mutatuȝ est ipsi⁹ d. h. omne enĩ diuisibile esse demõstratũ est qδ mutatur. Tps aũt in quo. d. z. mutatuȝ est: sit in quo est. b. c. Si ergo in oĩ. d. z. mutatũ est in medio min⁹ ẽ qδ mutatũ ẽ: ꝛ pri⁹ est ipso. d. z. ꝛ iterũ hoc aliδ: ꝛ illo alteꝝ: ꝛ sic semp: q̃re nihil est primũ mutantis qδ mutatuȝ est.

¶ Neqȝ ex illo qδ trãsmutaẽ ẽ aliqd qδ primũ eius qδ trãsmutaẽ. Sit ergo. d. z. primũ eius qδ transmutaẽ ex d. h. qm̃ iam declarauim⁹ ꝙ omnẽ trãsmutatũ est diuisibile: ꝛ tps sit. b. c. Si igiẽ. d. z. trãsmutaẽ in hoc tpe: ergo in sua medietate erit illud qδ trãsmutabaẽ prius: ꝛ ante istud aliud minus prius: ꝛ ante illud aliud min⁹ prius: ꝛ sic semp: vnde necesse est vt in transmutato nõ sit aliquid oĩno qδ sit primũ eius quod transmutaẽ.

48 ¶ Demonstratio scδa ostendens idem qδ supra sumpta ex parte mobilis.

¶ Vult declarare etiã qδ transmutatũ nõ est aliq̃ ps que sit primuȝ ei⁹ qδ trãsmutaẽ. i. ꝙ ante ipsum nõ est alia ps que dicaẽ trãsmutari: qm̃ aũt trãsmutatũ dȝ habere partẽs: manifestũ est ex pdictis. nam oẽ trãsmutabile est diuisibile. Qm̃ vo in ista diuisione nõ inuenitur ps prima: manifestũ est ex hoc qδ ẽ declaratũ ꝙ trãsmutatio ꝛ tps ꝛ trãsmutatio oĩa sunt de nã ꝯtinui: ꝛ ꝙ ꝯtinuũ semp diuidiẽ ĩ diuisibile. Et qꝛ diuisibilitas moti ẽ manifestior ex diuisibilitate ei⁹ in quo moueẽ: icepit declarare ꝙ si eẽs

hoc primũ trãsmutatũ: tũc esset prima lõgitudo: et primũ tps: sz quia hoc est manifestius in tpe. ¶ Dixit: nec fit ex illo qđ trãsmutatũ est &c. i. neqz in trãsmutato iuenit ps que sit primũ ei⁹ qđ trãsmutat. D. posuit trãsmutatũ de hoc: et posuit ptẽ illius prio. d. z. vt declararet ducẽdo ad icõueniẽs: q ista ps nõ est primũ: et dixit. d. z. &c. et qr aliqs pt dicere q ista põ nõ ẽ va: nisi eẽt vez q oẽ trãsmutatũ ẽ diuisibile: dixit qm iã dclarauim⁹ q oẽ trãsmutabile ẽ diuisibile. Et cũ posuit h: et iã dclarauit q oẽ trãsmutatũ trãsmutat i tpe: necesse est vt ista ps trãsmutet i tpe: et dixit: et tps in q trãsmutat sit. b. c. i. et cũ dclarauit q ista trãsmutatio dz eẽ in tpe sit igit illđ tps ps. d. z. trãsmutat b. c. ¶ D. d. si igit d. z. e. c. scz ps trãsmutati quã posuim⁹ primũ ei⁹ qđ trãsmutat: tũc in medietate isti⁹ tpis erit illud qđ trãsmutat de illa pte min⁹. Qm illud qđ trãsmutat in minori tpe est min⁹. s. in equali velocitate. Et erit transmutatio que est in medietate istius ante trãsmutationẽ que est in toto illo tpe que posita est prima: et sic erit prima. Et qr tps diuiditur in medietates in infinitum necesse est vt diuidat in minus: et minus in minori fm diuisionez tẽporis in infinitũ. Et simili in prius et in pri⁹ prius: et sic in ĩfinitũ. Et cũ declarauit q trãsmutatũ non hz primũ: dixit: necesse est igit &c. i. sicut ẽ necesse in ipsa transmutatione et in eo in quo est transmutatio. Supra. 31.

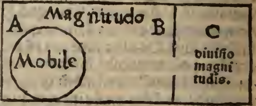
¶ Q igitur neqz in eo qđ mutatur / neqz in quo mutat tẽpore nihil prius fit: manifestũ est ex his que prius dictã sunt. Ipsum aũt qđ mutatur aut fm qđ mutat non etiã similr se habebit. Tria nãqz sunt que dicuntur fm mutationẽ. Qđ mutatur. Et in quo. Et in qđ mutat: vt homo: tempus: et albuz. Homo quidẽ igit et tẽpus diuisibilia sunt. De albo autẽ alia rõ est ppter id qđ fm accidens oĩa diuisibilia sunt: cui enim accidit albũ aut quale illud diuisibile est. Qm̃ q̃cũqz diuidunt fz seipsa diuisibilia: et nõ fm accñs: neqz in his erit primũ vt in magnitudib⁹. Sit. n. in quo est. a. b. magnitudo: mot⁹ aũt fit ex. b. in. c. primũ. Igit si qdẽ ĩdiuisibile ẽ. b. c. impartibile ĩpartibili erit ẽtiguũ. Si vo diuisibile: erit aliqđ ipsi. c. pri⁹ in quo mutatũ est et illo iteruz aliud: et sic semp: pp id quod nullo mõ deficit diuisio. Quare non est primũ in qđ mutatũ est. Silr aũt est et in qtitatis mutatiõe: et hec. n. in ẽtinuo est. Manifestũ igit est q in sola mutatõe q̃ est fz q̃litatẽ ẽtigit ĩdiuisibile p se esse.

¶ Manifestũ est igit ex dictis q neqz ex transmutato neqz ex tpe in quo ẽ trãsmutatio ẽ aliqd oĩno qđ fit primũ. Et illud ipm in quo est trãsmutatio non hz talem

dispositioné. Sunt eniz tria que sufficiũt in transmutatione. s. trásmutatũ: ⁊ illud in quo est trásmutatio: ⁊ ad qd. U. g. homo: ⁊ tps: ⁊ albuz. Homo vero ⁊ tps sunt diuisibilia. Sermo aũt de albo est alius a sermone de istis: sed oia sunt diuisibilia per accñs. Illud enim cui accidit albuz ⁊ quale est diuisibile. In illis aũt oibus que dicunt diuidi per se nõ per accidẽs nõ est ét primuz. U. g. in magnitudinib⁹. Sit igitur. a. b. c. magnitudo: ⁊ moueat ð. a. ad. b. prío motu. Si igit. a. b. fuit idiuisibile: ⁊ é iptibile, seqt iptibile. Et si fuerit diuisibile tũc erit aliqd ante. b. in qd cecidit trásmutatio: ⁊ añ illð aliud: ⁊ sic semp. Qm̃ nõ euadet a diuisiõe aliquo mõ: nõ est hoc primũ eius in qd cadit transmutatio. Et silr de transmutatiõe quátitatis: qm̃ ista trásmutatio ét est in cótinuo. Ergo manifestũ est ꝙ in motu in qualitate sola inter alios mot⁹ põt eé indiuisibile p se.

49 ¶ Dicit. Manifestũ est igitur ex p̃dictis ꝙ nõ est aliqð p̃mũ s. idiuisibile ex trásmutatõe neq̃ ex tpe in quo fit trásmutatio ꝟni ꝙ est trásmutatio ⁊ ꝟm ꝙ est tps neq̃ p se: neq̃ p accidens. ¶ D. o. ⁊ illud ipsum ⁊c̃ ⁊ intẽdit illud in quo est genus trásmutatiõis: ⁊ dixit hoc qm̃ transmutabiliuz sunt quedam in quib⁹ nõ inuenit primũ per accidẽs. s. q̃ sunt in qualitate. In eis aũt que sunt in vbi: ⁊ qñ nõ inuenit primũ omnino: neq̃ per se: neq̃ per accidẽs. ¶ Et cuz narrauit ꝙ dispõ in eo in qua est trásmutatio in hoc nõ est sicut dispositio in transmutato: ⁊ tẽpore. incepit exponere hoc ⁊ dixit: sunt eniz tria ⁊c̃. i. sunt enim tria in transmutatiõe ⁊ sunt illa: ⁊ intendit per illud in quo est trãsmutatio tẽpus ⁊ per illud ad quod est transmutatio genus motus. ¶ Uerbi grã. homo qui albescit: qm̃ sunt in eo tria: homo: ⁊ tẽpus: ⁊ color albus: ⁊ dixit: motuz qui est in qualitate: notificando ꝙ in isto non inuenit primuz per accidẽs. s. in eo ad qð etiá motus: non in moto: neq̃ in tẽpore: ⁊ hoc intẽdebat cuz dixit: homo vero ⁊c̃. i. homo vero qð est transmutatuz in hoc motu: ⁊ tẽpus in quo est motus: non habẽt primuz omnino: neq̃ per se neq̃ per accidens: quia sunt diuisibilia per se. Album vero ⁊ similiter de rebus ad quas fit transmutatio

¶ Demonstratio tertia ostendens idẽ qð supra sumpta ex parte magnitudinis.

transmutatio in qualitate nō habēt talem dispositionē: qm̄ ista nō diuidunt per se.s.qualitates: sed per accidēs. Deinde. d. sed omnia sunt diuisibilia per accidēs.i.oēs qualitates. ¶ Deinde narrauit quō diuidunt per accidēs: ⁊ dixit: illud eius cui accidit albū ⁊c̄.i. album vero ⁊ vl̄r qualitates sunt diuisibilia: q: sunt in corpore qd̄ est diuisibile per se. ¶ Et cū narrauit q̄ diuisibiliū ex istis tribus quedā sunt que semp diuidunt per se.s.tēpus ⁊ trāsmutatū. Et quedam sunt quorū quedā diuidunt per se: ⁊ quedā per accidens: ⁊ est illud ad qd̄ est transmutatio. narrauit q̄ in illo qd̄ diuidit per se in istis nō inuenit pmū p se: ⁊ in illo qd̄ diuidit p accn̄s inuenit pmū p se ⁊ nō p accn̄s: ⁊ dixit: in illis aūt oīb⁹ ⁊c̄.i. in trāsmutato: ⁊ tpe: ⁊ trāsmutatōe q̄ est in vbi ⁊ qn̄: qm̄ ista sunt diuisibilia per se. Et cū narrauit q̄ in istis nō inuenit primū diuisibile iterauit suā demonstrationē super ista diuisibiliū cū in declarationib⁹ predictis non distinguitur illud qd̄ diuidit per se ab illo qd̄ diuidit per accidens. ¶ Et dixit: sit igitur.a.b.c.⁊c̄.i. sit igitur spaciū per qd̄ motū mouetur primū spaciū.a.b.c. ⁊ motus eius ex.a.ad.b. sit primus motus.d.e. si igitur.a.b.⁊c̄.i. si igitur.a.b. qd̄ est ex spacio primū eius per qd̄ fit primus mot⁹ fuerit magnitudo indiuisibilis: tunc motus per illud erit indiuisibilis: ⁊ sic indiuisibile sequit indiuisibile: ⁊ sic magnitudo ⁊ motus erunt cōpositi ex indiuisibilib⁹: qd̄ est impossibile. Deinde. d. ⁊ si fuerit diuisibile ⁊c̄.i. si igitur spaciū.a.b. fuerit diuisibile: tunc erit hoc spaciū ante spaciū.a.b. in qd̄ cecidit trāsmutatio anteq̄ caderet in spaciū.a.b.U.g. medietas spacij.a.b. ⁊ simil'r sequit vt ante transmutationē que est in medietate isti⁹ spacij sit minor transmutatio: ⁊ est illa que fit in medietate istius medietatis: ⁊ sic procedit in infinitū. Deinde. d. ergo hic nō est primū ⁊c̄.i. in motu locali. D. d. ⁊ simil'r est de transmutatiōe quātitatis.i. in augmēto ⁊ diminutiōe. ¶ Et cū in hoc est q̄ transmutatio in q̄to est transmutatio in cōtinuo per se: ⁊ declaratū est q̄ cōtinuū semp diuidit in diuisibile ecōuerso trāsmutationi in qualitate.s.q: nō est in cōtinuo. D. d. manifestū est igitur q̄ in motu ⁊c̄.i. ⁊ possibile est vt in eo sit primū indiuisibile per se: ⁊ si sit diuisibile per accidēs ⁊ hoc est ita: q: minim⁹ a color est terminat⁹ p se: queadmodū minima forma est terminata.s.q̄ minimū eius qd̄ pōt esse coloratum in actu est terminatū: queadmodū minimū eius qd̄ pōt esse aliqd̄ demonstratū est terminatū. U.g. qm̄ minima aqua est terminata: ⁊ sil'r de alijs corpibus simplicibus ⁊ cōpositis.

Qualitates nō diuidū tur p se s; p accn̄s. Idē s.cō.37.39. ⁊ infra.59.

a Minim⁹ color ē terminat⁹ p se quēadmodū minima foia est terminata sic minima aq̄ est terminata: ⁊ sil'r ī d alijs corpibus simplicib⁹ ⁊ cōpositis. Idem s.cō.32. ⁊ q ibi.

¶ Capitulum in quo ostēdit quō ea que sunt in motu precedūt se inuicem ⁊c̄. Cap. 3.

Quoniā aūt omne qd̄ mutat / in tēpore mutatur. Dicitur aūt in tēpore mutari ⁊ sicut in primo: ⁊ sicut bm alterū vt in anno: q: in die mutat. In quo primo tēpore: ⁊ mutat qd̄ mutat. Et in quolibz hui⁹ necesse mutari. Manifestū igit ⁊ ex diffōne: primū.n. sic dixim⁹.

De qd̄ mutatur in tpe mutatur.

¶Quia oẽ qḋ trãſmutaẗ/ trãſmutaẗ ĩ tpe. Et dr̃ aliqd trãſmutari ĩn tpe: q: eſt p̄imuȝ tp̃s in quo trãſmutaẗ: ⁊ q: trãſmutaẗ in aliquo eius. U.g. qm̃ dr̃ aliud tranſmutari in tali anno: q: trãſmutaẗ in aliqua die illius anni. Qm̃ p̄imũ tp̃s in quo trãſmutatũ trãſmutaẗ: neceſſe ẽ vt in qualibet pte illius trãſmuteẗ. Et hoc manifeſtũ ẽ ex eius diffõne: qm̃ hoc intelligim⁹ p p̄imũ.

50 Cum declarauit ꝙ mot⁹ nõ hȝ p̄ncipiũ: neqȝ illḋ in quo ẽ mot⁹ neqȝ tp̃s: vult ḋclarare ꝙ illud qḋ trãſmutatuȝ eſt/ prius trãſmutabaẗ. ¶Et dixit: q: oẽ trãſmutatũ ⁊c̃. i. vt declatũ eſt ſupi⁹. D. d. ⁊ dr̃ aliqd trãſmutari ⁊c̃. i. ⁊ manifeſtũ eſt p ſeꝗ ꝙ dr̃ aliqd trãſmutari in aliq̃ tpe: q: illud tp̃s eſt minimũ tp̃s in quo põt trãſmutari: ⁊ hoc ĩtẽdebat cũ dixit. q: eſt p̄mũ tp̃s ⁊c̃. qm̃ oẽ qḋ attribuiẗ rei nõ pp ſuã ptẽ eſt p̄ncipiũ illi⁹ rei: vt declatũ eſt alibi: ⁊ q: trãſmutatio nõ attribuiẗ tpi eq̃li ei: q: inueniẗ in tpe minori ipſo: iḋ neceẽ eſt: vt iſtud tp̃s ſit p̄mũ illi⁹ trãſmutari: ecõtrario ḋ tpe qḋ excedit trãſmutationẽ. ſ. q: nõ eſt p̄mũ: qm̃ trãſmutatio nõ attribuiẗ ei niſi gr̃a ſue ptis: ⁊ hoc ĩtẽdebat cũ dixit: ⁊ q: trãſmutaẗ ĩ alio. i. ⁊ attribuiẗ etiam trãſmutatio tẽpori: q: tranſmutaẗ in alio cũ tp̃s cui attribuiẗ excеſſerit idẽ tp̃s. eq̃le ei. ¶D. d. U. g. ⁊c̃. i. U. g. qm̃ bellũ fuit ĩ tali ãno: q: fuit in tali die illi⁹ ãni: vñ attributio ei⁹ ad ãnũ nõ eſt p̄ma. D. d. qm̃ p̄mũ tp̃s ⁊c̃. i. ⁊ cũ res habuit tp̃s p̄mũ in quo trãſmutaẗ: neceẽ eſt vt in qualibet pte illi⁹ tp̃is inueniaẗ illa res trãſmutari: qm̃ hoc eſt manifeſtũ ex diffõne p̄mi: qm̃ p̄mũ eſt tp̃s eq̃le trãſmutatõi: cui trãſmutatio nõ attribuiẗ gr̃a ptis. Ergo neceſſe eſt in toto: qm̃ oĩs tranſmutatio que attribuiẗ tempori: neceſſe eſt vt attribuaẗ ei: aut pp ptẽ: aut pp totũ: ſed p̄io nõ attribuiẗ pp ptẽ: ſ₃ pp totum.

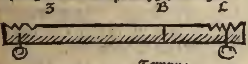
Daẗ minĩmuȝ tp̃s in quo aliqd põt tranſmutari.

¶Sed ex his manifeſtũ eſt. Sit. n. in quo p̄io moueẗ qḋ moueẗ. ȝ. b. c. ⁊ diuidaẗ ſm̃. b. Oẽ. n. tp̃s diuiſibile eſt in. ȝ. b. tpe: aut moueẗ: aut nõ moueẗ: ⁊ iterũ in. b. c. ſilr. Si quidẽ igitur in neutro moueẗ: qeſcit itaqȝ in oĩ: moueri. n. in nullo hui⁹ qḋ moueẗ impoẽ. Si vero in altero ſoluȝ moueẗ nõ vtiqȝ in p̄imo moueẗ: qḋ eſt. ȝ. c. ſm̃ eniȝ vtrũqȝ motus eſt. Neceſſe eſt igitur in quolibet ipſius. ȝ. c. motum eſſe.

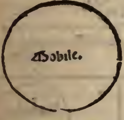
¶Et hoc apparet etiã ex hoc qḋ narrabimus. Sit igiẗ tp̃s in quo motuȝ moueẗ p̄imo. ȝ. c. ⁊ diuidatur in. b. Si igiẗ oẽ tp̃s eſt diuiſibile. Et motuȝ aut in tpe. ȝ. b. c. moueẗ: aut nõ moueẗ: ⁊ ſilr ẽt. in duobus tpibus. ȝ. b. c. Si aũt nõ moueẗ in altero eoꝝ ergo qeſcit in hoc toto tpe. Naȝ impoẽ eſt vt ſit motũ: ⁊ nõ moueaẗ in alte

ra priuz.z.b.c.Et si mouet̄ i altero eoꝝ tm̄/tūc tp̄s.z.c. nō est pmū tp̄s in quo mouet̄.Qm̄ mot⁹ ei⁹ est i vtroqꝫ eoꝝ.Ergo necesse est vt moueatur in q̄libet pte.

¶Demr̄atio pbās ꝙ id qd̄ mouet̄ pr̄io i ali/quo tpe: mouet̄ in qualibꝫ pte illi⁹ tp̄is.

Tempus

¶Dicit: ⁊ h̄ appet ex hoc qd̄ dico: qm̄ cū primū tp̄s fuerit demr̄atū. U.g.tp̄s z.c.⁊ fuerit diuisuz in duo in.b.cum oē tp̄s sit diuisibile: ⁊ illud qd̄ mouet̄ ne/cesse est pmū qb⁹ di cim⁹ nō hr̄e pmuz. B.d. scꝫ trāsmuta/tuz ⁊c̄.⁊ moueri i.z. c.qd̄ est positū pmū aut n̄ moueri:⁊ ma nifestuz est ꝙ nō est gescēs in eo:q̄ mo/uetur.¶ Et cū po/suerit ꝙ in hoc tpe necesse est vt sit mo tum in toto:⁊ ꝙ aduersari⁹ nō pōt ponere ipsuz in eo gescēs:dixit: ⁊ similr̄ ēt ⁊c̄.i.⁊ silr̄ ēt interrogabim⁹ aduersariū ⁊ dicemus ei ꝙ istud motū qd̄ tu ↄcedis moueri ī tpe.z.c.aut ↄcedis ēt ipsuz moueri in vtraqꝫ pte eius:aut gescere in vtraqꝫ:aut moueri i altera:aut quiescere in reliqua,B.d.si igitur nō mouet̄ ⁊c̄.i.que sunt ptes ma/gnitudinis cuꝫ sit impoſe:vt in ea sit quiescēs:⁊ quasi dicit:ꝙ si fue rit quiescēs in vtraqꝫ pte magnitudinis:sequit̄ maximuꝫ impoſe.s. vt aliqd moueat̄ p aliqd ⁊ gescat in oībus ptibus eius.¶ Et cū de/struxit ipsuz gescere in vtraqꝫ pte:⁊ destruxit ēt ipsuz gescere in alte/ra/⁊ moueri in reliqua:⁊ dixit: si mouet̄ in altera tm̄.i.tunc tp̄s cō/gregatuꝫ ex istis duobus tēporibus nō erit tp̄s primū: sed positum est primū.¶ Et hoc est ita:q̄ primū est illud in cuius oībus parti/bus est motus: ⁊ hoc intēdebat cū dixit:mot⁹ eius est in vtraqꝫ.i. qm̄ necesse est cū sit primū vt motus sit in vtraqꝫ pte eius.¶ Et cū destruxit ista duo cōdiuidentia cōclusit tertiū:⁊ dixit.ergo necesse est ⁊c̄.⁊ hoc manifestum est.

Primū tp̄s est illd̄ i cu/ius oib⁹ ptibus ē mot⁹.

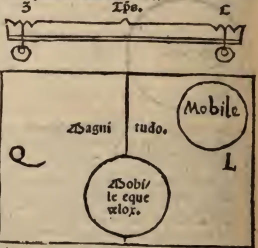
¶Ostenso autē hoc:manifestuꝫ est ꝙ omne qd̄ moue tur necesse est motū esse prius.Si eiꝫ in.z.c.primo tpe per.q.l.motuꝫ est magnitudineꝫ. In medietate quod eque velociter mouetur:⁊ simul inceptū est in medioꝫ est motuꝫ.Si aūt eque velox motū est aliqd in eodem tpe.Et alteꝝ necesse p eandē motū esse magnitudinē, Quare est motū prius qd̄ mouetur.

De moueri pcedit mu/tatuꝫ esse.

¶ Hoc quidē declarato manifestū est ꝙ oē qḋ mouet̄ neccio mouebat̄ prius. Q̄m̄ si moueat̄ per spaciū. q. l. in tpe. z. c. qḋ est primum tp̄s. Tūc equale ei in veloci/tate motus: ⁊ incipiēs cū ipso moueri: mouebitur per medietatem in medietate. Si igitur illud qḋ est equa le ei in velocitate moueat̄ ꝑ aliquid in hoc tpe: neces/sario aliud etiā mouebitur per illḋ spaciū. Vñ necesse est vt illud quod mouetur iam mouebatur.

52 ¶ Et cū hoc sit de/claratū. s. ꝙ illḋ qḋ mouet̄ in ꝑmo tpe neccio mouet̄ ī oib⁹ partib⁹ illius tpis. Manifestum est ex hoc ꝙ ī quolibet in/stāti ante qḋlibet ī/stās in quo demon/strat̄ moueri sit mo tum. ¶ Deinde in/cepit declarare hāc cōsecutionez: ⁊ di xit: q̄m̄ si moueat̄ ⁊c̄. i. V. g. q̄m̄ si ali qḋ motū moueat̄ ꝑ aliqḋ spaciū in ali/quo tpe. V. g. ꝑ spa ciū. q. l. in tpe. z. c. ⁊ illḋ tp̄s fuerit pri mu; illi⁹ motꝰ: Tūc si posuerimus aliqḋ

¶ Demonstratio prima probans ꝙ omne mo ueri precedit mutatum esse.

motū equale in velocitate incipe cū illo moueri in medietate illius tpis tm̄: necesse est vt pertranseat medietatem illius spacij. Deinde dixit. si igitur mouet̄ per aliquid ⁊c̄. i. si igitur motum qḋ est equale in velocitatē moto posito pertrāsire illud spacium terminatū in illo tpe terminato pertransiuerit aliquaz partem magnitudinis in ali/qua parte illius tpis positi: necesse est vt primū motum qḋ pertran/siuit pertranseat spacium per qḋ scḋm motū mouebat̄ anteq̄ꝫ pertrā/seat totum spacium. D. d. ergo necesse est vt primū motū demonstra tum qḋ mouetur in vltimo spacij qḋ prius mouebat̄. i. cōpleuit mo tum quo mouebatur illud qḋ est equale ei in velocitate in quadam parte illius temporis: ⁊ silr̄ si posuerimus primum motū demonstra tum in vltimo spacij per qḋ scḋm motuz mouebat̄: sequitur ꝙ prius mouebatur: nam illud spacium diuidit̄ in duas medietates: ⁊ pos/sumus ponere aliud motum equale ei in velocitate pertrāsire ilud in medietate illius temporis: ⁊ sic in infinituz. ¶ Et causa in hoc est q: magnitudo ⁊ tp̄s diuiduntur in infinitum: vnde necesse est vt ante

quodlibet vltimū in quo res mota demōſtrat/moueat. Sz ipſe vſus eſt in hac declaratione ſcđo moto: q2 eſt manifeſtius. Nam aduerſarius pōt cōcedere ipſum pertrāſire totum ſpaciū: ſed non pertranſit medietatē anteꝙ pertrāſeat totū: cū pertrāſire medietatē ſit pertrāſire in potētia/nō in actu: ꝛ ideo vtitur ſcđo moto. ꝛ poſuit ipſuʒ pertrāſire in actu: qm̄ hoc non pōt aduerſari⁹ negare. Et cū ꝯceſſit hic eſſe ſpaciū qđ pertrāſit motū equale ei in velocitate: in quadā parte illius tpis: neceſſe cōcedet ꝙ primū motū qn̄ mouet̃ p totū ſpaciū pertrāſibit illud ſpaciū qđ pertrāſiuit illud qđ eſt equale ei in velocitate. ſ. illud quod mouetur in minori illo tempore.

Pertranſire medietatē ē ptrāſire in potētia nō in actu ꝯſile. j. cō. 57.

¶ Amplius aūt ꝛ ſi in omni tpe qđ eſt. ʒ. c. motum eē dicimus: aut oīno in quolibet tpe in accipiēdo vltimū ipſius tpis: nunc. Hoc. n. determinatuʒ eſt: ꝛ medium ipſorum nunc tps eſt: ꝛ in alijs dicet̃ ſilr̃ motum eſſe. Medietatis aūt vltimū diuiſio eſt. Quare ꝛ in medio motū erit: ꝛ oīno ī qualibet partiuʒ. Semper. n. ſimul ſm̄ diuiſionē tps eſt determinatū ab ipſis nūc. Si igit̃ omne tps diuiſibile eſt: medium autēʒ ipſoꝝ nūc tps eſt: omne quod mutatur/infinite mutatū eſt.

¶ Et etiā ſi dicit̃ aliqđ moueri in tpe. ʒ. c. totū: ꝛ vlr̃ in aliquo tpe qđcūqʒ ſit: cū acceperimus inſtās qđ eſt vltimū eius. Qm̄ hoc determinat illud: ꝛ inter duo inſtantia eſt tps: ꝛ in alijs inſtantibus dr̃ in eo qđ mouetur ipʒ iā moueri. Et vltimū medietatis eſt differētia. Neceſſe eſt vt in medietate etiā moueat̃: ꝛ vlr̃ in qualibet parte: qm̄ cū caſu diuiſionis determinat̃ tps per inſtantia. Cum igit̃ omne tps eſt diuiſibile: ꝛ inter duo inſtantia eſt tps: neceſſe eſt vt omne qđ tranſmutatur: tranſmutetur in infinitum.

¶ Iſta declaratio eſt alia: q2 pma eſt ex ſpacio: ꝛ iſta ex tpe. ¶ Et dicit: ꝛ eſt ēt aliud ſignū: qm̄ nō dicimus aliquid moueri in aliquo 53
tpe niſi cum acceperimus inſtans: qđ eſt finis tranſmutatiōis: ꝛ inſtans qđ eſt pncipiū eius: qm̄ p hec duo inſtātia determinat̃ tps: in quo eſt trāſmutatio. Sed tacuit inſtās qđ eſt principiū: q2 hoc intellectum eſt: nam omne tps finitū non ſit finitū niſi accipiendo illud inter duo inſtātia: ꝛ ideo dixit: ꝛ inter duo inſtātia eſt tps. i. cū poſuerimus ꝙ oē tps terminat̃ p duo inſtātia; ꝛ īter qlibet duo inſtantia eſt tps vt declaratū eſt: ꝛ poſuerim⁹ ꝙ finis medietatis iſti⁹ tpis: in q̄ mot⁹ totū mouet̃. ſ. tps. ʒ. c. terminat̃ ab inſtāti qđ eſt dr̄ia īter iſtas duas medietates. Manifeſtū eſt ꝙ cū motū fuerit in hoc inſtāti. ſ. ꝙ diuidit hoc tps in duas medietates/dicet̃ vere iaʒ motū eſſe: ꝛ

in alia medietate moueri: ergo illud quod mouetur iam motum est. Et similiter cum diuiserimus illam medietatem in duas medietates: tunc in alia medietate vere dicetur moueri. ergo et in distantia que est inter duas medietates ipsum iam esse motum: et similiter in medietate medietatis: et sic in infinitum. ergo omne quod mouetur iam mouebatur. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: et finis medietatis est distantia l. et instans quod est finis alterius medietatis et principium secunde est distantia inter has duas medietates. ergo necesse est vt motum in prima medietate dicatur iam motum esse: et in alia dicatur moueri. ergo antequam moueatur iam mouebatur. D.d. et vniuersaliter etc. i. quoniam quaelibet pars temporis cum accipiatur potest diuidi in duas medietates: et motum in vltima medietate dicitur moueri: et in alia dicitur iam motum esse. Si igitur diuisio temporis in medietates procedit in infinitum. ergo omne quod mouetur necessario mouebatur. ¶ Et hoc intendebat cum dixit. et cum omne tempus sit diuisibile etc. i. et vniuersaliter cum posuerimus quod omne tempus est diuisibile per instantia inter quelibet duo instantia est tempus: et quod ista diuisio procedit in tempore demonstrato in infinitum: et quod in quolibet instanti transmutatum dicitur iam esse transmutatum: et in quolibet tempore dicitur transmutari necessario aut illud transmutabatur infinities.

¶ Amplius autem si continue quod mutatur et non corrumpitur neque pausat a mutatione: aut mutari: aut mutatum esse: necesse est in quolibet: in ipso autem nunc est mutari: necesse mutatum esse secundum vnumquodque ipsorum nunc. Quare si ipsa infinita nunc sunt: necesse est omne quod mutatur infinite mutatum esse.

¶ Et etiam si omne quod transmutatur continue absque eo quod corrumpatur: aut cessat transmutari: aut transmutatur: aut iam transmutatum est necessario in quacunque parte accepta fuerit ex eo: et sit impossibile aliquid transmutari in instanti. Necesse est vt in vnoquoque instantium sit iam transmutatum: et si instantia sint infinita.

54 ¶ Hec est declaratio quasi vnius propositionum quibus vsus est in predicto sermone. s. dicentis quod in quolibet instanti dicitur transmutatum iam esse transmutatum. ¶ Et declaratio eius est talis. s. Omne transmutatum continua transmutatione dum transmutatur dicitur in tempore in quo iam transmutatur ipsum esse transmutatum in quacunque parte temporis demonstretur. Et omne tempus diuiditur in tempora determinantia illa tempora infinita: et est impossibile ipsum transmutari in instantibus: quoniam in instanti non fit transmutatio. ergo necesse est vt in instanti sit iam transmutatum. et si instantia sint infinita: sequitur vt illud quod transmutatur sit transmutatum iam infinities. ¶ D.d. aut transmutatur aut iam transmutatum est etc. i. quoniam omne transmutatum transmutatione continua dicitur in quolibet instanti temporis esse transmutatum et transmutari. et cum posuit hanc propositionem et iam predixerat quod omne tempus est diuisibile in tempora infinita: et in instantia infinita: dixit: et est impossibile aliquid transmutari in instanti etc. i. et si in instanti non dicitur transmutari. ergo necesse est dici iam esse transmutatum: et hoc est ita: quia omnis pars temporis in qua est motus necessario attribuitur ei motum. Et quia impossibile est ipsum attribui instantibus. s. transmutari: sed in eis remanet vt attribuatur eis ita quod sit iam transmutatum. Quoniam si hoc non fuerit non habebit attributionem ad istas partes. Sed positum est ipsum attribui omnibus partibus temporis diuisibilibus et indiuisibilibus. et hoc est impossibile.

¶ Et vocare hoc instans partem est trāsumptiue: et intēdebat q̄ qr instans est ōria inter tp̄s primum et sc̄dm: manifestū est q̄ omne qd̄ mouetur in secundo tempore iam motum est in tempore qd̄ est inter illud et primum.

Vocare instās partem tp̄is est trāsūptiue. vide. 6. c. 24.

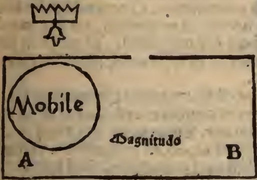
¶ Nō solū aūt qd̄ mutat̄ nec̄e est mutatū eē: sꝫ ēt mutatū nec̄e prius mutari. Oē. n. qd̄ ex quodā in qd̄dā mutatū est: et in tp̄e mutatū est. Si. n. in ipso nūc ex. a. in. b. mutatū. ḡ in ipso qdē nūc in q̄ est in ipso. a. nō mutatū est. Simul. n. eēt i ipo. a. et i. b. Qd̄. n. mutatū ē cū mutatū ē: qd̄ nō est i h̄: oñsuꝫ est prius. Si vō i alio est: i medio est tp̄s. Nō em̄ cōiuncta erāt ipsa nūc.

¶ Et non solūmodo illud qd̄ trāsmutat̄ est necesse vt iam sit trāsmutatū: sed ēt illud qd̄ est trāsmutatū ad aliquid necesse est q̄ prius trāsmutabatur. Qm̄ oē qd̄ trāsmutatū est de aliquo in aliqd / trāsmutatū est in tp̄e. Sit igitur aliqd et trāsmutet̄ de. a. in. b. ergo necesse est vt in instāti in quo est in. a. nō sit iaꝫ trāsmutatū. Qm̄ erit in. a. et in. b. Naꝫ iam declarauimus supius q̄ illud qd̄ trāsmutatū est nō est i hoc: sꝫ in alio. Ergo inter illa est tp̄s. Qm̄ instantia non sunt sese a.

Oē mutatum p̄cessit mutari.

¶ Demonstratio probans q̄ opꝫ q̄ omne qd̄ mouet̄ moueat̄ in tempore.

Nunc temporis.

¶ Cū declarauit q̄ omne qd̄ trāsmutatur iam prius trāsmutatū est: vult declarare cōuersuꝫ. s. q̄ omne qd̄ trāsmutatū est / prius ēt trāsmutabat̄. ¶ Et id dixit: et nō solūmodo ꝛc̄. i. qm̄ hoc sitr est in eis. Deinde incepit declarare h̄: et dixit: omne enim qd̄ trāsmutatuꝫ est ꝛc̄. i. et ista ppositio declarata est scꝫ q̄ omne trāsmutatuꝫ est in tp̄e: et cuꝫ posuit hoc posuit trāsmutatū aliqd̄ de aliquo terminato in aliqd̄ terminatū qd̄ est p̄ncipiū ei⁹ ad qd̄ trāsmutat̄. V. g. de. a. in. b. et dixit: sit igit̄ aliqd̄ ꝛc̄. i. de aliquo cōtrario. s. a. ad ꝯtrariū: ad qd̄ p̄mo fit trāsmutatio. s. inter q̄ nō est medium: vt declaratū est superius: et q̄ illud qd̄ transmutatur primo cum transmutatur est in illo ad quod: non 55

in illo ex quo⁊ hoc intendebat cũ dixit⁊ est.n.in.a.tẽ.i.est.n.in instanti alio ab instanti in quo est in.b.qm̃ declaratum est ꝙ illud qđ transmutat̃ nõ est in hoc.i. in eo ex quo est transmutatio. ¶ B.d. si igr̃ fuerit in alio tẽ.i. si igr̃ fuerit in eo ex quo in alio instãti ab eo q̃ est in eo ad qđ⁊tũc inter illa erit tp̃s⁊ in hoc tpe mouebit̃ necẽario: ⁊ oẽ qđ dr̃ iam motum esse dr̃ prius moueri: quemadmodum illud quod transmutatur dr̃ prius fuisse transmutatum.

¶ Qm̃ igitur in tpe mutatum est: tp̃s aũt oẽ diuisibile in medio aliud est mutatum. Et itez in illius medio aliud: ⁊ sic semper. Quare mutabitur prius.

¶ Et ẽt q: transmutatum est in tpe: ⁊ omne tp̃s est diuisibile: in medietate eius erit trãsmutatio. Et ẽt ĩ medietate illius medietatis trãsmutat̃ aliud: ⁊ sic semper. Quare necesse est ꝙ prius transmutabitur.

56 ¶ Hec est alia declaratio: ⁊ est ꝙ si oẽ transmutatum transmutet̃ ĩ tpe: ⁊ oẽ tp̃s est diuisibile: tunc in medietate illius tpis dicet̃ transmutatum transmutari: ⁊ tunc dicetur ip̃m iam esse transmutatum in medietate illius medietatis: ⁊ simil̃r qñ fuerit in medietate illi⁹ medietatis dicetur transmutari. ⁊ in medietate medietatis illius medietatis ip̃m esse transmutatum: ⁊ sic in infinitũ. ergo illud qđ transmutatur iam est transmutatum.

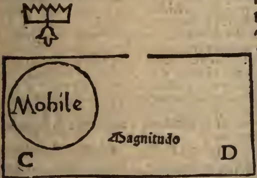
¶ Amplius aũt in magnitudine manifestius est: ꝙ dr̃ pp id quod continua est magnitudo in qua mutat̃ qđ mutatur. Sit enim mutatũ ex.c.in.d.quod mutatur. Si quidem ergo indiuisibile est ipsum.c.d. impartibile est impartibili coniunctum. Quoniam autem hoc impossibile est: necesse est magnitudinem esse quod interest: ⁊ in infinita esse indiuisibile. Quare si in illa mutatur prius: necesse est ergo omne quod mutatum est mutari prius.

¶ Et ẽt declaratũ est hoc manifeste in magnitudine. Magnitudo enim est continua: ⁊ est illud in quo transmutatum transmutatur. Trãsmutetur igit̃ aliqđ de.c. in.d. Unde necesse est sic.c.d.est indiuisibile: vt illud qđ est indiuisibile sequat̃ indiuisibile. Sed hoc est impossibile. Ergo inter illa est magnitudo: ⁊ est diuisibile in infinitum. Ergo transmutabat̃ anteq̃ȝ transmutaret̃ de.c. ad.d. Unde necesse est vt oẽ quod transmutatũ est prius transmutabatur.

¶ Cū dclauit q oē trāsmutatū trāsmutabaẗ anteq̄ transmutareẗ: qm̄ oē trāsmutatū est in tpe: & oē tps est diuisibile in infinitum: de/ clarauit hoc idem per magnitudinē. ¶ Et dixit: dclatuz est hoc &c. i. & dclatū est illud qd dclauimus per tps per magnitudinem: & hoc est in transmutato in loco: & in quātitate: & ista declaratio est manife/ stior: Qm̄ magnitudo est maīfestior in hoc q trāsmutatio fit talis: sed non est ita in tpe. ¶ Et Alex. dicit q non intēdit q declaratio q̄ est ex magnitudine est manifestior q̄ illa q̄ est ex tpe: cū vtrunq3 sit ₂tinuū. Sed intēdebat q dclatio q̄ est in motibus quātitatis ē ma nifestior q̄ q̄ sunt in q̄litate: & vba Alex. sunt ista: & qd diximus dcla rabiẗ magis in spacio: nā spaciū in quo trāsmutatū trāsmutaẗ ē ₂ti nuū. ¶ B. d. trāsmuteẗ igiẗ aliqd &c. i. ponaẗ igiẗ aliqd trāsmutari per aliquā magnitudinē de. c. ad. d. seqẗ igiẗ vt si iter pūctū. c. & . d. nō fuerit linea diuisibilis/ vt indiuisibile tāgat indiuisibile. qd ē im possibile. B. d. necesse est ergo vt inter illa sit magnitudo. i. & cuz sit impossibile īdiuisibile seq indiuisibile: necesse est vt inter vltimum indiuisibile ex quo motum moueẗ & indiuisibile ad qd moueẗ: sit magnitudo diuisibilis in īfinitū: & cū posuit hoc dixit: ergo trāsmu/ tabaẗ &c. i. & cū iter. c. & . d. sit magnitudo sp̄ diuisibilis: & in qualib3 magnitudine ea℞ trāsmutaẗ trāsmutatū: necē est q transmutabaẗ anteq̄ trāsmuteẗ de. c. in . d. Et silr seqẗ in oī vltimo vltimo℞ qb9 diuidiẗ. s. q necesse est q ipm trāsmutabaẗ anteq̄ trāsmutatuz sit ī ipso. s. anteq̄ ptrāseat illā magnitudinē. Un̄ necē est: vt dixit: q il/ lud qd iam trāsmutatū est p̄us transmutabaẗ. Qm̄ si hoc non esset. tunc inueniretur finis transmutatōis sine trāsmutatōe: & sic inueni retur finis sine eo cuius est finis: qd est impōle. Nihil. n. dī a iam transmutatū esse nisi cum fuerit in vltimo transmutationis.

Impoīe ē vt finis sit sine eo c9 ē finis. Idez 4. phy. 42. 129. 107. Et p̄ de gñatio ne. 29.

¶ Demr̄atio ₓbās q ante oē mutatum eē precedit mutari.

¶ Eadē. n. dmō stratio ē in nō cō tinuis vt ī ₂rīis: & ī ₂dictōe. Acci piemus. n. tp̄s ī quo mutatuz ē: & ite℞ eadem dice m9. Quare neces se ē mutatum oē mutari pri9: & qd mutaẗ mutatum esse: & est ip̄o mu tari mutatuz esse prius: ipso aūt mutatum esse mutari: & nullo mō cōprehēdiẗ primū. Cā aūt hmōi est: nō eē impartibile impartibili ₂iūctum. In infinitū. n. diuisio est sicut in his que augm̄tantur & minuuntur lineis.

a Nihil dr iā trāsmu/ tatū eē nisi fuerit ī vlti mo trāsmu tatōis. cōsi mile. s. c. 52

¶ Seqꝛ igr̄ necessario vt illud qd iā trāsmutatū ē pri⁹ trāsmutabaꝛ. Qm̄ demr̄atio eadē ē in eo qd nō est ꝯtinuū oīo. V.g. i ꝯrijs ꝛ in ꝯdictōe. Accipiemus .n. tps in quo trāsmutaꝛ: ꝛ dicemus ēt hoc idē. Ergo necesse est vt illud qd trāsmutatū est iā trāsmutabaꝛ. Illud igiꝛ qd trāsmutaꝛ pus erat trāsmutatū: ꝛ qd trāsmutatū fuit prius trāsmutabaꝛ. Et impoſſe est aliquo mō inueniꝛ pmū. Et cā h⁹ ē: qꝛ ipoſſe ē ipartibile seq ipartibile. Nā diuisio ē i ifinitū: sicut i lineis q̄ adduntꝛ ꝛ diminuuntꝛ.

58 ¶ Idest. Maifestū ē igiꝛ ex hac dmr̄atōe q̄ vsi sum⁹ in trāsmutato sm̄ quātitatē: ꝙ oē trāsmutatū simplr̄ trāsmutabaꝛ anq̄ sit trāsmutatū: siue in quātitate: siue in q̄litate: aut in sba. Demr̄atio.n. q̄ vsi sumus in trāsmutato est ꝓpinq̄ potētia in alio: ꝛ eadē est demr̄atio i trāsmutatōe/ in q̄litate/ ꝛ in sba. Qm̄ nō est dr̄ia aliq̄ iter duas dmōstratōes: sicut dixit: sed dclatio q̄ vsi sumus in magnitudine: ꝛ in q̄titate trāsferꝛ ad tps: ꝛ cū oē trāsmutatū sit in tpe. ¶ D.d. V.g. in cōtrarijs ꝛ ꝯtradictorijs: ꝛ itēdit p ꝯtraria/ trāsmutatōem in q̄litate: ꝛ p ꝯtradictoria trāsmutatōez in sba: ꝛ q̄ est de affirmatiua in negatiua: ꝛ ecōuerso. D.d. accepimus .n. tps ꝛc̄. i. ꝛ trāsferamus illā demōstratōem ad tps: ponēdo ꝙ vnūq̄dq̄ istoꝝ trāsmuteꝛ in tpe: ꝛ ꝙ oē tps est sp diuisibile. ¶ Et dr̄ia iter hāc dmr̄atōem quā inuenit q̄ vsus est in his duabus trāsmutatōibus ex tpe: ꝛ duas demr̄atōes a qb⁹ icepit loq in hac dclatōe q̄ sunt ēt ex tpe: ē qꝛ ille due dclatiōes fuerūt cōes oi trāsmutatōi: ꝛ ista ē q̄si ꝓpa his duab⁹ trāsmutatiōibus. ¶ D.d. ḡ necē ē ꝛc̄. i. duo q̄sita q̄ itēdebat declarare. s. qd trāsmutatū ē pus trāsmutabaꝛ: ꝛ ꝙ illud qd trāsmutaꝛ pus trāsmutatū ē. ¶ D.d. illud igiꝛ qd trāsmutaꝛ ꝛc̄. i. seqꝛ igiꝛ ex istis duab⁹ ꝯclōnibus ꝙ oē instās in q̄ dmr̄aꝛ trāsmutatū trāsmutari necēo ante illaz trāsmutatōem erat trāsmutatū: adeo ꝙ ipoſſe ē repire initiū trāsmutatōis: sꝫ an̄ trāsmutatōem ē trāsmutatio in infinitū. s. in potentia. D.d. ꝛ ipoſſe ē in aliq̄ mō īueīre pmū. i. iuenire pmā trāsmutatiōem demr̄atā in actu. ¶ D.d. ꝛ cā in hoc ē ꝛc̄. i. ꝛ cā in hoc ē: qꝛ magnitudo ꝛ motus ꝛ tps nō cōponuntꝛ ex idiuisibilib⁹: qm̄ si mot⁹ a diuideretꝛ in īdiuisibile: tūc eēt illic pm⁹ motus/ ꝛ pma magnitudo/ ꝛ primum tps. D.d. diuisio.n. est īfinita quēadmodū in lineis q̄ adduntꝛ ꝛ diminuuntꝛ. i. q̄ ꝓcedunt in additione ꝛ diminutōe in īfinitum. vt declaratum est in tertio. b

a Si mot⁹ diuidereꝛ i īdiuisibile: tūc illic eēt pmus motus: ꝛ pma magnitudo: ꝛ pmuz tps.

b 3. phy. t. c. 59. ꝛ ide.

De qd factuz ē necē ē fieri pus: ꝛ qd fit fcm̄ esse pus necesse est.

¶ Manifestū ē igiꝛ: qm̄ qd fcm̄ ē/ necesse ē fieri pus: ꝛ qd fit fcm̄ esse: q̄cūq; diuisibilia ꝛ ꝯtinua sunt. Nō tn̄ sp quod fit fcm̄ est: sed aliud aliq̄n: vt illius aliqd: sicut domus fundamētum. Silr̄ aut in eo quod corrūpiꝛ: ꝛ in eo quod corruptū est: mox.n. inest ei quod fit: ꝛ qd corrūpiꝛ infinitū quoddā: cū sit ꝯtinuū. Et nō est neq;

fieri/niſi aliqͥd ſit fcm̄ ꝑus:neqꝫ fcm̄ eſſe/niſi fiat aliqͥd:
Silr aūt ⁊ in corrūpi ⁊ corruptū eſſe: ſp.n. ē ipſo cor/
rūpi corruptū eſſe ꝑus:corrupto aūt eſſe corrūpi. Ma
nifeſtū igr̄:q᷑ qḋ fcm̄ eſt neceſſe ē fieri ꝑus: ⁊ qḋ fit fa
ctū eē. Ois.n. magnitudo ⁊ oē tp̄s ſp diuiſibilia ſunt.
Quare in quocūqꝫ fit aliqͥd non eſt vtiqꝫ ſicut pͥo.
¶ Et manifeſtū eſt ꝙ illud quod gnātum ē neceſſe eſt
ꝙ ꝑus gnābat:⁊ quod gnātur ꝑus gnātū fuit: ⁊ quod
ē ex hoc diuiſibile ⁊ ꝯtinuum. Sꝫ nō ſp erit illud quod
gnāt: ſꝫ aliḋ. V.g. qddā illiꝰ vt fundamentū ex domo.
Et eodē mō ē de eo qḋ corrūpit:⁊ quod corruptū ē:
Eſt.n.neceſſario i eo qḋ gñat ⁊ corrūpit aliqḋ ifinitū
cū ſit ꝯtinuū. Ergo ipoſ'e ē aliqͥd gnāri qḋ ꝑus nō gnā
bat. Et aliqͥd qḋ iā gnātū ſit ñ ꝑus gnāri. Et ſilr ē de eo
qḋ corrūpit:⁊ qḋ corruptū ē:ſp.n.iuēimus anteꝙ̄ res
corrūpat iā corruptā:⁊ añq̄ꝫ ſit corrupta ꝙcorrūpebat
Ergo māifeſtū ē ꝙ illud qḋ gnātū ē:neceſſe eſt ꝙ gnā
bat:⁊ illud quod gnāt:neceſſe ē quod fuit gnātū:Ois
eni magnitudo ⁊ oē tp̄s ſp ſunt diuiſibilia. Ex quo ſeq
tur ꝙ illud in quo gnāt ipoſ'e eſt vt ſit ita ꝙ ſit ꝑmum.
¶ Cū dcl'auit ꝙ oē qḋ tráſmutabat in magnitudine ꝑus fuit tranſ
mutatū:⁊ oē qḋ fuit tráſmutatū ꝑus tráſmutabat ꝓpͥa declarióe:
⁊ dcl'auit hoc in tráſmutatóe q̄litatis:⁊ ſbe declatóe cói: vult decla
rare hoc declatóe ꝓpͥa de gñatóe:ꝙ gñatio quodāmō eſt in magni/
tudine:ſed differūt vt dicit:q᷑ ptes a magnitudinis:ex qbꝰ gñatū
gñat/ſunt diuerſe in ſpē:⁊ ſunt tn̄ in motu locali ⁊ augmēto eedem in
ſpē:⁊ diuerſe in numero. ¶ Et dixit:⁊ qḋ eſt ex hoc diuiſibile ⁊ ꝯti
nuū.i.⁊ oē qḋ ē ex gñabilibꝰ diuiſibile/⁊ ꝯtinuū:dr̄ in eo qḋ gñatū
ē qḋ ꝑus gñabat:⁊ in eo qḋ gñat qḋ ꝑus gñatuꝫ fuit. ¶ Et dixit hr̄
ꝓſeruādo ſe ex hͣ:q᷑ ſunt hec gñabilia idiuiſibilia: b vt ſentir̄:⁊ itel
ligere. ¶ Et q᷑ gñatio ē tráſmutatio de nō ſbo in ſbm:⁊ corruptio
eſt tráſmutatio de ſbo in nō ſbm:iō tráſmutatuꝫ nō eſt idē in ea de
initio tráſmutatóis vſqꝫ ad finē:q̄re ēt nec tráſmutatio ē eiuſdem
ſpēi. ¶ Ná motꝰ gñatóis ⁊ corruptóis c ē cópoſitꝰ ex tráſmutatóe
in q̄litate:⁊ tráſmutatóe in ſba. Et tráſmutatio q̄ ē in ſba ē nō i tpe
ſ.ꝓuētus forme ſbalis. ¶ Et ē ēt motus gñati alicuiꝰ totiꝰ cópoſitꝰ
ex motibꝰ ꝑtiū in gñabilibꝰ cópoſitis ex mēbris diuerſis: ⁊ ꝑp hūc
modū extremū excepit hoc in gñatóe:⁊ dix̄:ſꝫ ſp ēt illud ⁊c.i. ſꝫ nō
ſeqͣt vt tráſmutatū ꝑcedēs in ea ſit de ſpē tráſmutati poſteriori: ſed
de alia ſpē:lꝫ tranſmutatio ſit eiuſdem ſpēi. ¶ D.induxit exemplū:⁊
⁊ dix̄. V.g. qddam illiꝰ rei:qm̄ domus q᷑ cóponit ex gñatióe alioꝝ

a Partes magnitudinis ex qbꝰ gñatum generat ſunt diuerſe in ſpē. ꝑ Brid 4.ce.c.41.

59

b Aliq̄ ſunt gñabilia i/diuiſibilia ſicē ſentir̄ ⁊ itelliger̄.

c Motꝰ generationis ⁊ corruptionis ē cópoſitus ex tráſ/mutatióe i qualitate ⁊ tranſmuta/tióe i ſba:⁊ tranſmuta/tio q̄ ē i ſba ē i ñ tpe.ſ. ꝓuētꝰ forme ſbalis.

corporũ nõ sequit/ vt ptes trãsmutatõis aut trãsmutati in ea sint ꝺ specie postreme trãsmutatiõis: ꝛ hoc silr accidit in generatiõe aniᷓmaliũ ꝛ alioꝝ corporũ organicoꝝ. In corporib⁹ vero simplicib⁹ non accidit hoc vt in generatiõe ignis ꝛ aque: sꝫ sequit necessario/ vt anᷓte trãsmutationẽ positã sit alia trãsmutatio: siue illa trãsmutatio acᷓcipiat diuisibilis: aut indiuisibilis. s. finis trãsmutatõis solũmõ: ita ꝙ nõ sit finis trãsmutatiõis in gñatione. Nã finis a trãsmutatõis in gñatione necessario est ꝺ alia specie mot⁹: cũ finis sit in substãtia ꝛ trãsmutatio cui⁹ est finis est in qlitate: sꝫ ista trãsmutatio q̃ est in qlitate, nõ est in aliqua vna specie eius. ¶ U. g. qm̃ cũ sanguis geneᷓrat: caro necessario alterabit in plus ꝙ in vna qualitate; donec exᷓpellat formã sanguinis ꝛ habeat formã carnis: ꝛ sic est intelligenda gñatio corporũ cõsiliũ. ¶ Nã gñatio est tribus modis; aut gñatio simpliciũ: aut organicoꝝ: aut cõplexionis ꝛ mixtiõis. ¶ D. d. ꝛ sꝫ hũc modũ est ꝺ illo qꝺ corrũpit ꝛ qꝺ corruptuꝫ est. s. qm̃ in motu corruᷓptionis nõ repit primũ nãlr: sꝫ aute quẽlibet motũ inuẽtũ in actu inuenit mot⁹ ꝛ finis. Sꝫ forte illud qꝺ est ante nõ est ꝺe gñe ei⁹ qꝺ ẽ post in gñatõe cõpositoꝝ ex corporib⁹ diuersis: ꝛ qꝛ hoc inuenit in geᷓnerato p accñs: ꝛ similr in qlitate: qꝛ est in ꝯtinuo qꝺ nõ est ita i loᷓco ꝛ ꝙto. s. ꝙ ista diuisio b est in istis duob⁹ motib⁹ essentialr: sucᷓtauit intẽtiões hoium ad hoc: ꝛ declarauit ꝙ pp illud ꝙ hoc inuenit in motu q̃ est in magnitudine/ declarabit ipm esse in motu gñatiõis ꝛ corruptiõis: cũ generatio ꝛ corruptio nõ sint nisi in hñti magniᷓtudinẽ. Qm̃ cũ hoc fuerit declaratũ in alijs trãsmutatiõib⁹ que sunt in magnitudinib⁹: ꝛ gñatio ꝛ corruptio nõ sunt extra magnitudiᷓnẽ; lꝫ nõ sint in ipsa magnitudine: sequit/ vt accidat ei illud qꝺ est i magnitudine. s. vt in eis nõ inueniat primuꝫ nãliter. ¶ Et dixit: est enĩ necessario in eo qꝺ gñat ꝛ corrũpit aliqꝺ infinitũ cũ sit ꝯtinuũ idest ꝛ necesse est vt in eo qꝺ gñat ꝛ corrũpit sit aliqꝺ nõ hñs pmũ: qꝛ gñabile ꝛ corruptibile sunt in aliquo carẽti prĩo qꝛ est diuisibile in infinitũ. s. magnitudine. Et hoc qꝺ dixit ꝺ gñatiõe ꝛ corruptione intelligẽdũ est ꝺe motu in qlitate. igit hoc est trãsmutatiõis q̃ est in qlitate ꝛ sñia per accidẽs. Trãsmutationis vero in vbi ꝛ ꝙto per se. ¶ c Sꝫ qrit ꝺe gñatõe: qm̃ visum est in ea pmũ nãlr. In gñabiliᷓbus aũt q̃ cõponunt ex corpib⁹ diuersis. s. nõ silib⁹; manifestũ est ꝺ hoc sicut cor in aĩalib⁹: qꝺ est prima psꝫ ꝛ silr ẽt in silib⁹ corpibus. Qm̃ d pma ꝙtitas carnis ẽ termiata: qm̃ caro sm ꝙ ẽ caro nõ diᷓuidit in infinitũ. ¶ Nos aũt dicam⁹ ꝙ gñatio prime ptis cõponit ex alteratiõe ꝛ gñatiõe: qm̃ cuꝫ aliqꝺ e gñat ex aliquo. U. g. caro ex sanguie prĩo amittent qlitates ꝛ accñtia ꝓpria sanguini: ꝛ fient acᷓcidẽtia ꝓpria carnis: donec amittat forma sanguis; ꝛ fiat forma carᷓnis: ꝛ hoc in fine mot⁹. s. nõ in tpe. Si igit in trãsmutatõe que est in qlitate nõ inuenit pmũ nãliter; qꝛ ẽst in aliquo carẽti primo nãliter ꝛ gñatio est in tpe; qꝛ sequit alterationem; Manifestũ est ꝙ i eo nõ est pmũ nãliter. ¶ Et dixit ergo impole est ꝛc. i. ꝛ cũ gñatio nõ haᷓbeat primã partẽ naturalr: impole est aliqꝺ demõstrari in gñatõe qꝺ prius nõ generabat: qm̃ cum sit diuisibile cum fuerit transmutatũ in illo vltimo quo diuidit: dicet iam ingeneratũ esse: ꝛ similr illud qꝺ iam generatũ est: dicit prius generari. D. d. ꝛ silr est ꝺ eo quod

a Finis trãsmutatõis i gñatõe necessario est ꝺ alia speᷓcie motus.

Gñatio est trib⁹ mõis.

b Diuisio in motib⁹ qui sunt in loco ꝛ ꝙto ẽ eẽnᷓtialr. Ideꝫ 8. cõm. 37. ꝛ 39. ꝛ in cõ. 49.

c Qꝺ vtruꝫ rõ pħi veriᷓtatẽ cõtineᷓat i gñatõe

d Prĩa ꝙtiᷓtas carnis est terminaᷓta. idẽ prĩo phy. t. c. 38. ꝛ in cõ. 31. sexti hui⁹. ꝛ que ibi.

e Qñ aliqꝺ gñat ex aliᷓquo vt caro ex sanguie prĩo amittẽᷓtur qlitates ꝛ accñtia ꝓᷓpria sanguiᷓni donec aᷓmittat forã sanguis ꝛ fiᷓat forã carᷓnis. ꝯsile ꝑ phyſi. 62.

corrũpit. ¶ Et debes scire ꝙ iste ꝓcessus in infinitũ est in potẽtia nõ in actu. ⁊ si nullus motus fieret in eo oĩno. ¶ Et cũ cõpleuit hanc declarationẽ repetijt illud qđ declarauit: ⁊ dixit: ergo necesse est ⁊c. i. causa in hoc est: ⁊ qꝛ generatio est in magnitudine ⁊ in tpe: ⁊ vtrũqꝫ est diuisibile. D. d. ex quo seqtur ꝙ illud in quo generat̃ ĩpossibile est vt sit ita ꝙ sit ꝓma pars magnitudĩs in qua incepit motus generationis. ¶ Et nõ est ĩtelligẽdũ ex hoc ꝙ nõ inuenit̃ pr̃ia magnitudo ex generato qđ est ex partib⁹ diuersis. Sed intẽtio eius est ꝙ nõ inuenit̃ prima magnitudo ex generato/ ex magnitudine in qua incepit gñatio ẽ magnitudo que sit prima. s. qꝛ nõ inuenit̃ prima magnitudo ex magnitudine rei/ a qua incepit generatio.

Documẽtũ

Sꝫ ꝑ cap. đ sba orbis. vr̃ dicer̃ oppositũ. vꝫ. ꝙ accidentia terminata inducuntur post formam.

¶ Capitulum in quo determinatur de finito ⁊ infinito in motu. Cap. 4.

Quoniã aũt omnẽ qđ mouet̃/ in tẽpore mouet̃: ⁊ in pluri maior magnitudo. In infinito tempore inipossibile ẽ moueri magnitudinẽ finitã: nõ eandẽ semꝑ: ⁊ nõ illi⁹ aliquid quod mouet̃: sꝫ in omni omnẽ. Qđ quidẽ igitur si aliquid moueat̃ eque velociter necesse ẽ finitũ in infinito moueri: manifestũ est. Accepta. n. parte que mẽsurabit totũ in equalibus temporib⁹ tantis ꝙ partes sunt per totã magnitudinẽ motum est. Quare quoniã he finite sunt ⁊ quãtitate vnaqueqꝫ: ⁊ tot mõis oẽs: ⁊ tps vtiqꝫ est finitũ. Tot. n. modis erit hmõi q̃ʒtũ tps qđ est ꝑtis multiplicatio: f̃m multitudinẽ ꝑtiũ.

In infinito tpe impossibile est moueri magnitudinẽ ĩfinitã.

¶ Et qꝛ omne motũ mouet̃ in tẽpore: ⁊ in maiori tempore mouetur per maius spaciũ. Impossibile est vt in tẽpore infinito moueat̃ motu finito: sine eo ꝙ mot⁹ sit idem semꝑ: ⁊ erit motũ qđ mouet̃ quoddã illius motus: sed mouet̃ ipso toto in eo toto. Quoniaꝫ manifestũ est ꝙ si aliquid fuerit equalis velocitatis in motu: necesse est ꝙ per finitũ moueatur in infinito. Quoniaꝫ si cum eo fuerit accepta aliqua pars que mensuret ipsum totum mouebit̃ per illud totum in tempore equali: ergo si ille partes omnes fuerint finite: ⁊ quãtitas cuiuslibet earum: ⁊ numerus omnium: necesse est vt tempus etiam sit finitũ. Q̃m numerus eius erit f̃m tẽpus partis: cũ fuerit duplicatũ per numerũ partiũ.

60 Jam declarauit hoc cũ declarauit ꝙ oĩs magnitudo ⁊ oẽ tp̃s est diuisibile semp:sꝫ illa declaratio illic fuit p accñs:⁊ iõ vult pscrutari de hoc:mõ declaratio qua vsus est illic nõ distinguit inter motũ equalẽ ⁊ diuersuꝫ:⁊ inter diuisiones finiti ⁊ infiniti. ℭ Et dixit ⁊ qꝛ omne motũ moueꝛ in tpe:⁊ incepit ab hoc:qꝛ si hoc nõ cõcesserit ꝙ oĩs motus est in tpe/nõ poterit dicere ꝙ oĩs motus finitus est in tpe finito.⁊ cũ sit impoſſe apud ipsum motũ esse nõ in tẽpoꝛe:⁊ hoc manifestum est per se.

Declaratio p se ꝙ magnitudo ⁊ tp̃s sunt sp diuisibilia.

Nisi ↄcessuꝫ fuerit ꝙ oĩs mot⁹ est ĩn tpe nõ põt ↄcedi ꝙ motus finit⁹ sit ĩ tpe finito.

ℭ Et cuꝫ induxit hãc ꝓpõneꝫ quasi partẽ p̃cedẽtis:induxit aliã partem que est cã in ↄsecutione eius qđ voluit declarare:⁊ dixit:⁊ ĩ maioꝛi tpe ⁊c̃.⁊ cũ posuit hoc dixit:ergo impoſſe est ⁊c̃. D.posuit hic conditionẽ:⁊ dixit:siue eo ꝙ mot⁹ ⁊c̃.i.impoſſe est vt motus moueaꝛ ĩ tpe infinito vno motu nisi ille mot⁹ fuerit semp:⁊ infinitus ĩ tpe infinito:sꝫ illud qđ est impoſſe est vt sit motus infinit⁹. D.d.⁊ erit motum:nõ qꝛ moueꝛ ⁊c̃.i.si illud motũ nõ attribuaꝛ tẽpoꝛi infinito:qꝛ est vnũ:⁊ moueꝛ ĩ quoddã illius motus ĩfiniti:⁊ hoc ẽm ꝑpetuitatẽ.

2

ℭ Et addit hãc ↄditionẽ p̃seruãdo se a coꝛpe celesti:qꝛ moueꝛ qđdã mot⁹ infiniti in qđdã tpis infiniti:⁊ iõ addit hoc:⁊.d.sꝫ moueꝛ ⁊c̃.i.⁊ ẽm istud motum:de quo dicimus ꝙ impossibile est vt moueatur motu finito in tpe infinito:non diciꝛ hoc in eo:non intelligendo ꝙ moueꝛ toto motu in toto illius tempoꝛis.

3 ℭ Et cum induxit in hoc sermone illud qđ est quasi p̃cedẽs.d.induxit ↄñs:icepit declarare ↄtinuationẽ ⁊.d.qm̃ manifestũ est ⁊c̃.i.qm̃ manifestũ est ꝙ istud motũ aut erit equalis velocitatis:aut diuersẽ:si equalis declarabiꝛ ex hoc qđ dicã ꝙ nõ moueꝛ motu finito nisi ĩ tpe finito. D.narrauit qũo sequiꝛ hoc ⁊ dixit:qm̃ cũ fuerit accepta ⁊c̃.i.qm̃ cũ posuerim⁹ aliquid moueri motu terminato p spaciuꝫ terminatũ. V.g.p spaciũ.b.b.⁊ deinde accepꝛim⁹ ex hoc spacio partẽ:manifestũ est ꝙ pertrãsiuit illã partẽ in pte tpis in quo ptrãsiuit totum spaciũ:⁊ ꝙ cũ ptrãsiuit illđ idẽ spaciũ ptrãseũdo oẽs illas partes equales in quas spaciũ est diuisuꝫ:qđ ẽ ptrãsiuit eas in tpibus equalib⁹ quoꝝ numer⁹ est:sicut illaꝝ partiũ. Cũ necesse sit vt numerus tẽpoꝛũ sit sicut numer⁹ partiũ spacij:⁊ vt tẽpoꝛa sint equalia:qꝛ ptes sunt eq̃les:⁊ mot⁹ est equalis. ℭ D.d.ergo necesse ẽ si ille ptes ⁊c̃.i.⁊ cũ necesse sit vt numer⁹ partiũ tẽpoꝛis in quo totũ motũ mouetur sit finit⁹:⁊ vtraqꝫ pars est finita cum sint equales partibus spacij:⁊ partes spacij sunt finite:necesse est vt tp̃s cõpositum ex illis partibus finitis sit finitũ. Nam cõpositũ ex partib⁹ finitis in magnitudine ⁊ numero equalibus est finitũ necessario. D.d.qm̃ numerus coꝝ ⁊c̃.i.qm̃ numer⁹ partiũ que sunt duple partis spacij mẽsurãtis illud sit numerus duploꝝ partis tẽpoꝛis in quo ptrãsiuerunt illud spaciũ.s.ꝙ si in spacio fuerit decuplũ illius ptis:⁊ in tpe ẽt erit decuplum partis in qua motũ pertrãsiuit partes spacij.

Cõpositum ex ptib⁹ finitis ĩ magnitudĩe ⁊ numero eq̃libus est finitũ necẽario. Idẽꝫ.ẽ.20.⁊.21. Idẽ ⁊ ĩ.cõ.sequẽti.

ℭ Sꝫ si nõ sit eque velociter differt nihil. sit eniꝫ in quo a.b. spaciũ finitũ qđ motũ sit in infinito tpe:⁊ tp̃s infinitum in quo.c.d. Si igiꝛ necesse est pꝛius alterũ altero motũ esse:hoc aũt manifestũ ꝙ tẽpoꝛis in pꝛioꝛi ⁊ po/

fteriori alterū est totū. Semp enim in pluri alteruz est motū esse: siue eque velociter mutet: siue nō eque velociter mutet: siue intēdaf motus: siue remittaf: siue maneat nihilominus. Accipiaf igif aliquid.a.b. spacij q fit.a.b. qd mensurat.a.b. Hoc itaqz infiniti in quodam factū est tēpore. In infinito enī nō pōt esse. Omne.n. in infinito est ꝛ iterū alterū iam si accipiamus quantuz est.a.b. necesse est in finito tēpore esse. Omne eniz' est in infinito; ꝛ sic accipiēs: qm̄ infiniti quidez nulla pars est que mēsurat. Impossibile eniz infinituz esse ex finitis: ꝛ equalibꝰ: ꝛ inequalibus: propter id qd mensuratur finita multitudine ꝛ magnitudine a quodā vno siue equalia sint siue inequalia. Finita aūt magnitudine nihil minus. Spaciū aūt finitū tantis que sunt.a.b. mēsuratur: ergo in finito tēpore.a.b. moueť. Silr autez ꝛ in quiete. Quare neqz fieri/ neqz corrūpi; possibile est semp aliquid vnum ꝛ idem.

¶ Et si etiā fuerit inequalis velocitatis nō ē in hoc differentia. Sit igiť.a.b. lōgitudo per quā est motꝰ finita: ꝛ sit per quā res moueť in infinito: ꝛ sit tēpus infinitū.c.d. Cuz igiť necesse est vt quiddā moti moueatur ante quiddā. Et hoc manifestū est. Quia priori ꝛ posteriori ex tēpore mouetur vnū post aliud. Quia i maiori semper motū est aliud a precedenti siue transmutatio eius fuerit equalis in velocitate aut non equalis: ꝛ siue motus eius augmenteť: aut diminuať: ꝛ nō minꝰ si remanet in eadē dispōne. Accipiať igiť ex longitudine.a,b. aliqua pars: ꝛ sit.a.h. que mēsuret.a.b. Ista igr pars in quo tēpore fuit de tpe īfinito: qm̄ īpossibile est vt sit infinitū: qm̄ tota mēsurať in infinito. Et si ēt acceperimꝰ aliā partē ƀm mēsurā.a.h. necesse est vt sit in tēpore finito: q: totū fuit in īfinito. Et sic fecerimꝰ in eis que accepimus ex eo: Quia ex infinito non est aliqua pars oīno ad quā mēsureť. Qm̄ infinituz īpossibile est vt sit cōpositum ex finitis equalibus aut inequalibus.

Infiniti nl̄la est ps mēsurās ipm.

Impole est īfinitū cōponi ex finitis equalibꝰ vł inequalibꝰ.

Et cum finita fuerint numerus aut magnitudo men/surabit illa vnum: siue fuerint equalia ꝛ non minus: siue fuerint inequalia postq̄ꝫ fuerint terminata in ma/gnitudine saltem. Et longitudo finita est longitudo q̄ mēsurat ab aliqua mensura vt.a.b. Ergo in tpe finito necesse est ad illud moueri per longitudinē.a.b. Et silr est de quiete. Unde sequit ꝙ impossibile est idem generari ꝛ corrūpi semper.

¶ Demonstratio probās ꝙ si magnitudo est finita/ꝙ tempus infinitum esse non potest.

61 ¶ Cum declarauit ꝙ impo͞le est vt spaciū finitū pertranseat in tpe infinito in moto equalis velocitatis. ¶ Dicit ꝙ silr est in motu ine/qualis velocitatis ꝛc̄.i.ꝛ indifferēter: siue motū fuerit equalis velo citatis: siue nō. ¶ Deinde incepit declarare hoc: ꝛ dixit: sit igit.a.b. ꝛc̄.i. sit igitur longitudo finita per quā est vnus mot⁹ finit⁹ qui est in tpe infinito longitudo.a.b.ꝛ sit tp̄s infinitū tp̄s.c.d. Deinde p̄e posuit ad hoc declarādū ꝓpositiōeꝫ necessariā in hac p̄dicta decla ratiōe: sed nō p̄dixit eaꝫ prius cōsidēdo quēlibet ꝯsiderātē h̄re eaꝫ in mente: ꝛ dixit: ꝛ cū necesse est ꝛc̄.i.ꝛ cū hoc posuerim⁹ ꝛ ꝯiunxe/rim⁹ ei aliaꝫ ꝓpōneꝫ notā: ꝛ est ꝙ necesse est vt in eodē motu q̄dā moueat ante quoddā. U.g. in motu qualitatis q̄dā ptes ante q̄sdā: ꝛ in quātitate quedā ptes quātitatis ante quasdā: ꝛ in vbi silr.s.ꝙ motum mouebitur quibusdaꝫ partibus motus ante quasdaꝫ. ¶ Et
Documētū nō intendit partes rei que est subiectū mot⁹.s. indiuiduū s̄be motū q̄m hoc nō est veꝝ de eo in oībus motibus: ꝙ quedā ptes eius p̄ce cedun/

cedunt quasdam. hoc. n. nō verum nisi in qualitate: ⁊ sił'r in gña / to dissimiliū prius. in motu vero locali: aut motu augmēti nō. Par tes. n. istoꝝ motuū sunt in toto moto: quēadmodū totus mot⁹ est in toto. ¶ Sed ⁊ mot⁹ a h₃ duplex ſbm. ſ. gen⁹ pdicamētoꝝ in q̄ est mot⁹: ⁊ ſbam ſbtā₃ illi generi: ⁊ vtrūq₃ dr eē mot⁹. Intelligēdū est hic per motum nām ſbtam motui: nō indiuiduū ſbe deferens illud. ¶ D. d. illud ex quo appet hoc pſterea ⁊ dixit: hoc manifestū est ⁊c. i. ⁊ hoc ꝙ motuū qddā est post qddā manifestū est. nam in tpe poꝛi erit prius eius: ⁊ in posteriori posterius: qm̄ q₃ tempus h₃ prius ⁊ posterius: ideo motum in eo habet prius posterius. Deinde. d. quo/ niam in maiori ⁊c. i. qm̄ in maiori tempore erit motū aliud a prio/ ri: qd̄ est in minori tpe: siue fuerit equale in velocitate: aut ineq̄le ⁊ dixit hoc: q₃ h̄ ꝓpō est vera in vtraq₃ declaratōe. ſ. in declarare hoc de moto ꝙ est eq̄lis velocitatis: ⁊ diuerse velocitatis. ¶ b Et q₃ illud qd̄ est diuerse velocitatis inuenit trib⁹ modis: aut crescit: aut diminuit: aut vtroq₃ mō: ⁊ hoc est ineq̄le in eis. ſ. cū hoc ꝙ ptes mo ti sint qdā₃ ante quasdā: dixit: ⁊ si mot⁹ eius ⁊c. i. ⁊ hoc ꝙ quedam ptes pcedūt quasdā: inuenit ēt in diuersis hoc mō diuersitatis nō min⁹ ꝗ̄ ineq̄lib⁹. Et sił'r est intelligēdū hoc si qñq₃ crescit: ⁊ qñq₃ di minuit. ¶ Et cū dixit: ⁊ cū nece est vt qddā moti añ qddā. d. acci/ dit ei declare ł induxit ɔ̄ñs: ⁊ dixit: accipiat igit ex lōgitudine. a. b. aliqua ps. i. longitudo quā prio posuit. ⁊. q. d. ⁊ cū posuerim⁹ lōgitu/ dinē finitā. ſ. a. b. in tpe finito: ſc₃. c. d. ⁊ fuerit positū nobis ꝙ qdā₃ ptes mot⁹: ⁊ moti pcedūt quasdā: accipiam⁹ ex hac longitudie quā possum⁹: ſc₃. a. b. aliquā partē mensurantē illa₃: ⁊ sit. a. h. D. d. illa igitur ps ⁊c. i. ista igitur ps mensurās: in quo tpe tpis infiniti fuit ac cepta. Nam impoſe est vt tps sit infinitū. ſ. tps in quo motū pertrā/ sit hanc partē: qm̄ totū istud ſpaciu₃ pertrāsit in tpe infinito. Sed est impoſe vt pars ⁊ totū ptrāseant in eodē tpe. D. d. ⁊ si acceperi/ mus ēt ⁊c. i. si igitur accepim⁹ ex illo ſpacio aliam partē equalē pri a. h. quā posuim⁹ mēsurare ſpaciū: necesse est vt motū ptrāseat hāc partē ēt in tpe finito. Nam iam posuim⁹ motū ptrāsire ipsa₃ in tpe infinito. Et indifferēter: siue posuerim⁹ ꝙ mot⁹ eius per hāc ſcdām partē fuerit velocior / aut tardior ꝗ̄ mot⁹ eius per aliā partē: aut eq̄ lis. D. d. si igit acceperim⁹ ⁊c. i. sił'r si diuiserim⁹ tertiā mēsurā eq̄le₃ pme: ſequit vt motū ptranseat illa₃ in tpe finito. Et cū sic fecerim⁹ in diuisione cōsumet ſpaciū: ⁊ cōgregabit ex ptib⁹ in quas diuidit illud ſpaciū numer⁹ terminat⁹ finit⁹: ⁊ ex ptib⁹ in quoꝝ vnoquoq₃ pertrāsit vnāquāq₃ illaꝝ partiū ſpacij: ⁊ qd̄ cōponit ex finitis est fi/ nitu₃. Et necesse est ergo ꝙ tps in quo h ptrāsit totū ſpaciū est fini/ tum necessario: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ cū sic fecerim⁹ ⁊c. i. ⁊ sił'r cū fecerim⁹ diuidēdo ſpaciū necesse est tps diuidi in ptes equales in numero partibus ſpacij. Et si ptes tempoꝝ nō fuerint eq̄les in se: ⁊ erit tps cōgregatū finitū qm̄ poſe mēsurari per partē ei⁹: ⁊ infinitū nullā h₃ partē a qua mēsuret. Na₃ infinitū impoſe est cōponi ex fi/ nitis equalib⁹: aut ineq̄lib⁹. Et ia₃ posuim⁹ ꝙ istud tps cōponit ex finitis. ¶ D. d. ⁊ cū finita fuerint numer⁹ ⁊c. i. cū numer⁹ ⁊ magni tudo qui cōponunt ex finitis: mensurant ab vno: siue fuerint eq̄lia: siue inequalia. ¶ Et ordinatio istarū cōpositionū est talis. Quoniā

Nō ē ve₃ i ol motu ꝙ qu ptes ei pc dunt q̄sdā nisi in q̄litate. Et i gñato dis similiū par tiū. ſ₃ nō in motu locali neq₃ in mo tu augmēti ptes. n. isto ru₃ motuu₃ sunt in toto moto quē/ admodum tot⁹ mot⁹ ē in toto.

a Mot⁹ h₃ duplex ſbm.

b Illd̄ qd̄ ē diuerse ve/ locitatis i/ uenit trib⁹ modis.

Qd̄ ɔponit ex finitis ē finitū. Idē 6. cō. 60. ⁊ ibi.

Infinitū i/ poſe est cō/ poni ex fini tis eq̄lib⁹: aut inequa libus.

primū posuit q infinitū impossibile est mēsurari a sua pte. B. dedit cām in hoc: & est q: infinitū non cōponit ex finitis eq̄libus: aut inequalibus. B. induxit aliā ppōnē: & est q magnitudo finita: aut numerus finit' pñt mensurari a sua parte: siue magnitudo/ aut numerus cōponātur ex equalib': aut ineq̄lib'. ¶ Et sic syllogism' cōponitur in scda figura tali mō. Tēpus in quo motū pertrāsit hoc spaciū pōt mēsurari a sua pte cum sit cōpositū ex ptibus finitis lʒ nō equalib'. Et tps infinitū non pōt mēsurari ex sua pte. Ergo tps in quo motū inequalis velocitatis ptrāsit spaciū finitū nō est infinitum: & hoc est inconueniēs. Ipse aūt vr̄ quasi nō ordinare istū syllogismū hoc mō: sʒ posuit post has duas ppōnes q longitudo in quo trāsmutaē trāsmutatū mēsuraē a sua pte: & hoc intēdebat cū dixit & longitudo finita mēsuraē ab aliqua mensura vt. a. h. B. d. ergo in tpe finito &c. i. qm̄ cū ista trāsmutatio mensureē a sua pte. ¶ Et si'r tps in quo est mot' p mēsuraʒ magnitudinis ex rebus finitis. Tempus igitur in quo trāsmutatio fit mensuraē a sua pte. Et qcq̄d mensuraē a sua pte est finitū. Ergo hoc tps est finitū. ¶ B. dixit: & si'r de gñatione. s. qm̄ impoēe est aliq̄d gñari gñatione finita ī tpe īfinito. Generatio. n. est trāsmutatio in magnitudine: & iō potentia istius declaratiōis est vis declaratiōis que cōis est modis omniuʒ trāsmutationū. s. quattuor sunt. n. corpa. ¶ Et in libro Joānis loco huius dictōis/gñatio/ponebaē hec dictio quies. Et si h' fuerit: tūc intentio erit q ita est de quiete in hoc sicut de motu. Qm̄ cum quies sit priuatio mot' qu' finatus est existere in quiescēte: & mot' finitus impoēe est vt sit in tpe infinito. Ergo & qes finita impoēe est vt sit in tpe īfinito. Dixit Joānes: & quidā intelligūt h per qetē ire ad qetem: & dixerūt hoc. nam qes nō determinaē nisi p tps. B. d. ex quo sequiē q impoēe est &c. i. qm̄ gñatio & corruptio: q: finite videnē. Et transmutatio finita est in tēpore finito. Ergo nihil generaē semper: aut corrūpitur semp. Aut intēdit q cū fuerit positū aliq̄d transmutari trāsmutatiōe finita ī tpe infinito: tūc illd gñabit & corrūpeē insimul semp cū neutra trāsmutatio habeat tps pprīuʒ. Et cū fuerit declaratū impoēe eē trāsmutationē finitā esse in tpe infinito: sequitur vt nullū idem genereē & corrūpaē insimul semp. ¶ Et nō intendit q hoc esse impossibile: q: declaraē per hoc q primū est impossibile. Nam hoc esse impossibile manifestius est q̄ illud esse impossibile qd acceptuʒ est in declaratiōe istius. Sed induxit ipsuʒ hoc mō inueniendo aliud impossibile contingēs huic: & est generabile & corruptibile semper generari & corrumpi insimul. &. q. d. & cum hec positio fuerit verificata auffertur impossibile cōtingens cōtradictorie eius: ex quo apparet confirmatio istius sermonis: sicut apparet destructio sue contradictorie.

¶ Eadē aūt ratio: & q neq; in finito tpe infinitū possibile est moueri: neq; qescere ... in qd regulariter mouetē: nec qd irregulariter ... n. q̄daʒ pte q̄ metietur totum tps: in hac ... bit magnitudinis & nō totā: in oī. n. to... qu aliā: & in vnoquoq;

Infinitū l' poēe ē mensurari a sua parte.

Quicquid mensuraē a sua pte finitum est.

Documētū

Infinito tē poēe infinitum nō pōt moueri.

finit'r: siue equalis est: siue inequalis ei q̄ est a principio. Differt aūt nihil si solū sit finita vnaqueq̄. Manifestuz.n. ꝙ diuisio tp̄is in īfinitū nō auferī finita diuisiōe facta: ꝛ quāto: ꝛ eo q̄d tot modis. Quare nō trāsiuit in finito tp̄e infinitū. Nihil aūt differt magnitudinē in altera: aut in vtraq̄ȝ esse infinitaȝ. Eadēȝ.n. ratio est.

¶ Et eadē rōne ratiocinaī ad hoc ꝙ īpossibile est etiā infinitū moueri tp̄e finito: aut qescere: siue motus fuerit equalis: aut diuersus. Nā cū accipieī aliqua pars q̄ mēsuret totū tp̄s: tūc in illa pte mouebiī p aliquā partez illi⁹ spacij/ nō p totū. Per totū.n. moueī in toto tp̄e. Et in equali mouebiī etiā p aliaȝ partē: ꝛ in vnaquaq̄ȝ partiū sil'r: siue fuerit equalis precedenti: aut īequalis. Nulla eni est dr̄ia in hoc solūmō ꝙ vnaq̄q̄ȝ illarū partium sit finita. Unde manifestū est ꝙ cū tp̄s ꝯsumiī/ nō ꝯsumiī infinitū. Partitio.n. est finita in mēsura ꝛ in numero. Ergo nihil moueī per infinituȝ in tp̄e finito. Et nulla dr̄ia est siue illa mēsura fuerit finita altera parte: aut infinita vtraq̄ȝ. Qm̄ eadē est ratio.

¶ Cum declarauit ꝙ impossibile est aliqd̄ infinituȝ moueri per spa 62
cium finitū in tēpore infinito: declarat etiā ꝙ impossibile est vt aliquod infinitū moueaī in tēpore finito. nam necessariū est vt infinitum moueaī per spaciū infinituȝ. ergo sequiī aliquid ptransire spacium infinitū in tempore infinito: ꝛ hoc est conuersuȝ eius q̄d prius declarauit esse impossibile. s. aliquid pertrāsire spaciuȝ finituȝ tempore infinito. Et q2 hec duo sunt similia: ꝛ eadem est declaratio in eis. s. aliquid moueri per spacium finitum in tp̄e finito: aut aliquid moueri per spaciuȝ infinitū in tp̄e finito. Nam illud q̄d illic fecimus diuidendo spaciū finitū/ ex quo sequiī tp̄s esse finitū: faciemus hic diuidēdo tp̄s/ ꝛ sequiī spaciū esse finitum.

¶ Et iō. d. ꝛ ista eadē rōne ꝛc. i. qm̄ impoſſe est infinitū moueri ī tp̄e
finito: ꝯseqī.n. ipsuȝ moueri p spaciū īfinitū in tp̄e finito. D. d. qm̄ cū 2
accipiatur aliqua pars ꝛc. i. ꝛ demr̄atio illius: qm̄ cum posuerimus motuȝ infinituȝ in tēpore finito: ꝛ acceperim⁹ aliquā partez illius temporis: tunc motuȝ mouetur in illa per aliquaȝ ptem spacij. Naȝ impossibile est vt per idem spaciuȝ moueatur in parte ꝛ in toto temporis. D. d. ꝛ in equali ēt mouebiī per aliaȝ partē ꝛc. i. deinde si po … moueri in aliaȝ partem tēporis equalē prime parti … in tertia: deinde in quarta: ꝛ simil'r in vnaquaq̄ȝ … donec tempus ꝯsumatur: tunc congregabunī ex … ensura ꝛ numero: ꝛ indifferēter siue mot⁹ eius in

illis partibus fuerit equalis: aut diuersus. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: siue fuerit equalis precedēti: aut inequalis. i. siue motus eius in secunda parte fuerit equalis motui eius in prima: aut inequalis. Quoniam nō est dr̄ia inter hoc quod sit equalis aut inequalis in illis tēporibus equalibus: cum vnaqueque partium spacij quas motum pertrāsit in illis temporibus fuerit finita: quoniam cōgregatum erit finitum: licet motus nō sit equalis in se. D. d. ex quo manifestum est &c. i. manifestum est igitur ex his quod cum tēpus cōsumetur per motum illius moti per vnāquāque partium equalium parti mēsuranti quod illud per quod mouetur non cōsumetur: nam infinitum mouetur per spacium infinitum. D. d. partitio enim est finita. i. et declaratum est superius: quoniam necesse est spacium per quod est motus cōsumi. nam partes oēs per quas motum mouetur in illo tempore sunt finite mēsura et numero. s. quoniam vnaqueque est finita in se: et numerus oium est finitus: sed positum est eas esse infinitas: hoc est impossibile.

3 ¶ Deinde dixit. ergo infinitum non mouetur in tempore finito. i. declaratum est igitur ex hoc quod aliquod infinitum non mouetur in tempore finito: quoniam sequitur ex hoc vt aliquod infinitum moueatur per spacium finitum: et sic aliquid mouetur per spacium minus ipso: quod est impossibile. ¶ Debes scire quod ex hoc apparet quod impossibile est infinitum moueri omnino. nam quod non mouetur tempore infinito/ necesse est ipsum moueri semper temporibus finitis secundum cōtinuationem et perpetuitatem. ¶ Deinde dixit: et nulla est dr̄ia &c. i. quoniam sequitur motum pertransire spacium infinitum in tempore finito. dico ergo quod sequitur ex hoc vt motus eius sit in toto tempore vnus. s. motus infinitus.

Documentum. Impossibile est infinitum moueri omnino.

¶ Demonstratis autem his/ manifestum est quod neque finitam magnitudinem infinitum cōtingit transire in finito tempore propter eandem causam. In parte enim temporis finitum transibit: et in vnoquoque similiter. Quare in omni finitum.

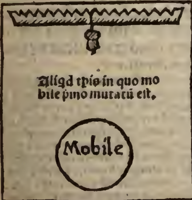
¶ Hoc quidem declarato/ manifestum est esse impossibile etiam magnitudinem finitam pertrāsire infinitum in tempore finito. Propter illam eandem causam. s. quoniam in parte temporis pertransit finitum: et in vnaquaque partium similiter. Ergo in toto pertransibit finitum.

63 ¶ Cum declarauit quod impossibile est aliquod finitum pertransire spacium finitum in tempore infinito: neque aliquod infinitum in tempore finito. ¶ Dixit: quod ex hoc patet cōuersum primi esse impossibile: quod est aliquod finitum pertransire magnitudinem infinitam in tempore finito. Nam cum tempus diuidetur in partes equales statim spacium similiter secundum illum numerum: siue motus fuerit equalis: aut inequalis: ex quo sequitur spacium esse finitum. D. d. propter illam eandem causam. i. et hoc manifestum est ex illa eadem propositione qua vsi fuimus in predictis declarationibus. s. dicēte quod in parte temporis mouebitur per partem spacij finitam. Impossibile. n. est totum et partem pertransiri in eodem tempore. D. d. et similiter in vnaquaque partium. i. partium temporis equalium prime. D. d. ergo et in toto &c. i. ergo necesse est vt motum pertrāseat in toto tempore finito spacium finitum.

¶ Q̄m aūt finitū non trāsibit infinitū finito tēpo:e:manifestū est: sic neq3 infinitū finitu3. Si nāq3 infinitū finitū neċe est: ⁊ finitū infinitū trāsire. Nihil.n.differt q̄ol3 eē q̄ð mouef:vtrobiq3.n.finitū pertrāsibit infinitum. Cū.n.moueaf infinitū in quo est.a.erit aliquid ipsius fm.b.finitū vt.c.d.⁊ iterum aliud:⁊ aliud:⁊ semp sic. Quare silr accidit infinitū motū eē per finitū: ⁊ finitū transire infinitum. Neq3.n.fortassis poſe est aliter infinitū mutare finitū:q̄3 ꝙ finitū trāseat infinitū:aut ita ꝙ feraf: aut metiaf. Quare q̄m hoc impoſe est:nō trā/sibit infinitum finitum.

¶ Et cū finitū non ptranseat infinitū in tpe finito:manifestū est p se: ꝙ neq3 etiā īfinitū ptrāsit finitū:si.n.infinitū ptransit finitū necesse est finitū ptrāsire īfinitū: q̄m cū mouef infinitū.s.a.tūc q̄ddā ei⁹ erit in.b.finito. V. grā.c.d.aut erit ēt aliud ex eo post aliq̄d: ⁊ sic semp:ex quo sequif vt infinitū moueaf per finitū: ⁊ finitū per/trāseat infinitum: q̄m vr̄ mihi ꝙ impoſe est infinitum moueri per finitū alio modo: nisi vt finitū ptrāseat infinitū:aut cursu:aut mēsuratiōe. Et cū sit hoc īpossibile: est impossibile infinitū ptransire finitū.

¶ Demonstratio ꝓbans ꝙ mobile infinitū nō pōt ptrāsire magnitudinē finitā in tpe finito.

¶ Hoc est quartū quesitū:⁊ est ꝙ motū infinitu3 non pōt per/trāsire spaciū finitū sicut declaratū est:q̄m impossibile est moueri tpe finito. ¶ Et dixit:⁊ cu3 finitū ⁊c̄.⁊ modus cōtinuatio/nis in eo est:q̄m q2 declaratu3 est finitū non pertrāsire spaciu3 infinitū in tpe finito: declaratū est ipsum non pertransire finitū omnino. Nam si pertransiuerit pertransibit in tpe:q̄ð ia3 desijt ⁊ q̄ð ē tale est finitū. Et cū declaratū sit ꝙ finitū non pertransit oīno spaciū infinitū:manifestū est ꝙ motū infinitū nō pertrāsi/bit spaciū finitum. 64

¶ D.dedit rōnem super hāc cō/tinuationē:⁊ dixit:q̄m si infinitu3 pertrāsibit finitū ⁊c̄.i.⁊ de/ 2

claratum est ipsum nō pertransire illud: qm̄ si finitū pertrāsibit infi nitū: pertrāsibit illud in tpe finito: sȝ declaratū est ipsum nō pertrā sire illud in tpe finito: ergo oīno nō pertrāsibit illud.

3 ℭ D. induxit exēplicationē q̄ certificat hoc: ꝛ dixit: qm̄ infinitū. s. a. moueat ꝛc. i. ꝛ ista ꝯsecutio est vera: q꞉ cū posuerimus ꝙ infinitum ptrāsit spaciū finitū. s. a. tūc qddā īfiniti erit in hoc spacio qđ est. b. ꝛ erit hoc quiddā eq̄le huic spatio. sit igit̃ hoc quiddā. c. d. Et cū po/ suit ꝙ nece est vt pars finita moti infiniti sit in spacio finito: per qđ mouetur: ꝛ vt illa pars sit equalis spacio finito: ꝛ dixit: ꝛ erit etiā aliud ꝛc. i. ꝛ necesse est cum illud motū infinitum transferat: vt illa pars ei⁹ etiā si eq̄lis spacio p qđ mouet̃ alia a p̄ina pte: ꝛ p̄ scđam et tertia ps. ꝛ sic semp. D. d. ex q̄ sequit̃ ꝛc. i. qm̄ q꞉ spaciū supponit̃ rei mote: ꝛ minus mēsurat maius: nece est cū motū fuerit mai⁹ spacio vt mēsuret̃ motū: ꝛ cū motū fuerit minus spacio necesse est vt motū mēsuret spaciū: ꝛ nō erit dr̄ia iter hoc ꝙ infinitū ptrāseat spaciū fi/ nitum: ꝛ inter hoc ꝙ finitū pertrāseat spatiū infinitū: qđ est impoſſe. s. qm̄ in moto infinito nece est mēsurari per spacium finitū: ꝛ moto finito mēsurare spatiū infinituȝ: qm̄ nulla dr̄ia est in hoc ꝙ mēsuret spaciū: sȝ mēsurās in moto finito p spaciū infinitū est motū: ꝛ men surans motū infinitū per spaciū infinitū est quiescēs.

Motus men surat mai⁹. Jd. 10. me. t. c. 4.

4 ℭ Deinde ꝯfirmauit hoc: ꝛ dixit: qm̄ mihi vr̄ ꝛc. qm̄ impoſſe est ima ginari ꝙ motū infinitū ptrāseat ꝺm totū finituȝ: alio mō ab eo quo imaginat̃ ꝙ motū finitū ptranseat spaciū finitū. Si igit̃ hoc fuerit impoſſe: illud erit impoſſe. i. ꝺm ꝙ imaginat̃ ipsuȝ pertrāsire illđ cur su: aut mensuratione. ℭ Et induxit hoc disiunctiuū: aut: qm̄ motuȝ finitum cum pertransiuerit spacium infinitū pertransibit illud cur/ su: ꝛ cum motū infinitū pertransiuerit spacium finitum pertransi/ bit illud mensuratione/ non cursu. ꝛ nō est differētia inter istos duos pertransitus in hoc ꝙ impossibile sequatur.

In īfinito est finitū.

ℭ At vero neqȝ infinitū in finito tpe trāsibit infinitū: si em̄ infinitū ꝛ finitū: inest. n. in infinito finitū. Amplius aūt ꝛ tpe accepto eadē est demonstratio.

ℭ Neqȝ infinitum pertransit in tpe finito infinituȝ: qm̄ si pertransit infinitū: pertransibit etiam finitum: qm̄ in infinito est finitum. Cū etiam cōsideratū fuerit de hoc ꝺm tps: simr̄ pueniet ex demonstratione.

65 ℭ Hec est quinta declaratio: ꝛ est de illo qđ remanet ex diuisione. s. vt motū infinitū moueat̃ tpe finito: qm̄ illđ qđ est tale: aut mouet̃ p spaciū īfinitū: aut finitū. s. vt moueat̃ īfinitū p īfinitū in tpe finito. ℭ Et dixit: qm̄ si ptrāsiuerit infinitū ptrāsibit etiā finitū. i. qm̄ cū positū fit infinitū pertrāsire spaciū finitū in tpe infinito: necesse est vt finitū pertrāseat spaciū infinitum in tempore finito: qđ est impos sibile vt declaratū est. D. d. qm̄ in infinito est finitum. i. ꝛ necesse est cū infinitum pertrāsiuerit infinitū in tempore finito: vt finitū per/ transeat infinitum: qm̄ in infinito pertransito est pars finita neces sario que pertransit spatium infinitum in tempore finito. ℭ Deinde

dixit: et cum consideratum fuerit secundum tempus etc. idest peruenit etiam demonstratio: ex qua declaratum est quod impossibile est infinitum moueri tempore finito: et illa demonstratio est per diuisionem temporis: quoniam per diuisionem temporis diuiditur spacium. Si igitur tempus fuerit finitum et spacium erit finitum: sed positum est ipsum esse infinitum: hoc est impossibile.

C Quoniam autem neque finitum infinitum transit: neque infinitum finitum neque infinitum in finito tempore mouetur. Manifestum est quod neque motus est infinitus in finito tempore. quid enim differt motum aut magnitudinem infinitum facere. necesse enim si quidem infinitum alterum: et alterum infinitum esse. Omnis enim loci mutatio in loco est. — Motus infinitus non est in tempore finito etc.

C Et cum sit impossibile finitum moueri per infinitum: aut infinitum per finitum aut infinitum in tempore finito. Manifestum est quod motus infinitus non erit in tempore finito. Non enim est differentia iter hoc quod motus sit finitus: aut magnitudo: nam necesse est si alterum fuerit infinitum ut reliquum sit infinitum. Quoniam omnis translatio est in loco.

C Cum declarauit quod impossibile est aliquod finitum moueri per spacium infinitum in tempore finito: aut aliquod infinitum in tempore finito: siue spacium fuerit finitum aut non fuerit: declaratur impossibile esse ut motus infinitus sit in tempore finito. Quoniam hoc aut erit per spacium aut per rem motam. si autem per spacium: tunc aliquod infinitum mouebitur per spacium infinitum in tempore finito. si vero infinitas in motu fuerit per rem motam: tunc aliquod infinitum mouebitur in tempore finito: aut per magnitudinem finitam: aut infinitam. sed hec destructa sunt. ergo destructum est aliquem motum infinitum esse in tempore finito: et hoc intendebat declarare superius: et ipse vtetur hoc tanquam fundamento in septimo. 66

C Et dicit: et cum sit impossibile etc. idest et cum sit declaratum: quoniam impossibile est motum finitum pertransire spacium infinitum in tempore finito: aut motum infinitum spacium finitum vel infinitum in tempore finito: manifestum est ex hoc: quoniam impossibile est vt motus infinitus sit in tempore finito. 2

C D. declarauit consecutionem: et dixit: non enim est differentia etc. idest quoniam cum sit impossibile vt motum finitum moueatur per spacium infinitum in tempore finito: aut motum infinitum in tempore finito manifestum est: quoniam impossibile est vt motus infinitus sit in tempore finito: quoniam si fuerit infinitus: aut erit per magnitudinem infinitam: aut motum infiniti. Sed hec duo sunt impossibilia: ergo impossibile erit: vt motus infinitus sit in tempore finito. D. d. non enim est differentia etc. idest cum non sit differentia siue ponatur quod motus infinitus est in tempore finito: aut quod magnitudo infinita mouetur in tempore finito. D. d. quoniam necesse est etc. idest quoniam necesse est si motus fuerit infinitus vt magnitudo sit infinita: aut illa per quam est motus: aut illa que mouetur: et similiter alterum istorum fuerit infinitum: motus erit infinitus. 3

C D. d. omnis enim translatio est in loco. idest et ista etiam consecutio est in motu locali. s. quoniam cum fuerit positum quod motus in loco est infinitus necessario erit magnitudo infinita: aut illa per quam est motus: aut locus et motum insimul. Similiter si alterum istorum fuerit infinitum motus erit infinitus: sed cum motum fuerit infinitum spacium erit infinitum: et non conuertitur. C Utrum autem si augmentum fuerit infinitum magnitudo erit infinita. Similiter et si alteratio fuerit infinita alteratum erit infinitum: considerandum est: et 4 — Documentum

non apparet sicut in translatione. & ideo dixit post oīa. n. trāslatio est in loco. vnde opinandum q̄ hoc noīe motum vtitur in hac dēclaratione ppriē. s. in loco: & in vltimo istius tractatus declarabit̄ simpl'r: q̄m impoſſe est q̄ aliquis motus quattuor motuum sit infinitus preter translationem circularem.

In hoc. 6. infra. t. c. 92. & 93.

Determinat de his q̄ ptinēt ad diuisiōez quietis. Ca. 5.

Quoniā aūt oē aut moueť aut quiescit: qd̄ aptū natū est: qñ aptū est: & quo: & sic: necesse est oē qd̄ stat cū stat moueri: si. n. nō moueť quiescit: sed nō ɔtingit quiescere quiescens.

Et q: oē aut moueť aut quiescit. s. qd̄ inatū est: & quo: & p̄m quod: necesse est vt cessans cum cessat moueať: nam si oino non mouetur quiescit: & impossibile est vt quiescens sic tendat ad quietem.

67 Cum declarauit p̄us q̄ neq; in motu: neq; in p̄mo tpe qd̄ supponit̄ motui non inuenit̄ p̄mum nālr. s. p̄mus motus: aut p̄mum tps: cum motus & tps sp sint diuisibilia: vult nūc declarare q̄ ita est in re ad quietē: & in ipsa quiete sicut in motu. s. q̄m non inuenit̄ p̄ma qes nālr in re qescēte: neq; p̄mum tps qd̄ est pars tpis in quo qescēs qescit. s. tpis equalis quieti: silr neq; inuenit̄ p̄mū tps in q̄ motū vadit ad qetē: qd̄ dī cessatio. Et īcepit dēclarare p̄us hoc in cessante.

2 Et dixit: & q: omne &c. i. & q: omne de quo vere dī ip̄m eē aut quiescēs aut motū est illud qd̄ inatū ē recipe motū & qetē: & est in loco in quo inatū est recipe motū & qetē: & in dispōne p̄m quā inatum ē recipe motū & qetē & dixit: qd̄ inatū est moueri. nā illud qd̄ ñ ē inatum moueri. V. g. pūctus non dī quiescere aut moueri. Et dixit: & quo. nā illud quo moueť / moueť in re diuisibili: & cū fuerit in instāti non dī qescere neq; moueri. Et dixit: & p̄m qd̄: vt distingueret inter illud qd̄ moueť in potētia: & illud qd̄ moueť in actu. s. Rem motā esse in potētia aut in actu. Si. n. fuerit in potētia erit mota in potentia: & erit inata moueri in potētia: & si in actu / in actu. Vel dixit hoc distinguēdo īter motū quo res mota inata ē moueri: & iter illd̄ quo nō est inata moueri: & ē euidētius.

Dispōes quiescētis & moti. Vide ēt 4. phy. t. c. 118. & 5. h. 8. t. c. 30.

Pria expō.

Scda expō

Cū posuit hoc q̄si pcedēs dixit: g̃ nece est vt cessans &c. i. g̃ necesse 3 est in cessante qd̄ iuenit̄ i eo qd̄ moueť aut qescat'ñ i eo qd̄ sp mutet̄: vt cū dī cessar̄ &c. dicať mouerī: cū sit ipōle dicer̄ &c. ip̄z qescer̄. nā cū cessat ītēdit qetē: & ipōle ē vt illud qd̄ itēdit ad qetē sit qescens.

Hoc aūt demrāto / maīfestū est qd̄ in tpe necesse est stare: quod. n. mouetur / in tpe mouetur: quod stat ostē sum ē eē qd̄ mouetur: quare necesse est in tpe stare.

Oē qd̄ stat stat in tpe.

Hoc quidem declarato / manifestū est q̄ cessans cessat in tpe: cū motū moueať in tpe: & sit declaratū q̄ cessans est motū: ergo necesse est ip̄m cessare in tpe.

¶ Dicit: qꝛ oē cessans ē motū: ꝛ oē motū ē in tpe. g̃ oē cessans est in tpe: minoꝛ āt d̄clarata ē: qm̄ cessans ē illud qđ natū ē moueri: aut qe/ 68
scens non est sine altero. Ergo oē cessans aut ē motū aut qescēs: sed
non qescens. nam cessans intēdit qetē: ꝛ qcqd intēdit aliqd nō est
in illo. ergo cessans non est qescens. ergo oē cessans est motum.

¶ Amplius autem si velocius aut tardius in tpe dici/
mus: stare. n. est velocius ꝛ tardius.

¶ Et etiaꝫ non dr̄ velocius ꝛ tardius nisi in tempoꝛe:
cessatio est velocioꝛ ꝛ tardioꝛ.

¶ Dicit. oē cessans est aut velocius aut tardius. Et oē velocius aut 69
tardius est in tempoꝛe. ergo omne cessans est in tempoꝛe.

¶ In quo aūt tpe pmo qđ stat ꝛ stat: in quolibꝫ hmōi
necesse est stari. Diuiso. n. tpe si qdē in neutra ptiū stat
neqꝫ in toto: quare nō vtiqꝫ stat quod stat: si vero in al
tera nō in pmo toto statū est: fm eniꝫ vtrūqꝫ in hoc sta
tur: sicut dcm̄ est: ꝛ in eo qđ mouet prius. Sicut āt qđ:
mouetur non est in quo pꝛimo mouet: sic vtiqꝫ neqꝫ in
quo statur quod stat.

Sić qđ mo
uet nō ē i q
p mouetur.
sic vtiqꝫ ne
qꝫ in q stat
quod stat.

¶ Et pmum tp̄s in quo cessans cessat necesse ē in quo
libet eius cessat. Naꝫ si illud tp̄s diuidat in duo tunc si
in neutra pte cesset: ergo neqꝫ in toto cessabit: ergo ces
sans non cessat: ꝛ si in altera pte cessat: ergo nō totū est
pmū eius in quo cessat: qm̄ cessauit in alio: ꝛ est illa ps
vt dcm̄ ē de moto. Queādmodū ergo in moto nō ē ali
quod pꝛimum in quo mouet: silr̄ neqꝫ in cessante ē ali
quod pꝛimum in quo cessat.

¶ Cum declarauit φ cessans cessat in tpe: vult declarare ēt φ nō est 70
pmum tp̄s in quo cessat: ꝛ vr̄ φ cessans sit idē cū moto oīmodo: sꝫ
nō est dumꝫ sed motū ꝛ cessans sunt idē fm sb̄m: ꝛ duo fm modū:
coꝛpus eni cū accipiat fm qualitatē qescentem dr̄ qescēs: ꝛ cuꝫ ac
cipiat fm φ hꝫ q̄litatē trāsmutatā dr̄ motū: ꝛ qꝛ trāsmutatū in q̄li/
tate vadit ad q̄litatē imobilem fm hoc dr̄ motū. Motum igr̄ ē mo
tum fm φ trāsmutat in alia q̄litate: ꝛ transfertur in ea ad finem fꝫ
φ finis est cōplemētum tm̄ illius motus. V. g. fm φ transmutatur
de albedine imperfecta in nigredinem: est aūt cessans fm φ transfert
ad qetē: ꝛ qꝛ qes accidit cōplemēto ad qđ est motus: ꝛ iō cessatio ac/
cidit motoꝛ: ꝛ iō sunt vnum fm sb̄m: ꝛ duo fm modum. ¶ Aut dica
mus φ est cessans fm ptem habitam: ꝛ motū fm partem hn̄dam.
¶ Dicit: tp̄s igitur pmum ꝛc̄. i. ꝛ necesse est vt cessans dicatur cessa 2
re in qualibet parte tpis quod est equale cessanti. Omne. n. temp⁹
est diuisibile. ¶ Deinde incepit declarare hoc: ꝛ dixit. tempus eniꝫ

Motum ꝛ
cessans sūt
idem fm sb
iectū ꝛ duo
fm modū.

Alia diīa.

60 Jam declarauit hoc cū declarauit ꝙ oīs magnitudo ꝛ oē tp̄s est diuisibile semp:sȝ illa declaratio illic fuit p accn̄s:ꝛ iō vult pscrutari de hoc:mō declaratio qua vsus est illic nō distinguit inter motū equalē ꝛ diuersuȝ:ꝛ inter diuisiones finiti ꝛ infiniti. ℭ Et dixit ꝛ q2 omne motū mouet̄ in tpe:ꝛ incepit ab hoc:q2 si hoc nō cōcesserit ꝙ oīs motus est in tpe/nō poterit dicere ꝙ oīs motus finitus est in tpe finito.ꝛ cū sit impoſſe apud ipsum motū esse nō in tēpore:ꝛ hoc manifestum est per se.

Declaratio p se ꝙ magnitudo ꝛ tp̄s sunt sp diuisibilia.

Nisi ↄcessuȝ fuerit ꝙ oīs mot⁹ est in

2 ℭ Et cuȝ induxit hāc ꝓpōneȝ quasi partē p̄cedētis:īduxit aliā partem que est cā in ↄsecutione eius qd̄ voluit declarare:ꝛ dixit:ꝛ ī maiori tpe ꝛc̄.ꝛ cūȝ posuit hoc dixit:ergo impoſſe est ꝛc̄.D.posuit hic conditionē:ꝛ dixit:sine eo ꝙ mot⁹ ꝛc̄.i.impoſſe est vt motus moueat̄ ī tpe infinito vno motu nisi ille mot⁹ fuerit semp:ꝛ infinitus ī tpe infinito:sȝ illud qd̄ est impoſſe est vt sit motus infinit⁹. D.d.ꝛ erit motum:nō q2 mouet̄ ꝛc̄.i.si illud motū nō attribuat̄ tēpori infinito:q2 est vnū:ꝛ mouet̄ ī quoddā illius motus īfiniti:ꝛ hoc s̄m ꝑpetuitatē.

tpe nō pōt ↄcedi ꝙ motus finit⁹ sit ī tpe finito.

ℭ Et addit hāc ↄditionē p̄seruādo se a corpe celesti:q2 mouet̄ qdā mot⁹ infiniti in qddā tpis infiniti:ꝛ iō addit hoc:ꝛ.d.sȝ mouet̄ ꝛc̄.i.ꝛ s̄m istud motum:de quo dicimus ꝙ impossibile est vt moueatur motu finito in tpe infinito:non dicit̄ hoc in eo:non intelligendo ꝙ mouet̄ toto motu in toto illius temporis.

ℭ Et cum induxit in hoc sermone illud qd̄ est quasi p̄cedēs.d.induxit ↄn̄s:icepit declarare ↄtinuationē ꝛ.d.qm̄ manifestū est ꝛc̄.i.qm̄

3 manifestū est ꝙ istud motū aut erit equalis velocitatis:aut diuersē:si equalis declarabit̄ ex hoc qd̄ dicā ꝙ nō mouet̄ motu finito nisi ī tpe finito.D.narrauit quō sequit̄ hoc ꝛ dixit:qm̄ cū fuerit accepta ꝛc̄.i.qm̄ cū posuerim⁹ aliquid moueri motu terminato p spaciuȝ terminatū.V.g.p spaciū.h.b.ꝛ deinde acceperim⁹ ex hoc spacio partē:manifestū est ꝙ pertrāsiuit illā partē in pte tpis in quo ptrāsiuit totum spaciū:ꝛ ꝙ cū ptrāsiuit illd̄ idē spaciū ptrāseūdo oēs illas partes equales in quas spaciū est diuisuȝ:qd̄ ē ptrāsiuit eas in tpibus equalib⁹ quoꝝ numer⁹ est:sicut illaꝝ partiū. Cū necesse sit vt numerus tēporū sit sicut numer⁹ partiū spacij:ꝛ vt tēpora sint equalia:q2 ptes sunt eq̄les:ꝛ mot⁹ est equalis. ℭ D.d.ergo necesse ē si ille ptes ꝛc̄.i.ꝛ cū necesse sit vt numer⁹ partiū tēporis in quo totū motū mouetur sit finit⁹:ꝛ vtraqȝ pars est finita cum sint equales partibus spacij:ꝛ partes spacij sunt finite:necesse est vt tp̄s cōpositum ex illis partibus finitis sit finitū. Nam cōpositū ex partib⁹ finitis in magnitudine ꝛ numero equalibus est finitū necessario. D.d.qm̄ numerus coꝝ ꝛc̄.i.qm̄ numer⁹ partiū que sunt duple partis spacij mēsurātis illud sit numerus duploꝝ partis tēporis in quo ptrāsiuerunt illud spaciū.s.ꝙ si in spacio fuerit decuplū illius ptis:ꝛ in tpe ēt erit decuplum partis in qua motū pertrāsiuit partes spacij.

Cōpositum ex ptib⁹ finitis ī magnitudie ꝛ numero eq̄libus est finitū necario. Ideȝ.s.20.ꝛ.21. Idē ꝛ j.cō.seq̄nti.

ℭ Sȝ si nō sit eque velociter differt nihil.sit eniȝ in quo a.b.spaciū finitū qd̄ motū sit in infinito tpe:ꝛ tp̄s infinitum in quo.c.d. Si igit̄ necesse est prius alterū altero motū esse:hoc aūt manifestū ꝙ tēporis in priori ꝛ po/

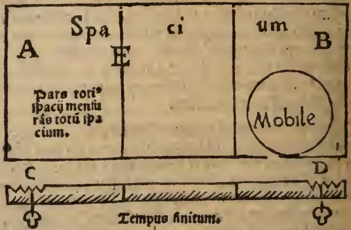
sterio¬ri alterū est totū. Semp enim in pluri alteruȝ est motū esse: siue eque velociter mutet: siue nō eque velociter mutet: siue intēdat motus: siue remittat: siue maneat nihilominus. Accipiat igit aliquid .a.b. spacij qd sit .a.h. qd mensurat .a.b. Hoc itaqȝ infiniti in quodam factū est tēpore. In infinito enī nō pōt esse. Omne .n. in infinito est ⁊ iterū alterū iam si accipiamus quantuȝ est .a.h. necesse est in finito tēpore esse. Omne eniȝ est in infinito: ⁊ sic accipiēs: qm̄ infiniti quideȝ nulla pars est que mēsurat. Impossibile eniȝ infinituȝ esse ex finitis: ⁊ equalibꝰ: ⁊ inequalibus: propter id qd mensuraȝ tur finita multitudine ⁊ magnitudine a quodā vno siue equalia sint siue inequalia. Finita aūt magnitudine nihil minus. Spaciū aūt finitū tantis que sunt .a.h. mēsuratur: ergo in finito tēpore .a.b. mouet. Silr auteȝ ⁊ in quiete. Quare neqȝ fieri/ neqȝ corrūpi: possibile est semp aliquid vnum ⁊ idem.

¶ Et si etiā fuerit inequalis velocitatis nō ē in hoc differentia. Sit igit .a.b. lōgitudo per quā est motꝰ finita: ⁊ sit per quā res mouet in infinito: ⁊ sit tēpus infinitū .c.d. Cuȝ igit necesse est vt quiddā moti moueatur ante quiddā. Et hoc manifestū est. Quia priori ⁊ posteriori ex tēpore mouetur vnū post aliud. Quia ī maiori semper motū est aliud a precedenti siue transmutatio eius fuerit equalis in velocitate aut non equalis: ⁊ siue motus eius augmentet: aut diminuat: ⁊ nō minꝰ si remanet in eadē dispōne. Accipiat igit ex longitudine .a,b. aliqua pars: ⁊ sit .a.h. que mēsuret .a.b. Ista igr̄ pars in quo tēpore fuit de tpe īfinito: qm̄ īpossibile est vt sit infinitū: qm̄ tota mēsurat in infinito. Et si ēt acceperimꝰ aliā partē ƀm mēsurā .a.h. necesse est vt sit in tēpore finito: qȝ totū fuit in īfinito. Et sic fecerimꝰ in eis que accepimus ex eo: Quia ex infinito non est aliqua pars oīno ad quā mēsuret. Qm̄ infinituȝ īpossibile est vt sit cōpositum ex finitis equalibus aut inequalibus.

Infiniti nl la est ps mēsurās ipm. Impole est īfinitū cōpo ni ex finitis equalibꝰ vl inequalibꝰ.

Et cum finita fuerint numerus aut magnitudo men/surabit illa vnum: siue fuerint equalia ⁊ non minus: siue fuerint inequalia postq̄ȝ fuerint terminata in ma/gnitudine saltem. Et longitudo finita est longitudo q̄ mensuraẜ ab aliqua mensura vt.a.b. Ergo in tpe finito necesse est ad illud moueri per longitudineȝ.a.b. Et siłr est de quiete. Unde sequiẜ ꝙ impossibile est idem generari ⁊ corrūpi semper.

¶ Demonstratio probās ꝙ si magnitudo est finita/ꝙ tempus infinitum esse non potest.

61 ¶ Cum declarauit ꝙ impoſſe est vt spaciū finitū pertranseaẜ in tpe infinito in moto equalis velocitatis. ¶ Dicit ꝙ siłr est in motu inequalis velocitatis ⁊c̄.i.⁊ indifferēter: siue motū fuerit equalis velocitatis: siue nō. ¶ Deinde incepit declarare hoc: ⁊ dixit: sit igiẜ.a.b. ⁊c̄.i. sit igitur longitudo finita per quā est vnus mot⁹ finit⁹ qui est in tpe infinito longitudo.a.b.⁊ sit tps infinitū tps.c.d. Deinde preposuit ad hoc declarāduȝ ꝓpositiōeȝ necessariā in hac p̄dicta declaratiōe: sed nō p̄dixit eaȝ prius cōfidēdo quēlibet ꝯsiderātē hr̄e eaȝ in mente: ⁊ dixit: ⁊ cū necesse est ⁊c̄.i.⁊ cū hoc posuerim⁹ ⁊ ꝯiunxerim⁹ ei aliaȝ ꝓpōneȝ notā: ⁊ est ꝙ necesse est vt in eodē motu q̄ddā moueaẜ ante quoddā. U.g. in motu qualitatis q̄dā pres ante q̄sdā: ⁊ in quātitate quedā pres quātitatis ante quasdā: ⁊ in vbi siłr.s. ꝙ motum mouebitur quibusdaȝ partibus motus ante quasdaȝ. ¶ Et

Documētū nō intendit partes rei que est subiectū mot⁹.s. indiuiduū sbe motū: qm̄ hoc nō est veꝝ de eo in oībus motibus: ꝙ quedā pres eius precedun/

cedunt quasdam. hoc.n.nõ verum nisi in qualitate: ⁊ silr in q̃ntato dissimiliũ ptiuz. in motu vero locali: aut motu augmẽti nõ. Partes.n. istoꝝ motuũ sunt in toto moto: quẽadmodũ totus mot⁹ est in toto. ¶ Sed ⁊ mot⁹ a hz duplex sõm.s. gen⁹ p̃dicamẽtoꝝ in q̃ est mot⁹: ⁊ sõam sõtaz illi generi: ⁊ vtrũqz dr eẽ mot⁹. Intelligẽdũ est hic per motum nãm sõtam motui nõ indiuiduũ sõe deferens illud. ¶ D.d. illud ex quo appet hoc p̃terea dixit: hoc manifestũ est ⁊c. i. ⁊ hoc ꝙ motuũ qddã est post qddã manifestũ est. nam in tpe p̃ori erit prius eius: ⁊ in posteriori posterius: qm̃ qz tempus hz prius ⁊ posterius: ideo motum in eo habet prius posterius. Deinde.d. quoniam in maiori ⁊c. i. qm̃ in maiori tempore erit motũ aliud a priori: qd̃ est in minori tpe: siue fuerit equale in velocitate: aut ineq̃le ⁊ dixit hoc: qz h̃ ꝓpõ est vera in vtraqz declaratõe. s. in declarare hoc de moto ꝙ est eq̃lis velocitatis: ⁊ diuerse velocitatis. ¶ b Et qz illud qd̃ est diuerse velocitatis inuenit̃ trib⁹ modis: aut crescit: aut diminuit̃: aut vtroqz mõ: ⁊ hoc est ineq̃le in eis. s. cũ hoc ꝙ ptes moti sint q̃daz ante quasdã: dixit: ⁊ si mot⁹ eius ⁊c. i. ⁊ hoc ꝙ quedam ptes p̃cedũt quasdã: inuenit̃ ẽt in diuersis hoc mõ diuersitatis nõ min⁹ q̃ ineq̃lib⁹. Et silr est intelligẽdũ hoc si q̃nqz crescit: ⁊ q̃nqz diminuit. ¶ Et cũ dixit: ⁊ cũ necẽ est vt qddã moti añ qddã. d. accidit ei declare ĺ induxit ↄ̃ñs: ⁊ dixit: accipiat̃ igit̃ ex lõgitudine. a.b. aliqua ps. s. longitudo quã p̃io posuit. ⁊.q.d. ⁊ cũ posuerim⁹ lõgitudinẽ finitã. s. a.b. in tpe finito: scz. c.d. ⁊ fuerit positũ nobis ꝙ q̃daz ptes mot⁹: ⁊ moti p̃cedũt quasdã: accipiam⁹ ex hac longitudĩe quã possum⁹: scz. a.b. aliquã partẽ mensurantẽ illaz: ⁊ sit. a.h. D.d. illa igitur ps ⁊c. i. ista igitur ps mensurans: in quo tpe tpis infiniti fuit accepta. Nam impo̾e est vt tps sit infinitũ. s. tps in quo motũ ptrãsit hanc partẽ: qm̃ totũ istud spaciũ ptrãsit̃ in tpe infinito. Sed est impo̾e vt pars ⁊ totũ ptrãseant̃ in eodẽ tpe. D.d. ⁊ si acceperimus ẽt ⁊c. i. si igitur accepim⁹ ex illo spacio aliam partẽ equalẽ pri a.h. quã posuim⁹ mẽsurare spaciũ: necesse est vt motũ ptrãseat hãc partẽ: ẽt in tpe finito. Nam iam posuim⁹ motũ ptrãsire ipsaz in tpe infinito. Et indifferẽter: siue posuerim⁹ ꝙ mot⁹ eius per hãc scdam partẽ fuerit velocior / aut tardior q̃ mot⁹ eius per aliã partẽ: aut eq̃lis. D.d. si igit̃ acceperim⁹ ⁊c. i. silr si diuiserim⁹ tertiã mẽsurã eq̃lez p̃me: sequit̃ vt motũ ptranseat illaz in tpe finito. Et cũ sic fecerim⁹ in diuisione cõsumet̃ spaciũ: ⁊ cõgregabit̃ ex ptib⁹ in quas diuidit̃ illud spaciũ numer⁹ terminat⁹ finit⁹: ⁊ ex tpib⁹ in quoꝝ vnoquoqz pertrãsit vnãquãqz illaꝝ partiũ spacij: ⁊ qd̃ cõponit̃ ex finitis est finitũ. Et necesse est ergo ꝙ tps in quo h̃ ptrãsit totũ spaciũ est finitum necessario: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: ⁊ cũ sic fecerim⁹ ⁊c. i. ⁊ silr cũ fecerim⁹ diuidẽdo spaciũ necesse est tps diuidi in ptes equales in numero partibus spacij. Et si ptes tempoꝝ nõ fuerint eq̃les in se: ⁊ erit tps cõgregatũ finitũ qm̃ po̾e mẽsurari per partẽ ei⁹: ⁊ infinitũ nullã hz partẽ a qua mẽsuret̃. Naz infinitũ impo̾e est cõponi ex finitis equalib⁹: aut ineq̃lib⁹. Et iaz posuim⁹ ꝙ istud tps cõponit̃ ex finitis. ¶ D.d. ⁊ cũ finita fuerint numer⁹ ⁊c. i. ⁊ cũ numer⁹ ⁊ magnitudo qui cõponunt̃ ex finitis: mensurant̃ ab vno: siue fuerint eq̃lia: siue inequalia. ¶ Et ordinatio istarũ cõpositionũ est talis. Quoniã

Nõ ẽ vez in ol motu ꝙ qu[...] ptes ei⁹ p̃c[e]dunt q̃sdã nisi in q̃litate. Et i q̃ntato dissimiliũ partiũ. s3 nõ in motu locali neqz in motu augmẽti ptes.n. istoruz motuuz sunt in toto moto quẽadmodum tot⁹ mot⁹ ẽ in toto.

a Mot⁹ hz duplex sõm.

b Illd̃ qd̃ ẽ diuerse velocitatis inuenit̃ trib⁹ modis.

Qd̃ ↄponit̃ ex finitis ẽ finitũ. Idẽ 8. cõ. 60. ⁊ ibi.

Infinitũ ĩpo̾e est cõponi ex finitis eq̃lib⁹: aut inequalibus.

Infinitū i/ possibile ē mensurari a sua parte.

primū posuit ꝙ infinitū impossibile est mēsurari a sua pte. B. dedit cām in hoc: ⁊ est qꝛ infinitū non cōponit ex finitis eq̄libus: aut inequalibus. B. induxit aliā ppōnē: ⁊ est ꝙ magnitudo finita: aut numerus finit⁹ pñt mensurari a sua parte: siue magnitudo/ aut numerus cōponātur ex equalib⁹: aut ineq̄lib⁹. ¶ Et sic syllogism⁹ cōponitur in scđa figura tali mō. Tēpus in quo motū pertrāsit hoc spacium pōt mēsurari a sua pte cum sit cōpositū ex ptibus finitis licȝ nō equalib⁹. Et tps infinitū non pōt mēsurari ex sua pte. Ergo tps in quo motū inequalis velocitatis ptrāsit spaciū finituȝ nō est infinitum: ⁊ hoc est incōueniēs. Ipse aūt vr̄ quasi nō ordinare istū syllogismū hoc mō: sȝ posuit post has duas ppōnes ꝙ longitudo in quo trāsmutat̄ trāsmutatū mēsurat̄ a sua pte: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ longitudo finita mēsurat̄ ab aliqua mensura vt. a. h. B. d. ergo in tpe finito ⁊c̄. i. qm̄ cū ista trāsmutatio mensuret̄ a sua pte. ¶ Et silr̄ tps in quo est mot⁹ p mēsuraȝ magnitudinis ex rebus finitis. Tempus igitur in quo trāsmutatio fit mensurat̄ a sua pte. Et qcqd mensurat̄ a sua pte est finitū. Ergo hoc tps est finitū. ¶ B. dixit: ⁊ silr̄ de gñatione. s. qm̄ impoſſe est aliqd gñari gñatione finita i tpe īfinito.

Quicquid mensurat̄ a sua pte finitum est.

Generatio. n. est trāsmutatio in magnitudine: ⁊ id potentia istius declaratiōis est vis declaratiōis que cōis est modis omniuȝ trāsmutationū. s. quattuor sunt. n. corpa. ¶ Et in libro Ioānis loco huius dictōis/ gñatio/ ponebat̄ hec dictio quies. Et si li fuerit: tūc intentio erit ꝙ ita est de quiete in hoc sicut de motu. Qm̄ cum quies sit priuatio mot⁹ qui innatus est existere in quiescēte: ⁊ mot⁹ finitus impoſſe est vt sit in tpe infinito. Ergo ⁊ qes finita impoſſe est vt sit in tpe īfinito. Dixit Ioānes: ⁊ quidā intelligūt h̄ per qetē ire ad qetem: ⁊ dixerūt hoc. nam qes nō determinat̄ nisi p tps. B. d. ex quo sequit̄ ꝙ impoſſe est ⁊c̄. i. qm̄ gñatio ⁊ corruptio: qꝛ finite vident̄. Et transmutatio finita est in tēpore finito. Ergo nihil generat̄ semper: aut corrūpitur semp. Aut intēdit ꝙ cū fuerit positū aliqd transmutari trāsmutatiōe finita ī tpe infinito: tūc illd gñabit̄ ⁊ corrūpet̄ insimul semp cū neutra trāsmutatio habeat tps ꝓpriuȝ. Et cū fuerit declaratū impoſſe eē trāsmutationē finitā esse in tpe infinito: sequitur vt nullū idem generet̄ ⁊ corrūpat̄ insimul semp. ¶ Et nō intendit ꝙ hoc esse impossibile: qꝛ declarat̄ per hoc ꝙ primū est impossibile. Nam hoc esse impossibile manifestius est q̄ illud esse impossibile qđ acceptuȝ est in declaratiōe istius. Sed induxit ipsuȝ hoc mō inueniendo aliud impossibile contingēs huic: ⁊ est generabile ⁊ corruptibile semper generari ⁊ corrumpi insimul. ⁊. q. d. ⁊ cum hec positio fuerit verificata aufertur impossibile cōtingens cōtradictorie eius: ex quo apparet confirmatio istius sermonis: sicut apparet destructio sue contradictorie.

Documētū

¶ Eadē aūt ratio: ⁊ ꝙ neqȝ in finito tpe infinitū possibile est moueri: neqȝ qescere: neqȝ in qđ regulariter mouet̄: nec qđ irregulariter. Accepta. n. q̄daȝ pte q̄ metietur totum tps: in hac aliqd tm̄ trāsibit magnitudinis ⁊ nō totā: in oī. n. totā: ⁊ iterū in eq̄li aliā: ⁊ in vnoquoqȝ

Infinito tēpore infinitum nō pōt moueri.

finitr: siue equalis est: siue inequalis ei q̄ est a princi/
pio. Differt aūt nihil si solū sit finita vnaqueq3. Manife
stu3.n.q̄ diuisio tpis in īfinitū nō auferṫ finita diuisiōe
facta: ⁊ quāto: ⁊ eo q̄d tot modis. Quare nō trāsiuit in
finito tpe infinitū. Nihil aūt differt magnitudinē in al/
tera: aut in vtraq3 esse infinita3. Eadē3.n. ratio est.

¶ Et eadē rōne ratiocinaṫ ad hoc q̄ īpossibile est etiā
infinitū moueri tpe finito: aut qescere: siue motus fue/
rit equalis: aut diuersus. Nā cū accipieṫ aliqua pars q̄
mēsuret totū tps: tūc in illa pte mouebiṫ p aliquā par/
te3 illi⁹ spacij/nō p totū. Per totū.n. moueṫ in toto tpe.
Et in equali mouebiṫ etiā p alia3 partē: ⁊ in vnaquaq3
partiū silr: siue fuerit equalis precedenti: aut īequalis.
Nulla eni est dr̄ia in hoc solūmō q̄ vnaq̄q3 illarū par/
tium sit finita. Unde manifestū est q̄ cū tps ꝯsumiṫ/nō
ꝯsumiṫ infinitū. Partitio.n. est finita in mēsura ⁊ in nu
mero. Ergo nihil moueṫ per infinitu3 in tpe finito. Et
nulla dr̄ia est siue illa mēsura fuerit finita altera parte:
aut infinita vtraq3. Qm̄ eadē est ratio.

¶ Cum declarauit q̄ impossibile est aliq̄d infinitu3 moueri per spa 62
cium finitū in tēpore infinito: declarat etiā q̄ impossibile est vt ali/
quod infinitū moueaṫ in tēpore finito. nam necessariū est vt infini/
tum moueaṫ per spaciū infinitu3. ergo sequiṫ aliquid ptransire spa/
cium infinitū in tempore infinito: ⁊ hoc est conuersu3 eius q̄d prius
declarauit esse impossibile. s. aliquid pertrāsire spaciu3 finitu3 tem/
pore infinito. Et q2 hec duo sunt similia: ⁊ eadem est declaratio in
eis. s. aliquid moueri per spacium finitum in tpe finito: aut aliquid
moueri per spaciu3 infinitū in tpe finito. Nam illud q̄d illic fecimus
diuidendo spaciū finitū/ex quo sequiṫ tps esse finitū: faciemus hic
diuidēdo tps/⁊ sequiṫ spaciū esse finitum.
¶ Et iō. d. ⁊ ista eadē rōne ⁊c̄. i. qm̄ impoſe est infinitū moueri ī tpe
finito: ⁊ seqṫ.n. ipsu3 moueri p spaciū īfinitū in tpe finito. D. d. qm̄ cū 2
accipiatur aliqua pars ⁊c̄. i. ⁊ demr̄atio illius: qm̄ cum posuerimus
motu3 infinitu3 in tēpore finito: ⁊ acceperim⁹ aliquā parte3 illius
temporis: tunc motu3 mouetur in illa per aliqua3 ptem spacij. Na3
impossibile est vt per idem spaciu3 moueatur in parte ⁊ in toto tem
poris. D. d. ⁊ in equali ēt mouebiṫ per alia3 partē ⁊c̄. i. deinde si po
suerimus ipsum moueri in alia3 partem tēporis equalē prime parti
mensurāti: deinde in tertia: deinde in quarta: ⁊ similr in vnaquaq3
partium tēporis donec tempus cōsumatur: tunc congregabunṫ ex
hoc spacia finita mensura ⁊ numero: ⁊ indifferēter siue mot⁹ eius in

illis partibus fuerit equalis: aut diuersus. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: siue fuerit equalis precedēti: aut inequalis. i. siue motus eius in secunda parte fuerit equalis motui eius in prima: aut inequalis. Quī nō est drīa inter hoc q sit equalis aut inequalis in illis tpib' equalib': cū vnaqueqz partiū spacij qs motū pertrāsit in illis temporibus fuerit finita: qm cōgregatū erit finitū: lz motus nō sit equalis in se. D. d. ex quo manifestū est &c. i. manifestuz est igit ex his q cum tps cōsumetur per motū illius moti per vnāquāqz partiū equalium parti mēsuranti q illud per qd mouet non cōsumet: nam infinitum mouet per spaciū infinitum. D. d. partitio enim est finita. i. & declaratū est superius: qm necesse est spaciū per qd est motus cōsumi. nam partes oēs per quas motum mouet in illo tpe sunt finite mēsura & numero. s. qm vnaqueqz est finita in se: & numerus oium est finitus: sed positū est eas esse infinitas: hoc est impossibile.

3 ¶ Deinde dixit. ergo infinitū non mouet in tpe finito. i. declaratuz est igit ex hoc q aliqd infinitū non mouetur in tempore finito: qm sequitur ex hoc vt aliqd infinitum moueatur per spacium finitū: & sic aliquid mouetur per spaciū minus ipso: qd est impossibile. ¶ Debes scire q ex hoc apparet q impossibile est infinitū moueri omnino. nā q non mouet tempore infinito/ necesse est ipsuz moueri semper temporibus finitis fm cōtinuationē & perpetuitatem. ¶ Deinde dixit: & nulla est drīa &c. i. qm sequit motū pertransire spaciū infinitum in tpe finito. dico ergo q sequit ex hoc vt motus eius sit in toto tempore vnus. s. motus infinitus.

Documētū

Impo'le est īfinitū moueri oino.

¶ Demonstratis aūt his/ manifestū est q neqz finitaz magnitudinē infinitū cōtingit transire in finito tpe pp eandē causaz. In parte enim tpis finitū transibit: & in vnoquoqz silr. Quare in omni finitū.

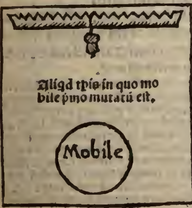
¶ Hoc quidē declarato/ manifestū est esse impossibile etiā magnitudinē finitā pertrāsire infinitū in tpe finito. Propter illam eandē causam. s. qm in parte tpis pertransit finitum: & in vnaquaqz partium similiter. Ergo in toto pertransibit finitum.

63 ¶ Cuz declarauit q impossibile est aliqd finitū pertransire spacium finitū i tpe infinito: neqz aliqd īfinitū in tempore finito. ¶ Dixit: q ex hoc pz cōuersum primi esse impossibile: qd est aliqd finitum pertransire magnitudinē infinitā in tpe finito. Nam cū tps diuidet in partes eqles statim spaciū silr fm illum numerū: siue motus fuerit equalis: aut inequalis: ex quo sequit spacium esse finitum. D. d. pp illam eandē causam. i. & hoc manifestū est ex illa eadem ppositione qua vsi fuimus in pdictis declarationibus. s. dicēte q in parte tpis mouebit per partē spacij finitā. Impossibile. n. est totū & partez pertransiri in eodem tpe. D. d. & silr in vnaquaqz partiū. i. partiū tpis equalium prime. D. d. ergo & in toto &c. i. ergo necesse est vt motum pertrāseat in toto tpe finito spacium finitum.

¶ Qm̄ aũt finitũ non trãſibit infinitũ finito tẽpoꝛe: manifeſtũ eſt: ſic neq̃ infinitũ finituꝫ. Si nãq̃ infinitũ finitũ nec̃e eſt: ⁊ finitũ infinitũ trãſire. Nihil. n. differt q̄ꝺl3 eẽ qꝺ moueť: vtrobiq̃. n. finitũ pertrãſibit infinitum. Cũ. n. moueať infinitũ in quo eſt. a. erit aliquid ipſius ſm. b. finitũ vt. c. d. ⁊ iterum aliud: ⁊ aliud: ⁊ ſemp ſic. Quare ſil'r accidit infinitũ motũ eẽ per finitũ: ⁊ finitũ tranſire infinitum. Neq̃. n. foꝛtaſſis poſ'e eſt aliter infinitũ mutare finitũ: q̃ꝫ ꝙ finitũ trãſeat infinitũ: aut ita ꝙ ferať: aut metiať. Quare qm̄ hoc impoſ'e eſt: nõ trã/ſibit infinitum finitum.

¶ Et cũ finitũ non ꝑtranſeat infinitũ in tpe finito: manifeſtũ eſt ꝑ ſe: ꝙ neq̃ etiã ĩfinitũ ꝑtrãſit finitũ: ſi. n. infinitũ ꝑtranſit finitũ neceſſe eſt finitũ ꝑtrãſire ĩfinitũ: qm̄ cũ moueť infinitũ. ſ. a. tũc q̄ddã ei⁹ erit in. b. finito. V. grã. c. d. aut erit ẽt aliud ex eo poſt aliq̄d: ⁊ ſic ſemp: ex quo ſequiť vt infinitũ moueať per finitũ: ⁊ finitũ per/trãſeat infinitum: qm̄ vř mihi ꝙ impoſ'e eſt infinitum moueri per finitũ alio modo: niſi vt finitũ ꝑtrãſeat infinitũ: aut curſu: aut mẽſuratiõe. Et cũ ſit hoc ĩpoſſibile: eſt impoſſibile infinitũ ꝑtranſire finitũ.

¶ Demonſtratio ꝓbans ꝙ mobile infinitũ nõ põt ꝑtrãſire magnitudinẽ finitã in tpe finito.

¶ Hoc eſt quartũ queſitũ: ⁊ eſt ꝙ motũ infinituꝫ non põt ꝑtrãſire ſpaciũ finitũ ſicut declaratũ eſt: qm̄ impoſſibile eſt moueri tpe finito. ¶ Et dixit: ⁊ cuꝫ finitũ ⁊c̃. ⁊ modus cõtinuationis in eo eſt: qm̄ q2 declaratuꝫ eſt finitũ non ꝑtrãſire ſpaciuꝫ infinitũ in tpe finito: declaratũ eſt ipſum non ꝑtranſire finitũ omnino. Nam ſi ꝑtranſiuerit ꝑtranſibit in tpe: q̄ꝺ iaꝫ deſijt: ⁊ qꝺ ẽ tale eſt finitũ. Et cũ declaratũ ſit ꝙ finitũ non ꝑtranſit oĩno ſpaciũ infinitũ: manifeſtũ eſt ꝙ motũ infinitũ nõ ꝑtrãſibit ſpaciũ finitum. 64

¶ D. dedit rõnem ſuper hãc cõtinuationẽ: ⁊ dixit: qm̄ ſi infinituꝫ pertrãſibit finitũ ⁊c̃. i. ⁊ de/ 2

claratum est ipsum nõ pertransire illud: qm̄ si finitũ pertrãsibit infinitũ: pertrãsibit illud in tpe finito: sʒ declaratũ est ipsum nõ pertrãsire illud in tpe finito: ergo oĩno nõ pertrãsibit illud.

3 ¶ D. induxit exẽplicationẽ q̃ certificat hoc: ⁊ dixit: qm̄ infinitũ. s. a. moueat ⁊c. i. ⁊ ista ꝯsecutio est vera: q: cũ posuerimus ꝙ infinitum ptrãsit spaciũ finitũ. s. a. tũc qddã infiniti erit in hoc spacio qd est. b. ⁊ erit hoc quiddã eq̃le huic spatio. sit igit̃ hoc quiddã. c. d. Et cũ posuit ꝙ nec̃e est vt pars finita moti infiniti sit in spacio finito: per qd mouetur: ⁊ vt illa pars sit equalis spacio finito: ⁊ dixit: ⁊ erit etiã aliud ⁊c. i. ⁊ necesse est cum istud motũ infinitum transferat̃: vt illa pars ei⁹ etiã sit eq̃lis spacio ꝑ qd mouet̃ alia a ꝓma pte: ⁊ ꝑ scdam ẽt tertia ps. ⁊ sic semp. D. d. ex q̃ sequit̃ ⁊c. i. qm̄ q: spaciũ supponit̃ rei mote: ⁊ minus mẽsurat maius: nec̃e est cũ motũ fuerit mai⁹ spacio vt mẽsuret̃ motũ: ⁊ cũ motũ fuerit minus spacio necesse est vt motũ mẽsuret spaciũ: ⁊ nõ erit dĩa iter hoc ꝙ infinitũ ptrãseat spaciũ finitum: ⁊ inter hoc ꝙ finitũ pertrãseat spatiũ infinitũ: qd est impoſſe. s. qm̄ in moto infinito nec̃e est mẽsurari per spacium finitũ: ⁊ moto finito mẽsurare spatiũ infinitũ: qm̄ nulla dĩa est in hoc ꝙ mẽsuret spaciũ: sʒ mẽsurãs in moto finito ꝑ spaciũ infinitũ est motũ: ⁊ mensurans motũ infinitũ per spaciũ infinitũ est quiescẽs.

Minus mensurat mai⁹. In 10. me. t. c. 4.

4 ¶ Deinde ꝯfirmauit hoc: ⁊ dixit: qm̄ mihi vr̃ ⁊c. qm̄ impoſſe est imaginari ꝙ motũ infinitũ ptrãseat ſm totũ finitũ: alio mõ ab eo quo imaginat̃ ꝙ motũ finitũ ptranseat spaciũ finitũ. Si igit̃ hoc fuerit impoſſe: illud erit impoſſe. i. ſm ꝙ imaginat̃ ipsũ pertrãsire illd cursu: aut mensuratione. ¶ Et induxit hoc disiunctiuũ: aut: qm̄ motũ finitum cum pertransiuerit spacium infinitũ pertransibit illud cursu: ⁊ cum motũ infinitũ pertransiuerit spacium finitum pertransibit illud mensuratione/non cursu. ⁊ nõ est differẽtia inter istos duos pertransitus in hoc ꝙ impossibile sequatur.

In infinito est finitũ.

¶ At vero neq; infinitũ in finito tpe trãsibit infinitũ: si em̄ infinitũ ⁊ finitũ: inest. n. in infinito finitũ. Amplius aũt ⁊ tpe accepto eadẽ est demonstratio.

¶ Neq; infinitum pertransit in tpe finito infinitũ: qm̄ si pertransit infinitũ: pertransibit etiam finitum: qm̄ in infinito est finitum. Cũ etiam cõsideratũ fuerit de hoc ſm tps: silr ꝓueniet ex demonstratione.

5 ¶ Hec est quinta declaratio: ⁊ est de illo qd remanet ex diuisione. s. vt motũ infinitũ moueat̃ tpe finito: qm̄ illd qd est tale: aut mouet̃ ꝑ spaciũ infinitũ: aut finitũ. s. vt moueat̃ infinitũ ꝑ infinitũ in tpe finito. ¶ Et dixit: qm̄ si ptrãsiuerit infinitũ ptrãsibit etiã finitũ. i. qm̄ cũ positũ sit infinitũ pertrãsire spaciũ finitũ in tpe infinito: necesse est vt finitũ pertrãseat spaciũ infinitum in tempore finito: qd est impossibile vt declaratũ est. D. d. qm̄ in infinito est finitum. i. ⁊ necesse est cũ infinitum pertrãsiuerit infinitũ in tempore finito: vt finitũ pertranseat infinitum: qm̄ in infinito pertransito est pars finita necessario que pertransit spatium infinitum in tempore finito. ¶ Deinde

dixit:⁊ cum cōſideratum fuerit ſm tempus ⁊c.idest ꝓuenit etiā de/monſtratio:ex qua declaratū eſt ꝙ impoſſibile eſt infinitum moueri tpe finito:⁊ illa demonſtratio eſt per diuiſionez tpis:qm̄ per diuiſio/nem tpis diuidit ſpaciuz. Si igit tps fuerit finitū/⁊ ſpaciū erit finitum:ſed poſitum eſt ipſum eſſe infinitū:hoc eſt impoſſibile.

¶ Qm̄ aūt neqȝ finitū īfinitū trāit: neqȝ infinitū finitū neqȝ infinitū ī finito tpe moueť. Manifeſtū eſt ꝙ neqȝ motus eſt infinitus in finito tpe.qd.n.differt motū aut magnitudinē infinitū facere.neceſſe.n.ſiqdez infinitū alteꝝ:⁊ alteꝝ īfinitū eē.Oīs.n.loci mutatio ī loco eſt. ¶ Et cū ſit impoſſe finitū moueri ꝑ īfinitū: aut infinitū ꝑ finitū aut infinitū in tpe finito.Manifeſtū eſt ꝙ motꝰ īfinitꝰ nō erit ī tpe finito. Nō.n.eſt dr̄ia īter hꝰ ꝙ motus ſit finitus: aut magnitudo:nā neċe eſt ſi alterum fuerit īfinitū vt reliquū ſit īfinitū.Qm̄ oīs trāſlatio eſt ī loco.

Motꝰ infi/nitꝰ nō eſt ī tpe finito ⁊c.

¶ Cū declarauit ꝙ īpoſſe eſt aliqđ finitū moueri per ſpaciū infinituz in tpe finito:aut aliqđ infinitū in tpe finito:ſiue ſpaciū fuerit finitū aut non fuerit:declarat īpoſſe eſſe vt motus īfinitus ſit in tpe finito. Qm̄ hoc aut erit ꝑ ſpaciū aut per rē motā.ſi aūt ꝑ ſpaciū:tūc aliqđ infinitū mouebiť ꝑ ſpaciū īfinitū in tpe finito.ſi vͦo infinitas in motu fuerit ꝑ rē motā:tūc aliqđ īfinitū mouebiť in tpe finito:aut ꝑ magnitudinē finitā:aut īfinitā.ſȝ hꝰ deſtructa ſunt.ergo deſtructū eſt aliquem motū infinitū eſſe in tpe finito:⁊ hoc intēdebat declarare ſu/perius:⁊ ipſe vtetur hoc tanꝗ̄ fundamēto in ſeptimo. 66

¶ Et dicit:⁊ cū ſit impoſſe ⁊c.i.⁊ cū ſit declaratū:qm̄ impoſſe eſt motum finitū ꝑtranſire ſpaciū infinitū in tpe finito:aut motū infini/tum ſpacium finitum vel infinitū in tpe finito:manifeſtū eſt ex hoc: qm̄ impoſſe eſt vt motus infinitus ſit in tpe finito. 2

¶ D.declarauit cōſecutionē:⁊ dixit:nō.n.eſt dr̄ia ⁊c.i.qm̄ cum ſit impoſſe vt motū finitū moueať ꝑ ſpaciū īfinitū in tpe finito:aut motum īfinitū in tpe finito manifeſtū eſt:qm̄ īpoſſe eſt vt motꝰ īfinitus ſit in tpe finito:qm̄ ſi fuerit infinitus:aut erit ꝑ magnitudinē infinitā:aut motū infiniti.Sȝ hꝰ duo ſunt īpoſſia:ergo impoſſe erit:⁊ vt motꝰ infinitus ſit ī tpe finito.D.d.nō.n.eſt dr̄ia ⁊c.i.cū nō ſit dr̄ia ſiue ponať ꝙ motꝰ infinitus eſt in tpe finito:aut ꝙ magnitudo infinita moueť in tpe finito.D.d.qm̄ neċe eſt ⁊c.i.qm̄ neċe eſt ſi motꝰ fuerit infini/tus vt magnitudo ſit infinita:aut illa ꝑ quā eſt motꝰ:aut illa ꝗ̄ mo/veť:⁊ ſilr̄ ſi alterū iſtoꝝ fuerit infinitū:motus erit infinitus. 3

¶ D.d.oīs.n.trāſlatio eſt in loco.i.⁊ iſta etiaȝ ꝯſecutio eſt in motu locali.ſ.qm̄ cū fuerit poſitū ꝙ motus in loco eſt infinitus neċio erit magnitudo infinita:aut illa per quā eſt motus:aut locus ⁊ motum inſimul.Silr̄ ſi alterum iſtoꝝ fuerit infinitū/motus erit infinitus: ſȝ cū motū fuerit infinitū/ſpaciū erit infinitū:⁊ nō ꝯuertiť. ¶ Utrū aūt ſi augmentū fuerit infinituz magnitudo erit infinita. Silr̄ ⁊ ſi alteratio fuerit infinita/alteratū erit infinitū:cōſiderandum eſt:⁊ 4

Documētū

non apparet sicut in translatione. & ideo dixit post oïs.n. trāslatio est in loco. vnde opinandum ꝙ hoc noïe motum vtitur in hac ꝺcla
In hoc.6.l ratione ꝓprie.s.in loco: & in vltimo istius tractatus declarabit̃ sim
fra.t.c.92. plr: qm̄ impoẞe est ꝙ aliquis motus quattuor motuum sit infinitus
& .93. preter translationem circularem.

¶ Determiāt de his q̄ ptinēt ad diuisiōez qetis. Ca.5.

QUoniā aūt oē aut mouet̃ aut qescit: qd ap/ tū natū est: qn̄ aptū est: & quo: & sic: necesse est oē qd stat cū stat moueri: s.n. nō mouet̃ qescit: sed nō ↄtingit quiescere quiescens. ¶ Et q: oē aut mouet̃ aut qescit.s. qd ĩnatū est: & quo: & ẜm quod: necesse est vt cessans cum cessat moueat̃: nam si oīno non mouetur qescit: & impossibi/ le est vt quiescens sic tendat ad quietem.

67 Cum declarauit ꝑus ꝙ neq3 in motu: neq3 in ꝑmo tpe qd suppo nit̃ motui non inuenit̃ ꝑmum nālr.s.ꝑmus motus: aut ꝑmum tp̄s: cum motus & tp̄s sp̄ sint diuisibilia: vult nūc declarare & ꝙ ita est in re ad qetē: & in ipsa qete sic̄ in motu.s. qm̄ non inuenit̃ ꝑma qes nālr in re qescēte: neq3 ꝑmum tp̄s qd est pars tpis in quo qescēs qescit.s.tpis equalis qeti: silr neq3 inuenit̃ ꝑmū tp̄s in q̄ mo tū vadit ad qetē: qd ꝺi cessatio. Et icepit ꝺclar̄ ꝑus hoc in cessante.
¶ Et dixit: & q: omne &c̄.i. & q: omne de quo vere ꝺi ip̄m eē aut quie
2 scēs aut motū est illud qd ĩnatū ē recipe motū & qetē: & est in loco
Dispōes qe in quo ĩnatū est recipe motū & qetē: & in dispōne ẜm quā ĩnatum ē
scētis & mo recipe motū & qetē & dixit: qd ĩnatū est moueri. nā illud qd n̄ ē ina
ri. Uide ēt tum moueri. U.g. pūctus non ꝺi qescere aut moueri. ¶ Et dixit: &
4.phy.t.c. quo. nā illud quo mouet̃/mouet̃ in re diuisibili: & cū fuerit in instāti
118. & h.ẽ. non ꝺi qescere neq3 moueri. ¶ Et dixit: & ẜm qd: vt distingueret in
t.c.30. ter illud qd mouet̃ in potētia: & illud qd mouet̃ in actu.s. Rem motā
Pria expō. esse in potētia aut in actu. Si.n. fuerit in potētia erit mota in poten tia: & erit ĩnata moueri in potētia: & si in actu/in actu. ¶ Uel dixit
Scda expō hoc distinguēdo Iter motū quo res mota ĩnata ē moueri: & iter illd quo nō est ĩnata moueri: & ē euidētius.
¶ Cū posuit hoc q̄si ꝑcedēs dixit: g̃ nece est vt cessans &c̄.i.g̃ necesse
3 est in cessante qd inuenit̃ ĩ eo qd mouet̃ aut qescat n̄ ĩ eo qd sp̄ mutet̃: vt cū ꝺi cessar̄ &c̄ ꝺicat̃ moueri: & cū sit ĩpoẞe ꝺicer̄ &c̄ ip3 qescer̄. nā cū cessat ĩtēdit qetē: & ĩpoẞe ē vt illud qd intēdit ad qetē sit qescens.

¶ Hoc aūt demr̄ato/ mātfestū est qd in tpe necesse est
Dē qd stat stare: quod.n. mouetur/in tpe mouetur: quod stat ostē
stat in tpe. sum ē eē qd mouetur: quare necesse est in tpe stare.
¶ Hoc quidem declarato/manifestū est ꝙ cessans ces sat in tpe: cū motū moueat̃ in tpe: & sit declaratū ꝙ ces sans est motū: ergo necesse est ip̄m cessare in tp̄e.

¶ Dicit: quia omne cessans est motum: et omne motum est in tempore. ergo omne cessans est in tpe. minor autem declarata est: quia cessans est illud quod natum est moueri: aut quiescens non est sine altero. Ergo omne cessans aut est motum aut quiescens: sed non quiescens. nam cessans intendit quietem: et quicquid intendit aliquid non est in illo. ergo cessans non est quiescens. ergo omne cessans est motum. 68

¶ Amplius autem si velocius aut tardius in tpe dici/mus: stare. n. est velocius et tardius.

¶ Et etiam non dicitur velocius et tardius nisi in tempore: cessatio est velocior et tardior.

¶ Dicit. omne cessans est aut velocius aut tardius. Et omne velocius aut tardius est in tempore. ergo omne cessans est in tempore. 69

¶ In quo autem tpe primo quod stat et statur: in quolibet huiusmodi necesse est stari. Diuiso. n. tpe si quidem in neutra partium statur neque in toto: quare non vtique stat quod statur: si vero in altera non in primo toto statum est: secundum enim vtrunque in hoc statur: sicut dictum est: et in eo quod mouetur prius. Sicut autem quod: mouetur non est in quo primo mouetur: sic vtique neque in quo statur quod stat.

Sicut quod mouetur non est in quo primo mouetur. sic vtique neque in quo statur quod stat.

¶ Et primum tempus in quo cessans cessat necesse est in quolibet eius cessat. Nam si illud tempus diuidatur in duo tunc si in neutra parte cesset: ergo neque in toto cessabit: ergo cessans non cessat: et si in altera parte cessat: ergo non totum est primum eius in quo cessat: quoniam cessauit in alio: et est illa pars vt dictum est de moto. Quemadmodum ergo in moto non est aliquod primum in quo mouetur: similiter neque in cessante est aliquod primum in quo cessat.

¶ Cum declarauit quod cessans cessat in tpe: vult declarare etiam quod non est primum tempus in quo cessat: et videtur quod cessans sit idem cum moto omnimodo: sed non est verum: sed motum et cessans sunt idem secundum subiectum: et duo secundum modum: corpus enim cum accipiatur secundum qualitatem quiescentem dicitur quiescens: et cum accipiatur secundum quod habet qualitatem transmutatam dicitur motum: et quia transmutatum in quali/tate vadit ad qualitatem immobilem secundum hoc dicitur motum. Motum igitur est motum secundum quod transmutatur in alia qualitate: et transfertur in ea ad finem secundum quod finis est complementum tamen illius motus. V. g. secundum quod transmutatur de albedine imperfecta in nigredinem: est autem cessans secundum quod transfertur ad quietem: et quia quies accidit complemento ad quod est motus: ideo cessatio ac/cidit moto: et ideo sunt vnum secundum subiectum: et duo secundum modum. ¶ Aut dica/mus quod est cessans secundum partem habitam: et motum secundum partem habendam. 70

Motum et cessans sunt idem secundum subiectum et duo secundum modum.

Alia differentia.

¶ Dicit: tempus igitur primum etc. i. et necesse est vt cessans dicatur cessa/re in qualibet parte temporis quod est equale cessanti. Omne. n. tempus est diuisibile. ¶ Deinde incepit declarare hoc: et dixit. tempus enim 2

& diuidatur in duo &c.i.& necesse est vt cessans cesset in qualibet pte primi temporis si illud tempus diuidatur in duo equalia: cum omne tps sit diuisibile: tunc cessans aut non cessabit in aliqua parte: & sic non cessabit in toto illo tempore quod est contra positũ: aut cessabit in altera tantum: & sic illud tps non erit pmum: cum non di cessare in eo: nisi q cessat in aliqua parte eius. & hoc intendebat cum dixit: nõ erit totũ pmum in quo cessat.i.& sequit hanc positiõem vt nõ sit illud tps totum quod est compositum ex duabus partibus primum in quo cessans cessat. D.d. cessabit enim in alio & est illa pars.i. qm si positum fuerit q cessans cesset in aliqua parte primi temporis: tũc illud tempus non erit primum: qm cessauit in alio antequã cessaret in illo tempore & illud aliud est aliud ab alia parte posita: & sic illud tẽpus non erit pmum & intendit per hoc qd dixit: & illa pars: partem primi temporis in quo positum fuerit cessans.

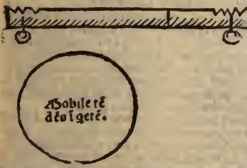
3 ¶ D.d. vt dcm est de moto.i.qm declaratio eadem est in eis. nam cũ posuerimus primum tps in quo motũ mouetur: & diuiserimus illud tps in duo: & pcesserimus hac via demonstrationis: sequitur vt in hoc non inueniatur pmum equale. & iõ dixit: quemadmodum igitur in moto &c.i. quemadmodum igitur in moto non inuenitur ex tpe aliqd pmum in quo incepit moueri: sic neqz in cessante inuenit aliqd primum in quo incepit cessare.

¶ Non enim in ipso moueri neqz stari aliquid est primum: sit.n. in quo primo statur in quo est.a.b. hoc quidem impartibile nõ ptingit esse. Motus.n. non est in impartibili: pp id q motum est aliqd ipsius: qd aũt stat: demõstratum est esse qd mouet. At vero si diuisibile ẽ in qualibet ipsius partium stat. hoc.n. oñsum est prius q in quo stat pmo in quolibz ipsius stat: qm ergo tps est in quo pmo stat: & nõ atomũ est. De aũt tps in infinita partibile nõ erit in quo primo statur.

¶ Qm neqz ex motu neqz ex cessante est aliqd pmũ: & dmõstratio illius sit illud in quo primo erit cessans .a. b. impossibile est igitur hoc esse indiuisibile. Motus enim non sit in indiuisibili: nam erit illud & iam ex ipo mouet. Et declaratum est q cessans est motum: & si fuerit diuisibile erit cessans in quacunqz parte eius: nam hoc declaratum: quoniam cum fuerit aliquid in quo erit primo cessans: tunc erit in quacũqz parte illius: & quia illud in quo erit primo cessans: est tẽpus non indiuisibile. Omne enim tempus ẽ diuisibile in infinitũ: ergo nihil est in quo primo erit cessatio.

¶ Demõstratio ostẽdens q̄ nõ est accipe p̃mam partem t̃pis in instatione mobilis.

A. pars temporis B tempus.

¶ Cũ declauit hoc ser- 71
mõe reperit declatõez
p exẽplũ. ¶ Et dicit
qm nõ ex moto neq₃
ex cessante. ⁊c̃.i. qm
neq₃ motuz neq₃ ces-
sans h₃ p̃mam ptem
motus aut cessatõis.
nam si hoc esset, tunc
mot⁹ ⁊ t̃ps ⁊ vr̃ cõ-
tinuũ cõponerent ex
idiuisibilibus. ¶ D.
d. sit igit̃ illud ĩ quo
⁊c̃.i. sit igr̃ p̃muz t̃ps
ĩ quo erit p̃ma cessa-
tio. a.b. D.d. ⁊ ipoſ̃e
ẽ vt hoc sit idiuisibi-
le.i. p̃mum t̃ps in q̃ ponit̃ prima cessatio. a.b. D.d. motus .n. non ẽ in altera.i. ⁊ diximus q̄ istud p̃mum t̃ps nec̃e est vt sit diuisibile: q₂ iam declaratum est q̄ oẽ cessans est motũ: ⁊ q̄ motus nõ fit in aliq̃ indiuisibili: q̄m pars recedẽs ⁊ accedẽs motus esset eadẽ: ⁊ sic ps añs fuit ex se: ⁊ fuit anteq̄ esset: ⁊ hoc intendebat cum dixit: iam erit aliquid ⁊ iam mouetur ex seipso.i. nam sequitur ex hoc q̄ aliqd mouetur ex seipso: ⁊ hoc est sil̃e ei qđ dixit in initio istius tractatus: q̄m si motus esset indiuisibile: tũc res cum mouetur iaz esset mota: ⁊ cũ motus sit diuisibilis: nec̃e ẽ vt illud in quo est motus sit diuisibile.s. t̃ps ⁊ locus. D.d. ⁊ si fuerit diuisibile ⁊c̃.i. ⁊ si istud p̃mũ t̃ps fuerit diuisibile vt sumus coacti p rõnem: tunc cessans erit cessans in qualibet parte eius: sicut in toto: ⁊ sic erit cessans in medietate sicut in toto: ⁊ in medietate medietatis sic̃ in medietate: ⁊ sic in infinitum: ⁊ hoc ẽ impotẽtia: ⁊ sic nõ ɔtingeret vt añ cessatõem esset cessatio: ⁊ añ motũ eẽt motũ in infinitũ: qđ ẽ ĩpoſ̃e: q̄m s̃m h̄ non fieret motus. s̃m hoc igr̃ itell'udũ ẽ hoc. ¶ D.d. q̄m hoc d̃clatũ ẽ ⁊c̃. ⁊ intẽdit h̄ p p̃mũ t̃ps eq̃le: ⁊ ẽ illđ q̃ vtit̃ h̄ p p̃ncipio in d̃clando q̄ initiũ cessatõis nõ h₃ p̃mũ t̃ps: ⁊.q.d. ⁊ q₂ d̃clatũ ẽ q̄ in q̃libet pte t̃pis eq̃lis cessatõi cessabit cessans: nec̃e ẽ vt nõ sit t̃ps p̃mũ in quo incepit cessare: ⁊ hoc intẽdebat cũ dixit: ⁊ q₂ illud in q̃ est ⁊c̃.i. nõ inuẽitur aliqđ p̃mũ in quo erit p̃ma cessatio.s. neq₃ ex ipso t̃pe: neq₃ ex loco ĩ quo est cessatio: neq₃ ex ipsa cessatione. ⁊ continuatio ɔ̃ñtis cũ p̃cedente in hoc sermone manifesta est ex predictis.

Motus nõ fit ĩ aliquo idiuisibili ꝗm ps recedẽs ⁊ accedẽs esset eadem.

Melius ⁊ fine.

¶ Neq₃ igit̃ qescẽs cũ p̃mum qeuit ẽ: in impartibili qdem .n. nõ qeuit pp id qđ non est motus in atomo: in quo aũt est qescere ⁊ moueri: tũc .n. dicimus qescer̃ qñ ⁊ quo aptũ natũ ẽ moueri: nõ mouet̃ qđ aptũ natuz ẽ.

In idiuisibili nõ ẽ neq₃ mot⁹ neq₃ quies. Idem. 74.

¶ Neq₃ qescẽs ẽt quiescit in primo t̃pe: quoniã non qescit in idiuisibili. motus .n. nõ fit in indiuisibili: ⁊ in illo

Nõ dat̃ primũ geratũ

in quo est quies in ipso est mot⁹. Declaratū est enī qm̄ tunc dr̄ aliquid qescere cū illud qd̄ inatū est moueri nō mouet in eo in quo innatum est moueri.

72 ¶ Cū declarauit q̄ neq̄ motū neq̄ cessans h̄z primū: vult ostēdere hoc ēt in qescēte: & dixit: neq̄ ēt qescēs h̄z tp̄s primū in quo qescit. ¶ Deinde dedit cām & dixit: qm̄ aūt nō qescit in indiuisibili. i. cū sit ipoſſe ipm̄ qescere in tp̄e diuisibili cū mot⁹ non sit in indiuisibili &c. i. & necesse est vt quies nō sit in indiuisibili ꝓpter duo: quorū al terum est: qm̄ mot⁹ impoſſe est vt sit in idiuisibili: & hoc demr̄atū ē: alterū vero est q̄ illud ex tp̄e in quo mot⁹ pōt esse in illo pōt esse qes & illud in quo mot⁹ nō pōt esse neq̄ pōt ēt quies esse in eo.

2 ¶ Deinde incepit declarare hoc: & dixit: declaratū est. n. &c. i. & neces se est vt aliqd nō possit qescere nisi in eo in quo pōt moueri: q: de scribim⁹ qescēs qd̄ est quiescēs principal'r & vere & nō trāsumptiue: qd̄ est innatū moueri cū nō mouet in illo in quo est innatū moueri sc̄ tp̄e & loco: & iō necesse est vt omne qescēs qescat in tp̄e & loco: & si esset poſſe aliquid quiescere in instāti in quo est impoſſe moueri: tunc diceret quiescēs sicut dicit q̄ punctus est quiescēs. s. per figurā.

De quiete trāsūptiua. vid. 4. phy si. cō. 118.

¶ Et syll'o cōponit sic: omne qescēs qescit in eo in quo inatū est mo

3 ueri: & illud in quo inatū est moueri est diuisibile. ergo oē quiescēs quiescit in diuisibili: & cū sit declaratū ipm̄ qescere in diuisibili de clarabitur q̄ quies qescētis nō h̄z primū tp̄s per illā demonstratio nem per quā fuit hoc declaratū in cessante & moto.

¶ Amplius aūt idē dicimus qescere: cū sil'r se hēat nūc vt prius: tanq̄ nō vno tūc quodā indicantes: sz duob⁹ minimis: quare nō erit i quo qescit ipartibile. Si vero partibile: tp̄s vtiq̄ erit: & in qualibet istarꝫ partiū qe scit: eodē. n. mō demōstrabit quo & in priorib⁹: quare nullū primū erit. hec aūt cā est: q: quiescit quidē & mo uet omne in tp̄e. tp̄s aūt nō est primū: neq̄ magnitu do neq̄ oīno nullū ꝯtinuū. Oē. n. in infinita ptibile.

¶ Et etiā dicim⁹ aliquid quiescere cū eodē mō fuerit nunc & prius: quasi nō cōsideramus ipsum ꝑm vnū: sz saltem ꝑm duo. vnde necesse est vt illud in quo est qes nō sit indiuisibile. Si igitur fuerit diuisibile necesse est vt sit tp̄s: & vt sit qescens in quacūq̄ parte eius: qm̄ hoc declarabit per illud idē / per qd̄ declaratū fuit pri⁹: er go nō est hoc ꝑmū: & causa in hoc est: qm̄ oē qd̄ qescit aut mouet: qescit / aut mouet in tp̄e: & nō est primū tp̄s neq̄ prima magnitudo: & vniuersal'r nō est primū cōti nuū. Quoniā quodcūq̄ taliū est diuisibile in ifinitū.

¶ Hec est secũda declaratio: qm̃ quies nõ hȝ primũ tp̃s in quo qe/ 73
scens quiescit primo. ¶ Et dicit: ⁊ etiã dicimus ⁊c̃. i. ⁊ etiã manife stum est ꝙ tunc dicimus aliquid quiescere cuȝ fuerit in eodẽ statu: ⁊ in hoc instanti ⁊ in alio instãti p̃cedenti: ⁊ saltẽ in duobus instantibus: ⁊ cã in hoc est ꝙ motũ aut quiescẽs nõ inueniunt̃ in actu: nisi in eo ꝙ est in actu tẽporis. s. in ipso tp̃e: nõ in instãti: qm̃ instãs est in potẽtia: ⁊ q2 hec est actio anime in qescẽte: qm̃ anima tunc itel/ligit quietẽ quãdo intellexerit idẽ corpus in eodẽ statu saltẽ i duo/bus instãtibus: dixit: quasi nõ ꝯsideram⁹ ⁊c̃. i. ⁊ videmus quasi qui nõ ꝯsiderat neq3 intelligit reȝ p̱ vnũ sȝ p̱ duo. i. p̱ duo instãtia: ⁊ q2 qescere nõ itelligit̃ ⁊ cõp̱hẽdit nisi cõp̱hẽdẽdo duo istãtia: ⁊ declaratũ ẽ ꝙ iter q̃libȝ duo istãtia est tp̃s: necesse est vt oẽ qescẽs qescat in tp̃e: ⁊ omne tp̃us est diuisibile: ⁊ ideo dixit post. vñ necesse est vt illud in quo est qes ⁊c̃. i. vnde necesse est vt pars tẽporis in qua est quies nõ sit indiuisibilis. V. g. instãs: sed diuisibilis. ¶ B. d. si igit̃ fuerit diuisibile: necesse est vt sit tẽpus. i. si igitur fuerit diuisibile in duo instãtia ⁊ inter quelibet duo instantia est tempus: necesse est vt quies sit in tp̃e. B. d. ⁊ vt sit quiescẽs in qualibet pte eius. i. ⁊ si illõ in quo est quies sit tẽpus: ⁊ omne tp̃s est diuisibile in tẽpora: necesse est vt sit quiescẽs in quacũq3 parte⁹ accipiat̃ de illo tẽpore: ex quo declarabit̃ ꝙ quiescẽs nõ hȝ primũ tẽpus per illam eandẽ demõstrationem per quã dclaratũ fuit hoc in motu ⁊ cessante: ⁊ hoc intẽdebat cum dixit. hoc eniȝ declarabit̃ ⁊c̃. ¶ Et cũ declarauit hoc/ repetit cõclusionẽ ⁊ dixit: quapropter necesse est primũ nõ esse. i. primũ tp̃us: ⁊ deinde dedit causam in hoc in moto ⁊ quiescente: ⁊ dixit: ⁊ causa in hoc est quoniã ⁊c̃. ⁊ sciendũ ꝙ ista causa in qescẽte nõ est vera. nam diuisibilitas tẽporis est causa vt quiescens non habeat primã quietem: in moto autẽ tempus nõ est causa huius: sed cõcomitatur causam: ⁊ causa in hoc ꝙ motum est tale. s. nõ habens primum motum est: qm̃ motuȝ est continua magnitudo: ⁊ in magnitudine cõtinua: sicut diximus. Ista enim prioritas est impossibilis in istis rebus p̱/pter cõtinuationẽ: ⁊ ꝯtinuatio in istis primo inuenit̃ in magnitudine: ⁊ propter magnitudinem inuenitur in motu: ⁊ propter motũ in tẽpore: tẽpus ergo primo caret eo ꝙ motus caret illo: motus vero caret illo: eo ꝙ magnitudo caret illo etiã.

Aĩa tũc itelligit qetem qñ itellexẽrit idẽ corpus i eodẽ statu saltẽ in duob⁹ instãtib⁹. cõsimile vide ꝺ tp̃e. 4. physicoꝝ. 105. ⁊ 106.

¶ Qm̃ aũt oẽ qd̉ mouet̃/ in tp̃e mouet̃: ⁊ ex quodã in quoddã mutat̃: in quo tp̃e mouet̃ ꝺm se: ⁊ nõ quo in illius aliquo: impoẽ est tunc ꝺm aliqd̉ esse primum qd̉ mouet̃: qescere eniȝ est ꝙ in ipso est tp̃s esse qd̉dã: ⁊ ipsum ⁊ partiũ vnãquãq3. sic eniȝ dicim⁹ qescere cuȝ i alio ⁊ in alio ipsoꝝ nũc verum dicere sit: ꝙ in quo est hoc ⁊ ip̃m ⁊ ptes sunt. si autẽ hoc est quiescere: nõ ꝯtingit qd̉ mutat̃ ꝺm aliquid esse totũ ꝺm primũ tp̃s. Tp̃s. n. di/uisibile oẽ: quare in alia ⁊ in alia ipsius pte erit verũ dicere ꝙ in eodẽ sit ⁊ ip̃m ⁊ ptes, si vero nõ sic est: sed in

Cõtinuatio prio inuenit̃ in magnitudine: ⁊ p̱ ipsaȝ in motu ⁊ p̱ motũ i tp̃e. Idẽ. 6. cõ. 5. ⁊. 7. ⁊

vno solo est nunc non erit tp̄s nullum ꝑm aliquid: sed ꝑm terminū tp̄is: in ipso autē nunc est terminus quidē semp ꝑm aliqđ manens: nō tñ quiescit: neqꝫ.n. moueri neqꝫ quiescere est in ipso nūc: sꝫ nō moueri qdē verū est in ipso nunc ⁊ esse ꝑm aliqd. In tp̄e aūt nō ꝯtingit esse quiescēs ꝑm aliqd. Accidit enī qđ fertur quiescere.

¶ Et q: oē motū moueť in tp̄e/ ⁊ trāsmutať ꝺ aliquo in aliqd: iō tp̄s in quo moueť per se: nō q: est in quadam parte illius tp̄is: impoĺe est vt motū sit in aliquo eius: quoniā pmanētia alicuius ⁊ vniuscuiusqꝫ suaꝝ partiū in eadē re in aliquo tp̄e: qm̄ sic dicim⁹ aliqd qescere. s. cū in instāti post aliud instās erit verū dicere illud manere ⁊ suas ptes in aliquo: ⁊ cū hoc fit qes: ipoĺe est vt illud qđ trāsmutať aliquo modo trāsmutatōis sit ꝑm totum in p̄mo tp̄e in aliquo. Naꝫ oē tp̄s est diuisibile: necesse est igiť vt sit verū in vna parte per aliaꝫ diuidi in eadē dispōne: ⁊ cuꝫ hoc nō fit ita: sꝫ hoc est in vno instanti tantū instantiū: ergo nullus modus trāsmutationis erit in tp̄e oīno sꝫ in extremo tp̄is. nam in instanti poĺe est vt res sit pmanēs aliquo mō: quiescēs aūt nō: impoĺe est enī in instāti motū aut qetē fieri: sed dicere motū nō esse in instāti est veruꝫ: ⁊ ꝙ aliqd ē in eo quodāmodo in tēpore: aut impoĺe vt sit ꝑm ꝙ ē in qete.

Impoĺe est in istāti motū aut qetē fieri ⁊c.

74 ¶ Vult declarare ꝙ trāsmutatū nō est in eo in quo trāsmutať in tēpore oīno: neqꝫ in p̄mo tp̄e in quo trāsmutať. s. eq̄li trāsmutatiōi neqꝫ in aliqua pte eius: sꝫ est in trāsmutatiōe in instāti. ¶ V. g. qm̄ translatū per magnitudinē nō est in magnitudine in p̄io tp̄e neqꝫ in pte eius: sꝫ in instāti: ⁊ dicit. ⁊ q: oē motū ⁊c. i. ⁊ q: declaratū est ꝙ oē motū moueť in tp̄e: ⁊ ꝙ trāsmutať de aliquo in aliquid ꝯtinue iō tp̄s in quo motū moueť p se. s. p̄imū tp̄s qđ est equale motui ei⁹ in quo motū nō dī moueri grā ptis: impoĺe est vt motū sit in illo in quo moueť. s. in hoc tp̄e aut in aliqua pte illius. ¶ D. induxit ipoĺe qđ seqť ex opposito hui⁹ positōis: ⁊ dixit: qm̄ pmanētia alicui⁹ ⁊c. i. ⁊ ipoĺe est vt trāsmutatū sit in re in q̄ trāsmutať in tp̄e p̄ime transmutatōis neqꝫ in pte illi⁹: qm̄ si trāsmutatū fuerit in ipsa trāsmutatiōe in tp̄e sequeť vt ip̄m ⁊ sue ptes sint in eadē dispōne in illo tp̄e i quo dī esse in trāsmutatōe: ⁊ aliqd esse ꝑm oēs suas ptes i eodē statu est qescere: ⁊ sic trāsmutatū erit qescēs in trāsmutatōe nō trāsmutatū. ¶ D. exposuit hoc magis ⁊ dixit: qm̄ sic dicim⁹ ⁊c. i. qm̄ cū dicimus aliqd qescere: nihil aliud itēdim⁹ ꝙ̄ vt in plus ꝙ̄ in vno istāti

Aliqd eē ꝑꝫ omnes suas ptes i eodē statu est qescere.

sit in eodẽ statu siue aliqua mutatiõe. B.d. & cũ hoc sit qe ẽ & cũ hoc ĩpoſſe .f. motũ esse qeſcẽs apud trãſmutatõez ei⁹ ĩpoſſe est vt ĩ trãſmutato aliq̃ mõ trãſmutatõis vt trãſmutatũ sit ĩ eo ſm oẽs suas ptes in aliquo tpe. s. in tpe prime trãſmutatiõis: aut in aliqua pte eius. ¶ Et cũ notificauit: qm̃ necesse est cũ trãſmutatũ fuerit in trãſmutatiõe in tpe: vt ſm oẽs ptes sit ĩ simul in tpe: qm̃ hoc est ppriũ eius qd est in aliquo tpe: & qd est tale est qeſcẽs in illo in q̃ est: ĩcepit dclarare cãm pp quã necesse est vt illud qd ĩuenit in tpe ĩueniat in eo: & sue ptes eodẽ mõ: & dixit: oẽ .n. tps est diuisibile &c. i. & necesse ẽ vt illud qd ĩuenit in tpe ĩueniat: & sue ptes eodẽ mõ plusq̃ ĩ vno ĩstãti qm̃ oẽ qd ĩuenit in tpe ex istis ĩuenit ĩ diuisibili: cũ oẽ tempus sit diuisibile: & oẽ qd ĩuenit in tpe diuisibili ſm pri⁹ & posteri⁹: necẽ est vt verũ sit dicere de eo in vnaq̃q; pte ꝑmĩ tpis in q̃ est q ſm oẽs ptes ẽ in eadẽ dispõne: & qd est tale / est qeſcẽs. B.d. & cũ iã nõ fuerit &c. i. & cũ sit ĩpoſſe vt trãſmutatũ sit ĩ eadẽ trãſmutatõe ĩ ĩstãti post aliud. nã hoc est qeſcẽs necẽ est vt trãſmutatũ sit in trãſmutatiõe in ĩstãti nõ in tpe. B.d. g̃ nullus modus trãſmutatõis est in tpe sz ĩ extremo tpis. B.d. & cũ ita sit nõ erit trãſmutatũ aliq̃ mõ trãſmutatiõis qd sit in tpe: sz erit in trãſmutatõe de initio ad finẽ in ĩstãti. B.d. qm̃ in ĩstãti poſſe est &c. i. & ex ista positõe nõ seq̃ꝛ ꝑmũ ĩpoſſe. nã trãſmutatũ cũ ponat in trãſmutatõe in ĩstãti: tũc positũ est aliqd ens ĩ eo ita q nõ sit qeſcẽs. ens .n. in ĩstãti nõ est ens in eo ita q sit qeſcẽs neq; motũ: sz tali mõ eẽndi ĩ quo hec duo ꝯtraria falsa sunt. Et si dicat qes erit equoce. & hoc ĩtẽdebat cũ dixit: qm̃ in ĩstãti poſſe est &c. B.d. i. sz dicere aliqd esse in ĩstãti in aliquo quodãmõ: nõ ẽ neq; motus neq; quies est verũ. B.d. in tpe vero &c. i. & vr̃ appet q motuz in motu ĩpoſſe est vt sit in tpe ſz modũ quo dr̃ vt qeſcẽs sit in tpe. ¶ Et hec declaratio est cõis in oĩbus trãſmutationib⁹ & nulla dubitatio accidit ex eo in motu: eo q ꝯtinuatio in motu locali est manifesta p se: & q: ĩpoſſe est imaginari aliquã partem eius existere subito: in ceteris autẽ motibus est questio nõ parua: videꝛ enĩz q aliq̃ partes eoꝝ existunt subito: & q continuatio non est manifesta in eis: & nos perscrutabimur de hoc sollicite alĩs.

Ens ĩ ĩstãti nõ est ens ĩ eo: ita q sit qeſcẽs vel motũ: sz tali mõ eẽndi ĩ q̃ hec duo ꝯtraria falsa sunt. idẽ 6. 30. 71. 72. idẽ. ĩ 76.

Cõtinuatio in motu locali ẽ manifesta p se: sz ĩ ceteris motib⁹ ẽ qd nõ parua. p ꝟ vid. 8. phy. cõmẽ. 23.

¶ Tractat⁹ Tertius in quo excludit quedam ex quib⁹ errabant nõnulli antiqui circa motum &c.

¶ Soluit rões Zenõis negãtis totalr̃ motũ eẽ. Ca. x.

Erratiocinaꝛ aũt Zeno ꝯparalogizat. si .n. semp dicit qeſcit oẽ: aut moueꝛ cũ sit ſm equale. Est aũt semp qd fertur in ipo nunc: ĩmobile esse sagittam que fertur.

¶ Zeno vero falliꝛ in argumento. dicit enĩz quoniaz omne est in aliquo sibi equali: aut qeſcit: aut

mouetur in eo: ⁊ translatum semper est in instanti: ergo sagitta translata non mouetur.

75 **Et Zeno** cū equocatōe vtaꝛ ī illo quo vult destruere motū s. qꝛ motū p magnitudinē ē in īstāti in lōgitudine eq̄li sibi. iō argumētū eius est sophisticū. D. d. dicit. n. ⁊c. i. dicit. n. ꝙ motū est e ꝑmū ꝙ qđlʒ corpꝰ cū fuerit in vbi sibi eq̄li aut poneꝛ in eo q̄escens aut motū: sed impoīe est poni in longitudine sibi eq̄li motum. ergo est quiescēs in eo. ¶ D. induxit minorē ꝓpositionē ⁊ dixit: ⁊ trāslatū semp est in instāti. i. ⁊ est notū p se ꝙ trāslatū est in īstāti in longitudine eq̄li sibi. ¶ Et cū induxit has duas ꝓpōnes induxit ꝯclusionē ⁊ dixit. ergo sagitta ⁊c. i. cū translatū est in longitudine sibi equali: ⁊ oē qđ est tale est quiescēs: ergo ⁊ trāslatū: ⁊ si eēt velocissimū oīuʒ. V. g. sagitta ē īmobilis. ergo nihil est motꝰ.

¶ Hoc aūt falsuʒ est: nō eniʒ cōponiꝛ tp̄s ex ipsis nūc indiuisibilibꝰ: sicut nec alia magnitudo vlla.

¶ Sed hoc ē falsuʒ: tp̄s. n. nō cōponiꝛ ex īstātibꝰ indiuisibilibꝰ: sil'r neqʒ aliqua aliaꝝ magnitudinuʒ.

¶ Quia tp̄s nō cōponiꝛ ex instātibꝰ: iccirco in instātibꝰ nō fit motꝰ
76 neqʒ q̄es: ⁊ qꝛ trāslatū in instāti nō est q̄scēs. ergo nō est ī lōgitudine sibi eq̄li nisi in potētia: nō in actu. ¶ Et cā in hoc est: qm̄ instās nō est in actu in tp̄e: ⁊ iō motū nō est in longitudine sibi eq̄li nisi in potētia: ⁊ sic nō sequiꝛ vt sit q̄scēs: ⁊ iō dixit: sed hoc est falsuʒ ⁊c. i. ⁊ ista qđ cōtingeret si instās in actu esset in tp̄e: ita ꝙ tp̄s eēt cōpositum ex instātibꝰ: qm̄ tunc nō esset motꝰ oīno. ¶ Deceptio igiꝛ est in ꝓpōne dicente ꝙ oē qđ est in longitudine sibi eq̄li est q̄scens. hoc eīʒ est verū in illo qđ est in longitudine sibi eq̄li in actu: nō in potētia: ⁊ res mota est in longitudine sibi eq̄li in potētia: ⁊ iō cū moueꝛ p magnitudinē nō describit punctū ⁊ motū: ⁊ qꝛ ptrāsit spaciū necesse est mēsurare illud: ⁊ qꝛ mēsurat illud: necesse est vt sit ex eo in longitudine sibi equali. naʒ mēsurās est hmōi. ergo cuʒ potētia nō distinguaꝛ ab actu accidit qđ Zenonis.

Oē qđ est ī longitudie eq̄li sibi in actu est q̄scens.

¶ Quattuor aūt sunt rōnes de motu Zenonis hn̄tes difficultatē soluētibꝰ. Prima qdē de eo qđ nō moueꝛ: pp hoc ꝙ prius in medietate opʒ accedere qđ ferꝛ q̄ʒ ad finē: de qua distinximꝰ in priorībꝰ rōnibus.

Pria rō Zenonis.

¶ Et rōnes Zenonis in motu q̄ difficile soluunꝛ sunt q̄ttuor. Pria aūt est qm̄ motus nō est: qꝛ translatuʒ dʒ peruenire ad medietatē spacij anteq̄ʒ ad finem: ⁊ iam derminauimus hoc.

¶ Cum fuit coactus ad dissoluēduʒ q̄ōnē Zenonis in motu/induxit
77 q̄ōnes illius in motu: ⁊ dixit eas eē quattuor. Prima aūt ē ꝙ si motus sit/necesse est vt trāslatū ptrāseat medietatē magnitudinis ante totū: ⁊ medietatē illius medietatis ante illā: ⁊ sic in īfinituʒ. Unde necesse est ipsuʒ ptrāsire medietates. s. magnitudines infinitas in

tēpore

tpe finitotq̄ eſt impoſſe. ¶ Et iaȝ determinauim⁹ hoc ſupius: ſȝ illic ꝯtradixim⁹ ei ſm ſermonē: ⁊ poſt ꝯtradicet ſm ipſaȝ rem. Tex. co. 19.

¶ Scōa aūt vocata achilles. Eſt aūt hoc: ꝙ tardius ne quaꝗ̄ iungetur currens a velociſſimo ante aūt neceſſe eſt ire pſequēs: vnde mouit fugiens: quare ſemper ali/ quid habere neceſſe eſt tardius. Scōa ratio Zenonis.

¶ Scōa aūt eſt que dr̄ achilles. Et ē qm̄ tardiſſimū in curſu nō pōt attigi a velociſſimo in curſu. nā neceſſe eſt vt querēs perueniat añ ad locuȝ a quo fugiēs ſeparat⁹: vñ neceſſe eſt vt ſemp tardi⁹ hēat aliquē exceſſuȝ.

78

¶ Iſta dubitatio eſt talis ſi mot⁹ ſit: tūc velociſſimū nō poterit at/ tingere tardiſſimū. Sit igit̄ velociſſimū equ⁹ ⁊ tardiſſimū tortuca: ⁊ nō eſt dubiuȝ quin habeat aliquā ꝓportionē in motu. ſit igit̄ vna pars centū ⁊ ponat̄ ꝙ inter equū ⁊ tortucā eſt vna leuca: equ⁹ igit̄ in tpe in quo trāſit illaȝ leucā pertrāſibit tortuca centeſimā parteȝ illius leuce: ⁊ equus ēt in tpe in quo ptrāſibit illā ptē cēteſimā: per/ trāſibit tortuca ptem cēteſimā illius ptis: ⁊ equus ēt in tpe in quo pertrāſit hanc ptē: ptranſibit ēt tortuca partē cēteſimā illius ptis: ⁊ ſic in infinitū: ⁊ ſic equ⁹ nunꝗ̄ attingeret tortucā. ¶ Et hoc intē/ debat cum dixit: qm̄ neceſſe eſt vt querēs ⁊c̄. i. qm̄ neceſſe eſt vt fu/ giens ſemp excedat querēs aliquo exceſſu noīato a pmo exceſſu. ſ. ꝙ ſi pm⁹ exceſſus erit quartū ſpacij: tūc ſecūdus exceſſus erit q̄rtuȝ illius quarti: ⁊ terti⁹ quart⁹ iſtius quarti: ⁊ ſic in infinitū. Et cū iſte exceſſus ſemp eſt diuiſibilis in infinitū nunꝗ̄ querēs pueniet ad fu giens: ſed hoc eſt falſuȝ. ergo motus nō eſt.

¶ Eſt aūt ⁊ hec eadeȝ rō decidēda in duo. Differt aūt in diuidendo ⁊ nō in duo acceptā magnitudinē: non quidē igitur cōiungi tardi⁹ accidit ex rōne. ſit autē ad idem in duo deciſio. In vtriſq; .n. accidit nō attingere ad terminū diuiſa quodāmō magnitudine: ſed appo/ nitur in hoc: q2 neq; velociſſimū cū tragedia dictuȝ eſt in pſequēdo tardi⁹: quare neceſſe eſt ſolutionē eē ean/ dem. Velle aūt ꝙ precedēs nō iungat̄ falſuȝ eſt: cū .n. pcedit nō cōiunget̄: ſed tñ ꝯiunget̄ ſi q̄dē idigebit trā ſire finitū. De q̄dē igit̄ rōnes due ſunt. Quō cōue/ niāt ⁊ diffe rāt iſte due rōnes Zeno nis.

¶ Et iſta eſt eadē rōcinatio illa in qua vſus eſt in me/ diatiōe: ſed differūt qm̄ diuiſio hic magnitudinis exce dentis nō erit i duo media. Et iſta rōcinatio ſequit̄ ex illo eodē ex quo ſequit̄ rōcinatio que fit ſm mediatio/ neȝ. Sequit̄ in vtraq; rōne nō puenire ad extremū per

diuisionē magnitudinis aliquo mō diuisiōis: sȝ additū est ī ista: ꝙ nō ꝑueīt ad illō neqȝ id qō ē valde velocissimū querēdo illud qō est valde tardissimū. Uñ necesse est eādē esse solōnē in vtraqȝ qōne. Hoc aūt qō affirmauit ꝙ ꝑcedens nō attingit est falsum: qm̄ cum sit precedens tūc nō attingit: sed attingitur, si dederit finitū ꝑtransire. He igitur sunt due rōnes.

79 ¶ Idest ꝛ ista rōcinatio ē ipsa in qua ꝯcludit ꝙ motū nō ꝑuenit ad extremū spacij: q: ptrāsit medietates īfinitas: sūt eedē gñe aut spē ¶ A. d. sȝ differūt ꝛc̄. i. qm̄ diuisio in ꝑma rōne est ſm medietatē. s. in medietate ipsi⁹ magnitudinis. Hic aūt diuisio infinita est ſȝ excessuȝ q est īter duo motaꝛ nō est ſm medietatē: sȝ est diuisio nolata a ꝓportiōe q̄ est īter motū velocis ꝛ tardi: vt declarauim⁹: ꝛ ista rōcinatio sequit ꝛc̄. i. ſm diuisionē q̄ accipit in vtraqȝ in infinitū in magnitudine. sequit. n. in vtraqȝ rōcinatiōe nō ꝑueniri ad extremū ꝛc̄. i. qm̄ quēadmodū in qōne medij sequit vt motū nō ꝑueniat ad extremū spacij: ita hoc sequit vt veloci⁹ nō ꝑueniat ad vltimū ī quo est tardi⁹. ¶ Et dixit: aliquo mō diuisiōis: qm̄ oīs diuisio q̄ magnitudo ꝯuidit est infinita: vt dictū est in sermone de infinito. A. d. sȝ additū est in ista ꝛc̄. i. sȝ ꝯñs acceptū in hoc syllo est aliud a ꝯñte in ꝑmo. illic. n. fuit dcm̄ ꝙ si mot⁹ sit sequit vt nullū motū ptrāseat aliqō spaciū: hic aūt dr̄ ꝙ si mot⁹ sit: sequit velocissimū nunq̄ attingere tardissimū. ¶ A. d. ex quo nec̄e est vt dissolutio ꝛc̄. i. ꝛ cuȝ ꝯñs est in eis idem ex quo accidit deceptio: nec̄e est vt dissolutio qōnis sit eadē in eis. i. in hoc qō post dicet: qm̄ motū nō ptrāsit medietates in actu ī spacio. ꝛ hoc manifestū est ex dictis ꝙ motū est in spacio in instātī. A. d. hoc aūt qō affirmauit ꝛc̄. i. hoc aūt qō ꝓbauit ex hoc qō dixit: ꝙ ꝑcedēs nō attingit est falsuȝ: ita ꝙ fere equocant in arabis: qm̄ si nō attingit duȝ ꝑcedit nec̄io cū fuerit ꝑcedēs ꝛ elongabit spaciū attinget: cū ꝯcesserit ꝙ motū ptrāsibit spaciū. Qm̄ cū hoc fuerit positū ꝛ veloci⁹ mouet ꝑ mai⁹ spaciuȝ in tp̄e eq̄li necesse est vt veloci⁹ moueat in tp̄e mot⁹ tardioris ꝑ spaciū excedēs spaciū tardioris ſm q̄tuȝ distāt. Qm̄ ſm velocitatē ei⁹ miorat spaciū excedēs donec ꝑficiat sicut perficit spaciuȝ per qō motuȝ mouet. Cuȝ igitur concesserimus ꝙ motuȝ pertransit spaciuȝ: sequitur vt velocius attingat tardum.

Tertia rō. ¶ Tertia autē que nunc dicta est: quoniam sagitta que fertur stetit. accidit ſm ꝙ accipit tp̄s cōponi ex ipsis nunc. non dato enim hoc non erit syll⁹.

¶ Tertia aūt rōcinatio est quā iaȝ dixim⁹ in hoc loco: qm̄ sagitta transfert ꝛ est quiescens. ꝛ ista sequit ex hoc ꝙ cōposuit tempus ex instantibus. si enim hoc nō cōcedatur nihil concludet ex syllogismo.

¶ Dicit. tertia vero rōcinatio est illa quā induximꝰ in initio istius sermonis: ex qua apparet sagittā quiescere dum trāsfert. D. v. ⁊ ista sequit ⁊c̄. i. videtur ꝙ ista rōcinatiōe hoc sequitur: q2 opinatus est ꝙ tempus componitur ex instantibus: ꝙ si esset instantia essent in actu: ⁊ si hoc esset ⁊ esset positum ꝙ illud quod mouetur per aliquā magnitudinē est in eo i instāti: ɔtingeret motū quiescere in magnitudine. D.. d. s. n. hoc nō ɔcedat ⁊c̄. ⁊ hoc qđ dixit manifestū est. 80

¶ Quarta aūt rōcinatio est ex his q̄ in stadio mouētur ex ɔtrietate equaliū magnitudinū iuxta eq̄lia: hoꝝ qdē a fine stadij: illoꝝ aūt a medio eq̄li velocitate. In quo accidere opinaṫ equale tp̄s dupli medijū. Quarta r

¶ Quarta vero rōcinatio est quā posuit in magnitudinibus equalibꝰ que mouenṫ cōtra magnitudines eq̄les sibi motu cōtrario: ita ꝙ ille moueanṫ a fine stadij, he vero a medio: motu equali i velocitate. Ex quo vr̄ sequi ꝙ tp̄s dimidiū sit equale duplo.

¶ Ista deceptio fundaṫ super hoc: ꝙ si motus sit/tunc mota equalia in velocitate nō pertrāsibunt in equali tēpore spacium equale. Sed in eodē tēpore videṫ pertrāsire vnum spaciū ⁊ suum duplū: 81
⁊ post declarabit hanc deceptionē. ¶ Et dicit: quā posuit in magnitudinibꝰ ⁊c̄. i. quam accepit ex magnitudinibꝰ equalibus quorum vtrūq3 moueṫ motu equali ɔtrario motui reliqui in spacio equali. D. d. ita ꝙ ille moueanṫ ⁊c̄. i. ⁊ tunc cōtingit in istis magnitudinibꝰ equalibus que mouenṫ sicut homines mouenṫ in stadio: vt altera videaṫ sensu moueri in eodē tp̄e per idē spaciū: ⁊ suū duplū: aut altera moueaṫ p spaciū duplū ei p qđ reliqua moueṫ. Cū posuerimus magnitudines quaꝝ due sunt equales stadio ⁊ oēs sunt equales: ⁊ posuerimꝰ ꝙ alie due icipiūt moueri in ordīe a medio stadij: ⁊ alie due icipiant moueri ab initio stadij: in ordine ad ptē ɔtrariā ei ad quā alie moueṫ. Hoc. n. posito apparebit duas magnitudīes eq̄les eē in velocitate: quaꝝ altera in eodē tp̄e pertrāsit duplū ei qđ ptrāsit relique: vt declarabiṫ post. ¶ D. d. ex quo videṫ sequi ⁊c̄. i. ⁊ ex hoc videṫ sequi ꝙ tp̄s dimidiū sit equale sub duplo: qm̄ cum posuerimus ꝙ idem motū equalis velocitatis pertransit magnitudines equales in tēpore equali: ⁊ ꝙ pertrāsit duplū spaciū in tēpore duplo: ⁊ illud qđ mouetur ex his magnitudinibꝰ videtur pertransire vnū spaciū ⁊ suum duplū in eodem tp̄e: sequiṫ si retinentes fuerimus hoc ꝙ motū pertransit duplū spacij in duplo tēporis: vt duplum tēporis sit equale suo dimidio: ⁊ hoc intendebat cum dixit: vt tēpus dimidiū sit equale duplo. si sequiṫ ex hoc vt tēpus dimidiū sit equale suo duplo.

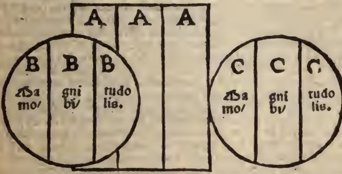
¶ Est aūt deceptio i eo q̄dē ꝙ hoc ex̄ moueṫ: illō āt ex̄ quiescit: equalē magnitudinē volēs equali velocitate p̄m equale fieri tēpus: hoc autem falsū est: vt sunt equales

stantes magnitudines in qb⁹ sunt.a.a.a.alie aũt in quibus sunt ipsa.b.b.b. incipiẽtes a medio ipsoꝝ.a. que eq̃les ꝑm numerũ ⁊ magnitudinẽ sunt.alie aũt in qb⁹ ipsa.c.c.c.ab vltio.b.eq̃les his sunt numero ⁊ magnitudine ⁊ eq̃ velox veloces ipsis.b. Cõtigit igr̃ ꝑmũ.b. simul cũ vltio.a.eẽ ⁊ ꝑmũ.c.ab inuicẽ eoꝝ q̃ mouent̃. accidit aũt ipm.c.iuxta oĩa.a.a.a.trãsire ip͡z.b. ad media.a.q̃re mediũ erit tp̃s. Eq̃le.n.vtrũq͡z erit ad vnũquodq͡z. Simul aũt accidit ipm.b.ad oĩa.c.c.c. transactũ eẽ: sil'r em̃ est ꝑmũ.c.⁊ ꝑmũ.b.in ꝯrijs vltimus eq̃li tpe ad vnũqdq͡z factũ ipoꝝ.b.b.b.q͡ztũ qdẽ ẽ ipoꝝ.a.a.a. vt dicit ex eo ꝙ ambo in eq̃li tpe circa.a.a.fieri. Nõ quidẽ igit̃ hec est: accidit aũt ad dictã falsitatẽ.

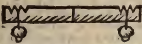
¶ Et deceptio in rõne accidit: q͡z posuit ꝙ alterũ eoꝝ que sunt eq̃lis velocitatis mouet̃ ad ptẽ moti: reliquũ aũt ad pte͡z quiescẽtis ꝑ equalẽ mẽsurã: ⁊ h̄ est falsum. V.g. sint magnitudines.a.a.eq̃lia qescẽtia. Et magnitudines.b.b.equales istis numero ⁊ quãtitate: ⁊ sit initium motus eoꝝ a medio illarũ magnitudinum. scil͡z a.a. Et magnitudines.c. sint equales istis numero ⁊ ⁊ quãtitate ⁊ velocitate. Et sit initiũ motus eoꝝ ad finẽ magnitudinũ.b.b. Cũ igitur iste magnitudines moueant̃ ꝯ inuicẽ necesse erit vt ꝑma magnitudo magnitudinũ.b.peruenit ad finẽ illius: cũ peruẽtu ꝑme magnitudinis magnitudinũ.c.ad fine͡z eius. Et necẽ erit c.pertrãsire ꝑ oẽs magnitudines.b.⁊.b.trãsire ꝑ dimidia eoꝝ. Ex quo sequit̃ vt tp̃s sit dimidiũ: nã vtrũq͡z dimidioꝝ magnitudinũ eq̃le est vtriq͡z eoꝝ ꝯ q̃ mouet̃. cum quo sequit̃ vt.b.b.pertrãseat per oẽs magnitudines.c.insimul em̃ peruenit ꝑma magnitudo magnitudinũ.c.⁊ ꝑma magnitudo magnitudinũ.b.ad finẽ ꝯrioꝝ. Et sic tp̃s dixit in eius pertrãsitu per magnitudines.c.erit equale tpi in pertrãsitu eius per magnitudines.a.q͡z transeunt per magnitudines.a.in tpe equali. Ratio vero hec est: ⁊ cõtingit ex falso p͛dicto.

¶ Demonstratio q si magnitudo moueatur in oppositum mobilis: mobile in minori tempore eam pertransibit.

Magnitudo stans.

C tempus.

¶ Idest: & deceptio accidit in hoc: quia quod necesse est. s. vt alterũ duo/rum motoꝝ equaliũ velocitate moueť per quiescens: reliquũ aũt per motũ ad cõtrariã partez. ideo necesse est hoc in duobus motis equalibus in velocitate: quorum vtrũq; moueť per] quiescentem magni/tudinem. Quõ in his necesse est vt pertranseant spacium equale in tpe equali: & ipse decipiť vidẽdo q illud qd cõtingit in duob⁹ motis que moueñť p rem quiescentẽ/cõtingit silr in eis quoꝝ vnũ moueť per rẽ quiescentẽ: reliquũ aũt per rem motã: & hec deceptio est ẽm qd & simplr. ¶ Deinde induxit exemplũ: & dixit. U.g. &c. i. ponať igiť due magnitudines equales cõtinue qescẽtes. U. grã. a. a. & sint alie due magnitudines eq̃les istis duabus magnitudinib⁹: & sint ordi/nate in motu: ita q sint ↄtigue & mote per has duas magnitudines: imaginãdo q pma illarũ erat quiescẽs per pmã magnitudinẽ. a. a. deinde incepit moueri. Et sic erit motus istarũ duarum magnitudi/num incipiẽs a medio duarũ magnitudinũ quiescentiũ: & sint iste due magnitudines. b. b. Et sit pma magnitudinũ. b. ante motũ su/per primã magnitudinũ. a. & sic initiũ motus istarũ duaꝝ magnitu/dinũ erit a medio duaꝝ magnitudinũ quiescentiũ. D. d. & magni/tudinis. c. c. &c. i. sint alie due magnitudines cõtinue ẽt & moueanť ordinarie & ↄñr: & sint. c. c. equales duabus magnitudinib⁹. b. b. & quãtitate & velocitate: & sit initiũ motus eoꝝ ex magnitudinibus. b. b. motis ad cõtrariã partẽ ad quaz moueñť magnitudines. c. c. D. dixit: cũ igiť moueñť iste magnitudines &c. i. cũ igitur magnitudi/nes. b. b. moueanť a duobus medijs magnitudinũ. a. a. & magnitu/dines. c. c. moueanť a fine magnitudinũ. b. b. motu cõtrario motui magnitudinũ. b. b. & equali ei in velocitate: necesse est vt pma ma/ 83

gnitudo magnitudinū.b.ꝛ est illa q̄ mouet ex duob᷑ medijs magni tudinū.a.a.quiescētiū pueniat ad finē magnitudinū.a. cū ꝑuētu p̄ʼe magnitudinis ē magnitudinū.c.c.ad finē magnitudinū.b.b. vt figuralr assignauimus. Nā in tpe ī quo p̄ma magnitudinū.b.b. ptrāsit aliā magnitudinē magnitudinū.a.a.quiescētiū: ī eo ptrāsit p̄ia magnitudinū.c.c.duas magnitudines.b.b.cū moueant ad cō trariū motui magnitudinū.c.c.motu eq̄li motui magnitudinū.b. b.ꝛ magnitudines sunt eq̄les.D.d.ꝛ nece erit vt.c. trāseat ꝛc.i. qꝛ c.p̄mū cū trāsiuerit p magnitudines.b.b.in tpe in q̄ trāsiuit p me/ dietatē magnitudinū duaꝝ.a.a.ꝛ due magnitudines.b.b.sunt eq̄/ les duab᷑ magnitudinib᷑.a.a.nece est vt.c.trāseat p duas magni/ tudines.b.ꝯ magnitudinib᷑ aūt.a.nō trāsit nisi p medietatē tm̄ ꝛ hoc in tpe eq̄li. ¶ Deinde.d.ex quo sequit̄ vt tp̄s sit dimidiū.i.ergo nece est vt tp̄s in quo.c.primū transit p magnitudinē.a. scd̄am sit medietas tp̄is in quo.c.p̄mū trāsit p duas magnitudines.b.b.cū due magnitudies.b.b.sint duplū magnitudinis.a.scd̄e. ¶ Et h̄ itē debat cū dixit: qm̄ vtrūq̄ duoꝝ modoꝝ magnitudinū ꝛc.i. qm̄ in/ simul pueniat magnitudo p̄ia magnitudinū.c.ad finē magnitudi nis.a.scd̄e: ꝛ pueniat p̄ia magnitudo magnitudinū.c.ad finē dua rū magnitudinū ꝯtrariarū.s.magnitudinū.b.b.qꝛ sūt eq̄les ꝛ eq̄lis motus.D.d.ꝛ sic erit tp̄s ꝛc.i.ex quo sequit̄ vt fingit si motus sit vt c.p̄mū trāseat p magnitudines.b.in tpe eq̄li trāsitui eius ꝑ alterā duarū magnitudinū.a.ꝛ qꝛ altera duarū magnitudinū.a.est dimi diū duarū magnitudinū.c.c.nece est vt ꝑtrāseat illā in medietate isti᷑ tp̄is: ꝛ sic medietas tp̄is erit eq̄lis toti. ¶ Et cū ꝯpleuit hāc rō/ nē dixit.rō vō h̄ est ꝛ ꝯtingit ex falso p̄dicto.i.nā ppō dicēsq̄ duo mota eq̄lia ī velocitate ptrāseūt spaciū eq̄le / nō ē vanisi cū hac ꝺe/ terminatiōe.s.vt illō p q̄d est mot᷑ sit q̄escēs. Si aūt motū: falsa erit ppō.q̄ illud q̄d verū est s̄m q̄d existimauit esse verū simplr.

Ppositō di/ cēs q̄ duo mota eq̄lia ī velocitate ptrāseūt eq̄ le spaciū ꝑa est qn̄ illō p q̄d est mot᷑ fuerit quie scens.

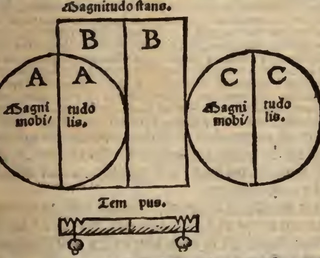
¶ Neq̄ igit̄ s̄m mutationem in cōtradictionē nullum nobis erit impossibile: vt si ex albo mutatur in non al/ bum: ꝛ in neutro est. Tanq̄ ergo neq̄ album erit neq̄ nō albū: nō enī si non totum in quolibet est non dicet album aut non album. Album eīn aut nō album dici/ mus. non quo totū sit h̄mōi: sed quo plures aut magis ꝓprie partes. non idem aūt est non esse in hoc: ꝛ non esse in h̄ totū. sil̄r aūt ꝛ in esse ꝛ in nō esse ꝛ in alijs que s̄m ꝯdictionē sunt: erunt quidē.n. ex necītate in altero oppositoꝝ: in neutro aūt non totū semper.

Albū ꝛ nō albū dici/ mus non q̄ totū sit hu iusmodi: s̄ q̄ plꝛes aut magis pci/ puas ptes habet.

¶ Neq̄ etiā cōtingit nobis impoſʼe oīno ex trāsmuta tione que est in ꝯdictoria. Ver.g. qm̄ si aliquid trāsmu tat̄ de albo in non albū: nō est in altero eoꝝ: ꝛ sic neq̄ erit albū aut nō albū: qm̄ nō si s̄m totū non fuerit ali-

quid in altero eoꝝ quodcūq; sit non dicet esse albū aut non albū. Dicimus enī aliquid esse albū aut nō albū: non q2 totū est tale: sed q2 maxime partes eius ꝛ plures sunt tales: ꝛ intētio in hoc ꝙ aliqd sit tale est eadē intētio in hoc qḋ aliquid totū sit tale: ꝛ ſm hoc est etiā de ente ꝛ de nō ente: ꝛ de alijs que dicunt ſm ꝯdictionem. Qm̄ necesse est vt res sit in altero eoꝝ. i. ꝙ ſm totum non est alterum eorum.

¶ Demonstratio ꝙ si magnitudo moueatur in oppositum mobili: mobile in minori tempore eam pertransibit.

¶ Ista questio est questio p se in esse motus preter qōnez Zenonis. 8
¶ Et cōpositio eius est talis si transmutatio fit de nō esse in esse: aut de esse in non esse: necessario dum transmutatio est: transmutatum aut erit in esse: aut non esse: aut in vtroq;: sed impossibile est ipsum esse in non esse: cum nondum est nedum vt sit transmutatum: ꝛ impossibile est ipsum trāsmutari in esse. nam esse est quies quoquo modo. similiter ꝛ impossibile est etiam vt sit ens ꝛ non ens insimul: ꝛ cum hec tria sint impossibilia. ergo impossibile est transmutationem fieri de non esse in esse: aut econtrario. Rōnis abbreuiatio.
¶ Et dixit: neq; cōtingit nobis ꝛc̄. i. que fit de esse in non esse: aut ecōtrario: aut que fit etiam de cōtrario in cōtrarium. Accidit enim huic vt sit de nō esse in eē quodāmō. D. induxit qōnē ꝛ dissoluit eā: ꝛ dixit. V. g. ꝛc̄. i. nā nō sequit si illud qḋ trāsmutatur in albedinē dum transmutat neq; est albū neq; est non albū vt neutrū sit simpliciter. hoc enim est impoſ: sed illud qḋ sequit est duz vt transmu- Expō textꝰ 2

tatio est sit ꝯm quãdã ptẽ albũ: ⁊ ꝯm aliã nõ albũ: ⁊ ꝯm hoc nõ seqꝛ impõle. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit: qm̃ si ꝯm totũ non fuerit aliqd ⁊c̃. i. qm̃ si aliqd nõ fuerit ꝯm totum: in altero duoꝝ oppositoꝝ non seqꝛ ipm non disponi ab vtroqꝫ opposito in duabus partibus diuersis: sed seqtur ipm nõ disponi ab vtroqꝫ opposito insimul ⁊ simplr̃ s. ꝙ cũ nõ fuerit verꝝ aliqd esse album: ⁊ non album totalr̃: non erit verꝝ ipm esse album ⁊ non album insimul. nam erit verꝝ ipm ee̾ albũ in pte: ⁊ non albũ in alia parte: ⁊ hoc itẽ debat cũ dix̃. dicim⁹. n. ⁊c̃.

3 ¶ D. ꝯfirmauit hoc ⁊ dixit: ⁊ non est intẽtio in hoc ꝙ aliquid sit tale ⁊c̃. i. ⁊ dicere aliqd esse tale ꝯm ptẽ: ⁊ ipꝫ esse tale ꝯm totũ: nõ ẽ idẽ. Impõle. n. non accidit nisi cũ aliqd dicit̃ ꝯtraria hẽre insimul ꝯm totum: ꝯm particulas vo non est impõle. ¶ D. d. ⁊ ꝯm hoc est de ente ⁊ non ⁊c̃. i. qm̃ dissolutio est eadẽ in eis. ¶ D. d. qm̃ necesse est ⁊c̃. põt intelligi: qm̃ necesse est vt aliquid sit in altero duoꝝ oppositoꝝ: ⁊ ẽ qm̃ illud ꝯm totum non est in vno eoꝝ. ¶ Uel põt intelligi: qm̃ necesse est vt duo opposita sint in aliquo insimul: cum neutrum sit in ipso toto: ⁊ ꝙ non est necesse ꝙ in aliquo sit alteꝝ oppositoꝝ: cuꝫ in eo toto sit alteꝝ eoꝝ: ꝯm igit̃ pmam expõnem erit hec dictio altero superflua: ꝯm aũt scd̃am diminuit̃ a suis vbis negatio: ita ꝙ sic legatur. Qm̃ necesse est vt non sit aliquid in altero duoꝝ oppositoꝝ: cũ illud totum non fuerit in altero eoꝝ. ¶ Aut in istis verbis forte est inuolutio ita ꝙ sic dꝫ legi: qm̃ aliquid necesse est vt sit in altero duorum oppositoꝝ cum totum fuerit in altero eoꝝ: ⁊ ipꝫ non ꝯm totum in hora trãsmutatõis est in altero eoꝝ: ⁊ ista expõ est euidentior.

Impõle nõ accidit nisi cũ aliquid dicit̃ hẽre ꝯtraria isil̃ ꝯm totum: ꝯm ptes vo nõ est impõle.

1. expõ.

2. expõ.

3. expõ.

¶ Silr̃ aũt in circulo ⁊ in sphera: ⁊ oio que in ipsis mouentur: q̃ accideret ipsa quiescere. In eodem. n. loco ꝯm tps quoddam sunt ⁊ ipsa ⁊ partes. Quarẽ quiescẽt simul ⁊ mouebuntur.

Quinta rõ Zenonis.

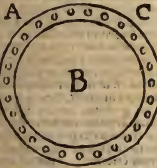
¶ Et ẽt necesse est in circulo ⁊ sphera ⁊ vlr̃ in rebus q̃ mouentur in eis vt sint quiescentes. Naꝫ hec ⁊ sue partes sunt aliquo tpe in codeꝫ loco: Ex quo sequitur vt sint quiescentes ⁊ mote insimul.

84 ¶ Hec est quinta qõ Zenonis in destruẽdo motũ: qm̃ si motus sit: necesse est vt circulus ⁊ sphera sint quiescentes ⁊ moti insimul. nam cum sphera mouetur non separat̃ a loco in quo mouet̃ neqꝫ ꝯꝫ totũ: neqꝫ ꝯm partes: sed oẽ qd̃ mouetur separatur. ergo sphera est quiescens ⁊ mota: qd̃ est impõle: ergo motus non est: ex hoc. n. sequit̃ impõle. D. d. hec enim ⁊ sue partes ⁊c̃. i. ⁊ cuꝫ circulariter moueatur. s. circa suum centrum: ⁊ in eodem loco.

¶ Primũ: quidem eni partes non sunt in eodẽ nullo tpe. Postea ⁊ totum semper mutatur in alteruꝫ. nõ eni eadem est ab ipso. a. accepta circulatio que est ab ipso b. ⁊ c. ⁊ ab aliorum vnoquoqꝫ signorum: nisi sicut musicus homo ⁊ homo: q̃ accidit. Quare mutatur semper

ab altera in alteram: ⁊ nequaq̃ quiescit. Eodem autem modo ⁊ in sphera ⁊ in alijs que in seipsis mouent̃.
¶ Ad hoc dicamus primo: qm̃ partes non retinét eũ dem locum aliquo tpe oĩno. Deinde totuz ẽt transfer tur semper ad aliud ab eo in quo erat: arcus .n. qui ac cipitur cuius principium est a pũcto .a. non est idẽ cũ arcu cuius principium est a puncto .b. aut a puncto .c. aut ab aliquo alioꝝ pũctoꝝ: nisi sicut musicus ⁊ homo sunt homo: q: accidit ei. Unde necesse est vt vnº eorũdẽ arcuũ trãsferat̃ alter ad alteꝝ sp ⁊ nunq̃ quiescat. Et si milr̃ de sphera etiam: ⁊ de alijs que in eis mouentur.

¶ Demõstratio ꝙ totum ex circulo trãsfert̃ sicut transferũtur ptes.

¶ Cum induxit qõnem Zenõis in sphera ⁊ circulo: icepit dissol uere ⁊ dixit illam; ad hoc aũt di camus ⁊c̃. i. dicat̃ igr̃ in dissolu tione istius qõnis. pmo vero q: hoc qd̾ posuit ꝙ ptes eius sunt i separabiles ab eodẽ loco est fal sum. D. d. deinde totum transfer tur ⁊c̃. i. scd̾o vero dicamus qm̃ totum ex sphera ⁊ circulo trans fertur sicut transferunt̃ partes: transfertur .n. de aliquo in aliud ab eo in quo erat. ¶ Et cum nar rauit hoc de sphera ⁊ de circulo incepit declarare hoc in circulo vt transferat̃ de circulo ad sphe ram: ⁊ dixit. arcus enim ⁊c̃. i. ne 85
cesse est vt totus circulus transferat̃ apud motum circa centruz de alio in aliquid. Qm̃ si imaginati fuerimus multa pũcta esse in cõ uexo eiusdez circuli: tunc ille circulus diuidet̃ per illa pũcta in mul tos circulos. Oĩs .n. pũctus positus in circulo describit circulũ aliũ ab eo quem describit alius pũctus .s. ꝙ numerus circuloꝝ erit ₰m numeꝝ pũctoꝝ. ⁊ cum ita sit tunc circulus cum transfertur in cõca uo aut super cõuexum circuli transfertur de circulo in circulum di uersum ab eo rõne. ⁊ si sint idem subiecto: ⁊ cum isti circuli qui sunt in rotũdo in quo est trãslatio ₰m numeꝝ circuloꝝ qui sunt in rotũ do qd̾ transfertur: necesse est vt circulus transferatur de circulo in circulum. ergo circulus transfertur ₰m totum de loco in locũ diuer sum ₰m formam licz non sit diuersus ₰m mãm: ⁊ similr̃ est de sphera. sphera .n. diuidit̃ in spheras infinitas per lineas que imaginatur in circũferentia exeũtes a polo ad polum .s. medietates circulorum. Nam iste medietates diuidunt spheram in multas spheras sicut pũ cta diuidunt circulos. ¶ D. d. arcus enim ⁊c̃. ⁊ intendit per arcum arcum cõplete circulatõis. i. qm̃ circulus sicut diximus diuiditur p

pdcta in multos circulos fm numex punctox. B.d. nisi sicut musi/cus zc.i.z circulus quem diuidit alius punctus non dr idez nume/ro nisi sicut dr q hō z musicus sunt idē in numero .i. qz accidit eis q fuerint idē nō per se. Dō.n. z musicus sunt idē fm fōm: z qd est idem fm fōm est idem per accñs: idem enim in rei veritate est idem fm formā. z silr circuli quos puncta diuidūt. s. q imaginat in eodez circulo sunt idē per accñs: qz fōm eox est idem: z sunt ptes: qz forme eox sunt ptes. si igr illud qd mouet in loco necesse est ipm mutar lo/cum: locus aūt differt a loco: aut per se tñ: aut ēt per se: z p accidēs. ¶ Necesse ē vt omne motū mutet locū: aut fm formaz. i. sicut est in sphera: aut forma z fōo sicut est in eis q mouētur motu recto. Zeno aūt cum viderit spheram non mutare locum per accñs/existimauit ipsam nō mutare illud per se: exquo dixit sphera qescere. ¶ Auic. a vero qz non distinxit alietatē q est in loco per se/ ab ea q est per accñs s. alietatem q est fm fōm: non fm formam: z pcessit sphera3 moueri z coactus est appellare motum sphere motu3 in situ. ¶ b Uñ nititur vt dcm est sanare egritudinem per maius egrum: z declaratum est. n. q in pdicamento situs non est motus: qz est ad aliqd: z illud qd est ad aliqd est indiuisibile. Si igit intēdebat q iste motus est in pdi/camēto positōis: qd est in ipsa positōe: qz sphera transfert de positiōe in aliam: erit vex: sed tñ motus eius non erit in positiōe: sed de posi/tōe in aliam: z hoc inuenitur de translatis in loco recte: qm transfe/runtur de positōe in aliā aut diuersam fm numex aut fm spēm. sphe/ra aūt transfertur de pōne in aliam diuersam fm numex. qd igitur vtile dedit nobis cu3 dixit q iste motus est in situ: nisi intēdebat q illud qd mouet hoc motu non diuersatur fm situm. Hoc. n. pprium est huic motui: sed tñ non sequit ex hoc q motus eius est in situ: nā iste sermo valde est sophisticus. ¶ B.d. ergo necesse est vt vnius ar/cuum zc.i. ergo necesse est vt vnus arcuum perfectox circuli: quem describit aliquis punctus transfertur sp ab actu cōpleto circuli cui superponitur ad alium arcum cōpletum ēt: deinde de illo ad alium. z silr donec reuertatur ad arcum cōpletum/a quo est separatus. Et tunc vnus arcuum transfertur fm totum: z qz transfertur de vno ar/cu ad alium. ¶ Et forte intēdit. ergo necesse est vt vnus arcus trāsferatur sp per trāslatōem alterius arcus sequētis ad aliā sequentē: z hoc est apparentius. B.d. z similr est de sphera zc.i. z transfertur fm totum vt diximus in circulo.

Qd est idē fm fōm est idē p acci/dēs. Idem enī in rei ve/ritate ē idē fm forma3.

Necē est vt oē motum mutet locū aut fm for/mā: sicē ē in sphera: aut fm formā z fōm sicē ē in eis q mouē/tur motu re/cto. vide cō/sile. 4. ph. cō. 43. z. 8. phy. c. 76.

a Op. Aui. p q vid. 4. phy. 45.

b Impu/gnatio.

¶ Ostēndit q indiuisibile non mouetur: cōtra Democritu3 qui ponebat atomos moueri per se. Cap. 2.

Ostensis aūt his dicimus q impartibile nō ptingit moueri nisi fm accñs: vt in corpore moto aut magnitudine in qua est: sicut si i naui moueatur a nauis motu: aut pars totius motu. ¶ Impartibile āt dico qd est fm quātitatē indiuisibile: z nāq partiū motus alteri sunt fm q ptes,

& totius motus: videbit aūt aliquis in sphera maxime drīam. Non enim eadem velocitas erit ipsoꝝ que sunt iuxta centruꝫ: & que extra: & q̄ totius sunt: sicut nō vnius sp existēte motu. Sicut igitur dicebam sic q̄dem ꝯtingit moueri impartibile sicut in naui sedēs naui eūte. Per se enim non contingit.

Sic contingit moueri ipartibile sic in naui sedens.

Hoc quidem declarato dicēdum est ꝙ indiuisibile moueri impoſſe est nisi per accn̄s. V.g. cuꝫ corpus aut magnitudo mouet per illud in quo est. Ut illud qđ ē in naui per cursum nauis: aut sicut pars mouetur per motum totius. Et dico indiuisibile illud qđ non diuiditur in quātitate: qm̄ motus partium ēt sunt diuersi ꝓm ipsas partes: & ꝓm motum totius: & ista diuersitas sicut in sphera ꝓpͥe: velocitas eius enīꝫ qđ vicinatur cētro: & eius qđ est extra: & velocitas eiusdem ipsius non est eadem velocitas: ac si motus non esset vnus. Est igitur vt diximus: ꝓm vero hunc modum possibile est vt īpartibile moueat̃. s. ꝓm quem mouent̃ sedentes in naui cum nauis currit: per se autem impoſſe est.

In sphera velocitas eiꝰ qđ vicinat cētro & eiꝰ qđ ē extra nō est eadē velocitas.

Cum induxit q̄ōnes Zenonis in motu vult declarare ꝙ indiuisibile non mouetur nisi per accn̄s: deinde ondit motū qui est per accidens. Et dixit. Verbi gratia &c. idest & vnum eoꝝ que dicuntur moueri est cum sint in re mota vt illi qui sunt in naui dicuntur moueri: lꝫ per se quiescant: & vniuersalr̄ vt di ꝙ pars mouet̃ per motum totius. Et quia indiuisibile dr̄ illud cuius genus non est receptiuum diuisionis: & illud cuius genus recepit diuisionem. hoc autem ꝑncipl̄r dr̄ impartibile & indiuisibile: dixit: & dico indiuisibile &c. qm̄ hoc dr̄ indiuisibile ꝑncipl̄r de quo vult hoc declarare ipsum eē īmobile: & q2 dixit ꝙ illud qđ mouet̃ per accidens sicut est motus partium per motum totius: sed inter motum ꝑ accn̄s: & motum partium per motum totius est drīa. Deinde dedit illas & dixit: motus. n. partium &c. i. & signum eius ꝙ motus partium per motuꝫ totius nō est motus pure ꝑ accn̄s ē: q2 motus ptiū differt a motu totius: & ipsi a seinuicē. Et intēdebat vt mihi vr̄: qm̄ si motus eaꝝ esset ꝑ accn̄s a motu totius non differret a toto in suo motu: neqꝫ a seipsis abinuicem: nam corpora que mouentur per se sunt hm̄oi. Et cū īduxit hoc incepit declarare in quo moto apparet hoc: & dixit: & ista diuersitas &c. i. q2 ille que magis vicinantur cētro ptransseunt minores circulos circulis quos ptrāseunt ptes q̄ magis vicinantur circūferentie: & in tp̄e equali necesse est vt ptes ꝓpinquiores cētro sint tardiores: & ꝓ remotiores velociores. Deinde. d. & velocitas 86

Indiuisibile nō mouetur nisi per accidens.

Indiuisibile duplex.

ipsius ꝛc.i.neq͡ȝ velocitas toti⁹ sphere ⁊ velocitas partium est eadeȝ velocitas. ¶ Pōt aūt aliqs dicere ꝙ hoc nō īuenit nisi in motu circulari: in recto vero motus priū sunt equales: ⁊ similr motus toti⁹ in eo est equalis motui partiuȝ. ¶ Sȝ forte dicet in hoc ꝙ ptes sphere vident moueri per se magis ꝙ̄ illud qδ mouet recte: et cū sphera videt pmanere ẜm totū ⁊ moueri ẜm partes: sȝ nō est verū vt declaratum est: sed ẜm totū mouet. ⁊ eñ declaratū est ꝙ ptes sphere nō mouent per se ꝙ̄to magis ptes eius qδ est recti mot⁹ nō mouebuntur per se. ¶ Et quasi intēdit ꝯgregare hic duo: quoꝝ vnū est notificare ꝙ motus partiuȝ per motū totius nō est per accidēs pure: neq͡ȝ per se principalr. partes eniȝ nō mouent per se: q: mouent in moto in quo conueniunt cuȝ accidētibus ⁊ formis que nō sunt inata moueri per se: ⁊ cuȝ declaratū est ꝙ accidētia ⁊ forme mouent per accidēs per motū subiecti: ⁊ ptes sunt tales: visum est ꝙ ptes mouent p accidēs: ⁊ hoc appet ex verbis Arist. ⁊ iδ excepit istū moduȝ mot⁹: ⁊ induxit exem pluȝ extraneū ab vno illoꝝ: ⁊ dixit: posse est vt impartibile ꝛc. ⁊ manifestū est ꝙ mot⁹ a pūcti p motū corpis est hm̄oi. D. d. p se aūt impossibile est ꝛc. i. est mot⁹ aūt indiuisibile per se. ⁊ primo impossibile est.

Castillatio. *Solutio.*

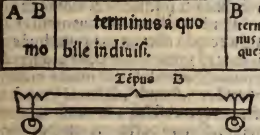
Partes nō mouent p se: q: mouent in moto ī q̄ cōueniūt cum accn̄tib⁹ ⁊ formis q̄ nō sunt innata moueri p se vid ꝯsilr. 5. physi. cō. p ⁊. 4. physi. 32. ⁊ p d aīa cō. 37. ⁊. 8. physi. 27.

¶ Mutet eni ex. a. b. in. b. c. siue ex magnitudie in magnitudinē / siue ex specie in spēȝ / siue ẜȝ ꝯdictionē: tp̄s aūt sit in quo primo mutat. d. ergo necesse est ipm̄ ẜm ꝙ mutat tp̄s aut in. a. b. esse: aut in. b. c. aut aliqd qdeȝ huius in hoc: aliud aūt in altero: omne enim qδ mutat sic se habuit. In vtroq͡ȝ quidē igit nō erit aliquid ipsi⁹ partibile. n. esset. At vero neq͡ȝ in. b. c. mutatū eni erit: cōcessum aūt est mutari. Relinquit igit ipm̄ quidē in a. b. esse ẜȝ qδ mutat tp̄s. Quiescet ergo. In eodē enī ẜm tempus esse quoddā quiescere est.

Mot⁹ puncti p corpus est p accn̄s ⁊ impossibile ē ꝙ sit p se. vid oppositum 2. ce. cō. 14. vbi hȝ ꝙ punctus idiuisibilis neq͡ȝ essentialr neq͡ȝ accn̄talr dī quiescēs vel motus.

¶ Ponat igit ipm̄ transferri de. a. b. in. b. c. siue d magnitudine in magnitudinē: siue de forma in formam: siue ẜm cōtradictionē. Et sit tp̄s in quo primo transfertur. d. Necesse est igit vt in tpe in quo transfert sit aut in. a. b. aut in. b. c. Aut quiddā est in hoc: ⁊ quiddaȝ in hoc: declaratū est eniȝ ꝙ hec est dispositio cuiuslibȝ qδ transmutat. Impossibile est igit vt quiddaȝ eius sit in vtroq͡ȝ. Quoniā tunc erit diuisibile. Neq͡ȝ etiam in. b. c. Quoniā tūc erit iaȝ translatū: sed positū est transferri. Remanet igit vt sit in. a. b. in tēpore in quo transfert. Erit igit quiescens. Quoniā iam declarauimus ꝙ manere in eodē aliquo tēpore quies est.

¶ Demōſtratio ꝙ impoſſe eſt impartibile p ſe moueri.

¶ Ponatur igitur vt trāſmutetur aut in loco. Uerbi gratia.de.b. in.c.aut in augmento ⁊ diminutione. Uerbi gratia.de minoꝛe ma 87
gnitudine in maioꝛē:aut in qualitate.⁊ hoc intendebat cum dixit: de foꝛma in foꝛmā:aut in ſubſtantia:⁊ hoc intendebat per cōtradi/ctionem. Deinde dicit.⁊ ſit tempus ⁊c̄.⁊ intendit per.a.b.illud ex quo mouet̄ ſiue fuerit vbi quale:aut ꝙtum:aut ſubſtantia:⁊ inten/dit per.b.c.illud ad qd̄ transmutat̄:⁊.q.d.neceſſe eſt igitur vt trauſ mutatū in tēpoꝛe in quo transmutat̄/ſit aut in eo ex quo transmu/tatur:aut in eo ad qd̄:aut quiddā in eo ex quo:⁊ quiddam in eo ad qd̄.D.d.declaratū eſt enim ⁊c̄.i.declaratu3 eſt enim cum declaraui/ ſupra.32.
mus ꝙ omne motu3 eſt diuiſibile ꝙ de moto qd̄ mouet̄ queda3 pars eius eſt in eo ex quo. Et quedā in eo ad qd̄. ¶ Et cum poſuit hoc fun damentū dixit:impoſſibile eſt igit̄. Ut quiddā eius ſit in vtroqꝫ qm̄ tunc erit diuiſibile.i.qd̄ eſt cōpoſitum. Deinde declarauit hoc ſm̄ re memoꝛationē:⁊ dixit:neqꝫ etiam in.b.c.qm̄ tunc erit iam tranſla/tum:ſed poſitū eſt transferri.i.⁊ impoſſibile eſt dum mouet̄ vt ſit in eo ad qd̄.ſ.in.b.c.qm̄ tunc cōplebitur motus:ſed ipſum poſitu3 eſt adhuc moueri. D.d.remanet igit̄ vt ſit in.a.b.in tpe in quo trans/fertur.i.ſi igit̄ nō fuerit in eo ad qd̄ eſt motus.ſ.in.b.c. remanet vt ſit in eo ex quo eſt motus.ſ.in.a.b.in tpe in quo mouet̄. ¶ Deinde induxit impoſſibile qd̄ ſequit̄ ex hoc:⁊ dixit:erit igit̄ quieſcens.qm̄ iam declarauimus ꝙ manere in eodē aliquo tēpoꝛe quies.i.⁊ ſi mo tum dum mouet̄ fuerit in eo ex quo:tunc erit quieſcens ⁊ motū ſi mul.ipſum enim eſſe in eo ex quo eſt in tēpoꝛe:⁊ iam declarauimus ꝙ omne qd̄ eſt in aliquo tēpoꝛe.i.demōſtratu3 in actu eſt in eo quie ſcens:⁊ ſic dum mouet̄ erit quieſcens.qd̄ eſt impoſſibile:⁊ cum de/ſtruxit hec duo remanet tertiū:⁊ eſt vt quedam pars eius ſit in eo ex quo:⁊ quedam in eo ad qd̄:non in actu/ſed in inſtanti:qm̄ tunc eſſet quieſcēs non motū:⁊ cum quedā pars eius fuerit in eo ex quo: ⁊ quedā in eo ad qd̄ neceſſario diuidit̄:qd̄ eſt contra poſitum: poſi/tum enim eſt ipſum eſſe indiuiſibile.

¶ Quare nō cōtingit impartibile moueri neqꝫ omni/no mutari. Solum enim ſic eſſet ipſius motus:ſi tēpus eſſet ex ipſis nunc. Semper enim in ipſo nunc eſt mo/tum eſſe ⁊ mutatum. Quare moueri quidem nequaqꝫ eſt:motum autē ſemper eſſe eſt. Hoc autem qd̄ impoſ/

sibile sit ostensum est prius:neqꝫ enim ex ipsis nunc est tempus neqꝫ linea ex pūctis: neqꝫ motus ex momētis est:nihilenī aliud facit hoc dicēs aut motū ex īdiuisibilib⁹sicut sit tp̄s ex ipsis nūc:aut magnitudinē ex pūctis. ¶Impossibile est igitur impartibile moueri aut trāsmutari omnino. Posset enim hoc modo moueri.s.si tēpus cōponeret ex instantib⁹. Quoniā semper moueretur ꝛ transmutaret in instāti: ꝛ sic nunqꝫ moueret ꝛ esset iam motum. Et iam declarauimus hoc esse impossibile. Tempus enim nō cōponit ex instantibus: neqꝫ linea ex punctis:neqꝫ motus ex finibus. Dicens enim hoc nihil magis dicit qꝫ ꝙ motus cōponitur ex partibus indiuisibilibus;ac si diceret ꝙ tempus cōponit ex instantibus:ꝛ longitudo ex punctis.

88 ¶Cum declarauit ꝙ indiuisibile non mouet:vult dare cām in hoc: ꝛ est q: tēpus ꝛ motus ꝛ magnitudo sunt ꝯtinua:ꝛ ꝙ hoc non esset possibile nisi tēpus cōponeret ex instantibus:ꝛ motus ex finib⁹ motuum:ꝛ magnitudo ex punctis: ꝛ hoc intendebat cum dixit.posset enim moueri ꝛc. Deinde dixit:semper enim moueret ꝛc.i.ex hoc.n. sequeret vt motū semper transferret de instanti ad instans:ꝛ de magnitudine indiuisibili ad magnitudinē indiuisibilem. Motuz enim indiuisibile tūc esset si esset in magnitudine indiuisibili in tp̄e indiuisibili:ꝛ esset motus cōpositus ex finibus motuum.

2 ¶Deinde induxit impoẽ:qd̄ sequit ex hoc:ꝛ dixit:semper enim moueret in instāti ꝛc,i.si ita esset/tunc motū iam esset motum ꝛ transmutatū absqꝫ eo ꝙ ante moueret.i.tunc finis motus esset sine motu.nam motus qui est in tēpore indiuisibili necesse est vt sit indiuisibilis:ꝛ sic esset finis motus:ꝛ in fine motus dicitur motum iam esse motum.hoc intēdebat cū dixit.ꝛ sic nunqꝫ moueret ꝛc. D.d.dicens enim hoc ꝛc,i.dicens enim motum esse indiuisibile cōtingit ei dicere ꝙ motus cōponitur ex motibus indiuisibilibus;ꝛ ꝙ magnitudo cōponit ex punctis. ¶Et hoc qd̄ dixit manifestum est:qm̄ causa in cōtinuatione motus est hoc ꝙ motuz est de natura cōtinui:ꝛ hec est causa etiā in hoc ꝙ tempus sit de natura continui.

Cā in hoc ꝙ mot⁹ sit ꝯtinu⁹ est/quia motū est de nā cōtinui. Idez.8.cō.s.ꝛ ibi.

¶Amplius autē ex his manifestū est: ꝙ neqꝫ punctū neqꝫ aliud indiuisibile nullum cōtingit moueri. Omne enim qd̄ mouetur impossibile prius maius moueri ipsius:qꝫ aut equale/aut minus. Si igitur hoc manifestum est ꝙ ꝛ pūctū minus aut equale mouebit primū. Qm̄ autē indiuisibile est:impossibile est minus moueri prius. Equale ergo ipsi. Quare erit linea ex pūctis;

ſemper enim per equalem motum omnē lineam pun/
ctum menſurabit. Si autem hoc impoſſibile eſt ⁊ mo
ueri indiuiſibile impoſſibile.

¶ Et apparet etiã ex dictis q̄m impoſſibile eſt pun/
ctum moueri neq; aliud indiuiſibile. Omne eniȝ mo/
tum impoſſibile eſt moueri per ſpaciuȝ maius ipſo anteq̄
moueat aut per equale aut per minus. Ergo maniſe/
ſtum eſt etiã q̄ cum punctus mouetur prius mouebit
aut p min⁹ ſeipſo aut p equale. Sȝ punct⁹ eſt indiuiſibi
lis: ergo nō mouebit p min⁹: ergo mouebit p equale.
Quapropter linea cōponet ex pūctis: nã cū pūct⁹ ſem/
per moueat p equale menſurabit totaȝ lineã. Sed hoc
eſt impoſſibile: ergo ⁊ impoſſibile eſt indiuiſibile moueri.

¶ Hec eſt alia declaratio a p̄dicta: in prima eniȝ vtit eiſdē ppoſitioni 89
bus quibus vſus eſt: cū declarauit q̄ oē motū eſt diuiſibile: ⁊ decla
rauit per eas inducēdo ad impoſſibile. declarauit. ſ. q̄ omne qđ nō
diuidit non mouet: ⁊ ſi apparet ſm cōuerſionē per cōtrapoſitionē:
q̄ ſi omne motū eſt diuiſibile: ergo omne qđ nō diuidit non mouet
ſm Ariſt. intēdit in oībus que declarauit naturã rei de qua loquit
nō res accidētales. ¶ Auēpa. vero nō bene dixit. fingit. n. q̄ diuiſi
bilitas quã negauit a moto ē alia a diuiſibilitate quã dedit hoc mo
to: ⁊ q̄ illa diuiſibilitas quã illic declarauit ē diuiſibilitas ꝯtinui ſȝ
illud ex quo ⁊ ſm illud ad qđ ⁊ iã ꝺterminauim⁹ hoc ſupi⁹. Hec aūt In B ſexto co. 32.
declaratio fundata ē ſup ppones alias. Quaȝ vna eſt q̄ ipoſſibile ē ali
quid ptrãſire ſpaciū maius ipſo qn prius ptrãſeat/ aut eq̄le aut mi/
nus. B. poſuit q̄ punctus ipoſſibile eſt vt ptranſeat minus ſe anteq̄
moueat per maius: ex quo ſequit ipſuȝ moueri p equale: ⁊ ex hoc ſeq
tur lineã cōponi ex pūctis: qđ eſt falſuȝ. Impoſſibile ergo illud ex quo ſe
quit eſt impoſſibile. ¶ Qđ aūt ſi indiuiſibile mouet p equale: linea
erit cōpoſita ex punctis: manifeſtū eſt. Q̄m motū tunc ptranſit ſpa/
cium q̄n menſurat illud per ſe. Si igit indiuiſibile menſurat lineaȝ
quã pertrãſit: ergo menſurat illam per pūcta cōtigua que ſunt par/
tes illius: ⁊ qđ eſt tale videt cōponi ex pūctis. ¶ Et hoc qđ dixit ne
ceſſe eſt. ⁊ ſi nō cōtingeret qđ Zenonis. Nam ſi motū eſſet indiuiſibi
le ⁊ moueret p indiuiſibilia. ſ. per pūcta: ⁊ puncta in linea ſunt infi
nita: neceſſario ſequit nunq̄ motum puenire ad fineȝ ſpacij: ⁊ iſta
cōſecutio hic eſt alio modo ab eo a quo vtitur ea Zeno.

¶ Amplius aūt ſi omne in tpe mouet: in ipſo autē nūc
nihil: omne autē tēpus diuiſibile: erit vtiq; aliqđ tēpus
min⁹ quolibet eoꝝ que mouent: in quo mouet quãtuȝ
ipm eſt. Hoc qdē igit oē erit tps in quo mouet pp id
qđ oē in tpe mouet. Tēpus aūt oē diuiſibile eſſe oſten

sum est prius. si ergo punctum mouetur aliquod erit tempus minus in quo ipsum motum est: sed impossibile est. in minori enim min⁹ necesse est moueri. quare erit indiuisibile diuisibile in minus: sicut & tempus in tempus: solum enim diuideretur impartibile & indiuisibile: si esset in ipso nunc moueri possibile atomo. Eiusdem enim rõnis est in ipso nunc moueri: & indiuiduum aliquod moueri.

¶ Et declaratũ est etiã q omne tẽpus est diuisibile. si autem punctũ mouetur: erit temp⁹ minus tempore in quo mouetur ẽm illud: sed hoc est impossibile. nã illud qd mouetur in tẽpore minori: necesse est vt sit minus. ergo indiuisibile erit diuisibile in minus ẽm proportionem illius tẽporis ad istud: quoniã hoc solũmodo possz impartibile & indiuisibile moueri. s. si eẽt possibile impartibile moueri in instanti. Rõ [a] enim eadẽ est in hoc q motus sit in instanti: & in hoc q indiuisibile moueatur.

[a] Eadẽ est rõ in hõ q motus fiat in instãti. & in hoc q indiuisibile moueat &c.

90 ¶ Hec est tertia declaratio q omne indiuisibile nõ mouetur. & fundatur super hoc qd narrabo. Primo autẽ ponit q omne qd mouetur/ mouetur in tẽpore. Deinde q omne tẽpus est diuisibile in tempora. Ergo omne motũ mouetur in tẽpore diuisibili in tẽpora. Deinde posuit q omne tẽpus qd est pars tẽporis moti motuz mouetur in eo per spaciuz minus spacio per qd mouet in toto tẽpore. ex quo concludit q omne motũ mouetur in tẽpore in partibus illius temporis per minorẽ magnitudinez. Deinde posuit q omne motum in aliquo tẽpore per spaciuz equale sue magnitudini mouetur in partibus illius tẽporis per min⁹ sua magnitudine: ex quo sequitur vt omne motũ sit diuisibile. ¶ Et dicit. & declaratũ est q omne temp⁹ est diuisibile. si igitur punct⁹ moueatur erit hoc temp⁹ minus tempore in quo punctus mouet per spacium equale sue magnitudinis qd est impossibile. Deinde. d. qd eniz mouetur min⁹ &c. idest & hoc sequitur qr iam posuim⁹ q omne qd mouetur in tẽpore minori tempore in quo mouet aliquod equale magnitudini eius/ necesse est vt moueatur in eo per aliquod min⁹ magnitudine eius. Si igitur punctus mouetur in tẽpore minori tẽpore in quo mouet equale contingit ipsum esse diuisibilẽ ẽm proportionẽ temporis in quo mouetur equale ei: & ad temp⁹ qd est minus. ¶ In hoc igitur syllogismo nõ expressit nisi duas propositiões: Quarum vna est: q omne tẽpus est diuisibile. Secũda autez q cum motuz mouetur minori tẽpore mouetur per min⁹: q per qd mouet in maiori tẽpore: & dimisit propositionez dicentez q in omni tempore põt fieri motus: & similiter dimisit

Rõnis abbreuiatio.

Textus expositio.

cõclõnes

cóclusiones quas nos exposuim⁹ superius. ¶ Deinde dicit tꝙ̄ hoc solúmodo ꝛc. i. ꝛ qꝛ sequit ex hoc vt nō sit temp⁹ minus tempore in quo punct⁹ mouet per aliqḋ sibi equale: ex quo nō sequitur impossibile. Deinde dicit. eadē enim etiá ratio ꝛc. i. quoniá vtrūqꝫ sequitur ad reliquū. s. quoniá posito aliquo indiuisibili moueri/ sequitur motuz esse in instanti. ꝛ similiter posito ꝙ motus sit in instanti/ sequitur indiuisibile moueri.

Posito aliquo indiuisibili moueri seqt motuz eē in instāti. ꝛ posito ꝙ mot⁹ sit in instāti seqt indiuisibile moueri.

¶ Ostédit ꝙ nulla mutatio est infinita: ꝯtra Heraclitū qui posuit oīa moueri semp. Cap. 3.

Mutatio auté non est neqꝫ vna infinita. Omnis enīz est ex quodaz in quiddá: ꝛ que est in cōtradictione: ꝛ ꝙ̄ est in cōtrarijs. Quare eoꝝ que sunt ꝑm cōtradictionē affirmatio vel negatio termin⁹ est: vt generationis quidē esse: corruptiōis aūt non eē. Eoꝝ autem que sunt in cōtrarijs cōtraria. Hec enīz vltima sunt mutationis: quare ꝛ alteratiōis omnis. Ex cōtrarijs autez quibusdaz est alteratio: similiter aūt augmenti ꝛ decrementi est. Augmēti quidem termin⁹ est qui est ꝑm naturam propriam perfecte magnitudinis. Decrementi aūt qui est ab hac remotio.

Quis ē terminus augmenti.

¶ Et trāsmutatio omnino nō est in infinitum semper: Jam enīz declarauim⁹ ꝙ transmutatio est de aliquo in aliquid: aut in cōtradictorijs: aut in cōtrarijs. In contradictorijs vero fines erūt affirmatio ꝛ negatio. V. g. quoniá finis generatiōis est esse: corruptionis vero finis nō esse. In ꝯtrarijs vero fines sunt duo contraria. hic enīz duo sunt extrema trāsmutatiōis: sunt igitur fines ois alteratiōis. Alteratio enīz fit ex cōtrarijs ꝛ ꝑm hoc ꝛ augmēti ꝛ diminutionis erunt. finis enim augmenti est peruenire ad perfectaz quantitatez propriaz rei. Finis vero diminutiōis est maxime distare ab hac dispositione.

¶ Intendit declarare ꝙ nullus quattuor motuū est infinitus: neqꝫ ex vtroqꝫ extremo: neqꝫ extremo ad qḋ est mot⁹ ꝑter translationez circularē. Posita enīz infinita ex vtroqꝫ extremo nō sequit impossibile. ¶ Et dixit. ꝛ nulla trasmutatio est infinita: ꝛ intēdit hic ꝑ transmutationē modos quattuor motuū. D. d. iam. n. declarauim⁹. s. in initio quinti. D. d. aut in ꝯtrarijs. ¶ Et intēdit ꝑ cōtraria opposita q̄

91 Null⁹ mot⁹ ē infinit⁹ ꝑter motum circularem id. j. cō. 94

Cōtraria i alteratione sūt ɔtraria ꝓncipaľr ⁊ ꝓpe. vide ꝑ hoc. 4. celi. cō. 38.

a Oē gñabile nāle hȝ aliquā q̄ti tatē nāliter i initio gñatiōis ⁊ fine ⁊ ista quātitas hȝ extrema ⁊ medium. vide ɔfiīe. 8. cō. 32. ⁊ q̄ibi.

inueniunť in alteratiōe que dicunť ɔtraria ꝓncipaľr ⁊ ꝓprie: ⁊ que inueniūtur in augmēto ⁊ diminutiōe. s. magnū ⁊ paruū. D. d. in cōtrarijs vero fines erunt ɔtraria. i. que dicunť ꝓprie. D. d. ⁊ ſm hoc augmēti ⁊ diminutiōis erunt fines. i. quoniā maximū augmētuȝ ⁊ maxima diminutio erunt fines eorū. ¶ Omne a eniȝ gñabile nāle hȝ aliquā quātitateȝ nāliter in initio generatiōis ⁊ fine: ⁊ ista quātitas hȝ extrema ⁊ mediuȝ. V. g. qm̄ quātitates embrionū sunt terminate. s. minimi embrionis: ⁊ maximi embriōis: ⁊ siľr quātitates hoiuȝ sunt terminate. s. maximi ⁊ minimi. Unde impoſſe est augeri in infinitū: aut diminui. Nam si trāsiuerit quātitateȝ nālem in diminutiōe ⁊ in additiōe statim corrūpetur ens. Actio enim cuiuslibȝ entis perficitur per quātitatē ⁊ qualitatē terminatā: sicut est dispositio in entibus artificialibus.

¶ Loci aūt mutatio sic quideȝ nō erit finita: nec enim oīs in cōtrarijs est. sed qm̄ possibile est decidi sic in eo ꝙ nō cōtingit decidi. Multipliciter. n. diciť impossibile. Decidi nō cōtingit sic decidi impossibili: neqȝ eniȝ oīno impoſſe fieri neqȝ mutari impoſſe cōtinget mutari: in qđ impoſſe est mutari.

¶ Translatio autem hoc modo non erit finita: Quoniam non omnis translatio est in contrarijs: aut q: qđ impoſſe est diuidi hoc mō. s. non recipit diuisibilitateȝ: cum illud qđ impoſſe est diuidi diciť multis modis. Impossibile est illud qđ hoc mō non pōt diuidi vt sit diuisum: ⁊ qđ impoſſe est vniuersaľr esse nō erit: ⁊ qđ impossibile est etiā trāsmutari: nō transmutať ad illud ad qđ nō potest transmutari.

Contrarietas in loco nō īueniť ī oīb⁹ transmutatōib⁹ ⁊ in qb⁹ inueniť nō est māifesta. iđ 5. phy. c. 9. ⁊. 8. phy. c. 16, ⁊. 62. ⁊ 4. ce. cō. 33.

a Trāslatio ex aīa. a nā recta. circularis.

92 ¶ Quia cōtrarietas in loco nō inueniť in oībus trāslationib⁹: sicut in trāslatiōe aīati: ⁊ in quib⁹ inueniť nō manifeste inueniť cōtrarietas in eis: vt in translatiōe nāli in loco. s. quattuor elemētorū. Trāslatio a eiȝ alia est ex aīa: ⁊ alia a nā: ⁊ alia recta: ⁊ alia circularis. Incepit hoc demrāre ꝙ non pōt declarari translationē rectaȝ esse finitā eo mō quo declarať hoc in ceteris motibus. ¶ Et dixit. Sed translatio hoc mō ⁊c̄. i. sed ex hoc mō declaratiōis nō apparet trāslationē esse finitā: ⁊ cā in hoc est: qm̄ non oīs trāslatio est de cōtrario in ɔtrariū: vt est translatio aīaliū. Deinde dedit modū quo pōt hoc declarari in translatiōe: ⁊ dixit: ⁊ hoc aūt ꝙ illud qđ impossibile est diuidi hoc mō ⁊c̄. i. ſm aūt ꝙ manifestum est per se: ꝙ illud qđ impoſſe est diuidi. i. q: nō recipit diuisibilitatē: impoſſe est vt incipiat diuidi: ⁊ similiť illud qđ impoſſe est generari impoſſe est ipsum incipere generari: ⁊ vniuersaľr illud qđ impoſſe est vt transmutetur nunq̄ incipiet trāsmutari: ex hoc aūt pōt hoc apparere: ⁊ dixit: cū illud qđ impoſſe est diuidi: diciť multis modis preseruādo se ab eq/

nocatōe. ℭ Nam indiuisibile dicit illud cui⁹ genus inatū est diuidi vt cū dicim⁹ ꝙ corp⁹ celeste est indiuisibile: ⁊ dr̄ ēt illud cuius genus nō est inatuʒ diuidi: vt cū dicim⁹ ꝙ vox est indiuisibilis. ⁊ ipse intendit hic per indiuisibile illud qđ est de genere diuisibili. D. d. impoſſe est illud qđ hoc mō ⁊c. i. ⁊ dico ꝙ nunꝙ̄ diuidet illud qđ impossibile est diuidi cū intellectū fuerit ex hoc illud qđ intendimus p indiuisibile: cuʒ indiuisibile dicat multiplr̄: ⁊ q: diuisibilitas est similis in hac intētione trāsmutatiōi: dixit. ⁊ qđ impoſſe est vl̄r ⁊c. i. ⁊ hoc qđ dixim⁹ de diuisibilitate cōe est gn̄ationi ⁊ trāsmutatiōi. s. ꝙ oē qđ impoſſe est generari/ impoſſe est ipsuʒ incipere in gn̄atione: ⁊ vl̄r omne qđ impossibile est transmutari/ impossibile est ipsuʒ incipere in transmutatione.

Indiuisibile duplex.

ℭ Si ergo qđ fertur mutet in aliqd: ⁊ possibile est mutari: quare nō erit infinitus mot⁹: neq; fert in infinito: impossibile est. n. transire ipsum. Quod quidem igitur sic. non sit in infinitū mutatio que nō finiatur terminis manifestum est.

ℭ Et si trāsmutatū trāsmutat ad aliquid: possibile est trāsmutari: ex quo sequit vt nullus motus sit infinit⁹: ⁊ vt motus nō recipiat eternitatē: nam impoſſe est ptransiri. Manifestuʒ est igitur ꝙ impossibile est vt transmutatio sit eterna ſm hunc modum. s. vt non habeat fineʒ terminatum.

Ur oē qđ impoſſe est trāsmutari impoſſe ē ipsuʒ incipe ī transmutatione. Ideʒ p ce. te. cō. 58. ⁊. 3. celi tex. cō. 19. ⁊ 4. celi tex. cō. 33.

ℭ Cum posuit principium. s. ꝙ illud qđ impossibile est transmutari nunꝙ̄ incipiet in transmutatione: posuit aliud principiū: ⁊ est ꝙ illud quod transmutat recte tunc potest transmutari cuʒ transmutatur ad aliquem finem. Nam impossibile est ipsum transmutari ad nihilum: quoniā si hoc esset tunc mot⁹ esset ociosus. ℭ Deinde posuit etiaʒ ꝙ quicquid transmutat/ transmutat ad aliquid in transmutatione que est via ad esse: ⁊ cōclusit ꝙ illud quod trāsmutatur ad infinitū impossibile est transmutari. deinde cōiungit huic ꝙ illud quod impossibile est trāsmutari nunꝙ̄ incipiet transmutari. ⁊ conclusit ꝙ translatum in infinitum impossibile est vt incipiat in translatione. ergo translatū recte in infinitū impoſſe est esse. 93

ℭ Et dixit. ⁊ si translatum transmutatur ad aliquid/ possibile est transmutari: ⁊ si transmutetur ad nihil: idest ad nō finem/ impossibile est transmutari: ⁊ totum hoc intelligenduʒ est de transmutatione que est via ad esse. Deinde dicit: ex quo sequitur vt nullus motus sit infinitus. i. rectus. nam illud quod mouetur in infinitum non mouetur ad aliquod ens. ℭ Deinde dixit causaʒ in hoc ⁊ dixit. quoniaʒ impossibile est pertransiri: quoniaʒ illud quod mouetur in infinituʒ nunꝙ̄ pertransibit spacium: sed illud quod impossibile est fieri nunꝙ̄ incipiet fieri. ergo translatū in infinitū non est: Et hoc intēdebat cū. d. manifestū est igitur ꝙ impossibile est trāsmutationem esse eternam hoc modo. i. recte: ⁊ hoc essentialiter. 2

¶ Et ipse non expressit in hoc sermone nisi solúmodo propositiones que sunt necessarie in cócludendo illud qd intendit concludere fm suum morem in abbreuiatione.

¶ Sed & si contingit sic:q: est in quodaz tempore esse infinitum eundem existentem & vnum cósiderandum est:non enim vnum quidem fieri nihil fortassis prohibet:vt si post loci mutationez alteratio sit. Et post alterationem augmentum & iterum generatio. sic eniz semper erit in tempore motus: sed non vnus : propter id quod non est vnus ex omnibus:quare autez vnum fieri non contingit infinitum esse tempore: preter vnum: hic autem est circulatio.

¶ Sed cósideráduz est vtrú sit possibile vt sit hoc modo. s. vt in aliquo tempore sit trásmutatio infinita:& eadem:si autem non eadez nihil prohibet vt post translationem sit alteratio: & post alterationem sit augmentum:deinde generatio. hoc enim modo potest esse in in tpe principium motus sed non idem. Nam ille qui fit ex istis omnibus non est idem:sed cum fuerit idé: impossibile est vt sit infinitus in tempore:preter vnuz: & est translatio vna que fit circulariter.

94 ¶ Cum declarauit q impossibile est vt vnus motus rectus sit infinitus:vult perscrutari de hoc simpliciter. s. vtrum sit possibile vt vnus motus sit infinitus:& si non rectus. ¶ Et dixit : sed cósiderandum est &c. i. sed cósiderandum est vtrum nullus motus vnus sit infinitus:aut aliquis vnus motus sit infinitus. Quod enim declaratum est esse impossibile est in motibus rectis. ¶ Et cum induxit illud de quo perscrutandum est hic/dixit:si autez non vnus nihil phibet vt hoc sit. i. si autem iste motus non fuerit vnus sed sese:nullum impossibile videt sequi ex hoc:imo in octauo istius libri declarabitur hoc esse impossibile. Deinde dixit:qm hoc modo erit in tempore principium motus: vt mihi videtur quoniaz hoc modo potest esse in tempore qd semper fuit & erit motus factus: & si non/tunc omnis motus esset eternus:& hoc est accidés motui. Deinde dixit:sed non vnus. idest q: motus congregregati ex pluribus vno motu istorum non est vnus. s. ille qui est finitus:& cum iste non est vnus infinitus:non erit vnus:& hoc declaratum est ex illo qd dictum est in vno motu: in qnfito istius libri. Deinde dicit:sed cú fuerit vnus &c. i. sed cuz pófuerimus vnum motum:impossibile est vt sit infinitus preter translationem circularem:ex qua non sequitur impossibile:imo declarabitur in octauo hoc esse necessarium.

¶ Finis lib. 6. phys.

¶ Incipit lib. Septimus physi. Aristo. Stragyrite.

¶ Summa Septimi Libri physi. ſm Auer.

A tex. 1. vſq₃ ad. 9. declarat omne motũ habere motorẽ.
A. 9. vſq₃ ad. 14. docet ꝙ omnia mota in loco reducuntur ad pri/mum motum.
A. 14. vſq₃ ad. 21. differit quomodo omnis motor eſt ſimul cum eo quod mouet in loco.
A. 21. pandit qui motus ſint cõparabiles vſq₃ in finem.

¶ Tractatus pmus in quo ꝓbat ꝙ oẽ qḋ moueť: mo/ueť ab altero: ⁊ ꝙ eſt pmus motus/⁊ pmus motor.

¶ Determinat ꝙ omne qḋ mouetur: mouetur ab ali/quo. Capitulum. 1.

Omne qḋ moueť neceſſe eſt ab aliquo moueri: ſi quidẽ igitur in ſeipſo non h₃ principiũ mo tus: manifeſtu₃ eſt ꝙ ab altero moueť. Aliḋ eni₃ erit mouẽs. Si aũt in ſeipſo accipiať. a. b. qḋ moueť ſm ſe non quo hoꝝ aliquid moueť. Primũ quidẽ igiť opinari. a. b, a ſeipſo moueri pp id qḋ totũ moueť ⁊ a nullo exterioꝝ ſiťe eſt: ſicut aliqs. d. e. mouẽte. e. ȝ. ⁊ ipſo moto opineť. d. e. ȝ. a ſe/ipſo moueri pp id qḋ nõ videť vtrũ ab vtro moueať ⁊ vtrũ ipm. d. e. ab. e. ȝ, aut, e. ȝ. a. d. e. moueať.

¶ Omne motum necio moueť ab aliquo: ſi aũt princi piũ motus nõ fuerit ex ipſo/ manifeſtũ eſt ipſu₃ mo ueri ab alio. Nam motor eius erit aliud. Si aũt princi pium motus huius fuerit ex ipſo accipiať per ſe: ⁊ ſit a. b. ita ꝙ moueať: non q₂ aliquid ex eo moueť. Dica/mus igiť pmo ſi fuerimus imaginati ꝙ. a. b. nõ moueť ab aliquo: q₂ ſm totũ moueť: ⁊ motus eiꝰ nõ eſt ab ali/quo extrinſeco: ex quo aliqs eſt opinatus cũ. d. h. mo/uet. h. ȝ. ⁊ mouetur ꝙ. d. ȝ. non mouetur ab aliquo: qḋ non ſcit qḋ mouet ⁊ quid mouetur vtrum. ȝ. h. moueť a. d. h. aut. d. h. a. ȝ. h.

1 In hoc tractatu incipit perscrutari vtrū oē motum habeat motorē:cū appeat sensui aliqd moueri ex se absq3 eo q̄ distinguat motor a moto sensu:vt in q̄ttuor elemētis.⁊ quidā dicunt q̄ ista demōstratio quā īduxit ī hoc tractatu nō est va:adeo q̄ Gal. fecit in hoc tractatum in quo nitit̄ declarare corruptionē3 istius demonstratiōis:⁊ quidā expositores a dicūt q̄ illō qd̄ declarauit in initio isti⁹ tractatus est superfluū cū hoc sit declaratū pfectius in octauo:⁊ nos cōsiderabimus bene in hoc. ¶ Et dicit. omne motu3 ⁊c̄.i. ex hoc qd̄ dicā:⁊ q: rerum motarū alia mouet̄ ex se:⁊ alia mouet̄ ab extrinseco:in quib⁹ manifestū ea moueri a motore dixit. si aūt principiū motus ⁊c̄.i.mota aūt q̄ mouent̄ ab aliquo extrinseco:nō ex se manifestū est ipsa moueri ab alio.motor.n.eo℞ apparet esse aliud a moto vt mot⁹ lapidis a baculo:⁊ baculi a manu.D.d.si aūt principiū motus ⁊c̄.i.mota vō que vident̄ moueri ex se nō ex extrinseco℞ sunt illa de quib⁹ intēdimus declarare ipsa moueri a motore alio.ponatur igit̄ tale motum moueri per se:nō per parte3 eius.i.moueri s̄3 totū:nō q: pars eius moueret totū. Illud em̄ qd̄ mouet̄ s̄m totū q: pars eius mouet totū:est motum per accn̄s: vt motus corpis totius aīalis p motū caloris nālis aut musculo℞:motū em̄ p̄mū b p se in aīalibus est cor qd̄ nō mouet̄ s̄m totū:q: pars eius mouet se:⁊ mouet totū.⁊ hoc est intelligendū ex hoc qd̄ dixit:⁊ moueat̄.a.b. nō q: aliqd ex eo mouet̄. ¶ Et dixit hoc q: istud motū de quo vult perscrutari.s.q̄ mouet̄ per se d3 esse motū s̄m totū non s̄m partē vt dictu3 est in principio quinti c q̄ rei mote quiddam attribuitur motum q: pars eius mouet̄ tantum.reliquū aūt mouetur ab ista parte.qm̄ hoc intellectū fecit Gal.⁊ multos hoīes errare in intentione huius demonstrationis:⁊ existimauerūt q̄ ex istis ppositionibus propositis hic non sequit̄ illud qd̄ intēdebat cōcludere.

¶ Et cum induxit genus moti in quo est dubitatio : ⁊ determinationem que d3 esse in moto de quo vult declarare ipsum habere mo-
2 tore3:⁊ est ipm non moueri s̄m totū:q: pars eius mouet se:⁊ mouet totū cu3 tale cōpositū est ex plurib⁹ vno moto:perscrutatio aūt est h̄ de vno moto simplici. ¶ Et dixit. dicamus igit̄ p̄mo ⁊c̄.i. dicamus ergo q̄ existimare hic eē aliqua q̄ mouent se:pp hoc q̄ appet sensui non est sufficiēs.nā illa que vident̄ moueri s̄m totū ⁊ sunt cōtinua: pñt diuidi ī duas partes/motorē.s.⁊ motū:⁊ existimat̄ q̄ motor in eis non est distinctus a moto.V.g.vt sit motor in illa re.d.h.⁊ motū.h.3.⁊.d.3.totū motū mouet̄ ex se per qd̄ existimat̄ q̄ totum mouet se:⁊ est.d.3.cū nō sentit̄ vtrū vnu3 eorū moueat reliquū:⁊ cu3 induxit cām qua accidit homini dubitare in quibusdā motis:⁊ existimare ipsam moueri ex se sine motore : incepit declarare q̄ omne motum habet primum motorem.

¶ Amplius qd̄ a seipso mouet̄ nullo modo pausabit cum mouet̄:in stando aliquid alterum qd̄ mouet̄. Necesse est ergo si aliquid pausat qd̄ mouet̄:in stando aliqd̄ alterū hoc ab altero moueri. Hoc aūt manifesto facto necē est omne qd̄ mouet̄ cū diuisibile sit moueri ab

Appet sensui aliquid moueri ex se absq3 eo q̄ distiguatur motor a moto. Jō.2 ph.c.3.

a Qui sint isti expositores. vide.j. cō.7. ⁊ i.8. ph.33.⁊.27 ⁊.45.c.⁊.4 ce.cō.25.

b Motū p̄mu3 p se in aīalibus ē cor. Idē.j. cō.4. ⁊.6. ph.59.⁊.3. de aīa.55. ⁊ 2.ce.12.oppo.p de aīa. 37.vbi.d.q sunt pcdes.

c 5.phy.tē cō.p̄mi.

aliquo. Quoniã enim receptum est .a.b. esse qđ moue tur diuisibile erit: diuidat igitur in .c. necesse est igitur b.c. quiescẽte/ quiescere ⁊ .a.b. Si enim non accipiat moueri .b.c. igit quiescente mouet vtiq; .b.a. nõ ergo per seipsum mouet .a.b. sed cõcessum est per se moue ri primũ: manifestũ igit ꝙ .b.c. quiescente/ quiescet .a. b. ⁊ tunc pausabit qđ mouet: sed si aliquid in quiescen do aliud stat ⁊ pausat moueri: hoc ab altero mouetur: Manifestũ igitur ꝙ omne qđ mouetur/ ab alio moue tur: ⁊ non a se; diuisibile quidem est omne quod moue tur: ⁊ parte quiescente quiescet totum.

Et dico etiã ꝙ omne qđ non mouetur ab aliquo nõ cessat a motu si aliqd aliud cesset. Unde necesse est ꝙ oẽ qđ cessat a motu per cessationẽ alterius moueat ab alio. Qm̃ hoc si fuerit manifestũ necesse erit ꝙ omne motũ cũ sit diuisibile moueatur ab aliquo. Qm̃ cum vi demus .a.b. moueri necesse est vt sit diuisibile. Qm̃ iaz declarauimus ꝙ omne motum est diuisibile. Diuidat igit i .c. ergo necesse est si .c.b. quieuit/ vt .a.c. quiescat. si .a. non quieuit moueatur. ergo .c.b. quiescit ⁊ .c.a. mo uetur. Ergo .a.b. non mouet per se: sed positũ est ipsuz moueri p se. ergo declaratũ est ꝙ cuz .c.b. qeuerit/ quie scet .b.a. et a motu: sʒ cũ fuerit aliqd qđ quiescet a mo/ tu p quietẽ alteriꝰ illud mouet ab illo nẽcio. Ergo ma nifestũ est ꝙ oẽ motũ mouet ab aliquo: nã oẽ motũ est diuisibile: ⁊ cũ pars quieuerit totũ quiescet.

Quia manifestuz est ꝙ omne qđ non mouet ab aliquo nõ cessat per cessationẽ alicuius: qm̃ non quiescit nisi a se: ⁊ cum posuit hanc ꝓpositionem. s. dicentem ꝙ omne qđ non mouetur ab aliquo omni/ no non cessat a suo motu per cessationẽ alterius: ⁊ hoc per se non per accidens: ⁊ siue cessatio alterius fuerit per quietez: aut p corruptio/ nem sequitur per conuersionem per contrapositionem ꝙ omne quod cessat per cessationem alterius a motu mouetur ab alio. Et hoc intendebat cum dixit. ergo neceesse est si aliquid cessat a suo mo/ tu ⁊c. i. ⁊ siue illud per cuius cessationem: aut per cuius corruptio/ nem cessat motum fuerit ipse motor aut aliquid ex quo sequitur quies: aut corruptio motoris ⁊ cum posuit ꝙ omne qđ quiescit per quietem alterius essentialiter mouetur ab alio: ⁊ si illud per cuius quietẽ quiescit nõ sit motor: sed aliqd ex cuius quiete sequit quies 2 Cõuersio p positionẽ.

motoris: aut eius corruptio: qm oē qd cessat essentialr per cessatōez alterius necesse est vt illud alterū sit: aut ipse motor: aut aliqd ex eius quiete seqt̄ qes motoris: aut corruptio motoris. si aūt hoc non fuerit erit qescens ab alio per accñs. D. d. qm̄ si hoc fuerit māifestū ꝛc. i. ꝛ cum positum sit ꝙ qcqd qescit per quietem alterius mouet ab alio: ꝛ est declaratum ꝙ oē motum est diuisibile: apparet ex hoc ꝙ omne motum mouetur ab alio.

2 ¶ D. incepit narrare modum ꝯsecutionis: ꝛ dixit: qm̄ cū videmus a. b. moueri ꝛc. i. qm̄ cum posuerimus ṗmum ꝛ per se. i. non p aliquā partem in ipso/ necesse est vt istud ṗmum sit diuisibile. nam declaratū est ꝙ oē motum est diuisibile. D. d. diuidat̄ in. c. idest ꝛ cum oē motum est diuisibile: diuidat̄ igr̄ ṗmum motum qd ponimus in pūcto c. necesse est igr̄ cum imaginati fuerimus ex hoc moto ꝙ est aliq̄ ps qescens. V. g. c. b. necesse est vt totum qescat. s. a. b. idest qm̄ cuz ps c. b. quieuerit: quiescet pars. a. c. ꝛ cum pars qescit/ necesse est vt totum quiescat. ¶ Et cum posuit ꝙ necesse est vt istud motū qescat cū queuerit aliqua pars eius: incepit declarare hoc ducēdo ad inconueniens. Et dixit. si igr̄ nō queuerit ꝛc. i. si igitur tota magnitudo. a. b. non queuerit cum quieuerit pars. c. b. tunc pars. a. c. mouebitur post qeté. c. b. ꝛ sic illud motum non erit motuz/ ṗmo ꝛ per se: sed erit motum per illam partem que remansit mota post quietem ṗtis qescentis: sed positum est ṗmum motum ꝛ inconueniēs est. ¶ Et hoc qd dixit ꝙ motum ex quo qescit aliqua pars ꝛ corrūpit: ꝛ reliq̄ remanet mota non est ṗmum motum; est manifestum per se: cuz concedatur hic esse ṗmum motum: ꝛ est manifestum per se hic esse ṗmum motū hmōi. ¶ Et istam ꝑpōnem ignorauit Gal. ꝛ alij qui nō intellexerūt hanc demonstratōem: existimauerūt enim ꝙ illud qd mouetur p se: non seqtur cum aliqua pars eius queuerit; vt totuz qescat: sed seqtur vt remaneat motum per partem non per totum: qz intellexerunt hic per motum per se: illud qd opponitur moto per accñs non moto per partem eius. Et qz hoc intellexerunt per motum per se: ideo non fuit necesse apud eos: cum in hoc moto quieuerit aliqua pars eius vt residuum quiescat: ꝛ ideo non apparuit eis modus declaratōis quem Arist. intēdebat in hoc loco. ¶ Et necesse est hic eē ṗma mota ꝙ corpora nālia non diuiduntur in infinitum in eo ꝙ sunt corpora nālia. V. g. qm̄ ṗmum motum in igne est minima pars que pōt esse ignis i actu; ꝛ silr ṗmum motum caloris nālis aīalium est ēt minima pars que pōt mouere illud aīal: ꝛ manifestum est in hoc modo motus moti: ꝙ cum fuerit imaginatum ꝙ pars eius qescit totuz qescit. Cū igitur fuerit declaratum ꝙ cum pars ṗmi moti quieuerit statim totum quiescet. ꝛ oē qd quiescit a motu per qetem alterius necessario mouetur ab alio. Concludit in ṗma figura ꝙ ṗmum motum est motuz per aliud: ꝛ qz oē motum ex se: necesse est si ipm non fuerit ṗmuz vt in eo sit ṗmum motum: seqtur vt oē motum ex se habeat motorem: ꝛ in hoc erat dubium de elementis. In aīalibus vero manifestum est ꝙ motor differt a moto. Declaratum est igr̄ ex hoc ṡmōe ꝙ ista demonstratio est vera: ꝛ qd est de gñe signoꝝ certoꝝ: lꝫ nō sit de generē demonstrationum simplicium. ¶ Et pōt quis dicere ꝙ ꝑpōnes que vitate sunt in ea non sunt vles oī moto ex se: cum in corpore celesti

Digressio i q̄ ondit̄ error Gal. ꝛ alioꝝ nō intelligentiū demronem Arist.

Corpa nālia nō diuidunt̄ in infinitū i eo ꝙ sunt corpa nālia. Idē 6. phy. 32. ꝛ ibi diffuse.

Dubium.

impossibile est dicere quod cum geuerit pars qescit totum: et cum imaginari hoc fit impossibile. ista aut demonstratio fundata est super hoc quod partem quiescere in omni moto est possibile: quod est impossibile in corpore celesti: et similiter in aia quam Pla. posuit mouere se. ¶ Ad hoc aut dicendum est quod partem qescere corporum de quibus demonstratum est: quoniam impossibile est vt corrumpantur: aut quiescunt: quodammodo est possibile: quodammodo impossibile. Est enim possibile secundum quod est corpus. Impossibile est aut secundum quod est aliquod corpus: V.g. neque leue neque graue. Et quia consideratio hec est de corpore secundum quod est corpus cum motum secundum quod est motum est corpus: ideo illud quod positum est hic est possibile. Ergo possibilitas hec non datur corpori celesti nisi modo possibili: et sciendum est quod multa necessaria sequuntur per se multa possibilia: et quod propter hoc est possibile in signis vt propones eorum sunt composite ex possibilibus et necessariis: sed tamen necesse est vt maiores sunt necessarie: quoniam hoc modo contingit quod conclusio sit necessaria sicut in hac demonstratione: et plures demonstrationes sexti istius libri sunt huiusmodi. ¶ Sed dissolutio super quam sustentandum est in hoc loco est: quoniam proponum sylli a inducentis ad inconueniens: alie sunt cathegorice: alie hypothetice. ¶ Hypothetice aut sunt duobus modis: est. n. modus: in quo precedens est possibile: aut necessarium: si consecutio necessaria. Verbi gratia si sol ascedit dies est: et in hoc ponitur precedens et concluditur consequens: aut destruitur oppositum consequentis. b ¶ Est alius modus in quo precedens est impossibile: in hoc semper destruitur consequens: et nunquam ponitur ans: sed talibus propositionibus vtuntur in syllogismo ducente ad inconueniens. ¶ Cum igitur dixerimus quod si corpus celeste: quia si pars eius quieuerit: totum quiescet: necessario mouetur ab alio/ est consecutio vera: ac si diceremus quod si lapis volat: habet alas: licet lapidem volare sit impossibile quemadmodum corpus celeste impossibile est vt pars eius quiescat. Sed cum posuerimus celum moueri ex se sequitur necessario oppositum precedentis illius continuationis quod est partem quiescere: ita quod totum non qescat: ac si poneremus aliud ex quo sequeretur quod id quod volat non habet alas. V.g. si poneremus quod volatile esset receptibile in aere per se.

¶ Ondit quod est primus motus/ et primus motor. Ca. 2.

Quoniam autem omne quod mouetur ab aliquo mouetur: necesse est omne quod mouetur in loco moueri ab alio. Et mouens igitur ab altero: quoniam et ipsum mouetur: et iterum hoc ab altero: neque in infinitum abibit: sed stabit alicubi: et erit quidem aliquid quod primo causa erit motus.

¶ Quia motum mouetur ab aliquo necesse est vt omne motum in loco moueatur ab alio. Et motor mouetur ab aliquo alio: sed hoc non est in infinitum: immo necesse est qescere apud aliquid: erit igitur aliquid primum quod est causa motus.

Solutio. Corpus celeste potest qescere inquantum corpus. non autem inquantum aliquod corpus. vide in fine de velocitate motus. 6. phy. c. 15. et de raritate et diuersitate motus. 5. ph. 45. et de generatione terre et non generatione. 2. ce. co. 104.

a Proponum sylli ducentis ad inconueniens: alie sunt cathegorice: alie hypothetice. vide de horum diffuse in digressione propria de syllis hypotheticis.

b Vide consimile 4. ph. c. 93. et 8. phy. c. 78.

3 Cum declarauit q omne motum mouet ex aliquo : qm̄ de mo/tis q mouentur ex extrinseco manifestum est: & sunt oia que mouentur fm gn̄atoēm: & corruptioēm: & augmētum: & altera/toēm: & quedam q mouent in translatoē: & declaratū est per hūc ser monem: q illa que mouētur in translatoē nō ab aliquo extrinseco necessario mouent ex alio: iō vlitas istius ppōnis vera ē: & est q oē transmutabile transmutat ab alio. ℂ Deinde accepit hanc ppōnez in declarando q oē motum in loco mouetur ab alio: lz hoc fit decla ratum cum declarauit vlitatem maioris ppōnis quam incepit in h̄ fmone. ℂ Et dixit. & qr motum &c̄. & qr translatum in loco transmu tatur omne transmutatum transmutat ab alio: necesse est vt omne translatum transferatur ab alio. ℂ Sed ista dclaratio sicut diximus ē logica: a & vtit ea ad ꝯfirmandum: nam ppositio dicēs q omne transmutatum transmutatur ab aliquo verificata est nobis: qr qdā est manifesta per se: & quedam est demonstrata. s. in translatis. Ergo nihil est concludere translata mediāte illa ppōne: sed sicut diximus vtit illa ad confirmandum. ℂ Et pōt intelligi sic. & qr primum mo tum in loco ex se declaratum est q non mouetur nisi ab alio: necesse est vt oē motum in loco moueatur. at hoc est euidentius. ℂ Et cum declarauit hanc ppōnem. s. q oē translatuz in loco mouet ab alio: siue fuerit in illo moto siue extra dixit. & motor mouetur ab alio &c̄. idest & cum oē motum in loco mouetur ab alio : si illud aliud fuerit extra necessario non mouet nisi moueat. hoc enim motum est de cor poribus mouentibus alia corpora fm translatoēm: & ipse verificabit hanc ppōnem post: cum igitur motor extrinsecus in loco nō mouet nisi moueatur: & oē motum mouetur a motore : necesse est si motor extrinsecus mouet ēt a motore extrinseco: vt hoc non pcedat in infi nitum: sed perueniat motus ad motum qd mouetur nō a motore ex trinseco: sed a motore intrinseco. ℂ Et hoc intendebat cum dixit & sed necesse est vt cesset apud aliquid &c̄. i. necesse est vt perueniat in corporibus que mouent se adinuicem in loco: aut mouetur a motor̄ qui non mouetur per se: & iste necesse est vt sit in pmo moto nō extra illud: aut intēdit q necesse est vt hoc perueniat ad aliqd motum ex se. i. per pncipium in eo non ex extrinseco: qm̄ vtrūqz istoꝝ sequitur ex demonstratione dicenda.

ℂ Si enim non est: sed in infinitum procedet sit. a. q/dem enim qd ab ipso. b. mouet. b. vero ab ipso. c. c. āt ab ipso. d. & hoc modo in infinitū descendat. Qm̄ igit simul mouens & ipm qd mouet manifestum est q sit mouebūtur & . a. & . b. Qm̄ aūt oē qd mouet ab alio mo uet: necesse est. a. & . b. Cuz eni mouebitur. b. mouet & a. & cum mouet. a. ipm. c. & cum. c. ipm . d. Erit igitur simul motus qui est. a. & . b. & reliquoꝝ vniuscuiusqz. Et accipere igit vnūqdqz istoꝝ poterimus: & nāqz si vnū/ qdqz ab vnoquoqz simul mouetur: nihilominus vnus

De motis q mouent ab extrinseco māifestuz ē q mouent ab altero. & talia sunt q mouent: fz gn̄atoēm & corruptoēz & augmētū & alteratio nez. sed qd de augmen to & altera tioē cōpositoꝝ q ab in triseco mo uent. 2. ph. c. p. & . 2. de aīa. c. 50. cō sidera.

a Que sitrō logica. vid p ce. c. 70. & 4. ph. 87. & 8. ph. c. 70.

numero vniuscuiusq3 motus est: ⁊ non infinitus in vlti mis: qm̄ q̄dez oē qd̄ mouet̄ ex quodā in q̄ddā mouet̄. ℂSi igitur non sit ita: sed hoc qd̄ posuimus ꝓcedit in infinitum: moueat̄. a. ex. b. ⁊. b. ex. c. ⁊. c. ex. d. ⁊ sic in infinitum: ⁊ q2 insimul mouetur motum cum motore manifestum est ꝙ insimul mouebuntur. a. ⁊. b. qñ eniz b. mouet̄. a. mouet̄: ⁊ qñ. b. mouet̄. c. mouet̄: ⁊ qñ mo uet̄. c. d. mouet̄: ⁊ sic motus. a. ⁊. b. ⁊ ceteroꝝ erunt in simul. Possumus enim accipere vnūquēq3 istoꝝ mo tuū: si vnūqd̄q3 eoꝝ mouet̄ ab vnoquoq3: hoc ñ nocet ī h̄ ꝙ mot⁹ vniuscuiusq3 eoꝝ sit vn⁹ ī nūero: ⁊ ñ sit īfinit⁹ ꝑpō vltia: nā oē motū ab aliquo ⁊ ad aliq̄d mouetur.

ℂId est: ponamus igr̄ mota mouētia se adinuicē ex extrinseco ⁊ ꝓ cedat hoc in infinitū. V. gr̄a. a. moueri ex. b. ⁊. b. moueri ex. c. cuz sit impoſſe mouere. a. nisi moueatur ⁊. c. ēt ex. d. cum impoſſe est. c. mo uere. d. nisi moueatur ſm ꝙ est motor extrinsecus. s. corpus: ⁊ pona mus hoc ꝓcedere in infinitum. ℂEt cum posuit illud qd̄ nititur de struere: incepit ponere veras propositiones que cum coniungantur hoc posito seqtur impoſſe: ⁊ dixit: ⁊ q2 insimul ⁊c. i. ⁊ q2 notum est per se: ꝙ oē corpus qd̄ mouet aliud corpus non mouet ipm nisi moueat̄ cum eo in tpe in quo mouet ipm. manifestum est ꝙ insimul mouebū tur. a. ⁊. b. ⁊. b. ⁊. c. ⁊. c. ⁊. d. ⁊ sic motus. a. ⁊. b. ⁊. c. ⁊. d. oīum erunt insimul. ℂEt notandum est ꝙ hoc seqtur in motu nō in q̄ete. s. qm̄ necesse est vt oīa moueantur insimul in eodem tpe: si vnum eorum mouet̄: ⁊ non seqtur si vnum eoꝝ q̄escat ꝙ oīa q̄escant simul: ꝑmuz enim motum pōt q̄escere ⁊ vltimuz remanebit in motu. ℂEt quia Gal. opinatus est ꝙ in talibus motoribus ⁊ motis seq̄t̄ vt q̄escant insimul: ⁊ cor/ vt dixit/ cum extrahit̄ ab aīali/ fortasse mouetur per duos passus: dixit ꝙ cor non est ꝑmum ꝑncipium mouens aīal in lo co: ⁊ q2 aīal non mouetur postq̄ꝫ caput abscindit̄: dixit ꝙ ꝑncipiuz motus est caput. Ego aūt vidi arietē postq̄ꝫ caput fuit abscisum am bulare huc ⁊ illuc multotiens. ℂD. d. possumus enim accipere ⁊c. i. ⁊ ista mota q̄ posuimus infinita sunt mota insimul ⁊ mouentia se adinuicem: qm̄ ⁊ si posita sint infinita tñ possibile est accipere vnū/ qd̄q3 eoꝝ: qm̄ in vnoquoq3 eoꝝ inueniunt̄ ea que sunt necessaria in hoc ꝙ motus sit vnus numero: ⁊ hoc ꝑ qd̄ posuim⁹ eā moueri a se in uicem in infinitum non ꝓhibet vt motus vniuscuiusq3 eoꝝ sit vnus numero: ⁊ finitus in se: ⁊ si ponant̄ infinita in numero. Nam vnū/ qd̄q3 eoꝝ incipit moueri ab aliquo ⁊ peruenit ad aliq̄d. ℂEt dixit hoc: q2 cum declaratum sit qm̄ motus rectus infinitus non est: iō ali q̄s pōt dicere ei ꝙ te ponere talia mota est ponere motum rectum in infinitum: ⁊. q. d. rñdendo ꝙ hoc non ē verū: qm̄ oīs motus istorum est vn⁹ numero ⁊ finit⁹: ⁊ nō ēt indiget in hac demrōne accipe vnū istoꝝ motuū. s. ponere ipsum esse: ⁊ tūc ꝯcludet. ℂEt cum narrauit 4

Notū ē p se ꝙ oē corp⁹ qd̄ mouet aliū corp⁹ non mouet ipz nisi mo ueat̄ cū eo i tpe i q̄ mo uet ipm ⁊ h̄ ē verū in mo tu ñ i q̄ete. Cor ē ꝑmū motū i aīa libus lz Ga len⁹ neget illud. Vide d. cō. p.

q̄ vnusquisq3 istoꝝ est vn⁹ numero: fecit mentionē de illo qđ declaratū est in q̄nto de vno motu: ⁊ s̄m quot modos dr̄ q̄ mot⁹ est vn⁹.

¶ Aut enī3 numero accidit eundē motū esse: aut genere: aut specie. Numero igit̄ dico eūdē motū qui ex eodem in idē numero ⁊ in tp̄e eodē fit: vt ex hoc albo qđ est vnū3 numero in hoc nigrū s̄m hoc tp̄s qđ est vnū3 numero: si enim s̄m aliud est nō est vnus numero/ sed specie. Genere autē ide3 mot⁹ est qui in eodē p̄dicamēto substātie aut alterius generis est. Specie aūt qui ex eadē specie/ in idē specie: vt ex albo in nigrū: aut ex bono in malum. Hec aūt sunt dicta in prioribus.

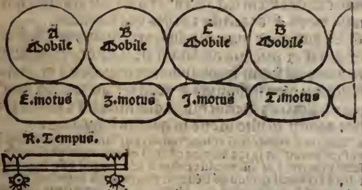
¶ Motus enī3 est idem aut in numero: aut in genere: aut in specie. In numero aūt dico eundē motū illū qui est de eodē in idē vnū in numero: ⁊ in tp̄e eode3. V.g. de hoc albo qđ est vnū in numero ad hoc nigrū qđ est in vno tp̄e numero: nam si fuerit in tp̄e post tēpus: tunc nō erit vn⁹ in numero: s3 in specie. In genere vero motus est idē cu3 fuerit in vno p̄dicamēto: aut substantie: aut alicui⁹ generis. In specie vō est ille q̄ est de aliquo in aliqđ idē. V.g. de vna albedine in eādē nigredinē: ⁊ de malo i bonū. Et iā determinauim⁹ hoc superi⁹.

S ¶ Hoc totū declaratū est in quinto: s3 iterauit illud hic ad rememorandū: ⁊ abbreuiatio eius est q̄ mot⁹: aut est vnus numero: aut specie; aut genere. In hoc aūt q̄ motus sit vnus numero tria exigunt. Vide p̄ hoc 5. phy. t. cō. 34. ⁊. 41. sc3 vt sit vnius moti numero: ⁊ in vno tp̄e numero: ⁊ de vno numero in vnū numero. ¶ Et mot⁹ vnus in specie est ille qui est de vno in specie in vnū specie: vt motus qui sunt in coloribus ⁊ translatiōe. ¶ Et qui est vn⁹ in gn̄e est ille qui est de genere in vnū genere: vt motus qui sunt in predicamēto substātie: aut q̄titatis: ⁊ vbi.

¶ Accipiat̄ igit̄ qui est ipsi⁹.a. mot⁹: ⁊ sit in quo est.c. ⁊ qui est ipsius.b. in quo fit.3. ⁊ qui est.c.d. in quo est.i.t. ⁊ tp̄s in quo mouet̄.a.t. fit.k. determinato aute3 motu ipsius.a. determinatū erit tēpus: ⁊ nō est infinitū qđ est k. sed in eodē tp̄e motū est.a.⁊.b.⁊ reliquoꝝ vnūqđq3. Accidit igit̄ motū qui est.e.3.i.t. cum sit infinit⁹ in tp̄e finito moueri qđ est.k. In quo enī3.a. motum est ⁊ que sunt ipsi.a. cōnter: oīa enim infinita mota sunt: quare in eodē mouent̄: ⁊ nāq3 aut ēt equalis mot⁹ erit q̄ est ipsi⁹

a.ipsi.b.aut maior: differt aūt nihil: penitꝰ enim infinitū motū in īfinito tpe accidit moueri: hoc aūt impōle est.
¶ Accipiat igit motꝰ.a.⁊ sit.h.⁊ motꝰ.b.⁊ sit.z.⁊ mō/tus.c.⁊ motus.d.sit.q.⁊.t.⁊ tēpus in quo mouet.b.sit g.si igitur motus.a.fuerit terminatus: ⁊ tps etiam erit terminatū nō eternū: scz.g. sed declaratū est ꝙ in eodē tēpore mouet.a.⁊.b.⁊ vnūquodqꝫ ceterorum: ex quo se/quitur vt motus.h.z.q.t.⁊ est infinitꝰ sit in tpe termina to: scz i.g. nam in tpe in quo mouet.a. in eo mouent om nia que sequunt.a.⁊ sunt infinita: ⁊ sic omnia mouebū tur in hoc eodē tēpore: nam motus eorum omniū aut erit equalis motui.a. aut maior: ⁊ non est differētia in hoc: nam quōcunqꝫ fuerit sequit vt motus infinitus sit in tē pore finito: qd est impossibile.

¶ Demonstratio ostendens ꝙ non proceditur in infinitum in mo/uentibus ⁊ motis.

¶ Cum posuit ꝙ primū motum est ꝙ duo mota ⁊ mouentia que sunt hmōi insimul mouent: ⁊ ꝙ motꝰ cuiuslibet eorum est vnus in numero ⁊ finitꝰ: lꝫ ꝯgregatū sit infinitū: vult declarare ꝙ ex hoc sequitur vt motus infinitꝰ sit in tempore finito: ⁊ incepit ponere exēplar mobi lium que sunt huiusmodi ⁊ motuum. 6

¶ Et dixit: accipiat igitur ⁊c.i.⁊ qz iam posuimus ꝙ primū motum istorum est.a.⁊ scdm est.b.⁊ tertiū.c.⁊ quartū.d.⁊ sic in infinitum.po/natur igit ꝙ motus.a.sit.h.motus.b.sit.z.⁊ motus.c.sit.q.⁊ motꝰ d.sit.t.⁊ sic in infinitū: cū pōle sit nobis accipe vnūquēqꝫ istorum motuū.B.d.⁊ tps in quo mouet.a.sit.g.idest ⁊ ponat ꝙ tps in quo mouet.a.qd est primū motū sit tēpus terminatū: cum motus.a.sit 1

motus terminatus. Uerbi gratia. g. ⁊ cum posuit hoc dixit: sed declaratum est ꝙ in eodē tēpore ⁊c̄. i. ex quo sequitur vt motus infiniti. s. motus. h. z. q. t. ⁊ ceterorum in infinitū sint in tēpore finito. s. in tēpore. g. in quo motum est primum motum sc3. a.

3 ¶ Deinde exposuit modū ꝯsecutiōis: ⁊ dixit: nā declaratū est: qm̄ in tpe ⁊c̄. i. ⁊ necesse est cum ista mota sint infinita cū vnū eorum moueat. U. g. postremū in tpe terminato vt mot⁹ infinit⁹ sit in tpe finito: quia iam posuim⁹ ꝙ in eodē tpe in quo posuim⁹ vnū eorum moueri in eo mouebunt oīa cū eo: ex quo sequit vt mot⁹ infiniti sint ī tpe finito: ⁊ dixit: nā mot⁹ eorum oīum: aut erit equalis motui. a. aut maior ⁊c̄. i. ⁊ hoc sequit ponēdo ꝙ mot⁹ vniuscuiuslibet eorum est maior motu. a. primū aut equalis ei aut minor. Sz qr impoſſe est vt mot⁹ moti sit minor motu motoris q̄ mouet: ⁊ pōt esse maior: dixit: nā mot⁹ eorum motuū ⁊c̄. nos aūt dixim⁹ ꝙ nō est dr̄ia in hoc siue ponat maior aut minor: licz nō possit minor poni: ⁊ hoc necesse est si ꝯcesserim⁹ ꝙ oīs mot⁹ est diuisibilis: ⁊ qr illud qd̄ seqt ex hoc sermone est ꝙ mot⁹ infiniti sunt in tempore finito non motus infinitus in tēpore finito: qd̄ declaratum est esse impossibile in sexto dixit.

¶ Si quidē igit videt demōstrari qd̄ est a principio: non tñ demonstratur ꝑpter id ꝙ nullum incōueniens accidit. ꝯtingit cum infinito tēpore infinitū motum esse: non eundē autem sed alterum ⁊ alterum multis ⁊ infinitis motis, sicut accidit ⁊ in his que sunt nunc.

¶ Scd̄m igitur hunc modum existimatur ꝙ illud qd̄ ītēdebat ex principio declaratū est, sz nō ē declaratū: qr ex dictis nō sequit īprobabile: nam impoſſe est vt in tpe finito sint mot⁹ infiniti: ita ꝙ nō sit vn⁹ motus: sed mot⁹ preter aliū cum fuerint multa que mouent ⁊ infinita: ⁊ hoc accidit in istis motis in quibus loquemur.

7 ¶ Quia ex h̄ ſmone seqt vt mot⁹ infiniti sint īsimul in tpe finito: nō vt mot⁹ infinit⁹ sit in tpe finito: ⁊ est illud qd̄ declaratū est eē impoſſe in sexto dixit: ſm igit hūc modū existimat ⁊c̄. i. ſm igit hūc sermonē ꝑdictū existimat ꝙ illud qd̄ ītēdebat d̄clarari: qm̄ impoſſe est vt ista mota ꝑcedāt in infinitū declaratū est; sz cum hoc fuerit bene ꝯsideratum apparebit ꝙ nō declaratū est. nam ex hoc syllo quē induxit nō sequit impoſſe in rei veritate: sed impoſſe vt videt. Et hoc intēdebat cum dixit: qm̄ ex hoc nō sequit improbabile. i. impoſſe.

2 ¶ Deinde demrauit ꝙ illud qd̄ ꝯcludit ex h̄ syllo īducēte ad īcōueniēs est poſſe nō īpoſſe: ⁊ dixit: poſſe. n. est vt in tpe finito ⁊c̄. i. poſſe. n. est vt in tpe finito sint mot⁹ infiniti īsimul: ita ꝙ ꝯgregatū ex eis nō sit; vn⁹ mot⁹: sz vnusquisqz eorum differat a reliq̄: ita ꝙ sint multa īfinita q̄rū vnūqdq̄ moueat ꝑ se singulr: ⁊ oīa moueāt ī tpe eq̄li: h̄. n. poſſe. Et ē illud qd̄ ꝯclusit iste ſmo ꝑdict⁹ nō īpoſſe vt videbat. D. d. ⁊ hoc accidit ⁊c̄. i. vt vnūqdq̄ eorum. s. īfinitorum positorum moueat motu proprio: ⁊ oīa insimul: qd̄ est poſſe nō īpoſſe: vt videt in primo aspectu.

¶Sz si qd mouet primũ ſm locũ ꝛ corpalẽ motũ eſt: neceſſe eſt tãgi ꝛ ꝯtinuũ eẽ mouẽti: ſicut videmꝰ in oibꝰ hoc ꝯtingere. Erit.n.ex oibꝰ vnũ ip̄ꝫ oẽ aut ꝯtinuũ eẽ. Hoc igit ꝯtingẽs accipiat: ꝛ ſit magnitudo aut ꝯtinuũ quo eſt.a.b.c.d. Huius aũt motꝰ eſt.e.ꝫ.i.t. Differt aũt nihil: aut finitã aut infinitã eſſe magnitudinẽ. Silr aũt in finito tpe qd eſt.k.mouebit aut ẽ finitũ aut infinituꝫ. Horum autẽ ſm vtrũqꝫ impoſſibile eſt.

¶Sed ſi motor primo motu corpali eſt: neceſſe eſt vt cõtiguet cum moto aut cõtinuet cũ eo: quẽadmodum hoc videt ꝯtingere in oibus. Ergo neceſſe vt ꝯgregatum ex oibus iſtis ſit vnũ ꝛ continuũ. Accipiat igitur qdcunqꝫ ſit poſſibile ꝛ ſit vna magnitudo cõtinua.a.b. c.d.ꝛ motus eius.h.ꝫ.q.t. Et nõ eſt dĩa inter hoc ꝙ ſit finitꝰ aut infinitꝰ. Eſt.n.in tpe finito.f.g.eodẽ mõ ſiue fuerit finitꝰ aut infinitꝰ: qd eſt impoſſe vtroqꝫ modo.

¶Nitit addere in ſermone illud ex quo ſequit impoſſe in illo ſyllo iducẽte ad icõueniẽs: ꝛ eſt qꝛ iſte magnitudies ſunt vna magnitu/ do aut ſm vnã ꝯtinuationẽ: aut ſm ꝯtiguationẽ. Naꝫ cũ fuerit vna magnitudo habebũt vnũ motũ: qm̄ cũ fuerit poſitũ ꝙ iſta magnitu do ꝯgregata ex eis eſt ifinita: tũc motꝰ erit ifinitꝰ. Et cũ fuerit poſi/ tũ ꝙ vnũ eoꝝ mouet in tpe terminato: ꝛ oĩa mouent iſimul: poſſe ẽ vt moueant in illo tpe terminato.ſ.finito p magnitudineꝫ infinitã. Et qꝛ magnitudo ifinita dꝫ moueri motu ifinito: neceſſe eſt ex hꝰ vt mo tus ifinitꝰ ſit in tpe finito: qd eſt ꝯtra illud qd declaratũ eſt in ſexto. 8 Abbreuia/ tio. Expoſitio.

¶D.d.ſꝫ ſi motor prĩo ꝛc̃.i.ſꝫ ſi illud qd prĩo mouet poſtremũ mo/ tũ; ſcꝫ.a.fuerit corpꝰ: neceſſe ẽ vt iſte motor cũ mouet aut ꝯtigat po/ ſtremũ motũ: ſcꝫ.b.ſicut videmꝰ hꝰ in corpibꝰ diſcretis q̃ mouẽt ſe ad inuicẽ in loco.ſ.qm̄ nõ mouẽt ſe adinuicẽ niſi cũ ꝯtigunt: aut iſte mo tor ſit ꝯtinuũ cũ moto: ſicut videmꝰ hꝰ i mẽbris aĩaliũ. V.g. vt chor de q̃ mouẽt manũ: ꝛ muſculi q mouẽt chordas. D.d.ſicut videmꝰ cõ tingere in oibꝰ.i.ꝛ hoc qd diximꝰ de moto ꝓpinquo p cũ poſtrẽo mo to eſt ꝯñs ꝛ ꝯtingẽs eis ſicut ẽ ꝯtingẽs oibꝰ.ſ.ſꝫ ꝙ poſuimꝰ ea eẽ cor pora ifinita q̃ mouẽt ſe ad inuicẽ. D.d.ꝑ neceſſe ẽ vt ꝯgregatũ ex iſtis ꝛc̃.i.ꝛ cũ ſeqt in iſtis oibꝰ corpibꝰ q̃ mouẽt ſe adinuicẽ vt ſint in tpe motꝰ: aut ꝯtigua: aut ꝯtinua: neceſſe eſt vt illud qd ꝯgregat ex iſtis in tpe motꝰ ſit vna magnitudo aut ſꝫ ꝯtiguationẽ: aut ſꝫ ꝯtinuatõeꝫ. D.d.accipiamꝰ igit.i.ponat igit vtrũlibet iſtoꝝ ſit poſſe cũ illo qd ſequit ex vtrolibet ſit illud.ſ.ꝙ iſta corpora mota ꝛ mouentia ſint vnũ ſm cõtiguationẽ aut ꝯtinuationẽ: ꝛ ꝙ motꝰ eoꝝ eſt vnus codẽ mõ. D.d.ꝛ ſit vna magnitudo ꝛc̃.i.ponat igitur magnitudo cõgre/ gata ex iſtis: aut vna ſm ꝯtiguatõeꝫ aut ſm ꝯtinuatõeꝫ vt ſit ma/ gnitudo que ꝯgregat ex magnitudinibꝰ.a.b.c.d.quoruꝫ motus eſt 2

h.3.q.t.B.d.ꝛ nõ est dr̃ia ꝛc̃.i.ꝛ cũ posuerim⁹ ꝙ iste magnitudines sunt tales ꝛ mouet̃ vnuz eorũ. U.g. postremũ in tpe.g. necesse est vt oĩa moueant̃ insimul quasi vna magnitudo in hoc posito tẽpoꝛe finito. Et siue posuerimus ꝙ iste magnitudines sunt finite aut infinite: cõsecutio eadez erit.i.sed cũ posuerim⁹ ipsas esse infinitas ꝯtingetimpossibile:ꝛ est vt vnus motus infinitus sit in tempoꝛe finito. B.d.q̃d est impossibile vtroqꝫ modo.s. siue fuerit vnum s̃m cõtinuationem: aut s̃m cõtiguationem.

¶ Manifestuz igitur ꝙ stabit aliq̃ñ ꝛ non in infinituz abibit: q̃d semp est ab altero: sed erit aliquid q̃d pꝛimo mouebit̃. Nihil autẽ differat concesso quodã hoc demonstrare. Contingẽti enĩ cõcesso nullu3 incõueniẽs poterit accidere. Pꝛimuz igitur mouens non sicut q̃d est cuius cã: sed vnde est pꝛincipiũ motus est simul cũ eo q̃d mouet̃. Simul aũt dico q: nihil ipsoꝝ mediũ est mot⁹. Hoc.n. in oĩ moto ꝛ mouente est.

Cõtingenti ꝯcesso nullu3 incõueniens poterit accidere ꝛc.

¶ Manifestũ est igitur ꝙ generatio cessabit in aliquã hoꝛa: ꝛ nõ durabit in infinituz: sed erit hic aliq̃d pꝛimũ q̃d mouet̃. Et nõ accidit huic demonstrationi diminutio: q: non sequit̃ nisi a positione eius q̃d ponit̃. Positum enĩ si sit possibile/ nõ dꝫ sequi ex eo aliq̃d impꝛobabile. Et pꝛimũ motum nõ est tale: q: est illud ꝓpter q̃d. sed illud q̃d est pꝛim⁹ motoꝛ: q: ex eo est pꝛincipiũ motus est ei locus ex loco eius q̃d mouetur ab eo. Et dico ex loco.i. q̃d est iter ea nõ est mediũ: q̃m hoc cõe est omni moto ꝛ motoꝛi.

9 ¶ Cuz declarauit ꝙ impossibile est vt mota ꝛ mouentia sint hmõi: ꝛ ꝙ necesse est ea peruenire ad p̃muz motũ: q̃d nõ mouet̃ ab aliquo extrinsecoꝛ sed ex se: declarauit hoc. ¶ Et dixit: manifestuz est igit̃ ꝙ motus ab alio quiescet in aliqua hoꝛa ꝛc̃.i. manifestũ est igitur ex hoc ꝙ mot⁹ qui sentit̃ h̃ in istis coꝛpoꝛib⁹ que mouent̃ a seinuicez: ꝛ nõ sentit̃ pꝛimũ motuz ex eis necessario quiescet apud pꝛimũ motuz ex se q̃d nõ indiget motoꝛe alio ex se. B.d.ꝛ nõ accidit huic demonstrationi diminutio ꝛc̃.i.ꝛ nõ accidit isti demõstrationi diminutio: q̃m impo̾le nõ sequit̃ ĩ ea nisi ex opposito quesiti: lꝫ põnes ꝯe ꝯiũcte opposito q̃siti nõ sint necessarie/ sed po̾les. Nam si oppositũz q̃siti esset po̾le: ꝛ ꝓpõnes cõiuncte eẽnt po̾les: tunc nullũ accideret impo̾le. Impo̾le.n. nõ accidet ex possibili: ꝛ intẽdit h̃ p ĩpꝛobabile impo̾le. ¶ B.d.ꝛ ꝙ pꝛimũ motũ ꝛc̃.ꝛ ita inuenit̃ in exẽplari: ꝛ intẽ-

Pꝛia expõ dit sic: ꝛ sil̾r nõ accidet huic declarationi diminutio: q̃m motoꝛ ad quẽ induxit est p̃m⁹ s̃m illud ex quo est mot⁹: nõ p̃mũ ad q̃d ẽ mot⁹ ꝛ est fere manifestũ p se: ꝛ nõ ꝯtingit vt sit ĩ loco ex pꝛio moto ex eo

sicut

sicut ↄtingit in eo ſm ꝙ mouet motũ ex eo quaſi agẽs. ⁊ ſignũ eius eſt hoc qđ dixit poſt illud qđ eſt pm⁹ motor ſm ꝙ ex eo ⁊c. ¶ Et forte hͤ eſt error ſcriptoris q debebat ponere loco hui⁹ nõis motũ hoc nomẽ motor: ⁊ tũc intẽtio erit talis: ⁊ ꝙ prim⁹ motor ad quẽ induxit ſermonẽ ipſuʒ eſſe nõ motũ nõ eſt motor ſm ſinẽ. Et tunc intẽtio iſtius ſermonis eſt notificare ꝙ ex hoc ſermone nõ declarat: vtrum iſte prim⁹ motor ſit motor q̃ſi agẽs ⁊ finis ſimil: aut motor ſm fineʒ ſit aliud a motore in eo ſm agẽs: ⁊ dixit hoc. q: iſta nõdũ ſunt declarata d ẽ hoc prĩo motore: ⁊ ipſe declarabit ea in octauo. hͤ aũt intẽdit declare hoc eẽ pmũ motũ: ⁊ pmũ motorẽ: vñ in pncipio octaui poſuit ꝙ hͤ eſt pm⁹ mot⁹ ⁊ pmũ motũ: ⁊ pſcrutabit de hoc motu vtruʒ ſit etern⁹: aut gñat⁹. ¶ Et iõ q dicit ꝙ iſta declaratio eſt ſuperflua. nam illa q̃ eſt in octauo ſufficit: vt fecit Themiſti⁹ peccat. Intẽtiões. n. diuerſe ſunt. Hoc. n. qđ declaratũ eſt hͤ pponit ei qđ declaratũ eſt illic. ſ. motũ eternũ eẽ: ⁊ illud qđ dcm̃ eſt in octauo ẽ q̃uo eſt diſpõ in prĩo motore. Et iõ pceſſit in eternitate mot⁹ p duas vias: quaꝝ pma eſt ex pmo motore ſcđa ex ↄſideratõe de nã eoꝝ q̃ mouent ex ſe: ⁊ ẽ magis ppa. ¶ D. d. ſed illud qđ eſt pm⁹ motor. i. ⁊ nõ intelligo hic p primuʒ motorẽ niſi illud qđ dr̃ prior: q: loc⁹ eius ex quo eſt pncipiũ ſui mot⁹ eſt loc⁹ eius qđ mouet ex eo: ⁊ hoc manifeſtũ eſt in moto ex ſe ſ. qm̃ loc⁹ eius ex quo incipit mot⁹ eſt loc⁹ motiː ⁊ accidet hoc q: iſte motor nõ eſt corp⁹: ſed forma in corpe. Cũ igit attribuat loco: nõ attribuit niſi loco eius qđ mouetur ex eo: ⁊ iõ dixit: ⁊ dico locũ ⁊c. i. ⁊ dico ꝙ loc⁹ eoꝝ eſt idẽ. i. q: inter illa nõ eſt mediũ: qm̃ cũ inter motorẽ ⁊ motũ nõ fuerit aliud motũ: tũc loc⁹ eoꝝ erit vn⁹ neceſſario. D. d. hoc. n. cõe eſt. i. vt mihi vr̃ ꝙ oĩs motor ⁊ motũ inter q̃ non eſt mediũ ſunt cõia. ſ. in hoc ꝙ loc⁹ eoꝝ eſt vn⁹: ⁊ ſi pm⁹ motor q nõ eſt corp⁹ nõ eſt in loco: ſʒ cũ attribuit loco nõ attribuit niſi loco moti. Nõ. n. eſt in loco niſi q: motũ ex eo eſt in loco: cũ ſit forma in motoꝛ ⁊ hoc erit ſi intellexerim⁹ hic p pmũ motũ nõ potẽtiã que eſt in poſtremo moto: ſʒ ſi intellexerim⁹ ipſuʒ pmũ motũ: tũc pm⁹ motor ⁊ motum ex eo ſine medio erũt in loco: q: ſunt inſil in eodẽ loco: illa eniʒ q̃ ſunt inſimul in loco attribuunt eidẽ loco.

Scđa expõ

Inuehit cõtra Themiſtium.

Q̃uo demõſtratio ſeptimi differat a demr̃atõe octaui. vid' ẽt in. 4. ce. cõ. 25.

¶ Tractat⁹ Secũdus in quo probat quedã que in ſuperioribus ſuppoſuerat.

¶ Probat ꝙ mouens eſt continuum vel contiguum mobili. Cap. 1.

Qnoniam autẽ tres ſunt motus ſm locum: ⁊ ſm qualitatem: ⁊ ſm quãtitatem: neceſſe eſt eſſe ea que mouentur tria. Quod quideʒ eſt ſm locum: loci mutatio. Quod vero ſm qualitateʒ: alteratio. Q đ autem ſm quantitateʒ: augmentuʒ ⁊ decremẽ/

tum. Primū igitur de loci mutatione dicamus. Hic enim primus motuū est. Omne igitur qđ fertur: aut etiā ipsum a seipso mouetur: aut ab altero. Si enim a seipso: manifestū est q in seipso mouente existente simul mouens/ et qđ mouet erit: et nullum ipsorum mediū. ¶ Quod autē ab alio mouetur quadrifarie dicitur: qui enī sunt ab altero motus: quattuor sunt: pulsio: tractio: vectio: et v̄tigo. Et nāq alios oēs in hos necesse est ꝯtingere. ¶ Pulsionis qdē igitur: alia quidē impulsio dicit: alia aūt expulsio. Impulsio quidē igitur est: cum mouēs ei qđ mouet non deficit. Expulsio autē cum deficit expellens. ¶ Vectio autē in tribus erit motib⁹. Quod enī vehitur nō ſm se mouetur: sed ſm accidens. In eo enī qđ est: in eo qđ mouetur: aut super id qđ mouetur/ mouet ipsū. Vehemens autem mouetur: aut pulsū aut tractū: aut vertigine ductum. Manifestū igit q vectio in tribus erit motib⁹. ¶ Tractio autē est: aut ēt cum ad ipsū: vel ad alterū velocior fit motus trahentis inseparatus ab eo qđ trahitur. Et nāq ad ipsum est tractio: et ad alterum: et reliqui tractus idem specie in hos reducūtur: vt inspiratio: expiratio: et sputio: et quecunq corporū emissiui: aut receptiui sunt: vt in speculo/ et radiatio. Aliud quidē enī ipsorū congregatio: aliud vero disgregatio. Et omnis igitur motus qui est ſm locum cōgregatio et disgregatio est. ¶ Vertigo autē componit ex tractu et pulsione. hec enī pellit mouens: illud autē trahit. Manifestum igitur q si quidē est simul pellens et trahens cū eo qđ trahitur et pellitur nullum est mediū eius qđ mouetur et mouentis. Hoc autē manifestū est ex dictis. Pulsio enī aut a seipso: aut ab alio ad aliud mot⁹ est. Tractus autē: aut ab alio motus ad seipsum: aut ad aliud est: amplius enī in proiectis. Proiectio autem quādo velocior mot⁹ fit in eo qđ ſm naturā fertur fortiori facta impulsione. Et hoc facto tādiu accidit ferri

Alia lrā hȝ vt spathesis et cercesis ſȝ lrā bysantij neutrā hȝ.

quousq; vtiq; fortior sit motus eius qd fert. Manifestum igitur quoniã quod mouet & mouẽs simul sunt & nullum ipsorũ mediũ est. Mouens & motus sunt simul.

¶ Et cum motus sunt tres.s.in loco: in qualitate: in quãtitate: necesse est etiã vt mota sint tria. Motus igitur in loco est translatio: & in qualitate est alteratio & in quãtitate est augmẽtum & diminutio. ¶ Et prio loquemur de translatiõe. Est enim primus motuũ. Dicamus ergo q̃ omne translatũ aut ipsũ mouetur ex se: aut ex alio. Si ex se: manifestũ est cum motor eius sit in eo q̃ motor & motũ erit in eo insimul: & inter illa nõ erit mediũ omnino. Motus autẽ eorum que mouentur ex alio est quattuor modis: attractio: & expulsio: & latio: & inuolutio: alij eis motus reducunt ad istos. ¶ De expulsione vero est ductio: & ex eo est eiectio. Ductio vero est qñ motor nõ separat a moto. Eiectio vo qñ eijciẽs separat. ¶ Latio aũt est in trib9 motib9: & latum nõ est per se: sed mouet q: est in moto: aut super motũ. Deferẽs aũt mouet aut expulsiue: aut attractiue aut circulariter. Manifestũ ẽ igit q̃ latio est i trib9 motibus. ¶ Attractio vo est aut qñ attrahẽs attrahit ad se aut ad aliud: cũ motus attrahẽtis cũ singulariter est sit velocior q̃ʒ mot9 attracti. attractio.n. de attrahẽte qñq; est ad se: & qñq; ad aliud. Et alij modi attractiõis sunt eiusdem modi: ad hec duo reducũtur anhelitus & expirati o: & expuitio: & percussio: perscurile & perscurale: illud est segregare: hic aũt est congregare. ¶ Circulatio autẽ est composita ex expulsione & attractiõe. Motor.n. expellit qddam: & attrahit qddaʒ. Manifestũ est igit q̃ si expellens & attrahẽs fuerint cũ expulso & attracto: q̃ inter motorẽ & motũ nõ erit mediũ. Et hoc declarabit ex hoc ex quo declarauim9 has intẽtiones. Eiectio.n. siue mot9 q ẽ aut dicas ab aliquo: aut dicas ab aliquo ad aliud: & attractio ẽ vna intentio: & ẽ attractio. Et proiectio est quãdo motus trãslati fuerit velo- (margin: Ato. & subtelari.)

cior motu nature. Qm̄ per expulsionem fit fortior. Et necesse est vt trāslatuȝ non cesset moueri illo motu: donec motus eius fiat fortior. Manifestum est igiť ꝙ inter motorē ⁊ motum non est medium.

10 Intēdit in hoc capitulo declarare ꝙ nullū mediū est inter motoreȝ ꝓpinquum ⁊ illud qđ moueť ab eo: neqꝫ plenū: neqꝫ vacuū: ⁊ ꝙ eius motor est cū moto: ⁊ hoc nec̄ium est in demonstratiōe predicta: ⁊ est maximū fundamētū in pluribus rebus naturalium. Est enim nec̄ium in predicta demonstratione: nā impoſſe est imaginari ex illis magnitudinib⁹ fieri vnā magnitudinē infinitam ſm cōtactū: nisi cōcedať ꝙ īter motorē ⁊ motū ab eo nō est mediū. Et qꝛ intēdit declarare hoc vr̄ in oī motore incepit narrare gn̄a mobiliū. Et dixit ꝙ mobilia sunt triū generū: nā genera motuū sunt tria: vt declaratū est in qntoꝛ ⁊ forte tacuit gn̄ationē: qm̄ hoc manifestū est in ea magis ꝙ̄ in alijs. ſ. ꝙ gn̄ans est cū gn̄ato. Sȝ in pluribus trāsmutationib⁹ est dubiū: vtrū motor tāgat motū: aut non: ⁊ silr̄ in multis motorib⁹ ſm alterationē vt in magnete. Et cū narrauit modos mobiliū incepit de trāslatiōe ⁊ dixit: ⁊ p̄mo loquemur ⁊c̄. i. declarādo ꝙ inter motorē in loco: ⁊ illud qđ moueť ab eo non est mediū: imo sunt insimul: ⁊ incepit in hoc diuidēdo motū in loco in illud qđ moueť ex se/ ⁊ illđ qđ moueť ex aliq̄ extrinseco: ⁊ posuit ꝙ illđ qđ moueť ex se: manifestū est ī eo ꝙ motor est insimul cū moto: cū declaratū sit ipsuȝ hr̄e motorē existēteȝ in eo: ⁊ ꝙ nihil mouet se: ⁊ dixit: si igiť motuȝ ex se moueť ⁊c̄. ⁊ hoc nec̄e est cum posuerimus ꝙ in eo est motor alius a moto vt declaratū est in initio isti⁹ tractatus. Deinde reuersus est ad illud qđ moueť ex extrinseco: ⁊ nitiť declarare hoc diuidēdo spēs motionis ex extrinseco ⁊ dixit: motus em̄ eoꝝ q̄ mouenť ex alio ⁊c̄. Deinde induxit rōneȝ ex qua appeť ꝙ oē ꝙ moueť in loco reduciť ad hec genera q̄ttuor: nā oēs motiones reducunť ad ista. i. ⁊ posset quis scire ꝙ spēs mutationū oēs reducūtur ad hec q̄ttuor qm̄ cū inducenť videbunt reduci ad aliqđ istoruȝ generū. V. g. qm̄ eductio ⁊ eiectio reduciť ad expulsionē: sȝ differunt in hoc: qm̄ in eductione motor nō separať a moto ab initio motus vsqꝫ ad finē: in eiectione aūt separať. Et qꝛ accepit lationē vno modo illoꝝ quattuor ⁊ est p accn̄s dixit: latio vo ⁊c̄. i. ⁊ ideo latū dr̄ motū per accn̄s: qꝛ inuenit in vnoquoqꝫ triū q̄ sunt mota in loco per se: ⁊ oē qđ moueť qꝛ est in moto dr̄ moueri p accidēs: ⁊ iđ dixit: nō eīn moueť nisi qꝛ est in moto aut sup motū. D. d. deferēs vo ⁊c̄. i. ⁊ diximus ꝙ delatū moueť in vnoquoqꝫ istoꝝ triū motuū: ⁊ est sup deferens: naȝ deferens aut moueť expulsione: aut attractione: aut circulatione: cū nō sit vnus alius modus motionis. Et in rei veritate circulatio est cōposita vt ipse dicit ex expulsione ⁊ attractiōe: ⁊ sic motiones simplices sunt due: expulsio ⁊ attractio: sȝ tn̄ non sequiť ex hoc ꝙ mot⁹ simplices sunt duo: imo motus circularis est magis simplex ꝙ̄ ceteri. Et nō intelligit per deferēs: attrahens: aut expellens: aut girās: sȝ expulsum: ⁊ attractū: ⁊ circulatuȝ. D. d. ꝙ attractio est duobus modis ⁊c̄. ⁊ hoc manifestū est: sed attractio q̄ est in

Est maximū fundamētū ī pluribꝰ reb⁹ nālibus ꝙ īter motorem ⁊ motū nullū est mediū.

Vr̄ motib⁹ ſm attractionē.

Oē qđ moueť qꝛ est ī moto diciť moueri per accn̄s.

Motus circularis est magis simplex ꝙ̄ ceteri.

rebus nālibus est attrahere aliquid ad se;in volūtarijs aūt inuenit
vtrūq3. D.d.τ ad h duo reducit anhelatio τ expiratio τc.i.qm̄ anhe
latio est attractio:τ expiratio est expulsio.vn̄ τ expiratio est cōposi
ta ex duobus motib⁹:expulsione τ attractione. Deinde dixit.τ per/
cussio τc.i.qm̄ percussio per alteruz istoꝝ duoꝝ instroꝝ est segrega/
tio:τ segregatio est expulsio:τ ꝯgregatio est attractio:τ vr̄ mihi ꝙ
intēdit opus textoris cum sua manu τ suo pede. Deinde dixit:circu/
latio vero est composita τc.i. circulatio vero que fit ex circulante.
Deinde.d.motor enim expellit quiddā τc.τ cum posuit ꝙ oē mouere
aut est expellere:aut attrahere:aut cōpositū ex istis:ostēdit ꝙ si fue/
rit declaratū cū hoc ꝙ nō est mediū iter expellēs τ attrahēs:τ inter
expulsuz τ attractū;τ sequit ex hoc ꝙ nō est mediū inter aliquē mo
torē:τ illud qđ mouet ab eo. ¶ Et syll's talis est. Oīs motor in loco
est/aut expellēs:aut attrahēs. Et nullū medium est inter expellēs τ
attrahens:expulsum τ attractū.ergo nullū mediū est inter aliquez
motorē τ illud qđ mouet ab eo. ¶ Et hoc ītēdebat cū dixit:manife
stū est igit ꝙ si expellēs τ attrahēs fuerit τc. ¶ Et cū dixit: ꝙ cum
fuerit declaratū statiz declarabit ꝙ īter motorem τ motū nō est me
diū/īcepit declarare hoc in spēbus expellētis τ attrahētis:τ dixit:τ
hoc declarabit τc.i.τ declarabit ꝙ in oībus spēbus motionuz q̄ sunt
sub expulsione τ attractiōe motor tāgit motū ex hoc ꝙ declarauim⁹
de illis intētionib⁹. ¶ Et dixit hoc vt mihi vr̄:qm̄ hoc apparentius
est in expellēte τ attrahēte q̄ī alijs spēbus q̄ collocant sub istis. Et
est in expellēte manifesti⁹ q̄ in attrahēte:τ īcepit exponere intētio/
nes ei⁹:τ dixit:eiectio.n.τc.i.τ signū eius qđ inter eijciēs τ eiectū
nō est mediū:ē qm̄ eiectio siue dicas ꝙ ē mot⁹ ab aliq̄.i.ab eijciēte:
aut dicas ꝙ est motus ab aliq̄ in aliqd.i.ab eijciēte ī aliqd in qđ est
eiectio:aut quocūq3 dixeris ī descriptiōe eiectiōis: manifestū est ꝙ
eijciēs in eo est a ꝑncipio cū eiecto. ¶ Sz q̄rit quō eijciēs separat
ab eiecto:τ eiectū remanet motū ex quo vr̄ ꝙ eijciēs nō est tūc mo/
tor:sz aer qui nāliter mouet ex se:cū mouet ex alio vt dicet in celo τ
mūdo. ¶ D.d.τ attractio est vna intētio τ est tiratio:forte intēdit
declarare per hoc ꝙ attrahēs est cū attracto:qm̄ cuz attractio sit ti/
ratio:τ tirans sit cū tirato:necē est vt attrahens sit cum attracto.
¶ Et forte intēdit declarare ꝙ tiratio est attractio:τ declaratū est
ꝙ attrahēs τ attractū insimul sunt.ergo τ tirās cū tirato. ¶ Et pri
ma intētio est manifestior.nā tirās eē cū tirato: manifestius est q̄
attrahēs eē cū attracto:cū multa vr̄r attrahere absq3 eo ꝙ tāgant
vt magnetes.τ existimat ꝙ virtus attractiua in plantis τ aīalibus
est talis:τ diximus ꝙ scđa intētio pōt eē:qm̄ in hoc ꝙ attractio re/
ducat ad tirationē est latentia:τ q̄si ꝑm hāc expositionē voluit noti/
ficare ꝙ tiratio est de attractiōe. ¶ Ad hoc aūt qđ querit:qm̄ plura
attrahētia vident attrahere sine tractu τ sine motu. ℣ Dicendū est
ꝙ hec dr̄ attractio equiuoce. attractio.n.ī rei veritate est illa in qua
attrahēs mouet cū attracto:τ hoc qn̄ attractū ad ipsum non fuerit
quiescēs.necesse est eni vt motus attrahentis sit velocior q̄ motus
attracti:τ h inuenit in ṽtutib⁹ volūtarijs τ inuenit in plurib⁹ virtu
tibus nālibus:τ vitalib⁹:τ ideo posita sunt fila in mēbris animaliū.
Attractio aūt in q̄ attrahēs est quiescēs τ attractū motum non est

Hic vr̄ di/
cere Cō.ꝙ
ꝓiecta mo/
uent ab ae
re. Uide ꝑ
hoc.8.phy/
sic.82.τ.4.
phy.68.

Pria expō

Scđa expō

Cōpatio ex
pōnū adin/
uicem.

Digressio q̄
q̄rit vtrū ī
omni attra
ctiōe attra
hēs attra/
hat cū mo/
tu τ tractu.

Attractio
duplex.

Nota d̾ motu ferri ad magnetē. ꝛ nutrimenti ad mēbra.

attractio ĩ rei ỽitate: sꝫ attractū mouet ex se ad attrahēs vt pficiat se: vt lapis mouet ad inferi⁹ ꝛ ignis ad supi⁹. Et silr opꝫ h̾ itelligere de motu ferri ad magnetē: ꝛ nutrimēti ad mēbra. V.g. de motu san/guinis ad supiora corpis: ꝛ vlr nutrimenti arboꝝ ad superiora eoꝝ. ¶ Sꝫ est dña iter ista ꝛ illa q̄ mouent ad locum ꝓpriū: qm̄ illa mo/uent ad locū siue fuerit ꝓpinqu⁹ aut remot⁹. Nutriméta ỽo nō mo/uent ad nutriēdū nisi cū fuerint in aliq̄ dispōne de nutrito: ꝛ silr fer/rū nō mouet ad magnetē nisi cū fuerit ĩ aliq̄ q̄litate de magnete. Et ideo qn̄ magnes fricat cū alleo amittit ỽtutē: nā ferrū tūc nō acq/rit a lapide ĩ, illa dispōne q̄litatē p quā innatū est moueri p se ad la/pidē: ꝛ hoc manifestū est ĩ ambra ꝙ attrahit paleā/ qn̄ calefit. Ergo iste modus motionis si dicat attractio nō intēdebat ab Arist. ĩ hoc noie attractio cū collocet ĩ his q̄ mouent ex se. ¶ D. d. ꝓiectio erit ꝛc. i. qn̄ trāsferēs mouet trāslatū ad ptē ad quā mouet nālr mouet motu velociori suo motu nāli. V.g. ꝓiectio lapidis ad inferi⁹. D. d. ꝛ nece est vt trāslatū nō cesset. ꝛc. i. donec motus ei⁹ nālis fiat velo/cior ſm hāc expōnēꝫ nō erit ista ꝓiectio cōis oīb⁹ modis ꝓiectōis. In ꝓiectione eñ in q̄ mot⁹ ꝓijciētis est cōtra motū nālēꝫ ꝓiecti nō erit motus trāslati velocior suo motu nāli: sꝫ cōtrari⁹ ei. Vñ pōt qs intelligere ex hoc sermone aliqḋ cōmune vtriqꝫ ita ꝙ ex hoc qḋ di/xit: ꝛ ꝓiectio erit ḃm motus trāslati fuerit velocior motu nāli: intel/ligat fortior. Si igit fuerit cōtrarius vincet: ꝛ si conueniens addet ei: ꝛ ideo dixit: qm̄ expulsio sit fortior: motus eñ expellētis ĩ vtro/qꝫ modo est fortior motu expulsi: ꝛ siue motus expulsi cōueniat mo/tui expellētis: aut sit ei cōtrarius: ꝛ sic intelliget residuū.

In ꝓiectōe ĩ q̄ mot⁹ ꝓij ciētis est cō tra motum nālē ꝓiecti nō erit mo/tus trāslati velocior ĩ suo motu nāli ꝛc̄

¶ At vero neqꝫ alterati neqꝫ alterātis nullū est mediū. Hoc aūt ex inductione manifestū. In oībus eñ acci/dit simul esse alterans qḋ vltimū est: ꝛ primū qḋ altera/tur. Quale enīꝫ alterant in eo qḋ sensibile est. Sensibi/lia sunt quib⁹ differūt corpora adinuicem: vt grauitas: leuitas: durities: mollities: sonus: non sonus: albedo: nigredo: dulcedo: amaritudo: humiditas: siccitas: dēsi/tas: raritas: ꝛ horum media. Silr ꝛ alia que sub sensu sunt: quoꝝ est calor: ꝛ frigus: ꝛ leuitas: ꝛ asperitas. Hec enim sunt passiones subiecte qualitatis. His enim dif/ferunt sensibilia corpoꝝ: aut ſm aliqḋ hoꝝ maius ꝛ mi/nus: ꝛ in patiēdo aliqd eorū: calefacta enīꝫ ꝛ frigefa/cta: aut dulcefacta: aut amaricata: aut ſm aliḋ aliqḋ pre/dictoꝝ. Silr ꝛ animata corpoꝝ: ꝛ inaīata: ꝛ animatoꝝ quecunqꝫ partiū inanimate sunt.

In oī alte/ratiōe alte/rās ē sīl cū alterāte.

¶ Neqꝫ etiā inter alterās ꝛ alteratū est medium. ꝛ hoc declarabit p inductionē. In oibus eñ alterationib⁹

necesse est vt postremum alteratum ⁊ primū alterans sint insimul. Densum enim alteratū non alterat̄ nisi q̄r est sensibile. Per sensibile enim differūt corpora a se inuicē. V.g. grauitate: ⁊ leuitate: duritie ⁊ mollitie: albedine ⁊ nigredine: dulcedine ⁊ amaritudine: humiditate: ⁊ siccitate: dēsitate ⁊ raritate: ⁊ eis q̄ sunt īter ista: q̄m per ista differūt corpora sensibilia: aut ſm magis ⁊ minus in aliquo istorū: aut ſm q̄ patiunt̄ aliqd̄ istorum. Corpora enim animata: ⁊ silr̄ inanimata: ⁊ illud qd̄ est ex partibus animatorū non animatum: quando calefacta sunt: aut īfrigidata: aut amarificata: aut dulcefacta: aut passa aliqua predictorum alterata sunt.

Cum declarauit q̄ ois motor motu locali ita q̄ sit causa āgēs nō est mediū inter illud qd̄ mouet ⁊ illud qd̄ mouet̄ ab eo: vult declarare etiā hoc in alteratione. Et q̄r qualitatū a attributarū alterationi/alie sunt ꝑme: vt calitas: frigiditas: humiditas: ⁊ siccitas: ⁊ alie scd̄e ⁊ sunt ille que fiunt ex istis. V.g. densum ⁊ raruz: ⁊ color ⁊ sapor. Et q̄r hoc nō apparet inductione nisi cōcedat̄ q̄ iste scd̄e fiūt ex primis. deinde ponat̄ ꝑ inductionē q̄ ꝑme nō fiāt nisi motor tangat motuz. b V.g. calefaciēs calefactū: incepit dicere quō sequit̄ ex hoc. si aliqd̄ corpus cōdenset̄ vt cōdensans tāgat ipsuz ſm q̄ infrigidās tāgit infrigidatū. Et silr̄ illud qd̄ rarefit vt tangat̄ a rarefaciēte ſm q̄ est calefaciēs: ⁊ ideo dixit: densitate ⁊c̄. i. densum enim affert q̄ōnē in hoc: q̄m pōt aliquis dicere q̄ nō est necesse: vt illud qd̄ densat̄ nō denset̄ donec tangat̄ ab alio denso: ⁊ adhuc densum c non alterat̄ nisi ſm q̄ est sensibile: ⁊ ſm q̄ est in capl̄o q̄litatis non in capl̄o positionis. Et cū sit in capl̄o q̄litatis tūc principiū motus eius erit: aut a calitate: aut a frigiditate: ⁊ calitas ⁊ frigiditas sunt principia alterationis: ⁊ alterās necio est cū alterato. D.d. ⁊ sensibilia sunt ⁊c̄. ⁊ intēdit corpa ꝯsimiliū partiū. d Dr̄ie. n. istorū sunt in sensibilibus per quinq̄ sensus: ⁊ pria sensibilia sunt ꝑme q̄litates actiue earū: ⁊ sunt caliditas: ⁊ humiditas: ⁊ frigiditas: ⁊ siccitas. Et q̄r intēdit syllogizare q̄ densum ⁊ rarū sunt q̄litates: non positiones: sic densum ⁊ raruz sunt vltime dr̄ie corporū ꝯsiliū: ⁊ dr̄ie corporū ꝯsiliū sunt sensibiles: ergo densum ⁊ rarū sunt de q̄litate: ⁊ grauitas e ⁊ leuitas: sunt numerate ī tactu ⁊ silr̄ durities ⁊ mollities: ⁊ sonus ⁊ silentiū in auditu: ⁊ albedo ⁊ nigredo in visu: ⁊ dulcedo ⁊ amaritudo in gustu: ⁊ voluit numerare eas vt appareat per inductionē q̄ vnaqueq̄ earū non cōpletur: nisi per alterationem: ⁊ in alteratione alterās semper est cum alterato. D.d. aut ita q̄ patiatur aliqd̄ istorum. i. ⁊ q̄ omnia corpora mota non diuersant̄ nisi patiendo ſm aliquam istarū qualitatum: siue corpora fuerint aīata aut inaīata: ⁊ dixit hoc: q̄ corpus nō agit aliquā istarū qualitatū: nisi q̄r disponit̄ per illā. Et cum posuit q̄ iste sunt dr̄ie sensibiliū:

a Qualitatū attributarū alteratōi/alie p̄rie alie scd̄e.

b Dic̄ vt dicere q̄ raritas ⁊ dēsitas nō fiūt nisi a calo ⁊ a frido.

c Dēsuz nō alterat̄ nisi ſm q̄ ē sensibile ⁊ ſm q̄ ē ī ca. q̄litatis: nō in ca. pōnis.

11

d Dr̄ie corporū ꝯsiliuz priū sunt ī sēsibilib⁹ ꝑ q̄nq̄ sensus ex q̄ vr̄ velle dr̄ias elto⁊ eē q̄litates ⁊ ꝑ ꝯñs q̄ sint scd̄e. Sz vide opp. 5. phy. c. 10. ⁊ 8. me. c. 5.

e Grauitas ⁊ leuitas sīt nūerate in tactu ex q̄ p3 q̄ sūt q̄litates. Sz vide opp. 2. de aīa. c. 108. vbi dicit q̄ sūt scd̄e. ⁊ 5. me. 18. d. q̄ sunt quātitates.

e fuit manifestũ in oĩb⁹ qm̃ indigẽt in hoc ꝙ patiant̃ ſm vnãquãq; iſtaꝝ q̃litatũ: vt calefiant aut infrigident̃: ſed qꝛ calefaciẽs ⁊ infrigidans tãgit calefactũ ⁊ ĩfrigidatũ: verificauit illud qđ intendebat dclare: ⁊ eſt ꝙ oẽ alterãs tãgit alteratũ: ⁊ hoc itẽdebat cũ dixit: corpoꝛa.n.aĩata ⁊c̃.i.⁊ neceſſe eſt vt iſti ſint modi alteratiõis: qꝛ omne corp⁹ aĩatũ aut inaĩatũ nõ vr̃ alterari: niſi cũ calefit aut ĩfrigidat̃: aut patit̃ ſm aliquã iſtaꝝ q̃litatũ: q̃s numeramus.ſ.poꝝ ſenſibiliũ.

¶ Et ipſi aũt ſenſus alterant̃: patiuntur enim. Actus enim ipſoꝝ motus eſt per coꝛpus patiente aliquid ſenſu. Scđm quecũq; igitur alterantur inanimata; ⁊ animata ſm oĩa hec alterant̃. Scđm quecũq; autem alterantur aĩata non ſm hoc alterant̃ inanimata. Scđm enim ſenſus non alterantur. Et latet cũ alterantur inaĩata. Nihil.n.ꝓhibet ⁊ aĩata latere cum alterant̃; cũ non ſm ſenſum accidit. Quod eſt alteratiõis ipſis. Siquidem igitur ſenſibiles ſunt paſſiones: oĩs per hoc alteratio eſt. Hoc autẽ manifeſtum eſt ꝙ patiens ⁊ paſſio ſimul ⁊ hoꝝ nullum eſt medium. Huic enĩ aer eſt ↄtinuus: aeri aũt continuat̃ coꝛpus: ⁊ ſic ſuperficies quidem ad lumen terminat̃: lumen aũt ad viſum. Silr̃ autem ⁊ auditus ⁊ odoꝛatus admouens ipſa ꝑmum. Eodem aũt modo ⁊ ſimul: ⁊ guſtus ſapoꝛ eſt.

¶ Et ipſi ẽt ſenſus alterantur qꝛ patiuntur. Actio enim eoꝝ eſt motus. Et omne ſm ꝙ alterantur inaĩata: per illud ẽt alterantur aĩata. Sed non per omne illud per quod aĩata alterantur: alterantur inaĩata. Non enĩ alterantur per ſenſus. Et cum accidit ẽt vt alteratio illorum ſit ſine ſenſibilibus non percipiemus alteratõem. Et cum paſſiones pꝛecedunt tunc foꝛme erunt ſenſibiles: ⁊ mediantibus foꝛmis erit alteratio. Ergo manifeſtum eſt ꝙ faciens paſſionem: ⁊ patiens inſimul ſunt: ⁊ inter illa non eſt medium. Aer.n.eſt continuũ: ⁊ coꝛpus eſt coniunctum aeri: ⁊ ſuperficies ſeq̃t lumẽ: ⁊ lumen viſum: ⁊ ſm hunc modum ẽt auditus ⁊ tactus ſequuntur pꝛimum motoꝛem: ⁊ ſilr̃ guſtãs ⁊ guſtus.

¶ Cum declarauit ꝙ in oĩbus alteratõibus apparet ꝙ ĩter alterãs
12 ⁊ alteratum non eſt medium ⁊ exiſtimatur ꝙ ſenſus patiunt̃ q̃dam
modo modoꝛum ſenſibilium que alterant coſtrvult declarar̃ in iſtis

Et q necesse est vt alterans & alteratū primū sint simul. ¶ Et dixit: & ipsi etiā sensus alterant .i. & in sensibilibus etiam inuenit aliqua alteratio quodāmodo. D.d. q2 agunt sc3 qm̄ actio eo2 est motus .s. mouere non moueri: & pati non agere. Sunt .n. de virtutibus passiuis: non actiuis. Et cū narrauit q in sensibus inuenitur modus alteratōis alius a modo alteratōis que est in ipsis sensibilibus: cum ista alteratio sit corporalis: & illa spūalis: vt declaratum est in libro de aīa: narrauit q res aīate alterantur per duas alterationes simul .s. spūalem existētem in sensibus & corporalē existētem in sensibilibus. Jnaīata aūt nō alterant nisi altero gñe tm̄. ¶ Et dixit: & oē per qd alterant &c. .i. & cū in hoc est qm̄ aīata alterant per sensus & p nō sensus inaīata aūt alterant per non sensus tm̄ cum non hēant sensus. D.d. & cum accidit ēt .i. & accidet aīatis alterari sine sensibus: tunc alteratio non cōprehendet neq3 percipiet quēadmodu3 inaīata nō comprehēdūt hoc q non est ita qn̄ alterant ɓm sensus: qm̄ tunc cōprehendemus alteratōem. D.d. & cum passiones pcedunt &c. .i. & cū passiones pcedunt sensus: & media que sunt inter sensus & q̄litates sensibiles: tunc q̄litates erunt sensibiles .i. cōprehensibiles a sensu. ¶ Et intendebat per hoc q passio cōis est nāe in hoc q sensus cōprehendat sensibilia: sed in cōi passione declaratum est q alterās est cū alterato: ergo necesse est vt passio sensuum sit hmōi .s. q inter eos & inter postremum agēs non sit medium: & q alterans in eis sit cum alterato. D.d. & mediantibus formis: &c. .i. & mediantibus qualitatibus sensibilibus: & existētibus in corpore qd sequit sensus alterabuntur sensus. ¶ Et cum declarauit hunc ɓmonem dixit: ergo manifestum &c. .i. & intēdit p faciens passionem q̄litatem q̄ est in corpe tāgēte instr̄m sensus: & p passionē i passionē exñte in instr̄o. D.d. aer enim est ɔtinuū &c. .i. & nō d3 aliqs dubitare de sensibus q mouent a sensibilibus de remoto vt in visu. colo2 .n. mouet aerem: & aer mouet sensum: aer .n. ɔtinuū est cum sensu: & corpus sensibile ɔiunctū est cū aere. D.d. & superficies &c. .i. & superficies in q̄ est colo2 tangit corpus illuminatū .s. aerē luminatū: & aer illuminatus tangit visu3: & accepit hic lumen loco illuminati: & intēdit p luminatū dyaphanū in actu non illuminatū ex se. ¶ D.d. & ɓm hunc modū ēt &c. .i. & intēdit p pmū moto2ē in auditu motū q est in aere q pcutit cōcauum auris. in olphatu vo est odo2 pueniens ad nares. D.d. & silr &c. .i. & ita est de sensib9 quo2 sensibilia sunt separata sicut de sensib9 quorum sensibilia sunt tāgētia. V.g. in gustu & tactu. Jn sensibus eni3 quo2 instr̄a tāgūt sensibilia: nō est dubiū in hoc sicut est in eis qui sunt separati a sensibilibus. ¶ Et cum declarauit q inter moto2e3 & motum pximum in alteratōe nō est mediū: neq3 in ipsis sensibus: si vocat alteratio: incepit declarare hoc in augmento: & dixit.

¶ Silr autem & in inanimatis & in insensibilibus. Et qd augetur & augens. Appositio enim quedā est augmentum: quia simul sunt: & quod augetur: & augens: & decrementum. Decremēti autem causa ablatio quedā est. Manifestum igitur est q mouentis vltimi & primi

Sēsus sunt de vtutibus passiuis nō actiuis. Jd 2. de aīa .c. 51.52.59. & 60. Jdē .3. d aīa .c. 18. Auc. Alex. &c. Pio. B vis 2. d aīa .t.c. 57. & 58.

Augēs & auctū simul sūt.

quod mouetur nullum est medium: ſm medium mouentis: et eius quod mouetur.

¶ Et ſilr eſt de augente: et augibili augmētum eſt additio: et ſic augmētās et augmētatuʒ erūt ſimul. Et ſilr diminutio et ſubtractio. Manifeſtū eſt igit̄ ꝙ inter poſtremū motū et ꝑmum motorem non eſt aliud mediū.

13 ¶ Dicit. et ſilr declarabit̄ ꝙ inter augmētans et augmētatum nō eſt medium. Augmētum. n. eſt additio augmentati: ſed inter illud cui addit̄: et illud qđ addit non eſt medium: et hoc manifeſtuʒ eſt: vnde neceſſe eſt ꝙ augmētans et augmētatum ſint inſimul: et ſilr de diminutōe. Diminutio enim eſt ſubtractio diminuti: et ſubtractuʒ neceſſario eſt cum in illo a quo ſubtrahitur. ¶ D. d. et manifeſtum eſt igr̄ ꝙ inter etc̄. et vocat ipm ꝑmum motorem. i. q̄ mouet ſine medio non q̄ eſt ꝑmus nālr. et in qbuſdam libris dicit: manifeſtum eſt igitur ꝙ inter poſtremum motorem et ꝑmum motuʒ non aliqd eſt oīno: et intendit ꝙ inter ꝑmum motum a motore: et illud non eſt aliquid: ſiue motor fuerit primus aut poſtremus. ſ. ꝙ ꝑmum motū ab aliquo motore mouetur ſm tactum.

¶ Probat ꝙ omnis alteratio ſit in ſenſibilibus et in pte anime ſenſitiua. Cap. 2.

Quoniam autem que alterant̄ / oīa alterātur a ſenſibilibus: et ſolum horuʒ alteratio eſt. quecunqʒ ſm ſe dicūtur pati ab his: ex his conſiderabimus.

¶ Qm̄ autem omne qđ alterat̄ / alterat̄ a ſenſibilibus: et ꝙ alteratio eſt iſtoꝝ ſoloꝝ: et illoꝝ que recipiūt paſſiōem ab iſtis: ſciet̄ ex hoc qđ narrabimus.

14 ¶ Incepit h̄ ꝑſcrutari de hoc ꝙ motus alteratōis eſt de predicamēto qualitatis in gn̄e q̄litatis paſſiue. ¶ Et dixit: qm̄ aūt oē qđ alterat̄ etc̄. qm̄ āt oē qđ mouet̄ motu alteratiuo mouet̄ in gn̄e ſenſibiliū. ſ. ī tāgibilib⁹: aut ī ſapo: aut in calo:. ¶ Et ꝯſiderādū ē vtrū iſte modus inueniat̄ in oībus ſenſibilibus: aut in qbuſdā. Et ē manifeſtū ꝙ iſta alteratio inuenit̄ in ꝑma ꝯtrarietate que eſt in tactu: ſ. calidi et fri. et ſic. et hu. Et ſilr vi eſſe in ꝯtrarijs ſequētibus iſta. V. g. duritie: mollitie. Sed tū ꝑmo eſt in ꝑmis qualitatibus. In iſtis aūt ſcđo et mediantibus ꝑmis et ſilr in guſtu. In ſonis aūt vi ꝙ alteratio de graui in leue eſt modo equoco cum iſtis: et cū ſonus ſit paſſio facta in aere a ꝑcuſſiōe corpoꝝ. In olfatibus vero qualitates manifeſte ſunt ſed ꝯtraria latent in eis: vt dcm̄ ē in libro de aīa: a et cū ita ſit: cū dixit: alterantur a ſenſibilibus: intelligēdum eſt ab oībus ſenſibilibus ſi intellexerimus vlitatem: ſin aūt excipiemus ſonos. D. d. et ꝙ alteratio eſt iſtoꝝ ſoloꝝ. i. et manifeſtum eſt ꝙ motus alterationis ē iſtius gn̄is tm̄ de ꝑdicamēto q̄litatis. D. d. et coꝝ que recipiūt iſtas

Documētū.

In ꝑmis q̄litatib⁹ ē ꝑ et ꝑncipalr alteratio: ī ſcđis aūt ē mediātib⁹ primis.

a 2. de aīa. t. cō. 92.

qualitates ab aliis/per se non per accidens .q.d.quod iste motus attribuitur qualitatibus que sunt in hoc genere: et rebus que recipiunt per se istas qualitates.

¶ Alioquin enim maxime si aliqs intelligat in figuris: et in formis: et habitudinibus: et horum remotionibus: et acceptionibus videtur quod est alteratio. Non est autem neque in his: sed fiunt hec: cum quedam alterantur. Densata enim: aut rarefacta: aut cum sit calida aut frigida materia: alteratio enim non est. Ex quo quidem est forma statue: non dicimus formam: neque ex quo figura pyramidis est aut lecti: sed denominantes hoc. Hoc quidem eneum: illud vero cereum: aliud vero ligneum. Quod autem alteratur eos dicimus. Humidum enim esse eos dicimus: aut calidum: aut forte. Et non solum sic: sed humidum et calidum es: equivoce dicentes passionem materiam. Quoniam ergo ex quo quidem forma et figura et quod factum est equivoce non dicuntur cum figuris que sunt ex illo. Que autem alterantur cum passionibus equivoce dicuntur: manifestum est quod in solum sensibilibus alteratio est.

¶ Dicamus igitur quod alterationem quod propter se videtur esse inter alias qualitates in figuris et formis: et vestit eas et denudat. Et non etiam sunt in istis: sed ista fiunt quando aliqua alterantur. Quando enim materia densatur et rarefit et calefit aut infrigidatur. Alteratio vero non: quoniam id ex quo fit forma idoli non dicimus ipsum esse formam: neque illud ex quo fit figura: aut figura lecti dicitur esse figura. Sed denominantur nomina ut dicimus in illo quod est cupreum. in hoc autem cereum. et in alio ligneum. In alterato vero dicimus illud. Dicimus enim in cupro quod est humidum: aut calidum: aut durum. Et hoc non hoc tantum: sed dicimus quod humidum et quod calidum est cuprum. Et sunt communia in nomine propter hoc quod materia recipit passionem. Cum igitur illud ex quo fit forma aut figura facta non habet communicationem in nomine cum figuris ex quibus facte sunt. Alteratum autem convenit in nomine cum passionibus ex quibus alteratur. Manifestum est quod in solis sensibilibus est alteratio.

¶ Cum voluit declarare quod transmutatio que dicitur alteratio non invenitur de generibus qualitatum quattuor: nisi in genere sensibilium: et si quis videbit eam esse in alio genere dignius est ut sit in genere qualitatis 15

existẽtis in q̃titate: et in formis que sunt in aĩato s̃m q̄ est aĩatum. Incepit declarare hoc hic q̄ nõ inueniť in istis gñib⁹: ex quo apparebit q̄ cũ i istis nõ inueniať: q̃to magis in ceteris generib⁹ qualitatis.

2 ¶ Et dixit: dicam⁹ igit de alteratione etc̃. i. qm̃ si transmutatio que diciť alteratio fuerit in alio genere p̃ter genus qualitatũ passiuarũ: existimatũ est ipsam esse in figuris que sunt in genere qualitatis: q̃ est in q̃titate: s3 q̄ est q̃titas: et in formis que sunt in aĩa et aĩato qđ est aliud genus. D. d. et vestire et denudare. i. et dr̃ aliq̃d alterari qñ recipit aliquã istaꝝ figuraꝝ: et qñ denudať ab ea. ¶ Et intendebat declarare q̄ mot⁹ alterationis si existimať esse in istis reb⁹ existimať apud generationẽ et corruptionẽ eaꝝ: nõ quando sunt fixe.

Figura est q̃litas i q̃titate s̃m q̄ ẽ q̃titas.

3 ¶ Et cum declarauit q̄ nullus existimat alterationẽ esse in aliquo gñe qualitatis: nisi sit in istis duob⁹. Incepit declarare q̄ nõ inuenitur in istis duob⁹: et dixit: s3 ista fiunt quando alterant aliq̃. i. et in istis duob⁹ generib⁹ nõ inueniť alteratio. S3 generatio rerũ existentium in istis duob⁹ generib⁹ sequiť verã alterationẽ: nõ q2 alteratio existit in eis sicut in rebus que alterant in rei veritate. ¶ Et hoc intẽdebat cum dixit: s3 ista fiunt etc̃. i. s3 iste qualitates fiunt qñ alterant ille que sunt q̃litates alterabiles in rei veritate. ¶ Deinde narrauit quõ accidit hoc: et dixit: qñ mã densať etc̃. i. et gñatio formarũ et figuraꝝ sequiť alterationẽ materie: aut qñ cõdensať et rarefit s̃m videntes: q̄ raritas et densitas sunt cãe gñationis et corruptiõis: aut qñ calefit aut infrigidať s̃m q̄ est verum in se: ita vt mihi videť est intelligẽdus iste locus. Densitas eni3 et raritas sunt qualitates sequẽtes calidum et frigidũ. Densitas eni3 nil aliud est nisi trãsmutatio alicuius ad minorẽ magnitudinẽ: et raritas ad maiorẽ. Antiqui vero dicebãt q̄ densitas est cõstrictio poroꝝ corporũ et raritas expãsio: et q̄ he due sunt cãe gñationis: cum gñatio apud eos sit cõgregatio et segregatio: et hoc bene cõcessum est in corporibus habẽtib⁹ poros: s3 nõ sunt cã gñationis et corruptiõis vt fingebãt. s3 sequuntur gñationẽ et corruptionẽ. ¶ D. d. alteratio vero nõ. i. q̄ aut generatio figuraꝝ et formaꝝ sit alteratio impossibile est. materie a eni3 q̃ recipiũt formas nõ dicunť forme. V. g. qm̃ cuprũ nõ diciť idolu3. s. q2 cupro nõ dať hoc nomen: neq3 ligno hoc nomen lectus. D. d. neq3 illud ex quo fit figura etc̃. i. neq3 illud ex quo fit figura et est cera dr̃ figura et sil'r lignũ nõ diciť lectus: neq3 ẽt ecõuerso. s. q̄ forma nominet a noie mãe. V. g. vt lectus dicať lignũ. D. d. s3 denoiant etc̃. i. forme: l3 nõ nominent a noie mãe: tñ denoiant: vt cu3 dr̃ q̄ idolũ est cupreum nõ cuprũ. ¶ Et cu3 posuit q̄ figure et forme que sunt in aĩa et aĩato non noiant a noie mãe: s3 denominant: incepit narrare q̄ nõ est ita in alteratione: et dixit: alteratũ vero etc̃. i. illud aũt qđ recipit alterationẽ nominať a nomine eius in qđ alteratur: vt cum dicitur q̄ cuprum qđ alterať ad caliditatẽ: aut ad frigiditatẽ: est calidum aut frigidum: sed cuprum qđ alterať ad aliquam figura3 non diciť illa figura. Verbi gratia. vt cupru3 sit triangulus. Deinde dicit alteratũ vero diciť illud. i. qm̃ subiectũ alterationis denominatur a qualitate que est in alteratione dicimus enim frigidum et humidum intendendo subiectum frigiditatis et humiditatis: et cum dixit hoc. ¶ D. d. q̃m et dixit: et sunt cõia in nomine etc̃. i. et subiectum

Densitas et raritas sũt q̃litates ĩsequẽtes frigidũ et calidũ. S3 vid̃ oppositũ p̃ met. cõ. 15. Et in p̃dicamẽtis ca. d̃ q̃litate. vbi d. q̄ sunt in p̃dicamẽto sit⁹. Et i cõ. 84. quarti physi. d. q̄ sunt q̃titates. Et i. 8. phy. 77. d. q̄ densari et rarificari sũt motus locales.

a Mãe q̃ recipiũt foias nõ dñr forme. 2̃sil'r. 7. meta. 24. et 34.

& accidēs cōicant in eodē nomine: qꝛ subiectū nō exit a sua substantia existēte accidēte: sicut subiectū recipiens formā exit a sua substātia existēte forma: & hec est dr̄ia inter formaz & accidēs. ¶ Deinde induxit syllm̄ super hoc & dixit: cū igit̄ ex quo fit forma &c. & cōpositio istius sermonis est in scd̄a figura sic. Illa que recipiunt formas nō cōmunicant in nomine in rebus alteratis. Sz alterabilia cōmunicant in nomine cum passionibus. Ergo illa que recipiunt formas non sunt alterabilia.

Subiectuz non exit a sua sb̄a existe accn̄te: sicut sbm̄ recipiēs formaz exit a sua sb̄a existe forma. idē ꝑ phy. 63. & ꝑ ca. de sb̄a orbis. & 2. d aīa. cō. 8.

¶ Amplius & aliter dicere incōueniēs est. Dicere enī hominē alteratū esse/ & domū accipientē finē/ ridiculuz est. Si perfectionē domus tectionē: aut laterationē dicimus alterationē esse: laterata autem domo: aut coop̄ta alterari domum.

¶ Et ꝯtingit etiā inopinabile hoc modo. Dicere enī hominē alterari & domū alterari cuz cōpletur & perficitur/ est derisibile. Qm̄ si dixerimus ꝙ pfectio domus que est cooperire cuz tegulis: & facere tegulas est alteratio: Dicemus ꝙ cum domus est cooperta & fuerint tegule ꝙ alteratur.

¶ Iste est alius sermo in quo declarat ꝙ figuraꝝ generatio non est 16
alteratio: & ꝙ si aliquis posuerit ꝙ generatio figuraꝝ est alteratio: ꝯtinget ei ponere ꝙ generatio in substātia est alteratio: qd̄ est valde improbabile. & similitudo inter illa est: qm̄ subiectū in eis nō est idem de principio generationis ad finez: & ideo generatuz non nominat̄ a nomine subiecti. Et qꝛ igit̄ iam apparuit ex predicto sermone ꝙ figure in hoc sunt similes formis substantialibus: & ꝙ idem cōtingit in eis: incepit declarare qd̄ accidit de inopinabili: si dixerimus ꝙ figure duz generant̄ alterant̄. ¶ Et dixit. & cōtingit etiam inopinabile &c. i. & dicēs ꝙ gn̄atio figuraꝝ est alteratio cōtingit ei magnū inopinabile: & est dicere in hoīe cuz generat̄ ꝙ alterat̄: & silr̄ in domo. Conueniunt enim in hoc ꝙ subiectū eoꝝ nō est idē de ꝑncipio motus vsqꝫ ad finē induxit illud inopinabile: & dixit: qm̄ si dixerimus ꝙ pfectio domus &c. idest qm̄ īpossibile est dicere domum alterari cū generat̄: nisi dicam⁹ ꝙ domus iampfecta est: qd̄ declaratum est ipsam esse substantiā: vt tectū & tegule est ex genere qualitatis: qd̄ dr̄ alteratio. i. qm̄ si dixerim⁹ ꝙ pfectio domus que est ligna & tegule: tunc possum⁹ dicere ꝙ generatio dom⁹ est alteratio. ¶ Et existimatur ꝙ in hoc sermone destruxit añs: qd̄ appet ex hoc qm̄ intēdebat: sz hoc nō dicit̄ in domo: qm̄ sua generatio perficitur: ergo neqꝫ hoc dicitur in eo dum generat̄. ¶ Sed tamen hoc veruz est in cōsecutione cōuertibili sicut in ista. Nam cum posuerim⁹ ꝙ illud qd̄ generatur alterat̄: sequit̄ vt generatum sit in capitulo alterationis. Et similiter cum posuerimus ꝙ generatū est in capitulo alterationis: sequitur vt generatio sit alteratio.

Dubium.

Solo.
In ꝯuertibilib⁹ lz arguerē a ꝯstructiōe añtis ad destructiōez ꝯñtis

¶ Manifestū aūt est q: qd est alteratiōis nō est in his que fiunt. Neq; enī in habitib⁹. Habitus enim virtu/tes ⁊ malitie sunt. Uirtus autē oīs ⁊ malitia ad aliqd sunt. Sicut sanitas quidē calidoꝝ ⁊ frigidoꝝ cōmēsu/ratio quedā est: aut eoꝝ que sunt intra ⁊ ad cōtinens. ¶ Silr aūt ⁊ pulchritudo ⁊ macies ad aliqd sunt. Di/spositiōes enī quedā perfecti ad optimū sunt: dico au tem perfecti esse qd sanat: ⁊ dispositū est circa naturā. Quoniā igit virtutes ⁊ malitie sunt ad aliquid: hec au tem neq; generationes sunt: neq; ipsoꝝ generatio est: neq; omnino alterationes: Manifestū est q non om/nino est qd est alterationis circa habitus.

¶ Declaratū est igit q alteratio nō est in eo qd genera tur. Qm̄ neq; in formis. Forme enī sunt virtutes aut vitia. Et virtus ⁊ vitium sunt de caplo relatiōis. Quē/admodum sanitas est de aliqua tēperantia ex reb⁹ cali dis ⁊ frigidis. Aut intrinseco: aut in respectu aeris cō tinentis. ¶ Et similr pulchritudo ēt ⁊ fortitudo sunt d caplo relationis: sunt. n. dispōnes animaliū in respe/ctu nobilissimi animaliū. Et dico laudabilissimā dispo sitionē illā que est naturalis pura. Et cū virtutes ⁊ vi/tia sunt de caplo ad aliqd: ⁊ illa q̄ sunt de caplo ad ali quid nō habet gnātionē: neq; vniuersalr alterationem: manifestum est q alteratio nō est in formis.

Uirt⁹ ⁊ vitiū sunt in capitulo relationis.

17 ¶ Cū declarauit q in gn̄e qualitatis que est in q̄titate nō est alte/ratio: incepit ēt declarare hoc in alio genere p̄dicamēti qualitatis. s. in formis que sunt in aīa ⁊ in animato: ⁊ incepit a formis que sunt ī corpe. ¶ Et dixit. declaratū est igit q alteratio ⁊c. i. ⁊ cum declara tum sit q alteratio nō est in eo qd generatur neq; in eo qd est de ge nere generati. i. de gn̄e formaꝝ: manifestū est q nō est etiam in for mis que sunt in animato: ⁊ narrauit hoc: ⁊ dixit: forme enī sunt vir tutes; aut vitia. s. qm̄ omne qd attribuit corpori animaliū est/aut virtus/aut vitiū. s. aut virtus corporalis vt pulchritudo ⁊ fortitudo: aut vitiū vt turpitudo. ¶ Deinde posuit aliā ppōnē: ⁊ est q virtu tes ⁊ vitia sunt relatiua. Et q: hoc in quibusdā manifesti⁹ ē q̄ in q/busdā: incepit exēplificare de apparētibus: vt declararet illa que la tent: quēadmodū sanitas ⁊c. i. ⁊ quēadmodū manifestū est q sani/tas est aliq̄ tēperātia. i. mediocritas īter res calidas ⁊ frigidas: aut in cōplones corpis ⁊ mēbroꝝ; aut ī reb⁹ ꝯtinētib⁹ corp⁹ in respectu

corporis. Medium aut relatiuu dicit in respectu extremoz. Silr apparet hoc in fortitudine & pulchritudine: qm sunt relatiue. ¶ Et cu declarauit q fortitudo & pulchritudo sunt sicut sanitas: incepit dicere illud in quo conueniut: ex q certificat ea esse relatiua: & dixit: sunt eni3 dispones &c. i. & pulchritudo & fortitudo sunt in capro ad aliqd sicut in sanitate: q: pulchritudo & fortitudo: & alie forme corporales similes his/sunt dispones laudabiles in animab' que no intelligu/tur nisi in respectu laudabilissime disponis. s. in respectu aialis nobilissime disponis. Et oe qd intelligit in respectu alterius est ad aliquid necessario. Dispositio eni3 laudabilissima aialis est: vt in omnibus disponibus suis sit fm cursum nature: & pulchritudo in aliq aiali est dispo in forma creature considerata fm dispone qua h3 in creatione respectu nobilissimi aialiu in illa specie: & est illd qd in omnibus suis disponib' est fm cursu3 nae. ¶ Et silr fortitudo est dispo fm cursu3 nae eius in potetia: & q fortitudo est ad aliqd manifestu est: no. n. dicit: nisi in respcu debilitatis: & silr est a d pulchritudie cum dicat in respectu turpitudinis: est eni3 vlr pportio inter mebra media & extrema. ¶ Et cu declarauit q iste forme sunt ad aliquid: dixit: & cum virtutes &c. i. & cum sit declaratu q forme & virtutes corporales sunt ad aliquid: & sit declaratum in quinto istius libri q in pdicamento ad aliquid non est generatio: neq transmutatio: neq alteratio: manifestum est qd sequitur in prima figura: & q in formis corporalibus & inanimatis no est alteratio.

Medium relatiuu dr i respectu extremoru3.

Oe qd itelligit i respectu alteri' e ad aliqd necessario.

Que sit dispo laudabilissima in aiali: & qd sit pulchritudo.

T. co. 10.

a Pulchritudo e ppor tio iter mebra media & extrema.

¶ Neq3 circa virtutes anime & malitias. Virtus. n. pfectio quedā ē. Unūqōq3 eni3 tūc maxime pfectū est: cu3 attingit ppie virtuti. Et tūc est maxie fm naturā. Sicut circulus tūc maxie fm naturā est. Cū maxie circulus fit. Malitia aūt corruptio hoz3 & remotio est.

Unuqdq3 tunc maxie pfectu e: cu attingit ppie virtuti & tuc maxime est fm naturam.

¶ Neq3 ēt in virtutib' & vitijs anime. Virtus eni3 ē aliqua pfectio. Unaqueq3 eni3 rez tūc est pfecta in illa bora ppie in qua pueniit ad virtutē ppriā3. Et erit i fine dispositionis naturalis. Queadmodū circulus tūc erit in dispositione naturali cu3 erit circulus in fine. Vitiu3 autem distat & separatur ab illa.

¶ Cu3 declarauit q alteratio no est in gnequalitatis que est in qtitate in eo q est qtitas: incepit declarare hoc in formis aiatis: & incepit in hoc a virtutibus moralib' anteq a coprehensiuis. ¶ Et dixit: neq ēt in virtutib' & vitijs aie. Deinde induxit signu sup hoc: & dixit: virtus eni3 est aliqua pfectio. i. & in pfectione no est mot' alterationis: ergo in virtute no est alteratio: cu generatio eius no sit alteratio. ¶ Et cum posuit q virtutes sunt pfectio: & intēdit declarare q perfectio no est alteratio: incepit declarare ppone per quam declarat hoc: & est q pfectio no est diuisibilis: alteratio autem est in re diuisibili fm magis & minus: vt dictum est in quinto de motu: & sc3 q non inuenitur nisi in rebus diuisibilib': & dixit: qm vnaqueq 18

5. phy. t. comen. 10.

Perfectõ ē idiuisibilis q2 est finis rei nālis: ⁊ finis est indiuisibilis. Idē.6.ph. tex.cō.46.

rerū est pfecta in illo tpe in quo puenit ⁊c̄.i.⁊ perfectio est indiuisibilis: qm̄ aliqd nō fit pfectū nisi in tpe in quo peruenit ad pfectionē: ⁊c̄.i. in hoc ꝙ istud tps est indiuisibile est: qm̄ illud qd̄ peruenit in illa hora est indiuisibile: ⁊ est pfectio q2 est finis rei nālis: ⁊ finis est indiuisibilis. D.d.⁊ erit in fine rei nālis.i.⁊ ens erit ī eo in fine rei nālis: ⁊ cum hora in qua inuenit perfectio est indiuisibilis: ⁊ est declaratū ꝙ oīs motus est in diuisibili: manifestū est ꝙ alteratio nō est in perfectiōe. ¶ Et cū posuit ꝙ perfectio est in fine rei nālis: ⁊ ꝙ finis rei nālis est indiuisibilis: incepit demrāre hoc ī circulo: cū hoc manifestū sit ī eo.s.qn̄ est pfectio idiuisibilis: nō.n.est circulus magis ꝙ̄ circulus: ⁊ dixit: quēadmodū circulus ⁊c̄.i.⁊ pfectio rerum nālium est indiuisibilis: q2 sunt in fine: nō ante: sicut est dispō in circulo. Qm̄ pfectio eius est qn̄ fuerit in fine: nō enim est circulus ante finē. ⁊.q.d.⁊ perfectiōes sunt indiuisibiles: q2 pfectiōes sunt siles perfectiōi circuli: quēadmodū circulus nō est circulus ante finem. Silr̄ est in alijs pfectiōib⁹. ¶ Et cū declarauit ꝙ virt⁹ est indiuisibilis: declarauit hoc ēt in vitio.⁊.d.⁊ vitiū ⁊c̄.i.⁊ vitiū est separatio ⁊ remotio ab illa fine indiuisibili: ⁊ cū iste finis est indiuisibilis. ḡ ⁊ illud qd̄ distat ab eo maxīe est indiuisibile: ⁊ sic nō est mediū inter virtutē ⁊ vitiū. Mot⁹ aūt est in eis inter q̄ est mediū: vt declaratū est in qnto: ⁊ tot ū hoc intellectū est ex suis verbis potētialr̄.

Motū eē ī eis que hn̄t mediū pt3 h.⁊.5.phy. tex.cō.22.

¶ Fit quidē igitur cum quiddā alteratur: ⁊ acceptio virtutis: ⁊ remotio malitie: alteratio tamē horum neutrum est. Qr autē non alteretur aliquid horum manifestū est. Uirtus quidē enim aut impassibilitas quedam est: aut passibile est sic. Malitia autem passibilis est: aut contraria passio est virtuti. Et hoc totum est ꝙ morale virtutē in voluptatib⁹ ⁊ tristitijs esse accidit. Aut enī f̄m actū est qd̄ est voluptatis: aut per memoriam aut spem. Siquidē igitur f̄m actū est: sensus est cā. Si vero per memoriā aut per spem ab ipso est: aut enī insunt qualia passi sum⁹: reminiscētib⁹ voluptatis aut qualia patiemur sperantibus.

¶ Et diminutio a virtute ⁊ denudatio a vitio fiunt qn̄ aliquid alterat̄. Sed neutrū est alteratio. Et signū ei⁹ ꝙ aliqua alterant̄ manifestū est. Uirtus enī est aut inreceptibilitas passionū: aut receptio earū tali mō. Uitiū aūt ē receptio passionū cōtrario mō illi quo virtus recepit eas. Et vlr̄ accidit ꝙ virtus moralis sit in modis voluptatis ⁊ tristitie. Uoluptas.n.aut ē actu aut p̄ rememorationē aut spe. Eius aūt qd̄ est actu causa est

sensus. Illud autē qđ est per rememorationē: aut per spem erit ſm hoc. Voluptas eniȝ accidit nobis: aut ꝑ rememorationē eius qđ habuimus ex ea: Aut ꝑ spem ad illud qđ habenduȝ est.

¶ Cum declarauit ꝙ in qualitate que est in quātitate nō est altera/ 19
tio: ⁊ ꝙ gñatio eius sequit̄ alteratione: ⁊ declarauit ꝙ in virtutib⁹
aīe nō est alteratio: vult declarare ꝙ sequūtur alterationē: qđ non
fecit in formis corporalib⁹: q2 manifestū est eas sequi alterationeȝ.
¶ Et dixit. ⁊ diminutio ⁊c̄. i. ⁊ vitiuȝ ⁊ virtus fiunt a reb⁹ alterati/
uis: sed factio eaꝝ in se nō est alteratio: cuȝ sint indiuisibiles: vt de/
claratū est. ¶ Deinde induxit signū sup hoc: ⁊ dixit: ⁊ signū ꝙ aliq̄
alterant̄ manifestū est: quoꝝ alteratione sequit̄ factio virtutū ⁊ vi/
tioꝝ. Virtus. n. aut est ꝓhibitio viciosi a receptiōe passionū corpa/
lium: aut est receptio passionū mō terminato: ⁊ quocūq3 fuerit nec̄e
est vt sequant̄ passionē. Si aūt fuerint medie in passione. sicut. n. est
veꝝ: Manifestū est qm̄ sequunt̄ mediuȝ in passione. Ipsa. n. passio
corpalis erit ꝑ alterationē uno est ipsa alteratio: ⁊ silr̄ si sequit̄ im/
passibilitatē. Prohibitio. n. a passiōe praua erit ꝑ passionē ꝯtrariaȝ
illi passioni praue. ¶ Et cū dixit ꝙ virtus sequit̄ alterationē: cum
sequit̄ passionem. ⁊ passio est alteratio: dixit hoc ēt in vitio: ⁊ dixit:
vitiū aūt est ⁊c̄. i. vitiū aūt sequit̄ receptionē passionū q̄ sunt ꝯtra/
rie passionib⁹ quas sequūtur virtutes. ¶ Sed querit̄ quō dr̄ ꝙ vir/ Dubium
tus sequit̄ passionē laudabilē: ⁊ vitiū passionē illaudabilē: ⁊ passio
laudabilis ⁊ illaudabilis sequunt̄ virtutē ⁊ vitiuȝ. Virtus eniȝ est
habitus ꝑ quē patit̄ passionē laudabilē. Et vitiū est habitus ꝑ quē
patiatur passionē illaudabilē. ¶ Ad hoc aūt dicēduȝ est ꝙ isti duo Solutio.
habitus acquirunt̄ cōsuetudine passionū laudabiliū aut illauda/
biliuȝ. Ergo existētia eoꝝ ꝑfecte necessario sequit̄ passionē: Et cū
sit declaratuȝ ꝙ virtus ⁊ vitium sequitur passionē: est declaratum
ꝙ passio est alteratio: sequit̄ ex hoc ꝙ virtus ⁊ vitium sequunt̄ alte/
rationem. ¶ Deinde. d. ⁊ vniuersalr̄ accidit ⁊c̄. i. ⁊ virtus moralis
est in voluptabili ⁊ cōtristabili. s. in querēdo voluptabile: ⁊ fugien/
do contristabile ſm ꝙ oportet: ⁊ quādo oportet. ⁊ intendebat per
hoc dicere ꝙ virtus sequitur passionem. Nam querere voluptabi/
le ⁊ fugere contristabile sequunt̄ passionem. ¶ Et syllogismus com/
ponitur sic. Virtus inuenitur in contristabili ⁊ voluptabili. Et cō/
tristabile ⁊ voluptabile sequuntur passionem. Ergo virtus sequi/
tur passionem. Et similiter declarabitur per hunc syllogismuȝ in vi/
tio. Et q2 voluptabile aliud est in preterito: ⁊ aliud in futuro: decla/
rauit hoc ⁊. d. voluptas eniȝ aut est in actu ⁊c̄. ⁊ intēdit per actum
tempus presens: ⁊ per rememorationē preteritum: ⁊ per spem futu/
rum. Et q2 vnusquisq3 istoꝝ trium modoꝝ voluptatis proprius
est alicui virtuti virtutum anime: ⁊ dixit: eius vero que est in actu
causa est sensus: idest voluptatis enim que est in actu causa est: q2
comprehenditur sensu qui est in actu. Et eius que est per speȝ causa
est sensus: sed de sensu qui est in potentia: ⁊ ille qui iam exiuit in actū
ꝓpriū est virtuti rememoratiue: ⁊ ille qui futurus est imaginatiue.

Delectamur per rememoratione3 qñ imaginati sumus illud rememoratū q. ia3 existi3 in actu.

Delectamur.n.per rememoratione: qñ imaginati sumus illud rememoratū.q.iam existet in actum. Et simil'r est de sperato. Omnia igit prudent a sensu: ꝛ ideo dixit: voluptas.n.accidit nobis ꝛc. ¶ Et.q. intēdebat per hoc cōfirmare ꝙ voluptas fit a passiōe q̄ fit a sensibili: ꝛ q2 voluptatio est per speratū: ꝛ illud qđ fiendū est: pōt hic fieri cōclusio.s.ꝙ voluptas seqtur passionē a sensibili. Qm̄ necesse est si voluptas sit passio: aut sequat passionem vt facta sit a passione sensibili: cū sit positū ꝙ passiões fiant a sensibilibus: ꝛ insensibilibus. Et iō dissoluit questionē narrādo ꝙ voluptas in p̄terito ꝛ futuro est sensibile in potentia. ꝛ ꝙ cōprehensio sensibilis in potētia ꝛ in actu: sequit eam necessario passio.

¶ At vero neq3 in intellectiua pte animie est alteratio. Sciens eni3 maxime ad aliqd dicit. hoc aūt mãifestū est. Scđm eni3 nullaȝ potentiā in mouētib9 factum est ꝙ est scie: sed existente quodā. Ex ea enim que est ſm ptez experiētia vniuersalē accipim9 sciaȝ. Neq3 igit act9 generatio est: nisi aliqs respectionē ꝛ tactū generationes dicat. Hmōi eni3 est actus. Que aūt ex principio est acceptio sciētie nō est generatio neq3 alteratio. In gescēdo ⁎ nāq3 ꝛ sedēdo aīa sciēs fit ꝛ prudēs. Sicut igit neq3 cū dormiēs surgat aliqs: aut ebri9 pauset: aut infirmãs ordinet factus est sciēs q̄uis prius nō poterat vti: ꝛ ſm sciam agere. Sed mutata pturbatione ꝛ in statū reueniente intellectu inerat potētia ad sciētie cōgruitatem. Hmōi igit aliqd fit ꝛ qđ est ex principio in scia existētia. Turbatiōis eni3 quies quedā est restitutio. Neq3 igit infantes possunt addiscere: neq3 iudicāt sensibus simil'r senioribus: multa eni3 turbatio circa hos ꝛ motus. Statur aute3 ꝛ pausatur turbatio aliquādo quide3 natura aliquādo autē ab alijs. In vtrisq3 aute3 his alterari aliquid accidit: sicut cu3 surgat ꝛ fiat vigilans ad actum. Manifestu3 igitur quātum ipsum alterationis in sensibilibus est ꝛ in sensibili parte aīe: ꝛ in alio nullo nisi ſm accidens.

Lfa bysantij. ex eo nā ꝙ q2 pturbatiōes sedant ꝛ trāglla fit aīa sciēs qspiā atq3 prudēs euadit.

⁎ In gescēdo nāq3 ꝛ sedēdo. aīa fit prudēs.

¶ Neq3 in parte distinguente de anima est alteratio. Sciens eni3 ꝛ cognoscēs dignius dicētur de capitulo ad aliquid: ꝛ hoc manifestu3 est. Quoniā cognitio nō est in cognoscēte: ita ꝙ aliqua potētia omnio moueat:

sed cum aliqd fuerit. Quoniã per experientiã rerum particulariũ cõparam⁹ cognitionẽ mutabilẽ. Neq̧ intellectus est etiã generatio. Nisi quis dicat ꝙ videre ẽt ⁊ sentire est generatio: ⁊ ꝙ tale est. Intelligere ⁊ acquirere cognitionẽ in principio nõ est generatio: neq̧ alteratio. Homo enĩ fit sciens ⁊ intelligens quãdo anima eius quiescit ⁊ firmat. Quẽadmodũ igitur homo quãdo expergefit a somno: aut qñ deinebriat: aut qñ fuit infirm⁹ non dicit ipse fieri sciens. Licet prius non habebat potẽtiã vtẽdi sciẽtia neq̧ operãdi ea. Deinde postq̃ recessit illa cõturbatio ⁊ quiescit intellectus inuenitur in eo ista potentia que fit: ita est in eo qđ inuenitur in principio in dispositiõe cognitiõis. Cognitio enĩ est quies: ⁊ rectitudo. Neq̧ pueri etiã possunt addiscere aut cõicare in sensib⁹ sicut pluriũ annorum. Nam cõturbatio ⁊ motus in pueris est multa. Et ista cõturbatio rectificat ⁊ cessat: quedã a natura: ⁊ quedã in alijs reb⁹ vt a disciplina: ⁊ a simılib⁹. Et in istis duobus necesse est vt aliquid alteretur: sicut est dispositio eius qđ expergefit a somno: ⁊ est somnus apud actũ. Manifestum est igitur ꝙ alteratio est in sensibilibus ⁊ in parte sensibili anime: ⁊ in alijs autem non nisi per accidens.

Cum declarauit ꝙ in parte rõnabili operatiua nõ est transmutatio: vult declarare ꝙ neq̧ in parte cõprehensiua anime fit transmutatio neq̧ alteratio. Et dixit: neq̧ in parte distinguẽte: ⁊ intendit per partẽ distinguentẽ cõprehẽdentẽ: ⁊ est virtus sensibilis ⁊ imaginatiua: ⁊ rõnabilis. D.d. cognoscẽs enĩ dignius est ⁊c. i. ⁊ signũ eius est ꝙ generatio istoꝝ vr̃ esse de genere relatiõis ⁊ maxie partis rõnabilis. Est enĩ dignius a vt existimet esse de capitulo ad aliquid: q̃ de qualitate: ⁊ intẽdit ꝙ esse comprehẽsionẽ in nobis nõ est aliqd factũ in se: sed in respectu ad nos. s. qñ aĩa fuerit ꝑpara ta ad recipiendũ illas cõprehẽsiones: vt ferrũ ꝑparat per tersitudinem ad recipiendũ lucẽ: ⁊ alios colores: ⁊ formas. Non ꝙ comprehensiones generent in se ꝙ ante nõ erant. Et hoc qđ dixit manifestius est in intellectu q̃ in alijs virtutibus cõprehensiuis: ⁊ ideo dixit: cognoscẽs enĩ ⁊c. Sed intẽdebat ꝑ cognoscẽs intellectũ. Et forte intẽdit per cognoscẽs oẽs virtutes cõprehẽsiuas: ⁊ erit ista cõparatio inter illas: ad alias ptes aĩe nõ rõnabiles. i. morales D.d. ⁊ hoc manifestũ est. ⁊c. i. qm̃ cognitio nõ fit in cognoscẽte: ita 20

Oppõm me. 10. cõ. 22.
a Sciẽtia ⁊ cognitio digni⁹ est vt sint ĩ ca. ad aliqd q̃ in q̃litate. pro hoc vide. 5. met. cõ. 20.

ꝙ pars cognoscēs sit trāsmutata: sȝ fit qn̄ aliō aliqd trāsmutat̄ si/
cut est dispō in oib⁹ relatiuis. U. g. in colūna. Colūna em̄ non trās/
mutat̄ in se qn̄ de sinistra posita est in dextra: sed aliud. U. grā. Sor.
Et silr̄ est dispō in factiōe cognitiōis: qm̄ hoc non fit ita ꝙ pars co/
gnoscēs trāsmutet: sȝ ꝙ aliud trāsmutat̄: ꝛ est illō in respectu cuius
dr̄ illa cognitio. ¶ Et cū narrauit ꝙ cognitio fit in nobis nō ita ꝙ
pars cognoscēs trāsmutet̄: sed aliō dixit: qd est illō aliud: ꝛ dixit:
qm̄ ex experiētia ꝛc̄. i. qm̄ cognitio fit in nobis qn̄ trāsmutat̄ p rece/
ptionē particulariū ꝛ cōsiderationē eoꝝ: qm̄ cū ꝯsideramus ptīcu/
laria fit ex hoc cognitio vl̄is in nobis ꝭm relationē ad illa. s. ꝙ cum
apud nos fit ex aliq̄ spē plus ꝙ̄ vnū particulare: statiȝ fit in nobis
spēs vl̄is absqȝ eo ꝙ in ipsa fiat trāsmutatio. ¶ D. d. neqȝ itellectus
etiā ꝛc̄. i. ꝛ ad dicendū ꝙ intelligere est gn̄atio nō hȝ viā ad dicen/
dū hoc: nisi dicat ꝙ videre ꝛ vl̄r sentire est gn̄atio. ¶ Et dixit hoc.
qꝛ ꝓportio a itellect⁹ ad itellectū est sic̄ ꝓportio sensus ad sensatū.
Si igit̄ aliqs dixerit ꝙ factio istoꝝ est passio ꝛ trāsmutatio. s. ꝙ seq/
tur alterationē ꝭm ꝙ est vā gn̄atio pōt dicere hoc in intellectu. Qui
aūt nō dicit hoc in sensib⁹ minus dicit in itellectu. ¶ D. icepit ꝓba
re ꝙ cognitio fit i nobis sine gn̄atione p rōnes ꝓbabiles: ꝛ dixit: ꝛ
acqsitio cognitiōis ꝛc̄. ꝛ intēdit a pncipio nō ꝭm rememorationē.
D. d. hō em̄ ꝛc̄. i. ꝛ nec̄e est vt cognitio fiat in nobis sine gn̄atiōe: qꝛ
visum est ꝙ hō nō fit cognoscēs nisi qn̄ qeuerit ꝛ rectificata fuerint
accn̄tia aīe apud sepationē a pueritia. ¶ Et intēdit ꝙ scīa nō est in
pueritia i actu: sȝ accn̄tia appetibilia ꝛ vl̄r humores: vt dixit Plato
ipediūt puerū: ꝛ ideo assimilauit ipsuȝ dormiēti ꝛ ebrio ꝛ infirmo: ꝛ di
xit: quēadmodū igit̄ hō ꝛc̄. i. ꝛ quēadmodū qn̄ hō fuerit dormiēs ꝛ
expergefit ꝛ reuersa est ad illū cognitio eius: aut qn̄ est liberatus ab
ebrietate: aut ab infirmitate: nō dr̄ acqrere sciam quā non habebat
prius. s. sciam generatā in se postq̄ nō fuit: ita ēt nō dicimus in scia
que acquirit̄ a pncipio ꝙ est scia gn̄ata i se: sȝ gn̄atio ei⁹ in sciēte est
ꝭm relationē: sicut lux generat̄ in speculo ferri terso. D. d. lȝ prius nō
habebat potentiā ꝛc̄. i. qm̄ quēadmodū dicimus in dormiēte qn̄ ex/
pergefit ipm̄ hr̄e sciam quā prius habebat nō potētiā vtendi. i. qm̄ nō
erat exn̄s in actu in aīa ei⁹. Ita dicimus in scia acqsita a pncipio.
¶ Et non intēdebat per hoc qd̄ dixit in dormiēte: ꝙ scia reuertit̄ ad
illā quā prius nō habebat in potētia vtēdi. Et hoc ꝙ assimilauit sciē
tiam acquisitā a pncipio scie acquisite post somnū: ita ꝙ scia acqui
sita a principio acquirat̄ illo modo q̄ acquirit̄ post somnū: nā hoc est
impol'e: sed intēdebat per potētiā vtēdi ipsaȝ eē in aīa eius in actu
non a gn̄atione. ¶ D. induxit aliud signū: ꝛ dixit: cognitio eniȝ est
quies ꝛ rectitudo. i. ꝛ ideo cognitio existit i nobis in pncipio p quie
tē aīe ꝛ rectitudinē accidētiū: ꝛ si generet̄: tūc exn̄tia ei⁹ eēt apud
trāsmutationē. ¶ Deinde induxit signū de pueris: ꝛ dixit: neqȝ pue
ritiā ꝛc̄. i. ꝛ hec est cā in hoc ꝙ pueri nō addiscūt anteq̄ ptrāseant
pueritiā: neqȝ cōicant cū eis qui sunt pluriū annoꝝ in quātitate ei⁹
ꝙ cōprehendunt de differētijs sensibiliū. s. qꝛ humor ꝛ motus abun
dat in eis. Deinde dixit: ꝛ ista cōturbatio ꝛc̄. ꝛ intēdit per naturam
etatem: ꝛ per alias res cōsuetudinem ꝛ exercitiū. Exercitium eniȝ
largitur nāe hominis ꝓparationē q̄ in ea nō erat ante. ꝛ non est re/

Cū ꝯsideramus pticularia fit ex hʼ cognitio vl̄is i nobis. Jō. 12. me. c. 4. ꝛ i fi. 2. poste.

a Proportio itell'is ad itell'm ē sic̄ ꝓportio sensus ad sensatū. Jō. 3. d̄ aīa. t. c. 3.

Exercitiuȝ largit̄ nāe

motum vt virtus.s.moralis operetur in hoc: et maxime castitas. ℂD.d.et in istis duobus &c.i.et in ista translatione quasi sunt pueri de ignorantia ad cognitionem propter etatem aut per disciplinam: necesse est vt alteretur. V.g.per formam aie quod est calor naturalis: sicut accidit ei qui expergefit a somno vt alteretur per alterationem alterius partis in eo a parte qua intelligit. V.g.caloris naturalis. ℂEt intendebat per omnia ista ponere quod aia non alteratur per se sed per accidens. Si autem facta est tunc esse eius sequitur essentialiter alterationem. Si autem non est facta tunc esse eius in nobis sequitur alterationem non esse eius in se: sicut est dispositio in somno. Et hoc manifestius est in intellectu quam in ceteris partibus aie cognoscibilibus. Et iam declaravit ipse in libro de aia quod esse comprehensibilium sensus sequitur in se alterationem essentialiter: postquam induxit ista signa sufficientia quibus visus est hic. In intellectu autem multum latet: et iam consideravimus de hoc in libro de anima. hic autem non intendebat declarare quod aia intelligibilis aut intellectus non sequitur in suo esse transmutationem essentialiter: sed intendebat declarare quod in ea non est transmutatio. ℂSunt enim tria quorum unum est vtrum in forma intellectus aut aie sit transmutatio et alteratio. ℂSecundum vero est vtrum suum esse in se sequatur transmutationem et alterationem essentialiter ita quod sit facta in rei veritate. ℂTertium autem est. vtrum suum esse sequatur alterationem per accidens.s.secundum quod est in nobis non secundum quod est in se. Et quia si fuerit declaratum ipsam esse alteratam per accidens: tunc dignior erit vt non sit alterata in sua substantia: quod vt sequatur alterationem essentialiter. Et quod si ex vtraque opinione sequitur vt non sit alterata in sua substantia: et est illud quod intendebat: vidit quod melior doctrina in hoc est inducere sermones ex quibus videtur ipsam esse alteratam per accidens. Quoniam cum hoc fuerit existimatum.s.ipsam esse alteratam per accidens: tunc mens non cogitabit in hoc quod non sit alterata in sua forma. Sed illud de quo cogitabit tunc est: vtrum sit possibile vt in suo esse sequatur alterationem essentialiter aut non. Et cum non accidit ei in hoc nisi altera duarum cogitationum propter illa signa sufficientia que sunt in prima cognitione.s.quoniam non accidit ei vt sit alterata in sua substantia: manifestum est quod qui audiuerit ista signa non dubitabit in hoc quod est non transmutata in sua forma. Sed remanebit ei forma positas.s.in nobis: non quod hec sit opinio eius: sed intendebat demonstrare vim istius opinionis. Ut cum homo sciuerit illa signa habebit pro impossibili: vt sit alterata in sua forma: et non remanebit ei cognitio nisi inter duas alias intentiones. ℂD.d.manifestum est igitur de alteratione &c. et intendit per sensibilia tangibilia: et colores: et sapores: et odores: et per partem sensibilem aie passiones factas in virtute concupiscibili: quas sequuntur passiones corporales; vt rubor verecundie: et pallor timoris. Et vocauit hanc partem corporalem: quia indiget corpore: et ideo nullus existimat quod illa pars anime possit separari. ℂSed queritur hic quare tacuit hic speciem qualitatis que dicitur potentia et impotentia naturalis. ℂEt Alex. dicit quod iam declaratum est vniversaliter quod non est qualitas: et intendit vt mihi videtur quod res agunt per suas formas et patiuntur per materias. et forme et materie sunt substantie necessario. ℂEt fortasse intendit quod declaratum est vniversaliter quod non est qualitas altera bilis: quoniam est forma: et declaratum est quod forme non sunt alterationes: sed sequuntur alterationem.

[Margin notes:]

hominis per operatio nem quia in ea non erat antiquum et non est remotum vt in hoc operetur virtus moralis et maxime castitas.

Ista non est opi. Aris. sed intendebat demonstrare viam istius opinionis.

Dubium.

Sol. Alex.

Vide de hac materia Aver. s. metaph.c.19.

¶ Tractatus Tertius de motuũ cõparatione.

¶ Ostẽdit q motus sunt cõpabiles adinuicẽ. Ca. i.

Dubitabit aũt aliqs vtrũ est mot⁹ ois oi cõpabilis aut nõ. Si igit est ois cõparabilis: ⁊ eq̃lr velox est: q i eq̃li tpe p eq̃le spaciũ mo uet. Erit g circulatio quidẽ eq̃lis recto ⁊ maior: ⁊ minor. Ampli⁹ aũt alteratio ⁊ loci mutatio eq̃lis est: cũ i eq̃li tpe aliõ qdẽ alteret: aliud vero ducat. Erit ergo eq̃lis passio longitudini: sed hoc impoĩe est. Si ergo cũ in equali tpe p̃z equale moueat: tũc equalr velox est. Eq̃lis aũt non est passio ois lõgitudini. Quare nõ erit alteratio loci mutationi eq̃lis: neq3 minor. Quare nõ ois cõparabilis est.

¶ Et querit vtrũ motus cõiungeẽ cu3 motu aut non. Qm̃ si oẽs motus cõiungunt sibi: ⁊ cõuenientia in ve locitate sunt illa q̃ in tpe eq̃li mouent p eq̃le. Tunc ali quis motus circularis erit equalis recto. Ergo aliqs motus circularis erit maior aut minor illo: ⁊ alteratio ⁊ trãslatio erũt eq̃les cũ in tpe eq̃li hoc alterat ⁊ h mu tat locũ. Ergo passio erit equalis longitudini: sed hoc est impossibile. Qm̃ tũc velocitas est equalis qñ duo pertrãseũt in equali tpe aliqõ equale. Sz passio ⁊ lon gitudo non sunt eq̃les: ergo neq3 alteratio ⁊ trãslatio sunt eq̃les. Neq3 vna minor est alia. Unde neeẽ est vt non ois motus cõiungat cũ omni motu.

21 Hec est quarta questio istius tractatus. In p̃ma eñ declara uit q oẽ motũ h3 motore3. In scõa vero q oĩa mota in loco reducunt ad primũ motũ qõ mouet a motore in ipso. Tertia aũt est q ois motor est insimul cũ eo qõ ab eo mouet in loco. Quar ta vo est ista: vtrũ ois motus h3 pportionẽ cũ omni motu. ¶ Et di xit: ⁊ querit ⁊c. ⁊ intẽdit per cõiunctionẽ suppositionẽ: ⁊ mẽsuratio nem: ita q oẽs motus pñt diuersari ẽm magis ⁊ minus. D. d. qm̃ si oẽs motus ⁊c. i. qm̃ si oẽs motus mensurẽt se adinuicẽ: aut superpo nunt sibi adinuicez sequit vt motus a circularis sit eq̃lis recto. Qm̃ si duo motus fuerint suppositi: aut mẽsurãtes se adinuicẽ: tũc duo spacia p que sunt motus erũt talia. Et hoc intẽdebat cũ dixit: ⁊

a Mot⁹ cir cularis nõ est eq̃lis re cto. Jõ. 4. phy. c. 129.

cõueniẽtia in velocitate ꝛc. ¶ Et cũ induxit hoc improbabile induxit aliud maius: ꝛ dixit: ꝛ erit etiã alteratio trãſlatio equalis ꝛc. i. ꝛ ſi qlibet motus mẽſuret quẽlibet motũ: ſequit̃ aliud inopinabilius pdicto: ꝛ eſt vt alteratio ſit eq̃lis trãſlationi: cũ fuerint poſite in tpe equali. Deinde induxit impoſſ qd ſequitur ex hoc: ꝛ dixit. ergo ꝛ paſſio erit eq̃lis longitudini. i. ꝛ ſi alteratio eſt eq̃lis lõgitudini: nece eſt vt q̃litas ſit eq̃lis loco: aut minor: aut maior. ¶ Deinde induxit cãm in hoc qd eſt impoſſ: ꝛ dixit: ſ3 hoc eſt impoſſ ꝛc. i. ſed hoc eſt impoſſ ꝛ q: equalia in velocitate dñr equalia: q: in eodẽ tpe pertrãſeunt idẽ ſpaciũ in quãtitate: ꝛ q̃litate eandẽ q̃litatẽ: ꝛ ſi in trãſlatiõe ꝛ alteratiõe inuenit̃ equalitas: nece eſt vt q̃litas ſit eq̃lis loco: qd eſt valde inopinabile. ꝛ cũ hoc nullũ apparet in alteratiõe ꝛ trãſlatiõe. ſ. qm nõ dicunt̃ vniuoce: induxit cõcluſionẽ intentã: ita ꝙ iam cõpleuit ſuã declarationẽ: ꝛ dixit: ꝛ ergo nec alteratio eſt equalis trãſlationi. Et cũ declarauit ꝙ alteratio nõ eſt eq̃lis trãſlatiõi. dixit. ergo neceſſe eſt vt nõ oĩs motus ꝛc. i. vt nõ oĩs motus mẽſuret oẽm motũ: cũ alteratio ꝛ trãſlatio ſint motus: tñ non eq̃lis: ꝛ mẽſurãtia ſe adinuicẽ ſunt illa in qb⁹ inuenit̃ eq̃litas: ꝛ q: aliquãtulũ eſt dubiũ de ↄiũctiõe mot⁹ trãſlatiõis recte cũ circulari reuerſus eſt ad illũ. Mẽſurãtia ſe adinuicẽ ſũt illa i q̃bus inuenit̃ eq̃litas.

¶ In circulo autẽ ꝛ recto qũo cõtingit. Incõueniens quidẽ eſt: niſi ſit in circulo ſic hoc aliqd moueri: ꝛ hoc in recto. S3 mox neceẽ eſt aut velocius aut tardius moueri: ſicut ſi hoc moueat̃ deorſu3: hoc aũt ſurſu3.

¶ Sed cõſiderandũ qũo eſt de circulo ꝛ linea recta. Qm̃ turpe eſt dicere ꝙ hoc impoſſ eſt: vt moueat̃ circulariter ꝛ moueat̃ idem recte: ꝛ eode3 modo. Sed neceſſe eſt vt cu3 mouet̃ taliter vt motus ei⁹ ſit velocior ꝛ tardior. Sicut eſt neceſſe in eo qd mouetur q̃nq: ſuperius: ꝛ q̃nq3 inferius: ꝛ hoc non nocet.

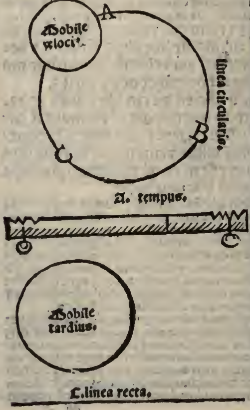
¶ Cũ induxit inopinabile qd cõtingit: ſi mot⁹ rectus ſit ꝓportiona 22
lis motui circulari: incepit inducere modũ quo põt quis exiſtimare ꝙ iſti poſitioni nõ ſequit̃ iprobabile. ¶ Et dixit. ſ3 cõſiderandu3 eſt ꝛc. i. qm̃ manifeſtũ eſt ꝙ mot⁹ alteratiõis nõ eſt ꝓportionalis motui trãſlationis: ſ3 illud de quo pſcrutandũ eſt: eſt vtrũ motus rect⁹ ſit ꝓportionalis motui circulari: ꝛ ipſe circulus linee recte: ꝛ qm̃ ſi inter motũ circularẽ ꝛ rectum fuerit ꝓportio: nece eſt vt cã in hoc ſit: qm̃ inter linea circularẽ ꝛ rectã eſt ꝓportio: ꝛ ideo perſcrutatus eſt hic de circulo ꝛ linea recta: ꝛ dixit: ſed cõſiderandũ eſt ꝛc.

¶ Deinde induxit modũ quo exiſtimat̃ ꝙ nõ ſequat̃ hãc poſitione3 2
improbabile: ꝛ dixit: malũ enim eſt dicere ꝛc. i. incõueniẽs eſt eni3 dicere ꝙ impoſſibile eſt vt aliquid moueat̃ circulariter motu equali in velocitate ſui motui recto. Sed neceſſe eſt in eo qd mouetur circulariter ꝛ mouetur recte vt alter motus ſit alio velocior: aut tardior: aut equalis. Et hoc intendebat cum dixit: ſed neceſſe eſt cum mouetur ꝛc. i. quoniam quemadmodum motus rectus eſt velocior

e tardioꝛ alió motū recto. Et ſi'r circularis cum circulari: ſit a eſt de recto cum circulari. B. d. ⁊ hoc non nocet. i. e exiſtim at ꝙ nullum inopinabile ſequitur ex hac poſitione.

Amplius nihil differt in rōne ſi aliqs dicat neceſſariū eē velociꝰ mox aut tardiꝰ moueri. Erit. n. maioꝛ ⁊ minoꝛ circulꝰ illo recto: quare ⁊ equalis. Si eniȝ i. a. tpe ipm. b. trāſiuit: aliud aūt ipm. c. maius erit. b. ipo. c. ſic enim velocius eſſe dcm̄ eſt. ergo ⁊ ſi in minoꝛi equale velocius eſt. Quare erit aliqua ps ipſius. a. in quo ipſius. b. circuli tranſibit; cum in toto. a. ipſum. c.

Oſtēſio ꝙ ſi motus circularis ſit maioꝛ vel minoꝛ in velocitate ꝙ̄ rectꝰ; ꝙ poſſit etiā equalis eſſe.

Si igiẗ aliquis dixerit ꝙ h̄ neceſſe ē vt motꝰ i loco ſit velocioꝛ ⁊ tardioꝛ: qm̄ motꝰ circularis dȝ eſſe maioꝛ aut minoꝛ motu recto: ex quo ſequitur vt ſit equalis ei. Quoniam ſi aliquod motuȝ mouetur in tēpoꝛe a. motu. b. velociꝰ ꝙ̄ȝ motu. c. qm̄ h̄ mō vocabimꝰ velociꝰ. Neceſſe ē vt ſi moueẗ i minoꝛi tempoꝛe equaliter vt ſit velociꝰ. Ex quo ſequitur: vt tempus in quo b. pertranſit circulum ſit pars tempoꝛis. a. ⁊ in quo pertranſit. a. lineā c. ſit totum tp̄s.

¶ Cum dixit ꝙ visum est ꝙ inter motum circularem ⁊ rectum ē cō paratio ſm velocitatem ⁊ tarditatem: ſicut accidit hoc in motibus 23
rectis cum oēs ſint in loco. Incepit ďclarare qūo ſequit̄ ſi dicatur velociores ⁊ tardiores vt dicant̄ eq̄les. Et iterauit ſmonē a capite.
¶ Et dixit: ſi igitur aliq̄s dixerit ⁊c̄. i. ſi igit̄ aliq̄s dixerit ꝙ neceſſe 2
est vt in q̄buſlibꝫ duobus motib⁹ poſitis in loco vt alter ſit velocior ⁊ alter tardior. Qm̄ oēs duo motus diuerſi in loco alter eſt maior: alter minor: ⁊ cum magnitudo ⁊ paruitas inueniantur in eis. ergo velocitas ⁊ tarditas. ergo ⁊ equalitas. Oē enim in quo pōt eſſe velocius ⁊ tardius: pōt eſſe equale. Et cum poſuit ꝙ oēs duo motus in loco poſſibile ē vt alter ſit maior ⁊ reliquus minor. Et oē in quo inuenitur velocitas ⁊ tarditas inuenitur equale. Et poſuit ꝙ motus rectus ⁊ circularis ſm ꝙ ambo ſunt in loco inuenitur in eis magis ⁊ minus: vel velocitas ⁊ tarditas: ꝯcluſit ꝙ in motu recto ⁊ circulari inuenit̄ velocius ⁊ tardius. ergo ⁊ equale. ¶ Et q̄ꝛ ad certificādū ꝓpōnem dicētem ꝙ oē in quo inuenitur velocius ⁊ tardius inuenit̄ in eo equale: melius eſt vti exemplificatōe: dixit: qm̄ ſi aliq̄d motuꝫ mouet̄ in tpe. a. ⁊c̄. i. ponat̄ igitur ꝙ aliq̄d motum circulare. V. g. b. mouet̄ in tpe. a. motu velociori q̄ȝ motus alterius moti q̄d mouetur in eo. V. g. c. Ergo neceſſe eſt vt velocius ꝑtranſeat ſpaciuꝫ eq̄le ei q̄d ꝑtranſit tardius in tpe minori. Talis. n. eſt diffō velocioris. D. dixit. ergo neceſſe eſt ⁊c̄. i. ⁊ cum ſit poſitum ꝙ velocius eſt illud q̄d in minori tpe ꝑtranſit equale ſpacium: erit ēt veꝛ ꝯuerſuꝫ. ſ. ꝙ illud q̄d mouet̄ in minori tpe ꝑ equale ſpaciuꝫ eſt velocius: ⁊ intēdebat ꝑ hoc verificare diffōnem: ⁊ cum fuerit ꝯiunctum huic ꝙ motū circulare pōt eſſe velocius aut tardius recto ꝯcludit̄ ex hoc ꝙ motū circulare ⁊ rectū mouent̄ ꝑ ſpacium equale in minori tpe. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: ex quo ſeq̄tur vt tp̄s. i. ⁊ ſeq̄tur cum poſuerimus ꝙ motum circulare. ſ. b. eſt velocius q̄ȝ motum. c. ⁊ mota ſunt in eodem tpe. ſ. in. a. vt. b. circulare ꝑficiat circulum in pte tēporis a. in quo toto compleuit. c. lineam rectā. Et ſic poſſibile ē vt aliud motum ꝑ lineam rectaꝫ ſit velocius q̄ȝ motū. c. ita ꝙ velocitas ſui motus ad motū. c. erit ſic̄ velocitas motus. b. ad motū. c. Ex q̄ ſeq̄t̄ vt motus rectus ſit eq̄lis circulari: ⁊ hoc intēdebat ꝯcludere vt vr̄: ⁊ dimiſit ꝯcluſiōem: q̄ꝛ bn̄ apparet ex ꝓpōnibus quas induxit. Deinde induxit inopinabile quod opponitur huic concluſioni.

¶ At vero ſi ſunt cōparabilia accidit nō dcm̄. ſ. equale eſſe rectū circulo. ſed nō cōparabilia ſunt: neq̄ꝫ ergo motus. Sed quecūq̄ꝫ non equiuoca cōparabilia ſunt: vt quare non comparabilia: vtrum acutius ſtilus: aut vinum: aut vltima. Quia nāq̄ꝫ equoca ſunt non cōparantur. Sed vltima ei que eſt iuxta vltimam cōparabilis eſt: qm̄ idem accidit acutum in vtriſq̄ꝫ. ergo nō idē velox ⁊ hic ⁊ ibi. Multo autem minus eſt in alteratōe ⁊ loci mutatione.

Quecunq̄ꝫ nō equoca cōparabilia ſunt.

¶Sed si piungant / pting et illud qd prius diximus .s. q linea recta sit equalis circulo: sed non coniunguntur: necq piungunt et motus. Sed oia que non sunt vniuoca non piunguntur. ¶Uerbi gra. dicere quare ista non coniunguntur. s. est acutius perforans: aut vinum: aut neuma qd dr vita. Dicamus q: ista sunt equoca: et io non piunguntur. Sed neuma qd dr vita non piunguntur cum neumate: qd dr amara vita: q: atamen in eis hz eandem rone. Et forte velocitas: hic no e velocitas illic: et hoc dignius est in alteratione et translatione.

24 ¶Cu induxit smone ex quo existimat q motus rectus est pportionalis motui circulari: reuersus e ad ipobabile qd pting it huic positioi. ¶Et dixit: sed si piungatur rc. i. et sequet q: motus rectus no hz rectitudinem nisi pp magnitudinem rectam. et silr motus circularis pp magnitudinem circulare. Si igitur motus rectus sit equalis motui circulari: contingit necario vt magnitudo recta sit eqlis circulari. ergo supponant. Sed notum est q linea recta no supponit circulari: et necesse est vt illa que mesurat se adinuice: vt supponantur sibi adinuice: et dixit: illud qd diximus pus: et p se no dixit pus qd seqt ex hac pone vt linea recta sit equalis circulari: qm hoc seqt ex illo qd segtur ex pma pone. s. q vt motus circularis piungat cu motu recto: et est vt motus circularis sit equalis recto. Qm si ex hoc qd ponit q duo isti motus piungunt sequit vt sint equales. Et ex hoc q sunt equales segtur vt magnitudo recta sit equalis circulari. Deinde dixit. sed non coniunguntur. i. non habebunt pportioem inter se: q: non superponuntur sibi. Deinde. d. necq et motus coniugnutur. i. et cum inter magnitudines non est pportio. ergo necq iter motus. ¶Deinde dedit causam quare non coniunguntur: et dixit. q: oia que non sunt vniuoca non coniungutur. Deinde induxit exemplum de equiuocis: et dixit. U. g. rc. idest qm si aliquis quesiuerit quare non est comparatio inter acumen stili perforantis et vini et neumatis acuti quod dicitur acutius acuto. Dicitur quia hoc nome acumen dicitur in eis equiuoce. in instrumento. ratio eius est abscindere ligna. in vino autem pungere linguam: in neumate vero percutere auditum fortiter. Deinde dixit forte velocitas hic rc. idest et forte hoc verbum velocitas dictum de motu circulari et de motu recto: est etiam equiuocum: et dixit forte: quia non ita apparet equiuocatio in eo sicut in hoc nomine acumen. Et quia hoc apparentius est in velocitate que dicitur de alteratione dixit: et dignius est rc. idest et cum dicimus q hoc nomen velocitas equiuoce dicitur de motu circulari et recto: quantum magis dicitur equiuoce de alteratione et translatione.

¶Aut pmum qdem hoc non verum est: q si non sint equiuoca coparabilia sunt. Multum. n. idem signat in aqua

Motus rectus no hz rectitudinem nisi pp magnitudinem rectam et circularis pp magnitudinem circularem.

Uelocitas equoce dr de motu circulari et recto et multo magis de alteratione et translatione.

⁊ in aere:⁊ non sunt cõparabilia. Si aũt non: duplum quidẽ idem:duo enim ad vnũ:⁊ nõ sunt cõparabilia. ℂ Et põt quis dicere primo vero ꝙ iste sermo non est verus.s.ꝙ illa que non sunt equoca ꝯiunguntur. Hoc.n. nomen magnum dꝫ hẽre eãdem rõnẽ in aqua ⁊ aere: ⁊ non coniũgunt. Deinde si non fuerit hoc necessario duplum erit in eadem rõne. Est.n. ꝓportio binarij ad vnum:⁊ non coniunguntur.

ℂ Cum posuit ꝙ illa que nõ sunt vniuoca non coniunguntur: incepit dubitare super hoc. ℂ Et dixit. ⁊ potest aliquis obijcere nobis in declaratione eius ꝙ motus circularis non ꝯiũgitur cum recto. Primo vero in ꝓpositione dicẽte ꝙ illa que non sunt equoca sunt ꝓportiõalia:non.n.oĩa vniuoca sunt ꝓportiõalia. V.g.qm̃ hoc nomẽ magnũ eãdem hꝫ rõnem in aqua ⁊ aere. Sed aqua non ꝯiũgit cũ aere cum sint diuersa duabus diis contrarijs: ⁊ ẽt duplum eandẽ hꝫ rõnem: ⁊ nihil enim aliud est ꝙ̈ ꝓportio binarij ad vnum: ⁊ nõ oĩa que sunt dupla coniungunt. Cum.n. istud mel sit duplũ istius aceti:tñ inter mel ⁊ acetum non est cõparatio:⁊ hoc intẽdebat cum dixit:est enim ꝓportio ⁊c.i. diffinitio enim dupli est ꝓportio binarij ad vnum. vniuoca aũt sunt illa quorꝫ diffinitio est eadem: ⁊ non coniungũtur sicut illa que sunt dupla adinuicem. 25

ℂ Aut ⁊ in his eadẽ rõ:⁊ nãqꝫ multum equocum est. Sed quorũdã ẽt rões equoce. Ut si dicat aliqs ꝙ multum tm̃ est:Et adhuc:⁊ si aliqd aliqd tm̃dẽ:⁊ equale equocum esset. Et vnũ aũt si contingit statim equocuꝫ esse. Si autem ⁊ hec:⁊ duo.

ℂ Ad hoc aũt dicamus ꝙ sermõ de istis duobus ideꝫ est. Magnum.n.ẽt est de equiuocis:sed quorũdam nominum diffõnes ẽt sunt equoce. V.g. qm̃ si aliquis dixerit ꝙ magnum est illud qd̃ est talis q̃titatis: ⁊ talis excessus:⁊ ꝙ duplum est equalẽ bis. Tunc dicere est talis quãtitas ⁊ equale erit equiuocum. Et dicere etiaꝫ vnum est equiuocum necessario. Et si vnum est tale:⁊ binarius etiam erit tale.

ℂ Cum dubitauit in propositione dicente ꝙ vniuoca sunt coniũgibilia:qm̃ multum ⁊ paucum sunt vniuoca cum habeant easdeꝫ diffinitiones:tñ non coniunguntur in omnibus que dicuntur multa ⁊ pauca: ⁊ silr̃ de duplo ⁊ dimidio: dicit dissoluendo ꝙ ista ⁊ similia non sunt vniuoca vera. Uniuoca enim sunt illa quorum diffinitiones sunt eedem voce ⁊ ratione. Diffinitiones aũt istorum sunt eedẽ ꝺm vocem:⁊ diuerse ꝺm rationeꝫ. 26

Idẽ in pdi camẽtis.ca. primo.

2 ¶ Et dixit ad hoc aūt dicamus ⁊c̃.i.ad hoc aūt dicam⁹ ꝙ dissolutio in istis duob⁹ de quib⁹ induximus exēpluz est prima dissolutio quā diximus in causa eoꝝ q̄ nō cōiungunt: ⁊ est quia sunt equiuoca. Equiuocoꝝ enim alia sunt quoꝝ diffinitiones sunt diuerse voce ⁊ ratione. Alia vero sunt quoꝝ diffinitiones sunt equiuoce sicut noīa eoꝝ: ⁊ hoc intēdebat cuz dixit: sed quorūdā etiaz diffinitiones sunt equiuoce.i.⁊ ista de quibus dubitamus sunt hmōi: ⁊ hoc ꝙ diffōnes eorum sunt equiuoce facit existimari ea esse eadem in rōne sicut est dispositio in multo: ⁊ paucoꝝ duplo: ⁊ dimidio. Et cuz dixit ꝙ diffinitiones istoꝝ sunt equiuoce declarauit hoc: ⁊ dixit. V.g. ⁊c̃.i.⁊ hoc ꝙ diffinitiones istoꝝ sunt equiuoce apparet: qm̄ si aliquis dixerit in diffinitione magni qđ est talis q̄ntitatis: tunc hoc nomen q̄ntitas erit equiuocū: ⁊ similiter cuz dixerit in diffinitione dupli ꝙ est eq̄le bis: tunc hoc nomen equale erit equiuocū. ¶ Et cū narrauit ꝙ ista nomina sunt equiuoca in hac diffōne: narrauit etiā ꝙ in diffōne ē t dicente: ꝙ est illud cuius ꝓportio ad illud cuius est dupluz est sicut ꝓportio binarij ad vnitatē. est etiā equiuocatio: ⁊ dixit: ⁊ vnum ēt est equiuocū.i.ꝙ accipit in diffōne dupli: ⁊ si hoc nomen vnū est equiuocū: ergo ⁊ binarius erit ēt equiuocū. ¶ Sed notandum est ꝙ nō sunt equiuoca pura: sed ð modo equiuocoꝝ que dicunt ambigua.

Equiuocuz duplex.

Equocoruz aliud purū aliud ambiguum.

¶ Quare vniuocoꝝ alia quidez cōparabilia sunt: alia vero nō: siquidē vna est natura. Aut q: sunt in alio primo susceptiuo. Equus igitur ⁊ canis cōparabilia sunt: vtrū albius. In quo enim primo scȝ superficies ⁊ magnitudo similiter. Aqua autem ⁊ vox non: in alio nāq3 subiecto sunt.

¶ Et si hoc nō fuerit ita quare quedā cōiūgunt ⁊ quedam non: ⁊ natura eoꝝ est eadē. Et pōt aliquis dicere ꝙ hoc est: quoniā inuenire hoc in primo recipiente est diuersum. Equus enim ⁊ canis cōiunguntur in ratione ꝺm quaz dicitur vtrum sit albius. Illud enim in quo primo inuenitur est idem scȝ superficies: ⁊ similiter coniungunt in magnitudine. Aqua enim ⁊ sonus non coniunguntur: q: sunt in diuerso.

¶ Et si dissolutio in magno ⁊ duplo nō sit sicut dixim⁹: ⁊ fuerit vni-
27 uoca accidet ambiguitas.s.quare quedā vniuoca ꝯiungunt ꝺm magis ⁊ minus: ⁊ quedā nō coniungunt: ⁊ naturā rationis quā signāt vniuoca habent eādem: ⁊ dixit hoc: q: notū est per se ꝙ omnia vniuoca debent cōiungi ꝺm oīa ex quibus continuant. ¶ Deinde incepit ꝯtradicere huic questioni: ⁊ dixit: ⁊ pōt aliquis dicere ⁊c̃.i.⁊ potest aliquis dissoluere hanc questionē: quoniā magnū ⁊ paruum: ⁊ duplum ⁊ dimidium: ⁊ si sint vniuoca sunt non cōiungibilia: ⁊ ecōtra alijs vniuocis per accidens.s.ꝓpter recipiens. Quoniam illud

qȯ ſignificat hoc nomen magnū ⁊ duplum nō diuerſaꝛ in ſe:ſed ſm
diuerſitatē recipientis. Si igiꝛ acciderit iſtis diuerſitas erit ꝓpter
recipiens. Jſta igitur non cōiunguntur:quoniā ſubiectū eorum eſt
diuerſum:⁊ cōiunguntꝛ:qꝛ eandem habent rōnem. ℭ Deinde indu
xit exemplū ſuper hoc:⁊ dixit. equus igitur ⁊ canis ⁊c̄.i.illa in qui
bus accidit vt ſint cōiungibilia/ſm ꝙ ſunt vniuoca:⁊ cōiungibilia
ſm ꝙ ſunt equiuoca.ſ.ſm ſubiectum eorū ſunt ſicut equus albus:
⁊ canis albus:qui cōiunguntꝛ ſm albedinē. Dicit enim ꝙ alter eſt
albior reliquo:albedo.n.in eis eandem habet rōnem.nam illud in
quo inuenitꝛ albedo eſt idem.ſ.ſuperficies. ℭ Et intendebat ꝙ iſta
cōiunguntꝛ ſm illud qȯ eſt vniuocum in eis:⁊ eſt color albus:⁊ non
cōiunguntꝛ ſm ſubiectū remotū coloris:⁊ eſt equus ⁊ canis. Et ſiliꝛ
eſt diſpoſitio de magno ⁊ paruo in eis:⁊ hoc intēdebat cum dixit: ⁊
ſimiliꝛ cōiunguntꝛ in magnitudine.i.qꝛ magnitudo in eis eſt eadē.
Deinde dicit. aqua aūt ⁊c̄.ideſt vt mihi videtꝛ:aqua aūt ⁊ ſonus nō
cōiunguntꝛ:cum ratio magnitudis in eis eſt diuerſum in ſe.ſ.cū di/
cimus aqua magna ⁊ ſonus magnus. Et hoc nomen cōiunctio quo
vtitur in rei veritate eſt cōtinuatio:ita ꝙ ex iſtis fit vnum.

ℭ Aut manifeſtum eſt ꝙ erit ſic omnia vnū facere. Jn
aliquo autem eſt vnūquodqꝫ dicere eſſe qȯ erit idem:
⁊ equale:⁊ dulce:⁊ album:ſed in alio.

ℭ Dicamus aūt in hoc:qm̄ manifeſtū eſt ſi hoc fuerit
tale:poſſibile erit vt oīa ponantꝛ idem:⁊ dicantꝛ ſi vnū/
qȯqꝫ eorū eſt in aliquo alio ab eo in quo eſt aliud:⁊ ſe
quitꝛ/equale erit idē:⁊ dulce:⁊ albū. Sed illud in quo
eſt hoc/eſt aliud ab eo in quo eſt hoc.

ℭ Vult dubitare in ſcḋa ſolōne quā dixit ḋ magno ⁊ paruo: vbi di 28
xit:qm̄ ſunt vniuoca:ſed accidit eis vt nō ꝯiūgantꝛ ꝓp diuerſitatē
recipiētis:ſꝫ ſm ſe ꝯiūguntꝛ. ℭ Et dixit. dicamꝰ igiꝛ in hoc ⁊c̄.i.ſed
dicamꝰ qm̄ manifeſtū eſt ſi poſuerimꝰ talia ex rebꝰ vniuocis:ꝙ con
tingit ex hoc vt oīa ſint idē preter hoc qȯ dicamꝰ ꝙ vnūqȯqꝫ eoꝝ eſt
in aliquo alio ab eo in quo eſt reliquū. Et intēdebat ꝙ q̇dā vniuo/
ca diuerſantꝛ ſm ſḃm. V.g. color. Si igiꝛ poſuerimꝰ ꝙ magnū ⁊ par/
uū ⁊ talia equoca nō diuerſantꝛ niſi ſm ſḃm:ꝯtingit vt oīa ſint vni/
uoca:⁊ ſic eq̄le habebit eādē rōnē in numeris ⁊ magnitudie ⁊ tpe.
ℭ Et intēdebat ꝙ cū fuerit cōceſſum ꝙ eoꝝ que ſunt alia diuerſan
tur ſm ſḃm tm̄ ⁊ cōueniūt in ſe:⁊ alia ꝯueniūt ſm vtrūqꝫ:⁊ ꝙ non
eſt hic alia diuerſitas:⁊ in vniuocis inueniuntꝛ iſti duo modi. Ne/
ceſſe eſt vt omnia ſint vniuoca niſi ponantꝛ hic eſſe aliqua que diuer
ſantur in vtroqꝫ.ſ.in ratione ⁊ in ſubiecto rationis:ita ꝙ non con/
ueniant in aliquo:⁊ tale non eſt.

ℭ Amplius ſuſceptiuū cuiuſlibet accidētis non cōtin
gens eſt. Sed vnum vnius primū. Sic igiꝛ nō ſolum
opꝫ cōparabilia nō equiuoca eſſe: ſꝫ nō habere differē

tiã;neq3 in qd:neq3 in quo est. Dico aũt sicut color h3 diuisioné:nõ ergo cõparabile est ꝑm hoc vt vtru3 colo ratum magis sit albuni q3 nigrũ. Hec eni3 nõ cõparan tur ꝑm aliquẽ colorẽ:s3 inq3tũ est color:s3 ꝑ3 albedinẽ. Sic circa motu3 eque velox est qd in equali tpe moue/ tur per equale tante longitudinis in tali.

Et etiã primũ recipiens nõ est qdcunq3 vnũ: sed est vnũ qd recipit vnum. Et non sufficit vt coniungibilia: q: equalis vocant in arabico cõtraria:nõ sint equiuo/ ca tantũ:sed cum hoc indigẽt vt inter illa nõ sit diuer sitas:neq3 in rõne:neq3 in eo in quo sunt. Verbi gra/ tia:quoniã in colore accidit diuisio:ergo in hoc nõ cõ/ iungunt duo:ita q dicatur:vtrũ sit magis coloratũ:nõ intelligẽdo:vtrum sit magis in eodẽ colore: sed in ca/ pitulo coloris:7 ꝯiungunt ꝑm albedinẽ. Et sic dicim[9] etiã in motu:quoniã est etiam cõueniẽs in velocitate: cum in tempore equali pertransiuerit spacium equa/ le talis quantitatis.

Vacat vt puto.

29 Cum perscrutatus est de hoc.s.inter quos motus inuenit cõpara tio ꝑm magis 7 minus:7 declarauit q motus diuersi in genere non cõiungunt:vt velocitas 7 tarditas in trãslatione 7 alteratiõe: 7 du bitauit in motibus cõueniẽtibus in genere:7 diuersis in specie: vt mot[9] rect[9] 7 circularis. Et declarauit q nõ ꝯiungunt ꝑꝑ hoc q illa q ꝯiungunt opz vt nõ habeãt noĩa equoca:neq3 in recipiẽte:icepit di cere hoc. Et dixit.7 ẽt pmũ recipiẽs 7c.i.7 hoc qd dictũ ẽ q eadẽ res inuenit in subiectis diuersis nõ est verũ:qm si ita esset:tũc ide3 reciperet a quocũq3:7 sic nõ essent hic mãe ꝓprie ꝑ formis nãlibus neq3 ꝯparatio ꝓpria. E. nõ necesse est vt vni[9] trãsmutati trãsmuta/ tum sit vnũ ꝓm necessario.s.ꝓpinquũ;ex quo vr̃ q gen[9] nõ est ꝓbtũ ꝓpinquũ forma3. Et deinde dicit:7 nõ sufficit 7c.i.7 non sufficit in reb[9] in quib[9] inuenit ꝯiunctio vt nõ sint equoca:s3 vt ẽt nõ diuer sent in rõne:neq3 in ꝓbto ꝓpinquo:7 iste sunt vltime spẽs. Illa aũt que ꝯueniũt in rõne gñali 7 diuersant in differẽtijs 7 subiectis pro/ prijs:vt color qui est vnum quid gñale:s3 diuersant ꝑm dr̃ias:7 ꝑm subiectũ propriũ vniuscuiq3 differẽtie nõ cõiungunt:7 hoc intẽdebat cum dixit. V.g. qm in colore 7c.i.qm color non cõiungitur cum co lore ꝑm q est color tm̃:qm color diuidit per differẽtias attributas colori diuisiuas:7 iste differẽtie sunt diuerse ꝑm formas 7 subiectũ: nisi comparatio cadat inter illa duo in eade3 specie coloris: qm in istis põt esse cõparatio 7 coniunctio. V.g. in duob[9] albis. Qm pos sibile est dicere alterũ esse albius reliquo aut simil'r: 7 hoc intende/ bat cum dixit:nõ intelligẽdo 7c.i.7 illa que ꝯueniunt in colore qui

Necesse est vt vni[9] trãs mutati trãs mutatũ sit vnũ ꝓm ne cessario:s3 ꝓpiquũ. cõ fer.8.phy. cõ.46.7.8. met. cõ.11. 7.12. Idem 9. met.t.c. 12.7.12.me/ ta.11.

est genus ⁊ diuersanť sm differētias. U.g. album ⁊ nigrū nō cōparanť adinuicē ita ꝙ dicat ꝙ hoc est magis coloratū ꝙ̄ hoc: sine eo ꝙ cōparatio cadat inter illa in eodē colore: Quoniā tunc cōparatio erit vera. nam idem color in specie est idem in forma ⁊ subiecto. D.d. sed in caplo coloris. i. ⁊ diximus ꝙ cōparatio inter illa nō est vera in genere coloris: nō in specie: ⁊ ideo dixit: ⁊ cōiunguntť sm album. i. ⁊ cōiūguntť quādo accipiunť sm ꝙ sunt in eadē specie. Uerbi.g. in albedine. C Et cū verificauit que sunt cōiungibilia ⁊ q̄ sunt ea que cōueniunt in rōne ⁊ subiecto: declarauit ꝙ motus qui cōiunguntť debent esse huiōi: ⁊ ꝙ non dicitť eos esse equales: nisi ꝯueniāt in rōne motus: ⁊ in subiecto motus qđ est magnitudo. D.d. ⁊ similiter dicimus in motu ⁊c̄. C Et intendebat per hoc ꝙ impoſſe est de q̄titatibus esse equales nisi rectas tm̄: aut circulares tm̄. i. que sunt eiusdem speciei: ⁊ cū iste sibi supponātur: ⁊ ideo dicimus ꝙ q̄titates curue nō equabunť nisi sint eiusdē circuli. Qđ autē dicunt geometre ꝙ linea recta est breuissima linea ducta inter duo pūcta: dr̄ large. Et equalitas dicitť de eis fere equiuoce. Et similr̄ hoc qđ dicūt ꝙ circūferētia alicuius circuli est equalis figure poligonie. C Dixit: ⁊ geometer decipitť in hoc: q2 possibile est existimare lineā3 rectā que incuruetur ⁊ fiat circularis: ⁊ quia hoc accidit in mente attribuit hoc proprie geometre.

Documētū
Impoſſe est d̄ q̄titatib⁹ eē eq̄les nisi rectas tm̄ aut circulares tm̄. ⁊ qđ dicūt geometre ꝙ linea recta ē breuissima linea ducta īter duo pūcta: dr̄ large. ⁊ silr̄ hoc qđ dicūt ꝙ circūferentia alicuius circuli ē eq̄lis alicui figure poligonie.

C Si vero aliud quidē alteratū est: aliud autē ductū: equalis ergo hec alteratio ⁊ similiter velox loci mutatio: sed incōueniēs est. C Causa autē est: quia motus habet species. Quare si qua in equali tēpore ducta equali longitudine eque velocia: erit equalis rectus ⁊ circularis. Utru3 ergo cā sit quia loci mutatio genus est: aut q2 linea est genus. Tempus quide3 enim semper atomo idem specie. Aut q2 simul illa specie differunt: ⁊ loci eni3 mutatio species habet siquide3 illud species habeat in quo mouetť. Amplius autē si per qđ vt si per pedes ambulatio: si ale volatio: aut nō. S3 in figuris loci mutatio alia est. Quare q̄ in equali tēpore sm eandem magnitudinē mouenť eque velocia. Sed idē indifferens specie: ⁊ moueri indifferēs specie.

C Si igitur aliquis dixerit ꝙ quādo in ista longitudine demōstrata: hoc alteratur: hoc vero transfertť: ergo ipsa alteratio cōuenit in velocitate cum translatiōe. Dicemus ꝙ hoc est improbabile: ⁊ causa in hoc est: quia mot⁹ habet species. Ergo necesse est si illa que mutant in tempore equali longitudinēs equales sint equalis

velocitatis. Ut motus rectus sit equalis motui circulari. Utruz igitur est cā q̄ translatio est gen⁹: aut q̄ linea est genus: tépo:is.n.semp due species est indiuisibile. ¶ Dicamus igitur in hoc q̄ hec duo sunt insimul: scz diuersitas in spē. Translatio enim hz species: qz illud per qd̄ fit iste motus habz species. Et fo:te erit hoc cū fuerint eius per qd̄ fit mot⁹. U.g. quoniā qd̄ hz pedes motus eius est ambulatio: z qd̄ hz alas motus eius est volatio. Sed non est ita.s. quoniā motus translationis nō diuersatur in specie ꝑpter diuersitatē instrumenti: sed translatio erit in hoc diuersa ſm figuras. Ergo necesse est: vt illa que in tépo:e equali mouētur per idez spaciuz sint eq̄lis velocitatis. Et dico illud idē in quo nō est diuersitas in spē/ neqz in motu.

30 ¶ Quia diffinitio motuū equaliū est pertrāsire in tépo:e equali spacium equale.s. idem in spē: reuersus est ēt ad dubitandū super hanc diffinitionē: ex qua sequit̄ vt alteratio sit equalis translatiōi. Qm̄ posset inueniri aliqua translatio in aliqua longitudine demonstrata: z aliqua alteratio in illa eadez longitudine: ex quo sequit̄ vt alteratio sit equalis trāslationi que sunt diuerse in spē. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: si igitur aliquis dixerit zc̄. Deinde induxit cām ex qua accidit inequalitas in motu: z est qz sunt diuerse in spē nedum in genere: z ideo dixit: z cā in hoc zc̄. D.d. ergo necesse ē si illa que mutant zc̄.i. ergo necesse est si in duobus motib⁹ ꝯuenientib⁹ in velocitate nō determinet̄ vt eiusdē speciei sint: qd̄ nō erit nisi motus sint eiusdez speciei: z illud per qd̄ est motus eiusdē speciei. Sed solūmodo dicatur q̄ equalia in velocitate sunt illa que in tp̄e equali pertrāseunt longitudines equales sine aliqua determinatiōe: necē est vt motus nō sint equales: z si nō: tunc motus circularis z rect⁹ essent equales. Et simil'r cū posuerin⁹ conueniētiā in eo in quo sunt motus in spē: z non posuerin⁹ conuenientiaz duoz̄ ipsoz motuū. Et si accidit cum duo motus fuerint eiusdez generis vt ꝯueniant in spē per ꝯuenientiā eius per qd̄ sunt in specie: z vt diuersent̄ ꝑ diuersitatez eius vt accidit motui circulari z recto. D.d. vtruz igit̄ sit cā zc̄.i. vtrū igit̄ est cā in hoc q̄ trāslatio circularis nō sit equalis trāslationi recte. Utrū hoc q̄ translatio est genus: z circularis z recta sunt spēs eius: aut hoc q̄ linea est gen⁹ z circularis z recta sint species eius. D.d. tp̄is.n. zc̄.i. tp̄s.n. est idē in spē: z ipo:e ē existimari ipz eē cām in diuersitate trāslatiōis recte ad circularē: z intēdebat vt mihi vr̄ ꝑ duas spēs eius ꝑteritū z futuruz.

2 ¶ D.d. dicamus igit̄ q̄ hoc est insimul zc̄.i. dicam⁹ igitur q̄ hec.s. diuersitas motus recti z circularis fit ex ambobus insil'.s. ex diuersitate eius ꝑ qd̄ est motus in spē z diuersitate ipsius mot⁹. Et qz cā

in diuersitate

in diuersitate mot' circularis a recto in spē est diuersitas magnitudinis recte a circulari in spē: dixit. trāslatio.n.hʒ spēs ⁊c̄.i.ſʒ trāslatio est spēs: q: magnitudo p quā est mot' est spēs. D.d. ⁊ forte erit ⁊c̄.i. ⁊ forte existimat̄ q̄ diuersitas trāslatiōis in spē est pp diuersitateʒ instrōꝝ quib' fit translatio ēt spē. ¶ U.g. qm̄ ambulatio differt a volatiōe vt vr̄: q: instr̄a quib' fit ambulatio differūt ab instrumentis qbus fit volatio.s. pedes ab alis. D.d. sed nō est ita.i.ſʒ hoc qd existimat̄ nō est verū: qm̄ cuʒ hoc fuerit bene cōsideratū apparebit q̄ trāslatio nō differt in spē pp diuersitatē istrumēti quo fit trāslatio. Diuersitas eniʒ instr̄i facit in trāslatiōe diuersitatē figure. Diuersitas aūt que est in figura nō est ſm dr̄ias ſbales rei. Figura.n. est qualitas. Differētia aūt translationis dʒ esse de nā generis in quo fit trāslatio.s. de nā vbi. ¶ Et cuʒ declarauit ex oībus istis diffinitionē motuū equaliuʒ: dixit. ergo necesse est vt illa que mouent̄ ⁊c̄.i. ergo necesse est vt illa que mouent̄ per ideʒ spaciū aut numero aut spē q̄ꝫ mot' est idē in spē vt sint eq̄lia: ⁊ iō dixit. ⁊ dico idē ⁊c̄.

Diuersitas q̄ est in figura nō ē ſm dr̄ias ſbales rei. figura.n. est qlitas. vid.s. cō.16.

¶ Quare hic cōsideranduʒ est que sit dr̄ia motus. Et significat rō hoc q̄ genus nō vnū aliqd est. Sed iuxta hoc latēt multa. Suntq; equiuocāde alie quidē multū distantes: alie vero habētes quādaʒ similitudinē. Alie vero proxime aut genere aut similitudine. Unde nō vident̄ equiuocatiōes esse cū sint. Qn̄ igit̄ altera est spēs aut si eadem in alio: aut alia in alio: aut alia in eodem. Aut qs termin' est aut quo discernim' q̄ ideʒ sit albuʒ: ⁊ dulce. Aut aliud q: in alio videt̄ alterum: aut q: omnino non idem.

Gen' nō est vnū aliqd: ⁊ iuxta h̄ latent multa.

¶ Et ideo cōsideranduʒ est diuersitas in motu qd sit. Et iste sermo significat q̄ genus nō est idē. Et dceptio inuenit̄ ex hoc loco, in pluribus absq; eo q̄ participat̄. Equiuocorū autē alia distant multū: alia aūt in eis est quedaʒ ambiguitas: ⁊ alia sunt propinqua: aut in genere/ aut in cōparatiōe. Et ideo nō existimat̄ illud qd est hmōi de equocis que sunt talia ⁊ que sunt talia. Qn̄ igitur erit species diuersa vtrū qn̄ eadem fuerint in alio: sed qn̄ aliud fuerit in alio. Et quid est termin' illius. Termin' eius est distinguere ⁊ perscrutari vtrū albuʒ sit ideʒ: ⁊ vtrū dulce sit idē: aut diuersat̄: q: inuenitur in alio: aut q: vl'r nō est idem.

¶ Cum narrauit q̄ equalia sunt cōuenictia in spē motus: ⁊ in eo in quo est motus: ⁊ scire hoc est difficile. ¶ Dixit: ⁊ ideo cōsiderandū 31

est &c.i. & ideo cõsiderãdũ est qd sit diuersitas specifica in motu. D. d. & iste sermo &c.i. & iste sermo in diffõne est sermo qui significat p se q͏ gen⁹ in quo est mot⁹ est diuersuz: & hoc qđ dixit manifestũ est: qm̃ diffinitio que notificat q͏ illa đ quibus dicit̃ sunt diuersa: est diffinitio que declarat q͏ genus illaruz rerum est diuersuz: & hoc cõmune est omnib⁹ equiuocis. U. grã. qi diffinitiões eoꝛuz de quibus dicitur hoc nomẽ canis sunt diuerse: videt̃ q͏ illa sunt diuersa in genere. Si igitur hoc fuerit manifestũ per se: tũc erit manifestũ per se q͏ hoc nomẽ canis dicit̃ equiuoce de illis de quibus dicit̃. Sed qꝛ hoc nõ apparet per se ex diffinitionib⁹ in omni materia accidit errare in hoc in plurib⁹. ℭ Et ideo dixit: & deceptio accidit &c.i. & diffinitiões quoꝛũdã faciunt opinari q͏ natura eoꝛũ est eadez: vnde existimant̃ esse vniuoca/ & nõ sunt. ℭ Et cũ narrauit q͏ in diffinitionibus nõ est sufficiẽtia dare in omni loco q͏ genus est diuersuz: aut nõ diuersum: Incepit declarare in quib⁹ locis apparet hoc ex diffinitionibus manifeste: & in quib⁹ nõ: & dixit. equiuocoꝝ aũt &c.i. equiuocoꝛũ autẽ alia sunt diuersa in se: alia sunt maxime diuersa in se. & in istis nõ latet ex diffinitionib⁹ qđ nomen est equiuocuz. In alijs vero est quedaz ambiguitas & latent aliquãtuluz. Sed tñ sunt propinqua illis: Alia vero sunt valde propinqua: aut in genere aut in cõparatione. Et qꝛ iste tertius modus latet valde: dixit: & ideo nõ existimatur &c.i. ꝓpter ambiguitatez istius modi equiuocoꝛuz fuit iudiciuz qđ eoꝛuz est de modo vniuocoꝝ ſm existimationẽ incertã: & hoc intendebat cuz dixit: que sunt talia: & que talia. i. que sunt equiuoca & que vniuoca. Deinde. d. qñ igitur &c.i. cum ista ambiguitas in diuersitate specierũ sit ꝓpter ꝓpinquitatez naturaruz ipsarum: quãdo igitur erit spẽs diuersa a specie. i. qñ igitur erunt due nature ambigue due species: vtruz qñ eadez fuerint in diuersis: aut quãdo diuersa fuerint ſm formã & subiectũ: & hoc intendebat cuz dixit: sed cum fuerit aliud in alio. Deinde. d. & que est diffinitio illius &c.i. & cum ista ambiguitas est in eis: que igitur est diffinitio eoꝛuz que cõueniunt in specie. i. & diffinitio eoꝛuz cum dispositio in eis ambigua sit: vtruz sint idem: aut diuersuz: & hoc nõ sit manifestũ per se: perscrutandũ est de illo. vtrũ sit idem aut nõ. U. grã. de albo vtrum sit idem in omnib⁹ de quibus dicit̃ album. Et similiter dulce: vtruz sit idem etiã in omnib⁹ de quibus dicit̃ dulce. ℭ Et intendebat q͏ est

Est ars iducens cognitionẽ cõuenĩetie & diuersitatis ĩ spẽbus &c.

ars inducẽs ad cognitionẽ cõuenientie & diuersitatis in speciebus cum nõ fuerint manifeste per se ſm regulas datas in septimo topicoꝛum. vbi sunt dati loci de eodem aut diuerso. ℭ Deinde. d. aut diuersatur: qꝛ inuenit̃ &c.i. quoniã perscrutãduz est vtrum sit idez aut diuersum: qꝛ est in subiectis diuersis: aut qꝛ est diuersum in se: & qꝛ existimat̃ q͏ cause diuersitatis sunt plures istis duab⁹ causis: dixit: aut qꝛ vľr non est illud.

ℭ De alteratiõe aũt quõ ẽ equalr̃ velox alterata alteri. Si ergo est ipsum sanari alterari: cum hoc qdem velociter: aliud aũt tarde sanatũ esse: & simul quosdã. Quare erit alteratio equaliter velox: in equali. n. tẽpoꝛe alte

ratū est. Sed qḋ alteratuꝫ est equale est: equale aūt nō hic dicit: ſꝫ ſicut in quātitate equalitas: ita hic ſimilitudo. Sed ſit idē qḋ mutatur in equali tempoꝛe eque velox. Utruꝫ ergo in quo est paſſio aut paſſioneꝫ opoꝛtet comparare. Hic quideꝫ igitur neceſſe est ꝙ ſanitas eadem ſit accipere: que neqꝫ magis/neqꝫ minus: ſed ſimiliter est. Si autem alia paſſio ſit qua alteratur qḋ ſit album ⁊ qḋ ſanatur. His idem nihil neqꝫ equale neqꝫ ſimile. Aut iam hec ſpecies faciunt alterationis ⁊ non est vna: ſicut neqꝫ loci mutatio. Quare cōſiderāduꝫ est quot ſunt ſpecies alteratiōis: ⁊ quot loci mutationis. Siquideꝫ igitur que mouētur differūt ſpecie: quoꝛum ſunt motus ſm ipſa ⁊ nō ſm accidens: ⁊ motus ſpecie differūt. Si vo genere/gñe. Si aūt numero/numero.

¶ Et cōſiderādū est de alteratiōe qūo vna erit equaliq alteri. Dicamus igitur ꝙ ſi acquiſitio ſanitatis est alteratio: ⁊ ſit poſſibile iſtud ſanari velociter: ⁊ iſtud tarde: ⁊ duo ſanātur inſimul. Ergo aliqua alteratio erit equalis in velocitate: qꝛ ſunt in equali tempoꝛe. Sed quid igitur alteratur equalitas eniꝫ non dicit hic: ſed illud in quo dicitur de quātitate equalitas: dicit in eo hic ſimilitudo. Sit igitur equalitas in velocitate in eis que tranſmutātur eadem trāſmutatione: in equali tēpoꝛe. In vtroqꝫ igitur querēda est cōiunctio in re in qua est paſſio: aut in ipſa paſſione. Hic auteꝫ poſſum⁹ accipere eandeꝫ ſanitatē qꝛ nō est addens neqꝫ diminuta: ſed est eodē mō. Si aūt fuerit diuerſuꝫ: vt cū dicim⁹ alterari ⁊ in eo ꝙ acqrit albedinē: ⁊ in eo ꝙ acqrit ſanitatē: ⁊ hoc nō est idem: neqꝫ eq̄le: neqꝫ ſi'e. Sed ex iſtis nunc ſiunt ſpēs alteratōis: ⁊ nō est eadē alteratio: queadmoduꝫ nō est eadē trāſlatio. Et iō ſciēdū quot ſunt ſpēs alteratōis ⁊ ſpēs trāſlatiōis. Si igit mota fuerint diuerſa in ſpē. ſ. q̄ hn̄t mot⁹ eētialr nō accn̄talr. Tunc motus eoꝝ ēt erunt ſeparati in ſpē. Et ſi fuerint diuerſa in genere/in genere: ⁊ ſi in numero/in numero.

Illud qḋ in quantitate dr eq̄litas ī q̄litate dicitur ſimilitudo.

32 ¶ Cũ declarauit q̃ trãslatio est equalis cui trãslationi vult querere hoc etiã in motu alterationis. ¶ Et dixit: & cõsiderandũ est &c.i. & cõsiderandũ est de alteratione: quõ equalitas imaginat̃ in ea cũ cõiunctio nõ imaginet̃ in motib⁹: nisi per equalitatem: & dixit hoc: q̃ equalitas est ꝓpria quãtitati non qualitati. ¶ D.d. dicamus igit̃ q̃ si acquisitio sanitatis &c.i. qm̃ cũ fuerit positum q̃ acquisitio sanitatis est alteratio: & q̃ possibile est aliquẽ hoiem sanari velocius q̃ aliũ hoiem: & possibile est vt duo hoies sanent̃ insimul ab vna egritudine in tpe equali: tunc alteratio erit equalis alterationi. D.d. siũt enim in tpe equali.i. & iste due sanitates dicunt̃ eq̃les: q: siũt in eq̃li tpe: & q: tps est extrinsecũ a re & nõ sequit̃ ex eq̃litate eius eq̃litas motuum si eq̃litas non fuerit in sba motuũ: incepit querere q̃litatẽ in qua inuenit̃ de alterabilib⁹ & dixit: qd igit̃ alterat̃.i. s3 si posuerimus q̃ alteratio est eq̃lis alterationi: qd igit̃ alterat̃: ita q̃ recipit equalitatẽ si est necesse vt eq̃litas inueniat̃ in eis ſm sbam. D.d. equalitas em̃ &c.i. equalitas em̃ ipo'e est vt dicat̃ in q̃litate: s3 illa de quib⁹ dr̃ equalitas in quãtitate: dr̃ silitudo suis rñdentibus in qualitate. ¶ Et intẽdebat q̃ eq̃litas que dr̃ de quãtitatib⁹ q̃ neq3 addũt neq3 diminunt̃ adinuicẽ: & est rñdens silitudini q̃ dr̃ de q̃litatibus que non sunt fortiores aut debiliores se adinuicẽ. D.d. si igit̃ eq̃litas in velocitate &c. & cũ ita sit si equalitas dr̃ de alteratione intelligẽdu3 est in eis q̃ trãsmutant̃ eadẽ trãsmutatione nec addens nec diminuẽs in equali tpe: qm̃ tũc non erit dr̃ia inter illud qd̃ intelligit̃ de eq̃litate in qualitate: & illud qd̃ intelligit̃ de silitudine. ¶ Et q: aliquis põt dicere forte eq̃litas attributa alterationi est vera per sbm alterationis: sbm em̃ eius est quantũ ne[illegible]: dixit: in vtroq3 igit̃ &c.i. & dicẽti hoc dicẽdũ est: in vtroq3 igit̃ est querẽda cõiũctio vtrũ in subiecto passionis: aut in ipsa passione: cõtingit em̃ dicẽti q̃ equalitas est in ea ſm sbm tm̃: vt̃i cõiunctio sit sbti nõ passionis & hoc accidit passioni.s. est ei⁹ per accñs. Sed nec̃e est cõsiderare vtrũq3 vt post declarabimus: & iste sermo esset vbis si esset possibile inuenire duas passiones siles: & ideo dixit: post h̃ aũt possumus accipere &c.i. & cõiunctio nõ iuenit̃ in ea ſm sbm: qm̃ possumus inuenire duas sanitates siles oĩbus modis quarũ altera nõ addit neq3 diminuit̃ a reliq̃. ¶ D.d. si aũt passio fuerit diuersa &c.i. si aũt due passiones.i. q̃litates fuerint diuerse in spẽ. V.g. vt aliqd sanet̃ & aliqd albificet̃: tũc nõ dñr esse eedẽ in spẽ: neq3 equales: & si equalitas eaꝝ sit in tpe eq̃li: neq3 siles: & hoc qd̃ dixit manifestũ est p se. D.d. s3 ex istis &c.i. si a tali diuersitate exñte inter sanitatẽ & albedinẽ fuerit spẽs alterationis. D. dixit: & nõ est eadẽ alteratio.i. & ista maxima diuersitas in alteratione inuenit̃: q: alteratio nõ est eadẽ in speciẽ: quẽadmodu3 neq3 trãslatio est eadẽ in spẽ. D.d. & iõ sciẽdũ est.i. & ideo cũ voluerimus scire motus cõiungibiles q̃ sunt: op3 nos scire spẽs alteratõis & spẽs trãslationis quot sunt. ¶ D. a dedit regulã in hoc: & dixit: si igit̃ motus fuerint diuersi &c.i. & via ad numerãdũ spẽs motuũ est cõsiderare in motu p se nõ p accñs.s. trãslata p se & alterata p se. Si igit̃ fuerint diuersa & motus eoꝝ erunt diuersi in spẽ: & si in genere in genere: & si in numero in numero. Et ista via est via numerãdi motus q: motũ b apud nos est notius motu.

Eq̃litas est ꝓpria q̃ntitati nõ q̃litati. idẽ i pñtis. c.d q̃ntitate

Tps est extrisecũ a re & non seq̃t̃ ex eq̃litate eius eq̃litas motuũ.

Subm alterationis est q̃tũ necio.

a Regula ad cognoscendũ q̃ mot⁹ sũt adiuicẽ cõpabiles.

b Motũ ẽ notius apd̃ nos motu.

¶Si igit̄ vtrūq̄ ad paſſionē opꝫ aſpicere: ſi idem ſit: aut ſimiles aut equaliter veloces alteratiōes: aut in idē qđ alteratur. Ut ſi huiuſmodi quidem hoc dealbatum ſit: hoc aūt tantum: aut in vtraq̄ etiam: aut eadem quidem eſt: aut alia paſſione. Si eadē ſit: aut equalis: aut inequalis ſi illud inequale ſit.

¶Sed opꝫ nos cōſiderare vt cognoſcamus duas alterationes que ſunt eq̄les in velocitate in paſſione: vtruꝫ paſſio ſit eadeꝫ in eis: aut ſil'is: aut in alterato. U.g. vt cōſideremus ꝙ iſtđ eſt albū talis quātitatis: ⁊ iſtđ talis quātitatis. Dicamus igit̄ rn̄dēdo qm̄ opꝫ cōſiderare de vtroq̄: ita ꝙ dicamus de alteratione ꝙ eſt eadē aut nō eadē ꝓm paſſionē cū ſit eadē. Et dicamus in eis ꝙ eſt equalis: aut non eq̄lis: ꝓm diuerſitatē illius.

¶Cū queſiuit prius in vtroq̄ an opꝫ querere ꝯiunctionē in illo in quo eſt paſſio aut in ipſa paſſione: rn̄dit ꝓmo illic qm̄ poſſe eſt accipere cōiunctionē: ī paſſione ⁊ nō narrauit vtrū cuꝫ hoc opꝫ cōſiderare ſbm aut nō cōſiderare: iterauit h̄ qōneꝫ. ¶Et dixit: ſꝫ opꝫ ⁊c̄. i. ſed opꝫ nos perſcrutari ⁊ ſcire illđ per qđ alteratiōes ſunt eq̄les: vtrū q: paſſio in eis eſt eadē in ſpē: aut ſunt ſil'es pp alteratū. ſ. q: quātitas que alterat̄ in eis eſt vna: ⁊ cū dixit aut ī alterato expoſuit hoc: ⁊ dixit. U.g. vt cōſideremus ⁊c̄. i. vt ꝯſideremus de ſilitudine duaꝶ paſſionū equalitatē ſubiectoꝶ. ¶D. d. dicamus igit̄ rn̄dēdo ⁊c̄. i. dicamus igit̄ ꝙ vtrūq̄ eſt cōſiderandū. ſ. ſilitudinē paſſionis ⁊ eq̄litatē ſubiecti. D. expoſuit modū cōſiderādi: ⁊ dixit: ita ꝙ dicamus in alteratione ⁊c̄. i. qm̄ neċe eſt ꝯſiderare vtrūq̄ ita ꝙ ſciamus de duabus alterationib⁹: vtrū ſint eedē in ſpē aut nō. i. ſil'es: ⁊ hoc erit qn̄ ſbm fuerit idē. ¶Et dixit hoc: qm̄ cū quātitas ſubiecti fuerit diuerſa diuerſabit̄ paſſio. neċio: ⁊ hoc intēdebat cū dixit: ⁊ dicamus ī ea ꝙ eſt eq̄lis aut ineq̄lis ⁊c̄. i. ⁊ quaſi cū exigit̄ cū eq̄litate paſſionis vt ſbm ſit idē. i. eq̄le induxit rōnem ſup hoc: ⁊. d. ⁊ neċe eſt cōſiderare ſbm: q: dicimus ꝙ paſſiones ſunt eq̄les aut ineq̄les ꝓm ſbm. ¶Et debes ſcire ꝙ cōſideratio cōiunctionis in alteratione ſi fuerit ꝓm ſbm tm̄ erit per accn̄s: ⁊ ſi fuerit ꝓm ſolā paſſionē non erit illic eq̄litas perfecta: ſꝫ ſolūmodo ſilitudo: ⁊ ḡ in cōſideratione eq̄litatis perfecte h̄ duo exigunt̄. ſ. ſilitudo paſſionis: ⁊ equalitas ſubiecti. 33

Cū q̄titas ſbti fuerit diuerſa, diuerſabitur paſſio neceſſario.

Documētū

In ꝯſideratiōe eq̄litatis pfecte ī alteratōe h̄ duo exigūt ſcꝫ ſilitudo paſſionis ⁊ eq̄litas ſbi

¶In gn̄atione aūt ⁊ corruptiōe idē cōſiderandū eſt: qūo eque velox gn̄atio eſt: ſi in eq̄li tpe idē indiuiſibile eſt: vt hō: ſed non animal. Ueloci or aūt eſt ſi in equali tpe alteꝝ eſt. Non em̄ habemus aliqua duo in quibus alteritas eſt: ſicut eſt ineq̄litas. Aut ſi numerus eſt ſba:

maior ꝛ minor numerus filis speciei est. Sed equiuo cum est ꝛ cōe est: ꝛ vtrūq; est sicut plus. Passio aūt ex/cellens magis: quantū aūt maius est.

¶ Et oportet etiam nos cōsiderare de generatione ꝛ corruptione: ꝛ quomodo generatio est equalis veloci/tatis: ꝛ forte erit talis cū in equali tempore generatur idem indiuisibile: vt homo: non animal. Et erit velo/cior cum non fuerit in equali tempore. Non eni; habe mus nomen qđ continet duo hec: neq; vt hoc nomen dissimile. Et si substantia est numerus dicemus: nume rum maiorem aut minorem de numeris conuenienti/bus in specie: sed illud qđ cōmune est eis: ꝛ illud qđ est ꝓpriu; vtriq; non habet nomen sicut passio maior dicitur fortior: ꝛ quantum dicitur maius.

34 ¶ Cum declarauit illa que exiguntur in cōiunctione alterationis ꝛ modum considerandi: vult declarare hoc similiter in motu genera/tionis. s. qui cōiunguntur de eis ꝛ qui nō cōiunguntur. ¶ Et dixit: ꝛ considerandum est de generatione ꝛ corruptione ꝛc. i. quomodo dicit generatio equalis generationi. ꝛ dixit hoc: scito modo equa/litatis scietur coniunctio: cum equalitas sit proprium coniunctio/nis. Deinde dixit: ꝛ forte erit hoc ꝛc. i. ꝛ forte sufficit in hoc ꝙ genera tio sit equalis generationi vt sint in tempore equali: ꝛ vt sit idē in/diuisibile in specie non in genere: vt animal: cum animal sit diuisi/bile in species. Deinde dixit: ꝛ erit velocior ꝛc. i. in talibus istis ge/nerationibus que sunt in eadem specie dicitur in eis ꝙ vna est velo cior altera cū non fuerit in equali tempore. Deinde dixit: non enim habemus nomen ꝛc. i. contenti sumus in diffinitione velocioris ꝛ equalis in generatione ad hoc: q2 due generationes conuenientes in specie ꝛ in tempore nomen nō habent: sicut habent qualitates in tempore ꝛ specie: ꝛ est similitudo ꝛ dissimilitudo in diuersis: ꝛ equa litas in cōuenientibus in quantitate: ꝛ eq̄litas in diuersis. ¶ Dein de dixit: ꝛ si substantia est numerus ꝛc. i. ꝛ conuenientia duarum substantiarum generabilium non habent nomen nisi substantie di/uersentur ſm numeros: ſm ꝙ sunt composite ex numeris: vt quidā antiqui dicebant: quoniam si hoc fuerit possemus dicere in substan tijs ꝙ quedam sunt maioris numeri aut minoris de numeris cōue/nientibus in specie. ¶ Et intendebat ꝙ si substantie sunt numeri: tunc cōiungibilia in substantia sunt conuenientia in specie nume/rali ꝛ incōiungibilia sunt diuersa ſm magis ꝛ minus. Deinde dixit: sed illud quod est cōmune ꝛc. i. sed illud qđ est cōmune substantijs non h3 nomen: neq; passio que est propria eis. s. ꝙ nō inuenitur nō men conuenientibus ex eis neq; diuersis: sicut hoc inuenitur in eis in quibus diuersantur in qualitate: ꝛ in quibus conueniunt. Illa

Eq̄litas est ꝓpriū cōpa rationis.

autem que diuersantur in qualitate dicunt̃ fortiora ⁊ debiliora: In quātitate vero maiora ⁊ minora: conuenientia aūt in qualitate di/cuntur cōsimilia: in quantitate vero equalia.

Conueniētia ī q̄litate dicunt̃ ꝯsilia ⁊ ī q̄titate eq̄lia. 16. 6. t. c. 32.

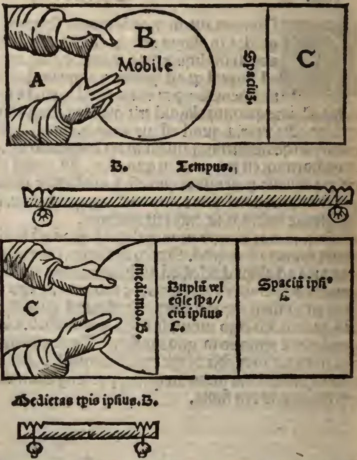
¶ Ostendit quomodo motus comparentur adinui/cem. Capitulum. 2.

Quoniam autem mouēs mouet semper ali quid: ⁊ in aliquo: ⁊ vsq₃ ad aliquid. Dico autem in aliquo: q₂ in tempore. vsq₃ autē ad aliquid q₂ ad quantam aliquam longi/tudinem: semper enim simul mouet ⁊ mo uetur. Quare quantū aliquid erit quod motum est in quanto. Si igitur. a. quod est mouens. b. autem quod mouetur: quantuncunq₃ autem mota longitudo est. c. in quātocunq₃ est tempore in quo est. d. In equali er/go tpe equalis potentia in quo est. a. medietatē ipsius b. per duplicationē ipsius. c. mouebit: p ipsū aūt. c. in medietate ipsius. d. sic enī₃ erit analogia.

¶ Et q₂ motor semper mouet aliquid quod est in ali/quo: ⁊ mouet ad aliquid. Et dico in aliquo. s. in tempo re: ⁊ dico ad aliquid: idest ad aliquam mensuram lon/gitudinis. Semper enim mouet ⁊ mouetur. Ergo ne cesse est vt illud a quo mouetur sit aliquod quantum: ⁊ in quanto. Si ergo motor fuerit. a. ⁊ motum. b. ⁊ lon gitudo. c. ⁊ tempus in quo mouet. d. Tunc potentia equalis sc₃. a. mouebit in tpe equali dimidiū. b. per du plum spacium. c. ⁊ mouebit ipsum per longitudinē. c. qm̄ hoc modo erit finita.

¶ Demonstratio ostendens q̄ si aliqua potentia mouet aliqđ mobile per aliqđ spacium in aliquo tpe: medietatem illius mobilis mouebit eadem vel equalis potentia per duplum spacium in eodē tpe: vel per idem spacium in medietate temporis.

Potentia mouens.

35

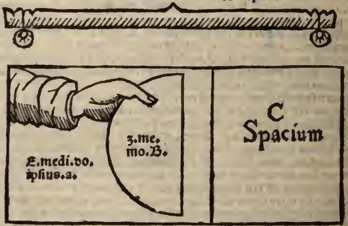
¶ Cum cōpleuit s̄monem in distinguēdo motus ꝯiungibiles a motibus non ꝯiungibilibus: vult declarare alia ꝓpria motori in moto. Primo do q̄ ois motor q mouet aliqđ motum p aliqđ spaciū in aliquo tpe mouet dimidiū illius moti in illo tpe per duplū illi⁹ spacij: et mouet ipm p illud spaciū in dimidio illius tpis. ¶ Et dixit: et qa motor ꝛc. i. motor extrinsecus q est corpus: non ille q est virtus in

corpore: et hoc manifestum est ex hoc qd dicit: sp .n. mouet et mouetur. Motor.n.q qn mouet mouetur est corpus necio: et io dixit: ergo nece est vt illud p qd mouetur sit aliqd quantu.i.spaciu terminatu: et in quanto .i. in tpe terminato: et hoc accidit motori sm q est corpus aut virtus in corpore.B.d.si igit motor fuerit.a.idest ponat igit in loco motoris.a.et in loco moti.b.et in loco spacij.c. et in loco tpis in quo mouetur per istud spaciu.d.Dico q ois motor cui potentia est equalis isti motori: sc3.a. mouet in hoc tpe dimidiu .b.qd e motu p duplu istius spacij qd est.c.et mouet ipm p totu istud spaciu in medietate tpis.d. B.d.qm hoc mo erit finita.i.potetia motoris. ¶ Et hoc est ita q velocitas ppria vnicuiqz motui seqtur excessum potentie motoris sup potetiam moti: et ideo cum diuiserimus motum otingit: necessario vt pportio potetie motoris ad motuz sit dupla illius pportiois: et sic velocitas erit dupla ad illam velocitatem. Ergo mouebit illo tpe p duplu illius spacij: et in dimidio eius p totum spaciu: et hoc coe e in oi motore cuius potetia est finita. ¶ Utru vo hoc sit coe et potentijs mouetibus non corporalibus si aliqd sit tale: h3 qonem difficilem. ¶ Necessario enim debet esse resistentia inter motorem et rem motam: et siue motio fuerit naturalis: aut innaturalis: et ista resistentia communis est sm q alterum agens et reliquum patiens. Unde dicimus in virtutibus celestibus mouentibus q no mouet quecuqz potentia quodcuqz corpus celeste: sed quelibet potetia mouet corpus proprium in velocitate propria. Sed omnes conueniunt in hoc q mouet in infinitum. Et sm hunc modum non est proportio inter eas et motum: sm vero q vnaqueqz earum mouet corpus propriuz velocitate propria sm hoc habent proportionem propriam ad motu vel cum moto. ¶ Sed ista proportio videtur indiuisibilis: vnde igitur accidit istis potentijs istud. ¶ Et forte hoc accidit ex diuersitate naturarum mouentium que non sunt in materia in nobilitate sm magis et minus: et diuersitate naturarum corporum que mouentur ex eis. Hoc autem q motus eorum.s. corporum celestium est in tempore: licet non sit proportio inter potentias motiuas et mobiles: accidit ex natura motus. Motores autem qui sunt in materia si aliqs eorum haberet potentiam infinitam/contingeret: vt motus esset in non tempore: et hec declarabuntur in vltimo octaui lib. et Aristo. non loquitur h nisi de motoribus materialibus: quoniaz ista perscrutatio est vtilis in dispositionibus motorum non materialium vt post declarabitur: et in alio lib. dixit hoc enim motor erit proportionatus: et qd est in hac translatione.s.nostra est melius.

¶ Et si eadem potentiam.b.in hoc tempore tantudez mouebit: et medietatez in medietate mouebit: et in media virtus medium mouebit in equali tempore. Ut si ipsius.a.sit medietas que est ipsum.e. et ipsius .b.3. sit medium. Similiter igitur se habebit sm analogiam virtus ad graue. Quare equale et in equali tempore mouebit.

Uelocitas ppria vnicuiqz motui seqt excessu potetie motoris sup potetia moti.
Dubiu.
Solo.
Uide p illo 2.ce.c.63.
In potetijs celestib' p3 q vnaqqz mouet in infinitu no e pportio: s3 p/ ut vnaqqz mouet corp' ppriu velocitate ppria tc.
Qo.
Solo.
Uide.2.ce.38.
Tex.co.78.et.79. Uide et p B in libro d sba orbis ca.3.ad finem.

¶ Demr̄atio ostendens q̄ si aliqua potentia mouet aliquod mobile per aliquod spacium in aliquo tp̄e: dimidiata potentia medietatem mobilis mouebit per idem spacium in eodem tempore.

¶ Et si eadem potētia mouet idē in tali tp̄e p tale spa/cium. Mouebit ip̄m p dimidiū illius spacij in dimidio illius tp̄is. Et dimidiū illius potētie mouebit dimidiū illius rei in equali tp̄e per equalem longitudinē. V.g. sit medietas potētie.a.h.⁊ medietas potētie.c.y.quātitas .z. Ergo ꝓportio istius potētie ad istud pōdus est sicut illa ꝓportio. Et iō mouēt p equale in tp̄e equali.

36 ¶ Cum declarauit q̄ eadem potētia mouet medietatē moti in tp̄e in quo mouet totum per duplū spacij qd̄ mouet in illo tp̄e:⁊ mouet ip̄m per totū spacium in medietate tp̄is in quo mouet totum per il/lud spacium. Uult declare etiam q̄ cū fuerit vnus motor aliquis q̄ mouet aliqd̄ motū per aliqd̄ spaciū in aliquo tp̄e: mouebit medietatē illius spacij in medietate illius tp̄is. Et q̄ medietas eius mouebit medietatē illius moti p illd̄ spaciū in equali tp̄e medietate tp̄is illi⁹. Et ē nec̄e sic dixit vt moueat medietas moti p illud spaciū ī illo tp̄e: qm̄ velocitas mot⁹ quā hēbat totū motū ad totū motorē ē s̄z ꝓportōem excessus potētie motoris sup potētiam moti. Et cum diui/serim⁹ motū ī duas medietates:⁊ siľr motorē: tūc ꝓportio motoris q̄ ē medietas:⁊ ad motū qd̄ ē medietas: erit sic̄ ꝓportio toti⁹ motoris ad totū motū vt vlr declauerūt geometre. Et sic due velocitates erunt equales nec̄io.s.velocitas totius moti ⁊ velocitas medietatis: ex quo sequitur necessario vt pertranseant idem spaciū in codē tp̄e: ⁊ sermo eius in hoc manifestus est per se.

¶ Et fi.e.ipm.3.mouet in ipso.d. fm.c. nō neceffariū est in equali tpe.e.duplū ipso.3.mouere fm medietatē ipsius.c. Si vero.a.ipm.b.mouebit in ipso.d.quātum est ipm.c.medietas ipsius.a.que est in quo ē.e. ip3.b. nō mouebit in tpe in quo ē.d.neqꝫ in aliquo.d. p alia3 partem que est ipsius.c.fm ꝙ est analogia ad totu3.c. ficut est.a.ad.e.Oino.n.ſi ɔtingit nō mouebit nullu3. Si.n.tota virtus totā mouet:medietas non mouebit: neqꝫ tātam neqꝫ in quolibet.Unus.n.moueret naue3: ſiqdē nauē trahētium decidit potētia in numeru3: ⁊ in longitudinē:qua3 oēs mouerūt. ¶ Propter hoc Zenonis rō non vera ē ꝙ fonet miliij quelibet pars.Nihil.n. ꝓhibet non mouere aerē in nullo tpe hūc quātū cadēs mouet totus modius.Neqꝫ iam tāta pars quātacunqꝫ mouebit cum toto:ſi fit per ſe hoc mouebit: neqꝫ enim nihil est eius pars:aut ⁊ potentia in toto est.

Tex. iste.c. 37.ē dimiu t⁹ ſic vides q2 ōfuit illa ps.⁊ iō fer/ mo Zenōis ſilr cōmētū ē dimiutu3 q2 ñ ē expō ptis añtis isti⁹ tex.⁊c.

¶ Et ſi.h.mouet.3.in tpe.d.per ſpaciū.c.neceſſe est vt h.illo tpe non moueat duplum.3.in dimidio ſpacij.c. Si igif.a.mouet pōdus qd ē.b.in tpe.d.per ſpaciū.c. Tunc qñ a medietate.a.diminuif pars cuius quātitas ex toto ē qꝫtitas q mouet.Tūc illa ps ſinglaris p ſe mouebif.Nihil.n.aliud est niſi quod ē in potentia in toto.

¶ Dicebat Zeno ꝙ mina miliij q2 cū cadit facit ſonum: necē est ꝙ qōlibet granū p ſe faciat ſonū. Et ſilr gutte aque ſuccedētes ſup lapidē ita ꝙ faciant in ipſo foueam:neceſſe est vt vnaqueqꝫ ea⁊ operetur in lapide.Qm̄ ſi nulla opatur:ergo nec oēs opanf. ¶ Et iſte ſmo est ſophiſticus:qm̄ vna pars non operaf in actu ſed in potētia. Qm̄ vnus vir de triginta non mouet nauē ſolus:⁊ cū motio ei⁹ ɔiūgif cū ꝑparatōe ⁊ potētia ꝓueniēte a motore vigeſimonono mouebit nauē necio.Ergo vnuſqſqꝫ de.30.largif naui de ꝑparatōe ad moueri qd nauis nō hēbat prius.Illud igr ꝙ viginti ⁊ nouē largiunf de ꝑparatōe ē illud ꝙ vltim⁹ motor extrahet i actu.Et ſilr ē d mina miliij. ¶ Et dixit:⁊ iō ſmo Zenōis nō ē v̄us:⁊ ē ꝙ vnū granu3 miliij qcūqꝫ ſit qñ cadit fac̄ ſonū.i.ſ3 ñ qōlib3 motū:qm̄ potētia motoris ē termiata.Et cu3 potētia motoris ē termiata.ſ.ꝑma potētia q pōt mouer̄ vnūqdqꝫ ptiū nō mouet i tpe oino qñ cadit.Ergo ſmo Zenonis nō ē ver⁹ i h ꝙ fingit ꝙ qōl3 granū miliij d3 facer̄ ſonū.D.d.na3 ipoſſe ē vt nō moueat i tpe oio illū aerē quē mouet tota mina qñ cadet.i.qm̄ ipoſſe ē dicere ꝙ vnaqueqꝫ partiū nō mouet in tpe oio qñ cadet aerē p quē trāſit motōe ex q audif ſonus:ſic audif a mina.ſ.

37 Abbreuiatio.

Uide ꝑ hoc 8.phy.t.c.23.

Expō.

ꝙ nõ mouet ipsam in actu motiõe faciẽte sonuꝫ: ⁊ si vnaqueqꝫ partium largit aeri ad recipiendũ sonũ ꝑparationẽ quã pri⁹ nõ hẽbat. B.d. neqꝫ ps ⁊c. i. qm̄ vnaqueqꝫ ptiũ motoris nõ dꝫ ꝑ se singulr̄ mouere neqꝫ ps: q̃ cũ addit alijs ptib⁹ mouet totũ. U.g. trigesim⁹ vir: ⁊ dixit: q: ista ps nõ vr̄ īter alias ptes eẽ fortior in motu nisi pp ꝑparationẽ ꝑcedẽtẽ ĩ moto. B.d. nihil .n. aliud est ⁊c. ℂ Aut ītẽdit ꝙ cũ ps est in cõtinuo nihil est in actu: sꝫ est in potẽtia in toto. ℂ Aut intendit ꝙ ps nõ mouet in actu: sed mouet in potẽtia in toto.

ℂ Si vero duo ⁊ vtrũqꝫ: hoꝝ aũt vtrũqꝫ mouet tantuꝫ in tãto: ⁊ potentie cõposite cõposituꝫ ex grauib⁹ equali mouebunt longitudine: ⁊ in equali tempore. Simile nãqꝫ est ꝓm analogum numerum.

ℂ Et si fuerint duo quoꝝ vtrũqꝫ mouet vnuꝫ: ⁊ vtrũqꝫ mouet ꝑ tale spaciũ in tali tpe. Due potẽtie congregate mouebũt ꝯgregatũ ex duob⁹ põderib⁹ ꝑ eq̃leꝫ lõgitudinẽ in equali tpe. Sunt .n. ꝓportiõalia. Et iste ꝓmo distinguẽdus est ita ꝙ cõsiderãdũ ẽ in eo: ⁊ fit due intẽtiões.

38 ℂ Hec est alia intẽtio a ꝑdictis: ⁊ est ꝙ cum duo mouentia diuersa vtrũqꝫ mouet aliqd põdus ꝑ equale spaciũ in equali tpe: tunc due potẽtie motiue ꝯgregate mouebũt ꝯgregatũ ex duob⁹ põderib⁹ per illud spaciũ in illo tpe: ⁊ hoc erit qñ equalr̄ mouẽt duo pondera diuersa in spacio ⁊ tpe: aut diuersant spacio. U.g. ꝙ alteꝝ mouet vnã arronã in vna hora ꝑ medietatẽ vni⁹ leuce: ⁊ aliud mouet duas arronas in vna hora ꝑ vnaꝫ leucã: nõ sequit cuꝫ duo motores fuerint ꝯgregati: ⁊ arrone fuerint cõgregate vt moueant ab eis in illa hora neqꝫ ꝑ vnã leucã neqꝫ ꝑ dimidiã. Qm̄ ꝓportio ei⁹ qd ꝯgregat ex duab⁹ potẽtijs ad duo põdera nõ est sicut ꝓportio solius potẽtie ad vnũ pondus. Cuꝫ aũt spaciũ fuerit vnũ ⁊ tps vnum: tunc ꝓportio eius qd ꝯgregat ex duab⁹ potentijs motiuis ad duo pondera mota erit eadẽ ꝓportio: ⁊ siue potẽtia põderũ ⁊ potẽtia motoꝝ cõueniãt aut diuersent. U.g. qm̄ si aliqs motor hꝫ aliquã ꝓportionẽ ad aliqd motũ: ⁊ alius motor cui⁹ potẽtia hꝫ istam eandẽ ꝓportionẽ ad potentiã ponderis quo mouet ab eo. Declaratũ est enim in libro elementoꝝ ꝙ cuꝫ fuerint quelibet q̃titates: ⁊ totidẽ eaꝝ cõpares: tũc ꝓportio oĩum ad oẽs est sicut ꝓportio vnius ad vnam.

2 ℂ B.d. ⁊ iste sermo distinguẽdus est ⁊c. ⁊ sic inuenit in quibusdam libris: ⁊ intẽdit ꝙ cũ duo motores mouent aliqd põdus ꝑ aliqd spaciũ: ꝙ pole est cũ diuiserim⁹ motores ⁊ diuiserim⁹ põdus ita ꝙ ꝓportio vtriusqꝫ ptis ad vtrũqꝫ motorẽ sit sicut ꝓportio toti⁹ ad totũ ꝙ ꝓportio mot⁹ remanebit eadẽ: ⁊ h̄ ꝓm ꝓportionẽ est verũ: sꝫ ꝓm ꝙ existimat ꝙ in quolibet illoruꝫ duorum: ideo dixit: vt mihi videtur: ita ꝙ cõsiderandũ est. videmus enim ꝙ duo ⁊ tres hoïes mouent cõgregatim: qd non possunt mouere ꝓm segregationẽ.

ℂ Si igit in alteratione ⁊ in augmẽto: aliquid eniꝫ est augẽs quidẽ: aliquid autẽ ⁊ qd auget. In quãto auteꝫ

tpe ⁊ quantū: aliud quidē auget: aliud vero augeť. Et alterās quidē ⁊ qđ alterať: simiľr aliqđ ⁊ quātū: ſm enī magis ⁊ minꝰ alterata sunt: ⁊ in quāto tpe. In duplo autem duplū: ⁊ duplū in duplo. Mediū autē in medio tēpore: aut in medio mediū: aut in equali duplū. Si aūt alterās aut augēs quātū ī tpe q̄to augeat: aut alterat: nō necesse ē ⁊ mediū in medio: ⁊ in medio mediū. Sꝫ nihil ſi ꝯtigit/augmētabit: aut alterabit sicut ⁊ ī graui.

¶ Et ſm hoc est de alteratione ⁊ in augmēto. Est enīꝫ aliqđ qđ auget: ⁊ alterās ēt siľr est alteratū. Et ſm aliquā quātitatē in additiōe ⁊ diminutione erit alteratio. Et in aliqua q̄ntitate tpis in duplo erit duplū: ⁊ dupluꝫ erit in duplo. Et que est in tpe equali ē duplū. Si igiť alterās ⁊ augmētās augmētat ⁊ alterat tātū in tali tpe. Nō est necesse vt medietas ēt faciat hoc in medietate: aut in medietate agat medietas: ⁊ forte accidit vt non alteret oīno: aut vt nō auget: sicut dixīmꝰ in pōdere.

¶ Vult declarare ꝙ oīa que dixit de moto ⁊ motore in loco sunt vera 39
in augmēto ⁊ alteratiōe. ¶ Et dicit: ⁊ siľr de alteratiōe. i. ⁊ oīa que dicta sunt de moto ⁊ motore in loco. s. ꝙ duplū motoris mouet illud motū p illud spaciū in dimidio illius tpis: ⁊ aut p duplū illius spacij in illo tpe: ⁊ ꝙ motor mouet dimidiū moti p illud spaciuꝫ in dimidio illius tpis. Et cū motor diuidiť in duo eq̄lia ⁊ motū in duo eq̄lia ⁊ motꝰ erit idē in velocitate: oīa accidūt. siľr ī augmēto ⁊ alterato. ¶ Et cū narrauit hoc dedit cām: ⁊. d. est enīꝫ aliqđ qđ auget ⁊ aliqđ qđ augeť ⁊ in aliquo tpe hoc auget ⁊ hoc augeť. i. ⁊ ita est de augmēto sicut đ trāslatōe: qm̄ est aliqđ qđ auget ⁊ ē rn̄dēs motori in loco ⁊ ⁊ aliqđ qđ augeť ⁊ est rn̄dēs moto: ⁊ tps in quo fit iste motꝰ: ⁊ q̄ntitas in quo est. ¶ D. d. ⁊ alterās siľr ⁊c. i. ⁊ quēadmodū augēs ⁊ augmētatū est aliqđ terminate potētie. siľr alterans ēt ⁊ alteratū sunt terminata: ⁊ ſm excessum potētie alterātis supra potētiaꝫ alterati: erit velocitas alteratōis: ⁊ q̄ntitas tpis in quo est alteratio. s. ꝙ hec duo sequunť ꝓportionē inter alterās ⁊ alteratū. Si igitur ꝓportio fuerit magna: velocitas erit magna ⁊ ⁊ tps breue: ⁊ ecōuerso. D. d. ⁊ ī duplo duplū. i. ⁊ in tpe in quo aliqua passio ī aliquo alterato ab aliquo alterāte in duplo eius erit in duplū illius passionis. D. d. ⁊ duplū in duplo. i. ⁊ alteratio que est dupla ad alterationē positam ab aliquo alterāte duplū eius ⁊ erit in duplo illius tpis: ⁊ est cōuersum prime: ⁊ intendebat declarare q̄ sunt ꝓportionabilia. ¶ D. d. si igiť alterās ⁊c. i. ⁊ si oē alterās ⁊ augmētās alterat ⁊ augmentat aliqđ terminatū: ⁊ in tpe terminato: ⁊ nō augmētat qđlibꝫ qđlibet: neq̄ alterat qđlibet qđlibꝫ: nō sequiť cū diuiserimꝰ alterās in duas me/

dietates:vt medietas moueat illud alteratū in duplo illi⁹ tpis: cū accidit forte vt nō alteret illud oīno. ꝛ hoc ꝯtingit qn̄ potentia medietatis motoris non excedit potentiā moti. D.d. sicut diximus in grauitate. s. in grauitate ad leuitatem.

Decio ethi cōꝝ caplīs 8.9.ꝛ. 10. Idē in ꝓlogo ꝑmi pħ.

Vtilitas aūt istius sciē est pars vtilitatis sciē speculatiue: ꝛ declaratū est in scia morali. s. que ꝯsiderat de actionib⁹ voluntarijs ꝙ eē hoīs in sua vltia pfectōe ē ipz esse pfectū p scias speculatiuas: ꝛ ꝙ ista dispō est fortunitas vltia: ꝛ ~~ꝑm fatuos vita eterna~~. ¶ Et appet in illa scia ꝙ ħ nomē hō dr̄ equoce ꝺ eo ꝗ pfect⁹ est p scias speculatiuas ꝛ ꝺ alijs hoīb⁹: sicut de hoīe viuo ꝛ mortuo dr̄: imo sicut di de aīali rōali ꝛ lapideo. Cū hoc ꝙ sequit cognitionē sciaꝝ speculatiuaꝝ de morib⁹ bonis: necesse est. n. cū artifices sciaꝝ speculatiuaꝝ fuerit ꝑm cursuz nālē vt sint virtuosi oīb⁹ modis virtutū moraliū: vt iustitia/ ꝛ castitate/ ꝛ audacia/ ꝛ magnanimitate/ ꝛ liberalitate/ ꝛ veracitate: ꝛ alijs ꝟtutib⁹. ¶ Et Alexāder i ꝓhemio isti⁹ libri declarauit qūo sequunt̄ iste virtutes ex cognitiōe istaꝝ sciaꝝ. Nā cū aliqs sciuerit puitatē vite sue in respectu illi⁹ esse eterni ꝛ mot⁹ cōtinui: ꝛ ꝙ ꝓportio vite sue in respectu tpis eterni ē sicut ꝓportio minimi finiti ad īfinitū: nō cupit vitā. Quare erit audax. ¶ Et silr cū sciuerit ꝙ mors est de necessitate nāe: ꝛ maxie cū acqsiuerit humanā pfectionē: tūc. n. ꝑcipiet in alia hora ꝙ meli⁹ est ei mors ꝙ̄ vita: sicut fecit Socrates athenis: lꝫ existimet̄ ꝙ Socrates nō distixerit inter vias ꝓprias ꝛ cōes in sciētijs: qꝛ nitebat̄ ꝓcedere via ꝓpria cū vulgo. ¶ Et manifestū est ꝙ deberet eē iusti ꝛ casti: qm̄ cū sciuerint nām iustitie exn̄tis in ſba entiū: diligūt se assilari illi nāe. ¶ Et silr cū sciuerit vtilitatē appetituū: ꝛ ꝙ nō sunt ꝺ numero dispōnū necessariaꝝ in pmanētia hoīs: nedū vt sint pfectiōes: sꝫ sunt accn̄tia de necītate nāe expellēt eas a se oīo: ꝛ odiūt eas maxio odio: ꝛ sic erūt casti retinētes leges diuias ꝛ obediētes legib⁹ nālib⁹. ¶ Et ē manifestū ēt ꝙ erūt liberales: qm̄ reputāt pecuniā vilē. Et erūt magnanimi diligētes veritatē in sermone ꝛ actōe. ¶ Sꝫ si aliqs dixerit ꝙ nos viderim⁹ plures artifices istaꝝ sciaꝝ in ꝯtraria dispōne. ¶ Dicēdū est ꝙ hoc accidit eis ex dispōne in vli. ꝛ hoc potes scire ex ħ ꝙ Alexāder ꝛ alij rōcinant̄ sup hoc. s. ꝙ oēs pħi sunt studiosi: sicut erat i suo tpe: ꝛ cū aliqs pscrutat⁹ fuerit ꝺ hac dispōne: iueniet ꝙ illa pfectio quā expectāt in assuetudīe hoiuz in q̄ nutriebāt̄ valde ē remota ab hac pfectōe: ꝛ nō solūmō accidit hoc eis: sꝫ credūt ex modo hominū ꝛ ꝯsuetudie in q̄ nutriebant̄ ꝙ hec pfectio ē valde vilis: ꝛ hoc nō accīt eis ex lege: sꝫ corrūpētib⁹ eā. Accīt igit̄ istis hoīb⁹ cū icipiūt speculari ꝯtenere illū moduz pfectiōis quē expectabāt. Sꝫ cū desperauerūt puenire ad hāc pfectionē: ꝛ viderūt oēs hoīes ꝯtēnere eā: ꝛ credere ꝙ expectātes eā nō debēt eē ps ciuitatis. Aut credūt ꝙ oīa dicta de hac pfectōe forte sunt silia dictis ꝺ illa ꝑma pfectōe quā expulerūt. s. illā in q̄ nutriebant̄: ꝛ tales sunt plēs isti⁹ tpis. s. illi q sūt dialectici: tūc oīo ꝺclinabūt̄ ad appetit⁹: ꝛ accidet eis dispō inālis: adeo ꝙ nō dicent̄ eē ps ciuitatis oīno: qn̄ cū eis nō pt ꝯtract⁹ fieri ciuil̄: neqꝫ amicitia hūana: nꝫ vtilitas alteri⁹: sꝫ oēs actōes coꝝ sūt ad seipos: ꝛ iō pħia in ħ tpe abhorret̄: ꝛ iā exiuim⁹ a nr̄a intētiōe.

Oppositū vid. 3. a. 36 ꝛ. 9. meta. cō. vltio.

Vide p hoc q8. d. ꝺ Socrate ꝑme. tex. cō. s.

Documētū

Solutio.

in naturali

contempnere

¶ Incipit Liber Octauus phyſicorū Ariſtotelis: q̄ eſt de primo motore: primo motu: ⁊ p̄io mobilis.

¶ Summa lib. octaui phyſicoꝝ ſm̄ Auerroym.
¶ A textu p̄io vſq; ad. 21. oñdit motū ante retroq; ſempiternū fore
¶ A. 21. vſq; ad. 45. docet primū motorē eſſe penitus imobilem.
¶ A. 45. vſq; ad. 54. manifeſtat primū motorē eſſe eternum.
¶ A. 54. vſq; in finē: declarat nullum motū eternū preter orbicularem/ ⁊ primū mouēs eſſe incorporeū ⁊ abſtractum.

¶ Tractat⁹ prim⁹ in quo p̄mittit motū eē ſempiternū.

¶ Oſtendit ſm̄ opinionem ſuam motus ſempiternitatem ⁊c. Cap. I.

Utrum aūt fact⁹ ſit aliquādo mot⁹ cum nō eſſet pri⁹: ⁊ corrūpit iterū ſic q̄ moueri nihil ſit: aut neq; factus: neq; corrūpit: ſed erat ſemp ⁊ ſemper erit hoc immortale: ſine quiete exiſtit in his que ſunt: vt vita quedā natura ſubſiſtētib⁹ omnibus. ¶ Eſſe quidē igit̄ motū oēs affirmāt de natura aliqd dicētes: p̄pter id q̄ mundū faciūt. Et de generatione ⁊ corruptione ineſſe cōſiderationē omnib⁹ ipſis: quā impoſſibile eſt eſſe/ niſi ſit motus. Sed aliquanti quidē infinitos mundos eſſe dicunt: ⁊ quoſdam quidē fieri: quoſdam vero corrumpi. Sed mundoꝝ ſemper dicūt eſſe motum. Neceſſariū enim eſt generatiōes ⁊ corruptiones ipſorum eſſe cum motu. Quicunq; autē vnum ⁊ nō ſemper: ⁊ de motu apponunt ſm̄ rōnem.

Mot⁹ ē vt vita oībus natura ſubſiſtentib⁹.

¶ Utrum autem motus aliquādo fuit ⁊ nō fuit: ⁊ corrumpetur in corruptione in qua nihil mouebitur omnino. Aut motus nec fuit generatum neq; corrumpet̄: ſed ſemper fuit ⁊ ſemper erit. Et hoc non habet corruptionem nec fugit ab entibus: ſed eſt quaſi vita omnibus que conſtituuntur per naturam. ¶ Omnis enim qui aliquid dixit de natura dixit motū eſſe. Non enim

possunt loqui de factura mundi: et cōsiderare in eo fm̄ q̄ currit generatio et corruptio: si motus non fit. Sed dicētes plures mūdos infinitos esse quoꝝ quidaꝫ generatur et quidā corrūpitur: dicūt motuꝫ eternum esse. Modos enīꝫ generatiōis et corruptiōis cum motibus esse necesse est. Dicentes vero vnū munduꝫ esse et non eternū: fm̄ hoc ēt litigant de motu.

1 Quia prima intētio eius est pscrutari de primo motore: et incepit perscrutari de motu: vtrū sit nouꝰ: aut antiquꝰ. s. fm̄ genus: et qd̄ est ante istuꝫ tractatū a aut ē necessariū huic tractatui: et aut ēst pp melius. Et cū dixit: vtrū aūt motꝰ: nō intēdit motuꝫ aliquē ꝓpriuꝫ: sed intēdit vtrū isti motus existētes in ptibus mundi fuerint postq̄ nulla ps partiū mundi mouebat̄ oīno: et vtrū destruētur oēs: ita q̄ nulla ps mundi moueat̄. Aut isti motus existētes in ptibus mūdi fuerunt semp et erūt in futuro in hac dispōne in q̄ sunt mō. ¶ Ista aūt pscrutatio est necessaria qꝛ appet q̄ in mūdo nō est nisi alterū hoꝝ duoꝝ: aut plures motꝰ succedentes: aut vnꝰ motus cōtinuꝰ. s. motꝰ corpis celestis. Querit̄ igit̄ vtrū est posse in his duobus modis sensibilibꝰ incipit tali mōq̄ añ nihil fuit de eis: et sine incepit vnꝰ eoꝝ añ alteꝝ aut inceperūt sil̄. s. motꝰ q̄ sentiunt̄ ꝯtinui et succedētes: et vtrū corrūpent̄ hec duo gñā tali corruptiōe cū q̄ nihil mouebit̄ oīno: aut hec duo gñā nō cessauerūt neq̄ cessabūt eē. ¶ D. d. sed est quasi vita: et inuit p hoc q̄ nece est in motu nō cessare in p̄terito et in futuro: sicut est nece hoc in entibꝰ nālibꝰ. Appet. n. q̄ cōstitutio entiū nāliū: et illud qd̄ est in eis q̄si vita est motū eē. Principiū. n. motꝰ de oībꝰ mobilibꝰ est sicut aīa de rebꝰ viuis: et hec pscrutatio nō est tm̄ necia in cognitiōe p̄mi motoris: sed ēt in cognitione eē mūdi. s. vtrū sit eternꝰ aut nouꝰ. Nece est. n. pscrutatōeꝫ de hmōi intētiōe in motu p̄cedere pscrutatiōeꝫ de illa in mūdo. ¶ Et qꝛ ista pscrutatio magis vr̄ ꝑcedere in pscrutatiōe de dispōne mūdi: i. gñatiōe et corruptiōe notificauit istā pscrutatiōeꝫ ꝯtinere in se pscrutatiōnē de mūdo: et iduxit signū dicēdo q̄ q̄ aliqd dixit de mūdo: dꝫ dicere tale de motu. ¶ Et dixit: oēs. n. 7c. i. et posuimꝰ pscrutatiōeꝫ p̄mo de motu vl' in loco pscrutatiōis de dispōne mūdi in gñatiōe et corruptiōe: qꝛ hoc est nāle in pscrutatione. Oīs. n. q̄ locutꝰ fuerit de entibꝰ nālibꝰ cōcedit motū eē. ¶ D. dedit cām in hoc: et dixit: nō. n. pñt loq 7c. i. et oēs ꝯcedūt motū eē: qꝛ impoē est aliqueꝫ loq de factura mūdi. i. de nā illiꝰ: et ꝯsiderare qūo est in gñatiōe et corruptōe fm̄ totū aut fm̄ ptem si nō cōcesserint motū eē. s. si impoē est in eo gñationē et corruptionē: aut ipoē: et si ē poē: qūo. ¶ D. d. sed dicētes 7c. i. sed cōsiderātes de mūdo lꝫ oēs ꝯcedāt motū: tñ ita opinātur de gñatione et corruptiōe in motu: sicut in mundo toto: qui igitur dixit illorū plures mūdos esse: quorū corruptio vnꝰ est gñatio alterius: et q̄ hoc ꝑcedet in infinitū ꝯcessit motuꝫ eē semp q̄ fuit et erit. D. dedit cāꝫ in hoc et dixit: modi. n. gñatōis et corruptōis 7c. et s qd̄ dixit: manifestū ē: qm̄ cū opinati sūt q̄ corruptio vniuscuiusq̄ mūdoꝝ

Prīa intentio eiꝰ ē pscrutari de p̄mo motore. et prima expōn Alpharabij

a Liber septimꝰ aut ē pp necessitatē aut est pp melius.

Apparet q̄ ꝯstō entiuꝫ nāliū et illō qd̄ ē in eis q̄si vita est motū eē. p̄n cipiuꝫ enīꝫ motꝰ de oībus mobilibus ē sicut aīa de rebꝰ viuis. Vid pro hoc. 2. celi. t. c. 68.

mundorū existentiū est gñatio alterius: sicut est dispō in partibus istius mūdi.s.ꝙ corruptio alicuius indiuidui est gñatio alterius: ⁊ quilibet mūdus eoꝝ nō est extra motū: manifestū est eos dicere motum eternū succedētē. ¶ D.d. dicētes vero vnū mūdū eē ⁊ nō eternum ⁊c. ⁊ hoc intellectū est per se.s.ꝙ q opinat mūduz esse nō eternum: ⁊ generatū postꝗ̄ nihil mouebat⁊ corruptibilē in res que nō mouebuntur: necesse est ipsum opinari hanc opinionez in motu. Et qz hoc opinari in mundo potest intelligi duobus modis. incepit distinguere hoc ⁊ dixit. ¶ Dico ꝙ hec expō quā mō dixi est que itelligit pmo aspectu: ⁊ hoc intellexit Alpharabi⁹ lz ꝙ dixit in libro suo de entib⁹ trāsmutabilib⁹. ⁊ hoc idē itellexit Aui. ⁊ Auēpa. hyspan⁹ s.ꝙ intētio Arist. in pmo isti⁹ tractat⁹ est declarare ꝙ ante oēm motuz est mot⁹: ⁊ ante oēm trāsmutationē est trāsmutatio: ⁊ ꝙ motus nō deficiet fm gen⁹: vt pcedat ex hoc ad declarādū motu eē pmū ⁊ eternū: qui ꝯtinet oia: aut vnū: aut plures: ⁊ in hac declaratione est difficultas. Et iō itēdit Alpharabi⁹ in suo libro de entib⁹ trāsmutabilib⁹ cōplere sermonē de hoc: in quo pscrutat⁹ est fm quot modos pōt imaginari: ante oēm trāsmutationē esse trāsmutationē: ⁊ qd pōt esse verū de hoc ⁊ qd nō. Quapp inuoluta est sua pscrutatio in hoc. ¶ Ego aūt cū hoc ꝙ credebā expōnez istius loci esse istam tm: erā aliquātulū in errore. s. in hoc ꝙ declīatio Aristo. est declatio diminuta: ⁊ semp fui pscrutat⁹ de hac declaratōe: quousqꝫ apparuit mihi intētio quā intēdit Aristo. pscrutari. Et inueni sermones suos cōueniētes sibi adinuicē fm illaz intētionē: nō fm primā expōnez: que vr̄ in pmo aspectu. Arist. n. intēdit h declarare vtrū prim⁹ mot⁹ ꝯtinēs mūdū: aut pmi mot⁹ si sint plures vno sint facti de nouo: ita ꝙ ante eos nō fuit mot⁹ oīno: ita ꝙ mot⁹ pp hoc sit nou⁹ fm gen⁹. Et oia inceperūt moueri postꝗ̄ nihil mouebat. Aut pm⁹ motus qui cōtinet oia existēs in pmo moto: aut in primis motis si fuerint plures vno motus sit etern⁹: qui nunꝗ̄ cessauit nec cessabit: sed est sicut dixit quasi vita eoꝝ que ꝯstituunt p nām. ¶ Et induxit ipse declarationē ⁊ diffōnez mot⁹ pdictaz ad ostēdendū talē motū esse: nō qz induxit diffōnez motus ad declarādū ꝙ ante oēm motū est mot⁹: sic credidit Alpharabi⁹ ⁊ alij. Perscrutatio. n. quā h itēdit est vlis toti mūdo: ⁊ nō est veꝝ fm opinionē Arist. vt ante motū ꝯtinentē totū sit motus: aut ante trāsmutationē que est pma trāsmutatio sit trāsmutatio. Falsa igit fuit hec existimatio illoꝝ. h. n. est pticularis ⁊ est veꝝ de motib⁹ pticularib⁹: quos ꝯtinet motus vlis fm ꝙ h sequitur motū vlem. Non qz h existit in eis pmo ⁊ essentialr: qm hoc apd ipsum ipole est vt appebit post. Nō igit poneret eternā ꝯtinuationē exn̄tē in istis motib⁹ p accn̄s signū ad eternā ꝯtinuatōez exn̄tez in ipso pmo motu aut pmis: cū ꝙ nōdū declarū est hic de eis. s. eos eē tales p accn̄s: ⁊ hoc manifestū ē: ⁊ post declabit magis.

Si igitur cōtingit aliqn̄ non moueri dupliciter necesse est hoc accidere: aut eniz sicut Anaxagoras dixit. Inquit eniz ille simul omnib⁹ existētibus ⁊ quiescētibus in infinito tēpore: motuz facere intellectū ⁊ disgregare.

Digressio q̄ q̄rit vtrum Arist. qō pcedat d motu fm genus vel de motu celi.

Scda expō textus fm Auer. opinionē.

Aut sicut Empedocles: in parte moueri: et iterū quiescere. Moueri quidē cū amicitia ex multis faciat vnū. Aut cum discordia multa ex vno. Quiescere autem in multis intermedijs tēporibus dicēs sic. Inquātū quidem ex pluribus vnū dixit aptum fieri. Inquātuz aūt iterum ex vno geminato plura perficiunt. Sic quidez fiunt res: et nullo modo ipsius est seculū vnuz. Sic aūt permutātur neqz simul perficiuntur. Sic autē semper sunt imobiles ſm circulum. Hec enim ꝙ sic pmutant: ab hinc itaqz dicere ipsuz opinādū est.

Si igitur possibile est in aliqua hora nihil moueri: necesse est hoc accidere duobꝰ modis. Aut sicut dixit Anaxagoras: qui dixit ꝙ oīa fuerint insimul et quiescētia tēpore infinito: et ꝙ intelligētia fecit in eis motuz: et distinxit ea. Aut sicut dixit Empedocles: ꝙ quādoqz mouent: et qñqz quiescūt. Mouent enim quādo amicitia fecit de pluribus vnū. Aut qñ lis fecit de vno plura. Et quiescūt in tēporibus que sunt interim. Cuz dixit: ſm autē ꝙ vnum inatum est oriri ex pluribus: et ꝙ completū est vnuz: rarificant ex eo plura: ſm hūc modum generant: et sic nō erit ſm eos eternū: ſm vero ꝙ hec duo mutātur et nō finiunt cū hoc: ſm hunc modū semper mouent circulariter. Intelligēdum eniz est ex hoc qđ dixit: ſm vero ꝙ hec duo .i. ſz vero ꝙ hec duo transmutantur.

2 Qia nā diuisionis facit duos modos in hoc qđ posuit ꝙ motum ſm totum deficit ab entibꝰ: quos modos antiqui dicebant .s. aut ꝙ mūdus fuit ex rebus qeſcentibꝰ tpe infinito .s. nō transmutabilibꝰ: et ꝙ post corrūpet tali mō ꝙ oīa erunt qeſcētia tpe infinito: vt Anaxago. opinabat: aut ꝙ entia quiescāt in aliqua hora: et i aliqua mouentur: vt videbat Empedocles: induxit sermonē vtriusqz istoruz: et tacuit opinionē Platonis de mundo: qui dicit mundū esse generatū: sed nō corruptibilē: qz nō dixit ꝙ oīa non erāt quiescētia ante generationē mundi: sed ꝙ mouebant motu inordinato: et ꝙ deus īduxit ipsa ad ordinē sicut ipse dixit. Et hoc qđ narrauit de Anaxago. qui dicebat ꝙ oīa erāt insimul: intēdit p oīa corpa csilia que opinabat esse elemēta mundi: et intēdit p hoc qđ dixit: erāt insimul ꝙ erant latētia in mixto infinito: opinabat .n. cōtraria existere insil in illo mixto tpe infinito: et ꝙ post incepit intellectus qui est deus.

Vid. oppi. de opinione Anaxa. 1 ph. cō. 32.

Plato dix mūduz esse gñatū: sed nō corruptibilez. Jd. 3. c. c. 10. id. 4. phy. 88.

apud ipsum distinguere ea ex mixto & extrahere ea de latitatiõe in actum: & iam contradixit ei in primo istius lib. Empe. vero generat mũdum ex quattuor elemẽtis que habet pro rebus mãlibus: res aũt agentes sunt apud ipsum due: ad cõgregãdum hec elemẽta facere ea vnum amicitia: ad segregandũ lis. Mundus igitur a corrũpitur qñ elemẽta adunantur per amicitiam: & generatur qñ multiplicatio fit per litem. Partes b vero mũdi cõposite generantur apud ipsum ẽt vt mihi videtur ex amicitia: & corrumpuntur ex lite. Et similiter partes existẽtes in individuo segregate: & distincte segregantur per litem: & ideo vt mihi videtur: quia in sphera celesti nõ sunt partes diuerse nõ est in ea lis apud ipsum: sed componitur apud ipsum ex amicitia & elemẽtis: & habet ipsam pro deo. ¶ Et hoc qđ narrauit de Empedo. quod quãdoque mouebãtur: intendit quattuor elemẽta: & intendit per quietẽ tẽpus in quo mũdus est corruptus: & per motum temporis in quo mundus generatus est & ens. Deinde. d. mouentur. n. quãdoque amicitia &c. i. apud corruptionem aut generationẽ mundi. Deinde. d. & quiescũt in tẽporibus que sunt interim: & intẽdit per vnã quietẽ hoc qđ est post corruptiõem mũdi: & per secundam nõ põt intẽdere nisi post generationẽ mũdi. Sed quia mũdus apud suũ eẽ mouetur: remanet ipsum nõ intẽdere per quietẽ in hac dispositiõe nisi corruptionẽ motus vlis quo est generatio totius mundi.

¶ Et cũ induxit opinionẽ Empe. in generatiõe & corruptiõe mundi: induxit verba illius: & dixit narrãdo: secundum aũt &c. i. secundum autẽ quod mũdus generatur quandoque & corrũpitur quandoque motus nõ erit ẽt vnus: cũ interim fiat quies. secundum vero quod hec duo semper succedũt sibi: motus erit eternus & vocauit ipsum circularẽ: quia partes mundi quandoque dissoluuntur: & quandoque ligantur: ex quo sequitur ipsum habere duas quietes: quietẽ post cõgregationẽ: & quietẽ post segregationem.

¶ Considerandum igitur de hoc quõ se habet. Preopere enim est nõ solum ad nature cõsiderationẽ scire veritatem: sed ad sciam de principio primo.

¶ Et oportet nos cõsiderare de hoc quousque sciamus quõ est. Hoc enim nõ tantum est vtile in vere sciendo aliquid in scientia nãli tantum: sed ẽt prodest in via inducente ad considerationẽ de primo principio.

¶ Dicit. & oportet nos considerare de hac intentiõe in motu. hec. n. perscrutatio nõ tantum est vtilis in sciẽtia nãli tantum: sed in scientia diuina. & hoc intendebat cum dixit. in via. i. in arte. Diuinus enim accipit principia prima principia mouẽtia a naturali: & nullam habet viam ad demonstrandum esse primũ motorem: nisi accipiat ipsum pro constãti a naturali. ¶ Et qđ a existimauit Auicẽ. quod diuinus debet monstrare primũ principium esse/est falsum. & via eius quã finxit ipsum inuenisse eam: qua vsus est in suo libro: & similiter Algazel sequens ipsum: est via generis & non est demonstratiua. Quomõ nos autem de hoc fecimus tractatum singularem super hoc: & qui voluerit accipere questiones accidẽtes in ea: videat hoc ex lib. Algazelis. plures enim quas induxit contra alios vere sunt.

Quattuor elemẽta secundum Empe. sunt cãe mãles: & lis & amicitia sũt cãe agẽtes. Jd per phy. 50. & 51.

a Mũdus corrũpitur per amicitiã secundum Empe. generatur vero per litẽ.

b Partes mũdi opposito modo se habent.

3 Diuinus accipit prima principia mouẽtia a nãli: & nullã habet viã demõstratiuã ad hoc. vide per ph. c. vlti. & que ibi.

a Contra Aui. & Alg.

¶ Incipiemus enim primum et ex diffinitis prius a nobis in physicis. ¶ Dicimus igitur motum esse endelechiam .i. actum mobilis secundum quod est mobile. Necesse est ergo existere res possibiles moueri secundum vnumquemque motum. ⸿ Et sine motus diffinitione omnis vtique cōfitetur necessarium esse motum possibile moueri secundum vnumquemque motuum: vt alterari quidem alterabile: ferri autem quod est secundum locum mutabile. Quare oportet prius combustibile esse quam comburi: et combustiuum quam comburere.

¶ Incipiamus igitur ex predictis in quibus prediximus distinctionem et determinationem in artibus: et nos incipiemus in rebus determinatis prius in rebus naturalibus.

Ex diffone motus. ¶ Dicamus igitur quod motus est actus eius quod innatum est moueri secundum quod innatum est moueri. Necesse est igitur illa esse in quorum potentia est moueri vnoquoque motuum. ⸿ Et

Ex inductione. sine hac diffinitione omnes homines cōcedunt quod non est necesse moueri nisi illud quod potest moueri: et hoc necesse est in vnoquoque motuum. ⸿ V.g. quod non alteratur nisi illud quod innatum est alterari: nec transfertur nisi illud quod innatum est trāsferri in loco. Necesse est igitur vt res sit innata cōburi prius antequam cōburatur: et cōburere antequam cōburat.

4 ¶ Idest incipiamus igitur primo a rebus quibus mos est vt determinentur in initijs artium que sunt .q. principia earum: et incipiamus ex istis in hac sciētia a rebus quarum diffinitiones determinauimus ex rebus naturalibus. ¶ Et incepit ponere ad hoc propositionem notam: et est. Omne quod est postquam non fuit: necesse est ipsum fuisse ante in potētia et quod motus generatus talis est .s. quod omne quod mouetur postquam non mouebatur: necesse est vt ante esset possibile vt moueretur. ¶ Et induxit ad hoc certificandum duos modos. Quorum vnus est ex hoc quod declaratum est de diffinitione motus. Et secundus ex inductione. ¶ Et dixit. dicamus igitur quod motus etc. i. dicamus igitur quia cum declaratum est in tertio istius libri quod altera diffinitionum motus est endelechia moti secundum quod est motum .i. et endelechia eius quod innatum est moueri: necesse est vt res mobiles sint ante motum in vnoquoque generum motuum. Et cum res mobiles fuerint ante motum: tunc potentia ad motum erit ante motum. ¶ Et intelligendum est ex hoc quod motum est prius tempore motu duobus modis. ⸿ Quorum vnus est vt motum in quo est potētia sit alterius speciei a specie moti in quo est ipse motus. ⸿ Secundus est vt illud mobile in quo est potētia ad motum sit motum in actu .s. quod motum in potētia est idem numero cum moto in actu. Primus autem modus inuenitur in duobus .s. in motu generationis et corruptionis: et in motibus trāslationis que est corporum simplicium. Motus

Expō Alpharabij. Oē qd est postq̄ n̄ fuit necē ē ipm fuisse prius i potētia. Jō 9. me. t. cō. 13. et 3. de aīa t. c. 20. 27. et 12. me. tex. cō. 32.

Digressio. Mobile pcedere tpe motū duobus modis ptingere.

enim cuius gñatio est finis cõplementũ: suũ sbm est illud ex quo est gñatio: ⁊ silr est de corruptione. Subiectũ vo motus trãslatiuis elementoꝝ in quo est potẽtia precedẽs hunc motũ in tpe est corpus ex quo est gñatio elemẽti. ℂ U.g. qꝛ qñ ignis generaꝛ ẜm totũ statim hꝫ: vbi qđ est superius ẜm totũ: ⁊ qñ generaꝛ pars singula illius statim hꝫ singulam partez illius vbi. Potentia igiꝛ istius motus non est in subiecto qđ est ignis in actu: sed in subiecto in quo generatur ignis. U.g. ligno combusto: aut oleo inflãmato. ℂ Et hoc ignorauit Joãnes a grãmaticus: ⁊ existimauit ꝙ quedã potentiarũ inueniꝛ cũ illo ad qđ est potentia. ℂ Et b decepit alios in hãc potentiã esse cõiunctã cũ forma ignis que est in actu per potentiã que est cõiuncta cuꝫ ea qñ violentaꝛ ab aliquo qñ generaꝛ ne moueaꝛ superius. ℂ Et ista potentia est alia a nãli cũ sit violenta. Naturalis aũt impossibile est vt sint cõiuncta cũ forma ignis. s. potẽtia que est in igne ad motum superius. Et si hoc esset tunc duo cõtraria essent in eodẽ subiecto: ⁊ in eodẽ tpe. s. potẽtia motus: ⁊ motus insimul: qđ est impossibile. ℂ Et c hoc manifestũ est: ⁊ ex hac diffinitiõe motus apparet bene impossibile eẽ generationẽ eẽ ex non puro. Gñatio eñ est motus: ⁊ est necẽꝫ rẽ motã esse in actu ad eẽ motus. ⁊ ideo impossibile d est aliqđ ens generari a moto qđ est in potẽtia eius tm̃. U.g. a pma mã ẜm ꝙ põt intelligi nuda a forma nedum vt generet ex non esse. ℂ Et etiã apparet hoc idẽ ex significato e hui⁹ sermonis hoc gñari ex hoc. U.g. albũ fieri ex nigro. ⁊ vlr cõtrariũ f ex cõtrario: nõ est dicere ꝙ ipsuꝫ cõtrariũ mutaꝛ in suũ cõtrariũ. Illã eñ albedinẽ fieri nigredinẽ impossibile est: aut ipsum calorẽ frigus. Illud igiꝛ qđ impossibile est trãsmutari in subiectũ gñati ⁊ est illud ex quo est gñatio: ⁊ illud est subiectũ cõtrarij. Et cũ ita sit ⁊ nõ eẽ est vnũ cõtrarioꝝ impossibile est eius naturã mutari in eẽ: ergo impossibile est aliqđ generari ex eo nisi per accidẽs: ideo dr̃ ꝙ dies fit ex nocte. i. post recessum noctis: ⁊ frigidũ ex calo: e. i. post calorẽ. Est igiꝛ necessario aliquid cũ quo adiungiꝛ non esse ex quo fit gñatio essentialr: ⁊ hoc notum est per se. ℂ Et antiqui oẽs conueniunt in hoc. ℂ Loquentes autem saraceni hñt pro possi aliquid gñari ex nihilo: ⁊ negãt hoc principiũ. ℂ Et causa erroris eoꝝ fuit hec ꝙ sentitur ꝙ multa cõprehẽsibiliuꝫ visu generanꝛ ex rebus incõprehẽsibilib⁹ visu. U.g. ignis ex aere. ⁊ sic imaginanꝛ pmo aspectu possibile esse aliqđ generari ex nihilo. Uulgus enim nõ intelligit de nõ esse nisi illud qđ non cõprehendiꝛ visu: ⁊ sic accipiunt rem assimilatã rei loco vere rei: ⁊ existimãt impossibile esse possibile. ℂ Et nituntꝛ g ad cõfirmandũ hoc ex hoc ꝙ mos est dicere ꝙ sbm esse necẽium agenti. s. subiectũ ex quo fit gñatio est diminutio agẽtis. ℂ Et h oĩa ista sunt existimatões vulgares valde sufficiẽtes ẜm cursum: ẜm quẽ nutriunꝛ hoĩes in eis: non ẜm sermones sufficiẽtes. Agẽs i eñ nõ posse agere aliqđ impossibile non dr̃ esse diminutio: sed dicere ipsum facere aliqđ impossibile: ⁊ posse facere est deceptio. ℂ Et cũ declaratũ sit hoc fundamẽtuꝫ: dicam⁹: ⁊ qꝛ hoc nitebanꝛ declarare. s. ꝙ potẽtia motus est prio: tpe motu: est manifestũ sine diffinitione motus. ℂ Et dixit. ⁊ sine hac diffinitiõe ⁊c. i. ⁊ sine diffinitione motus: apparet etiã ex inductione ꝙ nõ moueꝛ illud qđ anteꝙ moueretur non erat possibile moueri. Qm̃ si non esset

a Error io. grãmatici: p q̃ vide cõ. 4. ce. c. 25.

b Error aliorum arguitur ꝯ illos.

c Digrediꝛ ꝯtra leges ponẽtes creatiõeꝫ. ⁊ arguiꝛ ex motus diffõe.

d Impossibile ẽ aliqđ ens gñari a motu i põa. v. g. a pma mã ẜꝫ ꝙ pt itelligi nuda ab oĩ forma nedũ gñeꝛ ex ñ eẽ. Op po. 5. ph. 1. c. 8. ⁊ p ð ge. tex. c. 23. ⁊ 24. ⁊. 2. de aĩa. c. 4. ⁊ p phi. 63. ⁊ p ca. de sbã orbis ⁊c̃.

e Ex signãto ẜmonis.

f Cõtrariũ nõ mutaꝛ i suũ ꝯtrariũ Jõ p ph. 42 51. 54. 57. Jõ. 5. ph. 7. ⁊. 8. c. ⁊ p ð gña. 47.

g Argumẽtũ saracenoꝝ.

h Solo.

i Agẽs nõ posse agẽ ali

qđ ĩpoſe nõ dr̃ eẽ dimi/nutio: ſʒ di cere ipm̃ fa cere aliqđ ĩpoſe ⁊ poſ/ ſe facere eſt deceptõ ⁊c̃.

poſſibile moueri nõ mouet̃. V.g. ꝙ non alterat̃ niſi illud qđ poſſibi/le erat alterari: ⁊ ſil'r nõ mouet̃ niſi illud qđ ante erat poſe moueri in loco. ℂ Et intelligendũ eſt de hac intẽtione duos modos poten/tie. ſ. que inuenit̃ in ipſo moto: ⁊ que inuenit̃ in mã moti. D. d. neceſ/ſe eſt igit̃ ⁊c̃. i. neceſſe eſt igit̃ vt potentia ad illud qđ generatur exi/ſtat in ea ante ipſum generatũ. V.g. ꝙ illud qđ cõburit̃/ ⁊ fit ignis innatum erat cõburi anteꝙ̃ cõburet̃. ℂ Et iſta potentia nõ tantum precedit paſſionẽ exiſtentẽ in paſſiuo/ ſm̃ tp̃s: ſed etiã precedit ſm̃ tp̃s virtutem agentem in agente. Quod em̃ cõburit̃ innatum erat ante cõbureret: ⁊ ideo omne agẽs qđ põt agere quãdoqʒ: ⁊ quãdoqʒ non: neceſſario inuenit̃ qñqʒ potentia: ⁊ quandoqʒ non. Et omnia

Quid ꝑ lo/quẽtes, vid 3. me. cõ. 15.

iſta ſunt neceſſaria ⁊ vera. ℂ Et hoc qđ dicunt loquentes noſtre le/gis: ſimo inuoluentes ꝙ poſſibile eſt prouenire actionẽ nouã. ſ. poſtꝙ̃ non fuerit tp̃e infinito ab agente antiquo abſqʒ eo ꝙ illic ſit cauſa: que fecit illud agẽs agere in aliqua hora magis ꝙ̃ in alia: eſt ſermo

Auer. expõ

ſophyſticus ⁊ deceptiuus. ℂ Dico ſʒ hãc expoſitionẽ intellexit Alfa/ra. ⁊ alij hoc capl'm. ſ. ꝙ induxit diffinitionẽ motus ad declarandũ

Potẽtiam tp̃e ꝓceder̃ actũ hoc ñ ẽ ꝓpriũ mo tui ſʒ ꝙ eſt mot⁹. ſʒ mo tui facto de nouo.

potentiã eſſe ante actũ: ⁊ hoc non eſt ꝓpriũ motui ſm̃ ꝙ eſt motus: ſed eſt ꝓpriũ nouo facto ſm̃ ꝙ eſt nouũ factum. ſ. vt potentia ⁊ poſ/ſe noui precedat ipſũ ſm̃ tempus. Scd̃m aũt noſtram expoſitionẽ induxit diffinitionem motus ad declarandũ ꝙ motus eſt in moto: quoniam cum dictum ſit in diffinitione eius ꝙ eſt endelechia moti: neceſſe eſt vt ſit in moto. ℂ Omnis enim perfectio neceſſe eſt vt ſit in re que perficitur. ℂ Et ſm̃ hoc inuenimus Alexan. in ſuo libro de

Oĩs pfectio neceẽ vt ſit ĩ re q̃ pficit̃

principijs inducere diffinitionem motus: ad declarandum motum eſſe eternum. ℂ Et hoc quod dixit: ſine hac diffinitione ⁊c̃. hoc de/cepit homines in hoc: ⁊ exiſtimauerunt ipſum declarare potentiam eſſe ante actum in tempore: ⁊ ipſe intendebat dicere ꝙ non dici/tur moueri niſi illud in cuius natura eſt motus. ſ. corpus mobile: ⁊ qđ non inuenitur in immobili.

ℂ Ergo ⁊ hoc neceſſarium eſt: aut facta aliquãdo cũ non eſſent prius: aut perpetua eſſe.

ℂ Iſta ẽt neceſſe eſt: aut vt nõ ſint talia niſi in aliq̃ ho/ra abſqʒ eo ꝙ talia erãt: aut vt ſint talia eterna.

5 ℂ Dicit: iſta igitur ſenſibilia neceſſe eſt: aut vt non ſint ſicut videt̃

Alph. expõ

ſ. ꝙ quedã ſemper mouent̃: ⁊ quedã ſemper quieſcũt: aut ſemper ſuc/cedunt ſibi hec duo in aliqua hora. ſ. motus ⁊ quies abſqʒ eo ꝙ an/te illam eſſent huius diſpoſitionis: ſed oĩa erant quieſcentia. Dein/de inceperunt ab aliquo moueri ſm̃ ꝙ modo ſentiuntur: aut ſemper fuerunt ſm̃ ꝙ modo ſentiuntur. Et cum dixit ꝙ hoc eſt querendum

Auer. expõ

primo: incepit declarare ipſum. ℂ Dico ꝙ hec eſt expoſitio vera: di/xit: ⁊ q2 apparuit iam prima mota eſſe: aut primum motum qđ eſt cauſa in motibus eorum que mouent̃ quandoqʒ ex iſtis rebus que ſunt hic: ⁊ quieſcunt quandoqʒ. Et nunꝙ̃ apparet ꝙ iſta mota quie/ſcunt: neqʒ in aliqua hora ſcilicet corpora celeſtia: conſiderandum eſt vtrum fuerint iſtius diſpoſitiõis in aliqua hora. ſ. ipſa eſſe primo mota: aut ſemper fuerint illius diſpoſitionis ſcilicet mota eterna.

¶ Et dixit hoc: qꝛ declaratū est in principio septimi impossibile esse corpus mouere corpus in infinitū. ꝛ ideo necesse est mundū habere primū motum: aut prima motā: ꝛ si non inueniret magnitudo infinita in actu: ꝛ inueniret motū infinitū pertransire in tpe finito spacium infinitū: vt declaratū est in principio septimi. 7. phy. a p tex. vsqꝫ ad 10.

¶ Si quidē igiꝛ factū est mobiliū vnūqđqꝫ. Necessariū est ꝑus accepta: aliā mutationē factā esse. Et motū ꝫm quē factū est posse motū esse: aut moueri.

¶ Si igiꝛ vnūquodqꝫ mobiliū non moueꝛ nisi postqꝫ in sua potētia erit vt moueretur. Necesse est vt ante trāsmutationem dictā fuisset alia trāsmutatio: ꝛ motus in quo fuit possibile moueri: aut mouere.

¶ Si igiꝛ hoc qđ narrauimus ꝙ omne motū ꝛ omne mouēs necesse est vt anteqꝫ inueniatur mouere: ꝛ moueri in actu: vt inueniatur mouere: aut moueri in potentia: ꝛ posuerimus ꝙ ista potentia ꝛ posse est nouum. Necesse est ꝙ ante primum motum quem posuimus primum est alius motus per quem fuit posse precedens primum motum qui positus fuit primus. Posse enim qđ precedit motum fieri de nouo necessario precedit motum: sed iam posuimus ipsum primum: ꝛ hoc est inconueniens. Et similiter accidit in transmutatione: per quam fuit posse si posuerimus ipsam esse primam: s. quoniam sequitur vt potētia ad ipsam precedat ipsam ꝫm tempus: ꝛ ꝙ ista potentia sit facta ex transmutatiōe. ¶ Et qđ apparet ex hoc sermone: est ꝙ necesse vt ante illum motum quod ponitur primum est alius motus. Sed non sequitur ex hoc vt secundus motus succedat antecedenti statim: sed sequiꝛ vt sequatur ipsum interpollatim. s. ꝙ inter illos sit tempus quietis in quo inueniebatur posse. ¶ Cum autem dixerimus ꝙ possibile non exit in actum nisi per aliquid in actu. s. per motorem: necesse est illos motus esse. s. succedentes. s. ꝙ nullū tempus sit extra motum: ꝛ si esset in fine paruitatis. Motor enim mouet ipsum in tempore in quo mouet ꝛ non ante: nisi qꝛ ante nō habebat dispositionem qua possibile erat ipsum mouere: ꝛ cum perfecta erat in eo ipsa dispositio tunc incepit mouere. Et ista dispositio aut est in ipso motore: aut in moto: aut in vtroqꝫ: ꝛ est aut quia motor non fuit: ꝛ tempus fuit: aut quia fuit, sed diminuebatur ab ipso dispositio per quam mouet: ꝛ hoc est aut propter aliquam dispositionē in eo aut ꝓpter dispositionem in moto: aut sicut distantia ꝛ impedimentum. Et iste tres dispositiones forte deficiunt plures earum: aut vna in moto: ꝛ hec erit cā ꝙ motor nō moueat. Ergo necē est vt ipm mouere succedat motui ꝓcedēti. s. ꝙ ꝓncipiū sui mouere sit finis motionis antis ipsius. Et mouere istud ꝓcedens aut fuit in moto: aut in motore: aut ī extrinseco. s. aut gñatio aut alteratio eoꝝ: aut in vtroqꝫ: aut dispō in altero eoꝝ: aut in vtroqꝫ: aut appropinquatio in loco: aut recessus impedimēti. Ergo necesse est ꝙ ante trāsmutationē esset transmutatio: aut trāsmutatio nō cōtinua per quā trāsmutatū fuit possibile vt transmutaretur: aut transmutatio continua cum

Obio ꝑ quā vi ꝓbare ꝙ nō loquaꝛ de motu primi mobilis ꝛc.

Solutio.

ea per quam trāsmutās fuit trāsmutās postq̄ fuit in posse. ¶ Et forte tacuit hūc modum: quia apparet ex scdo cō diuidēte qd post inducet: et est q aliqs dicat q posse qd pcedit pmū motū est antiquū nō sm q ponunt ipm dicentes mūdum fieri postq̄ non fuit in aliqua hora. ¶ Et forte tacuit ipm: quia non indiget eo in hac declaratione.

Excusat aristotelem ab insufficiētia.

¶ Si aūt que sunt preerāt motu sp per non existente: irrōnabilem quidem vr et in sciētibus. At vero magis ingredientibus hoc necessarium est accidere. Si enim alijs quidem mobilibus existentibus: alijs autem motiuis aliqn quidem erit aliqd primum mouens. Hoc āt qd mouetur aliqn: aliquādo aūt nihil: sed quiescit. Oz ergo hoc mutari prius. Erat enim aliqd cā quietis. Quies enim priuatio motus est. Quare ante primam mutationem erit mutatio prior.

¶ Et si in preterito sp fuerit talis dispōnis: sed nō fuit motus. Apparebit ex isto ipso sermone cum fuerit cōsideratus ipm non habere modum: et hoc apparet manifeste: et sequitur in ea magna improbabilitas qn inuestigauerit quis bene. Qm si illa que inata sunt mouere et illa que inata sunt moueri sint. Et qnq erit hic pmus motor: et erit hoc motum: et qnq non erit vtrunq sed quies. Necesse est vt in hac dispōne ante illud sit transmutatio. Quies enim aliquam habuit cām. Nam ges est puatio motus. Quapp necesse est vt ante primam transmutationem sit transmutatio precedens.

7 ¶ Quia hoc qd posuit in hoc quesito quasi fundamētum super quod fundauit demrātōem est hic esse q hic est pmus motus. et primum motum: et pmum mouens. V.g. motus celestis pmus. et illud qd mouetur hoc motu et qd mouet hoc motu vt declaratum est in septimo et qnto. s. q ante motum non est motus essentialr. Incepit perscrutari vtrum motus qui ē huius dispōnis posset esse pmus sm tps et sm naturam aut non posset esse nisi sm nām tm. s. q sp fuit et erit. Deinde posuit perscrutatōem suam de hoc in rebus motis. et dixit. q illud qd mouet pmo motu tpali si sit hmōi motus tpalis huius dispōnis: necesse est aut vt sit gnatum: aut eternuz. s. q sp fuit et erit. Sed motus eius pmus fuit tpalis. si igitur fuit gnatum: tunc ante pmum motū tpalem fuit alius motus: et sic ille motus q fuit positus pmus nō est pmus: nec tpe nec nā. Motus enim ante quem est motus non ē primus neq sm tps: neq sm nām: et si motum fuerit eternum: et pmus motus quo mouetur fuerit pmus in tpe. s. q moueat post quietē infinitam: necesse est q cum motor sit eternus et motum sit eternum: et

nulla cã sit agens: q istud motum sit qescens in aliqua hora: et motum in alia: necesse est vt non qescat: et vt non moueatur: cũ eandez habeant pportõem ad motum: et ad puatõem motus. Quapp nece est illic esse cãm agẽtem motorem: q moueat postq̃ non mouerit: et rem motã vt moueat postq̃ non mouebat. Aut cãm faciẽtem vtrũq3 et erit cãa: aut per eius ablatõez: aut per eius absñtiam. Et quocũq3 fiat: necesse est vt ante illum motum positum pmum motum sit alius motus: et sic non erit pmus sicut fuit positus: neq3 sm tps: neq3 sm nãm. Ergo necesse est vt sit hic pmus motus nãlr qui semper fuerit: et motum tale: et motor talis si non fuit sm tps: et q non sit hic motus pmus alio mõ qd est impole. Et silr declarabitur q semper erit. ¶ Et inducer haunc expõnem sm verba Arist. nõ est difficile. Jmmo ista expõ est qua non põt esse verior: et non dz aliqs dicere q pmus motus tpalis est motus generatõis. Motus enim gñationis non ẽ motus: sed finis motus: et impossibile est vt sit primus. Naz iste motus est motus alteratiuus: et primus motus dz esse eternus: et est declaratum in vltimo sexti q impossibile ẽ vt motus eternus sit nisi motus circularis.

Motus generatõis nõ ẽ motus: sz ẽ finis motus. Jb. 6. ph. 32. et 5. phy. cõ. 8.

¶ Alia quidem mouent singlr: alia autem et sm cõtrarios motus: vt ignis quidem calefacit: frigefacit autez non. Scientia autem contrariorum vr esse vna. Videt quidem igitur: et ibi aliquid similitudo esse. Frigidum autem calefacit conuersum quodãmodo et ambiens: sicut peccat voluntarius sciens qñ ecõtrario vtitur sciẽtia. Si igitur quecunq3 possibilia sunt facere: aut pati: aut mouere: aut moueri. Mouere autem non penitus possibilia sunt: sed si sic se habent: et proxima alterutris sunt. Quare cum proximantur: aliud autem mouetur. Et cũ insit tanq3 eẽ hoc qdẽ motiuũ: aliud võ mobile.

Scia ctra riorum videt vna esse.

¶ Et quedam mouent singlr: et quedam mouẽt duos motus isimul. V. g. qñ ignis calefacit et nõ ifrigidat. Cognitio vero existimatur esse duorum contrariorum eadem. Sed apparet etiam illic aliqd simile hoc mõ. Frigus enim quandoq3 calefacit: quandoq3 reuertitur quoquomodo. Sicut sciens peccat qñq3 quãdo vtitur sua scientia peruerse. Sed non omnia que possunt agere: aut pati: aut moueri: aut moueri: necessario possunt hoc. Sed quando fuerint talis dispõnis: aut qñ fuerit vicinantia sibi adinuicem. Jta q quando fuerint vicinantia sibi: hoc mouebit: et hoc mouebitur. Et cum

fuerint in illa dispositione in qua hoc innatum erit mo-
uere: & hoc innatum est moueri.

¶ Cū posuit q̄ cā quietis est alia cā motus. Et q̄ cū fuerit positum ali-
8 qd motum postq̄ nō mouebat: q̄ necesse est vt auferat cā quietis. Et
q̄ ablatio illius est transmutatio: aut sequēs trāsmutatiōem. Et est
manifestum hic esse aliqua que faciunt duo ꝯtraria insimul: & appa-
ret in eis mouere absq̄ eo q̄ precedat ea alius motus: & sunt entia
rōnalia. Incepit declarare hoc: & nitit dissoluere qōnem accidentem
in eo. ¶ Et dixit: & quedam mouent. i. & apparet q̄ quedam mouēt
motu singulari tm̄. s. vno duoꝝ motuū ꝯtrarioꝝ: & quedam mouēt
duobus motibus insimul. s. in horis diuersis. ¶ Illa aūt que mouēt
motu vno tm̄: & non hn̄t potētiam: ad ꝯtrariū sunt illa que mouent
per virtutes nāles in eis. V. g. ignis qui calefacit tm̄: & non infrigi-
dat. s. essentialr: & nix que infrigidat & non calefacit. Illa autem q̄
hn̄t potētiam ad vtrūq̄ ꝯtrarium sunt virtutes sciētes. s. cōprehen
siue. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: cognitio vō &c. i. v̄tutes aūt rō-
nales videtur hēre posse ad vtrūq̄ ꝯtrariū. ¶ Et intendit hic per
hanc dictōem existimat ꝯcedi ab oībus: aut a pluribus: & q: virtu
tes nāles agunt alteꝝ ꝯtrarioꝝ: & qn̄q̄ reliquū per accn̄s: dixit: sed
apparet &c. i. sed in v̄tutibus nālibus est aliqd sile ei: & qd inuenitur
in v̄tutibus rōnabilibus de hoc. s. q̄ agūt vtrūq̄ ꝯtrariū: q: altera
actio a est v̄tutū nāliū: p se: & reliqua per accidēs. In v̄tutibus āt
rōnalibus oēs actōes ꝯtrarie sunt essentialr. ¶ Et cum notificauit
q̄ virtutes nāles hn̄t ēt hoc: dedit exēpluz: & dixit: b frig⁹. n. &c. &
intēdit per hoc qd dixit reuertit: hoc qd calor extn̄s in re reuertitur d
extrinseco in intrinsecum per frigus: ex quo accidit q̄ illud ens ca-
lefacit mō accidentalit: & hoc intēdebat cum dixit: quoquomodo.
¶ Et q: iste modus trāsmutatōis. s. q: est per accn̄s fit ex virtutib⁹
rōnalibus: sicut fit ex virtutibus nālibus: notificauit hoc: & dixit s
quēadmodum sciens &c. i. q̄ frigidum calefacere p accn̄s est simile
peccato artificis qn̄ errauerit circa ꝯtraria vō: & iste est ille qui vtit
sua scia puerse. s. qui vtit sua scia ꝯtrario ei q̄ dberet vti. ¶ Et c for
te induxit hoc post illud qd intēdebat declarare de improbabilitate
ꝯtingēte ponentibus oīa fuisse quiescētia tpe infinito: pp alteꝝ duoꝝ:
aut ad dclarādum q̄ si fuerit positum q̄ oīa erant quiescētia: deinde
inceperunt moueri: q̄ nō sequit in oībus hoc. s. vt cā motus sit alia
a cā quietis: & cā motus illius eāe sit aliud a cā quietis eius sicut se
quebatur in initio s̄monis. Existimat. n. q̄ hoc non cōtingit nisi in
motoribus qui agunt alterum cōtrarioꝝ duoꝝ tm̄. In virtutib⁹ āt
que agunt duo ꝯtraria insimul/ non contingit vt cā quietis non sit
cā motus: cum illud qd agit quietem in istis v̄tutibus: est illud qd
agit motum. Sed ꝯtingit hoc in qbusdam cum ille q ponit hanc ser
monem non possit ponere oīa de gne v̄tutum que agunt ꝯtraria. Et
s̄m hoc dedit responsionem ad hanc questionem dicendo: sed non
omnia que possunt &c. idest & ponens hunc sermonem: & dans hanc
rationem non potest dicere hoc in omnibus rebus: cum plures re-
rum non sint rationales: sed plures rerum que mouent: & mouen-
tur non recipiunt mouere & moueri: nisi cum fuerint in aliqua di-

Illa q̄ mouent motu vno tm̄ & n̄ hn̄t potentiā ad ꝯtrariū: sunt illa q̄ mouēt per v̄tutes nāles i eis: illa vō que hn̄t potentiā ad vtrūq̄ cōtrariū sunt v̄tutes sciētes. Id 9. m. t. c. 2.

a In virtutibus naturalib⁹ vna actō ē p se: reliq̄ vō per accn̄s: sed v̄tutes rōnales essentialr sunt ad vtrūq̄ cōtrarium. cōsimile infra cō. 51.

b Quō frig⁹ p accn̄s calefacit.

c Prīa expositio prīe ptis text⁹.

positione ex extrinseco: et reperiuntur quiescere: et cum fuerint ex extrinseco in contrario illius dispositionis in qua erat in qua mouebatur et mouetur. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: sed cum fuerit talis dispositionis etc. i. sed res naturalium res naturales ea que sunt innata mouere et moueri: postquam erant non mouentur: aut mouentur nisi aut quia diminuebatur ex eis dispositio per quam hoc mouet: et hoc mouetur: aut quia distant ab inuicem: aut quia illic est aliquod impedimentum. Cum igitur vtrunque eorum fuerit in dispositione qua hoc mouet et hoc mouetur: et fuerit propinquum vnum alij: et non fuerit illic impediens: tunc necesse erit vt hoc moueat: et illud moueatur. ¶ Sed adhuc remanet eadem questio. potest enim aliquis dicere quod primus motor totius est ex habentibus virtutes rationales: et cum habentia virtutes rationales incipiunt mouere post quietem: et quiescere post motum: absque eo quod deficiat dispositio per quam hoc mouet: et hoc mouetur: et absque eo quod deficiat appropinquatio in tempore quietis. et sic totum erit quiescens per quietem istius motoris: et cum inceperit totum moueri: et erunt omnia mouentia et mota extrinseca reducta ad talem motorem. Secundum igitur hanc expositionem forte dimisit dissolutionem istius questionis vsque post eum aperte dicet hanc questionem: et secundum hanc expositionem est intelligendum: sed non omnia: hoc quod intelligitur de particulari negatiua: et per hoc quod dixit: sed cum fuerit talis dispositionis: quod intelligitur de particulari affirmatiua. ¶ Secunda autem expositio est vt intelligatur ex hoc quod dixit: sed non omnia: hoc quod intelligitur de vniuersali negatiua. et quasi diceret quod non omnia possunt mouere postquam non mouerit: absque eo quod illic sit causa facta: que sit causa si aliquid eorum que innata sunt mouere fuerit mouens in actu: et eorum que sunt innata moueri fuerit motum in actu. Et secundum hoc sermo eius erit vniuersalis in omnibus virtutibus motiuis .s. rationalibus et irrationalibus: et hoc manifestum. ¶ Quoniam autem rationales non quiescunt quandoque: et mouentur quandoque nisi propter renouationem transmutationum factarum in eis ex extrinseco: aut in anima: aut in corpore: manifestum est quod prolixe loquemur de hoc post. a Quando enim animal mouetur postquam non mouebatur: necesse vt in eo sit, aut appetitus qui non erat: aut illa concupiscentia: aut appetitus non fuerit nisi per transmutationem precedentem ab aliquo ente extra animam: et hoc erit quando illud ens fecerit aliquam passionem in corpore eius: ex qua fiet concupiscentia que non erat ante: aut appetitus. Et ex comprehensione illius entis aut ex passione sue comprehensionis ab eo accidet ei imaginatio: et scientia: et appetitus qui ante non erat: et concupiscentia motus que ante non erat. Si autem posuerimus ipsum in omnibus suis dispositionibus existentibus in ipso et extrinsecis in dispositione quietis idem cum ipso in dispositione motus. Tunc necesse est quod non sit dignius mouere in aliqua hora quam quiescere: et sic aut non quiescet neque mouebitur: aut quiescet: et mouebitur insimul: quod est impossibile: quoniam cum proportio b illius quod habet potentiam agendi duo contraria fuerit eadem non faciet alterum illorum: et ideo cum fuit impossibile in talibus istis virtutibus eandem proportionem esse inter duas actiones contrarias. ideo impossibile fuit vt essent extra ambo. Verbi gratia. vt animal esset extra motum et quietem.

Secunda eiusdem expo.

Digreditur et ondit quod virtutes ronales non quiescunt quandoque et mouentur nisi trasmutatio precesserit.

a Com. 15.

b Cum proportio illius quod habet potentiam agendi duo contraria fuerit eadem ad contraria non faciet aliquod illorum.

Cōtra sarace nos ponē tes volūta tē depēdere de actiōe entis noui in aliq̄ hora: ita ꝙ illud ens fiat absq3 ꝗ5 vt ibi fiat trāsmutatio.

¶ Et qđ dicunt loquētes nostre legis voluntatē dependere ð actiōe entis noui in aliqua hora:ita ꝙ illud ens fiat apud presentiā illius hore absq3 eo vt fiat illic trāsmutatio:est sermo nō intelligibilis. Uoluntas eniȝ cū fuerit ad inueniēdū aliqđ ens in aliqua hora:necesse est vt in volente fiat in illa hora cōcupiscētia in agente que non erat ante:ꝛ illa est cā propinqua ad agendū in illa hora:ꝛ non ante. Et causa illius concupiscentie est presentia tēporis:ꝛ presentia tēporis que nō erat ante est transmutatio necessario:aut sequēs trāsmutationem. Concupiscētia igit̄ facta per presentiā tēporis est trāsmutatio extra trāsmutationē:ante igitur trāsmutationem que est posita pria est alia trāsmutatio:ꝛ nō pōt homo sanus fugere hanc fidem existimatione presente.

Noua relō nō accit alicui:nisi ex variatione alicuius extremi.

¶ Si igit̄ nō semper motū est:tūc manifestū est ꝙ nō sic se habebāt sicut possibilia:hoc quidē moueri:illud vero mouere:sed oportuit mutari alterū ipsorum. Necesse enim in his que sunt ad aliquid accidere:vt si duplum nō est:nunc autē est mutari dupluȝ:si nō vtrūq3:alterum. Erit ergo quedā mutatio priori prima.

¶ Si igitur nō fuerint semper mota:manifestuȝ est ꝙ nō erant illius dispositionis in qua hoc poterat mouere ꝛ hoc moueri:s3 alteruȝ eoꝝ transmutat̄. Necesse est enim hoc sequi in eis que sunt in capitulo ad aliquid. Uerbi gratia. ꝙ si hoc nō fuerit duplum istius ꝛ est modo:necesse est transmutationeȝ esse. Et si nō in vtroq3 in altero. Quapropter necesse est vt primam transmutationem precedat transmutatio.

9 ¶ Si igit̄ nō fuerint entia preterita que semp mouebant̄:sed in aliquo tpe fuerint quiescentia aut finito aut infinito:manifestū est ꝙ in tpe illius quietis nō erant in dispōne in qua possibile erat vt motor moueret:ꝛ motū moueret̄. Et cum ita sit:ꝛ postea venerūt ad dispositionē in qua motor mouet in actu:ꝛ motū mouet̄ in actu:manifestuȝ est ꝙ illud impedimētuȝ iam ablatū est ex quo necesse ē ꝙ alterū eoꝝ aut vtrūq3 trāsmutet̄. ¶ Et hoc intēdebat cuȝ dixit:sed trāsmutat̄ alterū:ꝛ cuȝ posuit ꝙ necesse est in motore:ꝛ in moto cū fuerūt mutata ex dispōne in qua nō fuit mot⁹ ad dispōnem in q̄ est motus ꝙ necesse est vt illi motori aut moto accidat transmutatio:

Motor ꝛ motū sunt i cap. ad aliquid. Ois relō seqt̄ trāsmutationē.

aut vtriq3:aut ꝑ accidēs:aut essentialr̄. Incepit ðclarare hoc. ¶ Et dixit:necesse est eniȝ ꝛc. i. ꝛ hoc necesse est:q2 motor ꝛ motū sunt ī capitulo ad aliqđ:ꝛ cuȝ in aliquo tpe hoc nō moueret/ꝛ hoc nō moueret̄:ꝛ post hoc mouerit/ꝛ illud moueret̄:manifestū ē ꝙ īter illa fuit facta relatio:que nō fuit ante:ꝛ ois relatio sequit̄ trāsmutationem. Ergo necesse est vt ante relationē positā sit aliqua transmutatio in motore:aut in moto:aut in vtroq3:aut in extrinseco. U.g. ꝙ sit illic

aliqđ impedimētū qđ auferī post. & hoc intēdebat cū dixit: necesse ē igitur vt sit trāsmutatio &c. D. o. & quapropter necesse est vt pīmā trāsmutationē pcedat trāsmutatio. ¶ Et hec demōstratio quā induxit est vniuersalis in omni motore: siue in virtute rōnali: siue in nō rationali. & hoc induxit nos ad exponēda verba eius sicut prius exposuimus. ¶ Et opꝫ nos pscrutari in hoc loco qđ intendit p hunc sermonē. Utrū intēdit ꝙ motus fm genus semp fuit. aut intēdit hoc eē motū eternū vnū in specie. Est enim in hoc aliqua difficultas: qm̄ si intēdit declarare ꝙ mot⁹ nō deficit fm genus in aliqua hora: existimat ꝙ impoīe est ipm cōtinuari fm genus fm quēcūqꝫ modū fuerit positus. Sed sunt positiōes impoīes: & possibiles quedā: & hoc qđ est possibile est illud qđ necessario sequit ex istis ppōnib⁹ quas posuit hic. s. potentiā pcedere actū fm tp̄s: & fm hoc est illud qđ intendit de hac intētione diminutū. & iō videmus Alpharabiū in suo libro de entibus trāsmutabilib⁹ niti enumerare modos in quib⁹ possibile est motū precedere motū aliū. & hoc in motore & in moto. D. declarasse quis possibilis & quis ipossibilis: & ꝙ possibilis est necessarius fm diminitionē motus. Et fm hoc erit opus Alpharabij quasi cōplementū ad illud qđ declarauit Arist. hic: licꝫ Arist. fecerit illđ qđ fecit Alpharabius in secundo libro de gnatione. In illo enim libro declarauit qualr̄ est impoīe omne motū precedere motū: & qūo ē impossibile. Et sic sermo eius in hoc libro est diminut⁹ & cōplebit post. ¶ Aut dicamus ꝙ Arist. nō intēdit per hanc declarationē declarare ꝙ impoīe est mundū esse in aliqua hora extra vnū motū: sed declarare ꝙ mundus impoīe est vt sit extra motū fm genus. Et qūo inuenit omne motū pcedere motū est alia questio. Et fm hoc videt quasi intēdere ꝯtradicere sermoni dicentiū motū deficere in aliqua hora nō pbare motū esse eternū. ¶ Et forte ēt intēdit p hūc sermonem pbare mundū esse semp fm hanc dispōnē in quo est mō. Qm̄ cū posuerimus ꝙ ista ordinatio est nālis: & ꝙ impoīe est mundū habere aliā ordinationē preter istā. s. ꝙ oēs mot⁹ reducunt ad corpus celeste: & ꝙ ppinqtas corpis ad quasdā res: & sua remotio a qbusdā est cā pp quā qdā mouent qñqꝫ: & qdā qescūt qñqꝫ. Et pp quā omnē motū sequit mot⁹. Et est declaratū ꝙ impoīe est motū deficere ī aliqua hora. Ergo manifestū est ꝙ mundus semp fuit: & erit in hac dispōne: Qm̄ si deficeret: nō deficeret nisi p quietē nō p mutationē ad aliam formā. Et cū impoīe sit ipsum mutari ad aliā formā: aut qescere: necesse est vt motus corporū que sunt eterni motus: que sunt semp in motu sint in hac dispōne semp in pterito & in futuro. Qm̄ si qesceret totū nihil aliud esset cā quietis ei⁹ nisi quies eorū. Quēadmodū cā motus eorū que mouent qñqꝫ: & qetis eorū que qescunt qñqꝫ: nihil aliud est nisi motus eorū semp in ppinqtate & distantia. Si igit possibile esset corpa celestia qescere: necesse est vt essent pars alterius mūdi: & vt essent hic alia corpa que mouerent circulariter: que essent cā qetis istorū qñqꝫ: & mot⁹ istorū qñqꝫ: fm hoc ergo possumus intelligere hunc locum. ¶ Et qđ apparuit mihi post longā pscrutationē est: ꝙ ex hoc qđ hoc induxit apparet motum vnū cōtinuum primū eternū esse: cum adiunctū fuerit hoc qđ declaratū est: hoc. s. ꝙ nō est hic motus primus nouus illi quod declaratum est in

Digressio q̄rit vtrum Aris. itēdit dclarare ꝙ mot⁹ fm ge/nus semp fuerit.

Pria expositio Alpharabij.

Scđa expō & ē Themi.

Tertia expō aliorum.

Quarta expō Auer.

septimo.s.q si est necesse vt in motis in loco sit primũ motũ & primus motor: q necesse est vt iste primus motor & istud primũ motũ semp fuerint in hac dispõne.s.hoc mouere & hoc moueri. Qm̃ si fuerit positũ ipm̃ incipere mouere in aliqua hora: ptingeret ipsum precedere motus prior & sic hoc qđ fuit positũ q ipse fuit primus motor nõ fuit verũ. Et cũ hic fuerit motor qui semp mouet: tunc erit hic motũ qđ semp mouet.s.q etiã est eternũ. Et si non contingeret vt ante primũ motorẽ esset motor prior illo.s.si posuerimus illũ qđ mouet ab eo generari aut transmutari aliquo modo trãsmutatõis nisi fm motũ in loco: & cũ hic fuerit motũ eternũ hic est motor eternus. Et maxime cũ adiunctũ fuerit his duab' ppõnibus hoc qđ apparet sensui.s.q oẽs motus reducunt ad motũ localem q iste mot' est prior eis naturalr. Et bene põt hoc apparere generalr.s.hoc esse transmutationẽ primã cõtinuã necessario: qm̃ cũ necesse est hic esse transmutationẽ primã naturalr & si est possibile trãsmutationẽ primã naturalr: & si est possibile trãsmutationẽ primã esse in tẽpore nouam. Necesse est hic esse vnã transmutationẽ continuam que est causa in hoc q ante omnẽ transmutationẽ est transmutatio.

¶ Adhuc aũt prius & posterius qũo erunt tẽpore non existente. Aut tempus si nõ sit motus. Si igit tẽpus ẽ numerus motus: aut motus quidã. Si quidẽ tempus semp est: necesse est motũ perpetuũ esse. At vero de tẽpore extra vnũ/simul intelligi videtur oẽs. Ingenitũ enim dicũt. Et pter hoc Democrit' demonstrat tanq̃ impossibilia omnia esse facta. Tẽpus enim impossibile est esse factũ. Plato autẽ ipsũ generat solus. Simul enim ipsum cũ celo factũ esse: celum autẽ factũ dicit.

Solus Plato generat tempus.

¶ Dictũ est hic qũo põt esse prius & posterius si tẽpus non sit. Et qũo erit tempus/si motus non sit. Si igitur tempus est numerus motus: aut alicuius mot': tũc tẽpus si fuerit eternũ: necesse est vt motus sit etern'. Sz videmus oẽs preter vnũ cõuenire in hoc de tempore. Dicunt enim ipsum esse nõ generatũ, i. nõ nouũ. Et p hoc declarat Democritus impossibile omnia esse generata: dixit; q2 tempus est non generatũ. Plato vero generat ipsum. Dicit enim ipsum generari cum celo: & q celum est generatum & nouum.

10 ¶ Cum declarauit q ex dispõne mot' appet q mot' est etern', dicit, q hoc idẽ etiã appet in tpe. Omne.n.generatũ necesse est vt suũ nõ esse pcedat ipm̃: & qũo põt aliqs intelligere prius & posteri': si tẽpus nõ sit. Tempus.n.facit prius & posterius in rebus que non mouent.

Tpus facit pri' & poste

In rebus autē que mouent prius ⁊ posterius existit per se. Et cum posuit ꝙ prius ⁊ posterius non erit si tempus non fuerit: ⁊ ꝙ nouum non erit si prius ⁊ posterius non fuerit. Sequitur ex hoc ꝙ nouum non erit si tempus non fuerit. Et cum apparuit ei ꝙ nouum nō erit nisi tempus sit: ⁊ tempus nō potest esse nisi motus sit: ꝑ hoc qđ declaratū est ꝙ tp̄s est numerus motus ſm prius ⁊ posterius. Incepit declarare ꝙ necesse est si tp̄s sit eternū: vt motus sit etern⁹. s. cuius tp̄s est numerus: ⁊ dixit: si igit̄ tp̄s est numerus mot⁹. ¶ Et ista cōsecutio est manifesta ex diffōne tp̄is declarata in quarto istius libri: ⁊ pōt declarare ex ip̄a natura tp̄is. Est. n. notū p se: ꝙ tēpus: aut est motus: aut sequit̄ motū: ⁊ dixit: aut alicuius motus: q: nō curat in hoc loco: siue tp̄s sit motus: siue numerus alicuius mot⁹. ¶ Et cū verificauit ꝯsecutionē in hoc syllogismo: incepit inducere opiniōes antiquoꝝ: ⁊ dixit: sȝ videmus oēs p̄ter vnū ⁊c̄. i. ⁊ sermo eius ī hoc est intellect⁹ per se: ⁊ apparet q: antiqui ꝑcipiebāt tp̄s esse eternū: sȝ nō ꝑcipiebāt ip̄m sequi motū. ⁊ iō dixit Democrit⁹ dando rōnem ꝙ impoīe est vt omnia essent generata ex hoc ꝙ tp̄s est vna rerum: ⁊ nō est generatū: ⁊ si antiqui ꝑcepissent ꝙ tp̄s nō esset extra motū: credidissent motū esse eternū. Platoni aūt accidit cōtrariū qđ accidit antiquis: concessit enim tempus sequi motum celi: sed non concessit ipsum esse eternum: sed generatum.

¶ Si igitur impossibile est ⁊ intelligere tempus sine ipso nunc: nunc autem est medietas quedaȝ: ⁊ principium ⁊ finem habens simul: principium quidē futuri temporis: finem preteriti. Tūc necesse est semper esse tempus. Ultimū enim finiti accepti tēporis in aliquo ipsorum nunc erit. Nihil enim est accipere in tempore preter nunc. Quare qm̄ est principiū: ⁊ finis ipsum nunc: necesse est in ipsius vtraq; esse semper tēpus. At vero si tēpus est: manifestū est: q: necesse est esse ⁊ motum. Siquidē tp̄s est passio quedā motus.

¶ Et etiā si impossibile est vt sit tempus: aut vt intelligat extra instās: ⁊ instās est mediū est mediū: ⁊ est principiū ⁊ finis: sed principiū temporis futuri: ⁊ finis tēporis preteriti: necesse est vt tempus sit eternū. Qm̄ si fuerit acceptū vltimū tp̄s post qđ nō est tēpus necesse est vt sit in aliqua hora. Qm̄ impoīe est vt in tp̄e sit aliquid oīno nisi instās. Et qm̄ instās est principiū ⁊ finis: necesse est vt ex vtraq; parte sit tp̄s. Et si ex vtraq; parte sit tēpus: manifestū est vt motus sit etiā. Tempus enim est aliquod accidentium motus.

Prius ī reb⁹ q̄ nō mouēt: in reb⁹ āt q̄ mouēt prius ⁊ posterius existit per se.

Per se notū ē ꝙ tp̄s aut ē mot⁹ aut ꝯn̄s motū. Idē. 12. met. cō. 29. ⁊. 4. phys. cōmen. 98.

Idē. 3. phys. cōmē. 31.

Nihil ē accipere in tē pore preter nunc.

Tp̄s ē quedam passio motus.

11 ¶ Cum declarauit q necesse est si tps sit vt sit motus.s.motus cuius numer⁹ est tps: incepit declarare tps esse eternū: ⁊ pposuit ad hoc duas propositiões ⁊ Quarū vna est q instans nunq inuenit nisi in tpe. ⁊ Et q impossibile est tps esse extra instans. ¶ Et cā in hoc est: qr instans facit tps: ⁊ ideo qui nō percipit ad minus duo instantia nō percipit tps. ¶ Et ideo cū posuit q impossibile est tps esse extra instans: ⁊ cū positū est: positū est tps: coniunxit huic aliā ppositionē.s.q instās est principiū futuri ⁊ finis pteriti: ⁊ ista ppositio est manifesta p se. Instans.n.est aliquid qd accipit intellectus pro differentia inter preteritū ⁊ futurū.s.prius ⁊ posterius in motu. Et cū nā instantis est ista: manifestū est q impossibile est imaginari instans qd nō est finis preteriti: ⁊ principiū futuri. ¶ Et cā in hoc est: qr nihil inuenit de tpe in actu nisi instans. ¶ Et cum hoc impossibile est demonstrari sicut demonstrat punct⁹: qr cū demonstrat trāsit statim. ¶ Et nullus pōt imaginari instans esse principiū futuri absq eo q sit finis tpis preteriti: aut finē preteriti absq eo q sit principiū futuri: nisi estimet tps existere.q.lineā rectam: ⁊ immorari in hoc est superfluū. ¶ Et cum posuit instās esse principiū ⁊ finē: incepit declarare quō sequit ex hoc: vt tēpus sit eternus. ¶ Et dixit: finis.n. tpis vltimi post qd nō est tēpus cū fuerit acceptū: necesse est vt sit in quibusdā instātibus.i.qm principiū tpis ante qd aduersari⁹ dicit nō esse tēpus necesse est vt sit in instāti: ⁊ similr finis postq aduersarius fingit nō esse tēpus: necesse est vt sit ēt in instāti: ⁊ sic necessario ante tempus erit tps: ⁊ post tps tps. ¶ D.d. impossibile est.n. ⁊c̄.i. ⁊ necesse est vt extremitas tpis sit.in instāti: qr impossibile est inuenire ex tpe aliquid i actu nisi instās. ¶ Et verificatio quonis est.qm necesse est si instās fuerit acceptū: aut demonstrat in actu sicut demōstratur punctus: aut nō demonstrat. Si demonstrat destruit nā tpis: ⁊ motus enī destruet necessario: ⁊ si fuerit impossibile ipsū demōstrari nisi in motu: necesse est vt ante ipsū sit motus. Et si nō: tunc erit acceptum quiescens: ⁊ tunc erit quasi punct⁹ non instās. ¶ Et vltr oē qd diuidit motū necesse est vt ante ipsum sit motus: ⁊ post ipsū sit motus. ¶ Et cum posuit q extremitas tēporis qd ponit generari: aut corrūpi: necesse est vt sit in instāti: dixit: si igitur instans ⁊c̄.i. si igit extremitas tpis qd ponitur generatū ⁊ nouū.s.q ante ipsum nō est tps: ⁊ instans est principiū tpis futuri ⁊ finis preteriti: necesse est vt ex duobus terminatis ad ipsū cōponat tps: ⁊ sic ante ipsū erit tps: ⁊ post ipsū tps. ¶ D.d. si igitur fuerit.i. si igitur ex istis duob⁹ terminatis ad ipsū fuit tēpus: manifestū est ⁊c̄.i. ⁊ cum declaratū sit q in duobus terminatis cuiuslibet instātis sit tps: ⁊ tps est consequens ⁊ impartibile a motu: Manifestū est q in duab⁹ partibus cuiuslibet instātis est motus. Ergo mot⁹ est etern⁹ necessario. ¶ Et forte scitur de hac demonstratōe hoc q motus eternus est motus diurnus. Declaratū est eñ in quarto q tempus nō sequitur pmo ⁊ essentialiter nisi hunc motum.

Instans est pncipiū futuri ⁊ finis pteriti. Jō 4.phy.125.

Nihil inuenitur de tpe i actu nisi instans.

Qd ipossibile sit aliqd in tpe adinuenire i actu nisi instās.

4.phy.130. ⁊.131.

¶ Eadem aūt rō est ⁊ de eo qd incorruptibilis sit motus. sicut.n. in eo q fiat motus accidit priorē quādā eē mutationē prima: sic ꝫ posteriorē posteriori. Non enim

simul

simul quiescit qd̄ mouet̄, ⁊ qd̄ est mobile: vt qd̄ cōbu-
ritur, ⁊ qd̄ cōbustibile est. Contingit enim cōbustibile
esse qd̄ nō cōburit̄: neq; motuū ⁊ mouens.
¶ Et iste idē sermo dicit̄ in hoc ꝙ motus nō corrum-
pitur. Qm̄ sicut cōtingit dicētibus motū generari: vt
trāsmutatio aliqua ꝑcedat primā transmutationē. Ita
cōtingit hic vt aliqua trāsmutatio sit post vltimā trans-
mutationē. Qm̄ aliqd cessare a motu, ⁊ cessare ab hoc
ꝙ innatū est moueri, nō sunt insil̄. V.g. vt cōburat̄: ⁊ vt
sit innatū cōburi. Qm̄ impoīe est vt sit innatū cōburi
absq; eo ꝙ cōburat̄. Neq; ēt aliqd cessare ab hoc vt sit
innatū mouere, ⁊ cessare a mouere, erūt insimul.
¶ Idest ⁊ per illud per qd̄ fuit declaratū ꝙ ꝑmus motus est etern⁹
⁊ nō gn̄atus declarabit̄ ipsū nō corrūpi. ¶ Qm̄ sicut contingit ex 12
positiōe eius ꝙ prim⁹ motus sit nou⁹: vt nō sit primus: sed ante ipm̄
sit transmutatio prior. sil̄r contingit si posuerim⁹ ꝙ primus motus
corrumpit̄ vt post corruptionē primi motus sit motus. ¶ Manife-
stum est ꝙ si prim⁹ motus corrumpit̄ ꝙ post ipsum non erit motus:
quēadmodū nō erat ante. ergo si posuerim⁹ ipm̄ generari erit ante
motus: ⁊ si corrūpi erit post.
¶ Deinde incepit declarare quō cōtingit vt post corruptionē ꝑmi
motus sit alius motus. ¶ Et dixit: qm̄ cessare aliqd ⁊c. i. qm̄ si pri- 2
mus motus. ¶ Et dixit: qm̄ cessare aliquid ⁊c. i. qm̄ si prim⁹ motus
quieuerit quiete in qua impossibile erit vt illud qd̄ mouebatur mo-
ueatur post. Necesse est vt post quietē moti fiat in eo aliqua dispō
que faciat ipsū nō moueri post. ¶ Et ista dispō necessario est mot⁹
aut aliquid sequēs motū: ⁊ sic post primū motū erit motus: qd̄ est
impoīe. ¶ Et sil̄r si cessauerit primus motor a mouere: cōtinget vt
ante ipsū sit alius motor qui dedit ei dispōnē per quā fuit impoīe
vt moueret postq̄ erat possibile.
¶ Et corruptibile igitur indigebit corrūpi vt corrūpa-
tur: ⁊ hmōi corruptiuū iterū posteri⁹. Et corruptio. n.
mutatio qdā est. Si igit̄ hoc impoīe est: manifestū est
ꝙ est ꝑpetu⁹ mot⁹. Sed nō aliqn̄ quidē erat: aliqn̄ qdē
nō. Et nāq; hoc assimilat̄ sic dicere, figmēto magis.
¶ Et ēt necesse ē vt corrūpēs corrūpatur qn̄ corrūpet:
⁊ ꝙ illud qd̄ corrūpit istud, corrumpat̄ etiā postq̄ cor-
rumpit illud. Corruptio enī est aliqua transmutatio.
Et si hoc est impoīe declarabit̄ ꝙ motus est etern⁹: ⁊
ꝙ nō est qn̄q; ⁊ qn̄q; non. Et ꝙ sermo dicētis hoc ma-
gis assimulatur stulto.

13 ¶ Cum declarauit q̃ pm⁹ aut primi mot⁹ nec̃e est vt semp̃ fuerint pp̃ hoc q̃ illud qd mouet̃ illo motu aut illa q̃ mouent̃ illis motib⁹ si mo tus eoꝝ fuerint noui absq; eo q̃ p̃cederet eos mot⁹: nec̃e est alterũ duoꝝ: aut illd qd mouet̃ illo motu sit gn̄atũ aut eternũ: ⁊ manifestũ est q̃ si fuerit gn̄atũ: nec̃e est vt ante pmũ motũ sit ali⁹ mot⁹: ⁊ ante illũ aliud: ⁊ cũ pm⁹ nõ erit: nõ erit vltim⁹. Et si illd qd mouet̃ pmo motu fuerit eternũ: ⁊ postea gn̄aret̃ suus mot⁹ postq̃ nõ fuit: nec̃e ẽ vt ante pmũ motũ sit mot⁹: ⁊ añ pmũ motorẽ sit motor: qd est ĩpo͛e. ¶ Et cũ declarauit hoc: vult declarare p istã viã: q̃ impo͛e est vt mot⁹ vltim⁹ sit: ita q̃ post illũ nõ moueat̃ aliqd p illã eandẽ viã per quã declarauit vt pmus mot⁹ sit prior f̃m t̃ps ceteris motib⁹. Illud.n. qd mouet̃ hoc motu vltimo nec̃e est vt sit aut eternũ: aut corruptibile. Si corruptibile h̃ebit corrũpens: ⁊ reuertet̃ qõ de isto corrũpente vtrũ sit eternũ aut h̃z corrũpens. Si igitur est corru/ ptibile erit necesse vt sic p̃cedat in infinitũ: qd est impo͛e. Ergo ne cesse est vt illud qd mouet̃ vltimo motu sit eternũ. Si igitur fuerit eternũ: ⁊ motor illius sit etern⁹: reuertet̃ qõ in eo: qua de cã motor etern⁹: ⁊ motũ eternũ semp fuerint in hac dispõne.s. hoc mouere ⁊ hoc moueri: ⁊ postea cessauerunt a motu postq̃ fuerunt in motu t̃pe infinito. Ergo illic est necessariũ vt añ pmũ motũ ⁊ pmã rem motã ⁊ pmũ motorẽ sit mot⁹ prior: ⁊ motor prior: ⁊ motũ prius: qd est ĩpo͛e. ¶ Sed tacuit hoc cõdiuidẽs vltimũ de duob⁹ cõdiuidẽtib⁹ sup̃ q̃ fundauit hãc demr̃ationẽ: ⁊ cũ iam induxerat ipsũ in gn̄atõe mot⁹. ¶ Et cũ cõpleuit hic ĩ positiõe ei⁹: q̃ illud qd mouet̃ hoc motu vlti mo est corruptibile: ⁊ est illud qd abbreuiabit in positiõe eius: q̃ illud qd mouet̃ prio motu ẽ gn̄atũ.s. q̃ añ gn̄ans ẽ gn̄ans: ⁊ p̃cedit sic in infinitũ. ¶ Et ideo cõpleuit hunc sermonẽ dicẽdo. ⁊ cũ hoc fuerit impossibile: ⁊ manifestũ est ⁊c̃. D.d. ⁊ ẽt necesse est vt corrũpens ⁊c̃. i. ⁊ si aliqs posuerit q̃ illud qd mouetur vltimo motu est corrupti/ bile: ⁊ illud quod corrumpet ipsum est corruptibile ab alio corrũ/ pente: ⁊ illud ab alio procedet̃ sic in infinitum: qd est impossibile. ¶ Ergo necesse est vt illud qd mouetur vltimo motu sit eternũ: ⁊ cũ fuerit motũ eternũ: ⁊ motor etern⁹: necesse est vt mot⁹ illius sit incorruptibilis sicut fuit ingn̄abilis: ⁊ si nõ: qua de cã cessabit a motu illud qd semp fuit in motu; ⁊ ista expositio est vera.

¶ Simil͛r aũt ⁊ dicere q̃ aptũ natũ eẽ est sic: ⁊ hoc op; opinari esse principiũ: sicut vr̃ Empedoclez vtiq; dice re q̃ tenere ⁊ mouere amicitiã in p̃te ⁊ discordiaz inest rebus ex necessitate: quiescere aũt mediuz.

¶ Et sermo dicentiũ hoc magis assimilat̃ figmento: ⁊ simil͛r eius qui dixit q̃ sic dz currere nã rex. Et q̃ existi mauit q̃ principiũ est illud de quo diximꝰ ipsum esse: f̃m q̃ fecit similitudinẽ Empedocles de dñio amici/ tie: ⁊ litis huiꝰ qñq; ⁊ huius qũq; que mouẽt res neces sario: ⁊ quies existit interim in tẽpore.

¶ Idest sermo dicentiũ q motꝰ non fuit ante: et postea fuit: est silis sermonibꝰ fictis: et silr sermo dicentiũ q quies et trãsmutatio succedunt sibi in oĩbus entibus: et q nã totius entis moti facit hoc: non q: est aliquid qđ sit cã illius est. s. sermo fingentiũ. ¶ Et similr sermo dicentiũ sermonẽ similez sermoni Empedoclis: q principiũ ſm q est necessariũ: ad esse: aut principa ꝯtraria facit alterũ ꝯtrarioꝶ in aliqua hora. Et nõ facit alteruz absqꝫ eo q illic nõ sit cã cogens ipsuz ad hoc. Quia pncipiũ nõ hꝫ cãm est sermo silis ẽt figmẽto. Ex isto sermone ẽt ꝓuenit vt motꝰ sit sine motore. ¶ Et cum dixit: et q existimauit q principiuz etc. et intendit nãles existimãtes q primuz principiũ generãs entia possẽ est in eo ſm q est principiũ silẽ. s. sermoni Empe. qui posuit principiũ entiũ amicitiã et litem: ſm silitudinez amicitie et litis existẽtibꝰ in hoĩbus. s. queadmodũ amicitia ꝯgregat hoĩes: lis aũt segregat: ita in entibꝰ sunt ẽt duo silia istis. s. amicitia nãlis et odiũ nãle. Ita q qñqꝫ mouet alterũ: et qñqꝫ reliquũ ad ꝯtrariũ eius: ad qđ primũ mouebat. Et quies est in tpe qđ est inter has duas actiões ꝯtrarias absqꝫ eo q illic sit cã cogens amicitiaz agere in vna hora: et litem agere in alia: cuz sint principia necessarie actionis et eẽntie. ¶ Et iste sermo est ẽt similis figmento. sequitur enim ex eo vt motus sit sine motore.

¶ Fortassis aũt et vnũ principiũ faciẽtes sicut Anaxagoras sic vtiqꝫ dicerẽt. ¶ At võ nihil iordinatũ est eoꝶ que nã et ſm nãm sunt. Natura. n. cã oĩs ordinationis est. Infinitũ aũt ad infinitũ nullã rõnẽ hꝫ. Ordinatio autẽ oĩs ratio est. In infinito autẽ tẽpore quiescere: et postea motũ esse aliqñ: huius aũt neqꝫ vnam drĩaz ẽẽ: quare nũc magis q̃ prius. Neqꝫ iteruz aliquã ordinationez habere nõ iam nature est opus. Aut. n. simplr se hꝫ qđ est nature: et nõ aliqñ qdez sic: aliqñ vero aliter: vt ignis qui fertur sursum: nõ aliqñ quidẽ sic: aliqñ nõ: aut rõnẽ hꝫ qđ nõ est simplr. ¶ Quare dignꝰ est sicut Empedocles: et si alter aliquis dixit sic se habere i parte qescere oẽ et moueri iteruz. Ordinationẽ. n. iaz quãdam hꝫ hmõi. Sed hoc opꝫ dicentẽ nõ affirmare solũ: sed cãm ipsius dicere: et nõ apponere nihil: neqꝫ velle dignitatem irrationabilẽ: sed aut inductionez aut demonstrationez ferre. Hec enim non sunt cause posite neqꝫ in hoc erunt amicitie, neqꝫ inimicitie esse. Sꝫ huius quidez congregare: illius vero disgregare. Si vero determinetur qđ est in parte dicendũ est: in quibus sic sunt: sicut q: est aliquid qđ cõgregat homines ami-

Nihil iordinatũ ẽ eoꝶ q̃ sunt a nã et ſm nãz. Nã ẽ causa omnis ordinatiõis. Finiti ad infinitũ nulla est ratio.

citia: et fugiunt inimici adinuicem. Hoc enim supponit et in toto ee: videt enim in quibusdã sic. Quod aũt est: et per equalia tempora indiget aliqua rõne. Oĩa autẽ existimare principiũ esse hoc sufficiẽs: q: semp est: aut sic: aut sic: nõ recte se opinari habet in quo Democritus reducit de natura causas: qd sic: et prius factum est: ipsius aũt semp noluit principiũ querere dicẽs in qbus dam recte: quod autẽ in oibus nõ recte. Et trigonum enim semp habet duobus rectis angulos equales. Sed tñ est aliqua perpetuitatis huius altera causa. Principiorũ igit nõ est altera causa: sed ppetua sunt. Quod quidem igitur nullũ tps erat: neqz erit qñ motus non erat: aut non erit tanta dicta sunt.

Principiõ nõ est altera causa.

¶ Et forte etiã qui ponũt principiũ vnũ sicut Anaxagoras/ rõcinantur tali rõne. ⁋ Sed nihil oino nãle: aut currẽs cursu nãli est sine ordine. Natura enim est causa ordinis in omni in quo est. Et non est de actione natu re aliquo modo vt omnia sint quiescentia tempore infinito: et post moueat qñqz. Et nulla dria est i hoc oio faciẽs qp motus sit magis nũc qz ante. Et nullus ordo erit in hoc aliquo modo. Qd enim currit sm naturam: aut erit vnius modi: ita qp nõ sit qñqz tale: et qñqz tale. V.g. qp ignis ascendit superius naturaliter: absqz eo qp qñqz est ascendẽs: et qñqz nõ: aut si non fuerit semper vnius modi/ cõseruabit aliquã pportionẽ. ¶ Et ideo sermo Empedoclis est melior. s. qp totũ quiescit qñ qz deinde mouet. Iste enim sermo facit aliquem ordinẽ. ⁋ Sed deberet dicẽs hũc sermonẽ nõ esse cõtentus in dicẽdo illũ narratione tm: sed deberet dicere rationem eius: et nõ deberet aliqd ponere sine aliqua ratiõe: sed aut inductiõe: aut demonstratiõe. Ista enim posita nõ sunt cause: nec iste ẽt: sed alie res sunt p amicitiam aut per litem: et illa congregat: et ista segregat. Et si hec duo sint determinata in aliquibus duobus diuersis: opz dicere illa duo que sunt: sicut est determinatũ in oibus qp

illud qđ ꝯgregat eos est amor: ⁊ ꝙ inimici sunt illi qui fugiunt se adinuicē. Ponit enim ꝙ in toto etiam est talis cursus: ⁊ dicūt qm̄ hoc existit in quibusdā reb⁹. ¶ Sꝫ hoc existere in tēporibus equalibus etiā indiget rōne verificāte illud. Et vlr̄ existimare ꝙ principiū sufficiēs in hoc est ꝙ semꝑ talis est cursus: ⁊ ꝙ semper talis erit: nō est rectum. ¶ Et hoc est illđ ad qđ reddit Democri. causas in nā. s. ꝙ primus fuit ⁊ non finxit. Et non opꝫ querere qualr̄ semꝑ fuit principiū: ⁊ hoc iudiciū in quibusdā rebus non est verū. Triāgulus enim semper hꝫ angulos equales duobus rectis. Sed principiū est ad hanc rem eternam. Principia vero non habent alias causas: ⁊ sunt eterna.

¶ Cū destruxit sermonē dicētiū ꝙ motus icepit postꝙ̄ nō fuit oīno: ⁊ corrumpeť corruptione postꝙ̄ nō erit motus oīno: ⁊ sermonē dicētiū ⁊ ipm̄ quiescere qn̄qꝫ: ⁊ qn̄qꝫ mouerit: ⁊ dixit: ꝙ ratiocinatio illi⁹ in hoc nō est ratiocinatio. s. hoc qđ dixit: ꝙ nō est querendū de principio q̄re facit hoc in in aliqua hora: ⁊ nō facit hoc in alia; qꝛ q̄re est: ⁊ est querere causam: ⁊ principiū non habet causam: qꝛ est necessariū. 15
¶ D. ⁊ forte illi qui ponūt ꝑncipiū vnū ⁊c̄. i. ⁊ forte illi q dicūt vnum ꝑncipiū eē: ⁊ ꝙ sꝑ fuit quiescēs: ⁊ deinde icepit mouere: ratiocinanť ēt ex hoc ꝑ rōnē Empe. ⁊ est: ꝙ in ꝑncipio nō est q̄rendū q̄re: qꝛ est necium in esse. ¶ Et cū dixit: ꝙ rō Anaxag. est quoquo modo silis sermoni Empedo. sꝫ debilior: ⁊ incepit declarare debilitatē sermonis Anaxa. ⁊ dixit: ⁊ sꝫ nihil oīno ⁊c̄. ⁊ intēdit per ordinē vt cursus ei⁹ sit vnius modi: aut modoꝝ diuersoꝝ in tꝑib⁹ determinatis: ⁊ ꝙ illđ qđ est vnius modi sit per vnā causam: ⁊ illud qđ est modis diuersis in tꝑib⁹ diuersis sit ꝑ diuersas cās q̄ reuertunť etiā in se circulariter. ¶ D. d. ⁊ nā est cā ordinis: ⁊ ista est rōcinatio ꝙ res nāles nō sunt ex ordinē. illđ enim qđ est cā ordinis est dignius ordine: nisi raro sit extra ordinē casualiter. ¶ D. d. ⁊ nō est de actiōe nature ⁊c̄. i. ꝙ in his duob⁹ sermonibus sunt duo ꝓpinqua vel cōtraria cōiuncta fundamētis nālibus: quoꝝ vnū est vt aliquid sit poſe tꝑe infinito in ꝑterito ⁊ post erit in esse. Res eīm quiescētes tꝑe infinito aut hn̄t naturā vt moueanť: aut nō. Si igiť hn̄t nām vt moueanť qn̄ quiescūt violēter: ⁊ motus violētus: ⁊ tp̄s mot⁹ violēti ipoſe a est vt sit maius q̄ tp̄s nāle: nedū ꝙ sit tꝑe infinito. Potētia enim illi⁹ in q̄ est potētia exit in tꝑe infinito: ⁊ vicib⁹ infinitis necio. aliđ aūt qđ est etiā ex nām. In hac opinione est ponere motū ⁊ motorē existētia tꝑe infinito: ⁊ motorē nō mouere: ⁊ motū nō mouerit: ⁊ post incipere in motu in aliq̄ hora absqꝫ eo ꝙ illic fuit cā per quā moueret illa hora ⁊ nō ꝑus. ¶ Et b ista positio est silis positiōi quā ponūt loquētes nr̄e legis. ¶ Sꝫ qꝛ ponūt motorē mouere volūtarie: ideo videnť magis sustētari q̄ qui ponit ipsum mouere nāliter. ¶ Naturalia enim videnť hēc ordinem

Illđ qđ ē cā ordīs est digni⁹ ordine

a Impoſe ē mot⁹ violēti tp̄s mai⁹ eē q̄ tp̄s mot⁹ nālis ⁊c̄. Pro h̄ viđ ꝑ ce. cō. 15. Digressio.

b Cōtra saracenos ponētes moto

rez ꝛ motū tpe īfinito ꝛ nō mouere.

Rationes Auer. qbus ꝓbat cōtra xp̄ianos iudeos ꝛ saracenos ꝙ a volūtate antiqua nō pt noua actio ꝓuenire.

terminatū. s. currere eodē modo: aut semp aut frequētius. Illa aūt quoꝝ ꝑncipiū est volūtas videt̄ diuersificari ꝛ nō sequi eūdē modū actus. ¶ Sꝫ sicut diximus ꝙ motū moueṫ postꝙ̄ nō mouebaṫ: aut mouēs moueret postꝙ̄ non mouebat: nec ē est tūc aliquā ꝓportionē fieri iter ipm̄ ꝛ motū q̄ ante nō erat: ꝛ si nō: nō magis moueret ī hoc tpe posito ꝙ̄ ī alio. Et si nō: nō eēt aliḋ sicut dicim⁹ nisi p̄ntia tp̄is: imaginari. n. tp̄s est trāsmutatio sequēs trāsmutationē. s. imaginari p̄ntiā illi⁹. ¶ Et nos dicimus ꝙ volūtas: q: q̄rit actionē volūtariā ꝫ q̄rēdū est queādmodū impoſſe est vt volūtas noua dependeat de actōe antiq̄: ꝛ volūtas antiq̄ dependeat de actiōe noua. ¶ Et nos dicimus ꝙ appet ꝛ apparebit impoſſe eē vt actio noua fiat ꝑ volūtatē antiquā nisi sit actio antiq̄ media. Volūtas em̄ nō postponit facere qḋ intēdit nisi pp essentiā alicui⁹ intētionis in re intēta q̄ non erat in tpe volūtatis. Et si nō esset necesse vt illuḋ qḋ est voluntatū eēt cū volūtate. ¶ Cū igiṫ posuerimus volūtatē eē in q̄ poſſe postponi volūtatū hoc erit pp existētiā alicui⁹ qḋ nondū erat. s. pp defectū alicui⁹ cause aut alicuius dispōnis: vt q: deficit ꝛ aliuḋ cū iam posuimus ꝙ ista volūtas est primus motuū. Manifestū est ꝙ tunc voluntatū dꝫ eē cū ea. Si igiṫ posuerim⁹ ipsā ꝫ esse antiquā: volūtatū erit antiquū.

Null⁹ p rō/nē suā itrinsecā negare pt ꝙ volitū postponaṫ volūtati nisi pp defectū aliquē ī volito.

¶ In quo igiṫ istoꝝ duoꝝ fundamentoꝝ p̄sit aliquid negare loquētes. ¶ Fundamentū aūt dicēs: ꝙ voluntatū nō postponiṫ tpe voluntati: nisi pp hoc ꝙ aliquid deficit in volūtato: ꝛ est saltez p̄ntia tp̄is. Impoſſe est vt negeṫ ab hoīe per suam intrinsecā rōnem. sed si negeṫ: erit per extrinsecā. ¶ Scḋm aūt fundamentū: ꝛ est ꝙ ante istā voluntatē ꝫm ꝙ est p̄ma non est trāsmutatio: cōcediṫ ab aduersarijs. s. a loquentibus. ¶ Si igiṫ fuerit dictū ꝙ istud est iudiciū volūtatis noue in antiqua aūt postponi potest sine causa. ¶ Dicemus interrogando non cōceditis ꝙ presentia tp̄is est causa in essendo voluntatuz: ergo hic est causa.

Remouet tacitā rn̄sionez.

¶ Si igiṫ dixerint ꝙ tp̄s etiā inueniṫ ex illa antiqua voluntate reuerteṫ qḋ super illos in factura illius tp̄is. Tempus qḋ fit postꝙ̄ non fuit indiget tpe in quo non fiat: ꝛ per qḋ appropriet̄ sua factio: ꝛ determineṫ: ꝛ si non: esset semp: ꝛ hoc manifestū est p se.

Dubium.

¶ Et si fuerit dictū quō posset inueniri noua actio ꝫm hāc opinionē ab antiq̄ volūtate.

Solutio.

¶ Dicemus mediāte moto antiquo a voluntate antiqua. Istud enim motū appropinquabiṫ alicui ꝛ distabit ab aliquo: ꝛ sic erit causa quietis ꝛ motus aliquoꝝ cum hoc ꝙ est eternū. ¶ Et ēt si fuerit hoc volūtas antiqua que antecedit volūtatū nouū sine meditatione motus: necesse est vt suū ꝫ voluntatū non postponatur ab eo donec desinat in infinitū: ꝛ hoc essentialr̄ ꝛ nō accidētalr̄.

Volūtatez ꝑcedere volitū tpe.

¶ Qm̄ qui ponit voluntatū nouū inueniri a voluntate antiqua mediante motu: non cōtingit ei vt volūtas precedat voluntatū tpe infinito nisi per accidēs: ꝛ hoc manifestū est exercitātib⁹ in cognitione eius qḋ est eēntialr̄: ꝛ eius qḋ est accn̄talr̄. Et si ī hac ꝓpōne nō distinguaṫ illḋ qḋ ē eēntialr̄ ab eo qḋ ē accn̄talr̄ erit sophistica.

Infinito essentialr̄ est īpoſſe. p accidens vō est neccium.

¶ Et ex hoc habuerūt loquētes nostre legis ꝓ impoſſi ꝙ in eodē sb̄o succedant sibi facta infinita. Fingūt em̄ ꝙ si gn̄atū fuerit in eo cōtinget ipsum non esse nisi precedant ipsum facta infinita: ꝛ dicūt ꝙ est impossibile. ¶ Nos aūt dicimus ꝙ est impoſſe essentialiter: non accidentaliter. s. ꝙ cū aliqḋ agens fuerit cuius esse non hꝫ initiuꝫ: cōtingit

ꝙ actiones eius non habeãt initiũ. Unde accidet vt ante quãlibet actioné eius ſit actio: ⁊ ante quãlibet actionem eius ſint actiones infinite ſed per accidẽs: nõ qꝛ quedã ſunt neceſſarie in eẽ quorũdã. ¶ Qm̃ ſi ita eẽt cõtingeret vt nõ inueniret̃ ex eis aliqd niſi poſt deſitionem infinitorũ: qḋ eſt impoſſe. ¶ Cũ igit̃ loquẽtes accepꝛũt loco eius qḋ eſt per accidẽs illud qḋ eſt eẽntialr̃: dixerũt impoſſe eẽ facta non hr̃e pꝛimũ: ⁊ eſt poſſe per accidẽs: imo eſſe neceſſ̃iũ ex hoc ꝙ ponit̃ agẽs cuius eſſe nõ hʒ pꝛimũ: ſʒ eſt impoſſe eſſentialr̃ vt actiones infinite ſint neceſ̃ie in eẽ nouã actioné. ¶ Et iaʒ Ariſt. dixit hoc aperte in quinto iſtius lib. cũ fuit pſcrutatus vtrũ motus habeat motũ: ⁊ generatio gñationeʒ. Et ſilr̃ in. 2. lib. de gñatione cũ pſcrutatus eſt de finitate elemẽtoꝝ. ¶ Et vĩficatio ſermonis in agente volẽte: eſt ꝙ agens ⁊ mouẽs vlr̃ eſt illud ex quo ꝓuenit mouere: ⁊ actio ꝓueniẽs ex eo dr̃ motus: ⁊ mouẽs: qḋ eſt hmõi eſt duob' modis: mouens qui mouet abſqʒ eo ꝙ pꝛecedat ipſum appetitus aut voluntas/ aut deſiderium/ aut quocũqʒ volueris appellare: ⁊ hoc mouere dicit̃ nãle: ⁊ mouẽs a quo ꝓcedit appetitus ⁊ volũtas ad mouendũ: ⁊ dĩ actio voluntaria. ¶ Et eſt manifeſtũ ꝙ iſtud mouẽs mouet̃ pmo a volũtate aut ex imaginatione illius aut ex pꝛeſentia illius: ⁊ iſte motus dicitur appetitus. ¶ Omnis igit̃ motoꝛ a quo pcedit appetitus ad mouere eſt motor vno modo: ⁊ mouẽs alio mõ. ¶ Et cũ hoc ſit poſitũ dicamus ꝙ oĩs volũtatis noue mouere qḋ ſequit̃ ipſaʒ a volẽte eſt nouum neceſ̃io. Et oĩs volũtas antiqua mouere qḋ ſequit̃ ipſaʒ a volẽte eſt antiquũ neceſ̃io. ¶ Qm̃ ſi fuerit nouũ neceẽ eſt vt iſtud mouere precedat appetitus ad ipſum infinitũ. q̃re igit̃ iſte appetitus fuit cauſa motionis in aliq̃ hoꝛa ⁊ nõ in alia cũ ſit eiuſdẽ dĩſpõnis. Neceſſe eſt igit̃ vt ab hoc appetitu nõ ꝓueniat mouere oĩno: aut vt ꝓueniat ab eo ſemꝑ: aut vt ſit illic appetitus nouus: q eſt cã nouitatis motiõis volẽtis ad volũtatũ nouũ. ¶ Et hoc cõtingit neceſ̃io ex hac poſitione ꝙ motus volũtatis a volẽte ſequit̃ appetitũ ⁊ volũtatẽ volẽtis. Si igit̃ neceẽ fuerit hoc eẽ motorẽ antiquũ vel volũtatẽ antiquã: neceſſe eſt vt appetitus ei' ſit antiquus: ⁊ ſuum mouere ſit antiquũ: ⁊ ſuũ volũtatũ ſit antiquũ: ſine pꝛincipio: ⁊ ſine fine. Qm̃ ſi voluntatũ deſierit deſinet volũtas: ⁊ ſi deſinet volũtas deſinet appetitus: qḋ nõ põt eſſe in volẽte antiquo: ⁊ volũtate antiqua. ¶ Et vlr̃ demonſtratio Ariſ. eſt vlis oĩ motori q ponit̃ pmus: ſiue fuerit poſitus per appetitum ſiue non. ſ. ꝙ impoſſe eſt vt agat in aliqua hoꝛa ⁊ nõ in alia. Quia tũc erit illic motoꝛ pꝛioꝛ ipſo. ¶ Et qḋ dicũt loquẽtes ꝙ volũtatũ nouum nõ poſtponit̃ a volũtate antiqua niſi qꝛ volũtas pẽdet cũ eo in hoꝛa terminata. ¶ Qm̃ ſi appetitus q facit mouere nõ pendet cum eo niſi in hoꝛa terminata: neceẽ eſt vt apud pñtiã illius tpis ſequat̃ ꝙ mouere volentis ſequat̃ appetitũ voluntati. Appetitus igit̃ qui facit mouere eſt nouus cũ nouitate tpis: ⁊ ſilr̃ mouere: ⁊ nõ eſt appetitus antiquus. ¶ Aut dicamus ꝙ appetitus nõ fuit factuʒ mouere omnĩno: ſed ex volũtate. ſ. ex ſe. aut fuit factũ ex mouere antiquo: ſed non operabat̃ in motu ꝓpter defectum eius qḋ neceſſariũ eſt in motu. Et cũ illud fuit pꝛeſens poſt. ſ. tempus: tunc aget mouẽs: ⁊ mouebitur motũ. ¶ Hoc igit̃ mouere non ſequit̃ voluntatẽ in illo tempoꝛe: indiget igit̃ motoꝛe pꝛioꝛe ipſo qui facit illud qḋ eſt neceſſariũ

5. ph̃. t. c. 13 ⁊ p ce. c. 22 ⁊ 3 dẽ. ſ. h. c. 47.

Uide dĩſiaʒ iter agẽs ⁊ mouẽs. t. c. 45. p̃ de generatione.

Mouẽs dupliciter.

De appetitu. Uide 8 ph̃. cõ. 81.

Obiectio loquentiũ.

Solutio.

in factura voluntati. Et querendum est in nouitate illius rei neces/
farie eandem qonem: vtrum sit.s.ab agente volēte aut non volente
& reuerte͂ꝛ ꝯsecutio impossibilis a principio. ℂ Et totum hoc est ma
nifestum exercitato in hmōi demonstratoibus & sano capite: & non
impedito a s̄monibus sophistice p̄cedentibus positis vt sunt opinio

Expō alte/ rius partis textus.

nes mundane. ℂ B.d.& non est de actione nāe &c.i.& non est natu/
ra inata facere quiescere res naturales in quibus est tempore infini
to: & post mouebuntur sine aliqua causa noua que facit eas moueri
tunc magis q̄ in alio tpe. ℂ Et hoc intēdebat cum dixit: & nulla dif
ferētia est in hoc oīno &c.i. dicēs hunc s̄monem nullam dr̄iam dat
in entibus in dispōne getis & motus: s3 in eadē dispōne sunt apud
quietem & apud motu3: qd̄ est valde inopinabile. ℂ Et hoc qd̄ dix:

Documētū.

manifestum est de diffōne nature. Dem̄ est enim nām esse p̄ncipium
motus & getis. Necesse est igr̄ aut ipsam agere in alteꝫ contrarioꝝ
ꝯtinue.s.in motu aut quiete: aut vt agat vtrūq3 non ꝯtinue.s. getē
qn̄q3: & motum qn̄q3. continuatio enim in successione istaꝫ duaru3

Documētū.

actionum est ordinatio: & cursus in eadem dispōne. ℂ Et hoc inten
debat cum.d.aut erit simplex &c.i. q̄ natura innata est in alterum
duoꝫ.s.aut vt actio eius erit simplex & vna.s. q̄ facit alteꝫ contra
rioꝫ tn̄: & hoc intēdebat per simplex. Aut faciet duo contraria suc/
cessiue. ℂ Et intendebat declarare per hoc q̄ sermo dicētium q̄ oīa
erant quiescentia tpe infinito: deinde mouebantur: est sermo nō na
turalis. Hoc.n.non vī esse de actione nāe. Necesse est enim in actio
nibus nāe esse continuatiōem & eternitatem aut in agēdo alterum
ꝯtrariorum tn̄. V.g. vt motus ignis ad superius semper & terre ad
inferius. Aut in agēdo duo ꝯtraria successiue sicut h̄ qd̄ inuenit̄ de
gn̄atione & corruptōe ꝯn̄tibus motum solis & alijs ꝯtrarijs sequēti
bus istum motum. ℂ Et q2 Empedocles dicebat mundum genera/
ri qn̄q3: & corrumpi qn̄q3 s̄m ꝯtinuatiōem di. q̄ s̄mo illius magis
participat s̄monibus nālibus. ℂ B.d. iste enim s̄mo &c. i. qui enim
d. istum s̄monem de mundo.s.ip̄m moueri qn̄q3 & quiescere qn̄q3.s.i
tpibus d̄terminatis facit nām habere aliquem ordinem inquātum
agit illud qd̄ agit continue: l3 mute͂ꝛ de contrario in contrarium.

Cōplet⁹ or do ē agere alteꝫ ꝯtra rioꝫ ꝯtiue.

ℂ Et dixit aliquem ordinem: q2 ordo completus est agere alterum
ꝯtrarioꝫ ꝯtinue. ℂ Et cum dixit: q̄ iste s̄mo magis cōicat cum ser
monibus nālibus.d.post hoc in quo egredit̄ ab eis. ℂ Et dixit: sed
deberet dicēs hūc s̄monem &c.i. sed dicēs hunc sermonem d̄beret
dicere aliquā rōnē per quam affirmaret ip̄m: & aliquā cām per quā
esset: Dicens eni3 hoc deberet dare duo.s.demr̄atōe3: q2 aut pp qd:
aut vtrūq3. ℂ Et hoc intendebat cum.d.sed dicere cām &c. & o3 sic
dixit dicētem aliquem sermonem affirmare ip̄m aut p demr̄atōem
aut per inductōem: & nō ponere ip̄m sine aliqua rōne. ℂ Et per hoc qd̄
di. non ponere ip̄m: possumus intelligere & nō pone͂ꝛ ipsam opiōnē.
ℂ Et pōt intelligi & cā opinionis. Empedocles.n.cu3 posuit opiōnē
suam in hac intētōe ponere ēt d̄buit cām opinionis. ℂ B.d. ista.n.
posita non sunt cāe: & intēdit illud qd̄ posuit Anaxago. cum dixit: &
intelligentia cepit distinguere mixtum postq̄ non distinxerat ipsu3
tpe infinito: & q̄ posuit ēt Empedocles de amicitia & lite nō sunt pri
me cāe. iste.n. indigēt cāis. ℂ Et q2 cā quā Emped. dedit in hoc nō

est vera nec pot euader ab obiectoibus. D. nec iste rc.i. nec Emped. et vidit cam vam in hoc q mūdus generit qnq3: r mouet qnq3 cū di xit r cā istoz duoz motuū ptrarioz in mundo. s. in pgregatioe r se gregatione partiū est lis r amicitia. s. q amicitia pgregat multa r facit ea vnum. r lis segregat vnum r facit ipm multa. ¶ Et cū dixit q Emped. nihil inducit hāc cām incepit dare corruptionē isti causę r dixit: r si h duo rc.i. r si hec duo ptraria sunt determinata in se: ne cesse est vt illa duo in quibus existunt ex rebus nālibus sint determi nata in se: cum impolē est vt ptraria sint in eodē. Quapp op3 dicē tem hunc smonē determinare illa in qbus existit lis: r distinguere ea in quibus existit amicitia: sicut distinguit hoc in hoībus: r vocat deberet modū entiū in qbus ē amicitia amicos: r in qbus est lis inimicos: sed hoc non potuit facere Empedo. in entibus. s. distinguere eis istos duos modos. D. si distingueret non posset dare cām in hoc q mundus totus pgregat qnq3: r segregat qnq3: nisi ita q inimici reuertētur amici: r amici inimici. Qd igit fingit falsum ē r ct nām. ¶ Et intēdebat per hoc q smo eius cū hoc q est ornatus non bene sequit similitudinē quam deberet sequi. Lis eni3 r amicitia nō inue nit nisi in aīalibus: r pcipue rōnalibus: non in eis que nō sunt aīa lia. Emped. igit assimilauit irrōnalia rōnalibus: r iudicauit ea eo dem modo: r fecit plus qd non sequit similitudinē in oībus accitī bus suis. Sermo igit eius cū hoc q est ornatus nō est pfecte ornat⁹. ¶ D. d. ponit enim rc. ista est narratio rōnis Emped. D. eni3 q lis r amicitia in quibusdam rebus segregat r congregat: necesse est vt talis sit cursus in oībus rebus. Nā enim partis r totius est eadem. Et manifestum est q iste smo est rethoricus. ¶ Et cu3 vidit rōnē eius incepit dicere q deberet dare ex causis pcedēdo hāc opinionē r hāc rōnem. ¶ Et dixit: sed hoc esse in tpibus equalibus rc.i. sed hoc qd posuit q isti duo motus ptrarij sunt in tpe equali aut q tps motus est equale tpi gētis indiget ētratiōe alia ab ista. ¶ Et dixit hoc: q2 res in quibus existit amicitia r lis. s. res aiate non inueniū tur agere in tpibus equalib⁹ ita q oēs hoīes sint aliquo tpe amici: r in alio tpe inimici: ita q tpa inimicitie sint equalia tpibus amici tie. Hoc. n. totum non inuenit in suo exemplo: r ideo deberet dare aliam rōnem aut alias rōnes ab illis quas accepit ab hominibus. ¶ Et cum dixit hoc q diminuebat ei in ipsa positōe dixit: r vr exi stimare rc.i. r vr existimare q pncipium sufficiens: r in hoc ē dice re q nā eius est que dat agere res ptrarias: non est smo rectus: nec hoc qd dat in hoc sufficit in cā istius positōis. ¶ D. d. r hoc est illud ad qd fecit redire cās in nā rc.i. r hoc qd dixit Empedo. in pncipio cum quesitum fuit ab eo quō agit res ptrarias: illud idem dixit De mocritus in ptrarietate exñte in rebus nālibus. s. q accidit querere cām in actōe pmi pncipij. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit. s. q añs ēt est tale. i. q2 in cā pcedēti non dī plus in hoc. s. q agit cōtraria nisi q q talem h3 nām. ¶ D. d. r non op3 querere rc.i. r non op3 querere cām actōis eius: cuius esse est necessarium: Cā. n. nō d3 queri nisi in eo cuius eē nō ē necīū. i. q nō o3 qrere cā3 actōis entis necarij. Et induxit antiquos ad hoc: q2 ponebāt pncipium mūdi eē eternum: r mūdū eē nouū. Vñ cū qrebat ab eis qre inueniebat mūdus ab eo

Lis r amicitia nō inuenitur nisi i aīalibus r ppīe rōnalibus: r nō i inaīatis.

Inq̄ ē red/dēda cā ⁊ i quo non.

in tali tp̄e: ⁊ non in alio: cogebātur dicere illud p̄dictū. s. ꝙ non opꝫ querere in eterno. quare. ¶ Et non est sicut existimauerunt: verūm opꝫ vt non detur cā in actōe p̄ncipij qñ actio eius fuerit eterna. Si aūt actio eius fuerit noua/ oꝫ vt h̄eat p̄ncipium in illa actōe. ¶ Et cum narrauit s̄monem Democ. in hoc incepit notificare ꝙ iste s̄mo nō est verus. ¶ Et dixit: Et istud iudiciū in q̄busdaꝫ rebus non ē verum ⁊c̄. i. ⁊ s̄mo Demo. ⁊ sequētium eius ꝙ res necīe nō debent h̄re cās est verus in q̄busdam rebus: falsus in q̄busdam. Triāgulum. n. h̄ere angulos eq̄les duobus rectis est necīum: tñ hꝫ cām. Res vero necessarie que sunt p̄ncipia non h̄ñt cām: ⁊ si non: tunc principium h̄eret p̄ncipium ⁊ p̄cederet hoc in infinitum. ¶ Et intēdebat declarare ꝙ multa necessaria h̄ñt cās. Et ꝙ p̄ncipia eterna quoꝝ actōes ponuntur noue: sicut actōes p̄ncipioꝝ nō eternoꝝ sunt digniora: vt h̄eant p̄ncipia: ⁊ sic p̄mum p̄ncipium reuertit̄ non primum. ¶ Et iō antiq̄ dubitabāt vtrū p̄ncipia corruptibiliuꝫ sint corruptibilia aut eterna. Et cum ponebant illa corruptibilia/ sequebat̄ ipsa nō esse p̄ncipia: ⁊ cum ponebant ea esse eterna/ sequebat̄ oīa eē eterna. Et iō cogebant̄ dicer̄ illa vana. ¶ Cū aūt p̄scrutatus est s̄m cursum nāle de istis rebus vidit hoc esse ens mediū inter eternū ⁊ generabile ⁊ corruptibile: ⁊ ꝙ quodam modo est eternum ⁊ alio modo generabile: ⁊ nouum; ⁊ est corpus qd̄ mouetur circulariter: ⁊ qd̄ est generabile ⁊ corruptibile quātum ad vbi: ⁊ manens quātum ad substantiā. Et sic dissoluebatur ab eo h̄ qō ponendo hunc motum: ⁊ fuit possibile: vt generabile nouum mediante eterno fit cā rerum gn̄abilium. ¶ D. v. hoc igitur sic dcm̄ in hoc ⁊c̄. i. iste igr̄ s̄mo fit sufficiēs in hoc qd̄ declaratum fuit h̄. s. ꝙ siue nō fuerit motor q̄ moueat in actu aut fuerit illic motor: sed est motus ꝙ necesse est vt nō sit illic tp̄s oīno. Et cum non fuerit tp̄s non erit ens nouum oīno. Motus. n. necessarius est in essendo tēpus: ⁊ sil̄e huic qd̄ dixit in tempore apparet in loco: ⁊ ideo nullum potest generare tempus ⁊ locum: ⁊ si esset: esset valde inuerecundum.

Multa necessaria habent cās.

Dubiū antiquorum. An gn̄abiliū sint p̄ncipia generabilia vel eterna.

Solo.

Corpus celeste est medium inter eternum ⁊ corruptibile.

Qūo seq̄t̄ h̄. Uide. 8. ph̄. cō. ⁊. t. 10. vbi dr̄ ꝙ nouū est cum p̄ori ⁊ posteri. ⁊c̄.

¶ Soluit ea que in contrariuꝫ obijci p̄ñt: ꝙ motus nō sit sempiternus. Cap. 2.

Ontraria autēꝫ his non difficile est soluer̄. Uidebit̄ aūt ex h̄mōi ꝯsiderātibus ꝯtinger̄ maxime motū esse aliqñ: cum nō esset oīo. ¶ Primū q̄dē q: neqꝫ vna p̄petua mutatō ē. Mutatio. n. oīs apta nata ē ex quodaꝫ in q̄ddā. Quare necesse est oīs mutatōis esse terminum ꝯtraria in q̄b⁹ fit. In infinitū autem moueri nullū. ¶ Et non est difficile dissoluere illud p qd̄ ꝯtradicitur huic. Illa aūt ex quibus existimat̄ cum ꝯsideratuꝫ fuerit de motu: poſe esse ꝙ motus sit qñqꝫ: ita ꝙ ante non fuit oīno. Sunt ista p̄ma. ¶ Q: non erit transmutatio

eterna oino. Ois.n. tranſmutatio eſt ex aliquo ⁊ in aliqd. Et iō neceſſe eſt vt duo ꝯtraria in qbus ē tranſmutatio ſint fines cuiuſlibet tranſmutatiōis. Et nihil mouetur ſine fine.

Cum cōpleuit declarare hic eſſe motum vnum eternuz: vult ēt inducere dubitationes que poſſunt ſuper hunc ſmonem. 16
¶ Et queſtio ſic componitur. Ois tranſmutatio eſt ex aliquo contrario in aliqd contrarium: ⁊ ſi non: tunc motus eſſet ocioſus ⁊ ſuperfluus. ſ. ſi illud ex quo eſt motus eſt idem cum eo ad qd̕ eſt motus: ⁊ contraria ſunt finita: ⁊ qd̕ eſt inter ea eſt finitum. ergo ⁊ cē quod ē in finito eſt finitum. Omnis motus eſt finitus. ¶ Jō dixit: oīs tranſmutatio eſt ex aliquo in aliqd. i. ex contrario in contrarium. ¶ D. d. ⁊ iō eſt neceſſe ⁊c. i. qm̄ cum poſuerimus ꝙ motus eſt ex cōtrario in contrarium: neceſſe erit vt contraria ſint fines tranſmutationis. ¶ D. d. ⁊ nihil mouetur ſine fine. i. ꝙ cum poſuerimus ꝙ omne motum mouetur in contraria: continget ꝙ nihil mouetur ſine fine: qm̄ ſi mouetur ad infinitum mouetur ad non contraria: ſed poſitum eſt ꝙ omne motum mouetur ad contrarium. Eſt ergo hoc incōueniēs. Prīa expō.
¶ Et forte intelligit per hoc qd̕ dixit: ⁊ nihil mouetur ſine hoc: ꝙ ſi aliquid eſſet tale: tunc motus eius eſſet ſuperfluus ⁊ ocioſus: erit h̄ quaſi alia ratio ab ea in qua fuit dictum ꝙ omne motum mouetur inter contraria. Scda expō
¶ Et forte iſta ratio eſt ſufficientior prima in motu locali. ſ. contrarietas a enim naturalis in loco non eſt nota per ſe: ⁊ ideo cum voluit Ariſto. declarare in vltimo ſexti: b ꝙ omnis motus rectus eſt finitus: vſus eſt loco a contrarijs: preterq̄ in declaratione motus localis. Et vſus eſt etiam in declaratione motus localis alio modo ſcilz ꝙ illud quod impoſſibile eſt vt ſit: impoſſibile eſt vt incipiat fieri. Tertia expoſitio ſiue ſcda manifeſtatio.

a Cōtrarietas nālis ī loco non ē nota p̄ ſe.

¶ Amplius videmus: qm̄ poſſe ē moueri qd̕ neqz mouet: neqz hn̄s in ſeipſo: neqz vnum motuz: vt in inaiatis. Quor neqz pars vlla: neqz totū mouet: ſed qeſcēs mouet qn̄qz. Conuenit aūt aut ſp moueri: aut nequaqz. ſi qdē nō ſit cū nō fuit motus. Multo aūt magis hmōi in aiatis eſſe manifeſtū eſt. Neqz vnus enim in nobis cum ſit motus aliqn̄: ſed qeſcētes tn̄ mouemur aliqn̄: ⁊ ſit in nobis ex nobiſipſis motus aliqn̄ ⁊ ſi nihil extra moueat. Hoc.n. in inaiatis non videmus ſieri: ſz ſp mouet ipſa aliqd exterior alter. Aīal aūt ipz dicimus ſeipſum mouere. Quare ſi qdē qeſcit aliqn̄ penitus imobile: motus vtiqz fiet ex ipſo ⁊ non ab extra. Si autē in aiali hoc poſſibile eſt fieri qd ꝓhibet idem accidere ⁊ ſm oē. Si nāqz in paruo mūdo ita ſit ⁊ in magno: ⁊ ſi i-

Idē. 5. ph. cō. 9. Idez hīfra. c. 62. ⁊ p̄ ce. c. 86. b. 6. phy. t. cō. 91. 92. ⁊ inde.

mundo fit: ꝛ in infinito. Siquidem contingit moueri
in infinitum ꝛ quiescere totum.

¶ Et etiam videmus ꝙ possibile est vt moueat̃ illud
qḋ non est motũ neq; in eo est mot⁹ oĩno. V.g. in nõ
animatis. Videm⁹ eni; istas res ꝙ nec pars rei moue
tur: nec totũ: sed est quiescẽs. Deinde mouetur qñ q;: ꝛ
esset necesse aut vt non moueret̃ in aliqua hora: si mo
tus nõ fit postq̃; nõ fuit. ¶ Et hoc magis appet in ha/
bentibus aĩas: qñq; sumus quiescẽtes: ꝛ nullus mot⁹
existit in nobis oĩno. Deinde mouebimur ꝛ fiet in no/
bis ex nobismetipsis principiũ motus: l; nullum extri
secu; moueat nos. Hoc. n. nõ inuenim⁹ hmõi in vita ca
rentibus. Sed ista semp non mouentur: nisi ab aliquo
extrinseco alio. Viuu; autẽ dicit̃ mouere se. Et ideo cũ
quãdoq; fit quiescẽs cõplete: necesse est vt fiat in eo qḋ
mouet̃ motus ex se nõ extrinsecus. ¶ Et si hoc possi/
bile est vt fiat in aĩalibus: quid igit̃ ꝓhibet vt hoc fit in
toto etiã: quoniã si homo est in mundo paruo/ est etia;
in magno. Et siue in mũdo erit etiam in infinito. Si fit
possibile vt infinitũ moueat̃ ꝛ quiescat ꝑm totum.

¶ Idest ꝛ etiã videmus quedã q̃ mouent̃ postq̃ nõ mouebant̃ neq;
17 ꝑm totũ neq; ꝑm partẽ: sed ꝑm totum ꝛ partes quiescũt: deinde mo
uentur. ¶ Deinde dicit. ꝛ esset necessariu; ꝛc̃. i. ꝛ esset necessarium si
sit hic motor eternus ꝛ motus eternus vt nõ esset mot⁹ nouus. Mo-
tus eni; nouus d; habere motorẽ nouũ: imo ꝛ est necessariũ vt om
ne qḋ sentit̃ qescere qesceret semp: ꝛ omne qḋ sentit̃ moueri moue/
retur semp. ¶ Et cum induxit hanc questionẽ: induxit etiã aliã ma
nifestiorẽ prima: ꝛ est hoc qḋ apparet in habẽtib⁹ animas: questio
eni; in eis est difficilioris dissolutionis: ꝛ dixit. ¶ Et hoc magis ap/
paret in habẽtibus animas: ꝛ hoc. s. esse possibile vt mot⁹ fiat postq̃
erat sine motu ꝑcedẽti: est manifestius/ in habẽtibus animas q̃ in
carẽtibus. ¶ Videmus enim semina ꝛ animalia quiescere sine ali/
quo motu postq̃ mouebant̃: non ex motore extrinseco: sed ex se: per
principiũ existens in eis: ita ꝙ existimat̃ ꝙ per hoc principium qḋ
est in eis possunt moueri qñq;: ꝛ quiescere/ sine aliquo extrinseco.
¶ Et cum dixit ꝙ dubitatio de hoc in reb⁹ animatis est manifestior
q̃ in reb⁹ inanimatis: dedit cãm in hoc: ꝛ dixit: hoc. n. nõ videt̃ ꝛc̃. i.
ꝛ habẽtia aĩas sunt manifestiora in hoc: qꝛ videm⁹ ea incipere mo/
ueri sine aliquo extrĩseco mouẽte. Illa aũt nõ mouent̃ nisi qñ mo/
uerit ea aliqḋ extrĩsecũ. Videm⁹ eni; ꝙ mot⁹ qui fiunt in reb⁹ carẽ/
tibus aĩa: ꝙ sunt post mot⁹. In motib⁹ aũt qui fiũt in habẽtib⁹ aĩas

nō videmus ꝙ ante ipsos est motus extrinsecus. ¶ Et appet ex hoc ꝙ questio in carentib⁹ anima nō ordinat ex hoc ꝙ motus eoꝝ sit a motore eterno: sꝫ qꝛ in quibusdā sentiunt motus noui absq; eo ꝙ in eis sentiat motus extrinsecus. ⁊ videt ꝙ si hoc est vnū eoꝝ qd̄ intē dit per hunc sermonē: ꝙ hoc nō est nisi de motib⁹ per naturā. s. que mouent p se per inclinationeꝫ que est in eis. Sed apparet ex primo sermone ꝙ est questio p̄dicta ex hoc ꝙ motus eoꝝ fuerit a motore eterno. Necesse est enīꝫ ponere motorē eternū esse: ⁊ in hoc conueniūt omnes: sed differūt cōsiderantes in hoc: vtrūꝫ primus motor possit mouere qñq; : ⁊ qñq; non: aut est impossibile: sed est necesse vt semp moueat. ¶ Et forte Aristo. intendit duos modos qōnis: ⁊ ꝑpalauit primū modū: ⁊ innuit scd̄m per hoc qd̄ dixit: ⁊ hoc appet magis ⁊c̄. appet enīꝫ ex hoc sermone ꝙ questio ꝯtingēs in hoc est eiusdeꝫ gn̄is in habentib⁹ animas ⁊ carētibus. Sed est manifestior in habētib⁹ scꝫ ꝙ incipiūt moueri sine aliquo motu qui fiat in eis: neq; in toto: neq; in pte. ¶ Deinde. d. hoc enīꝫ nō videt ⁊c̄. i. ⁊ hoc magis appa/ret in habētibus aīas: qꝛ nō videmus motū in eis ex extrinseco ma nifestē: sicut videt in carētibus aīa. ¶ Et hoc apparet magis in ca/rentibus anima. Quia ista aut mouent violenter: aut nālr: ⁊ mani/festū est ꝙ motor in eis q̄ mouent violēter est extrīsec⁹. ¶ Et nō acci dit in istis qd̄. s. ex mō hoc. s. ex quo accidit in hn̄tib⁹ aīas. ¶ In eis aūt que mouent nāliter accidit qd̄: si idigētia istoꝝ ad motorē ex/trinsecū est maior ꝙ indigētia hn̄tiū aīas. de motis. n. nāliter appa ret ꝙ nō mouent nisi generent in locis extraneis: aut patiant violē ter getē: ⁊ post recedet violētas: ⁊ vr motor est gn̄ans ī eis aut affe rēs aīal's auferēs violētiaꝫ vt declarabit post. ¶ Et iō dixit: sꝫ semp mouebit ab aliquo extrīseco. Viuū aūt dr̄ mouere se: ⁊ vtrūq; in rei veritate vt post declarabit īdiget motore extrīseco: sꝫ est latēti⁹ in ha bētib⁹ aīas. ¶ Et ista dn̄r mota ex se: illa aūt nō: qꝛ ista existimant posse moueri ⁊ quiescere ex se: qd̄ nō iuenit in eis q̄ mouent naturalr. ¶ Et cū posuit hācꝑpōnē dicētē ꝙ in hn̄tib⁹ aīas fit mot⁹ sine motu p̄cedēte: dixit pōle est hoc in toto. ¶ D. induxit silitudinē īter ea ⁊ dixit: qm̄ si hoc ē in mūdo ⁊c̄. i. qm̄ aīal qd̄ mouet ex se assimilat to ti in hoc ꝙ totū mouet ex se. s. corp⁹ celeste. Silitudo. n. inter aialia ⁊ corp⁹ celeste/est: qm̄ vtrūq; mouet ex se: ⁊ queadmodū alij mot⁹ reducunt in aīali ad p̄mū motorē q nō mouet: ita est in mundo ma/gno. Et iō dr̄ ꝙ hō est mūdus paru⁹. ¶ Et iste s̄mo ē rethoric⁹ ꝙuis iudiciū in radice nō sit verū. s. ꝙ mot⁹ nouus sit in aīali sine motu p̄cedēti: ⁊ nō dat ꝙ necesse est vt mot⁹ nouus fit: sꝫ dat hoc eē ꝑpoīe. Est igit qd̄ sup sermonē p̄dictuꝫ. ¶ D. d. ⁊ si est in mūdo. ⁊c̄. ⁊ dixit hoc ꝯtradicēdo antiquis dicentib⁹ mundū gn̄ari ex re ifinita: sicut plures dicunt in causa naturali: sicut Anaxago. in mixto. D. igitur si est possibile vt finitum moueatur s̄m totum post ꝙ non mouebat omnino: possibile erit hoc in infinitū si est possibile vt infinituꝫ re/cipiat vnum motum in omnibus suis partibus.

Hic dubi/tat an expō data in p̄i ma pte te/xt⁹ sit cōue/niens.

Solutio.

A quib⁹ est mot⁹ nālis elemētoꝝ.

Cur aīata dicūt ex se mota. īani/mata non.

Cur hō dr̄ paru⁹ mun dus. Vidēt aliud ī quo assimilant. 2. celi. t. c. 9

¶ Hoc aūt primū quidē qd̄ dictuꝫ est nō eundē semp ⁊ vnū esse motū qui est in cōtraria recte dicit. Hoc enīꝫ fortassis qdē necessariū est: siqdē nō semp vnū ⁊ eūdē

esse possibile est eiusdē ⁊ vnius motū. Dico aūt sic vt ꝓ
necessariū vnius chorde vnus ⁊ idem sonus: aut semꝑ
alter similr̄ se habēte ⁊ mouēte. Sed tn̄ qualitercunqȝ
se habeat nihil ꝓhibet quedā eundē esse qui cōtinuus
⁊ perpetuus est. Manifestum autem erit magis ex his
que posterius sunt.

¶ Dicamus igitur ad hoc. Sermo aūt qui primo fuit
dictus. s. ꝙ motus ad cōtraria nō est semꝑ idem in nu/
mero rectus est. Ergo digniꝰ est vt sit necessariū si mo
tus eiusdē rei nō semper est possibile vt sit idē. s. V. g.
vtrū sonus eiusdē chorde sit idē: aut semꝑ mutat̄ vna
post aliā: lȝ chorda sit eiusdē dispōnis: ⁊ lȝ moueat̄: sȝ
ſm vtrūlibet istorū fuerit: nihil prohibet vt sit hic vnꝰ
motus ex hoc ꝙ est continuus ⁊ eternus. Et hoc de/
clarabitur post magis.

18 ¶ Cum induxit has tres q̄ones incepit dissoluere eas. ⁊ primo d̄ q̄one
dicēte ꝙ impossibile est vt inueniat̄ motus infinitꝰ: qm̄ ois motꝰ est ex
ɔtrario ad ɔtrariū. ⁊ qȝ pōt aliquis respōdendo dicere ꝙ lȝ motus
sint finiti: qȝ sunt ex ɔtrario ⁊ i ɔtrariū: tn̄ nō est remotū vt ɔtinua
tio ⁊ eternitas sit in eis ex iteratiōe inter ɔtraria. s. iteratōe infini/
ta. ¶ Et qȝ ista rn̄sio nō est vera: qȝ post declarabit̄ in hoc tractatu
ꝙ talis motꝰ nō est vnus nec ɔtinuꝰ. ¶ Dixit. Dicamꝰ igit̄ ad h̄ ⁊c̄. i.
⁊ intēdit ꝙ cū fuerit iteratꝰ. ⁊. q. d. ⁊ iō nō opȝ nos rn̄dere hac rn̄/
sione in dissolōne istiꝰ q̄onis. ¶ D. facit quasi dubitatōeȝ in hoc. s.
vtrū motꝰ eiusdē rei iteratꝰ inter duos fines sit vnꝰ motꝰ ɔtinuꝰ aut
nō ɔtinuꝰ. ¶ Et dixit: dignius est igit̄ ⁊c̄. i. ⁊ est digniꝰ vt sit necessa
rium vt motꝰ iteratꝰ nō sit vnus motꝰ ⁊ si nō est necessariū vt idem
motū moueat̄ eodē motu: ⁊ sȝ pōt moueri pluribus motibꝰ. ¶ D. de/
dit exēpluȝ de hoc ⁊ dixit. V. g. vtrū sonꝰ ⁊c̄. i. V. g. dicere vtrū so/
nus eiusdē chorde suꝑ quā iterat̄ manus ꝑcutientis sine pausatiōe
sit idē sonus aut plures. ¶ Et hoc intēdebat cuȝ dixit: aut est semꝑ
vnus post aliū. i. ꝙ qlibet sonus eoꝝ est alius ab altero dum ꝑcussio
fuerit ɔtinua: qm̄ nō est dubiū ꝙ si ꝑcussio nō fuerit cōtinua ꝙ soni
erunt plures. ¶ D. d. lȝ chorda ⁊c̄. i. ⁊ ista q̄o nō intelligit̄ nisi quā/
do chorda fuerit in t̄pe ꝑcussionis in eadē dispōne fortitudis: ⁊ silr̄
ꝑcussio ⁊ chorda in hoc t̄pe appareat moueri nō quiescere. In tali
igitur dispōne dubitat̄ in motu chorde ad duas partes oppositas:
vtrū sit vnus motus aut plures. ¶ D. d. sȝ ſm vtrūlibet ⁊c̄. i. ⁊ ſm
vtrūlibet istoruȝ duoꝝ modoꝝ fuerit dispō de motu iterato. s. siue
fuerit vnus siue non: hoc non ꝓhibet quin hic inueniat̄ vnus mo/
tus simplr̄: ꝓpter hoc ꝙ est cōtinuus ⁊ eternꝰ. ¶ D. d. ⁊ hoc declara/
bitur post magis: ⁊ intendit cum locutus fuerit de motu continuo: ⁊
declarauit ipsum esse motum diurnum.

¶ Moueri autē qđ nō mouet nullum incōueniēs eſt. Si aliquādo quidem ſit extrinſecus mouens: aliquando autez non. Nihil enim aliud dubitabit hoc dicens. Quapropter non ſemper alia quidem quieſcunt eorū que ſunt: alia vero ſemper mouentur.

¶ Aliquid autē moueri poſtq̄ nō mouebat nō eſt inopinabile. Cum poſitū fuerit q̄ motus illius eſt extrinſecus ab eo. Et nō intendimus hic querere quō ſit hoc: ſcʒ quō erit illud qđ mouet: ⁊ illud qđ mouet: ⁊ eſt idē qñq̄ mouens: qñq̄ non. Dicēs enīʒ hoc non dubitat: niſi in hac intentione ſola. ſ. quare quedā entia nō ſunt ſemper quieſcentia: ⁊ quedam ſemper mota.

19 ¶ Cū diſſoluit primā q̄ōnem incepit diſſoluere ſecundaʒ in qua dictuʒ fuit qualiter ↄtingit ſi hic ſit motus ↄtinuus: vt quedā rerum moueant qñq̄: ⁊ quieſcant quādoq̄. ¶ Et dixit: aliqđ aūt moueri ⁊c̄. i. qđ aūt in qua querit q̄liter plures rerū mouent poſtq̄ non mouebantur nō eſt difficilis ad ſoluenduʒ in rebus quoꝝ motor eſt extrinſecus. Notū enim eſt per ſe q̄ cā in hoc eſt aut abſentia motoris aut diſtātia eiꝰ: aut p̄ſentia impedimēti. ¶ Et q̄ſi innuit in hoc q̄ diſſolutio q̄ōnis in hoc eſt: q̄ corpora ſimplicia nō mouent ex ſe. ¶ Et q2 iſta q̄ inducit q̄rentē ad dicēdū quō ↄuenit motus nouus a motore eterno: q̄m cū motor extrinſecus mouet ita q̄ moueat: neceſſe eſt vt habeat motorē. Si igit illic motor fuerit extrinſecus. ſicut dictū fuit in ſeptio ↄtingit vt moueat a moto: ⁊ illud motum ēt a moto. Et ꝓcedet in infinitū. aut inuenit p̄mū motū qđ mouebit ex ſe: ⁊ q̄ret de illo ſi mouet ſemp quō inueniunt quedā h̄ere motorē qñq̄: ⁊ q̄dā nō: ⁊ q̄rere hoc eſt q̄ſi extrinſecuʒ ab eo qđ declaratū eſt. ſ. q̄ hic eſt motus eternꝰ. hoc. n. q̄rere eſt q̄rere q̄re oīa q̄ mouent nō mouent ſemp: ⁊ oīa que quiſcūt nō quiſcūt ſemp. ¶ Et iđ dixit: ⁊ nō intendimus querere ⁊c̄. i. querere quō inueniuntur motus noui eſt querere quō eſt poſſibile vt in quibuſdā rebus ſit motor preſens ⁊ motū p̄ns: ⁊ tñ qñq̄ mouet qñq̄ non: ⁊ nō intendimus p̄ſcrutari de hoc in hoc loco quaſi debeamus r̄ndere ad illud. Iſta. n. q̄ eſt cōis dicētibꝰ q̄ motus eſt nouus: ⁊ dicentibꝰ q̄ motus eſt antiquꝰ. Sʒ dicētes a q̄ motus eſt nouus ƀm genus poſtq̄ nō fuit nō poſſunt reſpōdere ad hanc q̄ōneʒ. ¶ D. d. dicēs enīʒ hoc ⁊c̄. i. quare nō diuiduntur in hec duo tm̄: ſed inuenit in eis aliquid in quo ſuccedūt ſibi hec duo: ⁊ aliqđ qđ ꝓprie hʒ alterū eoꝝ. ſ. quietē ſemp: aut motū ſemper. ⁊ intendebat q̄ iſta q̄ ſit alia a predicta: cū in rei veritate nō eſt niſi p̄ſcrutatio de cā eius qđ cōprehendit in iſtis tribus modis. Videmus etiā q̄ quedā entia mouētur ſemper ſine ceſſatione. ſ. corpora celeſtia: ⁊ quedā quieſcunt ſemp. ſ. terra ſuper quam mouentur hec corpora: ⁊ quedam mouentur quandoq̄ ⁊ quieſcunt quādoq̄: ⁊ ſunt illa que ſunt ſub corporibus celeſtibus ⁊ ſupra terram.

Triplex cā cur quedā rerū motarū ex extrinſeco mouēt poſtq̄ non mouebant

a Ponens motū eē nouū ƀʒ genꝰ nō p̄t reddere rōnē cur aliqđ d̄ nouo incipit moueri.

Celū ſp mouetur: terra ſp quieſcit: itermedia aliqñ mouētur ⁊ aliqñ quieſcunt.

¶ Maxime aūt vr̄ tertiū hr̄e dubitatiōez: qḋ fit cū nō insit prim⁹ mot⁹ ꝙ accñs est in aīatis. Quiescēs enim prius post hec vadit mouente nullo exteriore sicut vr̄. ℣ Hoc āt falsū est. Cōspicim⁹.n.semp aliqd moueri ī aīalib⁹ nālib⁹. Hmōi aūt mot⁹ nō aīal ipsū cā est: sz cōtinēs fortitā. ¶ Ipsū āt qḋ dicim⁹ ipsū mouere se: nō est ƀm oēm motū: sed ƀm locū: nihil.n.ꝓhibet: magis aūt fortassis necessariū est ī corpe qdē multos fieri motus a ꝯtinēte. Et hoꝝ quosdā intellectū aut appetitum mouere. Illud aūt totū aīal mouere/quale ꝯtingit circa somnos. Sensibilis qdē enī cū neq; vnus insit motus: cū fit vnū quedā surgūt aīalia iterū. Sed nāq ma nifestū erit ⁊ de his ex cōsequētibus.

¶ Sermo aūt terti⁹ ꝓprie existimat̄ eē loc⁹ dubitatōis s. vt fiat mot⁹ qui nō fuit ante. Et est illud qḋ accidit ī hn̄tib⁹ aīas. aīal.n.ꝓmo q̄escit ⁊ post ambulat sine aliquo extrinseco mouēte ipsum ƀm ꝙ existimat̄. ℣ Sed hoc est falsū. Semp.n.īuenim⁹ aliqd moueri in aīali qḋ est nāle in eo: ⁊ cā mot⁹ istius aīalis nō est aīa ei⁹: sz aer q ꝯtinet aīal in eo qḋ reputo. ¶ Et cū dicim⁹ ipsū moueri a se: nō intēdim⁹ oī motu: sz motu locali. Nihil enim remouet: immo dignū est vt sit necessariū: vt in corpe fiāt plēs mot⁹ a ꝯtinēte. Quoꝝ qdā mouēt volūtatē ⁊ appetitū: ⁊ tūc ista mouebūt aīal ƀm totū. V.g. hoc qḋ accidit apḋ somnū: qm̄ lz dormiēs nō hȝ motū sensus oīno: tn̄ aīal nō expergefit a somno: nisi q: aliqs mot⁹ est in eo. Sed hoc ēt apparet in sequētibus.

20 ¶ Ista est tertia qō sic̄ dixit. ¶ Et est loc⁹ dubitatiōis in hoc. s. ī ponendo posse eē vt mot⁹ fiat absq; eo ꝙ in moto p̄cedat motus oīno. ¶ Videm⁹.n. aīal sic̄ dixit/moueri post qetē ⁊ sine motu p̄cedenti sentito in eo. ¶ Et q: istḋ dictū ē valde sufficiēs. iḋ loquētes a nr̄e legis posuerūt ꝓncipiū eternū mouere p volūtatē possibilē. ¶ Et totū hoc est existimatio falsa. sic̄ dixit Ari. ¶ Semp.n.īuenim⁹ aliqd moueri in aīali qḋ est nāle in eo: ⁊ intēdit p hoc alteratiōez q̄ est in corpib⁹ aīalis ex aīa nutrit̄ p calorē nālez q est in eo. Nunq̄.n. cessat b actio isti⁹ caloris nālis. cū.n. cessat tūc ē mors. ¶ Iste igit̄ ē vn⁹ motuū ex qb⁹ nō fugiūt corpa aīaliū. ¶ Scḋo aūt mot⁹ est motus alteratiōis q fit ex cōtinēti ēxtrinseco. ¶ Et iḋ dixit: ⁊ cā istius motus

a Vñ accepērūt loqn tes sue legis ꝓmū ꝓnci. eternū posse mouere p volūtatem possibilē ⁊c̄.

b Cessatio actōis nāl

motus aĩalis ⁊c̃.i.ꝙ cũ aĩal incepit moueri poſt q̃etẽ nõ incepit ita ꝙ prim⁹ motoꝛ in hoc ſit aĩa. Ita ꝙ nõ p̃cedat in coꝛpe eius aut in aĩa eius ali⁹ motoꝛ. ℭ Et dixit hoc vt reputo: q2 põt aliqs fingere plures mot⁹ fieri ſemp ĩ coꝛpib⁹ aĩaliũ q nõ vident eẽ cãe in hoc ꝙ aĩal mouet poſt q̃etẽ. ℭ Et q2 h̃ nomẽ mot⁹ a eſt equocũ: ⁊ iſta dubitatio nõ eſt de motu locali: dixit. Et cum dicim⁹ ⁊c̃. ⁊ iſta dubitatio eſt ꝑpria motui locali: q2 nõ ĩuenit b aliqd moueri ex ſe niſi in motu locali. In ceteris aũt motib⁹ motoꝛ eſt extrinſec⁹. Et cũ dixit in diſſolutõe iſtius q̃õnis ꝙ hoc qd̃ exiſtimat ꝙ aĩal mouet ſine motu facto in eo: nõ e. ſicut exiſtimat: ſed cã mot⁹ eius poſt q̃etem eſt hec: ꝙ aer cõtinẽs ipſuz extrinſec⁹ mouet ipſuz. ⁊ incepit declarare quõ ſit hoc. ℭ Et dixit: ⁊ nihil ꝓhibet ⁊c̃.i. ⁊ necẽ eſt vt ꝑncipiũ motuũ aĩalis ſit ex ↄtinẽte. Quia nihil ꝓhibet vt plures mot⁹ fiant in aĩali a ↄtinẽte: imo hoc eſt necium. ℭ Et q2 poſuit ꝙ in coꝛpe aĩalis fiunt plures mot⁹ ex ↄtinẽte narrauit quõ accidit ex iſtis motib⁹ vt aĩal moueat in loco. ℭ Et dixit: quoꝝ q̃dã mouent ⁊c̃.i. ⁊ hoc ẽ ita ꝙ in aĩali fiet ab eo qd̃ accidit ſibi opinio volũtas ⁊ appetit⁹ ad motuz: aut ad expellẽdũ nocumẽtũ ↄtingẽs ex ↄtinẽte: aut ad inducẽduz iuuamẽtũ. ℭ Et intẽdit p opinionẽ aliqd cõe virtuti imaginatiue ⁊ rõnali. Aĩali.n. nõ accidit appetit⁹ niſi ex imaginatiõe. ꝟ V.g. ꝙ cũ patit ſitiz imaginat aquã ⁊ petit eã ⁊ mouet ad illã. Et ſilr cũ patit famẽ: ⁊ cũ timet fugit: ⁊ cũ auferunt appetit⁹ q̃ſcit: aut cũ accidit ei fatigatio: ⁊ appetit q̃etẽ. ℭ Et Ari. dedit exẽplũ ĩ ſomno. q̃es.n. aĩalis in ſomno eſt q̃es ꝑfectiſſima q̃ fit poſt motũ: ⁊ expgefactio ab eo eſt ꝑfectiſſim⁹ mot⁹ poſt q̃etẽ ꝑfectã. Exiſtimat.n. ꝙ cũ aĩal a dormit ꝙ nõ mouet oĩno: ⁊ cũ expgeſit ꝙ tũc ĩuenit ĩ eo motus quẽ nõ p̃cedit motus alius. ℭ Et dixit. V.g. ⁊c̃. ⁊ intendit motum actiõis virtutis nutritiue in cibo. qñ eniz iſta virt⁹ fuerit opata in nutrimẽto p caloꝛem nãlem humefaciet ex eo mẽbꝛa q̃ ſunt cã ſomni.ſ. coꝛ ⁊ cerebꝛũ. Et tũc doꝛmiet oĩal necio. ℭ Et cũ actio virtutis nutritiue cõplet in cibo ⁊ ceſſauerint vapoꝛes q fiunt ex digeſtione cibi tunc expgeſiet aĩal. Et poſt b declarabit hac intentionem bene ſicut dixit.

in aĩalib⁹ ẽ moꝛs. ↄſile. 2. de aĩa. c. 5. ⁊ in. 2. de moꝛte ⁊ vita.

a Nomen mot⁹ eſt eq̃uocũ ꝑ hoc vide. 3. ph. cõ. 4.

b Nõ inuenit aliquid moueri ex ſe niſi ĩ motu locali.

Oppĩ vid̃ 2. d̃ anima. cõ. 50.

Aĩali nõ accidit appetit⁹ niſi ex imagĩatõe.

Quies aĩal in ſomno ẽ ꝑfectiſſima q̃ fit p⁹ motum: ⁊ expgefactio ab eo ẽ ꝑfectiſſim⁹ motus poſt quietẽ ꝑfectam.

a De cauſis ſomni ⁊ expgefactõis.

b In lib. d̃ ſomno ⁊ vigilia.

ℭ Tractatus ſcd̃s in quo oſtẽdit ꝙ motus primus eſt ſempitern⁹ ⁊ ꝙ primũ mouẽs eſt oĩno imobile.

ℭ Capitulũ in quo ponit ſub q̃õne quãdaz diuiſionez quinquemembꝛem. Cap. I.

PRincipium autẽ conſiderationis qd̃ quidẽ eſt ⁊ d̃ dicta dubitatione: quare quedaz eoꝛuz que ſunt aliquãdo quidem mouentur: aliquando quidem quieſcunt iterũ: neceſſe igitur aut omnia quieſcere ſemper: aut omnia ſemp mo/

ueri:aut alia quidē moueri:alia vero qeſcere. Et iterū hoꝝ:aut que mouenť moueri ſemp:que vero quieſcūt qeſcere ſemp:aut oīa apta nata ſunt ſilr moueri ⁊ quieſcere:aut reliquū amplius:⁊ tertiū eſt. Contingit enim alia quidē ſemp eoꝝ que ſunt imobilia eſſe:altera vero ſemp moueri:alia aūt cum vtriſq3 accipere:qꝺ quidem nobis dicendū eſt. Hoc eni3 h3 ſolutionē oīum dubitationū:⁊ finis nobis huius negocij eſt.

¶ Et pꝛincipiū iſtius perſcrutatiōis eſt qꝺ dictu3 fuit in qōne p̄dicta.ſ.quare quedā entia qñq3 mouentur ⁊ ⁊ qñ q3 quieſcūt. ¶ Dicam⁹ igitur ꝙ neceſſe eſt aut vt oīa quieſcāt ſemp:aut oīa moueanť ſemp:aut vt quedā moueanť:⁊ quedā quieſcāt. Et iſtoꝛu3 etiam aut vt illa que mouētur moueantur ſemper:⁊ illa que quieſcunt quieſcant ſemp:aut vt omnia ſint inata eodē mō moueri:aut quieſcere:aut tertiu3 remanens. Poſſibile enim eſt vt entiu3 queda3 non moueanť ſemper:⁊ quedam moueātur ſemp:⁊ quedā in eis ſuccedit vtrūq3:qꝺ op3 nos dicere. Per illud ei3 diſſolueť qꝺ ꝯtingēs in hoc: ⁊ cōplebiť iſta ſcia in qua ſumus.

21 Cum declarauit neceſſe eſſe vt ſit motus etern⁹:⁊ diſſoluit qōnes cōtingētes in hoc:incepit perſcrutari de hoc per viā rerum motarū que mouenť ex ſe apud nos qñq3 ⁊ qeſcunt qñq3. Qm̄ ex iſta via poterit demonſtrare motoꝛē eternū eſſe ⁊ motum eternū. ¶ Et hoc ſcito pficiť ſcientia de omnib⁹ que mouentur ⁊ quieſcunt. Sciētia eni3 de motu nō pficitur niſi cū fuerit declaratū quō eſt curſus de hoc in oībus ptibus mūdi.ſ.in diſpōne motus. Hoc.n.ſcito pficiť cognitio de motu. ¶ Et dixit ꝙ pncipiū iſti⁹ pſcrutatōis ⁊c. i.⁊ pꝛincipiū pſcrutatiōis que cōtinet ſcientiā de diſpōne motus ⁊ quietis in oībus partib⁹ mundi in nouitate ⁊ antiqtate: eſt ponere cōſiderationē de hoc.ſ.de illo qꝺ dictū fuit in qōne pꝛedicta. Et eſt quare quedā entia qñq3 mouenť ⁊ qñq3 quieſcūt. ¶ Et cum dixit ꝙ pꝛincipiū pſcrutatiōis de eſſe de hac pſcrutatiōe:hoc erit pſcrutādo vlr de oībus entibus: quā hñt diſpōnem in hac intentione: incepit dicere ⁊ dixit. ¶ Dicam⁹ igitur ⁊c.⁊ diuiſio que pōt eē in entib⁹ naturalibus in hac intētione eſt talis que diuiditur in tres partes pꝛimo. ¶ Quarū vna diuidiť in tres:⁊ ſic erunt qnq3 cōdiuidētia. ¶ Pꝛia igitur pars triū partiū eſt vt oīa ſint qeſcētia ſemp. ¶ Scda autē vt oīa ſint mota ſemp. ¶ Tertia eſt media inter h̄ duo.ſ.vt quedā quieſcant:⁊ quedā moueanť.⁊ hoc trib⁹ modis. Quoꝝ vnus eſt vt quieſcentia ſint ſemp quieſcentia:⁊ mota ſint ſemper mota, Secundus

vt illa quieſcentia ſint mota: ⁊ illa mota quieſcentia: ita ꝙ omnia
entia moueantur ⁊ quieſcāt quādoqꝫ. Tertius eſt vt in entibus in/
ueniantur iſti tres modi. ſ. vt quedam moueanꝫ ſemper: ⁊ quedam
qeſcāt ſemp: ⁊ quedā moueanꝫ qñqꝫ: ⁊ qeſcant qñqꝫ vt viſum eſt de
rebus. ℭ Diuiſio autē determinās hoc eſt dicere ꝙ res vna aut erit
ſemp qeſcens: aut ſemp mota: aut qñqꝫ qeſcens: ⁊ qñqꝫ mota. ℭ Et
iſte tres diuiſiones imaginanꝫ ſm ſeptē modos. ſ. aut vt oīa qeſcāt
ſemp: aut vt oīa moueanꝫ ſemp: aut vt oīa recipiant motū ⁊ qetē:
aut vt quedā qeſcāt ſemp: ⁊ quedā moueanꝫ ſemp: aut vt qdā mo
ueanꝫ qñqꝫ: ⁊ qeſcāt qñqꝫ: aut vt quedā qeſcāt ſemp: ⁊ qdā moueā
tur qñqꝫ: ⁊ qeſcāt qñqꝫ. Aut vt inueniantur in eis tres modi. ſ. ꝙ que/
dam moueanꝫ ſemp: ⁊ quedā qeſcāt ſemp: ⁊ quedā moueanꝫ qñqꝫ:
⁊ qeſcāt qñqꝫ. ℭ Entia. n. aut erunt ſicut vna res accepta: ⁊ tūc di
ſponenꝫ per vnū iſtoꝝ triū. ſ. aut p motū ſemp: aut per qetē ſemp:
aut per vtrūqꝫ. ſ. per motū qñqꝫ: ⁊ quietē qñqꝫ. ℭ Aut diuidentur
entia in duas ptes: aut in tres. Si igitur diuiſerimus entia in duas
ptes: tūc diuiſio erit triplex. ſ. ꝑ Aut vt altera ps ſit ſemp in motu:
⁊ altera ſemp in quiete. ꝑ Aut vt altera ps ſit ſemp in motu: ⁊ reli/
qua qñqꝫ in motu: ⁊ qñqꝫ in qete. ꝑ Aut vt altera ps ſit ſemp in qe/
te: ⁊ reliqua qñqꝫ in motu: qñqꝫ in quiete. ℭ Si igitur entia fuerint
diuiſa in tres ptes: tūc quelibet pars eoꝝ diſponiꝫ p vnūqdqꝫ iſtoꝝ
triū. ſ. vt quedā qeſcant ſemp ⁊ quedā moueanꝫ: ⁊ quedā faciunt
vtrūqꝫ: ⁊ ſic cōdiuidētia erūt ſeptē. ℭ Sed Ariſto. cōtentus fuit in
quinqꝫ: ⁊ tacuit partē dicentē ꝙ entia diuiduntur in duo. Quoꝝ vnū
eſt vt altera ps quieſcat ſemp: ⁊ reliqua moueatur qñqꝫ: ⁊ quieſcat
qñqꝫ. Secūdum eſt vt altera pars moueaꝫ ſemper ⁊ reliqua faciat
vtrūqꝫ. Et non induxit de modis diuiſionis entiū in duas partes
niſi vnū modum tantū. Et eſt vt altera pars quieſcat ſemper ⁊ al
tera moueaꝫ ſemp. ℭ Et forte fecit hoc abbreuiādo. Quoniā cū de/
claratū fuerit entia eē ſm tres ptes. ſ. ꝙ quedā ps ſemp qeſcit: ⁊ qdā
ſemp moueꝫ: ⁊ qdā facit vtrūqꝫ: deſtruenꝫ alie diuiſiōes. Iſtaꝝ eniꝫ
diuiſionū ſemper tres ſunt falſe manifeſte p ſe: ⁊ quattuor ignote.
ℭ Tres aūt falſe ſunt: vt oīa ſint ſemp qeſcētia: aut vt oīa ſint ſemp
mota: aut vt quedā ſint ſemp quieſcentia: ⁊ quedā ſint ſemp mota.
Iſte eniꝫ tres diuiſiones cōtradicunꝫ per ſenſū. quattuor aūt ſunt
ignote. ℭ Et hoc qđ querit hic declaratū eſt iam de potentia pre/
dictoꝝ: ſed ipſe vult complere perſcrutationē de eo in hoc loco.
ℭ Modus aūt declarationis iſtius intentionis de predictis talis
eſt. Declaratū eſt quidē in ſeptimo ab Ariſto. hoc eſſe primū mo/
tum in loco ex ſe ad quē perueniūt ceteri motus locales. Et eſt ma
nifeſtū per ſe ꝙ ceteri motus inueniunꝫ per ſenſum reduci ad mo/
tum in loco. ſ. ad corpus celeſte. ℭ Et cū hoc fuerit coniunctū ad
illud quod declaratū fuit primo in hoc tractatu. ſ. ꝙ primum mo/
tum eſt eterni motus: Erit neceſſe hic eſſe aliquod quieſcens eter/
num ſuper qđ moueatur hoc primū motum. ⁊ hoc motum eternū: ⁊
qđ declaratū eſt: eſt illud quod videtur ſenſu moueri ſemper: ⁊ eſt
corpus celeſte. Et quieſcens quod videtur ſenſu ſemper quieſcere ⁊
eſt terra. ℭ Et eſt illud quod declaratū eſt ratione. Nihil enim eſt
hic quod poſſet conuenire ei quod declaratū eſt ratione niſi iſtud.

Prim⁹mo/tor nō ē qe/scēs nisi eq/uoce.

¶ Et forte illud qd̄ vr̄ semper quiescere est p̄mus motor istius motus: ⁊ est illud qd̄ post declarabit̄. Sȝ istud non dr̄ esse quiescēs nisi equiuoce. ¶ Et ppinquitas istius moti ad quedā qn̄qȝ: ⁊ remotio ei⁹ a quibusdā qn̄qȝ est eē tertie diuisionis.s. vt q̄dā moueant̄ qn̄qȝ: ⁊ quiescāt qn̄qȝ. ¶ Sȝ in hoc tractatu vult pscrutari a principio de istis ppōnibus: ⁊ cōplere sermonē de hoc cōi. Et q̄ñ illa q̄ gn̄alr̄ predixit/ vult mō distinguere ⁊ determinare. Et posuit p̄ncipiū pscrutationis de hoc in hac diuisione in qua diuisit entia in septē.

Querere rōnē ⁊ di/mittere sen/sum īfirmi/tas q̄dā est intell'.

¶ Oia igit̄ quiescere: ⁊ huius rōnē querere/ dimittētes sensuȝ: infirmitas quedā intellectus est. Et de toto aliquo ⁊ nō de pte ambiguitas est. Neqȝ solū ad physicū: sed ad oēs scientias: vt est dicere: ⁊ ad oēs opiniones: pp̄ter id qd̄ motu vtuntur oēs. ¶ Amplius aūt de p̄ncipijs importunitates sicut in rōnibus circa doctrinas nihil sunt ad mathematicū. Silr̄ aūt ⁊ in alijs: sed sic neqȝ d eo qd̄ nūc dr̄ ad physicū. Suppositio.n. est ꝙ natura principium motus sit ⁊ quietis.

¶ Dicere aūt oīa eē quiescentia: ⁊ querere rōnem sup hoc ⁊ dimittere testimoniuȝ sensus in h̄ est debilitatio discretiōis. Et dubitatio in hoc est in toto: nō in parte. Et hoc etiam nō solūmodo cōtradicit sciētie nāli: sed ⁊ oībus scientijs: ⁊ oībus opinionibus. Omnia enim ista vtunt̄ motu. ¶ Et etiā queadmodū negare principia in mathematicis: non est ꝯdicere mathematico: ⁊ silr̄ in alijs scientijs. Et silr̄ negare hoc quod diximus modo nō ē ꝯdicere nāli: fundamētū em̄ positū est ei.

22 ¶ Cuȝ numerauit illos modos/ vult mō declarare qs coꝝ est manifeste destructōis: ⁊ qs nō: ⁊ īcepit a mō q est valde īprobabilis: ⁊ est dicēs: ꝙ oēs res sunt qescētes. iste.n. r̄no valde ꝯtradicit sensui: ⁊ iste sermo est sermo zenonis. ¶ Et dixit: dicere aūt oīa eē qescētia ⁊c̄.i. ⁊ q ponit hoc facit opinionē vincere sensuȝ. Appet em̄ sensui plures res moueri ⁊ motū eē: ⁊ q facit hoc.s. q querit rōnes qb⁹ destruat illud qd̄ apparet sensui est debilis discretiōis. ¶ Uere em̄ a ꝯclōnes nō declarāt̄ nisi a ppōib⁹: ⁊ ppōnes a sensu: ⁊ expimētū sermonū veroꝝ nō est nisi vt ꝯueniat sensatis: nō ecōuerso: sicut isti faciūt. ¶ Et cū posuit quō ista opinio est ꝯtra nām: ⁊ ꝙ cā pōnis illi⁹ est debilitas capitis: q̄ȝ facit vincere res apparētes res sensibiles: aut sermones sophisticos accn̄tales in res sensibiles veras. Incepit notificare locū in quo est dubitatio ī hac intētione. ¶ Et dixit: ⁊ dubitatio in hoc ⁊c̄.i. ⁊ dubitatio de motu est de oīb⁹ entibus: qm̄ oīa entia mouentur ⁊ qui dubitat de motu/ dubitat de principio motus: ⁊ si de principio dubitat/ dubitat de oibus entib⁹. ¶ Et cuȝ dixit ꝙ ista

a Uere cō/clones non declarāt̄ nisi a ppōni/bus: ⁊ ppōnes a sensu ⁊ expimentū sermonū veroꝝ nō ē nisi vt ꝯueniāt sensa/tis: ⁊ n ecō/uerso. Jd p̄ ce.c.12.⁊.3 de aīa.c.7.

ꝓpositio est ex nãm: incepit declarare ꝙ ista opinio cũ hoc est extranea a fundamẽtis nãlibus ⁊ nõ nãlibus: ⁊ ꝙ est in fine iꝓbabilitatis ⁊ cũ hoc nõ dꝫ nãlis cõtradicere ei. Nãlis. n. nõ dꝫ cõtradicere ei q̃ negat sua ꝑncipia. hoc. n. dꝫ facere ꝑmus phs aut dialecticus. Et iã dixit hoc ĩ ꝑmo tractatu hui⁹. ¶ Et dixit ⁊ hec nõ est solũmõ ꝯtradictio scie nãlis ⁊c̃. ⁊ intẽdit ꝑ oẽs scias/ sciẽtias volũtarias ⁊ artes mechanicas. Oẽs. n. iste vtunt̃ motu ⁊ cũ motus destruit̃ destruunt̃ ꝑ̃cipia ista. ¶ Et cũ dixit iꝓbabilitatẽ que est in hoc sermone: incepit declarare ꝙ nõ est de numero opinionũ falsarũ: q̃s nãlẽ opꝫ destruere: q̃m nõ est cõtradictio eẽntialis. ¶ Et dixit: ẽt queadmodũ negare principia ⁊c̃. q̃m cũ vnũ principioꝝ q̃ ponit artifex huius sciẽtie est motũ esse: ⁊ nullus artifex alicuius sciẽtie ſm ꝙ est artifex illius debet cõtradicere ei qui negat ꝑncipia illius sciẽtie. vt declaratũ est in posterioribus. ¶ V. g. ꝙ mathematicus non dꝫ cõtradicere ei qui negat aliq̃d principiũ mathematicum; vt magnitudines diuidi in infinitũ: aut punctũ esse: ⁊ in alia sciẽtia: manifestũ est ꝙ nãlis nõ debet cõtradicere ei qui negat motũ esse. ¶ B. d. fundamentũ enim positũ ⁊c̃. i. ⁊ motũ esse est principiũ in hac arte: q2 qui negat motũ negat naturã. Dictũ em̃ est in diffinitione nature ipsam eẽ ꝑncipiũ motus/ ⁊ quietis: ⁊ q̃ negat nãm negat nãlia: ⁊ q̃ negat ſbm alicui⁹ artis nullũ hꝫ sermonẽ cũ eo artifex illius artis: cũ nõ habeat principia per que loquat̃ cũ eo: q2 negat principia ex quibus fundantur cõtradictiones negationis subiecti.

Primi phi aut dialectici est ꝯtradicere negãtib⁹ ꝑncipia. Idem ꝑ ph. t. c. 8. ⁊ 3. ce. cõ. 4. Idẽ h. j. c. 25.

¶ Fere autem ⁊ dicere oĩa moueri falsuꝫ quidem est. Minus aũt hoc ſm scientiaꝫ. Posituꝫ enim quidẽ est ꝙ natura in physicis principium motus sit ⁊ quietis. Similr̃ aũt physicũ est motus. Et dicũt quidã moueri eoꝝ q̃ sunt: nõ alia quidẽ: alia võ nõ: ſꝫ oĩa ⁊ semp: ſꝫ latere hũc sensuꝫ nostrũ. Ad quos ẽt quidẽ non determinãtes qualeꝫ motum dicũt: aut oẽs: nõ difficile est ꝯdicere. Neq3 enĩꝫ augeri neq3 diminui poẽ est cõtinue: ſꝫ ẽ ⁊ mediũ. ¶ Est aũt siĩis rõ huic de eo q̃d ẽ guttã cõterere: ⁊ plantã natam lapides scindere. Non. n. si tm̃ effodit̃ aut remouit gutta: ⁊ mediũ in medio tpe ꝑus. Sed sicut nauis tractus est: ⁊ gutte tot tantũ mouent. Pars aũt ipsoꝝ in nullo tpe tantuꝫ. Diuiditur em̃ q̃d remouetur in plurima: ſꝫ nihil ipsorũ motum est seorsum: ſꝫ totũ simul. Manifestũ igit̃ est ꝙ nõ est necium semp aliq̃d abire: q2 diuidit̃ diminutio in infinita: ſꝫ totũ aliquando abire. Silr̃ aũt est ⁊ in alteratione qualibet. Non enim si partibile in infinitũ est q̃d alterat̃: ꝑp hoc ⁊ alteratio: sed velox fit sicut multotiens densatio.

Qui negat ſbm alicui⁹ artis: nullũ hꝫ sermonẽ cuꝫ eo artifex illi⁹ artis ⁊c̃.

Amplius cū infirmet aliqs: necē est tps fieri in quo sanabit: et non in termino tpis mutari. Necē aūt in sanitatem mutari: et in aliud nullū. Quare dicere cōtinue alterari multū i manifestis ē ambigere. In ɔtrijs eni alteratio est. Lapis q: neq3 durior fit neq3 mollior.

Et fere sermo dicēs etia3 q oīa mouent est falsus: s3 minus exit a nā. Natura eni3 est in rebus naturalib9 principiū quietis sicut et motus. Et ſm hūc modu3 nō est res naturalis. S3 quida3 dixerunt q entia mota nō sunt queda3: et queda3 non mota: s3 oīa mouētur: et motus eo est semp: s3 hoc ēt abscōditū est a nostro sensu. Et isti hoīes: et si non determinant quē motū intēdant: aut si intēdunt oēs motus: tamē nō est difficile ɔdicere eis. Impossibile est enim aliqd augeri aut diminui semper. S3 inter ea est mediu3. s. illud ad qd puenit augmētū: et a quo incepit diminutio. Et iste sermo est filis ei qd dicitur de distillatione super lapides: et diuisioni lapidis planta posita. Est eni3 qd filis predicte. Si igit nos dissoluerimus istā qōnē statim dissoluemus hāc qōne3 in qua sumus: et bonus versificator dixit q distillatio cōtinua perforat lapidē. Querēdū est igitur si acciderit vt lapis pforetur hoc modo a centū guttis distillatis: q nō est necesse si gutte cadētes faciūt aliquam quātitatē: vt mediū fiat in medio illius. Sed ita est de guttis: sicut de motu nauis. s. q aliquātulum guttarū mouet aliquā quantitate3. Pars eni3 illarum non mouet tēpore oīno illam quātitate3. Illd eni3 qd diuidit per distillationē diuidit in multas partes. S3 nulla illa partiū mouet per se: sed insimul mouētur. Manifestu3 est igitur q nō est necesse ex hoc q diminutio diuidit in infinitū q ex diminuto recedat semper aliquid: sed forte recedet ipsu3 totum. Et ſm hūc modū est cursus de alteratione ēt quecūq3 alteratio fit. Qm non est necesse si alteratum diuidit in infinitū: vt ppter hoc diuidat ēt alteratio in infinitū. Sed

Inter augmētū et diminutionē cadit medium.

multotiens erit subito sicut est cógelatio. Etiaz pcessus infirmi ad sanitaté dz eé in tpe. Et non erit trásmutatio eius in extremo tpis: & trásmutatio eius nó erit nisi ad sanitaté nó ad aliud. Sermo igif dicentis in húte hác dispónem q semp alteraf est dubitatio in eo qd est valde manifestú. Alteratio em non est nisi ad cótrarium. Et ét lap̃s nó fit magis durus & magis mollis q̃z sit.

¶ Cum declarauit ĩprobabilitaté que est in sermone dicétis q oía quiescũt: & q dicẽs hoc negat pncipia nãliũ. Incepit etiá declarare erroré dicétis q oía mouenf. ¶ Et dixit: & fere sermo &c.i. & dicere etiá q oía mouenf & negare quieté in entib⁹ nãlib⁹ est falsuz: sicut est falsum dicere q oía qescũt: sz minus exit a via nãli. & ideo dixit: & fere.i. fere est equalis ei in falsitate. ¶ D. icepit declarare quõ cóueniũt ista opinio & pdicta in hoc q nó dz cõtradici a nãli. ¶ Et dixit. nã eniz &c.i. & cá in hoc q sermo dicétis q oía mouenf est sermo nõ nãlis: sicut sermo dicétis q oía qescũt: est q: nãlis ponit nãm eé q̃si pro fundaméto. Et dictũ est i diffõne nature q est pncipiũ quietis sicut motus. Quia igif quies & motus accipiunt in diffõne nãe: ideo ponere quieté & motũ eé est fundamétũ nãle: & nãlis nó hz ppositiones p qs possit cõtradicere negantib⁹ alterũ istoz. ¶ Dicere aũt q oía mouenf est sufficiétius q̃ dicere q oía qescũt: q: mot⁹ a apud nos est manifestior gete: quies em̃ est puatio: & motus est habitus. ¶ Et silr illi qui fingũt q oía mouenf pñt hic aliquá róné: & est qm̃ quéadmodũ sunt hic res mote q nó apparét moueri nisi in longo tpe: sz existimanf qescere: ita nó est remotũ in rebus q existimanf qescere vt apparet motus earũ in tpibus in quib⁹ ptranseũt multe vite hũane. Et h itédebat cũ dixit: sz qdã dicũt &c. ¶ Et b cũ dixit hác opinioné & róné istoz hoiuz dixit: & isti hoies &c.i. & isti hoies & si non determinát q motus abscondunf a sensu ita q nó cóprehendunf ab ipso pp tarditaté eoz: vtrũ sint quedá gña motuũ: aut oía: tñ nõ est difficile cõtradicere eis. ¶ Et dixit hoc vt reputo: q: ista dubitatio in motib⁹ augmétationis & alteratiõis est fortior. existimaf em̃ q isti mot⁹ sunt cõtinui: sz ptinuatio eoz latet sensus. ¶ Et ideo posuit cõtradictioné eoz in his duob⁹ generib⁹: & dixit: impole est em̃ &c.i. & impossibile est vt aliqs fingat q motus cõtrarij cõtinuanf adinuicez: imo inter quoslibet duos motus cõtrarios est mediũ quiescés: & est illud ad qd puenit alter duorũ motuũ cõtrarioz: & ex quo incepit reliquus motus. Qm̃ iter augmentũ & diminutioné est mediũ: & est illd ad qd puenit augmétũ: & ex quo incepit diminutio. ¶ Et cũ dixit istá cõtradictioné icepit ét dicere q ista opinio est silis opinioni ponétis q res q sunt agétes aut exñtes in potétia sunt agétes in actu: aut existétes. Quiescens em̃ in actu est motũ in potétia: & deceptio in hoc est de genere deceptionis in hoc alio. Qui igif posuerit q illud qd est in potétia est illud qd est in actu: & nõ distinxerit inter ea: ponit q oés res semp mouenf. ¶ Et q: intédit declarare hoc: dixit. & iste sermo est similis ei &c.i. & cuz dicit

Cópõtuaz opinionuz adinuicé.
Nãlis ponit nãz eé q̃si p fundaméto
Idé.2.ph.c.3.&.t.c.6
Idé p celi.cõ.5.
a Motus apõ nos est manifestior gete: quies n. é puatio & mot⁹ é habit⁹. vide p h.4.phi.c.118.&.120.
Et.3.d aía.cõ.25.
b Que illarũ opionuz sit magis veritati ppinq & q magis erronea.

ꝙ oia apud getem mouentur: sed motus eoꝝ latet sensum ẽ filis di/ centi in distillatõibus aque sup lapidem: ꝙ quelibet gutta aque hꝫ operatõem existẽtẽ in actu in illo lapide. ℭ Et sitr ẽt q dicit in plãta q̃ oꝛit in lapide donec diuidit illum ꝙ in qualꝫ pte tpis in qua oꝛit diuidit pte lapidis: donec cõpleat diuisio in illo tpe in quo diuidit in actu. ℭ Et ſm hoc qñ aliqd creuerit ſm quãtitateꝫ digiti in vno anno: augmẽtabit ẽt in qualibet parte existẽte in actu partium illius tpis: pars existens partium illius digiti in actu. Jta ꝙ digitus di/ uidit in ptes in actu: quaꝝ numerus erit sicut numerus partium in quas diuidit annus: qd̃ est impoſſe. ℭ Et cuꝫ narrauit ꝙ ꝑmo dicẽs ꝙ res que apparent moueri post getẽ in tpe getis mouentur ẽt: sed latẽt sensum est filis ꝑmoni dicẽtis: ꝙ quelibet guttaꝝ aque que op/ rant in lapidẽ hñt in illa operatõe aliquã partẽ: icepit narrare cor/ ruptõem istius ꝑmonis. ℭ Et dixit: ⁊ nõ enim est necesse ⁊c̃. i. non enim est necessarium qñ vna collectio guttaꝝ operat in lapide ꝑmã operatõem que apparet in actu in alio tpe: vt ille gutte faciant me/ dietatẽ illius operatõis in medietate illius tpis. ℭ Et dixit hoc: qa si operant in medietate illius tpis operabũtur in medietate istius tpis medietatem illius passionis: ⁊ in medietate illius medietatis medietatẽ medietatis: ⁊ sic in infinitum: ⁊ cum ita sit tunc nõ inue/ nit illa nisi post desinẽtiam passionũ infinitaꝝ. Et iam declaratum ẽ hoc esse impoſſe in qnto huius. s. vt factio motus sequat essentialiter alium motum. Et ideo necesse est vt ꝑma ps que fit in actu ex parte motus eius sit insimul: vt post dicet. ℭ Et cum narrauit ꝙ non seq̃ tur si congregatio guttaꝝ descendẽtium in illo tpe in quo apparuit passio illaꝝ in lapide facit aliquã passionẽ: qd̃ non seqt vt quelibet gutta eaꝝ operet in illum lapidem. ℭ D. sed ita est de distillatõe ⁊c̃. i. sed ita est de guttis: quaꝝ ꝯgregatio operat in lapide: sicut de mul tis hoĩbus q mouẽt nauẽ: qm̃ si queadmodũ vnusqsq eoꝝ solus ñ mouet nauẽ: ⁊ oẽs mouẽt. Jta si ꝯgregatio illaꝝ guttaꝝ operat in lapide non seqt vt quelibet gutta operet per se in lapide. Et hoc intẽ debat cum dixit: ꝙ aliquãtulum ⁊c̃. i. ⁊ quãtitas terminata guttaꝝ mouet quãtitatẽ terminatã lapidis: queadmoduꝫ numerus termi natus hoĩum mouet nauem terminatam. Pars aũt illaꝝ guttaruꝫ nõ mouet in tpe oĩno ex illa quãtitate aliqd: cuius ꝓpoꝛtio ad totã passionem sit: sicut ꝓpoꝛtio illius partis ad ꝯgregatõem guttarum operantium in lapide: queadmodũ non mouet vnus hoĩum nauem quã mouebant oẽs in tpe oĩno. ℭ D. d. illud qd̃ diuidit ⁊c̃. i. qm̃ il/ lud qd̃ diuidit per distillatõem a lapide. s. illud qd̃ recessit ab eo di/ uidit in multas ptes: sed non quelibet illaꝝ ptium recessit per se ab aliqua pte illaꝝ guttaꝝ: sed oẽs ptes recedũt insimul a ꝯgregatõe guttaꝝ determinataꝝ. ℭ Sequeret enim vt vnaqueqꝫ ptium gutta rum pforantium lapidem moueret: si quelibet pars ptis recedentis recederet a lapide per aliquã ptẽ ptiũ guttaꝝ. Et si ita esset tunc re cederet aliqua pars lapidis per ꝑmam guttam descẽdẽtem sup illũ. ℭ Et quasi intẽdit inuenire per hũc ꝑmoneꝫ: ꝙ lꝫ illa passio sit diui sibilis: tñ non seqt vt quelibet pars illius passionis fiat a quacunqꝫ pte guttaꝝ descendẽtium: sicut posse existimari. Jmmo illud qd̃ fit ⁊ eo in actu fit subito. Et hoc intẽdebat cum dixit. sed simul mouent.

¶ Et rō super hoc est illud qđ dixit: qm̄ impoſſe est vt passio mãifesta que apparet in multis annis diuidaƚ per tps illoꝝ annoꝝ: ita ꝙ qli bet pars sensibilis illius tpis habeat partem sensibilē illius passio/ nis: ⁊ hoc intēdebat cum dixit: manifestum est igiƚ ꝙ non est manifestum si posuerimus ꝙ diminutio diuidiƚ in infinitū fm ꝙ est trāsmutatio in tpe: vt apparuit in sexto: vt recedat ex diminuto in tpe diminutōis aliqđ in actu in infinitū: qm̄ fm hoc ꝯtingeret vt nūꝗ diminutū ꝯsumereƚ: sed nos videremus ipm ꝯsumi fm totuz. ¶ Et intēdebat per hoc ꝙ diuisio fm hunc modum est finita in trāsmuta/ tōe que ē in q̄to: ⁊ qli: ⁊ in vbi. Qm̄ illa diuisio infinita motus q̄ declarata est in sexto est diuisio in potentia. Ista āt est diuisio ī actu. ¶ Et si diuisio infinita esset in actu non inuenireƚ motus generatꝰ neq꜅ corruptus. Declaratū est enim ꝙ id qđ transmutatur trāsmu/ tabaƚ iam: ⁊ qđ trāsmutaƚ trāsmutaƚ sp. ¶ Et intēdebat per totum hoc ꝙ si passio que fit a guttis aque diuidereƚ in actu fm diuisionē ptium guttaꝝ: ꝯtingeret vt fieret a quacūq꜅ pte caderet sup illū ex guttis aque. Sed dicimus ꝙ in passione que fit in lapide est quedā pars que est pma pars feā in actu: ⁊ non fit a quacūq꜅ parte in actu cadēte sup illū ex guttis: sed ptes ex eis terminate: ⁊ si non: tūc qlz pars moueret quodlibet: ⁊ siƚr in oī trāsmutatiōe. Et fm hūc modū de alteratōe quecūq꜅ alteratio fit. Non enim est necesse si alteꝝ diui diƚ in infinitū: vt pp hoc diuidaƚ ēt alteratio in infinitū. s. inquātū fit ab alterāte: ita ꝙ si imaginati fuerimus alterās alterare: cōtingit vt illic fit alteratio: ⁊ si non apparet sensui: imo pma ps q̄ fit ex alteratōe in actu est dterminata: ⁊ alterās agēs ipm ē determinatū. ¶ Et si pma ps q̄ fit ex trāsmutatiōe nō esset determinata: ⁊ agens transmutans ipm non esset determinate ꝟtuti: tūc oīa sicut illi fingunt essent in ꝯtinua trāsmutatōe: ⁊ ꝯtingeret vt inter duas trans/ mutatōes sensibiles non esset qes oīno. ¶ D. d. sed multotiēs erit subito sicut est congelatio. i. sed pma ps in actu motuū q fiunt siue fuerit trāsmutatio in loco: aut in qlitate: aut in quātitate fit subito s. in instāti: non in tpe: ⁊ si non tūc ante trāsmutatōem esset trāsmu tatio: ⁊ non inuenireƚ trāsmutatio noua oīno. ¶ Et existimaƚ ꝙ to tum hoc ꝯtradicit ei qđ dem̄ fuit in sexto. s. ꝙ trāsmutatio nō habet partem que fit pma: sed omne quod transmutaƚ iam trāsmutabaƚ. ¶ Joānes aūt dubitauit in hoc loco: ⁊ expositores dubitauerūt in sexto in alteratōe: ⁊ dixerunt ꝙ si pma pars fit in eis subđito: non seqtur tunc vt alteratio non habeat pmum: ⁊ ipse ꝯcessit hic ꝙ pri ma pars alteratōis fit subđito. ¶ Dicamus nos ꝙ pma pars q̄ fit ex motu quodāmodo est in actu: ⁊ quodāmodo in potētia. Qm̄ fm ꝙ illud qđ erit in actu est determinatum: fm hunc modum est indi/ uisibile. ¶ Et fm ꝙ motus est ꝯtinuus est diuisibilis: ⁊ nō est in eo pmum naturaƚr in actu: nisi gesceret motum. Cum igr̄ consideraue rit illic de motu fm ꝙ est continuus: dixit: ꝙ non hꝫ pmam partez: ⁊ cum ꝯsiderauerit hoc fm ꝙ est gn̄atus postꝗ non fuit: ⁊ gn̄atum est determinate quātitatis: dixit: ꝙ hꝫ primum. ¶ D. d. ⁊ ēt ꝓcessus egri ad sanitatem ⁊c̄. i. ⁊ opꝫ fm ꝓmonem dicētem ꝙ oīa mouent: vt egritudo transmutetur in sanitatem in tpe egritudinis: ita ꝙ in eo existāt ꝯtraria insimul. ¶ Oē enim transmutatum trāsmutatur

Sc̄ꝫ Aue. pꝫ ƀdari p/ mū ī motu locali ⁊ in motu alte/ ratōis ⁊ au gmenti.

Obiectio.

Solo alioꝝ

Uel s̄bito.

Solo Cō/ mētatoris.

Quō ī mo tu daƚ pmū ⁊ quō nō.

in tpe non in extremo tpis.s.in instanti.si igr tps in quo eger transmutatur ad sanitatem non fuerit aliud a tpe in quo trāsmutatur de sanitate in egritudinem:ptinget vt transmutetur ad sanitatē/ et infirmitatem insimul. ¶ Et sic ptinget vt in tpe sanitatis gescat in sanitate: et in tpe egritudinis gescat in egritudine. Et si non tunc in sanitate mouebitur ad sanitatem: et ad egritudinē: qd est impole. ¶ Et silr ptingit q a dispōne egritudinis moueatur ad sanitatem. et iō dixit: et trāsmutatio eius erit ad sanitatem et non ad aliud.i. et necesse ē vt res gescat in eo ad qd est transmutatio: et si non: nihil moueref ad finē: et manifestū est q oēs sunt a ptrarijs ad cōtraria. ¶ D.d.Smo igit ec.i.e intēdit p valde manifestū illud cuius destructio est valde manifesta per se. et ex pdictis. ¶ Per se aūt: q: manifestum est apud nos hic esse res gescētes: et motus factos post getem. ¶ Ex smone do: q: motus est ex ptrario in ptrariū: et q res debent gescere in ptrarijs ad que mouētur et ex qbus mouētur: et hoc intendebat cum dixit: alteratio enim ec. ¶ D.d. et ēt lapis ec.i.q alteratio per quam generatur lapis est transmutatio pueniēs ad rē quiescentem et est duritiēs. V.g. lapis enim impole est vt fiat magis durus aut magis mollis. ¶ Dicamus igr q est in motu ptinuo. ¶ Et oē hoc negat intellecta pma et ptradicit huic opioni sm dialecticā. vt declararet ex eo intentionem que non erat nota: et est q non est hic motus continuus in rei veritate nisi motus localis: quia est velocissimus motuum. ¶ Et hoc est ita: q: illud qd augmētatur. Verbigratia digitalr in vno anno non possumus dicere q in qualibet parte tpis demonstrata inueniamus ptē magnitudinis fieri: sicut accidit hic in motu in vbi. Et cā in hoc est: q: minima partium magnitudinis factarum est determinata in intellectu in actu: et quelibet earum fit in instanti cum fit indiuisibilis in factione. Unde necesse est vt iste partes non continuentur in motu nisi continuentur in instanti adinuicem. ¶ Et ēt non possumus diuider istas partes sm numerum partium tpis sensibilium: ita q generatio istarū partium ptinuet per ptinuatōem gn̄ationis partiū tpis in quo dicim rem augeri digitalr.s.vt sint non distincte abinuicem. ¶ Non enim potest aliquis fingere hic esse partes que fiunt in actu nō distincte abinuicem: quarum esse non comprehenditur a sensu. Termin ens entis in actu est vt sit tangibile: cum sit impole inuenire corpus nō tangibile: et oē tangibile cōprehendif per sensum tactus: ergo omne ens in actu est cōprehensibile. ¶ Et cū ita sit sicut narrauimus: bn̄ apparet q illud qd dixit Alpharabi in pncipio sui libri de entibus transmutabilibus.s.q de diffōne motus in vniuersali apparet continuatio: est sermo non verus. Sed non apparet hoc nisi in motib localibus: de quibus dicitur hoc nomen motus principaliter. In alijs autem motibus in quibusdam est possibile vt appareat cōtinuatio.s.vt partes eorum inueniantur indistincte abinuicem: et in quibusdam non apparet hoc: quia partes eorum non inueniuntur sm illum modū. ¶ Et similr illud qd dicit Alpharabi in pdicamētis de diffōne eius quod est agere et pati: non est verum. Ex illa enim diffinitōe apparet q omnis actio et passio est cōtinua: in quo attribuitur illa res actioni et passioni.

Digressio.

Vel qui.

Nullus motus pōt esse ptinu nisi motus local. Idē.6.ph. 91.e.92.e supra.

Descriptio entis i actu est vt sit tangibile.

De rōe motus nō ē vt sit ptinuus. Vid.3.ph. c.6.

¶ Et ſm q ferẽ: mirabile eſt ſi latuit lapis deorſum la
tus: aut manens in terra. Amplius aũt terra ⁊ aliorum
vnũquodqꝫ ex neceſſitate pmanẽt qdẽ in pprijs locis:
mouẽtur aũt ex his violẽter. Si qdẽ igiẽ quedã ipſorũ
ſunt in pprijs locis: neceſſe ẽ neqꝫ ſm locũ oĩa moueri.
¶ Q. qdẽ igiẽ ĩpoſſe moueri oĩa ſit: aut ſp oĩa qeſcere
ex his ⁊ alijs hmõi ſciet aliqs. ❡ At vero neqꝫ alia q/
dem ſp ↄtingit qeſcere: alia vero ſp moueri: aliqñ autẽ
qeſcere: ⁊ aliqñ moueri nullum. Dicẽdũ ꝫ aũt q ĩpoſſe
ſit: ſicut in dictis prius: ⁊ in his. Uidemus enĩ ꝫ in eiſdẽ
fieri dictas mutatões. Et adhuc qm̃ oppugnat maiſe/
ſtis dubitans. Neqꝫ augmẽtum: neqꝫ violẽtus motus
eſt: niſi mouebiẽ extra nãm: qeſcẽs prius. Generatõeꝫ
igiẽ remouet ⁊ corruptõem hec rõ. Fere ãt ⁊ moueri:
qõ fieri qõdã: ⁊ corrũpi vr̃ oĩbꝰ. In qõ qdeꝫ.n. mutaẽ
fit h: aut in h. Ex quo ãt mutaẽ corrũpiẽ h aut ab hinc.

¶ Et mirꝝ eſt ẽt vt lapis in ſuo motu tradatur ignoran
tie: in ſuo deſcẽſu ad inferius: aut in ſua qete ſup terrã:
ita q non pcipiaẽ. Et ẽt terra ⁊ vnaqueqꝫ aliaꝝ rerum
ſunt quieſcentes in ſuis locis pprijs: ⁊ mobiles ab eis
violẽte. Si ergo quedam res ſunt in ſuis locis pprijs:
ſeqtur, vt nõ oĩa moueãtur. ¶ Ex iſtis igitur ⁊ alijs ſi/
milibus crediẽ q impoſſe eſt vt oĩa moueanẽ ſp: aut vt
oĩa qeſcãt ſp. ❡ Neqꝫ ẽt ẽ poſſe vt qdã ſint ſp qeſcẽtia: ⁊
qdã ſp mota. Ita q nulla res moueaẽ qñqꝫ: ⁊ quieſcat
qñqꝫ. Et dõm ẽ in deſtruẽdo hoc: illud qõ dixĩmꝰ in de
ſtruẽdo illõ qõ fuit añ dcm̃. Inuenimꝰ.n. modos trãſ
mutatõis: quos pdixĩmꝰ: fieri ĩ eiſdẽ rebꝰ. Et cuꝫ h q
dubitat ĩ h ↄdicit ĩ rebꝰ maĩfeſtis. Qm̃ ſi nõ moueẽ ex
tra ſuã nãꝫ ⁊ añ erat qeſcẽs: ñ erit h augmẽtũ: nec motꝰ
violẽtꝰ. Iſte igẽ ſmo dſtruit gnõnẽ ⁊ corruptõeꝫ: ⁊ ſeẽ
dſtruit motũ ẽt. oẽs.n. hoĩes opiabanẽ q gnõ ⁊ corru
ptio cuiuſlꝫ rei ẽ motꝰ. Illõ.n. ad qõ trãſmutaẽ res ipꝫ
generaẽ: aut id in eo. Et illud ex quo trãſmutaẽ: ipſuꝫ
corrumpitur: aut ex illo.

¶ Cum destruxit sermonē dicentē ꝙ oĩa mouent̃ qui est filis sermo
ni dicentiũ: ꝙ quelibet guttarũ facientiũ aliquã passionē in lapide
hʒ aliquã passionē existentē in actu: sʒ nõ cõprehēdit̃ a sensu. ¶ Et
cõtradixit huic sermoni ſm posse. ¶ Et destruxit ipm etiã ex hoc ꝙ
motus pueniunt ad cõtraria: in quib⁹ debēt qescere. Et ꝙ si hoc nõ
esset: oporteret vt eadē res moueret̃ duob⁹ motib⁹ cõtrarijs insimul.
¶ Et cõtradixit etiã ei tertia cõtradictione: qm̃ plures qualitates
trãsmutabiles vident̃ nõ recipere magis ⁊ minus. Unde necesse est
ꝙ illud quiescat quãdo puenerit ad eas. Incepit notificare impossi
bilitatē ⁊ improbabilitatē. ¶ Et dixit: ⁊ mirũ est ⁊c̃. i. ⁊ qui dicit ꝙ
quiescēs existimat̃ moueri/ ⁊ motũ existimat̃ quiescere: ꝯtingit ei vt
nullã certitudinē habeam⁹ in motu eius qđ mouet̃: aut in quiete ei⁹
qđ quiescit. Sʒ omne qđ sentimus moueri pñt esse eorũ que qescũt:
⁊ omne qđ sentimus quiescere pñt esse eoꝝ que mouent̃: ⁊ sic quãdo
sentimus lapidē moueri de superiori ad inferi⁹ habem⁹ certitudinē
in hoc qđ mouet̃: sed forte nõ percipimus quietē illius: ⁊ etiã quan/
do senserimus ipsum quiescere inferius nõ habemus certitudinem
in hoc ꝙ quiescit qm̃ forte mouet̃. ¶ D. induxit quintã rõnē ⁊ dixit:
⁊ etiã terra ⁊c̃. i. ⁊ etiã manifestum est per se ꝙ nos videmus terrã ⁊
alia elemēta. s. aquã ⁊ aerē moueri ad sua loca propria ⁊ moueri ⁊
quiescere in eis nãliter. Et si mouent̃ ab eis non mouent̃ nisi violē
te non nãliter. ¶ Et cuʒ notũ sit ꝙ quedã rerũ quiescũt naturalr̃ in
suis locis ꝓprijs: ⁊ ꝙ mouent̃ ab eis violente: ⁊ ꝙ iste mot⁹ est con/
trarius quieti: necesse est vt nõ omnia moueant̃. ¶ D. d. ex istis igi
tur ⁊ alijs similib⁹ ⁊c̃. ⁊ qꝛ ista per que cõtradicit sermoni dicēti om
nia moueri: ⁊ sermoni dicēti oĩa quiescere: sunt eadē cum eis: p que
cõtradicit̃ sermoni dicēti oĩa diuidi in duas partes: quaꝝ altera semp
quiescit: ⁊ reliqua semp mouet̃. D. ex istis igit̃ ⁊ alijs similib⁹ ⁊c̃. ap
paret enim hic esse plura que mouent̃ qñq; ⁊ quiescũt qñq;. ⁊ iste ser
mo pñt cõtradici etiã per illas cõtradictiones p̃dictas. s. sermo di/
cētis ꝙ quedã pars entium semp mouet̃: ⁊ reliqua pars semp quie
scit. Quia dicēs hoc negat quietē que apparet in quibusdã entibus
quãdoq; ⁊ motũ quãdoq;. Ista. n. que nos sentimus moueri qñq;:
⁊ quiescere quãdoq; necesse est vt ponat dicēs hunc sermonē in al/
terã duarũ partiũ in quas diuidit omnia entia. s. ꝙ necesse est ei opi
nari ipsa esse in eis que quiescũt semp: aut in eis que mouent̃ semp:
aut quedã in istis ⁊ quedã in illis: ⁊ quocũq; modo sit ponit hic esse
res que vident̃ moueri ⁊ in rei veritate quiescũt: ⁊ vident̃ qescere: ⁊
in rei veritate mouent̃. Qm̃ si istã partē entiũ que mouēt̃ quãdoq;
⁊ quiescũt quãdoq;: numerauit in eis que mouentur semp: ponit ꝙ
qescentiũ sunt quedã que apparēt qescere: ⁊ mouēt̃ in tēpore qetis
apparentis. Et si positũ fuerit ipsum esse ex quiescētibus: tunc po/
nitur ꝙ quiescentiũ sunt quedã que apparent moueri tamē qescũt:
⁊ similr̃ si fuerit positũ ꝙ quedã sunt in quiescētib⁹ ⁊ quedã in mo/
bilibus: tunc ponit̃ vtrũq;. ¶ Et oĩa ista vniuersalr̃ sunt positiones
sophistice. Nullam eniʒ rõnem pñt dicere dicēs hunc sermonē nisi
assimilauerit sensibilia vera sensibilib⁹ falsis. ⁊ ē primũ a principiũ
principioꝝ sophistaruʒ qui negant scientiã: ⁊ ꝙ nullum verum cõ/
prehēdit̃: sicut dixit Epicurus ⁊ alij. ¶ Quomodo aũt mutabunt̃

Plures q̃li tates trans mutabiles vident̃ non recipe ma/ gis ⁊ min⁹. Sʒ vide op positum. 5. phy. cõ. 19. ⁊. 22. Et. 10. met. cõ. 13.

a Primum p̃ncipiũ so/ phistaꝝ est assimilare sensibilia ve ra sensibili bus falsis.

contradictiones dicte in duobus modis vniuersalibus contrarijs ad sermonē qui est inter illos duos modos dicentē: q quedā entia quiescūt semper: et quedā mouent semp: nō est difficile ei qui voluerit cōsiderare in hoc aliquantulum. ¶ Qd enim est vniuersale ex illis ɔtradictionibus predictis pōt aliquis dicere ex eo huic opinioni particulari. Et qd est ex eis particulare nō pōt aliqs ex eo cōtradicere huic opinioni. V.g. qm cōtradictio dicēs q si oia mouētur: sequit vt terra moueat semp in suo loco ppriotnō contradicit huic opinioni: qr est pticularis. ¶ Et illa cōtradictio est pticularis. Contradictio aūt dicens q motus sunt in contrarijs insimul si sunt hic res que mouent semp: est sermo cōis ad destruedū sermonē dicentis q oia mouent: et sermonē dicentis q illa que existimant quiescere quādoqz et moueri qnqz: sunt semp mota: et hoc intēdebat cum dixit: et dicamus hoc in destruēdo hoc rc. ¶ D. d. inuenim' eni modos trāsmutatōis. i. et sensus cōtradicit istis tribus opinionib'. s. dicētibus oia quiescere: aut oia moueri: aut quedā moueri semp: et quedā quiescere semp. Non enim inuenimus sensu q modi trium motuum fuerint in eadē re postq nō fuerint. Inuenimus enim aliqd moueri i loco postq nō mouebat: et alterari postq nō alterabat: et augmētari postq nō augmētabat. ¶ D. d. et eum hoc q dubitat in hoc rc. i. qm si hic nō fuerint rēs que mouent qnqz: et quiescunt qnqz: nihil erit hic qd moueat extra suā naturā. s. violente. Qd enim mouetur violēte nō mouet nisi quies sit ei nālis: et sir nō erit hic et augmentum postq nō erat. ¶ Deinde. d. hoc igit destruit generationē et corruptionē. i. sermo dicētis q nihil mouet qnqz: et quiescit quādoqz. ¶ Et dixit: et fere destruit motum: qm cū generatio fuerit erunt alij motus: et quasi est finis eorū. ¶ Et qui destruit finē fere destruxit ea que sunt ante finē. ¶ Aut qr in alijs motibus inuenit generatio et corruptio: et ideo dixit: oēs enim hoies opinant rc. ¶ Et eū. d. q omnis generatio et ois corruptio est motus: dedit cām in hoc et dixit: illud enim ad qd trāsmutat aliqd rc. i. et generatio est cū motu: et corruptio est cū motu: qr ois transmutatio est de aliquo in aliquid: et trāsmutatio rei ad illud ad qd transmutat est generatio illius rei: et transmutatio eius ex illo in quo erat est corruptio illius rei. V.g. q trāsmutatio rei ex albedine in nigredinem est corruptio albedinis: et generatio nigredinis. ¶ D. d. illud enim ad qd trāsmutat rc. et dixit hoc: qr trāsmutationū quedā est in vbi: et quedā in quale. Illud enim ad qd est trāsmutatio in qualitate ipm erit trāsmutatū. V.g. q illud qd transmutat ex albedine in nigredinē erit nigrū. Illud aūt quod trāsmutat de vbi in vbi nō erit vbi sz in vbi. Et hoc est ita: qr transmutationū quedā disponunt simplr: et qdā sm ad aliqd. et io dixit: et illud ad qd est trāsmutatio aut erit ipm aut in eo. ¶ D. d. et illud ex quo est trāsmutatio rc. i. et illud ex quo est trāsmutatio aut corrūpetur in se. i. in substātia illius: aut in aliq dispōne suaz dispōnū. Verbi grā qn trāsmutatio fuerit de qli in qle: aut corrūpet in suo vbi: ex quo transmutat qn transmutatio fuerit in loco.

Nihil mouet violente nisi ges sit ei nālis.

Gño ē finis mot'. Idē 6. phys. 32.

Qui destruit finē dstruit ea q sunt ante finē.

Qdo transmutatio accidētiū est generatio.

Illud quod trāsmutat dvbi in vbi non est vbi sed in vbi.

¶ Quare manifestū q alia qdē mouent: alia vero qescūt aliqn. Oia aūt velle qescere aliqn: aliqn aūt moue

ri: h iā copulādū ē ad antiq̄s rōes. Principiū aūt iterū faciēdū a nūc dterminatis idē ē qd q̄dē icepim⁹ prius. ¶ Declaratū est igit ex hoc q̄ quedā res forte mouentur: ⁊ quedā forte q̄escūt. Dicere aūt q̄ oīa q̄nq̄ mouētur: ⁊ quādoq̄ quiescūt: op₃ modo hr̄e sollicitudinē de ipso ꝑm sermones ꝑdictos. Et ponere ꝑncipiu₃ illi⁹ ēt de illis intētionibus quos modo determinauim⁹. .s. illud ide₃ principiū a quo incepim⁹ prius.

25 ¶ Cum narrauit q̄ principiū ꝑscrutationis naturalis de mot⁹ de positione in hac intētione est ꝯsiderare de ipso in oībus entib⁹: numerando primo oēs modos diuisionis in entib⁹ ꝑm cōsideratione motus ⁊ q̄etis in eis: ⁊ nouitatis ⁊ antiq̄tatis. ⁋ Incepit primo ⁊ dterminauit illas diuisiones. ⁋ Deinde cōtradixit ex eis opinionib⁹ improbabilib⁹. ⁋ Deinde reuertet ad id qd primo intēdit de ꝑscrutatione: postq̄ fecit rememorationē de illo qd declaratū est de cōtradictione antiquoꝝ in illis opinionib⁹. ¶ Et dixit. Declaratū est igit ex hoc ⁊c. ⁊ hoc qd dixit: manifestū est: ⁊ nō cōtradixit eis: sicut diximus: nisi ad cōfirmandū sermonē ꝑm dialecticā: quoniā hoc non est propriū huic arti. ¶ Deinde dixit. dicere aute₃ q̄ oīa quandoq̄ mouent ⁊c. i. quoniā hoc est ignoratū naturalr̄: ⁊ est illud ex quo oportet ꝑscrutari ⁊ habere sollicitudinē circa ipsum: ⁊ est vtrū omnia entia naturalr̄ mouent quādoq̄: ⁊ quiescūt quādoq̄. Aut inuenitur in eis aliquid qd semp mouet: aut semp quiescit. Quoniā hoc q̄ quedā quiescūt quādoq̄ ⁊ mouent quādoq̄: est manifestū per se. Sed est querendū vtru₃ hoc qd apparet in parte est possibile in toto aut impossibile. ¶ Deinde dixit: ⁊ habere sollicitudinē ⁊c. i. ⁊ ꝑscrutari de eo per illa principia que declarata sunt superius: ⁊ innuit ea que declarata sunt in quinto sexto ⁊ septimo de motu. ¶ Deinde dixit: ⁊ ponere principium illius ⁊c. i. ex illa diuisione determinante dispositiones entium in motu ⁊ quiete: ⁊ cum dixit hoc incepit iterare illam diuisionem.

Uide. 8. cōmen. 22.

¶ Aut enim oīa q̄escunt: aut oīa mouent: aut hec q̄dē q̄escūt: hec autē mouent eoꝝ que sunt. ⁋ Et si alia q̄dē quiescūt: alia autē mouent eorū que sunt: Necesse est: aut omnia aliquādo q̄escere: aliquādo moueri: aut alia quidē semper quiescere: alia vero semp moueri: aut alia aliquādo quiescant aliquādo moueant ipsorum. ¶ Quidē igit nō possibile sit oīa quiescere: dictū est prius: dicemus autē ⁊ nunc. Si eni₃ ꝑm veritatē sic se habet: sicut quidā dicūt esse qd est infinitū ⁊ imobile: sed non sic videtur ꝑm sensu₃: ꝫ mouent multa eorū que sunt. Siquidē igit est opinio falsa: aut oīno opinio: ⁊ motus

est. Et si phātasia: & si aliquādo quidē sic videat: aliqñ aūt aliter. Phantasia quidē enim & opinio motus quidā esse vident. Sed de hoc quidē intendere & querere rōnem eoꝝ que dignius habemus ꝙ̃ si rōnis indige/ remus est hoīs male iudicātis quid est meli⁹ & peius: & credibile & nō credibile: & principiū & nō principiū. Silr aūt impoſſe est & oīa moueri: aut alia quidem semper moueri: alia vero semper quiescere. Ad oīa enī hec sufficiēs est vna fides. Uidemus. n. quedā aliquā do moueri: aliquādo aūt qescere. Quare manifestū est ꝙ impoſſe sit oīa silr qescere: & oīa moueri ꝯtinue. Et ꝙ alia quidē semp moueant: alia vero semp quiescāt.

Phātasia & opīo mo/ tus qdā eē vident.

Dicamus igitur ꝙ omnia entia aut erunt quiescen/ tia: aut omnia mota: aut quedā quiescentia: & quedam mota. Si igitur quedā sunt quiescētia & quedam mo/ ta: necesse est/aut vt oīa quādoqꝫ quiescant: & quādoqꝫ moueant: aut vt quedā quiescant semper: & quedā mo ueant semper: aut vt quedā quādoqꝫ quiescant & quā/ doqꝫ moueant. Quoniā autē impossibile est vt om/ nia entia sint quiescentia: iam dictū est superius: & nos dicemus etiam ipsum nunc. Quoniam si in rei veritate esset: sicut quidā dicunt: ꝙ totū ens est infinitū: & nō mo tum: sed hoc nō apparet sensui. Sed videmus sensu ꝙ plures rerum entium moueant. Si igitur sit hic existi matio falsa: & vtr existimatio erit hic motus. Et simi liter si fuerit hic imaginatio: & si fuerit hic existimatio quādoqꝫ ꝙ res est talis dispositionis: & quādoqꝫ econ trario. Existimatio enim & imaginatio existimant esse motus. Sꝫ ꝑscrutari de hoc & querere rōnem in eos cuius sciētia apud nos est ita firma ꝙ nō indiget rōne: est de ope ei⁹ qui nō pōt distiguere iter nobili⁹ & igno/ bili⁹: & inter certū & icertū: & iter ꝑncipiū & illud qđ nō ē ꝑncipiū. Et ꝑꝫ hūc modū impoſſe est ēt vt oīa entia moueant: aut quedā moueāt semp: & qdā qescāt semp. Qđ enim sufficit in ꝯdicēdo totū hoc vtr est vnū cer

Querere ra tionē in eos cui⁹ sciētia apud nos ē ita firma: ꝙ nō indiget rōne: est de ope nō potē tis distin/ guere.

tum. Et est qm̄ quedã entia videnẗ moueri qñq3: ⁊ ge scere qñq3. Manifestũ est igitur ꝙ impo͞ꝛe est vt q̄dã quiescãt semꝑ: ⁊ q̄dã moueanẗ semp. Queadmodum apparuit ꝙ impossibile est: vt oĩa quiescãt semꝑ: aut vt oĩa moueanẗ semper.

26 ¶ Ista diuisio quã hic ĩcepit dicere/ iam predicta est. ¶ Et ipse tacuit duo cõdiuidentia: quoꝝ vnũ est vt oĩa entia sunt duob⁹ modis: modus qui semꝑ moueẗ: ⁊ modus qui qñq3 moueẗ/ ⁊ qñq3 quiescit. ¶ Altera aũt pars est vt quedã quiescãt semꝑ: ⁊ q̄dã alia moueanẗ qñq3: ⁊ quiescãt qñq3. ¶ Verũtñ sicut dixim⁹ sufficit in ꝑscrutatiõe de his duob⁹ modis: ꝑscrutatio de mõ dicẽte/ ꝙ q̄dã mouẽtur semꝑ: ⁊ quedã q̄escunt semꝑ: ⁊ quedã faciũt vtrũq3: qm̄ cũ declarauit hũc modum esse destrueнẗ isti duo modi esse. ¶ Et cu3 induxit p̄dictas diuisiones q̄s prius induxerat ẜm modũ que3 determinauim⁹: incepit dicere illud q̄ð dr̄ de eis prius: ⁊ vult addere in cõtradictõe eoꝝ alia que pri⁹ nõ dixerat. ⁊ dixit: qm̄ aũt impo͞ꝛe est ⁊c̄. i. ⁊ dcm̄ est q̄d existit in eis de errore ⁊ mõ erit dcm̄. ¶ D. d. qm̄ si in rei veritate est ⁊c̄. i. qm̄ ⁊ si rõcinatio dicẽtis motũ esse: est similis rõcinationi que dr̄ in rei veritate pp difficultatẽ sue dissolutionis: ⁊ est dicẽs ꝙ ens nõ moueẗ: q2 opinaẗ ꝙ ens est infinitũ: ⁊ ꝙ infinitũ ipo͞ꝛe est vt moueaẗ: q2 nõ h3 locũ in quo moueaẗ: vt narrauit in primo istius libri de Melisso. Tamen rõ ista est ꝯtraria sensui. ¶ Et hoc intendebat cũ dixit: s3 tm̄ hoc nõ appet sensui ⁊c̄. i. ꝙ ista opinio ꝯtradicit sensui: ⁊ oĩs opinio cui cõtradicit sensus nõ est bona opĩo. Apparet eni3 hic res que moueнẗ in rei veritate: ⁊ iudicat sensus precise eas moueri in rei veritate pp ꝯgregationẽ quinq3 sensuũ in testimonio ecõtrario ei q̄ð appet visui: ꝙ aliqua apparent moueri sed nõ moueнẗ. ¶ Et ideo opinandum est ꝙ quedam sensibilia sunt que precise iudicantur esse vera: ⁊ quedam sunt que precise iudicantur esse falsa: licet sentiaнẗ vt apparent in deceptionibus visus: ⁊ quedam sunt ignota donec surgat demonstratio: sicut apparet de paruitate corporis solis. Qui enim nescit demonstrationem de magnitudine illius dubitat: ⁊ dicit: qm̄ hoc forte erit pp remotionẽ ⁊ forte est in rei veritate. ¶ Deinde induxit demonstrationẽ quã nõ induxit pri⁹: ⁊ est de genere cõtradictionũ falsarũ opĩonu3: sicut sermo dicentis nihil cõprehendi: ex quo sequiẗ aliquod cõprehẽdi. ¶ Et dixit. si igitur est hic existimatio falsa ⁊c̄. i. ⁊ ponens hãc opĩonẽ nõ potest euadere quin ponat aliq̄d moueri. Existimare eni3 hic nihil moueri: est existimare postq̄ non fuerit: ⁊ existimare motu3 esse est falsum apud eos: ⁊ falsu3 potest trãsmutari ad verũ. Et si fuerit existimatio aliqua falsa aut vera postq̄ non fuit erit motus. Qm̄ esse hãc existimationẽ generatio. ⁊ oĩs gn̄atio est motus aut ꝯsequens motũ. ¶ Deinde. d. ⁊ similiter si fuerit hic imaginatio. i. ⁊ sequitur esse imaginationẽ esse motu3: imaginatio eni3 est generatio: ⁊ oĩs gn̄atio est motus aut sequens motu3. ¶ Deinde. d. ⁊ si fuerit hic quandoq3 existimatio aliquid esse talis dispositõis ⁊c̄. i. ⁊ hoc apparet magis in existimationibus que mutantur in re ẜm tẽpora: qm̄ cũ apud nos fuerit aliqua

Tex. c õ. 21. p̄dicta fuit ista diuisio.

Quõ sit sufficiẽs vide cõ. seq. ⁊. õ. c. 21.

Opinio cui cõtradicit sensus non est bona.

Sensibilia recipiunẗ ẜm tres dispõnes.

existimatio de aliquo qd sit talis dispositiōis in tali tēpore: et alterius dispōnis in alio tēpore. Mutatio enim nostra de existimatione in existimationē est trāsmutatio necessario. et intendebat q qz oīa sunt quiescētia: cōtingit vt nunq̄ mutent existimatiōes in eadē re s. vt in eadem re nō existimētur existimatiōes diuerse in tēporib⁹ diuersis ita q eadē existimatio sit de forte in domo aut exire a domo: qd est valde improbabile. ¶ Et qz existimationē et imaginationē eē motū aut sequi motū: nō est manifestū per se. S. existimatio enim et imaginatio existimat esse motus. i. aut sequi motū. ¶ Et qz oēs iste rōnes sunt pbabiles: et nulla fides est in eis: nisi hz q propositiones sunt magis pbabiles q̄ cōclusio: nō qz sunt manifestiores ɔclusione apud intellectū: dicit. sed pscrutari de hoc etc. i. sed pscrutari de hoc cuius sciētia est manifesta per se: et querere rōnem sup illud cui⁹ scia apud nos est ita certa q nō indiget rōne est de opere eius qui non hz discretionē in distinguēdo. ¶ Et cū cōpleuit cōtradictionē isti⁹ opinionis reuertit ad ɔtradicēdum opinioni scde: et dixit: et ꝑm hūc modum etc. i. et cum sit manifestum apud nos q quedā entia mouent quāq; et quiescūt qnq;: et sum⁹ certi q ista cōprehēsio nō est ex fallacia sensus. ideo istud principium sufficit nobis q nō mouētur oīa semp: aut quiescunt semp. Aut oīa entia diuidi in duas partes: quarum vna quiescit semp: et reliqua mouētur semp. ¶ Et cū destruxit istas tres diuisiones pdictas: fecit rememorationē de hoc: et dixit: manifestum est igit etc. i. et iam igit apparuit q entia nō diuidunt in duas ptes: quarum vna quiescit semp et reliq mouetur semp: quēadmodū apparuit q impossible est vt oīa sint quiescētia: et oīa sint mota. et oē hz apparet ex hoc q quedā quiescūt qnq;: et quedā mouent qnq;. Iste enim modus opponit tribus modis predictis. Epylogus.

¶ Reliquum vero considerandum est vtrum oīa hmōi possibilia moueri et quiescere: aut quedam quidem sic: alia vero semp quiescūt: alia vero mouent semp. Hoc aūt demonstrandū est a nobis.

¶ Ostendit quoddam quod est necessarium ad probationem sequentium. s. q omne quod mouetur ab alio mouetur. Cap. 2.

Mouentium quidem igitur et eorum que mouentur: alia quidem ꝑm accidens mouent et mouentur: alia autem per se. Secundum accidens quidem: vt qcunq; sunt in eo q sunt in mouentibus: et in his que mouentur: et que sunt ꝑm partem. Alia autē per seipsa quecunq; nō sunt in eo q hec sunt in mouente: et quod mouetur: nec quo pars aliqua ipsorum mouet aut mouetur. Eorum autem que per se: alia quidem a seipsos

alia vero ab alio. Et alia quidez natura: alia autē violentia: ꝛ extra naturaz. Quodcūqꝫ enim ipsum a seipso mouetur natura mouetur: vt quodlibet animaliū: mouetur eniꝫ ipsum animal a seipso. Quorūcunqꝫ auteꝫ principiuꝫ in ipsis motus est hoc natura dicimus moueri. Unde animal quideꝫ totum ipsum seipsum mouet: corpus auteꝫ ꝺm ꝙ est corpus contingit natura ꝛ extra naturaꝫ moueri. Differunt auteꝫ ꝺm qualeꝫ motum qꝺ mouetur eueniat: ꝛ ex quali elemento constet. Et eorum que mouētur ab alio: alia quidē natura mouentur: alia extra naturaꝫ. Extra naturaꝫ mouentur: vt terra sursum: ꝛ ignis deorsum. Amplius auteꝫ partes animaliū multotiens mouētur extra naturaꝫ iuxta positiones ꝛ modos motus.

¶ Remanet tunc igitur considerare vtruꝫ omnia entia sint talis dispositionis vt moueātur: ꝛ quiescant: aut quedaꝫ sint talis dispositionis: ꝛ quedaꝫ quiescunt semper: ꝛ quedaꝫ mouētur semper. Hoc eniꝫ est qꝺ oportet nos nunc declarare. ¶ Dicamus nos igitur ꝙ mouentia ꝛ mota mouēt: ꝛ mouētur quedā per accidēs: ꝛ quedaꝫ per se. ¶ Per accidens autē sicut omnia existentia in motis: aut mouētib⁹: ꝛ sicut ea que sunt quasi pars. ¶ Per se vero sunt omnia que mouēt aut mouētur: nō q: existūt in motore: aut in moto: nec q: pars eorum mouet aut mouetur. ¶ Eorum auteꝫ que mouentur per se: quedā mouentur ex se: ꝛ quedā ex alijs. ¶ Et istorum quedā naturaliter: ꝛ quedaꝫ violente/ ꝛ extra naturā. Quod eniꝫ mouetur ex se mouet natura-liter sicut vnūquodqꝫ animaliū: animal eniꝫ mouetur ex se: ꝛ omne cuius principiū motus est in eo dicitur moueri naturaliter: ꝛ ideo animal ꝺm totū naturaliter mouet se. Suum corpus aūt possibile est vt moueatur naturalr ꝛ extra nāni. Hoc enim diuersat ꝺm motum cui cōtingit vt moueat ꝛ ꝺm elemētum ex quo contingit vt cōstituat. ¶ Eorum vero que mouentur ex alijs

quedā mouent naturalr: ⁊ quedā extra nām. Extra naturā vero est sicut motus corpoꝝ terrestriū ad superi⁹: ⁊ motus ignis ad inferius. Et mēbra aialis ēt multotiens mouent extra suā naturā: ꝓpter modos sue positionis: aut pp partes sui motus.

Cum declarauit ꝙ impossibile est vt motus primus sit si motus eternus non fuerit. s. vt primus sit eternus: ⁊ si non: nō erit primus. ¶ Et declaratū est de dissolutione questionū concingētium: ꝙ necesse est vt ista perscrutatio sit vniuersalis: ita ꝙ cognoscatur quomō est dispositio omniū entiū in hoc. s. in motu ⁊ qe. te. Incepit perscrutari de hoc a principio: ⁊ iterare perscrutationē de rebus declaratis prius. Perscrutatio eni3 de eis in hoc loco est magis propria: ⁊ iste res quādo fuerint adiuncte ei qd declaratu3 est in primo istius tractatus: apparebit ꝙ est hic motus: ⁊ ꝙ est hic vnus mot⁹ etern⁹. ¶ Et sunt sicut dixim⁹ due ꝓpōnes. Quaꝝ vna est ꝙ oē motū h3 motorē. Scōa ꝙ oīa que mouent in loco reducū/ tur ad re3 motā per pncipiū existēs in ea nō motu3 oīno. ¶ Et pmo incepit pscrutari de pma ꝓpōne dicēte ꝙ oē motu3 h3 motorē: ⁊ fecit rememoratiōnē de hoc qd declaratū est in pncipio quinti de diuisione motoris ⁊ moti ad illud qd est p se: ⁊ ad illud qd est p accñs. ¶ Et narrauit pmo de mō modoꝝ diuisionū entiū in motu ⁊ qete: quē vult qrere in hoc loco. ¶ Et Ari. qui pmo processit in doctrina istius intētionis de motu. s. in declarare motū eternū esse: ita ꝙ est res manifesta ex suis sermonib⁹ in cōgregationib⁹ tractatuū suoꝝ vidit ꝙ ista doctrina est diminuta: ⁊ iō iterauit ipsu3: qr qdā expositores ignorauerūt hoc: ⁊ opinati sunt ꝙ illud qd declaratū est i pncipio septimi/est supfluū: ⁊ iō absciderūt illud a suis libris. ¶ Et qr ista est intētio eius incepit diuidere dispōnes entiū in motu ⁊ qete de illo qd est ignotū ex eis. ¶ Et dixit: remanet igit ⁊c. i. ⁊ qr manifestu3 per se ꝙ nō oīa entia qescūt neqꝫ oīa mouent: nec quedā mouentur semp: ⁊ reliqua qescunt semp. ¶ Cumquedā videant quiescere qñqꝫ ⁊ moueri qñqꝫ: remanet igitur perscrutari de hoc. s. vtru3 est possibile vt oīa moueantur qñqꝫ: ⁊ quiescant qñqꝫ vt sentitur in quibusdā. ¶ Aut sunt aliqua in qbus hoc ē ipose. s. que semp mouēt: ⁊ aut que semp qescūt. ¶ Et ideo nō curauit de duobus modis q dantur intelligi a dinumeratiōe. s. vt entia sint duobus modis: modus qui semp mouet: ⁊ modus qui qñqꝫ mouet ⁊ qñqꝫ quiescit. Aut vt oīa sint duobus modis: modus q semp qescit: ⁊ modus qui qñqꝫ mouetur ⁊ qñqꝫ quiescit. ¶ Et cum distinxit illud de quo intendit perscrutari: incepit diuidere motorē ⁊ motu3: ⁊ dixit. Dicam⁹ igit ⁊c. i. ꝙ quodlibet istoru3. s. motoris ⁊ moti est res aut per se: aut per accidēs. Erunt igitur quattuor motor per se: ⁊ motor p accñs. ⁊ motu3 per se: ⁊ motu3 per accñs. ¶ Et incepit distinguere illud qd est per se: ab illo qd est p accñs: qr illud qd a est per accidēs decipit in pscrutatione qñ fuerit admixtū cum eo qd est per se. ¶ Et vtitur in hoc qd dixit per accñs in principio diuisionis accidētis qd dr vlr. Deinde diuisit illud qd est per accidens: in illud quod est per accidens 27

Margin notes:

Qui sint isti expositores vide j. cō. 33.

a Illud qd est p accñs decipit i pscrutatione qñdo fuerit admixtum cū eo qd est per se.

Uel vl'r.

ut albu. dixit

dens: qd̄ dr̄ ꝓncipal'r: ⁊ illud qd̄ mouet per suā partē qd̄ dr̄ scd̄ario. ¶ Et dixit. per accn̄s vero. i. illud qd̄ di ꝓncipal'r est sicut oē qd̄ existit in mouentibus ⁊ motis. i. ꝙ illud qd̄ mouet per accn̄s: est omne qd̄ dr̄ moueri q2 est in moto. ¶ Et hoc est duobus modis: modo qui est impo'le vt moueat oīno: vt aīa in corpore. ¶ Et modo qui est po'le vt moueat: vt hoīes sedētes in naui. ¶ Et sil'r etiā motor per accn̄s est illud qd̄ est in motore: sicut rubedo que est in igne que est cōburens per accidēs. ¶ Et cū diuisit illud qd̄ est per accidens generale in illud qd̄ est per accidēs principal'r: ⁊ in illud qd̄ mouet per suam partē: qd̄ dicit scd̄ario: dedit exēplū de hoc. ¶ Et dixit: ⁊ illud qd̄ est quasi pars. i. ꝙ illud qd̄ mouet per accidēs qd̄ dr̄ general'r: quoddā est per accidēs qd̄ dicit ꝓncipal'r: ⁊ quoddā scd̄ario: ⁊ est illud qd̄ mouetur per partē. i. illud cui attribuit mouere aut moueri ꝓpter partem. U. g. sicut dicimus in illo cuius manus mouet ipsum moueri. ¶ Et sil'r accidit in motore sicut dicimus: iste hō percussit istū: ⁊ licet non percussit eū nisi manu. ¶ Et cū descripsit duos modos eius qd̄ est per accn̄s gn̄aliter: incepit describere illud qd̄ est p se: qd̄ opponit ei: ⁊ est illud qd̄ ꝓncipaliter dr̄ p se: per negationē duoꝝ modoꝝ eiꝰ: qd̄ est per accidēs. ¶ Et fecit hoc qm̄ illud qd est p accn̄s est notius illo qd̄ est per se. ⁊ ideo accidet in quibusdā locis describere habitū per negationē priuationū: ⁊ dixit. p se aūt ⁊c̄. i. mouētia aūt ⁊ mota p se sunt illa q̄ mouēt aut mouent: neqꝫ per accidēs: neqꝫ per partē. ¶ Et accepit in descriptione eiꝰ qd̄ est p se: negationē duoꝝ modoꝝ eius qd̄ est per accidēs gn̄aliter. ¶ Et cū distinxit illud qd̄ est per se ab illo qd̄ est p accn̄s: ⁊ intendit cōsiderare in eo qd̄ est per se: incepit diuidere ipm̄ ⁊ dixit: ⁊ illa que mouent per se qdā mouent ex se: ⁊ quedā ex alio. i. ⁊ eoꝝ que mouent p se nō per accn̄s neqꝫ p partē: quedā mouent per ꝓncipium exn̄s in eis vt habētia aīas: ⁊ quedā mouētur ab aliquo extrinseco vt carentia aīabus. ¶ D. diuisit ista duo ⁊ dixit. ⁊ istoꝝ quedā nāliter ⁊c̄. D. incepit declarare ꝙ aīal s'm ꝙ mouet ex se est motū naturaliter: ⁊ dixit: qd̄ em̄ mouet ex se ⁊c̄. ¶ Et cū narrauit ꝙ aīal mouet nāliter: q2 mouet ex se: dedit causam in hoc ⁊ dixit: aīal em̄ mouet ex se ⁊c̄. ¶ Et potētia istius sermonis est silis tali mōtalalia mouent ex se: ⁊ qd̄ mouet ex se mouet a ꝓncipio i eo: ⁊ oē qd̄ mouet per ꝓncipiū i ipso mouet nāl'r. Qm̄ omne qd̄ mouet per principiū in eo mouet per nām̄. ¶ Dictū est enim in diffinitione nature est principiū in re per qd̄ mouet ⁊ quiescit: vn̄ nece est vt illud qd̄ mouet per principiū in ipso moueat per nām̄. a Diffinitiones em̄ cōuertunt necessario cū diffinito. ¶ Et cū declarauit ꝙ animal mouet natural'r: dixit. ⁊ ideo animal s'm totū nāliter mouet se. i. ⁊ cū dicimus ꝙ animal mouet nāl'r: intēdimus ꝙ aīa mouet corpus per suā naturā: ⁊ corpus b mouet per suam naturā ab ea: sed mouet s'm ꝙ est corpus suo motu naturali: ⁊ ideo dixit: corpus aūt suum est po'le vt moueat nāliter ⁊ extra naturā. i. ꝙ cū mouetur a sua aīa natural'r: mouet qn̄qꝫ nāliter: ⁊ qn̄qꝫ extra naturā: motus aūt eius s'm ꝙ est animal est nāliter: cū nō moueatur s'm ꝙ est animal nisi ab aīa: ⁊ aīa mouet corpus nāliter. ¶ Et dedit has oēs rationes: q2 pōt aliquis dicere ꝙ motus corporis ab aīa. U. g. ad superius est motus extra naturā: cū moueat ipsum ecōtrario suo

Idē. 5. ph. t. cō. ꝓmi.

In qbusdā accidit describere habitꝰ p negatioē ꝓuationum.

Oē qd̄ mouet ex se mouet p ꝓncipiū exn̄s in eo: ⁊ oē qd̄ mouet per ꝓncipiū existēs i eo mouet nāl'r.

a Diffōnes necio cōuertunt cū suo diffinito.

b Motus aīalis s'm ꝙ

motu nāli. Corpus eñ aialis innatū est moueri ad inferi⁹: sz tñ q̄ aīa aialis est forma sui corporis nāliter: necesse est vt motus eius a sua aīa sit nāliter. Sz si fuerit inuentū aliqđ motū p principiū in eo ita q̄ in suo corpore nō sit principiū cōtrariū motui aīe: tūc illđ motum erit motū nālr simplr. s. p aīam ⁊ per corpus: vt declaratū erit de corpore a celesti. ¶ Et cum dixit q̄ posse est vt aīal moueat nālr ⁊ extra nām dixit. hoc eñ diuersat ⁊c. i. ⁊ eā in hoc q̄ corpus aialis qñq3 mouet ab aīa ipsi⁹ nāliter: ⁊ qñq3 extra nāz/ est diuersitas partiū ad quas mouet aīa ad illas ptes locales ad q̄s mouēt elemēta. Si igit b ɔtingit q̄ aīa mouet corp⁹ ad ptē ad quā mouet corpus b̄m motū elemēti dominātis in ipso: tūc motus corporis ab aīa erit nāliter: ⁊ tunc ɔiungit in eo nālitas ex motore ⁊ moto. V. g. q̄ qñ aīal mouet ex se descēdēdo/ tūc motus eius erit nālis: si aūt motus eius erit ɔ̄rio motui elemētis: tūc mot⁹ corpis ab aīa erit nō nālis. V. g. qñ hō saltat in sursum. ¶ Et cū declarauit q̄ illđ qđ mouet ex se mouet nāliter nō violēter: nisi si cōsideratus fuerit mot⁹ sui corporis in respectu quorundā motuū aīe: icepit notificare ēt q̄ in eo qđ mouet ex alio inueniunt isti duo modi. s. motū nāliter ⁊ motū extra naturā. ¶ Et dixit: ⁊ illa q̄ mouent ex alijs ⁊c. ⁊ intendit p illud qđ mouet nālr: motū lapidis ad inferi⁹: ⁊ motū ignis ad supius. ⁊ posuit ista moueri c ex alijs: q̄ ista nō mouēt ex se: donec moueāt ex alijs: vt declarabit post. ¶ Et intēdit per illud qđ mouet ex̄ naturā motū istoꝝ ad cōtrariā partē debitā. V. g. sicut dixit motū corporū terrestriū ad superius: ⁊ motū ignis ad inferius. ¶ B. d. ⁊ ēt animal multotiēs ⁊c. ac si diceret: corpus aūt eius posse est⁹ vt moueat nālr ⁊ extra naturā. ¶ Et intendit per situm: modū motus. ¶ Et intendit per partes motuū: superius ⁊ inferius.

¶ Et maxime moueri a quodā qđ mouet in his que extra naturā mouent est manifestum: ppter id qđ manifestum est ab alio moueri. Postea aūt que sunt extra nām: eoꝝ aūt qui sunt b̄m naturā: ipsa a seipsis: vt animalia. Non eñ hoc est imanifestū si ab aliquo moueātur. Sed qūo opz accipere: mouēs ipsum ⁊ qđ mouetur. Videt enim q̄ ibi sit accipiendū sicut in nauibus: ⁊ in non natura existentibus: sic ⁊ in animalibus esse diuisum mouens: ⁊ id qđ mouetur: ⁊ sic omne ipsum seipsū mouet. Et maxime aūt dubitabit reliquū dicere vltime diuisionis. Eorum eñ que mouētur ab alio: alia qdē extra naturā posuimus moueri: alia aūt relinquunt cōtra poni q̄ natura. Hec aūt sunt que dubitationē afferūt vt a quo mouentur vt grauia ⁊ leuia: hec eniz in oppositos locos violētia mouent: in pprios aūt leue quidem sursum: graue aūt deorsuz natura.

a est corp⁹ p̄t eē nālr ⁊ ex̄ nāz: sz motus ei⁹ b̄z q̄ ē aial ē sp nālis. vid scđo c. d̄ sba orb.

a Mot⁹ corpis celestis ē simplr nālis ⁊ ex pte aīe ⁊ ex pte corpis. Vide op. 2. ce. cō. 3.

b No. qūo mot⁹ aialis qñq3 ē nālis ex pte motoris ⁊ mobilis: ⁊ qūo solū ex pte motoris.

c Elnta nō dñr moueri ex alijs: nisi: q̄ non dñr moueri ex se donec moueantur ex alijs. Jo. ā 29.

¶ Et in rebus que mouent extra nãm apparet ꝓprie ꝙ illud qđ mouet/mouet ab aliquo: qm̃ in illis q̃ mo/uent ab alijs manifestũ. Deinde post illa que mouentur extra naturã: illa ex illis que mouent nãliter: q̃ mouent ex se: vt modi animaliũ. Nõ em̃ latet de istis moueri ab aliquo: sꝫ qũo opoꝛtet determinare in aĩalibus motoꝛẽ a moto. ¶ Videt enĩ fere queadmodũ in nauibus ⁊ in alijs quoꝝ constitutio non est nãlis: ita ⁊ in aĩalibus motoꝛ distinguit a moto: ⁊ ẜꝫ hũc modũ erit ipsum ẜm totũ mouẽs se. ¶ Sꝫ illđ in q̃ est dubitatio ꝓprie est illud qđ remanet de diuisione predicta. Diximus em̃ ꝙ eoꝝ que mouent ex alijs quedam mouent extra nãm. Ponendũ est igit ꝙ quedã mouent nãlr: ⁊ ista faciunt dubitare si mouent ab aliquo. V.g. leuia ⁊ grauia. Ista enĩ mouent ad duo loca opposita viole nte: ⁊ mouent ad sua loca ꝓpꝛia. Leue vero ad superius nãliter: graue aũt ad inferius nãliter.

28 ¶ Cum diuisit motoꝛẽ ⁊ motũ in illud qđ est per se ⁊ in illud qđ est per accidẽs. Incepit cõsiderare in modis eoꝛum que mouent per se. Et perscrutari vtrũ omne motũ eoꝝ habeat motoꝛeꝫ aut non. ¶ Et est questio de qua perscrutatus est in pꝛincipio septimi: ⁊ cũ sit pꝛima questio de qua deberet perscrutari ille q vult querere vtruꝫ sit h motus eternus. ¶ Et fecit hoc qꝛ voluit declarare dispõneꝫ in hoc de coꝛpoꝛibus simplicibus sermone ꝓpꝛio. Ista em̃ fecerũt dubitationeꝫ in hoc ꝙ omne motũ hꝫ motoꝛẽ. ¶ Et iterauit oĩa p̃dicta quib⁹ est vsus in declarãdo hãc q̃õnẽ: qꝛ voluit incipere perscrutationẽ a pꝛincipio de illis rebus p̃dictis: ⁊ cõpleuit sermonẽ in eo. Omne em̃ qđ fuit declaratũ de eo fuit decisum in locis diuersis: ⁊ modo vult cõgregare illud ⁊ cõplere perscrutationẽ de illo. ¶ Et qꝛ pꝛius diuisit illa que mouent per se in tres modos: in motũ violẽte ⁊ motũ naturaliter: ⁊ diuisit ea que mouent naturaliter in duo. s. in habentia animam: ⁊ in ea que mouent per declinationẽ. s. per grauitatẽ: ⁊ leuitatem: incepit dicere in quib⁹ istoꝝ apparet motũ habere motoꝛem: ⁊ in quib⁹ latet. ¶ Et dixit. ⁊ in reb⁹ q̃ mouent extra nãꝫ ⁊c̃. i. ⁊ cũ res mote sunt trib⁹ modis: manifestũ est ꝙ illa q̃ mouent violẽter ⁊ extra nãm sicut terra ad superius: ⁊ ignis ad inferi⁹ mouent ab alio. s. manifestum est in istis ꝙ motoꝛ in eis aliud est a moto. ¶ D. d. post illa que mouent ⁊c̃. i. ⁊ post ista apparet hoc in eis q̃ mouent naturaliter ex se: sicut in modis aĩaliũ. s. ꝙ motoꝛ in eis apparet eẽ aliđ a moto. ¶ Et deinde dedit post ista: qꝛ ista intẽtio magis apparet in eis q̃ mouent violẽte: ⁊ post ista appet in aĩalibus: nullus em̃ dubitat ꝙ aĩal mouet ab aĩa: ⁊ ꝙ anima est motoꝛ: ⁊ coꝛpus est motũ: ⁊

ideo dixit:non em̄ latet ⁊c̄.⁊ in hoc modo dicimus ꝙ motor differt
a moto:q2 nō latet aliquē in aīalibus ꝙ corpora sua mouent̄ a prin,
cipio exñte in eis alio ab eis.Sʒ latet ɔ eis hoc qūo est exñria mo
toris in eis.ſ.vtrū est distinctus ab eis ecōtrario eis que mouent̄ a
motore extrinseco.ſ.q2 in istis apparet manifeste ꝙ motor est distin
ctus a moto.❡Et intēdit p hoc expgefacere doleṽ ad apprendū q/
rere ɔ partib⁹ aīe:⁊ dixit:vr̄ em̄ fere ꝙ quēadmodū in nauib⁹ ⁊c̄.⁊
intelligēdū hic p distinctionē distinctionē in eēɜnō distinctionē in
diffōne.Motorē a em̄ in aīalib⁹ eē distinctū a moto p diffōneʒ est
manifestū p se:ſʒ est ignotū vtrū distinguat̄ aut nō distinguat̄ nisi
p accñs:⁊ hoc intēdebat cū dixit.ſʒ qūo opʒ ɔterminare ⁊c̄.i.ɔter
minare q̄lis ē dispō motoris ad motū.❡Et cū dixit:ꝙ ō ß est pscru
tādū in aīalib⁹ ɔdit dubitationē que facit credere ꝙ motor in aīali
bus pōt distingui ẜm esse:⁊ dixit.vr̄ em̄ fere ⁊c̄.i.⁊ hoc est dubiū:q2
pōt aliquis dicere ꝙ forte ita est ī dispōne motoris ad motū in aīali
bus:sicut in rebus artificialibus que mouent̄ per principium in eis:⁊
sicut in nauib⁹:⁊ in aliis artificialib⁹.❡Qm̄ cū dixit hoc reuersus
est ad distinguēdū illud qd̄ est manifestū ɔ aīalib⁹:⁊ dixit:⁊ ẜʒ hūc
modū ⁊c̄.i.⁊ ẜm hāc opinionē ɔ aīali.ſ.ipʒ cōponi ex motore ⁊ mo
to:quoꝝ vtrūqꝫ distinguit̄ a reliquo nālr intelligendū est qñ dici/
mus aīal mouet se ẜm totū.i.ẜm ꝙ cōponit̄ ex motore ⁊ moto:⁊ non
ita ꝙ motor ⁊ motū sint in eo idē,in actu.❡D.d.ſʒ in eo in q̄ est du
bitatio ꝑpe est illd̄ qd̄ remanet ex diuisione.i.⁊ dubitatio nō est nisi
in tertio modo.Iā eniʒ diuisimus ea q̄ mouent̄ eēntialr:⁊ diximus
ꝙ q̄dā mouent̄ violēter:⁊ quedā nālr:⁊ eoꝝ q̄ mouent̄ nālr quedā vi
dent̄ moueri ab aliquo alio ⁊ sunt aīalia:⁊ in quibusdā latet hoc ⁊
sunt corpora simplicia.In istis eniʒ non apparet alietas motoris a
moto:sicut apparet in hñtibus aīas:imo in eis nō est alietas oīno:
⁊ sunt sicut dixit graue ⁊ leue. a Ista em̄ inueniunt̄ moueri ad sua
loca nālia ex se:⁊ ad loca opposita suis locis nālibus ex aliis.V.g:
q2 lapis ad inferius mouet̄ p se nālr:⁊ ad superius per violentiam:⁊
ecōtrario ignis:⁊ hoc intendebat cum dixit:⁊ illa enim mouent̄ ad
duo loca opposita:duobus suis locis naturalibus:⁊ mouentur na/
turaliter ad sua loca propria.

Documētū a Motorē ī aīalib⁹ eē distinctū a moto diffōne ē mani/festū p se. Vel in eē.

In corpib⁹ simplicib⁹ nō est alie/tas motoris a motor sicut appet ī hñ/tib⁹ aīas.vī de.4.phy.cō.71.

a Grauia ⁊ leuia mouētur ad sua loca nālia ex se:⁊ ad loca opposi/ta suis locis nālib⁹ mo/uentur ex aliis.

❡A quo aūt manifestū non est sicut cū moueant̄ extra
naturaʒ.Et nāqꝫ ipsa a seipsis ponere impossibile est:
Aīalis em̄ hoc est ⁊ aīatoꝝ ꝓpriū:⁊ facere stare posse
ipsa ẜm seipsa.Dico aūt sicut si ambulandi cā est ipsi ⁊
nō ambulādi.Quare si est ī ipso sursuʒ ferre igni mani
festū est ꝙ in ipso ⁊ est deorsuʒ.Irrōnabile est aūt vno
motu moueri solū a seipsis:siqdē ipa seipsa mouēt.
❡A q̄ aūt mouēt̄ ñ ē manifestū ī eis:sic est manifestū
qñ mouēt̄ ex̄ nām.Dicere em̄ ea moueri ex se impoīe
est.Hoc em̄ est ꝓpriū aīalib⁹:⁊ est ꝓpriū hñtib⁹ aīas.
Et si ita esset:tūc esset poīe eis quiescere ex se:⁊ dico.

U.g. q si aliqs est cã suiipsius in ambulatiõe est ẽt cã suiipsius in dimittendo sui ambulatõem. Et iõ si ascẽsus ad superius est ex ipso igne: manifestum est q descensus ignis ẽt ad inferius est ex ipo igne. ¶ Et dicere ẽt q res que mouent ex se: vno motu tm̃ mouentur: non est de ratione si mouent se.

Nõ ex se mouent: ñ tm̃ vno motu mouent.

29 ¶ Idest. In corporib⁹ aũt simplicibus non apparet ipsa moueri a motoꝛ alio motoꝛ sicut apparet hoc ĩ eis que mouent ab extrinseco. ¶ D. d. dicere enim ꝛc̃. i. ꝛ non possumus ẽt dicere in eis que mouẽtur a pncipio in eis addito ei qd̃ mouet ex eis absq; eo q indigeat cã extrinseca: sicut dicimus in eis que mouent ex se: q mouentur a pncipio in eis sine indigentia cãe extrinsece: sicut est dispositio in habentibus animas. hoc enim impossibile est. ¶ Deinde incepit declarare quõ est impoĺe ꝛ dixit: qm̃ hoc non est nisi in animalibus . s. que mouentur a pncipio in eis sine indigentia cãe extrinsece. ¶ D. dedit rõnem super hoc: ꝛ dixit: ꝛ si ita esset ꝛc̃. i. U. g. si ignis esset cã in se p quam posset moueri sine indigẽtia cãe extrinsece: tũc p istam cãm posset quiescere sine indigentia cãe extrinsece. Res enim in qua est causa qua potest moueri sine indigentia cãe extrinsece: sicut aĩal in quo est aĩa: per illam potest quiescere. ¶ D. d. ꝛ dicere ẽt ꝛc̃. i. ꝛ dicere in eo qd̃ mouetur per principium in eo sine indigentia alicui⁹ extrinseci qd̃ mouetur vno motu: non est ꝑm rõnem. Principia. n. que sunt hmõi ĩnata sunt mouere motibus diuersis.

Aĩalia nõ ĩdigẽt ĩ pncipio sui motus cã extrĩseca sic ĩnaĩata. Idẽ ã. cõ. 27.

¶ Amplius quõ ꝯtingit ꝯtinuum aliqd̃ copulatũ seipsum mouere. Scd̃m enim q vnum est continuum nõ tactu ꝑm hoc impossibile ẽ. Sed ꝑm q diuidit sic hoc qdem aptum natum est facere: illud aũt pati. Neq; ergo hoꝝ vllũ ipm seipsum mouet: cõsita enim sunt: nec aliud continuum vllum. Sed necesse ẽ diuidi moues in vnoquoq; ad id qd̃ mouet: sicut in inaĩatis videm⁹: cum moueat ipsa aliquod animatoꝛum.

¶ Et ẽt quõ est poĺe vt aliqd continuum naturalr̃ cõuenientium moueat seipm. Scd̃m eni q est vnũ continuum non contiguum est irreceptabile passionũ. Et ꝑm q est segregatum erit tale: q qddam eius ẽ inatũ recipere: ꝛ qddam agere. Nullum igitur istoꝝ mouet seipm cum sit ꝯueniẽs: neq; aliqd oĩno continuũ. Sz necesse est vt motoꝛ in quolibet eoꝝ sit distinctũ a moto. Sicut videmus in carentibus aĩa qñ mouerit illa aliquod habentium aĩas.

¶ Cum declarauit q illa que mouentur nāl'r non mouentur per prin/ 30
cipium in eis: qꝛ nec mouetur ex se. induxit ēt scđam declaratiōem
per quam declarat q illa etiam non mouentur per pncipium in eis.
¶ Et abbreuiatio eius qđ dicit est. Et qꝛ illa que mouetur per prin
cipia in eis: necesse est vt diuidantur ſm diffōnem in motorez & mo
tum: & vt non sint idem ſm diffōnem: & essentiam. Motor. n. dz esse
distinctus a moto: aut ſm diffōnem & esse insimul: sicut illa que mo
uentur ab extrinseco: aut ſm diffōnem tm̄: sicut est dispō in hn̄tibus
aīas. Aīa enim que est motor in eis distinguitur a corpore qđ ē mo/
tum ſm diffōnem: lz non distinguaẗ ſm esse. s. q ipoſſe a ē aīam eē
sine corpore nisi equoce. Et qꝛ corpora simplicia sunt vna ſm diffō/
nem: & nullū eoꝝ pōt diuidi in motorem & motum: necesse est vt nō
sint mota ex se nisi esset possibile vt Motor esset ipm motū. ¶ b Si
igiẗ aliqs dixerit q sunt corpora simplicia cōposita ex mā & forma:
quoꝝ vtrūqꝫ est distinctum ſm diffōnem a reliquo. ¶ Dicimus ad
hoc q pma mā non ē exñs in actu: & illud qđ moueẗ ex se dz diuidi
in motorem & motuz in actu: qm̄ illud qđ est in potētia c neqꝫ mo
uetur: neqꝫ mouet. Si igiẗ lapis. v. g. moueret ex se contingeret vt
esset mouens & motum eodem mō d ſm formam: qm̄ non est exñs
in actu nisi ſm formam: qđ est impoſſe. ¶ D. d. & ēt qūo est poſſe &c. &
intēdit per continuum illud qđ est vnum non per ꝯtiguitatem: & in/
tendit per ꝯueniēs illud qđ est ꝯsilium partium: cuius diffō partis
& totius est vna. s. illud qđ non est diuerse substantie. ¶ D. d. ſm igi
tur q est ꝯtinuum &c. i. q res ꝯtinue ſm q sunt ꝯtinue non cōtigue
impoſſe est vt recipiant passionem. s. motum ex se: cum non diuidan
tur in motorem & motuz: nisi essent ꝯtinue copulate ſm ꝯtiguitatē.
¶ Et. d. hꝫ qꝛ illud e qđ moueẗ ex se aut erit diuisibile ſꝫ diffōnem
in motorem & motum: aut erit diuisibile in partes ſm ꝯtiguitatez:
sicut qđ ꝯgregaẗ ex aliquibus qđ est ꝯtinuum ſm ꝯtiguitatem. Dē
igiẗ qđ moueẗ ex se: aut erit distinctum aut diuisibile ſm diffōnem:
aut ſm quātitatem. s. ptes. Et cum corpora simplicia non diuidanẗ
altero mō istoꝝ: ſeqẗ q non moueātur ex se oīno. ¶ D. d. & ſm q ē
segregatum &c. i. illa aūt que diuiduntur aut ſm diffōnem: aut ſm
quātitatem poſſe est vt diuidanẗ in motorem & in recipiētem motū.
¶ Et cum posuit q res continue cōsiſtes impoſſe est vt moueantur ex
se: nihil enim qđ mouetur per illud per qđ moueẗ res: sed nō mouet
se: nisi ſm illud qđ est non ꝯsilis. s. ſm q diuidūtur in motorez & mo
tum. D. nullus igiẗ istoꝝ &c. & ista est ꝯclusio quam intēdit per hūc
ſmonem. ¶ Et iste ſmo sic cōponiẗ. Corpora nālia sunt ꝯsilium ptiū
simplicium. & illa que sunt ꝯsilium partium simplicium impoſſe ē vt
moueāt se. ergo corpora nālia non mouent se. ¶ Et cum dedit cōclu
sionem induxit terminum medium istius ꝯclusionis: & dixit: cuz sit
ꝯueniens &c. i. cum ista sint ꝯueniētia & nullum ꝯueniēs mouet se.
¶ Et quasi incepit pmo & verificauit maiorem ppōnem. s. q impoſſe
est vt aliqđ moueat se ſm q est vnum ꝯtinuuz sed ſm q est segrega
tū discretū. ¶ D. induxit ꝯclusionem & post induxit syllm. s. vtrāqꝫ
ppōnē minorē: cū dixit: cū sit ꝯueniēs & nullū f aliqđ ſm q est ꝯti
nuum mouet se. i. cū corpora nālia sint ꝯtinua & nullū vnū ꝯtinuū
mouet se. ¶ Et cū declarauit q nō mouetur ex se: incepit declarare

a Impoſſe ē aīaz eē sine corpore nisi equiuoce.

b Ex h vł velle q nō sint plures ſoīe ſbales in simplici b⁹. Cōſiſe 4. cel. c. 22. & 4. ph. 71.

c Qđ ē ī potentia neqꝫ moueẗ & nz mouet. Jđ 5. phy. c. 8.

d Dī p icōuenienti h simplicia eē mouētia & mota ſm formaz. Sz vide tu oppositū. 4. celi. c. 22.

e Qđ mo/uetur ex se aut ē diuisibile ī motorē & motuz ſm diffōnē aut in ptes ſm ꝯtiguitatem.

f Nullū ꝯtinuū ſꝫ q ē ꝯtinuū mouet se. Jdē p de gñatōe t. cō. 78. Et 4. phy. t. c. 48.

q necesse est vt moueatur ex alijs: et dixit: imo necesse est etc. i. et cum sit declaratum q no mouetur ex se: seqr necio vt moueant ex alijs extrinsecis. ¶ Et hoc intedebat cum dixit: et motor in quolibet eorum sit distinctus a moto in quolibet eorum. ¶ D. dedit exemplum in hoc et dixit: sicut inuenimus in carentibus aia etc. i. q motor in eis est necessario extrinsecus: sicut motus lapidis ad superius ab hoie.

¶ Sed si accidit hoc semp moueri ab aliquo fiet vtiq manifestum diuidetibus cas. Est aut et in mouetibus accipere q dicta sunt. Alia quidem enim extra naturam horum ipa motiua sunt: vt vectis no na grauis motiuus e. Alia vero na vt actu calidu motiuu est potentia calidi. Silr aut et in alijs hmoi est. Et mobile aut silr na: qd potetia quale: aut qtu: aut vbi e: cu heat pncipiu hmoi in seipso: no sm accns. Erit. n. ide et quale: et qtu: sz alterum alteri accidit: et non sm se est. Ignis aut et terra mouent ab alio violente qdem cum extra naturam: natura autem cum ipsorum actus potentia sunt.

¶ Sed sequit in istis si mouent nalr: vt sp moueatur ab alio. Et hoc apparet diuidendo cas. ¶ Et debemus accipere in motoribus et illas intentioes quas diximus que sunt mota extra nam. V. gratia. qn sagitta magna velle mouere lapidem no est nale. ¶ Et queda nalr. V. g. q calidu in actu mouet calidu in potentia. Et sm hunc modu est dispo de alijs silibus. ¶ Et silr et illud qd mouet nalr est illud qd e in potetia quale: aut qtum: aut vbi. Cu pncipiu qd est tale fuerit in eo non accidetalr. ¶ Idem enim pot esse quale et qtu: sed alterum erit in altero per accidens no per se. ¶ Ignis igr et terra mouetur ex alio: Aut violete qn mouent extra naturam. Aut naturalr qn mouentur ad suas actioes: quas habent in potentia.

¶ Cum declarauit q illa que mouetur nalr q sunt caretia aiabus .s.
31 corpora simplicia non mouetur ex se: fuit necesse vt mouerent ex aliquo extrinseco. ¶ Oe enim motu ab aliquo nece e aut vt motor sit in eo: et tunc erit motu ex se: aut extra illud. ¶ Et forte hoc non seqt nisi cu declabit q oe motu hz motore: et q nihil mouet se ita q motor sit ipm motu. ¶ Cu igr declarauit sic diximus q illa q mouent nalr et caret aiabus non mouetur ex se: dixit: Sz seqt in istis etc. i. et seqt ex pmoe pdco vt no moueatur nisi ab aliq extrinseco: cum n

mouent a pñcipio in eis. ¶ D. incepit declarare hoc alio mõ: ꝛ dix ꝛ hoc appet diuidẽdo cãs ꝛc̃. i. ꝛ apparet ẽt ꝙ ista q̃ mouent nãlr: ꝛ non ãiata sunt mota nãlr ab aliquo extrinseco diuidẽdo cãs in suas pmas spẽs. Deinde accipiemus silia illis in motoribus. Mouẽtia enim sunt vnus modoꝝ causaꝝ. ¶ Et intẽdebat ꝙ q: cãe diuidun/tur pmo in duas ptes. Quaꝝ vna est vt sint cãe ſm violẽtiã. Scda vt sint cãe ſm nãm. Necesse est vt mouentia diuidant in has duas ptes. ¶ Et hoc intẽdebat cũ. d. ꝛ debemus accipe ꝛc̃. i. ꝛ debemus di/uidere ẽt mouẽtia in istos duos modos in quos diuisimus cãs ſm nãm ꝛ extra nãm. ¶ D. d. quẽadmodũ. n. mouetur extra nãm ꝛc̃. ꝛ hoc intellectum est per se. ¶ D. d. ꝛ qdã nãlr ꝛc̃. i. ꝛ qdã mouẽtia mo/uẽt p suã nãm: sic calidũ in actu qd hz nãm mouẽdi illud qd est ca/lidũ in potẽtia vt fiat calidũ in actu. ¶ D. d. ꝛ ſm hunc modũ ꝛc̃. i. ꝛ alie v̓tutes actiue que hñt nãm facere ea que sunt in potentia sibi silia in actu. ¶ Et cum dixit motorem ſm nãm incepit dicere de mo/to ſm nãm: ꝛ dixit. ꝛ silr ẽt ꝛc̃. i. quẽadmodũ illa que mouent nãlr sunt illa in qbus nã est mouere aliqd: ꝛ ad aliqd: donec faciat illud in actu. Ita ẽt illud qd mouet nãlr qd est in potẽtia aliqua intentio pdicamẽtoꝝ decẽ. ¶ V. g. vt sit in potentia qle aut q̃tũ: aut vbi. Et cum oẽ qd est in potẽtia motum est illud in cuius nã est recipe aliqd pdicamẽtoꝝ decẽ: seqt ꝙ motor nãlr sit oẽ qd põt mouere illud qd ẽ in potẽtia aliqd pdicamtoꝝ decẽ: vt faciat illud pdicamẽtũ i actu. ¶ Et iõ dixit: necẽ est esse in hoc ꝙ motũ nãlr sit hoc ꝙ pñcipiuz mo/uẽs sit: ꝛ dic̃ cuz hẽat pñcipium ꝛc̃. ¶ Et dic̃ hoc: q̃m res mouet ab alio essentialr. Cũ igr mouet ab aliquo essentialr: tũc mouet ab eo per suam nãm: ꝛ cũ mouet accñtalr: nõ mouet ab eo per suam nãm. ¶ D. declarauit hoc ꝛ dixit: idẽ enim est q̃le ꝛ q̃tũ. i. ꝛ exẽplũ ei⁹ qd mouet p accñs est vt aliqs motor moueat aliqd qd est in potentia. V. g. quale ꝛ cum facit ipm quale in actu seqtur: ꝛ vt illud hẽre q̃tũ qd prius non habebat. V. g. ꝙ qñ aqua mouet aerem ad frigus: seqt illud minor quãtitas. ꝛ similr etiã forte mouet aliquid in quãtitate essentialr: ꝛ sequitur illud qualitas per accidens. V. g. ex quo nutri/tur aĩal. Multotiens enim seqtur quãtitatem in eo aliqua q̃litas: ꝛ dixit. idẽ enim fit quale ꝛ q̃tum. i. ab eodem motore. ¶ Et cum ita sit necesse est vt alterum sit ab eo essentialr: ꝛ alteruz accñtalr. s. ꝙ si quãtitas fuerit ab eo essentialr: qualitas erit accidentalr: ꝛ ecõ/uerso. ꝛ iõ dixit: sed alteꝝ coꝝ est in altero p accñs. i. sed alteꝝ coꝝ seqt necẽo vt inueniat ab illo agẽte vno p accñs. Unum eniz agẽs nõ hz nãm largiẽdi nisi vnum tñ. ¶ Et cũ declarauit ꝙ oẽ quid in quolibet pdicamẽto mouet nãlr ab eius motore extrinseco nãlr: cũ fuerit in sua potentia vt moueat naturalr ad illud. V. g. ad quale: ꝛ q̃tum: ꝛ vbi: ꝛ posuit ꝙ illud qd mouet accidentalr ꝛ violẽte est il/lud qd mouet ecõtrario illi qd in sua potẽtia est vt moueat. ¶ Et si/milr est de illo qd mouet. ¶ Conclusit ex hoc ꝙ terra ꝛ ignis ꝛ alia corpora simplicia habent istos duos modos vt moueant ꝛ mouean/tur. Habent enim virtutem naturalem ꝛ violentam scilicet acci/dentalem. ¶ Et dixit. ignis igitur ꝛ terra ꝛc̃. idest ꝙ ista mouen/tur violente quando mouentur per virtutem violentam que est in cis: ꝛ mouentur naturalr quando mouent ab eo qd generat ipsa.

Cãe diuidũ tur in duas partes.

Aliqd qñqz p se mouet ad q̃titatẽ ꝛ per accñs ad q̃litatez ꝛ econtra.

Unũ agẽs ñ hz nãz lar giendi nisi vnum tñ.

Idẽ p̊ d̊ ge neratiõe t. c. 56. ꝛ p̊ ce. cõ. 8. Uide infra h cõ. 51. pro itel/lectõe h⁹.

Documētū

Mot⁹ cor/porū nālium in loco ē ab eo qḋ gñat ipsa: sicut ē de alijs accidētib⁹. ꝑ hoc vide. 28 tertij ð celo

¶ Et intēdebat declarare ex hoc sermone ꝙ motus corporū nālium in hoc loco est in rei veritate ab eo qḋ generat ipsa: sicut alia accidētia que īueniunt̄ generari in reꝑ generationē ipsius. Et ꝙ ista sunt magis digniora esse de numero eoꝝ que mouent̄ ab extrinseco: ꝗ̄ ð numero eoꝝ que mouent̄ per principiū in eis: ⁊ ꝙ nulla est cōtradictio in eis in ponēdo illa moueri naturalr̄ ab extrinseco; cū plura generabiliū naturaliū generent̄ naturalr̄ ex extrinseco. ¶ Et cum declarauit in istis ꝙ necesse est vt numerent̄ in eis que mouentur ex extrinseco: ⁊ iam posuit ea moueri nāliter: declarauit ſm quot modos dr̄ ī eis moueri naturalr̄: cū eo qḋ mouet̄ ex extrīseco: cū apparet in p̄mo aspectu⁹ ꝙ oē motū ex extrinseco mouet̄ violente.

¶ Quoniā aūt potētia esse multiplr̄ dr̄: hec autē causa est nō esse manifestū a quo hmōi moueantur: vt ignis sursū: terra deorsū. ¶ Est āt potētia alr̄ addiscēs sciēs ⁊ habēs iam sciam: ⁊ nō ꝯsiderās. Semꝑ aūt cū simul actiuū ⁊ passiuū sunt: sic fit aliquādo actu qḋ est potentia: vt addiscēs ex potētia ente alteꝝ fit potētia. Habēs enim sciam nō cōsiderās aūt potētia sciens est quodā/modo: sꝫ nō sicut ⁊ ante addiscere. Cū aūt sic habeat si aliquid nō ꝓhibeat operat̄ ⁊ cōsiderat: aut erit in cōtradictiōe ⁊ ignorātia. ¶ Silr̄ ⁊ hoc se hꝫ in physicis. Frigidū enim potētia est calidū: cū aūt mutet̄ iā ignis est: ardet aūt nisi aliqd ꝓhibeat ⁊ īpediat. ¶ Silr̄ aūt se hꝫ ⁊ circa graue ⁊ leue. Leue eīm fit ex graui: vt ex aq̄ fit aer: hec enim potētia p̄mū: ⁊ iam leue operabit̄ mox nisi aliquid ꝓhibeat. Actus eni leuis est alicubi esse ⁊ sursum. Prohibet̄ aūt cū in ꝯ̄rio loco fit. ¶ Et hoc silr̄ se hꝫ in q̄to ⁊ quali. ¶ Et tamen hic querit̄ quare mo/ueant̄ in ipsoꝝ locis grauia ⁊ leuia. Causa autem est ꝙ apta nata sunt in aliquo vbi esse: ⁊ hoc est leui ⁊ graui esse: hoc qdē sursū: illud aūt deorsum duci. ¶ Potētia aūt est leue ⁊ graue multiplr̄: sicut dictū ē. Cū. n. fit aer aqua quodāmō potētia ⁊ leue: ⁊ cū aer est potētia: ⁊ cōtigit. n. ꝑ īpedimētū nō sursū esse: sꝫ si auferat̄ īpediēs agit ⁊ semꝑ sursū fit. Silr̄ aūt ⁊ quale ad id qḋ ē ī actu mutat̄. mox enim considerat sciēs nisi aliquid impedi/at: etiam q̄tum extendit̄ nisi aliquid prohibeat. Sustinēs aūt ⁊ ꝓhibēs ꝯmouēs: est sicut mouēs: ē aūt sicut

nõ: vt colũnã euellẽs: aut lapidẽ remouens: aut ã vase aquã: ẽm accidẽs enim mouet. Sicut repcussa sphera nõ a pariete mota est: sꝫ a pijciẽte. Qd quidẽ igit̃ nihil horum moueat seipm manifestũ est: sꝫ motus hꝫ principium nõ mouendi neqꝫ faciendi sꝫ patiendi.

¶ Et ꝙ illud qd est in potẽtia dicit̃ multis modis: hec fuit causa vt illud ex quo mouent̃ ista ꝛ similia est non manifestum. V.g. ꝙ ignis mouet̃ ad superius ꝛ terra ad inferius. ¶ Et addiscẽs est in potẽtia sciẽs alio mõ ab eo ẽm queꝫ illud qd hꝫ sciam: sed nõ scit: est sciẽs in potentia. ¶ Et illud qd est in potẽtia forte erit in actũ quãdo fuerit semp cõgregatũ agens ꝛ recipiẽs. V.g. ꝙ addiscẽs erit sciẽs ab eo cuius scĩa in potẽtia erat aliud in potẽtia. Qd enim hꝫ sciam sed nõ scit est sciẽs in potentia quoquo mõ: sꝫ iste modus potẽtie nõ est ille modus in quo erat prius anteqꝫ addisceret. ¶ Cũ igit̃ fuerit in hac dispositiõe aget suaꝫ actionẽ: ꝛ sciet tunc: nisi aliqd ĩpediat: ꝛ si nõ ꝯtingeret vt esset in opposito sciẽ scꝫ ignorãtie. ¶ Et ẽm hunc modũ currit dispositio de rebus naturalibus etiã. Frigidũ.n. est in potẽtia calidũ: ꝛ cum fuerit transmutatũ erit tunc ignis ꝛ cõburet nisi aliqd impediat. ¶ Et silr est d graui ꝛ leui ẽt: ex graui enĩꝫ generat̃ leue. V.g. ex aqua aer: prio.n. erat tale in potẽtia: ꝛ tũc fiet leue ꝛ faciet stati suã actõeꝫ nisi aliqd ĩpediat. Actio.n. leuis est vt fit in aliquo vbi ꝛ superius. Impedimẽtũ aũt accidit qñ fuerit in cõtrario loci eius. ¶ Et ẽm hoc est cursus in ꝙ̃titate etiaꝫ ꝛ in qualitate.

Actio leuis est vt fit in aliquo vbi ꝛ superius.

¶ Quãuis hic dꝫ queri. s. quare leuia mouent̃ ad vnũ locũ: ꝛ similr grauia. Et cã in hoc ẽ q: sunt nata vt sint in aliquo vbi. ¶ Et eẽntia grauis ꝛ leuis est ista: illud vbicari inferius: ꝛ istud supius. ¶ Sꝫ leue ꝛ graue ĩpotẽtia sunt multis modis: sicut diximus. Aqua.n. dum est aqua in potẽtia leuis quoquo mõ: ꝛ cũ fuerit aer pot ẽ vt ĩpediat̃ qn fit superius. sꝫ si illud ĩpedimẽtũ aufert̃ statim auget suã actionẽ ꝛ erit semp superius. Et ẽm hunc

Eẽntia grauis ꝛ leuis est ista illd vbicari inferius ꝛ illud superius.

modũ trãſmutaẽ quale ẽt ad illud qd̃ eſt in actu. Sciẽs enĩ ſtatĩ ſciet niſi ĩpediaẽ ⁊ ip̃z ẽt q̃ʒtũ extẽdiẽ: ſi nihil ſit qd̃ ĩpediat: illud aũt qd̃ aufert ĩpedimẽtũ quoquo mõ eſt motor: ⁊ quoquo mõ nõ eſt motor. V.g. ꝙ ſi aliquis hõ auferat colũnã fulciẽtẽ põdus: aut auferat lapidẽ poſitũ ſup vtrẽ in aqua: tũc mouebit iſta: ſʒ p accidẽs. Queadmodũ pila que a pariete reflectiẽ nõ mouẽ a pariete: ſʒ a p̃iciẽte. Manifeſtũ eſt igiẽ ꝙ nullus iſtoꝝ mouet ſe: ita ꝙ in eo ſit principiũ motus: vt moueat aut vt agat: ſed vt recipiat actionem.

32 ¶ Cum declarauit ꝙ lapis ⁊ vlr corpa naturalia ſimplicia nõ mouẽt ex ſe: cũ nõ diuidanẽ in motorẽ ⁊ motũ. ¶ Et ꝙ p̃pter h̃ neceſſe eſt vt motor eoꝝ ſit extrinſecus. ¶ Et declarauit ꝙ motor eoꝝ eſt extrinſecus cũ hoc ꝙ ſunt mota nãliter: ⁊ ꝙ hoc in eis eſt p potẽtiaʒ naturalẽ que eſt in eis vt moueanẽ ad ſua loca p̃pria: ſicut potẽtia exiſtẽs in re generata in ſubſtãtia ad recipiẽda alia p̃dicamẽta. ſ. ꝙ motor in eis eſt nãlis ⁊ extrinſecus. Et ꝙ hoc ꝙ mouenẽ in loco p̃uenit eis a generãte ſicut p̃uenit qualitas p̃pria ⁊ alia accidentia. ¶ Vult declarare ꝙ latẽtia motoris iſtoꝝ eſſentialr ⁊ p̃pter mixtionẽ potẽtie quã habet accidẽtaliter cũ potẽtia quã hʒ eſſentialiter. ¶ Et ideo hʒ duos motores: motorẽ accidẽtaliter ⁊ motorem eſſentialr. ¶ Et ideo motor q eſt eſſentialr admiſceẽ cuʒ eo qui ẽ accidẽtalr: ita ꝙ exiſtimaẽ ꝙ iſta mouent ſe. ¶ Et hoc intẽdit declarare in hoc caplo. ¶ Et dixit: ⁊ qꝛ illud qd̃ eſt in potẽtia ⁊c̃. i. ⁊ nõ eſt manifeſtuʒ illud mouens ex quo mouenẽ eſſentialiter corpora ſimpliciaq: potẽtia ad motũ dicieẽ duob᷒ modis. Quoꝝ vn᷒ eſt de potẽtia eẽntiali que eſt mã ex qua generata ſunt ⁊ eſt naturalis. Ali᷒ aũt eſt de potẽtia violenta que eſt accidẽtalis. ¶ Deinde dedit exẽplũ ⁊ dixit: ⁊ potẽtia violẽta ⁊c̃. V.g. ꝙ ignis moueẽ ⁊c̃. i. ⁊ exẽpluʒ potẽtie eẽntialis q̃ nõ exit in actũ niſi a motore eſſentialr eſt potentia q̃ eſt in igne vt moueaẽ ad inferi᷒ cũ reuertiẽ terra: ⁊ potẽtia q̃ ẽ in terra vt ſit ignis ⁊ vt moueaẽ ad ſupius: q̃ eſt ſilis potẽtie q̃ eſt ĩ addiſcẽte vt ſit ſciẽs. ¶ Exẽplũ vero potẽtie q̃ eſt acciñtalis ẽ potẽtia q̃ eſt in ipſo igne qñ ĩpediẽ a motu ad ſuperi᷒: ⁊ potẽtia q̃ eſt ĩ ipſa terra vt moueaẽ ad inferi᷒ qñ ĩpediẽ: ⁊ iſta potẽtia eſt ſilis potentie q̃ eſt in ſciẽte qñ nõ ſcit. i. nõ vtiẽ ſua ſcia: ⁊ eſt violẽta. ¶ Et qꝛ altera iſtaꝝ eſt eſſentialis: ⁊ altera accidẽtalis: aſſimilauit eẽntialem potẽtie q̃ eſt ĩ addiſcẽte vt fiat ſciẽs: ⁊ potẽtiã acciñtalẽ ei q̃ eſt ĩ ſciẽte qñ nõ vtiẽ ſcia pp aliqd̃ ĩpedimẽtũ. ¶ Et hoc ĩtẽdebat cũ dixit: ⁊ addiſcẽs ẽt ĩ potẽtia ⁊c̃. i. ⁊ addiſcẽs an̄q̃ addiſcat dr̃ eẽ ſciẽs in potẽtia alio mõ ab eo quo dr̃ in eo qd̃ hʒ ſciaʒ in tp̃e in quo non vtiẽ ſua ſcia qd̃ ip̃m eſt ſciẽs in potẽtia. Pͥa. n. eſt de gñe potentie eẽntialis. Scd̃a vero de gñe potẽtie acciñtalis. ¶ Et iõ potẽtia eẽntialis ĩdiget in h̃ ꝙ exeat in actũ agẽte eẽntialr. Scd̃a aũt nõ indiget agẽte in hoc ꝙ exeat in actũ niſi p accñs. Qm̃ nõ eſt in poten

A quo prouẽit forma ab codẽ accidẽtia cõſequẽtia formã p̃ueniunt.

Potẽtia eſſentialis ẽ in mã ⁊ naturalis.

a Potẽtia eẽntialẽ ad hoc vt exeat in actũ ĩdiget agẽte eẽntialr ſʒ potentia acciñtalis ñ ĩdiget agẽte niſi p accidens.

tia nisi pp īpedīētaut pp defectū. (tēt ī quo agit. V.g. qm ignis est cōburēs in potētia qn nō inuenit mām quā cōburat: cū igit inuenit mām quā cōburat: tunc fit cōburēs in actu sine indigentia motoris extrinseci. ¶ Et similr ignis hz duas potētias: potētiā eēntialē: et est potētia q est in corpore ex quo generat. et potētiā accntalē: et ē potētia q est in igne qn īpedit: et ista ēm q est accntalis indiget motore accntali: ecōtrario prime potētie. ¶ Et cū ita sit qd igit dicens vtrū ista corpa simplicia moueant in loco motore extrinseco aut ex se. Distinguēdū est in rñsione ad illā. V Qm motus q est in potētia naturalit et est potentia q est in re ex qua generat corpus simplex in quo inuenit motus: necessario indiget motore essentialr: et est illd qd est extrinsecū. s. generās. Generās enī est illud qd dat corpori simplici generato formā suā: et oīa accntia cōtingētia formes quorū vnū est motus in loco. Et ideo cū forma fuerit cōpleta in eo cōplebit vbi suū debitū et alia accidētia nisi aliquid īpediat. ¶ Potētia vero ad motū q accidit inueniri in corpe simplici qn impedit in tpe sue generationis quin moueat ad suum locū nālem ab alio īpedimēto qn generat in loco extraneo: aut qn exit a suo loco naturali ab aliquo extrahēte: nō indiget in hoc q exeat in actū motore extrinseco eēntialiter: cū sit potētia accntalis. ¶ Et cū ita sit: et illud qd mouetur essentialr est illud quo est potentia vera ad motū. s. potētia receptionis motus: tūc illud qd mouet ī rei veritate hoc motu est mā ex qua generat corpus simplex. V. g. q aer qui est in potētia ignis: et superius est illud qd mouet in rei veritate: et essentialr ad superius qn fit ignis. ¶ Et cū distinxit potentiā accidētalē a potētia essentiali: incepit pprie dicere potētiā eēntialē: et dixit: et illud qd est in potētia forte erit ī actu rē. i. et ppriū est potētie eēntialr vt nō fiat in actu nisi pp motorē eēntialē: et q nō venit ad actū nisi qn ggregant duo. s. recipiēs et agēs ecōtrario potētie accntali q nō idigeat ad h q exeat ad actū motore extriseco nisi p accnōs: et ē recessus īpedimēti. ¶ Et dixit: forte qm qnq3 ggregat agēs et recipiēs et null⁹ fit mot⁹. ¶ Del de vedit exēplū potētie eēntialis nālis: et dixit. V. g. q: addiscēs fit sciēs. i. ab eo qd est ī potētia vera facit ipm sciētē in rei vitate. D. d. illud. n. qd hz sciam rē. i. ille. n. q est sciēs qn nō vtit sua scīa dr esse sciēs ī potētia: alio mō ab eo quo dr in addiscēte eē sciēs ī potētia anteq addiscat. s. qm illa ē potētia accntalis: et ista ē potētia essentialis. D. d. cū igit fuerit talis dispōnis rē. i. et qn sciēs fuerit sciens in actu tūc nō indiget in sua actiōe motore extrīseco ī actu: s3 aget sua actōe nisi aliqd īpediat. ¶ Et si aliqs diceret q si sciēs qn non vtit sua scīa ē sciēs ī potētia eo mō quo dicim⁹ in addiscēte eē sciēs in potētia: ptingeret vt sciēs qn nō vtit sua scīa esset ignorās sicut addiscēs q est sciēs in potētia. ¶ Et h itēdebat cū dixit: et si nō ptingeret rē. ¶ Et cū declarauit q potētia dr duob⁹ modis. s. de potētia accntali: et eēntiali. Et q accntalis nō indiget motore extrīseco nisi p accnōs: icepit notificare q potētia q existit ī lapide ad iferi⁹ est de hoc gnē. s. accntalis: et cū ita sit: tūc ista nō mouet ex se. s. eēntialr: et dixit: et f3 hūc modū rē. i. et f3 modū duap potētiap q existūt ī addiscēte et sciēte: inueniunt iste due potētie in corpib⁹ simplicib⁹ nālib⁹ etiā. Quēadmodū. n. discēs ē sciēs ī potētia: et cū fuerit sciēs ī actu

Gñans ē illud qd dat corpi simplici gñato suā formā et oīa accntia ptīgētia formes quorū vnū est motus ī loco. Idē. 8. cō. 31. et p h vide. 3. ce. 28.

Uide pñte 2. de ala. t. c. 5. de actu Et. t. cō. 10 de potentia duplici.

opabit̃ sua scia̋ nisi aliqd ipediat. Silr corp⁹ qd est in potẽtia ignis aut calidũ: aut motũ ad superi⁹: cuz fiet ignis in actu: fiet superi⁹ in actu: nisi aliquid impediat. ¶ Deinde. d. ꝛ similr est de graui ꝛ leui. s. ꝙ potentia in eis dr̃ duobus modis dictis in addiscẽte ꝛ sciẽte: ꝛ ꝙ illud ex quo generat̃ graue ꝛ leue est potentia grauis ꝛ leuis in rei veritate. Et cum exiuerit de potentia in actum erit leue in actu aut graue in actu: nisi aliqd impediat. ¶ Et hoc itẽdebat cuz dixit: qñ qꝫ eniz generat̃ ex graui ꝛc̃. ꝛ potentia vera que est actio leuis. s. motus ad superius est in graui in actu: qd est leue in posse. ¶ Et intendit per totuz hoc ꝙ cuz potẽtia vera que est ad motum istorum corporũ fuerit in eo ex quo generant̃. Et ista potẽtia nõ exit in actũ nisi a generãte ꝛ agente graue aut leue: necesse est vt motor istorũ corporũ simpliciũ. s. grauis aut leuis sit generãs nõ ꝙ mouet̃ ex se. ¶ Deinde. d. ꝛ impedimẽtum accidit ei ꝛc̃. i. ꝛ graui ꝛ leui accidit vt impediant̃ ab vbi: qd deberẽt habere a generante ea: eo mõ ẽm quẽ habẽt alia accidẽtia qñ generatũ fuerit in loco extraneo: ꝛ impeditur illic aliquo impedimẽto. ¶ Et hoc intendebat cuz dixit: ꝛ ẽm hunc modũ est de quãto ꝛ quali. i. quẽadmoduz potẽtia que est ad quãtum ꝛ quale que sunt ꝓpria generato est in mã ex qua generatur: ita est de vbi ꝓprio: ꝛ quẽadmodũ quãtuz ꝛ quale exeunt de potentia in actũ a generãte: ita est de vbi qñ generatũ fuerit nõ in suo loco nãli. ¶ Deinde. d. quãuis hoc ꝛc̃. i. ꝛ cuz fuerit dictũ ꝙ motus ad superius corporis leuis ꝛ corporis grauis ad inferius fuerit a generãte: querẽduz est ab aliquo quare motus leuis est ad cõtrariam partẽ ei ad quã mouet̃ graue. Et quare oẽs partes grauis mouentur ad eundẽ locum: ꝛ similr oẽs partes leuis. ¶ Dicenduz est ad hoc ꝙ h̃ fit in eis nãliter: ꝛ perscrutat̃ de hoc in libro scđo celi ꝛ mundi. ¶ Et cum opposita fuit ei hec qo dedit rñsionẽ ad illaz ẽm ꝙ pertinet ad hunc locũ. Et dixit. ꝛ cã in hoc est ꝛc̃. i. ꝛ cã in hoc ꝙ mouent̃ ad loca opposita. s. graue ꝛ leue: ꝛ est qr sunt nata vt sint in locis ꝓpriis. s. ꝙ esse eoꝝ nõ complet̃ nisi essendo in illis locis: sicut cõplentur alia accidẽtia ꝛ ꝓpria sequẽtia substantiã vniuscuiusqꝫ eorum. ¶ Et ideo dixit: ꝛ essentia grauis ꝛ leuis est ista. s. ꝙ eẽntia grauis ꝛ leuis facit vt leue vbicetur superius: ꝛ graue inferi⁹: ꝛ hec vbicatio aut collocat̃ in diffõne grauis ꝛ leuis: aut est actio intentionis que collocat̃ in diffõne eoꝝ. Leue eniz ꝛ graue describũtur per hanc actionẽ: ꝛ hoc declarabit̃ ẽt in celo ꝛ mundo. ¶ Et cũ cõpleuit oia ista reuersus est ad faciẽduz rememorationẽ de ṗdictis. ¶ Et dixit: sed graue ꝛ leue in potẽtia sunt multis modis: sicut diximus. i. qm̃ dicent̃ per potẽtiaz nãlem pessimã ꝛ violẽtam: que erit qñ impedit̃ ab aliquo. D. d. aqua eniz ꝛc̃. i. aqua eniz dum est aqua est in potẽtia nãli leuis: ꝛ cum fuerit aer erit leuis in actu: nisi aliquid impediat: ita ꝙ nõ agat actionẽ leuis: ꝛ sic inuenietur in ea potẽtia violẽta: ꝛ ista sic dixim⁹ distinguunt̃ a vera potẽtia: qm̃ ista est violenta ꝛ illa nãlis. ¶ Deinde. d. ẽm hunc modũ ꝛc̃ i. illud qd est in potẽtia aliqd quale cuz trãsmutatũ fuerit de potẽtia in actũ: tũc illud quale aget suam actionez nisi aliqd impediat: sicut addiscẽs qñ fuerit sciens in actu aget eniz actionẽ discentis nisi aliquid impediat. ꝛ silr aqua cũ fuerit aer aget actionẽ aeris nisi aliquid impediat

Documẽtũ

Tex. cõ. 20. ẽius finẽ.

Hec vbicatio aut collocat̃ ĩ diffinitiõe grauis ꝛ leuis: aut ẽ actio intẽtiõis q collocat̃ in diffõne illorum. Uide 4. ce. c. 26.

pediat.i.vbicabit superi⁹.¶ D.d.illud aūt qđ aufert impedimētū zc̄.i.ꝛ intēdit ꝙ istud est mouēs per accñs nō essentialr.¶ Deinde dedit exēpluz z.d.U.g.si aliqs hō zc̄.i.U.g.si aliqs hō aufert colū/nam sustentātez pondus:tūc ille hō mouebit illud pondus ad infe/rius:ꝛ cadet illud ponderosuz ad inferi⁹ p accñs:ꝛ silr qñ aufert la pidē positū sup vtrē inflatū:ille hō dr̄ mouere illū vtrē p accñs.Et dr̄ mouere p accñs:qꝛ ista potētia est violēta.s.potentia impedita.¶ D.d.quēadmodū pila zc̄.i.quēadmodū qñ ꝓijciēs ꝓiecit pilam ad parietē:ꝛ reflectit ab eo:nō dr̄ ꝙ paries mouet illam illo motu reflexo per se:sed ꝓijciēs ꝛ paries si dicatur mouere per accñs.Et ita dicit illud qđ aufert impedimētuz mouere lapidez per accñs:ꝛ qđ generat ipsuz mouere ipsuz eēntialr.¶ Et cū cōpleuit hāc declarationem fecit rememorationē de hoc:ꝛ dixit:declaratuz est igitur zc̄.i.declaratū est igitur ꝙ nulluz corpoꝝ simpliciū nāliū.s.ꝙ terre ꝛ ignis ceteroꝝ mouet se:ꝓpter hoc ꝙ in eo est principiū quo moueat se:ꝛ hoc essentialiter:non accidētaliter:sed in eo est essentialr principiuz receptionis vt moueatur ab extrinseco non principium actionis nisi per accidens.

¶ Si igitur oīa que mouent̄:aut nā mouent̄:aut extra nām:vel violentia.Et que vi ꝛ extra nām oīa a quodā ꝛ ab alio.Eorum aūt que nā iteruz quecunqꝫ a seipsis mouētur ab aliquo mouent̄:ꝛ que nō a seipsis vt leuia ꝛ grauia:aūt enī a generāte ꝛ faciēte leue ꝛ graue:aut ab impediētia ꝛ ꝓhibētia soluēte.Oīa ergo que mouētur ab aliquo alio vtiqꝫ mouebunt̄.Hoc aūt duplr:aut enī nō per seipsuz est mouēs sed per alterū qđ mouet mouens:aut per seipsuz:ꝛ hoc aut est mouēs ex se p:i/muz post vltimū:aut per plura media:vt baculus mouet lapidē:ꝛ mouet̄ a manu mota ab hoie:hic aūt nō amplius est quo ab aliquo moueat̄.Utrūqꝫ igitur mo/uens dicim⁹ ꝛ vltimū ꝛ p:imū mouētium:sed magis p:imū.id' enī mouet vltimū:sed nō hoc p:imū:ꝛ sine quidē p:imo vltimū nō mouebit.illud aūt sine hoc:vt baculus nō mouet nisi moueat̄ ab homine.

¶ Et cum oīa mota:aut mouentur naturalr aut extra nām ꝛ violente.Et oīa mota violēte ꝛ extra nām mouētur ab aliquo ꝛ alio.Et ea que mouent̄ nāliter ꝛ ex se mouent̄ ab alio ēt.Et similr ea que nō mouentur ex se vt grauia ꝛ leuia mouent̄ aut ex trāsmutāte ꝛ agēte le/ue aut graue:aut ex auferēte impedimētū.Necesse est

igitur vt oia mota moueant ab alio. ¶ Et hoc duobus modis. Motor enim aut nõ per se mouet motum: sed qr aliud mouet ipsum: aut ita q ipse moueat per se. ¶ Et iste motor aut erit primũ post illud aliud: aut erit medium plusq̃ vnũ. V.g. q baculus mouet lapidẽ: r mouetur a manu: r man⁹ ab hoĩe: hõ autẽ non mouet ab aliquo. ¶ Et nos dicem⁹ in oĩbus eis mouere. s. in primo r postremo: sed primũ est digni⁹. Primũ enim mouet postremũ: r nõ postremũ primũ. Postremũ igitur nõ mouet sine prio: primum vero mouet sine postremo V.g. q baculus nõ mouet/ si man⁹ nõ mouerit.

Digressio 3 Themistiũ.

33 ¶ Existimat q caplm pdictũ ante primũ intẽdit q Arist. intẽdit p ipsum q oẽ motum hz motorẽ. ¶ Et iõ dimisit Themisti⁹ declarationem eius q. est in pncipio septimi r cõtent⁹ est in hac declaratiõe hic: r opinat⁹ est eã esse magis certã q̃ primã. Cum illa q illic est signum. ista aũt existimat esse inductio. ¶ Et vr̃ q inductio nõ sufficit in hoc: r maxime apud ponẽtes hic esse aliquid qd mouet se: sicut ponit Plato. ¶ Et vr̃ mihi q ipse intẽdit p hanc declarationẽ hic dissoluere qõnem accidentẽ in ppositiõe dicẽte: q oẽ motũ hz motorem ex motis simplicib⁹. Ista enim apparẽt moueri p se: cũ fuerint extra sua loca nãlia: r sunt simplicia nõ diuisibilia. s. q motor in eis est ipsum motũ. Ista igitur qr faciũt dubitare in hac qõne hz q Ari. dixit in principio septimi. ideo incepit illic demrare hanc ppõnem s. q oẽ motum hz motorẽ: sed nõ dissoluit illic qõnem accidẽtẽ in eis ex his simplicib⁹. In hoc aũt loco dissoluit illam qõnem r declarauit q ista mouent ab extrinseco: r q nõ mouent ex se nisi p accñs: r sic cõpleuit sermonẽ suũ in hoc q oẽ motũ mouet ab aliquo: r ipse post pfecte pscrutabit de hoc. s. declarando q impole est vt aliquid moueat se.

Text⁹ expõ

¶ Et. d. r cũ oia rc. i. r cum declaratũ sit q cum oẽ motũ aut mouet violẽte: aut nãliter: r illa que mouent nãliter aut mouent ex se. s. hñtia aĩas: aut erunt corpora grauia r leuia: r iam apparuit in istis tribus modis moueri ab aliquo alio. Illa aũt que mouent violente r grauia r leuia mouent a motore extrinseco: alia aũt mouentur a motore existẽte in eis. ergo necesse est vt oẽ motum moueat ab aliquo alio. ¶ Et intẽdebat q ista ppõ declarata est hic pfecte: cum qõ que accidit in ea ex corpib⁹ grauib⁹ r leuib⁹ sit dissoluta: r demõstratio facta sit de ipsa a pncipio septimi: nõ qr inductio q̄ vtit ĥ sit sufficiẽs in hoc. Inductio. n. in qua nõ pcipit q pdicatio est essentialis nõ dat certitudinẽ nãlem: lz inducant in ea oĩa particularia. ¶ Et cũ verificauit hãc ppõnẽ: r est q oẽ motũ mouet ab alio: incepit dclarare q illa q mouent in loco reducunt ad aliqd motũ ex se. ¶ Et. d. r hoc duob⁹ modis rc. i. r cũ declaratũ sit q oẽ motum hz motorẽ: r est manifestũ q motores sunt duob⁹ modis: aut q motor mouet motũ: qr aliud extrinsecũ mouet ipsum: aut qr motor mouet nõ qr aliud mouet ipsum: r ista ppõ est manifesta p se. ¶ D. induxit

Inductio ĩ qua nõ pcipit q pdicatio est essentialis non dat certitudinẽ nãlem: lz in ea om/

aliam ppōnez ⁊ dixit: ⁊ iste motor ⁊c̄.i.⁊ oīs motor aut erit primus motor: qr mouet postremū motū.s.motū sequēs: aut erit illic mediū inter primū motorē: ⁊ inter postremū motū: ⁊ istud mediū aut erit vnum: aut plus ꝙ vnū. Et intēdit per primū motorē illud qd non mouet qr aliud mouet ipsū: sed p se ⁊ per mediū illud qd mouet qr aliud mouet ipsū: ⁊ io predixit ꝙ oīs motor aut mouet p se: aut per aliud. ¶ Sunt igif tria: primus motor: ⁊ medi⁹ motor qd est motū, ⁊ postremū motū qd nō mouet oio. ¶ V.g. ꝙ baculus mouet lapidē ⁊ man⁹ baculū: ⁊ hō manū. ¶ D.d. hō vero.i. hō vo in h exēplo est pm⁹ motor: ⁊ intēdit per hoīez virtutē mouentē manū hoīs: ⁊ medius motor est man⁹ ⁊ baculus: ⁊ postremū motū est lapis. ¶ D.d. ⁊ nos dicim⁹ in eis ⁊c̄. ⁊ intēdit in primo medio: ⁊ hoc intēdebat cū d.s. postremū. D.d. sed digni⁹ est primū.i. sed digni⁹ est mouere primum. ¶ D.d. ipsū enī mouet postremū: nō postremū primū.i. qm primū nō indiget scdo vt sit motor: sicut scdm mediū indiget vt sit motor primo: ⁊ ideo medium nō est motor in actu nisi per primum. ¶ Primū igitur est prius illo pm nām ⁊ pm cām: pm nām autē qr cū auferf/ aufert mediū: ⁊ cū fuerit/ nō sequif vt sit mediū; sed cū fuerit mediū/ sequitur ꝙ primū sit necessario.

nīa particularia inducanf. pro h vid secūdo porū ca. 23.

Prim⁹ motor est pōr medio motore ⁊ pz naturā ⁊ pm cām. Uide ꝯ̄hic. j. t. c. 38. ⁊. 39.

¶ Ostēdit ꝙ necesse est deuenire ad primū aliqd qd vel sit imobile vel moueat seipsū. Cap. 3.

SI igitur necesse est oē qd mouef ab aliquo moueri: ⁊ hoc aut ab eo qd mouef: aut ab alio/ aut nō. Et siquidē ab alio qd mouef: necesse est aliquid esse mouens qd non sit ab alio primo. Si autē hmōi est primū nō necesse est esse alterū. ipoīe est.n. in īfinitū abire mouēs ⁊ qd mouetur ab alio ipsum: infinitorū enim est nihil primum: si igitur omne qd mouetur ab aliquo mouetur. Primū autē mouēs mouef non qdem ab alio. Necesse est primū a seipso moueri.

¶ Si igitur est necessariū vt oē motū moueaf ab alio: ⁊ vt motus eius sit ab alio: aut ita ꝙ nō sit motum: aut ita ꝙ sit motū: ⁊ si motus eius fuerit ex alio moto: necesse est hic eē primū motorē qui nō mouef ab alio: ⁊ si nō seqtur cū primū fuerit hmōi: vt postremū sit necessario: impoīe enī est hoc pcedere in infinitū h ꝙ motū sit motū sp ex alio. Infinita eī nō hñt principiū oino. Si igitur omne motū moueaf ab alio. Et primus motor mouetur sed nō mouetur ab aliquo; sequitur necessario vt moueatur ex se.

Infinita nō hñt pncipiū oino.

34 Cum posuit ꝙ oē motū hꝫ motorem: ⁊ posuit scđo ꝙ oīs motoꝝ aut mouet: q² aliud mouet ipsuꝫ: aut mouet q² ipm mo/uet ⁊ non mouet. ℭ Et posuit tertio ꝙ motor est duobꝰ modis: pri/mus ⁊ medius inter pmū ⁊ ipm motū. ℭ Et posuit qrto ꝙ pmus mo/tor prior est nāliter medio. ℭ Uult cōgregare istas ꝓpositiones in duobus syllogismis hypotheticis: quoꝝ vnus est diuisiuus: ⁊ alius cōtinuus: ⁊ concludere ex hoc illud qđ intendit concludere: ⁊ est ꝙ mouentia que mouent in loco reducunt necessario ad motū ex se: qđ est primū mouentiū que mouent. ℭ Et dixit: si igit est necīuꝫ ⁊c. i. si igit est necesse ꝙ oē motū hꝫ motorē aliū a se in esse: vt declaratuꝫ est in septimo: ⁊ cōpletū in hoc tractatu: necesse est ex hoc vt oīs motor qui mouet: aut mouet ex se/ aut ex motore extrinseco. ℭ Et motor extrinsecus aut mouet ita ꝙ mouet: aut mouet ⁊ nō mouet. Sꝫ impoſſe est vt moueat a motore extrinseco qui non mouet: ergo necesse est vt moueat a motore ⁊ moto. ℭ Et ipse diminuit a syllo/gismo diuisiuo vnuꝫ extremū triū. s. vt moueant ex se. q² hoc intendit declarare. ℭ Et silr diminuit destructioneꝫ alterius ptis: ⁊ est ꝙ illđ qđ mouet ab extrinseco impoſſe est vt moueat a motore: q non mouet nisi ꝑ accñs: sicut fuit dictū in auferēte īpedimentū ⁊ generāte in rebus nālibus. ℭ Et cū cōclusit ex hoc syllo ꝙ illud qđ mouetur ab alio necesse est vt moueat a motore qui mouet: induxit sillm hypotheticū cōtinuū: cuius añs est pars verificata ex duabꝰ partibꝰ sylli diuisiui. ℭ Et. d. ⁊ si motꝰ eiꝰ est ab alio qui mouet ⁊c. D. d. ⁊ si nō: sequit ⁊c. i. ⁊ istud est necīuꝫ: q² cū postremū fuerit/ sequit vt primū sit: ⁊ si nō/ sequit cū pmū fuerit vt postremū sit. ℭ D. d. ipoſſe em̄ est ⁊c. i. ⁊ cū manifestū est per se expositis ꝙ cū primū nō fuerit non erit postremū: nec mediū: qm̄ mediū nō mouet sine pmo. Dicamus ꝙ impoſſe est vt media ꝓcedant in infinitū: ūno necīuꝫ est ipsa peruenire ad motū qđ mouet ex se: nō ab aliquo extrinseco. ℭ Deinde incepit declarare modū istiꝰ cōsecutionis: ⁊. d. īfinita em̄ nō hñt primū. i. ⁊ cū posuerimus ꝙ media fuīt infinita. s. ꝙ motū mouet semper ab alio extrinseco: ⁊ illud aliđ ēt mouet a motore qđ mouet ēt ab alio extrinseco: tūc impoſſe erit illa media habere primū: ⁊ cū primum non fuerit nō erit postremū: qm̄ cū extremū esse sequit primū esse: sicut diximus: manifestū est ꝙ cū primū non fuerit/ sequit ꝙ postremū non sit. ℭ Et cū declarauit ꝙ necesse est in rebus in quibus inueniunt plures motores vt in eis sit pmū motū ad qđ reducunt incepit declarare ꝙ istud motū primū dꝫ esse motū ex se: ⁊. d. si igit oē motū ⁊c. i. ⁊ cū posuerimus ꝙ oē motū hꝫ motorē: ⁊ posuerimus ꝙ pmus motor nec̄e est vt moueat qñ mouet in loco q² est corpus: necesse est vt moueat ex se. i. per principiū existēs in eo: cū sit impossibile vt moueat a motore extrinseco: qđ est cōtra positum.

Nec̄e est vt oē motū habeat motorē aliū a se in eē. Uide opp. 4. celi cō. 22.

ℭ Amplius aūt ⁊ sic ipsaꝫ eandē rōneꝫ est ꝓgredi. Oē em̄ mouēs aliqd quidē mouet: ⁊ aliquo mouet: aut em̄ seipso mouens mouet: aut alio vt homo aut seipso: aut baculo mouet ⁊ ventus proiecit: quia aut ipse aut lapis quē mouit: impoſſe aūt mouere est illud quo mo

tus differt absq; eo qd mouet seipso. Sz siqdē ipsuz se/ipsum mouet: non necesse est aliud eē quo mouet. Si vero sit alteruz id qd mouet est aliqd qd mouebit non quodā alio: sz seipso: aut in infinitū abibit. Si ergo qd mouet mouet: necesse est stare & nō in infinitū ire. Si eñ baculus mouet eo q mouet a manu: & manus mouet baculū. Si aūt & hāc aliud mouet: & hūc alterū: aliqd mouēs est. Cum aūt aliquo moueatur semper alterum: nece est prius ipm seipm mouēs. Si eñ moueat qdē hoc nō: aliud aūt mouēs ipm sit: nece est ipm se/ipsuz mouere. Quare & fz hāc rōnē qd mouet aut mox a seipm mouēte mouebit: aut venit aliqñ in hmōi.

¶ Et pote est etiā hoc idem declarare fm hūc modū. Motor mouet aliquid & per aliquid: motor enim aut mouet aliqd p se: aut per aliud. V.g. q homo aut mouet per se aut per baculū: & occurrit aliqd vt ipse ventus aut lapis quē eleuat vētus. Et īpossibile est q moueat illud p qd mouet sine eo qd mouet se. Sed si aliqd mouet se: nō est necesse vt cuz eo sit aliquid aliud p qd mouet. Et si aliquid aliud sit p qd mouet: necessario erit illic aliqd mouēs ēt nō p aliquod/sz p se: & si nō: pcederet in infinitum. Si igit motū mouet ab aliquo nece est vt hoc cesset: & nō procedat in infinitū. Baculus si mouet mouet a manu: & manus mouet baculū: & si manus mouetur ab aliquo alio: tunc mouēs baculū erit aliqd aliud. Si igitur fuerit hic semper aliqd aliud qd mouet per aliqd nece est vt aliqd sit prius qd mouet se. si igit hoc mouet & non ab alio: sequtur necio vt ipm moueat se. Scdz igit hūc modū ēt sequtur necio vt illud qd mouetur: aut mouetur ex motore sui sine medio: aut veniet post ad talem motorem.

¶ Iste est modus declarationis alius a pmo: sed non differt a pma declaratione: nisi in modo vtendi qbusdā ppositiōib': nō in seipsa. 35
In prima enim declaratione posuit q motor est duobus modis: primus. s. & medius: & q medius non mouet sine primo. ¶ Deinde declarauit ex hoc q medij impossibile est vt procedant in infinitum. ¶ Et cū primus non fuerit/non erit postremus. ¶ In hac aūt decla

ratione posuit φ omne q̄d mouetur aliquid aut ipse per se.i.sine in/strumento: aut per instr̄m. ¶ Et ista ꝓpositio est in loco p̄me ꝓposi/tionis in qua dictū fuit in p̄ma declaratiōe: φ oīs motor aut est pri/mus aut medius inter motorē ⁊ motū.s.postremū. Et manifestū est φ illa ꝓpositio ⁊ ista sunt due ſm modū: sed eedem ſm subiectum. ¶ Deinde posuit scd̄o φ illud per q̄d mouet motor non mouet sine motore.i.φ instr̄m nō mouet sine eo q̄d mouet instr̄m. ¶ Et ista ꝓ/positio est in hac demonstratione loco illius in qua dictū fuit in pri/ma declaratione: φ mediū impossibile est vt moueat sine primo: ⁊ sunt sicut diximus eedē in subiecto: ⁊ due ſm modū. ¶ Deinde cū cōiunctū fuerit huic φ motor qui mouet ita φ mouet: aut ab extrin/seco aut ex principio in eo est illud per q̄d mouet motor: cōcludunt due cōclusiones. ¶ Quarum vna est φ p̄mus motor qui mouet mo/uetur ex se: ⁊ ¶ Scd̄a φ primus motor non mouet oīno: ⁊ ideo ne/cesse est vt nō sit corpus. ¶ Et declaratio inducit sic. si sunt hic mo/uentia que mouent ex alijs ex extrinseco: necesse est vt perueniat ad motorē qui mouet ex se: aut ad motorē qui mouet oīno: neq₃ ex se neq₃ ex alio. ¶ Quoniam si nō peruenerit ad hec duo: tūc erunt instra infi/nita: ⁊ cū fuerint instrumēta infinita non erit illic motor qui vtat eis: q̄d est cōtra positum. ¶ Si igit posuerimus in hac demonstratio/ne φ oīs motor qui mouet ab extrinseco est instr̄m: concludet ex hac demonstratione φ est necesse vt hoc sit motum ex se in loco: ⁊ tunc ista conclusio erit eadem cum conclusione prime demonstrationis. ¶ Et si posuerimus φ oīs motor q̄ mouet ex extrinseco: aut ex prin/cipio in eo est instr̄m: cōcludetur hic esse primū motorē qui non mo/uetur oīno: ⁊ ista est alia cōclusio ab ea quā cōclusit in p̄ma demon/stratione. ¶ Et nos perscrutabimur quā istarū intēdit Aris. cōcludē/re in hac demonstratōe. ¶ Et dixit: ⁊ possibile est declarare ⁊c. appa/ret ex hoc φ illud q̄d intēdit declarare per hūc sermonē est illud q̄d declarauit in prima declaratione.s.φ mouētia que mouent in loco reducunt ad motorē qui mouet ex se. ¶ Et possibile est vt in hoc ser/mone sit aliq̄s pertrāsitus: ⁊ erit cōclusio istius demonstratiōis pri/mitus hic: φ mouētia q̄ mouent in loco reducunt ad motorē: ⁊ q nō mouet essentialiter ex se: ⁊ sequit ex hoc aliq̄d q̄d mouet ex se esse: scilicet cōpositum ex corpore per q̄d mouet.s.instr̄m: ⁊ ex hoc motore qui nō est corpus. Corpus enī impossibile est vt moueat in loco sine eo q̄d mouet essentialr̄. ¶ Et cum narrauit φ possibile est declarare illud q̄d prius declarauit per aliā declarationē: incepit ꝓponere pro/positionem istius declarationis scd̄e. ¶ Et dixit: oīs motor ⁊c.i.oīs motor mouet aliq̄d necessario aut per se: aut per aliud.i. per instr̄m. ¶ Et hoc manifestū est ex hoc per q̄d exposuit sermonē suū: cū dixit: motor enim aut mouet aliquid per se aut mouet p aliud. ¶ Si igit intellexerimus per aliud aliquid distinctū a motore: tunc motū ex se collocat in eo q̄d mouet per se non per aliud: ⁊ tunc ista demon/stratio inducet nos ad motū ex se. ¶ Et si intellexerimus ex motu per aliud numerationē tantum: tunc illud q̄d mouet per se non per aliud est motor qui non mouet oīno. ¶ Motū enim ex se cōponitur ex motore ⁊ moto. Motor igit qui est in eo mouet motū primū per se.s.corpus: ⁊ mouet illud q̄d est sub primo mouente mediante alio

Expō text⁹

Corp⁹ īpoſſe est vt mo/ueat ī loco absq₃ eo φ moueat es/sentialiter.

qḋ eſt primum motum. ꝟ U.g. anima in animali eſt mouens per ſe: cū mouet corpus aïalis ſine medio.i. ſine inſtrō: ⁊ mouet illḋ qḋ eſt extra corpus aïalis per inſtrm qḋ eſt corpus aïalis. ¶ Sȝ exēplum eius ſouat magis ſm primā expoñem: ⁊ hoc eſt qḋ dixit. U.g. ꝙ ho/mo.i. aut mouet aliqd per ſe: aut per baculū. Hic igit poſuit illud per qḋ mouet diſtinctū a pmo motore: ⁊ poſuit motorē per ſe illud qḋ nō indiget inſtrō extrīſeco: ⁊ ſm hoc iſta declaratio cōcludet illḋ idē qḋ prima declaratio cōcluſit. ¶ D.d. ⁊ ꝓijcit aliquid aut ipſe vētus ⁊c. ⁊ iſtud eſt exemplū cōfirmans hunc intellm: ⁊ intēdit ꝙ ventus aliqn mouet aliqd per ſe: ⁊ qñqȝ mouet aliquid mediāte lapide quē eleuat. ¶ Et pōt aliqs querere de vēto: vtrū ſit de numero eoꝝ que mouentur ex ſe: aut de numero eoꝝ que mouenť ex alio. Et ſimiliter querere de motu ferri ad magnetē: vtrū ferrū in hoc motu moueť ex ſe/ aut ex alio. ¶ Et eſt manifeſtū ꝙ ventus eſt de genere eoꝝ que mo uentur nāliter cuȝ non moueť niſi a generante ipſum: ⁊ in hoc loco induxit exemplū large: ⁊ ſiſr ferrū eſt quoquo modo de numero eoꝝ que nāliter moueńť cū non moueť a magnete niſi per alterationeȝ quā acqrit mediāte aere a magnete: ⁊ ideo qñ cōplexio magnetis trāſmutať non attrahit: ſicut accidit ei qñ cōfricať cū allcis: ⁊ vt di. Et hoc manifeſtū eſt in lapide q nou attrahit paleas donec caleſiat. ¶ Et cū poſuit ꝙ motor eſt duobus modis. ſ. qui mouet per ſe: ⁊ mo tor q mouet per aliud. i. per inſtrm poſuit ſtdaȝ ꝓpōneȝ. ¶ Et dixit: impōſe eſt vt moueat ⁊c. i. ⁊ impōſe eſt vt illud per qḋ mouet motor moueat ſine illo qḋ moueť ex ſe: ⁊ hoc demonſtrat ꝙ ipſe ponit motū per ſe de genere motoris per ſe. ſ. ſine inſtrō. ¶ D. narrauit ꝙ motor per ſe precedit nāliter motorē per aliud: ⁊ dixit: ſed ſi aliquid fuerit qḋ moueat ſe ⁊c. i. ⁊ illud qḋ mouet per ſe ſi ponať eē non ſequiť vt motor per aliud ſit: ſicut ſequiť cū motor per aliud fuerit vt motor per ſe ſit: ⁊ iſta eſt diſpoſitio poris nāliter. ¶ Et cū poſuit has duas ꝓpoſitiones incepit cōcludere illud qḋ intēdebat ꝯcludere: ⁊ dixit. ſi igiť fuerit aliquid aliud ⁊c. i. ſi igiť fuerit poſitum hic aliquis mo tor qui mouet: q: aliud mouet ipm: ⁊ illud aliud mouet q: aliud mo uet ipſum: etiaȝ neceſſe eſt vt ibi ſit aligd qḋ mouet: non q: aliquid aliud mouet ipm ex extrinſeco: ſed q: ipſum mouet ſeipſum: ⁊ ipōſe eſt vt mouētia que mouent ex alijs ꝓcedant in infinitū. ¶ D. indu/xit exempluȝ de hoc: ⁊ dixit: ſi igiť motor mouet ab alio: nece eſt vt hoc eēt ⁊ nō ꝓcedat in infinitū. i. ſi igiť motor moueť ab alio moto re: ⁊ tūc mouet ipſe: ⁊ ille alius motor etiā eſt talis. ſ. ꝙ non mouet niſi moueať ab aliquo extrinſeco: neceſſe eſt vt hoc eſſet: ⁊ nō ꝓce/dat in infinitū. D. dedit exemplū: ⁊ dixit. baculus enī ⁊c. ſi igiť hic eſt ſemper aliquid aliud qḋ mouet: neceſſe eſt vt hic ſit prius aligd qḋ mouet ſe. U.g. ꝙ ſi baculus mouet lapideȝ: ⁊ nō mouet ipm de/nec moueať: ⁊ manus ēt nō mouet niſi moueať ab aliquo alio ⁊ tūc ille qui eſt baculi motor in rei veritate eſt aligd aliud a manu. Ma nus enim ⁊ baculus in hoc ſunt in eodem ordine: ⁊ hoc intendebat cū dixit. ſi igitur mouet manū aligd aliud: tunc mouens baculum erit aliquid aliud. i. preter manuȝ. ¶ D.d. ſi igiť hic eſt aligd aliud ideſt alius motor pter manū ⁊ neceſſe eſt vt hic ſit aliquid prius qḋ mouet ſe. i. neceſſe eſt vt hic ſit motor prior nāliter manu qui mo/

An vēt' ex ſe moueať vel ex alio.

Solutio.

De motu ferri ad ma gnetē. vide cō.7.phi.c. 10. q2.d.op poſitū.

Ut ⁊ meli' motorē p ſe de gñe mo/ti p ſe.

Diſpō po/ris nāľ eſt cū aliḋ fue/rit ipm eē ⁊ nō ecōtra. Idē.ſ.me. ca.ḋ pori: ⁊ in poſt pdi/camētis.

Primū mouēs ī hoīe ē calor nālis.

uet se: ꝛ iste est homo: ꝛ qꝺ est tale in rei veritate est calor naturalis. ¶ Et hoc est necesse: qm̄ iam posuit ꝙ cum illud per qꝺ est mouet̄ fuerit: necē est vt primus motor sit. Et cum pmus motor fuerit impolē est vt mouentia que mouētur ꝓcedāt in infinitū. ¶ Et dixit: si igitur hoc mouet̄ ꝛ nō mouet̄ ab alio aliquo: seq̄t necīo vt ipse moueat se: aduersarius enim aut ꝯcedet ꝙ iste pmus motor mouet ꝛ nō mouet̄: aut ponet ꝙ non mouet nisi moueat̄. Si igit̄ ꝯcesserit pmū: hoc est quesitum: si non ꝯcesserit; tunc necesse est vt cōcedat pmum motorem entium esse q mouet se. ꝛ ideo dixit post. ƀm igr̄ hūc modū ꝛc. sequitur ergo necessario ex hoc vt omne motum aut mouetur a moto per se: aut reducitur ad talem motum.

¶ Juxta aūt hec dcā ꝛ sic intēdentibus cōtingēt eadē hec. Si vero ab eo qꝺ mouet̄: mouet̄ oē qꝺ mouetur: aut hoc rebus īerit sed ƀm accn̄s: quar̄ mouet qꝺ qdē mouetur. Non tn̄ pp id qꝺ mouet̄ ipm̄ sp aut non per accn̄s: sed per se inest. Primum quidem igit̄ si ƀm accidens non necesse est mouere qꝺ mouet̄. Si āt hoc ē: manifestum est ꝙ cōtingit aliqn̄ nihil moueri eoꝝ que sunt. Non enim necessarium est accidēs sed contingēs non esse. Si igit̄ ponamus possibile esse nullū īpolē accidit: falsum aūt fortassis. Sed motum non esse impossibile est. Ostēsum enim hoc prius est qm̄ necesse est semper motum esse.

¶ Et hoc idem sequit̄ si posuerimus ꝯsideratōem ƀm hūc modum. ¶ Qm̄ si oē motum mouet̄ a moto: tūc necesse ē aut vt hoc accidat rebus per accn̄s: ita ꝙ res ꝛ si non mouet nisi moueat̄: sed tn̄ non q: mouet̄: aut non sit ita: sed hoc est essentialr̄. Primo vero si fuerit per accidens non sequit̄ necessario vt motor moueat̄. Et si ita fuerit: manifestum est ꝙ est possibile in aliqua dispōne vt nullū ens moueat̄: ꝛ hoc erit per accidens. Non igit̄ est necessariū: sed pōt quin sit. Si igit̄ nos posuerimus illud est possibile ꝙ non sit; nullum sequit̄ impolē: sed forte falsum. Sed defectus motus ita ꝙ nullus motus sit/est impolē. Jam enim declarauimꝰ ꝙ necesse est vt semper sit motus.

36 ¶ Cum iam declarauit ꝙ pmus motor in mūdo dꝫ esse motor p que mouet̄ motū ex se pmum non motū oino: neqꝫ accn̄talr̄ neqꝫ essentialr̄. ¶ Qm̄ si fuerit motum altero istoꝝ modoꝝ nō erit motor pri

mus: incepit declarare declaratione ꝓpria: ꝙ impoſſe eſt vt ſit motū per accñs: ſicut eſt diſpō in motoribus ĩmotis ex ſe que ſunt h.ſ. generabilibus ⁊ corruptibilibus. ❡ Et dixit: ⁊ hoc idem ſeqꝛ ſi poſuerimus ⁊c̃.i. ꝙ ꝑmus motor totius nō mouet per accñs: ſicut ē diſpō in aialibus que ſunt h. ❡ D.d. qm̃ ſi oē motum ⁊c̃.i. qm̃ ſi oē motū mouet a motore q mouet: neceſſe eſt aut vt motus exiſtēs in motoribus accidat in motoribus per accñs: ita ꝙ cum aliqd mouerit ⁊ mouebit non mouebit ſm ꝙ mouebit: ſed hoc fuit in eo per accñs. ❡ Et tacuit illud qđ ſeqtur ex hoc: qm̃ fuit manifeſtum: ⁊ ē: ꝙ ſi mouerit qñ mouet eſt in eo p accñs: neceſſe eſt vt ſit h motor cui nō accidat hoc: ⁊ maxime ꝑmus. ❡ D.d. aut vt non ſit ita: ſed hoc ē eſſentialr.i. aut moueri motoris non eſt per accñs: ſed eſſentialr: ita ꝙ motor in eo qđ eſt motor non mouet niſi moueat. ❡ D.d. ꝑmo vero ⁊c̃.i. ⁊ ſi hoc fuerit necīum in mouere motoris in hoc ꝙ motor moueat: ⁊ poſuerimus motorem talem moueri per accñs: ſicut ē diſpō in aīa cum aīato. ❡ Et cuȝ non eſt neceſſe vt mouere iſtius motoris ſit ſp ⁊ neceſſario: ſed poſſe eſt vt in aliqua hora non moueat. ❡ D.d. ⁊ ſi fuerit ita manifeſtum eſt ⁊c̃.i. ⁊ ſi moueri ꝑmi motoris totius eſt neceſſarium in ſuo mouere ⁊ ſi fuerit motum per accñs: manifeſtum eſt ꝙ poſſibile eſt vt iſte motor ꝑmus non moueat: ⁊ ſi hoc fuerit poſſibile ꝙ motus oīum entium ſit a ꝑmo motore: poſſe eſt in aliqua hora vt nihil moueatur. ❡ D. incepit declarare quō ſeqtur hoc: ⁊ dixit: qđ enim eſt per accñs non eſt neceſſarium.i. cum poſuerim⁹ ꝙ iſte motor non mouet niſi moueatur: ⁊ poſuerimus ipm moueri per accñs: poſſibile eſt vt aliqua hora veniat in qua non mouebitur: qđ enim eſt per accñs non eſt ſp neq neceſſarium. Et cum fuerit poſſibile vt non moueat/ erit poſſe vt non moueat: cum ſit ita ꝙ ſuum moueri eſt neceſſariū in ſuo mouere. ❡ D.d. ⁊ ſi poſuerimus ꝙ eſt poſſe ⁊c̃. ⁊ ſi poſuerimus illud qđ eſt poſſibile vt non ſit: non ſequit falſum impoſſe: ſed falſum poſſe: ⁊ ex falſo poſſibili non ſeqtur impoſſe: vt dꝛ in analecticis. ❡ D.d. ſed defectus motus ⁊c̃.i. ſed defect⁹ motus in aliqua hora q ſeqtur ex hac pōne eſt impoſſe: declaratum ē.n. in principio iſtius tractatus ꝙ eſt hic motus eternus ſemper. Illud igitur qđ eſt poſſibile.ſ. ꝙ primus motor eſt poſſibile ꝙ nō moueat in aliqua hora eſt impoſſe: ⁊ illud ex quo ſequit impoſſe: eſt impoſſibile: ⁊ eſt ꝙ primus motor non mouet niſi moueatur per accidens. ❡ Et quia eſt impoſſibile vt ponatur ꝙ ꝑmus motor mouetur eſſentialr: ⁊ hoc eſt manifeſtum ex predictis: tacuit hanc diuiſionem: ⁊ p deſtructionem eius complebitur demonſtratio.

Qđ eſt per accñs nō ē neceſſariuȝ neq ſp. Jđ iſra cō. 46. Et. 2. phy. 48.

❡ Et rōnabilr ſic accidit. Tria enim neceſſe eſt eē: qđ mouet: ⁊ mouēs: ⁊ quo mouet. Qđ qdem igit mouet neceſſe ē moueri: mouere aūt nō neceſſe. Sȝ quo mouet ⁊ mouere ⁊ moueri. Contingit.n. hoc ſimul ⁊ ſm idem eſſe ei qđ mouet: igit vna cum ipſo mutat. Manifeſtum eſt.n. hoc in mouētibus ſm locū: tangere.n. neceſſe eſt ſe adinuicem aliquo tpe. Mouens autem ſic

sicut ꝙ esse ñ quo mouet imobile. ⁋ Q̃m aũt videmꝰ vltimum qđ moueri qdem põt: motus aũt principiũ non hꝫ: ⁊ mouetur quidem: ab alio aũt: sed nõ a seipo: sed rõnabile est: vt non dicamus necessariũ tertium eē qđ mouet qdē cum sit imobile. ℭ Unde Anaxago. recte dicit intellectum ipassibilem affirmans ⁊ imixtum esse: q̃m quidem motus principium ipsum esse facit. Sic. n. vtiqꝫ solum mouebit cum sit imobilis ⁊ impe/rabit cum sit imixtus.

ℭ Et de necessitate sequit̃ hoc. Necesse est enĩꝫ tria eē: motum: ⁊ motorem: ⁊ per qđ mouet. ⁋ Motũ autem necesse est vt moueat̃: ⁊ nõ ē necesse vt moueat. Illud ãt per qđ mouet motor necesse est vt moueat: ⁊ vt mo ueat̃. Illud ē transmutat̃: ⁊ cum hoc est contiũctum cũ motor: ⁊ hoc manifestum est in motoribus in loco: ꝙ necessario sunt ꝯtracta in aliquo spacio. Qđ aũt mouet non q̄ est illud per qđ fit mouere non mouetur oĩno. ⁋ Cum igit̃ inuenimus postremum ⁊ est illud quod mouet̃: sed in eo non est ꝑncipiũ motus: ⁊ inuenimus aliqd quod mouet̃: sed non ex alio: sed ex se: ⁊ est ꝑmũ non rõne: necesse est vt tertiũ ēt sit: ⁊ est illud quod mo uet ⁊ non mouetur. ℭ Et ideo Anaxagoras ēt bñ di/xit: cum dixit ꝙ intelligētia nõ mouet̃ neqꝫ recipit pas siõem: nec admiscet̃ cum alio: cum posuerit ipsam ꝑn cipium motus. Secũdum. n. hũc modũ solũꝫ erit mo tor. s. vt sit non motum: ⁊ ꝰm hunc modum erit domi/nans. s. vt sit non admixtum.

37 ℭ Idest. ⁊ recte seq̃t̃ hoc. s. vt primus motor non moueat̃ oĩnõ neqꝫ per se neqꝫ per accñs ex hoc qđ dicam. ℭ D. incepit inducere ꝓpões qbus vtit̃ in hac declaratõe. ℭ Et dixit. necesse est. n. ⁊c. i. maĩfestũ enim est per se ꝙ in rebus que attribuunt̃ motui sunt tria genera. s. ⁋ Motor. ⁋ Et illud p qđ mouet motor: ⁊ ē illud qđ seq̃t̃ motorem. ⁋ Et motum. U. g. in aĩalibꝫ q̃m motor est aĩa. Illud ãt per qđ mouet iste motor est musculus: aut calor nãlis qui est in lacertis. Motum aũt est corpus. ℭ D. incepit dicere ꝓpria vniuscuiusqꝫ istoꝝ generꝫ triũ: ⁊ dixit: motum autem necesse est vt moueatur ⁊c. i. motum aũt quod est tertium non est necesse vt moueat quãdo mouetur: sed for te mouet ⁊ forte non. ⁊ sequitur ex hoc ꝙ postremum motum in mũ/

Musculus aut calor nãlis ē mo tor istrãlis. s3 oppositũ dixit de ca/lore nãli. c. 35.

do nihil mouet oīno.ꝛ ſi non. procederetur in infinitū. ¶ Et cum dixit illud qđ eſt ꝓpꝛium poſtremo motori incepit dicere illud qđ ē ꝓpꝛium ei per qđ mouet pmus motor.ſ.inſtru:ꝛ dixit: ꝛ illud per qđ mouet neceſſe eſt vt moueat ꝛ vt moueat.i.ꝛ vt moueat.i. ꝛ ꝓpꝛiū eſt ei per qđ mouet motor vt moueat:ꝛ vt moueatur inſimul. ¶ D. incepit declarare ꝙ neceſſe eſt in hoc vt moueat qñ mouet: ꝛ dixit: hoc enim ē trāſmutat: qm̄ hoc nō mouet niſi qñ pꝛimus motor mouet ipm:neceſſario ſeqꝛ vt qñ mouet moueatur. ¶ D.d.ꝛ cum hoc ē ꝯiūctū cū moto ꝛc.i. ꝛ cū hoc apparet ꝙ illud per qđ mouet pꝛimus motor mouet qñ mouet,poſtremum motū:ꝗꝛ tāgit illud poſtremum motum. ¶ Et hoc manifeſtum eſt in eis que mouētur in loco:appa/ ret.n.ꝙ motum non transfertur niſi transferat cum eo ꝯiunctum p. aliqđ ſpacium:ꝛ dixit:ꝙ hoc apparet in motis in loco: qm̄ illud per qđ alterat pmum alterās exiſtimat in pluribus non alterari ſicut ma nus moꝛtificat mediāte rete piſcis rachada vel rabada narcha no/ ti:ꝛ ſic ſol calefacit aerē mediātib⁹ coꝛpoꝛibus celeſtibus. ¶ Et.d. aliqđ ſpaciū ꝛ non dixit totū ſpaciū: qꝛ apparet ꝙ inſtrm̄ per qđ fit mouere foꝛte aſſociat moto vſqꝫ ad finē motus: ꝛ foꝛte aſſociat ei p aliqđ ſpaciū:ſicut choꝛda q̄ dirigit ſagittā:ꝛ manus q̄ ꝓijcit lapidē. ¶ Et cum induxit ꝓpꝛia poſtremi ꝛ medij induxit ꝓpꝛiū pmi:ꝛ di/ xit:illud aūt qđ mouet ꝛc.i. ꝛ eſt ꝓpꝛium ei qđ mouet per ſe non qa mouet p aliud hoc:vt nō moueat oīo. ¶ Et intēdit hāc diſpōnē eſſe in p motoꝛ toti⁹:ꝛ ħ nitit dēclare ex ħ ſmōe. Et cū poſuit hāc dcōnē pōnēs:incepit declare quō ſeqꝛ ex ꝓpꝛijs motu:ꝛ eius p qđ mouet:cū eo qđ eſt ꝓpꝛiū ēt p ſm ꝙ ē pmus motor totius. ¶ Et dixit. cū igit inuenimus ꝛc.i.ꝛ cū inuenimus poſtremum in mūdo: ꝛ eſt motum ſepatū a motoꝛe:cū ſit ꝓpꝛiū huic vt nō moueat. Et inuenimus illđ p qđ ē mot⁹ iſti⁹ poſtrēi moti pueīre in mūdo ad motū ex ſe.ſ. a mo toꝛ i eo ꝙ ē pmū ꝛ pncipiū toti⁹. ¶ Et pmum ſm ꝙ ē pmū nō dꝫ eē pus eo qđ ē poſt ſolūmō ſꝫ diffōnē:ſꝫ ſꝫ eē ꝛ diffōnē ꝯtrario diſpōni i motoꝛ pꝛiquē mouerē mota ex ſe.ſ.gñabilia ꝛ coꝛruptibilia:neceſſe ē vt iſte motor ſit ſepat⁹ a moto oīo: ꝛ ñ ſit motū oīo:ꝛ vt ſit ſepat⁹. a moto. ¶ Qm̄ cū aliqđ fuerit cōpoſitū ex duob⁹ oppoſitis:quoꝝ vtrūqꝫ exiſtit p ſe:ꝛ alteꝝ eoꝝ fuerit ſepatū a reliq̄: neceſſe ē vt reli quū ſit ſepatū. ¶ U.g.ꝙ ſi terra ꝛ aq̄ ſint ſepata:aſs ꝯiūcta:in mi/ xto:ꝛ vtraqꝫ eaꝝ exiſtit p ſe.ſ.ꝙ neutrū ē neciū i eē alteri⁹:ꝛ aq̄ fue rit abſtracta a terra ī aliq̄ loco: neceē ē vt terra ſit abſtracta ab aq̄ ī aliq̄ loco. Sūt.n.duo extrēa ꝛ mediū:cū igr̄ alteꝝ extremū fuerit neceē ē vt aliđ ſit:ꝛ ſīr ē ħ p motoꝛ eū medijs ꝛ poſtrēo moto:media enī lꝫ ſint pla eadē hñt nāꝫ.ſ.illđ p qđ ſit mot⁹. Sūt igr̄ ī ſcđo oꝛdie ſequēte pmū motorē:ꝛ motū ē ī tertio oꝛdie. ¶ Si igr ñ fuerit dēm ꝙ pm⁹ motor neceē ē vt ſit exñs p ſe:ñ ſeqꝛ ex ħ ꝙ poſtremū moueꝛ ꝛ ñ mouet ħ ꝙ pmum moueat ꝛ nō moueat: ꝛ iō addidit illis duob⁹ ꝓpꝛijs ꝙ poſuit qđ pmū ꝛ pncipiū ſꝫ ꝙ ē pncipiū ē ſepatū ī eē nō in diſſone tm̄. Cū igr̄ poſuerit ipꝫ eē ſepatū ī eē cū illꝫ duob⁹ ꝓpꝛijs mo ti ꝛ ei⁹ p qđ ſit mot⁹:dēclabit ꝛc tertiū ꝓpꝛiū qđ ē q̄ſitū ī pꝛīo motoꝛ. ¶ Et nō ſufficit ī hac dēclatōe ꝙ pm⁹ motor ſit ſepat⁹ in eē: qm̄ pōt aliqs dicere lꝫ ſit ſepat⁹ in eē:tñ ē mixtū cum eo qđ mouet tali mi/ xtiōe: qđ nō pōt euadere quin moueat cum motu moti. ¶ Sicut ſi quo.

Poſtremū motū ī mū do nihil mo uet oīno.

Illud p qđ alterat pꝛi mū alterās exiſtimaꝛ ī plib⁹ ñ alte rari. vide p hoc.2. celi. cō.42.

Pꝛimū ī eo ꝙ ē pmū⁹ ñ ſolū dꝫ eſſe pus eo qđ ē poſt ſꝫ diffō nē: ſꝫ ēē diffōnē eō tra ī coꝛru/ ptibilibus.

Qñ aliqđ fuerit cōpo ſitū ex duo b⁹ oppoſitis q̄rū vtrūqꝫ exiſtit p ſe ꝛ alteꝝ fue rit ſepatuꝫ a reliq̄.ꝛ re liquū neceſ ſario ſepa/ bitur a reli quo.

aliqs dixerit q̄ elemēta nūq̄ inueniunt̄ nisi mixta. ¶ Cū igit̄ fuerit
positū ꝓpriū postremi: ⁊ est ipm̄ esse separatū a motore: tūc verificabit̄
ꝓpriū primi principij ſm̄ q̄ est motor: ⁊ principiū. s. qd̄ nō mouet̄.
¶ Et si ēt fuerit positū propriū postremi: ⁊ nō fuerit positū ꝓprium
principij: nō cōplebit̄ demō stratio: sicut fecit Themistius in sua ex/
positiōe. ¶ Et vocauit quesitū tertiū; q2 est tertiū eoꝝ que posuit ex
Uide idē d ꝓpōnibus: nō q2 est tertiū trium generū; s3 est primū eoꝝ: ⁊ postre/
Anaxa. p̄ d muz est tertiū motū; ⁊ scd̄m est mediū aut media. ¶ Et q2 Anaxag.
aīa. 34. t. 3. fuit primus eoꝝ qui inuenit hoc ꝓpriū de p̄io principio dixit: ⁊ cū
d aīa. t. c. 4 Anaxa. ⁊c. ⁊ intēdebat p hoc qd̄ dixit: nō recipiēs passionē nō alte/
rabilem nec trāsmutabileē ⁊ intēdit per nō mixtū nō corpus neq3 in
corpe. ¶ D. d. ſm̄ igit̄ hunc modū solu3 erit motor. i. ſm̄ igit̄ hūc mo
dum erit motor vltimus. s. vt nō sit motū aliquo modo trāsmutatio
nu3 est: ⁊ q̄ vlr nō admiscet̄ mā. ¶ D. d. ⁊ ſm̄ hūc modū erit dn̄ans
idest dn̄ans res passiuas gn̄abiles ⁊ corruptibiles: na3 si esset in ma
teria pateret̄ a rebus quas mouet: ⁊ sic cōtingeret transmutatio ⁊
corruptio: ⁊ non esset motor eternus.

¶ At vero si nō ſm̄ accidēs/ sed ex necessitate mouetur
mouēs: nisi aūt mouet̄ nō vtiq3 mouet: necesse est mo/
uens si mouet̄ aut sic moueri q̄ sit ſm̄ eandē spēm mo
tus: aut ſm̄ alterā. Dico aūt q̄ calidū ⁊ ipm̄ calefieri: ⁊
sanās ⁊ sanari: ⁊ ferēs ⁊ ferri: aut sanās ferri: ferēs aūt
augeri: sed manifestu3 q̄m̄ impoſſe est. Op3. n. vsq3 ad
indiuidua diuidētes dicere: vt si aliquis docet geome
trizare: ⁊ doceri geometrizare idē ē: aut si ꝓiciat: ꝓiicit
ſm̄ eundē modū ꝓiectiōis aut sic qdē nō est. S3 aliud
ex alio genere: vt qd̄ fert̄ augeri: hoc aūt augēs altera/
ri ab altero: hoc aūt alterās ſm̄ alterū quēdam moueri
motū. S3 necesse est stare: finiti enī3 sunt mot9. Iterum
aūt in idē reflectere: ⁊ alterās dicere ferri idē facere ē:
⁊ si mox dicat ferens ferri: ⁊ docēs doceri. Manifestu3
est. n. qd̄ mouet̄: ⁊ a superi9 mouēte qd̄ mouet̄ oē: ⁊ ma
gis a priori mouentiū. At vero hoc impoſſe est. Docēs
enim accidit addiscere: quoꝝ hoc quidē nō habere: il/
lud autē sciam habere necessariū est. Amplius autē his
magis irrōnabile est; q̄m̄ accidit omne motiuū eē mo/
bile: siquidē ab eo qd̄ mouet̄: mouet̄ omne qd̄ mouet̄.
Erit enim mobile: sicut si aliquis dicit: q̄m̄ sanatiuu3 ⁊
sanans sanabile erit: ⁊ edificatiuū edificabile: aut mox
aut per plura. Dico aūt sicut: si mobile quidem ab alio

est omne motiuũ: sed nõ ꝑm eundẽ motũ mobile quo mouet primũ: sed ꝑm alterũ vt sanatiuũ ⁊ disciplinatiuum: sed hoc ascẽdens pueniet aliqñ ad eandẽ speciẽ: sicut diximus prius. Hoc quidẽ igit horũ impossibile: aliud autẽ figmentũ est. Incõueniens enim est alteratiuũ ex necessitate augmentatum esse.

¶ Et postea si motor nõ mouet per accidẽs sed necessario: ⁊ si nõ mouet nõ mouet: sequit necessario si motor mouet vt moueat: aut illo eodẽ modo quo mouet aut alio. V.g. aut vt calefaciẽs ipsum calefaciat ipsũ: sanans ipm sanet: ⁊ ipm trãsferens transferatur: aut vt trãsferat sanans: ⁊ sanet trãsferẽs. Aut vt augmentet. ¶ Sed hoc manifestũ est: q̈ hoc est impossibile: necesse ẽ enim vt diuisio pueniat ad indiuidua. V.g. q̈ q̇ scit geometriã alicuius rei addiscit geometriã illi⁹ eiusdẽ rei: ⁊ qd̓ pijcit aliquid pijcitur illo modo piectõis. ¶ Aut vt nõ sit ꝑm hunc modũ: sed vnũquodq̈ mouet ꝑm vnũquodq̈ generũ. V.g. vt transferẽs augmẽtet ⁊ augmẽtans alteret ab aliquo: ⁊ alterãs istud moueat alio modo. ¶ Sed si fuerit ita: cõtinget vt motus cesset. Modi.n. motus sunt finiti. ¶ Si autẽ aliquis dixerit q̈ hoc reciprocat ita q̈ alterãs trãsferat tunc erit sermo illi similis: si dixerit de principio q̈ trãsfert ⁊ sciẽs addiscit. Manifestũ est.n. q̈ omne motũ etiã mouet a motore superiori: ⁊ maxime mouẽtiũ. ¶ Sed hoc est impossibile. Necesse est.n. vt docẽs addiscat illud d̓ cui⁹ quodã nõ hz sciam: ⁊ de quodã hz sciam. ¶ Et magis improbabile ẽt est hoc qd̓ sequit ex hoc: vt oẽ qd̓ inatũ est mouere sit innatũ moueri: si oẽ qd̓ mouet moueat a motore moto. Hoc.n. est sile sermoni dicẽti: q̈ oẽ qd̓ innatũ est sanare est inatũ sanari: ⁊ oẽ qd̓ est inatũ edificare ẽ innatũ edificari: aut primo: aut per plura media. V.g. q̈ omne qd̓ innatũ est mouere inatũ est moueri ab alio. Sed motus quo innatũ est moueri ꝑm ipm nõ est motus ꝑm quẽ innatũ est moueri suũ cõpar: sed alius mo

Prim⁹ motor magis influit q̈ secũdus. idẽ infra.t.c. 41

tus. V.g. ꝙ illud qđ innatũ est edificari innatũ est doce ri. Sed si ascẽderis ex hoc ad pĩcipiũ in aliqua dispo sitione veniet ad illũ eũdẽ modũ sicut diximꝰ superiꝰ. Quoddã igit̃ huius qđ diximꝰ hic est impõle: ⁊ qđdã fictũ: ⁊ hoc est improbabile dicere. s. ꝙ illud qđ est in natum alterare: necessario innatũ est augeri.

38 ℭ Cum posuit ꝙ si fuerit necessariũ in hoc ꝙ motor moueat ipm̃ moueri. ꝩ Et est necesse si hoc fuerit ita vt moueri sit in eo aut eẽntial'r aut accñtaliter: ⁊ destruxit ꝙ moueri in eo sit accidẽtaliter. ℭ Vult igit̃ hic destruere ſm cõ diuidens qđ est: ꝙ moueri sit in eo eẽntial'r. ℭ Et dixit: ⁊ postea ⁊c̃. i. ⁊ post hãc declarationẽ pdictã. s. ꝙ necesse est hic esse motorẽ qui nõ mouet̃ accidẽtal'r si fuerit motũ essential'r: ⁊ oĩs motor nõ mouet nisi moueat̃: necesse est vt motor moueat̃ illo modo motus quo mouet: aut alio mõ motus. ⁊ hic est syllogismꝰ hypotheticus cõtinuus: cuiꝰ ꝯñs diuidit̃ in duo opposita. ℭ D. dedit exẽplũ de hoc qđ dixit: ⁊ dixit. V.g. ⁊c̃. i. ⁊ exẽplũ eius ꝙ motor mouet̃ illo modo motꝰ quo agit: est vt calefaciẽs calefiat qñ calefacit: ⁊ sanãs sanet̃ qñ sanat: ⁊ trãsferẽs transferat̃ quãdo transfert. ℭ Et exẽpluz eius qđ mouet̃ alio modo motus a mõ quo agit/ hoc est: vt sanãs transferat̃ ⁊ tũc sanet. s. ꝙ trãslatio sit necessaria in sanatiõe eius: trãsferens etiã moueat̃ alio mõ motus. V.g. augeat̃. ℭ Et cuz induxit istos duos modos. s. ꝯñs in hoc syllogismo: incepit destrue re eos ⁊ dixit: sed manifestuz est hoc esse impõle. s. duos modos esse insimul. ℭ D. incepit destruere alterũ moduz: ⁊ est ꝙ motor mouet̃ necessario illo modo motꝰ quo agit: ⁊ dixit: necesse est. n. vt diuisio pueniat ⁊c̃. i. ⁊ est impõle vt trãsmutãs trãsmutatuz trãsmutet̃ modo trãsmutationis ſm quã trãsmutat: qm̃ cũ diuiserimꝰ transmutatione quousq3 pueniamꝰ ad indiuidua q̃ sunt in mõ illius trãsmutationis: ꝯtinget vt idẽ sit trãsmutatũ trãsmutãs eodẽ mõ. ꝩ V.g. ꝙ cum nos diuiserimus trãsmutationẽ ⁊ trãsmutatũ in tres transmutationes que sunt alteratio: augmẽtatio: diminutio: ⁊ translatio: ⁊ diuiserimus vnã earũ in suas ꝓprias spẽs. V.g. vt diuidamꝰ qualitatẽ in sua ꝓpria genera: ⁊ accipiamꝰ ex eis vnã speciẽ. V.g. formaz que est in animato ſm ꝙ est animatũ: ⁊ acceperimꝰ ex istis sanitatẽ ⁊ acceperimꝰ ex istis vnũ indiuiduũ qđ agat vel patiat̃: cõtinget vt sanãs qđ est medicus. V.g. sanetur. ꝩ Qđ est valde improbabile. s. ille q sanat a febre sanet̃ ab ea qñ sanat. Et sil'r si acceperimꝰ aliqđ indiuiduũ indiuiduorũ formarũ que sunt in aĩa. V.g. sciens geometriam: cõtinget eniz vt sciet aliqd de geometria ⁊ addiscat insimul. V.g. vt sciat mensurã trianguli ⁊ addiscat ipsam insimul. ℭ Et cuz destruxit primã diuisionez: ⁊ est vt moueat̃ modo motꝰ quo mouet. D. d. aut vt nõ sit ita ⁊c̃. i. aut dispõ mouentiũ nõ erit talis. s. vt moueant̃ illo modo motꝰ quo mouẽt: sed vnũqđq3 mouentium mouet genere motus alio a genere quo mouet̃. V.g. vt trãsferẽs augeat̃: ⁊ augmentãs alteret̃: ⁊ alterans moueat̃ alio motu. ℭ D. d. sed si hoc fuerit, i. sed cõtinget ex hoc puenire ad motorẽ qui nõ mouet̃. Genera. n. a motuũ quibꝰ mouent̃ motores sunt finita. V.g. ꝙ si trãsfe

a Gña eniz motuũ quibus mouẽtũr motores sunt finita.

rens transfert qñ alteratur: et alterans alterat qñ augetur: sequitur necessario vt augmentans augmentetur nõ ita q̄ transmutetur: cum nullum hoc sit genus quartum motus: et secundum hoc nõ omnis motor mouetur: neq; illo modo quo mouet: neq; alio modo. ¶ Et quia aliquis pōt dicere q̄ possibile est vt hoc reciprocetur .s. vt transferens transferat cum alteratur: et alterans cum augmentatur: et augmentans qñ transfert: et sequitur ex hoc primum impossibile quod est vt idem transferat et transferatur eodem modo et sanetur secundum q̄ sanat. ¶ Dixit. Si autem dixerit aliquis etc. i. ex ista positione sequitur vt res moueatur eo modo quo mouet: sicut sequitur ex prima positione: et in nihilo differunt sed in prima res alterat qñ alteratur sine medio: hoc autem cum medio: et idem est impossibile siue aliquid moueat aliquid secundum q̄ mouetur illo modo motus cum medio aut sine medio. ¶ Et quia consecutio ista non apparet nisi qñ fuerit positum q̄ mouentia que mouentur secundum hunc modum: necesse est vt reducantur ad primum motorem qui est causa in inueniendo motum in eis: et sine ipso nõ mouerent. ¶ Dixit. manifestum est. n. q̄ omnem motum etc. i. et necesse est q̄ in istis sequatur impossibile predictum et est aliquid moueri illo modo motus quo mouet: quia manifestum est q̄ omnem motum cuiuscunq; generis sit generum motus si mouet qñ mouetur: nõ mouetur nisi a motore qui est ante ipsum: et hoc intendebat per motorem superiorem. et dixit. et maxime a primo mouentium: quoniam cum mouentia mouentur ex aliis: postremum eorum nõ mouet nisi per motorem qui est ante ipsum .s. qui mouet ipsum: et similiter istud secundum nõ mouet nisi per tertium quod est ante ipsum: et omnia nõ mouent nisi per primum motorem. ¶ Si igitur posuerimus. V. g. q̄ generans generat qñ alteratur: et alterans alterat quando transfertur: sequitur necessario vt transferens sit principium istorum motuum: et motor istius motus est primus motor: et similiter illud quod mouetur ab eo. ¶ Et cum ita sit: et posuerimus vt transferens quod est primum. V. g. transferat qñ generatur: generatum non pōt esse nisi qñ transferens fuerit: quoniam ita fuit positum: sequitur necessario vt transferens nõ sit transferens nisi transferatur. ¶ Sed quia impossibile nõ apparet in hoc loco bene in motu in loco. Existimatur enim q̄ motor in loco mouet se. induxit modum motus in quo apparet impossibile sequens hanc propositionem vniuersalem: et dixit: sequitur. n. vt sciens addiscat etc. i. sequitur enim ex hac positione vt primus motor. V. g. in alteratione vt sciens doceat idem numero: et addiscat ipse insimul: ita q̄ qui docet angulos trianguli esse equales duobus rectis addiscat demonstrationem eius qñ docet ipsam: sequitur. n. hoc vt idem sciat et ignoret insimul. Addiscere. n. est secundum ignorantiam: et docere secundum scientiam. ¶ Et. d. d. et magis improbabile est etc. i. et vniuersaliter qui dicit: q̄ motor non mouet nisi secundum q̄ mouetur. sequitur ei inconueniens quod contingit dicenti: q̄ sanans nõ sanat nisi secundum q̄ sanatur. D. incepit dicere quomodo contingit hoc inconueniens: et dixit: aut ex primo aut per media plura vno. i. aut ex primo qñ mouetur illo modo motus quo mouet: si autem posuerimus q̄ mouetur alio modo motus ab eo quo mouet: veniet idem impossibile .s. mouere per medium. ¶ Et iste sermo et predictus sunt idem et eadem demonstratio: sed induxit primum in forma demonstrationis: et secundum in forma ducentis ad improbabile. In hac enim positione adunata sunt hec duo .s. impossibilitas et improbabilitas.

¶ Nõ ergo necesse est semper moueri quod mouetur ab altero et ab hoc quod moueatur: stabit ergo. Quare etiam a quiescente mouebitur quod mouetur primum: aut ipsum seipsum mouebit.

Qđ ꝑ se cá est semꝑ ꝑor est eo qđ est ſm alteruz.

¶At vero si oporteat cõsiderare vtrũ cã motus ⁊ principiuz motus sit ipsuz seipsuz mouẽs: aut q̄ est ab alio illaz oẽs ponũt. Ipsuz eniz qđ ꝑ se est cã: semꝑ prior est eo qđ est ſm alteꝝ: ⁊ qđ ipsius est.

¶Non igitur est necessariũ vt motum moueat̃ ab aliquo semꝑ: vt istud aliud moueat̃: cessabit hoc igit̃. Et primuz motũ aut mouebit̃ a quiescẽte aut ipsuz mouebit se. Si igitur est necessariũ cõsiderare qđ istoꝝ duoꝝ est cã ⁊ principiũ motus: vtrũ illud qđ mouet̃ ex se aut ab alio. Quilibet.n. hõ festinat ad ponẽduz hoc. Illđ eniz qđ ꝑ se mouet in aliqua dispõne semꝑ est cã ꝑma eius cuiꝰ trãsmutatio est in illa dispõne etiam.

39 ¶Idest. ⁊ cũ declaratũ est ꝙ impolẽ est vt aliqđ moueat̃ ab aliquo extrinseco moto. ⁊ sic in infinituz: sed necesse est vt hoc eẽt sicut declaratũ fuit prius apud primuz motũ qđ nõ mouet̃ a motore extrinseco moto. ¶D.d. primũ igitur motũ aut mouebit̃ a quiescẽte ⁊c.i. necesse est igitur vt primũ motũ in loco moueat̃ a motore qui nõ est inatũ mouere: aut moueat̃ a motore qui mouet se: vt intẽdit Plato ſm suaz positionẽ ꝙ oĩs motor de necessitate mouet̃. ¶D.d. si igit̃ necesse est cõsiderare ⁊c.i. ⁊ si necessariũ est in hac perscrutatiõe cõsiderare: qđ istarũ rerum motaꝝ est dignius vt ponat̃ primũ: vtruz illud qđ mouet̃ ex se: aut illud qđ mouet̃ ex alio extrinseco. Quilibz eniz hõ cõuenit nobiscũ in hoc ꝙ illud qđ mouet̃ ex se est digniꝰ vt sit primũ principiũ q̄ illud qđ mouet̃ ex alio. ¶Et cum dixit quilibet hõ festinat ad ponẽdum hoc: dedit cãm in hoc: ⁊ dixit illud eiz qđ per se mouet ⁊c.i. ⁊ hoc manifestuz est oĩbus ⁊ concessuz eis: qm̃ illud qđ per se est in dispõne per quã est mouẽs semꝑ est cã ꝓcedens illud per qđ aliud ẽ in illa dispõne.s. per quã est mouẽs. ¶Et dixit hoc: qm̃ si hoc est necessariũ in hoc ꝙ aliquid moueat vt moueat̃: tunc motor qui hz in se istam dispõnem est dignior vt sit motor: q̄ illud qđ hz hanc dispõnem ex alio.

Scđz Platonem oĩs motor đ necessitate mouetur.

¶Ostendit ꝙ etiam si perueniatur ad primum: qđ est seipsum mouens: ꝙ nihilominꝰ necesse est deuenire ad primũ qđ est imobile. Cap. 4.

Clare hoc cõsiderandũz est accipientibus alterum principiũ: si aliquid mouet ipsum seipsum: qũo mouet ⁊ ſm quez mouet modum. Necesse igitur [a] omne qđ mouetur esse diuisibile in semꝑ diuisibilia. Hoc eniz ostensuz est prius in vlibus de natura: ꝙ oẽ qđ mouet̃

a Omne qđ mouet ẽ diuisibile. idẽ 3. tex. c. 46. ⁊. 6. phy. 32 ⁊. 5. ph. 62. ⁊ quęibi.

per se

per se /cõtinuũ est. ℭ Impossibile igit̃ ẽ ipsũ mouẽs seipsũ penit᷒ mouere ipsũ seipsũ. Fertur.n.vtiq; totum ⁊ fert ⁊ ꝺm eandẽ loci mutationẽ: vnũ cũ sit ⁊ indiuiduũ specie: ⁊ alteret̃ ⁊ alteret. Qm̃ doceret vtiq; ⁊ doceret̃ simul: ⁊ sanaret ⁊ sanaret̃ ꝺm eandẽ sanitatẽ. ℭ Ampli᷒ determinatũ est q̄ mouet̃ mobile. Hoc aũt potẽtia est qḋ mouet̃: non aũt actu. Qḋ aũt est potẽtia in actũ vadit. Est aũt mot᷒ actus mobilis imꝑfectus. Mouens aũt iam actu est: vel calefacit caloꝛ: ⁊ oĩno generat habẽs spẽm. Quare simul ⁊ idẽ ꝺm idẽ calidũ erit ⁊ nõ calidũ. Simil'r aũt ⁊ alioꝝ vnũquodq; quoꝝ mouẽs necesse est habere vniuocũ. Hoc qdẽ ergo mouet: id aũt mouet̃ ipsũ seipsũ mouens.

Jmpol'e est idẽ mouere seipsum.

ℭ Op; igitur cõsiderare nunc de hoc incipiendo alio mõ.s.si aliqd mouet se qualiter mouet: ⁊ quo modo. ℭ Dicam᷒ igitur qm̃ necesse est vt oẽ motũ diuidat̃ in diuisibilia. ℭ Hoc eni; declaratu; est pꝛius in nostro sermone de summis de nã. Oẽ.n.motũ per se est continuu;. ℭ Et impol'e est vt illud qḋ mouet se moueat se ꝺm totũ. Qm̃ tũc ꝺm totũ trãsfert ⁊ trãsferret̃ eodẽ mõ trãslatõis: ⁊ est vnũ indiuisibile in sua spẽ: ⁊ tunc ide; alterabit̃ ⁊ alterabit: ⁊ sic sciet ⁊ addiscet insimul: ⁊ sanabit ⁊ sanabit̃ eade; sanatione. ℭ Et iam determinauimus etiã qd intẽdimus cũ dicim᷒ q̄ aliquid mouet̃ ꝺ; q̄ mouet̃: ⁊ est q̄ in potẽtia mouet̃/⁊ nõ in actu. Et illud qḋ mouet̃ semꝑ nititur ad ꝑfectionẽ. Et mot᷒ est perfectio nõ completa ei qḋ ĩnatum est moueri: ⁊ motoꝛ aũt iam exiuit in actũ. U.g. q̄ calefaciẽs est calidu; ⁊ vl'r est illud qḋ iam h; foꝛmã: ⁊ sic idem in eodẽ mõ erit calidũ ⁊ nõ calidũ insimul. ℭ Et ꝺm hũc modum est de qualibet aliaru; rerũ motarũ: quarum motoꝛ est vniuocum ꝺm foꝛmam.

Cum declarauit q̄ oẽ motu; in loco reducet̃ ad motum ex se. ℭ Et q̄ illud qḋ sequit̃ de hoc in motis postremis ꝑticularibus: sequitur simil'r in motis pꝛimis v'libus: siue fuerit vnũ siue plura. ℭ Et declarauit q̄ necesse est vt motoꝛ per quẽ mouet̃ motũ 40

ex se primū nō moueat̄ oīno neq̄ essentialr̄ neq̄ accidentalr̄. ¶ Et declarauit q̄ idem impōle est vt moueat ⁊ moueat̄ eodem modo. ¶ Uult perscrutari de moto ex se ɓm q̄ est motū ex se: q̄uo mouet̄: ⁊ a quo mouet̄. ⁊ intendebat hoc: qm̄ videbat̄ Platoni q̄ motū ex se cōponit̄ ex moto ⁊ motore qui mouet se. ¶ Et ideo dixit: op₃ nos nunc cōsiderare ⁊c̄. i. ⁊ intendit per hoc illud qd̄ mouet̄ ex se: qd̄ manifestū est esse motū. ¶ D. d. dicam⁹ igitur q̄ necesse est ⁊c̄. ⁊ intendit per hoc illud qd̄ declaratū fuit prius. s. q̄ oē motum est corpus. ¶ Et q̄ oē corp⁹ diuidit̄ ī corpa diuisibilia sp. ¶ Et q̄ īpōle ē corp⁹ diuidi in īdiuisibilia sic dicūt platonici. ¶ Et cū dixit: q: ē ↄtinuū īuuit cām q̄ facit motū eē ↄtinuū. Mot⁹. n. q: est cōtinu⁹ fuit necē vt ɓm ei⁹ sit de nā ↄtinui: ⁊ nō d̄ nā discreti. ¶ Et cū posuit hāc ꝓpōnē dicēte q̄ oē motū est diuisibile: seq̄t vt oē motū sit corp⁹: siue ponat̄ mouere se: aut moueri a motore alio. ¶ Et cū verificauit hāc cōsecutionē: ⁊ iā₃ declarauerat q̄ īpōle est vt idē ɓm q̄ est corp⁹ moueat se: ita q̄ moueat se ⁊ moueat̄ eodē mō: posuit etiā hanc ꝓpositionē₃: ⁊ dixit: ⁊ impossibile est vt aliud ⁊c̄. i. ⁊ iste sermo per se intellectus: ⁊ est prius dicto. s. q̄ impōle est q̄ aliq̄d moueat ɓm q̄ mouet̄: ⁊ hoc est in motis ⁊ mouētibus que dr̄ vniuoce: ⁊ dixit hoc: q: hoc non est impōle nisi in motorib⁹ que sunt corpora aut virtutes in corporibus. ¶ Et a° iō existimauit Plato q̄ mota ex se mouent̄ a motoribus abstractis. s. q: ponebat q̄ mouēs se est abstractū: ⁊ q̄ abstractum est mouēs se. ¶ Sed si hoc fuit ita tunc motus ⁊ mouere illic dicent̄ equiuoce cū motu qui est hic. ¶ Error contingit Platoni ex hoc qd̄ opinabat̄ q̄ primus motor in corpore qui mouet̄ ex se nō est corpus: ⁊ est vera opinio. ¶ Et opinās est cum hoc: q̄ omnis motor siue fuerit corpus: siue nō: non mouet nisi moueatur vno modo motus dicto vniuoce. ¶ Et fuit impossibile apud ipsum vt motor qui est corpus moueat se. ⁊ similiter qui est virtus in corpore. ¶ Et tunc conclusit ex hoc q̄ anima nō est in corpore ⁊ q̄ est eterna cum moueat se. ¶ Et hoc esset verum si anima moueret se eēntialiter: ⁊ moueret se motu proprio abstractis. s. vt intellectus ⁊ intellectu₃ in eis essent idem: vt declaratū est de primo motore: ⁊ de ceteris motoribus abstractis. ¶ Sed iste motus dicitur equiuoce cum motu qui est a motorib⁹ qui sunt corpa aut virtutes in corpibus: ⁊ oē hoc manifestu₃ est exercitātibus se in istis scientijs.

¶ Quō autē₃ nō contingat ipsu₃ seipsu₃ mouere: ⁊ sic q̄ vtrūq₃ moueat̄ ab vtroq₃: ex his manifestum est. Neq₃ eni₃ erit primū mouēs nullum: si idē vtrūq₃ mouebit. Qd̄. n. prius est magis est cā mouēdi q̄₃ sequēs ⁊ mouebit magis. ¶ Dupliciter. n. mouere erat: aliud qdē qd̄ ab alio mouet̄ ipsu₃: aliud aūt a seipso. Proximus aūt est qd̄ longius est ab eo qd̄ mouet̄ principio q̄₃ mediu₃. Amplius nō necesse est mouens moueri nisi a seipso ɓm accidēs. Ergo cōtra mouet alterū. Accipiebā

Mot⁹ q: ē cōtinu⁹ fuit necē vt ɓ₃ ei⁹ sit de nā ↄtinui: ⁊ nō de nā discreti. Jd. 2. ce. cō. 47. ⁊. 2. de gñā. t. c. 62. Jdē mouere se ē impōle in corporib⁹ ⁊ in virtutib⁹ in corpe.

a Quō Plato existimauit. idē mouere se.

Motus ale ⁊ intelligētiarū est eq̄uoce dictus cū motu q est a motorib⁹ q sunt corpora aut virtutes in corporib⁹.

Qd̄ ꝓus est magis ē cā mouēdi q̄ sequēs. Jd̄ ō. t. cō. 38.

igitur cõtingere nõ mouere. Ergo erit aliud qdem qd mouetur: aliud aũt mouẽs imobile. Amplius nõ necesse est mouẽs aliqd ꝑ mouere: sed aut imobile aliqd mouere necesse est: aut ipsuꝫ a seipso moueri. siquideꝫ semp necesse est motũ eẽ. Amplius aũt duꝫ mouet motũ ⁊ mouebit vtiqꝫ. Quare calefaciẽs calefit.

¶ Necesse est igit vt illud qd mouet se sit qddã motor ⁊ qddã motũ. ¶ Et appet ex hoc qd dicemus q illud qd mouet se nõ mouet: ita q vtraqꝫ pars eius mouet ab vtraqꝫ pte. ¶ Tũc.n. neutra pars erit motor primus/ cũ vtraqꝫ ps moueat se. ¶ Qm̃ vt sit cã motõis illud qd ẽ prius est dignius q̃ꝫ vt sit cã motionis ꝯsequẽs: ⁊ suuꝫ mouere ad illud est magis. ¶ Mouere aũt fit duobus modis. Quoꝝ vnus est vt motũ moueat ab alio: ⁊ alius est vt moueat per se. Et illud qd est remotius a moto est ꝓpinquius principio. ¶ Et et nõ sequit necessario vt motũ sic moueat: si motuꝫ ex se nõ fuerit per accidens mouet vtrũqꝫ eoꝝ reliquũ. ergo possibile est vt vtrũqꝫ eorũ nõ moueat alterum. Ergo eoꝝ vnuꝫ erit motum tm̃: ⁊ alterũ motor nou motum. ¶ Et etiã nõ est necessariũ vt motor reuertat ⁊ moueat: sed est necessariũ vt sit aliqd qd moueat: ⁊ nõ moueat: aut aliqd quod mouet ex se si ẽ necessariũ vt semp sit motus: ⁊ si nõ, tũc moueret motu quo moueret: ⁊ sic calefaciẽs calefieret.

¶ Id est. ⁊ cum motũ ex se impossibile est vt moueat se: ita q motor in eo sit motũ ideꝫ: necesse est vt sit compositũ ex motore qui nõ mouetur ⁊ ex moto. ¶ Quoniã si motor in eo fuerit motũ: tunc ipsum erit primũ motuꝫ ex se: ⁊ reuertet qd: vtruꝫ motum in eo sit motor: aut quiddã est motor qui nõ mouet ⁊ quiddã motuꝫ. ¶ Et est manifestuꝫ q motor a quo mouet motum per se nõ est corpus: qm̃ si esset corpus nõ moueret nisi moueret. ¶ Si Arist. igitur esset ꝯtentus in hac declaratiõe de dispõne motus ex se esset sufficiẽs in hoc q intẽdit. Sed q: aliqs potest defendere Platonẽ dicẽdo: quid prohibet q vtraqꝫ pars moti ex se moueat reliquã: ita q motus eius sit quasi reciprocatus in se. ¶ Dixit: ⁊ apparet ex hoc qd nos dicemus ⁊c. ⁊ intendit essentialiter ⁊ nõ accidẽtaliter. D. d. tunc eniꝫ ⁊c. i. sed cuꝫ hoc fuerit positum sequit vt neutra earum sit primuꝫ motum ex se. ¶ D. d. cum vtraqꝫ moueat se ⁊c. i. ⁊ sequitur vt vtraqꝫ earum non sit primum motum. qm̃ vtraqꝫ earuꝫ est dignior vt sit cã eius qd est 41

se mouere seipm ꝙ vt sit causa se mouere aliud. Quoniaꝫ si mouere aliud est cōseqnens mediante se mouere seipsum ⁊ est precedens: ⁊ ratio est ecōtrario: ⁊ est qm̄ vtriusqꝫ eaꝝ mouere seipsum est se mouere aliud. Prior igiť duarū motionū est mouere aliđ ⁊ ꝯn̄s ⁊ posterius est mouere se: qđ est ecōtrario ei qđ mouetť ex se. ¶ D. d. ⁊ motio iam fuit duob⁹ modis ⁊c. ⁊ demonstrat destructioneꝫ istius positionis. s. vt duo mota aut plura vtrūqꝫ eoꝝ moueat reliquuꝫ essentialiter: ex hoc qđ declaratū est ꝙ motū qđ inuenitť ex eis que mouētur insimul: que sunt duo ⁊ plus: est duob⁹ modis. ¶ Quoꝝ vnus est motū qđ mouetť ab alio. ¶ Et alterū motum qđ mouetť per se. Et est illud ad qđ perueniūt mota ex alijs. ¶ Et illud qđ est remotius a postremo moto. Et est illud qđ est propinquius principio qđ est motum ex se: est dignius mouere ꝙ ꝓpinquius ei. Et ſm hoc erit ipose vt vtrūqꝫ duoꝝ motoꝝ moueat reliquū essentialr. Tūc eniꝫ vtrūqꝫ erit motū ⁊ motor insimul eodē mōr ⁊ nō erit illic ꝑmus motor primum motū ex se: nec postremū motū: nec media. Et totū hoc est ecōtrario ei qđ positum fuit de dispositione in loco. ¶ Sꝫ qꝛ hoc nō ꝓhibet hoc esse p accidēs. s. vt illđ qđ mouet p se accidat ei vt moueat aliud: dixit: ⁊ ēt non sequiť necessario ⁊c. i. ⁊ cuꝫ in motis que sunt hmōi. s. quoꝝ vtrūqꝫ mouet reliquū essentialr nō fuerit motum ex se: non sequiť vt motū eoꝝ moueat aliud. Hoc eniꝫ non est necesse nisi i medio qđ est iter motū ex se: ⁊ postremū motū qđ nō mouet vt declaratum fuit prius. ¶ Et cū omne hoc est sicut narrauimus: tunc nō est possibile vt vtrūqꝫ eoꝝ moueat vtrūqꝫ nisi per accidens: ⁊ ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ sit motū ex se: ⁊ hoc est ecōtrario ei qđ posuit aduersarius. ¶ D. d. ergo possibile est ⁊c. i. ⁊ cū vtrūqꝫ eoꝝ non mouet reliquum nisi per accidēs: posse est vt neutrū moueat reliquū: ita ꝙ ex ambobus nō fiat motum ex se nisi per accñs: ⁊ aduersarius ponit ꝙ motū ex se mouet se eēntialr ⁊ semp. ¶ Deinde induxit cōclusionē q̄ demonstrata est ꝑus: ⁊ dixit: alterū igiť erit motū ⁊c. i. ⁊ cū motū ex se non pōt cōponi ex duab⁹ partib⁹ quaꝝ vtraqꝫ moueat reliquā: sequiť necessario vt cōponať ex duabus partib⁹ quaꝝ altera est motor tantū non mota ⁊ alia mota tantum. ¶ D. d. ⁊ etiā non est necessariū ⁊c. i. ⁊ etiā nō est necessariū vt motor nō moueat nisi reuertať ⁊ moueať a se: ⁊ tūc moueat siue moueat se per mediū aut sine medio: cōtingit em̄ vt calefaciēs calefaciat se: ⁊ cū hoc est impossibile necesse est si motus est semp vt sit hic ꝑmus motor qui nō mouetť ⁊ motum ex se: ⁊ si non: cōtingeret sicut dixit ꝙ calefaciens calefaceret se: ⁊ tunc calefaceret aliquid: qđ est impossibile.

¶ At vero nec primo ipm seipm mouet: nec vna pars nec plures mouebūt ipm seipsuꝫ. Unūquodqꝫ em̄ totuꝫ si mouetť ipsuꝫ a seipso: aut ab aliquo q̄ sunt ipsius mouebiť: aut totū a toto. Siquidē igiť in mouēdo aliquā partē est ipm a seipso. Hoc vtiqꝫ erit primū ipsuꝫ seipsum mouēs: separatū quidē em̄ hoc mouebit ipm seipsuꝫ. Totū aūt non: si aūt totū a toto mouetť: ſm acci

dens vtiq; mouebit: hec ipsa seipsa. Quare si nō necessariuz accipiant que non mouent a seipsis. Totius ergo aliud mouebit cū imobile sit: aliud aūt mouebitur. Solum enim sic possibile est aliquid seipsum mobile esse. Amplius siqdē tota ipsa seipsaz mouet. Hocqui dem mouebit ipsius: aliud vero mouebit. Ergo totuz quidē. a. b. a seipso mouebit ꝛ ab. a. pꝛimo.

¶ Et impoſſe est etiā vt nulla pars eius qd̄ pꝛimo mouet se: nec plures vna mouet seipsaz. Qm̄ ipsum totuz si mouet ex se: aut mouet ab aliqua parte suarū partiū: aut ipsuz totū mouet a seipso toto. Si ergo mouet ita ꝙ aliqua pars eius mouet ex se. Tunc illa pars est pꝛimū qd̄ mouet seipsum: qm̄ ista pars singulariter mouet seipsam. Illud aūt ꝑm totum non. Et si illud totuz mouet a seipso toto: tūc ista. s. partes etiā mouēt se per accidens. Et si hoc nō est necessariū neq; ponatur eas nō moueri ex se: tūc igit qddā totius mouet ꝛ nō mouetur: ꝛ quiddam mouetur. Et etiam si aliquid ꝑm totum mouet se: ꝛ quidam est motoꝛ: ꝛ quiddam motū: a. b. ergo mouetur ex se/ ꝛ ex. a.

A. mouens. B. motum.

Tota linea ex seipsa mouet ꝛ ab. a. pꝛimo.

¶ Ista est declaratio in q̄ sustētatus est Aris. in hoc ꝙ motū ex se cōponit ex motoꝛe qui nō mouet: ꝛ ex moto: nō ex moto ꝛ motoꝛe qui innatus est mouere se vt Plato dicebat. ¶ Expositoꝛes aūt. s. Themistius ꝛ Alexāder induxeūt demonstrationē sup hoc alio modo existimando ipsam esse breuioꝛem ꝛ certioꝛem demonstratione Aristo. 42 Digressio cōtra Themistium ꝛ Alex.
¶ Dicūt enim ꝙ motū ex se non pōt euadere a quinq; partibus cōtradicētib⁹. s. aut diuidit in duas ptes: motoꝛē nō motū: ꝛ rē motā. ¶ Aut vt totum moueat se. ¶ Aut vt vtraq; pars moueat vtranq;. ¶ Aut vt pars moueat totū. ¶ Aut vt totū moueat ptē. ¶ Et ducūt ad incōueniēs in oībus eis eadē via. ¶ Et est: qꝛ motoꝛ est ipm motum. Dicūt eīm ꝙ si totū mouet totū: erit mouēs idē cū moto: qd̄ est impoſſe. ¶ Et si pars mouerit totū: tūc eadē pars erit in eo motoꝛ ꝛ motū. ¶ Et silr si vtraq; pars mouerit vtrāq; partē: vtraq; eaꝝ mouebit se: nō eīm est dīia iter hoc ꝙ aliqd moueat se cū medio aut sine medio. ¶ Et silr dicūt si totū mouerit ptē sequit vt totū moueat se. Primus error
¶ Et totū hoc est erroꝛ ꝛ deceptio. Pꝛio. n. decipiunt peccātes ī hoc roꝛ eoꝛum.

qđ existimātꝫ ꝙ diuisio qua vtit̄ in hac declaratione est diuisio in cō
tradicentibꝰ: ⁊ ꝙ demonstratio cōplebit̄ qñ quattuor cōtradicētia
destruent̄: ⁊ remanebit quintū: qđ est: ꝙ motū ex se cōponit̄ ex mo/
tore nō moto: qđ nō est corpus: ⁊ ex moto qđ est corpus. ¶ Et nō est
sicut existimauerūt. Qm̄ cū posuerimus ꝙ ipoſſe est vt motū sit ipse
motor: tūc necesse erit vt motū ex se diuidat̄ in duas ptes. s. in mo
torē qui nō mouet̄: ⁊ rem que mouet̄ tantūmodo. ¶ Sꝫ qꝛ Arist. vi
dit ꝙ sunt hic alij modi ab his duobꝰ modis. ⁊ pōt aliqs existimare
ꝙ motū ex se forte est ẜm aliquē coꝝ: incipit destruere eos ad cōfir/
mandū suā demonstrationē: ⁊ ideo induxit in vnoquoqꝫ coꝝ cōclu/
sionē quā induxit in prima demonstratione. ⁊ si demonstratio eius
esset fundata super modū cōtradictionis nō induceret cōclusionē
nisi semel. ¶ Et qꝛ existimatio magis apparens est ꝙ vtraqꝫ pars
moti ex se mouet reliquā ẜꝫ reciprocationē: incepit destruere hoc di/
cendo hoc aūt erit essentialr̄ aut accidentalr̄. Et si fuerit essentialr̄:
cōtinget vt non sit in eis motū ex se: ⁊ etiā vt aliquid moueat se ẜm
ꝙ mouetur. Et cum destruxit duas diuisiones destructū erit vt illud
qđ mouetur ex se sit tale. ¶ Expositores aūt cū destruxerūt diuisio/
Scđꝫ error nem: que est essentialr̄: existimauerūt ꝙ positio eēt destructa: ⁊ hoc
est scđm peccatū. ¶ Et hoc etiā qđ dicunt: ꝙ si totū mouet̄ a parte:
cōtinget vt pars que mouet moueat̄ essentialiter: imo sequit̄ ēt vt
illa pars moueatur ex se. ¶ Necessariū est vt destruat̄ ista positio: di
cendo ꝙ questio reuertit̄ in hoc ꝙ mouetur ex se quō mouet̄. Et cō/
tingit etiā ꝙ illud qđ fuit positū motū primū non sit primū motuꝫ.
Totūmoue ¶ Et ēt totū moueri a parte est per accñs. Respōsio igit̄ remanebit
ri a pte ē p in modo qui est per accñs ipsuꝫ esse impoſſe: ⁊ est enim in rei veritate de
accñs ⁊ re/ modo ẜm queꝫ pars mouet partē. cū nullo modo imaginat̄ ꝙ pars
motiꝰ ē ima mouet totū nisi per accñs. ¶ Et remotius est imaginari ꝙ totū mo/
ginari ꝙ to uet partē essentialr̄. non igit̄ vtendū istis duobꝰ modis donec diui/
tuꝫ mouet dat̄ ẜm esse essentialr̄ ⁊ accidētaliter: sicut fecit Arist. ¶ Sed hoc
ptē eēntia/ non fecit in his duobꝰ modis. neqꝫ habuit curā de eis: cū nullus exi
liter. stimet in primo moto ex se ꝙ pars illius mouet totum: aut ꝙ totuꝫ
mouet partem: cum pars mouens debet distingui a parte mota ẜm
esse aut ẜm diffinitionē. Et cū ita fuerit: tunc motū ex se diuidet̄ in
duas partes: in motū ex se: ⁊ motū a moto ex se: ⁊ tunc non imagi/
nabitur ꝙ pars mouet totū: aut ꝙ totum mouet parteꝫ nisi per acci
dens. Et qꝛ isti duo modi qui sunt per accidens sunt manifesti non
habuit curam de eis Arist. sed habuit curā destruere eos in quibus
nō bene apparet eos esse per accidēs: sicut fecit in partibus que mo/
uent se adinuicē: ⁊ in ponendo ꝙ quelibet pars mouet se: in quo di/
xit: ꝙ si motū ex se fuerit tale: cōtinget vt ille partes mouent sed per
accidens. ¶ Arist. igitur non vtitur istis modis nisi eis in quibꝰ la/
tet eos esse per accidēs: ⁊ sunt illi modi de quibꝰ pōt aliqs existima/
re ꝙ aliquis coꝝ est motū per se. De eis aūt de quibus apparet acci/
dētalitas nō habuit curā Arist. ⁊ sunt ꝙ totum mouet partē. aut ꝙ
Dubium. pars mouet totū. ¶ Si igitur aliquis dixerit ꝙ Aristo. dꝫ destruere
Solutio. istos modos. s. totū mouere partē: ⁊ partē mouere totuꝫ ẜm ꝙ sunt
per accidens. ¶ Dicemus ad hoc ꝙ Arist. diuisit eos ꝓpter hoc ꝙ ac/
cidentalitas est manifesta in eis: ⁊ non voluit destruere nisi eos in

quibus accidẽtalitas non eſt manifeſta per ſe cũ hoc: ſicut diximus ꝙ nullus exiſtimat: vt motum ex ſe ſit tale. ſ. ex eis in quibus accidentalitas eſt manifeſta per ſe.

¶ Quõ aũt mouet aliud quidem qđ mouetur ab alio: aliud aũt cũ ſit imobile. Et mouet aliđ quidẽ mouẽs: aliud aũt nihil mouẽs. Ipſuȝ ſeipſum mouẽs neceſſe eſt ex imobili eẽ: mouẽti aũt: ⁊ adhuc ex eo qđ mouetur: non mouẽte autẽ ex neceſſitate ſȝ q̃ lȝ euenit. ¶ Sit eñ. a. mouẽs quidẽ imobile. b. vero qđ mouet ab. a. ⁊ mouẽs qđ eſt in quo eſt. c. hoc aũt qđ mouet quidem ab ipſo. b. non mouens aũt nullum. Siquidem enim ⁊ per plura media veniet in. c. ſit per vnũ ſoluȝ oẽ igit. a. b. c. ipm ſeipm mouet. Sȝ ſi auſero. c. A. b. quidẽ ſeipſuȝ mouebit. a. quidẽ eñ mouẽs. b. vero qđ mouet c. aũt non mouebit ipm ſeipm neq; penitus mouebit. At vero nec. b. c. mouebit ipſa ſeipſaȝ ſine. a. b. eñ mouet in eo ꝙ mouet ab alio: non qꝛ a ſuipſi⁹ aliq̃ pte. A. b. igit ſolũ ipſuȝ ſeipſuȝ mouet. Neceſſe eſt itaq; ipſuȝ ſeipm mouens hr̃e mouẽs: imobile aũt: ⁊ qđ mouet: nõ aliud mouẽs ex neceſſitate. Cõtacta aũt vtraq; adinuicẽ ſunt aut ab altero alterũ. Si igit cõtinuũ eſt mouẽs: qđ eñ mouet neċe eſt cõtinuũ eẽ. manifeſtũ eſt ꝙ totũ ipm ſeipm mouet. Nõ eo ꝙ ipſius aliqd hmõi ſit: vt ipm ſeipſuȝ aliqd ſit mouere. Sȝ totũ mouet ipſum ſeipm. Motũ quidẽ ⁊ mouẽs: quo ipſius aliqd eſt mouẽs ⁊ aliqd qđ mouet. Nõ. n. totũ mouet: neq; totũ mouet. Sȝ mouet quidẽ. a. B. aũt tm̃ mouet. Sȝ tñ. c. ab ipſo. b. nõ neċio mouet impoſſe eſt eñ hoc.

¶ Et qꝛ aliquid mouet: aut ita ꝙ moueat ab alio: aut ita ꝙ non moueatur. ¶ Et aliquid mouetur: aut ita ꝙ moueat: aut ita ꝙ non moueat omnino. Neceſſe eſt vt illud quod mouet ſe ſit ex non moto: ſed eſt motor ⁊ ex moto: ſed non neceſſario eſt motor: ſed currit ſm vtrũlibet. ¶ Sit igitur. a. motor ſed non motum: ⁊. b. motũ ab. a. ⁊ mouẽs. c. ⁊. c. moueatur ex. b. ⁊ nihil moueat oĩno. ¶ Quoniã cum ad hoc perueniemus cum

mediȷs pluribus vno ponatur vnū medium tm̄ eē.a.b.c.igitur totum mouet se:sed si abstulerimus.c.remanebit.a.b.mouens se.a.enim est motoꝛ.⁊.b. motum.⁊.c. non mouet se: imo non erit omnino motoꝛ: neqꝫ b.mouebit se sine.a.B.enim non mouet nisi qꝛ mouetur ab alio nō a parte aliqua ipsius.a.b. enim solū mouet se.Necesse est igitur vt illud qđ mouet se habeat i se motoꝛem:sed est non motum:⁊ motuꝫ. Sed est nō motoꝛ alicuius necessario dum vtrūqꝫ conuenit cuꝫ reliquo:aut dum vtrūqꝫ conuenit cum reliquo tangit reliquum.❡Si igitur motoꝛ fuerit continuus:motuꝫ vero necessario est continuum.Manifestum.n.est ꝙ tota res erit mouens se.Non qꝛ qdam ipsius est tale.s. mouens se.Sed tota res mouet se. Sed est motum ⁊ motoꝛ:ita ꝙ quidam eius est motoꝛ ⁊ qddam est motum. Non enim ipm̄ ꝑm totuꝫ mouetur: neqꝫ ipm̄ ꝑm totū mouet:sed mouet ꝑm.a.⁊ mouetur ꝑm.b.tantum.

Motoꝛ tm̄.	Motum ⁊ mouens:	Motum tm̄.
A	B	C
Anima.	Caloꝛ naturalis.	Coꝛpus musculi.

❡Et qꝛ.Cum declarauit ꝙ moti ex se quedā pars est motoꝛ qui nō
43 mouet ⁊ est formaꝛ⁊ quedā pars mouet. ꝩ Uult declarare ꝙ oē motum ex se ꝑmūꝛ⁊ essentialr̄ cōponit ex parte q̄ mouet tm̄:⁊ ex parte q̄ mouet:⁊ ꝙ pars mota nō est de necessitate pp hoc vt sit motoꝛ alterius ptis:sed in qbusdaꝫ motis ex se erit motoꝛ.s.in eis que sunt nō ꝑma:⁊ in qbusdam nō erit.s. in ꝑmis.❡Et intēdebat declarare per hoc ꝙ necesse est vt in motis ex se in qbus sunt plura vno moto sit motum ex se ꝑmum: qm̄ si pars mota esset sp motoꝛ contingeret vt motum ex se diuideret in plēs partes duabus. Ipse igit ponit has ptes esse finitas ⁊ declarat ꝙ motum ꝑmum ex se in talibus cōponitur ex motoꝛe ⁊ moto tm̄.❡Et cum voluit declarare hoc incepit diuidere modos motoꝛis: ⁊ dixit: ⁊ qꝛ aliqd mouet ⁊c̄.i.⁊ qꝛ motoꝛ est duobus modis aut motoꝛ:qui non mouet oīno qn̄ mouet: ⁊ ē illud ad qđ īducit nos ꝑmo:aut motoꝛ q mouet qn̄ mouet. ❡Illud at̄ qđ mouet ⁊ tē mouet:⁊ n̄ ē necē sp vt sit motoꝛ:sꝫ forte erit motoꝛ ⁊ motū:⁊ forte erit motū nō motoꝛ alicuiꝰ rei:necē ē vt motū ex se cōponat ex motoꝛ nō moto ⁊ ex moto;sꝫ ꝙ nō de necitate ē motoꝛ: ⁊ hoc ē qđ ē motū ex se ꝑmū.s.qđ nō mouet a sua pte.❡Illud aūt qđ mouet ex se pp aliquam ptem ipsius: sicut est dispō in aīali ꝑm totum.

¶ Et pmum motum in eo est motor necio sicut calor nalis qui e mo tor et motum in aiali necio: qm cu fuerit separatus a mebris q mo/ uentur corrupetur. Hoc igitur est illud qd intedebat declarare in h smone.s. qp motu ex se coponitur ex duabus ptibus tm. Quarum vna est motor tm et alia motu: et qp motu ex se cotinuu nalr si pmu non fuerit tale: necessario est in eo motor talis. ¶ Et cum.d. hoc de/ dit exeplu de lris: et.d. sit.a. etc.i. si igr motu ex se est copositu ex mo/ tore qui non mouetur.s.a. et ex motore qui mouetur ex.a. plus vno U.g. vt sit copositu ex.a. et.b. et.c. ¶ A. aut mouebit.b. et non mouet. et.b. mouet.c. et mouet ab.a. et.c. mouet ex.b. et nihil mouet. ¶ D.d. qm cu ad hoc perueniemus etc.i. et siue istud motu ex se copositu po/ natur coponi ex motis et motoribus multis: ita qp pmus motor mo/ uet postremu motum cum pluribus medijs: aut cum vno medio: in hoc qd intedimus declarare.s. qp in oi moto ex se tali est motu ex se pmum qd coponitur ex duabus partibus tm: et qp illud est motuz ex se no aliqua alia pars ptiu q sunt in illo. D.d. ponat igr esse per vnu mediu tm.i. et cum nulla dria est in hoc qp ponatur mouere cu pluri bus medijs finitis: aut cu vno medio ponat mouere cu vno medio s. ponat coponi ex tribus. medium.n. vnum existit in tali numero. ¶ D.d.a.b.c. igitur totum mouet se.i. et cu posuerimus qp moues se mouet ptem postremam ipsius.s.a. manifestum est qp istud ex se mo tum coponit ex.a. et.b. et.c. ¶ U.g. qp musculus est motum ex se: et co ponitur ex tribus.s. ex corpore musculi: et est postremum motum: et ex calore nali q est motor: et motum: q trasit in neruis: et aia mouente que est forma in illo calor nali. ¶ D.d. sed si igr abstulerimus.c. etc. i. sed si abstulerimus.c. ex hoc moto ex se qd coponit ex.a.b.c. tunc remanebit illud qd coponit ex.a.b. motu ex se. ¶ Et cum dixit: qp illud remanes copositu ex.a.b. est illud qd in rei veritate mouet se: dedit cam in hoc et dixit.a. enim est motor etc.i. et sequitur necio vt illud qd mouet se sit copositu ex.a. et.b. ¶ Quia.a. e motor. cu sit necariu vt moues se heat motu. et.b. e pmu motu ab.a. C. aut no e motuz: qd e necium inueniedo motu ex se.s. qr.c. no est pars que mouet ab eo: et hoc intedebat cuz dixit: et.c. non mouet se etc. no est illud quod mouet se: nec est motu qd est in illo qd mouet se: cum sit declaratum qp illud qd mouet se coponit ex duobus.s.a. et.b. Et.c. forte no erit oino motor et remanebit residuu motuz ex se.s. illud qd coponit ex a. et.b. ¶ D.d. neqz.b.c. et mouet se sine.a. idest neqz possumus etia dicere qp.b. et.c. est illud qd mouet se sine.a. ¶ Et intedebat cclude re diuisioem. ¶ Qm non possumus dicere: qp illud qd poit ex.a. et b. et.c. est illud qd mouet se: qm si auferr.c. remanebit.a.b. mouens se. ¶ Neqz et possumus dicer hoc in solo.a. A. eni no mouet sine.b. ¶ Neqz in solo.b. sine.a. qm nece e vt.b. heat motore. Remanet de necitate vt illud de q dicimus mouer se sit copositu ex.a. et.b. ¶ Et cu narrauit qp.b. no est moues se: dedit cam in hoc et dixit.b. eni mo uet qr mouet etc.i. et.b. no e motu ex se. qr positu fuit moueri ex alio s. ex.a. no ab aliqua pte in ipso: qm si moueret ab aliq pte in ipso tc illa ps eet moues se. ¶ D.d. qm.a.b. solu e illud qd mouet se.i. qm illud qd coponit ex.a.b. e illud qd e nece vt moueat ex se et intende bat qp.b. no fuit positu in pone diuidi in pte, q est motor no motu:

Calor nalis est motor et motu i aiali. Id. 8.c. 37. et 7. ph. c. p.

Aia est forma i calor nali. Id e.7. me. co.31.

e in pte q̃ est motum: sed posuimus .a. motorem ꝛ .b. motuȝ. ¶ Et cũ posuit oĩa ista ꝺdit ꝯclonem ꝛ dixit: necesse est igiᷓ ꝛc̃. declaratum ẽ igr̃ ex hoc ꝙ illud qđ ẽ motũ ex se in rei vitate cõponiᷓ ex motore q̃ nõ moueᷓ ex ꝑ moto. ¶ Iã igr̃ ꝯclusit illud qđ intẽdebat declare: ꝛ est ꝙ motũ ex se cõponiᷓ ex duabus ptibus .s. ex motore non moto: ꝛ ex moto qđ nõ mouet de necessitate. ¶ D. d. duȝ ꝯuenit vtrũqȝ re/liquo: aut tãgit ipm .i. ꝙ nõ seqᷓ vt motũ moueat de necessitate duȝ moueᷓ a suo motore. Ista .n. cõcomitãtia erit ex duobus. in ꝑ auteȝ moto erit dũ fuerit ꝯueniẽtia inter ipm ꝛ motorẽ. In medio aũt dũ tãgit tertium. Mediũ aũt necesse est vt tãgat corpus. Primus aũt motor necesse est vt ꝯueniat. ¶ D. d. si igiᷓ motor fuerit ꝯtinuus ꝛc̃. i. si igiᷓ pmus motor ẽ de nã ꝯtinui: q2 ẽ in ꝯtinuo in rei veritate qđ est motum: manifestuȝ est ꝙ totũ est in toto ꝯtinuo moto nõ in q̃dã eius. Q̃m nõ posuimus ipm pp suã ꝯtinuitatẽ cũ aliqua pte eius: sȝ cũ toto: ꝛ cũ ita sit totũ ex se est motor ꝭm totuȝ: sed nõ eodẽ mõ: sȝ motor pp .a. ꝛ motũ pp .b. ¶ Et dixit. si motor fuerit ꝯtinuus quia pmus motor non est vtus in corpore: ita ꝙ diceretᷓ ꝯtinuum pp nãȝ ꝯtinui cum ipso .s. corporis. ¶ D. d. sed est motum ꝛ motor ꝛc̃. i. non ꝯtinuum .s. ꝙ in eo est motor: ꝛ motum insimul: sed est sicut .d. mo/uens ꝭm .a. ꝛ mouetur ꝭm .b. tantum.

¶ Dubitatiõem aũt hȝ si auferat aliquid quis ab ipso a. si ꝯtinuũ sit mouẽs quidẽ: imobile aũt: aut ab ipso .b. qđ moueᷓ. Reliqua ergo mouebit ipsius .a. reliqua ãt ipsius .b. mouebiᷓ. Si hoc est non erit que primo mo/ueᷓ a seipsa que est .a. b. Remota eniȝ pte ab .a. b. ad/huc mouebit seipsam reliqua .a. b. potẽtia nihil ꝓhibet vtrũqȝ aut alterꝫ id inquã qđ moueᷓ diuisibile eẽ. Actu aũt indiuisibile. Si aũt diuidaᷓ non ẽt hñs est eandeȝ potẽtia. Quare nihil ꝓhibet ꝛ in ipsis diuisibilibus po/tẽtia primum vnum esse. ¶ Manifestũ igr̃ ex his: q̃m est pmum mouens imobile. Siue enim hoc stet mox qđ ab aliquo mouetur ad imobile pmuȝ. Siue in quo moueᷓ q̃dem: ipm aũt seipm mouẽs ꝛ stãs. Utrobiqȝ accidit pmo mouẽs in oĩbus esse motis imobile.

¶ Et queriᷓ in hoc si ex .a. si fuerit ꝯtinuum: ꝛ ẽ motor nõ motũ: aut ex .b. qđ est motũ diminuaᷓ aliq̃d: vtrũ il/lud qđ remanet ex .a. sit motor: ꝛ illud qđ remanet ex b. sit motum. Q̃m si hoc fuerit: tũc .a. b. nõ erit primuȝ motum ex se. Q̃m ex .a. ꝛ .b. auferef aliq̃d ꝛ reliquuȝ ꝛ mouet se. ¶ Dicamus igiᷓ ad hoc ꝙ non est inopina/bile: vt vtrũqȝ: aut alterꝫ .s. motũ sit i potẽtia diuisibile.

Hic hĩ tex/tus expssus ꝛ cõmentũ ꝯtra negan/tes dari mi/nima nãlia

In actu aūt nō. Sed si fuerit diuisum tunc nā eius non erit illa eadē nā. ⁊ iō non est inopinabile: vt in diuisibilibus sit in potētia aliqd pmuz. ¶ Apparet igit̄ ex hoc ꝙ pmus motoꝛ nō est motum. Qm̄ si motum cessabit ⁊ mouet̄ ab aliquo pueniet̄ ad pmuz motoꝛē q nō mouet̄. Et si perueniat̄ ad motū: sed istud mouet se: ⁊ facit ipm quiescere. Sequitur ex illo modo: ⁊ ex isto insimul: vt pꝛimum in omnibus motis sit non motum.

¶ Cū declarauit ꝙ motū ex se cōponit̄ ex motoꝛ nō moto ⁊ ex moto qđ nō mouet de necessitate. ¶ Et ꝙ si mouēs inueniat̄ cōpositūz ex pluribus vno motoꝛ necesse est vt dissoluat̄ in motū ex se pmuz. s. in illud cui est ꝓpꝛium vt pmum motum in ipso non moueat de necessitate. ¶ Motuz. n. ex se: qꝛ ē duobus modis. Mō. s. in q̄ pmū motū a p motoꝛe mouet de necitate. Et mō in q̄ pmū motū nihil mouet d necitate. ¶ Incepit dubitare de hoc. s. in motū pmū ex se eē. ¶ Pōt enim aliqs dicere ꝙ non est impoſſe vt pmum motum p se sit: neqꝫ pmus motoꝛ: qm̄ motum est ꝯtinuum p se: ⁊ motoꝛ ēt est ꝯtinuus: qꝛ est in ꝯtinuo: ⁊ ꝯtinuū diuidit̄ sp in diuisibilia. ¶ Et iō dixit: ⁊ q̄rit̄ de hoc ⁊c̄. i. ⁊ querit̄ in hoc qđ diximus. s. ꝙ mouēs se pmuz est qđ cōponit̄ ex motoꝛe nō moto ⁊ ex moto indiuisibili. i. nō motoꝛ tali mō. 44
¶ Pōt. n. aliqs dicere ꝙ si ex motoꝛe q nō mouet̄ (si motoꝛ sit de nā ꝯtinui) qꝛ est fōꝛa ꝯtinui diminuat̄ aliqd: aut ex moto cū de necitate sit de nā ꝯtinui aut ex motoꝛe (si accidit ei ꝯtinuitas) remanebit residuum motum ex se: ⁊ sic non erit hoc mouēs seipm pmuz: neqꝫ motoꝛ pmus. Et hoc intēdebat cū dixit: qm̄ si hoc fuerit ⁊c̄. ¶ D. dedit solonem ⁊ dixit. dicamus igitur ad hoc ⁊c̄. i. dicamus igit̄ soluendo ꝙ non est remotum vt vtrūqꝫ sit diuisibile in potētia in infinitum: si vtrūqꝫ fuerit ꝯtinuū aut alteꝝ. s. motū. si non fuerit positū ꝙ motoꝛ est de nā eius cui accidit ꝯtinuitas: ⁊ est mālis vt declaratum est in actu: aut est impoſſe. ¶ D. d. sꝫ vt diuidat̄ ⁊c̄. i. ⁊ est impoſſe vt motum diuidatur in actu in infinitum: ⁊ silr̄ motoꝛ: qm̄ tunc diuisio p ueniet ad hoc ꝙ coꝝ nā corrūpetur. V. g. ꝙ si pmum motuz ex se fuerit ignis iste demonstratus: ⁊ a quo auferremus partē: ⁊ postea aliā: ⁊ postea aliam perueniemus ad talē quātitatē: q̄ si diuidat̄ corrūpet̄ ignis: ⁊ cū minima q̄titas ignis sit d̄terminata. ¶ Et similr̄ ē de aīali anuloso ex q̄ si diuisa fuerit aliq̄ ps remanebit residuū nō motuz ex se: ⁊ cum ista diuisio non ꝓcedat in infinitum manifestum est hoc eē motum ex se pmum ⁊ motoꝛem pmum. ¶ Et tale motū eē posuit p pncipio: i pncipio septimi ad d̄clarādū ꝙ oē motū hꝫ motoꝛē. ¶ D. d. ⁊ iō nō ē iopiabile ⁊c̄. i. ⁊ iō nō ē ipoſſe vt diuisibilibꝰ in potentia sit aliqd pmū: lꝫ hꝫ ꝙ ē i potētia nō sit in eis pmū: sꝫ ē nece hēē pmū: ⁊ si nō nō eēt motꝰ. ¶ Et dixit in motoꝛe. Qm̄ primi motoꝛes apd ipꝫ sunt duobꝰ mōis. s. motoꝛ mālis. i. q ꝯstituit̄ p rē motā: ⁊ hoc ē in rebꝰ gnābilibꝰ ⁊ coꝛruptibilibꝰ. Et motoꝛ nō mālis: ⁊ hoc ñ dī ꝯtinuū nisi p accñs. Cōtin. uitas. n. eēntialr̄ ē ipossis in oī moto pꝛio qm̄ ē nō coꝛpus. Nō. n. loq̄t in hoc loco nisi in moto ex se simplr̄. In.

Minima q̄titas ignis ē d̄termiata. Iđ ifra. 62. Idē. 6. ph. 32. 49. 59. 91. Idez p phy. 36. 37. 38. Iđ. 2. de aīa. 41. 97. ⁊ p ce. 116.

[illegible] est impo[illegible] esse in toto prim⁹ moto: manifestū est
[illegible] no mouetur neq3 essentialr neq3 accidētalr:
[illegible] qui ꝯstituunt p rē moti ab eis sicut
[illegible] Principia [illegible] primā q̄ sunt in motis ex se eter/
[illegible] est [illegible] neq3 essentialr neq3 accidentalr.
[illegible] manifestū sit ꝙ motū ex se nō pe
[illegible] est ꝙ in motis ex se est talis motor. [illegible]
[illegible] modū ex quo appet hoc: z. d. qm̄ si motū
[illegible] ex se nō ex alio: z hoc intēdebat cū. d. cessabit
[illegible] puenit in hoc moto ex se ad motorē q
[illegible] ex plurib⁹ vno moto: necesse est puenire
[illegible] nō est mediū inter motorē q nō mo
[illegible] cessabit cito. ¶ D. d. z si pue/
[illegible] nō mouet se: s3 pueniat ad mo/
[illegible] oē mouēs se est in eo motor q non
[illegible] ex illo motor z ex isto: vt hic sit prim⁹ mo/
[illegible] qr oē motū nō fugit alteru3
[illegible] ex alio: z motu3 ex alio puenit ad
[illegible] q nō mouet. Seqt ex vtroq3 mō
[illegible] q nō mouet. i. ꝙ oēs mot⁹ reducūt ad talē
[illegible] ¶ Et dixit: est illō qō mouet se
[illegible] in descriptiōe moti ex se: qō est il
[illegible] motū ex se fm suā opinionē
[illegible] mouerī per se.

[illegible] mouens est incorruptibile: nec [illegible] nec per accidens. Cap. 5.

[illegible] motū semp esse z nō defi
[illegible] est aliqō esse qō mouet pri/
[illegible] aut plura: z primu3
[illegible] est.

[illegible] necesse est vt sit semp: z nūq3
[illegible] vt sit hic aliquis prim⁹ mo/
[illegible] nō sit motū.

45 ¶ [illegible] circulare.
[illegible] ꝙ oē motū [illegible] motorē. ¶ Et postea
[illegible] in loco redu
[illegible] tractat⁹ ꝙ nūq3
[illegible] ¶ Sequit ex hoc ꝙ primū
[illegible] in loco sit eternū. ¶ Et si
[illegible] ¶ Et ꝙ
[illegible] est ille fm quē3 mouet
illud motū primū. ¶ D. d. [illegible] in hoc z vidit
ꝙ necesse est [illegible] motu [illegible] tractatus z cōplere
sermonē [illegible] vult videt ꝙ nec
[illegible] ad declarandu3
[illegible] mouet

[illegible]

vel motor illius sit in mā aut nō in mā. ¶ Et incepit diuidere entia in oēs dispōnes que poē est vt existimetur esse ſm ipsas in motu & qete. ¶ Et postea dissoluit qōnē ꝯtingētē in hoc ꝙ oē motū hȝ motorē ex motib⁹ corporū simpliciū: & declarauit ꝙ ista nō mouentur ex se. ¶ D. declarauit ꝙ oīa mouētia que mouenť in loco reducunť ad motū ex se. Et postea declarauit ꝙ motuȝ istud & motor cōponiť ex vno moto & ex prīo motore qui nō moueť. ¶ Et cuȝ cōpleuit hāc declarationē perfecte & est illa quā declarauit in septimo nō pfcte: qm̄ illic nō declarauit ꝙ primū motū debet cōponi ex motore q non moueť: & ex prīo moto. Reuersus est etiā ad illō qđ declarauit in pncipio istius tractat⁹. s. ꝙ nulla est hora in qua deficit mot⁹. ad cōcludendū illaȝ eandē cōclusionē quā cōclusit in pncipio istius tractatus. & hoc qđ declaratū fuit in eo ꝙ motus nunꝙ deficit: & ex illō qđ declaratū fuit in septimo. s. ꝙ mouentia que mouentur in loco reducunť ad motū ex se. Qm̄ illa ꝑ cō pfecti⁹ appebit hiccū sermo de ꝓpōnib⁹ sup quas fundata est declaratio est pfectior in h̄ tractatu: & ꝑ cō est ꝙ ē hic mot⁹ vn⁹ etern⁹. ¶ Et qꝛ oīa ista sunt sicut narrauimus: reuersus est ad pmā ꝓpōnē quā verificauit in pncipio isti⁹ tractat⁹: & .d. & qꝛ mot⁹ & c. i. & qꝛ declaratū sit ꝙ oīa mouētia ꝗ moueť reducūť ad ꝓpriū motū ex se: qđ cōponiť ex prīo moto: & ex motore q nō moueť. Et iā declaratū est ꝙ in nulla hora deficit mot⁹: necesse est vt prim⁹ motor ad quē reducunť alij mot⁹ sit eternus: & sit absolutus ab omni trāsmutatōe: & vt motū ab eo etiā sit absolutuȝ ab oī trāsmutatiōe: nisi a motu in loco: & siue ille motor q est talis fuerit vn⁹ aut plures. ¶ Et fuit necesse vt ipse nō qescat a mouere: nec illō qđ moueť ab eo a motu: qꝛ ē cā motuū. ¶ Et demrātū ē ꝙ mot⁹ nūꝙ dficit: & si ille motor ī aliq̄ hora nō moueret: tūc dficeret mot⁹. ¶ Et fuit necesse ē vt nō sit trāsmutabile: neqꝫ eētialr neqꝫ accñtalr. Qm̄ si ita eēt tūc eēt motor pōr illo. Et cū manifestū sit eternū eē motor: ē & motū ab eo eternū: qm̄ si nō eēt eternū: tē motor moueret ab eo p accñs: & si ceēt illic motor pōr illoꝝ necē ē vt sit h̄ mot⁹ etern⁹. Utr ū aūt iste motor est vn⁹ aut pl'es: pscrutādū ē ī alia scia.

Nota q̄r declaratio septimi ē im pfecta. Uide p hoc ēt 4. cc. cō. 25

Expō text⁹.

Uid. 12. meta. t. c. 41. & inde.

¶ Unūqđqꝫ igiť ꝑpetuū esse ímobiliuȝ quidē mouentiū: nihil ptinet ad eam que nūc rōnem. Quoniā autē necessariū est aliqđ esse imobile quidē ipsum ab omni exterius mutatione: & simplr & ſm accidēs: motiuū autem alterius manifestū est & hoc cōsiderantib⁹. Sit autē: si aliquis velit: in quibusdā cōtingēs: ꝙ sint aliqñ & aliquādo nō sine generatione & corruptiōe. Fortassis eniȝ est necessariū si aliquid impartibile aliquādo quidem est: aliquādo auteȝ nō sine mutatione: aliquando quidē esse aliquādo nō esse omne tale. Et principiorū quidē [illegible] motiuoꝝ autem quedā aliquādo q[illegible] de[illegible] aūt nō esse contingere ponať. Sed

[illegible]

nequaqꝫ omnia talia esse pole est. Manifestuꝫ.n.est φ cã quedã ipsa seipsa mouentibꝰ inest ipsius qḋ est aliqñ quidẽ esse:aliqñ aũt nõ esse. Ipsum quidẽ enim seipm mouẽs necesse est omne magnitudinẽ habere: si nihil mouet̃ ipartibile. Mouẽs aũt nulla necessitate ẽ tale. ℭ Ipsius igit̃ aliqñ quidẽ fieri:aliqñ quideꝫ corrũpi.⁊ hoc esse cõtinue:nulla cã est imobiliũ quideꝫ:nõ semꝑ aũt entiũ eoꝝ que sunt. Nec iterũ semꝑ quidẽ hec mouentiũ:hoꝝ aũt altera. Ipsiꝰ aũt semper ⁊ cõtinui: nec vnũqḋqꝫ ipsoꝝ semper cã est: nec omnia. Hoc quideꝫ enim sic se habere ꝑpetuuꝫ ⁊ ex necessitate est. Omnia enim infinita ⁊ nõ simul omnia sunt que sunt.

ℭ Utrũ autẽ vnũquodqꝫ mouentiũ que nõ mouent̃ sit eternũ/nõ est intrãs modo ad ꝓpositũ. ℭ Quoniã aũt necesse est vt sit hic aliqd qḋ in se nõ sit motũ:⁊ sit absolutũ ab omni trãsmutatiõe simplr̃ ⁊ per accidẽs:qḋ mouet aliquod aliud declarabit̃ hoc modo. ℭ Ponat̃ igitur hoc esse pole in qbusdã vt sit quãdoqꝫ ⁊ nõ sit qñqꝫ sine generatiõe ⁊ corruptiõe. Dignũ est.n. illud quod nõ diuidit̃ quãdo fuerit quãdoqꝫ ⁊ nõ fuerit quãdoqꝫ: vt esse cuiuslibet talis aut nõ esse sit necessariũ vt sit sine trãsmutatiõe. ℭ Ponat̃ igit̃ φ pole est vt quedã princi pia etiã que sunt nõ mota ſꝫ sunt mouẽtia sint quãdoqꝫ ⁊ quandoqꝫ nõ sint. Sed non est pole vt oĩa sint talia. ℭ Manifestũ est eniꝫ φ hic est alia cã eoꝝ ꝗ mouẽt se in eẽ eoꝝ qñqꝫ:⁊ nõ eẽ eoꝝ qñqꝫ. Omne.n.qḋ mouet se necesse est vt habeat magnitudinẽ: cũ illud qḋ non diuidit̃ nõ mouet̃. Motor aũt nõ sequit̃ aliquo mõ vt habeat magnitudinẽ. ℭ Causa vero in hoc φ quedaꝫ generant̃ ⁊ quedã corrũpunt̃:⁊ hoc esse perpetuũ:non est vnũ eoꝝ que sunt nõ mota:ſꝫ nõ sunt semꝑ in eẽ: ita φ illa moueãt semꝑ ⁊ ꝑ hoc moueãt alia. Qḋ.n.est tale nec nõ vnũ huius neqꝫ oĩa erunt cã rei ꝑpetue ꝯtinue. Ista.n.dispõ ſm quaꝫ sunt ista sunt eterna necessaria. Ista autẽ oĩa sunt infinita:sed nõ oĩa existũt insimul.

¶ Cū declarauit ꝙ necesse est vt sit hoc motū ex se eternū cōpositū ex motore q nō mouet & ex moto eterno. ¶ D. vtrū aūt vnūqdq̄ &c. 46
& intēdit aīas aīaliū que sunt hic. iste. n. aie mouēt & nō mouent: & qd in eis est existēs. Plato. n. dicit ꝙ oē mouēs se est eternū: & aīa apud ipm est eternū. ¶ Et qr ista pscrutatio magis ptinet ad perscrutationē de aīa: dixit: ꝙ nō intrat mō sermonē hunc. ¶ Et intendit ꝙ ista pscrutatio est alia ab illa. ¶ Et in libro a quo extraxit verbum Ari. inuenit talē lrām (si aūt vnūqdq̄ mouentiū que nō mouent fuerit aliqd eternū: nō intrat hunc sermonē). i. querere autē vtrū vna aīarū sit eterna aut oēs sunt gn̄abiles & corruptibiles nō ptinet ad hūc locū: & hoc est quasi melius: qm̄ quedā ptes aīe videntur esse gn̄abiles & corruptibiles: sz dubitat in eis in motore q dr̄ intellect⁹. ¶ Et in libro Themistij inuenim⁹ loco isti⁹: qm̄ aūt oē eternū mouet ita ꝙ nō mouet nō intrat hunc sermonē. ¶ Et est tertius sermo a pdictis. ¶ D. d. qm̄ aūt necesse est &c. i. qm̄ aūt necesse est vt sit hoc motor qui nō mouet absolut⁹ ab omni trāsmutatiōe simplr. s. essentialr & accn̄talr: q mouet aliqd aliud semp: & est primū motum ab ipso vt declaratū est a pdictis: & declarabit et hoc mō. ¶ Et intēdebat p hoc qd dixit: aliqd aliud qd in se nō mouet: motorē qui nō mouet qui est altera duarū partiū moti ex se. ¶ Et intēdit p hoc qd dixit absolutū ab oī trāsmutatiōe ꝙ nō accidit ei aliqs modus trāsmutatōis: nec gn̄atio nec corruptio: nec alteratio: nec augmentatio: nec diminutio: nec motus localis. ¶ Et cū dixit simplr & per accn̄s: forte intēdit p simplr illud qd est cōmune ei qd est essentialr & accn̄taliter. Transmutatio. n. simplr diuidit in essentialr & accidētalr: & fm hanc expōnem dixit: rememorationē de altero duorū modorū in quos diuidit transmutatio simplr: & tacuit reliquū. s. ppalauit modū qui est p accn̄s: & tacuit modū qui ē essentialr. ¶ Et forte intēdit p simplr eēntialr. Trāsmutatio. n. simplr est eēntialis cū sit trāsmutatio vera: trāsmutatio aūt nō simplr est accn̄talis. Simplr. n. dr̄ de trāsmutatōe in sba: nō simplr ēo de trāsmutatiōib⁹ ceterorū pdicamētorū. ¶ Et itēdit p h qd dixit: ꝙ mouet aliqd aliō: partē q est primū motū qd est scda ps pmi moti ex se. ¶ Et cū voluit hoc declarare alio mō a pdicto: dixit: ponat igit ꝙ h sit posse in qbusdā &c. i. & ponat ꝙ qdā istorū mouētiū q non mouent inueniant qn̄q: & qn̄q nō: nō fm modū ꝙ gn̄ant qn̄q eēntialr: aut corrūpunt cū nō sint corpa: sz fz ꝙ eē & nō eē eorū sequit illud qd gn̄at & corrūpit essentialr. ¶ Et cū narrauit ꝙ h posse ē poni in qbusdā motorib⁹ q nō mouent: icepit narrare ꝙ h ipossibile ē vt sit ioib⁹. s. vt sint gn̄abilia & corruptibilia p accn̄s: &. d. sz nō ē posse &c. i. sz si posuerim⁹ oia mouētia q nō mouent eē talia nō erit posse. ¶ D. icepit declarare qlr est h ipossibile in oib⁹: & dixit: manifestū est. n. &c. i. appet. n. rōne ꝙ nec̄e est vt sit hic aliqd mouēs se: ita ꝙ ipz sit cā in h ꝙ qdā mouētia se mouēt qn̄q: & qn̄q nō: & hoc erit fm diuersitatē sue dispōnis ad ea i ppinqtate & remotōe tm̄. s. i loco. Et qr ista pō nō pt eē i eo qd mouet se: nisi sit corp⁹. qd. n. nō ē corp⁹ nō mouet: dedit cāz pp quā fuit ista positio posis. s. ponere ꝙ pmū mouētiū se est mouēs se eternū. ¶ Et dicit. oē. n. mouēs se &c. & q. d. & diximus ꝙ pncipiū mouētiū istorū q sūt qn̄q: qn̄q nō: dz eē mouēs sp. s. cōpositū ex motore q nō mouet.

Pria expō.

Scda expō

Trāsmutatio in sba ē simplr: i reliqs pdicamētis ē nō simplr. idē 5. phy. t. c. 7. Et p d̄ gener. t. c. 11. Et 3 phys. t. c. 62.

eterno: ⁊ ex moto ab ipso eterno. ¶ Qm̄ si posuerim⁹ cām istius eē
motorē eternū siue moto eterno: nō possemus dicere quō erit causa
eius qđ est qn̄qꝫ: ⁊ deficit qn̄qꝫ. Si igitur dixerim⁹ ꝙ mouet se: erit
hoc possibile: qm̄ tunc erit corpus: ⁊ ꝑm suaꝫ propinquitatē ⁊ remo/
tioneꝫ a re erit cā vt agat in ipsaꝫ dispōnes cōtrarias. ¶ Et h̄ est cā
pp quaꝫ inserit h̄ in hoc loco: ⁊ id. d. motor aūt nō est necesse aliquo
mō vt h̄ēat magnitudinē: ⁊ intendit ꝙ est motor/ ⁊ nō motū. Omne
eniꝫ corpus nō mouet in loco nisi moueat: vt posituꝫ est in septimo.
Et cum narrauit ꝙ necesse est vt sit hoc aliquid mouēs se semper ⁊
qđ sit cā inesse ea que mouent se qn̄qꝫ: ⁊ nō inesse qn̄qꝫ: incepit noti/
ficare cōsecutionē in hoc ⁊. d. cā aūt in hoc est ꝙ quedā ⁊c. i. ⁊ qꝛ est
manifestū per se ꝙ mota ex se que sunt h̄ quedā generant: ⁊ quedā
corrūpunt: ⁊ hoc inuenit semꝑ in eis: nō possum⁹ ponere cām eē in
hoc eternā: vnum eoꝝ que mouent ex se: ⁊ nō sunt perpetue cause.
¶ D. d. ita ꝙ ista moueat se semꝑ. i. ita ꝙ ponam⁹ ꝙ vnū coruꝫ que
mouent se: aut plura vno moueant se semꝑ: ⁊ pp hoc mouēt alia sꝫ
cōtinuitatē ⁊ perpetuitatē. D. d. qđ eniꝫ est tale ⁊c. i. ⁊ necesse est cū
generatio ⁊ corruptio eorū que sunt apud nos perpetue sint ponere
motuꝫ ex se semꝑ: qm̄ nullum eoꝝ que mouent ex se que sunt gn̄ab/
lia ⁊ corruptibilia: nec oīa pn̄t esse cā rei perpetue cōtinue. ¶ D. de/
dit cām pp quaꝫ fuit necesse vt ista gn̄abilia ⁊ corruptibilia: nō sint
quedā cause quorūdaꝫ: sicut pōt aliquis dicere. V. g. ꝙ hō generat
semꝑ ab hoīe: ⁊ equus ab equo. ⁊. d. ista eniꝫ dispō ⁊c. i. ⁊ impoīe est
vt ista dispō perpetua sit in eis pp vnum eoꝝ. vnūquodqꝫ eniꝫ eoꝝ
est corruptibile: ⁊ non est ēt possibile vt hoc sit in eis ex seipsis. s. vt
quedā sint cause quorūdaꝫ essentialr. Cause. n. que sunt essentialr de
necessitate sunt finite ⁊ insimul. ⁊ ista nō sunt talia. Et hoc intende
bat cū dixit: ista aūt oīa sunt infinita ⁊ nō sunt insimul. ¶ Quonia
Digressio. aūt ista sunt perpetue generatiōis ⁊ corruptionis: manifestū est pp
hoc qđ declaratū est h̄ic ⁊ ꝙ est h̄ motus prim⁹ eternus qui continet
totum. ¶ Et hoc apparet ēt per se. qm̄ si esset possibile vt hō genera
retur a nō semine hoīs: tunc de necessitate ille hō diceret hō equi/
Qn̄ mā fue rit diuersa diuersabit ⁊ foīa. Idē 4. ce. c. 37. ⁊ 8. me. te. cō. 11. uoce cuꝫ isto hoīe. ¶ Qm̄ qn̄ mā fuerit diuersa: diuersabit ⁊ forma: ⁊ si nō/non essent h̄ materie ꝓprie: neqꝫ forme ꝓprie: ⁊ tunc quodlꝫ
generaret a quolibet ⁊ in quolibet. Et tunc vlr māe eēnt ociose ⁊ su
perflue. ¶ Qm̄ si eēt possibile vt hō generaret a terra sicut vermis: ⁊
tunc aut esset necessariū aut in maiori parte aut in minori parte. Et
si esset necessariū: tunc hō non generaret ab hoīe oīno. ¶ Et si esset
in maiori parte: tunc hō gn̄aret ab hoīe: in minori parte. Et sic hoc
esset casualr. ¶ Sed si hoc eēt in minori parte. s. casu. Tunc eadem
Prima rō. spēs iueniret nā ⁊ casu. Et qđ fit casu semꝑ est oppositū ei qđ fit nā.
Scđa rō. ¶ Et ēt si ita esset: tunc cōparatio ⁊ respect⁹ causaꝝ ad causata nō
esset: ⁊ sic auferret nā necessarij. ¶ Et ēt declaratū est ꝙ illud qđ fit
Tertia rō. 2. phy. tex. cō. 48. casu fit a causis inuētis pp aliquā cām nālem ⁊ in maiori parte qn̄
impediunt ab inueniēdo causatū ab eis: qđ non est inatum fieri ab
eis. ¶ Et cum ita sit: necesse est si hō generaret casu vt generetur a
causis que fuerūt pp aliquā spēciē ⁊ impediebant a generatiōe ill⁹
speciei. Et iō cause eius qđ est casu nō sunt terminate. ¶ Et cum ita
sit: eēt possibile vt homo generaret ex semine asini aut semine equi:

⁊ vlr

et vlr ex infinitis materiis. ¶ Et ideo nulla spēs inuenit casu. Sed
illa que inueniunt casu sunt monstruosa nō nālia. ¶ Et totum hoc
manifestū est p se. ¶ Sed diximus ista ɔtra negātes hoc esse manife/
stum p se: sicut Aui. qui dicit posse esse hominē gn̄ari a terra: sed con
ueniētius in matrice: et iste sermo ab hoīe qui dat se sciētie est valde
fatuus. ¶ Si igitur dicat ꝙ nō apparet ex istis gn̄abilibus ꝙ sunt
eterna nisi ſm preteritū: et demr̄atio nō cōplebit nisi ponant eter/
na in p̄terito et in futuro. ¶ Dicem⁹ ad hoc qm̄ cū declaratū sit ꝙ
impoſſe est vt deficiāt in p̄terito infinito: declarabit ꝙ est impoſſe in
eis: vt deficiant in futuro. ¶ Qm̄ si deficerēt in futuro deficerent in
p̄terito infinito. ¶ Qm̄ illud in quo est potētia infinita nō est deter/
minatū magis ad vnū tēpus q̄ ad aliud: et si deficerēt in p̄terito nō
essent nūc: ergo impoſſe est vt deficiāt oīno. ¶ Si igitur aliqs dixe/
rit ꝙ cū declaratū sit de nā istorum ꝙ nunq̄ deficiūt genere quid
indigent motore et moto que nō deficiunt ſm indiuiduū. ¶ Et si in/
digent hoc de necessitate: quō. ¶ Dicam⁹ ad hoc ꝙ ista indigēt mo
tore extrinseco eterno vt largiat eis esse nedū perpetuitatē: qm̄ si
ista nō haberēt cām primā in motu tunc nō eēnt: et si eēnt essz posse
vt deficerēt: qm̄ quedā essent tūc cause quorūdā p accidens: et qd̄
est p accñs nō est semp/nec necessariū. ¶ Quō aūt indigent de ne
cessitate motore ex se extrinseco qui semp moueat: aut qui continet
totū. ¶ Dicam⁹ ꝙ mota generabilia manifestū est ꝙ idigēt apud
gn̄ationē moto ex se. gn̄atio. n. in eis nō est ex seipsis. s. ꝙ q̄ quedā
nō generāt quedā: et ideo eē istorū nō fuit perpetuū. ¶ In gn̄abili/
bus aūt gn̄ans ꝑpinquū est in ipsis: et iō fuit eternū. s. ꝙ gn̄ans in
istis nō dat nisi p̄ncipiū gn̄ationis. D. dimittit gn̄abile quousq̧ pfi
ciatur sua gn̄atio: necesse est vt sit hic cōplens illud gn̄atum ex se p
p̄ncipiū qd̄ est in eo: et ɔseruās ipsū: et hoc erit largiēdo calorē silē
calori quē largitus est prim⁹ generans. Aut cōseruando illum calo
rem per quē generatū fuit generatū ex se. Quoniā quēadmodum
motū in loco hoc ex se indiget motore extrinseco: ita est in genera
bilibus ex se. ¶ Et cum ita sit necesse est vt non compleatur gene/
ratio alicuius eorum que generant se: nisi sit illic generans extrin/
secum preter generās propinquū: qd̄ est in ipso generato per qd̄ ge/
neratū fuit ex se. s. qd̄ dedit principiū generandi. ¶ Et q̄ generās
extrinsecū est alterans necessario necesse est ſm ꝙ sequit vt altera
tio eius sit alteratio tēperata. s. similis calori naturali per quē com
pletur illud ens: Necesse est vt alterans cū alterato nō sit in eodē
situ in toto tēpore crementi: sed quādoq̧ appropinquat ei: et qn̄q̧
remouet ab eo: ita ꝙ generatū acquirat ex hoc vnum calorē in for
ma in toto tēpore sui cremēti. Et cum ita sit necesse est vt alterans
appropinquet quādoq̧ alterato et remoueat quādoq̧ ab alterato.
Et cum ita sit si erit motū in loco. ¶ Et oē motum in loco reducit
necessario ad motū ex se: ergo necesse est vt extra ista generabilia
sit motum ex se: aut vnū: aut plura vno: qd̄ semper mouet. ¶ Et nō
sequitur ex hoc vt appropinquet et remoueat: sed et ſm ꝙ agit duo
cōtraria insimul. s. generationē et corruptionē. ¶ Cum igitur decla
ratum sit ꝙ ista indigent in sua generatione moto ex se extrinseco: et
et posuerimus ꝙ generatio istorū est eterna: necesse est vt istud mo/

Nulla spēs ē a casu. idē 7. me. c. 22.
Uide cōsile ɔtra Aui. 2. meta. c. 15.
Dubiū.
Solo.

Illud ī quo est potētia īfinita nō ē magis dter minatū ad vnū tps q̄ ad aliō. Iō p celi. c. 128 133. et 134.
Dubiū.

Solo.
Esse nō genitor ex semine nō est ꝑpetuū.

tum ex se qd est necessarium in generatione eorū & corruptione vt sint eterne vt sit semper: & si nō indigent motore priori ipso: & sic in infinitum. Et cum declarauit hoc iterauit ipsum ad rememorationem: & dixit.

¶ Manifestū igitur qꝛ quāuis milies quedā principia imobiliū quidē: mouentiū autē: & multa ipsa se ipsa mouentiū corrūpuntur: alia autē fiunt: & hoc quidem imobile: & aliud qd mouet alterū: alter aūt hoc. Sed nihilominus est aliquid qd cōtinet. Et hoc extra vnūquodq;. Quod est causa eius qd est. alia quidem esse: alia quidē non: & cōtinue mutationis. Et hoc qdē his. Hec aūt alijs causa motus sunt.

¶ Manifestū est igitur ꝙ si essent hic principia īnumerabilia. s. principiorū que mouēt & nō mouent: & plura mouentiū se corrūpunt deinde generant. Et istud qd nō est motū mouet istud: & aliud mouet aliud. Hoc nō faceret aliquo mō: nisi esset hic aliqd qd cōtineret eiā hoc in vnaqueq; rerū. Qd est cā inesse quorūdā & nō esse quorūdā: in hac trāsmutatōe ꝯtinuat ita: ꝙ hoc sit cā mot⁹ istorū: & ista sunt cā motus aliorum.

47 ¶ Dicit: manifestū est igitur ꝙ si fuerint hic principia infinita ex mouentib⁹ que nō mouent: & ex motis ex se qui cōponunt ex istis principijs que nō sunt corpa: & ex primis corporib⁹ motis ab eis: quorū quodlibet corrūpit. D. reuertet ipse & mouēt se adinuicē. s. vt qdam generēt quedā: ita ꝙ motor in eis nō moueat ab alio sed ex se. V. g. ꝙ istud moueat illud ita ꝙ nō moueat ab alio: & iste motor moueat ab alio: & sic in infinitū. V. g. s. vt Sor. gñat Platonē ex se: & Sortes generet a Cicerone: & Cicero a Virgilio: & vnūqdq; istorum in hoc motu mouet ex se: & sic in infinitū. ¶ Manifestū est ꝙ hoc nō erit: neq; est posse alio mō ab eis: sed ƒm ꝙ posse est ponere ꝙ vel hic est motū ex se qd cōtinet ista ex extrinseco: qd est cā inesse quorūdā istorū: & in nō esse quorūdā: ƒm continuitatē & perpetuitatē: ita ꝙ motor etern⁹ sit cā motus istorum que mouent ex se generabiliū & corruptibiliū ƒm perpetuitatē: & erunt ista cause aliarū rerū q̄ mouent. ¶ Et cum dixit. Et istud qd nō est motū &c. i. & istud demōstratum ex istis mouet hoc demōstratū & est nō motū ab alio: sed ex se: & aliud ēt ab isto mouet aliud ab illo: & sic erit in infinitū: & impossibile est vt ista sint: nisi ponat hic aliqd motū ex se: cōtinēs oīa ista aliquo modo cōtinētie. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: nō faceret hoc aliquo modo &c. & intendit alio modo ab eis ƒm quorū vnum imaginatur hic esse motū ex se cōtinens omnia: imo necesse est imaginari motū ex se continens ea aliquo modo continentie. ¶ Et nos iam declarauimus modum continentie quem innuit. ¶ Et nō di/

Vel reuertuntur.

Primū documētū.

misit ipsuꝫ nō distinctū vt mihi vř: qꝛ manifestū est per se: ꝙ si ista mota ex se generabilia ꝛ corruptibilia nō essent determinata ꝛ cōtinuata a motib⁹ corporū celestiū nō essent: nedū vt cōtinuaref eē in eis. ℭ Et ideo si positū fuerit totum gñari: cōtingeret vt esset ps alterius mundi. ℭ Et modus gñationis istoꝝ que mouēt se adinuicem p accñs est. Quia sunt quasi instrā p que mouēt corpa celestia s. ꝙ hō non dat in gñatione hois: nisi illud qđ est quasi instrm: ꝛ corpora celestia sunt qsi artifex. ꝛ virtutes informatiue qs vocat Arıs. virtutes aie in libro de aiālibus: fiunt ēt a corporib⁹ celestib⁹. ℭ Et tu bene scis ꝙ nō de necessitate oꝫ instrm esse infinitū: sed necesse est si fuerit hic artifex qui opatur p instrm gñabilia ꝛ corruptibilia semper opatur: aut sint hic instrā infinita: ꝛ ēt qñ Sor. generat Platonez ꝛ Plato Ciceronē: tunc Plato nō generat Ciceronē pp gñationem eius ex Sor. sed pp voluntatē eius. s. qꝛ proijcere voluit semen in illaꝫ feminā. Sor. enīꝫ gñare Ciceronē est per accidēs. ℭ Ergo illud qđ loquētes nostre legis existimauerunt eē impotētiam apparuit esse necessariū: ꝛ errauerūt in hoc: qꝛ acceperūt illud qđ est eēntialiter loco eius qđ est accidentaliter: ꝛ existimauerūt esse impotē illud qđ nō est impotē. s. ꝙ causas esse infinitas est impossibile eēntialiter ꝛ possibile accidentaliter.

Idē p meteo. cap. p.
Scđm.
Modꝰ gñationis istorū q̄ mouēt se adinuicē ē p accñs.
Tertiū.
Sorē gñare Ciceronē ē p accñs.
Quartū.
Uide idem 5. phy. c. 13. Et h. ō. c. 15

ℭ Si quideꝫ igitur perpetu⁹ motus est: perpetuū erit ꝛ mouens primum: si vnuꝫ est. Si vero plura: plura ꝛ perpetua. Unuꝫ aūt magis q̄ᷓ multa: ꝛ finita q̄ᷓ infinita opꝫ existimare. Eisdeꝫ enim cōtingētibus semp finita magis acipienda sunt. In his eniꝫ que sunt nā opꝫ finitum ꝛ melius si cōtingat esse magis. Sufficiēs auteꝫ est ꝛ si vnuꝫ. Qđ primum imobiliuꝫ cum sit perpetuū: erit principiū alijs motus.

Eisdeꝫ cōtingētibus semp finita magis accipiēda sunt.

ℭ Et si motus fuerit eternus: tūc pmⁿ motor erit eternus si fuerit vnⁿ. Et si fuerint plures vno: tunc eterna erunt plura vno. Sed melius est opinari ipsuꝫ eē vnuꝫ nō plures. Hoc enim cōplebif p tria. Et si fuerint plures meli⁹ est opinari ipsos eē finitos q̄ᷓ infinitos. Cōtingentia eniꝫ cū sint eadē opꝫ esse melius hře finitos. Res eniꝫ que sunt per nām opꝫ vt accipiaf in eis pars finita ꝛ melior in eo qđ est possibile: ꝛ vnuꝫ sufficit. Et prima rerū que nō mouenf erit eterna: ꝛ principiū motus in alijs rebus.

ℭ Cum declaratū sit ꝙ si necessario est h̄ motus eternus ꝙ necessario erit h̄ motor eternus ꝛ motum eternuꝫ: ꝛ qꝛ non apparet lꝫ vtrū 48
sit vnum aut plura: sed hoc tantum apparuit ꝙ necesse est vt sit hic motor talis: incepit cōsiderare quid est dignius ponere in hoc loco

se mouere seipm ꝙ vt sit causa se mouere aliud. Quoniaꝫ si mouere aliud est cōsequens mediante se mouere seipsum ⁊ est precedens: ⁊ ratio est ecōtrario: ⁊ est qm̄ vtriusqꝫ eaꝝ mouere seipsum/ est se mouere aliud. Prior igit̃ duarū motionū est mouere aliō ⁊ ꝯñs ⁊ posterius est mouere se: qō est ecōtrario ei qō mouet̃ ex se. ¶ D. d. ⁊ motio iam fuit duob⁹ modis ⁊c̃. ⁊ demonstrat destructioneꝫ istius positionis. s. vt duo mota aut plura vtrūqꝫ eoꝝ moueat reliquuꝫ essentialiter: ex hoc qō declaratū est ꝙ motū qō inuenit̃ ex eis que mouent̃ insimul: que sunt duo ⁊ plus: est duob⁹ modis. ¶ Quoꝝ vnus est motū qō mouet̃ ab alio. ¶ Et alterū motum qō mouet̃ per se. Et est illud ad qō perueniūt mota ex alijs. ¶ Et illud qō est remotius a postremo moto. Et est illud qō est propinquius principio qō est motum ex se: est dignius mouere ꝙ ꝓpinquius ei. Et ſm hoc erit ipossē vt vtrūqꝫ duoꝝ motoꝝ moueat reliquū essentialr̃. Tūc eniꝫ vtrūqꝫ erit motū ⁊ motor insimul eodē mōe ⁊ nō erit illic pmus motor primum motū ex se: nec postremū motū: nec media. Et totū hoc est ecōtrario ei qō positum fuit de dispositione in loco. ¶ Sꝫ qr hoc nō ꝓhibet hoc esse p accidēs. s. vt illō qō mouet p se accidat ei vt moueat aliud: dixit: ⁊ ēt non sequit̃ necessario ⁊c̃. i. ⁊ cuꝫ in motis que sunt hmōi. s. quoꝝ vtrūqꝫ mouet reliquū essentialr̃ nō fuerit motum ex se: non sequit̃ vt motū eoꝝ moueat aliud. Hoc eniꝫ non est necesse nisi i medio qō est iter motū ex se: ⁊ postremū motū qō nō mouet vt declaratum fuit prius. ¶ Et cū omne hoc est sicut narrauimus: tunc nō est possibile vt vtrūqꝫ eoꝝ moueat vtrūqꝫ nisi per accidens: ⁊ ꝙ vtrūqꝫ eoꝝ sit motū ex se: ⁊ hoc est ecōtrario ei qō posuit aduersarius. ¶ D. d. ergo possibile est ⁊c̃. i. ⁊ cū vtrūqꝫ eoꝝ non mouet reliquum nisi per accidēs: posse est vt neutrū moueat reliquū: ita ꝙ ex ambobus nō fiat motum ex se nisi per accn̄s: ⁊ aduersarius ponit ꝙ motū ex se mouet se eēntialr̃ ⁊ semp. ¶ Deinde induxit cōclusionē q̄ demonstrata est ꝑus: ⁊ dixit: alterū igit̃ erit motū ⁊c̃. i. ⁊ cū motū ex se non pōt cōponi ex duab⁹ partib⁹ quaꝝ vtraqꝫ moueat reliquā: sequit̃ necessario vt cōponat̃ ex duabus partib⁹ quaꝝ altera est motor tantū non mota ⁊ alia mota tantum. ¶ D. d. ⁊ etiā non est necessariū ⁊c̃. i. ⁊ etiā nō est necessariū vt motor nō moueat nisi reuertat̃ ⁊ moueat̃ a se: ⁊ tūc moueat siue moueat se per mediū aut sine medio: cōtingit em̄ vt calefaciēs calefaciat se: ⁊ cū hoc est impossibile necesse est si motus est semp vt sit hic pmus motor qui nō mouet̃ ⁊ motum ex se: ⁊ si non: cōtingeret sicut dixit ꝙ calefaciens calefaceret se: ⁊ tunc calefaceret aliquid: qō est impossibile.

¶ At vero nec primo ipm seipm mouet: nec vna pars nec plures mouebūt ipm seipsuꝫ. Vnūquodqꝫ em̄ totuꝫ si mouet̃ ipsuꝫ a seipso: aut ab aliquo q̄ sunt ipsius mouebit̃: aut totū a toto. Siquidē igit̃ in mouēdo aliquā partē est ipm a seipso. Hoc vtiqꝫ erit primū ipsuꝫ seipsum mouēs: separatū quidē em̄ hoc mouebit ipm seipsuꝫ. Totū aūt non: si aūt totū a toto mouet̃: ſm acci

dens vtiqꝫ mouebiť: hec ipſa ſeipſa. Quare ſi nō neceſ ſariuꝫ accipiant que non mouent a ſeipſis. Totius er/ go aliud mouebit cū imobile ſit: aliud aūt mouebitur. Solum enim ſic poſſibile eſt aliquid ſeipſum mobile eſſe. Amplius ſiqdē tota ipſa ſeipſaꝫ mouet. Hoc qui/ dem mouebit ipſius: aliud vero mouebiť. Ergo totuꝫ quidē. a. b. a ſeipſo mouebiť ⁊ ab. a. primo.

¶ Et impoſſe eſt etiā vt nulla pars eius qđ primo mo uet ſe: nec plures vna mouet ſeipſaꝫ. Qm̄ ipſum totuꝫ ſi moueť ex ſe: aut moueť ab aliqua parte ſuarū partiū: aut ipſuꝫ totū moueť a ſeipſo toto. Si ergo moueť ita ꝙ aliqua pars eius moueť ex ſe. Tunc illa pars eſt pri mū qđ mouet ſeipſum: qm̄ iſta pars ſingulariter mo/ uet ſeipſam. Illud aūt ſm totum non. Et ſi illud totuꝫ moueť a ſeipſo toto: tūc iſta. ſ. partes etiā mouēt ſe per accidens. Et ſi hoc nō eſt neceſſariū neqꝫ ponatur eas nō moueri ex ſe: tūc igiť qddā totius mouet ⁊ nō mo uetur: ⁊ quiddam mouetur. Et etiam ſi aliquid ſm to tum mouet ſe: ⁊ quidam eſt motor: ⁊ quiddam motū: a. b. ergo mouetur ex ſe/ ⁊ ex. a.

A. mouens. B. motum.

Tota linea ex ſeipſa moueť ⁊ ab. a. primo.

¶ Iſta eſt declaratio in q̄ ſuſtētatus eſt Ariſ. in hoc ꝙ motū ex ſe cō poniť ex motore qui nō moueť: ⁊ ex moto: nō ex moto ⁊ motore qui innatus eſt mouere ſe vt Plato dicebat. ¶ Expoſitores aūt. ſ. The/ miſtius ⁊ Alexāder inducūt demonſtrationē ſup hoc alio modo exi/ ſtimando ipſam eſſe breuiorem ⁊ certiorem demonſtratione Ariſto. 42 Digreſſio cōtra The/ miſtium ⁊ Alex.
¶ Dicūt enim ꝙ motū ex ſe non pōt euadere a quinqꝫ partibus cō/ tradicētibꝫ. ſ. aut diuidiť in duas ptes: motorē nō motū: ⁊ rē motā. ¶ Aut vt totum moueat ſe. ¶ Aut vt vtraqꝫ pars moueat vtranqꝫ. ¶ Aut vt pars moueat totū. ¶ Aut vt totū moueat ptē. ¶ Et ducūt ad incōueniēs in oībus eis eadē via. ¶ Et eſt: q2 motor eſt ipm mo tum. Dicūt em̄ ꝙ ſi totū mouet totū: erit mouēs idē cū moto: qđ eſt impoſſe. ¶ Et ſi pars mouerit totū: tūc eadē pars erit in eo motor ⁊ motū. ¶ Et ſilr ſi vtraqꝫ pars mouerit vtrāqꝫ partē: vtraqꝫ eaꝝ mo uebit ſe: nō em̄ eſt dr̄ia iter hoc ꝙ aliqd moueat ſe cū medio aut ſine medio. ¶ Et ſilr dicūt ſi totū mouerit ptē ſequiť vt totū moueat ſe. Primus er
¶ Et totū hoc eſt error ⁊ deceptio. Prio. n. decipiunť peccātes ī hoc ror eorum.

qd existimatꝗ diuisio qua vtit in hac declaratione est diuisio in cō tradicentib':⁊ ꝙ demonstratio cōplebit qñ quattuor cōtradicētia destruent:⁊ remanebit quintū:qd est:ꝙ motū ex se cōponit ex motore nō moto:qd nō est corpus:⁊ ex moto qd est corpus. ¶ Et nō est sicut existimauerūt. Qm̄ cū posuerimus ꝙ ipse est vt motū sit ipse motor:tūc necesse erit vt motū ex se diuidat in duas ptes.s. in motorē qui nō mouet:⁊ rem que mouet tantūmodo. ¶ Sȝ qr Arist. vidit ꝙ sunt hic alij modi ab his duob'modis.⁊ pōt aliqs existimare ꝙ motū ex se forte est fm aliquē coꝝ:incipit destruere eos ad cōfirmandū suā demonstrationē:⁊ ideo induxit in vnoquoqȝ eoꝝ cōclusionē quā induxit in prima demonstratione.⁊ si demonstratio eius esset fundata super modū cōtradictionis nō induceret cōclusionē nisi semel. ¶ Et qr existimatio magis apparens est ꝙ vtraqȝ pars moti ex se mouet reliquā fȝ reciprocationē:incepit destruere hoc dicendo hoc aut erit essentialr aut accidentalr. Et si fuerit essentialr: cōtinget vt non sit in eis motū ex se:⁊ etiā vt aliquid moueat se fm ꝙ mouetur. Et cum destruxit duas diuisiones destructū erit vt illud qd mouetur ex se sit tale. ¶ Expositores aūt cū destruxerūt diuisionem:que est essentialr:existimauerūt ꝙ positio eēt destructa: ⁊ hoc est fcđm peccatū. ¶ Et hoc etiā qd dicunt:ꝙ si totuȝ mouet a parte: cōtinget vt pars que mouet moueat essentialiter: imo sequit ēt vt illa pars moueatur ex se. ¶ Necessariū est vt destruat ista positio: dicendo ꝙ questio reuertit in hoc ꝙ mouetur ex se quō mouet. Et cōtingit etiā ꝙ illud qd fuit positū motū primū non sit primū motuȝ. ¶ Et ēt totū moueri a parte est per accn̄s. Rñsio igit remanebit in modo qui est per accn̄s ipsuȝ esse impossetest enim in rei veritate modo fm queȝ pars mouet partē.cū nullo modo imaginat ꝙ pars mouet totū nisi per accn̄s. ¶ Et remotius est imaginari ꝙ totū mouet partē essentialr.non igit vtendū istis duob'modis donec diuidant fm esse essentialr ⁊ accidētaliter: sicut fecit Arist. ¶ Sed hoc non fecit in his duob'modis.neqȝ habuit curā de eis:cū nullus existimet in primo moto ex se ꝙ pars illius mouet totum: aut ꝙ totuȝ mouet partem:cum pars mouens debet distingui a parte mota fm esse aut fm diffinitionē. Et cū ita fuerit:tunc motū ex se diuidet in duas partes:in motū ex se:⁊ motū a moto ex se:⁊ tunc non imaginabitur ꝙ pars mouet totū:aut ꝙ totum mouet parteȝ nisi per accidens. Et qꝛ isti duo modi qui sunt per accidens sunt manifesti non habuit curam de eis Arist. sed habuit curā destruere eos in quibus nō bene apparet eos esse per accidēs:sicut fecit in partibus que mouent se adinuicē:⁊ in ponendo ꝙ quelibet pars mouet se:in quo dixit:ꝙ si motū ex se fuerit tale:cōtinget vt ille partes mouent sed per accidens. ¶ Arist. igitur non vtitur istis modis nisi eis in quib' latet eos esse per accidēs:⁊ sunt illi modi de quib' pōt aliqs existimare ꝙ aliquis eoꝝ est motū per se. Deeis aūt de quibus apparet accidētalitas nō habuit curā Arist.⁊ sunt ꝙ totum mouet partē. aut ꝙ pars mouet totū. ¶ Si igitur aliquis dixerit ꝙ Aristo. dȝ destruere istos modos.s.totū mouere partē:⁊ partē mouere totuȝ fm ꝙ sunt per accidens. ¶ Dicemus ad hoc ꝙ Arist. diuisit eos ꝓpter hoc ꝙ accidentalitas est manifesta in eis:⁊ non voluit destruere nisi eos in

Scđs error

Totū moueri a pte ē p accn̄s ⁊ remoti' ē imaginari ꝙ totuȝ mouet ptē eentialiter.

Dubium.

Solutio.

quibus accidētalitas non est manifesta per se cū hoc: sicut diximus ꝙ nullus existimat: vt motum ex se sit tale. s. ꝛ eis in quibus accidentalitas est manifesta per se.
¶ Qm̄ aūt mouet aliud quidem qd̄ mouetur ab alio: aliud aūt cū sit imobile. Et mouet aliū quidē mouēs: aliud aūt nihil mouēs. Ipsuꝫ seipsum mouēs necesse est ex imobili eē: mouēti aūt: ꝛ adhuc ex eo qd̄ mouetur: non mouēte autē ex necessitate sꝫ q̄lr euenit. ¶ Sit em̄. a. mouēs quidē imobile. b. vero qd̄ mouet ab. a. ꝛ mouēs qd̄ est in quo est. c. hoc aūt qd̄ mouet quidem ab ipso. b. non mouens aūt nullum. Siquidem enim ꝛ per plura media veniet in. c. sit per vnū soluꝫ oē igit. a. b. c. ipm̄ seipm̄ mouet. Sꝫ si aufero. c. A. b. quidē seipsuꝫ mouebit. a. quidē em̄ mouēs. b. vero qd̄ mouet c. aūt non mouebit ipm̄ seipm̄ neqꝫ penitus mouebit. At vero nec. b. c. mouebit ipsa seipsaꝫ sine. a. b. em̄ mouet in eo ꝙ mouet ab alio: non q: a suipsi° aliq̄ pte. A. b. igit solū ipsuꝫ seipsuꝫ mouet. Necesse est itaqꝫ ipsuꝫ seipm̄ mouens hr̄e mouēs: imobile aūt: ꝛ qd̄ mouet: nō aliud mouēs ex necessitate. Cōtacta aūt vtraqꝫ ad/ inuicē sunt aut ab altero alterū. Si igit cōtinuū est mouēs: qd̄ em̄ mouet nec̄e est cōtinuū eē. manifestū est ꝙ totū ipm̄ seipm̄ mouet. Nō eo ꝙ ipsius aliqd hm̄ōi sit: vt ipm̄ seipsuꝫ aliqd sit mouere. Sꝫ totū mouet ipsum seipm̄. Motū quidē ꝛ mouēs: quo ipsius aliqd est mouēs ꝛ aliqd qd̄ mouet. Nō. n. totū mouet: neqꝫ totū mouet. Sꝫ mouet quidē. a. B. aūt tm̄ mouet. Sꝫ tū. c. ab ipso. b. nō nec̄io mouet impoīe est em̄ hoc.
¶ Et q: aliquid mouet: aut ita ꝙ moueat ab alio: aut ita ꝙ non moueatur. ¶ Et aliquid mouetur: aut ita ꝙ moueat: aut ita ꝙ non moueat omnino. Necesse est vt illud quod mouet se sit ex non moto: sed est motor ꝛ ex moto: sed non necessario est motor: sed currit fm̄ vtrūlibet. ¶ Sit igitur. a. motor sed non motum: ꝛ. b. motū ab. a. ꝛ mouēs. c. ꝛ. c. moueatur ex. b. ꝛ nihil moueat oīno. ¶ Quoniā cum ad hoc peruenimus cum

medijs pluribus vno ponatur vnũ medium tm̃ eẽ.a.b.c.igitur totum mouet se:sed si abstulerimus.c.remanebit.a.b.mouens se.a.enim est motor.ꝛ.b. motum.ꝛ.c. non mouet se: imo non erit omnino motor: neqȝ b.mouebit se sine.a.B.enim non mouet nisi qr mouetur ab alio nõ a parte aliqua ipsius.a.b. enim solũ mouet se.Necesse est igitur vt illud qđ mouet se habeat i se motorem:sed est non motum:ꝛ motuȝ. Sed est nõ motor alicuius necessario dum vtrũqȝ conuenit cuȝ reliquo:aut dum vtrũqȝ conuenit cum reliquo tangit reliquum.¶Si igitur motor fuerit continuus:motuȝ vero necessario est continuum.Manifestum.n.est ꝙ tota res erit mouens se.Non qr qdam ipsius est tale.s. mouens se.Sed tota res mouet se. Sed est motum ꝛ motor:ita ꝙ quidam eius est motor ꝛ qddam est motum. Non enim ipm̃ ƀm totuȝ mouetur: neqȝ ipm̃ ƀm totũ mouet:sed mouet ƀm.a.ꝛ mouetur ƀm.b.tantum.

Motor tm̃.	Motum ꝛ mouens:	Motum tm̃.
A	B	C
Anima.	Calor naturalis.	Corpus musculi.

¶Et qr.Cum declarauit ꝙ moti ex se quedã pars est motor qui nõ
43 mouet ꝛ est forma:ꝛ quedã pars mouet. ꝩ Uult declarare ꝙ oẽ motum ex se ꝓmũ:ꝛ essentialr cõponit ex parte q̃ mouet tm̃:ꝛ ex parte q̃ mouet:ꝛ ꝙ pars mota nõ est de necessitate pp hoc vt sit motor alterius ptis:sed in qbusdaȝ motis ex se erit motor.s. in eis que sunt nõ ꝓma:ꝛ in qbusdam nõ erit.s. in ꝓmis.¶Et intẽdebat declarare per hoc ꝙ necesse est vt in motis ex se in qbus sunt plura vno moto sit motum ex se ꝓmum: qm̃ si pars mota esset sp motor contingeret vt motum ex se diuideret in plures partes duabus. Ipse igit ponit has ptes esse finitas ꝛ declarat ꝙ motum ꝓmum ex se in talibus cõponitur ex motore ꝛ moto tm̃.¶Et cum voluit declarare hoc incepit diuidere modos motoris: ꝛ dixit: ꝛ qr aliqd mouet ꝛc̃.i.ꝛ qr motor est duobus modis aut motor:qui non mouet oĩno qñ mouet: ꝛ ẽ illud ad qđ iducit nos ƀmo:aut motor q mouet qñ mouet. ¶Illud ãt qđ mouet ꝛ tc̃ mouet:ꝛ ñ ẽ nece sp vt sit motor:sȝ forte erit motor ꝛ motũ:ꝛ forte erit motũ nõ motor alicuiꝰ rei:nece ẽ vt motũ ex se cõponat ex motore nõ moto ꝛ ex moto;sȝ ꝙ nõ de necitate ẽ motor: ꝛ hoc ẽ qđ ẽ motũ ex se ꝓmũ.s.qđ nõ mouet a sua pte.¶Illud aũt qđ mouet ex se pp aliquam ptem ipsius: sicut est dispõ in aiali ƀm totum.

¶ Et primum motum in eo est motor necio sicut calor naturalis qui e mo tor et motum in aiali necio: qm cu fuerit separatus a mebris q mo/ uentur corrupetur. Hoc igitur est illud qd intedebat declarare in h sermone. s. q motu ex se coponitur ex duabus ptibus tm. Quarum vna est motor tm et alia motu: et q motu ex se cotinuu nalr si pmit non fuerit tale: necessario est in eo motor talis. ¶ Et cum. d. hoc de/ dit exeplu de lris: et. d. sit. a. etc. i. si igr motu ex se est copositu ex mo/ tore qui non mouetur. s. a. et ex motore qui mouetur ex. a. plus vno V. g. vt sit copositu ex. a. et. b. et. c. ¶ A. aut mouebit. b. et non mouet. et. b. mouet. c. et mouet ab. a. et. c. mouet ex. b. et nihil mouet. ¶ D. d. qm cu ad hoc perueniemus etc. i. et siue istud motu ex se copositu po/ natur coponi ex motis et motoribus multis ita q pmus motor mo/ uet postremu motum cum pluribus medijs: aut cum vno medio: in hoc qd intedimus declarare. s. q in oi moto ex se tali est motu ex se pmum qd coponitur ex duabus partibus tm: et q illud est motuz ex se no aliqua alia pars ptiu q sunt in illo. D. d. ponat igr esse per vnu mediu tm. i. et cum nulla dria est in hoc q ponatur mouere cu pluri bus medijs finitis: aut cu vno medio ponat mouere cu vno medio s. ponat coponi ex tribus. medium. n. vnum existit in tali numero. ¶ D. d. a. b. c. igitur totum mouet se. i. et cu posuerimus q moues se mouet ptem postremam ipsius. s. a. manifestum est q istud ex se mo tum coponit ex. a. et. b. et. c. ¶ V. g. q musculus est motum ex se: et co ponitur ex tribus. s. ex corpore musculi: et est postremum motum: et ex calore nali q est motor: et motum: q trasit in neruis: et aia mouente que est forma in illo calor nali. ¶ D. d. sed si igr abstulerimus. c. etc. i. sed si abstulerimus. c. ex hoc moto ex se qd coponit ex. a. b. c. tunc remanebit illud qd coponit ex. a. b. motu ex se. ¶ Et cum dixit: q illud remanes copositu ex. a. b. est illud qd in rei veritate mouet se: dedit cam in hoc et dixit. a. enim est motor etc. i. et seqtur necio vt illud qd mouet se sit copositu ex. a. et. b. ¶ Quia. a. e motor. cu sit necariu vt moues se heat motu. et. b. e pmu motu ab. a. C. aut no e motuz: qd e necium inueniedo motu ex se. s. qr. c. no est pars que mouet ab eo: et hoc intedebat cuz dixit: et. c. non mouet se etc. no est illud quod mouet se: nec est motu qd est in illo qd mouet se: cum sit declaratum q illud qd mouet se coponit ex duobus. s. a. et. b. Et. c. forte no erit oino motor et remanebit residuu motuz ex se. s. illud qd coponit ex a. et. b. ¶ D. d. neq. b. c. et mouet se sine. a. idest neq possumus etia dicere q. b. et. c. est illud qd mouet se sine. a. ¶ Et intedebat conclude re diuisioem. ¶ Qm non possumus dicere: q illud qd poit ex. a. et b. et. c. est illud qd mouet se: qm si auferr. c. remanebit. a. b. mouens se. ¶ Neq et possumus dicer hoc in solo. a. A. eni no mouet sine. b. ¶ Neq in solo. b. sine. a. qm nece e vt. b. heat motore. Remanet de necitate vt illud de q dicimus mouer se sit copositu ex. a. et. b. ¶ Et cu narrauit q. b. no est moues se: dedit cam in hoc et dixit. b. eni mo uet qr mouet etc. i. et. b. no e motu ex se. qr positu fuit moueri ex alio s. ex. a. no ab aliqua pte in ipso: qm si moueret ab aliq pte in ipso tc illa ps ect moues se. ¶ D. d. qm. a. b. solu e illud qd mouet se. i. qm illud qd coponit ex. a. b. e illud qd e nece vt moueat ex se et intende bat q. b. no fuit positu in pone diuidi in pte. q est motor no motu:

Calor nalis est motor et motu i aiali. Jd. 8. c. 37. et. 7. ph. c. p.

Aia est forma i calor nali. Jde. 7. me. co. 31.

e in pte q̄ est motum: sed posuimus .a. motorem ⁊ .b. motū. ¶ Et cū posuit oīa ista dedit ɔclōnem ⁊ dixit: necesse est igit̄ ⁊c̄. declaratum ē igr̄ ex hoc ꝙ illud qđ ē motū ex se in rei vitate cōponit̄ ex motore q̄ nō mouet̄ ex ꝑ moto. ¶ Iā igr̄ ɔclusit illud qđ intēdebat declarare: ⁊ est: ꝙ motū ex se cōponit̄ ex duabus ptibus .s. ex motore non moto: ⁊ ex moto qđ nō mouet de necessitate. ¶ D. d. dū ɔuenit vtrūqȝ reliquo: aut tāgit ipm̄ .i. ꝙ nō seqt̄ vt motū moueat de necessitate dū mouet̄ a suo motore. Ista .n. cōcomitātia erit ex duobus. in ꝓ autē moto erit dū fuerit ɔueniētia inter ipm̄ ⁊ motorē. In medio aūt dū tāgit tertium. Mediū aūt necesse est vt tāgat corpus. Primus aūt motor necesse est vt ɔueniat. ¶ D. d. si igit̄ motor fuerit ɔtinuus ⁊c̄. i. si igit̄ pmus motor ē de nā ɔtinui: qr ē in ɔtinuo in rei veritate qđ est motum: manifestū est ꝙ totū est in toto ɔtinuo moto nō in q̄dā eius. Qm̄ nō posuimus ipm̄ pp suā ɔtinuitatē cū aliqua pte eius: sȝ cū toto: ⁊ cū ita sit totū ex se est motor s̄m totū: sed nō eodē mō: sȝ motor pp .a. ⁊ motū pp .b. ¶ Et dixit. si motor fuerit ɔtinuus quia pmus motor non est vtus in corpore: ita ꝙ diceret̄ ɔtinuum pp nāȝ ɔtinui cum ipso .s. corporis. ¶ D. d. sed est motum ⁊ motor ⁊c̄ .i. non ɔtinuum .s. ꝙ in eo est motor: ⁊ motum insimul: sed est sicut .d. mouens s̄m .a. ⁊ mouetur s̄m .b. tantum.

¶ Dubitatiōem aūt hȝ si auferat aliquid quis ab ipso a. si ɔtinuū sit mouēs quidē: īmobile aūt: aut ab ipso .b. qđ mouet̄. Reliqua ergo mouebit ipsius .a. reliqua āt ipsius .b. mouebit̄. Si hoc est non erit que primo mouet̄ a seipsa que est .a. b. Remota enī pte ab .a. b. adhuc mouebit seipsam reliqua .a. b. potētia nihil ꝓhibet vtrūqȝ aut alterȝ id inquā qđ mouet̄ diuisibile eē. Actu aūt indiuisibile. Si aūt diuidat̄ non ēt hn̄s est eandeȝ potētia. Quare nihil ꝓhibet ⁊ in ipsis diuisibilibus potētia primum vnum esse. ¶ Manifestū igr̄ ex his: qm̄ est pmum mouens īmobile. Siue enim hoc stet mox qđ ab aliquo mouetur ad īmobile pmuȝ. Siue in quo mouet̄ qdem: ipm̄ aūt seipm̄ mouēs ⁊ stās. Utrobiqȝ accidit pmo mouēs in oībus esse motis īmobile.

¶ Et querit̄ in hoc si ex .a. si fuerit ɔtinuum: ⁊ ē motor nō motū: aut ex .b. qđ est motū diminuat̄ aliqđ: vtrū illud qđ remanet ex .a. sit motor: ⁊ illud qđ remanet ex b. sit motum. Qm̄ si hoc fuerit: tūc .a. b. nō erit primuȝ motum ex se. Qm̄ ex .a. ⁊ .b. auferet̄ aliqđ ⁊ reliquuȝ ⁊ mouet se. ¶ Dicamus igit̄ ad hoc ꝙ non est inopinabile: vt vtrūqȝ: aut alterȝ .s. motū sit ī potētia diuisibile.

Dic hī textus expssus ⁊ cōmentū ɔtra negantes dari mi nima nālia

Jn actu aũt nõ. Sed si fuerit diuisum tunc nã eius non
erit illa eadẽ nã. ⁊ iõ non est inopinabile: vt in diuisibi
libus sit in potẽtia aliqd ꝑmuȝ. ¶ Apparet igiť ex hoc
ꝙ ꝑmus motor nõ est motum. Qm̃ si motum cessabit
⁊ moueť ab aliquo ꝑueniet ad ꝑmuȝ motorẽ q nõ mo/
ueť. Et si perueniať ad motũ: sed istud mouet se: ⁊ fa/
cit ipm̃ quiescere. Sequitur ex illo modo: ⁊ ex isto insi
mul: vt primum in omnibus motis sit non motum.

¶ Cũ declarauit ꝙ motũ ex se cõponiť ex motoꝛ nõ moto ⁊ ex moto
qđ nõ mouet de necessitate. ¶ Et ꝙ si mouẽs inueniať cõpositum ex 44
pluribus vno motoꝛ necesse est vt dissoluat in motũ ex se ꝑmuȝ. s. in
illud cui est ꝓprium vt ꝑmum motum in ipso non moueat de necessi
tate. ¶ Motuȝ. n. ex se: qꝛ ẽ duobus modis. Mõ. s. in q̃ ꝑmũ motũ
a ꝑ motore mouet de necitate. Et mõ in q̃ ꝑmũ motũ nihil mouet d̃
necitate. ¶ Incepit dubitare de hoc. s. in motũ ꝑmũ ex se eẽ. ¶ Põt
enim aliqs dicere ꝙ non est impoſſe vt ꝑmum motum ꝑ se sit: neqꝫ ꝑ
mus motor: qm̃ motum est ꝯtinuum ꝑ se: ⁊ motor ẽt est ꝯtinuus: qꝛ
est in ꝯtinuo: ⁊ ꝯtinuũ diuidiť sꝑ in diuisibilia. ¶ Et iõ dixit: ⁊ q̃riť
de hoc ⁊c̃. i. ⁊ queriť in hoc qđ diximus. s. ꝙ mouẽs se ꝑmuȝ est qđ cõ
poniť ex motore nõ moto ⁊ ex moto indiuisibili. i. nõ motoꝛ tali mõ.
¶ Põt. n. aliqs dicere ꝙ si ex motore q nõ moueť (si motor sit de nã
ꝯtinui) qꝛ est fõ a ꝯtinui diminuať aliqd: aut ex moto cũ de necitate
sit de nã ꝯtinui aut ex motore (si accidit ei ꝯtinuitas) remanebit re/
siduum motum ex se: ⁊ sic non erit hoc mouẽs seipm̃ ꝑmuȝ: neqꝫ mo
tor ꝑmus. Et hoc intẽdebat cũ dixit: qm̃ si hoc fuerit ⁊c̃. ¶ D. dedit
solonem ⁊ dixit. dicamus igitur ad hoc ⁊c̃. i. dicamus igiť soluendo
ꝙ non est remotum vt vtrũqꝫ sit diuisibile in potẽtia in infinitum:
si vtrũqꝫ fuerit ꝯtinuũ aut alteꝝ. s. motũ. si non fuerit positũ ꝙ mo
tor est de nã eius cui accidit ꝯtinuitas: ⁊ est mãlis vt declaratum est
in actu: aut est impoſſe. ¶ D. d. sꝫ vt diuidať ⁊c̃. i. ⁊ est impoſſe vt mo
tum diuidatur in actu in infinitum: ⁊ siľr motor: qm̃ tunc diuisio ꝑ
ueniet ad hoc ꝙ coꝝ nã corrũpetur. V. g. ꝙ si ꝑmum motuȝ ex se fue
rit ignis iste demonstratus: ⁊ a quo auferremus partẽ: ⁊ postea aliã:
⁊ postea aliam perueniemus ad talẽ quãtitatẽ: q̃ si diuidať corrũpeť
ignis: cũ minima q̃titas ignis sit d̃terminata. ¶ Et siml̃r ẽ de aĩali
anuloso ex q̃ si diuisa fuerit aliq̃ ps remanebit residuũ nõ motuȝ ex
se: ⁊ cum ista diuisio non ꝓcedat in infinitum manifestum est hoc eẽ
motum ex se ꝑmum ⁊ motorem ꝑmum. ¶ Et tale motũ eẽ posuit ꝑ
ꝑncipio: i ꝑncipio septimi ad d̃clarãdũ ꝙ oẽ motũ hꝫ motorẽ. ¶ D.
d. ⁊ iõ nõ ẽ iopiabile ⁊c̃. i. ⁊ iõ nõ ẽ ipoſſe vt diuisibilib⁹ in potentia
sit aliqd ꝑmũ: lꝫ hꝫ ꝙ ẽ ĩ potẽtia nõ sit in eis ꝑmũ: sꝫ ẽ neẽe hẽe pri
mũ: ⁊ si nõ nõ eẽt mot⁹. ¶ Et dixit in motore. Qm̃ primi motores
apđ ipꝫ sunt duob⁹ mõis. s. motor mãlis. i. q ꝯstituiť ꝑ rẽ motã: ⁊ hoc
ẽ in reb⁹ gnãbilib⁹ ⁊ corruptibilib⁹. Et motor nõ mãlis: ⁊ hoc ñ d̃
ꝯtinuũ nisi ꝑ accñs. Cõtinuitas. n. eẽntialr ẽ ipoſſis in oĩ moto prio
qm̃ ẽ nõ corpus. Nõ. n. logť in hoc loco nisi in moto ex se simplr. Jn.

Minima q̃ti
tas ignis ẽ
d̃terminata.
Jđ ifra. 61.
Jdẽ. 6. ph.
32. 49. 59.
91. Jdeȝ ꝑ
phy. 36. 37.
38. Jđ. 2. de
aia. 41. 97.
⁊ ꝑ ce. 116.

moto aũt ex se: qḋ est impossibile esse in toto prim⁹ motor: manifestũ est ꝙ nõ dr̃ ↄtinuũ oĩo: q2 nõ mouet: neqꝫ essentialr̃ neqꝫ accidẽtalr̃: ⁊ hoc nõ accidit nisi in motorib⁹ qui ↄstituunt p rẽ motã ab eis sicut in animab⁹ aĩaliũ. Principia aũt prima q̃ sunt in motis ex se eterna: motor in eis nõ est diuisibilis: neqꝫ essentialr̃: neqꝫ accidentalr̃. ℂ D.d. appet ex hoc igit ⁊c̃. i. ⁊ cũ manifestũ sit ꝙ motũ ex se nõ pt̃ diuidi in infinitũ: manifestũ est ꝙ in motis ex se est talis motor. s. q nõ mouet oĩno. ℂ D. dedit modũ ex quo appet hoc: ⁊. d. qm̃ si motũ cessabit ⁊c̃. i. si mouet ex se nõ ex alio: ⁊ hoc intẽdebat cũ. d. cessabit ⁊ oẽ motũ moueret ab aliquo puenit in hoc moto ex se ad motorẽ q non mouet. Qm̃ si cõponit ex plurib⁹ vno moto: necesse est puenire ad motorẽ q nõ mouet: ⁊ q2 tale nõ est mediũ inter motorẽ q nõ mouetur in eo: ⁊ inter motũ: ⁊ ideo dixit: cessabit cito. ℂ D.d. ⁊ si peruenia ad motũ ⁊c̃. i. ⁊ si motũ positũ nõ mouet se: sꝫ pueniat ad mouens se: vt prius declaratũ fuit: ⁊ oẽ mouẽs se est in eo motor q non mouet: sequit necessario ex illo motor ⁊ ex isto: vt hic sit prim⁹ motor qui nõ mouet. ℂ Et quasi diceret: ⁊ q2 oẽ motũ nõ fugit alteruꝫ istoꝝ. s. ꝙ aut erit motũ ex se: aut ex alio: ⁊ motuꝫ ex alio puenit ad motũ ex se: ⁊ motũ ex se hꝫ motorẽ q nõ mouet. Seq̇t ex vtroqꝫ mõ vt oẽ motũ hẽat motorẽ q nõ mouet. i. ꝙ oẽs mot⁹ reducũt ad talẽ motorẽ: aut ad vnũ: aut ad plres vno. ℂ Et dixit: est illḋ qḋ mouet se ⁊ facit ipm̃ qescere: q2 iam accepit in descriptiõe moti ex se: qḋ est illud qḋ hꝫ qescere ex se: ⁊ in hoc differt motũ ex se fm suã opinionẽ ⁊ a motib⁹ corporũ simpliciũ: cũ ista existiment moueri per se.

Motuꝫ ex se in aĩalibus differt a moto ex se in corporib⁹ simplicibus.

ℂ Ostendit ꝙ primuꝫ mouens est incorruptibile: nec mouetur per se/ nec per accidens. Cap. 5.

Quoniã autem opꝫ motũ semp esse ⁊ nõ deficere: necessariũ est aliqḋ esse qḋ mouet primũ. Siue ergo vnũ sit/ aut plura: ⁊ primuꝫ mouens imobile est.

ℂ Et q2 mot⁹ necesse est vt sit semp: ⁊ nũqꝫ deficiat. Sequit necessario vt sit hic aliquis prim⁹ motor siue vnũ siue plura: ⁊ ꝙ prim⁹ motor nõ sit motũ.

45 ℂ Cũ dclarauit in sexto ꝙ est ipossibile ꝙ mot⁹ etern⁹ sit nisi circularis. ⁋ Et dclarauit in pncipio septimi ꝙ oẽ motũ hꝫ motorẽ. ⁋ Et postea declarauit in illo tractatu ꝙ mota mouẽtia se adinuicẽ in loco reducunt ad motũ ex se. ⁋ Et declarauit in pricipio isti⁹ tractat⁹ ꝙ nũqꝫ mot⁹ deficiet neqꝫ in pterito neqꝫ in futuro. ℂ Sequit ex hoc ꝙ primũ motũ ex se ad qḋ reducunt oẽs mot⁹ ex se in loco sit eternũ. ℂ Et si nõ esset possibile vt mot⁹ deficeret in aliq̃ hora cũ ipm̃ sit cã illi⁹. ℂ Et ꝙ pp hoc necesse est vt sit hic vn⁹ mot⁹ etern⁹: ⁊ est ille fm queꝫ mouet istud motũ primũ. ℂ D.d. post hoc qõnes cõtingẽtes in hoc: ⁊ vidit ꝙ necesse est iterare pscrutationẽ de motu in hoc tractatu: ⁊ cõplere sermonẽ de hoc quib⁹ vsus est in sexto ⁊ septio. ℂ Et vr̃ vidit ꝙ melius est ↄgregare illud totũ: ⁊ declarare ꝙ remanet ad declaranduꝫ de dispõne entiũ in motu ⁊ qete: ⁊ declarare qs mot⁹ sit iste motus: ⁊

Continuat dicta dicendis rememorãdo fere oĩa q̃ dicta sunt.

vtrum motor illius sit in mã aut nõ in mã. ¶ Et incepit diuidere entia in oẽs dispõnes que pole est vt existimetur esse ẽm ipsas in motu & qete. ¶ Et postea dissoluit qõnẽ ↄtingẽtẽ in hoc ꝙ oẽ motũ h3 motorẽ ex motib⁹ corporũ simpliciũ: & declarauit ꝙ ista nõ mouentur ex se. ¶ D. declarauit ꝙ oĩa mouẽtia que mouent in loco reducunt ad motũ ex se. Et postea declarauit ꝙ motu3 istud & motor cõponit ex vno moto & ex p̄io motore qui nõ mouet. ¶ Et cu3 cõpleuit hãc declarationẽ perfecte & est illa quã declarauit in septimo nõ pfecte: qm̄ illic nõ declarauit ꝙ primũ motũ debet cõponi ex motore q non mouet: & ex p̄io moto. Reuersus est etiã ad illd̕ qd̕ declarauit in pn cipio istius tractat⁹. s. ꝙ nulla est hora in qua deficit mot⁹. ad cõcludendũ illa3 eandẽ cõclusionẽ quã cõclusit in p̄cipio istius tractatus. & hoc qd̕ declaratũ fuit in eo ꝙ motus nunꝙ̃ deficit: & ex illo qd̕ declaratũ fuit in septimo. s. ꝙ mouentia que mouentur in loco reducunt ad motũ ex se. Qm̄ illa ↄclo pfecti⁹ appebit hiccũ sermo de ppõib⁹ sup quas fundata est declaratio est pfectior in h̄ tractatu: & ↄclo est ꝙ ẽ hic mot⁹ vn⁹ etern⁹. ¶ Et q2 oĩa ista sunt sicut narrauimus: reuersus est ad pmã ppõnẽ quã verificauit in p̄cipio isti⁹ tractat⁹ &. d. & q2 mot⁹ &c. i. & cũ declaratũ sit ꝙ oĩa mouẽtia q̄ mouet reducũt ad ppriũ motũ ex se: qd̕ cõponit ex p̄io moto: & ex motore q nõ mouet. Et iã declaratũ est ꝙ in nulla hora deficit mot⁹: necesse est vt p̄im⁹ motor ad quẽ reducunt alij mot⁹ sit eternus: & sit absolutus ab omni trãsmutatõe: & vt motũ ab eo etiã sit absolutu3 ab oĩ trãsmutatiõe: nisi a motu in loco: & siue ille motor q est talis fuerit vn⁹ aut plures. ¶ Et fuit necesse vt ipse nõ qescat a mouere: nec illd̕ qd̕ mouet ab eo a motu: q2 ẽ eã motuũ. ¶ Et demr̄atũ ẽ ꝙ mot⁹ nũꝙ̃ dficit: & si ille motor i aliq hora nõ moueret: tũc dficeret mot⁹. ¶ Et fuit necesse ẽt vt nõ sit trãsmutabile: neq3 eẽntialr neq3 accñtalr. Qm̄ si ita eẽt tũc eẽt motor por illo. Et cũ manifestũ sit eternũ eẽ motorẽ & motũ ab eo eternũ: qm̄ si nõ eẽt eternũ: tẽ motor moueret ab eo p accñs: & sic eẽt illic motor por illo: ergo necẽ ẽ vt sit h mot⁹ etern⁹. Utrũ aũt iste motor est vn⁹ aut pl̕es: pscrutãdũ ẽ ĩ alia scia.

Nota q̄r declaratio septimi ẽ imperfecta. Uide p hoc ẽt 4. ce. cõ. 15

Expõ text⁹.

Uid. 12. meta. t. c. 42. & inde.

¶ Unũqd̕q3 igit̃ ppetuũ esse imobiliu3 quidẽ mouentiu3: nihil ptinet ad eam que nũc rõnem. Quoniã autẽ necessariũ est aliqd̕ esse imobile quidẽ ipsum ab omni exterius mutatione: & simplr & ẽm accidẽs: motiuũ autem alterius manifestũ est & hoc cõsiderantib⁹. Sit autẽ: si aliquis velit: in quibusdã cõtingẽs: ꝙ sint aliqñ & aliquãdo nõ sine generatione & corruptiõe. Fortassis eni3 est necessariũ si aliquid impartibile aliquãdo quidem est: aliquãdo aute3 nõ sine mutatione: aliquando quidẽ esse aliquãdo nõ esse omne tale. Et principioru3 quidẽ immobiliũ: motiuoꝝ autem quedã aliquãdo quidem esse: aliquãdo aũt nõ esse contingere ponat. Sed

nequaq̄ omnia talia esse posse est. Manifestum.n.est q̄ cā quedā ipsa seipsa mouentib⁹ inest ipsius qd̄ est aliqn̄ quidē esse: aliqn̄ aūt nō esse. Ipsum quidē enim seipm mouēs necesse est omne magnitudinē habere: si nihil mouet ipartibile. Mouēs aūt nulla necessitate ē tale. ¶ Ipsius igit̄ aliqn̄ quidē fieri: aliqn̄ quidez corrūpi. ꝛ hoc esse cōtinue: nulla cā est imobiliū quidez: nō semp aūt entiū eoꝝ que sunt. Nec iterū semp quidē hec mouentiū: horū aūt altera. Ipsi⁹ aūt semper ꝛ cōtinui: nec vnūqdq̄ ipsoꝝ semper cā est: nec omnia. Hoc quidez enim sic se habere ppetuuz ꝛ ex necessitate est. Omnia enim infinita ꝛ nō simul omnia sunt que sunt.

¶ Utrū autē vnūquodq̄ mouentiū que nō mouent̄ sit eternū/nō est intrās modo ad ꝓpositū. ¶ Quoniā aūt necesse est vt sit hic aliqd qd̄ in se nō sit motū: ꝛ sit absolutū ab omni trāsmutatōe simplr ꝛ per accidēs: qd̄ mouet aliquod aliud declarab: t̄ hoc modo. ¶ Ponat̄ igitur hoc esse posse in qbusdā vt sit quādoq̄ ꝛ nō sit qn̄q̄ sine generatiōe ꝛ corruptiōe. Dignū est.n. illud quod nō diuidit̄ quādo fuerit quādoq̄/ꝛ nō fuerit quādoq̄: vt esse cuiuslibet talis aut nō esse sit necessariū vt sit sine trāsmutatōe. ¶ Ponat̄ igit̄ q̄ posse est vt quedā princi pia etiā que sunt nō mota sz sunt mouētia sint quādoq̄ ꝛ quandoq̄ nō sint. Sed non est posse vt oīa sint talia. ¶ Manifestū est enīz q̄ hic est alia cā eorū q̄ mouēt se in eē eoꝝ qn̄q̄: ꝛ nō eē eoꝝ qn̄q̄. Omne.n. qd̄ mouet se necesse est vt habeat magnitudinē: cū illud qd̄ non diuidit̄ nō mouet̄. Motor aūt nō sequit̄ aliquo mō vt habeat magnitudinē. ¶ Causa vero in hoc q̄ quedaz generant̄ ꝛ quedā corrūpunt̄: ꝛ hoc esse perpetuū: non est vnū eoꝝ que sunt nō mota: sz nō sunt semp in eē: ita q̄ illa moueāt semp ꝛ p hoc moueāt alia. Qd̄.n. est tale nec nō vnū huius neq̄ oīa erunt cā rei ppetue ꝯtinue. Ista.n. dispō ſm quaz sunt ista sunt eterna necessaria. Ista autē oīa sunt infinita: sed nō oīa existūt insimul.

¶ Cū declarauit ꝙ necesse est vt sit hoc motū ex se eternū cōpositū 46
ex motore q nō mouet ⁊ ex moto eterno. ¶ D. vtꝝ aūt vnūqdq; ⁊c.
⁊ intēdit aīas aīaliū que sunt hic. iste. n. aīe mouēt ⁊ nō mouent: ⁊.
qd in eis est existēs. Plato. n. dicit ꝙ oē mouēs se est eternū: ⁊ aīa
apud ipm est eternū. ¶ Et qꝛ ista ꝑscrutatio magis ptinet ad per/
scrutationē de aīa: dixit: ꝙ nō intrat mō sermonē hunc. ¶ Et inten
dit ꝙ ista ꝑscrutatio est alia ab illa. ¶ Et in libro a quo extraxit ver
bum Ari. inuenit talē lrām (si aūt vnūqdq; mouentiū que nō mo/
uent fuerit aliqd eternū: nō intrat hunc sermonē). i. querere autē
vtrū vna aīaꝝ sit eterna aut oēs sunt gn̄abiles ⁊ corruptibiles nō
ptinet ad hūc locū: ⁊ hoc est quasi melius: qm̄ quedā ptes aīe viden
tur esse gn̄abiles ⁊ corruptibiles: sꝫ dubitat in eis in motore q dr̄ in
tellect⁹. ¶ Et in libro Themistij inuenim⁹ loco isti⁹: qm̄ aūt oē eter
nū mouet ita ꝙ nō mouet nō intrat hunc sermonē. ¶ Et est tertius
sermo a ꝑdictis. ¶ D. d. qm̄ aūt necesse est ⁊c. i. qm̄ aūt necesse est vt
sit hoc motor qui nō mouet absolut⁹ ab omni trāsmutatiōe simplr̄.
scꝫ essentialr̄ ⁊ accn̄talr̄: ⁊ q mouet aliqd aliud semp: ⁊ est primū mo/
tum ab ipso vt declaratū est a ꝑdictis: ⁊ declarabit ēt hoc mō. ¶ Et
intēdebat p hoc qd dixit: aliqd aliud qd in se nō mouet: motorē qui
nō mouet qui est altera duaꝝ partiū moti ex se. ¶ Et intēdit p hoc
qd dixit absolutū ab oī trāsmutatiōe ꝙ nō accidit ei aliqs modus
trāsmutatōis: nec gn̄atio nec corruptio: nec alteratio: nec augmē/
tatio: nec diminutio: nec motus localis. ¶ Et cū dixit simplr̄ ⁊ per
accn̄s: forte intēdit p simplr̄ illud qd est cōmune ei qd est essentialr̄
⁊ accn̄taliter. Transmutatio. n. simplr̄ diuidit in essentialr̄ ⁊ accidē
talr̄: ⁊ fm hanc expōnem dixit: rememorationē de altero duorū mo/
doꝝ: in quos diuidit transmutatio simplr̄: ⁊ tacuit reliquū. s. ꝓpa/
lauit modū qui est p accn̄s: ⁊ tacuit modū qui ē essentialr̄. ¶ Et for
te intēdit p simplr̄ eēntialr̄. Trāsmutatio. n. simplr̄ est eēntialis cū
sit trāsmutatio vera: trāsmutatio aūt nō simplr̄ est accn̄talis. Sim
plr̄. n. dr̄ de trāsmutatōe in sb̄a: nō simplr̄ eo de trāsmutatiōib⁹ cete/
roꝝ ꝑdicamētoꝝ. ¶ Et itē dit p h qd dixit: ꝙ mouet aliqd aliud: par/
tē q est primū motū qd est scd̄a ps ꝑmi moti ex se. ¶ Et cū voluit hoc
declarare alio mō a ꝑdicto: dixit: ponat igit ꝙ h sit posse in qbusdā
⁊c. i. ⁊ ponat ꝙ qdā istoꝝ mouētiū q non mouent inueniant qn̄q; ⁊
qn̄q; nō: nō fm modū ꝙ gn̄ant qn̄q; eēntialr̄: aut corrūpunt cū nō
sint corpa: sꝫ fꝫ ꝙ eē ⁊ nō eē eoꝝ sequit illud qd gn̄at ⁊ corrūpit es/
sentialr̄. ¶ Et cū narrauit ꝙ h posse ē poni in qbusdā motorib⁹ q nō
mouent: icepit narrare ꝙ h ipose ē vt sit ioib⁹. s. vt sint gn̄abilia ⁊
corruptibilia p accn̄s: ⁊. d. sꝫ nō ē posse ⁊c. i. sꝫ si posuerim⁹ oīa mouē
tia q nō mouent eē talia nō erit posse. ¶ D. icepit declarare qr̄ est h
ipose in oib⁹: ⁊ dixit: manifestū est. n. ⁊c. i. appet. n. rōne ꝙ nece est
vt sit hic aliqd mouēs se: ita ꝙ ipꝫ sit cā in h ꝙ qdā mouētia se/ mo
uēt qn̄q; ⁊ qn̄q; nō: ⁊ hoc erit fm diuersitatē sue dispōnis ad ea i ꝓ/
pinqtate ⁊ remotōe tm̄. s. i loco. Et qꝛ ista pō nō pt eē i eo qd mouet
se: nisi sit corp⁹. qd. n. nō ē corp⁹ nō mouet: ⁊ dedit cāꝫ pp quā fuit ista
positio pōis. s. ponere ꝙ ꝑmū mouētiū se est mouēs se eternū. ¶ Et
dicit. oē. n. mouēs se ⁊c. ⁊. q. d. ⁊ diximus ꝙ ꝑncipiū mouētiū istoꝝ q
sūt qn̄q; qn̄q; nō: dꝫ eē mouēs sp. s. cōpositū ex motore q nō mouet

Pria expō.

Scd̄a expō

Trāsmuta/
tio in sb̄a ē
simplr̄: i re
liqs ꝑdica
mētis ē nō
simplr̄. idē
5. phy. t.c.
7. Et p ꝺ ge
ner. t.c. 11.
Et ꝑ phyſi
t.c. 62.

eterno: ⁊ ex moto ab ipſo eterno. ¶ Qm̄ ſi poſuerim⁹ cām iſtius eē
motorē eternū ſine moto eterno: nō poſſemus dicere quō erit cauſa
eius qđ eſt qñq;: ⁊ deficit qñq;. Si igitur dixerin⁹ ꝙ mouet ſe: erit
hoc poſſibile: qm̄ tunc erit corpus: ⁊ ꝑ ſuaȝ propinquitatē ⁊ remo/
tioneȝ a re erit cā vt agat in ipſaȝ diſpōnes cōtrarias. ¶ Et h̄ eſt cā
pp quaȝ inſerit h̄ in hoc loco: ⁊ iō. d. motor aūt nō eſt neceſſe aliquo
mō vt h̄eat magnitudinē: ⁊ intendit ꝙ eſt motor/ ⁊ nō motū. Omne
eniȝ corpus nō mouet in loco niſi moueat: vt poſituȝ eſt in ſeptimo.
Et cum narrauit ꝙ neceſſe eſt vt ſit hoc aliquid mouēs ſe ſemper: ⁊
qđ ſit cā ineſſe ea que mouent ſe qñq;: ⁊ nō ineſſe qñq;: incepit noti/
ficare cōſecutionē in hoc ⁊. d. cā aūt in hoc eſt ꝙ quedā ⁊c̄. i. ⁊ qꝛ eſt
manifeſtū per ſe ꝙ mota ex ſe que ſunt h̄: quedā generant: ⁊ quedā
corrūpunt: ⁊ hoc inuenit ſemp in eis: nō poſſum⁹ ponere cām eē in
hoc eternā: vnum eoꝝ que mouent ex ſe: ⁊ nō ſunt perpetue cauſe.
¶ D. d. ita ꝙ iſta moueāt ſe ſemp. i. ita ꝙ ponam⁹ ꝙ vnū eoruȝ que
mouent ſe: aut plura vno moueant ſe ſemp: ⁊ pp hoc mouēt alia ſꝫ
cōtinuitatē ⁊ perpetuitatē. D. d. qđ eniȝ eſt tale ⁊c̄. i. ⁊ neceſſe eſt eū
generatio ⁊ corruptio eorū que ſunt apud nos perpetue ſint ponere
motuȝ ex ſe ſemp: qm̄ nullum eoꝝ que mouent ex ſe que ſunt gñabi/
lia ⁊ corruptibilia: nec oīa pñt eſſe cā rei perpetue cōtinue. ¶ D. de/
dit cām pp quaȝ fuit neceſſe vt iſta gñabilia ⁊ corruptibilia: nō ſint
quedā cauſe quorūdaȝ: ſicut pōt aliquis dicere. V. g. ꝙ hō generat
ſemp ab hoīe: ⁊ equus ab equo. ⁊. d. iſta eniȝ diſpō ⁊c̄. i. ⁊ impoſe eſt
vt iſta diſpō perpetua ſit in eis pp vnum eoꝝ. vnūquodq; eniȝ coꝝ
eſt corruptibile: ⁊ non eſt ēt poſſibile vt hoc ſit in eis ex ſeipſis. ſ. vt
quedā ſint cauſe quorūdaȝ eſſentialr. Cauſe. n. que ſunt eſſentialr de
neceſſitate ſunt finite ⁊ inſimul. ⁊ iſta nō ſunt talia. Et hoc intende
bat cū dixit: iſta aūt oīa ſunt infinita ⁊ nō ſunt inſimul. ¶ Quoniā
Digreſſio. aūt iſta ſunt perpetue generatiōis ⁊ corruptionis: manifeſtū eſt pp
hoc qđ declaratū eſt h̄: ⁊ ꝙ eſt h̄ motus prim⁹ eternus qui continet
totum. ¶ Et hoc apparet ēt per ſe. qm̄ ſi eſſet poſſibile vt hō genera
retur a nō ſemine hoīs: tunc de neceſſitate ille hō diceret hō equi/
Qñ mā fue- uoce cuȝ iſto hoīe. ¶ Qm̄ qñ mā fuerit diuerſa: diuerſabit ⁊ forma:
rit diuerſa ⁊ ſi nō/ non eſſent h̄ materie ꝓprie: neq; forme ꝓprie: ⁊ tunc quodlȝ
diuerſabit generaret a quolibet ⁊ in quolibet. Et tunc vlr māe eēnt ocioſe ⁊ ſu
⁊ foīa. Idē perflue. ¶ Qm̄ ſi eēt poſſibile vt hō generaret a terra ſicut vermis: ⁊
4. ce. c. 37. tunc aut eſſet neceſſariū aut in maiori parte aut in minori parte. Et
⁊ 8. me. te. ſi eſſet neceſſariū: tunc hō non generaret ab hoīe oīno. ¶ Et ſi eſſet
cō. 11. in maiori parte: tunc hō gñaret ab hoīe: in minori parte. Et ſic hoc
eſſet caſualr. ¶ Sed ſi hoc eēt in minori parte. ſ. caſu. Tunc eadem
Prima rō. ſpēs iueniret nā ⁊ caſu. Et qđ ſit caſu ſemp eſt oppoſitū ei qđ ſit nā.
Seđa rō. ¶ Et ēt ſi ita eſſet: tunc cōparatio ⁊ reſpect⁹ cauſaꝝ ad cauſata nō
eſſet: ⁊ ſic auferret nā neceſſariȷ̄. ¶ Et ēt declaratū eſt ꝙ illud qđ ſit
Tertia rō. caſu ſit a cauſis inuētis pp aliquā cām nālem ⁊ in maiori parte qm̄
2. phy. tex. impediunt ab inueniēdo cauſatū ab eis: qđ non eſt inatum fieri ab
cō. 48. eis. ¶ Et cum ita ſit: neceſſe eſt ſi hō generaret caſu vt generetur a
cauſis que fuerūt pp aliquā ſpeciē ⁊ impediebant a generatiōe ill⁹
ſpeciei. Et iō cauſe eius qđ eſt caſu nō ſunt terminate. ¶ Et cum ita
ſit: eēt poſſibile vt homo generaret ex ſemine aſini aut ſemine equi:

⁊ vlr

Nulla spēs ē a casu. idē 7. me. c. 22.

e vt ex infinitis materijs. ¶ Et ideo nulla spēs inuenit casu. Sed illa que inueniunt casu sunt monstruosa nō nālia. ¶ Et totum hoc manifestū est p se. ¶ Sed dixim⁹ ista ɔtra negātes hoc esse manifestum p se: sicut Aui. qui dicit posse esse hominē gñari a terra: sed conueniētius in matrice: ⁊ iste sermo ab hoīe qui dat se sciētie est valde fatuus.

Uide cōsilie ɔtra Aui. 2. meta. c. 15.

Dubiū.

¶ Si igitur dicat q̄ nō apparet ex istis gñabilibus q̄ sunt eterna nisi ſm preteritū: ⁊ demōratio nō cōplebit nisi ponant eterna in p̄terito ⁊ in futuro.

Solō.

¶ Dicem⁹ ad hoc qm̄ cū declaratū sit q̄ impossē est vt deficiāt in p̄terito infinito: declarabit q̄ est impossē in eis: vt deficiant in futuro. ¶ Qm̄ si deficerēt in futuro deficerent in p̄terito infinito. ¶ Qm̄ illud in quo est potētia infinita nō est determinatū magis ad vnū tēpus q̄ ad aliud: ⁊ si deficerēt in p̄terito nō essent nūc: ergo impossē est vt deficiāt oīno.

Illud ī quo est potētia īfinita nō ē magis dterminatū ad vnū tps q̄ ad aliō. Jō p celi. c. 128 133. ⁊ 134.

¶ Si igitur aliqs dixerit q̄ cū declaratū sit de nā istorum q̄ nunq̄ deficiūt genere quid indigent motore ⁊ moto que nō deficiunt ſm indiuiduū. ¶ Et si indigent hoc de necessitate: quō. ¶ Dicam⁹ ad hoc q̄ ista indigēt motore extrinseco eterno vt largiat eis esse nedū perpetuitatē: qm̄ si ista nō haberēt eām primā in motu tunc nō eēnt: ⁊ si eēnt esset posse vt deficerēt: qm̄ quedā essent tūc cause quorūdā p accidens: ⁊ qd est p accñs nō est semp/nec necessariū.

Dubiū.

¶ Quō aūt indigent de necessitate motore ex se extrinseco qui semp moueat: aut qui continet totū.

Solō.

¶ Dicam⁹ q̄ mota generabilia manifestū est q̄ idigēt apud gñationē moto ex se. gñatio.n. in eis nō est ex seipsis. s. q̄ qr quedā nō generāt quedā: ⁊ ideo eē istorū nō fuit perpetuū.

Esse nō genitorꝫ ex semine nō est ppetuū.

¶ In gñabilibus aūt gñans ppinquū est in ipsis ⁊ iō fuit eternū. s. q̄ gñans in istis nō dat nisi pncipiū gñationis. D. dimittit gñabile quousq̄ psiciatur sua gñatio: necesse est vt sit hic cōplens illud gñatum ex se p pncipiū qd est in eo: ⁊ ɔseruās ipsū: ⁊ hoc erit largiēdo calorē silē calori quē largitus est prim⁹ generans. Aut cōseruando illum calorem per quē generatū fuit generatū ex se. Quoniā quēadmodum motus in loco hoc ex se indiget motore extrinseco: ita est in generabilibus ex se. ¶ Et cum ita sit necesse est vt non compleatur generatio alicuius eorum que generant se: nisi sit illic generans extrinsecum preter generās propinquū: qd est in ipso generato per qd generatū fuit ex se. s. qd dedit principiū generandi. ¶ Et qr generās extrinsecū est alterans necessario necesse est ſm q̄ sequit vt alteratio eius sit alteratio tēperata. s. similis calori naturali per quē completur illud ens: Necesse est vt alterans cū alterato nō sit in eodē situ in toto tēpore crementi: sed quādoq̄ appropinquat ei: ⁊ qñq̄ remouet ab eo: ita q̄ generatū acquirat ex hoc vnum calorē in forma in toto tēpore sui crementi. Et cum ita sit necesse est vt alterans appropinquet quādoq̄ alterato ⁊ remoueat quādoq̄ ab alterato. Et cum ita sit si erit motus in loco. ¶ Et oē motum in loco reducit necessario ad motū ex se: ergo necesse est vt extra ista generabilia sit motum ex se: aut vnū: aut plura vno: qd semper mouet. ¶ Et nō sequitur ex hoc vt appropinquet ⁊ remoueat: sed ⁊ ſm q̄ agit duo cōtraria insimul. s. generationē ⁊ corruptionē. ¶ Cum igitur declaratum sit q̄ ista indigent in sua generatione moto ex se extrinseco: ⁊ posuerimus q̄ generatio istorū est eterna: necesse est vt istud mo/

tum ex se qđ est necessarium in generatione eorū ꝛ corruptione vt sint eterne vt sit semper: ꝛ si nō indigent motore priori ipso: ꝛ sic in infinitum. Et cum declarauit hoc iterauit ipsum ad rememoratio/nem: ꝛ dixit.

¶ Manifestū igitur q̄ quāuis milies quedā princi/pia imobiliū quidē: mouentiū autē: ꝛ multa ipsa se/ipsa mouentiū corrūpuntur: alia autē fiunt: ꝛ hoc qui/dem imobile: ꝛ aliud qđ mouet alterū: alterū aūt hoc. Sed nihilominus est aliquid qđ cōtinet. Et hoc extra vnūquodq;. Quod est causa eius qđ est. alia quidem esse: alia quidē non: ꝛ cōtinue mutationis. Et hoc q̄dē his. Hec aūt alijs causa motus sunt.

¶ Manifestū est igitur q̄ si essent hic principia inume rabilia. s. principiorū que mouēt ꝛ nō mouent: ꝛ plura mouentiū se corrūpunt deinde generant. Et istud qđ nō est motū mouet istud: ꝛ aliud mouet aliud. Hoc nō faceret aliquo mō: nisi esset hic aliqđ qđ cōtineret etiā hoc in vnaquaq; rerū. Qđ est cā inesse quorūdā ꝛ nō esse quorūdā: in hac trāsmutatōe ꝯtinuat ita: q̄ hoc sit cā mot⁹ istorū: ꝛ ista sunt cā motus aliorum.

47 ¶ Dicit: manifestū est igitur q̄ si fuerint hic principia infinita ex mouentib⁹ que nō mouent: ꝛ ex motis ex se qui cōponunt ex istis prin cipijs que nō sunt corpa: ꝛ ex primis corporib⁹ motis ab eis: quorū quodlibet corrūpit. D. reuertet ipse ꝛ mouēt se adinuicē. s. vt qdam generēt quedā: ita q̄ motor in eis nō moueat ab alio sed ex se. V. g. q̄ istud moueat illud ita q̄ nō moueat ab alio: ꝛ iste motor moueat ab alio: ꝛ sic in infinitū. V. g. s. vt Sor. gñat Platonē ex se: ꝛ Sor/tes generet a Cicerone: ꝛ Cicero a Virgilio: ꝛ vnūqđq; istorum in hoc motu mouet ex se: ꝛ sic in infinitū. ¶ Manifestū est q̄ hoc nō erit: ꝛ neq; est possibile alio mō ab eis: sed ſm q̄ possibile est ponere q̄ vel hic est motū ex se qđ cōtinet ista ex extrinseco: qđ est cā inesse quorūdā istorū: ꝛ ꝛ in nō esse quorūdā: ꝛ ſm continuitatē ꝛ perpetuitatē: ꝛ ita q̄ motor etern⁹ sit cā motus istorum que mouent ex se generabiliū ꝛ corruptibiliū ſm perpetuitatē: ꝛ erunt ista cause aliarū rerū q̄ mo/uent. ¶ Et cum dixit. Et istud qđ nō est motū ꝛc̄. i. ꝛ istud demōstra tum ex istis mouet hoc demōstratū ꝛ est nō motū ab alio: sed ex se: ꝛ aliud ēt ab isto mouet aliud ab illo: ꝛ sic erit in infinitū: ꝛ impossibile est vt ista sint: nisi ponat hic aliqđ motū ex se: ꝛ cōtinēs oīa ista ali quo modo cōtinētie. ¶ Et hoc intēdebat cum dixit: nō faceret hoc aliquo modo ꝛc̄. ꝛ intendit alio modo ab eis ſm quorū vnum ima ginatur hic esse motū ex se cōtinens omnia: imo necesse est imagi/nari motū ex se continens ea aliquo modo continentie. ¶ Et nos iam declarauimus modum continentie quem innuit. ¶ Et nō di/

Vel reuer/tuntur.

Primū do/cumētū.

misit ipsū nō distinctū vt mihi vr̄: q2 manifestū est per se: ꝙ si ista mota ex se generabilia ꝛ corruptibilia nō essent determinata ꝛ cō/tinuata a motib⁹ corporū celestiū nō essent: nedū vt cōtinuaret eē in eis. ℭ Et ideo si positū fuerit totum gn̄ari: cōtingeret vt esset ps alterius mundi. ℭ Et modus gn̄ationis istoꝝ que mouēt se adinui/cem p accn̄s est. Quia sunt quasi instr̄a p que mouēt corpa celestia s. ꝙ hō non dat in gn̄atione hois: nisi illud qđ est quasi instr̄m: ꝛ cor/pora celestia sunt q̄si artifex. ꝛ virtutes informatiue q̄s vocat Aris. virtutes aie in libro de aīalibus: fiunt ēt a corporib⁹ celestib⁹. ℭ Et tu bene scis ꝙ nō de necessitate oꝫ instr̄m esse infinitū: sed necesse est si fuerit hic artifex qui opatur p instr̄m gn̄abilia ꝛ corruptibilia sem/per opatur: aut sint hic instr̄a infinita: ꝛ ēt qn̄ Sor. generat Plato/nē ꝛ Plato Ciceronē: tunc Plato nō generat Ciceronē pp gn̄atio/nem eius ex Sor. sed pp voluntatē eius. s. q2 proijcere voluit semen in illaꝫ feminā. Sor. enī gn̄are Ciceronē est per accidēs. ℭ Ergo illud qđ loquētes nostre legis existimauerunt eē impossibile etiam appa/ruit esse necessariū: ꝛ errauerūt in hoc: q2 acceperūt illud qđ est eēn/tialiter loco eius qđ est accidentaliter: ꝛ existimauerūt esse impossibile illud qđ nō est impossibile. s. ꝙ causas esse infinitas est impossibile eēn/tialiter ꝛ possibile accidentaliter.

Idē p meteo. cap. p. Scđm.

Mod⁹ gn̄ationis istorū q̄ mouēt se adinuicē ē p accn̄s.

Tertiū.

Sortē gn̄are Ciceronē ē p accn̄s.

Quartū.

Uide idem 5. phy. c. 13. Et h. 8. c. 15

ℭ Si quideꝫ igitur perpetu⁹ motus est: perpetuū erit ꝛ mouens primum: si vnuꝫ est. Si vero plura: plura ꝛ perpetua. Unuꝫ aūt magis q̄ꝫ multa: ꝛ finita q̄ꝫ infinita opꝫ existimare. Eisdeꝫ enim cōtingētibus semp finita magis acipienda sunt. In his enī que sunt nā opꝫ fi/nitum ꝛ melius si cōtingat esse magis. Sufficiēs auteꝫ est ꝛ si vnuꝫ. Qđ primum imobiliꝫ cum sit perpetuū: erit principiū alijs motus.

Eisdeꝫ cō/tingētibus semp finita magis acci/piēda sunt.

ℭ Et si motus fuerit eternus: tūc pm⁹ motor erit eter/nus/ si fuerit vn⁹. Et si fuerint plures vno: tunc eterna erunt plura vno. Sed melius est opinari ipsuꝫ eē vnuꝫ nō plures. Hoc enim cōplebit p tria. Et si fuerint plu/res meli⁹ est opinari ipsos eē finitos q̄ꝫ infinitos. Cō/tingentia enīꝫ cū sint eadē opꝫ esse melius hr̄e finitos. Res enīꝫ que sunt per nām opꝫ vt accipiat in eis pars finita ꝛ melior in eo qđ est possibile: ꝛ vnuꝫ sufficit. Et prima rerū que nō mouent erit eterna: ꝛ principiū mo/tus in alijs rebus.

ℭ Cum declaratū sit ꝙ si necessario est h motus eternus ꝙ necessa/rio erit h motor eternus ꝛ motum eternuꝫ: ꝛ q2 non apparet ł vtrū 48
sit vnum aut plura: sed hoc tantum apparuit ꝙ necesse est vt sit hic motor talis: incepit cōsiderare quid est dignius ponere in hoc loco

Utrum motor eternus sit vnus vel plures: ista perscrutatio est ppa metaphisice. 8. cō. 45. Sȝ vid oppositum p de aīa. c. 2. ⁊ 3 de aīa. c. 5. i solone. 3. q̄stionis.

Ista enīȝ perscrutatio ppria est metaphysice. ¶ Et dixit: ⁊ si fuerint plura vno ⁊c̄. i. ⁊ si iste motor qui declaratus fuit esse eternus si fuerit vnus: eternū erit vnum: ⁊ si plures: eterna erunt plura. ¶ D. d. sed dignius est opinari ⁊c̄. i. vt mihi videt: q̄ est dignius opinari q̄ iste motor est vnus: q: esse sensibile. s. mundus complebit per tria. s. per motorem eternum: ⁊ motū eternum ab eo: ⁊ per motum non motorem: ⁊ ista cōplebuntur per vnum. Et cum cōplebit per vnum melius est vt inueniat per vnum non per plura. D. d. ⁊ si fuerint plura dignius est ⁊c̄. ¶ Deinde dedit causam in hoc: ⁊ dixit: contingentia enim ⁊c̄. i. q̄m si illud quod contingit in mundo a positione istorum principiorū vt sint finita vel esse infinita sit idē. Tunc ponere ea esse finita est superfluum ⁊ extra naturam. ¶ Et intendebat per contingentia apparentia hic. s. illa que cogunt nos ponere hesse principia eterna. ¶ Et. q. d. Quoniam quando illa que apparent h perficiunt ponendo principia eterna siue finita siue infinita: tunc melius erit ponere ea finita. Illud enim qđ perficitur per finitum melius est vt inueniatur per finitum. ¶ Deinde dixit. ⁊ vnum sufficit. i. ⁊ vnum motum ex se semper sufficit in reddendo causas eorum que apparent hic. Ponendo enim hic: tunc res motoris habebunt principium eternum: ⁊ tunc istud principium mediante moto eterno erit principium rerum que mouentur quandoq: ⁊ quiescunt quandoq semper: ⁊ per hanc positionem complebitur hic esse: ⁊ si non esset difficile: immo impossibile ponere eternum esse principium generabilis ⁊ corruptibilis.

Illud qđ pficit meliꝰ ē vt īueniat p finitū. Id p. ph. t. cō. 50.

¶ Manifestū aūt ex his q: necesse est esse aliqđ vnū ⁊ perpetuum ⁊ primum mouēs. Ostēsuȝ em̄ est. q̄m necesse est motū semp esse. Si aūt semp necesse ⁊ ꝯtinuū esse. Et nāq; ipsuȝ semper cōtinuū est. Sȝ ꝯñr esse non est cōtinuum. At vero si cōtinuus est ⁊ vnus est. Unus autēȝ qui ab vno mouēte est: ⁊ vnius qđ mouetur. Si enīȝ quiddaȝ aliud ⁊ aliud mouebit: non cōtinuus totus est motus: sed cōsequēter. Igit ex his sciet aliquis esse aliqđ primum mouens īmobile.

Motꝰ cōtinuus ⁊ vnꝰ ab vno mouēte ē vniꝰ qđ mouet.

¶ Et apparet ex hoc qđ nos dicemus etiam q̄ est necessariū vt motor primus sit vnū eternū. Jam igit declarauimus esse necessariū q̄ motus sit semp. Et si motus fuerit semp necesse est vt sit cōtinuū semper. Eternum enim est cōtinuū. Successiuū aūt nō est cōtinuū. Sȝ si fuerit cōtinuū erit vnus. Et vnus motus erit ab vno motore: ⁊ ab vno moto. Q̄m si mouet successiue tūc ille motus nō erit ꝯtinuus. Ex istis igit erit homo certus hic esse aliqđ primū non motum.

¶ Iſta eſt alia declaratio ꝙ primus motor eſt vnus. ¶ Et deinde de/ 49
claratuȝ eſt ꝙ neceſſe eſt ⁊c̃. i. iam declarauimus ꝙ neceſſe eſt vt ſit hic ꝑmus motor perpetuus moti eterni. ¶ Et manifeſtū eſt ꝙ cū po fuerimus hic eſſe motū eternum qđ mouet motu ꝑpetuo: neceſſe erit vt motus iſtius moti ſit motus cõtinuus non ſucceſſiuus. Motus eñ ſucceſſiui licet ſint in eodẽ moto tñ nõ ſunt cõtinui nec dicuntur eſſe perpetui: cū qñq; ſit in eis quies. ¶ D. d. ſed ſi fuerit cõtinuus erit vnus motus: ⁊ hoc eſt notū p ſe. ¶ D. d. ⁊ vnus motus eſt q̃ pue nit ab vno motore. ¶ D. dedit cãm in hoc: ⁊. d. qm̃ ſi mouet ſucceſſi/ ue ⁊c̃. i. qm̃ ſi vnū motū mouet a plurib⁹ vno motore ſucceſſiue: tūc ille motus nõ erit cõtinuus. ¶ D. d. ex iſtis igit ⁊c̃. ⁊ intẽdit per pri/ mum: primū oiuȝ mouentiū. i. ⁊ ſi fuerint h̓ alia mouẽtia ab eo que non mouent: tñ cũ illa mouẽtia ſequunt ipſum: qm̃ motus eoꝝ ſequũ/ tur motū illius motū ꝑmi qui eſt velociſſimus motuum.

Dicere dice re ad vni/ tatẽ nume/ ralẽ motus regri vnita tẽ motoris Jd. j. 22.

¶ Et iterū cõſiderans in principia mouentium. Eſſe quidẽ igit quedá eoꝝ que ſunt: que aliqñ quidẽ mouẽ tur: aliquádo aũt quieſcũt: manifeſtū eſt. Et ꝑpter hoc factum manifeſtū eſt: q2 non omnia mouent: neq; oia quieſcũt. Nec alia quidẽ quieſcũt ſemper: alia aũt ſem per mouẽtur. Que náq; ſunt vtrobiq; ⁊ potẽtiaȝ hñtia ſunt ipſius: aliqñ quidẽ moueri: aliqñ autẽ quieſcere: demonſtrat de his. Qm̃ aũt hec quidẽ manifeſta ſunt oibus: volumus aũt ⁊ demonſtrare ⁊ duoꝝ vtráq; na/ turá. Qm̃ ſunt alia ſemper imobilia: alia aũ t que ſem/ per mouent. Procedẽtes aũt in hoc ⁊ ponẽtes omne qđ mouet ab aliquo moueri. Hoc aũt eẽ imobile: aut qđ mouet. Et qđ mouet: aut a ſeipſo: aut ab alio mo/ uet. Semp deueniemus in hoc accipere: qm̃ eoꝝ que mouent eſt principiū qđ mouet quidẽ: qđ ipm̃ ſeipm̃ mouet. Oium aũt id qđ imobile eſt. Uidemus eñ ⁊ manifeſte eẽ hmõi q̃ mouẽt ipſa ſeipſa: vt aiatoꝝ ⁊ ani malium genus. Hec quidem ⁊ opinionẽ attulerunt ne forte cõtingat motuȝ fieri: cū non ſit oino: ꝑpter id qđ in his videmus contingere. Jmmobilia eniȝ cum ſint aliquando mouent iterū ſicut videtur.

¶ Et erit certus in hoc etiá qñ cõſiderauerit principia motuū. ¶ Manifeſtū eſt eñ ꝙ entiū quedá qñq; mo/ uentur: ⁊ qñq; quieſcũt. ¶ Et per hoc fuit declaratū ꝙ nõ oia mouent: neq; oia quieſcũt. ȝ q̃dá quieſcũt ſem/

per: ⁊ quedam mouent̃ semper. Illud enim qđ habet vtrũq3: ⁊ h3 potentiam vt moueat̃: ⁊ vt quiescat: decla ratū ista. Et ꝙ h3 talez dispositionem manifestũ est cui libet. ℂ Et intendimus declarare etiā naturā vtriusq3 duoꝝ modoꝝ. s. ꝙ quedā entiū semper non mouent̃: ⁊ quedā semper mouent̃. ℂ Et incepimus i hoc ⁊ po suimus ꝙ omne motū mouet̃ ab aliquo: ⁊ ꝙ istud aut est non motū: aut motoꝛ ⁊ ex se motū: aut ex alio sem per. Et peruenimus ad hoc ꝙ mota habēt pꝛincipiū motum qđ mouet se. Et pꝛincipiū oīum est illud qđ non mouet̃. Et nos inuenimus visibiliter aliq̃ talia: ⁊ sunt illa que mouēt se. ¶ U. g. genus hñtiū aīas: ⁊ ge nus modoꝝ aīaliū. ℂ Ista igit̃ faciūt existimare ꝙ foꝛ te posſe est vt fiat mot⁹: sine eo qđ ante fuit oīno. Quia nos inuenimus ꝙ hoc accidit in istis. Sunt eni3 qñq3 nō mota: deinde mouent̃ fm̄ ꝙ existimantur.

50 ℂ Quia vie per quas iuit Ari. in declarādo ꝙ hic est motoꝛ eternus ⁊ ꝙ non mouet̃: sunt due. ¶ Quaru3 vna est ꝓbando ꝙ motus est eternus. ¶ Scđa aute3 est ex cōsideratione de motis ex se q̃ sunt hic. ℂ Et ꝓcessit per hanc viā postq̃ declarauit ꝙ hic est motus eternus: qñ cōsiderauit de natura eoꝝ que mouent̃ apud nos qñq3: ⁊ quie scunt qñq3: ⁊ iam declarauit prius motoꝛē non motū esse per hoc ꝙ motus eternus est: ⁊ vult nūc notificare ꝙ homo erit magis certus in hoc qñ cōsiderauerit in natura eoꝝ que mouent̃ ex se q̃ sunt hic. Qm̄ qñ homo cōsiderauerit in motib⁹ particularib⁹ qui sunt in hoc mūdo: inueniet eos reduci ad motū ex se: ⁊ ideo necesse est vt ita sit in toto. ℂ Hic aūt vult facere rememoꝛationē de illa via ex q̃ decla ratur etiā ꝙ totum h3 pꝛimum motoꝛē qui non mouet̃: ⁊ ꝙ motus est in moto eterno: ⁊ ecōtrario prime vie. In pꝛima eni3 ꝓbauimus ex motu eterno motoꝛē eē qui nō mouet̃. Hic aūt ꝓbauimus ꝙ mo tus eternus est ex hoc ꝙ motoꝛ qui non mouet̃ est. ℂ Et cū iste due vie fuerint cōiuncte: tūc firmioꝛ erit scientia. ℂ Et ideo. d. Et homo erit magis certus ⁊c̃. i. sicut fecimus superius. B. d. qm̄ cum manife stum sit ⁊c̃. ℂ B. d. ⁊ ideo illud qđ h3 vtrūq3 ⁊c̃. i. ex illis enim que videmus moueri ex se qñq3 ⁊ quiescere qñq3 sciuimus ꝙ in entibus sunt quedā que mouent̃ semper: ⁊ quedā que nunq̃ mouent̃: q2 non habēt naturā vt moueant̃. ℂ Et cū hoc fecit. s. q2 cōsiderauit in hoc de motis ex se: fecit rememoꝛationē ⁊ dixit: ⁊ q2 illud qđ habet tale3 dispōnem est manifestū cuilibet. i. aliqua esse q̃ mouent ex se ⁊ quie scunt ex se. ℂ B. d. ⁊ intendimus etiā ⁊c̃. i. ⁊ hoc intellectū est per se. ℂ B. d. qūo fecit hoc ⁊c̃. d. ⁊ posuimus ꝙ omne motū ⁊c̃. i. qm̄ cū cō siderauit de natura eoꝝ que mouent̃ hic: fuit declaratū ꝙ omne mo tum h3 motoꝛē: ⁊ cū cōsiderauit de natura ipsius motoꝛis: vidit ꝙ

Hic exp̄sse ꝯcedit dari regressum. Uide id. j. cō. 53. Uid ꝯsile. 6. ph. cō. 12. ⁊. 15. Et p̄ de aīa cō. 11.

iste motor non pōt fugere aliquā triū dispōnum. s. aut vt moueat⁊ non moueat: aut vt moueat ⁊ moueatur ex se: aut vt moueat ⁊ moueatur ex alio. Et fuit necesse φ istud qd̓ mouetur ex alio: perueniat ad motū ex se per motorem qui non mouetur: sequitur vt principiū omnium sit huius. s. motum ex se a motore qui non mouet. ¶ Et qꝛ istas ꝓpositiones non accepit nisi ex motis ex se que sunt hic ⁊ apud cōsiderationem de istis cum hoc φ inducūt nos ad quesitū: faciunt nos etiā dubitare in primo ꝑncipio qd̓ forte possibile est vt quiescat: qꝛ ista qñqꝫ quiescunt: ⁊ mouent qñqꝫ. ¶ Dixit: ⁊ nos videmus aliqua ⁊c. i. ⁊ sicut sequit vt omnia habeāt principiū ex se motū: ⁊ hoc qd̓ apparet de istis motis ex se q sunt hic alij em̄ motus reducunt ad istos. Silr etiā faciunt dubitare in ꝑmo motore qm̄ cū apparet φ ista mouent sine motu precedenti: sed post quietē perfectā: fuit possibile vt hoc esset etiam possibile in primo moto.

Motor glibet aut mouet ⁊ ñ mouet: aut mouet ⁊ mouetur ex se: aut mouet ⁊ mouet ex alio.

Uide p isto dcō. 8. c. 20

¶ Hoc aūt opꝫ accipe: qm̄ ꝑm vnū motū ipsa mouent ⁊ φ ꝑm hūc nō ꝓpe. Nō em̄ ex seipso est cā: sꝫ insunt alteri motus nāles aīalibꝰ ꝑm quos nō mouent p seipa: vt augmentū ⁊ decrementū: ⁊ respiratio: ꝑm qs mouet aīaliū vnūqdqꝫ quiescēs ⁊ cū nō mouet a seipso motū. ¶ Hoꝝ aūt cā cōtinēs est: ⁊ multa eoꝝ q̄ corpus ingrediunt vt quorūdā alimentū est. Dum. n. decoquit dormiunt. Disgregato aūt surgūt ⁊ mouēt seipsos cū primū principiū fit extra. Unde nō semp mouent cōtinue seipsis. Aliud. n. est mouēs ipsum qd̓ mouet ⁊ mutās ad vnumqdqꝫ mouentiū seipsum. In oībus autēꝫ his primū mouens: ⁊ cā ipsuꝫ seipm mouēdi mouet a seipso: ꝑm acciñs tñ. Mutat enim corpus locū. Quare ⁊ qd̓ in corpore quū sit ⁊ nece est mutans seipm.

¶ Sed debemus facere φ ita motor essentialiter non moueat nisi vno motu: ⁊ φ ipse mouet isto motu: non qꝛ est primum qm̄ non est causa ex se. Sꝫ in animalibus sunt alij motus nāles qui non sunt ex illo. ¶ U. g. augmentum: ⁊ diminutio: ⁊ anhelitus: ex istis motibꝰ mouet quilibet modoꝝ aīaliū sine eo qd̓ mouetur ex se: sed ēt quiescit. ¶ Et causa istoꝝ motuū est illud qd̓ cōtinet ipsum ⁊ multa aduenientia suo corpori. U. g. nutrimentū in aīalibus qbusdā. Qm̄ cum digerit dormiunt: ⁊ cū distinguit expergefiunt ⁊ mouent se. ⁊ primum principiū est extra. Ideo nō mouent semper ex

se continue. Motor enim illorum est aliud ab eo qd̄ ē qñ mouentur et laborant ꝑm vnumqdq; mouentiū. ¶ Et in oībus istis mouetur primus motor qui est cā eius ꝙ moueant se ex se. Sed motus eius erit per accidēs. Corpus enim mutat suum locum: et ideo mutat locū illud qd̄ est in corpore: et qd̄ est in vniuerso mouēs se.

Corpus mutat locū. et ideo illud qd̄ ē in corpore mutat locū

¶ Idest. et non est opinandum ꝙ ꝑmus motor in istis mouet plu° motibus ex se. Unus.n. motor non mouet essentialr̄ nisi vno motu et hoc qd̄ inuenitur in istis motis.s. habentibus aīas: ꝙ vnus motor in istis mouet plibus motibus est per accñs. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: et hoc qd̄ mouet isto motu non est ita ꝙ est ꝑmum.i. opinandū est ꝙ vnus motor istorum.s. q nō mouent nō mouet eēntialr̄: nisi vno motu. et hoc qd̄ mouet istis pluribus motibus in eis que sunt apud nos non est ita: ꝙ ipse ꝑma cā sit in istis plibus motibus. Qm̄ si eēt cā ꝑma istorum motuum: tunc non moueret nisi vno motu necessario. Ab vno.n. non ꝓuenit essentialr̄ nisi vnum motuz: sed multa itrāt ipm p accñs: que abscindūt motum eius: et alia que sunt cā in hoc que faciūt motū post qetē. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: qm̄ non est cā ex se rc̄.i. et cā in hoc ꝙ ꝑma cā in hoc ꝙ hñtia aīas que sunt hic mouentur qñq; et quiescunt qñq;: non est ex se.i. ꝙ ista cā non est cā pp quam mouetur ex se: sed alia cā ex rebus continentibus et aduenientibus ex extrinseco facit in aīalibus motus nāles: et illi mot° erunt cāe vt motor per quē mouētur ex se moueat qñq; et qñq; nō moueat. ¶ D. dedit exēplum istorum motuum: et qūo accidit ex eis hoc r.d. U.g. augmentum rc̄.i. U.g. hoc qd̄ accidit aīali in suo corpore de motu augmēti a nutrimēto: et de motu diminutōis a rebus extrinsecis: et a defectu nutrimēti etiam. ¶ Et hoc qd̄ accidit ei et de motu in qualitate apud anhelitum. ¶ Anhelitus.n. est in aīalibus ad infrigidādum calorem nālem et temperandum ipm. Motus igitur anhelitus dat aīalibus qualitatē. ¶ D.d. ex istis igitur motibus rc̄.i. in istis motibus.s. augmēto diminutōe et alteratōe mouetur aīal sine eo ꝙ moueat ex se sed ēt qescens. ¶ D.d. et cā istorum motuū rc̄.i. et causa istorum motuū q sunt in aīali non ex se est corpus ꝯtinens: et illa q intrant suum corpus. ¶ Et intendebat ꝙ cā istorum motuum sunt res distincte ab aīali: aut extrinsece/ aut intrinsece. ¶ D. dedit exēpluz mouētium intrinsecus cum sint latentiora: et qūo erunt cāe quietis eius qñq; ex se: et motus eius qñq; ex se: r.d. U.g. nutrimētum in quibusdam aīalibus rc̄.i. U.g. nutrimētum aduenićs corpori aīalis in qbusdam aīalibus.s. que suata sunt dormire. Nutrimētum .n. cum aduenit corpori istius aīalis et opatus fuerit calor in ipum ascendet ab ipso vapor humidus ad caput et cor: et sic grauabit aīal et laxabūtur instrā motus: ita ꝙ qescit in loco et dormiet. Et cū nutrimentuz fuerit digestuz: tunc mēbra aīalis mouētia alleuiabunt: et expergefiet aīal et mouebit ex se in loco: et cū ita sit: tunc ꝑmus motor aīalis in loco et faciens ipm qescere non est motor qui est in eo q nō mouetur.s. p quē mouet ex se: sed ꝑmus motor in eo ē illud extrinsecum:

Unus motor eēntialr̄ nō mouet nisi vno motu. Vid idē.s. c.31. et q̄ ibi

Ab vno nō ꝓuenit eēntialiter nisi vnū: et simul ta itrāt ipz per accñs.

Juuamētū anhelitus. vide ēt p hoc 2. d anima 88. et 89.

Cāe sōni et vigilie. Vide ēt.s. cō. 20. et i libro d sōno et vigilia.

aut illud adueniēs corpori. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit ꝛ pmū pnci piū ē extrinsecū. ¶ B.d.ꝛ iō nō mouet sp ꝛc.i. qꝛ corpus aīalis mo uet ab extrinsecoꝛiō nō mouet sp ex se ꝯtinue:ꝛ si nō: nece esset ſm ꝙ ē motū ex se aut mouet sp ꝛ ꝯtinue: cū vnus motor sic dcm̄ ē nō moueat nisi vno motu tm̄. ¶ B. dedit cām pp quā fuit aīal hmōi in abscisiōe sui motus ꝛ dixit: motor.n. illius erit aliud ꝛc.i. ꝛ cā in h ꝙ motor q nō mouet in istis mouet qñqꝫ:ꝛ qñqꝫ nō: est qꝛ nō est pri mus motor in hoc motu. Sed pmus motor in istis ē aliud extrinse/ cū qñ mouet ꝛ trāsmutat iste motor ab illo extrinseco ſm nām cu/ iuslibet eoꝝ q̄ mouēt ipm.s.ꝙ si nā eius facit ipm qescere qescit: ꝛ si nā eius facit ipm mouere mouebit. ¶ Et cū dclauit ꝙ pmus motor q nō mouet in hoc motu mouet ab extrinseco incepit declarare modū q̄ mouet. ¶ Et.d.ꝛ in istis oībus ꝛc.i.ꝛ in istis motis ex se oīb⁹ ge nerabilibus ꝛ corruptibilibus mouet pmus motor in eis per quem mouet ex se a reb⁹ extrinsecis. Sed motus ab eis non est essentialr sed accñtalr. Motus aūt eius est accñtalr: lꝫ sit indiuisibilis: qm̄ ꝯstituit per sbm.s.per corpus. ¶ Et iō accidit ei moueri qñ corp⁹ mo uet: ꝛ oē qđ mouet qꝛ est in moto ē motū per accñs. ¶ Et hoc itende bat cū.d.corpus enim mutat suū locuꝫ ꝛc.i.ꝛ cā in hoc ꝙ iste motor mouet p accñs est: qꝛ ꝯstituit p corpus: ꝛ sic trāsfert p accñs p tran/ slatōem corpis oē qđ ē in corpe: lꝫ sit motor. ¶ Et dbes scire ꝙ hoc nō ē sic trāslatio ptis cū translatōe toti⁹: sed sic albedinis cū trāslatōe sbti. Cū sit dclatū ꝙ iste motor nō ē corpus cū moueat ꝛ nō mouea tur: ꝛ iō dixit ꝛ ꝙ ē in vniuerso motor: ꝯseruādo se a ptib⁹ q̄ sunt ī corpe: lꝫ h ꝛ ille moueant p accñs. ¶ Et debes scire ꝙ nō itēdebat ꝙ motus eius q est p accñs.s.motoris q nō mouetur in aīali a cāis ex trinsecis est motus eius in loco pp motū sui sbti.s.corporis. Sed itē debat ꝙ motus eius a cāis extrinsecis ē pp motū sui sbti ab eis nō in loco.s.vt augmētet aut alteret: est sicut motus eius in loco a mo tu sui sbti.s.corpis. Ut.n.ꝙ māifestū est hic ꝙ oīs motor in sbo mo uet p accñs pp motū sui sbti deferētis ipm.s. in loco. ¶ Utrū āt oē qđ mouet in loco p suū sbm trāsmutetur p trāsmutatōem sui sbti scꝫ trāsmutatōe alteratiua: nō trāsmutatōe in loco: nōdū est dclaratū. Cū.n. hoc fuerit dclatū: declabit ꝙ si illud nō trāsmutabit ab extri/ seco non mouebit ex motu sui sbti in loco: lꝫ appareat ex dbis Ari. futuris ꝙ ipse ponet ꝙ oē qđ nō trāsmutat ab extrinseco p accñs n̄ mouet ex suo corpore p accñs vt patebit post. ¶ Et forte Aris. tacuit cōplemētum demrātōis quā intēdit hic: qm̄ est manifestū: qm̄ cum verificatū fuerit ex hoc ꝙ oē motum ex se: qđ qescit qñqꝫ ꝛ mouetur qñqꝫ/mouet ab extrinseco. Et est declatum ꝙ pmuꝫ ex se nihil est ex ipsuꝫ: seqt manifeste in scđa figura ꝙ pmū motū ex se nō qescit oīo. ¶ Et erit ista demrātio alia a pdictis: qm̄ illud qđ hunc seqt ſm ouē qđ apparet esse cōplemētū istius demrātōis idē apparet cū demon/ stratōe pdicta: ꝛ pꝫ ex suis verbis in principio istius capli ipsam eē aliam demonstrationem a predicta.

Oē qđ mo/ uet qꝛ est in moto ē mo tū p accñs.

Documētū primum.

Documētū secundum.

Oīs motor ī sbo moue tur p accñs ad motum subiecti.

Documētū tertium.

Documētū quartum.

¶ Ex qbus est scire: qꝛ si aliqđ est ī mobiliū qdē mouē tium: ꝛ ipsoꝝ que ſm accñs mouētur: impoſſe ē ꝯtinuū motum mouere. Quare siqdē necesse ē ꝯtinue motuꝫ

esse aliqd op3 primum mouēs esse imobile ⁊ nō p3 accidēs. Si o3: sicut diximus: in his que sunt esse incessabilis qdē ⁊ imortalis motus. Et manere qd est ip3 in seipso. Et in eodē principio enim manēte: necesse est ⁊ oē manere qd ɔtinuum est ad pncipiū. Non ē aūt idē moueri ƀm accñs a seipso: ⁊ ab altero. Ab altero quidē enim inest ⁊ eoꝝ que sunt in celo qbusdam principijs q̃cūq3 ƀ3 p̄les feruꝭ motꝰ. Alteꝝāt corruptibilibꝰ solū.

℃ Ex hoc igitur erit homo certus: ꝙ si aliqd fuerit ex eis que non mouentur: sed moueꝭ ēt p accñs impoꝭe est vt motus sit eternus. Et iō si fuerit necesse vt motꝰ sit eternus; necesse est vt primus motor sit qui non mouetur neq3 per accñs. Sed necesse est sicut diximus superius: vt in entibus sit aliquis motus qui non cessat. Et ꝙ remaneat ipm ēt in eadem dispōne. Qm̄ cu3 pncipium remanserit: totum necessario remanebit: cu3 sit continuum cum principio. Et aliqd moueri p accñs: ex se: aut ex alio: non est idem. Illud.n. qd moueꝭ ex alio inuenitur ēt in quibusdam principijs reꝝ que sunt in celo. s. ea que transferuntur modis translationis pluribus vno. Aliud aūt inuenitur in corruptibilibus tm̄.

52 ℃ Idest. ex hoc igr̄ qd appuit in motoribꝰ nō motis q̄ sunt in aialibus. s. q̄ sunt mota p accñs: erit hō certus in hoc: ꝙ aliqd si ponaꝭ mouere totū: ⁊ ponaꝭ cū hoc moueri p accñs sic aie aialiū ꝙ motus totiꝰ ñ erit eternꝰ. ℃ D. o. neccē ē igr̄ vt sit pmꝰ motor ⁊c. i. ⁊ cū dclaratū sit ꝙ ista mouētia mota: qñq3 moueꝭ: ⁊ qñq3 non moueꝭ p accñs: ē necē sic diximꝰ si vnꝰ motꝰ ē ɔtinuꝰ q nō cessat vt motor illiꝰ sit ñ motū p accñs. ℃ Et itē debat p hūc ꝭmonē vt vi dissoluere qōnē ɔtingētē ex istis motis ex se: q̄ qescunt qñq3: ⁊ moueꝭ qñq3. Qm̄ cū dclauit ꝙ motor i istis est motor p accñs: ⁊ dmr̄auit ꝙ primus motor totiꝰ nō ē motū nec accñtalr: nec eēntialr: dissolueꝭ ex his duobus qō ɔtingēs ex his in primo moto ex se. Ista enim existimātur quiescere ⁊ moueri sine eo ꝙ motor in eis moueaꝭ omnino. Et cum apparuit ꝙ motor in eis mouetur p accñs: ⁊ fuit demr̄atum ꝙ motor totius non moueꝭ p accñs: dissolueꝭ qō contingēs ex istis in motu totius. ℃ Et pōt intelligi ex hoc sermone ꝙ est demōstratio per se sicut diximus. ℃ D. o. ⁊ ꝙ remaneat ens ipm ⁊c. i. ⁊ necesse ē vt sit h primus motor non transmutabilis vnus: q sit cā ꝙ mūdus remaneat idē ⁊ ƀm eandem dispōnem. Principiu3 enim ⁊ cum remāserit vnum: tunc illud cuius est principium. s. totum remanebit necessario, cum totum sit ɔtinuum cū eo. s. cū pte ipsius nō gn̄abili

Prīa rō ꝙ motor pmi moti ñ moueꝭ p accñs

Documētū.

Scd̄a ratō ad idem.

Principiū cū remāserit vnū re/

neq; corruptibili.s.cũ p̄rio moto ab isto principio. ¶ Qm̃ si ista p̄s continua cum eo fuerit gñabilis aut corruptibilis: tũc mũdus non remanebit idẽ: ⁊ erit illic p̄ncipiũ p̄us ipso: cum necẽ sit vt mot⁹ sit añ motũ suetũ ab eo. ¶ Et itẽdebat declare q̄ cũ fuerit dep̄ q̄ totũ ẽns est eiusdẽ dispõnis essentialr̄: necẽ ẽ vt h̄ sit a p̄ncipio qđ est p̄ncipiũ p se nõ pp aliqđ accñs. Et si posuerimus q̄ istud p̄ncipiũ mouet̃ p accñs: ⁊ fuerit iste motus necarius in ipso mouere: ꝯtinget vt aliqd sit essentialr̄ in aliq̄ dispõne a p̄ncipio qđ est p̄ncipiũ p accñs: qđ ẽ ipo͛e. ¶ D.o. ⁊ aliqd moueri p accñs ⁊c. ⁊ dixit hoc: q: forte aliqs põt dubitar̃ in hoc qđ dixit. apparet.n.q̄ ipse ponit istud p̄ncipium mouẽs nõ motũ nõ q: alterat̃: nec q: augmẽtat̃ ex extrinseco: neq; q: mouit se in loco p accñs: sicut accidit aĩabus aĩaliũ: q: ꝯstituunt̃ p p̄mũ s'm qđ mouet. Sed istud principiũ nõ ꝯstituit̃ p s'm qđ mouet̃ ab ipso: sed ẽ ecõuerso.s.q̄ p̄manẽtia sibi est s'm illud. Et hoc parebit p̄fecte cũ fuerit đclatũ q̄ iste motor non est in mã. ¶ Cum igr̃ posuit: sic dixit: q̄ istud p̄ncipiũ nõ mouet se in loco p accñs: ⁊ apparet in qbusdã p̄ncipijs eternis hoc q̄ mouent̃ ex alijs mõ accñtali: ⁊ sunt corpora celestia in qbus inueniũtur motus p̄les vno: sic est dispositio in planetis erraticis. Motor.n.cuiuslibz stelle ex eis.s. q ẽ p̄prius vniuscuiusq; eoꝝ: ⁊ ẽ ille q mouet illã motu ab occidẽte in oriẽtem: mouet̃ p accñs a maiori motore in p̄mo moto maximo ab oriẽte in occidẽtẽ: qm̃ orbes istoꝝ oĩum sequunt̃ maxĩe orbẽ in h̄ motu. ¶ V.g. qm̃ orbis solis mouet̃ a suo motori p̄p̄o ab occidẽte in orientem.s.suo motu p̄p̄o ãnuo: ⁊ mouet̃ suus motor a suo motore maximo motu diurno: ⁊ sic accidit suo motori p̄p̄o p accñs a maxio motore totius ex hoc q̄ mouet suũ motũ p̄priuz ab eo q̄ est orbis solis. Quia igr̃ inuenit̃ in motoribus q sunt in corporibus celestib⁹ aliqđ qđ mouet̃ ab alio hoc mõ accidẽtali nõ ex seriõ fecit hãc exceptõez. ¶ Et dz itelligi ex hoc q̄ mouẽtia q̃ sunt hic sunt illa q̃ mouent̃ ex se ⁊ ex alijs p accñs.s.ex motu sui s'bi.i.p̄mi moti ab eis. ¶ Et hoc est q: motor ꝯstituit̃ p p̄mũ motũ ab ipso.s.q: motor est in eo forma: ⁊ motũ mã: ⁊ est acceptũ in diffõne forme s'm q̄ mãe accipiunt̃ in diffinitõib⁹ formaꝝ. ⁊ hoc est id de quo dĩ moueri p accñs in rei v'itate. ¶ Motũ aũt in corporib⁹ celestib⁹ nõ ꝯstituit̃ p s'm ipsius: ⁊ iõ nõ mouet̃ p motũ s'bi moti ab ipso hoc mõ accñtali. Qđ aũt eoꝝ hz s'bz qđ mouet̃ ex alio motore p̄prio dĩ q̄ ille motor p̄p̄us mouet̃ p accidẽs.s.ex hoc q̄ suũ s'm mouet̃ ab alio: q: accidit ei.s.motori p̄prio qdam modus mouẽdi: ⁊ est q: s'm eius mouetur ab alio: nõ q: ipse mouet̃ p motũ sui s'bi. sicut est dispõ in motoribus q sunt hic. ¶ Et iõ dicet̃ in eis motor p accñs ⁊ dicet̃ equoce.s. in illo qđ mouetur p s'm acceptũ in sua diffõne: ⁊ p s'm qđ nõ hz itroitũ in sua dispõne. ¶ Et ista dispõ est diminutio in motore corporis celestis cui accidit vt suum motũ moueat̃ ab alio. ¶ Et iõ p̄fectior mouẽtiuz ẽ mouẽs in motu diurno cum non accidat sibi hoc. ¶ Scđz hoc igitur ẽ intelligendus iste locus hic. ¶ Et sustẽtatus est in hoc s'mone sup hoc: q̄ mota ex seip̄ã sunt hic: sunt mota ex se p accñs: cum motor in eis nõ sit primus motor: ⁊ motũ ex se essentialr̄ non inuenitur: nisi in corporibus celestibus. ¶ Et ideo ista fuerunt eterna ⁊ illa generabilia ⁊ corruptibilia. ¶ Si igitur fuerit inuentum in motis ex se motum.

mãebit illđ cui⁹ ẽ p̄ncipiũ necio.

Documẽtũ.

Principiũ nõ ꝯstituit̃ p s'bz sicut aĩe aĩaliũ. Jđ 2.ce.cõ.3.⁊ p ph.63.⁊ hifra.c.78.⁊.79. Jđ.2.⁊.3. caplis de s'ba orb.

Colligit̃ h̄ plãetas habere duos motus realiter distinctos: sicut dẽ cla ri⁹.2.c.16.33.58.

Documẽtũ.

Mãe accipiunt̃ i diffinitõib⁹ formaꝝ. Jđ p̄ đ aĩa.c.16.⁊.2.ph.t.c. vltimi. Et 7.m.37.39. Et.3.đ aĩa. cõ.9.

Motor per accñs equiuoce dĩ de gñabilibus ⁊ eternis.

p accñs. s. qd accidit moto ex se eẽntialr. s. vt moueat: nõ est qz ĩ sua nã est motũ ex se p accñs: sicut est dispõ in motis ex se p accñs q̃ sũt hic: ⁊ iõ accñtalitas operat in eẽ istoꝝ. s. ꝙ moueri p accñs nõ opat in eo qd est motũ ex se eẽntialr: ⁊ h̃ ẽ illud in q̃ motoꝛ ẽ pm⁹ motoꝛ.

¶ At vero si aliquid est semp huiusmodi moués quidẽ aliquid: imobile aũt ipsum ⁊ perpetuũ. Necesse est aliquid ⁊ pꝛimũ qð mouetur ⁊ ab hoc ꝑpetuum esse. Est autẽ hoc manifestũ quidẽ ex eo: ꝙ nõ est vtiqȝ aliter generatio ⁊ coꝛruptio ⁊ mutatio alijs: nisi aliquid moue/at illud qð mouet. Immobile eniȝ quidẽ motũ eundẽ semper mouebit eodẽ mõ: ⁊ ẜm vnuȝ motũ cum nihil ipm mutãs est ad id qð mouet. Qð autẽ mouetur ab eo: qð mouetur quidẽ: qð ab imobili mouet. Jam ꝓpter id quod aliter ⁊ aliter se habet ad res: nõ eiusdem erit motus causa. Sed pꝛopter id qð in cõtrarijs locis aut specieb⁹ sit: cõtrario modo exhibebit motuȝ quẽqȝ alioꝝ. Et aliquãdo quidẽ quiescẽs: aliquãdo autẽ mo/tum. Manifestũ igit factũ est ex dictis ꝙ ẜm pꝛincipia dubitauimus. Cur igit nõ omnia: aut quiescũt: aut mouentur: aut alia quidẽ semper mouent: alia semp quie/scunt. Sed quedã aliquãdo quidẽ: aliquãdo aũt non. Huius aũt causa manifestissima nũc est. Quoniaȝ alia quidẽ ab imobili mouent ꝑpetuo. Unde semp mutantur. Alia aũt ab eo qð mouet ⁊ mutat. Quare ⁊ habe/re necessariũ est mutari. Immobile enim: sicut dictum est sic simpliciter ⁊ similiter ⁊ in eodẽ permanens: vnũ ⁊ simplicem mouebit motum.

Immobile simplr ⁊ simĩlr ⁊ ĩ eodẽ pmanẽs vnũ ⁊ simplicẽ mouebit motũ.

¶ Et hoc declarabit post: pꝛimo autẽ qz hoc impossĩe est alio modo: vt sit generatio: ⁊ coꝛruptio: ⁊ transmu/tatio aliaꝝ nisi sit hic aliqd qð mouet ⁊ mouet. ¶ Qð enim nõ mouet semper mouet eodẽ modo. Quia istð nõ transmutat oĩno in respectu moti. ¶ Motũ autem ab alio qð mouet: qz sit in dispõnibus diuersis in respectu rerũ: ideo nõ erit cã eiusdẽ mot⁹. Sȝ qz erit ĩ locis aut foꝛmis cõtrarijs: ideo largit per suũ motũ res contrarias: ⁊ quãdoqȝ erit quiescens ⁊ quandoqȝ motum.

¶Et ex hoc etiã apparet illud in quo dubitabam⁹ pri 53
us.s.quare nõ oẽs res mouent:aut omnes quiescunt.
Aut sunt diuise in duas partes:quaꝝ vna est motũ sem
per:ꝛ alia quiescẽs semp.Sꝫ sunt hic res que mouent
quãdoqꝫ:ꝛ quiescũt quãdoqꝫ.Causa.n.in hoc est mani
festa:ꝛ est ꝙ quedã res mouent a nõ moto eterno:ꝛ iõ
mouent semp.Et quedã nõ mouent nisi a moto trans
mutabili:ꝛ iõ necesse est ẽt vt sint trãsmutabilia. Illud
autẽ qḋ est nõ motũ:q: est sicut diximꝰ simplex ꝛ ꝑma/
nens in eadẽ dispõne:mouet vno motu simplici.

¶Nitit in hoc sermone inducere cãm pp quã fuit necesse vt primuꝫ motũ a motore nõ trãsmutabili sit eternũ ꝛ motũ in loco. ¶Et est ecõuerso ei qḋ declaratũ est in ꝑncipio istiꝰ tractatꝰ.s.ꝙ ex ꝓbatiõe cẽntie istius moti fuit ꝓbatũ primũ motorẽ esse. ¶Et ex hoc appa/ ret ei illud qḋ q̃siuit in ꝑncipio.s.hoc ꝙ quedaꝫ res mouent semp:ꝛ quedã inueniunt in vtraqꝫ dispõne:ꝛ q̃d.i nõ mouent semp. ¶Et cã in hoc est ꝯclõ ꝑdictoꝝ.Qm̃ cũ declaratũ est hic esse motorẽ eternuꝫ ꝛ motũ ab eo eternũ:vult in hoc sermone inducere ex hac ꝯclõne.s. hoc esse motorẽ eternũ cãm pp quã fuit motũ eternũ:ꝛ res q̃ mouet quãdoqꝫ ꝛ quiescũt q̃nqꝫ ꝑm ꝙ est cõsuetudo in hac scia.s.ꝓcedere de posterioribꝰ ad priora in primo:ꝛ post dare de prioribꝰ cãm poste/ rioruꝫ. ¶Et iõ incepit hoc a priori qḋ demõstratũ est ex posterioribꝰ in dando cãs posterioꝝ:ꝛ est motor qui nõ mouet. ¶Et.d.si igit fue rit hoc aliqḋ ꝛc.ꝛ hoc est ꝯuersum ꝑdicti.in predicto.n.ꝓcessit ꝺ po steriori ad prius.Declaratũ eniꝫ fuit hic.s.ꝙ hic est motꝰ eternꝰ:ne/ cesse est vt sit hoc motũ eternũ:ꝛ q: hoc est motũ eternũ:necesse ẽ vt sit hic motor eternꝰ.hoc aũt intẽdit ꝯuersum.s.q: hic est motor eter nus:necesse est vt motũ ab eo sit eternũ.ꝛ si nõ:tũc suũ mouere nõ esset eternũ. ¶D.d.ꝛ hoc declarabit post:prio autẽ ꝛc.i.ꝛ hoc appet etiã ex positione eius qḋ est naturã mouentẽ esse hmõi.s.nõ motaꝫ: ꝛ ex positione etiã eius qḋ est mota esse generabilia ꝛ corruptibilia. Sequit.n.ex his duobꝰ vt illic sit motũ eternũ mediũ inter hũc mo toreꝫ qui nõ mouet:ꝛ inter mota generabilia ꝛ corruptibilia:quod mouet ab illo primo motore ꝛ moueat ista. ¶Et cum dixit hoc.ince pit inducere moduꝫ ex quo pꝫ hoc ꝛ.d. Illud.n.qḋ non mouet ꝛc.i. ꝛ cã in hoc est ꝙ illud qḋ non mouet:neqꝫ essentialr:neqꝫ accidẽta/ liter:nõ mouet nisi vno motu semp:ꝛ eadẽ dispõne. ¶D.dedit cãꝫ in hoc:ꝛ dicit q: nunq̃ transmutat ꝛc.i.ex hoc qḋ declaratum est.s. ꝙ non est motũ per accidens.i.ex moto ab ipso:sicut accideret si pri mum motũ ab eo esset generabile ꝛ corruptibile. ¶Sed intẽdebat ꝙ cum posuerimus ꝙ iste motor est non motũ per accidens: ꝛ ꝙ mo tor generabilium ꝛ corruptibiliũ est motum:aut essentialr:aut acci dẽtaliter:sequit ex hoc vt primũ motum ab isto motore non sit ge/ nerabilis ꝛ corruptibilis. ¶Et ꝙ.cum fuerit positũ motũ eternum moueri ab hoc motore qui nõ mouet in loco:erit possibile in hoc mo

Cõsuetudo in hac scia est ꝓcedere de posteriori bus ad ꝑo/ ra in prio: ꝛ post dare de ꝑoribus cãꝫ posterio ruꝫ. Idem ĩ.c.50.ꝛ q̃ ibi.

Uiđ ꝓ B.2. ꝺ gene.t.c. 56.ꝛ.12.me ta.t.cõ.33.

to vt sit causa generabiliū & corruptibiliū fm propinquitatē eius & remotionē ab eis: & erit necesse vt ipsum sit primū motū ab illo motore qui nō mouet. ¶ Et hoc intēdebat cum. d. motor autē &c. i. & motor qui mouet a motore nō moto: cōtingit ex necessario vt sit in diuersis dispōnib⁹ de reb⁹ quas mouet. s. in ꝓpinquitate & remotiōe. ¶ D. d. qm̄ nō erit cā eiusdem motus. i. & impossibile est vt iste motor motum sit cā vnius motus tm̄: sed diuersorum motuum propter hoc ꝙ motor qui mouet erit in locis diuersis & dispōnibus diuersis & sic aget idem duo contraria. V. g. ꝙ qn̄ sol fuerit in tropico hyemali habebit respectū ad illa que sunt sub tropico estiuali in dispositione contraria ei fm ꝙ erit in tropico estiuali. ¶ Deinde dicit. & propter hoc &c. i. & propter propinquitatē & remotionē. Verbi gratia. qm̄ sol quādo fuerit sicut diximus tropico i estiuali: tunc largit cuilibet entium transmutationē cōtrariam transmutationi quā largitur ei quando fuerit in tropico hyemali. ¶ D. d. & si quando erit quiescens sic. i. & sic acquirit ens qđlibet ex motore eterno qui mouetur vt quandoqꝫ moueat ab eo. s. quando fuerit propinquum: & quādoqꝫ quiescat. s. quādo fuerit remotū. ¶ Et declarauit quō sequitur necessario vt primum motus qđ quādo mouet a motore qui non mouetur sit eternū: & quomodo sequitur ex hoc vt sit causa motuū contrariorum. Apparuit ei ex hoc illud de quo quesiuerat primo: & est quare quedā entia mouent quandoqꝫ: & quiescunt quandoqꝫ & quedā mouent semper: & quedā nunꝙ̄. ¶ Et. d. & apparet etiam ex hoc &c. i. ex predictis igitur apparet illud in quo dubitabamus primo: & est: ꝙ non oēs mouent neqꝫ oēs quiescūt: & causa in hoc est ꝙ ista etiam nō diuidunt in duos modos tantum quorū vnus est motum semper: & alius quiescens semper: sed sunt hic aliqua que mouētur quandoqꝫ: & quiescunt quandoqꝫ: & aliqua que mouentur semper: & quiescunt semper. ¶ Et ꝙ causa in toto declarata est nunc ex hoc sermone. ¶ Et est ꝙ quedam mouentur a motore eterno qui non mouetur. & ideo ista mouentur semper: & quedam mouentur a motore moto. & ideo cōtingit etiam vt ista moueantur quandoqꝫ: & quandoqꝫ quiescant: & quedam nunꝙ̄ mouentur: & est motor eternus de quo diximus esse motorem vno motu tantum. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: istud autem qđ est non motum &c. i. ens autem qđ est non motum mouet eodem modo vno motu simplici: qꝛ est simplex non compositum. i. non habens materiam. ¶ Jam igitur apparent he tres dispositiones cum suis causis: & est ꝙ quedā eorum nūꝙ̄ mouentur: & causa eius est: qꝛ est simplex nō compositum. ¶ Et ꝙ quedam semper mouentur: & causa illi⁹ est: qꝛ mouentur ab hoc motore simplici. ¶ Et quedam que mouent quandoqꝫ & quiescunt quādoqꝫ: & causa illius est ꝙ motor eorum mouetur. ¶ Et debes intelligere hic per motum & quietē omnes transmutatiōes compositas: & de motu eterno motum localem tantum. ¶ Et debes scire ꝙ fm hūc modum possibile est vt mot⁹ a nouo fiant a motore nō moto scilicet mediante moto eterno. ¶ Et ideo qui posuit principium eternum & primum motum esse nouum non potuit dissoluere questionem accidentem in hoc: sicut accidit loquentibus nostre legis.

a Mot⁹ nouꝰ pōt fieri a motore eterno mediāte moto eterno. Idē. 8. comē. 15. Cōtra loqn̄tes legum

¶ Tractatus Tertius in quo oſtendit quis ſit primus motus.

¶ Oſtendit ꝙ motus localis eſt primus motus inter omnes motus. Cap. I.

ET vero aliud facientibus principium magis erit de his manifeſtũ: Cõſiderandũ eniʒ eſt: vtrũ aliquẽ motũ cõtinuũ cõtingit eſſe: aut nõ: ⁊ ſi cõtingit quis hic: ⁊ quis eſt prim⁹ motuũ. ¶ Manifeſtũ ẽ eĩ qm̃ ſiquidẽ neceſſariũ eſt ſemp motũ eſſe. prim⁹ auteʒ eſt ⁊ cõtinuus ſm̃ quẽ primum mouens mouet. Et hunc motũ quidẽ neceſſariũ eſt vnuʒ ⁊ eundẽ eſſe continuum ⁊ primum.

¶ Deinde hoc apparebit manifeſte magis cõſiderando alio mõ. Cõſiderãduʒ eſt enim vtrũ ſit poſſibile ꝙ aliquis motus ſit cõtinuus: aut nõ. Et ſi hoc fuerit poſſibile quis motus eſt iſte: ⁊ quis motus eſt prim⁹ motuum. ¶ Manifeſtũ eſt eniʒ ꝙ ſi fuerit neceſſe vt mot⁹ eternus ſit. Et fuerit aliqs motus demõſtrat⁹ primus ⁊ cõtinuus. Neceſſe eſt vt primus motor moueat hoc motu. Qui eſt neceſſe vt ſit vnus ⁊ ↄtinu⁹ ⁊ primus.

¶ Dixit. ⁊ hoc apparebit ⁊c̃. i. ex perſcrutatione de hoc ſcilicet quis motus. iſte motus: quoniam ſi apparebit demonſtratus in mundo tunc ſenſus conueniet demonſtrationi: ⁊ eſt ſicut diximus manifeſtius ſcilicet quoniam tunc verificabitur modus qui eſt cauſa in gente quorũdam entium quandoq;: ⁊ in motu eorum quãdoq;: ⁊ ipſe ſicut dixit perſcrutatur hic de duobus. ſ. quis motus eſt iſte motus: ⁊ quis motus eſt primus motus motuum ſenſibilium. Manifeſtuʒ eſt ſicut diximus ꝙ ſi fuerit hic motus primus cõtinuus: ꝙ primus motor debet mouere hoc motu: cũ primus motus neceſſe eſt vt ſit a primo motore: ⁊ perſcrutatus eſt in ſexto quis motus eſt qui poteſt eſſe infinitus: ſed hic complebit perſcrutationem bene de hoc. 54

¶ D. d. manifeſtum eſt enim ꝙ ſi fuerit nec̃e ⁊c̃. i. ⁊ nec̃e eſt perſcrutari de primo motu quis motus ſit: quoniam manifeſtum eſt ꝙ ſi fuerit nec̃e vt ſit hic motus eternus cõtinuus: oportet conſiderare qs motus ſit ille qui poteſt eſſe continuus: quoniam neceſſe eſt vt iſte motus ſit primi motoris: ideſt quoniam cum declaratũ ſit ꝙ eſt hic motus primus continuus demonſtratus: neceſſe eſt vt ille motus ſit ille quo mouet primus motor. 6. phy. t. c. 91. ⁊ inde. 2

¶ Tribus aūt exñtib⁹ motib⁹. Alio qdē3 ꝑm magnitu/dine3. Et alio ꝑm passionem. Et quodā alio ꝑm locu3: quē vocam⁹ loci mutationē: hūc necessariū est esse p̄mū. ¶ Impōle enī3 est augmentū esse alteratiōe non ꝑexistente. Qd ergo augmentat̃ est qdē tanq̃ ꝯsili aug/mentet̃. est aūt tanq̃ dissili. Cōtrariu3.n. alimentum dicit̃ ꝯtrario ab hoc. Fit oē qd fit sile simili. Necessariū igit̃ est alterationē esse in cōtraria mutatiōe. At vero si alterat̃ indigebit esse alterans: ⁊ agens: ⁊ ex potentia calido actu calidū. Manifestū igit̃ ꝙ mouēs nō sit se h3: sed aliquādo quidē ꝓpius est: aliqñ aūt longius ei qd alterat̃. Hoc aūt sine loci mutatiōe nō cōtingit esse. Si igit̃ necesse est semꝑ motū eē: necesse est ⁊ loci mutationē semꝑ esse p̄mū motuū. Et in loci mutationē: si est alia quidē p̄ma: alia vero posterior: p̄ma nimi/rū omnes antecedat necesse est. ¶ Amplius aūt oīum passionū p̄ncipiū est raritas ⁊ densitas. Et graue nāq3: ⁊ leue: ⁊ molle: ⁊ durū: ⁊ calidū: ⁊ frigidū: densitates videnẗ ⁊ raritates esse q̄dā. Densitas aūt ⁊ raritas cō/gregatiōes ⁊ disgregationes sunt: ꝑm quas generatio ⁊ corruptio dicitur substātiarū. Que aūt cū cōgregan/tur ⁊ disgreganẗ: necesse est ꝑm locu3 mutari. At vero sed eius qd augmentatur: ⁊ decrementum patientis mutatur ꝑm locu3 magnitudo.

Mot⁹ localis est p̄m⁹ motuu3. ¶ Dicamus igit̃ ꝙ cū motus sunt tres. s. in magnitu/dine: ⁊ in passione: ⁊ in loco: ⁊ necesse est vt iste sit p̄mus motuū. Impossibile est eni3 augeri: siue alterari.

Augmētatio fit p sile ⁊ ꝯtrariu3. Augmētabile eni3 potes dicere ipsu3 augeri p simile: potes dicere ipsum augeri per dissimile. Nutrimentū

Nutrimētū nō ꝯtinuat̃ nisi cū sili. eni3 dicit̃ cōtrariū ad ꝯtrariū. ¶ Et non ꝯtinuanẗ in oī generante nisi simile cū simili. Necesse est igitur vt trās mutatio ad cōtrariū sit alteratio. Sed cū fuerit altera/tio: necesse est vt aliqd alterans sit: qd extrahit illud qd est in potentia calidu3 in calidu3 in actu. Et manifestū est ꝙ dispositio motoris tunc nō currit eodē modo: sed

forte

forte qñ qȝ erit propinquior alterato: ⁊ qñqȝ remotior. ¶ Et hoc nõ poteſt eſſe ſine trãſlatiõe. ¶ Si igitur ſit neceſſariũ vt motus etern⁹ ſit: ſequit neceſſario vt trãſlatio eterna ſit primus motuũ. Et ſi aliqua trãſlatio eſt prior: ⁊ alia poſterior: neceſſe ẽ vt prior ſit eterna. ¶ Et etiã principiũ omniũ paſſionũ eſt denſitudo ⁊ raritas. Grauitas enĩ ⁊ leuitas ⁊ mollities: ⁊ durities: ⁊ caliditas: ⁊ frigiditas exiſtimant eſſe modi denſitudinis ⁊ raritatis. ¶ Et denſitudo ⁊ raritas ſunt: cõgregatio ⁊ ſegregatio per quas dicitur ſubſtãtia generari ⁊ corrumpi. Et qđ congregatuȝ eſt: aut ſegregatuȝ: neceſſe eſt vt mutet locum. ¶ Et etiaȝ augmẽtuȝ ⁊ diminutuȝ mutant locum ſm magnitudinem.

¶ Cum promiſit pſcrutari quis motus ſit iſte motus continu⁹: ⁊ qs motus ſit primus: qm̃ motus neceſſe eſt vt ſit vnus: Incepit pſcrutari de hoc. ſ. quis motus ſit prim⁹ motus. ¶ Et. d. dicam⁹ igit ⁊c. ⁊ intendit per motũ in magnitudine motuȝ augmẽti ⁊ diminutionis: iſte enĩȝ motus declarat⁹ eſt eſſe in quãtitate. ¶ Et intẽdit per motũ in paſſionẽ/motũ alteratiuũ. ¶ D. d. neceſſe eſt vt iſte ſit primus motuũ. i. motus in loco: ⁊ poſuit motus tres ſm ꝙ declaratuȝ eſt in qnto. ¶ D. incepit demoſtrare ꝙ motus localis pcedit alios: qm̃ neceſſe eſt vt oẽ qđ alteratur: aut augmentat: aut diminuit vt prius transferat: ⁊ nõ apparet de nã tranſlati ꝙ neceſſe eſt vt alteretur: aut augmẽtet niſi per accidẽs: ⁊ incepit in hoc demr̃are hoc in motu augmẽti. ¶ Et dixit: impoſſe eſt enĩȝ aliqđ augeri ſine alteratione. ¶ Et cũ dixit: ꝙ augmẽtabile ⁊ diminuibile necẽ eſt vt alteratio pcedat illa. declarauit hoc ⁊. d. augmẽtuȝ enĩȝ potes dicere ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt augmẽtabile alteret: ⁊ tunc augebit quodammodo a ſimili ⁊ quodãmodo a cõtrario. i. quoniam nutrimẽtuȝ per qđ fit augmẽtuȝ quodãmõ eſt ſimile: ⁊ quodãmõ ꝯtrariũ. ¶ Et cũ dixit hoc de nutrimẽto dedit cãm in hoc: ⁊ dixit: nutrimẽtuȝ. n. dr̃ eſſe cõtrariũ ad ꝯtrariuȝ ⁊c. i. eſt enĩȝ conceſſuȝ ꝙ nihil agit in aliquod niſi contrarium: ⁊ qꝛ nutribile agit in nutrimẽtuȝ neceſſe eſt vt in nutrimento ſit aliqua ps cõtraria. Et qꝛ nutrimentuȝ copulat in poſtremo cũ nutribili: neceſſe eſt vt in eo ſit aliqua pars ſimilis. ⁊ hoc inuebat cuȝ dixit: ⁊ nõ copulat in omni generato ⁊c. ¶ Et cũ declarauit ꝙ nutrimentũ eſt cõtrariũ: ⁊ ꝙ tranſfert de cõtrarietate in ſimilitudinẽ. ſ. de cõtrario in ꝯtrariũ: ⁊ trãſmutatio que eſt in cõtrarijs eſt alteratio: cõcluſit ex hoc ꝙ nutrimẽtuȝ alterat: ⁊ tũc auget: ⁊ dixit: neceſſe eſt vt tranſmutatio de cõtrario in contrariũ ſit alteratio. Deinde. d. ſed cum fuerit alteratio neceſſe eſt vt ſit aliqđ alterans. ⁊ hoc manifeſtũ eſt p ſe. ¶ D. manifeſtauit hoc: ⁊. d. ꝙ extrahit illud qđ eſt in potentia ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt alterans ſit extra alteratuȝ ⁊ aliud ab eo: quoniã alterãs eſt illud qđ extrahit reȝ de

55

Qđ motuȝ augmẽti alteratio pcedat ⁊ motũ alteratiõis motus localis ⁊c.

Nutrimẽtũ p qđ fit augmẽtũ quodãmõ ẽ ſile ⁊ quodãmõ eſt ꝯtrariũ. vide p iſto 2. de aĩa. t. cõ. 45. ⁊ p de gñã. 9.

potentia in actuz in qualitate ꝟm ꝙ alterat. V.g. qm̄ facit illud qđ est in potētia calidū ꝛ frigidū: calidū in actu ꝛ frigidū. Et impoſſe est vt illud qđ est in potētia caliduz: aut frigidū: fiat calidū in actu: ꝛ frigidū in actu: nisi trāsmutās sit calidū in actu: ꝛ frigidū in actu. ℂ Deinde. d. ꝛ manifestuz est ꝙ dispō motoris ꝛc̄. i. ꝛ q2 primuz alterans qđ nō alterat nō alterat semp: sed qn̄qꝫ: necesse est vt nō habeat se cū alterato in eadez dispōne: sed qn̄qꝫ appropinquet ei ꝛ alteret: ꝛ qn̄qꝫ remoueat ꝛ nō alteret: ꝛ ꝓpinquitas ꝛ distātia nō est nisi per translatioē: ergo translatio precedit nāliter alteratioē. s. ꝙ cum vtraqꝫ fuerit in actu: deinde alterās alterauit postꝙ nō alterabat: necesse est vt alterū moueat in loco: aut alterans: aut alteratum: aut vtrūqꝫ. ℂ Si aūt alterum fuerit generatū: aut vtrūqꝫ: ꝛ posuerim⁹ hoc esse cām eius qđ qn̄qꝫ alterat: ꝛ qn̄qꝫ nō: manifestabitur ꝙ translatio dꝫ precedere eodez mō: cuz alteratio etiā ꝑcedat gn̄ationez. Generatio. n. aut est alteratio: aut sequit alterationem. ℂ Et cum declarauit ꝙ trāslatio precedit istos duos motus: dixit: si igitur fuerit necessariū vt mot⁹ cōtinu⁹ sit ꝛc̄. i. ꝛ hoc qđ dixit bn̄ sequit: qm̄ cuz fuerit necesse est vt sit hic mot⁹ eternus: ꝛ motus eternus est prim⁹: ꝛ motus prim⁹ est trāslatio: necesse est si fuerit hic motus eternus vt sit hec trāslatio eterna. ℂ Et q2 trāslatio quedaz est prior circularis: ꝛ quedā posterior. s. recta. d. ꝛ si qua translatio est prior ꝛc̄. i. ꝛ apparet ēt ex hoc sermone in hoc loco si trāslatio fuerit duobus modis. s. prior ꝛ posterior: ꝙ prior est eterna: ꝛ ista ꝓritas sicut dixim⁹ declarabit hic eo mō ꝟꝫ quē sequit vt trāslatio sit eterna. ℂ Et q2 aliquis pōt dicere ꝙ forte trāsmutatio que est in sbā est prior alijs motibus: q2 ꝑdicametū sbē est prius alijs predicamētis: incepit declarare ēt ꝙ motus localis ꝑcedit transmutationē in sbā que dr̄ gn̄atio ꝛ corruptio. ℂ Et. d. ꝛ ēt principiū oīuz passionū ꝛc̄. i. ꝛ ēt principiū oīum qualitatū apud antiquos est densitas ꝛ raritas. Existimāt. n. ꝙ oēs prime qualitates sicut grauitas ꝛ leuitas: mollities ꝛ durities reducunt ad istas duas qualitates. Existimant enīz ꝙ graue est densuz quodā mō: ꝛ leue rarū quodā mō. Et silr existimat ꝙ duruz est densuz: ꝛ molle raruz. Et silr calidū existimat eē raruz: ꝛ frigiduz densum. ℂ Et hec nō est opinio Arist. sed intendebat declarare ꝙ hoc cōe est duab⁹ opinionib⁹. s. opinioni Arist. qui dicit ꝙ principia transmutatiōis sunt qualitates quattuor. s. caliditas: ꝛ frigiditas: ꝛ humiditas: ꝛ siccitas: ꝛ opinioni eoꝝ q dicūt ꝙ ꝑncipiū oīum qualitatū est densitas ꝛ raritas: ꝛ sunt illi q dicūt ꝑtes eē atomos. ℂ Et cū ponit ꝙ fundamēta qualitatū apud istos sunt densitas ꝛ raritas. d. ꝛ dēsitas ꝛ raritas sunt ꝯgregatio ꝛc̄. i. ꝛ dēsitas ꝛ raritas ꝟꝫ opinionē istoꝝ est ꝯgregatio ꝛ segregatio prius: ꝛ sunt modi ꝟm quos dicūt sbās gn̄ari ꝛ corrūpi illi qui cōcedunt sbās gn̄ari ꝛ corrūpi. Dicebāt. n. ꝙ gn̄atio indiuidui est cōgregatio ptiuz: ꝛ corruptio est segregatio illaꝝ. Et q2 oīa ista reducunt ad segregationē ꝛ cōgregationē: ꝛ cōgregatio ꝛ segregatio vident eē in loco. d. ꝛ qđ ꝯgregat: aut segregat necesse est ꝛc̄. i. ꝛ cū ita sit necesse est vt motus localis ꝑcedat oēs trāsmutatiōes ꝟm hanc opinionē. ℂ Et ꝟm opinionē verā dedit aliā rōnez in augmētabili a ꝑdicta. ꝛ. d. ꝛ ēt augmētabile ꝛ diminuibile mutāt locū ꝟm magnitudinē. i.

Gn̄atio aut ē alteratio: aut seqt alterationē.

Aliqs pt dicere trāsmutationez in sbā eē ꝓrē alijs: q2 predicamētuz sbē est pri⁹ alijs.

vt mihi videt ꝙ augmẽtabile necesse est ꝙ nutrimẽtũ transferatur ad ipsum: ⁊ tunc augebit. ⁊ simil'r diminuibile necesse est vt trãsferatur ab eo aliqua ps eius: ⁊ tunc diminuat: ⁊ ſm hoc motus idem ꝑcedit motũ augmẽti ⁊ diminutionis.

Amplius ⁊ hic cõsiderantib⁹ erit manifestuz ꝙ loci mutatio prima est. Primũ. n. sicut in alijs: sic ⁊ in motu dicet vtiqȝ primũ multipharie. Dicit aũt primuz quo nõ existẽte nõ erũt alia: illud aũt sine reliquis ⁊ tẽpore: ⁊ ſm substãtiã. Quare qm̃ motũ quidẽ necessariuz est esse cõtinue: erit vtiqȝ cõtinue: aut qui cõtinu⁹: aut qui cõsequẽter. Magis aũt qui cõtinu⁹ ⁊ digni⁹ est motuz cõtinuũ q̃ȝ cõsequẽter esse. Dignius aũt accipim⁹ semp in nã esse si sit possibile. Pos'e aũt est esse cõtinuũ: monstrabit autẽ posterius. Nunc aũt hoc supponat ⁊ hunc. nec vnũ aliud pos'e eẽ: sed aut loci mutationẽ. Necesse est ergo loci mutationẽ eẽ primũ. Nec vlla necessitas ẽ nec augmẽtari nec alterari qd̃ fert: neciaȝ fieri nec corrumpi. Horũ autez nec vnum cõtingit nisi cõtinuus sit ſm quẽ mouet primũ mouens. Digni⁹ sem per accipimus in nã si sit pos'e.

Et appet ẽt ꝙ trãslatio est prim⁹ motuũ cõsiderãdo hoc mõ. Primũ. n. quẽadmodũ dr̃ multiplex ĩ alijs rebus: ita ẽt dr̃ in motu. Primũ. n. dr̃ illud qd̃ cũ nõ fuerit nõ erũt alia: ⁊ põt eẽ ex̃ alia. Et dr̃ illdqd̃ ẽ pri⁹ ĩ tpe: aut ĩ eẽntia. Qr̃ igit̃ est neccĩũ vt mot⁹ sit etern⁹ ⁊ nõ eternus nisi aut qr̃ ẽ ptinu⁹: aut qr̃ ẽ successiu⁹. Et ẽ digni⁹ vt sit cõtinu⁹ q̃ȝ vt sit successiu⁹ ⁊ meli⁹. Et opinamur ꝙ illud qd̃ est ſm nãm est meli⁹ si est pos'e. Et pos'e est vt sit cõtinuus: ⁊ hoc declarabit post. Sed nunc ponat ꝙ impos'e est vt alius motus sit continuus nisi localis.

Sequit̃ igit̃ necessario vt trãslatio sit prim⁹ motuũ. Trãslatũ. n. nõ est necẽ vt moueat alio motu oĩo: neqȝ ſm augmẽtũ: neqȝ ſm alterationẽ: neqȝ vt generet: neqȝ vt corrũpat. Sed impos'e est vt aliqs istoꝝ sit nisi sit motus localis ſm quẽ mouet prim⁹ motor.

Cum declarauit ꝙ mot⁹ translatiõis ꝑcedit nãliter alios mot⁹: ⁊ nõ soluȝ ꝑcedit nãliter: sed tpe ẽt ⁊ substãtia: incepit declarare quõ sequitur vt precedat ſm tẽpus: ⁊ incepit notificare primo ſm quoꝝ 56

33 2

modos dr prius. ¶ Et. d. & apparet etiá &c. i. q translatio est primus motuũ inducẽdo rõnes sm quas dr primũ in motibus: & demonstrã do q motus trãslationis dr prior sm vnũquodq eorũ. ¶ Deinde incẽ pit inducere modos sm quos dicit q motus precedit motũ: &. d. pri mum enim queadmodũ dicit &c. i. primus em sicut dr in alijs reb' de pluribus vnorita etiá in motu dr de plurib' vno modo. & intẽdit q sm oẽs modos sm quos dr prius & posterius in oĩbus rebus aut sm plures dicit prius & posterius in motu. ¶ D. d. dicit enim prius &c. i. & prius dr in alijs rebus & in motib' multis modis. Dicit eniz prius sm naturã: & est illud qd cũ nõ fuerit non erit scdm: & cũ fuerit non de necessitate erit scdm. U. g. vnuz & duo: q: qñ vnum non fue rit duo non erunt: & si vnũ fuerit non tñ sequit vt duo sint. ¶ Et in tendit quod iam declaratum est q talis est dispositio motus localis ad ceteros motus. Et post declarabitur. s. q cum alij motus fuerint erit motus localis. & cũ motus localis fuerit non sequit vt alij mo tus sint. ¶ D. incepit dicere scdz modũ prioris: & dixit: & dicit prius tempore & essentia. i. sm causam. D. d. q: igit est necessarium vt mo tus sit eternus. i. & motus est etiá eternus: aut q: est vnus cõtinuus vt declaratũ est de motu continuo: aut q: cõponitur ex motibus suc cessiuis. s. quorũ vnus est ante aliũ & vnus post aliũ: ita q finis pre cedẽtis sit cũ pncipio sñtis. ¶ D. d. & est digni' vt sit cõtinuus &c. i. & est manifestũ q dignius est & meli' q motus eternus sit vnus & cõ tinuus q vt sit successiuus. Eternitas eniz est in continuo essentia liter: & in successiuo accidentaliter. ¶ Deinde dixit: & nos opina mur &c. i. & cũ melius est vt motus eternus sit continuus: & nos opi namur q omne qd prouenit a natura semper est melius inter possi bilia. ¶ Deinde dixit: & possibile est vt sit cõtinuus. i. & cum posueri mus q illud qd puenit a natura est melius inter possibilia: & motus eternus est melius vt sit cõtinuus: & possibile est vt motus localis sit continuus. sequit q motus localis in quo inuenitur eternitas sit continuus. ¶ Et cũ non fuit manifestũ hic q sola translatio est cõtinua: dixit: & hoc declarabit post. i. sed accipimus hoc pro vero in hoc loco. s. q nullus motus est cõtinuus in rei veritate nisi motus lo calis: & cum ita sit necesse est vt motus localis sit etiam primus in tempore. ¶ Et abbreuiatio istius sermonis est talis. Si est melius vt motus eternus sit cõtinuus. Et melius in omni possibili est illd qd est nãliter. Necesse est vt motus eternus sit cõtinuus. Si igit motus eternus cõtinuus sit trãslatio tantuz: necesse est vt motus eternus sit trãslatio: & si motus eternus est prior sm tps: necesse est vt trãsla tio sit prior sm tps. ¶ Et silr debet esse prior sm nãm & sm causam. ¶ Et cũ descripsit pmo prius sm naturã: incepit declarare ex predi ctis: & ex hac descriptiõe q iste motus. s. localis est prior sm naturã: &. d. necesse est igit vt trãslatio sit pma &c. i. necesse est igit vt motus localis sit prior nãliter ceteris motibus. Non eniz est necesse vt trã slatũ moueat aliomodo motuũ: sz alij motus non pñt esse sine motu locali. Motus igit localis cũ non fuerit: non erunt alij motus: & cũ alij motus fuerint erit motus localis: & non sequit q cuz motus lo calis cõtinuus fuerit vt alij motus sint: & hoc intẽdebat cũ dixit: & impossibile est vt aliquis istorũ motuum &c.

Pri' sz nãz qd: vid idẽ 8. c. 35. & ibi

Eternitas est i cõtinuo essentialr & i successiuo accñtalr.

Sũma ra tionis.

Meli' in oĩ poli est illd qd est nãlr. Id p celi. t. cõ. 34.

¶ Adhuc tpe prior est: perpetuū em̄ cōtingit solū mo/uere ꝺꝫ hūc. ¶ Sꝫ in vno quidē aliquo hn̄tiū gn̄atione loci mutationē necesse est posteriorē eē motib⁹. Post ipsuꝫ em̄ fieri primū est alteratio ⁊ augmentū. Sꝫ loci mutatio iam perfectoꝝ motus est. Sꝫ alteratū neċe est ꝙ moueaᷓ ꝺm loci mutationē esse ꝑus: qꝺ ⁊ gn̄ationis causa erit his q̄ fiūt qꝺ non fit: vt generās eius qꝺ ge/neraᷓ. Qm̄ videbiᷓ vtiqꝫ gn̄atio esse prima motuū: pp id qꝺ fieri opꝫ rem prius. Hoc aūt in vno quolibet eo/rum que fiūt sic se hꝫ. Sed alterū necesse est ꝑus aliqd moueri his q̄ fiūt ens: ⁊ qꝺ ipꝫ nō fit: ⁊ hoc alterū ꝑus Qm̄ aūt generationē impoſſe est esse primū: oīa enim eēnt q̄ moueᷓ corruptibilia. Manifestū est ꝙ nec cō/sequētium motuū nec vnus prius est. dico aūt ꝯn̄r aug mentū: postea alterationē decrementū ⁊ corruptionē: oēs. n. posteriores gn̄atiōe sunt. Quare si non est gn̄a/tio prior loci mutatiōe: nec aliaꝝ vna eādē ꝑcedit.

Mot⁹ localis ē motuū pfectissim⁹.

¶ Et ēt est ꝑmus in tpe: ꝺm em̄ eternitatē tm̄ pōt mo/ueri hoc motu. ¶ Sꝫ ī diuiduū qꝺcūqꝫ qꝺ hꝫ gn̄ationē hꝫ motū localē post oēs motus neċio. Nō em̄ generaᷓ nisi postq̄ꝫ est alteratio ⁊ augmētū. Motus aūt localis est motus pfectionis. Sꝫ necesse est vt aliꝺ ab eo mo/ueaᷓ ante motū trāslatiōis: qꝺ est cā in gn̄atione gene/rabiliū absqꝫ eo ꝙ ipm generéᷓ. V. g. ꝙ generās est cā geniti. Et si nō eēt ita: existimareᷓ ꝙ gn̄atio eēt ꝑmus motuū. Qm̄ neċe est vt ꝑmo genereᷓ. Sꝫ lꝫ dispō sit ta lis in indiuiduo vnoquoqꝫ generabiliū: tn̄ neċe est vt sit hic aliqd prius generabilib⁹ qꝺ moueaᷓ: ⁊ in se sem per existat: ⁊ sit non gn̄atum: ⁊ hoc etiā hꝫ aliqd aliud prius ipso. Quia igiᷓ est impoſſe vt gn̄atum sit primū: qm̄ tūc oīa mota eēnt gn̄abilia ⁊ corruptibilia: mani/festū est ꝙ nullus motuū ꝯn̄tiuꝫ est prior. s. augmētū: ⁊ alteratio: ⁊ diminutio: ⁊ corruptio. Oīa em̄ ista sunt post gn̄ationē: ⁊ si gn̄atio nō est ꝑor trāslatione: ḡ nul/lus modoꝝ trāsmutatiōis est prior trāslatiōe.

57 ¶ Cum declarauit q motus pp quē inuenit eternitas in motib⁹ est motus localis: ꝛ motus eternus est prior tpe ceteris motib⁹ gn̄abilibus ꝛ corruptibilib⁹: necesse est vt motus localis sit prior tpe ceteris motibus. ¶ Et qꝛ accidit in hoc qd̄ ex aīalibus ambulantib⁹: in quibus motus localis est posterior ſm tp̄s alijs motib⁹: incepit dicere hic ꝛ dissoluere qōnē. ¶ Et dixit: ꝛ ēt est p̄mus in tpe. i. ꝛ ēt motus localis eternus est prior in tpe alijs motibus. ¶ D. d. p eternitatem em̄ ꝛc̄. i. qm̄ per eternitatē existentē in hoc motu potest moueri hoc motu. s. motu priori tpe ceteris motibus. ¶ Et cum. d. q motus trāslationis est p̄or oībus motibus in mūdo ſm tp̄s: ꝛ ſm naturā. s. mundo maiori: dixit: q est ecōuerso in mūdo minori. s. in homine ꝛ in animalibus. ¶ Et. d. sed vnū indiuiduū ꝛc̄. i. sed hoc indiuiduo demonstrato moto ex se generabili ꝛ corruptibili est ecōtrario ei qd̄ est in mūdo. Motus em̄ localis in īdiuiduis motis ex se gn̄abilib⁹ est postremus motuū: in hoīe. n. ꝛ aīalibus motus localis est postremus: cū non ambulet nisi postq̄ perficit per motū augmēti ꝛ alterationis: ꝛ ante ista est motus gn̄atiōis. ¶ D. d. motus em̄ localis est motus p̄fectionis. i. nō inuenit in aīali nisi postq̄ perficit ī creatura. ¶ Et cū dixit hoc pōt ꝛ aliquis dicere q forte ita est de mundo magno sicut de paruo. s. q motus gn̄ationis in eo est prior: ꝛ localis posterior in tpe ꝛ in nā: dixit: ꝛ nece est vt aliqd aliud moueat ꝛc̄. i. sꝫ impo̾e est hoc esse in moto ex se gn̄abili: ita q non sit hic motū ex se motu locali precedēti hunc motū in gn̄atione qui est cā in isto esse semp gn̄abilia cōtinue ſm q declaratuꝫ fuit prius: ꝛ ſm q apparet etiā hic. s. q motus localis p̄cedit essentialr̄ gn̄ationē. ¶ D. d. V. g. q generās ꝛc̄. i. sicut inuenit in aīalibus. s. q gignēs est cā geniti ꝑpter trāslationē: ꝛ dixit hoc: qꝛ manifestū est q trāslatio gignētis precedit generationeꝫ suam: translatio aūt que p̄cedit gn̄ationem non gignentiū est trāslatio mūdi magni gn̄antis totū ꝛ cōseruans ipsum: ꝛ cū ita sit: manifestū est q trāslatio est posterior in animali generato motu gn̄ationis p accidens: ꝛ ideo dixit post: ꝛ si nō esset ita ꝛc̄. i. ꝛ si trāslatio precederet de necessitate generationē gignentis: tūc existimaret q generatio est primus motuū: qm̄ apparet in istis q gn̄atio est primus motuū in eis. ¶ D. iterauit hoc cōfirmando: ꝛ dixit: sed lꝫ hoc sit in indiuiduo ꝛc. i. sed lꝫ hoc accidat in indiuiduo istoꝝ generabiliū: tn̄ nō accidit hoc in oībus gn̄abilibus. i. qꝛ declaratū est q motus localis p̄cedit nāliter motū generationis: ꝛ q necesse est vt ante generationē sit aliqd trāslatū ex se. Et si nō: non eēt gn̄atio oīno. Si igit omne trāslatū ex se esset generatū: tūc generatū habere causas infinitas: cōtingeret. n. vt ante trāslatū per se esset aliqd̄ trāslatū per se. ꝛ sic in infinitū. ¶ D. d. ꝛ istud hꝫ aliud prius ipso. i. ꝛ necesse est vt istud motū. s. trāslatum ex se non generabile neqꝫ corruptibile habeat aliquid prius ipso: ꝛ est illud qd̄ mouet ipsum: ꝛ non mouet. ¶ D. d. ꝛ qꝛ impossibile est ꝛc̄. i. ꝛ qꝛ impossibile est vt motus generationis sit prior natura ꝛ tpe alijs motib⁹: qm̄ si ita esset: tūc mota ex se. s. in loco oīa essent generabilia ꝛ corruptibilia: ꝛ si ita eēt nō inueniret generabile ꝛ corruptibile: vt declaratū est. ¶ D. d. manifestum est igit ꝛc̄. i. ꝛ cū gn̄atio nō sit prior manifestū est q nullus alioꝝ motuū qui sequunt gn̄ationē: pōt esse

Nō ē p̄mus mūd⁹. Idē 8. cō. 17.

Mot⁹ local' ī īdiuiduis gn̄abilibus motis ex se ē postrem⁹ motuū.

8. tex. c. 53.

Translatio p accn̄s est posterior generatione.

prior nā ⁊ tpe. s. motus alterationis: ⁊ diminutionis: ⁊ corruptiōis: Quō gñatio p̄cedit
qm̄ gñatio p̄cedit istos. ¶ Et cōsiderandū est quō gñatio precedit alterationē
istos motus. Oē eīm qđ generat̄ s̄z opinionē Ari. nec̄e est vt alteret̄. ⁊ augmētū
¶ Et ex hoc existimat̄ ꝙ alteratio precedit gñationē. ¶ Sed quia
nos videmus ꝙ omne qđ alteratur anteq̄ fuit generatum: ⁊ ex hoc
existimatur ꝙ dispositio in istis est circularis: ⁊ ꝙ neuter istorū mo
tuum precedit alterum. ¶ Quō igitur dixit Arist. ꝙ generatio pre
cedit alios motus preter localē: qm̄ in augmento: ⁊ diminutione:
⁊ corruptione manifestū est eos esse posteriores generatiōe. ¶ Et si
etiā non inuenit̄ in istis ꝓpriū prioris s̄m naturā: omne. n. gñabile
est augmentabile: ⁊ diminuibile: ⁊ corruptibile: ⁊ omne augmētabi Solutio.
le: aut corruptibile: aut diminuibile ē generabile. ¶ Dicamus igit̄
ꝙ cōsideratio prioris ⁊ posterioris in hoc loco est sicut consideratio
prioritatis ⁊ posterioritatis in predicamētis: in quibus est motus.
Substātia enim qr̄ est prior naturaliter ceteris predicamētis ipsum
cū auferr̄: auferunt̄ alia predicamēta: ⁊ cū fuerit non sequit̄ vt sint
alia p̄dicamēta s̄m ꝙ sba est prior eis: ⁊ si sequit̄ vt sint in substātia
ex nā materie: ⁊ p̄cipue nā quātitatis: manifestum est ꝙ via ad esse
sbe est prior via ad esse alioꝝ predicamentoꝝ. Et intelligo ꝑ viam
motū generationis vniuscuiuslibet predicamētoꝝ: s̄m igit̄ hūc mo/
dum dixit Arist. ꝙ motus gñationis p̄cedit alios motus: ⁊ ꝙ mo/
tus alterationis precedit generationē ꝑ accidens. s. s̄m ꝙ forme
elementoꝝ sint qualitates: aut qualitates sequuntur eas. ¶ Et cū
posuit ꝙ motus generationis precedit alia predicamenta dixit: ⁊ si
generatio nō est prior translatione ⁊c̄. i. ⁊ cum generatio est prior ce
teris motibus: ⁊ translatio est prior gñatione: manifestū est ꝙ nul
lus modorū motus est prior translatione.

¶ Omnino aūt videt̄ ꝙ sit imperfectū ⁊ in principiū
iens. Quare generatione posterius: natura prius est.
Ultimū eīm loci mutatio oībus inest que sunt in gene/
ratione. Uñ alia quidē oīno imobilia sunt viuentium
ꝓpter indigentiā organi: vt plāte / ⁊ multa gña aīaliū:
Perfectis aūt inest. Quare si magis inest loci mutatio
magis cōprehendentibus naturā ⁊ motus hic p̄mus
aliorum erit s̄m substantiam.

¶ Et vl'r manifestū est ꝙ gñatū est diminutū: ⁊ semp̄
currit ad p̄ncipiū. Et sic posteri⁹ in gñato est prius in Posteri⁹ generatōe est pri⁹ s̄m nāz
nā. Et trāslatio est postremū eius qđ inuenit̄ in gñato.
Et ideo quedā viua non mouent̄ oīno ꝓpter priuatio
nem instri. U. g. plante / ⁊ plura genera aīaliū. In per/
fectis aūt est. Cū igit̄ translatio non inuenit̄ nisi in eis
que hn̄t maiorē partē in natura: necesse est vt iste mo/
tus etiā essentialiter sit primus ceteris motibus.

58 ¶ Ista est alia declaratio q translatio est prior alijs motibus. ¶ Et dixit. et vlr &c. i. et vlr manifestum est q oe gñatum est diminutum: et oe diminutum mouet ad pncipium s. qd est cõplemẽtum et finis s. qd est prius alijs pncipijs. Et manifestum est per se q gñatum est diminutum: qm si non esset diminutum non moueretur ad cõplementum. Deinde dixit. et sic posterius &c. i. et necesse est igit vt oe posterius sm tps in gñatione sit prius sm nãm. ¶ Et cum verificauit hãc ppõnem dixit: et translatio est postremũ &c. i. seqt igit ex his duabus ppõnibus vt translatio in gñato sit posterior sm tps alijs trãsmutatõibus: et prior in nã. Oe. n. posterius sm tps in gñabili ex rebus qb perficit est prius in nã: et trãslatio est talis. g seqt in pma figura vt trãslatio sit prior nã alijs motibus. ¶ D. d. et io qdam viua nõ mouentur i. et qr translatio est prior sm pfectõem alijs motibus: io aĩalia q non sunt pfecta non transferũtur. i. qm cum fuerint diminuta et careant instro quo fit translatio: io carent translatõe: et silr in plãtis. aĩalia vero pfecta hñt instrm et translatõem. ¶ D. d. cũ igr trãslatio &c. i. et cũ translatio non inuenit nisi in eis que sunt pfectiora rex nãlium: necesse est vt iste sit motus pfectior alijs motibus: et perfecti⁹ e prius in nã. ergo iste motus est pmus motuum. ¶ Et hoc cõponit sic. Trãslatio est rei pfectioris. Et qd est rei pfectioris est pfectius. Ergo trãslatio est pfectior alijs motibus. ¶ D. declarauit ex hac conclusione cãm eius q translatio existit in aĩalib⁹ pfectis. et hec est dmõstratio cãe tm. D. accepit posterius: et declarauit p ipm prius: et fuit demrãtio p signum. et est q translatio est prior: qr est in priori. In hoc igr smõe sunt tres demonstratões. s. cãe. et esse cãe tm. et demonstratio signi.

Oẽ posteri⁹ i gñatione sm tps ẽ prius sm nãz. Jõ. 9. met. t. c. 15. et 2. de ptib⁹ aĩa liũ. capi. p.

¶ Propter hoc et ob hoc nequaqz substantiã mutat qd mouetur motuum in eo qd fert. Scdm. n. hũc solum non mutat esse sicut eius qd alterat quale: eius aũt qd auget et decrementum patientis quãtum.

¶ Et non pp ista tm est prior: sed pp hoc ẽt qr est inter alios motus talis: q non remouetur illud qd mouetur sm illud a substantia sua. Iste enim solus non trãsmutat ipsum oĩno in sua essentia: sicut transmutatur apud alterationem sm qualitatem: et apud augmẽtum et diminutionem sm quãtitatem.

Sol⁹ mot⁹ localis nõ abijcit a sbstantia.

59 ¶ Ista est tertia declaratio q translatio est pmus motuũ. ¶ Et fundat super duas ppõnes. ¶ Quax vna est. q illud qd mouet sm trãslationem non distat a sua sba apud suam transmutatõem. s. q non accidit ei tunc in sua sba transmutatio que cogat ipum exire a sua sba: cum illud qd mouetur non transmutatur nisi tm in vbi. Et nõ seqt ex mutatõe vbi mutatio sbe moti q non ptingit in alijs motibus. s. q in alijs motibus accidit moto transmutatio in sua sba: sic in motu alterationis et augmenti. s. q alteratũ mutatur in sua sba: aut appropinquatur mutationi: cum alteratio sit via ad corruptionem. et silr in augmẽto cum contingit ab eo vt res diuerset in qti

Ex mutatõne vbi ñ seqt mutatio sbe moti. Idẽ. 4. ph. t. c. 128.

rateꝛ ꝛ cū hoc intēdit erit via ad corruptiōem. ¶ Et cum declaratū sit ꝙ illud qđ mouet hoc motu non trāsmutat in sua sbāꝛ qđ nō accidit in alijs motibus. ¶ Et coniunxerimus huic sciām ꝓponemꝰ ꝛ ē ꝙ motus in quo motum non transmutat in sua sbā oīno aut si trāsmutat nihilominus transmutat minus est melior: q: est ꝓpinquior nāe cum non faciat rem transmutari a sua nā. seqtur ex duabus ꝙ translatio est pfectior motuum ꝛ qđ est pfectius ē prius in natura: ergo translatio est prior in natura. Qđ est pfectius ē pus in nā. Jdē ifra.t.c.75.

¶ Maxime aūt mā̄ifestum est ꝙ mouens ipsum seipz maxime hunc mouet ꝓprie ꝯm locum. Et ēt dicimus hoc esse eorum que mouentur ⁊ mouentiū principiū. Et pmum est in his que mouent ipm seipsū mouēs. ¶ Et manifestum est si se ꝓprie hoc motu mouet pma intentione. Et dicimus ꝙ pmum pncipium in motis: ⁊ motoribus est illud. s. illud qđ mouet se.

¶ Ista est quarta declaratio ꝙ translatio est pmus motuū nāliter. 60
¶ Et fundat sup tres ꝓpōnes. ¶ Quaꝝ vna est ꝙ motuz ex se non inuenit nisi in hoc motu: nihil. n. ē alteratum ex se: nec alterat ex se nisi per accñs. ¶ Secūda aūt est ꝙ motū ex se est pncipium reꝝ motarum. ¶ Tertia vero est ꝙ motus q inuenitur in pmo motu est primus motuum. ¶ Et. d. in prima intētione: qm̄ accidit ei p accidēs qñqꝫ vt moueat illud qđ mouet ab ipso alio motuū: sic accidit aīalibus q mouent in loco. s. ꝙ corpus calefit. Aīal. n. in tali motu. s. alteratione mouetur ex se: sed non pmitus: sed mediāte motu locali: ⁊ augmentatum ēt non existimat augeri ex se. sed per accidens. Nō inuenit motuz ex se nisi in motu locali. Jđ.ð.c.20. ⁊.2.ph.c.ꝑ. ⁊.2. de aīa. cō.50.⁊.4. ce.c.24.⁊c.

¶ Capitulum in quo ostendit qs motus localis sit primus: ⁊ ꝙ nullus motus localis pōt esse continuus perpetuo preter circularem ⁊c. Cap. 2. Mot' localis p accñs pt aliū motū inducer i re mota. vide.2.ce. cō.42.

Quod qdem igit motuum loci mutatio prima sit manifestum ex his est. Que autem loci mutatio prima est: nunc demōstrandū est. Simul aūt ⁊ ꝙ nūc ⁊ pus suppositū ē: ꝙ contingit quēdam motū esse continuū: ⁊ perpetuum manifestum erit eodem modo.

¶ Apparet igit ex hoc ꝙ trāslatio est primus motuū. Que aūt translatio sit prima declaratum erit nunc. Et manifestabit cū hoc per hanc eandem viam illud qđ posuimus positione in hoc loco ⁊ prius. s. qm̄ possibile est vt aliquis motus sit continuus ⁊ eternus.

¶ Dixit. declaratum est igit ex oībus istis demrātoibus ꝙ trāslatio 61
est pmus motuum natura ⁊ tpe: ⁊ ista ꝓpositio erat prius accepta ꝑ

peramentū supabūdātie ⁊ diminutioni. Et ꝙ impoſſe
est vt sit insil': neqꝫ duo motus oppositi: neqꝫ duo modi
transmutatiōis oppositi.

¶ Intēdit in hoc sermone declarare ꝙ motꝰ successiui qui īueniunt
62 in eodeꝫ moto qui sunt idē genere/⁊ diuersi specie/non sunt cōtinui:
Abbreuia/ ⁊ hoc in quattuor trāsmutatiōibus. ¶ Et ipse icepit declarare hoc in
tio tribus illoꝝ cū sit manifestius in eis. s. in alteratione: ⁊ in ꝗtitate: ⁊
in subā que dicitur generatio ⁊ corruptio. ¶ Et fundat suū sermonē
super quattuor ꝓpositiones. ¶ Quarum pria est ꝙ omnis motꝰ isto
rum est de opposito in oppositū. ¶ Scda aūt est ꝙ illa q̄ sunt de op
positis i opposita sunt opposita. ¶ Tertia est qd idē motū q̄ñ mouet
motibꝰ oppositis nec̄e est vt īter eos sit tempus. ¶ Quarta vero est
ꝙ motus īter quos est tps nō sūt ꝯtinui. ¶ Ex quo sequit nec̄io ꝙ oē
motū aliq̄ istoꝝ motuū triū ſm successionē ipoſſe est vt motꝰ eius sit
cōtinuꝰ. ¶ Et ꝓpō dicēs: ꝙ īter oēs duos motꝰ oppositos eiusdē mo
ti est tps: ⁊ est talis: ꝙ poſſe est qūqꝫ vt illo tpe sit illud motū qescēs: ⁊
qūqꝫ ipoſſe. s. in motu generatiōis ⁊ corruptiōis vt post declarabit.
Tex. expō. ¶ Et qūocūqꝫ sit ꝯsecutio ē eadē: hec est igit sūma huiꝰ capli expō.
¶ Dixit. ⁊ appet ꝙ ipoſſe est ⁊c̄. i. q̄ñ fuerit positꝰ motꝰ eē vniꝰ moti.
dicēs. n. hūc ſmonē: aut ponet ꝙ istud motū qd ē ꝯtinuū motꝰ mo/
uet altero duoꝝ motuū oppositoꝝ. V. g. augmētatiōe tm̄ aut dimi/
nutiōe tm̄. Aut ponet ꝙ ē ꝯtinui motꝰ pp hoc ꝙ mouet duobus mo
tibꝰ oppositis ſm cōtinuationē. ¶ Et incepit ꝑ destruere pmā ītētio
In motu lo nē dicēdo. isti. n. motꝰ ⁊c̄. i. ⁊ intēdit p h̄ tres trāsmutatiōes tm̄. In
cali n̄ appet motu. n. locali nō appet ꝯtrarietas sicut appꝫ in istis: ⁊ post declara/
ꝯtrarietas bit hoc. ¶ Et eum narrauit ꝙ trāsmutatio in istis tribus est de op
sic̄ in alijs posito i oppositū: icepit dicere opposita in vnoqꝫ eoꝝ. ¶ Et dixit. V.
motibus. g. qm̄ duo termini ⁊c̄. i. V. g. qm̄ opposita i gn̄atiōe ⁊ corruptiōe que
Idē. 8. c. 26 termināt istos duos motꝰ sūt eē ⁊ nō eē. Gn̄atio. n. est de nō eē in eē.
⁊. 5. ph. cō. 9 Corruptio vero de eē in nō eē: ⁊ intelligo hic p nō eē nō eē simplr. sꝫ
Idē. 6. ph. non eē alicuiꝰ. s. nō esse huiꝰ gn̄ati: vel huiꝰ corrupti. ¶ D. d. ⁊ duo
cō. 92. Idē termini alteratiōis sunt duo cōtraria: idest ⁊ duo termini motus al/
p. ce. 86. terationis sunt duo cōtraria inter que fit iste motꝰ: vt albū ⁊ nigrū
in coloribꝰ: ⁊ calidum ⁊ frigidū in tangibilibus: ⁊ alia contraria exi/
stentia in modis istorum motuuꝫ q̄ declarata sūt in septio istiꝰ libri.
7. ph. t. cō. illic. n. declarauit in q̄ genere qualitatū inuenit iste motꝰ. ¶ Et cū in
84. vsqꝫ ad duxit opposita q̄ sunt in gn̄atiōe ⁊ corruptiōe ⁊ alteratiōe: induxit ēt
t. cō. 20. ea que sunt in motu ꝗtitatis: ⁊ dixit: ⁊ duo termini augmēti ⁊ dimi
nutiōis ⁊c̄. i. ⁊ duo termini oppositi augmēto ⁊ diminutioni sunt ma
gnum ⁊ paruuꝫ. ¶ Et est ita sicut dixit: quoniā res naturales habēt
Unaqueqꝫ magnitudines terminatas. Minimus igit hō est terminatus natu/
res nālis ē raliter. ⁊ sir maximus. si. n. magnitudines rerum nō eēnt termina/
determiata te: tunc magnitudines nō haberēt pfectionē quesitā in nā per motū
p maximuꝫ augmēti. ¶ Manifestū ē. n. p seqm̄ queadmodū nō quelibꝫ actio
⁊ minimū. fit per quālibꝫ qualitatē. s. per quālibet formā. ita est manifestum per
Idem. 8. c. se esse ipossibile vt quelꝫ actio entium fit per quālibet magnitudinē:
44. ⁊ q̄ ibi sed vnaqueqꝫ actio actionū ꝓpriarum cuilꝫ enti hꝫ qualitatē ꝓpri/
am ⁊ ꝗtitatem ꝓpriā. Sicut igit actio hōis nō potest ꝯuenire nisi

a forma hoīs. ita ipote est vt actio eius pueniat nisi a sua magnitudine. Magnitudo igit hoīs est terminata naturaliter: et silr sua forma: et silr in vnaquaqz rez naturaliū. ¶ D.d. aut pfectio aut diminutio magnitudinis. i. in motu augmēti et diminutiōis. ¶ Et cū declarauit ꝙ ipote est ꝙ isti motus sint cōtinui eterni fm ꝙ sunt idem mot⁹: cū sint de ɔtrario in ɔtrariū: et de opposito in oppositū: et qd est tale est finitum. ¶ Et pōt aliqs dicere forte ꝙ ɔtinuatio in eis est pp trāslationē ipsi⁹ moti de alio motu in motū oppositū ei i illo giētita ꝙ interim nō fit qes. U.g. vt alteratū moueat de albedine in nigredinē: et īde de nigredine i albedinē: ita ꝙ nō in medio fit qes et fit in infinitū. ¶ Dixit rñdēdo: et illa q̄ sūt in ptes ɔtrarias sunt ɔtraria. i. et nō est dicēdū ꝙ motus oppositi istaz rez sint cōtinui. Mot⁹. n. q sunt ad partes oppositas sunt oppositi: et intēdit p ptes oppositas ɔtraria in alteratione. ¶ D.d. et qd nō mouet semp fuit tc. i. et oē qd mouet motu q hz pncipium et finē: et añq̄ mouebat erat ens: necesse est vt moueat post qetē nō post motuz si pus mouebat motu ɔtrario posteriori: et dixit hic ꝙ oīs mot⁹ desinēs nō desinit nisi qñ auferf potētia ab eo in quo fuit trāsmutatio: et hoc erit qñ illud ē in actu: et oē qd ē in actu ē qēscēs necio: qm̄ si moueret eēt in potētia: et si eēt in potentia: tūc motus nō finitur: qd est cōtra positū: et hec declaratio cōis est duob⁹ motib⁹. s. alteratiōis et augmēti. ¶ In trāsmutatiōe autez generatiōis et corruptiōis nō appet alietas duoz motuū ex qete moti inter eos: cū illud qd trāsmutat fm motu trāsmutatiōis nō est aliqd demōstratū in duob⁹ extremis motuuz. Et iō pcessit in hoc per aliam viam cōem aliis trāsmutatiōibus: et est qm̄ inter omnes duos mot⁹ oppositos est tps necio: et cū ita sit dixit: et fz hūc modū tc. ¶ Et intendit p modos trāsmutatiōis trāsmutatiōes residuas: et dixit ꝙ generatio et corruptio sunt opposita simplr: qi opponunf sibi fz cē et nō cē. ¶ D.d. et qd ē i vnoqqz īdiuiduo tc. i. et gñatio existēs in aliqd īdiuiduo ē opposita corruptiōi exñti in illo eodē īdiuiduo. i. qm̄ ipote ē vt generatio et corruptio insil sint in eodē īdiuiduo i eodē tpe: Ergo inter illos est tps necio. ¶ Et cum posuit ꝙ iste due transmutatiōes sunt opposite: dixit. et iō si nō fuerit pote tc. i. et cū fuerit positū: ꝙ due trāsmutatiōes opposite sint cōtinue sine aliq tpe interposito: ɔtinget necessario vt idē trāsmutef duab⁹ trāsmutatiōib⁹ oppositis insimul. Qm̄ si motus de albedine in nigredinez sit cōtinuus cū motu de nigredine in albedinē: tūc illud qd mouetur de albedine mouef ad albedinē. Scdm igitur ꝙ mouef de albedine dimittit eaz et acqrit nigredinē. Et fm ꝙ mouef ad albedinē dimittit nigredinem: et acqrit albedinem. Ergo in eadē dispōne acquirit eādē partez albedinis et dimittit illam: et mouetur etiā duob⁹ motibus cōtrariis insil. qd est impossibile. ¶ Et similiter accidit in generatiōe et corruptione: et in aliis trāsmutatiōibus ab eis: et in motu locali. Demrātio. n. cōis est omnib⁹ trāsmutatiōib⁹: et cuz duo motus nō fuerint insimul sequif ꝙ inter eos sit tēpus necessario. ¶ Et ista demōstratio nō debet itelligi nisi in eodē moto qd mouetur duob⁹ motib⁹ ɔtrariis hñtib⁹ principiū et finē. Nō in motibus successiuis q sunt in pluribus motibus: sicut mot⁹ chordarū apud percussionē earuz oium. Neqz in duobus motibus quoz ū alter est pfectio alterius in eodem moto. Qm̄ inter

Sub3 gño/nis et corruptiōis nō ē aliqd dmrā tū. Idez. 5. ph. t. c. 8. et p de gña. t. c. 23. et 24. Idem. 2. de aīa. c. 4. et 8 ph. 63. et p. ca. de subā orbis.

Documētū

Intellect⁹ ppōis dicē tis ꝙ inter mot⁹ ɔtrarios cadit quies.

to vt sit causa generabiliū et corruptibiliū sm propinquitatē eius et remotionē ab eis: et erit necesse vt ipsū sit primū motū ab illo motore qui nō mouet. ¶ Et hoc intēdebat cū d. motor autē etc. i. et motor qui mouet a motore nō moto: cōtingit et necessario vt sit in diuersis dispōnib' de reb' quas mouet. s. in ppinquitate et remotiōe. ¶ D. d. qm̄ nō erit cā eiusdē motus. i. et impossibile est vt iste motor motum sit cā vnius motus tm̄: sed diuersorum motuū propter hoc q motor qui mouet erit in locis diuersis et dispōnibus diuersis et sic aget idem duo contraria. V. g. q qn̄ sol fuerit in tropico hyemali habebit respectū ad illa que sunt sub tropico estiuali in dispositione contraria ei sm q erit in tropico estiuali. ¶ Deinde dicit. et propter hoc etc. i. et propter propinquitatē et remotionē. Verbi gratia. qm̄ sol quādo fuerit sicut diximus tropico i estiuali: tunc largit cuilibet entium transmutationē cōtrariam transmutationi quā largitur ei quando fuerit in tropico hyemali. ¶ D. d. et si quando erit quiescens sic. i. et sic acquirit ens qđlibet ex motore eterno qui mouetur vt quandoq moueat ab eo. s. quando fuerit propinquum: et quādoq quiescat. s. quādo fuerit remotū. ¶ Et declarauit quō sequitur necessario vt primum motuū qđ quādo mouet a motore qui non mouetur sit eternū: et quomodo sequitur ex hoc vt sit causa motuū contrariorū. Apparuit ei ex hoc illud de quo quesiuerat primo: et est quare quedā entia mouent quandoq: et quiescunt quandoq: et quedā mouent semper: et quedā nunq̄. ¶ Et. d. et apparet etiam ex hoc etc. i. ex predictis igitur apparet illud in quo dubitabamus primo: et est: q non oēs mouent neq oēs quiescūt: et causa in hoc est q ista etiam nō diuidunt in duos modos tantum quorū vnus est motum semper: et alius quiescens semper: sed sunt hic aliqua que mouētur quandoq: et quiescunt quandoq: et aliqua que mouentur semper: et quiescunt semper. ¶ Et q causa in toto declarata est nunc ex hoc sermone. ¶ Et est q quedam mouentur a motore eterno qui non mouetur. et ideo ista mouentur semper: et quedam mouentur a motore moto. et ideo cōtingit etiam vt ista moueantur quandoq: et quandoq quiescant: et quedam nunq̄ mouentur: et est motor eternus de quo diximus esse motorem vno motu tantum. ¶ Et hoc intendebat cum dixit: istud autem qđ est non motum etc. i. ens autem qđ est non motum mouet eodem modo vno motu simplici: q: est simplex non compositum. i. non habens materiam. ¶ Jam igitur apparent he tres dispositiones cum suis causis: et est q quedā eorum nūq̄ mouentur: et causa eius est: q: est simplex nō compositum. ¶ Et q quedam semper mouentur: et causa illi' est: q: mouentur ab hoc motore simplici. ¶ Et quedam que mouent quandoq: et quiescunt quādoq: et causa illius est q motor eorum mouetur. ¶ Et debes intelligere hic per motum et quietē omnes transmutatiōes compositas: et de motu eterno motum localē tantum. ¶ Et debes scire q sm hūc modū possibile est vt mot' a noui fiant a motore nō moto scilicet mediante moto eterno. ¶ Et ideo qui posuit principium eternum et primum motum esse nouum non potuit dissoluere questionem accidentem in hoc: sicut accidit loquentibus nostre legis.

a Mot' no uipn̄t fieri a motore eter nomediāte moto eter no. Idē. 8. comē. 15. Cōtra loqn tes legum

Tractatus Tertius in quo ostendit quis sit primus motus.

Ostendit quod motus localis est primus motus inter omnes motus. Cap. I.

At vero aliud facientibus principium magis erit de his manifestum: Considerandum enim est: utrum aliquem motum continuum contingit esse: aut non: & si continuit quis hic: & quis est primus motuum. Manifestum est ei quoniam siquidem necessarium est semper motum esse. primus autem est & continuus secundum quem primum movens movet. Et hunc motum quidem necessarium est unum & eundem esse continuum & primum.

Deinde hoc apparebit manifeste magis considerando alio modo. Considerandum est enim utrum sit possibile quod aliquis motus sit continuus: aut non. Et si hoc fuerit possibile quis motus est iste: & quis motus est primus motuum. Manifestum est enim quod si fuerit necesse ut motus eternus sit. Et fuerit aliquis motus demonstratus primus & continuus. Necesse est ut primus motor moveat hoc motu. Qui est necesse ut sit unus & continuus & primus.

Dixit. & hoc apparebit &c. i. ex perscrutatione de hoc scilicet quis motus. iste motus: quoniam si apparebit demonstratus in mundo 54
tunc sensus conveniet demonstrationi: & est sicut diximus manifestius scilicet quoniam tunc verificabitur modus qui est causa in genere quorundam entium quandoque: & in motu eorum quandoque: & ipse sicut dixit perscrutatur hic de duobus. s. quis motus est iste motus: & quis motus est primus motus motuum sensibilium. Manifestum est sicut diximus quod si fuerit hic motus primus continuus: quod primus motor debet movere hoc motu: cum primus motus necesse est ut sit a primo motore: & perscrutatus est in sexto quis motus est qui potest esse infinitus: sed hic complebit perscrutationem bene de hoc.

D. d. manifestum est enim quod si fuerit necesse &c. i. & necesse est perscrutari de primo motu quis motus sit: quoniam manifestum est quod si fuerit necesse ut sit hic motus eternus continuus: oportet considerare quis motus sit ille qui potest esse continuus: quoniam necesse est ut iste motus sit primi motoris: idest quoniam cum declaratum sit quod est hic motus primus continuus demonstratus: necesse est ut ille motus sit ille quo movet primus motor. 6. phy. t. c. 91. & inde. 2

¶ Tribus aūt exñtib⁹ motib⁹. Alio qdē ꝑm magnitu/dinē. Et alio ꝑm passionem. Et quodā alio ꝑm locū: quē vocam⁹ loci mutationē: hūc necessariū est esse p̄mum. ¶ Impoᷤe enī est augmentū esse alteratiōe non ꝑexistente. Qđ ergo augmentaᷤ est qdē tanq̄ filī augmenteᷤ. est aūt tanq̄ dissili. Cōtrariū.n.alimentum diciᷤ ꝯtrario ab hoc. Fit oē qđ fit silᷤe simili. Necessariū igiᷤ est alterationē esse in cōtraria mutatiōe. At vero si alteraᷤ indigebit esse alterans: & agens: & ex potentia calido actu calidū. Manifestū igiᷤ ꝙ mouēs nō silᷤr se hꝫ: sed aliquādo quidē ꝓpius est: aliqñ aūt longius ei qđ alteraᷤ. Hoc aūt sine loci mutatiōe nō cōtingit esse. Si igiᷤ necesse est semp motū eē: necesse est & loci mutationē semp esse p̄mū motuū. Et in loci mutationē: si est alia quidē p̄ma: alia vero posterior: p̄ma nimirū omnes antecedat necesse est. ¶ Amplius aūt oīum passionū p̄icipiū est raritas & densitas. Et graue nāq;: & leue: & molle: & durū: & calidū: & frigidū: densitates videnᷤ & raritates esse q̄dā. Densitas aūt & raritas cō/gregatiōes & disgregationes sunt: ꝑm quas generatio & corruptio dicitur substātiarū. Que aūt cū cōgregantur & disgreganᷤ: necesse est ꝑm locū mutari. At vero sed eius qđ augmentatur: & decrementum patientis mutatur ꝑm locū magnitudo.

Mot⁹ localis est p̄m⁹ motuū. ¶ Dicamus igiᷤ ꝙ cū motus sunt tres. s. in magnitu/dine: & in passione: & in loco: & necesse est vt iste sit p̄i/mus motuū. Impossibile est enī augeri: siue alterari. Augmētabile enī potes dicere ipsū augeri p similē: potes dicere ipsum augeri per dissimile. Nutrimentū enī diciᷤ cōtrariū ad ꝯtrariū. ¶ Et non ꝯtinuanᷤ in oī generante nisi simile cū simili. Necesse est igitur vt trāſmutatio ad cōtrariū sit alteratio. Sed cū fuerit altera/tio: necesse est vt aliqđ alterans sit: qđ extrahit illud qđ est in potentia calidū in calidū in actu. Et manifestū est ꝙ dispositio motoris tunc nō currit eodē modo: sed

Augmētatio fit p silᷤe & ꝯtrariū.

Nutrimētū nō ꝯtinuaᷤ nisi cū sili.

forte

ſorte qñ qȝ erit propinquior alterato: ⁊ qñ qȝ remotior. ¶ Et hoc nõ poteſt eſſe ſine trãſlatiõe. ¶ Si igitur ſit neceſſariũ vt motus etern⁹ ſit: ſequit̃ neceſſario vt trãſlatio eterna ſit primus motuũ. Et ſi aliqua trãſlatio eſt prior: ⁊ alia poſterior: neceſſe ẽ vt ꝑor ſit eterna. ¶ Et etiã principiũ omniũ paſſionũ eſt denſitudo ⁊ raritas. Grauitas enĩȝ ⁊ leuitas ⁊ mollities: ⁊ durities: ⁊ caliditas: ⁊ frigiditas exiſtimant̃ eſſe modi denſitudinis ⁊ raritatis. ¶ Et denſitudo ⁊ raritas ſunt: cõgregatio ⁊ ſegregatio per quas dicitur ſubſtãtia generari ⁊ corrumpi. Et qd̃ congregatuȝ eſt: aut ſegregatuȝ: neceſſe eſt vt mutet locum. ¶ Et etiaȝ augmẽtuȝ ⁊ diminutuȝ mutant locum ſm̃ magnitudinem.

¶ Cum promiſit ꝑſcrutari quis motus ſit iſte motus continu⁹: ⁊ qs motus ſit primus: qm̃ motus neceſſe eſt vt ſit vnus: Incepit ꝑſcrutari de hoc. ſ. quis motus ſit prim⁹ motus. ¶ Et. d. dicam⁹ igit̃ ⁊c. ⁊ intendit per motũ in magnitudine motuȝ augmẽti ⁊ diminutionis: iſte enĩȝ motus declarat⁹ eſt eſſe in quãtitate. ¶ Et intẽdit per motũ in paſſionẽ motũ alteratiuũ. ¶ D. d. neceſſe eſt vt iſte ſit primus motuũ. i. motus in loco: ⁊ poſuit motus tres ſm̃ ꝙ declaratuȝ eſt in qnto. ¶ D. incepit demoſtrare ꝙ motus localis ꝓcedit alios: qm̃ neceſſe eſt vt oẽ qd̃ alteratur: aut augment̃ aut diminuit̃ vt prius transferat̃: ⁊ nõ apparet de nã tranſlati ꝙ neceſſe eſt vt alteretur: aut augmẽtet̃ niſi per accidẽs: ⁊ incepit in hoc demr̃are hoc in motu augmẽti. ¶ Et dixit: impoſ e eſt enĩȝ aliqd̃ augeri ſine alteratione. ¶ Et cũ dixit: ꝙ augmẽtabile ⁊ diminuibile nece eſt vt alteratio ꝓcedat illa. declarauit hoc ⁊. d. augmẽtuȝ enĩȝ potes dicere ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt augmẽtabile alteret̃: ⁊ tunc augebit̃ quodammodo a ſimili ⁊ quodãmodo a cõtrario. i. quoniam nutrimẽtuȝ per qd̃ ſit augmẽtuȝ quodãmõ eſt ſimile: ⁊ quodãmõ ꝯtrariũ. ¶ Et cũ dixit hoc de nutrimẽto dedit cãm in hoc: ⁊ dixit: nutrimẽtuȝ. n. dr̃ eſſe cõtrariũ ad ꝯtrariuȝ ⁊c. i. eſt enĩȝ conceſſuȝ ꝙ nihil agit in aliquod niſi contrarium: ⁊ qꝛ nutribile agit in nutrimẽtuȝ neceſſe eſt vt in nutrimento ſit aliqua ps cõtraria. Et qꝛ nutrimentuȝ copulat̃ in poſtremo cũ nutribili: neceſſe eſt vt in eo ſit aliqua pars ſimilis. ⁊ hoc innuebat cuȝ dixit: ⁊ nõ copulat̃ in omni generato ⁊c. ¶ Et cũ declarauit ꝙ nutrimentũ eſt cõtrariũ: ⁊ ꝙ transfert̃ de cõtrarietate in ſimilitudinẽ. ſ. de cõtrario in ꝯtrariũ: ⁊ trãſmutatio que eſt in cõtrarijs eſt alteratio: cõclusit ex hoc ꝙ nutrimẽtuȝ alterat̃: ⁊ tũc auget: ⁊ dixit: neceſſe eſt vt tranſmutatio de cõtrario in contrariũ ſit alteratio. Deinde. d. ſed cum fuerit alteratio neceſſe eſt vt ſit aliqd̃ alterans. ⁊ hoc manifeſtũ eſt ꝑ ſe. ¶ D. manifeſtauit hoc: ⁊. d. ꝙ extrahit illud qd̃ eſt in potentia ⁊c. i. ⁊ neceſſe eſt vt alterans ſit extra alteratuȝ ⁊ aliud ab eo: quoniã alterãs eſt illud qd̃ extrahit reȝ de 55

Qd̃ motuȝ augmẽti alteratio ꝓcedat ⁊ motũ alteratiõis motus localis ⁊c.

Nutrimẽtũ ꝑ qd̃ ſit augmẽtũ quodãmõ ẽ ſile ⁊ quodãmõ eſt ꝯtrariũ. vide ꝑ iſto 2. de aĩa. t. cõ. 45. ⁊ ꝑ de gñã. 9.

potentia in actu3 in qualitate fm q alterat. U.g. qm facit illud qd est in potetia calidu z frigidu: calidu in actu z frigidu. Et impole est vt illud qd est in potetia calidu3: aut frigidu: fiat calidu in actu: z frigidu in actu: nisi trasmutads fit calidu in actu: z frigidu in actu. ¶ Deinde. d. z manifestu3 est q dispo motoris zc. i. z q2 primu3 alterans qd no alterat no alterat semp: sed qnq3: necesse est vt no habeat se cu alterato in eade3 dispone: sed qnq3 appropinquet ei z alteret: z qnq3 remoueat z no alteret: z ppinquitas z distatia no est nisi per translatione: ergo translatio precedit naliter alteratione. s. q cum vtraq3 fuerit in actu: deinde alterans alterauit postq no alterabat: necesse est vt alteru moueat in loco: aut alterans: aut alteratum: aut vtruq3. ¶ Si aut alterum fuerit generatu: aut vtruq3: z posuerim hoc esse ca in eius qd qnq3 alterat: z qnq3 no: manifestabitur q translatio d3 precedere eode3 mo: cu3 alteratio etia pcedat

gnatione3. Generatio. n. aut est alteratio: aut sequit alterationem. ¶ Et cum declarauit q traslatio precedit istos duos motus: dixit: si igitur fuerit necessariu vt mot cotinu sit zc. i. z hoc qd dixit bn sequit: qm cu3 fuerit necesse est vt sit hic mot eternus: z motus eternus est prim: z motus prim est traslatio: necesse est si fuerit hic motus eternus vt sit hec traslatio eterna. ¶ Et q2 traslatio queda3 est prior circularis: z queda posterior. s. recta. d. z si qua translatio est prior zc. i. z apparet et ex hoc sermone in hoc loco si traslatio fuerit duobus modis. s. prior z posterior: q prior est eterna: z ista poritas sicut dixim declarabit hic eo mo p3 que sequit vt traslatio sit eterna. ¶ Et q2 aliquis pot dicere q forte trasmutatio que est in sba est prior alijs motibus: q2 pdicametu sbe est prius alijs predicametis: incepit declarare et q motus localis pcedit transmutatione in sba que dr gnatio z corruptio. ¶ Et. d. z et principiu oiu3 passionu zc. i. z et principiu oium qualitatu apud antiquos est densitas z raritas. Existimat. n. q oes prime qualitates sicut grauitas z leuitas: mollities z durities reducunt ad istas duas qualitates. Existimat enim q graue est densu3 quoda mo: z leue raru quoda mo. Et silr existimat q duru3 est densu3: z molle raru3. Et silr calidu existimat ee raru3: z frigidu3 densum. ¶ Et hec no est opinio Arist. sed intendebat declarare q hoc coe est duab opinionib. s. opinioni Arist. qui dicit q principia transmutatiois sunt qualitates quattuor. s. caliditas: z frigiditas: z humiditas: z siccitas: z opinioni eo q dicut q pncipiu oium qualitatu est densitas z raritas: z sunt illi q dicunt ptes ee atomos. ¶ Et cu ponit q fundameta qualitatu apud istos sunt densitas z raritas. d. z desitas z raritas sunt ggregatio zc. i. z desitas z raritas p3 opinione isto est ggregatio z segregatio prius z sunt modi fm quos dicut sbas gnari z corrupi illi qui cocedunt sbas gnari z corrupi. Dicebat. n. q gnatio indiuidui est cogregatio prius: z corruptio est segregatio illa. Et q2 oia ista reducunt ad segregatione z cogregatione: z cogregatio z segregatio videnf ee in loco. d. z qd ggregat: aut segregat necesse est zc. i. z cu ita sit necesse est vt motus localis pcedat oes trasmutatioes fm hanc opinione. ¶ Et fm opinione vera dedit alia rone3 in augmetabili a pdicta. z. d. z et augmetabile z diminuibile mutat locu fm magnitudine. i.

Gnatio aut e alteratio: aut seqt alteratione.

Aliqs pt dicere trasmutatione3 in sba ee pore alijs: q2 predicametu3 sbe est pri alijs.

vt mihi videt q augmētabile necesse est q nutrimētū transferatur ad ipsum: et tunc augebit. et similr diminuibile necesse est vt trāsferatur ab eo aliqua ps eius: et tunc diminuat: et sm hoc motus idem pcedit motū augmēti et diminutionis.

¶Amplius et hic cōsiderantib⁹ erit manifestū q loci mutatio prima est. Primū. n. sicut in alijs: sic et in motu dicet vtiq̄ primū multipharie. Dicit aūt primuʒ quo nō existēte nō erūt alia: illud aūt sine reliquis et tēpore: et sm substātiā. Quare qm̄ motū quidē necessariū est esse cōtinue: erit vtiq̄ cōtinue: aut qui cōtinu⁹: aut qui cōsequēter. Magis aūt qui cōtinu⁹ et digni⁹ est motū cōtinuū q̄ cōsequēter esse. Dignius aūt accipim⁹ semp in nā esse si sit possibile. Pole aūt est esse cōtinuū: monstrabit autē posterius. Nunc aūt hoc supponat et hunc nec vnū aliud pole eē: sed aut loci mutationē. Necesse est ergo loci mutationē eē primū. Nec vlla necessitas ē nec augmētari nec alterari qd fert: nec iaʒ fieri nec corrumpi. Horū auteʒ nec vnum cōtingit nisi cōtinuus sit sm quē mouet primū mouens.

Digni⁹ sem per accipi/ mus in nā si sit pole.

¶Et appet ēt q trāslatio est prim⁹ motuū cōsiderādo hoc mō. Primū. n. queadmodū dr multiplex i alijs rebus: ita ēt dr in motu. Primū. n. dr illud qd cū nō fuerit nō erūt alia: et pōt eē ex alia. Et dr illd qd ē pri⁹ i tpe: aut i eēntia. Qr igit est necīū vt mot⁹ sit etern⁹ et nō eternus nisi aut qr ē cōtinu⁹: aut qr ē successiu⁹. Et ē digni⁹ vt sit cōtinu⁹ q̄ vt sit successiu⁹ et meli⁹. ¶Et opinamur q illud qd est sm nām est meli⁹ si est pole. Et pole est vt sit cōtinuus: et hoc declarabit post. Sed nunc ponat q impole est vt alius motus sit continuus nisi localis. ¶Sequit igit necessario vt trāslatio sit prim⁹ motuū. Trāslatū. n. nō est nece vt moueat alio motu oio: neq̄ sm augmētū: neq̄ sm alterationē: neq̄ vt generet: neq̄ vt corrūpat. Sed impole est vt aliqs istoꝝ sit nisi sit motus localis sm quē mouet prim⁹ motor.

¶Cum declarauit q mot⁹ translatiōis pcedit nāliter alios mot⁹: et nō soluʒ pcedit nāliter: sed tpe ēt et substātia: incepit declarare quō sequitur vt precedat sm tēpus: et incepit notificare primo sm quos 56

modos dr̃ prius. ℭ Et. d. ꝛ apparet etiã ꝛc̃. i. ꝙ trãslatio est primus motuũ inducẽdo rõnes ſm quas dr̃ primũ in motibus: ꝛ demonstrã do ꝙ motus trãslationis dr̃ prior ſm vnũqḋq3 eoꝝ. ℭ Deinde incẽ pit inducere modos ſm quos dicit̃ ꝙ motus precedit motũ: ꝛ. d. pri mum enim quẽadmodũ dicit̃ ꝛc̃. i. primus em̃ sicut dr̃ in alijs reb⁹ de pluribus vno: ita etiã in motu dr̃ de plurib⁹ vno modo. ꝛ intẽdit ꝙ ſm oẽs modos ſm quos dr̃ prius ꝛ posterius in oĩbus rebus aut ſm plures dicit̃ prius ꝛ posterius in motu. ℭ D. d. dicit̃ enim prius ꝛc̃. i. ꝛ prius dr̃ in alijs rebus ꝛ in motib⁹ multis modis. Dicit̃ eni3 prius ſm naturã: ꝛ est illud qḋ cũ nõ fuerit non erit ſcḋm: ꝛ cũ fuerit non de necessitate erit ſcḋm. V. g. vnu3 ꝛ duo: q2 qñ vnum non fue/ rit duo non erunt: ꝛ si vnũ fuerit non tñ sequit̃ vt duo sint. ℭ Et in/ tendit quod iam declaratum est ꝙ talis est dispositio motus localis ad ceteros motus. Et post declarabitur. s. ꝙ cum alij motus fuerint erit motus localis. ꝛ cũ motus localis fuerit non sequit̃ vt alij mo/ tus sint. ℭ D. incepit dicere ſcḋ3 modũ prioris: ꝛ dixit: ꝛ dicit̃ prius tempore ꝛ essentia. i. ſm causam. D. d. q2 igit̃ est necessarium vt mo tus sit eternus. i. ꝛ motus est etiã eternus: aut q2 est vnus cõtinuus vt declaratũ est de motu continuo: aut q2 cõponitur ex motibus suc/ cessiuis. s. quoꝝ vnus est ante aliũ ꝛ vnus post aliũ: ita ꝙ finis pre/ cedẽtis sit cũ ꝑncipio ꝯñtis. ℭ D. d. ꝛ est digni⁹ vt sit cõtinuus ꝛc̃. i. ꝛ est manifestũ ꝙ dignius est ꝛ meli⁹ ꝙ motus eternus sit vnus ꝛ cõ tinuus q̃3 vt sit successiuus. Eternitas eni3 est in continuo essentia/ liter: ꝛ in successiuo accidentaliter. ℭ Deinde dixit: ꝛ nos opina/ mur ꝛc̃. i. ꝛ cũ melius est vt motus eternus sit continuus: ꝛ nos opi namur ꝙ omne qḋ prouenit a natura semper est melius inter possi/ bilia. ℭ Deinde dixit: ꝛ possibile est vt sit cõtinuus. i. ꝛ cum posueri mus ꝙ illud qḋ ꝓuenit a natura est melius inter possibilia: ꝛ motus eternus est melius vt sit cõtinuus: ꝛ possibile est vt motus localis sit continuus. sequit̃ ꝙ motus localis in quo inuenitur eternitas sit continuus. ℭ Et cũ non fuit manifestu3 hic ꝙ sola translatio est cõtinua: dixit: ꝛ hoc declarabit̃ post. i. sed accipimus hoc pro vero in hoc loco. s. ꝙ nullus motus est cõtinuus in rei veritate nisi motus lo calis: ꝛ cum ita sit necesse est vt motus localis sit etiam primus in tempore. ℭ Et abbreuiatio istius sermonis est talis. Si est melius vt motus eternus sit cõtinuus. Et melius in omni possibili est illḋ qḋ est nãliter. Necesse est vt motus eternus sit cõtinuus. Si igit̃ motus eternus cõtinuus sit trãslatio tantu3: necesse est vt motus eternus sit trãslatio: ꝛ si motus eternus est prior ſm tp̃s: necesse est vt trãſla tio sit prior ſm tp̃s. ℭ Et silr̃ debet esse prior ſm nãm ꝛ ſm causam. ℭ Et cũ descripsit ꝑmo prius ſm naturã: incepit declarare ex predi/ ctis: ꝛ ex hac descriptiõe ꝙ iste motus. s. localis est prior ſm naturã: ꝛ. d. necesse est igit̃ vt trãslatio sit ꝑma ꝛc̃. i. necesse est igit̃ vt motus localis sit prior nãliter ceteris motibus. Non eni3 est necesse vt trãſ latũ moueat̃ aliomodo motuũ: s3 alij motus non pñt esse sine motu locali. Motus igit̃ localis cũ non fuerit: non erunt alij motus: ꝛ cũ alij motus fuerint erit motus localis: ꝛ non sequit̃ ꝙ cu3 motus lo/ calis cõtinuus fuerit vt alij motus sint: ꝛ hoc intẽdebat cũ dixit: ꝛ impossibile est vt aliquis istoꝝ motuum ꝛc̃.

Pri⁹ ſ3 nã3 qd: vid idẽ 8. c. 35. ꝛ ibi

Eternitas est ĩ cõtinuo essentialr̃ ꝛ ĩ successiuo accñtalr̃.

Sũma ra/ tionis. Meli⁹ in oĩ possi est illḋ qḋ est nãlr̃. Jḋ ꝑ celi. t. cõ. 34.

¶ Adhuc tpe prior est: perpetuū eñ cōtingit solū mouere fz hūc. ¶ Sz in vno quidē aliquo hñtiū gñationē loci mutationē necesse est posteriorez eē motibꝰ. Post ipsuz eñ fieri primū est alteratio ꝛ augmentū. Sz loci mutatio iam perfectoꝝ motus est. Sz alteratū necē est ꝙ moueᵗ ƀm loci mutationē esse ꝑus: qđ ꝛ gñationis causa erit his q̄ fiūt qđ non fit: vt generās eius qđ generaᵗ. Qm̄ videbiᵗ vtiq; gñatio esse prima motuū: pp id qđ fieri opz rem prius. Hoc aūt in vno quolibet eorum que fiūt sic se hz. Sed alterū necesse est ꝑus aliqđ moueri his q̄ fiūt ens: ꝛ qđ ipz nō fit: ꝛ hoc alterū ꝑus. Qm̄ aūt generationē impoſ'e est esse primū: oīa enim eēnt q̄ moueñᵗ corruptibilia. Manifestū est ꝙ nec cōsequētium motuū nec vnus prius est. dico aūt ꝯñr augmentū: postea alterationē decrementū ꝛ corruptionē: oēs. n. posteriores gñatiōe sunt. Quare si non est gñatio prior loci mutatiōe: nec aliaꝝ vna eādē ꝑcedit.

Motꝰ localis ē motuū ꝑfectissimꝰ.

¶ Et ēt est ꝑmus in tpe: ƀm eñ eternitatē tm̄ pōt moueri hoc motu. ¶ Sz ī idiuiduū qđcūq; qđ hz gñationē hz motū localē post oēs motus necio. Nō eñ generaᵗ nisi postq̄z est alteratio ꝛ augmētū. Motus aūt localis est motus ꝑfectionis. Sz necesse est vt aliđ ab eo moueaᵗ ante motū trāslatiōis: qđ est cā in gñatione generabiliū absq; eo ꝙ ipm genereᵗ. V.g. ꝙ generās est cā geniti. Et si nō eēt ita: existimareᵗ ꝙ gñatio eēt ꝑmus motuū. Qm̄ necē est vt ꝑmo genereᵗ. Sz lz dispō sit talis in indiuiduo vnoquoq; generabiliū: tñ necē est vt sit hic aliqđ prius generabilibꝰ qđ moueaᵗ: ꝛ in se semper existat: ꝛ sit non gñatum: ꝛ hoc etiā hz aliqđ aliud prius ipso. Quia igiᵗ est impoſ'e vt gñatum sit primū: qm̄ tūc oīa mota eēnt gñabilia ꝛ corruptibilia: manifestū est ꝙ nullus motuū ꝯñtiuz est prior. s. augmētū: ꝛ alteratio: ꝛ diminutio: ꝛ corruptio. Oīa eñ ista sunt post gñationē: ꝛ si gñatio nō est ꝑor trāslatione: ḡ nullus modoꝝ trāsmutatiōis est prior trāslatiōe.

57 ¶ Cum declarauit φ motus pp quē inuenit̄ eternitas in motib⁹ est motus localis: ꝛ motus eternus est prioꝛ tpe ceteris motib⁹ gn̄abilibus ꝛ coꝛruptibilib⁹: necesse est vt motus localis sit prioꝛ tpe ceteris motibus. ¶ Et qꝛ accidit in hoc qd̄ ex aīalibus ambulantib⁹: in quibus motus localis est posterioꝛ fm̄ tp̄s alijs motib⁹: incepit dicere hic ꝛ dissoluere qōnē. ¶ Et dixit: ꝛ ēt est pmus in tpe. i. ꝛ ēt motus localis eternus est prioꝛ in tpe alijs motibus. ¶ D. d. p eternitatem em̄ ꝛc. i. qm̄ per eternitatē existentē in hoc motu potest moueri hoc motu. s. motu prioꝛi tpe ceteris motibus. ¶ Et cum. d. φ motus trāslationis est pꝛ oībus motibus in mūdo fm̄ tp̄s: ꝛ fm̄ naturā. s. mundo maioꝛi: dixit: φ est ecōuerso in mūdo minoꝛi. s. in homine ꝛ in animalibus. ¶ Et. d. sed vnū indiuiduū ꝛc. i. sed hoc indiuiduo demonstrato moto ex se generabili ꝛ coꝛruptibili est ecōtrario ei qd̄ est in mūdo. Motus em̄ localis in īdiuiduis motis ex se gn̄abilib⁹ est postremus motuū: in hoīe. n. ꝛ aīalibus motus localis est postremus: cū non ambulet nisi postq̄ pficit̄ per motū augmēti ꝛ alterationis: ꝛ ante ista est motus gn̄atiōis. ¶ D. d. motus em̄ localis est motus pfectionis. i. nō inuenit̄ in aīali nisi postq̄ pficit̄ icreatura. ¶ Et cū dixit hoc pōt ꝛ aliquis dicere φ foꝛte ita est de mundo magno sicut de paruo. s. φ motus gn̄ationis in eo est prioꝛ: ꝛ localis posterioꝛ in tpe ꝛ in nā: dixit: ꝛ nece est vt aliqd aliud moueat̄ ꝛc. i. s3 impoſſe est hoc esse in moto ex se gn̄abili: ita φ non sit hic motū ex se motu locali p̄cedēti hunc motū in gn̄atione qui est cā in isto esse semp gn̄abilia cōtinue fm̄ φ declaratū fuit prius: ꝛ fm̄ φ apparet etiā hic. s. φ motus localis pcedit essentialr̄ gn̄ationē. ¶ D. d. V. g. φ generās ꝛc. i. sicut inuenit̄ in aīalibus. s. φ gignēs est cā geniti ppter trāslationē: ꝛ dixit hoc: qꝛ manifestū est φ trāslatio gignētis precedit generationē suam: translatio aūt que pcedit gn̄ationem non gignentiū est trāslatio mūdi magni gn̄antis totū ꝛ cōseruans ipsum: ꝛ cū ita sit: manifestū est φ trāslatio est posterioꝛ in animali generato motu gn̄ationis p accidens: ꝛ ideo dixit post: ꝛ si nō esset ita ꝛc. i. ꝛ si trāslatio precederet de necessitate generationē gignentis: tūc existimaret̄ φ generatio est primus motuū: qm̄ apparet in istis φ gn̄atio est primus motuū in eis. ¶ D. iterauit hoc cōfirmando: ꝛ dixit: sed l3 hoc sit in indiuiduo ꝛc. i. sed l3 hoc accidat in indiuiduo istoꝝ generabiliū: tn̄ nō accidit hoc in oībus gn̄abilibus. i. qꝛ declaratū est φ motus localis pcedit nāliter motū generationis: ꝛ φ necesse est vt ante generationē sit aliqd trāslatū ex se. Et si nō: non eēt gn̄atio oīno. Si igit̄ omne trāslatū ex se esset generatū: tūc generatū habere causas infinitas cōtingeret. n. vt ante trāslatū per se esset aliqd̄ trāslatū per se. ꝛ sic in infinitū. ¶ D. d. ꝛ istud h3 aliud prius ipso. i. ꝛ necesse est vt istud motū. s. trāslatum ex se non generabile neq3 coꝛruptibile habeat aliquid prius ipso: ꝛ est illud qd̄ mouet ipsum: ꝛ non mouet̄. ¶ D. d. ꝛ qꝛ impossibile est ꝛc. i. ꝛ qꝛ impossibile est vt motus generationis sit prioꝛ natura ꝛ tpe alijs motib⁹: ꝛ qm̄ si ita esset: tūc mota ex se. s. in loco oīa essent generabilia ꝛ coꝛruptibilia: ꝛ si ita eēt nō inueniret̄ generabile ꝛ coꝛruptibile: vt declaratū est. ¶ D. d. manifestum est igit̄ ꝛc. i. ꝛ cū gn̄atio nō sit prioꝛ manifestū est φ nullus alioꝝ motuū qui sequunt̄ gn̄ationē: pōt esse

Nō ē pmus mūd⁹. Idē 8. cō. 17.

Mot⁹ local' i idiuiduis gn̄abilibus motis ex se ē postrem⁹ motuū.

8. tex. c. 53.

Translatio p accn̄s est posterioꝛ generatione.

prior nã & tpe.s.motus alterationis: & diminutionis: & corruptiõis: qm gñatio p̃cedit istos. ℭ Et cõsiderandũ est quõ gñatio precedit istos motus. Oẽ eñ qd generat̃ f3 opinionẽ Ari. necẽ est vt alteret̃. ℭ Et ex hoc existimat̃ q alteratio precedit gñationẽ. ℭ Sed quia nos videmus q omne qd alteratur anteq̃ fuit generatum: & ex hoc existimatur q dispositio in istis est circularis: & q neuter istorũ motuum precedit alterum. ℭ Quõ igitur dixit Arist. q generatio precedit alios motus preter localẽ: qm in augmento: & diminutione: & corruptione manifestũ est eos esse posteriores generatiõe. ℭ Et si etiã non inuenit̃ in istis ppriũ prioris fm naturã: omne.n.gñabile est augmentabile: & diminuibile: & corruptibile: & omne augmẽtabile: aut corruptibile: aut diminuibile ẽ generabile. ℭ Dicamus igit̃ q cõsideratio prioris & posterioris in hoc loco est sicut consideratio prioritatis & posterioritatis in predicamẽtis: in quibus est motus. Substãtia enim q̃ est prior naturaliter ceteris predicamẽtis ipsum cũ auferĩ: auferunt̃ alia predicamẽta: & cũ fuerit non sequit̃ vt sint alia p̃dicamẽta fm q sba est prior eis: & si sequit̃ vt sint in substãtia ex nã materie: & p̃cipue nã quãtitatis: manifestum est q via ad esse sbe est prior via ad esse aliorũ predicamentorũ. Et intelligo per viam motũ generationis vniuscuiuslibet predicamẽtorũ: fm igit̃ hũc modum dixit Arist. q motus gñationis p̃cedit alios motus: & q motus alterationis precedit generationem per accidens.s.fm q forme elementorũ sint qualitates: aut qualitates sequuntur eas. ℭ Et cum posuit q motus generationis precedit alia predicamenta dixit: & si generatio nõ est prior translatione &c.i. & cum generatio est prior ceteris motibus: & translatio est prior gñatione: manifestum est q nullus modorũ motus est prior translatione.

ℭ Omnino aũt videt̃ q sit imperfectũ & in principium iens. Quare generatione posterius: natura prius est. Ultimũ eñ loci mutatio oĩbus inest que sunt in generatione. Uñ alia quidem oĩno imobilia sunt viuentium ppter indigentiã organi: vt plãte / & multa gña aĩaliũ: Perfectis aũt inest. Quare si magis inest loci mutatio magis cõprehendentibus naturã & motus hic p̃mus aliorum erit fm substantiam.

ℭ Et vr̃ manifestũ est q gñatũ est diminutũ: & semp currit ad p̃ncipium. Et sic posteri᷒ in gñato est prius in nã. Et trãslatio est postremũ eius qd inuenit̃ in gñato. Et ideo quedã viua non mouent̃ oĩno ppter priuationem instr̃i. V.g. plante / & plura genera aĩaliũ. In perfectis aũt est. Cũ igit̃ translatio non inuenit̃ nisi in eis que hñt maiorẽ partẽ in natura: necesse est vt iste motus etiã essentialiter sit primus ceteris motibus.

Quõ gñatio p̃cedit alterationẽ & augmẽtũ

Solutio.

Posteri᷒ generatõe est pri᷒ fm nãz

58 ¶ Ista est alia declaratio quod translatio est prior alijs motibus. ¶ Et dixit. et vlr etc. i. et vlr manifestum est quod omne generatum est diminutum et omne diminutum mouetur ad principium secundum quod est coplementum et finis s. quod est prius alijs principijs. Et manifestum est per se quod generatum est diminutum: quoniam si non esset diminutum non moueretur ad coplementum. Deinde dixit. et sic posterius etc. i. et necesse est igitur vt omne posterius secundum tempus in generatione sit prius secundum naturam. ¶ Et cum verificauit hanc propositionem dixit: et translatio est postremum etc. i. sequitur igitur ex his duabus propositionibus vt translatio in generato sit posterior secundum tempus alijs transmutationibus: et prior in natura. Omne enim posterius secundum tempus in generabili ex rebus quibus perficitur est prius in natura et translatio est talis. ergo sequitur in prima figura vt translatio sit prior natura alijs motibus. ¶ D. d. et ideo quedam viua non mouentur i. et quia translatio est prior secundum perfectionem alijs motibus: ideo animalia que non sunt perfecta non transferuntur. i. quoniam cum fuerint diminuta et careant instrumento quo sit translatio: ideo carent translatione: et sic in plantis. animalia vero perfecta habent instrumentum et translationem. ¶ D. d. cum igitur translatio etc. i. et cum translatio non inuenitur nisi in eis que sunt perfectiora rerum naturalium: necesse est vt iste sit motus perfectior alijs motibus: et perfectius est prius in natura. ergo iste motus est primus motuum. ¶ Et hoc componitur sic. Translatio est rei perfectioris. Et quod est rei perfectioris est perfectius. Ergo translatio est perfectior alijs motibus. ¶ D. declarauit ex hac conclusione causam eius quod translatio existit in animalibus perfectis. et hec est demonstratio cause tantum. D. accepit posterius: et declarauit per ipsum prius: et fuit demonstratio per signum. et est quod translatio est prior: quia est in priori. In hoc igitur sermone sunt tres demonstrationes. s. cause. et esse cause tantum. et demonstratio signi.

¶ Propter hoc et ob hoc nequaquam substantiam mutat quod mouetur motuum in eo quod fertur. Secundum enim hunc solum non mutatur esse sicut eius quod alteratur quale: eius autem quod augetur et decrementum patientis quantum.

¶ Et non propter ista tantum est prior: sed propter hoc etiam quia est inter alios motus talis: quod non remouetur illud quod mouetur secundum illud a substantia sua. Iste enim solus non transmutat ipsum omnino in sua essentia: sicut transmutatur apud alterationem secundum qualitatem: et apud augmentum et diminutionem secundum quantitatem.

59 ¶ Ista est tertia declaratio quod translatio est primus motuum. ¶ Et fundatur super duas propositiones. ¶ Quarum vna est. quod illud quod mouetur secundum translationem non distat a sua substantia apud suam transmutationem. s. quod non accidit ei tunc in sua substantia transmutatio que cogat ipsum exire a sua substantia: cum illud quod mouetur non transmutatur nisi tantum in vbi. Et non sequitur ex mutatione vbi mutatio substantie moti quod non contingit in alijs motibus. s. quod in alijs motibus accidit moto transmutatio in sua substantia: sic in motu alterationis et augmenti. s. quod alteratum mutatur in sua substantia: aut appropinquatur mutationi: cum alteratio sit via ad corruptionem. et similiter in augmento cum contingit ab eo vt res diuersentur in quanti-

Margin notes:

De posterius in generatione secundum tempus est prius secundum naturam. Ideo 9. met. t. c. 15. et 2. de principijs animalium. capi. p.

Solus motus localis non abijcit a substantia.

Ex mutatione vbi non sequitur mutatio substantie moti. Idem 4. phy. t. c. 128.

tate: ꝛ cũ hoc intẽdit erit via ad corruptiõem. ¶ Et cum declaratũ sit ꝙ illud qđ mouet hoc motu non trãsmutat in sua sbã: qđ nõ accidit in alijs motibus. ¶ Et coniunxerimus huic sciã ppõnem: ꝛ ẽ ꝙ motus in quo motum non transmutat in sua sbã oĩno aut si trãsmutat nihilominus transmutat minus est melior: q: est ppinquior nãe cum non faciat rem transmutari a sua nã. sequitur ex duabus ꝙ translatio est pfectior motuum: ꝛ qđ est pfectius ẽ prius in natura: ergo translatio est prior in natura. Qđ est pfectius ẽ pus in nã. Idẽ ifra.t.c.75.

¶ Maxime aũt mãifestum est ꝙ mouens ipsum seipsũ maxime hunc mouet pprie sm locum. Et ẽt dicimus hoc esse eorum que mouentur ꝛ mouentiũ principiũ. Et pmum est in his que mouent ipm seipsũ mouẽs. ¶ Et manifestum est si se pprie hoc motu mouet pma intentione. Et dicimus ꝙ pmum pncipium in motis: ꝛ motoribus est illud. s. illud qđ mouet se.

60 ¶ Ista est quarta declaratio ꝙ translatio est pmus motuũ nãliter. ¶ Et fundat sup tres ppões. ¶ Quaꝝ vna est ꝙ motus ex se non inuenit nisi in hoc motu: nihil. n. ẽ alteratum ex se: nec alterat ex se nisi per accñs. ¶ Secũda aũt est ꝙ motũ ex se est pncipium reꝝ motarum. ¶ Tertia vero est ꝙ motus q inuenitur in pmo motu est primus motuum. ¶ Et. d. in prima intẽtione: qm̃ accidit ei p accidẽs quãq3: vt moueat illud qđ mouet ab ipso alio motuũ: sic accidit aĩalibus q̃ mouent in loco. s. ꝙ corpus calefit. Aĩal. n. in tali motu. s. alteratione mouetur ex se: sed non pmitus: sed mediãte motu locali: ꝛ augmentatum ẽt non existimat augeri ex se. sed per accidens. Nõ īuenit motus ex se nisi in motu locali. Id. 8. c. 20. ꝛ. 2. ph. c. p. ꝛ. 2. de aĩa. cõ. 50. ꝛ. 4. ce. c. 24. ꝛc.

¶ Capitulum in quo ostendit qs motus localis sit primus: ꝛ ꝙ nullus motus localis põt esse continuus perpetuo preter circularem ꝛc. Cap. 2. Mot⁹ localis p accñs pt aliũ motũ inducer ĩ re mota. vide. 2. ce. cõ. 42.

Uod qdem igit motuum loci mutatio prima sit manifestum ex his est. Que autem loci mutatio prima est: nunc demõstrandũ est. Simul aũt ꝛ ꝙ nũc ꝛ pus suppositũ ẽ: ꝙ contingit quẽdam motũ esse continuũ: ꝛ perpetuum manifestum erit eodem modo.

¶ Apparet igit ex hoc ꝙ trãslatio est primus motuũ. Que aũt translatio sit prima declaratum erit nunc. Et manifestabit cuꝫ hoc per hanc eandem viam illud qđ posuimus positione in hoc loco ꝛ prius. s. qm̃ possibile est vt aliquis motus sit continuus ꝛ eternus.

61 ¶ Dixit. declaratum est igit ex oĩbus istis demrãtõibus ꝙ trãslatio est pmus motuum natura ꝛ tpe: ꝛ ista ppositio erat prius accepta

vera:ꝛ declarauit ipsam hic. ¶ Et qꝛ trāslatio est duobus modis: recta ꝛ circularis: ꝛ fuit declaratum ꝙ motus eternus est continuus: ꝛ accepit ꝑ ṡo ꝙ motus ꝯtinuus est motus localis: ex quo declarauit ꝙ motus localis est prior motuum ꝓm tp̄s. ¶ Incepit hoc declarare ꝛ querere in quo motu inuenitur ꝯtinuatio: per qḋ declarabit̃ ꝙ translatio sit ꝯtinua: ꝛ que translatio in veritate est ꝓma. ¶ Et iḋ dixit: que aūt translatio ꝛc̄. ꝛ dixit hoc: qꝛ nondum est declaratuȝ nisi hoc s. ꝙ translatio simpl'r est prior. ¶ D. d. ꝛ manifestabit̃ cum hoc ꝑ hāc eandem viam. i. per hunc modum ꝯsiderandi: ꝛ intēdit per prius illud qḋ dixit in sexto. s. ꝙ motus circularis solus pōt esse eternus: sȝ illic nō cōpleuit ꝑscrutatōem de hoc. In initio vero tractatus istius: ꝛ ante hunc ꝓmouem non solūmodo declarauit posse esse: vt sit h̄ motus ꝯtinuus: sed declarauit ꝙ necesse est vt sit hic motus cōtinuus.

t.m ¶ Ex hoc ergo ꝓmone quem nitit̃ declarare: apparent duo. Quoruȝ vnum est illud qḋ ꝓus posuit. s. ꝙ posse est vt sit hic motus cōtinuus eternus. ¶ Scḋm aūt est qꝫ motus sit motus ꝯtinuus quem declaratum est esse eternum necio: ꝛ hoc declarabitur qn̄ declarabit ꝙ motum possibile est esse continuum.

¶ Qḋ quidem igit̃ alioꝝ motuū non vnum contingit ꝯtinuum esse ex his manifestum est. Oēs enim ex oppositis in ꝯtraria sunt motus ꝛ mutatōes: vt gnātionis qdem ꝛ corruptōis: esse ꝛ nō esse termini sunt. Alterationis aūt ꝯtrarie passiōes: augmēto ꝛ decremēto: aut magnitudo: aut paruitas: aut ꝑfectio magnitudinis: aut imperfectio. Contrarij aūt sunt qui sunt in ꝯtraria. Qḋ āt nō sp̄ mouet̃ ꝓm hūc motū quo mouebat̃ ꝓus: necesse est ꝓmum qescere. Manifestuȝ aūt est ꝙ qescit medio in ꝯtrario mutās. Sil'r aūt ꝛ in mutationibus. Opponūtur. n. gnātio ꝛ corruptio simpl'r: ꝛ singularis singulari. Quare si impossē est simul mutari opposita non erit ꝯtinua mutatio: sed medium erit ipsaruȝ tp̄s. Nihil. n. differt ꝯtrarias/aut non ꝯtrarias esse ꝓm contradictōem mutatōes: si solum impossē est simul idem inesse: hoc. n. ad rōnem vtile non est. Nec si nō necesse est quiescere in ꝯtradictōem: nec est mutatio qeti cōtrarium. Non. n. quiescit fortassis qḋ non est. Corruptio aūt in non esse est. Sed si mediū est tp̄s non erit mutatio ꝯtīnua. Nec. n. in prioribus ꝯtrarietas vtilē fuit: sed non ꝯtingere simul esse. Non oȝ aūt turbari ꝙ ideȝ pluribus erit ꝯtrarium vt motus ꝛ statui ꝛ motui: qui ē in

cõtrarium. Sed hoc solũ est accipe ꝙ oppõit quodãmodo ⁊ motui ⁊ qeti motus ꝯtrarius. Sicut equale ⁊ mẽsurabile excellẽti: ⁊ ei qd̾ excellit. Et ꝙ qdem nõ cõtingit simul oppositos nec motus nec mutatiões eẽ.

Nullꝰ motꝰ pter localẽ ẽ ꝯtinuus.

¶ Dicamus igit̾ ꝙ apparet impoẽ esse aliquẽ motũ alioꝝ esse ꝯtinuũ ex hoc s̾mõe. ¶ Motus.n.⁊ oẽs mõi trãsmutatõis sunt de opposito in oppositum. V.g. qm̃ duo termini gñationis ⁊ corruptiõis sunt eẽ ⁊ nõ esse. ¶ Et duo termini alteratõis sunt duo contraria. ¶ Et duo termini augmẽti sunt magnitudo ⁊ paruitas: aut ꝑfectio ⁊ diminutio magnitudis. ¶ Et q̃ sunt ad ptes ꝯtrarias sunt ꝯtraria. Et qd̾ nunq̃ mouet̾ motu dmõstrato: ⁊ fuit añ necessario qescẽs. Manifestũ ẽ igr̃ ꝙ trãsmutatũ qescit qñ ꝑuenerit in ꝯtrariũ: ⁊ s̾m hũc modũ ẽ de modis trãsmutationũ. Corruptio.n. ⁊ gñatio sunt opposita simpl̾r: ⁊ q̃ sunt in vnoquoq̃ indiuiduo sunt opposita eis q̃ sunt in alio. Et ideo si non fuerit poẽ vt aliqd trãsmutet̾ insimul duobꝰ mõis trãsmutatõis oppositis: impoẽ ẽ vt trãsmutatio sit ꝯtinua. Sꝫ necesse est vt iter ea sit tp̃s. Nõ.n.ẽ dr̃ia iter h̾ ꝙ modi transmutatõis ꝑdictoꝝ sint ꝯ̃rij: aut ñ ꝯ̃rij. Dũ hoc solũ sit ĩpoẽ in eis.s.vt insimul existant in eodẽ. Hoc.n.nõ indigetur in hoc s̾mõe. Nec ẽt indiget̾ hoc.s.ꝙ nõ est necessariũ vt gñatio sit in ꝑdictorijs. Nec hoc ẽt ꝙ trãsmutatõ est ꝯ̃ria qeti. ¶ Qd̾.n.nõ ẽ: dignũ ẽ: vt nõ sit poẽ vt qescat. Corruptio aũt inducit ad nõ eẽ. Sꝫ illud qd̾ indiget̾ in hoc s̾mone ẽ hoc solũ.s.vtrũ inter ea sit tp̃s: qm̃ si hoc fuerit impoẽ erit vt transmutatio sit continua. Indigẽtia.n.nr̃a in primis duabus rebus non fuit ad ꝯ̃rietatẽ: sꝫ ad hoc ꝙ ĩpoẽ ẽ vt existant insimul. ¶ Et nõ debemus peccare pp hoc ꝙ idẽ erit ꝯ̃riũ pluribus. V.g. ꝙ motus est ꝯ̃rius quieti: ⁊ ꝯ̃rius motui qui ẽ ad ꝯ̃riũ. Sed oꝫ nos considerare in hoc solo.s. quodãmõ vno ⁊ nõ quodãmodo alio. Motus igitur ⁊ quies opponuntur motui contrario. V.gr̃a.ꝙ equalitas ⁊ tem/

Qd̾ iter duos motꝰ cõtrarios cadit quies.

Qd̾ ñ ẽ: dignũ ẽ: vt ñ sit poẽ / vt nõ qescat.

peramentū supabūdātie ⁊ diminutioni. Et ꝙ impoſe eſt vt ſit inſil'; neq3 duo motus oppoſiti: neq3 duo modi tranſmutatiōis oppoſiti.

62 ¶ Intēdit in hoc ſermone declarare ꝙ mot⁹ ſucceſſiui qui īueniunt in eode3 moto qui ſunt idē genere/⁊ diuerſi ſpecie/non ſunt cōtinui: ⁊ hoc in quattuor trāſmutatiōibus. ¶ Et ipſe icepit declarare hoc in tribus illoꝝ cū ſit manifeſtius in eis.ſ.in alteratione: ⁊ in ꝙtitate: ⁊ in ſubā que dicitur generatio ⁊ corruptio. ¶ Et fundat ſuū ſermonē ſuper quattuor ꝓpoſitiones. ¶ Quarum pria eſt ꝙ omnis mot⁹ iſtorum eſt de oppoſito in oppoſitū. ¶ Scda aūt eſt ꝙ illa q̄ ſunt de oppoſitis ī oppoſita ſunt oppoſita. ¶ Tertia eſt qd idē motū q̄ñ mouet motib⁹ oppoſitis nece eſt vt īter eos ſit tempus. ¶ Quarta vero eſt ꝙ motus īter quos eſt tps nō ſūt ꝯtinui. ¶ Ex quo ſequit neciō ꝙ oē motū aliq̄ iſtoꝝ motuū triū ſm ſucceſſionē ipoſe eſt vt mot⁹ eius ſit cōtinu⁹. ¶ Et ꝓpō dicēs: ꝙ īter oēs duos mot⁹ oppoſitos eiuſdē moti eſt tps: ⁊ eſt talis: ꝙ poſe eſt q̄ñq3 vt illo tpe ſit illud motū qeſcēs: ⁊ q̄ñq3 ipoſe.ſ.in motu generatiōis ⁊ corruptiōis vt poſt declarabit.

Tex. expō. ¶ Et quocūq3 ſit ꝯſecutio ē eadē: hec eſt igit ſūma hui⁹ capli expō. ¶ Dixit. ⁊ appet ꝙ ipoſe eſt ⁊c.i.q̄ñ fuerit poſit⁹ mot⁹ eē vni⁹ moti. dicēs.n.hūc ſmonē: aut ponet ꝙ iſtud motū qd ē ꝯtinuū mot⁹ mouet altero duoꝝ motuū oppoſitoꝝ. U.g. augmētatiōe tm̄ aut diminutiōe tm̄. Aut ponet ꝙ ē ꝯtinui mot⁹ pp hoc ꝙ mouet duobus motib⁹ oppoſitis ſm cōtinuationē. ¶ Et incepit ꝑ deſtruere ꝑmā itētionē dicēdo.iſti.n.mot⁹ ⁊c.i. ⁊ intēdit p h̄ tres trāſmutatiōes tm̄. In motu.n.locali nō appet ꝯtrarietas ſicut app3 in iſtis: ⁊ poſt declarabit hoc. ¶ Et cum narrauit ꝙ trāſmutatio in iſtis tribus eſt de oppoſito ī oppoſitū: icepit dicere oppoſita in vnoq̄q3 eoꝝ. ¶ Et dixit. U.g. q̄m duo termini ⁊c.i. U.g. q̄m oppoſita ī gn̄atiōe ⁊ corruptiōe que termināt iſtos duos mot⁹ ſūt eē ⁊ nō eē. Gn̄atio.n.eſt de nō eē in eē. Corruptio vero de eē in nō eē: ⁊ intelligo hic p nō eē nō eē ſimplr. ſ3 non eē alicui⁹.ſ.nō eſſe hui⁹ gn̄ati: vel hui⁹ corrupti. ¶ D.d. ⁊ duo termini alteratiōis ſunt duo cōtraria: ideſt ⁊ duo termini motus alterationis ſunt duo cōtraria inter que ſit iſte mot⁹: vt albū ⁊ nigrū in colorib⁹: ⁊ calidum ⁊ frigidū in tangibilibus: ⁊ alia contraria exiſtentia in modis iſtorum motuu3 q̄ declarata ſūt in ſeptio iſti⁹ libri. illic.n.declarauit in q̄ genere qualitatū inuenit iſte mot⁹. ¶ Et cū induxit oppoſita q̄ ſunt in gn̄atiōe ⁊ corruptiōe ⁊ alteratiōe: induxit ēt ea que ſunt in motu ꝙtitatis: ⁊ dixit: ⁊ duo termini augmēti ⁊ diminutiōis ⁊c.i. ⁊ duo termini oppoſiti augmēto ⁊ diminutioni ſunt magnum ⁊ paruu3. ¶ Et eſt ita ſicut dixit: q̄nia res naturales habēt magnitudines terminatas. Minimus igit hō eſt terminatus naturaliter. ⁊ ſiīr maximus. ſi.n.magnitudines rerum nō eēnt terminate: tunc magnitudines nō haberēt pfectionē queſitā in nā per motū augmēti. ¶ Manifeſtū ē.n.p ſe: ꝙ q̄m queadmodū nō quelib3 actio ſit per quālib3 qualitatē.ſ.per quālibet formā. ita eſt manifeſtum per ſe eſſe ipoſſibile vt quel3 actio entium ſit per quālibet magnitudinē: ſed vnaqueq3 actio actionū ꝓpriarum cuil3 enti h3 qualitatē ꝓpriam ⁊ ꝙtitatem ꝓpriā. Sicut igit actio hōis nō poteſt ꝓuenire niſi

Abbreuiatio

In motu locali nō appet ꝯtrarietas ſicut in alijs motibus.
Idē.8.c.26 ⁊.5.ph.cō.9 Idē.6.ph. cō.92. Idē p.ce.36.
7.ph.t.cō.14.vſq3 ad t.cō.20.

Unaqueq3 res nālis ē determiata p maximu3 ⁊ minimū.
Idem.8.c.44.⁊ q̄ ibi

a forma hoīs. ita ipoſſe eſt vt actio eius ꝑueniat niſi a ſua magnitu/dine. Magnitudo igit̃ hoīs eſt terminata naturaliter: ⁊ ſil'r ſua for/ma: ⁊ ſil'r in vnaquaqꝫ reꝝ naturaliū. ℭ. D. d. aut pfectio aut dimi/nutio magnitudinis. i. in motu augmēti ⁊ diminutiōis. ℭ Et cū de/clarauit ꝙ ipoſſe eſt ꝙ iſti motus ſint cōtinui eterni ſm ꝙ ſunt idem mot⁹: cū ſint de ꝯtrario in ꝯtrariū: ⁊ de oppoſito in oppoſitū: ⁊ qḋ eſt tale eſt finitum. ℭ Et pōt aliqs dicere forte ꝙ ꝯtinuatio in eis eſt pp tranſlatione ipſi⁹ moti de alio motu in motū oppoſitū ei i illo gñe: ita ꝙ interim nō ſit qes. V. g. vt alteratū moueat̃ de albedine in nigre/dinē: ⁊ inde de nigredine i albedinē: ita ꝙ nō in medio ſit qes ⁊ ſit in infinitū. ℭ Dixit rn̄dēdo: ⁊ illa q̄ ſūt in ptes ꝯtrarias ſunt ꝯtraria. i. ⁊ nō eſt dicēdū ꝙ motus oppoſiti iſtaꝝ reꝝ ſint cōtinui. Mot⁹. n. q̄ ſunt ad partes oppoſitas ſunt oppoſiti: ⁊ intēdit p ptes oppoſitas ꝯtraria in alteratione. ℭ D. d. ⁊ qḋ nō mouet̃ ſemp fuit ⁊c̄. i. ⁊ oē qḋ mouet̃ motu q hꝫ pncipium ⁊ finē: ⁊ anq̄ mouebat̃ erat ens: neceſſe eſt vt moueat̃ poſt qetē nō poſt motuꝫ ſi ꝑus mouebat̃ motu ꝯtrario poſteriori: ⁊ dixit hic ꝙ oīs mot⁹ deſinēs nō deſinit niſi qñ auferẽ po/tētia ab eo in quo fuit trāſmutatio: ⁊ hoc erit qñ illud ē in actu: ⁊ oē qḋ ē in actu ē qeſcēs neceſſario: qm̄ ſi moueret̃ eēt in potētia: ⁊, ſi eēt in po/tentia: tūc motus nō finitur: qḋ eſt cōtra poſituꝫ. ⁊ hec declaratio cōis eſt duob⁹ motib⁹. ſ. alteratiōis ⁊ augmēti. ℭ In trāſmutatiōe autē generatiōis ⁊ corruptiōis nō appet alietas duoꝝ motuū ex qete mo/ti inter eos: cū illud qḋ trāſmutat̃ ſ motu trāſmutatiōis nō eſt aliqḋ demōſtratū in duob⁹ extremis motuuꝫ. Et iō ꝓceſſit in hoc per aliam viam cōem aliis trāſmutatiōibus: ⁊ eſt qm̄ inter omnes duos mot⁹ oppoſitos eſt tp̄s neceſſario: ⁊ cū ita ſit dixit: ⁊ ſꝫ hūc modū ⁊c̄. ℭ Et in tendit p modos trāſmutatiōis trāſmutatiōes reſiduas: ⁊ dixit ꝙ ge/neratio ⁊ corruptio ſunt oppoſita ſimpl'r: q̄ opponunt̃ ſibi ſꝫ eē ⁊ nō eē. ℭ D. d. ⁊ qḋ ē i vnoqꝫ īdiuiduo ⁊c̄. i. ⁊ gñatio exiſtēs in aliq̄ īdi/uiduo ē oppoſita corruptiōi exñti in illo eodē īdiuiduo. i. qm̄ ipoſſe ē vt generatio ⁊ corruptio inſil' ſint in eodē īdiuiduo i eodē tp̄e: Ergo inter illos eſt tp̄s neceſſario. ℭ Et cum poſuit ꝙ iſte due tranſmutatiōes ſunt oppoſite: dixit. ⁊ iō ſi nō fuerit poſſe ⁊c̄. i. ⁊ cū fuerit poſitū: ꝙ due trāſmutatiōes oppoſite ſint cōtinue ſine aliq̄ tp̄e interpoſito: ꝯtinget neceſſario vt idē trāſmutet̃ duab⁹ trāſmutatiōib⁹ oppoſitis inſimul. Qm̄ ſi motus de albedine in nigredineꝫ ſit cōtinuus cū motu de ni/gredine in albedinē: tūc illud qḋ mouetur de albedine mouet̃ ad al/bedinē. Scḋm igitur ꝙ mouet̃ de albedine dimittit eaꝫ ⁊ acqrit ni/gredinē. Et ſm ꝙ mouet̃ ad albedinē dimittit nigredinem: ⁊ acqrit albedinem. Ergo in eadē diſpōne acquirit eādē parteꝫ albedinis ⁊ dimittit illam: ⁊ mouetur etiā duob⁹ motibus cōtrariis inſil'. qḋ eſt impoſſibile. ℭ Et ſimiliter accidit in generatiōe ⁊ corruptione: ⁊ in aliis trāſmutatiōibus ab eis: ⁊ in motu locali. Demr̄atio. n. cōis eſt omnib⁹ trāſmutatiōib⁹: ⁊ cuꝫ duo motus nō fuerint inſimul ſequit̃ ꝙ inter eos ſit tēpus neceſſario. ℭ Et iſta demōſtratio nō debet itelli/gi niſi in eodē moto qḋ mouetur duob⁹ motib⁹ ꝯtrariis hñtib⁹ prin/cipiū ⁊ finē. Nō in motibus ſucceſſiuis q ſunt in pluribus motibus: ſicut mot⁹ chordarū apud percuſſionē earuꝫ oium. Neqꝫ in duobus motibus quoꝝ alter eſt pfectio alterius in eodem moto. Qm̄ inter

Subꝫ gñō/nis ⁊ corru/ptiōis nō ē aliqd demr̄a/tū. Ideꝫ. 5. ph. t. c. 8. ⁊ p de gñā. t. c. 23. ⁊. 24. Idem. 2. de aīa. c. 4. ⁊ p ph. 63. ⁊ p. ca. de ſuba orbis.

Documētū

Intellect⁹ ꝓpōis dicē/tis ꝙ inter mot⁹ ꝯtra/rios cadit quies.

oēs istos nō est tp̄s: neq₃ aliqs eo⁊ est mot⁹ pfect⁹. s. h₃ principiū ⁊ finē. Finis. n. mot⁹ naturalr nō est motus: s₃ quies: ⁊ silr principiu₃ motus est ex nō motu nisi sit p accn̄s: fm hoc igit̄ est intelligēda ista demr̄atio. ¶ Et q₂ ista declaratio est cōis oīb⁹ trāsmutationib⁹: pria aūt ppria trāsmutabilib⁹ que recipiūt qetē: dixit: nō. n. est oīa ⁊c. idest ⁊ in ista demr̄atiōe nō indiget ponere duas transmutationes cōtrarias esse sicut fuit factū in prima: s₃ tm̄ indiget in ea: hoc. s. q̄ impoſe est vt ɔtradictoria opposita sint isimul. ¶ . B. d. neq₃ idiget in eo ēt. i. ⁊ ista demr̄atio nō indiget illud qđ acceptū fuit in pria. s. q̄ in eodē nō existūt duo ɔtraria insimul: neq₃ ēt indiget in hac demōstratiōe illo tertio posito in pria. s. q̄ qes ɔtraria motui. ¶ B. dedit cām in hoc: ⁊ dixit: qđ. n. nō est ⁊c. i. ⁊ cā in hoc q̄ ista trāsmutatio nō puenit ad qetē est: qm̄ trāsmutatio q̄ est corruptio puenit ad nō ens: ⁊ nō ens nō dicit̄ qescere: nec trāsmutari: nec eē ɔtrariu₃: ⁊ oīa ista erāt accepta in pria demr̄atione. ¶ B. d. s₃ illud qđ indiget in hoc sermone ⁊c. i. illud. n. qđ indiget declaratiōe in hac demōstratione vl'i est hoc vnū solū. s. q̄ inter oēs duas trāsmutatōes oppositas: quocūq₃ nō sit modo⁊ trāsmutatōis est tp̄s: hoc. n. verificato verificabit̄ ipoſe eē duas trāsmutatōes oppositas eē ɔtinuas. ¶ B. d. nr̄a. n. indigētia in hoc ⁊c. i. ⁊ iste due demr̄atiōes differūt. q₂ dmōstratio qua vtit̄ hic in hoc q̄ due trāsmutatōes opposite nō sunt ɔtinue nō inducit ad hoc q̄ duo ɔtraria existāt in eodē insimul: sed ad hoc q̄ ipoſe ē vt duo opposita sint insimul. s. ens ⁊ nō ens. Qm̄ duo pma. s. duo opposita: de quib⁹ dictū fuit in hac demr̄atione q̄ ea eē insimul est ipoſe. s. impoſe ad qđ induxit ista demr̄atio nō fuit h̄. s. duo ɔtraria existere in eodē isimul: s₃ duo ɔtradictoria existere insimul. s. ens ⁊ nō ens. ¶ Et q₂ in pma dmōstratiōe fuit acceptū q̄ trāsmutatiōes opposite sunt ɔtrarie adinuicē: ⁊ q̄ quietes q̄ sunt inter eas sunt etiā. ¶ Et ɔtingit in hoc questio: vtrū vnū ɔtrariū habeat plus vno cōtrario: cū sit famosum q̄ vnū cōtrariū nō h₃ nisi vnum ɔtrariū: icepit dissoluere hāc qōnē. ¶ Et dixit: ⁊ nō dbem⁹ peccare. i. ⁊ nō debem⁹ decipi i hoc q̄ posuim⁹ sermonē dicētis q̄ ɔtingit nobis vt idē habeat duo ɔtraria: qm̄ iam posuistis q̄ vterq₃ duo⁊ motuū oppositor⁊ est ɔtrari⁹ reliquo: ⁊ q̄ qes ex qua icepit vterq₃ motuū ē ɔtraria ipsi motui: ⁊ sic mot⁹ habebit duo ɔtraria. s. motū ⁊ qetem. ¶ B. dedit rn̄sionē in hoc. ⁊ dixit. sed debem⁹ cōsiderare in hoc solo: ⁊ nō in alio. ⁊ ista qđ accidit in plurib⁹: ⁊ iō nō est ɔsiderāda in hoc loco solo. ¶ B. d. mot⁹ igit̄ ⁊ quies opponunt̄ ⁊c. i. nō. n. est ipoſe dicere q̄ mot⁹ est ɔtrari⁹ quieti ⁊ motui: sicut dr̄ q̄ equale est cōtrariū magno ⁊ paruo: ⁊ mediocre est ɔtrariū intēso ⁊ diminuto. ¶ Et intēdebat p hoc notificare q̄ poſe est idē h̄re plura vno ɔtrario. Aut qn̄ ɔtrarietas q̄ est inter ea nō est maxia: sicut media q̄ sunt iter cōtraria. Aut qn̄ idē hēbit plura ɔtraria diuersis modis: ⁊ ista est dispositio mot⁹. Modus. n. fm quē mot⁹ est cōtrari⁹ motui est alius a mō fm quē mot⁹ est cōtrari⁹ qeti: ⁊ eq̄le ē cōtrariū magno ⁊ paruo: fm q̄ cōtrarietas q̄ est iter eq̄le ⁊ nō eq̄le est vna: ⁊ silr vr̄ eē in oīb⁹ medijs cū extremis. ¶ B. d. ⁊ q̄ ipoſe est vt sint isimul ⁊c. i. non. n. indiget in hac declaratōe ponere cōtrariū h̄re vnū cōtrariū: s₃ hoc tm̄ indiget. s. impoſe esse duos mot⁹ oppositos existere insimul.

Nō ens nō dr̄ qescere: nec trāsmutari. Idem 5. physi. 7. ⁊ 8. cō. Idem p̄ physi. 51. Idem hic. cōmen. 4.

Qūo vni pūt pl'a cōtrariari: ⁊ qūo non.

Impoſe est aliqd pma nere per instās tantū.

¶ Amplius in generatione et corruptione penitus inconveniens esse videbitur. Si factum mox necesse est corrumpi et nullo tempore permanere. Quare ex his utique fides sit alijs. Physicum enim est similiter se habere in omnibus.

¶ Et etiam malum est omnimodo existimare de generatione et corruptione. Quod res quando generatur necesse est ut corrumpatur statim: et non remaneat tempore omnino. Ex hoc erit certitudo de hac intentione in alijs partibus. Cursus enim nature est in illis omnibus eodem modo.

¶ Idest et inopinabile est existimare quod motus generationis est continuus cum motu corruptionis: ita quod generatum non habeat esse omnino nisi in potentia: quoniam si isti duo motus essent continui: tunc non haberet generatum esse in actu. ¶ Omne enim existens in actu est in tempore. s. demonstrato: et tunc natura ageret ociose. ¶ Et quia quando homo intelliget hoc esse impossibile in generatione statim intelligit ipsum esse impossibile in alijs transmutationibus. ¶ Dixit: et per hoc erit certitudo etc. i. et per cognitionem istius intentionis in generatione erit certitudo cognitionis eius in alijs transmutationibus. Quoniam natura currit in entibus eodem modo. s. quod finis esse non est corruptio. quoniam omnis motus est via ad generationem: aut in substantia: aut in qualitate: aut in quantitate: et si motus contrarius continuaretur/ destrueretur generatio. 63

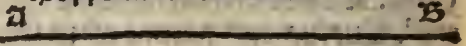
Omne ens in actu est in tempore demonstrato.

¶ Quoniam autem contingit quendam motum infinitum unum esse continuum: et hic est circularis: dicemus nunc. Omne autem movetur quod fertur: aut circulariter: aut secundum rectitudinem: aut mixtim. Quare si nec horum alter continuus est: nec ex utrisque possibile esse continuum. Quod autem fertur secundum rectum: et finitum non feratur continue manifestum est: reflectitur autem. Et reflectibile autem secundum rectum: secundum contrarios movetur motus. Contrarius enim secundum locum est qui est sursum ei qui est deorsum: et qui est ante ei qui est retro: et qui est ad sinistram ei qui est ad dextram. Loci enim contrarietates hee sunt. ¶ Quis autem est unus et continuus motus: prius diffinitum est: quia qui est unius et in uno tempore et in differenti secundum speciem. Tria enim erant: quod movetur: ut homo aut deus: et quando ut tempus: et tertium in quo. Hoc autem est locus: aut passio aut species: aut magnitudo. Contraria autem differunt specie et non unum sunt: sed loci sunt hee dicte differentie. ¶ Signum autem quoniam contrarius motus est

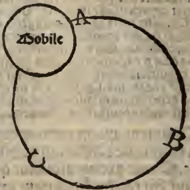
Si motus contrarius continuaretur generatio destrueretur.

quiestab.a.ad.b.ei q est ab ipso.b.ad.a.est: q: stant & repausant adinuicem si simul fiant. Et in circulo sit: vt qui est ab.a.in.b.ei qui est ab.a.in.c.sistunt enim se: quis cõtinui sint: & si nõ fiat reflexio ppter id qd contraria se adinuicen corrumpunt & phibent. Sed non qui est in latus ei qui est sursum.

C Demõstratio q in linea recta motus ex oppositis locis est cõtrarius.

C Demonstratio eiusdem in circulo.

C Et nos declarabimus mõ q possibile est vt sit hic motus infinitus vnus & cõtinu⁹.est enim aut totius translati aut circul'r. C Et dicamus q oẽ est trãslatum: aut circulariter aut recte: aut motum mixto. Si igit alter istoꝝ nõ fuerit cõtinu⁹: impose erit vt cõposit⁹ ex ambobus: sit cõtinu⁹. Et manifestũ ẽ q trãslatum p lineam rectã finitã nõ mouet cõtinue: reuertitur.n.recte: & qd reuertit recte mouet duobus motib⁹ cõtrarijs. Motus.n.in loco ad supius est contrarius motui ad inferius. Et motus ad anteri⁹ est cõtrarius motui ad posteri⁹. Et motus ad sinistrũ est cõtrarius motui ad dextrũ. Isti enim sunt modi cõtrarietatis in loco. C Et iam determinauim⁹ prius qs motus sit vnus cõtinu⁹: & dixim⁹ q est motus qui est eiusdẽ rei in vno tpe: & in eo q non diuersat fm formã.s.fm spẽm. Illa.n.p que cõplebit hoc sunt tria: motum.s.V.g.hõ aut deus. Et qñ.V.g.tẽpus. Et tertiuz est illud in quo est motus.s. locus: aut passio: aut forma: aut magnitudo. Cõtraria aũt differũt fm formã: & nõ fm nãm. Et illi modi quos

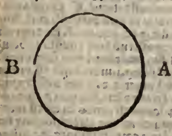
Dis motus localis aut rect⁹ aut circul⁹ aut mixtus. Idem j.te.co.75.

Quod recte reuertit mouet duobus motib⁹ contrarijs.

dixim⁹

diximus differunt ſm̃ locū. ¶ Et ſignū ꝙ motus de.a. ad.b. eſt cõtrarius motui ex.b.ad.a. eſt: q2 ꝯtradicunt ſibi ⁊ reſiſtũt qn̄ fuerint inſimul. Et ſimiliter eſt etiā cū fuerint in circulo. V. gratia. de motu ab.a. verſus.b. ⁊ de.b. verſus.a. qm̄ reſiſtunt: ⁊ cõtradicunt ſibi. Si igiẛ fuerint cõtinui nõ habebũt reuerſionē neqꝫ reflexionē. Qm̄ ꝯ̈ria ſunt ſe corrũpentia ⁊ ſibi reſiſtētia. Et motus ad latus nõ reſiſtit motui ad ſupius.

¶ Demonſtratio ꝙ id qđ reflectitur in circulo moueaẛ contrarijs motibus.

¶ Cum declarauit ꝙ impoſſe eſt vt tranſmutatio in qualitate: aut quãtitate: aut in ſbã ſit motus cõtinuus in infinitū. ¶ Vult in hoc capl'o declarare ꝙ hoc ēt impoſſe eſt vt ſit niſi in motu circulari tm̄ ad vnā partē nõ in recto: neqꝫ in eo q̄ reuertiẛ ſup vnā lineā rectaꝫ aut circularem. ¶ Et dixit: ⁊ nos declarabim̄ ⁊c. ⁊ intendit p totū trãſlatū motū in quo illud qđ mouetur occupat totū locū. ¶ D.d. dicam̄ igitur ꝙ oē trãſlatū ⁊c. ⁊ iſta ꝓpoſitio eſt manifeſta per ſe: ſed de motu mixto ex duob̄ motibus intelligunẛ duo ꝙ ambo ſint actu equal'r. ſ. aut ꝙ alter motus ſit victus ⁊ alter vincens: ſit medius inter duos motus: ſicut mot̄ qui eſt per lineā curuā. ¶ Et hoc videẛ magis intendere in hoc loco: ⁊ primā intentioneꝫ intēdebat in primo de celo ⁊ mũdo. ⁊ pñt itelligi ambe. ¶ Deinde dixit: ſi igitur alter ⁊c. ⁊ hoc eſt manifeſtū per ſe in motu cõpoſito ex duobus motibus. V.g. ꝙ ſi fuerit impoſſe vt motus rectus ſit infinitus: impoſſibile erit vt curu̅ aut giratiu̅ ſit infinit̄. ¶ Si aũt intellexerimus per cõpoſitū ſcđaꝫ intentionē: tunc difficile cõprehēdeẛ in iſta demonſtratiõe. ¶ Qm̄ ſi vincēs eſt ille in quo impoſſe eſt vt ſit infinitus: manifeſtū eſt vt iſte modus iſtoꝝ impoſſe eſt vt ſit infinitus. ¶ Si aũt vincens eſt ille in quo eſt poſſibile eſſe priuationē finitatis exiſtimaẛ ꝙ nõ apparet in eo hoc qđ dixit Ariſto. ſ. ꝙ ſi alter fuerit impoſſibile vt ſit infinit̄/ poſſibile erit hoc in cõpoſito. Simplices. n. mot̄ in qb̄ impoſſe eſt hoc ſunt in hac mixtiõe in potentia. In mixtiõe aũt ſm̃ primā intētioneꝫ ſunt in actu. ¶ Et iđ difficile pñt adaptari ſua vocabula huic mõ mixtiõis niſi ꝯiungaẛ ei aliud fundamētū: ⁊ eſt ꝙ oē qđ eſt in potētia aliqđ necẽario exibit ī actũ: ⁊ ſi nõ tunc nã ageret ocioſe. Tũc igiẛ verificabiẛ nobis ꝙ impoſſe eſt vt mot̄ mixt̄ ex recto ⁊ circulari ſit infinit̄. Et ſi poſuerim̄ ꝙ circularis eſt vincēs: qm̄ erit finit̄ in potētia inquãtū hꝫ in ſe ī potētia mot̄ recti. ¶ Et pp̄ latentiaꝫ iſtius intentionis dixim̄ ꝙ prima expõ eſt manifeſtior. ¶ Et cū declaratū fuit in ſexto: ꝙ impoſſe 64

Oē qđ ē in potētia aliqđ neceſſario exibit ī actum.

est vt motus rectus sit infinit⁹: ꝛ pōt aliquis dicere: qm̄ forte infinitas est possibilis in eo ƒm reflexionē moti in eodē spacio finito vicibus innumeris dixit: ꝛ manifestū est ꝙ trāslatio per lineā rectā ꝛc̄.i. ꝛ manifestū est ꝙ translatū sup lineā rectā finitā eundo ꝛ reuertendo nō mouet vno motu sed duob⁹ motib⁹ ꝯtrarijs. ℂ Deinde declarauit quō sunt ꝯtrarij: ꝛ dixit: motus.n. in loco ad supius ꝛc̄.i. ꝛ necesse ē vt duo mot⁹ quib⁹ mouet vnū motū in eodē spacio ƒm reuersionē sint cōtrarij: qm̄ si alter motus fuerit ad supius reliqu⁹ erit oppositus ei: qm̄ ad inferius: ꝛ si ad inferius reliqu⁹ erit ad superius: ꝛ si ad anterius reliqu⁹ erit ad posterius: ꝛ si ad dextrū reliqu⁹ erit ad sinistrū: aut ecōuerso. ℂ Et hoc fuit necessariū qm̄ dimēsiones corporū sunt tres: longitudo: latitudo: ꝛ ꝓfunditas. Extrema longitudinis dūr superius ꝛ inferi⁹: latitudinis dextrū ꝛ sinistrū: ꝛ profunditatis anteri⁹ ꝛ posteri⁹. ℂ Et debes scire ꝙ iste ptes sunt distincte in natura: in homine: ꝛ similiter in mundo: sed in homine sunt manifeste per se: in mundo autem per demonstrationē. ℂ Et quia manifestū est ꝙ isti sunt modi cōtrarietatis in loco dixit: isti eniȝ sunt modi cōtrarietatis i loco: ꝛ cū cōcludit ꝙ isti duo modi sunt oppositi: incepit declarare ꝙ duo motus oppositi nō sunt vnus: ad cōcludenduȝ ꝙ duo motus q sunt hmōi.s. ƒm reuersionē non sunt vnus.

Cur sex sint dr̄ie loci.

Documētū

Sex dr̄ie loci ex nā rei sunt i hoīe ꝛ in mūdo: lȝ latētius.

ℂ a Et dixit. ꝛ iam determinauim⁹ prius.i. motus qui est vnius moti: ꝛ in vno tpe: ꝛ in eadeȝ spē.i. nō diuersa duabus differentijs oppositis. ℂ Deinde declarauit hec tria: ꝛ dixit. illa eniȝ p que cōplentur hec sunt tria ꝛc̄. ꝛ intendit ꝙ locus est genus in qō est mot⁹ translationis: ꝛ passio est genus in quā est motus alterationis: ꝛ forma est nā in quā est motus generatiōis ꝛ corruptionis: ꝛ magnitudo est genus in qō est motus augmēti ꝛ diminutiōis. ℂ Et intendit per deuȝ aliqō corp⁹ celeste sicut erat tunc famosuȝ. ℂ Et cū posuit ꝙ vnus mot⁹ est ille qui nō diuersat: neqȝ ƒm rem motam: neqȝ ƒm tēpus: neqȝ ƒm formā.s. spēm dixit: ꝯtrarij vero differūt ƒm formaȝ ꝛc̄.i. ꝛ cū declaratū sit ꝙ motus reflexi sunt cōtrarij: ꝛ motus ꝯtrarij differūt ƒm formā ꝛ naturā: ꝛ vnus motus nō differt a se ƒm formam: sequitur ex hoc in secūda figura ꝙ duo motus reflexi nō sunt vnus. ℂ Et cuȝ posuit ꝙ motus reflexi nō sunt vnus/ ꝓpter hoc: q: sunt cōtrarij: notificauit in quo genere differunt ƒm formaȝ. ℂ Et dixit: illi autē modi quos diximus ꝛc̄.i. ꝛ illi motus reflexi: quos diximus qui sunt aliqui trium modorū quos diximus differūt ƒm formam oppositaȝ in loco.s. superius ꝛ inferius: aut dextrū ꝛ sinistrū: aut ante ꝛ retro. ℂ Et q: vna ꝓpositionū quas posuit in hoc sermone est: ꝙ motus qui sunt a punctis oppositis sunt contrarij: ꝛ hoc est manifestuȝ in motibus qui sunt super dimensiones rectas: ꝛ latet in eis qui sunt super dimēsiones circulares. In circularibus eiȝ existimatur ꝙ motus in eis nō inuenit in partibus oppositis ex predictis.s. dextruȝ ꝛ sinistrū ꝛc̄. incepit declarare hanc propositioneȝ ꝛ notificare quomodo inuenitur cōtrarietas in eo. ℂ Et dixit: ꝛ signum eius ꝙ motus ꝛc̄.i. ꝛ signum eius ꝙ motus qui sunt ex locis oppositis sunt cōtrarij siue fuerint in spacijs rectis aut rotundis: est: quia resistunt sibi.s. quoniam impossibile est vt vnum motum moueatur ƒm ea simul. V.g. ponatur magnitudo recta. a, b. linea a.

Idē.2.ce.t.cō.9. ꝛ Idē. Et p ce.cō.13.

a 5.phy.t.cō.34.

& vnum motũ moueatur qñq; ex.b.ad.a qñq; ex.a.ad.b.dico ꝙ isti duo motus sunt oppositi: q2 resistũt sibi: & impossibile est vt idẽ motum moueat in his duob⁹ motib⁹ insimul: & silr est si posuerim⁹ lineã.a.b.esse arcũ circuli: siue semicirculũ siue maiorẽ siue minorẽ.

¶ Sed querit hic & dicit: quõ motus ex.a. ad.b.& ex.b.ad.a.sunt ꝯtrarij quãdo fuerint in dimẽsione circulari: & ipẽ iã declarauit in celo & mũdo: ꝙ motus circularis nõ est ꝯtrari⁹ motui circulari: qm̃ si ꝯtrarietas eẽt in circularib⁹ motibus cõtingeret vt corpora mota circulariter motibus oppositis essent cõtraria sicut corpora simplicia siue mouent motib⁹ rectis cõtrarijs.s.aqua & ignis. ¶ Et cũ ita sit ꝯtrarietas igit in qua cõmunicat hoc corpus circulare & rectũ dz intelligi: sic.s.duo motus quibus impossibile est aliqđ corp⁹ moueri insimul: nõ duo motus in quib⁹ est necesse vt motũ ẜm alterũ sit cõtrariũ moto ẜm reliquũ: ẜm hoc igit dz intelligi cõtrarietas in hoc loco. ¶ Et cũ declarauit ꝙ isti motus sunt cõtrarij hoc modo.s.q2 resistũt sibi in vno corpore & corrumpunt se adinuicẽ: & declarauit ex hoc impossibile esse: vt motus composit⁹ ex eis sit ꝯtinuus. ¶ Et dixit.si igit fuerint ꝯtinui &c.i.si igit posuerim⁹ ꝙ isti duo mot⁹ sint cõtinui sequit vt neq; habeãt reflexionẽ neq; reuertant. Quoniã cõtraria sunt directio & reuersio: & cõtraria destruũt se adinuicẽ: & illa que sunt talia non cõtinuantur. ¶ Deinde.d.motus ad latus &c.i.& motus contrarij sunt illi qui sunt in eadem oppositione: illi autem qui non sunt in eadem oppositione, non sunt contrarij: sicut motus ex dextro ad sinistrum cum moto ab inferiori ad superius. ¶ Et hoc quod dixit est manifestum per se. Isti non sunt contrarij: quoniã non est impossibile vt idem motum moueatur istis motibus.s.vt moueatur ad superius: & ad dextrum insimul.s.ꝙ ex istis sit motus compositus: & ex motibus contrarijs non componitur vnus motus.

Objectio.
ꝓ ce.1.c.24
Solo.
Quõ i circlo sit ꝯtrarietas. vid ꝑfectã solonẽ isti⁹ difficultatis i ꝓ ce. cõ.32. vide etiam ibidẽ.c.87.

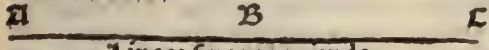
¶ Maxime aũt manifestũ est ꝙ impossibile est esse continuũ q est in rectitudine motũ. Quia reflexibile necesse est stare nõ solũ in recto: sed si ẜm circulũ ferat. Nõ.n. idẽ est & ferri in circulo & circulũ. Est.n.aliqñ qđ mouetur cõtinuũ. Aliqñ quidẽ in idem veniẽs vñ motũ est reflecti iterũ. Qđ aũt necesse est stare fides est non solum in sensu sed in rõne. principiũ aũt hoc est. Trib⁹ enĩ existib⁹ ꝑncipio: medio: & fine. Mediũ ad vtrũq; est: & vnum numero: rõne aũt duo. Amplius aũt aliud est qđ est potẽtia & qđ est actu. Quare & rectitudinis q̃ infra sunt terminorũ: qđlibz signũ potẽtia quidẽ mediũ est: actu aũt non est: nisi diuidat hanc & stans iterũ incẽperit moueri. Sic aũt mediũ principiũ fit & finis actu. Principium quidem posterioris: finis autem primi.

Dico autē vt si fertur.a.ꝛ stet in.b.ꝛ iterum feraṫ in.c. Cum aūt cōtinue feraṫ neqꝫ adesse neqꝫ abesse possibile est.a.ſm.b.signuꝫ:sed solū esse in ipso nunc. In tpe aūt nullo ꝓpter id qđ non ipsum nunc est diuisio in toto.a.b.c.Si aūt adesse aliquis cōcedat ꝛ abesse semper stabit ad id ad qđ ferṫ.Impossibile enim est.a. simul adesse in.b.ꝛ abesse.In alio ergo ꝛ alio signo tpis est. Tps itaqꝫ erit qđ est in medio.Quare quiescit.a.in.b. Similiter aūt in aliis signis est:eadē enim ratio est in oibus.Cuꝫ aūt vtatur.a.qđ fertur ipsi.b.medio ꝛ fine ꝛ principio:necesse est stare:ꝓpter id qđ duo facit sicut vtiqꝫ:ꝛ si intelligeret.Sꝫ ab.a.signo quidē abfuit principio:In.c.aūt affuit cū perficiat ꝛ stet.

¶Et hoc apparet magis.s.ꝙ īpossibile est vt motus per lineam rectā sit cōtinuus ex hoc.s.ꝙ illud qđ reflectiṫ necesse est ꝙ quiescat.Nō solūmodo illud qđ mouetur ſm lineā rectā:sed etiā illud qđ moueṫ per circulum.Nō eñ est eadē intētio aliquid moueri circulariter:ꝛ aliquid moueri per circulū. Forte enīꝫ mouetur eundo sup ipsum:ꝛ forte cū peruenerit ad illū locuꝫ a quo icepit moueri/reuertiṫ.Et hō certus est: qm̄ talis motus necesse est vt quiescat nō sensu tantuꝫ sed rōne. Et hoc est ṗncipiū illius:qm̄ hic sunt tria: principiū:ꝛ mediū:ꝛ postremū.Mediū apud vtrūqꝫ extremoꝝ est vtrūqꝫ:ꝛ est in numero vnū:ꝛ in respectu duo.Et illud qđ est in potētia est aliud ab eo qđ est in actu.Et ideo qđcūqꝫ punctū imaginaueris īter duo extrema est mediū in potētia:ꝛ non est in actu:nisi qñ diuiserit illaꝫ:ꝛ qñ cessauerit quiescens apud illū punctū:deinde incepit moueri.Tunc enim medius punctus erit ṗncipium:ꝛ finis.Principiū postremi:ꝛ finis primi.Verbi grā:ꝙ.a.moueaṫ ꝛ quiescat apud.b.deinde moueṫ ad.c.Cū aūt moueṫ ſm ꝯtinuationē impoſe erit vt.a. sit in.b.aut separeṫ ab ipso.Sed erit in eo tm̄ in instāti nō in tempore oīno:ꝛ instās nō diuidit totū.s. lineā.

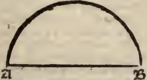
Si igiť aliqs posuerit φ cū.a.tra̅sferť erit in.b.⁊ sepa/rabiť ab eo:tunc erit quiescēs.Impoľe em̄ est vt.a.sit insit̓ in.b.⁊ separeť ab eo. Ergo ħ erit ī duobꝰ punctis diuersis tpibus.Ex quo sequiť vt.a. quiescat in pūcto b.⁊ sit̓r in alijs punctis.Qm̄ ratio est eadē in omnibꝰ. Quādo aūt.a.motū vtiť.b.qꝺ mediuꝫ est ꝓ ꝓncipio ⁊ fine:necesse est vt quiescat: qꝛ ponit ipsum duo. Sed qꝛ incepit a puncto.a.separať a principio: ⁊ sic in puncto.c.cum cōplet suus motus quiescat.

¶ Demonstratio φ mediuꝫ sit principium ⁊ finis actu.

Linea: siue magnitudo.

¶ Demonstratio eiusdē in arcu circuli.

¶ Quia declaratio predicta que est fundaťsuper hoc φ illud qꝺ moueť;⁊ post reflectitur super lineā rectaꝫ non est motus continuus: est declaratio vl̄is oībus quattuor trāsmutationibus; ⁊ cuꝫ incepit declarare hoc de moto in loco:⁊ qꝛ declaratio propria est magis perfecta ⁊ magis manifesta.¶ Dixit.⁊ hoc apparet magis ⁊c̄.i.⁊ apparet magis φ impossibile est vt motus cōtinuus eternus sit super lineam rectam ꝓm reflexionem ⁊ reuersionē ex hoc.s.qm̄ omne qꝺ reflectitur necesse est vt quiescat inter duos motus.s.vt habeat quattuor dispositiones; duos motus; ⁊ duas quietes.¶ Et qꝛ hoc non solūmodo declaratur in moto super dimensionē rectaꝫ;sed in moto super circulum:dixit;nō solūmodo illud qꝺ moueť super lineaꝫ rectā ⁊c̄.i. ⁊ hoc qꝺ diximus non tantū declarabitur in eo qꝺ moueť super lineam rectam:sed in eo qꝺ mouetur super circuluꝫ. ¶ Et quia illud quod mouetur super circulum/ mouetur duobus modis; quoniam aut perficit circulum;aut mouetur in eo super arcum. Deinde reuertiť super illum eundē arcū ad cōtrariam partē.¶ Et alter istoꝝ modoꝝ est possibilis.¶ Et reliquus impossibilis.s.reuerti super eundeꝫ arcum: distinxit istos duos modos.¶ Et dixit.non est eniꝫ eadē intētio ⁊c. i.imo ista intentio declarabiť in eo qꝺ mouetur super circulū quādo mouebitur super illū motu circulari.s.ire ⁊ reuerti.Non em̄ est eadē intentio:aliquid moueri circulariter;⁊ aliquid moueri per circulū. ⁊ Idest: ⁊ diximus motus circularis.i.attributus circulo.Quoniā non est eadeꝫ intētio aliquid moueri motu attributo circulo:ꝓm φ est super circulum tantum;⁊ aliquid moueri super totum circulum. ¶ Et dixit hoc:qm̄ illud qꝺ mouetur super circuluꝫ vno motu ⁊ ad vnam partē dr̄ moueri circulariter in rei veritate.Illud aūt qꝺ mouetur in eundo ⁊ redeundo super circulum/mouetur motu attributo

65

Declaratio ꝓpa ē magis ꝓfecta ⁊ magis manifesta.

Nō ē eadē intētio aliqd moueri circulariter ⁊ moueri ꝑ circulū.

circulo: et hoc intedebat cu dixit: circulariter: motu igit super circulum vno modo dr moueri circulariter: et motu super circulum eundo et reuertendo non di moueri circulariter: sz per circulu. C D.d. forte enim mouet etc.i. forte enim aliquid mouet: et est delatu super circulum: et dicit moueri in eo circulariter: et forte quado peruenerit ad locu ex quo incepit moueri reflectit: et tuc dicit moueri per circulu. C Et cu exposuit intentione qua intendebat: et distinxit illa in quibus manifestabit hoc incepit declarare: et dixit: et homo erit certus etc.i. et homo erit certus q illud qd mouetur eundo et reuertedo habet duas quietes sensu et ratione. C Et dixit hoc: qm apparet sensui. q omnia mota eundo et reuertedo hnt duas quietes: et hoc manifestum est in eis que mouent motu voluntario.s. aialibus: et in eis que mouent naturaliter istis duobus motibus vt pulsus. Medici enim fingut coprehendere sensu duas quietes.s. in fine systoles et dyastoles. C Et queret aliquis si sit manifestu sensui q omne motu qd reflectit quiescit: tuc vti sermone in declaratione eius est superfluum. C Dicamus igit ad hoc q hoc qd apparet sensui est testimoniu illi qd apparet rationi: sed illud qd apparet sensui non sufficit in hoc q omne tale motu quiescit cu non sit remotu q plura talia mota sunt quoru quis non coprehenditur sensu. Et sic esset possibile existimare ipsa no quiescere. Cu igitur causa fuerit data in hoc.s. causa faciens quiete tuc declarabitur q omne tale motu quiescit necessario. C Et possumus dicere q sensus sufficit in hoc.s. in esse: et precipue hoc qd apparet q duo mota equalis velocitatis quado alteru mouet reflectendo et alterum recte apparet sensui q rectu incedit velocius a vt post dicet Arist. C Et sm hoc ratio data hic erat causa in hoc esse tantum: et sic scietia huius erit magis certa: quoniam scire b aliquid esse cum sua causa erit certius scietia que est in sensu tantum. C Et cu dixit: q hoc no tantu apparet sensu sz rone.i. demostratione: incepit et dixit: et hoc est principiu illius etc.i. et qi in his duobus motibus.s. eunte et reflexo sunt tria.s. principiu et mediu: et est illud qd est inter duos motus: et istud c mediu est vnu numero: et duo ratione: necesse est vt iste motus sint duo: motus d em cotinuus no habet medium qd sit vnu numero.s. in actu sed potentia. C Deinde induxit aliam declarationem et dixit: et est etiam illud qd est in potentia etc.i. et omne motum super lineam rectam sm q mouetur super ipsam motu finito necessario describit in ea duo puncta in actu sc3 punctu ex quo mouet: et punctu ad qd mouet: et nullu punctum describit in actu inter hec duo pucta nisi quiesceret in medio: et hoc intedebat cu dixit: et non est in actu etc.i. et motu non describit punctum in actu inter duo pucta inter que mouet nisi diuiserit magnitudine super qua moue3 et quieuerit in medio. Si igitur reuerta in motu ad cotraria parte a qua mouebat: tuc punctus medius quez describit in actu erit principiu3 motus et finis. Erit enim finis primi motus: et principiu secundi motus. C Et hoc intedebat cu3 dixit: et non est in actu etc.i. et incepit moueri.i. ad cotrariam partem ei ad qua mouebat. C D.d. tunc igit mediu erit principiu et finis.i. tunc igit pūctus medius que describit i actu erit pncipiu et finis. Et sine motu quieuerit in pucto medio. Deinde reuersum est ad motu ad

Appet sensui q omia mota eudo et redeudo hnt duas quietes.

An vti sermone i declaratione ei9 qd e sensui manifestum sit supfluu.

a Ex hoc p3 qd sit demostratio cae tm. Uide p 8.2.ce.c.35

b Scire aliqd cu ca e pfecti9 q scire ipm i sensu tm.

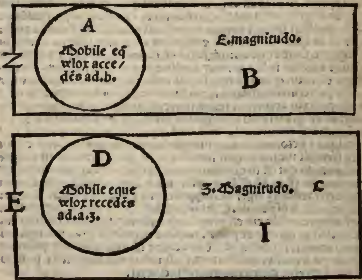
c Mediu3 i motu reflexo e vnu numero et duo rone.

d Motus otinuus no h3 vnu mediu i actu.

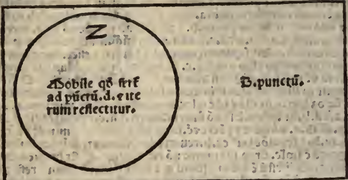
cõtrarium illius partis. Aut quieuerit in fine spacij: deinde reuersus est ad cõtrarium illius partis. Describit igitur punctum in actu qđ est principium & finis insimul. s. principium postremi motus & finis primi. ¶ Et cum dixit hoc: dedit exemplum & dixit. V. g. &c. i. Verbi gratia: ponere q̃ .a. moueat ex .c. ad .b. & quiescit in .b. sic q̃ facit .b. esse punctũ in actu: deinde reuersum est & mouet ex .b. ad .c. tũc igit .b. erit finis pmi motus & principiũ secundi. ¶ D. d. cum aũt mouet fm cõtinuationẽ &c. i. & illud qđ mouet cõtinue impossibile est vt su perponatur alicui: & vt separet ab eo. Q̃m tale est super magnitudinem in tempore: q̃m diuidit magnitudinem in actu: & ideo quiescit necessario inter duos motus: & non in instãti: & illud qđ est cõtinui motus est super magnitudinẽ in instãti non in tpe omnino. ¶ D. d. & instãs non diuidit. i. & motũ cũ fuerit in instanti nõ diuidit magni tudinẽ in actu. ¶ D. d. si igitur aliquis posuerit &c. i. si igit aliquis posuerit q̃ aliqđ motum fuerit super aliquid in actu: deinde separet ab eo: tunc cõtingeret necessario vt quiescat in illo. ¶ Deinde dedit rationem super hoc: qđ est cõuersum positi & dixit: impossibile enim est vt .a. sit insimul in .b. & separatum ab eo. i. & hoc fuit ita: q̃m impossi bile est vt motum sit in extremo magnitudinis: deinde separetur ab eo: ad contrarium illius partis ad quam mouebatur in vno instã ti. Ver. gratia: q̃ .a. iuit ex .b. ad .c. & fuit super .c. deinde mouet ab eo ad .b. in vno instanti. ¶ D. d. hoc enim erit in duobus punctis di uersis. i. vt cũ fuerit impossibile vt aliqđ motũ sit super extremum ali cuius magnitudinis & reflectat ab eo in eodẽ instãti: tũc instans in quo fuerit super illud extremũ est aliđ ab eo in quo separat. ¶ Dein de dixit: ex quo sequit vt .a. quiescat super punctũ .b. i. & cum instans in quo motũ est super extremũ magnitudinis est aliud ab instãti in quo separat ab eo: & est declaratũ q̃ inter quelibet duo instantia est tempus: necesse est vt motũ quiescat super extremũ magnitudinis: q̃m in quolibet tpe aut corpus mouet aut quiescit. ¶ Deinde dixit: & sĩr est in alijs punctis &c. i. & similiter est de alijs pũctis acceptis in tempore. s. instantibus: q̃m ratio est eadem in eis. ¶ Et intendit vt mihi videtur in hoc q̃ inter quelibet duo eorũ est tempus. Decla ratum est enim q̃ instãs non sequit instans & põt intelligi sic: & sĩr de alijs punctis imaginatis super lineam: q̃m cum motum descripsit vnum eorum in actu: tunc quiescit necessario: siue posuerimus q̃ iste punctus est in extremo lineę: aut in medio. ¶ Et ideo dixit post: cũ autẽ .a. motũ vtitur medio &c. i. & cũ imaginauerimus q̃ motũ vti tur aliquo pũcto medio magnitudinis pro fine primi motus & prin cipio secundi motus: sequit necessario vt quiescat: sicut est disposi tio in puncto qui est in extremo magnitudinis. ratio enim in omni bus punctis est eadẽ. ¶ D. d. q̃m ponit ipsum duo &c. i. q̃m motum cum fuerit reflexum super duo opposita tũc faciet finẽ primi motus: & principium scđi motus. ¶ Et impossibile est vt duo in actu sint in vno instanti: instãs eñ est in potentia nedum vt opposita sint in eo. ¶ D. d. sed qr incepit ex pũcto .a. &c. i. & necesse est vt quiescat: q̃m cũ incepit moueri incipit a pũcto in actu: & cũ finit descripsit pũctũ in actu. Ergo sequit vt quiescat quẽadmodum non incepit ex puncto nisi illud qđ erat quiescens anteq̃ inciperet.

¶Cũ ꝛ ad dubitatõem hoc dõm: hʒ enĩ locus hic du bitatõem hãc. Sit.n. que est.e. ei q̃ est.ʒ. equalis ꝛ.a. ferat ꝯtinue ab.e. extrẽo ad.c. Silr aũt fit.a.in.b. signo ꝛ.d. ferat a.ʒ. extrẽo ad.i. reglr: ꝛ velocitate filĩ ipsi.a. ꝫ pm.d. ante veniet in.i. q̃ʒ.a.in.c. Prius.n. mouẽs ꝛ discedens primum venire necesse est. Non ergo simul affuit.a.in.b. ꝛ absuit ab eodẽ: vnde posterius fit. Si enim sit: non posterius esset: sed necessitas erit stare. Non enim ponẽdum est cũ.a. affuit ſm.b. ipm.d. mo ueri.a.ʒ. vltimo. Si.n. affuit.a.in.b. erit ꝛ abesse: ꝛ non simul: sed erit in decisione tpis: ꝛ non in tpe. Hoc ergo ipoſe est sic dicere ꝛ in ꝯtinuo: sed in reflectẽte necesse est sic dicere. Si.n.q est.ʒ. ferat ad ipm.d. ꝛ iteꝝ refle ctens deorsum ferat in vltimo in quo est.d. ꝛ fine ꝛ pn cipio vtet vno signo vt duobus: vnde stare necesse ẽ. Nec simul affuit.ʒ.in.d. ꝛ absuit ab ipso.d. Ibi enim simul esset ꝛ non esset in eodem nunc.

¶Ratio qua dubitatur ꝙ id quod continue mouetur aliquo signo quiescat.

¶ Ostensio q necesse sit mobile quod reflectitur quiescere illo signo a quo reflectitur.

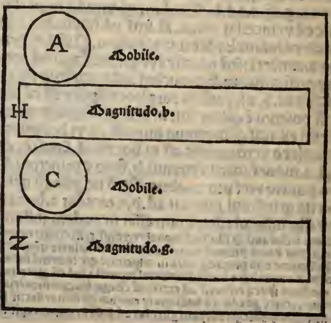

¶ Et idō opz nos rōcinari p hoc in dissolōne qōnis: est enim locus dubitatōis. Qm̄ si spaciū.h. est equale spacio.z.t.a.mouet ptinue de extremitate.h.ad.b.ad .h. revertēdo: & insimul fuit in pūcto.b. Et.c.mouet de extremitate.z.equalr & in eadē velocitate: tūc.c. icedit citius ad.g.qz.a.ad.b. Illud .n. qd incedit in pcessu necesse est vt incedat citius. A.igit nō fuit in.b.& sepabitur ab eo insimul: & silr fuit diversum. Qm̄ si esset insil non diversaret: sed necesse ēvt qescat: Ergo nō opz ponere q cū.a.fuit in.b.movebat.a.ab extremo .b. Qm̄ si.a.fuit in.b.& sepatū ab eo: & hoc impole est eē isimr. Qm̄ positum ē q hoc fuit in dria tpis: non in tpe. Manifestū est igit q in ptinuo impole est vt hoc dicatur. In reflexo vero necesse est vt hoc dicat.s.quies. Qm̄ si qñ.a.movet fuerit extremū.b.finis & principiū. Tūc vno puncto vtet pro duobus. Et idō necesse est qescere non ita q insimul pveniat ad.b.& recedat a.b. Et si ñ: tunc illic insimul esset: & non esset in eodem instanti.

¶ Cum declaravit q illud qd movet recte qñ reflectitur] necesse est vt quiescat & non ptinuet suus motus: vult dissolvere qōnez ex hoc in q dī quare duo mota equalia in velocitate qñ movent insimul p duo spacia equalia & incipiūt insimul moveri: sed cū alter pvenit ad medium spacij reflectit ad extremū ex quo incepit moveri: & reliquum directe pcedit ad finē: quare motum qd non reflectit pvēit ad finē spacij anteq̄ reflexum pveniat ad locū in quo incepit: licet 66 Rōnis abbreviatio.

duo spacia fuit equalia. Dicēdum est igit ei q̄ hoc grit: qm̄ motum reflexuȝ gescit. ℭ Et hoc intēdebat cū dixit: ⁊ iō oȝ nos rōcinari ⁊c̄. ℭ Deinde incepit dicere qōnem: ⁊ dixit. est.n. in hoc locus dubita/tōis ⁊c̄.i. qm̄ cū posuerimus.a. moueri ad.b. dinde reflecti ab eo ita ꝙ in vno instāti fuit in pūcto.b. ⁊ recessit ab eo: tūc nō oȝ.c. incedere ad.g. anq̄.a. ad.h. ⁊ cū.c. icedit ad.g. anq̄.a. ad.h. ꝯtiget ꝙ .a. nō existet in.b. ⁊ fuit separatū insimul. Qm̄ si ita esset: tunc non diuersaretur motus eius a motu.c. sic igit est intelligēdus iste locus. ℭ Et iō vr̄ mihi ꝙ aliqd est diminutū a verbis Arist. ī lib. Qm̄ sȝ ꝙ iuenit in libro nō iducit in forma sylli inducētis ad incōueniēs: ⁊ iō sic oȝ legi: ⁊ in illa eadē velocitate necesse est vt ꝯuentus.c. ad g.⁊.a. ad.h. sit insimul: sȝ nō sunt insimul: qm̄.c. citius icedit q̄ .a. ad.h. ℭ D.d. nō igr̄ oȝ pōere ⁊c̄.i. sȝ q pōit motū cōtinuū eē pōit ꝙ eē.a. in.b. ⁊ sepatōeȝ ei⁹ ex.b. reuertēdo ē in diia tpis īdiuisibili nō in tpe: qđ ē ipole. Ergo ille motor nō est ꝯtinuus. ℭ Et hoc itēdebat cū dixit. Maifestū ē igr̄ in ꝯtinuo ꝙ ē ipole eē dicer̄.s. motū reflecti. ℭ D.d. illud āt qđ reflectit ⁊c̄.i. ꝙ motus nō ꝯtinuus: ⁊ ꝙ quiescit. ℭ Deinde vedit cām in hoc ⁊ dixit: qm̄ sicut.a. mouet tūc extremuȝ b. erit finis ⁊ ꝑncipiū ⁊c̄.i. ꝙ cū pūct⁹ fuit in actu diuisit tp̄s ī duo: ⁊ ideo fuit tempus inter ea. ℭ D.d. ⁊ si non esset illic ⁊c̄.i. ⁊ si non ⁊ tunc.a. esset in.b. in actu. Et nō eēt in eodem instāti: ⁊ instans non esset nisi in potentia.

ℭ Ostensio eiusdem ꝑm Cōmentatorem.

¶At vero olim solutio non dãda est. nõ enim ɔtingit dicere ꝙ ꝫm.d.fit ipm.z.in decisiõe:non affuit aũt nec defuit. Necesse ẽ.n.in finem venire q actu est ⁊ nõ potentia. Que qdem igitur sunt in medio potentia sunt: hec autem actu. Et finis est quidem deorsum:ꝑncipiũ aũt sursum ẽ:⁊ motũ silr. Necesse ẽ ergo stare reflectẽs in recto. Nõ ergo ɔtingit motũ ɔtinuũ eẽ ⁊ ppetuuz in recto. Eodẽ ãt mõ obuiãdũ est ⁊ ad iterrogãtes Zenonis rõnẽ:⁊ volẽtes si sp mediũ trãsiri opz. Hec media aũt infinita sunt:infinita aũt ĩpolẽ ẽ trãsire motũ nõ eẽ: neqꝫ posse qcqꝫ moueri. Aut sicut ipsam hãc rõnẽ qdã alr iterrogãt:volẽtes mobile cũ mouet media singula sup que fert prius numerari. Quare abeũte tota ĩfinitũ accidit numerari numeꝝ. Hoc aũt cõfitent eẽ impolẽ.

¶Et non opz dicere illã solõnẽ in ꝑdcã qõne prius. ¶Qm̃ polẽ est dicere ꝙ motũ erit sup.c.h.aut sup.b. in loco dr̃ntie tpis. Ita ꝙ nõ fuit in ipso neqꝫ sepatũ ab eo. Illud.n.qd̃ est in actu nõ in potẽtia/necesse est puenire ad finẽ. Et pũcta q̃ sunt in medio sunt in potẽtia: ista aũt sunt in actu. Et ẽ finis ab inferiori:⁊ principiuz a supiori. Et silr ẽt ẽ de motibꝰ. Necesse ẽ igit vt reflexũ sup lineã rectã qescat. Impolẽ ẽ igr vt in linea recta sit motus ɔtinuus eternus. Et ꝫm hũc modũ d̃bemus opponere ꝫmõi Zenonis dicẽtis:ꝙ illud quod ptrãsit spaciũ necesse ẽ sp ptrãsire medietatẽ. Sed medietates sunt infinite:⁊ infinita nõ pñt ptrãsiri. Impolẽ ẽ ergo illud spaciũ ptransiri. Aut q hoc dicit alio mõ: sicut alij dicũt:ꝙ necesse est dũ hõ mouet vt nũeret medietates vnã post aliã. Et tũc cũ ptransit totã medietatẽ:tunc numerat nũeros infinitos:⁊ manifestũ est ꝙ hoc ẽ ipolẽ.

Puncta q̃ sunt in medio sunt in potentia.

¶Cũ dclatũ sit hic de motu: qm̃ nõ facit in magnitudine super quã mouet pũctũ in actu nisi cũ qeuerit:⁊ tũc nõ opz dissoluere qõnem Zenonis in motu p illã dissolutiõem per quã fuit dissoluta in sexto. 67

¶D.d.qm̃ ĩpossibile est dicere ⁊c̃.i. qm̃ impolẽ est dicere ꝙ motus qñ puenerit ad extremuz magnitudinis que est.c.h.aut.b. pueniat ad ipm in differẽtia tpis indiuisibili.s.in instanti:ita ꝙ non fuit in extremo magnitudinis:deinde separatur ab eo. ¶D.d. necesse est

6.phy.t.c.19.

Pūcta que sūt īter pͥn cipiū ꝛ finē magnitudinis sunt in potētia cū magnitudo diuidatur ꝫ illa potētia ꝛ nō actu. pūct⁹ autē qui ē finis magnitudinis ē i actu

igitur vt pueniat ad finē ꝛc̄.i.ꝛ cum motū mouetur super magnitudinē finitā in actu; necesse est vt pueniat ad extremuꝫ magnitudinis qd est punctū in actu ꝛ finis motus. Puncta aūt que sunt inter principium ꝛ finē magnitudinis sunt in potētia; cuꝫ magnitudo diuidatur ꝫm illa potētia nō in actu. Punctus aūt qui est finis magnitudinis est in actu: ꝛ est finis primi mot⁹ ꝛ principiū secūdi. V.g. finis mot⁹ ab inferiori ad superius: ꝛ principia motus a superiori ad inferius. ℂB.d. silr est etiā de motib⁹.i.ꝛ hoc necesse est in oībus motib⁹ finitis. B.d. necesse est igitur vt reflexū ꝛc̄.i. manifestuꝫ est igitur ex dando cām in hoc; ꝙ motū describit punctū in actu super magnitudinē: ꝛ est magnitudinē esse finitam in actu ꝙ necesse est ipm quiescere. In sermone eniꝫ dedit cām ꝙ causa quietis in extremo magnitudinis est: q2 describit in ea punctū in actu. Hic aūt dedit cām in hoc ꝙ describit super ipm punctū in actu: ꝛ est magnitudinē rectā esse finitā in actu. ℂ Et ideo dixit, ergo necesse est vt reflexū ꝛc̄.i. manifestum est igitur hoc eē necesse in oībus suis cāis ꝓpinqs ꝛ remotis. ℂB.d. impoſſe est igitur vt sup lineā rectā sit mot⁹ cōtinuus etern⁹.i. qm̄ motus eius qd mouetur super lineā rectā est finitus; q2 linea recta ē finita: ꝛ reflexū quiescit inter motus. Et qd quiescit in suo motu nō mouetur cōtinue. ℂ Et cum dixit; ꝙ nō opꝫ cōtradicere Zenoni p illaꝫ cōtradictionē p̄dictā in sexto: cū illa sit ꝫm sermonē nō ꝫm rem: reuersus est ad narrandū ꝙ ꝫm hunc modū dissoluitur illa qō. Et est ꝙ dum motū mouetur nō diuidit magnitudinē in actu.s. sup quā mouetur. ℂB.d. qm̄ illud qd ptrāsit spaciū: necesse est ꝛc̄.i.ꝛ questio est talis: qm̄ omne qd pertransit spaciuꝫ: necesse est ꝙ anteq̄ ptrāseat totū spaciū ptranseat medietatē; ꝛ necesse est vt anteq̄ ptranseat illam medietatē ptranseat medietatē illius medietatis: ꝛ sic in infinitū. Qm̄ cuꝫ magnitudo diuiditur in medietates īfinitas: necesse est vt illud qd ptrāsit totā magnitudinē, anteq̄ ptrāseat illaꝫ ptrāsibit magnitudines infinitas. Et cū ita sit ꝯtinget vt motū ptranseat in tpe finito magnitudines infinitas: qd est impoſſe. ℂB.d. aut qui dicit alio modo ꝛc̄.i. aut q inducit qōnē alio mō dicēdo ꝙ qui mouetur p aliqd spaciuꝫ pōt numerare medietatē illius spacij ante illud spaciū: ꝛ medietatē illi⁹ medietatis ante aliā medietatē: ꝛ sic in infinitum: ex quo ꝯtingit ꝙ si aliqs hō ptrāsiuerit p aliqd spaciū vt numeret numeros īfinitos: qd est impoſſe. ℂ Et cū dixit vt numeret medietatē post aliā: intēdit numerare medietates q̄ cōsequuntur se adinuicē: sicut numerās numerat vnitates q̄ cōsequuntur se adinuicē. Sꝫ q2 medietates sunt infinite, sequitur numerare numeros infinitos: ꝛ iste modus impoſſis est alius a p̄dicto: ꝛ est manifestior; ꝛ nō pōt cōtradici ꝫm sermonē p ꝯtradictionē dictā in sexto. Illic.n. fuit dictū ꝙ si ptrāsit medietates infinitas: necesse est vt ptrāseat eas in tēporibus īfinitis: ꝛ cū posuit hanc qōneꝫ; incepit dissoluere eā ꝛ dixit.

ℂ In primis igitur quidē rōnibus soluimus p id qd tēpus infinita hꝫ in seipso. Nō.n. incōueniēs est si in infinito tpe īfinita ptrāsit aliqs. Silr aūt infinitū vtiqꝫ in lōgitudine est ꝛ in tpe. Sꝫ hec solo ad interrogātē quidē

sufficiẽter se hȝ. Interrogabat.n.si in finito tpe infinita trãsire atq; numerare ꝯtingit: ad rem aũt ꝛ veritatẽ nõ sufficiẽter. Si.n. aliqs dimissa magnitudine ꝛ interro/gauerit si in finito tpe cõtingit infinita trãsire: ꝛ interro/get de ipso tpe eadẽ. Habet.n. tps infinitas diuisiones: nõ adhuc sufficiẽs erit hec solo. Sed verũ dicẽduȝ est qd̃ quidẽ diximꝰ in rõnibꝰ. Si.n. aliqs ꝯtinuũ diuiserit in duo media hic vno signo tanq̃ȝ duobꝰ vtit. Facit.n. ipm principiũ ꝛ finẽ. Sic aũt facit numerãs q ꝛ in me/dia est diuidẽs. Sic aũt diuidẽte nõ erit cõtinua neqȝ linea neq; motus. Cõtinuus eniȝ motꝰ cõtinui est. In cõtinuo aũt sunt quidẽ ifinita media: sȝ nõ actu: sȝ potẽ tia. Si vero faciat actu: nõ faciet continuuȝ sed stabit. Qd̃ quidẽ in numerãte media manifestũ est ꝙ accidit. Unuȝ eniȝ signũ est necesse ipsi numerare vt duo. Alte rius quidẽ eniȝ finis medij: alterius aũt ꝛ principium erit si nõ vt vnũ numeret cõtinuũ: sed vt duas medieta tes. Quare dicendũ ad interrogatiõeȝ: si cõtingit infini ta trãsire: aut in tpe: aut in lõgitudine: q: est quideȝ sic: est aũt nõ sic. Actu eniȝ cũ sint nõ ꝯtingit: potẽtia auteȝ ꝯtingit. Qui aũt cõtinue mouet̃ ƀm accidẽs ifinita trã siuit: simplr̃ autẽ nõ. Accidunt.n. linee infinita media esse. Substantia autẽ altera est ꝛ esse.

In ꝯtinuo sunt ifinita media non actu sȝ po/tentia.

¶ Dicamus igit̃ ad hoc ꝙ in p̃teritis sermonibꝰ dissol uimus hanc q̃õnẽ cũ diximus: q̃m in tpe sunt ptes infi nite. Non.n. inopinabile vt aliquid ptrãseat res infini tas in tpe infinito. Et infinitũ eodẽ modo existit in lon gitudie ꝛ tpe. ¶ Sȝ ista r̃n̄sio sufficit in hac q̃õne. Qd̃ eniȝ est: vtrũ sit pośe in tpe finito ptransire ꝛ numerare res infinitas. Scd̃m aũt reȝ ꝛ in rei veritate nõ sufficit. ¶ Q̃m si hõ diuiserit lõgitudinẽ: ꝛ dimiserit q̃rere vtrũ sit pośe in tpe finito ptrãsire res infinitas. Deide q̃siuit hoc in ipso tpe. nam tp̄s hȝ dr̃ias infinitas: tũc ista r̃n̄sio nõ erit sufficiẽs. Sȝ opȝ nos dicere verũ: ꝛ est illud qd̃ prius diximꝰ. s. ꝙ cũ aliqd̃ diuidẽs diuiserit cõtinuum

in duo media. Tunc vtet̃ hic eodẽ puncto ꝓ duobus.
Facit enim ipm principiũ ⁊ finẽ. Et silr̃ facit qui nume
rat/aut qui diuidit medietates. Cum igit̃ diuiserit aliqd
hac diuisione nõ erit cõtinuũ:siue fuerit linea:siue mo
tus. Motus enim cõtinuus est cõtinui:⁊ in cõtinuo ipo
certe sunt medietates infinite:nõ ſm actũ:ſʒ in potẽtia.
Cum igit̃ posuerimus medietates in actu:tũc nõ erit
cõtinuũ:ſʒ necesse vt quiescat. Et hoc sequit̃ manifeste
in eo qd̃ numerat medietates. Et necessario.n.nume/
rat idẽ punctũ pro duobꝰ. Qm̃ erit finis alteriꝰ duarũ
medietatũ:⁊ principiũ alterius medietatis. Sʒ nõ nu
merat cõtinuũ pro vno:ſʒ pro duabꝰ medietatibꝰ. ¶ Et
ideo r̃ndendũ est quereñti vtrũ sit poſſe ptrãsire res infi/
nitas:aut in tpe:aut in longitudine sic. Qm̃ quodãmõ
hoc est possibile:⁊ quodãmodo impoſſe. In actu autẽ
est impossibile. In potentia vero possibile. Qm̃ illud
qd̃ mouet̃ cõtinue p accidẽs pertrãsit res infinitas:sim
pliciter vero nõ. Accidẽs enim est qd̃ accidit linee vt es
sent medietates infinite:ſm aũt suam essentiã nõ.

68 ¶ Cum narrauit ꝙ r̃nsio predicta in qõne Zenonis nõ sufficit: incl/
pit narrare modũ ex quo illa respõsio nõ est sufficiẽs:⁊ prio iterauit
illã respõsionẽ. ¶ Et dixit: in sermonibꝰ enim preteritis.i.illa solu/
tio nõ sufficit:qm̃ nos diximus illic in respõsione ad sermonẽ dicẽ/
tis: ꝙ si motũ ptransit spaciũ:ↄtingit ipm ptransire spacia infinita
in tẽpore infinito. Diximus hoc.s. ꝙ si ptransit spacia infinita ptrã/
sit ea in tpibus infinitis. Tẽpus enim in quo est motus diuidit̃ in in/
finitũ:sicut diuidit̃ magnitudo p quã est motus. ¶ Et hoc itẽdebat
cũ dixit: dissoluimus qõnem ⁊c̃. ¶ Et cũ dixit cõtradictionẽ quã cõ
tradixit illi qõni: demõstrauit diminutionẽ q̃ est in illa cõtradictiõe.
Qm̃ cũ dictũ fuit in qõne ꝙ si motũ pertransit spaciũ:sequit̃ vt p/
transeat spacia infinita in tpe finito: nõ intendit in ea ad destruẽdũ
ipsum ptrãsire spacia infinita sicut oporteret; sed dictũ fuit r̃ndẽdo:
ꝙ si ptranseat spacia infinita ptrãsibit illa in tpibus infinitis: nõ in
tpe finito: sicut dictũ fuit in qõne. Et in hoc videt̃ quasi cõcedere pos
sibile esse ptrãsire spacia infinita ex hoc qd̃ dixit ꝙ ptrãsit ea in tem
poribus infinitis. Sʒ hoc in se est impoſſe.s. ptrãsiri spacia infinita:ſʒ
si hoc fuerit ↄcessum/r̃nsio erit vera. ¶ Et hoc intẽdebat cũ dixit: qm̃
nõ est impoſſe ⁊c̃.i. r̃nsio aũt predicta: illic.s. ꝙ si pertranseat spacia
infinita ptrãsibit ea in tpibꝰ infinitis est vera: qm̃ nõ est impoſſe ptrã
sire spacia infinita in tpibꝰ infinitis. ¶ Deinde dixit: ſʒ ista r̃nsio suf
ficit ⁊c̃.i. ſʒ r̃nsio pdicta in sexto est sufficiẽs quantũ ad qõnẽ: dicẽns

enim hanc qõnez querit vtrũ est possibile ptrãsire: aut numerare in tpe finito res infinitas: ⁊ cũ dictũ fuit ei hoc esse impoſſe: dixit: ꝙ illud qd̃ ptransit spaciũ ptrãsit res infinitas in tpe infinito: ⁊ ad hoc fuit dictũ ꝙ illud qd̃ ptransit spaciũ si pertrãsit infinita pertransit ea in tpibus infinitis. Qm̃ si cõponit̃ spaciũ ex infinitis spacijs: necesse est vt tps in quo ptrãsit spaciũ cõponat̃ ex tpibus infinitis. Et ideo ista cõtradictio sufficiẽs est quantũ ad querentẽ: sȝ ſm rem in se nõ est sufficiẽs: ⁊ iõ dixit: ſm autẽ rem ⁊ in rei veritate nõ sufficit. ℭ Et cũ dixit: qr nõ est hec qõ sufficiẽs. Deĩde dedit cãȝ in hͦ ⁊ dixit: qm̃ si hõ diuiserit ⁊c. ⁊ intẽdit p drias istãtia. ⁊ itẽdit ꝙ qõ remãet si q̃rẽs dimiserit illud qd̃ existimauit seq ad motũ. s. ꝙ motũ ptrãsit spacia ĩfinita in tpe ĩfinito: ⁊ mutauerit qõnẽ ad tps: q̃rẽdo ꝙ tps ĩ quo motũ mouet̃ cõponit̃ ex tpibus infinitis: cũ diuidit̃ p instantia infinita: ⁊ motũ mouet̃ per totũ spaciũ in toto illo tpe ex quo cõtingit vt motũ ptrãseat res infinitas: qm̃ ptrãsit tps ⁊ spaciũ: qd̃ est impossibile. Infinitũ. n. nunꝙ̃ desinit̃ neqȝ pertransit̃. Si hoc igit̃ fecerit querẽs tunc respõsio prima nõ erit sufficiẽs in dissolutione istius qõnis: ⁊ hoc qd̃ dixit manifestũ est: qm̃ illic accepit ꝓ possibili ptrãsire spacia infinita. ℭ Et cuȝ declarauit ꝙ rñsio p̃dicta nõ sufficit ſȝ rem ipsam; dixit: sed opȝ nos dicere verum ⁊c. i. ⁊ rñsio sufficiẽs in hoc est illud qd̃ declaratũ est. s. ꝙ spaciũ sup qd̃ mouet̃ motũ est idez in actu ⁊ ↄtinuũ: ⁊ indiuisum. Motũ enĩȝ nõ diuidit spaciũ in actu: nisi qñ describit in eo aliqd̃ punctũ in actu: ⁊ si postꝙ̃ describit aliquod punctũ in actu mouet̃: vtetur tunc illo puncto ꝓ principio ⁊ fine. Et erit necesse vt quiescat necessario inter duos motus. Motũ igitur ſm cõtinuationẽ nõ diuidit magnitudinez in actu. ergo magnitudo est vna: ⁊ nõ sunt illic medietates infinite: nisi in potẽtia. Ergo motuȝ non pertrãsit medietates infinitas in actu in tpe infinito: ⁊ est illud qd̃ est impoſſe. Pertrãsire aũt medietates a infinitas in potẽtia in tpe finito in actu: nõ est impoſſe: sȝ est necessarium. ℭ D. d. ⁊ silr̃ facit qui numerat ⁊c. i. ⁊ q numerat partes spacij non numerat eas nisi diuidendo illud in actu: in partes equales: ⁊ cuȝ hoc fecerit tunc numeratio erit finita necessario: ⁊ tunc diuidet̃ res in partes finitas numeratas. Diuisio enĩm b in ptes equales terminat continuum: ⁊ numerat ipsum. Diuisio vero que non terminat ipsum est diuisio in qua maius semper diuidit̃ in minus. ℭ Deinde dicit. Cum igitur fuerit aliquid diuisum hac diuisione ⁊c. ⁊ intẽdit diuisionẽ que est in actu. Deinde dicit. motus enim cõtinuus est cõtinui. i. ⁊ causa in hoc est: qm̃ cõtinuatio motus est propter cõtinuationem magnitudinis. Cum igitur magnitudo diuidat̃ necesse erit vt motus diuidatur necessario; ⁊ non remaneat cõtinuus: cuȝ magnitudo que est causa cõtinuationis illius nõ remanserit cõtinua. D. d. ⁊ in cõtinuo certe ⁊c. ⁊ hoc qd̃ dixit demonstratũ est in principio sexti: sicut est declaratuȝ in tertio ꝙ impoſſe est vt in ↄtinuo sint partes in actu infinite. ℭ Deinde dicit. cum igit̃ posuerimus medietates in actu ⁊c. i. ⁊ cum posuerimus medietates spacij super quod mouetur motum esse in actu: tunc motus nõ remanebit continuus ⁊ vnus: sed necesse erit vt motus quiescat apud quãlibet medietatem. ℭ Deinde dicit. ⁊ hoc necesse est ⁊c. i. ⁊ hoc bene apparet in eo

Infinitum nũꝙ̃ dfinit neqȝ ptransitur.

a Pertrãsir̃ medietates ĩfinitas in potẽtia i tẽpore finito in actu nõ est impoſſe: sȝ necẽium.

b Diuisio ĩ ptes eq̃les terminat ↄtinuum ⁊ numerat ipȝ. Diuisio vo que nõ terminat ipm̃ est diuisio ĩ q̃ maiꝰ semper diuidit̃ ĩ minꝰ. idẽ 3. phy. t. cõmen. 59. 6. phy. t. c. 4. ⁊ inde.

qui numerat medietates ſpacij.ſ.qui diuiſit illud in actu. Qui eniꝫ
diuidit magnitudinē vnā ⁊ cōtinuā in actu in duas medietates: ⁊
medietatē in duas medietates: vtitur vno puncto pro principio ⁊
Obiectio. fine. vñ ſequit̄ vt motus eius nō ſit cōtinu⁹. ¶ Sed querit̄ hꝛ: qñ cū
motū diuiſerit magnitudinē in duas medietates in actu quieſcen/
do in ea: deinde diuiſerit illaꝫ medietatē in duas medietates qeſcē
do ēt: tunc ſeqt̄ur ēt ſi medietates ſunt infinite: ꝙ motū nunq̄ pue/
niet ad extremū magnitudinis: ſed puenit. ergo magnitudo nō di/
uiditur in magnitudines infinitas. Qm̄ ſi diuidit̄ tunc qđ Zenonis
Solo. remanet. ſicut dicūt quidā noſtri ſocij. ¶ Et rñſio vt mihi vr̄ in hoc
eſt: ꝙ motū anteq̄ diuidat magnitudinē in duas medietates diui
dit illaꝫ medietatē in partes equales. i. potētia: ⁊ ſunt equales ſibi.
vñ neceſſe eſt vt magnitudo cōſumat̄ p hanc diuiſionē: vt declara/
tum eſt: quoniam cuꝫ diuiſerit medietates reſiduas: diuidet etiam
eas per hanc diuiſionē equalē: ⁊ ſic ꝯſumet̄ magnitudo neceſſario.
Diuiſio igitur magnitudinis ſm medietates eſt diuiſio per accñs: ⁊
diuiſio que eſt ſm medietates que nō finiunt̄ eſt diuiſio: cū qua nō
cōiungit̄ diuiſio que facit finitatē / neqꝫ in potētia / neqꝫ in actu. ſ. di
uiſio que eſt ſm partes equales. Iſta. n. diuiſio cōſumit magnitudi
neꝫ ſiue fuerit potētia ſiue actu. Cū igit̄ diuiſio q̄ cōſumit magnitu
dinē fuerit ꝯiūcta cū diuiſiōe q̄ nō ꝯſumit ipſaꝫ accidet diuiſioni q̄
nō ꝯſumit magnitudinē vt cōſumet eā: ⁊ iō accidit deceptio ex mi/
xtiōe ei⁹ qđ ē p ſe cū eo qđ ē accñs: ⁊ hoc manifeſtū ē ſatēti⁹ vitatē.
¶ D. d. ⁊ ideo opꝫ rñdere ⁊c. i. ⁊ pp hoc qđ dixim⁹: non opꝫ rñdere
quērēti: Utrum ſit poſſe vt motū pertrāſeat de tpe in quo mouetur
aut de magnitudine p quā moueт̄ per medietates infinitas rñſione
ſimplici. Sed dicet̄ ei: q: quodāmō eſt poſſe: ⁊ quodāmō impoſſe: ſm
aūt ꝙ ille medietates ſunt exñtes in actu eſt impoſſe: ſm aūt ꝙ ſunt
in potentia eſt poſſe. ſ. vt motū pertrāſeat res infinitas potētia: non
in actu. ¶ Deinde. d. motū. n. ſm cōtinuationē ⁊c. i. ⁊ q: accidit vt
ſpaciū finitū vnū in actu cōtinuū poſſit diuidi in res infinitas: ⁊ iō
accidit moto ptrāſeūti illud ſpaciū ptranſire res infinitas nō eſſen/
tialiter ⁊ primo. ¶ Et hoc intēdebat cū dixit: ſimpl'r vero nō. ¶ D.
d. accñs vero accidit linee. i. ⁊ qñ motū pertrāſit lineā: nō pertrāſit
medietates infinitas: q: diuiſio linee in medietates infinitas eſt ei
per accidēs. ¶ Et hoc intēdit cū dixit. eſt. n. per accñs. ſ. ꝙ hoc nō
Eſſentia ⁊ eſt ei ſm ꝙ eſt vna nō diſcreta: ſed ſi fuerit / erit ſm ꝙ eſt multa: qm̄
diffō linee diffō ⁊ eēntia eius ſm ꝙ eſt linea q̄rit finitatē. ¶ Et innuit hoc qđ
ſm ꝙ eſt li/ dictū eſt in diffōne linee. ſ. linea eſt cui⁹ vltima ſunt duo puncta.
nea q̄rit fi/ ¶ Manifeſtuꝫ aūt eſt: ⁊ qm̄ niſi aliquis faciat tēporis
nitatē ⁊c. diuidēs ſignū prius ⁊ poſteri⁹. Semper poſterioris rei
erit ſimul eſſe ⁊ nō eſſe: ⁊ idē. ſ. eſſe ⁊ nō eſſe: ⁊ qñ fue/
rit nō eſſe. Signū igitur vtriuſqꝫ cōe eſt: ⁊ primo: ⁊ po
ſteriori idem ⁊ vnū numero: rōne aūt nō idem eſt: hu
ius eniꝫ ens finis. illi⁹ aūt principiū eſt. Res aūt paſ/
ſionis poſterioris eſt. Sit eniꝫ tēpus in quo eſt. a. c. b.

Res in quo.d.Hoc in.a.quidē tpe albū. In.b.aūt nō albū. In.c.ergo albū ⁊ nō albū. In quolibet eniʒ ipsi⁹ a.veruʒ est dicere albnm si in oī tpe hoc erat albū:⁊.b. nō albū.c.aūt qd̄ est in vtrisqȝ. Non ergo dicēdū est in oī:sed pręter vltimū nunc in quo est.c.hoc aūt iam posterius est. Et si fiebat nō albuʒ:⁊ si corrūpebat albuʒ. In.a.oī tunc factū est:⁊ corruptū est in.c. Quare albū ⁊ nō album esse primū in illo verum est dicere: aut cū factum est nō erit:aut cum corruptū est erit. Aut simul album:⁊ nō albuʒ: ⁊ oīno esse ⁊ nō esse necesse est. Si autē qd̄ erat prius nō ens:necesse est fieri ens:⁊ cuʒ fit nō est:nō possibile est esse in atoma tēpora diuidi tempus. Si eniʒ in.a.tpe.d.fiebat albuʒ: factuʒ aūt simul: ⁊ est in altero indiuiduo tēpore.b.herēte tēpori.a. Si in.a.fiebat ⁊ non erat:in.b.aūt erat. Generationē opʒ esse aliquā mediaʒ. Quare ⁊ tēpus erat in quo factum est. Non enim eadeʒ erat ratio in nō atomia diuidentibus. Sed ipsius tēporis in quo fiebat factuʒ est in vltimo signo:cui nihil est habitū nec ꝯsequēter. Sed indiuisibilia tēpora sunt cōsequēter. Manifestū est auteʒ qꝛ si in.a.toto tpe fiebat:nō plus est tp̄s in quo factum est/⁊ fiebat:q̄ȝ in quo fiebat solū omni.

¶Et manifestū est ꝙ si hō non posuerit punctū in tempore distinguēs prius ⁊ posterius posterioris rei in re semp tunc idem erit ens ⁊ nō ens:⁊ cum est ens nō est ens. Punctus.n.qui est ambob⁹ ⁊ cōtinu⁹ priori ⁊ posteriori/est ideʒ in numero:sed in respectu nō est ideʒ. Est eniʒ finis illius:⁊ principiū istius. In passione vero semp est postremę passionis. Sit igitur tp̄s.a.b.⁊ passio.c.⁊ hęc passio sit in toto tpe.a.albuʒ: ⁊ in tēpore b.non albū. In tēpore igitur.c.erit albuʒ ⁊ nō album: qm̄ in quocūqȝ loco fuerit acceptuʒ in.a.dicet vere ꝙ in eo est albuʒ:qm̄ in hoc toto tēpore fuit album. Et in b.est nō album:⁊ in.c.est interim. Non ergo opʒ concedere ꝙ est in instanti insimul: sed in instanti qd̄ est fi

Ex h̄ cōiter accipitur ꝙ rei gñande dat primū.

nis: et est illud in quo est.b. et hoc est postremuz. ¶ Et si etiam efficitur nõ albuz et corrũpitur albuz in toto.a. tunc illud nõ fit: aut corrũpitur nisi in.b. Et ideo igit si fuerit albuz: aut nõ album: tunc primo erit veruz dicere hoc in eo: et si nõ: qñ fit aliquid nõ est illud: et quãdo corrũpitur est illud a quo transmutat. Aut erit necesse vt insimul sit album et nõ album: et vlr tale esse: et illud nõ esse. Et si illud qd est nunc et nõ fuit ante: necesse est vt generet: et illud qd generat nõ est illud apud generationez. Ergo impossibile est vt tps diuidat in tẽpora indiuisibilia. Qm si fuerit.c. in tpe.a. erit albũ: deinde insimul erit albũ. Est igitur albuz in alio tpe indiuisibili: sed est cõsequẽs.s. in tpe.b. Et q: est in.a. tunc nõ fit album: in.b. vero fuit albũ. Unde necesse est vt interim sit aliqua gñatio. Et ideo necesse est vt ẽt sit tps in quo fuit gñatio. Et ista rõ non cõtingit eis qui nõ dicũt partes indiuisibiles. In puncto enim qui est finis et definitio tpis in quo generat res: in eo efficitur res generata et ens: ita q omnino nõ sit cõsequẽs. Tempora autẽ indiuisibilia sunt successiua. Manifestum est igitur q quãdo aliquid in toto tẽpore.a. generat tunc illud tẽpus in quo generat nõ est in quo fuit addẽs toti tẽpori in quo generabitur tantum.

69 ¶ Cum declarauit q dria inter cõtrarios motus tẽporis est tẽpus: et vult narrare ẽt q dria tẽporis que distinguit inter motus priores et posteriores sm q illud ad qd est motus: aut ecõuerso.s. dria tpis sit distinguẽs inter prius qd est illud ex quo est mot9: et posteri9 ex ipsis motib9 est aliqd indiuisibile. Et q mõ est ecõtrario illi q fuit in motibus cõtrarijs. Qm sciẽtia eius est cõplemẽtuz sue intentionis. ¶ Et dixit: manifestũ est q si hõ etc.i. et manifestuz est per se q si hõ nõ posuerit instans distinguẽs inter prius et posterius tpis ex motibus et cõsequentib9 motus posteriores. Aut inter prius sm illud ex quo est mot9: et inter mot9 ad quos posteri9 semp est dignũ hre proportionẽ: et posuerit ipsum tps et indiuisibile: cõtinget ei vt aliqd sit ens et nõ ens in eodez tpe. et hoc intẽdebat cũ dixit: ẽt q necesse est vt idem sit ens et nõ ens. ¶ Deinde.d. et cum est ens nõ est ens.i. et cõtingit hoc poni vt cũ aliquid ponat esse nõ erit ens. ¶ Deinde.d. punctus eniz est ambob9 etc.i. et diximus q necesse est vt in tẽpore accipiam9 aliquid tale: qr tale instãs qd est in tẽpore est simile puncto in linea: et est cõe prioris et posterioris ex rebus quas dixim9: et est.

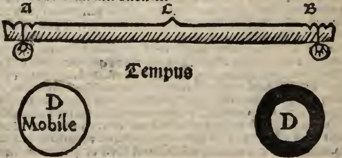
indiuisibile in se. Et si sit diuisibile in respectu eius qd est ante & in respectu eius qd est post: est enim finis eius qd est ante: & pncipiu ei' qd est post. Et est digni' q attribuat ei qd e post. i. posteriori. s. qualitati que fit ex trasmutatioe: q vt attribuat transmutationi priori: & hoc fuit itaq: qm principiu passionis que fit a trasmutatione est aliqd ens: & transmutatio est no ens. Et qr dignius est attribui enti q no enti: io. d. in passioe vero &c. i. & passio digni' est attribui passioni posteriori que fit q attribui trasmutationi pcedeti. s. instati qd e pncipiu eentie passiois que fit. ¶ Et cu narrauit q si no fuerit post tuz q tps mot' est aliud a tpe rei: in quo pficit mot' per instans qd distinguit illa fm q est indiuisibile: sequit vt aliqd sit ens: & no ens insil. Deinde dedit exeplu de hoc ad notificadu quo puenit ista co secutio. ¶ Et dixit. sed sit igit tps &c. i. sint igit tpa in quor vtroq est trasmutatio: & in altero est pfectio trasmutatiois duo tpa. a. b. & sit qualitas q est in eo albedo. s. c. & sit tps. a. illud i quo. c. fuit albuz & tps illud in quo. c. fuit no albu. i. trasmutatuz in albedine. In tpe eiz trasmutatiois vez est dicere q res trasmutata no est illd ad qd trasmutat: qm si aliqd trasmutet i aliqd nece est vt no sit illd. ¶ Et cu posuit q in tpe trasmutatiois no albi in albedine verez dr in toto illo tpe esse no albu: & in illo tpe in quo est albu in actu necio dr i eo toto tpe ipsuz ee albu. ¶ Dixit. in tpe igit. a. erit albu & no albu &c. i. & cu fuerit positu q dria inter hec duo tpa est diuisibilis: tuc ista dria erit pars vtriusq tpis: & cu hoc fuerit nece erit vt istud tps qd est dria sit ps vtriusq tpis. s. coe inter illa. i. necesse e vt. c. sit in. b. insimul. & sic erit albu & no albu. Et cuz hoc sit impole opz ponere q finis mot' & pncipiu pfectiois motus est in re indiuisibili. ¶ Et hoc intedebat cu dixit: no igitur opz cocedere &c. i. no igitur opz cocedere q. c. est in tpe coi istis duobus tpibus: qm cotingit vt in eo sit insimul album & no albuz. Sed oportet ponere q in instati indiuisibili: qd distinguit inter duo tpa peruenit finis mot' & est albu scz. c. & principiuz sui esse album. ¶ D. d. & hoc est postremuz. i. illud qd fit ex trasmutatide. Finis eniz trasmutatiois est posterior transmutatioe: & ipsi rectius est sicut dixit/attribuere instas. ¶ Et cum narrauit q tps motus generati est aliud a tepore sue eentie: & q necesse est vt distinguat per aliqd indiuisibile: incepit narrare et q necesse est vt tps generati distinguat per aliqd indiuisibile a tempore sue corruptiois: & q si fuerit diuisibile otinget vt res sit gnata & corrupta insimul: & dixit: & si sit albu & corruptu &c. i. & si aliqd ee albu & ipsuz transmutari ab albedine sunt cotraria: necesse est vt tps in quo dicit ipsuz esse albu sit aliud a tpe in quo dr ipsum transmutari ab albedine. i. ipsuz incipe corrupi: & si no cotingeret vt in illa hora in qua fuit aliqd no sit illud. V. g. in hora in qua fuit albu no sit albuz: illud. n. qd trasmutat de albedine no est albu. Et otinget et vt cuz corrumpit. i. qn transmutat de albedine sit illud tunc: & sic erit ens in tpe sue corruptiois. ¶ Et intendebat per totuz hoc notificare: q cum sit hoc impossibile vt tps generatiois rei sit tps sue essentie. Impossibile est vt illud qd distinguit inter ea sit tps. ¶ D. d. si igitur illud qd est nuc & no fuit prius necesse est vt generet &c. i. cum aliquid fuit mo ens qd ante no fuit necesse est vt generetur anteq

Cur passio posteriori' se per sit attribuenda.

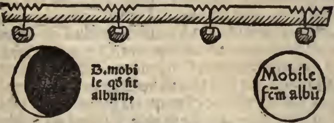
In tpe trasmutationis veru est dicere q res trasmutata no est illud ad qd transmutat. Jde 5. phy. 13. & 16. Jde. 6. phy. 39.

fit ens in actu. B. d. & qd generatur dum generatur nō est illud qd generatur. i. pfecte: & hoc est manifestū: qm si apud gnationē eēt/tūc generaret illud qd generatū iaz est pfecte: & intēdit: qm necesse est vt tps gnationis sit aliud a tpe eēntie illius generati. ¶ Et cū declarauit q instās in quo incepit generari necē est vt sit aliud ab instanti in quo est generatū in actu: ita q vtrūq3 eox sit aliqd indiuisibile: dixit: impoīe est igit vt tps diuidat &c. i. & cū tps gnationis sit aliud a tpe eēntie generati: & dria inter ea est aliqd diuisibile. Impoīe est vt tps cōponat ex tpibus indiuisibilib9. s. vt tps gnationis sit aliqd indiuisibile: & silr tps essentie generati: & q duo tpa essent cōtigua. ¶ Deinde. d. qm si. c. fuerit in tpe &c. i. qm si. c. qd est i loco albefiat in tpe. a. albū & fuerit tps. a. idiuisibile deinde fuerit nō albū in alio tpe indiuisibili tāgenti tps. a. scz ꝯnti & sit tps. b. tūc ipsuz eē albuz & nō albū est in duob9 tpibus indiuisibilib9 quox alteruz sequit fm idē tangit ipsum. ¶ Deinde dixit. & q2 in tpe. a. nō fuit albū. &c. i. & cū in tpe. a. indiuisibili nō fuit albū: qm tūc nō fuit album; & in tpe indiuisibili. b. fuit albū: necesse est vt iter hec duo tpa transmutet de nō albo in albū. ¶ Deinde. d. & ideo necē est vt sit tps in quo fit generatio. i. & cū necē est vt trāsmutet & generet inter duo tpa idiuisibilia. s. instās in quo trāsmutabile fuit nou albū: & instans in q fuit albū necesse est vt inter duo tpa indiuisibilia sit tps in quo est trāsmutatio. Ois em trāsmutatio iter duo cōtraria est in tpe: vt declaratum est. ergo instās nō sequit instās. ¶ Et cū induxit impoīe qd sequit ex hac intētiōe dicētib9 tps cōponi ex tpib9 idiuisibilib9. s. instātibus. d. q istud ipoīe nō sequit non dicētib9 hoc: &. d. ista rōcinatio nō cōtingit &c. i. & istud ipoīe predictū nō ꝯtingit nobis: q2 pūctus tpis idiuisibilis qd nos ponimus eē finē gnationi in eo dicim9 aliqd fieri in actu gnatū &c. i. q ipm pūctū ponim9 eē pncipiū eēntie gnati: ita q nō ponim9 ipm seq pūctū i q erat nō gnatū: ex q ꝯtinget nobis vt ex ꝯntib9 eēt tps. i. qm cū nos posuim9 q iter oīa duo istātia est tps: iō sermo noster ꝯuenit rei. ¶ B. d. manifestū ē igit q cū res fuerit i toto tpe. a. &c. i. & manifestū est igit ex eo qd diximus: q res nō perfecte est in actu: in tpe addito tpi sue gnationis: sz existit perfecte in tpe indiuisibili. i. in fine illius temporis.

¶ Exemplaris ostensio qua dubitat q id qd generat vel corrumpitur in eodem instanti & non fit.

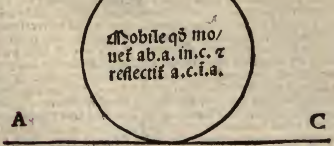

¶ Ostensio φ tempus non diuidat in indiuisibilia.
A. tempus indiuisibile.
B. tempus indiuisibile.

¶ Quibus quidē igit aliquis tanq̄ ꝓprijs crederet ra tionibus he ⁊ hmōi quedā sunt. Rōnabiliter ēt intēdē tibus ex his videbit alicui hoc idē accidere. Oē enim qđ mouet ꝯtinue si a nullo ꝓhibeat in qđ quidē venit ſm loci mutationē ⁊ i hoc ferebat p:lᵒ vt si in. b. venit ⁊ ferebat in. b. ⁊ nō cū ꝓxime erat: sꝫ mox sicut incepit moueri. Quid. n. magis nūc q̄ p:lᵒ. Silr aūt ⁊ i alijs. Qđ igit ab. a. fert in. c. cū i. c. veniet iter veniet i. a. cū cōtinue mouet. Cū ergo ab. a. in. c. ferebat: tūc ⁊ in. a. fertur ſm motū qui est a. c. ⁊ ecōuerso. Quare silr ꝯrij sunt: ꝯrij em̄ sunt q ſm rectitudinē. Silr aūt ⁊ ex hoc mutat in quo nō est. Si igit hoc ipole: necesse est sta re in. c. Non ergo vnus motus est ab. a. in. c. ⁊ ecōuer so: reditus enim statui non est vnus.

¶ Ratio p:ima q̄ ostendit φ minus reflexus nō possit eē cōtinuus.

¶ Iste enim sunt rócinatióes de quib⁹ hō dʒ esse cer-tus: qm̄ sunt ꝯuenietes de suis subiectis. ¶ Si aūt posuerit ꝯsideratioē de hoc ſm dialecticā: sequit̄ hoc idē alijs modis quos narrauimus. ¶ Dicam⁹ igit̄ ꝙ oē motuʒ ſm cōtinuatioē nisi aliqd occurrat ei: illud qd̄ est trās-mutatū ad ipm mouebat̄ in primo. V.g. ꝙ si .a. fuit ad .b. ad ipsuʒ fuit motus ei⁹ in pmo: ꝛ nō solūmodo intē-dit ad ipʒ qn̄ fuit ꝓpe ipm: sʒ intēdebāt illō a pncipio motus. Nō em̄ est illic cā ꝑp quā sit digni⁹ vt nūc itēderit ipm magisq̄ prīo: ꝛ sit̄r in alijs. Et illud qd̄ trāsfert̄ ex .a. si qn̄ puenerit in .b. reuertat̄ ad .a. si mouet̄ ſm cō-tinuatioē: tūc qn̄ mouebat̄ de .a. ad .b. i illō ēt tpe mo-uebat̄ ad .a. motu qui est ex .c. Scd̄m igit̄ hoc mouet̄ duob⁹ motib⁹ ꝯrijs insimul. Isti em̄ duo mot⁹ ſʒ recti-tudinē sunt ꝯrij. Et cū hoc ꝯtingit vt trāsferat̄ ab eo in quo nō est .i. ab eo i quo nō fuit. Et cū hoc sit impole: necio quiescit tūc: ꝛ sic motus nō erit vnus motus. In quo em̄ interponit̄ quies: non est vnus.

70 ¶ Idest iste igit̄ demōstratiōes sunt ille de quib⁹ dʒ hō hr̄e certitudinē. qm̄ ꝯueniūt reb⁹. ¶ Et intēdit ꝑ ꝯuenietes ipsas eē eēntiales ꝛ ꝓprias: ꝛ innuit ꝑ hoc qd̄ dictū est de trāslato reflexo: qꝛ cū reflectit̄ de-

Sermones dialectici sunt ſmōes veri q cōponūt ex cōibus. Idē p ce. cō. 70. ꝛ .4. ph. 87.

scribit punctū in actu: ꝛ cū describit punctū in actu quiescit. Ista .n. rōcinatio est ꝓpa trāslato. ¶ Et intēdit ꝑ dilecticā sermones veros q cōponūt̄ ex accn̄tib⁹ vlib⁹ nō ꝓprijs. ¶ Et manifestū est ꝙ illa rōcinatio quā iduxit est vl̄is. fundat̄ .n. sup duas ꝓpōnes. ¶ a Quaꝝ vna est qm̄ trāsmutatū est i potētia illō ad qd̄ trāsmutat̄ i postremū: ꝛ siue fuerit ꝓpinquū siue remotū necesse est ꝙ i sua trāsmutatione amittat ptē successiue post aliā illi⁹ a q̄ trāsmutat̄: ꝛ acqrit successiue ptē illi⁹ qd̄ trāsmutat̄. Ergo illō ex q̄ trāsmutat̄: ꝛ illō ad qd̄ trāsmutat̄ sunt opposita necio: ꝛ vtrūq̄ illoꝝ est i pte trāsmutati. alia a pte in q̄ est reliquū: sʒ sunt nō determinata i se: neq̄ apud nos: ꝛ hoc vl̄e est: ꝛ cōe oī trāsmutato.

a Pria ꝓpō

Scd̄a.

¶ Et cū fuerit cōiunctū huic ꝙ aliqd ē trāsmutatū de eodē i idē motu vno ꝯtinuo ꝯtinget vt illō ex q̄ trāsmutat̄ sit illō ad qd̄ trāsmutat̄. Ex q̄ cōtingit illud qd̄ amittit ꝑ trāsmutatioē illud idē acquirat: qd̄ est ipole. ¶ Et ista ꝓpō est cōis ꝛ nō ꝓpria. Et vl̄r manifestū est istā rōnem eē logicā. Propō .n. dicēs ꝙ duo opposita nō pn̄t cōgregari insil̄ est cōis plurib⁹ vna scia. Et dicēs ꝙ illō ex q̄ est trāsmutatio ꝛ ad qd̄ est trāsmutatio sunt opposita est cōis ſm sb̄m ꝛ ſm p̄dicatū. Subm̄ .n. est cōe oī trāsmutabili. p̄dicatū aūt est de accn̄tib⁹ oīb⁹ entib⁹.

Sermo dialectic⁹ duplex.

¶ Et iō vr̄ intēdere ꝑ sermones dialecticōs duos modos .s. demrātiōes q̄ cōponunt̄ ex accn̄tib⁹ cōibus plurib⁹ vna arte: aut demrātiones qꝛū p̄dicta sunt ꝓpa dialectā

ce. Rebꝰ eñi dialectice vtimur duobꝰ modis: aut ſ3 inſtrm̄ ⁊ eſt magis ꝓpriũ: aut fundamẽtis poſitis co mõ ſm quẽ aliq̃ res vtit eis q̃ declarata ſunt in alis. ❡ Et dixit. dicãmꝰ igit ꝙ oẽ motũ ſm ꝯtinuationẽ ⁊c. ⁊ itelligẽdũ eſt hoc de moto nãlr aut volũtarie non de motu violẽte: ⁊ hoc manifeſtũ eſt i vtroq3 moto. ❡ Et dixit niſi aliđ occurrat: qm̄ ſi aliqđ occurrerit qđ ip̄ediat ipſum ab eo qđ eſt nãle ei: tũc nõ mouebit ꝯtinue ad illđ qđ p̄mo mouebat. q. d. cũ trãſlatũ trãſferat de p̄ p̄ncipio ad illđ ad qđ trãſfert poſtremo: neče eſt vt motꝰ eiꝰ ad illud ſit cõtinuus: niſi aliqđ impedieñs occurrat illi. Hoc igit qđ dixit: niſi aliqđ occurrat nõ eſt exceptio ex illo ꝙ res mouet ad illđ ad qđ puenit in poſtremo: ſ3 eſt acceptio eiꝰ ꝙ motus eſt ꝯtinuus. Illud. n. qđ mouet nãlr ſemp mouet ad illđ ad qđ puenit in poſtremo ſiue occurrat ei ſiue nõ. ❡ D. d. ⁊ nõ ſolũmodo intẽdit ad illud ⁊c. ⁊ dixit hoc ne aliqs dicat ꝙ illđ qđ mouet ſ3 cõtinuationẽ ex. a. ad. b. ⁊ ex. b. ad. a. reflectẽdo nõ mouet in p̄ de. b. ad. a. ſ3 mouet ad a. qñ puenit ad. b. Et ideo dixit rñdẽdo ꝙ cũ poſuerimꝰ ꝙ iſti duo motus ſunt vnꝰ: tũc motꝰ nõ erit ſolũ ad poſtremũ ſiuẽ qñ ei appropinquat: ſ3 a p̄ncipio: cũ nulla ſit illic cã cogẽs vt motus ſit ad illđ vltimũ qñ ei appropinquat magis q̃ qñ eſt remotuz. ❡ D. d. ⁊ ſilr eſt de illis. i. de aliis motibꝰ preter motũ localẽ. ſ. reflexũ. Iſta eñi demonſtratio cõis eſt oĩbus. ❡ Et cũ declarauit ꝙ de p̄ mouet illđ qđ mouet ab illo a quo mouet ad illud ad qđ mouet: ⁊ reflexu3 mouet de eodẽ in idẽ: cõtingit neč io ſi fuerit poſitũ ꝙ motus eius qđ mouetur iſtis duobꝰ motibus eſt vnus: vt moueat duobꝰ motibus cõtrariis inſimul. ❡ D. d. trãſfert enim ab eo in quo nõ eſt. i. ⁊ trãſlatum ſm nãm nõ tranſfert niſi ab eo in quo eſt ad illđ in quo non eſt. Si igit poſuerimus ꝙ aliqđ trãſfert ad illud a quo tranſfert: cõtinget vt tranſferatur ab eo in quo nõ eſt: qđ eſt impoſſe. ❡ Deinde dixit. ⁊ cũ ſit impoſſe quieſcet. i. ⁊ cũ iſtud impoſſibile ſequit ex hoc qđ poſuimus ꝙ trãſmutatũ nõ quieſcit qñ mouet iſtis duobꝰ motibꝰ cõtrariis. ergo neceſſe eſt vt quieſcat. g̃ motus non erit vnus ⁊ cõtinuus: oĩs. n. motus in quo interponit quies nõ eſt vnus ⁊ cõtinuus.

Dialectica vtimur dupľr. Idez p̄ phi. 35. ⁊. 2. me. cõ. 15. ⁊ 7. me. c. 2.

Vel quo.

❡ Ampliꝰ ⁊ ex his manifeſtũ ẽ vťr magis de oĩ motu. Si. n. oẽ qđ mouet aliquo dictoꝝ motuũ: ⁊ q̃eſcit aliq̃ oppoſitaꝝ q̃etũ: nõ. n. erat alius p̄ter iſtos. Qđ aũt nõ ſemp mouet ſ3 hũc motũ. dico aũt q̃cũq3 ſũt alteri ſpẽi: ⁊ nõ ſi aliq̃ eſt pars totiꝰ: neče eſt ꝑus q̃eſcere ſ3 oppoſitã quietẽ. Quies. n. p̄uatio motꝰ eſt. Si igit ꝯrii motꝰ ſint q ſunt ſm rectitudinẽ: ſimul aũt nõ ꝯtingit mouere ꝯrios. Qđ ab. a. ad. c. fert: non vtiq3 fert: ſiľ ab ipſo. c. ad. a. Qm̄ aũt nõ ſimul fert: mouebit aũt ſm hũc motũ neče eſt ꝑus q̃eſcere ad. c. Hec eñi oppoſita eſt q̃es q̃ eſt ab ipſo. c. motui. Manifeſtũ igit eſt ex his q̃ dicta ſunt qm̄ nõ eſt cõtinuus motus.

¶ Et hoc apparet magis in oī motu ex hoc ſmōe ēt.
Qm̄ ſi oē motum non mouetur niſi aliquo iſtoꝝ mo
tuum p̄dictoꝝ: neceſſe eſt vt qeſcat quiete oppoſita illi
motui quo moueť. Nullus eniꝫ eſt motus hic pꝛeter il
los. Et motū nō moueť ſꝑ iſto mō motus. ſ. motibꝰ di
uerſis in ſpē. Neqꝫ eſt ēt aliqua pars totiꝰ moti. ergo ne
ceſſe eſt vt pꝛius qeſcat quiete oppoſita motui. Quies
enim eſt pꝛiuatio motus. Si igiť motus recti ſunt ꝯtra
rij. Et eſt impoſſe vt moueať aliqd duobus motibꝰ cō
trarijs inſimul. Tunc illud qđ transferť de. a. ad. c. im/
poſſibile eſt vt inſimul transferať ex. c. ad. a. Et cuꝫ nō
mouetur iſtis duobus motibus ꝯtrarijs inſimul: ⁊ mo
ueť hoc motu: neceſſe eſt vt quieſcat anteq̄ꝫ moueať ad
c. Iſta enim quies eſt oppoſita motui ex. c. Et declaratū
eſt. n. ex hoc qđ diximus: ꝙ iſte motus non ē ꝯtinuus.

71 ¶ Iſta eſt alia declaratio ꝓpinqua p̄meꝛ fundať ſuper duas ꝓpō/
nes. ¶ Quaꝝ vna eſt: ꝙ oē motū qđ moueť vno motu motuum fini
toꝝ diuerſoꝝ ſm ſpēm: neceſſe eſt vt moueať a quiete oppoſita illi
motui. ſ. a quiete quam h̄ꝫ in illo a quo moueť: vt declaratum eſt in
quinto. ¶ Scđa aūt eſt: ꝙ oē qđ moueť duobus motibus oppoſitis
neceſſe eſt vt ſinglr moueať eis: cū ſit impoſſe moueri inſimul. ¶ Et
ex his duabus ꝓpōnibus ſeqť ꝙ oē motum duobus motibus oppo
ſitis: neceſſe eſt vt moueať vtroq̄ꝫ motu poſt quietem. ¶ Iſte igitur
due demr̄ationes ꝯueniunt in pꝛopōne dicente: ꝙ impoſſe eſt vt duo
motus ꝯtrarij ſint inſimul. ¶ Et differunt in ſcđa ꝓpōne. ¶ In pꝛi
ma enim demonſtratōe fuit acceptum ꝙ ſi duo motus oppoſiti fue/
rint ꝯtinui: neceſſe erit vt duo motꝰ oppoſiti ſint inſimul. Et poſtea
fuit dcm̄: ⁊ cum non ſint cōtinui: neceſſe eſt vt inter eos ſit q̄es. In
hac aūt demonſtratōe fuit dcm̄ ꝙ cum ſit impoſſe vt duo motus op/
poſiti ſint inſimul: neceſſe eſt vt vterq̄ꝫ motus ſit per ſe. D. cōiunctū
fuit huic: ꝙ oīs motus vnus per ſe incipit a q̄ete ꝯtraria. ¶ Et dix.
ſi oē motū moueť ⁊c. i. dicamus igr̄ ꝙ ſi oē motū nō moueť in eodē
tp̄e niſi altero duoꝝ motuū oppoſitoꝝ q̄bus innatum eſt moueř ne
ceſſe eſt vt in illo ex quo incepit moueri ſit q̄eſcens quiete oppoſita
motui vt declaratum eſt in q̄nto. ¶ D. incepit declarare iſtam cōſe/
cutōem: ⁊ dixit. nullus enim motus eſt hic p̄ter illos. i. ⁊ hoc ē neceſ/
ſarium: qm̄ in illo tp̄e in quo eſt poſitum moueri altero illoꝝ duoꝝ
motuū non inueniť moueri alio motu p̄ter illum vnuꝫ motū. ¶ D.
d. ⁊ motum non moueť ſꝑ iſto mō motus ⁊c. i. ⁊ cū motum non mo
uetur eodem tp̄e niſi altero duoꝝ motuum oppoſitoꝝ: ⁊ motum non
ſꝑ mouetur altero motuum oppoſitoꝝ diuerſoꝝ in ſpē: neq̄ꝫ iſte mo
tus quo mouetur eſt pars totius. i. pars motus totius: neceſſe eſt vt
Documētū. motum ſit p̄us q̄eſcens. ¶ Et hoc qđ dixit manifeſtuꝫ eſt per ſe. Qm̄

ois motus q nō est pars motus neqȝ est perpetuus: necesse est vt inci-piat post qetem. Motus.n.nō seqtur motū nisi qñ scd's fuerit perfectio pmi nō oppositus ei. Aut hoc ɔtinget per accñs sicͭ illuminatio domus per candelā: que seqtur motū candele. ¶ Et cum posuit has ppōnes: incepit ɔgregare hoc ꝛ inducere exemplum in hoc ꝙ intēdit declarař: ꝛ dixit: si igitur motus recti ꝛc̄.i. si igitur motus q sunt sup vnā lineā rectā ad ptes ɔtrarias sunt ɔtrarij: ꝛ est impoſſe ꝙ alıqd moueař duobus motibus ɔtrarijs insiř: ꝛ nō moueař altero sp ꝛ necesse est vt trāslatū qescat inter duos motus. ¶ V.g. qm̄ si trāslatum impoſſe est vt moueař sup lineā.a.c.ex.a.ad.c.ꝛ ex.c.ad.a.siř ꝛ moueař vtroqȝ istoꝝ motuū p se ꝛ in tpe pprio necesse ē vt istud' trāslatū qescat in.a.anteꝙ moueař ab eo ad.c.ꝛ qescat i.c. anteꝙ moueař ab eo ad.a. Quies enim in.a.est opposita motui ex.a.ad.c. Et qes in.c.est opposita motui ex.c.ad.a.ꝛ quasi.d. ꝛ cum impoſſe sit vt duo motus oppositi sint insimul: ꝛ si non: tunc alter eoꝝ esset pfectio alterius: tunc necesse est vt inter eos sit quies necessario ꝛ non est alter eorum perfectio alterius.

Quō mot' pōt seq motum. Vide pro hoc etiā 5.ph.cō.12.

¶ Amplius aūt ꝛ hec rō magis ppria est his que dcā sunt. Simul.n.corruptum est album ꝛ factū est albuȝ. Si igř ɔtinua est alteratio ad albū: ꝛ ex nō albo: ꝛ ex albo ad non album. Non manet aūt in aliquo tpe: siř.n. corruptum est non album ꝛ factum est non albū. Triū enim reꝝ idem erit tp̄s. Amplius si cōtinuum tp̄s est: ꝛ motus: sed ɔñr est. Quomodo ergo erit vltimū ideȝ contrarioꝝ: vt albedinis ꝛ nigredinis.

¶ Et ēt iste sermo est magis ɔueniēs q̄ ṗdictus. Et ē vt insimul corrumpař non album: ꝛ fiat album. Cum igiř alteratio fuerit ɔtinua ad album: ꝛ ex albo: ꝛ hoc non durat aliquo tpe. Tunc insimul corrūpiř nō albū: ꝛ fit album: deinde fit non album. Unum igiř tp̄s erit tribus. Et ēt non seqtur si tp̄s est ɔtinuū vt motus sint ɔtinui: sed successiui. Et si nō equaliř erit idē postremū contrarioꝝ duorum. Verbi gratia postremum albedinis: ꝛ postremum nigredinis.

72 ¶ Cū ista dclaratio quā cōpleuit est de ppōnib' remotiorib' a nā ei' de q̄ ɔsiderař q̄ ppōnes q̄s nitiř dicer̄ in hac dmr̄atiōe. ¶ Et dixit. ꝛ ēt iste ſmo ꝛc̄.i.ꝛ ēt iste ſmo quē mō volumus dicere ē ɔueniētior ṗdcō. ¶ D.induxit ſmonē: ꝛ dixit: ꝛ ē qm̄ insiř corrūpař ꝛc̄.i. ɔtingit.n. ſiqm̄ pōimus vt mot' ɔtrarij sint ɔtinui. V.g. ꝙ motus de nō albo in albū: ꝛ de albo in nō albū sint ɔtinui: ɔtingit vt in eodē instanti corrumpatur non album: ꝛ fiat album: ꝛ sic in eodem instanti erit aliqd ens ꝛ nō ens'. ¶ Et quia sup istud ipoſſe ē sustētatus in

ꝑterito in hac demr̃atiõe induxit ĩpoſſe maius pp quod iterauit hãc ſmonẽ ⁊ dixit: cũ igr̃ alteratio ⁊c̃.i. cũ igr̃ poſuerim us ꝙ alteratões ꝯtrarie ſunt ꝯtinue. U.g. alteratio ex nõ albo in albũ. ⁊ ex albo in nõ albũ: ⁊ poſuerimus ꝙ albũ nõ durat tp̃e: ꝯtinget neceſſario vt ĩ eodẽ inſtãti corrũpat̃ nõ albũ: ⁊ fiat albũ: ⁊ corrũpet̃ albũ ad nõ albũ: ſic iſta tria ꝯtraria erũt in eodẽ inſtãti qḋ ẽ ĩpoſſe ⁊ valde inopinabile. ¶ Et qꝛ iſte oẽs demr̃atões ſunt fundate ſup hoc ꝙ mot⁹ cõtrarij impoſſe eſt vt ſint ꝯtinui: qm̃ neceſſe ẽ vt ĩteruenĩat eos qes ⁊ ⁊ apparet de nã eoꝝ ꝙ ĩpoſſe ẽ vt ſint ꝯtinui: ⁊ ſi ſit poſitum ꝙ inter eos nõ eſt qes. Cõtinuatio enim non eſt in eis niſi ex tp̃e tm̃: illi aũt ĩpoſſe eſt vt ſint ꝯtinui: cũ ſint ꝯtrarij: ⁊ dixit: ⁊ ẽt non ſeq̃t̃ ⁊c̃.i. ⁊ ẽt ſi ꝯceſſerimus ꝙ ĩter motus ꝯtrarios nõ eſt qes: ⁊ ꝙ tp̃s duoꝝ motuũ eſt ꝯtinuũ: nõ ſeq̃t̃ ſi tp̃s ſit vnũ vt mot⁹ ꝯtrarij ſint continui. ¶ D. induxit cãm in hoc ⁊ dixit. ⁊ ſi nõ quõ erit idẽ poſtremũ ⁊c̃.i. ⁊ necẽ ẽ vt duo mot⁹ ꝯtrarij nõ ſint ꝯtinui: qꝛ ꝯtinua ſunt illa q̃rũ vltima ſunt idẽ: ſed vltima ꝯtrarioꝝ nõ ſunt idẽ: cũ ſint contraria. U.g. nigredines ⁊ albedines: quoꝝ vltima ĩpoſſe eſt vt ſint idez.

Nõ ſeq̃t̃ ſi tp̃s ſit vnũ vt mot⁹ cõtrarij ſint ꝯtinui.

¶ Oſtendit ꝙ motus circularis poteſt eſſe continuus ⁊ primus. Cap. 3.

Qui aũt eſt circularis eſt vnus ⁊ ꝯtinu⁹. Nullum enim impoſſe ꝯtinget. Qḋ enim ex .a. mouet̃ ſimul mouebit̃ in .a. ſm̃ eandez poſitionem. In qḋ enim veniet ⁊ mouebit̃ in hoc: ſed non ſimul mouebit̃ cõtrarijs neqꝫ oppoſitis. Nõ.n. oĩs q eſt in hoc ei q eſt ex hoc ꝯtrari⁹ eſt. Nec opponit̃. Sed ꝯtrarius qdẽ ẽ ei qḋ ẽ in recto. Hic.n. ꝯtrarius eſt ei qui eſt ſm̃ locũ: vt qui per diametron: diſtat.n. plurimum. Oppoſitis aũt eſt qui eſt ſm̃ longitudinẽ. Quare nihil ꝓhibet ꝯtinue moueri ⁊ nullo tp̃e deficere. Circularis enim motus ab eodẽ in idẽ eſt. Rectus aũt ab eodẽ in aliud. Et ſiqdez ẽ in circulo nequaqꝫ in eiſdẽ eſt: ſi vero ſm̃ rectitudinẽ eſt: multotiẽs in eiſdẽ eſt. Quicqd igit̃ in alio ſp ⁊ in alio fit ꝯtingit moueri ꝯtinue. Qui vero multotiẽs in eiſdẽ nõ cõtingit: neceſſe eſt enim ſimul moueri ꝯtrarios. Quare nec in ſemicirculo: nec in alia circulatõe vlla contingit continue moueri. Multotiens enim in eiſdem mouerĩ conuenit: ⁊ in contrarias mutari mutationes. Nõ eniz copulat principio finem. Qui autem circulariter copulat: ⁊ ſolus eſt perfectus.

Circularis mot⁹ eſt ab eodẽ ĩ idẽ. Rect⁹ mot⁹ eſt ab eodẽ in aliud.

¶ Motus aũt circularis est vnus ꝛ ↄtinuus. Nõ eniȝ seq̃t ex hoc aliquo mõ ĩpo?e. Q̃m illud qᵭ mouet̃ ex a. mouet̃ ad. a. cadẽ intentõe. Illud. n. ad qᵭ peruenit ad illud ẽt mouet̃. Sed nõ mouet̃ duobus motibꝰ cõtrarijs ĩsimul neqȝ oppositis. Nõ. n. oĩs motꝰ ad aliq̃d est ↄtrarius ei q̃ est ab illo: neqȝ oppositus. Sȝ ↄ̃rij sunt illi q̃ sunt recte: isti. n. sunt ↄ̃rij ₰m locũ. V. g. illi q̃ sunt ₰m diametrũ: qui maxĩe distant. Oppositi aũt sunt illi q̃ sunt in eadẽ lõgitudine: ꝛ iõ nõ est remotũ ꝙ ille motus sit ↄtinuus: ꝛ nunq̃ȝ cesset oĩo. Motus. n. circularis est ab aliquo loco ad illũ eũdem locum. Motus auteȝ rectus est de loco ad aliud. Et motus ẽt in eadeȝ reuolutõe nõ erit illud qᵭ mouet̃ ₰m illũ: nisi in eisdem locis oĩo. Illud aũt qᵭ mouetur motu recto erit in eisdẽ locis multotiẽs. Motus igitur in quo illud qᵭ mouet̃ erit in loco post aliũ põt esse continuus. Motus aũt in quo illud qᵭ mouet̃ erit in eodem loco multotiens non potest esse continuus. Q̃m necesse est vt illud qᵭ mouetur ₰m illud moueatur duobus motibus oppositis insimul. Et ideo impossibile est vt aliquid moueat̃ in semicirculo: aut in alio arcu omnino ₰m continuationem. Continget eniȝ necessario vt multotiens moueatur eisdem motibus ꝛ vt transmutet̃ modis transmutationis contrarijs. Q̃m finis non cõiungit̃ cũ ꝑncipio: in circulo aũt est infinitum: ꝛ est solus perfectus.

¶ Cũ ꝺclauit ꝙ nullus motuũ rectoꝝ ẽ ↄtinuus ꝛ ꝑpetuus. ꝛ ꝙ impossibile est vt ex plibus vno motu eoꝝ cõponatur vnus ↄtinuus ꝛ perpetuus: vult ꝺclare ꝙ motus circularis in hoc est ecõtrario recto: ꝛ ꝙ ille solus põt esse ↄtinuus ꝑpetuus: cũ nõ accidãt ei illa ĩpolia q̃ accidũt ex positõe eius ꝙ motus rectus est ↄtinuus: neqȝ aliud impo?e. Et illud ex q̃ nõ accidit ĩpo?e ẽ po?e. ¶ Et dixit: motus ãt circularis ꝛc̃. i. motus aũt circularis põt esse vnus ꝛ ↄtinuus: ꝛ perpetuus nullũ. n. ĩpo?e accidit ex hoc. ¶ Deinde ꝺdit cãȝ in hoc ꝛ dixit: motũ. n. in eo est ex. a. ad. a. ꝑma intẽtiõe. i. illud enim qᵭ mouetur circulariter mouet̃ ad illud idẽ ad qᵭ mouebatur. i. ad illud pũctũ qm̃ nõ reuertitur super illã eãdem lineã super quã mouebatur ad cõtrariã ptẽ illi ad quã mouebatur: sic̃ accidit illi qᵭ mouetur sup lineã rectã. ¶ D. v. ad illud enim ad qᵭ ꝑuenit mouetur. i. locus eniȝ ad quem perueniet illud qᵭ mouetur super circulum: ex ipso mouet̃ 73

super ipm:⁊ideo cōtingit vt iste motus sit perpetuus. ¶ B.d.sꝫ nō mouet duobus motibus cōtrarijs insimul nec oppositis.i.cā in esse hoc possibile.s.vt quod mouet super circulū moueat ad locū ex quo mouebat:est:q: nō accidit ei in hoc vt moueat duob⁹ motibus con trarijs insimul vl'r oppositis:sicut accidit hoc ei qd mouet recte: ⁊ postea reflectit. ¶ Deinde dedit cām in hoc: ⁊ dixit:nō eniꝫ oīs mo/ tus ⁊c̄.i.⁊ cā ī hoc ꝙ illud qd mouet circulariter mouet ad illud idē ex quo mouebat:ita ꝙ nō accidit ei moueri duob⁹motib⁹oppositis insimul:est qm̄ nō oīs motus ad aliqd est cōtrarius motui qui ē ab illo neqꝫ oppositus:qm̄ hoc nō cōtingit nisi in motu recto.s.vt mot⁹ ad aliquid sit cōtrarius motui ab illo aut opposit⁹. Et cā in hoc est qm̄ illud ex quo est motus rectus ⁊ ad qd est sunt loca contraria. Et cā in hoc est q: cōtraria sunt sicut describunt illa q̄ maxime distant: ⁊ maxima distātia nō inuenit nisi inj linea recta. ¶ B.d.V.g.duo extrema diametri.i.qm̄ in circulo nō inuenīunt duo magis distan/ tia q̄ hec duo:⁊ in rei veritate maxima distātia nō considerat inter duo loca nisi ſm ꝙ sunt cōtraria in se. Et q: in sphera nihil est tale nisi centrū ⁊ circūferentia:necesse est vt maxima distātia iter duo loca naturalia ꝯtraria sit distātia q̄ est inter centrū ⁊ circūferētiā. Sꝫ ipse nō indiget hac declaratōe in hoc loco:cuꝫ nō sit necessaria in hoc qd intēdit hic:quēadmodū nō indiget declarare hic ꝙ cum corpus circulare mouet nō mutat locū ſm totū:neqꝫ est in eo pun/ ctus in actu a quo incepit ⁊ ad quē puenit: ⁊ vtit loco eius illo qd mouet super spaciū circulare cuꝫ sit manifestius in hoc loco. ¶ B.d. oppositi vero ⁊c̄.i.⁊ alia cā est ēt.s. qm̄ motus cōtrarij non sunt nisi motus qui sint in eadē longitudine ſm reflexionē. ¶ B.d.⁊ iō non est remotū ⁊c̄.i.mot⁹ aūt sup circulū nō est reflexus:⁊ iō nō est remo tum vt iste motus sit cōtinuus ⁊ ppetuus. ¶ B.d.⁊ motus ēt circu lariter ⁊c̄.i.⁊ illud qd mouet motu circulari nō erit in eodē loco ſꝫ reuersionē ad illud. Mot⁹ autem in quo illud qd mouet pueniet ad locū post aliud sine reuersione ad locum ex quo mouebat:possibile est vt sit mot⁹ cōtinuus. B.d.mot⁹ in quo illud qd mouet est in eodē loco multotiēs ipoſſe ē vt sit cōtinu⁹.i.mot⁹ in q̄ illud qd mouet erit in eodē loco ſm reflexionē ⁊ reuersionē: impoſſe est vt sit ꝯtinu⁹. Et motus in quo illud qd mouet erit in eodē loco multotiēs nō ſm re/ flexionē poſſe est vt sit ꝯtinuus. Qm̄ illud qd mouet ſm reflexionē necessario quiescit:⁊ illud qd nō mouet ſm reflexioneꝫ nō est neces/ sariū vt qescat. ¶ B.ōdit caꝫ pp quā est ipoſſe vt illud qd puenit in eundē locū ſm reflexionē moueat cōtinue:⁊ dixit:qm̄ necesse est vt illud qd mouet hoc motu/moueat duob⁹motib⁹oppositis insimul:⁊ vt declaratū est in p̄dicto sermone. ¶ B.d.impoſſe est vt aliqd mo/ ueat ⁊c̄.i.⁊ hoc nō accidit in reflexo sup lineā rectā ſm ꝙ est refle/ xum sup lineā rectā:qm̄ hoc accidit ēt in reflexo sup lineā circularē: aut sequit semicirculū:aut sup aliū arcū:aut maiorē:aut minoreꝫ. ¶ B.d.necesse est enim vt moueat multotiēs eisdeꝫ motibus.i.⁊ cā in hoc est:qm̄ illud qd mouet reflexe nō mouet vno motu:sꝫ necesse est vt moueat multotiēs motib⁹ eisdeꝫ in specie ⁊ diuersis in nume ro pluribus. ¶ B.d.⁊ vt trāsinutet modis transmutationis contra rijs.i.⁊ necesse est vt illud qd mouet reflexe:moueat modis motuū

Maxia di stātia non inuenit nisi in linea re/ cta.sꝫ vide oppositū.5. physi.23.⁊ primo celi. 28.vbi hꝫ ꝙ linea re/ cta est bre/ uissima.

cõtrarijs:⁊ trãſmutationes cõtrarie impoſſe eſt vt ſint eedē.¶D.dixit:qm̃ finis non cõiungit cuȝ principio ⁊c̃.i. ⁊ cã in hoc eſt:quoniã punctus qui eſt finis:⁊ punctus qui eſt principiũ in motu non circulari ſunt duo rõne ⁊ ſubiecto ⁊ nõ cõiungunt adinuiceȝ.ſ.ita ꝙ ſit idem in ſubiecto principiũ.ſ.vnius motus ⁊ finis alterius: ⁊ hoc intendebat cum dixit.qm̃ finis nõ ꝯiungit cuȝ principio:mot⁹ autem qui eſt ſuper circulũ punctus qui eſt in eo principiũ idem eſt cũ fine ſcȝ qm̃ ſunt vnũ ſubiecto ⁊ duo rõne.Finis igit in eo eſt cõiunctus cũ principio.In circulo eniȝ nullus eſt pũctus nãliter.i.actu qui ſit principiũ aut finis:⁊ cũ fuerit imaginat⁹ in circulo:tũc erit ꝑncipiũ ⁊ finis.extremitates vero linee recte ſunt duo pũcta in actu.

¶Manifeſtũ eſt aũt ex hac diuiſione qm̃ non cõtingit alios mot⁹ eſſe cõtinuos.In oibus.n.accidit ꝑ eandem moueri multotiēs:vt in alteratiõe ꝑ media moueręre:⁊ in ea quidē que eſt quãtitatis ſm̃ mediũ magnitudinis:⁊ in gñatiõe ⁊ corruptiõe ſimilr̃. Nihil.n.differt pauca aut multa facere i quib⁹ eſt mutatio:nec mediũ ponere aliqd aut auferre.Utrobiqȝ eniȝ accidit ꝑ eandē moueri multotiēs. Manifeſtuȝ eſt igitur ex his ꝙ nec phiſiologi dicũt bene oia ſenſibilia moueri dicētes ſemp.Moueri enim ſemꝑ neceſſe eſt ſm̃ aliquē horum motuũ:⁊ maxie ſm̃ illos eſt alterari. Fluere eniȝ dicũt ſemp:⁊ corrũpi. Adhuc aũt ⁊ generationē ⁊ corruptionē alterationē dicunt. Ratio autē nunc dicta eſt vlr̃ de omni motu:ꝙ nec ſm̃ vnũ motũ ꝯtingit moueri ꝯtinue extra qȝ in circulo. Quare nec ſm̃ alterationē: nec augmẽtũ.Qđ qdē igit:nec ĩfinita ſit mutatio: nec vna:nec ꝯtinua:extra circuli motũ ſint nobis h̃ dicta.

¶Et apparet ex hac diuiſionē ꝙ impoſſibile eſt vt alij motus ſint cõtinui.Cõtinget eniȝ vt in oibus iſtis iterētur motus.V.g.in alteratione erit iteratio inter duo extrema:⁊ in quãtitate erit iteratio in magnitudinibus que ſunt in medio:⁊ in generatiõe ⁊ corruptiõe ſimilr̃. Non eniȝ eſt differētia in hoc ꝙ res in quib⁹ eſt trãſmutatio ſint multe:aut pauce:neqȝ in hoc vt in medio ponat aliqd aut auferat.Cõtinget.n.vtroqȝ mõ vt idem iteret.¶Declaratũ ē igit ex hoc ꝙ de loquētib⁹ in naturis nõ bene dixit qui dixit oē ſenſibile ſemꝑ moueri.

In circulo finis ⁊ principiuȝ ſunt vnũ ſbto ⁊ duo ſm̃ ratione. ſȝ in linea recta finis ⁊ ꝑncipiuȝ ſunt duo rõne ⁊ ſbto. vide ꝑ hoc.2.ce. t.c.35. ⁊.3. đ aĩa.c.55.

Qm̄ necesse est vt nō moueant̄ nisi altero istoꝝ motuū ⁊ dignioꝛ motuū in hoc apud eosdē alteratio. Dicunt oīa eniȝ semꝑ currūt ⁊ diminuunt̄. Et posuerūt generationē ⁊ coꝛruptionē esse alterationē. Et declaratū est hoc vl'r in omni motu. s. ꝙ impo'e est vt aliqd mouea tur oīno ꝭm cōtinuationē nisi in motu circulari. Et iō impo'e est vt moueat̄ ꝭm cōtinuationē in alteratione aut augmēto. Hoc igit̄ dicimus: qm̄ nulla trāsmutatio est infinita ⁊ cōtinua: nisi motus localis circularis.

74 ¶ Et apparet ex ista diuisione cārū ꝯtrariaꝝ existentiū in moto recto ⁊ circulari que remouēt cōtinuationē a recto ⁊ d aut ipsam circulari. ¶ D. d. ꝯtingit eniȝ in istis oībus ⁊c̄. i. ꝯtingit enim si ceteri mot⁹ ponant̄ ꝑpetui vt ceteris motibus sit ꝑpetuus ꝓpter iterationem in qua est qes necessario. ¶ D. d. U. g. ⁊c̄. i. sicut qes q̄ est apud iterationē inter duas extremitates que sunt due passiōes cōtrarie. U. g. albū ⁊ nigrū. ¶ D. d. ⁊ in ꝗtitate ⁊c̄. ⁊ intēdit ꝑ quātitatem motū augmēti ⁊ diminutiōis. i. ⁊ sicut qes q̄ est apud iterationem existentē in hoc motu. s. qn̄ magnitudines nāles ꝑueniūt ad finē naturalē ⁊ deinde incipiūt diminui: qm̄ inter istos duos motus est tp̄s in quo est qescēs vt declaratū est: ⁊ dixit: in magnitudinib⁹ que sunt in medio: qm̄ iteratio nō est nisi in medio qđ est inter duos motus oppositos. ¶ D. d. ⁊ in gn̄atione ⁊ coꝛruptiōe sil'r. i. ꝙ inter eas est iteratio q̄ est cā qetis. D. d. ⁊ nulla ē dr̄ia ⁊c̄. i. ⁊ nulla est ꝺr̄ia in hoc qđ sequit̄ inter hoc ꝙ aliȷ̄ motus ꝑter circularē qn̄ iterant̄ transeant bis ꝑ ptes medias inter duas extremitates: ⁊ d ille ptes medie sint pauce aut multe. i. qm̄ necesse est vt ꝑ quālibet eaꝝ ptrāseat bis in duob⁹ motibus: ⁊ sil'r nō est dr̄ia inter hoc ꝙ mediū sit esse aut decisio essendi: ⁊ dixit hoc ꝑꝑ generationē ⁊ coꝛruptionē. ¶ Deinde dixit: declaratū est ex hoc igit̄ ⁊c̄. i. ⁊ ex hoc ēt ꝺclaratū est aliud ab eo qđ intēdimus declarare: ⁊ est ꝙ sermo antiquoꝝ dicentiū ꝙ oīa sensibilia semꝑ mouent̄ falsus est. ¶ D. d. necesse est eniȝ ⁊c̄. i. qm̄ q ponit entia semꝑ moueri necesse est ea ponere semꝑ moueri aliquoꝛum istoꝝ motuū sensibiliū aut plurib⁹ vno. Sȝ declaratū est ꝙ impo'e est vt aliqs istoꝛum sit semꝑ: ex quo appet erroꝛ sermonis antiquoꝛuȝ. ¶ Deinde dixit: ⁊ dignioꝛ motuū ⁊c̄. i. ⁊ apparet ex sermone eoꝛum ꝙ mot⁹ alteratiōis est qui est magis dign⁹ vt ꝭm ipm̄ sint entia in trāsmutatione perpetua. ¶ D. induxit rōnē eoꝝ sup hoc ⁊ dixit: dicunt oīa eniȝ fluunt. i. ⁊ rōcinant̄ super hoc dicēdo ꝙ nos videmus entia semꝑ in fluxu: ⁊ ideo accidit eis ꝯsumptio. ⁊ hec est cā ꝑꝑ quā animatū indiget cibo: ⁊ errauerūt in hoc: qꝛ acceꝑrūt trāsmutationeȝ q̄ est in potētia in actu. ¶ Et loquētes nr̄e legis sequunt̄ antiqs in hoc ⁊ dicūt ꝙ accidētia nō remanēt ꝑ duo tp̄a: sȝ sermo antiquoꝛum currit cursu nature: sermo vero loquētiū nostre legis est van⁹: qꝛ nō cogunt̄ ad dicendum hoc: nisi qꝛ volunt defendere fundamēta scta; qꝛ existimāt ꝙ lex nō defendit nisi per illa fundamēta. ¶ D. d.

Inter motū augmēti ⁊ diminutiōis ē tp̄s status. idē ȝ ꝭ. t. cō. 23. Idem. 3. de āīa. t. c. 59.

Erroꝛ loqn tiuȝ in lege maȝumeti.

& posuerunt generationē & corruptionē esse alterationē.i.& antiqui posuerunt generationē & corruptionē esse de genere alterationis: & cum dicunt alterationē esse ppetuā/intelligunt alterationē & generationē & corruptionē. ¶ Et cū cōpleuit hoc fecit rememorationem de omnibus declaratis: & dixit. & declaratū est hoc vniuersaliter &c. idest & sermo eius in hoc est manifestus.

¶ Q. autē motuū circularis sit primus manifestū est. Omnis enī motus ſm locū sicut diximus prius: aut in circulo aut in recto: aut mixtus est. Hoc aūt necesse est priores esse illos. Ex illis enī constitut⁹ est. Recto autē circularis: simplex enim & pfectus magis est. Infinitū enī nō est rectū ferri: sic enī infinitū nō est: sʒ nec si esset moueref. Non enī fit qđ est impol'e: trāsire enī infinitū impol'e est. Infinito aūt recto reflectēs qdē cōposit⁹ est: & duo sunt mot⁹. Nō reflectēs aūt impfect⁹ & corrupt⁹ est. Prius aūt & nā: & rōne: & tpe est pfectū im pfecto: corruptibili aūt icorruptibile. Amplı⁹ prior est quē ɔtingit ppetuū esse nō ɔtingēti. Circulare qdē igif ppetuū cōtingit esse. Aliorū autē neqʒ loci mutationē: neqʒ alterū neqʒ vnū cōtingit ppetuū esse. Statū enim opʒ fieri. Si aūt status est/corrupt⁹ est motus prior.

¶ Et manifestū est qꝫ mot⁹ circularis est prim⁹ motuū localiū. Oīs.n.trāslatio: sicut dixim⁹ pri⁹: aut ē circularis: aut recta: aut mixta. Mixtū aūt necesse ē vt pcedāt ille due. Ex illis existit: & vt rectā pcedat circularis: qr ē simplex & pfecta. Qm̄ ipol'e ē vt aliqd moueaf p lineā rectā infinitā. Non.n.aliqd hmōi ifinitū neqʒ ēt si esset: eēt aliqd qđ moueref p illud. Qđ enī est impol'e: non erit. Et ptrāsire ifinitū est ipol'e. Motus aūt p lineā rectā finitā si reflectaf erit cōposit⁹ & erunt duo mot⁹. Et si nō erit diminutus & corruptibilis. Et in nā: & in rōne: & in tpe: pcedit pfectū diminutū & incorruptibile corruptibile. Et ēt mot⁹ qui pōt esse etern⁹: pcedit motū in quo est hoc impol'e. Et motus circularis est pol'e vt sit etern⁹. Alij vero nō: neqʒ corruptibiles: neqʒ alij modoꝝ cessantiū est possibile vt sint eterni. Cessatio.n.est necessaria in eis: & cessatio nō est nisi corruptio mot⁹.

Pri⁹ & nā & rōe & tpe est pfectum impfecto & corruptibili aūt icorruptibile.

Mot⁹ circularis pt eē ppetu⁹. alij vō minime.

75 ℭ Cum declarauit ꝙ impoſſe eſt vt aliquis mot⁹ ſit vnus ⁊ cõtinu⁹ niſi motus circularis: ⁊ iam declarauerat ꝙ trãſlatio ꝓcedit alios mot⁹: ⁊ ꝓmiſit declarare ꝙ trãſlatio circularis eſt prior recta: incepit declarare hoc. ℭ Et dixit: ⁊ manifeſtuȝ eſt ꝙ motus circularis ⁊c̃. i. ⁊ manifeſtũ eſt ꝙ motus circularis eſt prior nã̃ ⁊ diffõne ⁊ tpe motu recto. ℭ D. d. oĩs enim tranſlatio ſicut dixim⁹ ⁊c̃. i. ⁊ hoc qđ dixim⁹ manifeſtũ eſt: ⁊ cã in hoc eſt ꝙ oĩs trãſlatio ſimplex eſt: aut circularis: aut recta: q2 ſimplices dimẽſiones ſunt iſte due: ⁊ motus mixtus eſt ſicut mot⁹ ſuper lineã gyratiuã aut curuã. Iſta eniȝ linea cõponit̃ ex recta ⁊ circulari. ℭ D. d. ⁊ mixtã neceſſe eſt vt precedãt ille due. i. ⁊ neceſſe eſt vt motũ cõpoſituȝ precedãt illi motus cõponentes: qm̃ eſſe illius eſt ꝑ illos: ⁊ hoc manifeſtũ eſt. ℭ Et cum declarauit ꝙ modi motuũ in loco ſunt tres: duo ſimplices ⁊ vnus cõpoſitus: ⁊ declarauit ꝙ cõpoſit⁹ eſt poſterior ſimplicib⁹: incepit declarare: ꝙ circularis eſt prior recto. ſ. qm̃ motus circularis eſt prior recto nã̃ ⁊ tpe: qm̃ motus circularis eſt perfect⁹: ⁊ motus rectus eſt diminut⁹: ⁊ perfectũ ꝓcedit diminutuȝ. Ex quo ſequit̃ neceſſario vt mot⁹ circularis ſit prior recto. ℭ Et q2 iſte ſyllogiſm⁹ fundatur ſup duas ꝓpoſitiões. Quarũ vna eſt ꝙ motus circularis eſt perfect⁹: ⁊ motus rectus eſt diminut⁹. Scd̃a eſt ꝙ oĩa quoꝝ vnum eſt diminutum: ⁊ reliquũ perfectũ: ⁊ perfectũ eſt prius diminuto: ⁊ iſta ꝓpoſitio eſt manifeſta: incepit verificare minorẽ. Et q2 circularẽ motuȝ eſſe perfectũ fere manifeſtuȝ eſt per ſe: incepit declarare ꝙ motus rect⁹ eſt diminut⁹. ℭ Et dixit. q2 impoſſe eſt vt aliqđ moueat̃ ſuper lineaȝ rectam infinitã. i. ⁊ neceſſe eſt vt motus ſuper lineã rectam ſit diminutus: qm̃ ſi eſſet cõpletus neceſſe eſſet vt eſſet talis: qm̃ in eam nõ poſſet fieri additio: cuȝ hec ſit diffinitio cõpleti. Et ſi motus rectus eſſet cõpletus neceſſe eſſet vt linea ſup quã moueť eſſet cõpleta. ſ. linea recta: ⁊ ſi ita eſſet: eſſet infinita: qm̃ ſi aliqua linea recta eſt cõpleta: in qua nõ põt additio fieri, neceſſe ẽ vt ſit infinita. ℭ D. incepit declarare ꝙ impoſſe eſt vt aliqua linea recta ſit infinita: vt concludat ꝙ mot⁹ rectus nõ eſt cõpletus: ſed diminut⁹. ℭ Et dixit: qm̃ nihil eſt aliqđ tale infinitũ. i. ⁊ taleȝ lineaȝ. ſ. infinitaȝ impoſſe eſt vt ſit: vt declaratũ eſt in tertio iſtius libri. Et ſi aliqua linea eſſet infinita: impoſſe eſſet vt ſuper illam eẽt motus infinit⁹. ℭ D. d. impoſſe eniȝ nõ erit ⁊c̃. i. ⁊ eſt impoſſe vt motus infinit⁹ ſit: lȝ concedamus lineã infinitã eſſe. Quoniã mot⁹ ſuper lineã rectam eſt ad aliqđ terminatũ. ſ. illud ad qđ perueniet: poſtꝙ̃ pertrãſit magnitudinẽ ſuper quã moueť. ⁊ ſi non: tunc mot⁹ eſſet ocioſus. Tunc ergo neceſſe eſt ſi motus infinit⁹ ſit vt compleat̃ poſt pertrãſitũ. Et q2 infinitũ ptrãſiri eſt ẽt impoſſe: motus impoſſe eſt vt ſit infinit⁹. Et iſta demonſtratio eſt ꝓpinqua ei qua vtitur in vltimo ſexti. ℭ Et q2 poſuit hoc ꝙ ſi motus rect⁹ eſt perfect⁹ dȝ eſſe infinit⁹: ⁊ infinitũ põt intelligi ſm̃ rectitudinẽ ⁊ ſm̃ reflexionẽ ſup eandeȝ lineã finitã: ⁊ iam deſtruxit vt motus infinit⁹ ſit ſm̃ rectitudinẽ: incepit deſtruere ẽt vt ſit ſȝ reflexionẽ. ℭ Et dixit. motus aũt ſuper lineã rectã finitã ⁊c̃. i. ⁊ nõ dȝ aliqs ponere ꝙ motus ſup lineã rectam finitã eſt infinitus: ſm̃ ire: ⁊ redire in infinitũ: nam iſte motus eſt cõpoſit⁹ ex duobus motib⁹: quoꝝ vterq3 eſt finitus; in quẽ põt additio ⁊ diminutio. ergo non eſt completus

Cã ꝑꝑ quaȝ mot⁹ ſimplices ſũt duo ẽ q2 magnitudies ſimplices ſunt due. Idẽ ꝑ ce. t. cõ. ſ. ⁊ vide cõmẽ. ibi quõ ſit ĩtelligẽdũ.

Oĩa quoꝝ vnũ eſt pfectuȝ ⁊ reliquuȝ diminutũ pfcm̃ eſt prius diminuto. Idẽ ꝑ ce. t. c. 12. ⁊. 2. ce. tex. cõ. 23.

Cõpleti diffinitio ẽ eẽ id cui additio fieri nõ põt. Idẽ. 5. met. tex. c. 21. ꝯſil'. 7. phy. t. c. 18. ⁊ ꝑ celi cõ. 4. ⁊. 12.

cōpletus. D. d. ⁊ si non reflecteret erit diminut' ⁊ corruptus. i. ⁊ cum declaratū sit ꝙ impossibile est vt motus rectus sit infinit': ⁊ est declaratum ꝙ mot' reflexus nō est vnus mot': remanet vt vnus motus rectus sit finitus nō reflex': ⁊ motus finit' est diminut' ⁊ corruptibilis: q: in eo pōt additio. s. q: inuenit perfectior ipso. ¶ Et cū verificauit illam ꝓpōnem minorē induxit maiorē: ⁊ dixit: ⁊ in nā: ⁊ in rōne: ⁊ in tēpore ⁊c̄. i. ⁊ manifestū est p se: ꝙ perfectū est prius diminuto natura: ⁊ rōne: ⁊ tpe: ⁊ intendit per rōnē diffōnē. Motus enim circularis accipitur in diffinitione motus recti: quoniam motus rectus est ille qui est a medio ⁊ ad medium: ⁊ medium non inuenitur nisi in circulari. ¶ D. d. ⁊ incorruptibile precedit corruptibile. ⁊ hec est. q. alia declaratio quā post cōplebit: ⁊ cum compleuit hanc declarationē: incepit inducere aliam quā innuit per hoc qđ dixit. ⁊ incorruptibile p̄cedit corruptibile. ¶ Et dixit. ⁊ et motus q̄ pōt esse etern' ⁊c̄. i. qm̄ solus mot' circularis est possibile vt sit eternus: vt declaratū fuit prius: ceteri aūt mot' cuius cessatio est corruptio moti: neq3 alij modoꝝ motuū apud quoꝝ cessatiōes nō corrumpit motū pnt esse eterni. Qm̄ manifestū est ꝙ motus cessat. i. quiescit in eis: ⁊ quies est corruptio motus necessario. In eis autē in quib' cessatio est corruptio moti: manifestū est: ⁊ ideo non rōcinant p istos eē corruptibiles: s3 induxit rōnē de his q̄ sunt in loco.

¶ Rationabiliter aūt accidit circularē vnū esse ⁊ cōtinuū ⁊ nō rectū. Eius. n. qui est in recto determinatū est ⁊ principiū: ⁊ finis: ⁊ mediū: ⁊ oīa hec h3 in seipso. Quare est vnde incipiat qđ mouet ⁊ vbi finiet. Iuxta enī terminos quiescit oē: aut vnde: aut vbi. Circularis aūt indeterminati sunt. Quid enim magis quilib3 terminus his qui sunt in linea. siīr enim vnūquodq3 ⁊ principiū ⁊ mediū ⁊ finis est. Quare semp sunt que mouent in principio ⁊ medio ⁊ fine: ⁊ nūq3 in vno tm̄ sunt. Vñ mouet ⁊ quiescit quodā mō sphera. Eundē. n. cōtinet locū. Causa aūt est ꝙ oīa hec acciderūt centro. Principium enim ⁊ mediū magnitudinis est ⁊ finis. Quapp q: hoc extra circulationē est: nō est vbi qđ fert q̄escat. Semp enim fertur circa mediū: sed nō ad vltimū. ꝑp ipsū aūt hoc in mouēdo semp quiescit quodāmō totū: ⁊ mouetur cōtinue. Accidit aūt cōuersiue. Et nāq3 qm̄ mensura motuū est circulatio: primā necesse est ipsam eē. Oīa enim mēsurant primo: ⁊ q: prius mēsura alioꝝ est. Ampliu3 ⁊ regularē cōtingit solū circularem esse. Que enim in recto sunt a principio irregulr̄ ferunt ad

Mot' finitus ē diminut' ⁊ corruptibilis: q: in eo pōt fieri additio. vid cōsile. s. phy. 41.

Mot' circularis ē alioꝝ mēsura. Oīa mēsurā turpino.

finem. Oia.n. quãto quidẽ distãt plus a qescẽte ferunt veloci⁹. Circularis aũt solius nec principiũ: nec finis in ipso aptũ natũ est esse: sed extra.

¶ Et recte ꝯtingit vt motus circularis sit vnus ꝛ continuus: nõ motus rect⁹. In recto.n. principiũ est termi/natũ ꝛ finis ꝛ mediũ: ꝛ oĩa ista sunt existẽtia in eo. Et ideo possibile est vt motũ incipiat in eo ab aliquo loco ꝛ nõ cõpleat su⁹ motus. Oẽ.n. qḋ mouet sup ipsũ ge/scit apud extrema: aut vbi icepit: aut ex quo est. In circulari vero vltĩa sunt nõ terminata: qm̃ in circũferentia nõ est loc⁹ qui sit dignior: vt sit extremũ q̃ alius. Qui/libet enĩ eodẽ mõ est principiũ ꝛ mediũ ꝛ finis. Et iõ motũ sup ipsum semp est in principio ꝛ in medio ꝛ in fine: ꝛ nõ est in aliquo eoꝝ in aliquo tpe. ¶ Et iõ sphe/ra mouet ꝛ quiescit quodãmõ: q: tenet eundẽ locũ. Et cã in hoc est q: oĩa ista accidũt centro: q: est principiũ magnitudinis ꝛ mediũ ꝛ finis. Et iõ q: est extra cir/cũferentiã: iõ circulus nõ h̄z locũ in quo qescat postq̃ peruenerit ad illũ. Quia semp mouet circa mediũ ꝛ nõ ad vltimũ. Et iõ totũ pueniet semp cũ sit qescens quodãmõ: ꝛ moueat ſm cõtinuationẽ: ꝛ ꝯtingit in hoc motu aliqd ꝛ suũ ꝯuersũ. Mot⁹.n. circularis q: est mẽ/sura oium motuũ necesse est vt sit prim⁹. Omnia enim mensurant per primã mensurã. Et q: est prim⁹ est mẽ/sura alioꝝ motuũ. Et ẽt mot⁹ circularis solus est pos/sibilis vt sit equalis. Res enĩ que mouent recte diuer/santur in motu ex principio ad finẽ. Oia enim quanto magis remouent a quiescẽte/tanto velocius mouetur. In motu aũt circulari nõ est principium naturale neq̃ finis: sed ex ipsũ in quo est motus recte.

76 ¶ Cum declarauit q̄ motus circularis est prior recto ex duobus.s. qm̃ motus circularis est pfectus: rect⁹ aũt diminut⁹: ꝛ ẽt q: motus circularis põt esse cõtinu⁹ ꝛ perpetu⁹: rectus autẽ nõ. Et in preteri/tis declarauit cãm pp quã fuit possibile vt motus localis esset ppe/tuus: sed illic dedit cãm remotã: incepit h̄ dare cãm ppinquã vt cõ/pleat illud qḋ intẽdit declarare. Quoniã motus circularis est ppe/tuus ꝛ cõtinu⁹. ¶ Et dixit. ꝛ recte cõtingit hoc ꝛc̃.i. ꝛ cã ppter quã

necesse est vt motus circularis sit continu⁹ ecōtrario recto est: qm̄ in recto est ꝑncipiuz terminatū nāliter ⁊ finis ⁊ mediū.s.ꝙ ista tria sunt in eo in actu. Et cā in hoc est: qꝛ motus rectus est sup magnitudinē rectā: ⁊ magnitudo recta ē finita: ⁊ hʒ nāliter duas extremitates terminatas ⁊ mediū. ℭ D.d.⁊ ideo incepit motum in eo ⁊c.i.⁊ pp hoc necesse est vt oē qd̄ mouet sup magnitudinē rectam habeat duas quietes nāliter: quietē.s.in initio magnitudinis: a quo mouetur.⁊ quietē in fine. Deinde incepit negare hoc a magnitudine sup quā est mot⁹ circularis. ℭ Et dixit. in circulari vero vltima nō sunt terminata.i.in circulari vero nō est pūct⁹ in actu q̄ sit ꝑncipiū ⁊ finis. Qm̄ in circūferētia nō ē loc⁹ q̄ nāliter sit dignioꝛ vt sit ꝑncipiū q̄ vt sit finis qcunqʒ loc⁹ sit in circūferētia circuli. ℭ D.d.qlibʒ.n.eoꝝ mouet eodem mō ⁊c.i.oīs.n.punct⁹ imaginat⁹ in circulo posse est vt ponat ꝑncipiū magnitudinis ⁊ finis ⁊ mediū. ℭ D.d.⁊ ideo motū sup ipsuʒ semꝑ est in ꝑncipio ⁊c.i.⁊ iō illud qd̄ mouet sup circulū pōt imaginari in quolibet pūcto ⁊ in ꝑncipio/⁊ in fine/⁊ in medio: qm̄ pōt imaginari ille punct⁹ ꝑncipiū arcus alicui⁹: ⁊ finis alterius: ⁊ mediū alteri⁹. ℭ D.d.⁊ nō est in aliquo eoꝝ in aliqua hora.i.⁊ nunq̄ erit in circūferētia circuli in puncto qui sit solūmō ꝑncipiū aut solūmō finis: qd̄ non accidit in magnitudine recta. ℭ Et debes scire ꝙ iste cāe quas dedit hic quodāmō sunt nāles ⁊ quodāmō mathematice: accidit.n.causis mathematicis.s.propinqs in mathesi ut sint cause ꝑme pluriū reꝝ nāliuʒ: sicut accidit sciētijs subalternātibus cū subalternatis: sić arithmetica/musica/⁊ geometria/⁊ aspectiua. Qm̄ cū diuersitas duoꝝ extremoꝝ longitudinis recte est prima cā hoc ꝙ ꝯtrarietas existit in locis ꝯtrarijs. Et qꝛ finitas dimēsionis recte est ꝑma cā ēt in eē mot⁹ rectos: ⁊ est finita: necesse est vt motus recti sint finiti. Et qꝛ in circulari nō est extremitas in actu: neqʒ vl'r punctus in actu: necesse est vt in eo non sint loca cōtraria: neqʒ dimensiones finite: ⁊ cuʒ ita sit necesse est vt mot⁹ eius sit vn⁹ ⁊ continu⁹: ⁊ perpetuus: cū motuʒ super ipsum nō moueat ad loca cōtraria. Et existimat ꝙ ista cā quā dedit Aristo. hic nō solūmodo dat ꝙ sit possibile motuʒ circularē esse perpetuū: imo ꝙ sit necessarium: sic igitur dʒ intelligi iste locus ℭ Et cum declarauit ꝙ in circulo nō est punctus in actu qui sit principiuʒ: aut finis: aut mediū. Et ꝙ quilibet punct⁹ in eo in potētia est hec tria pūcta.s.ꝑncipium finis ⁊ mediuʒ: narrauit ꝙ ista est causa pp quā sphera est inseparabilis ab eodem loco: ⁊ quodāmodo est quiescens: ⁊ quodāmodo mota. ℭ Et dixit.⁊ ideo sphera mouetur ⁊c.i.⁊ qꝛ sphera mouetur circa gibbositateʒ centri: ⁊ in conuexo nō est punctus in actu: necesse est vt sphera sit in eodem loco numero: ⁊ in pluribꝰ locis ꝺm formā vt declaratuʒ est in sexto. ℭ Et hoc intendebat cuʒ dixit: qm̄ sphera mouet a ⁊ ē quiescēs quodāmō; qꝛ nō mutat locū aliū numero i.ꝺm subiectū ⁊ mām: ⁊ est mota qꝛ mutat loca diuersa ꝺm formā: nō qꝛ sphera sicut existimat mouet ꝺm ptes ⁊ quiescit ꝺm totū. Ponere enim corpus motū ꝺm ptes ⁊ quiescere ꝺm totū est impossē: imo tota sphera ⁊ oēs partes mouētur: sed totuʒ mouet in locis diuersis ꝺm formaʒ tm̄: ⁊ partes mouent in locis diuersis ꝺm formā ⁊ subiectum. ℭ Deinde dicit,⁊ causa in hoc est ꝙ omnia ista accidūt cen/

Documētū. Quō nālia in qbusdaʒ mathesi subalternent.

a Sphera mouet ꝺm totū nō ꝺm sbm ⁊ māz. sed ꝺm formā. Idē.6.ph.85.⁊.4.physi.43.⁊ 45.⁊ ꝑ celi cō.31.

Centrū duplex mathematicum & nāle.

tro. idest & cā inesse ista ppria in sphera est centrū. ¶ Et pōt intelligere p centrū/cētrū mathematicū. s. pūctus. ¶ Et pōt intēdere cētrū nāle: & est corp⁹ sphericuz sup qd mouet corp⁹ circulare. Sphera em̄ diuidit nālr in duas ptes: in centrū: & circūferētiā. ¶ Si igit voluit centrū mathematicū: sic intelligēda est hec lrā: est em̄ pncipiuz magnitudinis: & mediū: & finis. i. pūct⁹. n. q est centrū sphere est pncipiū: eo q linee recte/eq̄les ex eo exeūtes puenient ad circūferentiā. Et est finis: q: oēs linee a circūferētia exeūtes puenīūt ad euz. Est aūt mediū eo q distat eque ab oībus partib⁹: & hec est expositio Themistij. ¶ Si aūt intellexit cētrū naturale. tūc per pncipiū magnitudinis vult pncipiū eē fm māz. ¶ Et p finē. i. vltimū q: circulare mouet circa ipm. ¶ D. d. & ideo q: est ex. circūferētiā &c. i. & q: centrū est pncipiū & finis: & hec sunt eāe q̄etis & mot⁹. cētrū aūt nō fuit in ipsa circūferentia: s3 extra: ideo nō habuit circulus locū: pp quē gerat. i. eo q circul⁹ mouet circa finē nō ad eū: & q: finis ei⁹ pmanēs in eodē loco est. ḡ pmanēs est vno mō & mota cōtinue alio mō. Mota quidez. eo q nō peruenit ad finē. Quiescēs vo eo q finis est quiescēs. Et vlr. si principiū & finis & mediū: in his est idē cōuenit vtrūq3 fieri. ¶ D. d. cōtingit aūt in hoc motu hic & eius conuersum &c. i. q sit pmus eo q est mēsura oīum motuū & ecōuerso. s. q sit mēsura: eo q est pmus. Dicit aūt hoc q: necesse est q mēsura sit pmum: & q pmū sit mēsura. Et in hoc loco reuertit ad intētionē in q̄ prius inceperat. s. ipm̄ esse primū. & est tertia declaratio. ¶ Deinde induxit quartā pbationē: & dixit: ampli⁹ motus circularis &c. ampli⁹ aliter pōt pbari: q solus mot⁹ circularis pōt eē cōtinu⁹: cuz eque distet a fine ad quē mouet. s. a medio. Que aūt recte mouent non eque distāt a fine in oībus partib⁹ longitudinis. vñ q̄ nāliter mouent recte velocius mouent qñ appropinquāt fini. Et hoc est qd voluit dicere. quāto em̄ distat a quiescēte &c. i. quāto em̄ distāt a loco in quo quiescentes erāt ei appropinquāt ad locū ad quem mouent: tanto velocius mouent. ¶ Deinde. d. in motu aūt circulari &c. i. in motu aūt circulari non est pncipiū nāle: neq3 finis nālis: sed principiū & finis ei⁹ sunt extra magnitudinē: fm quā fit motus. s. in medio. & magnitudo circūdat ipsum existēte ipso eodē. s. centro.

Nece est vt mēsura sit pmū & q pmū sit mēsura. Jō. 10 me. t. c. 7.

Que nālr mouent recte velocius mouent qñ fini appropiquāt. Jō 2. ce. t. c. 35. & 92.

¶ Q aūt fm locū mutatio primus motuū est: testant oēs quicūq3 de motu fecerūt memoriā. Principia em̄ ipsi⁹ tradiderūt fm hmōi mouētib⁹ motū. Disgregatio em̄ & cōgregatio motus fm locū sunt. sic em̄ mouēt cōcordia & discordia. hec em̄ disgregat: illa aūt cōgregat. Ipsoz aūt intellectū dixit Anaxag. disgregare mouentē prius. sic aūt & quicūq3 hmōi quidē. nec vnā cām dicunt. ppter id qd per vacuū moueri dicūt. Et nāq3 hi s3 locū moueri naturā dicūt. Motus aūt pp vacuū loci mutatio est. & sicut in loco. Alioz aūt motuū nec vnuz inesse pmis corpib⁹: s3 his q̄ sunt ex his opinant vtiq3.

Augmẽtari em̃ ⁊ corrumpi ⁊ alterari: cõgregatis ⁊ dis/gregatis atomis corporibus dicunt. Eodẽ aũt modo quicũq; ꝑpter dẽsitatẽ ⁊ raritatẽ dicũt gñationẽ ⁊ corruptionez: cõgregatione ⁊ disgregatione hic ponunt. Amplius aũt ⁊ ꝑter hos: aĩaz cãm fingẽtes eẽ motus. Ipm em̃ seipm mouẽs ꝑncipiũ esse dicũt eoꝝ q̃ mouẽtur. Mouebit aũt aĩal ⁊ oẽ animatũ ꝫm ipm motũ qui est ꝫm locũ. Et ꝓpͥe aũt moueri dicimus solũ qð mouetur ꝫm loci motũ. Si aũt quidẽ quiescat in seipso: ſʒ augeat̃: aut decremẽtũ patiat̃: aut alteret̃: ꝯtingit quodãmodo moueri: simplr autem moueri non dicimus. ¶ Quod quidẽ igit̃ semp motus erat ⁊ in oĩ tpe erit. Et qð est principiũ ꝑpetui motus. Adhuc aũt qs motus primus: ⁊ quẽ motũ perpetuũ cõtingit soluʒ esse: ⁊ primũ mouẽs qð imobile sit: dictum est.

¶ Qm̃ aũt motus localis sit ꝑmus motuũ/ testant̃ oẽs qui aliqd dixerũt de motu in libro. Attribuũt em̃ ꝑncipia ei⁹ his qui hoc motu mouent̃. Separare aũt ⁊ cõgregare sunt motus locales. sic aũt opinati sunt amicitiam ⁊ litez mouere. hec. n. separat: illa vero cõgregat. Anaxag. aũt dicit de itellectu q est ꝑmus motor ipʒ separare ⁊ discernere. Silr aũt se hñt: ⁊ qui nõ cõcedũt aliqð agẽs hmõi: ſʒ dicũt oĩa moueri ꝑ vacuũ. Illi aũt dicũt nãm moueri localr. Motus em̃ ꝑp vacuũ est motus localis. Impoĩe est em̃ q aliqs alioꝝ motuũ fit in ꝑmo: ſʒ in his que gñalr fiũt a ꝑmo. Dicũt em̃ augmẽtũ ⁊ alterationẽ fieri in cõgregatis: ⁊ sepatis corporibus indiuisibilib⁹. Et silr q dicũt gñationẽ ⁊ corruptionẽ fieri ex spissitudine ⁊ raritate. Hoc em̃ ordinãt in cõgregatiõe ⁊ sepatione. Et silr alij ponẽtes aĩam causaz esse motus. Dicũt em̃ illud qð mouet seipm esse ꝑncipium motuum. Aĩalia aũt ⁊ quicquid hʒ aĩam mouet seipsum localiter. Aliter si dixerit aliqd moueri hic primo apprehẽdet aĩa ipsuʒ. s. moueri tm̃ in loco. Quiescẽs aũt ab hoc motu ⁊ si cõtinue auget̃: aut diminuit̃:

aut alteratur dicet moueri sic: simplr aūt nō dicet mo/
ueri. ¶ Dictum est q̄m motus simpliciter fuit ⁊ erit to
to tempore. Et p̄ncipiuʒ motus eterni quid sit. Et mo
tus eternus qualis sit motus qui solū pōt esse eternus
quid sit: ⁊ q̄ primus motor sit imobilis.

77 ¶ Cum declarauit q̄ motus circularis est prior recto: ⁊ iam prius
p̄bauerat motū p̄mū esse motū localē. silr vult hic notificare motū
vel localē priorē esse ceteris motib⁹: ⁊ inducēs testimoniū sup hoc q̄ oēs
Mūdum. dicētes motū generari f̄m varietatē eoꝝ: oēs coegit nā dicere mo
tum localē priorē esse ceteris motib⁹. ¶ Et hoc est qd̄. d. q̄m aūt mo
tus ⁊c̄. i. q̄m oēs dicētes fieri motū ponūt motū localē p̄orē esse ce/
teris motib⁹ ipsuʒ em̄ eē coegit eos ad hoc. ¶ Deinde dedit causaʒ ⁊
dixit. attribuūt em̄ ⁊c̄. i. dicūt em̄ principia oīuʒ motuū moueri mo
tu locali: aut dicūt p̄ncipia omnium motuū moueri hoc motu p̄mo.
Qui em̄ dicūt principia agētia: dicūt primā motionē hoꝝ p̄ncipio/
rū esse localē. Qui aūt dicūt oīa ex se moueri. s. nālia: dicūt ipsa pri
Op. Empe. mo hoc motu moueri. ¶ Et cū dixit q̄ oēs dicētes mūdū generari
dicūt motū localē priorē esse: incepit dicere opinionē Empe. dicēs.
separatio em̄ ⁊ ꝯgregatio ⁊c̄. i. Empedocles em̄ ponit motū localem
priorē ceteris motib⁹ eo q̄ separatio quā dixit fecisse litē: ⁊ cōgrega
tio quaʒ dixit fecisse amicitiā: in ḡnatione mūdi ⁊ eius corruptione
Op. Anax. sunt. s. motus locales. ¶ Silr Anaxa. dixit motū localē priorē esse
oībus motibus. Dixit enim intellectū incepisse discernere ptes cōsi/
miles: que sunt iuxta suā opinionē elemēta: ⁊ extrahere illa a mix/
Separatio ē to: discretio aūt est separatio: separatio aūt motus localis. ¶ Dein
mot⁹ localis de dixit: ⁊ silr se habet qui ⁊ non cōcedūt ⁊c̄. i. ⁊ similiter se h̄nt ne
Op. Demo. gantes causam agentē incipientē generare mundū: ⁊ innuit Demo
critū ⁊ alios. Democritus enim opinabat̄ elemēta que dicebat cor
pora atoma esse ⁊ infinita per se moueri per vacuū/ in quo sunt: qui/
bus inuolutis ḡnabat̄ eius: sic ergo dr̄ motū localē priorē esse aliqs.
¶ Deinde. d. illi enim dicūt naturaʒ moueri localiter. i. ⁊ si isti non
dicūt causam agentē que aliqn̄ incepit mouere elemēta mūdi: aut
partes eius ad generationē: ponūt t̄n has partes prius moueri: eo
q̄ sunt in vacuo. Quod aūt mouet̄ eo q̄ est in vacuo/ mouet̄ localr.
¶ Deinde dixit impossibile em̄ est q̄ aliquis alioꝝ motuū sit in pri
mo. i. hoc aūt dicunt eo q̄ nullus motus preter localē pōt numera/
ri in motibus primis: sʒ in his que a p̄mis generant̄. ¶ Deinde no/
tificauit quomō isti. s. secta Democriti reducūt oēs motus ad loca
lem q̄ est p̄mus. ⁊ dixit. augmentū em̄ ⁊c̄. i. dicūt aūt augmentū ⁊ di
minutioneʒ ⁊ alterationē accidere reb⁹ ex cōpositione atomoꝝ que
fit per cōgregationē ⁊ separationem. i. vt mihi vr̄ q̄ illi opinant̄ hoc
fieri sequētes amplitudinem foraminum ⁊ stricturam. Amplitudo
autem ⁊ strictura est separatio ⁊ cōgregatio. ¶ Deinde dixit. simili
ter dicētes generationē ⁊ corruptioneʒ fieri ex spissitudine ⁊ rarita
te. idest. ⁊ similiter qui dicunt elementū esse vnū aliqd̄ corpoꝝ sim/
plicium: aut aliqd̄ mediū inter illa: ⁊ faciūt hoc ex hoc oīa alia ge/
nerari f̄m spissitudinē ⁊ raritatē. Dicunt etiā motū localē priorem

esse ceteris motib⁹. Densari enim ꝛ rarificari sunt motus locales: ꝛ hoc est qd voluit dicens: hec enim ordiūtur in cōgregatione ꝛ separatione: collocant enim densitatē ꝛ raritatem in genere cōgregationis: ꝛ segregationis: ꝛ separationis. ¶ Deinde dixit: ꝛ similiter alij facientes animā ꝛc. i. ꝛ similiter qui dicunt principium motuū esse animam: ꝛ opinati sunt animam seipsam mouere: dicunt primū motuum esse localē: ꝛ innuit vt videt Platonem idest qui opinabatur principiū motuū esse animā ꝛ ipsam seipsam mouere: ꝛ ideo dixit: ꝛ animalia aūt. ꝛ quicqd hꝫ animā mouet se motu locali. ¶ Et cū dixit ꝙ oēs antiqui ꝯueniūt in hoc ꝙ motus localis est pmus motuū: ꝛ si differūt in modo: deinde intulit rōnem dialecticā que iuuat in hoc ꝙ ipe est pmus motuū. s. ꝙ motus localis est notior oīb⁹ motib⁹ ꝛ dixit. ampli⁹ si dixeris aliqd' moueri ꝛc. i. ampli⁹ ex h̄ noīe simplr motus nō intelligit nisi motus localis: cū hoc nomen motus dicat de motu localiter: de alijs ƀm pus ꝛ posterius: ꝛ simpliciter ƀm determinationē. Nō aūt de quib⁹ nomē dr̄ ƀm prius ꝛ posterius: ꝛ simplr ꝛ ƀm determinationē: illud de q̄ dr̄ prius est cā eius de quo dr̄ posteri⁹. ¶ Ideo dixit quiescēs aūt ab hoc moui ꝛc. i. ꝛ nomē motus ab eo ꝙ localiter mouet dr̄ simplr. si aūt fuerit quiescēs in loco quāuis augeat/ ꝛ diminuat/ ꝛ alteret: aut moueat alijs plurib⁹ motibus: ꝛ non dicimus ipsum simplr moueri: sꝫ cū determinatione: vt si dicat ipm moueri ƀm alteratione: aut augmētatione: sicut hoc nomen ens: qd dr̄ de s̄ba: ꝛ de alijs predicamētis cū determinatione: vnde s̄ba prior est omnibus predicamētis. ¶ Et cū cōpleuit totū hunc sermonē: induxit summatim oīa q̄ pcesserūt qd habet in sermonib⁹ demonstratiuis. sicut cōclo in oīonib⁹. ¶ Et dixit. dictū est ꝙ motus ꝛc. i. motus ꝯtinuus quē pbauimus esse: ꝛ pncipiū mot⁹ eterni qd sit. s. qm non corrumpit: ꝛ motus eternus quis motus sit. s. motus circulariter. ꝛ motus qui solus pōt esse eternus. i. ꝛ declarauimus cū hoc ꝙ motus circularis est eternus sic ꝙ ipse solus potest esse eternus. Sunt enim due q̄ōnes: aut vult qm cū sit declaratū motum esse: ꝛ ꝛ hoc necesse est: ꝛ sit declaratū ꝙ aliquis motuū sensibilium pōt esse eternus solus: declarabit ꝙ hic motus sensibilis sit eternus: scilicet motus corporalis celestis inter omnes alios motus: ꝛ ꝙ motor primus est imobilis neq̄ per se neq̄ per accidens.

Densari ꝛ rarificari sūt mot⁹ locales. opp. 7. ph. 15.

Op. plonis

Nō ƀ qb⁹ dr̄ nomē ƀꝫ pri⁹ ꝛ posteri⁹ ꝛ simplr ꝛ ƀꝫ determinatōēꝫ illō de q̄ dr̄ pus ē cā ei⁹ de q̄ dr̄ posteri⁹.

Suba por est oīb⁹ pdicamentis. Idē. 7. me. tex. c. 4.

a Sūma in demr̄atiuis est sicut ꝯclo i oīonib⁹.

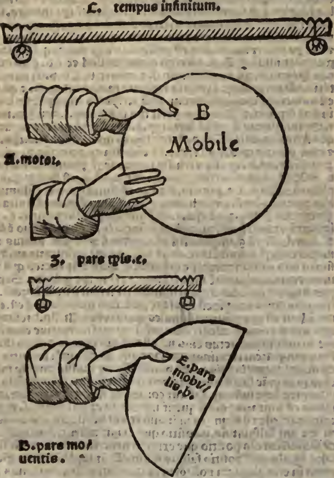
¶ Tractatus q̄rtus cōtinet vnicū caplm. In quo ostēdit phs q̄le sit pmū mouēs. vꝫ. ꝙ sit īdiuisibile ꝛ nullam prsus habeat magnitudinē. Cap. I.

Quod aūt necē est ipartibile esse nec hr̄e magnitudinē. dicemus pmū de priorib⁹ ipso determinantes. Horū aūt vnuꝫ qdē. Quod ipote est vllū finitū mouere ƀm infinitū tp̄s. Tria enī sunt. Qd mouet. Moues. Et tertiū in quo sit motus. s. tp̄s. Hec aūt

aut sunt infinita omnia: aut omnia finita sunt: aut qdā: aut duo: aut vnum. Sit igitur. a. mouens. Quod autē mouetur. b. Tempus infinitum in quo est. c. Ipsuȝ. d. igitur pars ipsius. a. moueat aliquam parteȝ ipsius. b. que est in quo est. e. ꝓm aliquam partem ipsius. c. que est in quo est. ȝ. Non ergo in equali ipsi. c. In pluri eni maius. Quare non infinitū tempus quod est ipsius. ȝ. Sic itaqȝ ipsi. d. apponens auferam ipsuȝ. a. Et ipsi. e. ipsum. b. Tempus autem non auferam semper remo uens equale. Infinitum enim est tempus. Quare ois a. totam. b. mouebit infinito tempore ipsius. c. Non er go possibile est. a. finito moueri aliquid ꝓm infinitum motum. Quod quidem igitur non contingit finituȝ in infinito moueri tempore manifestum est.

¶ Nunc autem volumus hoc probare hunc motoreȝ impartibilem esse non habenteȝ magnitudinem. De terminantes prius quedam que precedunt hanc pro/positionem. Quorum vnum est motorem finitum tpe infinito moueri īpossibile esse. ¶ Sunt enim tria. Mo tor. s. ꝛ quod mouetur. Et in quo fit motus. s. tempus. Hec autem tria: aut omnia infinita: aut omnia finita: aut quedam sic: quedam sic: vt si dicas duo: aut vnum. Sit ergo. a. quod mouet. ꝛ. b. qđ mouetur: ꝛ tp̄s infini tum. c. ꝛ moueat. d. pars eius partem eius que est. e. Non ergo mouebit illud in tempore equali. c. cum ma ius debet moueri ꝛ longiori tempore. Non erit ergo tunc tempus infinituȝ. Sit ergo tempus in quo. d. mo uet. e. tempus. ȝ. Si ergo addiderimus. a. ꝯsumenius a. Et si addiderimus. b. ꝛ consūmabimus. b. C. tem/pus autem si diminuerimus semper equalr nō ꝯsuma bitur. Est enim infinitum. Necesse est ergo ꝙ totuȝ. a. moueat totum. b. in tempore finito. c. Ergo finitū erit. Impossibile est ergo aliquod finituȝ moueri motu in/finito. Unde manifestum est finitum moueri aliqd tpe infinito impossibile esse.

¶ Demonstratio qua probatur ꝙ finitum mouens no n potest mo-
uere aliquid in tempore infinito.

¶ In hoc caplo vult declarare ꝙ hĩ motor primus non est in mã:sed 78
subsistens per se. ⁊ hoc si ante declaratum sit:hic ꝓprius declarabit.
¶ Dixit ergo:nunc aũt volumus declarare hunc motorez esse imobi
lem:neqꝫ ꝑ se:neqꝫ ꝑ accñs:neqꝫ ẽ potẽtia in corpore:qđ intẽdit pro
bare. In ꝑdictis enim ꝓbatum est ipm esse non corpus:neqꝫ mobile
ꝑ accñs:sed hec ꝓbatio est magis ꝓpria:in qua ꝓbaᵗ ipm eẽ extra
mãm. ¶ D. inducit ea que se hñt sicut ꝓpõnes ad hñdam certitudĩ
nem de hac qõne. ¶ Et dixit, determinantes prius ⁊c̃, hoc autẽ dič

eo ꝙ declaratum est corpus infinitū esse impoſſe eē. Sȝ iā declaratū
ē motorē infinitū esse: ⁊ tp̄s infinitū eē. vult ergo ꝓbare cuiuſmodi
eē est esse huius motoris. ℭ Et dixit: sit igr̄ .a. motor ⁊ qđ mouetur
b. ⁊c̄. i. dico ḡ ꝙ impoſſe est motorē finitū moueř tp̄e infinito. U. g. sit
a. qđ mouet. ⁊ .b. qđ moueť. ⁊. c. tp̄s infinitū: ⁊ accipiamus partem
motoris qui ē .a. ⁊ illa ps sit .d. ⁊ moueat ptē ei⁹ qđ mouetur scȝ .b.
⁊ illa ps sit .e. ⁊ hec diuisio est possibilis: eo ꝙ motor ḡ ē potētia ī cor
pore pōt diuidi. ℭ D. d. nō ergo mouebit illud ⁊c̄. i. d. ḡ nō mouebit
e. in tp̄e equali tp̄i .c. infinito: in q̄ .a. mouet .b. Cū .d. sit pars .a. Po
tētia aūt ptis minor ē potētia totius: ⁊ maius totuȝ est: ⁊ qđ maius
est mouet tp̄e longiori. Hec. n. ꝓpō verificata est in plibus locis: ⁊ vt
T. c. 37. in fine septimi. ℭ D. d. non ḡ erit tp̄s infinitum. i. non ḡ .d. mouebit
e. tp̄e infinito: in q̄ positū fuerat ꝙ .a. qđ est totū mouēs mouebit .b.
qđ est totū mobile. ℭ D. d. sit igr̄ tp̄s in quo .d. mouet .e. tp̄s .ȝ. ⁊c̄. i.
⁊ cum ꝓportio tp̄is .ȝ. ad tp̄s .c. sit cōposita ex ꝓportiōe .d. ad .a. ⁊ ex
ꝓportiōe .e. ad .b. q: tp̄s vtriusqȝ motus seqť ꝓportiōem motoris ad
mobile qđ in eo mouetur: ꝓportio aūt .d. ad .a. est finita: q: .d. multi
Ois ꝓpor/ plicatū ꝯsumit .a. ⁊ ꝓportio .e. ad .b. est finita: q: .e. ēt cōsumit .b. Et
tio cōposi/ ois ꝓportio cōposita ex duabus ꝓportiōibus finitis est finita necio.
ta ex dua/ Proportio ḡ tp̄is .ȝ. ad tp̄s .c. est finita. ȝ. igr̄ ꝯsūmabit .c. C. aūt est
b⁹ ꝓportiō/ infinitū vt positū est p̄mo: qđ est icōueniēs. Tp̄s ḡ .c. necio ē finituȝ.
b⁹ finitis ē ℭ D. d. ipoſſe est ḡ aliqđ finitū ⁊c̄. i. posito ḡ ꝙ motor finitus nō pōt
finita necio mouere aliqđ infinitū: nec aliqđ finitum tp̄e infinito: manifestum ē
finitū non posse mouere tp̄e infinito. ℭ Dicit aūt hoc: eo ꝙ si finituȝ
moueret magnitudinē infinitā: moueret in tp̄e infinito. Sed ꝙ cor
pus finitum moueat corpus infinitū per seipm̄ pȝ esse impoſſe. Potē
tia. n. motoris necesse est superare potētiam mobilis in q̄ est. ℭ Sed
Digressio. notādum est ꝙ ꝓpōnes ꝯdonales quas posuit Aristo. hic sunt ꝓpō/
nes vere de corpore celesti: cum posuit ꝙ potētie motiue eius sunt for
me in mā: quapp̄ actus eius nō pficieť nisi iunctis ptibus illi⁹ māe:
Alr quātī/ ẜm ꝓpingtatem terminatam. Hoc aūt qđ est hmōi potentia totius
tatem. est maior potentia ptis: ⁊ ē est diuisibilis per diuisiōem ptis māe. Si
ergo ptes māe fuerint finite: ⁊ potētia erit finita. si vo potētia sit infi
nita: ptes sunt infinite. Oē aūt corpus est finitaꝝ partium: actio. n.
ipsius est finita: hec oīa sequenť necessario ex hac pōne .s. ꝙ mouēs
corpus celeste est forma in mā: differt aūt nihil siue añs in eis posue
rit veꝝ aut falsum: oīs. n. positio que exigit destructōem huius ꝯñe:
est falsa: sicut oīs positio que exigit destructiōem huius ꝯñe si lapis
Uide ꝯñe volat hȝ alas: est positio falsa: ⁊ si impoſſe sit lapidē volare. Silr: qui
4. phy. 93. ponit in celo aliquam positōem ex qua seqť destructio huius ꝯñe .s.
⁊ .7. phys. ꝙ si celum hēat ptes: necesse est ꝙ potētia partis differat a potētia
cō. 2. totius: ⁊ si sit impoſſe ipm̄ habere partes: nedum si posuerūt habere
partes in actu: ⁊ quāto magis est ponere ipm̄ esse impossibile ẜm ꝙ
Ratō p̄ma possibilis est forma existēs in mā. ℭ Amplius cum oē cōpositum ex
Cōmen. mā ⁊ forma inuenimus ipm̄ habere actum finituȝ: diximus finitatē
Finitas est actōis ꝓuenire: aut ex pte forme aut ex pte māe. Sed forma non po
ex pte māe. test dici finita. Restat igitur ꝙ finitas est ex finitate materie. Et si
oppositum sit actio aliqua infinita necesse est ipsam esse aut in materia infini/
3. ph. c. 60. ta: aut forme non existentis in materia: qua posita sequuntur incō/

ueniẽtia quã Aristo. intulit. ℭ Item oĩ forme exñti in mã ↄtingit diuisibilitas vel possibilitas. s. potẽtia diuidẽdi ex pte mãe. s. inest potentia diuisibilitatis. Posita ergo aliqua forma cui non accidit diuisibilitas hec proculdubio non erit in materia: qḋ enim denudatum est a compositione: et factum esse: est substantia vna simplex siẽ simplex hmõi. Nec enim ꝑpositio est conuertibilis. s. Qꝫ a est simplex caret potentia: et quod caret potentia est simplex: potentia b enim est cã cõpositionis alicuius ex duabus substãtijs si illa vel aliqua substãtia est vna in actu: et potentia illa erit simplex: hmõi aũt sunt corpora celestia. Simplex autem vt declaratum est: non mouetur ex se nisi quod mouet esset primũ qḋ mouetur: corpora c ergo celestia sunt materie simplices: et forme eorum sunt forme nõ in materijs. ℭ d Habito ergo hoc pꝫ eorum error qui obijciunt. Arist. ꝙ in corporibus celestibus impossibilis est diuisibilitas quam Arist. posuit in sua demonstratione: et est possibilis in eis; inquãtũ posita sunt ipsa esse formas in materijs. Impossibilis vero inquãtum sunt simplicia: et forme eorum non sunt in materijs. ℭ Isti ergo sic se habent sicuti cum syllogismo ducente ad inconueniens obijciunt illationem: aut qḋ sequitur ex illatõe esse verum: et dicunt syllogismũ peccare quod pluribus accidit modernis philosophantib': e q solis libris Aui. contenti sunt in sua phia: et maxime que vir ille trãstulit ab Aristo. in lib. suis hmõi videntur esse demonstrationes Aristo. in pma facie: non sunt autem in veritate: vnde libri huius viri potius faciunt a sapientia recedere ꝙ ipsam largiãtur: et vir dico hoc nõ solum Auic. ꝓprium esse: sed et oĩ q visus est loq de hmõi nõ obseruãs viam Arist. opinando in eis que ĩtelliguntur in pmo aspectu ipa eẽ demonstratões Aristo. sicut sepius contingit Galeno: et mox icipit contradicere ei nesciens ipsimet in veritate contradicere. ℭ Et sic accidit Alpharabio f in li ꝙ opinat' est: ꝙ illa via quã ipse Aris. intendit ad eternitatem motus: est illa quam imposuit libro suo de entibus transmutabilibus. ℭ Neqꝫ solum in hoc accidit huic viro hoc cum Aris. sed in arte demonstratiua in qua ipse incedit alia via ꝙ Aristo. opinans illam esse veram; aut errans in scia Aristo. et nos iam declarauimus hoc in cõmento nostro super posterioribus: et diximus quedam de huiusmodi in nostris questionibus.

ℭ Qꝫ aũt in finita oĩno magnitudine non ↄtingat infinitam esse potẽtiã: ex his manifestũ est. Sit. n. plus potẽtia sp equale in minori faciẽs tpe: vt calefaciens: aut dulce inferẽs: aut ꝓijciẽs: et oĩno mouẽs. Necesse ẽ ergo et a finito qdẽ infinitã hñti potẽtiã pati aliquid patiens: et plus qꝫ ab alio. Plus enim est infinita potẽtia. At vero contingit tempus non esse vllum quo potẽtia illa moueret. Sit enim in quo est. a. tempus in quo finita vis calefacit: aut depellit. In quo autem que ẽ. a. b. finita quedam. Ad hãc maiorem semp accipiẽs finitã

Secũda. Oĩ forme existẽti ĩ mãe accidit diuisibilitas. vid. cãm p. c. de sba orbis. Idẽ cõ. se.

a Qꝫ ẽ simplex caret potentia et econtra.

b Potẽtia ẽ cã cõpõis alicuius ex duab' sbĳs

c Corpa celestia sunt mãe simplices. et forme eoꝝ sũt forẽ nõ ĩ mãijs.

d Inuehit ↄtra cõtradicẽtes Ar.

e Cõtra dimittentes tex. Ari. et sequẽtes expositores. Uide ↄsile 3. de aĩa. c. 30

f In duob' alpharabi ab Aristo. deuiauit.

ueniã aliq̄n ad id qđ in .a. tpe motũ erit. Ad finitũ eniꝫ semp addẽs excellã omne finitũ: ꝛ auferẽs deficiã silr. In equali ergo tpe mouebit infinita ipsi finite. Hoc autem est impossibile. Nullum itaqꝫ finitum cõtingit infinitam habere potentiam.

¶ Qm̄ aũt impoſſe est oĩno in magnitudine finita esse potentiã infinitã ex ijsdẽ manifestũ est sic: q: maior potentia agit equalr̄ in tpe minori. V.g. calefacit aut sanat ꝛ vlr̄ mouet. Necesse est ergo infinitũ cum potẽtia eius sit infinitas agere in passibile maiorẽ passionem: q̄ꝫ qđ finitã. Infinitũ enim maius est. Non autẽ hmõi põt esse tp̄s. Si eniꝫ .a. sit tp̄s in quo potẽtia infinita calefacit: aut eleuat. Et in tpe .a. agit illam eandẽ actõem potẽtia finita. Accipiẽtes eniꝫ semp potentiã maiorem ac finitã: necesse est aliq̄n puenire ad qđ moueat in tẽpore .a. Augẽtes eniꝫ semp finitũ superat omne terminatũ. Et diminuẽtes semp diminuit similr̄. Mouet ergo finitũ in tpe: in quo infinitũ mouet: qđ est impossibile. Non ergo finiti est potentia infinita.

Maior potentia eqlr̄ agit in minori tpe.

79 ¶ Cum declarauit impossibile esse ꝙ motor finit⁹ moueat aliqđ finitum tẽpore infinito: ꝛ hoc qđ dicimus motor finitus intelligim⁹ motorẽ finitũ potẽtia ꝛ magnitudine: sꝫ hoc quidẽ ꝙ motor cum fuerit corpus sit finite magnitudinis: iam pbatũ est in tertio: ꝙ aũt finite potẽtie cuꝫ sit corpus finitũ hoc nõdum manifestũ est. vult illud hic pbare. Cuꝫ eniꝫ habuit ꝙ oĩs corpis potẽtia est finita: ꝛ adiunxit huic ppositionẽ quã prius pbauit. s. ꝙ habẽs potẽtiam finitam nõ põt mouere corpus finitũ tpe infinito: habebit ꝙ hic mot⁹ cuius tp̄s vt demõstratũ est/est infinitũ: nõ põt fieri a corpe neqꝫ potẽtia in corpe exñte. Et dixit: qm̄ autẽ impoſſe est oĩno ꝛc̃. i. qm̄ aũt ipoſſe est in corpore cõposito ex mã ꝛ forma: ꝙ forma eius agat actõe infinita ex his patebit. Potentia eniꝫ hec dicta intelligẽda est potentia actiua: potẽtia eniꝫ duplr̄ dicit: actiua. s. ꝛ passiua. ¶ D. incepit inducere ppõnes quibus conatus est hoc pbare ꝛ dixit: sicqꝫ maior potẽtia ꝛc̃. sit ergo nobis primũ tanq̄ notum per se ꝙ maior potentia agit actionẽ equaleꝫ actioni minoris potẽtie in tpe minori tẽpore in quo agit minor illã actionẽ. ¶ Deinde. d. necesse est finitũ ꝛc̃. i. cũ igit maior potẽtia agit actionẽ equaleꝫ actiõi potẽtie mĩoris in minori tpe: necesse est in equali tpe ipsam agere actionẽ maioreꝫ q̄ minor. Vñ necesse est ꝙ corpus cui⁹ potẽtia est infinita cũ egerit in id qđ natũ est suscipere actõeꝫ eius: vt cũ infrigidauerit: aut calefecerit: agat ĩ aliquo tpe actionẽ multo maiorẽ actiõe corpis finiti in

Ex hoc pꝫ ꝙ potentia ĩfinita passiua ẽĩ magnitudĩe. ꝛ hoc est verũ qꝛ mã pria.

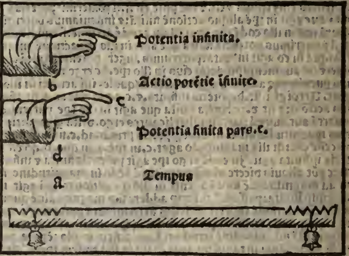
idē passibile in illo tpe. ℭ D.d.nō autē hmōi pōt esse tps.i.corpus aūt cuius potētia est infinita:nō agere pōt actionē equalez corpis finite potētie in tpe oīo:sȝ in instāti:qđ est impośe. Ois.n.trāsmutatio:vt dmōstratū est:ē in tpe. ℭ D.icepit hoc declarare ⁊ dixit:si.n.a.fuerit tps ⁊c.i.si.n.posuerim⁹ aliqđ tps vt.a.in quo potētia īfinita agit actionē finitā vt calefacere:aut eleuare:aut vl'r mouere: ⁊ posuerim⁹ ꝙ in h eodē tpe scȝ.a.agit potētia finita illā eādē actionē:h enīȝ impośe est:ptīget ꝙ finitū ⁊ īfinitū agāt eādē actionē in eodē tpe qđ est impośe. Si enīȝ mai⁹ in minori tpe facit actionē minorē: ꝗto magis agit in miori tpe actionē illud qđ est infinite potētie. ℭ Deinde narrauit quō pōt inueniri potētia finita agens in illo tpe posito in quo agit potētia infinita actionē equalem illi actioni ⁊ dixit:accipientes enīȝ semper ⁊c.i.⁊ hoc pośe est.s.si posuerim⁹ potētiaȝ infinitā que agit in tpe aliquo actionē finitā:⁊ inueniamus potentiam finitā que in illo eodē tpe agat illam eandē actionē.s.equalē illi:eo ꝙ si posuerimus potentiā finitā que agit in illo tpe actionē minoreȝ illa:quā in eo agit infinita:poterimus augere potentiā finitā continue:⁊ sic augmentabit̃ actio eius in illo tpe. sic ergo cōtinue facientes peruenie mus ad hoc ꝙ agat actionē equaleȝ illi actioni in illo tēpore. Uerbi grā.sit.b.potētia infinita.⁊.c.actio eius:⁊.a.sit tps huius actiōis:⁊ sit.d.potentia finita que agit in illo tpe partem.c.vt quartā aut quintā partē:multiplicantes ergo.d.ita ꝙ ꝓportio totius magnitudis ad.d.sit sicut ꝓportio ptis.b.ad.e.manifestum est necesse esse:q: illa magnitudo agat.c.in tpe.a.in quo.b.qđ est potētia infinita agit. In eodē ergo tpe agit potentia finita ⁊ infinita. Nec pōt aliquis dicere nunꝗ̃ peruenīri addēdo in magnitudine finita ad magnitudinē finitā agentē in illo tpe actioneȝ quā agit magnitudo infinita:possum⁹.n.semp addere sup magnitudinē quousq; actio eius actionē superet quācūq; determinatā posuerim⁹. Posito ergo ꝙ actio terminata est infinita in tpe terminato:poterimus augere illā magnitudinē terminatā,que deficit in illo tēpore actionem agere illam in tantū:ꝙ agat illam in illo eodem tpe. ℭ Et hoc est qđ dicitur:necesse est aliquādo peruenire ⁊c.i.addentes enīȝ cōtinue super finitū augmentabit̃ actio eius:ita ꝙ superabit quācūq; actionem terminatā posuerimus: sicut si cōtinue diminuentes illud deficiet actio eius a quacunq; actione terminata quā posuerimus. ℭ Et intendit per hoc dicere ꝙ illud quod sequitur addendo continue:est simile ei quod sequitur diminuendo:non auteȝ voluit possibile esse magnitudinem crescere in infinitum: sicut est possibile ipsam diminui in infinitum. Dictum est enim in tertio huius libri ꝙ aliter se habet in hoc additio ⁊ diminutio. Participant autē in hoc qđ hic intendit scȝ ꝙ si aliqua magnitudo ponatur terminata cuius actio est terminata:⁊ alia magnitudo minor illa cuius actio est minor poterimus augere minorē intantū ꝙ adequabit̃ maiori in actione:aut superet illam:⁊ simil'r poterimus intantuȝ diminuere maiorem ꝙ aget actionē equalem minoris ⁊ minorem: ⁊ hoc.s.in eodem tēpore. ℭ Et ipse distulit illationem huius demonstrationis ad finem huius libri. ℭ Hec autē demonstratio multipliciter potest fieri ⁊ formari. Potest enim sic. Hic motor habet actio/

3.phy.t.c.68.⁊.69.

Prim⁹ modus formādi rationē Aristo.

nem infinitã. Omne autem corpus aut potentia in corpore nõ habz infinitam actionẽ. Hic ergo motor non est corpus. ¶ Aliter autẽ formatur sic. Si actio hec que est infinita est corporis aut potentie corporee. Et actio hec nõ est nisi potentie infinite talis. Et omne corpus est finitum. Necesse est corporis finiti esse potentiam infinitam. Deinde destruetur cõsequens sic. Non autẽ corporis finiti est potentia infinita: ꝛ sequitur oppositũ antecedentis. s. ꝙ actio hec non est corporis neqꝫ potentie corporee. Aristo. autem perficit hanc demonstrationem in fine huius libri.

¶ Demonstratio ꝙ nulla magnitudo finita hꝫ potentiam infinitã.

Digressio. ¶ In ꝓpositione aũt assumpta hic qua dicit ꝙ oĩs corpis est potẽ
Dubiũ ꝑmũ tia finita: dubitari põt vtrũ ꝯtineat corpꝰ celeste: aut nõ. ¶ Si enĩ cõtinet corpus celeste. tũc corpis celestis erit potentia finita: cuius
Dubiuꝫ. 2. autẽ est potẽtia finita est corruptibile. ¶ Silr dubitatur de propositione qua vtit in declaratiõe huius: ꝙ oĩs corpis est potẽtia finita que. s. dicit ꝙ si esset potẽtia infinita ꝯtingeret ꝙ motus esset in instanti. Dicit enĩ aliquis: vt quid Arist. dicit ꝯñs esse si potẽtia corporea hꝫ actionẽ infinitã: ipsam agere nõ in tpe: ꝛ nõ est se sequẽs si
Solo ꝑmi actio infinita sit potẽtie nõ corporee: ꝙ agat nõ in tpe. ¶ Prima qͥ
Alexãder dem qõ valde difficilis est ꝛ multũ scrupulosa. ¶ Et Alex. in qbus
Prio ce. t. dam suis tractatibꝰ rñdens. d. corpus celeste adeptũ fuisse eternita
cõ. 124. tem a suo motore qui nõ est in materia: ꝫm hoc ergo erit aliquid qõ
Joã. gram põt corrũpi: ꝛ tñ nunꝗ̃ corrũpet: ꝛ hec Platonis est opinio. s. aliqd
matic ꝰ d q eternũ esse qõ põt corrũpi. ¶ Arist. aũt in fine primi lib. de ce. ꝛ mũ
etiã vid. 12. do ꝓbauit impoĩe esse eternum cui inest potentia ad corruptionem.
met. cõ. 41. ¶ Joãnes aũt grãmaticus hanc sibi retinuit qõnẽ ꝯtra perypate

ticos in eo qd opinat q mūdus sit corruptibilis & generabilis. ¶ Et hec dubitatio est fortior oībus dubitationib⁹ que pñt accidere hic. f Maxime cū Ari. expsse dicit in scdo de celo & mūdo: q celi est potentia finita: vbi reddit cām quare nō insunt celo stelle maiores his que sunt illi: si eniz diceret hoc ēt fatigaret. ¶ Audiēs aūt Auicē. verba hec Ari. qui iam audierat verba Alex. opinat⁹ est duplex esse necessariū: necessariū. s. ex altero ptingēs pose ex seipso: & necessariuz ex se: necessariū quidē ex alio vt celuz: necessariuz vero ex se vt motores celi. ¶ Nos aūt dicim⁹ q ex vi verboz Ari. i hac demōstratiōe appet q potētia eius passiua. s. susceptiua motōis est finita: sicut. n. actio infinita nō est forme in corpe: sic passio infinita nō est forme in corpe. s. cōposito ex mā & forma. ¶ Ois eniz forme est potētia finita siue sit actiua siue passiua: cuz sit diuisibilis p diuisibilitatē corpis: & omne corpus sit finitū. ¶ Et si posset esse q potētia in corpe cōposito ex mā & forma susciperet motionē in infinitū: tūc infinitū esset maius infinito: idē eniz corpus sensibile qūto maius fuerit tāto tpus in quo suscipit motionē a suo motore erit maius. Si ergo aliqd corpus posuerim⁹ hmōi. s. q susciperet motionē infinitaz: tūc qd mai⁹ est dz suscipe motionē lōgiori tpe: & sic in infinitū supabit infinituz: qd est impole. ¶ Ex hoc ergo pz corp⁹ a celeste nō cōponi ex mā & forma & ipm esse simplex: & q forma ipsius nō hz subsistere p ipm: & q ipsa est q mouet ipm: & q in ipso non est forma mālis oino. ¶ Dubitabit aliquis ex hoc qd dictū est I libro de celo & mūdo ipm. s. esse: neqz graue: neqz leue: & ipm habere nām que est hmōi: qd nos illic declarabimus. ¶ Et similr declarabim⁹ illic verbū Arist. quo dixit celū habere potentiā finitā. ¶ Dupli r. n. potentie motiue pñt dici infinite: aut qr actio eaz nunq̄ cessat: aut qr motio eaz est tāte velocitatis q nō inuenit magis. s. q illud qd ab his mouet veloci⁹ mouet oī mobili. ¶ Qd aūt aliqua potētia sit infinite motiōis fm hunc modū ipole est nisi mot⁹ posset fieri in instāti. s. q aliqua potētia sit que infinitā facit velocitatē in ipm qd mouet. qūto eniz maior fuerit motor: tāto motio eius erit velocior. b Motores igit siue māles fuerint siue nō māles fm hunc modū pueniūt in hoc q motio eoz sit finita: vñ corpora celestia excedūt semuicē in velocitate: qūuis motores eoz sint nō in mā. ¶ Ergo fm hunc modū dixit celi potētiaz esse finitā: & q si inessent ipsi stelle plures: aut maiores: aut destrueret mot⁹ ei⁹: aut tardaret: sed hoc diligētius manifestabit in suo loco. ¶ Et hec dubitatio est maxima dubitationū que accidūt in hac sciā: & nō mihi determinata nisi cum grādi labore: & in tēpore vite mee nō modico. ¶ Ad scdam aūt qōnez c qua queritur vt q si posuerimus actionem infinitā in corpore: sequitur q motus sit nō in tēpore: & non sequitur si posuerimus actionē infinitam esse potentie nō in corpore. ¶ Sic respōdentes dicimus: q si posuerimus actionem propriā esse corpis: seqtur q insit ei potentia infinita: si autē posuerim⁹ alicuius nō corporis: tūc potentia illius nō pōt dici finita: aut infinita. Finituz enī & infinitū d solū de corporib⁹ dici possunt: & sic sola actio illius dicet infinita. Si aūt potentiā infinitā posueris in corpe: seqtur q motio eius sit nō in corpe: qd est impole. Si vero illā posueris nō in corpe: tunc nō dicet finitū aut infinitū: eo q non est in corpore.

Scdo celi. tex. cō. 71. Auicenna vid cō. 124. pmi d celo.

Auerroys. Idē. 3. c. de sba orbis.

a Corp⁹ celeste caret mā. Idez p ph. 63. & 8. met. t. c. 4. & 12. & 12. met. t. c. 10 & p celi. cō. 20. & 92. & p. 2. 3. ca. de sba orbis. Obiectio. Vid tertiū ca. d sba or.

b Pro hac mā vid. 39. 2. d ce. & 63 eiusd ac. 71 Et. 41. 12. met. & 3. ca. d sba orbis.

c Solo scde qōnis. meliorē ide solutionē qre in. 3. ca. de sba orbis.

d Finitū & īfinitū solū d corpib⁹ dici pñt. Idē p phy. t. c. 15. & 3. ph. 35. & 36.

In potẽtijs incorporeis nõ põt intelligi φ vna sit maior altera. nã maius ⁊ min⁹ sunt solius quãtitatis. vide p hoc 35. septimi phẏsi.

a Proportio est soli⁹ magnitudinis ad magnitudinẽ vel eorũ que insunt ei.

Non ergo sequit φ sit mouẽs nõ in tpe: cuȝ in his non põt intelligi vna potẽtia maior alia: eo φ nõ sunt corporee potẽtie. Maius eniȝ ⁊ minus solius est quãtitatis. Unde si dixerim⁹ potẽtias esse in corporibus: tunc actio eaꝝ erit ꝓportionalis. s. φ ꝓportio potẽtie motiue ad potẽtiaȝ motiuã est sicut ꝓportio velocitatis motus ad velocitatẽ. Existẽtibus aũt non in corpe nõ est ꝓportio: cũ ꝓportio a solũ est magnitudĩs ad magnitudinẽ vel eoꝝ q̄ insunt magnitudini: eo φ insunt ei: ⁊ hec mãifesta sunt p se. Reuertamur ḡ ad ṽba Arist.

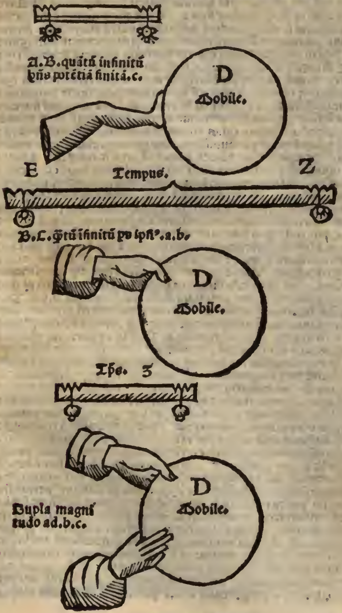
¶ Nec infinitũ finitã. sed tñ contingit in minori magnitudine plurimã potentiã esse: sed adhuc magis in maiori plurimã. Si igitur in quo est. a. b. infinitũ. Sed. b. c. habeat potẽtiã aliquã: que in aliquo tpe mouet ipm d. vȝ. in tpe in quo est. e. ȝ. Si aũt iam ipsius. b. c. duplã accipio in medio mouebit tpe ipsius. e. ȝ. Sit eniȝ hec ꝓportio. Quare in. ȝ. t. mouebit. Ergo sic accipiẽs semper. a. b. quidẽ nequaq̃ʒ transibo. Tẽpore aũt dato semper minorẽ accipiã. Infinita ergo potẽtia erit. Omnẽ eniȝ finitã excellit potẽtiaȝ. Oĩs aũt finite potẽtie necesse est finituȝ esse ⁊ tp̃s. Si eniȝ in quodã tanta. Maior in minori quidẽ: determinato aũt mouebit tpe ẽm cõuersionẽ ꝓportiõis. Infinita aũt oĩs potẽtia sicut multitudo. Et magnitudo est excellẽs oẽ finitum.

Oĩs potentie finite finitũ est tẽpus.

¶ Neq̃ʒ infinitũ hr̃e virtutẽ finitã est possibile: lȝ in minori magnitudine põt inesse maior potẽtia. Tñ cũ hoc fuerit digni⁹ erit φ in maiori sit maior. ¶ Sit ergo. a. b. infinitũ. b. c. igit est potentia que mouet. d. in aliquo tpe. sit ergo illud tp̃s. h. ȝ. b. c. ergo duplicatuȝ mouet in medietate tẽporis. h. ȝ. Procedam⁹ sic igitur: ⁊ sit illud tp̃s. ȝ. t. Cum ergo sic ꝓcesserim⁹ semp: nunq̃ʒ ꝑueniemus ad cõsumationẽ. a. b. De tpe vero posito semp accipiem⁹ minus. Sic igit erit virtus infinita. Necesse est enim cuiuslibet potẽtie finite tp̃s ẽt esse finitũ. Naȝ si hec potẽtia mouet in hoc tpe: que maior est illa mouet in tpe minori illo. Sed tñ illud tp̃s est determinatum: cuius ꝓcessus est ecõuerso. Uirtus aũt est infinita eo modo quo numer⁹. Magnitudo vero que excedit omne determinatum.

¶ Demõstratio

¶ Demõſtratio ꝙ nulla magnitudo vel q̄ntū īfinitū h̄z potētiā finitā.
¶ Tēpus in quo quātū infinitū potentie finite mouet.d.

So ¶ Cum declarauit ꝙ in magnitudine finita impossibile est esse po/
tentiã infinitã: vult nunc ecõuerso dicere.s.qm̃ in magnitudine in/
finita non põt esse potentia finita. ¶ Dicendo: neqꝫ infinitũ habere
rc̃.i.ꝛ sicut in magnitudine finita non põt esse potentia infinita: ita
etiã ecõuerso in magnitudine infinita nõ potest esse potẽtia finita:
sed finitum finito: ꝛ infinitũ infinito: sed qꝛ in hoc ducit ambiguita
tem 8: ꝙ in corpore maiori inuenit potentia minor: ꝛ in minori ma
ior. ¶ Dixit: lꝫ in minori rc̃. hoc enĩ facit dubitare aliquẽ cũ posset
dicere cum maiori corpore inuenimꝰ minorẽ potẽtiam. Quid igi/
tur prohibet in infinito eoꝙ est maius minorem inesse potentiam
ea que inest finito eo cõrpore cũ sit minus; sed hoc nõ potest stare: qꝛ
cum cõtinue duplicauerimꝰ maius corpus cuius potẽtiã est minor:
peruenitemꝰ ad corpus cuius virtus est maior minoris corporis. Et
qꝛ infinitũ semper põt duplicari: ideo potentia eius dꝫ esse maior
cuiuslibet corporis: imo non est aliqua cõparatio inter illas ꝛ potẽ/
tias infinitorũ corporum. vnde dixit.q. soluens: tamẽ cũ hoc fue/
rit rc̃. ¶ D. Litteris exemplificat: posito ꝙ corpus infinitũ habet
potentiã finitam. Similiter minori corpori inesse maiorẽ potẽtiã:
eiusdem videlicꝫ speciei: ꝛ dixit: sit ergo.a.b.infinitũ rc̃.i. sit ergo
magnitudo infinita.a.b.ꝛ de infinito.a.b. sumemus aliquã partẽ
vt.b.c. ponendo ꝙ in hac parte est potẽtia que mouet illud mobile:
qꝺ mouet infinitũ corpus in aliquo tẽpore: ꝛ illud mobile qꝺ.s.mo
uetur ab infinito corpore ꝛ idẽ a parte illius sit.d. ¶ Deinde dixit:
sit ergo illud tempꝰ.h.ꝫ.ꝛ vniuersalr quidẽ dicere: qꝛ manifestum
est ꝙ.b.c.qꝺ est pars.a.b.mouet in minori parte tẽporis eo in quo
totũ.a.b.mouet.d.cum potẽtia.a.b.sit maior potẽtia.b.c. ¶ Po/
stea dixit.b.c.ergo duplicatũ rc̃. qꝛ iam probatũ est ꝙ maior mo/
tor idẽ mouet mobile in minori tẽpore: ꝛ ꝙ tẽporis ad tempꝰ pro/
portio est sicut motoris ad mobile. ¶ Post hoc dixit: procedamus
sic: ergo rc̃.i.ꝛ cum hoc mõ processerimꝰ in duplicatione illius par
tis.s.ꝙ duplũ duplicet: ꝛ hoc duplũ sic duplicet: constat ꝙ necesse
est peruenire ad magnitudinẽ aliquam que moueat.d.in tempore
minori eo in quo mouet.a. magnitudine illa infinita: cuius poten/
tia est finita. Ponatur igitur nos peruenire ad illã magnitudinẽ:
cum finita magnitudo nõ consumat per suas duplicandas partes.
Tempus vero diminuit semper parte duplicata; ꝛ illud tempus sit
h.ꝫ. ¶ Et hoc voluit dicere his verbis: cum ergo sic ꝓcesserimꝰ rc̃.
idest duplicatio quidẽ per.b.c.debꝫ esse aliqua pars.a.b. qꝛ nunꝙ
per duplicationẽ partis.a.b.perueniemus ad.a.b. consumẽdũ cũ
sit infinitũ. ¶ Deinde dixit: de tẽpore vero posito rc̃.i.ꝛ cum talis
duplicatio semper sit possibilis: ꝛ impossibile est ad tempꝰ peruenire
minus illo posito in quo.a.b.mouet.d.per aliquod spacium.s.ma/
gnitudo infinita: cuius virtus est finita. ¶ Post dixit: sic igitur erit
virtus infinita rc̃.i.ex quo sequitur ꝙ in infinito corpore sit poten/
tia infinita: qꝺ est cõtra positum. ¶ Deinde.d. necesse est enĩ rc̃.i.
hec quidem virtus est infinita: qꝛ tempꝰ in quo mouet semper mi/
noratur in infinitũ. Tempus vero potentie finite est finitũ: cũ mo
ueat tẽpore in quo minor non potest mouere. ¶ Et hoc intendebat
cum dixit: nam si hec potentia rc̃.i.ꝛ hoc necesse est: nam si aliqua

Proportio tpis ad tps est sic ꝓportio motoris ad mobile. Idẽ.7.ph. 35.ꝛ.36.

potentia mouet aliquid in aliquo tẽpore: potẽtia que est maior illa mouebit in minori tẽpore illud idez. Sed q: excessus est determinatus: necesse est peruenire ad tẽpus determinatuz in paruitate. i. ꝙ in minori illo aliquid nõ potest mouere. ¶ Et intendit per hoc qd̃ dixit: e cõuerso: ꝙ si maior magnitudo fuerit dupla minoris: erit tẽpus motionis illius huius medietas: cum cõmunicãt quidez reuersim: sed est ecõuerso. ¶ Post dixit: virtus aũt est infinita eo modo quo numer⁹. i. potẽtia aũt que est in hoc corpore infinito: posito. s. ꝙ est infinitũ erit infinita: q: crescit per cremẽtũ corporis. Cũz aũt cremẽtũ corporis est infinitũ: constat ꝙ et virtus ẽt in infinitũz est quare virtus est infinita. ¶ D. d. magnitudo vero ⁊c. hec vero magnitudo est infinita cũ habeat infiniti diffinitionez: est enim maior omni magnitudine terminata.

¶ Est aũt ⁊ hoc demonstrare sic. Accipiem⁹. n. quãdã potentiã eandẽ genere ei q̃ ẽ in infinita magnitudine in finita magnitudine exñte: que mẽsurabit q̃ est in infinito finitaz potẽtiã. ¶ Qd̃ quidẽ igit nõ contingit infinitam eẽ potentiã in finita magnitudine: Nec finitã in infinita: ex his ostensum est.

¶ Hoc quidẽ aliter põt declarari sic. Ponẽdo ꝙ aliq̃ potẽtia eiusdẽ generis illius potẽtie que est magnitudine infinita sit in potẽtia finita. Sic ergo erit potentia in q̃ntitate potẽtie finite in infinito. ¶ Qm̃ aũt impossibile est potẽtiã ĩfinitã in finita eẽ magnitudine: aut potẽtiã finitã esse in infinita magnitudine: manifestũ est.

¶ Dicit: ⁊ hoc idẽ possum⁹ ostñdere alia via: cũ. n. posuerim⁹ ĩfinitũ corp⁹ in quo sit virt⁹ infinita: possibile erit ponere virtutẽ eiusdẽ gñis cũ illa p̃ma virtute: ⁊ ei equalẽ in magnitudine finita: ⁊ sic potẽtia q̃ est in corpe finito / erit eq̃lis potẽtie que est in corpe infinito qd̃ est impossibile. virtus. n. eiusdẽ generis que corpi inest maiori: maior existit: quãto magis q̃ est in infinito corpe erit maior illa q̃ est infinito. 81
¶ Et cũ ostendit hec duo fecit de eis mentionẽ ⁊ dixit: qm̃ aũt impossibile est ⁊c. ⁊ hec ↄuersio nõ facit ad ꝓpositũ declarãdũ: sed tñ ostẽdit illud vt ex eõ acquirat: qm̃ est cã propinqua.

¶ De his aũt que ferunt bene se hz dubitare quãdaz dubitationẽ primũ. Si enĩz qd̃ mouet oẽ mouetur ab aliquo. Quecũq3 non ipsa seipsa mouẽt qũo mouentur aliqua continue nõ contingente mouente: vt proiecta. Si aũt simul mouet ⁊ aliud aliqd mouẽs vt aerẽ q motus mouet. Silr impossibile est primo nõ cõtingente nec mouente moueri. Sed simul oĩa moueri: ⁊ quiescere

cum primũ mouens quiescet. Et si facit sicut lapis: vt mouere qꝺ ferrum mouet. Necesse hoc quidem dicere q̄ primum mouens facit possibile mouere: aut aerem hmői: aut aquam: aut aliud aliqꝺ tale: qꝺ aptũ natum est mouere: ⁊ moueri. Sed non simul pausat mouens ⁊ qꝺ mouetur. Sed qꝺ mouet quidẽ simul cũ mouẽs quiescat: mouẽs aũt adhuc est: vnde mouet cũ alio habitũ: ⁊ in hoc eadẽ rõ est. Pausat .n. cũ minor potẽtia in mouente fit habito. Penitus aũt quiescit: cũ non faciat primũ mouens: sed qꝺ mouet solũ. Hec aũt necesse est simul pausare. mouens quidem aũt: ⁊ qꝺ mouet ⁊ totũ motũ. Hic quidẽ igit in cõtingẽtibus: aliqñ quidem moueri: aliqñ aũt quiescere fit motus: ⁊ non cõtinuus: sed vr. Aut em̃ cõñr est eoꝝ que sunt: aut tangentiũ est. Non .n. vnũ est mouẽs: sꝫ habita adinuicẽ sunt. Uñ ⁊ in aere ⁊ in aq̃ hmői modus: quẽ dicũt qdã antiparistasim. Impoſſe aũt aliter est opposita soluere nisi dicto mõ. Antiparistasis aũt fit oĩa moueri: facit ⁊ mouere: q̃re ⁊ quiescũt. Nũc aũt vnũ aliqꝺ qꝺ mouet cõtinue a quolibet: non enim ab eodem.

CDe his aũt que localiter mouent. Bonuꝫ est prius inducere quandã dubitationẽ. Naꝫ si omne qꝺ mouet ab aliquo mouet. s. dum illud a se non mouetur. Quo quedam cõtinue mouent sine eo q̄ cõtingant motorẽ. Uerbi gratia: qꝺ proĳcitur aut qꝺ sagittat: ⁊ si motor moueat cũ hoc etiaꝫ aliud: vt aerem: ⁊ cuꝫ mouet hoc mouet. Tamen impossibile est ipsum moueri nisi primum tangat aut moueat. Immo necesse est simul oĩa moueri: ⁊ simul quiescere: cũ primus motor quieuerit. Similiter est ⁊ si etiam facit sicut facit lapis. s. magnetes. Uerbi gratia: quoniaꝫ illud qꝺ mouet lapis quod est ferrum mouet. i. attrahit ferrum a quo mouetur: ⁊ sic mouet. Hoc autem debet cõcedi de necessitate. s. qꝺ primus motor est qui hoc facit. Uerbi gratia: qui mouet aerem cum fuerit hmői: aut aquam: aut aliud qꝺ

innatū est mouere: ⁊ moueri: sed non debet simul quiescere ab hoc ꝙ moueat ⁊ moueatur. Immo cessat ab hoc moueri ꝙ moueatur: cessante eius motore a mouere: ⁊ post remanet mouēdo. Unde vnum mouet aliud sibi succedens ⁊ procedit istud aliud etiam hoc eodē processu. Motus autem illius quiescit cum virtus mouendi diminuitur in successione paulatim. Et vltimo cessat quādo motor penultimus peruenerit ad hoc ꝙ nihil agat; sed solūmodo mouetur. Hoc autez necessario fuit simul. s. motorē quiescere a mouere: ⁊ motuz a moueri: ⁊ ipse motus omnino. Hic quidez motus est motus qui fit in eis que possunt aliquando moueri: aliquando quiescere: ⁊ non est cōtinuus: sed videt. Motor eniz non est vnus: sed sunt que succedunt sibi inuicem. Unde talis motus nō fit nisi in aere: aut in aqua. Qui a quibusdā attribuitur ⁊ successioni: ⁊ ab ea denominatur. Sed predicte questiones aliter q̄z narrauim⁹ non possunt solui. Successio facit omnia ea mouere ⁊ moueri. Unde opz ꝙ quiescāt. Sz nos videmus vnuz idem cōtinue moueri; quare necesse est ipsum moueri ab aliquo. Mouet enim ab vno eodem.

Mot' pie/ctor nō est ꝯtinuus sz videt.

¶ Hec questio vt dixit auctor est. Si omne qḋ mouet: mouetur ab aliquo motore: quare quedā mobilia mouent cuz motor illoꝝ sit in quiete: ex hoc em̄ sequit alterū triuz: aut ꝙ aliquid moueat sine motore. ¶ Aut ꝙ motor cū sit corpus moueat aliquid absqꝫ eo ꝙ moueatur: ⁊ sine eo ꝙ taugat illud qḋ mouet. ¶ Aut dicat ꝙ primus motor potest mouere non cōtinue. ¶ Que autem inducūt hāc questionem sunt illa que ꝓijciunt aut sagittant. Uidemus enim lapidē ꝓiectum moueri cuz manus que mouerit jam quiescit: similiter de sagitta ⁊ chorda. ¶ Hanc quidē questionē opponet illis ꝓpositionibus quibus vsus est in ꝑdicta declaratione. s. omne motū habere motorem: ⁊ ipsuz non mouere nisi cū moueat cū sit corpus: ⁊ super hoc fundabit prius hoc qḋ voluit declarare. s. ꝙ iste motor nō est corpus: ⁊ q2 ēt ꝯdicit huic qḋ ōnsuz est. qm̄ ꝑmus motor ꝯtinue mouet: ⁊ iō dixit: quō qdā ꝯtinue moueāt ⁊c. ¶ Post dixit: ⁊ si motor mouet ēt cū ħ aliḋ vt aerē: ⁊ cū hoc moueat mouet. i. ⁊ si aliqs dixerit ꝙ hui⁹ cā est ꝙ motor i· hmōi mouet cū illo qḋ mouet ab illo aliḋ qḋ mouet illud motū quando primus motor cessat. U. g. qñ manus mouet lapidem: mouet cū illo aerē: quare accidit ꝙ cū manus etiā non mouet lapidē: statim succedit ei aer in mouendo lapidez. mouet etiam eodē motu alium aerem cū lapide: vnde accidit ꝙ scḋs aer mouet 82

lapidē primo quiescēte: motus ergo lapidis vt quasi cōtinuus cum fiat successiue a pluribus: successio quidē non cessat quousq; motus cesset. ¶ Post hoc dixit: nō impossibile est ipsum moueri: nisi primū tangat aut moueat: imo necesse est zc. i. sed hmōi solutio nihil aliud est φ mutare qōnē de lapide ad aerē aut aquā: z vt ad illud qd cum primo moto mouet a primo motore. Querendū est enī etiā de aere: quare post quietē manus remanet aerē mouere lapidem: cū nō moueat lapidē nisi moueat: nec moueat nisi manus moueat. Oportet igit oīa oīno quiescere: qñ primus motor quiescit: z moueri cū ipse moueat. ¶ Et hoc voluit cū dixit. imo necesse est simul oia moueri z simul quiescere cū pmus motor quieuerit. i. aer aut chorda: aut his similia. ¶ Post dixit: similiter est: z si etiā facit sicut facit lapis. s. magnetes zc. i. similiter remanet questio: manus enim non mouet illud proiectum: nisi mouendo prius aerem: vt dicamus φ lapis magnetis attrahit ferrū qd ponitur vltra primū ferrum mediante attractione eius ad primū ferrum. ¶ D. d. hoc aūt debet cōcedi de necessitate. s. φ primus motor est qui h facit. i. sed oportet nos cōcedere de hmōi mobilibus primū motorem esse causā motus eo⁊ oium de pmo ad vltimū. Qd aūt est/ cōsiderandū est quō sit causa eo⁊ motus: hoc quidē vt dixit auctor cōcedendū est cū huius mobiliū motus sequat in velocitate z tarditate potentiā primi motoris/ z eius debilitatem: z ex quo possumus scire primū motorē esse causā huius motus de initio ad finē. ¶ Deinde innuit modū qō hmōi motus pōt fieri exēplificando z dixit. U. g. qui mouet aerē cū fuerit hmōi aut aquā aut aliud zc. i. U. g. φ primus motor vt dicas manus mouet aerem aut aquā: z vt mediū qd innatum est mouere z moueri. post dicit: cū fuerit hmōi. i. cū fuerit eo modo quō est mediū. s. qr exigit ad hoc φ simplicia corpora moueant in illo: ostēsum est enī qm nisi mediū esset nunq̄ lapis neq; aliqd simpliciū corpo⁊ moueret: neq; naliter: neq; fm violentiā: hoc aūt perfecte declarabit in tertio de celo z mūdo. ¶ D. d. sed non oz simul quiescere ab hoc φ mouet z moueatur. i. sed de motu hoꝝ simpliciū partiū econuerso est ei qd est de rebus mobilibus terminabilibus figurā habentibus in partibus. i. simplicium corporum passibilium non opz vt simul cesset idē a mouere z a moueri: sicut accidit hic in partibus corpoꝝ terminabilium figuram habentiū: z in corporibus cōtractis que sibi adherent inuicem. s. habentibus figuram. ¶ Post dixit: imo cessat ab hoc φ moueat cessante eius motore a mouere: z ad hec remanet mouendo. s. sine eo φ moueatur. ¶ Et hoc qd auctor dicit manifeste videtur sensu in motu aque z lapide proiecto in illam. ¶ Uidemus enī partē que sequit lapidē moueri vndiq;: deinde trāsfert motus ab illa parte ad partem cōsequentem: deinde de illa ad aliam quousq; cesset. ¶ Partes vero aque non simul mouent sicut simul mouent partes figurati corporis: z hoc pz in circulis qui in aqua fiunt qñ lapides cadūt in ea. ¶ Si igit huius motus esset silis motui in rebus mobilibus terminabilibus oporteret oēs partes aeris z aque simul moueri de pmo vsq; ad vltimā: z expelli in oibus partib⁹ mūdi: intātū φ in totū fieret inundatio: aut corpus intraret corpus: qd est impossibile. ¶ Sed h corpora ab extrinsecis recipiūt densitatē z raritatē z recē

Sine medio īpossibile est aliqd simplex corp⁹ moueri nāliter vt vsi lēter. J8. 4 phy. 71. z. 3 ce. 28. z. 4. celi. 22.

Digressio. De motu proiectorum.

piēdo densitatē quasi recipiunt aliquā penetrationē in suis partib⁹. ¶ Nam si non reciperēt penetrationē aliquam: oporteret etiā ꝙ motus eoꝝ omnino simul esset: ita ꝙ vltimus terminus mundi expelleret etiā. Et si iste partes perfecte penetrarēt seinuicē tūc non moueretur de aqua nisi quantū possidet corpus quod cecidit in illa. ¶ Est igit quasi mediū inter esse spirituale ꝛ corporale: ꝫm ergo naturam spūs accidit in partibus aliq̄ penetratio: vñ vidimus diuersos motus nō impediri a seinuicē in aqua: ꝫm vero corporeitatē expellunt seiuicē. ¶ Ita ꝙ ex eis duob⁹ existimat ꝙ aer mot⁹ in eis est q̄ trāsfert p se: ꝛ lapis piectus de necessitate trāsfert p trāslationē illi⁹ partis que defert motū: ꝛ cessat illa cessante. ¶ Illa quidē ps nō ē eadē nec ille mot⁹ etiā fit simul in plurib⁹ partib⁹: sʒ fit quasi successiue: ꝛ ꝫm translationē, de vna pte in aliā: vt accidit eis in quib⁹ calor trāsfert de vna pte in aliā. Et vl'r motus sagitte in aerē silis est multum motui nauis in vnda/que portat eam: qui existimat esse vn⁹ cum sit motus successiuus p vndationē que fit in aqua: ꝛ talis vndatio fit in aere. ¶ Manifestū est ergo ꝙ cā hui⁹ ꝙ iste ptes nō oēs simul mouent est penetratio que accidit eis inuicē: ꝫm.n. hunc modū assimilatur ei q̄ mouet ab initio spacij vsqꝫ ad finē qđ mouet per se. Aqua enī ꝛ aer talē habent naturā ꝙ cuʒ accipiūt principiuʒ mouendi ab alio mouent p se. ꝫm vero ꝙ illa penetratio nō est vera cū sit illic expulsatio accidit ꝙ motus expellētis ꝛ expulsi sunt simul. Causa aūt huius oīno est q₂ hec corpora carēt figura ꝛ termino ꝛ multuʒ vicinant in natura nature materiei. Sic igit dʒ itelligi motus horū simpliciū humidoꝝ: ꝛ qm̄ differūt in hoc a siccis ꝛ habētibus terminū ꝛ figurā. ¶ Post.d. vñ mouet aliud sibi succedens ꝛc̄.i. ꝛ q₂ motus partiū horum corporū nō fiunt simul qñ mouēt ēt seinuiceʒ: accidit ꝙ motus in eis fit tali mō ꝙ succedāt sibiinuicē ꝛ sequant seinuicē: ꝛ nō mouent simul. ¶ D.d. motus aūt qescit cuʒ virtus mouēdi diminuit ꝛc̄.i. motus aūt istaꝝ partium ideo qescit: q₂ virtus motiua nō cessat diminui/ꝛ deprimi in illis partibus que mouēt seinuicem successiue: adeo ꝙ in vltima parte nō remanet mouere: sʒ solūmodo moueri: ꝫm cuiʒ ꝙ intrat aliud nō hʒ nisi virtutē qua moueat tm̄. ꝫm vero ꝙ intrat mouet: quare nō seqtur ꝙ mouere ꝛ moueri incipiat simul: nec ēt ꝙ omne qđ mouet ex eis moueat: nam si hoc esset oīno totus mundus expelleret. ¶ Et iō dixit: ꝛ in vltimo cessat quādo motor penultimus puenerit ad hoc ꝙ nihil agat.i. ꝛ ille ptes cessant a motu: qñ illud qđ mouet qđ sequit pars qescens nō pōt mouere: neqꝫ agere: sʒ solūmodo mouetur. Hec enim virtus non cessat diminui in partib⁹ que mouent/adeo ꝙ cesset. ¶ Et tu debes scire qm̄ expositio nostra non intelligit ex expositione Themistij in hoc loco: vnde videtur nobis ꝙ etiaʒ nos nō intelleximus perfecte hunc locū nisi apud laborem nostrum circa expositionē huius libri. ¶ Et cuʒ narrauit modū ꝫm quem mouent seinuicē huiusmodi mobilia que non actu sunt distiucta: nec sunt partes rei terminate ꝛ figurate: incepit etiam narrare qualiter fit de mobilibus que figuram habēt ꝛ terminum. ¶ Et dixit. hic autem necessario sunt simul: scilicet motorem quiescere a mouere ꝛ rem motam a moueri: ꝛ ipse motus omnino. idest ꝙ nō accidit in corporibus humidis carentibus figuris.

Aer ꝛ aq̄ talē hn̄t nām ꝙ cuʒ accipiunt pncipiū mouendi ab alio mouēt p se. Cōsile. j.c. 85. Et. 4. celi. c. 39.

huius aūt cām iam ꝑdixim⁹. ¶ Post hoc dixit: h̄ quidē mot⁹ est talis mot⁹ qui fit in eis q̄ p̄nt aliqn̄ moueri aliqn̄ q̄escere. i. talis mot⁹ nunq̄ pōt fieri in corpe celesti: hoc. n. corp⁹ semp moueri īnatū est. h̄ vero aliqn̄ mouētur: aliqn̄ quiescūt. ¶ Post hoc dixit: ⁊ nō est cōtinu⁹ sed vr̄. i. ⁊ iste mot⁹. s. lapidis in aere siue aq̄ nō est ꝟe ꝯtinu⁹: cū tn̄ sensui videat̄ cōtinu⁹. ¶ D. dedit cāz q̄re caret ꝯtinuatione: dixit. motor. n. non est vnus: sed sunt aliqua que succedunt sibiinuicem. i. huius aūt cā est: qm̄ motus continuus non pōt esse nisi vni⁹ motoris ⁊ vnius moti. In his aūt motor non est vnus: sed plura q̄ succedunt sibiinuicem tali mō q̄ vnus mouet post alium successiue vnam rem motam. Et q2 talis successio est ꝓpria eis que mouentur in corporibus humidis simplicibus dixit. vnde talis motus non fit nisi in aere aut in aqua. ¶ D. d. ⁊ a q̄busdam attribuitur successiōi ⁊ ab ea denominatur. i. ⁊ iste motus est qui a quibusdaz hominibus attribuitur successioni. i. dicunt successionem esse cām illius. s. successionem partium aeris expulsi in loco: cum ꝑma pars aeris q̄ expellitur a ꝓiciente / expellat ptem aeris successiue: ⁊ succedit ei in illo loco: ⁊ sic secūda tertiā: ⁊ tertia q̄rtam: ⁊ vnaqueq3 cedit ꝑcedēti: ⁊ pp hoc appellant hmōi motum successiuum: opinantes successionem esse cām motus illius qd̄ ꝓijcitur in aere: aut in aqua. ¶ Et post hoc dixit: sed ꝑdicte q̄ōnes alr̄ q̄ ꝑnarrauimus / non p̄nt solui. i. sed illa qō quam ꝑdiximus de motu non soluitur dicendo successionem esse cām hmōi motus ⁊ vlr̄ nec alio mō q̄ ꝑdiximus. ¶ Post dedit cām quare non potest solui per successionem ⁊ dixit. successio aūt facit ea oīa mouere ⁊ moueri. vn̄ opz q̄ q̄escant. i. successiua. n. vr̄ mouere seinuicem ⁊ moueri insimul: quapp̄ dz insimul q̄escere: qd̄ nō accidit in partibus aeris successiuis. ¶ D. d. sed nos videmus vnum idem ꝯtinue moueri: quare necesse est ipm̄ moueri ab aliquo. i. sed iam ꝓbatum est aliqd̄ esse qd̄ ꝯtinue mouetur: ⁊ quare opz q̄ moueatur ab vno motore. Ex predictis. n. p3 qm̄ eius qd̄ a pluribus mouetur motus non est ꝯtinuus. ¶ Et ex hoc declaratur oīno q̄ stellaruz motus non est in medio. nam si esset: non esset cōtinuus. Post dixit: mouetur enim ab vno eodem. i. non enim mouetur nisi ab vno eodem. s. cuius motus est continuus.

Uid. c. 68. 4. ph. t. 86 Opio Platonis.

Mot⁹ eius qd̄ a plibus mouet̄ nō ē ꝯtinu⁹. Id̄ 6. t. cō. 49.

¶ Qm̄ aūt in his que sunt: necesse est sp̄ motum eē ꝯtinuum. Hic aūt vnus est. Necesse aūt vnū esse alicuius magnitudinis. Non. n. mouet̄ ipartibile: ⁊ vnius ⁊ ab vno. Non. n. erit ꝯtinuus: sed habitus alter alteri diuisus. Mouens igit̄ si vnum est: aut cum mouet̄ mouet: aut imobile est. Siqdem mouet̄ / ꝯseq oportebit ⁊ mutari ipm̄: simul autē moueri ab alio. Quare stabit ⁊ veniet in ipsum moueri ab imobili. Hoc aūt non necesse est cōmutari: sed sp̄ poterit mouere. Infatigabile eniz est hoc mouere. Et regularis hic motus est: aut solus: aut maxime. Non. n. h3 mutatōem neq3 vnaz mouēs,

Opꝫ aūt neqꝫ qđ mouet iuxta illud hēre mutatiōem: quatenus fimilis fit motus.

¶ Et qꝛ necesse est vt sp in eis que sunt / sit motus continuus. Cōtinua aūt sunt vnita. Et opꝫ ēt ꝙ sit alicuius magnitudinis. Qđ enim non hꝫ magnitudinem non mouet. Et qđ sit vnius ꝛ in vno. Nā si esset alter nō eēt ꝯtinuus: sed successiuus ꝛ diuisibilis. Motor aūt cuꝫ sit vnus aut mouet ꝛ mouet: aut nō mouet. Et si qdē mouet sequit ipm trāsmutari pp ipꝫ trāsmutari ab aliquo. Necesse est ꝙ hoc cessat ꝛ peruēit ad aliqd qđ moueat absqꝫ eo ꝙ moueat. Qđ.n. est tale nō trāsmutat cuꝫ eo qđ transmutat: sed potest sp mouere: cū in tali mō mouēdi nō est fatigatio. Et talis motus solus est equalis: ꝛ est dignior in hoc ceteris motibus. Motor.n. nulluꝫ hꝫ modum trāsmutatōis. Et oꝫ ꝙ neqꝫ qđ mouet ppe hoc ab hoc habeat transmutationē vt motus sit ꝯsil'is.

¶ Dicit. ꝛ sicut patet in motu continuatio: qm̄ debet esse vnius mo-toris: sic patet de illo: qm̄ debet esse vnius moti: ꝛ.q.d. ꝛ quia manifestum est motum esse continuum: motus autem non est continuus nisi corporis: qm̄ qđ non est corpus non mouetur vt in sexto declaratum est: ꝛ huius corporis si est motus continuus necesse est ipm esse vnum: sicut oportuit hoc in motore: ex quo sequitur ꝙ motus continuus sit vnius moti: ꝛ vnius motoris tamen si hoc non esset / non esset continuus: sed successiuus ꝛ multus: ꝛ hoc voluit intelligi per hoc nomen diuisibilis. ¶ D.d. motor autem cum sit vnus ꝛc̄. i. ꝛ cū sit manifestum qm̄ motus continuus debet esse vnius moti ꝛ vnius motoris: motor autem cum sit vnus necesse est ꝙ sit primus: ꝛ cuꝫ sit primus impoſle est ipm moueri: neqꝫ per se: neqꝫ per accñs: ꝛ pꝫ qm̄ motus qui fit a motore talis est continuus: ꝛ motus qui inest rei mote est vere continuus. ¶ Post dixit: qđ enim est tale non transmutatur cum eo qđ transmutat. i. ꝛ hmōi motor. s. in quo non est trāsmutatio aliqua non transmutat per accñs ex illo qđ ab ipso transmutatur: vt accidit pmo motori in aīalibus. Iste.n. transmutat per transmutatōeꝫ sbi in loco. s. aīa aīalis a q̄ mouet ipm: ꝛ ēt mutat se ab eo qđ mouet illam ƀm finem. ¶ D.d. sed potest sp mouere ꝛc̄. i. ꝛ qꝛ iste motor non mouetur cū mouet: ideo nō accidit ei fatigatio b ī sua motōe: qđ nō accidit motoribus q cum mouēt mouētur: cā.n. fatigationis nihil aliud est q̄ hoc ꝙ motor mouetur qñ mouet: hoc qdem ꝓuenit qꝛ est in mā. ¶ Post dixit: ꝛ talis motus solus est equalis. s. dignior ceteris motibus ꝛc̄. i. ꝛ iste motus est dignior aliis motibus equalitate hac. vꝫ. rōne: qꝛ inequalitas non accidit nisi pp hoc ꝙ motori accidit qdam modus transmutatōis: quare aliqñ vigorat: aliqñ debilitatur. Sed iste motus oīno caret transmutatōe: ergo motus ei⁹

δꝫ

Qđ nō est corpus nō mouet. Idē 6. ph. 32.

a Aīa aīal mouet localiter ad motuꝫ aīalis.

b Cā fatigatiōis in motoribus qui mouent qñ mouēt ē qꝛ sunt in mā. Uiđ idē. 8. ph. t. c. 78. t. 79. ꝛ. 2. celi. 3. t. 71. ꝛ in. 2. cap de sba orbis.

est equalis simplr. ¶ Post dixit: opz q neqz qd mouet ppe hoc ab hoc habeat transmutatoem vt motus sit osilis. i. z q: iste motus est continuus equalis: opz q illud qd mouetur hoc motu nullo modo transmutetur vt motus eius sit equalis z osilis: cum enim illud qd mouetur transmutatur aliquo modo transmutatiois ab illo a quo mouetur: accidit ei etiam ineqlitas motus. ¶ Unde videmus Ari. opinari q corpus celeste non potest ex se fm suaz nam recipere trasmutationem: z q causa eius est: quia non componitur ex materia z forma: z q est necessariuz ex se non ex alio: vt Auic. dixit: z verum necitas est in ipso modo recipiendi: in motore vero modo agendi.

Corp° celeste fz Aris. no pt ex se fz sua nam recipe trasmutatoez. Jo p cap. z 2. ac. 3. d sbstatia orb. z p celi. 20.

¶ Necesse est aut / aut i medio / aut in circulo esse. Hec enim principia sunt: sed citius mouentur pxima mouenti. Huiusmodi aut e toti° mot°. Ibi ergo e moues. ¶ Igitur necesse est: aut q sit in medio: aut in circuferetia. Hec. n. sunt duo principia: sz illud qd magis appropinquatur motori est velocius in motu. Et sic est d motu totius. Motor ergo est illic.

84 ¶ Quia iste motor de quo iam declaratum est ipsum esse non est in materia: no restat dicere nisi ipsum esse in illis locis in quibus effectus eius apparet: z maxime in loco in quo motio eius equaliter patitur per omnes partes illius qd mouet ab illo. Et q: no est hic nisi medium aut circuferentia: actio autem eius magis apparet in circuferentia: z etiam motio eius magis est illic equalis q motio eius in alio circulo: ideo attribuit illi loco. Unde omnes leges conueniunt in hoc qm deus habitat in celo. ¶ Post dixit: hec enim duo sunt principia. i. totius, fm q totum est sphericuz. Medium quidem est principium fm q super ipsuz est motus. Circuferentia vero quia ex illa est initium motus. Et declaratu est in libro de motibus animalis fm locum: qm omne qd mouetur habet corpus quiescens circa qd voluitur: z q virtus quiescentis debet esse firmior virtute illius qd mouetur: z si aliter esset / totum expelleret. Existentia ergo mundi his duabus virtutibus perficit. s. virtute quietis: z virtute mouendi: que est contraria illi. videt igitur hoc intellexisse per duo principia. ¶ D. d. sed illud qd magis appropinquat motori est velocius. i. z quia necesse est q partes rei mote que magis sunt veloces sunt ille que magis appropinquant motori: partes autem velocissime ceterarum que sunt in sphera totius sunt maximi circuli qui sunt in ea. Necesse est q iste locus sphere sit propinquior ceteris motorib°. Partium autem propinquarum pportio ad illum dignior est pportione aliarum ad illum: z cum sit ita constat q sit illic. i. z sic est de motu totius: scz q quanto magis appropinquatur motori tato erit velocius. motor igitur est in partibus velocioribus totius. s. in circulo maximo orbis maximi qui facit diurnum motum. ¶ Hanc autez appropinquatione debemus intelligere fm esse: no fm locum. quod enim est no in corpore: non est in loco: z. q. innuit per hoc quonia prin

Oes leges ocuiut in h q de° hitat i celo. Jo p ce. t. c. 22. z 96. z. 100. Et scdo ce. t. c. 2. z co. 74.

Exntia mudi hui° his duab° ututib° pficit s. utute quietis z utute mouendi. Jde p ce. c. 97. z. 2. c. 102.

Documtu.

cipium mouendi est ex nobiliori.s.ex medio sphere que est maxim⁹ circulus: et hoc manifestum est sensui: quoniã in moto corporis spheri/ci a suo medio est melior et nobilior.

¶ Habet autem dubitationem si contingit aliquod qđ mouetur mouere continue: sed non sicut impellẽs ite rum et iterum: et in consequenti est continue. Aut enim ipm oportet semper impellere: aut trahere: aut vtrũqȝ: aut alterũ aliquod aliud contingens ab alio sicut olim dictum est in his que proijciuntur. Si autem diuisibi/lis ẽ aer aut aqua mouet: sed sicut semper mot⁹. Utro/biqȝ autem non possibile est vnum esse sed habitum. Solus itaqȝ continuus est quem mouet imobile. Sẽ/per enim similiter se habens: et ad id quod mouet silr se habebit: et continue.

¶ Sed est hic questio difficilis. motor quidem potest mouere continue et non ſm idem ſm ꝙ expellit vnum post aliud: et sic cõtinuatio eius est successio. ¶ Ad qđ est dicendum quoniaȝ necesse est: aut ꝙ semper expel/lat: aut attrahat: aut agat vtrũqȝ: aut agat aliud cui suc/cedit vnuȝ post aliud: vt diximus superius in re proie/cta. Aer enim quia est aptus vt diuidatur: simil'r aqua mouet per suum motum semper modis diuersis. Sed impossibile est ſm vtrũqȝ modũ ꝙ motus sit vnus: sed successiuus. Continuus igitur est solus qui mouetur a moto non. Quoniam cum semper sit eodeȝ modo. Et ideo etiam apud illud quod ab illo mouetur est eodẽ modo continue.

¶ Uult declarare in hoc caplo qm̃ ex ipsa cõtinuatõe motus seq̃r ꝙ 85
iste motor nõ sit corpus: sicut opȝ ẽt ꝙ sit vnus: et ꝙ illud qđ mouet ab illo sit motũ vnũ. Motor.n.corporeus qr nõ mouet nisi expellen do: aut attrahẽdo: aut vtrũqȝ agẽdo: attrahens aũt et expellens nõ eodem mõ se habent circa illud qđ mouet in initio expulsionis aut attractõis: et in fine.s.in ppinquitate et remotõe. Motor ergo q ẽ cor pus nõ est cõsimilium dispõnum apud illud qđ mouet: motus ergo ab illo non est cõtinuus. ¶ Et dixit: sed est h qđ difficilis. motor qdẽ pt mouere cõtinue.s.motor q nõ est corpus põt mouere cõtinue.i. motu cõtinuo vo: et hoc nõ sic pcedit in statu mouẽdi: sicut pcedit corpus qđ mouet aliqd expellẽdo vnũ post aliud.i.expulsione post aliã: qđ enim inatũ est sic mouere nõ mouet cõtinue in rei veritate: sȝ ſm sen/

sum: verũtñ successiue mouet. ¶ Et hoc intēdebat cũ dixit: ⁊ sic cõti nuatio eius ē successio. i. ⁊ ↄtinuatio eius q̃ vi sensu ē successio vera. ¶ D. incepit soluere hāc q̄onē. s. qm̃ īpoſſe ē aliquē motorē q mouet ↄtinue mouere: ⁊ dixit: ad qd̄ est dicēdum: qm̃ necesse est: aut ꝙ sp expellat: aut attrahat: aut agat vtrũq; .i. qm̃ necesse ē posito ꝙ motor sit corpus: ⁊ ꝙ mouet motu continuo: ꝙ semper expellat vnum post aliud: aut ꝙ semp attrahat: aut ꝙ aliquādo expellat: aliquando attrahat: ⁊ hoc etiā semp. ¶ Post dixit: aut agat aliud cui succedit ⁊c̃. i. aut ꝙ motor cuius motus existimat̃ esse cõtinuus sit plusꝙ̃ vnum: qui mouebit rem motā successiue: vt diximꝰ de motu lapidis Expellentis. n. modi isti sunt. s. aut qd̄ separet̃ ab expulso: ⁊ remaneat expulsum in motu: aut ꝙ nõ separet̃ ab illo. ¶ Post dixit: aer enim q: est aptꝰ vt diuidat̃ ⁊c̃. i. ⁊ motus qui fit p expulsionē in qua expulsum nõ separat̃ ab expellēte nõ est ↄtinuus: fit eniz aut ī aere aut in aqua: sz q: aer ⁊ aqua multũ sunt apti ad diuisionē ⁊ passionem: ideo mouent p suum motũ illud qd̄ in eis mouet̃ motu ineq̄li: sz diuersimode. Aptitudo eniz in eis ad diuisionē ⁊ passionē nõ est eodē modo in oībus suis ptibus. Et videt̃ ꝙ hic sermo cõis est omnibus q in medio mouent̃: siue expellens separet̃ ab expulso siue nõ. ¶ Et cum dedit cām qua motus expulsi nõ est equalis dixit: sed impoſſe est fm̃ vtrũq; moduz ⁊c̃. i. ⁊ corpus mouere corpus motu equali veritate impoſſe est: siue motor sit vnus ex initio motꝰ vsq; ad finē siue plures: vt accidit in motu lapidis. Nam cũ posuerimꝰ virtutē motoris intrāsmutabilē: similr̃ virtutē illius qd̄ mouet̃. Impoſſe est hoc poni in illo medio quo fit in motꝰ ꝓpter diuersitatez partium in aptione. Quare necesse est ꝙ status motoris apud illud qd̄ mouet̃ diuersificet̃ in motu. ¶ Post induxit cõclōnez quā intēdit. Deinde inducet cām qua motus illius qd̄ mouet ⁊ nõ mouet̃ sit equalis: ⁊ est cõtraria illi ⁊ dixit: ↄtinuus igit̃ solus est qui mouet̃ a nõ moto. ¶ D. dedit cām in hoc ⁊ dixit: qm̃ cũ semp sit eodē modo ⁊c̃. i. motꝰ autē qui fit a motore qui nõ mouetur: est cõtinuus ⁊ vnus: q: motor eodē modo se hz ad rem motā: cuz sit īmobilis: ⁊ intrāsmutabilis. motor vero qui mouetur: nõ eodem modo se habet: quia mouetur: ⁊ ideo non equali motu mouet.

Expellētis isti sũt modi aut ꝙ separet̃ ab expulso ⁊ expulsum remaneat in motu: aut ꝙ nõ separet̃ ab illo. Idē. 7. phy si. t. c. 10.

¶ Determinatis autē his manifestũ est ꝙ impossibile est primum mouēs ⁊ īmobile habere aliquā magnitudinem. Si eniz magnitudinē habet: necesse est aut finitam ipsam esse: aut infinitā. Infinitā autē ꝙ nõ contingit magnitudinē esse ostensuz est prius in physicis. Quod autē finitā impossibile est infinitā habere potentiā: ⁊ ꝙ impossibile est a finito moueri aliquid fm̃ infinitũ tempus demonstratum est nunc. Primum autem mouens perpetuũ habet motum: ⁊ in infinito tēpore. Manifestuz itaq; est quoniā indiuisibile ⁊ impartibile est: nullam habens magnitudinem.

¶ His ergo distinctis manifestum est q̄ primus motor qui nunq̄ mouetur non potest habere magnitudinem omnino. Quoniam si haberet: necesse esset vt esset finita aut infinita. Et iam declarauimus in sermone nostro naturali: quoniam impossibile est magnitudinem esse infinitam. Et nunc declarauimus quoniam finitum non potest habere virtutem infinitam. Et q̄ finitum non potest mouere tempore infinito. Sed primus motor mouet motu eterno tempore infinito. Ergo manifestum est ipsum esse indiuisibilem: & impartibilem: & nullam habere magnitudinem.

¶ In hoc capitulo induxit conclusionem quam a primo intendit. Quoniam cum induxit propositiones que necessarie sunt ad hoc: & soluit questiones que accidunt illis propositionibus: quibus visus est: concludit: quoniam primus motor de quo declaratum est ipsum non moueri non habet corpus .i. non habet formam in materia. ¶ Et dixit manifestum est quoniam primo motor qui nunq̄ mouet non potest habere magnitudinem .i. & cum iam ostendimus q̄ omnis corporis finiti actio est finita: & similiter omnis virtus in corpore. & q̄ primi motoris actio est infinita: manifestum est q̄ primus motor non habet magnitudinem omnino. ¶ Post dixit: nam si haberet magnitudinem &c. i. nam si hoc non est verum: contradictorium eius erit verum scilicet q̄ habet magnitudinem: & posuit hoc q. antecedens: & dixit: & si habet magnitudinem necesse est q̄ sit finita aut infinita. ¶ D. destruxit vtraq̄ partem consequentis: vt sequente destructo destruat antecedens & dixit: etiam declarauimus in sermone &c. i. in tertio tractatu huius libri: illic enim declarauit quoniam omne corpus est finitum. ¶ D. d. & nunc declarauimus &c. i. & si est corpus finitum constat q̄ virtus eius est finita: in corpore enim finito non potest esse virtus infinita. ¶ Post dixit: sed primus motor mouet motu eterno tempore infinito. i. ergo virtus eius est infinita: & cum sit manifestum quoniam omnis corporis virtus est finita & q̄ primi motoris virtus est infinita concluditur in secunda figura primum motorem non esse corpus nec virtus in corpore. 86

3. phy. t. c. 40. & iiii.

FINIS

¶ Aristotelis Stagyrite philosophorum Monarche: physicorum opus: cum Auerroys Cordubensis expositionibus feliciter explicit.

¶ Suscipe Lector cādide/ hoc in paruo Enchiridiolo
¶ ex. Aristo. Stagyri. peripatheticoꝝ principis/ de
Physico auditu: cū Auer. eiꝰ fidelissimi interp̄tis
expōne: nuprime ab omni macula/ ac errore
defęcatos/ purgatosq;: necnō optimis āno/
tationibꝰ Marcianto. Zimarę/ illustratos.
Papięq; fideli studio (quoad fieri po/
tuit) per solertē virū Jacob Pauci/
drapiū de Burgofrāco/ excussos
Anno christianę salutis quin/
gentesimo supra Mille ⁊
vigesimum. Quarto
cal'. Octobris.